8.16 G.15

[illegible]

[illegible]

NAZIONALE
R. BIBLIOTECA CENTRALE V. E. II
M 8
46G
15
ROMA

Digitized by Google

Digitized by Google

CARDINALIS
DE LVGO
DE
SACRAMENTO
POENITENTIÆ.

Digitized by Google

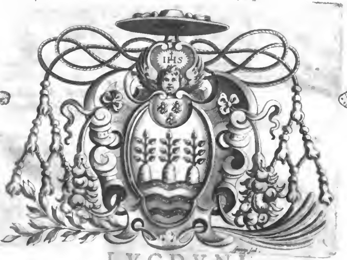
R. P. IOANNIS DE LVGO HISPALENSIS,

E' SOCIETATE IESV,

IN COLLEGIO ROMANO
eiuſdem Societatis olim Theologiæ Profeſſoris,
nunc. S. R. E. Cardinalis.

DISPVTATIONES SCHOLASTICÆ, ET
*Morales, De virtute, & Sacramento Pœnitentiæ. Jtem
De Suffragiis, & Indulgentiis.*

OPVS CONFESSARIIS OMNIBVS MAXIMÈ VTILE.
Editio [illegible] à mendis expurgata.

LVGDVNI,
Sumpt. Hæred. PETRI PROST, PHILIPPI BORDE,
& LAVRENTII ARNAVD.
M. DC. XLIV.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

Herculis Ronconj.

[illegible]

SERENISSIMO
MAVRITIO PRINCIPI
CARDINALI
DE SABAVDIA,

IOANNES DE LVGO E SOC. IESV. F.

VIDEBITVR fortaſſe importunè magis, quàm opportunè venire Liber hic meus de Pœnitentia ad Te, PRINCEPS SERENISSIME: quorſum enim Pœnitentiæ remedium ad eum, cuius conſtans per omnem prorſus ætatem innocentia vitæ, ac illibatus morum candor tenaciſſimè cuſtoditus omnibus in comperto eſt? *Pœnitentia* (inquit Syneſius) *nullus in tranquilla anima locus eſſe poteſt.* De Regno p.10. Debuit tamen omnino ſqualida, & horrida Pœnitentiæ facies à nominis ſplendore Tui lucem, ac pulchritudinem mutuari. Scio etenim, apud Eccleſiaſticos interpretes Mare illud vitreum coram Diuini Numinis throno Euangeliſtæ Ioanni oſtenſum Apocal. 4. ſignificaſſe lauacrum iſtud Pœnitentiæ, quod ante diuinum Chriſti tribunal ad abluendas humanæ vitæ maculas clementiſſimus Iudex, diu, noctúque patêre omnibus voluit. Lauacrum, inquam, de quo Zachar. 13. prænuntiatum fuerat: *Erit fons patens domui David in ablutionem peccatoris.* Mare, ſcilicet, non ſimile, ſed idem planè ac illud, quod æneum antea à Salomone conſtructum fuerat; 3.Reg. 7. non vt Sacerdotes biberent, ſed vt abluerentur, neque vt ſemel ſolùm abluerentur (ne fortè alij ad Euchariſtiam, ad Baptiſmum alij ſymbolum illud referre liberè poſſent) ſed ad frequentem, ac quotidianam planè ſordium ablutionem. Hoc vno mare alterum alteri diſſimile fuit, vt quod veteribus æneum fuerat, fieret nobis vitreum: quia ablutionis Sacramenta, quæ illis ænea fuerant, & obſcura, nec niſi lynceis oculis perſpici poterant, pellucida nobis fiunt, & clariſſimis abſoluentis Sacerdotis vocibus manifeſtantur. Vitreum certè mare, quod ſicut &

Lib. 16. cap. 1. vitrum ipſum, auctore Plinio, ex vili, ac ſordida nitri, arenæque materia permixta coaleſcit: ſic ex ſordidis ſcelerum fæcibus, conglutinante, & fouente Diuinæ charitatis igne, conficitur. Verùm mare hoc, quantum quantum id erat, circumſidebant Principes ſupremi (quos Ioannes veteri vocabulo *Seniores* appellat) coronas ſinguli aureas in capite geſtantes. Oportebat enim, vitrum ipſum ſplendeſcere magis à ſplendore circumſidentium capitum coronarorum, & contra aduerſariorum audaciam aſſidentium tutelâ Principum, & auctoritate muniri. Vides iam, qualem perſonam in hoc qualicumq; opere noſtro exhibiturus adueneris, PRINCEPS SERENISSIME, *Mæcenas* non *atauis* ſolùm, ſed auis *editę Regibus*: & proh Deus! quantis Regibus. Quanquam nec maximum hoc in Regia veſtra familia ſit, quod Regibus orta, ſed quod ex ipſa vniuerſi Chriſtiani Orbis orti ſint Reges. Parum vobis erat Reges Gallos, Anglos, Hiſpanos, Polonos, Siculos, Supremos vtriuſque Imperij Cæſares alioſque omnes, datis, acceptiſque frequenter ſponſis, repetitis nexibus vobis copulaſſe: Parum tenuiſſe Principatum per innumera ſæcula in ipſis Italiæ, Galliæ, Germaniæque faucibus, & confinibus: niſi & iidem Principes Progenitores veſtri illuſtriori certamine contendiſſent ſinguli auitam gloriam incrementis maioribus ſuperare: niſi eorumdem facinora egregia, Bellica, & Domeſtica gloria, Triumphatæ gentes, Æquitas, Iuſtitia, Pietas erga Deum, & Superos eximia, mortalium animos, annorum omnium Hiſtorias, Orbem deniq; vniuerſum occupaſſent. Difficile certè Tibi erat hæreditarium hoc gloriæ patrimonium acceſſione aliquâ dilatare, & locupletare propriarum laudum. Didiciſti tamen, verum id eſſe,

In Paneg. cap. 71. quod dixerat Plinius, *Cui nihil ad augendum faſtigium ſupereſt, hic vno modo creſcere poteſt, ſi ſe ipſe ſūmittat ſecurus magnitudinis ſuæ: neque enim ab vllo periculo fortuna Principum longiùs abeſt, quàm ab humilitate.* Didicit hoc ipſum Roma, quæ ſuauitate morum, ac facilitate iſtâ Tuâ in Tanta Celſitudine omnino capta non potuit non amare, & admirari præſentem, nec iterum, atque iterum abſentem communibus omnium votis non deſiderare: Vt iam Gentilitium illud veſtrum, FERT, non tam de magno illo Tuo progenitore Amedeo, quòd *Fortitudo Eius Rhodum Tenuit*, quàm de Te eiſdem initialibus literis legere cogeretur, quod *Facilitas Eius Romam Traxit*. Traxit meritò Romam, & Romanorum animos rara

Lib. 2. epiſt. 15. iſta in Principe Humanitas: *Nihil enim æquè*, teſte Iſidoro Peluſiota, *tam apud homines amplum, ac præclarum, quàm apud Deum ſplendidum, & laude dignum aliquem reddere ſolet, vt ea quidem, quæ velit efficere poſſe, ſemper autē benigna, atque humana, & velit, & faciat.* Traxit rarior iſta in aula Innocentia, Religio, Pietas, & rariſſimum Chriſtianæ Modeſtiæ, ac demiſſionis ſpectaculum,

quando

quando egenis in communi pauperum hoſpitio decumbentibus, ſeruili habitu miniſterium, & obſequium exhibere indignum Tua iſta Celſitudine non putaſti. Traxit hæreditaria, & verè auita à magno illo tuo Auo Prudentia ſine dolo. Traxit Liberalitas, quâ quòd ille de Cæſare ſuo dixit: *Spem ſuperas, cupienda praeuenis, vota precurris, quæque animi noſtri celeritas Diuûm inſtar affectat, beneficiis praeuntibus anteceditur. Præſtare tibi eſt, quàm nobis optare velocius.* Traxit denique, quòd qualem idem Auſonius Principem ſuum deſcripſerat, talem Te Roma inuenerat: *Lautis manibus, mente purâ, immaculabili conſcientiâ, & quod in paucis eſt, cogitatione ſincerâ. Cuius vnquam egreſſus auſpicatior fuit, aut inceſſus modeſtior, aut habitudo cohibitior, aut familiaris habitus condecentior?* Hæc tamen communia omnibus ſunt; quæ ſi defuiſſent, debebatur multis aliis tibi nominibus qualecumque hoc erga Tua merita grati, & obſequentis animi teſtimonium. Debebatur quippe ab homine Hiſpano Tibi, in quo magni illius Philippi materni tui Aui gratiſſimam memoriam veneratur Hiſpania, mores item, ac indolem contemplatur. Debebatur ab homine noſtræ Societatis, cui Benignitatis, ac pluſquam paternæ Liberalitatis fontem iamdiu reſeraſti; & verè fontem: ita largiter, & perenniter in nos fluxit, erectis non ſolùm nouis eidem Societati domiciliis, ſed Societate ipsâ vniuerſa in ſinu patrocinij Tui, tanquam in aſylo tutiſſimo collocatâ. In quo quamuis imiteris cœleſtia ſydera, quæ lucent hoc tantùm vt luceant, & benefica ſunt ſine humana affectatione, aut aſpectu: noſtra tamen intereſt ſpeciem aliquam exhibere grati animi, nec ſinere, vt Tibi ſit tantùm ex conſcientia merces. Debebatur denique à me, quem à primo tuo in vrbem aduentu Patrocinij, ac Beneuolentiæ tuæ participem, Tuúmque omnino eſſe voluiſti. Ingenuæ, & gratæ indolis eſſe dixit ille, ſi cui multum debes, plura debere ſtudeas. Tibi ergo, cui plurima, & quod plurimis maius eſt, amorem debebam tuum, debere denuo volui voluminis huius tutelam, quod licèt exiguum, & nullius pretij ſit; munera tamen talia ſunt, qualia vult eſſe qui accipit. Si voles itaque magnum hoc erit: & certè paruum eſſe non poterit, quod à magno iſto nomine Celſitudinis Tuæ lucem accipiet. Vale ad Chriſtiani Orbis publicum bonum. Ex Collegio noſtro Romano 1. Februarij, anno 1638.

Auſonius initio Panegyr. in Gratian.

Ibidem.

AD

AD LECTOREM.

VLTRA illa, de quibus Lectorem ſuperiori Tomo monuimus ante Tractatum *de Sacramentis in generi*, hoc vnum addendum nunc eſt: noſtrum hunc *de Pœnitentia* Tractatum maiori ex patte ad motes pertinete, & ad praxim frequentiſſimam Confeſſariorum, & Pœnitentium: in quo genete propter maximam vtrorumque neceſſitatem, abũdare maluimus, quàm deficete. In ſeligendis autem ſententiis, ſicut non ſempet magis rigidas, ita nec ſemper magis benignas, & laxas elegimus: nec enim fieri poteſt, vt in altero ſemper extremo veritas reperiatur: conati tamen ſumus, vbi fieri potuit, probabilitatem alterius partis ſignificare. Cæterùm in hac potiſſimùm materia, ſi in qua alia, Lectoris prudentia deſideratur, vt non ſtatim terreatur regulis quibuſdam generalibus, quæ tradi ſolent: ſed meminerit, non omnia, quæ iuxta Metaphyſicam, & Scholaſticam diſputationem vera ſignificantur, debere eo ipſo, aut poſſe in vniuerſum ad praxim applicari. Nam, vt ſuo loco iterum monebimus, ad praxim huius Sacramenti conſiderandum non ſolùm eſt, quid vtcumque verum quaſi in abſtracto ſit, ſed quid etiam moraliter, & humano modo fieri poſſit, ac deceat: itavt remedium hoc ſuauitate, ac dulcedine plenum nòn fiat ſua difficultate impoſſibile, vel horrorem nimium ingerat humanæ fragilitati. Quod multò magjs circa conſcientias ſcrupuloſas præ oculis habendum eſt; cum quibus non vniuerſales ſemper regulæ, quas Doctor pro munere ſuo omittere non poteſt, conſiderandæ ſunt, ſed aliæ, quæ in proprio loco, & in tractatu *de Conſcientia* pro ſcrupuloſis à Doctoribus tradi ſolent. In eiuſmodi enim perſonis non ſunt reputanda dubia, nec putandi ſunt in dubio obligati quando alij ratione dubij obligandi eſſent. Nec idem diſcuſſionis, & examinis gradus petendus eſt ab illis, cùm experientiâ conſtet, gradum illum propter ſcrupulos, & inſitum illum timorem, impoſſibilem iis eſſe ſine morali periculo grauioris detrimenti. Hoc volui ipſo in limine Lectorem admonere, cui ſi videro laborem hunc noſtrum gratum eſſe, curabimus ei integrum *de iuſtitia, & iure* tractatum, quem noſtri etiam Scholaſtici Profeſſores ex noſtrarum Academiarum lege tradere ſolent, quamprimum offerre. Quæ omnia cedant vtinam ad Dei gloriam, & publicam vtilitatem.

Mutius

Mutius Vitelleſcus Societatis Ieſu Præpoſitus Generalis.

CVm tertium Tomum in tertiam partem S. Thomæ *de virtute, & Sacramento Pænitentiæ, Suffragiis, atque Indulgentiis* P. IOANNIS DE LVGO Societatis noſtræ tres eiuſdem Societatis Theologi, quibus id commiſſum fuit; recognouerint,ac in lucem edi poſſe probauerint: facultatem concedimus, vt typis mandetur, ſi ita iis,ad quos pertinet, videbitur. In quorum fidem has literas manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo noſtro munitas dedimus. Romæ, 8. Iunij 1637.

MVTIVS VITELLESCVS.

Imprimatur, ſi videtur R^{mo} Magiſtro Sacri Palatij Apoſt.

IO. BAPTISTA *Epiſcopus Cam. Viceſgerens.*

Iudicium Patris Ioannis Aluarado Studiorum Præfecti in Collegio Romano Societatis Ieſu.

HOs Commentarios in 3. partem S. Thomæ *de virtute,& Sacramento Pænitentiæ Suffragiis, ac Indulgentiis* à P. IOANNE DE LVGO Soc. IESV in Collegio Romano Sacræ Theologiæ Profeſſore elucubratos, iuſſu Reuerendiſſimi P. Nicolai Riccardi Magiſtri Sacri Palatij recognoui: & cenſeo in iis nihil contineri fidei, aut Chriſtianis moribus diſſentaneum. Quin potiùs, quòd de aliis tomis ab eo editis notaui, opus minimè ex aliorum laboribus coaceruatum, ſed proprio ingenio partum. In hoc enim opere, & præſtantis ingenij fœcunditatem in inueniendo, & acerrimi iudicij maturitatem in concludendo oſtendit. Nam Scholaſticæ doctrinæ difficultatibus feliciter ſuperatis, conſcientiæ nodos, quibus præcipuè ſuam curam impendit,ita perſpicuè diſſoluit,innumeram caſuum multitudinem ad ſolida fundamenta reducendo, vt hac in re vltimam manum impoſuiſſe videatur. Quapropter dignos cenſui, vt in lucem cum bono publico prodirent. Ex eodem Collegio Romano, 23. Iulij 1637.

Ita iudico IOANNES ALVARADO *eiuſdem Collegij Romani Præfectus Studiorum.*

Imprimatur, FR. NICOLAVS RICCARDVS *Sacri Palatij Apoſtolici Magiſter.*

¶¶ APPRO

APPROBATIONES.

TRactatum *de Pœnitentiæ Virtute & Sacramento* à R. P. IOANNE DE LVGO Societatis IESV Theologo compoſitum, tanquam nobilem magni Ingenij fœtum probamus,& luce dignum iudicamus ex eadem Societate adſcripti Theologi his litteris quas manu noſtra ſubſcripſimus, & ſigillo noſtræ Societatis muniri curauimus. Lugduni die 1. Octobris 1638.

ANDREAS CADERIVS.

IOSEPH GIBALINVS.

EGo Claudius Boniellus Societatis IESV in Prouincia Lugdunenſi Præpoſitus Prouincialis, iuxta Priuilegium eidem Societati à Regibus Chriſtianiſſimis Henrico III. decimo Maij 1583. Henrico IV. vigeſimo Decembris 1606. & Ludouico XIII. nunc Regnante, decimo quarto Februarij 1611. conceſſum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne Libros ab hominibus noſtræ Societatis compoſitos, abſque Superiorum eius permiſſione excudant; Permitto Iacobo & Petro Proſt fratribus, Lugdunenſibus Bibliopolis; vt R. P. IOANNIS DE LVGO Tractatum *de Pœnitentiæ Virtute & Sacramento* excudere ac liberè diuendere poſſint. Datum Viennæ primo Octobris, anno 1638.

CLAVDIVS BONIELLVS.

Summa Priuilegij Chriſtianiſſimæ Majeſtatis.

REGIS Chriſtianiſſimi Priuilegio, dato Pariſiis 6. Maij 1636. cautum eſt, ne quis in Prouinciis ſuæ ditioni ſubiectis, præter Iacobum Proſt Bibliopolam Lugdunenſem, aut de illius voluntate, Opus hoc, cui titulus eſt, *Diſputationes Scholaſticæ & Morales de Sacramentis*: R. P. IOANNIS DE LVGO Societatis IESV, intra nouem annos,à die impreſſionis computandos mandare typis queat, ſub pœnis in eo contentis.

De mandato Regis, VICTON.

Typis abſolutum die vltima Octobris 1638.

INDEX

INDEX DISPVTATIONVM, ET SECTIONVM.

DISPVTATIO I.

Vtrùm Pœnitentia ſit virtus. 1.

SECTIO I.

POENITENTIAM eſſe propriè virtutem. ibid.

Sect. II. Vtrùm actus odij, aut deteſtationis poſſit eſſe virtuoſus, & honeſtus ex obiecto: *vbi*, An poſſit dari actus meræ fugæ, qui non ſit amor obiecti. 2.

DISPVTATIO II.

De obiecto formali virtutis Pœnitentiæ. 8.

Sect. I. Referuntur aliorum ſententiæ de obiecto formali Pœnitentiæ. ibid.

Sect. II. Refertur alia ſententia Recentiorum, quòd obiectum formale Pœnitentiæ ſit bonum compenſationis. 11.

Sect. III. Bonum compenſationis poſſe terminare formaliter actum virtutis. *Vbi*, An ea virtus habere debeat affectum erga peccatum præteritum. 12.

Sect. IV. Obiectum formale virtutis Pœnitentiæ non eſſe bonum compenſationis, ſed aliquid aliud: *Vbi*, An ſit virtus Theologica? 16.

DISPVTATIO III.

De obiecto materiali virtutis Pœnitentiæ. 20.

Sect. I. De obiecto materiali fugæ: *vbi* de peccato actuali, originali, habituali, & dimiſſo, imperfectionibus, & actu materialiter malo, an ſint obiectum Pœnitentiæ. 21.

De peccatis venialibus. ibid.

De imperfectionibus. ibid.

De peccato habituali, & originali. 22.

De peccato dimiſſo. ibid.

De actu materialiter malo. 23.

Sect. II. De peccatis alienis, & de reatu pœnæ, an ſit obiectum Pœnitentiæ. ibid.

DISPVTATIO IV.

De actibus virtutis Pœnitentiæ. 28.

Sect. I. Quot, & quos actus eliciat virtus Pœnitentiæ circa ſuum obiectum. ibid.

Sect. II. Vtrùm deteſtatio peccati præteriti ſit actus abſolutus, & efficax. 30.

DISPVTATIO V.

De actibus Pœnitentiæ neceſſariis ad hominis iuſtificationem. 32.

Sect. I. Quid intelligatur per contritionem perfectam. 33.

Sect. II. Vtrùm contritio debeat deteſtari peccata ſuper omnia. 36.

Sect. III. Quomodo contritio doleat de peccato ſupra malum pœnæ. 38.

Sect. IV. Vtrùm contritio deteſtetur vnum peccatum ſupra alia. 40.

An doleat contritio magis de peccato proprio, quàm alieno. 41.

Sect. V. An contritio deteſtetur magis peccatum actuale, quàm originale. 43.

Sect. VI. An contritio debeat eſſe vniuerſalis de omnibus peccatis. 46.

Sect. VII. Qualis debeat eſſe contritio quoad intentionem, & alias circumſtantias: *vbi*, An ſufficiat ſine dilectione, & propoſito. 48.

Sect. VIII. Vtrùm contritio perfecta habeat ſemper coniunctam remiſſionem peccati, etiam ante receptionem actualem Sacramenti. 51.

Sect. IX. De contritione imperfecta, ſeu attritione. 57.

DISPVTATIO VI.

De habitu, & ſubiecto Pœnitentiæ. 60.

DISPVTATIO VII.

De neceſſitate Pœnitentiæ ad remiſſionem peccati mortalis. 62.

Sect. I. Præmittitur, quid ſit peccatum habituale ex aliorum ſententia. 63.

Sect. II. Refertur ſententia docens, peccatum habituale eſſe priuationem gratiæ. 64.
Sect. III. Impugnantur ſolutiones aliquorum ad argumentum ſupra adductum ex peccato veniali. 66.
Sect. IV. Refertur, & impugnatur alia ſententia. 69.
Sect. V. Explicatur vera ſententia de eſſentia peccati habitualis. 71.
Sect. VI. Proponuntur, & diſſoluuntur aliæ difficultates contra doctrinam præcedentem. 75.
Sect. VII. Infertur obiter, quæ ſit macula peccati originalis. 81.
Sect. VIII. Vtrùm requiratur eſſentialiter retractatio peccatoris ad tollendum peccatum habituale. 82.
Sect. IX. Quod ſit obiectum voluntatis Dei condonantis peccarum. 86.
§. Verior explicandi modus proponitur. 89.
Sect. X. De neceſſitate virtutis Pœnitentiæ ex præcepto. 93.
Sect. XI. Quo tempore obliget præceptum Pœnitentiæ. 98.
§. An ſolùm in mortis articulo obliget præceptum Pœnitentiæ. 105.
Sect. XII. Reſolutio aliquorum dubiorum ex præcedente doctrina. 108.
Sect. XIII. Vtrùm in articulo mortis ſufficiat habere attritionem cognitam. 110.

DISPVTATIO VIII.

De efficacia Pœnitentiæ ad tollendum peccatum mortale. 113.

Sect. I. An poſſint omnia peccata per pœnitentiam deleri. ibid.
Sect. II. Vtrum contritio, ſeu Pœnitentia perfecta deleat omnem reatum pœnæ. 120.
Dubium incidens: *Vtrùm ſicut reatus pœnæ poteſt ſolùm ex parte remitti; ſic etiam poſſit reatus culpæ.* 125.
Sect. III. Vtrùm contritio ſit forma ſanctificans formaliter. Sententia affirmans, & eius fundamenta. 130.
Sect. IV. Vera ſententia de efficacitate actus contritionis comprobatur. ibid.
Sect. V. Diſſoluuntur rationes pro contraria ſententia. 134.
Sect. VI. Diluuntur aliæ obiectiones ex Patre Vaſquez. 136.
Sect. VII. Vtrùm contritio in inſtanti iuſtificationis fiat ab habitu charitatis. 140.
Sect. VIII. Soluuntur aliqua argumenta contra præcedentem doctrinam. 146.

DISPVTATIO IX.

De neceſſitate, & efficacia Pœnitentiæ in ordine ad remiſſionem peccati venialis. 151.

Sect. I. Vtrùm ad remiſſionem peccati venialis ſit neceſſaria gratiæ infuſio. ibid.
Sect. II. Quis actus pœnitentiæ requiratur ad remiſſionem peccati venialis. 153.
Sect. III. Vtrùm per Sacramenta tollantur peccata venialia ex opere operato. 159.
Sect. IV. Quomodo per aquam benedictam, & ſimilia tollantur peccata venialia. 162.

DISPVTATIO X.

De reditu peccatorum per pœnitentiam remiſſorum. 163.

Sect. I. Vtrùm peccata dimiſſa redeant, vel poſſint redire quoad culpam. ibid
Sect. II. Vtrùm peccata redeant, vel poſſint redire, quoad debitum pœnæ. *Vbi*, An peccato veniali correſpondeat pœna æterna in inferno. 168.

DISPVTATIO XI.

De effectu Pœnitentiæ in ordine ad recuperationem gratiæ, & virtutum. 171.

Sect. I. An recuperetur gratia correſpondens meritis præcedentibus. 172.
Sect. II. An merita reuiuiſcant in ordine ad idem præmium, quod priùs debebatur. 175.
Sect. III. Vtrùm per pœnitentiam reſtituatur etiam gratia antiqua, quæ data fuerat ſine meritis. 179.

DISPVTATIO XII.

De inſtitutione, & partibus Sacramenti Pœnitentiæ. 181.

Sect. I. Sacramentum Pœnitentiæ ab aliis diſtinctum à Chriſto eſſe inſtitutum. 182.
Sect. II. De partibus Sacramenti Pœnitentiæ. 184.
Sect. III. Quid importetur in tecto per Sacramentum Pœnitentiæ. 189.

DISPVTATIO XIII.

De forma Sacramenti Pœnitentiæ. 192.

Sect. I. Vtrùm, & quæ verba ſint neceſſaria ad formam huius Sacramenti. ibid.
§. Quæ verba requirantur ad formam. 193.
§. An illa ſola verba, *Abſoluo te*, concurrant de facto ad effectum Sacramenti. 197.

Sect. II.

Sect. II. Quem effectum habeant verba in forma huius Sacramenti. 193.
Sect. III. Quem ſenſum habeant verba in forma huius Sacramenti. 203.
Sect. IV. Vtrùm forma abſolutionis poſſit per modum deprecationis proferri. 209.
Sect. V. Vtrùm abſolutio ſacramentalis poſſit dari ſub conditione. 211.
Sect. VI. Alia dubia circa eamdem formam abſolutionis. 217.
Sect. VII. Vtrùm forma abſolutionis poſſit proferri à pluribus Miniſtris. 220.

DISPVTATIO XIV.

De contritione, quæ eſt prima pars materialis in ſacramento Pœnitentiæ. 227.

Sect. I. Vtrùm, & quomodo contritio ſit pars Sacramenti Pœnitentiæ. ibid.
Sect. II. Vtrùm ad valorem Sacramenti requiratur, quod dolor præcedat confeſſionem. 229.
Sect. III. Vtrùm ad ſingulas confeſſiones requiratur nouus actus doloris. 231.
Sect. IV. Quomodo actus doloris referri debeat à pœnitente ad Sacramentum pœnitentiæ. 233.
Sect. V. Vtrùm requiratur propoſitum non peccandi ad Sacramentum pœnitentiæ. 236.
Sect. VI. Vtrùm poſſit dari Sacramentum pœnitentiæ validum, & informe ex defectu doloris. 239.
Sect. VII. Reſpondetur ad alia argumenta contra noſtram ſententiam. 243.
Sect. VIII. De dolore requiſito in confeſſione de venialibus. 246.
§. An ſit mortale confiteri venialia abſque vllo dolore. 247.
§. An ſit obligatio ſub mortali ad dolorem de omnibus venialibus in confeſſione explicatis. 248.
Sect. IX. De propoſito requiſito ad confeſſionem venialium. 250.
Sect. X. An, & quomodo neganda ſit abſolutio ob defectum propoſiti. 254.

DISPVTATIO XV.

De Confeſſione, & eius neceſſitate. 260.

Sect. I. Vtrùm confeſſio ſit neceſſaria ex Chriſti inſtitutione. ibid.
Sect. II. An ex Chriſti inſtitutione confeſſio fieri poſſit cuilibet Sacerdoti. 263.
Sect. III. Quas perſonas, & quo tempore obliget præceptum diuinum confeſſionis. 266.
Sect. IV. Vtrùm propter periculum reincidendi in noua peccata obligentur de facto fideles ad confitendum frequentiùs, quàm ſemel in anno. 268.
Sect. V. Vtrùm ex diuino præcepto obligetur pœnitens ad confitendum per interpretem, aut ſcripto: & vtrùm id fieri poſſit. 272.
Sect. VI. De neceſſitate confeſſionis ex præcepto Eccleſiaſtico. 277.
§. An ſit præceptum humanum confitendi bis eadem peccata. 278.
§. Dubium incidens de ſubdito, qui abſoluitur à reſeruatis, & debet comparere iterum coram ſuperiore. 279.
§. An ſit præceptum humanum confitendi venialia. 285.
§. Per qualem confeſſionem ſatisfiat præcepto Eccleſiaſtico. 285.
Sect. VII. Quas perſonas, & quo tempore obliget hoc præceptum Eccleſiæ: *vbi*, quomodo ſit computandus annus huius præcepti. 286.
Sect. VIII. De aliis qualitatibus confeſsionis. 292.
Sect. IX. Vtrum confeſsio ex fine malo ita vitietur, vt Sacramentum ſit irritum: *vbi*, an actus pœnitentiæ poſsit ex fine extrinſeco vitiari. ibid.
Sect. X. Difficultates quædam contra doctrinam præcedentem. 301.

DISPVTATIO XVI.

De integritate confeſsionis, ſeu de peccatis, quæ poſſunt, vel debent eſſe materia confeſſionis. 304.

Sect. I. Vtrùm peccatum, quod ſit in ipſo inſtanti baptiſmi, ſit materia Sacramenti Pœnitentiæ. ibid.
Sect. II. Aliqua dubia de peccatis, quæ ſunt materia confeſsionis, & præſertim de peccatis dubiis. 314.
§. Dubium incidens, *An oporteat, pœnitentem explicare, quòd peccata illa ſit, vel non ſit confeſſus.* ibid.
§. An qui facit confeſsionem generalem, poſsit omittere aliqua peccata. 315.
§. An ſit obligatio confitendi peccata dubia. 316.
§. An peccatum dictum, vt dubium debeat iterum, ceſſante dubio, dici vt certum. 319.
§. Ad quot ſe extendant illa verba, *plus minúſve*, quæ addi ſolent. 322.
§. An ſit mortale mentiri in confeſsione. 323.
Sect. III. Vtrùm circumſtantiæ aggrauantes intrà eamdem ſpeciem ſint neceſſariò confitendæ. 324.

Sect. IV. De circumſtantiis in particulari:& primò de circumſtantia, *Quis*. 331.
§. De circumſtantia voti: *vbi*, An debeat explicari votum, vel ſimilis circumſtantia, quæ ſit in eo, quem pœnitens induxit ad peccandum. ibid.
Dubium incidens: *An debeant in confeſſione explicari perſonæ, coram quibus aliquis turpia loquutus eſt*. 334.
§. Quædam alia de circumſtantia voti. 335.
§. De aliis circumſtantiis tenentibus ſe ex parte ipſius pœnitentis. 336.
§. De circumſtantia ignorantiæ. 337.
§. De circumſtantia conſuetudinis. 340.
§. De circumſtantia virginitatis. 343.
Sect. V. De ſecunda circumſtantia, *Quid*, & præſertim provt ſe tenet ex parte rei volitæ. 346.
§. An copula conſummata debeat explicari, & nonnulla alia circa eamdem materiam. ibid.
§. An diuerſitas præceptorum, quæ violantur, ſit explicanda. 348.
§. Explicantur aliæ differentiæ obiectiuæ, an ſint ſpecificæ, & exprimendæ, an ſolùm materiales. 351.
Sect. VI. De eàdem circumſtantia, *Quid*, provt ſe tenet ex parte perſonæ, ad quam terminatur peccatum 357.
§. An coniunctio perſonæ ſit declaranda in odio, vel iniuria. 357.
§. An in copula inter habentes impedimentum ad matrimonium debeat explicari ea circumſtantia. 359.
§. De circumſtantia peccati cum pœnitente. 366.
§. Vtrùm in delectatione interna debeant explicari circumſtantiæ perſonæ, quæ peccanti obiicitur 368.
Sect. VII. Vtrùm pœnitens poſſit, & debeat in confeſſione explicare complicem ſui peccati. 373.
Sect. VIII. Vtrùm aliquando poſſit Confeſſarius obligare pœnitentem ad declarandum complicem, quando id neceſſarium non eſt ad declarandum integrè totum ſuum peccatum. 379.
Sect. IX. An debeat explicari effectus ſubſequutus, an verò ſufficiat confiteri cauſam: vbi etiam de actu externo. 381.
Sect. X. De circumſtantia, *Vbi*. 385.
Sect. XI. De circumſtantia; *Quibus auxiliis*, & circumſtantia, *Cur*. 388.
Sect. XII. De circumſtantiis, *Quomodo*, & *Quando*. 392.
Sect. XIII. An poſſit taceri circumſtantia aliqua propter detrimentum, quod ſibi, vel alteri pœnitens timet. 396.
Sect. XIV. De integritate confeſſionis quoad numerum peccatorum explicandum. 398.
§. Vnde ſumenda ſit vnitas, vel diſtinctio numerica peccatorum; & in primis circa peccata externa. 399.
§. Vnde ſumenda ſit vnitas, vel pluralitas numerica in peccatis merè internis. 403.
§. Quando, & quomodo poſſit pœnitens propter difficultatem explicandi numerum, dicere multitudinem confuſam, aut durationem ſtatus mali. 406.
Sect. XV. Quando confeſſio peccatorum reiteranda ſit. 410.
§. An propter excommunicationem non ablatam repetenda ſit confeſſio 413.
§. Vtrùm repetenda ſit confeſſio, eo quod Confeſſarius ante abſolutionem oblitus eſt confeſſionis, & ſtatus pœnitentis. 416.
Sect. XVI. An repetenda ſit confeſſio peccati integri, quando omiſſa fuit circumſtantia; vel ſufficiat confiteri ſolam circumſtantiam omiſſam. 418.

DISPVTATIO XVII.

De integritate, & confeſſione ſufficienti in caſu neceſſitatis. 421.

Sect. I. An poſſit abſolui infirmus, qui vnum ſolum peccatum dicere potuit: & quid, ſi dixit ſolùm peccatum in communi. ibid.
Sect. II. An qui nullum peccatum dixit, ſed exhibuit doloris, & contritionis ſigna, poſſit abſolui. 426.
Sect. III. Vtrùm qui confeſſionem non petiit, nec dedit ſignum pœnitentiæ, poſſit aliquando ſacramentaliter abſolui. 428.
Sect. IV. Vtrùm qui abſente Confeſſario petiit confeſſionem, & oſtendit pœnitentiæ ſigna, poſſit ab illo poſtea ſuperuenienſte abſolui, quando iam eſt ſenſibus deſtitutus. 430.
Sect. V. Explicantur aliquot dubia circa præcedentem doctrinam. 437.
§. An teſtimonium hoc debeat dari coram ipſo infirmo, vt poſſit abſolui. 438.
§. An non ſolùm poſſit, ſed debeat Sacerdos abſoluere in caſu præſentis quæſtionis. ibid.
§. An debeat Sacerdos in prædicto caſu ſub conditione ſolùm explicita abſoluere. 439.

Index Diſputationum, & Sectionum.

DISPVTATIO XVIII.

De Miniſtro Sacramenti Pœnitentiæ: & primùm de miniſtro legitimo in mortis articulo. 439.

Sect. I. An ſolus Sacerdos ſit miniſter legitimus: *vbi* An laicus poſſit in aliquo caſu abſoluere. ibid.

Sect. II. De miniſtro huius Sacramenti in articulo mortis. 441.

§. An præſente proprio poſſit ſimplex Sacerdos abſoluere in mortis articulo. 443.

Sect. III. Appendix ad ſupradicta de peccatis venialibus, & mortalibus confeſſis; quis ſit in ordine ad illa legitimus miniſter. 446.

DISPVTATIO XIX.

De miniſtro ordinario, & delegato Sacramenti Pœnitentiæ. 448.

Sect. I. Quis ſit miniſter ordinarius in hoc Sacramento. ibid.

Sect. II. De miniſtro delegato ad confeſſiones audiendas. 450.

§. An ſufficiat iuriſdictio delegata dubia, vel probabilis ad miniſtrandum hoc Sacramentum. 453.

§. An iuriſdictio delegata ad confeſſiones audiendas expiret morte concedentis. 454.

DISPVTATIO XX.

De miniſtro confeſſionis in ordine ad peccata reſeruata. 457.

Sect. I. Qui, & quorum peccata poſſint reſeruare. ibid.

Sect. II. Quæ peccata poſſint reſeruari. 459.

Sect. III. An poſſit Epiſcopus pro libito reſeruare caſus abſque legitima cauſa. 462.

Sect. IV. An, & quomodo Prælati regulares poſſint reſeruare peccata. 464.

§. Vtrùm, quando in religione reſeruatur peccatum inobedientiæ expreſſæ, qua quis dicit, ſe nolle parere, requiratur præceptum obedientiæ ad incurrendam reſeruationem. 466.

Sect. V. De eo, qui poteſtate ordinaria abſoluere poteſt à reſeruatis. 467.

Sect. VI. Vtrùm Superior poſſit audire ſola reſeruata, & abſoluere ab illis pœnitentem. 471.

Sect. VII. Vtrùm facta ſemel confeſſione cum potente abſoluere à reſeruatis, cenſeatur ablata reſeruatio pro omnibus quæ pœnitens propter obliuionem omiſit. 473.

Sect. VIII. De miniſtro, qui ex poteſtate delegata poteſt à reſeruatis abſoluere. 478.

Sect. IX. Vtrùm Regulares poſſint virtute Bullæ Cruciatæ abſolui à caſibus ſuis Prælatis reſeruatis abſque eorum licentia. 485.

Sect. X. An poſſit aliquando abſolui directè ſubditus à reſeruatis ſine recurſu ad Superiorem. 494.

§. De facultate abſoluendi à reſeruatis in mortis articulo. ibid.

§. De facultate ad abſoluendum à reſeruatis Pontifici in neceſſitate extra mortis articulum. 497.

§. De facultate, quæ religioſis iter agentibus concedi ſolet, vt abſolui poſſint à peccatis reſeruatis. 499.

§. An ſuperior teneatur dare facultatem ſubdito per ſe, vel alium eam petenti, vt abſoluatur à reſeruatis. ibid.

DISPVTATIO XXI.

De approbatione, probitate, & ſcientia in Confeſſario requiſitis. 500.

Sect. I. Qui, & ad quorum confeſſiones indigeant approbatione. ibid.

Sect. II. A quo ordinario debeat eſſe approbatus Confeſſarius. 504.

Sect. III. Vtrùm approbatio poſſit negari, vel certè limitari, cùm datur, vel ſemel conceſſa reuocari. 508.

§. An poſſit approbari Confeſſarius cum limitatione ad tempus, ad perſonas, &c. 510.

§. An approbatio ſemel data poſſit ab Epiſcopo validè, & licitè reuocari. 511.

Sect. IV. De probitate, & doctrina in Confeſſario requiſita. 512.

DISPVTATIO XXII.

De aliis obligationibus Confeſſarij. 513.

Sect. I. Quis, & quando teneatur confeſſiones audire. ibid.

§. Qui teneantur ex charitate audire confeſſiones. 515.

Sect. II. De obligatione interrogãdi, docẽdi, corrigendi, & diſponendi pœnitentem. 516.

§. An debeat Confeſſarius pœnitentem corrigere, & ei auferre ignorantiam circa peccata quæ facit. 517.

§. An poſſit, vel debeat Confeſſarius ſequi opinionem pœnitentis contra propriam ſententiam. 520.

§. De obligatione diſponendi pœnitentem ad abſolutionem. 522.

Sect. III. Quando debeat Confeſſarius ſupplere defectus in confeſſione cõmiſſos. 523.

DISPVTATIO XXIII.

De ſigillo Confeſſionis. 528.

Sect. I. An, & quale ſit præceptum de ſigillo confeſſionis. ibid.

Sect. II. Quas perſonas obliget hoc ſigillũ. 531.

Sect. III. Quæ ſit materia huius ſigilli. 537.

Sect. IV.

SECT. IV. Quomodo loqui debeat Confeſſarius ad vitandam reuelationem. 540.
§. Quomodo loqui debeat Confeſſarius de illo, quem non abſoluit. 542.
SECT. V. Quomodo poſſit Confeſſarius vti ſcientia habita ex confeſſione. 544.
§. An, & quomodo Prælatus, vel Superior poſſit vti ſcientia habita ex confeſſione ad ad gubernationem ſubditorum. ibid.
§. Quomodo poſſit Confeſſarius vti confeſſionis notitia ad vitandum imminens periculum. 547.
§. Vtrùm propter confeſſionis notitiam debeat Sacerdos vitare pœnitentem excommunicatum, aut negare illi Sacramẽta. 549.
§. Vtrùm cum licentia pœnitentis poſſit Cõfeſſarius loqui de auditis in confeſſione. 551.
§. Alia duo dubia de hac materia. 554.

DISPVTATIO XXIV.

De Satisfactione ſecundùm ſe. 556.

SECT. I. Vtrùm poſſit homo ſatisfacere de cõdigno pro debito pœnæ temporalis. ibid.
Dubium incidens; *An poſſit homo aliter, quàm per condignã ſatisfactionem, liberari à debito Pœnæ per impetrationẽ, vel merita cõgrua.* 560.
SECT. II. An, & quomodo requiratur ſtatus gratiæ ad ſatisſactionem de condigno. 561.
SECT. III. An ſatisſactio requirat opus honeſtum, liberum, pœnale, & ex intentione ſatisſaciendi. 562.
§. An per opera præcepta poſſit homo ſatisfacere pro pœna temporali. 563.
§. Vtrùm per ſola opera pœnalia poſſimus ſatisfacere. ibid.
§. Non requiri intentionem ſatisſaciendi. 565.
SECT. IV. Vtrùm actus, ſeu paſſio externa addant ſatisſactionem ſupra actum internum. ibid.
§. An propter doctrinæ conſequentiam neceſſe ſit hoc ipſum concedere in merito, & demerito. 567.
SECT. V. An, & quomodo paſſiones, & pœnæ ab extrinſeco, & neceſſariò prouenientes poſſint eſſe ſatisfactoriæ. 570.

DISPVTATIO XXV.

De ſatisfactione, prout eſt tertia pars Sacramenti Pœnitentiæ. 573.

SECT. I. Quomodo ſatisſactio ſit pars huius Sacramenti, & an cauſet gratiam ex opere operato. 574.
SECT. II. De effectu ſatisfactionis ſacramentalis circa remiſſionem pœnæ. 576.
SECT. III. An pœnitentia impleri poſſit in ſtatu peccati, & quem effectum tunc habeat, & quid, ſi abſque intentione impleatur? 579.
SECT. IV. Quomodo, & qualem ſatisfactionem debeat Sacerdos imponere. 582.
SECT. V. Quam obligationem habeat pœnitens acceptandi, & implendi pœnitentiam. 585.
SECT. VI. An pœnitens ipſe, vel vnus Confeſſarius poſſit commutare pœnitentiam ab alio impoſitam. 590.

DISPVTATIO XXVI.

De Suffragiis. 594.

SECT. I. An, & quomodo poſſint fideles ſeſe inuicem Suffragiis iuuare. ibid.
SECT. II. De iis, quibus poſſunt applicari ſuffragia, & de conditionibus requiſitis ex parte ipſorum. 597.
SECT. III. De iis, qui ſuffragia offerre poſſunt & quæ conditiones in iis requirantur. 600.

DISPVTATIO XXVII.

De ſatisfactione, quæ per Indulgentias applicari ſolet. 601.

SECT. I. Quid ſit indulgentia, & ex qua poteſtate procedat. 602.
SECT. II. Quem effectum habeat Indulgentia. 603.
§. An qui lucratur Indulgentiam, maneat in conſcientia liber ab implenda pœnitentia ſibi impoſita. 606.
SECT. III. De theſauro Eccleſiæ, qui per Indulgentias diſpenſatur. 608.
SECT. IV. Vtrùm Indulgentiæ numquam, niſi ex theſauro, concedantur: vel è contra, theſaurus non niſi per Indulgentias diſpenſetur. 611.
SECT. V. An, & quomodo defunctis Indulgentiæ communicari poſſint. 613.
SECT. VI. De requiſitis ex parte illius, qui Indulgentiam lucratur pro ſeipſo. 617.
SECT. VII. Nonnulla dubia circa ea, quæ exigi ſolent ad lucrandum Iubileum. 621.
SECT. VIII. Quotuplex ſit Indulgentia: à quo poſſit concedi, & ex qua cauſa: & quomodo expiret eius valor. 626.
§. Quis poſſit Indulgentias concedere. ibid.
§. De cauſa neceſſaria ad Indulgentiam concedendam. 626.
§. Quomodo ceſſet Indulgentiæ valor. 629.

TRA

TRACTATVS

DE POENITENTIA, VIRTVTE.

DOCTRINA quæ ad POENITENTIAM ſpectat, duas habet partes principales: altera eſt de Pœnitentia virtute, altera de Sacramento Pœnitentiæ: Et quidem S. Thomas 3. *part.* cùm non ageret de virtutibus, ſed de ſacramentis, neque aliter de virtute Pœnitentiæ diſputaret, niſi quatenus erat pars ſacramenti Pœnitentiæ, meritò præmiſit aliquid de ſacramento, quæſt. 84. vt poſtea quæſt. 85. ageret de virtute vſque ad quæſtionem 89. quæſtione verò 90. iterùm redit ad ſacramentum, vbi felici morte occupatus diſputationem imperfectam reliquit.

Cæterùm ſi ad claritatem doctrinæ attendamus, longè commodior videtur methodus Franciſci Suarez, & aliorum, qui priùs de virtute Pœnitentiæ, poſteà de ſacramento diſputant. Illa enim prior pars omninò præſcindit à poſteriori, & habet ſe ſicut ratio ſuperior, cùm poſſit reperiri virtus pœnitentiæ ſine ſacramento, & non è contrà: Ordo autem doctrinæ poſtulat, vt priùs ab vniuerſalioribus incipiamus. Incipiemus itaque à virtute pœnitentiæ, vbi de eius obiecto formali, & materiali, de actibus, de habitu, de ſubiecto, & de effectibus. Poſteà ad alteram partem de ſacramento, quæ ferè tota moralis eſt, gradum faciemus.

DISPVTATIO PRIMA.

Vtrùm Pœnitentia ſit virtus?

SECTIO PRIMA.

Pænitentiam eſſe propriè virtutem.

SECTIO SECVNDA.

Vtrùm actus odij, aut deteſtationis poſſit eſſe virtuoſus, & honeſtus ex obiecto: vbi, an poſſit dari actus meræ fugæ, qui non ſit amor obiecti.

DE hac S. Thomas in præſenti art. 1. Et quidem non agimus de dolore partis ſenſitiuæ, qui potiùs eſt effectus Pœnitentiæ, quàm Pœnitentia, & cùm non poſſit tendere in honeſtum, non poteſt eſſe virtus, ſed paſſio; quomodo ergo eſt de pœnitentia, prout dicit aliquid pertinens ad partem rationalem: nec etiam dubitamus de habitu in tota ſua latitudine, ille enim habet plures actus, de quibus dubitari non poteſt, quin ſint honeſti, & virtuoſi; ſed ſolùm loquimur de pœnitentia prout eſt dolor, & odium peccati præteriti, an vt ſic poſſit induere rationem virtutis.

SECTIO PRIMA.

Pænitentiam eſſe propriè virtutem.

1\. NON deſunt, qui velint Pœnitentiam non eſſe ſimpliciter, & abſolutè virtutem, ſed ſolùm ſecundùm quid. Ita Caietanus 2. 2. *q.* 144. *art.* 1. & alij quos refert Bonauentura, *in* 4. *diſtinct.* 14. 1. *part. art.* 1. *quæſt* 1.

Communis tamen, & vera ſententia affirmat, eſſe virtutem ſimpliciter cum S. Thoma in præſenti *art.* 1. quem ſequuntur cæteri Theologi: & quidem vix poteſt in hoc eſſe quæſtio niſi de vocibus, quas tamen debemus vſurpare iuxta com-

munem vſum ſacræ Scripturæ,& Patrum, qui de pœnitentia non aliter ac de aliis virtutibus loquuntur. Vide loca apud Valentiam in præſenti, puncto 1. Ratione item conſtat; quia actus honeſtus,& virtuoſus ille eſt, qui procedit iuxta regulas rationis in genere motis: Talis autem eſt actus Pœnitentiæ, alioquin Pœnitentia neque eſſet in præcepto, neque in conſilio, neque eſſet meritoria,vel placeret Deo,cuius oppoſitum colligitur ex Sacra Scriptura.

2. *Obiectiones.* *Verecundia an ſit virtus?* Contra hanc veritatem ſunt nonnullæ obiectiones, ex quarum ſolutione meliùs intelligetur; Prima eſt ex Ariſtotele 2. *Ethic.c.7.& lib.4.c vlt.* dicente.Verecundiam non eſſe virtutem,quia ſupponit turpitudinem in eo,qui verecundatur; ergo nec pœnitentia erit virtus propter eandem rationém.

Dicunt aliqui, Verecundiam eſſe virtutem, quatenus eſt paſſio,non quatenus eſt actus deliberatus. Ita P. Salas 2. *tom.in* 1 2. *tract.* 11. *diſſ*. 4. *ſect.* 7. Sed contra hoc eſt, quòd idem potuiſſet dici de Pœnitentia. Item ratio Ariſtotelis procedit etiam de actu deliberato, cùm hic etiam ſupponat turpitudinem.

P.Vaſquez in præſenti *dub. vnico* ingenuè fatetur, erraſſe Ariſtotelem excludendo Verecundiam à ratione virtutis, eo quòd peccatum ſupponat: addit tamen ipſe Vaſquez poſſe excludi, eo quòd Verecundia ſit timor infamiæ ex affectu æſtimationis, & honoris proprij proueniens,qui timor non videtur de ſe laudabilis. Hæc etiam ſolutio non placet, quia licèt timor ille infamiæ non ſit laudabilis,quando nimius eſt: ſi tamen ſit moderatus, non eſt cur non ſit laudabilis, & honeſtus, cùm etiam iubeamur curam habere de bono nomine:ergo per ſe loquendo pertinet ad virtutem, ſicut alij affectus honeſti.

3. S.Thomas in præſenti dicit, Verecundiam non eſſe virtutem, quia ſupponit turpitudinem præſentem, de qua erubeſcimus: Pœnitentiam verò ſupponere peccatum ſolùm præteritum: non poteſt autem eſſe virtus, cum qua poteſt ſtare præſens turpitudo.

Hanc ſolutionem impugnat Vaſquez quia Verecundia poteſt etiam eſſe de turpitudine præterita: & pœnitentia de peccato fere præſenti: cùm poſſit aliquis incontinenti pœnitere: vtraque tamen impugnatio facile ſoluitur; quia pœnitentia non poteſt eſſe de peccato omninò præſenti, ſed præterito ſaltem tempore proximè antecedenti, quod ſufficit ad hoc,vt cum pœnitentia non poſſit durare turpitudo præſens. Item licèt pudor poſſit etiam eſſe de præterito.ſed tamen ex ſe non repugnat ei, quòd ſit de præſenti, quare ex ſe non repugnat turpitudini.

4. *Inſtantia contra ſolutionem.* Sed adhuc poſſet aliquis inſtare contra ſolutionem; quia non repugnat, quòd ſit aliquis actus honeſtus ſupponens eo modo turpitudinem præſentem: Nam pone aliquem eo ipſo inſtanti, quo ex ignorantia culpabili peccat, habere reuelationem ſui peccati præſentis: hic poſſet tunc credere, quòd peccat propter reuelationem diuinam: Ecce ille actus fidei, & voluntas credendi eſt actus honeſtus, & ſupernaturalis: & tamen non ſolùm non petit peccatum eſſe præteritum, ſed potiùs petit illud eſſe præſens: alioquin non eſſet vera reuelatio: ergo non eſt contra rationem virtutis ſupponere peccatum præſens. Item poteſt quis, cùm actu peccat, ex cognitione peccati humiliare ſe, & velle deprecari Deum, vt det illi maiores vires ad reſiſtendum tentationi: hæc enim voluntas non repugnat cum peccato præſenti, ſed ſupponit peccatum, præſcindendo ab eo, quòd ſit præſens,vel præteritum:& tamen eſt voluntas bona,& honeſta, nam honeſtum eſt, quòd peccator, etiamdum actu peccat, humiliet ſe, & ex cognitione ſuæ fragilitatis petat à Deo maiores vires ad reſiſtendum: ergo non eſt contra rationem virtutis, ſupponere turpitudinem præſcindendo à præſenti,vel præterità, neque ex hoc capite excludenda eſt Verecundia à ratione virtutis

Aliter ergo explicanda videtur ratio S. Thomæ 5. & dicendum, Verecundiam non eſſe virtutem, quia eius actus non eſt efficax, ſed inefficax circa ſuum obiectum:nam licèt ſit timor infamiæ. quæ ex turpitudine oritur: non tamen eſt fuga efficax, ſed talis, cum qua poteſt ſtare amor efficax ipſius turpitudinis. De ratione autem actus virtuoſi eſt, quòd ita efficaciter feratur in obiectum honeſtum, vt non poſſit ſimul voluntas velle efficaciter turpitudinem oppoſitam, quis enim dicat, eſſe caſtum illum, qui habet diſplicentiam aliquam inefficacem circa luxuriam, ſi tamen habet ſimul voluntatem efficacem fornicandi:non nego, eum actum poſſe habere aliquam bonitatem,quia ſi liber eſt, bonus eſſe poſſet: ſed dico,non habere appellationem virtutis ſimpliciter & abſolutè:ita ſimiliter non operatur virtuosè, qui timet infamiam ortam ex turpitudine; ſi tamen ex illo timore non mouetur efficaciter ad fugiendam turpitudinem. Quia ergo verecundia de ſe non eſt actus efficax, ſed timor per modum diſplicentiæ, non habet ſtatum virtutis, ſicut pœnitentia,cuius actus eſt omnino efficax ad fugiendum peccatum, quantùm fieri poſſit. Bene igitur S.Thomas colligit, Verecundiam non eſſe virtutem ex eo, quòd ſupponat turpitudinem præſentem: nam licèt illa illatio formalis non ſit, vt vidimus, eſt tamen bona in iis actibus, qui ex obiecto opponuntur cum turpitudine, & tamen illam non expellunt, quia ſunt inefficaces:ij enim ſi efficaces eſſent,non poſſent compati ſecum turpitudinem præſentem, & in hoc etiam fortaſſe ſenſu dixit Ariſtoteles di- *Ariſtot.* cto cap. vlt. *pudorem viri probi eſſe non poſſe, cùm ob malas res exoriatur:neque enim agendæ res eiuſmodi ſunt*, quaſi diceret, pudorem non facere virum probum, quia non facit eum amplecti efficaciter honeſtatem ſed inefficaciter,quod pudoris nomen ſignificat & per conſequens efficaciter eligit turpitudinem, non obſtante pudore.

6. *Obiicitur ſecundò.* Secundò obiici poteſt, quia Pœnitentia ſupponit peccatum: ergo non eſt expetibilis, ergo non eſt virtus. Reſpondetur facilè, etiam medicina ſupponit morbum, & tamen eſt expetibilis, & quidem ante morbum eſt expetibilis conditionatè, poſt morbum verò abſolutè: ita ſe habet pœnitentia, quæ eſt ſecunda tabula poſt naufragium. Dices: ergo non eſt expetibilis, niſi per accidens: ergo non eſt virtus, quia virtus eſt per ſe expetibilis. Reſpondeo non eſſe de ratione virtutis,quòd ſit expetibilis *per ſe*, hoc eſt, nullà factà ſuppoſitione: ſed quod ſit per ſe expetibilis,id eſt, gratià ſui,præſcindendo ab omni alio motiuo, ſiue hoc ſit ex ſuppoſitione, ſiue non.

7. *Obiicitur tertiò.* Tertiò obiicitur, virtus cum delectatione exercetur, pœnitentia autem eſt triſtitia, ergo non eſt virtus:Reſpondeo:non ſolam virtutem, ſed omnē habitum elicere ſuos actus cum delectatione,quare hoc argumento probaretur, non ſolùm non eſſe virtutem, ſed neque habitum. Reſpondetur ergo facile,

Digitized by Google

facilè, habitum operari cum delectatione, vt delectatio ſignificat alacritatem, & facultatem, & opponitur difficultati,& labori, non verò vt opponitur triſtitiæ; nam quò intenſior eſt babitus, eò magis triſtamur, quando amittimus eius obiectum.

Omitto alias obiectiones leuiores, quæ ſolùm tendunt ad probandum, Pœnitentiam oon eſſe perfectionem ſimpliciter ſimplicem, & ideò non eſſe in Deo; item neque poſſe ſtare cum impeccabilitate Chriſti; quia ſupponit peccatum,ſicut neque etiam medicina poteſt ſtare cum incorruptibilitate: Cæterùm ex hoc non fit, pœnitentiam non eſſe perfectionem ſimpliciter; & abſolutè, quod ſufficit ad rationem virtutis.

Obiic. 4. Quartò obiici poteſt, quia virtus debet habere obiectum bonum: ſed pœnitentiæ obiectum non eſt bonum,ſed malum: nam odium, & fuga non poteſt eſſe boni, ſed mali: ergo non eſt virtus. Hac occaſione oportet examinare,quomodo actus odij poſſit tendere in obiectum bonum, de quo ſectiooe ſequenti.

SECTIO II.

Vtrùm actus odij, aut deteſtationis poſſit eſſe virtuoſus, & honeſtus ex obiecto: Vbi an poſſit dari actus meræ fugæ, qui non ſit amor obiecti?

8. *Ratio dubitandi.* Ratio dubitandi eſt,quia honeſtas in actu bono, quæ prouenit ex obiecto, debet ſupponere, obiectum in ſe ipſo eſſe bonum, & honeſtum bonitate obiectiua: nam ſicut ex veritate obiectiua obiecti, actus intellectus dicitur verus; ita ex bonitate obiecti actus voluntatis dicitur botius: odium autem, vel deteſtatio noo poſſunt accipere bonitatem ab obiecto; nam obiectum odij non eſt bonum,ſed malum:bonum enim non poteſt mouere ad odium, ſicut nec malum ad amorem, & quidem, ſi bonum odio haberetur, iam actus odij non eſſet bonus, ſed malus, ſicut amor mali eſſet etiam malus,quia non eſſet iuxtà merita obiecti; ergo odium, vel deteſtatio non poſſunt accipere honeſtatem ab obiecto.

9. Aliqui facilè ſe expediunt ab hac difficultate dicendo, nullum eſſe actum voluntatis, qui ſit mera fuga; nam licèt aliqui eo modo explicentur per modum fugæ:re tamen vera omnes ſunt actus proſecutionis, & per illos amamus,& volumus aliquod obiectum:qui enim odit dolorem capitis v.g. vult per illum actum carentiam illius doloris,quam carentiam amat,licèt explicetur à nobis per nolitionem doloris.Ita ſentiunt aliqui, quorũ ſententiam referunt, & ex parte approbant Salas *1.tom.in 1.2.tract.9.diſp.3 ſect.2 n.35.* & Suar. *in 1.2.diſp.1.de paſſionibus ſect. 7.n. 2.* qui vtuntur exemplo intellectus in quo non datur actus, qui non ſit cognitio, atque adeò ipſemet diſſenſus intellectualis, quem explicare ſolemus per modum fugæ; re tamen verà eſt aſſenſus,& affirmatio, nam dicere,quòd Petrus non currit, eſt affirmare falſum eſſe,Petrum currere: ſic ergo voluntas nunquam operatur, niſi volendo, & per conſequens ſemper fertur ad aliquid ſiue poſitiuum, ſiue negatiuum,quod ſit volitum per ipſum etiam actum odij,& deteſtationis.

10. *Datur in voluntate mera fuga.* Verius tamen videtur, poſſe dari in voluntate actus meræ fugæ, per quos nihil formaliter amentur,licèt fortè virtualiter, & æquiualenter contineant amorem,vt poſteà videbimus. Quæ videtur eſſe ſententia S. Thomæ *1.2.quæſt 29.art. 1. & 2.* vbi condiſtinguit odium ab amore penes diuerſam eſſentiam, & diuerſum modum tendendi, quem vterque ille actus habet; eamque ſententiam amplectuntur communiter Theologi, & Philoſophi recentiores: de quo videri poteſt Arriaga *in curſu Philoſophic.diſp.7. de anima ſect.1.*

Probatur autem experientia, quam, niſi obſtet ratio aliqua multi ponderis,negare non debemus: 11.
experimur enim, diuerſo modo ſe habere voluntatem noſtram,quando habemus odio, ac quando amamus; amor enim ſuauis eſt, & dulcis: odium è contrà aſperum, rigidum, non ego amamus, quando odio habemus: nam ſi æquè eſſet amor tenebrarum actus, qui eſt odium lucis; ſicut amor lucis eſt amor ipſius; experiremur, nos ita affici erga tenebras per primum actum, ſicut erga lucem per ſecundum. Nec ſatisfacit ſi dicas, ideò illum actum appellari odium lucis, licèt formaliter ſit amor tenebrarum, quia virtualiter eſt odiũ lucis,volendo enim tenebras,fugimus lucem:hoc, inquam,non ſatisfacit, quia propter eamdem rationem actus,quo amo lucem,deberet dici odium tenebrarum; tam enim odit tenebras, ſeu carentiam lucis,qui amat lucem,quàm odit lucem, qui amat tenebras; ergo omnis actus amoris abſque vllo diſcrimine debet appellari actus odij: Vel certè, ſi aliqui ſunt actus peculiares odij, fatendum erit, eos non eſſe formaliter amorem obiecti contradictorij, ſed formaliter eſſe ſolùm fugam & receſſum, licèt virtualiter ſint acceſſus ad formam contradictoriam.

Confirmari hoc ipſum poteſt ex actu triſtitiæ, 12.
qui non videtur eſſe proſequutio formaliter, aut amor ſui obiecti: triſtamur enim formaliter de malo, ſeu de carentia boni, quam quidem non amamus, ſed fugimus, & auerſamur. Sicut ergo poteſt eſſe fuga mali præſentis, quâ fugimus malum præſens ſicut per gaudium amplectimur bonum etiam præſens; cur non poterit dari actus, qui ſit fuga mali nondum præſentis, & dicatur odium; quemadmodum datur proſequutio boni nondum præſentis, quæ dicitur amor, vel deſiderium?

Ad exemplum verò, quod afferunt de intelle- 13.
ctu in quo oon datur actus,qui ſit merus receſſus, aut fuga, ſed omnis actus iudicij, ſicut eſt cognitio,ſic eſt affirmatio: Reſpondeo,me non inuenire quoad hoc differentiam inter intellectum, & voluntatem: quare eodem modo exiſtimo,ſecundam operationem intellectus non ſemper eſſe affirmationem,ſeu proſequtionem,vt ita dicam, vel adhæſionem ad obiectum, quod negatur; ſed aliquando eſſe fugam etiam intellectualem, receſſum, ſeu diſſenſum,per quem in rigore non affirmamus, ſed negamus illud obiectum. Itaque ſicut poteſt voluntas dupliciter tendere ad tenebras reſpuendas,ſcilicèt vel per actum volitionis, quo dicat, *volo non eſſe tenebras:* vel per actum fugæ, & odij, quo dicat, *nolo eſſe tenebras*, per quorum primum amat negationem tenebrarum:per ſecundum nihil formaliter amat, ſed odit tenebras: ſic intellectus circa tenebras poteſt dupliciter ſe habere;ſcilicet,vel per actum affirmatiuum, quo dicat; *tenebræ ſunt*; vel per actum merè negantem, quo dicat: *non eſt lux*: per priorem affirmat formaliter tenebrarum exiſtentiam:per poſteriorem non affirmat,ſed negat exiſtentiam lucis: qui actus eſt

In intellectu an datur mera fuga.

receſſus ab obiecto propter eius falſitatem, ſicut prior actus, qui dicitur aſſenſus; eſt acceſſus ad obiectum propter eius veritatem, & ideò in Logica propoſitio in communi dicitur eſſe, in qua aliquid affirmatur, vel negatur: Vt indicetur, non per omnem propoſitionem obiectum formaliter affirmari, ſed poſſe eſſe propoſitionem, per quam obiectum non affirmetur, ſed negetur. Quare licèt communiter, & minùs ſtrictè loquendo, ille, qui aliquid negat, dicatur etiam aliquid aſſerere, concluſio negatiua appellari etiam ſoleat aſſertio: tunc tamen vocabulum illud largiùs vſurpatur, prout, *aſſerere*, eſt idem, quod iudicare, ſeu decernere ſiue affirmando, ſiue negando. In quo etiam ſenſu dicitur velle ille, qui habet odiū, ſeu nolitionem lucis; prout ſcilicet, *volitio* ſignificat quemcunque actum voluntatis, ſiue ſit proſequutionis, ſiue fugæ: loquendo autem ſtrictè, non eſt verum quod voluntas non operetur niſi volendo; nam operatur volendo, & etiam nolendo, ſeu conſentiendo, & etiam diſſentiendo: & quando habet ſolam nolitionem, nihil vult, ſed poſitiuè non vult, & reiicit obiectum.

14. *Negatio an ſit obiectum in diſſenſu.* Dices; ille, qui negat, hominem eſſe lapidem, non ſolùm habet pro obiecto, hominem eſſe lapidem, ſed etiam negationem, quæ ſignificatur per illud, *non*: Neque enim ſignificat, aut dicit, hominem eſſe lapidem, ſed potiùs, hominem non eſſe lapidem: illam autem negationem non negat, ſed affirmat, ergo ille actus non eſt merè fuga ab obiecto, ſed eſt aſſenſus ad negationem illam, quæ eſt obiectum, cui negationi non diſſentit, ſed magis videtur ei aſſentiri.

Reſpondeo: ſi ſermo ſit de propoſitione vocali, non eſt dubium, quin illud, *non*, ſignificet aliquid, quia ad minùs ſignificat diſſenſum intellectualem; nam voces, vt ſuppono ex Logica, ſignificant non ſolùm res, ſed etiam conceptus internos: adhoc enim datæ ſunt à natura, vt exprimant, & ſignificent mentem loquentis: quare illæ voces: *Homo non eſt lapis*; ſignificant me habere actum, quo nego, hominem eſſe lapidem, atque ideò ſignificant negationem, ſi non obiectiuam, ſaltem formalem, quæ eſt diſſenſus, ſeu fuga intellectualis. Si verò ſermo ſit de ipſa propoſitione mentali, qua in mente dico; *homo non eſt lapis*, illa non habet pro obiecto directo negationem, ſed ipſemet actus eſt negatio intellectualis, ſeu diſſenſus negans ſuum obiectum: quare eius obiectum dictum non eſt, hominem non eſſe lapidem, ſed eius obiectum directum, non tam dictum vel aſſertum, quàm negatum, eſt, hominem eſſe lapidem: ita vt illud *non*, ſit negatio intellectualis, ſeu fuga, aut receſſus, quo intellectus reiicit illud obiectum. An verò negatio ſit obiectum ſaltem indirectum, ſeu in aliquo, & motiuum ad fugiendum ab identitate prædicati cum ſubiecto, dicemus poſtea: Nam quoad hoc fortaſſe eſt aliqua differentia inter intellectum, & voluntatem vt videbimus.

15. *Actus odij an reſpiciat bonum?* Hoc ergo ſuppoſito, reſtat difficultas, an ille actus voluntatis, qui non eſt proſequutio, ſed fuga ſui obiecti, ſit mera fuga, ita vt nullo modo attingat aliquam rationem boni, propter quod fugiat hoc malum: verbi gratia, quando habeo odium ægritudinis, vel doloris, ille actus, licet non ſit amor negationis morbi, vel doloris, ſed mera fuga morbi, vel doloris; indirectè tamen; & in obliquo attingat ſanitatem, propter cuius bonum fugit morbum, vel dolorem, ita vt ille actus ſit quidem fuga directa morbi, ſit tamen amor, & proſequutio indirecta ſanitatis tanquam motiui formalis, ad fugiendum morbum.

Aliqui videntur ita ſentire, quibus videtur fauere S. Thomas 1. 2. *quæſt.* 60. *art.* 5. *ad* 4. vbi ex Dionyſio probat malum, non agere, niſi virtute boni; Ergo ratio motiua vltima ſemper eſt bonitas aliqua, quam amamus & propter quam fugimus malum contrarium. Alij tamen dicunt, poſſe dari in voluntate fugam mali, cuius vltimum, & adæquatum motiuum ſit ipſum malum, nec oportere, quod reſoluatur vlterius in aliquod bonum: Nam fuga doloris præſentis; quem ſentimus in manu, vel pede, non eſt neceſſe, quod terminetur vltimo ad aliquod bonum oppoſitum, ſed illud malum doloris ſufficienter mouet ad odium illius, quia malum, & diſconueniens eſt: & ſicut voluntas mouetur ſufficienter à bono ad amandum illud, quia bonum eſt; ſic poteſt ſufficienter moueri à malo propoſito ad odium illius, quia malum eſt, abſque eo quod habeat aliud motiuum. Cui etiam ſententiæ fauere videtur S. Thomas 1. 2. *quæſt.* 29 *art.* 1. *in corpore*, vbi videtur æquiparare omninò bonum, & malum in ordine ad mouendam voluntatem ad amorem, vel odium, & concludit his verbis: *Et ideò ſicut bonum eſt obiectum amoris, ita malum eſt obiectum odij.* S. Thom.

Hæc ſecunda ſententia, ſi non regulariter, & communiter intelligatur, ſed ſolùm in vno, vel altero actu, non mihi diſplicet: ita vt regulariter, & ferè ſemper voluntas in ipſo etiam odio mali moueatur à bono, & reſpiciat bonum, atque ideò indirectè, & in obliquo ille ſit amor boni oppoſiti: aliquando tamen poſſit ipſum malum ſecundùm ſe, & propter ſe odio haberi: nam ad meram fugam voluntatis non videtur neceſſarium aliud motiuum, ſed ſicut ad amandum, & quærendum mouet bonum; ita ad reiiciendum, & fugiendum videtur ſufficienter mouere malum, quà malum eſt: in quo caſu actus ille erit mera fuga abſque admixtione amoris, aut proſequutionis formalis; licèt virtualiter ſit etiam amor, & proſequutio, vt poſteà dicemus. 16.

Odium an ſemper oriatur ex amore? Petes, an ille actus fugæ, non ſolùm in ſe formaliter non ſit amor boni, ſed neque oriatur ex amore boni? Alioquin enim, licèt concedant, illum actum intrinſecè poſſe non reſpicere bonum; dicunt tamen, reſpicere illud extrinſecè, quatenus ſupponit aliquem amorem boni, qui eſt primus actus, ex quo oritur odium mali, & omnes alij actus voluntatis, quod videtur docuiſſe S. Thom. 1. 2. *q.* 29. *art.* 2. vbi dicit, omne odium, procedere ex amore. Et quidem regulariter loquendo; ſemper, aut ferè ſemper odium procedit ex aliquo amore, ſiue circa bonum oppoſitum, ſiue circa perſonam propriam, vel alienam, cuius malum auerſamur: Et ideo fortaſſe S. Thomas loquitur vniuerſaliter, quia ibi agit de odio, & amore prout ſunt paſſiones animæ; paſſiones autem, cùm ſint in appetitu materiali, non mirum, quod non reperiatur odium mali in eo appetitu, quo non ametur ſubiectum, cuius malum auerſamur: nam appetitu materiali non habemus odio malum in abſtracto, ſed malum noſtrum, vel alterius, quem amamus. Loquendo tamen de voluntate, non apparet repugnantia clara in eo, quod nullo præſuppoſito amore formali, habeatur odium mali: nam ſicut poteſt placere humilitas ſecundùm ſe, & in abſtracto propter decentiam ſuam; ita poteſt diſplicere ſuperbia etiam in abſtracto propter ſuam

indecen

indecentiam; licèt neque ametur ſubiectum ſuperbiæ, neque etiam ametur formaliter humilitas, ſed ſolùm virtualiter, & æquiualenter, vt poſteà dicemus.

17. *Diſſenſus intellectualis an debeat eſſe ſimul aſſenſus.* Contra doctrinam traditam videtur redire difficultas ex actibus intellectus, in quo non videtur poſſe eſſe aliquem actum diſſenſus, qui ita ſit merè fuga intellectualis, & diſſenſus, vt non ſit ſimul aſſenſus formalis, & affirmatio ſaltem ſui motiui formalis, & indirecti, verbi gratia, quando dico: *homo non eſt lapis*: licèt id, quod nego, ſit identitas hominis cum lapide; motiuum tamen formale non eſt talis identitas, ſed potiùs diſtinctio, quæ apparet inter prædicatum, & ſubiectū, nam identitas non poteſt mouere ad diſſenſum, ſed potiùs negatio identitatis: habeo ergo pro motiuo ex parte obiecti diſtinctionem, ſeu negationem identitatis: Ergo ille actus non terminatur ſolùm ad hominem, & lapidem, & identitatem vtriuſque quam negat directè, ſed terminatur etiam indirectè, tanquam ad motiuum negandi, & diſſentiendi, ad diſtinctionem, ſeu carentiam identitatis: omnis enim actus intellectus, & voluntatis debet attingere formaliter illud, quod eſt ratio formalis aſſentiendi, vel diſſentiendi, amandi, vel fugiendi: Et ideò actus amoris non ſolùm debet attingere rem bonam, ſed ipſam etiam bonitatem, quæ mouet: & odium debet terminari non ſolùm ad rem malam, ſed etiam ad malitiam, quæ mouet: & aſſenſus terminatur ad connexionem inter extrema: Ergo diſſenſus etiam debet attingere formaliter id, quod mouet ad negandum: ſeu diſſentiendum: hoc autem, vt vidimus, non eſt identitas, ſed diſtinctio: ergo ille actus attingit ipſam etiam diſtinctionem: ſed hanc non attingit diſſentiendo, aut negando, ſed potiùs affirmando, & aſſentiendo: non enim nego, dari talem diſtinctionem inter hominem, & lapidem, imò iudico, dari illam diſtinctionem, & ideo nego, hominem eſſe lapidem: Ergo ille actus non eſt ita merè fuga, & diſſenſus reſpectu ſui obiecti, vt non ſit partialiter aſſenſus, & affirmatio alicuius etiam obiecti, ſcilicèt, ſui motiui formalis. Similiter ergo in voluntate non debemus ponere actum, qui ſit mera fuga, & non ſit ex parte aliqua amor, & proſequutio.

18. Dicet fortaſsè aliquis, in hoc etiam ipſo eſſe omnimodam paritatem intellectus, & voluntatis: nam actus odij, qui eſt mera fuga, attingit etiam ſuum motiuum formale: eſt enim odium obiecti mali propter malitiam, quam habet: quam etiam malitiam fugimus, & auerſamur eodem actu. Sic ergo intellectus, quando habet diſſenſum, negat, & fugit obiectum propter eius falſitatem, quam falſitatem etiam attingit, ſed per fugam: nam ſicut fugit obiectum falſum, ſic multò magis fugit eius falſitatem, quæ mouet ad fugiendum falſum. Itaque ſicut amor proſequitur rem bonam & motiuum amandi, quod eſt bonitas: ſic intellectus in aſſenſu amplectitur verum, & motiuum aſſentiendi quod eſt veritas obiecti: Item ſicut voluntas per actum odij, fugit malum & fugit etiam motiuum odij, quod eſt malitia: ſic intellectus per diſſenſum, attingit falſum, & falſitatem, quæ eſt motiuum diſſentiendi, ſed vtrumque attingit, non amplectendo, ſed fugiendo, quia, & falſum, & falſitas opponuntur vero, quod ſolum proſequitur, & amplectitur intellectus: non eſt ergo ille actus affirmatio, vel aſſenſus obiecti directi, vel indirecti, ſed fuga vtriuſque.

19. Hæc tamen reſponſio non videtur mihi ſatis ſolida: ideò dixi aliquam eſſe quoad hoc differentiam inter voluntatem, & intellectum: nam re vera fuga intellectualis non eſt aliud, niſi negatio, & diſſenſus, nec aliter reiicit intellectus, aut fugit ab obiecto, niſi negando illud: intellectus autem, licèt neget identitatem hominis cum lapide, quia falſa eſt, non tamen negat eius falſitatẽ, ſed potiùs videtur ei conſentire: ideò enim negat obiectum quia exiſtimat, illud eſſe falſum: fugit ergo, & negat falſum non falſitatem propriè, & in rigore: in quo differt à voluntate, quæ fugit malum propter eius malitiam, & multò magis fugit ipſam malitiam: intellectus autem negat obiectum falſum propter eius falſitatem: non poteſt autem negare falſitatem, ſed debet eam approbare, vt propter illam reprobet obiectum falſum. Ratio autem à priori huius differentiæ prouenit ex diuerſo modo operandi vtriuſque potentiæ: nam voluntas non proponit ipſa ſibi regulam, & motiuum ſuorum actuum, ſed ſupponit propoſitum iam ab intellectu, qui proponit malitiam, & illam approbat, vt veram malitiam: & ideo non eſt neceſſe, quod approbetur à voluntate: at verò intellectus non ſupponit motiuum ſibi ab alio propoſitum, & approbatum: ſed ipſemet debet illud ſibi proponere, & approbare: cùm ergo motiuum ad negandum, & diſſentiendum ſit falſitas obiecti, hanc falſitatem debet intellectus ſibi proponere, & approbare: approbare autem illam non eſt negare illam, ſed potiùs aſſentiri, & iudicare illam eſſe falſitatem: debet ergo intellectus negare, & reprobare obiectum falſum propter falſitatem, quam non reprobat, aut negat, ſed approbat. Vnde licèt intellectus proſequatur ſolum verum, & fugiat falſum, non poteſt tamen fugere falſum, niſi proſequendo falſitatem, quam credit, non quia falſa, ſed quia eſt vera falſitas, ſeu vera negatio veritatis. Itaque, quamuis non repugnet actus voluntatis, qui non ſit proſequutio formalis obiecti directi, vel indirecti, & quamuis poſſit etiam dari iudicium intellectuale, quod non ſit aſſenſus formalis, ſed mera fuga obiecti directi: non tamen videtur poſſibile iudicium, quod non ſit aſſenſus formalis obiecti indirecti, propter quod negat obiectum directum.

20. *Identitas inter extrema an debeat eſſe obiectum noſtri aſſenſus & diſſenſus. Infertur primò.* Hinc obiter infero primò, à fortiori actum intellectus, qui eſt iudicium affirmatiuum, quo dico verbi gratia, *homo eſt lapis*: non poſſe reſpicere ex parte obiecti ſolum hominem, & lapidem, ſed debere reſpicere etiam identitatem ſiue veram ſiue apparentem hominis cum lapide. Hæc illatio eſt contra aliquos Philoſophos recentiores, qui contendunt, identitatem, ſeu coniunctionem prædicati cum ſubiecto non eſſe aliquid ex parte obiecti, ſed modum tendendi ipſius intellectus, qui propoſitis ſibi homine, & lapide, terminatur ad illa extrema coniungendo illa per quemdam actum, qui ex ſuâ eſſentia habet coniungere intentionaliter vnum cum alio, vt circa eadem extrema poſſit vnus actus tendere coniungendo, & dicat; *homo eſt lapis*, & alter actus poſſit tendere ſeparando, & dicat, *homo non eſt lapis*. qui duo actus ex parte obiecti nullo modo differant, ſed ſolùm penes diuerſum modum reſpiciendi eadem extrema.

21. *Difficultas huius doctrinæ.* Hæc tamen doctrina, vt dixi, difficilis eſt, Primò, quia obiectum, quod affirmatur, debet eſſe condiſtinctum ab ipſa affirmatione: nam affirmatio eſt forma extrinſeca denominãs obiectum affirmatum, ſeu creditum: peto ergo, quid eſt, quod

credo, per illud iudicium, ſi quidem non credo ipſummet actum? Non eſt ſolus homo, & lapis, quia illi ſunt verè à parte rei, atque ideò non crederem aliquid falſum, nec poteſt decipi intellectus, quando totum, quod credit, datur à parte rei: credit ergo, & affirmat aliquid præter hominem, & lapidem, ſcilicet, identitatem hominis cum lapide, ergo hæc etiam apparet ex parte obiecti: non poſſum enim ego credere, vel affirmare, quod ex parte obiecti non apparet; ergo apprehenditur ex parte obiecti aliqua identitas, vel connexio hominis cum lapide, quam per aſſenſum affirmo, & per diſſenſum nego: ſiue hæc appareat per conceptum diuerſum, ſiue per eoſdem, quibus apprehenduntur extrema taliter, vt determinent ad aſſenſum, vel ſaltem inclinent: qui modus apprehendendi diuerſus eſt ab eo, quo apprehenduntur inſufficienter ad aſſenſum, vt conſtat; ergo alio modo apparent prædicata intrinſeca extremorum; nam idem manens idem ſemper eſt aptum facere idem.

22. Dices, hoc argumentum retorqueri poſſe contra nos; admittimus enim actum diſſenſus in intellectu eſſe meram fugam, & habere ſolum pro obiecto identitatem, quam negat; ipſam verò negationem non eſſe obiectum, ſed modum tendendi, qui tenet ſe ex parte actus, nõ ex parte obiecti: quo ſuppoſito, peti poteſt ſimiliter à nobis, quando dico, *homo non eſt lapis*: ſiquidem actus ipſe nihil dicit de ſe ipſo, ſed de obiecto, quid ſit illud, quod dico? An ſit ſolùm, *hominem eſſe lapidem*, an verò hominem non eſſe lapidem? Si ſecundum, ergo negatio tenet ſe ex parte obiecti dicti, ergo non tenet ſe ſolùm ex parte actus. Si dicas primum, ergo totum, quod dico per illum actum eſt falſum: nam falſum eſt, hominem eſſe lapidem: & tamen actus ipſe, cùm ſit diſſenſus, eſt verus, quod videtur repugnare.

23. *Difficultatis ſolutio.* Reſpondeo, in noſtra ſententia hoc facile poſſe ex ſupradictis diſſolui: nam ſi ſermo ſit de propoſitione externa, qua dicis, *homo non eſt lapis*: de hac iam diximus ſupra, ſignificare, & affirmare non ſolùm hominem, & lapidem, ſed etiam negationẽ identitatis, quia voces ſignificant conceptus non ſolùm obiectiuos, ſed etiam formales, ergo ſignificant negationem mentalem, qua intellectus negat, hominem eſſe lapidem: quare propoſitio vocalis nunquam eſt merè negatiua; quia ſemper affirmat conceptum formalem internum, vel affirmatiuum, vel negatiuum. Si verò ſermo ſit de ipſo iudicio negatiuo interno: obiectum directum illius eſt homo, & lapis, & identitas vtriuſque: quod quidem obiectum attingitur ab illo actu, & in aliquo ſenſo etiam *dicitur*, quatenus *dicere*, eſt quid commune ad *affirmare*, & *negare*. Nam ſicut voluntas per actum odij, quo dico, nolo lucẽ, attingit ſolam lucem, & terminatur ad lucem, non volendo, ſed nolendo illam: ſic intellectus per diſſenſum terminatur ad identitatem prædicati cum ſubiecto, attingit illam, dicit aliquo modo illam: hoc eſt, repræſentat, & ſignificat, non affirmando, ſed negando illam, in quo non eſt inconueniens, quod totum obiectum, quod directè attingitur ab actu, & quod dicitur negando, ſit falſum, & actus ſit verus; imo ideò actus eſt verus; quia totum, quod dicit negando, eſt falſum. Sicut fuga peccati in voluntate eſt actus bonus, quia totum eius obiectum eſt malum: nam bonitas fugæ deſumitur à malitia obiecti; ſic etiam veritas diſſenſus deſumitur à falſitate obiecti, quod directè dicitur, ſeu ſignificatur per ipſum, quia dicere negando, non eſt amplecti, ſed reſpuere obiectum. At verò in illa alia ſententia difficultas magis vrget; quia non ſolùm, quod attingitur, & quod ſignificatur, vel dicitur, ſed totum, quod affirmatur per illum actum, *homo eſt lapis*; eſt verum, & datur à parte rei: hoc autem videtur impoſſibile, quod actus ſit falſus, quando totum, quod per illum creditur & affirmatur, eſt verum: quomodo enim falli poteſt, qui non credit, niſi verum? ille autem nõ credit ipſum actum, ſed ſolum obiectũ, prout condiſtinctum ab actu, quod totũ obiectum nempe homo, & lapis, ſunt verè à parte rei, ergo niſi concipiatur etiam ex parte obiecti identitas, quæ non datur à parte rei, aſſenſus non erit falſus.

Denique adde, diſſenſum illum internum, *homo non eſt lapis*, licèt ſit mera fuga circa obiectum directum; eſſe tamen affirmationem obiecti indirecti, ſeu motiui, vt ſuprà dixi; nego enim directè identitatem hominis cum lapide; ſed indirectè affirmo diſtinctionem, ſeu negationem identitatis, à qua moueor ex parte obiecti ad diſſentiendum, & ad negandam identitatem: quare negatio non eſt ſolus modus tendendi, tenens ſe ex parte actus, ſed habet ſe aliquo modo ex parte obiecti indirecti.

Secundò ergo impugnari poteſt doctrina illorum Recentiorum ex iis, quæ proximè diximus: quia ſi intellectus per quemlibet actum, ſiue aſſenſum, ſiue diſſenſum, debet attingere ipſum motiuum formale, quo mouetur ad aſſentiendum, vel diſſentiendum; ſicut voluntas quolibet actu, ſiue amoris, ſiue odij, debet attingere motiuum formale bonitatis, vel malitiæ, quo mouetur ad proſequendum, vel fugiendum obiectum: ergo aſſenſus ille, *homo eſt lapis*, non attingit ſolùm ex parte obiecti, hominem, & lapidem; ſed etiam identitatem aliquam ſaltem apparentem, qua mouetur intellectus ad affirmandum vnum de alio: experientia enim conſtat, non omnes, qui concipiunt hominem, & lapidem, moueri ſufficienter ad affirmandum vnum de alio; ergo motiuum illius affirmationis debet eſſe aliquod prædicatum vnitatis, ſeu identitatis apparens in illis, quod quidem prædicatum, cùm ſit motiuum formale ex parte obiecti, debet attingi ſaltem indirectè, & in obliquo per eundem aſſenſum. 24.

Ex eadem doctrina ſuperiùs tradita, & differentia inter actum intellectus, & voluntatis, quam explicuimus, Infero ſecundò, ſicut poteſt dari actus voluntatis, qui ſit mera fuga, quaſi per modum intentionis; ſic etiam poſſe dari actum voluntatis, qui ſit mera fuga, quaſi per modum electionis; Verbi gratiâ, poſſum ego per actum meræ fugæ dicere, *nolo dolorem capitis*; qui actus eſt quaſi intentio finis, cùm non fugiat ab illo malo propter aliud: ſic etiam poſſum dicere: *nolo nimium potum, quia nolo dolorem capitis, quem cauſat*: qui actus eſt quaſi per modum electionis: moueor enim à malitia doloris ad nolendum nimium potum. Quare ſicut in actu proſecutionis electio continet duplicem amorem ſcilicet amorem finis & amorem medij propter finem: ſic in actibus fugæ electio negatiua continet duplex odium, ſcilicet mali, quod propter ſe fugimus & mali, quod fugimus propter aliud malum: & ſicut in electione poſitiua proſequimur bonitatem finis, quæ eſt per ſe expetibilis, & bonitatem medij quæ eſt expetibilis propter aliud, & vocatur vtilitas: ſic in electione negatiua fugimus duplicem malitiam, 25. *Poteſt eſſe in voluntate mera fuga electiua Infertur 2.*

tiam, ſcilicet, malitiam doloris capitis, verbi gratia, quæ eſt per ſe odibilis, & malitiam cibi nimij, quæ eſt odibilis propter aliud, & vocari poteſt nociuum, atque opponitur bono vtili, eritque malitia relatiua, ad aliud malum, quod affert, ſicut vtilitas eſt bonitas relatiua ad aliud bonum, quod affert. Sicut enim dantur tria bona, honeſtum, delectabile, & vtile; ita dantur tria mala, inhoneſtum, doloriferum, & nociuum, quæ eamdem proportionem habeant ad mouendam volūtatem ad fugam, quam habent illa bona ad mouendum ad amorem, & proſequutionem.

26. Dices; Cauſa finalis eſt, ex cuius gratiâ ſeu ex cuius amore aliquid fit; ergo non poteſt eſſe cauſalitas finis, vbi non interuenit amor finis, ſed odium: deberemus ergo addere aliud quintum genus cauſæ, ex cuius odio aliud odio habemus. Reſpondeo, hanc non eſſe nouum genus cauſæ, ſed reduci ad cauſam finalem: quia quando ex odio vnius habemus odio aliud, non interuenit vera cauſalitas; tunc enim non fit vnum propter aliud, ſed relinquitur vnum propter aliud: relinquo, verbi gratiâ, cibum, quia nolo dolorem capitis; cibus non fit, ſed abſtinentia, quæ, cùm ſit negatio comeſtionis, non fit propriè, ſed impropriè, atque adeò non habebit veram dependentiam à fine, ſed impropriam, ſcilicet, negatiuè, quæ reducitur ad cauſalitatem finis. Præſertim quia, vt mox videbimus, omnes illi actus fugæ ſunt æquiualenter, & virtualiter actus amoris circa bonum oppoſitum, atque ideo nolle cibum, quia nolo dolorem capitis, æquiualenter eſt idem, ac velle abſtinentiam, quia volo ſanitatem, ſeu carentiam doloris capitis.

27. *Odium eſt æquiualenter amor.* Reſtat ergo explicare id, quod ſæpè diximus, actum fugæ, ſeu odij eſſe æquiualenter, & virtualiter actum amoris, & proſequutionis. Quod quidem oſtendi poteſt à poſteriori, & à priori.

A poſteriori, quia experientia conſtat, eum, qui odio habet dolorem, & eiuſmodi actus ſæpiùs habuit; non habere difficultatem, ſed facilitatem ad amandam carentiam doloris, & è contra; nec indigere noua facilitate ad alterum ex iis, ſed ab exercitio vnius reddi æquè facilem ad vtrūque: ergo vnus ex iis actibus æquiualet alteri. A priori autem ratio eſt, quia inter extrema contradictoriè oppoſita acceſſus ad vnum eſt receſſus ab altero, & è contra receſſus ab vno eſt acceſſus ad alterum: idem ergo erit recedere à luce per odium lucis, ac accedere ad negationem lucis, ſeu tenebras: idem item erit accedere ad tenebras per amorem tenebratum, ac recedere à luce, quam tenebræ negant. Ergo licèt illi duo actus differant in modo tendendi ad obiectum per modum acceſſus, vel receſſus, re tamen ipſa quoad effectū, & affectum non videntur differre: Nam velle lucem, eſt vel velle impedire tenebras, & nolle tenebras, eſt impedire carentiam lucis ponendo lucem, quæ ex parte obiecti ſunt eadem, licèt vnus actus tendat proſequendo, alter fugiendo. Videatur Suarez *in præſenti diſput. 2. ſect. 2. num. 1. & diſp. 4. ſect. 2. n. 15.* vbi cum communi ſupponit, actum deteſtationis peccati eſſe virtualiter, & æquiualenter dilectionem Dei, quia ad eamdem virtutem ſpectat amplecti bonum, & fugere malum illi oppoſitum.

28. *Odium poteſt eſſe honeſtum.* Conſtat ergo iam ex his omnibus, poſſe actum deteſtationis, & odij, etiamſi ſit mera fuga ſui obiecti, eſſe tamen honeſtum, & laudabilem. Nec obſtat ratio dubitandi initio propoſita: falſum enim eſt, quod bonitas actus deſumatur ſemper ex bonitate ſui obiecti: nam illa regula ſolum habet locum in actibus proſequutionis, qui non ſunt boni, niſi obiectum ſit bonum: at verò actus fugæ eò ſunt meliores, quò obiectum deterius ſit, atque ideo eorum bonitas, & honeſtas deſumitur ex prauitate obiecti, ad quod terminantur, quia ſicut laudabile eſt amplecti bonum, ſic etiam laudabile eſt fugere malum. Denique illa fuga mali virtualiter, & æquiualenter, vt diximus, eſt proſequutio, & amor boni, & ideò participat honeſtatem eiuſdem virtutis.

29. Dicet aliquis, regulam iſtam non poſſe eſſe veram, nec actum fugæ eſſe æquiualenter actum proſequutionis, vel amoris: quia ſi deteſtatio peccati fiat per actum, qui ſit mera fuga peccati, & non contineat aliquem amorem Dei, & terminetur ad Dei bonitatem, vt ad motiuum, ſaltem indirectè, & in obliquo; non poterit virtualiter æquiualere dilectioni Dei: imò nec erit actus charitatis, & per conſequens nec contritio perfecta: ergo deteſtatio, quæ eſt merè fuga, & nullo modo amor formalis boni contrarij, non eſt æquiualenter actus proſequutionis. Antecedens probatur, quia dilectio Dei non ſolùm vult bonum extrinſecum Dei, quod quidem eſt bonum creatum; ſed amat ipſam bonitatem intrinſecam Dei, & ideò vult illi placere & alia bona extrinſeca: at verò fuga peccati, quæ ſit mera fuga, eſt odium mali extrinſeci Deo, quale eſt peccatum; non eſt verò odium mali intrinſeci, ſeu carentia ipſius Dei; ſolùm enim deteſtatur peccatum, quia eſt malum extrinſecum Deo; non quia affert carentiam intrinſecam Dei; ergo non eſt amor virtualis boni intrinſeci Dei, cùm ſit fuga formalis carentiæ illius boni, ſed alterius boni creati: quare ſi contritio ſit mera fuga, non apparet, quomodo ſit actus virtutis Theologicæ, cùm non habeat pro motiuo formali aliquid increatum, ſed malum oppoſitum bono creato. Debemus ergo in illa deteſtatione admittere aliquam proſequutionem, & amorem bonitatis Dei ſaltem in obliquo: alioquin nec æquiualenter erit actus amoris Dei, ſed erit æquiualenter amor boni extrinſeci Dei, cuius ſolam carentiam deteſtatur ſiſtendo in illa, & non referendo ad Deum ipſum.

30. Propter hoc argumentum dixi ſuprà, actus illos quibus deteſtamur malum nobis, vel aliis, habere aliquid proſequutionis, & amoris erga illum, cui malum nolumus. Nam ille actus non ſolùm fertur in malum, quod nolumus: ſed etiam in perſonam, cui nolumus malum: in perſonam autem non fertur, vt in obiectum, quod fugiat, ſed potiùs, vt in obiectum amatum: amare enim eſt velle bonum alicui, vel etiam nolle illi malum. Quod videtur non poſſe negari in actibus, qui oriuntur ex amicitia: quando enim amico nolo malum, motiuum non eſt ſolum malum illud, ſed bonitas amici, quæ reddit eum mihi charum; nam æquè malus eſt morbus, verbi gratiâ, vel infamia in alio, cui tamen non ita nolo illa mala: ergo bonitas ipſa amici eſt ſaltem partiale motiuum illius actus: bonitas autem non terminat fugam, ſed amorem rei bonæ; ergo ille actus non ſolum eſt fuga mali, ſed etiam amor amici boni, & eius bonitatis. Denique conſtat hoc ipſum ex actibus, quibus volo aliquod bonum amico: in quibus motiuum non eſt ſolùm bonitas, quam illi deſideramus, ſed etiam bonitas ipſius amici, ob quam illum amamus, & volumus illi bonum: ergo ea-

dem bonitas amici erit partiale motiuum ad nolendum malum illius: cum vtetque actus procedat ex amicitia erga illum. Fatendum ergo videtur, quod actus contritionis, qui procedit ex habitu charitatis,non eſt mera fuga, ſed ita eſt fuga, & odium peccati,vt ſimul ſit proſequutio,& amor erga Deum,& eius bonitatem infinitam, ob quam mouemur ad odium peccati,& offenſæ diuinæ.

31. Ex hoc tamen non fit, regulam ſuprapoſitam eſſe falſam, aut actum,qui ſit merè fuga, non eſſe æquiualenter, & virtualiter proſequutionem & amorem; imò, ſi regula cum debita proportione applicetur, vſum habet etiam in iis actibus odij, & fugæ, qui ex amicitia procedunt: in iis enim non videtur repugnare actus, qui non ſit formaliter amor,aut proſequutio,ſed ſolùm virtualiter: v.g. ex amicitia poſſum velle ipſum eſſe, & ipſam bonitatem intrinſecam amici; ob quam eſt mihi charus: ſic etiam ex eodem habitu poſſum odio habere deſtructionem, ſeu carentiam illius bonitatis,vt ſi ex charitate habeam odium deſtructionis, aut negationis Dei ob malum illius negationis,ille actus videtur ſiſtere principaliter in malo carentiæ & deſtructionis Dei, ſed virtualiter eſt amor bonitatis Dei, quæ per talem deſtructionem,aut negationem tolleretur,ſicut odium tenebrarum ob malū tenebrarum eſt virtualiter amor lucis propter bonitatem lucis: Nam quemadmodum fugere tenebras eſt virtualiter, & æquiualenter amare lucem, & è contra: ita odio habere carentiam Dei propter malum illius carentiæ, eſt æquiualenter amare bonitatem exiſtentiæ Dei, quia recedere ab illa malitia per affectum eſt accedere ad bonitatem contradictoriè oppoſitam per eumdem affectum: ille ergo actus, licet formaliter ſit ſolùm fuga,& odium,erit actus charitatis,quia habet idem motiuum,licèt modus tendendi per fugam, vel proſequutionem ſit diuerſus. Quando verò malum quod amico nolumus, non eſt carentia illius bonitatis, ob quam eſt nobis charus,ſed aliud malum, vt morbus, paupertas, &c. vel carentia gloriæ extrinſecæ Dei, aut eius offenſa, tunc fatemur, actum illum odij non eſſe meram fugam, ſed debere eſſe etiam formaliter proſequutionem & amorem ſaltem indirectè illius bonitatis, ob quam amico auerſamur malum,propter argumentum ſupra factum; quia ea bonitas eſt motiuum ſaltem partiale illius odij, alioquin non erit odium ex amicitia: quæ ratio, vt dixi, non probat, quando nolumus amico carentiam illius boni, propter quod amatur: quia tunc motiuum eſt carentia illius bonitatis, atque ideo manet actus ille cum eodem motiuo, quod habet actus amoris erga amicum: idem enim motiuum virtualiter eſt perfectio eſſentialis Dei, quam formaliter amamus, & carentia eiuſdem perfectionis,quam formaliter odio habemus. Vnde ille actus,licèt ſit mera fuga, erit Theologicus in toto rigore, quia ſicut perfectio intrinſeca Dei eſt motiuum aptum ad terminandum amorem Theologicum; ſic carentia perfectionis Dei eſt motiuum aptum ad terminandum odium Theologicum: fuga enim Theologica non terminatur ad Deum(quia non eſſet bona) ſed ad negationem Dei, vel alicuius perfectionis diuinæ, quam habeat pro motiuo vltimo fugiendi. Concludimus ergo ex dictis, poſſe quidem voluntatem (& ita regulariter fit)per ipſum actum odij, & fugæ proſequi formaliter,& amare bonitatem illam,ſiue amici,ſiue boni oppoſiti, & tunc non eſſe meram fugam formalem, ſed mixtam ex fuga vnius & amore alterius: non tamen repugnare, quod fugiat malum habendo ſolùm pro motiuo formali ipſum malum,& tunc eſſe quidem amorem, & proſequutionem virtualem,& æquiualentem,formaliter verò eſſe merum odium, & fugam, quæ poteſt eſſe honeſta & laudabilis, ac pertinet ad eamdem virtutem,ad quam ſpectat amare formaliter bonum oppoſitum.

Odium tenebrarum eſt virtualiter amor lucis.

DISPVTATIO II.

De obiecto formali virtutis Pœnitentiæ.

SECTIO I. *Referuntur aliorum ſententiæ de obiecto formali Pænitentiæ.*

SECTIO II. *Refertur alia ſententia Recentiorum,quod obiectum formale pænitentiæ ſit bonum compenſationis.*

SECTIO III. *Bonum compenſationis poſſe terminare formaliter actum virtutis: vbi,an ea virtus habere debeat affectum erga peccatum præteritum.*

SECTIO IV. *Obiectum formale virtutis Pænitentiæ non eſſe bonum compenſationis, ſed aliquid aliud: vbi,an ſit virtus Theologica?*

NON poteſt aliter declarari quiditas alicuius habitus, niſi inueſtigando ipſius obiectum. Eſt autem duplex obiectum: alterum formale,alterum materiale: materiale dicimus, quod amamus, vel odio habemus: ſicut pœnitentia odio habet peccata: formale verò eſt motiuum malitiæ, vel bonitatis ſpecialis, quo impellimur ad amorem, vel odium: & quidem virtus: vel ſolùm,vel potiſſimè ſpecificatur ab obiecto formali: ideò priùs dicemus de obiecto formali Pœnitentiæ, quæ quæſtio grauis eſt, & acriter inter noſtros Theologos controuerſa.

Duplex obiectum: Materiale & Formale.

SECTIO I.

Referuntur aliorum ſententiæ de obiecto formali Pænitentiæ.

INnumeræ fuerunt apud Theologos de hac quæſtione vel re,vel, vt aliis placet, ſolis vocibus diuerſæ ſententiæ: quarum multæ iam tempore ipſo conſenuerunt, & in obliuionem abierunt. Aliqui enim negarunt,Pœnitentiam habere ſpeciale aliquod motiuum, ſed potiùs dicunt, dolere de ſingulis peccatis ob diuerſa motiua pro ipſorum peccatorum diuerſitate, atque adeò ad ſingulas virtutes pertinere dolere de peccato ſibi contrario: Pœnitentiam verò eſſe aggregatam ex omnibus illis virtutibus. Rem ſane incredibilem: neque enim poſſet moraliter loquendo, pœnitere breui tempore, ille, qui multa, & diuerſa peccata perpetraſſet: deberet quippe apprehendere priùs ſigillatim motiua ſpecialia virtutum omnium, contra quas peccauerat. Fatendum ergo eſt, eſſe aliquam virtutem, (quæcumque illa ſit) quæ ex motiuo aliquo vniuerſali poſſit dolere de

Pænitentia non eſt aggregatum ex omnibus virtutibus.

re de

re de omnibus peccatis: licèt non negemus, poſſe etiam ſingulas virtutes odio habere vitium oppoſitum ex proprio & peculiari ſuo motiuo.

2. *An obiectum formale Pœnitentia differat ab obiecto formali Charitatis?*

Alij dicunt, obiectum formale pœnitentiæ non differre ab obiecto formali charitatis; volunt enim pœnitentiam eſſe charitatem ipſam quatenus dolet de offenſa Dei, quia offenſa Dei eſt. Et ſanè non eſt dubium, quin ex motiuo charitatis poſſimus perfectiſſimè pœnitere de omnibus peccatis, & in hoc ſenſu charitas prout elicitiua eſt illius actus, poſſet pœnitentia appellari. Sed aliquid vlterius quæritur in præſenti apud Theologos; an ſcilicet ſit aliqua ſpecialis virtus, habens ſpeciale motiuum diuerſum a motiuis reliquarum, quæ poſſit pœnitentia appellari?

3. *Pœnitentia an ſit iuſtitia?*

Alij ergo volunt, hanc virtutem non eſſe niſi iuſtitiam vindicatiuam, cuius munus eſt infligere pœnam pro delicto, quod videtur potiſſimè facere pœnitens dum dolet de peccatis Sed non eſt ad rem, quia in primis iuſtitia vindicatiua propriè loquendo ſolùm eſt iudice, vel ſuperiori infligente pœnam: non in ſubdito: illa autem virtus, quâ reus ſe voluntariè caſtigat, non eſt propriè iuſtitia vindicatiua, ſed alia virtus innominata. Deinde quidquid ſit de hoc, illa virtus non eſt pœnitentia, de qua nunc agimus, quia punire ſe pro peccatis non eſt pœnitere propriè loquendo; poſſet enim aliquis velle aſſumere pœnam pro peccatis, & tamen non habere propoſitum non iterum peccandi, nec dolorem de præteritis: pœnitentia autem propria non poteſt ſine illis eſſe.

4. His, & aliis leuioribus ſententiis omiſſis, aliorum ſententia eſt, motiuum pœnitentiæ eſſe motiuum iuſtitiæ ſtrictè ſumptæ, quæ in hominibus reſpectu Dei eſſe poteſt. Ita Durand. *in 4 diſtinct. 14 quæſt. 2. num. 5. 6. & 7.* cuius fundamentum leuiſſimum eſt, quia ſcilicet, ſi pœnitentia eſſet virtus ab aliis diſtincta, ſequeretur, eum, qui pluries peccat, & reſurgit à peccato, maiorem habere pœnitentiæ virtutem & per conſequens ſtudioſiorem eſſe, quàm eum, qui nunquam peccat. Hoc tamen argumentum etiam retorquetur bene à Vaſquez *in præſenti art. 4. dub. vnico* contra ipſum Durandum, quia ſi pœnitentia non differt à iuſtitia, ſequitur etiam eum, qui frequentiùs peccat, & agit pœnitentiam, maiorem habere virtutem iuſtitiæ, quàm eum, qui nunquam peccat. Facile ergo reſpondetur, negando conſequentiam de pœnitentia infuſa; quia hæc non augetur, niſi ad menſuram aliorum habituum infuſorum, quos plus auget qui non peccat, ſcilicet exercitio plurium meritorum, quæ peccator, quandiu eſt in peccato non habet: ſi verò ſermo ſit de pœnitentia acquiſita; ſine inconuenienti conceditur illatio: nam quid mirum, ſi is qui magis exercetur in pœnitentia, habeat maiorem pœnitentiæ vſum?

5. Alij tamen aliis melioribus fundamentis defendunt pœnitentiam non differre à iuſtitia, inter quos P. Suarez, ſcilicet, ſupponunt, hominem habere virtutem iuſtitiæ, quæ eum obliget ad ſeruandum illæſum ius diuinum, non quidem omnino ſimilem ei iuſtitiæ, quæ datur inter homines; non enim poteſt reddere æquale, ſicut homini: item reſpicit ius longè excellentius; & ſuperius: nempe ius diuinum, propter quæ duo, dicit Suarez, diſtingui à virtute iuſtitiæ, quæ datur ad alios homines *infra diſput. 7. ſect. 1 in fine*: cæterùm re ipſa concedit eſſe iuſtitiam propriè dictam *in præſenti diſputatione 2. ſect. 3.* quia omne peccatum eſt propriè iniuria in Deum, ergo ad eamdem iuſtitiam; quâ debemus ſeruare illæſum ius Dei; ſpectat etiam reſarcire illud, quantùm fieri poſſit, quando læſum eſt; ſicut inter homines eadem virtus iuſtitiæ, quæ mouet ad non furandum, mouet ad reſtituendum, quando factum eſt furtum. Hanc eandem ſententiam re ipſa ſequuntur P. Coninch *in præſenti diſput. 1, dub 4.* & multi recentiores.

Nonnullis diſplicet hæc ſententia, quia iuſtitia ex ſua ratione formali tendit ad ponendam æqualitatem inter iniuriam, & reſtitutionem: pœnitentia autem non tendit ad æqualitatem; ſed eſſentialiter, & per ſe tendit ad ſatisfaciendum inæqualiter: nulla enim pura creatura poteſt ſatisfacere æqualiter Deo pro peccato, & pro iniuria; ergo pœnitentia differt omnino à virtute iuſtitiæ. 6.
Sed contra hoc videtur eſſe, in primis valde materiale eſſe quod poſſit ſatisfieri æqualiter pro debito, vel inæqualiter; ſi tamen obligationis radix, quoad alia omnia eſt ſimilis: iuſtitia enim formaliter ſolùm obligat ad ponendam æqualitatem, in qoantum non poteſt: ſi poteſt totaliter, totalem, ſi verò ſolùm partialiter, partialem: Si ergo pœnitentia ponit æqualitatem cum Deo quantùm poteſt, ſatisfacit toti debito iuſtitiæ: repugnat enim deberi ex iuſtitia pluſquam præſtari poſſit. Si ergo debetur illa ſatisfactio inæqualis, illa erit æqualis, ſi non cum damno, bene tamen cum debito, & per conſequens ſatisfit æqualiter toti rigori iuſtitiæ: iuſtitia quippe non obligat cum rigore niſi ad ſatisfactionem impoſſibilem.

Adde, repugnantiam inuolui in illa ſatisfactione inæquali debita ad modum iuſtitiæ: nam omnis ſatisfactio orta ex debito iuſtitiæ, vel pro iniuria, tendit ad reparandum damnum illatum: nam ſi ad hoc non deſeruit, erit recompenſatio affectiua, ſed non effectiua, & per conſequens non debita ad modum iuſtitiæ. Peto ergo, an illa ſatisfactio inæqualis, quam ponis, reparet ſaltem partialiter iniuriam per peccatum Deo illatam ſi non reparat etiam partialiter, non debetur ex iuſtitia, vel alia ſimili virtute: ſicut qui occidit hominem, quem non poteſt iterum viuificare, non tenetur ex iuſtitia aliquid pro eius anima offerre, vel alia obſequia ei præſtare: quia ea omnia nec partialiter reparant damnum illatum: ſi verò dicas, eam ſatisfactionem partialiter reparare damnum iniuriæ: ergo iam ſatisfacit pro parte debiti, ergo ex perfecta iuſtitia: ſicut qui debet centum, & dat decem, quæ ſola habet, ſatisfacit ex iuſtitia pro parte debiti. Item, ergo per illam partialem ſatiſfactionem noſtram, tollitur condignè partialiter peccatum: non enim manet iam homo ita iniurius Deo, ſicut anteà, quod tamen dici non poteſt, omnia enim noſtra obſequia ſine liberali condonatione Dei non ſufficerent, nec etiam partialiter ad extinguendam, vel minuendam maculam peccati commiſſi. Præterea impotentia ſatisfaciendi adæquatè pro peccato mortali non eſt eſſentialis homini: poteſt enim per vnionem hypoſtaticam humanitas eleuari ad eam dignitatem, quâ poſſit pro ſuis peccatis præteritis ſuperabundanter ſatisfacere. 7.

Denique ſi ex hoc ſolùm pœnitentia non eſſet iuſtitia, quia non ſatisfacit æqualiter: non reſtat ratio ad negandum, pœnitentiam ſaltem de venialibus eſſe propriè iuſtitiam: cur enim pro illis non poterit homo iuſtus diuturnis obſequiis plenè ſatisfacere? Sanè incredibiliter, & ſine fundamento 8.

mento negatur, vel probaui in materia de Incarnatione, vel ergo fatendum eſt cum P. Suarez, pœnitentiam eſſe virtutem iuſtitiæ ad Deum, vel aliunde, quàm ex inæqualitate ſatisfactionis reddenda eſt ratio, cur non ſit?

9. P. Vaſquez ex aliis principiis negat pœnitentiam eſſe iuſtitiam; quia nimirum nullam habemus virtutem iuſtitiæ erga Deum. Nobis alia viâ incedendum eſt conſequenter ad ea, quæ dixi in dicta materia de incarnatione, vbi aſſerui poſſe dari obligationem iuſtitiæ hominis erga Deum: negaui tamen; ex peccato ſemper reſultare debitũ iuſtitiæ ad ſatisfaciendum pro illo: quia nimirum illum eumdem actum, quem debui facere, quando peccaui, non poſſum reddere cum illis iiſdem circumſtantiis, quas tunc habuiſſet, loci, temporis, &c. alium verò ſimilem, vel eumdem cum aliis circumſtantiis non teneor reddere ex iuſtitia, quia illum habet Deus in ſua plena poteſtate, & facilè poteſt illum à meo arbitrio extorquere innumeris viis, & auxiliis efficacibus, quæ nouit optimè, & poteſt quoties voluerit iis vti: non ergo teneor ex iuſtitia ad reſtitutionem pro iniuria facta; quia illud idem, quod abſtuli, non poſſum reddere in indiuiduo: in æquiualenti verò non teneor, quia id Deus habet in ſua plena poteſtate: ergo ad nullam ſatisfactionem teneor ex iuſtitia pro debito peccati.

10. Hac ratione ſuppoſitâ, quam in prædicto loco latiùs explicui, & confirmaui, facile erit inferre, pœnitentiam non eſſe virtutem iuſtitiæ propriè dictæ: neque etiam virtutem illam, quam alij Recentiores ponebant ſimilem iuſtitiæ, & diſſimilem ſolùm quoad hoc quod non obliget ad ſatisfactionem æqualem, ſed inæqualem pro iniuria. Vtraque ergo ſententia impugnatur. Primò, quia licèt poſſit fieri iniuria contra Deum; non autem omne peccatum habet rationem iniuriæ; quia in primis non ſemper exigit Deus noſtra opera, & obſequia ex dominio proprietatis, quod habet, & quod neceſſe eſſet ad rationem iniuriæ, ſed ex dominio iuriſdictionis, vt Legiſlator, & ſuperior; vt in prædicto etiam loco latè probaui. Deinde multi ſunt, qui inuincibiliter ignorant, illam malitiam iniuriæ eſſe in omnibus peccatis. multi, qui illam probabiliter negant, cum quibus poſſum me practicè conformare, & per conſequens meum peccatum ſaltem per accidens non habet malitiam contra iuſtitiam, ergo pœnitentia non poterit dolere de illo peccato; nam in illo non inuenitur ratio iniuriæ, quam pœnitentia per ſe formaliter deteſtatur: conſequens autem eſt abſurdum, quia pœnitentia eſt virtus vniuerſalis, quæ omnia peccata deteſtari poteſt, ergo motiuum formale ipſius non eſt ratio iniuriæ, ſed aliquid aliud.

Non omne peccatum habet rationem iniuriæ.

11. Secundò, ex eodem principio impugnatur, quia licèt omne peccatum fuiſſet iniuria propriè dicta in Deum; non autem reſultat ex illa debitum reſarciendi, vel reparandi damnum ex iuſtitia, vt dixi, ergo pœnitentia non poteſt velle ſatisfactionem ex motiuo iuſtitiæ; ſicut qui occidit hominem iniuſtè; ſi tamen non poteſt neque in indiuiduo, neque in æquiualenti reparare illud damnũ; non poteſt ex motiuo iuſtiæ velle illud reparare, vel ſatisfacere pro illo. Cùm ergo peccator non poſſit reddere in inuiduo, quod abſtulit; in æquiualenti verò non teneatur, quia illud in æquiualenti iam eſt in plena Dei poteſtate; non reſtat, quomodo ex motiuo iuſtitiæ velit ſatisfacere pro iniuria.

12. Tertiò impugnatur, quia ſi pœnitentia oriretur ex debito iuſtitiæ obligaret proculdubio ſtatim quàm primùm poſt commiſſum peccatum: nam iuſtitia ſicut obligat ad non lædendum ius alienum: obligat etiam quando læſum eſt, ad ſatisfaciendum, quantum fieri poſſit ſtatim; ita vt quandiu differtur ſatisfactio continuetur peccatum, non ſolum habituale ſed nouum actuale. Si ergo pœnitentia oritur ex debito reparandi ius diuinum læſum; obligabit ad id faciendum ſtatim poſt peccatum: conſequens autem eſt falſum: non enim peccat homo de nouo, eo quod poſt primum peccatum non ſtatim conteratur, vel agat pœnitentiam.

Si Pœnitentia eſſet iuſtitia, obligaret ſtatim.

13. Reſpondet P. Suarez *diſp 15. ſect. 5* iuſtitiam noſtri ad Deum non obligare ad reſtitutionem ſtatim faciendam, quia dilatio illa non eſt Deo nociua. Hanc ſolutionem impugnaui in materia de Incarnatione; quia licèt ablatio illa non ſit Deo nociua, obligat per ſe iuſtitia ad non auferendum, & poſtquam ablatum eſt, ad reſtituẽdum aliquando Deo, ergo licèt dilatio non ſit nociua, obligabit eadem iuſtitia ad non differendum reſtitutionem quia in humanis idem nocumentum quod ſufficit, vt obligemur ad non lædendum ius alterius ſufficit, vt obligemur ad non differendam reſtitutionem, vel ſatisfactionem: nam quandiu differtur reſtitutio, manet Dominus cum nocumento illo, & læſione, quæcumque ſit: Audiui ego aliquem Doctorem concedentem, ex natura rei ita planè eſſe: ſed tamen Deum in hac parte ceſſiſſe iure ſuo propter hominum fragilitatem. Sed vbi facta eſt hæc ceſſio iuris? cùm potiùs ex ſacra Scriptura videatur oppoſitum indicari, vbi ſæpè admonemur, ne differamus, & procraſtinemus conuerti ad Deum: aut cur potiùs Deus ob noſtram fragilitatem ceſſit iure ſuo in ordine ad pœnitentiam, & non ad primam læſionem, cùm eadem fragilitas ſit ad cadendum quæ eſt ad non reſurgendum.

14. Aliam ſolutionem indicat P. Coninch *in præſenti, diſp 3. n 27* dicit enim; ſæpè contingere: aliquem iniuriam facere ſine aliquo alterius damno, vt ſi clam ſine vllo effectu conetur ipſius domum incendere: hoc autem ferè modo eſt iniuria, quæ committitur in Deum, quoties aliquis ſine aliorum ſcandalo peccat. Quo caſu, cùm dilatio reſtitutionis non ſit oneroſa ei qui paſſus eſt iniuriam, non facilè continet nouam iniuriam, aut peccatum.

Hæc ſolutio faciliùs impugnatur, quàm præcedens, ex exemplo ipſo quo vtitur: illam enim voluntatem incendij ſine effectu ſequuto certum eſt non fuiſſe iniuriam, niſi affectiuè, neque etiam indigere ſatisfactione: reſtitutionis enim obligatio non oritur ex affectu ſine effectu conſequuto, vt certum eſt apud Theologos: ſi ergo iniuria in Deum ita ſe habet, conſequens eſt, non oriri ex iuſtitia debitum ſatisfaciendi non ſolùm ſtatim, ſed nec etiam poſtea: ſi autem oritur obligatio ſatisfaciendi poſteà, ergo non fuit ſolùm iniuria quoad affectum: ergo oritur etiam obligatio ſatisfaciendi ſtatim, cùm perſeueret idem nocumentum, & poſſit auferri.

15. Denique quomodocumque explicetur illa ſententia impugnari poteſt, quia motiuum iuſtitiæ includit obligationem ſatisfaciendi pro læſione iuris alieni: pœnitentia autem non ſemper reſpicit ſatisfactionem, ad quam ſit obligatio: nullum enim eſt præceptum obligans ad ſatisfaciendum

in

in hac vita pro peccatis venialibus:& tamen pœnitentia poteſt, & defacto verſatur circa illa: ergo non habet pro motiuo obligationem ſatisfaciendi quod eſt obiectum iuſtitiæ. Aliud ergo motiuum formale debemus aſſignare pœnitentiæ,quod non ſit motiuum iuſtitiæ.

SECTIO II.

Refertur alia ſententia Recentiorum, quod obiectum formale pœnitentiæ ſit bonum compenſationis.

16. MVltorum ſententia nunc eſt, motiuum formale Pœnitentiæ eſſe bonum compenſationis: itaque præcipuus actus huius virtutis eſt velle compenſare, ſeu ſatisfacere Deo pro offenſa,propter bonum,quod inuenit in hoc, quod eſt compenſare,ſeu ſatisfacere. Ex quo inferunt, non poſſe dari actum huius virtutis abſolutum ante peccatum, quia qui non peccauit non poteſt velle efficaciter & abſolutè bonum compenſationis pro peccato. Inferunt item, non elici ab hac virtute actum doloris,vel retractationis circa peccata prætetita: quia ille actus non poſſet habere pro motiuo formali bonum compenſationis: peccata enim præterita non opponuntur compenſationi futuræ,imò neceſſaria ſunt. vt poſteà ſubſequatur aliqua compenſatio; quare ſi hæc virtus deberet de illis decernere; potiùs debuiſſet velle, quod fuiſſent vt fuiſſet occaſio ponendi compenſationem,quam ſolam hæc virtus formaliter vult. Cæterùm dicunt pœnitentiam ex affectu circa compenſationem imperare retractationem, & dolorem eliciendum, non à ſe,ſed ab aliis virtutibus, ſcilicet, à charitate, à ſpe, à religione, & ab aliis: eligit enim pœnitentia illos actus doloris, & retractationis, vt media vtilia,& neceſſaria ad ſuum finem conſequendum, nempè ad compenſationem,& ſatisfactionem pro peccatis:quod eſt proprium obiectum pœnitentiæ,& a quo accipit ſufficientem diſtinctionem, qua differat a reliquis virtutibus.

17. *Difficul as huius ſententia.* Hæc ſententia ſic explicata difficilis apparet:nã in primis inducit virtutem pœnitentiæ, quæ nunquam pœniteat, & doleat de peccatis: quod ſanè videtur contra omnium mentem,qui præcipuum pœnitentiæ actum cogitãt eſſe *pœnitere, & dolere*, Ita Magnus Gregorius *homil.34 in Euangelia, & lib.9. regiſtri epiſt. 39. Pœnitentia*(inquit) *eſt peccata præterita plangere, & plangenda iterum non committere.* Ecce actus ipſe plangendi, ſeu dolendi, pœnitentia formaliter eſt. *Gregor.* Hieronymus *in Pſal 118.* circa illa verba, *Exitus aquarum deduxerunt oculi mei*, &c. *Vera eſt* (inquit) *pœnitentia iugiter flere bis commiſſa diluere,& abluta non iterare.* *Hieronym.* Auguſtinus *lib. 2 quæſtionum ad Simplicianum,quæſt 2 Opus*, inquit, *pœnitendi eſt cum reperitur voluntas mutandi cum animi dolore*, *Auguſtin* Ambroſius *ſerm 1 Quadrageſimæ* relatus in *cap. 39* de pœnitentia *d. 1. Pœnitentia vera eſt dolor cordis, & amaritudo animæ pro malis, quæ quiſque commiſit.* *Ambroſ.* Ideo Auguſtinus relatus etiam in cap. *Non ſufficit*, eâdem diſt. dicit, ſatisfaciendum Deo eſſe *per pœnitentiæ dolorem.* & clariùs Magiſter *in 4. d 14.* pœnitentiam ſic definit, *Pœnitentia eſt virtus,qua mala commiſſa cum emendationis propoſito plangimus,& odimus.* *Auguſt. Magiſt.ſenteut.* Vides, ipſum actum doloris, & reſipiſcẽtiæ eſſe actum proprium pœnitentiæ:imò ideo à Lactantio,& aliis pœnitentia fortaſſe *reſipiſcentia* appellatur;quia eſt,quâ reſipiſcimus, ſeu quâ aliter practicè ſapimus odio habendo quod delectabat. Ponere ergo debemus eam pœnitentiam,quæ odio habeat peccata ex proprio motiuo.

18. *Pœnitentia an poſſit velle vitare peccatum ex ſuo motiuo.* Præterea non ſatis intelligitur, quale ſit illud motiuum; circa quod pœnitentia non poteſt ferri ante commiſſum peccatum,vt ex eodem motiuo vitet illud. Nam virtus iuſtitiæ poſt iniuriam factam vult etiam ſatisfactionem propter bonum compenſationis,& tamen eadem iuſtitia ante factam iniuriam poteſt ex eodem motiuo formali vitare illam:quia nimirum motiuum formale eſt æqualitas cum aliis; quare iuſtitia vult impedire iniuriam, ne tollatur æqualitas, & factâ iniuriâ, ponit compenſationem,vt ponatur etiam æqualitas, ergo eodem modo philoſophandum videtur de pœnitentia quæ poſt peccatum vult ſatisfactionem, & compenſationem quia nimirum per compenſationem ponitur aliquo modo æqualitas inter Deum,& hominem;quare eadem virtus poterit etiam ante peccatum velle illud vitare, ne tollatur æqualitas, quæ eſt totum bonum, quod poſtea per compenſationem intenditur: ad quid enim aliud bona eſt illa compenſatio, niſi ad hoc quod Deus,quantùm fieri poſſit, non habeat rationabilem rationem conquerendi de homine, ſeu vt reſtituatur æqualitas vera inter Deum, & hominem: quod totum poſſumus etiam velle ante peccatum,non vt reſtituendum, ſed vt conſeruandum: ſicut eadem medicina præuenit, ne lædatur ſanitas, & procurat etiam illam reparare, quando læſa eſt; & eadem amicitia curat non lædere amicum, & reconciliari etiam cum illo, poſtquam læſus eſt, quod idem inuenias in aliis habitibus.

19. Dices, pœnitentiam non reſpicere ſuum motiuum ita abſtractè,& latè, ſed potiùs eſſe in hoc ſimilem gratitudini,quæ non poteſt habere actum abſolutum ante accepta beneficia; quia nimirum ſolùm mouetur à bonitate illa,quæ eſt in recompenſandis beneficiis acceptis, ſeu in ſatisfaciendo illi iuri,ſeu titulo morali, quem ex beneficio habet beneficus,vt habeat aliquam recompenſationem, qui titulus non eſt ante beneficia, & ideo gratitudo non habet motiuum proprium ante illa. Sic etiam hæc pœnitentiæ virtus non habet pro motiuo formali æqualitatem cum Deo vtcumque; ſed honeſtatem,quæ apparet in recompenſando peccato, naſcitur enim etiam Deo ex peccato ius aliquod, ſeu titulus nouus moralis ad expectandam recompenſationem à peccatore, qui titulus non erat ante peccatum,& ideo ante peccatum non poterat hæc virtus habere actum abſolutum, quia non habebat motiuum proprium, ſcilicet, honeſtatem ſatisfaciendi illi titulo: in quo differt hæc virtus à iuſtitia, titulus enim ſeu ius alienum,cui iuſtitia vult ſatisfacere, idem eſt ante,& poſt iniuriam;idem enim ius alienum obligat ad non furandum, & ad reſtituendum: at verò ius Dei ad ſatisfactionem peccatoris oritur præcisè ex peccato,ſicut ius ad gratitudinem oritur præcisè ex beneficiis.

20. Contra hoc tamen adhuc videtur vrgere,quod magis ad rem videatur eſſe exemplum iuſtitiæ, quam gratitudinis.In gratitudine ſanè ita eſt, nouum oriri ius ex beneficiis ad compenſationem, quia antea nullum omnino præerat: at verò in pœnitentia aliter res ſe habet iam enim ante offenſam erat ius, ne offenderetur, & illud idem videtur

videtur eſſe ad compenſationem, ſi offendatur: ablato enim illo priori iure,non reſtat ſecundum: Nam ſi Deus non haberet ius, ne offenderetur; nec poſt offenſam quidem haberet ius ad ſatisfactionem:ſicut ſi Petrus non habet ius ad ſuum pallium, ne illo priuetur; non habebit poſt illud ablatum,ius ad reſtitutionem: & ſicut ex ablatione pallij oritur ius ad reſtitutionem, non quidem nouum ius in rigore, ſed ius ad aliquod nouum: ita etiam Deus ante offenſam habebat ius ne offenderetur, & illud idem eſt poſtea ius ad ſatisfactionem pro offenſa; quare ſicut illud ius Petri reſpicitur ab eadem virtute iuſtitiæ ante, & poſt ablationem pallij:ita hoc ius Dei reſpici poteſt ab eadem virtute ante,& poſt offenſam. Quod idem reperies in aliis habitibus: amicus enim habet titulum,ne offendatur,& poſt offenſam habet titulum ad ſatisfactionem, quod vtrumque reſpicit amicitia, quæ eadem inclinat ad vitandam amici offenſam, & ad ſatisfaciendum etiam ei poſt offenſam, quod etiam iidem Aduerſarij fatentur de charitate, quæ reſpectu Dei eadem inclinat ad vtrumque; ergo eodem modo dicendum erit de virtute pœnitentiæ:quæ quidem in hoc non poteſt eſſe ſimilis gratitudini; quia gratitudo, vt dixi,non ſupponit ante beneficia aliquod ius, ſed ex ipſis beneficiis naſcitur primum, & adæquatum ius benefici. Magis ad rem poteſt poni exemplum contrarium in ipſa gratitudine,quæ eadem curat non offendere beneficium, & ſatisfacere etiam illi pro offenſis, gratitudo enim ad vtrumque inclinat: ergo ius, quod habet beneficus ad nouam ſatisfactionem poſt offenſam, non differt ab illo, quod habebat ante offenſam ne offenderetur. Vtrumque enim naſcitur ex beneficiis collatis,& ideo vtrumque, ſeu,vt melius dicam,idem in ordine ad diuerſos effectus, reſpicitur ab eadem gratitudine. Sic ſe habet Deus, qui ratione ſuæ perfectionis, ſuorum beneficiorum,&c.habet ius ne offendatur à nobis, & ad ſatisfactionem etiam poſt offenſam: & ſicut non eſt neceſſaria noua virtus ad illud ius,quod videtur naſci de nouo in beneficio aduersùs ingratum pro offenſa, ſed eadem gratitudo ſufficit ad compenſandum illud ius; ita non erit neceſſaria noua virtus ad compenſandum nouum ius, quod videtur naſci in Deo ad ſatisfactionem hominis pro offenſa, ſed eadem, quæ priùs reſpiciebat ius Dei, ne offenderetur, poterit reſpicere hoc ſecundum ius: quæ autem ſit hæc virtus,poſtea videbimus. Hæc ergo reddunt difficilem ſententiam illam quid tamen de ea ego ſentiam, explicabo ſectione ſequenti.

SECTIO III.

Bonum compenſationis poſſe terminare formaliter actum virtutis. Vbi, An ea virtus habere debeat affectum erga peccatum præteritum.

21. IN ſententia illa Recentiorum aliquid placet,& aliquid diſplicet. Negare itaque non poſſum, quod bonum compenſationis,vt tale eſt,poſſit eſſe obiectum formale alicuius actus honeſti per quem tale bonum intendatur propter ſe. Addo tamen, aliud eſſe obiectum formale pœnitentiæ, quæ ponitur ſpecialis virtus. De primo dicam in hac ſectione,de ſecundo ſectione ſequenti.

Fateor itaque, bonum compenſationis expetibile eſſe propter ſe per actum honeſtum; nam licèt expeti poſſit etiam propter aliud, ſcilicet, ad deſtruendum peccatum, ſeu ad reſarciendam, & reſtituendam æqualitatem cum Deo, quæ per peccatum fuerat læſa: poteſt tamen propter ſe etiam expeti. Ad quod deſeruire poteſt exemplum ſupra adductum de motiuo formali gratitudinis; imò etiam ex ipſa virtute iuſtitiæ, & eius motiuo argumentum deſumi poteſt. Nam gratitudo reſpicit honeſtatem, quæ appareat in compenſanda gratia accepta, itaut ille, à quo bonum habui, habeat viciſſim bonum a me: quod complexum amabile eſt, & expetibile propter ſe: eodem autem modo amabile videtur, & laudabile, quod ille,qui habuit malum offenſæ à me, habeat item à me bonum obſequij, & ſummiſſionis, quod eſt compenſare malum irrogatum cum bono; ergo hoc etiam erit obiectum honeſtè expetibile & amabile.

Compenſationis bonum eſt per ſe expetibile.

Nec obſtat differentia, quam adduximus inter gratitudinem pro beneficiis, & compenſationem pro offenſis: fatemur enim, in benefactore ante beneficia non præcedere ius aut titulum ad retributionem, ſicut in offenſo etiam ante offenſam præcedit ius ne offendatur, vt dicebamus: quod ius exigit etiam,vt ſatisfiat ei pro offenſa, negari tamen non poteſt, poſt offenſam generari nouum ſiue ius,ſiue titulum ad compenſationem, ratione cuius,etiamſi ceſſet titulus præcedens, erit honeſta,& laudabilis compenſatio,quæ honeſta poſcit formaliter attendi ab aliquo actu virtutis. 22.

Ad hoc explicandum deſumi poteſt, vt dicebam, argumentum ex ipſa iuſtitia; qui quidem reſpicit ius læſi, quod ius etiam ante læſionem dabatur, vt non læderetur, & poſt iniuriam idem ius exigit ſatisfactionem.Adhuc tamen poſt iniuriam oritur nouus titulus ſufficiens ad honeſtatem compenſationis, etiam ceſſante priori iure. Quod quidem à poſteriori conſtat manifeſtè: Si enim ille, qui paſſus eſt iniuriam,ſiue in pecunia, ſiue in honore, condonet, & liberet debitorem ab obligatione reſtituendi, & ſatisfaciendi: ceſſat quidem neceſſitas, & obligatio iuſtitiæ ad ſatisfaciendum; adhuc tamen honeſtum, & laudabile erit,ſi velit, qui læſit,ſatisfacere,ſeu aliquid donare,vel honorare,pro re, vel honore iniuſtè ablato. Honeſtum enim eſt,& laudabile, quod ille, qui à te,vel tua cauſa paſſus eſt damnum, à te etiam bonum cõſequatur:quæ honeſtas,& quod motiuum non erat ante iniuriam,ſed ex damno accepto oritur titulus nouus ad honeſtandam actionem, quâ velis illum bonis, vel honoribus augere. Vides, ibi diſtingui motiuum iuſtitiæ ab hoc alio motiuo: illud enim fundatur ſolùm in iure ſtricto, quod habebat,& habet læſus; atque ideo ſi cedat, aut condonet, non eſt neceſſaria ſatisfactio ad intentum iuſtitiæ: hoc verò alterum oritur de nouo ex damno accepto,& perſeuerat quantumcumque læſus condonet & cedat,& neceſſaria eſt exhibitio obſequij ad finem huius virtutis, ſicut titulus benefactoris ad gratitudinem naſcitur ex beneficio; & perſeuerat, quantumcumque benefactor renuntiet, & condonet: ſemper enim manet honeſtum,& laudabile gratiam referre illi, à quo gratiam accepiſti, imò neceſſarium ad intentum gratitudinis. 23.

Similiter ergo in offendente poſſumus conſiderare duplicem titulum ad ſatisfaciendum pro offenſa. Prior oritur ex iure ſtricto, vel lato, quod habebat læſus ante offenſam, ne offenderetur; 24.

In offendente duplex titulus ad ſatisfaciendum pro offenſa.

tur, idem enim ius exigit ſatisfactionem poſt offenſam: tendit enim ſolùm ad æqualitatem moralem conſetuandam, hoc eſt, vt non poſſit vnus iuſtam, & rationabilem querelam aduerſus alium habere. Vnde hoc motiuum, & hic titulus ſi offenſus condoner, & remittat, non reddit neceſſariam compenſationem ad intentum ſuum: nam co ipſo poſita eſt æqualitas moralis, & qui offendit, non eſt, quod ampliùs tendat neceſſariò ad placandum offenſum, cui iam nihil debet. Poſterior verò titulus naſcitur ex ipſa offenſa, quæ eo ipſo, quod poſita ſit, reddit honeſtam, & laudabilem exhibitionem obſequij, & compenſationem aliquam, quia honeſtum, & laudabile eſt procurare, vt qui à te malum accepit accipiat bona: quæ honeſtas ante offenſam haberi non poterat; ſicut nec honeſtas gratitudinis aute beneficium acceptum: & poſita etiam condonatione offenſi, adhuc eſt neceſſaria exhibioo obſequij ad intentum, quod erat, vt qui à te habuit mala, habeat etiam bona.

25. *Peccatum an ametur ab eo, qui amat compenſationem pro peccato.*

Ex hoc autem inſurgit difficultas, quomodo poſſit eſſe motiuum honeſtum illud, cuius honeſtas includit peccatum, vel offenſam præteritam. Si enim honeſtas hæc conſiſtit in bonitate compenſationis, vt compenſatio eſt; ergo componitur intrinſecè ex ijs, ex quibus componitur compenſatio vt talis eſt. Compenſatio autem vt compenſatio includit offenſam præteritam, & actionem præſentem, qua ponitur obſequium, vt is, qui à me malum accepit, accipiat bona, & obſequia: ergo virtus illa, quæ afficitur formaliter erga hanc pulchritudinem, & honeſtatem, neceſſe eſt, quod afficiatur erga vtramque partem illius complexi, altera enim ſola provt condiſtincta ab altera non eſt compenſatio adæquatè, ſed dimidia pars compenſationis.

26. Explicatur difficultas, quia ille, qui vult bonum compenſationis, vt tale bonum eſt, vel vult ſolùm obſequium præſens, provt contradiſtinguitur à præteritione offenſæ; vel vult vtrumque. Si ſecundum: ergo vult præteritionem offenſæ: nam velle complexum, vt complexum, eſt velle, quod exiſtat, vel extiterit vtraque pars, ergo vult vtramque partem illius complexi. Si verò dicatur primum: ergo non vult bonum compenſationis: nam obſequium præſens, vt contradiſtinctum ab offenſa præterita, non eſt compenſatio: denominatur enim formaliter compenſatio ex eo, quod ponatur poſt offenſam: vnde ſi offenſa non præceſſiſſet, manere poſſet totum obſequium præſens, abſque eo quod eſſet compenſatio pro offenſa: ergo qui vult illud, propter honeſtatem compenſationis, non vult ſolum obſequium præſens, ſed provt denominatur compenſatio ab offenſa præterita: hoc autem non poteſt velle, niſi volendo offenſam, vt præteritam, quam non poteſt honeſtè velle, ergo de primo ad vltimum, compenſationis bonum non eſt obiectum honeſte expetibile.

27. Dices, eum, qui vult bonum compenſationis, non velle, ſed ſupponere peccatum præteritum, eoque ſuppoſito, velle obſequia ad compenſandũ: quare ex illis, quæ compenſatio vt compenſatio includit, vnum ſolum vult, & alterum ſupponit iam poſitum? Sed contra, quia quidquid ſit de illo, quod vult, difficultas manet de motiuo: propter quod vult: nam licèt ſolùm velit obſequia nondum poſita, motiuum tamen volendi hæc obſequia, non ſunt ipſa obſequia ſecundùm ſe, ſed honeſtas, & bonum compenſationis: ſi enim peccatum non præceſſiſſet, dari poſſent hæc eadem obſequia, ſed non haberent honeſtatem compenſationis: ergo motiuum formale aliquid aliud includit præter obſequia: cùm ergo affectus voluntatis non ſolùm feratur ad id, quod vult; ſed multò magis ad motiuum formale, ſeu ad id, propter quod vult: impoſſibile enim eſt amare aliquid, quia bonum, & non amare etiam eius bonitatem, quæ eſt ratio amandi: conſequens eſt, vt voluntas ſaltem in obliquo, feratur ſuo affectu, tanquam ad motiuum amandi, ad compenſationem vt compenſatio eſt, cuius bonitas propria, vt vidimus, aliquid aliud includit præter obſequia volita, quod quidem nihil aliud poteſt eſſe, niſi peccatum præteritum.

Reſpondent aliqui primò, concedendo quod motiuum illius actus includat partialiter peccatum præteritum propter argumentum factum: negant tamen, quod voluntas illud amet etiam partialiter: neque enim omne, quod mouet ad amorẽ amatur: nam promiſſio, ſeu obligatio voti mouet ad volendum exequi, quod promiſi, & tamen promiſſio, vel obligatio non amatur. Sic ergo peccatum præteritum mouet ad volendum obſequium præſens, quamuis ipſum peccatum nullo modo ametur, ſed odio habeatur, 28.

Hæc reſponſio facilè impugnatur ex dictis, nam licèt aliquid poſſit mouere ad amorem alterius obiecti quaſi extrinſecè, abſque eo quod ametur: non tamen poteſt mouere vt motiuum intrinſecum, ſeu vt bonitas ipſa, quæ obiectum reddit formaliter bonum, & amabile, quin ipſa bonitas ametur: nam obiectum voluntatis non eſt bonum vtcumque, aut materialiter, ſed bonum formaliter vt bonum: ergo bonitas ipſa terminat formaliſſimè affectum, & amorem. Sicut actus etiam odij non poteſt terminari ad malum, quin terminetur etiam ad malitiam, & eam odio habeamus: ergo actus, quo volumus compenſationem propter bonum compenſationis, debet reſpicere bonitatem illam, non ſolùm vt motiuum, ſed vt id, quod formaliter amatur: atque ideo debet terminari partialiter ad peccatum præteritum, quod partialiter componit compenſationem, quatenus compenſatio eſt. 29.

Nec obſtat exemplum voti, & obligationis: nam ſi ex illis etiam conſtituitur intrinſecè honeſtas, & bonitas exequutionis: eadem erit de illis difficultas, argumentum enim hoc commune eſt ad multas materias, vt poſtea dicam. Si verò bonitas non componitur ex illis intrinſecè, non erunt exempla ad rem noſtram, in qua ſupponunt bonitatem conſtitui partialiter ex peccato præterito. 30.

Ideo reſpondent ſecundò, concedendo voluntatem amare compenſationem ſecundùm totum, quod includit: negant tamen, quod bonitas, vel honeſtas compenſationis debeat intrinſece includere peccatum: ſatis enim eſt, quod illud connotet extrinſecè tanquam obiectum: intrinſecè verò includat conſcientiam peccati præteriti, quæ ſimul cum obſeqoio præſtito conſtituit adæquatè compenſationem in ratione compenſationis, cuius honeſtas conſiſtit in exhibitione obſequij pro peccato in conſcientia exiſtente. 31.

Hæc etiam reſponſio non ſatisfacit: quia licèt conſcientia peccati præteriti compleat aliquam honeſtatem proximam compenſationis; negari tamen non poteſt, quin ante illam præcedat ex 32. *Compenſatio an includat peccatum præteritum.*

parte ipſius obiecti bonitas radicalis, ſiue fundamentalis in ipſa compenſatione obiectiua, quæ bonitas poſſit honeſtè amari: ideo enim poſita conſcientia peccati, bonum eſt compenſare: quia ipſamet compenſatio, ſeu, quod ille, qui habuit malum à me, habeat obſequium, ex ſe bonum eſt,& amabile: ſicut licèt notitia indigentiæ, & paupertatis alicuius neceſſaria ſit, vt ego habeam actum miſericordiæ,quo velim eleemoſynam propter eius bonitatem: ſed tamen eleemoſyna ipſa, ſeu quod proximus indigens accipiat aliquid a me, & ſubleuetur, ex ſe eſt bonum, & amabile, & ad hoc requiritur notitia paupertatis, & indigentiæ, vt poſſim velle illud bonum,quod in ipſo obiecto inuenitur antecedenter ad meam ſcientiam.

33. Porrò, in ipſo obiecto, provt contradiſtinguitur à conſcientia peccati,apparere bonitatem compenſationis amabilem; conſtat à poſteriori. Primò,quia,ſi aliquis ignorans,ſe peccaſſe, exerceret ſe in actibus piis eleemoſynæ, ieiunij, carnis macerationis, & ſimilibus; poſtea agnoſcens,& aduertens ſua peccata præterita, poterit gaudere, quod per illa obſequia Deo exhibita compenſauerit aliquo modo, licèt ignorans, pro ſuis peccatis: tunc autem illa compenſatio non habuit ſuam honeſtatem ex conſcientia peccati, quæ tunc non erat; ergo adhuc antecedenter ad conſcientiam peccati, apparet honeſtas aliqua compenſationis obiectiuæ, de qua gaudeat honeſtè homo in illo caſu. Sicut poteſt etiam Petrus, qui heri obſequium præſtitit Ioanni, gaudere hodie de illo obſequio,ſi hodie ſciat, (id quod antea, & heri ignorabat) ſe neſcientem magno aliquo beneficio ante paucos dies fuiſſe ab eodem Ioanne affectum: nam licèt heri non operatus ſit Petrus ex motiuo gratitudinis, neque cum ſcientia beneficij: poſuit tamen id,quod gratitudo amat,ſcilicet, benefactorem aliquid boni viciſſim accipere ab eo,qui beneficium acceperat.

34. Secundò hoc ipſum clarè probatur, quia poteſt aliquis, qui ſibi peccati conſcius non eſt, adhuc ſub conditione velle bonum compenſationis,& ad hunc finem ieiunare, dare eleemoſynam, & in aliis operibus piis ſe exercere; vt ſi fortè peccauerit compenſet pro offenſis: Tunc autem non amat certè honeſtatem, quam compenſatio accipit à conſcientia peccati, cùm eiuſmodi conſcientiam non habeat:ergo inuenit aliquam aliam bonitatem compenſationis,quam ſaltem ſub conditione poſſit amare: nam bonitatem, quæ deſumitur ex conſcientia peccati nec etiam ſub conditione poteſt tunc amare: non enim dicit: *Volo ieiunare:* propter honeſtatem,quam ieiunium habet ſi habeo conſcientiam peccati;quam cùm non habeat talem conſcientiam, non poteſt mouere illa bonitas quia hîc,& nunc eſt impoſſibilis: ſed vult ieiunare propter bonitatem,quam habet hoc ieiunium,ſi fortè præceſſit peccatum: ergo bonitas, quæ non dependet à conſcientia, ſed ab ipſo peccato, eſt quæ amatur ſub conditione peccati.

35. Ex quibus à fortiori refellitur alia reſponſio: dicunt enim tertiò, motiuum illius virtutis, non conſtitui partialiter ex peccato præterito; neque etiam eſſe ſolum obſequium ſecundùm ſe;ſed obſequium vt volitum per talem actum voluntatis honeſtum,qui ſupponat eſſentialiter cognitionem peccati:non enim repugnat, quod ille actus componat partialiter motiuum formale ſui ipſius, & quod velit obſequium propter bonitatem, quam habet vt volitum per illum actum, qui ſupponit eſſentialiter peccatum præteritum. Hæc tamen reſponſio,vt dixi,patitur eaſdem difficultates,quas præcedens: nam ſi in obiecto debemus inuenire aliquam bonitatem antecedentem,& independentem à conſcientia peccati; quantò magis debet eſſe bonitas contradiſtincta ab ipſo actu voluntatis,quo amatur; & propter quam amatur? Adde, inintelligibile, & inexplicabile ſemper manere, quomodo poſſit voluntas affici ad obiectum propter ſolam bonitatem,quam habet ex eo,quod illo affectu ametur. Semper enim debet præcedere ex parte obiecti aliquod fundamẽtum illius amabilitatis, alioquin omnia obiecta eſſent eo modo amabilia: illud autem fundamentum non eſt obſequium ſolùm ſecundùm ſe, ſed ex ſuppoſitione peccati; ergo illud etiam eſt motiuum: nam motiuum eſt id quod ex parte obiecti mouet voluntatem ad habendum hunc actum amoris, ad quod non poteſt moueri ex obiecto provt amato per ipſum amorem.De hoc tamen dixi latè in tractat. de actibus humanis.

Compenſationis bonum an includat actum, quo illud volumus.

36. Ad hanc ergo difficultatem aliter olim reſpondi circa obiectum iuſtitiæ vindicatiuæ, in qua eadem omnino eſt difficultas:Deus enim volens punire peccatorem ex affectu iuſtitiæ vindicatiuæ habet etiam pro obiectu formali honeſtatem punitionis;quæ quidem bonitas ex parte obiecti non eſt ſola bonitas tormenti, quod Deus vult infligere,ſecundùm ſe;nam illud tormentum,ſi non præceſſiſſet peccatum, non haberet bonitatem punitionis: ſed includit tormentum, vt malum illius, qui peccauit, atque adeo includere videtur peccatum ipſum præteritum: illo enim non poſito, manerent omnia alia, & non eſſet punitio; ergo Deus volens bonitatem illius pœnæ, provt eſt punitio, vult aliquo modo peccatum præteritum, quod eſt pars illius complexi obiecti, erga quod afficitur.Ad hoc ergo argumentum, quod in aliis etiam multis materiis fieri poteſt, dixi concedendum eſſe,quod Deus habeat aliquem affectum erga totum illud complexum, atque ideo ad omnes eius partes,non ad ſingulas ſeorſim ſed provt coniunctæ cum aliis componunt illud totum, quod eſt punitio,quod totum habet bonitatem, & amabilitatem ſpecialem:pulchrum enim eſt, & amabile, quod peccator puniatur,& propter illam pulchritudinem, quæ Deo placet, vult ponere tormentum,quod cum peccato iam poſito, Deo non volente, facit, quod reſultet illud totum pulchrũ, & honeſtum. Ex hoc tamen non ſequitur, quod Deus amet,vel gaudeat ſimpliciter, & abſolutè de peccato præterito;ſed quod habeat etiam aliquem affectum erga illud: non enim eſt neceſſe, quod qui vult, vel amat aliquid propter bonitatem ſpecialem ipſius,eodem modo, & eodem genere affectus amet bonitatem ipſam, quæ mouet ad amorem. Exemplum habes in affectu amicitiæ, quo amas Petrum, verbi gratia,quia ſapiens eſt: nam licèt eodem actu ames etiam bonitatem ſapientiæ, quæ reddit Petrum bonum, & amabilem:non habes tamen erga ſapientiam Petri amorem, & affectum, qualem habes erga ipſum Petrum:hunc enim amas affectu amicitiæ; ſapientiam autem non amas affectu amicitiæ:amas quidem Petrum affectu amicitiæ propter bonitatem ſapientiæ, quam amas etiam non affectu amicitiæ; ſed alio affectu inferiori iuxta eius capacitatem, quia ſapientia non eſt capax, vt terminet affectum amicitiæ. Sic etiam Deus amat affectu amicitiæ hominem iuſtum propter iuſtitiam,& gratiam,quam habet,

Peccatum an includatur in obiecto volito per iuſtitiam vindicatiuam.

Voluntas non amat eodem modo bonitatem, ac ipſum bonum.

habet; ipſam tamen gratiam non amat affectu amicitiæ, ſed alio inferiori, cuius gratia ſit capax. Quamuis ergo non poſſit affectus amoris terminari ad rem amatam, quin ſimul terminetur ad bonitatem formalem, quæ reddit obiectum amabile; non tamẽ oportet, quod bonitas ametur eodem modo, quo obiectum, ſeu res ipſa bona amatur: poteſt enim aliqua bonitas taliter reddere ſubiectum bonum, vt reddatur amabile alia amabilitate ſuperiori, quam bonitas ipſa participare non poſſit; quia non habet illam, *vt quod.* ſeu *vt quo*. Sic etiam dignitas Regia reddit venerabilem Regem, & dignum cultu duliæ humanæ; & tamen ipſamet dignitas nõ eſt venerabilis eo generè cultus: nam licèt ego meritò, & prudenter poſſim me ſubmittere Regi; non tamen poſſum prudenter me ſubmittere dignitati Regiæ, quæ cùm non ſit natura intellectualis; non eſt excellentior, ſed inferior me; & ideo licèt reddat Regem venerabilem, & dignum cui ego me ſummittam, ipſa tamen non eſt, *vt quod* ſed ſolùm *vt quo* venerabilis illo genere venerationis.

37. Similiter ergo peccatum præteritum poteſt conſtituere partialiter honeſtatem, & bonitatem, quâ redditur amabile, & volibile tormentum præſens propter bonitatem punitionis; licèt ipſum peccatum præteritum non ſit amabile eodem genere affectus, quia illam amabilitatem habet ſolum partialiter *vt quo*, non *vt quod:* fateor, affectũ illum terminari ad tormentum, quia bonum eſt, & ad eius bonitatem, & hanc etiam aliquo modo amari, quia non poteſt amari bonum vt bonum, quin ametur eius bonitas, vt ſupra probatum eſt: non tamen amatur peccatum præteritum, ſicut amatur tormentum præſens propter bonitatem ipſi prouenientem partialiter à peccato præterito. Nam tormentum præſens amatur ſimpliciter, & abſolutè per affectum abſolutum quo Deus abſolutè vult ponere illud tormentum propter bonitatem punitionis: ipſam tamen bonitatem punitionis non amat Deus ſecundùm omnes eius partes affectu abſoluto, ſed affectu ſimplici, & complacentia, ſeu velleitate quaſi conditionatã. Itaque priùs quàm fiat peccatum, obiicitur Deo bonitas punitionis iuſtæ, & placet Deo illa bonitas; non tamen poteſt Deus illam abſolutè velle, vel intendere propter inconuenientia, quæ ſecum affert, ſed ſolùm poteſt habere ſimplicem complacentiam, & affectum circa illam, quæ explicatur per voluntatem quamdam conditionatam, quaſi dicat voluntas: vellem hoc compoſitum, & hoc bonum iuſtæ punitionis, niſi afferret inconuenientia. Similiter poſtquàm factum eſt peccatũ, videt Deus ex illo ſequi bonum iuſtæ punitionis: non tamen poteſt ideo gaudere ſimpliciter, & abſolutè de peccato præterito, ſed ſolùm per ſimplicem complacentiam, & affectum: prout de facto Eccleſia gaudet non abſolutè, ſed affectu ſimplici de peccato Adæ propter bonũ Redemptionis per Chriſtum inde ſequutum, quem affectum explicat illis verbis: *O certè neceſſarium Adæ peccatum, quod Chriſti morte delendum erat: O felix culpa, quæ talem, ac tantum habuit Redemptorem.* Vult ergo Deus abſolutè tormentum peccatoris propter bonitatem iuſtæ punitionis, quam non vult abſolutè quoad omnes eius partes, ſed amat affectu ſimplici, quia illa bonitas propter inconuenientia intrinſeca, quæ includit, non eſt capax terminandi affectum abſolutum, ſed ſolùm conditionatum, quo vellet illud concretum quod omnes eius par-

An gaudeat Eccleſia de peccato Adæ, propter bonũ Redemptionis inde ſecutum?

Offic. Eccl.

tes, ſi non afferret inconuenientia propria peccati.

Eodem ergo modo in noſtro caſu dicendum eſt, peccatorem velle poſſe bonum compenſationis poſt peccatum, per quem affectum vult quidem abſolutè obſequia Deo exhibenda propter bonitatem ſpecialem compenſationis: quam quidem bonitatem amat etiam peccator, ſed non abſolutè quoad omnes eius partes ſed affectu ſimplici. Placet enim ex ſe pulchritudo quæ apparet in compenſatione pro peccato, & offenſa: ſed ſicut ante peccatum non poſſumus illud bonum abſolutè velle, & deſiderare propter inconuenientia, quæ habet; ſic nec poſt peccatum poſſumus habere affectum efficacem & abſolutum circa omnes partes illius pulchritudinis, ſed ſolùm affectum ſimplicem circa peccatum præteritum, vt partem illius bonitatis, & hoc ſufficit, vt propter illam bonitatem, quam amamus eo modo, quo poſſumus, amemos abſolutè alteram compartem, quæ ſolùm deeſt, vt reſultet totum illud compoſitum, cuius bonitatem amamus. 38.

Dices, nemo poteſt eligere efficaciter medium, quando finem ipſum non vult efficaciter, ſed affectu ſimplici: ergo nec poteſt amare efficaciter obiectum bonum propter bonitatem, quam nõn amat efficaciter, ſed ſolùm ſimplici complacentia: Reſpondeo retorquendo argumentum: quia imò aliquando eligimus medium abſolutè ad finem, quem ſolum volumus ſub conditione: verbi gratia, qui vult habere ſecum medicum, & medicinã, vt ſi in morbum inciderit, recuperet ſanitatem; vult abſolutè medium & tamen finem, hoc eſt, recuperationem ſanitatis, vult ſolùm ſub conditione; imò medium ipſum poteſt abſolutè eligi, licèt eius vtilitas non ametur abſolutè, ſed conditionatè; vt ſi quis dubius de vtilitate herbæ ad curationem, velit eam emere, vt ſi compererit poſtea eſſe vtilem, poſſit eam ſibi applicare. Similiter poteſt amare aliquid abſolutè propter bonitatem, quam amat ſub conditione, volendo abſolutè ieiunare, vt ſi fortè peccauerit antea, ſit cõpenſatio aliqua pro offenſa: bonitas enim etiam conditionatè propoſita reddit aliquando obiectũ abſolutè amabile. Sic ergo poterit; qui ſcit, ſe peccaſſe, velle abſolutè ieiunare, vt ſuppoſito peccato, (quam ſuppoſitionem non vult abſolutè) reſultet bonum compenſationis: hic enim affectus ſemper eſt quaſi conditionatus reſpectu peccati; nam ſicut ante peccatum poſſum dicere, volo ieiunare, & orare, vt ſi poſtea peccauero, Deus det mihi ſpiritum compunctionis: ſic & poſt peccatum dico, volo ieiunare, vt ſuppoſito, quod peccaui, detur bonum compenſationis; per quem actum volo abſolutè ieiunium propter bonum, quod non volo abſolutè, ſed ex ſuppoſitione, & quaſi ſub conditione alterius partis iam poſitæ. 39.

Medium an poſſit efficaciter eligi propter finem non efficaciter intentũ?

Dicet aliquis; ex hac doctrina ſequi per argumentum à contrario, quod quando Deus odio habet peccatum hominis, debeat etiam habere affectum odij non ſolum aduerſus actum voluntatis, quo homo, verbi gratiâ, vult cibum, ſed etiam, aduerſùs notitiam, quam homo habet de præcepto: actus enim voluntatis ſecundùm ſe non eſſet peccatum, ſi non præcederet notitia prohibitionis, à qua notitia completur in ratione mali, & peccaminoſi: Deus autem odio habet actum voluntatis, quia malum eſt, ergo habet affectum aliquem odij aduerſùs notitiam prohibitionis, quæ eſt pars malitiæ totalis. Conſequens autem vide- 40.

Deus an habeat odio attentionem quæ p̃cedit peccatum.

tur falſum: nam notitia illa ſecundum ſe eſt vndequaque bona,& amabilis: ergo ſimiliter poterit Deus velle tormẽtum ad puniendum peccatorem, abſque eo, quod habeat affectum amoris vllum erga peccatum præteritum.

41. Reſpondeo negando ſequelam, quidquid enim ſit de veritate, vel falſitate conſequentis; non arguitur bene ab amore obiecti complexi ad odium. Ratio autem differentiæ eſt clara: quia amor complexi debet eſſe amor omnium partium: qui enim vult, quod exiſtat totum, vult, quod exiſtant omnes eius partes, à quibus non diſtinguitur realiter totum, & quarum qualibet deficiente, non exiſtit totum. At verò, qui odio habet totum, non oportet; quod odio habeat ſingulas eius partes: ſufficit, quod odio habeat vnam; nam vna deficiente, non exiſtet totum. Quando ergo odio habeo aliquod complexum propter malitiam prouenientem à complexo, vt complexum eſt; non oportet, quod odium terminetur ad ſingulas partes: verbi gratiâ, ſi nollem ſimul habere duo officia propter nimiam occupationem, quam afferunt: odium non terminatur ad ſingula, niſi ſub conditione alterius: eſt enim affectus, quo vellem non habere hoc officium, ſi habeo illud, vel è contra: neutrum tamen ſecundùm ſe reſpuo, ſed ſub conditione alterius. Sic Deo diſplicet complexum ex voluntate cibi, & notitia prohibitionis propter malitiam complexi, quam aliquo odio proſequitur, quo vellet non eſſe actum voluntatis, ſi eſt notitia prohibitionis, vel hanc non eſſe, ſi eſt voluntas cibi, ne reſultet illud complexum turpitudinis. De hoc tamen in tractatu de actibus humanis,

SECTIO IV.

Obiectum formale virtutis Pœnitentiæ non eſſe bonum compenſationis, ſed aliquid aliud: vbi, an ſit virtus Theologica?

42. VNum ſupponimus, & duo probanda ſunt. Supponimus, dari ſpecialem virtutem Pœnitentiæ ab aliis diſtinctam. Probandum eſt, Primò, eius obiectum formale non eſſe bonitatem compenſationis, quam ſectione præcedenti diximus poſſe ex ſe terminare voluntatem honeſtam. Secundò; dari aliud motiuum formale diuerſum, quod ab hac virtute ſpeciali reſpici poſſit.

Circa primum, aliqui probant neceſſitatem virtutis ſpecialis pœnitentiæ ex eo, quod datur ſpeciale peccatum impœnitentiæ; ergo datur ſpecialis etiam virtus pœnitentiæ, cui peccatum illud aduerſetur. Hoc tamen argumentum non eſt efficax: nam dicet facilè aliquis impœnitentiam non aduerſari vni ſoli virtuti, ſed multis: qui enim non dolet de peccato, peccat contra charitatem Dei, quæ obligat ad tollenda debito tempore impedimenta amicitiæ: peccat contra Religionem, quæ ex debito reuerentiæ obligat ad placandum Deum: peccat contra ſtudium debitum propriæ ſalutis, cui opponitur ſtatus damnationis; peccat contra alias virtutes, quarum honeſtati opponitur impœnitentia, quæ complectitur has omnes malitias. Reſtat ergo, vt ſpecialis virtus pœnitentiæ ab aliis diuerſa probetur aſſignando ſpeciale motiuum honeſtum diuerſum à motiuis aliarum virtutum, quod poſtea oſtendendum à nobis eſt.

43. Nunc itaque in primis probemus, bonum illud compenſationis non eſſe motiuum formale virtutis pœnitentiæ: non quia obiectum illud honeſtum non ſit, & potens terminare formaliter aliquam virtutem; ſed quia illa virtus, quæcumque eſſet, non videtur habere, quæ de virtute pœnitentiæ communiter dici ſolent: quod quidem duplici potiſſimum argumento probari poteſt Primò, quia pœnitentiæ virtus, vt dixi Sectione præcedenti, potiſſimùm eſt ad dolendum de peccatis commiſſis, vt ex Patribus, & Theologis ibi oſtendi: virtus autem, quæ ſolùm reſpiceret formaliter bonum compenſationis, non eſt ad dolendum de peccatis: illud enim bonum non mouet ad dolendum de peccato præterito, cùm peccatum præteritum non obſtet, imò proſit compenſationi ponendæ, nam ſine peccato non poſſet eſſe compenſatio.

Secundum argumentum contra illam ſententiam eſſe poteſt, quia quodcumque tandé habeat motiuum virtus pœnitentiæ; ſed tamen eam habere debet connexionem cum dolore, & odio peccati, vt per ſe loquendo non poſſit eſſe ſine illo; quis enim dicat, illum eſſe verè pœnitentem; cui non dolet, quod Deum offenderit? At iuxta doctrinam illius ſententiæ poſſet hoc fieri; quia virtus pœnitentiæ in eo dicendi modo ſolùm intendit formaliter ſatisfacere Deo, exhibendo compenſationem neceſſariã pro offenſa: non quidem, quia ipſa pœnitentia odio habeat peccatum; ſed quia amat bonum compenſationis pro peccatis, ergo ſicut gratitudo per ſe loquendo non affert odium beneficij accepti; ita virtus pœnitentiæ per ſe loquendo non affert odium peccati, ſed ſolùm amorem compenſationis: ſtat enim bene, me velle omnino ſatisfacere pro debito, & tamen non dolere de debito illo contracto: ſic quippe ille, qui emit librum vult ſatisfacere pro libro, & non dolet, quod contraxerit illud debitum. 44.

Pœnitentia non eſt, quæ poſſit eſſe per ſe ſine dolore de peccato.

Dices, in pœnitentia id omnino repugnare, 45.
quia medium maximè neceſſarium ad compenſationem pro peccato eſt ipſum odiũ peccati; quare non poteſt pœnitentia velle efficaciter compenſationem, quin velit etiam efficaciter dolorem, qui eſt potiſſima compenſatio pro peccatis: non ergo eſt ſicut gratitudo; quæ licèt velit compenſare beneficia, non tamen vult odium beneficij, quia illud odium nullo modo eſt materia compenſationis pro beneficiis, ſicut odium peccati, imò è contra amor beneficij eſt quaſi quædam compenſatio pro ipſo beneficio, vt dixit Seneca *lib. 2. de benef.*

Sed contra, quia licèt nunc de facto res ita ſe 46.
habeat, vt dolor ſit compẽſatio pro peccato, quia Deus ita voluit ſatisfieri à peccatore per actum doloris; potuit tamen Deus eam ſatisfactionem non exigere, ſed aliam: potuit, v. g. exigere quod peccator daret vniuerſam ſuam ſubſtantiam pro peccato, vel ingrederetur Religionem; qua conditione poſita, Deus condonaret peccatum, ſicut modo condonat illud poſito dolore; tunc ergo virtus pœnitentiæ non inclinaret neceſſariò ad habendum actum doloris, ſed ad dandam ſubſtantiam, vel ad ingreſſum Religionis, quæ tunc eſſet materia compenſationis, & medium vnicum ad illam; ergo tunc poſſet eſſe perfectus, & abſolutus actus pœnitentiæ ſine actu doloris, & odij peccatorum. Patet conſequentia, quia ex amore finis non infertur neceſſario, niſi electio medij neceſſarij: ſed ad compenſationem, ſeu ſatisfactionem, tunc non eſſet medium neceſſarium odium peccati, ſed ingreſſus Religionis, ergo cum actu abſoluto

Digitized by Google

ſoluto pœnitentiæ non haberet connexionem neceſſariam per ſe loquendo odium peccati.

47. Confirmatur, & explicatur difficultas, quia nūc de facto licèt pœnitentia velit abſolutè ſatisfacere Deo pro peccato, non debet neceſſariò velle actum contritionis perfectæ, quia de facto non eſt neceſſaria contritio ad hunc effectum, ſed ſufficit attritio cum Sacramento, quam Deus voluit de facto eſſe ſufficientem ſatisfactionem; ergo ſi Deus neque hanc exigeret, ſed ſolùm actum eleemoſynæ, vel ieiunij; non magis requireretur tunc odium peccati ad ſatisfaciendum Deo, quàm nunc requiratur contritio, imò multò minus, quia nunc requiritur contritio ſaltem extra ſacramentum. Probatur conſequentia, quia ex natura rei, ſicut eleemoſyna non eſt ſufficiens ſatisfactio; ita nec attritio, vel contritio, ſed ſolùm ex diuina liberalitate acceptante illam pro ſatisfactione ſufficienti; ergo neque etiam dolor requireretur, ſi Deus acceptaret aliam ſatisfactionem: ergo nunc de facto ſolùm habet pœnitentia connexionem cum dolore de peccatis per accidens, quatenus nunc de facto Deus exigit dolorem pro ſatisfactione: per ſe tamen bene poſſet eſſe perfecta, & abſoluta pœnitentia ſine dolore, & odio peccatorum, imò fortaſſe cum eorum complacentia: Quis credat illam eſſe virtutem Pœnitentiæ? Imò ex hoc conſequenter fit, poſſe aliquem nunc de facto habere actum perfectum, & abſolutum pœnitentiæ ſine odio peccati: Pone enim aliquem ex errore, vel ignorantia inuincibili ignorare, exigi à Deo dolorem pro compenſatione, ſicut de facto ignorant multi ruſtici, qui cenſent ſufficere confeſſionem externam ad remiſſionem peccati ſine alio dolore: ſane ille ruſticus poteſt abſolutè velle compēſare Deo pro debito peccati, & dare ſatisfactionem, quam ipſe cogitat peti à Deo pro illo debito ſine eo, quod habeat dolorem; ergo habet perfectum actum pœnitentiæ, qui per ſe ſolùm eſt voluntas abſoluta ſatisfaciendi; & compenſandi pro peccatis: ergo debes admittere, aliquos de facto accedere ad confeſſionem cum vera pœnitentia interna peccatorum, qui tamen non ſunt ſufficienter diſpoſiti, quod ſanè videtur ſatis abſurdum, & cōtra modum loquendi ſanctorum Patrum, apud quos nunquam vera pœnitentia ſine dolore inuenitur, nec verè pœnitens fruſtratur à venia peccatorum.

48. Reſtat iam tertium punctum: ſcilicet, aſſignare aliud motiuum ſpeciale; quod reſpiciatur à ſpeciali virtute pœnitentiæ. Et quidem hæc quæſtio aliquid habet de re, & aliquid de nomine. De re eſt, an detur virtus diuerſa ab alijs, quæ communiter circumferuntur, quæ peccata ſub aliqua ratione communi poſſit deteſtari. De nomine verò eſt, an hæc virtus debeat pœnitentiæ nomine appellari. Nam qui diceret, charitatem; quatenus ex Dei amore peccata deteſtatur, eſſe pœnitentiam, difficilè impugnaretur; item qui hoc diceret de ſpe, quatenus ex affectu beatitudinis; vel de Religione, quatenus ex cultu Dei, vel de quibuſdam aliis virtutibus, quæ ex proprio motiuo omnia peccata poſſunt deteſtari. Cùm tamen iam vſus obtinuerit, vt hoc *Pœnitentia* nomine aliqua peculiaris virtus intelligatur, meritò inquirimus, quæ ſit, & quale habeat motiuum?

49. *Obiectum formale Pœnitentiæ eſt æqualitas moralis cum Deo.*

Exiſtimo ergo, dari aliquam ſpecialem virtutem ab aliis omnibus diuerſam, cuius formale obiectum ſit æqualitas moralis cum Deo; non dico, æqualitas, quæ fit per iuſtitiam ſtrictè ſumptā,

ſed æqualitas alia moralis, quæ explicatur per hoc, quod eſt, non habere Deum rationabiliter auerſum, & indignatum, ſeu non dare Deo fundamentum rationabiliter ſe auertendi ab homine: quod incomplexè, & communiter dicitur offendere Deum; hæc virtus intendit vitare hanc Dei offenſionem, & conſeruare illam æqualitatem moralem: quod ſi poſita fuerit offenſa, eadem virtus conatur illam tollere, & reducere priorem æqualitatem & pacem cum Deo.

Differt autem multùm hæc virtus à virtute 50.
iuſtitiæ etiam inter homines: aliud enim eſt offendere aliquem, aliud verò inferre iniuriam: iniuria quippe eſt contra ius ſtrictum, & proprium quod alius habet: offenſa verò contingit ſæpe ſine iniuria, verbi gratia, ſi amicus à me petat librum cōmodatum quo ipſe valde indiget, & quem ego ſine incommodo poſſum commodare; & tamen nolo id facere; proculdubio oſtendo amicum, & do ſufficiens fundamentū, vt rationabiliter auertatur à me, licèt re vera nullam irrogem ei iniuriam contra iuſtitiam, alioquin tenerer ad reſtitutionem. Item ſi ab amico furarer librum, vel veſtem, non ſolùm facerem iniuriam, ſed offenſam diſtinctam; iniuria enim omnino ceſſaret reſtituto poſtea libro, vel veſte: adhuc tamen maneret in æſtimatione prudentum ſufficiens fundamentum, vt ille maneret auerſus, donec illi etiam pro offenſa ſatisfacerem. Ad tollendam ergo, vel vitandam iniuriam obligat iuſtitia: ad tollendam verò, vel vitandam offenſam inclinat alia virtus etiam inter homines, quæ prohibet dare alicui ſufficientem, & rationabilē cauſam indignationis & auerſionis etiam ſine iniuria, & inclinat ad tollendam etiam illam, quando poſita eſt, exhibendo ſatisfactionem ſufficientem per obſequia, per veniæ petitionem, & alia ſimilia pro quantitate offenſæ, eâ enim ſatisfactione poſitâ, offenſa extinguitur; nam ſi offenſus durus eſſet in acceptanda ſatisfactione; prudentes tamen iam non cenſerent, ipſum manere rationabiliter auerſum, ſed omnino irrationabiliter. Hanc Virtutem dari inter homines, certum eſt experientia, & ratione naturali; eſt enim honeſtum, & laudabile neminem habere offenſum, nec rationabiliter auerſum: quod communiter dicimus habere pacem cum omnibus; quare illa virtus, licet minus propriè, poſſet appellari *pax*; dico, *minus propriè*; quia non eſt illa *pax* de qua agit S.Thomas 2. 2. *quæſt*.29. quæ eſt effectus charitatis; ſed pax quædam tollens querelas, & offenſiones rationabiles aliorum.

Differt ab obiecto Iuſtitiæ.

Hoc ſuppoſito dicimus, dari aliam virtutem ſi- 51.
milem hominis ad Deum, quæ inclinat ad habendum pacem cum Deo, ſeu ad vitandam offenſam Dei, & ad tollendam illam modis omnibus, quando poſita eſt, cuius obiectum formale eſt bonitas pacis cum Deo, ſeu non habere Deum auerſum, & indignatum: cùm autem Deus omnibus peccatis offendatur; omnia illa odio habet hæc virtus, ſub ea ratione formali, quia offenſæ Dei ſunt, & omnia illa conatur tollere, vt iterum habeat Deum pacatum, & placatum, & ideo dicitur virtus reconciliatiua, quia tendit ad hoc, vt Deum auerſum nobis reconciliet. Et quidem de re ipſa non poteſt eſſe dubium, quin poſſit eſſe virtus, quæ habeat hoc motiuum adeò honeſtum. Quod verò ipſa ſit pœnitentia, probatur ex eo, quod hæc virtus diſtinguatur à reliquis omnibus, & habeat omnia quæ de virtute pœnitentiæ circumferuntur. Probatur etiam ex modo loquendi Theo-

Digitized by Google

logorum, qui de pœnitentia loquuntur. Nam S. Thomas de hac virtute videtur expreſsè loqui in *præſenti artic.* 2. *in corpore*; vbi probat, pœnitentiã eſſe ſpecialem virtutem, quia tendit *ad deſtructio-*
S. Thom. *nem peccati, in quantum eſt Dei offenſa, quod non pertinet ad rationem alterius virtutis*; non dixit habere odio peccatum in quantum eſt Dei iniuria; hoc enim pertinet ad iuſtitiam neque inquantum eſt Dei irreuerẽtia, hoc enim pertinet ad Religionem, &c. *ſed in quantum eſt Dei offenſa*; quod diximus eſſe proprium motiuum huius virtutis: Clariùs adhuc idem S. Thomas hoc expreſſit *in 4. d. 14. quæſt. 1. art. 1. quæſtiune 3. ad vltimum*; vbi
Idem. probat idem intentum his verbis: *Sicut enim eſt alicuius virtutis, vt homo placet eum, quem peccando offendit; ita etiam eſt alicuius virtutis, vt homo Deum placet, quem peccando offendit*: non potuit clariùs noſtram ſententiam explicare: hæc enim eſt noſtra concluſio, & eius probatio, vt vidimus, Quæ ſumitur etiam ex modo loquendi ipſius Eccleſiæ, quæ hoc peculiare munus videtur pœni-
Offic. Eccl. tentiæ tribuere, cùm dicit: *Deum, qui culpa offenderis. pœnitentia placaris*. Ecce vtrumque coniunxit: malum ſcilicet, culpæ, quod pœnitentia formaliter deteſtatur, nempe offendere Deum, & bonum, quod pœnitentia intendit, nempe placare Deum. Hoc etiam modo loquitur expreſsè Valentia *in præſenti diſput. 7 quæſt. 2. punct.* 1. vbi ex eo probat ſpecialitatem Pœnitentiæ, quia nimirum ex peccato Deus manet infenſus peccatori, & neceſſe eſt illum placari aliquà virtute, quæ deteſtetur peccatum in quantum fuit offenſa Dei irati, & placandi; quod motiuum dicit nulli alteri virtuti conuenire.

52. *Differt à Charitate.* Dices, hoc videri proprium motiuum charitatis, quia deteſtari peccatum, vt præcisè offendit Deum, eſt deteſtari peccatum, vt aduerſatur Deo, quod eſt proprium charitatis. Sed contra, quia aliud longè diuerſum eſt deteſtari peccatum, quia aduerſatur Deo; ſeu quia eſt malum Dei ſaltem extrinſecè. & quia diſplicet Deo, quod pertinet ad charitatem: aliud verò deteſtari peccatum, quia offendit Deum, ſeu quia irritat Deum, & auertit eum ab homine, quod pertinet ad iſtam aliam virtutem Pœnitentiæ, quam ponimus. Nam etiam inter homines diſtinguuntur hæc duo, & poſſum ego nolle offendere alium, ne eum rationabiliter reddam mihi auerſum, licèt alioquin nullam habeam, nec habere expetam cum ipſo amicitiam, amicitia enim tendit ad vitandum malum illius, quia malum illius eſt: at verò hæc alia virtus tendit formaliter ad vitandam offenſam, non quia malum illius eſt, ſed potiùs quia malum, & inhoneſtum mihi eſt habere alium rationabiliter mihi auerſum.

53. Dices, pœnitentia tendit ad reconciliationem cum Deo, ergo per pœnitentiam expetimus formaliter Dei amicitiam. Reſpondeo, pœnitentiam formaliter tendere ad reconciliationem cum Deo, quatenus expetit Deum habere placatum, non ita vt formaliter expetat habere Deum amicum. Aliud enim eſt habere Deum placatum, hoc eſt, non auerſum, non iratum, non offenſum: aliud habere Deum amicum, hoc eſt, poſitiuè beneuolum & gratum. Illud primum ſolùm expetit formaliter pœnitentia; licèt de facto nunquam reperiatur illud primum ſine hoc ſecundo. Sed tamen ſicut etiam inter homines datur ſtatus medius inter amicitiam, & inimicitiam: ita pœnitentia poteſt intendere formaliter hoc, quod eſt, non habere Deum inimicum, & tollere omnes occaſiones offenſionis, & diſſidij, ſine eo quod intendat poſitiuè eius amicitiam.

Petes, ſiquidem conceſſimus ſupra, poſſe aliquem actum honeſtum, & virtuoſum terminari 54.
formaliter, vt ad motiuum proprium, ad bonum compenſationis pro offenſa, ſiſtendo in illo: an de facto actus pœnitentiæ tendat etiam formaliter ad hoc motiuum, an verò detur alia virtus infuſa diuerſa, qua de facto velimus formaliter illud bonum compenſationis? Nam de facto in obiecto pœnitentiæ reperitur vtrumque bonum; ſcilicet, æqualitas, & pacis cum Deo; & bonum etiam compenſationis pro offenſa: vtrumque ergo amatur à peccatore pœnitente, & vtrumque intenditur.

Reſpondeo, idem peti poſſe de virtute iuſti- 55.
tiæ: diximus enim in reſtitutione pro damno iniuſtè illato reperiri duplex illud bonum, ſcilicet, procurandi debitam ęqualitatem cum iure alieno, quam intendit formaliter iuſtitia; & rurſus bonũ compenſationis, vt ille, qui malum paſſus eſt à me; habeat etiam à me aliquod bonum: quod quidem non intendit iuſtitia, nam poteſt hoc intendi etiam vt neceſſarium ad illum finem, ceſſante etiam obligatione iuſtitiæ per omnimodam condonationem creditoris, vt ſupra diximus.

Reſtat ergo de illo etiam motiuo honeſto inquirendum, an pertineat ad aliam virtutem infuſam, & an de facto intendatur à debitore ſoluente ſuum debitum? Et quidem facile concedi poteſt virtus aliqua etiam infuſa, quæ reſpiciat honeſtatem compenſationis, ſiue in debitis contractis ex iuſtitia, ſiue in offenſis, & intendat quod habeat à me bona, qui paſſus eſt malum: de facto tamen, quando debitor ſoluit debitum iuſtitiæ, plerumq; non attendit ad illud aliud motiuum, ſed ad motiuum iuſtitiæ: ſi tamen voluerit etiam ex illo motiuo compenſationis operari, nihil prohibet, quod illa etiam alia virtus concurrat. Similiter quando pœnitens dolet de peccatis, non ſemper vtitur omnibus motiuis, quæ poſſunt mouere ad odium peccati; ſed aliquando dolet ex motiuo charitatis: aliquando ex deſiderio beatitudinis, & timore gehennæ; aliquando ex Religione: aliquando ex odio inæqualitatis, & auerſionis Dei, quod diximus eſſe proprium motiuum Pœnitentiæ: aliquando poterit etiam moueri ex bono compenſationis, non quidem ad eliciendum dolorem, quia illud non eſt motiuum ad odium peccati, vt ſuprà diximus; ſed ad imperandum actum aliquem doloris ex alio motiuo ex prædictis, per quem actum poſſit aliquo modo compenſare pro peccatis: & tunc concurret illa virtus ſpecialis, quæ habet pro motiuo bonum compenſationis.

Hinc infero primò, immeritò dixiſſe P. Vaſ- 56.
quez *in præſenti art. 2. num* 38. *& ſequentibus*, odium peccati prout offenſa Dei eſt, non poſſe eſſe actum alterius virtutis, quàm charitatis. Vidimus enim, potiùs non poſſe ſub illa formalitate pertinere ad charitatem, ſed ad aliam virtutem, cui diſplicet offenſa Dei, non quod Dei malum ſit, ſed quod reddat Deum homini offenſum.

Infero ſecundò, quomodo differat Pœnitentia à virtute Religionis: nam ſi Religio ſtrictè ſu- 57. *Differt à Religione.*
matur pro virtute; quæ ſolum tendit ad colendum Deum propter ipſius excellentiam; differt omnino à virtute pœnitentiæ, cuius motiuum non eſt colere Deum vtcumque propter ſuam excellentiam, ſed vitare ipſius offenſam propter bonum

pacis

pacis cum Deo. Si verò ſumatur religio largiùs; poteſt dici pœnitentia pertinere partialiter ad Religionem: quia ſicut dicuntur etiam partes poteſtatiuæ iuſtitiæ illæ omnes virtutes, quæ reſpiciunt debitum, & ſunt ad alterum: ſic etiam omnes virtutes quæ reſpiciunt debitum aliquod hominis erga Deum, poſſunt dici partes poteſtatiuæ religionis, non tamen ſtrictè, & rigoroſè.

58. Dices: Actus pœnitentiæ ſuot partes ſacramenti pœnitentiæ, ergo pertinent propriè ad Religionem: nam peccata, quæ fiunt in ſuſceptione, vel collatione ſacramentorum opponuntur religioni, & pertinent ad ſacrilegium. Reſpondeo, actus pœnitentiæ pertinere eo titulo ad religionem extrinſece, vel imperatiuè, non intrinſecè, & elicitiuè: ſicut ieiunium eſt elicitiuè actus temperantiæ, ſed extrinſecè imperatur ab obedientia & eius violatio eſt inobedientia: ſic etiam religio imperat ſuſceptionem puram ſacramentorum, vt medium ad colendum Deum:, ipſæ tamen partes, quibus conſtant ſacramenta, poſſunt in ſe intrinſecè eſſe actus charitatis, vel aliarum virtutum, qui potuerunt à Deo aſſumi vt pars alicuius ſacramenti: nam de facto actus charitatis, quo implicitè, vel explicitè odio habeatur peccatum, poterit eſſe materia ſacramenti pœnitentiæ, licèt ille actus in omnium ſententia non oriatur à religione elicitiuè, ſed à charitate.

59. *Non eſt virtus Theologica.* Infero tertiò, virtutem pœnitentiæ non eſſe Theologicam, ſed moralem. Ratio breuiter eſt, quia virtus Theologica eſt quæ habet pro obiecto formali aliquid diuinum, vel ſaltem pro obiecto *quod* iuxta varias diuerſorum ſententias, de quibus poſt alios Suarez *lib. 3. de religione, cap. 3.* pœnitentia autem neutrum habet: non primum, quia obiectum formale ipſius non eſt Deus, ſed bonum pacis hominis cum Deo, & malum offenſæ diuinæ. item non habet Deum vt obiectum, *quod*, quia pœnitentia non vult Deum, ſed pacem cum Deo; nullo ergo ex capite eſt Theologica.

60. Dices: habet Deum ſaltem vt obiectum *cui*, nam vult ſatisfacere Deo, ergo ex hoc capite erit Theologica; ſicut charitas eſt Theologica etiam in iis actibus, quibus vult Deo bona extrinſeca, quia habet Deum pro obiecto *cui*. Reſpondeo, negando conſequentiam, differt enim charitas à pœnitentia, quod charitas ita habet Deum pro obiecto *cui*, vt habeat ipſum pro motiuo formali; vult enim Deo bona, quia bona Deo ſunt, quem formaliter amat per illum actum: at verò pœnitentia vult ſatisfacere Deo, non quia bona Deo ſit ſatisfactio, tanquam propter motiuum vltimum, ſed quia ſatisfacere Deo eſt bonum, & honeſtum ipſi ſatisfacienti; itaque ſatisfaciens ſe ipſum habet pro obiecto *cui* formali, & vltimo, non Deum: ille enim actus non amat Deum, ſed ſatisfacere Deo, quod totum eſt aliquid creatum, ſicut obedientia vult obedire Deo, & religio colere Deum, & tamen non ſunt Theologicæ propter eamdem rationem.

61. Dices iterum: Pœnitentia intendit placare Deum: ſed placatio Dei eſt aliquid increatum; eſt enim actus diuinæ voluntatis acceptantis obſequia noſtra, vel condonantis offenſas, & deponentis indignationem: ergo pœnitentia eſt virtus Theologica, cùm feratur ad aliquod obiectum increatum, & diuinum. Dicunt aliqui, pœnitentiam non intendere placationem Dei in actu ſecundo quæ eſt aliquid diuinum, ſed placationem in actu primo, hoc eſt, exhibere opera, & obſequia apta de ſe ad placandum Deum, & quæ poſſint placare Deum. Sed contra hoc videtur eſſe, quia etiamſi conſiderentur illa obſequia antecedenter ad placationem actualem, & provt ſolùm poſſunt placare; videntur iam includere, ſi non placationem, ſeu actum voluntatis, ſaltem cognitionem, & ſcientiam Dei: non enim ſunt apta illa obſequia ad placandum Deum, niſi provt exhibita Deo, ſeu nota Deo: vult ergo pœnitentia exhibere Deo, ſeu quod Deus videat in homine opera, & obſequia, quibus poſſit placari: non eſt autem minùs increatus actus ſcientiæ, quàm actus voluntatis Dei: ergo ſemper manet in obiecto pœnitentiæ aliquid increatum, ratione cuius dici poſſit virtus Theologica.

62. Faciliùs, & magis vniuerſaliter reſpondetur, dato quod pœnitentia velit placare Deum, ſeu quod Deus remittat, vel deponat indignationem, quam ob offenſam cõceperat, id tamen totum non eſſe obiectum formale, & motiuum pœnitentiæ. Hæc enim formaliter ſolùm intendit bonum pacis, ſeu æqualitatis cum Deo: quod quidem ante peccatum habetur per ſolam carentiam offenſæ; poſt peccatum verò neceſſarius eſt aliquis actus condonationis diuinæ, vt illa pax, & æqualitas recuperetur: ille tamen actus non intenditur formaliter à pœnitentia, ſed materialiter, quatenus neceſſarius ad bonum pacis obtinendum: quæ pax ſecundùm ſe præſcindit à voluntate Dei, cùm poſſit ante peccatum intelligi abſque vllo actu diuinæ volũtatis. Porro virtutem aliquam eſſe Theologicam, deſumitur ex ordine ad obiectum formale, non ad materiale: ab obiecto enim formali ſpecificatur virtus, atque ideo fides, ſpes, & charitas ſunt Theologicæ, quia habent pro obiecto formali aliquid diuinum; ſcilicet, veracitatem Dei, omnipotentiam, fidelitatem, miſericordiam, perfectionem infinitam Dei, &c.

63. Vrgebis: Obiectum formale pœnitentiæ eſt bonum pacis cum Deo ſuprà explicatum: pax autem eſt negatio tituli ad iuſtam, & rationabilem Dei indignationem: carentia verò illius tituli eſt, quod vel homo non peccauerit, vel certè ipſe Deus condonauerit: ergo de primo ad vltimum, condonatio Dei includitur in bono pacis, quod pœnitentia formaliter intendit.

Reſpondeo, non includi provt requiritur ad reddendam virtutem Theologicam; includitur enim modo quodam nimis imperfecto: quod ex duplici capite prouenit. Primò, quia non includitur determinatè, ſed diſiunctim: nam bonũ pacis cum Deo eſt, quod vel non ſit peccatum, vel ſit condignè ſatisfactum pro illo, vel Deus condonauerit, vt dicemus infra *diſput. 7 ſect. 5.* qui autem intendit diſiunctiuè aliquid creatum, vel increatum; non dicitur ſimpliciter intendere aliquid creatum: ſicut qui vouet eleemoſinam, vel caſtitatem non dicitur habere votum Caſtitatis, nec illud eſt votum reſeruatum, vt tradunt communiter Doctores: virtus autem Theologica debet ſimpliciter intẽdere, vel reſpicere vt motiuum aliquid increatum. Secundò deficit: quia licet condonatio Dei ſit aliquid increatum: à pœnitentia tamen non reſpicitur propter ſuam perfectionem infinitam, & diuinam; ſed ſolùm vt impedit titulum indignationis Dei; quod quidem, ſi poni poſſet per condonationem Dei, quæ eſſet aliquid extrinſecum Deo, & creatum, pœnitentia parum curaret: non ergo reſpicitur illa increata, & infinita perfectio condonationis formaliter à

pœnitentiæ: provt deberet reſpici, ad hoc vt eſſet virtus formaliter Theologica, ad hoc enim deberet reſpici formaliter vt infinita, & increata perfectio eſt.

64. Dices: Pœnitentia vult formaliter pacem cum Deo; reſpicit ergo Deum ex parte obiecti; non eſt autem Deus obiectum materiale, non enim vult Deum propter pacem: ergo Deus habet ſe ex parte obiecti formalis, atque ideo erit virtus Theologica. Reſpondeo pœnitentiam reſpicere Deum; non vt obiectum volitum formale, vel materiale; ſed vt terminum pacis, quæ eſt obiectum formale. Neque enim omne, quod reſpicitur ab actu amoris, eſt obiectum volitum, vel amatum. Nam qui vult librum Petri, reſpicit quidem Petrum per illum actum, non tamen vult, aut amat Petrum ſed illum reſpicit vt terminum, ſeu Dominum libri quem vult: ſic reſpicitur Deus ab actu pœnitentiæ qui reſpectus ad Deum non ſufficit ad virtutem Theologicam.

65. *Hac ſpecialis virtus non eſt neceſſaria ad ſalutem.*

Infero quartò, licèt pœnitentia ſit ſimpliciter neceſſaria ad ſalutem homini adulto in peccatum mortale lapſo; quod quidem de actu magis, quam de habitu intelligitur: hoc tamen non debere intelligi de actibus huius virtutis ſpecialis pœnitentiæ, cuius obiectum formale explicuimus: ſufficit enim, & melius eſt ad ſalutem, ſi aliquis ex motiuo charitatis doleat de peccatis: ſufficit etiam cum ſacramento, ſi ex motiuo religionis, vel obedientiæ, aut ex timore gehennæ, vel deſiderio beatitudinis doleat per attritionem debitam, licèt non doleat ex illo motiuo ſpeciali virtutis pœnitentiæ. Eſt ergo ad ſalutem neceſſaria pœnitentia communiter ſumpta, provt comprehendit quemcumque actum doloris efficacis ex motiuo ſufficienti ad contritionem, vel attritionem; non verò pœnitentia ſtrictè, provt ſignificat hanc ſpecialem virtutem, de qua nunc loquimur.

66. Denique, an pœnitentia poſſit habere actum non ſolùm circa malum, ſed etiam circa bonum, & alia, quæ hîc deſiderantur, dicemus inferiùs *diſput. 4. de actibus pœnitentiæ.*

DISPVTATIO III.

De obiecto materiali virtutis Pœnitentiæ.

SECTIO I. *De obiecto materiali fugæ: vbi de peccato actuali, habituali, originali, & dimiſſo, imperfectionibus, & actu materialiter malo, an ſint obiectū Pœnitentiæ.*

SECTIO II. *De peccatis alienis, & de reatu pœnæ; an ſint obiectum Pœnitentiæ.*

De obiecto materiali proſequutionis virtutis Pœnitentiæ.

1. *Duplex obiectum materiale Pœnitentiæ, ſ. proſequutionis, & fugæ.*

DVPLEX eſſe poteſt obiectum materiale pœnitentiæ. Primum poſſumus appellare obiectum *proſequutionis*; id eſt, quod pœnitentia eligit vt medium ad conſequendum finem, quem formaliter intendit, quod eſt bonum pacis cum Deo: talia ſunt opera ſatisfactoria, oratio, lachrymæ, &c. Secundum eſt obiectum, quod poſſumus appellare *fugæ*; id eſt peccata, quæ deteſtatur tanquam ea, quæ turbant pacem cum Deo, & ideo appellantur materia pœnitentiæ; id eſt, materia circa quam ipſa verſatur. De vtroque obiecto materiali dicemus breuiter in hac Diſputatione.

Et quod attinet ad primum, Regula generalis 2.
eſt, ea omnia cadere poſſe ſub obiecto materiali pœnitentiæ, quæ videntur neceſſaria, vel vtilia ad diuinam pacem vel conſeruandam, vel reparandam. Hinc eſt, poſſe Pœnitentiam ad hunc finem imperare actus aliarum virtutum: v.g. actū charitatis, qui ſit contritio perfecta: actum doloris ex deſiderio ſalutis, qui ſit attritio, & alios omnes, qui ad hoc intentum poſſint deſeruire. Imò, & proprios ipſius pœnitentiæ actus poteſt non ſolum elicere, ſed imperare: cùm enim actus ipſius pœnitentiæ, quo ex proprio motiuo deteſtatur peccata vt offenſiua Dei, vtilis etiam ſit ad obtinendā veniam; poterit bene eadem pœnitentia ex deſiderio pacis illum actum deteſtationis velle, & imperare per alium actum reflexum, ſicut de Logica dici ſolet, quod non ſolum dirigit actus aliarum ſcientiarum, ſed etiam proprios per alios actus reflexos ipſius Logicæ.

Quos actus imperet Pœnitentia.

Maius dubium eſſe poteſt, an poſſit pœnitentia 3.
ad ſuum finem eligere etiam actus alienos, v.g. ieiunia, & preces aliorum hominum, an ſolùm actus proprios? Negant aliqui Recentiores, quia pœnitentia eſt quaſi reſipiſcentia, quæ non tendit ad tollendam offenſam vtcumque, ſed per retractationem, & ſatisfactionem propriam: alioquin non eſſet pœnitentia. Conſequenter tamen ad ea, quæ de obiecto formali dicta ſunt, dicendum eſt, poſſe etiam pœnitentiam eligere actus alienos ad ſuum finem. Cùm enim intendat habere Deum placatum & pacatum, & ad hoc poſſint deſeruire preces, & ſatisfactiones alienæ ſaltem de congruo; non eſt cur non poſſit illas eligere ſicut iuſtitia, quia intendit æqualitatem cum proximo, ad quam deſeruit etiam ſolutio ab alio facta, poteſt eam velle non minus, quàm propriam.

An imperet actus alienos.

Dices: Pœnitentia non intendit habere Deum 4.
placatum vtcumque, ſed per ſatisfactionem propriam, quantùm fieri poſſit: ſicut iuſtitia non intendit tollere inæqualitatem vtcumque, ſed per æqualem compenſationem, non enim videtur pertinere ad iuſtitiam obtinere à Creditore condonationem debiti, licet non minus tollatur iniuria eâ condonatione, quàm ſolutione? ergo eodem modo de pœnitentia dicendum eſt, intendere æqualitatem cum Deo non vtcumque, ſed per ſatisfactionem propriam, quantùm fieri poſſit.

Reſpondeo; Imò ex ipſo iuſtitiæ exemplo ar- 5.
guitur pro nobis, quia cùm iuſtitia intendat non retinere alienum inuito Domino, & ad hunc finē deſeruiat non minùs cōdonatio Creditoris, quàm reſtitutio; non videtur negandum, quin ex motiuo iuſtitiæ poſſit debitor petere à creditore debiti condonationem, vt medium vtile ad tollendam iniuriam: quod eodem modo de pœnitentia dicendum eſt, quæ formaliter intendit non habere Deum rationabiliter iratum, ad quod poteſt velle ſatisfactionem, veniæ petitionem, & aliorum etiam preces, & ſatisfactiones, hæc enim omnia ſunt media vtilia ad eum finem? Neq; obſtat pœnitentiam ſonare reſipiſcentiam, ſeu retractationem: quia in primis poſſet homo ex reſipiſcentia, & odio peccatorum deſiderare ſatisfactiones alienas, vt vtiles ad placandum Deum: deinde non eſt neceſſe,

Digitized by Google

neceſſe, virtutem pœnitentiæ habere denominationem pœnitentiæ quoad omnes ſuos actus, vt infra videbimus.

SECTIO I.

De obiecto materiali fugæ: Vbi de peccato actuali, habituali, originali, dimiſſo, imperfectionibus, & actu materialiter malo, an ſint obiectum Pœnitentiæ.

6. HOc ergo ſuppoſito de obiecto materiali proſequutionis, reſtat nunc videre de altero obiecto materiali fugæ, & deteſtationis. De quo in primis certum eſt, cõprehendere peccatũ mortale proprium, vtpore quod omnino turbat pacem hominis cum Deo: quæ ratio communis eſt omnibus peccatis, & ideo omnia poſſunt per pœnitentiam odio haberi. Dices: Aliquando poteſt homo peccare non attendendo ad rationem offenſæ diuinæ, quæ ibi inuenitur, & per conſequens illud peccatum non haberet tunc malitiam offenſæ diuinæ formaliter; ergo pœnitentia non poſſet ex odio offenſæ diuinæ deteſtari illud peccatum?

7. Reſpondeo negando conſequentiam, nam ſi illud re vera eſt peccatum, Deus vtique offenderetur, licèt ego ignorarem illum offendi: quod in peccato veniali veriſſimum iudico poſſe de facto contingere: & ratio eſt, quia ad hoc vt Deus offendatur ex meo facto, ſufficit inuenire in me aliquam malitiam, ratione cuius rationabiliter indignatur contra me: ad hoc autem non eſt neceſſe, quod ego ſciam, Deum offendi illo peccato: ergo ſi detur in me aliqua malitia ſine attentione ad Dei offenſam; id ſufficit, vt Deus etiam indignetur contra me, & per conſequens, vt offendatur ex mea malitia: ſicut pater etiam in humanis iuſtè indignatur ex filij crimine, licèt filius non attenderit ad offenſionem Patris, quæ inde poſſet ſubſequi; & ideo poteſt filius poſtea dolere de illo crimine, quia patrem offendit. Similiter ergo poteſt pœnitentia dolere de omni peccato, quatenus offenſio fuit Dei, licèt patratum fuerit ſine attentione ad diuinam indignationem inde orituram. An verò poſſit committi peccatum mortale cum ignorantia, vel inaduertentia inuincibili de offenſa Dei? dixi latè *diſp. 7. de Incarnat. ſect. 5. & 6.*

De peccatis venialibus.

8. Dubium eſt de venialibus: quæ ſimpliciter, & abſolutè non videntur eſſe offenſa Dei, ſed ſolùm ſecundùm quid; nec videntur turbare pacem Dei cum homine, nec tollunt eius amicitiam, ergo virtus, quæ formaliter intendit conſeruare, & reparare pacem cum Deo, non poteſt habere hæc peccata pro obiecto deteſtationis. Aliquibus Recentioribus videtur probabile, pœnitentiam ſpecialem virtutem non habere pro obiecto venialia; quia pœnitentia in eorum ſententia tendit formaliter in bonum compenſationis, non cuiuſcumque, ſed inæqualis; per hoc enim differt à iuſtitia propriè dicta; ergo non poteſt velle compenſationem pro venialibus, hæc enim poteſt eſſe omnino æqualis. Hoc tamen, licèt conſequenter dicatur ad ſua principia, ſed diſcedit à ſenſu omnium Theologorum, & Patrum, qui de pœnitentia ſemper, tãquam de vna virtute loquuntur, quæ ſe ad omnia peccata poteſt extendere: alioquin quando aliquis certus eſt de peccato, dubius tamen de grauitate, aut leuitate illius, non poſſet per virtutem pœnitentiæ illud deteſtari. Dicendum ergo eſt omnino, eamdem virtutem ſe ad vtraque peccata extendere, & habere motiuum aliquod vtriſque commune, ſub quo illa fugiat; ſcilicet, offenſam Dei, præſcindendo à graui, & leui. Sicut aliæ virtutes fugiunt obiectum contrarium, etiam in materia leui; v.g. temperantia gulam etiam leuem, iuſtitia furtum etiam leue, & ſic de aliis. Similiter ergo pœnitentia fugit offenſam etiam leuem Dei. Nam licèt peccatum veniale non extinguat amicitiam Dei, nec expellat gratiam habitualem; verè tamen offendit aliquo modo Deum, & reddit illum auerſum, & rationabiliter indignatum, licèt leui auerſione, & indignatione; quare ſicut in humanis virtus, quæ inclinat ad conſeruandam pacem cum aliis; non ſolùm curat tollere iurgia, & offenſiones graues; ſed etiam leues, quæ pacem leuiter turbare poſſent, vel querelas rationabiles fundare etiam in minimis: ita virtus pœnitentiæ, quæ hanc æqualitatem, & pacem cum Deo tuetur, curat vitare etiam eius offenſam & indignationem in leuibus, & dolet de illius iactura etiam leuiſſima.

De imperfectionibus.

Hinc poteſt oriri dubium: an pœnitentia extendatur ad dolendum etiam de imperfectionibus? 9.
Loquimur autem de imperfectionibus, prout diſtinguuntur à culpa, & peccato: quando quis, v.g. omittit actum perfectiorem, vel conſilij ad quem non tenebatur. Certum eſt, has meras imperfectiones non eſſe materiam ſacramenti Pœnitentiæ; nam forma illius ſacramenti eſt abſolutio à ſolis peccatis. Certum etiam eſt, has imperfectiones non reddere Deum poſitiuè auerſum ab homine; quia vbi non eſt culpa, non eſt Dei auerſio, & indignatio. Certum etiam videtur, his imperfectionibus non correſpondere directè pœnam aliquam; hæc enim eſt correlatiua culpæ, & vbi culpa non eſt, non eſt etiam dignitas pœnæ; Ex quibus conſequenter fieri videtur, virtutem pœnitentiæ non poſſe deteſtari has imperfectiones, tanquam immediatè turbatrices pacis hominis cum Deo, vel tanquam Dei offenſas.

Cæterùm adhuc videtur pœnitentia exercere 10.
poſſe aliquem odij actum circa has imperfectiones, quaſi circa oppoſitas ſaltem mediatè cum Dei pace, quam cõſeruare intendit. Nam licèt propter ipſas non auertatur Deus poſitiuè ab homine, vt ita dicam; auertitur tamen quaſi negatiuè, id eſt minùs conuertitur ad ipſum, & licèt non irritetur poſitiuè ad puniendum; tamen deobligatur ad danda auxilia efficacia, & vberiora; quæ negatio, licèt non ſit poſitiuè, & in rigore pœna; eſt tamen quaſi indirectè propter imperfectionẽ, quaſi propter remouens prohibens; & ita illa imperfectio videtur indirectè diſponere ad culpam; quæ ex negatione auxilij efficacis conſequitur; quare ſub hac ratione poteſt odio haberi à pœnitentia, tanquam diſpoſitio remota inducens indirectè, culpam & offenſionem Dei, & ſub eadem ratione poteſt virtus pœnitentiæ vitare imperfectiones, & ab illis accuratè cauere.

Hinc etiam intelliges, quo ſenſu pœnitens petat à Deo veniam harum imperfectionum, & curet etiam pro illis ſatisfacere: non enim ideo petit veniam, quia ſupponat Deum poſitiuè iratum: 11.
ſed

Digitized by Google

ſed quia exiſtimat, Deum negatiuè auerſum, hoc eſt, minùs conuerſum manere ad ſpecialia beneficia, quæ alioquin benignè conferret; ideò curat pœnitens ſatisfactionibus, & obſequiis compenſare, quod per negligentias perdidit de beneuolentia Dei,& eius ſibi animo conciliaodo, vt habeat ſibi Deum in eo ſtatu, in quo fuiſſet, ſi non imperfectè,& negligenter, ſed perfectè. & exactè in eius obſequio ſe geſſiſſet, quod totum cadere poteſt ſub motiuo pœnitentiæ,vt dixi.

De peccato habituali, & originali.

12. P.Suarez *in præſenti diſput. 2 sect. 5. num. 11.* conſtituit diſcrimen inter peccatum habituale, & originale in ordine ad pœnitentiam; quod *habituale* quia voluntarium eſt, pertinere poſſit ad pœnitentiam præciſè conſideratam: *originale* verò quia non eſt ex actione noſtra, ſed ex peccato Adæ; ſolùm, poſſit pertinere ad pœnitentiam latè ſumptam, provt poteſt exercere actum odij circa illud, tanquam circa ſtatum iniuſtitiæ erga Deum, vndecumque ortum habuerit. Quoad ſecundam partem faciliùs concedam, poſſe virtutem pœnitentiæ deteſtari culpam originalem, vt oppoſitam paci cum Deo, & vt offenſiuam diuinæ Maieſtatis; non tamen poſſe exercere actum retractationis circa illam, quia non poteſt aliquis propriè, & phyſicè retractare, quod ipſe phyſicè non fecit, licèt de hoc ipſo poſſet aliquis dubitare: quia formaliter loquendo, pœnitentia ſolùm videtur velle non dare Deo occaſionem auerſionis, ergo non poſſum per hanc virtutem dolere de occaſione à me non data, ſed ab alio, qualis eſt culpa originalis; de hoc tamen non multùm contendam, quia poteſt hæc virtus deteſtari fortaſſe offenſam Dei vndecumque proueniat, & ſine illa limitatione; ſi formaliter ſolùm intendat bonum pacis; hoc eſt, non habere Deum inimicum, cui bono aduerſatur culpa originalis.

13. *Retractatio an poſſit eſſe de peccato habituali.* Cæterum quoad primam partem de peccato habituali, non ſatis capio, quomodo poſſit eſſe obiectum retractationis: loquor autem de habituali, provt condiſtinguitur ab actuali. Nam ſuppono, habituale peccatum nihil aliud eſſe, quàm actuale præteritum provt moraliter perſeuerans: cenſetur autem perſeuerare quandiu non condonatur à Deo, vel per ſatisfactionem tollitur vt infrà *diſp. 17.* latiùs explicabimus: itaque habituale addit ſupra actuale præteritum illam carentiam condonationis diuinæ. Si ergo loquamur de peccato actuali præterito, quod includitur in habituali; certum eſt, eſſe obiectum retractationis: ſi verò ſermo ſit de illo, quod habituale addit ſupra actuale, non video, quomodo poſſit eſſe obiectum retractationis; nam illud eſt mera negatio condonationis Dei, vt dixi, quam non poſſum ego retractare, cùm non ſit actio mea, ſed Dei. Poſſum ſanè de habituali vt habituali dolere, quatenus formaliter tollit pacem diuinam; poſſum intendere illius oblationem, & ſatisfacere pro illo; quod etiam de originali eodem modo dicendum eſt: cæterùm retractare illud vt habituale eſt, non poſſum; ſicut nec poſſum reatum pœnæ ex peccato ortum propriè retractare, licèt poſſim retractare culpam actualem, ex qua ortus fuit ille reatus: ſic etiam poſſum retractare peccatum actuale, ex quo oritur habitualis macula; cæterùm ipſam habitualitatem (vt ita dicam) inde ortam retractare non poſſum.

Dices: Veniale habituale vt habituale dicit negationem ſatisfactionis quam poſſem exhibere, 14.
ergo illud vt habituale poſſum retractare.

Reſpondeo veniale vt habituale non dicit ſolam carentiam ſatisfactionis ſed etiam carentiam condonationis Dei, quæ etiam ſine ſatisfactione ſufficeret. Item carentia ſatisfactionis meæ aliquando non erit libera, & per conſequens per ſe loquendo non eſt obiectum retractationis; v. g. ſi propter carentiam vſus rationis, vel propter obliuionem inculpabilem non ſatisfeciſti. Denique carentia ſatisfactionis, etiamſi ſit libera, poteſt non eſſe culpabilis; cùm non ſit ſemper obligatio ſatisfaciendi: ergo non eſt retractabilis per pœnitentiam eo modo, quo retractari poſſunt peccata.

De peccato dimiſſo.

Certum etiam eſt, peccatum dimiſſum poſſe 15.
eſſe obiectum pœnitentiæ, quod poſſit retractare; nam condonatio illius non tollit, quod ego poſſim velle non feciſſe illud peccatum, ne offenderem Deum; ſicut etiam poſt vulneris, vel morbi curationem poſſum dolere de cauſa, quam dedit vulneri, vel morbo contrahendo. Dubium tamen eſt, an poſſit pœnitentia velle compenſare, & ſatisfacere pro peccato iam dimiſſo? Et quidem, ſi remiſſio peccati ignoretur, vel ſit dubia; certum eſt, poſſe velle ſatisfacere pro illo: poſſe item velle ſatisfacere ſub conditione, ſi dimiſſum non ſit. Difficultas eſt, an qui eſt omnino certus de remiſſione peccati; poſſit adhuc velle pro illo vlteriùs ſatisfacere? videtur enim non poſſe, quia vbi non eſt debitum, non poteſt eſſe ſatisfactio; ergo ſi peccatum eſt omnino condonatum & debitum extinctum; non poteſt pœnitentia velle ſatisfactionem abſolutam pro illo. Adhuc tamen dicendum videtur, poſſe virtutem, pœnitentiæ elicere actum circa peccatum dimiſſum, non ſolùm retractando & deteſtando illud, (quod fortaſſe ſufficeret, vt illud poſſet eſſe materia ſacramenti Pœnitentiæ) ſed etiam quo velit ſatisfacere, & compenſare pro illo: vt ex alio, & alio titulo extinguatur. Hoc enim videtur commune aliis virtutibus, vt poſſint ſuo debito ſatisfacere, vel adæquatè, vel abundanter: v. g. gratitudo poteſt velle retributionem maiorem, quam exigeret beneficium acceptum; item obedientia poteſt velle audire duo Sacra, vt ſatisfaciat abundantiùs præcepto audiendi Sacrum: iuſtitia item poteſt velle tribuere infamato honorem, pluſquàm exigeretur ad tollendam infamiam. Aliud enim eſt ad quid virtus obliget, & quod eſt neceſſarium ad intentum illius: aliud verò, ad quid perfectio illius virtutis moueat Obligat quidem iuſtitia; v. g. ad retributionem honoris æqualis cum infamia illata; mouet verò perfectio iuſtitiæ ad maiorem honorem retribuendum ſicut Zachæus, qui ſi quemquam in aliquo defraudauerat, reddebat quadruplum: ita pœnitentia non obligat; niſi ad extinguendum adæquatè debitum peccati, atque ideo extincto debito per condonationem, ceſſat obligatio compenſandi: at verò poteſt perfectio pœnitentiæ mouere adhuc ad ſatisfactionem abundantiorem exhibendam. Quare quoad hoc differt ille; qui non peccauit, ab eo, qui peccauit, licèt peccatum ſit iam omnino ablatum: nam ille primus non poteſt pœnitere, ob defectum obiecti pœnitentiæ; hic verò ſecundus, licèt iam non habeat debitum obligans, habet tamen titulum pro quo poſſit abundan

An compenſationem pro peccato dimiſſo velit Pœnitentia.

abundantiùs, & perfectiùs ſatisfacere; ſicut etiam Chriſtus pro noſtris peccatis ſatisfecit abundantiùs, quàm neceſſitas exigeret.

De actu materialiter malo.

16 *An Pœnitentia odio habeat actus indeliberatos.* Poteſt etiam dubitari, an virtus Pœnitentiæ odio habeat peccata, non ſolùm, quando fiunt cum aduertentia, & ideo ſunt verè peccata, ſed etiam quando ex ignorantia, vel inaduertentia excuſantur, & non ſunt peccata formaliter, ſed ſolum materialiter. Verbi gratiâ irreuerentiam Deo factam ſine aduertentia, vel blaſphemiam, aut periurium ſine attentione ſufficienti ad culpam? Videntur enim hæc etiam pertinere poſſe ad obiectũ pœnitentiæ Nam aliæ virtutes non ſolum habent odio obiecta oppoſita, quando cum aduertentia admittuntur, ſed omni prorſus modo; v. g. iuſtitia odio habet nocumentum proximi, quomodocumque fiat: temperantia odit ebrietatem etiam caſualem, & ſic de aliis. Ratio autem eſt, quia eiuſmodi obiecta non ideo ſunt mala, quia prohibita, ſed potius è contra ideo prohibita, quia mala, ergo antecedenter ad attentionem, qua quis attendit ad eorum malitiam, iam in ipſo obiecto inuenitur malitia obiectiua, quæ poſſit terminare odiũ virtutis oppoſitæ. Quamuis ergo non inueniatur culpa ſine aduertentia, inuenitur tamen illa malitia obiectiua, ad quam ſi aduerteret homo, contraheret malitiam formalem, & culpam, & illa malitia obiectiua eſt, quam odio habet temperantia v. g. ſcilicet, indecentia ebrietatis cum natura rationali præſcindendo ab aduertentia, vel inaduertentia, ergo pœnitentia etiam poterit odio habere, & deteſtari eos actus propter rationem communem offenſæ materialis Dei.

17. Nihilominus, quidquid ſit de aliis virtutibus, dicendum eſt, eiuſmodi actus non pertinere immediatè ad obiectum pœnitentiæ: quia ſecluſâ aduertentiâ neceſſariâ ad culpam, non manet ratio offenſæ diuinæ, quam pœnitentia deteſtatur; & hoc eſt diſcrimen pœnitentiæ ab aliis virtutibus ſuprà adductis, quod illæ præſcindendo ab aduertentia, vel inaduertentia, habẽt in obiectis contrariis malitiam formalem, quam odio habeant: v.g. temperantia inuenit in ebrietate præſcindendo ab aduertentia, malitiam indecentiæ cum natura rationali, quam malitiam odit temperantia, & ſic de aliis: at verò pœnitentia eſt virtus quaſi reflexa, quæ odit malitiam, & indecentiam offenſæ diuinæ offenſa autem nullo modo poteſt præſcindere ab aduertentia: ideo ſecluſâ aduertentiâ, non reſtat ibi in eo actu malum illud, quod formaliter deteſtatur pœnitentia. Sicut ſi poneretur aliqua virtus, cuius proprium munus eſſet, prohibere ne homo operetur contra conſcientiam: ſanè hæc virtus nullum actum poſſet deteſtari, niſi eum, qui fieret cum aduertentia, alioquin enim non fuiſſet contra conſcientiam, & per conſequens non caderet ſub obiecto illius virtutis: ſic ſe habet pœnitentia, quæ cùm ſolùm habeat odio offenſam Dei, non poteſt odiſſe actum indeliberatum, quia ille non eſt offenſa Dei,

18. Adde, ſi cum debita proportione loquamur, eandem rationem inueniri, quod ad hoc attinet, in pœnitentia, & in aliis virtutibus; Nam ſicut Iuſtitia v.g. odio habet nocumentum proximi, præſcindendo ab aduertentia, vel inaduertentia ad malitiam iniuriæ; ſic pœnitentia odio habet offenſam Dei præſcindendo ab aduertentia, vel inaduertentia ad rationem offenſæ: requiritur ſanè ad hoc vt detur offenſa Dei, quod peccator aduertat ad aliquam malitiam obiecti; alioquin non peccaret: Cæterùm, licèt non aduertat, illo peccato offendi Deum; poteſt interuenire offenſa Dei, & peccatum ſaltem veniale, vt ſuprà diximus; & hanc offenſam etiam factam ſine aduertentia ad malitiam offenſæ poteſt deteſtari poſtea Pœnitentia, ſicut iuſtitia poteſt deteſtari iniuriam proximi factam ſine aduertentia ad malitiam iniuriæ, & ita quoad hoc pares ſunt; differunt tamen, quia iniuria illa materialis poteſt eſſe obiectum iuſtitiæ, etiam præſcindendo ab omni aduertentia ad aliquam malitiam: offenſa verò non poteſt eſſe obiectum pœnitentiæ, niſi fiat cum aduertentia ad aliquam malitiam, quia aliter nullo modo erit offenſa Dei, vt dictum eſt.

Imò ſi res attentè conſideretur, adhuc pœnitentia intra proprium obiectum ſiſtens eſt ſimilior cæteris virtutibus quo ad hoc; quia cùm pœnitentia procuret reparare pacem, & placare Deum propter bonum pacis; hinc eſt, quod pœnitentia poſſit odio habere negligentiam in procuranda hac Dei placatione & reconciliatione, etiam ſi ex inaduertentia, & obliuione, ac inculpabiliter contingat, hominem non curare de placando Deo, & de ſatisfactione pro peccato: quia nimirum malum, quod pœnitentia inuenit in indignatione Dei, idem etiam perſeuerat, quamuis homo inuincibiliter obliuiſcatur, vel ignoret, ſe eſſe in peccato habituali. Vnde formaliter loquendo pœnitentia conuenit aliis virtutibus quoad hoc, quod eſt habere odio malum inimicitiæ diuinæ quomodocumque illa contingat; licet differat quaſi materialiter in eo, quod offenſa diuina non poteſt in primo fieri eſſe ſine aliqua hominis aduertentia ad aliquam malitiam obiecti. 19.

Dixi tamen, actum illum materialem periurij, v. g. ſine culpa patrati non pertinere immediatè ad obiectum pœnitentiæ: non enim nego, pertinere poſſe quaſi mediatè: nam illi actus etiam ex inaduertentia facti generant habitum, & diſponunt, vt facilius ſimiles actus poſtea etiam cum aliqua aduertentia fiant, quibus Deus offendatur: quare ſub hac ratione poſſunt à pœnitentia odio haberi, non quidem quatenus Deum offendunt, ſed quatenus diſponunt ſaltem remotè ad Dei offenſam. 20.

Hinc infero, actus externos malos, ſicut non ſunt intrinſecè, ſed extrinſecè mali malitiâ formali morali, & peccaminoſi, quatenus denominantur à voluntate mala, à qua procedunt, ſic pœnitentiam illos deteſtari extrinſecè, & denominatiuè: non enim doleo, quod poſitâ voluntate interna ſequutus fuerit neceſſariò actus externus: hoc enim non turbauit pacem cum Deo; ſed doleo, quod poſitus fuerit ille actus dependenter à voluntate interna mala, quæ formaliter fuit, quæ turbauit pacem cum Deo: & ideo ratione illius habentur odio actus externi. 21. *Actus externi mali an ſint obiectum Pœnitentiæ?*

SECTIO II.

De peccatis alienis, & de reatu pœnæ, an ſint obiectum pœnitentiæ.

Maior eſt difficultas de peccatis alienis, an poſſimus ea ex pœnitentia deteſtari, quatenus 22.

Digitized by Google

nus Deum offendunt non quærimus, an poſſimus ea retractare? Certum enim eſt; non poſſe cadere ſub noſtram retractationem id, quod a nobis factum non eſt, vt ſuprà dixi; ſed quæſtio eſt, an ex virtute pœnitentiæ poſſimus de eis dolere, ea odio habere, & procurare ne fiant? Pro vtraque parte eſt difficultas, nam aliæ virtutes non ſolum videntur inclinare ad deſiderandam honeſtatem ſui obiecti illi ſubiecto, cui inſunt; ſed etiam aliis. Sic enim docet experientia, caſtum deſiderare caſtitatem in aliis, ſobrium ſobrietatem, iuſtum iuſtitiam, & ſic de cæteris: ergo pœnitens non ſolum vult oon offendere Deum, ſed etiam, ne Deus ab aliis offendatur: nam turpitudo offenſæ, quam odio habet, eadem eſt in aliis, ac in ſe. Ideo P. Suarez *in præſenti diſput. 2. ſect. 1. num. 9.* quem ſequitur P. Coninch *in præſenti diſput. 1. dub. 3* extendunt habitum pœnitentiæ ad peccata aliena, non tamen ſub denominatione pœnitentiæ; vt ſic enim dicit actus retractationis, quæ ſolùm poteſt eſſe de peccatis propriis.

23. Pro contraria verò parte eſſe videtur communis Theologorum ſenſus cum S. Thoma *in 4. d. 17 quæſt. 2. art. 2.* qui dicunt, pœnitentiam debere eſſe de peccatis propriis: quis enim dicat, eſſe humilem, qui vult alios eſſe humiles, aut eſſe abſtinentem, qui vult alios ieiunare? alioquin Deus diceretur humilis, & pœnitens, quia vult, nos eſſe humiles, & pœnitentes, & Angeli etiam eſſent abſtinentes, quia volunt nos abſtinenies: ergo pœnitens non eſt qui vult alios ſatisfacere pro ſuis offenſis, ſed qui ſatisfacit pro propriis.

Humilis non eſt qui vult alios eſſe humiles.

24. Vides difficultatem vtriuſque partis: quæ meo iudicio probat, in vtraque eſſe aliquid veri; pro cuius explicatione nota, poſſe nos loqui vel de habitu acquiſito pœnitentiæ, vel de infuſo ſi ſermo ſit de habito acquiſito; ergo exiſtimo, illum partialiter deſeruire ad odium peccati alieni; non tamen totaliter: quod vt explicem, ſuppono, illum habitum eſſe diuiſibilem: nam facilitas illa, & propenſio, quam experimur exercitio actuum comparari ad amplectendum illud obiectum, nihil aliud eſt in mea ſententia, quàm ſpecies benè coordinatæ, & diſpoſitæ cum intentione, & viuacitate eorum obiectorum, aptæque, vt faciliùs, & fortaſſe cum melioribus, & pluribus motiuis, quam antea proponatur nobis illud obiectum, & excitetur ſimplex affectus neceſſarius erga illud, vt cum S. Thoma, & aliis docui latè *in libris de anima*, & explicabimus ex profeſſo ſuo loco *in 1. 2.*

Habitus acquiſiti ſunt ſpecies coordinatæ.

25. Quo ſuppoſito, facilè explicatur, quomodo conducat habitus pœnitentiæ ad odium peccati alieni: nam odium peccati proprij naſcitur in nobis ex duplici affectu; alter eſt amoris erga noſmetipſos, alter eſt odij circa offenſam Dei propter eius turpitudinem; ideo enim habeo odium offenſæ Dei, quia amo memetipſum, cui mala eſt offenſa Dei, & ideo nolo mihi illud malum. Hi duo affectus oriuntur in nobis ex duplici etiam cognitione proportionata; & quidem quâ facilitate habeo odium peccati mei, habebo etiam odiū peccati alieni, ſi habuero ſimilem affectum amoris erga illam aliam perſonam, ſicut habeo erga me. Hinc ergo fit; vt qui odit peccatum proprium facilè etiam oderit peccatum alterius, quia affectus odij erga peccati turpitudinem pariter mouet ad odium peccati alieni, cùm habeat eamdem turpitudinem. Cæterùm aliquando continget, non ita facilè odiſſe peccatum alienum, quia nimirum deeſt ille alter affectus amoris erga perſonam extraneam: & ideo dixi, principia, quæ mouent ad odium peccati proprij, mouere partialiter, ſed non adæquatè ad odium peccati alieni, quia ſolum mouent ex ea parte, qua includunt affectum odij erga turpitudinem offenſæ, ſed noo ex ea parte, qua includunt affectum amoris erga memetipſum: parum enim conducit amor mei ad odium peccati alieni. Quod idem inuenies in cæteris virtutibus; nam caſtitas quâ parte includit amorem erga bonum caſtitatis, conducit ad volendum illud bonum aliis: non verò quâ parte includit affectum amoris erga me, cui volo illud bonum; ſed huius loco debet ſubrogari alter affectus amoris erga alium, quo poſito, qui vult ſibi bonum caſtitatis, vult etiam amico, ſed oon ex eodem principio adæquatè. Hinc etiam regulater fit illa bona nos velle amicis, quæ volumus nobis, quia, ſcilicet, æſtimatio & affectus erga illud bonum mouet nos, ſoppoſito affectu erga amicum; vt illud etiam velimus amico. Item hinc eſt, poſſe aliqoem eſſe caſtum in ſe, & tamen oolle caſtitatem ſoo inimico, ſed potius luxuriam, quia ſcilicet deficit ille alius affectus amoris erga perſonam. Denique hinc eſt, aliquando è contra faciliùs nos velle hæc bona virtutum aliis, quàm nobis, quia ſcilicet temperantia aliena non ſeſe offert nobis difficilis ſicut ſeſe offert temperantia propria, & cùm aliunde habeamus affectum erga bonum temperantiæ, facilè volumus eam in aliis, quibus naturali, & communi affectu volumus bonum.

Hac doctrinâ ſuppoſitâ, facilè Reſpondeo ad præſens dubium, habitum acquiſitum pœnitentiæ, ſeu principia illa, quæ nos mouent ad odium peccati, partialiter, & maiori ex parte mouere etiam ad odium peccati alieni, quia principaliter oritur illud odium ex æſtimatione offenſæ, & affectu ſimplici contra eius turpitudinem abſtractè ſumptam: non tamen concurrere adæquatè, quia non concurrit per affectum amoris erga nos, ſed per alium erga proximos: atque ideo ſimpliciter loquendo, non debemus dicere, habitum acquiſitum pœnitentiæ reſpicere etiam peccata aliena; quia habitus acquiſitus pœnitentiæ ſupponit pro illis principiis immediatis, ex quibus oaſcitur illud odium peccati proprij, ſeu pro ſpeciebus intellectualibus & pro ſimplici affectu neceſſario ex illis genito in volontate, debemus tamen concedere, illum habitum multum conducere, ſaltem vt principium partiale, vt poſito ſaltem affectu amoris erga amicum, poſſimus etiam facilè odiſſe peccatum illius. Quo etiam modo loquendum cenſeo de aliis virtutibus, ex quo intelligitur, cur in Deo non ſit virtus caſtitatis, humilitatis, &c. quia ſcilicet licèt Deus habeat amorem erga bonum illarum virtutum; non tamen vtitur illo affectu, vt velit illas ſibi, ſed aliis, io ordine ad quos non tribuit Deo illa voluntas denominationem caſti, humilis, &c. quod idem dicendum eſt de Angelis cum proportione in materia abſtinentiæ, caſtitatis, &c. 26.

Hæc procedunt iuxta principia à nobis in Philoſophia inſinuata, quæ poſtea Recentiores multi amplexi ſunt. 27.

Quia tamen communis Philoſophorum ſententia docet, habitus acquiſitos voluntatis eſſe qualitates permanentes diuerſas ab omni coordinatione ſpecierum, & memoria motiuorum, &c. poſſet hoc accommodari ad eam communem ſententiam, in qua dici etiam poſſet habitum genitum

Digitized by Google

nitum ex actibus circa caſtitatem propriam: v. g. inclinare aliquo modo, & quaſi partialiter ad volendum caſtitatem alienam; ſcilicet, eà parte, qua inclinat ad bonum caſtitatis, licèt non ea parte, qua inclinat ad volendum illud bonum mihi: ideo magis inclinat ille habitus ad volendum mihi bonum caſtitatis, quàm aliis, quia reſpicit vtrumque, ſcilicet, me, & caſtitatem; deinde verò ex actibus, quibus volo illud bonum aliis, generari poterit alius habitus, qui directè, & totaliter inclinet ad caſtitatem aliorum, vt ad obiectum ſibi adæquatum, & qui ſit diuerſus ab habitu caſtitatis propriæ ex parte obiecti formalis partialis, ſcilicet *finis cui*, quem reſpicit: & ita propriè loquendo habitus caſtitatis non inclinat adæquatè ad caſtitatem alienam, ſed alius habitus diſtinctus, qui minùs propriè diceretur caſtitas. Quod idem de habitu pœnitentiæ dicendum eſſet.

28. Dices; affectus ille preciſè prout terminatur ad bonum caſtitatis, vel pœnitentiæ ſecundum ſe, ſufficit vt inclinet ad caſtitatem, vel pœnitentiam meam: nam ſi ego volo honeſtam illam; ergo volo illam exiſtere, & poni a parte rei, ergo volo exiſtere eo modo quo poteſt exiſtere, & per conſequens, vt exiſtat in ſubiecto, non poteſt enim exiſtere, niſi in ſubiecto; ergo affectus ille, & per conſequens habitus, qui inclinat ad volendum illud bonum virtutis ſecundùm ſe, ſufficit ad hoc, vt aliquis habeat habitum reſpectu cuiuſcumque ſubiecti, etiam ſi non habeat affectum amoris erga illud ſubiectum. Reſpondeo affectum, & inclinationem illam, ad honeſtatem virtutis ſecundùm ſe, inclinare quidem, & facilitare, vt dixi, ad volendam illam honeſtatem in quocunque ſubiecto: non tamen eſſe adæquatè habitum qui dicitur habitus ſimpliciter reſpectu talis ſubiecti: quia non habet idem motiuum adæquatè, ſed inadæquatè. Quando enim ego ex habitu caſtitatis, verbi gratia, volo eſſe caſtus; motiuum non eſt ſola honeſtas caſtitatis ſecundùm ſe; ſed honeſtas, quæ apparet in eo, quod ego ſim caſtus: quod quidem motiuum differt ſpecie ab honeſtate, quæ apparet in eo, quod alij ſint caſti: quod idem de habitu pœnitentiæ cum proportione dicendum eſt: non habeo ergo habitum caſtitatis ſimpliciter, niſi habeam inclinationem ad hoc motiuum, vt tale eſt, ſed habeo alium habitum, qui conuenit quidem in aliquo, non tamen omnino cum proprio habitu caſtitatis.

29. *Pec. alienum, & proprium an differant ſpecie in ratione motiui.*

Vrgebis tamen, non poſſe eſſe differentiam ſpecificam inter illa duo motiua: nam decentia, & honeſtas, quæ mihi apparet in caſtitate alterius hominis, non differt ſpecie ab honeſtate, & decentia, quæ apparet mihi in caſtitate mea: abſtinentia enim a copula illicita eiuſdem ſpeciei eſt in vtroque homine: ſubiectum item, ſeu natura rationalis, cui apparet decens, & conueniens illa honeſtas, eiuſdem etiam ſpeciei eſt: ergo tota illa honeſtas obiectiua, quæ mouet in vtroque caſu, eſt eiuſdem ſpeciei; neque enim apparet, quomodo conuenientia illa habeat diuerſam ſpeciem, ſi nec bonũ conueniens, nec ſubiectũ, cui conuenit, nec finis, ad quem ordinatur, ſit diuerſæ ſpeciei.

30. *Differentia ſpecifica quæ dicatur.*

Difficultas hæc ſoluenda eſt ex doctrina, quam latiùs explicui in Philoſophia, & in tractatu de Angelis, circa principium ſpecificationis: vbi notaui, differentiam ſpecificam inter aliqua duo nihil aliud eſſe, quàm differentiam notabilem, quam prudentum exiſtimatio inuenit inter illa: poteſt autem contingere, vt aliqua duo exiſtimentur notabiliter differre in ordine ad aliquem finem, quæ tamen in ordine ad aliam conſiderationem non differant notabiliter: ſic aurum, & argentum in ordine ad conſiderationem phyſicam, qua conſiderantur naturæ phyſicæ rerum, differunt notabiliter: & tamen in ordine ad conſiderationẽ Theologicam non differunt notabiliter; & ideo voluntas furandi argentum propter bonitatem argenti differt ſpecie phyſica à voluntate furandi aurum propter bonitatem auri; quia Phyſicus multa cõſiderat circa aurum, quæ non conſiderat circa argentum; & tamen illæ duæ volontates non differunt ſpecie Theologica; nec ſunt peccata ſpecie diuerſa; quia Theologus non curat de illa differentia, nec eſt conſiderabilis in ordine ad intentũ Theologi. Sic etiam ternarius hominum, & ternarius equorum differunt ſpecie phyſica; non tamen differunt ſpecie Arithmetica, quia Arithmeticus ad ſuum intentum non curat de illa differentia, ſed de æqualitate, vel inæqualitate numeri: vnde è contra ternarius equorum differt ſpecie Arithmetica à quinario equorum, non tamen differunt ſpecie phyſica tres equi à quinque equis.

Ex hac ergo doctrina, quæ ibi latiùs explicata eſt, dicendum eſt illas duas honeſtates obiectiuas Caſtitatis, v. g. alienæ, vel propriæ, non differre ſpecie phyſicâ, quia decentia, & natura humana, & finis vtriuſque, ſunt omnino eiuſdem ſpeciei phyſicè loquendo: differre tamen ſpecie morali, ſeu in ordine ad mores, & ad conſiderationem Philoſophi moralis, & Theologi: quia ad huiuſmodi conſiderationem multum differt, velle me eſſe caſtũ, aut velle, quod alij ſint caſti; velle me reſtituere, aut velle, quod alij reſtituant: nam illa honeſtas obiectiua, & illa decentia, & cõuenientia cum natura rationali multò magis, & aliter debet mouere me ad volendam illam mihi; quàm alijs, propter maiorem, & diuerſam obligationem, quam habeo ordinandi, & componendi mores proprios, quam alienos; ideo in ordine ad conſiderationem moralem illi duo actus ſunt ſpecie diuerſi, ſicut, & eorum motiua, licèt phyſicè loquendo omnia quæ includit talis decentia obiectiua, ſint eiuſdem ſpeciei. 31.

Explicari, & confirmari hoc poteſt in amore quo aliquis amat ſeipſum, vel quo amat alium, qui duo amores ex parte obiecti non videntur differre ſpecie, cum alius homo, quem amo, non differat ſpecie à me ipſo, quem amo per amorem mei: vnde amor, quo diligo Petrum, non differt ſpecie ab amore, quo diligo Paulum: & tamen vterque amor differt ſpecie ab amore, quo amo me ipſum: quia idem motiuum in ſpecie phyſica aliter mouet ad amandum naturam propriam, & alienam. Quare habitus etiam amicitiæ erga Petrum non differt ſpecie ab habitu amicitiæ, quo diligo Paulum, ſed ſolum numero: vterque tamen differt ſpecie ab habitu quo amo meipſum; quia ego ipſe moraliter loquendo ſum obiectum, & motiuum ſpecie diuerſum mei amoris ab alijs omnibus hominibus, licèt phyſicè loquendo obiectum amatum non ſit ſpecie diuerſum. Sic ergo eadem honeſtas, & decentia obiectiua cum mea natura rationali eſt obiectum ſpecie morali diuerſum in ordine ad voluntatem meam ab honeſtate, & decentia cum aliena natura rationali; vnde voluntas, qua ego volo Petro caſtitatem, non differt ſpecie à voluntate qua volo etiam caſtitatem Paulo: vtraque tamen differt ſpecie morali à voluntate, qua volo caſtitatem mihi; quia motiuum ipſum eſt ſpecie morali diuerſum. 32.

Hinc ergo iam ad noſtrum propoſitum dici- 33.

mus, illum ſolum dici habere virtutem pœnitentiæ, qui deteſtatur ſua peccata propter deſiderium propriæ pacis cum Deo, non qui deteſtatur peccata aliena propter deſiderium pacis alienæ cum Deo, ſicut ille ſolus dicitur caſtus, qui vult bonum caſtitatis propriæ propter decentiam cum ſua natura rationali. Ideo enim Deus, vel Angeli non dicuntur propriè caſti, vel pœnitentes, quia non volunt illud bonum ſibi, ſed nobis propter conuenientiam cum natura rationali, non ſua, ſed noſtra: quod motiuum etiam in nobis eſt diuerſum ſpecie ſaltem morali, vt diximus, & ſufficit ad diuerſitatem ſpecificam moralem inter virtutes.

34. *Pœnitentia infuſa an extendatur ad peccata aliena.*

Hæc ergo dicta ſint de habitu acquiſito pœnitentiæ. Si verò ſermo ſit de habitu infuſo pœnitentiæ; difficile eſt aliquid certum de ipſo definire: potuit enim dari duplex habitus infuſus: vnus ad odium peccati proprij, alter ad odium peccati alieni; qui duo habitus, licet non differrent ex obiecto formali *quod*; ſcilicet ex pace cum Deo, quam vellent, vel ex peccato quod fugerent, differrent tamen ſufficienter per obiectum formale *cui*; quia per vnum vellem illud bonum mihi, per alterum verò aliis. Aliunde tamen potuit etiam dari vnus ſimplex habitus infuſus ad vtrumque munus: nam, vt probaui alibi, in materia de fide, non debent multiplicari habitus infuſi, ſicut acquiſiti; ſed poteſt vnus habitus ſimplex infuſus extendere ſe ad plura obiecta: non enim generantur habitus infuſi per actus, ſed habent ſe ad modum potentiæ in ordine ſupernaturali, & quidem ita de facto ſe habere, quod idem habitus infuſus deſeruiat ad vtrumque actum, probari videtur, quia de habitu infuſo ſpei, quo ſperamus, ſeu deſideramus nobis Deum, vt bonum noſtrum, dicunt Theologi cum S. Thoma 2.2. *quæſt.* 17. *art.* 3. deſeruire etiam, vt aliis ſperemus, ſeu deſideremus idem bonum diuinum, dummodo (inquit S. Thomas) alij nobis ſint per vnionem amoris coniuncti, hoc eſt, dummodo præcedat affectus amoris erga perſonam proximi, vt ſupra dicebam: alioquin ſi idem habitus ſpei infuſus non ſufficeret ad ſperandum pro aliis, deberet dari ad hoc munus alius habitus infuſus; qui ſane etiam eſſet Theologicus, cùm tenderet in Deum, vt obiectum *quod*, & ſperaret etiam à Deo: & per conſequens eſſet alia virtus Theologica vltra eas tres, quæ communiter numerantur: ſicut ergo idem habitus infuſus ſpei deſeruit ad ſperandum pro aliis; ita idem habitus infuſus pœnitentiæ deſeruire poſſe videtur ad odium offenſarum, quæ ab aliis committuntur: ita tamen vt ille habitus non habeat denominationem pœnitentiæ, niſi quatenus verſatur circa peccata propria, pœnitere enim in rigore eſt retractare, quod quiſque geſſit. An verò iſte habitus detur in Chriſto, & in Beatis? dicemus infrà *diſput.* 6.

35. Contra hoc tamen videtur aliunde eſſe, quod non ſit idem habitus infuſus, qui deſeruit ad procuranda mihi bona, & qui deſeruit ad procuranda bona aliena: ille enim prior videtur eſſe amor proprius licitus, & honeſtus: hic verò poſterior eſt virtus beneuolentiæ, ſeu amicitiæ honeſtæ erga proximos: vnde ad hunc ſecundum pertinet actus compaſſionis de malis alienis, qui actus non procedit ex amore proprio, quo quis deſiderat ſua bona: ergo velle bonū caſtitatis aliis, & velle illud mihi non pertinebit ad eundem habitū infuſum, ſed ad diuerſos; quod idem de habitu infuſo pœnitentiæ dicendū erit propter eandem rationem.

36. In hoc puncto, vt dixi, non poſſumus aliquid certum ſtatuere: vt tamen aliquid probabiliter aſſeramus; ſuppono doctrinam, quam tradidi olim in tractatu de charitate, ſcilicet, habitum infuſum poſſe eundem extendi ad plures actus, & ad plura obiecta; quando motiuum principale eſt idem. *Habitus infuſus extenditur ad plura obiecta.* Sic charitas extendit ſe ad plura bona diuerſa volenda Deo, quæ quidem bona non ſunt media ad finem, ſed ſunt fines, & bona volita Deo, qui eſt finis *cui*: quia nimirum motiuum principale charitatis non eſt bonitas illa, quam amamus Deo, ſed bonitas Dei, quam prius amamus & ideo amamus Deo illa alia bona. Sic eodem habitu amicitiæ etiam infuſæ poſſum ego velle amico ſanitatem, honorem, ſapientiam, &c. quia principale motiuū eſt bonitas amici, quæ meam voluntatem excitat, allicit, mouet ad eius amorem, & poſtea ſecundariò bonitas ſanitatis; v.g. mouet me ad volendam eam amico. è contra verò non eſt idem habitus, quo volo mihi ſanitatem, vel diuitias, vel honorem, &c. quia in hoc amore principale motiuum non eſt bonitas mea, (fortaſſe enim non ſum bonus) ſed bonitas ſanitatis, vel diuitiarū, quæ mouet me, & excitat ad illud bonum amandum mihi, neque eſt alia bonitas, quæ me prius, vel magis moueat ad illum amorem. *Motiuum vt homo ſe amet, non eſt ſemper bonitas ſua.* Vnde eſt differentia inter actum, quo volo ſanitatem amico, & actum, quo volo ſanitatem mihi: nam prior habet pro principali motiuo bonitatem amici, quæ me excitat, & allicit ad volendam illi ſanitatem: poſterior verò habet pro principali motiuo bonitatem ſanitatis, quæ me allicit, & excitat ad volendam eam mihi.

37. Ex hac ergo doctrina, quam ibi latiùs explicui, in dubio præſenti diſtinguendum videtur. Aliquando enim poſſum velle bonum caſtitatis, v. g. aliis, ita vt principale motiuum ſit bonitas ipſa caſtitatis ſecundùm ſe, non bonitas Petri, cui volo caſtitatem, & hic actus non eſt amicitiæ, quia non habet pro motiuo principali bonitatē Petri, propter quam eum diligo; ſed bonum caſtitatis, quod formaliter ſe videtur habere; Petrus verò, cui caſtitatem volo, videtur ſe habere materialiter: & ideo ille actus poſſet elici ab vno & eodē habitu infuſo, quo vellem etiam caſtitatem mihi; quia vterq; actus videtur habere idem motiuum principale, ſcilicet, bonitatem caſtitatis, quæ excitat me ad amandam eam mihi & Petro. Aliquando verò poſſum deſiderare caſtitatem Petro affectu amicitiæ, cuius principale motiuum eſt bonitas Petri, quæ reddit illum mihi amabilem, & ideo volo illi bonum caſtitatis, quia ipſe bonus eſt: & hic actus non videtur procedere ab eodē habitu, quo volo caſtitatem mihi: quia non eſt idem, ſed multùm diuerſum motiuū principale, ſcilicet, in primo actu bonitas Petri: propter quā volo illi caſtitatem: in ſecundo autem bonitas ſola caſtitatis, propter quam illam mihi volo. Cæterùm quia actus, quo ex affectu amicitiæ volo Petro caſtitatē, quia Petrum diligo; non tam videtur procedere ex affectu caſtitatis, quàm amicitiæ erga Petrum: ille autem alius actus, quo volo caſtitatem Petro, non quia eum diligo; ſed quia amo caſtitatem, videtur magis pertinere ad affectum caſtitatis: ideo meritò dicere poſſumus, eundem habitum infuſum caſtitatis, quo volumus nobis bonum caſtitatis extēdi ad volendum illud bonū aliis propter bonitatem caſtitatis, quæ eſt motiuum principale illorū actuum; quod idem de habitu infuſo pœnitētiæ cum proportione dicendum videtur. Nec obſtat quod caſtitas in me, quam volo, quando volo eſſe caſtus, ſit moraliter diuerſum motiuum ab eadem caſtitate in aliis, vt ſupra dicebamus: hæc enim differentia eſt in

ordine

Digitized by Google

ordine ad mores, quatenus propter maiorem obligationem, idem bonum caſtitatis vt volendũ mihi reputatur motiuum diuerſum:te tamen vera, & phyſicè nõ eſt diuerſum; ſed eadem bonitas caſtitatis mouet aliter ad volendam illam mihi, quàm ad volendam aliis: quare loquendo de actiuitate phyſica illius habitus, non apparet, cur non poſſit idem habitus infuſus, quo volo illud bonum mihi propter ipſum bonum caſtitatis, elicere etiam actũ quo velim idem bonum aliis propter idem motiuum phyſicè loquendo, licèt moraliter diuerſum.

38. Hanc doctrinam, quam olim tradidi partim in tractatu de Spe, partim in tractatu de Charitate, inueni poſtea apud P. Coninch *diſp. 19 de Spe, ſect. 1.* paucis mutatis, & lætatus ſum, quod viro docto eadem inciderit mens: eam tamẽ latè, & acriter tacito nomine impugnat P. Arriaga *diſp. 7. de anim. ſect. 2. ſubſect. 3.* cuius argm. breuiter diſſoluemus.

Obiectiones P. Arriaga.

Primò ergo *n.* 14 opponit, quod videatur ſupponere P. Coninch, hominem non amare ſe ipſum, quando vult ſibi bonũ, ſed ſolùm amare illud bonum quod vult. Sed certè Coninch diſertè dixit *n. 6.* ipſum hominem eſſe obiectum amatum. Et ratio eſt clara, quia ille amatur, cui volumus bonũ, quia bonũ eius eſt: ſi ergo volo mihi diuitias quia bonum meum ſunt, verè amo me per illũ actum. Ideo ego in dicto loco dixi, me quidẽ eſſe obiectũ non ſolum amatum, ſed magis amatum, quàm bonum illud, quod mihi volo: motiuum tamẽ amoris non eſſe ſemper bonitatem, quam in me inueniã, quia abſq; eo motiuo poſſum velle mihi bonũ; ſed motiuum eſſe bonitatẽ diuitiarum, v.g. motiuum enim eſt id, quod excitat, & mouet voluntatẽ, quæ prius quieta erat: tunc autem quod me primùm mouet, eſt bonitas diuitiarum è contra verò quando amico volo diuitias, non eſt bonitas diuitiarũ, quod me primum mouet: iam enim priùs mouerat me bonitas amici ad eum amandum, & ideo illum amo, etiam non propoſita bonitate diuitiarũ: diuitias verò non volo amico, niſi propoſita bonitate amici: hæc ergo eſt, quæ primò, & principaliùs & amatur, & mouet. Vnde abſurda omnia, quæ contra dictam doctrinam infert prædictus Auctor, non ſunt ad rem: neq; enim negamus, hominem ſe veriſſimè amare, quando vult ſibi ſanitatẽ: & multo minùs quod Deus ſe amet perfectiſſimè, quando vult ſibi creaturas; ſed negamus hominẽ moueri ſemper ex bonitate, quam in ſe videat, ad volendum ſibi bonum, non eſt enim neceſſe, quod velit ſibi bonum, quia iam bonus eſt, ſed vt bonus ſit. Deus autem non ſolum eſt obiectum amatum, ſed motiuum ſui amoris: neque enim negamus etiam, poſſe hominem moueri à ſua bonitate ad diligendum ſe, & volendum ſibi aliud bonum, ſed dicimus, non ſemper id eſſe neceſſarium. Deus autem, qui ab infinita ſua bonitate neceſſitatur ad amandum ſe; mouetur etiam ab eadem bonitate, atq; ideo eſt obiectũ amatũ ſimul, & motiuũ ſui amoris.

39. Secundò obiicit *n.* 15. quia non bene arguitur ex eo quod naturaliter amemus, id fieri abſq; motiuo bonitatis cognitæ in nobis. Deus enim, & Angelus ſe neceſſariò amant, ſicut & Beati neceſſariò etiam amant Deum: & tamen ille amor nõ fit abſque bonitate cognita in natura, quæ amatur. Reſpondeo, nõ bene argui ex neceſſitate amoris, quod ſit abſq; bonitate cognita in perſona, quæ amatur, nec id intendi in illo argumẽto: ſed ex eo quod aliquis non indigeat habitu ad amandũ ſe, prout fatentur communiter Theologi, quia nimirũ natura ſua propendet ad eum amorem; inde colligi, non requiri cognitionẽ bonitatis propriæ: quia habitus adquiſitus ad alia amãda (vt ſuppono) ſunt ſpecies illius bonitatis; quæ ſpecies quia non requiritur ad amorem noſtrum, hinc fit, non exigi habitum ad eum amorem; & in hoc ſenſu dicimus, hominem ſe ipſum naturaliter amare, hoc eſt, abſque alia cognitione ſuæ bonitatis.

Contra hoc tamen arguit tertiò: quia nemo poteſt amari, niſi vt bonus; alioquin ſi poſſum amare me, & velle mihi bonum, non cognita in me bonitate, quæ me moueat, ſic etiam potero amare Petrum, & velle illi bonum non cognita in eo bonitate, quæ me moueat: nulla enim poteſt differentiæ ratio probabilis aſſignari: hoc eſt præcipuum fundamentum contra hanc doctrinam. 40.

Pro ſolutione aduerte, amare idẽ eſſe, quod velle bonum alicui: hic autẽ actus reſpicit duo obiecta; ſcilicet, illum, cui bonum volumus, & bonũ ipſum volitum: ſubiectum, cui volumus bonum, eſt principalius, & magis propriè amatum: bonum verò eſt obiectum volitum, & minus quidem propriè, ſed tamen ſimpliciter, & verè amatur; & in hoc debet ſemper apparere ratio boni, vt poſſimus illud nobis, vel aliis velle: in ſubiecto autem, cui bonum volumus, ſi ſit diſtinctum ab amante, debet etiam apparere bonitas; ſi ſit idem amans, non eſt neceſſe licèt poſſit apparere, & mouere, vt diximus.

Ratio differentiæ deſumitur ex ipſa natura amoris: qui ex ſe tendit ad coniungendũ amantem cum obiecto voluntatis, quod eſt bonum: nam ſicut per intellectum trahimus verum ad nos, ſic per affectũ ferimur ad bonũ, vt nos cum illo vniamus, & cõiungamus. Hinc fit, vt affectus nõ tendat ad obiecta volita nobis, vel aliis, niſi appareant bona: quia per affectum volumus cum illis coniungi, quod nõ vellemus, ſi non eſſent bona. Similiter quãdo amicum diligimus, & ei volumus bonum; non ſolùm coniungimur per affectum cum bono illo volito, ſed multò magis cum amico, cui illud volumus, non enim aliter volumus illud bonum coniungere nobiſcum, niſi medio amico, quem priùs coniungimus nobis per affectum, & medio illo coniungimus nobis illud bonum, quod amico volumus: requiritur ergo bonitas cognita in amico, vt velimus cum eo coniungi, non poſſumus enim tẽdere per affectum ad coniungendũ nos cum eo, quod eſt extra nos, niſi in eo appareat ratio boni, quæ nos ad nexũ & coniunctionẽ alliciat. Quãdo verò mihi metipſi volo, v.g. honorem; amo quidẽ me, cui volo illud bonũ honoris; non tamẽ requiritur cognitio bonitatis, niſi in honore volito, cũ quo me per affectum coniungo; nõ in me, quia per illum affectũ non appeto cõiunctionẽ, aut nexum cum aliquo bono præter honorem, quẽ mihi volẽdo, eo ipſo coniungo illum affectiuè mecũ; ad cõiungendum enim illum mecum, non indigeo alio medio, quãdo mihi illum volo, ſicut indigeo, quãdo volo illum amico, quem ideo oportet priùs cõiungere mecum, vt medio illo cõiungatur res volita mecum, & ideo tunc requiritur bonitas in vtroque, ſcilicet, in amico, & in honore, non verò quando volo immediatè honorem mihi. 41.

Differentia amoris, quo ſe, vel alios aliquis amat.

Vnde obiter aduerto; regulam illam non eſſe vniuerſalem, quod quãdo volo bonũ alteri neceſſe eſt, quod appareat bonitas in eo, cui illud bonum volo, & quod quando volo bonum mihi, non apparet bonitas motiua in me ipſo. Vtraq; enim pars poteſt eſſe falſa; quia aliquando non me mouet bonitas Petri ad volendum illi bonum: & è contra aliquando mouet me bonitas mea ad volendum etiam bonum mihi. Prima pars probatur, quia ille, qui ex affectu erga bonum caſtitatis ſe- 42.

cundùm ſe deſiderat, quod Petrus reſiſtat tentationi contra caſtitatem, non ſemper mouetur ex affectu amicitiæ erga Petrum, quem diligat propter eius merita, aut bonitatem; ſed poteſt merè moueri ex affectu erga bonum caſtitatis, quod amat propter ipſius caſtitatis bonitatem, & ideo deſiderat poni illud à parte rei, & coniungit ſe per affectum cum illo bono abſque alio medio; & tunc Petrus non eſt motiuum principale, imò nec obiectum propriè amatũ per illum actum, ſed ſola bonitas caſtitatis eſt, quæ mouet, & quæ propriè amatur. Tunc ergo ſolùm requiritur bonitas in Petro, cui volumus bonum, quando id volumus ex affectu erga ipſum Petrum ſecundùm ſe, quod in prædicto caſu non procedit.

43. Secunda verò pars, quod poſſimus à contra moueri ex bonitate, quæ in nobis apparet, ad volenda nobis bona; conſtat ex ſuprà adducto exemplo Dei amãtis ſe ex motiuo ſuæ infinitæ bonitatis, & ideo volẽtis ſibi alia bona extrinſeca. Similiter ergo poteſt homo moueri à bonitate, quam in ſe videt, ad amandum ſe: & tunc non ſolum vult ſibi bonum, (ad hoc enim non eſſet neceſſe agnoſcere in ſe aliquam bonitatem) ſed etiam coniungit ſe affectiuè cum ſe ipſo propter bonitatem, quam habet, ſicut coniungere ſe ſolet cum aliis bonis à ſe diſtinctis, & quaſi ſeparando ſe à ſe ipſo, vt ſe cũ ſua bonitate, & cum ſe ipſo per affectum coniungat: qui modus amandi diuerſus eſt ab eo, quem habet, quando ſolùm vult ſibi honorem, v. g. quia bonum ſuum eſt: quia licèt tunc etiam amet ſe; non tamen mouetur à ſua bonitate, nec coniungitur ſecum affectiuè, tanquam cum bono, ſed ſolùm cum honore, à cuius ſola bonitate mouetur.

44. *Amor concupiſcentiæ erga Deum an ſit Theologicus.* Quartò arguit ille Auctor *n.*22. quia ex illa doctrina inferũt aliquid abſurdi eius Auctores; quod ſcilicet, amare mihi Deũ ſit actus virtutis Theologicæ, quia principale motiuũ tunc eſt bonitas Dei voliti, nõ bonitas mei, cui Deum volo, amare verò Deum B. Virgini, vel alteri non ſit actus virtutis Theologicæ, quia principale motiuũ tunc non eſt bonitas Dei voliti, ſed bonitas illius, cui Deũ volumus: quod tamẽ conſequens videtur ex ſe ſatis abſurdum. Reſponſio ad hoc pertinet ad materiam de virtutibus Theologicis. Pro nunc dico, illationem non eſſe neceſſario concedendam in illa doctrina: quare ego in tractatu de ſpe dixi, neutrum actum eſſe propriè virtutis Theologicæ: ad hanc enim requiritur, nõ ſolum quod motiuũ, ſed etiam quod obiectũ principaliter amatũ ſit Deus. Quando autẽ amo mihi Deum, quia bonus eſt mihi, licèt ego, aut bonitas, quę in me appareat, nõ ſimus motiuum: ego tamen ſum obiectũ principaliter amatũ, vt ſupra dixi: Deus autẽ licèt ametur; non tamen principaliter, ſed quaſi ſecũdariò, cùm referatur ad alterũ, cui amatur; quod ſufficit vt ille actus degeneret à perfectione virtutis Theologicæ, licèt minùs propriè poſſit appellari Theologicus, & reduci ad virtutẽ charitatis. De hoc tamẽ latiùs 161.

45. Manet ergo doctrina illa ſatis probabilis, & apta ad explicandum, quomodo non ſit idem habitus, quo mihi volo bonum caſtitatis, temperantiæ, prudentiæ &c. ſed multiplex pro diuerſitate bonorũ, quæ mihi volo: quod licèt conſeqoenter neget P. Arriaga *n.* 23. negari non poteſt, hoc eſſe contra cõmunem Philoſophorum, & Theologorũ ſenſum Alioquin omnes ferè virtotes pertinerent ad eumdem habitum, cùm earum omnium honeſtates mihi velim, & vnitas habitus deſumi debeat per te ab vnitate ſubiecti, cui amantur ea bona, etiam quando aliquis vult ſibimet ipſi illam honeſtatem,

De reatu pœnæ.

Reſtat dicere de reatu pœnæ, an ſit etiam obiectũ pœnitentiæ. Poſſumus autẽ dupliciter pœnam conſiderare. Primò quatenus pœnitentiæ virtus amplectitur eam vt medium ad placandũ Deum iratum ratione culpę: & hoc modo pœna eſt obiectum materiale pœnitẽtiæ; non quidem obiectum fugæ, ſed proſequutionis. Alio verò modo poſſumus eam conſiderare in ordine ad fugam, quatenus reatus ille inducit aliquam maculam vel quaſi maculã in anima, & eſt effectus peccati præteriti, & hoc modo inquirimus, an pœnitentia habeat odio eum reatũ, ſicut habet odio peccata? Affirmant aliqui, quia pœnitens intendendo deſtructionem peccati, intendit etiã ſatisfacere pro pœna debita peccato. Sed proculdubio veriùs loquitur P. Suar. *vbi ſuprà n.*14. dum dicit, pœnitentiã non fugere, imò amplecti malum pœnæ. Quia pœnitentia ſolum fugit illud malũ, quod opponitur cum Dei placatione, & pace, quam intendit: cum hac autẽ ſolùm opponitur malum culpæ, quæ eſt offenſa Dei; non reatus pœnæ: nam ſublatã culpã, Deus nullo modo manet offenſus, nec auerſus; & tamen reſtat reatus pœnæ: poteſt ergo homo illum reatum fugere ex alio motiuo, quatenus opponitur, v.g. cum viſione Dei, quam retardat, vel quatenus affert malum aliquod ipſi homini: non tamẽ quatenus opponitur paci cum Deo, quam pœnitentia intendit; cùm ille reatus nullo modo ſit offenſa Dei. Et hæc ſufficiant de obiecto materiali. 46.

DISPVTATIO IV.

De actibus virtutis Pœnitentiæ.

SECTIO I. *Quot, & quos actus eliciat virtus Pænitentiæ circa ſuum obiectum.*

SECTIO II. *Vtrùm deteſtatio peccati præteriti ſit actus abſolutus, & efficax?*

ACTVS pœnitentiæ duplices ſunt. Alij imperati, alij eliciti. Imperati ſunt, quos pœnitentia vult fieri, vt media ad tollendum peccatum, vel conſeruandam amicitiam cum Deo. Eliciti ſunt, quos elicit ipſe habitus pœnitentiæ; & hi quidem omnes tendũt intrinſecè ſub motiuo formali pœnitentiæ: Imperati verò ſolũ neceſſe eſt, quod participẽt extrinſecè & denominatiuè illud motiuũ, quatenus imperantur ab actibus elicitis pœnitẽtię, qui tendũt ſub illud motiuũ. Qui autẽ ſint ij actus imperati? regula vniuerſalis eſt, eos omnes poſſe à pœnitentia imperari, qui vtiles apprehendũtur ad finẽ pœnitentiæ aſſequendum. Qui autem ſint vtiles, vel neceſſarij ad obtinendam veniam peccati? dicemus ex profeſſo *diſp. ſeq.* poſtquam in hac dixerimus aliquid de actibus elicitis pœnitentiæ. 1. *Duplices Actus Pœnitentiæ*

SECTIO I.

Quot, & quos actus eliciat virtus Pænitentiæ circa ſuum obiectum?

SVppoſitis quæ de obiecto formali pœnitentiæ diximus *diſp.*2. facile erit definire, quos actus poſſit elicere. Vno verbo dici poteſt, eos omnes actus elicere hunc habitum, quos alij habitus eliciunt circa ſua obiecta. Ij autem ſunt in duplici differentia: alij enim ſunt circa bonum: alij circa malum oppoſitum. Circa bonum ſunt amor ſimplex, ſeu complacentia inefficax; item amor efficax; deſiderium, intentio, electio mediorũ, gaudium. Circa 2.

malum

malum verò ſunt è contra diſplicentia ſimplex, odium efficax, deteſtatio, dolor, propoſitum vitandi illud &c. Cùm autem bonum, quod formaliter intendit pœnitentia, ſit pax cum Deo, vt diximus; conſequens eſt, vt in eo pacis bono poſſit complacere, illud poſſit efficaciter amare, deſiderare, intendere, media ad illud eligere, & de eius poſſeſſione gaudere. Item de peccatis, quæ illam pacem turbāt, poteſt diſplicere, poteſt illa efficaciter odio habere, deteſtari, dolere de illis, & proponere efficaciter circa ea de cætero fugiēda. Hi omnes ſunt actus eliciti huius virtutis, quod exemplo aliarum virtutum conſtat, & admiſſa ſemel doctrinā ſuprà traditā, nullam habet difficultatem.

3. *Amor ſimplex quid ſit.* Pro maiori tamen declaratione ſupponendum breuiter eſt, quid nomine horū actuum intelligatur. Amor inefficax, ſeu ſimplex cōplacentia eſt affectus erga bonū: non tamen, quo illud efficaciter volumus, ſed quo explicamus propenſionem noſtram in illud, ſi nullum eſſet inconueniens. Amor efficax eſt, quo obiectum omnino volumus, quantùm ex nobis eſt. Quod ſi obiectum apprehendatur abſens, oritur deſiderium. Si requirantur media, oritur intentio finis, ex qua poſtea naſcitur electio mediorum. Si denique ſit præſens, oritur gaudium, ſeu delectatio, quæ in hoc differt à gaudio, quod delectatio datur etiam in brutis, & in appetitu ſenſitiuo: gaudium verò eſt delectatio, quæ conſequitur cognitionem intellectualem & rationalem. Eodem modo ſe habent affectus erga malum: odium inefficax, & odium efficax: quod ſi malum apprehendatur vt præſens, vel præteritum, naſcitur deteſtatio, & ex deteſtatione triſtitia, ſeu dolor: differunt enim triſtitia, & dolor ſicut gaudium & delectatio, quòd dolor reperitur etiam in brutis, & in appetitu ſenſitiuo; triſtitia verò ſolùm in rationali.

4. *Gaudiū an ſit actus pœnitentiæ.* De gaudio videtur eſſe aliqua difficultas, quomodo poſſit elici à Pœnitentia: gaudium enim repugnat cum dolore; cùm ergo pœnitentia doleat, poteſt gaudere, ergo gaudium non eſt actus elicitus pœnitentiæ. Reſpondeo: Hoc argumentum non ſolùm probaret, quod gaudium non ſit actus elicitus à pœnitentia, ſed etiam, quod non poſſit elici ab vllo alio habitu, quando pœnitentia dolet de peccatis: non enim minùs repugnarent gaudium, & dolor ſimul, licet à diuerſis habitibus elicerentur; Probat ergo ad ſummum illud argumentum, non poſſe ſimul elici ab habitu pœnitentiæ illos duos actus doloris, & gaudij, non tamen probat, quod non poſſint elici ſucceſſiuè: ſicut alij etiam habitus: nam charitas v.g. poteſt dolere de offenſis contra Deum; poteſt etiam gaudere de bonis intrinſecis, & extrinſecis Dei, ſaltem pro diuerſis temporibus, & idem eſt de omni alio habitu. Denique nec pro eodem tempore repugnat omnino: nam licet gaudium, & dolor efficax de eodem obiecto non poſſint eſſe ſimul; poſſunt tamen eſſe de diuerſis obiectis, præſertim contrariis: poteſt enim quis ſimul dolere de peccatis, & gaudere de remiſſione peccatorum: & licèt fortaſſe quodlibet gaudium etiam de obiecto cōtrario, vel diſparato, habeat vim minuendi dolorem (quod credibile eſt) non tamen illum omnino impedit, niſi ſit ſummū gaudium, quale eſt in patria, vbi ideo Beati non poſſunt habere dolorem, vel triſtitiam de peccatis, quæ alioquin ſummo odio proſequuntur.

5. *Dolor, & deteſtatio.* Poteſt etiam ſecundò dubitari, quomodo differant inter ſe deteſtatio efficax peccati, & dolor; Vterque enim actus reſpicit peccatum, non ſolùm vt poſſibile ſed vt commiſſum? Sed tamen P. Suarez *diſp.3, ſec.2. & 4* bene docet, diſtingui hos duos actus: & conſtat ex ſeparabilitate, nam in Beatis (vt dixi) datur perfecta deteſtatio peccati præteriti, & non datur triſtitia; hæc enim impeditur à ſummo gaudio ne inſurgat: imo in nobis etiam contingit, difficilè excitari triſtitiam magnam de peccatis, quando repentino aliquo nuncio iucūdo præoccupamur: non quod deſit nobis deteſtatio peccati, ſed quod gaudium præſens impedit inſurgere vehementem dolorem. Differunt ergo deteſtatio, & dolor, ſicut cauſa, & effectus: ideo enim dixit Auguſtinus, dolorem eſſe de iis, quæ nobis nolentibus accidunt: ſupponit ergo nolitionem, ſeu deteſtationem illius obiecti, de quo dolemus. Et quamuis dolor ſit etiam fuga obiecti, ſed non eo modo quo deteſtatio: ſed cum inquietudine, & pœna: vnde nomen *doloris* tranſlatum etiam eſt ad ſignificandum ipſum obiectum doloris, quod poſſumus appellare dolorem obiectiuum. Hæc tamen non habent peculiarem difficultatem in habitu pœnitentiæ: quod enim dixeris de aliis habitibus, quibus deteſtamur, & dolemus de aliis obiectis, dicere etiam debes de habitu pœnitentiæ.

Tertiò ergo dubitatur, vter illorum actuum ſit propriè pœnitentiæ deteſtatio, an dolor de peccatis? P. Suarez *dicta ſect. 2.* dicit, deteſtationem eſſe potiſſimè actum pœnitentiæ: quod probari videtur eo, quod dolor oritur neceſſariò ex deteſtatione, ergo honeſtas, & libertas principaliùs reperitur in deteſtatione, quàm in dolore conſequuto. Alij è contra volunt, rationem pœnitentiæ principaliùs conuenire dolori; hoc enim modo videtur ſeruari magis modus loquendi ſanctorum Patrum, qui pœnitentiam dicunt planctum, dolorem, tædium, &c. & contritio quidem magis videtur explicare dolorem, dicitur enim contritio à cōterendo, quia conterit, & quaſi diuidit cor in partes minutiſſimas, quod proprium eſt doloris. Alij volunt, contritionem, & pœnitentiam, vtrumque actum in recto includere, ſcilicet, deteſtationem, & dolorem ex ipſa ortū propter rationes vtriuſque ſententiæ. Hæc differentia tota eſt de modo loquendi, & quidquid dixeris, facilè defendes. Sanè deteſtatio, vt præſcindit omnino à dolore, pœnitentia non dicitur; datur enim ea deteſtatio in beatis, non verò pœnitentia, quia non datur dolor. Item è contra dolor, vt præſcindit à deteſtatione pœnitentia non eſt, quia totā ſuam honeſtatem, & libertatem habet à deteſtatione, ex qua neceſſariò oritur: ſicut aſſenſus fidei ex pia affectione voluntatis. Ideo fortaſſe Tridentinum *ſeſſ.14. c. 4.* de contritione dixit eſſe deteſtationem, & dolorem animi, quia neuter actus ſine alio ſufficit ad veram, & perfectam rationem pœnitentiæ: vterque tamen ſufficit. 6.

Quartò dubitari ſolet, an actus ipſe deteſtationis ſit actus elicitus ab habitu pœnitentiæ, an ſolùm imperatus? illi, qui dicunt, habitum pœnitentiæ ſolùm intendere formaliter bonum compenſationis, vt compenſationis, conſequenter dicunt, deteſtationem vniuerſalem omnium peccatorum non eſſe actum elicitum huius habitus, ſed imperatum, vt vidimus *diſputatione præcedent.* & quidem ſuppoſitā illā ſententiā, ita debet conſequenter aſſeri; quia licèt poſſit ex proprio motiuo deteſtari peccatum ſpeciale impœnitētiæ, quod opponitur compēſationi; non tamen omnia peccata; hæc enim non opponuntur, imò requiruntur ad hoc vt detur cōpenſatio. Cæterùm in noſtra ſentētia aliter cum cōmuni dicendū eſt, actum deteſta- 7.

deteſtationis eſſe elicitum ab habitu pœnitentiæ, quia ex proprio motiuo, ſcilicet ex amore pacis cum Deo, poteſt deteſtari peccata omnia, quæ hanc pacem perturbant, vel minuunt. Quod ſi aliquando S. Thomas videtur ſupponere, actum deteſtationis pertinere elicitiuè ad charitatem: ideo fortaſſe eſt, quia agit de deteſtatione perfecta, quæ diſponit ad iuſtificationem; quæ in ſententia communi debet procedere ex motiuo charitatis; de quo *diſputatione ſequenti*.

8. *Actus pœnitentiæ an ſint ſolùm ad malum.* Eodem modo reſpondendum eſt ad illud, quod in præſenti etiam controuertitur; an habitus pœnitentiæ habeat actum tendentem ad bonum; an omnes eius actus tendant in peccatum, & in malum? de quo P. Suarez *ſect*. 2. cuius ſententiam impugnant multi ex recentioribus. Sed ſuppoſitis noſtris principiis, res eſt facilis, Si enim ſolùm velint, habitum pœnitentiæ non poſſe elicere actum ſine ordine ad peccatum; facilè poteſt concedi, quia etiam ante commiſſum peccatum, omnes eius actus videntur ordinari ad hoc quod vitetur peccatum: nam velle conſeruare pacem cum Deo, velle fugere occaſiones, & alia huiuſmodi, idem eſt, ac velle fugere peccatum, & offenſam Dei. Si verò velint, omnes pœnitentiæ actus verſari circa peccatum vt iam commiſſum, hoc licèt poſſit de pœnitentia concedi ſub denominatione pœnitentiæ; non tamen de ipſo habitu in tota ſua latitudine, vt vidimus *diſputatione præcedenti*: habet enim multos actus etiam ante commiſſum peccatum. An verò propter hos actus dandus ſit ille habitus in Chriſto, & in Beatis? videbimus ſuo loco *diſputat*. 6.

9. Denique ex dictis infertur reſponſio ad aliud dubium, an voluntas delendi peccatum, & voluntas ſatisfaciendi Deo; & propoſitum non peccandi de cætero, ſint actus eliciti ab habitu pœnitentiæ? Reſpondeo enim affirmatiuè, quia hæc omnia continentur ſub obiecto proprio pœnitentiæ; nam ad reparandam, & conſeruandam pacem cum Deo, neceſſe eſt delere peccatum, ſatisfacere Deo, & non peccare de cætero: imò addo, etiam in oppoſita ſententia limitante obiectum pœnitentiæ ad bonum compenſationis, poſſe hos actus elici ab habitu pœnitentiæ, & quidem de duobus primis non eſt dubium, quia velle compenſare pro offenſa eſt velle delere offenſam, eſt velle ſatisfacere &c. De propoſito verò non peccandi poſſet eſſe difficultas. Sed adhuc de ipſo videtur affirmandum, quia cùm ipſum abſtinere à peccatis ſit materia apta ad compenſandas priores offenſas; non eſt dubium, quin pœnitentia poſſit ex amore compenſationis eligere illam abſtinentiam à peccatis futuris vt medium vtile ad ſuum finem conſequendum. Quamuis ergo deteſtatio vniuerſalis de offenſis præteritis non ſit actus elicitus pœnitentiæ in ea ſententia; de actu verò propoſiti etiam vniuerſalis circa offenſas futuras, aliter dicendum eſt propter rationem adductam, ex qua poteſt deſumi diſcrimen inter vtrumque actum: quia ſcilicet obiectum vnius poteſt eligi, vt medium aptum ad compenſationem, non verò obiectum alterius.

Diſputant hìc, an actus pœnitentiæ ſint naturales, vel ſupernaturales? de hoc tamen commodius dicemus infra *diſputat*. 6. vbi de habitu ipſo indicabimus an ſi infuſus, vel acquiſitus? Nunc reſtat ſolum dubium de actu deteſtationis, an ſit actus abſolutus, & efficax, an conditionatus, & inefficax, de quo *ſectione ſequenti*.

SECTIO II.

Vtrùm deteſtatio peccati præteriti ſit actus abſolutus, & efficax?

PRima ſententia docet, eſſe actum abſolutum, & efficacem, ita videtur ſentire Ioan. Medina *Codice de Pœnitentia tract*. 1. *quæſt*. 1. qui pro ſe affert Albertum, Alenſem, & alios: quia obiectum illius actus, ſcilicet, non fuiſſe peccatum; non eſt impoſſibile ſimpliciter, & abſolutè, ſed ſolùm ex ſuppoſitione: cum quo ſtat, quod ſit ſimpliciter & abſolutè poſſibile, ergo poteſt actus deteſtationis abſolutus ad illud terminari. Quare hanc ſententiam amplectuntur aliqui recentiores. 10.

P. Vaſquez 1. 2. *diſput*. 42. *c*. 4. & *diſput*. 43. *c*. 3. & 1. *tom. in* 3. *par. diſput*. 73. *num*. 6. docet, nullum actum voluntatis eſſe conditionatum, ſed omnes eſſe abſolutos: quando autem dicuntur conditionati, & explicantur per verbum, *vellem*, non eſſe actum voluntatis, ſed intellectus iudicantis, quem actum abſolutum haberet voluntas noſtra, poſita illa conditione: quam ſententiam retuli latiùs *diſput*. 25. *de Incarnatione num*. 14. *& ſequentibus*.: vbi dixit, negari non poſſe aliquos actus in voluntate, qui ſint conditionati, non quidem in ſuo eſſe (hoc enim repugnat) ſed qui tendant ad obiectum, amando, vel nolendo illud in ſtatu conditionato: ſicut intellectus habet actus abſolutè exiſtentes, quibus affirmat obiectum non abſolutè, ſed ſub conditione; hoc eſt, obiectum in ſtatu conditionato. Poteſt ergo ſimiliter voluntas affectum habere ad obiectum, quod apprehenditur bonum in ſtatu conditionato, licet non apprehendatur æquè bonum abſolutè, & quidem eiuſmodi actus voluntatis videmur explicare regulariter per verbum, *vellem*, ſicut per aduerbium, *vtinam*; per quod non explicamus ſolùm actum iudicij, ſed affectum præſentem voluntatis: ſolemus autem idem omnino explicare per *vtinam* & per *vellem*, vt ex vſu hominum conſtat. 11. *In voluntate an dentur actus conditionati?*

Nec obſtat argumentum Patris Vaſquez, quod omnis actus voluntatis præſens debet dicere, *volo*, ſicut actus viſus, vel auditus, non dicit, *viderem*, vel, *audirem*: ſed, *video*, vel, *audio*. Ad hoc enim reſpondi *loco citato num*. 15. vbi attuli diſcrimen intellectus, & voluntatis à ſenſibus externis. Addere autem poſſumus, quod ſicut intellectus affirmans aliquid ſub conditione, verè affirmat, ſed affirmat obiectum in ſtatu conditionato: ita voluntas nunc dicit *volo*: ſed non vult obiectum, niſi in ſtatu conditionato; & hunc modum volendi explicare ſolemus per verbum, *vellem*. 12.

Tertia ergo, & communis ſententia docet, actum deteſtationis peccati præteriti eſſe quidem actum conditionatum, qui explicatur per illas voces, *vellem non peccaſſe, ſi id fieri poſſet*: vt docent Suarez *in præſenti diſput*. 3. *ſect*. 3. Coninck *diſput*. 1. *dub*. 2. & alij communiter: & videtur expreſſa ſancti Thomæ 1.2. *quæſt*. 13. *art*. 3. *ad primum* & aliis in locis, quæ affert Suarez *vbi ſupra*. Ratio autem eſt, quia ad præteritum non datur potentia. Voluntas autem non poteſt abſolutè velle id, quod poſſibile non eſt: ergo non poteſt velle abſolutè, quod peccatum non fuerit, ſed ſolùm ſub aliqua conditione Hanc ergo communem ſententiam retinendam, & amplectendam 13.

dam exiſtimo: quæ ex ſolutione argumentorum magis explicabitur.

14. Obiiciunt primò, quia ſtultum eſt velle, & conari ad hoc, quod non fuerit peccatum ex ſuppoſitione, quod commiſſum fuit, vt docet S. Thomas *in præſenti quæſt. 75. art. 1. ad 3.* quia impoſſibile hoc eſt: ſed non minus impoſſibile eſt, quod peccatum præteritum ex ſuppoſitione, quod eſt præteritum, non ſit præteritum etiam quacumque cōditione poſita, quia ſi ponatur non præteriiſſe, eo ipſo deſtruitur prætetitio: ergo non minùs ſtultus erit affectus, quo etiam ex ſuppoſitione illios poſſibilitatis, vellem coniungere negationem præteritionis cum præteritione. Hinc inferunt, debere eſſe actum abſolutum, quo nunc abſolutè volo negationem prætetitionis peccati: hæc enim ſecundùm ſe poſſibilis eſt, & nullam dicit intrinſecam implicantiam contradictionis; licèt ex ſuppoſitione, quod peccatum fuit, non poſſit non fuiſſe.

15. Ad hoc argumentum facile reſpondetur. Primò etiam ſi ſenſus illius voluntatis eſſet ille, qui in obiectione ſupponitur; ſcilicèt, *ſi eſſet poſſibile coniungere cum præteritione peccati quod non fuiſſet, id vellem:* adhuc actus ille non repugnaret, licèt fortaſſe eſſet parum vtilis. Dico, fore parum vtilem; quia cùm illa volitio terminaretur ad coniunctum ex prætetitione, & non præteritione peccati; adhuc vellet ex vna parte peccatum fuiſſe; & licèt ex alia parte vellet, illud non fuiſſe; hoc tamen non videtur ſufficere, vt voluntas ſimpliciter auertatur à peccato: nam ſi aliquis diceret tentatione vexatus: ego vellem ſi fieri poſſet, conſentire ſimul, & non conſentire, peccare ſimul, & non peccare; iſte quidem non oſtenderet ſe ſufficienter auerſum à peccato: ergo ſimiliter, quia circa peccatum præteritum vellet, quod fuiſſet ſimul, & non fuiſſet præteritum: non videtur ſufficienter auerti à peccato præterito. Quidquid tamen de hoc ſit, non videtur negandum, quod poſſibilis ſit ille actus: quia licèt adhuc poſitâ illâ conditione, obiectum maneret intrinſecè impoſſibile, cùm adhuc includeret in ſuo conceptu duo contradictoria, ſcilicet, præteriiſſe, & non præteriiſſe peccatum: non tamen repugnat, quod aliquid intrinſecè impoſſibile ametur ſub conditione poſſibilitatis: qois enim prohibet, quod ego dicam, ſi ego poſſem facere duo contradictoria ſimul, id facerem ad falſificandam regulam ſummaliſticam? Ratio autem eſt, quia ſicut ſufficit bonitas, non abſoluta, ſed conditionata ad amandum obiectum ſub conditione; ſic ſufficit ad hoc ipſum poſſibilitas ſub conditione: quæ quidem expreſsè apprehenditur tunc, cùm dico, ſi poſſibile eſſet; ergo apparet ſufficienter obiectum voluntatis conditionatæ.

Impoſſibile poteſt amari ſub conditione.

16. Cæterùm, quia nunc ſermo eſt de actu deteſtationis non ſolùm vtcumque poſſibili, ſed prudenti, & honeſto: ideo ad argumentum ſecundò reſpondeo, ſenſum illius voluntatis conditionatæ non eſſe illum: *ſi ego poſſem coniungere cum peccato præterito negationem præteritionis, id facerem*: ſed hunc pòtiùs: *ſi ego nunc haberem potentiam, vt peccatum illud non fuiſſet, id facerem.* Itaque obiectum huius actus, quod volo, non eſt coniunctum negationis præteritionis cum peccato præterito, vt præterito, ſeu ex ſuppoſitione, quod eſt præteritum: nec conditio, ſub qua fertur, eſt potentia ad cōiungendam præteritionem cum non præteritione, ſed obiectum volitum eſt, peccatum non fuiſſe, quod quidē ſimpliciter, & abſolutè eſt in materia poſſibili, licèt ex ſuppoſitione quod fuit, ſit impoſſibile: cōditio autem, quam appono, eſt, ſi ego haberem nunc potentiam non quidem ad coniungendam præteritiooem cum negatione prætetitionis, ſed ad faciendum ſimpliciter, quod non fuiſſet illud peccatum, ſicut habeo de facto nunc potentiam & eſt nunc in mea poteſtate, quod non fuerit in Deo vnquam præſcientia abſoluta de meo peccato hodierno, Hoc ergo ſenſu dicimus: ſi nunc eſſet in mea poteſtate, qaod illud peccatum non fuiſſet; certe vellem, & facerem, quod nunquam fuiſſet commiſſum: & hoc eſt formaliſſimè illud deteſtari, & retractare.

17. Hinc infero primò, quomodo non ſit ſtulta, & imprudens illa volontas: quia licèt feratur ad obiectum ſub conditione impoſſibili: ipſum tamen obiectum ſecundùm ſe; poſita illa conditione poſſibilitatis, eſſet vndequaque bonum, honeſtum, amabile, & poſſibile, ſcilicet, peccatum illud non fuiſſe: imò eſt tale; vt obliget nunc ad ſui amorem: vnuſquiſque enim debet, quantum eſt ex ſe, paratus eſſe, & habere hunc animum, vt ſi poſſet impedire præteritionem ſui peccati, eam impediret.

18. Infero ſecundò, conditionem, ſub qua id volumus, non eſſe poſſibilem, ſed impoſſibilem: quia licèt ſimpliciter, & abſolutè ſit poſſibile, peccatum illud non fuiſſe, atque adeo obiectum volitum ſit ſimpliciter poſſibile: non eſt tamen poſſibile, quod ego nunc habeam potentiam ad ponendum, vel impediendum peccatum præteritum, nam potentia proxima completa ad peccatum meum hodiernum non eſt ſola volontas mea, ſed voluntas cum cognitione ſufficienti, & concurſu Dei, & hoc totum in tali duratione reali hodierna pro priori naturæ exiſtens: repugnat autem, quod cras ſit hoc totum exiſtens cum duratione hodierna; ergo impoſſibile eſt, quod ego cras habeam potentiam completam, & proximam ad peccatum hodiernum ponendum, vel impediendum; nam potentia alio tempore exiſtens non eſt potentia ſufficienter conſtituta ad operationem hodiernam, vt conſtat. Cùm ergo velim non fuiſſe peccatum ſub ea conditione, ſi nunc haberem potentiam completam ad ponendum, vel impediendum peccatum heſternum; conſequens eſt, vt velim ſub conditione ſimpliciter impoſſibili, quamuis obiectum volitum non ſit ſimpliciter impoſſibile, ſed ſolùm ex ſuppoſitione.

19. Vnde infero tertiò, contra Auctores contrariæ ſententiæ, non poſſe eſſe voluntatem abſolutam, qua deteſtamur peccata præterita: quia licèt obiectum ſecundùm ſe ſit in materia contingenti, & poſſibili: mihi tamen hîc & nunc non eſt ſimpliciter, & abſolutè poſſibile; cùm non habeam ego hîc & nunc potentiam ad illud obiectum: habui quidem illam potentiam heri: nunc tamen iam non habeo talem potentiam, quæ, vt dixi, includit exiſtentiam in tali duratione reali, quæ duratio hodie non datur. Porro ad volendum abſolutè aliquod obiectum per actum illum, qui explicatur per verbum, *volo*, non ſufficit, quod obiectum ſecundùm ſe ſit poſſibile; ſed requiritur, quod ſubſit meæ poteſtati: poſſibile enim eſt ſecundùm ſe, me volare, v. g. ſi Deus det mihi alas proportionatas: & tamen non poſſum dicere hîc & nunc, *volo volare*, ſed, *vellem ſi poſſem.* imò etiamſi Deus heri dediſſet mihi alas, quibus poſſem volare; ſi tamen poſtea illas abſtulit: non poſſum iam hodie dicere, *volo volare*, ſed, *vellem*: quia licèt hodie apprehendam illud, ob-

Obiectū retractationis eſt impoſſibile.

iectum poſſibile pro die heſterna; non tamen pro hodierna, cùm hodie non habeam alas, ſed habuerim. Similiter ergo licet heri potuerim cum auxilio Dei, quod tunc habui, vitare peccatum, & elicere actum bonum contrarium, & ſupernaturalem, quo ſeruarem præceptum: hodie tamen non eſt mihi poſſibilis ille actus, nec illa adimpletio præcepti, cùm iam non habeam illud auxilium, neque illum concurſum Dei heſternum, ergo hodie non poſſum dicere, *volo*, ſed, *vellem ſeruaſſe heri præceptum.*

20. Obiiciunt; illum affectum circa rem impoſſibilem ſemper manere imprudentem, & inhoneſtum, niſi per accidens propter ignorantiam, vel inaduertentiam excuſetur: nam qui deſiderat etiam per affectum inefficacem, & velleitatem, quod eſſet poſſibile id, quod eſt impoſſibile, eo ipſo implicite deſiderat, quod Deus non ſit Deus: cùm enim iuxta veriorem ſententiam omnipotentia Dei habeat intrinſecam, & neceſſariam connexionem cum poſſibilitate creaturarum, ita vt ſi Leo, v.g. non eſſet poſſibilis, aut ſi chimæra eſſet poſſibilis, non eſſet hæc eſſentia Dei; conſequens eſt, vt qui deſiderat, chimæram eſſe poſſibilem, eodem affectu velit, quod non eſſet Deus: quod quidem etiam per affectum inefficacem velle eſt intrinſecè malum: non ergo debemus ponere actus virtutum in ordine ad obiectum impoſſibile, etiam per modum velleitatis, & voluntatis conditionatæ.

21. Reſpondeo Primò, nos non ponere actum deteſtationis, qui ſit affectus ſimplex ad obiectum impoſſibile; id enim quod vult eſt, quod peccatum non fuerit, quod quidem eſt ſimpliciter poſſibile, nec ex eo quod peccatum non fuiſſet, ſequeretur, Deum non eſſe: hoc tamen ipſum volumus ſub conditione impoſſibili, nempe, ſi nunc eſſet in me potentia ad impediendum peccatum heſternum: quam quidem conditionem impoſſibilem non volumus etiam affectu ſimplici; ſed ſub ea conditione, quam non volumus, volumus affectu conditionato aliquid ſimpliciter poſſibile, ſcilicet, peccatum non fuiſſe: nullo ergo modo volumus etiam implicitè negationem Dei.

22. Reſpondeo ſecundò: poſſet etiam eſſe actus honeſtus, licèt affectus tenderet ad ipſum impoſſibile, vt ſi v.g. vellem affectu ſimplici quod eſſet nunc in me potentia ad impediendum peccatum heſternum, quæ potentia impoſſibilis eſt, vt diximus. Neque enim ex hoc fieret, quod vellem implicitè deſtructionem, aut negationem Dei, cuius eſſentia habet neceſſariam connexionem cum impoſſibilitate omnium impoſſibilium. Poſſet enim voluntas taliter ferri ad illud impoſſibile, vt excluderet in ipſo affectu illud malum: ſi v. g. dicat: ſi hoc poſſet eſſe poſſibile abſque detrimento, aut negatione eſſentiæ, & perfectionis diuinæ, vellem, quod eſſet poſſibile, ad hoc, vt non fuiſſet peccatum heſternũ: quia affectus nullo prorſus modo, nec implicitè, nec explicitè vult negationem, aut deſtructionem Dei; atque ideo, cùm poſſibilis ſit talis affectus, non eſt, cur damnentur vt impij omnes ſimplices affectus circa obiecta impoſſibilia, quos viri pij, & ſancti frequenter exercent, deſiderando v.g. poſſe habere amorem infinitum erga Deum, poſſe attentione infinita diuinas perfectiones meditari, & alia ſimilia.

23. Ex dictis ergo, ad titulum quæſtionis propoſitæ reſpondendum breuiter eſt, deteſtationem poſſe cõparari, vel in ordine ad præteritũ, vel in ordine ad præſens, & futurũ. Si cõparetur ad præſens, & futurum, eſt efficax, & abſoluta; quia ita habet odio peccatum, vt efficaciter velit, illud non eſſe. Si verò comparetur ad præteritum, eſt cõditionata: non enim dicit *Non volo fuiſſe peccatum:* ſed, *vellem, ſi in mea poteſtate nunc eſſet, non fuiſſe peccatum.* Dicitur tamen ſimpliciter odium efficax. Primò, vt diſtinguatur à ſimplici odio, ſeu diſplicentia, quæ etiam poteſt dari cum actuali affectu ad peccatum: nam per odium inefficax ſolùm dicimus: vellem non peccaſſe, nec peccare, ſi inde non ſequerentur mihi alia incommoda, quæ nolo ſubire: at verò per odium efficax dicimus: vellem quantum ex me eſt, non peccaſſe, ſi id eſſet nunc in mea poteſtate: itaque hoc odium ſolum includit conditionem, quæ non eſt in mea poteſtate: volo autem facere, quantum ad me attinet, ideo dicitur efficax: id eſt efficax, quantum ex me eſt. Item dicitur efficax quoad effectum: quia quamuis re vera non poſſit facere, quod peccatum non fuerit: ex Dei tamen acceptatione habet valorem, & vires ad delendum peccatum, perinde ac ſi non fuiſſet. Denique eſt efficax quoad effectum: quia poſita illa deteſtatione, ita deſtruitur affectus prior ad peccatum, vt iam homo non cenſeatur perſeuerare habitualiter in illa priori voluntate peccandi; quæ omnia non habet odium inefficax peccati, quod includitur in ſimplici diſplicentia.

DISPVTATIO V.

De actibus Pœnitentiæ neceſſariis ad hominis iuſtificationem.

Sectio I. *Quid intelligatur per contritionem perfectam.*

Sectio II. *Vtrùm contritio debeat deteſtari peccata ſuper omnia?*

Sectio III. *Quomodo contritio doleat de peccato ſupra malum pœnæ?*

Sectio IV. *Vtrùm contritio deteſtetur vnum peccatum ſupra alia?*

Sectio V. *Vtrùm contritio deteſtetur magis peccatum actuale, quàm originale?*

Sectio VI. *An contritio debeat eſſe vniuerſalis de omnibus peccatis?*

Sectio VII. *Qualis debeat eſſe contritio quoad intenſionem, & alias circumſtantias. Vbi, an ſufficiat ſine dilectione, & propoſito?*

Sectio. VIII. *Vtrùm contritio perfecta habeat ſemper coniunctam remiſſionem peccati, etiam ante receptionem actualem Sacramenti?*

Sectio. IX. *De contritione imperfecta, ſeu attritione.*

Loqvimvr generaliter de actibus, vel elicitis, vel imperatis à pœnitentia ad placandum Deum, & delendam culpam grauem: aliqui enim fortaſſe actus ad hoc requiruntur, quos pœnitentia non poteſt elicere, ſed ſolum imperare; neque eſt inconueniens, virtutem 1.

tutem inferiorem imperare aliquando actus virtutis ſuperioris, quando ij ſunt neceſſarij ad finem virtutis inferioris; ſicut ex miſericordia erga proximum poſſum velle elicere actum religionis, orando, vel vouendo, vt impetrem à Deo proximi ſanitatem. Hoc ergo ſuppoſito, videndum eſt in ſpeciali, qui, & quales debeant eſſe ij actus, qui ad iuſtificationem requiruntur. Poteſt autem iuſtificatio haberi vel in ſacramento, vel extra ſacramentum, & in vtroque caſu procedet diſputatio, ſupponendo, extra ſacramentum requiri contritionem perfectam; intra ſacramentum verò ſufficere imperfectam, quæ appellari ſolet attritio.

SECTIO I.

Quid intelligatur per contritionẽ perfectã?

2. Contritionis nomine intelligimus dolorem de peccatis non vtcumque, ſed illum, qui propter ſuam perfectionem diſponit vltimò ad gratiam iuſtificationis etiam extra ſacramentum; nam licèt nomen contritionis aliquando latiùs vſurpetur, provt extenditur etiam ad contritionem imperfectam, ſeu attritionem, in quo ſenſu dicere ſolemus, in ſacramento pœnitentiæ debere reperiri contritionem internam, & confeſſionem externam: iam tamen apud Theologos obtinuit, quòd contritio ſolùm ſupponat pro illo primo perfecto dolore; ſecundus verò non contritio, ſed attritio appelletur, de qua poſtea ſeorſim agemus. De contritione ergo in primis dubitatur, quale motiuum debeat habere?

3. *Contritio an ſit ex ſolo motiuo Charitatis.*

Aliqui Theologi docent, ſufficere ad contritionem, quod dolor ſit vel ex motiuo charitatis, vel ex motiuo obedientiæ, vel religionis, vel pœnitentiæ: ſcilicet, quia peccatum diſplicet Deo, quem diligimus, vel quia eſt contra eius præceptum, cui debemus obedire, vel contra eius cultum, vel denique quia eſt contra ius Dei, quod tenemur obſeruare, quod dicunt eſſe motiuum pœnitentiæ; & idem à fortiori poſſent dicere de motiuo pœnitentiæ in noſtra ſententia, ſcilicet, quia peccatum eſt offenſa Dei, & per conſequens deſtruit pacem cum Deo, eumque nobis reddit rationabiliter auerſum, Hanc ſententiam dicit eſſe probabilem P. Suarez, *diſput. 4 ſect* 2. *n* 13. & ſibi aliquando placuiſſe cum aliis Theologis, quos ſuppreſſo nomine refert, & licèt P. Suarez ſolùm loquatur de dolore orto ex motiuo iuſtitiæ; eadem eſt ratio de omnibus aſſignatis; quare alij recentiores eam in vniuerſum docent quoad omnia motiua numerata.

Alij tamen Theologi communiter docent, requiri omnino dolorem ex motiuo dilectionis Dei, imò P. Vaſquez *in præſenti quæſt.* 85. *art.* 2. *n.* 45. oppoſitam dicit eſſe erroneam, P. Suarez hanc etiam amplectitur omiſsâ priori, alij rem vt omnino certam ſupponunt ſine vlla ratione dubitandi.

4. Prima illa ſententia non videtur digna eâ cenſurâ, quâ eam voluit notare P. Vaſquez Probari enim poſſet in primis authoritate Theologorum non infimæ notæ, qui eam in ſuis ſcriptis amplectuntur & aliorum, qui eam probabilem dicunt; item ex modo loquendi antiquiorum Theologorum, qui dum de contritione etiam perfecta loquuntur, dicunt generaliter eſſe dolorem de peccato, eo quod Dei offenſa ſit: Offenſa autem vt offenſa non pertinet ad ſolam charitatem, ſed etiam ad pœnitentiam: ita loquitur Sotus *in 4. d.* 17. *quæſt.* 2. *art.* 5. vbi dicit, contritionem differre ab attritione ex parte obiecti, quia ſcilicet contritio eſt dolor de peccatis, vt ſunt offenſa Dei: attritio autem propter pœnas: quo eodem modo loquuntur alij multi, qui attritionem dicunt eſſe ex timore, vel ex amore concupiſcentiæ. Quod poſſet adhuc confirmari ex modo loquendi ſacræ ſcripturæ, vbi non ſemper videtur exigi pœnitentia ex motiuo dilectionis, ſed ex motiuo vniuerſaliori. Ezechiel 18. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt, & cuſtodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium, & iuſtitiam, vitâ viuet, & non morietur: omnium iniquitatum eius, quas operatus eſt, non recordaber, &c.* Et infrà eodem cap. *cùm auerterit ſe impius ab impietate ſua, quam operatus eſt, & fecerit iudicium, & iuſtitiam, ipſe animam ſuam viuificabit. Conſiderans enim, & auertens ſe ab omnibus iniquitatibus ſuis, quas operatus eſt, vita viuet, & non morietur.* & rurſus, *proiicite à vobis omnes præuaricationes veſtras, in quibus præuaricati eſtis, & facite vobis cor nouum, & ſpiritum nouum; & quare moriemini domus Iſraël? quia nolo mortem peccatoris dicit Dominus Deus.* Hæc ſanè verba, & promiſſa Dei liberaliora videntur, quàm vt debeant alligari ad contritionem ſolam ex motiuo dilectionis. Eodem modo videtur loqui Chryſoſtomus *homil. 6. in Geneſim*, & alij Patres qui plerumque dicunt, Deum paratum eſſe dare ſuam gratiam peccatori ſe à ſuis viis conuertenti.

Ezechiel 18

Ibid.

5. Et ſanè id videbatur poſtulare humana fragilitas, quæ rarò trahetur motiuo illo dilectionis ſuper omnia; frequentiùs verò motiuo obedientiæ, religionis, gratitudinis &c. Cùm ergo frequentiſſimus ſit lapſus, non debuit adeo difficilis, & rara deſignari medicina. Nec videtur diſſentire, imò potiùs videtur facere communis modus concipiendi fidelium: ipſi enim, dum de contritione cogitant. exiſtimant, tunc ſe contritionem habere, quando ita dolent de peccatis propter Deum, vt nulla etiam ſtante pœna, vel præmio, damno, vel emolumento, eodem modo dolerent, quod totum reperitur, quoties peccatum conſideratur in ordine ad ſolum Deum, vel vt irreuerentia, vel vt iniuria, vel offenſa, &c. etiamſi non adſit motiuum dilectionis rigoroſæ.

6. Obiiciunt aliqui, quia actus ſpei Theologicæ, quo quis ex motiuo ſpei deſiderat ſibi Deum & eius poſſeſſionem, & ex hoc deſiderio dolet de peccatis, eſt nobilior, & perfectior quàm dolor, qui procedit ex motiuo obedientiæ, vel religionis, &c. hæ enim ſunt virtutes morales, & illa eſt Theologica: ſed dolor ex motiuo ſpei non ſufficit, vt diſponat vltimò ad iuſtificationem, eſt enim attritio, cùm procedat ex deſiderio beatitudinis; ergo nec dolor ex motiuo obedientiæ, vel religionis, &c. erit pluſquam attritio, cum ſit inferior.

7. Reſponderi poſſet; in primis Durandum *in 4. diſt.* 17. *quæſt* 2. dicere, dolorem illum ex motiuo ſpei, & deſiderio videndi Deum, eſſe contritionem, nam licèt ille non ſit amor amicitiæ erga Deum, ſed ſolùm concupiſcentiæ: ſed tamen amor concupiſcentiæ amor eſt, & in nobiſmet ipſis experimur, gaudere nos, & gloriari, quando hoc amoris genere amamur, non enim poteſt eſſe hic amor, niſi ex bonitate, quæ apprehendatur in obiecto amato: quare qui Deum hoc modo amat, nõ aliter amat niſi quia allicitur, & trahitur

à boni

à bonitate Dei, quod in rigore eſt amare Deum nobis. Sed quidquid ſit de hoc, & dato etiam quod aſſumitur in maiore, ſcilicet, actum ſpei eſſe perfectiorem actu religionis, vel pœnitentiæ: negari poteſt conſequentia; non enim ſemper diſponit certiùs ad iuſtificationem actus melior: nam licèt actus dilectionis Dei ex parte motiui ſit melior, quàm actus religionis, vel fidei; poteſt tamen ex aliis circumſtantiis adeo creſcere actus fidei, vel religionis, verbi gratia, ex intenſione, ex difficultate, ex duratione, &c. vt hic, & nunc ſit melior, quàm aliquis actus remiſſus dilectionis: & tamen quicunque actus dilectionis diſponit certiùs ad iuſtificationem, ille verò actus fidei, vel Religionis non diſponeret, niſi remotè: non ergo arguitur benè, dolorem ex motiuo ſpei debuiſſe eſſe diſpoſitionem vltimam ad gratiam, ſicut dolorem ex motiuo religionis, vel pœnitentiæ &c. quia perfectior eſt.

8. Ratio verò à priori eſſe potuit quia ad hoc iuſtificationis negotium exigitur ex parte hominis perfecta conuerſio, qua ſe à ſeipſo auertat, & ad Deum conuertat: quare ille actus habet maiorem proportionem in ratione diſpoſitionis, quo homo magis conuertitur ad Deum: hoc autem fit meliùs per actum dilectionis etiam remiſſum, quam per actum alterius virtutis etiam intenſum. Item fit meliùs per dolorem ortum ex motiuo religionis, quam per dolorem ortum ex deſiderio beatitudinis, ſeu ex motiuo ſpei; quia cùm hic oriatur ex amore concupiſcentiæ, eo ipſo principaliùs amo me per illum actum, quàm Deum; volo enim Deum mihi, non ergo conuertor omnino ad Deum præferendo Deum mihi; quod ſanè requireretur ad perfectam conuerſionem, & contritionem; debet enim eſſe ex toto corde, & ex totis viribus, & ſicut per peccatum ſe homo prætulit Deo, ita per contritionem debet Deum ſibi præferre, & quaſi ex ſe ipſo exire, vt tendat ad Deum, à quo receſſit. Hoc autem fit meliùs per actum religionis, vel obedientiæ, &c. quàm per actum ſpei; quia per religionem, v.g. homo non amat Deum ſibi, ſed amat cultum, & honorem Dei, & ita illum amat, vt ſi neceſſaria eſſet deſtructio, & annihilatio ipſius hominis ad Dei honorem, & cultum, illam etiam vellet, & permitteret: quam conditionem nullo modo poteſt velle dolor ex motiuo ſpei, quia fundatur omnino in amore proprio, quo volumus Deum nobis, vt bonum noſtrum. Habet ergo ex hoc capite maiorem proportionem dolor ex motiuo religionis, vt diſponat ad iuſtificationem, quàm dolor ex motiuo ſpei: quod autem dicimus de religione dici poſſet de obedientia, de pœnitentia, de gratitudine, &c. vt conſideranti patebit.

Ad iuſtificationē requiritur perfecta conuerſio ad Deum.

9. Solùm ingerit difficultatem in hac ſententia modus communis loquendi Patrum, qui expreſsè videntur poſtulare dilectionem ad hoc, vt peccata remittantur: qui modus loquendi videtur etiam ex ſacra ſcriptura deſumptus, vt poſtea videbimus. Sed hæc etiam vtcumque poſſent explicari de dilectione, non omnino rigorosè, & ſtrictè ſumpta; ſed latiùs, quatenus amare dicitur eſſe velle bonum alicui: cùm enim per religionem velimus cultum Dei, per pœnitentiam velimus eum non offendere; per obedientiam velimus eius voluntatem implere, &c. hæc omnia videntur continere dilectionem Dei. Sicut multi Theologi dicunt, præceptum dilectionis proximi non obligare ad aliquem actum ortum ex motiuo peculiari dilectionis, ſed eſſe generale quoddam præceptum obſeruandi omnia, quæ ſpectant ad proximum: in quo ſenſu videtur loqui Bernardus *ſerm. 50. in Cantica*, dum ait, illum ſeruare ſufficienter hoc præceptum diligendi proximum, qui obſeruat regulam illam, *quod tibi non vis, alteri ne feceris*; & rurſus illam, *quæcumque vultis, vt faciant vobis homines, & vos facite illis*. ipſum ergo bene facere, dicitur diligere proximum, licèt non ſit ex peculiari motiuo amicitiæ, ſed miſericordiæ, vel alterius virtutis. Sic ergo poſſet quis dicere, neceſſariam eſſe dilectionem Dei ad iuſtificationem; quatenus neceſſaria eſt voluntas ſeruandi mandata, quæ pertinent ad Deum. Poſſetque confirmare hanc explicationem ex eo, quod ſacra ſcriptura, & Patres generaliter loquuntur, dum dicunt; ſine dilectione non contingere iuſtitiam: & tamen conſtat, in ſacramento pœnitentiæ dari iuſtitiam ſine dilectione rigoroſa, ſed cum attritione, & propoſito ſeruandi omnia mandata; ergo *dilectionis* nomine poſſet intelligi voluntas non offendendi Deum etiam cum rerum omnium iactura; licèt non ſit ex illo peculiari motiuo.

Adhuc tamen dicendum omnino eſt cum communi ſententia, contritionem ſufficientem ad iuſtificationem debere oriri ex peculiari motiuo charitatis, ſcilicet, Dei ſuper omnia dilecti. Hæc concluſio habet pro ſe auctoritatem communem ferè omnium Theologorum, à quibus in re tanti momenti non eſt facilè diſcedendum. Habet item pro ſe teſtimonia ſacræ ſcripturæ, & Patrum, quæ hunc ſenſum ſonare videntur 1. Ioann. 3. 10.

Contritio debet oriri ex particulari motiuo charitatis.

qui non diligit manet in morte. 1. ad Corinth. 13. 1. Ioann. 3.
ſine charitate nihil ſum. Auguſtinus *lib. de vera* 1. Cor. 13.
& falſa pœnitentia cap. 9. & 17. *Sine amore nemo* Auguſtin.
vnquam gratiam inuenit, nec veniam aſſequutus eſt & *ſerm. 7.* de tempore. *Pœnitentiam certam non facit, niſi odium peccati, & amor Dei*: & *lib. 2. contra Creſconium cap 12.* loquens de dilectione addit, *quæ ſi abſit, cætera fruſtra ſunt*, & lib. 21. de Ciuitate Dei cap. 27. *niſi deſiſtant à peccatis habendo charitatem, quæ non agit perperam, nihil eis prodeſſe poteſt*. Eodem modo loquuntur alij Patres, quos refert Suarez *diſput. 4. ſect. 8. num. 2.* qui tamen intelligendi ſunt de iuſtificatione extra ſacramentum: nam exceptio illa ſacramenti colligitur ex aliis locis ſacræ ſcripturæ & eorumdem Patrum, vt notauit bene Valentia *in præſenti diſp. 7. quæſt. 8. punct. 3.*

Confirmari deinde hoc ipſum poteſt ex modo, 11.
quo ſacra ſcriptura loquitur de huiuſmodi pœnitentia, quod ſcilicet debeat eſſe ex toto corde, hoc eſt, ſuper omnia, vt poſtea videbimus. Deut. Deut 4.
4. *Cùm quæſieris Dominum Deum tuum, inuenies eum: ſi tamen ex toto corde tuo quæſieris eum*, &c. Hoc autem non videtur conuenire cum omni rigore, niſi dolori, qui habetur ex motiuo dilectionis. Nam in primis, qui ex timore pœnæ, vel deſiderio odit peccatum, non videtur odiſſe peccatum ſuper omnia, per illum enim actum plus odit pœnam, vel iacturam beatitudinis, quàm peccatum. Deinde qui ex motiuo religionis, vel obedientiæ, &c. odit peccatum, quatenus illis virtutibus contrariatur, licèt habeat odio peccatum ſupra alia omnia, quæ peccata non ſunt, non tamen quantum odibile eſt; odibilius enim eſt vt opponitur Deo, & eſt malū ipſius, quàm vt opponitur aliis motiuis, & per conſequens, qui ſolùm odit illud, prout opponitur obedientiæ, non odit illud

illud ſuper omnia, quia non odit illud ſupra ipſum peccatum provt eſt malum Dei, atque ideo videtur habere hanc cõditionalem implicitam, ſi mea inobedientia eſſet bona Deo, & placeret Deo infinitè bono, non odiſſem illam, licèt eſſet inobedientia, quæ cõditionalis licet ſit impoſſibilis, explicat tamen debilitatem illius motiui; quod, quia non ſuperat alia motiua, hinc eſt, non gignere deteſtationem peccati, provt eſt ſub illo motiuo, ex toto corde omnino, quia provt ſubeſt illi motiuo preciſè, non apprehenditur, vt ſummè deteſtabile; ſicut ſi conſideraretur ſub motiuo charitatis, ſcilicet, vt eſt malum Dei, vt ſic enim ſuperat omnia mala omnibus modis conſiderata, & vt ſic generat ſummam omnino deteſtationem.

12. Dices, ſi peccatum placeret Deo; adhuc deberet à nobis odio haberi: ergo deteſtatio peccati orta ex eius turpitudine, non habet illam conditionalem implicitam, nec eſt minus odibile peccatum propter ſuam turpitudinem, quàm ex motiuo dilectionis Dei. Reſpondeo, ſi peccatum placeret Deo, eo ipſo non eſſet peccatum: imò ſi iuſtitia diſpliceret Deo, & prohiberetur à Deo, eo ipſo non eſſet virtus, nec eſſet iuſtitia, quia non eſſet actio vndequaque honeſta. Sicut de facto, ſi mea reſtitutio aduerſetur religioni, iam non eſt actus iuſtitiæ, nec virtutis, quia per oppoſitionem illam cum excellentiori bono perdit honeſtatem, quam habebat ex proprio obiecto deſumptam ab inferiori bono. Cùm ergo Deus ſit bonum infinitum; conſequens eſt vt reſtitutio, vel temperantia, quæ aduerſaretur illi bono infinito, non poſſet retinere honeſtatem ex proprio obiecto: atque adeo, ſi iniuſtitia placeret Deo, non eſſet ioiuſtitia, ſed eſſet actus virtutis excellentioris per ordinem ad infinitum bonum Dei; & per oppoſitionem ad idem bonum infinitum deteſtabilius redditur peccatum, quàm per oppoſitionem ad quolibet aliud bonum; cùm nullum aliud bonum tam ſtrictè obliget nos ad ſui amorem, quàm infinita bonitas Dei.

13. Potiſſimum argumentum pro hac communi ſententia colligitur ex Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 4.* vbi ſtatuitur diſtinctio, & differentia contritionis perfectæ ab imperfecta, quæ appellari ſolet attritio, & quæ ſola extra ſacramentum non ſufficit ad iuſtificationem his verbis: *Docet præterea etſi contritionem hanc aliquando charitate perfectam eſſe*

Conc. Trid. *contingat, hominemque Deo reconciliare, priuſquam hoc ſacramentum actu ſuſcipiatur; ipſam nihilominus reconciliationem ipſi contritioni ſine ſacramenti voto, quod in illa includitur, non eſſe adſcribendam. Illam verò contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehenna, & pœnarum metu communiter concipitur, ſi voluntatem peccandi excludat, cum ſpe veniæ; declarat, donum Dei eſſe, &c.* Ex quibus verbis apparet, in primis, contritionem perfectam, qua extra ſacramentum homo iuſtificatur, eſſe illam, quæ charitate perfecta eſt: vbi nomine *charitatis* non poteſt intelligi charitas habitualis, ſed dilectio actualis: tum quia non omnis deteſtatio peccati, quæ cum habitu charitatis coniungitur, eſt contritio perfecta, vt conſtat in illo, qui cum ſola attritione iuſtificatur in martyrio: tum etiam quia eſſet ridicula diſtinctio contritionis perfectæ ab imperfecta per hoc, quod Deo reconciliet, quando charitate perficitur: hoc enim eſſet dicere, reconciliare Deo, quando reconciliat, ſi *charitatis* nomine ſola habitualis intelligeretur. Cùm ergo Concilium intendat aſſignare differentiam vnius contritionis ab alia; debuit explicare perfectionem vnius, quam habet ex ſe, ratione cuius afferat iuſtificationem extra Sacramentum: quam perfectionem ſolùm explicat per hoc, quod ſit charitate perfecta.

14. Vnde ex eiſdem verbis ſumitur aliud argumentum: quia ſtatim declaratur contritio imperfecta, provt condiſtinguitur à perfecta, quæ præceſſerat: declaratur autem per hoc, quod concipiatur ex timore pœnæ, vel ex conſideratione turpitudinis peccati: vbi nomine *turpitudinis peccati*, non poteſt intelligi ſola turpitudo, quam habet, provt opponitur contra humanum conuictum, & provt præſcindit à Deo: tum quia illud motiuum ſolum non ſufficit ad veram attritionem, vt dicemus *diſputatione hac, ſectione 9.* tum etiam quia multa ſunt peccata, quorum turpitudo concipi non poteſt ſine ordine ad Deum, v.g. irreuerentia contra Deum, inobedientia contra præceptum diuinum, & alia ſimilia, de quibus poſſumus habere attritionem conceptam ex conſideratione turpitudinis peccati: ergo non ſufficit ad contritionem perfectam, quod oriatur ex motiuo aliquo reſpiciente Deum, ſeu peccatum, provt aduerſatur aliquo modo Deo: nam hæc omnia videntur includi à Concilio in motiuo *turpitudinis peccati*, quod diſtinguit à motiuo contritionis perfectæ; quaſi hoc ſit ſola Dei bonitas, quod eſt motiuum charitatis; illud verò ſit turpitudo peccati, provt aduerſatur regulæ rationis, vel timor pœnæ: videtur ergo, iuxta Concilij mentem non ſufficere ad contritionem perfectam turpitudo inobedientiæ, irreuerentiæ, & aliæ ſimiles, niſi interueniat motiuum charitatis.

15. *Ratio à priori cur contritio debeat eſſe ex motiuo peculiari Charitatis.* Denique ratio à priori, cur Deus dolorem ex motiuo dilectionis, vt diſpoſitionem vnicam acceptauit, ea videtur fuiſſe, quia per peccatum mortale expellitur charitas, & per iuſtificationem reſtituitur; non debuit autem reſtitui, niſi præcedente aliquo actu charitatis: ſicut fides, quæ per hæreſim expellitur, non reſtituitur, niſi præcedat aliquis actus fidei; & ſpes, quæ per peccatum deſperationis expellitur, non reſtituitur, niſi exerceatur aliquis actus ſpei: ſic etiã charitas, quæ per quodlibet peccatũ mortale expellitur, (quodlibet enim peccatum mortale opponitur charitati Dei) non debuit reſtitui, niſi præcedente exercitio ipſius dilectionis, vt congrue reſtitueretur: homo enim per peccatum voluntariè diſceſſit ab amicitia Dei, & factus eſt inimicus: quare vt redeat in eamdem amicitiam, neceſſe eſt, vt diligat eum, quem vult habere amicum; nulla enim melior, & aptior diſpoſitio eſt ad amicitiam alicuius captãdam, quàm amare, vt dixit ille: *Vis vt ameris? ama* & quandiu hæc diſpoſitio non ponitur, nec eſt homo ſufficienter diſpoſitus, vt iterum recipiatur in Dei amicitiam: loquimur autem ſemper ſecluſo priuilegio Sacramentorum, & martyrij.

16. Dices, quando homo iuſtificatur, recuperat etiam habitus infuſos aliarum virtutum, v. g. temperantiæ, miſericordiæ, iuſtitiæ, &c. & licèt contra eas peccauerit mortaliter, non eſt neceſſarius aliquis earum actus vt homo diſponatur ad earum recuperationem; ergo nec erit neceſſarius actus ex motiuo formali dilectionis ad recuperandam charitatem, contra quam peccauit. Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio verò diſcriminis eſt, quod per actum dilectionis diſponitur homo ad habitum charitatis, qui propter ſuam perfectionem

ctionem continet virtualiter, & eminenter perfectionem aliarum virtutum inferiorum, quas ſecum affert: Sufficit ergo diſponi ad charitatem, vt eo ipſo intelligatur homo diſponi ad alias virtutes recuperandas: è contra verò, quando exercet actum ſolùm religionis, vel obedientiæ, non exercet aliquid, in quo virtualiter contineatur perfectio charitatis, vel eius motiui. Cùm ergo aliqua diſpoſitio ab homine exigenda eſſet; congruentiſſimum fuit, illam exigi, quæ perfectiſſima erat omnium, vt ſic videretur iam homo facere aliquo modo, quantum ex ſe poterat, vt ſe ad gratiam, & amicitiam Dei diſponeret. Scio, Patrem Vaſquez aliter probare hoc, nimirum ex perfectione actus dilectionis, quem exiſtimat poſſe ex natura ſua formaliter iuſtificare. Sed in hoc procedit iuxta alia principia, quæ nobis non probantur; Ideo non poſſumus illa ratione vti, ſed debemus totum hoc fundare in congruentia illius diſpoſitionis.

SECTIO II.

Vtrùm contritio debeat deteſtari peccata ſuper omnia.

17. DIximus, contritionem debere deteſtari peccata, quia malum Dei ſunt, quem diligimus: reſtat videre, an propter iſtud motiuum debeat ea deteſtari ſuper omnia deteſtabilia? Pro quo ſupponendum eſt, duplicem eſſe exceſſum vnius amoris, vel doloris ſupra alium. Primus dicitur *intenſiuus*; ſecundus *appretiatiuus*. Intenſiuus eſt, quando vnus actus habet plures gradus intenſionis. Secundus, quando præfert formaliter, vel virtualiter vnum obiectum aliis: poteſt autem ſecundus exceſſus eſſe ſine primo, & primus ſine ſecundo, vt omnes concedunt, & experientia docet, non ſemper appretiatiuè plus diligi, quæ intenſiùs. Videatur Suar. *in præſenti diſput* 3. *ſect.* 9. Vaſquez 1. 2. *diſput.* 194. *c.* 3. Valentia *in*

Duplex amoris ſiue doloris exceſſus: Intenſiuus, & Appretiatiuus.

18. *præſenti diſput.* 7. *quæſt.* 8. *puncto* 5 Ratione item probatur, quia amor ille appretiatiuus poteſt intendi, & remitti; quod ſi maneat quoad vnum, vel duos ſolùm gradus, adhuc erit appretiatiuus, quia illi duo gradus reſpiciebant idem omnino obiectum, quod gradus ſuperiores; nam intenſio amoris non eſt ad diuerſum obiectum, ſed ad omnino idem per plures gradus; ergo poteſt eſſe amor appretiatiuus, & remiſſus: quo etiam argumento conſtat, poſſe eſſe amorem intenſum ſine ſecundo exceſſu, quia ille amor, qui non erat appretiatiuus, poteſt intendi circa idem omnino obiectum: non ergo habebit per gradus ſuperadditos appretiationem, quam non habebat per priores, imo ſimplex complacentia ſiſtens intra perfectionem complacentiæ ſimplicis poteſt eſſe intenſa; quia gradus ſuperadditi non faciunt, eam eſſe amorem abſolutum, nec reſpiciunt obiectum alio modo; ſic etiam amor abſolutus imperfectus poteſt intendi, & manere intra rationem amoris imperfecti. Hoc ergo ſuppoſito, in quo omnes conueniunt; non quærimus, an dolor contritionis debeat eſſe intenſus; de hoc enim dicemus *infra ſect.* 4. ſed an debeat habere illum ſecundum exceſſum, qui poteſt appellari ſubſtantialis, quia eſt omnino de ſubſtantia ipſius doloris, vel amoris in quocumque gradu conſideretur.

19. Concluſio communis, & veriſſima eſt, contritionem eſſe dolorem de peccatis ſuper omnia in ſecundo ſenſu, ſeu appretiatiuè. Hanc probat benè P. Suarez *diſput.* 3. *ſect.* 9. contra aliquos qui ſolùm exigunt exceſſum intenſionis, contra quos etiam agemus infra *dicta ſect.* 4. nunc autem probatur breuiter ex verbis Christi *Matth.* 10. *Qui amat patrem, aut matrem pluſquam me, non eſt me dignus*: item ex iis locis vbi iubemur Deum diligere *ex toto corde, & ex tota mente*; hoc eſt ſuper omnia diligibilia: cùm ergo contritio ſit dolor de peccato ex motiuo charitatis perfectæ, debet etiam deteſtari peccatum ſuper omnia deteſtabilia: eumdem enim gradum appretiationis habet dolor, ac amor ex quo oritur. Adde, licèt contritio non eſſet ex proprio motiuo dilectionis, ſed ex motiuo iuſtitiæ, religionis, aut obedientiæ, &c. vt aliqui volunt poſſe eſſe; adhuc deberet habere hunc exceſſum appretiatiuum, quantum eum illo motiuo habere poſſet: contritio enim debet eſſe perfecta in Deum conuerſio, vt ex ſacra ſcriptura conſtat: non eſt autem perfecta conuerſio, ſi non præfert Deum rebus aliis, ſed potiùs adhæret rei alicui pluſquam Deo. Matth. 10.

Aduertunt tamen prudenter Theologi communiter, huiuſmodi comparationem explicitam inter peccatum, & cætera mala, neque eſſe neceſſariam, neque interdum vtilem ad habendam contritionem; non quidem neceſſariam, quia ſufficit virtualis, & implicita; non eſt verò vtilis, quia non rarò eſſet periculoſa, ſi infirmioribus proponeretur illa conditionalis explicita: ſi occurreret talis, vel talis caſus, infamiæ, vel mortis ſubeundæ, ad vitandum peccatum, quid faceres? quod tamen periculū ceſſat, quando ſolùm implicitè proponitur deteſtatio peccati ſuper omnia 20.

Sed petes, quid ſit implicitè deteſtari ſuper omnia? P. Suarez *vbi ſupra num.* 10 quem ſequuntur alij, dicit, hunc exceſſum conſiſtere in excellentia motiui, quod tale eſt, vt de ſe ſit potentius ad firmandam voluntatem in tali affectu; hoc enim ſatis eſt vt in tali actu contineatur virtualis comparatio, & exceſſus ſupra alia. Verum hoc non ſatis rem declarat; quia quod motiuum in ſe ſit excellentius, & potens ad illum exceſſum cauſandum non arguit, voluntatem de facto ferri in obiectum cum illo exceſſu: poteſt enim voluntas non amare obiectum, quantumuis cum ea excellentia proponatur, & poteſt etiam non amare illud pro dignitate, ſeu quantum amari meretur; ſicut è contra peccator amat creaturam, vel delectationem ſuper Deum, licèt bonitas obiecti non proponatur cum ea excellentia, quæ requirat talem exceſſum amoris; ergo licèt Deus proponatur vt ſummè amabilis; poterit tamen voluntas amare illum, ſed non ſummo illo amore, quem motiuum poſtulat. Nec videtur repugnare, quod de facto aliquis amet Deum, non tamen perfectiſſimo illo amore ſuper omnia; imo credibile eſt, aliquos ex illis antiquis Philoſophis, qui diuinam bonitatem ſpeculabantur, ita dilexiſſe Deum. Vnde idem Suarez poſtea *tom.* 1 *de gratia lib.* 1. *c.* 31. *n.* 12. illam priorem explicationem non videtur omnino approbare, ſed aliquid aliud addit. Hoc ergo eſt, quod inquirimus, ſiquidem ad dilectionem ſuper omnia, vel ad dolorem de eius offenſa ſuper omnia, non eſt neceſſaria comparatio expreſſa cum aliis obiectis: quid ſit illud, quod habet ille actus, ratione cuius dicatur eſſe ſuper omnia, & habere illam virtualem, & implicitam comparationem.

21. *Quid ſit deteſtari ſuper omnia?*

Reſpon-

Digitized by Google

22. Quid ſit amare ſuper omnia? Reſpondeo, hunc exceſſum, ſeu hanc implicitam prælationem nihil aliud eſſe, quàm talem modum efficaciæ, & firmitatis, qua voluntas fertur io ſuum obiectum: qui modus optimè declaratur exemplo actuum intellectus; nam in actibus intellectus inuenimus hunc diuerſum modum adhærendi magis, vel minùs firmiter ſuo obiecto, quam firmitatem vocamus certitudinem iudicij, hoc eſt, firmam illam adhæſionem, qua intellectus adhæret obiecto per aſſenſum certum: nam licèt per aſſenſum probabilem aſſentiatur etiam, & adhæreat abſolutè illi obiecto; non tamen firmiter, ſed cum formidine, hoc eſt, taliter, vt ex ipſo modo aſſentiendi poſſit facilè dimoueri ab aſſenſu. Quando verò aſſentitur certò, aſſentitur firmiter, & quaſi ex modo aſſentiendi immobiliter, & virtualiter inſinuans, ſe non poſſe ab eo aſſenſo per contrarias rationes dimoueri. Nec tamen hæc certitudo, ſeu firma adhæſio eſt æqualis in omnibus actibus, ſed maior, & minor; maior enim eſt, quando eſt euidentia metaphyſica, & maior denique in aſſenſu fidei; qui etiam poteſt dici ſuo modo ſuper omnia; habet enim illam implicitam, & virtualem prælationem, hoc eſt, talem modum aſſentiendi cum tam excellenti gradu adhæſionis, & firmitatis, vt oſtendat intellectus, nulla prorſus ratione ab eo aſſenſu ſe poſſe dimoueri.

23. Hoc eodem modo ſe habet voluntas etiam in actu abſoluto, quo vult aliquod obiectum: aliqua enim obiecta vult, abſolutè quidem, ſed infirma quadam, & debili adhæſione, ita vt ex ipſo modo adhærendi oſtendat ſuam formidinem & quaſi promptitudinem ad diſcedendum facilè ab eo obiecto, ſi ſeſe offerat occaſio: alia verò amplectitur firmiter, ſed non omnia eodem gradu firmitatis, ſicut nec intellectus aſſentitur eodem gradu certitudinis omnibus, quibus certò aſſentitur: quando ergo voluntas adhæret, & amplectitur obiectum ſupremo illo gradu adhæſionis firmæ, & efficacis, qui reſpondet adhæſioni intellectuali, quo aſſentimur obiectis fidei, tunc ex ipſo modo firmiter omnino adhærendi oſtendit implicitè, ſe immobiliter adhærere illi obiecto: non quod re vera non poſſit poſtea pro ſua libertate recedere ab eo, ſicut etiam intellectus poteſt poſtea diſſentire obiecto fidei; ſed quod durante illa voluntate, ex modo adhærendi, oſtendit ſe nullo modo poſtea ab ea receſſuram; & hæc dicitur adhæſio ſuper omnia: quia etiam ſine comparatione explicita, habet eam implicitam, quatenus eſt ſuprema, & firmiſſima adhæſio, qua voluntas poſitiue poteſt adhærere obiecto. Ex quo firmiſſimo modo adhærendi oritur, quod ſi tunc haberet voluntas affectum etiam abſolutum circa aliud obiectum diuerſum; quamprimum aduerteret, illud opponi cum hoc alio firmiori affectu, deberet ab illo infirmiori deſiſtere: ſicut ſi intellectus aſſentiatur certò vni obiecto, & probabiliter alteri contrario, quia non aduertit eſſe contrarium, ſed tamen quamprimum aduertit oppoſitionem, debet deſiſtere ab aſſenſu illo probabili, quia opponitur cum hoc alio aſſenſu firmiori: Ille ergo modus poſitiuus adhærendi, ex quo oritur hæc prælatio, quando aduertitur contrarietas inter actus, vel obiecta, dicitur meritò implicita, ſeu virtualis comparatio cum aliis, licèt eorum non recordemur explicitè.

24. Dices, per hoc non explicari ſufficienter, quid ſit deteſtari peccatum ſuper omnia: nam ille modus prælationis, quem explicuimus, reperitur in aliquo actu dilectionis Dei, qui tamen non contineat formaliter, aut virtualiter deteſtationem peccati ſuper omnia; ſed potiùs poſſit bene compati ſecum affectum actualem erga peccatum. Poteſt enim aliquis diligere Deum propter eius perfectionem infinitam, & velle illi ſuper omnia illam perfectionem, & illa bona intrinſeca, quæ Deus habet, ita vt paratus ſit ad ſubeundum omne malum, & ad carendum omni bono, ſi id neceſſarium eſſet, ne Deus careret aliquo bono ſibi intrinſeco; quare videtur ille eſſe amor Dei ſuper omnia, cùm velit Deo bonum infinitum, & id velit ſuper omnia alia præferendo in appretiatione illud obiectum omnibus aliis. Et tamen totus ille affectus compati poteſt ſecum affectũ ad peccatũ: cùm enim per peccatum non auferatur à Deo aliquod bonum intrinſecum, ſed ſolùm aliquid extrinſecũ Deo debitũ; non repugnat, quod aliquis velit Deo ſuper omnia, eius perfectionem intrinſecam; & tamen non velit cum proprio incommodo aliquod bonum extrinſecum Dei, ſiquidem illa obiecta ſunt omnino diuerſa: imo nec apparet, quomodo poſſit prudenter volũtas amare Deũ ſuper omnia ſecũdùm bona extrinſeca; cùm enim hæc habeant finitã, & limitatã perfectionẽ, ac bonitatem: noo poteſt volũtas ea bona Deo velle ſuper omnia, debent enim amari iuxta gradũ perfectionis, & bonitatis, quã habẽt, atque ideo amore limitato, & nõ sũmo. Quomodo ergo poteſt volũtas per contritionẽ deteſtari peccatum ſumma deteſtatione, cùm peccatũ tollat ſolùm bona extrinſeca Dei, quæ non poſſunt amati ſuper omnia?

Peccator an aliquando amet Deum ſuper omnia?

Reſpondeo, quemcumque actum dilectionis Dei, qui oriatur ex charitate, debere eſſe affectum amicitiæ, atque ideo non poſſe tendere ad ſolam bonitatem intrinſecam Dei, quin ſimul tendat ad coniungendum amantem cum amato: quã coniunctionem eo etiam gradu volumus, quo gradu bonitatem illam amamus, cum qua appetimus coniunctionem. Repugnat ergo, quod aliquis affectu amicitiæ amet Deum ſuper omnia propter eius infinitam perfectionem intrinſecam; quin etiam ſe affectiuè coniungat Deo ſuper omnia, atque ideo, quin malit Deo coniungi, quàm aliis omnibus bonis; Hinc ergo neceſſariò ſequitur, quod quilibet actus dilectionis Dei ſuper omnia continet virtualiter deteſtationem ſuper omnia peccati mortalis, quod nos ab illa infinita bonitate ſeparat, cui affectiuè coniungimur ſuper omnia. Quamuis ergo infinita bonitas Dei non determinet, nec cogat ad amanda bona extrinſeca Dei ſuper omnia; neceſſe tamen eſt, vt ſi Deum amamus ſuper omnia, velimus etiam ſuper omnia affectiuam coniunctionem cum Deo: hoc enim eſt amare ſuper omnia illam bonitatem infinitam: coniungi affectiuè eum illa ſupremo vinculo, & nexu affectiuo: cui nexui opponitur peccatum, quod noſtrum affectum ſeparat à Deo, dum velimus reſiſtere, & repugnare voluntati Dei. Amor ergo perfectionis intrinſecæ Dei ſuper omnia affert ſecum fugam, & odium peccati ſuper omnia. Nam licèt gloria Dei extrinſeca, quæ per peccatum aufertur, vel impeditur, non ſit bonum infinitum; eſt tamen aliquid neceſſarium ad coniunctionem affectiuam meæ voluntatis eum infinita bonitate Dei, atque ideo debet à me procurari ſuprema cura, ſicut & ipſa coniunctio cum bonitate infinita Dei: bonitas enim infinita non ſolùm exigit amorem ſupremum in 25.

ſe ipſa; ſed etiam exigit coniunctionem amantis cum ipſa procuratam ſuper omnia, imò non amaretur ipſa infinita bonitas amore ſummo, ſi hoc modo non amaretur.

26. Ex dictis conſtat ſolutio alterius difficultatis, quæ hîc ſolet eſſe: an ſcilicet peccatum deteſtandum ſit ſuper omnia mala, includendo etiam mala ipſius Dei; verbi gratiâ, an per contritionem ita deteſtemur peccatum, vt etiamſi peccatum neceſſarium eſſet ad impediendum malum intrinſecum ipſius Dei, adhuc nollemus illud.

An peccatū deteſtandum ſit ſupra mala, etiam Dei

Ad quod Alenſis apud Suarez *vbi ſupra* reſpondet, ſi proponeretur hæc conditionalis, *aut peccandum nihil eſt, aut Deus patietur aliquod malum intrinſecum*: in eo caſu poſſe, & deberi acceptari peccatum, ne pateretur Deus malum intrinſecum; quia malum illud intrinſecum Dei deteſtabilius eſſet, quàm peccatum, quod ſolùm eſt malum extrinſecum Dei, & per conſequens maius peccatum eſſet non vitare malum intrinſecum Dei omni modo poſſibili.

27. Hæc tamen reſponſio non videtur eſſe ad intentum dubij, & in ſe ipſa eſt difficilis: quia in primis caſus propoſitus eſt non quando fit comparatio inter duo peccata, an ſit præferendum leue: de hoc enim non eſt ratio dubitandi, ſed comparatio fit inter peccatum ex vna parte, & ex alia inter malum intrinſecum Dei, quod non ſit peccatum: an tunc deteſtabilius ſit malum intrinſecum Dei quàm peccatum. Fateor, conditionalem eſſe impoſſibilem: ſed tamen de hac impoſſibili procedit dubium. Deinde illud, quod dicit P. Suarez, tunc eligendam eſſe culpam propriam, vt vitaretur malum intrinſecum Dei, difficile eſt, quia ſi illa maneret adhuc cum conceptu culpæ propriæ, eſſet omnino ineligibilis: culpa enim eſſentialiter eſt quid illicitum, vt ſupra dixi; ergo ſi adhuc in ea occurrentia illa eſſet culpa, non liceret eam eligere etiam ad vitandum damnum intrinſecum Dei: alioquin, ſi liceret eam eligere, ergo iam tunc erat licita, ergo non erat culpa. Denique ſi poſſet eligi culpa propria ad vitandum malum intrinſecum Dei, quia hoc eſt grauius Dei malum, quàm culpa, videtur etiam conſequenter poſſe eligi culpam propriam leuem ad vitandam culpam grauem alienam; nam licèt hæc non ſit malum intrinſecum Dei, eſt tamen grauius malum Dei, quàm culpa leuis.

28. Reſpondeo ergo, in eo caſu illud non fore peccatum; quia eo ipſo, quod eſſet neceſſarium ad bonum infinitum Dei intrinſecum, redderetur licitum propter ſummam præponderantiam illius boni. Repugnat ergo in conceptu ſuo, quod maneret peccatum, & neceſſarium ad vitandum malum intrinſecum Dei; atque ideo non deteſtamur peccata ſuper illa mala; quæ tanti fieri deberent, vt redderent licita illa, quæ nunc ſunt peccata.

Dices, ponamus, quod aliquis ex errore putet, neceſſarium eſſe peccatum manens peccatum ad vitandum malum intrinſecum Dei; tunc iſte deberet adhuc non peccare; ergo non poſſet ex bonitate & amore Dei moueri ad deteſtandum illud peccatum; cùm magis debeat fugere peccatum, quàm malum intrinſecum Dei.

Reſpondeo in illo caſu deberet potiùs permitti malum intrinſecum Dei, quàm admitti peccatū; quia eo ipſo quod ſupponatur manere adhuc in ratione peccati, ſupponitur manere cum oppoſitione ad aliquod bonum ſuperius, quàm eſſet bonum intrinſecum Dei: vnde non mirum, quod in eo caſu permitteretur malum Dei, quod iam tunc eſſet inferioris ordinis: nec neceſſe eſt, quod per charitatem deteſtemur peccatum ex motiuo bonitatis Dei ſupec omnia mala in quacumque hypotheſi chimerica, in qua non poſſet mouere diuina bonitas, ſed quod deteſtemur peccatum ſuper omnia mala poſſibilia; quia de facto diuina bonitas ad hoc totum poteſt mouere, licèt non poſſit mouere ad deteſtandum propter ipſam peccatum caſu, quo ipſa eſſet bonitas finita, & indigeret meo peccato ad ſui conſeruationem. Eodem modo reſponderi debet ad alium caſum, qui fingi poſſet ſi apprehenderetur peccatum manens peccatum non diſplicere, ſed placere Deo: tunc enim charitas non poſſet deteſtari illud peccatum, cùm eius admiſſio non tolleret, ſed potiùs poneret cōiunctionem maiorem peccatoris cum voluntate Dei. Hæ tamen ſuppoſitiones ineptæ ſunt, quia eo ipſo ſupponunt, Deum non fore Deum, nec habiturum infinitam bonitatem, & ſanctitatem, quæ moueret ad eius amorem. De facto ergo charitas mouetur ab infinita bonitate Dei ad deteſtanda peccata ſuper omnia mala, quia omnia opponuntur Deo, & tollunt coniunctionem affectiuam cum infinita bonitate Dei, quam voluntas noſtra amat ſupec omnia. Conſequenter ergo ad ſupradicta negandum omnino eſt, etiam ea hypotheſi data, eſſe eligibilem culpam propriam, & offenſam Dei ad vitandum etiam malum intrinſecum Dei. Nam ſi quid probat noſtra ratio ſuprapoſita, hoc etiam probat; quia in eo etiam caſu repugnaret, charitatem erga Deum inclinare ad offendendum Deum, & ad ſeparandos nos ab ipſo Deo per iniquam eius offenſam; & ad diſplicendum Deo, Deus enim adhuc data illâ hypotheſi, vellet me non peccare; alioquin ſi Deus id non vellet, non offenderet Deum meum peccatum: non ergo poſſem ex motiuo charitatis diſplicere Deo in iis, quæ ipſe ſanctiſſimè, & rationabiliter vellet; non ergo poſſem eligere peccatum ad vitandum eius malum intrinſecum. In hoc tamen aduertit bene Suarez cum aliis, non eſſe faciendas has comparationes, & conditionales impoſſibiles, quia facilè poſſet quis in eis imprudenter ſe gerere, & ſunt vndique plenæ periculis, & laqueis propter contradictiones, quas inuoluunt. 29.

SECTIO III.

Quomodo contritio doleat de peccato ſupra malum pœnæ?

CONſtat ex dictis à fortiori, contritionem dolere de peccatis, non ſolùm ſupra alia mala temporalia, ſed etiam ſupra pœnam ipſam æternam, prout pœna non includit culpam. Ita Anſelmus *lib. de ſimilit. c. 190.* vbi illam comparationem formaliter facit, & dicit eligibilius eſſe inferni tormentum, quàm peccatum; nam licèt Durandus *in 4. diſtinct. 17. quæſt. 5.* dicat, malum æternæ pœnæ nunquam eſſe eligibile propter vitandam culpam: illud tamen debet intelligi de electione abſoluta nunc de facto, & per ſe loquendo, quia Deus decreuit, æternam pœnam non eſſe medium ad vitandam culpam, ſed potiùs è contra. At verò per actum conditionatum non repugnat fieri eam comparationem: imò & per actum abſolutum per accidens in aliquo caſu. Pone enim, hominem exiſtentem in peccato mortali incidere in mortis 30.

Quo ſenſu inferni tormentum eligib.lius no bis eſt quàm peccatum.

pericu

periculum, à quo non poſſit euadere niſi committat aliud nouum peccatum mortale, verbi gratia, negationem fidei, vel fornicationem: pone item, hunc habere errorem inuincibilem, quo exiſtimat, ſe non poſſe à priore peccato ſine ſacramento iuſtificari. Ecce huic homini occurrit neceſſitas eligendi abſolutè damnationem æternam, ne committat illud nouum peccatum: cùm enim non poſſit hic, & nunc recipere ſacramentum propter defectum Miniſtri, & ipſe cogitet ſe infallibiliter damnandum, ſi tunc moriatur, nec poſſe aliter vitare mortem præſentem, & damnationem æternam, niſi negando fidem, vel peccando; iam apprehendit, hic, & nunc eſſe medium neceſſarium ad vitandam æternam damnationem committere nouum peccatum; & ſanè peccaret, ſi illud cómitteret. Ego ſanè crediderim, caſum nunquam accidiſſe, nec fore vt contingat; ita enim expedit de diuina bonitate cogitare; ſed tamen de ſe non videtur impoſſibilis etiam in hoc rerum ſtatu, nec repugnaret omnino, quod Deus in pœnam præcedentis peccati permitteret, hominem ad eam anguſtiam reduci.

31. Ex hoc tamen oriri poſſet dubium contra ſupradicta; quia ſi deteſtatio peccati debet eſſe ſuper omnia mala pœnæ; videtur, quod pœnitens ex vi contritionis debeat deſiderare, quod daretur ſibi modus impediendi peccatum præteritum; ne fuiſſet, etiamſi ad hunc finem conſequendum neceſſarium eſſet pati pœnam æternam inferni. Alioquin ſi hoc non deſiderat ex corde; non viderûr pluris facere peccatum, quàm illud tormentum: nam qui dolet magis, verbi gratia, de morte filij; quàm de iactura mercium, deſiderat poſſe reducere filium ad vitam cum iactura mercium; ergo ſi homo dolet de peccato, & offenſa Dei ſuper omnia, & illud magis deteſtatur, quàm pœnam inferni, debet deſiderare, quod eſſet poſſibile impedire peccatum præteritum, tolerando ad hunc finem pœnam æternam inferni. Conſequens autem videtur durum: pauci enim, & perfecti viri ſunt, qui ex toto corde deſiderent, quod eſſet ſibi poſſibile redimere, ſeu impedire peccatum præteritum, ſubeundo ad hunc finem pœnam æternam inferni: imò è contra videtur quod gaudeant, quod nec ſit neceſſarium, nec poſſibile medium illud adeò acerbum ad impediendum peccatum præteritum.

An pœnitens debeat deſiderare poſſe pœnâ inferni impedire peccatum præteritum

32. Reſpondeo negando ſequelam: nam ſicut propoſitum ſuper omnia non peccandi, quod debet habere pœnitens ex vi contritionis, includit quidem voluntatem conditionatam. qua velit pati etiam pœnam inferni, ſi id neceſſarium ſit ad vitandum peccatum futurum: non tamen includit deſiderium patiendi infernum, vel quod ſit neceſſarium pati infernum ad vitandum peccatum, imo nec quod ſit neceſſe pati mortem temporalem ad eum finem, ſed potiùs deſiderat, quod non occurrat articulus talis neceſſitatis; eſt tamen paratus, vt ſi occurrat, eligat mortem, vel infernum potiùs, quàm peccatum; & hoc ſufficit, vt dicatur propoſitum non peccandi ſuper omnia: ſic deteſtatio peccati præteriti non debet neceſſariò includere illud deſiderium, ſed voluntatem cõditionatam, quod ſi poſſet tolli præteritio peccati iis mediis, ea eligerem; ſeu quod ſi nunc redirem ad ſtatum præteritum, potiùs vellem illa mala pati, quàm peccare; hoc enim eſt deteſtari peccatum ſuper omnia. Cum hoc tamen ſtat gaudere, quod pati pœnam inferni non ſit medium neceſſarium, nec poſſibile ad impediendum peccatum præteritum.

33. Ad exemplum verò patris deſiderantis emere reſurrectionem filij cum iactura mercium, eo quod doleat magis de filij morte, quam de mercium iactura. Reſpondeo, eſſe differentiam: duplex enim poteſt eſſe dolor de aliquo malo: alter correſpondet propoſito: alter correſpondet deſiderio; prior poteſt appellari dolor practicus, & actiuus: poſterior verò dolor ſpeculatiuus, & non ex omni parte actiuus: prior debet eſſe in pœnitente; qui ſicut habet propoſitum ſuper omnia non peccandi; ſic habet voluntatem patiendi omnia mala potiùs quàm volendi, aut ponendi peccati præteriti, ſi id nunc eſſet in ſua poteſtate: quæ dicitur deteſtatio peccati præteriti ſuper omnia. Sicut autem poteſt habere homo propoſitum ſuper omnia non peccandi, & tamen non habere deſiderium ſuper omnia non peccandi: ſic poteſt habere deteſtationem illam modo explicato ſuper omnia peccati præteriti, licèt non habeat deſiderium ſuper omnia, quod non fuerit peccatum præteritum. Peccatum enim eſt ſummè odibile in ordine ad voluntatem practicam, & actiuam illius quatenus homo non poteſt velle peccare ad vitandum quodlibet malum: non eſt tamen ſummè odibile in ordine ad deſiderium, vel voluntatem non actiuam, ſed permiſſiuam. Nam licèt ſcires ex reuelatione Dei, quod poſitus in tali occaſione peccabis, & poſtea peracta pœnitentia ſaluaberis, non teneris mori, vt fugias illam occaſionem: alioquin deberes etiam mori, vt vitares occaſionem peccati venialis certò futuri; cum peccatum etiam veniale ſit odibile ſuper omnia mala quod tamen nemo concedet: ſolùm enim obligaris ad non procurandum, nec volendum peccatum: non verò ad impediendum cum omni detrimento, & tollendam occaſionem. Pœnitens itaque non obligatur ad deſiderandum, quod peccatum præteritum impediri poſſet cum iactura ſalutis æternæ; ſed debet eſſe paratus, vt ſi caſus occurrat, velit potiùs pati omnia, quàm peccare, atque ideo, ſi nunc occurreret pati, vel feciſſe peccatum, potiùs eliget pati omnia mala, quàm illud feciſſe: non tamen deſiderat inueniri in illo conflictu. At verò de morte filij pater dolet dolore etiam ſecundi generis, & ſpeculatiuo, quia illa non ſolùm eſt mala, vt ponibilis à patre, ſed etiam ſecundùm ſe, & ideo eſt magis odibilis, quàm iactura mercium odio etiam quaſi ſpeculatiuo, & quod correſpondet deſiderio. Fatemur ergo, peccatum eſſe ex præcepto magis odibile, quàm infernum, odio, quod correſpondet propoſito; non verò odio, quod correſpondet deſiderio non practico, itaut ſit obligatio deſiderandi potiùs ſubire pœnam æternam, quàm committere vnum peccatum.

Duplex eſt dolor, practicus, & ſpeculatiuus.

34. Confirmatur & explicatur hæc ſolutio primò, quia ſi peccatum ſecundùm ſe eſſet magis odibile quocumque odio, quàm carentia ſalutis æternæ; non poſſet Deus ex amore erga aliquem hominem velle permittere ejus peccatum, quod eſt medium ad ſalutem: nam vellet ille permittere maius malum, vt vitaret minus, ſcilicet, carentiam ſaluris, quod quidem non eſſet ſignum beneuolentiæ, & amoris. Maius ergo bonum hominis eſt, quod ſalutem conſequatur, quàm quod vitet hoc peccatum, licèt ipſe homo non poſſit, nec pro ſalute conſequenda velle illud committere.

In quo ſenſu peccatum ſit odibilius, quàm carentia beatitudinis.

tere. Sic etiam Deus ex amore erga hunc puerum, vt cum maioribus poſtea meritis moriatur, & conſequatur maiorem gloriam, protrahit illius vitam licet ex hoc certiſſimè ſequantur plura peccata venialia illius; quæ non committeret ſi moreretur in infantia; ergo maius bonum illius eſt illa maior gloria, quam vitare illa peccata venialia poſtea per pœnitentiam cum magno emolumento delenda.

35. Confirmatur ſecundò, quia poſſum ego licitè deſiderare amico, vt incidat in aliquod peccatum, ad hoc, vt caueat à multis aliis, quæ poſtea committeret, ſi nunc non caderet: non tamen poſſum hoc procurare, nec poſſum ego committere vnum peccatum, vt ex hoc lapſu vitem poſtea alia peccata: ergo non habet eamdem odibilitatem peccatum in ſe, ſeu in ordine ad deſiderium inefficax, quam habet in ordine ad voluntatem practicam, & cauſatiuam.

36. Confirmatur tertiò, quia ex charitate erga proximum non teneor impedire eius peccatum cum magno incommodo meo: ſi tamen proximus ſit in extrema neceſſitate ſalutis æternæ, verbi gratia, infans moriatur ſine baptiſmo, teneor ex charitate ſuccurrere ei; etiam cum magno detrimento temporali: maius ergo malum eſt illi perdere ſalutem æternam quàm committere ad tempus aliquod peccatum, licèt hoc ſecundum non poſſit ipſe licitè admittere etiam pro ipſa ſalute æterna.

37. Confirmatur quartò, quia poſſumus gaudere per affectum ſimplicis gaudij de peccato alicuius propter maximum bonum ſpirituale inde proueniens. Sic enim gaudet Eccleſia de peccato Adæ propter bonum redemptionis per Chriſtum, quæ ex eo ſequuta fuit; vt ſignificant illa verba: *O certè neceſſarium Adæ peccatum: ô felix culpa, quæ talem, ac tantum habuit redemptorem.* Et tamen non liceret etiam propter Verbi incarnationem velle culpam voluntate practica, & cauſatiua: ergo non eſt tanta obligatio ad odium practicum, quod correſpondet propoſito non peccandi.

Offic Eccl.

38. Ratio autem à priori deſumi poteſt ex doctrina, quam tradit, & probat P. Vaſquez 1. 2. *diſp.* 111. *cap.* 3 & 4. quod, ſcilicet, delectatio, & voluntas inefficax, quæ non habet virtutem ponendi ſuum obiectum, non ſemper ſit mala, licèt obiectum ſit malum: obiectum enim malum ſemper refundit malitiam in voluntatem efficacem ipſius; non verò in voluntatem inefficacem. Vnde quamuis non liceat procurare homicidium, ex quo ſequitur magnum Reipublicæ bonum; licebit tamen de illo gaudere propter illud bonum, quod conſequutum eſt: ſimiliter ergo, quamuis numquam liceat procurare, aut velle peccatum propter bona, quæ ex illo ſequuntur: licebit tamen aliquando de illo gaudere propter bona, quæ attulit, quæ compenſant abundanter detrimentum ab eo allatum. Non eſt ergo tam odibile peccatum in ordine ad gaudium, vel deſiderium; ſicut in ordine ad propoſitum, & voluntatem efficacem; in hanc enim refundit obiectum ſuam malitiam, quam non refundit in deſiderium, vel gaudium.

SECTIO IV.

Vtrùm contritio deteſtetur vnum peccatum ſupra alia?

Difficultas eſt primò, comparando vnum peccatum cum aliis, nam ſi quodlibet peccatum deteſtatur contritio ſupra omnia; ergo omnia deteſtatur æqualiter, quia omnia deteſtatur ſuprema, & ſumma deteſtatione; ergo non deteſtatur magis peccatum grauius, quàm minùs graue: quod tamen videtur eſſe contra rectum ordinem, nam ſicut Deus magis odit peccata grauiora; ita homo debet eòam de iis magis dolere. 39.

Reſpondeo cum Suarez *in præſenti ſect.* 10. & cum communi, exceſſum illum appretiatiuum, debere intelligi comparando peccatum cum aliis, quæ non ſunt peccata: ſed tamen comparando ipſa peccata inter ſe, magis deteſtanda eſſe, quæ grauiora ſunt, ſi enim ea deteſtamur, quia mala Dei ſunt, ſeu quia Deum offendunt; ergo quò plus participant de illa ratione formali, eò ſunt deteſtabiliora: qui exceſſus explicatur per hanc conditionalem, ſi committendum eſſet alterum ex his duobus peccatis, potiùs admittendum eſſet lenius, quàm grauius. Nam licèt per ſe loquendo, numquam neceſſe ſit committere vnum peccatum ad vitandum aliud; poteſt tamen contingere, quod in apprehenſione aliquando iudicetur, illud eſſe medium neceſſarium, verbi gratia, qui ex ignorantia inuincibili incidit in perplexitatem conſcientiæ, qua putat ſe teneri adeſſe Sacro, quia eſt dies Dominica, & rurſus ſe peccaturum, ſi adſit Sacro, quia eſt excommunicatus, nec poteſt hic, & nunc abſolui ab excommunicatione: ſanè hic homo ex ignorantia ſua exiſtimat, ſibi eſſe neceſſe committere vnum ex illis peccatis ad vitandum alterum: tunc autem tenetur eligere id, quod iudicat eſſe minus graue: alioquin ſi eligit grauius, imputabitur ei ad culpam exceſſus ille: poteſt ergo illa conditionalis etiam reduci ad abſolutam in aliquo caſu ſaltem per accidens, & ex falſa apprehenſione operantis.

In quo tamen obiter aduerte: minus bene conceſſiſſe P. Suarez *dicta ſect.* 10. *numer.* 5. in prædicto caſu non ſolùm debere hominem eligere quod exiſtimat minus peccatum; ſed etiam adhuc illud eligendo peccaturum re ipſa, licèt leuius, quàm ſi eligeret oppoſitum. Hoc, inquam, nec neceſſe eſt conſequenter concedere, nec poteſt niſi falsò concedi. Supponimus enim, eum ſtatum, & perplexitatem non fuiſſe homini liberam, ſed inculpabilem: ea autem poſita, neceſſe omnino eſt vnum ex illis duobus eligere; quomodo ergo imputabitur ei ad culpam, quod eligat minus malum? ipſe certè exiſtimat, ſe peccare adhuc eligendo minus malum; ſed tamen coram Deo non peccat; neque eſt culpabilis? cur enim? non quidem ratione perplexitatis antecedentis: hæc enim non fuit voluntaria vt ſuppono; neque etiam eo quod poſita ea perplexitate, elegerit minus malum: hoc enim potiùs eſt laudabile: nullo ergo modo peccaret ille homo eligendo id, quod putat eſſe leuius peccatum. De hoc tamen dixi *diſput.* 26. *de Incarnat. ſect.* 10. 40.

Qui eligit minus peccatum, an peccet?

Dubitant hîc Theologi, an inuerſio illius ordinis,

An peccet qui eligit grauius?

nis,& prælectio peccati grauioris præ minus graui,eſſet culpa mortalis, an ſolum leuis? Poteſt autem hæc prælectio fieri, vel per actum abſolutum in caſu ſuprapoſito, vel per actum conditionalem, quo quis diceret, ſi mihi neceſſariò committendum eſſet furtum, vel ſacrilegium, potiùs vellem eſſe ſacrilegus, quàm fur: in quo caſu Sotus *in 4. diſtinctione* 17. *quæſt.* 2. *artic.* 4. quem ſequitur Henriquez *lib.* 1. *de Pœnitentia, cap.* 17. *num.* 8. & alij Recentiores, cenſuit,illam conditionalem non continere malitiam grauem, quando comparatio fit inter peccata mortalia, quia omnia peccata mortalia continent auerſionem à Deo, quare eligere vnum præ alio non videtur addere malitiam grauem. Verùm hoc Soti dictum communiter reiicitur, & meritò; quia, licèt omnia peccata mortalia habeant auerſionem à Deo; ſed tamen vnum peccatum eſt grauior Dei offenſa, quàm aliud: & quidem ille exceſſus, ſaltem ſi notabilis ſit, auget notabiliter offenſam, nec poteſt eligi ſine grauiſſima deordinatione, ſicut ſi quis diceret; ſi mihi peccandum eſſet, mallem committere mille peccata, quàm vnum: quis dubitet, hunc actum habere malitiam grauem? idem autem eſt dicere, *mallem committere peccatum grauius, quàm minus graue*, ſaltem quando exceſſus eſt notabilis: Dico, *quando ſaltem exceſſus eſt notabilis*, quia P. Suarez, & alij libenter fatentur, illam conditionalem non eſſe culpam grauem, quando fit comparatio inter duo peccata mortalia, ſeſe parum excedentia.

42. In quo etiam caſu dubitare aliquis poſſet, quia exceſſus vnius peccati mortalis ſupra aliud, ſemper videtur habere malitiam grauem imbibitam, ille enim exceſſus quicumque ſit, punitur per ſe, & condignè pœna æterna; non poteſt autem pœna æterna reſpondere per ſe culpæ leui; ergo exceſſus ille, etiam prout exceſſus, habet in ſe imbibitam malitiam grauem: & ratio à priori videtur eſſe, quia licèt furtum vnius Iulij, verbi gratiâ, per ſe, & ſeorſim non habeat malitiam grauem; ſed tamen furtum illius, prout coniungitur, & ſupponit furtum centum Iuliorum, offendit grauiter Deum, ſeu concurrit vt cauſa partialis ad pariendam grauiorem offenſam Dei: quare qui vult illum exceſſum, vult ponere cauſam grauioris offenſæ Dei; non ſolùm intra rationem offenſæ, ſed etiam intra rationem offenſæ grauis; ſicut enim furtum vnius Iulij ſeorſim non offenderet Deum grauiter, & tamen additum furto alterius rei etiam paruæ generat offenſam grauem, ita ex exceſſu illo, qui ſeorſim ſumptus non ſufficeret ad offenſam grauem, tamen prout ſupponit alias compartes generatur grauitas maior in ratione grauitatis, quàm ſeorſim non cauſaret, quia coniunctio ipſa ad materiam grauem facit, vt ipſum augmentum habeat imbibitam grauitatem: ſed quidquid de hoc ſit, ad minus non videtur negandum, quin exceſſus ſaltem notabilis ſufficiat ad malitiam grauem illius conditionalis.

43. Dicunt aliqui iuniores, in prædicto caſu nullum eſſe voluntatis affectum ad illud maius peccatum, ſed electionem vnius præ alio in caſu impoſſibili, quomodo ergo poteſt eſſe culpa grauis ſine affectu ad malitiam? Alioquin etiam eſſet culpa eligere peccatum minùs graue per illam conditionalem, quia eodem modo afficitur tunc voluntas ad illud peccatum graue conditionaliter.

Qui peccatū grauius in caſu impoſſibili eligeret, num peccaret?

Sed contra hoc eſt primò, quia videtur iuxta hanc ſolutionem ſequi manifeſtè, non eſſe etiam culpam grauem, ſi per illam comparationem conditionalem dicat quis, mallem committere homicidium, quàm mendacium leue: probatur ſequela, quia neque etiam in hoc caſu habet voluntas affectum ad homicidium, ſed eligit illud in caſu impoſſibili. Sanè ij Auctores non audent apertè concedere ſequelam, quia vident eſſe contra omnes Theologos, & contra ipſum Sotum, non tamen negant illam, ſed dicunt, dubitari poſſe. Ex hoc tamen ipſo arguitur falſitas antecedentis, ex quo ſequitur tale conſequens.

Deinde ſequitur eodem modo, neque eſſe culpam venialem illam comparationem conditionalem: quia malitia obiecti per te non reddit malum actum, quando non eſt affectus ad illud; ergo licèt obiectum prælectum ſit multò grauius; non refundet malitiam etiam venialem in actum: alioquin qua ratione poteſt refundere malitiam leuem, poterit etiam & grauem, cùm ſit obiectum graue. Contrà tertiò: pone, aliquem deliberato animo ſtatuiſſe non ducere vxorem, & ſe voto ad id obligaſſe ſi vis: habere tamen hunc actum, ſi ducerem vxorem, non ſeruarem illi fidem coniugalem: quis dicet, hunc non peccare grauiter? & tamen non habebat affectum ad adulterium, quia ſolùm eligebat illud ſub conditione non ponenda. Quod autem conditio ſit poſſibilis, vel impoſſibilis parum refert; quia etiam peccaret homo per hunc actum, ſi ego eſſem Angelus, non obedirem Deo; quamuis conditio iudicetur, & ſit omnino impoſſibilis. 44.

Ratio autem à priori eſt, quod obiectum etiam conditionatè volitum refundit malitiam in actum, niſi conditio talis ſit, quæ præſcindat obiectum ab omni malitia, vt ſi dicas, ſi furtum non eſſet malum, furarer: quoties verò conditio non tollit malitiam ab obiecto, ſed adhuc relinquitur in eo ſtatu conditionato prohibitum, & malum; reddit etiam malum actum volentem illud ſub conditione; ad hoc enim non requiritur affectus abſolutus, ſed ſufficit conditionatus ſub quacumque conditione: cùm autem illa conditio non tollat, quod peccatum ſacrilegij eſſet grauius, quàm furti; hinc eſt ſacrilegium adhuc ſub ea conditione volitum reddere actum malum malitia graui. Et hinc etiam conſtat, quare non ſit peccatum velle ſub ea conditione furtum; quia ſcilicet apprehenditur ſub conditione, quâ poſitâ, non eſſet malum abſolutè illud eligere, ſcilicet, ſub neceſſitate antecedenti ad eum gradum malitiæ, quam habet peccatum minùs graue; quæ circumſtantia neceſſitatis tollit malitiam ab obiecto: at verò ſacrilegium non apprehenditur ſub conditione tollente eius malitiam, quia etiam poſita illa conditione, non liceret abſolutè præeligere ſacrilegium; ergo nec licebit eligere illud ſub conditione. 45.

Dices: Etiam ſub conditione illa non apprehenditur furtum abſque omni malitia, apprehenditur enim ex ignorantia, adhuc fore peccatum; ergo qui vult illud etiam ſub ea conditione, adhuc vult aliquid malum ex parte obiecti, & per conſequens adhuc peccat. 46.

Digitized by Google

Reſpondeo, negando conſequentiam; quia ad peccatum noo ſufficit, quod apprehendatur illud eſſe malum;ſed requiritur,quod re vera ſit malum illud velle hic, & nunc; quando autem voluntas neceſſariò operatur,non peccat, licèt ex errore intellectus apprehendat eſſe peccatum: ſicut ergo, quãdo adeſt neceſſitas abſoluta non ſit peccatum: ſic nunc non erit peccatum velle ſub conditione illius neceſſitatis eligere minus malum etiam apprehenſum vt malum:quia iſta voluntas conditionata noo vult illud malum,niſi ſub conditione tali, qua poſita, non eſſet malum eligere illud abſolutè: vnde locum habet regula ſupra poſita, quod non ſit mala voluntas obiecti mali ſub conditione tali,quæ ſi poſita eſſet,voluntas abſoluta illius obiecti oon eſſet mala. Ratio autem eſt,quia per huiuſmodi voluntatem cõdiöonatam minoris mali ſub conditione neceſſitatis ad diſiunctum ex duobus malis,non oſtenditur vllus affectus ad malum, ſed potiùs ad carentiam mali; qui enim ſuppoſita neceſſitate ad diſiunctum ex duobus malis eligit minus,qui aminus malum eſt; oſtendit ſe fugere malum,quantum poteſt,ergo oon poteſt reprehẽdi quaſi habens affectum,& propenſionem ad malum, ſed debet magis laudari, quaſi habens auerſionem quantam poteſt à malo. Hoc autem non procedit in illo alio caſu, quo eligeret voluntas ſub cõditione maius malum:tunc enim non oſtenderet auerſionem, ſed propenſionem ad malum cùm non fugeret, quantam poſſet, ſed amplecteretur liberè id, quod ſuperat notabiliter in ratione mali.

47. Dicunt, ſorere viros timoratos eiuſmodi actus ſine vllo ſcrupulo elicere: ſi futurus eſſem hæreticus, mallem eſſe Atheiſta, quàm Arrianus; & tamen atheiſmus eſſet grauius peccatum. Reſpondeo, ſi huiuſmodi actus eliciuntur a viris timoratis, fieri cum aliqua præſciſſione: hoc eſt, quod attinet ad maiorem commoditatem, vel ad minorem inconſequentiam in errore, mallẽt hunc errorem, quàm illum habere, præſcindendo tamen ab eo, quod hic contineret grauiorem Dei offenſam quàm ille. Sicut etiam alij dicere ſolent, ſi damnandus eſſem, mallem viuere voluptuosè, quàm ſobriè, & tigidè, & tamen id intelligi debet, quod attinet ad commoditatem; non abſolutè; quia abſolutè peius eſt damnari propter multa peccata,quàm propter vnum; nec liceret id velle etiam ſub condiöone damnationis, vt omnes admittunt,& aduerſarij ipſi noo negabunt. Ad quam verò ſpeciem peccati pertineat illa electio grauioris peccati ſub conditione facta modo prædicto? Dicendum eſt,pertinere reductiuè ad ſpeciem illius peccati grauioris, quod præeligitur, licèt non participet illius ſpeciem, & denominationem ſimpliciter: qui enim ſolum ſub illa conditione vellet homicidium potius, quàm furtum; vel hæreſim potiùs atheiſmi, quàm Lutheranam; neque eſſet homicida, neque atheiſta ſimpliciter, ſed reductiuè.

48. Reſtant aliæ tres comparationes, quæ fieri poſſunt, prima inter peccatum præteritum, & futurũ: de quibus etiam dubitari ſolet,an æqualiter, vel inæqualiter ea deteſtetur charitas? Reſpondeo cum Suarez *ſect.* 9. *n.*11. vtrumque eſſe æquè odibile, & deteſtabile, licèt præteritum vt ſic ſolum terminet velleitatem, futurum verò terminet voluntatem abſolutam vitandi illud. Vnde beatus, licèt ratione ſtatus non ſit capax triſtitiæ propter præterita peccata; verè tamen illa deteſtatur ſuper omnia,& ſuper carentiam ipſius beatitudinis.

An doleat contritio magis de peccato proprio quàm de alieno?

Secunda comparatio eſt inter peccatum pro- 49.
prium, & alienum, de quo dubitatur, an ex motiuo charitatis deteſtemur magis peccatum proprium leue, quàm peccatum alienum graue? Pro negatiua parte eſt, quod charitas non attendit ad bonum, vel malum proprium; ſed ad bonum, vel malum Dei; cùm ergo ſit maius Dei malum peccatum grauius alienum, quàm proprium meum leue; videtur non poſſe me ex motiuo charitatis magis deteſtari peccatum leue proprium, quàm graue alienum: nam ſi præcisè doleo, quia malum Dei eſt, & noo quia malum meum, ergo maius Dei malum maiorem dolorem excitat: alioquin non doleo præcisè ex illo motiuo, ſed ex alio. Reſpondeo tamen affirmatiuè cum com- 50.
muni Theologorum, quos refert Suarez *in præſenti ſectione* 10. *num.* 10. *Reſponſio affirmatiua* & probatur, quia ſi eſſet deteſtabilius peccatum graue alienum, poſſet charitas eligere peccatum leue proprium ad vitandum graue alienum: hoc autem repugnat, alioquin iam illud non eſſet peccatum, quod enim licitum eſt, peccatum non eſt; ergo cum peccatum leue nunquam liceat, etiamſi ſit medium ad vitanda omnia peccata aliena, nunquam eſt eligibile in ea comparatione, vel occurrentia.

Ad rationem dubitandi reſpondet Suarez, 51.
charitatem non ſemper magis diligere, quod in ſe eſt maius bonum Dei, ſed quod ab ipſa magis procedit,& in quo habens illam magis glorificat Deum. Addunt alij, peccatum illud alienum, licèt in ſe ſit maius Dei malum; non tamen relatè ad me, & ideo magis debeo deteſtari peccatum meum leue, quod etiam in ordine ad me eſt maius malum. Neutra tamen tatio videtur omnino ſatisfacere, quia ſi charitas ingenua eſt, & non quærit, quæ ſua ſunt; ergo ſolùm attendit ad diuinum bonum: alioquin non mouetur præcisè propter Deum, ſed quia illud obiectum mihi melius, vel peius eſt. Si autem mouetur præcisè à Deo, ergo præſcindit omnino à ſubiectis, & ſolùm quærit maius bonum Dei vbicumque illud ſit.

Debet igitur magis explicari illa ratio: quod 52.
fieri poteſt, ſi attendamus ad conditionem veræ amicitiæ, hæc enim non poteſt velle offenſam amici, neque eligere eam vt medium ad ſuum finem: omnis enim offenſa dat rationabilem cauſam amico auertendi ſe aliquo modo ab offendeote, vt ſopra dictum eſt: repugnat autem, quod rationabiliter offendatur, & auertatur aliquis propter illud, quod ex ſincero, & puro erga ipſum amore fieri debuit: poterit quidem ex ignorantia, vel paſſione propter id iraſci, & auerti; ſed tamen rationabiliter non poteſt: ergo eo ipſo quod aliqua ſit verè offenſa Dei; non poteſt ex charitate eligi propter ipſum Deum: nam eo ipſo illa non eſſet offenſa Dei contra id, quod ſupponitur. Cùm ergo peccatum leue proprium ſupponatur adhuc in eo caſu futurum peccatum, & offenſa Dei; repugnat omnino, id eligi ex charitate ad vitandum peccatum graue alienum.

Ratio autem à priori eſt, quia licet peccatum 53.
alienum apprehendatur vt maius Dei malum: adhuc tamen apprehenditur, Deum hîc, & nunc nolle omnino, me eligere illud medium peccati

proprij

proprij ad vitandum peccatum graue alienum: lex autem veræ amicitiæ inclinat omnino ad non diſplicendum amico in iis ſaltem, quæ ipſe rationabiliter, & prudenter vult; ſed potiùs ad complacendum ipſi in omnibus: cùm ergo video, Deum hîc, & nunc nolle me eligere peccatum leue vt medium ad vitandum peccatum graue alienum, non poteſt vera erga Deum amicitia inclinare me ad diſplicendum in hoc ipſi Deo; imò potiùs inclinat ad complacendum ipſi, cum certò ſciam, nonniſi benè, & rationabiliter Deum id velle.

54. Nec obſtat ratio dubitandi ſupra poſita: quia licèt charitas tendat in bonum Dei, non tamen præcisè, & nudè: ſed quatenus bonum illud non eſt contra ipſius Dei voluntatem: multa enim ſunt bona Dei, quæ charitas velle non poteſt: v.g. ſi aliquis baptizaret omnes paruulos Turcarum, & ſtatim eos occideret; proculdubio eſſet cauſa ſalutis illorum, & per conſequens accreſceret Deo magna gloria, ex ipſorum beatitudine: ſed tamen illud Dei bonum charitas non poteſt velle; quia quantumcumque illud ſit, eſt tamen contra Dei iuſtiſſimam voluntatem, prout per hoc medium poneretur: non ergo poteſt charitas velle bonum Dei, niſi quod non ſit contra beneplacitum ipſius Dei: quia charitas ſinceriſſimè amat Deum, & per conſequens transfert quaſi amantem in Deum amatum; hoc eſt, vellet amans totum ſe Deo vnire, & Deo dedicare, qui eſt potiſſimus veri amoris effectus: non ergo poteſt amantem à Deo auertere, vel per Dei offenſam ab ipſo velle ſeparari. Cùm itaque videat, illud maius Dei bonum, quod ex vitatione peccati alieni reſultaret, eſſe hîc, & nonc contra Dei beneplacitum, Deus enim vult illud bonum per hoc medium non haberet; non poteſt charitas illud bonum per hoc medium deſiderare etiam contra placitum ipſius Dei, cui vult in omnibus ſummè placere.

55. *Obiectio.* Dices: poteſt aliquis dolere magis de mortali alieno, quàm de veniali alieno; licèt non poſſit velle, vel procurare peccatum veniale Petri vt medium ad vitandum peccatum mortale Pauli: ergo licèt non poſſim velle peccatum veniale meum ad vitandum mortale alienum; potero tamen magis ex charitate deteſtari mortale alienum, quàm veniale proprium.

Soluitur. Reſpondeo negando conſequentiam, ſi ſermo ſit de propria deteſtatione: ratio autem differentiæ colligitur ex differentia illa duplicis doloris, & odij peccatorum, quam ſupra explicuimus: quando enim odio habeo peccata aliena; odium illud non eſt omnino practicum, & efficax; ſed eſt ſimplex deſiderium, vel ad ſummum voluntas extrinſecè impediendi, ſeu non permittendi peccatum alienum: poſſum autem, & debeo permittere potius peccatum veniale Petri, quàm mortale Pauli, licèt non poſſim illud velle, aut procurare ad impediendum iſtud. Odium verò mei peccati eſt odium efficax, & practicum quod non terminatur ad permiſſionem, nec opponitur deſiderio, ſed intrinſecè terminatur per modum cauſæ ad negationem peccati, volendo efficaciter, vt non ſit peccatum. Cùm itaque nunquam ego poſſim velle peccare venialiter ad vitandum peccatum mortale alienum; conſequens eſt, vt loquendo de hoc genere deteſtationis & odij, magis debeam ſemper nolle veniale meum, quàm mortale alterius.

56. Si verò ſermo ſit, non de hoc odio practico, & immediato, ſed de illo alio ſpeculatiuo, dubitari poteſt, an debeam illo etiam genere odij magis nolle veniale meum, quàm mortale alienum. An, ſi ex reuelatione Dei, verbi gratia, ſciam me peccaturum venialiter, ſi venero ad talem locum, in quo tamen impediam peccatum mortale Petri; poſſim me exponere illi certo periculo, vt impediatur peccatum mortale Petri? Conſequenter igitur ad ſupradicta, concedendum videtur me poſſe ſubire illud periculum; quia hoc non eſt velle peccare, ſed velle periculum peccandi & permittere, ſeu non impedire antecedenter, & in cauſa meum peccatum veniale, vt poſſim ſuccurrere proximo, & impedire eius peccatum mortale. Certum eſt enim, quod poſſumus licitè permittere, & ſubire periculum peccandi, vt ſubueniamus neceſſitatibus non ſolùm ſpiritualibus, ſed etiam corporalibus proximorum: quia hoc non eſt velle peccatum, ſed permittere aliquid, ex quo non neceſſariò, ſed ob noſtram culpam ſequetur peccatum. Vnde etiamſi ex reuelatione Dei ſcires, te peccaturum mortaliter, ſi loquaris cum Petro, quem tamen tua alloquutione liberabis ab æterna damnatione, & poſtea tu etiam à peccato iuſtificaberis; poteris licitè velle ſubire illud periculum, hoc enim non eſt velle peccatum, ſed periculum peccati, quod ex graui cauſa velle poſſumus; (ſuppono enim non eſſe prohibitum, aut peccatum loqui cum Petro, ſed ſolum fore occaſionem alterius peccati) & quidem ob neceſſitatem etiam grauem corporalem proximi poteſt aliquis exponere ſe morali, & proximo periculo peccandi grauiter, vt tradunt communiter Theologi, quos refert, & ſequitur Thomas Sanchez *lib. 9. de matrim. diſput 45 num. 6 & lib. 1. in Decalog. cap.* 8. ſecus autem eſſet, ſi eſſet periculum non ſolum peccati, ſed damnationis tuæ; tunc enim nec pro vitandis peccatis totius Mundi poſſes illud ſubire, cùm ex charitate magis debeas te diligere, quàm omnes alios: *quid enim prodeſt homini, ſi Mundum vniuerſum lucretur, anima verò ſua detrimentum patiatur?* Mat. 16. 26.

SECTIO V.

Vtrùm contritio deteſtetur magis peccatum actuale, quàm originale?

TErtia, & vltima comparatio fieri poteſt inter peccatum actuale perſonale, & peccatum originale: an per contritionem magis doleat homo de peccato perſonali à ſe commiſſo, quàm de originali, vel è contra? Poteſt autem hæc comparatio fieri dupliciter. Primò cum macula peccati originalis contracta in inſtanti conceptionis. Secundò cum peccato actuali, quod commiſimus in Adamo, quando ipſe peccauit. Suppono enim, ſicut in peccato perſonali datur peccatum actuale quod tranſit, & rurſus peccatum habituale, ſeu macula relicta ex peccato præterito, quæ appellatur reatus culpæ, & peccatum habituale: ſic in peccato originali poſſe hæc duo diſtingui; ſcilicet, peccatum præteritum actuale, quod fecit Adamus, & poſteri eius, quorum voluntates ex decreto Dei transfuſæ fuerant in voluntatem Adami, itavt actio Adami exiſtimaretur moraliter actio poſterorum: & ratione huius dicimur, verè peccaſſe actualiter in Adamo. Rurſus conſiderari poteſt macula habitualis relicta ex illo actu præterito, ratione cuius puer ante baptiſmum eſt verè in ſtatu peccati, & poteſt appellari peccatum 57.

originale habituale; quod ſolum contrahimus in inſtanti conceptionis: tunc enim non peccat puer, ſed eſt in peccato maculatus ob peccatum actuale præteritum, quod commiſit in Adamo, & nondum eſt remiſſum. Poteſt ergo dubitari. Primò, an per contritionem magis doleamus de noſtro peccato perſonali, quàm de macula habituali peccati originalis. Secundò, an magis doleamus de peccato actuali à nobis perſonaliter commiſſo, quàm de illo actuali quod commiſimus moraliter in Adamo. Denique veraque comparatio poteſt fieri vel inter veniale cum originali, vel inter mortale perſonale cum eodem originali.

Comparatur peccatũ perſonale cum originali habituali.

58. His ſuppoſitis: ſi comparatio fiat inter peccatum mortale perſonale proprium, & habituale originale; non videtur poſſe eſſe dubium, quod per contritionem magis deteſtamur illud, quàm iſtud: vtrumque enim priuat gratia Dei, ſed peccatum perſonale eſt multò magis voluntarium, cùm ortum habeat phyſicè à noſtra voluntate, atque ideo magis obligat nos ad illud vitandum; magiſque dignos reddit reprehenſione, & ſupplicio, vt ex ſe conſtat. Vnde idem dicendum erit etiam ſi fiat comparatio inter originale actuale, & perſonale actuale mortale propter eaſdem rationes.

Item originale habituale cũ veniali actuali.

59. Si verò comparetur peccatum originale habituale, ſeu eius macula habitualis, quæ perſeuerat in paruulo ante baptiſmum, cum peccato veniali actuali: videtur magis odibile, & deteſtabile eſſe peccatum originale, quàm veniale, cùm illud ſit mortale, & afferat carentiam gratiæ, & amicitiæ diuinæ, ac ſalutis æternæ; quæ non affert peccatum veniale propter ſuam leuitatem. Vnde hoc pro comperto ſuppoſuit quidam nobilis concionator modernus in concionibus, quas publicè edidit de conceptione Virginis, vt hoc argumento probaret eius immunitatem à macula peccati originalis, ſicut immunis fuit ab omni peccato actuali: debuiſſet enim B. Virgo illam potiùs immunitatem eligere ab originali macula, quàm iſtam à veniali, cùm illa macula deteſtabilior ſit, quam iſta.

Hieronymus de Florentia.

60. Hoc tamen non videtur ſatis Theologicè dictum; duplicem enim poteſt habere ſenſum: & in altero eſt manifeſtè falſum, in altero non videtur ſolidè verum. Primus ſenſus eſſe poteſt, quod B. Virgo potiùs elegiſſet committere vnum peccatum veniale, quàm contrahere maculam habitualem peccati originalis in primo inſtanti ſuæ conceptionis. Hoc autem, vt dixi, eſt apertè falſum: nam contrahere maculam originalem in primo inſtanti conceptionis, non eſt peccare, tunc enim non peccat puer, ſed eſt in peccato habituali, eo quod peccauit antea in Adamo, & non eſt ei condonatum illud peccatum: certum eſt autem, quod non poteſt aliquis facere vnum peccatum veniale, vt poſſit exire à ſtatu peccati habitualis, in quo eſt. Vnde, ſi aliquis ſciret, ſe eſſe in ſtatu peccati, & putaret, ſe non poſſe, niſi per ſacramentum pœnitentiæ liberari, ad illúdque obtinendum, neceſſe eſſet mentiri venialiter; certum eſt, quod id non poſſet licitè facere, ſed deberet eligere manere in ſtatu peccati, non ſolum per vnum inſtans, ſed per multos annos, potiùs quàm committere vnum peccatum veniale; nam manere in peccato habituali non eſt peccare, nec dignum pœnâ nouâ, ſed perſeuerantia mortalis culpæ præteritæ. Quod adeò verum eſt, vt ſi occurreret caſus, quo aliquis ſciens, ſe eſſe in ſtatu peccati, & putans, ſe non poſſe liberari per contritionem, ſed per ſacramentum, cuius opportunitatem nunc non habet; videátque ſe occidendum ab inimico, à quo poſſet ſe liberare mendacio quodam veniali; non poſſet licitè illud committere, ſed deberet potiùs ſinere ſe in illo periculo apprehenſo damnationis æternæ, quàm committere vnum peccatum veniale: in quo caſu, licèt credibile ſit, quod homo ille re ipſa non damnaretur, in exiſtimatione tamen ſua debet potiùs permittere damnationem ſuam, quàm peccare venialiter.

An venialiter mentiri liceret ad obtinendum Pœnitentiæ ſacramentũ, dum aliquis ſe aliter non poſſe à peccato liberari putat?

Ratio eſt clara, quia peccatum nunquam poteſt eſſe licitum, ſi maneat peccatum: ergo ſi re vera illud mendacium adhuc eſt peccatum veniale, vt ſupponimus, non poteſt licitè eligi ad quodcumque malum vitandum. Vel certè, ſi licitè eligitur, non erit peccatum. Quantò minùs potuiſſet eligi peccatum veniale ad vitandam maculam habitualem peccati originalis per vnicum inſtans? Non potuit ergo B. Virgo eligere licitè electione practica, & velle peccare venialiter potiùs quàm contrahere maculam habitualem originalis peccati per vnicum inſtans; imò deberet ſinere ſe eſſe in illa macula per multos annos potiùs, quàm committere vnum veniale, quod neceſſarium eſſet ad adhibendum remedium aliquod, quo liberari poſſet ab illa. 61.

Secundus ſenſus illius propoſitionis poteſt eſſe, non de electione practica, & actiua, ſed de ſpeculatiua, & inefficaci, quam ſupra explicuimus: itavt offerente Deo B. Virgini priuilegium immunitatis, & præſeruationis ab omni prorſus culpa veniali; vel præſeruationem a contrahenda macula originali in primo inſtanti Conceptionis, B. Virgo eligeret potiùs ſecundum priuilegium, quàm primum: quæ voluntas non eſſet velle peccare venialiter, ſed permittere ſe in periculo certo peccati venialis, ne careret maximo illo priuilegio præſeruationis ab originali: quæ prælectio non videtur illicita, quia, vt diximus, peccatum veniale non eſt odibile ſuper omnia in ordine ad voluntatem permiſſiuam; cùm poſſit iuſtis de cauſis homo permittere, & non impedire periculum etiam certum peccati venialis propter aliquod aliud commodum, vel damnum præſertim ſpirituale. Quale autem maius commodum, quàm priuilegium illud totalis præſeruationis à macula originali? poterat ergo licitè B. Virgo permittere periculum certum ſui peccati venialis, ne cogeretur ſubire illud detrimentum. 62.

Cæterùm adhuc in hoc ſecundo ſenſu exiſtimo, quidquid ſit de obligatione rigoroſa (hæc enim fortaſſe non eſſet præeligendi immunitatem à peccato veniali) loquendo tamen de debito maioris perfectionis, iuxta quam regulam proculdubio operatura fuiſſet B. Virgo, debuiſſe præeligi immunitatem ab omni peccato actuali veniali potius, quàm præſeruationem à contrahenda macula originali in primo inſtanti conceptionis. Nam licèt poſſit, & debeat aliquis ſubire aliquando periculum peccandi venialiter, vt ſatisfaciat debito ſui muneris, vel charitatis; in caſu tamen noſtro detrimentum illud contrahendi maculam vnico inſtanti non videtur eſſe tanti ponderis, vt charitas benè ordinata, & feruor dilectionis Dei, ac odium offenſæ diuinæ non magis fugiat, & horreat offenſam actualem Dei, ac proinde eligat potiùs carere illo alio priuilegio, & gratia 63.

Dei

Dei per vnam inſtans, quàm ſubire illud periculum certiſſimè offendendi Deum. Scimus, ſanctos, & perfectos viros non horruiſſe quodlibet detrimentum, vt impedirent Dei offenſam etiam in proximis: vnde S. P. Ignatius Societatis noſtræ auctor dicere ſolebat, ſe libentiſſimè totius vitæ laboribus, & ærumnis empturum, quod meretrix aliqua per vnam ſolam noctem Deum non offenderet. Quis credat, quod non impediret libentiùs peccatum proprium, etiam ſi neceſſe eſſet carere ea de cauſa gratia Dei per inſtans? Pone, quod aliquis aduertens, ſe eſſe in ſtatu peccati velit habere contritionem, qua iuſtificetur; ſed poſſe tunc facilè impedire peccatum aliquod mortale, vel veniale, quod eius filius, vel frater committeret, & ipſe poteſt vno verbo obuiare: quis neget, illum magis iuxta charitatis regulam facturum, ſi impediat offenſam illam Dei in filio, vel fratre, & ſtatim de proprio peccato conteratur, poſtponens carentiam gratiæ, & amicitiæ Dei per breuiſſimam illam maculam impedimento offenſæ diuinæ? Quantò ergo magis poſtponenda eſſet carentia gratiæ Dei per inſtans impe-

64. dimento offenſæ propriæ aduersùs Deum? Ratio autem eſt, quod contrahere maculam, ſeu eſſe in peccato non eſt peccare, non eſt offendere Deum, non eſt affectu auerti à Deo; ſed pati auerſionem Dei, odium & indignationem ac inimicitiam propter peccatum præteritum non condonatum: charitas autem magis inclinat hominem ad non offendendum Deum, ad non auertendum affectum noſtrum à Deo, ad non aduerſandum Deo per voluntatem, quod fit per quodlibet peccatum actuale, quàm ad procurandum affectum, & amorem Dei erga nos: ergo magis inclinat ad impediendam offenſam Dei, quàm ad procurandam veniam offenſæ præteritæ, ſeu amicitiam, ac beneuolentiam Dei erga nos. In vtroque ergo ſenſu non videtur vera illa propoſitio in toto rigore, quod magis voluiſſet B. Virgo carere immunitate à peccato actuali veniali, quàm præſeruari à contrahenda macula peccati originalis in primo inſtanti ſuæ conceptionis.

65. Ex his iam poſſumus explicare illam aliam comparationem inter peccatum veniale actuale, & inter originale, non habituale, ſed actuale, quod commiſimus in Adamo: an ex dilectione erga Deum, vellet aliquis potiùs peccaſſe venialiter, quàm originaliter actualiter in Adamo, vel è contra? Videtur autem hæc quæſtio pendere ex illa alia, quam ſolent tractare Theologi, quale ſcilicet ſit grauius peccatum; originaléque, an veniale? de qua videri poteſt. P. Granado *in* 1. 2. *controuerſ. 6. de peccatis tract.* 8. *diſput.* 2. *ſect.* 4. vbi affert aliquos affirmantes, veniale eſſe grauius, quia eſt magis voluntarium, ipſe verò cum aliis dicit, originale eſſe ſimpliciter grauius, quia priuat gratiâ, & amicitiâ Dei; licèt ſecundùm quid, ſeu in ratione voluntarij ab omni peccato veniali ſuperetur.

Comparatur veniale actuale cum originale actuale.

66. Ceterùm quidquid de illa quæſtione ſit, in præſenti tamen comparatione conſequenter ad ſuperiùs dicta exiſtimo dicendum, quod per contritionem perfectam homo magis deteſtatur peccata venialia, quàm originale, loquendo de deteſtatione practica itavt habeat implicitè, & virtualiter hanc voluntatem, ſi mihi vel peccandum eſſet venialiter, vel neceſſe eſſet peccare grauiter voluntate aliena; cui mea voluntas moraliter eſſet alligata; ego non peccarem venialiter, nec eo modo impedirem peccatum alterius, etiamſi id mihi vt membro in ipſo contento imputaretur.

Probatur ex dictis; quia eo caſu poſito, adhuc peccatum veniale maneret peccatum, vt ſupponimus, alioquin non fit comparatio originalis cum veniali: ergo adhuc maneret ineligibile, & illicitum; ergo non poſſet licitè eligi ad vitandum originale. Nec dicas, caſum eſſe impoſſibilem, & eo poſito ſequi vtrumque, quod, ſcilicet, peccatum veniale eſſet, & non eſſet peccatum: hoc, inquam, non ſatisfacit, quia re vera ex natura rei non videtur repugnare ille caſus; potuit enim Deus alligare meam voluntatem voluntati Petri in ordine ad aliquod præceptum, ſicut eam alligauit voluntati Adami in ordine ad præceptum non comedendi de cibo prohibito; itavt actio etiam Petri, quam operaretur, ſaltem, dum ego dormirem, vel carerem vſu rationis, reputaretur moraliter mea: tunc autem poſſet Petrus ex malitia cogere me ad mendacium, vel aliquod peccatum veniale committendum, affirmans, ſe alioquin, dormiente me, vel carente vſu rationis, peccaturum in illa tali materia, in qua illa actio eſſet etiam moraliter mea. Ecce tunc cogerer, vel committere peccatum veniale, quod Petrus exigit, vel committere mortale per voluntatem ipſius, cui iam mea voluntas alligata eſſet. Nemo autem dicet, quod poſſem licitè committere peccatum veniale; iam enim non eſſet peccatum, vt conſtat; ergo deberem permittere potiùs illud aliud quaſi originale, quod mihi mortaliter imputaretur, quam committere veniale per voluntatem propriam: & per conſequens hæc conditionalis implicitè continetur in deteſtatione venialis ſuper omnia, quod eligerem potiùs non ſolum reatum pœnæ, ſed etiam culpæ per alienam voluntatem contractæ, quàm committere per voluntatem propriam peccatum veniale.

Ratio autem eſt, quia affectus dilectionis erga Deum non eſt ſolùm moraliter, ſed phyſicè à voluntate propria, atque ideo tendit ex ſe ad coniungendam affectiuè voluntatem phyſicam pœnitentis cum Deo amato, & ad non diſſentiendum Deo: cui vnioni affectiuæ opponeretur peccatum per propriam voluntatem commiſſum; non verò illud, quod per voluntatem alienam moraliter committeretur; Nam licèt illud mihi etiam imputaretur moraliter; re tamen vera poſſet mihi per voluntatem propriam diſplicere, & per conſequens per voluntatem propriam poſſet meus affectus manere coniunctus Deo, quamuis non maneret affectus Dei erga me propter illam maculam moralem. Cùm ergo dilectio, & contritio non tam curet affectum Dei erga me, quàm meum erga Deum, conſequens eſt, quod magis fugiat id, quod deſtruit, vel minuit vnionem affectiuam ex parte mea cùm Deo, quale eſt peccatum veniale; quàm id, quod deſtruit vnionem affectiuam ex parte Dei mecum, quale eſt peccatum originale. 67.

68. Dices primò; Magis debeo fugere id, quod eſt dignum grauiori odio diuino: ſed grauiùs odit Deus hominem maculatum peccato originali, quàm habentem ſolùm peccatum veniale: ergo magis debeo fugere originale, quàm veniale. Reſpondeo diſtinguendo maiorem: magis debeo fugere, vt non faciam id, quod Deus magis odit, concedo: magis debeo fugere, vt non permittam id, quod Deus magis odit, quàm facere id, quod minus odit, nego. Nam Deus magis odit pecca-

Quo ſenſu magis debeā fugere peccatum veniale quàm originale?

Digitized by Google

tum mortale alienum, quàm veniale meum: & tamen magis ego obligor ad non faciendum veniale, quàm ad impediendum, vel non permittendum mortale alienum. Sic ergo magis obligor ad non faciendum veniale per voluntatem propriam; quàm ad impediendum, ne denominer peccans per voluntatem alienam.

69. Dices ſecundò: dilectio Dei magis odit id, quod eſt grauius peccatum: ſed originale eſt ſimpliciter grauius peccatum, quàm veniale; ergo ex affectu dilectionis magis debeo fugere originale, quàm veniale. Reſpondeo, diſtinguendo eodem modo maiorem: magis odit peccatum grauius, ſi æquè procedat à mea voluntate, concedo: ſi non æquè procedat; nego; quia licèt in ſe ſit grauius, quatenus affert grauius detrimentum, ſcilicet, carentiam gratiæ, & ſalutis æternæ: non facit tamen me magis, ſed minùs reprehenſibilem: non poſſum enim reprehendi in rigore loquendo, propter peccatum origioale, ſicut poſſum propter veniale: nam reprehendere eſt dicere; *cur hoc feciſti*? quod quidem habenti ſolum originale dici non poteſt. Ratio denique eſt, quam adduximus, quia, ſcilicet, affectus dilectionis Dei tendit ad ponendam ex parte diligentis vnionem affectiuam, cui vnioni magis repugnat peccatum veniale voluntatis propriæ, quàm originale, & ideo, licèt hoc ſit grauius in ſe; magis tamen fugit illud dilectio Dei, vt pote magis contrarium vnioni, quam intendit.

70. Hæc procedunt, vt dixi, de deteſtatione practica, quà homo debet nolle committere veniale magis, quàm impedire, ne committat originale per voluntatem alienam. Reſtat videre breuiter de voluntate alia inefficaci, & permiſſiua ſuprà explicata; an ſi daretur alicui vel præſeruatio à venialibus; vel certè præſeruatio à peccato actuali commiſſo in Adamo; poſſet eligere, & dicere, potiùs volo, quod Deus me præſeruauerit à peccato Adami, itavt ego non peccauerim in Adamo, nec illud peccatum fuerit mortaliter meum, quàm quod præſeruet me peculiariter à peccato veniali: malo enim ſubire periculum lapſus venialis certi per propriam voluntatem, quàm peccaſſe in Adamo per voluntatem alienam: an verò è contra deberet potiùs permittere ſuum lapſum in Adamo, quàm lapſum venialem per propriam voluntatem; in quo poſſet eſſe maius dubium quia peccatum, quod commiſimus in Adamo, fuit mortale: videtur autem ſufficiens ratio ad permittendum lapſum meum in aliquod veniale, vitare lapſum mortalem meum, licèt non fiat per voluntatem propriam meam, ſed alienam.

71. Aliunde tamen charitas, quæ non quærit quæ ſua ſunt, ſed placere Deo, quem diligit, & coniunctionem affectiuam cum illo; ſemper videtur deſiderare, & procurare magis vitare diſcordiam voluntatis propriæ à voluntate diuina, quam diſcordiam ponit etiam peccatum veniale; quàm vitare omnia alia mala, quæ non ita directè opponuntur illi coniunctioni noſtri affectus cum Deo. Quamuis ergo peccatum originale actuale afferat maiorem ſeparationem diuinæ voluntatis à nobis: peccatum tamen veniale actuale affert maiorem ſeparationem noſtræ voluntatis propriæ à Deo; quam ſeparationem magis curat impedire recta charitas, qua verus Dei amator magis procurat amare, quàm amari à Deo. Hoc ergo videtur magis veriſimile, & magis conſequenter dictum ad doctrinam ſupra traditam: loquimur autem ſemper quando peccatum originale non traheret ſecum periculum damnationis æternæ: nam pro vitando hoc periculo poſſet aliquis prudenter ſubire, & permittere periculum peccandi venialiter, vt ſæpè diximus.

SECTIO VI.

An contritio debeat eſſe vniuerſalis de omnibus peccatis?

DVpliciter poteſt ferri contritio in omnia peccata, ſcilicet, vel formaliter, vel ſolùm virtualiter. Formaliter fertur, quando procedit ex omnium apprehenſione, ſiue explicitâ, & diſtinctâ, ſiue ſaltem confuſâ, vt ſi quis in genere recordetur ſe multa peccata commiſiſſe, & illa omnia deteſtetur. Virtualiter verò eſt, quando deteſtatur vnum, vel aliud, cuius adeſt memoria, in eo autem virtualiter deteſtatur alia, quæ ſub eodem motiuo comprehenduntur: vt ſi quis deteſtetur vnum periurium v. g. quia eſt offenſa Dei, quem ſuper omnia diligit; ibi videtur deteſtari implicitè, & virtualiter omnia alia peccata, quæ ſimiliter ſunt offenſæ Dei, & in quibus eadem ratio deteſtabilitatis reperitur. 72. *Contritio dupliciter fertur in omnia peccata, formaliter vel virtualiter.*

Hoc ergo ſuppoſito, dubitatur, an poſſit homo deteſtari vnum peccatum, non deteſtando nec formaliter, nec virtualiter alia: & quidem, ſi ſermo ſit de deteſtatione ex motiuo particulari; certum etiam videtur, poſſe id fieri, quia poteſt aliquis ex odio iniuſtitiæ deteſtari furtum propter peculiarem furti turpitudinem, ſine eo quod formaliter, vel virtualiter deteſtetur luxuriam, in qua illa furti turpitudo non inuenitur. Difficultas ergo eſt de actu contritionis, vel pœnitentiæ, vel alterius ſimilis virtutis, cuius motiuum generale eſt ad omnia peccata, an poſſit ferri ad vnum, quin feratur ad alia?

73. Ioannes de Medina *Cod. de pœnitentia tract. primo quæſt.* 12. *art.* 2. videtur affirmare cum aliqua diſtinctione. Communis tamen ſententia negat, quam amplectitur P. Suarez *diſput.* 3. *ſe*ct. 18. Fundatur autem hæc ſententia potiſſimùm in ſimilitudine deducta ex actibus fidei; non enim poſſumus fide diuina credere vnum articulum, quin virtualiter credamus omnes; in quibus reperitur eadem ratio formalis, ſcilicet, reuelatio Dei: ergo nec poſſumus ex dilectione Dei ſuper omnia deteſtari vnum peccatum, quin eo ipſo deteſtemur alia omnia, in quibus reperitur eadem ratio offenſæ Dei: vnitas enim motiui facit, vt vel omnia, vel nullum debeat diſplicere propter eamdem rationem formalem. Ex quo fit, non poſſe ſtare ſimul complacentiam in alio peccato cum deteſtatione vnius ex dilectione Dei; ſicut nec poteſt ſtare diſſenſus ad vnum articulum fidei ſufficienter propoſitum cum aſſenſu ad alium ex motiuo fidei diuinæ. Quod idem de motiuo pœnitentiæ, & aliis virtutibus dicendum videtur, quæ tendunt ſub aliqua ratione vniuerſali, & communi ad omnia peccata.

74. Contra hanc communem doctrinam ſunt nonnullæ difficultates, ex quarum ſolutione, doctrina ipſa magis explicabitur. Prima eſt, quia aliæ virtutes de facto tendunt in aliquod obiectum propter motiuum proprium, quod habent & tamen non ideo tendunt virtualiter in alia omnia obiecta, quæ participant idem motiuum; imò *Difficultates aliqua ſoluuntur.*

poſitiuè

poſitiuè poſſumus tunc habere actum contrarium: verbi gratia, licèt ex motiuo temperantiæ velim ego ieiunare vnâ die, non ideo neceſſe eſt, quod velim etiam ieiunare aliâ die, cùm tamen ſit idem motiuum formale ad vtrumque ieiunium: quot enim videbis, qui ex motiuo temperātiæ abſtineant à vino, & non à fructibus, vel è contra? Item licèt ex motiuo iuſtitiæ nolim occidere; poſſum adhuc velle furari, cùm tamen futurum etiam ſit contra motiuum illud Iuſtitiæ: ergo ſimiliter poſſet aliquis ex motiuo pœnitentiæ deteſtari vnum peccatum, quia eſt offenſa Dei, & tamen non deteſtari aliud nec formaliter, nec virtualiter; vnitas enim motiui ſolùm facit, quod ea omnia ſint deteſtabilia propter illud, non verò quod de facto ea deteſter: ſicut vnitas motiui miſericordiæ facit, quod poſſim ex eodem motiuo dare eleemoſynam centum egenis; non tamen facit, quod ſi do vni eleemoſynam, eo ipſo velim formaliter, vel virtualiter dare centum.

75. Secunda difficultas oritur ex peccatis venialibus: non enim neceſſe eſt, eum, qui deteſtatur peccatum graue ex motiuo pœnitentiæ, eo ipſo deteſtari etiam virtualiter peccatum veniale, imò poteſt perſeuerare poſitiuè affectus ad peccatum veniale, & tamen peccatum veniale eſt deteſtabile propter idem motiuum; ergo vnitas motiui non inducit neceſſitatem deteſtandi ſimul omnia, quæ ſunt deteſtabilia ex eodem motiuo. Item qui deteſtatur vnum veniale ex motiuo pœnitentiæ, non deteſtatur omnia, ergo qui nec deteſtatur vnum mortale, deteſtatur neceſſariò omnia mortalia etiam virtualiter.

76. *Voluntas principalius fertur in motiuū, quàm in obiectum.* Pro vtriuſque difficultatis explicatione notandum eſt, Primò, voluntatem quando fertur in aliquod obiectum propter aliquod motiuum, eo ipſo ferri etiam in ipſum motiuum; imò principaliùs, & meliùs quàm in obiectum: iuxta illud vulgare Ariſtotelis axioma: *propter quod vnumquodque tale, & illud magis,* quod hic potiſſimè locum habet: itaque ſi volo medicinam propter ſanitatem; à fortiori volo ſanitatem, nec magis volo medicinam, quàm ſanitatem: item ſi fugio potum propter febrem; à fortiori fugio febrem, & magis quàm potum. Similiter ſi deteſtor furtum propter Dei offenſam, magis deteſtor offenſam Dei, quare cum illo actu ſicut non poteſt eſſe volitio furti, ita nec volitio offenſæ Dei, ſi deteſtatio ſit omnino efficax.

77. Notandum tamen eſt ſecundò, intra ordinem amoris, vel odij efficacis eſſe plures gradus, vt ſupra dixi: poſſumus enim plus, vel minus adhærere obiecto per amorem; poſſumus plus, vel minus ab ipſo fugere per odium: poſſumus enim Deum verbi gratia diligere ſuper omnia; & tunc habemus ſummam, & firmiſſimam adhæſionem: poſſemus etiam Deum diligere, non tamen ſuper omnia, ſed aliquo inferiori, & debiliori amore: quod idem de affectu deteſtationis dicendum eſt: poſſumus enim deteſtari offenſam Dei omnino, & ſuper omnia; & poſſumus etiam illam deteſtari inferiori, & debiliori deteſtatione: ſemper tamen verum eſt, voluntatem non habere ſuperiorem gradum adhæſionis, vel fugæ reſpectu obiecti, quam reſpectu motiui propter rationem ſupra poſitam.

78. *Obiectio.* Dices: Deus ex amore inefficaci, quem habet erga ſalutem reprobi, dat illi medium, & auxilia neceſſaria; & tamen non tam firmiter amat Deus finem, hoc eſt ſalutem illius hominis, quàm medium: nam ſalutem illius vult inefficaciter, medium autem vult abſolutè, & efficaciter; ergo non eſt neceſſe, quod motiuum ſeu finis ametur æquè, vel magis, quàm medium.

Reſpondeo, etiam in eo caſu Deum amare magis ſalutem hominis, quàm medium, quod vult propter illam: vnde ex modo quo Deus vult dare illud medium ita ſe habet, vt ſi medium illud non eſſet vtile ad ſalutem hominis, Deus non daret illud: ſed tamen ipſam ſalutem Deus non vult omnino abſolutè, ſed ſolum vult illam, dummodo non ſit neceſſarium ad ipſam aliud medium, quàm illud; hoc eſt, vellet hominem ſaluum fieri, ſi id non habeat inconueniens obligandi Deum ad danda alia media: hoc eodem gradu, & non magis vult Deus illud medium, ſcilicet, ſi ad ipſum non eſt neceſſe dare alia media: quia tamen hæc conditio purificatur reſpectu medij, ideo vult Deus efficaciter exiſtentiam medij, & quia non purificatur reſpectu ſalutis, non vult Deus abſolutè, & efficaciter ſalutem; ſed tamen tam vult ſalutem, quàm medium, imò magis, cum velit illud medium propter ſalutem hominis; nec Deus ſuo affectu præfert exiſtentiam medij aliis obiectis, quibus non præferat etiam ſalutem hominis, quam etiam præfert virtualiter ipſi medio, vt dixi. *Soluitur.*

79. *Prima difficultatis ſolutio.* His poſitis, ad primam difficultatem ſuprà poſitam Reſpondeo, in iis caſibus non amari motiuum illud temperantiæ, iuſtitiæ, vel miſericordiæ omnino, & plenè,* ſed moderatè; vult enim homo bonum temperantiæ, non omnino, ſed aliquale illius virtutis bonum, vult item bonum iuſtitiæ, non totale, ſed ex parte; ſcilicet, quatenus impedit homicidia, vult denique bonum miſericordiæ, non omnino, ſed ex aliqua parte, & ad hoc aſſumit medium proportionatum, ſcilicet, eleemoſynam dandam vni pauperi. Mirum ergo non eſt, quod non velit etiam virtualiter alia obiecta temperantiæ, iuſtitiæ, vel miſericordiæ, quia ea neceſſaria non ſunt ad finem, quem ſibi ſtatuit cum illa mediocritate conſequendum. At verò contritio oritur non ex quocunque motiuo, ſed ex Deo ſuper omnia dilecto omnino efficaciter, & firmiſſima adhæſione: ad hoc autem non ſolum requiritur vitare vnum, vel aliud peccatum, ſed omnia prorſus: ergo qui eo modo vult finem debet virtualiter velle omnia media neceſſaria ad eum finem, & per conſequens virtualiter deteſtatur omnia peccata. Quod idem dicendum eſt de deteſtatione perfecta alicuius peccati ex motiuo pœnitentiæ, religionis &c. cùm enim deteſtetur motiuum, hoc eſt, offenſam, irreuerentiam, &c. ſummâ deteſtatione, non poteſt non deteſtari virtualiter omnia peccata, quæ cum illa ſumma deteſtatione motiui opponuntur. Fateor ergo, poſſe dari deteſtationem peccati ex dilectione aliqua Dei, vel ex deteſtatione offenſæ Dei, adeò imperfectam, vt non ſit virtualiter deteſtatio omnium, ſed tamen illa non habebit modum tendendi in motiuum, quem habet charitas, vel pœnitentia perfecta, ſcilicet, amando Deum ſuper omnia, vel fugiendo eius offenſam etiam ſuper omnia, ſed alio inferiori modo, qui ſufficiat ad fugiendam aliquam Dei offenſam, vel præſtandum aliquod Dei obſequium non tamen ad omnia: ſicut etiam contingit, nos amare

aliquem

aliquem hominem, & ex eiuſmodi amore velle ei aliquod bonum; non tamen eſſe paratos ad moriendum pro ipſo; quia ille amor non eſt ſummus, ſed ignobilior, & inferior. Sic etiam contingere poteſt, peccatorem, etiam dum eſt in ſtatu peccati, habere aliquem amorem erga Deum, non tamen talem, tantumque, quantus ſat eſt ad vitanda omnia peccata, & ad moriendum pro ipſo, ſi neceſſe ſit. Ceterùm, quando deteſtatio procedit ex ſummo Dei amore, non poteſt non eſſe virtualis deteſtatio omnium peccatorum.

80. Ex hac etiam doctrina conſtat, quid dicendum ſit ad ſecundam difficultatem de peccatis venialibus: nam licèt poſſit eſſe perfecta deteſtatio mortalium ſine venialibus: non tamen vnius mortalis ſine alio. Ratio diſcriminis conſtat ex dictis, quia actus perfectus charitatis, vel pœnitentiæ ita diligit Deum, vel pacem Dei ſuper omnia, vt eo ipſo præferat diuinam amicitiam, vel pacem rebus omnibus; quare eo ipſo deteſtatur virtualiter ea omnia, quæ poſſunt tollere amicitiam, vel pacem cum Deo, qualia ſunt omnia peccata mortalia; non verò venialia, hæc enim non deſtruunt amicitiam, vel pacem cum Deo: non ergo opponuntur cum illa perfecta deteſtatione: opponerentur quidem cum alia perfectiori deteſtatione, quæ poſſet oriri ex deſiderio non diſplicendi Deo, vel non offendendi eum etiam leuiter: ceterùm cum deſiderio non offendendi, vel non diſplicendi ei grauiter, quod ſufficit ad perfectum actum charitatis, vel pœnitentiæ, non opponuntur.

81. *An poſſimus deteſtari vnum veniale ſine aliis?*

Si verò comparatio fiat loquendo de ipſis venialibus inter ſe: an deteſtando vnum debeamus deteſtari alia? diſtinguendum eſt, nam vel deteſtamur hoc veniale propter peculiarem eius turpitudinem, v. g. quia mendacium eſt; & tunc certum eſt, non deteſtari nos etiam virtualiter gulam, vel aliud veniale: vel deteſtamur illud, quia offenſa Dei vtcumque eſt, etiam leuis; & tunc intelligimur virtualiter deteſtari omnia, cùm omnia ſint offenſæ Dei: vel denique deteſtor hoc veniale, non præcisè, quia offenſa Dei eſt; ſed quia intra ordinem offenſæ leuis habet tantam grauitatem, verbi gratia, quia mendacium ex deliberatione eſt grauior offenſa, quàm ex inaduertentia: & tunc eo ipſo intelligor virtualiter deteſtari alia venialia, quæ attingunt illum gradum offenſæ, quē in hoc veniali deteſtor, non verò alia venialia, quæ illum gradum non attingunt: quæ omnia ex ſupradictis manifeſtè ſequuntur, vt conſideranti patebit: & à fortiori conſtat, eum, qui deteſtatur veniale quia eſt offenſa Dei, vel quia habet talem gradum offenſæ, deteſtari multò magis virtualiter omnia mortalia, quæ illum gradum offenſæ excedunt; quia hæc magis opponuntur cum motiuo formali illius deſiderij, quo volumus amicitiam, vel pacem cum Deo ſeruare non ſolum integram, ſed ſine turbatione, aut næuo.

82. *An etiam vnum mortale ſine aliis?*

Petes, an poſſit ſimiliter eſſe deteſtatio vnius peccati mortalis, non præcisè, quia offenſa grauis Dei eſt, ſed quia habet tantam grauitatē, ſeu quia eſt grauiſſima offenſa: ſi enim poteſt eſſe hæc deteſtatio, videtur cōſequenter de ea dicendum non eſſe virtualiter deteſtationem omnium mortalium. Reſpondeo, non videri negandum, quod poſſit eſſe eiuſmodi deteſtatio, & per conſequens, illam non deteſtari virtualiter omnia peccata mortalia, ſed ea duntaxat, quæ illum grauitatis gradum attingunt, vel excedunt. Sed tamen ille actus, quicumque ille ſit, non videtur procedere ex perfecto charitatis motiuo, ſcilicet, ex dilectione Dei ſuper omnia, ſi enim Deum ſuper omnia diligeret, deteſtaretur non ſolùm grauiſſimam, ſed omnem Dei grauem offenſam, qua eius amicitia diſſoluitur: non ergo oritur ex ſummo Dei amore, ſed ex alio inferiori. Vnde conſequenter dicendum videtur, neque illum eſſe perfectum actum pœnitentiæ; nam motiuum perfectum pœnitentiæ, vt vidimus, eſt pax cum Deo volita ſuper omnia; ille autem actus non vult pacem Dei ſuper omnia, nec omnino, ſed ſolùm vult, ne turbetur illa pax per offenſam grauiſſimam, non curando quod turbetur per offenſam grauem: non ergo attingit perfectionem virtutis pœnitentiæ in ſuo modo tendendi. An verò contritio debeat eſſe de ſingulis peccatis explicitè recogitatis, ſaltem per ſe loquendo, vel ex præcepto? dicemus ſectione ſequenti.

SECTIO VII.

Qualis debeat eſſe contrio quoad intenſionem, & alias circumſtantias? Vbi, an ſufficiat ſine dilectione, & propoſito?

DE tribus circumſtantiis poteſt in primis dubitari. De intenſione, de duratione, & de recogitatione præcedenti omnium peccatorum in particulari de quibus homo debet conteri. Quod attinet ad primum, prima ſententia fuit requiri ad contritionem dolorem ſummè intenſum. Hæc tribuitur Adriano in *4. quæſt. 2. de pœnitentia.* Fundamentum eſt, quia peccator debet dolere ſuper omnia, ergo ſummo dolore: item, quia talis dolor exigitur in Scriptura, & Patribus; Deuteronom. 4. *Cum quæſieris Dominum Deum tuum, inuenies eum, ſi tamen toto corde quæſieris, & totà tribulatione animæ tuæ,* Michææ cap. 4. *Dole, & ſatage filia Sion, quaſi parturiens:* Iſaiæ 38. & 59. Ieremiæ 31. Ioel. 2. & alibi. 83.

Deuter. 4. Michææ 4.

84. *Non requiritur ſumma intenſio ad contritionem.*

Hæc ſententia communiter reiicitur; & meritò, quia redderet difficillimam, & quaſi impoſſibilem contritionem: nam vel loquitur de ſumma intenſione ſimpliciter poſſibili: & hæc non poteſt deſignari; quia nulla eſt intenſio, qua non poſſit eſſe maior vel loquitur de ſumma intenſione poſſibili hîc, & nunc ex vi huius auxilij, quo ille homo præuenitur, & hoc etiam eſt abſurdum, quia ſæpè contingit, vnum præueniri minori auxilio, quàm alium; quare, ſi ille primus eliceret contritionem remiſſam vt duo iuxta quantitatem ſui auxilij, iuſtificaretur; hic verò ſecundus, licèt eliceret contritionem intenſam vt octo, non iuſtificaretur, quia poterat elicere, vt nouem; quod tamen videtur incredibile, præſertim ſi hic ſecundus pauciora & leuiora habebat peccata. Ratio autem à priori eſt, quod contritio etiam minùs intenſa eſt dolor ſuper omnia; non quidem intenſiuè, ſed appreciatiuè; ergo quando etiam exigitur dolor ſuper omnia, non exigitur dolor ſummè intenſus, ſed ſummus appreciatiuè: imò ſi non eſſet appreciatiuè ſummus, quantumcumque eſſet ſummè intenſus, non ſufficeret: non ergo attenditur ex neceſſitate ad intenſionem, ſed ad perfectionem ſubſtantialem doloris.

Dices debet peccator facere quantum ex ſe poteſt, vt ſatisfaciat: ergo debet habere ſummam contritionem, quam poteſt. Reſpondeo, ſi hoc argumentum valeret; probaret etiam debere peccatorem ſatisfacere Deo omnibus modis, quibus poſſet; 85.

Obiicium.

Digitized by Google

poſſet, ſcilicet, precibus, ieiuniis, eleemoſynis, &c. vt faceret, quantum ex ſe poſſet: quod tamen, licèt vtile ſit, non eſt neceſſarium. Deus enim requirit à peccatore ex neceſſitate ſummam ſatisfactionem ſolùm in ſpecie non in indiuiduo: quia illud primum poterat homo facilè præſtare; hoc ſecundum nonniſi difficillimè, & ferè impoſſibiliter. Ex quo intelliges obiter, quo ſenſu aliqui antiqui Doctores exigant dolorem ſummum intenſiue: non enim loquuntur de intenſione prout in phyſicis ſumitur pro additione gradus ad gradum eiuſdem qualitatis, de qua nunc loquimur, ſed prout dicit perfectionem eſſentialem doloris; ſicut dicere ſolemus, Angelum eſſe intenſiuè perfectiorem, quàm omnia animalia: quo ſenſu etiam ille dolor eſt intenſiuè perfectior, quando eſt ſuper omnia appretiatiuè.

86. Aliqui tamen voluerunt, dolorem contritionis debere ſaltem excedere in intenſione alios actus, quos idem homo habet circa alia obiecta. Ita Petrus de Soto *lectione 14. & 15. de Pœnitentia*. Alij ſolent afferri, ſed ij ſolùm loquuntur de dolore intenſiuè maiori ſecundùm appretiationem vt dixi. Poteſt tamen hæc ſententia confir-

Cyprian. mari ex Cypriano *tract. de lapſis*; vbi ait: *Quam magna deliquimus, tam granditer defleamus, pœnitentia crimine minor non ſit.* & ex Ambroſio

Ambroſ. *ad Virginem lapſam* Cap. 18. *Fortiùs eſt dolendum, quia fortius eſt peccatum*; ergo exiſtimant ij Patres, dolorem debere eſſe eò intenſiorem, quò fuit intenſior affectus ad peccatum, vt ſcilicet dolor ſit ſuper omnia.

87. Cuiuſcumque ſit hæc ſententia, impugnatur facilè ex dictis: quia illa regula eſſet multis fallaciis, & periculis expoſita: nam contingeret aliquando, vnum peccatorem habuiſſe actum intenſiorem circa aliquod obiectum, quàm alium; & per conſequens deberet poſtea habere contritionem intenſiorem, vt iuſtificaretur, quàm alius; quod eſt abſurdum, præſertim cùm potuiſſet contingere, ſuum peccatum fuiſſe ſimpliciter leuius, quia affectus intenſior non ſemper eſt grauius peccatum; poteſt enim alius affectus creſcere ex malitia obiecti. Item, quando petitur dilectio Dei ſuper omnia ex præcepto charitatis, non requiritur eſſe intenſiorem amore aliorum obiectorum, quæ ille homo amat: nam eodem amore amat Deum, & homines propter Deum, & per conſequens eadem intenſione, ſed tamen plus amat Deum, exceſſu, ſcilicet, appretiatiuo: ergo de eodem exceſſu debet intelligi dolor ſuper omnia. Denique quæ contra primam ſententiam dicta ſunt, applicari poſſunt contra hanc ſecundam, & vtraque etiam reiicitur ex verbis Chryſoſtomi epi-

Chryſoſt. ſtol. 5. vbi dicit, *Deum quantulamcunque, & quamlibet breui tempore geſtam pœnitentiam non reſpuere, nec pati etiam exigua pœnitentia amitti mercedem.* Non negamus, expedire vt peccator conetur ſumma intenſione dolere, tum vt certior ſit pœnitentia, tum vt plenius ſatisfaciat non ſolùm pro culpa, ſed etiam pro pœna: in quo ſenſu debent accipi Patres, qui ſummum dolorem exigunt. Nec aliud etiam probant loca ſacræ Scripturæ, ibi enim mouemur ad id, quod melius eſt; ne fortè dum minus volumus, non habeamus etiam quod ſufficit.

88. Hinc infertur primò, quid dicendum ſit de

Quid de duratione? duratione requiſita ad contritionem; nam licet aliqui, quos refert Suarez *diſputat. 4. ſect.* 5. exigant durationem contritionis per aliquod tempus, vt acceptetur à Deo: contraria tamen ſententia eſt communis, & certa; quia colligitur ex ſacra Scriptura, & Patribus, quos referam *ſectione ſequenti*: & ratio eſt clara, quia contritio eſt vltima diſpoſitio ad gratiam, nec vnquam exigitur illa duratio, ſed ſolum quod ſit dolor ſuper omnia; ergo ſicut poteſt homo diligere Deum ſuper omnia in primo inſtanti (ſi datur inſtans) vel certè in quolibet breuiſſimo tempore, & probabile eſt, Angelos per dilectionem primi inſtantis ſe diſpoſuiſſe ad gratiam recipiendam: ſic etiam homo poterit perfectè dolere ſuper omnia in primo inſtanti, quo conteritur, & per conſequens diſponetur ſufficienter ad iuſtificationem.

Contra hanc communem doctrinam eſt argumentum, quo vtitur Caietanus, ſi enim non requireretur determinata duratio pro aliquo tempore ad valorem contritionis, quæ mota nobis ſit ignota, & Deo nota: poſſet aliquis certò ſcire, ſe eſſe in ſtatu gratiæ, poſſet enim ſcire, ſe habuiſſe dolorem de peccatis ſuper omnia, & hoc ex eo motiuo, quod peccata diſpliceant Deo: ergo poteſt ſcire, ſe habuiſſe contritionem, quæ infallibiliter affert iuſtificationem ex lege Dei. 89.

Reſpondeo, idem argumentum ſoluendum eſſe in ſententia contraria: poſſet enim homo certò etiam ſcire, illum dolorem duraſſe tamdiu, quamdiu in omni ſententia ſufficit, vt acceptetur à Deo: nemo quippe dicit, debere contritionem durare per annum, vel menſem, vt homo iuſtificetur: incertitudo ergo iuſtificationis, & gratiæ recuperatæ ex multis aliis capitibus prouenire poteſt. Primò, quia neſcimus, an actus doloris fuerit vndequaque bonus abſque admixtione alicuius circunſtantiæ malæ tenentis ſe ex parte actus qui reddat actum malum ſaltem venialiter. Secundò, quia ſæpe putamus, nos diligere Deum ſuper omnia, & fallimur, habemus enim occultum in corde affectum ad aliquid Deo repugnans; ſicut quando Saul dicebat, 1. Regum 15. *Impleui verbum* 1. Reg. 15. *Domini*: cùm tamen ex parte non impleuiſſet; vnde reſpondit ei Samuel, *Et quæ eſt hæc vox gregum, quæ reſonat in auribus meis, & armentorum quam ego audio?* Sic ſæpe non attendimus ad inobedientiam, & affectum aliquem perſeuerantem in corde contrarium legi Diuinæ: Vnde Dauid meritò petebat, vt ab his occultis liberaretur; ſunt enim multa, quæ per ignorantiam culpabilem vel committuntur, vel non dolentur, à quibus ſemper formidare poſſumus. Denique (vt alia omittam) ipſa opinionum multitudo circa ea, quæ ad veram contritionem requiruntur, & multò magis circa requiſita ad iuſtificationem, faciunt, vt licèt poſſit aliquis nonnunquam moraliter iudicare, ſe eſſe in gratia Dei, cuius multa ſigna in ſe ipſo experitur, nemo tamen (ſeclusà reuelatione) id certò ſciat illa certitudine, quam Trident. *ſeſſ. 6. c. 2.* negauit, ſcilicet, certitudine fidei, cui falſum ſubeſſe non poſſit. Videatur Suarez *lib. 9. de gratia, cap. 9. & 10.*

Infertur ſecundò, neque etiam requiri ad valorem contritionis recogitationem explicitam ſingulorum peccatorum in particulari. Hæc eſt contra Canum, Sotum, & Medinam relatos à Suarez *ſection. 6.* nam licèt alij etiam adducantur ad eamdem ſententiam, ij tamen videntur loqui ſolùm de recogitatione in ordine ad con- 90. *An requiratur recogitatio ſpecialis peccatorum?*

E fessionem

feſſionem. Ratio autem eſt,quia ea obligatio non fundatur in aliquo præcepto poſitiuo, vel naturali, nec neceſſaria eſt ad excitandum dolorem de peccatis: nec credibile eſt, Magdalenam, vel alios ſimiles recogitaſſe ita in ſpeciali ſpecies, & numerum peccatorum, priuſquàm iuſtificarentur, ergo ſatis erit ea in communi recogitare ad excitandum dolorem. Per accidens tamen aliquando oportebit ea in ſpecie conſiderari ad remedia apponenda, vel ad reſtituendum, &c.

Adducuntur pro contraria ſententia aliqua ſacræ Scripturæ loca, & Patrum qui ad recogitationem ſpecialem hortantur: ſed quidem inde non fit, eſſe ſimpliciter neceſſariam, ſed valde vtilem, & opportunam.

Chryſoſt. Solus Chryſoſtomus videtur difficilius loqui *homil. 9. ad Habr. circa finem*: his verbis: *ſi quis recognoſcat ſe peccaſſe, & non ad ſingulas ſpecies deſcendat, nunquam ceſſabit.* Sed tamen ibi Chryſoſtomus non negat, illum poſſe iuſtificari; ſolùm negat, perſeueraturum in gratia, quia regulariter oportet, propoſitum deſcendere ad particularia, vt occurrente poſtea occaſione, ſeruetur; quæ regula eſt ſatis communis apud viros ſpirituales. Alias obiectiones leuiores vide apud Suarez *vbi ſupra*, & apud Vaſquez *in præſenti quæſtione 85. articulo 2. dubit. 7.* qui latè eam quæſtionem diſputat.

92. *An ſufficiat deteſtatio ſine dilectione Dei.*

Dubitari ſolet de contritione, an ſufficiat ſine actu amoris, aut propoſito non peccandi? Aliqui dicunt, amorem ſine contritione non ſufficere ad iuſtificationem: Alij è contra, non ſufficere contritionem ſine amore formali. Vtroſque vide apud Suarez *dictâ diſputatione 4. ſect. 2. & diſputatione 9. ſect. 1.* Communior iam ſententia docet, ſufficere quemlibet ex iis actibus, ſi ſeorſim ponatur: licèt aliqui negent, poſſe poni per ſe loquendo amorem ſine deteſtatione, ſi adſit ſufficiens memoria peccati commiſſi, & non dimiſſi. Videatur Suarez *vbi ſupra* & P. Ægidius *in præſenti diſput. 2. dubit. 6.* Nos ſuppoſitis, quæ in ſuperioribus diximus, breuiter reſpondebimus. Diximus enim *diſputatione 2.* deteſtationem eſſe etiam ſimul amorem, idem enim eſt deteſtari peccatum ex motiuo charitatis, ſeu quia malum Dei eſt; ac velle Deo carentiam peccati, licèt quo ad modum tendendi differant ij duo actus: ſicut ij etiam actus, quo volo Petro viſum, vel quo nolo, Petrum eſſe cæcum; nam licèt vnus ſit per modum fugæ, & alius per modum proſequutionis: re tamen vera habent idem obiectum ſaltem virtualiter, vnde fit, actum contritionis, qui ex motiuo charitatis fit, ſemper eſſe actum dilectionis, licèt non ita explicitum, ac ſi tenderet per modum proſequutionis: ſufficit ergo contritio ſine alio actu amoris, quia ipſa ſemper eſt actus amoris.

93. Item diximus diſput. 4. actum contritionis eſſe deteſtationem peccati: ex quo fit poſſe dari actû amoris Dei ſine contritione formali, cùm homo poſſit non recordari tunc alicuius peccati, quod debeat deteſtari: tunc ergo dicendum videtur cum communi, ſufficere illum actum perfectæ dilectionis ad iuſtificationem ſine deteſtatione formali: non quidem eo quod ille amor in voto habeat deteſtationem, & contritionem, (vt aliqui volunt) nam contritio præcisè in voto non ſufficit: alioquin etiam attritio ſufficeret extra ſacramentum, quia in attritione includitur votum contritionis, ſicut aliorum præceptorum: Probatur ergo concluſio aliter, ſcilicet, quia dilectio, licèt non ſit formaliter contritio, eſt tamen virtualiter, & æquiualenter, quod ſufficit.

Perfecta dilectio Dei ſine deteſtatione formali peccati ſufficit ad iuſtificationem: Vnde)

Dices, continentia iſta virtualis non ſufficit, vt poſſit homo iuſtificari: nam etiam in actu imperante continetur virtualiter imperatus, & tamen non habet imperans æqualem bonitatem cum ea, quam haberet imperatus: nam per actum ſpei, vel Religionis, poſſum imperare actum charitatis: qui proculdubio melior eſt, quàm actus ſpei, vel religionis: ergo licèt dilectio contineat virtualiter contritionem, non ideo habebit honeſtatem æquiualentem, vt diſponat ad iuſtificationem. Reſpondeo, aliud eſſe contineri vnum actum in alio, vt in cauſa, vel applicante, ſicut actus imperatus continetur in imperante: aliud verò contineri vt in voluntate æquiualenti: primò modo non ſufficit illa continentia; quia actus imperatus habet aliud motiuum excellentius, cuius perfectionem non attingit ſæpè actus imperans. At verò ſecunda continentia ſufficit, quia verè vterque actus habet idem motiuum, & tendit ad idem obiectum, licèt vnus magis explicitè, quàm alius: nam dilectio, verbi gratiâ, Dei ſuper omnia, ſi perfecta eſt, eo ipſo præfert Deum rebus omnibus, atque adeo implicitè vult omnia poſthabere, ne Deum offendat: contritio verò ex eodem motiuo dolet, quod per peccatum creatura fuerit Deo antepoſita: continetur ergo vnus actus æquiualenter in alio, quia quo ad effectum idem vult dilectio, quod contritio: & per conſequens æquè diſponit ad iuſtificationem. Et hoc pacto concordantur facilè ſacræ Scripturæ, & Patrum loca, quæ nunc exigunt actum contritionis ad iuſtificationem, nunc autem pollicentur veniam peccatorum omnibus, qui habent veram dilectionem: quæ loca poteris videre apud Suarez *dicta ſectione prima*: qui tamen videtur ſolùm admittere *numero 11.* iuſtificationem abſque actu doloris quando contingit obliuio, vel inconſideratio naturalis, & inculpabilis peccatorum: tunc enim poterit dari dilectio perfecta Dei abſque dolore peccatorum: ſecus quando homo aduertit ad ſua peccata: tunc enim elici debet actus etiam doloris. *Nam per ſe* (inquit) *loquendo, hoc eſt medium neceſſarium ad illum effectum: ergo quando poteſt commodè adhiberi, non dabitur effectus ſine tali medio. At verò, quando homo cogitat actu de ſuis peccatis, poteſt facilè adhibere remedium pœnitentiæ, & non legitimè excuſabitur exercendo ſolum actum amoris, quia amor non impedit peccatorum deteſtationem ſi actu cogitantur: imò ita mouet ad illam, vt vix homo poſſit continere dolorem, ſi verè amat, etiam ſi velit: maximè quando intelligit, peccata nondum fuiſſe remiſſa.* Suares.

Hoc tamen in rigore loquendo, non videtur vniuerſaliter verum: quia ſicut interueniente obliuione, vel inaduertentiâ peccatorum, poteſt eſſe dilectio ſine pœnitentia formali, eò quòd non aduertitur neceſſitas pœnitentiæ ad finem dilectionis: ita quando adeſt memoria peccatorum, poterit id contingere; quia non apparet etiam tunc neceſſitas pœnitentiam tunc habendi ad finem charitatis, imò nec ad ſalutem: non enim eſt illud vltimum inſtans vitæ, vel articulus mortis, in quo vrgeat præceptum procurandi iuſtificationem: non apparet ergo neceſſitas habendi pœnitentiam, etiamſi diligat homo Deum 95.

actu,

actu, & deſideret efficaciter ſuam ſalutem: hi enim actus ſolùm inferunt neceſſariò electionem medij neceſſarij ad ſuos fines: non eſt autem medium neceſſarium ad ſalutem, vel ad finem charitatis, dolere nunc de peccatis: alioquin vrgeret præceptum pœnitentiæ pro hoc inſtanti, quod eſt contra id, quod ſupponimus: ergo poteſt ſtare dilectio Dei & memoria peccatorum & non elicere tunc actum formalem pœnitentiæ, ſed ad ſummum habere propoſitum eliciendi eum debito tempore. Vnde ipſemet Suarez paulò inferiùs *n.12.* addit, neceſſariam illam connexionem doloris cum dilectione Dei non eſſe, niſi quando adeſt memoria practica peccatorum: hoc eſt,
Suarez. *vt occurrant memoriæ tanquam deteſtanda, & delenda.* Quibus verbis, ſi velit ſignificare, tunc oriri neceſſariò deteſtationem peccati ex dilectione Dei, quando cognoſcitur ipſa deteſtatio neceſſaria tunc ex præcepto; veriſſimum eſt: quia dilectio Dei continet implicitè voluntatem obſeruandi omnia Dei præcepta: ſi verò velit etiam, neceſſariò oriri deteſtationem, quando cognoſcitur deteſtatio neceſſaria ad deleoda peccata, licèt non obliget prò nunc, ſicut nec eſt pro nunc obligatio procurandi iuſtificationem, in hoc ſenſu non videtur verum, vt diximus.

96. Nec obſtat ratio, quà probat ibi hanc neceſſariam connexionem ex eo, quod dilectio Dei contineat formaliter, vel virtute voluntatem efficacem expellendi culpam: cùm ergo proponatur vt medium neceſſarium ad eum finem deteſtatio peccati; non poterit hæc non ſequi. Hoc inquam non obſtat: quia vel ſermo eſt de expulſione culpæ actualis: & huius proculdubio habet dilectio Dei efficax odium ſaltem virtute, & continet voluntatem expellendi illam: ad hoc tamen non eſt medium neceſſarium dolor de præteritis: nam ſicut dilectio actualis Dei eſt omnino impoſſibilis cum peccato mortali, ſic eadem dilectio actualis ſe ſola expellit ſufficienter peccatum actuale mortale: vel ſermo eſt de expulſione culpæ habitualis: & tunc negamus, dilectionem Dei continere voluntatem efficacem expellendi eam nunc, ſed ſolum expellendi eam debito tempore: dilectio enim Dei per ſe ſolùm tendit ad coniungendum amantem ex parte ſua ſtatim cum Deo, non verò vt amatus coniungat ſe, & redamet amantem; imò poſſet aliquis ex amore deſiderare odio haberi ab amato, ſi id bonum, & melius iudicaret ipſi amato eſſe: verus enim amor non quærit quod ſuum eſt, ſed quod bonum eſt amato: non ergo eſt neceſſe, quod dilectio Dei ſit voluntas efficax delendi ſtatim culpam habitualem: hoc enim non eſt amare, ſed velle amari à Deo: ſufficit ergo, quod velit efficaciter delere peccatum habituale, quando id neceſſarium ſit ad obediendum Deo, vel non committendum nouum peccatum. Cum hoc tamen ſtat, quod communiter ex dilectione actuali Dei, & memoria peccatorum oriatur ſtatim pœnitentia, & dolor de illis: non quia apprehendantur ij actus neceſſarij ad expulſionem peccati habitualis, ſed quia ex amore alicuius obiecti ſtatim oritur odium contrarij; ſic enim ex amore Petri, ſi audio eum ægrotaſſe, maximè ex ea culpa, oritur ſtatim diſplicentia & morbi, & meæ culpæ, licèt vtrumque tranſierit: hæc tamen connexio non eſt adeo neceſſaria, vt non poſſit vnquam impediri: amor enim efficax ſolum videtur afferre neceſſariò voluntatem eorum, quæ adhiberi oportet à me in bonum neceſſarium illius, quem amo, & ad conſeruãdam coniunctionem affectiuam cum illo.

Denique quod attinet ad actum propoſiti; Theologi communiter requirunt, illum eſſe explicitum, & formalem propter verba Tridentini *ſeſſ.* 97. *An requiratur propoſitum?* Trident.
14. cap. 4. vbi dicitur, *contritionem eſſe deteſtationem cum propoſito*: & Florentini in decreto Eugenij, vbi dicitur, ad contritionem pertinere dolorem de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero, & propter multa loca ſacræ Scripturæ, & Patrum, quibus hoc propoſitum exigitur. Hanc communem ſententiam temperat Suarez *ſect. 3* vt procedat *per ſe loquendo*: per accidens tamen dicit, ſufficere propoſitum virtuale, quod includitur in deteſtatione peccati commiſſi propter motiuum vniuerſale: nam qui dolet de commiſſis propter Deum, virtualiter vult ea iterum non cõmittere: quod eodem modo probatur, quo deteſtationem virtualiter incluſam in amore ſufficere: vide Suarez *vbi ſupra.* res enim eſt facilis, nec indiget longiori diſputatione.

SECTIO VIII.

Vtrùm contritio perfecta habeat ſemper coniunctam remiſſionem peccati, etiam ante receptionem actualem ſacramenti?

PRopono hanc quæſtionem ſub his terminis, 98.
ſub quibus eam propoſuit Franciſcus Syluius *Quatuor placita Franciſci Syluij.*
Theologus Duacenſis *in quæſtionem 5. ſupplementi S. Thomæ art. primo* vbi quatuor docet. Primum non ſemper imò nec frequenter, vel ordinariè contritionem habere coniunctam remiſſionem peccatorum antequam recipiatur ſacramentum, licèt ſit cum dilectione Dei perfecta, & ſuper omnia coniuncta, ſed aliquando ſolùm id contingere. Secundò docet, contritionem diſponere certò ad iuſtificationem, quatenus qui contritus eſt, licèt non ſtatim iuſtificetur, iuſtificabitur tamen ante mortem intuitu illius contritionis, ſi non apponat interim obicem noui peccati. Tertiò dicit, aliquando etiam extra mortem, haberi remiſſionem peccati intuitu contritionis ante ſuſceptionem ſacramenti; ſcilicet, cùm quis non niſi difficillimè poteſt adire ſacerdotem, ſiue quia habitat inter infideles, ſiue quia tenetur in vinculis, aut ſimili impedimento prohibetur. Quartò dicit, aliquando etiam id contingere extra talem neceſſitatem, quando, ſcilicet, contritio eſſet vehementiſſima, acris, & coniuncta magnæ dilectioni Dei; hoc tamen non ex infallibili lege Dei: quia non omnibus etiam, qui habent eiuſmodi contritionem, dabitur ſtatim remiſſio peccati, ſed aliquibus, quibus Deus voluerit. Hæc eſt ſententia huius Doctoris, quam latè probat nonnullis fundamentis, quæ poſtea referam, & diſſoluam.

Hæc doctrina communiter ab omnibus Theologis indubitanter reiicitur; accedere enim videtur ad ſententiam Michaelis Baij, cuius doctrina à duobus Pontificibus Pio V. & Gregorio XIII. reprobata fuit. Pro quo ſciendum eſt, inter alias propoſitiones Michaelis Baij, quas prædicti Pontifices prohibuerunt, contineri iſtam: *Charitas perfecta, & ſincera, quæ eſt ex corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta, tam in cathecumenis, quàm in pœnitentibus, poteſt eſſe ſine* 99. *Reiicienda.* *Propoſitiones aliquæ Michaelis Baij reprobatæ.*

remiſſione peccatorum: quæ eſt 31. propoſitio in bulla Gregorij XIII. Item 32. eſt huiuſmodi; *Charitas illa, quæ eſt plenitudo legis, non eſt ſemper coniuncta cum remiſſione peccatorum.* Item 70. *Homo exiſtens in peccato mortali, ſiue in reatu æternæ damnationis poteſt habere veram charitatem, & charitas etiam perfecta poteſt conſiſtere cum reatu æternæ damnationis.* Denique 71. eſt huiuſmodi: *Per contritionem etiam cum charitate perfecta, & cum voto ſuſcipiendi ſacramentum coniuncta non remittitur crimen extra caſum neceſſitatis, aut martyrij ſine actuali ſuſceptione ſacramentorum.* Has propoſitiones, & alias ſimiles prohibuit Pontifex; quam tamen cenſuram, vt fugiat hic Auctor dicit in iis ſermonem eſſe de charitate habituali, quam Pontifex dicit non poſſe ſtare ſine remiſſione peccati, ſi verò loqui de dilectione actuali, quam dicit non afferre remiſſionem peccati ante actualem ſuſceptionem ſacramenti. Oportebit ergo contra ipſum probare in primis, in iis agi etiam de charitate actuali: deinde idem fuiſſe fundamentum ad prohibendam doctrinam de coniunctione charitatis actualis cum peccato, ac doctrinam de coniunctiune charitatis habitualis; quare eſto, non ageretur tunc de actuali, ex iiſdem tamen principiis debet reiici, qui dicit, dilectionem actualem perfectiſſimam Dei eſſe cum peccato.

Effugium Syluij de charitate actuali occluditur.

100. Prima pars probatur, ſi attendamus ſincerè ad verba primæ propoſitionis, quæ omnia ſunt verba Auguſtini de natura, & gratia *capite vltimo*, cùm enim *cap. 42.* dixiſſet: *charitas veriſſima, pleniſſima, perfectiſſima iuſtitia eſt* (ſcilicet diſpoſitiuè, ſed per connexionem infallibilem cum iuſtitia) ſubdit *capite vltimo: charitas inchoata, inchoata iuſtitia eſt, charitas prouecta, prouecta iuſtitia eſt; charitas magna iuſtitia eſt*: quid autem intelligat nomine, *charitatis*, explicat ipſe his verbis, ex quibus deſumpta fuit prædicta propoſitio: *charitas de corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta, quæ tunc maximè eſt in hac vita, quando pro ipſa contemnitur vita.* Vides, iiſdem verbis ab Auguſtino agi de charitate actuali, non enim eſt habitus, ſed actus, quo quis vult ſubire mortem pro Deo: item non eſt habitus, ſed actus, qui eſt *de corde puro* hoc eſt, de affectu, *& de conſcientia bona, & fide non ficta*: hoc eſt, procedit ex cognitione fidei; ex qua certè non procedit habitus, ſed actus dilectionis Dei. Cùm ergo propoſitio illa habeat eaſdem Auguſtini voces, imò ideo prohibita ſit, quia ſub iiſdem vocibus contradicebat Auguſtino: Auguſtinus autem loquatur de dilectione actuali, apud quem nunquam de habitu charitatis mentionem inuenies, ſed de actibus, conſequens eſt, vt coniunctio etiam dilectionis actualis perfectæ cum peccato prohibita ſit à Pontifice.

Stabilitur Pontificum cenſura. 1. de charitate actuali.

Auguſt.

101. Probatur ſecundò eadem pars ex propoſitione illa 32. vbi agitur de charitate illa, *quæ eſt plenitudo legis*: quæ verba deſumpta ſunt ex Paulo *ad Roman.* 13. vbi dubitari non poteſt loqui de actu, cùm dicat *plenitudo legis eſt dilectio*: nam *dilectionis* nomen non poteſt habitui competere, nec fuiſſet etiam ad mentem Pauli, qui ex dilectione actuali arguebat obſeruantiam totius legis, eo quod qui diligit proximum, vult præſtare quidquid ex lege ei debet: & quidem certum eſt, habitum non eſſe plenitudinem, ſeu obſeruantiam plenam legis; lex enim non præcipit habitus, ſed actus: cùm ergo propoſitio, illa loquatur ſub iiſdem terminis de charitate, quæ eſt plenitudo legis; & de hac dicat, non ſemper coniungi cum remiſſione peccatorum: conſequens eſt, cenſuram Pontificis non ſolum de charitate habituali, ſed de dilectione actuali debere intelligi.

102. Ex quo etiam fit, eodem modo ſermonem eſſe de charitate actuali cùm poſtea damnatur, quod *per contritionem cum charitate perfecta, & voto ſuſcipiendi ſacramentum, non remittitur crimen ante realem ſuſceptionem ſacramenti*: loquitur enim de charitate in eodem ſenſu, in quo antea; ſcilicet de illa, quæ eſt plenitudo legis, quæ eſt de corde puro, & conſcientia bona, &c. in quo etiam ſenſu loquitur Tridentinum *ſeſſ. 14. c. 4.* dum dicit, *contritionem charitate perfectam hominem Deo reconciliare* ante actualem ſacramenti ſuſceptionem quod ampliùs ex dicendis conſtabit.

Trident.

103. Probemus ergo ſecundam partem, ſcilicet, non minus, ſed fortè maius fundamentum fuiſſe ad docendum hoc de dilectione, ſeu charitate actuali perfecta, quàm de habituali: quod facilè conſtabit, ſi breuiter inſinuentur ſcripturæ, & Patrum loca, quibus hæc infallibilis connexio charitatis, & remiſſionis peccati oſtenditur & propter quæ hæc veritas in Tridentino, & apud prædictos Pōtifices declaratur: nam ea omnia loca clariùs, & certiùs probant de charitate actuali, quàm de habituali. Ioan. 14. *ſi quis diligit me, mandata mea ſeruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus & manſionem apud eum faciemus.* &c. Ad Coloſſ. 1. charitas dicitur *vinculum perfectionis.* Prouerb. 10. & 1. Petr. 4. *charitas operit multitudinem peccatorum.* 1. Ioann. 4. *omnis, qui diligit, ex Deo natus eſt*, non dixit, *ex Deo naſcetur*, ſed, *ex Deo natus eſt* iam de præſenti: & alia ſimilia, vbi, ſermonem eſſe præcipuè de actu, conſtat ex verbis ipſis, & quia ibi ſacra Scriptura ad actum nos hortatur, non ad habitum, & ideo ipſius actus excellentiam declarat, quod ſcilicet perpetuum, ac certum ſit indicium ſanctitatis. Prouerb. 8. *Ego diligentes me diligo*: non dixit *diligam*, ſed, *diligo* de præſenti, quia vt dixit Bernardus epiſt. 170. *nemo ſe amari diffidat, ſi iam amat, neque enim redamare pigebit eum. qui nos amauit necdum amantes.* Eodem modo loquitur *ſermon. 83. in Cantica* explicans illud Pauli ad Epheſ. 5. *ambulate in dilectione: talis* (inquit) *conformitas maritat animam verbo, cùm videlicet ſimilis eſt per naturam, ſimilem nihilominus ipſi ſe exhibet per voluntatem diligens ſicut dilecta: ergo ſi perfectè diligit; nupſit*, &c. Non potuit clariùs de dilectione actuali loqui, & de eius effectu non futuro, ſed præſenti. Sed adhuc aliud habemus æquè clarum teſtimonium eiuſdem Bernardi libro de modo benè viuendi *ſermone 3. de timore Dei* poſt medium in hæc verba: *Ideo intrat timor vt introducat charitatem; ſed poſtquam intrat charitas, foras mittit timorem. Timor iſte ſanctus eſt, qui introducit in mentem hominum perfectam charitatem, perfecta enim charitas perfecta eſt ſanctitas.* Loqui autem Bernardum de charitate actuali, conſtat, quia ſi de habitibus eſſet ſermo, non diceret timorem expelli per charitatem; cùm certum ſit, habitum timoris non expelli per habitum charitatis: imò ipſe Bernardus ſe explicuit, præmiſerat enim pro argumento ſermonis: *Nulla res nos ſic ab omni peccato cuſtodit immunes, ſicut timor inferni,*

2. de charitate habituali.

Ioann. 14.

Coloſſ. 1.

1. Petr. 4.

1. Ioann. 4.

Prouerb. 8.

Bernard.

Idem.

104.

amor &

& amor Dei; timor, & amor non ſunt habitus
ſed actus, & poſtea de ſingulis ſeorſim tractat;
plane de timore actuali, & de amore actuali, de
quibus præfatus fuerat. Auguſtinus eodem mo-
105. do paſſim loquitur: ſufficit vnus vel alter locus
ex tract. 5. in Epiſtol. Ioan. tom. 9. vbi ſic ait:
Auguſt. *ſi quis in corde ſuo inuenerit charitatem ſecurus ſit,*
quia tranſiit de morte ad vitam, iam in dextera eſt.
Certè de charitate habituali non diceret, *ſi quis*
eam in corde ſuo inuenerit: quia habitum non ex-
perimur, niſi per actus, loquitur ergo de dile-
ctione actuali, quam qui habet; *tranſiit*, non di-
xit, *tranſibit*, ſed *tranſiit* iam de morte ad vitam.
Item ex tract. 9. circa illa verba, *nos diligimus,*
quia prior ipſe nos dilexit: vbi ſic ait: vnde dili-
geremus, niſi prior ille dilexiſſet nos? diligendo
amici facti ſumus, &c. & poſtea ſubdit: *anima*
Idem. *noſtra fæda eſt per iniquitatem, amando Deum*
pulchra efficitur: & poſt pauca: *quomodo erimus*
pulchri? amando eum, qui ſemper eſt pulcher,
quantum in te creſcit amor, tantum creſcit pul-
chritudo. Chryſoſtomus homil. 7. in 2. ad Timo-
Chryſoſt. theum: *ſicut ignis vbi ſyluam occupauerit, omnia*
purgare conſueuit, ita charitatis feruor, quocum-
106. *que inciderit, omnia permit.* Eodem modo lo-
quuntur Hieron. *epiſt.* 27. Gregor. *homil.* 33. *in*
Euang. S. Ephrem *in lib. de die iudicij c.* 5. & alij
multi quos refert P. Vaſquez *tom. 2. in 1.2. diſp.*
201. *cap.* 5. qui licet eos afferat ad probandum,
actum contritionis eſſe formam de ſe iuſtifican-
tem, quod non probant; ſed tamen omnino pro-
bant, eſſe ſaltem de facto diſpoſitionem inſepa-
rabilem à iuſtitia, & ſanctitate, quibus addi poteſt
Auguſtinus iterum *lib. 2 contra Creſconium c.* 12. *&*
14 *de ciuitate c. vltimo*, & alij, quos cõtra Michae-
lem Baium affert Cardin. Bellarminus *lib. 2. de*
pœnit. c. 13. *tom* 2 Ex quibus omnibus clare con-
ſtat, non habuiſſe Pontifices clarius fundamen-
tum in ſacra Scriptura, & Patribus ad definien-
dam coniunctionem infallibilem charitatis ha-
bitualis cum remiſſione peccatorum, quàm cha-
ritatis actualis: nam ea omnia teſtimonia, vbi
ſanctitas coniungitur cum charitate, clariùs lo-
quuntur de dilectione actuali, & vt bene obſer-
uauerunt Canus, & Sotus apud Vaſquez vbi ſu-
pra; rarò apud antiquos Patres de habitibus ſer-
mo erat, ſed de actibus, quorum præſtantiam,
& excellentiam probare volebant: quare ea om-
nia teſtimonia clariùs probant contra Syluium,
non coniungi vnquam dilectionem Dei perfe-
ctam cum ſtatu damnationis, & peccati.

107. Reſpondet ipſe, contritionem, & dilectio-
nem apud ſanctos Patres diſponere ad ſanctita-
tem; non quia illam ſemper ſecum afferat de
præſenti; ſed quia eam ſemper infallibiliter af-
fert ſaltem de futuro: dabit enim Deus aliquan-
dò poſtea veniam homini iam contrito, vel in
ſuſceptione ſacramenti, vel antea ſi vrgeat ne-
ceſſitas. Hæc ſolutio iam ſatis impugnata eſt
ex adductis teſtimoniis ſacræ Scripturæ, & Pa-
trum, ex quibus vidimus, non magis poſſe
probari, ſed forraſſe minùs remiſſionem præ-
ſentem peccatorum cum charitate habituali,
quàm cum actuali: ſed adhuc iterum impu-
gnatur efficaciter; quia Michael Baius non ne-
gabat, etiam contritionem perfectam afferre in-
fallibiliter remiſſionem peccati in futuro, aut
ſaltem hoc ex propoſitionibus illis non conſtat.
Reſpondet Syluius in ſolutione *ad* 16. Baium
dixiſſe, nunquam extra caſum mortis, vel mar-
tyrij remitti peccatum homini contrito ante
ſuſceptionem ſacramenti: ipſum verò Syluium
admittere, id aliquando contingere, licet raro.
Sed contra hoc eſt, Baij doctrinam non ſolùm
damnatam fuiſſe, quod dixerit, nunquam id
contingere; ſed etiam quia dixerit, non ſem-
per ita eſſe: vt conſtat ex propoſitione 31. &
32. vbi ſolùm dicebat; charitatem illam ex
corde puro, & quæ eſt plenitudo legis. &c. poſ-
ſe aliquando eſſe ſine remiſſione peccatorum:
Deinde ratio illam doctrinam prohibendi ſumi-
tur (vt vidimus) ex ſacra Scriptura & Patri-
bus vniuerſaliter loquentibus; ergo tam debe-
bat prohiberi quia diceret, non ſemper contri-
tionem iuſtificare, quàm quia diceret, nunquam
iuſtificare.

Præterea confirmari poteſt ex aliis teſtimo- 108.
niis, quæ non ſolùm vniuerſaliter loquuntur,
ſed omnino promittunt veniam non de futu-
ro, ſed de præſenti. Ad quod ſunt optima ver-
ba illa Ezech. 33. *Iuſtitia iuſti non liberabit eum* Ezechiel 33
in quacunque die peccauerit; & impietas impij
non nocebit ei, in quacumque die conuerſus fuerit
ab impietate ſua: vbi fit comparatio inter iuſtum,
& peccatorem, vt ſicut iuſtus adueniente pec-
cato, ſtatim perdit iuſtitiam, quam habebat; ita
peccator conuerſus ad Deum perfecta conuer-
ſione, ſtatim liberetur à peccato ſuo. Si enim
non ſtatim liberaretur, non eſſet verum dice-
re, quod eâdem die non nocebit ei impietas
ſua: quomodo enim non noceret, ſi adhuc ha-
betur odio à Deo propter peccatum? quomo-
do non nocet, ſi ipſius opera non ſunt fructuo-
ſa, nec meritoria? ſi adhuc eſt ſub poteſtate Dia-
boli? ſi adhuc eſt impius & palmes aridus non
manens in vite?

Ad hoc etiam ponderant communiter Patres 109.
illud Iſai. 30. *cùm ingemueris, tunc ſaluus eris*: *Auctoritates Patrum*
iuxta lectionem 70. hoc enim modo legunt *in Syluium.*
etiam Patres antiqui, & inde probant, veniam Iſai. 30.
non differri poſt gemitum. Faciunt etiam ver-
ba Chryſoſtomi *oratione de B. Philogonio paulò* Chryſoſt.
ante fin. tom. 3. vbi ſic ait: *Ego teſtificor, ac fi-*
deiubeo fore, vt ſi noſtrum quiſque, qui pecca-
tis obnoxij ſumus, recedens à priſtinis malis, ex
animo, veréque promittat Deo, ſe nunquam po-
ſtea ad illa rediturum; nihil aliud Deus requi-
rat ad ſatisfactionem vlteriorem. Sanctus Pacia-
nus Epiſcopus Barchinonenſis ponderat ad hoc
ipſum verba Ezechiel. *cap.* 18. & Iſaiæ *cap.* 55.
nam *Epiſtol.* 3. *ad Sympronianum longè poſt me-*
dium, quæ habetur *tom.* 1. *Bibliotheca Patrum*,
ſic ait: *Attende vniuerſa peccata, quibus Domi-* S. Pacian.
nus comminatur, iam videbis eſſe præſentia: quod
ſi non proderit iuſto in tempore iniquitatis ſua
præterita iuſtitia, non oberit impio in tempore
iuſtitiæ ſua iniquitas derelicta: cùm ſcriptum ſit,
relinquat impius vias ſuas, & vir facinoroſus co-
gitationes ſuas, & conuertatur ad Deum, & mi-
ſericordiam conſequetur. Auguſtinus (vel qui
auctor eſt illius libri) de vera, & falſa pœni-
tentia cap. 17. tom. 4. *Credo quidem illi, qui* Auguſtin.
dixit quacumque hora peccator ingemuerit, &
conuerſus fuerit, vita viuet: dixit conuerſum,
non tantum verſum, vitâ viuere; vertitur à pec-
cato, qui iam vult dimittere peccatum: con-
uertitur qui iam totus: & omnino vertitur, qui
iam non tantùm pœnas non timet, ſed ad bo-
num Deum contendere feſtinat. Deniqueſanctus
Leo Epiſtola nonageſimaprima: *Miſericordia*

Dei nec menſuras poſſumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur venia moras conuerſio, dicente Dei ſpiritu per Prophetam: cùm conuerſus ingemueris, tunc ſaluus eris. Quod ſanè teſtimonium, quia clariſſimum eſt non eneruatur Syluij ſolutione: dicit enim, ſenſum Leonis non eſſe, quod poſitâ conuerſione, detur ſtatim ſine mora venia peccati, ſed quod poſſit veniam habere quantumuis ſerò conuertatur. Quis tamen non videat, hoc eſſe contra verba, & mentem Pontificis? qui eò tendit, vt probet, non eſſe differendum beneficium reconciliationis, nec expectandum tempus pœnitentiæ, quando vrget neceſſitas, hoc autem probat, quia apud Deum non differtur venia poſt conuerſionem veram: dicente Propheta, gemitum afferre ſecum ſalutem non futuram, ſed præſentem.

111. Ex his ergo ſcripturæ teſtimoniis, & vnanimi Patrum conſenſu ortum habuit vnanimis etiam omnium fidelium ſenſus, apud quos nihil magis fixum, quàm ita de vera contritione ſentire, vt ea poſita exiſtiment, peccatorem infallibiliter iuſtificari cum voto recipiendi ſacramentum. Ideo

Trident. Tridentinum dixit *ſeſſ.14. cap. 4.* iuſtificationem *quæ aliquando habetur ante ſacramentum ſuſceptum non eſſe adſcribendam ipſi contritioni ſine ſacramenti voto.* Suppoſuit quippe pro comperto, haberi remiſſionem peccati ante ſacramentum, de quo inter fideles non dubitatur poſita perfecta contritione. Ideo etiam *ſeſſ. 13. cap. 7.* permittit,

112. ſacerdotem vrgente neceſſitate, celebrare ſine præuia confeſſione, quia, ſcilicet, ſupponit, poſſe præmittere contritionem, qua iuſtificetur. Ideo Catechiſmus Romanus de ſacramento Pœnitentiæ, tractans de contritione dicit, *ſtatim vt eam men-*

Catechiſm. Rom. *tibus noſtris concipimus, peccatorum remiſſionem nobis à Deo tribui, vt qui ſalutis noſtræ cupidiſſimus nullam moram interponat ad tribuendam veniam.* Quod confirmat exemplo leproſorum, qui dum irent ad ſacerdotes, mundati ſunt in ipſo itinere. Nec ſatisfacit ſolutio Syluij dicentis, Catechiſmum loqui de contritione intenſiſſima, quam pauci habent; Hoc (inquam) non ſatisfacit, quia ipſe Syluius de nulla prorſus contritione quantumcumque intenſa admittit, habere ex lege Dei coniunctam remiſſionem peccatorum; vt expreſsè fatetur in ſolutione *ad* 16. ergo contradicit Catechiſmo vniuerſaliter de contritione perfecta docenti ſemper coniungi cum remiſſione peccatorum ſtatim obtentâ.

113. *Argumentū in Syluium ab indulgentiarum conſueta formula petitum.* Item ideo Eccleſia conſueuit dare indulgentias confeſſis, vel contritis cum voto confitendi, quia ſupponit pro certo, per eiuſmodi contritionē poſſe hominem iuſtificari; alioquin non eſſet capax Indulgentiæ in ſtatu peccati. Reſpondet Syluius, ſufficere quod ſit in ſtatu gratiæ, quando percipitur indulgentia, licèt non ſit in ſtatu gratiæ, quando facit opus præſcriptum ad indulgentiam. Sed hæc ſolutio non eſt ad propoſitum: agimus enim de indulgentia, quam homo debet lucrari, poſtquā facit opus requiſitum: v.g. conceditur indulgentia iis, qui viſitauerint hodie confeſſi, vel contriti talem Eccleſiam: ſanè indulgentiæ fructus non ſuſpenditur ad annum ſequentem quando homo confitebitur: vt tradunt Theologi communiter: alioquin homo exiſtens in peccato mortali per totam vitam, lucrari poſſet per confeſſionem factam in articulo mortis fructum omnium iubileorum, quæ per totam vitam lucrari voluit in ſtatu peccati, quod eſſet abſurdum: Certum ergo eſt, illum debere eſſe in ſtatu gratiæ, quo tempore ſaltem conſummantur opera requiſitā ad indulgentiam; v.g. viſitare Eccleſiam, & orare in ea: ergo ſupponit Eccleſia hominem contritum eſſe in ſtatu gratiæ: alioquin non concederet indulgentiam contritis, quia nunquam dat, nec poteſt illas dare homini exiſtenti in peccato mortali.

Denique ex hoc eodem communi fidelium 114.
ſenſu oritur Theologorum conſenſus, qui ad reliqua omnia ſacramenta adminiſtranda, vel ſuſcipienda (exceptâ Euchariſtia) non requirunt de neceſſitate præcepti, quod præcedat confeſſio, ſed ſola contritio etiamſi ſit copia confeſſarij. Poteſt itaque homo cum contritione ordinari, confirmari, ſuſcipere extremam vnctionem, &c. de quo non eſt dubium inter Theologos; cùm ergo aliunde certum ſit, ea omnia ſacramēta exceptis Baptiſmo, & Pœnitentia, eſſe ſacramenta viuorum, & per ſe loquendo prærequirere ſtatum gratiæ, conſequens eſt, non eſſe dubium apud fideles, quin contritio perfecta ex lege Dei afferat infallibiliter gratiam: alioquin tenerentur fideles recipere ſacramentum pœnitentiæ ante illa omnia ſacramenta, vt haberent diſpoſitionem ſufficientem, ſine qua eſſet grauiſſimum ſacrilegium velle ſuſcipere aliquod ſacramentum. Conſequens autem eſt contra Eccleſiæ praxim receptam, & approbatam à Clemente octauo in Pontificali, vbi dicitur ante ſacramentum confirmationis debere eos, qui habent conſcientiam peccati, confiteri, vel dolere de illo, quod ſanè Pontifex non diceret, ſi contritio non ſufficeret ad iuſtificationem.

Suppoſito ergo hoc vniuerſali Eccleſiæ ſenſu, 115. *Quâ cenſurâ opinio Syluij damnanda?*
qui ex firmiſſimis ſacræ Scripturæ, & Patrum teſtimoniis ortum habuit, facile erit iudicare de cenſura illius opinionis, licet fortaſſe non ſit ita facile cenſuræ gradum determinare. Nam P. Ægidius de Coninck *tom 1. de ſacramentis quæſt 68. art. 2. num.* 30. indicat oppoſitam ſententiam eſſe erroneam. P. Vaſquez *tom. 2. in 3. part. diſp.* 152. *num.* 3. dicit eſſe contra ſententiam Catholicam. Denique M. Alphonſus Curiel. 1. 2 *quæſt.* 112 *art* 3. *dub. vnico*, dicit illam ſententiam eſſe periculoſam & parum tutam in fide. Alij dicunt eſſe temerariā & ſcandaloſam. *Temerariam* quidem quia in re grauiſſima diſcedit ab omnibus Theologis, & à communi ſenſu ſanctorum Patrum ſine fundamento. *Scandaloſam* verò, quia non parum remoueret homines à procuranda contritione, ſi ſcirent, non habituros ſe veniam ante ſuſceptionem ſacramenti: item non parum offenderet fidelium aures, qui diceret, contingere ſæpè, quod ex duobus peccatoribus, qui eadem omnino peccata commiſiſſent, ille qui minùs doluit, iuſtificatur; ille verò qui magis doluit, & magis dilexit, adhuc remanet in peccato. Quis quæſo fidelium hoc ferret? & tamen hoc ille auctor admittit, nam in ſolutione *ad* 16. vt ſuam ſententiam defendat; apertè fatetur, aliquando contingere etiam extra caſum neceſſitatis, vel mortis, vt qui vehementiſſimam contritionem habet, ſtatim iuſtificetur; non tamen ita vt omnes, qui ad eum gradum contritionis perueniunt ſtatim iuſtificentur, ſed aliqui, quos Deus vult. Poteſt ergo contingere in eius ſententia, alium, qui poſt æqualia peccata habeat contritionem æquè, imò magis intenſam, de facto non iuſtificari ante ſacramentum, ſed permanere per annum in peccato cum maiori contritione, & dilectione quam illum, qui ſtatim accepit veniam peccatorum. Certè

hæc

hæc doctrina non ſtat cum regula illa Saluatoris, *Cui minùs dimittitur, minus diligit*. Luc. 7. Nam hic Auctor ſine inconuenienti dicit, concedi poſſe, quod ex duobus æqualibus debitoribus in iiſdem omnino circumſtantiis, ille plus diligat, cui minùs dimittitur, & ille minùs diligat, cui plus dimittitur. Quis hoc ſine offenſione audiet?

116. Quod verò ſi contra communem Patrum conſenſum patet ex locis ſupra adductis: quod ſit contra Theologos omnes, clariùs eſt quàm vt probatione vel inductione indigeat. Nam licèt aliqui voluerint, contritionem debere habere talem, vel tantam intenſionem, aut durationem, vt diſponat vltimò ad remiſſionem peccati (vt ſupra vidimus) omnes tamen concedunt, eam, quæ ſemel habet conditiones perfectæ cōtritionis (quæcumque illæ ſint) ſemper afferre ſecum infallibiter remiſſionem peccati: variant ergo in aſſignandis conditionibus veræ contritionis; conueniunt tamen in eo, quod vera contritio ſemper infallibiliter iuſtificat, ſaltem vt diſpoſitio vltima. Affert Syluius pro ſe Caietanum *in ſumma* verbo *Contritio*: vbi prima facie videtur ei ſauere: dicit enim, contritionem veram aliquando eſſe informem, aliquando charitate formatam, & vtramque eſſe deteſtationem diuinæ offenſæ ſupra omne malum. Ceterùm mens Caietani intelligenda

117. *Doctrina Caietani à Syluio allegati, ab eo diſcrepat* eſt ex iis, quæ ipſe dixit *tom. 1 opuſc. tract. 4. quæſt. 1.* vbi ex profeſſo illam quæſtionem tractat, & dicit, contritionem poſſe eſſe informem; quia, ſcilicet, ſupponit ipſe, contritionem aliquando procedere ex viribus naturæ, aliquando ex charitate infuſa: quo ſuppoſito dicit, eam, quæ procedit ex viribus naturæ poſſe eſſe aliquo tempore informem, poſt aliquod verò tempus fieri infuſam ex eo quod incipiat iam oriri ex gratia, atque in hoc ſenſu dicit attritionem fieri contritionem, quia idem actus, prout erat ex viribus naturæ, erat attritio, & poſtea, prout fit ex gratia, eſt contritio. Hæc eſt doctrina Caietani, quam licet cenſeam omnino falſam, & à Theologis meritò reiectam, vt videre eſt apud Vaſquez *tom. 4. in 3. par. quæſt 86 art. 2. dub. 7. circa finem*; Sed tamen non coincidit cum Syluio, nam Syluius ponit contritionem, & dilectionem Dei ſuper omnia ex auxilio gratiæ, & ſupernaturalem, cui non ſit annexa iuſtificatio, quod Caietanus non concedit; imò ideo Caietanus inuenit illum dicendi modum, vt explicaret, quomodo non poſſit quis eſſe certus de ſua iuſtificatione: quia ſi contritio ſit ex auxilio gratiæ, ſemper habet certam iuſtificationem: ideo ergo, inquit, non eſt homo certus de ſua iuſtitia, quia neſcit an contritio fuerit ex auxilio gratiæ, vel ex viribus naturæ.

118. *Nec Scotus allatus à Syluio, eidem fauet.* Affert item Syluius pro ſe Scotum *in 4. diſtinct. 4. quæſt. 2 & 4.* ſed ibi nihil inuenio ad propoſitum. item *diſtinct. 17. § ad argumenta*, ſed ibi potiùs dicit oppoſitum: item *diſtinct. 19 §. ad quæſtionem*, vbi dicit, ſacramētum Pœnitentiæ nō ſolùm ſignificare remiſſionē præteritam, ſed præſentem: verùm neque hoc eſt ad rem, quia ipſe

Scotus. Scotus ibi ſe explicat his verbis: *Concedo iſta, vt diffusè declaratum eſt ſupra, quod ſacramentum Pœnitentiæ poteſt recipi ab attrito, & hoc tanta attritione, quæ non ſufficeret per modum meriti ad iuſtificationem ſuſcipiendam, &c.* Solùm ergo vult Scotus, ſacramentum Pœnitentiæ tollere peccatum, quando præceſſit attritio; non verò, quando præceſſit contritio. Affert item Syluius pro ſe

119. Ioannem Molanum *tract. primo Theologiæ practicæ. cap 8* vbi dicit, non dimitti regulariter peccata per ſolam contritionem, vel ſine reſpectu ad claues. Sed hic auctor aliquid etiam docet, quod Syluius non audet concedere; ſcilicet, nunquam remitti peccatum per votum ſacramenti, niſi in caſu neceſſitatis, imò tunc ſolùm dici propriè, dari votum Sacramenti quando intercedit impedimentum ad eius receptionem; quam doctrinam (vt dixi) non audet Syluius in vniuerſum approbare, & meritò, quia in illa propoſitione Michaelis Baij, quæ erat 71. ex damnatis, aperte docetur, votum Sacramenti condiſtingui à caſu neceſſitatis, & damnatur propoſitio negans, contritionem cum voto Sacramenti extra caſum neceſſitatis afferre remiſſionem peccati. Modicam ergo, fidem facere poteſt Molanus in hac cauſa, vtpote cuius doctrinam nec ipſe Syluius tueri audebit. Potuiſſet etiam adducere pro ſe cum Molano Guilielmum Eſtium *in 4 diſtinct. 17. & in 1. Epiſt. Ioan. cap. 3 verſic. 7.* ex quo hanc ſententiam deſumpſiſſe videtur, ſed de vtroque curandum non eſt, fuerunt enim diſcipuli Baij; cuius doctrinam (vt prædixi) quacumque via poſſent, tueri vellent. Nullum itaque potuit extra Baij ſcholam pro ſe afferre ex omnibus ſcholaſticis, vt appareat, hanc ſententiam eſſe in re grauiſſima contra omnes prorſus Theologos ſine fundamento ſufficienti: quod vltimum non conſtat, oportebit breuiter eius fundamenta referre.

120. *Fundamenta Syluij Primum.* Primum fundamentum eſt ex Auguſtino *tract. 13. in Ioan.* vbi ſic ait: *quantumcumque cathecumenus proficiat, adhuc ſarcinā iniquitatis ſuæ portat, non illi dimittitur, niſi cùm venerit ad baptiſmum. Quomodo non caruit populus Iſrael populo Ægyptiorum, niſi cùm veniſſet ad mare rubrum,* August. *ſic preſſuris peccatorum nemo caret, niſi cùm ad fontem baptiſmi peruenerit.* Ergo ex mente Auguſtini cathecumenus, etiamſi Deum perfectè diligat, non conſequitur veniam peccatorum ante baptiſmum. Hic locus Auguſtini multas habet interpretationes: quidam dicunt, intelligi de reatu pœnæ, nam ferè nunquam remittuntur peccata quoad pœnam omnino ante realem baptiſmi ſuſceptionem. Bellarminus *vbi ſupra cap. 14* dicit, Auguſtinum loqui de Cathecumenis, qui ex præſumptione, & arrogantia differebant baptiſmum; his autem non dimittitur peccatum, antequam baptizentur. P. Ægidius dicit, remanere ſarcinam peccatorum, non quoad culpam, ſed quoad obligationem ſuſcipiendi baptiſmum, quia ſub ea obligatione remiſſa fuerat culpa: ſicut qui emit equum, adhuc cenſetur grauari, & premi, donec ſoluerit pretium. Quam explicationem confirma-

121. re poſſumus ex Richardo de ſancto Victore *1. par. de poteſtate ligandi, & ſoluendi*; qui cùm ſimiliter dicat *cap. 19.* hominem cum charitate adhuc eſſe reum pœnæ æternæ, quare ipſum & Hugonem impugnant Vega *lib. 13. in Trident. c. 35.* & alij apud Henriquez *lib. 1. de Pœnitentia, cap. 2. num. 1. littera K, in margine*, quaſi dicant, contritos iuſtificari; ſed ita decedentes non intraturos regna Cœlorum, ſaltem vſque ad diem Iudicij: ipſe tamen Richardus *cap. 4. & 8.* ſe explicat, quatenus ille homo adhuc manet debitor recipiendi Sacramentum, quod ſi omittat ſponte, damnabitur. Similiter ergo poſſumus intelligere Auguſtinum cum eodem modo loquatur P. Vaſquez *dicta diſput. 152. num. 29.* dicit, id intelligi regulariter, quia tarò cathecumenus ante baptiſmum iuſtificatur, vel habet perfectam contritio-

nem, aut ſaltem non habet illam moralem ſecuritatem, quam habent qui baptizantur. Hæ omnes interpretationes probabiles ſunt, & ſatis ſuperque ſufficiunt, cum aliunde conſtet, Auguſtinum docuiſſe, veram Dei dilectionem nunquam eſſe ſine remiſſione peccatorum.

122. *Secundum. Bernard.* Secundò arguit Syluius ex Bernardo *epiſt.* 77. vbi ait, hominem poſſe cum deſiderio baptiſmi ſaluari, *ſi tamen mors anticipans, ſeu alia quæcumque vis inuincibilis obuiarit*, ergo ſentit Bernardus, extra caſum neceſſitatis non iuſtificari hominem ante baptiſmum. Reſpondeo facilè, extra caſum neceſſitatis iuſtificari poſſe hominem, ſed non ſaluari ſine baptiſmo, quia omittendo baptiſmum, quem tenebatur ſuſcipere, peccaret. Quo etiam ſenſu dixit Auguſtinus, Cornelium illum Centurionem, ſi etiam Spiritu ſancto accepto, baptizari nollet, reum futurum tanti ſacramenti, non quidem quia non fuiſſet iam antea iuſtificatus, cùm ex ſententia eiuſdem Auguſt. *quæſt.* 33. *in Num.* iam antea Spiritum ſanctum ſuſcepiſſet, ſed quia peccaſſet poſtea non ſuſcipiendo baptiſmum, cum poſſet illum ſuſcipere.

123. *Tertium.* Tertiò arguit ex Tridentino *ſeſſ.* 6. *cap.* 6. vbi dicitur, eos, qui ſe præparant ad baptiſmum incipere diligere Deum tanquam omnis iuſtitiæ fontem: & tamẽ de iis dicitur *cap. ſeq.* quod poſt eam diſpoſitionem conſequuntur iuſtificationem, inter cuius cauſas numeratur baptiſmus; ergo ſentit Concilium, poſt dilectionem Dei non conſequi immediatè remiſſionem peccatorum ſed accedente baptiſmo. Reſpondeo cum Bellarmino *vbi ſupra*, ibi eſſe ſermonem, vel de dilectione imperfecta, quam quidem immediate non ſequitur iuſtificatio: nos verò agere in præſenti de dilectione perfecta, quæ non eſt neceſſaria diſpoſitio ad baptiſmum; vel ſaltem non excludendo dilectionem imperfectam, ſed præſcindendo ab ipſa iuxta ea, quæ infra *diſput.* 8. *dicemus*.

124. *Quartum. Trident.* Quartò arguit ex eodem Tridentino *ſeſſ.* 14. *c.* 4. vbi dicitur, *aliquando contingere contritionem eſſe charitate perfectam, & hominem reconciliare priuſquam actu ſacramentum ſuſcipiatur*, ergò non ſemper contritio actu reconciliat: cur enim diceret *aliquando*, &c, *contingit*, ſi id ſemper locum haberet? Reſpondeo facilè, Concilium nomine *contritionis*, intelligere perfectam, & imperfectam, vt conſtat ex ipſius verbis; ideo dixit contingere aliquando, contritionem eſſe perfectam, & reconciliare, non quia non omnis contritio perfecta reconciliet, ſed quia non omnis contritio eſt perfecta: imò ex hoc Concilij loco ſincerè intellecto putant omnes fideles, contritionem perfectam, quæ ex vera Dei dilectione oritur, ſemper afferre remiſſionem præſentem peccatorum: nam Concilium pro eodem reputat contritionem eſſe charitate perfectam, hoc eſt, ex dilectione Dei, & reconciliare; licèt neutrum ſit de ratione omnis contritionis, prout abſtrahit à perfecta, & imperfecta.

125. *Quintum.* Quintò arguit, quia Magdalena dilexerat multum, & tamen poſtea dictum eſt, *remittuntur ei peccata multa*: ergo non fuit remiſſio ſimul cum dilectione. Reſpondeo cum Bellarmino, non eſſe neceſſe intelligere verba illa, *remittuntur*, &c. omnino pro illo inſtanti: nam poſt aliquod interuallum iterum repetit Christus, *remittuntur tibi*, &c. cùm tamen iam eſſent dimiſſa etiam in ſententia Aduerſariorum: atque etiam *Marc.* 5. dixit Dominus mulieri, quam iam ſanauerat, *Eſto ſana à plaga tua.* Verba igitur Chriſti vel intelliguntur de remiſſione, quæ tunc temporis, licet non in eo præciſè inſtanti, fiebat, ſicut quando aliquis iudicialiter abſoluerit, ſolemus communiter loqui tota illa die de abſolutione quaſi de præſenti; vel poteſt dici cum P. Ægidio, vera fuiſſe verba Chriſti, licet iam eſſent peccata priùs remiſſa, eodem ſenſu, quo ſunt vera verba Sacerdotis abſoluentis, ſecundò pœnitentem ab eodem peccato à quo iam fuerat ſemel abſolutus. Nec obſtat Auguſtinus *homil.* 23. *inter* 50. vbi dicit: *Acceſſit ad Dominum immunda; vt rediret munda; acceſſit ægra, vt rediret ſana.* Nam vel Auguſtinus loquitur de acceſſu, prout complectitur etiam primam voluntatem accedendi, quo tempore adhuc erat immunda; vel ſi loquitur de ipſo tempore, quo venit in domum Phariſæi, ſupponit fortaſſe, nondum habuiſſe dilectionem perfectam, donec in Domini præſentia perfectè exarſit.

Luca 7.

Marc 5.

August.

126. Eodem modo diſſoluitur, quod obiicit ex Paulo, qui poſt perfectam conuerſionem dictum eſt ab Anania, *Actor.* 22. *Exurge. & baptizare & ablue peccata tua*, ergo non fuerant remiſſa per contritionem ante baptiſmum. Negatur conſequentia; quia vel Ananias ignorabat, aut dubitabat, an fuiſſent remiſſa, vel ſaltem poterat timere, relictum fuiſſe reatum pœnæ, quem oportet omnino per baptiſmum tolli. *Actor.* 22.

127. *Sextum.* Sextò arguit, quia ſi per contritionem obtinetur remiſſio peccati, fruſtra erit ſacramentum Pœnitentiæ. Negatur ſequela; quia ſacramentum certius remedium eſt, cùm ſufficiat cum attritione, vt ſuppono ex Tridentino.

Septimum. Septimò obiicit: cur confeſſio præmittitur ante Euchariſtiam ſi ſufficit contritio ad ſtatum gratiæ? Reſpondeo: quia dignitas Euchariſtiæ exigit ſecuritatem illam, quæ habetur per Pœnitentiæ ſacramentum de remiſſione peccati, quod non æquè habetur per contritionem, de qua magis dubitamus, an vera fuerit: & retorqueo argumentum; ſi contritio non ſufficit, ergo deberet præmitti confeſſio ante alia etiam Sacramenta, quod eſt contra ſenſum Eccleſiæ, vt ſupra vidimus,

128. *Octauum.* Octauò obiicit Auguſtinum dicentem, miniſterium Sacerdotum erga pœnitentes eſſe neceſſarium. Quis hoc negat, in primis ex præcepto, deinde attenta fragilitate hominum, & difficultate contritionis? Item Bernardum dicentem, *ſententiam Petri præcedere ſententiam celi.* Fatemur ita eſſe regulariter; quia contritiò in paucis præcedit, & quando præcedit reconciliat cum votò ad claues Petri. Sicut ipſe Syluius fatetur, etiam aliquando ante ſententiam Petri iuſtificari aliquos etiam ſine neceſſitate. *Bernard.*

129. *D. Thomas Syluio aliq. non oſtenditur.* Omitto alia argumenta, quæ nec ſpeciem habent difficultatis. Venio ad S. Thomam, quem vult ſtare pro ſua ſententia, quia aliquandò dicit, eum, qui cum imperfecta contritione accedit in peccato non cognito ad Euchariſtiam, conſequi remiſſionem peccati ſed ibi clarum eſt, loqui S. Thomam de attritione, quam vocat contritionem imperfectam, ſicut Tridentinum. Item arguit, quia S. Thomas dicit, aliquam pœnitentiam eſſe informem. Quis hoc negat? quaſi non poſſet eſſe pœnitentia, quæ non ſit contritio. Item opponit alia loca, vbi dicit, hominem iuſtificari in inſtanti, ſed præparari ſucceſſiuo tempore antecedenti. Verùm ibi etiam loquitur de diſpoſitione imperfecta, quæ vbi primùm ſit diſpoſitio perfecta, affert ſe-

cum

cum iuſtificationem, vt ipſe S. Thomas in iiſdem locis fatetur, quem nullo modo poteſt explicare Syluius niſi dicendo, litteram eſſe corruptam, vel S. Thomam intelligere nomine contritionis perfectæ, contritionem formatam gratia habituali, & ideo de contritione perfecta verè dici afferre ſemper remiſſionem peccati: & alias ſimiles explicationes, quas non opus eſt referre, vel impugnare. Hæc ſufficiat tetigiſſe, vt ſententiam hanc iterum ad Scholam redeuntem refelleremus.

SECTIO IX.

De contritione imperfecta, ſeu attritione.

130. *Attritio quid.* ATritionis nomine intelligimus dolorem illum, qui perfectionem contritionis non habet, & ideo ſine ſacramento non ſufficit ad iuſtificationem, ſed tamen cum ſacramento diſponit ſufficiētet ad iuſtificationis gratiam accipiendam, vt conſtat ex Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. De huius attritionis ratione in primis eſt, quod ſi actus ſupernaturalis; vt bene probat P. Suarez *in præſenti diſput.* 5. *ſect.* 1. Tum ex Conciliis dicentibus, eam eſſe donum Spiritus ſancti, & ex gratia Dei; tum etiam ex eo, quod diſponit ad gratiam iuſtificantem, ad quam homo non poteſt ſe naturæ viribus diſponere. Quomodo autem hæc ſupernaturalitas non proueniat ex parte obiecti, ſed ex parte principij, à quo fit ille actus, & ex propoſitione intrinſeca, quam habet cum gratia habituali; dixi alibi agens de ſupernaturalitate actuum, & ideo non oportet in ſingulis repetere.

131. *Differentia Attritionis à contritione.* Tota ergo difficultas huius rei eſt in diſtinguenda attritione à contritione perfecta. Quidam enim eam diſtinguunt per minorem intenſionem, vel durationem: alij per acceptationem diuinam; alij ex eo quod idem actus provt informatur à gratia ſit contritio, provt verò non informatur ſit attritio; quæ omnia bene impugnat Suarez *vbi ſuprà*, qui cum communi Theologorum docet, diſtinguit hos duos actus penes ordinem ad motiua diuerſa; nam contritio eſt dolor de peccatis propter Deum ſummè dilectum; attritio verò eſt dolor propter alia motiua; quod ex ſupradictis facilè conſtat.

132. Sed quæ ſunt hæc motiua attritionis? Communiter reducuntur ad duo capita; ſcilicet, ad metum gehennæ, & pœnarum, & ad turpitudinem peccati; nam hæc duo expreſſit Tridentinum vbi ſupra, agens de motiuo, propter quod communiter concipitur attritio. Etquidem omnia motiua facilè ad hæc duo poſſunt reduci; nam deſiderium beatitudinis, vel aliorum donorum videtur comprehendi ſub timore gehennæ, & pœnarum: idem enim eſſe videtur timere carentiam alicuius boni, ac deſiderare illud: deinde quæcumq; alia malitia, propter quam deteſtemur peccatum, videtur comprehendi in turpitudine peccati: omnis ergo attritio eſt propter metum pœnarum, vel propter peccati turpitudinem.

133. *Attritio ſufficit cum ſacramento.* Huic communi doctrinæ ſeſe opponit iterum Franciſcus Syluius *quæſt.* 1. *ſupplementi, art.* 3. vbi docet, cum ſolùm attritionem ſufficere cum ſacramento, quæ includat etiam dilectionem Dei ſuper omnia, licèt debilem, & imperfectam, quam dicit cum ſacramento ſufficere, imò & ſine ſacramento, quando eius ſuſceptionem excludit neceſſitas. Hæc tamen ſententia eſt contra omnes Theologos, & cōtra Tridentinum, vbi ſupra, nam ibi apertè dicitur, attritionem, de qua agebatur, & de qua dicitur ſufficere cum Sacramento, hanc ipſam non ſufficere ſine ſacramento: hæc enim ſunt verba Concilij *Et quamuis ſine ſacramento Pœnitentiæ de ſe ad iuſtificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in ſacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit.* Trident. Condiſtinguit ergo Concilium attritionem, quæ ſufficit ſolùm cum ſacramento, ab ea diſpoſitione, quæ ſufficit ſine ſacramento: nunc ergo inquiro ab illo Auctore; de qua diſpoſitione loquatur, cùm petit amorem Dei ſuper omnia? ſi enim loquitur de dilectione imperfecta, quæ non ſufficit ſine ſacramento; malè concedit, poſſe in caſu neceſſitatis iuſtificare ſine ſacramento: ſi verò loquitur de dilectione perfecta; falsò dicit, hanc ſemper requiri cum ſacramento: hæc enim etiam extra ſacramentum ſufficit; & Concilium apertè docet, aliquam diſpoſitionem quæ nunquam ſine ſacramento ſufficit, ſufficere cum ſacramento: in quocumque ergo ſenſu loquitur contra Tridentinum.

Variæ ſolutiones, & explicationes, quibus hunc Concilij locum effugere volunt, referuntur, & impugnantur bene apud Suarez *diſput* 20. *ſect.* 1. *num.* 10. *ex ſequentibus*, Vaſquez *infra quæſt.* 92. *art.* 1. *dub.* 2. Ludouicum Mæratium *in præſenti diſput.* 19. *de Pœnitent. ſect.* 1. & alios; qui bene arguunt, & probant, attritionem eſſe diſpoſitionem proximam ad iuſtificationem in ſacramento, ex eo quod Patres Concilij diſcrimen aſſignant inter attritionem ſine, vel cum ſacramento: cùm tamen extra ſacramentum proculdubio poſſit eſſe diſpoſitio remota ad iuſtificationem. 134.

Vna poſſet adhuc eſſe euaſio, ſi quis diceret in illis verbis non eſſe ſermonem de attritione in ſacramento, ſed de attritione, quam habet homo extra ſacramentum, de qua Concilium dicit, non poſſe quidem conducere proximè hominem ad gratiam iuſtificationis, poſſe tamen iuuare, quatenus diſponit remotè, & impetrat de congruo, vt concedatur ſuſceptio digna ſacramenti, qua mediante, homo iuſtificetur: ita vt ſenſus illorum verborum non ſit, quod attritio cum ſacramento diſponit ad gratiam; ſed quod attritio diſponit ad ſuſcipiendum Sacramentum, quo dignè ſuſcepto conferatur gratia; ſicut etiam eleemoſynæ, & alia pia opera præcedentia diſponunt, & impetrant, vt homo dignè ſuſcipiat ſacramentum, cuius virtute iuſtificetur. Nec ad intentum Concilij aliud requirebatur; quippe quod hoc ſolùm aduerſùs hæreticos contendit, motum attritionis ex timore pœnæ conceptum, non eſſe vitioſum, ſed bonum, & laudabilem; quod quidem probat, quia ille motus diſponit, & confert, vt homini concedatur accedere debito modo ad ſacramentum, cuius virtute poſtea iuſtificetur.

Hæc tamen interpretatio adhuc non poteſt 135.
ſtare cum verbis, & mente Concilij. Primò, quia Patres videntur ſolùm negare attritioni vires adæquatas ad cauſandam iuſtificationem ſine ſacramento, vt conſtat ex illis verbis: *Et quamuis ſine ſacramēto Pœnitentia per ſe ad iuſtificationem perducere peccatorem nequeat.* Quare videntur concedere, quod non ſola, ſed ſimul cum ſacramento poſſit: alioquin non oportebat addere illas particulas, *ſine ſacramento*; &, *per ſe*: ſi cum ſacramento etiam non poſſet iuſtificationem cauſare. Secundò, quia ſi attritio ſola cum ſacramento non

ſufficeret;

Digitized by Google

ſufficeret; falſum eſſet, quod ibi dicitur, quod hominem *ad Dei gratiam in ſacramento Pœnitentiæ impetrandum diſponit*: nunquam enim ad id diſponeret, ſed ad impetrandum actù contritionis perfectæ, cuius intuitu antecedenter ad neceſſitatem ſacramenti, gratia iuſtificationis haberetur. Nã vel habuit cõtritionem homo poſt attritionem, vel nõ habuit: ſi habuit, ergo ſtatim iuſtificatus eſt ante ſacramentum; ſi non habuit, ergo nec ſuſcepto ſacramento iuſtificabitur, cùm per te non ſufficiat ſacramentum cum ſola attritione: quomodo ergo diſponit attritio ad obtinendam iuſtificationem in ſacramento?

136. Tertiò denique, quia ex doctrina illa infert ſtatim Concilium aliquid, quod omnino declarat, hanc fuiſſe ipſius mentem: *Quamobrem*, inquit, *falsò quidam calumniatur Catholicos ſcriptores, quaſi tradiderint ſacramentum Pœnitentiæ, abſque bono motu ſuſcipientium, gratiam conferre; quod nunquam Eccleſia Dei docuit, nec ſenſit.* Hoc autem colligit, ex eo, quod præceſſerat, ſcilicet motũ attritionis non eſſe malum, ſed bonum, & laudabilem, quod poſtquam comprobauit, infert, falſum eſſe quod detur gratia in ſacramento Pœnitentiæ abſque bono motu. Quæ illatio nullius momenti eſſet, ſi præter attritionem requireretur alius motus contritionis perfectæ neceſſariò ad iuſtificationem in ſacramento Pœnitentiæ; eſſet enim impertinens bonitas attritionis ad id cõprabandum, ſi attritio non cõcurreret cum ſacramento ad gratiam iuſtificationis. De facto autem arguit optimè Concilium in hunc modum: motus attritionis eſt bonus, & laudabilis; non datur ergo gratia in ſacramento Pœnitentiæ abſque motu bono in ſuſceptione, etiam tunc quando datur ſacramentum cum ſola attritione. Omitto rationem cõmunem deſumptam ex inſtitutione ſacramenti Pœnitentiæ, & poteſtate data Sacerdoti ad remittenda peccata mortalia: quæ ſtare non poteſt, niſi cum ſola attritione iuſtificetur homo in ſacramento, alioquin Sacerdos non remitteret, nec auferret, ſed ſupponeret ſemper peccata iam remiſſa, & ablata per contritionem antecedentem; quam rationem latè proſequuntur Auctores ſupra relati.

Trident.

137. Suppoſitâ ergo doctrinâ certâ, & communi, quod attritio ex illis motiuis poſitis à Tridentino ſufficiat ad iuſtificationem in ſacramento, etiamſi non adſit dolor propter Deum ſummè dilectum: reſtat videndum, quid includatur in ſingulis mẽbris illius diuiſionis? Et quod attinet ad primum, certum in primis eſt, dolorem conceptum ex metu gehennæ eſſe bonum, & ſanctum, vt conſtat ex Tridentino; & ratio eſt manifeſta, quia pœna ad hoc ipſum imponitur, vt deterreat hominem à peccatis; ergo iuxta ipſius Dei intentionem eſt, quod homines terreantur, & moueantur ex metu pœnæ ad fugienda peccata. Sed difficultas eſt, quæ pœnæ ſint illæ, quarum intuitu poſſit concipi attritio ſufficiens cum ſacramento? Certum imprimis eſt de pœna gehennæ, de qua explicitè loquitur Tridentinum: & quidem *gehennæ* nomine vtraque pœna intelligitur: tam pœna ſenſus, quàm pœna damni: videtur etiam *pœnarum* nomine, de quibus in vniuerſum poſtea meminit, comprehendi in primis pœna Purgatorij, cuius terrore poteſt non ſolùm de venialibus dolere homo; ſed etiam de mortalibus, quæ poſt iuſtificationẽ purgatorij pœna puniuntur: in quo non placet Vaſquez *infra quæſt. 92. art. 1. dub. 3.* vbi videtur exigere ſemper aliquod motiuum æternum ad veram attritionem. Eodem modo cenſeo, poſſe concipi attritionem ex metu peſtis, vel alterius damni temporalis, quo Deus ſolet punire peccata etiam in hac vita: quod videtur eſſe iuxta mentem Tridentini: nam adducitur ibi in exemplum pœnitentia Niniuitarum, quæ concepta fuit ob metum excidij ſuæ Ciuitatis, quod Deus comminatus fuerat: & quidem ſicut Deus comminatur pœnas æternas, ſic etiam comminatur pœnas huius ſæculi ad terrendos homines; ergo eiuſmodi motiuum bonum eſt, & honeſtum, & ſufficiens ad veram attritionem, vt fatetur Suarez cum aliis *in præſenti ſect. 2. n. 15.*

Ex cuius pœna metu poſſit eſſe attritio.

Hinc tamen oritur duplex difficultas: Prima quia eiuſmodi dolor ex motiuo pœnæ, non videtur eſſe ſuper omnia; nam qui propter pœnam dolet de peccatis, magis dolet de pœna, quàm de peccato, quia propter quod vnumquodque tale, & illud magis, ergo non dolet de peccato ſuper omnia. Reſpondeo concedendo planè, ex vi illius actus magis deteſtari pœnam, quàm culpam: nam vitare culpam aſſumitur vt medium ad fugiendam pœnam: ceterùm non habet homo actum quo velit committere culpam ceſſante pœna: hoc enim eſſet malum, & culpabile: ſolùm habet ad ſummum actum, quo velit vnum propter aliud, & per conſequens ex vi illius actus non vitaret culpam ceſſante pœna: ſed non impedit ille affectus, quod ex aliis motiuis poteſt magis deteſtari culpam quàm pœnam, vt benè aduertit Suarez *vbi ſupra num. 9.* de hoc tamen dicemus latiùs *infra diſputat.* 14 138.

Attritio an doleat de peccato ſuper omnia?

Secunda difficultas eſt, quia ſi ſufficit ad veram attritionem, quod ſit ex metu pœnæ temporalis; ergo ſufficiet etiamſi ſit ex metu pœnæ, quam Iudex humanus infligere poteſt, v. g. infamiæ, vel mortis. Conſequens videtur omnino abſurdum, quia illud eſt motiuum merè humanum. Sequela verò probatur, quia tam eſt pœna temporalis vna quam alia, & tam ſufficit ad impediendum peccatum. Reſpondeo, negando ſequelam: rationem verò diſcriminis reddit P. Suarez *num.* 8 nam metus infamiæ humanæ verbi gratia per ſe loquẽdo ſolum continet hominem ab exteriori actu per quem infamia cõtrahitur, non ab interiori: in quo ſenſu dixit Auguſtinus *ſi propterea non furaris, quia times videri, intus furatus es in corde tuo.* At verò motiuum vitandi pœnam apud Deum continet etiam ab interiori affectu, quem Deus videt. 139.

Hæc ratio non omnino ſatisfacit, quia imprimis aliqua ſunt nocumenta, quæ ab ipſo etiam interno affectu oriuntur, v. g. inquietudo, perturbatio, nonnunquam etiam ægritudo, & dolor ex nimio affectu interiori naſcuntur: poterit ergo homo velle corrigere ipſum affectum internum ex metu horum malorum, quæ inde ſequuntur. Deinde pone Prælatum, cui ex reuelatione conſtarent corda, & affectus ſubditorum: nonne poſſet ſubditus ex metu infamiæ apud ſuperiorem contrahendæ corrigere non ſolùm actus externos, ſed affectum internum? 140.

Aliter ergo reſponderi poteſt, infamiam merè humanam, & in vniuerſum quamcumque pœnam prout ab homine infligendam, non eſſe motiuum veræ attritionis: quia attritio non debet eſſe dolor de peccato vtcumque; ſed cum aliquo reſpectu ad Deum: non dico, debere eſſe dolorem de peccato, quia eſt offenſa Dei, ſed debere eſſe dolorem de peccato cum aliquo reſpectu ad Deum, vt aduertit bene P. Valentia *in præſenti quæſt. 8. punct.*

punct.4.§. animaduertendum autem eſt. & indicat Henriquez *lib. 1. de ſacramentis cap.22.n.5.littera Q. in margine.* Quando ergo apprehenditur illa pœna, vel etiam infamia, prout prouenit à Deo, iam ille dolor eſt timor Dei potentis infligere illas, & alias pœnas:& per conſequens retractatio peccati ex illo timore eſt quædam conuerſio ad Deum non ex amore, ſed ex timore: ſi verò ſolus ſit dolor de peccato propter pœnam ab humano iudice infligendam; ille actus nullo modo eſt conuerſio ad Deum, cùm non procedat ex amore, nec timore Dei vllo modo, ſed ex timore Iudicis; requiritur autem ad omnem iuſtificationem,etiam in ſacramento, conuerſio hominis ad Deum ſaltem imperfecta; hoc enim ad minus videntur exigere loca ſacræ Scripturæ, & Patrum, vbi peccator inuitatur ad ſatisfaciendum Deo, & ad petendam veniam ſui peccati: nam qui non mouetur ex timore, vel amore Dei,ſed ex timore hominis; ille nullo modo ſatisfacit Deo, nec honorat Deum, nec præfert Deum creaturæ; non enim relinquit peccatum propter aliquam perfectionem, quam recognoſcit in Deo, ſed propter potentiam Iudicis creati, vel aliud ſimile. Requiritur autem in omni vera conuerſione, quod detur auerſio à peccato, & conuerſio ad Deum, ſicut in peccato fuit auerſio à Deo:& conuerſio ad creaturam:quare ſicùt conuerſio ad creaturam fuit propter aliquam perfectionem cognitam in creatura; ita conuerſio ad Deum debet eſſe propter aliquam perfectionem ipſius Dei, vt propter potentiam puniendi, quam timemus, vel propter bonitatem, quam amamus, vel propter ſuperioritatem, cui obedimus &c. vbi ergo non mouet aliqua Dei perfectio, non datur pœnitentia, quam Deus exigit, illa ſcilicet, qua homo ſe humiliet, & recognoſcat aliquid in Deo, ratione cuius non debebat poſtponi, ſed potiùs præferri creaturæ.

142. Hinc infero, quid intelligatur in Tridentino per illud alterum attritionis motiuum, ſcilicet, *peccati turpitudinem*, quo nomine P. Suarez intelligit dolorem etiam de peccato quatenus eſt iniuria in Deum;quia ratio iniuriæ eſt aliquid pertinens ad turpitudinem peccati; quod idem dici poteſt de ratione inobedientiæ, irreuerentiæ, & offenſæ, per quas opponitur obedientiæ, religioni, & pœnitentiæ ſtrictè ſumptæ: item de ratione ingratitudinis, & aliis ſimilibus, quia hæ omnes ſunt fœditates, & turpitudines peccati. Difficultas tamen eſt, an dolor de peccato propter turpitudinem abſtrahentem à Deo ſufficiat ad veram attritionem: an v. g. dolor de furto propter ſpecialem malitiam furti, prout opponitur iuſtitiæ, ſine alio reſpectu ad Deum, ſit vera attritio? P. Suarez *d. ſect.* 3. planè concedit, illam eſſe attritionem ſufficientem: & probari videtur ex Tridentino aſſignante pro ſufficienti attritionis motiuo turpitudinem peccati. Verùm ex iis quæ proximè diximus de motiuo infamiæ humanæ, conſequenter dicendum videtur, eam non eſſe veram, & ſufficientem attritionem, niſi conſideret peccatum in ordine ad Deum, ita docuit Valentia *vbi ſupra,* & Alexander Peſſantius *in præſenti in additionibus ad S. Thomam quæſt. 5. diſput.* 3. & Coninch. *diſput 14. de fide n.* 120.

Quam peccati turpitudinem reſpiciat attritio.

143. Ratio autem eſt, quia ſicut non ſufficit ad veram attritionem conſiderare peccatum vt cauſatiuum pœnæ apud Iudicem humanum, quia illud motiuum non facit hominem conuerti ad Deum, ſed ad Iudicem, quem timet; ita non ſufficit conſiderare peccatum, prout præciſè opponitur regulæ rationis in ordine ad conuictum humanum; quia illud motiuum non conuertit hominem ad Deum,ſed ad regulam rationis, & ad conuictum humanum; quare per hunc dolorem nullo modo tollitur auerſio à Deo poſita per peccatum. Oportet ergo in peccato conſiderare aliquam oppoſitionem cum Deo, v g. cum reuerentia, vel cum obedientia debita Deo, aut aliud ſimile,vt illa attritio, quæ non eſt ex timore pœnæ, ſed ex turpitudine peccati, ſufficiat cum ſacramento. Nec obſtat Tridentinum, quia ibi non ponitur pro motiuo attritionis quæcumque turpitudo moralis, ſed *turpitudo peccati*; peccatum autem vt *peccatum* dicit oppoſitionem cum Deo; nam vt ſuppono ex materia de peccatis, licèt malitia moralis poſſit deſumi per oppoſitionem ad regulam rationis; malitia tamen peccati vt peccatum eſt, non ſumitur niſi in ordine ad Deum: ad attritionem ergo niſi ſit propter timorem pœnæ requiritur, quod ſit dolor de peccato, prout eſt contra Deum, vel vt inobedientia, vel vt irreuerentia, vel vt ingratitudo, vel alio modo; nam hæc omnia fundant turpitudinem peccati, vt peccatum eſt, quare qui ſub hac ratione deteſtatur peccatum, iam mouetur ab aliqua excellentia Dei, cuius intuitu ad ipſum conuertitur, & ipſum præfert creaturæ, quam priùs amauerat pluſquam Deum.

Alia conditio veræ attritionis eſt, quod includat propoſitum ſiue formale, ſiue virtuale non peccandi de cætero, quod explicuit Tridentinum dicens, attritionem ſufficere cum ſacramento *ſi voluntatem peccandi excludat.* Videatur Suarez *ſect. 1. n.* 5. Dices, non videtur poſſe ex motiuo attritionis concipi propoſitum vniuerſale non peccandi, quia ex timore pœnæ non poteſt homo velle non peccare etiam eo caſu, quo non eſſet pœna; non ergo habet homo voluntatem non peccandi vniuerſalem,ſed ſolum quando eſt pœna. Reſpondeo, ad verum, & abſolutum propoſitum non exigi, quod fiat illa conditionalis; *etiam ſi non eſſet pœna non peccarem:* ſufficit voluntas vniuerſalis, quæ ſe extendat ad omnes caſus, qui poſſibiles apprehenduntur in hoc rerum ordine, quo Deus voluit pœnam præſcribere pro omnibus peccatis: dum tamen aliunde non ſit etiam voluntas conditionalis oppoſita, qua homo diceret, *ſi non eſſet pœna, peccarem.* hæc enim eſſet mala, & opponeretur cum vera attritione, & propoſito non peccandi. Ratio eſt, quia ad hoc quod aliqua voluntas ſit ſimpliciter, & abſolutè efficax non eſt neceſſaria illa efficacia conditionalis in ordine ad caſus fictos, ſed ſufficit efficacia in ordine ad omnes caſus, qui apprehenduntur poſſibiles in hoc ordine rerum: illa ergo erit voluntas efficax vitandi peccatum,qua homo vult illud vitare, quoties propter ipſum poteſt incurrere pœnam æternam. De hoc tamen dicemus *infra diſputatione* 14. 144.

Attritio includat propoſitum non peccandi de cætero.

Denique ex dictis infertur breuiter deciſio illius quæſtionis vulgaris, an attritio fieri poſſit perfecta contritio? in qua certum eſt, poſſe hominem fieri ex attrito contritum; certum item videtur, non poſſe eumdem actum attritionis entitatiuè fieri actum contritionis: quia iſti duo actus differunt eſſentialiter inter ſe: certum item eſt, attritionem poſſe informari gratia habituali data per ſacramentum, & ſic illa, quæ antea erat attritio informis, poteſt eſſe poſtea attritio formata: denique certum videtur, non ſemper 145.

Attritio an fiat contritio?

virtute

vitute ſacramenti fieri hominem ex attrito contritum per veram,& perfectam contritionem:nam poteſt pœnitens dolere adhuc ex præciſo motiuo pœnarum ſine actuali dilectione Dei ſuper omnia; nec in ſe experitur in inſtanti abſolutionis illam mutationem motiui. Ex quibus conſequens etiam eſt, attritionem non fieri contritionem etiam in ſacramento,niſi quoad æquiualentiam; hoc eſt, accedente ſacramento,attritionem æquiualere contritioni quoad hoc quod ſit diſpoſitio ad gratiam,& vltima ex parte doloris: atque in hoc ſenſu debet intelligi, hominem in ſacramento fieri ex attrito contritum: hoc eſt,quoad effectum: vel etiam fieri contritum habitualiter, quatenus recipit habitum charitatis, qui eſt principium habituale contritionis perfectæ. Videtur Suarez *vbi ſupra ſect.* 3. & *infra diſput.* 20. *ſect.* 1. & Vaſquez *in præſenti quæſt.* 86. *art.* 2. *dub.* 3.

DISPVTATIO VI.

De habitu, & ſubiecto Pœnitentiæ.

1\. QVæ de habitu pœnitentiæ poſſent diſputari, partim dicta ſunt in ſuperioribus; partim communia ſunt omnibus virtutibus, & ideo non pertinent ad hunc locum, ſed ad materiam de virtutibus infuſis. In primis an ſit virtus theologica, vel moralis, vidimus ſupra *diſp.* 2. *ſect.* 4. An verò ſit habitus acquiſitus, vel infuſus,& an poſſit dari aliquis habitus pœnitentiæ naturalis circa idem obiectum? quæſtio generalis eſt de omnibus virtutibus moralibus infuſis: in qua ſuppono partem affirmatiuam in vtroque dubio, de quo in tractatu de fide, ſpe, & charitate: vbi de diſtinctione actuum ſupernaturalium ab actibus naturalibus.

2\. Quod attinet ad ſubiectum, eodem etiam modo ſentiendum eſt, ac de alijs habitibus voluntatis, nam ſi ij in ſubſtantia animæ recipiantur, vt multi volunt, idem de habitu pœnitentiæ dicendum erit, ſi verò ceteri in voluntate diſtincta à ſubſtantia animæ ſint; ita erit in voluntate habitus pœnitentiæ. Difficultas eſt in qua voluntate? an in voluntate Angeli, in Chriſto, in B. Virgine, in Adamo ante peccatum, in Beatis, & in innocentibus, qui nondum peccauerunt?

An fuerit in Angelis, in Chriſto, B. Virgine, & Adamo?

3\. In hac quæſtione (quia non eſt magni momenti) omiſſis varijs ſententijs, de quibus videri poteſt P. Vaſquez *in præſenti quæſt.* 85. *art.* 4 *dub.* 2. ipſe docet habitum infuſum pœnitentiæ non fuiſſe in Chriſto Domino, neque in B. Virgine, neque in Adamo in ſtatu innocentiæ, neque dari etiam in Beatis, ſaltem qui nunquam peccarunt, quia in his omnibus fuiſſet omnino ſuperfluus; cùm nunquam poſſent elicere actum deteſtationis abſolutæ: concedit verò dari hunc habitum in pueris, & in innocentibus, & in Angelis,in ſtatu viæ, quia his omnibus ſicut poſſibile eſſet peccare venialiter; ita poſſibile erat pœnitere de peccato ſaltem veniali.

4\. Noſtram ſententiam breuiter declaremus. In primis ſuppoſitis, quæ ſupra de obiecto formali pœnitentiæ dicta ſunt,quod ſcilicet obiectum formale ipſius ſit pax,& æqualitas cum Deo, ſeu non habere illum offenſum; conſequenter dicendum videtur,aliquos actus,qui in nobis fiunt ab habitu pœnitentiæ, potuiſſe eſſe in Chriſto Domino, in B. Virgine, in Adamo, in Beatis, in innocentibus, & in Angelis; ij enim omnes potuerunt habere odium efficax diuinæ offenſæ, & propoſitum efficax fugiendi peccatum propter malitiam offenſæ, quos actus elicit noſter habitus pœnitentiæ; poſſent etiam habere gaudium de carentia peccati propter bonum pacis cum Deo, qui etiam actus fit à noſtro habitu pœnitentiæ: potuerunt denique habere actus conditionatos circa peccatum dicendo; ſi ego peccaſſem, deteſtarer peccatum, & curarem reſarcire pacem cum Deo; qui actus conditionati,cùm ſint boni, & meritorij, poſſunt vtiq; eſſe ſupernaturales,& per conſequens ab aliquo habitu infuſo; in nobis autem non fiunt ab alio, quàm ab habitu pœnitentiæ quando reſpiciunt formaliter malitiam offenſæ diuinæ, ergo fatendum eſt, poſſe in iis omnibus aliquos actus reperiri ſimiles iis, quos elicit in nobis habitus pœnitentiæ.

Aliqui actus qui in nobis fiunt ab habitu Pœnitentiæ potuêre eſſe in Chriſto, B. Virgine, Adamo, Beatis, innocentibus & Angelis.

Reſtat tamen adhuc difficultas; an ad eos actus debuerit poni habitus eiuſdem rationis cum noſtro, an alius diuerſus, qui non ſit habitus pœnitentiæ? Ratio dubitandi eſt, quia in iis ſubiectis non erat poſſibilis actus abſolutus deteſtationis peccati; ergo non debuit dari habitus infuſus ad eum actum, ſed ad alios qui eis poſſibiles erant; non enim videtur repugnare dari habitum infuſum, qui non poſſit elicere actum abſolutum deteſtationis, licet poſſit elicere odium efficax peccati,& alios actus ſupra enumeratos;ſi autem poſſibilis eſt talis habitus, videtur omnino dandus iis ſubiectis, quibus non eſt poſſibilis actus abſolutus deteſtationis; quod verò ſit poſſibilis eiuſmodi habitus, videtur probari exemplo voluntatis: nam poſſibilis eſt voluntas, quæ poſſit habere odium efficax peccati, & non poſſit habere deteſtationem,ſeu pœnitentiam illius: talis quippe eſt voluntas diuina: cur non poterit dari habitus infuſus, qui ex natura ſua ſupponat impeccabilitatem in ſubiecto, & poſſit elicere odium efficax peccati, non tamen pœnitentiam, vel deteſtationem illius? cùm præſertim habitus infuſi ſint ad modum potentiarum,& per conſequens poſſimus in habitu conſiderare habitudinem ad ſuos actus, ſicut in ipſis potentijs. 5.

Adhuc tamen dicendum videtur, in omnibus ſubiectis ſuprà enumeratis (exceptis Angelis, de qoibus eſt peculiaris difficultas) datum fuiſſe habitum infuſum eiuſdem rationis ac noſtrum, licèt in aliquibus eorum non haberet denominationem pœnitentiæ, eo quod non poſſet ibi habere actum abſolutum pœnitentiæ, à quo habet eam denominationem. Et quidem de Adamo affirmat ſanctus Thomas 1. *par. quæſt.* 95. *art.* 3. & de innocentibus, & beatis *in* 4 *diſtinct.* 14. *quæſt* 1. *art.* 3 *quæſtiunc.* 5. de B.Virgine idem docet Palud. *ibi quæſt.* 4. Sotus *quæſt.* 2. Palat *quæſt.* 6 Ledeſma 1. *par.* 4. *quæſt.* 26. *art* 3. Valentia *quæſt.* 5 *punct.* 3. Suarez *diſput.* 7. *ſect.* 1. & alij. De Chriſto verò idem docet Suarez *vbi ſupra*, & *tom.* 1. *in* 3. *par. diſp.* 19. & Coninch. *in præſenti diſp.* 1. *dub.* 3. 6.

Omiſſis autem aliis rationibus, probari poteſt de iis omnibus in primis hoc argumento: vbi non repugnat ex natura rei actus pœnitentiæ abſolutæ; licèt hîc & nunc ratione alicuius circumſtantiæ repugnet, non repugnat habitus infuſus elicitiuus illius actus; habitus enim non reſpiciunt, quid poſſit hoc ſubiectum facere attentis omnibus circumſtantiis, ſed quid poſſit ſimpliciter facere: 7.

Digitized by Google

cere: in iis autem omnibus, quantùm eſt ex parte ſubiecti, non repugnabat actus deteſtationis abſolutæ, licèt repugnaret hic & nunc ratione alicuius circumſtantiæ, ergo in iis omnibus potuit eſſe habitus elicitiuus, quantum erat de ſe, illius deteſtationis abſolutæ. Maior videtur manifeſta; quia quando baptizatur cæcus, vel mutus, non minus datur ei habitus infuſus ad coercendam linguam, vel oculos, quàm ſi mutus, vel cæcus non eſſet; attenditur enim ad id, quod ſubiectum de ſe poſſet facere; licèt hic & nunc ob aliquam circunſtantiam non poſſit: Minor verò probatur diſcurrendo per ſingulos: & quidem innocentes, licèt nondum peccauerint, poſ-
8. ſunt tamen peccare: ergo poſſunt pœnitere. Dices, eo ipſo quod peccent auferetur ab eis habitus infuſus pœnitentiæ; non ergo poterit illis deſeruire ad pœnitendum: ſed contrà quia poſſunt peccare venialiter, & tunc non perdent habitum infuſum, ac per conſequens poterit eis deſeruire ad pœnitendum de venialibus. Item, licèt non peccent, poſſunt tamen aliquando apprehendere ſe peccaſſe ex falſa exiſtimatione; quo caſu, licèt non poſſint recipere verum ſacramentum Pœnitentiæ, (ad hoc enim requiritur pro materia peccatum verum) poſſunt tamen exercere verum actum pœnitentiæ interioris; nam ad eiuſmodi actus vi..utum etiam infuſarum ſufficit obiectum apparens, vt quando quis vult ſubleuare miſeriam pauperis, quam putat eſſe veram miſeriam, cùm ſolùm ſit apparens, & ficta, & ſic de aliis; poterit ergo ſimiliter habere verum actum pœnitentiæ interioris circa peccatum apparens, quod totum poteſt fieri ante remiſſionem gratiæ.

9. *De Adamo* Deinde de Adamo probatur hoc ipſum, quia licèt de facto in ſtatu innocentiæ nondum peccauerat, ſed tamen quantum eſt ex parte ſubiecti, non repugnabat illi peccaſſe; ergo tota repugnantia pœnitendi non erat ex parte ſubiecti, ſed ex circumſtantia extrinſeca, eo quod non peccaſſet: idem enim ſubiectum eſſe poſſet, & cum eiſdem habitibus, licèt antea peccaſſet, quod ſufficit, vt actus pœnitentiæ eſſet illi aliquo modo poſſibilis, licet non ex ſuppoſitione, quod non peccauerat, quare ſicut habebat habitum charitatis, ex vi cuius poſſet etiam, quantum erat ex parte habitus elicere contritionem de peccato præterito, quia hoc non repugnabat illi ſubiecto, quan-
De Beatis. tum erat ex ſe; ita poterat habere habitum pœnitentiæ ob eamdem rationem. Quod idem de Beatis à fortiori procedit, etiamſi nunquam peccauerint; quia adhuc non repugnat illis peccaſſe, & ad hoc, vt habitus non ſit fruſtra, ſatis eſt, quod poſſit habere ſuum actum aliqua potentia antecedenti, licèt non proxima ob defectum alicuius conditionis.

10. Ratio autem à priori eſt, quod gratia habitualis, quæ eſt prima radix horum habituum infuſorum, eiuſdem rationis erat in Adamo ante peccatum, & poſt peccatum: ergo iidem habitus debebant ab ea in vtroque ſtatu emanare: ſicut ab eſſentia animæ dimanabat voluntas eiuſdem rationis in vtroque ſtatu elicitiua, quantum erat ex ſe, actus pœnitentiæ, licèt ante peccatum non poterat per accidens illum elicere: ita etiam habitus infuſi; qui comparantur ad gratiam, ſicut potentiæ ad animam, debebant manare eodem modo ante peccatum, & poſt peccatum; quia quod ille homo peccaſſet priùs, vel non peccaſſet erat circumſtantia valdè extrinſeca gratiæ.

Hinc infero, idem dicendum eſſe de Chriſto 11. *De Christo.* Domino; nam licèt in ipſo habitus ille non haberet denominationem pœnitentiæ, vt dixi, propter impeccabilitatem intrinſecam ſubiecti: ceterùm non repugnabat illi eiuſmodi actus, neque ex parte humanitatis, neque etiam ex parte ſuppoſiti ſecundùm ſe conſiderati; quia non repugnabat, quod aſſumpta fuiſſet humanitas ad ſuppoſitum Verbi poſt commiſſum peccatum; & tunc ille homo Deus poſſet elicere perfectam deteſtationem illius peccati commiſſi priùs ab illa humanitate: non ergo repugnat, per ſe loquendo, actus perfectæ pœnitentiæ cum vnione hypoſtatica magis quàm memoria peccati; de facto autem repugnabat, quatenus non ſupponebatur peccaſſe humanitas illa ante vnionem ad Verbum. Ex quo denique fit à fortiori potuiſſe dari hunc habitum in B. Virgine, in qua impotentia ad peccandum erat magis extrinſeca, quàm in Chriſto.

Obiiciet forſan aliquis contra hanc rationem, 12. quia in Beatis non datur habitus fidei eo præcisè, quòd ratione ſtatus non poteſt habere actum fidei; licèt quantum eſt ex parte ſubiecti, hoc ei non repugnet; ergo eodem modo non debet poni in Chriſto habitus pœnitentiæ, quia licèt ex parte ſubiecti poſſet habere ſuum actum tamen hic & nunc non poſſet illum habere. Reſpondeo negando paritatem; nam in Beatis datur ſtatus intrinſecè repugnans cum actu fidei, ſcilicet beatitudo: in Chriſto autem non datur ſtatus intrinſecè repugnans cum deteſtatione peccati, quia vnio hypoſtatica, vt vidimus, poſſet bene eſſe cum eiuſmodi actu, ſi præceſſiſſet peccatum in illa natura: quod autem non præceſſerit, eſt per accidens. Hinc fit, vnionem non expellere habitum pœnitentiæ; lumen autem gloriæ expellere habitum fidei, quia cum lumine nunquam eſt poſſibilis actus fidei, vt ſuppono.

Adde, licèt cum vnione hypoſtatica, vel im- 13. peccabilitate beatiſſimæ Virginis, &c. non eſſet compoſſibilis vnquam actus deteſtationis, adhuc tamen ſufficeret, illum actum non repugnare ſubiecto ſecundùm ſe, & aliunde poſſe tunc deſeruire habitum illum ad alios actus, vt diceremus illum habitum dari in Chriſto, & aliis ſubiectis enumeratis: non enim requiritur ad conſeruationem habitus infuſi, quod poſſit elicere omnes ſuos actus: nam habitus charitatis non poteſt elicere in patria actum contritionis, ſeu dolere de peccatis; & tamen manet habitus propter alios actus quos ibi poteſt habere, & de habitu ſpei idem docent quàm plures: & de habitu pœnitentiæ fatendum etiam nobis eſt, non poſſe in patria habere actum doloris: ſed tamen, quia poteſt habere alios actus (vt dixi) poteſt conſeruari etiam cum viſione beata. In quo etiam differt ab habitu fidei qui in patria eſſet omnino inutilis, & ideo omnino deperditur.

Dices, ſi in patria non eſt poſſibilis actus 14. doloris; connaturalius videtur, quod non maneat habitus elicitiuus illius, ſed quod detur alius habitus, qui poſſit ex natura ſua elicere alios actus, qui ibi ſunt poſſibiles, & qui ex natura ſua non poſſit elicere actum doloris. Reſpondeo, hoc probaret, non manere in patria

vllum habitum infuſum voluntatis ex iis qui ſunt in via; nam ij omnes poſſunt elicere in via actum doloris circa proprium obiectum, quem non poſſunt elicere in gratia, vt conſtat diſcurrendo per ſingulos; quare deberent ij omnes in patria commutari in alios habitus non elicitiuos doloris, quod nemo concedet. Ratio verò à priori ea poteſt eſſe, quod ij habitus ſunt paſſiones ortæ ex gratia habituali, vt dicebam: ſufficit autem ad hoc, quod detur talis habitus cum gratia, ſi ipſi gratiæ ſecundùm ſe non repugnet eſſe principium illius actus doloris; poſita enim ſemel poſſibilitate doloris ſupernaturalis, datur habitus ad illum, qui habitus non debet variari quoties actus non poteſt fieri, ſicut in naturalibus, licèt voluntas non poſſit nunc elicere aliquos actus, quos antea poterat (ſiue quia iam illos habuit, & non poteſt iterum eos reproducere, ſiue quia non poteſt proponi iterum idem obiectum, verbi gratia, ad gaudium de pueritia præſenti) non tamen ideo debet mutari potentia volitiua in aliam, quæ non ſit elicitiua illius actus: ſufficit enim ſi huic homini ſecundùm ſe fuit aliquando poſſibilis ille actus, vt debeat ab anima dimanare potentia ad illum, quæ potentia ſemper perſeueret in homine. Sic etiam de habitibus infuſis dicendum eſt, qui ſunt quaſi potentiæ gratiæ habitualis.

15. Vrgebis tamen adhuc; quia habitus fidei eſt etiam quaſi paſſio orta ex gratia: & tamen quia eius actus non eſt iam poſſibilis in patria, tollitur habitus, etiam perſeuerante gratia; ergo quod habitus dimanent ex gratia, non ſufficit, vt perſeuerent, quando non eſt poſſibilis actus. Reſpondeo, habitum fidei futurum omnino inutilem in patria, quia iam ad nullum prorſus actum deſeruiret, vt ſuppono ex materia de fide. Ideo expellitur adueniente viſione, quia fruſtra eſt potentia, quæ non poteſt reduci ad vllum actum: quæ ratio non procedit in aliis habitibus, imò nec fortaſſe in habitu piæ affectionis, qui datur in voluntate, ſed de hoc aliàs.

16. Difficilius eſt quod attinet ad Angelos, an in via habuerint habitum Pœnitentiæ. Sane qui dicunt Angelum eſſe inflexibilis naturæ, conſequenter docẽt, non habuiſſe habitum elicitiuum actus retractionis: qui verò negant illam inflexibilitatem, conſequenter illum admittunt in Angelis, ſicut in aliis: quæ autem ſententia ſit verior pertinet ad materiam de Angelis.

17. *An habitus infuſus Pœnitentiæ detur in peccatore in ſtatu peccati?* Reſtat vnum dubium, an habitus infuſus pœnitentiæ detur in peccatore in ſtatu peccati? Et quidem ſententia communis Theologorum ſupponit, omnes virtutes morales infuſas tolli ſimul cum habitu charitatis quocumque peccato mortali, quod licèt efficaci ratione non ſatis oſtendatur, vt fatetur P. Vaſquez 1. *tom in 1. 2. diſput.* 88. *num.* 1. ſed tamen eâ cõmuni ſententiâ ſuppoſitâ, dicendum omnino eſt, habitum infuſum pœnitentiæ non manere in peccatore. Verùm non eſt facile aſſignare rationem, cur magis maneat in peccatore habitus infuſus ſpei, quàm habitus pœnitentiæ: nam ſicut homo in ſtatu peccati, adhuc poteſt habere actus ſpei, ita etiam poteſt, & habet ſæpe actus pœnitentiæ, hi enim quando non ſunt ex motiuo charitatis, poſſunt eſſe cum ſtatu peccati: item ſi relinquitur in peccatore habitus ſpei, vt homo per ſpem veniæ, & ſalutis ſe diſponat ad iuſtificationem; ita videtur debuiſſe remanere habitus pœnitentiæ, vt homo per pœnitentiam, & dolorem ſe diſponeret ad iuſtificationem: cur ergo magis relinquitur ſpes, quàm pœnitentia?

Dici adhuc poteſt, non ita requiri virtutem pœnitentiæ, ſicut ſpem, vt homo reſurgat ex peccato: nam licèt homo non pœniteat ex ſpeciali motiuo virtutis ſpecialis pœnitentiæ (de qua loquimur) poteſt pœnitere ex aliis multis motiuis, quare virtus ſpecialis pœnitentiæ non eſt neceſſaria ad ſalutem: at verò ſpes eſt omnino neceſſaria: non enim poteſt homo diſponi regulariter ad iuſtificationem, imò nec aliquid arduum, & diuturnum aggredi in ordine ad ſalutem ſine ſpe veniæ, & ſalutis, vt late explicui in materia de fide; ideo non erunt in præſenti repetenda. Sufficiat indicaſſe, cur magis debuerit relinqui in peccatore habitus ſpei, quàm pœnitentiæ infuſæ. 18.

DISPVTATIO VII.

De neceſſitate pœnitentiæ, ad remiſſionem peccati mortalis.

SECTIO I. *Præmittitur, quid ſit peccatum habituale ex aliorum ſententia.*

SECT. II. *Refertur ſententia docens priuationem gratiæ eſſe peccatum habituale.*

SECT. III. *Impugnantur ſolutiones aliquorum ad argumentum ſuprà adductum ex peccato veniali.*

SECT. IV. *Refertur, & impugnatur alia ſententia.*

SECT. V. *Explicatur vera ſententia de eſſentia peccati habitualis.*

SECT. VI. *Proponuntur, & diſſoluuntur aliæ difficultates contra doctrinam præcedentem.*

SECT. VII *Infertur obiter, quæ ſit macula peccati originalis.*

SECT. VIII. *Vtrùm requiratur eſſentialiter retractatio peccatoris ad tollendum peccatum habituale?*

SECT. IX. *Quod ſit obiectum voluntatis Dei condonantis peccatum.*

SECT. X. *De neceſſitate virtutis pœnitentiæ ex præcepto.*

SECT. XI. *Quo tempore obligat præceptum pœnitentiæ?*

SECT. XII. *Reſolutio aliquorum dubiorum ex præcedenti doctrina.*

SECT. XIII. *Vtrùm in articulo mortis ſufficiat habere attritionem cognitam?*

AGIMVS iam de effectibus pœnitentiæ, inter quos præcipuus eſt remiſſio peccati mortalis, & reconciliatio hominis cum Deo. In ordine autem ad hunc effectum poſſunt duo potiſſimum de pœnitentia inquiri. Primò an ſit neceſſaria. Secundò an ſit ſufficiens. De primò agimus in hac Diſputatione; de ſecundo in ſequenti. Pendet verò hæc difficultas magna ex parte ex natura, & quiditate peccati habitualis, 1.

bitualis, ad cuius ablationem requiritur pœnitentia: non poteſt enim explicari oppoſitio inter pœnitentiam, & maculam illam habitualem; niſi prius ſciamus, in quo conſiſtit illa macula: ideo breuiter præmittendum eſt aliquid de macula habituali peccati, vt poſtea ex ea doctrina inferamus noſtram ſententiam circa neceſſitatem, & efficaciam pœnitentiæ.

SECTIO I.

Præmittitur, quid ſit peccatum habituale ex aliorum ſententia.

2\. SVpponimus dari peccatum habituale; hoc eſt, tranſacto actu peccati, hominem manere maculatum, & ſordidum, & verè peccatorem; quod ex Scriptura, & Patribus probat latè Salas *tom.* 2. *in* 1. 2. *tract.* 13. *diſput.* 14. *ſect.* 1. hoc ſuppoſito; inquirimus in quo formaliter conſiſtat peccatum habituale.

Difficultas huius quæſtionis. Tota rei difficultas oritur præcipuè ex eo, quod peccatum habituale (quidquid illud ſit) debet eſſe aliquid intrinſecũ, & inhærens peccatori, nam de originali dixit Tridẽt. *ſeſſ.* 5. verè ineſſe paruulis, & idem à fortiori dicendũ eſt de habituali perſonali: eſt autem difficile aſſignare aliquid in peccatore intrinſecum, quod habitualiter maneat, & à quo intrinſecè denominetur peccator; cum tranſacto actu, nihil maneat, niſi denominatio extrinſeca, qua dicitur peccaſſe: quæ denominatio neque etiam per infuſionem gratiæ tolli poteſt: ideo auctores varios dicendi modos excogitauerunt, quorum præcipuos adducam, reliquos breuiter inſinuabo.

3\. *Variæ ſententiæ de peccato habituali. Prima.* Prima ergo ſententia dixit, peccatum habituale eſſe morbidam qualitatem relictam in peccatore: ita dixerunt aliqui de peccato originali, ſed vtrobique ſine vllo fundamento, & ſanè, licèt illa qualitas non reſultaret, adhuc adulter eſſet verè peccator. Videatur Salas *vbi ſuprà diſp.* 11. *ſect.* 2. *num.* 28.

Secunda. Secunda ſententia dixit, peccatum habituale eſſe habitum vitioſum relictum ex actuali. Hæc etiam eſt improbabilis: quia licèt impediatur generatio iſtius habitus, adhuc adulter maneret peccator: deinde ablato peccato habituali, adhuc remanent plerumq; habitus vitioſi in homine. Denique iſte habitus tollitur actibus contrariis circa eamdem materiam: & tamen peccatum habituale per eiuſmodi actus non poteſt deleri.

4\. *Tertia.* Tertia ſententia docet, peccatum habituale eſſe reatum, ſeu obligationem ad pœnam relictam ex actuali. Hæc tribuitur multis relatis à Salas *vbi ſupra diſp.* 4. *n.* 9. impugnatur tamen primò, quia poteſt manere reatus ad pœnam ablata omninò culpa habituali, vt conſtat in peccato mortali, quod remittitur, & manet debitũ alicuius pœnæ: & in peccato originali, quod omnino tollitur in baptiſmo, & manet debitum mortis, & aliarum pœnarum; & denique in veniali, quod remittitur quoad culpam, & non ſemper quoad debitum totius pœnæ. Præterea poteſt dari peccatum habituale ſine obligatione ad pœnam, vt conſtat in damnatis, qui ratione ſtatus non merentur nouam pœnam; & tamen grauiſſima peccata quotidie addunt, quibus licèt non mereantur pœnam; offendunt tamen diuinum numen, & manent intrinſecè maculati, ergo macula hæc aliquid aliud eſt à dignitate, ſeu obligatione ad pœnam. Quod ſi nomine *obligationis* intelligas deputationem hominis à Deo ad pœnam; in hac minus poteſt cõſiſtere macula, quia hæc eſſet mera denominatio extrinſeca proueniens homini à voluntate Diuina; macula autem debet eſſe aliquid intrinſecum homini, vt ſupponimus.

Ideo alij dicunt, peccatum habituale non eſſe ordinationem actualem, ſeu actuale debitum pœnæ, ſed radicale: nam licèt Deus nolit punire peccatorem: ipſe tamen quantùm eſt de ſe, dignus manet pœnâ; & hæc dignitas radicalis maculat habitualiter hominem. Ideo enim in ſacra Scriptura, & Patribus peccatum appellatur *reatus, debitum, obligatio,* &c. & Dionyſius *cap.* 4. *de Diuinis nominibus pa.* 4. dicit, *puniri non eſt malum, ſed fieri pœna dignum*; vbi indicat, malitiam, ſeu culpam conuerti cum dignitate pœnæ: & Auguſtinus 1. *de nuptiis c.* 26. poſt alia multa, quibus habituale ab actuali diſtinguit, ſic concludit: *Manent ergo niſi remittantur, ſed quomodo manent, ſi præterita ſunt? niſi quia præterierunt actu, manent reatu*: quod idem docet *lib.* 6. *contra Iulianum, cap.* 8. 5. *Dionyſius Areopag. Auguſt.*

Cæterùm contra hunc dicendi modum adhuc vrget illud de debito pœnæ remanenti etiam poſt dimiſſam, & ablatam omnem rationem culpæ; ergo dignitas pœnæ non erat culpa habitualis. Deinde, quia etiamſi per impoſſibile Deus non poſſet punire peccatorem, nec peccator eſſet debitor pœnæ; adhuc per peccatum intelligeretur auerſus à Deo, & Deus offenſus, ergo maneret peccator in ratione formali peccatoris. Confirmatur, quia in Tridentino ſæpe ſupponitur debitum, ſeu reatum pœnæ condiſtingui à culpa: præſertim *ſeſſ.* 6. *c.* 14. vbi docet, debitum pœnæ æternæ vnà cum culpa ſimul remitti; & *canon.* 30. vbi diſtinguit remiſſionem culpæ, & delectionem reatus pœnæ æternæ: & denique non parum fauet Pius V. in bulla contra Michaelem Baium, cuius propoſitio 56. hæc erat: *in peccato duo ſunt, actus, & reatus: tranſeunte actu, nihil remanet, niſi reatus, ſiue obligatio ad pœnam*: ex qua propoſitione infert ille auctor aliam, quæ eſt 57. *Inde in Sacramento Baptiſmi, aut Sacerdotis abſolutione propriè reatus peccati duntaxat tollitur, & miniſterium Sacerdotis ſolùm liberat à reatu.* quæ duæ propoſitiones à Pontifice reiiciuntur, quia nimirum reatum pœnæ non diſtinguunt à culpa. 6.

Reſpondent aliqui, has propoſitiones reiici, non quia confunderet reatum pœnæ, & culpam habitualem, ſed quia negarent, tranſacto actu, manere aliquid in peccatore, quod habeat rationem peccati, & culpæ. Sed contra, quia in iis propoſitionibus nec verbum eſt de culpa; ſed ſolùm dicit, id, quod remanet, eſſe ſolum reatum pœnæ, vt diſtinguitur contra actum peccati; quia nimirum duo ſolùm ſint in peccato, ſcilicet actus, & reatus: & tranſacto actu maneat ſolus reatus: quod ſi reatus per ſe vt diſtinguitur ab actu, eſt macula habitualis, non debuit reiici illa propoſitio, ſed teneri vt Catholica, quæ docet, poſt actum ſolùm manere reatum pœnæ. Dionyſius verò ſupra adductus, cum dicit malum eſſe fieri pœna dignum, non loquitur de peccato habituali, ſed de actuali, quo homo fit pœna dignus, id eſt, quo formaliter homo, quantum eſt de ſe, ponit, quod ex parte hominis requiritur, vt ſit pœna dignus. Auguſt. etiam nomine *reatus* non ſemper intelligit reatum 7.

pœnæ, ſed aliquando debitum culpæ: nam culpa ipſa habitualis (vt infra videbimus) eſt quoddam debitum, & reatus in ordine ad auerſionem Dei ab ipſo peccatore.

8. *Quarta.* Quarta ſententia eſt, peccatum habituale conſiſtere in hoc quod eſt peccaſſe, & non ſatisfeciſſe condignè pro offenſa: quia in offenſa hominis aduerſus hominem tamdiu durat moraliter offenſa, quamdiu durat, non ſatisfactio. Hæc ſententia impugnari ſolet, quia illa carentia ſatisfactionis condignæ, quæ additur, ſupra peccatum præteritum, non eſt voluntaria homini, ſicut neque ei eſt poſſibilis condigna ſatisfactio pro peccato, ergo illa non pertinet ad rationem culpæ habitualis; Hæc ratio non eſt efficax; quia, vt infra videbimus, aliquid, quod in ſe non eſt formaliter voluntarium; poteſt deſeruire, vt culpa præterita maneat moraliter voluntaria. Melius impugnatur, quia ſequeretur, culpam habitualem nunquam perfectè deleri: nunquam enim tollitur ab homine *peccaſſe, & non condignè ſatisfeciſſe*, ergo non datur perfectè carentia peccati; vel dicendum eſt, peccatum habituale non conſiſtere adæquatè in illo complexo.

SECTIO II.

Refertur ſententia docens, priuationem gratiæ eſſe peccatum habituale.

9. SEntentia eſt ſatis communis apud antiquos, & recentiores, peccatum habituale eſſe carentiam gratiæ habitualis: quia hæc ſola eſt intrinſeca in peccatore, & nihil aliud eſt, à quo poſſit tranſacto actu, denominari actu peccator, & maculatus. Auctores huius ſententiæ vide latè, & plurimos apud Salas *vbi ſupra num.* 21 qui *ſectione ſequenti* partim ei ſententiæ adhæret.

Impugnationes huius ſententiæ: Prima. Hæc ſententia diſplicet noſtris Recentioribus & quidem meritò, niſi aliter explicetur. Primò, quia priuatio gratiæ eſt pœna peccati; ideo namque homo priuatur à Deo gratiâ, quia eſt in peccato; ergo priuatio gratiæ non eſt peccatum, ſed ſupponit peccatum. Hæc ratio debet intelligi cum grano ſalis: nam ſi velit, priuationem gratiæ eſſe pœnam peccati habitualis, facile negarent aduerſarij, & dicerent priuationem gratiæ eſſe pœnam peccati actualis, non verò habitualis, ſecundùm quod habituale addit ſupra actuale. Deus enim non punit habituale, nec hominem propter habituale, vt habituale, ſed præciſè propter actuale, propter furtum, verbi gratia, vel periurium: eſt ergo priuatio gratiæ pœna peccati actualis: ex hoc tamen fit, ipſam non eſſe peccatum habituale; nam peccatum habituale non eſt pœna actualis, ſed culpa: pœna enim eſt à Deo eam infligente, peccatum autem habituale ſimpliciter, & abſolutè non eſt à Deo, ergo priuatio gratiæ non eſt peccatum habituale.

10. Reſpondent, peccatum habituale eſſe priuationem gratiæ non vtcumque, ſed vt ortam ex peccato actuali, vt ſic autem non eſt à Deo, ſed ab homine. Sed contrà, quia priuatio gratiæ ſub iſta connotatione peccati præteriti, iam non eſt adæquatè præſens, ſed inuoluit aliquid de præterito, ſcilicet, actum peccati, quare peccatum habituale non erit ſola priuatio gratiæ, ſed peccaſſe actu, & dediſſe occaſionem ad carendum gratia: hoc autem non eſt modò adæquatè intrinſecum in homine, nam licèt priuatio gratiæ ſit intrinſeca; peccatum tamen præteritum non eſt intrinſecum, ſed fuit; ergo iam ponis peccatum habituale in aliquo præterito ſaltem partialiter; & per conſequens illud, quod modò eſt præſens, ſcilicet, priuatio gratiæ, habet eſſe peccatum formaliter ab aliquo extrinſeco, ſcilicet ab actu præterito; ergo etiam ſecluſa priuatione gratiæ, poſſet nunc homo eſſe peccator ab actu præterito.

Secundò impugnatur, quia priuatio gratiæ 11.
poteſt eſſe in homine, quin ſit peccatum habituale, ergo ipſa ſecundùm ſe non eſt peccatum *Secunda.*
habituale. Antecedens probatur: ponatur homo potens, & debens intra horam comparare gratiam per propriam diſpoſitionem: hic homo in primo quadrante habet priuationem gratiæ, & non habet peccatum habituale, ergo priuatio gratiæ ſola non eſt peccatum. Dices, priuationem gratiæ, quæ eſt peccatum, eſſe carentiam gratiæ cum debito habendi illam; ille verò homo in primo quadrante, licèt careat gratia, non tamen cum debito habendi eam pro tunc ante finem horæ: ideo non habet peccatum habituale. Contrà, ponatur homo obligatus comparare gratiam nunc; ſed cui Deus nolit eam conſeruare poſt annum: hic habet nunc priuationem gratiæ, poſt annum verò iam non habet priuationem, ſed negationem, quia non habet potentiam habendi pro tunc, & tamen manet peccatum habituale ablata priuatione, ergo peccatum habituale non erat formaliter priuatio gratiæ, ſed aliquid aliud.

Tertiò impugnatur, quia ſi peccatum habi- 12.
tuale eſſet ſola priuatio gratiæ; ſequitur, omnia *Tertia.*
peccata habitualia eſſe æqualia, quia omnes peccatores æquè priuantur gratia: quod ſi vnus habet maiorem priuationem, quàm alius, ideo erit quia vnus habuit maiorem gratiam, vel maiora auxilia ad maiorem gratiam comparandam; non verò quod grauiora ſcelera commiſerit; Fateor, hunc carere gratia ob grauiora delicta; ipſa tamen priuatio non eſt maior in hoc, quam in illo.

Quartò ſequitur, hominem, licèt habeat plu- *Quarta.*
ra peccata actualia, non tamen multa habitualia; non enim habet plures, ſed vnicam priuationem gratiæ: habet quidem illam ex pluribus radicibus ortam: cum tamen peccatum habituale ſaltem in recto ſola ſit per ſe priuatio gratiæ, & hæc ſit vnica in hoc homine, vnicum erit peccatum habituale, vt conſtat; quia in concretis accidentalibus non multiplicato recto, non multiplicantur concreta.

Quintò: peccatum veniale habituale non 13.
conſiſtit in carentia gratiæ; & tamen eſt aliquid *Quinta.*
permanens in homine, quamdiu culpa non remittitur; ergo ex mortali etiam manet aliquid in homine præter carentiam gratiæ, quod poſſit eſſe peccatum habituale. Dicunt aliqui, peccatum veniale habituale eſſe priuationem dignitatis ad ſubito fruendum Deo immediatè ortam ex peccato actuali. Sed contra primò: in peccato mortali etiam dicere poteris, conſiſtere maculam habitualem in carentia dignitatis ad gloriam orta ex peccato actuali, quæ quidem carentia non eſt eadem cum carentia gratiæ: nam licèt Deus tolleret gratiam à Petro, qui per bona opera facta in gratia meruit gloriam; adhuc maneret dignus gloria per dignitatem relictam

lictam ex operibus; ſicut in ſententia, quæ docet non conferri ſtatim augmentum gratiæ pro actibus remiſſis; adhuc conceditur, per illos actus manere hominem dignum maiori gloria, quàm antea, ergo poſſet dici peccatum habituale conſiſtere in priuatione huius dignitatis ad gloriam. Contrà ſecundò; illa carentia dignitatis ad ſubitò fruendum Deo eſt pœna orta ex culpa, ergo non culpa, ſeu vt veriùs dicam, eſt dignitas pœnæ; eſt enim dignitas carendi gloria per aliquod tempus; ergo ſicut peccatum mortale habituale non conſiſtit per ſe in dignitate pœnæ, ita nec veniale. Contrà tertiò; homo in pura natura poſſet peccare venialiter, & maneret maculatus: tunc autem non haberet priuationem dignitatis iſtius; ſed meram negationem, quia non erat ſubiectum capax, ergo macula venialis in aliquo alio ſtaret. Contra quartò; quia etiam remiſſa culpa veniali, manet in homine priuatio dignitatis ad fruendum ſubitò Deo, ſi non ſit omnino remiſſa pœna, ergo hæc priuatio non eſt culpa.

14. Dicunt, culpam habitualem eſſe illam priuationem non vtcunque, ſed vt ortam immediatè ex culpa actuali; illa verò priuatio manens remiſſa culpa, non oritur immediatè ex culpa actuali, ſed conſequitur ad commutationem prioris pœnæ in aliam leuiorem, ſicut ſi mihi commutetur votum ieiunij in eleemoſynam, non debeo eleemoſynam immediatè ex voto, ſed ex commutatione. Contrà quintò; quia poſſet Deus remittere peccatum veniale, non remittendo aliquid pœnæ, nec commutando pœnam grauiorem in leuiorem, vt infra videbimus. Poſſet præterea remittere partem pœnæ non remittendo omnem pœnam, nec commutando priorem in poſteriorem: ſicut ſi vouiſſes duo ieiunia, poſſet Prælatus diſpenſare in vno eorum, non commutando vtrumque in vnicum, ſed relaxando debitum vnius, & non alterius: ita Deus debenti pœnam annuam remittit pœnam ſemeſtrem, relinquendo dignitatem partialem ad aliam ſemeſtrem; ergo manet partialiter eadem dignitas orta immediatè ex culpa præterita, & tamen non manet culpa. Denique ſi culpa habitualis conſiſtit in priuatione illa, prout orta immediatè ex culpa actuali; ergo non in priuatione ſecundùm ſe, ſed prout includit ortum ex culpa præterita, ergo formaliter conſiſtit in aliquo præterito vt ſupra argumentabar, ergo non eſt adæquatè præſens, nec extrinſeca.

15. Dicunt alij, maculam ex veniali eſſe priuationem feruoris, ſeu feruentiſſimi amoris. Sed contrà, vel loqueris de feruore habituali; & hoc non; quia cum intenſiſſimo habitu charitatis ſtare poteſt peccatum veniale: vel de feruore actuali; & hoc etiam eſt falſum; tum quia carentia feruoris actualis eſſe poteſt ſine peccato veniali: tum etiam, quia peccatum veniale remitti poteſt à Deo, ſine eo quod ponatur ille feruor dilectionis actualis; ergo manente eadem carentiâ, non maneret veniale habituale, & per conſequens macula venialis non eſt illa carentia feruoris.

16. *Vltima.* Vltimò principaliter impugnatur illa ſententia, quia in pura natura eſſe poſſet peccatum mortale habituale, vt de ſe conſtat; & tamen tunc non conſiſteret in priuatione gratiæ; tunc enim non eſſet priuatio, ſed mera negatio gratiæ, ergo conſiſteret in aliquo alio, in quo etiam poteſt nunc conſiſtere macula habitualis. Huic argumento plures adhibent ſolutiones, ſed omnes parum conſequentes, & quas ex ſupradictis facilè poteris impugnare. Omitto etiam alia leuiora argumenta, quæ contra prædictam ſententiam fieri ſolent: habent enim minus ponderis, & efficaciæ. Sufficiat hæc, quæ potiſſima ſunt, tetigiſſe.

Dices, hæc omnia ad ſummum probare, præter priuationem gratiæ dari aliud, quod ſubeat rationem peccati habitualis: Cæterùm negari non poſſe, quin ipſa priuatio gratiæ ex peccato actuali orta ſit etiam macula, & peccatum habituale: quare aliqui volunt, nunc ratione vtriuſque habere hominem peccatum habituale; ſcilicet ratione priuationis gratiæ, & ratione etiam illius, quod haberet in pura natura poſt peccatum actuale: quia cùm priuatio gratiæ ſit priuatio præcipui nitoris, & pulchritudinis animæ, non poteſt non maculare, & deturpare ipſam animam: eſt ergo deformitas, & macula habitualis. Quid ergo deficit huic maculæ ad rationem peccati habitualis? Reſpondeo; priuationem gratiæ eſſe quidem maculam phyſicam, non tamen moralem; ſicut enim carentia pulchritudinis corporalis eſſet ſuo modo macula hominis: ſic etiam carentia gratiæ maculat animam: hoc tamen non ſufficit ad rationem peccati. Peccatum enim in ſuo conceptu eſt culpa: peccatum actuale culpa actualis; peccatum habituale culpa habitualis: quare illa ſolùm macula erit peccatum quæ fuerit culpa; & per conſequens priuatio gratiæ, licèt maneat ex culpa, licèt ſit macula, licèt ſit intrinſeca, non erit peccatum, quia ipſa nullo modo eſt culpa: ſed effectus culpæ. 17.

Dices, priuationem gratiæ non eſſe culpam actualem, eſſe tamen culpam habitualem: nam culpa habitualis ſolùm dicit permanentiam aliquam culpæ præteritæ: eo autem ipſo, quod maneat intrinſecè priuatio gratiæ intelligitur manere intrinſecè culpa præterita in ordine ad illum effectum; ergo ipſa permanentia priuationis eſt permanentia intrinſeca culpæ præteritæ. Sed contrà, nam in primis, quod permaneat aliquid intrinſecum relictum à cauſa præterita, non eſt permanere intrinſecè etiam habitualiter ipſam cauſam: nam licèt aliqua pœna inflicta à Iudice maneat intrinſecè in homine, verbi gratia, amiſſio oculorum, vel fames; non ideo dicitur manere intrinſecè in ipſo reo voluntas præterita Iudicis; ergo quod priuatio gratiæ relicta ex culpa actuali ſit intrinſeca in homine, non magis refert, vt culpa præterita dicatur intrinſecè manere in homine, quàm ſi ipſa priuatio gratiæ eſſet extrinſeca; ergo permanentia intrinſeca culpæ non benè reducitur ad permanentiam intrinſecam priuationis gratiæ. Sicut nunc de facto permanet in homine poſt baptiſmum carentia intrinſeca iuſtitiæ originalis propter peccatum originale; & tamen non ideo dicitur poſt baptiſmum permanere culpa originalis. Ratio autem à priori ea eſt, quia culpa vt culpa eſt voluntas mala, & per conſequens oritur immediatè à voluntate, vt actus ipſius: priuatio autem gratiæ non eſt actus voluntatis, ſed effectus relictus ex voluntate mala; quæ fuit culpa, ergo ipſa priuatio gratiæ in ſuo conceptu non poteſt eſſe nec denominari culpa, ſed effectus culpæ: ergo culpa habitualis aliquid aliud eſt à priuatione gratiæ. 18.

Obiici ſolet, pro illa ſententia, quia peccatum originale non poteſt eſſe aliud, quam priuatio gratiæ, eſt enim intrinſecum in puero, vt colligitur ex Tridentino *ſeſſ 5. can.* 3. in puero autem non eſt aliud intrinſecè niſi carentia gratiæ, ergo ipſa eſt peccatum originale. Huic difficultati faciemus ſatis infra *ſect.* 6. poſt explicatam noſtram ſententiam.

Dixi tamen, hanc ſententiam meritò diſplicere, niſi aliter explicetur: poteſt enim in aliquo vero ſenſu ſuſtineri, quod priuatio gratiæ habitualis conſtituat intrinſece maculam habitualem; nō quidem adæquatè, & determinatè, ſed partialiter, & indeterminatè; quia macula habitualis, vt infrà videbimus, includit negationem condonationis peccati præteriti: cùm ergo poſſet peccatum præteritum auferri vel per condonationem extrinſecam, vel per intrinſecam, quæ fit per infuſionem gratiæ habitualis; conſequens eſt, quod macula habitualis includat negationem vtriuſque, atque ideo negationem gratiæ habitualis. Poſſet itaque manere negatio gratiæ ablato peccato habituali per condonationem intrinſecam; atque ideo non conſiſtit determinatè macula habitualis in illa priuatione gratiæ: includit tamen partialiter illam, quatenus includit negationem omnis condonationis extrinſecæ, & intrinſecæ.

SECTIO III.

Impugnantur ſolutiones aliquorum ad argumentum ſuprà adductum ex peccato veniali.

20. ARgumentum, quo vſi ſumus contra ſententiam illam *ſectione præcedenti*, deſumptum ex peccato veniali, cuius macula habitualis non poteſt eſſe priuatio gratiæ habitualis, cum qua nō habet vllam repugnantiam, militat ex parte etiam contra alios, qui contendunt, non poſſe de potentia abſoluta remitti peccatum veniale, aut tolli eius maculam, abſque mutatione aliqua phyſica intrinſeca peccatoris: quare ij omnes conantur explicare, & aſſignare aliquam formam phyſicam intrinſecam, per quam homo debeat mundari, & ſanctificari a macula venialis peccati, in cuius formæ carentia poſſent conſtituere peccatum veniale habituale: ceterùm totum hoc revera non obſtaret ſententiæ noſtræ, licèt concederetur: adhuc enim non poſſet conſtitui adæquatè peccatum habituale veniale in ſola carentia illius formæ incompoſſibilis; nam in eo qui nondum peccauit venialiter eſſet carentia illius formæ (non enim eſt gratia ſola, ſed gratia cum aliquo alio, vt videbimus) & tamen in eo homine non eſt macula venialis: debet ergo hæc macula conſtitui etiam ſaltem partialiter ex peccato actuali præterito: quod ſufficeret ad noſtram ſententiam ſuſtinendam. Quamuis ergo poſſemus illam reſponſionem pro nunc omittere, eo quod non eſſet contra id quod intendimus: adhuc tamen pro maiori complemento; indicabo obiter in hac ſectione quid ſentiam de illius veritate. Et quidem infrà *diſp.* 9. *ſectione* 1. probandum eſt, non deleri de facto maculam venialem per ſolam infuſionem gratiæ; nunc dicimus, de poſſibili non requiri infuſionem gratiæ, vel alicuius formæ intrinſecæ.

21. Aliqui igitur, vt neceſſitatem formæ phyſicæ intrinſecæ ad noſtram iuſtificationem magis tueātur, & impoſſibilitatem remittendi peccati etiam de potentia abſoluta per extrinſecam condonationem Dei; contendunt, peccatum etiam veniale non poſſe tolli, niſi per formam phyſice intrinſecam, quam quidem P. Vaſquez 1. 2. *diſput.* 207. *cap.* 4 docet in ſacramento eſſe gratiam ſacramentalem, quæ datur intuitu attritionis præcedentis, per hoc enim habet gratia reſpectum quendam rationis, ratione cuius gratia, quæ ſecundùm ſe non ſufficeret, prout tamen ſubeſt illi reſpectui rationis, eſt incompoſſibilis cum macula peccati habitualis venialis.

Hunc modum explicandi reiiciunt communiter Recentiores: & meritò, quia reſpectus rationis non fit ante operationem intellectus: peccati autem ablatio fit ſtatim poſita gratiâ ſacramentali. Si autem ſermo ſit, non de reſpectu rationis formali, ſed fundamentali. Totum hoc fundamentum non eſt niſi attritio præcedens, & gratia habitualis, & inſtitutio Sacramenti & quidem attritio & gratia habitualis ſecundùm ſe non pugnant cum peccato veniali: poſſet enim homo habens attritionem accipere augmentum gratiæ & non mundari à peccato veniali. Inſtitutio verò Sacramenti ad illum finem non addit aliquid phyſicè intrinſecum in homine, ſed extrinſecum phyſicè, & ad ſummum ſolùm moraliter intrinſecum: ſi ergo tollitur peccatum veniale per gratiam, vt ſubeſt tali inſtitutioni Sacramenti; iam tollitur per aliquid extrinſecum, & per conſequens rectitudo illa, ſeu mundatio a peccato non erit adæquatè intrinſeca: quod videtur eſſe contra intentum illius Auctoris, qui ideo vult *ſemper* formā phyſicè intrinſecam; quia alioquin *homo* maneret intrinſecè immundus, & turpis, ſicut antea, atque adeo fœditas non tolleretur, ſed tegeretur per non imputationē, vt contendunt hæretici. 22.

Ideo alij, vt formam illam adæquatè intrinſecam & phyſicam aſſignent, addunt, gratiam ſecundùm ſe non repugnare cum peccato veniali: gratiam tamen prout productam per talem actionem phyſicam Dei, eſſe formam repugnantem cum macula peccati: Nam illa actio non ſolum ſpecificatur à termino, ſcilicet à gratia; ſed etiam a ſuo principio, quod eſt voluntas Dei, qua vult tollere illud peccatum: gratia ergo producta per talem actionem eſt forma phyſica intrinſeca expulſiua peccati, & rectificans intrinſecè ſuum ſubiectum. Ita explicat latè P. Herize 1. *par. diſput.* 17. *cap.* 2. & alij recentiores. 23.

Hic tamen modus explicandi adhuc difficilis eſt. Primò, quia non explicat repugnantiam illius actionis cum peccato veniali, niſi Deus poſſit aliunde illud remittere. Dicunt enim illam actionem repugnare cum peccato habituali, quia procedit a voluntate, qua Deus vult, non eſſe amplius peccatum, vel remittere illud. Sed contra hoc eſt, quia velle, quod non ſit peccatum habituale, non eſt aliud, niſi velle, quod ſit illa actio; nam eſſe peccatum eſt præteriiſſe actum malum, & non eſſe poſitam talem actionem: Deus autem non vult actum non præteriiſſe, ergo ſolùm vult poni talem actionem: dum ergo dicitur illa actio procedere à Deo volente remittere, ſeu tollere peccatum, eſt idem, ac dicere, quod procedit à Deo volente, quod ſit illa actio: non ergo ſpecificatur illa actio à fine remiſſionis peccati quem Deus per illam intendit, tanquam ab aliquo diuerſo, cùm remiſſio peccati non ſit aliquid volitum à Deo diuerſum ab ipſa tali actione: vel ſi eſt aliquid aliud, explicent. 24.

Secundò

25. Secundò quia repugnantia cum peccato habituali orta ex ſola entitate talis actionis non videtur ſufficere ad intentum eorum Doctorum; qui volunt eo modo explicare, quod omnis iuſtificatio etiam a venialibus fiat per formam phyſicam intrinſecam, eo quod non poſſit homo ex malo fieri bonus, niſi mutetur intrinſecè. Hoc autem non explicatur ſufficienter per repugnantiam illam ſolius actionis talis: quia ſi ex eo capite homo mutatur ſufficienter, & ex malo fit bonus, ex iniquo leuiter fit iuſtus; ex leuiter odibili fit amabilis, quia habet in ſe aliquid phyſicum repugnans cum peccato veniali, ſcilicet, talem actionem phyſicam: ſequitur, quod illa actio ſecundùm ſuam entitatem phyſicam ſit forma rectificans, ſanctificans, iuſtificans, & reddens formaliter amabile ſubiectum: nam gratia ſecundùm ſe non habet vllam repugnantiam cum peccato veniali: illa autem actio ſecundùm ſe, & provt condiſtinguitur à gratia, habet repugnantiam eſſentialem cum peccato veniali; ergo illa actio, etiam provt condiſtinguitur à gratia, eſt forma ſanctificans, & pulchritudo animæ. Conſequens autem eſt abſurdum. Sequela verò probatur ex dictis: quia illa eſt forma proximè ſanctificans, & rectificans, quæ non ratione alterius, ſed ratione ſui expellit & abſtergit ſordes, ac maculas peccati: hoc enim eſt formaliter rectificare, mundare formaliter, ſeu tollere ſordes à ſubiecto: hoc autem munus competit formaliter actioni, non gratiæ: nam gratia ſecundùm ſe, & ratione ſui nullam habet repugnantiam cum macula peccati venialis, ſed ſolùm repugnat ratione alterius, ſcilicet, ratione illius actionis, quâ producitur: ergo actio ipſa eſt ratio formalis proxima illius repugnantiæ, atque ideo actio eſt ratio formalis proxima mundandi animam, & expellendi ſordes, quæ cum illa ſola repugnant, non cum gratia, niſi ratione talis actionis.

26. Confirmatur, quia ſi poſſet diuidi effectus formalis, itavt per gratiam homo ſanctificaretur, & per actionem expelleretur macula peccati, eodem modo poſſet dici, quod per gratiam ſanctificaretur, & per illam provt ſubeſt tali condonationi extrinſecæ Dei expelleretur peccatum: hoc enim non eſſet ſanctificari hominem vel iuſtificari per formam extrinſecam, ſicut nec in iſta ſententia de facto ſanctificatur per illam actionem, ſed per ſolam gratiam: vel certè fatendum erit, illam eamdem debere eſſe formam ſanctificantem, & iuſtificantem à culpa veniali, quæ formaliter expellit illam culpam, & repugnat cum illa, quæ, vt vidimus, erit ſola illa actio, non gratia, niſi remotè, & ratione alterius; atque adeo concedendum eſſet, ipſam actionem eſſe pulchritudinem animæ, eſſe formam iuſtificantem, & ſanctificantem à peccatis venialibus.

27. Porrò conſequens illud eſſe abſurdum nec poſſe concedi, quod actio ipſa ſit formaliter ſanctitas, iuſtitia, vel pulchritudo ſubiecti: probari poteſt primò, quia cùm actio ſit prior ſuo termino, iam intelligeretur homo ſanctificatus, & mundus ante ipſam gratiam, & per conſequens non iuſtificaretur per gratiam, ſed per productionem gratiæ, quod eſſet contra mentem eorum Doctorum. Secundò, quia ſequeretur, maiorem ſanctitatem accipere eum, qui elicit actum dilectionis Dei, cuius intuitu remittitur illi peccatum veniale commiſſum, quàm eum, qui ſimilem actum eliceret, nullo præcedente peccato veniali, quod remittatur: nam hic ſecundus accipit augmentum gratiæ productum tali actione expulſiua peccati præteriti quæ actio ſecundum ſe eſſet forma ſanctificans: ille autem alius primus non accipit gratiam per actionem tendentem ad talem finem remittendi peccatum. Fatendum ergo eſt, actionem ipſam, provt condiſtinguitur à gratia, non eſſe formam ſanctificantem, nec reddere hominem amabilem, aut ſanctum formaliter, ſed ſolùm cauſaliter, quatenus eſt productio gratiæ, & ſanctitatis, quæ eſt pulchritudo animæ; atque adeo poſſe tolli maculam culpæ venialis abſque aliqua forma phyſicè intrinſeca in homine, qua fiat ſanctus, & rectus, ſed poſitâ ſola condonatione Dei, ſiue hæc Dei voluntas terminetur per aliquam actionem phyſicam homini intrinſecam, ſiue per extrinſecam, ſicut reatus pœnæ poſſet condonari abſque vlla forma phyſica, qua homo redderetur indignus pœna.

Neque ex hoc ſequitur, diligi à Deo illum, qui adhuc odibilis eſt, cùm eodem modo intrinſecè ſe habeat ſicut antea, ac per conſequens habeat, quantum eſt ex ſe, eamdem turpitudinem, & odibilitatem, quam antea habebat, quâ ſtante, non poteſt Deus illum diligere; motiuum enim dilectionis debet præcedere ex parte obiecti ipſam dilectionem Dei. Reſpondeo enim, per ipſammet condonationem Dei, licèt extrinſeca ſit, & per eam non reddatur homo pulcher; reddi tamen immaculatum, ſeu carentem macula; quia licèt non auferatur hoc, quod eſt peccaſſe; aufertur perſeuerantia illius peccati in ordine ad odium Dei, quatenus per condonationem ceſſat ius Dei ad odium hominis propter peccatum præteritum. Falſum ergo eſt, eum hominem adhuc eſſe odibilem, ſeu adhuc manere intrinſecè maculatum, & turpem ex parte ſua ſicut antea; nam perſeuerare maculam; & odibilitatem non eſt ſolum peccaſſe, ſed peccaſſe, & non eſſe condonatum à Deo ius, quod ex peccato habuit ad odium illius hominis; vt infra latiùs explicabitur. 28.

Sed adhuc vrgeri poteſt, & interrogari, quomodo ex mera voluntate Dei poſſit homo accipere nouam denominationem immaculati, non odibilis &c. Nam voluntas illa Dei non incipit in tempore, ſed fuit ab æterno; & tamen antea non dabat homini illas denominationes; ergo non poteſt nunc incipere illa noua denominatio, niſi homo incipiat in ſe aliter ſe habere per nouam formam ſibi intrinſecam. 29. *Quomodo ex mera Dei voluntate poteſt homo denominari de nouo immaculatus, non odibilis, &c.*

Reſpondeo, ſicut ab æterno ſunt illi actus in Deo; ſic ab æterno denominare obiectum amatum, vel odio habitum: non tamen amatum, vel odio habitum pro omni duratione, ſed pro tali, vel tali duratione: quando ergo dicimus; Deus nunc amat Petrum; heri verò eum odio habebat; illud, *nunc*, & illud, *heri*, non ſe tenent ex parte amoris, vel odij, nec ſignificant eorum durationem; ſed magis ſe tenent ex parte obiecti: quatenus amor ille terminatur ab æterno ad Petrum exiſtentem hodie, & propter bonitatem, quæ hodie eſt in Petro: odium verò ab æterno terminatur ad Petrum exiſtentem heri; & pro illa duratione ſola auertit Deum à Petro, ſicut affectus amoris coniungit Deum cum Petro pro duratione hodierna; hoc eſt, inclinat ad coniunctionem cum illo pro hac duratione, non ad coniunctionem pro die heſterna. Voluntas ergo condonandi peccatum, quæ erat ab æterno in Deo, non denominabat ab

æterno Petrum immaculatum, ſed pro hodierno tempore; quia illa voluntas erat cedendi iuri, quod ex peccato habebat Deus ad odium hodiernum; hoc eſt, ad odium, quod terminaretur ad Petrum, provt exiſtentem hoc die; non verò cedendi iuri ad odium Petri, provt exiſtentis heri; & ideo hodie denominatur Petrus mundus, non heri, quia provt hodie exiſtens, non poteſt haberi odio propter voluntatem æternam Dei, quæ renunciauit iuri ad odium Petri provt hodie exiſtentis. Hæc ergo denominatio eo modo, quo incipit de nouo, non incipit ſine aliqua mutatione, non ex parte Dei, ſed ex parte obiecti; ad minus enim aduenit duratio realis noua, pro qua Deus ab æterno amat, vel odit Petrum provt exiſtentem in tali duratione: quare adueniente tali duratione, Petrus dicitur non odibilis, quia Petrus vt hodie exiſtens non eſt obiectum odibile propter voluntatem, qua Deus ab æterno ceſſit iuri ad odium talis obiecti.

SECTIO IV.

Refertur, & impugnatur alia ſententia.

30. *Alia ſententia; peccatũ habituale eſt ipſũ peccatũ actuale præteritum, moraliter perſeuerans in homine quamdiu non retractatur.*

PRopter hæc Recentiores coacti aſſignare aliud intrinſecum præter gratiæ priuationem, quod ſit peccatum habituale, dicunt, eſſe ipſum peccatum actuale præteritum, non phyſicè, ſed moraliter perſeuerans in homine, quandiu non retractatur: neque enim nouum eſt id, quod præteritum eſt phyſicè, manere moraliter, quandiu non retractatur; ita manet volontas conſecrandi, quam ſacerdos habet initio Miſſæ, & ex vi illius conſecrat poſteà, etiamſi neque attendat, neque recordetur: ita etiam manet impoſitio vocum ad ſignificandum, & alia innumera, quæ permanent moraliter, & præſtant in ordine ad prudentum æſtimationem eoſdem effectus, quos præſtarent, ſi permanerent phyſicè. Manet ergo moraliter actus periurij, v. g. præteritus; quia in ordine ad prudentum æſtimationem perinde eſt, quandiu non retractatur, ac ſi maneret phyſicè in ordine ad maculandum hominem, & prouocandum Deum ad iuſtam, & rationabilem indignationem contra illum. Tollitur autem, inquiunt, hæc moralis perſeuerantia per condonationem Dei; ita tamen, vt non ideo Deus cenſeatur eſſe cauſa huius perſeuerantiæ moralis peccati, eo ipſo quod non condonat illud; ſicut enim negatio caloris non eſt conſeruatio frigoris, ſed eſt conditio requiſita, vt duret frigus; ita negatio condonationis non eſt conſeruatio peccati, ſed quandiu Deus non condonat, deſinit ponere conditionem impedituram peccatum: & ita poteſt dici remouens prohibens, quia peccatũ eo ipſo quod non deleatur durat. Hinc inferunt ad ablationem huius perſeuerantiæ peccati neceſſariò requiri ex parte hominis aliquam retractationem peccati etiam in ordine ad potentiam Dei abſolutam; quia quandiu non retractatur, non poteſt non in ordine ad prudentum æſtimationem cenſeri moraliter perſeuerans in ratione voluntarij; ſemper enim verum eſt, hominem voluiſſe periurium, & non retractaſſe illam voluntatem, ac per conſequens in ea perſeuerare. Poſita tamen quacumque retractatione etiam naturali, poteſt peccatum à Deo condonari, & omnino deleri.

31. Hæc eſt ſententia Recentioribus ſatis familiaris, pro qua quoad priorem partem ſunt plures auctores, quos refert Salas *vbi ſupra num.* 17. *&* 20 & ſequitur *ſectione ſequenti.* Cæterùm in modo eam explicandi triplici potiſſimum ex capite diſplicet. Primò, quia cum concedant hi auctores, peccatum habituale nihil aliud eſſe quàm actum præteritum non condonatum, nec retractatum; renuunt tamen concedere, ipſam non condonationem, ſeu non retractationẽ intrare formaliter ad componendum peccatum habituale in ratione habitualis, ſed ſolum dicunt, eſſe conditionem requiſitam, vt duret peccatum. Hoc inquam, in hac ſententia non placet, nec ſatis intelligitur, cur magis pertineat intrinſecè ad peccatum habituale actus præteritus, quàm negatio condonationis, vel ſatisfactionis: quia ſi peccatũ habituale eſſet ſolus actus præteritus, negatio autẽ condonationis ſolùm eſſet conditio requiſita, ergo non poſſet deſtrui peccatum habituale, niſi tolleretur hoc, quod eſt, actum præteriiſſe: conſequens eſt falſum: nunquam enim tollitur hoc quod eſt hominem peccaſſe; & tamen deſtruitur peccatum habituale in ratione habitualis; ergo peccatum habituale in ratione habitualis plus eſt, quàm hominem peccaſſe; nempe peccaſſe, & non eſſe condonatum peccatum: quare cùm condonatio immediatè deſtruat negationem condonationis, hinc fit, deſtruere peccatum habituale in ratione habitualis.

Negatio condonationis, vel retractationis nõ poteſt eſſe mera conditio eſſentialiter requiſita.

Confirmatur primò retorquendo exemplum, 32.
quod adducunt de negatione caloris, quæ non eſt conſeruatio frigoris, ſed conditio ad ipſam: quod exemplum, ſi eſt ad rem potiùs probat, negationem condonationis non eſſe ſolam conditionem ad perſeuerantiam peccati; nam in conſeruatione frigoris inuenimus aliquid condiſtinctum adæquatè à negatione caloris, nempe actionem poſitiuam terminatam ad frigus, qua actione poſita, ſemper manet conſeruatio frigoris: at verò in perſeuerantia peccati præter negationem condonationis, & ſatisfactionis, ſolùm inuenitur hominem peccaſſe condiſtinctum ab illa negatione, quod totum perſeuerat poſita condonatione; ergo ſi peccatum habituale non includebat negationem condonationis, ſed aliquid condiſtinctum ab ipſa, neceſſe eſt, manere omnino peccatum habituale etiam poſita condonatione, cùm maneat totum quod includebat peccatum habituale in ratione habitualis; vel dicendum eſt, peccatum in ratione habitualis aliquid includere præter hoc, quod eſt hominem peccaſſe.

Confirmatur ſecundò, quia peccatum habi- 33.
tuale eſt illud totum, quod homines concipiunt ex parte obiecti, vt Deus poſſit rationabiliter homini iraſci nunc, ſicut antea, quando peccauit: homines autem ad hoc iudicium prudenter ferendum, non ſolùm debent concipere, hominem peccaſſe (hoc enim etiam concipiunt poſt condonatum peccatum) ſed etiam debent concipere, peccatum non eſſe condonatum, nec pro illo condignè ſatisfactum; ergo hæc negatio, quæ etiam debet concipi ad illud prudens iudicium ferendum, eſt pars fundamenti, quod de facto datur ad illud iudicium; ergo eſt pars peccati habitualis: patet conſequentia, quia peccatum habituale per te eſt actus præteritus manens in iudicio prudentum in ordine ad eoſdem effectus, &c. illud autem, per quod manet in iudicio prudentum, non eſt ſolus actus præteritus, ſed etiam negatio condonationis, & ſatisfactionis; ergo ipſa negatio eſt pars obiectiua permanentiæ moralis, quam

habet

Digitized by Google

34. habet peccatum habituale. Fateor, nec Deum vere iraſci, nec homines iudicare prudenter, Deum iraſci propter negationem condonationis; hanc enim formaliter Deus non odit, ſed ſolum actum præteritum, qui malus fuit; cæterùm quod ille actus præteritus maneat moraliter prouocans odium, & iram Dei, hoc habet formaliter ſaltem partialiter à negatione condonationis, non ſolum vt à conditione extrinſeca, ſed vt à forma partiali, quam niſi intrinſecè includas, non intelligis conceptum adæquatum peccati habitualis in ratione habitualis, vt probaui. Quomodo autem poſſit peccatum habituale intrinſecè conſtitui ex aliquo, quod formaliter Deus non odio habeat? dicemus infra *ſectione ſequenti*.

35. Reſpondent aliqui, peccatum habituale non eſſe totum illud fundamentum iudicandi, peccatum præteritum maculare; ſed illud, quod dat occaſionem ad iudicandum de ipſo eodem, quod maculat nunc: negatio ergo condonationis licèt ſit fundamentum, vt iudicetur, peccatum præteritum nunc maculare; non tamen vt iudicetur, ipſam negationem condonationis maculare, & ideo ipſa non componit maculam habitualem, ſed fundat. Sed contra, quia peccatum præteritum in tantum perſeuerat habitualiter, ſeu moraliter in quantum fundat illud iudicium, vt ipſi fatentur: ſed non fundat illud iudicium adæquatè per ſuam entitatem, ſed etiam per negationem condonationis, ergo à negatione condonationis habet formaliter partialiter perſeuerare moraliter in iudicio prudentum: ab illo enim habet formaliter perſeuerare in eo iudicio, à quo formaliter habet fundare illud iudicium, ergo cùm à negatione condonationis habeat formaliter fundare illud iudicium, ab eâdem habere debet formaliter perſeuerare in æſtimatione prudentum, alioquin abſque illa negatione condonationis maneret totum eſſe peccati habitualis perſeuerantis, cùm nihil illius eſſe ablatum eſſet.

36. *Retractatio peccati non requiritur eſſentialiter ad illud delendum.*

Secundò diſplicet in prædicto modo explicandi illud, quod dicunt, retractationem peccatoris requiri eſſentialiter ad condonationem, & ablationem peccati, eo quod peccatum, quamdiu non retractatur, intelligitur manere in ratione voluntarij: hoc, inquam, ſemper mihi difficile fuit: quia ſi hæc ratio aliquid probat, probaret vtique, poſità retractatione ex parte hominis, non ſolùm per actum perfectæ contritionis, ſed per attritionem, imò per deteſtationem naturalem, eo ipſo non manere peccatum habituale; nam per te ad hoc requiritur iſta retractatio, vt actus præteritus non maneat moraliter in ratione voluntarij, quod voluntarium non cenſetur tolli, niſi per contrariam voluntatem ipſius hominis; ſicut voluntas conſecrandi, vel applicandi Miſſam pro aliquo tamdiu manet moraliter, quamdiu non reuocatur per voluntatem contrariam: ergo ſicut voluntas illa præterita Sacerdotis tollitur formaliter per voluntatem contrariam, itavt hac poſita, iam non maneat moraliter illa prior; ſic etiam actus periurij non manebit in ratione voluntarij moraliter loquendo, eo ipſo, quod ponatur voluntas contraria ex parte hominis: ſed per te peccatum habituale in ratione habitualis includebat permanentiam moralem voluntarij præteriti, & ideo ad ablationem peccati requiritur retractatio, quia alioquin manet adhuc in ratione voluntarij, & per conſequens in ratione peccati; ergo poſita retractatione, per quam formaliter aufertur perſeuerantia moralis voluntarij præteriti, non poteſt manere peccatum habituale in ratione eſſentiali peccati habitualis.

37. Dicunt, iſtam retractationem non requiri vt formam formaliter delentem peccatum, ſed ſolùm vt conditionem; ſicut applicatio agentis, licet eſſentialiter requiratur ad agendum, non eſt vt ratio formalis, ſed ſolùm vt conditio extrinſeca, ſine qua non poteſt poni actio; ſic etiam retractatio requiritur eſſentialiter, vt conditio, ſine qua non poteſt poni condonatio Dei, per quam vt formam deletur peccatum.

Sed contra, quia ſi retractatio eſſentialiter exigitur, non poteſt exigi vt ſola conditio extrinſeca, ſed vt forma partialiter tollens peccatum; quia requiritur ad hoc vt peccatum præteritum non maneat moraliter in ratione voluntarij. Hoc autem prouenit à retractatione vt à forma, per quam formaliter redditur inuoluntarius actus præteritus; quare non eſt ad rem exemplum approximationis, quæ ſolum eſt conditio ad agendum: nam approximatio ſecundùm ſe, & formaliter ſolùm tollit diſtantiam agentis, & paſſi, actio verò eſt adæquata forma à qua denominatur agens: in qua agentis denominatione non includitur, ſed ſolùm connotatur præſuppoſitiuè approximatio, ſed indiſtantia: at verò retractatio non habet aliquem effectum formalem, qui ſolùm connotatiuè importetur per carentiam peccati, ſed ſi requiritur, requiritur ſanè, eo quod eius effectus formalis includatur in ipſa carentia peccati. Alioquin aſſigna mihi id, ratione cuius requiritur retractatio eſſentialiter? Nihil eſt aliud, niſi carentia voluntarij præteriti moraliter manentis, quæ per retractationem formaliter ponitur; hæc autem carentia per te ideo requiritur, quia ſi actus præteritus manet moraliter in ratione voluntarij, eo ipſo intelligitur homo formaliter iniquus; quia illud voluntarium moraliter manens maculat hominem & reddit moraliter iniquum, ergo per retractationem non ſolùm vt conditionem ſed vt formam tollitur aliquid, quod eſt macula, & iniquitas aliquo modo ipſius hominis, ſcilicet, permanentia actus præteriti in ratione voluntarij, ergo retractatio non ſe habet vt mera conditio extrinſeca, ſed vt forma partialis ad ablationem peccati; ergo poſita retractatione iam non manet peccatum integrum & completum etiamſi non ſequatur condonatio. Fatendum ergo eſt, retractationem peccatoris non requiri eſſentialiter ad condonationem, vel ablationem peccati; ſed poſſe diuinitùs peccatum tolli ſiuè per infuſionem gratiæ, ſiue per condonationem extrinſecam (de quo infra quæſtio erit) ſine vlla retractatione ex parte peccatoris. Quomodo autem homo non maneat tunc maculatus; dicemus inferius.

38. *Voluntas virtualis, habitualis, & moralis in quo differant?*

Tertiò denique diſplicet in prædicto modo dicendi, quod eius Auctores explicantes eſſentiam peccati habitualis confundunt omnino voluntatem virtualem, habitualem, & moralem, vtentes promiſcuè exemplis harum omnium ad declarandam permanentiam voluntatis præteritæ in peccatore; quæ occaſio eſt non leuis plurium difficultatum, & æquiuocationum in hac materia, dum ea, quæ propria ſunt vnius voluntatis, applicantur alteri, & ea omnia applicantur peccato habituali. Quare ſummopere oportet has voluntates diſtinguere vt appareat, quæ illarum tribuenda ſit peccatori, dum eſt in peccato habituali.

Voluntas

39\. Voluntas ergo habitualis dicitur illa, quæ præterita eſt, & non reuocata. Talis eſt, quam habet ſacerdos applicans hodie ſacrificium craſtinum pro tali defuncto; & licèt cras non recordetur huius voluntatis; dum tamen illam non reuocat, dicitur eſſe habitualiter in ea, & ideo te ipſa ſacrificium prodeſſe defuncto ex vi huius voluntatis; licet Vaſquez, & alij negent ſufficere illam voluntatem habitualem, vt proſit defuncto, niſi adſit alia virtualis relatio; de quo dixi *di pu*. 8. *de ſacramentis in genere ſect*. 6 & quidquid ſit de hoc, certum mihi eſt, hanc voluntatem mere habitualem non ſufficere ad meritum, vel demeritum operis ſequentis, quia hæc voluntas nullo modo influit in illud opus, ſed eſt quædam relatio mere extrinſeca, ex vi cuius non ponitur ipſum opus; quare qui mane refert omnes diuinas actiones ad Deum; ſi poſteà pranſurus ita ſe habet, ac ſi eam voluntatem non habuiſſet, nec comeſtio oritur ex ea voluntate, nec ex alia bona, & honeſta, non magis meretur per comeſtionem, quam ſi eam voluntatem non habuiſſet.

40\. *Volũtas virtualis ſuffi. cit ad conficiendum ſacramentum.*

Hæc voluntas habitualis tollitur omnino per retractationem, & reuocationem illius: quare qui heri habuit voluntatem occidendi, hodie perſeuerat habitualiter in voluntate, & propoſito homicidij, donec retractet illud propoſitum. Quod ſi hodie ex affectu iuſtitiæ, & odio iniuſtitiæ mutet propoſitum, & iam nolit occidere, non dicetur iam habere propoſitum habituale homicidij, ſed potiùs habere propoſitum habituale contrarium.

Voluntas virtualis, ſeu virtualiter manens addit aliquid ſupra voluntatem habitualem, nempe influxum in operationem, quæ nunc humano modo oritur ab illa voluntate priori. Huiuſmodi eſt voluntas requiſita ad conficiendum ſacramentum: nam licèt ſacerdos conſecrans, non recordetur actu, & diſtinctè prioris voluntatis, quam habuit; verè conſecrat ex virtuali intentione conſecrandi, hoc eſt, ex priori intentione nunc influente ad prolationem verborum non per ſe ipſam immediatè, ſed per aliud, in quo virtualiter manet, quod in mea ſententia nihil aliud eſt, quàm voluntas confuſa, & tenuis, qua nunc volumus verborum prolationem referendo illam confusè ad finem prioris voluntatis, quod quia confusè, & imperceptibiliter fit, vix vllam exigit attentionem, nec poſſumus illius rationem reddere; ſicut nec muſicus peritus experitur actuale dictamen artis, & voluntatem, qua pulſat citharam diſtractus ad fabulas, vel negotia, licèt reuera habeat etiam tunc aliquam tenuem aduertentiam actualem, & voluntatem etiam actualem mouendi taliter digitos. Hanc etiam voluntatem virtualem habet operarius conductus ad laborandum in vinea, nam licèt ſingulis momentis non recordetur diſtinctè mercedis, pro qua laborat; confusè tamen & implicitè ex vi illius mouetur etiam nunc ad laborandum. Vide quæ latè dixi *dicta diſput*. 8. *de ſacramentis in genere ſect*. 5.

41\. Hæc voluntas virtualis tollitur non ſolùm per retractationem, ſed etiam per omnimodam obliuionem, & interruptionem: nam ſacerdos intendens baptizare puerum, poſtea illius intentionis immemor fundens aquam ad eum leuandum, non baptizat, etiamſi poſt lotionem immediatè proferat verba; quia nimirum illa actio non proceſſit ex priori intentione. Quare nequaquam poteſt dici, peccatum habituale includere actum præteritum virtualiter perſeuerantem; nec exemplum ſacerdotis, cuius intentio conſecrandi manet moraliter, & virtualiter, etiam dum diſtrahitur, eſt vtile, vel aptum ad declarandam eſſentiam peccati habitualis, quia illa intentio ſacerdotis manet virtualiter eò quod maneat cum virtute ſufficienti ad operandum per aliam voluntatem confuſam actualem, vt vidimus, at verò in peccatore etiam dormiente, & amente manet peccatum habituale; non quia modo phyſice operetur aut quia peccator etiam implicite, & confuse velit illud prius obiectum, cùm ſupponamus, hominem vel illum actum priorem furo iam forſitan retractaſſe per actum contrarium iuſtitiæ, vel ſaltem priorem voluntatem fuiſſe omnino interruptam, & extinctam per naturalem obliuionem, non minus, quàm ſi nunquam prorſus in homine extitiſſet. Scio, aliquando voluntatem iſtam virtualem appellari nomine *habitualis* lato modo: Cæterùm hoc eſt explicare ſpeciei nomé per nomen generis; quare cũ poſſit eſſe occaſio æquiuocationis melius erit appellare eam proprio nomine virtualem, & relinquere illud nomen habitualis alteri voluntati ſupra explicatæ.

Denique alia dicitur voluntas moraliter perſeuerans, quæ magis pertinet ad explicandum peccatum habituale; & quæ non requirit permanentiam virtualem ſecundò loco explicatam, nec etiam habitualem primo loco poſitam; quia etiamſi retractetur prior voluntas, poteſt adhuc moraliter perſeuerare in prudentum iudicio, licet nec habitualiter, nec virtualiter maneat. Exemplum habes in voto religionis, v. g. quod aliquis emiſit: poteſt illa voluntas tripliciter perſeuerare. Primò habitualiter, quandiu non retractatur per aliam contrariam, tunc enim licèt homo non recordetur actu prioris voti, cenſetur habitualiter perſeuerare in priori voluntate religionis. Secundò perſeuerat etiam virtualiter, quando aliquis ex ea voluntate venit Romam, v. g. ad procurandum ingreſſum Religionis: dum enim ex ea voluntate ponit media, dum ambulat, dum comparat neceſſaria, virtualiter habet priorem voluntatem per aliam confuſam, & implicitam modo ſupra explicato. Denique poteſt perſeuerare moraliter, etiamſi nec virtualiter, nec habitualiter maneat: Nam licèt aliquis votum non curet implere, imò contrariam voluntatem, & propoſitum habeat; adhuc prior voluntas manet moraliter in ordine ad pariendam obligationem, quam peperit in principio. Item poteſt è contra illa voluntas habitualiter perſeuerare in homine, qui eam non retractauit, & non manere moraliter votum, quia Pontifex voti conſcius fortaſſe iam illud abſtulit. Similiter ergo peccatum præteritum poteſt virtualiter perſeuerare, quando homo ex priori voluntate mœchandi iter agit ad mœchandum: poteſt item perſeuerare ſolùm habitualiter, quandiu homo priorem voluntatem non retractauit, licèt eius non actu recordetur: denique poteſt perſeuerare moraliter, quia licèt homo eam retractauerit; poteſt adhuc manere in ordine ad conſtituendum hominem reum, & inimicum Dei, vt infra explicabimus. 42.

Volũtas moraliter perſeuerans, quæ?

Hinc infero, in ordine ad explicandam eſſentiam peccati habitualis, parum conducere exempla deſumpta ex permanentia voluntatis humanæ, quæ virtualiter, vel habitualiter perſeuerat: ſolùm enim ſunt ad rem exempla voluntatis moraliter 43.

Digitized by Google

raliter perſeuerantis independentur ab eo, quod retractetur, vel non retractetur, vt contingit in voto, & aliis obligationibus. Neque enim peccatum habituale eſt voluntas præterita habitualiter manens ex eo quod non ſit retractata; ſicut manet voluntas applicandi ſacrificium craſtinum pro tali defuncto, quandiu per contrariam voluntatem non retractatur. Alioquin ſicut illa intentio ſacerdotis non manet habitualiter, poſtquam retractatur ex quocumque motiuo retractetur; ſic etiam peccatum habituale furti non maneret, ſi homo priorem voluntatem furandi retractaret, etiamſi ex alio motiuo turpi eam retractaſſet, quia re vera iam hic homo non magis manet in ea voluntate priori quàm ſi ex motiuo iuſtitiæ eam retractaſſet. Conſequens autem eſt ſatis abſurdum, & contra ipſos aduerſarios, qui ad tollendum peccatum habituale exigunt eſſentialiter retractationem ex motiuo honeſto: ſed non ſatis conſequenter, vt dixi, quia vtramque retractationem manet æque inuoluntarium obiectum prius volitum, & æquè tollitur priùs voluntarium in ratione voluntarij habitualis.

SECTIO V.

Explicatur vera ſententia de eſſentia peccati habitualis.

44. *Poteſt aliquis actus poſtquam phyſicè tranſiit, manere moraliter.*

PRo explicatione veræ ſententiæ, obſeruandum eſt, Primò ex dictis *ſectione præcedenti*, poſſe aliquem actum, poſtquam phyſicè tranſiit, manere moraliter, vt conſtat mille exemplis: voluntas enim, qua quis vouit religionem, licèt phyſicè tranſierit, manet moraliter obligans hominem ad reddendum, quod promiſit; & hoc quidem, licèt poſtea eam voluntatem retractauerit per aliam contrariam. Manere autem moraliter nihil aliud eſt, quàm in æſtimatione prudentum perinde actu obligari hominem ex voto præterito, ac ſi nunc actu voueret, quamdiu votum à Deo non remittitur: item voluntas, qua quis contrahit matrimonium, licèt phyſicè tranſeat, & licet maritus reſipiſcat, & retractet voluntatem, adhuc moraliter perſeuerat, hoc eſt, in æſtimatione prudentum cenſetur præſens, ſeu obligare, & obnoxium reddere hominem vxori, non minus, quàm ſi actu exiſteret prior voluntas.

45. *Quid ſit perſeuerantia moralis peccati?*

Petes, quid ſit illa perſeuerantia moralis actus præteriti; an ſit aliqua vera entitas, an mera denominatio ficta? Reſpondeo breuiter, de re ipſa ſatis conſtare apud omnes, niſi ex induſtria velit aliquis eam nimirum inueſtigando reddere obſcuram. Poſſumus ergo loqui de moralitate illa formaliter, vel fundamentaliter. Formaliter quidem eſt æſtimatio prudens hominum, qui meritò cenſent in ordine ad obligandum perinde eſſe, ac ſi nunc exiſteret actu prior voluntas; & denominatiuè ab hoc iudicio hominum dicitur moraliter perſeuerare nunc voluntatem priorem, id eſt, perſeuerare in prudenti æſtimatione, & iudicio denominatiuè, inquam, ab actuali iudicio, vel ſaltem poſſibili in potentia proxima.

46. Si verò hæc moralitas ſumatur fundamentaliter, pro ipſo fundamento, quod homines habent ad illud iudicium ferendum; hoc ſanè ex parte obiecti, nihil aliud eſt, quàm hominem vouiſſe, v. g. nec à Deo fuiſſe illud votum remiſſum; hæc enim præſtant ſufficiens fundamentum ad iudicandum prudenter, perinde obligari hominem nunc, ac ſi actu voueret, & hoc eſt moraliter permanere votum præteritum; id eſt, æquiualenter ad hunc effectum: hæc autem permanentia æquiualens non eſt aliquid phyſicum actuale, ſed eſt ipſemet actus præteritus non diſpenſatus, vel condonatus, &c. qui ſicut modò denominatur præteritus non condonatus ſine forma phyſica actuali, à qua habeat hanc denominationem; ſic etiam denominatur modo exiſtere moraliter, ſeu æquiualenter; quia eſſe præteritum non condonatum &c. idem prorſus eſt, ac manere æquiualenter in ordine ad hunc effectum, licèt diuerſis vocibus explicetur, & diuerſo etiam modo concipiatur: nam per priorem conceptum ſolùm concipimus abſolutè, hominem vouiſſe, & Deum non remiſiſſe: at per ſecundum conceptum comparamus hæc cum voto nunc phyſicè præſenti, & dicimus illud prius votum æquiualere huic in ordine ad nunc obligandum; & ideo nunc æquiualenter exiſtere; quæ exiſtentia æquiualens appellatur moralis, nam licèt re ipſa ſit exiſtentia phyſica præterita, per quam votum illud æquiualet alteri, quod nunc phyſicè exiſteret: quia tamen votum prius non eſt phyſicè præſens, ſed præteritum; ideo appellatur moraliter, ſeu æquiualenter præſens, ſignificando per hoc nomen efficaciam quam votum habuit ad obligandum etiam pro nunc, ſicut ſi modò exiſteret: nec opus eſt aliud genus entitatis confingere reſultantis ex actu præterito, cùm ſatis de re ipſa conſtet, quid ſignificetur per hanc exiſtentiam moralem.

47. *Poteſt actus præteritus perſeuerare moraliter in ordine ad aliquem effectum, non in ordine ad alios.*

Secundò obſeruandum eſt, poſſe actum præteritum perſeuerare moraliter in ordine ad aliquem effectum, & tamen non perſeuerare in ordine ad alios, explicatur in exemplo legiſlatoris prohibentis aliquid ſub graui pœna: poteſt hæc lex vſu, vel diſpenſatione abrogari quoad partem pœnæ, & vigere adhuc quoad aliam partem: tunc voluntas legiſlatoris cenſetur manere moraliter quoad effectum obligandi ad illam partem, & non manere quoad affectū obligandi ad aliam partem. Ratio autem eſt, quia iſta permanentia moralis eſt fundamentum, quod homines habent ad prudenter iudicandum, voluntatem priorem æquiualenter perſeuerare: poſſunt autem homines habere fundamentum ad iudicandum, priorem voluntatem æquiualenter manere in ordine ad vnum effectum, & non habere fundamentum ad iudicandum manere æquiualenter in ordine ad alium; quia nimirum reuocata eſt in ordine ad illum; ergo poteſt prior voluntas manere moraliter quoad aliquid, & non quoad omnia.

48. *Peccatū habituale eſt peccatum actuale moraliter perſeuerans in ordine ad reddendum hominē rationabiliter exoſum Deo.*

Hinc infero, peccatum habituale nihil aliud eſſe, quàm peccatum actuale moraliter perſeuerans in ordine ad reddendum hominem rationabiliter exoſum Deo: fundamentum autem huius perſeuerantiæ moralis eſt, peccaſſe hominem, & non ſatisfeciſſe condignè, nec Deum offenſam condonaſſe: quibus poſitis, prudenter cenſetur peccatum præteritum æquiualenter durare, nec minùs reddere hominem reum odij Dei, quàm ſi actu exiſteret phyſicè voluntas peccandi. Hæc videtur eſſe mens eorum, qui peccatum habituale diſtinguunt à priuatione gratiæ, & in re hæc videtur eſſe ſententia P. Suarez *tom. 4. in 3. partem diſput. 9 ſect. 4. num. 23.* licèt in modo explicandi aliquid variet. Sed clariùs loquitur *tom. 3. de gratia lib. 7. cap 23 n. 15.* quo etiam modo explicat peccatum habituale Granado *in materia de peccatis tract. 8. diſp. prima ſect. 1.* & Vaſquez *tom. 1. in 1. 2. diſp. 139. c. 5.*

49. *Ex peccato reſultat Deo duplex ius aduerſus hominem.*

Pro cuius maiori explicatione aduerte, ex peccato actuali duplex ius reſultare Deo aduersùs hominem. Primum ad condignè puniendum peccatorem iuxta delicti grauitatem. Secundum verò ad condignè habendum odio ipſum peccatorem, ſeu ad rationabilem, & iuſtam ab ipſo auerſionem ratione offenſæ, & iuſtam indignationem. Non quidem ex eo quod omne peccatum ſit iniuria propriè dicta, vel reſultet in peccatore aliqua obligatio ex iuſtitia ad reſarciendum ius læſum Dei. Nam licèt hæc læſio inueniatur in aliquibus, non tamen in omnibus peccatis, vt ſuppono *ex diſp. 3. de incarnatione ſect. 3.* ſed quia omne peccatum eſt offenſa Dei, & parit ius quoddam, & titulum moralem, & rationabilem in offenſo ad iuſtam indignationem. Huic ergo iuri, quod Deo naſcitur ex peccato aduerſus hominem, cedit Deus; quando peccatum condonat: quod quidem facere poteſt retinendo alterum ius, quod habet ad puniendum peccatorem. Dupliciter enim inter homines tollitur hoc ius; ſcilicet, vel per condonationem perſonæ offenſæ; vel per ſatisfactionem condignam offenſoris, qui tot poteſt præſtare obſequia perſonæ offenſæ, vt quantumcumque ille adhuc maneat in ſua indignatione; non tamen cenſeatur iam apud prudentes rationabiliter indignari. Cæterùm quia purus homo non poteſt condignè ſatisfacere pro Dei offenſa mortali (vt ſuppono ex materia de incarnatione) hinc eſt, ſolùm per Dei condonationem poſſe tolli hoc ius, quod Deus habet aduersùs peccatorem: quare, quamdiu Deus non condonat peccatum cedendo huic iuri, cenſetur moraliter manere peccatum præteritum; id eſt, æquiualenter exiſtere ad fundamentum hoc ius Dei, non minùs, quàm ſi actu exiſteret phyſicè ipſum peccatum actuale; & hoc eſt exiſtere peccatum habituale.

50. Petes, quid ſit iſte titulus moralis, & hoc ius, quod dicimus reſultare Deo ad rationabilem auerſionem ab homine, & quod tollitur per condonationem? an ſit ipſe actus præteritus, an aliquid ab ipſo diſtinctum? Reſpondeo, hunc titulum nihil aliud eſſe, quàm poſſe homines prudenter iudicare, Deum non agere durè, vel irrationabiliter, ſi indignetur contra hominem, & auertat ſe ab illo propter peccatum præteritum: fundamentum autem ad hoc iudicandum eſt ipſe actus præteritus ſimul cum negatione condignæ ſatisfactionis, & condonationis diuinæ, quare titulus iſte fundamentaliter ſumptus non addit aliquid ſupra peccatum præteritum, & negationem ſatisfactionis, & condonationis; nam his tribus poſitis, eo ipſo poteſt Deus rationabiliter auerti, & indignari contra hominem. Extinguit autem Deus hunc titulum ponendo condonationem peccati; qua poſita, homines non poſſunt prudenter iudicare, Deum rationabiliter indignari, quia cùm fundamentum, ſeu titulus conſiſteret in illis tribus, nempe peccato præterito, & negatione ſatisfactionis, & negatione condonationis; eo ipſo quod ponatur condonatio, tollitur illud fundamentum, & extinguitur titulus, & ius, quod habebat Deus ad rationabilem indignationem.

51. Habemus ergo ex ſupradictis, peccatum habituale intrinſecè componi ex peccato actuali præterito, & ex negatione condignæ ſatisfactionis, & condonationis Dei; complexum enim ex his tribus appellatur peccatum habituale, & quolibet eorum deficiente, non datur peccatum habituale: cum hoc tamen diſcrimine, quod peccatum actuale non requiritur præſens ſed præteritum; negatio verò ſatisfactionis condignæ, & condonationis Dei, vtraque requiritur præſens; & licèt, quando dicimus, hominem habere peccatum habituale, videamur tribuere ei aliquid de præſenti, & re vera tribuamus illi aliquod prædicatum moraliter præſens modo explicato; phyſicè tamen magis ſignificamus aliquid præteritum affectum duplici negatione præſenti; quare hæc propoſitio: *Petrus habet peccatum habituale*, æquiualet huic: *Petrus habet æquiualenter, ſeu moraliter peccatum actuale, in ordine ad hoc, quod rationabiliter Deus ab ipſo auertatur*: per quam propoſitionem ſignificamus, Petrum re ipſa commiſiſſe peccatum actuale nondum condonatum, & pro quo nondum condignè ſatisfecit: atque ideo hæc prædicatio moraliter eſt de præſenti, phyſicè verò eſt partim de præterito, & partim de præſenti.

Dices, Deus habet odio peccatum habituale ſecundùm totum, quod intrinſecè includit, imò habet odio hominem propter ipſum peccatum habituale; ergo peccatum habituale non componitur intrinſecè ex negatione condonationis: hanc enim Deus non odit ſed directè vult non condonare illud peccatum: nec illa negatio eſt mala, ſed bona, & a Deo: quod argumentum fieri etiam poteſt ad probandum, non componi intrinſecè peccatum habituale ex negatione condignæ ſatisfactionis. Hæc enim negatio non diſplicet Deo, nec propter illam diſplicet homo; cùm non ſit in hominis poteſtate hæc condigna ſatisfactio; imò plerumque non eſt in hominis poteſtate ſatisfactio etiam imperfecta per attritionem, vel contritionem, volente Deo negare concurſum ad illos actus, diuertendo hominem ad aliam cogitationem, vel impediendo vſum rationis; ergo illa negatio ſatisfactionis eſt à Deo, ergo non diſplicet Deo, ergo non componit intrinſecè peccatum habituale. 52.

Hoc argumento vtuntur aliqui Recentiores contra noſtram ſententiam contendentes, negationem illam condonationis eſſe conditionem ad peccatum habituale, non tamen ingredi ad eius compoſitionem, vt partem intrinſecam illius: ſed tamen, ſi nomine conditionis eſſentialis intelligatur aliquid ſe habens omnino extra peccatum habituale adæquatè ſumptum, non poteſt intelligi quomodo non maneat peccatum habituale etiam ſine illa negatione condonationis: nam ſi peccatum habituale adæquatè ſumptum in ſuo eſſe non claudit, niſi ſolum peccatum præteritum; ergo quamdiu eſt peccatum præteritum, eſt totum eſſe, quod claudit peccatum habituale adæquatè ſumptum, licèt non detur negatio condonationis, ergo manet peccatum habituale, quia peccatum habituale vt habituale per te non habet aliud eſſe, niſi peccati actualis præteriti. 53. *Negatio condonationis nō poteſt eſſe merum connotatum.*

Dicunt; ſi non datur negatio condonationis, manere illud eſſe, ſed non cum denominatione peccati habitualis, ex defectu conditionis requiſitæ ad illam denominationem. Sed contra hoc eſt, quia vel nomine *denominationis*, quam dicis non manere, intelligis merum nomen, ſeu appellationem peccati habitualis, vel intelligis rem ipſam prout condiſtinctam à nomine, nec enim eſt medium inter hæc duo: ſi intelligis merum nomen, ergo admittis, manere etiam poſita 54.

condo

condonatione, peccatum habituale quoad rem ipſam, ſed tamen non poſſe iam appellari, ſeu vocari peccatum habituale, quod ſane non concedes: ſi verò nomine *denominationis*, quam dicis non manere, intelligis rem aliquam; ergo verè ablata eſt aliqua pars illius eſſe, quod claudebat peccatum habituale adæquatè ſumptum: non autem auſertur peccatum præteritum, ſed ſola negatio condonationis, ergo negatio ipſa condonationis claudebatur in quiditate peccati habitualis adæquatè ſumpti, & non erat mera conditio extrinſeca ad illud. Alioquin etiam ego dicam, calorem non eſſe formam calidi, ſed conditionem, qua poſita, ſubiectum habet illam denominationem, & qua ablata, non habet eam denominationem. Certè non poteris inuenire diſcrimen aliud inter conditionem, & formam, niſi quod forma eſt talis, quod ſine ipſa non datur effectus formalis; conditio autem eſt talis, quod ſi per poſſibile, vel impoſſibile maneant alia ſine ipſa, dabitur effectus formalis, quia ipſa non eſt pars intrinſecè componens effectum formalem; quod ſi aliquæ ſint conditiones eſſentialiter requiſitæ, ideo eſt, quia ſine ipſis non poteſt dari illud, quod eſt forma immediata, verbi gratia, ſine intellectione non poteſt dari volitio; ideo intellectio eſt conditio eſſentialis ad volendum; Cæterùm ſi daretur volitio in ſubiecto ſine intellectione, certè daretur effectus formalis volentis: quia volens vt volens non includit intrinſecè intellectionem; nec inuenies vnquam, ex ablatione ſolius conditionis tolli effectum formalem, ſi non tollatur ſubiectum, vel forma vel vnio, ex quibus ſolis intrinſecè componitur ille effectus formalis, ſed de hoc aliàs quia eſt res metaphyſica.

55. Nunc ad obiectionem dico, negationem condonationis non ſe habere vt meram conditionem, ſed vt aliquid intrinſecè ingrediens ad denominandum peccatum habituale in ratione habitualis, vt cum aliis fatetur P. Salas *vbi ſupra ſect. 4. numero* 30. & expreſſis verbis P. Suarez *dicto cap.* 23. *num.* 15. Ex hoc tamen non ſequitur, Deum habere odio negationem condonationis, nam Deus non habet odio omnia ea, quæ ingrediuntur ad denominationem peccati habitualis in ratione habitualis. Habet quidem odio peccatorem propter peccatum habituale; non tamen diſplicent Deo omnia, quæ ſunt in peccato habituali: ſatis eſt, ſi habeat odio peccatorem propter peccatum actuale præteritum, quod modo dicitur habituale à negatione condonationis. Deus enim non punit hominem propter perſeuerantiam moralem, ſeu habitualitatem peccati (vt ita dicam) ſed propter periurium, quod heri commiſit: alioquin ſi puniret ipſam perſeuerantiam peccati habitualis debuiſſet creſcere pœna, quò plùs perſeuerauit homo in peccato habituali. Item ſi Deus haberet odio hominem propter id, quod peccatum habituale addit ſupra actuale præteritum, deberet magis odiſſe eum, cuius peccatum habituale antiquius eſt: quod eſt omnino falſum: non ergo diſplicet homo propter id, quod addit habituale ſupra actuale, ſed præciſè propter peccatum actuale, quod in ſe fuit formaliter liberum, & culpabile.

56. Dices peccatum habituale, vt habituale eſt malum, & facit hominem malum, ergo vt ſic diſplicet Deo, & reddit hominem odibilem. Reſpondeo, peccatum habituale includere illa duo, quæ diximus, ſcilicet, peccatum præteritum, & permanentiam moralem illius: illud prius eſt malum, & ratione illius homo diſplicet: illud ſecundum non eſt malitia, ſed permanentia malitiæ. Dices, Deus odit hominem quia nunc habet peccatum habituale, ergo non propter ſolum peccatum præteritum: antecedens probatur, quia licèt peccatum fuiſſet præteritum, non diſpliceret homo Deo, ſi non perſeueraret peccatum; ergo diſplicet, quia perſeuerat peccatum, ergo diſplicet Deo ipſa perſeuerantia peccati.
Reſpondeo, Deo diſplicere hominem, quia habet peccatum habituale, ſed tamen illud, *quia*, diuerſimodè applicatur ad illa duo, ex quibus componitur macula habitualis. Nam peccatum præteritum eſt motiuum formale odij Dei, diſplicet enim Deo peccator quia peccauit, tanquam propter motiuum: negatio verò condonationis requiritur ad odium, non vt motiuum, ſed vt conditio, non quidem conditio vt ſit peccatum habituale, (nam ad hoc eſt pars intrinſeca) ſed conditio vt ſit odium: ſicut etiam ad complacendum licitè in Petro requiritur bonitas Petri, & requiritur etiam quod non habeam præceptum, aut votum non eliciendi illam complacentiam; & ideo complaceo in Petro quia ipſe eſt bonus, & quia non prohibetur mihi complacentia; ſed diuerſo modo, nam bonitas Petri eſt motiuum complacentiæ; negatio verò prohibitionis, vel voti non eſt motiuum; ſed conditio remouens prohibens: ita omnino eſt in præſenti; nam negatio condonationis conducit ad odium Dei erga peccatorem; non vt motiuum, ſeu vt malitia, ſed vt conditio neceſſaria, ne tollatur odium: ex quo fit, quod illa negatio condonationis faciat Petrum odibilem, non quidem vt malitia ipſius; ſed vt perſeuerantia moralis illius malitiæ præteritæ: dicitur autem illa negatio condonationis perſeuerantia moralis malitiæ præteritæ, quia ratione illius conditionis poteſt Petrus haberi odio propter malitiam præteritam non minùs, quàm ſi ipſa malitia eſſet præſens; non ita vt habeatur odio propter perſeuerantiam malitiæ tanquam propter motiuum, ſed ita vt illa perſeuerantia ſit requiſita vt poſſit haberi odio propter illam malitiam. 57.
Et in hoc denique ſenſu dici poteſt, quod peccatum vt habituale facit Petrum moraliter odibilem: hoc enim non ſignificat, quod ipſa negatio condonationis, ſeu perſeuerantia moralis peccati ſit malitia, propter quam odio habetur Petrus, ſed quod ſit aliqua conditio requiſita ex parte Dei, vt Petrus odio habeatur: non enim quidquid reddit Petrum odibilem; debet eſſe malitia; ſed ſolum illud, quod reddit illum odibilem tanquam motiuum odij; illud autem, quod reddit illum odibilem, vt conditio requiſita ex parte Dei, non eſt malitia; ſed ablatio impedimenti ad odium: ſicut etiam, quando habeo præceptum, vel votum non amandi Petrum, vel non complacendi in ipſo, non eſt obiectum illud mihi licitè amabile, ablato autem illo præcepto, vel voto, iam Petrus eſt mihi amabilis, quia licèt ceſſatio præcepti non ſit motiuum; eſt tamen conditio ad amorem, & ita non quidquid facit Petrum quocumque modo amabilem reſpectu mei eſt bonitas Petri, ſi quidem illa nega- 58.

tio præcepti non eſt bonitas Petri, & tamen reddit eum mihi amabilem: ita etiam in præſenti negatio condonationis, licèt in ſe non ſit mala, poteſt deſeruire ad odibilitatem peccatoris.

59. Denique in hoc eodem ſenſu illa negatio condonationis complet peccatum in ratione mali habitualis moralis; quia licèt ipſa non ſit malitia, eſt perſeuerantia moralis malitiæ præteritæ; id eſt, eſt illud, quo poſito, peccator odio habetur propter malitiam præteritam, ac ſi non eſſet præterita, ſed præſens, & quo ablato, non habetur odio propter malitiam præteritam, quia licèt motiuum præteritum idem ſit; impeditur tamen per condonationem, & ideo non reddit hominem odibilem, & per conſequens nec malum moraliter de præſenti, ſed malum de præterito, quod non ſufficit, vt ſit ſimpliciter odibilis.

60. Obiiciunt item contra noſtram ſententiam; quia ſi negatio condonationis complet intrinſecè peccatum in ratione habitualis; ergo Deus, qui vult non condonare, vult eſſe peccatum habituale, & cauſat peccatum habituale: conſequens eſt abſurdum; ergo negatio condonationis non conſtituit intrinſecè peccatum habituale in ratione habitualis. Hæc obiectio æquè militat contra ipſos: quia licèt negatio condonationis non appelletur conſtitutiuum intrinſecum, ſed conditio eſſentialis ad peccatum habituale; eodem modo ſequitur, Deum volentem illam condiononem eſſentialem, velle peccatum habituale: ſicut in ſententia ipſorum, qui non diſtinguunt relationem à fundamento, ſed dicunt, ſimilitudinem eſſe hanc albedinem connotata exiſtentia alterius albi, vt conditione eſſentiali ad denominationem ſimilis, quo exemplo vtuntur ad explicandum hoc ipſum in peccato habituali: certè ſi exiſtente iam hoc albo, Deus vult exiſtere aliud album; eo ipſo vult Deos hoc album denominari ſimile, licet ſecundum album non ſit forma, ſed conditio ad hanc denominationem. Item ipſi dicunt, quando voluntas eleuatur per auxilium extrinſecum ad actum ſupernaturalem, denominationem potentis eſſe intrinſecam in volontate reſultantem ex eleuatione Dei, vt ex conditione, non vt ex forma: tunc ſic argumentor: Deus volens eleuare voluntatem per auxilium extrinſecum; vult ſanè voluntatem denominari potentem ad actum ſupernaturalem, licèt eleuatio extrinſeca non ſit forma, ſed conditio ad eam denominationem: ergo ſimilitèr, licèt negatio condonationis non ſit forma, ſed conditio eſſentialis ad denominationem peccati habitualis; adhuc eodem modo Deus volens ponere negationem condonationis, vult peccatum denominari habituale; ſicut in exemplis poſitis: non ergo vitatur illud inconueniens, eo quod negatio condonationis ſit ſolùm conditio, & non ſit forma.

61. Vtrique ergo reſpondere debemus, negando, Deum ſimpliciter, & abſolutè velle, vel cauſare peccatum habituale; quia licèt velit non condonare illud, & per conſequens, quod ex ſuppoſitione, quod peccatum commiſſum eſt; & non retractatur, perſeueret moraliter in ordine ad odium peccatoris; hoc tamen non ſufficit vt Deus dicatur ſimpliciter velle, vel eſſe cauſa, quod ſit peccatum habituale. Ratio autem eſt, quia Deus non dicitur ſimpliciter, & abſolutè velle, & cauſare ea, quæ ſolùm vult voluntate conſequenti, & ex ſuppoſitione alicuius antecedentis, quod Deus velle non potuit, niſi fortè ex circumſtantiis conſtet apertè; ſermonem eſſe de ſola voluntate conſequenti: Hinc

eſt, Deum non dici abſolutè velle condemnationem hominum; quia licèt voluntas damnandi peccatorem bona ſit ex parte obiecti; Deus tamen noo vult damnare illum, niſi ex ſuppoſitione peccati, quod Deus velle non potuit; ideo ſimpliciter, & abſolutè dicitur Deus non velle mortem peccatoris, & neminem velle perire &c. quia ea omnia vult ſolùm voluntate conſequenti: ideo etiam Deus noo dicitur cauſa condemnationis, ſeu ruinæ hominum; ſed *perditio tua Iſrael ex te:* quia licèt Deus eam velit, quod attinet ad ruinam pœnæ; ſed non niſi voluntate conſequenti ad culpam, quam Deus non vult. Eodem modo Deus non dicitur velle eſſe peccatum habituale, quia licèt velit aliquod intrinſecum conſtitutiuum illius; ſcilicet, negationem condonationis; ſed tamen id non vult, niſi voluntate conſequenti ad culpam, quam Deus non vult: imò non ſolùm ſupponitur ex parte hominis culpa actualis commiſſa, ſed etiam ſupponitur negatio pœnitentiæ, vt Deus velit non condonare; nam etiam poſt culpam vellet Deus voluntate antecedenti condonare illam, & hominem pœnitere, & reſipiſcere: quia tamen homo non pœnitet, Deus conſequenter non condonat: quod non ſufficit vt Deus dicatur ſimpliciter velle, quod peccatum perſeueret, vel non condonetur: ſed ſolùm cum addito, ſcilicet, ex ſuppoſitione, quod homo peccauit, & non pœniteat, Deus vult non condonare: item ex ſuppoſitione, quod fuit peccatum actuale, & homo non pœniteret, Deus vult maculan illam perſeuerare: tunc enim non dicitur Deus velle ſimpliciter perſeuerantiam moralem maculæ, ſed velle illam ex ſuppoſitione, quam Deus non vult: conſtat igitur de re ipſa; ſed tamen modus loquendi obſeruandus eſt, quia illæ loquutiones ex communi vſu indicant voluntatem antecedentem, quam Deo tribuere non poſſumus.

62. *Quomodo Deus velit damnare peccatorem.*

63. Vltimò obiiciunt; quia ſi negatio condonationis conſtituit intrinſecè peccatum in ratione habitualis; ergo idem eſſet velle Deum non perſeuerare vlterius peccatum habituale, & velle, non eſſe negationem condonationis, ſeu velle eſſe condonationem, quod idem eſt: ergo quando vult Deus tollere peccatum vult ponere condonationem, ergo voluntas condonandi, quam Deus habet, habet ſe ipſam pro obiecto directo, & formali, quod videtur impoſſibile. Hæc obiectio tangit difficultatem infra tractandam *ſectione octaua*, de obiecto condonationis diuinæ: vbi reſpondebimus ad hoc argumentum.

64. Ex dictis infero, peccatum veniale habituale proportionaliter eſſe peccatum præteritum moraliter manens, hoc eſt, non ablatum condonatione Dei, nec condigna hominis ſatisfactione: nam peccatum etiam veniale ſuo modo eſt offenſa Dei, licèt leuis, & ſuo modo parit ius, & titulum Deo, non vt ab homine auertatur per inimicitiam; ſed ſaltem ad auerſionem, & indignationem leuem, qui titulus extinguitur per condonationem Dei, & eſt diuerſus à iure, quod habet Deus ad hominem puniendum propter illud

peccatum,

peccatum, quare poteſt hoc ius totaliter, vel ſaltem partialiter manere ablato illo; & denique in omnibus cum proportione ſentiendum eſt de peccato veniali habituali, ſicut de mortali. An verò de facto requiratur ad tollendum omne veniale retractatio ex parte hominis, & qualis? dicemus *diſput. 9.* vbi de ablatione venialium ex profeſſo tractandum eſt.

SECTIO VI.

Proponuntur, & ſoluuntur alia difficultates contra doctrinam præcedentem.

65. PRima difficultas eſt; quia dicimus, peccatum habituale eſſe, *hominem peccaſſe, & non eſſe hoc peccatum condonatione, vel condigna ſatisfactione ablatum:* hoc autem totum eſt homini extrinſecum; nam *peccaſſe* eſt denominatio extrinſeca ab actu præterito: carentia item condonationis eſt extrinſeca; & ſimiliter non ſatisfeciſſe condignè; ergo nunc de facto homo extrinſecè ſolum eſt peccator, & non per aliquid inhærens, quod videtur abſurdum.

Peccatū habituale quomodo ſit intrinſecum?

Reſpondeo vno verbo, hominem denominari peccatorem per aliquid phyſicè extrinſecum, moraliter tamen intrinſecum: diximus enim *ſectione præcedenti*, peccatum phyſicè præteritum, eſſe nunc moraliter præſens; hoc eſt, ita ſe habere, ac ſi actu exiſteret; cùm ergo ſi actu exiſteret, eſſet phyſicè intrinſecum homini; conſequens eſt, vt modo ſit moraliter, ſeu æquiualenter intrinſece in homine. Sicut etiam Epiſcopus volens ſibi Vicarium ſubſtituere in aliquo negotio, poſtea cenſetur moraliter manere intrinſecè cum ea voluntate, quia in ordine ad poteſtatem Vicarij perinde eſt, ac ſi Epiſcopus haberet phyſicè, & intrinſecè eamdem voluntatem; quod mille aliis exemplis comprobari poteſt.

66. Secunda difficultas eſt, quia peccatum habituale eſt effectus relictus ex actuali per modum maculæ permanentis; hæc enim eſt bona cauſalis: ideo homo permaneret habitualiter maculatus, quia peccauit actualiter, & non è contra: ergo habituale condiſtinguitur ab actuali, vt effectus à cauſa, nihil enim eſt effectus ſui ipſius. Reſpondeo, peccatum habituale diſtingui ab actuali, vt totum à ſua parte: peccatum enim habituale eſt actuale præteritum non condonatum &c. poteſt autem aliquando concretum appellari effectus ipſius ſubiecti: verbi gratia ſi Angelus ſemel productus petit conſeruari, dici poſſet Angelus perſeuerans, ſeu Angelum perſeuerare, eſſe effectum ipſius Angeli ſemel producti, quia perſeuerantia quaſi oritur per exigentiam connaturalem ab ipſo Angelo ſemel producto. Sic etiam dicere poſſumus, peccatum habituale eſſe effectum peccati actualis; quia habituale completur in ratione habitualis per ius, ſeu titulum rationabilem, quem Deus habet ad indignationem contra peccatorem; quare cùm hic titulus, ſeu hoc ius naſcatur ex peccato actuali modo ſupra explicato: & ipſa negatio condonationis oritur etiam ex peccato, peccatum enim condignè meretur non condonari, & per conſequens perſeuerare moraliter. Vnde licèt peccatum habituale, provt præciſè includit peccatum præteritum, non ſit effectus peccati actualis, quia res præterita non eſt effectus ipſius rei, nec hæc eſt vera cauſalis; *Ideo eſt peccatum præteritum, quia fuit*; nam eſſe præteritum, & fuiſſe, idem omnino eſt: cæterùm peccatum habituale provt includit peccatum præteritum non condonatum, poteſt dici effectus ipſius peccati actualis modo explicato.

An peccatū habituale ſit effectus peccati actualis?

Tertia difficultas eſſe poteſt, quod fruſtra, & immeritò dicamus, peccatum habituale componi ex peccato actuali præterito, & negatione ſatisfactionis condignæ, & negatione condonationis: cum enim ſatisfactio condigna non poſſit vllo modo à peccatore exhiberi, vt vidimus *diſputatione quinta de incarnatione*, non poteſt ex negatione illius conſtitui peccatum habituale magis, quàm ex negatione chimæræ: debemus ergo dicere, quod conſtituatur ſolùm ex peccato actuali præterito, & ex negatione condonationis intrinſecæ, & extrinſecæ; nam eo præciſè, quod intelligamus, hunc hominem peccaſſe mortaliter, & Deum non condonaſſe, intelligimus, peccatum illud perſeuerans moraliter in ordine ad odium rationabile Dei. 67.

Negatio ſatisfactionis condignæ an debeat intrare compoſitionem peccati habitualis?

Propter hoc aliqui recentiores diſceſſerunt à noſtra ſententia ſupra explicata, & dixerunt, non poſſe vllo modo negationem ſatisfactionis condignæ intrare ad conſtituendum peccatum habituale: quia ſatisfactio condigna, cùm ſit omnino impoſſibilis, non poteſt magis per illam auferri peccatum habituale, quàm poſſit per cucurbitam, lunam, aut aliquid ſimile: ergo ſicut negatio lunæ, vel cucurbitæ auferentis peccatum non conſtituit de facto maculam habitualem, ita nec poterit conſtituere illud negatio ſatisfactionis condignæ. 68.

Cæterùm propter hoc non debuit reprobari ille modus loquendi, quem retinet etiam Suarez *dicto lib. 7. de gratia cap. 23. num. 15.* & qui in toto rigore habet verum ſenſum. Primò, quia in rigore loquendo, ſatisfactio de condigno pro peccato proprio non eſt omnino impoſſibilis: nam vt omittam, poſſe ſatisfieri ab homine iuſto de condigno pro peccato veniali, atque adeo negationem illius ſatisfactionis exhibitæ debere intrare ad conſtituendam maculam habitualem venialem: de peccato etiam mortali fatendum videtur, quod poſſit per propriam ſatisfactionem expiari. Ponamus enim naturam humanam terminatam ſubſiſtentia diuina Verbi applicare ſua merita, & ſatisfactiones pro peccato ab eadem humanitate poſtea fortaſſe committendo, quando à diuina perſona dimitteretur, & relinqueretur cum creata, vel cum nulla ſubſiſtentia: tunc, ſi ea humanitas poſtea dimiſſa à Verbo peccaſſet mortaliter, ſatisfactum iam fuiſſet pro ea culpa de condigno; non quidem ita vt ea tunc non eſſet vera culpa, & peccatum fœdans animam, & auferens gratiam; ſed ita vt non maneret poſtea habitualiter, quia nullum eſſet debitum, pro quo non fuiſſet iam antea plenè ſatisfactum ab eadem humanitate, imò & ſuperabundanter per ſatisfactionem infiniti valoris. Nam ſicut meritum illud in ratione meriti propter ſuam infinitatem, habet hoc peculiare, vt extendatur ad merendum de condigno præmium anticipatum, vt dixi *diſput. 17. de incarnat. ſect. 3. n. 43.* ita in ratione ſatisfactionis propter ſuam infinitatem extendi

Digitized by Google

poteſt ad ſatisfaciendum pro peccato nondum commiſſo: alioquin non haberet valorem infinitum, cùm poſſet alius maior valor ſatisfactorius excogitari; ille, ſcilicèt, qui ſufficeret ad ſatisfaciendum etiam pro peccato nondum poſito: qui modus ſatisfaciendi non videtur ex ſuo conceptu afferre aliquam contradictionem, ob quam non ſit poſſibilis.

70. Dices, repugnare eiuſmodi ſatisfactionem condignam: quia ſicut eo ipſo, quod poſtea illa humanitas peccaret, perdit omnia merita præcedentia, & omne ius, quod ex illis habebat ad gloriam, vel certè mortificat illud ius: ſic propter idem peccatum mortificat, vel perdit ius totum ſibi acquiſitum in ratione ſatisfactionis pro futuris, quia peccato ipſo fit homo indignus non ſolùm præmio propter merita præcedentia, ſed etiam expiatione propter præcedentem ſatisfactionem.

71. *Peccatum mortale non aufert omnẽ vim meritorum præcedentium.*

Reſpondeo, peccatum mortale non extinguere, vel auferre omnem vim, aut efficaciam meritorum præcedentium; vt conſtat in operibus bonis factis ab homine iuſto, quibus meretur de congruo, quod ſi poſtea lapſus fuerit in peccatum mortale; adhuc Deus intuitu operum præcedentium miſericorditer donet illi ſpiritum compunctionis, & pœnitentiæ: cuius rei multa exempla legimus in probatis auctoribus, & colligi videtur ex illis verbis Pſalmi 70. *Cùm defecerit virtus mea, ne derelinquas me:* quibus homo iuſtus orare poteſt Deum; pro auxilio efficaci ad pœnitentiam, ſi fortè aliquando grauiter peccauerit. Vnde *diſputatione quinta de incarnatione, ſectione tertia, numero quinquageſimo ſecundo.* probaui, non eſſe contra rationem meriti, quod eius vis, & valor congruus perſeueret etiam poſito peccato; atque adeo meritum etiam condignum, ſi habeat valorem infinitum, poſſe ita mereri, vt non obſtante peccato ſequenti, adhuc intuitu præcedentis meriti, Deus condonare poſſit peccatum præſens, ſi velit præmiare de condigno meritum illud. Illa ergo regula, quod per peccatum mortale homo dignus eſt perdere omne ius meritorum præcedentium, non habet locum in merito præcedenti valoris infiniti: hoc enim propter ſuam infinitatem meretur, vt peccatum mortale non poſſit impedire eius efficaciam, ſed quod Deus non obſtante peccato, adhuc intuitu eius meriti condonet poſtea ipſum peccatum. Itaque, ſicut ſi Deus poteſt ex iuſtitia obligari, & promitteret alicui iuſto propter egregium opus pietatis, donum pœnitentiæ, ſi fortè poſtea grauiter peccaſſet; tunc, inquam, per peccatum ſubſequens non extingueretur illud ius, ſed Deus adhuc maneret obligatus: ſic ex vi meriti condigni infiniti valoris; quod, ſeclusâ obligatione iuſtitiæ, attulit ius ad obtinendam veniam peccati futuri, & aliquo modo obligauit Deum, fatendum eſt, non extingui eiuſmodi obligationem, & ius per ſubſequens peccatum; cùm ad hoc ipſum ordinaretur illa obligatio, vt peccatum ipſum poſtea remitteretur.

Pſalm 70.

72. Suppoſito ergo, quod non repugnat meritum in ratione meriti adeò efficax propter ſuam infinitatem, vt ſuperet reſiſtentiam peccati ſubſequentis; non videtur etiam repugnare ſatisfactio adeo efficax in ratione ſatisfactionis, vt poſſit ſuperare reſiſtentiam peccati ſequentis, & anticipata ſolutione ſoluere pro illo; non ita vt peccatum ſubſequens non eſſet verum peccatum, & offenſa; eſſet enim peccatum actuale, & macularet, ac fœdaret animam, quando fieret poſtea: tamen immediatè tolleretur eius reatus propter ſatisfactionem condignam iam poſitam. Sicut dicemus *infra ſectione octaua, ad finem*, poſſe Deum de potentia abſoluta anticipata venia, condonare peccatum, antequam fiat; quo caſu adhuc illud eſſet verum peccatum actuale, & expelleret gratiam: ſed immediatè poſtea deberet gratia reſtitui, impedita omnino macula habituali propter condonationem præteritam: ſic in noſtro caſu impediretur macula habitualis propter ſatisfactionem condignam iam poſitam, quæ ob valorem, & efficaciam infinitam poſſet habere vim etiam contra peccatum, & offenſam futuram. Non eſt ergo omnino impoſſibile, quod peccati macula tollatur, vel impediatur per condignam ſatisfactionem eiuſdem naturæ peccantis, atque ideo ex hoc capite non debet excludi negatio ſatisfactionis condignæ à conceptu intrinſeco peccati habitualis: ideo enim nunc perſeuerat macula habitualis, quia hic homo peccauit, & non poſuit prius ſatisfactionem condignam infinitam, nec Deus condonauit extrinſecè, vel intrinſecè peccatum.

73. Secundò principaliter probatur eadem doctrina, quia licet ſatisfactio condigna eſſet omnino impoſſibilis, adhuc poſſet intrare eius negatio ad conſtituendum intrinſecè peccatum, habituale: nam negatio rei impoſſibilis, & fictæ non eſt impoſſibilis, nec ficta, ſed realis, & magis neceſſaria, quàm negatio rei poſſibilis; & aliunde non repugnat illi conſtituere conceptum realem: quod quidem ad hominem probari poteſt contra hos Theologos; quia ipſi dicunt, peccatum mortale habituale in genere conſtitui intrinſecè per peccatum præteritum, & negationem gratiæ, ſeu cuiuſlibet formæ iuſtificantis cauſatam ab ipſo peccato præterito. Vnde contra ipſos retorqueri poteſt argumentum; quia iam neceſſe erit, quod aliquod peccatum habituale conſtituatur intrinſecè ex negatione formæ impoſſibilis; poteſt enim eſſe aliquod peccatum habituale, cui magis eſſentialiter repugnet auferri per gratiam, aut formam ſanctificantem, quàm per ſatisfactionem condignam, v.g. ſi Deus decreuiſſet non reſtituere gratiam, vel iuſtificare vnquam eum, qui ſemel per peccatum gratiam perdidiſſet; & hoc ipſum decretum ſuum alicui reuelaret, & proponeret ſufficienter credibile per fidem: tunc ſi homo ille non crederet, peccaret mortaliter contra fidem, nec poſſet vnquam illud peccatum per iuſtificationem intrinſecam auferri, alioquin Deus reuelaſſet falſum: ergo ſicut illud peccatum habituale conſtituitur per negationem rei impoſſibilis, ita poſſet conſtitui per negationem ſatisfactionis condignæ impoſſibilis.

74. Dices; negationem gratiæ nunquam eſſe negationem rei impoſſibilis, quia gratia ſecundùm ſe eſt aliquid poſſibile: at verò ſatisfactio condigna pro peccato mortali eſt aliquid ſecundùm ſe impoſſibile. Sed contra: quia licèt gratia ſecundùm ſe ſit poſſibilis; non eſt tamen forma apta ad delendum illud peccatum, magis quàm ſit Luna vel cucurbita: ſicut ergo negatio Lunæ, vel cucurbitæ, quæ ſunt res

poſſibi

poſſibiles, non poteſt conſtituere conceptum peccati habitualis, quia non ſunt res aptæ ad delendam illam maculam; ſic negatio gratiæ non conſtituet maculam habitualem, cùm non ſit magis apta gratia ad delendum hoc peccatum, de quo loquimur, quàm luna, vel cucurbita: & hoc non per accidens, ſed per ſe, & eſſentialiter, cùm oriatur ex prædicatis eſſentialibus huius peccati, quibus repugnat tolli per infuſionem gratiæ, cùm ex ſua eſſentia ſit infidelitas contra reuelationem Dei ſufficienter propoſitam de non reſtituenda gratia.

75. Tertiò denique à priori probatur, poſſe intrare negationem ſatisfactionis condignæ ad conſtituendum peccatum habituale, quia vt ex ſupradictis *in hac diſputatione* conſtat, peccatum habituale ſupra peccatum actuale præteritum addit ſolùm moralem eius perſeuerantiam in ordine ad rationabile odium Dei contra peccatorem: quare totum illud poteſt intrare ad conſtituendum peccatum habituale, quod poteſt conſtituere illam moralem perſeuerantiam peccati præterio. Moralis autem perſeuerantia conſtituitur, vt conſtat, ex iis omnibus, quæ fundant Iudicium prudentum, quo iudicant, Deum etiam nunc rationabiliter odium habere aduerſùs hominem ratione peccati præteriti, ſicut ſi illud peccatum eſſet præſens: ad perſeuerantiam enim moralem peccati non eſt neceſſe, quod prudentes actu ita iudicent; ſed quod ex parte obiecti ſit fundamentum ſufficiens ad id iudicandum: totum ergo illud, quod eſt fundamentum ad illud iudicium, dicitur conſtituere perſeuerantiam moralem peccati præteriti. Certum eſt autem, quod prudentes poſſint ex negatione ſatisfactionis condignæ moueri ſaltem partialiter ad illud iudicium habendum: nam præſcindendo omnino ab ea quæſtione, an ſit, vel non ſit poſſibilis ſatisfactio condigna; poſſum ego prudenter iudicare, quod permanet macula, & offenſa ex eo quod peccatum commiſſum fuit, & non eſt à Deo condonatum, nec ab homine pro eo eſt condignè ſatisfactum; ergo hæc tria poſſunt fundare illam prudentem exiſtimationem de permanentia peccati, atque adeo illa tria conſtituere poſſunt moralem permanentiam peccati, ſeu fundamentum obiectiuum ad iudicandum prudenter, quod peccatum perſeuerat.

76. Admitto itaque, quod poſſet illud iudicium prudenter haberi, & fundari in ipſa peccati grauitate, & negatione condonationis diuinæ: nam commiſſum fuiſſe peccatum mortale incompenſabile per ſatisfactionem puræ creaturæ, & non eſſe à Deo condonatum, fundamentum ſufficiens præbent ad iudicandum, quod perſeueret moraliter, hoc eſt, quod Deus poſſit rationabiliter adhuc odio habere peccatorem propter illud peccatum, ſaltem, ſi non fuit illa natura aliquando vnita hypoſtaticè perſonæ diuinæ. Ceterùm negari etiam non poteſt, quod ſi explicitè concipiam, illud peccatum fuiſſe commiſſum, & non eſſe condonatum, nec pro eo de condigno ſatisfactum, ſiue hæc negatio ſatisfactionis poſſibilis ſit, ſiue impoſſibilis: negari inquam, non poteſt, quod tunc etiam prudenter iudico, peccatum moraliter perſeuerare, atque adeo quod negatio ipſa ſatisfactionis condignæ poſſit partialiter fundare illud prudens iudicium, & per conſequens conſtituere partialiter conceptum peccati habitualis, qui conſtituitur intrinſecè ex iis, quæ poſſunt fundare tale iudicium: vnde peccatum habituale eſt peccatum præteritum moraliter perſeuerans, ſiue propter impoſſibilitatem ſatisfactionis, & negationem condonationis, ſiue propter negationem condonationis, & ſatisfactionis; vtrumque enim ſufficit ad fundandum illam perſeuerantiam moralem.

Vnde reſponderi poteſt facilè ad fundamen- 77.
tum contrarium, ſcilicet, quod negatio cucurbitæ, aut lunæ non intrant peccatum habituale, eo quod per illas formas, non poſſit tolli macula peccati, quare nec debet intrare negatio ſatisfactionis condignæ, cùm non magis poſſit per illam ſatisfactionem tolli peccatum, quàm per lunam, vel cucurbitam. Ad hoc inquam, reſponderi poteſt ex dictis. Primò, non eſſe omnino impoſſibilem ſatisfactionem condignam poſitam ab eâdem natura humana priùs tempore ſi fuiſſet priùs vnita Verbo. Secundò, licèt ſit impoſſibilis, eius negationem poſſe intrare ad conſtituendum peccatum habituale. Nec obſtant exempla illa cucurbitæ, & lunæ: nam vel ſermo eſt de negatione lunæ, verbi gratia, ſecundùm ſe; & tunc non eſt ad rem, quia luna ſecundùm ſe exiſtere poteſt abſque eo quod tollat peccatum habituale; quare negatio lunæ impertinens eſt omnino ad conſtituendum illud. Vel ſermo eſt de negatione lunæ non ſecundùm ſe, ſed vt expellentis peccatum habituale, hoc eſt, quod concipiamus hominem peccaſſe, & non eſſe per lunam ablatum peccatum, & in hoc ſenſu eadem eſt ratio de exemplo: nam licèt non ſit neceſſe concipere illam negationem ſicut dicebamus etiam de negatione ſatisfactionis condignæ ad concipiendum peccatum habituale, ſed ſufficiat concipere, hunc hominem peccaſſe, & non eſſe poſitam formam poſſibilem, ſcilicet condonationem Dei intrinſecam, vel extrinſecam: poteſt tamen aliter concipi permanentia illa moralis peccati præteriti, vt dixi; ſcilicet, concipiendo, hominem peccaſſe, & nullam eſſe poſitam formam expulſiuam peccati, nec lunam, nec gratiam, nec aliquid aliud, præſcindendo ab eo, quod per illas formas poſſit vel non poſſit expelli peccatum. Sicut licèt multi ex aduerſariis negent poſſe peccatum tolli condonatione extrinſeca Dei, adhuc poſſunt præſcribendo ab ea quæſtione probare, quod in Petro ſit peccatum habituale, ex eo quod peccauit, & non condonauit Deus neque per formam intrinſecam, neque per condonationem extrinſecam: poteſt ergo negatio formæ impoſſibilis fundare partialiter illud iudicium de permanentia morali peccati præteriti, atque adeo neque ex hoc capite reiicienda eſſet negatio ſatisfactionis condignæ, licèt eſſet negatio rei omnino impoſſibilis.

Quarta difficultas eſt, quia ſi peccatum ha- 78.
bituale non eſt priuatio gratiæ, ſed peccatum præteritum non condonatum; ergo non poteſt tolli reatus culpæ, quin tollatur reatus ad pœnam. Sanè, qui dicunt, priuationem gratiæ eſſe peccatum habituale, facilè explicant, quomodo tollatur hæc macula per infuſionem gratiæ manente reatu ad pœnam, qui non conſiſtebat in carentia gratiæ: at verò in noſtra ſententia difficile videtur explicari, quia hi duo reatus non videntur diſtingui, cùm vterque ſit peccatum præteritum non remiſſum; ergo vel vterque tollitur, vel neuter: conſequens eſt abſurdum, quia ma-

An tollatur reatus culpæ ſine reatu pœnæ.

net debitum pœnæ remiſſa culpa; ergo.

79. Reſpondeo, hos duos reatus diſtingui moraliter, & eſſe ſeparabiles; poteſt enim Deus condonare culpam non condonata pœna; & fortè etiam è contra poteſt condonare pœnam non condonata culpa. Pro quo aduerte, ex peccato actuali duo iura naſci Deo contra hominem: alterum eſt ius mortale ad rationabiliter indignandum, & auertendum ſe ab homine per diſplicentiam, & odium ipſius; & per hoc conſtituitur homo in peccato habituali dum perſeuerat hoc ius, vt ſupra explicatum eſt. Alterum ius eſt ſecundùm iuſtitiam punitiuam, ad dignè puniendum hominem iuxta menſuram delicti, quod commiſit: qua duo iura moraliter ſunt valde diuerſa: nam, ſi Deus per impoſſibile non eſſet ex officio gubernator, & iudex vniuerſi, licèt haberet ius ad rationabile odium peccatoris; & per conſequens cedendo huic iuri poſſet condonare culpam; non tamen haberet ius ad puniendum hominem, nec poſſet condonare pœnam: ſicut contingit quando Petrus offendit alium hominem priuatum, cui quidem oritur cõntra Petrum ius morale ad hoc, vt rationabiliter auertatur à Petro; cui iuri poteſt ipſe cedere, condonando offenſam; non tamen habet ius ad puniendum Petrùm condignè propria auctoritate, & ideo in rigore loquendo, non poteſt Petrum abſoluere à pœna: Princeps verò è contra poſſet Petro condonare pœnam, non tamen poſſet tollere offenſam, qua moraliter loquendo Petrus reputatur dignus, à quo offenſus rationabiliter auertatur, dum non ſatisfacit condignè pro offenſa.

80. Habet ergo de facto Deus hæc duo iura diuerſa moraliter loquendo, quæ quidem fundantur in eodem peccato præterito, & realiter loquendo ſunt idem actus præteritus; ſed tamen in ordine ad diuerſos effectus perſeuerans, ſcilicet, in ordine ad rationabilem Dei auerſionem ab homine, vel in ordine ad iuſtam eiuſdem punitionem; & ſicut reatus culpæ eſt hominem peccaſſe, & Deum non condonaſſe, ſeu non ceſſiſſe iuri, quod habet ad odium peccatoris, vt dictum eſt; ſic reatus pœnæ eſt hominem peccaſſe, & non eſſe dignè punitum, nec Deum ceſſiſſe iuri, quod ex iuſtitia habet ad hominem condignè puniendum: quare, ſicut poteſt Dèus cedere iuri ad odium rationabile hominis, non cedendo iuri ad punitionem; ſic poteſt condonare, & auferre peccatum habituale, & non tollere reatum, ſeu debitum pœnæ: in quo caſu manet quidem moraliter peccatum præteritum in ordine ad punitionem iuſtam hominis; non tamen manet moraliter in ordine ad rationabilem auerſionem Dei.

81. Nec nouum eſt (vt notaui *ſectione præcedenti*) manere aliquem actum moraliter in ordine ad vnum effectum, & non in ordine ad alium, v.g. promiſiſti alicui virgini matrimonium, vt extorqueres ab ea copulam illicitam: peccaſti promittendo ratione mali finis; obtinuiſti copulam; doles poſtea de peccato; iam non manet moraliter promiſſio illa mala in ordine ad culpam, vel ad denominandũ te peccatorem: manet tamen moraliter eadem promiſſio obligans te ad ſui impletionem: ſic etiam in præſenti poteſt manere actus præteritus moraliter obligans ad pœnam, & non manere moraliter idem actus in ordine ad culpam. Ratio à priori eſt, quia tota hæc moralis permanentia eſt poſſe homines prudenter iudicare, perinde te nunc obligari ad pœnam, ac ſi ille actus nunc phyſicè exiſteret: poſſunt autem iudicare hoc de obligatione ad pœnam, & non quoad culpam; quia fundamentum illius iudicij quoad culpam non ſolùm erat actus præteritus; ſed negatio remiſſionis Dei: quare poſita remiſſione culpæ, ceſſat illud fundamentum, & illud iudicium, manente adhuc toto fundamento ad alterum iudicium quoad pœnam; ſcilicet, actu præterito, & negatione punitionis, & condonationis pœnæ à Deo, quo fundamento poſito iudicant prudenter, perinde te nunc eſſe debitorem pœnæ, ac ſi peccatum nunc fieret, non tamen eſſe te nunc obiectum rationabiliter odibile à Deo, ac ſi nunc peccares, quia Deus remiſit vnum debitum, & retinuit aliud.

82. Hinc infero, potuiſſe Deum, ſi voluiſſet condonare culpam retinendo ius, non ſolùm ad pœnæ partem, ſed ad integram, vel ferè integram, nec enim remiſſio culpæ formaliter loquendo eſt remiſſio pœnæ etiam partialis, vt conſtat applicando rationem factam: nam ſi debitum pœnæ æternæ eſſet macula conſtituens hominem in ſtatu culpæ; debitum etiam pœnæ partialis eſſet macula partialis, & minor: quod tamen eſt falſum: ergo ſicut manet debitum alicuius pœnæ ſine vlla culpa; ſic poſſet manere debitum pœnæ integræ. Et confirmatur illatio ex peccato veniali, cui ſolùm reſpondet pœna temporalis, & dimiſſa culpa, poteſt manere, & de facto ſæpe manet debitum alicuius pœnæ: ergo ſicut debitum dimidiæ pœnæ non maculat hominem, etiam poſſet manere debitum integrum ſine macula culpæ. An verò eſſet omnino integrum debitum pœnæ, qualem nunc patiuntur damnati: examinabimus infrà *diſp. ſequenti ſect.* 2.

83. Dices, manente debito pœnæ, manet moraliter culpa præterita in ordine ad punitionem; ergo maculat hominem moraliter: cur enim magis maculabit hominem permanentia moralis culpæ præteritæ in ordine ad rationabile odium Dei, quam permanentia moralis eiuſdem culpæ præteritæ in ordine ad pœnam, cùm vtraque ſit permanentia moralis eiuſdem culpæ præteritæ? Confirmatur, quia per vtramque permanentiam homo moraliter, ſeu æquiualenter cenſetur habere nunc culpam præteritam, ergo per vtramque permanentiam maculatur moraliter intrinſece homo.

84. Reſpondeo etiam in caſu ſupra poſito, in eo, qui peccauit promittendo Virgini matrimonium, & doluit poſtea de peccato, manet promiſſio moraliter obligans ad ſui impletionem; & licèt promiſſio fuerit mala, & maneat moraliter; non tamen maculat nunc hominem: ſic etiam licèt maneat culpa præterita obligans ad pœnam; non tamen maculat iſta permanentia. Ratio eſt, quia non quæuis permanentia culpæ ſufficit ad maculam; ſed permanentia in ordine ad odium rationabile Dei; ideo enim dicitur nunc maculare, quia ſicut macula corporis eſt obiectum diſplicens viſui; ſic homo, dum habet peccatum habituale diſplicet Deo; cùm ergo Deus condonando culpam, remittat ius, quod habet ad odium hominis ex peccato; iam ille homo non dicitur habere maculam; id eſt iam non eſt obiectum odibile à Deo; nam licèt maneat hoc, quod eſt peccaſſe; non tamen manet ius in Deo ad odium hominis propter peccatum præteritum. Eſſe autem hominem moraliter, ſeu habitualiter maculatum, & malum, non

eſt

eſt habere moraliter, vtcumque actum malum; ſed eſt moraliter habere illum in ordine ad rationabile odium Dei, ſeu fundans hoc odium Dei; & quia poſita codonatione Dei, non manet moraliter in homine actus malus fundans illud odium Dei; ideo non manet homo moraliter malus & maculatus, licèt moraliter maneat cum illo actu malo in ordine ad debitum pœnæ.

85. Dices iterum: ratio formalis, propter quam Deus odit hominem, & propter quam eum punit, eſt eadem, ſcilicet peccatum præteritum: manet ratio formalis, propter quam punit, ergo manet quam odio habeat. Reſpondeo, malitiam quam punit, & quam odit, eamdem eſſe; non tamen eſſe eamdem permanentiam moralem malitiæ in ordine ad vtrumque effectum: nam in ordine ad odium permanet formaliter per carentiam condonationis culpæ; & in ordine ad pœnam permanet formaliter per carentiam condonationis pœnæ: quare licèt ſit eadem malitia quæ Deum formaliter mouet ad vtrumque actum: illa tamen malitia ſola non eſt adæquata forma, qua homo dicitur formaliter dignus pœna, vel odio Dei, ſed adiuncta carentia illarum condonationum.

86. Vrgebis adhuc, quia ratio formalis reddens hominem dignum odio, ſeu propter quam odio habetur, non eſt negatio condonationis, ſed ſolùm quia peccauit: nam licèt negatio condonationis ſit aliquid requiſitum ex parte Dei, vt homo adæquatè denominetur odibilis, ex parte tamen hominis non requiritur aliud, niſi peccaſſe: Totum autem hoc manet poſita condonatione Dei: ergo manet totum hoc, quod eſt, hominem eſſe dignum odio ex parte obiecti, licèt non maneat hoc, quod eſt, poſſe Deum illum odio habere; atque adeo homo adhuc erit odibilis, quantum eſt ex parte ſua, licèt non ſit odibilis ex parte Dei.

87. Reſpondeo, concedendo maiorem de ratione formali obiectiua; nam negatio condonationis non eſt obiectum odij, quod habeat odio vt diximus: nego tamen maiorem, ſcilicet, poſita condonatione, manere peccatum præteritum, permanentia nempe morali de qua eſt ſermo. Nam licèt negatio condonationis non ſit id, quod terminat odium Dei; eſt tamen permanentia, ſeu duratio illius; quare poſita condonatione non manet moraliter peccatum præteritum, ſed perinde ſe habet, ac ſi non fuiſſet.

Sed contra inſtabis; quia obiectum odij non eſt permanentia peccati; non enim habetur odio homo formaliter, quia permanet in peccato (quia iam haberetur odio ipſa permanentia) ſed quia peccauit: hoc autem quod eſt peccaſſe de præterito non tollitur per condonationem; ergo adhuc datur totum obiectum formale illius odij. Reſpondeo eodem modo diſtinguendo minorem: poſita condonatione, *datur* de præterito peccaſſe hominem; hoc eſt, datum fuit peccatum; concedo: *datur* de præſenti permanentia illa morali; nego: & eodem modo diſtinguendum eſt conſequens; quare non datur ſimpliciter, quod ex parte obiecti requiritur ad odium, quia *dari* illud, ſignificat, quod permaneat ſufficienter ad mouendum: quæ permanentia deficit, poſita condonatione Dei.

88. Inſtabis iterum: ergo negatio condonationis non componit intrinſecè peccatum habituale in ratione peccati habitualis, ſed ſolùm ſe habet vt aliquod requiſitum extrinſecum: probatur ſequela ex dictis; quia negatio condonationis comparatur ad peccatum habituale, ſicut duratio, & permanentia moralis ipſius: permanentia autem, & duratio phyſica non conſtituit Petrum, v. g. qui durat, nec pertinet ad eius conceptum intrinſecum; idem enim Petrus præteritus durat hodie addita duratione hodierna, quæ non eſt pars intrinſeca Petri, ſed eſt modus phyſicus ſuperadditus condiſtinctus adæquatè ab ipſo Petro, vt ex veriori ſententia ſuppono. Deberemus ergo fateri, negationem condonationis requiri quidem ad peccatum habituale, tanquam eius durationem, & permanentiam moralem: non tamen componere, aut conſtituere illud intrinſecè etiam partialiter.

89. Reſpondeo, retorquendo argumentum, quia licet duratio phyſica condiſtinguatur adæquatè à re durante, neque eam intrinſecè componat; ſi tamen comparetur ad rem durantem, vt durantem, & vt permanentem, negari non poteſt, quod pertineat ad illam intrinſecè conſtituendam: nam ſicut album conſtituitur intrinſecè ex ſubiecto & albedine: ita res durans vt durans; & permanens debet intrinſecè conſtitui ex re, quæ durat, & ex duratione, ſeo permanentia. Peccatum ergo habituale debet intrinſecè conſtitui ex permanentia, & duratione ſua: quia peccatum habituale, vt nomen ipſum ſignificat, eſt peccatum perſeuerans, permanens, durans: quamuis ergo permanentia non ſit de conceptu eſſentiali peccati, ſicut nec duratio eſt de conceptu Petri; eſt tamen de conceptu peccati permanentis, ſeu habitualis, **quia vt tale conſtituitur per habitualitatem, quæ includit intrinſecè permanentiam moralem, & per conſequens negationem condonationis Dei.**

90. *An poſſit manere reatus pœna æternæ dimiſſa culpa?*

Dices tertiò, ſi ablata culpa maneret debitum totius pœnæ, ergo poſſet Deus damnare hominem ad gehennam; ergo Deus haberet odio illum hominem; nam ſicut amare hominem, eſt velle bonum homini, ita habere hominem odio eſt velle illi malum; Deus autem vult illi maximum malum, & hoc propter peccatum præteritum, ergo odit eum propter peccatum præteritum; ergo manet adhuc in Deo ius ad rationabile odium hominis, ergo non condonauit culpam retenta pœna, nam condonare culpam eſt remittere ius ad rationabile odium hominis.

91. Reſpondeo, hoc argumentum probare etiam, non poſſe remitti culpam retento debito alicuius pœnæ partialis; quia illam etiam infligendo vellet Deus malum hominis? Omnes ergo debemus reſpondere, Deum punientem hominem, cui remiſſa eſt culpa, non velle malum hominis ex affectu odij & inimicitia in hominem, ſed ex affectu iuſtitiæ vindicatiuæ; & licèt in effectu velit malũ hominis; non tamen ex affectu odij in hominẽ: at verò erga peccatorẽ habet Deus aliũ affectũ odij, ſcilicet, diſplicentiã in ipſa perſona peccatoris, ad quam immediatè terminatur illud odium licèt nõ propter perſonã, vel naturam, ſed propter peccatũ. Hoc autẽ odiũ licèt non ſit velle malũ peccatoris quia malũ ipſius eſt, (hic enim actus fortè habet intrinſecam maliciam, & repugnat Deo, ſicut etiam non licèt nobis) eſt tamen affectus per modum fugæ ab ipſo peccatore, quo auertitur Deus ab illo, & non vult ſibi eius conſortium, vel coniunctionem propter peccatũ, ſicut è contra amor eſt proſequutio, & pondus in perſonam amatam, quo illam nobis volumus coniungere propter

eius bonitatem. Deus ergo condonans culpam remittit ius illud, quod habebat moraliter ad affectum odij circa ipſum hominem, quem quidem hominem iam deinceps non odit proprie loquendo; ſicut etiam è contra, quando Deus confert peccatori auxilium ad contritionem, licet te vera velit bonum illius hominis, non tamen amat eum affectu amicitiæ, ſed affectu miſericordiæ, quæ mouet ad ſubueniendum miſeros; quando verò confert Deus homini iuſto auxilia ad merendum; confert ea ex affectu miſericordiæ, & ex affectu amicitiæ, cuius obiectum congruum eſt homo iuſtus; vult enim Deus dare illa auxilia, quia complacet ſibi in illo homine: ſic etiam peccatorem non ſolum punit Deus ex affectu iuſtitiæ, ſed etiam habet affectum odij inimicitiæ, & diſplicentiæ in illo homine; at verò condonata culpa; ſolùm manet affectus iuſtitiæ.

92. *Quale ſit odium Dei erga peccatorem?* Aliqui Recentiores volunt, quod Deus poſſit etiam ita odio habere peccatorem, vt velit illi malum, quia malum eius eſt, licèt homo non poſſit licitè hoc facere, volúntque, non eſſe eamdem rationem obligationis in Deo, & in homine. Alij tamen communiter volunt, odium proprium eſſe intrinſecè malum, & illicitum tam Deo, quàm voluntari creatæ. Hæc tamen quæſtio ſpectat ad 2. 2. in materia de charitate; de qua vltra alios videri poſſunt Vaſquez 1. *tom. in 1. par. diſput.* 84. *cap.* 3. Salas *tom.* 1. *in* 1. 2. *tractat.* 9. *diſput* 1. *ſect.* 2. *in fin.* Coninch *de fide, ſpe, & charitate, diſp.* 29. *dub.* 1. *&* 3 Pro nunc ab ea controuerſia præſcindere poſſumus: ſiue enim Deus poſſit, ſiue non poſſit velle malum peccatori, quia malum eius eſt: adhuc diſtinguitur affectus, quo Deus punit iuſtum, ab affectu, quo punit peccatorem; nam per priorem affectum Deus vult pœnam, quia bonum eſt punire, & propter honeſtatem iuſtitiæ; nec vllo modo auertitur, aut fugit perſonam, ſed potiùs illam amat; ſicut pater caſtigans filium, vel dans illi medicinam amaram, non odit filium vllo modo, nec ille actus habet vllam rationem auerſionis à filio. At verò per affectum poſteriorem Deus odit ipſam perſonam, licèt illi non velit pœnam, quia malum eſt, ſiſtendo in ratione mali, ſed propter honeſtatem iuſtitiæ, & punitionis.

93. Pro quo aduerte; non omne odium eſſe velle malum alteri, ſed aliquod odium eſſe meram fugã voluntatis à re, quam auerſamur, propter malum, quod in ea eſt. Itaque ſicut amor eſt proſequotio obiecti boni, qua non ſolum volumus illi bonum, ſed coniungimus nos affectiuè cum illo propter bonitatem ipſius: ſic odium eſt fuga; qua voluntas fugit, & reiicit à ſe aliquod obiectum propter malitiam illius. Vnde licèt Deus nollet aliquod malum peccatori, poſſet retinere hanc auerſionem ab illo propter eius malitiam. Hæc autem auerſio, & hoc odium non ſolùm terminatur ad malitiam ſeu ad peccatum, ſed etiam ad perſonam, quæ licèt non ſit obiectum, ſeu motiuum formale odij, & auerſionis (hoc enim eſt ſolùm peccatum) eſt tamen id, quod odio habetur propter peccatum: ſicut amor Dei erga hominem iuſtum non terminatur ſolùm ad iuſtitiam, & ſanctitatem illius, ſed etiam ad perſonam ipſam, quæ in ſe ipſa diligitur, tanquam obiectum *quod* propter ſanctitatem, tãquam propter rationem formalem. Sic etiam Deus odio habet peccatorem, non ſolùm formaliter quatenus peccator eſt, itavt odio habeat ſolum peccatum; ſed etiam materialiter ipſam perſonam, quæ redditur mala à peccato, ſicut redditur bona, & amabilis à iuſtitia, & ſanctitate. Poteſt ergo intelligi odium & auerſio Dei à peccatore condiſtincta à voluntate puniendi illum, vel inferendi ei aliquod malum, huic autem affectui, ſeu iuri ad illum renunciat Deus, quando condonat culpam retinendo ſibi ius ad pœnam.

94. Dicet aliquis, hoc non poſſe intelligi in peccato veniali: ex illo enim non videtur oriri ius ad odium aliquod diſtinctum à voluntate inferendi pœnam: nam homo iuſtus, & ſanctus habens culpam venialem non habetur odio à Deo, ſed vult Deus punire illum propter peccatum. Cui ergo iuri renunciat Deus condonando illi culpam, ſi adhuc vult inferre illi totum malum pœnæ? Reſpondeo ex peccato veniali non naſci odium Dei ſimpliciter; naſci tamen ius ad auerſionem aliquã leuem ex qua ſequi poteſt minor familiaritas, & communicatio, & quæ ſtare poteſt cum dilectione ſimpliciter. Sicut aliquis poteſt leuem aliquam indignationem & auerſionem concipere aduerſus filium naturalem, vel adoptiuum, quem adhuc verè diligit: ius autem ad illam leuem auerſionem renunciare poteſt, quando condonat Deus offenſam leuem, etiamſi retineat voluntatem puniendi propter honeſtatem punitionis.

95. *An poſſit condonari pœna abſque culpa?* Petes, vtrùm poſſit etiam Deus è contra condonare pœnam non condonata culpa? Certum videtur, in primis poſſe Deum non punire peccatorem non remiſſa culpa: hoc tamen non eſt proprie condonare pœnam, quia adhuc retineret ſibi Deus ius ex iuſtitia ad puniendum eum; licèt nollet de facto vti eo iure: ſicut è contra, poſſet Deus de facto non præmiare hominem iuſtum; adhuc tamen ille homo maneret dignus præmio. Difficultas ergo eſſe poteſt, an poſſit Deus non ſolùm non punire peccatorem, ſed etiam remittere ius iuſtitiæ ad illud puniendum, relicto adhuc reatu culpæ non condonatæ. Suarez *in præſenti diſputat.* 10. *ſect.* 2. non inuenit repugnantiam ſufficientem in ordine ad potentiam abſolutam, cui aſſentior. Dices, Deus ſi non remittit culpam, retinet odium aduerſus peccatorem, ergo vult illi malum: non malum culpæ, ergo malum pœnæ; ergo non condonauit totam pœnam. Reſpondeo, in primis poſſe Deum actu non exercere odium aduerſus peccatorẽ, ſed retinere ius ad illud odium: deinde poteſt illud exercere nullam infligendo pœnam, ſed complacendo in malis, quæ aliunde patitur ipſe homo, & hoc eſt diſplicentia, quam Deus habet in ipſo homine: ſicut actus, quo Deus vult ſanitatem, vel doctrinam hominis iuſti, & quo gaudet de illis ex complacentia, quam habet in ipſo iuſto, licèt non velit Deus hæc bona ex affectu præmiandi, eſt actus amicitiæ erga iuſtum: imò ſæpe continget, non poſſe eſſe illam voluntatem remunerandi; pono enim hominem baptizatum ſine vſu rationis, qui non eſt capax præmij, & tamen terminat amicitiam diuinam: ſic etiam poſſet Deus habere odium inimicitiæ aduerſus peccatorem ſine affectu puniendi. Re tamen vera, neque illa mala vult Deus ex odio peccatoris, quia mala eius ſunt (vt dixi) ſed præciſè odit peccatorem per modum fugæ, & auerſionis ab ipſo, nolendo ipſum ſibi, & hoc propter fœditatem peccati commiſſi, cum quo ſtare poteſt non punire illum pro peccato.

96. Dices iterum: non poteſt Deus facere, quod homo iuſtus per bona opera non maneat dignus præmio; ergo nec poterit facere, quod peccator per ſcelera non ſit dignus pœna. Reſpondeo negando

gando conſequentiam. Ratio diſcriminis eſt, quod dignitas præmij adæquatè oritur à bono opere, nec pendet ab aliqua voluntate Dei: quare licèt poſſit Deus negare præmium; non tamen facere poteſt quod homo non ſit dignus: at verò dignitas ſupplicij non oritur adæquatè à peccato, ſed includit etiam negationem condonationis Dei, quare ex hoc capite pendet à Deo & poteſt tolli non ablato peccato quoad culpam.

SECTIO VII.

Infertur obiter, quæ ſit macula peccati originalis?

98. PEccatum originale, quod in filiis Adæ eſt, non eſt actuale, ſed habituale: ideo talem oportet aſſignare quiditatem, & conceptum peccati habitualis in communi, vt poſſit conuenire peccato originali. Vnde aliqui arguunt contra noſtram ſententiam, vt probent, peccatum habituale eſſe priuationem gratiæ; quia peccatum originale non eſt aliud, quàm priuatio gratiæ; eſt enim intrinſecum in puero, vt colligitur ex Tridentino *ſeſſ.* 5. *canon.* 3. in puero autem non eſt aliud intrinſecè, niſi carentia gratiæ; ergo ipſa eſt peccatum originale.

Non poſſumus in præſenti diſputare, quomodo peccatum originale ſit verè peccatum & voluntarium, cùm non perſonale; hæc enim eſt quæſtio difficillima pertinens ad materiam de peccatis; & pro nunc ſupponenda eſt doctrina Catholica Tridentini vbi ſuprà; hoc ſcilicet; peccatum eſſe origine vnum, & propagatione plura, transfuſum omnibus, quibus ſingulis ineſt vnicuique proprium. Potuit autem hoc fieri per transfuſionem noſtrarum voluntatum in voluntatem Adæ, per quam transfuſionem conſtitutus fuit Adam caput morale omnium poſterorum, & tranſgreſſio illius reputatur tranſgreſſio ſingulorum. Quo ſuppoſito, conſequenter ad doctrinam ſuprapoſitam dicendum eſt, peccatum originale huius paruuli eſſe ipſam tranſgreſſionem Adæ moraliter perſeuerantem, quamdiu huic paruulo non condonatur; cùm enim peccatum habituale ſit ipſum actuale moraliter durans, dum non condonatur; actuale autem huius habitualis, quod eſt in puero, fuerit tranſgreſſio Adæ; conſequens eſt, quod illa eadem moraliter perſeuerans in hoc puero ſit eius peccatum originale.

99. Dices; peccatum originale huius pueri eſt actus præteritus moraliter manens; ſed ſi ille actus præteritus phyſicè exiſteret, non eſſet intrinſecus huic puero, ſed Adæ; ergo nec modò moraliter intrinſecè afficit puerum; quia moraliter manere, nihil aliud eſt, quàm habere nunc in ordine ad maculandum ſubiectum quod haberet, ſi phyſicè duraret; ergo ſi manens phyſicè non macularet intrinſecè, nec modò maculat moraliter intrinſecè.

100. Reſpondeo; peccatum originale nunc eſſe moraliter intrinſecum paruulo; pro quo aduerte, in præſenti interuenire duplicem moralitatem; alteram qua propter transfuſionem voluntatis pueri in Adamum; ille actus Adæ moraliter cenſetur actus ipſius pueri; id eſt, operatur idem, quod operaretur, ſi eſſet actus pueri: altera moralitas eſt, qua ille actus præteritus, quandiu non condonatur, cenſetur moraliter præſens: quaduplici moralitate ſuppoſita, benè concluditur, peccatum originale eſſe moraliter intrinſecum puero, quia peccatum originale eſt actus Adæ præteritus exiſtimatus actus pueri præſens in ordine ad reddendum ipſum dignum odio; ſi autem ille eſſet actus pueri, eſſet intrinſecus, ergo cùm ſit æquiualenter actus pueri, erit etiam æquiualenter, & moraliter intrinſecus.

101. Dices; peccatum originale Petri eſt peccatum præteritum Adæ; Peccatum originale Pauli eſt idem peccatum Adæ; ergo peccatum Petri & Pauli eſt idem, ergo non ſunt duo. Reſpondeo diſtinguendo omnes propoſitiones: phyſicè concedo, moraliter nego: peccatum enim Petri, licèt phyſicè idem cum peccato Adæ; eſt tamen moraliter diuerſum; ideſt, ita ſe habet in ordine ad maculandum Petrum, & non maculandum Adamum, ac ſi eſſent diſtincta peccata; & ſimiliter, licèt eadem entitas phyſica actus præteriti ſit peccatum originale Petri & Pauli; ſunt tamen moraliter plura; ideſt, ita ſe habent in æſtimatione hominum in ordine ad maculandum Petrum, & Paulum ſeparabiliter, ac ſi eſſent duo phyſicè diuerſa, quia permanentia moralis in Petro & in Paulo ſumitur à diuerſa negatione condonationis; quia condonatur Petro, & non condonatur Paulo.

102. Hinc infero primò, potuiſſe peccatum Adæ condonari reſpectu ipſius, & tamen manere in filiis; quia licèt peccatum Petri ſit peccatum Adæ manens moraliter, potuit tamen extingui in Adamo, & manere moraliter in Petro. Ratio ſumitur ex ſupradictis quia condonari Adæ illud peccatum, non eſt aliud, quàm Deum cedere iuri, quod habebat ad auerſionem rationabilem contra Adamum propter illud peccatum; potuit autem Deus cedere huic iuri, retinendo ius ad auerſionem rationabilem contra Petrum propter illud peccatum, quod moraliter cenſebatur peccatum Petri; ergo potuit bene remitti illud peccatum Adæ, & manere moraliter in alijs, & è contra potuit etiam remitti Abeli, & manere adhuc in Adamo.

Potuit peccatum Adæ condonari reſpectu ipſius, & tamen manere in filiis.

103. Infero ſecundo; in quo ſenſu vera ſit communis ſententia veterum Theologorum dicentium, peccatum originale eſſe carentiam iuſtitiæ; nam poteſt eſſe ſermo, vel de carentia iuſtitiæ habitualis ſeu gratiæ iuſtificantis, vel de carentia iuſtitiæ actualis, ideſt, de iniuſtitia actuali præterita Adæ moraliter perſeuerante in poſteris; in quo ſecundo ſenſu non ſolùm peccatum originale, ſed quodlibet habituale dici poteſt carentia iuſtitiæ; nam omne peccatum actuale eſt iniuſtitia; (non loquor de iniuria propriè ſumpta, ſed de iniuſtitia latè ſumpta pro iniquitate) eſt, inquam, iniuſtitia actualis, qua homo ſit actualiter iniuſtus; & iniquus, & per conſequens eſt carentia iuſtitiæ; in quo ſenſu omne peccatum actuale excludit iuſtitiam ſaltem negatiuam, qua homo non diſcordabat à lege, & regula rationis; cùm ergo peccatum habituale ſit ipſe actus præteritus moraliter manens; conſequens eſt, vt ſit iniuſtitia præterita, ſeu carentia iuſtitiæ præterita moraliter perſeuerans; & in eodem ſenſu peccatum originale Petri eſt iniuſtitia Adæ præterita moraliter permanẽs in Petro, ſeu carentia iuſtitiæ præterita moraliter perſeuerans, vt propria ipſius Petri.

104. Sic intelligo verba Anſelmi *lib. de Conceptu Virginali cap.* 26. vbi ſic ait: *Hoc peccatum quod originale dico, aliud intelligere nequeo in ipſis infantibus*

Anſelm.

fantibus, niſi ipſam, quam ſupra poſui, factam per inobedientiam Adæ iuſtitiæ debitæ nuditatem: vbi nomine *iuſtitiæ* intelligit rectitudinem actualem ſubiectionis ad Deum, quam licèt paruuli in ſe non poſſint phyſicè habere, potuerunt tamen habere illam in Adamo, & per carentiam illius in eo etiam peccauerunt. Porro hanc eſſe Anſelmi Idem. mentem conſtat ex eodem *in illo lib. cap.* 23. vbi ait, *poſt peccatum manſiſſe in Adamo aliquam iuſtitiam; in paruulis nullam manere donec deleatur peccatum.* Loquitur ſanè de iuſtitia actuali, nam habitualis nulla manſit in Adamo, ſicut neque in paruulis: manſit tamen aliqua iuſtitia actualis, id eſt, aliqui actus moraliter boni: & *cap.* 28. obiicit, quo pacto deleatur paruulis originale, cùm adhuc maneant ſine iuſtitia; quam non poſſunt habere in illa ætate? & reſpondet, *manere hanc iniuſtitiã, ſed tamen illis ad culpam non imputari,* &c. loquitur plane non de iuſtitia habituali, hac enim non carent pueri poſt baptiſmum, ſed de iuſtitia actuali, quam doctrinam alibi ſupponit, vt ex multis locis probat egregiè Iacobus Granado noſtræ Societatis *in libro de Conceptione Virginis, diſput.* 1. *cap.* 9. *& in* 1. 2. *in materia de peccatis, tractat.* 8. *diſp.* 3. vbi plures ex Auctoribus antiquis huic ſententiæ annumerat neganti, peccatum originale eſſe priuationem gratiæ, ſed actum præteritum moraliter perſeuerantem, quandiu non condonatur. Quam etiam ſententiam defendit Ægidius de Præſentatione Auguſtinianus *in lib. de Conceptione Virginis.*

105. Si verò illa ſententia communis intelligatur de carentia iuſtitiæ in primo ſenſu, hoc eſt, de carentia gratiæ habitualis; poteſt etiam habere ſenſum verum eo modo, quo ſupra diximus, peccatum habituale conſiſtere etiam in carentia gratiæ habitualis; ſcilicet, partialiter & indeterminatè; quatenus includit non eſſe condonatum peccatum præteritum vlla prorſus condonatione extrinſeca, vel intrinſeca, qualis ſit per infuſionem gratiæ. Sic ergo peccatum originale, habituale, ſeu macula originalis includit partialiter carentiam gratiæ habitualis, quia conſiſtit in peccato præterito cum negatione condonationis diuinæ intrinſecæ, & extrinſecæ, atque ideo iam ex parte includit carentiam gratiæ habitualis, non tamen ſolam, quamuis ſola gratia ſufficeret ad tollendum peccatum habituale, quia ablata parte eſſentiali conſtitutiui, auferretur eſſentia, vt conſtat.

SECTIO VIII.

Vtrùm requiratur eſſentialiter retractatio peccatoris ad tollendum peccatum habituale?

106. NOn dubitamus an requiratur de facto in iuſtificatione adulti; hoc enim certum eſt de retractatione formali, vel virtuali. Difficultas ergo eſt in ordine ad potentiam abſolutam, an poſſit tolli peccatum habituale ſiue per cõdonationem, ſiue per gratiæ infuſionem, ſine retractatione peccatoris. Negant aliqui ex antiquis, quos refert Suarez *in præſenti diſput* 9. *ſect.* 2 quos ſequuntur aliqui Recentiores. Ratio huius ſententiæ eſt, quam ſuprà tetigi, quia peccatum ſemel commiſſum, quandiu non retractatur, ſemper manet moraliter in ratione voluntarij, condonatio enim diuina non reddit inuoluntarium homini, quod illi ſemel placuit, & nunquam diſplicuit: nec tollitur hominibus fundamentum, quod antea habebatur ad prudenter iudicandum, hunc hominem in illa priori voluntate adhuc habitualiter perſeuerare; ſicut Sacerdos, qui hodie applicat Sacrum craſtinum pro tali defuncto, cenſetur eras habitualiter eſſe in hac voluntate, niſi eam retractet; ergo vt peccatum non maneat moraliter in ratione voluntarij, ſed omnino deſtruatur, neceſſaria eſt aliqua retractatio ipſius hominis, & ſine illa nullo modo poterit tolli macula habitualis.

107. Hoc argumentum, ſi aliquid probat, probat ſanè meo iudicio, retractationem non ſolum requiri ad ablationem peccati, ſed eſſe formam ſaltem partialem illud deſtruentem, vt probaui ſupra *ſectione* 3. quia ad hoc requiritur retractatio, vt peccatum, quod priùs erat voluntarium, iam non ſit voluntarium, ſed inuoluntarium; hoc autem formaliter prouenit a retractatione, quæ formaliter denominat peccatum inuoluntarium; ergo retractatio erit forma partialis deſtruens permanentiam moralem ipſius peccati. Ex quo rurſus intuli, debere concedi ab iis auctoribus, poſita retractatione, etiam ante Dei condonationem, deſtrui peccatum, cùm iam non maneat moraliter in ratione voluntarij, quæ permanentia moralis per ſe includitur in conceptu peccati habitualis. Ipſi tamen cautè hoc non concedunt, ſed maluerunt minùs conſequenter loqui, quàm concedere conſequens valde abſurdum.

108. Exiſtimo ergo, poſſe omnino diuinitùs deſtrui peccatum habituale abſq; vlla retractatione peccatoris; quæ eſt ſententia ſatis communis inter Auctores noſtræ Societatis, Suarez *vbi ſuprà*, Vaſquez *in* 1. 2. *diſp.* 207. *cap.* 3. Valentia *tom.* 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 3. *punct.* 2. *ad finem*, & alij communiter. Probatur ex humanis; poteſt enim homo remittere offenſam ſibi irrogatam, quantumuis offendens eam non retractauerit, nec illius vlterius meminerit; ergo poterit Deus condonare offenſam ſine retractatione hominis. Quod ſi Deus condonare poteſt, tolletur peccatum; vt ipſi aduerſarij fatentur: quis enim dicat, peccata à Deo remiſſa non extingui, ſed adhuc manere?

109. Dices; Deus poterit condonare peccatum, vt eſt contra ipſum Deum; non tamen quatenus per illud ſe oppoſuit homo regulæ rationis, & Legi naturæ, nam ſicut Deus non poteſt diſpenſare in Lege naturæ, vt homo licitè mentiatur; ſic nec poterit tollere ab homine auerſionem, quam habet à Lege naturæ, niſi ipſe homo per propriam retractationem ſe conuertat ad obiectum legis, ſicut Princeps creatus poteſt remittere delictum ſubditi remittendo pœnam, atque etiam condonando illud, quatenus fuit contra ipſum Principem; non tamen poteſt tollere illud delictum, vt fuit contra Legem naturæ, & facere, quod ille homo, non maneat moraliter auerſus, ſeu iniurius in legem, niſi ipſe homo per propriam retractationem ſe conuertat: illa enim lex non ſubditur Principi. Similiter ergo, ſi non detur retractatio peccatoris, ſemper manebit peccator auerſus habitualiter à regula rationis, quam violauit, & licèt Deus ex parte ſua condonet offenſam; homo tamen non minus manebit conuerſus habitualiter ad creaturam, quam turpiter amauit, & quam adhuc non relinquit per actum contrarium.

110. Pro ſolutione huius difficultatis, quæ maxima ſolet exiſtimari in hac materia, aduerte iuxta ſupradicta, ex peccato actuali periurij, verbi gratia, duplicem denominationem relinqui in homine,

qua

Duplex denominatio in homine relinquitur ex peccato actuali. qua poſtea dicitur habitualiter periurus, ſeu perſeuerans in illa voluntate peierandi. Prima, quatenus, dum non condonatur à Deo, præſtat fundamentum peccatum præteritum, vt homines prudenter iudicent, perinde ſe habere illum hominem ac ſi nunc phyſicè peieraret, in ordine ad hoc, quod Deus rationabiliter indignetur, & auertatur ab illo, & ideo dicitur moraliter perſeuerare in periurio. Secunda eſt, quatenus ex priori voluntate peierandi, quandiu eam non retractat, homines prudenter iudicant, perinde ſe habere, ac ſi nunc actu iuraret in ordine ad exiſtimandũ, quod ſi ille homo nunc interrogaretur de actu præterito, approbaret vtique quod fecit; & ideo dicitur perſeuerare habitualiter in priori voluntate, & periurium illud manere habitualiter voluntarium.

111. Ceterùm inter has duas denominationes eſt maximum diſcrimen: nam per primam verè maculatur homo, quia per illam conſtituitur in ratione odibilis à Deo; & ſicut per maculam corpoream redditur obiectum diſplicens viſui, ſic illud, per quod homo eſt proximè potens diſplicere Deo, dicitur macula ipſius hominis. At verò per ſecundam denominationem non diſplicet homo Deo, nec maculatur; quia illa non includit formaliter ius Dei non condonatum ad odium peccatoris, ſed actum præteritum, qui licèt quando exſtitit, maculauerit hominem, modò tamen non maculat, niſi ad eum modum, quo exiſtit; exiſtit autem ſolùm conditionaliter: quatenus, dum non retractatur, iudicant prudentes, quod, ſi hic homo rogaretur hìc, & nunc de illo obiecto, complaceret in actu præterito, ſeu approbaret illum: hoc autem non eſt, hunc hominem approbare nũc illum actum, ſed quod approbaret, ſi proponeretur, quod totum non eſt obiectum odij, non enim debet odio haberi homo propter id, quod faceret poſita aliqua conditione, ergo cùm tota hæc ſecunda permanentia habitualis actus præteriti, ſolùm ſit complacentia conditionalis circa illum actum, non poteſt homo per illam hìc, & nunc maculari abſolutè, ſed ſolùm conditionatè; id eſt, macularetur, ſi proponeretur iterum illud obiectum; ergo ablata priori permanentia morali, quæ prouenit à retentione à Deo ſui iuris contra peccatorem, non inuenitur in homine aliquid habituale, ratione cuius nunc abſolutè maculetur, ſed ſolum manet fundamentum ad iudicandum, eum approbaturum iterum illud peccatum, ſi interrogaretur.

112. Adde, totum hoc fundamentum, quod manet ad iudicandum de hac conditionali; non eſſe fundamentum omnino certum, ſed probabile: non enim valet bene hæc conſequentia: Petrus heri peierauit, & poſtea non meminit illius periurij, nec illud retractauit; ergo ſi nunc rogaretur de illo approbaret quod fecit: fortaſſe enim non probaret, ſed reprobaret; quare illa ſecunda habitualis permanentia fundata in actu præterito non retractato, verè eſt permanentia conditionalis: & quidem non habens certam connexionem, ſed ſolùm verisſimilem cum poſitione conditionis; imò tantum temporis potuit tranſire poſt illum actum, & tanta mutatio eſſe in ipſo Petro, vt licèt ipſe non meminerit illius actus, nec illum retractauerit; probabilius ſit, nunc non probaturum, ſed potiùs reprobaturum, quod fecit, ſi recordaretur. At verò prima permanentia moralis peccati proueniens ex negatione condonationis, non eſt incerta, ſed omnino certa: certiſſimè enim iudicant homines, quandiu non condonatur, tantùm ius habere Deum ad odium peccatoris, ac ſi actu peccaret ipſe homo, in quo etiam apparet maximum diſcrimen inter illas duas permanentias.

Hoc ergo ſuppoſito, ad argumentum ſupra poſitum Reſpondeo, Deum, quandiu homo non retractat peccatum, non poſſe auferre ab eo illam ſecundam permanentiam habitualem peccati, quam explicuimus: per hanc tamen homo non manebit actu, & abſolutè maculatus; nec hæc obſtat, quominùs deſtruatur omnino peccatum habituale; quia ſicut antea peccatum habituale non includebat intrinſecè illam permanentiam ſecundam habitualem, ſed primam; ſic neque manebit peccatum habituale, licèt maneat illa ſecunda permanentia deſtructâ primâ. Explicatur ſolutio exemplo ſupra adducto, & ſatis accommodato, hominis, qui vouit Religionem: ſanè poſtea dupliciter perſeuerare dicitur illa prior voluntas. Primò in ordine ad obligandum; nam quantumuis retractet illam voluntatem; ſemper manet moraliter votum obligans eum, quandiu non auferetur. Secundò quandiu non retractatur, manere dicitur habitualiter in ordine ad iudicandũ; quod gaudet adhuc de voto emiſſo, & ſi interrogetur, probabit, quod fecit: & ſanè hæc ſecunda permanentia non tollitur, licèt illud votum auferatur à Pontifice; poteſt enim Pontifex illud votum auferre inſcio, vel etiam inuito, qui vouit; ecce tunc non manet moraliter votum quoad effectum obligandi; manet tamen habitualiter in ratione voluntarij, quandiu non retractatur: & hæc ſecunda permanentia non facit magis eum hominem reum voti, quàm ſi non vouiſſet; quia illa eſt permanentia ſolùm in ordine ad affectum conditionatum iterum vouendi: ſi ſe offerret occaſio. Sic etiam ex peccato actuali reſultat Deo ius contra peccatorem ad odium rationabile illius: huic iuri poteſt Deus cedere etiam peccatore inſcio, vel inuito; manebit tamen adhuc peccatum habitualiter in ratione voluntarij, quandiu non retractatur; quæ permanentia non reddit hominem reum culpæ, ſed ſolùm fundat iudicium de affectu conditionato, vt ſupra explicatum eſt. 113. *Ad Argumentum ſupra poſitũ Reſponſio.*

Dices; eo ipſo, quod peccatum præteritum maneat moraliter, præſtat modo in hominum æſtimatione, quod præſtaret, ſi adeſſet phyſicè; ſed quandiu non retractatur, manet moraliter; ergo præſtat quod præſtaret, ſi adeſſet phyſicè. Porro, ſi adeſſet phyſicè, macularet actu, ergo nunc etiam moraliter maculat. 114.

Reſpondeo abſolutè negando maiorem: quia non quæuis permanentia moralis præſtat modò omnes effectus, quos haberet exiſtentia phyſica peccati præteriti, ſed illos ſolùm in ordine ad quos moraliter, ſeu æquiualenter cenſetur permanere; ſicut in exemplo poſito votum non retractatum, ſed tamen ablatum à ſuperiore; manet habitualiter in ratione voluntarij, quandiu non retractatur: non tamen præſtat modò omnes effectus, quos præſtabat, quando aderat phyſicè: tunc enim obligabat; modò non obligat: manet tamen non in ordine ad obligandũ; ſed ſolùm in ordine ad hoc quod ſicut tunc placebat vouenti, ſic placeret modò, ſi interrogaretur de illo. Item promiſſio, qua ex intentione copulæ illicitæ Petrus promiſit virgini alicui matrimonium, manet moraliter obligans ad illam implendam: & tamen poſt contritionem non manet in ordine ad maculandum, ſicut macularet, ſi phyſicè exiſteret. Sic etiam, licèt

Digitized by Google

cèt per condonationem, quandiu non retractatur, perſeueret aliquo modo habitualiter peccatum affectiuè in ratione voluntarij; non tamen maculat, ſicut macularet ſi adeſſet phyſicè; quia illa perſeuerantia habitualis eſt ſola exiſtentia, ſeu approbatio conditionalis, quam haberet, ſi nunc proponeretur: hæc autem non ſufficit ad maculam moralem abſolutam, ſed ad ſummum ad maculam conditionatam, quæ non facit nunc ſubiectum odibile, ſed faceret, ſi exiſteret; nihil enim abſolutum præſtat, niſi iudicium illud veriſimile de approbatione conditionata, quod quidem iudicium modo abſolutè fundatur in carentia retractationis, licèt non ſit iudicium de obiecto abſoluto, ſed conditionato.

115. Dices iterum: peccatum in ratione peccati includit voluntarium, & in tantùm manet in ratione peccati, in quantùm manet in ratione voluntarij; ſed peccatum habituale non manet in ratione voluntarij, niſi quatenus nõ retractatur (poſt retractationem enim iam non eſt voluntarium, ſed inuoluntarium) ergo carentia retractationis eſt de conceptu eſſentiali peccati habitualis Reſpondeo concedendo Maiorem, negando Minorem: peccatum enim etiam poſitâ retractatione, manet in ratione voluntarij: nam peccator habens actum attritionis ante Sacramentum, licèt retractauerit peccatum; manet tamen in ipſo peccatum, & per conſequens manet moraliter in ipſo voluntarium præteritum; quia ſicut periurium præteritum etiam poſt retractationem manet moraliter in ordine ad dandum ius Deo ad rationabile odium peccatoris; ita manet voluntarium præteritum in ordine ad eumdem effectum; perinde enim tribuit modò prædictum ius Deo, ac ſi modò homo vellet phyſicè periurium. Manet ergo modò periurium voluntarium in ordine ad rationabile odium Dei: non tamen manet voluntarium in ordine ad præſumendum, quod homo approbaret modò illud, ſi interrogaretur; imò in hoc ſenſu manet inuoluntarium poſt retractationem: quare in ordine ad diuerſos effectus non eſt inconueniens, quod peccatum poſt retractationem maneat ſimul voluntarium, & inuoluntarium; ſicut etiam votum non ablatum à ſuperiore, retractatum tamen à vouente; manet moraliter in ratione voti, & per conſequens in ratione voluntarij, (votum enim eſſentialiter eſt voluntarium) in ordine ad obligandum, non minùs, quàm ſi nunc voluntariè fieret, & tamen per retractationem manet ſimul in alio ſenſu inuoluntarium, id eſt, ſine fundamento ad præſumendam approbationem vouentis ſi nunc interrogaretur.

116. Vrgebis adhuc: peccatum habituale includit conuerſionem inordinatam ad creaturam; ſed cõuerſio ad aliquem terminum non poteſt tolli niſi per auerſionem ab ipſo; ergo peccatum habituale non poteſt tolli niſi per auerſionem ab obiecto creato inordinatè volito, ergo non tollitur ſine retractatione. Reſpondeo, diſtinguendo minorem: conuerſio non tollitur, niſi per auerſionem poſitiuam, nego; niſi per auerſionem ſaltem negatiuam, id eſt, carentiam conuerſionis, concedo. Nam ſicut conuerſio phyſica ad creaturam tollitur ſine actu contrario per ſolam ceſſationem phyſicam ab actu conuerſionis, ſic conuerſio eadem moraliter manens tolli poteſt ſine actu contrario, quo nolit creaturam, & ſolùm per carentiam illius conuerſionis moraliter manentis. Cùm ergo hoc, quod eſt conuerſionem ad obiectum creatum moraliter manere in ordine ad reddendum hominem odibilem à Deo, tollatur per condonationem Dei, vt dictum eſt, conſequens eſt, vt per eamdem condonationem ſine alio actu retractationis tolli poſſit conuerſio ad creaturam moraliter manens, tanquam per deſtructionem, & negationem illius conuerſionis moraliter manentis.

Conuerſio tollitur etiã per auerſionem negatiuam.

Sed contrà vrgebis; etiamſi Deus non retineat 117.
illud ius ad odium peccatoris, adhuc ex adulterio actuali maneret homo habitualiter maculatus, quatenus habitualiter maneret auerſus à regula rationis, & iniquus; ergo peccatum habituale non includit ſolum peccatum præteritum, vt tribuens Deo ius ad rationabilem indignationem, ſed etiam vt denominans hominem habitualiter auerſum à lege rationis, & naturæ. Reſpondeo, poſt condonationem Dei manere quidem hominem priuſquam retractet peccatum, auerſum habitualiter à regula rationis in ordine ad prudenter præſumendum de illo homine, quod approbaret factum præteritum, ſi interrogaretur: hæc tamen auerſio habitualis non conſtituit illum odibilem, nec etiam iniquum, vel maculatum abſolutè, ſed ſolùm ſub conditione, vt dictum eſt, quia condonato iure ad odium, non manet homo iam abſolutè odibilis & per conſequens nec moraliter maculatus; quia macula moraliter permanens eſt poſſe hominem haberi odio ratione maculæ præteritæ non minùs ac ſi modò actu peccaret, & macularetur.

Huic doctrinæ conſonat omnino P. Suarez 118.
tom. 3. de gratia lib. 7. cap. 13. n. 21. & ſequentibus, vbi planè concedit, præter rationem offenſæ diuinæ nullam maculam propriam habitualem remanere ex peccato præterito in ordine ad regulam rationis, quia totum id, quod remanet in ordine ad illam, eſt mera denominatio extrinſeca ab actu præterito ad nihil obligans de præſenti niſi ad pœnam.

Sed adhuc vrgeri poteſt, quia ſi per impoſſibile non eſſet Deus, adhuc homo poſt crimen actuale maneret habitualiter iniquus, & maculatus, ſcilicet, per auerſionem habitualem à regula rationis naturalis, quandiu non retractaretur per conuerſionem ad legem; quæ auerſio non tollitur per hoc, quod Deus condonet, ſeu cedat iuri ad odium Petri; nam tunc non eſſet homo reus odij Dei (ſupponitur enim non eſſe Deum) ergo nec modò tollitur quidquid includitur in conceptu peccati habitualis per ſolam condonationem Dei ſine retractatione ipſius peccatoris. Reſpondeo, 119.
admittendo quod in prædicto caſu ex crimine actuali relinqueretur aliquis reatus, & macula, quia licèt non eſſet ius Dei ad odium peccatoris; naſceretur tamen aliquod ius humano generi, & ipſis Angelis ad odium illius hominis propter violationem regulæ rationis; & propter dedecus, quod inuſſit naturæ intellectuali. *Ad odium*, inquam, non quo poſſent alij homines licitè velle punire illum hominem (hoc enim etiam condonatâ culpâ, poteſt manere, neque eſt odium, ſed affectus iuſtitiæ) neque etiam quo poſſent licitè velle malum illius hominis, quia malum eius eſſet (hoc enim eſt intrinſecè malum) ſed quo rationabiliter poſſent auerti ab illo, & diſplicere in ipſa perſona per modum fugæ: & quandiu hoc ius ad odium illius hominis non tolleretur per condonationem, vel ſufficientem compenſationem, vel ſatisfactionem peccatoris, diceretur ipſe moraliter maculatus, id eſt obiectum proportio-

natum

Digitized by Google

ratum odij, non minus, ac ſi actualiter peccaret.

120. Sed contra, ergo modò de facto non tolleretur omnino macula peccati per condonationem ſolius Dei; nunc enim relinquitur etiam ex peccato actuali in homine macula moralis, non ſolùm quatenus eſt obiectum odij Dei, ſed quatenus etiam eſt obiectum odij reſpectu aliorum hominum, ſicut eſſet non exiſtente Deo: per condonationem autem Dei ſolum tollitur ab homine eſſe obiectum rationabile odij Dei, non verò tollitur poſſe rationabiliter haberi odio ab hominibus modo explicato; ipſi enim homines non condonarunt ius relictum ex peccato actuali ad hoc odium, ergo maneret homo etiam poſt Dei condonationem maculatus moraliter reſpectu aliorum hominum, ergo non mundaretur omnino, quandiu non retractaret peccatum præteritum.

Reſpondeo in primis illam maculam, quæ remaneret in ordine ad homines, non conſtituere peccatum in ratione peccati, vt docet Suarez *vbi ſupra.* deinde addo, reatum illum quem peccator incurrit odij rationabilis aliorum hominum propter auerſionem à regula rationis, eſſe aliquam maculam moralem, quia per illum denominatur actu odibilis, & macula præterita cenſetur moraliter præſens in ordine ad odium iuſtum, & fœdans ac deturpans moraliter hominem.
121. Ceterum nego, hanc maculam manere poſt condonationem perfectam Dei; quia Deus vt ſupremus Dominus omnis creaturæ intellectualis optimè poteſt non ſolum pro ſe, ſed pro omnibus illis condonare illud ius, & titulum ad rationabile odium peccatoris. Nam ſicut poſita condonatione Dei, homines prudenter cenſerent Deum exinde irrationabiliter auerti ab homine propter peccatum ſemel condonatum; ſic etiam prudenter cenſebunt, alios homines irrationabiliter, & durè agere cum homine, qui peccauit, ſi auertantur ab eo, & eum odio proſequantur propter peccatum; quod Deus, vt ſupremus Princeps ac Dominus condonauit, ſicut enim compenſatio condigna ipſius hominis extingueret titulum quem alij haberent ad rationabile odium & indignationem; multo magis cõdonatio Dei valere debet apud omnes ad extinguendum illum titulum & reddendam irrationabilem indignationem, & odium, quod iam habuerint propter illud peccatum.

Dices; hæc macula poſſet tolli ante condonationem Dei, per condonationem hominum, ergo aliquid peccati tollitur ante iuſtificationem. Reſpondeo, aliquid peccati vt peccati, nego, vt maculæ humanæ tranſeat: quia peccatum vt peccatum ſolum appellatur in ordine ad offenſionem Dei.

122. Obiici etiam ſolet S. Thomas *quæſt. 86. art. 2.* dicens, *eſſe impoſſibile, vt alicui remittatur peccatum ſine pœnitentia virtute* Sed Reſpondeo facilè cum Caietano, & Ledeſma quos affert, & ſequitur Suar. *dicto lib. 7. de gratia cap. 21. num. 23.* S. Thomam loqui de ordinaria lege, & non de potentia abſoluta. Contra ſolutionem obiicit Soto S. Thomam dicere, poſſe peccatum remitti ſine pœnitentiæ Sacramento, & non ſine pœnitentiæ virtute: ſed ſine Sacramento pœnitentiæ non poteſt tolli de potentia ordinaria: ergo maiorem impoſſibilitatem agnoſcit, vt tollatur ſine actu pœnitentiæ, nempe etiam de potentia abſoluta. Sed hæc inſtantia facilè ſoluitur, nam S. Thomas loquitur de Sacramento in re ſuſcepto, & ſine hoc dicit poſſe tolli peccatum etiam de lege ordinaria, non verò ſine retractatione peccati re ipſa poſita.

Dices: etiam de facto poteſt tolli peccatum per actum dilectionis Dei ſine actu retractationis; ergo quoad hoc non eſt differentia inter Sacramentum & actum pœnitentiæ; nam ſine vtroque in re poſito, poteſt de facto remitti peccatum, non tamen ſine vtroque in voto. Reſpondeo, eſſe maximam differentiam, quia dilectio Dei, licèt ex modo tendendi non ſit actus odij, re tamen ipſa, ſeu ex parte obiecti, eſt verum odium peccati, atque ideo poteſt re ipſa appellari retractatio peccati, non ſolùm in voto, ſed in re: vt diximus *diſputatione 5. ſect. 4. in fine.* contritio verò nullo modo eſt Sacramentum, ſed votum Sacramenti, quare meritò dici poteſt, poſſe de facto hominem iuſtificari ſine Sacramento, non tamen ſine odio peccati. 123.

Vltimò obiici ſolet argumentum commune ſemptum ex decretis liberis Dei, quia denominatio realis noua non poteſt eſſe niſi à forma reali noua, ſed homo anteà erat peccator, nunc non eſt peccator; ergo facta eſt aliqua mutatio, non in Deo, qui immutabilis eſt; ergo in ipſo homine; ergo homo debuit retractare ſuum peccatum. Hæc obiectio quoad præſens attinet, non habet vim, quia facilè poteſt admitti totum, quod ſupponit, & dici, in eo caſu dari mutationem etiam phyſicam ex parte hominis, cui Deus infunderet gratiam ſine actu retractationis. An verò poſſit etiam remitti peccatum ſine infuſione gratiæ, pertinet ad materiam de iuſtificatione, vbi ad eam difficultatem reſpondendum eſt. Interim videatur P. Suarez *vbi ſupra cap. 23* cum quo ſententiam affirmantem, vt veriorem, ſuppono. 124.

Vnica nunc reſtat difficultas circa doctrinam huius ſectionis; nam ſi poteſt Deus ſine vlla retractatione peccatoris condonare peccatum; videtur etiam poſſe condonare illud antequam fiat; vel quando actu fit, cur enim magis pugnabunt condonatio Dei, & periurium actuale quam condonatio Dei, & voluntas habitualiter affecta ad periurium? Quod ſi ſemel concedas, poſſe Deum condonare peccatum quando fit, vel antequam fiat, inſurgit difficultas, an ille homo pro illo inſtanti quo peierat, dicendus ſit eſſe in peccato, an potiùs non peccare? P. Suarez *lib. 7 de gratia cap. 21. n. 5.* negat id fieri poſſe, quia peccatum, quod remittitur, eo ipſo tollitur: non poteſt autẽ peccatum tolli, quando actu eſt, quia nihil poteſt eſſe ſimul & oon eſſe; ergo non poteſt tunc condonari. 125.

An poſſit condonari peccatum antequam fiat.

Ceterùm mihi veriſimile eſt, iuxta principia ſuprà poſita, non repugnare in ordine ad potentiam abſolutam Deum etiam pro illo inſtanti, vel etiam antequam fiat peccatum, condonare illud: ſicut etiam homo antequam ab hoſte lædatur, poteſt, & ſolet illi remittere iniuriam, quantum eſt de ſe. Sic Deus etiam ſciens, Petrum cras peccaturum, poſſet hodie cedere, & condonare ius illud, quod ex peccato Petri ſibi adueniret ad rationabiliter eum odio habendum; Vnde adueniente peccato, licet Deus haberet odium circa ipſum peccatum, non tamen in perſonam Petri propter peccatum, quia iam ceſſit iuri rationabili ad illud odium Petri. Tunc autem Petrus procul dubio, quando actu peieraret, actu peccaret, & actu macularetur actualiter per peccatum actuale & actu amitteret gratiam ſanctificantem, propter oppoſitionem, quam habet ex natura rei cum pec- 126.

cato actuali, vt ſuppono, cæterùm non eſſet inimicus Dei, id eſt, non terminaret actum inimicitiæ Dei in ipſum: imo pro illo eodem inſtanti diceretur Petrus peccator actualis, & peccatum illud eſſet à Deo condonatum: hæc enim duo non repugnant, vt videmus inter homines, poſſe ſimul vnum offendere actu alium, & illũ, qui offenditur poteſt actu condonare, vel condonaſſe illam offenſam: neque enim remitti peccatum eſt ex conceptu ſuo eſſentiali, quod non ſit peccatum, ſed quod non ſit habitualiter: peccaret ergo homo actu, quia actu operaretur contra Dei præceptum, offenderet Deum, & quantum eſt ex ſe, daret illi ius ad rationabile odium ipſius; adhuc tamen illa offenſa eſſet condonata, quia Deus ceſſerat iuri ad rationabiliter indignandum contra hominẽ propter illam offenſam, quem modum dicendi olim a me traditum video placuiſſe iam aliquibus Theologis non vulgaribus, & ideo libentiùs in eo perſiſto.

127\. Petes: tranſacto actu peccati, an maneret ille homo peccator, an potiùs iuſtus ſine alia retractatione, vel condonatione? Reſpondeo; maneret vtique ex vi præcedentis condonationis, ſicut ſi poſt peccatum commiſſum Deus illud condonaret. Quare ex natura rei ſine alio Dei fauore maneret nõ peccator; non enim eſſet peccator actualis, quia peccatum actuale iam periit; neque etiam habitualis; quia peccatum habituale conſiſtit in iure illo Dei ad rationabile odiũ peccatoris, ſeu in peccato præterito non condonato: in illo autem caſu iam eſſet condonatũ: quare tunc non reſultaret reatus culpę habitualis ex actuali; non tamen recuperaret tunc habitum gratiæ ſine alio nouo fauore; quia hic habitus ex natura rei fuit expulſus per culpam actualem; nec deberet reddi ex vi præciſæ condonationis, quia condonare peccatum præciſe non eſt iuſtificare hominem. Maneret ergo homo ex vi illius condonationis præteritæ poſt tranſactum peccatum actuale non peccator, nec iuſtus poſitiue, ſed quaſi negatiue, id eſt, ex peccatore actuali factus non peccator actualis, neque habitualis.

An tranſacto peccato quod Deus condonaſſet antequã fieret, maneret homo peccator ſine alia retractatione vel condonatione.

128\. Hinc infero, poſſe etiam de potentia abſoluta vnum peccatum condonari a Deo ſine alio; poteſt enim Deus cedere titulo, qui ex primo peccato prouenit ei ad odium peccatoris, & non titulo, qui prouenit ex ſecundo peccato, quod in peccatis venialibus de facto contingit, neque apparet illa contradictio quò minus id fieret in mortalibus, ſi Deus voluiſſet.

Reſtat tamen explicandum obiectum illius cõdonationis Dei, quod peculiarem difficultatem ingerit in hac materia.

SECTIO IX.

Quod ſit obiectum voluntatis Dei condonantis peccatum.

129\. Ratio dubitandi oritur ex ſupradictis: nõ enim videtur explicari, qualis ſit illa voluntas Dei cõdonantis peccatum, aut quale obiectum habeat. Illa enim voluntas habet pro obiecto ablationem peccati: cùm autẽ peccatũ habituale in noſtra ſententia includat intrinſecè peccatum præteritum & negationem condonationis; ergo voluntas illa vult vel tollere peccatum præteritum, vel tollere negationem condonationis: neutrum autẽ poteſt velle non quidem negationem peccati præteriti: hoc enim eſt impoſſibile; nec tollere carentiam condonationis; hoc enim eſſet habere pro obiecto tollere negationem ſui ipſius, & per conſequens velle ponere ſe ipſam; ergo habet aliud obiectũ diuerſum; ergo peccatũ habituale aliquid aliud includit, cuius negationem velit Deus ex parte obiecti per illam voluntatem, qua condonat peccatũ. Nec ſatisfacis, ſi dicas, velle Deum per illam voluntatẽ non indignari vlterius propter peccatum præteritum, ſeu non vti illo motiuo ad indignationem contra hominem; non inquam, ſatisfacis, quia poſſet fortaſſe Deus etiam manente peccato habituali, non indignari actu contra hominem propter illud; non tamen ideo remittit ius illud, & titulum, quem habet contra hominem, ergo per illam voluntatem aliquid aliud vult Deus præter meram negationem indignationis.

Ratio dubitandi.

Qui dicunt, peccatum non poſſe remitti ſine infuſione gratiæ, facilè dicent, obiectum illius cõdonationis eſſe gratiæ infuſionẽ, quam Deus vult ponere ad emundandum hominem. Verum illa ſententia non placet, nam in pura natura poſſet Deus remittere peccatũ ſine infuſione gratiæ, & tunc condonatio diuina deberet habere aliquod obiectum. Item nunc poteſt Deus condonare pœnam temporalem ſine infuſione gratiæ: & de illa condonatione poteſt fieri idem argumentum, & peti quod obiectum habeat? Denique in humanis certum eſt, poſſe, & de facto ſæpè condonari iniurias, debita, & alia huiuſmodi, quin ponatur aliquid intrinſecum in iis, quibus condonatio fit: poterit ergo Deus eodem modo condonare debitum ſine infuſione alicuius intrinſecè, volendo idem obiectum, quod vult homo. 130.

Ideò reſpondent alij Recentiores, voluntatem illam diuinam habere vnum obiectum directum, & aliud indirectum: directè quidem Deus vult, quòd peccatum præteritum non denominet iam hunc hominem peccatorem: indirectè verò vult Deus dari ſuam condonationem, quæ neceſſaria eſt, vt peccatum præteritum non denominet de cætero peccatorem: non eſt autem inconueniens quòd volitio illa diuina habeat ſe ipſam pro obiecto inadæquato, nam volitio quã Deus amat ſe, habet etiam pro obiecto inadæquato ipſammet volitionem quæ eſt perfectio diuina, & amatur à Deo: quare licèt condonatio Dei non poſſit habere ſe ipſam pro obiecto adæquato, poteſt tamen habere ſe pro obiecto inadæquato & indirectè volito. 131.

Hæc etiam ſolutio non placet. Primò, quia eodem argumento probatur contra ipſam, quòd cõdonatio habeat ſe ipſam pro obiecto directo, & adæquato. Nam inquiro, quid eſt Deum velle, quod peccatum præteritum non denominet hunc hominem peccatorem? Sanè non eſt velle quod peccatum præteritum non ſit præteritum per te; ergo ſolùm eſt velle, quod non ſit condonatum: nam hæc duo ſolum reperiuntur in peccato habituali, ſcilicet, peccatum actuale fuiſſe & non eſſe condonatum, ſed Deus non vult negationem prioris; ergo ſolùm vult negationẽ poſterioris; nihil enim aliud reſtat volendum. Patet conſequentia, quia Deus vult negationem peccati habitualis; non vult negationem peccati, qua parte includit peccatum præteritum; ergo ſolùm vult negationem illius, qua parte includit carentiam condonationis, non enim poteſt excogitari alia tertia negatio; ergo ſolùm vult condonationem: nam velle non eſſe carentiam condonationis, idem omnino eſt, ac velle ipſam condonationem, ſicut qui vellet non eſſe tenebras, formaliſſimè vellet lucem. 132.

Dicunt

133. *Non poteſt tolli denominatio, quin tollatur aliqua pars cõponens*

Dicunt, non velle Deum directè condonationem, nec velle non fuiſſe peccatum, ſed velle, quod non denominet peccatorem. Sed contra: vel Deus ſolùm vult quod peccator non habeat nomen peccatoris; & ſolùm intelligis, quando dicis, velle, quod non denominet, vel vult etiam, quod non habeat rem ſignificatam per illud nomen. Si primum; non tam vult Deus, tolli peccatum, quàm tolli nomen peccati, quod non concedes. Si ſecundum; ergo vult Deus directè tolli aliquid reale poſitiuum, vel negatiuum, quod antea erat: ſed antea ſolùm erat, peccatum actuale fuiſſe, & non condonari; ergo cùm Deus non velit, peccatum non fuiſſe, non reſtat aliquid reale, quod velit, niſi quod tollatur negatio condonationis: alioquin explica, quid ſit illud reale, quod Deus directè vult, diſtinctum ab iis duobus quæ numeraui?

134. Dicunt, in ſententia, quæ non diſtinguit relationes à fundamento, poteſt Deus velle, hoc album non eſſe ſimile, & tunc non vult, quod non ſit album, nec etiam vult directè, quod non ſit terminus, ſed vult directè, quod non denominetur ſimile; & indirectè, quod non ſit terminus, requiritur enim carentia termini, vt hoc album non denominetur ſimile.

Sed hoc exemplum habet omnino eandem repugnantiam: ſi enim Deus vult, hoc album non eſſe ſimile, neceſſe eſt, quòd non ſit aliquid, quod antea erat; non autem vult, quòd non ſit album; ergo vult directè, quòd non ſit terminus; cùm per te non detur aliquid tertium diuerſum ab his duobus, quod ſit relatio ſimilitudinis. Sicut ſi Deus vellet, hoc album non eſſe album, neceſſe eſſet, quod vellet directè, vel non eſſe ſubiectū, vel non eſſe albedinē, vel non eſſe inhærentiam albedinis in ſubiecto, non enim eſt aliud aſſignabile, quod velit. Dices, Deus ſolùm vult directè, quod non ſit denominatio *ſimilis*. ſed hoc eſt, quod non intelligitur, nec poteſt explicari; quia ſi Deus vult, quod non ſit, ergo vult, quod non habeat eſſe, ergo vult carentiam termini, non enim datur aliud eſſe reale per te in denominatione *ſimilis*, quod ſi tu potes fingere aliud eſſe in eſſe denominationis, quod non ſit in eſſe rei, Deus non poteſt illud concipere, Deus enim non concipit niſi verum eſſe reale.

135. Secundò diſplicet illa ſolutio; quia non ſolùm Deus poteſt condonare peccata, ſed etiam homines poſſunt ſibi inuicem condonare debita per meram voluntatem condonandi. Et quidem, licèt admittatur, voluntatem Dei habere ſe ipſam pro obiecto propter ſuam infinitatem; at verò in voluntate humana non facilè intelligitur quod eadem volitio velit ſe ipſam eſſe: ergo aſſignandum eſt aliud obiectum diſtinctum ab ipſa volitione quod homo velit, quando vult condonare debitum, vel pœnam, vel offenſam, vel quid ſimile.

136. Tertiò eſt difficile ſatis in ea ſolutione intelligere, quomodo illa volitio feratur ad ſe ipſam, an ſcilicet ad ſe prout exiſtentem, vel ſolùm vt poſſibilem? nam ſi eſt amor ſui ipſius prout exiſtentis erit gaudium de ſe ipſa; atque ideo prout ſic, Deus non tam vult condonari, quàm gaudet ſe condonare: quod quidem non eſt condonare: nec poteſt hoc concedi, quia ad hoc prærequireretur cognitio de exiſtentia illius volitionis, quæ ſanè non præſupponitur: alioquin non eſſet libera formaliter illa volitio, ſi præſupponeret iam ex parte principij cognitionem de exiſtentia ipſius condonationis. Solùm ergo præſupponit cognitionem de poſſibilitate illius volitionis; non ergò eſt voluntas gaudij, ſed voluntas quaſi efficax, qua Deus vult efficaciter eſſe illam volitionem, hoc autem modo non poteſt intelligi, quomodo poſſit eadem voluntas eſſe obiectum reſpectu ſui ipſius, quia voluntas efficax dicit aliquem influxum vel quaſi influxum in obiectum: quem nullo modo poteſt habere in ſe ipſam: & licèt in volitione diuina hoc admitteretur; non poteſt tamen id concedi in noſtra volitione creata.

In quo apparet diſcrimen magnum inter hanc voluntatem, & illam, qua Deus amat neceſſariò ſuam voluntatem, nā licèt demus, illam habere ſe ipſam pro obiecto partiali, de hac tamen voluntate id dicere non poſſumus. Ratio verò eſt; quia voluntas illa neceſſaria ſupponit cognitionem neceſſariam, ſeu ſcientiam omnium perfectionum neceſſariarum Dei, & quidem ſcientiam non abſtractiuam, ſed intuitiuam omnium earum, non qua videantur illæ omnes perfectiones exiſtentes pro quolibet priori, ſed exiſtentes ſingulæ pro ſuis ſignis, ſiue prioribus, ſiue poſterioribus, quare ex illa ſcientia poteſt oriri gaudium de exiſtentia ipſius volitionis neceſſariæ; quia hæc volitio neceſſaria iam præcognoſcitur exiſtens pro ſuo ſigno; quare ſicut communiter dici ſolet, Verbum diuinum procedere ex cognitione terminata ad perſonas, & ad ipſum Verbum, non quidem abſtractiua, ſed intuitiua, qua Pater intuetur ipſum Verbum exiſtens pro poſteriori originis ad ipſam cognitionem: ita amor volitionis neceſſariæ per modū gaudij poteſt virtualiter oriri ex cognitione intuitiua, quæ videtur ipſa volitio exiſtens pro poſteriori rationis. At verò in voluntate condonationis hoc non poteſt dici; quia cùm illa ſit voluntas libera, non poteſt ſupponere cognitionem intuitiuam ſui ipſius; nam poſitis omnibus antecedentibus, potuit non eſſe in Deo illa voluntas; ſolùm ergo præſupponit cognitionem poſſibilitatis, ex qua cognitione non poteſt naſci affectus gaudij, ſed voluntas efficax obiecti, quæ etiā non poteſt eſſe reſpectu ſui ipſius, vt vidimus: non ergo iuuat aliquid exemplum de volitione neceſſaria Dei ad hanc difficultatem. 137.

Alij ergo aliter hoc explicare conantur, dicunt enim, obiectum illius voluntatis diuinæ, quæ condonat peccatum, ſeu offenſam, eſſe negationem ſui odij aduerſus peccatorem; nam eo ipſo, quod Deus nolit ampliùs indignari, vel odium habere contra peccatorem, reddit ſibi impoſſibilem indignationem, & odium, quia voluntas Dei efficax eſt, & immutabilis: ergo eo ipſo cedit iure, quod habebat ad odium, & indignationem, quæ enim maior ceſſio iuris, quàm reddere ſibi impoſſibile illud, ad quod habebat ius? Nec peccator poteſt ampliùs cenſeri dignus odio, vel auerſione Dei, quia non poteſt eſſe dignus odio, aut indignatione impoſſibili, & illicitá, prout eſt iam indignatio Dei, poſtquam voluit ampliùs non indignari. 138. *An obiectum voluntatis diuinæ condonatis peccatum ſit negatio ſui odij aduerſus peccatorem?*

Hæc etiam reſponſio difficilis eſt: quia longè diuerſum videtur condonare aliquid, vel nolle illud exigere, aut exequi, vt conſtat in humanis: poteſt enim aliquis non punire, vel nō exigere, quod ſibi debetur, abſque eo quod velit condonare, ſed volendo retinere totum ſuum ius: voluntas ergo cōdonandi aliud obiectum habet: ſicut poteſt etiam aliquis velle ſe obligare per votum, aut per contractum humanum ad aliquid faciendum, & ſimul habere animum illud nunquam faciendi, quia velle obligationem non eſt velle rem, ad quam ſe obligat: ſimiliter ergo poterit velle, quod ma- 139.

neat in debitore obligatio tota ad id, quod debebat, licèt habeat animum non accipiendi vnquam illam rem: ſic ille, qui ducit vxorem cum animo firmo ſeruandi caſtitatem, quam vterque coniux ex mutuo conſenſu vouet, vult obligare ſe ad copulam (& acceptat obligationem coniugis ad copulam) nec eam obligationem diſſoluere, licet nolit vnquam copulam à coniuge exigere. Cur ergo non poterit etiam Deus velle retinere totum ſuum ius ad pœnam, vel ad indignationem, licet nolit vnquam illud ius exequi?

140. Vnde conſtat, non condonari hoc ius ex eo, quod reddatur illicita eius exequutio: nam in exemplo adducto petitio copulæ redditur illicita per votum caſtitatis; & tamen coniux retinet adhuc ius ex contractu matrimonij, neque illud condonat. Similiter poſſet aliquis voto ſe obligare ad non petendum debitum pecuniæ, neque accipiendum, quando à debitore offeratur; & tamen adhuc non condonare illud, ſed retinere ſuum ius. Vnde ſi poſtea illud debitum exigeret, vel acciperet, peccaret quidem contra votum; non tamen contra iuſtitiam, quia accepit, vel petiit id quod adhuc ſibi ex iuſtitia debebatur. Condonatio ergo iuris non eſt reddere ſibi vtcumque illicitam petitionem debiti, ſed reddere illicitã in illo genere, in quo erat licita, itavt non poſſit abſque iniuria, verbi gratia, illud petere, vel accipere. Eodem modo, ſi puniat eum, quẽ ex voto debebat non punire, non peccat cõtra iuſtitiam vindicatiuam, ſed contra virtutem Religionis: poſſet ergo Deus retinere ius ad indignationem licèt eam aliunde reddidiſſet ſibi illicitam; ad hoc enim ſufficit illa conditionalis, quod ſi indignetur, non id faciet irrationabiliter, ſed cum cauſa ſufficienti ad indignationem, & odium peccatoris,

141. Denique non ſufficit ad condonationem, quod illa indignatio Dei reddita ſit impoſſibilis per voluntatem non habendi odio peccatorem, cum qua non poteſt coniungi amplius illud odium: quia non repugnat retinere ius ad aliquem actum, qui aliunde redditus ſit mihi impoſſibilis, ſi tamen ex ſe, & ſimpliciter poſſibilis eſt. Quod etiam in humanis conſtat in caſu poſito de coniuge habente votum caſtitatis: nam licèt ille impeccabilis eſſet, & ideo violare non poſſet votum ſaltem impotentia morali qualem impotentiam ad peccandum agnoſcunt Theologi in Beatiſſima Virgine, adhuc retinet ius ad exigendam copulam ex matrimonio ortum, quia petitio illa ſecundum ſe poſſibilis eſt, licèt hîc & nunc reddita ſit impoſſibilis ſaltem moraliter propter impotentiam moralem violandi votum caſtitatis; imò licèt ſuperueniſſet impotentia phyſica, vt ſi Chriſtus Dominus, qui phyſicam etiam impotentiam habebat ad peccandum, votum emiſiſſet, prout Suarez cum aliis tenet potuiſſe vota emittere, & de facto emiſiſſe *2. tom. in 3. part. diſput. 28. ſect. 2.* adhuc enim cum voti obligatione potuiſſet retinere ius ſuum, & non ſoluere alios obligatione, aut debito quod habebant. Hoc autem, quod diximus de voto, dicere poſſumus de obligatione ex præcepto obedientiæ: poſſet enim aliquis ex obedientia obligari ad non petendũ, vel non accipiendum id, quod ſibi ex iuſtitia debetur; in quo caſu non ideo condonat ius, nec tollit obligationem ex iuſtitia: quare ſi Chriſtus, qui impeccabilis erat etiã phyſicè, habuiſſet eiuſmodi præceptum, retinuiſſet adhuc ius ad ſolutionem debiti impoſſibilem phyſicè ex ſuppoſitione illius præcepti, licèt ſimpliciter, & ſecundum ſe poſſibilem: condonare ergo, vel remittere non eſt idem quod nolle exequi ius, etiamſi nolitio reddat impoſſibilem exequutionem Iuris in ſenſu compoſito.

Secundò probari hoc ipsũ poteſt, quia ſi impoſſibilitas illa ex ſuppoſitione ſufficeret, vt Deus diceretur condonare ius ſuũ, ſequitur, Deum de facto cõdonare ſaltẽ partialiter, quoties differt punitionem peccatoris per aliquod tempus, nã per illã nolitionem puniendi tali tempore redditur impoſſibilis punitio; ergo condonat Deus ius, quod habebat ad puniendum illo tempore. Conſequens autem in rigore loquendo videtur falſum, & contra communem ſenſum Theologorum, qui dicunt, Deum nihil pœnæ condonare, dum non condonat culpam, ſed retinere totum ius ad pœnam, licèt è contra ſæpe condonet culpam non condonata tota pœna. Aliud ergo eſt non exſequi pœnam, aliud verò condonare obligationem ad pœnam. 142.

Tertio ponamus, aliquem nihil poſſe licitè, aut etiam validè condonare abſque licentia ſuperioris qualis eſt Religioſus: poterit tamen iſte expectare aliquandiu, quod debitor ex ſe ſolutionem afferat, nec per hoc cenſetur condonaſſe ius, quod habebat antea exigendi, licèt eo iure vti noluerit nec vllum prorſus ius potuerit condonare propria auctoritate, ergo non eſt idem in rigore nolle vti aliquo iure, ac velle illud condonare. 143.

Quartò quod addunt de immutabilitate voluntatis Dei, à qua immutabilitate prouenire dicunt, quod actus odij diuini vel punitionis non ſit amplius poſſibilis: hoc, inquam, non ſubſiſtit; quia immutabilitas diuinæ voluntatis non tollit quod ſemper ſit illa voluntas ſimpliciter, & abſolutè libera formaliter, non minùs, quàm ſi tunc inciperet, alioquin, ſi nunc non eſt formaliter libera, nunquam fuiſſet libera; quia nunquam potuit aſſignari, quãdo primùm inceperit. Sicut ergo durat indiuiſibiliter per totam æternitatem, ſic in tota æternitate ſe habet, ſicut volitio hominis in primo inſtanti ſuæ durationis, quare nunc eſt formaliter libera voluntas Dei non puniendi, & per conſequens nunc poteſt Deus ſimpliciter, & abſolutè velle & nolle odium, alioquin nunc non eſſet formaliter liber, ſed ſolum denominatiuè: nunc ergo poſſibile eſt Deo ſimpliciter & abſolutè odium hominis, ſicut nunc poſſibilis eſt illi volitio odij, & negatio nolitionis, licèt non ſit poſſibilis in ſenſu compoſito, ſeu ex ſuppoſitione, quod habet nolitionem odij: hoc tamen non tollit poſſibilitatem ſimpliciter odij; ſicut nec quod homo ex ſuppoſitione, quod vult non poſſit nolle, facit, quod nolitio ſit tunc ſimpliciter, & abſolutè impoſſibilis, ſed ſolùm ſecundùm quid, ſeu ex ſuppoſitione: immutabilitas ergo Dei non facit, quod odium reddatur ſimpliciter impoſſibile per nolitionem odij, ſed ſolùm impoſſibile ſecundùm quid, ſeu ex ſuppoſitione, quæ ſuppoſitio ſemper eſt formaliter & ſimpliciter libera. 144.

A priori denique probatur, quia ſicut voluntas obligandi præcepto non eſt voluntas rei, quæ præcipitur, vt conſtat quando Deus impoſuit præceptum Abrahæ immolandi filiũ, quam tamen immolationem Deus non volebat: ſic etiam voluntas obligandi ad pœnam non eſt voluntas exequendi pœnam; ſed poterit Princeps lege ſua præcipere aliquid ſub pœna, licèt habeat animum nunquam exequendi illam pœnam. Similiter ergo 145.

Voluntas obligandi præcepto non eſt voluntas rei quæ præcipitur.

pote-

poteris conſeruare illam obligationem ad pœnam in eo, qui legem violauit, licèt habeat animum non exequendi pœnam, ſed tamen vult quòd ſubditus remaneat cum illo timore, & ſuſpenſione; quia ſicut à principio potuit velle obligationem ad pœnam cum animo non exequendi pœnam; non eſt cur non poſſit conſeruare poſtea obligationem, & debitum pœnæ abſque animo exequendi illam. Cur ergo non poterit Deus hoc ipſum facere, atque etiam velle non remittere debitum odij, & indignationis ſuæ abſque animo exequendi illud ius, cùm ſit eadem ratio in vtroque caſu?

146. Ex his ergo ad rationem, quâ ſuprà num. 138. illa reſponſio fundabatur, reſpondere iam poſſumus, non ſufficere ad ceſſionem iuris, vel condonationem, quòd aliquis reddat ſibi illicitam, vel etiam impoſſibilem exequutionem illius iuris, vt conſtat ex adductis exemplis; nam qui voto ſe obligat ad non petendum, nec acceptandum id, quod ſibi debetur, poteſt adhuc retinere ſuum ius, & conſeruare obligationem debitoris, atque adeò non peccaret contra iuſtitiam, ſed ſolùm contra votum petendo, vel accipiendo debitum. Item Chriſtus, qui per eiuſmodi votum redderet ſibi non ſolùm illicitam, ſed impoſſibilem illam operationem contra votum, adhuc non cederet iuri ſuo, neque eſſet obligatus ex iuſtitia, ſed ſolùm ex voto ad non exigendum quod ſibi debebatur. Ceſſio ergo iuris eſt velle reddere ſibi illicitam illam exequutionem ex defectu fundamenti, ſeu tituli; Verbi gratiâ, condonare pœnam eſt velle reddere ſibi illicitam punitionem, ſicut ſi non præceſſiſſet culpa, condonare mutuum eſt velle reddere ſibi illicitam receptionem pecuniæ, ſicut ſi non præceſſiſſet mutuum, & ſic de aliis. Deus itaque nolendo punire, licèt hoc ipſo reddat ſibi impoſſibilem punitionem; non tamen vult reddere ſibi illicitam ex defectu tituli, ſicut ſi non præceſſiſſet culpa, & ideo non dicitur condonare, nec cedere iuri ſuo.

147. Vnde ad id quod addebatur non poſſe hominem manere dignum odio, quando odium eſt impoſſibile. Reſpondetur, in primis ſufficere, quòd odium ſit ſimpliciter & abſolutè poſſibile, licèt ex ſuppoſitione extrinſeca, quòd Deus nolit habere odium, dicatur aliquo modo impoſſibile. Sicut etiam homo iuſtus dignus eſſet præmio ſuorum operum, licèt Deus nollet illum præmiare: quia licèt ex illa ſuppoſitione præmium non eſſet poſſibile, eſſet tamen poſſibile ſimpliciter & abſolutè, quod ſufficit vt abſolutè ſit dignus præmio. Addo deinde, licet odium eſſet ſimpliciter impoſſibile, poſſet homo intelligi dignus odio, quantum eſt ex ſe: ſic enim opera Chriſti propter infinitum valorem, quem habent, digna ſunt præmio infinito, quantum eſt ex ſe, atque adeò merentur gratiam infinitam, ſi poſſibilis eſſet; quod eſt ius quoddam ad obtinendum illud præmium à Deo, ſi poſſet illud dare. Sic ergo poſſet peccator incurrere debitum, ad ſuſtinendum odium Dei, ſi poſſibile eſſet, ita vt Deus acquirat ius ad odium peccatoris ſi poſſibile eſſet odium: quod ſufficit, vt peccator dicatur debitor odij, quantum eſt ex ſe, quandiu illud debitum non condonatur. Quamuis enim ſi Deus non eſſet, non eſſet peccator debitor odij Dei, quia nulli deberet illud, & non poteſt eſſe debitor, niſi alicui creditori, qui habeat ius contra illum: de facto tamen, cùm Deus ſit creditor, & acquirat ius propter offenſam ſibi irrogatam; non tollitur illud debitum, niſi ipſe creditor, qui illud acquiſiuit, remittat: acquiſiuit autem Deus titulum, vt, ſi poſſit aliunde odium habere, odio habeat peccatorem, nec per hoc cenſeatur durè, aut irrationabiliter indignari: quod ius duraret, etiamſi Deus nollet de facto odium habere, ſi tamen illud ius non condonaret.

§. *Verior explicandi modus proponitur.*

148. *Voluntas Dei condonantis peccatum eſt voluntas affectiua deſtruendi titulum ortum ex peccato, &c.*

ALiter ergo, & faciliùs reſpondere poſſumus, voluntatem illam eſſe voluntatem affectiuam deſtruendi titulum ortum ex peccato ad prudenter iudicandum, peccatorem meritò & rationabiliter haberi odio à Deo, ſeu eſſe affectum reſtituendi hominem in ſtatum antiquæ libertatis, & indemnitatis; quod totum poteſt velle Deus, abſque eo quod velit formaliter ipſammet volitionem.

Dices: non poteſt Deus velle, non eſſe illum titulum ad odium, niſi volendo, non eſſe fundamentum illius: hoc autem eſt peccatum præteritum & negatio condonationis; ergo vel Deus vult non eſſe peccatum præteritum, quod eſt impoſſibile, vel non eſſe carentiam condonationis, quod eſt velle ipſam condonationem, ſeu ipſammet voluntatem. Reſpondeo Deum non velle non fuiſſe peccatum, ſed habere affectum quemdam, quo, quantum ex ſe eſt, vellet, peccatum illud præteritum non ſufficere nunc ad fundandum odium rationabile peccatoris: qui affectus non eſt abſolutus, ſed per modum velleitatis efficacis: ſicut ipſe peccator habet affectum odij in peccatum præteritum; non quo velit abſolutè, non fuiſſe, ſed per modum velleitatis efficacis, qua vellet, quantum ex ſe eſt, non fuiſſe vt ſupra explicuimus: Ita Deus habet affectum non abſolutum, ſed efficacem, quo quantum ex ſe eſt, vellet, non ſufficere nunc peccatum præteritum ad reddendum hominem odibilem: dico autem illum affectum non eſſe abſolutum: quia licèt reuera ſit poſſibile, quod peccatum præteritum non reddat hominem odibilem; nimirum, ſi condonetur, ſed tamen, ſi hoc vellet, Deus abſolutè, vellet ipſam condonationem, qua illud poſſibile eſt: ne ergo condonatio velit ſe ipſam, ſatis erit, quod Deus per illum actum habeat affectum efficacem quantum eſt de ſe, ſed non abſolutum, reſpectu illius obiecti: hæc autem voluntas eſt re ipſa condonatio efficax peccati, quia poſita hac voluntate, iam prudenter cenſetur, Deum non poſſe rationabiliter odio habere peccatorem propter illud peccatum.

149. Dices, ergo Deus non condonat abſolutè, & efficaciter peccatum: quia condonatio Dei eſt illa voluntas Dei, ſed illa voluntas non eſt abſoluta, ergo nec condonatio Dei eſt abſoluta. Reſpondeo, voluntatem illam non eſſe volitionem abſolutam ſui obiecti, eſſe tamen condonationem efficacem, & abſolutam peccati: quia ſicut odium peccatoris erga peccatum præteritum, non eſt voluntas abſoluta ſui obiecti; non enim vult abſolutè non peccaſſe, eſt tamen retractatio abſoluta, & efficax, & cum effectu deſtruit peccatum: quia ad retractandum efficaciter peccatum non aliud requiritur, quàm velleitate illa efficaci velle quantum eſt de ſe, non fuiſſe peccatum: ita voluntas, qua Deus efficaciter, quantum eſt de ſe, vellet ampliùs non naſci cum titu-

lum ex peccato ad odium peccatoris, licet non velit abſolute ſuum obiectum; abſolutè tamen deſtruit peccatum; quare poteſt dici abſoluta in ratione cauſæ licèt non ſit abſoluta in ratione volitionis: ſicut è contra voluntas conditionata, quam haberet aliquis ex odio Dei deſtruendi Deum ſi poſſet, eſt voluntas conditionata in ratione volitionis, ſed abſoluta, & efficax in ratione offenſæ diuinæ non enim repugnat, id, quod eſt conditionatum, & inefficax in vna conſideratione, eſſe abſolutum, & efficax in alia: quod præſertim locum habet in conſideratione morali quia prudentes facilè iudicant, illum affectum conditionatum æquiualere abſoluto in ordine ad effectus morales.

150. Dices iterum: Deus non poteſt velle aliquid impoſſibile: quod autē ex peccato præterito non oriatur titulus ad odium peccatoris, non eſt poſſibile niſi impediatur per condonationem, ergo non poteſt Deus velle, quod non oriatur ille titulus, niſi eo modo, quo poſſibile eſt, ſcilicet, volendo poni condonationem. Reſpondeo, Deum non poſſe velle abſolutè aliquid impoſſibile; poſſe tamen velle illud ſub conditione poſſibilitatis, nam ſub hac conditione iam habet bonitatem appetibilem; quare ſicut homo poteſt eo modo velle aliquid impoſſibile, & quidem meritoriè, prudenter, & laudabiliter, ita Deus poterit ſub ea conditione velle aliquid per velleitatem, non abſolutam ſed tamen efficacem, quantùm eſt de ſe, vt bene concedit P. Salas 1. *tom. in* 1. 2. *tract.* 6. *ſect.* 5. *ante quaſtionc.* 7. & de Angelis in quibus videtur eſſe eadem ratio concedit vt certum P. Suarez *lib.* 7. *de Angelis cap.* 12. *num.* 20.

Deus poteſt velle impoſſibile ſub ratione poſſibilitatis.

151. Vrgebis: ergo Deus vellet aliquod ens rationis: nam quidquid eſt impoſſibile eſt implicatorium; omne autem, quod implicat contradictionem, eſt aliquid chimericum, ergo eſt ens rationis: hoc autem Deus non videtur poſſe velle, neque etiam concipere, aut effingere.

Reſpondeo, Deum non effingere entia rationis, quia fingere videtur ſonare iudicium, vel apprehenſionem de exiſtentia, vel poſſibilitate illius, quod concipitur: Cæterùm quod Deus cognoſcat aliquid impoſſibile concipiendo illud eſſe impoſſibile, & ſolùm affirmando, eſſe bonum, ſi eſſet poſſibile, non videtur negandum, quia alioquin non poſſet Deus ſcire, Angelum non poſſe eſſe Deum, niſi conciperet connexionem vtriuſque extremi ad negandam illam, quæ tamen impoſſibilis eſt. Nec hoc eſt in rigore concipere rem aliter, ac eſt; imò eſt propriiſſimè concipere rem impoſſibilem, ſicuti eſt, concipere, illam eſſe impoſſibilem, ſed de hoc aliàs, quia pertinet ad materiam de ſcientia Dei. Pro nunc ſufficiat ſuppoſuiſſe, vt appareat, ex hoc capite non repugnare, Deum velle per velleitatem ſupradictam, quod peccatum præteritum, licèt præteritum ſit, non daret nunc ex ſe fundamentum Deo ad indignationem: quod licèt ſit impoſſibile; non enim poteſt peccatum præteritum non dare nunc fundamentum, quantum ex ſe eſt ad indignationem: illa tamen velleitas Dei explicat ſuum affectum & interpretatiuè æquiualet voluntati abſolutæ, quia vellet impedire illud fundamentum, ſi eſſet poſſibile, & per conſequens in æſtimatione prudentum tollit Deo ius ad rationabilem indignationem vlteriùs concipiendam propter illud peccatum.

152. Dices; Deus præuidet eſſe poſſibile, quòd ex peccato præterito non oriatur amplius ille titulus ad rationabile odium peccatoris; ſcilicet condonando illud: ergo poteſt velle illud efficaciter & abſolutè.

Reſpondeo, poſſe quidem Deum habere voluntatem abſolutam condonandi peccatum; quia poteſt per aliam voluntatem reflexam velle abſolutè habere illam aliam voluntatem, quam diximus eſſe condonationem: & tunc illa prior voluntas abſoluta erit quidem voluntas efficax & abſoluta condonandi, non tamen erit ipſa formaliter condonatio: illa verò alia ſecunda voluntas erit condonatio formaliter, & hæc non poterit eſſe voluntas abſoluta deſtruendi titulum odij: quia licèt illa deſtructio tituli ſit poſſibilis per hanc eandem voluntatem; hæc tamen voluntas non oritur ex præuiſione ſui, ſed ex præuiſione aliorum: cùm ergo Deus non videat, aliunde eſſe poſſibilem deſtructionem tituli; non poteſt per hanc voluntatem velle abſolutè illam deſtructionem, ſed ſolùm inefficaciter, vt dictum eſt, quæ voluntas ſufficit vt efficaciter deſtruatur. Vide quæ in ſimili diximus *diſp.* 3. *de Incarnatione, ſect.* 5. *n.* 87. *& ſequentibus*, vbi eodem modo explicui obiectum voluntatis obligandi, præcipiendi, &c.

Vrgebis, etiam præſcindendo ab illa voluntate inefficaci, præuidet Deus modum, quo poſſit efficaciter deſtruere titulum odij, ne ampliùs oriatur ex peccato præterito, ſcilicet per infuſionē gratiæ habitualis; quæ cùm ſit forma ſanctificans, eo ipſo impedit formaliter, ne homo ſit odibilis propter peccatum præteritum; ergo ſi Deus vult quantum eſt ex ſe, deſtruere illum titulum, poterit id velle abſolutè & efficaciter, quia id reuera poſſibile eſt, abſque eo quod voluntas illa habeat ſe ipſam pro obiecto volito. Quod argumētum à fortiori procedit de vnione hypoſtatica, per quam certius eſt, formaliter iuſtificari naturam aſſumptam abſque alio fauore, aut voluntate condonandi peccatum, atque ideo ſi Deus vult, quantum eſt ex ſe, impedire titulum odij, poteſt id velle efficaciter & abſolutè volendo dare illi naturæ vnionem hypoſtaticam. 153.

Reſpondeo, nos in præſenti loqui de voluntate Dei condonantis peccatum abſque infuſione gratiæ, vel vnione hypoſtatica, aut alia forma ſanctificante. Aliud enim eſt, Deum velle ſanctificare, & aſſumere illum hominem in amicum, & filium: aliud verò velle ſolùm impedire odibilitatem ex peccato præterito: illud prius poteſt Deus præſtare per gratiam, vel vnionem hypoſtaticam; hoc verò poſterius per voluntatem illam inefficacem, quam explicuimus, quia præſcindendo ab hac ipſa voluntate, non apparet poſſibile impedire, ne oriatur titulus ad odium ex peccato præterito. 154.

Ex hoc tamen oritur alia difficultas contra prædicta: quia ſi voluntas illa ſuprà explicata eſt condonatio peccati etiam abſque infuſione, eò quòd Deus per illam voluntatem vellet, quantum eſt ex ſe, quod ex peccato præterito non oriatur titulus ad odium, & indignationem; ergo à fortiori voluntas, quâ Deus vult infundere gratiam homini, erit condonatio peccati; quia per hanc voluntatē non ſolùm inefficaciter, ſed abſolutè, & efficaciter vult Deus impedire, ne ex peccato præterito oriatur amplius titulus ad odium peccatoris: hæc autem voluntas intelligitur in Deo pro aliquo priori ante infuſionē gratiæ, cùm ſit cauſa gratiæ; ergo ante infuſionem gratiæ intelligitur iam condonatio peccati, & per conſequens remiſsio 155.

Difficultas in hac ſententia.

peccati

peccati non procedet ab ipſa gratia; vt à cauſa formali, cùm ante aduentum gratiæ iam intelligatur peccatum condonatum per voluntatem infundendi gratiam.

156. *Soluitur.* Reſpondeo, hoc argumentum fieri poſſe etiam in voluntate illa reflexa, qua Deus vellet formalem condonationem, ſeu voluntatem ipſam condonantem: nam illa etiam voluntas reflexa eſſet voluntas abſoluta impediendi ius ad odium ex peccato præterito, cùm ad hunc finem velit illam aliam voluntatem, quæ ſit condonatio formalis; cùm ergo hæc voluntas reflexa, & imperans intelligatur prior virtualiter, quàm voluntas imperata, quæ eſt formalis condonatio; conſequens eſſet, vt ante formalem condonationem intelligatur iam peccatum ablatum per voluntatem condonationis, atque adeo non auferetur tunc peccatum per condonationem, ſed per voluntatem condonationis.

157. Ad vtrumque ergo eodem modo reſpondere debemus negando ſequelam: neutra enim voluntas eſt condonatio formalis, ſcilicet, nec voluntas producendi gratiam, nec voluntas imperans condonationem; ſed vtraque erit quaſi cauſalis condonatio inferens condonationem formalem: condonare enim in rigore non eſt velle condonare; ſicut nec velle vouere eſt vouere, nec velle donare eſt donare, ſed aliquid prævium: Sic etiam velle condonare non eſt condonare: nam ſicut donare non eſt velle transferre ius in alium; ſed eſt ipſa tranſlatio, ſeu voluntas, quâ immediatè volumus, quod fundamentum ad hoc ius ſit in illo homine: ſic condonatio non eſt, qua volumus cedere iuri; ſed eſt ipſa ceſſio, in actu exercito, ſeu voluntas, quâ immediatè volumus, quod in Petro, verbi gratiâ, non ſit debitum odij: quod quidem non eſt obiectum immediatum, vt conſtat, illius voluntatis reflexæ, qua volumus elicere condonationem, ſed eſt obiectum mediatum: ſicut qui vult vouere, non vult immediatè, ſed ſolum mediatè obligationem, quæ prouenit ab ipſo voto. Voluntas etiam producendi gratiam non eſt formaliter condonatio: quia obiectum immediatum ipſius non eſt negatio iuris ex peccato; ſed poſitio gratiæ, à qua prouenit vt effectus formalis ſecundarius, ablatio illius iuris: vnde ſi per impoſſibile Deus volens producere gratiam impediretur ab eius productione, non ideo peccatum eſſet condonatum, ſed volitum condonari; ſicut ſi aliquis volens donare impediretur à donando, non eſſet dominium tranſlatum, ſed volitum transferri.

158. Dices, velle formam in ſubiecto eſt velle effectum formalem, cùm hic re ipſa non diſtinguatur à forma in ſubiecto: ergo ſi Deus vult immediatè, quod gratia ſit in ſubiecto, vult immediatè effectum formalem, ſcilicet, quod hoc ſubiectum non ſit odibile propter peccatum præteritum: quod idem argumentum fieri poteſt de voluntate reflexa, qua Deus vellet condonationem: quia cùm non eſſe ius ad odium ſit poſitam eſſe condonationem; eo ipſo, quòd Deus vult immediatè, quod ponatur condonatio; videtur velle immediatè, quod non ſit ius ad odium, atque adeo illa etiam voluntas reflexa, vel voluntas producendi gratiam habebit pro obiecto immediatè volito negationem iuris ad odium. Reſpondeo, antecedens eſſe verum de effectu formali primario, qui non diſtinguitur à ſubiecto, & forma vnitis; non verò de effectu formali ſecundario, qui ab illis diſtinguitur; prout in noſtro caſu diſtinguitur remiſſio peccati, ſeu deſtructio iuris à productione gratiæ: potuit enim eſſe hæc eadem productio gratiæ abſque remiſſione peccati, vel deſtructione iuris orti ex peccato; videlicet, ſi non præceſſiſſet peccatum: ergo non ſunt idem, alioquin nunquam poſſet eſſe vnum ſine alio. Similiter voluntas, qua Deus condonat peccatum, non habet pro effectu formali primario negationem iuris ex peccato præterito, ſed pro effectu ſecundario: quia licèt non poſſit eſſe illa voluntas abſque tali effectu: poteſt tamen eſſe tota illa negatio abſque illa voluntate; ſi, verbi gratia homo non peccaſſet, non naſceretur Deo ius ex peccato: ergo tota illa negatio, quam Deus vult immediatè, non eſt idem adæquatè cum condonatione, quam Deus vult mediatè per voluntatem reflexam; atque adeo non erit idem velle condonationem, ac velle negationem illius iuris ex peccato.

159. Sed contra hoc videtur adhuc vrgere argumentum deſumptum ex forma abſolutionis Sacramentalis, qua Sacerdos nomine Chriſti, dicit, *Ego te abſoluo*; ſeu, *ego tibi remitto* aut, *condono tibi peccata tua*: nam, ſi per poſitionem condonationis aufertur macula peccati habitualis; cùm abſolutio contineat condonationem, qua Sacerdos nomine Dei condonat, & abſolutio præcedat infuſionem gratiæ, vt cauſa illius; conſequens eſt, vt ante infuſionem gratiæ iam intelligatur ablatum peccatum habituale per condonationem nomine Dei poſitam. Fatendum ergo eſt, maculam illam conſiſtere in carentia gratiæ habitualis, & ideo non poſſe auferri, niſi per ipſam gratiam; per verba autem Sacerdotis auferri cauſaliter, quatenus cauſant gratiam, per quam aufertur formaliter. *Abſolutio an condonet, & tollat peccatum ante infuſionem gratiæ.*

160. Huic difficultati dupliciter ſatisfieri poteſt. Primò dicendo, verba Sacerdotis, prout præcedunt infuſionem gratiæ, nondum inuoluere formaliter condonationem Dei, ſed ſolùm cauſaliter; formaliter verò continere condonationem ipſius Sacerdotis, cui condonationi promiſſa eſt condonatio Dei per illa verba; *quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*, &c. Duplex ergo ibi intercedit remiſſio: altera Sacerdotis; altera Dei, quæ priori remiſſioni legitimè prolatæ infallibiliter coniungitur. In quo ſenſu videntur loqui Patres, qui dicunt, ſententiam, Sacerdotis præcedere, & poſtea ſubſequi ſententiam, ſeu remiſſionem Dei; quod quidem verum non eſſet, niſi intelligeretur ibi duplex ſententia, vel remiſſio; nam vna & eadem non poteſt ſe ipſam ſubſequi, vel præcedere.

161. *Cyprian.* Sic loquitur Cyprianus *lib. 1. epiſtolarum, epiſt. 2. ſeu 54*, vbi ſic ait: *Ipſe legem dedit, vt ligata in terris, etiam in Cælo ligata eſſent; ſolui autem poſſent illic, quæ hic priùs in Eccleſia ſoluerentur*. *Hilar.* Hilarius etiam *can. 16. in Matth.* ſic loquitur de Petro: *O beatus Cæli ianitor, cuius arbitrio claues æterni aditus traduntur; cuius terreſtre iudicium præiudicata auctoritas ſit in Cælo; vt quæ in terris aut ligata ſunt, aut ſoluta, ſtatuti eiuſdem conditionem obtineant & in Cælo.* Vbi nomine *præiudicatæ auctoritatis* debet intelligi ea, quæ præcedit iudicium, & ſententiam Dei. Quod clariùs adhuc explicuit Bernardus *ſermone 1. in feſto Apoſtolorum Petri & Pauli ante medium*, vbi de Petro dicit: *Qui claues Regni tam ſingulariter accepit*, *Bernard.*

vt præcedat ſententia Petri ſententiam Cœli Deni-
Hugo de S. Victore, que Hugo de ſancto Victore *lib. 2. de Sacramentis pag. 14.c.8. Petro* (inquit) *Principi Apoſtolorum dicitur, Tibi dabo claues Regni Cœlorum; quodcumque ligaueris ſuper terram, erit ligatum & in Cœlis: & quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in Cœlis: non dixit, quodcumque ſolueris, hoc eſt, vt illi dicunt, ſolutum oſtenderis, fuit ſolutum, ſed erit ſolutum: quia ſententiam Petri non præcedit, ſed ſubſequitur ſententia Cœli.* De quo videri etiam poſſunt Waldenſis *tom. 2. cap.* 145. & Ruardus *art. 3. pag.* 95. vbi obſeruat, id colligi ex ipſis verbis Chriſti, qui non dixit; *erunt ſoluta in Cœlis*; ſed, *erunt ſoluta & in cœlis*; vt ſignificet per illud, *&*, intercedere duplicem ſolutionem, & ſententiam, quarum altera præcedit, altera ſubſequitur. Quo ſuppoſito, facilè reſpondetur ad difficultatem propoſitam, pro eo priori, pro quo verba ſacerdotis præcedunt infuſionem gratiæ, intelligi quidem ſententiam, & abſolutionem Sacerdotis cui promiſſa eſt conſequenter abſolutio, & remiſſio Dei; nondum tamen intelligi pro eo priori remiſſionem formalem Dei; & ideo non mirum, quod pro eo priori nondum intelligatur formaliter, ſed ſolùm cauſaliter remiſſio Dei, donec pro ſigno poſteriori intelligatur infuſio gratiæ, per quam Deus formaliter condonat, & aufert peccata.

162. Secundò reſponderi poteſt, etiamſi admittatur, quod abſolutio, & remiſſio Sacerdotis non ſit ſolius Sacerdotis, ſed etiam Dei, qui per ſuum miniſtrum remittit, ita vt Sacerdos nomine Dei remittens faciat vnum cum Deo ſimul remittente, adhuc non debere intelligi maculam peccati ablatam pro eo priori, pro quo verba præcedunt infuſionem gratiæ. Dupliciter enim poteſt Deus, remittere peccatum; ſcilicet, vel per infuſionem gratiæ, & ſanctitatis intrinſecæ; vel per meram condonationem. Quando primo modo remittit, non eſt neceſſe quod habeat illam voluntatem, quam explicuimus, qua vellet affectu conditionato extinctionem iuris ad odium propter peccatum præteritum; ſed ſufficit voluntas abſoluta infundendi gratiam, per quam gratiæ infuſionem dicitur formaliter condonare peccatum: quia cùm ipſa gratia per ſuam naturam, & entitatem ſit pulchritudo eximia animæ; eo ipſo reddit animam pulchram, & amabilem, atque adeo tollit odibilitatem ex peccato præterito, quia reddit hominem amabilem non obſtante peccato præterito, ſicut, ſi homini fœdo daretur doctrina aut aliæ animi dotes adeo eximiæ, vt non obſtante fœditate, redderetur amabilis: cum hoc tamen diſcrimine; quod in eo caſu maneret adhuc fœditas, quia hæc eſt aliquid Phyſicum præſens, licèt propter exceſſum bonitatis ſuperadditæ non impediret amabilitatem abſolutam ſubiecti: at verò per infuſionem gratiæ aufertur fœditas ex peccato præterito; quia hæc non eſt aliquid phyſicum præſens, ſed titulus moralis ex fœditate præterita, quatenus illa culpa præterita poteſt etiam nunc mouere ad odium hominis. Cùm ergo per aduentum gratiæ fiat, vt iam culpa præterita non poſſit mouere ſimpliciter ad odium huius hominis, quia propter exceſſum pulchritudinis ſupernaturalis redditur ſimpliciter amabilis; hinc eſt, vt per infuſionem gratiæ tollatur omnino fœditas, ſeu macula quæ conſiſtebat in perſeuerantia morali culpæ præteritæ in ordine ad reddendum hominem nunc odibilem, quæ perſeuerantia moralis tollitur per gratiam. Vnde Deus infundendo gratiam dicitur propriè condonare peccatum; quia per infuſionem gratiæ gratis deſtruit ius, & titulum, quem habebat ad odium peccatoris propter peccatum præteritum. Sicut ergo Deus poteſt velle abſolutè infundere gratiam; ſic poteſt velle abſolutè condonare peccata per infuſionem gratiæ abſque voluntate conditionata.

Quando verò Deus condonaret peccatum 163.
ſecundo modo abſque infuſione gratiæ; tunc neceſſaria eſſet illa voluntas conditionata, quam explicuimus, per quam voluntatem formaliter condonaret peccatum; & illâ voluntate poſitâ, intelligeretur iam peccatum ablatum, quia ipſamet voluntas eſſet formalis condonatio; licèt poſitâ voluntate infundendi gratiam, nondum intelligatur peccatum formaliter condonatum, ſed ſolùm cauſaliter; quia illa voluntas, vt diximus, non eſt condonatio, ſed voluntas condonandi. Ex his ergo ad difficultatem propoſitam reſponderi poteſt, per illa verba Sacerdotis, *Ego te abſoluo*, vel *Tibi remitto*, non condonari formaliter peccata ſed cauſaliter, neque illa verba, etiamſi per illa Sacerdos ſignificet remiſſionem, non ſolùm ſuam, ſed Dei, cuius nomine ipſe remittit, continere formalem remiſſionem, aut condonationem, ſed ſolùm ſignificare illam; itavt ſenſus ſit: Ego qui auctoritatem habeo ex diuina conceſſione obligandi ipſum Deum, vt ratum habeat, quod ego circa peccata decreuero, volo, quod peccata tibi à Deo condonentur, exequente Deo hanc meam ſententiam, eo condonationis genere, quod ſibi iuxta ſtatutas à ſe leges magis placebit. Deus autem illam ſententiam ratam habet, ſi clauis non errat, & de facto eam executioni mandat per gratiæ infuſionem, qua peccata condonat. Vnde verba abſolutionis præcedunt quidem formalem remiſſionem peccati, quia præcedunt infuſionem gratiæ, & condonationem Dei, cuius ſunt cauſa moralis, licèt pro eo priori intelligatur iam remiſſio cauſalis, ſeu virtualis, quatenus eſt iam ſignificata voluntas Sacerdotis, quam, ſi legitimè habeatur, ſequitur infallibiliter condonatio formalis Dei.

Sed adhuc vrgeri poteſt, quia ſi homo pro 164.
priori naturæ ante infuſionem gratiæ nondum ſit mundus; videtur, quod neque per infuſionem gratiæ mundetur, ita vt in eodem inſtanti non habeat aliquem reatum culpæ. Si enim pro illo priori nondum eſt liber; ergo pro eo priori intelligitur reus, & debitor, non ſolum in ordine ad pœnam, ſed etiam in ordine ad odium Dei, in quo debito, & reatu conſiſtit macula habitualis. Probatur ſequela: quia pro eo priori Deus intelligitur liber ad dimittendum, & non dimittendum peccatum, ad dandam, vel non dandam gratiam: ergo pro eo priori Deus habet ius aliquod, vt poſſit retinere debitum odij aduersùs peccatorem: ergo pro eo priori homo habet debitum aliquod paſſiuum: non poteſt enim intelligi in Deo ius aliquod aduersùs hominem, quin eo ipſo intelligatur in homine debitum correſpondens illi iuri: nam omne ius eſt quaſi quoddam dominium ad aliquid: omni autem dominio correſpondet ſuo modo ſeruitus; ſeu obligatio: cùm ergo Deus pro illo priori habeat ius ad retinendum peccatum? homo etiam pro illo priori intelligitur obligatus ad manendum in reatu peccati Deo non dimittente: hæc autem

obligatio

obligatio iam videtur eſſe aliquis reatus, qui cùm ſit pro eo priori, non poteſt deſtrui adueniente etiam gratia; alioquin eſſet, & non eſſet pro eodem inſtanti reali.

165. Confirmatur, quia ſi Deus nolit condonare peccatum, vtitur ad hoc ipſum iure ſuo proueniente ex peccato præterito; ergò ideo non vult condonare, quia ex peccato habet ius ad hoc: ergo homo propter peccatum eſt dignus, quod Deus nolit ei condonare peccatum: ergo pro eo priori ante condonationem, & nolitionem condonationis homo intelligitur cum dignitate illa ad hoc; vt Deus nolit ei remittere peccatum: ergo intelligitur dignus, vt Deus velit eum odio habere: ergo dignus odio & per conſequens maculatus, & fœdus: quæ fœditas non poteſt eo inſtanti auferri gratia adueniente pro ſigno poſteriori, cùm intelligatur exiſtere macula eodem inſtanti pro ſigno priori.

166. *Quomodo in inſtanti iuſtificationis non ſit aliquod debitum in peccatore?*

Ad hoc argumentum Recentiores aliqui dicunt, hominem pro eo priori naturæ non intelligi maculatum, nec dignum retentione odij, nec debitorem, &c. quia pro eo ſigno priori non intelligitur homo exiſtens: fuit quidem tempore præcedenti debitor, & dignus odio pro tunc, & pro tempore ſequenti; ob quam dignitatem Deus nunc poteſt retinere illud odium, & velle, quod homo exiſtat dignus odio; in hoc tamen inſtanti non intelligitur prius homo exiſtens actu, quàm intelligatur Deus velle retinere ius ad odium, vel velle remittere peccatum, quare eo ipſo quod intelligitur homo exiſtens, intelligitur peccator, vel certè abſque omni reatu, & dignitate præſenti ad odium diuinum.

167. Hæc tamen reſponſio difficile poteſt ſuſtineri: quia non poteſt negari, quod in eo inſtanti, quo Deus remittit peccatum, præuideatur homo prius natura exiſtens, & Deus pro eo priori ſit liber ad dimittendum, vel non dimittendum peccatum, Deus enim dimittit peccatum intuitu contritionis, & pœnitentiæ, vel certè Sacramenti ſuſcepti, quæ omnia præcedunt pro priori naturæ ante remiſſionem peccati. Videt ergo Deus pro eo priori hominem iam exiſtentem, & operantem, ac exercentem actum contritionis, vel recipientem Sacramentum, & licèt de facto ex lege à Deo lata infallibiliter remittatur peccatum homini contrito; poſſet tamen Deus non remittere, atque adeo liberè remittit, ſicut liberè dimiſit Rex ille, qui dicebat Matth. 18. *Omne debitum dimiſi tibi, quoniam rogaſti me.* Sicut autem præuidentur ibi preces exiſtentes ante voluntatem liberam remittendi; ſic Deus præuidet contritionem exiſtentem pro priori naturæ, antequam velit remittere peccatum, ergo pro eo priori Deus intelligitur cum poteſtate remittendi, & retinendi ſuum ius ad odium, & per conſequens videtur homo pro eo ſigno habere adhuc debitum aliquod paſſiuum correſpondens illi iuri diuino.

168. *Intelligitur debitum remotum, non proximum.*

Faciliùs ergo reſpondeo, pro eo ſigno priori, pro quo Deus intelligitur liber ad remittendum, vel non remittendum peccatum, hominem intelligi quidem cum debito aliquo, non proximo, ſed remoto ad odium diuinum, quatenus ex peccato præterito non antea condonato, poteſt nunc etiam retineri à Deo ius proximum ad odium aduersùs ipſum, per quam retentionem intelligitur iam homo habere debitum proximum odij, & maculam habitualem: nam debitum illud remotum non eſt macula formalis, ſed poteſt eſſe cum gratia habituali in eodem inſtanti reali ſicut de facto dicunt in ſententia communi Beatam Virginem in primo inſtanti ſuæ conceptionis habuiſſe debitum proximum carendi gratia, quod eſt debitum remotum ad odium diuinum, licèt eodem inſtanti habuerit gratiam habitualem. Non ergo debet per gratiam auferri illud debitum paſſiuum remotum odij, quia per illud homo non fit turpis, fœdus, vel odibilis, ſed debitor turpitudinis vel odibilitatis incurrendæ, ſi Deus eam non impediat per gratiam, vel condonationem ſuam.

Ad confirmationem ſimiliter reſpondeo, pro illo priori hominem non intelligi dignum retentione iuris ad odium, nec eſſe neceſſe, quod Deus retineat ius illud, eo quod homo propter peccatum præteritum dignus ſit, quod retineatur: nam quæcumque dignitas formalis ad odium, vel pœnam poſſet auferri per condonationem Dei, ergo negatio talis condonationis non ſupponit dignitatem, cùm illa ipſa dignitas auferri poſſet, ſi Deus condonaſſet omnem culpam, & pœnam. Poteſt itaque Deus velle retinere ius ad odium, non quia homo dignus eſt, vt retineatur: ſed quia ipſe Deus habet ius ad retinendum, & propter alia motiua: per quam retentionem homo fit dignus odio dignitate proxima, cùm priùs eſſet dignus remotè: quæ tamen dignitas remota non erat dignitas proxima ad retentionem iuris, ſed poteſtas retinendi in Deo, & debitum paſſiuum illius retentionis in homine, vt explicuimus: quod debitum non ſufficit ad denominandum hominem dignum, quia dignitas quæcumque auferri poteſt per condonationem, atque adeo includit, & ſupponit negationem condonationis, quam tamen non includit, nec ſupponit illud debitum paſſiuum, cùm poſſit ſtare ſimul cum actuali condonatione. 169.

SECTIO X.

De neceſsitate virtutis pœnitentiæ ex præcepto.

NOn defuerunt Theologi negantes, obligari peccatorem ex præcepto ad pœnitentiam, quos tacito nomine refert Medina *Codice de pœnitentia quæſt. 2. §. Eſto ſit neceſſarium* Et Andreas Vega *lib. 13. in Concil. cap.* 19 cum quibus ſenſit Victoria, vt refert Canus *relectione de Pœnitentia par.* 4. ductus præſertim auctoritate ſancti Thomæ 2 *quæſt. 14. art.* 2, cuius mentem poſtea examinabimus. 170.

Veriſſima Theologorum omnium ſententia affirmat eiuſmodi præceptum, præſcindendo pro nunc à præcepto naturali, & poſitiuo, & ab aliis circumſtantiis illius præcepti. Ita Sanctus Thomas *in præſenti quæſt.* 84. *art. 7. ad 1. & 2.* & alij Theologi, quos congerunt & ſequuntur Suar. *in præſenti diſp. 15. ſect.* 1. Vaſquez *quæſt.* 86. *art. 2. dub. 2.* & cæteri recentiores, qui id probant ex illo Ierem. 8. *Numquid qui cadit, non reſurget, & qui auerſus eſt, non reuertetur? Quare ergo auerſus eſt populus iſte in Ieruſalem auerſione contentioſa?* &c. *Nullus eſt qui agat Pœnitentiam ſuper peccato ſuo dicens: quid feci?* Adducunt etiam Tertullianum *lib. de pœnitentia*. Hieronymum *cap. 7. in Eccleſiaſtem*, & alios. Ierem. 8.

Ratio clariſſima eſt, quia omnes fatentur pœnitentiam eſſe neceſſariam neceſſitate medij iuxta 171.

ta

Luc. 13. tra illud Luc. 13. *Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis* Ex hac autem neceſſitate medij colligitur clarè neceſſitas præcepti: quia ſicut homo obligatur ad procurandum ſibi ſuum vltimum finem, & conſequutionem beatitudinis; ſic obligatur ad ponenda media neceſſaria, ſine quibus beatitudinem conſequi non poteſt: qui enim non vult medium neceſſarium, & vnicum, non vult efficaciter finem: ergo ſaltem ex eo capite, & obligatione procurandi ſalutem propriam oritur obligatio pœnitentiæ. An verò ex alijs etiam capitibus oriatur videbimus poſtea.

172. *Quid de hac re ſenſerit S. Thomas?* Contra hanc veritatem obijcitur primò, vt diximus, auctoritas S. Thomæ 2. 2. *dicta qu. 14. art. 2. & in 2. ſent. diſtinct. 43. art. 3. ad 3.* qui dicit, impœnitentiam, prout eſt ſolùm permanentia in peccato vſque ad mortem, non eſſe ſpeciale peccatum, ſed circumſtantiam quamdam peccati; impœnitentiam verò, prout eſt propoſitum non pœnitendi, eſſe ſpeciale peccatum; vnde videtur ſequi, quod in ſententia ſancti Thomæ non ſit ſpeciale præceptum pœnitentiæ diuerſum à præceptis non furandi, non adulterandi, alioquin ipſum non pœnitere eſſet ſpeciale peccatum contra illud ſpeciale præceptum.

Reſpondent aliqui, ſanctum Thomam ibi diſtinguere peccatum impœnitentiæ à mera permanentia in peccato, cuius nomine intelligit permanentiam abſque aduertentia ad obligationem pœnitendi, vt quando quis ſubito moritur, quo caſu non datur ſpeciale peccatum impœnitentiæ: ſecùs quando aduertit homo inſtare mortem, & vrgere præceptum pœnitendi. Ita P. Coninch *in præſenti diſp. 3. dub. 1. num. 3* Sed reijcitur facilè, quia illa permanentia materialis in peccato non ſolùm non eſt peccatum ſpeciale impœnitentiæ, ſed nec poteſt eſſe circumſtantia peccati præteriti, cùm ratione inaduertentiæ non ſit voluntaria, aut culpabilis: non poteſt ergo S. Thomas illam ſolam intelligere, quando dicit, eam non eſſe ſpeciale peccatum, ſed circumſtantiam peccati præteriti.

173. Ideo P. Suarez poſt alias vias tentatas *ſect. 2. n. 11.* concludit S. Thomam condiſtinguere ſpeciale peccatum impœnitentiæ ab illa generali in hoc, quod illa fiat ex voluntate, & propoſito directo non pœnitendi, hæc verò ex voluntate indirecta. Vnde concludit, non ſemper diſtingui ſpecie morali vnam ab alia, quia voluntarium directum & indirectum non variant ſpecie malitiam, ſi in obiecto, & ratione malitiæ ſit ſufficiens conuenientia Cæterùm propter illum diuerſum modum tendendi in obiectum, & contrahendi malitiam videri magis opponi Spiritui ſancto, qui ad iuſtificationem mouet, & ideo meritò appellari tunc à Sancto Thoma peccatum contra Spiritum ſanctum, licèt in vtroque caſu verè ſit contra ſpeciale præceptum pœnitentiæ, & contrahat eamdem ſpecie malitiam.

174. Hæc etiam interpretatio aliena videtur à mente S. Thomæ qui planè vult aſſignare aliquid, per quod impœnitentiæ ſpeciale peccatum differat ſpecie, & non ſolùm numero à permanentia generali in peccato præterito. Quod conſtat in primis ex titulo ipſo articuli, quo quæritur, vtrùm conuenienter aſſignentur ſex ſpecies peccati in Spiritum ſanctum, &c. & in diſcurſu articuli argumenta tendunt ad impugnandam differentiam ſpecificam, quam in ſolutionibus argumentorum conatur defendere, vt conſtat ex ſolutione ad ſecundum. Quod clarius conſtat ex illo alio loco in ſecundo ſententiarum *dicto art. 3.* præſertim in ſolutione ad tertium.

175. P. Vaſquez *dicto dub. 2. n. 16.* dicit, ſanctum Thomam non negaſſe quod omiſſio pœnitentiæ debitæ contrahat ſemper ex eo capite aliquam ſpeciem malitiæ contra præceptum pœnitentiæ; ſed velle ſolùm aſſignare, quando contrahat malitiam ſpecialem peccati contra Spiritum ſanctum; quod ſolum dicit, contingere, quando quis habet expreſſum propoſitum non pœnitendi, & hoc non ex infirmitate, aut tædio laboris, ſed contemptu expreſſo, quo contemnitur, & odio habetur pœnitentia in remedium peccati: tunc enim eſt ſpecies quædam peccati in Spiritum S. ſemper tamen omiſſio pœnitentiæ debitæ habebit malitiã impœnitentiæ, licèt non habeat illam ſpecialiſſimam, de qua ſola ibi loquitur ſanctus Thomas.

176 Hæc etiam expoſitio difficilis eſt, primò, quia S. Thomas in illo articulo ſecundo generaliter loquitur de omni propoſito non pœnitendi, quod dicit eſſe ſpeciale peccatum, neque id limitat ad propoſitum ortum ſolum ex contemptu. Secundò, quia illud peccatum condiſtinguit à permanentia in peccato vſque ad mortem, quæ eſt circumſtantia quædam peccati: propoſitum autem non pœnitendi ortum non ex contemptu, ſed ex infirmitate aut tædio, &c. non eſt circumſtantia peccati ſed ſpecies prima talis peccati: nam nolle pœnitere per totam vitam de peccato furti præterito, non eſt peccatum furti, nec habet malitiam iniuſtitiæ, poteſt enim ſimul aliquis nolle furari, nec retinere alienum; ſed ſolum eſt peccatum impœnitentiæ, nec habet aliam ſpeciem peccati præter illam: ergo illa malitia non poteſt eſſe circumſtantia talis peccati, & per conſequens iuxta diuiſionem ſancti Thomæ debet habere ſpecialem malitiam, qua conſtituitur in ratione peccati contra Spiritum ſanctum.

177. *Mens S. Thomæ.* Faciliùs ergo poſſumus explicare S. Thomam concedendo, omne propoſitum formale vel virtuale non pœnitendi ante mortem habere illam ſpecialem malitiam de qua ibi loquitur: quæ tamen ſpecialis malitia non reperitur in permanentia in peccato, hæc enim eſt circumſtantia, non ſpecies peccati: nomine autem permanentiæ in peccato non videtur intelligere ibi S. Thomas permanentiam meram in peccato habituali, ſed in peccato actuali, vt ſcilicet continuetur retentio rei alienæ, vel odium, aut aliud peccatum nec etiam intelligit per huiuſmodi permanentiam propoſitum indirectum non pœnitendi ante mortem, ſed meram voluntatem retinendi alienum, aut odium, &c. & hanc permanentiam dicet eſſe ſolùm circumſtantiam peccati, quia nimirùm eſt duratio peccati, duratio autem non dat nouam ſpeciem, ſed aggrauat intra eamdem, vt conſtat. Diſtinguit itaque S. Thomas inter voluntatem continuandi furtum, aut odium, quæ voluntas ſolùm habet malitiam iniuſtitiæ vel odij, & inter voluntatem non pœnitendi de furto, aut odio: quæ voluntas habet malitiam impœnitentiæ ſpecie diuerſam: poteſt enim aliquis velle continuare furtum abſque peccato impœnitentiæ, cùm non velit eo ipſo mori abſque pœnitentiã: imò regulariter omnes, qui peccant, volunt, & ſperant pœnitentiam ante mortem, atque adeo, licèt velint permanentiam in peccato, & quidem culpabilem, non tamen contrahunt malitiam impœnitentiæ, quia nullo modo volunt mori abſque pœnitentia.

178. Porrò hanc eſſe mentem S. Thomæ colligere poſſumus ex illo *art. 3. in 2. ſententiarum*, vbi in reſponſione ad tertium argumentum id explicat exemplo perſeuerantiæ in bono his verbis: *Ad tertium dicendum, quod ſicut perſeuerantia dicitur* S. Thomas. *dupliciter. Vno modo eſt virtus ſpecialis, prout dicit propoſitum perſeuerandi in bono incepto vſque ad finem. Et alio modo eſt circumſtantia aliarum virtutum, prout dicit actualem durationem in actibus virtutum vſque ad mortem: ita etiam & impœnitentia, ſecundum quod dicit propoſitum non pœnitendi, eſt ſpecies peccati in Spiritum ſanctum, ſecundum autem quod dicit permanentiam in peccato vſque ad mortem negando peccati pœnitentiam, ſic eſt accidens, vel circumſtantia aliorum peccatorum.* Ex quibus verbis, & exemplo colligitur in primis; permanentiam in peccato, de qua loquitur, non eſſe permanentiam in ſolo peccato habituali; quia permanentia in bono opere, quam dicit eſſe circumſtantiam boni operis, certè non eſt permanentia habitualis, ſed actualis continuatio, per quam augetur meritum, nam feciſſe olim bonum opus, & illud poſtea non retractaſſe non eſt circumſtantia augens bonitatem operis, vt conſtat: ergo ſimiliter permanentia in peccato, de qua loquitur, debet intelligi, qua homo perſeuerat in peccato per maiorem durationem, & continuationem illius. Rurſus ex eiſdem verbis colligitur, permanentiam illam in peccato, & propoſitum non pœnitendi ante mortem apud S. Thomam ita diſtingui, vt diximus, in hoc; quod illa opponatur ſolum virtuti illi, contra quam peccatur, iuſtitiæ verbi gratia in furto, vel temperantiæ in luxuria; non enim apprehenditur alia obligatio: at verò propoſitum non pœnitendi opponatur pœnitentiæ obliganti ad pœnitendum ante mortem ſicut perſeuerantia in opere bono eleemoſynæ, verbi gratia, habet ſolum honeſtatem miſericordiæ: voluntas verò perſeuerandi in bono incepto vſque ad finem habet honeſtatem perſeuerantiæ, quæ eſt diuerſa. Diſcrimen tamen eſt,

179. quod ad contrahendam malitiam impœnitentiæ non requiritur velle formaliter illam, & propter illam velle non pœnitere, ſed ſufficit velle non pœnitere; licet in actu bono non ſufficiat ad participandum honeſtatem virtutis perſeuerantiæ velle tale honeſtum, niſi velis propter illam honeſtatem ſpecialem perſeuerantiæ, quod quidem diſcrimen commune eſt omnibus actibus honeſtis, & inhoneſtis. Cæterùm exemplum cum proportione optimum eſt: nam ſicut ad ſpecialem honeſtatem perſeuerantiæ ſufficit, & requiritur, quod velimus permanere in bono vſque ad finẽ propter honeſtatem perſeuerantiæ: ſic ad turpitudinem ſpecialem impœnitentiæ requiritur, & ſufficit velle non pœnitere, quando aduerto ad turpitudinem illam ſpecialem, & ad obligationem pœnitendi. Nec obſtat, quod S. Thomas *illa q. 14 art. 1. in corpore* indicauerit, quod tunc ſolùm peccatur in Spiritum S. quando ex malitia, & contemptu peccatur. Nam illud non dixit determinatè ex propria ſententia ſed retulit tres dicendi modos diuerſorum, nec ſe alligauit in argumentorum ſolutione, aut in doctrina poſtea tradenda ad illum, quem tertio loco retulerat, præſertim cùm ſecundo loco retuliſſet ſenſum Auguſtini, iuxta quem omne peccatum impœnitentiæ, qua quis non vult agere pœnitentiam ante mortem, debet intelligi peccatum contra Spiritum Sanctum.

180. Secundò principaliter arguitur contra communem illam doctrinam, quia ex ea ſequeretur, neminem damnari propter vnicum peccatũ mortale; ſemper enim intercederet alterum impœnitentiæ: imò & addere poſſumus aliud impœnitentiæ de hoc ſecundo, & aliud impœnitentiæ de tertio; & ſic in infinitum.

Reſpondeo negando ſequelam: nam in primis multi damnantur abſque peccato impœnitentiæ, quia repentina morte extincti non cogitauerunt de obligatione pœnitendi: Deinde nec ſequitur proceſſus ille infinitus, qui excogitari ab aliquo poſſet: nam in primis nõ eſſent plura peccata ſpecie diuerſa, impœnitentia de ſecundo, ac de primo peccato: non enim differt ſpecie impœnitentia pro diuerſitate ſpecifica peccati, de quo deberet eſſe pœnitentia, ſed omnis impœnitentia eſt eiuſdem ſpeciei quia opponitur eidem virtuti, & debito pœnitentiæ. Neque etiam eſſent infinita peccata numero diſtincta. Tum quia ad hoc requirerentur infinitæ reflexiones, & aduertentiæ, ſupra ſingula peccata, quæ afferunt nouam obligationem pœnitendi: quæ tamen infinitæ reflexiones fieri non poſſunt: Tum etiam quia ad multiplicanda numero peccata requiritur interruptio non ſolùm phyſica ſed moralis actuum; alioquin ſemper eſt idem numero peccatum continuatum: non poſſunt autem poni infinitæ interruptiones phyſicæ, nedum morales, vt conſtat.

Tertio obiicitur, quia illud præceptũ pœnitendi vel eſſet naturale, vel poſitiuum: non eſt autem naturale, quia non apparet, ad quod præceptum Decalogi pertineat, neq; aſſignari poteſt fundamentũ ſufficiens talis obligationis: Vnde nec videtur eſſe poſitiuum, quia non adducitur lex, aut ius poſitiuũ vniuerſale probãs ſufficienter præceptũ rigoroſũ. 181. *An præceptũ pœnitentiæ ſit naturale?*

Reſpondeo breuiter, eſſe præceptum naturale; quod quidem Suar. *ſect. 1 n. 8. & ſeqq.* conatur deducere ex triplici radice: ſcilicet, ex titulo iuſtitiæ, ex titulo charitatis, ſeu amicitiæ erga Deum, & ex titulo charitatis, qua homo debet diligere ſe ipsũ, & procurare ſuam ſalutẽ. Nam in primis ſicut homo tenetur ſatisfacere homini pro iniuria illata; ſic à fortiori tenebitur ſatisfacere Deo pro iniuria, quam omne peccatum mortale includit. Deinde ex motiuo charitatis tenetur homo ad ponendũ medium neceſſariũ, vt reconcilietur cum Deo offenſo, ad quam reconciliationẽ maximè videtur charitas obligare. Deniq; charitas erga ſe ipſum ſicut obligat ad prouidendũ ſibi circa corporalia; multò magis obligat ad prouidendum ſibi, & ſubueniendum in neceſſitate ſpirituali, iuxta illud Eccl. 30. *Miſerere animæ tuæ placens Deo: & contine; cõgrega cor tuum in ſanctitate*, &c. Eccli. 30. Addit tamẽ *ſect. 3. n. 3.* licèt obligatio ſatisfaciendi Deo in genere ſit naturalis; obligationẽ tamen ponendi talem ſatisfactionem, ſcilicet per actum contritionis, aut pœnitentiæ, v. g. non eſſe merè naturalem, ſed ſupponere decretum liberũ Dei, qui voluit exigere tale, vel tale genus ſatisfactionis: vnde olim obligabat determinatè ad contritionem: tunc tamen ſufficit attritio cum ſacramento, quia hanc ſolam exigit Deus.

182. Ego quidem, quod attinet ad primũ caput ex titulo Iuſtitiæ, exiſtimo, non poſſe ex illo prouenire obligationẽ pœnitentiæ, & ſatisfaciendi: quod latè probaui *diſp. 3. de Incar. ſect. 3. & ſeqq.* tũ quia non ſemper interuenit in omni peccato iniuria propriè, & ſtrictè accepta: tum etiã, quia impoſſibilis eſt homini ſatisfactio pro illa offenſa, cum neq; ipſa cõtritio ſufficiẽs ſit, aut æqualis, nec ab homine puro offerri poſſet, & propter alias rationes ibi adductas.

Quod

183. Quod attinet ad ſecundum caput ex titulo charitatis erga Deum; non videtur ſatis efficaciter probari illo argumento quo Suarez vtitur: nam lex amicitiæ, & eius motiuum, ſi res attentè conſideretur, non me obligat ad procurandum, quod ille alius amet me, ſed vt ametur à me, quia licèt amicitia completè ſumpta ſit amor mutuus: illa tamen, quæ eſt in me, ſolùm inclinat ad amandum actiue amicum, non vt ille amet me: ergo licèt pœnitentia ſit medium neceſſarium ad hoc, vt Deus reconcilietur mecum, & diligat me; charitas tamen non me obligabit ad procurandum illud medium, quatenus vtile eſt ad amorem Dei erga me, ſed ſolùm vt ego ex parte mea diligam Deum: Vnde ſi actus contritionis ſolùm conſideratur, vt medium neceſſarium ad reconciliationem, ſeu ad impetrandam veniam peccati à Deo, non video, quomodo ejus obligatio colligeretur ex obligatione charitatis erga Deum.

184. Aliunde ergo ex eodem præcepto charitatis colligi poteſt obligatio pœnitentiæ formalis, vel ſaltem virtualis, & implicitæ: quatenus continetur in actu dilectionis ſuper omnia: quia charitas ſi obligat ad diligendum Deum ſuper omnia, eo ipſo obligat ad retractandum ſaltem implicitè peccatum mortale. quod opponitur dilectioni Dei ex parte obiecti: impoſſibile enim eſt, quod aliquis diligat Deum ſuper omnia, & retineat adhuc affectum ad obiectum creatum, quo illud Deo præferat. Hæc autem obligatio, quæcumque eſt, prouenit ex ipſo naturæ iure, præſcindendo ab omni præcepto poſitiuò; cùm primum, & potiſſimum præceptum, attento ipſo naturæ iure, ſit de diligendo Deo ſuper omnia; ſecundum verò de diligendo proximo. Vnde etiamſi Deus non acceptaret contritionem ad remittendum ejus intuitu peccatum; adhuc ex obligatione, quæ adhuc eſſet diligendi Deum, colligeretur bene obligatio pœnitentiæ ſaltem implicitè, quæ continetur in actu dilectionis.

185. Denique ex tertio capite charitatis erga ſeipſum, non videtur dubium, quod impœnitentia contrahat malitiam grauem, quando ſcilicet, homo in fine vitæ conſtitutus videt certiſſimè ſibi imminere æternæ ſalutis diſpendium, niſi pœniteat; ex hoc autem capite non apparet malitia grauis, attenta ſola natura rei, in omni caſu poſſibili de potentia abſoluta, Si enim Deus noluiſſet acceptare noſtram pœnitentiam ad peccati veniam tribuendam, ſiquidem de ſe & ſecluſa Dei miſericordia, ſufficiens eſt: & hoc ipſum homo bene ſciret; non apparet cur ex deſiderio ſuæ ſalutis obligaretur ad pœnitentiam quæ tunc infructuoſa eſſet ad eamdem ſalutem conſequendam. Poſita tamen lege Dei, quæ ſtatuit pœnitentibus veniam concedere, lumen ipſum naturæ dictat, vt non negligatur medium neceſſarium, & vnicum ad ſalutem æternam.

186. *An omnia peccata contineant hanc malitiam contra pœnitentiam?*

Contra hanc partem videtur ſentire P. Vaſqu. *dub. 3. num. 8. & ſequentibus*; quia idem (inquit) eſt nocumentum, quod animæ noſtræ infertur quocumque peccato mortali, & omiſſione pœnitentiæ; nec videtur eſſe diuerſa ratio malitiæ in mortali quocumque inferre ſibi damnum ſpeciale, & in eo permanere, nec ſibi remedium applicare: ergo illa non eſt ſpecialis malitia, ſed communis omnibus peccatis, quæ eodem modo omnia opponuntur æternæ ſaluti ſi mortalia ſint.

Ad hoc argumentum reſponderet Vega *lib. 11. in Tridentinum cap. 20.* malitiam illam non eſſe communem omnibus peccatis; quia non omnia inferunt detrimentum illud irreparabile, quod infert finalis impœnitentia: quare, licet alia præcepta obligent ex motiuo propriæ virtutis, & etiam ex obedientia, aliiſque motiuis; non tamen obligant grauiter ex obligatione procurandæ ſalutis.

187. Quæ reſponſio confirmari poteſt primò, quia ille, qui poſt peccatum mortale commiſſum, non ſtatim agit pœnitentiam, & procurat recuperare gratiam iuſtificantem; non ideo committit peccatum graue contra obligationem procurandæ ſalutis, vt poſtea vidimus: quia dilatio illa iuſtificationis; ſeu eſſe extra ſtatum gratiæ per aliquod breue tempus, non videtur afferre graue periculum ſalutis, cùm ſemper poſſit homo recuperare gratiam amiſſam per veram pœnitentiam, & dolorem de peccatis: ergo nec erit grauiter contra ſtudium propriæ ſalutis committere aliquod peccatum mortale; cum ſemper maneat in poteſtate hominis adhibere remedium pœnitentiæ ad recuperandam gratiam amiſſam, & aliunde non ſit longior, vel diuturnior carentia gratiæ, quam affert ſecum admiſſio peccati, quàm illa, quam affert dilatio pœnitentiæ poſt peccatum: quare ſi carere gratia per menſem non facit quod dilatio pœnitentiæ per menſem ſit peccatum graue contra obligationem procurandi ſalutem propriam, non eſt, cur carentia gratiæ per horam quando committitur peccatum, afferat in illo malitiam grauem contra obligationem procurandæ ſalutis. Ratio autem eſt, quia adhuc poteſt ſtare, quod homo ſeriò velit efficaciter procurare ſuam ſalutem: ad hoc enim ſufficit velle adhibere media neceſſaria: ſicut autem non eſt medium ſimpliciter ad ſalutem procurare iuſtificationem hodie, quia ſufficit procurare illam cras: ſic non videtur medium neceſſarium ad ſalutem conſeruare gratiam Dei hodie, ſufficit enim velle eam recuperare cras, ſi hodie perdatur per aliquod peccatum: non ergo opponitur grauiter deſiderio abſoluto, & ſerio ſalutis propriæ velle hodie committere aliquod peccatum, cùm poſſit ſimul homo velle apponere omnia media neceſſaria ad conſequendam ſalutem, inter quæ non eſt conſeruatio gratiæ hodierna die.

188. Confirmatur ſecundò, quia licèt obligatio conſeruandi propriam vitam corporalem faciat, quod ſit peccatum graue occidere ſeipſum vulnere lethali inflicto, vel accipere venenum: adhuc non erit peccatum mortale contra eiuſmodi obligationem accipere venenum, quando aliquis habet ad manum antidotum, & remedium moraliter efficax & certum contra ipſum venenum: imò ad confirmandam, & comprobandam publicè antidoti efficaciam, ſolent aliqui ſumere venenum; quia eiuſmodi ſumptio, ſtante facilitate remedij, non opponitur grauiter ſtudio debito conſeruandi propriam vitam. Similiter ergo, licèt admittere peccatum mortale ſecundùm ſe videatur contrarium ſtudio propriæ ſalutis æternæ; ſtante tamen facilitate remedij, & antidoti efficacis, quod vera pœnitentia affert contra peccati vulnus, & venenum; non videtur afferre grauem oppoſitionem contra obligationem procurandæ propriæ ſalutis, quod aliquis admittat culpam lethalem cum propoſito adhibendi pœnitentiæ

nitentiæ remedium debito tempore; quod ſanè propoſitum omnes Catholici regulariter retinent, etiam quando actu peccant contra alia præcepta. Habet ergo finalis impœnitentia aliquam grauem malitiam contra obligationem procurandæ ſalutis, quam non habent alia peccata; quia iam tunc inſtante morte, vult aliquis implicitè mortem æternam, cùm nolit adhibere medium ſimpliciter neceſſarium ad eam vitandam.

189. Adhuc tamen reſponſio hæc difficilis manet; contra illam enim retorquere poſſumus argumenta quæ, in eius confirmationem adduximus. Si enim poſſibilitas remedij tollit malitiam grauem contra obligationem propriæ ſalutis; conſequens erit, quod, ſi aliquis ſciret, adeſſe aliquem hominem ſanctum, qui ſuis precibus facilè poſſet reuocare mortuos ad vitam, prout poterant Apoſtoli: adde; ſi aliquis ex reuelatione ſciret, ſi Petrus occidatur, reſuſcitandum fore per miraculum; tunc, inquam, non peccaret grauiter ipſum occidendo: quia ſtante poſſibilitate remedij, non opponitur obligationi procurandi ſalutem proximi, quod illo breui tempore careat vita breuiſſimè recuperanda. Vnde conſequenter deberet dici, illos, qoi de facto Chriſtum Dominum occiderunt, quem tamen dè fide erat reſurrecturum poſt triduum iuxta ipſius Chriſti prædictionem, peccaſſe quidem contra præceptum non occidendi, ſed ſolùm per accidens propter ignorantiam, quam habebant reſurrectionis breui futuræ, ſi eam, prout oportebat, credidiſſent, non peccaturos propter occiſionem meram, licèt aliàs propter tormenta, contumelias, & alias circumſtantias peccarent: quod tamen concedi nequaquam poteſt. Similiter ergo, licèt facilis ſit, vel poſſibilis reſurrectio ſpiritualis ex peccati morte ad vitam gratiæ media pœnitentiâ; non ideo excuſatur à malitia graui contra ſtudium propriæ ſalutis, qui per peccatum mortale ſe lethaliter occidit; ſiquidem, quantum eſt de ſe, excludit vitam ſpiritualem irreuocabiliter, licèt per Dei miſericordiam reparari poſſit.

190. Vides argumenta vrgere pro vtraque parte, nec facile poſſe affirmari, vel negari malitiam grauem in quolibet peccato mortali eſſe per ſe loquendo, contra obligationem procutandi propriæ ſalutis. Quod tamen ad præſens inſtitutum attinet, abſtrahere poſſumus ab ea difficultate: nam vel omne peccatum mortale habet malitiam grauem contra obligationem procurandæ ſalutis æternæ; vel eam non habet. Si ſequaris priorem partem cum P. Vaſquez tunc fatendum erit cum ipſo, peccatum impœnitentiæ finalis non differre ſpecie ex hoc capite ab omnibus aliis peccatis, nec hoc eſt neceſſarium ad noſtrum intentum: ſolùm enim diximus, quod ex hoc etiam titulo habeat malitiam grauem contra obligationem procurandi ſalntem æternam; ſiue hæc malitia grauis ſit propria peccati impœnitentiæ, ſiue ſit communis aliis peccatis mortalibus; hoc enim parum refert: ſicut etiam circumſtantia inobedientiæ, contra Deum addit grauiſſimam malitiam, licèt ſit communis omnibus ferè peccatis mortalibus. Imò in rigore poſſet illa malitia grauis contra obligationem procurandæ ſalutis æternæ appellari ſpecifica; quia licèt ſit communis omnibus ferè peccatis mortalibus; non eſt communis omnibus, ſaltem de poſſibili: poſſet enim aliquis per Inaduertentiam, vel ignorantiam inuincibilem non aduertere ad illam malitiam, ſed cognita bene grauitate offenſæ diuinæ, adhuc ignorare oppoſitionem peccati cum ſalute æterna: & tunc illud peccatum differret eſſentialiter ab aliis, quæ fiunt cum aduertentia ad illam circumſtantiam: quæ differentia deſumeretur ſolùm ab illa circumſtantia, ac per conſequens illa malitia eſt eſſentialis, & ſpecifica, licèt non det ſpeciem infimam, ſed ſubalternam, & communem multis ſpeciebus peccatorum: fatendum tamen eſt, quamuis per illam malitiam non differat ſpecie peccatum impœnitentiæ finalis ab aliis peccatis; habere tamen etiam ex hoc capite multò maiorem grauitatem, quàm cætera peccata, eo quod ratione maioris, & minùs reparabilis detrimenti quod affert, multò magis opponetur curæ ſalutis æternæ, quàm alia peccata. Denique, quomodo ex hoc non ſequatur, peccare etiam grauiter contra ſalutem propriam eum, qui differt pœnitentiam per menſem, verbi gratia, ſicut peccat grauiter contra ſalutem propriam, qui committit peccatum periurij verbi gratia dicemus infrà *ſectione ſequenti*.

Si verò amplectaris poſteriorem partem, & 191.
velis cum Vega, peccatum impœnitentiæ finalis differre etiam ſpecie ab aliis peccatis per illam oppoſitionem peculiarem, quam habet cum propria ſalute; tunc facilius ſuſtinetur concluſio noſtra. Ego tamen adhuc in ea ſententia non negarem, alia peccata mortalia habere etiam malitiam grauem propter oppoſitionem, quam habent cum propria ſalute: poſſet enim aliquis velle, quod impœnitentia finalis opponatur peculiariter cum deſiderio. & cura ſalutis æternæ, quo pacto alia peccata non opponuntur, propter argumenta ſuprà facta: adhuc tamen alia peccata opponi cum ſalute animæ, pro vt ſalus animæ latiùs ſumitur, præſcindendo à ſalute æterna, ſen beatitudinis æternæ conſequutione & à ſalute animæ temporali, ſeu vita ſpirituali, cui ſemper opponitur grauiter quodlibet peccatum mortale; omne enim peccatum mortale occidit animam, & deſtruit vitam ipſius, nempe gratiam habitualem; quæ occiſio proculdubio eſt grauiſſimum malum animæ, & multò grauiùs, quàm occiſio corporalis: omne ergo peccatum mortale eſt nocumentum grauiſſimum ipſi animæ peccanti, ratione cuius redditur fœda, odibilis, punibilis, &c. Atque ideò omne peccatum opponitur grauiter bono ſpirituali ipſius animæ, licèt non opponeretur grauiter aſſecutioni æternæ ſalutis. Habet ergo impœnitentia finalis malitiam communem aliis peccatis, quatenus grauiter opponuntur ſaluti ſpirituali, & bono ipſius animæ: habet tamen aliam malitiam peculiarem, quatenus opponitur grauiter adeptioni beatitudinis æternæ, cui iuxta illum dicendi modum non opponuntur grauiter alia peccata; atque adeo hæc erit ſpecialis malitia peccati impœnitentiæ finalis.

Hinc iam ad illud, quod in principali obie- 192.
ctione dicebatur, ad nullum præceptum Decalogi pertinere præceptum pœnitendi, reſpondet bene P. Vaſquez *dub. 3. num. 3.* non omnia præcepta naturalia contineri expreſsè in Decalogo: nam præceptum diligendi Deum, quod eſt

primum, & maximum mandatum, non eſt expreſsè in Decalogo, in quo primum præceptum magis videtur eſſe de cultu, quàm de dilectione Dei: poteſt tamen ad illud primum præceptum reduci obligatio pœnitentiæ quatenus oritur ex obligatione diligendi & reuerendi Deum: impœnitentia enim vtrique opponitur, ſcilicet, amori & reuerentiæ debitis Deo. Pertinet etiam ad præceptum naturale diligendi ſeipſum, quod non tam continetur, quam ſupponitur in Decalogo: contra quem amorem peccat homo non adhibendo remedium pœnitentiæ, quod eſt vnicum medium ad ſalutem æternam.

Denique an hoc præceptum ſit merè naturale, an verò aliqua ex parte poſitiuum, quatenus oritur ex determinatione libera Dei, qui de facto voluit acceptare tale, vel tale genus ſatisfactionis, & pœnitentiæ ad dimittenda peccata conſtabit ex dicendis ſectionibus ſequentibus.

SECTIO XI.

§. 1. *Quo tempore obliget præceptum pœnitentiæ.*

193. NOn eſt ſermo de obligatione ſuſcipiendi Sacramentum pœnitentiæ, quæ habetur ex præcepto Chriſti, vel etiam ex præcepto Eccleſiæ: de vtráque enim dicemus inferius quando agemus de Sacramento. Neque etiam eſt ſermo de tempore, quo pœnitentia obligat per accidens, vt ſi neceſſaria ſit pœnitentia ad vincendam tentationem grauem, quæ alio modo vinci non poſſit; vel quia ſuſcipiendum eſt Sacramentum Euchariſtiæ, vel aliud Sacramentum, ad cuius dignam ſuſceptionem neceſſariò debeat præmitti dolor de peccatis: ſed ſolum eſt ſermo de obligatione, qua per ſe, & non ratione alterius obligat præceptum pœnitentiæ internæ.

194. *Obligat in mortis articulo.* Certum eſt autem apud omnes, obligare ſaltem in mortis articulo, quando iam non reſtat aliud tempus, quo homo pœnitere poſſit, atque adeo tunc & ratione charitatis, ac reuerentiæ erga Deum, & ratione propriæ ſalutis & charitatis erga ſeipſum obligatur omnino homo ad non differendam pœnitentiam. Difficultas eſt duplex de aliis temporibus. Prima, an obliget hoc præceptum ſtatim commiſſo peccato. Secunda, an obliget aliquo tempore etiam extra articulum mortis, & quale illud tempus ſit.

195. *An ſtatim poſt peccatum?* Quoad primam, non pauci volunt, præceptum pœnitentiæ obligare ſtatim poſt commiſſum peccatum mortale: ita vt ſicut fur ſtatim obligatur ad reſtituendum; adeoque, ſi non reſtituit, cùm poſſit, continuatur peccatum actuale per negationem reſtitutionis: ſic qui Deum offendit, & potens pœnitere, non pœnitet, committit & continuat peccatum impœnitentiæ, quod tantò erit grauius, quantò negatio pœnitentiæ fuerit diuturnior. Guillelm. Pariſ. *tract. de pœniten.* *Innocent. IV.* in c. *omnis vtriuſque ſexus*, de pœnitent. & remiſſ. Archidiacon. in c. *ille Rex*, de pœnitentia *diſtinct.* 3. Thom. de Argent. *in* 4. *diſtinct.* 17. *art.* 4. *ad* 4. Fauet Petrus de Soto *lectione* 13. *de pœnitentia*, & Ioan. Maior *diſtinct.* 17. *quæſt.* 2. *in medio, & in fine:* ac denique Caietanus 1. *tom. opuſcul. tractat.* 17. *quæſtion.* 1. *de contritione*; quem tamen ſubimet contradicere in ea doctrina, probat latè Vaſquez *dicto artic.* 2. *dub.* 5. *num.* 3. *& ſequentibus.* His addit Suarez alios qui dicunt obligare pœnitentiam, quoties peccata memoriæ occurrunt: vnde conſequenter debent dicere, quod obliget ſtatim, ſi ſtatim peccatum memoriæ occurrat: hi ſunt Paludan. *in* 4. *diſtinct.* 17. *quæſt.* 1. *artic.* 5. Alenſis 4. *p. quæſt.* 77. *membr.* 4. *art.* 1. Antoninus 3. *part. titul.* 14. *cap.* 18. §. 2. Sylueſter verbo *Contritio*, num. 4. & Marſilius *in* 4. *quæſt.* 12. *art.* 1. *part.* 5. affert etiam Abulenſem *lib.* 1. *Paralipom. cap.* 16. *quæſt.* 36. Bonauentur. etiam *in* 4. *diſtinct.* 17. *in* 2. *parte articuli* 2. *quæſtion.* 2. eam obligationem concedit in Religioſis propter maiorem perfectionem ſui ſtatus. Denique eam ſententiam in vniuerſum defendunt Recentiores aliqui, eo quod eius fundamentis non plenè à Theologis ſatis fuiſſe factum exiſtiment. Et quidem ſi vera eſſet ſententia quæ dicit, omne peccatum mortale continere iniuriam propriam & ſtrictam Dei, cui ex iuſtitia debemus per pœnitentiam ſatisfacere; non facilè poſſet reddi ratio differentiæ, cur ex iniuſtitia contra hominem oriatur obligatio ſtatim ſatisfaciendi, & ex iniuria contra Deum non oriatur ſimilis obligatio ad ſatisfaciendum ſtatim vt probaui latiùs *diſputatione* 3. *de Incarnatione, ſectione* 3.

196. *Nec ad contritionem obligamur ſtatim poſt peccatum?* Contraria ſententia verior communis iam eſt omnibus Theologis vno vel altero Recentiore excepto. Videatur Suarez *dicta diſputat.* 15. *ſectione* 5. Vaſquez *loco citato*, qui cæteros referunt. Probatur primò ex vſu, & ſenſu communi omnium fidelium, qui nec in ſe talem obligationem grauem agnoſcunt habendi contritionem ſtatim poſt peccatum; nec de illa dilatione ſe vnquam accuſant, nec vllus Confeſſarius de hoc pœnitentem interrogat, quia, ſcilicet, nemo in praxi exiſtimat eſſe nouam culpam actualem ex dilatione aliqua pœnitentiæ; imò omnes dicunt, tranſacto actuali peccato, manere ſolum habituale, quandiu per contritionem, aut Sacramentum non deletur: non ergo continuatur ſemper peccatum actuale per negationem contritionis, niſi velimus omnium fidelium ſenſum practicum corrigere, vel damnare.

197. Dicunt aliqui, non eſſe illam ignorantiam communem omnium, nec practicam: quia in praxi, & in actu exercito plures timent culpam grauem in dilatione pœnitentiæ. Sed contrà, quia hoc ipſum argueret maiorem, & magis reprehenſibilem ignorantiam in Confeſſariis, & in pœnitentibus; cum neque hi vnquam ſe accuſent de tali peccato, quod per ſe non ignorant eſſe peccatum graue, nec illi vnquam de illo pœnitentem interrogent, cùm ſciant de facto plerumque in illo non excuſare ignorantiam.

Dicunt, totum hoc procedere ex defectu inſtructionis debitæ, non ex eo quod reuera non ſit talis obligatio. Hæc tamen reſponſio minùs dignè ſentit de Eccleſiæ corpore, cùm velit ab vniuerſis Eccleſiæ non ſolùm ſubditis ſed Prælatis ex ignorantia omitti debitum, tum circa obſeruantiam, tum circa confeſſionem, & examen in præcepto aliquo naturali, cuius obligatio frequentiſſima eſt, & ſolis auctoribus illius reſponſionis innoteſcit: cæteros latet; vel,

quod peius erit, licèt non lateat omnino contemnitur.

Inſtant, hanc difficultatem à nobis etiam ſoluendam eſſe; quia de facto, qui à Deo ad pœnitentiam excitati, non pœnitent, id communiter faciunt, eò quòd affectus ad peccatum adhuc perſeuerans eos à pœnitentia retrahit: nemo autem negabit, omiſſionem pœnitentiæ ex affectu ad peccatum, eſſe peccatum: ergo nos etiam fateri cogimur, eiuſmodi pœnitentiæ dilationem, & omiſſionem non eſſe immunem ab omni peccato, & quidem graui.

199. *Omiſſio Pœnitentiæ non prouenit communiter ex affectu poſitiuo ad peccatum præteritum.*

Sed contra, quia in primis falſum eſt, omiſſionem pœnitentiæ prouenire communiter ex affectu poſitiuo ad peccatum præteritum. Aliud enim eſt complacere in peccato præterito; & hoc quidem eſt nouum peccatum, de quo ſe frequenter accuſant fideles, & à Sacerdote interrogantur. Aliud verò eſt non retractare peccatum; quod quidem communiter prouenit ex infirmitate ſpiritus non habentis robur ad prorumpendum in generoſum illum actum retractationis: quæ infirmitas non eſt nouum peccatum, vt conſtat in pœnitentibus illis, quibus confeſſarius non debet ponere ob oculos explicitè circumſtantias aliquas nimis difficiles, vt circa eas, ſi occurrant, proponant explicitè in iis etiam non peccare: prouenit ergo communiter omiſſio pœnitentiæ ex defectu feruoris ad illum actum eliciendum, licèt non adſit poſitiua complacentia, aut approbatio culpabilis actus præteriti.

200. Deinde ſæpe contingit, non ſolùm non perſeuerare affectum ad peccatum, ſed potiùs haberi affectum contrarium ortum ex timore pœnæ vel ex turpitudine ipſius peccati, per quem tamen affectum (cùm ſit ſola attritio) non diſponitur ſufficienter homo extra Sacramentum ad iuſtificationem, atque adeo homo adhuc peccabit, dum non habet perfectam contritionem; quia iuxta illam ſententiam non ſolùm obligatur ad retractandum ſtatim peccatum, ſed ad pœnitendum, quantum ſatis ſit ad veram recõciliationem cum Deo: ergo ſine vllo affectu ad peccatum præteritum, imò cum affectu contrario perſeuerat peccatum actuale impœnitentiæ.

201. *Ex contraria ſententia ſequeretur non excuſandum à mortali, qui veniret ad Sacram. Pœnitentiæ cum ſola attritione cognita.*

Vnde argumentari poſſumus ſecundò, quia ſi ea ſententia vera eſſet, non apparet, quomodo poſſit excuſari, niſi per ignorantiam à nouo peccato mortali, qui venit ad Sacramentum pœnitentiæ, vel baptiſmi cum ſola attritione cognita; quod tamen certum eſt eſſe iam contra communem Theologorum ſenſum. Sequela probatur; quia regulariter loquendo intercedit tempus inter dolorem de peccatis, & receptionem Sacramenti, quo tempore homo nondum eſt iuſtificatus, ac per conſequens deberet diſponere ſe per veram contritionem ad iuſtificationem quam iuxta illam ſententiam differre non poteſt; quando poteſt abſque magno incommodo id facere. Peccat ergo omittendo contritionem tempore illo intermedio, atque adeò niſi excuſetur ignorantiâ inuincibili, non accedit cum diſpoſitione debita, ſed potiùs cum nouo peccato mortali. Vnde rurſus conſequenter fieret illam attritionem non poſſe eſſe veram attritionem, ſi non afferat ſecum contritionem perfectam, atque adeo, per ſe loquendo, & ſecluſa ignorantia, non poſſe regulariter loquendo concipi verum dolorem de peccatis, qui ſit ſola attritio pœnitenti cognita. Impoſſibile enim eſt, quod aliquis habeat verum propoſitum non peccandi mortaliter, quale in omni vera attritione debet includi; ſi tamen actu violat præceptum habendi contritionem, quod per ſe obligat per ſe loquendo ſtatim poſt peccatum; ſicut repugnat, quod aliquis habeat veram attritionem, & ſimul velit differre reſtitutionem famæ, vel pecuniæ, quam debet ſtatim reſtituere.

Tertiò probatur, quia ſequeretur ſaltem ex intentione Eccleſiæ baptiſmum non fuiſſe olim collatum ad remiſſionem peccatorum, niſi valde per accidens, ſed ad alios fines. Probatur ſequela, quia Eccleſia vniuerſa prohibuit olim, ne vnquam adulti baptizarentur extra caſum vrgentis neceſſitatis, niſi in Vigilia Paſchæ, vel Pentecoſtes, vt conſtat ex Conciliis, & Decretis Pontificum, quæ latè congerit Vaſquez 2. *tom. in 3. parte diſput.* 150. *capit.* 3. Volebat enim, quod toto tempore antecedenti quadrageſimæ paulatim diſponerentur cathecumeni, inſtruerentur, & ſe in bonis operibus exercerent: volebat ergo quod omnes accederent iam iuſtificati ad baptiſmum; nam iuxta contrariam ſententiam tenebatur ſub peccato mortali illo tempore intermedio habere contritionem perfectam de ſuis peccatis, & per conſequens nullus adultus poterat ſuſcipere baptiſmum, ſecluſa ignorantia inuincibili, qua excuſaretur, niſi iam iuſtificatus, atque ideo baptiſmus ex intentione Eccleſiæ non conferebatur ad remiſſionem peccatorum, cùm deberent per ſe loquendo omnes ſine peccato accedere ad baptiſmum. Quomodo ergo Patres vniuerſaliter docebant, baptiſmum ad hoc conferri, vt homines à ſuis ſceleribus, & iniquitatibus lauarentur, vt ſordes ablueret, vt mundaret, vt remiſſionem peccatorum conferret? Quorum loca congerunt Valentia *tom. 4. diſput. 4. punct.* 1. Suarez *3. tom. in 3. part. diſp. 26. ſect.* 1 imò ex intentione Eccleſiæ nullus adultus ad hunc finem debebat ad baptiſmum accedere, vt mundaretur, & lauaretur, ſed mundus iam, & ablutus per gratiam iuſtificantem. 202.

Sequeretur item Baptiſmũ non fuiſſe collatũ niſi per accidens ad remiſſionẽ peccatorum.

Quartò denique à priori probatur, quia præceptum pœnitentiæ non eſt negatiuum, ſed affirmatiuum, vt omnes fatentur, in quo differt multum à præcepto reſtitutionis, quòd cùm ſit negatiuum, ſcilicet, non retinendi alienum, obligat ſtatim, ſicut & alia præcepta negatiua, quæ obligant ſemper, & pro ſemper, è contra verò præcepta affirmatiua non obligant pro ſemper, ſed pro determinato, & debito tempore. Non eſt autem fundamentum ſufficiens ad dicendum, quod hoc tempus debitum pœnitendi, ſit illud, quod immediate ſubſequitur poſt peccatum commiſſum: imò contrarium conſtat, vt vidimus, ex ſenſu omnium fidelium, & ex praxi Eccleſiæ: conſtat etiam ex ſimili obligatione diligendi Deum, quæ non vrget ita ſtrictè, vt ſtatim ac proponitur menti Deus, debeat elici perfectus amor charitatis; cur ergo magis ſtrictè obligabit præceptum reconciliationis cum Deo, quàm præceptum ineundi primam amicitiam cum Deo per primum actum dilectionis erga ipſum? 203.

Præceptum pœnitentiæ cùm ſit affirmatiuũ non ſtatim obligat.

Contra hanc communem doctrinam ſunt aliquæ difficultates non leues. Prima deſumitur ex modo loquendi ſcripturæ, quæ ſub inter- 204.

Difficultates in hac doctrina.

Prima. Ex modo loquendi Scriptura Iſai 65. Ierem. 8.

minatione grauiſſimæ pœnæ, ac verbis etiam grauiſſimis admonet, ne differatur pœnitentia poſt peccatum. Iſaiæ 65. *Omnes morte corruetis pro eo, quod vocaui, & non reſpondiſtis* Ierem. 8. *Nullus eſt, qui agat pœnitentiam ſuper peccato ſuo, non ſunt confuſi, erubeſcere neſcierunt: idcirco cadent inter corruentes, dicit Dominus.* Hæc tamen, & alia ſimilia loca, quæ aſferri ſolent, non tam loquuntur de dilatione pœnitentiæ, quàm de perſeuerantia in peccato actuali: nam in loco illo Iſaiæ, ſubditur immediatè: *locutus ſum, & non audiſtis: & faciebatis malum in oculis meis, & quæ nolui, egiſtis.* Item apud Ieremiam immediatè præcedit: *Nemo quod bonum eſt loquitur: nullus eſt qui agat pœnitentiam ſuper peccato ſuo, dicens: quid feci? Omnes conuerſi ſunt ad curſum ſuum quaſi equus impetu vadens ad prælium*, &c. Quo etiam ſpectat illud Ezechiel. 33. *Conuertimini conuertimini à viis veſtris peſſimis*; & alia ſimilia. Quæ omnia perſeuerantiam exprimunt in peccato actuali: nos autem loquimur de mera dilatione pœnitentiæ, ceſſante omni continuatione peccati præteriti, & omni affectu erga illud. Aliquando etiam ſcriptura damnat impœnitentiam, hoc eſt, omiſſionem pœnitentiæ, quando iam vrget præceptum pœnitendi tempore debito, de quo poſtea.

(Margin: Iſai. 65. Ierem. 8. Ezech. 33.)

205. *Secunda. Ex præcepto correctionis fraternæ.* Secundò obiicitur, quia magis obligatur aliquis ex charitate erga ſeipſum, quàm erga proximum: ſed præceptum charitatis obligat ad corrigendum proximum, qui eſt in peccato; & quidem correptio debet adhiberi, quando primùm commodè poteſt: ergo magis obligabitur homo ad corrigendum ſe, cùm ſemper commodè poſſit abſque dilatione? Occaſione huius argumenti excogitatæ ſunt multæ ſolutiones, quæ argumento vires dederunt, cùm ex ſe non eſſet difficile. Aliqui enim dixerunt, correptionem etiam proximi differri poſſe per aliquod tempus, ſicut & pœnitentiam noſtram. Hos tamen bene impugnat Canus, quem refert, & ſequitur Vaſquez *dub.* 5. *num.* 15. quia correptio proximi, datâ opportunitate, non poteſt ampliùs differri; hæc autem opportunitas ſemper adeſt ad corrigendum ſeipſum.

206. Canus ipſe reſpondet, nos non eſſe Dominos bonorum proximi, ſicut noſtrorum: ideo obligamur ad illi ſubueniendum ſtatim, non tamen nobis: ſicut, ſi videam bouem proximi iacentem in fouea; obligor ex charitate ad ſubleuandum illum: non tamen obligor ad extrahendum bouem proprium. Hæc etiam ſolutio non ſubſiſtit: quia nunc non eſt ſermo de obligatione iuſtitiæ, ſed charitatis, ad quam parum refert, quod ego ſim, vel non ſim dominus illorum bonorum: nam licèt ſim dominus meæ ſalutis ſpiritualis, teneor tamen ex charitate erga meipſum ad illam procurandam. Ad exemplum verò, quod adducitur, de obligatione ſubleuandi bouem alienum, non verò proprium, reſpondet P. Vaſquez *num.* 18. rationem eſſe, quod tunc proximus patitur inuitus, vel ignorans illud damnum: ſi enim ſciens, & volens id pateretur, non deberem ego ex charitate illi ſubuenire, ſicut nec mihi, quia ſemper ſum conſcius, & conſentiens.

Contra hoc tamen videtur eſſe, quod inde tolleretur obligatio correptionis fraternæ: ille enim qui peccat ſciens, & volens incurrit illud damnum: & tamen teneor illi ſubuenire, ſi commodè poſſum media correptione: ergo charitas non obligat ſolùm, quando proximus non poteſt ipſe ſibi ſubuenire ob impotentiam, vel ignorantiam.

P. Suarez *ſect.* 5. *num.* 31. dicit, non argui bene à bonis temporalibus ad ſpiritualia: quia in illis non tenemur ſemper magis nos diligere, quam proximum, ſed poſſumus ea prodigere ſine graui culpa: quare licèt ego poſſim non extrahere meum bouem ex fouea, debeo tamen extrahere alienum. Sed contra hoc reſtat ſemper eadem difficultas; cùm charitas ſolùm obliget ad diligendum proximum, ſicut meipſum; quomodo debeam ex obligatione præſtare illi, quæ mihimet ipſi præſtare non debeo, aut cur non poſſim omittere in illo, quæ abſque culpa poſſum omittere in meipſo, & quæ ipſe proximus poteſt in ſeipſo abſque culpa omittere. 207.

Petrus Lorca 1. 2. *quæſt.* 33. *diſp.* 41. *num.* 17. plures tentat vias ſoluendi illud argumentum, & exemplum. Primò dicit, omne peccatum, etſi voluntarium ſit, aliquo modo tamen eſſe inuoluntarium; id eſt contrarium naturæ, & voluntati rationali; ideoque eſſe poſſe obligationem ſubueniendi per correptionem patienti illud malum. Hoc tamen manifeſtè reiicitur; quia oppoſitio ad regulam rationis non facit peccatum vllo modo inuoluntarium: alioquin eodem modo, ſi quis ſponte ob vanam gloriam non extrahat bouem proprium ex fouea; dicetur inuoluntariè pati illud malum, quia licèt ſit iuxta appetitum vanæ gloriæ, eſt tamen contra appetitum lucri temporalis; atque ideo non minùs obligationem habebunt alij ſubueniendi, & extrahendi bouem è fouea, quem ipſe dominus ſponte in fouea relinquit. 208.

Ideo reſpondet ſecundò, *voluntariè etiam indigentem corporaliter, non eſſe exclusum à præcepto miſericordiæ: quoniam ſi extremè indigeat, non eſt patiendum, vt moriatur, quamuis ipſe ſponte ſe in eam miſeriam iniecerit: quamuis non ſit debitum ſubuenire illi ex noſtris bonis, ſi ipſe habeat propria.* Hæc tamen non ſunt ad rem: non enim agimus de eo, qui ſolùm ſe voluntariè iniecit in miſeriam, & neceſſitatem extremam, à qua iam non poteſt ſuis viribus exire: ſed de eo, qui liberè vult peccare, quod peccatum ipſe poteſt etiam nunc facilè vitare, ſi velit: cui tamen debemus per correptionem ſubuenire, licèt non ſit in neceſſitate extrema vt conſtat. 209. Lorca.

Reſpondet ergo tertiò, non eſſe eamdem rationem corporalis, & ſpiritualis miſeriæ: *nam qui voluntariè indiget corporaliter, non indiget meis bonis; cum ipſe ſibi ſufficienter prouidere poſſit: qui autem indiget ſpiritualiter, quamuis voluntariam miſeriam patiatur, verè indiget meo ſubſidio, quia ſine eo moraliter non euadet miſeriam illam.* 210. Idem.

Hæc reſponſio multo magis diſplicet: videtur enim ſupponere contra omnes Theologos, & contra omnium fidelium ſenſum, tunc ſolùm eſſe obligationem corripiendi fratrem; quando ipſe abſque correptione mea, non habet potentiam moralem ad reſiſtendum tentationi, quod quidem ſi verum eſſet, nunquam, aut vix vnquam obligaret illud præceptum: nunquam enim, aut ferè nunquam caret aliquis præſertim Chriſtianus, potentia morali, & auxilio Dei moraliter ſufficienti ad reſiſtendum tentationi,

& vi

& vitandum peccatum mortale : poteſt ergo mo-
raliter euadere abſque meo ſubſidio. Quod au-
tem de facto non euadet , nihil refert ; quia
nec etiam ille alius de facto extrahet bouem
ſuum abſque meo ſubſidio , licèt poſſit extra-
here ; & tamen noo teneor tunc illi ſubue-
nire.

211. Aliter itaque ad exemplum illud reſpon-
deo , obligationem ſubueniendi proximo ex cha-
ritate fundari in regula illa naturæ lumine in-
ſita , & à Chriſto Domino explicitè tradita
Matth. 7. *Omnia quæcumque vultis , vt faciant
vobis homines , & vos facite illis. Hæc eſt enim
lex , & Prophetæ.* Ex hac autem regula oritur ,
non ſolùm , quod teneamur ſubuenire proxi-
mo indigenti , prout nobis indigentibus ſub-
ueniri volumus ; ſed etiam quod proximo noo
indigenti aliquando ſubuenire debeamus ; quan-
do , ſcilicet , nos rationabiliter vellemus , ſubue-
niri etiam nobis. Hinc eſt , quod bouem alie-
num è fouea debeamus extrahere ; quia proxi-
mus tunc indiget ſubſidio noſtro , & nos tale
ſubſidium nobis vellemus : noſtrum verò bouem
non tenemur extrahere , quia nec indigemus ,
nec volumus illud auxilium noſtrum. Hinc etiam
eſt , quod debeamus fratrem correptione præ-
uenire , ne peccet , etiamſi ipſe abſque corre-
ptione poſſet non peccare ; quia in iis circum-
ſtantiis nos etiam rationabiliter velle , & deſi-
derare deberemus aliena correptione iuuari ad
212. vitandum de facto peccatum. Hinc etiam eſt ,
quod circa damnum temporale aliquando de-
beamus proximo ſubuenire , licèt ipſe abſque
noſtro auxilio poſſet illud vitare , verbi gra-
tia , ſi propter ignorantiam aliquis vult in ignem
proiicere lignum pretioſum , vel vendere li-
brum , quo poſtea maximè indigebit , debeo il-
lum præmonere ; quia in iis circumſtantiis eiuſ-
modi admonitionem ego mihi rationabiliter
vellem. Frequenter tamen ceſſat hæc obligatio
in bonis temporalibus , quia frequenter dam-
num huius redundat per ſe in lucrum alterius ;
& cùm vterque ſit proximus meus , non eſt ,
cur charitas moueat ad procurandum magis bo-
num huius , quàm illius : Vnde quando in ludo
ego præuideo iacturam ex parte vnius , & lu-
crum ex parte alterius , non debeo præmonere
paſſurum iacturam , ſi abſque dolo , aut vi lude-
re velit. Secùs eſſet quando ex damno vnius
ſequitur per accidens bonum alterius ; vt ſi ex
eo , quod Petrus perdat naufragio ſuas mer-
ces , ſequitur , quod Paulus cariùs vendat ſuas ;
tunc enim debet ſubuenire Petro cuius dam-
num per ſe non eſt connexum cum bono Pau-
li , & ideo rationabiliter vult adiuuari , cùm
pro tunc ſua ſolum cauſa agatur : in corre-
ptione itaque fraterna obligor etiam quando
proximus poſſet vitare peccatum ſe ſolo ; quia
tunc non agitur de lucro alterius , ſed de dam-
no huius proximi , in quo quidem caſu ego
213. rationabiliter vellem ab aliis adiuuari. Vnde in
damno temporali deberet etiam idem obſer-
uari ; quando ſimiles concurrerent circumſtan-
tiæ , vt ſi quis ex auaritia nollet comedere , &
eius vita periclitaretur , deberem ego ex cha-
ritate , ſi poſſum abſque incommodo meo , il-
li ſubuenire ; procurando ex eius bonis oc-
cultè accipere ſumptus , neque enim rationa-
biliter poſſet ipſe velle , quod ego de meo
inſumerem , dum ipſe habet. Deberem etiam
extrahere bouem alienum ex fouea , ſi ego abſ-
que incommodo poſſum , etiamſi dominus poſ-
ſet , ſed imprudenter nollet ipſe bouem ex-
trahere. Cæterùm , quia circa bona tempora- 214.
lia poteſt frequenter contingere , vt non de-
beam rationabiliter velle mihi ſubſidium alie-
num in his circumſtantiis , quia vel non cu-
ro de iactura tali , quod quidem prudenter poſ-
ſum facere : vel quia poſitiuè volo pro nu-
tu , & dominio meo , perdere illam rem , &
nolo ab aliquo impediri in hoc vſu , & exer-
citio mei dominij , vel ex aliis cauſis ; hinc
eſt , quod regulariter , quoties dominus non in-
diget noſtro ſubſidio , noo teneamur ad ſub-
ueniendum ei circa hæc temporalia. Secùs ve-
rò circa damnum ſpirituale , in quo non po-
teſt occurrere caſus , quo non deberet rationa-
biliter deſiderare ſubſidium alienum ad illud
peccatum vitandum. Per accidens tamen con-
tinget , nos deobligari , eo quod non ſpere-
tur futura vtilis correptio ; aut quia ſcio , eum
non peccare ex ignorantia , vel inaduertenoa ,
nec poſſe à me aliquid ei proponi , quod non
ipſe bene cogitauerit , aut quod maiorem vim
habeat ex mea propoſitione , quæ omnes ſunt
differentiæ materiales : formalis autem regu-
la ſemper eadem habet locum in temporali-
bus , ac ſpiritualibus damnis , vt quoties com-
modè poſſumus , debeamus proximo ex cha-
ritate ſubſidium in iis , in quibus nos rationa-
biliter vellemus ſubſidium itidem nobis ab aliis
præſtari.

Nunc ergo iam ad obiectionem principa- 215.
lem , qua ex debito corripiendi alios argue-
batur debitum reſurgendi quamprimùm à pec-
cato , reſpondetur faciliùs cum Vaſquez , Sua-
rez , & aliis , negando , præceptum correptio-
nis obligare nos ad procurandum , vt proxi-
mus quamprimum doleat de ſuo peccato , vel
iuſtificetur , quando non continuatur ipſum pec-
catum actuale , neque eſt periculum noui pec-
cati : nam ſicut ipſe proximus non tenetur tunc
ad pœnitentiam , ſic nec ego ad eam procuran-
dam : fruſtra enim ego tenerer ad monendum
eum , qui licitè poteſt non acceptare monitio-
nem meam ; nec Chriſtus de hoc correptionis
genere loquitur , ſed de illa , quam proximus
reſpuere non poteſt : cùm dicat ; *ſi te non audie-
rit , dic Eccleſiæ : ſi Eccleſiam non audierit , ſit ti-
bi tanquam ethnicus , & publicanus.* Debemus
ergo proximum ad pœnitentiam tunc corripe-
re , quando ipſemet vel propter mortis pericu-
lum , vel propter vrgens iam ex alia cauſa pœni-
tentiæ præceptum , tenetur ad pœnitendum : alio-
quin , ſicut in ipſo non eſt pœnitentiæ obliga-
tio , ſic nec in me erit obligatio mouendi eum ad
pœnitentiam.

Tertiò principaliter obiici ſolet , quia ma- 216. *Tertia.*
ior eſt obligatio liberandi ſe à miſeria , & ma-
lo ſpirituali , quàm corporali ; ergo ſicut ho-
mo debet ſe liberare à corporali morte , vel mem- *Ex obligatione liberandi ſe à corporali malo.*
bri iactura ; multo magis debet ſe liberare à
morte ſpirituali per veram pœnitentiam , cùm
ſpiritualis mors ſit grauior miſeria quàm mors
corporalis.

Cano , quem refert , & ex parte ſequitur
Vaſquez *numer. 26. & ſequentibus* , dicit , ma-
iorem eſſe obligationem ad vitandam mortem
corporis ; quia vitæ corporeæ , aut membro-
rum non ſumus domini , ſicut vitæ ſpiritualis.

Sed contra hoc eſt, quia licèt auferre ſibi vitam ſpiritualem non ſit peccatum contra iuſtitiam, & licet ſimus domini vitæ ſpiritualis; adhuc negari non poteſt, quod ſit contra charitatem erga ſe ipſum exponere ſe euidenti periculo mortis æternæ propter maximum malum, quod ſibi permittit homo; ergo ſi mors ſpiritualis in ſtatu peccati ſit etiam grauiſſimum malum; charitas erga ſe ipſum obligabit ad illud impediendum.

217. Reſpondeo ergo, aliud eſſe, ſi loquamur de morte poſitiuè inferenda, vel vulnere, aut membri abſciſſione: aliud verò ſi ſolum ſit ſermo de non impedienda perſeuerantia mali iam illati. Illud prius eſt peccatum in bonis corporis, & animæ: in vtriſque enim peccat, qui ſibi auferr vitam corpoream, vel ſpiritualem, aut membrum etiam: cùm homo non ſit dominus vitæ corporeæ, aut membrorum, ſed cuſtos: vitam etiam animæ auferre ſibi non poteſt licitè propter ſummum detrimentum, quod incurrit. Poſterius verò, hoc eſt, non impedire perſeuerantiam mali iam illati, non ſemper eſt culpa noua grauis. Et quidem in bonis corporis, licèt ego non poſſim illa mihi auferre; non tamen teneor impedire, ne alij mihi ea iuſtè, aut iniuſtè auferant, imò poſſum cum merito id aliquando permittere, & optare. Item licèt ego poſſem mihi manum amiſſam reſtituere; non peccarem differendo reſtitutionem per aliquod tempus. Similiter in vita animæ, licèt non poſſim licitè eam mihi auferre; non tamen teneor ſtatim procurare eius recuperationem. Grauius enim multò malum eſt mori ſpiritualiter per peccatum, quàm in eiuſmodi ſtatu aliquandiu perſeuerare.

218. Ratio autem huius maioris grauitatis, & cur magis debeamus vitare mortem ſpiritualem in fieri, quàm in facto eſſe, ſeu perſeuerantiam, ea reddi poteſt; quòd, ſcilicèt, mors actualis peccati affert nouum malum grauiſſimum, & nouum, ac maximum periculum ſalutis æternæ: qui enim peccauit mortaliter certus manet de peccato, & incertus de ſufficientia ſuæ pœnitentiæ, & gratiæ recuperatione, atque ideo dubius de ſua ſalute, cui dubio, & incertitudini ſe expoſuit peccando actualiter; quod negari non poteſt, quin ſit grauiſſimum detrimentum, & dignum quod omni prorſus diligentia vitetur. At verò perſeuerantia in peccato habituali per aliquod tempus non affert aliquod nouum periculum grauiſſimum, quia qualem pœnitentiam poſſet homo hodie agere, talem, & eâdem ferè facilitate poterit agere craſtina die; nec magis certus, aut ſecurus maneret de ſua ſalute per pœnitentiam hodiernam, quàm manere poteſt cras per pœnitentiam craſtinam: vnde non eſt mirum, ſi grauius obligetur ex charitate erga ſe ad vitandam mortem actualis peccati quàm ad impediendam
219. perſeuerantiam mortis habitualis. Quod ipſum cum proportione locum habere poſſet in ſalute corporis; ſi eædem circumſtantiæ ponerentur. Abſciſſio enim membri ſemper afferret malum grauiſſimum propter nouum, & manifeſtum periculum irreparabilitatis: dilatio autem reſtitutionis membri per menſem, caſu, quo poſſet reſtitui, & quo æquè, vel ferè æquè reſtitui poſſet poſtea, ſicut nunc, non afferret nouum damnum grauiſſimum, nec obligationem ex charitate erga ſe ipſum: nam charitas erga nos ipſos non obligat ad vitandum quodcumque malum etiamſi ſi ſit ſecundùm ſe graue, & ſufficiens materia ad hoc, vt circa proximum eſſet obligatio grauis illud vitandi: vt conſtat in fama, ad quam procurandam, & conſeruandam non ſemper teneor ex charitate erga me, & tamen ſemper teneor grauiter ex charitate ad impediendum, ſi commodè poſſum, ne proximus bonam famam amittat, etiamſi ſciam, poſt annum verbi gratia, famam eſſe recuperandam: quia nimirum proximus illud malum patitur inuitus, & vnuſquiſque vult iuuari ab aliis quando inuitus cogitur eiuſmodi detrimenta pati. Quamuis ergo perſeuerantia in peccato habituali per menſem, verbi gratia, ſit graue malum, & ſufficiens, vt peccaret mortaliter, qui illud malum deſideraret, aut ex induſtria alteri procuraret, non eſt tamen malum ita graue, vt teneatur aliquis ex charitate erga ſe ipſum illud detrimentum omnino impedire, cùm non ſit circa bona omnino neceſſaria.

Ex hoc tamen oritur quarta obiectio principalis, 220.
Quarta Ex neceſſitate gratia habitualis.
quia gratia habitualis videtur eſſe bonum neceſſarium, cùm eius carentia per longum tempus afferat infallibiliter ſecundùm communem doctrinam Theologorum nouum peccatum mortale actuale, iuxta illud vulgare Gregorij Magni homilia 11. in Ezechiel. *Peccatum, quod per pœnitentiam non deletur ſuo pondere trahit ad aliud.* Vnde Theologi communiter cum Sancto Thoma 1. 2. *quæſtion.* 109. *art.* 4. inferunt, non poſſe hominem ſine gratia habituali perſeuerare per longum tempus abſque nouo peccato mortali actuali, ergo ex obligatione cauendi noua peccata mortalia, quæ quidem grauis eſt, vt conſtat, naſcitur obligatio non differendi pœnitentiam, qui enim obligatur ad aliquid cauendum, obligatur æquè ad fugiendum id, cum quo illud aliud eſt neceſſariò connexum.
Gregor.

Reſpondeo, hoc argumento non probari 221.
obligationem pœnitendi ſtatim poſt peccatum: Theologi enim non dicunt ſequi infallibiliter aliud peccatum, ſi non pœniteat ſtatim homo, ſed ad ſummum id docent de eo, qui per longum tempus non pœnitet: ſicut dicere ſolent, non poſſe hominem longo tempore ſeruare omnia præcepta abſque auxilio gratiæ Dei. Admitto ergo non poſſe hominem poſt vnum peccatum mortale non retractatum per pœnitentiam, ſtare diu per ſe loquendo abſque nouo alio peccato. Hanc autem neceſſitatem (quæcumque illa ſit (explicui *in tractatu de gratia* & dixi, prouenire non tam ex defectu virium, & potentiæ antecedentis ad reſiſtendum in qualibet circumſtantia ſequenti, quàm ex connexione quaſi conſequenti, vel concomitanti ex duplici capite. Primò, quia præceptum pœnitentiæ, licèt non obliget ſtatim poſt peccatum, obligat tamen aliquando, vt dicemus puncto ſequenti; & quidem non ſolùm in mortis articulo, ſed etiam in vita: quare qui intra tempus debitum non dolet de peccato commiſſo, iam eo ipſo violat præceptum pœnitentiæ; & per conſequens incurrit aliud no-
uum peccatum. Secundò, quia ea eſt conditio, & propenſio noſtri arbitrij ad propria 222.
commoda, & ad bona ſenſibilia, vt niſi violentia

Digitized by Google

lentia ſibimet facta, & repetito deſiderio efficaci ſalutis æternæ, ac boni increati, reſiſtere non valeat tentationibus contra legem Dei: vt apparet in antiquis Philoſophis, & in omnibus ethnicis quos cognitio naturalis, & amor honeſtatis non continuit ab omni prorſus peccato graui. Ille ergo, qui admiſſo ſemel peccato mortali, auertit ſe ab amore vltimi finis, conuertitque affectum ſuum ad bona ſenſibilia, facilè labitur in alia peccata, quamdiu non reformat affectum ſuum; eumque ad vltimum finem conuertit: non quia deſint ei vires ad reſiſtendum tentationibus, ſed quia modus reſiſtendi aptior eſt per affectum efficacem ad bonum increatum, ad quem affectum eliciendum habet vires, ſed dum non vult illum habere, vult etiam cedere tentationibus, & ideo defectus veræ conuerſionis ex toto corde ad Deum arguit lapſum in alia, & alia peccata. Non eſt ergo ex hoc capite obligatio pœnitentiæ diuerſa ab obligatione ſeruandi alia præcepta, nec ſunt duo peccata, alterum non pœnitendi, & alterum contra præceptum, quod poſtea violatur: ſed eſt vnum peccatum contra præceptum, verbi gratia, non furandi, quod poſſet vitare homo, ſi vellet, præferendo legem Dei bonis temporalibus: quod quidem ſi faceret, iam pœniteret ſaltem virtualiter: neque enim poſſet frequenter ob legem Dei vincere tentationem, quin eo ipſo magis afficeretur vniuerſaliter ad legem Dei, quam ad bona creata.

223. Dices; poſſet auerti affectus ſufficienter ab obiecto ſenſibili, & amore peccati, ſi aliquis ex metu Inferni doleret efficaciter de peccato præterito: quod tamen non ſufficit ad iuſtificationem extra Sacramentum vt conſtat, & per conſequens non haberet adhuc homo gratiam habitualem, quam Theologi exigunt ad vitandum nouum peccatum per longum tempus: ergo illa impotentia magis eſt ex defectu virium, quàm ex peruerſione affectus nondum auerſi à peccato. Reſpondeo, ſi homo per attritionem perfectam doleat efficaciter de peccatis præteritis & perſeueret in eiuſmodi pœnitentia, non contingit moraliter, vt non progrediatur ad procurandam ſuam iuſtificationem per Sacramentum, vel per contritionem: nam communiter loquendo homines operantur iuxta finem, quem ſibi efficaciter proponunt: vnde ſicut peccator, qui ſtatuit ſibi bonum ſenſibile pro fine, eligit ſæpe media illicita ad illum finem, quem amat: ita qui proponit ſibi ſalutem animæ, eamque ſeriò deſiderat, non poterit moraliter contingere, vt per longum tempus non procuret media efficacia ad ſuam iuſtificationem, quam in corde ſuo rebus omnibus iam præpoſuit, vel certè ab illo propoſito deſiſtat: niſi forte ignoret, ad iuſtificationem requiri contritionem, vel ſacramentum, & putet ſufficere illam pœnitentiam minus perfectam; quod quidem eſſet per accidens, & ex errore, Ideoque dixi, *per ſe loquendo* non contingere, quod peccator longo tempore maneat in eo ſtatu abſque nouo peccato, quod ſufficit ad illam communem doctrinam Theologorum ſuſtinendam, licèt per accidens aliquando concederetur caſus ille non repugnare.

224. *Quinta Ex legibus Amicitiæ ſemel cũ Deo initæ.*

Quintò obiiciunt: quia videtur grauiter opponi legibus amicitiæ ſemel cum Deo initæ, ſi diſſoluta poſtea amicitia velit homo in eo inimicitiæ ſtatu perſeuerare, & non ſtatim reconciliari, & ad priorem amicitiam redire. Reſpondeo, eſſe quidem grauiter contra amicitiæ leges, ſi homo velit ſtatum inimicitiæ conſeruare; hoc eſt, diſcedere habitualiter à Deo conſeruando affectum, quo ab eo ſemel diſceſſit: hoc enim iam eſſet permanere in eodem affectu malo, & peccato actuali præcedenti. Nunc autem ſolum loquimur de illo, qui furto commiſſo, verbi gratia, iam non furatur, imò reſtituit, nondum tamen iuſtificatus eſt per veram contritionem, aut attritionem cum Sacramento: qui certè ex parte ſua non vult eſſe inimicus; nondum tamen diligit vt amicus Deum, non procurat efficaciter, quod diligatur vt amicus ab ipſo Deo. Quod quidem, licèt homo non poſſit licitè permittere, aut velle pro tota vita, nec etiam fortaſſè pro longiori tempore, vt poſtea dicemus; non apparet tamen cur ſit grauiter contra præceptum charitatis, ſi pro aliquo breuiori tempore permittatur. Nam ſicut charitas non obligat ad poſitiuè diligendum Deum ſtatim, vbi primùm cognoſcitur, ſed ſuo tempore, & ſemper ad non habendum odio formali, vel virtuali: ſic nec videtur obligare eadem charitas ad diligendum Deum quamprimum poſt peccatum, ſed ad tollendum affectum contrarium inhibitum in omni peccato mortali, & ad repetendum poſitiuè affectum dilectionis debito tempore.

Sed contra obiiciunt ſextò, grauiter opponi contra reuerentiam Patri debitam, ſi filius ſciens patrem à ſe grauiter offenſum, non curet patris gratiam, & reconciliationem ſibi quamprimùm promereri. Similiter ſeruus, qui ſciret Dominum ſibi rationabiliter indignatum, contemnere eum videretur, ſi negligeret ipſi quamprimùm ſatisfacere, & impetrare veniam. Cur ergo homo non tenebitur ſtatim ſatisfacere Deo Patri, & Domino ſibi meritiſſimè irato, ne ipſum, eiuſque iram videatur contemnere, cuius amicitiam, ac veniam, inuitatus etiam & prouocatus ab ipſomet Deo negligit acceptare? 225.

Sexta Ex reuerentia Deo Patri noſtro & Domino debita.

Reſpondeo, ſi Pater, aut Dominus ſciret, filium, aut ſeruum ceſſaſſe omnino ab interno affectu ipſum offendendi: imò habere animum petendi veniam, & ſatisfaciendi, licèt nunc ex aliqua pigritia, vel propter alias occupationes id differat; non haberet certè nouam indignationem grauem propter illam dilationem ſatisfactionis, aut poſitiuæ petitionis veniæ. Adde, eò faciliùs poſſe excuſari dilationem illam, quò minus eſſet commercium, vel communicatio mutua inter ipſos: difficiliùs enim excuſaretur filius, vel ſeruus, qui quotidie deberet coram Patre, vel Domino comparere, & cum ipſo colloquia mutua conferre, ſi longius veniæ petitionem protraheret, vel diſſimularet; quam ſi vel propter loci diſtantiam, aut aliam ob cauſam non daretur mutua illa communicatio, niſi forte quatenus poſſet per epiſtolam patri, vel Domino animum ſuum manifeſtare. Hoc autem pacto videtur ſe habere homo in hac vita cum Deo: ad quem certè, quaſi per epiſtolam poteſt animum ſuum, ac deſideria dirigere; non tamen ad mutua colloquia admittitur, itave ſciat ſibi nunc Deum interiùs loquentem aſſiſtere. Denique tota illa vocatio, & inuitatio Dei ad pœnitentiam, cùm ex ipſo modo vocandi, non oſtendat voluntatem Dei obligantis ad pœnitentiam ſtatim ponendam, ſed oſtendentis ſuum deſiderium conuerſionis non 226.

tardæ & obligantis ad conuerſionem, & pœnitentiam debito tempore, non arguit peccatum graue in dilatione pœnitentiæ per aliquod tempus. Sicut nec peccat grauiter, qui Deo ipſum vocanti, & inuitanti ad Religioſum, ac perfectionis ſtatum non conſentit, quia non vocat Deus præcipiens; ſed conſulens, & inuitans: imò nec peccaret grauiter, qui Deo inuitante ipſum ad beatitudinem æternam excuſaret ſe pro aliquo tempore ex affectu etiam rerum temporalium, & filiorum, quibus poſſet melius prouidère; quia reſpuere vocationem Dei inuitantis abſque præcepto non continet grauem irreuerentiam contra ipſum.

227. *Septima. Ex inimicitia Dei quā incurrit Peccator, quod grauiſſimum eſt malum.* Obiiciunt ſeptimò, quia hominem eſſe ſui Creatoris inimicum, ipſique inuiſum, & odibilem, grauiſſimum malum eſt ipſius hominis; peccat ergo, ſi cùm poſſit facilè, nolit ab illo per pœnitentiam ſtatim liberari. Reſpondeo, peccatum quidem actuale, etiam veniale, eſſe malum omnino vitandum; peccatum verò habituale ſecundùm id, quod addit ſopra actuale iam commiſſum, eſſe quidem malum homini, ſed non eſſe malum omnino, & ſuper omnia vitandum: nam ipſi aduerſarij fatentur, poſſe ex iuſta cauſa differri aliquando pœnitentiam, vt homo ſuo muneri ſatisfaciat, vel ne incurrat detrimentum aliquod etiam temporale ex interruptione actionis licitæ quam exercet: non eſt ergo grauiſſimum malum illa perſeuerantia habitualis peccati ex ſuppoſitione peccati iam commiſſi. Quamuis ergo eſſet peccatum graue velle nunquam pœnitere, vel redire ad Dei amicitiam; non eſt tamen peccatum graue permittere, quod duret aliquandiu macula illa, & odibilitas: non enim tenetur homo ſub mortali impedire omnia mala, & procurare omnia ſua bona, ſed ſolùm bona neceſſaria ad vltimum finem, quale non eſt acceleratio pœnitentiæ, cùm poſſit poſtea eodem medio diuinam gratiam recuperare.

228. Dices: negari non poteſt, quin eo ipſo, quod pœnitentia differtur, exponat ſe homo alicui periculo damnationis æternæ, cùm ſæpe contingat, multos repentina morte, aut morbo præoccupatos pœnitentiæ ſpatium non habere: quod certè periculum in re tanti momenti, abſque graui culpa, non videtur poſſe aliquis licitè permittere. Reſpondeo, hoc argumentum probaret, baptiſmum non poſſe differri ſaltem in paruulis cùm poſſint repentè mori: & tamen certum eſt, poſſe per aliquod dies differri, & olim per annum etiam differebatur. Fatendum ergo eſt, loquendo de obligatione graui, non teneri hominem ad diligentiam metaphyſicam etiam circa ea, quæ ſpectant ad ſalutem æternam, ſed ad diligentiam moralem, & humanam. Quamuis autem in communi certum ſit, aliquos mori abſque pœnitentiæ ſpatio: de hoc tamen homine hîc, & nunc, non eſt mortale periculum, dum bene valet, & non timet aliunde ab inimicis, vel naufragio, &c. Sic etiam certum videtur in communi, quod aliqui baptizentur inualidè, vel ex defectu intentionis, vel formæ, vel materiæ; non eſt tamen morale dubium hîc, & nunc de hoc homine, & ideo nec debet, nec poteſt reperi eius baptiſmus, etiamſi ſit paruulus, & in mortis articulo conſtitutus, ſufficit enim moralis illa certitudo, quæ periculum morale excludat, licet non metaphyſicum.

Obiiciunt octauo, quia ille qui amiſit fidem per peccatum infidelitatis, debet quamprimum illam recuperare credendo, vt docent Theologi communiter, quos referunt, & ſequuntur Thomas Sanchez *lib. 2. in præcepta Decalogi cap. 1.* & Suarez *diſput. 13. de fide ſect. 5.* ergo qui amiſit charitatem, tenebitur quamprimum poſſit eam recuperare per veram pœnitentiam. Conſequentia probatur, quia ſicut eſt præceptum negatiuum non perdendi fidem; ſic eſt etiam præceptum negatiuum non perdendi charitatem: ergo ſicut ex illo oritur obligatio recuperandi ſtatim fidem amiſſam; ſic ex hoc oritur obligatio recuperandi ſtatim charitatem. 229. *Octaua. Ex obligatione recuperanda fidei amiſſæ.*

Ad hoc argumentum reſpondi in materia de fide; & iterum nunc reſpondeo, concedendo obligationem credendi quamprimum, & recuperandi fidem in eo, qui grauiter peccauit negando interim veram fidem. Omnes autem debemus fateri, non eſſe eamdem rationem de actu dilectionis Dei: nam ſi quis peccauit mortaliter, & per hoc diſceſſit à dilectione erga Deum; imò etiamſi peccauerit odio formali Dei, non tamen obligatur ad diligendum quamprimùm Deum, ſed ſatis erit, etiam in ſententia Aduerſariorum, quod habeat dolorem ex metu inferni, & cum vera attritione recipiat Sacramentum pœnitentiæ, & iuſtificetur; quo caſu licèt recipiat habitum charitatis, non tamen diligit adhuc Deum, ſed diligitur à Deo; ille autem, qui reliquit fidem debet redire ſtatim per verum actum fidei, vt credat actu id, quod priùs negauit: maior ergo obligatio eſt reuertendi ſtatim ad fidem, quam ad dilectionem, quando contra alteram ex illis peccatur. 230.

Ratio differentiæ deſumi poteſt in primis ex maiori neceſſitate fidei, quam dilectionis, aut pœnitentiæ ad mores componendos, & actiones humanas rectè exercendas: diutiùs enim poteſt aliquis reſiſtere tentationibus, & ſeruare præcepta ſine charitate, aut dolore de peccatis ſuper omnia, quàm ſine fide vt conſtat ex doctrina Auguſtini, qui nullum, aut ferè nullum opus bonum agnoſcere videtur in infideli; cùm tamen in peccatore plura bona opera reperiantur, de quo latè agitur in materia de gratia. 231.

Secundò, & magis à priori videtur probari maior obligatio credendi ſtatim ex ipſa fidei natura, quæ (vt ſuppono) eſt vultus quidam intellectualis, quo diuinam veracitatem, & auctoritatem colimus eo modo, quo coli debet, credendo, ſcilicet, id, quod Deus vult immediatè per ſe ipſum, vel per ſuos Miniſtros, ac nuntios nobis loquitur, & manifeſtat. Sicut ergo non leuis eſſet irreuerentia, ſi Regi, vel Pontifici aliquid tibi aſſeueranti non crederes, ſed ſuſpenſo interim iudicio, deliberationem, & aſſenſum in aliud tempus differres; ſic grauiſſima eſt irreuerentia, ſi Deo aliquid nobis aſſeueranti, poſtquam ſufficienter nobis propoſita eſt Dei loquutio, adhuc aſſenſum ſuſpendimus, & in aliud tempus reiicimus. Porro obiecta fidei nobis proponi ex parte Dei loquentis nobis mediatè per nuntios, & miniſtros ſuos, ſuppono ex tractatu de fide: vnde videtur ſequi quod ſicut Deo immediatè loquenti, non poſſet abſque graui irreueren- 232.

irreuerentia fides non exhiberi ſtatim ab illo, cui Deus loquitur, quando ſufficienter propoſita eſt Dei loquutio cum euidentia credibilitatis; ſic dicendum eſſe de eo, cui Deus per Miniſtrum, & nuntium loquitur, teneri credere, cùm primum ei Deus loquitur, ſi cum euidentia credibilitatis loquutio Dei proponatur; tunc enim primùm loquitur ei Deus, atque ideo tunc exigit fidem ab audiente. Denique quando ſemel credidit, & poſtea fidem reliquit, redit eadem obligatio exhibendi ſtatim illam reuerentiam, & cultum intellectualem diuinæ auctoritati, cuius loquutio ſemper perſeuerat, cùm ſemper Deus loquatur nobis per ſcripturas, & miniſtros Eccleſiæ, & ideo perſeuerat eadem obligatio exhibendi cultum debitum teſtimonio, & loquutioni diuinæ. Sicut ſi venienti ad te Pontifici cultum, & reuerentiam debitam non exhibeas, aut ſi exhibuiſti, auferas per actum contrarium irreuerentiæ; ſemper perſeuerat eadem obligatio exhibendi iterum eidem Pontifici adhuc præſenti debitam reuerentiam, eamque non retractandi.

233. Opponunt aliqui eodem modo bonitatem diuinam nobis ſufficienter propoſitam exigere amorem debitum: & tamen non obligat ad ſtatim amandum, vel ſi per peccatum retractetur amore ad iterum quam primum renouandum actum dilectionis. Cur ergo magis obligabit teſtimonium diuinum ad exhibendum ſtatim debitum fidei cultum, quàm bonitas diuina ad præſtandum ſtatim amoris obſequium? Reſpondeo differentiam colligi ex ipſa conditione cultus, & reuerentiæ, cuius præceptum affirmatiuum tum maximè videtur obligare, quando occurrit, aut loquitur nobis ille, qui coli debet, ipſaque dilatio cultus irreuerentia quædam eſt. Cultus autem fidei tunc maximè debetur, quando loquitur aliquis, cui fidem adhibere debemus: tunc enim exigit à nobis fidem debitam, cùm omnis loquutio ad hoc tendat, vt qui loquitur, mentem ſuam communicet audienti, hoc eſt, faciat vt eadem ſit vtriuſque mens, & idem ſenſus: Vnde ipſa dilatio aſſenſus irreuerentia eſt. Amor autem non magis debetur poſitiuè, quando præſens occurrit, qui amari debet. Sic filius, ſi Patri venienti non aſſurgat, aut eidem aliquid aſſeueranti non credat, facit contra reuerentiam patri debitam, quæ pro eo potiſſimùm tempore obligat: ſi tamen patrem non amet poſitiuè, quando ei præſens occurrit, non facit contra debitum amandi, ſi eum debito tempore diligat: neque enim amandi tempus illud magis eſt, quàm aliud, ſicut colendi: quale autem ſit tempus, quo obligat præceptum affirmatiuum amoris; non eſt huius loci: nunc ſolum dicimus, non magis exigi amorem, quando occurrit, aut loquitur pater, quam alio tempore, licèt tunc magis exigatur cultus, & reuerentia poſitiua, vt conſtat ex communi omnium ſenſu: atque ideo non eſſe eamdem obligationem amandi ſtatim Deum, ac credendi ſtatim Deo, licèt obligatio ex præcepto negatiuo non faciendi contra fidem, vel contra amorem debitum, eodem modo obliget pro quocumque tempore. Et hæc de primo puncto, quod ſcilicet non obliget præceptum pœnitentiæ ſtatim poſt peccatum: nunc iam de ſecundo puncto, an obliget ſaltem in vita, an ſolum in mortis articulo.

§. 2. *An ſolùm in mortis articulo obliget præceptum pænitentiæ.*

234. PAter Vaſquez *dicta quæſt. 86. art. 2. dub. 6.* cum aliis docet, per ſe loquendo præceptum pœnitentiæ non obligare, niſi in extrema neceſſitate ſeu articulo mortis, licèt per accidens obliget ſæpius extra illum articulum, ſiue propter præceptum Eccleſiæ, ſiue ob receptionem alterius ſacramenti, cui debet præmitti pœnitentia, & iuſtificatio, ſiue ex aliis capitibus quod videntur etiam tenere Caietan. *in ſumma* verb. *Contritio, §. Tempus autem* Nauarrus *cap. 1. n. 27.* Durand. *in 4. diſt. 27. quæſt. 10. art. 1. in fine* iuncto *art. 2.* Soto *ibi quæſt. 2. art. 6. concluſ. 5.*

Alij communiter dicunt præceptum pœnitentiæ, licèt non obliget ſtatim poſt peccatum; obligare tamen non ſolùm in mortis articulo, ſed etiam antea: ita Suar. *in præſenti diſput. 15. ſect. 6. num. 3.* Henriquez *lib. 4. de ſacramentis, cap. 6. n. 6.* Coninch. *in præſenti diſput. 3. dub. 3. num. 32.* & alij Recentiores communiter: quæ ſententia mihi etiam placet, & videtur apertè colligi ex dignitate Dei offenſi, in cuius contemptum redundare videtur, ſi aliquis adeo parum curet de reconciliatione cum Deo procuranda, vt velit per totam vitam in eius inimicitia perſeuerare. Conſtat id non fieri abſque Principis indignatione, & offenſione ſi poſt delictum in Principem commiſſum, potens aliquis obtinere Principis pacem, & gratiam, de ea nihil curet, ſed differat veniæ petitionem, & reconciliationem ad finem vitæ.

235. Ad hoc probandum afferri ſolent aliqua Scripturæ loca: quale eſt illud Prouerb. 1. *Quia vocaui, & renuiſtis, extendi manum meam, & non fuit* Prouerb. 1. *qui adſpiceret; deſpexiſtis omne conſilium meum, & increpationes meas neglexiſtis: ego quoque in interitu veſtro ridebo.* Sed iam dixi ſupra, num. 204. eiuſmodi loca poſſe explicari de perſeuerante in affectu, & peccato actuali: quod in prædicto loco colligi poteſt ex verbis præcedentibus: *Vſquequo paruuli diligitis infantiam & ſtulti ea, quæ ſibi ſunt* Ibid. *noxia, cupient, & imprudentes odibunt ſcientiam?* quæ affectum, & peccatum actuale perſeuerans ſignificant. Eumdem ſenſum habere videntur verba illa, quæ afferunt ad hoc ipſum ex *cap. 2.* ad Roman. *An diuitias bonitatis eius, & patientiæ,* Rom. 2. *& longanimitatis contemnis? ignoras, quod benignitas Dei ad pænitentiam te adducit? ſecundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor tuum theſaurizas tibi iram, in die iræ, & reuelationis iuſti iudicij Dei,* &c. Sed ex verbis ſequentibus immediatis conſtat, loqui Paulum contra eos, qui actu proſequebantur eadem opera praua: *Qui reddit* (inquit) *vnicuique ſecundùm opera eius: iis quidem, qui ſe-* Ibid. *cundùm patientiam boni operis, gloriam & honorem & incorruptionem quærunt, vitam æternam, iis autem, qui ſunt ex contentione, & qui non acquieſcunt veritati, credunt autem iniquitati, ira & indignatio.* Et ex verbis præcedentibus hoc ipſum conſtat, quæ ſignificant peccata præſentia: *Exiſtimas autem hoc, ô homo, qui iudicas eos, qui talia agunt, &* Ibid. *facis ea.* ſcilicet, ſcelera paulò ante enumerata *quia tu effugies iudicium Dei? An diuitias bonitatis,* &c. Difficile itaque inuenietur ſcripturæ locus contra eos, qui ceſſarunt à nouis peccatis patrandis, & qui grauiter reprehendat ſolùm propter defectum poſitiuæ pœnitentiæ. Licèt hæc etiam ad iuſtificationem in ſcriptura requiratur.

Duplex eſt ergo difficultas in hac ſententia: altera

altera in explicanda radice huius obligationis: altera in aſſignando tempore, intrà quod obliget hoc præceptum, cùm enim non obliget ſtatim poſt commiſſum peccatum, non facile eſt aſſignare aliquod tempus, cùm non videatur eſſe maior ratio de hoc, quàm de illo anno vel menſe, ſecluſo ſemper præcepto Eccleſiaſtico confeſſionis. Præſertim cùm fideles de tranſgreſſione eius præcepti nunquam ſe accuſent; nec poſſint, quia non ſciunt quando obliget, vt conſtat ex communi omnium praxi.

Omiſſis itaque multis; quæ hîc dici poſſent, vtriuſque difficultatis diſſoluendæ eamdem ferè rationem eſſe puto. Exiſtimo igitur, hoc præceptum, ſeu hanc obligationem, licèt aliqua ex parte diuerſa ſit ab obligatione ſeruandi alia præcepta, quod tamen ad præſentem difficultatem ſpectat, ferè confundi cum illa. Fateor quidem obli-

237. *Obligatio Pœnitentiæ poſt peccatũ vnde oriatur.* gationem pœnitentiæ poſt peccatum prouenire etiam, vt dixi, ex eo, quod qui Deum grauiter offendit, ſi reconciliationem, ac veniam oblatam negligat; videatur Deum ipſum offenſum negligere, & contemnere: naſcitur tamen etiam, & potiſſimùm eadem pœnitentiæ obligatio ex alio capite; ſcilicet, ex debito ordinandi propriam vitam, & adhibendi quæ neceſſaria ſunt ad ſeruanda Legis præcepta, & mores iuxta honeſtatis regulam componendos. Ad hoc enim neceſſarium omnino eſt retractare peccatum commiſſum; quia abſque eiuſmodi retractatione non poteſt homo diu ſeruare præcepta occurrentia: non propter defectum virtutis, aut virium; ſed quia hæc eſt voluntatis natura, vt vnuſquiſque operetur iuxta finem illum, quem amat, & intendit, nec poſſit diu eligere media difficilia ad finem alium, quem minus amat. Cùm ergo per peccatum mortale antepoſuerit amorem boni commutabilis dilectioni Dei, & obſeruantiæ legis, fieri non poteſt, vt licèt aliquem adhuc retineat affectum erga Deum, & erga propriam ſalutem; ex illo debili, & infirmo affectu ſuperare poſſit difficultates, quæ in mandatis vniuerſis per longum tempus occurrentibus reperiuntur, niſi mutato animo præferat ſalutem propriam, & Deum ipſum efficaciter rebus aliis, quæ eſt retra-

238. ctatio efficax peccati præteriti. Hoc enim ipſum manifeſtè nimis experientia comprobat in iis, qui ardenter honorem, vel corporis voluptatem inſectantur; qui licèt dolore aliquo remiſſo peccata ſua in cõfeſſione retractauerint; poſtea tamen data occaſione honoris vel voluptatis, facilè relabuntur, propter vehementiam affectus, quem non niſi in confuſo, & remiſsè correxerunt; imò nec audemus illis in confeſſione proponere diſtinctè tentationes, aut pericula peccandi, quæ poſſunt occurrere, vt circa illa diſtinctè proponant; quia prudenter timemus, quod iam neque in confuſo priora peccata retractarent; quantò ergo magis neceſſe erit humano modo loquendo; vt iterum labatur, & peccet, quia priora peccata neque in confuſo retractauit per aliquem actum pœnitentiæ? Qua igitur obligatione debet homo legis obſeruantiam, debet etiam affectum ſuum in melius mutare præferendo Deum, & ſalutem animæ propriæ rebus aliis omnibus, ſine quo affectu, & diſpoſitione non continget, quod poſſit diu legem obſeruare ſuperatis difficultatibus, quæ plurimæ, & grauiſſimæ occurrunt.

239. Meritò itaque dixi, pœnitentiæ obligationem ferè confundi cum obligatione ſeruandi alia præcepta: quia licèt oriatur etiam ex debito reuerentiæ erga Deum, qui videtur contemni à peccatore differente per longum tempus veniæ petitionem; breuior tamen eſt terminus, quo eadem pœnitentia debetur ex ſecundo capite, ſcilicet ex debito regulandi mores, & ſeruandi alia præcepta, quàm ſit terminus temporis, intrà quod debeat homo veniam petere ne videatur Deum contemnere: hoc enim habet maiorem latitudinem; nec ita ſtrictè obligat propter rationes ſupra adductas numer. 216. at verò illud breuius eſt propter maximam hominis propenſionem ad operandum iuxta finem, ad quem magis afficitur, & quem magis amat; & propter multitudinem, ac frequentiam difficultatum, quæ occurrunt, quas diu ſuperare non continget abſque illa prælatione per efficacem affectum, quo præferat homo rebus aliis diuinæ legis obſeruantiam. Vnde licèt in articulo mortis, & in alio caſu poſſit aliquando vrgere vel per ſe, vel per accidens obligatio pœnitentiæ, regulariter tamen in vita, prius vrget ex illo capite obſeruandi alia præcepta, quæ abſque pœnitentia de præteritis non contingit obſeruari longo tempore, quam vrgeat ex illis aliis ſpecialibus capitibus.

Pœnitentiæ obligatio confunditur cũ obligatione ſeruãdi alia præcepta.

Hinc iam infero primò, hanc neceſſitatem violandi alia præcepta ex defectu diuturno pœni- 240.
tentiæ non eſſe neceſſitatem antecedentem, qua ex illo defectu præcedenti homo non habeat vires ſufficientes etiam moraliter ad ſeruandum hoc præceptum, & non peccandum in hac occaſione occurrente; ſed eſſe neceſſitatem conſequentem, vel concomitantem, qualis eſt neceſſitas peccandi, ſi non vult obſeruare præcepta. Nam in ipſo actu primo proximo, antequam homo peccet, habet potentiam ad non peccandum; quatenus habet potentiam, vt ex amore Dei, vel deſiderio ſalutis, verbi gratia, velit obſeruare illud præceptum occurrens: poteſt ergo in actu ſecundo amplecti illam partem, & ex eo fine obſeruare præceptum; quo pacto iam implicitè retractaret peccatum præteritum, & haberet pœnitentiam implicitam ſi autem violat præceptum, violat quidem ex defectu pœnitentiæ concomitanti; hoc eſt, ex defectu actus retractationis ſaltem implicitè, per quem poterat retractare implicitè peccatum præteritum, & obſeruare explicitè præceptum ſpeciale, quod nunc occurrit. Suppono enim, occurrere ſæpe aliqua præcepta, quorum obſeruantia, vel propter rei præceptæ difficultatem, vel quia inuenit iam naturam laſſam, & defatigatam ex obſeruatione plurium aliorum præceptorum, ſit hîc & nunc adeò difficilis, vt non poſſit homo moraliter loquendo ſuperare illam difficultatem, niſi ex efficaci aliquo propoſito non peccandi grauiter, vel ex affectu efficaci erga ſalutem, vel erga Deum, atque adeò in tantum eſt liber omnino, & habet potentiam etiam moralem non peccandi hîc & nunc in quantum poteſt hîc, & nunc, mutato animo; conuertere ſuum affectum ad finem vltimum à quo per peccatum mortale ſe per affectum auerterat, vt hoc modo mutato affectu facilè amplectatur media difficilia ad finem quem ſibi præfinit.

Infero ſecundò, non poſſe aliter determinari 241.
tempus, quo obligat præceptum pœnitentiæ ex hoc capite niſi determinando tempus quo neceſſaria eſt ad obſeruanda alia præcepta occurrentia: hæc autem neceſſitas non habet vnum, & idem

Tempus quo præceptum Pœnitentiæ obligat non eſt idem in

idem tempus in omnibus, ſed variatur iuxta diuerſitatem perſonarum, locorum, materiarum, tentationum: alius enim propter grauiora pericula, in quibus verſatur, & propter grauiores tentationes, citiùs indigebit retractatione præteriti ad reſiſtendum præſenti tentationi, alius verò propter minora pericula, & rariores peccandi occaſiones, non ita citò indigebit; nec poteſt vna, & eadem regula pro omnibus determinari.

omnibus ſed variatur pro diuerſitate perſonarum.

242. Infero tertiò, non oportere, quod pœnitens in confeſſione ſpecialiter interrogetur, an ſatisfecerit huic obligationi dolendi de peccatis commiſsis poſt vltimam confeſſionem, nam vel obligatio illa conſideratur, prout oritur ex debito ſeruandi alia præcepta, ad quod diximus exigi aliquando retractationem ſaltem implicitam peccati præteriti, vel prout oritur ex irreuerentia, quæ videtur fieri contra Deum negligendo petitionem veniæ, & reconciliationem cum ipſo per longum tempus. Si priori modo conſideretur, fateor dari eiuſmodi obligationem pœnitendi ad finem ſeruandi præcepta, quæ occurrunt: verùm illa obligatio ex hoc capite non videtur differre ab obligatione ſeruandi eadem præcepta: nam qui nunc verbi gratia grauiter tentatus ad furtum, vel vindictam, poteſt ſeruare illa præcepta diligendo Deum ſuper omnia, aut odio habendo peccata ſuper omnia mala: ſi id non faciat, ſed amplectatur furtum, vel vindictam; peccat omittendo actũ illum contrarium, ad quem obligabat ipſum præceptum iuſtitiæ, vel charitatis erga proximum, atque ideo ſufficienter explicat ſuum peccatum, dicendo ſe commiſiſſe furtum, vel vindictam: nam ibi dicit implicitè, ſe omiſiſſe affectum erga honeſtatem contrariam, qui neceſſarius erat ad reſiſtendum illi tentationi.

243. Si verò obligatio illa ad pœnitentiam conſideretur poſteriori modo, prout oritur ex reuerentia debita Deo, qui videtur contemni per diuturnam negligentiam in petenda venia pro offenſa graui: adhuc neque ex hoc capite videtur regulariter interrogandus pœnitens: nam vel intercesſit parum temporis inter commiſſum peccatum, & confesſionem, & tunc nondum obligabat præceptum pœnitentiæ ex illo præciſè capite reuerentiæ debitæ Deo; ille enim titulus non obligat ad ſtatim, neque intra breue aliquod tempus pœnitendum, ſed poſt longum propter rationes quas adduximus, & ponderauimus ſupra, num. 226. quare ſatis probabile eſt, quod eiuſmodi obligationi, quatenus ex eo titulo oritur, ſatisfaciat, qui debito tempore ſatisfacit præcepto confitendi. Vel interceſſit multum temporis inter peccatum, & confesſionem, & tunc ex ipſo pœnitentis ſtatu, & confeſſione, qua ſe accuſat de confesſione etiam omiſſa, innoteſcit ſatis illa alia tranſgreſsio. Quod ſi aliquando non innoteſceret, deberet de illo interrogari: ſed is caſus, vel nunquam, vel rariſſimè continget. Sic etiam non interrogamus ſpecialiter pœnitentes de tranſgreſſione præcepti diligendi Deum ſuper omnia, quia ex confeſſione ipſa ſatis conſtare poteſt, an illud præceptum ſeruauerunt vel non: ſicut autem illud præceptum violaret, qui Dei amorem ad tres, aut quatuor annos differret, vt tandem fatetur Coninch *diſput. 24. de charitate dub. 3. num. 53.* ſic de obligatione pœnitentiæ fatendum eſſet peccare procul dubio contra hoc præceptum ſpeciale eum, qui ad id tempus pœnitentiam, & veniæ petitionem differret.

244. Obiicies primò, contra priorem illum titulum obligationis pœnitentiæ ortum ex eius neceſsitate ad ſeruanda alia præcepta, & regulãdam vitam: contra hoc, inquam, opponi poteſt, quia ex hoc non videtur probari neceſſitas contritionis perfectæ ſed ſatisfieret huic neceſsitati per attritionem, aut aliam retractationem etiam extra Sacramentum; nam, licèt non eſſet ſatis ad iuſtificationem extra Sacramentum; ſufficeret tamen ad auertendum affectum ab obiecto illicito, & ad proponendum nobis efficaciter finem ſalutis æternæ, vel honeſtatis, qui finis efficaciter volitus ſufficit ad continendam voluntatem, ne peccet mortaliter, iuxta illud Eccleſiaſtici 7. *Memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis.* Ex illa ergo radice non probatur neceſsitas pœnitentiæ perfectæ; cùm tamen Theologi, qui obligationem ponunt habendi pœnitentiam, loquantur de pœnitentia, quæ conducat ad iuſtificationem; agunt enim de obligatione procurandi veniam, & reconciliationem cum Deo offenſo: quæ tamen reconciliatio non habetur per attritionem extra Sacramentum: ergo neceſſitas retractationis requiſitæ ad ſeruanda alia præcepta non arguit obligationem perfectæ pœnitentiæ, ſed imperfectæ, & inſufficientis ad iuſtificationem.

Obiectio prima.

Eccli. 7.

245. Reſpondeo, in primis, licèt illo titulo probetur immediatè ſola obligatio pœnitentiæ per contritionem, vel attritionem, mediatè tamen argui neceſſitatem contritionis perfectæ, vel iuſtificationis. Primò, quia communiter loquendo, qui per attritionem, & propoſitum efficax non peccandi auerſam habet voluntatem omnino ab omni affectu boni commutabilis illiciti; non ſtabit diu quin remedium efficax ad iuſtificationem aſſumat, vel per contritionem perfectam, vel per Sacramentum: cùm enim per attritionem ablata ſint ea omnia impedimenta, quæ retardare poſſunt à procuranda iuſtificatione, & reconciliatione cum Deo, & aliunde iam ſit homo ille ſuæ ſalutis verè cupidus, & omnia alia efficaciter reſpuat; non continget facilè, quod non moueatur quamprimùm ad procurandam veniam ſuorum peccatorum.

246. Adde, cùm attritio habeat implicitè, vel explicitè propoſitum ſeruandi alia præcepta, & vnum ex præceptis ſit procurare efficaciter peccatorum veniam, & reconciliationem cum Deo: Conſequens eſt, vt eo ipſo, quod quis ſatisfaciat obligationi retractationis debitæ ad regulandam ſuam vitam, proponat procurare debito tempore reconciliationem cum Deo, atque adeo non continget, quod perſeueret diu in illo efficaci propoſito, & non iuſtificetur.

247. Dices: fieri poſſet, quod aliquis frequenter peccaret mortaliter, & poſt peccatum doleret ex motiuo attritionis, ſed tamen citò relaberetur, & iterum ex attritione doleret, & ſic deinceps: quo caſu, licèt ſæpius proponeret efficaciter ex deſiderio ſalutis ſeruare legem Dei; adhuc nunquam fuiſſet iuſtificatus; ergo ex obligatione pœnitentiæ ſufficientis ad conuerſionem voluntatis, & ad obſeruanda præcepta occurrentia, non arguitur obligatio pœnitentiæ ſufficientis ad iuſtificationem; nam in caſu poſito prior pœnitentia ſæpius eſſet poſita, nunquam tamen ſecunda. Reſpondeo, regulariter loquendo, eum caſum non contingere: quia ſi ſæpius habuit attritionem poſt peccata, iam habuit propoſitum ſeruandi præcepta; ergo adueniente tempore,

tempore pro quo obligat præceptum confeſſionis, vel iuſtificationis procurandæ, debuit illud obſeruare vel certè non potuit ampliùs veram attritionem habere: ergo ex neceſſitate attritionis ſequitur quod non poſſit præceptum pœnitentiæ, & retractationis implere, & manere per longum tempus abſque iuſtificatione, quale eſt tempus, quo obligat præceptum iuſtificationis perfectæ, quod longius eſt, vt dixi, quàm tempus, quo oportet habere retractationem peccati ad obſeruanda præcepta in futurum.

248. *Secunda.* Secundò principaliter obiici poteſt contra illum alium titulum, ex quo diximus oriri obligationem ad dolendum, propter irreuerentiam, quæ Deo irrogari videtur, ſi differatur in longum veniæ petitio: contra hoc, inquam, opponi poteſt; quia hoc præceptum, & hæc obligatio videtur eſſe omnino inutilis, cùm non conſtet, nec conſtare poſſit hominibus de tempore, pro quo obligat illud præceptum, an ſcilicet poſt menſem à peccato elapſum, an poſt annum, & cætera.

Reſpondeo negando maiorem: ſunt enim plura præcepta, in quibus non poſſumus indiuiſibiliter deſignare tempus, aut terminum præciſum obligationis, & tamen non ſunt inutilia, verbi gratia, in furto, vel in ieiunio non poſſumus determinare materiam certam, quæ ſufficiat ad peccatum graue, & minor non ſufficiat. Similiter in præcepto dilectionis Dei non poſſumus determinare certò tempus, quo incipit obligare ſub mortali. Item in voto non poſſumus determinare tempus, quo dilatio executionis ſit iam peccatum mortale, cùm antea non eſſet, & tamen hæc, & alia non ſunt inutilia, ſufficit enim ſcire cum aliqua latitudine terminum certum obligationis, licèt citra illum non ſit ita certa obligatio, ſed probabilis.

SECTIO XII.

Reſolutio aliquorum dubiorum ex præcedenti doctrina.

249. *An præceptũ Pœnitentiæ ſit poſitiuum, vel etiam naturale?* EX dictis poterimus iam facilè definire quæſtiones aliquas circa hanc obligationem. Primò ergo dubitatur, an præceptum pœnitentiæ ſit poſitiuum, vel etiam naturale: de quo latè Suarez *diſp.* 16. *ſect.* 13. vbi duas refert ſententias. Prima affirmat, eſſe naturale, pro qua aſſentiuntur Caietan. Vega, Soto, Cano, Alenſis, Bonauentura, Richardus, Maior; & alij apud Suarez *num.* 1. & fauet S. Thomas *quæſt.* 84. *art.* 7. Secunda Sententia negat eſſe naturale, quam tenet Ioann. Medina *Codice de pœnitentia tractat.* 1. *quæſtion.* 2. *art.* 2. Ipſe verò Suarez media via procedit, & dicit, eſſe quidem partim naturale, quatenus de iure naturæ eſt, quod homo ſatisfaciat Deo pro offenſa, ſi poſſit: partim verò eſſe iuris poſitiui, quatenus Deus liberè ſtatuit, vt contritio, vel pœnitentia acceptaretur pro ſatisfactione ad delendam offenſam: quod ſi Deus aliud genus ſatisfactionis, vel nullum certè acceptare voluiſſet, tunc non videtur obligatio ad pœnitentiam, cùm eſſet inutilis ad ſatisfaciendum.

250. Ego cum prima ſententia quæ communis eſt abſolutè puto, eſſe præceptum naturale ſi ſermo ſit de pœnitentia, prout præſcindit ab implicita, & explicita, atque adeo obligare nullo alio decreto Dei ſuperaddito de acceptanda noſtra ſatisfactione. Probatur primò, quia præceptum diligendi Deum eſt omnino de iure naturæ, & obligaret, ſecluſo quolibet Dei decreto, vt omnes concedunt; ergo lex naturalis obligaret ad pœnitentiam ſaltem implicitam, quæ ſemper includitur in actu dilectionis Dei ſuper omnia. Secundò, quia ex eodem naturæ iure obligaretur homo ad ſeruanda alia præcepta, etiam poſt peccatum: hæc autem diu non poſſent ſeruari ſine aliqua retractatione ſaltem implicita peccati præteriti, vt vidimus; ergo in illa obligatione ſeruandi legem includitur obligatio pœnitentiæ, ſine qua lex non ſeruabitur longo tempore.

Maior videtur eſſe difficultas, an præcisè ex illo alio capite reuerentiæ debitæ Deo offenſo, ſit obligatio pœnitendi de iure naturæ, ita vt, licet Deus non promiſiſſet veniam pœnitentibus, imò licèt poſitiuè nollet remittere peccata qualibet pœnitentia poſita; adhuc homo ex parte ſua deberet pœnitere. Et quidem mihi probabilius eſt, id totum exigere reuerentiam erga Deum offenſum: nam ſicut in iis, & omnibus caſibus maneret ſemper obligatio naturalis diligendi, & colendi Deum; ſic maneret obligatio illius cultus exhibendi, qui exhibetur per actum pœnitentiæ, qua homo proteſtatur ſuum errorem, & illum reprobat per voluntatem contrariam: quæ proteſtatio, & reprobatio, ſi diu differatur, non videtur vitari aliquis Dei contemptus, vt diximus. 251.

Vnde infero primò, licèt Deus ex ſe abſque vlla pœnitentia remiſiſſet offenſam; adhuc ex naturæ iure manere debitum, & obligationem ex his omnibus capitibus pœnitentiæ habendæ. Sicut licèt Rex condonaret ſubdito reuerentiam, & contumeliam grauem ſibi irrogatam: adhuc iure naturæ obligaretur ſubditus ad oſtendendum ſibi diſplicere quod fecerat, & ad petendam veniam, & oſtendendum ſe paratum ad emendandum, corrigendumque priorem errorem: alioquin videretur de nouo contemni Rex, ſi ſubditus ex parte ſua nulla ratione vellet ſatisfacere, ſed abuti Principis indulgentia. 252.

Infero ſecundò, ita eſſe præceptum naturale pœnitentiæ, vt propriè loquendo non ſit diſpenſabile à Deo: quod quidem licèt concedat Pater Suarez *dicta ſect.* 2. *num.* 15. addit tamen, poſſe à Deo auferri eam obligationem per mutationem materiæ, quatenus poteſt abſque pœnitentia cedere iuri ſuo, & remittere offenſam, quo caſu ceſſaret conſequenter obligatio pœnitentiæ. Cæterùm verius mihi eſt, neque hoc modo ceſſare eam obligationem; quia ſicut non poteſt Deus ita cedere iuri ad amorem, vel ad cultum, vt ceſſet in nobis obligatio amandi, & colendi Deum, manente adhuc infinita bonitate, & excellentia Dei, quæ exigit amorem, & cultum: ſic non poteſt per condonationem, aut ceſſionem iuris tollere obligationem, quam infinita bonitas, & excellentia Dei inducit iure naturæ ad reuocandam offenſam, & exhibendum hunc cultum. 253. *An ſit diſpenſabile à Deo hoc præceptum.*

Dices, ſufficeret tunc, quod homo peteret veniam, & humiliare ſe, etiamſi non pœniteret, & doleret; maximè, ſi Deus illa ſatisfactione contentus eſſet. Sed contra, quia licèt apud 254.

apud homines, qui cordis ſecreta non penetrant petitio veniæ acceptari ſoleat pro debita ſatisfa-ctione, quia ſaltem implicitè indicat facti deteſtationem: apud Deum tamen, qui cordis intima intuetur, ſola veniæ poſtulatio abſque interna facti reprobatione, non exhibet cultum, quem peccator deberet Deo exhibere; imò & apud homines, qui iniuriam irrogaturus, priùs veniam petit, non eſt dignus venia, quia reipſa oſtendit, vanam eſſe veniæ petitionem, quando iniuriam non reprobat, ſed firmo animo retinet, & vult omnino ad finem perducere. Manet ergo ſemper debitum ſatisfaciendi Deo offenſo per pœnitentiam aliquam explicitam, vel implicitam, quæ ſola vitare poteſt irreuerentiam nouam Dei cuius offenſam videtur habitualiter approbare, qui eam longo tempore non reprobat.

255. *An ſit præceptum contritionis poſt recuperatam gratiam.* Hinc oritur ſecundum dubium, an qui iuſtificatus iam eſt per attritionem cum Sacramento obligetur adhuc ex præcepto illo naturali ad contritionem perfectam. Reſpondeo breuiter iuxta ſupradicta; obligari adhuc præcepto dilectionis Dei, cuius præcepti obligatio non aufertur per iuſtificationem, cùm ſit præceptum præcipuum diligendi Deum ſuper omnia. Ex præcepto tamen peculiari & debito pœnitentiæ, non credo obligari ad contritionem, vt fatentur etiam Vaſquez *in præſenti art. 2. dub. 2. num.* 10. & Suarez *ſect. 4. num.* 13. Ratio autem ex dictis eſſe poteſt, quia per attritionem iam homo retractauit peccatum, & reprobauit factum, quantum ſufficit ad vitandam irreuerentiam nouam in Deum offenſum: quod enim hæc retractatio non fuerit ex motiuo dilectionis, non videtur obſtare: nam qui ex motiuo reuerentiæ debitæ erga Deum dolet de eius offenſa, non videtur contemnere illum, ex cuius reuerentia dolet de irreuerentia præterita, illud autem motiuum non excedit attritionem, vt ſuppono: ergo ex hoc capite non manet debitum naturale habendi contritionem perfectam. Quare idem dicendum videtur, licèt attritio fuerit ex metu gehennæ, vel deſiderio beatitudinis æternæ: quia irreuerentia, & contemptus Dei, quem videtur impœnitentia continere, videtur ſatis vitari per ſummiſſionem, & odium peccati, quod ex timore Dei offenſi procedit: imò ad hoc ipſum puniuntur iniqui, & fit comminatio pœnæ vt is, qui ſe per ſuperbiam extulit aduerſùs Dominum ſuum, timore pœnæ moueatur, & humilietur ſub potenti manu Dei, qui eum punire poteſt. Cùm ergo aliunde contritio non ſit medium neceſſarium ad iuſtificationem, quæ per ſe loquendo poteſt attritionem cum Sacramento haberi, vt ſuppono: non apparet, vnde maneat obligatio ad contritionem ex præcepto naturali pœnitentiæ.

256. *An qui per dilectionem Dei iuſtificatus ſit, teneatur poſtea ad contritionem.* Tertium ſimile dubium eſt; an ſi quis ex actu dilectionis Dei ſuper omnia, quem habuit, iuſtificatus ſit; præceptum pœnitentiæ obliget adhuc illum ad eliciendum actum contritionis, & deteſtationis formalem. P. Suarez *dicta ſect. 4. num.* 11. reſpondet affirmatiuè: P. Vaſquez cum aliis *dicto dub. 2. num.* 10. negat: quia pœnitentia neceſſaria eſt ex præcepto, & vt Deo reconciliemur, & vt ſaluti noſtræ conſulamus: qui ergo iam iuſtificatus eſt, & Deo reconciliatus non habet obligationem ad pœnitentiam formalem, quæ ſententia mihi etiam magis placet: quia ſiue obligatio ad pœnitentiam oriatur ex eius neceſſitate ad ſeruanda alia præcepta; ſiue vt vitetur contemptus implicitus Dei, qui eſſet, ſi non retractaretur prior offenſa: ex neutro capite reſtat neceſſitas, cùm iam æquiualenter, & ſufficienter retractata ſit prior offenſa per actum dilectionis Dei, quo homo non minùs roboratur ad ſeruanda præcepta nec minùs retractat quod contra Deum fecerat; ſiquidem coniungit ſe affectiuè ſuper omnia cum Deo, & per conſequens præfert Dei placitum rebus omnibus, quæ eſt eminentiſſima retractatio.

Vnde à fortiori infertur, eum, qui habuit actum 257. retractationis, non obligari præcepto naturali pœnitentiæ ad habendum actum doloris formalis: neque illum, qui iuſtificatus fuit cum actu doloris efficacis, manere obligatum præcepto naturali pœnitentiæ ad habendum poſtea propoſitum formale, & explicitum non peccandi, quod vtrumque colligitur clarè ex ratione eiuſdem Vaſquez loco citato: quod ſcilicet, hi actus iam non exigerentur, neque ad reconciliandum hominem cum Deo, neque ad retractandum peccatum præteritum, cum iam vterque finis habeatur per retractationem efficacem; præſertim cùm illa retractatio efficax ſit æquiualenter dolor, & propoſitum. Addit idem Vaſquez *dub.* 4. in eo, qui dolet de peccatis præteritis, ſi cogitet de vita futura, neceſſariò conſequi propoſitum expreſſum cauendi futura peccata; ſicut & *dub. 1. n.* 24. dixerat in eo, qui diligit Deum ſuper omnia, ſi ſimul occurrat memoria peccati præteriti, & recordetur, ſe peccatorem eſſe, neceſſariò conſequi dolorem explicitum de peccatis; quia ex amore alicuius obiecti conſequitur neceſſariò odium, & diſplicentia de eius contrario, ſi vtrumque menti occurrat. Sic enim ſuperbus, ſi excellentiam videat, qua alius ipſum præcedat, ſtatim triſtatur, & è contra gaudet, ſi videat, ſe aliis præferri: ſimiliter ergo, qui efficaciter dolet de offenſa Dei, neceſſariò proponit ab ea ſibi cauere, ſi de ea vt futura cogitet, & neceſſariò etiam dolet de illa ſi efficaciter Deum diligit, & vult ei ſuper omnia placere.

Quæ quidem doctrina admitti poteſt, quando 258. malum præteritum adhuc apprehenditur perſeuerans: alioquin enim non video illam neceſſitatem: vnde ille, qui amat ſanitatem, non triſtatur neceſſariò; quoties recordatur morbi præteriti, à quo iam eſt omnino liber. Sic ergo, qui iam eſt omnino liber à peccato præterito, non eſt neceſſe, quod doleat de illo, quoties eius recordatur, etiamſi actu diligat Deum ſuper omnia.

Quartum dubium eſt, an hoc præceptum na- 259. turale pœnitentiæ obligaret de ſe ad ſæpius pœnitendum de eiſdem peccatis, an verò ſufficeret *An ſufficiat* ſemel pœnitere? Multi ex antiquioribus quos af- *ſemel pœnitere.* fert Suarez *ſect. 4. n.* 3. indicant, obligare pœnitentiam ad dolendum de peccatis etiam remiſſis, quoties memoriæ occurrunt. Quam ſententiam ipſe cum aliis omnibus recentioribus latè impugnat: quia abſque vllo fundamento grauiſſimum onus imponit. Et quidem plerique ex illis ſolùm volunt, debere perſeuerare pœnitentiam habitualiter, hoc eſt, non retractatam per actum contrarium, ſed potiùs in præparatione animi ad retractanda illa peccata, quoties occaſio occurrit; prout de facto fit, & retractantur ſaltem virtualiter, quoties ex odio offenſæ Dei, vel dilectione Dei ſuper omnia, aut alio motiuo ſimili, homo reſiſtit tentationi, & abſtinet à nouo peccato.

Addo, ſi vera eſſet ſententia docens, præceptum naturale pœnitentiæ procedere ex obligatione ſatisfaciendi Deo, quantum fieri poſſit, pro iniuria, & offenſa illata; conſequens fore, vt homo ex natura rei obligaretur ad ſæpius pœnitendum de eiſdem peccatis: obligaretur enim ad ſatisfaciendum, ſi non adæquatè pro tota iniuria, quia hoc eſſet impoſſibile; ſaltem, quantum fieri poſſet, & meliori modo: minùs autem ſatisfacere, & minus perfectè per vnicum actum pœnitentiæ, quàm per plures, ergo maneret obligatio repetendi pœnitentiam, vt ſatisfieret. De facto tamen non eſt talis obligatio; tum quia non eſt verum, quod pœnitentiæ obligatio ſit ex motiuo iuſtitiæ, vt ſatisfiat pro debito iuſtitiæ ex peccato relicto: tum quia de facto Deus poſt primum actum pœnitentiæ condonat peccatum, atque ideo ceſſat debitum ſatisfaciendi pro illo; condonatio enim creditoris extinguit debitum ſatisfactionis. Aliis autem capitibus, ex quibus prouenit obligatio pœnitentiæ, ſufficienter occurritur per vnum actum perfectæ, & efficacis retractationis vt ſupra vidimus.

SECTIO XIII.

Vtrùm in articulo mortis ſufficiat habere attritionem cognitam.

261. *Ad contritionem non obligari in mortis articulo: Affirmant multi.* QVintum dubium magis difficile eſt, an ille qui ſuſcepit Sacramentum pœnitentiæ cum attritione cognita, debeat adhuc ſob peccato mortali habere contritionem ſaltem in articulo mortis. Affirmant multi, Suarez *in præſenti dicta ſect.* 4. *n.* 18. Nugnus 3. *part. tom.* 2. *quæſt.* 2. *art.* 4. Thomas Sanchez *tom.* 1. *in Decalog. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 34. Granado 1. 2. *controuerſ.* 2. *de actibus humanis tract.* 12. *diſp.* 4. *ſect.* 4 *num.* 36. Valentia *in præſenti diſp.* 7. *quæſt.* 8. *punct.* 4. *versùs finem*, Zambranus *de caſibus occurrentibus temp. mortis cap.* 4. *dub.* 1. *n.* 4. & alij ex recentioribus. Fundamentum præcipuum eſt, quia licèt attritio cognita cum Sacramento pœnitentiæ ſufficiat ad iuſtificationem: hoc tamen non eſt ita certum, vt non ſint aliqui graues Theologi, qui id negauerint etiam poſt Concilium Tridentinum: charitas ergo, qua quiſque debet ſeipſum diligere, & procurare ſalutem propriam obligare videtur, vt in re tanti momenti non ſe exponat periculo, ſed quærat remedium certum, & ſecurum, atque adeo contritionem perfectam, ſine qua ſemper manet ſub opinione omne aliud remedium.

262. *Negant alij.* Contrariam tamen ſententiam docent alij multi: Coninch. *in præſenti diſput.* 3. *dub.* 1. *nu* 5. Becanus *de Sacramentis cap.* 35. *num.* 3. Layman *lib.* 4. *Theolog. moral. tractat.* 6. *cap.* 2. *num.* 6. Fagundez *de præceptis Eccleſiæ. præcepto* 2. *lib.* 2. *cap.* 4. *numer* 13. Philippus Faber *de pœnitent. in* 4. *ſentent. diſtinct.* 14. *quæſtion.* 2. *diſputat.* 18. *cap.* 3. *num.* 71. Diana 2. *tom. tractat.* 4 *de Sacramentis reſol.* 98. Luiſius Turrianus *ſelectar. diſp. part.* 1. *diſp.* 21. *dub.* 2 Salas 1. *tom. in* 1. 2. *tract.* 8. *diſputat. vnica, ſectione* 10. *numer.* 98. & alij recentiores.

263. *Et benè. Probatur hæc negatiua ſententia ſed argumentis inefficacibus.* Hæc poſterior ſententia ſemper mihi verior viſa eſt, pro qua afferuntur aliqua argumenta parum efficacia. Primò, quia ex contraria ſententia ſequeretur, nunquam licere confiteri cum ſola attritione cognita, quia exponeret ſe periculo peccandi mortaliter, ſeu non recipiendi gratiam: conſequens autem eſt falſum, ergo. Secundò, quia obligatio illa ſolum eſſet pro homine docto, qui nouit diuerſitatem ſententiarum, ex qua oritur talis obligatio: vnde peioris conditionis eſſent homines docti, quàm ruſtici, qui ab illa obligatione eſſent immunes. His argumentis videtur Fagundez *dicto c.* 4. *num.* 14. ſed neutrum eſt efficax.

Ad primum negatur ſequela: nam extra mortis articulum poſſet aliquis conformare ſe ſententiæ probabili de ſufficientia attritionis: quo poſito non peccaret mortaliter, & licèt reuera non acciperet gratiam, ſi ſententia illa eſſet falſa; vitaret tamen nouum peccatum mortale: neque enim tenetur extra mortis periculum ad ponenda media certiſſima recuperandæ gratiæ, ſed ſufficit prudenter, & iuxta ſententiam probabilem eiuſmodi media procurare. Ad ſecundum, non eſt mirum, aut nouum, quod homo doctus per accidens obligetur ad aliquid, ad quod non obligaretur indoctus, eo quod ille melius, quàm iſte agnoſcat ſuam obligationem; ſicut etiam in confeſſione plures circumſtantias tenetur explicare homo doctus, quàm ruſticus, qui eas neſcit diſcernere. 264.

Aliter probatur clariùs eadem ſententia. Primò, quia ſi eſſet eiuſmodi obligatio, obligaretur etiam Confeſſarius inſtruere, & admonere pœnitentem de eiuſmodi obligatione; atque adeo qui excipit confeſſionem ægroti conſtituti in mortis periculo, non poſſet eum abſoluere, niſi conaretur habere contritionem, alioquìn pœnitens non eſt ſufficienter diſpoſitus, cùm non habeat animum ſeruandi præceptum, quod obligat ipſum ſub mortali; imò non ſolùm Confeſſarius, ſed quilibet alius teneretur ex charitate admonere, & inſtruere ægrotum de illo debito. Sicut enim debemus ex charitate admonere, moribundum, qui exiſtimat ſe ritè baptizatum, cùm reuera baptiſmus dubius fuerit propter incertitudinem materiæ, vel formæ: & hoc ex charitate, qua debemus ſubuenire proximo, ne moriatur cum illo æternæ damnationis periculo: ſic eſſet obligatio admonendi ruſticum moribundum, qui ſe putat ritè diſpoſitum per attritionem, & Sacramentum, ſi iuxta contrariam ſententiam illud remedium propter ſuam incertitudinem non ſatis ſit, vt ægrotus ſatisfaciat debito procurandi remedium certum ad ſuam ſalutem. Quamuis ergo ad Confeſſarium hoc præcipuè ſpectet ex officio, & munere ſuo; prudenter tamen poſſumus fere ſemper dubitare, quod Confeſſarius id non fecerit, cùm ſint pauci Confeſſarij, qui hoc aduertant, vel faciant, vt experientia communis teſtatur, atque adeo in hoc dubio omnes alij obligarentur ad ſubueniendum proximo ex lege charitatis. Conſequens autem & eſt contra praxim fidelium, & laqueos iniiceret conſcientiæ, ita vt nouerim doctum aliquem, qui illa obligatione perterritus ægrotos omnes periculoſos fugiebat: quod licèt imprudenter ille faceret, occaſionem tamen ab ea ſententia ſatis apparentem habuerat ita faciendi. 265. *Argumenta validiora. Primum.*

Secundò probatur, quia ſi incertitudo remedij adhibiti pareret eam obligationem, daretur etiam obligatio repetendi ſæpius actum contritionis 266. *Secundum.*

in eo

in eo articulo: probatur ſequela: quia certius eſt, attritionem cum Sacramento pœnitentiæ ſufficere ad iuſtificationem, quàm ſit, primum actum contritionis, quem infirmus conatus eſt elicere, fuiſſe verum actum contritionis; & licèt vna ſit incertitudo iuris, & altera facti, parum hoc refert, cùm vtraque æqualem obligationem inducat in negotio ſalutis æternæ: ſicut non minùs obligatur ad repetendum baptiſmum ſub conditione, qui dubitat de valore prioris baptiſmi propter opiniones diuerſas circa ſufficientiam talis materiæ, an aqua ex roſis, verbi gratia, ſufficiat, quàm qui dubitat, an de facto fuerit aqua, vel vinum, quod infuſum fuit. Debet ergo ægrotus repetere iterum, & iterum contritionis actum: quis enim certò ſcit, fuiſſe veram contritionem quam habuit?

267. *Tertium.* Tertiò probatur, quia ſi ea incertitudo ſufficeret ad obligandum, ſufficeret magis incertitudo vitæ, vt obligaretur peccator ad contritionem habendam quamprimum ſtatim poſt peccatum: magis enim certum eſt, attritionem cum Sacramento ſufficere, quàm hunc hominem non moriturum hoc menſe, vel hac hebdomada, vel etiam hac nocte. Imò teneretur ſtatim confiteri; nam minùs certus manet de gratia recuperata extra Sacramentum, quàm cum Sacramento, cùm difficilius multò ſit contritionem perfectam concipere, quàm dolorem minùs perfectum, qui cum Sacramento ſufficiat: quæ tamen omnia nemo non videt eſſe contra communem fidelium ſenſum.

268. Confirmatur, quia aliqui etiam opinati ſunt, requiri ad iuſtificationem contritionem cum certa intenſione, vel duratione, vel de ſingulis peccatis diſtinctè, & tamen propter eiuſmodi opiniones non obligatur de facto ægrotus ad repetendam contritionem cum iis conditionibus, quia illæ ſententiæ non ſunt probabiles: ergo multò minùs obligabitur in caſu noſtro, in quo minùs habet probabilitatis ſententia illa.

269. *Ratio à priori.* Ratio denique à priori videtur eſſe, quod præcepta hominibus impoſita non obligant, niſi humano modo; hoc eſt, iuxta hominum conditionem, iuxta quam non obligatur ad exquiſitam, & metaphyſicam diligentiam ſed ad humanam & moralem. Alioquin intolerabilia eſſent, & ſupra humanas vires: nunquam enim ita ſatisfactum eſſet vt non deberet maior diligentia adhiberi, vt certiùs ſatisfieret. Quamuis ergo negotium ſalutis æternæ ſummi momenti ſit, & in quo nulla diligentia ſuperflua videri debet: non tamen obligat, niſi ad humanam, & moralem diligentiam, quæ ſcilicet ſufficiat ad excludendum morale, & humanum dubium. Hinc eſt, vt licèt baptiſmus, verbi gratia, ſit medium vnicum ad ſalutem æternam paruuli morientis, ſi tamen ſemel adhibitus ſit, non debeat, nec poſſit repeti etiam ſub conditione, niſi dubium morale ſit de eius valore. Vnde ſi ſolus Parochus, vel eius mater fide digna teſtetur, quod eſt baptizatus, non poſſumus ad maiorem ſecuritatem baptizare ſub conditione iterum paruulum animam agentem: quia licèt poſſibile ſit in genere loquendo, quod mentiatur Parochus, vel mater, vel quod defuerit intentio aut materia, vel forma requiſita; non tamen habemus fundamentum ſufficiens ad dubitandum moraliter, quod hìc, & nunc id contingat: quæ exiſtimatur humana certitudo ſufficiens, vt non debeamus, nec poſſimus certius remedium habere ad aſſecurandam magis ſalutem æternam illius paruuli; neque ipſe paruulus, ſi rationis eſſet compos deberet, aut poſſet id facere: alioquin tenerentur de facto parentes, qui non minùs debent conſulere & prouidere ſuo filio in re tanti momenti, quando ipſemet ſibi conſulere non poteſt.

Non obligat ergo ſalus ipſa æterna ad exquiſitam, & metaphyſicam diligentiam adhibendam, quæ omne prorſus dubium etiam metaphyſicum excludat: & hæc eſt ratio, cur non obligetur peccator ad confeſſionem, vel contritionem ſtatim poſt peccatum: quia licèt in genere loquendo, aliqui ſubitò moriantur abſque ſpatio pœnitentiæ conceſſo; hic tamen homo hic, & nunc non videtur habere tale periculum humanum; ſicut licèt in genere loquendo, aliqui baptizentur inualidè ob defectum intentionis, materiæ, vel formæ, non eſt tamen fundamentum ad dubitandum hìc & nunc in particulari de defectu huius baptiſmi, nec ſufficit periculum in genere, & in communi ad rebaptizandos omnes, de quibus in particulari non dubitatur. Vnde nec ille, qui obligationem habet reſtituendi famam, vel pecunias, aut quid ſimile, tenetur ad reſtituendum hac nocte, ne fortè moriatur ante diem craſtinam; quia nimirum periculum illud commune, & vniuerſale, dum alioquin bene valet, non cenſetur periculum humanum, nec ratione illius dicetur exponere periculo reſtitutionem debitam, ſicut nec ipſe dicitur conſtitutus in periculo mortis: quæ omnia oſtendunt, non quamcumque contingentiam poſſibilem ſufficere ad inducendam obligationem rigoroſam ſub peccato mortali etiam in rebus maximi momenti. 270.

Hinc iam reſpondere poſſumus ad argumentum contrariæ ſententiæ: negando auctoritatem illorum paucorum ſufficere, vt homo cum attritione, & Sacramento dicatur exponere periculo morali, & humano modo ſalutem ſuam: nam poſt Tridentini definitionem, de qua ſupra *diſputatione præcedenti ſectione 9.* licet non ſit omnino de fide, eſt tamen moraliter ad minùs certum, quod attritio cum Sacramento pœnitentiæ ſufficiat ad iuſtificationem vt fatetur Salas *loco ſupra citato* Coninch & alij. Et quidem negari non poteſt, certius id eſſe, quàm quod hic homo non ſit moriturus hac nocte, vel quod hic puer ſit baptizatus, aut quod hic moribundus habuerit veram contritionem; in quibus tamen & ſimilibus non eſt obligatio, vt vidimus, adhibendi aliud remedium propter illam qualemcumque incertitudinem, quæ adhuc remanet. 271.

Dices: negari etiam non poteſt quod ſit probabilis ſententia contraria, quæ docet, obligationem eſſe eliciendi contritionem propter illud periculum; non poteſt ergo homo in re tanti momenti conformare ſe practicè cum noſtra ſententia, licèt ſit probabilior: quia eſto in aliis materiis poſſumus ſequi ſententias probabiles, & habere iudicium practicum iuxta illas ad licitè operandum: id tamen locum non habet quando id cederet in detrimentum ſalutis propriæ, vel aliorum: & ideo non poſſumus adhibere baptiſmum cum materia, aut forma probabiliori, relicta ma- 272. *An ſit obligatio ob probabilitatem contrariæ ſententiæ.*

gis ſecura, & certa, quia exponeremus periculo ſalutem æternam, ſi fortè illa ſententia eſſet falſa. Cùm ergo probabilis ſit ſententia, quam modò impugnamus, & illa ſit magis ſecura; non poſſumus practicè amplecti noſtram, licèt ſpeculatiuè loquendo ſit probabilior.

273. Reſpondeo, aliter loquendum eſſe de ſententia, quæ negat, attritionem cum Sacramento ſufficere; aliter de illa, quæ obligationem ponit contritionis habendæ propter incertitudinem huius remedij: prior quidem probabilis non eſt poſt Tridentinum, vt diximus, neque habet fundamenta, quæ ad probabilitatem ſufficiant, imò à multis grauioribus cenſura notatur: poſterior verò probabilis eſt, ſed eius probabilitas non impedit iudicium practicum, quo aliquis poſſit in operando amplecti noſtram ſententiam. Regula enim illa, quod in operando liceat ſequi ſententiam probabilem vera eſt in vniuerſum, ſi ſermo ſit de vltimo iudicio circa licitum, vel illicitum hîc, & nunc. Nec obſtat illa alia regula quæ dicit, circa materiam, & formam Sacramenti Baptiſmi, & ordinis ſaltem Sacerdotij non licere ſequi ſententiam probabilem: nam ibi non eſt ſermo de probabilitate circa licitum, ſed circa valorem, verbi gratia, materiæ, vel formæ.

274. Exemplum ſit: quæritur inter Doctores, vtrùm ſit valida forma: *Ego te baptizo in nomine Genitoris, & geniti, & procedentis ab vtroque:* Aliqui affirmant, alij negant: neutri tamen dicunt, licere vti illa forma: quare probabilitas ſententiarum tota eſt circa valorem; an, ſi adhibeatur, fiat Sacramentum validum; omnes tamen fatentur, non licere vti illa forma propter incertitudinem: ſi verò eſſet ſententia probabilis, quod non ſolum eſſet valida illa forma, ſed quod etiam liceret illam adhibere, non obſtante incertitudine, tunc non peccaret qui practicè conformaret ſe cum illa ſententia probabili, quæ diceret, licitum eſſe hîc & nunc taliter operari: nunc tamen non poteſt adhibere illam formam, quia ſententia probabilis ſolùm dicit, eſſe validam, non verò eſſe licitam.

275. Aliquando verò ſunt opiniones non ſolùm circa valorem, ſed etiam circa vſum licitum talis materiæ, vel formæ, & tunc poteſt aliquis licitè ſequi ſententiam probabilem dicentem, licitum eſſe talem vſum. Exempli gratia, quæritur, inter Doctores, an ſit validum Sacramentum Baptiſmi vel Ordinis, quando formæ prolatio non coëxiſtit phyſicè ablutioni, vel contactui materiæ, ſed ſolùm moraliter, quatenus ſtatim poſt formam prolatam effunditur aqua, vel tangitur hoſtia, & calix à Sacerdotium ſuſcipiente: aliis negantibus, aliis communiter affirmantibus. Rurſus quæritur, an ſtante illa diuerſitate ſententiarum, ſit obligatio repetendi ſub conditione Baptiſmum, vel Sacerdotium collatum ſine vlla phyſica coëxiſtentia materiæ, & formæ: & alij affirmant, alij negant talem obligationem, eo quod ſententia contraria negans valorem Sacramenti non habeat fundamentum ſufficiens ad moraliter dubitandum; vt docent *Soto in 4. diſtinctione 3. quæſtione vnica, articul.* 8. & Henriquez *lib. 1. de Sacramentis capite* 9 §. 10. Quæ ſententia probabilis eſt, atque adeo poſſet aliquis practicè eam ſequi, quia non ſolum affirmat eſſe validum Sacramentum, ſed etiam negat obligationem reiterandi illud: licèt probabilis etiam ſit ſententia affirmans, tunc eſſe obligationem reiterandi Sacramentum ſub conditione, vt fatetur Granado *de Sacramentis controuerſ. 9. tract. 2. diſputat.* 6. Vides, in quæſtione practica, vbi agitur de obligatione practica hîc, & nunc, licitum ſemper eſſe amplecti ſententiam probabilem. Similiter ergo in caſu noſtro, licet agatur de ſalute æterna, ad quam debemus adhibere remedia certa, & non probabilia ſolùm: cùm tamen quæſtio non ſit, an attritio cum Sacramento ſit remedium; vel non, ſed an ſit obligatio adhibendi aliud remedium contritionis propter incertitudinem illius, & ſit ſententia probabilis multorum dicentium, non dari talem obligationem, non obſtante ſententia negante iuſtificationem per attritionem cum Sacramento, non eſt, cur non poſſit aliquis conformare ſe in operando cum hac ſententia, & negare in ſe eiuſmodi obligationem.

Aduerte tamen, quæ dicta ſunt procedere de obligatione orta ex incertitudine illius remedij, & debito procurandi ſalutem æternam per remedium magis certum, vt vult contraria ſententia. Adhuc enim dubitari poteſt, an ſit obligatio habendi contritionem in articulo mortis orta ex alio capite, ſcilicet, ex præcepto diligendi Deum, quod quidem dicunt communiter Theologi obligare ad actum amoris Dei ſaltem in fine vitæ: de quo videri poteſt Thomas Sanchez *libro 2. in Decalogum cap. 35. num. 9.* & Coninch *diſputatione 24. de charitate dub. 3. num. 51.* quam tamen obligationem negat Azor. *1. tom libro 9. capite 4 quæſtione 1.* Sed quicquid de hoc ſit, quod ſpectat ad tractatum de charitate; in primis illa non eſſet obligatio habendi contritionem ſed dilectionem Dei; Deinde ratione illius obligationis non teneretur Confeſſarius, aut quilibet alius ex debito charitatis admonere moribundum de obligatione illa diligendi Deum: cùm enim dilectio non eſſet neceſſaria neceſſitate medij, ſed præcepti, poſſet relinqui conſcientiæ ſuæ, ſicut in aliis præceptis, nam vel infirmus ſcit obligationem diligendi Deum in illo articulo, vel eam ignorat. Si eam ſcit; non indiget admonitione: ſi verò eam ignorat; adhuc Confeſſarius non videtur teneri ad docendum pœnitentem de illa obligatione: tum quia prudenter poteſt credere, quod in vita ſæpe habuerit actum amoris Dei & ſatisfecerit præcepto diligendi Deum; obligatio autem habendi illum actum etiam in articulo mortis, non eſt ita certa, vt graues Doctores eam non negent, vt vidimus: non debet ergo Confeſſarius laqueos iniicere pœnitenti in re incerta: tum præſertim, quia regolariter timere prudenter poteſt, ne ea occaſione exponat infirmum periculo peccandi mortaliter: ſi enim infirmus propter ſuam imperfectionem non mouetur ex ſe, & ex imminente iam morte, ad diligendum Deum, quem offendit, ſed ſolùm ad odium peccati propter pœnas inferni, vel aliud ſimile motiuum; timeri poteſt, ne propoſita obligatione diligendi Deum, incipiat iam imputari ad culpam omiſſio dilectionis, quæ prius propter ignorantiam, vel inaduertentiam non imputabatur. Expediet itaque, & 276.

De qua obligatione prædicta intelligi debeant?

oportebit

oportebit exigere, & excitare pœnitentem ad dolorem de peccatis propter Deum, & ad perfectam contritionem, ac dilectionem Dei ſuper omnia, propoſitis motiuis opportunis; non tamen expedit regulariter proponere obligationē, & laqueos iniicere, in materia præſertim adeo incerta, vt viſum eſt.

DISPVTATIO VIII.

De efficacia Pœnitentiæ ad tollendum peccatum mortale.

SECT. I. *An poſſint omnia peccata per pœnitentiam deleri.*

SECT. II. *Vtrùm contritio, ſeu pœnitentia perfecta deleat omnem reatum pœnæ?*

Dubium incidens; *Vtrùm ſicut reatus pœnæ poteſt ſolùm ex parte remitti, ſic etiam poſſit reatus culpæ?*

SECT. III. *Vtrùm contritio ſit forma ſanctificans formaliter? Sententia affirmans, & eius fundamenta.*

SECT. IV. *Vera ſententia de efficacitate actus contritionis comprobatur.*

SECT. V. *Diſſoluuntur rationes pro contraria ſententia.*

SECT. VI. *Diluuntur aliæ obiectiones ex P. Vaſquez.*

SECT. VII. *Vtrùm contritio in inſtanti iuſtificationis fiat ab habitu charitatis?*

SECT. VIII. *Soluuntur aliqua argumenta contra præcedentem doctrinam.*

Diximus de neceſſitate Pœnitentiæ, & quomodo poſſet Deus ſine vllo actu pœnitentiæ condonare peccatum nunc ſequitur vt dicamus de eius efficacia; an ſcilicet tanta ſit, vt poſſit delere omnia peccata; item an hoc habeat ex natura, & eſſentia ſua, an ſolùm ex diuina ordinatione.

SECTIO I.

Vtrùm omnia peccata poſſint per pœnitentiam deleri.

1. NOn quærimus modò, an pœnitentia etiam perfecta habeat ex ſe talem virtutem, & efficaciam; de hoc enim poſtea ſectionibus ſequentibus dicemus: ſed an ſaltem ex decreto Dei, & attenta congruitate ipſius pœnitentiæ hoc habeat? Poteſt autem duplex eſſe ſenſus huius quæſtionis valde diuerſus. Primus, an ſint aliqua peccata ita grauia, vt etiamſi pœnitentia ponatur, non remittantur. Secundus eſt, an ſint aliqua peccata, quæ per pœnitentiam non poſſint auferri, eo quod pœnitentia poni non poſſit ab eiuſmodi peccatore.

2. In priori ſenſu fuit error aliquorum hæreticorum, qui dixerunt, aliqua eſſe peccata, quæ homini quantumlibet pœnitenti non remittantur. Talia eſſe peccata hominis Chriſtiani poſt baptiſmum commiſſa, dixerunt Cathari, & Cataphrygæ apud Epiphanium *hæreſi* 59. & alij apud Suarez *diſput.* 8. *ſect.* 1. *num.* 1. Alij id dixerunt de peccatis quibuſdam grauiſſimis, vt apoſtaſia, aut negatione fidei, qui fuit error Nouati. Alij denique dixerunt homini pœnitenti remitti quidem peccata, non tamen ſæpius, ne facilitas veniæ anſam tribuat liberè peccandi: quem fuiſſe errorem Tertulliani probat ex aliis Suarez *loco citato num.* 2.

An ſit aliquod peccatum irremiſſibile?

3. Veritas catholica eſt, nullum poſſe eſſe de facto peccatum, quod per pœnitentiam tolli non poſſit, ſi vera ponatur pœnitentia. Ita omnes Theologi cum S. Thoma *in præſenti quæſt.* 86 *art.* 1. & probatur latè à Bellarm. *lib.* 2. *de gratia, & lib. arbitr. cap.* 5. *& lib.* 2. *de pœnitentia cap.* 15. Colligitur autem clarè ex ſcriptura inuitante omnes peccatores in vniuerſum ad pœnitentiam & promittente vitam, ac veniam. Ezech. 19. *Nunquid voluntatis meæ eſt mors impij, dicit Dominus Deus, & non vt conuertatur à viis ſuis, & viuat?* Ierem. 18. *Si pœnitentiam egerit gens illa, agam, & ego.* Iſai. 55. *Derelinquat impius viam ſuam, & vir iniquus cogitationes ſuas, & reuertatur ad Dominum, & miſerebitur eius* quæ, & ſimilia vniuerſalia ſunt & intelliguntur non ſolùm de primo peccato, ſed de ſecundo, & tertio: ſicut & illa poteſtas data Apoſtolis *quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Vnde in cap. *firmiter* de ſumma Trinitate, vniuerſaliter ſtatuitur: *Et ſi poſt ſuſceptionem baptiſmi quiſquam prolapſus fuerit in peccatum, per veram poteſt ſemper pœnitentiam reparari,* quod idem ſupponitur in Tridentino *ſeſſ.* 6. *cap.* 14. & *cap.* 26.

Nullum eſſe Catholica veritas eſt.

Ezechiel 19.

Ierem. 18.

Iſai 55.

Ioan. 20.

4. Dixi tamen in concluſione, nullum poſſe eſſe *de facto* peccatum, quod per pœnitentiam, ſi ponatur non poſſit auferri; quia ſi non loquamur de peccatis ſolis, quæ de facto fieri poſſunt, ſed de aliis, quæ in alia rerum ſerie, & non iuxta has leges diuinæ prouidentiæ fieri poſſent; non apparet repugnantia in eo, quod aliquod eſſet peccatum, cui per ſuam eſſentiam repugnaret per pœnitentiam auferri. Potuiſſet enim Deus, ſaltem de potentia abſoluta, nolle remittere peccatum homini etiam pœnitenti, & potuiſſet hoc ſuum decretum alicui reuelare, ita vt homo obligatus eſſet ad illud credendum: quo caſu, ſi homo culpabiliter nollet credere illi reuelationi ſufficienter propoſitæ, peccaret grauiter contra fidem; & illud quidem peccatum ex ſuis principiis intrinſecis eſſet irremiſſibile per pœnitentiã; nam ſi poſſet remitti, poſſet eſſe falſa reuelatio Dei de non remittendo vllo peccato homini pœnitenti: ſi enim remitteretur, falſum eſſet, quod nunquam eſſe remittendum. Cùm ergo eſſentialiter repugnet poni illud peccatum, & ſubſequi eius remiſſionem; fatendum eſt illud peccatum per ſua prædicata intrinſeca tale eſſe, vt nulla pœnitentia poſita poſſet auferri: De facto tamen illud peccatum non poteſt poni quia Deus de facto non habet tale decretum, ſed aliud decretum contrarium, ſcilicet de remittendo quolibet peccato homini pœnitenti: ergo non poteſt Deus de facto reuelare illud primum decretum, nec homo poteſt de facto peccare non credendo talem reuelationem. Poſſet quidem de facto aliquis ex ignorantia, & conſcientia erronea exiſtimare, Deum habere tale decretum, idque reuelaſſe, & obligare ad id credendum: poſſet item

aliquis ex eadem conſcientia erronea exiſtimare, quod id ſit prudenter credibile, & adhuc nolle id credere, atque adeo peccare in eiuſmodi incredulitate: illud tamen peccatum non eſſet per pœnitentiam irremiſſibile, ſed poſſet de facto remitti quia poſſet homo agnita veritate, dolere de peccato à ſe commiſſo per conſcientiam erroneam, & tunc obtineret procul dubio eius peccati veniam. Concluſio ergo procedit de facto, & de peccatis, quæ iuxta leges præſentis prouidentiæ fieri poſſunt; in quibus nullum eſt, quod non poſſit per veram pœnitentiam, ſi ponatur, auferri.

6\. *Obiectiones contra hanc doctrinam Prima. Ex quibuſnam S. ſcripturæ locis.* Contra aſſertionem in hoc primo ſenſu explicatam ſunt aliqua vulgaria argumenta. Primum ex Scriptura ſæpe dicente aliquos peccatores etiamſi conuertantur, & clament, non exaudiri à Deo. Pſalm. 17 verſ. 45. *Clamauerunt, nec erat qui ſaluos faceret, ad Dominum, nec exaudiuit eos* Prouerb. 1. *Tunc inuocabunt me, & non exaudiam, mane conſurgent, & non inuenient me: eoquod exoſam habuerint diſciplinam, & timorem Domini non ſuſceperint* Ierem. 14 v. 12. *Cum ieiunauerint, non exaudiam preces eorum. & ſi obtulerint holocautomata, & victimas, non ſuſcipiam ea, quoniam gladio, & fame, & peſte conſumam eos.*

Pſalm 17. Prouerb. 1. Ierem. 14.

7\. Reſpondeo, in iis & ſimilibus locis, ſermonem partim eſſe de peccatoribus damnatis, quorum pœnitentia nec ſuſcipitur nec eſt vera pœnitentia: partim ſermonem eſſe de pœnis temporalibus, quas Deus aliquando, etiam poſita pœnitentia non condonat: denique in vniuerſum intelligi poſſunt de peccatoribus non habentibus veram pœnitentiam, ſed imperfectam, & abſque vera deteſtatione peccati: ſic etiam de Antiocho dicitur 2. Machab. 9. *orabat ſceleſtus Dominum, à quo non erat miſericordiam conſecuturus.* Quo etiam ſenſu intelligi poteſt, quod de Eſau dixit Paulus ad Hebr. 12. *Cupiens hereditare benedictionem reprobatus eſt: non enim inuenit locum pœnitentiæ, quamquam cum lachrymis inquiſiſſet eam.* Quia nimirum pœnitentia bona non erat, cum qua ſtabat animus occidendi fratrem. Poteſt tamen ille locus non tam de pœnitentia ipſius Eſau intelligi, quàm de pœnitentia Iſaac, quem Eſau volebat retractare benedictionem Iacobo datam, quam tamen pœnitentiam, & reuocationem non potuit ab Iſaac cum lacrymis etiam, & eiulatu impetrare.

2\. Macha. 9. Hebr. 12.

8\. *Secunda. Ex D. Paulo.* Obiicitur ſecundò ex Paulo ad Hebr. 6. dicente; *Impoſſibile eſt, eos, qui ſemel ſunt illuminati guſtauerunt etiam donum cæleſte, & participes facti ſunt ſpiritus ſancti &c. & prolapſi ſunt; rurſus renouari ad pœnitentiam, rurſum crucifigentes ſibimetipſis filium Dei &c.* & cap. 10. verſ. 26. *voluntariè enim peccantibus nobis poſt acceptã notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hoſtia.*

Hebr. 6. Hebr. 10.

Reſponderi ſolet primò, in vtroque loco ſermonem eſſe, non de quacumque pœnitentia, ſed de renouatione, quæ fit per baptiſmum, qui reiterari non poteſt, nec iterum mors Chriſti, & ſacrificium cruentum crucis per baptiſmum repræſentari: quæ expoſitio probabilis eſt, licèt pro ſecundo loco non ita facilè aptetur. Quare alij dicunt, in vtroque loco appellari impoſſibile id, quod eſt rarum, & difficile iuxta ſcripturæ phraſim: eſt autem ſermo, non de quolibet peccato, ſed de apoſtaſia voluntaria à fide Chriſtiana, & ſeparatione ab Eccleſia fidelium, ac reditu ad Iudaiſmũ vt ex contextu colligitur, quæ etiam eſt probabilis interpretatio. Addunt alij tertiò Paulum in ſecundo loco loqui aduerſus illos, qui volebant ſimul cum lege Euangelica retinere legem Moſis; & de his dicit, nullam ipſis relinqui hoſtiam pro peccato; non enim reſtat illis hoſtia, quam Chriſtus obtulit, quæ deficientibus à lege Chriſti nihil prodeſt: neque etiam reſtat hoſtia legis veteris, quæ iam eſt abolita per legem Chriſti: quæ etiam eſt probabilis expoſitio.

9\. *Tertia. Ex S. Ioann.* 1. Ioann. 5. Tertiò obiicitur ex 1. Ioan cap. 5. vbi dicitur: *qui ſcit fratrem ſuum peccare peccatum non ad mortem, petat & dabitur ei vita, peccanti non ad mortẽ. Eſt peccatum ad mortem: non pro illo dico vt roget quis.* quibus verbis videtur ſignificari impoſſibilitas obtinendi veniam illius peccati, Interpretes, & Theologi variè explicant hunc locum: noſter Cornelius ibi refert duodecim interpretationes, ex quibus ipſe colligit vnam magis claram, & expeditam: ſcilicet, ſicut plagæ, aut ægritudines aliæ dicuntur lethales, aliæ non lethales. Nempe illæ, quæ facilem habent curationem, nec communiter afferunt mortem, dicuntur non lethales, è contra verò lethales, communiter afferunt interitum, eo quod vix, aut nunquam curentur. ſic peccata mortalia, licet omnia afferant ſecum carentiam gratiæ, & vitæ ſpiritualis; aliqua tamen facilem curationem habent, quia nec fidem, nec ſalutis deſiderium extinguunt, quare communi Sacramentorum vſu curantur: alia verò difficillimè curantur, & frequenter afferunt mortem æternam, quia fidem expellunt, quæ eſt initium ſalutis, vt apoſtaſia à fide, hæreſis, & ſimilia: vel deſiderium ſalutis extinguunt, vt impœnitentia formalis, deſperatio, propoſitum perſeuerandi in peccato per totam vitam, quæ quidem, licèt aliquando curentur, dicuntur tamen peccata ad mortem quia communiter non ſunt medicabilia: & pro his Apoſtolus Ioannes, licèt non prohibeat orare; non tamen audet conſulere, vt cum plena fiducia quilibet pro eis oret, ſicut pro aliis; oportet enim magnum deprecatorem adhiberi, vt conuerſionem eiuſmodi peccatoris poſſit impetrare: quæ videtur eſſe magis plana illorum verborum interpretatio.

10\. *Quarta. Ex Mattheo & Marco.* Matt. 14. Marc. 3. Quartò obiicitur ex *Math. 12. & Marc. 3.* vbi dicitur: *Quicumque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum ſanctum; non remittetur ei neque in hoc ſaculo, neque in futuro.* Circa hunc locum latè diſputant Interpretes ſacri, quæ ſint hæc peccata contra Spiritum ſanctum. Verior ſententia, & magis iuxta Textum videtur, quod ſint ea peccata quibus Spiritus ſancti opera, quæ ad noſtrum bonum operatur, tribuuntur ſpiritui malo, prout tribuebant illi, contra quos loquebatur Chriſtus: vnde Marcus reddens rationem illius ſententiæ ſubiunxit: *quoniam dicebant, Spiritum immundum habet.* Dicuntur autem ea peccata irremiſſibilia, non quia pœnitenti non remittantur; ſed quia difficillimè eiuſmodi homo conuertitur ad veram pœnitentiam. Quæ quidem difficultas non ſemper fortaſſe prouenit ex maiori grauitate illius peccati: quia alia fortaſſe grauiora peccata fieri poſſunt contra alia præcepta ſed quia illud peccatum magis directè videtur opponi cõtra Dei bonitatem, quæ eſt fons inſpirationum, & gratiarum, quibus homo ad pœnitentiam moueri debuiſſet. Vnde ſicut legimus, aliquos, qui

11\. Chriſtum, & Deum negarunt, & matrem Dei negare noluerunt, faciliùs obtinuiſſe ſpiritum compunctionis, ac peccati veniam, quàm eos, qui

qui Dei matrem negarunt, quia nimirum non ſe oppoſuerunt interceſſioni B. Virginis, quæ remedium afferre ſolet eiuſmodi peccatoribus, licèt alioquin grauius peccatum ſit negare Chriſtum, quàm eius matrem, vt videre eſt apud Cæſarium *libro 1. mirabil. capite* 12. è contra verò Chriſtum faciliùs tolerare blaſphemias contra ipſum, quàm contra eius Sanctiſſimam matrem, vt conſtat etiam ex hiſtoria Ordin. Ciſterc. quæ refertur in ſpeculo magno exemplorum *diſtinct. 3. exemplo* 43. ſic qui blaſphemat contra alia Dei attributa adhuc reſeruare ſibi videtur illæſam Dei bonitatem, & miſericordiam quæ, per appropriationem Spiritui ſancto tribuitur, quæ videtur peccatoris cauſam agere, vt per pœnitentiam curetur: qui verò blaſphemat contra Dei bonitatem, videtur claudere ſibi fontem gratiæ, & nullum ſibi aduocatum, aut patronum relinquere aduerſùm Dei iuſtitiam: congruum enim eſt, vt in quo quiſque peccauit, in eo etiam puniatur, & ſicut peccans contra Eccleſiam, aut in Eccleſia, non defenditur ab Eccleſia, ſic peccans contra Dei bonitatem, ab eâdem bonitate noo protegatur.

12. *An aliqui non poſſint pœnitere.* Reſtat nunc agere de ſecundo ſenſu quæſtionis, an ſcilicet ſint aliqua peccata, quorum pœnitentiam homo habere non poſſit, & ideo quæ non poſſint per pœnitentiam auferri. Affirmatiuam ſententiam docuerunt plures, Abulenſ. Henricus Medina, Catherinus, Roffenſis, & alij, quos refert Suarez *in præſenti diſput. octaua, ſectione* 2. *n.* 1. Alij communiter negant cum S. Thoma *dicto art. primo*, Suarez *n.* 6. qui alios plures congerit: imò contrariam ſententiam acerbiori cenſura notant.

Certiores aliquæ propoſitiones. Prima In hoc puncto aliqua videntur eſſe debere certa, vel ferè certa, de quibus non ſit controuerſia; alia magis dubia. Primò itaque certum eſſe debet, omnes reprobos, qui abſque debita pœnitentia moriuntur, habuiſſe aliquam impotentiam ſaltem conſeqoentem ad pœnitendum: caruiſſe item auxilio efficaci ad pœnitentiam ſine quo, licèt haberent potentiam antecedentem, atque ideo habuerint *poſſe ſimpliciter*. non tamen potuerunt potentia conſequenti: quidquid illud ſit, per quod conſtituitur auxilium efficax in ratione efficacis.

13. *Secunda.* Secundò videtur certum, non eſſe ſtatutam legem vniuerſalem à Deo, vt quiſquis ad talem peccatorum cumulum, vel grauitatem perueniret, careat auxilio ſufficienti, vel efficaci ad pœnitentiam. Hæc eſt potiſſima mens ſecundæ ſententiæ, & traditur ab Auguſtino *in Enchiridio cap.* 103. vbi probat, de nullo ſtatu peccatorum deſperandum eſſe, quia ex omni genere ſaluantur à Deo quod inductione conſtat hominum ex diuerſis ſtatibus, qui grauiſſimis ſceleribus obſtricti miſericordiam, & pœnitentiæ locum conſequuti ſunt, idque ad mioos probare videntur generales loquutiones Conciliorum, & Patrum, qui dicunt, in hac vita omnes peccatores poſſe per pœnitentiam reparari, & pœnitentiam eſſe medicinam vniuerſalem pro omnibus peccatoribus; Ideoque omnes eſſe ad pœnitentiam excitandos, quod verum non eſſet ſi non pro omnibus eſſet à Deo inſtitutum hoc remedium.

14. *Tertia.* Tertiò certum videtur, non omnes peccatores habere de facto poſt peccatum potentiam proximam ad pœnitentiam concipiendam, quod quidem experientia manifeſtum eſt: videmus enim multos in ipſo actu peccati repentina morte perire, vel etiam in ſomno mori, quando de peccatis, aut pœnitentia cogitare non poterant, ſine qua cogitatione non eſt potentia proxima & completa ad actum pœnitentiæ, vt conſtat. Vnde certum etiam videtur, poſſe Deum, & de facto permittere, & velle in pœnam peccatorum præcedentium negare homini locum, & potentiam proximam pœnitendi, vt conſtat in iis, quos Deus repentina morte punit propter ſcelera præcedentia, nec hoc negare poteſt, aut vult ſecunda ſententia. Vnde conſequenter certum etiam videtur, non ſolum hanc impotentiam proximam prouenire poſſe ex lethargo, vel morbo ſuperueniente, ſed etiam ex diſtractione, qua homo de aliis cogitans non recordetur pœnitentiæ faciendæ, aut ſalutis ſuæ procurandæ: quam etiam diſtractionem Deus permittere poteſt in pœnam peccati præcedentis: non eſt enim maior ratio de illa, quàm de morbo, aut lethargo, cum vtrumque impedimentum æquè auferat potentiam proximam & poſſit æquè prouenire per alias cauſas abſque noua culpa ipſius hominis.

Quartò certum videtur, quoties peccator cogitat de ſua ſalute, & de habenda pœnitentia, & vult efficaciter pœnitere, vt redeat in gratiam Dei, poſſe quidem pœnitere, quia quoties voluntas imperat ſibi efficaciter aliquem actum circa obiectum ſufficienter ſibi propoſitum, Deus vt auctor naturæ debet dare concurſum ſaltem naturalem ad illum actum efficiendum, nec poteſt ille concurſus abſque miraculo negari: quod quidem miraculum Deus nunquam operatur: præſertim cùm abſque eiuſmodi miraculo, & violentia potuiſſet impedire, ne proponerentur motiua ad volendum pœnitere. Ex hoc autem conſequenter fieri videtur, quod in eiuſmodi circunſtantiis non deeſt homini concurſus ad actum ſupernaturalem pœnitentiæ, ſi obiectum materiale & formale proportionatum propoſitum ſit; poſſet enim contingere, quod proponeretur obiectum ſufficienter ad actum naturalem, & non ad ſupernaturalem. Si verbi gratia, proponerentur motiua ſolo lumine naturæ cognita, & non cognita lumine fidei, cuius actus debet præcedere ad actum pœnitentiæ ſupernaturalem vt ſuppono. Cæterùm, ſi motiua proponerentur lumine fidei, non eſt, cur deſit concurſus ex parte Dei ad actum pœnitentiæ ſupernaturalem, tam enim connaturaliter debetur ille concurſus ſupernaturalis poſita cognitione ſupernaturali, & eleuatione hominis ad finem ſupernaturalem, quàm debeatur concurſus naturalis ad volitionem naturalem poſita cognitione naturali: non poteſt ergo deeſſe potentia proxima ad actum pœnitentiæ ex defectu ſolo concurſus diuini, ſi adſint cætera requiſita ex parte cognitionis, & obiecti, &c. in quo ſenſu videtur loqui Auguſtinus *libro ſecundo, de peccatorum demeritis capite decimo ſeptimo*, vbi ait, quod homo non recipiat gratiam adiuuantem, ab ipſo prouenire, & non à Deo, cum Deus paratus ſit illam dare: & Concilium Senonenſe *decreto decimoquinto fidei*, quod eſt de libero arbitrio, vbi adductis illis verbis Apocal. 3. *Ego ſto ad oſtium, & pulſo.* ſic illud teſtimonium explicatur. *Neque tanta gratiæ neceſſitas libero præiudicat* Apocal. 3.

15. *Quarta.*

16.

a.bitrio; cum illa ſemper ſit in promptu, nec momentum quidem prætereat, in quo Deus non ſtet ad oſtium & pulſet: cui ſi quis aperuerit ianuam, intrabit ad illum & cœnabit cum illo.

17. *Quinta.* Quintò certum videtur, nullum eſſe peccatorem in hac vita, cui, ſi cogitet de peccatis, & de ſalute animæ ſuæ, deſit potentia proxima ſaltem phyſica ad concipiendum dolorem, & odium peccatorum. Hoc videtur colligi ex proximè dictis, & probari poteſt à fortiori ex iis, qui ſunt iam in termino damnationis, qui quidem, licèt non poſſint demereri eo quod ſint iam extra ſtatum viæ, qui eſt ſtatus merendi, & demerendi; poſſunt tamen peccare, & de facto peccant grauiſſimè, & tranſgrediuntur præcepta diuinæ, & naturalis legis: Vnde ſicut peccant blaſphemando contra Deum, quia cognoſcunt id eſſe contra cultum naturali præcepto Deo debitum; ſic etiam peccant non retractando peccata à ſe commiſſa; cùm videant id eſſe contra naturale præceptum pœnitendi, & ſatisfaciendi Deo pro offenſis illatis. Si autem peccant peccato impœnitentiæ, conſequens eſt, quod poſſint pœnitere, peccatum enim abſque libertate, & potentia ad oppoſitum eſſe non poteſt: habent ergo ad minus potentiam phyſicam, licèt habeant impotentiam moralem propter ſummam difficultatem. A fortiori ergo illi, qui adhuc viatores ſunt, habebunt ad minus potentiam phyſicam ad pœnitendum; in illis enim impœnitentia finalis peccatum eſt, & agnoſcunt obligationem, quam habent ſatisfaciendi Deo, pro peccatis, alioquin fatendum eſſet, quod facilius poſſint agere pœnitentiam in Inferno, non obſtante obſtinatione, quæ propria eſt damnatorum, quàm poſſent, dum erant viatores in hac vita: quod videtur manifeſtè falſum.

18. *An de facto dari poſſit aliquis peccator, qui per pœnitentiam ſua peccata delere non poſſit.* Obiiciet aliquis, dari poſſe de facto aliquem peccatorem, qui per pœnitentiam delere non poſſit ſua peccata, eò quòd non habeat potentiam etiam phyſicam, quantumuis de peccatorum turpitudine cogitet. Si, verbi gratia, peccatori alicui iam morti proximo Deus reuelet ſuam reprobationem, & condemnationem mox futuram; homo ille non poſſet ſperare ſuam ſalutem, vt ſuppono ex materia de ſpe; atque adeò non poſſet ſeriò illam procurare; nec adhibere remedium pœnitentiæ, ergo non haberet potentiam etiam phyſicam ad pœnitendum de peccatis, licèt eorum turpitudinem cogitaret.

Reſpondeo, licèt ille non poſſet ſperare ſuam ſalutem quandiu in ipſo præcederet memoria reuelationis de reprobatione: haberet tamen potentiam ſaltem phyſicam ad pœnitendum de peccatis: quia certitudo damnationis futuræ, ſicut non neceſſitat phyſicè ad peccandum, neque ad non obſeruanda præcepta; ſic nec impedit phyſicè odium peccati præteriti: non ergo caret ille homo potentia phyſica ad pœnitendum, quidquid ſit, an illa reuelatio futuræ damnationis propriæ poſſit de facto dari.

19. Sed contra inſtabis; Ponamus, quod in illo articulo certò ſciat, non ſolùm ſuam reprobationem ſed etiam obſtinationem, & impœnitentiam vſque ad mortem duraturam; & ex hac cognitione prorumpat, non ſolùm in deſperationem, quæ quidem non eſſet peccatum iuxta communem ſententiam, ſed etiam in odium Dei, qui nollet ei dare auxilium efficax ad pœnitentiam habendam: quo caſu poſito, ita eſſet impoſſibilis pœnitentia de illo peccato odij vt nec potentiam quidem phyſicam haberet homo ad dolendum de illo: illud enim odium Dei, eo quod nollet dare auxilium efficax ad pœnitentiam, ex ſua eſſentia haberet non poſſe coniungi cum pœnitentia ſubſequenti: alioquin non fuiſſet reuelata impœnitentia futura, nec fuiſſet ille actus odij ex tali motiuo, ſed ex alio, ergo ille actus odij ex ſua eſſentia, vel ſaltem ex ſua indiuiduatione repugnat cum pœnitentia ſubſequenti, atque adeo non eſt potentia phyſica in homine ad habendam pœnitentiam de illo peccato odij.

Reſpondeo, adhuc in eo caſu, [dato quod de facto poſſet poni] manere potentiam ſaltem phyſicam ad pœnitendum de illo peccato: quia ſicut reuelatio præcedens de peccato futuro non tollit potentiam ad non peccandum, eo quod reuelatio illa non eſt cauſa peccati futuri, ſed eſt conſequens, atque adeo homo licèt non poſſit coniungere negationem peccati cum illa reuelatione; poteſt tamen ſimpliciter non peccare, & hoc pacto impedire, ne fuerit poſita reuelatio de peccato futuro: ſic etiam in noſtro caſu odium illud Dei non tollit potentiam phyſicam ad pœnitentiam vniuerſalem de peccatis; quia licèt homo non poſſit coniungere pœnitentiam ſubſequentem cum reuelatione præterita; nec cum illo actu odij Dei, qui habebat tale motiuum reuelatum: poteſt tamen ſimpliciter & abſolutè dolere de peccatis in vniuerſum, & hoc modo impedire, ne poſita fuerit reuelatio impœnitentiæ futuræ, nec ille actus odij Dei ex tali motiuo. 20.

Dices, iam tunc illa eſſet alia pœnitentia, non enim eſſet pœnitentia huius peccati odij Dei, ſed aliorum: ad hanc ergo pœnitentiam de tali peccato non eſt potentia phyſica, quia hæc pœnitentia ſupponitur eſſentialiter præceſſiſſe tale peccatum. 21. Reſpondeo, hunc actum pœnitentiæ non reſpicere per ſuam eſſentiam, vel per ſuam indiuiduationem tale peccatum præcedens: idem enim actus pœnitentiæ, quo homo deteſtatur omnia peccata præterita in vniuerſum, eſſe poſſet, licèt non præceſſiſſent talia peccata, quæ de facto commiſit, ſed alia; quia nihil eſt intrinſecum in hoc actu deteſtationis, quod eſſe non poſſet præcedentibus aliis peccatis. Ex hoc ergo capite non tollitur potentia phyſica in homine ad dolendum de peccatis; poteſt enim dolere de illis in confuſo, & in vniuerſum, quo dolore poſito deleret ali peccata; illud autem odium Dei non deleret, ſed impediret, ne præceſſiſſet, ſicut impediret reuelationem de impotentia futura.

Vrgebis adhuc, ergo Dæmones ſaltem & animæ ſeparatæ damnatæ, quæ non habent eiuſmodi actus confuſos, ſed cognitionem diſtinctam ſuorum peccatorum præcedentium, non habent potentiam phyſicam ad dolendum, & pœnitendum de illis; nam illa pœnitentia deberet terminari diſtinctè ad ea omnia peccata, quorum vnum eſt odium Dei ex illo motiuo, quia ſcilicet, Deus non vult ipſis dare auxilium efficax vt conuertantur: qui dolor de tali peccato odij in particulari impoſſibilis eſt vt vidimus, quia coniungeret duo contradictoria, ſcilicet, dolorem, & pœnitentiam de peccato cum certitudine non futuræ pœnitentiæ: non ergo habent potentiam phyſicam ad habendum pœnitentiam, atque adeo impœnitentia in illis non eſt culpabilis, cùm non ſit poſſibilis etiam phyſicè actus pœnitentiæ, quod videtur eſſe contra id, quod paulò antè diximus 22. *An dæmones & animæ damnatæ habeant potentiam phyſicam ad dolendum & pœnitendum de peccatis.*

im

impœnitentiam, & obſtinationem Dæmonum, & damnatorum eſſe peccata, ſicut blaſphemias, & alia, quæ committunt contra reuerentiam Deo debitam.

23. Reſpondeo, Dæmones adhuc, & animas damnatas poſſe potentia phyſica dolere, & pœnitere de omnibus peccatis, quia, licèt deteſtatio & dolor diſtinctè terminatus ad omnia, & ſingula vt præterita, qualem actum alias propter perfectum modum cognoſcendi poſſent habere, in illis eſſe non poſſit propter rationem adductam: poſſunt tamen habere alios actus deteſtationis, & odij peccatorum, qui ex ſe non ſupponant neceſſariò tale odium Dei: poſſunt enim in primis potentia phyſica habere amorem naturalem Dei ſuper omnia, & ex eo motiuo habere odium efficax eorum omnium, quæ Deo diſplicent, quæcumque illa ſint: qui actus virtualiter ſaltem, & implicitè eſt retractatio, & deteſtatio omnium peccatorum. Poſſunt item potentia phyſica habere deteſtationem naturalem, & retractationem formalem generalem omnium peccatorum, qui actus ex natura ſua non ſupponat tale odium Dei præteritum: poteſt enim Angelus dicere: deteſtor omnia peccata commiſſa, quæcumque illa ſint, ſiue hæc, ſiue illa fuerint: qui actus cùm ſolùm feratur ſub conditione ad hoc, & illud peccatum, determinatum ſcilicet, ſi fuit commiſſum, non ſupponit neceſſariò, quod præceſſerit abſolutè tale odium Dei. Stat ergo etiam in Angelo, & anima damnata quod poſſint phyſica potentia pœnitere, & quod impœnitentia ſit in illis mala, & culpabilis, ſicut odium Dei, & alia, quæ contra Dei reuerentiam peccant.

24. *An de ut peccator aliquis in hac vita qui ob præcedentia peccata, non poſſit amplius pœnitere & dolere de ſuis peccatis.*

His ergo conſtitutis, in quibus omnes videntur debere conuenire; dubium ſolùm remanere poteſt an de facto aliqui ante mortem ad eum ſtatum reducantur propter præcedentia peccata, vt iam ſolam potentiam phyſicam habeant, non verò moralem ad pœnitendum de peccatis; atque ideo, licèt de illis cogitent, & cohortationibus, ac conſiliis excitentur, non tamen poſſint concipere dolorem, & pœnitentiam ob defectum potentiæ moralis, quam ob præcedentia peccata Deus illis iuſtiſſimè abſtulit; non quod ſit lex vniuerſalis pro omnibus, qui ad talem cumulum, vel grauitatem peccatorum perueniunt; ſed quod Deus pro libito aliquibus, licèt non omnibus, in pœnam grauiſſimorum peccatorum, ſicut poteſt repentinam mortem inferre, ſic auferat potentiam illam moralem, & relinquat potentiam phyſicam pro aliquo tempore ante mortem?

25. Et quidem quod per accidens, ſeu ex defectu plenæ deliberationis, & attentionis id de facto contingat, videtur etiam concedendum: quia homo morti proximus paulatim deſtituitur ſenſibus, & amittit facultatem deliberandi, ita vt priùs amittat potentiam moralem, quàm phyſicam; atque adeo per aliquod ſaltem breue tempus habeat adhuc potentiam aliqualem phyſicam ad aliquam pœnitentiam concipiendam, quando iam ob defectum virium, & attentionis non habeat potentiam moralem. Illa tamen pœnitentia eſſet valde imperfecta, nec ſufficiens ad delenda peccata mortalia: quia ſicut ad peccatum mortale requiritur quod homo cum plena aduertentia, & deliberatione recedat à Deo; ſic ad reconciliationem cum Deo requiritur, quod homo cum plena aduertentia, & deliberatione redeat ad ipſum; quare pœnitentia cum ſemiplena ſolum deliberatione concepta non videtur ſufficiens ad eam reconciliationem: de facto tamen nunquam daretur ille caſus, quia quoties ſupponitur deeſſe potentia moralis, & relinqui ſola potentia phyſica, certum eſt non poni actum, alioquin non fuiſſet ſola potentia phyſica, ſed etiam moralis: nunquam ergo ponitur pœnitentia cum ſola potentia phyſica & abſque potentia morali, vndecumque proueniat defectus ille potentiæ moralis.

Dubium ergo ſolum eſſe poteſt quando adeſt plena aduertentia, & deliberatio in homine, an priuetur aliquando potentia morali ad pœnitentiam durante hac vita, & relinquatur cum ſola potentia phyſica, quæ ſufficit vt impœnitentia imputetur adhuc illi ad culpam actualem. In quo puncto pro parte negante videtur eſſe communis ſententia Theologorum cum ſancto Thoma, quos affert Suarez *dicta ſect.* 1. *num.* 6. qui dum dicunt, hominem in hac vita ſemper habere gratiam ſufficientem præparatam ad pœnitentiam agendam, videntur planè loqui de auxilio dante poteſtatem non ſolùm phyſicam, ſed etiam moralem; nam illud aliud vix poſſet vocari auxilium ſufficiens ſimpliciter, & abſolutè. 26.

Sunt etiam pro hac parte grauiſſima fundamenta. Primum ex ſcriptura, in qua omnes homines generaliter abſque exceptione inuitantur ad pœnitentiam, Ierem. 3. *Frons meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere: ergo ſaltem amodo voca me.* Et infrà; *Reuertere auerſatrix Iſrael, dicit Dominus, & non auertam faciem meam à vobis, quia ſanctus ſum ego, dicit Dominus: & non iraſcar in perpetuum.* Vnde Deus dicitur ſemper ex ſe deſiderare conuerſionem peccatoris Ezech. 18. & 33. *Nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur.* item: *Nunquid voluntatis mea eſt mors impij?* Iſai. 49. *Nunquid obliuiſci poteſt mulier infantem ſuum,* &c. ad Rom. 2. *Ignoras, quia benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit?* vbi ſermo eſt de peccatore obdurato & obſtinato, ſubdit enim: *Tu autem ſecundum duritiam tuam, & impœnitens cor,* &c. Hæc autem inuitatio, & hoc deſiderium Dei videtur, fictionem aliqualem continere, ſi iis, quos inuitat, potentiam non daret moralem veniendi, & pœnitendi, ſed ſolam phyſicam, quæ ferè potentia non eſt. Denique 2. Petri cap. 3. *Deus patienter agit propter vos, nolens aliquos perire; ſed omnes ad pœnitentiam reuerti.* 27.

Omnis homo viator poteſt pœnitere & conuerti. Ierem 3. Ezechiel 18. & 33. Iſai. 49. Rom. 2. 2. Petr. 3.

Secundum fundamentum ſumitur ex modo loquendi Patrum, qui totum tempus huius vitæ dicunt eſſe datum homini ad pœnitentiam agendam. Gregor. *lib.* 17. *moral. cap.* 4. *Quiſquis* (inquit) *delinquit, & viuit, idcirco hunc diuina diſpenſatio in æquitate tolerat, vt ab iniquitate compeſcat.* S. Proſper *ad obiectiones Vincentianas*, reſponſione 15. *Neminem* (ait) *Deus correctionis adimit viam, neque quempiam boni poſſibilitate ſpoliat.* Vnde Pharaoni etiam Deum non denegaſſe gratiam, & auxilia, vt conuerteretur, docet Auguſt. *lib. de prædeſtinatione & gratia cap.* 14. & Origenes *lib.* 7. *in Epiſtol. ad Roman.* ſuper illa cap. 9. *Deus cuius vult miſeretur, & quem vult indurat.* Videri etiam poſſunt de eodem argumento Cyprianus *lib.* 4. *Epiſt.* 2. Chryſoſtom. *homil.* 4. *de Lazaro, & in Parænesi de pœnitentia*, Auguſt. *lib. de Pœnitentiæ medicina c.* 3. Epiphanius *hæreſi* 59. Leo Papa *Epiſt.* 9. & alij. 28.

Gregor. Proſper.

Tertiò, & à priori ratio deſumi videtur ex ſtatu 29.

Ratio à priori.

ſtatu viatoris, qui durat per totum tempus vitæ præſentis. Viator enim ille ſolus dicitur, qui tendit, vel tendere poteſt ad terminum viæ: debetur ergo viatori quamdiu viator eſt quod poſſit ad terminum tendere, qui eſt beatitudo, ad quam procurandam ordinatur via hominis: non poteſt ergo homo conſeruari adhuc in ſtatu viatoris, & negari illi potentia requiſita ad conſequendum, & procurandum illum finem; quare negatio illius potentiæ magis conſtitueret hominem in termino damnationis, & excluſionis à fine beatitudinis, quàm in ſtatu viatoris. Poteſt quidem intelligi homo adhuc viator, & confirmatus in gratia ita, vt non poſſit peccare mortaliter, vel ſaltem non habeat potentiam moralem ad peccandum, adhuc enim eſt viator, & poteſt tendere, imò magis facilè, & expeditè tendit ad conſequendam beatitudinem per bona opera, & merita, quæ ſunt greſſus ordinati ad illum terminum: non poteſt tamen è contra eſſe viator, & carere potentia morali, vt tendat ad eundem terminum viæ, ſed ſolùm vt magis, & magis recedat ab illo per noua peccata.

30. Confirmatur primò, quia quandiu durat hæc vita, durat de facto præceptum ſperandi beatitudinem: poſſet autem homo meritò dubitare de hac obligatione ſperandi, ſi dubitaret de poſſibilitate morali conſequendi beatitudinem: quod enim moraliter eſt impoſſibile, non poteſt prudenter ſperari, licèt ſit phyſicè poſſibile: vnde nemo de facto ſperat vitare omnia peccata venialia, quia ſcit, id eſſe moraliter impoſſibile, licèt phyſicè ſit poſſibile.

Confirmatur ſecundò, quia peccata præterita ex ſe non obtuunt libertatem ad non peccandum in futurum, neque gratia Dei eſt impotens ex ſe ad operandum bonum conſenſum hominis: non eſt ergo, vnde prouenire poſſit illa impotentia moralis peccatoris in hac vita. Hæc ſunt potiſſima fundamenta pro hac parte.

31. In contrarium verò pro parte negatiua ſunt etiam non leuia argumenta. Primum ex modo loquendi Sanctorum Patrum, qui in aliquibus peccatoribus videntur agnoſcere eiuſmodi impotentiam. Iſidorus *lib. 2. de ſummo bono cap.* 15. *Nonnulli* (inquit) *ita deſpiciuntur à Deo, vt non poſſint mala plangere, etiamſi velint.* Euſeb. *lib.* 8. *de demonſtratione, cap.* 2. dicit, Deum expectare aliquos vſque ad certum terminum peccatorum, & poſtea illos omnino deſerere, de quibus loquitur etiam Gregor. *lib.* 11. *moral. cap.* 5. dicens, quod licèt exteriùs vocem audiant, interiùs tamen gratia Dei non tanguntur; cui conſentit Bernard. *in ſerm. de nimia fallacia huius ſaculi*; & videri poteſt idem Gregor. *lib.* 31. *moral. cap.* 11. & Auguſt. *de prædeſtinatione & gratia, cap* 14. & *in expoſitione inchoata epiſtola ad Roman. propoſition.* 62. qui eum modum loquendi acceperunt ex ſcriptura ita loquente de aliquibus peccatoribus induratis. Eccleſ. 7. *Conſidera opera Dei, quia nullus poteſt corrigere quem ipſe deſpexerit.* Pſalm. 8. *Dimiſi eos ſecundùm deſideria cordis eorum, ibant in adinuentionibus ſuis.* Ierem. 6. *Erudire Hieruſalem; ne fortè recedat anima mea à te,* & cap. 51. *Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata: derelinquamus eam.* Ioſue 11. *Domini enim ſententia fuerat, vt indurarentur.* Ioann. 12. *Propterea non poterant credere, quia dixit Iſaias: Excæcauit cor,* &c. quibus locis aliqua potentia ſaltem moralis videtur negari.

In quibuſdā peccatoribus impotentiā pœnitendi videntur agnoſcere Patres. Iſidor.

Eccl. 7.

Pſalm. 8.

Ierem. 6.

Ioſue 11.

Ioan. 12.

32. Secundò accedit ratio: quia magis videtur eſſe contra ſtatum viatoris, quod nullo modo poſſit nec phyſicè, nec moraliter tendere ad terminum viæ; quàm quod poſſit ſolum phyſicè, & non moraliter: & tamen certum eſt, aliquos durante hac vita, ita deſtitui à Deo in pœnam peccatorum, vt nec phyſicam potentiam habeant ad conuerſionem, & pœnitentiam; quales ſunt ij, qui ob ſua peccata incidunt in amentiam perpetuam, vel in lethargum vſque ad mortem, in quo ſtatu priuantur omni prorſus potentia ad procurandum, vel conſequendum terminum ſuum: ergo à fortiori non obſtabit ſtatui viatoris carentia potentiæ moralis in pœnam peccatorum præcedentium. Aliunde verò ſicut illud prius, ſic & hoc poſterius genus pœnæ videtur valde opportunum, & aptum ad puniendos aliquos peccatores, & deterrendos alios ne in ſimilem obdurationem incurrant.

33. Vnde vltimò adduci poſſunt pro hac parte exempla plura ex grauiſſimis hiſtoriis aliquorum peccatorum, qui ad eruditionem, & correctionem noſtram aliquo ante mortem tempore in eo ſtatu relicti ſunt, in quo correctio, & pœnitentia videbatur illis iam eſſe moraliter impoſſibilis. Eiuſmodi enim incorrigibilitatem agnoſcere videtur Gregor. Magnus in quodam Criſaorio, de quo *lib.* 4 *Dialog. cap.* 38. refert, quod moriturus vidit Dæmones eius animam ad Inferna rapturos: & ſubiungit Gregorius: *quia pro nobis iſta, non pro ſe viderat, vt eius viſio nobis proficiat, quos adhuc diuina potentia longanimiter expectat.* Cui ſimile eſt, quod narrat Petrus Cluniacenſis *lib.* 1. *miracul. cap.* 25. de quodam crimінoſo ſacerdote, qui moriturus dixit, ſe iam iudicatum fuiſſe & æternæ pœnæ damnatum, nec orationem pro ipſo ampliùs prodeſſe.

Gregor.

34. Ex quibus ſatis veriſimiliter videtur colligi, non eſſe contra rationem viatoris, quod careat potentia morali ad conuerſionem: quod quidem in Angelis videtur omnino concedendum; illi enim iuxta veriorem ſententiam non habuerunt viam ſuam ita inſtantaneam, vt correſponderet vnico indiuiſibili inſtanti noſtri temporis, ſed potiùs correſpondentem alicui morulæ diuiſibili temporis noſtri, quæ morula appellari ſolet vnum inſtans Angelicum ſaltem poſt peccatum propter vnam ſolam operationem Angeli, quæ in illa morula fuit: itaque Angelus peccauit per totam illam morulam, & liberè perſeuerauit in peccato actuali, libertate ſufficiente ad augmentum demeriti actualis; & tamen iuxta veriorem etiam, & communiorem ſententiam Angelus propter ſuam inflexibilitatem naturalem, non poterat potentia morali, ſine nouo motiuo, mutare conſilium, & reuocare illud decretum, ac per conſequens non poterat potentia morali dolere, & retractare per veram pœnitentiam peccatum ſuum, licèt adhuc per totam illam morulam eſſet verè viator, & capax meriti, & demeriti, non eſt ergo contra ſtatum viatoris, quod non poſſit pœnitere potentia morali.

35. Poſſet fortaſſe vtraque pars conciliari, ſi dicamus hominem viatorem, dum eſt in hac vita mortali, & vtitur ratione cum plena deliberatione, habere quidem non ſolùm potentiam phyſicam ſed etiam moralem ſaltem mediatam ad pœnitentiam, & conuerſionem perfectam: nam licèt non ſemper habeat potentiam proximam moralem ad pœnitentiam, eo quod propter difficultatem,

Conciliantur hæ duæ opiniones.

tatem,

ratem, vel prauum affectum non poſſit moraliter mutato conſilio retractare efficaciter, & deteſtari peccatum: poteſt tamen moraliter aliquod aliud præceptum implere, vel orare, vel aliquid aliud facere ad obtinendam compunctionem, quod ſi faciat, Deus daret vires morales, vt poſſet proxime concipere etiam pœnitentiam, &
36. dolorem de peccatis. Hoc autem pacto conciliantur teſtimonia adducta pro vtraque parte: nam in primis hoc modo verificatur, hominem quamdiu eſt in hac vita, poſſe conuerti, quia poteſt facere aliquid, quod ſi fecerit, habebit potentiam moralem ad perfectam conuerſionem, neque enim ad verificandas illas propoſitiones oportet, quod ſemper habeat potentiam proximam ad conuerſionem, & pœnitentiam: nam ipſe Suarez *dicta ſectione 2. num.* 23. fatetur, aliquos homines ita eſſe diſpoſitos, & prauè affectos, vt cum ordinaria prouidentia moraliter ſit illis difficillimum conuerti. Sicuti ergo dicitur communiter, infidelem poſſe ſaluari, quia ſi facit id quod moraliter facere poteſt, vt obſeruet legem naturalem, quam cognoſcit, Deus illuminabit illum, vt habeat etiam notitiam fidei neceſſariam ad ſalutem, & ideo ſaltem mediatè poteſt conuerti ad fidem: ita de quolibet peccatore obdurato, quamdiu viuit, dicere poſſumus, quod dum cogitat de conuerſione, poteſt conuerti, quia ſi facit quantum poteſt moraliter, Deus dabit illi cogitationes & auxilia, quibus immediatè, & proximè moraliter poſſit circa ipſam pœnitentiam, & conuerſionem id, quod nunc propter obdurationem, & prauam diſpoſitionem eſt illi moraliter impoſſibile. Et in hoc ſenſu verum erit commune illud axioma; *Facienti quod in ſe eſt, Deus non denegat gratiam*: & in eodem ſenſu verum erit, Deum ſemper ſtare ad oſtium, & pulſare, ſcilicet, quandiu cor hominis vigilat, & attendit ad eiuſmodi obiecta: alioquin fruſtra pulſaret Deus, imò nec poteſt intelligi, quomodo tunc pulſet, cùm pulſatio hæc ſit excitatio cogitationis circa conuerſionem, quod in dormiente, vel diſtracto eſſe non poteſt. Pulſat autem Deus aliquando immediatè excitando cognitionem moraliter ſufficientem ad conuerſionem, aliquando mediatè, dando cogitationem immediatam ad aliquod aliud bonum, cui ſi homo conſentiat, & faciat quod in ſe eſt, Deus excitabit vehementiùs, & ſufficienter moraliter ad ipſam conuerſionem, & pœnitentiam.

37. *Quomodo aliqui ita indurati ſint vt moraliter non poſſint conuerti?*

Hoc etiam modo intelligitur, quomodo aliqui ita indurati ſint, vt non poſſint moraliter conuerti, & pœnitentiam agere: id enim intelligi poteſt de proxima potentia; quia de facto motiua ad pœnitentiam debiliſſimè illis proponuntur, & difficultas pœnitentiæ vehementiſſimè: ſed tamen ad aliquod aliud præceptum obſeruandum non proponitur tanta difficultas, quare credere poſſumus, quod ſi illud præceptum obſeruarent, Deus repræſentaret illis motiua ad pœnitentiam, & conuerſionem meliori modo, & magis apto, ita vt moraliter poſſent conuerti potentia non ſolùm remota, ſed proxima, & immediata: de facto tamen non habent illam potentiam moralem proximam, quia circa illam materiam, non faciunt quod moraliter facere poſſent, & ideo videntur incapaces conuerſionis, & pœnitentiæ.

38. Hinc infero, eodem modo, & ſub eâdem diſtinctione, poſſe concedi, aliquos carere potentia morali proxima ad pœnitentiam, & conuerſionem ſupernaturalem, qui tamen habent potentiam remotam ad illam: quia ſi conſentirent motiuis, quæ habent ad aliquem actum bonum naturalem, & quem moraliter poſſunt elicere; Deus daret illis motiua proportionata ad actum pœnitentiæ ſupernaturalem. Sicut etiam infidelibus lumen ad amplectendam fidem ſupernaturalem, ſi obſeruarent præcepta naturalia, quæ lumine naturali cognoſcunt.

Denique ex his, facilè explicamus fundamenta ſupra adducta pro vtraque ſententia. Nam teſti- 39. *Soluuntur argumenta.*
monia omnia, quæ probant, poſſe hominem ſemper in hac vita conuerti poſſunt partim intelligi de potentia vel morali, vel phyſica, quam non negamus, partim de potentia remota, & mediata, quatenus poſſunt proximè aliquid facere, quod ſi fecerint, dabitur illis potentia moralis proxima ad conuerſionem, & pœnitentiam. Nec eſt de ratione viatoris, quod pro ſingulis inſtantibus, aut partibus viæ habeat potentiam moralem ad pœnitentiam, vel conuerſionem: ſatis enim eſt, quod aliquando illam habeat, vt conſtat in Angelis, qui non habuerunt eiuſmodi potentiam moralem pro ſingulis partibus morulæ, qua durauit eorum via: atque etiam in homine, qui dum dormit, vel habet alia impedimenta, non habet talem potentiam: quod ſi dixeris, pro tunc non eſſe viatorem formaliter, ſed materialiter: idem dici poterit de illo, qui non haberet iam potentiam moralem ad agendam pœnitentiam, illum non eſſe iam viatorē formaliter, & completè, ſed quoad illud eſſe ſimilē damnatis, licèt quoad aliquid aliud poſſit dici viator, & augere demeritum, ſicut augebant Angeli peccatores demeritum ſuum toto tempore illius morulæ, antequam eſſent in termino damnationis. Damus tamen aliquid plus in homine, quod, ſcilicet, dum habet aduertentiam plenam ad motiua pœnitentiæ, habeat potentiam etiam moralem ſaltem mediatam ad pœnitentiam, ratione cuius dici poteſt viator formaliter etiam quoad negotium ſuæ conuerſionis.

Argumenta etiam, quæ adducta ſunt pro ſe- 40.
cunda ſententia, facilè ſoluuntur. Ad primum enim loca illa, & teſtimonia intelligi poſſunt partim de carentia auxilij efficacis ad conuerſionem, partim de impotentia morali proxima, ratione cuius dicuntur aliqui non poſſe pœnitere, etiamſi velint quod intelligi debet de voluntate inefficaci & velleitate, qua vellent pœnitere, non de voluntate abſoluta, hanc enim ſi haberent, proculdubio pœniterent. Ad ſecundum fatemur, non repugnare cum ſtatu viatoris illam impotentiam moralem pro aliquo tempore; non tamen ſequitur, quod de facto detur: Voluit enim Deus, vt iuſtificaretur magis eius cauſa, & vinceret, cùm iudicaretur, quod homini facienti, quod in ſe eſt moraliter, non denegetur poteſtas
41. ad alia. Quamuis autem Angelus derelictus fuerit aliquo tempore abſque poteſtate morali ad pœnitentiam, dum adhuc erat viator: homo tamen qui ex natura ſua flexibilis, & mutabilis eſt, alia ratione gubernandus erat, vt ſicut de facto poſt peccatum pœnitet, quod nullus Angelus fecit, ita ſemper poſſet poſt peccatum pœnitere, quando de obligatione pœnitendi cogitaret. Quando autem non cogitat, non habet potentiam moralem, neque etiam phyſicam completam. Tunc enim neque peccare poteſt: circa eiuſmodi obligationem: quando verò poteſt moraliter peccare, voluiſ

Deus

Deus, quod habeat potentiam etiam moralem ſaltem mediatam ad oppoſitum, vt nullo modo Deo etiam apparenter imputetur actualis culpa quaſi ex defectu virium, & poteſtatis ad reſiſtendum lapſus mortalis prouenerit.
42. Denique ad tertium, & ad hiſtorias adductas dici poteſt, illas perſonas, vel habuiſſe adhuc poteſtatem moralem ad aliquid aliud, quod ſi feciſſent, dediſſet Deus poteſtatem etiam moralem ad pœnitentiam, vel certè tunc non peccaſſe moraliter actu ob impœnitentiam, quia propter ſummam animi perturbationem, & anxietatem non poterant iam perfectè attendere ad obligationem pœnitendi, imò apprehendebant illud vt ſibi impoſſibile: quare licet antea peccaſſent peccato etiam impœnitentiæ, tunc tamen magis patiebantur pœnam ſui peccati Deo ita diſponente ad correctionem & inſtructionem noſtram, atque ideo quoad illud iam erant quaſi extra viam, cùm ob defectum attentionis, & conſiderationis non poſſent ampliùs in hac vita pœnitere, ſicut nec phreneticus, aut qui lethargum patitur, pœnitere ampliùs poteſt.

SECTIO II.

Vtrùm contritio, ſeu pœnitentia perfecta deleat omnem reatum pœnæ.

43. NOn eſt quæſtio nunc, an contritio deleat formaliter, an ſolùm diſpoſitiuè reatum pœnæ; ſed ſolùm, an aliquo modo deleat, ita vt homo iuſtificatus non maneat debitor vllius pœnæ æternæ, aut temporalis. Vnde neque etiam quærimus nunc, an reatus pœnæ tollatur de condigno, vel ſolùm de congruo per contritionem, ſed ſolùm, an de facto tollatur, poſita contritione, quomodocumque id fiat. Quoniam vèrò hæc controuerſia tota eſt cum hæreticis noſtri temporis, aduersùs quos noſtri Controuerſiſtæ eam optimè, & latè tractarunt, nos breuiter trademus doctrinam Catholicam, examinantes nonnulla alia, quæ inter Theologos Scholaſticos ſunt magis controuerſa.

44. Eſt ergo celebris hæreticorum error, qui, vt pœnitentiæ opera, & carnis afflictiones de medio tollant, dicunt, in homine iuſtificato ſimul cum culpa auferri totum reatum culpæ, atque adeo non eſſe neceſſaria alia opera ad ſoluendum, vel ſatisfaciendum pro reatu pœnæ, quia iuxta doctrinam Pauli ad Roman. 8. *Nihil damnationis eſt iis, qui ſunt in Chriſto Ieſu.*

Aduersùs hunc errorem latè diſputant Doctores Catholici; videatur Cardin. Bellarminus *lib. 4. de pœnitentia c. 2. & ſeqq.* Suarez *in præſenti diſp. 10. ſect. 3.* Vaſquez *q. 94. art. 1. dub. 1. & 2.* Catholica veritas concedit quidem, poſſe aliquando contingere, vt remiſſa culpa, remittatur ſimul tota pœna, prout fit in baptiſmo, atque etiam aliquando in ſacramento pœnitentiæ, vel extra illud; quando contritio, vel diſpoſitio tanta eſt, vt delere poſſit totum pœnæ reatum. Cócedit etiam, ſemper remiſſa culpa mortali, remitti reatum pœnæ eternæ: addit tamen, non ſemper extra baptiſmum vel martyrium remitti ſimul cum culpa totum reatum pœnæ, ſed remanere plerumque aliquam pœnam ſoluendam, pro qua poſſit homo per opera ſatisfactoria ſoluere, vel aliàs per indulgentias vel ſuffragia, aut aliter ſe liberare. Et quidem quod reatus pœnæ æternæ ſimul cum culpa auferatur, traditur expreſsè in Tridentino *ſeſſ. 6. c. 14.* & conſtat apertè; quia cùm homo iuſtus habeat gratiam ſanctificantem, per quam fit formaliter amicus, & filius adoptiuus Dei, eo ipſo habet ius ad hæreditatem, & beatitudinem æternam, atque adeo habet ius ad hoc, vt non puniatur in æternum, cum beatitudo non poſſit eſſe ſimul cum ſumma miſeria damnationis æternæ. An verò poſſet de potentia abſoluta homo iuſtificari per gratiam, & manere adhuc cum reatu pœnæ æternæ, dicemus poſtea.

Aliquando contingere poteſt vt remiſſa culpa remittatur ſimul tota pœna.

45. Portò non ſemper auferri totum reatum pœnæ ſimul cum culpa, habetur expreſsè in eodem Tridentino loco citato *& ſeſſ. 14. cap. 8.* & *Can. 12.* Et colligitur ex Scriptura Sacra, in qua poſt culpam remiſſam, Deus ſæpe punire dicitur aliquos pro peccato præterito. Numer. 20. Poſtquam remiſſum fuit Moyſi, & Aaron peccatum incredulitatis, adhuc impoſita fuit illis pœna, ne intrarent terram promiſſionis. Quæ etiam pœna *c. 14.* impoſita fuit omnibus pro alio quodam peccato, poſtquã dixerat Deus, dimiſſum eſſe; addit enim, *attamen omnes homines, qui tentauerunt me non videbunt terram pro qua iurani patribus eorum* Item 2. Reg. 13. Poſtquam Nathan dixit ad Dauid: *Dominus quoque tranſtulit peccatum tuum à te:* ſtatim addidit pœnam, quam pati debebat pro illo peccato. Patrum loca innumera congerunt prædicti auctores, & Caniſius in Cathechiſmo *de Sacramento Pœnitentia, c. 7. & 8.*

Non tamen ſemper remittitur.

Num. 14.

2. Reg. 13.

46. Probatur etiam ex antiquiſſimo Eccleſiæ vſu imponendi pœnitentias pro peccatis, quod ex Auguſtino, & Conciliis antiquis probat Vaſquez *loco citato n. 7.* Denique hoc ipſum clarè colligitur ex alio duplici dogmate noſtræ fidei, ſcilicet ex purgatorio, & ſuffragiis: ſi enim animæ, quæ ex hac vita diſcedunt in Dei gratia, adhuc debent in purgatorio ſoluere pœnam pro peccatis, non ergo dimittitur tota pœna ſimul cum culpa nec obſtat debitum pœnæ, vt dici poſſit, nihil damnationis manere in illis animabus iuſtis. Similiter, ſi iuuari poſſunt fidelium ſuffragiis, ieiuniis, & eleemoſynis, ergo habent debitum ſoluendum, pro quo alij ſoluere poſſint, & ita eas iuuare. Reſponſa quædam friuola hæreticorum ad prædicta Scripturæ loca, bene refelluntur à prædictis auctoribus, & apud Coninch *in præſenti diſp. 2. dub. 12.* Omitto rationem congruentiæ, quam affert S. Thom. *hac quæſt. 86. art. 4.* quam explicare conatur Suarez *diſput. 1. ſect. 3. num. 16.* Sed difficilis eſt, & eam impugnat Vaſquez *infra quæſt. 94. art. 1. dub. 2.*

47. Obiiciunt primò, in ſcriptura promitti omnimodam remiſſionem peccati omnibus habentibus veram pœnitentiam. Ezech. 18. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt, & cuſtodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium, & iuſtitiam, vita viuet, & non morietur: omnium iniquitatum eius, quas operatus eſt, non recordabor.* & cap. 33. *Impietas impij non nocebit ei in quacumque die conuerſus fuerit ab impietate ſua*, & paulò pòſt *omnia peccata eius, quæ peccauit, non imputabuntur ei.* Ad Rom. 8. *Nihil ergo damnationis eſt iis, qui ſunt in Chriſto Ieſu.*

Obiectio Prima ex Scriptura

Ezech. 18.

Rom. 8.

Reſpondeo in iis locis eſſe ſermonem ſolùm de morte ſpirituali, quam affert peccatum, ſeu de carentia vitæ ſpiritualis per gratiam. nam *c. illo 18.* expreſsè promittitur vita, non verò immunitas totius pœnæ: *& cap. 33.* præmiſerat: *Viuo ego, dicit Dominus Deus: nolo mortem impij, ſed vt conuertatur*

Ezech. 33.

ratur impius à via ſua, & viuat. Conuertimini à viis veſtris peſſimis: & quare moriemini Domus Iſrael? Et ad hanc vitam ſubdit, quod non nocebit peccatum præteritum poſt pœnitentiam: & in hoc etiam ſenſu ſubdit *verſ.* 16. non imputanda ampliùs peccata: præmiſerat enim: *vita viuet, & non morietur.* Et ſtatim ſubdit: *omnia peccata eius quæ peccauit, non imputabuntur ei:* ſcilicet, ad mortem. Denique Paulus non loquitur de debito pœnæ, ſed de macula, & culpa, quæ reddit hominem odibilem, & dignum damnatione: animæ enim, quæ in purgatorio puniuntur, non dicuntur animæ damnatæ, ſed potiùs eſſe in ſtatu ſalutis, licèt habeant aliquod debitum pœnæ ſoluendæ.

Secunda ex eo quod Chriſtus nullam pœnitentiam legitur iniunxiſſe.

Secundò opponunt, quia Chriſtus, illis, quibus dum erat in hac vita remittebat peccata, nullam pœnitentiam legitur iniunxiſſe.

48. Reſpondeo, in primis nec etiam Chriſtus prohibuit, ne opera pœnitentiæ exercerent, imò id laudauit, & approbauit in Zachæo, qui poſt conuerſionem ſuam propoſuit dare dimidiam bonorum partem in eleemoſynam, & reddere quadruplum, ſi aliquem defraudaſſet. *Lucæ* 14. Aliquando etiam illis, quos ſanabat in corpore, quos etiam interiùs in anima creditur ſanaſſe, imponebat aliqua pietatis opera exequenda, vt leproſo *Marci* 1. à lepra iam mundato iniunxit, vt iret ad Principem Sacerdotum, & offerret pro emendatione munus, & *c.* 5. homini à Dæmone liberato præcepit, vt rediret domum, & prædicaret ſuis mirabilia Dei. Aliquando verò nihil iniungebat, quia vel ſciebat, ipſos ex ſe ſatisfactionis opera exhibituros, vel fortè non indigere propter contritionis perfectionem, vt in Magdalena, vel denique, quia ipſe vt ſummus Pontifex liberaliter indulgebat remiſſionem pœnæ: vtcumque ſit, non reuocauit vnquam quod per Prophetam dictum fuerat: *Conuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio, & fletu, & planctu.* Ioëlis 2.

49. *Tertia: Ex infinita Chriſti ſatisfactione.*

Tertiò opponunt; quia Chriſtus pro nobis ſatisfecit, cuius ſatisfactio cũ ſit infiniti valoris non indiget noſtra, vt abũde ſoluatur pro toto debito. Reſpondeo, hoc argumentum tolleret etiam de medio noſtra merita, & neceſſitatẽ bonorum operum, quia merita Chriſti, cùm ſint valoris infiniti, ſufficient ad augmentum gratiæ nobis promerendum: imò neque Sacramenta requirerentur ob eãdem rationem, ſed ſufficerent ſola merita Chriſti, Fatemur ergo, merita, & ſatisfactionem Chriſti ex ſe habere valorem infinitum: Voluit tamen ipſe Chriſtus ob iuſtiſſimas cauſas, ne nobis applicaretur ille valor, niſi per tales cauſas, v.g. per Sacramenta, per indulgentias, &c. Voluit etiã, vt nos mereremur, & ſatisfaceremus per gratiã ab ipſo Chriſto nobis communicatam; Voluit denique, vt non communicaretur ille valor ſuæ ſatisfactionis, niſi in tali, vel tali menſura ab ipſo deſignata, atque adeo non ad omnes effectus, quos attentâ virtute ſuorum meritorum, & ſatisfactionũ cauſare potuiſſet.

50. Occaſione tamen huius obiectionis, aliqui Doctores Catholici dicunt, ſatisfactionem, & merita Chriſti ita nobis applicari per ſatisfactiones noſtras, vt noſtris operibus, quæ de ſe ſatis non erant coram Deo, Chriſti Paſſio valorem tribuat, & noſtra ſatisfactio coniuncta ſatisfactioni Chriſti ob eiuſdem Chriſti gratiam acceptetur à Deo. Ita videtur ſentire Caſtro *de hæreſibus* verbo *Pœnitentia* & inclinare videtur Ledeſma, 2. *part.* 4. *q.* 2. *art.* 1. *dub.* 3.

P. Vaſquez in præſenti *dicto art.* 1. *dub.* 1. *n.* 11. acriter inuehitur in hunc dicendi modum, quia hoc eſſet negare verum valorem, & condignitatem in noſtris operibus, quem ſi in ſe non habent, non poſſunt ex Dei acceptatione habere. Quare Chriſtus promeruit quidem nobis auxilium gratiæ præuenientis, & cooperantis, & ſubſequentis, non verò meruit, quod opera in gratia facta acceptentur à Deo ad meritum gloriæ, vel ad ſatisfactionem pro pœna temporali: hoc enim ex ſe habent abſque nouo fauore per Chriſtum; alioquin nimis deprimeretur valor bonorum operum, quod latè probauit idem Vaſquez 1. 2. *diſp.* 214 & 222. & 1. *tom. in* 3. *part. diſp.* 2.

Ego media via procedo: Exiſtimo enim contra Caſtrum, bona opera in gratia facta ex ſe ipſis habere valorem, & condignitatem, ſeu æqualitatem ad ſatisfactionem pro pœna temporali, neque accipere hanc condignitatem, & valorem à meritis, vel ſatisfactione Chriſti formaliter, ſed efficienter, quatenus ob Chriſti paſſionem datur gratia nobis ad bene operandum. Addo tamen contra P. Vaſquez, eadem bona opera acceptari à Deo de facto in ordine ad ſatisfaciendum pro pœna temporali, propter paſſionem, & merita Chriſti, qui nobis meruit, quod opera acceptarentur pro pœna debita, cùm poſſent à Deo non acceptari. Nam quidquid ſit de merito in ratione meriti? ſatisfactio tamen pro pœna oblata ab illo, qui pœnam debet, non obligat Iudicem ad eam acceptandam, ſed poteſt ſemper exigere pœnam à ſe taxatam, & infligendam, vt dixi *diſp.* 3. *de Incarnatione ſect.* 10. *numero* 140. & *diſput* 5. *ſect.* 7. *num.* 126 & colligitur ex Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 8. vbi dicitur noſtras ſatisfactiones habere vim ex Chriſto, *in quo viuimus, in quo meremur, in quo ſatisfacimus facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre.* Hoc tamen pertinet ad diſputationem de ſatisfactione, vbi ex profeſſo id explicabimus infrà *diſp.* 24. *ſect.* 1. 51. Trident.

Quartò opponunt: ceſſante cauſa, ceſſat effectus: Sed peccatum eſt cauſa punitionis; ergo ablato, & condonato peccato, ceſſat dignitas pœnæ. Reſpondeo facilè, cauſam punitionis non eſſe peccatum præſens, ſed præteritum; quod dat ius Deo & ad rationabilem auerſionem; & ad iuſtam punitionem, vt ſupra vidimus: poteſt itaque Deus remittere alterum ius, quod pertinet ad culpam, retento iure altero, quod eſt ad pœnam, cuius cauſa non eſt culpa moraliter permanens, ſed merè præterita. 52.

Quarta: Ex condonatione ipſius peccati, quod eſt cauſa punitionis.

Quintò opponunt: Contritio habet vim delendi culpam, & pœnam æternam, quod eſt plus, ergo habebit à fortiori vim ad delendum reatum pœnæ temporalis, quod eſt minus. Reſpondeo, contritionem non habere vim, & valorem condignum ad delendum reatum culpæ, aut pœnæ æternæ, ſed ſolùm de congruo: & quidem non minorem habet congruitatem ad delendum reatum pœnæ temporalis: Deus tamen non acceptat de facto merita, aut ſatisfactiones in ordine ad omnia, quæ de congruo poſſent obtinere, ſed ad aliqua iuxta ordinem ſuæ prouidentiæ. 53.

Dices: contritio prout ſaltem ſignificata eſt per gratiam, habet ex ſe valorem, & vim ad merendum augmentum gratiæ, & gloriæ de condigno: ergo habebit condignitatem etiam ad tollen- 54.

dum debitum pœnæ temporalis; plus enim eſt augmentum gloriæ æternum, quam auſerre pœnam vnius menſis: ergo contritio ſaltem vt continuata poſt iuſtificationem delebit totum reatum pœnæ temporalis. Reſpondeo negando conſequentiam, cuius ratio deſumitur ex iis, quæ dixi, *diſput. 5. de Incarnatione ſect. 1. n. 17.* vbi explicui, cur contritio habeat minorem valorem, & virtutem, ac condignitatem ad ſatisfaciendum, quàm ad merendum: quia ſcilicet, ad merendum operatur abſque contrario: at verò in ordine ad ſatisfaciendum operatur in præſentia contrarij robuſtiſſimi, nempe peccati, quod reſiſtit; ne Deus placetur, ne ex facilitate placationis vileſcat Dei offenſa: vnde debilior multò eſt actus bonus ad ſatisfaciendum, quàm ad merendum, vt ibi latiùs probaui. Porrò contritionem non poſſe per modum meriti condigni delere reatum pœnæ temporalis, etiamſi conſideretur vt dignificata iam eſt per gratiam habitualem; conſtat facilè quia totus valor, quem habet per modum meriti condigni, quantus quantus eſt, exhauritur in promerendo augmento gratiæ, & gloriæ, nihil ergo reſtat valoris ad promerendum condignè aliud præmium. Si ergo promereretur condignè remiſſionem pœnæ temporalis, deberet detrahi aliquid de illo alio præmio augmenti gratiæ, & gloriæ; quæ quidem permutatio, & detractio non poſſent fieri ſine maximo detrimento ipſius merentis, cui expedit magis habere aliquid plus de gratia, & gloria æterna, quàm liberari à debito pœnæ temporalis, cùm non ſit proportio inter viſionem Dei æternam; & damnum aliquod temporale. Non eſt ergo mirum, ſi contritio multò plus poſſit acquirere de condigno per modum meriti, quàm expiare per modum ſatisfactionis condignæ.

55. *An cum culpa remittatur ſemper aliquid pœnæ temporalis.*

His ergo contra hæreticos breuiter notatis, reſtant nonnullæ dubitationes expediendæ. Prima deſumitur ex proximè dictis; an ſcilicet, quoties remittitur culpa, & pœna æterna, remittatur etiam aliquid pœnæ temporalis: quod dubium proponit ſub his terminis Suarez *diſp. 10. ſect. 3. n. 17.* & partem affirmantem tribuit Caietano, Medinæ, Soto, & Alexandro; refert etiam Durandum, qui id limitat, ne procedat, quando contritio fuit minima, quia tunc ſolùm ſit commutatio pœnæ æternæ in temporalem integram, ipſe verò Suarez eamdem ſententiam amplectitur, quoties culpa & pœna æterna remittitur per contritionem. Addit, tunc ratione contritionis ſecundùm ſe auferri pœnam æternam ſimul cum culpa per infuſionem gratiæ: conſiderata verò eadem contritione vt iam dignificatur per gratiam pro poſteriori naturæ, tunc iam per eamdem contritionem prout ſic dignificatam, per modum ſatisfactionis condignæ, auferri debitum aliquod pœnæ temporalis, plus vel minus, pro maiori, vel minori perfectione contritionis. Supponit enim, Deum taxaſſe ſingulis peccatis mortalibus duplicem pœnam: alteram æternam, ſi peccatum non remittatur: alteram temporalem, ſi remittatur. Contritio ergo ſecundùm ſe ſolùm aufert pœnam æternam, & relinquit integram totam illam temporalem: ipſa verò contritio, vt dignificata per gratiam, auſert aliquid de pœna temporali. Vnde quoties pœna æterna remittitur per contritionem, remittitur etiam aliquid de pœna temporali intuitu eiuſdem contritionis, vt ſatisfactionis condignæ. Quando verò iuſtificatio fit per ſacramentum præſuppoſita attritione præterita, tunc non poteſt attritio, quæ iam non exiſtit, dignificari per gratiam, vt de condigno auferat aliquid pœnæ temporalis, ſed totum, quod remittitur, fit ex opere operato virtute Sacramenti. Hæc Suarez.

In hoc modo dicendi multa mihi difficilia videntur. 56. *Quinque difficilia in illo modo loquendi P. Suarez. Primum.* Primum eſt, quod Deus taxauerit certam pœnam determinatam temporalem ſingulis peccatis mortalibus remiſſis, quam poſtea per contritionem, tanquam per ſatisfactionem de condigno minuat. Hoc, inquam, difficile poteſt intelligi: quomodo enim Deus taxauit pœnam determinatam peccato, quam tamen in nullo caſu exequi poteſt? taxare quippe pœnam eſt decernere, qua pœna puniendus ſit aliquis in tali caſu: oportuit ergo, quòd Deus decerneret illam pœnam infligere tali, vel tali caſu: hoc autem non potuit de facto decernere; quia non poteſt de facto occurrere caſus, quo Deus illam pœnam exequatur.
57. Quod quidem ſic probo: nam de facto pœna æterna, vel remittitur extra Sacramentum per contritionem: & tunc per ſe ſemper tollitur aliquid de illa pœna temporali virtute ipſius contritionis: vel remittitur per Sacramentum baptiſmi, (& idem eſt de martyrio) & tunc tota pœna penitus aufertur, vel remittitur per Sacramentum pœnitentiæ, aut aliud Sacramentum, ſi poteſt aliud Sacramentum per accidens conferre primam gratiam, & tunc etiam debet aliquid de illa pœna temporali taxata auferri: ſemper enim debet præcedere aliqua diſpoſitio, & dolor de peccato: qui licèt tunc non exiſtat, diſponit tamen ita ad iuſtificationem in Sacramento, vt iuxta menſuram illius diſpoſitionis commutetur pœna æterna in minorem, vel maiorem pœnam temporalem. Nam ſicut pœnitenti, qui accedit cum meliori, & feruentiori attritione, confertur in ipſa abſolutione maior gratia intuitu melioris diſpoſitionis, licèt attritio phyſicè non exiſtat, quando profertur forma abſolutionis; ita fatendum eſt, quod plus etiam deleatur de debito pœnæ pro menſura maioris doloris, & pœnitentiæ, quam affert; Vnde Sacerdos ſolet mitiorem pœnitentiam iniungere illis, quos videt cum maiori dolore accedere ad Confeſſionem, quia iudicat, eos minori ſatisfactione indigere, quos ratione melioris diſpoſitionis Sacramentum ipſum purgabit magis à debito pœnæ temporalis. Nunquam ergo contingere poteſt, quod maneat integrum debitum illius pœnæ temporalis, quam dicis Deum taxaſſe pro tali peccato mortali remiſſo; & per conſequens, non potuit dari tale decretum in Deo taxans eo modo pœnam.

58. Vnde oritur ſecunda difficultas contra illum dicendi modum: quia non poteſt intelligi, quod pro priori naturæ contritio ſecundùm ſe auferat præcisè debitum pœnæ æternæ, & pro poſteriori vt dignificata à gratia, minuat debitum pœnæ temporalis: peto enim pro illo priori, qualis contritio videatur à Deo? an ſolum contritio in communi, an hæc determinata contritio cum tali perfectione & intentione? Primum dici non poteſt: debet ergo Deus pro illo priori moueri à tali, & tam perfecta contritione: ergo pro illo priori non mouetur Deus æqualiter ad commutandam pœnã æternam in temporalem, ſed inæqualiter iuxta inæqualitaté ipſius contritionis; ſicut pro illo priori nõ mouetur æqualiter ad dandã gratiam iuſtificãté, ſed inæqualiter ad dandam maiorem vel mino-

rem

Digitized by Google

tem gratiam iuxta inæqualitatem contritionis: cur enim magis erit inæqualitas in vno effectu, quàm in alio, cùm contritio diſpouat ad vtruinque, & vterque ſit diuiſibilis, & poſſit recipere magis, & minus?

59. Poſſet ſortaſſe reſponderi ex eodem Suarez *n.* 19. conſentaneum hoc eſſe diuinæ iuſtitiæ, cùm enim homo iuſtus poſſit de condiguo ſatisſacere pro pœna temporali, nou eſt cur aliquid eius pœnæ gratis remittatur, ſed congruentius eſt, vt totum, quod auſertur de pœna temporali, auſeratur pro poſteriori naturæ, intuitu ſatisſactionis condignæ, quæ pro eo ſigno poſteriori intelligi iam poreſt.

Sed contra hoc eſt, quia in primis idem dici deberet de collatione gratiæ ſanctificantis: poſſet enim aliquis dicere, quod pro priori naturæ intuitu contritionis ſecundùm ſe, Deus dat ſolùm primum gradum gratiæ requiſitum ad expellendum peccatum: poſtea verò contritio eadem pro poſteriori naturæ conſideratur dignificata per illam gratiam, & tunc mereatur de condigno augmentum gratiæ, plus, vel minus, pro maiori, vel minori perfectione contritionis: & hoc quidem propter eamdem rationem; quia ſcilicet, quando homo poteſt aliquid de condigno mereri, magis congruit quod detur propter meritum condigni, quàm quod detur gratis. Hoc autem dici non poteſt, nec conceditur ab vllo Theologo, quia omnes concedunt, quod ſicut gratia ipſa Sacramentalis datur inæqualis iuxta inæqualitatem diſpoſitionis, ſic gratia, quæ datur intuitu contritionis, vt meræ diſpoſitionis, datur inæqualis, iuxta inæqualitatem diſpoſitionis: ergo idem omnino debemus dicere de illo alio effectu commutationis pœnæ æternæ in temporalem, qui comitatur iuſtificationem, & iufuſionem gratiæ, quod ſcilicet, detur etiam inæqualis iuxta inæqualitatem diſpoſitionis, & contritionis.

60. Deinde eadem Dei iuſtitia, ſeu diſtributio, aut retributio proportionata exigere videtur, vt pro illo priori ſigno, pro quo contritio antecedit gratiam, & diſponit de congruo ad delendum reatum pœnæ æternæ; maior, & perfectior contritio diſponat, & mereatur de congruo commutationem pœnæ æternæ in minorem temporalem; nam licet eadem contritio perfectior pro poſteriori ſigno vt dignificata per gratiam, poſſit de condigno ſatisſacere pro maiori parte pœnæ, quàm contritio imperfectior; hoc non tollit, quod etiam eadem contritio perfectior pro ſigno priori debeat mereri de congruo pluſquam imperfectior, vt ſeruetur proportio debita inter illas duas contritiones inæquales. Quod quidem ad hominem probare poſſumus: ponamus enim, Petrum habere contritionem vt duo, & Ioannem contritionem vt octo: illa contritio remiſſa Petri, prout antecedit gratiam, ſatisfacit per ſe de congruo pro debito pœnæ æternæ: & tamen adhuc eadem contritio pro poſteriori ſigno, vt dignificata per gratiam, poteſt per ſe ſatisfacere de condigno pro alia parte pœnæ temporalis: ergo contritio intenſa Ioannis, prout antecedit gratiam, poſſet etiam per duos primos ſui gradus ſatisfacere de congruo pro pœna æterna, & per ſex vlteriores ſatisfacere de congruo pro alia parte pœnæ temporalis remanentis, & rurſus prout dignificata per gratiam, poſſet eadem contritio pro ſigno poſteriori ſatisfacere de condiguo pro alia parte pœnæ remanentis; & hoc modo ſeruaretur melius proportio inter contritiones inæquales etiam pro ſigno priori, & aliunde tolleretur de condigno, quod poteſt tolli de pœna intuitu illius contritionis, cùm hæc ſatisfactio condigna non impediatur per te per hoc, quod eadem contritio pro ſigno priori deleuerit aliquam pœnam per modum ſatisfactionis congruæ.

Tertiò difficile mihi eſt in illo dicendi modo id, quod ſupponit, poſſe ſcilicet contritionem dignificari à gratia data intuitu eiuſdem contritionis in eodem inſtanti ad obtinendum alium effectum: quod quidem latè impugnaui *diſp.* 6. *de Incarnat. ſect.* 3. Certè, ſi ſemel admittatur ille modus dignificationis poſſibilis; non apparet, cur eadem contritio poſtquam diſpoſuit de congruo ad gratiam vt duo, non poſſit prout dignificata per illos duos gradus gratiæ pro ſigno poſteriori, mereri de condigno augmentum eiuſdem gratiæ, De hoc tamen dixi latè in prædicto loco, neque oportet id repetere. 61. *Tertium.*

Quartò diſplicet in illa aſſertione, quod limitetur ad ſolam iuſtificationem, quæ fit per contritionem: nam; vt ſupra inſinuaui, ſi conſequenter loquendum ſit, debet idem concedi de iuſtificatione, quæ ſemper, vel ferè ſemper fit etiam per Sacramentum cum attritione ſiue præſenti, ſiue præterita: ſemper enim, vel ferè ſemper debet auferri aliquid de debito pœnæ temporalis remanente: quia cæteris paribus, quò melior eſt diſpoſitio, eò minor eſt pœna temporalis, quæ remanet ablata culpa: cùm ergo ſemper, aut ferè ſemper præcedat diſpoſitio talis, vt potuerit eſſe alia minùs perfecta, conſequens eſt vt nunquam remaneat tota pœna temporalis integra, quæ potuit remanere remiſſa culpa: & quamuis illud totum fiat ex opere operato virtute Sacramenti, & non per ſatisfactionem noſtram condignam; verè tamen tollitur aliquid de debito pœnæ temporalis ſimul cum debito pœnæ æternæ; quare non debuit concluſio limitari ad ſolam iuſtificationem per contritionem. 62. *Quartum.*

Quintò denique diſplicet modus ille loquendi, quo dicitur, virtute contritionis, vt condignæ ſatisfactionis dignificatæ per gratiam, remitti ſemper aliquid de pœna temporali debita, ille inquã, loquendi modus non eſt proprius, neque in rigore verus: quia debitum, quod per condignam ſatisfactionem, & ſolutionem deleretur, non remittitur, ſed ſoluitur: ſolutio enim æqualis, & remiſſio opponuntur. Si ergo illa pars pœnæ tẽporalis aufertur propter ſatisfactionem condignam contritionis dignificatæ per gratiam; non remittitur illa pars, nec dici debet, quod cum pœna æterna remittitur ſemper aliquid de debito pœnæ temporalis, quando peccatum deletur per contritionem, eo quod cõtritio ſatisfaciat de cõdigno pro illa parte. 63. *Quintum.*

Hæc itaque difficilem reddunt illum modum loquendi Patris Suarez: de re autem ipſa, & dubio propoſito non eſt magna difficultas. Si enim explicentur termini, conſtabit vel non poſſe eſſe quæſtionem, vel reſponſionem eſſe facilem. Certum quippe eſt, nunquam remitti à Deo debitum pœnæ æternæ, & commutari in pœnam temporalem ita diuturnam, & grauem vt non poſſet cõmutari in aliam pœnam temporalẽ grauiorem, & diuturniorem. Debemus ergo gratias Deo, tũ quia remiſit pœnam æternam: tum quia non commutauit illam in aliam temporalem maiorem, prout iuſtiſſimè poterat: & in hoc ſenſu nunquam remittitur æterna pœna, imò nec remitti poteſt, quin 64.

ſimul remittatur aliquid de pœna temporali, in quam commutari potuiſſet. Si autem comparatio fiat, non cum pœna, quæ remanere potuiſſet, ſed cum illa in quam de facto commutatur pœna æterna, & de hac ipſa quæratur, an aliqua pars illius remittatur ſimul cum pœna æterna, tunc dicimus, in ipſis terminis inuolui repugnantiam: quia ſi pœna æterna commutatur in pœnam, verbi gratia, decennij, & in eodem inſtanti remittitur pœna vnius anni, ergo verè pœna æterna commutata fuit in pœnam ſolùm nouem annorum, & non in pœnam decennij: in illam enim pœnam commutatur, cuius ſolum debitum manet reliqua remiſſa: ſi ergo ſolùm manet debitum nouem annorum; in illam ſolam commutatur pœna æterna.

65. Nec poteſt explicari, quomodo fiat illa duplex remiſſio, vt inductione probari poteſt ex ſupradictis: quia nec prior remiſſio, aut commutatio fit ex lege Dei volentis commutare pœnam æternam in temporalem decennij, verbi gratia, virtute contritionis ſecundùm ſe & poſtea propter exceſſum contritionis remittit aliquid de illo decennio: hoc enim non poteſt dici: quia non poteſt eſſe lex de commutatione pœnæ æternæ in decennium integrum, verbi gratia cum nunquam Deus velit, quod debeatur integrum decennium, ſed deberet eſſe lex de commutatione in decennium non integrum, ſed diminutum plus, vel minus pro maiori, vel minori perfectione contritionis & tunc non eſſet iam duplex remiſſio, ſed vna iuxta legem illam Dei. Nec etiam poteſt dici, quod virtute ſacramenti commutetur in decennium, v. g. & rurſus ratione melioris diſpoſitionis tollatur aliquid de illo decennio; quia non poteſt fieri commutatio intuitu ſolius Sacramenti ſecundùm ſe, vt ſupra vidimus: quia Sacramentum prout præſcindit à diſpoſitione, in adultis nihil operatur: ergo in illa prima commutatione non præſcindit Sacramentum à diſpoſitione, ac per conſequens non poteſt fieri vna commutatio virtute ſolius Sacramenti, & altera remiſſio intuitu diſpoſitionis.

66. Nec denique poteſt id explicari, tribuendo vnam commutationem contritioni ſecundùm ſe prout antecedit gratiam, & aliam diminutionem eiuſdem pœnæ eidem contritioni prout dignificatæ per gratiam pro ſigno poſteriori: tum quia contritio pro ſigno poſteriori non poteſt dignificari à gratia collata intuitu eiuſdem contritionis, vt ſupra dixi: tum quia contritio pro ſigno etiam priori, cùm ſit inæqualis deberet inæqualem ſatisfactionem afferre pro eo ſigno, & propter alias rationes, quas ſupra proſequuti ſumus. Non poteſt ergo illa vniuerſalis regula verificari neque in omni caſu ſimpliciter, nec etiam quoties iuſtificatur homo per contritionem perfectam. Fateor, poſſe aliquando contingere, illam diminutionem pœnæ temporalis, in quam commutatur æterna, in eodem inſtanti: vt ſi lucretur aliquis ſimul aliquam indulgentiam, per quam remittatur pars pœnæ, in quam eodem inſtanti fuerat commutata æterna: vel ſi eodem inſtanti exerceat aliquem actum bonum, & meritorium alterius virtutis, per quem ſicut poteſt mereri de condigno, poterit etiam ſatisfacere de condigno pro aliqua parte pœnæ temporalis, in quam eodem inſtanti commutata fuit æterna: nego tamen, eſſe regulam vniuerſalem, vt auctores contrariæ ſententiæ volebant.

Secundò principaliter dubitari poteſt, an quando de facto homo iuſtificatur media contritione perfecta extra Sacramentum, commutetur pœna æterna in minorem pœnam temporalem, quam commutaretur olim, quando in lege veteri iuſtificabantur homines per contritionem; an verò in æqualem cæteris paribus? Caietanus *tom. 1. opuſc. tract. 4. quæſt. 4.* docet, eamdem contritionem in lege gratiæ, cæteris paribus, relinquere minorem reatum pœnæ temporalis, quàm antea propter votum Sacramenti pœnitentiæ, quod includit: quam ſententiam refellit Suarez *dicta ſect. 3. n. 8.* quia, vel intelligit, remitti aliquid pœnæ ex opere operato propter ſolum votum Sacramenti: & hoc eſt falſum, quia ſacramenta non operantur, antequam ſint: vel intelligit, remitti ſolùm ex opere operantis: & hoc etiam eſt falſum quia vel illud eſt votum ſolum implicitum: & hoc non ſufficit ad illum effectum; quia non reddit actum meliorem, nec magis pœnalem, vel eſt votum explicitum: & iam non erunt cætera paria, nec eſſet eadem contritio, ſed diuerſa propter votum explicitum Sacramenti quod olim non habebat. 67.

An per contritionem plus pœnæ remittatur nunc, quàm in lege veteri.

Cæterùm ſententia Caietani poſſet fortaſſe non improbabiliter defendi, dicendo contritionem eamdem habere maiorem congruitatem nunc ad gratiam promerendam, & ad ſatisfaciendum pro pœna, quàm haberet olim ante Chriſti aduentum. Non enim videtur poſſe negari quod eadem oratio, vel idem actus bonus factus à perſona magis coniuncta Chriſto, verbi gratia, ab eius matre, vel auia, aut fratre, habeat aliquam maiorem congruitatem ad impetrandum, vel merendum, quàm ſi fieret ab alio non ita coniuncto, etiamſi cætera eſſent paria; quia illa maternitas, vel coniunctio eſt nouus titulus præferens illam perſonam aliis, quando cætera ſunt paria: Cùm ergo poſt Chriſti aduentum omnes facti ſimus eius conſanguinei, licèt in gradu remoto, quam coniunctionem nondum habebant homines in lege veteri: conſequens videtur, quod hic titulus conſanguinitatis afferat contritioni noſtræ maiorem aliquam congruitatem ad impetrandam, & promerendam veniam culpæ, & pœnæ, quam antea haberet. Nam quidquid ſit, an condignitas actus boni in homine iuſto, ſit etiam maior nunc quàm olim, ſtante æquali gratia habituali propter hunc nouum titulum conſanguinitatis cum Chriſto prout aliqui volunt, & in quo maior poteſt eſſe difficultas; loquendo tamen de mera congruitate, non videtur negandum, quod accreſcat aliquid congruitatis operibus bonis, vt impetrent, vel obtineant aliquid ex eo quod fiant à perſona magis coniuncta Chriſto. 68.

Tertiò dubitari poteſt, ſi Deus remitteret peccatum mortale abſque gratiæ ſanctificantis infuſione, an poſſet tunc non remittere pœnam æternam, ſed relinquere totum debitum pœnæ dimiſſa culpa? Negant Scotus, Gabriel, & Medina, quos affert Suarez *ſect. 2. num. 3.* Ipſe verò Suarez ſub diſtinctione reſpondet: nam ſi ſermo ſit de pœna æterna in communi, concedit, id fieri potuiſſe: Si verò ſermo ſit de pœna æterna, prout illam damnati de facto patiuntur in Inferno; negat: quia hæc pœna includit multa, quæ ſupponunt culpam non remiſſam; ſcilicet, voluntatem peruerſam, inimicitiam inter patientem, & punientem, obſtinationem in malo, odium aduerſùs Deum, vermem æternum conſcientiæ, quæ omnia repugnant in eo, cui peccatum iam 69.

An poſſet remitti culpa mortalis abſque pœna æterna.

eſt

eſt condonatum. Huic ſententiæ, & diſtinctioni ſubſcribit etiam P. Coninch *diſput. 2. dub. 13.*

70. Ego tamen iuxta ea, quæ dixi ſupra diſput. præcedenti ſect. 6. num. 82. exiſtimo, loquendo de potentia Dei abſoluta, potuiſſe dimiſſa culpa remanere debitum totius, aut ferè totius pœnæ æternæ, qualem de facto patiuntur damnati in Inferno. Nam de facto Deus in pœnam alicuius peccati venialis, ſolet homini negare auxilium efficax ad reſiſtendum tentationi graui, præuidens ex negatione talis auxilij lapſurum hominem grauiter, & aliquando damnandum: cur ergo non poſſet Deus de potentia abſoluta remiſſa culpa mortali, vel punire pœna æterna ſenſus, qualem & quantam patiuntur damnati in Inferno, & rurſus negare auxilium, quo poſſet homo moraliter reſiſtere tentationi, quæ ex illo tormento æterno inſurgeret vehementiſſima ad odium aduerſus Deum ita acriter illum punientem? negato autem illo auxilio moraliter ſufficienti, & relicto auxilio, quod ſolùm daret potentiam phyſicam, iam homo certiſſimè prorumperet in odium acerbum aduerſus Deum ab ipſo tormenti initio, atque adeo haberetur etiam odio ab ipſo Deo propter illud, & alia peccata, quæ ex tunc committeret, & licèt propter illa non puniretur, eo quod non eſſent peccata hominis viatoris; eſſet tamen odibilis, & inuiſus propter illa: maneret deinde obſtinatus in illis, cùm ſemper maneret abſque auxilio moraliter ſufficienti ad pœnitentiam: haberet vermem æternum horum peccatorum: maneret ergo ſimilis in omnibus animæ, quæ de facto damnata eſt, hoc vno excepto, quod tunc puniretur propter peccata iam dimiſſa quoad culpam, nec haberet tunc vermem culpæ commiſſæ, & non dimiſſæ in hac vita; haberet tamen, vt dixi, vermem peccati præſentis, peruerſionem, & obſtinationem, ſicut nunc habent damnati: nam tota illa negatio futura auxiliorum includebatur etiam in pœna condigna peccati mortalis; & Deus ſupponitur non remiſiſſe aliud de pœna, ſed ſolam culpam præcisè, imò de facto fortaſſe Deus aliquando remiſſa culpa mortali, negat adhuc alicui auxilia vberiora, vel efficacia ad reſiſtendum tentationi alicui graui propter peccatum præteritum. Si verbi gratia aliquis cum voto caſtitatis vxorem ducat, vel contra religioſa vota relinquat ſacrilegè ſtatum religioſum, quem aſſumpſerat, & obtenta diſpenſatione maneat in ſæculo, etiamſi vterque per attritionem in ſacramento iuſtificetur adhuc Deus poteſt, & fortaſſe aliquando de facto vtrique negat auxilia vberiora, vel efficacia ad reſiſtendum, & permittit vtriuſque lapſus in alia peccata propter peccatum præteritum etiamſi dimiſſum fuiſſet quoad culpam per virtutem ſacramenti.

71. Quartò dubitari poteſt, an ſicut vnus reatus pœnæ poteſt commutari in alium minorem, abſque eo quod totaliter remittatur; ſic etiam reatus culpæ poſſit ex parte remitti, itavt qui reus erat priùs grauioris offenſæ, maneat reus offenſæ leuioris, vel minus grauis, atque ita commutetur vnus reatus culpæ in alium minorem: de quo dubio nunc magis ex profeſſo dicendum nobis eſt.

Dubium incidens; *Vtrùm ſicut reatus pœnæ poteſt ſolùm ex parte remitti, ſic etiam poſſit reatus culpæ?*

72. HAnc difficultatem non inuenio ab Auctoribus examinatam: ratio autem dubitandi oritur ex ſupradictis: nam eadem videtur eſſe ratio de reatu pœnæ, & de reatu culpæ; vt ſicut qui debet pœnam grauem poteſt ex indulgentia Dei, vel ex ſatisfactione condigna, diminuere illud debitum, & manere debitor pœnæ minoris: ſic etiam qui habet reatum culpæ, & eſt debitor auerſionis diuinæ grauioris, poſſit ex indulgentia Dei diminuere illud debitum, & manere debitor auerſionis diuinæ minoris: nam ſicut ille, qui debet pœnam adulterij, poteſt ex indulgentia Dei reduci ad eum ſtatum, vt propter adulterium præteritum debeat ſolùm pœnam mendacij, vel furti leuis: cur non poteſt ex eadem indulgentia Dei reduci ad eum ſtatum, vt ſit debitor auerſionis diuinæ, non qualem, & quantam affert adulterium, ſed qualem affert mendacium vel furtum leue.

73. Ad hoc dubiom videbitur fortaſſe facilè reſponderi poſſe, quidquid ſit de poſſibili, de facto tamen id non fieri in reatu culpæ ſicut ſit in reatu pœnæ: quia culpa mortalis remittitur per infuſionem gratiæ ſanctificantis, quæ cùm ſit formalis ſanctitas, neceſſe eſt, quod mundet formaliter animam totaliter à fœditate, & macula culpæ mortalis, atque ideo non poteſt remanere partialiter reatus culpæ, quia iam remaneret ex parte macula ſimul cum gratia, quæ eſt formalis ſanctitas & mundities animæ. Hinc autem ſequitur, quod nec culpa venialis remittatur de facto partialiter: quia ſi attritio cum Sacramento, vel etiam contritio extra ſacramentum delet culpam mortalem totaliter: à fortiori eadem remedia delebunt culpam venialem totaliter, & non ſolum ex parte: multò enim plus eſt auferre totum reatum culpæ mortalis, quàm auferre totum reatum culpæ venialis: ergo remedia, quæ habent vim ad illud, habent à fortiori ad iſtud. In remiſſione autem pœnæ non procedit eadem ratio: quia licèt peccatum mortale deleatur per infuſionem gratiæ, cum qua non poteſt manere fœditas peccati mortalis: poteſt tamen cum eadem gratia manere reatus pœnæ temporalis, qui non eſt macula, nec fœditas, & ideo non oportuit remitti totaliter culpam.

74. Hæc tamen reſponſio vera non euacuat difficultatem propoſitam. Primò, quia licèt gratia ſit ſanctitas formalis, & non poſſit ſtare cum reatu culpæ mortalis; poteſt tamen ſtare, & de facto ſtat cum reatu leui, ſeu veniali: ergo ſicut de facto reatus pœnæ æternæ, qui non poteſt ſtare cum gratia, commutatur in reatum pœnæ temporalis, cum quo ſtat gratia: ſic potuit reatus culpæ grauis commutari in reatum leuiorem, cum quo poſſet ſtare gratia. Probatur conſequentia ex ſupra dictis: quia reatus culpæ eſt debitum auerſionis diuinæ ob peccatum præteritum, quod debitum perſeuerat; quandiu non remittitur à Deo; ſicut reatus pœnæ eſt debitum pœnæ ſoluendæ: ſicut ergo poteſt Deus remittere pœnam æternam retinendo ius ad exigendam pœnam leuiorem temporalem, quia non vult totaliter remittere ius puniendi, cur non poſſet remittere ius, quod habet ad auerſionem grauem, & retinere ſibi ius ad aliqualem auerſionem

leuem propter peccatum præteritum? Porrò ſi ita faceret, adhuc poſſet gratia ſtare cum debito illo auerſionis leuis: de facto enim homo debet auerſionem leuem diuinam propter culpam venialem: & hoc debitum ſtat cum gratia: ergo ſi Deus retineret ſibi ius ſolùm ad auerſionem leuem propter peccatum mortale, qualem auerſionem habet propter veniale, & remitteret ius ad auerſionem grauem; poſſet vtique debitum illud manere cum gratia habituali, & remitteretur verè culpa mortalis maiori ex parte, reduceretur que macula illa grauior ad maculam leuiorem: quia macula illa, ſeu fœditas habitualis non eſt aliud, vt vidimus latè in ſuperioribus, niſi peccatum præteritum, vt moraliter perſeuerans: intelligitur autem perſeuerare moraliter, quandiu Deus retinet ius ad auerſionem propter peccatum præteritum: ſi ergo Deus non retinet ius ad auerſionem grauem, ſed ſolùm ius leue ad auerſionem leuem; non dicetur perſeuerare peccatum præteritum maculans grauiter, ſed maculans leuiter, cùm non reddat iam hominem odibilem ſimpliciter à Deo, ſed ſolùm obiectum auerſionis leuis, ad quam ſolam Deus ſibi ius retinuit: quæ fœditas leuis non eſt incompoſſibilis cum gratia habituali, vt conſtat de facto in homine iuſto habente maculas veniales.

75. Secundò remanet adhuc difficultas, circa ipſa peccata venialia, cur non poſſint aliquando de facto deleri ſolùm partialiter etiam quoad culpam. Nam, licèt ob rationem in reſponſione aſſignatam admittamus, quod debeant remitti totaliter, quando remittuntur in Sacramento cum attritione, vel per contritionem extra Sacramentum: poſſent tamen deleri partialiter, quando homo extra Sacramentum habet ſolum attritionem de aliquo veniali: tunc enim non procedit ratio ſupra adducta; cùm attritio extra Sacramentum, & martyrium nunquam habeat de facto vim ad delendam culpam mortalem totaliter vel partialiter. Poſſet ergo Deus de facto condonare homini attrito culpam venialem, non totaliter, ſed partialiter, commutando debitum auerſionis leuis in debitum auerſionis leuioris, quale remanere potuiſſet ex alio peccato veniali leuiori.

76. Tertiò remanet difficultas: quia ſi ſemel admittitur de poſſibili, quod poſſet reatus culpæ partialiter auferri, ſicut auſertur partialiter reatus pœnæ: non facilè explicabitur, quomodo de facto id non fiat. Nam ſi per remiſſionem Dei poſſet partialiter auferri illud debitum culpæ, ergo & per propriam ſatisfactionem poſſet etiam partialiter auferri: atque ideo, licèt peccatum mortale ſit debitum incompenſabile à pura creatura per propriam ſatisfactionem, non tamen apparet, cur non ſit compenſabile ſaltem ex parte: ille enim,
Matth. 18. qui apud Matthæum *cap.* 18. debebat decem millia talenta, non poterat quidem illa ſoluere, & exhaurire debitum: poterat tamen aliquam partē reddere, ſaltem decem denarios: ergo peccator, qui per illum debitorem ſignificatur, poſſet quidem non liberare ſe à toto debito, ſed tamen ex aliqua parte illud diminuere, & reducere prius debitum, non quidem ad ſtatum debiti venialis, & leuis, ſed ad ſtatum debiti minus grauis. Quod ſi hoc fieri poſſet, videtur quod de facto id faciat per bona opera, ieiunia, eleemoſynas, preces, poſt attritionem de peccatis: quia hæc licèt non ſint condigna ſatisfactio pro toto debito; videntur tamen ſufficere pro aliqua minima parte debiti: Habet autem maiorem difficultatem in peccato veniali, ſupponendo cum communi ſententia, quod poteſt pura creatura pro illo condignè, & totaliter ſatisfacere. Quo ſuppoſito, non apparet, ſi reatus culpæ poteſt ex ſe partialiter auferri, cur de facto non ita deleatur per partes. Præſertim ſi cum probabiliori fortaſſe ſententia dicamus, per attritionem extra ſacramentum non ſemper remitti omnia peccata venialia. Tunc enim videtur quod poſita attritione, & replicata, ſatisfiat partialiter pro illo debito culpæ, & per conſequens homo non debeat tantam auerſionem Dei, quantam priùs debebat, ſed leuiorem, ſiquidem ſoluit iam ex parte pro illo debito per partialem ſolutionem, & ſatisfactionem. Hic autem modus delendi partialiter culpam, ſicut & pœnam, itavt maneat culpa quoad aliquam partem, & deleatur quoad partem, non videtur poſſe de facto admitti cùm ſit contra mentem omnium Theologorum.

Vt hæc omnia diſſoluantur, & explicemus hanc difficultatem, ſuppono primò, dubium propoſitum poſſe procedere, vel de facto, an, ſcilicet, de facto debitum culpæ auferatur ſolùm quoad partem, manendo adhuc quoad partem, ſicut aufertur reatus pœnæ: vel ſolum de poſſibili, an potuiſſet Deus ſtatuere, vt ſicut pœnæ reatus aufertur per partes, ſic fieret de reatu culpæ. Suppono ſecundò, quæſtionem poſſe procedere, vel de modo delendi culpam per condonationem Dei extrinſecam vel etiam intrinſecam per infuſionem gratiæ; vel de modo delendi culpam per ſatiſfactionem condignam, per quam formaliter extinguatur, vel totaliter, vel partialiter debitum auerſionis diuinæ. 77.

His ſuppoſitis dico primò; loquendo de poſſibili, non apparet, cur non potuiſſet Deus ſtatuere, vt tolleretur per partes reatus culpæ venialis, atque etiam mortalis, non ſolùm ſi per condonationem extrinſecam, ſed etiam per infuſionem gratiæ remitteretur culpa mortalis. Hanc concluſionem probant mihi argumenta ſupra facta: nam in primis de culpa veniali non apparet, cur non poſſet Deus remittere partialiter indignationem ſuam, & cedere iuri ad totam indignationem retinendo ius ad aliquam leuiorem, itavt eſſet Deus ex parte placatus, ſed non totaliter. Rurſus ſi culpa mortalis remitteretur per condonationem extrinſecam, non apparet, cur Deus non poſſet remittere ius ad indignationem grauiorem, retinendo ſibi ius ad indignationem & auerſionem grauem, item remittere ius ad indignationem grauem, retinendo ius ad leuem: Denique etiamſi remitteret peccatum mortale per infuſionem gratiæ; adhuc poſſet retinere ius ad auerſionem leuem, quæ non eſt incompoſſibilis cum gratia, & amicitia Dei: non eſt ergo repugnantia, loquendo de poſſibili, quod reatus culpæ venialis, vel mortalis deleretur per partes, ſicut tollitur de facto reatus pœnæ. 78.

Dices, ſi poſita gratia, poſſet manere macula quoad aliquid ſui: ergo nunc de facto non deletur tota macula peccati mortalis per ſolam gratiā, ſed per condonationem etiam aliquam extrinſecam, ſiquidem gratia ſola poſſet eſſe cum aliqua parte illius maculæ, atque adeo gratia habitualis non erit cauſa formalis adæquata iuſtificationis. Reſpondeo negando vltimam ſequelam: nam iuſtificatio vt iuſtificatio eſt tranſlatio à ſtatu peccati mortalis ad ſtatum filij Dei; vt dixit Tridentinum,

hoc

hoc autem totum fit per gratiam habitualem, cum qua non poteſt manere macula grauis, ſed ſolùm leuis, cuius ablatio non oportet, quod proueniat à ſola gratia illa, vt à forma omnino totali.

Dices iterum: ergo macula peccati mortalis non eſt aliud, niſi complexum ex pluribus maculis leuibus finitis, per quarum ablationes tandem tolleretur tota macula mortalis. Reſpondeo; negando etiam ſequelam: quia macula illa leuis, quæ remanere poſſet, non eſſet pars aliquota maculæ præcedentis. Sicut inſtans, vel punctum non eſt pars aliquota temporis, vel lineæ: ſic macula leuis, quæ remaneret, nullam haberet proportionem cum macula ablata, ſed excederetur ab ea infinitate ſecundùm quid propter incompenſabilitatem peccati mortalis.

79. Dico ſecundò, loquendo etiam de poſſibili, non potuit fieri, quod reatus culpæ mortalis deleretur per ſatisfactionem peccatoris, quoad aliquam partem etiam leuiſſimam, itavt ex offenſa grauiſſima, cuius reus erat homo, remaneret reus offenſæ grauis quidem ſed minùs grauis. Vnde à fortiori fatendum eſt, de facto nullo modo diminui reatum culpæ mortalis per ſatisfactionem peccatoris. Hæc concluſio mihi à poſteriori probatur argumento ſupra indicato ex abſurdis, quæ ſequerentur ſi fieri poſſet, quod per proprias ſatisfactiones diminueretur debitum culpæ mortalis: difficilè enim redderetur ratio, cur de facto id non fieret. Ratio autem repugnantiæ à priori reddi poteſt ex infinitate ſecundum quid, & incompenſabilitate, quam habet peccatum mortale: hinc enim fit, vt nec pro parte illius fieri poſſit ſatis à pura creatura: quia ſi pro aliqua parte illius debiti ſatisfieri poſſet; poſſet aliquan-
80. do pro toto debito ſatisfieri. Ponamus enim verbi gratia, quod reus peccati mortalis ſacrilegij per propriam ſatisfactionem deleat ex aliqua parte leuiſſima illud debitum, atque ideo iam non ſit debitor auerſionis diuinæ adeo grauis ſed leuioris. Deus ergo auertitur iam ab illo, non ſicut antea, aut ſicut ab alio, qui ſimile peccatum commiſit, & nullo modo ſatisfecit, ſed quantum, & ſicut auertitur ab alio, qui commiſit peccatum mortale furti aliquantulum leuius. Tunc ſic argumentor: peccatum ab hoc homine commiſſum excedit grauitate ſua illud aliud peccatum furti exceſſu aliquo determinato, qui exceſſus erat pars aliqua virtualis reſpectu totius grauitatis ipſius ſacrilegij: ſicut ergo potuit homo ſuis operibus ſatisfacere pro illo exceſſu, & extinguere illam partem offenſæ, poterit poſtea per totidem opera ſatisfacere, & extinguere aliam ſimilem partem offenſæ, & tandem poſt longum tempus repetitis ſæpe operibus ſatisfaciet pro toto debito & extinguet totam offenſam: ſuppono enim offenſam non fuiſſe infinitam: nec conſtare eius malitiam infinitis gradibus æqualibus vni tertio: quare ſi ſemel concedatur, quod homo poteſt ſatisfacere condignè pro aliqua parte determinata illius grauitatis, quæ ſit grauitas vt duo, verbi gratia, Conſequens erit, vt poſſit poſtea extinguere alios duos gradus, & poſtea alios duos, donec extinguat omnes. Fatendum ergo eſt, ex incompenſabilitate peccati mortalis prouenire, quod non poſſit ſatisfieri nec pro toto, nec pro parte illius, quia ſi poſſet pro parte, poſſet repetitis operibus ſatisfieri pro toto.

81 Hæc ratio probat ſolùm de peccato mortali, non de veniali, quod cùm non ſit omnino incompenſabile à pura creatura iuxta communem ſententiam, non apparet, cur non poſſit ſatisfactione noſtrà deleri quoad aliquem partem, priuſquam extinguatur tota offenſa. Adhuc tamen de peccato veniali. Dico tertiò, etiam de poſſibili repugnare, quod per propriam ſatisfactionem homo deleat reatum culpæ partialiter, antequam deleat totum. Hanc concluſionem probant etiam mihi inconuenientia ſupra indicata: quia ſi poſſibilis eſſet ille modus ſatisfaciendi pro parte, & diminuendi offenſam, dicendum eſſet de facto id fieri, atque adeò poſita ſemel attritione de culpa veniali extra Sacramentum, licèt non extinguatur, deleri tamen & diminui ex parte culpam & ſucceſſiuè per alia opera paulatim diminui; nec ad hoc neceſſaria eſſet acceptatio Dei, quia licet ea acceptatio requiratur in ſatisfactione pro pœna, non tamen in ſatisfactione pro culpa, vt dixi *diſp. 5. de Incarnatione, ſect. 7.* non poteſt enim durare moraliter offenſa, & auerſio niſi quandiu ex parte offenſoris non eſt factum quantum ſatis erat ad placandum offenſum, poſtquam autem id factum eſt; iam non erit rationabiliter, ſed irrationabiliter auerſus offenſus, ſi nolit placari: ergo ſi homo facit quantum ſatis eſt, vt Deus non ſit adeo auerſus, ſed leuiùs indignetur, eo ipſo extinguit formaliter ex parte illud ius, quod Deus habebat ad maiorem auerſionem: deberet ergo de facto deleri ſucceſſiuè, & per partes reatus culpæ venialis.

82. Imò non ſolùm per actus bonos ſupernaturales, ſed etiam per naturales ſatisfaceret homo de facto, & extingueret ex parte reatum culpæ venialis. Suppono enim peccatum veniale etiam in ſtatu puræ naturæ potuiſſe condignè compenſari, licèt difficiliùs, per pœnitentiam, & opera bona diuturna, & intenſa: quia ſicut in eo ſtatu homo poſſet mereri præmium naturale; ita poſſet ſatisfacere pro debitis naturalibus, & expiare maculas naturales, & hanc vim haberent etiam opera bona naturalia de facto, vt ſatisfacere poſſent poſt longum tempus pro macula peccati venialis provt ſaltem opponitur Deo auctori naturæ, vt dixi loco citato de Incarnatione *num. 131. & ſequentibus.* Vnde ſi ea opera poſſent delere ex parte offenſam antequam extinguerent totam: non eſſet, cur de facto eam ex parte non extinguerent, & redderent Deum minùs auerſum ab homine propter peccatum commiſſum.

83. Ratio à priori huius repugnantiæ videtur hæc eſſe: quia nimirum offenſus, qui prouocatus, & quaſi expulſus ab offendente receſſit ab ipſo per iuſtam, & rationabilem auerſionem, non debet cogi, vt redeat ad ipſum, niſi ab eodem offendente reuocetur: debet autem reuocatio eſſe æqualis expulſioni, vt cogat offenſum redire: quare ſi acerbe, & vehementer expulit, frigidè autem & remiſsè reuocet, non cogitur offenſus redire, quia reuocatio non adæquat expulſionem, & offenſam, habet ergo offenſus totum ſuum ius ad receſſum, & auerſionem, donec ſatisfactio ſit æqualis, & tanta, vt in æſtimatione prudentum adæquet offenſam, quæ fuit occaſio auerſionis, & receſſus.

84. Dices: ſi aliquis haberet quatuor peccata venialia diuerſa, & diſparata; potuiſſet ſatisfacere pro vno, antequam ſatisfaceret pro aliis, & tunc deleret, & extingueret maculam illius peccati manente macula aliorum: ergo ad delendam partem offenſæ, & extinguendum ius quoad aliquam

partem, non eſſe neceſſe, quod ponatur quantum requiritur ad extinguendum totum ius. Probatur conſequentia, quia in nullo caſu auerſio Dei ab homine, & eius indignatio erat propter quatuor peccata venialia, & tamen aufertur pars auerſionis & placatur Deus ex parte, non poſita tanta ſatisfactione, quanta fuit occaſio auerſionis; ergo etiam quando eſſet vnum peccatum veniale, poſſet ſatisfieri partialiter, & deberet Deus placari ex parte, licèt nondum poſita eſſet ſatisfactio æqualis occaſioni receſſus.

85. Reſponderi poſſet primò, negando conſequentiam quia in primo caſu occaſio indignationis non eſſet vna, ſed quadruplex: Vnde ſingulæ poſſent auferri ſeorſim per ſatisfactiones, & reuocationes ſingulis æquales, & proportionatas: at verò in ſecundo caſu occaſio, & quaſi expulſio Dei fuit vnica, quæ debet tolli per reuocationem, & ſatisfactionem ſibi æqualem, & proportionatam. Secundò tamen, & meliùs reſponderi poteſt negando antecedens. Singula enim peccata, quæ adueniunt, reddunt difficiliorem ſatisfactionem pro aliis. Hinc eſt, vt exiſtens in peccato mortali non poſſit vllo modo ſatisfacere condignè pro peccato veniali. Hinc etiam eſt; vt in humanis, qui ob duas offenſas auerſus eſt ab aliquo, non reconcilietur illi, niſi vel gratis velit condonare, vel offenſor ſatisfaciat pro vtraque. Ratio autem à priori eſt, quod offenſæ illæ ſucceſſiuè poſitæ integrant poſtea vnam rationem, & cauſam maioris auerſionis, quæ cauſa non extinguitur, niſi ponatur alia cauſa æqualis ad reuocandum ad ſe, quem per repetitam offenſionem expulit. Vnde ſicut obſequia multiplicata ſatisfaciunt, & placant pro offenſa, licèt ſingula obſequia non placarent: ſic offenſæ multiplicatæ, & repetitæ alienant, & ſeparant magis offenſum per modum vnius cauſæ: nec placatur de condigno, aut cogitur in æſtimatione prudentum ad acceptandam ſatisfactionem, niſi ſit æqualis illi toti offenſionum cumulo.

86. Dices iterum; in humanis offenſas, non ſemper totaliter, ſed partialiter etiam deleri: qui enim priùs implacabilis erat, poſtea paulatim emollitur, & licèt non ſit omnino reconciliatus, eſt tamen minùs alienus, & auerſus, quàm antea: non eſt ergo iuxta naturam offenſæ, vt non per partes, ſed tota ſimul auferatur. Reſpondeo, ex humanis colligi quidem poſſe id, quod ſupra dicebamus in prima concluſione, quod, ſcilicet, poſſit offenſa, quantum eſt ex ſe, condonari partialiter: ſic enim homines ſæpe partialiter videntur condonare, & placari ſucceſſiuè, itavt licèt non ſint omnino reconciliati; minùs tamen auerſionis, & indignationis retineant. Hoc tamen fit per condonationem, & indulgentiam, aut benignitatem magis, quàm per condignam ſatisfactionem offendentis quæ obliget offenſum ad deponendam partem indignationis, antequam ſit ſatisfactum pro toto: ratio enim ſupra adducta communis eſt ad offenſas contra Deum, & contra homines; & de vtriſque probat; non poſſe condignam ſatisfactionem. per partes extingui quod quidem experientia etiam ipſa comprobare videtur: nam ſi aliquis grauiter offendit virum nobilem æqualem ſibi, contumeliis, aut fortè calcibus, vel alio modo: & poſtea occurrentem ſibi capite aperto ſalutet, & dicat: nollem me ita fuiſſe ira arreptum, vt te percuterem: quis dicet, ex parte aliqua ſatisfactum iam eſſe pro offenſa, nec poſſe rationabiliter eum, qui offenſus erat indignationem, & auerſionem integram retinere, ſed debere ex parte reconciliari, & ſatisfactionem illam acceptare? Fateor, ſatisfeciſſe partialiter partialitate cauſæ, hoc eſt, poſuiſſe partem ſatisfactionis, ex qua, & aliis ſuperuenientibus poſſit integrari ſatisfactio ſufficiens: non tamen ſatisfacit partialiter partialitate effectus, hoc eſt non poſuit partem illius effectus, ſeu placationis, ad quam ordinatur ſatisfactio. Sic, qui venialiter peccauit, & incipit ponere partem ſatisfactionis, incipit quidem ſatisfacere ex parte cauſæ, hoc eſt, incipit ponere cauſam placationis diuinæ; ſed nondum incipit poni effectus, quia placatio diuina debet poni indiuiſibiliter tota ſimul, ſi ponenda eſt per ſatisfactionem condignam peccatoris,

Reſtat ergo ſolùm difficultas de illo alio modo auferendi offenſam per condonationem, quomodo diximus potuiſſe auferri per partes reatum culpæ, ſicut aufertur reatus pœnæ; circa hoc, inquam, reſtat difficultas, an de facto Deus ita remittat offenſam mortalem, retinendo ſibi ius ad aliquam auerſionem leuem, ſicut retinet ius ad aliquam pœnam temporalem: item, an ita remittat aliquando culpam venialem, retinendo ſibi ius ad aliquam auerſionem, & indignationem leuiorem, ſicut retinet ius ad aliquam pœnam minorem quàm antea deberetur pro eodem peccato veniali. 87.

Dico ergo vltimò: de facto Deus nunquam remittit reatum culpæ ex parte, ſed vel totum, vel nihil illius. Hæc concluſio quoad remiſſionem peccati mortalis videtur certa: quia hæc vel fit in Sacramento, vel fit extra Sacramentum: ſi fiat in Sacramento, non videtur poſſe aliter fieri; quia ſi homo non eſt diſpoſitus, peccatum non dimittitur: ſi verò ſit diſpoſitus remittitur tota culpa; nam Miniſter operatur ex poteſtate Chriſti, qui dedit certè poteſtatem remittendi peccata totaliter cùm dixit: *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* In baptiſmo autem remittitur non ſolùm tota culpa, ſed etiam totus reatus pœnæ: & idem eſt in Martyrio. Si verò peccatum mortale remittatur per contritionem extra Sacramentum; remittitur etiam tota culpa iuxta diuinam promiſſionem, quæ plenam remiſſionem continet, dum homini contrito promittit Deus: *Omnium iniquitatum eius, quas operatus eſt, non recordabor.* & iterum: *omnia peccata eius, quæ peccauit, non imputabuntur ei.* Vnde à fortiori idem dicendum videtur de peccato veniali: ſi enim contritio diſponit ad totalem remiſſionem peccati mortalis; multò magis diſponet contritio de peccato veniali ad totalem eius remiſſionem. 88.

Deus nunquam remittit reatum culpæ ex parte.

Solùm poſſet dubitari de remiſſione peccati venialis, quæ aliquando iuxta communem ſententiam habetur extra Sacramentum, & abſque contritione perfecta, ſed ſolùm poſita attritione, vel ſimili diſpoſitione, vt videbimus *infrà. diſp. 5. ſect.* 2. Non habemus enim promiſſionem diuinam de ponenda tunc remiſſione totali; quare cùm aliunde dixerimus non repugnare remiſſionem partialem; poſſet aliquis dicere, quod de facto detur aliquando in prædictis caſibus. Et quidem qui dicunt, non remitti veniale extra Sacramentum, niſi per contritionem perfectam 89.

de

de illo, non æſtimabunt magnum abſurdum, quod non remittatur plenè, ſed aliquando ſolùm ex parte poſita attritione extra Sacramentum, neque ego video inconuenientia magni ponderis in ea aſſertione. Adhuc tamen probabilius exiſtimo, quod etiam in iis caſibus, vel non remittatur culpa, vel remittatur tota ſimul. Quod quidem colligere poſſumus ſatis veriſimiliter ex modo, quem Deus habet remittendi culpam in Sacramento, vel per contritionem: quia licèt tunc etiam potuiſſet non remittere culpam totaliter, ſed ſolùm ex parte, vt diximus; noluit tamen de facto id facere, ſed culpam totaliter remittere, & ſolùm retinere aliquid ex debito pœnæ: ergo credibile eſt, niſi aliunde oppoſitum nobis conſtet, quod eodem modo remittat culpam venialem, quando per attritionem vel alias diſpoſitiones eam remittit.

90. Ratio autem congruentiæ, cur magis hunc modum tenere vellet in remiſſione culpæ, quàm in remiſſione pœnæ, ea eſſe potuit; quod retentio quidem debiti pœnæ quoad aliquam partem vtilis erat ad exercitium bonorum operum, quibus homines ſatisfacere curarent pro pœna, quam debent, quæ opera deſeruiunt ad vitanda poſtea alia peccata: ad hoc autem non erat ita neceſſarium retinere partem culpæ; quia ſi homo non mouetur ad exercitium bonorum operum, vt redimat debitum pœnæ, non multum curaret de illis operibus ad expiandum debitum culpæ venialis, etiamſi partialiter remaneret. Adde, quod reatus pœnæ non eſt macula, nec deturpat animam, ſicut reatus culpæ, quare faciliùs potuit Deus velle, quod in ſuis amicis remaneret reatus ille quàm iſte. Denique remiſſio totalis pœnæ videretur eſſe cum aliquo præiudicio iuſtitiæ vindicatiuæ, ad quam ſpectat punire delinquentem, cui iuſtitiæ fit ex parte ſatis, dum retinetur pars pœnæ, vt delicta puniantur: quando verò culpa totaliter remittitur, retenta pœna, non fit cum eiuſmodi præiudicio iuſtitiæ vindicatiuæ, ſed ex motiuo miſericordiæ, & clementiæ derogatur implacabilitati, & ſeueritati, quam potuiſſet Deus rationabiliter exercere: quæ tamen virtutes non ita videntur procurandæ à gubernatore, ſicut iuſtitia vindicatiua, quæ intendit bonum commune, & punitionem debitam, vt reſpublica purgetur à delictis: cui debito difficiliùs debet derogare Princeps, quàm ſeueritati, & implacabilitati, quibus cùm derogat, ſolùm videtur id facere in præiudicium iuris perſonalis, quod habet ad indignationem & auerſionem contra eum, à quo offenſus eſt.

91. Solùm poſſet obiici huic concluſioni: quia non videmur poſſe bene arguere ex eo, quod Deus de facto remittat ſemper totaliter culpam per contritionem, aut per Sacramentum, quod eodem modo remittat etiam totaliter culpam venialem, quoties eam remittit per attritionem aut aliam diſpoſitionem extra Sacramentum, contra hoc enim retorqueri poſt idem argumentum: quia in Sacramento, aut poſita contritione, Deus non dimidiat remiſſionem culparum quoad numerum, ſed vel nullam remittit, vel omnes, de quibus habetur contritio, vel in Sacramento etiam omnes de quibus eſt attritio. Et tamen extra Sacramentum non ſemper remittuntur omnia peccata venialia, quando habetur attritio de illis, ſed aliqua plura, vel pauciora iuxta Dei voluntatem, aut decretum: quia ſi omnia remitterentur; nunquam remitterentur venialia ſola abſque mortalibus in Sacramento pœnitentiæ: aut enim præceſſit attritio de illis; & tunc iam remiſſa erunt ante abſolutionem, aut non præceſſit attritio; & tunc nec per abſolutionem remittentur. Fatendum ergo eſt, quod Deus non obſeruat eumdem modum dimittendi culpam venialem extra Sacramentum cum ſola attritione, quem ſeruat in Sacramento, vel cum contritione perfecta; atque adeo, ſicut dimidiat remiſſionem venialium extra Sacramentum, remittendo reatum culpæ quoad aliqua, & retinendo quoad aliqua, licèt de omnibus ſit attritio: ſic potuit de facto dimidiare remiſſionem vnius peccati venialis cum attritione extra Sacramentum remittendo reatum culpæ partialiter, & retinendo partialiter, quamuis id in Sacramento non faciat.

Solutio huius obiectionis ſupponere debet quod dicturi ſumus infra *diſput. 9. ſect. 2.* de peccato veniali: remitti ſcilicet aliquando extra Sacramentum cum ſola attritione; non tamen ſemper omnia peccata, de quibus habetur attritio. Suppoſita ergo ea doctrina, procedit difficultas eius obiectionis: ſed adhuc reſponderi poteſt ex dicendis ibidem, Deum formaliter loquendo eumdem modum ſeruare ſemper in remiſſione culpæ venialis extrà, vel intrà Sacramentum: vt ſcilicet ſemper remittat totum reatum culpæ, & ſemper omnes culpas, ad quantum remiſſionem eſt homo diſpoſitus, nec diuidat remiſſionem condonando vnam culpam, & retinendo aliam, ſi ad vtriuſque remiſſionem eſt æquè diſpoſitus homo. Hæc autem diſpoſitio ſufficiens eſt attritio cum Sacramento, vel contritio extra Sacramentum: de attritione verò extra Sacramentum dici poteſt, quod non quælibet attritio ſit ſufficiens diſpoſitio congrua ex lege Dei ad remiſſionem cuiuſlibet culpæ; ſed pro maiori culpæ grauitate exigitur attritio perfectior, ſiue in intenſione, ſiue in alia perfectione. Vnde poſita attritione minùs perfecta remittentur omnia peccata venialia, ad quorum ſingulorum remiſſionem ſufficienter diſponit illa attritio; non tamen illa, quæ ad ſui remiſſionem exigebant meliorem attritionem, vel alia pœnitentiæ, & ſatisfactionis opera propter maiorem grauitatem, quam habent: ita vt nunquam poſita diſpoſitione proportionata, dimidietur remiſſio, ſed ſemper deleatur totus reatus, & omnes culpæ, quarum grauitas habet proportionem cum tali genere diſpoſitionis. Hoc autem non dicitur voluntariè, ſed propter fundamenta illarum ſententiarum, quarum altera dicit, peccatum veniale non remitti per attritionem extra Sacramentum, quia alioquin non tollerentur vnquam per abſolutionem, niſi per accidens ſimul cum peccato mortali: altera verò dicit, remitti etiam per attritionem extra Sacramentum quæ ſententia habet etiam ſua fundamenta vt ibi videbimus, & conciliari poſſunt modo ſupra explicato, qui cùm poſſibilis ſit, non eſt, cur negetur, ſi vitat ſufficienter inconuenientia vtriuſque ſententiæ: quod magis in prædicto loco explicabitur.

SECTIO III.

Vtrùm contritio ſit forma ſanctificans formaliter? Sententia affirmans, & eius fundamenta.

93. NOn loquimur de actu attritionis quantumcumque perfectæ, de hac enim omnes fatentur, non habere ex ſe vim ad tollendum peccatum mortale, licèt ex gratia Dei poſſit diſponere vnà cum Sacramento ad iuſtificationem. Quæſtio ergo eſt de contritione, de qua item non quærimus, an per modum diſpoſitionis habeat ex lege Dei hanc efficaciam: hoc enim ad minùs admittunt omnes: dubitatur autem, an ex ſe, & per modum formæ habeat vim iuſtificandi hominem, & delendi peccata; itavt licèt contrito non infunderetur gratia habitualis, adhuc per ipſam contritionem intelligeretur iam iuſtus, & ſanctus, & mundus à culpa habituali propter excellentiam intrinſecam ipſius actus. Quod idem quæritur de actu dilectionis Dei ſuper omnia, eadem enim eſt ratio de vtroque actu.

Quæritur an ex ſe & per modum formæ Contritio iuſtificet & deleat peccata.

94. Huic controuerſiæ materiam, & vires dedit P. Vaſquez, qui partem affirmantem maximè fouit & dilectionis Dei efficaciam ſummoperè voluit commendare, nam *tom. 2. in 1.2 diſp. 203.* acerrimè defendit, licèt de facto verius ſit, hominem non per contritionem, ſed per habitum gratiæ iuſtificari; de poſſibili tamen poſſe per ſolam contritionem iuſtificari; imò probabile eſſe, quod de facto per contritionem etiam iuſtificetur. In quo puncto ſuſpicor ab ipſo, vel ab iis qui illum tomum ediderunt aliquid de propria ſententia diſſimulatum eſſe, nec voluiſſe illius mentem omnino exprimere, cùm reuera magis propenderet ad affirmandum, de facto etiam per contritionem formaliter iuſtificari; argumenta enim, quibus probauit, id eſſe probabile, ita propoſuit, vt ea inſoluta reliquerit, cùm tamen vel nihil probent, vel ab ipſo etiam deberent diſſolui, & *3. part. tom. 1. diſp. 2. cap. 6. num.* 62. expreſsè dixit, in adulto qui iuſtificatur extra Sacramentum; magis certum eſſe eum iuſtificari per contritionem tanquam per formam, quàm per gratiam habitualem vt oſtendimus (inquit) 1. 2. *diſput.* 203. non ergo loquebatur ſolùm de poſſibili, *in* 1. 2. ſed de facto affirmabat, verius eſſe ita fieri; quod tamen quia durum videbatur, temperare tunc voluerunt vel ipſe, vel qui eius opera euulgarunt.

95. Pro hac ſententia congerit plures auctores, ſed vno, vel altero exceptis qui obſcurè loquuntur, cæteri parum fauent. Poſt ipſum verò Vaſquez non pauci recentiores in manuſcriptis ipſi adhæſerunt, aſſerentes, contritionem ſaltem ex natura rei iuſtificare poſſe, licèt de potentia abſoluta poſſit non expellere peccatum. In quo fortaſſe minùs conſequenter loquuntur quàm Vaſquez, quia ſi contritio eſt ſatisfactio condigna pro culpa, non videtur, quomodo poſſit de potentia abſoluta manere culpa, impoſſibile enim eſt, poſita æquali ſatisfactione, manere adhuc offenſam, vt ſupra vidimus, hoc eſt, fundamentum ad rationabilem auerſionem in exiſtimatione prudentum. Alij, licèt eam ſententiam non ſequantur, fatentur non eſſe improbabilem, nec aliqua grauiori nota dignam.

Pro hac ſentenia afferuntur in primis loca ſacræ ſcripturæ, quibus dilectioni videtur tribui 96.
ſanctitas & remiſſio peccatorum. Prouerb. 10. *Vniuerſa delicta operit charitas.* 1. Petr. 4. *Charitas operit multitudinem peccatorum:* ideo appellatur alibi *vinculum perfectionis, finis præcepti, plenitudo legis,* & alia huiuſmodi. Hæc tamen omnia vno verbo explicantur de cauſalitate per modum diſpoſitionis, non per modum formæ: expellit enim peccata diſpoſitiuè: dicitur etiam vinculum perfectionis, plenitudo legis, &c. quatenus affert ſecum obſeruantiam totius legis, quæ facilis eſt diligenti Deum ſuper omnia.

Sententia affirmans, probatur ex S. Scriptura. Prouer. 10. 1. Petr. 4.

Secundò afferuntur Patres, qui de dilectione eodem modo loquuntur. Auguſtinus enim charitatem vocat veriſſimam, pleniſſimam, perfectiſſimámque iuſtitiam, item in eodem ſenſu dicit charitatem inchoatam, inchoatam iuſtitiam eſſe; charitatem prouectam, prouectam iuſtitiam; charitatem magnam, magnam Iuſtitiam. Item charitatem ſanctificare. Addit autem Vaſquez *cap.* 4. nunquam apud Auguſtinum inueniri mentionem de charitate habituali, ſed ſemper ipſum loqui de dilectione actuali; item Gregorius appellat charitatem veſtem nuptialem, Bernardus dicit, dilectionem maritare animam verbo, eſſe amplexum, eſſe contractum, eſſe ſanctitatem; timorem eſſe medicamentum, charitatem verò animæ ſanitatem, & alia huiuſmodi.

Ex Patribus

Sed ad hæc omnia facilè reſpondeo eodem 97.
modo, hos effectus tribui dilectioni, non vt formæ, ſed vt diſpoſitioni infallibili ex lege Dei. Sic enim humilitas etiam appallatur in Euangelio iuſtitia, & *eleemoſyna dicitur extinguere peccatum,* & Chriſtus dicitur *eſſe noſtra iuſtitia, & noſtra ſapientia* quæ omnia non de cauſa formali, ſed de cauſa efficienti, vel diſpoſitiua debent intelligi. Falſum etiam videtur, nunquam Auguſtinum loqui de charitate habituali; nam *concione 26. in Pſalm.* 118. ad illa verba *feci iudicium, & iuſtitiam* admonet, intelligendum de actu iuſtitiæ, & non de ipſa virtute, quia hanc iuſtitiam non facit in homine, niſi qui iuſtificat impium, & ex impio facit iuſtum, vbi habitum diſtinguit ab actu, & per habitum ſolum dicit hominem iuſtificari à Deo, vt per formam. Et alibi nomine virtutis comprehendit etiam charitatem, virtus autem non eſt actus, ſed habitus.

Loci allati ſatis fit.

Tertiò afferuntur pro illa ſententia aliquæ rationes, quas poſtea referemus, & diſſoluemus ſi priùs noſtram ſententiam comprobauerimus, & explicuerimus.

SECTIO IV.

Vera ſententia de efficacitate actus contritionis comprobatur.

NOſtra, & communis ſententia duas partes 98.
habet. Prima eſt, actum contritionis, vel dilectionis non eſſe de facto formam iuſtificantem. Secunda eſt, neque ex natura ſua habere eam efficacitatem; vt poſſit aliquando formaliter iuſtificare, vel expellere peccatum mortale. Hæc eſt communis Theologorum, quos videre poteris apud Suarez 1. *tom. in 3. part. diſputat. 4. ſectione 8. & diſputatione 8. ſectione 3. aſſertione 2. & tom. 3. de gratia lib. 7. cap. 8. & cap. 13. & ſequentibus,* vbi iterum latè hanc ſententiam

Contritio non eſt de facto forma iuſtificans.

Nec ex natura ſua poteſt formaliter iuſtificare, vel expellere peccatū mortale.

Digitized by Google

tentiam confirmat. Videri etiam poteſt P. Salmeron. *in epiſt. ad Galat. diſput.* 8. vbi ait, dilectionem, & pœnitentiam eſſe diſpoſitionem ad gratiam iuſtificationis, & remiſſionis peccati, & *diſp.* 9. pœnitentiam eſſe immediatam diſpoſitionem ad remiſſionem peccati, & *diſp.* 11. actus noſtros ſupernaturales acceptari à Deo, vt diſpoſitionem ad gratiam, quam merentur de congruo. Vtor autem libenter teſtimonio huius Auctoris, quia interfuit Concilio Tridentino, & ſcire meliùs potuit mentem Concilij, quando definitur, contritionem eſſe diſpoſitionem ad iuſtificationem, quod Vaſquez conatur aliter interpretari, vt videbimus.

99. *Contritionem non eſſe formam iuſtificantem probatur. Primò ex Tridentino* Trident.

Primum ergo fundamentum ſumitur ex auctoritate prædicta Tridentini *ſeſſ.* 6. *cap.* 7. vbi poſtquam *cap.* 6. numerauerat diſpoſitiones, quæ præcedunt iuſtificationem, ſcilicet, fidem, ſpem, dilectionem, &c. poſtea *cap.* 7. incipit his verbis *Hanc diſpoſitionem iuſtificatio ipſa conſequitur*, &c. Vbi iuſtificationem omnino condiſtinguit à diſpoſitionibus; & à dilectione Dei: ergo ex mente Concilij, contritio, vel dilectio, non eſt forma iuſtificans, ſed mera diſpoſitio ad iuſtificationem. Reſpondet Vaſquez *diſp.* 203. *num.* 98. nomine *dilectionis* quam Concilium numerauit *c.* 6. inter diſpoſitiones, non intelligi dilectionem perfectam Dei ſuper omnia, ſed imperfectam, qua amatur Deus ex amore concupiſcentiæ, vt bonum noſtrum: quam quidem diſpoſitionem conſequitur poſtea iuſtificatio in Sacramento, de qua ſola loquitur Concilium *c.* 7. non de illa, quæ fit extra Sacramentum virtute perfectæ contritionis.

100. Sed contra hoc eſt, quia ſi Concilium non loqueretur de diſpoſitione, & de iuſtificatione in vniuerſum, ſed ſolùm de diſpoſitione ad iuſtificationem in Sacramento obtinendam: valde diminuta eſſet Concilij doctrina circa noſtram iuſtificationem, præſertim cùm in illa ſeſſione ſermonem incepiſſet de iuſtificatione in communi, de qua eâdem tractatum proſequitur etiam in *cap.* 6. & 7. vt patet ex titulis eorum capitum: item doctrina illius capitis ſeptimi generalis eſt ad omnes iuſtificationes: alioquin nihil haberemus ex Concilio contra hæreticorum errores circa formam iuſtificantem extra Sacramentum; ſed poſſent illi contendere, extra Sacramentum iuſtificari hominem per formam extrinſecam, per iuſtitiam Dei, vel quid ſimile: quod tamen omnes ſupponunt damnari in prædicto *cap.* 7. Tridentini. Denique, ſi nomine diſpoſitionum nullo modo intelligeretur ibi contritio, ſed ſola attritio, Concilium vbique tradidiſſet doctrinam minùs certam, & reliquiſſet doctrinam magis certam: certius enim eſt, contritionem ſufficere cum Sacramento ad iuſtificationem, quàm ſufficere attritionem, non eſt autem credibile, Concilium loquendo de iis requiſitis, dixiſſe quæ minus certa erant, & omiſiſſe quæ certiſſimè ſufficiebant. Non ergo loquitur de ſola attritione nomine diſpoſitionum ſed de diſpoſitionibus in communi cum proportione ad ſingulas iuſtificationes, ſcilicet, de contritione ad iuſtificationem extra Sacramentum, & de contritione, vel attritione cum Sacramento, & de vtrâque dicit: *hanc diſpoſitionem iuſtificatio conſequitur*, &c.

101. *Probatur iterum ex Tridentino.*

Secundò ex eodem Tridentino arguitur, quia contritio ſemper fuit neceſſaria *ad impetrandam veniam peccatorum*, vt docet *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. vbi loquitur etiam de iuſtificatione extra Sacramentum, & quæ fiebat ante aduentum Chriſti: ergo illa etiam contritio, quæ tunc requirebatur, impetrabat remiſſionem peccatorum, ergo non erat forma, ſed diſpoſitio; meritum enim, & impetratio non eſt forma rei, quæ impetratur, ſed diſpoſitio ad illam: nulla enim forma impetrat ſuum effectum formalem. Reſpondet Vaſquez *num.* 103. & 104. licèt Concilium ibi loquatur de contritione in genere prout abſtrahit à perfecta & imperfecta; neceſſitatem tamen illam verificari ſolùm de imperfecta, quæ eſt attritio, & ideo de induſtria non dixiſſe, motum illum ſemper fuiſſe neceſſarium ad iuſtitiam (nam potuiſſet Deus aliquem ſubito iuſtificare ex perfecta contritione ſine attritione præcedenti) ſed dixit, fuiſſe neceſſarium ad impetrandam iuſtitiam: nam attritio ſola de lege ordinaria impetrat iuſtificationem, nemo enim etiam extra Sacramentum obtinet contritionem, niſi priùs habuerit attritionem regulariter loquendo, & ideo attritio dicitur neceſſaria ad impetrandam iuſtificationem.

Sed contra hoc eſt; quia ipſe Vaſquez *n.* 103. fatetur, non eſſe contra legem ordinariam, licèt id rariſſimè accidat, aliquem hominem ſubita motione iuſtificari, ſine eo quod alia pia opera præcedant; ergo neque erit contra legem ordinariam Dei, ſubita motione iuſtificari aliquem, qui licèt priùs attritionem non habuerit, ſe tamen oratione, ieiuniis, eleemoſynis aliiſque piis operibus exercuerit, poſſunt enim hæc omnia ſine vera attritione fieri: ſi autem fiant, poſſunt etiam impetrare auxilium ad contritionem habendam. Vnde ergo potuit certò conſtare, ſemper fuiſſe neceſſariam attritionem ad impetrandam iuſtificationem? Adde violentam omnino eſſe eam explicationem Concilij, nam ibi ſermo eſt vniuerſalis, quo docere voluerunt Patres Concilij, nunquam iuſtificationem peccatoris ſine pœnitentia contigiſſe, præſcindendo ſcilicet à pœnitentia perfecta, & minùs perfecta; idem ergo eſt dicere, fuiſſe ſemper neceſſariam contritionem ad impetrandam veniam, ac dicere fuiſſe neceſſariam ad habendam veniam: ſupponebant enim nunquam haberi veniam, niſi impetrando eam. Si autem aliquando haberetur venia non impetrata per contritionem; ſatis mutila eſſet doctrina Concilij in hac parte, cùm ſolùm loqueretur de caſu particulari, in quo præcedit attritio, & de hoc ſolùm caſu diceret, intercedere pœnitentiam; quod ad intentum Concilij parum iuuabat. 102.

Tertiò arguitur ex eodem Tridentino *dicta ſeſſ.* 6. *can.* 3. in hæc verba: *Si quis dixerit, ſine præuenienti Spiritus ſancti inſpiratione, atque eius adiutorio, hominem credere, ſperare, diligere, aut pœnitere poſſe ſicut oportet, vt ei iuſtificationis gratia conferatur, anathema ſit.* Vbi Concilium apertè ſupponit, diligenti Deum ſicut oportet, dari iuſtificationis gratiam, & ipſam dilectionem eſſe diſpoſitionem, vt detur iuſtificatio. Quartò ex eodem Concilio eadem *ſeſſ.* 6. *can.* 7. dicente, *iuſtitiam, per quam iuſtificamur, dari vnicuique ſecundùm propriam vniuſcuiuſque diſpoſitionem, & operationem*: Contritio autem non datur ſecundum menſuram diſpoſitionis antecedentis. Ergo ex mente Concilij contritio non eſt forma iuſtificans, ſed gratia habitualis. Denique ex mente Concilij homo etiam extra Sacramentum iuſtificatur per habitum gratiæ, vt concedit ipſe

103. *Tertium argumentũ ex eodem Tridentino.* Tridentin. *Quartum.* Trident.

ipſe Vaſquez *vbi ſuprà cap.* 10. quia adultus in Sacramento pœnitentiæ, & puer in baptiſmo non poteſt aliter iuſtificari, nec adultus extra Sacramentum iuſtificatur minùs perfectè quàm puer in baptiſmo, & per conſequens vtrobique interuenit forma intrinſeca habitualis iuſtificans: ergo non iuſtificat formaliter contritio. Probatur conſequentia, quia ſi contritio iuſtificat formaliter, gratia habitualis non iuſtificaret; iuſtificatio enim ex eodem Concilio *ſeſſ. 6. can.* 4. eſt tranſlatio impij à ſtatu peccati ad ſtatum gratiæ, &c. Sed ſi contritio iuſtificat, habitus gratiæ iam inueniret hominem iuſtum per contritionem antecedentem; ergo nunquam habitus gratiæ iuſtificaret, quia nunquam transferret hominem à peccato in gratiam, contritio enim antecedit gratiam habitualem, vt diſpoſitio antecedit formam, ad quam diſponit.

104. Reſpondent aliqui, gratiam habitualem præcedere in genere cauſæ efficientis, quia eſt principium efficiens contritionem. Sed contra, quia hoc in primis eſt omnino falſum, vt videbimus ſect. 7. Deinde illa prioritas præciſè in genere cauſæ efficientis nihil iuuat; quia niſi gratia præcedat recepta materialiter in anima, non intelligitur iuſtificare; ſed ex parte ſubiecti per te priùs intelligitur contritio quàm habitus gratiæ, ergo in ordine ad effectum formalem iuſtificandi non intelligitur priùs gratia, quàm contritio, ſed potiùs è contra. Habemus ergo ex Concilio & iuxta eius mentem non eſſe dicendam, quod contritio ſit de facto forma iuſtificans.

105. *Probatur eadem ſententia ex ſacra Scriptura.* Secundò principaliter oſtenditur idem intentum ex ſacra ſcriptura quæ ſæpe prædicat, iuſtificationem, & remiſſionem peccati eſſe diſtinctum beneficium Dei etiam poſt contritionem, & dilectionem Dei: Pſal. 50. *Cor contritum, & humiliatum Deus non deſpicies.* (Pſalm. 50.) Prou. 28. (Prouer. 28.) *Qui abſcondit ſcelera ſua non dirigetur; qui autem confeſſus fuerit, & reliquerit ea, miſericordiam conſequetur.* (Eccl. 17.) Eccleſ. 17. *Quam magna miſericordia, & propitiatio illius conuertentibus ad ſe!* (Sap 11.) Sap. 11. *Miſereris omnium, quia omnia potes, & diſſimulas peccata hominum propter pœnitentiam.* (Ierem. 18.) Ierem. 18. *Si pœnitentiam egerit gens illa à malo ſuo, agam & ego pœnitentiam à malo &c.* (Et 12.) Et c. 12. *Si conuerſa fuerit gens illa &c. conuertar & ego, & miſerebor.* (Ioël. 2.) Ioël. 2. *Scindite corda veſtra, & conuertimini ad Dominum, quia benignus, & miſericors eſt, patiens, & multa miſericordia.* & alibi ſæpe. Vbi paſſim promittitur perfectæ pœnitentiæ remiſſio peccati, & pœnitentia exigitur vt conditio, ſub qua promittitur iuſtificatio; quæ omnia ſatis probant non eſſe formam, ſed diſpoſitionem ad ſatisfactionem.

106. Reſpondent Aduerſarij, in prædictis locis non promitti remiſſionem peccati tanquam nouum beneficium poſt contritionem, ſed explicari efficaciam contritionis ad cauſandum illum effectum formalem. In hoc enim ſenſu dicitur Eccleſ. 17. (Eccli. 17.) *quàm magna miſericordia, & propitiatio Dei conuertentibus ad ſe?* id eſt, magna miſericordia Dei eſt dare donum perfectæ conuerſionis. Ita Vaſqu. *n.* 60. *&* 61. Sed impugnatur clarè ex verbis eiuſdem ſacræ ſcripturæ, vbi remiſſio peccati appellatur nouum beneficium Dei poſt contritionem: (Ierem. 12.) Ierem. 12. *Si conuerſa fuerit gens illa, conuertar & ego, & miſerebor, &c.* (Ioël. 2.) Ioël. 2. *Conuertimini ad Dominum Deum veſtrum, quia benignus & miſericors eſt.* Ierem. 3. *Conuertimini filij reuertentes, & ſanabo vos.* Vbi ſanatio promittitur tanquam nouum beneficium poſt conuerſionem hominis, nec vnquam promittitur à Deo aliquid ſub conditione eiuſdem: ſicut promittitur paſſim iuſtificatio ſub conditione contritionis. Iſai. 1. (Iſai. 1.) *Lauamini, mundi eſtote, auferte malum cogitationum veſtrarum, &c. & venite, & arguite me. Si fuerint peccata veſtra vt coccinum, quaſi nix dealbabuntur, & ſi fuerint rubra, quaſi vermiculus, velut lana alba erũt* Ezech. 18. *Si impius egerit pœnitentiam, vita viuet, &c.* Et alibi ſæpe. In quo ſenſu Patres intellexerunt hanc Dei promiſſionem, tanquam de aliquo poſt contritionem dando. Auguſt. in Pſal. 144. (Auguſtin.) *Deus conuerſioni tuæ indulgentiam promiſit, ſed dilationi tuæ diem craſtinum non promiſit.* Ecce apertè diſtinguit conuerſionem ab indulgentia, & hanc ponit quaſi præmium illius. Item Fulgentius epiſt. 7. c. 7. (Fulgent.) *Deus ſicut per iuſtitiam damnat auerſum, ita per miſericordiam ſanat conuerſum.* Et alij Patres eodem modo loquuntur, non ergo poteſt negari, quin nouum beneficium promittatur poſt conuerſionem in prædictis locis.

Reſpondent ſecundò, ſermonem ibi eſſe, non de contritione perfecta, ſed imperfecta, cui ex miſericordia Dei adiungitur poſtea iuſtificatio. 107. Hæc etiam ſolutio non poteſt ſuſtineri, quia contritioni imperfectæ non promittitur infallibiliter iuſtificatio: in Scriptura autem promittitur infallibiliter illa miſericordia homini conuerſo, vt conſtat ex illis verbis Iſai 1. modò adductis: *Venite, & arguite me,* &c. (Iſai. 1.) Et in alijs locis ſupra citatis. Deinde ſermonem eſſe de contritione perfecta, conſtat, tum quia ipſi immediatè promittitur remiſſio peccatorum, tum etiam quia appellatur *conuerſio ad Deum ex toto corde.* Ioël. 2. (Ioël. 2.) *Conuertimini ad me in toto corde veſtro.* & poſtea ſubiungit; *Conuertimini ad Dominum Deum veſtrum, quia benignus, & miſericors eſt, &c.* Hoc autem nomine ſola contritio perfecta intelligitur, vt ſupra probatum eſt. Alias explicationes leuiores, quæ adduci ſolent ad eludendam vim horum teſtimoniorum, bene impugnat Suarez *dicto lib. 7. de gratia, cap.* 13.

108. *Probatur etiam ex SS. Patribus.* Tertiò principaliter probatur idem intentum ex modo loquendi Sanctorum Patrum, qui ſemper ſupponunt, poſt contritionem, & pœnitentiam etiam perfectam dari nouum beneficium ex parte Dei remittentis peccata. Adducamus aliqua potiſſima, in quibus aduertendum obiter eſt, non poſſe explicari de pœnitentia imperfecta (vt vult Vaſquez) nam loquuntur de pœnitentia cui infallibiliter annectitur iuſtificatio. Neque etiam poſſe explicari de miſericordia Dei antecedenti (vt vult idem Vaſquez) quatenus dat auxilium ad contritionem; loquuntur enim clarè de miſericordia conſequenti. Chryſoſtom. (Chryſoſt.) *homil* 80. *ad pop in principio* ſic ait: *Totam vitam in peccatis abſumpſi, & ſi pœnitentiam egero, ſaluabor? & maximè. Vnde conſtat? ex Domini clementia: ne tuæ confidas pœnitentiæ, tua enim pœnitentia tanta nequit peccata delere. Si ſola foret pœnitentia, iure timeres: ſed poſtquam in pœnitentia commiſcetur Dei miſericordia, confide.* Hieronymus in illud Michææ 6. (Hieronym.) *quid dignum offeram Deo?* ſic ait: *nihil enim dignum eſt, quod pro peccato poſſis Deo offerri; & nulla humilitas poteſt maculas eluere delictorum.* Quam ſententiam commendat valde Concilium Francofordienſe epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ ante medium; & vt alios omittam, Caſſianus ipſe, quia aliàs in extollendis noſtris operibus,

& eorum

Digitized by Google

& eorum efficacia adeo videtur excedere; adhuc tamen contritioni quantumuis perfectæ, hanc vim aperte negat *collat.20.cap.8* vbi poſtquam diuerſos pœnitentiæ actus, & in eis charitatis affectus enumerauit; denique de iis omnibus ſubiungit: *Etiamſi hæc omnia fecerimus, non erunt idonea ad expiationem ſcelerum noſtrorum, niſi ea bonitas Domini, clementiaque deleuerit, qui cùm religioſi conatus obſequia ſupplici mente a nobis oblata perſpexerit, exiguos, paruoſque conatus immenſa liberalitate proſequitur dicens? Ego ſum, ego ſum, qui deleo iniquitatem tuam propter me.* &c. Vide alia Patrum loca apud Suarez, *vbi ſuprà dicto lib. 7. de gratia & lib. 12.cap.37.n. 9.& 10.& tom. 1.in 3.part. diſp.4.ſect.8.*

Caſsian.

109. Quartò denique probatur idem intentum ratione deſumpta ex mente prædictorum Patrum, quia ſcilicet contritio non poteſt habere condignitatem, & æqualitatem ſufficientem ad expiandam, & abolendam offenſam Dei, nam inter homines etiam videmus, ſi vulgaris homo Regem grauiter offendat, non tamen expiare, & ſatisfacere ſufficienter pro offenſa eo ipſo, quod doleat, & diligat Regem, quantò minus ſufficit pœnitentia hominis ad delendam offenſam grauem factam in Deum infinitum? Hinc eſt, non poſſe puram creaturam ſatisfacere condignè ſaltem pro peccato mortali proprio, vt traditur communiter à Theologis cum S. Thoma in materia de incarnatione. Si autem contritio eſſet forma iuſtificans, iam per contritionem homo ſatisfaceret ſufficienter pro peccato ſuo. Ex quo etiam fieret quod peccata non delerentur per remiſſionem Dei, ſed per ſatisfactionem hominis; non enim remittitur, vel condonatur debitum illud, quod per ſatisfactionem extinguitur: fruſtra ergo petimus à Deo remiſſionem peccati, ſed deberemus petere contritionem, qua ſoluitur pro peccato; fruſtra etiam dicimus, Deum pœnitentibus dimittere peccata; non enim dimittitur illud, pro quo integrè, & æqualiter ſatisfit.

Probatur amplius ex mente prædictorum Patrum.

Denique non erit iam ſolus Deus qui delet peccata noſtra; ſed homo ipſe, ille enim dicitur propriè cauſare effectum formalem, qui propriè cauſat formam illius; ſi ergo contritio eſt vera forma iuſtificans, & expellens peccata: dicetur verè, & propriè homo tollere peccata, ſicut verè, & propriè ponit contritionem, per quam formaliter tolluntur. Hæc autem omnia ſunt abſurda, & contra communem modum loquendi Sacræ Scripturæ, & Patrum, & contra ſenſum omnium fidelium, vt patet.

Hinc ſequeretur hominem verè & propriè tollere peccata.

110. P. Vaſquez *3.part.diſp.2.cap 5 & 6.* concedit planè, hominem purum non poſſe condignè ſatisfacere pro peccato; quia licèt contritio extinguat formaliter peccatum; non tamen poteſt ſatisfacere pro toto debito per peccatum contracto, ſcilicet, pro debito carendi auxilio congruo ad ipſam contritionem habendam: hoc enim debitum condonari debuit ante ipſam contritionem, & per conſequens contritio iam inuenit debitum aliqua ex parte remiſſum, atque ideo non ſatisfacit adæquatè pro toto debito, quare ipſa contritio includit gratiam, & remiſſionem Dei, & Deus per illam dicitur remittere peccatum, quia dando contritionem, ſeu auxilium ad contritionem, remiſit debitum carendi contritione, quod reſultauerat ex peccato.

111. Hanc ſolutionem latè impugnaui *in materia de Incarnatione diſput.5.ſect.1.* ad quam propriè pertinet, quia re vera licèt verbis negare videatur, ſed re ipſa ponit, contritionem ſatisfacere adæquatè pro peccato in ſenſu, in quo negatur communiter à Theologis, nam licèt contritio inueniat condonatum debitum carendi auxilio congruo ad contritionem; non tamen inuenit ablatum peccatum, vel totaliter, vel ex parte, quod attinet ad culpam: alioquin ſi iam eſſet ſaltem partialiter ablatum; ergo ante contritionem eſt homo peccator, nec habet maculam culpæ totalem, ſed partialem, quod eſt valdè abſurdum. Certum ergo eſt, per auxilium congruum, ſolùm fuiſſe condonatam ad ſummum aliquam partem pœnæ contractæ ex peccato, de culpa tamen nihil condonatum fuit: Si ergo contritio ſatisfacit per ſe pro toto illo, quod nondum ablatum eſt; ergo ſatisfacit pro tota culpa integrè, & perfectè: Poteſt ergo purus homo ſatisfacere condignè, & æqualiter pro culpa mortali, & pro pœna æterna, licèt non poſſit ſatisfacere pro aliquo debito pœnæ, ſcilicet carendi auxilio congruo ad contritionem. Vide quæ latiùs dixi loco citato de Incarnatione, ne ea repetamus.

Deinde non ſolùm remittitur homini debitum carendi auxilio, ſed etiam remittitur propriè pœna æterna, vt docet Tridentinum *ſeſſ. 6. cap. 14.* vbi dicitur, *per orationes, eleemoſynas, & alia pia opera nos non ſatisfacere pro pœna æterna, quæ Sacramento, vel Sacramenti voto vna cum culpa remittitur, ſed pro pœna temporali.* &c. Ergo adhuc poſt collationem auxilij congrui, non habet vim contritio ad ſatisfaciendum condignè pro pœna æterna: Si enim ſatisfaceret non remitteretur propriè, remiſſio namque non eſt, vbi datur vera ſolutio. 112.

Trident.

Dices: remittitur pœna æterna radicabiliter, quatenus remittitur debitum carendi auxilio ad contritionem, ſi enim illud non remitteretur, non poſſet homo ſatisfacere pro pœna æterna; ideo extinctio pœnæ æternæ, eſt gratuita in radice. Sed contra, quia in hoc ſenſu, etiam pœna temporalis poteſt dici remitti ſimiliter in radice; Nam ſi homini non remitteretur debitum carendi auxilio congruo ad contritionem, non poſſet poſtea per eleemoſynas, & alia pia opera ſatisfacere pro pœna temporali; & tamen hoc non obſtante, Concilium dicit, hominem ſatisfacere pro pœna temporali, non verò pro æterna, quia hæc gratis remittitur; ergo non ſolùm agnoſcit gratiam in radice, ſed in ipſa formali extinctione pœnæ æternæ, quæ non tollitur per ſatisfactionem condignam, ſicut pœna temporalis. 113.

Denique ratio à priori concluſionis ſumitur ex natura contritionis, quæ cùm ſit actus tranſiens, non poteſt eſſe forma propriè iuſtificans; nam forma iuſtificans eo ipſo formaliter facit hominem filium adoptiuum Dei, & per conſequens ſimilem Deo in natura per participationem: hoc autem habet gratia habitualis, quatenus per modum naturæ in ordine ſupernaturali eſt prima radix habituum ſupernaturalium, quibus homo operatur operationes diuinas, & quibus tandem aſſimiletur Deo in viſione, & dilectione ipſius Dei: Contritio verò, cùm ſit actus non poteſt eſſe radix habituum infuſorum, nec habere ſe per modum naturæ in ordine ſupernaturali; non ergo habet ea, quæ requiruntur ad iuſtificandum. 114.

Ratio à priori cur contritio non ſit forma iuſtificans.

Hinc etiam conſtat quomodo non poſſit

formaliter expellere peccatum habituale: nam (vt ſupra vidimus) peccatum habituale eſt peccatum præteritum non condonatum, vel expiatum per condignam ſatisfactionem; cùm ergo contritio non ſit condonatio Dei nec etiam ſatisfactio condigna; nõ opponitur formaliter peccato habituali, nec deſtruit formaliter illud; ſed ſolùm diſpoſitiuè, & de congruo, quatenus Deus infallibiliter promiſit cõtritioni, vt congruæ diſpoſitioni, condonationem peccati, & gratiam habitualem qua formaliter, & propriè tollatur macula peccati.

115. Ex dictis infertur ſecunda pars noſtræ concluſionis, ſcilicet, contritionem non ſolùm de facto non iuſtificare formaliter, ſed neque etiam de poſſibili in vllo caſu id habere. Nam repugnantiæ aſſignatæ eodem modo probant de poſſibili, & quidem ſi de poſſibili id haberet; haberet etiam de facto: forma enim applicata ſubiecto capaci non poteſt impediri, quin communicet illi ſuum effectum formalem: Si ergo contritio ex ſe eſſet potens ad dandum hunc effectum formalem, daret illum de facto.

Contritio non ſolum de facto non iuſtificat formaliter, ſed neque etiam de poſſibili in vllo caſu.

116. Dices, de facto non poſſe hoc fieri quia contritio præſupponit habitum gratiæ, & charitatis, quo fit, & per conſequens inuenit iam peccatum expulſum per illos habitus. Sed contra, quia in primis falsò ſupponitur, contritionem fieri ab habitu charitatis, nam vt videbimus ſect. 7. non fit ab habitu, ſed ab auxilio. Deinde licèt fieret ab habitu, poſſet iuſtificare, quia ſicut ipſe habitus per te iuſtificat pro illo priori, licèt in alio genere cauſæ ſit prior contritio: cur etiam contritio pro illo priori, pro quo præcedit habitum ex parte ſubiecti, non poterit iuſtificare, licèt in alio genere cauſæ ſubſequatur ad habitum? Conſequentiùs ergo concederetur iuſtificare de facto, ſi ſemel admittitur de poſſibili.

SECTIO V.

Diſſoluuntur rationes pro contraria ſententia.

117. TEſtimonia Sacræ Scripturæ, & Patrum, quibus P. Vaſquez vtitur, iam diſſoluimus *ſect.* 3. nunc reſpondeamus ad rationes. Primò ergo obiici poteſt pro illa ſententia: quia contritio eſt ſatisfactio æqualis, & condigna pro offenſa, ergo delet formaliter offenſam. Conſequentia eſt bona quia offenſa tandiu ſolùm durat moraliter in ratione offenſæ, quandiu non condonatur, vel non compenſatur per ſufficientem ſatisfactionem, vt vidimus diſputatione præcedenti; ſi ergo contritio eſt ſatisfactio æqualis; iam non poterit manere offenſa in ratione offenſæ. Antecedens verò, quod, ſcilicet, ſit ſufficiens ſatisfactio, probatur: quia tam placet Deo actus contritionis, & dilectionis, quo homo ſe, ſuaque omnia Deo offert, & propriam vitam, ac proprium eſſe Deo poſtponit ex affectu amoris: quàm diſplicuit ipſi Deo peccatum, & offenſa; tam bonus enim eſt iſte actus quàm fuit malus ille: ergo actus iſte ſufficiens eſt per ſe ipſum ad placandum Deum offenſum: quid enim aliud requiritur ad placandum, quàm placere illi tantum, quantum antea peccator diſplicuerat?

118. Hæc ratio in primis non videtur probare totum intentum, quia licèt daremus, actum contritionis habere tantam vim ad placendum; quantam peccatum habuit ad diſplicendum; intelligendum videtur cum proportione: ſcilicet actus intenſus contritionis haberet vim ad placandum pro odio Dei intenſo; contritio verò remiſſa pro odio remiſſo. Si enim odium Dei fuit intenſiſſimum, & diuturnum; non videtur ſeruari proportio æqualitatis, ſi poſtea in ſatisfactione offeratur contritio breuis, & remiſſa: non ergo probaretur eo argumento, quamlibet contritionem ſufficere ad iuſtificandum formaliter: ſed ad ſummum id probaretur de contritione æquali cum peccatis præcedentibus: maiora enim peccata maiorem exigunt ſatisfactionem condignam.

Deinde ad obiectionem abſolutè negamus, contritionem eſſe ſatisfactionem æqualem pro peccato, neque enim vlla pura creatura poteſt ſatisfacere æqualiter pro peccato, quantumuis multiplicet obſequia, & actus intenſiſſimos, cuius rationem dedimus *in materia de Incarnat. diſp.* 5. vbi illa quæſtio ex profeſſo tractatur: & omiſſis aliis modis, & rationibus, diximus, id prouenire ex magnitudine offenſæ, quæ licèt non ſit infinita ſimpliciter: habet tamen quandam infinitatem ſecundùm quid, quatenus eſt incompenſabilis: radix autem huius incompenſabilitatis in ordine ad ſatisfaciendum explicatur, ſicut infinitas in ordine ad pœnam, nam ſicut offenſa, cùm in ſe non ſit infinita, parit pœnam infinitam in duratione, quia in delicto, quod ſummè, & omnino expedit vitari, illa eſt pœna condigna, & æqualis, quæ in æſtimatione prudentum ſufficit ad arcendos homines ab illo delicto, & quia ad arcendum homines à peccato mortali, quod ſummopere intereſt vitari, nõ ſufficeret moraliter alia pœna, quæ non eſſet infinita in duratione, & qualis à fide noſtra prædicatur; ideo illa pœna eſt æqualis, & condigna pro peccato mortali: ita etiam pro aliqua offenſa, quam valde oportet vitari, illa eſt ſatisfactio æqualis, & condigna quæ moraliter exigitur, vt ex eius facilitate non vileſcat offenſa, ſed arceantur potiùs homines ob difficultatem ſatisfaciendi, & placandi perſonam offenſam: vileſceret autem apud homines offenſa Dei, & facile peccarent, ſi ſcirent, Deum obſequiis, & compenſatione etiam diuturna poſſe condignè placari: cum ergo neceſſe fuerit homines omnino ab offenſa Dei graui arcere, neceſſe fuit, vt offenſa illa eſſet ex natura rei incompenſabilis vllis obſequiis puræ creaturæ; & hæc eſt infinitas illa ſecundùm quid, quam offenſa grauis habet, id eſt, inæquabilitas per vlla obſequia puræ creaturæ, quod totum oritur ex dignitate ſumma Dei, qui offenditur, ratione cuius neceſſe eſt, homines omnino ab eiuſmodi offenſæ perpetratione deterrere. 119.

Hoc ergo ſuppoſito, fatendum eſt, potentius, & efficacius eſſe peccatum mortale in ordine ad auertendum, & offendendum Deum, quàm contritionem ad placandum, minuſque placere in ordine ad hunc effectum contritione, quàm diſplicuit peccatum in ordine ad oppoſitum quod exemplo etiam humano oſtendi poteſt: plus enim longè diſplicet Regi, & mouet eum in ordine ad pœnam, & offenſam, ſi aliquis ſubditus machinetur contra eius vitam, quam placeat eidem, vel moueat in ordine ad præmium, vel remunerationem, ſi alius ſubditus eum diligat, vel nolit eum occidere: ideo dixi loco citat. *de Incarn. ſect.* 1. poſſe aliquid æquè placere quaſi in genere phyſico, quod tamen non æquè placeat in genere moris, ſeu in ordine ad gratitudinem, & remunerationem; nam illi Regi æquè placet phyſicè, quod iſte nolit eum occidere, 120.

Peccatum mortale potentius eſt in ordine ad offendendum Deum, quàm Contritio in ordine ad eũ placandum.

ac

ac diſplicet, quod ille alius eum velit occidere tam enim placet ei vita, quam diſplicet mors, ſed tamen in ordine ad gratitudinem, & præmium non tam mouet vnum, quàm aliud in ordine ad ſupplicium, & indignationem.

121. Aliquibus Recentioribus non placuit hæc noſtra diſtinctio de complacentia in genere phyſico, & in genere moris, dicunt enim, Regem in caſu poſito non complacere ſibi propriè in voluntate ſubditi non occidendi eum, ſed diſplicere in ſui occiſione, & ex hac diſplicentia amare voluntatem non occidendi, non propter bonitatem, quæ ſit in ea voluntate, ſed propter malitiam, quæ ſit in voluntate contraria: ſicut dæmon, vel quilibet damnatus ex diſplicentia in tormentis amat ſuam annihilationem; non propter bonitatem, quam agnoſcat in annihilatione; ſed propter malum, quod patitur, dum exſiſtit, & quod fugere intendit: quare ille amor annihilationis non eſt complacentia in non eſſe, ſed diſplicentia in tormentis, & fuga illorum: ita, inquiunt, voluntatem, & fidelitatem ſubditi amat Rex ille; non tam per complacentiam in bonitate ipſius, quàm per affectum diſplicentiæ in obiecto contrario. Sic etiam Deus poteſt tam complacere in amore ſui, quam diſplicet in odio, vel carentia amoris præcepti; non tamen per affectum propriæ complacentiæ ex bonitate amoris, ſed per affectum magis diſplicentiæ, & ex motiuo malitiæ oppoſitæ; malitia enim mouet non ſolùm ad odium obiecti mali, ſed etiam ad amorem obiecti contrarij, licèt nullam habeat bonitatem in ſe. Poſſétque hoc declarari in odio peccati: nam licèt in peccato non ſit malitia infinita: in Deo autem ſit bonitas infinita; adhuc charitas tam odit peccatum, quàm diligit Deum cui peccatum opponitur, quia nimirum odium illud peccati eſt virtualiter dilectio Dei, & habet idem motiuum bonitatis diuinæ: ſic ergo e contra poteſt aliquis amare aliquid tantum, quantum odit contrarium licèt non ſit in eo tanta bonitas, quanta eſt malitia contraria.

122. Ego fateor, hanc doctrinam probabilem eſſe: ſed tamen non video, quo fundamento reiiciatur diſtinctio illa noſtra de complacentia in genere phyſico, & in genere moris: imò videbitur in multis caſibus amplectenda, verbi gratia, ſi ſubditus diues, & opulentus exoratus à Principe, & ferè coactus dediſſet ei mille nummos ad ſubſidium belli; alter verò egenus, & pauper ſponte omnino, & ſine vlla obligatione dediſſet quingentos ad eundem finem, quos ſolos habebat in bonis: certè Princeps, licèt in genere phyſico magis complaceret in illis mille, propter maiorem bonitatem, & vtilitatem ad bellum, quam habebant; ſed tamen in genere moris, hoc eſt, in ordine ad gratitudinem, & remunerationem proculdubio magis complaceret in quingentis, qui ratione circumſtantiarum efficaciùs fundant debitum gratitudinis, & laudis. Sic etiam Deus poteſt aliquando magis complacere quaſi phyſicè in opere remiſſo viuius iuſti, ex quo ſequitur magnum aliquod Eccleſiæ bonum, licèt in genere moris, & in ordine ad remunerationem magis complaceat in opere intenſo alterius iuſti, ex quo non ſequitur aliud bonum Eccleſiæ, vel ipſius Dei: Sic ergo dicere poſſemus, quod licèt in genere phyſico Deus tantum complaceret in actu dilectionis, quantum diſplicet in odio ſui, quatenus dilectio eſt vtilis ad vitandum odium; non tamen in genere moris, hoc eſt, in ordine ad remunerandum, &c. quia propter ſummam obligationem hominis ad diligendum Deum, non eſt tam potens dilectio ad fundandam gratitudinem, vel laudem, quàm odium Dei ad fundandam auerſionem, & vituperium. Negamus ergo ad obiectionem, dilectionem, vel contritionem habere tantam vim ad placandum Deum, quantam peccatum habet ad auertendum, & offendendum: peccatum enim habet vim ad auertendum implacabiliter propter rationem ſupra poſitam.

Dices, ſaltem pro culpa veniali poſſet ſemper 123.
contritio ſatisfacere condignè, & adæquatè: quia tam bona eſt contritio etiam in genere moris quàm culpa venialis fuit mala: cùm contritio elicita ab homine iuſto habeat valorem ad merendam de condigno vitam æternam quod eſt plus quàm tollere reatum culpæ venialis. Reſpondeo ex iis, quæ notaui *dicta diſp 5. de Incarnat. ſect. 1. n. 17. & 18.* non argui bene ex valore condigno in genere meriti, ad valorem condignum in genere ſatisfactionis: maior enim valor, & virtus requiritur ad ſatisfaciendum condignè, quàm ad merendum; quod quidem ab omnibus fatendum eſt; nam quilibet actus bonus elicitus ab homine iuſto meretur de condigno augmentum gratiæ, & gloriæ; & tamen non ſatisfacit de condigno pro toto reatu pœnæ temporalis, quam homo iuſtus debet, ſed ſolum pro aliqua parte illius pœnæ: alioquin per vnicum opus bonum extingueretur totum debitum pœnæ. Rationem autem à priori aſſignauimus ibidem: quia, ſcilicet, in ordine ad merendum præmium conſideratur opus bonum ſecundùm totam ſuam virtutem, quaſi operans ſine aliquo contrario, & ideo exerit totas ſuas vires ad mouendam liberalitatem præmiantis: at verò in ordine ad ſatisfaciendum, ſeu ad placandum, conſideratur vt operans in præſentia contrarij, ſcilicet culpæ præteritæ, quæ habet magnam vim ad conſeruandam indignationem, vel reatum pœnæ, & ideo reſiſtit, ne Deus facilè placetur, ne vileſcat offenſa Dei, & faciliùs admittatur culpa, atq; adeo temperat actiuitatem operis boni ad ſatisfaciendũ: quod non facit in ordine ad remunerationem, & præmium: concedimus ergo contritionem, & attritionem etiam poſſe mereri aliquid maius, ſcilicet augmentum gratiæ, & gloriæ, non tamen poſſe ſatisfacere pro culpa, nec ſemper pro tota pœna temporali, quia licèt hoc in ſe ſit minus, exigit maiores vires propter reſiſtentiam contrarij.

Secundò obiici poteſt, quia contritio tollit 124.
formaliter aliquid, quod eſt intrinſecè conſtitutiuum peccati habitualis in ratione talis; ergo erit ſaltem forma partialiter expellens peccatum: ablato enim aliquo intrinſeco conſtitutiuo peccati, non poteſt manere peccatum adæquatè in ratione peccati. Antecedens verò probatur, quia peccatum in ratione peccati, includit auerſionem hominis à Deo; hæc autem tollitur formaliter per contritionem; per quam homo conuertitur ad Deum: ergo tollit formaliter aliquid peccati; ergo erit forma ſaltem partialiter deſtructiua peccati. Propter hanc obiectionem aliqui, quos ſuppreſſo nomine refert Suarez *in præſenti diſp 8. ſect. 3 poſt tertiam concluſionem*, dixerunt, contritionem eſſe ſaltem rationem formalem partialem ad expellendum peccatum, ex ipſaque & gratia habituali conſurgere vnam rationem formalem integram quod videtur etiam indicari in Trident. *ſeſſ 6 c. 7.* dum dicitur, hominem iuſtificari *per voluntariam ſuſceptionem gratiæ, &*

donorum: non enim dicitur ſolùm iuſtificari per ſuſceptionem gratiæ,ſed *per voluntariam ſuceptionem*. Suſceptio autem voluntaria in ratione voluntariæ includit voluntatem actualem qua homo conuerti vult ad Deum. Hanc ſententiam Suarez ibi dixit eſſe probabilem, licèt probabilior ſit op-
125. poſita. Cæterùm,ſi argumenta noſtra aliquid probant, probare videntur contritionem nec partialiter eſſe formam iuſtificantem: quia ſi partialiter ſaltem iuſtificaret, ergo ante aduentum habitus gratiæ, iam homo non eſſet verè peccator: iam enim careret formaliter per contritionem auerſione à Deo, quæ eſt conſtitutiua peccati, ſaltem partialiter; ergo ſicut homo ſine anima, vel ſine corpore non eſſet homo; ita ſine auerſione à Deo, quæ eſt pars eſſentialis peccati, non intelligitur iam peccator.

126. Adde, auerſionem à Deo, & conuerſionem ad creaturam non ſolùm poſſe tolli formaliter per contritionem, ſed etiam per attritionem, & per actum naturalem contrarium; & tamen per hos actus non expellitur vllo modo formaliter peccatum. Neque obſtant verba Tridentini adducta, quia in illis ſolùm vult ſuſceptionem gratiæ, & donorum debere eſſe voluntariam; hoc eſt, requiri diſpoſitionem liberam ex parte hominis; non verò quod illa diſpoſitio ſit forma ad expellendum peccatum: imò poſtea quando aſſignat cauſam formalem, nullam mentionem facit noſtræ voluntatis, vt notauit benè Suarez *lib 7. de gratia, cap. 8 num. 32.*

127. Alioquin ſicut ſuſceptio illa gratiæ aliquando eſt voluntaria per attritionem, ita attritio eſſet tunc partialis forma iuſtificationis, quod tamen ipſi non concedent. Adde, quod in Tridentino contritio, & deteſtatio peccati appellatur diſpoſitio, quam conſequitur ipſa iuſtificatio: ergo contritio diſtinguitur adæquatè à forma iuſtificante: nam id, quod conſequitur, & id, ad quod conſequitur, debent adæquatè diſtingui; nec poſſet propriè dici, quod iuſtificatio conſequitur contritionem,ſi iuſtificatio eſt pars ipſius iuſtificationis, & includitur in illa ſicut non diceremus propriè, quod poſt ablutionem ſequitur baptiſmus; licèt ſequatur forma quæ eſt pars baptiſmi. Neque etiam id, quod eſt pars, dici ſolet diſpoſitio ad id, cuius eſt pars, prout contritio appellatur diſpoſitio ad iuſtificationem. Denique, ſi contritio eſſet forma partialis ad iuſtificationem, ſequeretur, tranſacta contritione, non manere phyſicè formam integram, à qua homo denominatur iuſtus, ſed partem phyſice, & partem ſolùm moraliter,ſcilicet,contritionem præteritam non retractatam: Vnde homo adultus iuſtificatus non eſſet tam complete iuſtus phyſicè in eſſe permanenti, ſicut paruulus,qui completè iuſtificaretur per habitum gratiæ: & nullo modo per contritionem quæ omnia abſurda ſunt.

128. Ad obiectionem ergo reſpondeo facilè ex principiis,quæ poſuimus diſputatione præcedenti, per contritionem tolli formaliter auerſionem à Deo, in ordine ad hoc, quod homo non dicatur iam habitualiter auerſus à Deo,id eſt, non exiſtiment prudentes de ipſo, quod perſeuerat habitualiter in eodem affectu, itavt ſi ſe offerret occaſio, approbaret auerſionem præteritam; & ad hoc ſane ſufficeret etiam attritio; non tamen tolli formalem perſeuerantiam moralem illius auerſionis in ordine ad hoc, quod ratione illius meritò poſſit haberi homo odio à Deo, ſicut ſi realiter perſeueraret actus peccati præteritus; & in hoc ſenſu manet etiam auerſio in ratione voluntariæ in ordine ad eumdem effectum; quia tam poteſt odio haberi ratione illius, ac ſi nunc actu vellet eam habere;quæ perſeuerantia non tollitur ſemper per retractationem, vt exemplo voti, & aliarum rerum probauimus latè diſputatione præcedenti, & ideo non eſt neceſſe illud repetere.

Ratio autem à priori eſt, quod peccatum habituale, vt ibi vidimus, includit in ſuo conceptu actum præteritum, non condonatum, nec ſufficienter retractatum ad extinguendam auerſionem Dei: per contritionem autem nihil horum formaliter tollitur. Non enim tollitur quod peccatum præterierit, vt conſtat; deinde nec tollitur negatio condonationis: nec denique tollitur negatio retractationis ſufficientis: contritio enim non eſt retractatio ſufficiens ad placandum Deum, vt vidimus: nihil ergo eorum, quæ in peccato habituali includuntur, tollitur formaliter per contritionem;non enim includitur in peccato habituali negatio retractationis vtcumque ſed negatio retractationis ſufficientis ad placandum Deum, quæ negatio perſeuerat etiam poſita contritione. 129.

SECTIO VI.

Diluuntur aliæ obiectiones ex P. Vaſquez.

OBiicit primò P. Vaſquez *cap. 5.* quia ſi homo exiſtens in peccato mortali raperetur ad claram Dei viſionem; ille eſſet beatus; etiamſi non infunderetur ei gratia, vel alij habitus infuſi; ergo eo ipſo eſſet ſanctus, & iuſtus; non enim poſſet eſſe ſimul beatus,& peccator, quia hoc eſſet eſſe ſimul beatum, & miſerum. Tunc autem non iuſtificaretur per gratiam habitualem; ergo per amorem beatificum, & dilectionem Dei; quo coniungeretur cum Deo, ergo etiam in via habet hanc vim iuſtificandi dilectio Dei, cum ſit eiuſdem ſpeciei cum dilectione patriæ. 130.

An viſio Dei expelleret peccatum habituale.

Aliqui reſpondent negando tunc expelli peccatum: ita Medina, & alij, quos refert; & ſequitur P. Salas *de beatitudine tract. 2. diſp 7. ſect. 9.* vbi etiam negat, illum dici debere beatum, quia beatitudo non eſt ſola viſio, ſed ſimul cum carentia peccati. Hoc tamen videtur derogare multum formæ beatificanti, quæ communiter dicitur viſio Dei; iam enim non beatificaremur formaliter per viſionem, ſed per viſionem, & per carentiam totius mali, tanquam per formam diſparatam: hæ autem carentiæ debent multiplicari pro numero malorum, quibus caremus, & per conſequens eſſent innumeræ formæ beatificantes.

Alij dicunt, viſionem eſſe formam adæquatam beatificantem; non tamen dare hunc effectum formalem, niſi in ſubiecto apto, quale non eſt illud, quod habet maculam peccati; non ergo eſſet beatus homo in eo caſu, non ex inſufficientia formæ; ſed ex incapacitate ſubiecti: ſicut gratia habitualis caſu, quo Deus ponat eam de potentia abſoluta cum peccato non reddit hominem iuſtum ex incapacitate ſubiecti. 131.

Hæc tamen ſolutio in primis ſupponit principium falſum, quod poſſit eadem forma communicata eidem ſubiecto per eamdem vnionem facere nunc vnum effectum formalem, & poſtea

alium

Digitized by Google

alium ex variatione alicuius conditionis; hoc enim eſt impoſſibile, quia effectus formalis primarius (de quo nunc loquimur) nihil eſt aliud, quàm concretum reſultans ex tali ſubiecto ex tali forma, & ex tali vnione: repugnat ergo, manere idem concretum reſultans ex iis tribus, & non manere ſemper eumdem totum effectum formalem. Sed de hoc alibi. Nunc ad propoſitum retorquere poſſumus exemplum de gratia habituali; hæc enim, licèt, data ea ſententia, poſita cum peccato non faceret ſanctum: ſed tamen eo ipſo, quod eſt forma ſanctificans, habet ſaltem de ſe exigere, quod expellatur peccatum ab illo ſubiecto: ergo ſimiliter, ſi viſio clara Dei eſt forma beatificans, habebit de ſe exigere, quod expellatur miſeria peccati ab eo ſubiecto, licet de potentia abſoluta poſſit non expelli: ergo ſicut gratia dicitur verè forma ſanctificans, licèt aliquando poſſet in illa ſententia impediri eius effectus formalis de potentia abſoluta; ita beatitudo, ſeu viſio eſſet forma ſanctificans, licèt illo caſu non ſanctificaret, ergo iam ſecluſis habitibus conceditur aliqua forma ſanctificans, vel potens ſanctificare; & per conſequens poſita viſione ſine habitu gratiæ, deberet ex natura rei iuſtificari ille homo ſecluſo nouo miraculo: quod ſufficit ad intentum P. Vaſquez.

132. Alij ergo Recentiores admittunt, hominem tunc iuſtificari; negant tamen, id fieri formaliter per amorem beatificum, ſed per viſionem, quæ quatenus eſt forma beatificans, habet expellere formaliter miſeriam peccati, quæ formaliter opponitur beatitudini. Hoc etiam eſt mihi difficile, quia niſi abutamur nominibus, iuſtitia, & ſanctitas perfecta non poteſt intelligi, quin eo ipſo ille homo ſit obiectum congruum amicitiæ diuinæ, & particeps diuinæ naturæ, viſio autem non eſt natura diuina per participationem, nec reddit hominem congruum vt diligatur à Deo amore amicitiæ: amicitia enim ſupponit communicationem in natura. Viſio autem non eſt natura in ordine ſupernaturali, vt ipſi admittunt, ſed mera operatio ſupponens ex ſe naturam, ſcilicet gratiam habitualem quare licèt perficiat ſubiectum perfectione ſupernaturali; non tamen per modum naturæ, ſed per modum operationis eximiæ; quare nec dat ſubiecto ius ad habitus ſupernaturales, quia non eſt radix illorum ſicut gratia habitualis: non ergo poteſt dici iuſtificare formaliter,
133. niſi nimis impropriè. Alioquin ſequeretur, hominem ſine augmento gratiæ habitualis eſſe magis ſanctum in patria, quàm erat in via, quia in via ſanctificabatur ſolum per gratiam habitualem, in patria verò accipit aliam nouam formam ſanctificantem, quæ eſt viſio beata, & per conſequens Moyſem, vel Paulum, ſi in via viderunt Deum, fuiſſe tunc ſanctiores, quàm poſt amiſſam viſionem, atque ideo paſſos fuiſſe decrementum in ſanctitate poſt viſionem ſine vllo demerito, quod videtur durum. Durum etiam videtur admittere aliquam formam iuſtificantem propriè, & ſanctificantem, quæ tamen non faciat filium adoptiuum Dei: hæc enim duo videntur omnino connexa. Neque obſtat, Chriſtum ſanctificari per gratiam habitualem, & tamen non reddi filium adoptiuum: hoc enim non eſt ex defectu gratiæ; ſed eo quod adoptio non fit, vbi eſt filiatio naturalis ſed tamen forma quæ de ſe ſufficit ad iuſtificandum, ſufficit etiam de ſe ad reddendum filium, quia eo ipſo dat ius ad bona diuina, quod ius eſt proprium filiorum: cum ergo hi auctores nolint concedere, per viſionem reddi hominem filium adoptiuum; non videtur concedendum in ſenſu proprio, quod iuſtificet, & ſanctificet, niſi fiat quæſtio de nomine.

Veriſimilius ergo videtur, viſionem habere 134.
vim ad expellendum peccatum non ſolùm actuale, ſed habituale, quatenus eſt forma beatificans & per conſequens expellens formaliter miſeriam oppoſitam beatitudini: non tamen eſſe formam iuſtificantem, quia iuſtificare non ſolùm eſt expellere peccatum, ſed facere hominem participem naturæ diuinæ, quæ participatio habetur per gratiam habitualem, quæ in ordine ſupernaturali (vt dixi) eſt prima radix habituum, & operationum diuinarum: quo ſuppoſito, reſpondeo facilè ad obiectionem Patris Vaſquez: illum hominem eo caſu mundandum quidem fore à peccato per Viſionem, non tamen iuſtificandum: & quidem licèt tunc haberet etiam actum amoris; non tribueretur amori expulſio peccati, ſed viſioni; quia peccatum expelleretur quatenus eſt miſeria ſubiecti, & per conſequens per formam beatificantem, quæ ſola eſſet expulſiua miſeriæ; hæc autem forma non eſſet amor, ſed viſio: ideo neque hic effectus expellendi peccatum tribueretur amori.

Contra hanc ſolutionem obiiciunt aliqui, falſo 135.
aſſeri formam iuſtificantem, & ſanctificantem debere eſſe radicem operationum diuinarum; nam perſonalitas Verbi ſanctificat formaliter, non ſolùm humanitatem Chriſti, ſed etiam ipſum Verbum: ſi enim non ſanctificaret Verbum, non poſſet ſanctificare humanitatem; & tamen in Verbo ea perſonalitas non eſt radix viſionis, vel amoris, hi enim actus non oriuntur à perſonalitate ſed à natura diuina, ergo non eſt de conceptu formæ ſanctificantis, quod ſit radix earum operationum, ac per conſequens viſio beata poterit formaliter ſanctificare, licèt non habeat eam conditionem. Ad hoc alij aliter reſpondebunt. Mihi propter hoc ipſum fundamentum iamdiu probabile ſatis viſum eſt, in Deo non eſſe tres ſanctitates relatiuas, quibus ipſe Deus propriè ſanctificetur, ſed vnam abſolutam, à quo omnes tres perſonæ ſanctæ ſunt, poteſt tamen perſonalitas Verbi ſanctificare formaliter humanitatem, licèt non ſanctificet formaliter Verbum vt Verbum, nam humanitatem ita perficit, vt ratione illius perfectionis reddatur humanitas amabilis à Deo non vtcumque ſed in ordine ad dona reliqua ſupernaturalia illi danda, ideo reſpectu humanitatis eſt forma ſanctificans, quia eſt illud, cuius intuitu humanitas habet habitus & dona ſupernaturalia, atque ideo habet ſe per modum radicis ad eos habitus accipiendos: at verò reſpectu ipſius Verbi vt Verbi, non poteſt hoc munus exercere perſonalitas, quare non mirum ſi ſanctificet humanitatem, licèt non ſanctificet Verbum vt Verbum, ſicut dignificaret opera humanitatis, licèt non poſſit dignificare opera diuinitatis in ordine ad merendum vt conſtat. Vide quæ dixi latius *diſp. 16. de incarnatione ſect. 2. num. 35.*

Obiiciunt item, forma, quæ ex natura ſua 136.
mundat ſubiectum à macula peccati, illa verè dicitur ſanctificare; quid enim aliud eſt ſanctificare quàm mundare, & purificare? ergo ſi viſio beata, quatenus formalis beatitudo eſt, habet vim ad mundandum ſubiectum à macula peccati, verè eſt forma ſanctificans, & iuſtificans. Reſpon-

deo negando maiorem ſi de ſanctificatione propria ſenno ſit; nam etiam per condonationem extrinſecam poſſet Deus mundare hominem omnino à macula peccati; & tunc ille homo maneret mundus, & purus omnino à peccato, non tamen ſanctus, vel iuſtus, niſi negatiuè, hoc eſt, non ſordidus, vel iniquus: ita etiam viſio clara Dei affert ſecum neceſſariò condonationem peccati, atque ideo mundat, & purificat, non tamen iuſtificat, ſeu ſanctificat propriè, quia ad hoc non ſufficit mundare à peccato, ſed requiritur etiam reddere ſubiectum particeps diuinæ naturæ per modum naturæ & obiectum congruum amicitiæ diuinæ, &c.

137. Secunda ratio P. Vaſquez eſt, quia qui diligeret Deum ex toto corde, etiam ſine habitu diceretur vnus ſpiritus cum Deo; ergo verè eſſet iuſtus cum Deo, eſſet enim adæquatus primæ regulæ, quæ eſt Deus, in omnibus, ergo iuſtus. Iuſtus enim eſt qui adæquatur in omnibus cum ſua regula. Reſpondeo, vel ille homo peccauerat priùs grauiter, vel non. Si peccauerat, & nunc diligeret Deum ſine habitu, diceretur adæquari nunc de præſenti cum ſua regula in operationibus, non tamen fuiſſe adæquatum de præterito; atque adeo non diligeretur a Deo, ad hoc enim non ſufficit obſeruare nunc regulam, ſi iam priùs declinauit ab illa. Si verò iſte homo prius non peccauerat, aut ei iam fuerat peccatum condonatum, dicetur nunc adæquari primæ regulæ, & eſſe iuſtus cum Deo, loquendo de hoc genere iuſtitiæ, quæ conſiſtit in adæquatione ad regulam in operationibus: non tamen dicetur iuſtus illo genere iuſtitiæ, & ſanctitatis, quæ eſt ſemen gloriæ, & participatio naturæ diuinæ, de qua eſt noſtra controuerſia. Similiter eſſet vnus Spiritus cum Deo effectiuè, quantum eſt ex ſua parte, non tamen quantum eſt ex parte Dei, qui vel eum non amaret, quia ſupponitur peccaſſe, vel ſi non peccauit, non amaret illum amore illo, quo diligit filios adoptiuos, & participes ſuæ naturæ, ſed alio amore multo inferiori, qui non dat eam vnitatem ſpiritus, quam ille alius amor, ſed aliam longè inferiorem.

138. Tertiò arguit; qui diligeret Deum etiam ſine habitu, diceretur manere in Deo, & Deus in eo, & habere ſemen Dei in ſe ipſo; ergo non maneret cum peccato: hæc enim repugnant inter ſe: amor quippe transformat amantem in rem amatam, quare faceret illum quaſi Deiformem: quomodo poſſet ſimul manere deformis per peccatum? Reſpondeo, transformationem illam totam eſſe ſecundum affectum: poteſt autem quis amare rem pulchram, & tamen in ſe eſſe deformis: maneret ergo ille in Deo per affectum ſuum, ſed extra Deum per peccatum, propter quod Deus eſſet auerſus digniſſimè ab ipſo.

139. Quartò arguit: quia per dilectionem ſuper omnia etiam ſine habitu diligeremus Deum vt amicum, hoc eſt, ex vero amore amicitiæ; ergo etiam diligeremur à Deo; amor enim amicitiæ reciprocus eſt, nec Deus patitur, ſe ab aliquo diligi, quin eum diligat. Reſpondeo facilè, amicitiam completam dicere amorem mutuum vtriuſque: tunc ergo daretur amicitia ex parte hominis erga Deum, non tamen è contra: quia licèt nunc de facto Deus omnes diligentes ſe diligat vt amicos; id fit, quia ex ſua miſericordia iuſtificat illos, & condonat eis offenſam, non autem propter neceſſariam connexionem, quam habeat ea condonatio offenſæ cum noſtro actu dilectionis.

Quintò arguit, quia qui iuſtificatur ſimul per habitum, & contritionem, aliter iuſtificatur, quam qui ſolo habitu, ita ſcilicet, vt licèt poſtea auferretur habitus, adhuc maneret iuſtus; ſicut iuſtus qui operibus in gratia factis creſcit in iuſtitia, & ſanctitate, adhuc ablato habitu maneret ſanctus, & iuſtus, ergo. Hæc etiam ratio ſupponit probandum ſcilicet contritionem iuſtificare, negamos igitur, illum aliter iuſtificari, vel futurũ iuſtum ablato habitu, ille etiam cui poſt opera facta in gratia; auferretur habitus gratiæ, non maneret iuſtus intrinſecè, & ſanctus, licèt maneret adhuc cum iure ad gloriam ex meritis præcedentibus, quæ nondum fuerant mortua nec mortificata. 140.

Sextò arguit, quia potentior eſt dilectio Dei, vt conuertat animam ad Deum, quàm voluntas primi parentis ad auertendum poſteros à Deo, cùm hæc non ſit voluntas propria poſterorum, ſed aliena; dilectio verò oriatur ex voluntate propria: ergo quilibet exiſtens in peccato originali poſſet per actum dilectionis Dei ab ea macula mundari, & iuſtificari. Reſpondeo negando antecedens, nam homo per voluntatem ſuam ſiue ſuam phyſicè, ſiue ſuam moraliter (qualis erat voluntas Adæ reſpectu poſteriorum) poteſt ſe auertere à Deo, & Deum offendere; non poteſt autem homo per voluntatem ſuam ita ſe conuertere ad Deum, vt placet Deum pro offenſa: minus enim multò requiritur ad peccandum, quàm ad tollendum peccatum. 141.

Septimò arguit; quia ſi contritio non habeat perfectam vim iuſtificandi, ſequitur, eſſe veram ſententiam Ioannis Medinæ, pœnitentiam non eſſe neceſſariam de iure naturali diuino, ſed de iure poſitiuo diuino ad iuſtificationem. Conſequens eſt falſum, ſequela verò probatur, quia ſi non habet vim iuſtificandi, non habet neceſſariam connexionem cum iuſtificatione, ergo ſecluſa voluntate Dei eam diſpoſitionem exigentis, illa quidem ex natura rei non exigitur. Reſpondeo negando ſequelam, nam licèt contritio non habeat vim iuſtificandi; tenetur tamen homo iure naturali procurare meliori modo quo poteſt placare Deum; ad quod impetrandum eſt medium omnium congruentiſſimum dolere de offenſa ex motiuo dilectionis, Ideo teneretur hoc medium adhibere; dum enim hoc non adhibet, non videtur ſufficienter procurare, quantũ eſt de ſe, placare Deum. Vide quæ dixi *diſp. 7. ſect. 10. & ſequentibus.* 142.

Vltimò obiicitur ab aliis, quia per dilectionem formaliter ſine alio habitu fit homo amicus Dei, ergo fit iuſtus. Antecedens probatur, quia per dilectionem diligit Deum vt conſtat, item diligitur à Deo; diligere enim eſt velle bonum alicui: Deus autem vult dare dilectionem illi homini, ergo diligit eum hominem: quid ergo deeſt ad perfectam amicitiam? Reſpondent aliqui; Deum dando illi homini dilectionem velle illi bonum, non tamen bonum ſimpliciter, qualis eſſet gratia habitualis, ſed bonum ſecundum quid, ſcilicet, operationem quandam tranſeuntem, quæ non facit hominem ſimpliciter bonum, & iuſtum: ad amicitiam autem non ſufficit velle alicui bonum vtcumque, ſed bonum ſimpliciter. 143.

Sed contra hoc eſt, quia non omnes actus charitatis, quibus homo diligit Deum, tendunt ad volendam Deo ſuam deitatem, & beatitudinem intrinſecam, plerumque enim ex charitate volumus Deo bona extrinſeca, qualia ſunt glo- 144.

riſi

rificatio apud homines, exaltatio ſui nominis, & alia huiuſmodi, quæ reſpectu Dei ſũt minoris momenti, quàm reſpectu hominis actus perfectæ dilectionis Dei: & tamen illi actus, quibus ea bona volumus Deo, ſunt actus perfectæ amicitiæ erga Deũ, cùm ſint ex motiuo charitatis; ergo non eſt de ratione amicitiæ, quod velimus bonum ſimpliciter amico, & per conſequẽs Deus, volendo nobis actum dilectionis, poterit habere actum amicitiæ.

145. Ideo aliter reſpondeo, illum non eſſe actum amicitiæ, quia non oritur ex complacentia in bonitate hominis, ſed ex motiuo miſericordiæ, vel gratitudinis: amor enim amicitiæ eſt actus, quo ex complacentia, quam habeo in bonitate amici, moueor ad volendum illi aliquod bonum: ad hoc autem præſupponi debet iam in amico bonitas, in qua ego complaceam; Deus verò, quando dat homini ſpiritum dilectionis ſeu auxilium efficax ad actum dilectionis, non ſupponit in eo homine bonitatem, in qua complaceat; non ergo oritur amor Dei ex complacentia in homine, ſed vel ex affectu miſericordiæ, vel ex gratitudine propter alia opera bona quibus ille homo de congruo meruit illam miſericordiam Dei, non tamen ex affectu amicitiæ, imò conſequenter dicendum eſt, actum, quo Deus vult dare homini gratiam habitualem ad iuſtificandum illum, non eſſe formaliter actum amicitiæ, quia licèt ſit amor, quo Deus vult homini bonum, & bonum ſimpliciter, quale eſt gratia habitualis; non tamen procedit ille amor ex complacentia in homine, ſed ex miſericordia, vel ex alio affectu: poſtea verò, cùm iam homo eſt gratus, & pulcher, & complacet Deus in eius pulchritudine & ex hac complacentia confert ei alia beneficia, ſiue dando illi auxilia congrua ad bene operandum; ſiue augmentum gratiæ, ſiue aliquid aliud; iſte quidem amor Dei eſt actus amicitiæ quia procedit ex complacentia in homine, cui vult illud bonum, quod eſt proprium amoris amicitiæ.

146. Sed contra ſolutionem vrgeri adhuc poteſt; quia licèt antecedenter ad actum dilectionis, vel contritionis, in homine non ſit bonitas, ex cuius complacentia Deus amet illum; ſed tamen poſita ſemel contritione, vel dilectione, iam eſt in homine illa bonitas dilectionis, ex cuius complacentia poſſit Deus amare illum hominem, & procedere vlteriùs ad alia beneficia ei conferenda; qui amor erit ex amicitia; ſicut licèt voluntas dandi homini primam gratiam habitualem non ſit in Deo amor amicitiæ erga hominem, vt diximus, quia non procedit ex complacentia in ipſo homine; ſed tamen poſita gratia, ſequitur ea complacentia, & ideo gratia reddit hominem amicum Dei, quia facit, cum eſſe obiectum complacentiæ diuinæ; ergo ſimiliter contritio, vel dilectio Dei facit hominem amicum, quatenus fundat complacentiam Dei conſequentem, ex qua poſſit vlterius diligere hominem.

147. Reſpondent aliqui, complacentiam Dei in homine ratione contritionis, quam habet, eſſe complacentiam in aliqua eius bonitate valde accidentali, quod non ſufficit ad amorem amicitiæ: iſte enim debet eſſe ex complacentia in perfectione aliqua ſubſtantiali, & non ſecundùm quid: ideo ſecluſo habitu gratiæ non datur in homine bonitas ſufficiens ad terminandum amicitiam diuinam, Sed contra ſolutionem in primis videtur eſſe experientia noſtra, qua videmus, nos affici affectu amicitiæ erga alios non ſemper propter perfectiones ſubſtantiales, ſed propter accidentales, quas habent, verbi gratia, propter doctrinam, prudentiam, affabilitatem, & alia huiuſmodi, rarò autem propter perfectionem ſubſtantialem humanitatis: cur ergo ſimiliter Deus non poterit diligere affectu amicitiæ aliquem propter perfectionem accidentalem tam eximiam, qualis eſt dilectio Dei ſuper omnia? Deinde incredibile apparet, hominẽ iam à peccato mundatum, qui poſtea aſſiduè pietatis opera exerceret etiam ſine habitu gratiæ, qui proximorum ſaluti ſtudioſiſſimè attenderet, qui Deum intenſiſſimè diligeret, qui innocentiam animi vigilantiſſimè obſeruaret, qui denique maiorem Dei gloriam accuratiſſimè quæreret: hunc inquam hominem nunquam Deo ita placiturum, vt eum peculiari amicitiæ affectu diligeret: & cùm virtutis ac honeſtatis vis ea ſit, vt hominum amorem facilè cõciliet, Dei tamen beneuolentiam non conciliaturam, in cuius oculis virtus verum, & ſublimius pretium habet, quàm in oculis hominum; Certè mihi nemo vnquã perſuadere poterit, quin eiuſmodi homo amicè à Deo diligeretur.

Ad obiectionem ergo vltimam reſpondeo diſtinguendo. 148. Nam vel ille qui ſine habitu diligit Deum, fuerat priùs in peccato, vel non. Si fuerat priùs in peccato, non diligitur à Deo, nam licèt ille actus dilectionis ſit aliqua hominis perfectio, opprimitur tamen à fœditate peccati, atque ideo omnibus penſatis, homo ille non eſt pulcher ſed fœdus, & malus, & per conſequens non eſt obiectum congruum amicitiæ diuinæ: non enim ſufficit quæcumque perfectio, vt aliquem prudenter diligamus amore amicitiæ, ſi adſint aliæ innumeræ imperfectiones, & ſordes, quæ illum omnibus penſatis, reddunt magis odibilem, quàm amabilem. Si verò ponamt ille homo non habere peccatum, & diligere Deum ſine habitu, & in dilectione diu perſeuerare, non video, vt dixi, cur non diligatur amicè à Deo: nego tamen, illum hominem eſſe ſanctum, & iuſtum ea ſanctitate de qua loquimur: ſunt enim plures gradus diuinæ amicitiæ pro diuerſitate bonitatum in quibus complacet Deus; nec quælibet amicitia conuertitur cum ſanctitate, aut arguit ſanctitatem. Alia enim eſt perfectio naturalis hominis, in qua poſſet etiam Deus complacere. & per conſequens in pura natura habere aliquam cum homine amicitiam, illa tamen non debet dici ſimpliciter amicitia, quia ſeruo vt ſeruo non poteſt naturaliter deberi amicitia propter obſequia; ſed eſſet quædam beneuolentia inferioris ordinis, quæ non eleuaret ad conſortium cum Domino. Item alia eſt perfectio 149.
ſupernaturalis accidentalis orta ex operationibus ſupernaturalibus, & ex dilectione Dei, ratione cuius adhuc perfectiùs Deus poſſet complacere in homine, & diligere illum affectu amicitiæ. Alia denique eſt perfectio ſupernaturalis quaſi ſubſtantialis, quam habet homo ex gratia habituali, per quam participat naturam diuinam, & fit hæres ac filius adoptiuus Dei; & ratione huius cõplacet Deus perfectiori modo in homine, & diligit eum perfectiori vinculo amicitiæ. Hæc vltima amicitia coniungitur cum ſanctitate, & iuſtificatione perfecta: illa autem ſecunda amicitia, quamuis coniungeretur cum aliqua hominis ſanctitate, qua homo diceretur ſanctus in operando, non tamen cum ea ſanctitate, quæ faceret hominem filium Dei adoptiuum, & daret ius ad viſionem claram Dei. Sicut etiam prima illa amicitia, quæ poſſet eſſe in pura natura, licèt coniungeretur cum

innocentia, & ſanctitate naturali; non tamen cum ſanctitate, de qua modo loquimur, vt conſtat: diſtinguendo ergo iuſtificationem, & ſanctitatem de qua quæſtio procedit, & quæ prouenit à gratia habituali, facilè reſpondeo, hanc non poſſe vnquam prouenire à dilectione Dei, vel contritione quantumcumque per eiuſmodi actus homo perficiatur, & reddatur obiectum congruum, & proportionatum alicuius diuinæ amicitiæ, non tamen illius quam terminat per gratiam habitualem; hæc enim eſt in alio ſuperiori gradu amicitiæ, cum oriatur ex complacentia in excellentiori perfectione & hæc ſint ſatis de hac controuerſia.

SECTIO VII.

Vtrùm actus contritionis in inſtanti iuſtificationis fiat ab habitu charitatis.

150. OPortet pro coronide examinare illud principium Patris Vaſquez. Et quidem ſermo eſt in inſtanti ipſo iuſtificationis, nam poſt illud inſtans non eſt dubium quod poſſit. Difficultas tota eſt de illo inſtanti, quia contritio tunc præcedit vt diſpoſitio ad infuſionem gratiæ, vt videtur docere Tridentinum *ſeſſ. 6. cap. 7.* ergo non procedit ab ipſo habitu gratiæ: alioquin argumenta ſectionis præcedentis habere videntur manifeſtam inſtantiam.

Thomiſtæ communiter cenſent etiam in illo primo inſtanti procedere contritionem ab habitu charitatis, ad quem diſponit, data mutua prioritate inter actum, & habitum, Cum quibus ſentiunt P. Vaſquez *in 1. 2. diſput.* 211. P. Valentia *diſput.* 8. *q* 3. *punct.* 4. §. 2. *& q.* 5. *punct.* 4. *quæſtiuncula* 2. & P. Ludouicus de Torres 1. 2. *diſp.* 77. *dub.* 3. Fundamentum præcipuum deſumitur ex auctoritate S. Thomæ, quem exiſtimant ita ſenſiſſe: & quia non repugnat hæc mutua prioritas.

151. Oppoſita ſententia communis eſt in noſtra ſocietate, quæ ex profeſſo probari ſolet in materia de Iuſtificatione. Nunc breuiter inſinuabo potiſſima fundamenta. Deinde conſtabit, illam ſententiam non eſſe ſancti Thomæ, ſed potiùs ipſum ſtare pro nobis.

Mutua prioritas realis repugnat.

Ariſt.

Potiſſimum fundamentum huius ſententiæ eſt repugnantiæ prioritatis loquendo de vera prioritate naturæ, & cauſalitatis: prioritas enim naturæ eſt independentia huius ab illo à priori, & dependentia illius ab hoc vt tradit Ariſt. 5. *Metaph. cap.* 11. his verbis *Quædam verò ſunt, quæ ſecundum naturam, & ſubſtantiam priora di untur, & poſteriora quæcumque contingunt abſque aliis eſſe: iſta verò ſine aliis minimè.* ſic ſol eſt prior natura, quàm illuminatio, quia illuminatio pendet à ſole, ſol verò non pendet ab illuminatione. Hinc eſt poſſe concipi diſtinctè, & clarè illud quod eſt prius natura nondum concepto illo, quod eſt poſterius: ſol, verbi gratia, concipitur perfectè exiſtens, quin concipiam eum illuminare terram, ſed ſolùm eſſe illuminatiuum & habere ex ſe ſufficiens principium ad illuminandum, ſi applicetur paſſo: è contra verò illuminatio non poteſt concipi perfectè exiſtens: quin concipiatur habere ſuum eſſe à cauſa illuminatiua exiſtenti, & actu cauſante. Sicut ergo prioritas durationis realis eſt hoc eſſe ante illud, & ideo repugnat hoc eſſe prius, & poſterius tempore reſpectu eiuſdem, quia ſi eſt prius, ergo prima duratio huius fuit ante primam illius: ſi verò eſt poſterius, ergo prima duratio huius eſt poſt primam alterius, quod omnino repugnat: ita repugnat prioritas, & poſterioritas naturæ reſpectu eiuſdem: quia ſi eſt prius natura, ergo primus conceptus huius rei non eſt poſt primum conceptum alterius; ſi verò eſt poſterius, ergo primus conceptus hujus eſt poſt primum alterius, quod omnino repugnat.

152. Dices: homo exiſtens non poteſt concipi ſine vbicatione reali, & tamen vbicatio eſt poſterior naturâ, quàm exiſtentia hominis, ergo prioritas naturæ non requirit illam independentiam in conceptu obiectiuo. Reſpondeo, prioritatem naturæ non excludere ordinem neceſſarium prioris ad poſterius, & exigentiam neceſſariam illius, ſed præſcindere ab exiſtentia poſterioris. Itaque quando cognoſco hominem exiſtere, cognoſco etiam, hominem illum exigere neceſſariò aliquam præſentiam realem, non tamen concipio per illum conceptum hominem habere eam præſentiam, Deus enim cognoſcit hominem exiſtere & ex cognitione ipſius exiſtentiæ mouetur ad dandum homini ſuas paſſiones, ergo per illam cognitionem vidit Deus hominem exiſtere, non videndo paſſiones exiſtere. At verò quando cognoſco effectum exiſtere, non ſolùm cognoſco, quod exigit aliquam cauſam, ſed quod aliqua cauſa determinatè illum cauſat; quia cognoſco exiſtere hominem, verbi gratia, ergo habere ſuum eſſe extra cauſas, ergo cauſas habere iam hoc eſſe productum extra ſe, ergo cognitio perfecta effectus exiſtentis non poteſt præſcindere ab actuali exiſtentia cauſæ: Hæc eſt ergo prioritas naturæ; cauſam, ſcilicet poſſe cognoſci non cognita exiſtentia effectus, & non è contra. Repugnat igitur mutua prioritas naturæ, quia ſi hoc eſt prius, ergo poteſt cognoſci non cognito alio, ſi verò eſt poſterius, ergo non poteſt cognoſci non cognito alio, in quo conſiſtit formaliter poſterioritas; hæc autem duo manifeſtè repugnant. Et quidem hæc repugnantia non minus vrget in diuerſo, quàm in eodem genere cauſæ, quia repugnat concipi effectum perfectè exiſtentem & non concipi exiſtentem extra omnes ſuas cauſas, vt conſideranti patebit. Videatur Suar. *diſp.* 26. *metaph. ſect.* 2. *num.* 18.

153. Confirmatur, quia ſi hæc mutua prioritas non repugnat, iam idem eſſet prius ſe ipſo ſaltem mediatè; eſſet enim cauſa prior ſuo effectu, qui eſt prior reſpectu eiuſdem cauſæ: item cauſa daret ſibi eſſe ſaltem mediatè, & per conſequens eſſet cauſa mediata ſui ipſius: quid enim eſt eſſe cauſam mediatam, niſi eſſe cauſam meæ cauſæ? Ex hoc autem rurſus eneruatur argumentum ad probandum primam cauſam improductam, quia ſine proceſſu in infinitum poſſemus venire ad aliquam cauſam producentem hunc effectum, & productam ab eodem effectu. Item ex hoc eneruatur ratio ad probandam primam perſonam diuinam eſſe improductam: poſſet enim aliquis cogitare eſſe productam à filio data mutua productione inter ipſos, & alia plura abſurda, de quibus dixi in primo phyſicorum.

154. Ratio autem à priori huius repugnantiæ ſumitur ex ipſo conceptu cauſæ realis; omnis enim cauſa dat realiter eſſe: *dare* autem, ſicut in ſuo conceptu quiditatiuo importat diſtinctionem inter dantem, & accipientem, & ideo nemò poteſt ſibi dare immediatè ſuum eſſe: ita importat diſtinctionem inter primò dantem, & accipientem: quare nemo etiam poteſt primò dare ſibi mediatè ſuum

eſſe

Digitized by Google

eſſe: nam ſicut in moralibus non poteſt vnus homo primò dare librum ſibi, nec mediatè, nec immediatè; nec poteſt primò dare librum Petro, quem tunc primò accipit ab ipſo; illud enim non eſſet dare, ſed reddere: ita a fortiori in phyſicis nemo poteſt primò dare alteri eſſe, à quo primò accipit eſſe: nemo enim dat, quod priùs non habet formaliter vel eminenter; & per conſequens, ſicut in dante librum oportet venire ad vnum qui primò det liberaliter librum non acceptum: ſic in cauſis realibus oportet venire ad vnam, quæ primò communicet eſſe liberaliter non acceptum ab aliis: nec aſſignari poterit maior repugnantia in datione morali, quàm in phyſica. Quod ſi contendas, in datione phyſica non repugnare: teneris etiam concedere, non repugnare non ſolùm de potentia abſoluta, ſed etiam ex natura rei: quæcumque enim ratio repugnantiæ aſſignabitur ex natura rei; debet fundari in ipſo conceptu cauſæ realis, & per conſequens vrgebit etiam de potentia abſoluta, quia erit repugnantia eſſentialis. Sicut etiam quæcumque repugnantia, quæ aſſignabitur in eodem genere cauſæ. Locum etiam habebit in diuerſo; ſi ſint cauſæ reales. Aliunde verò nullum poteris adducere exemplum Philoſophicum, vel Theologicum, quod probet mutuam cauſalitatem realem, vt conſtabit ſectione ſequenti.

155. Opponunt communiter, Ariſtotelem 2. *phyſ. cap.* 3. *&* 5. *metaphyſ. cap.* 2. dixiſſe, cauſas eſſe ſibi inuicem cauſas: ergo concedit mutuam cauſalitatem. Reſpondeo, Ariſtotelem egiſſe de cauſa efficienti, & finali, quæ quidem non cauſat propriè, & ideo licèt propriè pendeat ab efficienti, poteſt efficiens propriè pendere à finali, ſecundùm eſſe intentionale, quod habeat in mente. Dicunt S. Thomam extendiſſe illud axioma ad cauſam materialem, & formalem *in* 2. *phyſ. cap.* 2. *lect.* 5. Reſpondeo S. Thomam explicuiſſe ſatis non loqui ſe de cauſa reſpectu eiuſdem effectus ſed diuerſi; ſcilicet, materiam cauſare entitatem formæ: formam verò cauſare materiam ſecundùm eſſe completum materiæ, hoc eſt, non entitatem materiæ, ſed complementum materiæ, quia forma eſt cauſa quod materia ſit completa, de quo non eſt dubium. Hæc ſunt verba expreſſa S. Thomæ illa lectione 5.

156. Et quidem ſi ex eo, quod materia non poſſit eſſe ſine forma ſubſtantiali, arguitur, quod dependeat à forma à priori, & vt à cauſa; non video quomodo ex æquali, & maiori fortaſſe neceſſitate, qua natura non poteſt exiſtere; ſaltem naturaliter (& vt alij volunt etiam de potentia abſoluta) abſque ſubſiſtentia, non debeat etiam argui, quod dependeat natura à ſua ſubſtantia tanquam à vera cauſa. Conſequens autem abſurdum eſſet: quia ſi ſubſiſtentia creata habet verum influxum cauſæ reſpectu naturæ quam terminat; oportet, quod ſubſiſtentia verbi diuini ſuppleret illum influxum reſpectu naturæ humanæ Chriſti, & per conſequens exerceret aliquod verum munus cauſæ reſpectu illius humanitatis loco ſubſiſtentiæ creatæ, quæ deberet eſſe cauſa illius naturæ, illa autem non eſſet cauſalitas ſolùm cauſæ intrinſecæ, prout materia, & forma cauſant compoſitum, ſed eſſet munus cauſæ extrinſecæ; atque adeo verbum diuinum daret eſſe illi humanitati, & concurreret ad eius conſecrationem aliquo concurſu, quo Pater, & Spiritus ſanctus non concurrerent, & per conſequens opera Trinitatis ad extra non eſſent indiuiſa, cùm eſſet aliqua operatio ad extra ſolius filij contra id, quod Theologi omnes communiter docent. Sicut ergo poteſt intelligi, quod natura non poſſit eſſe ſine ſubſiſtentia; à qua ſubſtantialiter completur; & tamen ſubſiſtentia non influit, nec dat eſſe naturæ: poterit etiam intelligi, quod materia non poſſit eſſe ſine forma ſubſtantiali, à qua completur, & tamen non accipiat ſuum eſſe ab illa, vt à cauſa.

Secundò probari ſolet hæc noſtra ſententia argumento Theologico ex communi illo axiomate, quod principium meriti non poteſt cadere ſub idem meritum. Cùm ergo habitus charitatis ſit principium contritionis in oppoſita ſententia, non poteſt idem habitus dari propter contritionem tanquam propter meritum de congruo. Scio, aliquos negare contritionem eſſe meritum etiam de congruo ad infuſionem gratiæ; quia non procedit niſi in genere cauſæ materialis: meritum verò debet eſſe in genere cauſæ efficientis. Ita Vaſquez 1. 2. *diſp.* 219. *cap.* 1. & quidem conſequenter ad ſuam doctrinam, ſed falsò. Quia alioquin infuſio gratiæ, & donorum non eſſet voluntaria homini contra Tridentinum *ſeſſ.* 6. *cap.* 7. in tantum enim eſt voluntaria, in quantum diſponit ſe homo voluntariè, & libere ad gratiam, ergo contritio prout diſpoſitio, intelligitur libera homini; ergo habet quidquid requiritur ad meritum de congruo in eſſe diſpoſitionis: alioquin non magis exigeretur ad iuſtificationem actus liber contritionis, quàm actus neceſſarius: item ex eodem Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. vbi de contritione dicitur, *fuiſſe omni tempore neceſſariam ad impetrandam veniam*, &c. Vides; contritionem non vtcumque diſponere, ſed impetrando. Quod ex mille ſacræ Scripturæ teſtimoniis comprobatur, vbi dicitur, *Deum propter pœnitentiam diſſimulare*, ſeu condonare *peccata* Sap. 11. *non deſpicere cor contritum.* Pſalm. 50. & alia huiuſmodi vbi apertè oſtenditur Deum moueri ex honeſta, & libera contritione hominis ad infundendam gratiam intuitu illius doloris. Sed de hoc diximus ſupra. 157.

Principium meriti non cadit ſub idem meritum.

Adde, non poſſe pro eo priori intelligi contritionem exiſtentem, quin intelligatur dependens à cauſa efficienti: quia ſicut actio ſolis non poteſt intelligi vt talis actio eſt, quin intelligatur eſſe actio ſolis, & per conſequens dependens à ſole; & ſicut ſubſtantia creata non poteſt intelligi vt talis ſubſtantia eſt, quin intelligatur dependens à Deo, cuius eſt creatura: ſic contritio non poteſt intelligi vt talis actus eſt, quin intelligatur eſſe actus voluntatis, & per conſequens dependere à voluntate, maximè in veriori ſententia docente, illam eſſe actionem voluntatis, ſeu dependere ſeipſa abſque actione diſtincta. Quod idem argumentum applicari poteſt ad quemlibet effectum: nam quilibet effectus dependet eſſentialiter ab aliqua cauſa adæquata diſiunctim, ſcilicet, ab hac, vel illa, ſicut creatura pendet determinatè à Deo: tam enim repugnat, calorem verbi gratia, eſſe abſque dependentia à cauſa adæquata aliqua, quàm creaturam abſque dependentia à Deo, vel actionem ſolis abſque dependentia à ſole, ergo ſicut creatura vt tale ens eſt, non poteſt concipi abſque dependentia à Deo, nec actio ſolis, vt hæc actio eſt, abſque dependentia à ſole, ſic nullus effectus poteſt concipi abſque dependentia à cauſa adæquata 158.

ali

aliqua ſaltem in confuſo, ergo in illo conceptu non concipitur ſolùm dependens ab vna cauſa, ſed ab omnibus, atque adeo non poterit vt ſic eſſe prior natura, quàm ſua cauſa.

159. Ex eodem item principio, quod principium meriti non poſſit eſſe præmium eiuſdem meriti, colligere poſſumus, nec inter materiam, & formam poſſe intercedere mutuam, & veram cauſalitatem: quia ſicut meritum exigit præmium, ita materia. verbi gratia, taliter diſpoſita exigit formam. Sicut ergo Deus non poteſt moueri à merito existenri iam viſo ad dandum principium à quo fiat; ſic non poterit moueri à materia exiſtente præuiſa ad dandam formam, quæ ſit principium exiſtentiæ materiæ. Quod enim exigentia materiæ ſit phyſica, & exigentia meriti ſit moralis, parum refert ad propoſitum.

160. Confirmatur, & explicatur ampliùs; quia licèt finis vt poſſibilis ſit cauſa ſui medij vt exiſtentis, à quo medio producitur ipſe finis vt exiſtens: non poteſt tamen finis vt iam realiter exiſtens cauſare, & mouere ad diligendum medium ad hoc, vt ponatur ipſe finis, nec vllus conceſſit talem modum cauſandi, & mouendi in fine; nec poteſt intelligi, quod aliquis ex eo, quod videat finem obtentum, moueatur ad procurandum illum, & apponenda media ad ipſum finem: ergo nec poteſt Deus moueri ab exiſtentia formæ præuiſa ad ponendam materiam, quæ cauſet ipſam formam: probatur conſequentia; quia materia per ſuam entitatem eſt medium neceſſarium ad exiſtentiam formæ, & ordinatur ad formam tanquam ad ſuum finem, nec poteſt Deus vt auctor naturæ velle ponere materiam, niſi velit eam ad ſuum finem naturalem, ſcilicet, vt habeat formam, ergo repugnat, quod velit materiam, quia eſt iam forma, nam ſicut nemo vult medium, quia eſt iam finis, ſed vt ſit finis, ſic non poteſt Deus velle materiam, quia eſt iam forma, quam materiam debet velle, vt ſit forma.

161. Ex eodem autem exemplo meriti poſſumus colligere vlteriùs aliam rationem à priori huius repugnantiæ quia præmium condignum ex conceptu ſuo affert, quod præmians ſi vult condignè præmiare, debet dare merenti pro proprio aliquid aliud vltra ea omnia, quæ iam ſupponitur merens habere in ſuis bonis, antequam præmietur, vt explicui *diſp. 8. de Incarnatione, ſect. 5. num. 47. & ſequentibus:* qui enim præmiatur, debet ditior fieri per præmium, quàm eſſet per ſolum opus, quod præmiatur: quare debet conſiderari totum, quod habet pro illo priori ante præmium, vt detur ei aliquid aliud diſtinctum, quo augeantur eius bona. Sic ergo productio, vel cauſalitas phyſica ex conceptu ſuo eſt communicare eſſe alteri, ſeu propagare, & extendere illud eſſe, quod cauſa habet, vt extendatur vlterius, & participetur ab aliis: debet ergo comparatio hæc fieri inter totum eſſe, quod eſt ante effectum, & illud eſſe nouum, quod datur effectui, quod quidem debet eſſe diſtinctum à toto illo eſſe præcedenti. Hinc enim eſt, quod nemo poſſit producere ſeipſum; quia per illam productionem non extenderetur, nec propagaretur illud eſſe vlteriùs, cùm iam ſupponeretur in producente. Hinc etiam eſt, quod nec mediatè poteſt aliquis dare ſibi eſſe: quia ſi filius in eodem inſtanti, in quo generatur à patre, produceret, & generaret ſuum patrem, per hanc productionem non propagaret, nec extenderetur vlteriùs eſſe, quod habebat à patre: quia ad hanc extenſionem verificandam, debet comparari illud eſſe, quod dat patri cum toto illo eſſe, quod poſitum iam fuerat in rerum natura vſque ad illum filium incluſiuè: & ſicut ad præmiandum condignè aliquod opus bonum, debent conſiderari diſtinctè omnia bona, quæ habet aliundè merens, vt detur ei aliquod aliud bonum diſtinctum ab omnibus illis: ſic, vt per productionem communicetur realiter eſſe, & propagetur, ac extendatur realiter, debet conſiderari diſtinctè omne aliud eſſe, quod ſupponitur in rerum natura ante eam productionem: cùm ergo eſſe patris ſupponatur ante filium, & per conſequens antequam filius operetur; non poteſt filius in eodem inſtanti reali propagare illud eſſe, quod habet, dando illud ſuo patri; quia non poteſt concipi ipſe filius exiſtens diſtinctè pro eo priori, quin eo ipſo intelligatur dependens ab aliquo alio habente eſſe, cùm non poſſit concipi vt ens creatum, quin intelligatur dependens ab aliqua alia cauſa exiſtenti.

162. Tertiò probari ſolet noſtra ſententia; quia ſi contritio procederet ab babitu charitatis in inſtanti iuſtificationis, non procederet liberè; quia non poſſet voluntas coniungere carentiam contritionis cum principio eiuſdem (quod tamen requiritur ad actum liberum:) ſi enim voluntas id poſſet, poſſet vtique retinere habitum charitatis ſine contritione, ergo poſſet manere in peccato, & cum habitu charitatis; conſequens eſt falſum; ergo dicendum eſt, non poſſe coniungere carentiam contritionis cum habitu charitatis; & per conſequens contritionem non fieri liberè, ſi procedat ab habitu.

163. Aliquibus recentioribus videtur hoc argumentum inefficax: dicunt enim ad libertatem contritionis ſufficere, quod poſſit coniungi carentia contritionis cum principio, quantum eſt ex parte ipſius principij, non verò requiri, quod poſſit coniungi cum principio attentis aliis circumſtantiis extrinſecis. Hoc ſuppoſito, fatentur hìc & nunc poſſe hominem coniungere carentiam contritionis cum principio, nempe cum habitu charitatis; habitus enim de ſe non habet ordinem, vel connexionem neceſſariam cum actu contritionis, ſed indifferentiam magnam ad faciendum, vel non faciendum actum: non ergo poteſt habitus charitatis neceſſitare, vel prædeterminare ad contritionem: cæterùm de facto nunquam manebit babitus ſine actu contritionis in illo primo inſtanti; quia Deus nunquam infundit habitum charitatis, niſi quando per ſcientiam mediam ſcit, hominem habiturum liberè contritionem, ſi detur concurſus hìc, & nunc ad illam: & hac ſcientia ſuppoſita, neceſſe eſt contritionem ſequi dato habitu, non tamen contritionem neceſſariam, ſed liberam, quia ſuppoſitio orta ex ſcientia non tollit libertatem ab actu conſequuto: non poteſt ergo homo non conteri ſuppoſito habitu, & ſcientia, quæ de facto ſupponitur ad dandum habitum, ſed conteritur liberè, quia illa neceſſitas non oritur præciſè ex habitu, ſed ex ſcientia, & ideo eſt neceſſitas conſequens. Hinc inferunt, non repugnare, quod contritio oriatur ab habitu ex hoc capite, quod non eſſet libera, licèt fateantur repugnare ex aliis capitibus ſupra aſſignatis.

164. Propter hunc modum opinandi dixi in materia de gratia, adhuc conceſſa prioritate inter

contri

contritionem, & habitum, manere ſpecialem difficultatem in concedenda mutua prioritate inter prædeterminationem, & conſenſum; quia nimirum, licèt vtcumque ſaluaretur libertas contritionis eo caſu, non tamen ſaluaretur conſenſus liber cum prædeterminatione; quia licèt habitus chatitatis de ſe non determinaret voluntatem ad contritionem, & ideò contritio eſſet libera, quia poſſet coniungere carentiam contritionis cum principio, ſcilicet, cum habitu charitatis, at verò auxilium prædeterminans per ſuam entitatem determinatet voluntatem ad cóſenſum, nec poſſet vllo modo voluntas coniungere carentiam cónſenſus cum auxilio prædeterminante, & ideo quidquid ſit de contritione, in hoc tamen caſu non apparet veſtigium libertatis.

165. Sed tamen (vt hoc obiter dicamus) neque ipſam contritionem exiſtimo fore liberam in caſu poſito, quo fieret ab habitu: quia licèt habitus præciſe ſecundùm ſuam entitatem non determinatet voluntatem ad contritionem; ſed tamen habitus provt hìc, & nunc datur, non videtur relinquere principium proximum indifferens ad contritionem, & eius carentiam: nam principium proximum indifferens includit concurſum Dei indifferenter oblatum in actu primo ad contritionem, & eius oppoſitum. Voluntas autem cum habitu charitatis non videtur habere illum concurſum Dei indifferenter oblatum ad vtrumque: alioquin, ergo habet Deus voluntatem concurrendi cum homine ad contritionem, vel non concurrendi, ſi homo noluerit, ergo vult Deus indifferenter, quod habitus ille operetur, vel quod non operetur ſi homo noluerit operari, ergo vult, quod exiſtat habitus charitatis ſine contritione, ſi homo velit, & per conſequens quod ſit charitas cum peccato, ſi homo velit. Conſequens eſt falſum; quia de facto non ſolùm non manet charitas cum peccato, ſed nec habet Deus voluntatem aliquam ponendi charitatem cum peccato, quia hæc eſſet voluntas valde miraculoſa, quam Deus de facto non habet; alioquin licèt nunquam homo de facto coniungeret gratiam cum peccato, eſſet tamen in poteſtate hominis de facto coniungere charitatem cum peccato: quod nemo concedet; ergo ex modo, quo de facto datur habitus gratiæ, & charitatis ſine indifferentia ad exiſtendum cum peccato, deſtrueretur libertas, & indifferentia ad contritionem, & eius carentiam; ſi contritio oriretur ab habitu charitatis.

166. Dices; Deum dare homini concurſum proximum indifferentem in actu primo, & per conſequens Deum habere voluntatem quæ indifferenter velit, quod homo operetur cum habitu, vel habeat habitum ſine operatione provt homo voluerit; hoc enim totum requiritur ad libertatem, non tamen velle Deum, quod gratia, & charitas maneant cum peccato, ſi homo nolit conteri, ſed ſolùm velle, quod in eo caſu maneant ij habitus ſine contritione præſcindendo ad hoc quod maneant cum peccato, vel ſine peccato, de hoc enim fieret poſtea quod Deus vellet vel condonando peccatum ſine contritione, vel conſeruando gratiam cum peccato: nunc autem non fuit neceſſe prouidere Deum ſpecialiter circa eum caſum, quia ſcit certò non eſſe ponendum.

167. Sed contra hoc eſt, quia in primis iam conceditur in Deo voluntas conſeruandi habitum gratiæ ſine contritione, ſi homo nolit conteri: hoc autem ipſo videtur iam habere Deum voluntatem iuſtificandi hominem ſine contritione; ſi nolit conteri, præſertim ſi iuſtificatio ſit primarius, & eſſentialis effectus gratiæ, provt multi opinantur: & licèt non ſit ita eſſentialis, eſt tamen effectus naturalis, & per conſequens volendo conſeruationem gratiæ, ſine contritione, videtur Deus velle implicitè id, quod naturaliter ſequitur ad gratiam, ſcilicet, iuſtificationem; ergo ex vi huius decreti diuini poteſt homo ſi velit iuſtificari ſine contritione. Sed demus, non habere Deum voluntatem illam iuſtificandi hominem ſine contritione: ad minus habet voluntatem conſeruandi gratiam ſine contritione, ſi homo nolit conteri, ergo ex vi huius decreti eſt in poteſtate hominis de facto retinere gratiam Dei ſine contritione. Quis hoc credat cùm Patres paſſim doceant, neminem poſſe ſine pœnitentia obtinere gratiam Dei? Sequela autem probatur ex dictis, quia impotentia illa conſequens orta ex ſcientia non tollit potentiam antecedentem ſimpliciter, & abſolutè, & ideo licèt prædeſtinatus non poſſit coniungere peccatum finale cum prædeſtinatione; poteſt tamen ſimpliciter, & abſolutè peccare finaliter & damnari, quia habet concurſum Dei indifferentem in actu primo ad tale peccatum: ſic etiam licèt homo non poſſet coniungere carentiam contritionis cum tali ſcientia Dei, & per conſequens nec retentionem habituum ſine contritione, &c. ſed tamen ſimpliciter, & abſolutè habebat concurſum Dei in actu primo ad nolendum conteri, & per conſequens ſimpliciter, & abſolutè poterat non conteri cum illo habitu, & poterat retinere illum ſine contritione, quia Deus habebat voluntatem conſeruandi illos habitus ſine contritione, ſi homo nollet conteri, ex qua voluntate Dei homo denominatur potens, & liber ad illud præſtandum, licèt præſciatur nunquam id facturus. Cùm ergo de facto non ſit in poteſtate hominis conſeruare habitus gratiæ, & charitatis ſine contritione, negandum videtur, Deum habere eiuſmodi voluntatem etiam conditionatam, & per conſequens ex modo, quo de facto datur gratia ſine indifferentia, vt maneat ſine contritione, tolleretur libertas ad contritionem ſi contritio oriretur de facto ab habitu gratiæ, & charitatis.

Confirmatur iterum hoc argumentum; quia de facto habitus gratiæ, & charitatis datur à Deo dependenter à contritione, ergo non datur independenter à contritione, ergo non habet Deus de facto voluntatem ponendi gratiam, etiamſi non detur contritio. Quomodo enim poteſt eſſe hæc voluntas in Deo: quia video te habere contritionem, volo tibi dare gratiam, etiamſi non habeas contritionem? Ergo ex modo quo datur de facto charitas, & gratia propter contritionem, non datur indifferenter vt poſſint eſſe ſine contritione, nec poteſt intelligi in Deo voluntas concurrendi indifferenter cum habitu ad actum contritionis: quia eo ipſo haberet Deus voluntatem dandi gratiam independenter à contritione, quæ voluntas de facto non datur. Quamuis ergo clariùs deſtruatur indifferentia, & libertas per prædeterminationem, quàm per habitum: adhuc tamen ex modo, quo de facto infunditur gratia in iuſtificatione, non videtur ſatis ſaluari libertas contritionis, ſi oriatur ab habitu ad quemdiſponit 168.

ponit

ponit, ſed multò minùs ſaluaretur conſenſus liber ſi oriretur à prædeterminatione, ad quam ipſe conſenſus diſponeret; id tamen ſpectat ad materiam de gratia.

169. Aduerte tamen, licèt hoc argumentum deſumptum ex libertate, ſit abſolute efficax ad probandum, actum contritionis io eo caſu non poſſe procedere ab habitu gratiæ, ad quam diſponis, nec conſenſum poſſe diſponere ad prædeterminationem, à qua fit, eos tamen qui concedunt mutuam prioritatem, & cauſalitatem poſſibilem in eodem genere cauſæ, provt tenentur admittere, & conſequenter concedunt Recentiores; non poſſe vti hoc argumento ad impugnandas illas ſententias. Nos quidem poſſumus vti, quia reuera oon poteſt eſſe cauſa libera, quæ non poſſit coniungere diſſenſum cum principio proximo; non poteſt enim intelligi potens ad vtrumque, niſi per potentiam, ſeu actum primum proximum: ergo ſi actus primus proximus eſt determinatus ad vnam partem, non intelligitur potentia ad vtrumque. Cæterùm ſi concedatur poſſibilis illa mutua prioritas, ſequitur etiam poſſe intelligi liberum ſine potentia ad coniungendum diſſenſum cum principio proximo. Qui enim ponit, quod conſenſus poteſt præcedere prædeterminationem, verbi gratia, a qua fit, dicit etiam, quod homo poteſt impedire prædeterminationem, ne ponatur, & per conſequens dicit, quod in illo inſtanti poteſt diſſentire: ex hoc autem euidenter ſequitur, quod liberè conſentit: quid enim eſt liberè conſentire, niſi ita conſentire, vt poſſet in eodem inſtaoti non conſentire, ſed diſſentire? Saluatur ergo propriiſſima libertas cum prædeterminatione, ſi ſemel admittatur poſſibilis mutua illa prioritas, & cauſalitas, quia pro illo priori, pro quo præcedit conſenſus prædeterminationem, non intelligitur procedere a principio determinato, ſed ſolùm à voluntate cum cognitione indifferenti, ergo intelligitur procedere à principio potente vtrunque actum elicere: vel ſi hoc non intelligitur, ideo erit, quia iam intelligitur ex parte principij aliquid determinans; alioquin non eſt, cur pro illo priori Deus non det concurſum indifferentem ad vtrumque; Deus enim non negat concurſum indifferentem, ex eo quod pro poſteriori ſigno ſit aliquid incompoſſibile cum vtroque actu: nam qui amat, habet pro priori concurſum Dei ad odium, licèt pro poſteriori habeat amorem incompoſſibilem cum odio; ergo licèt pro poſteriori ſigno ſit prædeterminatio ad mortem, poterit pro priori intelligi concurſus Dei ad odium, & per conſequens pro eo ſigno intelligetur principium ſufficienter indifferens ad vtrumque actum.

170. Dices; conſenſum licèt præcedat prædeterminationem, præcedere tamen in genere cauſæ materialis, hoc eſt, vt dependentem à ſuo ſubiecto, non vt dependentem à cauſa efficienti, atque adeo non præcedere, vt liberum. Vnde non eſt in noſtra poteſtate libera, quod ponatur prædeterminatio, quia non intelligimus operari liberè, nec efficienter niſi poſt prædeterminationem. Sed contra, quia ſi conceditur mutua prioritas in diuerſo genere cauſæ, non eſt repugnantia in eodem, vt Recentiores iam ingenuè fatentur, loquendo de poſſibili. Vnde dicent prædeterminantes, ita de facto eſſe nec poterunt impugnari.

Veniamus iam ad alterum punctum, & oſtendamus breuiter, non docere S. Thomam, contritionem procedere ab habitu gratiæ, ſed potiùs oppoſitum. Potiſſima eius teſtimonia, omiſſis aliis multis, hæc ſunt. 1. *part. quæſt.* 62. *art.* 2. *ad* 3. vbi dicit, ad conuerſionem illam, per quam præparat ſe quis ad gratiam habendam, non requiri gratiam habitualem, ſed ſolùm operationem Dei: loquitur autem de præparatione perfecta qualis fit per contritionem, vel dilectionem Dei, quia loquitur de conuerſione, qua Angelus in primo inſtanti ſe diſpoſuit ad gratiam, quæ fuit dilectio Dei, Item 1 2. *quæſt.* 109. *art.* 6. *in corpore*, vbi docet præquiri gratiam habitualem, vt homo mereatur beatitudinem; non tamen prærequiri gratiam habitualem vt homo præparet ſe ad conſequendam gratiam habitualem, quia eſſet proceſſus in infinitum, ſed ad hoc debere præſupponi aliquod Dei auxilium mouentis animam, &c. non potuit clariùs noſtram ſententiam exprimere, & *q.* 112. *art.* 2. eamdem doctrinam iterum repetit. Loquitur autem vtrobique de præparatione proxima ad gratiam, & non ſolùm de remota, quia ratio illa, quod ſequeretur proceſſus in infinitum, æquè probat de vtràque, & quia alioquin doctrina Diui Thomæ defectuoſa eſſet, ſi de præparatione proxima non egiſſet, de qua potiſſimè eſt difficultas. Item 3. *parte quæſt.* 89. *artic.* 1. *ad* 3. expreſsè agit de vltima diſpoſitione, & docet, reliquos omnes actus pœnitentiæ conſequentes procedere ex gratia, & virtutibus excepto illo, qui eſt vltima diſpoſitio ad gratiam. Item *quæſt.* 28. *de veritate articul.* 8. & *in* 4. *diſtinctione* 17. *quæſtione* 1. *articul.* 4. *quæſtiune* 2. Vbi impugnat ſententiam eorum, qui dicebant, affectum dilectionis erga Deum, & deteſtationis peccati, qui eſt ſimul tempore cum infuſione gratiæ eſſe poſteriùs natura quàm infuſionem ipſius gratiæ habitualis; ex quibus & aliis multis locis conſtat, hanc fuiſſe ſententiam Sancti Thomæ, quod fatentur non ſolùm noſtri Doctores, ſed etiam Medina 1. 2. *quæſtione* 110 *articul.* 8 *ad* 1. Zumel. *ibidem diſputatione* 1. & Sotus *in* 4. *diſtinctione* 49. *quæſtione* 2. *articul.* 4. Lorca *de gratia diſputatione* 38. & alij multi antiquiores, quos refert & ſequitur Suarez *lib.* 8. *de gratia*, *cap.* 12. Ex recentioribus verò eamdem ſententiam docent Vega, Corduba, Stapletonius, Mendoza, quos affert idem Suarez ibi. Molina 1. *parte quæſtione* 62. *articulo* 3. & *in concordia diſputatione* 44. Herize *diſputatione* 28. *cap.* 2. Maſcarenas *diſputatione* 1. *de auxiliis parte* 4. Arrubal 2. *tom. in primam partem diſputatione* 175. *cap.* 1. *numero* 5. Coninch. 3. *parte diſputat.* 2. *de effectu Pœnitentiæ dubio* 2. *numero* 16 Granado 1. 2. *controverſ.* 8. *de gratia tract.* 10. *diſputat.* 2. Ioannes Præpoſitus *in* 3. *parte quæſtion.* 86. *art.* 1. *dub.* 4. *numer.* 30. Hier. Faſſolus 1. *part. quæſt.* 12. *num.* 45. 171.

De mente S. Thomæ in puncto.

Opponunt plura teſtimonia S. Thomæ pro contraria ſententia, ſed omnia facilem habent explicationem. Primò opponitur locus celebris ex 1. 2. *quæſt.* 113. *art.* 8. *in corpore*, vbi docet, in iuſtificatione priùs natura intelligi infuſionem gratiæ, deinde actum dilectionis Dei, poſtea actum contritionis, & vltimò remiſſionem peccatorum. Reſpondeo facilè, loqui de gratia auxilij actualis cuius infuſio prior eſt, quàm dilectio, vel contritio: Si enim loqueretur de gratia habituali, contradiceret apertè ſibi expreſsè neganti 172.

Opponuntur varia teſtimonia S. Thomæ.

ganti

ganti in duobus locis vltimis ſupra adductis, inter infuſionem gratiæ habitualis, & remiſſionem peccati mediate actum contritionis vel deteſtationis; nec obſtat verbum illud *infuſio*, quod videtur magis pertinere ad habitus quàm ad actus. Reſpondeo enim ex vſu Eccleſiæ, & Patrum ſæpiſſimè accommodari ad actus, ſic enim petit Eccleſia à Deo vt infundat nobis ſuæ charitatis affectum, &c.

173. Secundo opponitur ex *quæſt. 28. de veritate art. 8.* vbi docet, quod ſi ordo naturæ attendatur ſecundùm rationem cauſæ materialis, contritio præcedit gratiam gratum facientem; ſi verò attendatur ſecundùm rationem cauſæ formalis, gratia gratum faciens præcedit contritionem. Reſpondeo facilè S. Thomam non docere quod gratia habitualis præcedit vt principium efficiens contritionem, ſed vt principium formaliter dignificans, quare non præcedit contritionem ſecundùm ſubſtantiam, ſed contritionem in ratione meriti; vt ſic enim includit contritio valorem prouenientem à gratia: itaque contritio ſecundum ſuam entitatem præcedit habitum gratiæ, contritio verò vt meritoria ſubſequitur habitum gratiæ; & vt ſic non eſt mutua prioritas reſpectu eiuſdem vt conſtat. Hæc ſolutio conſtat tum ex eodem S. Thoma *in eodem art. 8. in ſolutione ad 3.* tum etiam, quia non dixit, gratiam præcedere in genere cauſæ efficientis, ſed formalis; gratia autem non eſt cauſa formalis contritionis, niſi quatenus informat contritionem in ratione meriti, & in eodem ſenſu loquitur *3. part. quæſtione 86. articul. 6. ad 1.* dum dicit, quod in iuſtificatione impij non ſolùm eſt gratiæ infuſio, ſed etiam motus liberi arbitrij in Deum, qui eſt actus fidei formatæ, &c. Non enim vult Sanctus Thomas, actum illum eſſe formatum, prout præcedit diſpoſitiuè ad gratiam, ſed eſſe formatum in eodem inſtanti reali pro poſteriori.

174. Dices: contritio prout præcedit gratiam, diſponit meritoriè ad gratiam, ergo vt meritoria non ſubſequitur gratiam. Reſpondeo, prout præcedit, eſt ſolùm meritoria de congruo; prout ſubſequitur verò eſt meritoria de condigno in multorum ſententia. Adde S. Thomam tunc temporis exiſtimaſſe fortaſſe contritionem non mereri de congruo gratiam, quia opinabatur eſſe ortam ex ſolis viribus naturæ pro illo priori, vt conſtat ex illo *art. 8. ad 4. & in 2. diſt. 28. art. 4. in corpore*, vbi docet, poſſe hominem ex ſolo libero arbitrio ſe præparare ad gratiam: quam ſententiam poſtea retractauit *in 1. 2. quæſt. 109. art. 6.* vbi exigit auxilium Dei mouentis ad illam præparationem. Cum ergo ſentiret tunc S. Thomas contritionem pro illo priori eſſe ex ſolis naturalibus, non mirum quod non concederet diſponere meritoriè, ſed alio modo.

175. Poteſt obiici idem S. Thomas *illa quæſt. 28. de veritate art. 7. in corpore* vbi dicit, remiſſionem peccati eſſe priorem in genere cauſæ materialis. Reſpondeo tamen, ibi loqui de prioritate impropria, & ſecundùm modum concipiendi, nam dicit ſimpliciter eſſe poſteriorem natura; illam autem aliam noluit appellare prioritatem naturæ.

Tertiò opponunt ex *1. part. quæſt. 76. art. 6.* vbi docet, animam rationalem eſſe principium accidentium, quæ tamen accidentia præcedunt, vt diſpoſitiones ad vnionem animæ, ergo potuit hoc etiam concedere in contritione, & gratia habituali.

Reſpondeo: imò, quia S. Thomas ibi exiſtimauit, accidentia procedere ab anima, negauit expreſsè in corpore articuli mediare ea accidentia inter materiam, & receptionem animæ. Nam licèt toto tempore antecedenti paulatim diſponeretur materia per diſpoſitiones antecedentes; ſed tamen in inſtanti generationis cenſet S. Thomas, priùs natura infundi animam, & ab ipſa procedere omnia accidentia. Poſtea verò in ſolutione ad primum videtur concedere, etiam in illo inſtanti præcedere diſpoſitiones ad formam. Sed nihil minus. Nam ibi non agit de prioritate reali, ſeu ex natura rei, ſed prioritate logica, ſeu rationis. Diſtinguit enim in anima plures gradus, ſcilicet, vt actuat in eſſe entis, & in eſſe corporis, & in eſſe viuentis, & in eſſe animalis, & in eſſe hominis: quo ſuppoſito dicit, ſicut prius ratione concipitur anima conſtituere ens & corpus, verbi gratia, quàm viuens; ita etiam priùs ratione intelligi oriri accidentia propria corporis, quàm accidentia propria viuentis; & rurſus materiam prout affectam illis accidentibus propriis corporis, intelligi quaſi diſpoſitam ratione noſtra ad formam ſubſtantialem, prout datura eſt effectum formalem viuentis: & rurſus prout affectam accidentibus viuentis, intelligi diſpoſitam ad formam animalis, &c. Hæc autem eſt ſola prioritas rationis ſecundùm noſtrum imperfectum modum concipiendi, non autem ex natura rei: vt ſic enim gradus corporis non præcedit ad gradum viuentis. Imò ſtando adhuc in illa prioritate rationis noluit S. Thomas concedere prius, & poſterius reſpectu eiuſdem, quia ſicut docet accidentia gradus corporei, verbi gratia, præcedere ad formam viuentis, ita etiam docet accidentia illa gradus corporei non procedere à forma viuente, ſed à forma ſecundùm gradum formæ corporis, & ad formam ſecundùm hunc gradum non præcedunt etiam ratione noſtra in ſententia S. Thomæ accidentia gradus corporei, ſed accidentia gradus entis creati: vt videas, quàm conſtanter negauerit vbique S. Thomas prius & poſterius reſpectu eiuſdem. 176.

Quartò opponunt ex *3. part. quæſt. 89. art. 1. ad 1.* vbi docet pœnitentiam vt eſt Sacramentum eſſe cauſam gratiæ, eſſe verò effectum gratiæ prout eſt virtus, ergo ſenſit procedere à gratia. Reſpondeo, pœnitentiam actualem eſſe cauſam gratiæ, quia eſt pars Sacramenti, quo cauſatur gratia: pœnitentiam verò habitualem, ſeu habitum pœnitentiæ eſſe effectum gratiæ, quia omnes habitus virtutum ſubſequuntur ex habitu gratiæ: & de hac pœnitentia habituali dicit S. Thomas eſſe effectum gratiæ, vt ipſe ſe explicat; nunquam ergo ponit idem eſſe cauſam, & effectum gratiæ. Mitto alia loca Sancti Thomæ, quæ multò minus habent difficultatis. Illud tamen obſerua ad maiorem abundantiam, licet aliqui auctores antiqui videantur aliquando concedere mutuam prioritatem inter diſpoſitionem, & formam: intelligi poſſe non de prioritate ex natura rei, ſed de prioritate rationis ſecundùm imperfectum modum concipiendi, quo aliquid quod reuera non eſt prius, concipitur aliquando ac ſi eſſet prius, quia cognoſcitur imperfectè per ſpecies alienas: ſicut in diuinis dicunt aliqui, relationem intelligi priùs quàm originem, & rurſus poſſe originem intelligi, priùs quàm relationem, non prioritate virtuali, ſed rationis 177.

ſecundùm imperfectum modum concipiendi.

178. Quàm longè verò diſtet illa mutua prioritas à mente S. Auguſtini, conſtat ex ſupradictis: cùm ſemper apud Auguſtinum euidens fuerit hæc conſequentia, *gratia datur, vt operemur; ergo non datur quia operamur:* & ideo vt probaret, gratiam non eſſe ex operibus, ſolùm id oſtendit ex eo, quod quælibet opera bona debebant eſſe ex gratia, quæ probatio inefficax eſſet, ſi poſſet gratia eſſe ex operibus, quæ orirentur ab eadem gratia cum mutua illa prioritate, quàm certè vel Auguſtinus ignorauit, vel male omiſit, dum abſolutè negauit gratiam poſſe eſſe ex operibus. Videatur August. *lib. de corrept. & gratia cap. 9. lib. de prædeſtin. Sanctor. cap. 18. in fin. & cap. 19. lib. de dono perſeuer. cap. 13. & 14. epiſt.* 107. vbi probat, primam gratiam non poſſe dari à Deo ſecundùm merita, quia datur, vt ſint merita: & *lib. 1. ad Simplicianum qu. 2.* vbi ſic ait: *Percipientis gratiam conſequenter ſunt opera bona; non quæ gratiam pariant, ſed quæ gratia pariantur: non enim vt ferueat calefacit ignis, ſed quia bene feruet: neque ideo bene currit rota vt rotunda ſit, ſed quia rotunda eſt.* Videatur etiam *lib. 1. retract. cap. 23.* & Hieronymus in illa verba Pauli ad Epheſ. 1. *Elegit nos in ipſo ante mundi conſtitutionem, vt eſſemus ſancti.* Qui illam conſequentiam vt neceſſariam, & euidentem ſupponunt.

August.

Epheſ. 1.

SECTIO VIII.

Soluuntur aliqua argumenta contra præcedentem doctrinam.

179. PRo complemento huius puncti operæ pretium erit reſpondere ad aliqua argumenta quæ Recentiores Philoſophi afferunt pro mutua cauſalitate. Et quidem hoc magis ex Philoſophia nobis ſupponendum eſſet quàm examinandum: quia tamen multi Recentiores dicunt, non poſſe in Philoſophia negari mutuam cauſalitatem, imò eam, ſi Deo placet, demonſtrari libet, potiſſima eorum argumenta ex Philoſophia breuiter referre, & diſſoluere.

Argumentū primum ex introductione formæ nouæ, & expulſione contrariæ.

Primum ſit ex introductione formæ nouæ, & expulſione formæ contrariæ: dicunt enim, in vno genere cauſæ priùs introduci formam geniti, ſiquidem ipſa expellit formam præcedentem: in alio tamen genere priùs expelli formam præcedentem, non enim poſſet introduci forma ſubſequens, niſi recederet forma præcedens; ergo expulſio, & introductio habent mutuam prioritatem, & cauſalitatem ad inuicem.

180. Hoc, & alia ſimilia argumenta oriuntur ex principio falſo, quod ab iis Philoſophis ſupponitur: quod, ſcilicet, bona conſequentia ſit, hoc non eſſet, niſi eſſet illud; ergo hoc pendet ab illo, tanquam à cauſa, vel certè à priori: quæ quidem conſequentia non eſt bona: nam etiam materia non eſſet, niſi eſſet quantitas; & tamen non dicunt, quod materia pendeat à priori, à quantitate, & vt alia omittam, in præſenti materia eadem conſequentia retineri non poteſt iuxta doctrinam Concilij Tridentini *ſeſſ. 6 cap. 11.* vbi dicitur, quod *Deus ſua gratia ſemel iuſtificatos non deſerit, niſi ab iis prius deſeratur.* Ex quo exemplo retorqueri poteſt manifeſtè argumentum factum: quia quando per peccatum actuale expellitur gratia habitualis, peccatum non poſſet introduci, niſi expelleretur gratia, atque adeo in aliquo ſenſu neceſſaria eſt expulſio gratiæ ad introductionem peccati: hoc tamen non arguit mutuam prioritatem aut cauſalitatem: nam licet prior ſit introductio peccati, quàm gratiæ expulſio, vt teſtatur Concilium: non tamen è contra eſt etiam prior expulſio gratiæ, quàm peccati admiſſio: nam pro illo priori verum eſſet, quod Deus priùs deſerit ſua gratia hominem, quàm ab ipſo homine per peccatum deſeratur. Sicut ergo gratiæ expulſio dependet à priori ab introductione peccati, & non è contra, licèt vtraque mutatio, ſcilicet, introductio peccati, & expulſio gratiæ habeant neceſſariam connexionem ad inuicem: ſic dicendum eſt de omnibus formis contrariis, quod introductio ſit prior, quàm expulſio formæ recedentis, non è contra, quoties vna forma expellit aliam. Verum quidem eſt, quod ſi forma præcedens non recederet, forma ſubſequens non introduceretur, ſicut ſi gratia non expelleretur, peccatum non fieret; hoc tamen non arguit, expulſionem eſſe priorem, ſed neceſſariam connexionem, ratione cuius argui poteſt à negatione conſequentis ad negationem antecedentis, verbi gratia, ſi non eſt fumus non eſt ignis: ſi non eſt riſibile, non eſt rationale; licèt nec fumus ſit prior igne, nec riſibilitas rationalitate.

Tridentin.

Econtra verò introductio formæ eſt prior, quàm expulſio contrariæ quia expulſio eſt effectus in genere cauſæ formalis; non quidem effectus formalis primarius, prout calidum eſt effectus formalis caloris; ſed effectus formalis ſecundarius, qui non componitur intrinſecè, nec includit cauſam formalem, ſed dependet ab ea quaſi extrinſecè: atque ideo licèt non poſſit poni forma in ſubiecto, quin cauſet ſuum effectum formalem primarium; v. g. calor in ſubiecto, quin reddat calidum; poteſt tamen poni de potentia abſoluta, quin cauſet effectum formalem ſecundarium, v. g. calor quin expellat frigus; quia hic effectus condiſtinguitur adæquatè ab ipſa forma. Quæ autem ſit cauſalitas actualis, qua forma cauſat expulſionem formæ contrariæ: dixi *in 2. Phyſicorum:* ſcilicet, non eſſe ſolam vnionem formæ cum ſubiecto, quia cauſalitas actualis, cùm ſit ipſum actu cauſare, non poteſt vllo modo eſſe ſine eo, quod effectus cauſetur; poteſt autem calor vnitus eſſe ſubiecto; & non ſequi expulſio frigoris, ſi Deus adhuc de potentia abſoluta velit conſeruare frigus in eodem ſubiecto: non ergo erat vnio ſola caloris cauſalitas actualis. Rurſus nec abſentia formæ præcedentis: quia poteſt Deus independenter ab introductione caloris expellere frigus pro aliquo priori: & tunc daretur quidem calor vnitus, & negatio frigoris: & tamen illa expulſio non cauſaretur à calore; debet ergo cauſalitas illa addere reſpectum aliquem, ſeu voluntatem Dei ceſſantis à conſeruatione frigoris ob introductionem caloris, & tunc dicitur frigus expelli à calore, quia ad exigentiam caloris deſinit conſeruari frigus. Vnde ſi res metaphyſicè conſideretur, calor non denominatur cauſans actu expulſionem frigoris ab vnione cum ſubiecto, tanquam à cauſalitate, nec parte cauſalitatis, ſed ab ipſa expulſione frigoris, vt ſubeſt illi voluntati Dei, vel certè ab illa Dei voluntate volentis ceſſare à conſeruatione frigoris propter exigentiam caloris, de quo aliàs. Nunc ergo vides, ex illo exemplo introductionis & expulſio- 181.

nis

nis formæ contrariæ nullo modo argui mutuam prioritatem, & cauſalitatem.

182. *Secundum argumentũ ex ingreſſu aeris & apertione feneſtræ.*

Secundò arguunt ex alio exemplo, ſcilicet, ex ingreſſu aëris, & apertione feneſtræ: prius enim eſt, aërem ingredi, quàm feneſtram aperiri, cùm aëris ingreſſus ſit cauſa, quod feneſtra aperiatur: rurſus priùs eſt feneſtram aperiri, quàm aërem ingredi: ideo aër enim ingreditur, quia aperitur feneſtra. Datur ergo mutua prioritas, & cauſalitas.

Reſpondeo primò, negando quod prior ſit apertio feneſtræ, quàm aëris ingreſſus: neque enim ideo ingreditur aër, quia aperitur feneſtra, ſed potiùs ècontra: ſicut non ideo ingreditur peccatum, quia gratia recedit, ſed ingrediendo expellit gratiam: ſic aër ingrediendo aperit, ſeu impellit feneſtram. Reſpondeo ſecundò, neque etiam eſſe neceſſarium, quòd prior ſit aëris ingreſſus quàm apertio feneſtræ: nam prius eſt, quod aër impellat feneſtram, hoc eſt, imprimat in feneſtra impulſum, qui impulſus eſt cauſa, quod aperiatur feneſtra: non eſt ergo neceſſe in rigore loquendo, quod præintelligamus aërem ingredientem ante apertionem feneſtræ; ſufficit præintelligere aërem impellentem, ſeu producentem impulſum in feneſtra à quo impulſu prouenit efficienter motus feneſtræ.

183. Sed contra vrgent: quia maior virtus neceſſaria eſſet in aëre, vt ingrederetur clauſa feneſtra, quam aperta: ergo quando ingreditur aër feneſtra aperta, ipſa apertio feneſtræ iuuat, & per conſequens concurrit ad ingreſſum aëris; ergo cauſat, & præcedit.

Reſpondeo, idem argumentum fieri poſſe contra Aduerſarios: maior virtus requiritur ad ponendum peccatum perſeuerante gratia habituali (ſi gratia poteſt diuinitus manere cum peccato) quàm ablata gratia. Ergo ablatio gratiæ iuuat, & concurrit ad ponendum peccatum. Rurſus: maior virtus requiritur ad ponendam naturam ſine ſubſiſtentia, vel animam equi ſine ſuis paſſionibus, quàm cum illis: ergo ſubſiſtentia, vel paſſiones iuuãt, & concurrunt vt aliquid prius ad productionem naturæ vel animæ equi. Omnes itaque debemus ſoluere, & reſpondere: ſi nomine *maioris potentiæ* intelligatur aliqua potentia minus ligata, & magis abſoluta in operando, verum eſſe: ſi verò intelligatur maior conatus & influxus in actu ſecundo; falſum omnino eſſe antecedens: quia ſi clauſa feneſtra, vel porta, ego ingrederer; feneſtra eſſet tunc penetrabilis, ſicut Angelus: quare ſicut ad tranſeundum per ſpatium, vbi eſt Angelus, non requiritur tantus conatus in me, quantus ad tranſeundum per portam aperiendo eam, quia Angelus penetrabilis eſt, & abſque eius motu poſſum ego moueri: ſic eſſet caſu, quo feneſtra diuinitùs redderetur penetrabilis ſicut Angelus; minùs enim defatigarer tranſeundo per illam.

184. Ratio autem eſt clara: quia quando aër ingreditur aperiendo feneſtram; producit duos effectus, ſcilicet, & vbicationem, ſeu motum ſuum, & rurſus motum feneſtræ, ſeu impulſum in illa: quando verò aër ingrederetur per feneſtram clauſam, operaretur ſolum vnum effectum, ſcilicet motum, & *vbi* ſuum, ſicut quando tranſit per ſpatium, in quo eſt Angelus, ergo minor conatus requireretur, & virtus debilior ſufficeret. Dixi tamen, requiri virtutem, & potentiam magis abſolutam; nam agens naturale non poteſt producere eſſentiam ſine paſſionibus; quia obligatur ad producendas etiam paſſiones, vel certe non poteſt impedire earum emanationem: ſi verò Deus abſolueret illud ab hac obligatione, non augeret eius potentiam ſed abſolueret eam, & concederet, vt poſſet producere vnum ſine alio. Sic aër de facto non poteſt ingredi, quin ſimul producat impulſum in feneſtra, & expellat eam ab illo loco: ſi verò Deus concurreret cum aëre ad primum effectum ſine ſecundo, non augeret eius potentiam, ſed faceret eam minùs ligatam, & quòd cum minori conatu, & ſumptu operaretur.

Tertiò arguunt, quia quando duo ligna ſeſe 185. inuicem ſuſtinent, ne cadant in terram, datur mutua cauſalitas. Nam lignum A, vt exiſtens in tali ſpatio, eſt cauſa, ne lignum B, vlteriùs progrediatur, & cadat: & rurſus lignum B, vt exiſtens in tali ſpatio, impedit, ne lignum A progrediatur, & cadat: ergo vbicatio ligni A eſt cauſa vbicationis ligni B, vel concurrit ad illam: & vbicatio ligni B eſt cauſa vbicationis ligni A, vel certè concurrit ad illam conſeruandam: vnde ſi auferas lignum B, ſtatim lignum A cadit: ergo lignum B vt præſens ibi conſeruabat lignum A in tali loco.

Tertium ex duobus lignis ſe inuicem ſuſtinentibus.

Pro ſolutione huius argumenti, & aliorum ſi- 186. milium, reuocandum eſt in memoriam id, quod latiùs probaui *diſp. 5. de Euchariſtia ſect. 5.* poſſe ſcilicet aliquando cauſas naturales determinari ad operandum ab aliquo determinatiuo non præſenti, ſed immediatè præcedenti: quod variis exemplis oſtendi in prædicto loco: quo ſuppoſito, facilè explicatur, quomodo abſque mutua prioritate, aut cauſalitate illa duo ligna ſe inuicem ſuſtineant: dicimus enim pro priori naturæ, vt illa duo ligna ſiſtant, & non progrediantur, non debere intelligi aliquod eorum cum tali vbicatione præexiſtens nunc: ſed ſolùm debere præintelligi vtrumque lignum exiſtens in rerum natura cum tali, & tanta grauitate, & pondere, ac proportione, vt neutrum alterum ſuperet: item quod nunc non accreſcunt vires extrinſecè ab aliquo extrinſeco impellente; ac denique quod immediatè antè vtrumque lignum fuit in tali loco immediatum, & contiguum alteri: his enim ſolis præintellectis; & antequam videatur vtrumque lignum, vel alterum poſitiuè perſeuerans in illo ſpatio, iam intelligitur quantum ſatis eſt ad hoc vt Deus auctor naturæ debeat concurrere cum vtroque in actu ſecundo ad conſeruãndam eamdem, vbicationem, & non progrediendum vlteriùs. Non ergo præcedit vt cauſa, vel vt conditio vbicatio ligni A nunc exiſtens ad vbicationem ligni B, ſed lignum A cum ſua grauitate & pondere, quæ determinatur ad talem effectum à præteritione talis ſitus tempore antecedenti, quæ præteritio mouet nunc Deum auctorem naturæ ad talem concurſum præſtandum. Sic enim potentia progreſſiua hominis à motu, vel vbicatione præcedenti tempore immediatè habita determinatur nunc ad acquirendum tale *vbi* in ſpatio proximo, & non aliud *vbi* in ſpatio diſtanti: quia nunc pro priori naturæ non poteſt determinari ab aliquo *vbi* iam præſenti, cùm *vbi* præſens debeat produci pro ſigno poſteriori: ſed debet determinari ab *vbi* præterito in tempore immediatè præcedenti; quod licèt præteritum ſit, mouet, & determinat Deum auctorem naturæ, vt concurrat cum potentia progreſſiua ad tale, vel tale *vbi* in ſpatio proximo, & non ad aliud *vbi* in ſpatio diſtanti, quod idem aliis exemplis comprobaui loco citato.

187. *Quartum ex duobus carbonibus ignitis ſe mutuò fouentibus.*

Eodem modo ſoluitur quartum argumentum petitum ab exemplo duorum carbonum ignitorum; qui ſeſe inuicem fouent, & conſeruant calidos, ac reſiſtunt contrariis: itaque carbo A eſt cauſa quod carbo B non infrigidetur ab aëre: & rurſus carbo B non infrigidatus eſt cauſa, quod carbo A conſeruetur calidus. Reſpondeo ex dictis, carbones illos non ſe fouere inuicem efficienter; neuter enim producit, aut conſeruat efficienter calorem alterius; nam ſimile non agit in ſimile: ſed fouere ſe, quatenus ex vtroque fit vnum paſſum maius, & fortius ad reſiſtendum contrariis; ad reſiſtentiam autem non conſideratur, quid habeat paſſum pro priori ſolùm naturæ tunc cùm reſiſtit; ſed quid habuerit immediatè ante: hinc enim eſt, quod in ſubiectum calidum vt octo, non poſſit immediatè pòſt introduci ſecundus, ſed ſolum primus gradus frigoris, quia licèt tunc quando introducitur frigus, non habeat iam pro priori naturæ octo gradus caloris; reſiſtit tamen ſecundo gradui frigoris per octo gradus caloris, quos immediatè ante habuit: ſi enim non habuiſſet octo, ſed ſeptem, poſſet nunc accipere ſecundum gradum frigoris; ergo ideo non accipit nunc ſecundum gradum frigoris, quia habuit immediatè ante octauum caloris. Ratio autem eſt, quia reſiſtere non eſt agere, ſed exigere, ne Deus nunc concurrat ad productionem ſecundi gradus frigoris: poteſt autem id exigi à Deo auctore naturæ ob proximam exiſtentiam octaui gradus caloris, tum quia Deus non debet expellere ſimul duos gradus caloris, ſed vnum poſt alium, & ideo debet nunc non expellere ſeptimum quia antea non fuit expulſus octauus; tum etiam quia, quò plus habet caloris ſubiectum, eò minus pati exigit ab agente debili, ſi applicetur, hoc eſt, minus caloris, & id lentiùs ac tardiùs amittere: quare calor vt octo præexiſtens exigebat vt superueniente tali agente, nonniſi parum de octauo gradu immediatè auferretur, & id lentè, ac tardiori alteratione: quæ exigentia determinat Deum, vt poſtea ob octauum gradum caloris præexiſtentem id ea cum moderatione exequatur. Vnde ad obiectionem dicimus, non eſſe mutuam prioritatem inter duos illos carbones ignitos: ſed pro priori naturæ ad reſiſtendum magis nunc, quàm ſinguli ſeorſim reſiſterent, non conſiderari iam alterum ex illis ignitum nunc: ſed conſiderari vtrumque fuiſſe ignitum immediatè ante in tali quantitate, & proportione, & rurſus agens contrarium applicatum habere ſolùm tantas vires, nec superueniſſe aliam cauſam extrinſecam augentem vires contrarij: quæ omnia præintellecta pro priori naturæ determinant Deum, vt auctorem naturæ vt nunc etiam pro ſigno poſteriori conſeruet calorem, & ignem in vtroque carbone abſque vlla prioritate, aut cauſalitate vnius in alium.

188. *Quintum ex eodem ferè exemplo.*

Eodem modo ſoluitur quintum argumentum ſimile ex eodem ferè exemplo petitum, quia ſcilicet carbo ignitus calefacit aërem ambientem; & aër ambiens calidus eſt cauſa, quod carbo non infrigidetur, nec extinguatur: ſi enim aër ambiens eſſet frigidus, carbo aliquantulum pateretur, & infrigidaretur: ergo datur mutua cauſalitas. Reſpondeo ex dictis, carbonem ignitum eſſe quidem cauſam in fieri & in conſeruari caloris in aëre; hunc autem aëris calorem non eſſe cauſam caloris in carbone, ſed Deum, qui vt auctor naturæ debet conſeruare ignem, quandiu eſt alimentum, & non adeſt contrarium; à quo extinguatur.

Dices: hoc, quod eſt non adeſſe contrarium 189.
à quo carbo infrigidetur, eſt aërem ambientem eſſe calidum, ſeu non eſſe frigidum, quia ſi aër ille eſt frigidus, iam adeſſet contrarium, ergo negatio frigoris in aëre præintelligitur in actu primo ad hoc, vt Deus conſeruet calorem in carbone: ſed illa negatio frigoris in aëre prouenit à carbone ignito, ergo datur mutua cauſalitas.

Reſpondeo, negationem frigoris in aëre, quæ conſideratur pro priori naturæ ad conſeruandum nunc calorem in carbone; non eſſe negationem frigoris præſentem; hæc enim conſeruatur nunc ab eodem carbone ignito, & calido: ſed negationem frigoris immediatè ante præcedentem: præuidet enim Deus pro priori naturæ nunc, quod immediatè ante carbo ignitus conſeruabat aërem calidum, non potentem reſiſtere actiuitati ignis, nec extinguere illum: rurſus, quod nunc vires aëris non ſunt aliunde auctæ ad agendum, nec ſuperuenerit in adiutorium aliud agens fortius: quibus præuiſis, Deus conſeruat carbonem ignitum cum toto ſuo calore; & carbo ignitus pro poſteriori conſeruat calorem in aëre ſicut priùs abſque mutua prioritate, aut cauſalitate pro eodem inſtanti: pro diuerſis enim inſtantibus non repugnat, quod carbo priùs calefecerit aërem, qui aër priùs calefactus determinet Deum, vt poſtea tempore ſequenti conſeruet carbonem ignitum, & calidum: hoc etenim pacto, poteſt etiam idem eſſe cauſa ſui ipſius pro tempore ſequenti, vel moralis impetrando ſuam conſeruationem: vel etiam phyſica, producendo nunc aliquid, à quo phyſicè conſeruetur tempore ſequenti.

Vrgent adhuc: quia quoties affirmatio eſt 190.
cauſa affirmationis, negatio eſt cauſa negationis iuxta doctrinam Ariſtotelis 2. *phyſic. cap.* 30. qui exemplum ponit in gubernatione nauis, cuius præſentia eſt cauſa ſalutis; abſentia verò eiuſdem eſt cauſa ruinæ, & naufragij: ſi ergo aër ambiens nunc frigidus eſſet cauſa infrigidationis carbonis, conſequens eſt, vt carentia frigoris præſens ſit cauſa, quod carbo non infrigidetur, & per conſequens quod perſeueret calidus.

Quoties affirmatio eſt cauſa affirmationis, negatio eſt cauſa negationis.

Reſpondeo, regulam illam Ariſtotelis intelligi cum proportione debita; vt ſicut affirmatio quæ eſt cauſa affirmationis, debet eſſe independens ab ipſo effectu & antecedens ipſum, non quæ fiat ab effectu: ſic negatio ſit cauſa negationis; ſi tamen non ſit negatio antecedens, & independens ab effectu. Qui ſenſus manifeſtè colligitur ex ipſo exemplo, quo Ariſtoteles vtitur: nam ſicut præſentia gubernatoris, quæ eſt cauſa ſalutis nauis, eſt antecedens pro tunc, & independens à ſalute nauis; quam tunc cauſat: ſic abſentia gubernatoris; quæ eſt cauſa ſubmerſionis nauis, debet eſſe antecedens, & independens ab ipſa immerſione, quam cauſat: ſi enim nauis ſubmergitur aliunde, & idcirco perit gubernator; abſentia illa gubernatoris cauſata à naufragio, non poterit eſſe cauſa eiuſdem naufragij, & ſubmerſionis vt conſtat: ſic ergo negatio frigoris aliunde proueniens in aëre ambiente poterit eſſe cauſa negationis frigoris in carbone: negatio verò frigoris in aëre ambiente proueniens nunc à carbone non poteſt eſſe cauſa, quod nunc carbo perſeueret abſque frigore.

Sextò arguunt ex alio exemplo: ſi aliquis (in- 191.
quiunt) decernat non moueri manum dexteram ſolam, nec ſiniſtram ſolam, ſed vel vtramque ſimul

Sextum ex manuum motu.

mul vel neutram; tunc quies dexteræ ſupponit quietem ſiniſtræ, & è contra: ideo namque non mouet dexteram, quia non mouet ſiniſtram, & è contra ideo non mouet ſiniſtram, quia non mouet dexteram: ecce mutuam prioritatem, & cauſalitatem, ſi enim moueret dexteram, moueret etiam ſiniſtram & è contra.

Reſpondeo facilè, ibi non dari mutuam prioritatem, quia vel ille non vult mouere ſiniſtram, quia non vult mouere dexteram; & tunc ad ſummum prior erit cognitio nolitionis mouendi dexteram, quàm nolle mouere ſiniſtram: non è contra. Vel ille ideo non vult mouere dexteram, quia non vult mouere ſiniſtram; & tunc ad ſummum etiam priùs videbitur nolitio mouendi ſiniſtram quàm nolit mouere dexteram, non è contra. Vel denique æquè reſpuit motum vtriuſq; manus: & tunc abſque vlla prioritate, ſimul vult neutram mouere: dixi in illis prioribus caſibus, *ad ſummum* præcedere pro ſigno priori cognitionem nolitionis mouendi alteram manum, quia neque illam prioritatem oportet inueniri, ſed poteſt propoſita difficultate, & motiuo, quod habet homo ad non mouendam dexteram, immediatè prodire in actum, quo neutram mouere velit, ne moueat dexteram, quam præuidet, non poſſe manere immotam ſi moueatur ſiniſtra. Denique, quod altera manus non poſſit moueri, aut quieſcere ſine altera non arguit prioritatem, aut dependentiam immediatam, ſed concomitantiam, & connexionem neceſſariam propter vnitatem principij, à quo vterque effectus debet procedere. Sæpe enim contingit, duo aliqua neceſſariò coniungi abſque dependentia vnius ab alio, ſolùm quia vtrumque dependet ab vno, & eodem principio. Exemplum eſſe poteſt, ſi ſacerdos vnica voluntate ſimplici velit conſecrare duas, vel plures hoſtias ſibi præſentes. non poteſt enim tunc vna conſecrari ſine altera: non eſt tamen prior conſecratio vnius conſecratione alterius: ſed coniunguntur connexione neceſſaria propter vnitatem principij, ſcilicet, illius voluntatis ſimplicis, à qua procedit vterque effectus, & quæ non poteſt operari vnum, quin operetur alium. Sic poſito illo decreto non mouendi alteram manum ſeorſim, ſed vel neutram vel vtramque; quando mouetur dextera, debet moueri ſiniſtra, & è contra, quia ille motus procedit ex voluntate mouendi vtramque manum, quæ cauſa non poteſt producere vnum effectum ſine altero, & ideo inter vtrumque effectum eſt neceſſaria cócomitantia abſque dependentia vnius ab altero, aut ordine prioritatis & poſterioritatis inter illos.

192. *Septimum ab impulſu lapidis.* Septimò arguunt: quia quando lapis proiicitur motu violento, impulſus lapidi à proiiciente impreſſus eſt cauſa motus, & rurſus conſeruatur ab eodem motu; nam vbi primum ceſſat motus, extinguitur omnino ille impulſus, vt conſtat experientia, ſi lapidi proiecto opponatur tabula, vel manus, ſtatim enim ceſſat motus violentus lapidis, etiamſi tabula, vel manus ſtatim amoueatur, quia nimirum ceſſauit motus, dependenter à quo conſeruabatur impulſus à proiiciente impreſſus: datur ergo mutua prioritas, & cauſalitas inter impulſum a proiiciente impreſſum, & motum, qui ab eodem impulſu procedit.

193. Reſpondeo, totam illam experientiam poſſe explicari ſine mutua cauſalitate, ſi dicamus, qualitatem illam, ſeu impulſum impreſſum lapidi à proiiciente eſſe quidem qualitatem, non ſucceſſiuam, vt aliqui voluerunt, ſed permanentem pauliſper, & conſeruatam à Deo per aliquod tempus, ſicut conſeruatur etiam à Deo aliquandiu calor in aqua ſeparata ab igne. Cæterùm ſicut ille calor paulatim remittitur, & extinguitur à frigiditate dimanante ab ipſa aqua; ſic impulſus lapidi impreſſus paulatim remittitur, & extinguitur ab impulſu contrario proueniente à propria lapidis grauitate. Deus enim vt auctor naturæ non debet conſeruare calorem in aqua, vel impulſum violentum in lapide influxu ita efficaci ſicut conſeruaretur calor ab igne proximo, vel impulſus à proiiciente præſenti, & operanti; ſed Deus qui eſt cauſa magis vniuerſalis, & non eſt ita determinatus ad illum effectum ſinit ſe facilius, & breuius ſuperari à natura aquæ, vel grauitate lapidis, vt deſinat conſeruare calorem, vel impulſum violentum. Hoc tamen eſt diſcrimen inter calorem & impulſum, quod calor nunquam deſinit totus ſimul, ſed ſucceſſiuè prout ſucceſſiuè recuperatur frigus ab aqua: at verò impulſus violentus lapidi impreſſus aliquando perit totus ſimul, quando oppoſita manu, vel tabula non poteſt lapis vlteriùs progredi in partem anteriorem, & ſtatim deſcendit in centrum à propria grauitate depreſſus: eadem enim experientia probat, Deum vt auctorem naturæ non debere conſeruare illum impulſum in lapide quoties propter impedimentum, vel reſiſtentiam deberet manere otioſus. Non eſt ergo prius moueri lapidem, quàm conſeruari impulſum, nec motus proueniens ab impulſu cauſat ſimul ipſum impulſum; ſed ſemper impulſus præcedit, & cauſat motum illum violentum: prærequiritur tamen ante conſeruationem ipſius impulſus, quod non adſit cauſa impeditiua motus illius violenti, qualis eſt tabula oppoſita: Ideoque conſeruatur impulſus, quia non adeſt cauſa quæ reſiſtat vel impediat, ne progrediatur vlterius motus violentus ita vt negatio talis cauſæ ſit conditio prærequiſita, vt Deus conſeruet impulſum in lapide.

Vrgebit fortaſſe aliquis, vt probet, motum ipſum actualem eſſe cauſam impulſus violenti perſeuerantis: quia experientia oſtendit, lapidem proiectum velocius moueri in medio motu, quàm in principio; ideo enim ictus fortior eſt quando mediocriter diſtat lapis à proiiciente, quàm ſi ſit nimis vicinus: ergo intenſior eſt impulſus in medio motu, quàm in principio: illa autem intenſio non potuit produci, niſi ab ipſomet motu, non à proiiciente, qui non poteſt agere in diſtans. Neque etiã dici poteſt, quod proueniat à maiori propinquitate centri: tum quia magis quidem diſtat à centro lapis è turri proiectus, quàm qui ex menſa proiicitur, & tamen vehementius impellitur in medio itinere prior lapis, quàm poſterior in principio motus: tum etiam quia ſi lapis non proiiciatur deorſum, magis diſtat à centro in medio motu, quàm in principio: & tamen vehementiùs ferit, & impellit in medio motu, quàm in principio: quod idem eſt, ſi nec ſurſum, nec deorſum, ſed ad obliquum proiiciatur. 194.

Reſpondeo, hanc etiam experientiam explicari poſſe abſque mutua cauſalitate, aut prioritate, imò nullo modo deſeruire ad eam probandam: quia licèt daremus, per motum ipſum produci, vel augeri impetũ, nemo tamen dicet, illud augmentum deſeruire ad eamdem partem motus, per quam producitur, ſed ad ſubſequentes ſicut licèt per actum generetur, vel augeatur habitus acqui- 195.

ſitus: illud tamen augmentum non generat eodem inſtanti illum actum, à quo genitus eſt, ſed deſeruit vel ad alios actus ſubſequentes, vel ad ſummum ad conſeruandum tempore ſequenti eundem actum. Cæterùm neque hoc modo admitto, impulſum augeri efficienter per ipſum motum: ſed potiùs dicerem, impulſum à proiiciente impreſſum non exſerere à principio vires omnes ſuas propter reſiſtentiam grauitatis, quæ paulatim ſuperanda eſt, & ideo ſucceſſiuè creſcit actiuitas, ſeu poteſt velociorem, & vehementiorem motum cauſare: hoc enim commune eſt paſſo reſiſtenti, vt eius reſiſtentia non ſimul, ſed paulatim vincatur, & hoc modo perficiatur magis, & magis effectus. Sic impulſus violentus ab initio lentius, poſtea fortiùs mouet lapidem ſurſum: donec remittente vi propter abſentiam agentis particularis, reſumit vires grauitas, & reſiſtit vehementiùs in fine, ac langueſcit motus violentus ſicut carbo ignitus aquæ frigidæ repentè immerſus eam calefacit magis, & magis ſucceſſiuè, quia ſucceſſiuè ſuperat eius reſiſtentiam: poſtea verò remittente vi caloris in ipſo carbone, aqua reſumit vires, & recuperat ſuum frigus, ac remanet ſicut priùs: ſic etiam de impulſu illo violento lapidi à proiiciente impreſſo philoſophari poſſumus abſque mutua prioritate, vel cauſalitate.

196. *Octauum ex forma ſubſtantiali & temperamento naturali.* Octauò arguunt ex vulgari exemplo formæ ſubſtantialis, & temperamenti naturalis: forma enim dependet in fieri, & in conſeruari à debito temperamento, quo ablato, perit ſtatim forma, vel certe diſſoluitur vnio: & rurſus temperamentum videtur dependere à forma: videmus enim, aquam recuperare frigiditatem, quam perdidit; datur ergo mutua dependentia inter frigiditatem, & formam aquæ.

Ad hoc argumentum reſpondere poſſet aliquis temperamentum eſſe prius, & poſterius forma ſubſtantiali ſecundum eoſdem gradus: ſed aliquos gradus frigoris, verbi gratia, eſſe diſpoſitiones, & præcedere ad productionem, & conſeruationem formæ, eoſque non pendere à forma; alios verò gradus ſuperiores eſſe poſteriores forma, & dimanare ab ipſa, à qua etiam reſtituuntur, ſi perduntur: ab his autem forma non dependet, perſeuerat enim forma aquæ etiam amiſſo frigore quoad plures gradus, qui tamen ſunt proprietas aquæ in ſtatu connaturali, & ab ipſa dimanant.

Hæc tamen reſponſio difficilis fortaſſe eſt, Pri-
197. mò, quia non videntur poſſe eſſe aliqui gradus, qui determinatè pendeant à forma, & alij, qui determinatè præcedant, vt diſpoſitiones: nam diſpoſitio prærequiſita ad conſeruandam formam ſubſtantialem non videtur conſiſtere in aliquo determinato, ſed potiùs in aliquo diſiunctiuo: Vnde forma aquæ feruentis conſeruatur cum ſummo calore, quia adhuc retinet humiditatem, quod ſi nec humiditatem nec frigus haberet, periret. Sic homo viuit, licèt temperamentum debitum aliquando deficiat propter exceſſum caloris: aliquando etiamſi excedat propter exceſſum ſiccitatis; quia ſufficit minus humiditatis cum frigore, vel minus frigoris cum humiditate; ſi tamen deficiat quoad frigus, & quoad humiditatem, ſtatim moritur: non ergo pendet vita determinatè à tali gradu frigoris, verbi gratia, ſed diſiunctim petit vel tantum frigoris, vel tantum humiditatis, & ſic de aliis: non poteſt ergo pendere temperamentum quoad partem ſui à forma: & quoad partem præcedere, quia deberet iam aſſignari aliquid, à quo determinatè pendeat conſeruatio formæ in ſubiecto, & aliquid, à quo nullo modo dependeat.

Secundò difficilè eſt, quod forma ſubſtantialis 198.
conſeruet ſolum ſextum vel ſeptimum gradum caloris, verbi gratia, cum omnes alij gradus inferiores non poſſint ab illa conſeruari, ſed ſolùm conſeruentur à cauſa prima: nunquam enim cauſa prima conſeruat ſe ſola quatuor, vel ſex gradus caloris in ſubiecto, ſolùm quia cauſa ſecunda conſeruat ſeptimum: alioquin ſi aqua calida, & feruens ſeparetur ab igne vehementi, & poſtea applicetur illi modiciſſimus ignis ſufficiens ad producendum, & conſeruandum vnum gradum caloris, conſeruaretur ſummus ille calor, & feruor in aqua, quia igniculus ille conſeruaret ſeptimum gradum, & Deus conſeruaret alios ſex iam productos quandiu ſeptimus non auferretur: conſequens autem eſt contra experientiam, quæ oſtendit feruorem non durare, niſi ignis præſens poſſit omnes illos gradus caloris conſeruare: ſimiliter ergo, licèt generans produxerit quatuor gradus caloris, verbi gratia, in materia ad introducendam formam ſubſtantialem: Deus tamen vt cauſa prima non conſeruabit ſe ſolo diutiùs illos quatuor gradus; ſi forma ipſa ſolùm conſeruet quintum: Fatendum ergo eſt, totum temperamentum conſeruari vel à forma, vel à Deo ad exigentiam formæ, quæ exigit illius conſeruationem, & reſtitutionem, quando deperditur.

Faciliùs itaque reſponderi poteſt ad argumen- 199.
tum, concedendo, quod temperamentum in primo fieri præcedat formæ introductionem; poſtea verò idem temperamentum conſeruari à forma ipſa vel certè à Deo ob exigentiam formæ; cuius quidem conſeruatio non præſupponit pro priori naturæ temperamentum exiſtens actu; ſed ſolum vt nunc conſeruetur forma, ſupponitur temperamentum immediatè antea extitiſſe, & nunc non adeſſe aliquod agens fortius, cui debeatur eiuſdem temperamenti deſtructio: his enim ſtantibus, Deus vt auctor naturæ debet nunc conſeruare formam, quæ pro ſigno poſteriori conſeruat temperamentum, vel Deus pro ſigno poſteriori illud conſeruat ob exigentiam formæ ſubſtantialis, cui debetur illius temperamenti conſeruatio, quandiu non aduenit agens fortius, quod illud expellat: ſuperueniente autem eiuſmodi agente, introducuntur diſpoſitiones contrariæ, à quibus expellitur temperamentum requiſitum, & poſtea pro poſteriori naturæ expellitur forma ſubſtantialis ob defectum temperamenti, à quo licèt non penderet à priori, non poteſt tamen manere ſine illo, hoc eſt, non petit manere, quando non poſſit pro poſteriori habere ſecum ſuum temperamentum, & ita ſaluantur omnia ſine mutua prioritate, & cauſalitate.

Vltimò obiiciunt Ariſtotelem 2. *phyſicorum* 200. *Vltimum ex auctoritate Ariſtotelis.*
cap. 3. dicentem, exercitationem corporis eſſe cauſam bonæ valetudinis, & è contra bonam valetudinem eſſe cauſam exercitationis. Sed Ariſtoteles ſeſe explicat, non loqui de cauſalitate mutua ſecundùm eſſe reale, ſed ſecundum eſſe intentionale, quatenus bona valetudo deſiderata per modum cauſæ finalis moueat ad exercendum corpus: in quo genere non eſt difficultas, cùm cauſa finalis non ſupponatur exiſtens ad cauſandum; nos autem negamus ſolùm mutuam cauſalitatem inter ea, quæ cauſant ſecundùm ſuam exiſtentiam. Cæterum quidquid

ſit

ſit de mente Ariſtotelis vrgeri poſſet de re ipſa, nam bona valetudo eſt cauſa ambitionis & è contra. Reſpondeo tamen, bonam valetudinem præſentem eſſe quidem cauſam ambulationis præſentis, non tamen è contra, quia ambulatio præſens non eſt cauſa bonæ valetudinis præſentis, ſed perſeuerantis pro tempore ſequenti.

DISPVTATIO IX.

De neceſſitate & efficacia pœnitentiæ in ordine ad remiſſionem peccati venialis.

SECT. I. *Vtrùm ad remiſſionem peccati venialis ſit neceſſaria gratiæ habitualis infuſio.*

SECT. II. *Quis actus pænitentiæ requiratur ad remiſſionem peccati venialis.*

SECT. III. *Vtrùm per Sacramenta tollantur peccata venialia ex opere operato.*

SECT. IV. *Quomodo per aquam benedictam, & ſimilia tollantur peccata venialia?*

EX iis, quæ de peccato mortali dicta ſunt, facile erit de veniali philoſophari, de quo ſimiliter ſupponendum eſt relinquere aliquam maculam in anima diſtinctam à reatu pœnæ: poteſt enim tolli omnino macula remiſſo peccato veniali quoad culpam, & manere debitum pœnæ, vel ſaltem pœnæ partialis, vel etiam totius. Quo ſuppoſito, quærimus primò, Vtrùm hæc macula tollatur per infuſionem gratiæ habitualis ſicut macula peccati mortalis? deinde quæ diſpoſitio requiratur ad remiſſionem venialis tam in ſacramento, quàm extra ſacramentum & quid tandem per vſum aliquorum ſacramentalium?

SECTIO I.

Vtrùm ad remiſſionem venialis ſit neceſſaria gratiæ habitualis infuſio.

1. *Duplex huius quæſtionis ſenſus Primus.*

DVplicem ſenſum habet hoc dubium. Primus eſt, an ſaltem concomitanter infundatur aliquid gratiæ habitualis, quoties remittitur veniale? & quidem ſuppoſita probabiliori, & communiori ſententia quod per omnes actus ſaltem ſupernaturales, etiam remiſſos elicitos ab homine iuſto augeatur gratia, itavt augmentum ſtatim conferatur; conſequens eſt, nunquam remitti peccatum veniale ſine infuſione vel augmento gratiæ: nam vel remittitur in ſacramento, vel extra ſacramentum. Si in ſacramento, ergo ſimul cum infuſione gratiæ ſacramentalis. Si verò extra ſacramentum; neceſſe eſt, interuenire aliquem actum proprium, ſaltem per modum diſpoſitionis, qui cùm ſit elicitus ab homine iuſto, erit vtique meritorius augmenti gratiæ, & per conſequens interueniet aliqua gratiæ infuſio: habet ergo neceſſariam connexionem remiſſio venialis nunc de facto cum infuſione, vel augmento gratiæ habitualis, licèt non è contra, niſi fortè quando virtute ſacramenti præteriti remittuntur poſtea fortaſſe ablata fictione quoad venialia, vt dixi *diſp. 9. de ſacramentis ingenere ſect. quinta.* vbi dixi, id fieri ſine noua infuſione gratiæ, ſed per gratiam priùs in ſacramento collatam ſed illud non eſt contra hanc doctrinam quia ad minus interuenit noua gratia ex opere operantis ratione diſpoſitionis, qua aufertur obex. In hoc ergo primo ſenſu ſuppoſitis iis principiis non eſt difficultas.

2. *Secundus.*

Secundus ſenſus, & difficilior eſt, an illa gratiæ infuſio non ſolum ſe habeat concomitanter ad remiſſionem venialis, ſed quaſi in genere cauſæ formalis deleat culpam venialem, itavt per ipſam gratiam habitualem, quam infundit, deleat Deus culpam, & maculam relictam ex peccato veniali? de quo partim diximus ſupra *diſput. 7 ſect. 3.* loquendo de poſſibili; nunc dicemus breuiter, an de facto deleatur per gratiam habitualem. P. Vaſquez 1. 2. *diſput.* 201. *cap.* 4. negat, poſſe peccatum veniale tolli per meram condonationem extrinſecam, & dicit, requiri neceſſariò aliquam mutationem intrinſecam in ipſo homine, quæ vel fit per actum contritionis, per quem tollitur, & expiatur ſufficienter illa macula, vel in ſacramento per attritionem, & gratiam ſacramenti datam à Deo ad hunc finem reconciliandi hominem à peccato, atque ideo illa gratia eſt, quæ tunc formaliter mundat hominem, & expellit peccatum veniale. Hoc ipſum iterum docet idem Vaſquez *in præſenti quæſt. 87. art. 3. dub. 2. & alibi.*

3. *Gratia habitualis non expellit formaliter maculam peccati venialis.*

Communior tamen ſententia probabiliùs negat, gratiam habitualem ſiue in prima infuſione, ſiue in augmento expellere formaliter maculam venialis. Hanc docet P. Suarez *tom. 3. de gratia lib. 7. cap. 24.* & alij communiter, & in primis quod contritio non ſit ſemper forma expellens peccatum veniale extra ſacramentum, videbimus *ſect. ſequente*, quod verò in ſacramento gratia habitualis non expellat formaliter maculam illam, probatur vnica, & efficaci ratione; quia nullus gradus gratiæ habitualis opponitur cum macula veniali, ergo per nullum gradum gratiæ habitualis expellitur formaliter illa macula: conſequentia probatur; quia forma non expellit aliam formam niſi per repugnantiam, & impoſſibilitatem, quam habeat cum illa; ergo ſi gratia non habet incompoſſibilitatem cum peccato veniali, nec opponitur illi, non magis poterit illud expellere, quá habitus fidei, vel ſpei. Antecedens verò probatur, quia homo iuſtus habens gratiam quantumcumque intenſam poteſt peccare venialiter, ergo gratia etiam intenſa non opponitur cum macula peccati venialis.

4.

Reſpondet Vaſquez, gratiam ſecundùm ſe non opponi cum peccato veniali, opponi tamen gratiam vt collatam ex intentione Dei in illo ſacramento ad effectum reconciliandi hominem ab eo peccato: vt ſic enim non poteſt componi cum macula. Sed contra hoc eſt, quod eodem modo potuiſſet dicere de attritione ſola, nimirum poſſe Deum poſita attritione remittere culpam venialem etiam ſine infuſione aliqua gratiæ: quia licèt attritio ſecundùm ſe non repugnet cum macula habituali peccati venialis: ſed tamen attritio data à Deo ad illum effectum reconciliandi hominem per illam à peccato veniali, non poteſt componi cum macula: non ergo apparet, qua conſequentia negetur hoc de ſola attritione, niſi quia re vera non auſus eſt illud ſecundum negare, ne videretur tolli efficacia ſacramenti pœnitentiæ in ordine ad tollenda venialia: ex hoc tamen probatur clarè poſſibilitas illius primi; vt probat optimè Suarez *dict. cap. 24.* vbi

omnes euaſiones, & diſcrimina ſingulatim impugnat. Vide illum.

5. Deinde à priori impugnatur, quia nulla forma poteſt eleuari etiam de potentia abſoluta ad aliquem effectum formalem cauſandum in aliquo ſubiecto, quem in eodem ſubiecto non cauſaret ſine eleuatione: verbi gratia, albedo, licet poſſit eleuari, vt producat efficienter nigredinem per potentiam obedientialem: non tamen vt in genere cauſæ formalis faciat nigrum: ſi ergo gratia, & attritio ſecundùm ſe non expellerent formaliter maculam peccati venialis; non poterunt illam expellere etiam accedente aliqua voluntate, & intentione Dei. Poterit quidem Deus ad præſentiam earum tollere maculam illam, & non ſolum ad præſentiam, ſed etiam intuitu earum, quo caſu poſſumus dicere, illam eſſe cauſam formalem moralem ad expulſionem maculæ: non tamen poterunt vnquam expellere illam in genere cauſæ formalis phyſicæ, cùm nullam habeant phyſicam repugnantiam cum illa: dicere autem, quod habent phyſicam repugnantiam provt ſubſtant illi decreto Dei infundentis gratiam ad reconciliandum hominem: eſt dicere, illud decretum repugnare cum macula, non verò repugnare ipſam entitatem gratiæ vel attritionis: quo etiam modo poſſet Deus infundere habitum fidei ad tollendum peccatum veniale, & tunc habitus fidei, provt ſubeſt illi decreto Dei, pugnaret cum peccato veniali, hæc tamen non eſſet repugnantia fidei cum peccato, ſed potiùs repugnantia illius decreti Dei, atque ideo in rigore loquendo, peccatum tolleretur per condonationem extrinſecam Dei.

6. Confirmatur iterum ad hominem contra Patrem Vaſquez, quia eodem modo poſſet admittere, poſſe Deum etiam non poſita attritione infundere gratiam ad effectum reconciliandi hominem à peccato veniali, nam licèt gratia ſecundùm ſe non repugnet cum peccato veniali, ſed tamen gratia provt data ex tali intentione pugnat omnino cum peccato veniali; & tamen ipſe Vaſquez negat, id poſſe fieri etiam de potentia abſoluta, ergo nec poterit tolli per attritionem ſimul, & gratiam, quia nec vtraque ſimul ſecundùm ſe pugnat cum peccato veniali; niſi accedat illa peculiaris voluntas Dei, quæ tam poteſt accedere gratiæ ſoli, quàm poteſt accedere vtrique. Nec ſatisfacit; ſi dicas, ſine attritione non tolli auerſionem relictam ex peccato veniali; quæ debet tolli per aliquem actum contrarium: hoc, inquam, non ſatisfacit, quia etiam peccatum mortale relinquit auerſionem, & multò maiorem, & tamen de potentia abſoluta non eſt neceſſaria attritio, vel aliquis actus peccatoris in ſententia eiuſdem Vaſquez ad tollendam omnino maculam peccati mortalis, ſed poteſt per infuſionem ſolins gratiæ ſufficienter tolli: ergo poterit facilius tolli de potentia abſoluta illa macula venialis ſine attritione. Imo attritio in eius ſententia non eſt perfecta conuerſio, nec ſufficit ex ſe ad tollendam auerſionem præteritam, ſed ſola contritio, aut dilectio Dei ſuper omnia; ergo ſicut poteſt Deus tollere omnino, & perfectè auerſionem ſine conuerſione imperfecta; non enim apparet, vnde repugnet magis hoc ſecundum in ordine ad potentiam Dei abſolutam. Videatur Suarez *vbi ſuprà*, qui omnia hæc bene vrget.

7. Obiiciunt ex Tridentino *ſeſſ. 5. canon. 5.* vbi dicitur, in renatis nihil manere, quod Deus odio habeat, vel quod eos ab ingreſſu Cœli remoretur, (vbi etiam de venialibus videtur eſſe ſermo) & tamen hoc dicit fieri veterem hominem exuendo & nouum, qui ſecundùm Deum creatus eſt, induendo, per quod intelligitur ſanctitas interna, ergo venialia etiam tolluntur per formam intrinſecam. Reſpondeo, hoc argumentum in primis nimium probare; nam illa doctrina vera eſt de illo etiam, qui ante baptiſmum non doluit de aliquibus venialibus: iſte enim homo ſi ſtatim moriatur nihil habebit quod eum ab ingreſſu cœli retardet, ſicut nec martyrem; pares enim ſunt martyr, & baptizatus, & tamen non accepit gratiam incompoſſibilem cum macula veniali, nam illa macula non fuit ablata ante mortem, ergo ex illis verbis non colligitur bene incompoſſibilitas formæ intrinſecæ cum macula habituali veniali. Reſpondeo ergo, ibi ſolum aſſeri ad ſummum, gratiam internam concurrere ad expulſionem venialium; ad hoc tamen non eſt neceſſe, quod gratia ſola ſecundùm ſe habeat illam repugnantiam: ſatis eſt, ſi gratia provt data pec hoc ſacramentum exigat à Deo remiſſionem venialium, quorum datur pœnitentia, vel ſaltem quod remittantur ſtatim poſt mortem, ſi homo in gratia moritur: iam enim verum eſt dicere, infuſionem gratiæ eſſe cauſam cur in hoc homine nihil ſit quod remoretur eum ab ingreſſu cœli, licèt id non cauſet gratia ſola ſed gratia provt data in hoc ſacramento; neque enim negamus, gratiam concurrere aliquo modo ad delendum peccatum veniale, imò id concedimus, vt videbimus *ſect.* 3.

Obiicit Vaſquez: ſi culpa venialis non tollatur 8.
per formam intrinſecam, non mundari intrinſecè hominem, ſed tegi, ſeu non imputari culpam, vt volunt hæretici, repugnat enim, hominem, qui priùs erat intrinſecè maculatus, mundari intrinſecè ſine aliqua intrinſecâ mutatione. Reſpondeo facilè, nunquam poſſe tolli culpam venialem ſine mutatione intrinſeca ſaltem morali; nam ſicut macula erat aliquid non phyſicè, ſed moraliter intrinſecum in homine; ita ablatio eſt ablatio alicuius intrinſeci, & per conſequens debet eſſe ſemper ablatio intrinſeca moralis, quæ ablatio ſufficienter poteſt fundari in voluntate Dei condonante illam culpam. Hoc autem nihil commune habet cum hæreticis, qui non concedunt tolli culpam, ſed radi, vel tegi dum non imputatur ad pœnam cùm verè maneat in homine: nos autem dicimus, non ſolùm tegi, ſed radicitus tolli, & deſtrui, & per conſequens hominem plenè mundari, non ſolùm imputatiuè, & per abſolutionem forenſem ſed verè, & propriè cum omni rigore: differt tamen remiſſio venialis à remiſſione mortalis, quod remiſſio peccati mortalis de facto ſemper fit formaliter per mutationem phyſicam, & formam intrinſecam phyſicam, ſcilicet, gratiam habitualem quæ ſecundùm ſuam entitatem habet repugnantiam cum macula culpæ grauis, remiſſio autem venialis, licèt de facto habeat etiam ſemper adiunctam aliquam infuſionem gratiæ habitualis: non tamen talis, quæ formaliter ſit repugnans, aut incompoſſibilis cum macula illa veniali, & ita non tam remitritur formaliter loquendo per mutationem phyſicam intrinſecam, ſicut mortale: de quo neceſſe fuit aliter ſentire eo quod in iuſtificatione, non quomodocumque mundetur homo à peccato, ſed per inhabitantem ſpiritum adoptionis, & per participationem naturæ diuinæ vt ſuppono ex materia de iuſtificatione.

Dices

9. *Peccatum veniale licèt nō opponatur charitati, opponitur tamen feruori charitatis.*

Dices adhuc; peccatum veniale, licèt non opponatur charitati; opponitur ſaltem feruori charitatis, vt docent communiter Theologi: ergo debet formaliter expelli per feruorem charitatis, ſeu per intenſionem charitatis, cui oppooitur. Reſpondeo, per charitatis feruorem non intelligi intenſionem aliquam in habitu charitatis; cùm hac enim poteſt eſſe culpa venialis, vt diximus; ſed intelligitur feruor actualis dilectionis in operando, qui feruor impeditur per culpam venialem actualem; ſicut per culpam mortalem impeditur quilibet actus charitatis. Item ſicut quilibet charitatis actus expellit peccatum mortale habituale, non quidem formalitèr, ſed diſpoſitiue, vt ſupra vidimus; ita feruor dilectionis feruidæ actualis expellit culpam habitualem venialem, non formaliter, ſed diſpoſitiuè, in quo ſenſu dicitur feruor charitatis oppoui cum peccato veniali.

10. Poſſet in hoc loco iterum inculcari difficultas, quam tetigimus ſupra *diſput. 7. ſect.* 8. quod ſcilicet peccatum non ſolùm includit maliriam auerſionis, & offenſæ reſpectu Dei, ſed etiam auerſionis à regula rationis, quæ macula prout præcisè eſt contra regulam rationis, non videtur poſſe tolli fonnaliter per condonationem Dei, Deus enim non poteſt remittere peccatum, niſi quatenus eſt contra ipſum; ergo quatenus eſt contra regulam rationis, debet tolli fonnaliter per aliquam conuerſionem actualem, vel habitualem ipſius hominis, & per conſequens per aliquam mutationem intrinſecam phyſicam, qua mundetur, & rectificetur ab illa macula. Hæc tamen difficultas eodem modo ſoluenda eſt circa peccatum veniale, ſicut eam ſoluimus ibi circa peccatum mortale, negando ſcilicet, relinqui tranſacto actu, maculam aliquam habitualem in ordine ad regulam rationis: nam tota illa macula, quæ remanet, non eſt niſi debitum paſſiuum odij diuini, à quo debito, quandiu non condonatur, denominatur homo odibilis, & maculatus moraliter; remiſſo autem illo debito tollitur omnino illa macula, vt vbi latè explicatum eſt: quare nullo modo cenſeo concedendum, quod aliqui Recentiores hac difficultate coacti concedunt, poſt remiſſam à Deo omnino culpam venialem, imò & poſt remiſſam, vel ſolutam omnino pœnam, adhuc manere aliquando in homine maculam moralem in ordine ad regulam rationis, quam licet non appellent culpam, ſed tamen concedunt, eſſe maculam moralem, & talem, quæ debeat tolli, & expiari ante ingreſſum in beatitudinem, quia deturpat animam, quare videntur hac in parte nimis minuere efficaciam remiſſionis diuinæ, quæ non poteſt omnino mundare hominem ab omni macula, ſed ſolùm quaſi dimidiatè, & partialiter.

11. Alia difficultas ſoler vrgeri quæ communis etiam eſt ad condonationem peccati mortalis, & venialis; quomodo, ſcilicet, ſine mutatione phyſica hominis poſſit dari actus liber Dei condonantis peccatum. Hæc tamen difficultas pendet ex materia de voluntate Dei, ex quo ſuppono, non requiri varietatem phyſicam intrinſecam in homine, vt intelligamus, ab æterno fuiſſe aliquem actum liberum Dei, quod in præſenti diſputate longum eſſet, cum contineat totam quæſtionem de libertate Dei: de quo, ſi Deus dederit, dicemus ſuo loco. Alio denique modo cogitari poteſt repugnantia ex parte ipſius obiecti, quia ſi homo priùs erat obiectum diſplicentiæ, non poteſt nunc eſſe obiectum complacentiæ, ſine mutatione facta in ipſo homine; ergo neceſſe eſt, ipſum hominem intrinſecè affici diuerſo modo. Ad hoc tamen conſtat ex dictis; oam ſicut priùs homo non erat obiectum diſplicentiæ propter aliquid intrinſecum phyſicum, quod haberet, ſed ſolùm propter aliquid morale; ita poſtea poteſt incipere non eſſe obiectum diſplicentiæ propter mutationem non phyſicam, ſed moralem, qua incipit non eſſe maculatus, ad quam mutationem diximus ſufficere condonationem Dei, per quam ceſſat eo ipſo perſeuerantia illius maculæ moralis, & per conſequens ceſſat impedimentum ad plenam complacentiam in eo habentem,

SECTIO II.

Quis actus pœnitentiæ requiratur ad remiſſionem peccati venialis.

12. *Peccatū veniale ſaltem de potentia abſoluta tolli poteſt ſine vllo actu Pænitentia.*

SVpponimus, poſſe ſaltem de potentia abſoluta tolli peccatum veniale ſine vllo actu pœnitentiæ; quod à fortiori conſtat ex iis, quæ de peccato mortali diximus *diſp.* 7. Si enim peccatum mortale tolli poteſt ſine actu pœnitentiæ; faciliùs poterit tolli veniale, quod leuius eſt, & minùs auertit à Deo. Difficultas ergo eſt, an de facto requiratur ſemper aliquis actus pœnitentiæ; & qualis ille ſit? Varij ſunt Doctores in hoc puncto: P. Vaſquez *in præſenti q.* 87. *art.* 1. *dub.* 1. & alibi, quē ſequitur Lorca 2. *tom. in* 1.2 *diſp.* 41. docet requiri omnino extra Sacramentum actum contritionis, vel dilectionis Dei ſuper omnia: cum Sacramento autē ſufficere attritionem. Fundamentum potiſſimum eſt, quia ſi extra Sacramentum remitteretur per ſolam attritionem, ſequeretur, nunquam remitti venialia per Sacramentum pœnitentiæ; nam vel pœnitens ſupponitur attritus, vel non. Si primum; ergo iam ſunt remiſſa peccata ante Sacramentum: ſi ſecundum, ergo nec per Sacramentum tolluntur, nam per Sacramentum non tolluntur ea peccata, de quibus non doler homo: dicendum ergo eſt, attritionem extra Sacramentum non ſufficere ad remiſſionem peccati venialis.

Varia hic Doctorum ſententia.

1. Ad venialis remiſſionē requiritur. Contritio, vel dilectio Dei ſuper omnia, vel attritio cum Sacramento.

13. *2. Remittitur per exercitium cuiuſlibet boni operis.*

Alij è contra volunt, peccatum veniale remitti per exercitium cuiuſlibet boni operis. Hæc tribuitur Gabrieli, Maiori, Abulenſi, & Medinæ apud Suarez *in præſenti diſp.* 11. *ſect* 3. Sed reiicitur ab omnibus, quia illa opera ſæpe non auertunt vllo modo voluntatem à peccato, neque ei vllo modo opponuntur; non videtur autem congruere, vt remittatur homini offenſa, cui adhuc per voluntatem interpretatiuè videtur adhærere dum illam nullo modo retractauit. Vnde Auguſtinus adductus in *cap. neminem* 43. de pœnitentia *diſt.* 1. generaliter dixit, neminem poſſe recedere à peccato, niſi voluntas doleat de peccato, vbi de venialibus loqui videtur, adiungit enim, neminem à quocumque, ſeu magno, ſeu paruo peccato ad correctionem poſſe ſine pœnitentia tranſire. & idem, vel quicumque ſit auctor) *lib. de vera, & falſa pœnitentia cap.* 8. *tom* 4 loquens item de venialibus dicit, baptizatis de maioribus, & minoribus peccatis pœnitendum eſſe, & paulò inferiùs adiungit rationem his verbis: *Eſt enim pœnitentia aſſiduè peccantibus aſſiduè neceſſaria in multis enim offendimus omnes, quæ quotidie remittuntur, ſi ſemper deplorentur.* Requiritur ergo ad

remiſſio

remiſſionem venialis aliqua pœnitentia, ſed qualis, quantave futura ſit, non facile explicatur.

14. *3. Etiam per attritionem extra Sacramentum.*

P. Suarez *vbi ſupra* cum aliis docet, etiam extra Sacramentum ſufficere attritionem ad remiſſionem venialis, & addit, actum illum, per quem homo diſponitur ad remiſſionem peccati venialis, licet non ſit forma expellens formaliter maculam, concurrere tamen per modum meriti, & ſatisfactionis condignæ, quia prout informatur à gratia habituali, poteſt habere eam efficaciam & valorem: ita docet *ſect. 2 num. 25. & ſect. 3. n. 10. & alibi*. in Sacramentis verò dicit remitti etiam peccata venialia, & quidem ſi cætera requiſita adſint ad valorem Sacramenti, cenſet ſufficere ad hunc effectum, quod non adſit complacentia culpæ venialis, alioquin enim ſi requireretur attritio, iam ſupponeretur peccatum ablatum ante ſuſceptionem Sacramenti, attritio namque (in eius ſententia) etiam ſine Sacramento tollit peccatum veniale ex opere operantis: ergo ſi Sacramentum habet efficaciam ad tollenda venialia, ſufficiet alia minor diſpoſitio cum Sacramento quæ non videtur eſſe alia, quàm accedere ſine complacentia peccari, & cum voluntate recipiendi illud Sacramentum, & effectum illius: ita docet *diſp. 12. ſect. 1. num. 9. & ſequentibus*. Addunt alij communiter, ſufficere etiam extra Sacramentum pœnitentiam virtualem, hoc eſt, talem actum, ex vi cuius, ſi peccatum illud memoriæ occurreret, diſpliceret. Omitto alias ſententias minùs probabiles, quæ apud prædictos auctores videri poſſunt.

15. *Veniale non remittitur, niſi ſimul remittatur mortale, ſi adſit.*

Pro reſolutione huius puncti, in quo multa ſunt incerta, & quæ non niſi ex probabili coniectura definiri poſſunt, ſupponendum eſt, veniale non remitti de facto in homine exiſtente in peccato mortali, niſi ſimul remittatur mortale: neque enim congruit, Deum reconciliare pro iniuria leui cum inimico perſeuerante inimico. Poteſt tamen è contra mortale remitti abſque eo quod remittantur venialia, imò aliquando remittetur fortaſſe mortale, quin remittatur vllum veniale ex multis, quæ homo habeat, quia fortaſſe homo dolet, & conteritur de ſolis mortalibus propter eorum grauitatem, & per conſequens non dolet vllo modo de venialibus nec diſponitur ad eorum remiſſionem. Quod ſi S. Thomas *hac quæſt. 87. art. 2.* videtur inſinuare oppoſitum; intelligendus eſt, quod loquatur de iuſtificatione hominis prout in plurimum, & regulariter habetur, vt eum explicant Caietanus, P. Suarez, & alij. Denique, licèt vnum mortale non poſſit de facto remitti ſine aliis; poteſt tamen vnum veniale ſine aliis venialibus propter eamdem rationem, quia poteſt diſponi homo ad remiſſionem vnius, & non ad remiſſionem aliorum.

16. Hoc ſuppoſito, in primis certum videtur, contritionem perfectam, quæ ſe extendit ex parte obiecti ad peccata venialia, eſſe diſpoſitionem ſufficientem ad eorum remiſſionem etiam extra Sacramentum; in hoc conueniunt omnes, & ratio eſt clara; quia ſi contritio de mortalibus eſt ſufficiens diſpoſitio ad eorum remiſſionem, à fortiori dicendum idem eſt de venialibus, quorum remiſſio facilior eſt, ſicut offenſa eſt leuior.

Contritio nõ tollit de condigno maculam peccati.

Cæterùm non credo, contritionem tollere de condigno maculam illam: in quo non videtur ſatis conſequenter procedere P. Suarez, dum ex vna parte ponit, contritionem eſſe ſatisfactionem, & meritum condignum & ex alia petit condonationem Dei, vt remittatur peccatum: nam ſi per contritionem ſatisfacit homo condignè, & æqualiter pro offenſa; ergo eo ipſo tollitur offenſa ſine alia condonatione; offenſa enim in tantum durat, in quantum offendens non ſatisfacit ſufficienter, vel offenſus non remittit; ergo eo ipſo, quod offenſor ſatisfacit ſufficiens, repugnat, quod intelligatur manere offenſa in ratione offenſæ.

Dices, poterit Deus non acceptare illam ſatiſfactionem etiamſi ſit condigna, ſicut poteſt non acceptare noſtam ſatisfactionem pro pœna temporali, etiamſi ſit condigna, & æqualis. Sed contra, quia licèt in debito pœnæ poſſit non acceptari ſatisfactio condigna (de quo dicemus infrà *diſp. 24. ſect. 1.*) Sed tamen in debito culpæ hoc non poteſt dici: ratio diſcriminis eſt clara, quod reus per delictum ita contraxit debitum pœnæ, vt determinatio pœnæ non ſit in arbitrio rei, ſed Iudicis, qui quantumcumque reus ſe puniat, poteſt nolle acceptare illam punitionem pro pœna, quam debet, ſed imponere aliam pœnam lege taxatam: at verò in culpa res aliter ſe habet, ſatisfactio enim non eſt imponenda ab offenſo, ſed offendens debet ſatisfacere, id eſt, facere in ratione obſequij tantum, quantum arbitrio prudentum ſatis ſit ad placandum offenſum: quod ſi fecerit, licèt ille non acceptet, non obſtat, quominus offenſor dicatur ſatisfeciſſe; id eſt, feciſſe, quantum ſatis erat ex ſua parte, atque ideo in æſtimatione prudentum eo ipſo formaliter tollitur offenſa, hoc eſt, non poteſt iam offenſus rationabiliter retinere indignationem, vt in ſuperioribus explicuimus. Repugnat ergo dicere, contritionem eſſe ſatisfactionem condignam pro offenſa, & tamen, quod ſit neceſſaria condonatio Dei conſequens ad tollendam maculam. 17.

Quod verò neque in ratione meriti habeat condignitatem ad tollendum veniale, probatur quia totus valor, & dignitas contritionis illius in ratione meriti exhauritur in ordine ad augmentum gratiæ, quam condignè meretetur: nam ſi haberet adhuc maiorem valorem, & condignitatem, mereretur plus gratiæ; plus enim refert merenti habere aliquid plus gratiæ, & gloriæ æternæ, quam mereri remiſſionem venialium, quàm eo ipſo quod eſt iuſtus habebit aliquando, ſaltem in puncto mortis, non ergo poteſt mereri vlteriùs de condigno remiſſionem culpæ: alioquin vel dabitur valor condignus vltra condignum, vel non datur augmentum gratiæ ſecundùm totam condignitatem illius actus, ſed fit vnum præmium adæquatum condignum ex augmento gratiæ, & remiſſione peccati venialis. Nec ſatisfacit quod aliqui dicunt, remiſſionem venialis eſſe præmium in diuerſo genere, quare licèt actus ille mereatur tantum augmentum gratiæ, ſicut ſi nihil aliud mereretur, poteſt tamen aliunde mereri remiſſionem culpæ. quia hi duo valores ſunt in diuerſo genere, nec ſe impediunt ad ſuos effectus: hoc inquam, non ſatisfacit; quod enim præmium ſit diuerſi generis, non iuuat, vt poſſit obtineri per eumdem actum, qui iam in alio genere eſt adæquatè præmiatus: alioquin dicam ego, actum dilectionis Dei poſſe ſimul mereri de condigno cum augmento gratiæ, bona etiam temporalia, diuitias, honores, & alia huiuſmodi, quæ ſunt in diuerſo genere, & per conſequens per omnes actus meritorios acquiri ius ad hæc omnia bona, quod eſt omnino falſum: nam cum 18.

valor

valor condignus illius actus exhauriatur in augmento gratiæ, ſolùm poteſt mereri de congruo hæc alia bona. Videatur ipſe Suarez *lib. 12. de gratia cap. 26. num. 29. & ſequentib.* Qui hoc ferè argumento vtitur ad probandum, nullo modo cadere bona temporalia ſub meritum condignum hominis iuſti, quia licèt ſint diuerſi generis, excederent tamen præmium æquale illius operis, quod idem videmus in Principe creato, apud quem ſi ſubditus meruit obſequiis eximiis, aliquando præmiatur diuitiis & opibus, aliquando pro præmio impetrat veniam delicti ſibi, vel alicui amico, quæ quidem venia computatur illi loco præmij, & minuit valorem operum in ordine ad diuitias, vel alia præmia conſequenda. Sic ergo iuſtus, qui per actum contritionis mereretur condignè veniam peccati venialis deberet habere minus præmij de gratia habituali, quam ſi eam veniam non meruiſſet, quod Auctores contrarij non concedunt.

Dicendum ergo eſt, contritionem ſolùm eſſe diſpoſitionem de congruo, ſiue conſideretur per modum ſatisfactionis, ſiue per modum meriti, atque ideo requiri condonationem Dei etiam poſita contritione, vt tollatur macula venialis.

19. Ratio autem à priori eſt, quia licèt peccatum veniale ſit offenſa leuis; ſed tamen re vera eſt peccatum, & cui condignè, & iuſte correſpondet grauiſſima purgatorij pœna, cui omnes huius vitæ cruciatus non poſſint adæquari, ergo ſicut ſufficit ad patiendum debitum pœnæ tantæ, & tam acerbæ quia propter eius fœditatem valde expedit acerbitate pœnæ homines ab eo deterrere; ita etiam expediet in ratione offenſæ parere difficultatem maximam placandi Deum condignè, & ſatisfaciendi. vt ipſa etiam difficultate veniæ terreantur homines ab eiuſmodi offenſis admittendis. Paritatem iſtam probaui latè *diſp. 5. de Incarn. ſect. 4. & 7* tractando de peccato mortali, vbi dixi: Eo modo, quo peccatum mortale licèt non habeat malitiam infinitam ſimpliciter, fundat tamen pœnam infinitam vt terreantur homines ſufficienter ab eo peccando; ita fundare impoſſibilitatem ſatisfaciendi propter eamdem rationem, ne facilitate veniæ vileſceret iniuria Dei: hoc ergo modo de peccato veniali dixi, ſicut licèt propter leuitatem malitiæ non pariat pœnam infinitam, parit tamen pœnam acerbiſſimam; ita etiam licèt non pariat omnimodam impoſſibilitatem ſatisfaciendi, parere tamen difficultatem maximam in ſatisfactione, ne vileſceret offenſa facilitate ve-

20. niæ. Ex quo apparet, quomodo de facto peccata venialia non tollantur per ſatisfactionem noſtram condignam, ſed per remiſſionem Dei iuxta communem modum loquendi Patrum, qui de omnibus peccatis in vniuerſum dicunt remitti à Deo; vbi autem remiſſio eſt, non eſt ſatisfactio condigna, vt ſupra probauimus. Videatur Anſelmus lib. 1. *cur Deus homo, c. 21*. Ex cuius doctrina à fortiori colligitur hæc difficultas ſatisfaciendi pro culpa veniali: quare miror Patrem Vaſquez *hac quæſt. 87. art. 13. dub 1. num. 23.* propter quædam principia particularia ſua dixiſſe, periculoſum eſſe negare; contritionem mereri de condigno remiſſionem venialium, vel dicere, quod indigeat nouo fauore Dei condonantis peccatum, quia ſequeretur maculam illam non tolli ſed ſolùm non imputari; cùm tamen perſeueret. Verùm hoc fundatur in principio falſo illius Auctoris, propter quod non debuit ita notare ſententiam probabiliſſimam quam præter Petrum de Soto amplectuntur multi Recentiores. Quomodo autem actus contritionis non habeat tantum valorem in genere ſatisfactionis, quantum in genere meriti dixi ſupra *diſp. 8. ſect. 5.*

Obiiciunt aliqui primò, quia iuſtus per bona opera meretur gloriam, ergo eo ipſo meretur quod tollantur impedimenta ad gloriam, ſed vnum ex iis eſt culpa venialis, qua durante, non habebitur gloria; ergo meretur ablationem culpæ venialis. 21.

Reſpondeo facilè, hoc non eſſe aliquid diſtinctum in ratione præmij à gloria, quam iuſtus meretur; idem enim eſt mereri conſequutionem gloriæ, & mereri, quod tollantur impedimenta, quorum ablatio eſt omnino neceſſaria ad gloriam: quare ex ipſa gratia habituali oritur ius, vt ſtatim poſt mortem condonetur culpa venialis, ſi quæ ſit, alioquin non meruiſſet gloriam. Aliud verò eſt de condonatione culpæ venialis ante mortem hæc enim non eſt neceſſaria ad aſſequutionem gloriæ, atque ideo eſſe nouum præmium vltra augmentum gratiæ, ſi hoc etiam mereretur de condigno iuſtus per ſua opera.

Obiiciunt alij ſecundò; Iuſtus meretur ſuis operibus vltra augmentum gratiæ remiſſionem pœnæ temporalis, & hoc de condigno, ergo poterit etiam vltra augmentum gratiæ mereri de condigno remiſſionem culpæ. 22.

Reſpondeo negando antecedens, iuſtus enim ſuis operibus, licèt ſatisfaciat de condigno pro debito pœnæ, non tamen meretur de condigno remiſſionem pœnæ, nec extinguit debitum per modum meriti, ſed per modum ſatisfactionis, qui eſt modus valde diuerſus; At verò in præſenti deberet obtineri de condigno remiſſio culpæ per meritum vt meritum, nam per modum ſatisfactionis iam vidimus repugnare quod eſſet condigna ſatisfactio, & etiam ſimul adhuc neceſſaria eſſet poſtea remiſſio, & condonatio Dei.

Dico ſecundò: non exiſtimo, remitti vnquam peccatum veniale ſine aliqua diſplicentia ſaltem virtuali illius. Hæc etiam eſt communis, & probatur ex Auguſtino ſupra adducto, qui de venialibus loquens vniuerſaliter dixit nunquam deleri, niſi voluntas ab eis recedat per dolorem, & pœnitentiam: indecens enim videtur, Deum alicui reconciliari, qui aliquo modo per peccatum ab ipſo voluntariè diſceſſit, niſi ille prius ad Deum voluntariè accedat per aliquem contrarium motum: qualis nullus eſt, niſi inuoluat aliquam pœnitentiam ſaltem virtualem. Quicumque enim alius actus bonus non videtur diſpoſitio apta ad expellendum peccatum, quia ad hanc expulſionem exigitur aliqua contrarietas, & oppoſitio cum peccato: hanc autem non habent alia bona opera, niſi includant aliquam pœnitentiam: ergo non eſt credibile, remitti de facto aliquod peccatum ſine eiuſmodi motu. Vnde à fortiori dicendum videtur, multò minus poſſe per ea bona opera quæ nullam pœnitentiam includant ſatisfieri de condigno pro culpa veniali. 23.

Peccatum veniale non remittitur ſine aliqua illius diſplicentia, ſaltē virtuali.

Dixi tamen in concluſione, requiri ſemper aliquam diſplicentiam, vel pœnitentiam ſaltem virtualem; non enim requiritur formalis, & explicita, vt fatentur communiter Theologi: difficile tamen eſt explicare, qualis debeat eſſe iſta diſplicentia virtualis? Communiter dicitur, ſufficere ſaltem cum Sacramento hominem ita eſſe diſpoſitum, vt ſi tunc occurrerent peccata, diſplicerent, 24.

cerent. Sed hoc adhuc videtur difficile, Nam ſi ſermo ſit de aliqua diſplicentia conditionali contingente, hæc non ſufficit, multi enim ſunt de quibus ſcit Deus per ſcientiam mediam, quod ſi occurrerent eis peccata, diſplicerent, & tamen hic actus futurus ſolùm conditionaliter nihil iuuat eis ad meritum, ſicut neque è contra peccata futura conditionaliter, ſi mihi nunc talis, vel talis occaſio occurreret, non nocent mihi ad demeritum. Debemus ergo intelligere illam diſplicentiam conditionalem, non ſolum, vt ſubeſt ſcientiæ mediæ, ſed vt habet aliquam neceſſariam connexionem cum aliquo actu præſenti, quem nunc habet homo, in quo actu implicitè continetur illa diſplicentia, & ideo certum eſt, quod diſplicerent peccata, ſi nunc venirent in memoriam, quia v. g. nunc tali, vel tanto affectu verſatur circa Deum vel tes diuinas, aut circa obiectum virtutis, vt cum illo affectu non poſſent non diſplicere illi peccatum oppoſitum, ſi illius recordaretur, atque ideo diſpoſitio præſens implicitè, & virtualiter continet retractationem prioris peccati.

Dices, ergo nihil minus requiritur ad remiſſionem venialis, quam ad remiſſionem mortalis, neque enim ad remiſſionem mortalis requiritur ſemper pœnitentia formalis, ſed ſufficit aliquando virtualis, & implicita, vt dictum eſt in ſuperioribus.

25. Reſpondeo negando ſequelam nam in primis ad remiſſionem mortalis, per ſe loquendo, requiritur dolor formalis, ita vt non niſi per accidens, & ratione inaduertentiæ homo excuſetur ab eo dolore formali habendo: ad remiſſionem autem venialis hoc non requiritur, quia ſicut homo non tenetur procurare eius remiſſionem, ita nec tenetur habere dolorem formalem illius. Secundò in ipſa diſplicentia, ſiue formali, ſiue virtuali fortaſſe eſt aliquod diſcrimen quia ad remiſſionem mortalis requiritur propoſitum efficax, ſiue explicitum, ſiue implicitum nunquam peccandi mortaliter; At verò ad remiſſionem venialis ſufficit propoſitum explicitum, vel implicitum non committendi iterum illud peccatum, licèt non ſit propoſitum vitandi alia diuerſa; imò reſpectu illiuſmet peccati poteſt eſſe propoſitum limitatum, ſcilicet, non committendi illud in illis circumſtantiis, in quibus nunc illud commiſi. Verbi gratia, ſi mentitus ſum ſine cauſa, ſed ex praua inclinatione, fortaſſe non eſt neceſſarium propoſitum non mentiendi, ſed non mentiendi ſine cauſa: cùm enim hoc mendacium propter illam circumſtantiam contrahat aliquam maiorem malitiam, & ego poſſim dolere de peccato grauiori quin doleam de leuiori; conſequens videtur, quod poſſim ſufficienter dolere de illo mendacio prolato ſine cauſa, & proponere circa illud, propter illam maiorem grauitatem, quam habet, quin doleam, vel proponam de aliis mendaciis: quod tamen in peccato mortali non ſufficeret. Tertiò ad remiſſionem mortalium in ſacramento pœnitentiæ, per ſe loquendo, requiritur cogitatio explicita de ſingulis: ad remiſſionem verò venialium hoc non requiritur, vt notat S. Thom. *hac quæſt. 87. art. 1.* cùm non ſit obligatio ea confitendi. Denique ad remiſſionem mortalis extra Sacramentum ſemper requiritur contritio perfecta: ad remiſſionem verò venialis etiam extra Sacramentum ſufficit aliquo modo attritio in ſenſu poſtea explicando.

26. Sed prius quàm vlteriùs progrediamur obiiciet aliquis, ex hac noſtra ſecunda concluſione ſequi, nec per baptiſmum tolli venialia ſine aliqua pœnitentia formali, vel virtuali; atque ideo non perfectè mundare baptizatum ab omni labe, nec liberari omnino, vt dici ſolet, à culpa & pœna, imò potiùs poſſe de ipſo prudenter dubitari, & ab eo exigi ſatisfactionem pro venialibus, quæ adhuc fortaſſe non ſunt dimiſſa: quod ipſum de martyrio tolerato ſine pœnitentia, aut retractatione omnium venialium dicendum erit propter eamdem rationem: Ex quo fit, poſſe nos pro martyre prudenter orare, & offerre ſacrificia: fortaſſe enim reſtat illi luenda pœna pro aliquibus venialibus de quibus non doluit; quæ omnia videntur abſurda: ergo fatendum eſt, per baptiſmum ſaltem, & martyrium deleri culpas veniales, etiamſi non præcedat diſplicentia, vel retractatio, dum non adſit complacentia.

Reſpondeo, idem argumentum fieri poſſe in ſententia contraria; poſſet enim aliquis baptizari, vel martyrium pati, non ſolùm ſine dolore, ſed etiam cum actuali complacentia in peccato veniali; ergo ſaltem in eo caſu non poſſet per baptiſmum, vel martyrium deleri illa culpa, & per conſequens tunc videntur ſequi eadem inconuenientia adducta. Omnes ergo reſpondere debemus, martyrium, & baptiſmum quantum eſt de ſe, tollere omnes culpas veniales, niſi adſit obex: tollitur autem obex ſufficienter per attritionem formalem, vel virtualem: quare in baptiſmo mundatur perfectè homo ab omni reatu culpæ, & pœnæ eorum peccatorum, de quibus eſt attritus. Si autem de aliquibus non eſt attritus non tolluntur tunc; tolluntur tamen poſtea, quando primum atteritur de illis, tunc enim aufertur obex, qui erat in ordine ad illa peccata, & ablato obice, habet ſuum effectum baptiſmus præteritus in ordine ad culpam, & ad pœnam: nam ſicut poſt baptiſmum tollitur etiam poſita attritione peccatum mortale, de quo nec ante baptiſmum, nec in baptiſmo fuerat attritio, & recedente fictione, habet baptiſmus ſuum effectum, quem habuiſſet à principio, ſi non fuiſſet obex: idem dicendum videtur de effectu baptiſmi in ordine ad peccata venialia: baptiſmus enim de ſe eſt regeneratio perfecta, & integra, quæ omnino ponit hominem in ſtatu puritatis, & innocentiæ ablato obice: quod ſi ille homo ante mortem non doleret vnquam de illis peccatis venialibus, adhuc non haberet reatum pœnæ in purgatorio ſoluendæ pro illis, quia in primo inſtanti mortis tolleretur obex culpæ per retractationem ſufficientem, vt poſtea videbimus de aliis peccatis venialibus, & virtute baptiſmi tolleretur reatus pœnæ, qui priùs propter baptiſmum fuerat iam radicaliter ablatus, quatenus ex baptiſmo habebat iam ius, vt quandocumque auferretur culpa, ceſſaret reatus pœnæ. Quod idem de martyrio dicendum eſt, quod æquiparatur baptiſmo, tollit enim, quantum eſt de ſe, reatum omnem culpæ, & pœnæ, ſi tamen inueniat attritionem formalem, vel virtualem: quod ſi de aliquibus venialibus non ſit dolor, eorum tamen pœna remittitur in alia vita virtute martyrij, poſtquam in primo inſtanti poſt mortem ablatus fuit obex per retractationem illorum venialium: quare nunquam neceſſe erit pro martyre orare, quia nunquam dabitur caſus, quo habeat aliquid poſt mortem ſoluendum, ſi in gratia mortuus eſt. In quo ſenſu accipiendum eſt, quod ait Auguſtin. *2. de baptiſmo contra Donatiſtas, cap. 18.* 27.

Cypria

Cyprianum ſcilicet erraſſe docendo rebaptizari debere baptizatum ab hæreticis quem errorem non retractauit, vt conſtat ex eodem Aug. *cap.* 5. ſed tamen errorem illum Martyrij falce fuiſſe purgatũ quia nimirũ fuerat ſolùm venialis, & licet in vita non fuiſſet retractatus, ſed tamen poſt mortẽ potuit retractari; & virtute Martyrij tolerati debuit tolli reatus totius pœnæ illi peccato debitæ.

28. Dico tertiò: non ita eſt neceſſaria contritio perfecta extra Sacramentum, vt non poſſit aliter vnquam tolli peccatum veniale, loquimur autem de facto, & lege ordinaria. Hæc eſt communis, & probari poteſt potiſſimè ex Tridentin. *ſeſſ.* 14. *c.* 5. vbi docet, peccata venialia citra culpam taceri in confeſſione multiſque aliis remediis expiari poſſe: ergo non eſt vnicum remedium contritio ad ea expiãda; quomodo enim multa eſſent remedia, ſi vnicum eſſet, & eiuſdem rationis, nempe contritio perfecta? Fatendum ergo eſt, alia eſſe remedia, quæ cum ſola attritione poſſunt de facto tollere culpam venialem; quod ex natura etiam culpæ venialis facilè ſuadetur, quæ cum leuior ſit, quàm mortalis, & faciliùs, ac frequentiùs contrahatur; faciliora etiam, & frequentiora debuit habere remedia, quibus poſſet faciliùs expiari.

Veniale aliter poteſt tolli quàm per contritionem perfectam.

29. Dico quartò: licèt attritio cum Sacramento baptiſmi, pœnitentiæ, & extremæ vnctionis ſufficiat ad remiſſionem omnium venialium, de quibus eſt attritio; ſed tamen extra Sacramentum non eſt neceſſe, quod poſita attritione tollantur ſemper omnia venialia. Hanc concluſionem probat mihi fundamentum P. Vaſquez: Nam ſi poſita attritione, ſtatim tollitur culpa venialis; ergo per Sacramentum pœnitentiæ nunquam remittitur culpa venialis: iam enim præſupponetur remiſſa per attritionem præcedentem: dicere enim, quod nunquam remittantur in Sacramento pœnitentiæ, niſi quando coniunguntur cum peccato mortali, videtur eſſe contra ſenſum fidelium, qui ad obtinendam eorũ remiſſionem vtuntur remedio frequentis confeſſionis, & per conſequens concipiunt illud Sacramentum habere aliquam efficaciam in ordine ad expianda ea peccata, eſſeque medium vtile & proportionatum ad eum finem obtinendum, & ad reconciliationem cum Deo, imò eiuſmodi confeſſiones vulgò *reconciliationes* appellantur, quia nimirum exiſtimant fideles, valere ad reconciliandũ ſibi Deum: ergo cõcipiunt omnes, valere ad remittendam offenſam; reconciliatio enim eſt formaliſſimè remiſſio offenſæ.

30. Differt ergo contritio perfecta ab attritione, quod contritio ita diſponit extra Sacramentum ad remiſſionem venialium, vt eo ipſo remittantur omnia, ad quæ contritio ſe extendit: attritio verò diſponit etiam, ſed non ita perfectè, atque ideo licèt regulariter afferat ſecum remiſſionem alicuius, non tamen omnium, ad quæ ſe extendit, ſed cum limitatione, ſecundùm regulam ordinationis diuinæ, quam in hoc nullo modo poſſumus certò definire. Cum prædictis autem Sacramentis, quorum effectus proprius eſt remiſſio peccatorum (vt ſuppono) non debet limitari ea remiſſio, ſed extendi ad omnia. de quibus fuerit attritio; nam baptiſmus eſt ablutio integra, & perfecta; abſolutio item in Sacramento pœnitentiæ extendit ſe ad omnia vniuerſaliter; in extrema item vnctione forma eſt vniuerſalis, illis verbis: *indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti*, &c. ergo habet efficaciam vniuerſalem ad omnia, dum non adſit obex, vt dictum eſt. Quid autẽ dicendũ ſit de efficacia aliorũ Sacramentorũ videbimus *ſect. ſeq.*

Solùm poteſt eſſe difficultas, quomodo fiat diuiſio illa peccatorũ, vt poſita attritione extra Sacramentum, aliqua venialia remittantur, & aliqua retineantur. Hoc enim non videtur eſſe iuxta communem modum, quem Deus obſeruat in Sacramento, atque etiam extra Sacramentum in remittendis peccatis: nam sẽper poſita diſpoſitione ſufficienti remittit omnia, ad quæ diſpoſitio ſe extẽdit. Quæ difficultas augeri poteſt ex iis, quæ diximus *diſp. præced. ſect.* 2. Deum ſcilicet, de facto non dimidiare veniam peccati venialis quoad culpam extra Sacramentum, itavt partim remittat ius ad auerſionem, & partim retineat, licèt id facere potuiſſet: quod quidem colligimus ex eo, quod intra Sacramentum, vel poſita contritione extra Sacramentũ, id non faciat, licèt tunc etiam id facere potuiſſet: Ex qua doctrina videtur, quod in præſenti deberemus conſequenter concedere, quod poſita attritione, Deus non dimidiet veniam peccatorũ venialium extra Sacramentum, aliqua remittendo, & aliqua retinendo, quia in Sacramento, & poſita contritione extra Sacramentum, nunquam id de facto facit, licèt etiam id facere potuiſſet. 31.

Quomodo quædam venialia per attritionem remittantur, quædam non

Hæc difficultas propoſita iterum eſt *dicta ſect.* 2. *loco citato*, vbi etiam indicauimus ſolutionem: nempe, eodem modo Deum ſe habere in remiſſione venialium extra Sacramentum poſita attritione, quo ſe habet in remiſſione mortalium, aut venialium intra Sacramentum, vel poſita contritione: *eodem*, inquam *modo*, non materialiter, ſed formaliter loquendo: quia ſicut in Sacramento poſita diſpoſitione ſufficienti, non dimidiat remiſſionem, ſed remittit omnia peccata, ad quæ ſe extendit illa diſpoſitio: ſic extra Sacramentum poſita diſpoſitione ſufficienti non dimidiat veniam, ſed remittit omnia venialia; ad quorum ſingulorum remiſſionem ſufficeret illa diſpoſitio. Eſt tamen differentia non formalis, ſed materialis; quia non eſt eadem diſpoſitio ſufficiens pro omnibus peccatis, ſed ſicut Deus non exigit eamdem diſpoſitionem ad remiſſionem venialium, & ad remiſſionem mortalium extra Sacramentum; ſiquidem mortalia non remittit niſi poſità contritione perfecta; venialia verò remittit poſita attritione: ſic non exigit eamdem diſpoſitionem pro omnibus venialibus, ſed pro grauioribus perfectiorem attritionem, pro leuioribus minùs perfectam: poſita autem attritione in eo gradu, in quo ſufficit ad tale peccatum remittuntur omnia alia, quæ ſunt in eodem gradu, licèt non remittantur alia, quæ propter ſui grauitatem exigunt perfectiorem diſpoſitionem: qualis autem, & quanta diſpoſitio exigatur à Deo ad remiſſionem ſingulorum venialium, nos ſcire non poſſumus, ſed conari debemus ad habendam vel contritionem, vel attritionem in Sacramento, vel attritionem feruentem, & intenſam extra Sacramentum, & adiungere alia pietatis opera: quis enim ſcit, an pro aliquo venialium genere Deus extra Sacramentum velit ſimul cum attritione aliqua alia opera, ieiunium, verbi gratia, eleemoſynam, vel humilem petitionem veniæ à proximis noſtris, aut quid ſimile? 32.

Porro hunc modum opinandi, ne voluntariè id dicere videamur, ſuadent fundamenta ſententiarum, quas retulimus. Ex vno enim capite fatendum videtur, quod extra Sacramentũ pœnitentiæ poſſit de facto homo iuſtus obtinere remiſſionem venialium, non ſolùm per contritionem perfectam, ſed per alia remedia, prout indicauit Tridentinum dicens multis aliis remediis poſſe expiari: 33.

quæ verba manifeſtè indicant, non alligari remiſſionem hanc ad vnicum contritionis remedium. Aliunde verò videtur etiam concedendum, quod non quælibet attritio de facto expiet ſtatim quamlibet culpam venialem, quia alioquin nunquam remitterentur in Sacramento pœnitentiæ ſeorſim è mortalibus. Quæ omnia facilè conciliantur in prædicto modo dicendi, cùm fateamur, non ſemper remitti peccata venialia poſita quacunque attritione, niſi per feruorem, vel alia pia opera adiuuetur. Fatemur etiam, non per ſolam contritionem expiari peccata venialia extra Sacramentum pœnitentiæ, ſed per alia etiam multa remedia priorum operum poſita attritione. Cum ergo Deus potuerit ita res ordinare, nihil obſtat quominus dicamus, de facto ita ordinaſſe.

34. *Quomodo veniale tollatur poſt mortem.* Ex dictis infertur reſolutio illius quæſtionis, quomodo peccatum veniale tollitur in altera vita? Supponimus enim poſſe aliquem mori in gratia, & cum peccato veniali: de quo nunquam doluit, imò in cuius actuali complacentia erat tempore quo mortuus eſt. Supponimus item, illam culpam debere remitti, priuſquam ille homo videat Deum, quibus ſuppoſitis, difficultas eſt, quomodo illud peccatum remittatur quoad culpam; nam quoad pœnam non remittitur, ſed per condignam ſatispaſſionem punitur.

Aliqui Recentiores volunt, remitti per meram condonationem extrinſecam ſine aliqua diſpoſitione, vel dolore ex parte voluntatis, quia cum ille actus poſt mortem elicitus, quicunque ille ſit, non ſit meritorius, vel ſatisfactorius, etiamſi ponatur, non condonabitur peccatum intuitu illius; ergo condonabitur per meram condonationem extrinſecam Dei, ergo nullum eſt fundamentum ad exigendum illum actum retractationis poſt mortem.

35. Contraria ſententia eſt communis, quam ſequitur etiam Suarez *in præſenti ſect.* 4. & eſt expreſſa ſancti Thomæ *quæſt. 7. de malo art. 11. in fine corporis*. Ratio autem deſumi poteſt ex ipſa natura culpæ, durare enim culpam habitualem (vt vidimus in ſuperioribus) eſt durare fundamentum ad rationabilem indignationem Dei ratione offenſæ: hæc autem indignatio inter alios fines ordinatur ex ſe ad reſipiſcentiam peccatoris, vt qui offendit, ex iuſta indignatione offenſi aduertat, ſe malè feciſſe: quandiu ergo homo non habet huiuſmodi reſipiſcentiam, videtur eſſe poſitiuè indiſpoſitus ad veniam; atque ideo ad remiſſionem videtur prærequiri ex natura rei iſta reſipiſcentia, & retractatio ex parte offendentis: & per conſequens etiam poſt hanc vitam expectat Deus eiuſmodi retractationem ad remiſſionem peccati venialis, quæ quidem retractatio facilimè elicitur ab anima ſeparata in ipſo exitu à corpore, concurrentibus tot, tantiſque motiuis ad deteſtandam culpam, & ceſſantibus omnibus, quæ in hac vita retardabant ab ea retractatione perfectè habenda.

36. Cæterùm, licèt ea retractatio requiratur; non tamen vt meritoria, vel ſatisfactoria: quia non eſt anima iam in ſtatu merendi, vel ſatisfaciendi, ſed ſolùm requiritur tanquam remouens prohibens, quatenus tollit indiſpoſitionem poſitiuam, & impedimentum, quod præerat ad veniam, dum homo non reſipiſcit, nec recognoſcit offenſam: non ergo datur venia intuitu illius diſpoſitionis tanquam meriti, ſed tanquam conditionis ex natura rei neceſſariæ, vt peccatum remittatur omnino gratis. Hic videtur ſenſus S. Thomæ *vbi ſuprà*: dum concludit in hæc verba, quibus totam doctrinam complectitur: *Ideo oportet dicere, quod venialia remittuntur eis poſt hanc vitam, etiam quantum ad culpam eo modo, quo remittuntur in hac vita; ſcilicet per actum charitatis in Deum repugnantem venialibus in hac vita commiſſis: Quia tamen poſt hanc vitam non eſt ſtatus merendi; ille dilectionis motus in eis tollit quidem impedimentum venialis culpæ: non tamen meretur abſolutionem, vel diminutionem pœnæ ſicut in hac vita.* Hæc Sanctus Thomas, quæ ſunt noſtra doctrina, & concluſio. S. Thom.

37. Adde tamen, licèt illa retractatio non ſit meritum remiſſionis culpæ venialis poſſe tamen aliquo ſenſu dici, illam remiſſionem dari intuitu meritorum præcedentium; Iuſtus enim in hac vita per bona opera, ſicut meretur gloriam, ſi moriatur in gratia, ita etiam meretur, vt, ſi moriatur in gratia, detur ei venia ſuorum venialium, ſine qua non poteſt conſequi cum effectu gloriam, quam meretur: habet ergo ius ex meritis præcedentibus huius vitæ, vt poſt mortem remittantur ei venialia, atque ideo aliquo modo remittũtur ei ex meritis.

38. Petes, quid, ſi poſt vltimum peccatum veniale, nulla habuit noua merita; quibus meruerit illius remiſſionem poſt vitam? Reſpondeo ſufficiunt merita Chriſti, quæ ei applicata fuerunt, quando data fuit ei gratia habitualis: nam idem eſt dare gratiam habitualem, & dare illi ius ad remiſſionem venialium, ſi decedat in gratia, Item ſufficiunt merita ipſius hominis iuſti facta etiam ante vltimum peccatum veniale; nam ſicut illa meruerunt augmentum gratiæ; meruerunt etiam ablationem impedimentorum ad conſequutionem gloriæ, ſi moriatur in gratia, inter quæ impedimenta eſt perſeuerantia maculæ venialis,

39. Dices, repugnat habere ius ex meritis præcedentibus ad remiſſionem venialis, quia vbi eſt ius, non eſt remiſſio, & vbi eſt remiſſio, non eſt debitum ex iure, ſed liberalitas. Reſpondeo, tranſeat non eſſe remiſſionem, quando remiſſio ipſa debetur ex iuſtitia, ſed tamen in præſenti remiſſio peccati venialis, non debetur iuſto ex iuſtitia rigoroſa (vt ſuppono ex materia de merito) ſed ex fidelitate, & ex connaturalitate, qua gratiæ finali debetur gloria, & ſicut eidem gratiæ habituali quando infunditur, debetur connaturaliter remiſſio peccati mortalis non ex iuſtitia, ſed ex connaturalitate, quaſi effectus formalis ſecundarius, ita eidem gratiæ perſeueranti vſque ad terminum viæ debetur debito connaturalitatis remiſſio venialium. Dixi, *tranſeat*, quia nec videtur repugnare, quod ex iuſtitia deberetur remiſſio; hæc enim remiſſio non eſt remiſſio in genere debiti ex iuſtitia, ſed in genere placationis: & quidem in eo genere non ſupponitur Deus ſufficienter placatus ante remiſſionem; ideo dicitur liberalitas, quatenus placatur ſine ſatisfactione ſufficienti, ſicut è contra poſſet aliquis ex voto teneri ad remittendum debitum iuſtitiæ: ecce tunc fieret remiſſio liberalis, & tamen ex debito voti, quia ſunt in diuerſo genere.

Ratio à priori eſt, quia ſi homo obligaret ſe ex iuſtitia ad remittendam offenſam, & poſtea eam non remitteret: exiſtimaretur quidem infidelis, quia non obſeruaret promiſſum; exiſtimaretur iniuſtus, quia non ponit, quod ex iuſtitia debet: non tamen exiſtimaretur durus, aut implacabilis quaſi irrationabiliter iram retineat;

retineat;nam re vera habet adhuc totum fundamentum indignationis, ſcilicet, offenſam abſque ſatisfactione ſufficienti offendentis: maneret ergo offenſa,donec ab offenſo remitteretur, licèt ad hanc ipſam remiſſionem teneretur ex iuſtitia ob ſuam promiſſionem.

41. Dices iterum,ſi iuſtus per bona opera meretur condignè remiſſionem venialium;cur non remittuntur ei ſtatim etiam ante mortē:Reſpondeo, iuſtum non mereri vtcunque remiſſionem venialiū, ſed remiſſionem eorum,quando iam non ſit in ſtatu ſatisfaciendi pro eis,ſolùm enim meretur in genere ablationem impedimentorum ad viſionem Dei aliquando habendam; ad hoc autem non impediunt venialia in vita; & aliunde congruit, vt quandiu homo poteſt ſe diſponere ad veniam per propriam ſatisfactionem,non remittantur ſine alia Deinde iuſtus,licèt ſuis operibus mereatur remiſſionem venialium, non tamen meretur eam habere, niſi priùs doleat de illis,quæ conditio quia aliquando non ponitur ab eo in hac vita, ideo differtur remiſſio vſque ad mortem.

42. Sed inſtabis; ergo nec etiam immediatè poſt mortem debent remitti; quia quandiu pœna non eſt ſoluta non debetur introitus in cælum, & aliunde congruit, vt non condonetur culpa poſito primo actu doloris, ſed quod multiplicentur actus; ſicut ſupra diximus, neque in hac vita remitti omnia venialia extra Sacramentum poſita attritione, ſed aliqua:ergo multò magis idem debemus dicere poſt mortem, quando retractatio non eſt meritoria, nec ſatisfactoria. Reſpondeo, negando ſequelam: quia retractatio poſt mortem non requiritur vt ſatisfactio ſicut in hac vita: ſed vt mera ablatio indiſpoſitionis, & obicis ad veniam, quæ indiſpoſitio conſiſtit in carentia reſipiſcentiæ: hæc autem indiſpoſitio tollitur omnino per primum dolorem, & retractationem: ideo non eſt, cur, vel ad quid differatur remiſſio culpæ,quando iam homo non poteſt vlterius ſatisfacere pro culpa. Adde, retractationem illam non eſſe attritionem,ſed perfectiſſimam contritionem, quæ etiam in hac vita poſita tolleret ſtatim omnem culpam.

SECTIO III.

Vtrùm per Sacramenta tollantur peccata venialia ex opere operato.

43. *De Sacramentis Baptiſmi, Pœnitentiæ. Extrema vnctione non eſt dubium Iacob 5. 15.*

NOn eſt ſermo de Sacramento pœnitentiæ, & de Sacramento baptiſmi, de his enim certiſſimum eſt, poſſe tollere peccata venialia:item de Sacramento extremæ vnctionis videtur certum habere eam virtutem, vt conſtat ex verbis Iacobi, *ſi in peccatis ſit, dimittentur ei*,&c.& ex forma huius Sacramenti, *Indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti*, &c. hæc enim verba debent habere aliquam efficaciam ad ponendum id quod ſignificant. Videatur Vaſquez *in præſenti art. 3. dub. 3.* vbi bene probat cum communiori ſententia, hunc effectum prouenire immediatè ab hoc Sacramento, & non ſolùm quatenus excitat actum feruoris,vel deuotionis in ægroto: Concilia enim & Sacra Scriptura, quæ tribuunt huic Sacramento remiſſionem peccatorum, non aliter videntur eam illi tribuere, quam Sacramento baptiſmi;& pœnitentiæ,quæ immediatè eam cauſant, neque etiam experimur, illum feruorem actualem excitari ſemper in ægroto ſuſcipiente illud Sacramentum:imò cum ſæpe contingat,ſubiectum eſſe incapax actualis deuotionis propter amentiam, vel phreneſim, carebit hoc Sacramentum ſuo effectu, quem principaliter eius forma ſignificat.

44. Dicendum ergo omnino eſt, per illud Sacramentum remitti venialia, ſi præceſſerit deteſtatio formalis, vel virtualis;& quidem omnia; vt verba ipſa ſignificant, dum dicitur: *Indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti*, &c. Piiſſimus enim Dominus conſulens humanæ infirmitati voluit hoc Sacramentum inſtituere ad purgandam animam moribundi à peccatis omnibus, & reliquiis peccatorum: imò licèt alia viuorum Sacramenta non habeant producere primam gratiam etiam per accidens, vt de Euchariſtia diximus *diſp. 12. de Euchariſt. ſect. 1.* ſatis tamen probabile eſt extremam vnctionem habere eam vim,vt in homine attrito immemore ſui peccati afferat remiſſionem peccati mortalis: ad hoc enim aſſerendum de hoc Sacramento habemus fundamentum in forma ipſius Sacramenti,quo de peccatis in vniuerſum loquitur ſine diſtinctione mortalis, & venialis: & in verbis Iacobi eodem modo de peccatis loquentis, & in Concilio Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 2. de extrema vnctione* docente, hoc Sacramento, delicta, ſi quæ ſint, adhuc expianda,abſtergi, per quem modum loquendi conditionalem,quo etiam vſus eſt Iacobus, non ſignificatur, quod non ſit ſermo propriè de peccatis, vt voluit Sotus, ſed ideo fortaſſe conditio illa expreſſa fuit, quia cum hoc Sacramentum ſupponit iam Sacramentum pœnitentiæ, videtur per ſe loquendo ſupponere delicta expiata per pœnitentiam: quia tamen accidere potuit multis de cauſis, peccata non expiari per Sacramentum pœnitentiæ,piiſſimus Dominus voluit in extremo periculo ſubuenire fidelibus hoc alio Sacramento, quo delicta ſi quæ ſuperſunt,poſſint expiari.Quod fundamentum, quia in aliis Sacramentis viuorum non habemus, non eſt mirum ſi in hoc Sacramento admittamus hanc efficaciam ad primam gratiam, licèt eam in aliis tribus Sacramentis negemus.

45. *De Euchariſtia.* De Euchariſtia item certum eſt, valere ad remiſſionem venialium,vt docet Tridentinum *ſeſſ. 13. c. 2.* diſtinguens inter venialia, à quibus dicit hoc Sacramentū liberare,& inter mortalia, à quibus dicit præſeruare. Probant hoc aliqui ex *c. cum omne crimen*, de conſecrat. *diſt. 2.* vbi dicitur, omne crimen,atque peccatum ſacrificiis oblatis deleri.Sed hoc non eſt ad rem; non enim agitur ibi de Sacramento hoc vt Sacramento, ſed vt ſacrificio quo pacto eſt propitiatorium per modum impetrationis, vel per modum ſatisfactionis, vt explicuimus in tractatu de ſacrificio. Ratio ergo deſumitur ex ſignificatione huius Sacramenti, quod cùm ſit per modum conuiuij,eo ipſo affert condonationem offenſarum leuium: facilè enim ſolent amici in conuiuiis offenſas condonare: cùm item ſit cibus animæ, eo ipſo debet reparare, quæ per continuam fomitis, & contrariorum pugnam deperdimus;ſicut cibus naturalis reſtaurat, quæ per naturalem calorem deperduntur.

46. Dubiū eſt,an hæc remiſſio proueniat immediatè ab Euchariſtia,an verò mediatè, quatenus excitat in nobis affectum deuotionis, & doloris,ad quem conſequitur remiſſio venialium, quem ſecundum modum videtur indicare S. Thom. *ſupra qu. 79. art. 4.* Sed communior ſententia docet prouenire etiam immediatè,licèt enim poſſit ſecundo modo conducere Euchariſtia, poteſt tamen etiam primo

modo, ſine eo quod medier alius actus, dum tamen præcedat aliqua ſaltem virtualis diſplicentia, & retractatio venialium; quod etiam videtur docuiſſe S. Thomas *in præſenti quæſt. 87. artic. 3.* de omnibus Sacramentis, quam ſententiam ſequuntur Suarez *in præſenti diſp. 12. ſect. 1. & tom. 3. diſp. 63. ſect. 10.* Vaſquez *in præſenti dub. 2.* & alij communiter. Nec S. Thomas videtur oppoſitum docuiſſe *illo art. 4.* ſolùm enim indicauit vtrumque modum tollendi peccata venialia per Euchariſtiam, non tamen ita vt vterque eſſet ſimul neceſſarius, vt explicat bene Suarez ibi in expoſitione articuli. Quare probabilior videtur hæc ſententia; nam in ſententia contraria non videtur ſatis explicari, quomodo liberatio a venialibus ſit effectus Euchariſtiæ: ſæpè enim continget, effectum illum non poni, vel quia homo non attendit ad memoriam peccatorum, vel quia caret iudicio, vel propter alia impedimenta, quo caſu cibus non repararet, quod per calorem concupiſcentiæ deperditum fuerat.

47. Nec obſtat, quod huic Sacramento tribuatur etiam effectus præſeruandi à mortalibus, quem effectum cauſat conferendo auxilia, & cogitationes bonas, quibus homo roboretur contra tentationes, atque ideo pariter poſſet dici liberare à venialibus, quamuis hoc non præſter niſi excitando deuotionem, & compunctionem, qua ea peccata dimittantur, Hoc inquam, non obſtat, quia cibus diuerſo modo reparat, quod deperditum eſt per calorem naturalem, & diuerſo modo iuuat ad operandum poſtea: hoc enim poſterius non facit immediatè, ſed mediatè: dando ſcilicet, vires ad operandum, quibus viribus poſſit homo vti, & operari, & non vti, & non operari; illud verò prius præſtat immediatè ſanando debilitatem naturæ reparando quod perditum eſt independenter ab alia operatione: ita etiam hoc Sacramentum in ordine ad futurum iuuat dando vires, hoc eſt, auxilia, & cogitationes bonas quibus tamen homo poſſit poſtea vti, & non vti, ſed abuti; at verò in ordine ad ſanandas debilitates præteritas, & reparandum quod deperditum eſt, concurrit immediatè, ſicut ad nutritionem ſpiritualem, dum tamen præcedat diſpoſitio ſufficiens in ſubiecto. An verò Euchariſtia tollat omnia peccata venialia, de quibus præcedit attritio, an ſolum partem eorum? nihil poteſt certò affirmari, nam rationes adductæ non conuincunt illam vniuerſalem indulgentiam, & remiſſionem omnium culparum, neque ex ſignificatione Sacramenti id ſufficienter deducitur.

48. *De Confirmatione, Ordine & Matrimonio.*

De aliis tribus Sacramentis, Confirmatione, Ordine, & Matrimonio eſt maior difficultas; quia non apparet, quomodo ex eorum inſtitutione, & ſignificatione colligatur iſte effectus tollendi venialia. S. Thomas *in præſenti d. art. 4.* generaliter docet omnibus Sacramentis ineſſe hanc vim; quam ſententiam amplectuntur ferè communiter alij Theologi.

Ratio S Thomæ eſt, quia in omnibus Sacramentis infunditur gratia, per infuſionem autem gratiæ tolluntur venialia. Hæc tamen ratio videtur difficilis; nam gratia de ſe non habet oppoſitionem cum culpa veniali; cur ergo ex eius infuſione ſequitur ablatio culpæ venialis? Alioquin per omnia opera bona hominis iuſti remitterentur etiam, cùm in ſingulis operibus augeatur gratia, vt ſuppono.

49. P. Suarez *diſp. 12. ſect. 1.* adducit multas congruentias. Primò; quia non repugnat Sacramenta habuiſſe ex inſtitutione Chriſti hanc vim, & aliunde congruit, cùm omnia fuerunt inſtituta ad curationem & ſanctificationem animarum; præſertim ad ſanctificandum hominem in ordine ad aliquod munus ſanctè exercendum ſecundùm diuerſos fines ſingulorum Sacramentorum, ad quod aliqua peccata venialia ſpecialia magis impedire poterant. Denique, quia iis omnibus conceditur ius tollendi aliquando peccatum mortale; ergo multo magis habebunt vim tollendi veniale.

50. Hæc omnia parum vrgent, nam vt ab hoc vltimo incipiamus, negatur in primis antecedens, ſcilicet, ea Sacramenta habere vim dandi primam gratiam etiam per accidens; de quo dixi ſatis in materia de Euchariſtia, & quicquid ſit de hoc, poteſt negari conſequentia, ſi enim aliquando tollunt per accidens peccatum mortale; Ideo eſt, quia ex ſe habent producere gratiam, quæ ex natura ſua eſt expulſiua peccati mortalis, quare aliquando illud expellunt per accidens, quia non inueniunt illud expulſum per aliam gratiam: at verò expulſio peccati venialis nullam videtur habere neceſſariam connexionem cum effectu, quem cauſant illa Sacramenta. Quod verò dicitur Sacramenta omnia inſtituta eſſe ad ſanctificationem hominum non arguit, tollere peccata venialia, quia etiam per omnia bona opera hominis iuſti additur nouus gradus gratiæ ſanctificantis, quæ non ſolùm ex inſtitutione, ſed ex natura ſua ordinatur ad ſanctificandum hominem: & tamen non expellit peccata venialia, quia poteſt homo ſanctificari ſine hac expulſione. Denique potuiſſe Chriſtũ ita velle non ſufficit, vt dicamus, ita factum eſſe, niſi ex ipſa inſtitutione, vel ſignificatione aliquo modo colligatur, potuit enim Chriſtus etiam dare Sacramentis omnibus efficaciam ad tollendum reatum pœnæ temporalis & tamen aliqua ſunt Sacramenta, quæ id nullo modo habent.

51. P. Vaſquez *in præſenti dub. 3 num. 11.* concedit, per omnia, & ſingula Sacramenta tolli omnia venialia, quorum datur attritio, concedit, inquam, coactus omnino propter conſequentiam ad ſua principia; cùm enim ipſe velit, maculam venialem non poſſe tolli, niſi per aliquam mutationem intrinſecam incompoſſibilem cum peccato veniali, qualem exiſtimat eſſe contritionem: in baptiſmo autem, & in pœnitentia, vbi non datur contritio, ſed attritio, dixit, ipſam infuſionem gratiæ ſacramentalis cum reſpectu ad attritionem eſſe incompoſſibilem cum peccato veniali, vt ſupra vidimus, ideo nunc cogitur idem concedere de omnibus Sacramentis præcedente attritione, quia in ſingulis datur etiam infuſio gratiæ cum reſpectu ad attritionem, quæ eſt mutatio incompoſſibilis cum venialibus. Ex quo fit conſequenter, nec de potentia abſoluta poſſe aliter fieri, vt detur gratia ex opere operato intuitu illius attritionis, quin eo ipſo tollantur omnia venialia.

52. Hæc doctrina procedit ex falſo illo principio, imò difficultas conſequentis oſtendit ſatis difficultatem antecedentis, ex quo neceſſariò ſequitur. Quis enim credat, non potuiſſe Deum dare gratiam aliquam propter attritionem, tanquam propter meritum de congruo, quin eo ipſo condonaret omnia peccata venialia, de quibus homo atteritur? Certè ſi gratia ex ſe non repugnat cum veniali, neque attritio repugnat; non apparet, cur complexum ex vtraque repugnet eſſentialiter cum illo,

illo. Poteſt nunc Deus dare iſtam gratiam ex opere operato cum reſpectu ad attritionem tanquam ad diſpoſitionem, & adhoc manet reatus pœnæ ſoluendæ; cur ſimiliter non potuit dare eamdem gratiam cum reſpectu ad attritionem, & quod adhuc maneret reatus culpæ venialis? ſanè nulla eſt alia ratio id negandi, niſi quia aliter non videbat P. Vaſquez, quomodo non tolleretur culpa per condonationem extrinſecam, quod ipſe reputat maximum abſurdum: quare coactus, vt ipſe fatetur, amplectitur hanc doctrinam, quia non inuenit, quomodo poſſit res difficilis aliter conciliari.

53. Mihi magis placet ratio S. Thomæ, qua vtitur in præſenti, quia ſcilicèt in omnibus ſacramentis infunditur gratia, & per gratiæ infuſionem tolluntur venialia. Hanc rationem Sancti Thomæ P. Suarez dicit eſſe difficilem, & obſcuram, quia ſi intelligatur, vt ſonat, probat remitti venialia, quoties augetur gratia, quod falſum eſt. Sed re vera cenſeo, illud conſequens eſſe maximè de mente Sancti Thomæ, quod, ſcilicet, quoties infunditur gratia, ſiue prima, ſiue augmentum illius remittantur aliqua venialia, ſi præcedat eorum diſplicentia, & retractatio ſaltem virtualis: hæc enim ſemper debet interuenire: hoc autem poſito licèt ex natura rei non ſit neceſſe, quod collatio gratiæ afferat remiſſionem venialium; eſt tamen valde conſentaneum legibus amicitiæ; vt quoties aliquis admittitur ad nouum complexum, & arctius amicitiæ vinculum, condonentur offenſæ leues, vel omnes, vel ex parte: cùm ergo quælibet collatio gratiæ, vel augmenti illius, ſit nouum amicitiæ vinculum, quo Deus arctius ſe cum homine coniungit, & nouus amplexus ſpiritualis, & quaſi pacis oſculum impreſſum, congruum ſane eſt, vt afferat ſecum condonationem aliquam ſi non integram, ſaltem partialem offenſarum leuium, quarum eſt iam poſita retractatio. Ideo enim verum eſt, quod dicitur in Tridentino vbi ſupra, peccata venialia multis aliis remediis expiari extra confeſſionem; quia ſcilicet, ſi adſit attritio, expiari etiam poſſunt per omnia ſacramenta, quibus augetur gratia, imò quoties ex opere operantis augetur etiam gratia per bona opera hominis iuſti, videtur idem dicendum iuxta mentem Sancti Thomæ, & propter eamdem rationem: In quo non conuenimus cum ſententia eorum, qui abſolutè docebant per omnia opera bona tolli peccata venialia. Nos enim non dicimus, ſufficere bonum opus etiam in gratia factum, niſi præcedat deteſtatio formalis, vel virtualis illius peccati: deinde non dicimus, per ea opera tolli peccata de condigno, ſiue in genere meriti, ſiue in genere ſatisfactionis; hoc enim ſupra impugnauimus ſed per illud opus dari de condigno augmentum gratiæ, quo poſito, eſt congruum, quod remittatur offenſa leuis, quam homo retractauit; quia illud augmentū gratiæ eſt quædam amicitiæ redintegratio, & confirmatio per nouum amplexum, qui congruenter affert ſecum aliquam reconciliationem. Denique nō affirmamus, per ſingula bona opera remitti ſemper, vel omnia venialia, etiam ea, de quibus eſt retractatio, ſed aliqua, & aliquando pro maiori, vel minori augmento gratiæ quod infunditur, & iuxta alias circumſtantias, in quo nullum apparet inconueniens.

54. *Rurſus de ſacramento pœnitentiæ.* Ex dictis infertur, in ſacramento pœnitentiæ dupliciter remitti peccata venialia, Primò per ſe, & directè, quatenus ea peccata ſiunt materia illius ſacramenti, & ſubiiciuntur clauibus per eorum confeſſionem; & hoc modo remittuntur omnia, quæ debito modo confitemur cum dolore, & propoſito requiſito. Secundò verò remittuntur etiam alia, quæ non confitemur, non quidem formaliter per ſacramentum pœnitentiæ vt tale eſt, ſed materialiter per augmentum gratiæ quod ex opere operato confertur per illud ſacramentum, ſicut per alia ſacramenta, & hoc ſecundo modo non eſt neceſſe, quod remittantur omnia venialia, etiamſi de illis præceſſerit dolor, ſed ſufficit quod remittantur aliqua, ſicut ſupra diximus de aliis ſacramentis, & de attritione extra ſacramentum, licèt P. Suarez in præſenti exiſtimet, non remitti vllo modo per ſacramentum pœnitentiæ ea venialia, quæ aliquis ſciens, & prudens non vult confiteri; ego tamen non video, cur ea peccata ſaltem ex parte non poſſint per illud ſacramentum materialiter tolli, ſicut alia, aut ſicut poſſent per alia ſacramenta; nolle enim confiteri ea, cùm nulla ſit obligatio, non eſt obex ad ea remittenda, ſi aliunde habet dolorem de illis.

Dices; ſi ea peccata venialia, quæ aliquis non confitetur, poſſunt tolli per ſacramentum pœnitentiæ, ſequitur non ſolùm tolli aliqua ſed omnia, quia mortalia, quæ aliquis ex obliuione, vel alia iuſta cauſa non confitetur, omnia tolluntur indirectè per ſacramentum pœnitentiæ; ergo venialia etiam, quæ aliquis inculpabiliter non confitetur, tollentur omnia indirectè per ſacramentum pœnitentiæ, ſi præcedat dolor de illis. Reſpondeo, negando ſequelam, & ad probationem dico, diſcrimen eſſe inter mortalia, & venialia quod mortalia ſunt inſeparabilia in ordine ad remiſſionem, neque enim poteſt tolli vnum de facto, quin tollantur omnia, cum quodlibet tollatur per infuſionem gratiæ, cum qua nullum poteſt manere: ideo neceſſe eſt, reliqua indirectè tolli, hoc eſt, non vt materiam directam illius ſacramenti, ſed vt aliquid, quod non poteſt manere cum effectu directo ſacramenti: at verò venialia non habent hanc connexionem: poteſt enim vnum remitti, & non aliud; ideo non datur hic modus remittendi venialia indirectè per ſacramentum pœnitentiæ, ſed directè remittuntur ea, quæ confitemur; materialiter verò remittuntur aliqua alia, ſiue ex oblitis, ſiue ex non oblitis propter congruitatem ſupradictam. 55.

Dices, ergo neceſſe erit in confeſſione etiam de venialibus explicare numerum: alioquin ſi aliquis ſolùm ſe accuſet de mendaciis in communi, non videtur ſubiicere clauibus ſatis explicitè mendacia omnia, & per conſequens, non remittentur directè omnia, ſed neque indirectè, cum non admittamus hunc modum abſolutionis indirectæ reſpectu venialium. Reſpondeo regulariter remittuntur omnia, aut fere omnia quia ex circumſtantiis temporis & conditione perſonæ percipit Confeſſarius, plus minuſve multitudinem quam ipſe etiam pœnitens concipit. Si autem Confeſſarius eam non perciperet, non videtur remitti ex vi formali ſacramenti, niſi quatenus ea multitudo explicatur à pœnitente, & percipitur à confeſſario: de reliquis autem ſi quæ remittuntur, non tam erit indirectè quàm materialiter, ſicut alia peccata venialia, vt dictum eſt. 56.

Obiicies vltimò, Sacramenta, cauſant ſuum effectum ſi non ſit obex, ergo ſi omnia ſacramenta 57.

habent aliquam efficaciam contra venialia ex opere operato; Conſequens eſt vt ſi non ſit obex,eam exerceant; per attritionem autem tollitur obex ad omnia venialia, ergo omnia ſacramenta tollent omnia venialia poſita attritione, & non ſolum partem eorum. Reſpondeo effectum ſacramenti fieri vtique, ſed tamen hunc effectũ non eſſe fortaſſe tollere omnia venialia,ſed tollere tantam,vel tantam partem eorum, & talia peccata cum tanta diſpoſitione, & alia non niſi cum diſpoſitione meliori: hanc autem partem ſi non ſit obex ſemper infallibiliter tollunt ſacramenta.

SECTIO IV.

Quomodo per aquam benedictam, & ſimilia tollantur peccata venialia?

58. *Sex actiones quibus venialia remittuntur.*

DE hac queſtione optimè Suarez *in præſenti diſput. 12. ſect. 2.* cum quo breuiter ſupponendum eſt, ſex actiones ſolere numerari, quæ valeant ad tollenda venialia: ſcilicet, orationem dominicam:aſperſionem aquæ benedictæ: comeſtionem panis benedicti: confeſſionem generalem: eleemoſynam: & benedictioně Epiſcopi, vel Abbatis conſecrati. Alij addunt tria,ſcilicet, tunſionem pectoris, orationem in Eccleſia conſecrata,& ſacram vnctionem, non illam,quæ eſt ſacramentum,ſed alias, quæ fiunt poſt baptiſmum, & alibi, quæ ſunt ſolùm cæremoniales. Hæc autem omnia valere ad tollenda venialia, conſtare videtur ex fidelium mente, & auctoritate ſanctorum Patrum. Dubium eſt quomodo conducant?

Tres alia.

Prima ſententia docet, conducere immediatè, præcedente enim attritione imperfecta, vel (vt alij volunt) poſita non complacentia in peccato, eo ipſo per pium vſum harum rerum tollitur reatus culpæ. Auctores huius ſententiæ vide apud Suarez vbi ſupra. Fundamentum præcipuum eſt, quia ſi hoc modo non conducunt, non videntur habere aliquam vim ex opere operato: ſi enim dicas,conducere mediatè excitando aliquem bonum motum attritionis formalis, vel virtualis, per quem immediatè tollatur culpa; contra hoc eſt experientia,quæ docet, non ſemper excitari in nobis talem motum, quoties iis rebus vtimur; ergò vel non ſemper habent ſuum effectum, vel debent illud immediatè habere.

59. Secunda ſententia communis, & verior negat habere eum effectum immediatè, ſed ad ſummum excitando aliquem motum, quem tamen ſemper non excitant, quia nec ad hoc habent virtutem infallibilem. Hæc eſt ſancti Thomæ *in præſenti, art. 3. & alibi,* & aliorum antiquorum, quos referunt,& ſequuntur Suarez,& Vaſquez *in præſenti.* Duplex eſt argumentũ huius ſententiæ. Primum quia nullum eſt firmum fundamentum, vt dicamus, hæc inſtituta eſſe ad tollendas culpas veniales ex opere operato: ſecundum, quia nec videtur potuiſſe ab Eccleſia ad hunc finem inſtitui. Primum probatur, diſcurrendo per ſingula. Nam in primis de oratione dominica, tunſione pectoris, & de eleemoſyna nunquam apparet talis inſtitutio: quod ſi aliquando iis tribuitur vis tollendi venialia; hoc non eſt ex peculiari Eccleſiæ inſtitutione, ſed ex opere operantis, propter vim, quam ipſamet opera habent mouendi Deum ad veniam peccatorum, quo etiam ſenſu ab eiſdem dicuntur conducere ad veniam mortalium, & ſuo modo conducunt alia bona opera. De confeſſione

Hæ actiones non fuere inſtituta ad tollenda venialia ex opere operato

item generali ſine vllo fundamento id aſſeritur. Benedictio verò Epiſcopalis, & Oratio in Eccleſia 60. conſecrata, licèt per modum impetrationis multum iuuent ad omnes effectus; ſed tamen quod ſpecialiter ex opere operato tollant culpas, nunquam habetur, ſicut nec vnctio ceremonialis, vel panis benedictus, imò iſte (vt notat Suarez) fuit introductus pro cathecumenis, qui non communicabant, & certè Eccleſia non poterat inſtituere remedium efficax pro culpis eorum, qui nondum erant membra Eccleſiæ, & regulariter nondum erant in gratia, cùm non eſſent baptizati. Reſtat ſolùm aqua benedicta, de qua id volunt probare ex c. *Aquam*, de conſecrat. *diſt.* 3. vbi Alexander Papa dicit, aquam benedici, ad ſanctificandos eos qui adſperguntur. Hoc tamen non probat, habere eiuſmodi virtutem ex opere operato immediatè, & infallibiliter; ſolùm enim habet illam in quantum ab Eccleſia benedicitur per orationes, quibus petitur à Deo, vt ſit ſalus mentis, & corporis omnibus ſumentibus: hoc autem ipſo ſatis apparet, effectum illum non eſſe infallibilem, ſicut nec alij effectus, qui ab Eccleſia per orationes poſtulantur, obtinentur infallibiliter a Deo, non eſt ergo fundamentum id aſſerendi de aqua benedicta.

Secundum verò, ſcilicet, neque habere Eccleſiam auctoritatem aliquid inſtituendi vt efficax ad tollendas culpas; probatur ex ipſo Eccleſiæ vſu 61. ſi enim Eccleſia habuiſſet poteſtatem dimittendi peccata extra ſacramenta,aliquando eam exercuiſſet, & dimiſiſſet etiam ſine aqua benedicta, ſolùm per vſum ſuæ poteſtatis, dicendo, Ego tibi dimitto tua peccata; ſicut dimittit plerumque pœnas peccatorum immediatè per indulgentias, nullum opus pium exigendo, ſed aliis de cauſis: nuſquam autem Eccleſia hoc fecit circa culpas:ergo ideo, quia non agnouit, datam ſibi eam poteſtatem circa culpas extra ſacramentum. Potuit vtique Chriſtus eam poteſtatem Eccleſiæ relinquere, ſi vellet; ſed tamen de facto non dedit ei poteſtatem circa culpam vllam mortalem, vel venialem,niſi mediantibus ſacramentis. Dedit quidem communicationem Theſauri ſuorum meritorum, ex quo poſſet applicare per indulgentias pro debito pœnæ; non tamen dedit poteſtatem tollendi culpas extra ſacramentum. Ratio autem 62. congruentiæ,& diſcriminis potuit eſſe, quod reatus pœnæ poteſt tolli ſine infuſione gratiæ, ideo non eſt inconueniens, quod tollatur ab Eccleſia extra ſacramenta:at verò nullius culpæ reatus tollitur ſine infuſione gratiæ habitualis:omnis enim remiſſio culpæ ordinatur ad ſanctificandam, & mundandam animam: Voluit autem Deus, nunquam ſanctificari, aut mundari animam de facto, ſiue à labe graui,ſiue à leui, niſi per ſanctitatem, & munditiem poſitiuam internam:ideo nunquam voluit tolli peccatum, niſi per infuſionem nouæ ſanctitatis, & gratiæ; nam licèt peccatum mortale & veniale poſſet de potentia abſoluta tolli per meram condonationem extrinſecam, vt ſupra diximus, ſed tamen de facto neutrum voluit Deus ita tolli,& ſicut noluit, mundari hominem à mortali ſine ſanctitate infuſa interna, ita neque à veniali:vtraque enim reconciliatio fit perfectius per oſculum, & amplexum nouum, qualis interuenit in infuſione nouæ gratiæ, qua Deus de nouo aſſumit hominem ad amicitiam, vel ad arctiorem amicitiam, quàm antea; cùm ergo Deus noluerit communicare Eccleſiæ poteſtatem dandi gratiam

Eccleſia non habet auctoritatem aliquid inſtituendi vt efficax ad tollendas culpas.

extra

extra ſacramenta; noluit etiam, quod poſſet tollere culpam aliquam, vel grauem, vel leuem extra ſacramenta, nulla enim tollitur ſine infuſione gratiæ; neque Eccleſia vnquam agnouit in ſe talem poteſtatem.

63. *Quomodo ſacramentalia ex Eccleſiæ inſtitutione magis proſint quàm alia.*

Hinc infertur, quomodo proſint hæc ſacramentalia ex Eccleſiæ inſtitutione, pluſquam alia quæ non habent eam inſtitutionem: proſunt enim quatenus ex impetratione Eccleſiæ Deus dat ſæpe vtentibus aqua benedicta, vel aliis eiuſmodi, aliquem pium motum cõtra venialia quem alias fortaſſe non daret, etiamſi aliquis ſumeret aquam aliam putans eſſe benedictam, quo etiam modo poteſt conducere panis benedictus, oratio in Eccleſia conſecata, veſtes etiam ſacræ,& alia eiuſmodi; non tamen immediatè,neque infallibiliter: aliquando enim iuſtis de cauſis Deus non concedit vniuerſaliter ea, quæ ab Eccleſia petuntur.

64. Dices, hoc etiam modo poteſt conducere aqua benedicta, ad tollenda mortalia ſicut ad venialia. Reſpondeo, poſſe conducere aliquo modo, non tamen ita frequenter ſicut ad venialia. Primò ex parte Dei, qui non ita facilè placatur in vno caſu ac in alio. Secundò ex parte hominis, qui non ita facilè cõcipit motum ſufficientem cõtra mortalia Tertiò denique ex parte Eccleſiæ, quæ fortaſſe non ita applicat ex primaria intentione hæc remedia contra mortalia, ſicut contra culpas leuiores; habet enim contra mortalia efficaciora alia remedia grauioribus morbis applicanda.

65. Difficilia ſunt verba viuius Auguſtini *in Enchiridio c.* 71. relata in c. *De quotidianis*, de pœnitentia *diſt.* 3. vbi poſtquam dixit, orationem Dominicam ſatisfacere pro peccatis leuioribus, poſtea adiungit; *delet omnino hæc oratio minima, & quotidiana peccata, delet & illa, à quibus vita fidelium ſcelerate etiam geſta. ſed ſi pœnitendo in melius mutata diſcedit.* vbi videtur Auguſtinus ita diſtinguere inter mortalia,& venialia, vt velit venialia tolli per orationem Dominicam etiam ſine pœnitentia aut retractatione, non verò mortalia. Reſpondeo, Auguſtinum non negare, requiri retractationem aliquam ad remiſſionem venialium, ſed ſolùm aſſignare diſcrimen, quod ex quotidiano lapſu in venialia non arguitur defectus diſpoſitionis requiſitæ ad eorum veniam; quia cum impoſſibile ſit ſine illis vitam tranſigere; ſtat bene hominem dolere de illis, & tamen ſæpe relabi: non ſic in mortalibus, quæ cum poſſint facilè euitari, argumentum eſt non leue inſufficientis pœnitentiæ, ſi nunquam vitæ, & morum emendatio appareat. Videatur Vaſquez *in præſenti num.* 20.

DISPVTATIO X.

De reditu peccatorum per pœnitentiam dimiſſorum.

Sect. I. *Vtrùm peccata dimiſſa redeant, vel poſſint redire quoad culpam.*

Sect. II. *Vtrùm peccata redeant, vel poſſint redire quoad debitum pœnæ.* Vbi, *an peccato veniali correſpondeat pœna æterna in Inferno,*

VIdimus per pœnitentiam peccata tolli, tam grauia, quàm leuia; nunc antequam ad alios pœnitentiæ effectus veniamus, oportebit pro complemento huius effectus inquirere, an ita radicitus per pœnitentiam peccata tollantur, vt nunquam per ſubſequens peccatum redeant; an verò poſſint poſtea reuiuiſcere vel quoad culpam, vel ſaltem quoad pœnam.

SECTIO I.

Vtrùm peccata dimiſſa redeant, vel poſſint redire quoad culpam.

NOn eſt ſermo de peccato quoad culpam actualem eandẽ numero, an poſſit redire; hoc enim ferè pendet ex principiis phyſicis, an idem accidens numero, quod periit, poſſit naturaliter reproduci, vel ſaltem de potentia abſoluta? conſequenter enim de actu peccaminoſo videtur, quod dici poſſet, poſtquam tranſactus eſt, poſſe iterum Deum dare concurſum voluntati creatæ ad eumdem actum eliciendum; qui concurſus quoad modum eſſet miraculoſus; Et quamuis Suarez *in præſenti diſput.* 11. *ſect.* 1. *n.* 11 dicat illud miraculum non decere diuinam bonitatem: cæterum in ordine ad potentiam abſolutam non videtur repugnare, neque ideo Deus diceretur auctor illius peccati, cùm ſolùm daret in actu primo concurſum indifferentem ad illum actum, & ad actum bonum oppoſitum, nullo modo determinans, aut ſuadens, imò potiùs diſſuadens fieri eum actum malum. Aliunde tamen iuxta alia principia philoſophica quæ mihi ſunt probabilia, quod ſcilicèt actus voluntatis duret per ſuammet entitatem, & per conſequens ſit affixus huic ſpatio imaginario ſucceſſiuo; fatendum eſt, non poſſe eumdem actum reproduci in alia duratione, quia duratio hodierna non poteſt cras reproduci. 1.

2. *Difficultas eſt non de ipſo actu peccati ſed de macula habituali.*

Difficultas ergo præſens non eſt de ipſo actu, ſed de macula peccati, habituali, an poſt pœnitentiam, & remiſſionẽ peccati, poſſit poſtea redire macula, ita vt iterum homo habeatur odio à Deo propter illud peccatum, quod iam ſemel dimiſſum fuerat.

Aliqui ex antiquioribus docuerunt, redire poſt ſubſequens peccatum culpam iam ſemel remiſſam. Aliqui limitant hoc ad quatuor peccatorum genera, quæ ratione ſpeciali reuiuiſcere faciunt culpam dimiſſam; ea autem ſunt odium fratris, apoſtaſia, confeſſionis contemptus, & cùm aliquem pœnitet, quod pœnitentiam habuerit, Auctores vtriúſque ſententiæ latè refert Vaſquez *in præſenti*, cui probabile eſt, Auguſtinum, & aliquos alios Patres ita exiſtimaſſe de peccato crudelitatis erga fratrem, vt ratione illius redeant peccata iam dimiſſa.

3. Fundatur hæc ſententia nonnullis ſacræ ſcripturæ loquutionibus: Primò, quia Deus dicitur aliquando meminiſſe noſtrorum peccatorum, quæ oblinioni tradita erant, Pſal. 78. *Domine ne memineris iniquitatum noſtrarum antiquarum* Pſal. 108. *In memoriam redeat iniquitas patrum eius*, &c. 3. Reg. 17. *quid mihi & tibi vir Dei? reuerſus es ad me vt rememorarentur iniquitates meæ* Ad hæc tamen facilè reſpondeo, Deum dici oblitum eorum peccatorum; non quia iam omnino deleta eſſent & dimiſſa, ſed quia quodammodo videbatur oblitus, quatenus eorum plenam punitionem in longum tempus diſtulerat. Pſalm. 78. Pſalm. 108. 3. Reg.

4. Secundò, & difficilius obiicitur ex parabola illa *Math.* 18. vbi ſeruus, cui Dominus vniuerſum debitum iam condonauerat, iterum iubetur in vincula mitti & torqueri, donec ſoluat, eo quod

Digitized by Google

ipſe ſuo conſeruo noluit dimittere: adiungit autẽ Chriſtus: *Sic & Pater meus cœleſtis faciet vobis ſi non remiſeritis vnuſquiſque fratri ſuo de cordibus veſtris.* Ex quibus verbis Patres colligunt, hoc genus peccati crudelitatis in fratres habere vim ſpecialem reuocandi veniam, & remiſſionem præteritorum peccatorum. ita Ambroſius, Gregorius Beda, Chryſoſtomus, Auguſtinus, Theophylactus Rabanus, & alij relati à Vaſquez *vbi ſupra*, qui expreſsè dicunt, repeti à nobis quod dimiſſum fuerat, ſi noſtris debitoribus non dimittimus.

5. Varias ſolutiones ad hunc locum referunt Suarez & Vaſquez *in præſenti*, quæ, & multa alia ad locupletandum hoc punctum videri poſſunt apud Henriquez *lib. 1. de Pœnitentia c.* 32. qui eruditè ea congerit. Alij dicunt, redire idem debitum quoad ſubſtantiam, quatenus per ſubſequens peccatum incurritur pœna Inferni, licèt non ſemper æqualis cum præcedenti. Alij dicunt, redire prius debitum virtualiter, & ſecundùm quid, quia ratione ingratitudinis ſubſequens peccatum fit grauius, & ita occaſione peccatorum dimiſſorum, creſcit pœna huius ſecundi peccati. Vaſquez addit, ſpeciale eſſe in hoc peccato crudelitatis, vt Deus ratione illius permittat, hominem labi in tot peccata vt adæquet debitum culparum ſibi olim remiſſarum: & ideo ſpecialiter adductam eſſe parabolam contra hoc vitium potiùs, quàm contra alia, quæ expoſitio probabilis videtur.

6. Ad Patres verò omiſſa reſponſione ipſius Vaſquez, qui ingenuè fatetur, eos fuiſſe in contraria ſententia, adhuc amplecti poſſumus explicationẽ communem: poſſunt enim intelligi, vel de reditu illo ſecundùm quid, quatenus ſubſequens peccatum creſcit ratione ingratitudinis vel quatenus vt modò dicebamus, propter crudelitatem illam Deus permittit, hominem adæquare nouis culpis cumulum earum, quæ iam ipſi dimiſſæ fuerunt, quod ſufficit, vt dicatur aliquo modo redire prius debitum: neque enim quando PP. acriter ad populum pro concione in peccata inuehebantur, attendebant ad formalitatem ſcholaſticam, vt explicarent formaliter, quomodo priora peccata redirent.

7. Secunda ergo & vera ſententia Theologorum eſt, peccata ſemel dimiſſa, nunquam redire quoad culpam: ita S.Thomas *in præſenti quæſt*. 88. quem alij omnes ſequuntur, & probatur apertè ex Gelaſio Papa in c. *diuina* de pœnitentia *diſt*. 4. vbi ſic

Gelaſ. Pap. ait: *Diuina clementia dimiſſa peccata in vltionem vlterius redire non patitur.* & ex Proſpero *in reſpõ-*

Proſper. *ſione 2. ad c. Gallorum* in hæc verba: *omnis homo, qui credens in Patrem, filium & ſpiritum ſanctum regeneratur in baptiſmo, tam à propriis peccatis quæ mala voluntate contraxit, quàm ab originali quod à parentibus traxit, abſoluitur; ſed relapſum poſt baptiſmum ad infidelitatem, & impios mores qui negat originali peccato fuiſſe purgatum, tam falſa opinatur quàm qui eumdem aſſerit non æterna morte eſſe damnandum: qui enim recedit à Chriſto & alienus à gratia finit hanc vitam, quid niſi in perditionem cadit? ſed non in quod remiſſum eſt, recidit, nec in originali peccato damnabitur, qui tamen propter poſtrema crimina ea morte afficietur, quæ ei propter illa quæ remiſſa ſunt debebatur.* Hæc ſunt verba Proſperi, ex quibus non ſolùm habetur clarè concluſio, ſed colligitur eius certitudo, cùm dicat, non minùs falſò poſſe negari, quàm ſi negetur Apoſtatam à fide eſſe damnandum: quare in eodem gradu certitudinis videtur vtrũque collocare.

Ratio præcipua concluſionis hæc eſt, quia peccata per pœnitentiam non ſolùm teguntur, vel 8. incipiunt non imputari, ſed verè eradicantur, tolluntur, & deſtruuntur: id autem, quod ſemel deſtructum eſt, non poteſt redire ſine noua reproductione; ergo peccatum ſemel dimiſſum non poteſt redire, niſi iterum producatur: non poteſt autem produci de nouo à Deo, neque etiam producitur ab ipſo homine, vt ſupponimus, non reſtat ergo quomodo poſſit redire. Explicatur clariùs ſupponendo id, quod diximus ſæpè in ſuperioribus, eſſentiam peccati habitualis, ſeu maculæ relictæ eſſe actum præteritum moraliter perſeuerantem, quandiu non condonatur à Deo; ex quo apertè ſequitur, non poſſe manere hanc maculam, niſi maneat actus præteritus non condonatus à Deo, ergo ſi ſemel ponis fuiſſe condonatum implicat contradictionem in terminis, quod maneat illa macula, cum non poſſit manere actus præteritus non condonatus.

Hæc ratio, ſi aliquid probat, probat vtiq; non 9. ſolùm de facto non redire, ſed nec de potentia abſoluta potuiſſe vnquam redire maculã peccati ſemel condonati. Ita ſentiunt Theologi communiter, ſi excipias Scotum, cuius ſententiam amplectitur Valentia *in præſenti diſp. 7. q. 5. punct* 1 & probabilem cenſet Coninch. *in præſenti*, quia poteſt Deus remittere culpã illam ſub conditione, verbi gratia, quandiu iterũ non peccauerit; interim autẽ dum nõ peccat, nõ inficietur à culpa præterita, nec habebitur odio à Deo; poſita verò noua culpa reuiuiſcere poterit culpa præterita, & Deus poterit iã habere odio illũ hominẽ propter vtrũq; peccatum.

Nec de potentia abſoluta poteſt redire.

Hæc ſententia communiter diſplicet, & meritò; 10. quia eo ipſo, quod culpa remittitur ſolùm ſub conditione, non remittitur abſolutè, & ſimpliciter nec poterit dici ablata, nec homo mundatus, & purificatus ab illa macula, cõdonare enim culpam alicui eſt radicitus ex corde euellere radicẽ offenſionis, & querelæ contra illũ; ſi ergo manet adhuc in corde alta mente repoſtum peccatum præteritũ, & radix querelæ, & auerſionis, non fuit verè condonata offenſa; condonare quippe eſt reducere res ad priorem ſtatum: interim autem dum Deus reſeruat ſibi illud ius ad querelã, & odium ratione offenſæ præteritæ, non reducit rem ad priorem ſtatum æqualitatis, & pacis, nec habet erga hominem eumdem animum, quem habebat priùs.

Dices; Interim dum homo non peccat de nouo, Deus non odit eum ratione peccati præteriti, 11. ergo tunc non eſt peccator, nec maculatus, ſed gratus, & iuſtus ſicut priùs. Sed contra, quia licèt tunc non detur odium Dei; ſed tamen adhuc interim, dum non peccat, manet abſolutè, & actu ius illud in Deo ratione peccati præteriti ad habendum illum odio poſita tali conditione: illud autem ius actuale impedit, quod homo actu ſit iuſtus, & purus ab omni labe, qui enim debet ſub conditione odium, iam debet aliquid, & habet debitum actuale ex parte obligationis, licèt non obliget pro tunc, ſed pro tali tempore ad odium Dei terminandum. Quare licèt pro tempore intermedio non haberetur odio à Deo, non tamen eſſet gratus & ſanctus, habet enim aliquid repugnans cum perfecta ſanctitate, & puritate, ſcilicet, illud debitum, & obligationem paſſiuam ad odium Dei nondum condonatum, quæ aliquo modo maculat, & inficit animam, & facit eam non habere omnimodam æqualitatem cum Deo; vbi enim eſt debitum, non eſt æqualitas, & vbi non eſt æqualitas,

non

non eſt iuſtitia perfecta. Maneret ergo verè peccatum licet mortificatum, & conſopitum, quatenus ante ſecundum peccatum non poſſet homo odio haberi à Deo; non tamen maneret omnino extinctum, & deſtructum; ſed haberet ſe ſicut merita mortificata in ſtatu peccati, quæ verè manent, licet pro tunc ſint ſopita, & impedita: ita illud Dei ius ad odium peccatoris verè maneret; ergo repugnat fuiſſe verè condonatum, ſed ſolum fuit ſuſpenſum, & mortificatum quoad ſuam operationem.

12. Confirmatur, quia illa macula ſopita, & mortificata adhuc non poſſet ſtare cum vnione hypoſtatica, quæ cùm afferat ſecum ſummam ſanctitatem, & puritatem, non poſſet non extinguere omnino quamcumque maculam peccati: nec videtur concipi, quod poſſet Deus aſſumere ſibi humanitatem alicuius peccatoris ad vnionem hypoſtaticam, & tamen non condonare illi omnia peccata abſolutè, ſed ſolum condonare illa pro tempore quo duraret vnio hypoſtatica, & eo pacto, vt diſſoluta vnione, reuiuiſcerent ea peccata, & odium Dei contra eam humanitatem, certè, ſi eo ſolum modo remitterentur, poſſet bene ille homo Deum orare pro peccatis ſuis, & eorum veniam à Deo exigere, ac per conſequens placare Deum, cuius odium, & iram meritò verebatur propter ſcelera præterita, quæ omnia non videntur ſtare poſſe cum perfectiſſima ſanctificatione, quam illa humanitas à Deo ſibi hypoſtaticè vnito participaret; ergo ille ſtatus culpæ dimiſſæ ſolùm ſub conditione eſt verè labes & macula repugnans cum conceptu perfectæ puritatis, & ſanctitatis, quare homo in eo ſtatu non eſſet omnino purus, & mundus, ac per conſequens nec omnino gratus in conſpectu Dei.

13. Dices; ſi Deus annihilet peccatorem, eo ipſo deſtruitur peccatum: poteſt autem Deus reproducere poſtea hunc hominem, qui ſanè tunc poterit adhuc eſſe maculatus prioribus peccatis; ergo non repugnat, peccatum ſemel deſtructum redire quoad maculam ſine actione hominis. Reſpondeo, prædicto caſu non deſtrui omnino peccatum, quando annihilatur homo, ſed adhuc manere quandiu Deus retinet ſibi illud ius, quod ex peccato habuit ad odium hominis: poſtea verò reproducto homine, non reproducitur peccatum, ſed incipit denominare & maculare hominem, quem antea ex defectu exiſtentiæ ipſius hominis non denominabat, nec maculabat.

14. Obiicit ſecundò Coninchius in præſenti, quia non repugnat, peccatum eſſe quantum eſt ex ſe, & tamen adhuc non inficere ſubiectum, donec ponatur talis conditio: verbi gratia, peccatum Adæ, in quo omnes poſteri peccarunt, non inficit animam, donec vniatur corpori; quare ſi anima crearetur vno menſe ante vnionem cum corpore; toto illo menſe non contraheret maculam originalem; poſt menſem verò poſita vnione inciperet infici à peccato præterito, quia licèt tunc non peccaret, tunc tamen ponitur conditio requiſita, vt inficiatur; ergo ſimiliter poſſet Deus facere, vt homo hoc tempore intermedio nullo modo inficeretur, & macularetur à peccato commiſſo, ſed ſuſpenderetur eius vis ad maculandum; poſtea verò poſita tali conditione noui peccati, inciperet infici, & maculari à peccato priori.

Reſponderi poteſt, negando conſequentiam. Ratio autem diſcriminis eſt, quod in caſu antecedentis licèt ſupponatur peccatum commiſſum in Adamo, non tamen ſupponitur eſſe peccatum illius ſubiecti, donec ponatur talis conditio; peccatum enim commiſſum eſt à poſteris Adæ; ante vnionem verò, & generationem hominis, non eſt illa anima alicuius poſteri Adæ, & per conſequens illud peccatum adhuc non eſt ſuum: non ergo mirum, quod eam non inficiat, quia peccatum merè alienum non poteſt aliquem maculare: at vero in noſtro caſu, iam præſupponitur peccatum illud eſſe peccatum huius hominis, quare nihil deeſt, vt ipſum inficiat, neque ex parte ſubiecti, neque ex parte ipſius peccati, iam enim concipitur ille homo habere debitum ad odium diuinum ratione offenſæ à ſe commiſſæ. Repugnat ergo, peccatum eſſe commiſſum ab hoc homine & non eſſe perfectè condonatum; & tamen ipſum non inficere: non verò repugnat, peccatum eſſe commiſſum, & non eſſe condonatum, non tamen inficere hunc hominem priuſquam intelligatur eſſe commiſſum ab ipſo. 15.

Sed contra ſolutionem hanc adhuc poteſt vrgeri difficultas. Videtur enim vtrinque difficile, ſiue dicas, illam animam infici, ſiue dicas, non infici illo tempore intermedio; quia anima illa, quando vnitur corpori, non peccat: ergo prius peccauit: ergo antequam vniretur verum erat dicere, quod peccauerat; propoſitio enim non poteſt nunc incipere eſſe vera de præterito, quin aliquando fuerit vera de præſenti; ſed nunc eſt verum dicere: *hac anima peccauit*, ergo aliquando fuit verum dicere, *peccat*: ergo in tempore intermedio ante vnionem, fuit verum dicere, quod iam peccauerat: ergo pro eo tempore intermedio, non potuit eſſe grata Deo, quia tunc ex ſuppoſitione, quod poſtea vnienda erat corpori, verum erat dicere, *hac anima peccauit, & nondum eſt illi condonatum peccatum*: vel ſi hoc non erat ſatis, vt inficeretur pro eo tempore; idem poteris dicere in noſtro caſu. 16.

Confirmatur, & explicatur difficultas: ponamus enim animam Petri iam tunc fuiſſe creatam, quando peccauit Adamus; tunc ſanè, ſicut verum fuit dicere: *nunc peccant omnes poſteri Adæ*; ita verum erat dicere idem de ſingulis; *nunc peccant Petrus, & Ioannes futuri poſteri Adæ*: ergo verum erat dicere: *nunc peccat anima Petri futuri poſteri Adæ*. Ergo tunc illa anima licèt nondum eſſet vnita corpori, non poterat eſſe grata, & iuſta: quomodo enim poteſt concipi, quod ſimul peccaret actu & ſimul placeret Deo, & eſſet ſancta? nam licèt admittatur, poſſe de potentia abſoluta componi ſimul gratiam cum peccato; nemo tamen concedit, tunc hominem eſſe ſimpliciter iuſtum, & ſanctum, ſed potiùs eſſe peccatorem, quia gratia non dat illum effectum formalem ſancti, & iuſti, quando adeſt peccatum: ergo in eo caſu anima Petri non poteſt placere Deo; ergo inficiebatur à peccato; vel ſi non inficiebatur ex defectu illius conditionis, ſcilicet, vnionis ad corpus habetur intentum argumenti, poſſe peccatum non deſtrui, & tamen non inficere ſubiectum ex defectu alicuius conditionis. 17.

Aliunde verò quod tunc anima non inficeretur ante vnionem cum corpore, videtur probari; quia anima tunc erat indifferens, vt vniretur, vel non vniretur cum aliquo corpore ex poſteris 18.

Adæ,

Adæ, ergo erat indifferens; vt illud peccatum noceret, vel non noceret ipſi, ergo non poterat tunc diſplicere Deo propter illud peccatum: ergo adhuc poſſet manere grata Deo, donec poneretur conditio; ergo adhuc poſt peccatum poſitum potuit non inſici ex defectu conditionis: alioquin debuiſſet priuari gratia, antequam contraheret maculam per vnionem cum corpore.

19. Confirmatur, quia ſi ante vnionem inficiebatur iam ex peccato commiſſo in Adamo; ergo ante vnionem haberet aliquam maculam habitualem: nam in tempore illo intermedio non haberet peccatum actuale, ergo ſi haberet maculam, deberet eſſe habitualis; ergo poſtea in vnione ipſa cum corpore non contraheret de nouo maculam: conſequens autem videtur falſum & contra communem modum loquendi Theologorum, qui dicunt, animam non aliter contrahere maculam, quàm per vnionem cum corpore, imò neque intelligi maculatam pro eo priori naturæ, quo anima præcedit vnionem eo inſtanti; quia creatur à Deo, ſed per ipſum ingreſſum in corpus inquinari, & contrahere labem per generationem; ergo multò minùs potuiſſet illam contrahere toto illo tempore antecedenti, ſi crearetur vno menſe ante vnionem cum corpore.

20. De hac difficultate nihil inuenio apud Auctores: ex iis tamen, quæ in aliis materiis docentur, duplex ſolutio poſſet ad propoſitum adhiberi ſupponendo in primis, hoc argumentum nimium probare; probat enim, non ſolum poſſe ſuſpendi peccatum, & condonari, itavt tollatur macula habitualis pro tempore intermedio, & reuiuiſcat tempore ſequenti, quod ſolum volebat Coninchius; ſed etiam poſſe ipſum peccatum actuale, quando actu committitur, non inficere, & maculare, ſed impediri à Deo, & tamen reuiuiſcere poſtea poſita aliqua conditione, quod quidem neque Aduerſarij intendunt, neque admittent loquendo de peccato perſonali, poſſe non inficere ipſo inſtanti quo committitur, & poſtea reſurgere, hoc enim eſt intelligibile, quod homo, quando actu odit Deum, non inquinetur odio illo Dei: & tamen vidimus, in peccato originali probari eodem modo, quod quando poſteri peccabant actu in Adamo, poſſet anima alicuius poſteri naſcituri exiſtere actu in gratia & non infici ab illo peccato, donec poneretur poſtea conditio requiſita vnionis cum corpore: loquor autem de poſſibili, quia de facto fortaſſe non includeretur in peccato Adæ, anima, quæ iam tunc exiſteret in gratia: loquor ergo ſolùm de poſſibili; potuiſſet enim pactum aliter fieri, vt comprehenderet etiam animam tunc exiſtentem, vel ſaltem, quæ non exiſteret tunc in gratia, ſed in pura natura, quod ad præſens parum refert, quo caſu illa anima tunc peccaret ex ſuppoſitione vnionis futuræ cum corpore alicuius poſteri Adæ. Ergo illud argumentum, ſi aliquid probat, probat pluſquam intendunt Aduerſarij; quod eſt indicium non leue, quod in hoc puncto non bene arguitur à peccato originali ad perſonale propter diuerſiſſimas vtriuſque naturas.

21. Dupliciter ergo ad difficultatem reſponderi poſſet. Primò iuxta ſolutionem ſupra traditam, negando paritatem inter peccatum perſonale, & originale; nam in peccato perſonali non poteſt concipi, hunc hominem peccaſſe, & non eſſe condonatum abſolutè peccatum, & tamen non infici à peccato, donec ponatur aliqua conditio: quia illa infectio, ſeu macula non eſt aliud, vt ſupra vidimus, quàm aliquid debere Deo, ſeu reatus ad odium Dei terminandum, quem reatum iam contraxit homo illo tempore intermedio, cùm non ſit omnino condonatus, & licèt peccatum pro eo ſtatu non pariat ſuum effectum perfectè, ſcilicet, odium Dei, eo quod ſit impeditum, & mortificatum, dum non ponitur conditio: ſed tamen verè ibi eſt peccatum, ſicut merita mortificata ibi ſunt, etiam dum ſunt mortificata: at verò peccatum originale aliter ſe habet; nam reuera, donec anima vniatur corpori non contrahit debitum aliquod odij diuini, cùm nondum pertineat ad ipſam illud peccatum poſterorum Adæ: & ideo non mirum, quod toto tempore antecedenti non inficiatur ab eo peccato.

22. Nec obſtat quod in argumento obiicitur, quod ſcilicet verum eſt dicere, quod illa anima, quæ vnienda eſt corpori, peccauit iam de præterito, quando peccauit Adamus, ergo ex ſuppoſitione vnionis futuræ, iam pertinebat ad eam animam illud peccatum; ad hoc enim reſponderi poteſt, illam propoſitionem: *Hæc anima peccauit* ſeu *hæc anima peccat peccante Adamo*: ſonare quidem de præterito, vel de præſenti quoad denominationem, ſed in re ipſa magis eſſe de futuro: nam in re ipſa eſt, ſicut ſi diceres; hæc anima poſtea per vnionem cum corpore contrahet maculam, & debitum odij diuini eodem modo, ac ſi nunc peccaſſet peccante Adamo: cùm enim poſteri non peccauerint phyſicè in Adamo, ſed ſolùm moraliter; hoc eſt, æquiualenter; non eſt neceſſe, quod habeant ſe in omnibus, ſicut ſi peccaſſent phyſicè: æquiualentia enim ſuſcipit magis, & minùs, & poteſt eſſe æquiualentia in ordine ad aliquos effectus peccati, & non in ordine ad alios: quando ergo dicimus, quod hic homo peccauit in Adamo, non dicimus, quod eodem modo ſe habuit in omnibus, ac ſi tunc peccaſſet phyſicè, ſed ſolùm dicimus, ita nunc contrahere maculam, & reatum, ac ſi tunc peccaſſet: quod non eſt dicere, contractum fuiſſe iam prius reatum, vel debitum, ſed nunc per hanc vnionem contrahi, ſicut ſi peccaſſet in tempore antecedenti. Hoc autem non videtur opponi cum gratia, & ſanctitate temporis antecedentis, cùm reuera tunc nondum intelligatur hic homo maculatus, ſed nunc ſolùm per vnionem animæ cum corpore intelligatur debitor odij, ſicut ſi tunc peccaſſet: quod aliis exemplis moralibus poteſt declarari.

23. Ponamus enim, Pontificem concedere hodie alicui Cardinali moderno ex priuilegio, quod habeat antiquitatem viginti, vel triginta annorum: certè in ordine ad priuilegia antiquitatis, perinde erit ac ſi ante triginta annos fuiſſet creatus Cardinalis; atque ideo æquiualenter, ſeu moraliter dici poteſt creatus Cardinalis ante triginta annos: & tamen tempore illo intermedio erat omnino inhabilis ad Cardinalatum; fortaſſe enim erat tunc vxoratus, vel non baptizatus; quomodo erat iam tunc Cardinalis moraliter, ſi tunc habebat aliquid repugnans cum Cardinalatu? Ideo ſanè, quia eſſe tunc moraliter Cardinalem, non erat aliquid tunc præſens, ſed ſolùm eſt, nunc habere iura antiquitatis, ac ſi iam tunc fuiſſet Cardinalis. Sic etiam in præſenti dici poſſet, animam illam potuiſſe eo tempore intermedio eſſe in gratia; quia licèt ex ſuppoſitione vnionis futuræ, iam tunc peccauerat; hoc tamen ſolùm

erat æquiualenter in ordine ad contrahendum poſtea reatum, ac ſi tunc peccaſſet: cum peccato autem æquiualenter commiſſo, antequam contrahatur re ipſa debitum odij, poteſt ſtare gratia, ſicut cum Cardinalatu in ſtatu æquiualenti poteſt ſtare matrimonium, vel aliud impedimentum.

24. Quod ſi hoc alicui durum videatur, & difficile, quomodo eo tempore quo verè dicebatur de anima, quod iam peccauerat in Adamo, & peccato illo non dimiſſo, poſſet adhuc eſſe grata Deo; nam ſi poſſet eſſe grata; poſſet etiam tunc eſſe vnita Verbo, cùm ſupponas, tunc nullam intelligi in anima maculam, vel labem, quæ repugnet perfectæ ſanctitati, ac per conſequens potuiſſet eſſe vnita Verbo eodem tempore, quo peccaret Adamus, quo caſu, ſi illa anima poſtea eſſet dimittenda à Verbo, & vnienda corpori alicuius poſteri Adæ (prout fieri poſſet) diceretur verè hæc anima vnita Verbo, quæ poſtea futura eſt anima vnius poſteri Adæ per naturalem generationem, nunc peccat in Adamo, quod videtur repugnare cum ſtatu vnionis hypoſtaticæ; propter hoc, inquam, poteſt aliter reſponderi. Secundò, admittendo conſequenter illud peccatum etiam æquiualenter factum eſſe aliquam labem, atque adeo non poſſe ſuſpendi à Deo, quin interim etiam, dum non condonatur abſolutè, non inficiat, & maculet aliquo modo animam; atque ideo ex ſuppoſitione vnionis cum corpore futuræ, iam tunc animam eſſe aliquo modo infectam toto illo tempore antecedenti. Nam licèt fortaſſe non haberetur odio à Deo ante vnionem, quia Deus noluit eam odio haberi, niſi poſita vnione:

25. Cæterùm debitum odij futuri, iam antea potuit contrahi ex ſuppoſito vnionis futuræ: ſufficit enim futuritio determinata vnionis, vt ex ipſius ſuppoſitione, aliquid antea exiſtat abſolutè: ſicut videmus contingere in ſcientia Dei; licèt enim Deus non videat meam loquelam craſtinam niſi dependenter à mea operatione craſtina; ſed tamen ex ſuppoſitione futuræ meæ operationis, Deus ab æterno eam abſolutè cognouit: ita licèt anima non contrahat maculam, niſi dependenter ab vnione cum corpore; ſed tamen ex ſuppoſitione futuræ vnionis, poſſet tempore antecedenti denominari maculata, ſicut denominabatur iam tunc peccaſſe dependenter ab eâdem vnione futura. Et ſicut antequam ego loquar ſum ego indifferens ſimpliciter ad loquendum, & non loquendum, & per conſequens ſum indifferens, vt Deus ſciat, vel non ſciat, me loquuturum; & tamen Deus iam nunc cognoſcit determinatè, me loquuturum ex ſuppoſitione meæ futuræ loquutionis: ita licèt illa anima eſſet indifferens toto eo tempore antecedenti ad vnionem habendam, vel non habendam, & per conſequens, vt peccaſſet, vel non peccaſſet; ſed tamen ex ſuppoſitione futuræ vnionis, verum eſſet determinatè, quod peccaſſet, & ſimiliter poſſet determinatè denominari infecta & maculata: idem enim videtur eſſe peccare, & infici, ſeu maculari.

26. Solùm videtur obſtare modus communis loquendi Theologorum, qui communiter dicunt, animam per vnionem ad corpus infici, & inquinari, & contrahere maculam; ergo etiamſi exiſteret ante vnionem non poſſet intelligi maculata eo tempore antecedenti. Ad hoc tamen dici poſſet, Theologos loqui de facto, & de contractione maculæ, prout de facto fit, cùm enim de facto anima non creetur ante vnionem cum corpore; certum eſt, de facto non contrahere maculam ante vnionem cum corpore; quia quod non exiſtit, non poteſt contrahere maculam. Quam rationem videtur inſinuaſſe Anſelmus *lib. de conceptu virginali cap. 7.* vbi latè explicat, quomodo ante productionem animæ rationalis non detur macula, & licèt iam in ipſo ſemine contineatur quaſi radicaliter peccatum, non tamen poſſe maculari animam antequam ſit, ſed præcedere maculam in ſemine, *non quod in ſemine* Anſelm. (inquit) *ſit immunditia peccati, aut peccatum, ſiue iniquitas; ſed quia ab ipſo ſemine, & ipſa conceptione; ex qua incipit homo eſſe, accipit neceſſitatem, vt cùm habebit animam rationalem, habeat peccati immunditiam.* Veriſſimè ergo dicitur animam per vnionem maculari, quia non exiſtit ante vnionem, ſed tamen ſi crearetur priùs; tunc diceretur adhuc per vnionem cum corpore maculari, hoc eſt, non maculari vllo modo niſi dependeret ab vnione cum corpore ſaltem futura: ſicut autem dependenter ab vnione futura dicitur anima peccaſſe in Adamo; ita dependenter ab eâdem vnione futura potuiſſet intelligi iam priùs tempore aliquo modo maculata.

27. Dices; macula iſta non communicatur animæ, niſi per vnionem cum corpore, ergo per vnionem futuram ſolum poteſt communicari macula futura non macula præſens. Reſpondeo, ſi hæc macula eſſet aliquid phyſicum, quod phyſicè communicaretur, probaret bene argumentum: cùm tamen ſit aliquid morale, poſſet bene communicari per aliquid futurum: morale enim eſt in ordine ad conſiderationem prudentum: poteſt tamen in ordine ad hanc exiſtimationem deſeruire fundamentum futurum: nam in hac materia vidimus, per vnionem futuram potuiſſe animam habere tempore antecedenti hanc denominationem moralem, qua dicatur ſimpliciter: *hæc anima peccauit in Adamo: non ſolum ſub conditione ſed abſolutè:* hæc enim eſt vera propoſitio conditionalis: *Si Petrus eſt futurus filius Adæ, peccauit in Adamo*, ergo poſſumus inferre abſolutam hoc modo: *ſed futurus eſt abſolutè filius Adæ, ergo peccauit in Adamo.* Similiter ergo poſſet deſeruire vnio futura ad maculam moralem præſentem; quia macula illa præſens non videtur eſſe aliud, quàm dari in exiſtimatione prudentum fundamentum ſufficiens, vt dicatur hæc anima offendiſſe iam Deum, & peccaſſe in Adamo; quod fundamentum vt vidimus ſufficienter poteſt deſumi ex vnione futura cum corpore.

28. Dices iterum; ergò nunc etiam de facto anima priùs intelligitur maculata, quàm vniatur cum corpore. Probatur ſequela, quia nunc priùs ſaltem natura creatur anima, quàm vniatur, ergo ſicut in prioritate temporis intelligeretur maculata, ita etiam pro illo priori naturæ debet intelligi. Negatur ſequela. Quia prioritas naturæ eſt ſolùm prioritas cauſalitatis: quare pro eo priori ſolùm intelliguntur, quæ ſunt cauſa poſterioris: cùm ergo macula non ſit cauſa vnionis animæ cum corpore, ſed potius è contra, non debet anima intelligi maculata priùs natura, quàm vniatur, ſed potius è contra priùs natura vnita, quàm maculetur: in tempore autem antecedenti, licèt non poſſet intelligi priùs natura vnita de præſenti, quàm maculata; deberet ſaltem intelligi priùs vnienda ſaltem de futuro, quàm maculata: quia

vnio

vnio vt præſens, vel ſaltem futura eſt cauſa maculæ; in ipſo autem inſtanti vnionis; cùm non poſſit præintelligi ad maculam vnio vt futura, quia iam non eſt futura, neceſſe eſt præintelligi vnionem vt præſentem. Exemplum habes manifeſtum in ſcientia viſionis Dei: nam licèt ſit ab æterno priùs tempore, quàm obiectum; ſed tamen ſemper præſupponit obiectum ſaltem vt futurum: in ipſo verò inſtanti quo ego operor, non præintelligitur ſcientia Dei prior natura, quàm mea operatio, ſed è contra mea operatio præſens prior, quàm ſcientia Dei, quia mea operatio tunc non poteſt præſupponi vt futura, debet ergo præſupponi vt præſens; non ergo bene arguitur: ſcientia Dei potuit eſſe priùs tempore, quàm mea operatio, ergo etiam in inſtanti, quo operor, poteſt intelligi pro priori natura Deus cum ſcientia meæ operationis: hoc, inquam, non ſequitur, quia ſcientia Dei non eſt cauſa meæ operationis, ſed potiùs è contra mea operatio eſt aliquo modo ratio ſcientiæ Dei. Ita ſimiliter in præſenti non bene argueretur à prioritate temporis ad prioritatem naturæ.

29. De probabilitate vtriuſque ſolutionis iudicium relinquo Lectori; mihi tamen magis placet prior, iuxta quam dicendum eſſet ad vltimam inſtantiam ſupra factam, ſi ea anima, tempore quo peccauit Adamus, eſſet vnita Verbo, & poſtea dimittenda eſſet, & vnienda alicui corpori producendo per naturalem generationem ex progenie Adami, nunc quidem tempore vnionis cum corpore fore maculandum, non verò tunc, quando Adamus peccabat, nunc autem quando contrahit maculam, diceretur peccaſſe in Adamo; non tamen diceretur Verbum peccaſſe, quia hæc anima non peccauit prout tunc exiſtens, ſed ſecundùm id, quod nunc habet, quatenus cogitamus ita ſe habere nunc, ac ſi tunc habuiſſet eamdem exiſtentiam, & ſtatum, quem nunc habet, & tunc cum hoc ipſo ſtatu peccaſſe, quare dicetur hoc ſuppoſitum creatum, quod nunc eſt, peccaſſe tunc moraliter, non illud, quod tunc erat: rurſum tunc non diceretur verè: *hoc ſuppoſitum peccat*, ſed, *ſuppoſitum futurum huius animæ peccat nunc moraliter:* & in eodem ſenſu diceretur: *hæc anima quæ nunc eſt vnita Verbo, non ſecundùm ſtatum, quem nunc habet, ſed ſecundum eum, quem poſtea habebit, intelligitur moraliter nunc peccare*, id eſt, ita habebitur poſtea odio, ac ſi nunc exiſteret in illo ſuppoſito, & peccaret, quod quidem non videtur repugnare cum ſtatu phyſico, quem tunc haberet, propter rationem ſupra poſitam.

30. Vltimò obiici ſolet contra concluſionem exemplum commune meritorum, quæ poſſunt bene mortificari per peccatum, & poſtea reſurgere, ergo ſimiliter poſſet peccatum mortificari per gratiam, & poſtea reuiuiſcere per peccatum ſubſequens. Solutio conſtat ex dictis, merita enim non tolluntur, vel extinguuntur, ſed verè remanent in acceptatione diuina; ideo poſſunt reuiuiſcere; peccata verò non ſolùm mortificantur, ſed tolluntur, & extinguuntur: alioquin non condonarentur, ſed ſuſpenderetur eorum effectus; ideo non poſſunt reuiuiſcere, ſi verè condonentur. Quomodo autem merita de facto non extinguantur per peccatum: dicendum eſt *diſputatione ſequenti*.

SECTIO II.

Vtrùm peccata redeant, vel redire poſſint quoad debitum pœnæ. Vbi, *An veniali correſpondeat pœna æterna in Inferno.*

EX iis, quæ diximus de reditu culpæ, facilis eſt reſolutio præſentis dubij de reditu pœnæ. 31.
Si enim loquamur de poſſibili, negat Vaſquez *in præſenti*, qui iuxta ſua principia, cum doceat nunquam remitti peccatum, vel pœnam peccati ſine intrinſeca mutatione hominis, conſequenter docet non poſſe redire reatum pœnæ: quia Deus non poteſt facere vt ille qui non erat, dignus pœna, ſit dignus, niſi reuiuiſcat culpa præterita, quod fieri non poteſt. Alij tamen communiter dicunt, poſſe redire reatum pœnæ qui antea eſſet mortificatus, quod etiam tenet Suarez *in præſenti ſect. 2. n. 14.*

Vtraque ſententia cum diſtinctione admitti poteſt: nam ſi ſermo ſit de debito pœnæ abſolutè remiſſæ, certum eſt, non poſſe redire per ſubſequens peccatum; quia illa non eſſet pœna ſecundi peccati, vt ſuppono, ſed prioris; vt ſic autem iam erat omnino remiſſa, ergo non poteſt amplius deberi. Secus autem eſſet, ſi fuiſſet remiſſa ſolùm ſub conditione; tunc enim poſito ſecundo peccato, reuiuiſceret omnino: potuit namque Deus condonata culpa, nolle condonare pœnam etiam æternam, vt ſuppono; potuit item nolle condonare pœnam abſolutè; ſed ſolùm ſub conditione; ſi iterum non peccat homo: quo caſu interim debitum pœnæ eſſet mortificatum, ſed non extinctum: & poſito ſecundo peccato reuiuiſceret idem omnino debitum, in hoc enim nulla eſt repugnantia in ordine ad potentiam abſolutam.

Dices: repugnat, quod ablata culpa, homo ſit dignus pœna, ſed in prædicto caſu ſupponitur remiſſio abſoluta culpæ, ergo non poteſt manere debitum pœnæ. Reſpondeo negando maiorem; nam de facto ablata culpa veniali, remanet debitum alicuius pœnæ temporalis: & quando iuſtus moritur, tollitur in ipſo primo inſtanti mortis omnis culpa venialis, vt ſupra vidimus, & tamen manet debitum totius pœnæ exſoluendæ in purgatorio. Similiter potuiſſet remitti culpa mortalis, & non remitti debitum pœnæ: multóque magis poſſet remitti pœna ſolùm ſub conditione, licèt culpa remittatur abſolutè. 32.

De facto tamen pœna non remittitur eo modo ſub conditione, ſed omnino abſolutè, atque ideo reuiuiſcit per ſecundum peccatum, vt conſtat ex auctoritatibus Gelaſij, & Proſperi ſupra adductis *ſectione præcedenti*, quæ magis claré loquuntur de reatu pœnæ, quàm de reatu culpæ: & colligitur potiſſimùm ex modo loquendi ſacræ ſcripturæ, & Conciliorum, quæ ſimpliciter, & abſolutè dicunt, remitti peccata, & remitti pœnam: quod enim ſub conditione ſolùm remittitur, non remittitur ſimpliciter, & abſolutè, neque omnino tollitur, aut extinguitur, ſed ſuſpenditur. Ratio item congruentiæ deſumitur ex ipſa natura gratiæ, quæ cùm ſit vera amicitia cum Deo, videtur aliquo modo exigere talem modum remiſſionis abſolutæ, & non ſolùm conditionatæ interim dum homo non iterum peccat. Negare tamen non poſſumus, quin Deus potuiſſet vti ſuo iure, & condonare pœnam ſolùm ſub conditione: quare meritò

Gelaſius

Google

Gelaſius Papa in verbis citatis, attulit pro ratione huius veritatis *clementiam diuinam* : quaſi inſinuans, totum hoc non tam ex aliqua neceſſitate quàm ex clementia diuina ortum habuiſſe.

33. Contra hanc communem doctrinam eſt etiam communis obiectio, quia remiſſa culpa peccati mortalis, remanet ſolùm reatus aliquis pœnæ temporalis; ſi autem adueniat aliud peccatum mortale, quod non remittatur ante mortem; tunc prius peccatum punitur etiam in Inferno pœna æterna, ergo redit reatus pœnæ æternæ debitæ primo peccato, quæ iam fuerat remiſſa.

Hæc difficultas ferè eſt eadem cum illa, an, & quomodo peccatum veniale coniunctum cum mortali puniatur pœna æterna, de qua quæſtione agunt Theologi 1. 2. *quæſt.* 87. & aliqui negant ſimpliciter, puniri in æternum, quia punitetur vltra condignum. Ita Scotus, Gabriel, Maior, Almainus & alij, quos refert Salas *ibi tr.* 13. *diſp.* 15. *sect.* 11. qui à fortiori idem dicunt de pœna peccati mortalis remiſſi quoad culpam, non eſſe æternam, ſed aliquando finiri.

34. Hæc ſententia, licèt ab aliquibus cenſeatur probabilis, mihi ſemper duriſſima eſt : Videtur enim contra communem fidelium ſenſum, qui acerbitatem pœnarum inferni concipiunt cum perpetuitate in eodem tenore, ſine vlla ſpe refrigerij, aut diminutionis. Quod videtur colligi ex *cap. vltimo* Iſaiæ, & Marci 9. Vbi de damnatis dicitur, quod *vermis eorum non moritur, & ignis eorum non extinguitur*. Extingueretur autem fortaſſe magna ex parte, ſi pœnæ pars aliquando finiretur, & per conſequens pœna illius damnati magna ex parte mitigaretur, & minueretur poſt illud tempus, atque ideo non eſſent ita expertes ſolatij, & lenimenti in ſuis pœnis damnati, ſicut à fidelibus prædicantur, & concipiuntur : imò & à Sanctis Patribus. Sufficiat vnus Auguſtinus *in Pſalm.* 105. *col.* 2. vbi propoſito dubio, an illæ pœnæ aliquando mitigentur? Reſpondet, mitigari quidem comparatione facta ad alios, qui minùs tolerabiliter cruciantur, quàm alij : non tamen ita mitigari, vt quam quiſque ſemel expertus eſt, pœna mitior fiat : & adiungit rationem his verbis : *aliènum verò mitigari eam, cui traditus eſt pœnam, vel quibuſdam internallis habere aliquam pauſam, quis audacter dixerit? quandoquidem vnam ſtillam diues ille non meruit.*

Iſaiæ vlt. Marc. 9.

Auguſt.

35. Communis ergo, & verior ſententia affirmat, eam pœnam futuram eſſe æternam. Ita S. Thomas ſupra *quæſt.* 87. *art.* 4. & 1. 2. *quæſt.* 87. *artic.* 5. *ad* 2. & *in* 4 *diſtinct.* 16. *quæſt.* 2. *art.* 1. & *diſtinct.* 21. *quæſt.* 1. *art.* 2. *quæſtiunc.* 3. vbi idem docet de peccato, quod fuerat remiſſum quoad culpam, licet de hoc aliter videatur ſentire *diſtinct.* 22. *quæſt.* 1. *art.* 1. *ad* 5. vbi tamen aliorum ſolùm ſententias referre videtur. Cum Sancto Thoma ſentiunt ferè omnes Theologi, quos congerit Salas *vbi ſuprà*. Sed tamen non conſentiunt in ratione huius communis doctrinæ reddenda. Si enim pœna æterna erat iam abſolutè remiſſa; difficile eſt explicare, quomodo iterum redeat non redeunte culpa : quod difficilius eſt in peccato veniali, cùm hoc non fiat grauius ex adiunctione ad mortale, & aliunde ex ſe non ſit dignum pœna æterna.

36. P. Vaſquez *in* 1. 2. *diſput.* 141. *in fine* probat ab abſurdo, quia iuxta ſententiam contrariam poſſemus orare pro damnatis, vt eorum pœna temporalis citiùs finiretur. Verùm hæc ratio facilè ſolueretur à Scoto : ſicut enim nunc non poſſumus orare pro illis, vt eorum pœna remittatur; ita neque in ſententia contraria poſſemus orare, vt finiretur, quia iuxta ſtatum ſuum debent in omnibus iudicium ſine miſericordia ſuſtinere.

Aliter probat idem Vaſquez ibi. Quia ad hoc, vt remittatur reatus pœnæ à Deo, non ſatis eſt pati vtcumque, ſed ſatisfaciendo; ſatisfactio autem habet aliquam rationem meriti, atque ideo debet eſſe accepta, & grata Deo, quod non poteſt habere paſſio damnati, qui eſt extra charitatem, & in odio Dei; ergo quantumcumque patiatur, non ſufficit, vt remittatur ei reatus pœnæ.

Hæc ratio videtur omnino inefficax ad propoſitum : nunc enim non agimus de remittendo reatu pœnæ, ſed de extinguendo per ſolutionem totius pœnæ debitæ : quamuis ergo ad remiſſionem reatus neceſſaria ſit ſatisfactio orta ex charitate, &c. ſed tamen, vt debitum illud extinguatur ſine remiſſione, ſed per adæquatam ſatispaſſionem debitæ pœnæ, non videtur neceſſaria gratia, ſed pati quantum homo debet, vt patet in exemplis humanis tam in debito pecuniæ, quàm in debito pœnæ. 37.

Alij probant, quia nulla paſſio, aut ſolutio pœnæ videtur ſufficere, niſi Deus eam acceptet; Deus autem à damnatis non vult eam acceptare, quia non vult eis facere gratiam; Ideo non prodeſt illis quidquid patiuntur ad extinguendum debitum. Hæc etiam ratio eſt inefficax, quia non videtur eſſe in poteſtate Iudicis acceptare, vel non acceptare pœnam, quam reus propter delictum patitur ex ipſius Iudicis ſententia : quomodo enim poteſt reus ex imperio Principis flagellari propter delictum; & tamen Princeps dicere, nolo acceptare hæc flagella in pœnam illius delicti? Poſſet ſanè Deus torquere damnatum pro ſuo dominio, & poteſtate, ſicut poſſet etiam torquere innocentem ſine reſpectu ad delicta, & tunc poſſet non acceptare illum dolorem, pro pœna peccati, ſed tamen ſi Deus velit torquere illum propter peccata, non poteſt non acceptare illam pœnam pro peccatis : hæc enim acceptatio nihil aliud eſt quàm velle, vt illa pœna ſit pro peccatis. Si ergo illa eſt pœna æqualis; non poterit iam Deus exigere aliam ſecundam pœnam, vt pœnam: iam enim extinctum eſt omne debitum pœnæ per paſſionem adæquatam illius. 38.

Communior ſolutio eſt, peccatum veniale per ſe loquendo mereri pœnam temporalem, ſed tamen pœnam illam per accidens fieri æternam per coniunctionem ad mortale; quia culpa venialis non poteſt remitti ſine mortali : perſeuerante autem culpa debet perſeuerare pœna; tandiu enim manet dignitas ad pœnam, quandiu manet culpa. Hac ratione vtitur S. Thomas, & alij communiter ſed reuera difficilis eſt, niſi explicetur. Primò quia hæc ratio ad ſummum probat de pœna peccati venialis non dimiſſi quoad culpam in hac vita, non autem probat de pœna illius peccati, ſiue mortalis, ſiue venialis, quod iam fuerat remiſſum quoad culpam : in hoc enim non manet culpa, & tamen durat pœna in æternum in Inferno. Præterea etiam in peccato veniali non dimiſſo quoad culpam difficile eſt quod puniatur perpetuò, eo quod culpa duret perpetuò; nam vel ſermo eſt de culpa actuali, vel de habituali. 39.

Peccatum veniale per ſe meretur pœnam temporalem, quæ per accidens fit æterna ex coniunctione cum peccato mortali.

Et quidem actualem certum eſt non durare, cum ſit præterita: habitualis verò non videtur digna ſupplicio; cùm enim culpa habitualis non ſit voluntaria niſi in cauſa, non eſt digna maiori ſupplicio, quàm fuit cauſa: ſicut actus exterior non addit demeritum, vel pœnam ſupra pœnam actus interni, vt ſuppono ex materia de actibus humanis & dicam *infra diſput. 24. ſect. 4.* quia ſolum eſt voluntarius in cauſa: non ergo debet homo puniri quia habet culpam habitualem, ſed quia peccauit actualiter; ergo perſeuerantia culpæ habitualis non debet augere pœnam: alioquin qui peccauit actualiter & poſtea habuit maculam habitualem per menſem, punietur poſtea cæteris paribus pluſquam ille, qui fuit in peccato habituali per hebdomadam; quod nemo concedet, quia peccatum habituale neque eſt materia punitionis, nec reprehenſionis, niſi in cauſa; vel niſi ſit noua culpa propter nouam obligationem; quam aliquando habemus procurandi remedium, & pœnitendi. Quod ad propoſitum parum refert, quia licèt in infernô ipſa impœnitentia eſſet nouum peccatum; ſed tamen peccata, quæ ibi committuntur, non puniuntur, quia fiunt extra viam, & ideo non ſunt obiectum punitionis. Reſtat ergo ſemper explicandum, quomodo per accidens ex coniunctione ad mortale fiat æterna pœna illa, quæ deberet eſſe temporalis.

40. Dupliciter ergo poteſt hæc perpetuitas explicari ſupponendo, id fieri ratione illius ſtatus, qui ex ſe petit vniformitatem in pœnis ſine mitigatione, poſſet autem hoc ipſum dupliciter exequutioni mandari ſine iniuria damnati. Primò, quia poteſt Deus ita attemperare illam pœnam æternam peccati venialis, vt re ipſa non excedat in morali æſtimatione pœnam temporalem, quàm aliàs pateretur: poteſt enim eſſe adeo remiſſa illa æterna pœna, vt æquiualeat pœnæ intenſiſſimæ vnius anni, v. g. nec enim ex terminis videtur repugnare, quod in ordine ad æſtimationem moralem poſſit adæquari aliquid æternum per aliquid temporale: vt in materia præmij maius præmium, & appetibilius videtur viſio Dei per mille annos, quàm viſio prati amœni per æternitatem: cur ergo ſimiliter non poterit cogitari aliqua pœna æterna, quæ tamen non ſit maior moraliter, quàm alia temporalis, vt ſi homo per æternitatem pateretur dolorem aliquem valde remiſſum, non videretur grauior pœna moraliter quàm pati per multa annorũ millia acerbiſſimos dolores, & cruciatus: quare cùm damnatus aliunde debeat propter mortale pati perpetuò in Inferno, non videtur ei fieri iniuria, ſi pœna acerbiſſima temporalis, quam debebat per aliquot annos pro venialibus, commutetur ei in aliquod modicum augmentum æternum ſuæ pœnæ.

41. Dices non videri hoc modo ſatisfieri, quia illa æternitas pœnæ, ſi attentè conſideretur, nullâ aliâ acerbitate poteſt compenſari; ſi enim poſſet æquiualere pœna acerbiſſima mille annorum alicui pœnæ æternæ: poſſet etiam eidem omnino pœnæ æternæ æquiualere eodem modo quælibet pars illius pœnæ temporalis, v. g. per horam vel per quadrantem, vel per ictum oculi: nam ſi iſta pars non æquiualet toti illi pœnæ modicæ æternæ, ergo ſolùm æquiualet parti æternitatis: ergo tota pœna acerbiſſima mille annorum ſolùm æquiualebit tot partibus æternitatis illius alterius pœnæ, quot ſunt horæ, v. g. vel quadrantes in illis mille annis, eadem enim eſt ratio de omnibus, ac de ſingulis horis; v. g. pro ſingulis horis huius pœnæ acerbiſſimæ correſpondebunt millia millium annorum illius alterius pœnæ. Cùm autem horæ, & quadrantes in hoc tempore finito, ſint etiam finita; conſequens eſt, vt millia millium annorum correſpondentium alterius pœnæ ſint etiam finita, & per conſequens non adæquent æternitatem, fatendum ergo eſt æternam pœnam nunquam poſſe moraliter adæquari per pœnam aliquam temporalem.

Reſpondeo negando ſequelam: & ad calculationem poſitam dicimus, ſi homo deberet non mille annos, ſed 500. tunc correſponderet illis pœna etiam æterna, ſed dimidio minor, quàm illa, quæ reſponderet pro mille annis: non ergo reſponderet dimidia in duratione, ſed dimidia in acerbitate: nam ſicut ſe haberent 500. ad mille; ita pœna æterna reſpondens pro 500. annis haberet ſe ad pœnam æternam correſpondentem pro mille: pœna itaque 500. annorum non æquiualet toti pœnæ æternæ, quæ reſponderet pœnæ mille annorum, nec etiam æquiualet parti æternitatis; ſed dimidiæ parti illius pœnæ æternæ, non dimidiæ quoad durationem, ſed dimidiæ quoad acerbitatem. 42.

Secundò, & aliter, & fortaſſe magis ad mentem S. Thomæ, & communis ſententiæ poſſumus hoc explicare ex perſeuerantia culpæ, ratione cuius pœna continuatur ſine fine: ita tamen vt ſermo ſit non de perſeuerantia culpæ habitualis vtcumque, ſed de perſeuerantia etiam in affectu, quatenus damnatus non ſolùm non dolet de peccato præterito, ſiue veniali, ſiue mortali, ſed vellet, ſi poſſet, iterum illud committere ex odio, quod habet contra Deum, quæ culpæ perſeuerantia videtur impedire ſolutionem totalem pœnæ: pœna enim temporalis ex natura ſua ordinari ſolet ad correctionem etiam delinquentis, vt per ſupplicij dolores meliùs agnoſcat turpitudinem ſui delicti, & vt dolor ipſe aperiat oculos, quos clauſerat culpa. Ad hoc quippe iubet Princeps flagellari reum, non ſolùm ad exemplum aliorum, ſed etiam ad correctionem ipſius rei, vt meliùs & firmiùs reſipiſcat: quod ſi reus inter flagella ipſa clamaret approbando ſemper quod fecerat, & animum ſuum oſtendendo redeundi ad idem delictum, ſi poſſet, meritò ſanè verbera continuarentur, & multiplicarentur, quia lex præſcribens certum numerum verberationum intelligitur poſita reſipiſcentia, & pœnitentia rei. Ita ſanè pœna temporalis præſcripta peccato veniali, vel illa, in quam commutatur pœna æterna peccati mortalis remiſſi, videtur includere ſemper hanc conditionem, quia vtraque ordinatur etiam ad correctionem peccatoris, vt per dolorem pœnæ meliùs agnoſcat fœditatem, & grauitatem peccati. Cùm autem in Inferno anima propter vltimum peccatum mortale contraxerit obſtinationem in omni peccato, & cordis obdurationem, hinc fit, pœnam etiam peccati venialis nũquam finiri, quia nunquam inuenitur correctio, & reſipiſcentia, ad quam ordinabatur: non quia puniatur illa culpa noua obſtinationis, & affectus ad peccatum præteritum, ſed quia punitur culpa præterita, quandiu non apparet reſipiſcentia illius. Et hoc eſt fieri æternam illam pœnam per accidens ex coniunctione ad mortale, quia per ſe debebat eſſe temporalis; per accidens autem eſt, quod detur illa obſtinatio propter vltimum peccatum mortale, & ita per accidens continuatur etiam pœna peccati venialis: in quo differt valde à peccato mortali;

mortali; hoc enim per ſe affert pœnam æternam, quia per ſe affert obſtinationem in culpa, & per conſequens interminabilitatem pœnæ: at verò veniale per ſe non affert illam obſtinationem, quæ ſolùm contrahitur propter mortale, & ideo ſolùm propter coniunctionem ad mortale habet pœna illa peccati venialis eamdem perpetuitatem.

43. Hæc ratio ſic explicata probat pariter de pœna peccati iam priùs remiſſi quoad culpam in hac vita, quia damnatus etiam de iſto peccato complacet in Inferno, & habet ſimilem affectum erga illud, ſicut erga cætera omnia, quæ non fuerunt ei remiſſa, quare meritò etiam punitur perpetuò propter illud, quia illa etiam pœna, quæ ex ſe ordinabatur ad eius correctionem, inuenit illum ſemper incorrigibilem, & obſtinatum.

Dices videri iniquum, quod obſtinatio ſit occaſio continuandi pœnam & ſupplicium, cùm eadem obſtinatio ſit pœna, quam damnatus patitur propter peccata. Quomodo enim ordinantur flagella ad eius correctionem, ſi ipſe ratione ſtatus non poteſt vllo modo corrigi, vel reſipiſcere? Reſpondeo, aliud eſt, quod damnatus patitur propter mortale, aliud quod patitur propter veniale: pœna enim venialis præſcindit per ſe ab obſtinatione contracta per mortale, & ordinatur de ſe ad correctionem, ſicut ſi aliquis propter delictum priuaretur bonis omnibus, & hic ipſe eſſet priùs in carcere propter debitum pecuniarum pateretur ſanè carceris incommoda, quandiu non ſoluit, licèt propter coniunctionem cum illo alio delicto eſſet impotens ſoluendo, & fieret per accidens diuturnior carceris pœna.

44. Addo tamen, damnatum non ita eſſe obſtinatum in malo, vt amittat omnem potentiam etiam phyſicam ad reſipiſcendum ſaltem actu naturali: habet enim verè potentiam phyſicam ad non peccandum; alioquin non peccaret in odio Dei: ſufficit autem hæc potentia, vt poſſit pœna peccati venialis ex ſe ordinari ad eius correctionem, licèt certiſſimum ſit nunquam corrigendum. In hoc ergo conſiſtit eius miſeria, quod ex vno capite videt maliriam ſui peccati, & poteſt ſaltem phyſicè actu naturali eam odio habere; ex alio autem capite propter peccatum mortale priuatur omni auxilio congruo ad reſipiſcentiam etiam naturalem, quare ſicut manet ei libertas ad peccandum, manet etiam libertas ſufficiens, vt pœna peccati venialis ex ſe ordinetur ad eius correctionem, licèt aliunde certum ſit, nunquam corrigendum in pœnam peccati mortalis. Quamuis ergo pœna non ordinetur ad correctionem illius, qui nullo modo poteſt corrigi, vt in amente, vel dormiente, &c. Cæterum in eo, qui poteſt aliquo modo reſipiſcere, valde congruit ordinari pœnam temporalem ad eius correctionem, vt diximus; Eſt enim pœna ſicut reprehenſio, aut exprobratio quædam delicti: quare ſicut exprobratio in eo, qui poteſt corrigi, ordinatur ad eius correctionem, & quandiu non vult corrigi, meritò continuatur reprehenſio, & exprobratio peccati præteriti; ita de punitione dicendum videtur propter eamdem rationem.

45. Dices iterum; ergo fieri poteſt de facto, vt magis aliquis puniatur in Inferno propter peccata venialia quàm propter mortale, quia vtraque pœna eſt æterna; & cùm pœna pro mortali ſit finita in intenſione, poterit tandem æquari, & ſuperari à pœna venialium, ſi hæc magis, & magis multiplicaretur. Conſequens autem videtur abſurdum, quia peccata venialia quantumuis multiplicentur, nunquam adæquant vnum mortale in grauitate culpæ, ergo neque in pœna. Reſpondeo negando ſequelam ſimpliciter loquendo, quia neceſſitas perpetuitatis pœnæ nullo modo correſpondet venialibus, ſed ſoli mortali, cui ſoli reſpondet obſtinatio, & neceſſitas perpetuitatis: loquendo autem de pœna ſenſus non eſt inconueniens, æqualem reſpondere multis venialibus, & vni mortali, dum tamen illis correſpondeat perpetua per accidens, huic autem per ſe, quod prouenit ex maiori huius grauitate quod fatentur multi apud Granado in materia de peccatis *tract. 9. diſp. 4. numer. 6.* qui eos ſequitur. Quod quidem admitti poteſt iuxta ſecundam ſolutionem, nam iuxta primam ſupra poſitam non eſt neceſſe concedere ſequelam etiam de pœna ſenſus: quia poſſet ea ita eſſe remiſſa, vt nunquam adæquet acerbitatem pœnæ æternæ, quæ reſpondet culpæ mortali.

Ex dictis infertur ſolutio ad obiectionem initio propoſitam: negamus enim, per ſecundum peccatum mortale reuiuiſcere pœnam dimiſſam prioris peccati mortalis formaliter loquendo: illa enim prior erat per ſe æterna; hæc autem quæ nunc datur, eſt æterna per accidens: item pœna illa dimiſſa erat etiam obſtinatio, quæ debebatur propter illud primum peccatum, nunc autem obſtinatio non contrahitur propter illud primum, ſed propter poſterius peccatum: ſolùm ergo perſeuerat formaliter illa pœna, quæ iam debebatur, ſed tamen manet æterna per accidens propter obſtinationem, quæ illi adiungitur, vt iam explicatum eſt. 46.

DISPVTATIO XI.

De effectu pœnitentiæ in ordine ad recuperationem gratiæ, & virtutum.

SECT. I. *An recuperetur gratia correſpondens meritis præcedentibus.*

SECT. II. *An merita reuiuiſcant in ordine ad idem præmium, quod priùs debebatur.*

SECT. III. *Vtrùm per pœnitentiam reſtituatur etiam gratia antiqua, quæ data fuerat ſine meritis.*

HÆc eſt eadem quæſtio cum ea, quæ ſub aliis terminis ſolet diſputari de reuiuiſcentia meritorum; an ſcilicet merita per peccatum mortificata, poſtea per pœnitentiam reuiuiſcant? Nam ſi merita reuiuiſcunt in ratione meriti; eo ipſo redeunt habitus gratiæ, & virtutum infuſarum illis meritis correſpondentes qui per peccatum fuerant deperditi. Agunt ergo de hac quæſtione Theologi etiam *in 1. 2. q. 14.* in materia de merito, vbi videri poteſt P. Vaſquez *diſp. 221. & in præſenti art. 5.* & P. Suarez *in opuſculis relect. peculiari de reuiuiſcentia meritorum.*

SECTIO I.

An recuperetur gratia correſpondens meritis præcedentibus.

1. QVod quærimus de habitu gratiæ, intellige etiam de virtutibus infuſis, quæ veniunt cum gratia. Eadem enim eſt earum ratio, ſuppoſitâ ſententiâ communi, quod habitus infuſi virtutum moralium habeant connexionem cum habitu gratiæ, ita vt recedente gratia, recedant, & veniente, veniant cum illa. Eſt autem duplex gratia, de qua poteſt quæri, an per pœnitentiam recuperetur: altera eſt, quæ ante peccatum erat iam data ex meritis; altera quæ data fuerat etiam ante peccatum ex opere operato, verbi gratia, per Sacramenta: vtraque per peccatum perditur, & de vtraque quæritur, an per pœnitentiam reſtituatur; ita vt ſi homo ante peccatum habebat quatuor gradus gratiæ: partim per Sacramenta, partim per merita comparatos, poſt pœnitentiam iidem, vel alij quatuor gradus reſtituantur vltra gratiam, quam in ſecunda Iuſtificatione per contritionem, verbi gratia, vel per Sacramentum pœnitentiæ accipit; In hac ſectione, & ſequenti dicemus de gratia acquiſita per merita, an redeat. Sectione verò tertia dicemus de gratia, quam habuerat homo ex opere operato, an etiam redeat.

De duplici gratia poteſt quæſtio fieri.

2. Supponimus, per peccatum merita præcedentia non mori; ſed mortificari; id eſt, non ita extingui, quin maneant in eo ſtatu in quo poſſint iterum expeditè habere ſuam operationem, ſcilicet, perducere hominem ad gloriam: impediuntur ergo, & quaſi ligantur per peccatum, ſed non extinguntur; retinent enim adhuc vim inferendi præmium, ſi tollatur obex peccati.

Merita præcedentia per peccatum non moriuntur ſed mortificantur.

3. Hoc ſuppoſito, conueniunt Theologi cum Sancto Thoma in præſenti, quod per pœnitentiam reuiuiſcunt merita præcedentia. Conueniunt, inquam, in hoc, quaſi in dogmate, ita vt aliqui dicant, eſſe de fide, vt Nuñus *in præſenti articul. 5. §. tota difficultas.* Alij contrarium eſſe errori proximum. Ita Bañes 2. 2. *quæſtione* 24. *articul. 6. dub. 6.* Alij, non poſſe ſine temeritate negari. Ita Suarez cum aliis. Fundamenta præcipua hæc ſunt. Primum ex Paulo *ad Hebr.* 6. Vbi iuxta communem interpretationem loquitur ad eos, qui poſt baptiſmum lapſi fuerant in peccatum; quos vbi acriter deterruit difficultate conuerſionis, & veniæ: poſtea eos ad ſpem erigit his verbis: *Confidimus de vobis dilectiſſimi meliora, & viciniora ſaluti, tametſi ita loquimur: non enim iniuſtus eſt Deus, vt obliniſcatur operis veſtri, & dilectionis, quam oſtendiſtis in nomine ipſius, qui miniſtraſtis ſanctis, & miniſtratis*, &c. Ex quibus verbis Gloſſa interlinealis, & alij colligunt, priora illa merita remunerationem ſuam acceptura, ſi ij iterum pœniterent & reſurgerent à peccato, Videatur P. Vaſquez *in præſenti dubio 1. numero 13. & ſequentibus.*

Merita præcedentia per pœnitentiam reuiuiſcunt.

ad Hebr. 6.

4. Confirmatur magnoperè hic ſenſus Pauli ex Tridentino *ſeſſione 6. cap. 16.* vbi illa Apoſtoli verba in eo ſenſu videntur accipi: ſic enim dicitur: *Hac igitur ratione iuſtificatis hominibus, ſiue acceptam gratiam perpetuo conſeruauerint, ſiue amiſſam recuperauerint, proponenda ſunt Apoſtoli verba: abundate in omni opere bono ſcientes, quod labor veſter non eſt inanis in Domino, non enim iniuſtus eſt Deus; vt obliniſcatur operis veſtri, & dilectionis, quam oſtendiſtis in nomine ipſius.* Vbi Concilium cum myſterio videtur dixiſſe, hæc verba proponenda eſſe iis etiam iuſtificatis, *qui amiſſam gratiam recuperauerint:* vt indicet, ſermonem etiam eſſe de meritis præmortificatis: nam ſi de ſolis meritis loqueretur factis poſt vltimam iuſtificationem, non oporteret de iis iuſtificatis ſpecialiter facere mentionem, cùm nihil habeant peculiare ab aliis iuſtificatis reſpectu eorum meritorum: quia tamen quoad merita mortificata erat peculiaris difficultas; ideo illorum, qui poſt peccatum iterum ſecundò ſurrexerant, ſpecialiter meminit, vt eos etiam Apoſtoli verbis conſolaretur.

Trident.

Secundum fundamentum ſumitur ex eodem Paulo *ad Galat.* 3. vbi Galatis poſt baptiſmum lapſis, qui tamen pro Chriſto multa paſſi fuerant, ſubiungit Apoſtolus; *tanta paſſi eſtis ſine cauſa, ſi tamen ſine cauſa.* Hæc poſteriora verba, teſte Hieronymo, ibi indicant, illa priora opera non caritura fructu, ſi Galatæ reſipiſcant. Verba Hieronymi ſunt hæc: *Spes eſt, quod quicumque ob Chriſti fidem laborauerit, & poſtea lapſus fuerit in peccatum; ſicut priora ſine cauſa dicitur paſſus fuiſſe, dum peccat; ſic rurſus non perdet ea, ſi ad priſtinam fidem, & ad primum ſtudium reuertatur.* Quem etiam ſenſum videntur colligere Gloſſa, & Anſelmus ex illis Apoſtoli verbis. 5.

Galat. 3.

Hieronym.

Tertium fundamentum præcipuum eſt ex Tridentino illo *capite* 16. vbi, vt opus aliquod ſit meritorium vitæ æternæ hæc ſolùm requirit, vt ſcilicet in Deo hoc eſt, in gratia, ſit factum, & homo decedat in gratia: idem repetit *canon.* 32. his verbis: *Si quis dixerit, iuſtificatum bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam, & Ieſu Chriſti meritum, cuius viuum membrum eſt, fiunt, non verè mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, & ipſius vitæ æternæ, ſi tamen in gratia deceſſerit, conſequutionem; atque etiam gloriæ augmentum, anathema ſit.* Non dixit, ſi gratiam non interruperit ſed ſolùm ſi in gratia deceſſerit. Hæc autem omnia verificantur in eo opere, quod poſtea per peccatum mortificatur; fit enim in gratia, & ex gratia, & tandem homo decedit in gratia, ergo conſequitur præmium: alioquin ſi aliquid aliud requiritur, falſum eſt, quod Concilium dicit id ſolùm requiri, & *nihil amplius deeſſe* vt habetur illo *can.* 16. 6.

Tridentin.

Obiicies ex eodem Tridentino illa *ſeſſione* 6. *canone* 26. vbi videtur exigi ad obtinendum præmium perſeuerantia in gratia poſt meritum vſque ad mortem his verbis: *Si quis dixerit, iuſtos non debere pro bonis operibus, quæ in Deo fuerint facta, expectare æternam retributionem, à Deo per eius miſericordiam, & Ieſu Chriſti meritum, ſi bene agendo, & diuina mandata cuſtodiendo vſque in finem perſeuerarint, Anathema ſit.* Vnde colligi videtur, non deberi præmium bono operi, ſi poſtea iuſtus non perſeuerat in gratia ſed labitur in peccatum, & poſtea reſurgit. Reſpondeo, in primis in eo loco, licet affirmetur perſeuerantem in gratia ſine interruptione vſque ad finem habiturum præmium: non tamen negari id, quod aliis in locis dictum fuerat, habiturum præmium boni operis in gratia facti, quicumque in gra- 7.

Trident.

tia deceſſerit, ſiue interrupta fuerit, ſiue non interrupta, cùm nulla alia conditio dicatur exigi, niſi mors in gratia. Deinde reſpondeo, per perſeuerantiam vſque in finem non intelligi gratiam nunquam interruptam, ſed gratiam perſeuerantem ab vltima eius acceptione vſque ad mortem. Sic enim dicitur etiam à Chriſto, *Qui perſeuerauerit vſque in finem, ſaluus erit*, Matth. 19. vbi *perſeuerantiæ* nomine, quæ certè in omnibus adultis neceſſariò requiritur ad ſalutem, non ſignificatur gratia ſolùm nunquam per totam vitam amiſſa; ſed gratia vſque ad mortem conſeruata, ſiue multò, ſiue paulò ante accepta fuerit.

8. Ioël. 2. Quartum fundamentum ex auctoritate Patrum; ſcilicet ex Gloſſa interlineari in illud Ioëlis, capite ſecundo *& reddam vobis annos quos comedit locuſta*: vbi Gloſſa: *non patiar perire vbertatem, quam perturbationibus animi perdidiſtis.* idem ex eadem Gloſſa interlineari, *Leuitic. capite ſeptimo*, in priora verba. item ex Anſelmo, Theophylacto, Chryſoſtomo, Theodoreto, ſuper illa verba Pauli ſupra adducta *ad Hebræos capite ſexto* quos adducit Vaſquez *in præſenti dubio primo numero decimoſeptimo*, qui etiam reijcit alia Patrum loca, ex quibus minus bene ſolet hæc concluſio probari. Poteſt autem iis addi teſtimonium Felicis Papæ Tertij *in Epiſtola ad Acacium Epiſcopum Conſtantinopolitanum*, quam affert Baronius *tomo quinto Annalium, anno Chriſti* 485. vbi Epiſcopum ad correctionem, & pœnitentiam hortatur his verbis: *Vbi eſt frater Acaci labor tuus, quo tyrannidis hæreticæ opem deſudaſti? patieris, hoc damno conſcientiæ tuæ eiuſmodi perire mercedem?* quibus verbis apertè indicat, poſſe illam mercedem non perire, ſi per pœnitentiam ad gratiam redeat. Felix III.

9. *Ratio reuiuiſcentiæ quæ ſit.* Difficultas eſt in reddenda ratione huius reuiuiſcentiæ, & diſcriminis inter merita & demerita, cur hæc per ſequens peccatum non redeant, ſicut merita redeunt per pœnitentiam? Certè qui hoc ad miſericordiam Dei reducunt, qui pronior eſt ad bene faciendum, quàm ad puniendum, non fugiunt difficultatem, imò augent illam. Si enim ex natura rei tantam vim habet peccatum ad extinguenda merita, quantam iuſtificatio ad extinguenda peccata, ergo ſecunda vita illa, quam poſtea habent merita, non eſt, niſi ex miſericordia Dei, atque adeo homo ille non erit verè dignus, ſicut antea, ſed ex miſericordia Dei reputabitur dignus, quod non ſufficit ad veram rationem meriti condigni, de quo agimus in præſenti.

10. Huius difficultatis ſolutio pendet ex illo dubio, quod hîc tractari ſolet, an merita reuiuiſcant ex iuſtitia, an verò ex miſericordia Dei? in quo Pater Vaſquez *dicta diſputatione* 221. *capite tertio & quarto* & in præſenti *dubio primo* dicit, reuiuiſcere ex natura rei, ita vt nullo modo potuerit impediri à Deo, quòd reuiuiſcant; quare tota miſericordia Dei eſt, quod homo pœniteat, vel iuſtificetur: ſuppoſita verò iuſtificatione, omnino neceſſe eſt merita reuiuiſcere; quia alioquin ſi ex miſericordia Dei id oriretur, non haberent merita veram dignitatem, vt dicebamus.

11. P. Suarez dicta *relectione diſput.* 1. *ſectione tertia* concedit, merita de ſe habere dignitatem quaſi fundamentalem, vt poſſint à Deo acceptari, etiamſi fuerint interrupta: ſed addit, potuiſſe à Deo non acceptari, atque ideo miſericordiam Dei interuenire, non ſolùm in eo quòd homo pœniteat & iuſtificetur, ſed etiam quod Deus ratione peccati hominem non priuauerit in perpetuum omni iure, quod ex meritis præcedentibus poterat habere: tunc enim, licèt poſtea iuſtificaretur, merita non reuiuiſcerent, ſed adhuc careret illis in pœnam peccati præcedentis: ſed tamen ſuppoſita lege, quâ voluit, merita ita acceptare, vt poſſent reuiuiſcere, iam ex iuſtitia inferunt præmium, quia Deus ex iuſtitia tenetur leges ſuas in remunerationem ſtatutas ſeruare. Ideoque Paulus dixit vbi ſupra, Hebræos non amiſſuros ſua opera priora, quia Deus non eſt iniuſtus; eſſet enim contra iuſtitiam, ſuppoſita lege præſenti, ſi illa merita non reuiuiſcerent.

Nobis iuxta propria principia facilis erit reſolutio huius quæſtionis; ſuppono enim ex materia de Incarnatione, Deum non obligari ex rigoroſa, & ſtricta iuſtitia ad dandam gloriam hominibus, ſed ex fidelitate, quare reuiuiſcentia hæc, licèt eſſet ex lege, & ſtatuto Dei non eſſet ex iuſtitia commutatiua ſtrictè loquendo, ſed latè ſumpta, in quo ſenſu dixit Paulus, fore contra Dei iuſtitiam, ſi negaret præmium, ſcilicet, contra iuſtitiam illam, cuius Deus eſt capax, nempe gubernatiuam; vel aliam. Deinde ſuppono *ex prima ſecunda in materia de merito*, condignitatem, & valorem operum non prouenire ex acceptatione extrinſeca Dei, ſed ex qualitate ipſius operis, & ex dignitate operantis quamuis enim Deus nolit illud opus acceptare ad præmium; tamen ipſum opus de ſe erit dignum tali præmio: poterit ergo Deus illud non præmiare, ſed non poterit facere, quod non ſit dignum præmio. Acceptatio itaque Dei non dat dignitatem, ſed dat infallibilem conſecutionem: quare in hoc puncto eſt ferè quæſtio de nomine cum Patre Suarez; nam ipſe etiam ante diuinam acceptationem agnoſcit in operibus quandam condignitatem fundamentalem, ſeu æqualitatem: quantum eſt de ſe, vt acceptentur à Deo in ordine ad tantum præmium. hanc nos appellamus condignitatem ſimpliciter: acceptatio verò complet opus, non in ratione meriti, ſed in ratione meriti infallibiliter inferentis præmium. Hoc ergo ſuppoſito, dubium eſt, an ante omnem legem, & ſtatutum Dei, opera iuſti habeant de ſe valorem, & dignitatem, vt detur illis gloria, etiamſi per peccatum interrumpatur gratia, dum tamen poſtea reſtituatur. Fatemur enim, Deum potuiſſe non dare gloriam poſtea pro eis operibus per peccatum interruptis, & quoad hoc à libertate Dei pendere, quod detur præmium pro illis; ſicut etiam pendet ab eius libertate, quod detur præmium pro meritis non interruptis: ſed dubium eſt, an ſicut merita non interrupta ex natura rei exigunt præmium; ita merita interrupta illud exigant ex natura rei, ita vt Deus ex natura rei non poſſit aliter facere, licèt poſſet de potentia abſoluta. 12.

De quo breuiter aſſero, in primis potuiſſe Deum de potentia abſoluta poſt primum peccatum priuare hominem omni ſpe recuperandi priora merita ita vt licèt poſtea iuſtificaretur, non reuiuiſcerent; In hoc diſcedimus à Patre Vaſquez, nulla enim apparet in hoc repugnantia in ordine ad potentiam abſolutam ſecundùm quam potuiſſet Deus condonare culpam non 13. *Potuit Deus poſt primum peccatum priuare hominem omni ſpe recuperandi priora merita.*

condonando pœnam æternam, vt ſupra diximus; ergo à fortiori poſſet condonare culpam non condonando aliquam partem pœnæ, qualis eſſe potuiſſet extinctio meritorum præcedentium, ſi Deus in pœnam peccati ea extinxiſſet, vt videtur potuiſſe.

14. *Ex natura rei eo ipſo quod homo redit in gratiam Dei priora merita reuiuiſcunt.*

Dico tamen ſecundò, ex natura rei, & conformiter ad exigentiam gratiæ habitualis, eo ipſo, quod homo redeat in Dei amicitiam, debent reuiuiſcere merita priora, ſine vllo fauore Dei ſuperaddito, qui ſaltem non ſit connaturaliter debitus ipſi iuſtificationi. Hanc concluſionem ſuadet mihi natura gratiæ habitualis, quæ ex ſe, & connaturaliter eſt ſemen gloriæ, quare licèt de potentia abſoluta potuiſſet homini iuſtificato, & grato non condonari pœna æterna, quam debet ex peccato; ſed tamen connaturaliter gratia habitualis exigit illam condonationem, quia connaturaliter exigit gloriam, cum qua non poteſt ſtare pœna æterna: ita ergo ſimiliter connaturaliter exigit, quod iuſtus non patiatur in æternum aliquam pœnam propter peccatum: ſi autem priuaretur in æternum præmio præcedentium meritorum, iam pateretur perpetuò illam iacturam, quæ erat pœna præcedentis peccati; cùm ſupponatur priuatus homo ille meritis præcedentibus, & præmio illorum in pœnam peccati, quod commiſit; ergo verè puniretur pœna aliqua æterna quod videtur repugnare ex natura rei cum ſtatu beatifico gloriæ, in quam nihil intrat coinquinatum, non ſolùm debito culpæ, ſed neque etiam debito pœnæ, neque enim ille locus eſt ſupplicij & punitionis, ſed gaudij, & præmij, illum enim, quem Deus actu punit, videtur aliquo modo odio habere, non odio inimicitiæ, ſed odio vindictæ iuſtæ, & dum punit, recordatur illius peccati: quod eſſet contra id, quod promiſit, quod in quocumque die ingemiſcat peccator, eius peccati amplius non recordabitur Ezech. 18. hoc eſt non ſolùm ad odium retinendum propter culpam, ſed neque ad puniendum in æternum, vt explicat ibi Gloſſa, cùm ergo gratia connaturaliter afferat ſecum ius ad ſtatum beatificum, cum quo ex natura rei non poteſt ſtare malum culpæ, vel pœnæ; conſequens eſt, quod gratia afferat etiam ex natura rei reſtitutionem meritorum, quæ ſi non reſtituerentur, daretur aliquod malum perpetuum pœnæ.

15. Dices, illam carentiam præmij præcedentibus meritis correſpondentis, non futuram propriè pœnam, aut punitionem in patria, ſed effectum relictum ex peccato præterito, à quo quaſi à cauſa formali extincta fuit gratia, & merita præcedentia Sed contra, quia non poteſt explicari, quomodo merita per peccatum mortificentur, vel extinguantur, niſi demeritoriè, quatenus, ſcilicet, indignum eſt, peccatorem præmiari, vel dignus eſt, qui non præmietur: hæc autem pœna non aliter exequutioni mandatur, quàm negando illi præmium, quod prioribus meritis debebatur: cùm ergo hoc præmium continuò negetur per æternitatem; conſequens eſt, vt per æternitatem exequutioni mandetur pœna, quam per peccatum incurrit, & per conſequens quod per æternitatem puniretur, ſi ea merita nunquam præmiarentur.

16. Confirmatur quia non alio modo in damnatis carentia gratiæ, & gloriæ eſt pœna actualis damni, niſi quatenus tunc exequutioni mandatur effectus, quem peccatum intulit, ſcilicet, impedimentum gratiæ, & gloriæ: ſed ſimiliter mandaretur exequutioni in Cœlo effectus cauſatus per peccatum, ſcilicet, negatio maioris gloriæ; & gratiæ, quam per priora merita homo comparauerat, & per peccatum perdidit, ergo illa carentia eſſet quaſi quædam pœna damni; non tollendo omnino viſionem, & amicitiam Dei, ſed ſaltem tollendo illam maiorem amicitiam, & viſionem & hoc propter peccatum, quo perdidit ius, quod ad ipſam habebat. Vnde licet aliud ſit priuari iure ad gloriam; aliud priuari illa gloria: quorum primum poneretur ſtatim poſt peccatum, ſecundum verò poſt mortem, ſed tamen non poteſt tolli ius, quin eo ipſo ſequatur ablatio præmij in perpetuum, & per conſequens, quin puniatur in æternum, quia nullo alio modo punitur homo, vel patitur, niſi per carentiam illius præmij, quæ carentia eſt æterna, quod ſi contendas, illam non eſſe pœnam, ſed effectum pœnæ: nempe priuationis iuris. Contra hoc eſt quia etiam ipſa carentia iuris eſt æterna, quare ſicut qui priuatur opibus in pœnam, patitur etiam poſtea illam pœnam: ita eſſet in præſenti, quod homo in æternum pateretur illam pœnam, ſcilicet carentiam iuris, & effectum illius, nempe carentiam premij.

Dices iterum; ergo nec de potentia abſoluta potuit Deus impedire, ne reuiuiſcant merita in iuſtificatione, quod eſt contra primam concluſionem. 17. Probatur ſequela, quia eo ipſo, quod homo iuſtificetur, accipit ius ad gloriam, ergo accipit ius ad carentiam omnis pœnæ æternæ, ergo habet ius, ne puniatur per carentiam illam perpetuam præmij debiti meritis præcedentibus, ergo eo ipſo habet iam ius ad illud præmium, ergo eo ipſo reuiuiſcunt merita præcedentia, quid enim aliud eſt reuiuiſcere, quam habere ius ad obtinendum præmium pro illis? Reſpondeo, gratiam afferre ſecum exigentiam quamdam connaturalem, qua connaturaliter exigit condonationem omnis pœnæ æternæ, ſed tamen Deus de potentia abſoluta, poteſt adhuc poſita gratia, non condonare pœnam æternam, non ſolùm partialem, ſed nec totalem: quo caſu homo ſtante gratia, adhuc eſſet debitor debito proximo pœnæ æternæ Inferni, vt ſupra diximus, atque à fortiori eodem modo de potentia abſoluta, poſſet Deus, non obſtante illa connaturali gratiæ exigentia, non condonare homini aliquam carentiam æternam illius maioris gloriæ, quam per merita priora meruerat, & cuius carentiam meruerat per peccatum ſubſequens; quo caſu, non debebat dici ille homo habere ius abſolutè ad illam maiorem gloriam, ſed habere ratione gratiæ habitualis exigentiam connaturalem ad condonationem illius pœnæ, & per conſequens habere quaſi ius quoddam connaturalitatis mediatum ad illam gloriam, cum hoc tamen ſtaret bene dignitas abſoluta illius pœnæ, quandiu non condonaretur à Deo.

Vrgebis adhuc, quia id, quod nos concedimus 18. de poſſibili potuiſſe, ſcilicet Deum extinguere merita per peccatum, ita vt poſtea adueniente etiam iuſtificatione per gratiam, non poſſent reuiuiſcere, videtur de facto concedendum: peccatum enim de facto habet eamdem malitiam, quam tunc haberet, ergo habet eamdem indignitatem ergo reddit formaliter hominem indignum omni iure ad præmium propter opera præcedentia; ergo de facto extinguit omnino illud ius: quid enim aliud eſt extinguere ius, niſi reddere hominem

forma

formaliter indignum retinendi aliquod ius radicale ad præmium? ſi ergo de facto peccatum auſert omne ius radicale; extinguit illud, & reducit ad eum ſtatum omnino, quem haberet, ſi nunquam fuiſſet: quod autem extinctum eſt, & non ſolum conſopitum, viuificari non poteſt per gratiam, quia Deus non poteſt facere, vt homo ſine meritis habeat ius ex meritis ad gloriam.

19. Reſpondeo, peccatum de facto habere totam illam indignitatem, atque adeo peccatorem dignum fieri, vt extinguatur totum ius, & valor meritorum omnino; de facto tamen non extingui quia licèt homo peccans dignus ſit, vt Deus auferat illi omnem ſpem recuperandi gratiam, & per conſequens viuificandi merita priora, de facto tamen Deus non vult auferre homini in hac vita potentiam, & ſpem recuperandi gratiam, & ideo non extinguitur omnino illud ius, ſed manet ſuſpenſum, quandiu poteſt per gratiam, viuificari, quæ gratia ex natura rei affert, quod redeat valor priorum meritorum, & eorum præmium.

20. Hinc infero primò, ſi peccatum hominis habentis merita mortificata remitteretur à Deo per meram condonationem extrinſecam ſine infuſione gratiæ, potuiſſe tunc ex natura rei non reuiuiſcere priora merita; quia potuiſſet Deus remittere culpam non condonando pœnam æternam totalem, vel ſaltem partialem, qualis erat carentia gloriæ illis meritis debitæ & hoc quidem ex natura rei; cùm non eſſet gratia habitualis (vt ſuppono) quæ nunc de facto exigit ex natura rei condonationẽ pœnæ æternæ: nullum ergo eſſet principium, cui ex natura rei deberetur tunc reuiuiſcentia meritorum, & ideo cautè à Concilio exigitur mors in gratia, vt merita reuiuiſcant.

21. Infero ſecundò, in prædicto caſu potuiſſe etiam ex natura rei reuiuiſcere merita, potuit enim Deus remiſſa culpa per condonationem extrinſecam ſine infuſione gratiæ, remittere etiam omnem pœnam æternam, in qua continebatur carentia æterna (vt diximus) præmij correſpondentis illis meritis præcedentibus: quare condonata omni pœna æterna, illa etiam carentia debebat condonari, & licèt ille homo pro tunc, vel pro alio etiam tempore ſequenti determinato careret gratia, ſed tamen iam eius merita præcedentia reuixerant ex vi illius condonationis, & habebat ius, vt gratia præcedens ſibi aliquando reſtitueretur, ne illa perpetuo careret.

22. *Si Deus aliquem ex inferno educeret in hanc vitam, an antiqua eius merita reuiuiſcerent?*

Petes: ſi Deus nunc educeret aliquem ex Inferno, & daret illi ſpatium pœnitentiæ, an tunc reuiuiſcerent antiqua eius merita, ſi fortè habuit aliqua? Reſpondeo, ex natura rei reditura propter rationem ſupra traditam, quia gratia, quam nunc reciperet, daret illi ius ad gloriam, & per conſequens exigeret non puniri iam hominem illum aliqua pœna, qualis eſſet carentia præmij debiti illis operibus.

Dices, illa merita non ſolùm erant mortificata, ſed mortua, ergo non poſſent redire. Reſpondeo, in caſu poſito non fuiſſe omnino mortua, & extincta, nam poſito, quod Deus non habebat decretum abſolutum & efficax puniendi illum hominem in æternum in Inferno; non erat præciſa omnino ſpes recuperandi illa merita; nunc autem de facto merita in damnatis dicuntur mortua, quia iam eſt omnino illis impoſſibilis vita: quæ impoſſibilitas prouenit formaliter ex decreto Dei non remittendi vnquam eis illam pœnam: radicaliter verò ex ipſa ſtatus conditione, quæ quia eſt iam extra viam, & in termino, affert ſecum eam immutabilitatem, & per conſequens adimit meritis potentiam reſurgendi; ex qua impotentia dicuntur omnino mortua.

23. Dices iterum, quod ſi homo ille, qui extraheretur ex inferno in pœnam peccati priuatus iam fuiſſet à Deo omni iure, quod ex meritis quocumque modo habuiſſet, potuiſſentne adhuc reuiuiſcere eius merita, ſi iterum pœniteret? Reſpondeo, priuare hominem omni iure omnino ex meritis orto, eſt omnino extinguere merita; hoc autem, vt dixi, non eſt aliud, quàm Deum decernere abſolutè, & efficaciter, quod careat in æternum præmio illis meritis correſpondente: quo caſu certum eſt, merita non reditura, quia repugnat, Deum habere illud decretum, & merita redire ad præmium. Dicimus tamen ex natura rei non poſſe illud decretum abſolutum eſſe in Deo niſi ſimul habeat voluntatem non iuſtificandi iterum eum hominem; quod ſi velit adhuc poſt aliquod tempus eum iuſtificare, & educere ex Inferno; connaturaliter loquendo, non poteſt velle abſolutè priuare illum omni iure ex meritis prioribus orto.

24. Vltimò conſtat ex dictis differentia inter merita, & demerita, cur illa reuiuiſcant, & non hæc. Ratio conſtat ex dictis *diſputatione præcedenti*, cùm enim peccatum condonatur, eo ipſo perit omnino ius Dei contra hominem, vt ibi vidimus: quando autem homo peccat, non perit ius ad præmium, non enim poteſt aliter perire illud ius, niſi volente Deo punire peccatum priuatione perpetua illius præmij: dum ergo Deus non habet iſtam voluntatem, non perit meritum, peccatum verò perit per pœnitentiam, quia Deus habet voluntatem efficacem nunquam iraſcendi vlteriùs propter illud peccatum, ſed potiùs condonandi illud. Quod ergo pereat peccatum, & non meritum, oritur ex tali, vel tali voluntate Dei; vtrumque enim poſſet æquè perire, vel durare ſi Deus vellet.

SECTIO II.

An merita reuiuiſcant in ordine ad idem præmium, quod priùs debebatur?

25. *Ad quod præmium reuiuiſcant merita? Prima Sententia. Ad premiũ accidentale.*

Vidimus, reuiuiſcere omnino ad præmium, in quo omnes conueniunt. Reſtat videre, ad quod præmium? in quo valde diſſentiunt Doctores. Aliqui voluerunt, ſolùm redire ad præmium accidentale, quatenus beatus in patria habet ſpeciale gaudium, de operibus illis, quæ fecit ante peccatum. Occaſionem dederunt huic ſententiæ quædam verba Sancti Thomæ *in præſenti artic. 5. ad 5.* ſed hæc ſententia ab omnibus reiicitur & ab aliquibus (inter quos eſt Suarez *diſput. illa 2. ſect. 1.*) temeritatis nota damnatur. Opponitur enim teſtimoniis Pauli, & Concilij ſupra adductis, & re vera reuiuiſcentiam omnino tollit: illud enim gaudium accidentale habebunt etiam beati, de operibus bonis factis in ſtatu peccati & quidem maiorem occaſionem gaudij dabunt eis hæc, quàm illa opera: quia horum intuitu dedit eis Deus ſpiritum compunctionis & contritionis: illorum verò priorum operum nullum iam fructum habent, & tamen nemo dixerit,

opera in peccato facta reuiuiſcere; nam reuiuiſcere eſt vitam recuperare, vita autem intelligitur eſſe ipſa rei ſubſtantia, & in ordine ad præmium ſubſtantiale. De mente Sancti Thomæ videbimus in fine huius ſectionis.

26. *Secunda. Ad præmium ſubſtantiale.*

Secunda ergo ſententia eſt, reuiuiſcere merita in ordine ad præmium ſubſtantiale gratiæ, & gloriæ: hoc tamen non dari re ipſa maius ſecundùm entitatem, quàm ſi ea merita non præceſſiſſent, ſed dari vtroque titulo, & intuitu etiam eorum meritorum, atque ideo in ratione præmij eſſe maius, quia datur propter maiora, vel plura merita: ſicut in humanis eadem res, vel corona data in certamine litterario eſt maius præmium, & magis æſtimabile, quàm ſi daretur in certamine inferiori, vel ſine vllis meritis. Hanc ſententiam docuit M. Bañes 2. 2. *quæſt.* 24. *art.* 6. eam tamen impugnant ipſi etiam Thomiſtæ; quos affert Torres ibi *diſput.* 69. *dub.* 2. Sotus dicit, eſſe falſiſſimam, Ledeſma, eſſe erroneam, Suarez, eſſe parum conſentaneam Conciliis, & Patribus, & meritò, quia teſtimonia ſupra adducta loquuntur clarè, de tali reuiuiſcentia, per quam homo plus habeat, quam aliàs ſine illis meritis habuiſſet. Vnde Tridentinum dicto *canone* 32. loquens vniuerſaliter de omnibus meritis dixit, per ipſa mereri hominem *augmentum gratiæ, vitam æternam, & ipſius vitæ æternæ, ſi in gratia deceſſerit conſequutionem, atque etiam gloriæ augmentum:* ſolùm ergo petit illam duplicem conditionem, quod fiant in gratia, & homo in gratia decedat, vt afferant gloriæ augmentum: hoc autem totum reperitur in operibus mortificatis, quæ poſtea reuiuiſcunt ergo nihil eis deeſt, vt afferant gloriæ augmentum. Quod ſi hoc non afferunt, re ipſa non reuiuiſcunt, ſed ſolo nomine ſaluatur reuiuiſcentia, ſine vlla prorſus vtilitate fidelium, aut eorum ſolida conſolatione: quid enim mea refert, quod idem mihi præmium detur vno, vel duplici titulo? ſicut neque conduceret ad terrorem, quod peccata ſequentia deberent puniri etiam eâdem pœna peccati præcedentis ſine aliquo pœnæ augmento.

Trident.

27. Alioquin alius poſſet contendere per primum ſolum opus dari determinatum gradum gloriæ, qui idem datur per omnia bona opera ſubſequentia, quod eſſet abſurdiſſimum. Neque obſtat quod dicebatur de corona, quæ apud homines exiſtimatur maius præmium, quando datur propter illuſtriora merita: nam ibi non habet rationem præmij ipſa entitas coronæ ſecundùm ſe, ſed multò magis honor, & exiſtimatio hominum quæ per illam coronam oſtenditur de virtute illius, qui præmiatur. In cœlo autem præmium ſubſtantiale non ſumitur ex honore, vel fama extrinſeca, ſed ex viſione Dei, quæ ſe ipſa beatificat hominem; & cui accidit illa gloria, & exiſtimatio intrinſeca, tanquam præmium accidentale: quare ſi ſolùm reuiuiſcunt merita ad hoc extrinſecum, non differt hæc ſecunda ſententia à prima.

28. *Tertia. Ad maius ſubſtantiale non tamen integrè.*

Tertia ſententia aliorum Thomiſtarum eſt, reſtitui merita ad maius gloriæ augmentum ſubſtantiale, non tamen ſemper integrè, ſed ad partem illius quod antea illis debebatur. Qua verò proportione reſurgant, explicant variis modis: quos, & eorum auctores referunt, & impugnant Suarez *vbi ſuprà, ſectione ſecunda*, & Vaſquez in præſenti. Sotus, & Ledeſma dicunt, reſtitui gratiam præcedentem iuxta proportionem diſpoſitionis præſentis, itavt qui nunc diſponitur ſummo conatu ſibi poſſibili, recuperet totam gratiam præcedentem, qui vero cum dimidio, dimidiam; & ita alij cum eâdem proportione. Alij attendunt ſolùm ad menſuram abſolutam diſpoſitionis præſentis; itavt qui habet diſpoſitionem ad gratiam præſentem, vt duo, verbi gratia, accipiat etiam de gratia præterita alios duos gradus, quia diſpoſitio, quæ ſufficit ad duos gradus nouos, ſufficit etiam ad reſuſcitandos duos antiquos. Quod ſi homo ante mortem non ſe diſponit ſufficienter ad totam priorem gratiam recuperandam; alij dicunt eum in vltimo vitæ inſtanti conaturum: alij in primo inſtanti alterius vitæ, alij nunquam illam partem gratiæ reſtituendam. Alij denique menſuram deſumere videntur ex gratia illa in qua homo reſurgit iuxta præſentem diſpoſitionem; nam ſi homo accipit gratiam vt quatuor, tunc merita omnia præcedentia conſiderantur, ac ſi tunc elicerentur ab hoc homine cum iſta gratia vt quatuor, & iuxta eam menſuram dignificantur, & augent gratiam præſentem. Hunc modum commemorat Suarez *dicta ſect.* 2 *num.* 15.

Poſtrema ſententia concedit, merita reſtitui integrè ſemper in ordine ad augmentum gloriæ; negant tamen, gratiam reſtitui in hac vita, ſed eam ſimul cum gloria dari dicunt poſt mortem, ita Scotus & alij, quos affert Suarez *ſectione* 3. *numero* 10. 29. *Vltima. Integrè in ordine ad augmentum gloriæ, non tamen gratia in hac vita.*

Fundamentum commune iis omnibus eſt, quòd gratia non infunditur, niſi iuxta menſuram diſpoſitionis; ſed poteſt contingere, diſpoſitionem præſentem non eſſe ita intenſam, vt ſufficiat ad omnem gratiam præcedentem reſtituendam; ergo non reſtituitur illa integrè, ſed vel ſolùm ex parte, vel nihil, donec habeatur diſpoſitio in gradu ſufficienti.

Omnes iſtæ ſententiæ latè impugnantur à Suarez *vbi ſupra*, qui de hoc puncto videndus erit. Breuiter poſſumus contra eas omnes vrgere teſtimonium Concilij Tridentini ſupra adductum ex *canone* 32. vbi de eodem præmio, quod bonis operibus debebatur, aſſeritur reddendum iuſto, ſi tamen in gratia deceſſerit; non ponitur alia conditio, nec diſtinguitur duplex præmium pro eodem opere; vnum, quod detur ſi homo perſeueret ſemper poſtea in gratia; alterum minus, quod detur ſi homo moriatur in gratia; ſed de eodem præmio bono operi correſpondente dicitur reddendum eſſe homini, ſi moriatur in gratia, & dicto *can. c.* 6. eodem modo dixerat vniuerſaliter: *nihil ipſis iuſtificatis deeſſe credendum eſt, quominus plenè illis quidem operibus, quæ in Deo ſunt facta, diuinæ legi pro huius vitæ ſtatu ſatisfeciſſe, & vitam æternam ſuo etiam tempore, ſi tamen in gratia deceſſerint, conſequendam promeruiſſe cenſeantur*, non petit Concilium aliam conditionem, quod ſcilicet homo poſtea diſponat ſe per actum intenſiorem, ſed ſolùm quòd in gratia decedat, vt illud idem præmium conſequatur, quod illi operi promittitur ſine vlla diſtinctione. 30. *Hæ ſententiæ impugnantur.*

Præterea contra fundamentum earum ſententiarum ex illo ipſo, quod admittunt, argui poteſt; quia iam concedunt ferè omnes, hominem in ipſa iuſtificatione accipere propter merita præcedentia aliquid gratiæ, plus quam acciperet, ſi ea merita non præceſſiſſent, ergo iam illud gratiæ, quidquid ſit, datur vltra menſuram diſpoſitionis 31.

præſentis;

præſentis: nam diſpoſitio eſt vt qnatuor, verbi gratiâ, & ex illa datur gratia vt quatuor independenter à meritis præcedentibus; ergo ſi datur alius gradus propter merita illa, hic gradus erit ſupra proportionem diſpoſitionis præſentis, quæ adæquatur plenè per quatuor gradus gratiæ; ergo ſicut datur ille quintus ſupra menſuram diſpoſitionis; ſic poterit reſtitui tota gratia præcedens integrè ſine maiori inconuenienti.

Deinde contra illos ſpecialiter, qui dicebant, gratiam præcedentem reſtitui iuxta menſuram eiuſdem diſpoſitionis, itavt eodem gradu diſponat ad reſtitutionem gratiæ antiquæ, ſicut ad infuſionem nouæ, adhuc poſſumus iterum ad hominem argumentari; quia ſicut eadem diſpoſitio poteſt diſponere quaſi dupliciter ad duplicem illam gratiam, licèt vtraque ſimul ſumpta excedat quantitatem ipſius diſpoſitionis: ita poſſet illa diſpoſitio comparari ad omnia merita præcedentia, non per modum vnius meriti, ſed ad ſingula merita ſeorſim, & diſponere ſeorſim ad gratiam, quæ reſpondebat ſingulis illis: licèt tota illa gratia ſimul excedat quantitatem diſpoſitionis. Cur enim magis poteſt vna diſpoſitio eſſe virtualiter duplex in ordine ad gratiam præſentem, & præteritam; & non poteſt eſſe virtualiter multiplex in ordine ad gratiam huius; & illius meriti diuerſi; cum hic etiam reperiantur diuerſi tituli ad gratiam ſicut dantur diuerſi tituli ad gratiam nouam, & ad gratiam antiquam?

32. Quòd verò illi alij inſinuabant, valorem meritorum debere deſumi ex quantitate gratiæ præſẽtis; falſiſſimum eſt; nam meritorum valor non deſumitur ex gratia vtcumque, ſed gratia, quæ tunc eſt in ſubiecto quando meretur: & patet, quia licèt homo hodie habeat gratiam vt octo, ſi tamen heri, quando ieiunauit ſolùm habebat gratiam vt duo, ieiunium non accipiet valorem à gratia vt octo, quæ hodie eſt, ſed à gratia vt duo, quæ heri fuit; ergo quantitas gratiæ, in qua homo reſurgit, per accidens omnino ſe habet ad taxandum valorem meritorum antiquorum cùm nunc non mereatur homo: alioquin ſi homo nunc (quod fieri poteſt) ex vi perfectiſſimæ contritionis acciperet maiorem gratiam, quam ante lapſum habebat, deberent etiam antiqua merita reuiuiſcere cum maiori valore, quàm priùs habuiſſent, ex maiori illa gratia deſumpto, quæ tunc eſt in ſubiecto; quod tamen credo nemo conceder.

33. Denique à priori arguitur, quia reuiuiſcere, vt ſupra dicebamus, eſt primam vitam recuperare: ſi autem merita non habent primum valorem, ſed alium inferiorem, non recuperant primam vitam, ſed partem primæ vitæ, & ita non plenè reuiuiſcunt, ſed diminutè, quod non ſaluat veram, & abſolutam reſtitutionem, ſed dimidiatam: nec id cum fundamento dicitur: quia per quamcumque diſpoſitionem homo iuſtificetur, tollitur omnino impedimentum peccati, quod merita impediebat; ergo manent iam omnino expedita, & libera, ſicut antea: alioquin, vt ſupra arguebamus, ſi reſtaret pars aliqua impedita, iam ſecundùm illam partem præmij non dandi puniretur peccatum pœna aliqua æterna, cùm propter illud peccatum pateretur homo perpetuam carentiam illius gloriæ partialis quæ nunquam redderetur.

34. Vltima verò ſententia, quæ concedit merita reuiuiſcere ſtatim integrè ad totam gloriam priùs debitam; non tamen reſtitui ſtatim totam gratiam: non habet ſolidum fundamentum. Si enim obex peccati ſufficienter ablatus eſt, & merita manent iam expedita in ordine ad gloriam, non eſt vnde impediantur in ordine ad gratiam, nam gloriam non aliter exigunt, niſi mediante gratia, vt radice ipſius: Si ergo iam merentur gloriam, merentur etiam gratiam: Si autem merentur gratiam, dabitur ſtatim, quia (vt ſuppono ex materia de merito) poſito quocumque merito condigno, ſtatim datur gratia, nec eſt, cur ampliùs differatur, vt magis conſtabit ex dicendis.

35. Duo ſunt ferè pro iis omnibus ſententiis fundamenta, Primum partim Philoſophicum, partim Theologicum: ſumitur enim ex ratione Philoſophica, iuxta quam habitus non excedunt in intenſione actus à quibus generantur, quare per actus remiſſos non acquiritur habitus intenſus; ergo cum eadem proportione de habitibus ſupernaturalibus dicendum eſt, nunquam infundi, niſi præcedente diſpoſitione proportionata ſecundùm intenſionem, ergo quando ea non datur, non poteſt redire gratia intenſa, quæ erat ante peccatum: dixi autem, hoc fundamentum eſſe partim Theologicum, quia videtur approbatum in Tridentino *ſeſſ. 6. can. 7.* vbi dicitur in iuſtificatione infundi iuſtitiam ſingulis, *ſecundùm propriam cuiuſque diſpoſitionem:* non ergo infunditur ſupra menſuram diſpoſitionis.

36. Hoc argumentum militat contra omnes etiam illos Thomiſtas qui admittunt, aliqua ex parte reſtitui gratiam antiquam, licèt non integrè; nam ſecundùm illam partem deberet eſſe ſupra menſuram diſpoſitionis præſentis, vt vidimus, quia vltra gratiam quæ nunc datur intuitu contritionis, verbi gratia, quæ gratia commenſuratur contritioni, concedis dari aliquid aliud ex illa, quæ reſpondebat prioribus meritis; hoc ergo debet eſſe ſupra menſuram diſpoſitionis præſentis.

37. Ad argumentum ergo reſpondeo, in primis ſatis eſſe dubium in Philoſophia, an habitus etiam adquiſiti poſſint intendi per actus remiſſos. Experientia enim videtur probare non ſolùm actibus intenſis, ſed ipſa mera actuum repetitione intendi habitum, & adquiri maiorem facilitatem, ſed quidquid ſit de hoc, negatur paritas in habitu ſupernaturali, hic enim non producitur phyſicè ab actibus, ſed ſolùm cauſatur meritoriè: poſſunt autem actus, remiſſi mereri aliquem gradum intenſum gratiæ ſupra alios gradus, qui iam præſupponuntur, quia in æſtimatione morali multitudo actuum æquiualet intenſioni. Denique in caſu noſtro illa gratia antiquorum meritorum non datur intuitu diſpoſitionis remiſſæ præſentis, ſed intuitu meritorum præcedentium, cum quibus, & non cum ſola diſpoſitione præſenti debet commenſurari. Ex quo patet ad verba Concilij. Dicimus enim gratiam dari ſecundùm diſpoſitionem, non tamen eſt diſpoſitio ad totam illam gratiam ſola contritio præſens, ſed contritio cum meritis præcedentibus: itavt contritio diſponat ad duos gradus gratiæ, verbi gratia, & merita præcedentia ad alios duos, quos habebat homo ante peccatum, & vtrumque ſimul ad totam illam gratiam vt quatuor. Vel dici poteſt, gratiam, quæ datur ſecundùm diſpoſitionem eſſe illam, quæ datur per ſe ad iuſtificandum: non illam quæ per accidens reſtituitur ex ablatione obicis; ita etiam reſpondet Suárez, ſed

clarior

clarior videtur primus reſpondendi modus.

38. Secundum argumentum pro contraria ſententia ſumitur potiſſimè ex auctoritate S. Thomæ, qui videtur negare, gratiam totam poſſe reſtitui, niſi detur diſpoſitio proportionata. Ita in præſenti *dicto art. 5. ad 3.* dicit gloriam dandam ſolùm eſſe iuxta menſuram charitatis: futurum verò gaudium aliquod accidentale de operibus aliis in gratia factis, iuxta quem ſenſum loquitur etiam *art. 2.* dum dicit, pœnitentem aliquando reſurgere in maiori gratia, aliquando in minori. P. Torres *vbi ſupra dub. 3.* explicat S. Thomam, quod non neget, gratiam meritorum reſtitui integrè, ſed ſolùm gratiam, quam homo ante peccatum habebat ex opere operato per Sacramenta, & ideo negat, hominem ſemper reſurgere in æquali gratia. Sed reuera Sanctus Doctor videtur clarè loqui de gratia reſpondente meritis, de iis enim reſpondet habiturum beatum præmium accidentale, licèt non habeat eſſentiale, & clarius id docuerat *in 1. diſt. 31. quæſt. 1. art. 4. quæſt. 3. ad 1.* P. Vaſquez *in præſenti dicto art. 5. dub. 2* clarè fatetur, S. Thomam tenuiſſe, non reſtitui gratiam integram donec ponatur æqualis diſpoſitio præſens. P. Suarez *d. diſp. 2. ſect. 3. num. 19* fatetur ſententiam ſancti Thomæ eſſe obſcuram, & ſibi difficilem: *& in præſenti art. 5.* fatetur S. Thomam minùs accuratè reſpondiſſe hoc loco, licet alibi veram fortaſſe doctrinam de hoc puncto ſupponeret, vt ex aliis eius locis ibi adductis colligere conatur, & quidem veriſimile eſt, S. Thomam loquutum fuiſſe iuxta alia principia ſua, quibus docuerat per actus remiſſos non augeri habitum charitatis, vel ſaltem non dari ſtatim illud augmentum, donec eliceret homo aliquem actum intenſiorem: ſed cùm communis iam ſententia propter auctoritatem Concilij Tridentini oppoſitum doceat, non mirum quod in iis etiam, quæ ex illo principio ſequuntur difficilis appareat S. Thomæ doctrina.

39. Tertiò denique pro vltima ſententia arguunt aliqui, vt probent, non reſtitui ſtatim gratiam meritorum præcedentium; ſed vel in fine vitæ, vel poſt mortem; quia nullum eſt fundamentum aſſerendi, eiuſmodi reſtitutionem fieri in ipſa iuſtificatione, nam Scriptura, & Tridentinum ad ſummum probant, illa merita non cariтura ſuo præmio, & remuneratione; imò Tridentinum *ſeſſ. illa 6. can. 32.* cùm valorem noſtrorum meritorum explicaret: ſolùm dixit, *mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, & ipſius vitæ æternæ, ſi tamen in gratia homo deceſſerit, conſequutionem, atque etiam gloriæ augmentum.* In quibus non inuenitur reſtitutio gratiæ ſtatim facienda. Vnde retorqueri poteſt argumentum ex hoc loco Tridentini, quia homo iuſtus ſuis bonis operibus ſolùm meretur de condigno ea, quæ enumerauit Tridentinum: reſtitutio autem gratiæ ſtatim facienda eſſet præmium diuerſum ab his omnibus, & non connexum cum iis, nec ad illa requiſitum: ergo deberet dari maior valor in operibus ad illud aliud præmium etiam condignè promerendum. Probatur itaque bene ex illo loco, gratiam illam debere aliquando reſtitui, quia non poteſt dari augmentum gloriæ pro iis operibus, niſi detur augmentum gratiæ, quæ eſt ſemen gloriæ, & cui gloria debet commenſurari: quare non requiritur maior, nec diuerſus valor ad promerendum reſtitutionem gratiæ in fine vitæ, quàm ad promerendum augmentum gloriæ; quia reſtitutio gratiæ eſt neceſſaria ad dandum augmentum gloriæ pro illis operibus. At verò quod reſtitutio gratiæ antiquæ fiat ſtatim, quando homo iuſtificatur, non eſt neceſſarium ad dandam gloriam pro iis operibus: ergo poſſunt ea opera habere totum præmium quod iuxta Tridentinum promerentur abſque eo quod gratia ſtatim reſtituatur, quia poſſunt habere augmentum gratiæ, quando fiunt, & augmentum gloriæ poſt mortem, licèt gratia non fuerit ante mortem reſtituta; ergo illa reſtitutio gratiæ ſtatim facta deberet eſſe præmium diuerſum ab eo toto, quod proponitur in Tridentino, & per conſequens exigeret maiorem valorem ad illud etiam condignè promerendum.

Reſpondeo, totum hoc argumentum potuiſſe fieri ad probandum, quod neque etiam quando iuſtus bene operatur, detur ei ſtatim augmentum gratiæ, quod meretur, ſed in fine vitæ: quia in illis verbis adductis non fit mentio de augmento gratiæ ſtatim dando: ergo acceptio huius augmenti ſtatim eſſet nouum præmium exigens maiorem valorem in merito condigno ipſius. Sicut ergo omnes fatemur, illud gratiæ augmentum dari ſtatim pro operibus bonis, quia eſt eorum præmium condignum, ita debemus concedere, quod retineatur ſtatim ablato obice, quia reſtituitur tanquam condignum eorum præmium: Ratio autem vtriuſque eſt, quia homo iuſtus per bona opera in gratia facta meretur augmentum gloriæ, & acquirit ius ad illud augmentum, & deſtinatur ad illud: fit etiam charior Deo, & dignus maiori amore, & magis ſtricto amicitiæ vinculo. Non eſt autem dignus ſolùm, quod in fine vitæ magis diligatur, & ſit magis amicus; ſed etiam quod ex nunc ſit charior, & magis dilectus; vt conſtat etiam in humanis; nam amicus præſtans obſequia amico, eo ipſo creſcit de condigno in amicitia, & terminat maiorem beneuolentiam amici, neque hic maior amor differtur, ſed ſtatim ponitur. Certum ergo eſſe debet, quod homo iuſtus per bona opera creſcit ſtatim in amicitia, & gratia Dei: Certum etiam eſt, quod non ſanctificatur formaliter per ipſamet opera virtutum, ſed ſolum diſpoſitiuè, quatenus afferunt ſanctitatem, & iuſtitiam formalem intrinſecam habitualem: ergo cùm fiat ex tunc magis ſanctus, & amicus, atque amabilis Deo, debet ex tunc accipere formam, quæ eum reddat amabiliorem, & gratiorem, nempe augmentum gratiæ habitualis. 40.

Similiter ergo, quando per pœnitentiam reſurgunt merita, homo ille eſt magis charus Deo, quàm alius iuſtificatus, in quo non reſurgunt vlla merita; eſt deſtinatus ad maiorem gloriam, ad quam iam ex nunc habet ius; debet ergo habere totum hoc per aliquam formam phyſicam intrinſecam: quia licèt de poſſibili potuiſſet Deus dare alicui ius ad gloriam abſque forma intrinſeca per ſolam acceptationem extrinſecam, de facto tamen noluit Deus, quemquam habere tale ius, niſi per formam intrinſecam, per quam formaliter & propriè ſanctificaretur; de quo dixi *diſp. 14. de Incarnatione, ſect. 4. num. 66.* ergo eo ipſo, quod reſurgat ius ad maiorem gloriam, debet reſurgere titulus intrinſecus, nempe maior ſanctitas: quia eo ipſo hic homo eſt magis charus Deo, quàm alius, qui nulla bona opera habuerat; ergo magis amicus, & per conſequens habens in ſe maiorem gratiam, ſine qua 41.

homo

homo non eſt obiectum maiotis amicitiæ diuinæ: alioquin eſſer magis ſanctus, & ſanctificaretur, non ſolum diſpoſitiuè, ſed formaliter per ipſa bona opera præterita.

42. Accedit alia ratio peculiaris, quam magis vrgebimus *ſectione ſequenti*, quia nimirum gratia habita ex Sacramento Ordinis, vel Confirmationis, aut ſimilium, & peccato amiſſa debet reſtitui ſtatim per pœnitentiam; ergo à fortiori gratia correſpondens antiquis meritis debet ſtatim reſtitui. Antecedens probatur, quia ideo dicemus, debere reſtitui illam gratiam, ne homo per totam vitam priuetur fructu illius Sacramenti, quod ordinatur ad danda auxilia, vt poſſit homo ſanctè, & dignè exercere officium Sacerdotale, vel profiteri fidem, aut ſubire onera matrimonij, &c. Cùm enim non poſſit reiterare illud Sacramentum; ſi non reſtituitur eius gratia, fruſtrabitur ſuo effectu: debet ergo ſtatim reſtitui, quia reſtitutio in fine vitæ nihil conducet ad eum finem. A fortiori ergo debet reſtitui ſtatim gratia meritorum, ad quam videtur plus iuris habere homo, quàm ad gratiam habitam per Sacramenta. Non ergo ponitur abſque fundamento reſtitutio gratiæ ſtatim, imò abſque fundamento negatur ſtatim fieri, ſi aliquando facienda eſt abſque alia diſpoſitione.

43. Concluditur ergo ex dictis, merita antiqua reuiuiſcere ad totum præmium eſſentiale, & ad gratiam antiquam non ex parte, ſed integrè, quæ tota ſtatim reſtituitur; cuius probatio non eſt alia, quàm illæ rationes, quibus alias ſententias impugnauimus. Hæc eſt hodie communior ſententia, & eam ſequuntur ferè omnes noſtræ Societatis Theologi tam in præſenti, quàm in materia de charitate, & in materia de merito, apud quos videri poſſunt aliæ leuiores obiectiones cootra ſupradicta.

SECTIO III.

Vtrùm per pœnitentiam reſtituatur etiam gratia antiqua, quæ data fuerant ſine meritis.

44. Diximus de gratia illa quæ ex meritis præcedentibus ante peccatum fuerat in ſubiecto, eam omnino reuiuiſcere; reſtat videre de gratia illa, quæ non ex meritis, ſed ex opere operato habetur ante peccatum, qualis eſt ea, quæ habebatur ex Sacramentis; an hæc etiam poſtea per pœnitentiam reſtauretur? & in primis loquendo de mera poſſibilitate, non videtur dubium, quin Deus poſſit eam reſtituere ſed tamen de facto dubium eſt quid ſit dicendum conformiter ad principia ſupra poſita.

Prima ſententia negat.

Prima ſententia negat eam gratiam reſtitui ex toto vel ex parte. Hanc tenent aliqui etiam ex iis, qui nobiſcum ſentiunt in dubio præcedenti: ita P. Vaſquez *in præſenti, & aliis in locis*, quem ſequitur etiam Ludouicus de Torres 2. 2. *de fide, ſpe. & charitate, diſp. 69. dub. 3.* quia hæc gratia non debetur homini propter merita, non enim data fuit ex meritis, vt ſupponimus, ergo debetet reſtitui, ſi reſtituitur, ex liberalitate Dei; hæc autem non habetur ex Sacra Scriptura, vel Patribus, ergo non eſt, cur ſine vllo fundamento ponatur talis reſtitutio.

45. Contraria ſententia eſt iam communior, quam docuerunt etiam aliqui ex iis, qui negabant plenam reuiuiſcentiam meritorum. Ita docuit M. Bañes 2. 2. *quæſt. 24. art. 6. dub. 6. circa vltimum.* Nam licèt neget, merita priora redire, niſi ad idem præmium gloriæ reſpondentis gratiæ præſenti; concedit tamen gratiam omnem priorem, quæ ex Sacramentis habita fuerat, redire vltra gratiam correſpondentem præſenti diſpoſitioni; quia hæc gratia non debet commenſurari cum diſpoſitione præſenti, cùm iam fuerit data ex vi, & efficacia Sacramenti præteriti: quàm conſequenter hoc ipſe doceat, non facilè apparet: Sed quidquid de hoc ſit, eamdem ſententiam affirmantem tener Suarez *dicta diſp. 2. ſect. 3. num. 57.* P. Coninch in præſenti & alij Recentiores. Quam exiſtimo probabiliorem quia eſt magis conformis modo loquendi Sacræ Scripturæ, & Patrum, quibus reuiuiſcentiam meritorum ſupra probauimus; ſæpe enim generaliter videntur loqui de gratia prima ſine diſtinctione gratiæ habitæ hoc, vel illo modo: ita enim ſonant verba illa Ioël, 2. *Reddam vobis annos, quos comedit locuſta, bruchus*, &c. quæ verba de gratiæ recuperatione explicat Gloſſa ſine vlla diſtinctione. Poſſunt etiam ad hunc ſenſum applicari verba illa Patriſfamilias recipientis filium prodigum pœnitentem *Luc.* 15. & imperantis dari ei *ſtolam primam. Stolæ* enim nomine gratiam communiter intelligunt Interpretes; quam tamen non vtcumque vult afferri, ſed *primam* id eſt, quam habebat omnino ante peccatum. Ita videtur intelligere Chryſoſtomus *homil. de patre & duobus filiis*, quæ eſt 4. in Lucam *tom. 2. Iubet*, inquit, *ſtolam illam primam proferri, vel priſtinam gloriam, quam ex ſeductione diaboli nudatus amiſerat.* Quod ſi non omnis gratia redderetur, non daretur ſtola, vel gloria, quam ex ſeductione Diaboli amiſerat.

Contraria eſt communior.

Ioël. 2.

Chryſoſt.

Ratione verò probat P. Suarez hanc ſententiam ex paritate vtriuſque gratiæ; nam ſicut gratia prior datur ex meritis propriis, & ideo reſtituitur, vt vidimus *ſect. præcedenti*, ita gratia, de qua nunc agimus, data fuerat iam ex meritis Chriſti, quæ potentiora ſunt ad dandum ius perpetuum ad gratiam & ad obligandum Deum ad eius reſtitutionem: quando enim datur gratia ex opere operato per Sacramenta, tunc applicatur nobis portio aliqua meritorum Chriſti, & quaſi per donationem fiunt noſtra illa merita; ergo non minus ius manet in nobis ad illam gratiam, quàm ſi eſſet data ex meritis noſtris. 46.

Hæc ratio oſtendit bene poſſibilitatem; non tamen, quod de facto debuerit ita fieri: non enim quoties datur nobis aliquid ex Chriſti meritis, datur cum omni perfectione, & iure, quo poſſet ex Chriſti meritis dari; quia non vult Chriſtus applicare ſua merita cum tota illa perfectione, ſed cum limitatione, licèt ex parte valoris meritorum Chriſti poſſent perfectiùs applicari: poterant enim Chriſti merita non ſolùm dare aliam gratiam, ſed etiam perſeuerantiam in gratia: Vtrumque quippe ipſis debetur, ſi pro vtroque applicentur: & tamen de facto non valent: omnibus ad vtrumque, non ex defectu valoris, ſed ex defectu applicationis Chriſti; cur ergo non potuit ſimiliter Chriſtus applicare ſua merita in Sacramento, vt daretur gratia homini, qui baptizatur, verbi gratia, & non vt reſtitueretur illa gratia poſt lapſum? Certè, ſi illa Chriſti merita facta fuiſſent mea, ego obtinuiſſem infallibiliter perſeuerátiam, quia ad id totum habebant valorem: ergo ſignum eſt, 47.

non

non applicari ſimpliciter ſed cum limitatione; ſcilicet, ad hoc, vel illo modo obtinendam gratiam, ergo potuerunt applicari, vt daretur gratia, non ſolùm amiſſibilis, ſed irrecuperabilis, quia non magis repugnare videtur vna limitatio, quàm alia ex parte applicationis.

48. Aliunde itaque videtur petenda neceſſitas, vel congruentia huius reſtitutionis, ſcilicet, ex ipſa natura gratiæ, applicando doctrinam ſupra traditam, nam eo ipſo, quod homo, per pœnitentiam iuſtificatur & accipit gratiam habitualem accipit ius ad gloriam æternam, & per conſequens exigit ſtatum expertem omnis pœnæ, & punitionis æternæ: Si autem non reſtitueretur gratia tota per peccatum ablata, ſequeretur hominem puniri aliqua pœna damni æterna'; quatenus perpetuò careret illa gratia in pœnam ſui peccati, & per conſequens gloria illi correſpondente; ergo ex natura ipſa iuſtificationis oritur, vt eo ipſo reſtituatur aliquando tota gratia, cuius iacturam incurrimus propter peccatum, quod ſi aliquando reſtituenda eſt, non eſt, cur non reſtituatur ſtatim ablato peccato, cùm eo ipſo auferatur obex, quo impediebatur: cùm enim tota cauſa, cuius intuitu datur illa gratia, fuerit Sacramentum, verbi gratia, continens in ſe merita Chriſti, non apparet, cur debeat ampliùs differri eius reſtitutio poſt ablatum peccatum, quod impediebat efficaciam Sacramenti præteriti; quia ſicut in communi Theologorum doctrina dicentium, aliqua Sacramenta etiam in peccato ſuſcepta cauſare poſtea ſuum effectum gratiæ, quando auſertur obex peccati; gratia illa Sacramentalis non differtur, ſed ſtatim ablato obice datur, quia iam ſupponitur poſita tota eius cauſa, ſcilicet Sacramentum: ſimiliter in noſtro caſu dicendum videtur, ſi tota cauſa huius gratiæ reſtituendæ fuit Sacramentum olim poſitum; non eſſe cur differatur reſtitutio illius gratiæ poſt ablatum peccatum, ſed ſtatim reſtituendam eſſe, ſicut de gratia tota meritorum mortificatorum diximus *ſect. præced.*

49. Confirmare item poſſumus ex hoc ipſo exemplo concluſionem noſtram; quia ideo cenſent Theologi, Sacramenta illa, quæ imprimunt characterem, dare ſuum effectum gratiæ tempore ſequenti, quando auſertur obex quia nimirum ea Sacramenta repeti non poſſunt, quare ſi ille, qui ſuſcepit Ordinem, verbi gratia, in ſtatu peccati, nũquam acciperet gratiam Sacramentalem, quantumuis poſtea conuerteretur; videretur fraudari Sacramentum illud fine ſuo, ſcilicet dandi illi homini gratiam, & auxilia ad rite, & bene exſequendum ſuum miniſterium. Imò propter eamdem rationem hoc ipſum docent multi de Sacramentis matrimonij, & extremæ vnctionis, quod cauſent ſuum effectum, ſaltem quando auſertur obex durante ſtatu coniugij, vel ægritudine: alioquin cur non poſſet repeti extrema vnctio in eâdem ægritudine, ſi infirmus, quando illam ſuſcepit erat in peccato, enim adhuc non habuerit aliquem effectum? De hoc tamen vide quæ diximus *diſput. 9. de Sacramentis in genere ſect. 6.* Hoc ergo ſuppoſito: poſſumus ad præſentem materiam applicare idem argumentum: Si enim per pœnitentiam non reſtituitur gratia Sacramentalis, ergo Sacerdos, verbi gratia, qui in ſua ordinatione accepit gratiam ad bene exercendum ſuum miniſterium, & poſtea peccauit; nunquam quantumuis conuertatur, recuperat gratiam ſuo muneri congruentem, quare in illo videtur iam aliquo modo fruſtrari Sacramentum Ordinis ſuo fine; quod idem à fortiori de coniugato, vel infirmo dici debet, qui poſt Sacramentum Matrimonij, vel vnctionis ſuſceptum peccarunt; nam quantumcumque pœniteant non proderit illis eorum Sacramentorum ſuſceptio ad finem coniugij, vel contra tentationes morbi, vel agonis, ſi quidem gratia vtriuſque Sacramenti per ſe nunquam illis reſtituitur. Ex quo rurſus fieri videtur, quod deberet ille ægrotus iterum atque iterum vngi in eodem morbo toties, quoties gratia fuerit per nouum peccatum interrupta: quæ omnia abſurda ſunt.

50. Dices, licet non reſtituatur gratia habitualis Sâcramentalis, adhuc Sacramenta præterita faciunt, quod Deus eorum intuitu det homini gratias actuales, & auxilia ad finem Sacramenti opportuna. Sed contra hoc eſt, quod ea auxilia non cauſantur immediatè à Sacramento, ſed mediante gratia habituali, quæ ideo datur in omnibus Sacramentis, vt ſit quaſi radix, & ius quoddam permanens in anima, ex quo ſuo tempore oriantur ea auxilia, & alij effectus accidentales ad finem Sacramenti conſequendum vt diximus *diſp. 4 de Sacramentis in genere ſection.* 3. Si ergo reſtituitur illud ius, reſtituitur etiam gratia; ſi verò non redit gratia, non redit ius, & per conſequens manebit iam omnino otioſum, & inutile Sacramentum. Meliùs ergo conceditur, redire poſt pœnitentiam totam gratiam Sacramentalem præteritam ablato obice peccati, ex quo redditur optima ratio cur non poſſint, aut debeant ea Sacramenta reiterari poſt peccatum.

51. Addunt aliqui rationem aliam deſumptam ex natura, & dignitate ipſius gratiæ habitualis; quia per gratiam homo acquirit ius ad gloriam, vt hereditatem, ſicut per merita acquirit ius ad eamdem gloriam, vt ad coronam: ergo ſicut meritis debetur corona gloriæ ſub ea ſola conditione, ſi homo decedat in gratia; ſic ſub eâdem conditione debita videtur gloriæ hæreditas homini habenti gratiam: ergo poſita illa conditione mortis in gratia, debet illa prior gratia conſequi hæreditatem debitam, & per conſequens debet reſtitui ipſa gratia; ſicut debet reſtitui gratia data ex meritis.

52. Hoc argumentum aptum quidem eſt ad oſtendendum dignitatem, & excellentiam gratiæ habitualis, quæ tanta eſt, vt ſemel collata gratia afferat ius ad ſui perpetuitatem, & vt nunquam ſine hominis culpa auferatur; imò, vt ſi abſque culpa ablata fuerit, reſtituatur. Sic enim in humanis, qui ſemel filius adoptiuus, vel amicus fit alicuius, videtur iam habere ius aliquod, vt ſine culpa non priuetur filiatione, vel amicitia; atque adeo, vt ſi abſque culpa priuatus fuerit, reſtituatur. Vnde, ſi natura humana ſemel à Verbo diuino ad hypoſtaticam vnionem aſſumeretur, non ſolùm acquirit ius ad perpetuitatem vnionis, & ſtatus illius, ſed etiam vt ſi aliquando dimitteretur, reſtitueretur poſtea ad eumdem ſtatum: imò conſequenter videtur acquirere ius, vt ſi de potentia Dei abſoluta, deſtrueretur, & annihilaretur; poſtea tamen reproduceretur, & reaſſumeretur: hoc enim totum videtur includi in perpetuitate ſtatus, ad quam affert ius vnio illa humanitati ſemel data. Quod idem cum proportione de gratia habituali dicendum videtur, per quam homo adoptatur in filium, & aſſumitur in amicum Dei, atque adeo affert ius ad perpetuitatem,

Digitized by Google

tuitatem, hoc eſt, vt ſine culpa non cadat homo ab eo ſtatu, & dignitate, & ſi ceciderit abſque culpa reſtituatur.

53. Cæterùm, quod attinet ad propoſitum noſtrum, & reſtitutionem gratiæ per peccatum amiſſæ, non vtor illo argumento, quia vt dixi *ſect.* 1. ſi Deus remitteret peccatum per meram condonationem extrinſecam abſque infuſione gratiæ, non repugnaret, neque eſſet contra naturam, & dignitatem meritorum præcedentium, quod non reuiuiſcerent, nec reſtitueretur gratia illis correſpondens: multo ergo minùs eſſet contra exigentiam gratiæ habitualis collatæ per Sacramenta, quòd non reſtitueretur poſtea, ſi homini abſque gratiæ infuſione per condonationem Dei remitteretur peccatum. Ratio autem ſumitur ex ſupradictis; quia licèt gratia ſemel collata exigat ex ſe perpetuitatem hoc eſt, vt ſine culpa non tollatur; non tamen exigit vt conſeruetur, vel reſtituatur poſita culpa hominis. Et quamuis remiſſo peccato, auferatur culpa; poſſet tamen Deus remiſſa culpa, non remittere pœnam, vel totam: vel partem. Poſſet ergo Deus condonare culpam, non condonata pœna, ſaltem quoad partem illam non recuperandi gratiam habitualem ablatam, filiationem, & amicitiam, atque ideo non eſſet contra naturam condonationis nec, cõtra exigentiam gratię, quod gratia nunquam reſtitueretur; quia cum fuiſſet ablata propter culpam hominis, poſſet in pœnam illius culpæ nunquam reſtitui. Meliùs ergo probatur neceſſitas reſtituendi gratiam, ex exigentia gratiæ, qua peccator iuſtificatur; quæ gratia exigit, vt non puniatur homo ampliùs pœna æterna ob peccatum præteritum atque adeo, quod non patiatur priuationem æternam illius gratiæ, quam propter peccatum amiſit.

54. Ex dictis infertur primò cum Suarez, & aliis hominem per pœnitentiam ſemper reſurgere ad maiorem gratiam, quam prius habebat; recuperat enim totam illam, & præterea accipit aliam de nouo ex vi contritionis, vel Sacramenti præſentis. Nec ex hoc ſequitur, eum eſſe melioris conditionis, quàm ſi non peccaſſet: Si enim non peccaſſet habuiſſet præmium eorũ omnium operum, quæ fecit, quandiu erat in ſtatu peccati; quæ tamen nunquam ad præmium illi proderunt beatitudinis æternæ, cùm fuerint opera mortua.

Homo per pœnitentiam ſemper reſurgit ad maiorem gratiam, quàm prius habebat.

Obiiciunt aliqui experientiam contrariam, quia pœnitens ſæpe experitur in ſe difficultatem ad bene operandum: ergo non recuperat habitus virtutum in ea intenſione, quam priùs habebant. Reſpondetur facilè, habitus infuſos non dare facilitatem, ſicut acquiſitos, vt alibi docui, & ex multis aliis experientiis comprobaui cum Vaſquez 1. 2. *diſp.* 83. *cap.* 1. quem ſequitur Coninch. *in præſenti num.* 175. difficultas ergo illa oritur ex defectu exercitij bonorum operum, quæ paulatim contrariis actibus expellenda eſt, & auxiliis diuinæ gratiæ, quæ magis in dies inclinent, & moueant voluntatem ad obiecta, à quibus priùs auertebatur.

Infero ſecundò, Adamo etiam reſtitutam fuiſſe gratiam habitualem, quàm ante peccatum habuerat. In quo immerito, & abſque fundamento dubitat P. Coninch in præſenti. Ratio enim ſupra adducta eodem modo probat de illa, ſicut de nobis: quia alioquin Adamus pateretur aliquam æternam pœnam ſui peccati, ſcilicet, carentiam illius gratię, & gloriæ correſpondentis. Quamuis ergo non recuperauit in hac vita iuſtitiam originalem: recuperauit tamen gratiam habitualem, quæ licet quoad primam collationem non fuerit ex meritis Chriſti; fuit tamen quoad reparationem; in quo nullum eſt inconueniens. **55.** **Adamo reſtituta fuit gratia habitualis, quam ante peccatũ habuerat.**

Reſtabat, vt nunc ageremus de alio effectu pœnitentiæ in ordine ad ſatisfaciendum pro debito pœnæ temporalis: de hoc tamen commodiùs dicemus infra *diſp.* 24 poſt explicatas alias partes Sacramenti pœnitentiæ, ne tractatum de ſatisfactione diuidamus, ſed ſimul dè ſatisfactione ex opere operantis, & ex opere operato tractemus.

TRACTATVS DE SACRAMENTO POENITENTIÆ.

DISPVTATIO XII.

De inſtitutione, & partibus Sacramenti Pœnitentiæ.

SECT. I. *Sacramentum Pœnitentiæ ab aliis diſtinctum à Chriſto eſſe inſtitutum.*
SECT. II. *De partibus Sacramẽti Pœnitentiæ.*
SECT. III. *Quid importetur in recto per Sacramentum Pœnitentiæ?*

1. **Varia nomina Sacramẽti Pœnitentiæ.** POSTQVAM egimus de virtute Pœnitentiæ, ſequitur, vt de Sacramento pœnitentiæ agamus: quod quidem multis nominibus apud Patres, & Concilia appellari ſolet. Primò vocatur: *Lauacrum lachrymarum, & ſecunda purgatio.* Sic Nazianz. *oratione in ſanctum lauacrum,* & *oratione in luminaria.* Secundò vocatur *iterabilis Baptiſmus,* differt enim à primo baptiſmo, qui iterabilis non eſt. Sic Auguſt. *lib. de baptiſmo.* Tertiò *vocatur baptiſmus laborioſus,* vt ex Sanctis Patribus refertur in Conc. Trident. *ſeſſ.* 14. *c.* 2. & redditur ratio, quia habet adiunctum laborem & fletum. **Conc. Trid.** Quartò dicitur *Sacramentum Confeſſionis,* quo nomine vtitur Cyprianus *ſerm. de baptiſ.* & Lucius Papa in *cap. Ad abolendam,* de hæreticis. Quintò, dicitur *ſecunda tabula poſt naufragium,* quod nomen meritò à SS. Patribus vſurpatum fuiſſe definit Concil. Trident. *ſeſſ.* 6. *c.* 14 & *ſeſſ.* 14. *can.* 2. ſcilicet contra hæreticos recentiores, qui illas appellationes vehementer reprehendunt, prout facit Caluinus in Antidoto contra Trident. vt refert Becanus *art.* 3. *pag* 106.

illam tamen metaphoram ex Tertullian.*lib. de pænitentia* accepiſſe videtur Hieron. *epiſt. ad Demetriad* & *epiſt. ad Sabinum Diaconum*, & *epiſt. 2. ad Pāmach*; & *lib. 2. in c. 3. Iſaiæ*, & *ſuper Danielem*. & habetur *in c. 2. Tabula de pænit. diſt* 1. Ambroſ. *lib. ad Virginem lapſam c* 8. Patianus *epiſt. 1. & 2. ad Sempronianum*, & alij. Sextò appellatur *Reconciliatio*: quod vocabulum colligi poteſt ex Euariſto in *c. Presbyteri* 26 *q. 6* & ex *c. Is qui*, eodem loco. Septimò dicitur *Manus impoſitio*, vt colligitur *ex Conc. Carthagin. 3. c. 32* & ex *c. Arrianos* 1. *q.* 1. Cyprian. *ſerm. de ablut pedum*, Hieronymo *contra Luciferianos*, & *contra errores Ioannis epiſcopi Hieroſolym* Leone Papa *epiſt.* 90. Auguſtin. *lib. 3. de vnico bapt. c.* 15. & *lib. 4. cap.* 27 & habetur in *c. Manus* 1. *q.* 1. Quod etiam vocabulum aduerſus Wiclephum, qui illud reprehendit, defendit Waldenſis 2. *de Sacramentis c.* 147. & dicit, ortum habuiſſe ex illo *Leuitici* 16. vbi Sacerdotes manum imponebant hirco pro peccatis immolando. Negari tamen non poteſt, illud nomen apud Patres frequenter ſignificare reconciliationem ſolemnem, quæ dari ſolebat agentibus publicam pœnitentiam, vt colligitur ex Conc. Arauſican. *c.* 3. & ex Gloſſa *in d. c. Arrianos*, & Conc. Carthagin. 5. & ex *c. Confirmandum, diſt.* 50. vbi reiiciuntur à ſacris ordinibus; qui manuum impoſitione purgati fuiſſent, quod de Sacramento pœnitentiæ ſolo intelligi non poteſt. Idem conſtat ex S. Leone in *c. Alienum* eodem loco, qui addit, manus impoſitionem eſſe in ſignum orationis, quæ fit pro eo, cui manus imponitur; Ideoque non eſſe manum imponendam Sacerdoti, quia, vt dicitur Leuit. 4. *Si peccauerit Sacerdos, quis orabit pro eo?* quod etiã de mero Sacramento intelligi non poteſt. Vltimò appellatur *Sacramentum Pœnitentiæ* quam vocem reprehendere videtur Dur. *diſt.* 14. *q.* 1. & 3 qui magis propriè appellandum dicit *Sacramentum Confeſſionis, & abſolutionis*: hoc tamen ex falſo fundamento procedit quod eſſentia huius Sacramenti ſolam confeſſionem, & abſolutionem includat: Similiter Iacob. Fab. *in c. vlt. S. Dionyſ de Eccleſ. Hierarch.* dicit, potius debere vocari *Sacramentum remiſſionis*. Cæterum non poteſt abſque temeritate reprehendi vocabulum, quo non ſolum Theologi omnes, ſed Conc. Flor. & Trid. cum tota vniuerſali Eccleſia vtuntur, cuius vocabuli rationem reddit S. Thom. *in 4. diſt. 16. q. 1. art.* 1. quia, ſcilicet, omnes partes huius Sacramenti pœnam, & laborem includunt, contritio affert dolorem, confeſſio ruborem, ſatisfactio laborem. Magis denique cauendum eſt à nomine illo *Sacramenti abſolutionis*, ne fauere videamur hæreticis huius temporis, qui confeſſionem, & contritionem de medio tollunt, & hæc de nomine ſufficiant.

2. Loquendo ergo iam de re ipſa, primo loco doctrinæ ordine occurrit quæſtio, an ſit hoc Sacramentum: circa quam plura ſolent ab aliquibus diſputari, quæ commodius diſputabuntur paulò inferiùs: vt puta de poteſtate, quam Chriſtus tradidit Apoſtolis, de clauibus, de neceſſitate huius Sacramenti, de iterabilitate, item an per illud remittatur culpa, an ſolum pœna? & alia eiuſmodi, de quibus partim dicemus, explicando formam huius Sacramenti, partim agentes de confeſſione, vbi de eius neceſſitate, & materia, ne eadem repetere cogamur. In hac ergo diſputatione breuiter, & quaſi in communi probabimus inſtitutionem Sacramenti pœnitentiæ, deinde eius partes, quibus intrinſecè conſtat, poſtea verò diſputationibus ſequentibus de ſingulis partibus ſigillatim agendum erit.

SECTIO I.

Sacramentum Pœnitentiæ ab aliis diſtinctum à Chriſto eſſe inſtitutum.

NEgarunt plures hæretici antiqui; & recentiores; quorum primus dicitur fuiſſe Montanus 3.
Cataphrygarum Dux teſte Lindano 4. *Panop. c.* 60. & 61. & Caſtro *verb. pænit. hæreſ.* 3. qui (vt refert Hieron. 2. *contra Iouinian* & *epiſt. ad Damaſum* & Anſelm. ſuper illud ad Hebr. 6. *impoſſibile eſt, eos, qui ſemel ſu...* &c.) docuit lapſum reparari nõ poſſe. Hanc hæreſim tenuit poſtea Nouatus Presbyter Romanæ Eccleſiæ, à quo orti ſunt Nouatiani (qui & *Cathari*. i mundi appellati ſunt) cuius meminit Euſeb. *6 hiſt. Eccl. c.* 35. & *hiſt. tripartita li.* 21. *c.* 13. Wicleph. etiam licèt non negarit lapſis reparationem, negauit tamen auricularem confeſſionem, cõtra quem egit ex profeſſo Waldenſis, qui *lib. de Sacram. c* 135. refert Iulian. Apoſtatam, Maſſilianos, & Iacobitas ſolitos irridere confeſſiones. Lutherus denique licèt à principio non negauerit hoc Sacramentum, ſed tantùm neceſſitatem confitendi omnia mortalia, aut aliquod in particulari, dicens ſimul, iniquum eſſe confiteri venialia: poſtea tamen funditus abſtulit hoc Sacramentum; nam *in fi. li. de capt. Babyl.* ſic ait: *Si loqui rigidè volumus, tantum ſunt duo Sacramenta in Eccleſia, baptiſmus, & panis.* Similiter Melanchthon, Zuinglius, Caluin. Kemnitius apud Decan. *ar.* 1 & Payuam *lib.* 8. quia nulla determinata cæremonia inſtituta eſt à Chriſto, vt Sacerdotes abſoluant à peccatis, ſed tantum prædicatio Euangelica, quæ fidem excitat iuſtificantem: addit Caluin. aliam rationem, quia non eſt ſignum viſibile, ſed credibile.

Hæreſes de Sacramento Pœnitentiæ.

Lutherus.

Nouati hæreſem impugnarunt Ambroſ. *in lib. de pæn.* Cypr. *ſer. de lapſis*, Chryſoſt. *lib de repar. lapſi.* Aug. *de hæreſib. ad Quod. hæreſ.* 38. Corn. Papa eam damnauit in Concil. quodam Roman. cuius meminit Euſeb. *ſup. c.* 34. ſicut etiam dãnatur in Conc. Nicen. *c.* 8 *ſuorum decret.* & in Trident. *ſeſſ.* 6. *c.* 14. & *can.* 29 Vnde obiter notandum eſt, falsò Beatum Rhenanum *annot. in Tertul.* dixiſſe Aug. & PP. antiquos potiùs conſentire Nouatianis, dicendo, pœnitentiam non eſſe iterãdam. Nam Ambr. 2. *de pæn. c.* 10. & alij, qui hoc dixerunt, loquuti ſunt de pœnitentia ſolemni, quam non eſſe iterandam probat Lindan. *vbi ſupra c.* 61. & Aug. expreſſè impugnat Nouatum *epiſt.* 68. & *in lib. quæſtionum noui, & vet. teſtamenti, quæſt.* 102 & alibi ſæpe. 4.

Denique errores hæreticorum noſtri temporis damnarunt PP. & Concilia Flor. in decreto Eugen. Conſtãt. *ſeſſ.* 13. Trid. *ſeſſ.* 14. *c.* 1. 2. & 3. & *can.* 1. 2. & 3. damnatur etiam in *c. Ad Abolendam*, de hæreticis. Patrum verò loca latè afferuntur à Recẽtioribus. videatur Suar. *in præſ. diſp.* 16. *ſect.* 1. & *diſp.* 17. *ſect. etiam* 1. Vaſq. *in præſent. q.* 84. *art.* 1. *dub.* 1. & *q.* 90 *ar.* 1. *dub.* 1. & latè Bell. *l.* 1. *de pæn c.* 10. & 13. 5.

Colligitur hoc fidei dogma ex Verbis Chriſti clariſſimis *Ioann.* 20. vbi hoc Sacramentum inſtituens, dixit, *quorum remiſeritis peccata remittuntur eis*, &c. in quibus conſtat promitti gratiam; nam peccatum mortale non poteſt remitti abſque infuſione gratiæ. Conſtat item requiri ritum ſenſibilẽ per quẽ illa gratia ſignificetur, & conferatur, nã requiritur, quod Apoſtoli tanquã Iudices remittant peccata, quæ debet eſſe actio humana, & ſenſibilis;

conſtat

conſtat ergo in præſenti inſtitutum fuiſſe verum Sacramentum pœnitentiæ, cùm Sacramentum non ſit aliud, niſi ſignum ſenſibile ex inſtitutione infallibiliter ſignificans, & cauſans gratiam.

6. Hoc teſtimonium variè eludere conantur hæretici; ſed nihil afferunt, quod impugnatione indigeat. Videantur contra ipſos, quæ afferunt Suar. *diſp. 16. ſect.* 1 & Bellar. *d. lib. 1. de pœn. c. 10. & ſeq.*

Dicet aliquis, ex illo loco non colligi ritum ſenſibilem eſſe neceſſarium ad tollenda peccata; poſſet enim Sacerdos auctoritate diuina in corde ſuo remittere peccata, ſicut quilibet poteſt remittere in corde ſuo offenſas ſibi illatas. Reſpondent aliqui, remiſſionem illam, cum ſit inter homines, debere fieri per ſignum ſenſibile, ſicut aliæ actiones humanæ fiunt: quod explicari poteſt, retorquendo argumentum, nam ſi creditor remittat debitum ſolùm intra ſe neque id exteriùs explicet, remiſſio nondum eſt valida, ſed poteſt exigere ſuum debitum.

7. *Cur non requiratur in Sacramento Pœnitentia vox intelligibilis à pœnitente.* Sed contra hoc vrgeri poteſt, quia ſi ex hoc capite requiritur remiſſio externa, deberet etiam illa talis eſſe, quæ pœnitenti manifeſtaretur; nam ſi creditor remittat debitum etiam verbis externis, ſi tamen debitor id ignoret, nec alius eius nomine acceptet remiſſionem, adhuc remiſſio non eſt irreuocabilis, & firma, ſed perinde ac ſi eſſet merè interna, non enim acquiritur ius per illam debitori, cùm ipſi non intimetur, neque in eius notitiam veniat: ſimiliter ergo ad valorem remiſſionis in hoc Sacramento non ſufficiet, quod Sacerdos dicat, ſe remittere peccata, ſi tamen illa remiſſio non auditur à pœnitente, neque ab alio, quod tamen plerumque accidit, quando, v. g. pœnitens poſt inceptam confeſſionem, amittit vſum ſenſuũ & abſoluitur, vel etiam quando Sacerdos profert verba tam ſummiſſa voce, vt à pœnitente aliquantulum diſtante, vel ſurdo non audiatur, nec percipiatur: in quibus caſibus non videtur eſſe illa remiſſio humana, qualis in aliis materiis deſideratur: nam in ſtipulationibus, & actibus humanis requiritur certe, quod promittens audiatur, & intelligatur à promiſſario; Ideo enim dixit Iuſtinianus Imperator in §. *in hac re* inſtit. *de verbor. obligat.* parum referre, qua lingua fiat ſtipulatio; requiri tamen, quod vterque eandem intelligat. Vnde ſi in matrimonio, poſtquam alter coniux conſenſum præſtitit, alter priori iam dormiente reſponderet, & conſenſum exprimeret, matrimonium non valeret. Si ergo remiſſio peccatorum eadem regula metienda eſt, oporteret non ſolum ritum ſenſibilem adhibere, ſed ea etiam lingua, & tali voce, quæ à pœnitente audiri, & intelligi poſſet, quod tamen eſt contra praxim, vt conſtat

8. Huic difficultati reſpondere poſſumus, adhuc neceſſitatem ritus ſenſibilis in hoc Sacramento colligi, non ſolùm ex perpetua Eccleſiæ traditione, quæ ſufficeret; ſed etiam ex ipſa Chriſti inſtitutione: ad inſtantiam verò factam dicimus, hoc Sacramentum non eſſe inſtitutum à Chriſto ad modum contractuum, vel donationum, in quibus procedit illa doctrina, ſed ad modum Iudicij, in quo pœnitens eſt accuſator, & reus: Sacerdos verò eſt iudex, qui audita accuſatione, & probatione, ſententiam profert. Sententia autem Iudicis legitimi ad hoc, vt ſit valida, non requiritur, quod quando profertur, percipiatur, & intelligatur à reo, maximè ſi ſententia abſolutoria eſt; ſed ſufficit, quod proferatur in iudicio cum debita ſolemnitate: ſicut re vera profertur abſolutio Sacramentalis: vnde etiamſi pœnitens iam dormiat, vel non ſit ampliùs ſui compos, adhuc ſententia valet ſicut etiam valeret in humano Tribunali ſententia abſolutoria illius, qui iam tempore ſententiæ, rationis vſum amiſiſſet, & ſicut pœnitens gerit perſonam accuſatoris. & rei: ſic confeſſarius gerit perſonam Iudicis, & Notarij, qui fidem faciat de ſententia prolata: ſicut etiam ad valorem legis Pontificiæ, ſufficit, quod affigatur Bulla in loco ſolito, etiamſi à nemine legatur: ſic ad valorem ſententiæ, quæ eſt lex priuata non requiritur ex natura ſua, quod percipiatur, vel intelligatur.

Hinc infertur primò, hoc Sacramentum non fuiſſe ante Chriſti inſtitutionem: nam inſtitutio ſignificat nouitatem rei, quæ inſtituitur. Vnde minùs cautè *diſt. 22. in fin.* dixit Magiſter, hoc Sacramentum, & coniugium inſtituta fuiſſe in ſtatu innocentiæ, niſi illud intelligat, non in ratione Sacramenti, ſed confeſſionis, & coniugij: falſum etiã eſt, quod alij dixerunt confeſſionem auricularem inſtitutam fuiſſe in Paradiſo, cùm Deus quæſiuit ab Adam *vbi es?* &c. vel poſtea cùm quæſiuit à Cain, *vbi eſt frater tuus?* vel *Ioſue 7.* cùm dixit Iuſue ad Achor. *Fili mi da gloriam Deo Iſraël, & confitere, et indica mihi, quid feceris, ne abſcondas.* Vel ab Apoſtolo Iacobo *c. 5.* in illis verbis: *Confitemini alterutrum peccata veſtra, & orate pro inuicem, vt ſaluemini.* Vel ab Eccleſia per generalem conſuetudinem: quas ſententias refellit Nauarrus *de pœnit. d. 5.* explicans ſecundam partem gloſſæ, in qua referunt denique, quod dixit Bonauentura *in 4. diſt. 17. ſect. 2. art. 1. quaeſt. 3.* Sacramentalem confeſſionem à Chriſto inſinuatam, ab Apoſtolis inſtitutam, à Iacobo promulgatam indiget explicatione, quatenus à Chriſto fuit minùs explicitè præcepta, ab Apoſtolis magis explicata, à Iacobo promulgata: quo etiam modo intelligendus eſt Marſil. *in 4. quaeſt. 2. art. 2.* dicens, non fuiſſe à Chriſto explicitè inſtitutum hoc Sacramentum.

9. *Sacramentum Pœnitentia non fuit in lege veteri.*

Geneſ. 3.

Ioſue 7.

Iacob. 5.

10. Infertur ſecundò, nec in lege veteri fuiſſe aliquod Sacramentum pœnitentiæ ad remittenda peccata commiſſa poſt primam iuſtificationem, prout aliqui voluerunt, inter quos eſt Guilielmus de Aulione, quem refert Ruardus *art. 3.* de quo Sacramento explicat illud Apoſtoli *ad Hebr. 9.* quod Pontifex ſummus introibat ſemel in anno in Sancta Sanctorum non ſine ſanguinis effuſione, quem offerret pro ſua, & populi ignorantia. Hoc tamen reiicitur ex eodem Apoſtolo ibi dicente, quod *ſanguis taurorum, &c. inquinatos ſanctificat ad emundationem carnis*; non ergo ſanctificabat ad emundationem Spiritus. Et confirmatur, quia alioquin illud ſacrificium fuiſſet excellentius, & efficacius, quàm Sacrificium Miſſæ, quod quidem non delet ex opere operato peccata in eo, pro quo offertur etiamſi ſit attritus. Imò eſſet excellentius noſtris Sacramentis, cùm vnum, & idem numero Sacrificium ſanctificaret offerentem, & illos pro quibus offerretur, & quidem ſine illa difficultate, & obligatione confitendi ſigillatim omnes ſpecies, & numerum peccatorum, quam habet noſtrum Sacramentum pœnitentiæ.

Agit hoc loco P. Suarez de poteſtate à Chriſto Sacerdotibus data, non ſolùm ad pœnas, ſed ad culpas remittendas: de hoc tamen dicemus commodius agẽtes de ſenſu formæ. Agit etiam de differentia inter poteſtatem ordinis, & Iuriſdictionis requiſitam ad hoc Sacramentum, de qua dicemus infrà *diſp. 4. ſect. 1.* vbi de inſtitutione Cõfeſſionis.

Agit etiam de obligatione Confeſſionis à Chriſto impoſita, de qua dicemus agentes de Confeſſione. Nunc iam veniamus ad explicandam eſſentiam huius Sacramenti,& eius partes.

SECTIO II.

De partibus Sacramenti pœnitentiæ.

11\. OMiſſo errore hæreticorum noſtri temporis, qui non ſolùm negant confeſſionem, ſatisfactionem, & dolorem eſſe partes huius Sacramenti,ſed etiam requiri ad illud, contra quos diuerſa ſentientes late agit noſter Bellarminus,*lib.*1. *de pœnitent.*c. 18.*& ſeq.* inter Catholicos non eſt eadem ſententia circa partes huius Sacramenti.

Variæ ſententiæ de partibus Sacramenti Pœnitentiæ.

Primò enim Scotus *in* 4. *d.*16. *quæſt.*1. & alij dicunt ſolam abſolutionem eſſe de integritate huius Sacramenti, quæ ſententia diſtat longè ab errore Caluini, & Melanctonis: hi enim, teſte Decano *art.* 11. *pag.*20.& alij hæretici teſte Lindano 4 *panop.c.* 61. dicunt non requiri confeſſionem, ſatisfactionem, vel contritionem, cum tamen Scotus dicat requiri.

Secunda ſententia dicit, hoc Sacramentum conſtare ex confeſſione,& abſolutione, ita Dur. *d.* 14.*q.*3.*& diſt.*16.*q.*1. & Palarios *ibi.*

Tertia ſententia dicit,partes eſſe contritionem, confeſſionem,& abſolutionem, ita Marſilius *in* 4. *quæſt.*10 *art.*1. cui videtur fauere Pighius *controuerſ.*9. *fol.* 181.

Quarta ſententia eſt, quod partes ſint, contritio,confeſſio, & ſatisfactio, non verò abſolutio. Hanc tribuit Suarez Soto *in* 4 *d.*14 *q.* 1. quia hoc Sacramentum eſt pœnitentia, abſolutio autem non eſt pœnitentia.

Quinta ſententia docet,partes eſſe confeſſionem, & ſatisfactionem; nam contritio cum ſit ſpiritualis non eſt ſenſibilis; ita Gabriel *d.*14 *q.*2.*art.*1.& Altiſiodor.apud Carthuſan.*d.*14.*q.*1.

12\. Sexta, & communis, ac vera ſententia docet, hoc Sacramentum conſtare ex materia, & forma, formam quidem eſſe verba Sacerdotis *Ego te abſoluo*, &c. materiam verò actus pœnitentis, qui ſunt contritio, confeſſio,& ſatisfactio.

Hanc tenent Theologi communiter cum S. Thoma *in præſenti q.*84. *art.*1. quos refert Suarez *diſp.* 18. *ſect.* 2. *&* 3. idem docent controuerſiſtæ Ruardus Taper.*art.*3.*fol.*172. Lindanus *vbi ſupra c.*64.*in fin.* Roffenſis *art.* 5. Caſtro verbo *Pœnitentia hæreſi* 1. Caniſius *de Pœnitent. c.* 3. Vega *lib.*13.*in Tridentinum c.*15.Bellarm.*vbi ſup.*& alij.

13\. Pro huius ſententiæ explicatione notandum eſt primò, ex Ricardo,& aliis in hoc Sacramento duplicem compoſitionem poſſe conſiderari. Prima eſt ex ſigno, & ſignificatione; nam in omni Sacramento inuenitur id quod aſſumitur ad ſignificandam gratiam, & ipſa ſignificatio, ſeu inſtitutio, & poteſtas ſignificatiua; & in hoc ſenſu ſignificatio, ſeu inſtitutio eſt forma; reliqua verò omnia, & ipſa etiam abſolutio ſunt materia, quia ea omnia aſſumuntur, & inſtituuntur ad ſignificandam gratiam. Secunda compoſitio poteſt conſiderari in ipſa materia ſignificante; nam hæc etiam componitur rurſus ex materia, & forma, ſcilicet,ex actibus pœnitentiæ, tanquam materia, & ex verbis Sacerdotis, tanquam forma, ſicut etiam in baptiſmo ablutio eſt materia, & verba ſunt forma, vtraque autem eſt materia reſpectu alterius formæ vlterioris, quæ eſt ſignificatio gratiæ. Nunc ergo non agimus de priori compoſitione,ſed de poſteriori.

Notandum ſecundò, materiam Sacramenti adhuc in ſecunda conſideratione ſumptam poſſe dupliciter accipi,nempe pro materia proxima,& pro materia remota. Sic in baptiſmo materia proxima eſt ablutio,remota verò eſt aqua. In pœnitentia verò materia remota dicuntur peccata,proxima verò dolor de ipſis, confeſſio eorum, & ſatisfactio pro ipſis. An verò ipſa peccata,quæ ſunt materia remota,intrent ad componendum etiam intrinſecè hoc Sacramentum obiter indicabimus. 14.

Notandum tertiò, quando quæruntur partes Sacramenti pœnitentiæ, duplicem adhuc poſſe eſſe quæſtionis ſenſum. Primus eſt, quæ ſint partes, ex quibus Sacramentum hoc adæquatè ſumptum in ratione Sacramenti componitur,ſiue illæ in recto ſignificentur, ſiue in obliquo: non enim repugnat, (vt vidimus *diſp.* 1. *de Sacramentis in communi ſect* 3)aliquam eſſe partem alicuius concreti,quę tamen per nomen illud non ſignificetur in recto; nam album in recto ſolùm ſignificat ſubiectum regulariter loquendo, & albedinem in obliquo,licet albedo ſit pars intrinſeca albi, vt albi, reduplicatiuè accepti; Et in hoc ſenſu quæri poteſt de partibus intrinſecis huius Sacramenti, ſiue illæ importentur in recto, ſiue in obliquo per nomen *pœnitentia*. Secundus ſenſus quæſtionis eſſe poteſt, pro quo ſupponat in recto Sacramentum pœnitentiæ? an pro ſola abſolutione, an pro ſola confeſſione, &c. an pro omnibus illis æqualiter? Nunc quæſtio procedit in primo ſenſu:poſtea verò *ſect. ſeq* dicemus aliquid de ſecundo etiam ſenſu ad pleniorem rei explicationem. 15.

His ergo ſuppoſitis dicimus primò,formam huius Sacramenti,nempè verba Sacerdotis, eſſe partem illius intrinſecam. Hæc eſt contra quartam ſententiam, licet fortaſſe Sotus non intendat excludere formam ab eſſentia Sacramenti;ſed ſolùm quod hoc Sacramentum, eo quod appellatur nomine *pœnitentiæ*, non ſupponat in recto pro abſolutione, ſed ſolùm pro actibus pœnitentiæ, connotando tamen abſolutionem in obliquo, de quo puncto dicemus poſtea. 16.

Nunc ergo poſita concluſio Probatur primò, ex Concil. Florent.in decreto vnionis, & ex Trident.*ſeſſ.*14.*c.*3. ex Concil. Colonien.& Mogunt. *c.*1.*in fine*, ex Confeſſione Polonica *c.* 45. & probatur apertè, quia poſitis omnibus aliis, & deficiente abſolutione,non datur Sacramentum; ergo abſolutio eſt aliquid intrinſecè complens,& componens Sacramentum; alioquin enim non poſſet non eſſe Sacramentum ſine abſolutione,quia tunc datur aliquid,cùm datur totum eius eſſe intrinſecum; ſeu cùm nihil intrinſecum ei deeſt: ſi ergo deficiente ſola abſolutione, non datur Sacramentum, ſequitur clarè abſolutionem eſſe aliquid intrinſecum Sacramento. 17.

Abſolutio eſt pars.

Confirmatur primò,quia abſolutio eſt id,quod potiſſimè ſignificat,& operatur remiſſionem peccatorum,vt patet ex verbis,quibus profertur,& ex poteſtate Miniſtri,à qua oritur;ergo ipſa eſt potiſſima pars Sacramenti,vt Sacramentum eſt: Sacramentũ enim eſt ſignũ ſenſibile, & efficax gratiæ. 18.

Confirmatur ſecundò, quia non poſſet eſſe forma Sacramenti, niſi eſſet pars illius: forma enim non concurrit,niſi informando, & componendo cum materia aliquod totum reſultans ex vtraque: Ergo forma Sacramenti componit intrinſecè ipſum Sacramentum.

Nec

Digitized by Google

Nec obſtat, Sacramentum hoc appellari *pœnitentiam*: quia in primis aliquando etiam nominari ſulet à forma ſola, & appellatur *Sacramentum reconciliationis*, quia per illud ſacerdotes reconciliant peccatorem Deo; & quidem non eſt nouum quod nomen Sacramenti deſumatur ab eius parte: ſic enim *confirmatio* ſolet dici *Chriſma*, & baptiſmus nominatur a ſola ablutione, quæ eſt materia, & extrema vnctio ſimiliter a ſola materia, & ſic de aliis.

19. Dices, ergo, non ſunt partes huius Sacramenti ſolæ, contritio, confeſſio, & ſatisfactio, quæ tamen ſolæ à Tridentino numerantur *ſeſſ.* 14 *can.* 4. & in Bulla Leonis X. contra Lutherum, vbi damnatur quintus Lutheri articulus dicentis non eſſe has tres partes Sacramenti pœnitentiæ.

Reſpondeo, In his locis non numerari omnes partes intrinſecas Sacramenti pœnitentiæ, neque enim ibi aſſignatur ſignificatio, quæ tamen eſt pars intrinſeca Sacamenti in ratione Sacramenti, vt vidimus: ſolùm ergo numerantur partes materiæ Sacramenti vt conſtat ex decreto Eugen. & ex Tridentino dicta *ſeſſ.* 14. *cap* 3. vbi illæ dicuntur ſolùm partes materiæ Sacramenti, vltra quas tamen ponitur ibi forma, quæ eſt abſolutio ſacerdotis. Cæterum communiter loquendo, quando fit mentio de partibus pœnitentiæ, illæ tres ſolùm aſſignantur, quia partes integrales, quæ ſequuntur extenſionem, ortum habent ex materia, quæ eſt radix extenſionis, quare dum loquimur de partibus integrantibus hoc Sacramentum, aſſignamus illas, quæ ſunt partes materiæ, non loquendo de forma: licèt in rigore loquendo, aliæ etiam ſint partes formales, nempe abſolutio, & ſignificatio.

20. *Contritio, & confeſſio eſt pars.* Dico ſecundò: nec ſola abſolutio, ſed etiam Confeſſio, & contritio componunt intrinſecè hoc Sacramentum.

Probatur ex eiſdem conciliis, & dicta etiam Bulla Leonis X. vbi hæ dicuntur partes Sacramenti pœnitentiæ: quare Scoti ſententiam negantem, illas eſſe partes intrinſecas, ſed ſolùm requiri tanquam diſpoſitiones, non pauci Theologi grauiori cenſura afficiunt, Caiet. *infra quæſt.* 90. *art.* 2 ait, eſſe erroneam; alij dicunt, eſſe temerariam; alij pluſquam temerariam. Alij in bonum ſenſum conantur Scoti verba trahere, vt Angles, qui dicit, Scotum non negaſſe, illas eſſe propriè intrinſecas, ſed ſolum negaſſe eſſe propriè partes materiam, quod videtur iuxta modum loquendi Florent. & Tridentini: vbi dicitur illa quaſi materia. Alij dicunt, Scotum ſolùm velle, quod Sacramentum non ſupponat in recto pro illis, ſed ſolùm pro abſolutione, connotando alias partes in obliquo. Alij, vt Vega. 13. *in Trident. cap.* 15. quod Scotus non negat, illam eſſe partem integralem, ſed ſolùm negat eſſe partem eſſentialem. Hæ tamen explicationes difficilè aptantur Scoti verbis; vt conſideranti patebit.

21. Ratione item ſupra facta probatur concluſio, quia poſita abſolutione, ſi deſit omnis confeſſio, & dolor de peccatis, non datur Sacramentum; ergo non eſt ſola abſolutio totum eſſe intrinſecum huius Sacramenti.

Dices, non quamcumque abſolutionem ſufficere, ſed abſolutionem peccati per confeſſionem doloroſam explicati.

Sed contra, quia iam in hoc ipſo includis confeſſionem, & dolorem, tanquam partes ſacramenti intrinſecas nam includis abſolutionem, non quamcumque; ſed à peccato per confeſſionem doloroſam explicato: Abſolutio autem illa; provt ſic, conſtituitur formaliter ab ipſa confeſſione, & dolore præcedente; nam ab illis habet formaliter, quod denominetur abſolutio peccati cum dolore confeſſi: ergo ſi abſolutio, provt ſic denominata intrat ad conſtituendum Sacramentum; neceſſe eſt, quod intrent illa, à quibus formaliter denominatur talis illa abſolutio.

22. *Peccata an ſint pars.* Obiicies primò, ex hac ratione ſequi, non ſolùm confeſſionem, & dolorem, ſed etiam peccata ipſa debere intrare ad componendum intrinſecè hoc Sacramentum. Nam confeſſio etiam cum dolore, & abſolutione non ſufficiunt ad conſtituendum Sacramentum, niſi re ipſa præceſſerint illa peccata de quibus homo ſe accuſat. Si enim aliquis putans, ſe commiſiſſe aliquod peccatum, quod re vera non commiſit, confiteatur ſolum illud cum dolore, & abſoluatur, non fit Sacramentum; ergo confeſſio, & dolor non conſtituunt hoc Sacramentum, niſi quatenus ſunt de peccato, quod re vera extitit Hanc autem denominationem confeſſionis, & doloris de peccato vero habent formaliter ab ipſo peccato præterito, neque enim eſt alia forma, à qua poſſint habere talem denominationem: Ergo ſi non componunt Sacramentum, niſi provt habent talem denominationem; oportet, quod forma denominans, ſeu peccatum ipſum præteritum intret etiam partialiter ad componendum intrinſecè hoc Sacramentum, atque adeò non erunt materia illæ ſolum tres partes à concilio poſitæ, ſed etiam peccata ipſa præterita.

Reſpondeo, phyſicè loquendo negari non poſſe, quin præteritio peccati aliquo modo intret ſaltem in obliquo ad conſtituendum Sacramentum hoc, 23.
vt omnino videtur conuincere argumentum factū neque id eſſe contra mentem conciliorum aſſignantium pro materia illos tres actus pœnitentis; nam in illis includunt peccata in obliquo: quando enim aſſignatur pro materia confeſſio, & dolor de peccatis, intelligitur de peccatis veris, nam peccata ficta non ſunt ſimpliciter peccata, cum ergo materia ſit dolor de peccatis veris, hoc eſt, quæ verè extiterunt; dolor autem de peccatis veris includat in obliquo ipſa peccata, à quorum prætetitione vera denominatur nunc dolor de peccatis veris, &c. Conſequens eſt, quod ipſa peccata præterita includantur in materia, quæ aſſignatur in Conciliis; imò frequentiſſimè ipſa peccata appellantur materia huius ſacramenti. Solent tamen appellari materia remota; quia ſicut lignum dicitur materia remota ignis, ad cuius productionem deſtruitur lignum, ſic in Sacramento pœnitentiæ, peccata, quorum deſtructio intenditur per hoc Sacramentum, dicuntur eius materia remota, licèt reuera illorum exiſtentia præterita debeat intrare in obliquo ad denominandam materiam proximam in ratione talis materiæ proximæ.

Dices, abſque eo, quod intrent peccata ipſa, poſſe intelligi eſſentiam Sacramenti, ſi intelligamus 24.
confeſſionem ortam ex ſcientia, ſeu memoria peccati: non poteſt enim eſſe confeſſio orta ex tali ſcientia quin re vera ſupponatur peccatum: ergo quoties datur confeſſio orta ex tali ſcientia, & dolor, datur materia Sacramenti, nec oportet quod ipſa intrent ad componendum Sacramentum.

Sed contra hoc eſt, quia in primis non omnis 25.
confeſſio oritur ex ſcientia, aut ex memoria euidenti peccati præteriti; nã ſæpè confitemur peccata

dubia, vel quorum ſolum probabiliter recordamur, quæ memoria, & confeſſio ex illa orta non videntur ſupponere neceſſariò præteritionem peccati. Præſertim cùm poſſit haberi illa notitia peccati, per motiua extrinſeca. verbi gratia, ſi aliquis tibi dicit, te olim feciſſe tale peccatum, cuius tu non recordaris: & propter fidem, quam illi adhibes, confiteris illud peccatum; quæ confeſſio, & notitia interna, quam habes de peccato, eadem omnino eſſet, ſi peccatum re vera non extitiſſet: ergo confeſſio orta præcisè ex tali notitia ſecundùm ſe non ſufficit ad componendum ſacramentum, ſed debet intelligi confeſſio orta ex notitia vera peccati præteriti: hoc autem, quod eſt eſſe notitiam veram iam videtur includere peccatum præteritum, à quo denominatur vera notitia, quæ de ſe, & intrinſecè indifferens eſt, vt ſit vera, vel falſa.

Adde, potuiſſe ſaltem de poteſtate Dei abſoluta, generari notitiam æquè euidentem, ea ſcilicet euidentia, quæ habetur per ſenſum, circa aliquod peccatum ſaltem externum, licèt re vera illud peccatum externum non fieret atque adeo non poſſet eſſe materia ſacramenti. Ergo quando eſt materia, non intrat ſola notitia peccati: ſed ipſum etiam peccatum in obliquo, quo verò deficiente, & cæteris omnibus poſitis non eſſet materia valida, confeſſio illius peccati, quoad illam partem.

26. Denique à priori, & vniuerſaliter etiam, quando confeſſio procederet ex memoria, aut notitia metaphyſicè certa, aut euidenti peccati præteriti probari poteſt ex dictis, intrare aliquo modo ipſum etiam peccatum, ſeu eius præteritionem; quia ſi debet intrare notitia peccati, vt vera; debet intrare id, per quod talis notitia conſtituitur in ratione notitiæ veræ. Cognitio autem vera, etiam illa, quæ eſt per ſuam eſſentiam vera, qualis eſt actus fidei, aut aſſenſus euidens euidentia metaphyſica, conſtituitur vera ex duplici capite; primò per propriam entitatem per quam exigit eſſentialiter conformitatem cum obiecto: ſecundò per ipſammet exiſtentiam, vel præteritionem obiecti tanquam per formam extrinſecam: cùm enim cognitionem eſſe veram, ſit eſſe conformem cum obiecto, ab illa forma denominabitur formaliter vera, à qua denominatur formaliter conformis obiecto: habet autem hanc denominationem eiuſmodi cognitio à duplici forma, altera eſt intrinſeca, ſcilicet propria eſſentia, per quam habet ordinem eſſentialem ad obiectum, quod ita ſit, prout affirmatur: altera eſt extrinſeca, ſcilicet, obiectum ita eſſe, quia eſſe conformem obiecto, eſt affirmare v. g. Petrum heri peccaſſe, & re vera Petrum heri peccaniſſe, ſicut affirmatur: ab eo ergo, quod res ita fuerit, propoſitio dicitur, & denominatur formaliter vera, vt dixit Ariſtot. ergo de primo ad vltimum, ſi notitia peccati, vt vera intrat ad componendam materiam ſacramenti; id totum, per quod formaliter conſtituitur vera, poterit intrare ſacramenti compoſitionem.

27. *Intentio an ſit pars?* Obiicies 2. Propter eandem, aut maiorem rationem debuiſſe aſſignari pro materia intrinſeca huius ſacramenti intentionem, qua pœnitens vult recipere abſolutionem: nam ſine hac intentione licèt ponantur cætera omnia, non fit ſacramentum validum, vt conſtat.

Reſpondeo, eam intentionem intrare proculdubio ad componendum ſacramentum partialiter propter eandem rationem, licèt in hoc aliquantulum dubitet P. Vaſquez *in præſenti q. 84. art. 1. dub. 2. n. 11.* Illa tamen intentio ſubintelligitur nomine confeſſionis; nam accuſatio voluntaria pœnitentis eſt volitio obtinendi ſententiam à Iudice, & per conſequens intentio recipiendi ſacramentum, quod per abſolutionem perficitur.

28. Obiicies tertiò, quia in aliis ſacramentis actus illius, qui ſacramentum recipit, non ſunt pars ſacramenti verbi gratia, in ordinatione acceptio libri quem Epiſcopus tradit, quatenus ſe habet ex parte ordinandi, non eſt pars ſacramenti, ſed traditio, quatenus ſe habet ex parte ordinantis, & ſic de aliis, ergo nec in hoc ſacramento debent actus pœnitentis aſſignari pro materia.

Reſpondeo: Imo etiam in aliis ſacramentis (excepta Euchariſtia, in qua ante eius vſum datur ratio ſacramenti) actus requiſiti eſſentialiter ex parte ſuſcipientis ſunt pars, & materia ſacramenti, nam in Ordine non ſolùm traditio actiua, ſed receptio paſſiua ſunt materia ſacramenti; & ſic de aliis: Vnde non eſt hoc peculiare in ſacramento pœnitentiæ.

29. Dices; Ergo non minus ipſe pœnitens confert ſibi gratiam, quàm ſacerdos, qui eum abſoluit, conferat, & per conſequens pœnitens etiam poterit dici miniſter ſacramenti, ſi quidem ponit partialiter id, quod cauſat gratiam ſacramentalem; atque eadem ratione poterit dici ſe ipſum abſoluere; quid enim aliud eſt abſoluere, niſi auferre vincula peccatorum, quod fit cauſando gratiam, quæ expellit peccata? cum ergo pœnitens cauſet gratiam mediis ſuis actibus, diceretur etiam abſoluere ſe media illa gratia: hæc tamen omnia ſunt ſurda, vt patet.

Reſponderi poſſet, negando ſequelam; quia licèt actus pœnitentis ſint partes ſacramenti, non requiritur, quod omnes ſacramenti partes, cauſent gratiam, ſed ſufficit, quod illam cauſet ſacramentum per aliquam ſui partem: hoc autem ſacramentum cauſat gratiam per ſolam abſolutionem Sacerdotis, in quo eſt poteſtas clauium ad abſoluendum, & ad deſtruenda peccata, ita videntur ſentire plures, quos affert Suarez *diſp. 18. ſect. 2. num. 11.* qui dicit, hanc eſſe ſolutionem probabilem.

30. Cæterùm in noſtra ſententia negante ſacramẽtis influxum phyſicum ad gratiam, difficile explicabitur, quomodo illæ aliæ ſint partes eſſentiales ſacramenti, & non cauſent moraliter gratiam. Nam cauſare moraliter gratiam, eſt mouere Deum ad dandam illam: Deus autem non mouetur à ſolis verbis Sacerdotis ad dandam gratiam; poſitis enim verbis ſolis abſque aliis requiſitis, non confert gratiam; ergo mouetur etiam à confeſſione, & dolore pœnitentis, & per conſequens hæ etiam cauſant moraliter gratiam.

31. Dici poſſet, Deum aliter moueri à confeſſione, & contritione, & aliter ab abſolutione: nam ab hac mouetur, tanquam à verbis, & operatione Chriſti, qui loquitur, & operatur per ſuum miniſtrum; atque adeò ſunt verba, habentia virtutem efficacem & vires condignas ad mouendum Deum. A cõfeſſione verò, & dolore, cum non ſint vllo modo actiones Chriſti, nec miniſtri operantis nomine Chriſti; mouetur tanquam ab aliquo habente non quidem vires, & efficaciam; ſed ſolùm aliquam exiguam congruitatem ad mouendum atque adeo ſola abſolutio eſt, quæ habet virtutem ſimpliciter ad cauſandam moraliter gratiam, & mouendum Deum.

32. Sed contra hoc eſt, quod verba abſolutionis

non

non mouent, nec habent virtutem mouendi Deũ, niſi quatenus ſunt verba Sacerdotis loquentis ex delegatione, & nomine Chriſti. Verba autem illa non ſunt talia ſecundùm ſe; nec quoties à Sacerdote proferuntur: ſi enim confeſſio nulla præcedat, aut nullus dolor; Sacerdos proferens verba, nihil facit, nec operatur nomine Chriſti, quia Chriſtus non dedit illi poteſtatem abſoluendi, aut loquendi eius nomine, niſi in tali caſu, quando ſcilicet præcederet confeſſio doloroſa; igitur verba illa in tantum proferuntur hîc, & nunc nomine Chriſti, in quantum præcedit confeſſio, & dolor: ab his enim actibus denominantur partialiter verba illa quæ ſint verba Chriſti: ſi ergo verba illa non mouent Deum niſi ſunt verba Chriſti, nec ſunt verba Chriſti, niſi quatenus denominantur ab actibus pœnitentis, ſequitur de primo ad vltimum quod non mouent Deum, niſi prout denominantur ab actibus pœnitentis; ac per conſequens ipſos actus pœnitentis debere intrare partialiter ad componendum non ſolum ſacramentum, ſed etiam id quod in ſacramento mouet Deum, in ratione talis motiui, vt conſtat: Vnde partialiter integrabunt virtutem cauſatiuam moralem, quæ eſt in ſacramento.

33. Alij ergo, quibus conſentit Suarez ibi, & P. Coninch *in præſenti diſp. 4. dub. 4. in fine*, dicunt, actus etiam pœnitentis cauſare gratiam Sacramentalem, non tamen ſecundùm ſe conſideratos, ſed prout eleuantur à ſacerdote per poteſtatem clauium, ad hoc, vt ſint partes ſacramenti, & conferant gratiam; quare tota actiuitas tribuitur ipſis verbis, à quibus dimanat actiuitas in cæteras compartes.

Hæc tamen ſolutio videtur pati eandem difficultatem, quia verba ſacerdotis ſecundùm ſe, vt vidimus, non habent hanc poteſtatem; ſed ſolùm, vt conſiderantur eſſe verba Chriſti dicta per ſuum miniſtrum loquentem ex poteſtate à Chriſto accepta: ſed verba illa non ſunt talia, niſi prout dicta poſt confeſſionem doloroſam, & prout ab illa denominantur: Ergo non poſſunt eleuare confeſſionem, & dolorem, niſi prout denominantur ab ipſa confeſſione, & dolore, & per conſequens prout includunt confeſſionem, & dolorem, haberent virtutem eleuandi confeſſionem, & dolorem; quod eſt apertè falſum; tunc enim eleuatio illa proueniret partialiter ab ipſis actibus pœnitentis, quod repugnat, nihil enim poteſt ſe ipſum eleuare ad aliquid operandum.

34. *Actus pœnitentis concurrunt partialiter ad cauſandam gratiam.*

Ad obiectionem ergo fatendum eſt actus pœnitentis, concurrere partialiter ad cauſandam gratiam, tanquam partes ſcilicet illius virtutis motiuæ, qua verba ſacerdotis mouent Deum, quia verba ſecundùm ſe, vt dixi, non habent talem virtutem completam, ſed vt à talibus circumſtantiis, & actibus pœnitentis denominantur eſſe verba prolata ex poteſtate, & auctoritate Chriſti: cæterum hoc non ſufficit, vt pœnitens ipſe dicatur ſibi miniſtrare hoc ſacramentum; tum quia *miniſter* in rigore loquendo importat diſtinctionem inter miniſtrum, & eum, cui miniſtrat: ſicut enim nemo proprie ſeruit ſibi, ſic nec miniſtrat: quare in iis ſacramentis, in quibus debet interuenire perſona diuerſa à ſuſcipiente, illi conuenit appellatio miniſtri ſimpliciter, & abſolutè: Vnde in ſacramento Matrimonij vnus coniux dicitur miniſtrare alteri ſacramentum, non ſibi, tum etiam quia, qui producit materiam, non ſolet dici producere compoſitum: materia enim de ſe eſt magis indifferens, ſic etiam qui produceret ſpecies panis, ex quibus poſtea conſtat ſacramentum Euchariſtiæ, non dicitur producere Sacramentum Euchariſtiæ, hæc enim denominatio tribui ſolet illi ſoli, qui producit, vel vnit formam.

35. Deinde multò minus pœnitens dicitur abſoluere ſeipſum: quia abſolutio eſt actus habentis auctoritatem ad iudicandum, vel dimittendum, pœnitens autem non habet talem auctoritatem, vt conſtat; ſed ſolùm poteſt ponere illas actiones quæ partialiter concurrunt ad denominandum Sacerdotem abſoluentem nomine Chriſti, quando ipſe profert verba abſolutionis; eadem enim actio tribuit diuerſam denominationem diuerſis ſubiectis iuxta eorum capacitatem diuerſam: eadem ſcilicet confeſſio denominat pœnitentem confitentem, & eadem ſacerdotem proferentem verba denominat abſoluentem nomine Chriſti, quia Chriſtus non dedit auctoritatem ſacerdoti abſoluendi ſuo nomine, niſi pœnitentem confeſſum, &c. quam auctoritatem cum non dederit pœnitenti, non denominabitur ipſe abſoluens, ſed confeſſus, & ponens aliquid, à quo partialiter ſacerdos denominetur abſoluens nomine Chriſti.

36. Denique nec in rigore loquendo dicetur pœnitens conferre ſibi gratiam in ſenſu proprio, & ſtricto: poterit quidem dici cauſans aliquid, quod partialiter concurrit ad gratiam, poterit etiam dici cauſa, quod ſacerdos det illi gratiam per ſua verba, atque adeò poterit dici aliquo modo cauſare in ſe gratiam, non tamen dare, vel conferre, ſtrictè loquendo, quia hæc verba, quando ad perſonas rationales applicantur, non ſolent vſurpari niſi de perſona, quæ in ſua poteſtate, & dominio habeat illud, quod dat, ſaltem ſi id, quod dari dicitur, ſit remiſſio, aut venia iniuriæ. Sicut enim non dicitur remittere debitum, vel offenſam, niſi creditor, vel offenſus, aut eius procurator; ſic nec dicitur propriè dare remiſſionem, aut veniam, vel reconciliationem, alioquin ille etiam, qui petit veniam ab alio, diceretur dare ſibi veniam, quia eſt cauſa, quod alter det veniam; hæc tamen pertinent ad modum loquendi, quare ſi recte explicetur, poterit ſine inconuenienti admitti, quod pœnitens per ſuos actus confert aliquo modo ſibi gratiam diuinam, quatenus eſt cauſa, quod conferatur.

37. Dices, ergo eodem modo concedi debet, quod peccata præterita mouent Deum, & cauſant moraliter gratiam huius ſacramenti, quia hæc non cauſatur à verbis ſacerdotis, niſi quatenus illa verba proferuntur ab ipſo, nomine Chriſti: proferri autem nomine Chriſti, eſt proferri poſt confeſſionem doloroſam peccati veri & non ficti, vt ſupra probatum eſt; ergo peccata ipſa integrant partialiter verba illa in hoc, quod eſt eſſe verba Chriſti per eius miniſtrum, & per conſequens habentia efficaciam ad mouendum Deum, ergo ſaltem partialiter mouent Deum & cauſant etiam moraliter gratiam præſentem.

38. Reſpondeo peccata ſecundùm ſe conſiderata non mouere Deum, nec cauſare moraliter gratiam, eadem tamen peccata, prout cum confeſſione, dolore, & abſolutione integrant verba ſacerdotis, vt loquentis nomine Chriſti in ratione talium poſſe partialiter mouere, ſeu eſſe partem illius aggregati, quod per modum totius mouet Deum ad dandam gratiam: in quo nullum eſt

abſurdum: nam actus etiam inhoneſtus, vt inhoneſtus eſt, & malus moraliter diſplicet Deo, & mouet ad indignationem & ſupplicium; actus autem, vt malus moraliter, includit etiam cognitionem, ſeu regulam rationis dictantis oppoſitum, quæ quidem regula, ſeu cognitio, non diſplicet Deo, ſed placet; illud tamen totum, quod reſultat ex cognitione, & volitione obiecti turpis, diſplicet Deo, & mouet ad ſupplicium per modum totius: ſic ergo io præſenti e contra, licèt peccata ſecundùm ſe diſpliceant Deo, nec moueant ad dandam gratiam: totum tamen, quod reſultat ex peccatis præteritis, confeſſione, dolore, & abſolutione præſenti, mouet Deum ad dandam gratiam, quia hæc faciuot, quod verba illa ſint verba dicta nomine Chriſti, & per conſequens habeant efficaciam ad mouendum Deum.

39. Obiicies quartò: Partes Sacramenti debent eſſe ſenſibiles; Contritio autem, vel dolor, non eſt ſenſibilis; cùm ſit actus internus; ergo contritio non eſt pars intrinſeca Sacramenti, ſed aliquid extrinſecum, requiſitum tamen ex Chriſti inſtitutione ad Sacramenti valorem.

Reſpondeo, non poſſe contritionem eſſe requiſitam ad valorem Sacramenti, niſi ſit pars Sacramenti; ſi enim non eſt pars; ergo non poſita contritione, & poſitis omnibus aliis, iam eſſent omnes partes Sacramenti intrinſecæ, & per conſequens iam eſſet Sacramentum, cùm non poſſit dari totũ eſſe intrinſecum alicuius compoſiti, quin detur etiam illud compoſitum; ergo ſi tunc non datur Sacramentum, ideo eſt, quia deeſt aliquid intrinſecum Sacramento: nihil autem deeſt præter contritionem; ergo hæc non eſt extrinſecè requiſita, ſed aliqoid intrinſecum Sacramento.

Ad obiectionem igitur, Reſpondetur facilè, contritionem non eſſe ſenſibilem in ſe, fieri tamen ſenſibilem per confeſſionem, quod ſufficit ad hoc, vt ſit pars Sacramenti, ſicut in Euchariſtia corpus Chriſti eſt pars principalis Sacramenti, & tamen ſecundùm ſe non eſt ſenſibile, ſed per ſpecies panis & verba conſecrationis, vt vidimus in Tomo præcedenti.

Quomodo autem ex inſtitutione huius Sacramenti iofeiatur neceſſitas doloris ad eius valorem, dicemus poſtea agentes de contritione, & dolore in particulari.

40. *Satisfactio eſt pars.* Dico tertiò: ſatisfactio eſt pars non eſſentialis, ſed integralis, componens intrinſecè materiam huius Sacramenti; per partem eſſentialem intelligimus eam, ſine qua non poteſt dari eſſentia Sacramenti; per partem verò integralem illam, ſine qua datur quidem Sacramentum eſſentialiter, non tamen omnino integrum: ſicut datur homo eſſentialiter, abſque vtroque pede, non tamen integer, & perfectus. Concluſio in hoc ſenſu eſt communis, quæ licèt negari videatur ab aliquibus dicentibus ſatisfactionem non eſſe partem Sacramenti, intelligi tamen poſſunt de parte eſſentialiter requiſita, non verò de parte aliquo modo integrante, & complente Sacramentum. Probatur autem ex decreto Eug. & Tridentini ſupra citatis, aſſignantibus illas tres partes in materia, contritionem, confeſſionem, & ſatisfactionem. Ratio verò eſt, quia hoc Sacramentum ordinatur ad completam remiſſionem peccati, quare non ſolùm operatur remiſſionem à culpa per abſolutionem, ſed etiam à pœna, quod fit, quando impletur ſatisfactio impoſita, ergo ipſa ſatisfactio erit pars Sacramenti operantis illos effectus.

Contra hanc concluſionem plura poſſunt obiici, Primò, pars Sacramenti debet eſſe aliquid ſenſibile; ſatisfactio autem poteſt eſſe aliquid ſpirituale, poteſt enim imponi pro pœnitentia meditatio, vel oratio mentalis per horam: ergo ſatisfactio non eſt pars Sacramenti pœnitentiæ. 41.

Almainus *in 4. diſt.* 15. *q.* 2. & Alex. Alenſis 4. *part. q* 84 *membr.* 2. *art.* 1. dicunt, non poſſe imponi pœnitentiam Sacramentalem merè internam, vel propter rationem factam, vel quia humanum præceptum non ſolet eſſe de actu merè interno. Communis tamen ſententia concedit, poſſe imponi talem pœnitentiam, qnia licèt non ſit ſenſibilis per ſe, erit tamen ſenſibilis per aliud, ſcilicet per præceptum confeſſarij, & acceptationem pœnitentis, ſicut dicebamus, Contritionem de ſe inſenſibilem fieri ſenſibilem per confeſſionem.

Nec obſtat, præcepta humana eſſe debere de operibus externis; id enim intelligitur in foro humano, in quo nec etiam puniuntur delicta merè interna; an in hoc foro ſacramentali, in quo delicta etiam merè interna puniuntur, & inquiruntur; non mirum ſi pœna etiam merè interna imponatur; De hoc tamen in diſputatione de ſatisfactione.

Secundò Obiicitur, quia materia debet antecedere formam: ſatisfactio autem non antecedit, ſed ſubſequitur formam huius Sacramcuti, ergo non eſt pars materiæ. 42.

Propter hoc quidem Petrus de Oſma dixit, ſatisfactionem debere impleri ante abſolutionem, quem ritum obſeruari ſolitum fuiſſe olim à Græcis, ſaltem in abſolutione publica, refert Palatius *diſtinct.* 15. *quæſt.* 1. ex Niceph. *libro* 11. *capite* 28 Hunc tamen tanquam errorem refert Sixtus IV. in bulla contra illum Petrum de Oſma; nam licèt poſſit ſatisfactio expleri antè abſolutionem, vt notat Sylueſt. verbo *Confeſſio* 1. §. 24. Id tamen non eſt neceſſarium: nec oportet ſemper omnes partes materiæ præcedere ante formam. Sic enim in Iudicio humano exequutio mulctæ ſequitur poſt ſententiam, & in compoſito humano poſt infuſionem animæ accreſcunt dentes, capilli, & aliæ multæ partes per continuam nutritionem & in aliis Sacramentis poteſt prius proferri forma, & immediatè poſt applicari materia, ablutio, verb. grat. vel vnctio, &c. potuit ergo ſimiliter forma præcedens informare ſatisfactionem ſubſequentem.

Sed contra hanc communem ſolutionem vrgeri adhuc poteſt, quia ſi ſatisfactio eſt materia partialis, oportebit aſſignare aliam formam partialem illi correſpondentem; Nam forma illa *Ego te abſoluo*, &c. non determinat ſufficienter hanc materiam ad effectum Sacramentalem: poteſt enim aliquis poſt abſolutionem ieiunare abſque eo quod ieiunium ſit ſatisfactio ſacramentalis; quando ſcilicet non fuit illi ieiunium à confeſſario impoſitum: ego præter verba abſolutionis requiruntur etiam verba, quibus confeſſarius imponit ieiunium in pœnitentiam. Sine his enim verbis ieiunium non ſignificat ſufficienter effectum ſacramentalem. Ergo hæc verba, quibus imponitur pœnitentia, ſunt forma reſpectu huius materiæ partialis, quæ eſt ſatisfactio, & per conſequens verba illa, *Ego te abſoluo*, &c. non erunt forma adæquata huius Sacrameoti, ſicut nec contritio, & confeſſio ſunt materia adæquata, & integra. 43. *Verba, quibus imponitur ſatisfactio, an ſint pars.*

Reſpondeo

44\. Reſpondeo, negari non poſſe, quod in hoc Sacramento includantur verba formalia, vel virtualia, quibus à ſacerdote pœnitentia imponitur. Nam ſatisfactio non eſt pars huius Sacramenti, niſi vt impoſita a ſacerdote, à quo eleuatur ad effectum ex opere operato præſtandum; eleuatur autem, quatenus imponitur ab ipſo, vt Chriſti miniſtro; ergo illa impoſitio pœnitentiæ debet eſſe aliquid intrinſecum Sacramento. Dixi autem, requiri verba illa formalia, vel virtualia: quia licèt abſolutio Sacramentalis debeat omninò fieri per vocem, & verba formalia; impoſitio tamen pœnitentiæ poſſet fieri per nutum, vt contingit, quando pœnitens eſt omnino ſurdus, cui per nutum ſignificatur pœnitentia, quam debet præſtare: illi autem nutus ſunt verba virtualia, cùm æquiualeant vocibus, & illi etiam nutus erunt aliquid intrinſecum Sacramento; neutra verò verba, nec formalia, nec virtualia ſunt forma etiam partialis huius Sacramenti, ſed pertinent potiùs ad materiam, & intelliguntur ſub nomine ſatisfactionis, quo nomine non intelligitur opus pœnale ſecundùm ſe, ſed opus impoſitum a Confeſſario, & prout ſic impoſitum dicitur materia partialis in hoc Sacramento; forma verò eſt ſola abſolutio, quæ informat omnes partes materiæ.

45\. Dices, verba abſolutionis nihil ſignificare de ſatisfactione, ſed de culpis: verba autem, quibus imponitur pœnitentia determinant opus ſatisfactorium ad hoc vt ſit opus Sacramentale. Ergo hæc potiùs verba, quam abſolutio erunt forma reſpectu ſatisfactionis.

46\. Reſpondeo, opera ſatisfactionis explicari, & determinari per verba, quibus imponuntur à Sacerdote, & per verba abſolutionis, ſed valdè diuerſo modo: nam per priora explicantur ſolùm in ratione obligationis; quia illa verba ſolùm dicunt, pœnitentem obligari à Confeſſario ad talia opera: non dicunt autem, illa opera liberare ex opere operato à reatu pœnæ temporalis: per poſteriora autem verba abſolutionis declaratur magis hæc efficacia ſatisfactionis; quia dum Sacerdos vtens poteſtate ſibi tradita, dicit, ſe abſoluere & liberare pœnitentem quantum poteſt; eo ipſo oſtendit, ſe liberare eum non ſolùm à reatu culpæ, ſed etiam à reatu pœnæ quantum virtute Sacramenti poteſt mediis operibus ſatisfactoriis impoſitis; quare illa verba ſunt, quæ determinant opera ſatisfactoria impoſita, & explicant illorum efficaciam in ordine ad ſatisfaciendum ex opere operato. Verba ergo, quibus illa opera præcipiuntur, ſunt quaſi forma operis impoſiti in ratione obligatorij: eadem autem opera cum illis verbis, quibus præcipiuntur: hoc eſt opus obligatorium ex præcepto Confeſſarij, eſt rurſus materia in ordine ad formam abſolutionis, quæ eſt illius forma in ratione operis ſatisfactorij, ex opere operato. Et quoniam Sacramentum, vt Sacramentum magis denotat efficaciam, & ſignificationem gratiæ, & ſanctitatis, quàm obligationis; Hinc eſt, quod magis dicitur forma ſatisfactionis illa, qua determinatur in ratione cauſantis, & ſignificantis expiationem: quàm illa, qua determinatur in ratione obligatoriæ.

47\. Dices iterum; ſententia eſt forma reſpectu exequutionis ſententiæ: ergo impoſitio pœnitentiæ, quæ eſt ſententia iudicis, eſt potiùs forma reſpectu ſatisfactionis.

Reſpondeo iuxta ſupradicta ſententiam obligatam eſſe formam exequutionis ſententiæ in ratione obligatoriæ: non verò in ratione afferentis ex opere operato aliquam ſanctificationem vel liberationem, vel commutationem ipſius pœnæ: hanc enim ſignificationem potiùs habet ſatisfactio ab abſolutione, per quam liberatur pœnitens ab alio reatu pœnæ, quæ abſolutio eſt etiam ſententia, imò principalior, per quam iudex abſoluit reum à reatu pœnæ, commutando illam in opera impoſita.

Probanda nunc eſt iam ſecunda pars concluſionis poſitæ, quod ſcilicet ſatisfactio non ſit pars eſſentialis, ſed ſolùm integralis huius Sacramenti; quod probatur primò, quia remiſſio peccati non datur abſque contritione, niſi per Sacramentum in re ſuſceptum ſed ſine contritione, & cum ſola attritione datur remiſſio peccati ei, qui confitetur, & abſoluitur, licèt poſtea pœnitentiam non impleat, vel propter obliuionem, vel propter aliam cauſam; remiſſio enim peccati præcedens non pendet ab eo, quod poſteà futurum eſt; ergo ante ſatisfactionem habetur Sacramentum in re, licèt non omnino integrum, & perfectum. 48.

Satisfactio non eſt pars eſſentialis.

Secundò: ſi ſatisfactio eſſet de eſſentia Sacramenti, nunquam poſſet dari eſſentia Sacramenti ſine illa parte. Conſequens autem eſt falſum, quia ſæpè id poteſt contingere. 1. quando pœnitens nullam prorſus poteſt implere pœnitentiam, quia nimirum poſt confeſſionem amiſit vſum rationis, aut ſenſum; vt dicitur in cap. *ab infirmis 26. q. 7.* Deinde ſi conſtaret Sacerdoti peccatum eſſe dimiſſum, quoad totam pœnam per feruentem contritionem, quam pœnitens habet, tunc non oporteret imponere pœnitentiam, vt docet Caiet. *in ſumma* verbo *ſatisfactio*, & alij communiter. 49.

Tertiò probatur, quia ſi ſatisfactio eſſet pars eſſentialis Sacramenti, deberet pœnitens implere pœnitentiam in ſtatu gratiæ, vel cum attritione ſolùm, ne Sacramentum fruſtraretur ſuo effectu; quæ tamen obligatio eſt contra communem praxim. Non ergo eſt pars eſſentialis, ſed ſolùm integralis, quæ cum aliis integrat totam materiam completam huius Sacramenti. 50.

Aduerte item, has partes appellari apud Concilia non ſimpliciter materiam, ſed quaſi materiam, eo quod in aliis Sacramentis materia ſit aliquid permanens, & ſubſtantiale, vt aqua, oleum, &c. Et hoc videtur magis ſonare nomen *materia*, cùm in compoſito naturali, & in artificiali etiam, materia ſemper ſit aliqua ſubſtantia: in hoc autem Sacramento pro materia aſſignantur actiones pœnitentis, quæ ſunt accidentia tranſeuntia. Et ideo non appellantur ſimpliciter materia, ſed quaſi materia. Videatur Vaſquez *in præſenti dub. 2. num. 8.*

SECTIO III.

Quid importetur in recto per Sacramentum pœnitentiæ?

REſtat iam ſecundus ſenſus quæſtionis poſitus; pro qua ſcilicet parte ſupponat in recto Sacramentum pœnitentiæ; an pro omnibus, an pro aliqua ſolùm? In hoc puncto plures eſſe poſſunt dicendi modi. Primus quod ſupponat in recto pro actibus pœnitentis, connotando in obliquo abſolutionem, pro quo adduci poſſunt 51.

Alex.

Alex *quæſt.60.membr.2.* & Soto *in 4. diſtinct. 14. quæſt. 1. art. 1.* quod videtur deſumi ex ipſo nomine *pœnitentia*; nam abſolutio non eſt pœnitentia, ſed ſolum pœnitens dicitur ponere pœnitentiam; an verò omnes actus pœnitentis dicantur æquè in recto? Aliqui dicunt, ſupponere pro omnibus, quod videtur etiam ſentire P. Vaſquez *in præſenti dub. 2. num. 7.* Alij dicunt, ſupponere in recto pro confeſſione, & ſatisfactione. Alij pro ſola contritione, quæ exprimitur per confeſſionem, & perficitur per ſatisfactionem.

52. Secundus dicendi modus eſt, quod hoc Sacramentum ſupponat in recto pro actibus pœnitentis, & abſolutione, in obliquo autem connotet vim Sacramentalem, quam habet, & quæ eſt vltima forma Sacramenti, vt Sacramentum eſt; ita videntur loqui Marſilius *in 4. q. 10. art. 1.* Ledeſma, & alij, cum quibus videtur etiam ſentire Vaſquez, *vbi ſupra* dicens, ſupponere ex æquo pro materiali, & formali, licet paulò ante dixiſſet, hoc Sacramentum eſſe contritionem, confeſſionem, & ſatisfactionem, vt ſunt ſub hac forma abſolutionis, in quibus verbis magis videtur conſentire primæ ſententiæ.

53. Hunc dicendi modum probant aliqui, quia in aliis compoſitis artificialibus nomen ſignificat in recto omnes partes materiæ, licèt ex illis vna ſe habeat vt forma reſpectu alterius; ſic enim vnguentum roſaceum ſignificat directè oleum, & roſas; in obliquo autem vltimam formam artificij, licèt roſæ etiam, in quibus eſt perfectior vis, videantur ſe habere, tanquam forma reſpectu olei.

Sed hoc exemplum parum vrget, quia fortaſſe eſt falſum; nam roſæ ſignificatæ per nomen illud adiectiuum videntur importari ſolùm de connotato, & cum totum argumentum ſit à puris particularibus, non concludit: Certum enim videtur, quod in hoc etiam Sacramento iuriſdictio, vel poteſtas confeſſarij, non importetur in recto, ſed ſolum in obliquo. licèt ſit aliquid intrinſecè requiſitum, & non ſit vltima forma Sacramenti, vt Sacramentum eſt,

54. Alij probant ſecundò quia nulla vox connotat in obliquo duas formas; ſed per vocem *Sacramenti pœnitentiæ* connotatur in obliquo vis ſignificandi, & operandi, quæ eſt vltima forma Sacramenti in ratione Sacramenti. ergo abſolutio non poteſt importari de connotato, ſed in recto.

Hæc etiam ratio ſupponit falſum; nam in Sacramento Euchariſtiæ importatur in obliquo, non ſolùm vis ſignificatiua, ſed etiam conſecratio, eſt enim corpus Chriſti ſub ſpeciebus conſecratis, & in Sacramento extremæ vnctionis, importatur etiam in obliquo benedictio olei, eſt enim vnctio cum oleo benedicto &c.

55. Tertius modus dicendi eſt, ſupponere in recto pro ſola abſolutione, ita vt Sacramentum hoc ſit abſolutio à Sacerdote pœnitentis confeſſi cum dolore, &c. In hoc ſenſu defendit, & explicat ſententiam Scoti Angles *in quæſt. de Sacram. pœnit.* & videtur etiam de mente Alex. Richard. & Bonauent. quatenus dicunt, quod conſiderando pœnitentiam, prout eſt Sacramentum, ſupponit pro abſolutione: & probari poteſt; quia Sacerdos ſolus eſt, qui cauſat gratiam, & confert Sacramentum, & tamen ipſe ſolùm ponit abſolutionem.

56. Tota hæc controuerſia eſt de vocibus, in qua certum eſt potuiſſe per Sacramentum pœnitentiæ ſignificari materiam, & formam, vtramque in recto, potuiſſe etiam ſignificari ſolam formam, connotando materiam; vel ſolam materiam, connotando formam; vel ſolam vnam partem materiæ, verbi gratia, confeſſionem connotando alias: nam vox de ſe apta erat ad ſignificandum quocumque modo. Quod autem vox, *pœnitentia* videatur ſonare ſolum actum pœnitentis; parum refert, quia contingit nomen aliquod impoſitum ad ſignificandum totum deſumi ex vna parte magis nota. Sic enim baptiſmus videtur ſonare ſolam ablutionem, & extrema vnctio ſolam materiam; imò aliquando ex ſolo effectu, vt *ordo*. Qui potiùs videtur effectus Sacramenti, quàm ipſa actio ordinandi.

Certum etiam videtur, peccata non importari in recto ſed ſolùm de connotato; quatenus importatur confeſſio peccati commiſſi. Ratio autem poteſt eſſe, quia cùm Sacramentum ſit id quod mouet Deum ad dandam gratiam; peccatum autem ex ſe magis moueat ad auferendam illam, non videtur ſignificari ſecundùm ſe, & directè per nomen Sacramenti, ſed ſolum de connotato. 57.

An verò aliæ partes importentur omnes æquè in recto? Dicendum videtur primò aliquando videri importari ſolam abſolutionem in recto, vt dicebat tertia ſententia; & hoc quidem non ſine ſufficienti fundamento. Hoc enim Sacramentum inſtitutum eſt per modum condonationis, & remiſſionis: quando autem vnus homo condonat offenſam, aut debitum alteri, tota actiuitas, & efficientia videtur eſſe in ipſa condonatione, & licèt ad eius valorem prærequiratur debitum, vel offenſa condonanda. illud tamen requiſitum videtur ſe habere ex parte materiæ, non ex parte efficientis. Vnde concipiendo actiuitatem huius Sacramenti per ſpecies illius remiſſionis humanæ, videmur concipere totam actiuitatem tenentem ſe etiam ex parte abſolutionis & remiſſionis: & licèt reuera abſolutionis verba non habeant etiam ex ſe efficaciam completam, quando non præcedit confeſſio, & alia requiſita: concipimus tamen ex parte modi concipiendi illa omnia per ſpeciem diſpoſitionum, licèt reuera ſint partes: vnde cùm in vſurpatione nominum ſequamur plerumque modum concipiendi, & habeamus ſimilem modum ſignificandi, non mirum, ſi per hoc Sacramentum ſignificamus etiam directè ſolam abſolutionem connotando in obliquo cætera omnia, quæ licèt non negemus eſſe partes ex modo tamen ſignificandi, ſignificamus illas per modum conditionum prærequiſitarum; ſicut multa etiam ſolemus ſignificare per aliqua nomina per modum alteri adiacentis, & ad modum accidentium, quæ reuera ſunt ſubſtantiæ, & non adiacent. In hac ergo vſurpatione vocabuli, Sacramentum pœnitentiæ erit eſſentialiter abſolutio hominis confeſſi cum dolore peccatorum commiſſorum; integraliter autem, & completè erit etiam impoſitio ſatisfactionis, & eius exequutio; nam hoc Sacramentum, vt eſt integrum, non ſolùm eſt condonatio, ſed eſt punitio etiam, quæ includit ſententiam, & eius exequutionem. 58.

Addo tamen, frequentiſſimè hoc Sacramentum importare in recto non ſolam abſolutionem, 59.
ſed confeſſionem etiam, prout volebat ſecunda ſententia: qui etiam modus ſignificandi habet magnum fundamentum in reipſa. Hoc enim Sa-

cramentum

cramentum inſtitutum eſt à Chriſto per modum iudicij: iudicium autem humanum intrinſecè conſtat non ſolùm ex ſententia Iudicis, ſed ex aliis actibus iudicialibus, ſcilicet, accuſatione, examine, confeſſione, &c. Cùm ergo hoc Sacramentum apprehendamus etiam per ſpeciem aliorum iudiciorum, in quibus hæc omnia ſignificamus in recto; non mirum, ſi hoc etiam iudicium ſignificemus ad modum aliorum importando omnes eius partes in recto; vnde infero, non ſolam confeſſionem pœnitentis importari hoc modo; ſed etiam auditionem, quæ ſe tenet ex parte confeſſarij, & examen, quo ipſe interrogat pœnitentem; hi enim etiam ſunt actus iudiciales, & pertinentes ad compoſitionem intrinſecam huius iudicij Sacramentalis.

60. Hæc ratio non videtur probare de dolore importari etiam in recto, cùm ipſe non ſit actus iudicialis, nec pars aliorum iudiciorum. Cæterùm cùm hoc Sacramentum inſtitutum etiam ſit per modum reconciliationis, vnde aliquando hoc nomine ſolet appellari; apprehendimus etiam illud per ſpecies reconciliationis humanæ, quæ procul dubio conſtat ex voluntaria vtriuſque quaſi reuocatione, non ſolùm ex parte offenſi, ſed etiam ex parte offendentis, qui eo ipſo retractat offenſam: reconciliari enim eſt vtrumque redire illuc, vnde voluntariè diſceſſerat: cùm ergo Chriſtus dedit poteſtatem Sacerdotibus, vt eius nomine reconciliationem facerent cum peccatoribus, neceſſariò in hac reconciliatione includitur affectus pœnitentis redeuntis ſponte ſua ad Deum; & per conſequens hic etiam affectus in reconciliatione completè ſumpta importatur in recto: reconciliari enim eſt, hominem redire ad Deum, & Deum redire ad peccatorem.

61. Adde, dolorem etiam, ſicut & confeſſionem, & abſolutionem concurrere partialiter ad gratiam, quæ in hoc Sacramento ſignificatur, & producitur: quare cùm Sacramentum; vt Sacramentum ſit, quod ſignificat, & cauſat gratiam; potuit æquè importari in recto dolor, ſicut abſolutio, & confeſſio, cum æquè ſignificet, & cauſet gratiam. Quod cum proportione de ſatisfactione dicendum videtur, quæ partialiter concurrit ad perfectam expiationem peccatorum

62. Dices, imò hoc titulo ſolam abſolutionem debuiſſe in recto importari, quia vt ſupra diximus, abſolutio ſola eſt, quam Sacerdos ponit, vt Chriſti Miniſter, vnde cùm efficacia Sacramenti proueniat ex eo, quod ſit actio Chriſti, quam facit per ſuum Miniſtrum: ſola abſolutio eſt, quæ Deum mouet ad dandam gratiam: confeſſio autem, & dolor mouent quidem non ſecundùm ſe, ſed prout integrant abſolutionem in ratione actionis Chriſti, eo quod Chriſtus (vt diximus) non dederit poteſtatem Sacerdoti abſoluendi eius nomine, niſi pœnitentem cum dolore confeſſum: abſolutio ergo ſola in recto mouet Deum; confeſſio verò, & dolor ſolùm in obliquo, quatenus denominant abſolutionem hîc & nunc datam nomine Chriſti.

63. Reſpondeo, in primis non ſolam abſolutionem fieri nomine Chriſti, quia auditionem peccatorum, & interrogationem, aliaſque actiones, quas Sacerdos exhibet in hoc iudicio, agit nomine Chriſti, & vt eius Miniſter ad hoc ab ipſo deputatus. Deinde dico, licèt dolor, & confeſſio in recto non ſint operationes factæ nomine Chriſti, atque ideo non ſint actiones habentes ex ſe condignitatem, & valorem ad cauſandam gratiam: eſſe tamen etiam in recto actiones, quæ mouent moraliter Deum ad dandam gratiam propter ipſas, non quidem de condigno, ſed de congruo; accedentibus autem Chriſti meritis eleuatæ ſunt, vt infallibiliter mouerent Deum ad dandam gratiam, quare iam ſunt cauſæ, ſi non condignæ, infallibiliter tamen cauſantes illum effectum de congruo, non enim repugnat, aliquam eſſe cauſam moralem infallibilem, licèt hanc infallibilitatem habuerit ex meritis alterius, vt probauimus tomo præcedenti exemplo contritionis, quæ extra Sacramentum affert infallibiliter gratiam, quam licèt non mereatur de condigno, ſed de congruo, & licèt hanc infallibilitatem habeat ex Chriſti meritis; ipſa tamen contritio non eſt mera conditio, ſed cauſa moralis gratiæ. Sic ergo intra Sacramentum dolor, & confeſſio potuerunt ex Chriſti meritis habere, vt congruitas, quam ex ſe habent ad cauſandam moraliter gratiam, acceptaretur infallibiliter ſemper ad eum effectum, & per conſequens iam ipſæ etiam in recto cauſabunt moraliter gratiam. Hoc autem ſufficit; vt in recto concipiantur nomine Sacramenti, quod quidem in ſuo conceptu ſolùm importat id, quod ſenſibiliter ſignificat, & cauſat gratiam infallibiliter, ſiue id ſit cauſa condigna, ſiue congrua: Vtraque enim eſt vera cauſa moralis, quantum requiritur ad rationem Sacramenti.

Solùm poſſet obſtare, quod ipſa confeſſio non ſemper ſit actus vndequaque honeſtus, ita 64.
vt poſſit placere Deo: poteſt enim contingere, quod procedat ex aliquo fine vanæ gloriæ venialiter culpabili, & per conſequens non poterit ex ſe mereri gratiam etiam de condigno.

Cæterùm, quidquid de hoc ſit, ad hoc, vt per nomen Sacramenti potuerit in recto ſignificari; ſufficit, quod communiter loquendo, & regulariter ipſa etiam in recto cauſet gratiam modo explicato, licèt in aliquo particulari caſu id non habeat: nomina enim imponuntur ſecundùm communem modum concipiendi qui etiam ſumitur ex communi modo operandi. Aliunde autem ſemper erunt partes intrinſecæ Sacramenti, & concurrent partialiter ad cauſandam gratiam ſaltem in obliquo, quatenus ſemper integrabunt, & denominabunt abſolutionem in ratione abſolutionis factæ nomine Chriſti, & ex ipſius auctoritate, vt ſupra explicatum eſt. Et hæc ſint ſatis de hac quæſtione de nomine.

Solet hoc loco diſputari, quid ſit in hoc Sa- 65.
cramento illud, quod eſt res, & quod eſt Sacramentum, & quod eſt res ſimul, & Sacramentum, de quo P. Suarez *diſp. 18. ſect. 5.* & P. Vaſquez *quæſt. 84. art. 1. dub. 3.* de hoc tamen dixi latè *in tract. de Sacramentis in genere diſp. 2. ſect. 8.* vbi eam quæſtionem ſemel pro omnibus Sacramentis explicuimus.

Poſſet etiam agi de neceſſitate huius Sacramenti, de hoc tamen dicemus infrà agentes de neceſſitate confeſſionis. Item de eius iterabilitate, de qua etiam dicemus agentes de materia confeſſionis; an poſſint eſſe peccata eadem ſæpius repetita? Denique agi ſolet hîc de poteſtate clauium, & remittendi peccata: de qua dicemus diſputatione ſequenti agentes de ſenſu & poteſtate verborum abſolutionis.

DISPVT.

DISPVTATIO XIII.

De forma Sacramenti pœnitentiæ.

SECT. I. *Vtrùm, & quæ verba ſint neceſſaria ad formam huius Sacramenti?*
SECT. II. *Quem effectum habeant verba in forma huius Sacramenti?*
SECT. III. *Quem ſenſum habeant verba in forma huius Sacramenti?*
SECT. IV. *Vtrùm forma abſolutionis poßit per modum deprecationis proferri?*
SECT. V. *Vtrùm abſolutio Sacramentalis poßit dari ſub conditione?*
SECT. VI. *Alia dubia circa eandem formam abſolutionis?*
SECT. VII. *Vtrùm forma abſolutionis poßit proferri à pluribus Miniſtris?*

DIximus de partibus huius Sacramenti, quaſi in communi, & in confuſo, nunc iam agendum eſt de ſingulis diſtinctè, & in particulari. Inuertimus autem aliquantulum doctrinæ ordinem, agentes priùs de forma, quàm de materia; tum vt ſequamur in hoc ſanctum Thomam: qui idem facit, tum etiam quia cùm materiæ plures ſint partes, & longiorem tractatum deſiderent; oportuit priùs hanc expedire quæ, & magis neceſſaria eſt, & breuior, vt poſteà liberior ſit nobis diſputatio de materiæ partibus in particulari.

SECTIO I.

§. 1. *Vtrùm, & quæ verba ſint neceſſaria ad formam huius Sacramenti.*

1. *An requirantur eſſentialiter verba propriè dicta?* DVo quæruntur ſub hoc titulo: Primum, an requirantur eſſentialiter verba propriè dicta? Secundum, quæ ſint illa verba? Circa primum nonnulli indicant, non requiri eſſentialiter verba propriè dicta, ſed ſufficere ſcripturam, vel aliquid, quo Sacerdos manifeſtet ſe remittere peccata. Palud. Medin. Petrus de Soto & Nauarrus quos affert Suarez *in præſent. diſp. 19. ſect. 1. num. 1.* Ratio autem poteſt eſſe, quod hoc Sacramentum inſtitutum eſt per modum iudicij: ergo id, quod ſufficit in rigore ad valorem ſententiæ in aliis iudiciis, ſufficiet in hoc: quare ſicut Sacramentum matrimonij abſque verbis perfici poteſt, eo quod ſequatur naturam contractuum; ſic hoc Sacramentum perfici poſſet, eo quod ſequatur naturam iudicij; imò in hoc ipſo Sacramento pœnitens poteſt nutibus, vel ſcripto manifeſtare ſua peccata Sacerdoti præſenti, & Sacerdos etiam poteſt nutibus, vel ſcripto imponere pœnitentiam; ergo & poterit etiam abſoluere. Nec enim ex Chriſti inſtitutione aliud poteſt colligi; nam verba illa; *Quorum remiſeritis* (Ioan. 20.) *peccata, remittuntur eis* &c. Non minùs verificabuntur in hoc caſu; qui enim nutibus, vel ſcripto remittit offenſam, verè, & in rigore illam dicitur remittere.

2. Contraria ſententia communis eſt, & certa apud Theologos cum Magiſtro *in 4. diſtinct. 14.* & S. Thom. *in præſenti quæſt. 84. art. 3. & 4.* Probatur ex Concilio Florentino *in decreto Eugeny* & Trident. *ſeſſ. 14 cap. 3.* in quibus forma huius Sacramenti dicitur conſiſtere in verbis illis. *Ego te abſoluo*, &c Et generaliter Eugen. dixit, omnia Sacramenta perfici verbis, & quamuis poſtea de matrimonio dixerit, regulariter perfici verbis, indicans poſſe aliquandò fieri ſine illis hæc ipſa exceptio firmat regulam in contrarium, cùm de aliis Sacramentis nihil tale dicatur. Imò hoc ipſum oſtendit, verba propriè accipi, quando exiguntur ad alia Sacramenta, quia alioquin non oporteret dicere, quod matrimonium regulariter fiat per verba; ſemper enim fit per verba, ſi ſermo ſit de verbis propriis, vel impropriis; in hoc autem Sacramento exigit verba ſimpliciter, *quæ Sacerdos* (inquit) *profert, dum dicit*, &c. Proferre enim, *& dicere*, indicant verborum proprietatem requiri eſſentialiter. Idem habetur in Concilio Colon. & Mogunt. *cap. 1. in fine.* *Requiruntur verba.*

Ratio potiſſima deſumitur ex inſtitutione Chriſti, quam traditio, & conſuetudo Eccleſiæ perpetua manifeſtauit. Deſumitur item non minùs efficaciter ex aliorum Sacramentorum exemplo. Si enim iſtud poſſet nutibus, vel ſcriptura miniſtrari; non apparet, cur etiam de ordinatione, verbi gratia, vel baptiſmo idem dici non poſſit; cur enim Epiſcopus, vel Sacerdos mutus applicando materiam illorum Sacramentorum, non poſſet ſcribere: *Ego do tibi poteſtatem offerendi Sacrificium*, vel *Ego te baptizo?* &c. Sicut ergo in aliis Sacramentis Eccleſiæ traditio declarauit, requiri eſſentialiter verba ex Chriſti inſtitutione; ſic in hoc Sacramento debemus id confiteri. 3.

Ad exempla verò, & fundamenta in contrarium adducta dicendum eſt, licèt hoc Sacramentum inſtitutum ſit per modum iudicij, non tamen ſubire omnem conditionem iudiciorum communium, in quibus non creditur ſoli reo pro ſe, & contra ſe, ſicut in hoc Sacramento. Adde in aliis iudiciis requiri etiam aliquando ex ſuperioris lege ſolemnitatem aliquam determinatam in prolatione ſententiæ, vt ea ſit valida. Quare ex hoc capite bene potuit in hoc iudicio præſcribi certa formula, & ritus, ſine quo ſententia non valeret. Diſcrimen autem inter matrimonium, & hoc Sacramentum eſt clarum, quia Chriſtus inuenit iam matrimonium inſtitutum, nec fecit aliud, niſi illud eleuare ad rationem Sacramenti: Cùm ergo matrimonium ex ſe poſſet priùs confici abſque verbis, ſic etiam potuit & nunc: nec oportebat mutos excludere ab illo ſtatu, ad quem ex naturæ conditione ordinati erant. At verò hoc Sacramentum, & iudicium, non erat inſtitutum ante Chriſtum; vnde potuit eius eſſentiam, & conditionem omnino de nouo inſtituere: nec erat inconueniens, ſi muti non poſſent abſoluere; poſſent enim eſſe alij confeſſarij abſque illo impedimento. 4.

Eſt etiam alia differentia inter matrimonium, & hoc Sacramentum, quæ multum refert ad hoc propoſitum, & debet haberi præ oculis, vt ſatisfiat aliis exemplis ſupra adductis: nam verba in matrimonio ſolum requiruntur ad hoc, vt humano modo conſtet alteri coniugi de conſenſu alterius: quare non ſufficit prolatio verborum, niſi alter coniux ea percipiat; & intelligat; quia ad hoc ſolùm ordinantur; vnde ſi alter coniux per 5.

ſcripta

Digitized by Google

ſcripturam, vel nutum intelligat meliùs, quàm per verba; nõ oportet venire ad verba. At verò in aliis omnibus Sacramentis verba non requiruntur, ad hoc, vt recipiens Sacramentum, vel aliquis alius ea intelligat, & percipiat: Vnde omnia alia præter matrimonium miniſtrari poſſunt dormienti, vel furioſo, ſi priùs explicuit ſe habere intentionem ea recipiendi; & licèt hic, & nunc ſit ſui compos, quando fit Sacramentum; non tamen requiritur, quod percipiat, vel intelligat formam, quæ à Miniſtro profertur, quod etiam procedit in Sacramento pœnitentiæ, in quo verba abſolutionis proferuntur Latinè, & voce plerumque ita demiſſa, vt a pœnitente neque intelligantur, neque audiantur; ex quo aperte colligitur, illa verba non ordinari ad manifeſtandam mentem illi, qui Sacramentum ſuſcipit, ſed proferri Sacramentaliter; hoc eſt, magis in ordine ad Deum, quàm in ordine ad hominem, magíſque ad manifeſtandam Deo noſtram intentionem nomine Chriſti, quàm ad manifeſtandum aliquid illi, cum quo videmur loqui.

6. Ex hoc autem oritur iam ratio congruentiæ, & diſcriminis inter verba, quæ requiruntur ad formam, & inter alia exempla ſuprà adducta, nam in matrimonio, vt dixi, verba ſolùm requiruntur, vt manifeſtetur coniugi conſenſus alterius coniugis: in confeſſione item verba requiruntur, vt Sacerdos intelligat peccata pœnitentis. Vnde ſi Sacerdos illa verba non audiret, vel non intelligeret, non eſſet valida illa confeſſio: impoſitio etiam pœnitentiæ fit per verba, vt pœnitens ſciat, quam debeat ſatisfactionem exhibere: quare hæc omnia poſſunt æquè bene fieri per nutum, aut alia ſigna, quibus æquè bene res illa manifeſtetur. At verò verba abſolutionis, ſicut forma Baptiſmi, & aliorum Sacramentorum non ſunt, vt pœnitens, vel recipiens Sacramentum intelligat, ſed potiùs, vt Deus intelligat (vt ita dicam) noſtram mentem, & intentionem, atque ea de cauſa verba abſolutionis, & aliæ formæ appellari ſolent ab antiquis Patribus preces, & orationes Sacerdotum, vt videbimus *ſectione ſequenti*; quia nimirum, licèt proferantur enunciatiuè; implicitè tamen, & quoad vim, & efficaciam, videntur eſſe preces, & intimationes noſtræ voluntatis, quæ Deo offeruntur. Cum Deo autem per verba potiùs oris, quàm per ſcripturam, aut nutum loquendum nobis eſt. Scriptura enim ſolum vtimur in ſupplementum verborum, vt loquamur cum abſentibus, vel ſurdis. Nutus etiam ſunt verba valdè imperfecta; & quæ in rigore non habent de ſe integram ſignificationem, niſi aliis adminiculis adiuuentur: nam quando aliquis me interrogat, anne ſim hoc, vel illud? Et ego capite annuo, ille nutus de ſolo non ſignificat meam voluntatem; ſed nutus ille cum tali interrogatione, quare non apponeret Sacerdos totam formam apponendo illum nutum; ſicut ſi interroganti pœnitenti an abſolueret eum à peccatis? diceret Sacerdos, *etiam*. Illa particula, *etiam*, non eſſet forma adæquata, nec ſe ſola ſufficienter ſignificaret; ſed ſimul cum interrogatione præcedenti, & ideò non ſufficeret. Denique nutus etiam, ſicut ſcriptura ſunt in ſupplementum verborum. Quare cùm in his Sacramentis requiratur à nobis ex eorum inſtitutione loquutio cum Deo, non interna, ſed externa, quia ſunt ſigna ſenſibilia; intelligi id debuit de loquutione, qualis in ordine ad Deum adhibenda erat, quæ non eſt, niſi per verba propria: quando autem petitur loquutio in ordine ad homines, vt ipſi nos percipiant, intelligi meritò potuit de loquutione etiam per ſcripturam, & nutum, prout ſæpe cum hominibus loqui neceſſe eſt. Quamuis ergo remiſſio offenſæ, quæ fit per nutum, ſit vera remiſſio; quando tamen Sacerdotibus data eſt poteſtas remittendi peccata per remiſſionem externam; intelligi debuit de remiſſione per ſolam vocem facienda, quia agebatur de remiſſione facienda per talia ſigna quibus non tam ipſi peccatori, cui fit, manifeſtaretur remiſſio, quàm ipſi Deo, cuius nomine fit: ſigna autem externa proportionata ad manifeſtandum Deo, magis ſunt voces, quàm nutus, & ſcriptura, quibus ſolùm vtimur in defectum vocum, vt diximus.

Dices: ſcriptura, & nutus, non ſolum deſeruiunt in ſupplementum vocum, quando defectus prouenit ex parte audientis abſentis, v. g. vel ſurdi, ſed etiam quando prouenit ex parte loquentis qui ſit v. g. mutus: ergo licèt ex parte Dei non ſit defectus, propter quem adhibenda ſit ſcriptura, vel nutus; poteſt tamen eſſe ex parte hominis, qui ſit mutus, atque ideo, licèt formæ Sacramentorum ſint potiſſimè in ordine ad Deum deberent etiam poſſe fieri ſcriptura, vel nutibus, ſicut quando loquimur cum aliis hominibus. 7.

Reſpondeo de poſſibili quidem non repugnare, quod homines etiam cum Deo ita loquerentur per ſcripturam, vel nutum, & quod Sacramentorum formæ cum ea latitudine inſtituerentur: de facto tamen inſtitutam ita non eſſe probat perpetua Eccleſiæ traditio: congruentia autem poterit eſſe, quod licèt in ordine ad humanum commercium loquutio indifferens ſit ad omnes illos modos loquendi: quando tamen exigitur, vel præcipitur loquutio externa cum Deo non ſolet intelligi, niſi de loquutione per vocem, niſi explicetur, & extendatur ad alia genera loquutionum: ſic enim quando ad lucrandum Iubilæum, vel indulgentiam, exigitur orare, vel preces fundere in tali, vel tali Eccleſia, licèt ſit quæſtio, an ſufficiat oratio mentalis, vel requiratur externa; illi tamen, qui dicunt non ſufficere mentalem, conſequenter docent requiri orationem vocalem, nec erit, qui dicat, ſufficere orationem factam per nutum, vel per ſcripturam: ſi aliquis v. g. in Eccleſia illa ſcriberet bis, aut ter orationem Dominicam: quia nimirum preces externæ ad Deum cõmuniter intelliguntur de ſolis vocalibus; nam illi alij modi ſunt extraordinarij, & inuſitati. Cùm ergo Chriſtus inſtituerit formam Sacramentorum, quibus exteriùs, & ſenſibiliter Deus eſſet quaſi orandus nobis, & alloquendus: Eccleſia diuinitus edocta meritò potuit id de ſolis vocibus intelligere, quibus ſolis homines ſolent Deum exterius alloqui, & orare.

§. 2. *quæ verba requirantur ad formam Sacramenti Pœnitentiæ?*

8. HIs itaque de priori puncto notatis, de poſteriori eſt maior difficultas, quæ verba requirantur eſſentialiter ad valorem huius formæ? Et in primis certum eſt, non eſſe neceſſaria omnia verba antecedentia, & conſequentia, quæ de facto dicuntur: vt illa: *Miſereatur tui*, &c. *Dominus noſter Ieſus Chriſtus te abſoluat*, &c. quæ ideo præmittũtur, vt effectus ſubſequentis abſolutionis

tionis non impediatur: alia etiam ſubſequantur, non neceſſaria, ſcilicet, *Paſſio Domini noſtri Ieſu Chriſti*, &c. De quorum verborum vtilitate, aut efficacia, & an conferant aliquem valorem omnibus operibus ſatisfactoriis pœnitentis, vt ex opere operato ſatisfaciat per omnia illa, vt eleuantur per hæc verba: dicendum erit, eum agemus de ſatisfactione. Pro nunc dicimus, ea omnia verba, licet neceſſaria non ſint; laudabiliter tamen adiungi, vt dicit Tridentinum *ſeſſione* 14. *cap.*3. in quo diutiuſculè loquitur Concilium Colonienſe in Enchiridio ſub titulo *de Sacramento pœnitentiæ*, vbi ex Gerſone dicit, debere retineri breuitatem, & ſimplicitatem verborum abſolutionis, nec vtilem eſſe illam aliorum verborum, aut precum additionem.

9. Illud fatendum videtur, poſſe eas preces abſque peccato mortali omitti, & fortaſſe abſque veniali, quia licèt conſuetudine receptæ ſint, videtur tamen ea conſuetudo libera. Videatur Nauarrus *de pœnitent. d.*6. *cap.* 1. *num* 31.

Preces quæ formam abſolutionis præcedunt abſque peccato poſſunt omitti.

Certum etiam eſt, in verbis abſolutionis, illud pronomen *ego*, non eſſe ſimpliciter neceſſarium ad

10. valorem Sacramenti, quia, ſi auferatur; remanet idem ſenſus, vt in forma Baptiſmi docet S.Thom. *ſupra quæſt.*66. *art.* 5. *ad* 1. quare eius pronominis omiſſio non erit peccatum mortale; an verò ſit veniale? Aliqui negant, aliqui affirmant, eo quod in Conciliis videatur proponi illa forma obſeruanda ſub illis verbis.

Ego non eſt de eſſentia formæ.

11. Reſtat ergo difficultas de illis verbis, *Abſoluo te à peccatis tuis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*, de quibus prima ſententia docet omnia illa eſſe neceſſaria. Hanc tenet Dur. *in* 4. *diſt.* 22. *quæſt.*2. vel ſaltem requiri inuocationem Dei, aut Chriſti, & fauere videntur Ioannes Maior, *ibid.* 14. *quæſt.*2. Ioannes de Neapoli *d.* 16. *qu.*5. Gerſon. *Alphabeto* 33. *tract. de abſolutione Sacramentali*, quem refert Nauarr. *de pœnitentia d.* 6. *cap.* 1. *in principio num.* 18. Angelus *Confeſſio* 5. *num.* 1. Concilium etiam Colonienſe, quatenus relatis illis verbis, addit, reliqua non eſſe neceſſaria.

12. Fundamentum eſt, tum exemplum Baptiſmi, & Confirmationis, in quibus ponitur inuocatio Trinitatis, tum etiam quia oportet declarari, quod Sacerdos ſolùm vt Miniſter, Deus autem vt principalis auctor abſoluit.

Hæc ſententia ab omnibus reiicitur, quam aliqui dicunt eſſe omnino improbabilem. Primò quia abſque vllo fundamento exigit illa verba ad eſſentiam Sacramenti, cùm neque ex Eccleſiæ definitione, neque ex inſtitutione Chriſti, id colligatur, qui ſolum dixit, *quorum remiſeritis peccata remittuntur eis*, &c. Vnde patet diſcrimen à Baptiſmo, in quo Chriſtus eam inuocationem poſuit pro forma; & à Confirmatione, in qua ex traditione Eccleſiæ idem habemus; quia nimirum Baptiſmus introducit ad fidem Trinitatis, & Confirmatio in eàdem fide confirmat ad eam profitendam; & ideo debuit expreſsè illa fides explicari.

13. Hinc autem probatur ſecundò, quia in aliis Sacramentis licèt fiant omnia auctoritate Dei, non eſt neceſſe id explicari in eorum formis, vt conſtat inductione. Ergo abſque fundamento id dicitur de ſolo Sacramento pœnitentiæ.

Secunda ergo ſententia docet, neceſſaria eſſe illa verba, *Abſoluo te ab omnibus peccatis tuis.* Hanc tenet Gabr. *diſtinct.* 14. *quæſt.* 2. & probari poteſt ex Concilio Moguntin. *cap.* 24. vbi ponitur forma cum illo addito ab omnibus. *Conc. Mog.*

14. Hanc tamen meritò requirunt alij & in Rituali Romano reformato dempta eſt illa particula *omnibus*; neque enim Sacerdos abſoluit ab omnibus peccatis, cùm de multis venialibus non doleat pœnitens: mortalia verò connexa ſunt; ita vt ſi ab vno abſoluitur pœnitens, omnia remitti debeant.

15. Tertia ſententia dicit, neceſſaria eſſe ſaltem illa verba *Abſoluo te à peccatis tuis*, Hanc tenent Palud. *d* 22. *quæſt*. 3. Maior. *d.* 14. *quæſt.* 2. Petrus Soto *lect.* 4 *de confeſſione*. Viguerius *cap.* 16. § 4. *ver.* 2. & alij, quia verbum illud, *Abſoluo*, de ſe indifferens eſt, vt ſignificet abſolutionem à peccatis, vel à cenſuris, vel ab aliquo alio vinculo, debet ergo determinari per aliquid aliud.

Sed certè hoc ad ſummum probat de illis verbis *à peccatis*, non verò de illa particula *tuis*, abſque illa enim ſufficienter determinatur ſignificatio non enim poteſt abſolui Petrus à peccatis alienis. Ergo idem eſt dicere, *abſoluo te à peccatis*, ac dicere, *abſoluo te à peccatis tuis.*

16. Quarta ſententia poteſt eſſe, quæ per aliud extremum dicit, ſufficere in rigore ad valorem Sacramenti, illud verbum, *abſoluo*, abſque vllo alio quia poſt auditam confeſſionem, illud verbum ſignificat ſufficienter Sacramentum abſolutorium. Ita videtur ſentire Sotus *in* 4 *d.* 22 *qu.* 1. *art.* 1. §. *Poſtremum tandem dubium*, vbi dicit, quod in articulo mortis, quando periculum eſſet, ne moreretur homo abſque abſolutione Sacramentali, poſſet Sacerdos cum intentione abſoluendi ſimul à cenſuris, & peccatis proferre verbum, *abſoluo*, quod ſufficeret.

17. Quinta ſententia probabilior, & communior dicit, illa duo verba, *abſoluo te*, ſufficere ad eſſentiam Sacramenti. Hanc tenent S. Thom. *qu.* 84. *art.* 3. Anton. Caietanus, Syluester, Nauarrus, & alij, quos refert & ſequitur Suarez *in præſenti, diſp.* 19. *ſect.* 1. *num.* 20. & Vaſquez *dub.* 4. cum aliis Recentioribus communiter. Quibus fauet Catechiſmus Pij V. *de Sacramento pœnitentiæ n.* 15. vbi dicitur formam huius Sacramenti eſſe, *Ego te abſoluo*, Adduci etiam ſolet illud *Matth.* 18. *Quæcumque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo.* Nam licèt *Ioann.* 20. exprimantur peccata in illis verbis, *quorum remiſeritis peccata* &c. In hoc tamen loco non exprimuntur, ſed ſolum exprimitur abſolutio. Hoc tamen non multum vrget, quia nec ibi ponitur verbum abſoluendi ſolùm, dicit enim *quæcumque ſolueritis*; indicans abſoluentem dicturum, quid velit ſoluere.

Forma ſtat in his duobus verbis: Abſoluo te.

18. Ratio ergo præcipua deſumitur ex eo, quod verbum illud *abſoluo*, ſicut & verbum *remitto*, habet ex ſe ſufficientem vim ad ſignificandam abſolutionem à vinculis, ſeu remiſſionem debiti, licèt non addatur aliquid aliud. Sic enim in oratione Dominica dicimus, *ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*, non addentes, quid eis dimittamus, & *Ioann.* 11. dixit Chriſtus Apoſtolis, loquens de Lazaro, *ſoluite eum, & ſinite abire*; neque addidit, *à vinculis*: denique in vulgari, & humano ſermone, is, qui offenſam paſſus eſt, dicere ſolet etiam poſt temporis interuallum, *ego condono tibi, ego tibi remitto*: per quod etiamſi nihil addat, ſufficienter intelligitur remittere, & condonare offenſam: ergo eodem modo Sacerdos, loquens nomine Dei offenſi, & dicens, *ego remitto, vel*

condono

condono tibi, aut, *ego te abſoluo*, (quod idem eſt) ſufficienter ſignificat remiſſionem offenſæ, vel debiti ex peccato reſultantis.

19. Obiicies primò, quia ſi aliquis dicat: *Ego tibi dono*, & non addat aliud, non ſignificat ſufficienter donationem; nam verbum illud eſt indifferens ad hoc, & illud donum, & habet ſignificationem ſuſpenſam, donec determinetur per aliud ad ſignificandam hanc donationem. Ergo ſimiliter dicens, *ego tibi condono*, nihil aliud addens, non ſignificat ſufficienter; quia condonare, eſt donare aliquod debitum, manet autem ſuſpenſa ſignificatio, donec determinetur per tale debitum ad id ſignificandum.

An hæc verba abſoluo te, poſſint mutari?

Reſpondeo negando conſequentiam; aliqua enim ſunt verba, quæ magis quaſi ſyncategorematicè ſignificant, atque adeo ſuſpendunt ſignificationem ad modum termini ſyncategorematici; donec determinentur per aliud, qualia ſunt verba, *adiungo*, *vnio*, *voto*, & ſimilia. Alia verò ſunt, quæ magis participant de categorematice; habet enim de ſe ſenſum completum, vt *curro*, *exiſto*, *ægroto*, & ſimilia. Illud ergo verbum, *dono*, pertinet magis ad priorem claſſem; neque enim explicat, quid donet; at verò verbum, *condono*, ſeu, *remitto*, pertinet ad poſteriorem, quia ſignificat donationem debiti, & valet idem ac, *dono tibi debitum*, *quod debes mihi*, quod quidem generat perfectum ſenſum, vt conſtat; quamuis nihil aliud addatur.

20. Dices, adhuc manere ſenſum imperfectum, quia cum ſint, vel eſſe poſſint multa debita; non ſignificatur ſufficienter, niſi explicetur, quale debitum remittatur, ſicut verbum, *dono*, facit ſenſum imperfectum propter eandem rationem.

Reſpondeo non manere ſenſum clarum, manet tamen perfectum. Aliud enim eſt, quod ſenſus non ſit clarus, aliud verò, quod ſit ſuſpenſus. Illud prius habent omnia æquiuoca, quæ ideò ſunt æquiuoca, quia de ſe plura ſignificant; quare quando dico, me vidiſſe canem; ſenſus quidem non eſt ſuſpenſus, ſed perfectus; obſcurus tamen propter æquiuocationem illius vocis, & quia neſcis adhuc de quo cane loquar, an de terreſtri, cæleſti, vel marino: hæc autem obſcuritas, & æquiuocatio tollitur ſæpe ex circunſtantiis, & ex antecedentibus, ac conſequentibus iuxta regulam ſummularum. Quando verò dico, me vidiſſe omnem; ſenſus non ſolùm eſt obſcurus; ſed etiam imperfectus, & ſuſpenſus; quia illa vox *omnis*, non ſignificat omnes homines, ſed poteſt conſignificare cum voce *homo*: neque eſt ſicut vox, *canis*, quæ ſe ſola ſignificat canem terreſtrem, licèt non ſolùm illum ſignificet, ſed etiam alios. Illa ergo vox, *dono*, propter ſyncategorema, quod habet, facit ſenſum non ſolum obſcurum, ſed imperfectum, quia ſolum poteſt conſignificare. At verò verbum, *condono*, vel, *remitto*, facit quidem ſenſum obſcurum propter æquiuocationem implicitam, non tamen imperfectam. Sicut ſi haberes duos ſeruos Petros, & diceres, *dono tibi ſeruum meum Petrum*: oratio quidem faceret ſenſum perfectum, ſed obſcurum; quia propter æquiuocationem nominis non conſtaret clarè de tua mente. Sic ſe habent verba illa, *Ego te abſoluo*, vel, *Ego tibi remitto*: habent enim de ſe ſenſum perfectum, ſed obſcurum, niſi ex circunſtantiis, & antecedentibus fiat clarus, prout reuera fit; nam iuxta ſubiectam materiam, & in his circunſtantiis intelliguntur de condonatione peccatorum, quorum confeſſio, & veniæ petitio præceſſit. Ipſa tamen verba illam veniam peccatorum ſignificant: nam perinde eſt dicere, *condono*, ac dicere, *dono tibi ius*, *quod habeo aduerſus te*; quare, ſi habeam vnicum ius aduerſus te, nulla eſt æquiuocatio: ſi autem habeam plura iura, ſenſus eſt obſcurus, & redditur clarus ex circunſtantiis, vt in habente duos ſeruos Petros, & in aliis ſimilibus.

Eſt autem hæc doctrina adeo rationis naturalis lumini conformis, vt ſapientiſſimi illi Iureconſulti ex hoc principio diuerſa reſponſa ediderint. Aliquando enim dicere videntur, actum non valere, quando vox indifferens eſt ad plura ſignificanda, vt ſi tutor detur Titius, cùm duo ſint Titij, vel ſi ſeruus libertate donetur, cum plures ſunt ſerui, & non explicatur aliquis determinatè, vt conſtat ex lege, *ſi ita fuit 21. ff. de rebus dubiis* vbi varia exempla adhibentur. Cæterùm iidem Iureconſulti fatentur, in iis caſibus actum non eſſe in ſe inualidum, ſed carere effectu, non quia deficiat ius, ſed probatio iuris, vt acutè dixit Iureconſultus in lege, *duo ſunt Titij ff. de Teſtamentaria tutela*, & obſeruauit Gloſſa in lege *ſi quis ſeruum* 8. § *ſi inter duos ff. de legatis* 2. Vnde aliquando ſuſtinetur valor, & ponitur effectus, vt cùm quis habens duos ſeruos Stichos legat Titio Stichum ſeruum; debet enim dari vnus, quem hæres elegerit, vt habetur in lege *ſi quis à filio* 32. § 1. *ff. de legatis* 1. & cùm teſtator habens duos fundos eiuſdem nominis legat fundum per nomen illud commune, dari debet, qui minoris pretij eſt, vt habetur in lege *Idem Iulianus* 41. §. *ſcio ex facto*, eodem titulo *de legatis primo*. Ratio autem eſt, quia legatum eſt validum, & ſolum impediri poterat effectus propter incertitudinem ex defectu probationis: ergo cùm probari poſſit ſufficienter voluntas teſtatoris, ſaltem quoad aliquid, ſeu quoad id, quod minus eſt, id debet omnino dari: non deberet autem dari, niſi verba etiam æquiuoca, & indifferentia ſufficerent ad actum externum validum, licèt aliquando ex defectu probationis, non poſſit aliquis obtinere id, quod ſibi debetur. 21.

Confirmatur ex alio exemplo in re magis Theologica; ſi aliquis v.g. animo hæreticali diceret: *Maria non fuit Virgo*, intelligens vtique interiùs de ſanctiſſima Deipara, poſtea verò, vt pœnam fugiat, dicat ſe loquutum de Maria Magdalena, vel alia: hic certè licèt in foro externo non poſſet puniri ob defectum probationis: verè tamen fuiſſet hæreticus externus, & incurriſſet cenſuram, vt ex conſenſu Doctorum probaui tomo ſuperiori *diſp. 11. de Euchariſt. ſect. 6.* & fatetur Suarez *tom 5. in 3. p. diſp. 4. ſect. 3 num. 17.* & *diſp. 21. de fide, ſect. 2. num* 10. & Thomas Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap 8. n. 26.* Sufficit ergo, quod verbum de ſe poſſit aliquid ſignificare, ad hoc, vt poſſit eſſe loquutio humana, & cauſare ſuos effectus, licèt propter indifferentiam ad plura ſignificata, non poſſit certificare audientem de illo, quod à loquente intenditur ſignificare. Vnde licèt verbum *Abſoluo* ex ſe ſit indifferens ad ſignificandam abſolutionem ab hoc, vel illo vinculo, aut debito; poterit ex loquentis intentione determinari ad ſignificandam abſolutionem à peccatis. 22.

Dicet aliquis, etiam verbum, *dono*, ſignificat donari aliquid, nã qui donat, dat vtique aliquid quod erat ſuum: & tamen verbum illud non facit ſenſum perfectum, nec ſignificat perfectè, donec 23.

determinetur per aliud ad ſignificandum hoc, vel illud donum: ergo licèt condonatio ſignificet donationem debiti, non tamen ſignificabit perfectè, donec determinetur per aliquid ad ſignificandum hoc, vel illud debitum determinatè.

Reſpondeo verbum illud *dono*, ſicut alia ſimilia, ſignificare quidem, quod aliquid detur, quod prius erat ipſius donantis; non tamen ſupponere pro ipſo dono; nam vt aduertunt Summaliſtæ, latiùs patet in vocibus ſignificatio, quàm ſuppoſitio: hæc enim vox, *Pater*, ſignificat etiam filium, cùm faciat venire in cognitionem filij; non tamen ſupponit pro filio, ſed pro Patre. Sic etiam hoc verbum, *dico*, vel, *promitto*, facit audientem venire in cognitionem alicuius rei dicendæ, vel promittendæ; non tamen ſupponit pro ea, ſed habet, communiter loquendo, vim ſuſpendendi ſenſum, donec adiungatur, quid dicam, vel promittam; nam ſi dicam, *promitto tibi*, nondum eſt ſenſus perfectus donec addam, librum, vel pallium: item ſi loquens dicat *Petre dico tibi*, non fit ſenſus, donec addat, quid eſt, quod dicit. Verba ergo illa ſignificant inchoatiuè rem promittendam, vel dicendam, quatenus indicant ſubſequi poſtea aliam vocem, quæ pro ea re ſupponat; non tamen ipſa verba ſupponunt pro illa, & tale eſt verbum, *dono*, quod non ſupponit pro re donata; nam ſicut in hoc complexo *liber, qui eſt meus*, illæ voces *qui eſt meus*, indicant præcedere, vel ſubſequi voces, per quas ſignificatur aliquid, de quo dicitur eſſe meum; ipſæ tamen non ſupponunt pro illo, ſed illa vox, *liber*: ſic quando dico, *librum dono tibi*, ſenſus eſt *librum facio eſſe in tuo dominio, qui erat meus*: qui ſenſus ita diſtribuitur per illas voces, vt illis, *dono tibi* reſpondeat illud ſolum, ſcilicèt, *facio eſſe in tuo dominio, qui erat meus*, qui ſenſus, vt conſtat, eſt imperfectus, & connotat illam aliam vocem, *librum*, per quam compleatur, & quæ ſupponet pro ipſo libro. At verò verbum, *condono*, *remitto*, *dimitto*, non eſt eiuſmodi, ſed ex iis, quæ non ſolum ſignificant vtcumque, ſed etiam ſupponunt pro illo, quod condonatur, vel remittitur; nec habent vim illam neceſſariam ſuſpendendi ſenſum, aut exigendi aliam vocem, per quam compleatur ſuppoſitio. Hanc autem eſſe vim horum verborum, conſtat ex communi modo loquendi hominum, qui vtuntur his verbis frequenter ſine addito, quod quidem in verbo, *parco*, frequentiſſimum eſt; nam ferè ſemper dicimus, *parce mihi*, *parco tibi*, abſque alio addito, quia ipſum verbum ſolum facit ſenſum perfectum, & ſupponit pro debito, quod dimittitur. Idem autem videtur eſſe de verbis, *condono, remitto, abſoluo*, &c. Et ideo diximus, validam eſſe formam, abſque eo, quod dicatur *à peccatis*.

24. Obiici poteſt ſecundò hinc ſequi, veram eſſe quartam ſententiam ſupra relatam, quod verbum, *abſoluo*, abſque pronomine, *te*, ſufficiat ad valorem formæ; nam ſicut illa verba, *abſoluo te*, ex ſe indifferentia ad ſignificandam remiſſionem huius debiti, vel illius, aut ablationem huius vinculi, vel illius; ex materia tamen ſubiecta determinantur ad ſignificandam remiſſionem peccatorum; ſic illud verbum, *abſoluo*, licèt ex ſe ſit indifferens ad ſignificandam abſolutionem huius, vel illius; determinatur tamen ſufficienter ex circunſtantiis præſentibus ad ſignificandam abſolutionem huius, qui ſe accuſauit, & petiit veniam. Sic enim in matrimonio ſi interroganti de voluntate nubendi, reſpondeat fœmina, *volo*; illud verbum de ſe indifferens ſufficienter ſignificat hic, & nunc conſenſum ad nuptias, & ſufficit ad valorem matrimonij.

25. Reſpondeo negando ſequelam, nam verbum illud, *abſoluo*, non habet ſecundùm ſe vim ſignificandi, vel ſupponendi pro perſona, quæ abſoluitur, quare ſi ex circunſtantiis; vel interrogatione præcedenti hîc, & nunc eam ſignificet: tunc ſenſus, & ſignificatio non tribuetur ſolis verbis, ſed etiam circunſtantiis, vel interrogationi, quæ partialiter concurrent ad illam ſignificationem: Chriſtus verò voluit, formam huius Sacramenti eſſe talem, vt ſecundum ſe ipſa verba ſignificent ſufficienter. In matrimonio autem, quod perfici poteſt nutibus abſque verbis, non eſt mirum, ſi illud verbum, *volo*, ſimul cum aliis circunſtantiis ſufficiat ad eius valorem, illud tamen non poteſt afferri in exemplum ad pœnitentiam, in qua certum eſt, non valere abſolutionem, ſi pœnitenti interroganti, *vis me abſoluere? aut mihi remittere peccata*: reſpondeat Sacerdos, *volo*, ergo neque etiamſi reſpondeat, *abſoluo*: quia in communi modo loquendi hoc verbum ſolum non ſignificat perfectè, ſicut nec verbum, *do*, niſi dicatur, *do tibi*, nec alia verba ſimilia.

26. Addo tamen, licèt verbum, *Abſoluo*, per ſe non ſufficiat; ſufficere tamen, Si Sacerdos diceret; *abſoluo à peccatis tuis*; quia in illo, *tuis*, implicitè contineri videtur illud *te*. Nam ſicut in baptiſmo ſufficit dicere, *Baptizatur Petrus in nomine Patris*, &c. Sic in Sacramento pœnitentiæ ſufficeret dicere: *Remittuntur à me peccata Petri*, &c. licèt non diceretur, *Remittuntur Petro peccata ſua*: quia eo ipſo, quod dicis remitti peccata Petri, dicis implicitè remitti Petro: ergo ſufficiet dicere: *remittuntur peccata tua*, quia implicitè dicitur, *remittuntur tibi*, &c. Atque ideo ſufficiet dicere, *Remitto peccata tua*, ſeu, *abſoluo à peccatis tuis*, quia idem videtur ſignificari, ſi dicam, *ſoluuntur vincula, vel peccata tua*, ac ſi dicam; *Abſoluo à vinculis, vel peccatis tuis*. Nam licèt modus ille loquendi iuxta Grammaticæ legem non videatur carere barbariſmo propter defectum accuſatiui, quem exigit illud verbum *Abſoluo*: hic tamen idem ferè defectus reperitur in illa loquutione; *Remitto, vel cōdono peccata tua*: cùm illa etiam verba exigant datiuum perſonæ, cui condonatur: in vtràque tamen videtur eſſe ſufficiens ſenſus, vt fiat Sacramentum: ſi enim Iudex propoſita accuſatione, & examinato proceſſu proferret ſententiam his verbis: *Ego abſoluo ab hac inſtantia & accuſatione*: ſententia videretur valida, quia ſatis ſignificat abſolui reum ab accuſatione propoſita. Similiter ergo in abſolutione Sacramentali dicendum videtur,

27. Obiicitur tertiò ex Conciliis Florentino, & Tridentino, in quibus pro forma huius Sacramenti non proponuntur illa ſola verba; *Ego te abſoluo*; ſed additur particula, *& cætera*, quæ indicat, alia etiam verba pertinere ad eſſentiam formæ.

Ad hanc obiectionem conſtabit ex dubio ſequenti.

§. 3.

§ 3. *An illa ſola verba* Abſoluo te, *concurrant de facto ad effectum Sacramenti.*

28. EST igitur dubium graue inter Theologos, an licèt in rigore ſufficerent ad valorem formæ illa verba, *abſoluo te*, de facto tamen concurrant etiam illa alia, quæ adduntur, ita vt effectus non ponatur, donec omnia proferantur?

Pater Vaſquez, *in præſent. num.* 4. opinatur, de facto illa verba, *à peccatis tuis*, cùm apponuntur, pertinere ad ſubſtantiam, & eſſentiam formæ, atque adeo concurrere, nec poni effectum, donec illa perfecta ſint; Quam etiam ſententiam docuerunt P. Henriquez *lib. 4. de pœnitent. cap. 11. num 3.* & alij multi.

Probat P. Vaſquez hanc ſententiam, quia quando verba, quæ adiunguntur, continebantur implicitè in verbis aliis, tunc illud idem expreſsè, & explicitè additum, non minus operatur, quàm ſi ſolum implicitè contineretur. Sic enim illud pronomen, *Ego* quod implicitè continetur in verbo. *Abſoluo* non minus operatur, quando expreſsè ponitur: ergo cùm illud, *à peccatis tuis*, implicitè etiam contineatur in verbo, *abſoluo*, & quando implicitè ſolum ponitur, operetur, non minus debet operari quando expreſſe, & explicitè ponitur. Vnde infert, non eſſe dicendum hoc de illis verbis, quæ Græci addunt in conſecratione corporis Chriſti, ſcilicet *quod pro vobis tradetur*, & Latini in conſecratione ſanguinis, ſcilicet *Noui, & æterni Teſtamenti myſterium fidei*, &c. quia hæc nullo modo continebantur in prioribus, quæ ſola ſufficerent; & ideo licèt ponantur explicitè, nihil operantur.

29. Hæc ratio difficilis eſt; Primò, quia ſi illud à *peccatis*, poteſt concurrere ſufficienter, quatenus implicitè continetur in verbo, *abſoluo*; Ergo antequam adiungatur expreſsè, ponet ſuum effectum. Ad hunc enim per te ſatis eſt implicita continentia; non poteſt autem differri effectus, poſtquam poſita eſt ſufficiens cauſa illius: vel ergo negandum eſt nunc in verbo, *abſoluo*, contineri implicitè illud, *à peccatis*, vel negandum eſt, differri effectum, vel alia ratio reddenda eſt eius dilationis.

Secundò, quia illa regula, quam aſſignat, ſcilicet, verba, quæ includebantur in verbis neceſſariis, hæc quando exprimuntur, concurrere, quæ autem non includebantur, nihil facere, licèt exprimantur. Hæc, inquam, regula non videtur vera; quia ſi aliquis conſecraret, dicens, *hoc eſt corpus meum aereum* non conſecraret validè, & tamen illud, *aereum*, non continebatur implicitè in verbis præcedentibus; ergo effectus non ponitur ſtatim poſt verba neceſſaria, quando id quod ſequitur, non continetur implicitè in præcedentibus; nam ſi hoc eſſet verum, debuiſſet poni effectus conſecrationis ſtatim poſt illa verba, *hoc eſt corpus meum*, quia illud *aereum*, non eſt aliquid implicitè contentum in verbis neceſſariis,

30. Reſpondebit aliquis ex doctrina eiuſdem Vaſquez *ibi num.* 5. in eo caſu vitiari formam, non quidem propter verbum illud, quod poſtea adiungitur, ſed propter intentionem vitioſam, quam Sacerdos habebat, quando protulit priora verba, ſi quidem ea proferebat cum intentione addendi illud, *aereum*, & per conſequens abſque intentione ſignificandi per priora verba id, quod debebat, nempe verum Chriſti corpus, ex cuius intentionis defectu impeditur effectus conſecrationis.

SECTIO II.

ign- conſe- ### *Quem effectum habeant verba in forma huius Sacramenti.*

mam co. ſi aliquis zaret, *in no.* *Eti minoris*, q quam formam, priſmum, licèt ha & per conſequens quod deberet ad verum inentio, ſed etiam ſignif impeditur per verbum illu gitur.

Quæſtio neceſſariò præmittenda eſt ad de ſenſu horum verborum, quæ ab dependet; quem ſcilicet effectum dotis verba, ſeu quam poteſtatem to habuerint in ordine ad re- 40.

ndi eſt quia vel peccator, nentum, eſt contritus; & it virtute contritionis conſequens Sacerdos

Dices in iis caſibus imped. ator non erat conpropter defectum intentionis o oſttus ad conſevult proferre illa verba, vult ſigni ne enim Sacerprædicta verba ſignificant; verba au diſpoſitione adiuncto non ſignificant verum corp nec verum Spiritum ſanctum, ſed fictum. erroribus 41.

Sed contra, quia ex hoc ipſo videtur p erdotis quod ante illa verba, *à peccatis tuis*, habeat eſſe fectus; nam verba præcedentia prolata fuer vel cum debita intentione abſoluendi, & ſignificand e id, quod requiritur ad veram abſolutionem; & aliunde illa verba priora de ſe ſufficiunt: ergo ante prolationem ſequentium, habent iam ſignificationem ſufficientem, & per conſequens producunt effectum.

Alia poſſet afferri ratio, pro illa ſententia deſumpta ex modo, & vi, quam voces habent ad ſignificandum, ſcilicet, quod non faciant ſenſum perfectum, donec abſoluatur tota propoſitio, & interim ſuſpendant ſenſum, cùm adhuc ſint indifferentes ad hunc, vel illum. Quod probari poteſt, quia verba non habent vim ſignificandi, niſi quatenus faciunt, quod audientes concipiant rem, prout in mente loquentis, ſeu loquentem habere hoc, vel illud in mente; ille autem, qui audit me dicentem, *dabo tibi librum commodatum*, non poteſt prudenter iudicare, me velle donare librum, antequam ego abſoluam totam propoſitionem. Ergo illa priora verba, quando aliquid eidem propoſitioni reſtat addendum, ſuſpendunt ex natura ſua ſenſum, & per conſeqens nec pariunt obligationem, nec poſſunt operari, antequam abſoluatur propoſitio. Cùm ergo illa verba, *à peccatis tuis* pertineant ad eandem propoſitionem, faciunt, quod priora non ſignificent perfectè, nec operentur, donec tota propoſitio abſoluatur, atque ideo illa etiam concurrunt ad effectum gratiæ, & ad remiſſionem peccatorum, quam ſignificant. 32.

Contra hanc tamen rationem, & contra illam ſententiam reſtat adhuc difficultas, quam latiùs proſequutus ſum *diſpm.* 11. *de Euchariſt. ſect.* 4. quia ex illa ſequeretur, quod ſi aliquis de facto, poſtquam dixit, *abſoluo te à peccatis*: omitteret *tuis*, propter inaduertentiam, vel aliud impedimentum, abſolutio non eſſet valida. Interrogo enim, quando habuit effectum? non quidem quando dixit, *à peccatis*, quia adhuc poterat adiungere, *tuis*, & per te quando adiungitur, *tuis*, non datur effectus, antequam illa etiam vox, *tuis*, proferatur. Debuit ergo incipere eſſe valida, quando decreuit poſtea non addere *tuis*, vel quando impeditus fuit ab ea voce proferenda. Hoc autem eſt abſurdum, quia verba præcedentia haberent ſuum effectum, quando non ſunt, poſt morulam notabilem, atque adeo eſſet in poteſta- 33.

R 3 te

abſurdum: nam actus etiam inhoneſtus, vt inhoneſtus eſt, & malus moraliter diſplicet Deo, & mouet ad indignationem & ſupplicium; actus autem, vt malus moraliter, includit etiam cognitionem, ſeu regulam rationis dictantis oppoſitum, quæ quidem regula, ſeu cognitio, non diſplicet Deo, ſed placet; illud tamen totum, quod reſultat ex cognitione, & volitione obiecti turpis, diſplicet Deo, & mouet ad ſupplicium per modum totius: ſic ergo in præſenti è contra, licèt peccata ſecundùm ſe diſpliceant Deo, nec moueant ad dandam gratiam: totum tamen, quod reſultat ex peccatis præteritis, confeſſione, dolore, & abſolutione præſenti, mouet Deum ad dandam gratiam, quia hæc faciunt, quod verba illa ſint verba dicta nomine Chriſti, & per conſequens habeant efficaciam ad mouendum Deum.

39. Obiicies quartò: Partes Sacramenti debent eſſe ſenſibiles; Contritio autem, vel dolor, non eſt ſenſibilis; cùm ſit actus internus; ergo contritio non eſt pars intrinſeca Sacramenti, ſed aliquid extrinſecum, requiſitum tamen ex Chriſti inſtitutione ad Sacramenti valorem.

Reſpondeo, non poſſe contritionem eſſe requiſitam ad valorem Sacramenti, niſi ſit pars Sacramenti; ſi enim non eſt pars; ergo non poſita contritione, & poſitis omnibus aliis, iam eſſent omnes partes Sacramenti intrinſecæ, & per conſequens iam eſſet Sacramentum, cùm non poſſit dari totũ eſſe intrinſecum alicuius compoſiti, quin detur etiam illud compoſitum; ergo ſi tunc non datur Sacramentum, ideo eſt, quia deeſt aliquid intrinſecum Sacramento: nihil autem deeſt præter contritionem; ergo hæc non eſt extrinſecè requiſita, ſed aliquid intrinſecum Sacramento.

Ad obiectionem igitur, Reſpondetur facilè, contritionem non eſſe ſenſibilem in ſe, fieri tamen ſenſibilem per confeſſionem, quod ſufficit ad hoc, vt ſit pars Sacramenti, ſicut in Euchariſtia corpus Chriſti eſt pars principalis Sacramenti, & tamen ſecundùm ſe non eſt ſenſibile, ſed per ſpecies panis & verba conſecrationis, vt vidimus in Tomo præcedenti.

Quomodo autem ex inſtitutione huius Sacramenti inferatur neceſſitas doloris ad eius valorem, dicemus poſtea agentes de contritione, & dolore in particulari.

40. *Satisfactio eſt pars.* Dico tertiò: ſatisfactio eſt pars non eſſentialis, ſed integralis, componens intrinſecè materiam huius Sacramenti; per partem eſſentialem intelligimus eam, ſine qua non poteſt dari eſſentia Sacramenti; per partem verò integralem illam, ſine qua datur quidem Sacramentum eſſentialiter, non tamen omnino integrum: ſicut datur homo eſſentialiter, abſque vtroque pede, non tamen integer, & perfectus. Concluſio in hoc ſenſu eſt communis, quæ licèt negari videatur ab aliquibus dicentibus ſatisfactionem non eſſe partem Sacramenti, intelligi tamen poſſunt de parte eſſentialiter requiſita, non verò de parte aliquo modo integrante, & complente Sacramentum. Probatur autem ex decreto Eug. & Tridentini ſupra citatis, aſſignantibus illas tres partes in materia, contritionem, confeſſionem, & ſatisfactionem. Ratio verò eſt, quia hoc Sacramentum ordinatur ad completam remiſſionem peccati, quare non ſolùm operatur remiſſionem à culpa per abſolutionem, ſed etiam à pœna, quod fit, quando impletur ſatiſfactio impoſita, ergo ipſa ſatisfactio erit pars Sacramenti operantis illos effectus.

41. Contra hanc concluſionem plura poſſunt obiici. Primò, pars Sacramenti debet eſſe aliquid ſenſibile; ſatisfactio autem poteſt eſſe aliquid ſpirituale, poteſt enim imponi pro pœnitentia meditatio, vel oratio mentalis per horam: ergo ſatisfactio non eſt pars Sacramenti pœnitentiæ.

Almainus *in 4. diſt. 15. q. 1.* & Alex. Alenſis *4. part. q. 84. membr. 2. art. 1.* dicunt, non poſſe imponi pœnitentiam Sacramentalem mere internam, vel propter rationem factam, vel quia humanum præceptum non ſolet eſſe de actu merè interno. Communis tamen ſententia concedit, poſſe imponi talem pœnitentiam, quia licèt non ſit ſenſibilis per ſe, erit tamen ſenſibilis per aliud, ſcilicet per præceptum confeſſarij, & acceptationem pœnitentis, ſicut dicebamus, Contritionem de ſe inſenſibilem fieri ſenſibilem per confeſſionem.

Nec obſtat, præcepta humana eſſe debere de operibus externis; id enim intelligitur in foro humano, in quo nec etiam puniuntur delicta merè interna; at in hoc foro ſacramentali, in quo delicta etiam merè interna puniuntur, & inquiruntur; non mirum ſi pœna etiam mere interna imponatur; De hoc tamen in diſputatione de ſatisfactione.

42. Secundò Obiicitur, quia materia debet antecedere formam; ſatisfactio autem non antecedit, ſed ſubſequitur formam huius Sacramenti, ergo non eſt pars materiæ.

Propter hoc quidem Petrus de Oſma dixit, ſatisfactionem debere impleri ante abſolutionem, quem ritum obſeruari ſolitum fuiſſe olim à Græcis, ſaltem in abſolutione publica, refert Palatius *diſtinct. 15. quæſt. 1.* ex Niceph. *libro 11, capite 28.* Hunc tamen tanquam errorem refert Sixtus IV. in bulla contra illum Petrum de Oſma; nam licèt poſſit ſatisfactio expleri antè abſolutionem, vt notat Sylueſt. verbo *Confeſſio* 1. §. 24. Id tamen non eſt neceſſarium: nec oportet ſemper omnes partes materiæ præcedere ante formam. Sic enim in Iudicio humano executio mulctæ ſequitur poſt ſententiam, & in compoſito humano poſt infuſionem animæ accreſcunt dentes, capilli, & aliæ multæ partes per continuam nutritionem & in aliis Sacramentis poteſt prius proferri forma, & immediatè poſt applicari materia, ablutio, verb. grat. vel vnctio, &c. potuit ergo ſimiliter forma præcedens informare ſatiſfactionem ſubſequentem.

43. *Verba, quibus imponitur ſatiſfactio, an ſint pars.* Sed contra hanc communem ſolutionem vrgeri adhuc poteſt, quia ſi ſatiſfactio eſt materia partialis, oportebit aſſignare aliam formam partialem illi correſpondentem; Nam forma illa *Ego te abſoluo*, &c. non determinat ſufficienter hanc materiam ad effectum Sacramentalem: poteſt enim aliquis poſt abſolutionem ieiunare abſque eo quod ieiunium ſit ſatisfactio ſacramentalis; quando ſcilicet non fuit illi ieiunium à confeſſario impoſitum: ergo præter verba abſolutionis requiruntur etiam verba, quibus confeſſarius imponit ieiunium in pœnitentiam. Sine his enim verbis ieiunium non ſignificat ſufficienter effectum ſacramentalem. Ergo hæc verba, quibus imponitur pœnitentia, ſunt forma reſpectu huius materiæ partialis, quæ eſt ſatisfactio, & per conſequens verba illa, *Ego te abſoluo*, &c. non erunt forma adæquata huius Sacramenti, ſicut nec contritio, & confeſſio ſunt materia adæquata, & integra.

44. Reſpondeo, negari non poſſe, quod in hoc Sacramento includantur verba formalia, vel virtualia, quibus à ſacerdote pœnitentia imponitur. Nam ſatisfactio non eſt pars huius Sacramenti, niſi vt impoſita à ſacerdote, à quo eleuatur ad effectum ex opere operato præſtandum; eleuatur autem, quatenus imponitur ab ipſo, vt Chriſti miniſtro; ergo illa impoſitio pœnitentiæ debet eſſe aliquid intrinſecum Sacramento. Dixi autem, requiri verba illa formalia, vel virtualia: quia licèt abſolutio Sacramentalis debeat omninò fieri per vocem, & verba formalia; impoſitio tamen pœnitentiæ poſſet fieri per nutum, vt contingit, quando pœnitens eſt omnino ſurdus, cui per nutum ſignificatur pœnitentia, quam debet præſtare: illi autem nutus ſunt verba virtualia, cùm æquiualeant vocibus, & illi etiam nutus erunt aliquid intrinſecum Sacramento; neutra verò verba, nec formalia, nec virtualia ſunt forma etiam partialis huius Sacramenti, ſed pertinent potiùs ad materiam, & intelliguntur ſub nomine ſatisfactionis, quo nomine non intelligitur opus pœnale ſecundùm ſe, ſed opus impoſitum à Confeſſario, & prout ſic impoſitum dicitur materia partialis in hoc Sacramento; forma verò eſt ſola abſolutio, quæ informat omnes partes materiæ.

45. Dices, verba abſolutionis nihil ſignificare de ſatisfactione, ſed de culpis: verba autem, quibus imponitur pœnitentia determinant opus ſatisfactorium ad hoc vt ſit opus Sacramentale. Ergo hæc potiùs verba, quàm abſolutio erunt forma reſpectu ſatisfactionis.

46. Reſpondeo, opera ſatisfactionis explicari, & determinari per verba, quibus imponuntur à Sacerdote, & per verba abſolutionis, ſed valdè diuerſo modo: nam per priora explicantur ſolùm in ratione obligationis; quia illa verba ſolùm dicunt, pœnitentem obligari à Confeſſario ad talia opera: non dicunt autem, illa opera liberare ex opere operato à reatu pœnæ temporalis: per poſteriora autem verba abſolutionis declaratur magis hæc efficacia ſatisfactionis; quia dum Sacerdos vtens poteſtate ſibi tradita, dicit, ſe abſoluere & liberare pœnitentem quantum poteſt; eo ipſo oſtendit, ſe liberare eum non ſolùm à reatu culpæ, ſed etiam à reatu pœnæ quantum virtute Sacramenti poteſt mediis operibus ſatisfactoriis impoſitis; quare illa verba ſunt, quæ determinant opera ſatisfactoria impoſita, & explicant illorum efficaciam in ordine ad ſatisfaciendum ex opere operato. Verba ergo, quibus illa opera præcipiuntur, ſunt quaſi forma operis impoſiti in ratione obligatorij: eadem autem opera cum illis verbis, quibus præcipiuntur: hoc eſt opus obligatorium ex præcepto Confeſſarij, eſt rurſus materia in ordine ad formam abſolutionis, quæ eſt illius forma in ratione operis ſatisfactorij, ex opere operato. Et quoniam Sacramentum, vt Sacramentum magis denotat efficaciam, & ſignificationem gratiæ, & ſanctitatis, quàm obligationis; Hinc eſt, quod magis dicitur forma ſatisfactionis illa, qua determinatur in ratione cauſantis, & ſignificantis expiationem: quàm illa, quia determinatur in ratione obligatoriæ.

47. Dices iterum; ſententia eſt forma reſpectu exequutionis ſententiæ: ergo impoſitio pœnitentiæ, quæ eſt ſententia iudicis, eſt potiùs forma reſpectu ſatisfactionis.

Reſpondeo iuxta ſupradicta ſententiam obligantem eſſe formam exequutionis ſententiæ in ratione obligatoriæ: non verò in ratione afferentis ex opere operato aliquam ſanctificationem vel liberationem, vel commutationem ipſius pœnæ: hanc enim ſignificationem potiùs habet ſatisfactio ab abſolutione, per quam liberatur pœnitens ab alio reatu pœnæ, quæ abſolutio eſt etiam ſententia, imò principalior, per quam iudex abſoluit reum à reatu pœnæ, commutando illam in opera impoſita.

Probanda nunc eſt iam ſecunda pars concluſionis poſitæ, quod ſcilicet ſatisfactio non ſit pars eſſentialis, ſed ſolùm integralis huius Sacramenti; quod probatur primò, quia remiſſio peccati non datur abſque contritione, niſi per Sacramentum in re ſuſceptum ſed ſine contritione, & cum ſola attritione datur remiſſio peccati ei, qui confitetur, & abſoluitur, licèt poſtea pœnitentiam non impleat, vel propter obliuionem, vel propter aliam cauſam; remiſſio enim peccati præcedens non pendet ab eo, quod poſteà futurum eſt; ergo ante ſatisfactionem habetur Sacramentum in re, licèt non omnino integrum, & perfectum. 48.

Satisfactio non eſt pars eſſentialis.

Secundò: ſi ſatisfactio eſſet de eſſentia Sacramenti, nunquam poſſet dari eſſentia Sacramenti ſine illa parte. Conſequens autem eſt falſum, quia ſæpè id poteſt contingere. 1. quando pœnitens nullam prorſus poteſt implere pœnitentiam, quia nimirum poſt confeſſionem amiſit vſum rationis, aut ſenſum; vt dicitur in cap. *ab infirmis 16. q. 7.* Deinde ſi conſtaret Sacerdoti peccatum eſſe dimiſſum, quoad totam pœnam per feruentem contritionem, quam pœnitens habet, tunc non oporteret imponere pœnitentiam, vt docet Caiet. *in ſumma* verbo *ſatisfactio*, & alij communiter. 49.

Tertiò probant, quia ſi ſatisfactio eſſet pars eſſentialis Sacramenti, deberet pœnitens implere pœnitentiam in ſtatu gratiæ, vel cum attritione ſolùm, ne Sacramentum fruſtraretur ſuo effectu; quæ tamen obligatio eſt contra communem praxim. Non ergo eſt pars eſſentialis, ſed ſolùm integralis, quæ cum aliis integrat totam materiam completam huius Sacramenti. 50.

Aduerte item, has partes appellari apud Concilia non ſimpliciter materiam, ſed quaſi materiam, eo quod in aliis Sacramentis materia ſit aliquid permanens, & ſubſtantiale, vt aqua, oleum, &c. Et hoc videtur magis ſonare nomen *materia*, cùm in compoſito naturali, & in artificiali etiam, materia ſemper ſit aliqua ſubſtantia: in hoc autem Sacramento pro materia aſſignantur actiones pœnitentis, quæ ſunt accidentia tranſeuntia. Et ideo non appellantur ſimpliciter materia, ſed quaſi materia. Videatur Vaſquez *in præſenti dub 2. num. 8.*

SECTIO III.

Quid importetur in recto per Sacramentum pœnitentiæ?

REſtat iam ſecundus ſenſus quæſtionis poſitus; pro qua ſcilicet parte ſupponat in recto Sacramentum pœnitentiæ; an pro omnibus, an pro aliqua ſolum? In hoc puncto plures eſſe poſſunt dicendi modi. Primus quod ſupponat in recto pro actibus pœnitentis, connotando in obliquo abſolutionem, pro quo adduci poſſunt 51.

Alex.

Alex *quæſt.60.membr.2.* & Soto *in 4. diſtinct. 14. quæſt.1.art.1.* quod videtur deſumi ex ipſo nomine *pœnitentia*; nam abſolutio non eſt pœnitentia, ſed ſolum pœnitens dicitur ponere pœnitentiam; an verò omnes actus pœnitentis dicantur æquè in recto? Aliqui dicunt, ſupponere pro omnibus, quod videtur etiam ſentire P. Vaſquez *in præſenti dub.2.num.* 7. Alij dicunt, ſupponere in recto pro confeſſione, & ſatisfactione. Alij pro ſola contritione, quæ exprimitur per confeſſionem, & perficitur per ſatisfactionem.

52\. Secundus dicendi modus eſt, quod hoc Sacramentum ſupponat in recto pro actibus pœnitentis,& abſolutione, in obliquo autem connotet vim Sacramentalem, quam habet, & quæ eſt vltima forma Sacramenti, vt Sacramentum eſt; ita videntur loqui Marſilius *in 4. q. 10. art.1.* Ledeſma, & alij, cum quibus videtur etiam ſentire Vaſquez, *vbi ſupra* dicens, ſupponere ex æquo pro materiali, & formali,licet paulò ante dixiſſet, hoc Sacramentum eſſe contritionem, confeſſionem, & ſatisfactionem, vt ſunt ſub hac forma abſolutionis, in quibus verbis magis videtur conſentire primæ ſententiæ.

53\. Hunc dicendi modum probant aliqui, quia in aliis compoſitis artificialibus nomen ſignificat in recto omnes partes materiæ, licèt ex illis vna ſe habeat vt forma reſpectu alterius; ſic enim vnguentum roſaceum ſignificat directè oleum, & roſas; in obliquo autem vltimam formam artificij, licèt roſæ etiam, in quibus eſt perfectior vis, videantur ſe habere, tanquam forma reſpectu olei.

Sed hoc exemplum parum vrget, quia fortaſſè eſt falſum; nam roſæ ſignificatæ per nomen illud adiectiuum videntur importari ſolùm de connotato, & cum totum argumentum ſit à puris particularibus, non concludit: Certum enim videtur, quod in hoc etiam Sacramento iuriſdictio, vel poteſtas confeſſarij, non importetur in recto, ſed ſolum in obliquo. licèt ſit aliquid intrinſecè requiſitum, & non ſit vltima forma Sacramenti, vt Sacramentum eſt,

54\. Alij probant ſecundò quia nulla vox connotat in obliquo duas formas; ſed per vocem *Sacramenti pœnitentiæ* connotatur in obliquo vis ſignificandi, & operandi, quæ eſt vltima forma Sacramenti in ratione Sacramenti. ergo abſolutio non poteſt importari de connotato, ſed in recto.

Hæc etiam ratio ſupponit falſum; nam in Sacramento Euchariſtiæ importatur in obliquo, non ſolùm vis ſignificatiua, ſed etiam conſecratio, eſt enim corpus Chriſti ſub ſpeciebus conſecratis, & in Sacramento extremæ vnctionis, importatur etiam in obliquo benedictio olei, eſt enim vnctio cum oleo benedicto &c.

55\. Tertius modus dicendi eſt, ſupponere in recto pro ſola abſolutione, ita vt Sacramentum hoc ſit abſolutio à Sacerdote pœnitentis confeſſi cum dolore, &c. In hoc ſenſu defendit, & explicat ſententiam Scoti Angles *in quæſt. de Sacram. pœnit.* & videtur etiam de mente Alex. Richard. & Bonauent. quatenus dicunt, quod conſiderando pœnitentiam, prout eſt Sacramentum, ſupponit pro abſolutione: & probari poteſt; quia Sacerdos ſolus eſt, qui cauſat gratiam, & confert Sacramentum, & tamen ipſe ſolùm ponit abſolutionem,

56\. Tota hæc controuerſia eſt de vocibus, in qua certum eſt potuiſſe per Sacramentum pœnitentiæ ſignificari materiam, & formam, vtramque in recto, potuiſſe etiam ſignificari ſolam formam, connotando materiam; vel ſolam materiam, connotando formam; vel ſolam vnam partem materiæ, verbi gratia, confeſſionem connotando alias: nam vox de ſe apta erat ad ſignificandum quocumque modo. Quod autem vox, *pœnitentia* videatur ſonare ſolum actum pœnitentis; parum refert, quia contingit nomen aliquod impoſitum ad ſignificandum totum deſumi ex vna parte magis nota. Sic enim baptiſmus videtur ſonare ſolam ablutionem, & extrema vnctio ſolam materiam; imò aliquando ex ſolo effectu, vt *ordo*. Qui potiùs videtur effectus Sacramenti, quàm ipſa actio ordinandi.

57\. Certum etiam videtur, peccata non importari in recto ſed ſolùm de connotato, quatenus importatur confeſſio peccati commiſſi. Ratio autem poteſt eſſe, quia cùm Sacramentum ſit id quod mouet Deum ad dandam gratiam; peccatum autem ex ſe magis moueat ad auferendam illam, non videtur ſignificari ſecundùm ſe, & directè per nomen Sacramenti, ſed ſolum de connotato.

58\. An verò aliæ partes importentur omnes æquè in recto? Dicendum videtur primò aliquando videri importari ſolam abſolutionem in recto, vt dicebat tertia ſententia,& hoc quidem non ſine ſufficienti fundamento. Hoc enim Sacramentum inſtitutum eſt per modum condonationis, & remiſſionis: quando autem vnus homo condonat offenſam, aut debitum alteri, tota actiuitas, & efficientia videtur eſſe in ipſa condonatione, & licèt ad eius valorem præ requiratur debitum, vel offenſa condonanda. illud tamen requiſitum videtur ſe habere ex parte materiæ, non ex parte efficientis. Vnde concipiendo actiuitatem huius Sacramenti per ſpecies illius remiſſionis humanæ, videmur concipere totam actiuitatem tenentem ſe etiam ex parte abſolutionis & remiſſionis: & licèt reuera abſolutionis verba non habeant etiam ex ſe efficaciam completam, quando non præcedit confeſſio, & alia requiſita: concipimus tamen ex parte modi concipiendi illa omnia per ſpeciem diſpoſitionum, licèt reuera ſint partes: vnde cùm in vſurpatione nominum ſequamur plerumque modum concipiendi, & habeamus ſimilem modum ſignificandi, non mirum, ſi per hoc Sacramentum ſignificamus etiam directè ſolam abſolutionem connotando in obliquo cætera omnia, quæ licèt non negemus eſſe partes ex modo tamen ſignificandi, ſignificamus illas per modum conditionum præ requiſitarum; ſicut multa etiam ſolemus ſignificare per aliqua nomina per modum alteri adiacentis, & ad modum accidentium, quæ reuera ſunt ſubſtantiæ, & non adiacent. In hac ergo vſurpatione vocabuli, Sacramentum pœnitentiæ erit eſſentialiter abſolutio hominis confeſſi cum dolore peccatorum commiſſorum; integraliter autem, & completè erit etiam impoſitio ſatiſfactionis, & eius exequutio; nam hoc Sacramentum, vt eſt integrum, non ſolùm eſt condonatio, ſed eſt punitio etiam, quæ includit ſententiam, & eius exequutionem.

59\. Addo tamen, frequentiſſimè hoc Sacramentum importare in recto non ſolam abſolutionem, ſed confeſſionem etiam, prout volebat ſecunda ſententia: qui etiam modus ſignificandi habet magnum fundamentum in reipſa. Hoc enim Sa-

cramentum inſtitutum eſt à Chriſto per modum iudicij : iudicium autem humanum intrinſecè conſtat non ſolum ex ſententia Iudicis, ſed ex aliis actibus iudicialibus, ſcilicet, accuſatione, examine, confeſſione, &c. Cùm ergo hoc Sacramentum apprehendamus etiam per ſpeciem aliorum iudiciorum, in quibus hæc omnia ſignificamus in recto; non mirum, ſi hoc etiam iudicium ſignificemus ad modum aliorum importando omnes eius partes in recto; vnde infero, non ſolam confeſſionem pœnitentis importari hoc modo; ſed etiam auditionem, quæ ſe tenet ex parte confeſſarij, & examen, quo ipſe interrogat pœnitentem; hi enim etiam ſunt actus iudiciales, & pertinentes ad compoſitionem intrinſecam huius iudicij Sacramentalis.

60. Hæc ratio non videtur probare de dolore importari etiam in recto, cùm ipſe non ſit actus iudicialis, nec pars aliorum iudiciorum. Cæterùm cùm hoc Sacramentum inſtitutum etiam ſit per modum reconciliationis, vnde aliquando hoc nomine ſolet appellari; apprehendimus etiam illud per ſpecies reconciliationis humanæ, quæ procul dubio conſtat ex voluntaria vtriuſque quaſi reuocatione, non ſolùm ex parte offenſi, ſed etiam ex parte offendentis, qui eo ipſo retractat offenſam : reconciliari enim eſt vtrumque redire illuc, vnde voluntariè diſceſſerat : cùm ergo Chriſtus dedit poteſtatem Sacerdotibus, vt eius nomine reconciliationem facerent cum peccatoribus, neceſſariò in hac reconciliatione includitur affectus pœnitentis redeuntis ſponte ſua ad Deum; & per conſequens hic etiam affectus in reconciliatione completè ſumpta importatur in recto: reconciliari enim eſt, hominem redire ad Deum, & Deum redire ad peccatorem.

61. Adde, dolorem etiam, ſicut & confeſſionem, & abſolutionem concurrere partialiter ad gratiam, quæ in hoc Sacramento ſignificatur, & producitur : quare cùm Sacramentum; vt Sacramentum ſit, quod ſignificat, & cauſat gratiam; potuit æquè importari in recto dolor, ſicut abſolutio, & confeſſio, cum æquè ſignificet, & cauſet gratiam. Quod cum proportione de ſatisfactione dicendum videtur, quæ partialiter concurrit ad perfectam expiationem peccatorum.

62. Dices, imò hoc titulo ſolam abſolutionem debuiſſe in recto importari, quia vt ſupra diximus, abſolutio ſola eſt, quam Sacerdos ponit, vt Chriſti Miniſter, vnde cùm efficacia Sacramenti proueniat ex eo, quod ſit actio Chriſti, quam facit per ſuum Miniſtrum; ſola abſolutio eſt, quæ Deum mouet ad dandam gratiam : confeſſio autem, & dolor mouent quidem non ſecundùm ſe, ſed prout integrant abſolutionem in ratione actionis Chriſti, eo quod Chriſtus (vt diximus) non dederit poteſtatem Sacerdoti abſoluendi eius nomine, niſi pœnitentem cum dolore confeſſum: abſolutio ergo ſola in recto mouet Deum; confeſſio verò, & dolor ſolùm in obliquo, quatenus denominant abſolutionem hîc & nunc datam nomine Chriſti.

63. Reſpondeo, in primis non ſolam abſolutionem fieri nomine Chriſti, quia auditionem peccatorum, & interrogationem, aliáſque actiones, quas Sacerdos exhibet in hoc iudicio, agit nomine Chriſti, & vt eius Miniſter ad hoc ab ipſo deputatus. Deinde dico, licèt dolor, & confeſſio in recto non ſint operationes factæ nomine Chriſti, atque ideo non ſint actiones habentes ex ſe condignitatem, & valorem ad cauſandam gratiam : eſſe tamen etiam in recto actiones, quæ mouent moraliter Deum ad dandam gratiam propter ipſas, non quidem de condigno, ſed de congruo; accedentibus autem Chriſti meritis eleuatæ ſunt, vt infallibiliter mouerent Deum ad dandam gratiam, quare iam ſunt cauſæ, ſi non condignæ, infallibiliter tamen cauſantes illum effectum de congruo, non enim repugnat, aliquam eſſe cauſam moralem infallibilem, licèt hanc infallibilitatem habuerit ex meritis alterius, vt probauimus tomo præcedenti exemplo contritionis, quæ extra Sacramentum affert infallibiliter gratiam, quam licèt non mereatur de condigno, ſed de congruo, & licèt hanc infallibilitatem habeat ex Chriſti meritis; ipſa tamen contritio non eſt mera conditio, ſed cauſa moralis gratiæ. Sic ergo intra Sacramentum dolor, & confeſſio potuerunt ex Chriſti meritis habere, vt congruitas, quam ex ſe habent ad cauſandam moraliter gratiam, acceptaretur infallibiliter ſemper ad eum effectum, & per conſequens iam ipſæ etiam in recto cauſabunt moraliter gratiam. Hoc autem ſufficit; vt in recto concipiantur nomine Sacramenti, quod quidem in ſuo conceptu ſolùm importat id, quod ſenſibiliter ſignificat, & cauſat gratiam infallibiliter, ſiue id ſit cauſa condigna, ſiue congrua : Vtraque enim eſt vera cauſa moralis, quantum requiritur ad rationem Sacramenti.

Solùm poſſet obſtare, quod ipſa confeſſio non ſemper ſit actus vndequaque honeſtus, ita 64.
vt poſſit placere Deo : poteſt enim contingere, quod procedat ex aliquo fine vanæ gloriæ venialiter culpabili, & per conſequens non poterit ex ſe mereri gratiam etiam de condigno.

Cæterùm, quidquid de hoc ſit, ad hoc, vt per nomen Sacramenti potuerit in recto ſignificari; ſufficit, quod communiter loquendo, & regulariter ipſa etiam in recto cauſet gratiam modo explicato, licèt in aliquo particulari caſu id non habeat : nomina enim imponuntur ſecundùm communem modum concipiendi qui etiam ſumitur ex communi modo operandi. Aliunde autem ſemper erunt partes intrinſecæ Sacramenti, & concurrent partialiter ad cauſandam gratiam ſaltem in obliquo, quatenus ſemper integrabunt, & denominabunt abſolutionem in ratione abſolutionis factæ nomine Chriſti, & ex ipſius auctoritate, vt ſupra explicatum eſt. Et hæc ſint ſatis de hac quæſtione de nomine.

Solet hoc loco diſputari, quid ſit in hoc Sa- 65.
cramento illud, quod eſt res, & quod eſt Sacramentum, & quod eſt res ſimul, & Sacramentum, de quo P. Suarez *diſp.18.ſect.5.* & P. Vaſquez *quæſt.84.art.1.dub.3.* de hoc tamen dixi latè *in tract. de Sacramentis in genere diſp.2.ſect.8.* vbi eam quæſtionem ſemel pro omnibus Sacramentis explicuimus.

Poſſet etiam agi de neceſſitate huius Sacramenti, de hoc tamen dicemus infrà agentes de neceſſitate confeſſionis. Item de eius iterabilitate, de qua etiam dicemus agentes de materia confeſſionis; an poſſint eſſe peccata eadem ſæpius repetita? Denique agi ſolet hîc de poteſtate clauium, & remittendi peccata : de qua dicemus diſputatione ſequenti agentes de ſenſu & poteſtate verborum abſolutionis.

DISPVT.

DISPVTATIO XIII.

De forma Sacramenti pœnitentiæ.

SECT. I. *Vtrùm, & quæ verba ſint neceſſaria ad formam huius Sacramenti?*
SECT. II. *Quem effectum habeant verba in forma huius Sacramenti?*
SECT. III. *Quem ſenſum habeant verba in forma huius Sacramenti?*
SECT. IV. *Vtrùm forma abſolutionis poſſit per modum deprecationis proferri?*
SECT. V. *Vtrùm abſolutio Sacramentalis poſſit dari ſub conditione?*
SECT. VI. *Alia dubia circa eandem formam abſolutionis?*
SECT. VII. *Vtrùm forma abſolutionis poſſit proferri à pluribus Miniſtris?*

DIximus de partibus huius Sacramenti, quaſi in communi, & in confuſo, nunc iam agendum eſt de ſingulis diſtinctè, & in particulari. Inuertimus autem aliquantulum doctrinæ ordinem, agentes priùs de forma, quàm de materia; tum vt ſequamur in hoc ſanctum Thomam: qui idem facit, tum etiam quia cùm materiæ plures ſint partes, & longiorem tractatum deſiderent; oportuit priùs hanc expedire quæ, & magis neceſſaria eſt, & breuior, vt poſteà liberior ſit nobis diſputatio de materiæ partibus in particulari.

SECTIO I.

§. 1. *Vtrùm, & quæ verba ſint neceſſaria ad formam huius Sacramenti.*

1. *An requirantur eſſentialiter verba propriè dicta?* DVo quæruntur ſub hoc titulo: Primum, an requirantur eſſentialiter verba propriè dicta? Secundum, quæ ſint illa verba? Circa primum nonnulli indicant, non requiri eſſentialitèr verba propriè dicta, ſed ſufficere ſcripturam, vel aliquid, quo Sacerdos manifeſtet ſe remittere peccata. Palud. Medin. Petrus de Soto & Nauarrus quos affert Suarez *in præſent. diſp. 19. ſect. 1. num. 1.* Ratio autem poteſt eſſe, quod hoc Sacramentum inſtitutum eſt per modum iudicij: ergo id, quod ſufficit in rigore ad valorem ſententiæ in aliis iudiciis, ſufficiet in hoc: quare ſicut Sacramentum matrimonij abſque verbis perfici poteſt, eo quod ſequatur naturam contractuum; ſic hoc Sacramentum perfici poſſet, eo quod ſequatur naturam iudicij; imò in hoc ipſo Sacramento pœnitens poteſt nutibus, vel ſcripto manifeſtare ſua peccata Sacerdoti præſenti, & Sacerdos etiam poteſt nutibus, vel ſcripto imponere pœnitentiam; ergo & poterit etiam abſoluere. Nec enim ex Chriſti inſtitutione aliud po- *Ioan. 20.* teſt colligi; nam verba illa; *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis* &c. Non minùs verificabuntur in hoc caſu; qui enim nutibus, vel ſcripto remittit offenſam, verè, & in rigore illam dicitur remittere.

2. Contraria ſententia communis eſt, & certa apud Theologos cum Magiſtro *in 4. diſtinct. 14.* & S. Thom. *in præſenti quæſt. 84. art. 3. & 4.* Probatur ex Concilio Florentino *in decreto Eugeny* & Trident. *ſeſſ. 14 cap. 3.* in quibus forma huius Sacramenti dicitur conſiſtere in verbis illis. *Ego te abſoluo*, &c. Et generaliter Eugen. dixit, *Requiruntur verba.* omnia Sacramenta perfici verbis, & quamuis poſtea de matrimonio dixerit, regulariter perfici verbis, indicans poſſe aliquandò fieri ſine illis hæc ipſa exceptio firmat regulam in contrarium, cùm de aliis Sacramentis nihil tale dicatur. Imò hoc ipſum oſtendit, verba propriè accipi, quando exiguntur ad alia Sacramenta, quia alioquin non oporteret dicere, quod matrimonium regulariter fiat per verba; ſemper enim fit per verba, ſi ſermo ſit de verbis propriis, vel impropriis; in hoc autem Sacramento exigit verba ſimpliciter, *quæ Sacerdos* (inquit) *profert, dum dicit*, &c. Proferre enim, *& dicere*, indicant verborum proprietatem requiri eſſentialiter. Idem habetur in Concilio Colon. & Mogunt. *cap. 1. in fine.*

Ratio potiſſima deſumitur ex inſtitutione Chriſti, quam traditio, & conſuetudo Eccleſiæ perpetua manifeſtauit. Deſumitur item non minùs efficaciter ex aliorum Sacramentorum exemplo. Si enim iſtud poſſet nutibus, vel ſcriptura miniſtrari; non apparet, cur etiam de ordinatione, verbi gratia, vel baptiſmo idem dici non poſſit; cur enim Epiſcopus, vel Sacerdos mutus applicando materiam illorum Sacramentorum, non poſſet ſcribere: *Ego do tibi poteſtatem offerendi Sacrificium*, vel *Ego te baptizo?* &c. Sicut ergo in aliis Sacramentis Eccleſiæ traditio declarauit, requiri eſſentialiter verba ex Chriſti inſtitutione; ſic in hoc Sacramento debemus id confiteri. 3.

Ad exempla verò, & fundamenta in contrarium adducta dicendum eſt, licet hoc Sacramentum inſtitutum ſit per modum iudicij, non tamen ſubire omnem conditionem iudiciorum communium, in quibus non creditur ſoli reo pro ſe, & contra ſe, ſicut in hoc Sacramento. Adde in aliis iudiciis requiri etiam aliquando ex ſuperioris lege ſolemnitatem aliquam determinatam in prolatione ſententiæ, vt ea ſit valida. Quare ex hoc capite bene potuit in hoc iudicio præſcribi certa formula, & ritus, ſine quo ſententia non valeret. Diſcrimen autem inter matrimonium, & hoc Sacramentum eſt clarum, quia Chriſtus inuenit iam matrimonium inſtitutum, nec fecit aliud, niſi illud eleuare ad rationem Sacramenti: Cùm ergo matrimonium ex ſe poſſet priùs confici abſque verbis, ſic etiam potuit & nunc: nec oportebat mutos excludere ab illo ſtatu, ad quem ex naturæ conditione ordinati erant. At verò hoc Sacramentum, & iudicium, non erat inſtitutum ante Chriſtum; vnde potuit eius eſſentiam, & conditionem omnino de nouo inſtituere: nec erat inconueniens, ſi muti non poſſent abſoluere; poſſent enim eſſe alij confeſſarij abſque illo impedimento. 4.

Eſt etiam alia differentia inter matrimonium, & hoc Sacramentum, quæ multum refert ad hoc propoſitum, & debet haberi præ oculis, vt ſatisfiat aliis exemplis ſupra adductis: nam verba in matrimonio ſolum requiruntur ad hoc, vt humano modo conſtet alteri coniugi de conſenſo alterius: quare non ſufficit prolatio verborum, niſi alter coniux ea percipiat; & intelligat, quia ad hoc ſolùm ordinantur; vnde ſi alter coniux per 5.

ſcripta

ſcripturam, vel nutum intelligat meliùs, quàm per verba, nõ oportet venire ad verba. At verò in aliis omnibus Sacramentis verba non requiruntur, ad hoc; vt recipiens Sacramentum, vel aliquis alius ea intelligat, & percipiat: Vnde omnia alia præter matrimonium miniſtrari poſſunt dormienti, vel furioſo, ſi prius explicuit ſe habere intentionem ea recipiendi; & licèt hìc, & nunc ſit ſui compos, quando fit Sacramentum, non tamen requiritur, quod percipiat, vel intelligat formam, quæ à Miniſtro profertur, quod etiam procedit in Sacramento pœnitentiæ, in quo verba abſolutionis proferuntur Latinè, & voce plerumque ita demiſſa, vt à pœnitente neque intelligantur, neque audiantur; ex quo apertè colligitur, illa verba non ordinari ad manifeſtandam mentem illi, qui Sacramentum ſuſcipit, ſed proferri Sacramentaliter; hoc eſt, magis in ordine ad Deum, quàm in ordine ad hominem, magiſque ad manifeſtandam Deo noſtram intentionem nomine Chriſti, quàm ad manifeſtandum aliquid illi, cum quo videmur loqui.

6. Ex hoc autem oritur iam ratio congruentiæ, & diſcriminis inter verba, quæ requiruntur ad formam, & inter alia exempla ſuprà adducta, nam in matrimonio, vt dixi, verba ſolùm requiruntur, vt manifeſtetur coniugi conſenſus alterius coniugis: in confeſſione item verba requiruntur, vt Sacerdos intelligat peccata pœnitentis. Vnde ſi Sacerdos illa verba non audiret, vel non intelligeret, non eſſet valida illa confeſſio: impoſitio etiam pœnitentiæ fit per verba, vt pœnitens ſciat, quam debeat ſatisfactionem exhibere: quare hæc omnia poſſunt æquè bene fieri per nutum, aut alia ſigna, quibus æquè bene res illa manifeſtetur. At verò verba abſolutionis, ſicut forma Baptiſmi, & aliorum Sacramentorum non ſunt, vt pœnitens, vel recipiens Sacramentum intelligat, ſed potiùs, vt Deus intelligat (vt ita dicam) noſtram mentem, & intentionem, atque ea de cauſa verba abſolutionis, & aliæ formæ appellari ſolent ab antiquis Patribus preces, & orationes Sacerdotum, vt videbimus *ſectione ſequenti*; quia nimirum, licèt proferantur enunciatiuè; implicitè tamen, & quoad vim, & efficaciam, videntur eſſe preces, & intimationes noſtræ voluntatis, quæ Deo offeruntur. Cum Deo autem per verba potiùs oris, quàm per ſcripturam, aut nutum loquendum nobis eſt. Scriptura enim ſolum vtimur in ſupplementum verborum, vt loquamur cum abſentibus, vel ſurdis. Nutus etiam ſunt verba valdè imperfecta; & quæ in rigore non habent de ſe integram ſignificationem, niſi aliis adminiculis adiuuentur: nam quando aliquis me interrogat, anne ſim hoc, vel illud? Et ego capite annuo, ille nutus de ſolo non ſignificat meam voluntatem; ſed nutus ille cum tali interrogatione, quare non apponeret Sacerdos totam formam apponendo illum nutum; ſicut ſi interroganti pœnitenti an abſolueret eum à peccatis? diceret Sacerdos, *etiam*. Illa particula, *etiam*, non eſſet forma adæquata, nec ſe ſola ſufficienter ſignificaret; ſed ſimul cum interrogatione præcedenti, & ideò non ſufficeret. Denique nutus etiam, ſicut ſcriptura ſunt in ſupplementum verborum. Quare, cùm in his Sacramentis requiratur à nobis ex eorum inſtitutione loquutio cum Deo, non interna, ſed externa, quia ſunt ſigna ſenſibilia: intelligi id debuit de loquutione, qualis in ordine ad Deum adhibenda erat, quæ non eſt, niſi per verba propria: quando autem petitur loquutio in ordine ad homines, vt ipſi nos percipiant, intelligi meritò potuit de loquutione etiam per ſcripturam, & nutum, prout ſæpe cum hominibus loqui neceſſe eſt. Quamuis ergo remiſſio offenſæ, quæ fit per nutum, ſit vera remiſſio; quando tamen Sacerdotibus data eſt poteſtas remittendi peccata per remiſſionem externam; intelligi debuit de remiſſione per ſolam vocem facienda, quia agebatur de remiſſione facienda per talia ſigna quibus non tam ipſi peccatori, cui fit, manifeſtaretur remiſſio, quàm ipſi Deo, cuius nomine fit: ſigna autem externa proportionata ad manifeſtandum Deo, magis ſunt voces, quàm nutus, & ſcriptura, quibus ſolùm vtimur in defectum vocum, vt diximus.

Dices: ſcriptura, & nutus, non ſolum deſeruiunt in ſupplementum vocum, quando defectus prouenit ex parte audientis abſentis, v. g. vel ſurdi, ſed etiam quando prouenit ex parte loquentis qui ſit v. g. mutus: ergo licèt ex parte Dei non ſit defectus, propter quem adhibenda ſit ſcriptura, vel nutus; poteſt tamen eſſe ex parte hominis, qui ſit mutus, atque ideo, licèt formæ Sacramentorum ſint potiſſimè in ordine ad Deum deberent etiam poſſe fieri ſcriptura, vel nutibus, ſicut quando loquimur cum aliis hominibus. 7.

Reſpondeo de poſſibili quidem non repugnare, quod homines etiam cum Deo ita loquerentur per ſcripturam, vel nutum, & quod Sacramentorum formæ cum ea latitudine inſtituerentur: de facto tamen inſtitutam ita non eſſe probat perpetua Eccleſiæ traditio: congruentia autem poterit eſſe, quod licèt in ordine ad humanum commercium loquutio indifferens ſit ad omnes illos modos loquendi: quando tamen exigitur, vel præcipitur loquutio externa cum Deo non ſolet intelligi, niſi de loquutione per vocem, niſi explicetur, & extendatur ad alia genera loquutionum: ſic enim quando ad lucrandum Iubilæum, vel indulgentiam, exigitur orare, vel preces fundere in tali, vel tali Eccleſia, licèt ſit quæſtio, an ſufficiat oratio mentalis, vel requiratur externa: illi tamen, qui dicunt non ſufficere mentalem, conſequenter docent requiri orationem vocalem, nec erit, qui dicat, ſufficere orationem factam per nutum, vel per ſcripturam: ſi aliquis v. g. in Eccleſia illa ſcriberet bis, aut ter orationem Dominicam: quia nimirum preces externæ ad Deum cõmuniter intelliguntur de ſolis vocalibus; nam illi alij modi ſunt extraordinarij, & inuſitati. Cùm ergo Chriſtus inſtituerit formam Sacramentorum, quibus exteriùs, & ſenſibiliter Deus eſſet quaſi orandus nobis, & alloquendus: Eccleſia diuinitus edocta meritò potuit id de ſolis vocibus intelligere, quibus ſolis homines ſolent Deum exterius alloqui, & orare.

§. 2. *quæ verba requirantur ad formam Sacramenti Pœnitentiæ?*

8. His itaque de priori puncto notatis, de poſteriori eſt maior difficultas, quæ verba requirantur eſſentialiter ad valorem huius formæ? Et in primis certum eſt, non eſſe neceſſaria omnia verba antecedentia, & conſequentia, quæ de facto dicuntur: vt illa: *Miſereatur tui, &c. Dominus noſter Ieſus Chriſtus te abſoluat, &c.* quæ ideo præmittuntur, vt effectus ſubſequentis abſolutionis

tionis non impediatur: alia etiam ſubſequuntur, non neceſſaria, ſcilicet, *Paſſio Domini noſtri Ieſu Chriſti*, &c. De quorum verborum vtilitate, aut efficacia, & an conferant aliquem valorem omnibus operibus ſatisfactoriis pœnitentis, vt ex opere operato ſatisfaciat per omnia illa, vt eleuantur per hæc verba: dicendum erit, cum agemus de ſatisfactione. Pro nunc dicimus, ea omnia verba, licet neceſſaria non ſint; laudabiliter tamen adiungi, vt dicit Tridentinum *ſeſſione* 14. *cap*.3. in quo duriuſculè loquitur Concilium Colonienſe in Enchiridio ſub titulo *de Sacramento pœnitentiæ*, vbi ex Gerſone dicit, debere retineri breuitatem, & ſimplicitatem verborum abſolutionis, nec vtilem eſſe illam aliorum verborum, aut precum additionem.

9\. *Preces quæ formam abſolutionis præcedunt abſque peccato poſſunt omitti.*

Illud fatendum videtur, poſſe eas preces abſque peccato mortali omitti, & fortaſſe abſque veniali, quia licèt conſuetudine receptæ ſint, videtur tamen ea conſuetudo libera. Videatur Nauarrus *de pœnitent. d.6. cap.* 1. *num* 31.

10\. Ego *non eſt de eſſentia forma.*

Certum etiam eſt, in verbis abſolutionis, illud pronomen *ego*, non eſſe ſimpliciter neceſſarium ad valorem Sacramenti, quia, ſi auferatur; remanet idem ſenſus, vt in forma Baptiſmi docet S. Thom. *ſupra quæſt.66. art* 5. *ad* 1. quare eius pronominis omiſſio non erit peccatum mortale; an verò ſit veniale? Aliqui negant, aliqui affirmant, eo quod in Conciliis videatur proponi illa forma obſeruanda ſub illis verbis.

11\. Reſtat ergo difficultas de illis verbis, *Abſoluo te à peccatis tuis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*, de quibus prima ſententia docet omnia illa eſſe neceſſaria. Hanc tenet Dur. *in 4. diſt.* 22. *quæſt*.2. vel ſaltem requiri inuocationem Dei, aut Chriſti, & fauere videntur Ioannes Maior, *ibid.* 14. *quæſt*.2. Ioannes de Neapoli *d.* 16. *qu*.5. Gerſon. *Alphabeto* 33. *tract. de abſolutione Sacramentali*, quem refert Nauarr. *de pœnitentia d.* 6. *cap.* 1. *in principio num.* 18. Angelus *Confeſſio* 5. *num.* 1. Concilium etiam Colonienſe, quatenus relatis illis verbis, addit, reliqua non eſſe neceſſaria.

12\. Fundamentum eſt, tum exemplum Baptiſmi, & Confirmationis, in quibus ponitur inuocatio Trinitatis, tum etiam quia oportet declarari; quod Sacerdos ſolùm vt Miniſter, Deus autem vt principalis auctor abſoluit.

Hæc ſententia ab omnibus reiicitur, quam aliqui dicunt eſſe omnino improbabilem. Primò quia abſque vllo fundamento exigit illa verba ad eſſentiam Sacramenti, cùm neque ex Eccleſiæ definitione, neque ex inſtitutione Chriſti, id colligatur, qui ſolum dixit, *quorum remiſeritis peccata remittuntur eis*, &c. Vnde patet diſcrimen à Baptiſmo, in quo Chriſtus eam inuocationem poſuit pro forma, & à Confirmatione, in qua ex traditione Eccleſiæ idem habemus; quia nimirum Baptiſmus introducit ad fidem Trinitatis, & Confirmatio in eâdem fide confirmat ad eam profitendam; & ideo debuit expreſsè illa fides explicari.

13\. Hinc autem probatur ſecundò, quia in aliis Sacramentis licèt fiant omnia auctoritate Dei, non eſt neceſſe id explicari in eorum formis, vt conſtat inductione. Ergo abſque fundamento id dicitur de ſolo Sacramento pœnitentiæ.

Secunda ergo ſententia docet, neceſſaria eſſe illa verba, *Abſoluo te ab omnibus peccatis tuis.* Hanc tenet Gabr. *diſtinct.* 14. *quæſt.* 2. & probari poteſt ex Concilio Moguntin. *cap.* 24. vbi ponitur forma cum illa addito ab omnibus. **Conc. Mog.**

Hanc tamen meritò requirunt alij & in Rituali Romano reformato dempta eſt illa particula *omnibus*; neque enim Sacerdos abſoluit ab omnibus peccatis, cùm de multis venialibus non doleat pœnitens: mortalia verò connexa ſunt; ita vt ſi ab vno abſoluitur pœnitens, omnia remitti debeant. 14.

Tertia ſententia dicit, neceſſaria eſſe ſaltem illa verba *Abſoluo te à peccatis tuis*. Hanc tenent Palud. *d* 22. *quæſt*.3. Maior. *d.* 14. *quæſt*.2. Petrus Soto *lect*.4 *de confeſſione*. Viguerius *cap.* 16. § 4. *ver.* 2. & alij, quia verbum illud, *Abſoluo*, de ſe indifferens eſt, vt ſignificet abſolutionem à peccatis, vel à cenſuris, vel ab aliquo alio vinculo, debet ergo determinari per aliquid aliud. 15.

Sed certè hoc ad ſummum probat de illis verbis *à peccatis*, non verò de illa particula *tuis*, abſque illa enim ſufficienter determinatur ſignificatio non enim poteſt abſolui Petrus à peccatis alienis. Ergo idem eſt dicere, *abſoluo te à peccatis*, ac dicere, *abſoluo te à peccatis tuis*.

Quarta ſententia poteſt eſſe, quæ per aliud extremum dicit, ſufficere in rigore ad valorem Sacramenti, illud verbum, *abſoluo*, abſque vllo alio quia poſt auditam confeſſionem, illud verbum ſignificat ſufficienter Sacramentum abſolutorium. Ita videtur ſentire Sotus *in 4 d.*22 *qu.*1. *art.* 1. §. *Poſtremum tandem dubium*, vbi dicit, quod in articulo mortis, quando periculum eſſet, ne moreretur homo abſque abſolutione Sacramentali, poſſet Sacerdos cum intentione abſoluendi ſimul à cenſuris, & peccatis proferre verbum, *abſoluo*, quod ſufficeret. 16.

17\. *Forma ſtat in his duobus verbis:* **Abſoluo te.**

Quinta ſententia probabilior, & communior dicit, illa duo verba, *abſoluo te*, ſufficere ad eſſentiam Sacramenti. Hanc tenent S. Thom. *qu.* 84. *art.* 3. Anton. Caietanus, Syluester, Nauarrus, & alij, quos refert & ſequitur Suarez *in præſent. diſp.* 19. *ſect.* 1. *num.* 20. & Vaſquez *dub.* 4. cum aliis Recentioribus communiter. Quibus fauet Catechiſmus Pij V. *de Sacramento pœnitentiæ n.* 15. vbi dicitur formam huius Sacramenti eſſe, *Ego te abſoluo*, Adduci etiam ſolet illud *Matth.* 18. *Quæcumque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo*. Nam licèt *Ioann.* 20. exprimantur peccata in illis verbis, *quorum remiſeritis peccata* &c. In hoc tamen loco non exprimuntur, ſed ſolum exprimitur abſolutio. Hoc tamen non multum vrget, quia nec ibi ponitur verbum abſoluendi ſolùm, dicit enim *quæcumque ſolueritis*; indicans abſoluentem dicturum, quid velit ſoluere.

Ratio ergo præcipua deſumitur ex eo, quod verbum illud *abſoluo*, ſicut & verbum *remitto*, habet ex ſe ſufficientem vim ad ſignificandam abſolutionem à vinculis, ſeu remiſſionem debiti, licèt non addatur aliquid aliud. Sic enim in oratione Dominica dicimus, *ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris*, non addentes, quid eis dimittamus, & *Ioann.* 11. dixit Chriſtus Apoſtolis, loquens de Lazaro, *ſoluite eum, & ſinite abire*; neque addidit, *à vinculis*: denique in vulgari, & humano ſermone, is, qui offenſam paſſus eſt, dicere ſolet etiam poſt temporis interuallum, *ego condono tibi, ego tibi remitto*: per quod etiamſi nihil addat, ſufficienter intelligitur remittere, & condonare offenſam: ergo eodem modo Sacerdos, loquens nomine Dei offenſi, & dicens, *ego remitto, vel* 18.

condono

condono tibi, aut, *ego te abſoluo*, (quod idem eſt) ſufficienter ſignificat remiſſionem offenſæ, vel debiti ex peccato reſultantis.

An hæc verba, abſoluo te, poſſint mutari

19. Obiicies primò, quia ſi aliquis dicat: *Ego tibi dono*, & non addat aliud, non ſignificat ſufficienter donationem; nam verbum illud eſt indifferens ad hoc, & illud donum, & habet ſignificationem ſuſpenſam, donec determinetur per aliud ad ſignificandam hanc donationem. Ergo ſimiliter dicens, *ego tibi condono*, nihil aliud addens, non ſignificat ſufficienter; quia condonare, eſt donare aliquod debitum, manet autem ſuſpenſa ſignificatio, donec determinetur per tale debitum ad id ſignificandum.

Reſpondeo negando conſequentiam; aliqua enim ſunt verba, quæ magis quaſi ſyncategorematicè ſignificant, atque adeo ſuſpendunt ſignificationem ad modum termini ſyncategorematici; donec determinentur per aliud, qualia ſunt verba, *adiungo*, *vnio*, *volo*, & ſimilia. Alia verò ſunt, quæ magis participant de categoremate; habet enim de ſe ſenſum completum, vt *curro*, *exiſto*, *ægroto*, & ſimilia. Illud ergo verbum, *dono*, pertinet magis ad priorem claſſem; neque enim explicat, quid donet; at verò verbum, *condono*, ſeu, *remitto*, pertinet ad poſteriorem, quia ſignificat donationem debiti, & valet idem ac, *dono tibi debitum, quod debes mihi*, quod quidem generat perfectum ſenſum, vt conſtat; quamuis nihil aliud addatur.

20. Dices, adhuc manere ſenſum imperfectum, quia cum ſint, vel eſſe poſſint multa debita; non ſignificatur ſufficienter, niſi explicetur, quale debitum remittatur, ſicut verbum, *dono*, facit ſenſum imperfectum propter eandem rationem.

Reſpondeo non manere ſenſum clarum, manet tamen perfectum. Aliud enim eſt, quod ſenſus non ſit clarus, aliud verò, quod ſit ſuſpenſus. Illud prius habent omnia æquiuoca, quæ ideò ſunt æquiuoca, quia de ſe plura ſignificant; quare quando dico, me vidiſſe canem; ſenſus quidem non eſt ſuſpenſus, ſed perfectus; obſcurus tamen propter æquiuocationem illius vocis, & quia neſcis adhuc de quo cane loquar, an de terreſtri, cæleſti, vel marino: hæc autem obſcuritas, & æquiuocatio tollitur ſæpe ex circunſtantiis, & ex antecedentibus, ac conſequentibus iuxta regulam ſummularum. Quando verò dico, me vidiſſe omnem; ſenſus non ſolùm eſt obſcurus; ſed etiam imperfectus, & ſuſpenſus; quia illa vox *omnis*, non ſignificat omnes homines, ſed poteſt conſignificare cum voce *homo*: neque eſt ſicut vox, *canis*, quæ ſe ſola ſignificat canem terreſtrem, licèt non ſolùm illum ſignificet, ſed etiam alios. Illa ergo vox, *dono*, propter ſyncategorema, quod habet, facit ſenſum non ſolum obſcurum, ſed imperfectum, quia ſolum poteſt conſignificare. At verò verbum, *condono*, vel, *remitto*, facit quidem ſenſum obſcurum propter æquiuocationem implicitam, non tamen imperfectam. Sicut ſi haberes duos ſeruos Petros, & diceres, *dono tibi ſeruum meum Petrum*: oratio quidem faceret ſenſum perfectum, ſed obſcurum; quia propter æquiuocationem nominis non conſtaret clarè de tua mente. Sic ſe habent verba illa, *Ego te abſoluo*, vel, *Ego tibi remitto*: habent enim de ſe ſenſum perfectum, ſed obſcurum, niſi ex circunſtantiis, & antecedentibus fiat clarus, prout reuera fit; nam iuxta ſubiectam materiam, & in his circunſtantiis intelliguntur de condonatione peccatorum, quorum confeſſio, & veniæ petitio præceſſit. Ipſa tamen verba illam veniam peccatorum ſignificant: nam perinde eſt dicere, *condono*, ac dicere, *dono tibi ius, quod habeo aduerſus te*; quare, ſi habeam vnicum ius aduerſus te, nulla eſt æquiuocatio: ſi autem habeam plura iura, ſenſus eſt obſcurus, & redditur clarus ex circunſtantiis, vt in habente duos ſeruos Petros, & in aliis ſimilibus.

21. Eſt autem hæc doctrina adeo rationis naturalis lumini conformis, vt ſapientiſſimi illi Iureconſulti ex hoc principio diuerſa reſponſa ediderint. Aliquando enim dicere videntur, actum non valere, quando vox indifferens eſt ad plura ſignificanda, vt ſi tutor detur Titius, cùm duo ſint Titij, vel ſi ſeruus libertate donetur, cum plures ſunt ſerui, & non explicatur aliquis determinatè, vt conſtat ex lege, *ſi ita fuit* 11. *ff. de rebus dubiis* vbi varia exempla adhibentur. Cæterùm iidem Iureconſulti fatentur, in iis caſibus actum non eſſe in ſe inualidum, ſed carere effectu, non quia deficiat ius, ſed probatio iuris, vt acutè dixit Iureconſultus in lege, *duo ſunt Titij ff. de Teſtamentaria tutela*, & obſeruauit Gloſſa in lege *ſi quis ſeruum* 8. § *ſi inter duos ff. de legatis* 2. Vnde aliquando ſuſtinetur valor, & ponitur effectus, vt cùm quis habens duos ſeruos Stichos legat Titio Stichum ſeruum; debet enim dari vnus, quem hæres elegerit, vt habetur in lege *ſi quis à filio* 32. § 1. *ff. de legatis* 1. & cùm teſtator habens duos fundos eiuſdem nominis legat fundum per nomen illud commune, dari debet, qui minoris pretij eſt, vt habetur in lege *Idem Iulianus* 41. §. *ſcio ex facto*, eodem titulo *de legatis primo*. Ratio autem eſt, quia legatum eſt validum, & ſolum impediri poterat effectus propter incertitudinem ex defectu probationis: ergo cùm probari poſſit ſufficienter voluntas teſtatoris, ſaltem quoad aliquid, ſeu quoad id, quod minus eſt, id debet omnino dari: non deberet autem dari, niſi verba etiam æquiuoca, & indifferentia ſufficerent ad actum externum validum, licèt aliquando ex defectu probationis, non poſſit aliquis obtinere id, quod ſibi debetur.

22. Confirmatur ex alio exemplo in re magis Theologica; ſi aliquis v. g. animo hæreticali diceret: *Maria non fuit Virgo*, intelligens vtique interiùs de ſanctiſſima Deipara, poſtea verò, vt pœnam fugiat, dicat ſe loquutum de Maria Magdalena, vel alia: hic certè licèt in foro externo non poſſet puniri ob defectum probationis: verè tamen fuiſſet hæreticus externus, & incurriſſet cenſuram, vt ex conſenſu Doctorum probaui tomo ſuperiori *diſp*. 11. *de Euchariſt. ſect*. 6. & fatetur Suarez *tom* 5. *in* 3. *p. diſp*. 4. *ſect*. 3 *num*. 17. & *diſp*. 21. *de fide, ſect*. 2. *num* 10. & Thomas Sanchez *lib*. 2. *in Decalog. cap* 8. *n*. 26. Sufficit ergo, quod verbum de ſe poſſit aliquid ſignificare, ad hoc, vt poſſit eſſe loquutio humana, & cauſare ſuos effectus, licèt propter indifferentiam ad plura ſignificata, non poſſit certificare audientem de illo, quod à loquente intenditur ſignificare. Vnde licet verbum *Abſoluo* ex ſe ſit indifferens ad ſignificandam abſolutionem ab hoc, vel illo vinculo, aut debito; poterit ex loquentis intentione determinari ad ſignificandam abſolutionem à peccatis.

23. Dicet aliquis, etiam verbum, *dono*, ſignificat donari aliquid, nã qui donat, dat vtique aliquid quod erat ſuum: & tamen verbum illud non facit ſenſum perfectum, nec ſignificat perfectè, donec

determinetur per aliud ad ſignificandum hoc, vel illud donum: ergo licèt condonatio ſignificet donationem debiti, non tamen ſignificabit perfectè, donec determinetur per aliquid ad ſignificandum hoc, vel illud debitum determinatè.

Reſpondeo verbum illud *dono*, ſicut alia ſimilia, ſignificare quidem, quod aliquid detur, quod priùs erat ipſius donantis; non tamen ſupponere pro ipſo dono; nam vt aduertunt Summaliſtæ, latiùs patet in vocibus ſignificatio, quàm ſuppoſitio: hæc enim vox, *Pater*, ſignificat etiam filium, cùm faciat venire in cognitionem filij; non tamen ſupponit pro filio, ſed pro Patre. Sic etiam hoc verbum, *dico*, vel, *promitto*, facit audientem venire in cognitionem alicuius rei dicendæ, vel promittendæ; non tamen ſupponit pro ea, ſed habet, communiter loquendo, vim ſuſpendendi ſenſum, donec adiungatur, quid dicam, vel promittam; nam ſi dicam, *promitto tibi*, nondum eſt ſenſus perfectus donec addam, librum, vel pallium: item ſi loquens dicat *Petre dico tibi*, non fit ſenſus, donec addat, quid eſt, quod dicit. Verba ergo illa ſignificant inchoatiuè rem promittendam, vel dicendam, quatenus indicant ſubſequi poſtea aliam vocem, quæ pro ea re ſupponat; non tamen ipſa verba ſupponunt pro illa, & tale eſt verbum, *dono*, quod non ſupponit pro re donata; nam ſicut in hoc complexo *liber, qui eſt meus*, illæ voces *qui eſt meus*, indicant præcedere, vel ſubſequi voces, per quas ſignificatur aliquid, de quo dicitur eſſe meum; ipſæ tamen non ſupponunt pro illo, ſed illa vox, *liber*: ſic quando dico, *librum dono tibi*; ſenſus eſt *librum facio eſſe in tuo dominio, qui erat meus*: qui ſenſus ita diſtribuitur per illas voces, vt illis, *dono tibi* reſpondeat illud ſolum, ſcilicet, *facio eſſe in tuo dominio, qui erat meus*, qui ſenſus, vt conſtat, eſt imperfectus, & connotat illam aliam vocem, *librum*, per quam compleatur, & quæ ſupponet pro ipſo libro. At verò verbum, *condono, remitto, dimitto*, non eſt eiuſmodi, ſed ex iis, quæ non ſolum ſignificant vtcumque, ſed etiam ſupponunt pro illo, quod condonatur, vel remittitur; nec habent vim illam neceſſariam ſuſpendendi ſenſum, aut exigendi aliam vocem, per quam compleatur ſuppoſitio. Hanc autem eſſe vim horum verborum, conſtat ex communi modo loquendi hominum, qui vtuntur his verbis frequenter ſine addito, quod quidem in verbo, *parco*, frequentiſſimum eſt; nam ferè ſemper dicimus, *parce mihi, parco tibi*, abſque alio addito, quia ipſum verbum ſolum facit ſenſum perfectum, & ſupponit pro debito, quod dimittitur. Idem autem videtur eſſe de verbis, *condono, remitto, abſoluo*, &c. Et ideo diximus, validam eſſe formam, abſque eo quod dicatur *à peccatis*.

24. Obiici poteſt ſecundò hinc ſequi, veram eſſe quartam ſententiam ſupra relatam, quod verbum, *abſoluo*, abſque pronomine, *te*, ſufficiat ad valorem formæ; nam ſicut illa verba, *abſoluo te*, ex ſe indifferentia ad ſignificandam remiſſionem huius debiti, vel illius, aut ablationem huius vinculi, vel illius; ex materia tamen ſubiecta determinantur ad ſignificandam remiſſionem peccatorum; ſic illud verbum, *abſoluo*, licèt ex ſe ſit indifferens ad ſignificandam abſolutionem huius, vel illius; determinatur tamen ſufficienter ex circumſtantiis præſentibus ad ſignificandam abſolutionem huius, qui ſe accuſauit, & petiit veniam. Sic enim in matrimonio ſi interroganti de voluntate nubendi, reſpondeat fœmina, *volo*; illud verbum de ſe indifferens ſufficienter ſignificat hîc, & nunc conſenſum ad nuptias, & ſufficit ad valorem matrimonij.

Reſpondeo negando ſequelam, nam verbum illud, *abſoluo*, non habet ſecundùm ſe vim ſignificandi, vel ſupponendi pro perſona, quæ abſoluitur, quare ſi ex circunſtantiis; vel interrogatione præcedenti hîc, & nunc eam ſignificet: tunc ſenſus, & ſignificatio non tribuetur ſolis verbis, ſed etiam circunſtantiis, vel interrogationi, quæ partialiter concurrent ad illam ſignificationem: Chriſtus verò voluit, formam huius Sacramenti eſſe talem, vt ſecundum ſe ipſa verba ſignificent ſufficienter. In matrimonio autem, quod perfici poteſt nutibus abſque verbis, non eſt mirum, ſi illud verbum, *volo*, ſimul cum aliis circunſtantiis ſufficiat ad eius valorem, illud tamen non poteſt afferri in exemplum ad pœnitentiam, in qua certum eſt, non valere abſolutionem, ſi pœnitenti interroganti, *vis me abſoluere*? aut *mihi remittere peccata*: reſpondeat Sacerdos, *volo*, ergo neque etiamſi reſpondeat, *abſoluo*: quia in communi modo loquendi hoc verbum ſolum non ſignificat perfectè, ſicut nec verbum, *do*, niſi dicatur, *do tibi*, nec alia verba ſimilia. 25.

Addo tamen, licèt verbum, *Abſoluo*, per ſe non ſufficiat; ſufficere tamen, Si Sacerdos diceret; *abſoluo à peccatis tuis*; quia in illo, *tuis*, implicitè contineri videtur illud *te*. Nam ſicut in baptiſmo ſufficit dicere, *Baptizatur Petrus in nomine Patris*, &c. Sic in Sacramento pœnitentiæ ſufficeret dicere: *Remittuntur à me peccata Petri*, &c. licèt non diceretur, *Remittuntur Petro peccata ſua*: quia eo ipſo, quod dicis remitti peccata Petri, dicis implicitè remitti Petro: ergo ſufficiet dicere: *remittuntur peccata tua*, quia implicitè dicitur, *remittuntur tibi*, &c. Atque ideo ſufficiet dicere, *Remitto peccata tua*, ſeu, *abſoluo à peccatis tuis*, quia idem videtur ſignificari, ſi dicam, *ſoluuntur vincula, vel peccata tua*, ac ſi dicam; *Abſoluo à vinculis, vel peccatis tuis*. Nam licèt modus ille loquendi iuxta Grammaticæ legem non videatur carere barbariſmo propter defectum accuſatiui, quem exigit illud verbum *Abſoluo*: hic tamen idem ferè defectus reperitur in illa loqutione; *Remitto, vel cōdono peccata tua*: cùm illa etiam verba exigant datiuum perſonæ, cui condonatur: in vtráque tamen videtur eſſe ſufficiens ſenſus, vt fiat Sacramentum: ſi enim Iudex propoſita accuſatione, & examinato proceſſu proferret ſententiam his verbis: *Ego abſoluo ab hac inſtantia & accuſatione*: ſententia videretur valida, quia ſatis ſignificat abſolui reum ab accuſatione propoſita. Similiter ergo in abſolutione Sacramentali dicendum videtur, 26.

Obiicitur tertiò ex Conciliis Florentino, & Tridentino, in quibus pro forma huius Sacramenti non proponuntur illa ſola verba; *Ego te abſoluo*; ſed additur particula, *& cætera*, quæ indicat, alia etiam verba pertinere ad eſſentiam formæ. 27.

Ad hanc obiectionem conſtabit ex dubio ſequenti.

§. 3.

§. 3. *An illa ſola verba* Abſoluo te, *concurrant de facto ad effectum Sacramenti.*

28. EST igitur dubium graue inter Theologos, an licèt in rigore ſufficerent ad valorem formæ illa verba, *abſoluo te*, de facto tamen concurrant etiam illa alia, quæ adduntur, ita vt effectus non ponatur, donec omnia proferantur?

Pater Vaſquez, *in præſent. num.* 4. opinatur, de facto illa verba, *à peccatis tuis*, cùm apponuntur, pertinere ad ſubſtantiam, & eſſentiam formæ, atque adeo concurrere, nec poni effectum, donec illa perfecta ſint; Quam etiam ſententiam docuerunt P. Henriquez *lib. 4. de pœnitent. cap. 21. num. 3.* & alij multi.

Probat P. Vaſquez hanc ſententiam, quia quando verba, quæ adiunguntur, continebantur implicite in verbis aliis, tunc illud idem expreſsè, & explicite additum, non minus operatur, quàm ſi ſolum implicitè contineretur. Sic enim illud pronomen, *Ego* quod implicitè continetur in verbo. *Abſoluo* non minus operatur, quando expreſsè ponitur: ergo cùm illud, *à peccatis tuis*, implicitè etiam contineatur in verbo, *abſoluo*, & quando implicitè ſolum ponitur, operetur, non minus debet operari quando expreſse, & explicitè ponitur. Vnde infert, non eſſe dicendum hoc de illis verbis, quæ Græci addunt in conſecratione corporis Chriſti, ſcilicet *quod pro vobis tradetur*, & Latini in conſecratione ſanguinis, ſcilicet *Noui, & æterni Teſtamenti myſterium fidei*, &c. quia hæc nullo modo continebantur in prioribus, quæ ſola ſufficerent; & ideo licèt ponantur explicitè, nihil operantur.

29. Hæc ratio difficilis eſt; Primò, quia ſi illud *à peccatis*, poteſt concurrere ſufficienter, quatenus implicite continetur in verbo, *abſoluo*; Ergo antequam adiungatur expreſsè, ponet ſuum effectum. Ad hunc enim per te, ſatis eſt implicita continentia; non poteſt autem differri effectus, poſtquam poſita eſt ſufficiens cauſa illius: vel ergo negandum eſt nunc in verbo, *abſoluo*, contineri implicitè illud, *à peccatis*, vel negandum eſt, differri effectum, vel alia ratio reddenda eſt eius dilationis.

Secundò, quia illa regula, quam aſſignat, ſcilicet, verba, quæ includebantur in verbis neceſſariis, hæc quando exprimuntur, concurrere, quæ autem non includebantur, nihil facere, licèt exprimantur. Hæc, inquam, regula non videtur vera; quia ſi aliquis conſecraret, dicens, *hoc eſt corpus meum aereum* non conſecraret validè, & tamen illud, *aereum*, non continebatur implicitè in verbis præcedentibus; ergo effectus non ponitur ſtatim poſt verba neceſſaria, quando id quod ſequitur, non continetur implicite in præcedentibus; nam ſi hoc eſſet verum, debuiſſet poni effectus conſecrationis ſtatim poſt illa verba, *hoc eſt corpus meum*, quia illud *aereum*, non eſt aliquid implicitè contentum in verbis neceſſariis.

30. Reſpondebit aliquis ex doctrina eiuſdem Vaſquez *ibi num. 5.* in eo caſu vitiari formam, non quidem propter verbum illud, quod poſtea adiungitur, ſed propter intentionem vitioſam, quam Sacerdos habebat, quando protulit priora verba, ſi quidem ea proferebat cum intentione addendi illud, *aereum*, & per conſequens abſque intentione ſignificandi per priora verba id, quod debebat, nempe verum Chriſti corpus, ex cuius intentionis defectu impeditur effectus conſecrationis.

Sed contra hoc eſt, quia licèt aliquis ſacerdos ignarus linguæ Latinæ, velit proferre illa verba ad conſecrandum, quoniam audiuit illam eſſe formam conſecrationis; adhuc non conſecrabit, ſicut ſi aliquis ruſticus cum eadem ignorantia baptizaret, *in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti minoris*, quæ verba accepiſſet ab aliquo, tanquam formam, certè hic non daret validum baptiſmum, licèt haberet intentionem baptizandi, & per conſequens ſignificandi per illa verba id, quod deberet ad verum baptiſmum: ergo non ſola intentio, ſed etiam ſignificatio legitima, & debita impeditur per verbum illud, quod poſtea adiungitur.

Dices in iis caſibus impediri etiam effectum propter defectum intentionis debitæ: nam qui vult proferre illa verba, vult ſignificare id, quod prædicta verba ſignificant; verba autem cum illo adiuncto non ſignificant verum corpus Chriſti, nec verum Spiritum ſanctum, ſed fictum. 31.

Sed contra, quia ex hoc ipſo videtur probari, quod ante illa verba, *à peccatis tuis*, habeatur effectus; nam verba præcedentia prolata fuerunt cum debita intentione abſoluendi, & ſignificandi id, quod requiritur ad veram abſolutionem; & aliunde illa verba priora de ſe ſufficiunt: ergo ante prolationem ſequentium, habent iam ſignificationem ſufficientem, & per conſequens producunt effectum.

Alia poſſet afferri ratio, pro illa ſententia deſumpta ex modo, & vi, quam voces habent ad ſignificandum, ſcilicet, quod non faciant ſenſum perfectum, donec abſoluatur tota propoſitio, & interim ſuſpendant ſenſum, cùm adhuc ſint indifferentes ad hunc, vel illum. Quod probari poteſt, quia verba non habent vim ſignificandi, niſi quatenus faciunt, quod audientes concipiant rem, prout in mente loquentis, ſeu loquentem habere hoc, vel illud in mente; ille autem, qui audit me dicentem, *dabo tibi librum commodatum*, non poteſt prudenter iudicare, me velle donare librum, antequam ego abſoluam totam propoſitionem. Ergo illa priora verba, quando aliquid eidem propoſitioni reſtat addendum, ſuſpendunt ex natura ſua ſenſum, & per conſeqens nec pariunt obligationem, nec poſſunt operari, antequam abſoluatur propoſitio. Cùm ergo illa verba, *à peccatis tuis* pertineant ad eandem propoſitionem, faciunt, quod priora non ſignificent perfectè, nec operentur, donec tota propoſitio abſoluatur, atque ideo illa etiam concurrunt ad effectum gratiæ, & ad remiſſionem peccatorum, quam ſignificant. 32.

Contra hanc tamen rationem, & contra illam ſententiam reſtat adhuc difficultas, quam latiùs proſequutus ſum *diſput. 11. de Euchariſt. ſect. 4.* quia ex illa ſequeretur, quod ſi aliquis de facto, poſtquam dixit, *abſoluo te à peccatis*: omitteret *tuis*, propter inaduertentiam, vel aliud impedimentum, abſolutio non eſſet valida. Interrogo enim, quando habuit effectum? non quidem quando dixit, *à peccatis*, quia adhuc poterat adiungere, *tuis*, & per te quando adiungitur, *tuis*, non datur effectus, antequam illa etiam vox, *tuis*, proferatur. Debuit ergo incipere eſſe valida, quando decreuit poſtea non addere *tuis*, vel quando impeditus fuit ab ea voce proferenda. Hoc autem eſt abſurdum, quia verba præcedentia haberent ſuum effectum, quando non ſunt, poſt morulam notabilem, atque adeo eſſet in poteſta- 33.

te Sacerdotis ſuſpendere effectum formæ pro aliquo tempore poſt prolationem; nam poſſet proferre verba, relinquendo ſibi libertatem ad adiungendum aliud verbum poſtea, vel non adiungendum; vnde ſuſpenderetur effectus vſque ad omiſſionem, vel adiectionem aliorum verborum, quod videtur valdè abſurdum: nam verba ſignificant de præſenti, & pro tempore præſenti, non pro futuro poſt prolationem. Nec ſatisfacit, ſi dicas, nunc ſtatim fieri effectum, quando re ipſa verbum aliud adiungendum non eſt; hoc enim eſſet dicere proferri verba priora cum intentione conditionata, quaſi dicat miniſter: intendo operari nunc per hæc verba, ſi alia poſtea non adiungam; ſi autem alia adiungam, volo non operari nunc, ſed poſtea. Hæc autem intentio non eſt minus abſurda; conſtat enim in ſacramentis (excepto Matrimonio, de quo eſt controuerſia) non poſſe confici validè ſub conditione, dicendo: Ego nunc te abſoluo, ſi cras reſtitues, quod debes, vt videbimus infrà ſect. 5. Ergo nec poterit validè abſoluere illa intentione abſoluendi nunc, ſi poſtea aliud verbum non ſit additurus; nam hæc eſt intentio ſub conditione de futuro. Sequeretur ergo, vt diximus, quòd ſi Sacerdos omiſiſſet caſu aliquo illud, *tuis*, poſtquam dixit, *à peccatis*; abſolutio non fuiſſet valida. Conſequens autem videtur contra omnium mentem; nam verba illa, *Ego te abſoluo à peccatis*, ſatis explicuiſſent, & ſignificaſſent remiſſionem peccatorum. Et quidem ſi aliquis Epiſcopus conſecrans Sacerdotem, proferret verba illa formæ, *accipe poteſtatem offerendi ſacrificium, & Miſſam celebrandi*; poſtea verò non proferret, vel mutilaret verba ſequentia, ſcilicet *tam pro viuis, quàm pro defunctis*; valida iudicaretur ordinatio, cùm per verba priora ſufficienter explicata ſit poteſtas Sacerdotis; & idem dicendum videtur de formis aliorum Sacramentorum, in quibus ablatio verbi tunc ſolùm vitiat valorem, quando non manet ſenſus requiſitus. Ergo cùm maneat ſenſus abſque illa particula, *tuis*, non poteſt dici, formam illo caſu fore inualidam per defectum illius vltimæ particulæ.

34. *Ha voces, à peccatis tuis non concurrunt ad effectum.*

Verius ergo videtur, etiam quando de facto adduntur illæ voces, *à peccatis tuis*, non concurrere ad effectum, ſed hunc dari ante earum prolationem, quam ſententiam tenet Suarez vbi ſuprà, num. 10. cum aliis recentioribus.

Ratio autem ſumitur ex principio oppoſito quia ſcilicet ante adiunctionem illorum verborum, iam in rigore propoſitio eſt abſoluta, & perfecta per priora verba, quæ reddunt ſenſum perfectum, & ſignificant totum obiectum: verba autem poſteriora deſeruiunt ſolùm ad idem clarius ſignificandum; quare ſicut in prolatione vltimæ ſyllabæ requiſitæ, non debet ad effectum expectari totum tempus, quo durat prolatio illius ſyllabæ; hæc enim poteſt protrahi, præſertim ſi cantetur; ſed ſtatim in prima prolatione illius ſyllabæ fit effectus; quia iam tunc ſignificatur ſufficienter, & illa prolatio, ſeu continuatio prolationis non ſignificat aliquid nouum, ſed clariùs, & meliùs ſignificat idem obiectum: ſic prolatio verborum, *à peccatis tuis*, non eſt expectanda propter eandem rationem: quia nimirum ante illam habet iam ſenſum, & illa verba non ſignificant aliquid nouum, ſed idem clariùs, & meliùs, & licèt verba in propoſitione de præſenti non debeant ſignificare obiectum præſens pro toto tempore ab initio prolationis, vt conſtat ex verbis conſecrationis, ſed ſolùm præſens in fine prolationis, vt diximus in tractatu de Euchariſtia, agentes de verbis formæ; hoc tamen intelligitur de fine prolationis, non quidem quando profertur vltimum verbum materiale illius propoſitionis; ſed quando profertur vltimum, quod requiritur ad exprimendum ſenſum illius propoſitionis; tunc enim debet eſſe obiectum præſens, quare licèt poſtea ſequantur alia verba, quibus magis explicetur idem ſenſus; attendi tamen debet ad tempus, quo primùm fuit ſufficienter ſignificatus; tunc enim fuit iam propoſitio prolata in toto rigore.

35. Hinc infero primò, cur in Conciliis Florentino, & Tridentino addita fuerit illa particula, *&c.* ſcilicet ad ſignificandum, quòd illa etiam verba, *à peccatis tuis*, pertineant ad formam huius ſacramenti, quod in rigore veriſſimum eſt, nam ſemper ponuntur, & concurrunt, vel explicitè, vel ſaltem implicitè: quare ſicut illa Concilia ponunt etiam in forma pronomen illud, *ego*, dum dicunt formam eſſe illa verba, *ego te abſoluo*, &c. quia nimirum illud neceſſariò requiritur vel ſeorſim, vel ſaltem incluſum in verbo, *abſoluo*; ſic potuerunt idem dicere de illis verbis, *à peccatis tuis*, propter eandem rationem; & ſicut pronomen, *ego*, aliquando explicitum concurrit: ſic illud, *à peccatis tuis*, poſſet aliquando explicitè poſitum concurrere, ſi v. g. quis dicat, *ego à peccatis tuis te abſoluo*. Tunc enim verba illa, *à peccatis tuis*, procul dubio concurrerent ad effectum. Cur autem Concilia non poſuerint illa etiam verba expreſsè, ſicut priora, ratio potuit eſſe, vt indicarent, nec illa requiri explicita ad valorem ſacramenti; ideo addita eſt particula, *&c.* qua indicatur, aliquid aliud de facto adiungi, quod ad formam pertineat, licèt non cum eodem gradu neceſſitatis.

36. Infero ſecundò illa verba, *quod pro vobis tradetur*, quæ adduntur à Græcis in conſecratione corporis Chriſti, non concurrere ad effectum conſecrationis; ſed hunc poni, antequam ea proferantur; eo quòd illa, licèt non contineantur implicitè in præcedentibus, non tamen pertineant ad illam propoſitionem, ſed ad aliam, quia ſenſus primæ propoſitionis iam manet perfectus, ita vt licèt ſecunda propoſitio eſſet falſa, adhuc prima fuiſſet vera; ſicut ſi dicam, olim venit Romam Petrus Apoſtolus, qui quater negauit Chriſtum. Prima quidem propoſitio eſt vera, licèt ſecunda ſit falſa: at verò ſi adderetur illa particula, *aereum*, pertineret ad primam propoſitionem, ſcilicet, *hoc eſt corpus meum aereum*, quæ tota redderetur falſa: nam veritas, vel falſitas totius propoſitionis attenditur ſecundùm ſenſum completum illius, vt alibi diximus *in tractatu de Euchariſtia, diſp. 11. ſect. 3. & 4.* vbi etiam reddidimus rationem *ſect. 6.* cur ad ponendum effectum non ſit expectanda aliqua temporis morula, qua conſtet propoſitionem ibi eſſe terminatam, & non progredi vlterius. Vide quæ ibi dicta ſunt.

37. Dices, ergo licèt Sacerdos dicat, *ego te abſoluo ab alienis peccatis*, abſolutio erit valida, quia prolato verbo, *abſoluo*, ſtatim datur effectus.

Reſpondeo facilè, ſi priora verba dicantur cum legitima intentione, & poſt illa prolata mutetur intentio, & addantur illa illa, *ab alienis peccatis*, abſolutio fuit efficax; ſi autem ab initio fuit intentio proferendi totum illud, non eſt valida, quia ſenſus, qui intendebatur, eſt contra ritum, & ille ſenſus nondum eſt ſufficienter ſignificatus per priora verba.

38. *Verba In nomine Patris, &c. an concurrant ad effectum?*

Contra hanc doctrinam vna reſtat adhuc difficultas, quod ſcilicet ex ipſa fieri videtur, quod de facto concurrant ad effectum ſacramenti, illa etiam verba *In nomine Patris & filij & Spiritus ſancti*, quæ adduntur de facto in abſolutione à peccatis. Nam donec illa proferantur, non erit abſoluta propoſitio, & non continetur implicitè in præcedentibus, ac per conſequens ſenſus adhuc manebit ſuſpenſus; ergo redire debemus ad regulam P. Vaſquez, & dicere, hæc verba, licèt apponantur, non concurrere, quia nec etiam continebantur implicitè in verbis neceſſariis.

Reſpondeo tamen negando ſequelam, quia illa verba ſunt diuerſa propoſitio in rigore, licèt non videantur afferre nouam copulam explicitam: nam illa dicuntur inuocando Perſonas Trinitatis: Inuocatio autem procul dubio eſt oratio diuerſa à præcedentibus. Quod verò illa ſit inuocatio, conſtat ex forma Baptiſmi, in qua eadẽ verba dicuntur ad inuocandam Trinitatem, vt conſtat ex Patribus & conciliis dicentibus, in forma Baptiſmi debere inuocari Trinitatem; ſic loquitur Zacharias Papa *Epiſt. 11. ad Bonifacium Epiſcopum* relatus in cap. *In Synodo*, de Conſecratione *dist.* 4. Innocent. III. *in Concil. Lateran.* relatus in c. *firmiter*, de ſumma Trinitate, & Eugen. IV, *in decreto vnionis*, loquens de forma baptiſmi, & alij communiter. Inuocare autem, propriè loquendo, eſt in auxilium vocare aliquem, vt cõſtat ex Latinis Auctoribus apud Calep. Vocatur ergo in auxilium ſancta Trinitas per illa verba poſt abſolutionem à peccatis. Quod confirmari poteſt, quia illa verba, *In nomine Patris, & Filij*, &c. non minus videntur referri ad abſolutionẽ præcedentem à cenſuris, quàm ad abſolutionem à peccatis; ponuntur enim quaſi clauſula, & finis totius abſolutionis præcedentis: omnes tamen ſupponunt, abſolutionem à cenſuris habuiſſe ſignificationem, & effectum completum ante abſolutionem à peccatis. Illa ergo concluſio, *In nomine Patris*, &c. non reddit ſuſpenſum ſenſum præcedentium verborum. Cùm ergo aliàs ea inuocatio non requiratur ad valorem ſacramenti, vt in Baptiſmo, non eſt cur illa, etiam quando apponitur, concurrat ad gratiam, & remiſſionem peccatorum.

39. Obiiciet aliquis S. Thomam *ſuprà quæſt. 60. art. 8 in corpore* vbi dicit illum baptiſmum fortaſsè non fore validum, in quo dicitur: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, & B. Virginis.* Ergo illa inuocatio B. Virginis etiam poſt inuocationem neceſſariam Trinitatis ſuſpendit ſenſum verborum præcedentium, & vitiat formam; ergo ſimiliter inuocatio Trinitatis poſt abſolutionem à peccatis ſuſpendit ſenſum verborum præcedentium.

Reſpondeo, diſcrimen magnum eſſe, quia illa verba *Beatæ Virginis*, in caſu poſito, non ſunt noua oratio, ſed pars orationis, ſeu inuocationis, præcedentis; perinde ac ſi dicerem, *Inuoco Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum, & Beatam Virginem*; quæ quidem eſt oratio, in qua affirmatur inuocatio quatuor perſonarum; quare non eſt mirum, ſi illa vltima verba ſuſpendant, & vitient ſenſum totius orationis. In noſtro verò caſu inuocatio eſt oratio noua, vt diximus, & nullo modo eſt pars abſolutionis præcedentis, quæ habuit iam ſuum ſenſum, & ſignificationem perfectam.

SECTIO II.

Quem effectum habeant verba in forma huius Sacramenti.

Hæc quæſtio neceſſariò præmittenda eſt ad aliam de ſenſu horum verborum, quæ ab iſta omnino dependet; quem ſcilicet effectum operentur Sacerdotis verba, ſeu quam poteſtatem Sacerdotes à Chriſto habuerint in ordine ad remittenda peccata. 40.

Ratio autem dubitandi eſt quia vel peccator, quando accedit ad ſacramentum, eſt contritus; & tunc iam culpa remiſſa erit virtute contritionis ante abſolutionem, & per conſequens Sacerdos non dimittit culpam; vel peccator non erat contritus; & tunc non videtur diſpoſitus ad conſequendam remiſſionem peccaõ: neque enim Sacerdos poteſt remittere peccata abſque diſpoſitione debita ex parte peccatoris.

Varij ſunt modi dicendi: & omiſſis erroribus hæreticorum, qui negant poteſtatem Sacerdotis ad remittenda peccata, vel dicunt hanc non eſſe poteſtatem diuerſam à poteſtate prædicandi, vel baptizandi, contra quos latè Bellarmin lib. 1. de pœnitentia, & alij Controuerſiſtæ; inter Catholicos, etiam Doctores non defuerunt, qui hanc poteſtatem nimis reſtrinxerint, & exiſtimarint, nunquam extendi ad dandam primam gratiam iuſtificantem in hoc ſacramento, qui licèt non conueniant cum hæreticis, ſed poteſtatem Sacerdotis agnoſcant, quam hæretici negant: difficilè tamen explicant verba Chriſti, dantis poteſtatem ad dimittenda peccata, quare varias adhibent interpretationes, & varij ſunt in aſſignando effectu huius Sacramenti. 41.

Primò, aliqui dicunt Sacerdotem abſoluere à pœna æterna, debita peccato; poſtquam Deus ſolus iam priùs remiſerat culpam ante ſacramentum. Ita docuit Hugo Victorinus *lib. 1. de Sacramentis, part. 14. cap. 8.* Ricardus item de S. Victore *1. part. in lib. de poteſtate ligandi, atque ſoluendi, cap. 12.* 42.

Hoc tamen inuoluit contradictionem. Primò quia iuxta Tridentinum *ſeſſ. 6. c. 14.* pœna æterna vna cum culpa remittitur: ſi ergo ante ſacramentum remiſſa erat culpa, remitti debuit etiam pœna æterna. 43.

Secundò, culpa mortalis non deletur niſi per infuſionem gratiæ: non poteſt autem ſtare cum gratia reatus pœnæ æternæ: nam gratia eſt ſemen gloriæ, & filiatio Dei adducens ius ad hæreditatem diuinam.

Tertiò, quia ante aduentum Chriſti homini cõtrito non ſolùm remittebatur culpa, ſed etiam pœna æterna, iuxta illud Ezech. 18. *Si impius egerit pœnitentiam, &c. vita viuet, & non morietur; omnium iniquitatum eius, quas operatus eſt, non recordabor*: non ergo minorem efficaciam habet nunc contritio extra Sacramentum.

Ab his parum differt ſecunda explicatio Ioannis Medinæ *Cod. de pœnit. tract. 2. quæſt. 38. §. Videtur ergo*, qui dicit, per contritionem abſolui homines à culpa, & à pœna æterna; non tamen ab exilio patriæ cæleſtis, quam patriam, quia Sacerdos abſoluendo aperit; ideo dicitur habere claues regni cælorum: non enim repugnat aliquem carere culpa, & reatu pœnæ, & tamen adhuc exulare à cœlo, ſicut Ioannes Baptiſta, & alij exulabant in limbo. Quid autem intelligat nomine 44.

exilij, explicuit ipſe Medina de hoc interrogatus à Corduba, prout teſtatur ipſe Corduba *1. quæſtionarij quæſt. 1. opin. 3.* cui reſpondit, ſe in hoc differre à prima explicatione Ricardi, & Hugonis, quod illi dixerint, abſolutione remitti pœnam damni, & ſenſus; ipſe verò ſolam pœnam damni.

Imò ſi attentè legatur, hanc ipſam pœnam damni ſenſit remiſſam iam fuiſſe priùs per contritionem, non tamen omnino abſolute, ſed ſub conditione, ſi poſtea culpabiliter non omittat abſolutionem Sacramentalem; quam ſi omittit, punietur etiam pœna damni propter priora peccata.

45. Hæc explicatio eiſdem argumentis reiicitur, quia eo modo, quo remittitur culpa, debet remitti etiam pœna æterna; hæc autem includit pœnam ſenſus, & pœnam damni; Ergo vtraque remittitur per contritionem præcedentem, ſicut & culpa. Dicit remitti quidem, ſed ſub conditione, ſi fecerit alia, quæ debet, ſcilicet, confiteri, & ſeruare alia præcepta legis nouæ. Sed contra. Primò, quia hoc non eſt remitti abſolute pœnam, nec dari abſolutè ius ad gloriam, prout Scriptura, & Concilia loquuntur.

Secundò, quia nec hoc modo abſolutio remitteret pœnam, ſed eſſet conditio, ſub qua iam per te remiſſa fuerat, ſicut etiam aliorum præceptorum obſeruatio ſubſequens, ſub cuius etiam conditione fuerat remiſſa, non dicetur remittere pœnam æternam præcedentis peccati.

Tertiò, Idem potuiſſes dicere de pœna æterna ſenſus, remitti etiam per contritionem ſub conditione ſolùm confeſſionis futuræ: non enim eſt maior difficultas in vna quàm in alia.

Quartò, Eodem modo dici poſſet per contritionem ante Baptiſmum non remitti pœnam damni æternam abſolutè, ſed ſub conditione baptiſmi non omittendi.

Quintò, quia in lege veteri per contritionem tollebatur abſolutè culpa, & pœna damni æterni; ergo & nunc, cùm non ſit minus efficax contritio, quod attinet ad vires, licet nunc afferat obligationem confitendi.

Sextò, quia quando Theologi docent, peccata ſemel dimiſſa non redire, nec quoad culpam, nec quoad pœnam, non adhibent diſcrimen inter peccata, quæ dimiſſa ſunt per contritionem, vel per abſolutionem, ſed de omnibus in vniuerſum loquuntur.

Nec denique obſtat, quod affertur de Patribus in limbo; nam illi non habebant reatum pœnæ damni, ſed ius ad gloriam: detinebantur tamen, eo quod nondum erat ſolutum pretium ſanguinis Chriſti, & non expediebat, quod ipſi priùs quàm Chriſtus intrarent ad gloriam; ſicut nec modo carentia gloriæ corporis eſt aliquis reatus pœnæ damni, ſed dilatio gloriæ debitæ ob iuſtam congruentiam.

46. Tertia explicatio eſt, homines abſolui à culpa, & à pœna per abſolutionem Sacerdotis, non re ipſa ſuſceptam, ſed in voto; vnde quando poſtea proferuntur verba, homo liberatur ſolùm ab obligatione confitendi, quam retinuerat. Ita Gabr. *diſt. 18. quæſt. 1.* & eius ſupplementum *d. 23. quæſt. 2. art. 2.* Okamus relatus à Gabriele, & Nominales antiqui, quos referunt Alex. *quæſt. 80. membr. 1. art. 2.* & Bonauent. *diſt. 18. quæſt. 1. art. 2.*

Hæc etiam explicatio reiicitur ab omnibus: Primò quia non eſſet abſoluere à peccatis, ſed ab obligatione confitendi peccata, quod eſt valdè diuerſum.

Secundò, quia hoc eſt in re negare claues Eccleſiæ, & poteſtatem: ſi quidem non eſſet ad mundandam animam; ſed ad cæremoniam extrinſecam adhibendam.

Tertiò, quia in confeſſione de ſolis venialibus non tollitur per abſolutionem aliqua obligatio prior de illis confitendis, cùm nulla eſſet: ergo non procederet ex poteſtate vera abſoluendi.

Quartò, quia ad huiuſ effectum non oportuiſſet inſtituere formam abſolutionis; nam ſi obligatio, à qua abſoluitur homo, erat ſolùm confitendi; per ſolam confeſſionem abſque alia abſolutione, eſſet iam homo ſolutus ab illa obligatione.

Quintò, neque ex poteſtate tali, abſoluendi argueretur, conferri gratiam in hoc ſacramento, quia ad ſoluendum hominem ab obligatione manifeſtandi peccata, non eſt neceſſaria gratiæ infuſio, quæ gratia nunc arguitur ex remiſſione peccati, quæ ibi fit.

Denique non magis concurreret confeſſio, & abſolutio ad tollenda peccata, quàm cætera omnia præcepta; nam omnium datur votum implicitum in contritione; quare eodem modo dici poſſet remitti peccata homini pœnitenti per communionem in voto, per obſeruantiam feſtorum in voto, & alia ſimilia.

Quarta explicatio eſt Alexandri & Bonauenturæ; quod poteſtas Sacerdotis non ſit ad abſoluendum à culpa, nec à pœna æterna, ex opere operato; ſed tantùm à pœna temporali, quæ aliquando dicitur abſolutio à peccato, iuxta illud 1. Machab. 12. *Sancta ergo & ſalubris cogitatio eſt pro defunctis orare, vt à peccatis ſoluantur*; hoc eſt, à pœna pro illis debita. Addunt tamen aliquando de congruo, Sacerdotem per modum deprecationis impetrare pœnitenti primam gratiam, ad quod conducunt illæ orationes, *Miſereatur tui* &c. 47.

Hæc etiam explicatio tollit ferè totam efficaciam huius Sacramenti; nam ad tollendum reatum pœnæ temporalis, ſuppetunt alia remedia faciliora, neque ad hoc requiritur noua gratiæ infuſio, vt conſtat in Indulgentiis, & ſacrificio Miſſæ; quare non poſſemus ex illo effectu arguere, dari gratiam in hoc Sacramento; denique argumenta ad probandam noſtram concluſionem, probabunt clarè falſitatem huius explicationis.

Quinta denique & celebris ſententia eſt Magiſt. *in 4 d. 18 §. non autem, & §. digant quoque*; qui docet, Sacerdotem verbis illis, *Ego te abſoluo*, ſolùm intendere ſignificare, *Ego te oſtendo & declaro abſolutum per contritionem præcedentem*, quam ſequuntur Maior, & alij apud Suarez *in præſenti diſput. 18. ſect. 2. num. 3* qui aduertit hoc tempore eſſe omnino erroneum. 48.

In Pœnitentia ſacramento confertur vera remiſſio peccati etiā quoad culpā virtute abſolutionis ſacramentalis.

Contra illam ergo, & omnem aliam ſit concluſio certiſſima, in ſacramento Pœnitentiæ conferri veram remiſſionem peccati, etiam quoad culpam virtute ipſius ſacramenti, & abſolutionis ſacerdotalis. Hæc eſt S. Thom. *in præſent.* & aliorum omnium, quos non oportet ſigillatim referre. Probatur autem primò ex verbis Chriſti, Ioannis cap. 20. *quorum remiſeritis peccata*, &c. quæ in proprio, & rigoroſo ſenſu ſignificant

remiſſionem

remiſſionem peccati,etiam quoad culpam Matth.
Matth. 16. 16.& 18. *Quodcumque ligaueris, & quodcumque*
ſolueris, &c. Nam illa vniuerſalis omnia vincula
videtur comprehendere. Idem etiam videtur pro-
bare nomen clauium regni cælorum, quod po-
tiſſimè per culpam mortalem clauditur, & per
eius remiſſionem aperitur.

49. Probatur ſecundò ex Conciliis Florentino in
Litteris vnionis, Conſtantienſi in Bulla Martini
V. contra errores Ioannis Hus & clariùs ex Tri-
dentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 1. vbi dicitur Sacerdotibus da-
tam poteſtatem *reconciliandi fideles poſt baptiſmũ*
lapſos, & *c.* 2. hoc Sacramento homines *à peccatis*
liberari, ſicut per baptiſmum liberantur à priori-
bus peccatis & *cap.* 3. & *can.* 1. effectum huius
Sacramenti eſſe reconciliationem cum Deo, &
can. 2. hanc eſſe ſecundam tabulam poſt naufra-
gium, & *can.* 9. abſolutionem non eſſe nudum
miniſterium pronunciandi, & declarandi remiſſa
eſſe peccata confitenti, ſed actum iudicialem, &
c. 4. attritionem cum hoc Sacramento diſponere
ad primam gratiam, & remiſſionem peccati obti-
nendam,quæ claré probant, poteſtatem illam ex-
tendi ad dimittendam ipſam culpam, nec poſſe
de hoc ampliùs apud Catholicos dubitari.

50. Tertiò probatur ex Iulio, & Cæleſtino Ponti-
ficibus, & ex Concilio Africano; quorum verba
referuntur in *cap. Presbyter*, & aliis 26. *quæſt.* 6.
vbi dicitur: quod Sacerdos denegans abſolutio-
nem morientibus reus erit animarum, & quod
hominum ſalutem adimit. Ergo ſupponitur, quod
per virtutem abſolutionis confertur prima gra-
tia, & tollitur culpa grauis. quia alioquin non
eſſet cauſa damnationis ipſa abſolutionis negatio.
Ad quod etiam facit Aug *epiſt.* 180.

51. Quartò probatur ex Patribus, qui hanc pote-
ſtatem in Sacerdotibus agnoſcunt. Auguſtinus *de*
Cathechizandis rudibus cap. 17 Hieronym. *epiſt.* 1.
ad Heliodor. S. Leo *epiſt.* 1. Cyprianus *ſermon. de*
baptiſmo Cyrillus *lib.* 12. *in Ioann. c.* 56. Ambroſ.
lib. 1. *de pœnitent. cap.* 2. *&* 7. *& lib.* 2. *cap.* 2. Ru-
pert. ſuper illud Ionæ: *Vade in Niniuem Ciuitatem*,
&c. Bernard *ſerm.* 1. *de Sanctis Petro & Paulo*, Hi-
larius *Can.* 16. *in Matth.* Theophylactus *ibi*, & alij
dicentes, quod abſolutio Sacerdotis præcedat
abſolutionem Dei; Vnde clarè ſequitur, non eſſe
declaratoriam, & colligitur ex ipſis verbis Chri-
Matth. 16. ſti, *quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum*
& in cælis; non enim dixit, *fuit ſolutum*, ſed *erit*,
quaſi conſequenter, quod etiam indicat illa di-
ctio, *&* hoc eſt, *etiam in cælo*, quaſi hoc conſe-
quatur, & illud præcedat. Videri etiam poſſunt
Chryſoſt. Gregor. *hom.* 26. *in Euangel.* Chryſoſt. *hom.* 5. *in*
verba Iſaiæ: Vidi Dominum, & *lib.* 3. *de Sacerdot.*
cap. 4. vbi clarè dicit, *noſtris Sacerdotibus, non*
corporis lepram, verùm animæ ſordes, non dico pur-
gatas, probare, ſed purgare prorſus conceſſum eſt.
Vide alios apud Caniſium 2. *part. Catechiſmi*
cap. 1.

52. Quintò probatur ratione; quia ſi Sacerdos ſo-
lùm declaret hominem eſſe abſolutum, vel illa
declaratio fit Deo, & hoc eſt ridiculum, vel fit
Eccleſiæ, & id eſt inutile, quia Eccleſiæ adhuc non
conſtat, & quia repugnat ſecreto, & inſtitutioni
huius Sacramenti: ergo illa non eſt declaratio
præcedentis abſolutionis, ſed vera abſolutio, vt
verba ſonant.

Sextò probatur ex communi mente omnium
fidelium, qui cùm ſe in mortis articulo conſtitu-
tos vident, ſtatim confeſſionis Sacramentum om-
ni cura, & ſtudio procurant, vt æternæ damna-
tionis periculum, vitent; credunt igitur Sacerdo-
tes, non habere ſolùm poteſtatem declarandi præ-
cedentem ſanctitatem, aut minuendi pœnam
temporalem; de hoc enim non eſſent adeò ſol-
liciti, ſed etiam remittendi culpam, & pœnam
æternam, vt dixit Tridentinum *ſeſſ.* 6. *c.* 14. vbi
etiam apertè videtur definita hæc Sacerdotis po-
teſtas, cùm dicatur in hoc Sacramento remitti (ni-
mirum virtute Sacramentalis abſolutionis) cul-
pam ſimul cum pœna æterna.

Contra hanc ergo certiſſimam veritatem ali- 53.
qua afferuntur, quæ breuiter diſſoluemus. Obii-
citur primo loco illud *Eccleſiaſtici cap.* 17. *A*
mortuo quaſi nihil perit confeſſio. Ergo confeſſio
peccatoris quandiu mortuus eſt per peccatum,
nihil ei prodeſt.

Reſpondeo, ibi nec eſſe ſermonem de con-
feſſione Sacramentali, nec de morte ſpirituali, ſed
naturali, & ſenſus eſt, confitere peccata tua ante
mortem cum eorum deteſtatione practica, quia
poſt mortem etiam impij in inferno confitentur
ſua ſcelera, ſed ſine vllo fructu.

Secundò obiicitur exemplum veterum Sacer-
dotum, qui quidem non auferebant lepram, ſed
declarabant, hominem eſſe iam mundatum, vt
conſtat ex *Matth.* 8. Matth. 8.

Reſpondeo, In hoc excedere noſtros Sacer-
dotes, quod & lepram ſpiritualem ſua poteſta-
te auferant, vt notauit Chryſoſtom. verbis ſupra
relatis.

Tertiò obiicitur, quia ſolus Deus peccata re-
mittit Matth. 9. *quis poteſt remittere peccata, niſi* 54.
ſolus Deus? quæ verba licèt ſint dicta à Iudæis, Matth. 9.
vera tamen erant, vt notauit Beda *in c.* 2. *Marci*:
erat quippe commune proloquium inter illos ex
illo Iſai. 43. *Ego ſum qui deleo iniquitates*, & Pſal.
31. *Remiſiſti impietatem meam mihi.* vbi Auguſt. &
Caſſiodor. indicant, Deum ſolum dimittere pec-
cata; & quidem cum peccatum ſit offenſa Dei, ad
Deum ſolum ſpectat illam remittere, non ad il-
lum, contra quem non eſt.

Reſpondeo, hoc probaret etiam, nec Chri-
ſtum, vt hominem poſſe remittere peccata, quæ
ſunt contra Deum, vt Deum. Dicendum ergo
eſt, Deum ſolum remittere peccata poteſtate
propria, & principaliter; poſſe tamen id fieri à
Sacerdote, ex commiſſione, & delegatione Dei;
ſicut procurator poteſt ex facultate Domini re-
mittere debitoribus, quod Domino debent. Si-
militer dicitur in Pſalm. 71. quod *Deus facit mira-*
bilia magna ſolus, quod tamen intelligitur princi-
paliter, non inſtrumentaliter; nam hoc modo de
iuſto dicitur Eccleſiaſtici 31. *Quod fecit mirabi-*
lia vita in ſua.

Quartò obiicitur hiſtoria Lazari, quem Chri- 55.
ſtus ſolus ad vitam reuocauit, poſtea verò à di-
ſcipulis iuſſit diſſolui, quo facto adumbrata fuit
abſolutio Sacerdotalis: Vnde Auguſtinus *tract.* 6.
in Ioann. ex illo facto colligit, Chriſtum ſibi re-
tinuiſſe poteſtatem remittendi peccata, ſeruis mi-
niſterium dediſſe, ne ſeruus in ſeruo ſperaret. Et
clariùs Matth. 16. *Chriſtus*, (inquit) *per ſe intus* Auguſt.
viuificat, miniſtris poteſtatem ſoluendi poſt vitam
tribuit. qui nullum ſoluere poſſunt, niſi viuat. Quod
idem ferè repetit *ſerm.* 44 *&* 48. *de tempore*, & *in*
cap. 11. Ioan. *Nemo* (inquit) *tollit peccata, niſi*
qui eſt agnus tollens peccata mundi, in Pſalm. 87. Idem.
ſuper illa verba: *Nunquid medici ſuſcitabunt.* &c.
Viuentes (inquit) *curare miniſterio ſuo poſſunt*
Sacerdotes,

Sacerdotes, non autem mortuos ſuſcitare. Eodem exemplo Lazari vtitur Gregor. ſuper Euangelia relatus in *cap. Plerumque* 11. *quæſt.* 3. vbi ait: *Quos omnipotens Deus per gratiam compunctionis viſitat; hos ſententia paſtoralis abſoluat; tunc enim vera eſt abſolutio præſidentis, cùm æterni iudicis ſequitur arbitrium*; quod confirmat exemplo Lazari, & inde infert, quod *illos nos debemus abſoluere, quos auctorem noſtrum cognoſcimus per ſuſcitantem gratiam viuificare.* In eandem ſententiam videntur loqui Ambroſ. relatus in *c. Verbum Dei, de pœnit. d.* 1. *Verbum* (inquit) *Dei dimittit peccata, Sacerdos Iudex eſt, Sacerdos officium ſuum exhibet, ſed nullius poteſtatis iura exercet*: ille *ſolum peccata dimittit, qui pro peccatis noſtris mortuus eſt.* Et difficilius loquitur Hieronym. in illud Matth. 16. *Quodcunque ligaueris*, &c. *Iſtum locum* (inquit) *Epiſcopi, & Presbyteri non intelligentes aliquid ſibi de Phariſæorum aſſumant ſupercilio, vt vel damnent innocentem, vel ſoluere ſe noxios arbitrentur: Cùm apud Deum non ſententia Sacerdotum, ſed reorum vita quæratur. Legimus in Leuitico, de leproſis vbi iubentur, vt oſtendant ſe Sacerdotibus, & ſi lepram habuerint, tunc à Sacerdote immundi fiant; non quod Sacerdotes leproſos faciant, & immundos; ſed quo habeant notitiam leproſi, & non leproſi, & poſſint diſcernere, qui mundus, quiue immundus ſit. Quomodo ergo ibi leproſum Sacerdos mundum vel immundum facit, ſic & hic alligat vel ſoluit Epiſcopus, & Presbyter; non eos, qui inſontes ſunt, vel noxij, ſed pro officio ſuo, cùm peccatorum audierit varietates, ſcit qui ligandus ſit, quiue ſoluendus.*

Gregor. Ambroſ. Hieron.

56. Ad exemplum Lazari in ſe ipſo facile Reſpondetur: Dùm enim ſit ille ſenſus allegoricus, non eſt neceſſe, quod ſit ſimile in omnibus: ſatis eſt, quod, ſicut ibi ab Apoſtolis verè fuit ſolutus Lazarus, ſic à Sacerdote pœnitens verè ſoluatur vinculis, quibus tenetur. Viuit tamen priùs peccator non ſemper vita gratiæ habitualis, ſed actualis, qua dolet de peccatis, & mouet ſe motu vitali, & exit foras, quæ vita eſt à ſolo Deo interius viuificante, poſtea tamen viuificatur etiam à Sacerdote. Vnde inter propoſitiones Michaëlis Baij, hæc etiam prohibetur à Gregor. XIII. *Peccator pœnitens non viuificatur miniſterio Sacerdotis abſoluentis, ſed à ſolo Deo, qui pœnitentiam ſuggerens, & inſpirans viuificat eam, & reſuſcitat: miniſterio autem Sacerdotis ſolus reatus tollitur.*

Greg. XIII.

Auguſtinus verò, & Gregorius, vtentes illo Lazari exemplo intelligi debent ex ipſomet Auguſtino *tract.* 49. *in Ioann.* & *lib.* 50. *homiliarum hom.* 17. & *in Pſalm.* 101. *Concion.* 2. & *de verbis Domini ſerm.* 8. quibus in locis dicit; Ideo Deum dici ſuſcitare mortuum, quia clamore ſuo eum vocans facit, vt veniat foras, hoc eſt, foras prodat per confeſſionem peccatum, quod occultum erat, hoc enim ipſum prodire foras, eſt viuere: ſubiungit autem Auguſtinus: *Dicet ergo aliquis: Quid prodeſt Eccleſia, ſi iam confeſſor voce Dominica ſuſcitatus prodit?* cui obiectioni reſpondet: *ipſum Lazarum attende, cum vinculis prodit: iam viuebat confitendo, ſed nondum liber ambulabat vinculis irretitus: quid ergo facit Eccleſia, cùm dictum eſt, quæ ſolueritis, ſoluta erunt, niſi quod ait Dominus continuò ad diſcipulos, ſoluite illum, & ſinite abire?* Ecce Auguſtin. nomine vitæ confeſſionem ſolam intelligit, quam ante abſolutionem Sacerdotis, pœnitens habet à ſolo Deo, in quo etiam ſenſu intelligendi ſunt Clitouæus *lib.* 7. *in Ioan. cap.* 23. qui additus eſt Cyrillo, Alex. & Alcuinus relatus à S. Thom. *in Catena ſuper Ioann. c.* 11. qui eodem modo videntur vſurpare exemplum illud Lazari reſuſcitati.

Auguſtin.

Ad locum Ambroſij, Reſpond. non inueniri ea verba apud Ambroſ. in eo loco, in quo citantur à Gratian. ſcilicet, *lib.* 2. *de Abel. & Cain. c.* 4. vbi Ambroſius ita dicit; *Remittuntur peccata per Dei verbum cuius Leuites interpres, & quidem executor eſt, remittuntur per officium Sacerdotis, Sacrumque miniſterium*: In quibus verbis contrarius potiùs ſenſus haberi videtur, & poteſtas Sacerdotis probatur ad dimittenda peccata ſaltem miniſterialiter, hoc eſt, per poteſtatem acceptam à Deo. Adde ſi alicubi Deus ſolus dicitur peccata dimittere, intelligi id debere, auctoritate propria, & nomine ſuo: miniſter enim, & Oeconomus, qui Domini nomine donat, vel remittit, non dicitur donare, vel remittere, niſi ſecundùm quid; donare enim, vel remittere eſt dare id, quod ſuum eſt, vel condonare, quod ipſi debetur; Sacerdos autem non cedit iure ſuo, ſed Dei, quando peccata remittit; ideo non dicitur remittere ſimpliciter, ſed cum addito, ſcilicet, nomine Dei, cuius miniſter, & Oeconomus eſt. 57.

Ambroſ.

Ad verba Hieronymi, quæ aliqui falſa exiſtimant, vt Scot. *d.* 14. *q.* 4. *ad vltimum*: alij duriora, reſponderi adhuc poteſt, ipſum voluiſſe ſolùm reprehendere, & reprimere nimiam licentiam, quam Sacerdotes aliqui ſibi arrogabant admittendi, & reiiciendi pro libito ab abſolutione, contra quos docet, eorum poteſtatem non eſſe abſolutam, ſed certis legibus ligatam, quas obſeruare debent, vt eorum ſententia valida ſit, abſoluendo ſolùm eos, quos Deus iudicat abſolutione dignos, nimirum per debitam pœnitentiam, quod idem dixerunt Gregor. in verbis ſupra citatis, & Clemens Papa 2. *Conſtit. Apoſtol. Facta*, inquit, *diligenti inquiſitione, ſi iam pœniteat, dignuſque ſit, vt in Eccleſiam admittatur, abſolue in dicto ieiunio*, &c. & Leo Papa relatus in *c. Manet* 24. *quæſt.* 1. *Manet ergo* (inquit) *Petri Priuilegium vbicumque ex ipſius fertur æquitate iudicium.* Sic ergo Hieronymus dicit Sacerdotem non poſſe pro arbitrio ſoluere, vel ligare, ſine præuio examine. Exemplum autem Sacerdotum veterum non eſt in omnibus ſimile, ſed in hoc, quod ſicut illi priùs examinabant lepram, vel ſanitatem, ſubdit, vt eum ab immunditia legali, & interdicto abſoluerent, vel non abſoluerent; ſic noſtri Sacerdotes debent diligenter examinare, an pœnitentes lepram adhuc retineant impœnitentiæ, an verò eam per pœnitentiam abiecerint, vt ſic debitè poſſint eos, vel à vinculis, quæ reſtant abſoluere, vel tanquam adhuc infirmos, impœnitentes in eiſdem vinculis retinere. 58.

Gregor.

Quintò obiicitur argumentum ſupra indicatum; nam vel pœnitens eſt contritus, & ſic iam eſt liber à peccato, vel adhuc eſt in peccato, & ſic non eſt dignus abſolutione. 59.

Reſpondeo pœnitentem cum attritione non eſſe dignum immediatè gratia, eſſe tamen idoneum vt per abſolutionem gratiam conſequatur.

Dicunt, hoc Sacramentum eſſe medicinam; ergo non eſt ad viuificandum, nam medicina ſolum prodeſt viuis.

Reſpondeo hoc Sacramentum eſſe medicinam contra vulnera etiam lethalia, quæ licèt non adhuc attulerint mortem damnationis, & ideo homo dici poſſit viuus, & curabilis: attulerunt

tamen

tamen mortem gratiæ, & in hoc ſenſu poteſt hoc Sacramentum viuificare.

60. Sextò obiiciunt, quia eodem modo data eſt Sacerdoribus poteſtas ligandi; ſicut ſoluendi; ſed illa non eſt, niſi ad oſtendendum aliquem iam eſſe ligatum; ergo neque hæc eſt, niſi ad oſtendendum eſſe abſolutum.

Reſpondeo, poteſtatem Sacerdotis ad ligandum dupliciter declarari. Primò, quatenus poteſt negare abſolutionem, & retinere peccata, quod eſt ligare negatiuè; ſicut Deus dicitur indurare, vel excæcare, quatenus non dat auxilia, vel lumen. Ita explicant S. Thom. *opuſc.* 22. *cap.* 6. Adrian. *de clauibus quæſt.* 2. Medina *de confeſſ. quæſt.* 5. Cordub. *lib.* 5. *quæſt.* 1. & alij multi.

Secundò explicant alij illam poteſtatem, quatenus poteſt Sacerdos obligare pœnitentem ad ſatisfactionem Sacramentalem. Vterque ſenſus eſt bonus; primus colligitur ex verbis Chriſti *Ioan* 20. vbi poteſtas ligandi explicatur per poteſtatem retinendi peccata, quo ſignificatur, retentionem peccati eſſe actum huius poteſtatis. Secundus etiam ſenſus probatur à Tridentino *ſeſſ.* 14 *cap.* 8. & *can. vlt.* vbi ex poteſtate ligandi colligitur poteſtas imponendi pœnitentiam. Datur etiam alius actus huius poteſtatis ligandi per excommunicationem, quæ impedit Sacramentorum communicationem, de quocumque autem ex his actibus ſermo ſit, conſtat, actum ligandi non eſſe ſolùm oſtendere, vel declarare aliquem eſſe ligatum, ſed re vera eum ligare ſiue negatiuè ſiue etiam poſitiuè.

SECTIO III.

Quem ſenſum habeant verba in forma huius Sacramenti.

61. EXplicato effectu horum verborum, facilior erit iam eorum ſenſus, de quo tamen variæ ſunt Theologorum ſententiæ. Ratio autem difficultatis eſt, tum quia quando pœnitens nòn eſt ſufficienter diſpoſitus, non abſoluitur à peccatis, & per conſequens forma erit falſa: tum etiam quia quando iam condonata ſunt peccata, vel per contritionem, vel per aliam confeſſionem præcedentem, non abſoluitur nunc ab illis; nec enim abſoluitur ille, qui vincula non habet, nec poteſt condonari debitum, quod non eſt.

Toſtati de forma Sacramenti Pœnitentiæ liberior ſententia.

Abulenſis in primis liberiùs de hac formâ loquutus eſt *prima parte ſui defenſorij cap.* 5. & 6. dicens, quod propriè loquendo nec Sacerdos, imò nec Deus abſoluit à culpa, vel à pœna peccati. Primò quia Scriptura nunquam ita loquitur, ſed dicit, peccata dimitti, deleri, &c. Secundò ex Clementina prima de priuilegiis, vbi Pontifex prohibens religioſis abſolutionem quandam ipſis non conceſſam, dicit, *nec a culpa, nec a pœna, vt eorum verbis vtamur, abſoluant*, vbi Pontifex illam indicat eſſe impropriam loquutionem. Tertiò, quia homo nec abſoluitur à culpa, quia hæc iam præceſſit, nec à pœna, quæ nondum aduenit, & per conſequens nondum obſtringit, ſed à reatu pœnæ, ſeu obligatione ad pœnam, quæ nunc etiam ligat hominem actu. Quartò, quia peccata non ſunt vincula, ergo non abſoluitur propriè homo à peccatis.

62. Hæc Abulenſis ſententia liberior eſt, ſed errat in vocibus: nam ipſe ſuum ſenſum Catholicum ſatis expreſſit; imò in *cap.* 7. in margine additur quædam declaratio, quæ fertur haberi in alio originali, & facta fuiſſe apud Eugen. Papam, quod ſcilicet loqueretur de abſolutione propriiſſimè dicta, & de culpa actuali, non de habituali, ſeu reatu ad pœnam,

Modus tamen loquendi corrigendus eſt. Primò quia in Scriptura etiam habetur illa loquutio Iſai. 58. *Diſſolue obligationem impietatis*, &c. & Matth. 16. *Quodcumque ſolueris ſuper terram erit ſolutum*, &c. Secundò quia videtur indicare tranſacto peccato actuali, remanere ſolum reatum pœnæ; à quo homo abſoluitur, quæ propoſitio erat vna ex propoſitionibus. Michaelis Baij, quam reiecerunt Pius V. & Gregor. XIII. & refertur in illa Bulla his verbis: *In peccato duo ſunt, actus & reatus, ſiue obligatio ad pœnam. Vnde in Sacramento baptiſmi aut Sacerdotis abſolutione propriè reatus peccati, dumtaxat tollitur, & miniſterium Sacerdotum ſolum liberat à reatu.* Fatendum ergo eſt, manere peccatum habituale ſeu reatum culpæ, quod ſit etiam propriè peccatum, & à quo pœnitens abſoluitur. Quid autem ſit ille reatus, ſeu macula habitualis diximus *diſp.* 7.

Matth 16.

Pius V. & Greg. XIII.

Hinc conſtat ad fundamenta contraria. Ad verba verò illius Clementinæ dicendum eſt, Pontificem non reprehendere vocabula, ſed eorum vſurpationem ab illis, qui talem facultatem oſtentabant, cùm illam non haberent.

Denique conſtat, pœnitentem abſolui à culpa habituali, qua ligatur, hæc enim eſt obligatio manens ad odium Dei, quandiu ab ipſo Deo non condonatur: fatemur quidem, hoc non eſſe vinculum phyſicum ſed morale, atque adeò per tranſlationem, & metaphoram extendi vocabulum: hoc tamen non tollit, quod in eo ſenſu propriè dicatur homo abſolui à peccatis. 63.

Suppoſito ergo, quod verba illa propriè vſurpentur, alij dicunt eorum ſenſum eſſe: *Ego te oſtendo, & declaro abſolutum.* Alij. *Ego te libero ab obligatione ſubiiciendi hæc peccata Eccleſiæ clauibus.* Alij. *Ego te libero à debito pœnæ æternæ.* Alij, *à debito pœnæ temporalis*, ſed hæ ſententiæ ſupponunt fundamenta falſa circa poteſtatem Sacerdotis, quæ impugnauimus *ſect. præcedenti.* & adhuc non ſoluunt difficultatem; nam poteſt contingere, quod iam non habeat debitum pœnæ æternæ, nec temporalis, nec obligationem confitendi hæc peccata, eo quod iam ea fuerit confeſſus in alia confeſſione, quare reſtat adhuc explicandum, quomodo verificentur verba in hoc etiam caſu.

Alij ergo dicunt, per hanc formam ſignificari ablationem peccati, vel quoad culpam, vel quoad pœnam, vel quoad reliquias peccati videlicet quaſdam inclinationes potentiarum, quæ remanent ex culpa etiam poſt illam ablatam: & hæ tolluntur magis, ac magis per abſolutionem ſequentem. 64.

Hæc explicatio reiicitur. Primò quia aliquando ex vno peccato leui veniali exiguæ reliquiæ manent; quare non eſt credibile, durare illas per totam vitam, per quam repetitis confeſſionibus poteſt illud peccatum dari ſemper pro materia abſolutionis. Secundò illi habitus, qui remanent ex actu malo, nec ſunt peccatum, nec etiam pœna peccati, quia dimiſſa tota pœna peccati, adhuc remanent tanquam effectus phyſici producti ab actu præterito, ſicut manet vulnus phyſicum cauſatum ab aliquo peccato. Ergo abſoluens à peccatis,

Digitized by Google

peccatis, non abſoluit ab illis, ſed ab eorum cauſa.

65. Ab hac ſententia parum diſtat P. Coninch *in præſent. diſp. 4. dub. 8. num. 61. & ſequentib.* dicens, peccatum ſemper remitti de nouo, quia ſemper manet aliqua obligatio ex ipſo; quatenus etiam poſt ablatam culpam, & remiſſam pœnam, manet ſemper aliqua indignitas, qua cæteris paribus ille, qui peccauit, minùs dignus eſt aliquo Dei beneficio peculiari; quam alius æquè iuſtus, qui nunquam peccauit: hoc autem impedimentum, & minor dignitas aufertur magis, & magis per abſolutionem propter gratiam habitualem, quæ datur in Sacramento, ratione cuius gratiæ, licèt non tollatur illa indignitas, prout oritur à peccato præterito; minuitur tamen eius actiuitas appoſitâ maiori gratia, quæ affert maiorem dignitatem, & temperat illam indignitatem ortam ex peccato.

66. Hic modus explicandi difficilis adhuc eſt. Primò quia tota illa indignitas quæcumque illa ſit poteſt omnino auferri, & conſumi, ita vt iam non poſſit Deus ratione illius peccati præteriti aliquod donum homini negare, prout de facto in beatis conſumpta eſt, nec enim peccata præterita eos iam poſſunt ampliùs impedire ab vllo beneficio conſequendo, vt fatetur idem auctor *n. 63.* Ratio autem à priori eſt, quia ſicut Deus condonando pœnam, cedit iure, quod habebat ad puniendum poſitiuè hominem propter illud peccatum, & condonando culpam, cedit iure morali, ſeu titulo, quem habebat ad auerſionem rationabilem ab illo homine, propter illud peccatum; ſic poteſt liberè cedere, & renunciare omni iuri, & titulo morali, quem habet ad negandum aliquod beneficium illi homini ratione peccati præteriti; neque enim eſt minùs Dominus Deus horum iurium, quam illorum: poſita autem hac ceſſione vniuerſali, iam non manet illa indignitas, ſiquidem nullo modo poterit Deus moueri à peccato præterito ad negandum huic homini tale, vel tale donum: ergo poteſt omnino tolli, & conſumi tota illa indignitas, & titulus. Quod quidem inter homines paſſim fit; nam ſæpe ita reconciliantur, & condonant ex corde, vt dicant ſe nunquam ad aliquid faciendum, vel negandum, futuros memores prioris offenſæ, ſed in omnibus ſe habituros, ſicut ſi offenſa non præceſſiſſet; & tamen adhuc peccatum præteritum eſſe poſſet materia abſolutionis Sacramentalis.

67. Secundò contra illum modum facit, quod ex illo ſequitur, poſſe id, quod per Sacramentum remittitur, iterum redire ita vt iam illa remiſſio nihil operetur, ſed reuocetur, quia per te in tantum remittitur ampliùs, illud peccatum, in quantum datur maior gratia, quæ afferendo maiorem dignitatem impediat indignitatem relictam ex peccato præterito, nec operetur, quantum poſſet operari: adueniente autem nouo peccato mortali, tollitur illa gratia, & per conſequens manet tota indignitas ex peccatis præteritis: quæ erat priùs, perinde ac ſi non fuiſſet remiſſa: redit ergo idem debitum quod erat dimiſſum, & idem vinculum, à quo per Sacerdotem fuerat pœnitens abſolutus; quod tamen de culpa, aut pœna ſemel remiſſa negant communiter Theologi etiam de poſſibili, nedum de facto.

68. Denique diſplicet in P. Coninch, quod *n. 55.* dicit, verba Sacerdotis facere hunc ſenſum: *Ego tibi peccata remitto, quantum ex confeſſione potui cognoſcere, te eſſe eorum reum, & eſſe bene diſpoſitum ad eorum remiſſionem.* Hoc, inquam, diſplicet, quia licèt Sacerdos non aduertiſſet ad diſpoſitionem peccatoris cognoſcendam: ſi tamen ipſe re vera eſſet diſpoſitus, eſſet valida abſolutio; imo licèt Sacerdos exiſtimaret, illum non eſſe bene diſpoſitum, ſi tamen haberet intentionem abſoluendi, quantum poſſet, validè abſolueret, ſi re vera pœnitens eſſet diſpoſitus, non ergo eſt ille ſenſus verborum.

69. Alij ergo cùm S. Thom. *quæſt. 84. art. 3. ad 5.* dicunt, ſenſum illorum verborum eſſe: *Ego tibi Sacramentum abſolutionis impendo*, qui ſenſus verus eſt, etiamſi peccata iam fuerint per contritionem, vel aliam confeſſionem dimiſſa, quia non ſignificant effectum nunc poni, ſed cauſam ſufficientem ad illum effectum.

Hæc explicatio, licèt quoad rem ſignificatam vera ſit, quoad modum tamen videtur difficilis, niſi amplius declaretur. Primò quia in aliis Sacramentis verba formæ non ſignificant collationem Sacramenti, ſed applicationem materiæ, vel aliquid aliud, vt verba illa, *Ego te baptizo*, ſignificant ablutionem: illa, *hoc eſt corpus meum*, ſignificant præſentiam corporis Chriſti, & ſic de aliis; ergo illa verba *ego te abſoluo*, non ſignificant poſitionem Sacramenti, quia hoc eſſet dicere; *Ego pono hæc verba, quæ ſunt Sacramentum*; cùm enim Sacramentum hoc conſtet ex materia, & forma; materia verò ponatur à pœnitente, & forma à Sacerdote, Sacerdos, dicendo: *ego pono Sacramentum*, diceret *ego pono verba, ſeu formam Sacramenti*, atque adeo verba illa ſignificarent ſuimet poſitionem, quod videtur duriſſimum.

70. Secundò verba Sacramentalia vſurpari debent in eâdem ſignificatione; quam ex hominum inſtitutione habent in humano ſermone; non enim poſſunt ſignificare, niſi id, ad quod ſignificandum ſunt inſtituta; & ideo illa vox, *ego*, & illa vox *te*, idem ſignificant intrà, & extra Sacramentum; ſed hæc verba *ego te abſoluo*, ex hominum inſtitutione non habent ſignificare ſe ipſa per ſignificationem reflexam, ſed aliquid condiſtinctum ab ipſis; ergo nec in Sacramento ſignificant directè ſe ipſa, ſed aliquid aliud.

71. Eodem modo arguitur contra explicationem ſimilem, qua vtitur P. Suarez *ſect. 3. numero 19.* vt ſenſus ſit; *Ego tibi gratiam ſanctificantem confero, quantum eſt ex ſe remiſſiuam peccati.* Hæc, inquam, explicatio videtur etiam difficilis, quia ex hominum inſtitutione non habent ſignificare gratiæ collationem, ſed remiſſionem debiti, & ſolutionem vinculi; ergo licèt in hoc Sacramento cauſent gratiam; ipſa tamen de ſe id non ſignificant: Pro quo aduertendum omnino eſt, in verbis Sacramentalibus duplicem eſſe ſignificationem, alteram, quam verba habent ex hominum inſtitutione, & quæ eſt propria verborum, vt verba humana ſunt: Alteram vero Sacramentalem quam habet etiam materia, verbi gratia aqua, oleum, &c. quatenus ex Chriſti inſtitutione ſignificant gratiam, quam conferunt. Et quidem loquendo de hac ſecunda ſignificatione, verba abſolutionis ſignificant procul dubio gratiam ſanctificantem, ſicut & confeſſio, & dolor, quæ eſt materia Sacramenti. Nunc autem non loquimur de hac ſignificatione, ſed de illa priori, quam habent verba, vt verba humana ſunt, & quæ ſola debet attendi ad cognoſcen-

dum

dum eorum ſenſum, & veritatem, nam verba in matrimonio, v. g. ſolùm ſunt vera, quatenus ſignificant conſenſum in obligationem mutuam, & hunc ſolum ſenſum faciunt, licèt quatenus ſunt Sacramentum, ſignificent gratiam habitualem, quam conferunt. Sic ergo verba abſolutionis, licèt ſignificent, & conferant gratiam ex Chriſti inſtitutione; vt tamen ſunt verba humana, eam determinatè non ſignificant, nec faciunt eum ſenſum; quia ex hominum inſtitutione non ſunt impoſita ad gratiam ſignificandam, ſed remiſſionem, vel ſolutionem à vinculis, vnde etiamſi peccata tollerentur abſque infuſione gratiæ prout loquendo de poſſibili, de venialibus videtur certum, & de mortalibus probabilius; adhuc verba eſſent vera in omni rigore, non ergo faciunt illum ſenſum determinatum, *ego tibi confero gratiam ſanctificantem peccatorum remiſſiuam.*

72. *Senſus verborũ formæ abſolutionis eſt is quem ipſa ſonare videntur iuxta impoſitionem humanam.*

Reſtat ergo, quod ſenſus illorum verborum ſit quem ipſa ſonare videntur iuxta inſtitutionem, & impoſitionem humanam; ſcilicet, *Ego te abſoluo à vinculis*; vel *tibi remitto offenſam diuinam*; ita vt ſignificatum directum harum vocum, non ſit infuſio gratiæ determinatè, ſed condonatio peccati. Manet tamen adhuc explicandum, quomodo hic ſenſus verè ſignificetur ſemper his verbis. Et quidem quando homo non eſt diſpoſitus ſufficienter ad gratiam, ſi Sacramentum ſit nullum, non eſt inconueniens, quod verba non ſint vera; ſic enim contingit in aliis Sacramentis, vt cum Epiſcopus ordinat aliquem incapacem ordinis, quia v. g. non eſt Baptizatus, tunc licèt dicat *Accipe poteſtatem*, &c. non dat poteſtatem, & ſic verba non ſunt vera. Si verò Sacramentum pœnitentiæ cum ſententia probabili, admittatur aliquando eſſe validum, & informe, hoc eſt non cauſans actu gratiam ex defectu diſpoſitionis ſufficientis; tunc verba erunt vera, ſicut ſunt vera verba Epiſcopi ordinantis eum, qui eſt in peccato. Dicit enim: *Accipe Spiritum Sanctum*, &c. quæ verba vera ſunt, quia faciunt hunc ſenſum. *Quantum eſt ex me do tibi Spiritum Sanctum*, ſic in præſenti verba ſunt vera, quia ſignificant: quantum eſt ex me, remitto tibi peccata: cum quo ſtat, non poni remiſſionem, quandiu non aufertur obex per debitam diſpoſitionem; quia verba hæc in ore Sacerdotis, qui non eſt Dominus abſolutus, ſed miniſter cum poteſtate limitata, non habent ſenſum omnino abſolutum, ſed limitatum, ſcilicet, ſi adſint requiſita. Sicut iudex ordinarius, quando declarat, aliquem eſſe innocentem, vel delinquentem; verba illa non faciunt ſenſum omnino abſolutum ſed limitatum, ſcilicet *ſecundum allegata, & probata.*

73. *Quomodo verificetur hic ſenſus peccatis iam per contritionem ablatis?*

Maior eſt difficultas, quomodo verificatur hîc ſenſus in illo alio caſu, quando peccata iam fuerant ablata per priorem contritionem, vel confeſſionem præcedentem. Dicimus tamen, in eo etiam caſu eſſe vera verba, quia non mentitur, qui poſt dimiſſum ſemel debitum, vel offenſam, iterum rogatus, dicit, ſe dimittere. Nam ſicut, qui ſemel ſe obligauit alicui ad aliquid præſtandum, poteſt iterum ſe ei obligare ad idem, & qui ſemel vouit, vouet iterum, & iterum, & promittit ſæpius idem obiectum; ſic qui remiſit debitum, poteſt iterum idem remittere; nam remittere in rigore, eſt obligare ſe per ceſſionem iuris, ad non vtendum iure acquiſito ratione offenſæ in ordine ad talem, vel talem effectum; quare ſicut poſſumus per obligationem repetitam dare idem ius, ſeu ius ad idem alicui, ita per remiſſionem repetitam poſſumus renunciare eidem iuri in fauorem alicuius. Sic per profeſſionem religioſam renunciamus ſæculo, diuitiis, &c. & tamen repetentes profeſſionem, vel vota religioſa, repetimus abſque mendacio eandem renunciationem. Ad renunciandum ergo, & cedendum abſolutè, non eſt neceſſe, quod actu ſit adhuc noſtrum id, cui renunciamus; ſufficit fuiſſe aliquando noſtrum; per ceſſionem enim repetitam ſignificamus voluntatem efficacem noſtram transferendi à nobis illud ius, ſeu quod non ſit ampliùs in noſtro dominio, quam quidem voluntatem poſſumus repetere, & declarare ſæpius verè, & validè; nam illam ceſſionem eſſe validam, non eſt aliud, niſi ponere titulum ſufficientem, ratione cuius non poſſumus iam vti iure illo, quod aliquando habuimus; talis autem eſt quælibet noua remiſſio, & ceſſio; ſi quidem ponit titulum nouum impedientem, ne vtamur iure illo, quod aliquando habuimus. Et quidem hunc ſolum eſſe ſenſum illius verbi, *remitto*, conſtat ex vſu omnium hominum, qui eandem offenſam ſolent ſæpius remittere, nec tamen putant, ſe mentiri, quando ſecunda vice remittunt.

Idem autem eſt ſenſus verbi, *abſoluo*, cùm in hoc Sacramento conſtet, illud non habere diuerſam ſignificationem ab ea, quam haberet verbum, *remitto*, quia per illud verbum, *abſoluo*, exercetur poteſtas Apoſtolis data illis verbis, *quorum remiſeritis peccata*, &c. 74.

Vnde obiter infero explicationem S. Thomæ in hoc ſenſu intellectam legitimam eſſe; Dicere enim: *Ego tibi Sacramentum abſolutionis impendo*, non debet intelligi de ipſo Sacramento cauſante, ſed de cauſato (vt ita dicam) q. d. Ego, quantum eſt ex me; pono abſolutionem (ad quam quidem ordinatur hoc Sacramentum) id eſt remiſſionem peccati, ſeu titulum ad hoc, vt peccatum ſit remiſſum, & ius ex peccato ortum ſit ablatum. Infero etiam per hæc verba iuxta ſuam inſtitutionem humanam non ſignificari directè, & determinatè gratiam ſed arguitiuè, quatenus directè ſignificatur remiſſio peccati, hæc autem ex lege Dei non fit ſine infuſione gratiæ, & ideo arguitur infuſio gratiæ. Poteſt tamen ipſa infuſio gratiæ in exequutione eſſe prior aliquo modo, & magis directa, licèt per verba ſignificetur minus directè, & quaſi poſteriùs, quia in exequutione gratia eſt cauſa formalis expellens peccatum habituale, & per conſequens quaſi ex primaria, & directa intentione infunditur, licèt verba directè ſolùm ſignificent remiſſionem peccati, & arguitiuè gratiam, quæ ponenda eſt, vt expellatur peccatum debito modo iuxta legem Dei.

Contra hanc explicationem multa poſſunt obiici. Primò quia licet ad remiſſionem peccati mortalis neceſſaria ſit de facto gratiæ infuſio; alioquin enim maneret homo ſine gratia, & peccato, ad remiſſionem tamen venialis non requiritur. Vnde ſi verba abſolutionis directè ſignificant ſolùm remiſſionem peccati non eſt, vnde colligatur, conferri gratiam in hoc Sacramento, quando confeſſio eſt de ſolis venialibus. 75. *Quomodo gratia confertur in hoc Sacramento dum confeſſio eſt de ſolis venialibus.*

Reſpondetur, ex remiſſione peccati, quam ſignificant directè verba, colligi virtutem, quam habent ad cauſandam gratiam, etiam quando confeſſio eſt de ſolis culpis venialibus: quia non poteſt remitti culpa etiam venialis de facto; vt ſuppono, abſque culpa mortali: quare per illam abſolutionem debent ſaltem indirectè remitti 76.

Digitized by Google

mortalia, ſi quæ ſunt; hæc autem non poſſunt remitti abſque gratia; ergo de primo ad vltimum, verba, quæ habent vim ad remittenda venialia, habent etiam vim ad cauſandam gratiam, quæ ſimul expellat mortalia; ſi quæ fuerint. Hæc autem actiuitas Sacramenti non impeditur, quo minus cauſet gratiam, ex eo quod hîc, & ounc non ſint expellenda mortalia, nam ſi Sacramentum ex ſe habet illam virtutem, operatur effectum, ad tollenda, quantum eſt de ſe impedimenta remiſſionis venialis. Sicut Bapriſmus, qui eſt ad mundandum hominem, etiamſi ſit iuſtus iam ille, qui baptizatur, adhuc producit nouam gratiam, quia de ſe habet actiuitatem ad producendam gratiam, qua tollantur ſordes, ſi fuerint. Sic etiam Pœnitentia habet eandem vim eodem modo, & habet etiam alium titulum ad cauſandam gratiam, quia ſcilicet eſt Sacramentum reconciliationis, quod ex ſe tendit ad reconciliandum hominem Deo: reconciliatio autem ex ſe affert redintegrationem amicitiæ, & expulſionem inimicitiæ: cùm ergo inimicitia hominis cum Deo non poſſit expelli, niſi per gratiam, quæ ſola eſt amicitia cum Deo, conſequens eſt, quod per Sacramentum reconciliationis ſemper producatur gratia expulſiua omnis inimicitiæ.

77. Secundò obiici poteſt, quia ſi verba non ſignificant actualem ablationem peccati, & ſolutionem vinculi, ſequitur poſſe verificari formam, & conferri validum Sacramentum hoc, etiamſi nullum præceſſiſſet verum peccatum, ſi pœnitens fateretur peccatum dubium, vel exiſtimatum, & doleret de illo. Nam peccatum, quod iam fuerat dimiſſum, non magis ligat nunc, quàm illud, quod nunquam fuit: ergo ſi reſpectu illius datur verum Sacramentum; ſic etiam dari poterit reſpectu huius; quia vtrobique verba ſignificabunt ſolam conditionem, & remiſſionem, quantum eſt ex parte creditoris.

78. Reſpondetur, negando ſequelam. Ratio autem diſcriminis eſt, quod in illo caſu verba eſſent falſa ex defectu obiecti, & propoſitio eſſet quaſi de ſubiecto non ſupponenti, cùm diceret, remitto tibi tale peccatum, quod peccatum nunquam fuit. Sicut ſi aliquis falsò putans dari poſſe chymæram, promitteret mihi chymæram; promiſſio eſſet omnino irrita, & nulla ex defectu obiecti; Sic ſi Sacerdos abſoluat me ab occiſione Angeli, abſolutio erit nulla, ſi non habet aliam materiam, cùm non habeat obiectum, nec ius, cui nomine Dei renunciet per illam ceſſionem. Similiter ergo, quando remittit peccata, quæ nunquam fuerunt; remiſſio erit nulla, quia facit hunc ſenſum: renuntio illi iuri, quod acquiſiuit Deus ex tali peccato; cùm ergo nullum ius Deus acquiſierit, nulli iuri renunciat, & per conſequens non eſt vera remiſſio, atque adeo propoſitio erit falſa, cùm affirmet remiſſionem, vbi nulla eſt remiſſio. Quando verò peccatum iam fuerat priùs condonatum, adhuc ſecunda remiſſio eſſet vera remiſſio: verſatur enim circa verum obiectum, & circa verum ius, cui ſecundò renunciat, & quod iterum vult non perſeuerare in Deo, vt ſupra explicuimus.

79. Dices in Sacramento extremæ vnctionis verba illa formæ, *Indulgeat tibi Deus quicquid peccaſti*, verificantur, licèt infirmus nunquam actualiter peccauerit, ergo verba etiam, *Abſoluo te à peccatis*, poſſent eodem modo verificari, licèt nullum verum peccatum præceſſiſſet.

Reſpondeo primò, Tranſeat antecedens, & nego conſequentiam; Nam Sacramentum vnctionis ex ſua inſtitutione reſpicit peccata ſolùm ſub conditione, vt conſtat ex verbis Iacobi, *ſi in peccatis fuerit, dimittentur ei*; quod poteſt explicari, dicendo, quod datur primariò, & abſolutè ad confortandam mentem, & corpus, tanquam vtriuſque medicina, ideo datur per vnctionem olei, quod eſt medicamentum confortatiuum: hinc autem habet ſanare infirmitatem ſpiritualem ex peccato, ſi ſit, vel ſaltem minuere infirmitatem animæ intrinſecam ad reſiſtendum peccato, ne ſit; olei enim medicina vtroque modo confortat: requirit tamen abſolutè corporis infirmitatem, & morbum actualem hoc Sacramentum, quia datur tanquam remedium præſens ad confortandum contra periculum ſpirituale, & corporale præſens mortis inſtantis: hinc eſt, peccatorum remiſſionem in illis verbis intelligi ſolùm ſub conditione; nam ſimiliter dicitur in forma, *quidquid peccaſti per viſum*; cùm contingere poſſit ægrotum nunquam per viſum peccaſſe, præſertim ſi erat cæcus, in Sacramento autem pœnitentiæ debet intelligi abſolutè, cùm primariò tendat ad remiſſionem peccati, & reconciliationem hominis cum Deo, & ex ſua inſtitutione ſolùm habeat remiſſiuum peccati, vt conſtat ex Chriſti verbis, *quorum remiſeritis peccata*, &c. vbi ad hunc effectum ſolùm datur poteſtas Sacerdotibus, quare vbi nullum eſt peccatum non poteſt applicari tale Sacramentum, ſicut nec Sacramentum matrimonij, vbi non eſt coniux, cui alter coniux poſſit coniungi.

Dixi tamen, tranſeat antecedens, quia fortaſſe ad Sacramentum etiam illud requiruntur peccata abſolutè præterita: Si enim peccata ſub conditione ſolùm intelliguntur in forma extremæ vnctionis, cur non datur illud Sacramentum infantibus morientibus.

80. Dices, non dari, quia deficit finis primarius qui eſt confortaſſe mentem, & ſanare illum contra tentationes, & pericula morbi, & mortis. Nam infans non debet reſiſtere, vel præliari contra ſpiritualem hoſtem.

Sed contra: Sacramentum confirmationis tendit etiam primariò ad confirmandum contra hoſtes fidei, ne homo illis ſuccumbat: & tamen dari poteſt infanti. Dices id eſſe, quia infans armatur nunc eo Sacramento, vt poſtea prælietur, cùm fuerit adultus: vnctio verò extrema datur, vt pugnet nunc in conflicto iam præſente: quare fruſtra daretur non præliaturo. Sic nec datur perpetuò amenti propter eandem rationem. Sed contra adhuc vrget; nam extrema vnctio datur ei, qui poſt rationis vſum incidit in amentiam etiam diuturnam; & quidem hic poſt viginti annos amentiæ tam impotens eſt nunc ad præliandum contra Dæmonem, quàm perpetuus amens; nec enim maior ſpes eſt de illo, quá de hoc, quod recuperaturus ſit rationis vſum in hoc morbo: ergo finis primarius illius Sacramenti non eſt præciſè confortare ad prælium vltimum, ſed delere reliquias peccatorum; vnde nullis præcedentibus peccatis dari non poteſt, ſicut dicimus de Sacramento pœnitentiæ.

81. Vnde faciliùs reſponderi poteſt ſecundo, negando, quod in obiectione ſupponitur, ſcilicet quod Sacramentum extremæ vnctionis dari poſſit illi, qui nunquam peccauit ſaltem venialiter; Nam licèt Recentiores id aſſerant: contrarium tamen

Extrema vnctio non poteſt dari ei, qui non peccauit.

men videtur expreſsè docere S. Thom *in ſupplemento ad 3. part. quæſt. 22. art. 4. ad* 1. & 2. vbi eandem tenet Franciſcus Sylnius latè, M. Nuñus *ibi, art. 2. difficult.* 2. Ledeſma 2. 4. *quæſt.* 34. *art.* 2. & alij, quod colligitur, tum ex Trident. *ſeſſ.* 14. *ante cap.* 1. *de de extrem. vnct.* vbi dicitur hoc Sacramentum eſſe pœnitentiæ confirmatiuum, quare ij ſolì videntur capaces ipſius, qui fuerint etiam capaces Sacramenti pœnitentiæ; tum ex vſu Eccleſiæ, quæ, vt vidimus, non dat hoc Sacramentum iis, quos certum eſt nunquam peccaſſe, ſed iis ſolis, qoi aliquando peccauerunt, quales ſunt ij omnes, qui aliquando ſaltem vſum rationis habuerunt, vt conſtat ex Rituali Romano in Sacramento extremæ vnctiouis: cuius ratio alia reddi non poteſt, vt vidimus, nam poſſe peccare, ſi re vera non peccatur, parum refert: potuiſſe enim peccare, non eſt aliquid mundandum per hoc Sacramentum, cùm non ſit aliquod malum, vel reprehenſibile: ſolùm ergo attenditur ad peccata ipſa, quæ tales homines commiſerunt ante amentiam, ratione quorum forma Sacramenti eſt vera: cùm tamen non ſit vera in perpenìò amentibus, eo quod nunquam peccauerint Denique ratio eſſe poteſt, quia Sacramentũ illud eſt medicina, hæc autem non poteſt applicari, niſi poſt morbum, & vulnera: requiritur ergo, quod hæc anima fuerit aliquando vulnerata, vt ſic poſſit vtiliter vngi oleo ſancto, quod Chriſtus inſtituit contra vulnera ſpiritualia, & contra debilitatem, quæ ex illis vulneribus potuiſſet prouenire in agone vltimo, & ideo in forma huius Sacramenti mentio fit peccatorum, quia debilitas, cui intenditur applicari remedium, eſt, quæ prouenit ex peccatis commiſſis, & in forma Eccleſiæ Græcæ, quam affert Arcudius *de Sacramentis Eccleſiæ Orientalis, libro quinto, capite quinto*, fit etiam mentio de peccatis, dum petitur à Deo, vt tribuat ægroto ſanitatem ab infirmitate ſpirituali, & corporali: ſupponitur ergo infirmitas peccati præcedentis. Qnamuis autem in forma exprimantur peccata per viſum, v. g. non requiritur neceſſariò, quod peccauerit per viſum, quia ex omnibus illis formis partialibus fit vna integra, cuius ſenſus eſt: *Indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti per ſenſum omnem*; ad cuius veritatem ſufficit, quod peccauerit per aliquem ſenſum; ſicut etiam quando Sacerdos abſoluit à quatuor peccatis, quorum vnum non fuit verè peccatum, abſolutio eſt valida, & vera, quia abſoluit indiuiſibiliter à reatu illius collectionis: Sic ergo verificatur hæc forma. De hoc tamen ex profeſſo diſputare non eſt huius loci, ſed pertinet ad tractatum de extrema vnctione, nunc ſufficiat tetigiſſe.

82. Vrgebis adhuc; quia ſi aliquis iam ſit ſolutus à vinculis corporeis, quibus antea tenebatur, non poteſt poſtea aliquis cum veritate dicere, *ego te ſoluo à vinculis*, neque ad veritatem huius loquutionis ſufficit habere voluntatem, quantum ex ſe eſt, ſoluendi illum, ſi ſolutus non eſſet. Ergo nec erunt vera illa verba in abſolutione Sacramentali, quando re vera pœnitens nullis vinculis adſtringitur, quia iam olim ab eis omnino fuit ſolutus.

Reſpondetur, negando conſequentiam. Ratio differentiæ inter vincula corporea, & vincula ſpiritualia peccatorum hæc eſt, quod propoſitio illa prolata de ſolutione vinculi corporei habet pro obiecto immediato ipſam ſolutionem vinculi corporei, quam ſolam affirmat; vnde ſi re vera non ſit à parte rei ſolutio præſens à me poſita, propoſitio mea non eſt vera. Quando verò affirmo ſolutionem vinculi ſpiritualis, obiectum immediatum, quod affirmo, non eſt ipſa ablatio externa vinculi, ſed actus meæ voluntatis, quo ego interius cedo iure acquiſito ex offenſa, & obligo me ad non vtendum eo iure ad id, ad quod priùs poteram ratione offenſæ rationabiliter vti. Quando enim dico, *condono*, ſeu *remitto*, vel *dono*, affirmo actum voluntatis, qui eſt ceſſio, remiſſio, condonatio, ſeu voluntas me obligandi: idem autem affirmo, quando dico, *abſoluo*, nam verbum, *abſoluo*, & verbum, *remitto*, idem prorſus ſignificant in hoc Sacramento, vt conſtat ex eius inſtitutione, in qua vtroque verbo indifferenter vſus eſt Chriſtus. Poteſt ergo verè affirmari vtrumque, etiamſi iam antea peccatum iterum remiſſum eſſet; quia licèt homo ſolutus à vinculis corporeis non poſſit ampliùs ſolui: poteſt tamen offenſa, ſeu debitum remiſſum iterum, atque iterum remitti, quia poteſt offenſus, vel creditor iterum, atque iterum ſe obligare ad non exigendum illud debitum, nec indignationem concipiendam propter illam offenſam, quod eſt propriè cedere iure, & remittere offenſam, vt vidimus; ſicut ſe iterum poteſt obligare ad id, ad quod iam priùs erat obligatus.

83. Inſtabis: ergo poſſet aliquis iterum, atque iterum contrahere matrimonium cum eadem coniuge, quia contrahere matrimonium non eſt aliud, niſi obligare ſe, & dare coniugi poteſtatem ſupra proprium corpus: poteſt autem coniux iterum, atque iterum ſe obligare, addito nouo vinculo obligationis nouæ ad id, ad quod iam antea erat obligatus, poterit ergo fieri de nouo contractus matrimonij, & per conſequens nouum Sacramentum; cùm non detur matrimonij contractus inter baptizatos, quin detur etiam verum Sacracramentum.

Reſpondeo, negando ſequelam: poteſt quidem coniux iterum, & ſæpius ſe obligare de nouo, & addere nouum vinculum, quo ſe iterum obliget ad ſeruandum id, quod promiſit in matrimonio; illa tamen obligatio, aut promiſſio non eſt matrimonium; quia contractus matrimonij non eſt quæcunque promiſſio, aut obligatio mutua, ſed illa traditio actualis; per quam coniux tradit ſe, & introducit coniugem in poſſeſſionem actualem. Introductio autem in poſſeſſionem, & traditio actualis non poteſt repeti, cùm ſignificet inceptionem: poſſunt ergo ſponſalia de futuro ſæpius fieri addita ſemper noua obligatione, quia non afferunt traditionem, nec introductionem actualem in poſſeſſionem: matrimonium autem cum eàdem non poteſt repeti, niſi priùs fuiſſet legitimè diſſolutum, prout diſſoluitur matrimonium ratum non conſummatum per ſummi Pontificis auctoritatem: tunc enim poſſet iterum poſtea de nouo celebrari inter eoſdem. Sic etiam profeſſio ſolemnis religioſi non poteſt repeti: poteſt quidem religioſus renouare ſæpius vota ſuæ profeſſionis, & obligare ſe de nouo addito nouo vinculo, ſicut & poteſt renouare ſæpius vota ſimplicia obligando ſe de nouo: illa tamen renouatio, & noua obligatio non eſt noua profeſſio, quia profeſſio eſt traditio actualis, & introductio in poſſeſſionem, quod non poteſt iterum fieri, niſi prior profeſſio auctoritate Summi Pontificis fuiſſet irritata; quod idem de matrimonio, & aliis ſimilibus contractibus dicendum eſt.

84. Tertiò principaliter obiici poteſt, quia ſi abſolutio Sacerdotis ſignificat, & operatur remiſſionem culpæ, non poſſumus explicare, quomodo verum ſit id, quod multi ex Patribus communiter dicunt, ſcilicet ſententiam Petri præcedere, & ſententiam Dei ſequi, quem modum loquendi vſurpant Cyprian. Hilarius, Bernard. Hugo de S. Victore, quorum verba affert Vaſquez *in præſenti, art. 3. dub. 1. num. 8. & 9.* cum Ruardo, & Waldenſ. qui idem obſeruarunt: ſi autem Sacerdos abſoluit à culpa, non conſtat, quid poſtea ſoluat Deus: non ergo ſequitur ſententia Dei poſt ſententiam Sacerdotis.

85. Hæc difficultas magis vrget contra aliam ſententiam ſuprà relatam; nam ſi Sacerdos non abſoluit, ſed declarat eum, qui iam erat ſolutus, vel ſi non abſoluit à culpa, ſed à pœna, minùs poteſt intelligi, quod ſententia Petri præcedat; debuiſſet enim dici è contra ſententiam Dei præcedere, & Sacerdotalem ſubſequi.

Tripiliciter ergo explicari poteſt ille modus loquendi. Primò, vt licèt ſententia Sacerdotis ſit verè eadem Dei ſententia ſimul abſoluentis per os Sacerdotis, nec ſint duo tribunalia, aut appellatio à ſententia vnius ad alium iudicem, dicatur tamen ſubſequi ſententia diuina, hoc eſt, approbatio, & complacentia in ſententia Sacerdotis. Quam explicationem P. Vaſquez tribuit Auguſtino *tom. quarto, libro de vera, & falſa pœnitent.*
Auguſtin. *cap. 9.* in illis verbis: *Quodcumque ſolueritis ſuper terram, ſoluetur & in cælis: hoc eſt, ego Deus, & omnes ordines cæleſtis militia, & omnes ſancti in mea gloria laudant vobiſcum, & confirmant, quos ligatis, & ſoluitis ſuper terram.* Aduerte tamen, illum librum non eſſe Auguſt. ſed alterius, qui *cap.* 17. citat ſententiam eiuſdem Auguſt. aduerte etiam illa verba non haberi *cap 9.* ſed 10. eiuſdem libri.

86. Secundò, & faciliùs explicari poteſt de ſententia Dei, quæ proferenda eſt, vel in die Iudicij vniuerſalis, vel in Iudicio particulari ſingulorum in eorum morte: tunc enim Deus terminat totam cauſam, & reddit præmium, vel pœnam iuxta id, quod priùs à Sacerdote in terris fuerat iudicatum.

Tertiò, & fortaſſe veriùs explicari poteſt, quatenus poſt Sacerdotis ſententiam Deus eius intuitu vult producere gratiam, qua re ipſa homo ſoluitur à peccatis, atque ita Sacerdos præit, Deus ſubſequitur exequens ſolutionem, quam Sacerdos decreuerat.

87. Contra hanc doctrinam obiici poteſt quartò, ſi verba Sacerdotis ſignificant verè remiſſionem culpæ: ergo pro eo ſigno, pro quo intelliguntur verba prolata, intelligitur iam culpa remiſſa; Tum quia pro eo priori intelliguntur vera; ergo conformia ſuo obiecto. Tum etiam quia vt intelligatur debitum extinctum, ſufficit intelligi remiſſionem creditoris; ſi ergo pro illo priori ſigno iam eſt remiſſio Dei per os Sacerdotis, iam intelligetur etiam debitum remiſſum. Conſequens autem eſt falſum, quia culpa de facto non expellitur, niſi per gratiam habitualem, quæ eſt forma iuſtificans, & cauſa formalis noſtræ iuſtificationis: gratia autem non intelligitur producta pro illo priori, quo ſunt verba, quia gratia eſt effectus verborum, ſiue phyſicè, ſiue ſaltem moraliter; ergo verba intelliguntur pro priori naturæ ante gratiam, & per conſequens remiſſio intelligitur, antequam debitum ſit remiſſum: remiſſio enim per ſe ſignificatur per ipſa verba Sacerdotis. Debemus ergo fateri, quod verba non ſignificāt remiſſionem ſecundùm ſe, ſed gratiam habitualem remiſſiuam, ſeu expulſiuam peccati.

88. Reſpondetur verba Sacerdotis procul dubio intelligi pro aliquo priori, antequam peccata ſint remiſſa, vt argumentum probat. Ad inconuenientia verò, quæ inferebantur. Reſpondetur ad primum non requiri ad veritatem verborum, quod pro eodem ſigno, quo ſunt verba, ſit etiam obiectum; ſed ſatis eſt, ſi ſit pro eadem duratione reali; ſic enim verba conſecrationis ſunt cauſa præſentiæ corporis Chriſti ſub ſpeciebus; & per conſequens ſunt pro aliquo priori naturæ ante ipſam præſentiam: pro quo tamen ſigno naturæ intelliguntur vera veritate radicali, non formali, vt explicuimus *in tractatu de Euchariſt. diſp. 11. ſect. 6.* Sic dicimus nunc de verbis abſolutionis pro illo priori, pro quo præcedunt ſuum effectum.

89. Ad ſecundum verò inconueniens, quod inferebatur, ſcilicet quòd pro illo priori intelligeretur iam debitum extinctum, reſpondimus ex profeſſo *diſp. 7. de virtut. pœnit ſect. 9. num. 160. & ſequent.* vbi variis modis illud argumentum diſſoluimus. Porrò ex ibi dictis aduertendum vltimò eſt gratiam habitualem, licèt ſit primus, & principalis effectus, quem verba cauſant in hoc Sacramento, non tamen ſignificari directè, & determinatè per verba, ſed ſolùm indeterminatè, vel arguitiuè, ſicut etiam in Sacramento matrimonij verba contrahentium cauſant gratiam, non tamen eam ſignificant directè, quatenus humana verba ſunt, ſed ſolùm conſenſum, & obligationem, & in Sacramento Ordinis verba Epiſcopi: *Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium,* &c licèt cauſent immediatè gratiam; non tamen eam ſignificant, vt verba humana ſunt, ſed poteſtatem Sacerdotalem, licèt eam ſignificent, prout verba Sacramentalia ſunt. Sic in præſenti verba abſolutionis cauſant gratiam, non tamen eam directè, & determinatè ſignificant, prout verba humana ſunt, ſed arguitiuè, quatenus remiſſio peccati de facto non fit, niſi media gratia habituali, licet prout Sacramentalia ſunt, eam directè, & determinatè ſignificent.

90. Dixi tamen ſemper gratiam non ſignificari per verba determinatè, quia indeterminatè, & quaſi ſub diſiunctione non nego ſignificari: ſignificatur enim remiſſio peccati: hæc autem, vt dixi fieri debet vel extrinſecè, vel per formam intrinſecam; ergo qui dicit, *remitto*, ſignificat ſe altero ex illis modis remittere, ſcilicet vel extrinſecè, vel per formam intrinſecam. Hoc tamen non ſufficit, vt gratia dicatur ſimpliciter ſignificari ex vi verborum, quia ſicut in Euchariſtia illa vox, *corpus*, ſignificat corpus humanum, viuum, vel mortuum, & tamen corpus viuum non ponitur ex vi verborum, quia verba illud determinatè non ſignificant; ſic verbum, *remitto*, ſignificat remiſſionem extrinſecam, vel intrinſecam: quando autem ponitur de facto intrinſeca per gratiam habitualem, non dicitur poni omnino ex vi verborum, quia verba de ſe eam determinatè non exigebant ad ſui veritatem, & in hoc ſenſu diximus ſenſum formæ non eſſe: *Ego confero tibi gratiam remiſſiuam peccati*, quia ſcilicet verba non faciunt determinatè illum ſenſum, cùm poſſent verificari abſque illo.

SECTIO

SECTIO IV.

Vtrùm forma abſolutionis poßit per modum deprecationis proferri.

91. EXempla communia ſunt, ſi ſacerdos dicat: *Abſoluat te Deus*: vel, *Abſoluatur ſeruus Chriſti*, &c. an validè abſolueret? Auctor quidam coætaneus S. Thomæ contendebat, non ſolùm poſſe, ſed expedire magis illum modum deprecatorium, contra quem ſcripſit S. Thomas *opuſc.* 22. Alij verò videntur eam formam admittere ſaltem tanquam ſufficientem, quos refert Suarez *in præſent. diſput.* 19. *ſect.* 1. *num.* 24 & confirmari poteſt ex vſu Græcorum, qui eo modo dicuntur abſoluere per ſolam deprecationem. Alia verò fundamenta inferiùs afferemus.

92. *Abſolutio non valet modo deprecatiuo.* Communis Theologorum ſententia docet, formam non poſſe valere ſub modo deprecatiuo. Hanc docuit ex profeſſo S. Thomas *opuſc. illo* 22. *& in præſenti quæſt.* 84 *art.* 3. & alij, quos referunt, & ſequuntur Suarez *vbi ſupra* & Vaſquez *in præſenti quæſt.* 84 *art.* 3. *dub* 3 & quidem ſententiam contrariam, quatenus addebat, non debere formam proferri modo enunciatiuo, ſed deprecatiuo, S. Thom. meritò appellat temerariam, & præſumptuoſam; tum quia audet reprehendere formam communem Eccleſiæ Romanæ; Tum quia nititur fundamento abſurdiſſimo; ſcilicet, quod Deus ſolus abſoluat; ſacerdos verò non habeat poteſtatem clauis ad abſoluendum.

93. Rationes pro hac certa concluſione aliquæ adduci ſolent. Prima, quia ſacerdotes non concurrunt ad effectum huius Sacramenti, ſicut ſancti viri ad operandam miraculosè ſanitatem, ad quam ſolùm concurrunt impetrando: At verò ad effectum Sacramenti concurrunt inſtrumentaliter phyſicè; debet ergo hoc ipſum ſignificari per formam. Sed hæc ratio patitur inſtantiam contra ſe in extrema vnctione, in qua etiam Sacerdos concurrit inſtrumentaliter, & tamen forma profertur deprecatoriè: quid enim obſtat, quominus verba deprecatoria acceperint virtutẽ à Deo infallibilem ad cauſandam gratiam? Adde, falſum eſſe id quod ſupponitur, ſacerdotem concurrere phyſicè ad effectum Sacramentorum, vt diximus in tractatu de Sacramentis in genere.

94. Secunda ratio eſt, quia Sacramenta noſtra ſignificant, quod faciunt: ſi ergo ſacerdos verè abſoluit, debet verbis ſignificare, ſe abſoluere. Hoc tamẽ patitur eamdem inſtantiam; nam in extrema vnctione ſacerdos verè confert gratiam Sacramentalem; & tamen ſuis verbis ſolum orat Deum pro remiſſione peccatorum illius infirmi.

Meliùs ergo probatur concluſio ex ipſa inſtitutione huius Sacramenti: Primò quia inſtitutum eſt per modum iudicij: forma ergo debet proferri per modum ſententiæ: certum eſt autem, ſententiam non proferri à iudice verbis deprecatiuis, ſed enunciatiuis; ergo Sacerdos non abſoluit validè deprecando, ſed poteſtatem ſuam oſtendendo verbis enunciatiuis.

95. Secundo eadem ex inſtitutione probatur, quia Chriſtus non dixit, peccata, pro quorum remiſſione oraueritis dimittentur; ſed peccata, quæ vos remiſeritis, remiſſa erunt: aliud autem eſt petere alicui veniã peccati; aliud verò remittere illi peccatũ; vt conſtat: ergo vt verificetur promiſſio Chriſti, Sacerdos non debet orare, ſed remittere, quia alioquin nõ ponitur id, cui promiſſa eſt ablatio peccati.

96. Denique confirmari poteſt ex vſu Eccleſiæ, in qua Sacerdos ante illa verba, *Ego te abſoluo*, præmittit deprecationem, dicens, *Miſereatur tui*, &c. *Dominus noſter Ieſus Chriſtus te abſoluat*, &c. quibus verbis non confertur effectus Sacramenti, vt docet Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14 *capite*. 3. *Trident.* dicens formam Sacramenti, huius poſitam eſſe in illis verbis. *ego te abſoluo*, &c. *Quibus verbis* (inquit) *de Eccleſiæ ſanctæ more preces quædam laudabiliter adiunguntur: ad ipſius tamen formæ eſſentiam, nequaquam ſpectant.* Ergo verba deprecatoria non ſufficiunt ad formam huius Sacramenti; quia alioquin ante illa verba, *Ego te abſoluo*, poſita eſſet forma ſufficiens in illis deprecationibus præcedentibus.

97. Obiicitur primò modus loquendi Patrum, qui formam abſolutionis vocare ſolent orationem, & preces ſacerdotis. Dionyſ. *de Eccleſiaſt. hierarch c.* 7. vt exponit Turrian. 4. *contra Magdeburg. c.* 12. Aug 4. *de baptiſmo* relatus in c. *Manus*, 1. *quæſt.* 1. *& lib.* 3. *de vnico baptiſmo cap.* 15. *&* 16. *in lib. de pœnit.* relatus in c. *Agite*. de pœnit. diſt. 1. Leo Papa *epiſt.* 91. *ad Theodor. in princip.* & refertur in c. *Multiplex*, de conſecratione *diſt.* 1. vbi ait, indulgentiam peccarorum ſine ſacerdotum ſupplicationibus non poſſe obtineri.

Reſpondetur, formam abſolutionis appellari aliquando nomine orationum, & precum, primò propter preces conſequentes, & concomitantes, quæ cum forma dicuntur, ſicut totum, quod dicitur in officio diuino, appellatur *Oratio*, licèt in illo legamus etiam hiſtorias, & vitas Sanctorum, quæ certè non ſunt deprecatio, ſed narratio, totum tamen dicitur oratio, & preces à precibus contentis: Secundò appellatur abſolutio, *Oratio*, quia implicitè, & virtualiter continet orationem, qua ex Chriſti inſtitutione Sacerdos nomine eiuſdem Chriſti petit efficaciter remiſſionem peccati. Propter vtramque etiam rationem verba conſecrationis dicuntur aliquando à Sanctis Patribus preces, & ſupplicationes ſacerdotis, quamuis certum ſit, formam Euchariſtiæ non poſſe eſſe deprecatoriam.

Obiici adhuc poteſt Aug. *lib.* 50. *homil. ſer.* 23. qui habetur etiam in homiliario Doctorum in die S. Mariæ Magdalenæ, vbi reprehendere videtur eos, qui dicunt, *dimitto tibi peccata.* Ergo ea forma non erat tunc in vſu, ſed deprecatoria.

98. Reſpondetur tamen ex ipſo contextu conſtare Aug. mentem. qui ſolùm carpit ſenſum hæreticorum, qui ſignificare volebant, ſe propriis meritis peccata dimittere, & propria auctoritate, quam arrogantiam, vt cohiberent Patres aliquando in contrariam partem videntur inclinare, & dicere, ſacerdotẽ non dimittere peccata, ſed ſolum Deum, quod tamen intelligi debet, vt ſupra explicuimus, non retinere propria auctoritate, aut pro arbitrio ſuo, ſed ſolùm ex delegatione, & iuxta præſcriptum Dei, qui eſt præcipuus dimittens, quem ſenſum ſatis declarat Auguſtinus in eo loco: vt conſtare poterit legenti attentè totum contextum. Cum enim ſibi obiecisſet: *ſi non dimittunt homines peccata, falſum eſt, quod ait Chriſtus, quæ ſolueritis in terra, ſoluta erunt & in Cælo:* Non reſpondit ſacerdotem non ſoluere, aut non debere vti forma illa à Chriſto præſcripta, ſed ſolùm dicit quod non ſoluant, vt homines, ſed propter virtutẽ Spiritus ſancti, qui in illis operatur. *Neſcis, inquit, quare hoc dictũ ſit, quomodo dictũ ſit? Daturus erat Dominus hominibus Spiritum ſanctũ, & ab ipſo Spiritu ſancto fidelibus ſuis dimitti peccata, non meritis* *Auguſtin.*

hominum volebat intelligi dimitti peccata. Nam quid es homo, niſi ager ſanandus? Vis mihi eſſe Medicus? mecum quære Medicũ; Nam, vt hoc euidenter oſtenderet Dominus, à Spiritu ſancto, quem donauit fidelibus ſuis dimitti peccata, non meritis hominum quodam loco ſic ait reſurgens à mortuis: Accipite Spiritum ſanctum: & continuo ſubiecit: Si cui dimiſeritis peccata, dimittuntur ei: hoc eſt, Spiritus Domini dimittit, non vos. Vbi non negat verba formæ, ſed ſenſum ſuperborum hominum, qui ſibi arrogabant remiſſionem peccatorum.

99. Secundò principaliter obiicitur, quia in extrema vnctione ſacerdos vtitur verbis deprecatoriis ad remiſſionem peccatorum: cur ergo non poterit eis vti in Sacramento pœnitentiæ?

Reſpondetur, rationem potiſſimam deſumi ex Chriſti inſtitutione, qui Sacramentum vnctionis ita inſtituit, vt conſtat ex eius promulgatione facta ab Apoſtolo Iacobo: Pœnitentiæ verò Sacramentum aliter inſtituit *Ioan.* 20. vbi non dixit, peccata, pro quorum remiſſione oraueritis, remittentur; ſed quæ remiſeritis, remittentur: Cur autem hoc fecerit? dicunt aliqui, rationem fuiſſe, quod in extrema vnctione effectus aliquis, ſcilicet, ſanitas corporis, non ſemper infallibiliter ſequatur; ſed hoc non videtur ſatisfacere, quia per verba formæ non exprimitur ſalus corporis, ſed remiſſio peccatorum *Indulgeat tibi Deus quidquid peccaſti*, hæc autem remiſſio, ſi non ſit obex, ſemper ponitur. Alij dicunt, id fieri propter ſtatum ſuſcipientis Sacramentum, qui cùm ægritudine teneatur oppreſſus, & ſit quaſi in extrema indigentia, & propriis viribus deſtitutus, & veluti iam incipiens exire à foro Eccleſiæ, & in ſolius Dei manibus conſtitui, meritò incipit orationibus ſacerdotum Deo commendari. Item quia illud Sacramentum ordinatur ad obtinendum per modum indulgentiæ, quod in Sacramento pœnitentiæ per modum iudicij obtineri non potuit; ideo Sacerdos iam non agit amplius, vt iudex, ſed vt deprecator illis verbis, *Per ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Deus*, &c. Ratio potiſſima eſt, quam ſupra indicauimus, quod Sacramentum pœnitentiæ inſtitutum eſt per modum iudicij, in quo forma debet proferri per modum ſententiæ, & per conſequens non deprecatoriè.

100. Tertio obiicitur, Chriſtus dedit etiam poteſtatem Apoſtolis curandi infirmos *Matth.* 10 *& Luc.* 9 & tamen eam poteſtatem exercebant verbis deprecatoriis. Ergo poteſtatem ſanandi animæ vulnera, quam ſimiliter acceperunt, ſimilibus verbis deprecatoriis exercere poterant.

Reſpondetur ex dictis, omiſſis aliis ſolutionibus, in Sacramento hoc non fuiſſe datam poteſtatem curandi animam quocumque modo, ſed ſolùm per modum iudicij: iudex autem, vt iudex non poteſt liberare reum, niſi per ſententiam, quæ (vt diximus) non profertur verbis deprecatoriis,

101. Quartò obiicitur: Chriſtus ſicut dedit poteſtatem ſoluendi à peccatis, dedit etiam poteſtatem abſoluendi à cenſuris; hæc autem poteſtas exerceri poteſt per verba etiam deprecatoria, ergo, & poteſtas etiam abſoluendi à peccatis.

Reſpondetur in primis: à cenſuris poſſet etiam per ſcripturam, & per nutum validè abſolui, ſaltem quatenus eſt ex natura cenſuræ, niſi id aliquo iure poſitiuo prohibeatur, vt notat Suarez. *tom.* 5. *de cenſuris diſp.* 7: *ſect.* 9. *num.* 13. quod tamen in abſolutione à peccatis locum non habet; quia nimirum abſolutio hæc eſt Sacramentalis, atque ideo fieri debet eo ſolùm ritu, qui à Chriſto inſtitutus eſt: illa verò abſolutio à cenſuris pendet ex hominum inſtitutione, ſicut & ipſæ cenſuræ, qui potuerunt hunc, vel illum modum abſoluendi decernere Denique negari poteſt id, quod ſupponitur, ſcilicet, abſolutionem à cenſuris validè fieri per verba deprecatoria, imò oppoſitum videtur ex ipſa praxi colligi; Nam confeſſarius proximè ante abſolutionem à cenſuris, præmittit illam orationem, *Dominus noſter Jeſus Chriſtus te abſoluat*, per quæ tamen verba nondum intelligitur pœnitens abſolutus à cenſuris, donec audiat: *Ego te abſoluo ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis*, &c. Ergo verba illa deprecatoria de facto non ſufficiunt ad abſolutionem à cenſuris impertiendam.

102. Quintò obiici poteſt, quia iuxta communem hominum ſenſum hæc verba, *parcat tibi Deus*, æquiualent his, *Ego parco tibi*: item qui dicit, *Deus ignoſce illi*: eo ipſo ignoſcit ex parte ſua: ergo ſacerdos petendo à Deo quod ignoſcat, & parcat, ipſe etiam exprimit ſufficienter ſe remittere, & conſequenter adhibet validam formam: illa enim verba ſufficiunt ad formam, quibus ſacerdos ſignificat ſufficienter ſe remittere.

Reſpondetur, illa verba, *parcat tibi Deus*, in rigore loquendo non eſſe formaliter condonationem loquentis; ſed arguitiuè, quatenus arguimus, eum, qui deſiderat condonationem Dei, condonare etiam ex parte ſua. Cæterum propriè loquendo, aliud eſt me condonare offenſam, aliud verò deſiderare quòd Deus ex parte ſua condonet: cum enim diuerſum ſit ius Dei aduerſus meum debitorem; & offenſorem à iure meo: poſſum ego deſiderare, & petere, quod Deus remittat ius ſuum, & tamen ſimul velle retinere ius meum. Vnde ſicut nec ſententia iudicis valeret ſub ea verborum formula, *Abſoluat te Deus*; ſic multò minùs ſententia ſacerdotis valet, ad quam requiritur formalis abſolutio, & non ſolùm arguitiua, vel interpretatiua.

103. Dices in caſu noſtro non ſolùm arguitiuè, ſed formaliter ſignificari per illa verba condonationem ipſius Sacerdotis; nam Sacerdos non poteſt remittere aliud ius, niſi illud idem ius Dei, nec poteſt abſoluere, niſi nomine Dei: ergo velle, quod Deus condonet, & abſoluat, eſt velle, quod non maneat illud ius, & per conſequens petere à Deo, quod parcat, eſt velle tollere illud ius, non ſolùm arguitiuè, ſed etiam formaliter.

Reſpondetur, licèt idem ſit ius Dei, quod Deus, & ſacerdos Dei nomine poſſunt remittere, adhuc non eſt idem, ſacerdotem velle illud remittere, aut velle, quod Deus ipſe remittat. Explicari hoc poteſt in confeſſario potente diſpenſare verbi gratia, ex facultate Pontificis in aliquo voto; vel abſoluere ab aliqua cenſura: adhuc hic ſacerdos poteſt petere à Pontifice, vt ipſemet diſpenſaret, vel abſolueret, & quidem non cenſeretur confeſſarius ille diſpenſare, vel abſoluere, dicens, peto à Pontifice, vt diſpenſet tecum, vel abſoluat te, aut dicens Pontifici: Beatiſſime Pater diſpenſa cum hoc homine, vel abſolue illum, &c. quia nimirum, licèt obiectum diſpenſationis, aut abſolutionis eſſet idem reſpectu: Pontificis, & inferioris confeſſarij; actualis tamen diſpenſatio vel abſolutio eſſet diuerſa, & poſſum ego deſiderare, & petere, quod tollatur hoc ius per talem diſpenſationem, vel abſolutionem Pontificis, &

nolle

nolle, quod tollatur per meam Similiter ergo poſſet Sacerdos petere, quod Deus abſoluat pœnitentem, abſque eo quod velit ipſemet ſacerdos eum abſoluere.

104. Sextò obiici poteſt, quia non minùs benedicit formaliter ſacerdos, dicens, *Benedicat te Deus*, quàm ſi dicat, *benedico te*, imò communis formula formalis benedicendi eſt per modum deprecationis; ergo non minùs abſoluet formaliter, dicendo, *Abſoluat te Deus*, quàm dicendo, *abſoluo te.*

Reſpondetur, negando conſequentiam; nam *benedicere*, in ſenſu Eccleſiaſtico nihil aliud eſt, quàm bonum precari, ſeu bona dicere ei, quem benedicimus. Vterque ergo propriè, & in rigore benedicit, tam qui petit à Deo bona huic, vt quando Iſaac dicebat: *det tibi Deus de rore cæli, & de pinguedine terræ*, &c. quàm qui dicit, *benedico te.* Nam hic etiam ſignificat idem his verbis, ſcilicet, ſe petere, & deſiderare bona Dei, quem benedicit: abſoluere verò, aut remittere non ita ſe habent: non enim ſignificat deſiderium ſolùm, aut quod precemur veniam ei, quem abſoluimus, ſed actum poteſtatis noſtræ, qua cedimus iure noſtro, vel alterius, cuius perſonam gerimus: non ergo abſoluit formaliter, qui petit a Deo abſolutionem alicuius.

105. Septimò obiici poteſt, quod ſuprà tetigimus ex conſuetudine ſacerdotum Græcorum, qui verbis precariis abſoluunt.

Reſpondetur eum vſum non eſſe vniuerſalem etiam apud ſchiſmaticos; grauiores enim, & peritiores addunt illa verba, *& ego habeo te abſolutum*, quæ apud Græcos habent eundem ſenſum, quem apud nos, *ego te abſoluo*, vt latè probat Petrus Arcudius *lib. 4 de Sacramentis Eccleſiæ orientalis, cap. 3. de forma Sacramenti pœnitentiæ*, illi autem, qui ſolis precibus vtuntur, inualide abſoluunt, nec mirum, ſi in tenebris ſchiſmatis hoc eorum errore laborant.

106. Reſtat circa hoc breue dubium; an eadem verba, non in ſenſu deprecatiuo, ſed imperatiuo prolata, *Abſoluat te Deus*, ſufficiant ad valorem formæ huius Sacramenti.

Reſpondeo breuiter hanc formam poſſe eſſe magis dubiam, & quidem ſi diceretur, *abſoluaris à me*, vel, *per me.* vel *abſoluat te Deus per me*, &c. videtur omnino valida, quia ſatis ſignificatur effectus, prout ab ipſo abſoluente procedit Idem credo, ſi diceretur abſolutè: *Abſoluatur ſeruus Chriſti*, ſicut dici ſolet de illa forma baptiſmi, *baptizetur ſeruus Chriſti*, quæ attribui ſolet communiter Græcis (ſed immeritò, quia Græci non dicunt, *baptizetur*, ſed *baptizatur ſeruus Chriſti*, &c.) illa tamen, *baptizetur*, & illa, *abſoluatur*, eſſet valida, quia ibi imperatur ipſe effectus, & per conſequens ſignificatur ſufficienter actio miniſtri, & licet Nauarr. *de pœnit. d. 6 cap. in princip. num.* 16 & 17 differentiam ponat, quoad hoc, inter baptiſmum, & pœnitentiam; ſed immeritò, & abſque ſufficienti fundamento. Illa verò, *abſoluat te Deus*, eſſet mihi magis dubia etiam in ſenſu imperatiuo; quia per illa verba videtur ſacerdos non velle ponere immediatè effectum auctoritate ſua, ſed imperare Deo, vt ipſe ponat, quod eſt valdè diuerſum; Explicarique poteſt exemplo ſuprà poſito. Si legatus Papæ, verbi gratia, habeat facultatem abſoluendi ab excommunicatione reſeruata, poterit Papa aliquem excommunicatum, vel per ſe ipſum immediatè abſoluere, vel remittere ad legatum, cui præcipiat, vt eum abſoluat, & quidem in hoc ſecundo caſu Papa dicens, *abſoluat te meus legatus*, vel imperans legato, *abſolue hunc*, non cenſetur abſoluere, ſicut necè contra legatus dicens imperatiuè, *abſoluat te Papa*, non abſolueret, quia non imperaret immediatè effectum, prout à ſe, ſed imperaret Papæ abſolutionem. Sic Sacerdos habet quidem poteſtatem ad ponendum effectum immediatè ex commiſſione Dei antecedenter facta; non verò habet poteſtatem imperandi Deo, vt ipſe Deus abſoluat: nam licèt exequutio ſententiæ, & productio gratiæ, qua re vera homo ſoluitur à peccatis, ſequatur poſt abſolutionem ſacerdotis; non tamen ſequitur ſententia noua abſolutionis; eſſet enim fruſtra, cùm prolata iam fuerit ſententia à ſacerdote nomine ipſius Dei. Vnde fruſtra imperaret Sacerdos Deo prolationem alterius ſententiæ abſolutionis ſuprà eiſdem peccatis.

Alionde tamen videtur in aliquo ſenſu imperatiuo ſubſiſtere illam formam, quatenus Sacerdos per illam non imperet nouam prolationem ſententiæ, ſed exequutionem ipſius, ſicut ſi iudex reum detentum in carcere abſoluat per hæc verba, *Soluat te cuſtos à vinculis*, valida erit ſententia: ſimiliter ergo ſacerdos validè videtur abſoluere, dicendo: *ſoluat*, vel *abſoluat te Deus à vinculis peccati, quibus teneris*: hæc enim ſolutio verè mandatur exequutioni à Deo per gratiam, quam producit in homine: eſſet autem illud imperium non proprium, cùm homo non poſſit propriè imperare Deo, ſed improprium, ſeu intimatio voluntatis facta ex poteſtate iudiciaria, quam ipſe homo accipit à Deo, eſſet ergo fortaſſe valida illa forma in hoc ſenſu: adhuc tamen videretur dubia, & ideo omnino vitanda.

SECTIO V

Vtrùm abſolutio Sacramentalis poßit dari ſub conditione.

SI conditio ſit de præterito, vel de præſenti, conſtat inter omnes abſolutionem ſub conditione datam, validam eſſe, ſi conditio poſita ſit; ſic enim Baptiſmus confertur etiam ſub conditione, *ſi non es baptizatus*; & abſolutio poſſet ita conferri, quando ſacerdos prudenter dubitat an formam benè protulerit, &c. 107.

Tota difficultas eſt de conditione de futuro, vt ſi dicat; *Abſoluo te, ſi cras reſtitueris*, &c. In quo etiam aliqui diſtinguunt inter conditiones neceſſarias, & contingentes, ac ſub illis docent valere abſolutionem, verbi gratia, *Abſoluo te, ſi ſol cras orietur*, non vero ſub his.

Sed hæc differentia attento verborum rigore inutilis videtur, quia vtraque conditio pariter ſuſpendit actum, vt benè notauit P. Coninch. *ſuprà, quæſt. 64 art. 8. dub. 2 num.* 61. atque ideo vtraque conditio æquè impedit effectum Sacramenti de præſenti, Dixi, *attento verborum rigore*, quia alionde præſumi poſſet illam conditionem adiici non ad ſuſpendendum actum, ſed ad declarandam certiùs intentionem, quaſi diceret, *tam certè te abſoluo, ſicut eſt certus ortus ſolis.*

Dubium ergo eſt, an adiectio conditionis futuræ, qua effectus ſuſpenditur, reddat inualidum ſacramentum, an verò validum, ſub conditione, qua adueniente incipiat abſolutè habere valorem. 108.

Non defuit modernus aliquis Theologus, qui id ſpeculatiuè probabile eſſe dixerit, & ſtando in

ratione, licèt propter auctoritatem communem non ſit practicè probabile. Fundamentum præcipuum deſumitur ex Sacramento matrimonij, quod validè fit ſub conditione honeſta de futuro, ſicut alij contractus; ergo & abſolutionis ſententia ſimiliter prolata valida eſſet, ſicut aliæ ſententiæ iudiciales.

Adde, ſi abſolutio conſideretur, quatenus remiſſio eſt, & condonatio debiti, vel offenſæ, debere etiam eſſe validam, ſicut aliæ condonationes, & remiſſiones ſub conditione de futuro validæ ſunt conditione impleta. Denique cùm abſolutio à cenſura ſub conditione data ſit valida, non apparet, cur id de abſolutione à peccato negetur; cùm Chriſtus pro forma Sacramenti huius abſolutionem ſolam, ſeu remiſſionem Sacerdotis inſtituerit.

109. Cæterùm omnes Theologi communiter id negant, quos ſequuntur Vaſquez, *in præſenti dicto, art. 3. dub. 4.* Suarez *tom. 3. diſp. 13 ſect. 3.* Coninch. *loco citat.* & alij communiter. Rationes pro hac ſententia multæ afferri ſolent, quæ videntur parùm efficaces. Prima eſt, quia actus legitimi non recipiunt conditionem, neque diem, vt habetur in Regula, *Actus legitimi*, de regulis iuris in ſexto ex *L. actus*, *ff.* eodem titulo. Gloſſa autem in dicta Reg. in 6. inter actus legitimos numerat ſententiam Iudicis: Ergo abſolutio, quæ ſententia eſt, non poteſt ſub conditione proferri. Hæc tamen ratio eſt infirma. Primò, quia illa Gloſſa matrimonium etiam numerat inter legitimos, qui non admittunt conditionem; Cuius tamen contrarium verius eſt, vt mox dicam. Secundò quia gloſſa in cap. *Biduum* 2. quæſt ſexta, vbi prohibetur ſententia ſub conditione proferri, notat id debere intelligi de ſententia ſolùm definitiua, & adhuc hanc prolatam ſub conditione valere, licèt id fieri prohibeatur. Denique etiamſi eſſet nulla, adhuc id totum eſſet ex iuris prohibitione, non ex natura rei, quare in Sacramento Pœnitentiæ ſententia etiam lata ſub conditione ex natura rei eſſet valida.

110. Alij ergo ſecundò reſpondent, negando exemplum, quod affertur de matrimonio valido ſub conditione de futuro: dicunt enim id repugnare etiam matrimonio, quatenus Sacramentum eſt, quia Sacramentum non poteſt eſſe, niſi quando eſt materia, vel forma ipſius: matrimonium autem ſub conditione celebratum non eſſet Sacramentum, quando celebratur, cùm adhuc maneat ſuſpenſum, & deficiente conditione, non ſubſiſtat: ſed neque adueniente conditione poteſt tunc incipere eſſe Sacramentum, quia iam tunc non eſt materia, aut forma ipſius: nunquam ergo erit Sacramentum. Ita Suarez, Vaſquez, & alij multi.

111. *Matrimoniũ valet ſub conditione de futuro.* Cæterùm licèt hæc ſententia propter auctoritatem communem Theologorum ſit probabilis; contraria tamen eſt multò verior, quam cum communi Canoniſtarum, & aliis multis docet latè Thom. Sanchez *lib. 5. de matrim. diſp.* 8. P. Coninch. *vbi ſuprà dicto dub.* 2. & infrà *diſp.* 29. *num.* 13. & alij multi; quia Chriſtus non variauit naturam contractus in matrimonio; ſed ſolum illam, qualis in ſe erat, eleuauit ad rationem Sacramenti: ſi ergo priùs contractus ille erat validus, ſicut alij contractus, etiamſi fieret ſub conditione, non minùs erit validus in ratione ſacramenti, imò vt benè probat Sanchez ibi, communiter celebratur ſub aliqua conditione in rigore loquendo: nam primus contrahens non præſtat ſuum conſenſum omnino abſolutè, ſed ſub conditione, ſi alter conſenſerit, atque adeo ſuſpenditur conſenſus ipſius vſque ad conſenſum alterius, quo poſito, ſtatim prioris conſenſus fit abſolutus; ergo præſtitus etiã ſub qualibet alia conditione, poterit fieri abſolutus poſita illa conditione abſque aliquo alio.

Tertiò probant aliqui noſtram concluſionem, 112.
quia licèt id fieri poſſit in matrimonio, non tamen in Sacramento Pœnitentiæ, in quo ante aduentum conditionis poſita eſſet iam tota materia, & forma Sacramenti, quibus poſitis, vt dicebamus, non poteſt ſuſpendi effectus Sacramenti: in matrimonio autem ante aduentum conditionis non eſt poſita tota materia, quia nondum eſt poſitus conſenſus abſolutus, qui tamen requiritur, vt materia in illo ſacramento. Vnde non mirum ſi nondum ſit poſitum Sacramentum, nec eius effectus Ita P. Conninch. *vbi ſuprà, dict. art.* 82. *&* 87. *& dicta diſp.* 29.

Hoc etiam niſi explicetur, non videtur ſatiſ- 113.
facere; quia non minùs requiritur ad ſententiam, vel ad remiſſionem validam, conſenſus Iudicis, vel creditoris remittentis, quàm ad valorem matrimonij conſenſus contrahentis: ergo ſicut in matrimonio ob defectum conſenſus abſoluti, nondum eſt matrimonium, nec contractus, donec ponatur conditio; ſic in abſolutione conditionali ante aduentum conditionis non erit abſolutio, nec remiſſio ob defectum conſenſus abſoluti, & per conſequens nec erit Sacramentum ante conditionem expletam, quia nondum eſt abſolutio perfecta, quæ eſt forma Sacramenti; ſicut nec datur matrimonium ante aduentum conditionis, quia nondum eſt conſenſus abſolutus expreſſus; poſita verò conditione, ſicut matrimonium incipit iam eſſe contractus, & Sacramentum, quia incipit dari conſenſus expreſſus abſolutè, ſic incipiet eſſe Sacramentum pœnitentiæ, quia incipit dari abſolutio, & remiſſio expreſſa abſolutè, quæ priùs non erat ob defectum conſenſus abſoluti in abſoluente. Et quidem non eſt, cur magis conſenſus dicatur materia in Sacramento matrimonij; quàm conſenſus abſoluentis dicatur materia, vel forma in pœnitentia; cùm in vtroque requiratur eſſentialiter, & eodem modo. Siue autem dicatur, vel non dicatur materia, aut forma, negari non poteſt, requiri eſſentialiter in vtroque Sacramento. Quare ſicut ex eius defectu non ſubſiſtit Sacramentum matrimonij ante conditionem expletam, eo quod conſenſus ſit eſſentialiter requiſitus ad illud, ſic propter eiuſdem conſenſus defectum non ſubſiſtet Sacramentum pœnitentiæ ante expletam conditionem; poſt illam verò ſubſiſtet, quia ponitur pars illa eſſentialis, quæ deerat, ſicut in matrimonio.

Quarta ratio eſt P. Vaſquez *vbi ſuprà, num* 8. 114.
qui probat noſtram ſententiam ex eo, quod conditio illa, ſub qua daretur abſolutio, vel eſſet impertinens ad abſolutionem, v.g. *Abſoluo te, ſi Imperator eras venerit ex Germania.* & talis abſolutio eſſet omnino inualida, quia non eſt credendum Chriſtum reliquiſſe poteſtatem ad abſoluendum ſub tali conditione impertinenti: vel conditio eſt pertinens ad diſpoſitionem debitam, verbi gratia, *Abſoluo te, ſi dolueris de peccatis, &c.* & tunc etiam abſolutio erit nulla, quia abſolutio, cùm ſit iudicium de cauſa pœnitentis

ſub

ſupponit diſpoſitionem: ſi enim Sacerdos non cognoſcit prius diſpoſitionem pœnitentis, non eſt valida eius ſententia

115. Hæc ratio vndequaque videtur debilis Primò, quia licèt conditio appoſita de præterito ſit ex impertinentibus; adhuc forma erit valida, v. g. *Ego te baptizo, ſi pater tuus fuit baptizatus*, de qua forma nemo dubitabit, ſi conditio verificatur: ergo quod conditio ſit impertinens,non tollit valorem formæ: cur ergo addita eadem conditio de futuro tollet? Deinde falſum etiam videtur, quod ſupponit,ſcilicet,abſolutionem eſſe nullam, ſi confeſſor prius non cognoſcat diſpoſitionem pœnitentis: nam ſi Sacerdos ex inaduertentia non attendat ad dolorem pœnitentis conſiderandum, vel ad ſufficientiam propoſiti; vel quia exiſtimat minorem dolorem ſufficere, vel nullum requiri, vel quia fortaſſe ex verecundia non audet negare abſolutionem, licèt non credat pœnitentem eſſe diſpoſitum, habet tamen intentionem abſoluendi, quantum poteſt; abſolutio quidem videtur valida, ſi verè pœnitens re ipſa habebat diſpoſitionem ſufficientem. Denique in illa ratione non numerantur ſufficienter omnes conditiones, quæ poſſunt de futuro in abſolutione apponi;poteſt enim apponi conditio aliqua, quæ nec ſit impertinens, nec etiam ſit de diſpoſitione præ requiſita ad abſolutionem, ſed de obligatione conſequenti adimplenda, v. g *abſoluo te, ſi ieiunaueris cras in pœnitentiam, vel ſi reſtitueris*, &c.quæ conditiones non ſunt de diſpoſitionibus præ requiſitis ex ſe ante abſolutionem.

116. Aliam ergo rationem adducit idem Vaſquez ad idem probandum *num. 6. & 7.* quia, ſcilicet, voluntas illa conditionalis de futuro, licèt videatur ſonare voluntatem præſentem, eſt tamen voluntas potiùs ponenda de futuro, quando conditio ponetur: quare dicere, *ego te abſoluo, ſi cras reſtitues*, eſt dicere: *ergo cras te abſoluam, quando reſtitues*: poſita autem conditione, debet ex vi prioris voluntatis poni alia noua voluntas ſaltem virtualis, & interpretatiua; quia qui dixit priùs, *ego te abſoluo ſub conditione*; eo ipſo impleta conditione, dicitur virtualiter manere in priori voluntate. In Sacramentis autem non ſufficit virtualis, & interpretatiua voluntas, niſi adſit formalis, & præſens ſaltem confuſa; ergo conſenſus ille, ſeu voluntas ſolùm ſub conditione poſita non eſt ſufficiens ad valorem Sacramenti: vnde infert Vaſquez,idem eſſe dicendum de Sacramento matrimonij, ſub conditione celebrato, quod peculiare dicit eſſe in contractu matrimonij, vt propter ſuam excellentiam ſic purum requirat conſenſum.

117. Hæc tamen ratio ſic explicata videtur adhuc infirma. Primò quia ſupponit aliquid minùs verum in matrimonio, in quo, licèt ſit Sacramentum, ſufficit illa voluntas conditionata, quæ poſtea virtualiter perſeuerans tranſit in abſolutam,vt ex probabiliori ſententia ſuppoſuimus.

Secundò, quia idem argumentum fieri poteſt etiam in eodem matrimonio, quando abſolutè celebratur, ptovt communiter fit; nam voluntas primi coniugis non perſeuerat phyſicè, ſed virtualiter ſolùm, quando conſentit ſecundus; & tamen tunc habet ſuum effectum prior voluntas, quia dum non reuocatur, manet virtualiter: ſi autem reuocata fuiſſet etiam interiùs, non valeret matrimonium; quia tam non maneret virtualiter prior voluntas, ergo ſufficit voluntas manens virtualiter ad Sacramentum matrimonij.

Tertiò non adducitur ratio aliqua, cur alij contractus validè fiant per ſolam voluntatem præteritam, vt virtualiter manentem: matrimonium autem non valeat.

Denique cùm Chriſtus ad Sacramentum pœnitentiæ requirat abſolutionem, ſeu remiſſionem Sacerdotis: remiſſio autem in aliis debitis poſſit fieri ſub conditione, & reddi valida quando impletur conditio, non apparet, cur ſimilis voluntas non ſufficiat ad verificandum, quod Sacerdos abſoluit, & remittit,

Poſſumus tamen hanc rationem aliter applicare, & ſuppoſita traditione, & vſu Eccleſiæ, in qua nunquam hoc Sacramentum confertur ſub conditione de futuro, rationem diſcriminis reddere inter ipſum, & matrimonium. Et quidem omnes debemus fateri, non bene argui à Sacramento matrimonij ad abſolutionem Sacramentalem:ſi enim illud argumentum eſſet bonum, poſſet etiam aliquis colligere, poſſe abſolutionem dari in ſcriptis,vel per internuncium: ſicut matrimonium poteſt vtroque modo celebrari: rurſus poſſe Sacerdotem per nutum abſoluere abſque verbis realibus, poſſe etiam per procuratorem, ſicut coniuges poſſunt contrahere matrimonium, quæ omnia abſurda ſunt: non ergo poſſumus arguere ab vno ad alium Sacramentum, quia illa omnia ſpecialia ſunt in matrimonio, in quo (vt diximus) Chriſtus non mutauit contractum humanum, ſed illum omnino, qualis in ſe erat eleuauit ad rationem Sacramenti, quare cùm priùs poſſet iis omnibus modis fieri, ſic etiam poterit, poſtquam eſt Sacramentum, in aliis verò Sacramentis Chriſtus inſtituit de nouo quoſdam peculiares ritus, & cæremonias ſanctas, quibus coleretur Deus, & daretur gratia. 118.

Ad hunc autem finem propter multas rationes Chriſtus noluit, nutum, aut aliud genus verborum æquiualentium, & virtualium adhiberi, ſed verba propria, & realia humana voce prolata. Vnde fit quod abſolutio data ſub conditione de futuro non valeat, etiamſi ponatur poſtea conditio: quia verba realia non fuerunt prolata abſoluta, ſed conditionalia, quæ licèt poſita conditione, tranſeant in abſoluta; hoc tamen non fit per poſitionem realem verborum abſolutorum, ſed per poſitionem virtualem, quatenus priora verba non ſecuta reuocatione, & poſita conditione, cenſentur moraliter, ſeu virtualiter manere. & proferri abſolutè abſque conditione: hoc autem totum non eſt aliud, niſi prolatio virtualis verborum abſolutorum: cùm ergo in aliis Sacramentis præter matrimonium non ſufficiant verba virtualia, ſed requirantur realia, ſicut non ſufficiunt nutus, aut ſcriptura, conſequens eſt, vt neque ſufficiant illa verba abſoluta virtualia, quæ dantur impleta conditione, ſed requirantur verba abſoluta realia & formalia. Quod itaque P. Vaſquez dicebat de voluntate formali requiſita ad Sacramenta, ita vt non ſufficiat voluntas virtualis, & moraliter manens hoc, nos dicimus de verbis, quæ ad Sacramenta alia præter matrimonium requiruntur ex Chriſti inſtitutione formalia, & realia, nec ſufficiunt verba virtualia, aut æquiualentia, quod colligimus ex vſu Eccleſiæ, & ex abſurdis, quæ ſequuntur, nimirum poſſe dari abſolutionem per nutum, ſcriptam, internuntium, &c. quæ ſunt verba virtualia. 119.

Similiter

120. Similiter neque ex eo, quod abſolutio ſit ſententia iudicis, colligi poteſt, quod dari poſſit ſub conditione de futuro; nam datu, quod aliæ ſententiæ eo modo proferri poſſent; non licèt etiam arguere ab aliis ſententiis ad hanc, vt conſtat, quia aliæ ſententiæ poſſunt etiam ſcripto proferri, & per Notatium ex præcepto iudicis: quæ omnia in abſolutione Sacramentali non habent locum. Ratio autem eſt, quam diximus; quod, ſcilicet, Chriſtus non inſtituit ſententiam vtcumque, ſed ſententiam taliter prolatam per talem ritum; & formulam verborum, non æquiualentium, ſed formalium, & realium, vt dictum eſt.

121. *Alij contractus an ſint validi ſub conditione ſicut matrimonium.* Solum reſtat difficultas ſupra tacta ex aliis contractibus, quorum exemplum, ſi aliquid probat, videtur etiam probare, quod matrimonium initum ſub conditione de futuro validum fiat impleta conditione; etiamſi alter coniux ante aduentum conditionis ſuum conſenſum reuocauerit; nam cæteri contractus validi ſunt in eo caſu, quantumcumque contrahens reuocet conſenſum ante conditionem impletam. Hoc autem in matrimonio nemo concedit, vt fatetur Sanchez, *vbi ſuprà num.* 1. Ergo fatendum eſt, hoc prouenire ex eo, quod matrimonium ſit etiam Sacramentum, nullum autem Sacramentum recipi poteſt validè contra voluntatem abſolutam recipientis: nam ſi conſideraretur ſolùm, vt contractus eſt, non apparet, cur in ipſo non deberet ſeruari regula aliorum contractuum, quod ſi hoc verum eſt iam videtur non ſubſiſtere principium à nobis poſitum, quod, ſcilicet, Chriſtus eleuans matrimonium ad rationem Sacramenti noluit alterare contractum: ſed qualis prius ex ſe erat, talem omnino reliquit. Si autem alterauit in aliquo, poterit conſequenter dici, quod eodem modo alterauit quoad eius valorem, quando ſub conditione fieret, vt in hoc etiam ſequeretur regulam aliorum Sacramentorum,

122. Reſpondent aliqui in aliis contractibus, quantumcumque aliquis reuocet conſenſum ante impletam conditionem, valere contractum, adueniente conditione, quia ius ſupplet conſenſum actualem, qui tunc deficit: in matrimonio tamen non ſuppleri eiuſmodi conſenſum; non quia Sacramentum eſt, ſed propter naturam, & excellentiam talis contractus, in quo reſpublica non poteſt ſupplere conſenſum contrahentium. Ita videtur docere Victoria *in relect. de matrimon. in 2. puncto 1. part.* nam licèt ipſe doceat, matrimonium ſub conditione de futuro non valere, niſi poſtea confirmetur, & repetatur conſenſus; dicit tamen, alios contractus validos eſſe ex legum auctoritate ſupplente conſenſum actualem: eamdem etiam ſolutionem ſequitur Sanchez *d. diſp.* 8. *num.* 8.

123. Hæc tamen doctrina difficilima ſemper viſa mihi eſt; neque enim vnquam inuenimus, humanum ius quoad hoc ſpecialiter derogaſſe iuri naturæ, aut voluiſſe ſupplere conſenſum in aliis contractibus: ſed potius ſi validi ſunt, valent vtique ex natura ſua; quod apertè conſtat in voto ſub conditione de futuro emiſſo, Si quis enim voueat caſtitatem ſub conditione, ſi Petrus ſaluus redeat redeunte Petro, reus erit voti, quantumcumque conſenſum retractauerit ante impletam conditionem. Nec vllus cogitauit, valorem illius voti prouenire ex diſpoſitione iuris Canonici ſupplente conſenſum; ſed omnes fatentur id prouenire ex natura ipſius voti conditionalis, cuius obligatio conditione poſita, tranſit in abſolutam. Ergo idem dicendum eſt de aliis contractibus humanis; nam quoad hoc eadem eſt ratio de illis, ac de voto, nec minor conſenſus requiritur ad valorem voti, quàm ad valorem aliorum contractuum.

Vnde impugnatur facilè doctrina, quam ibi ſupponit Victoria, ſcilicet, quod in contractu conditionali detur ſolùm promiſſio quædam contrahendi poſtea poſita conditione, quia tota illa forma contrahendi eſt potiùs promiſſiua, quàm effectiua contractus abſoluti, vel tranſlatiua dominij. Hoc, inquam, impugnatur ex illo exemplo voti conditionalis: nam ſi votum caſtitatis conditionale eſſet ſolùm quaſi promiſſio quædam vouendi abſolutè poſita conditione, ſequeretur, quod ſi aliquis reuocaret hanc voluntatem ante aduentum conditionis, vel ea poſita nollet ſe obligare; peccaret quidem contra priorem promiſſionem; non tamen peccaret contra votum caſtitatis, ſi tunc haberet copulam illicitam etiam poſt conditionem impletam, quia reuera nondum fecit votum caſtitatis, ſed promiſit illud facere, quare haberet ſe ſicut qui vouet ingredi religionem, & profiteri in illa; nam licèt peccet contra hoc votum, non ingrediendo religionem, eius tamen peccata contra caſtitatem non habent ſpecialem malitiam contra votum caſtitatis interim dum non facit profeſſionem Hoc autem dici non poteſt in caſu poſito de voto conditionali caſtitatis: omnes enim ſupponunt, impleta conditione, peccata contra caſtitatem habere ſpecialem malitiam contra votum, licèt prius reuocauerit conſenſum, ergo votum illud non fuit ſolùm promiſſio vouendi, ſed verum votum caſtitatis ipſius, quod poſita conditione tranſit in abſolutum. 124.

Aliter ergo ad obiectionem reſpondetur iuxta principia poſita, matrimonium ſub conditione celebratum eſſe nullum, ſi ante aduentum conditionis reuocetur conſenſus; id tamen non prouenire ex eo, quod ſit Sacramentum, ſed ex natura ſpeciali talis contractus. Nam vt bene notauit Suarez *tom 3. de Relig. lib. 6. de profeſſ. religioſ. cap.* 12 *num.* 18. *& ſeqq.* Contractus non omnes habent eamdem naturam. Alij enim ſunt, qui ſolùm ponunt de præſenti, quando fiunt, obligationem, non autem traditionem, aut exequutionem obligationis, & in his poteſt poni obligatio præſens reſpiciendo tempus futurum, aut exequutionem ponendam poſt aduentum alicuius conditionis, & eiuſmodi contractus facti ſub conditione validi ſunt, licèt ante aduentum conditionis reuocetur conſenſus: manet enim obligatio ſemel contracta ad faciendum aliquid, quando ponetur talis conditio: ſicut ſi ego hodie promittam tibi dare cras librum; obligatio eſt iam præſens hodie ad actionem craſtinam, atque adeo non poſſum hodie reuocare meam promiſſionem, nec ea reuocatio reddit inualidum contractum, & quidem in hoc genere ſunt vota conditionalia, & alij contractus regulariter loquendo. Alij autem ſunt, qui, dum fiunt, non ſolùm ponunt obligationem ad aliquid futurum, ſed afferunt ſecum eſſentialiter eius exequutionem, & traditionem rei, quare non poſſunt fieri in ſolum tempus futurum, aut ſub conditione futura. Talis videtur eſſe traditio poſſeſſionis, quæ cùm ſit eſſentialiter præſens, non poteſt nunc 125.

dari

Google

dari pro tempore ſolùm futuro, aut ſub conditione futura, quia eſſet præſens exequutio, & non eſſet præſens. Tale autem videtur eſſe matrimonium, quod non eſt promiſſio vtcumque in futurum (vt ſic enim eſſent ſponſalia) ſed eſt contractus eſſentialiter afferens ex ſe exequutionem præſentem, & traditionem actualem vtriuſque coniugis; quæ omnia ſi actualiter non afferat, non erit contractus matrimonij, ſed alius diuerſus, quem homines non intelligunt nomine matrimonij, & qui non habet eoſdem effectus, neque enim coniúgit inſeparabiliter, cùm adhuc non ſint coniuges, & per conſequens nec coniuncti actualiter ante aduentum conditionis: talis eſt etiam in ſententia eiuſdem Suarez profeſſio religioſa, quæ eſt quaſi quoddam matrimonium ſpirituale coniungens actualiter profeſſum cum religione coniunctione præſenti; atque adeò ſi fieret ſub conditione de futuro, non eſſet valida, ſi ante aduentum conditionis reuocaretur conſenſus.

126. In his, quæ Suarez docet, conuenio facilè cum ipſo: addit tamen ille, & colligit, etiamſi non reuocetur conſenſus ante aduentum conditionis, matrimonium, vel profeſſionem non ſubſiſtere in ratione matrimonij, vel profeſſionis, niſi poſt poſitam conditionem, ponatur iterum actualis conſenſus; quia ille conſenſus antea præſtitus, cùm eſſet in futurum, non erat ſufficiens ad talem contractum, qui eſſentialiter exigit fieri de præſenti, atque adeo ſolùm potuiſſe illum valere in ratione promiſſionis, qua ſe obligauit homo ad contrahendum matrimonium, vel ad profitendum poſita tali conditione.

127. Hæc tamen doctrina difficilis eſt, vt ſupra dixi, quia in rigore loquendo coniux non conſentit in coniunctionem, & matrimonium omnino præſens ſed futurum, quando alter coniux præſter ſuum conſenſum, qui præſtatur poſt aliquam temporis morulam; & tamen abſque alia confirmatione fit matrimonium per verba priora, quatenus adhuc moraliter perſeuerant, ergo idem dici poſſet, etiamſi prolata fuiſſent ſub conditione explicita.

Confirmatur, quia quando matrimonium fit per procuratorem, conſenſus non præſtatur à coniuge abſolutè, ſed ſub conditione, ſcilicet, *ſi procurator nomine meo poſtea conſentiat*: conſentiente autem poſtea procuratore nomine coniugis tunc fortaſſe dormientis, & ignorantis quid fiat, tunc coniux cenſetur abſolutè conſentire: qui conſenſus tunc non eſt phyſicus, & formalis, ſed moralis, & virtualis propter conſenſum præteritum, non reuocatum, quo conſenſit in futurum, nempe in tempus, quo procurator poſtea conſenſum daret, qua conditione poſita, iam ille conſenſus præteritus tranſit in abſolutum, & fit moraliter præſens. Vnde, ſi interim reuocatus fuiſſet, matrimonium non ſubſiſteret, quantumuis procurator conſentiret: quod idem eſſet, ſi in amentiam incidiſſet, qui mandatum dedit procuratori. Omnes ergo debemus fateri, non eſſe contra valorem matrimonij, quod fiat per verba, quæ explicent conſenſum ſub conditione de futuro.

128. Adhuc itaque retentis principiis P. Suarez poſſumus defendere valorem illius matrimonij ſub conditione celebrati (& idem erit de profeſſione,) quando voluntas prior non fuit reuocata, licèt non repetatur conſenſus poſt impletam conditionem, quia licèt antea non fuerit matrimonium; & licèt ad eſſentiam matrimonij requiratur conſenſus in coniunctionem præſentem; poſita tamen conditione, incipit eſſe talis conſenſus in coniunctionem præſentem, non quidem phyſicè, ſed moraliter, & virtualiter; nam conſenſus præteritus ſub conditione præſtitus, & verba, quibus expreſſus fuit, poſtea dum non reuocantur, cenſentur moraliter, & virtualiter permanere & tranſire in conſenſum, & in verba abſoluta, ex vi quorum, vt nunc exiſtentium, & præſentium, fit nunc contractus matrimonij, ad cuius eſſentiam diximus ſupra, ſufficere verba virtualia, ſeu æquiualentia, qualia dantur in hoc caſu impleta conditione, quia ex non reuocatis verbis prioribus conſurgunt moraliter verba ſimilia de præſenti abſolutè prolata, quibus nunc fit illud matrimonium. Et in hoc differt ab aliis contractibus, quod alij communiter obligant etiam reuocato conſenſu ante poſitam conditionem; quia ſcilicet non obligant ex vi voluntatis præſentis moraliter permanentis (hæc enim moralis permanentia tollitur per reuocationem) ſed ex vi prioris voluntatis; quæ iam tunc obligabat ab initio in ordine ad tempus futurum: at verò in matrimonio, de cuius ratione eſt obligare in ordine ad tempus præſens, quo fit, non potuit talis obligatio oriri ex ſolis verbis præteritis; illa enim vt præterita non poſſunt facere matrimonium, ſed debet oriri ex eiſdem, vt nunc ſunt præſentia moraliter per negationem reuocationis, quatenus qui manifeſtauit ſuum conſenſum ad diem craſtinum, & poſtea non reuocat, cenſetur cras perſeuerare in eâdem manifeſtatione & conſenſu, & tunc perficere matrimonium per illum conſenſum, & per illa verba, vt tunc moraliter perſeuerant.

Hinc tamen redire iterum videtur difficultas principalis ſupra poſita de abſolutione Sacramentali: nam alij contractus communiter ſub conditione de futuro facti, validi ſunt (vt diximus) ex ipſa rei natura ſequuta conditione, etiamſi conſenſus reuocetur ante conditionis aduentum, quia nimirum obligatio naſcitur ex verbis præteritis, quæ obligabant ad futurum: idem ergo dicendum erit de condonatione debiti, quæ videtur eſſe ſpecies quædam donationis, atque adeò qui remittit debitum ſub conditione de futuro, etiamſi reuocet voluntatem ante conditionem; ipſa tamen adueniente, obligatur, nec poteſt debitum repetere; ergo remiſſio offenſæ facta etiam conditionaliter valebit, & habebit effectum, non quatenus poſtea virtualiter perſeuerat, ſed quatenus ab initio poſita fuit, & obligauit in ordine ad tempus futurum. Non ergo poteſt iam excludi valor abſolutionis conditionalis ex illo capite, quo illam ſupra reiecimus, quia nimirum verba virtualiter, & æquiualenter ſolùm exiſtentia non ſufficiunt ad formam huius Sacramenti: nam in hoc caſu forma non erunt verba, vt æquiualenter, & virtualiter exiſtunt, ſed vt phyſicè, & realiter extiterunt, quando prolata ſunt. Tunc enim incepit obligatio creditoris remittentis debitum, licèt non remitteret in ordine ad illud tempus, ſed ad aliud poſt aduentum conditionis. Sicut etiam votum caſtitatis factum ſub conditione obligat conditione impleta, non quatenus tunc moraliter ſit, & virtualiter permanens voluntas præterita (quid enim ſi interim fuerit reuocata?) ſed propter ipſam promiſſionem realem, & formalem, quæ priùs præceſſit, & obligauit in ordine ad hoc tempus. 129.

Reſpon

130. *Duo modi quibus abſolutio ſub conditione futura poterat defendi impugnantur.* Reſpondetur tamen ex dictis, duobus modis potuiſſe defendi valorem abſolutionis Sacramentalis ſub conditione futura, quorum vtrumque oportuit impugnare. Primus erat, dicendo, abſolutionem illam priùs præſtitam ſub conditione, poſtea adueniente conditione manere moraliter, & virtualiter, ſicut manent verba matrimonij, ſub conditione celebrati; atque ideo poſſe poſtea ſubſiſtere Sacramentum pœnitentiæ per illam abſolutionem moraliter manentem, ſicut ſubſiſtit matrimonium. Hunc autem modum explicandi impugnauimus ſupra eo argumento, quod non ſufficeret ad Sacramentum pœnitentiæ forma verborum virtualium, aut æquiualentium, ſicut ſufficit ad matrimonium.

131. Secundus modus explicandi poſſet eſſe, qui nunc adducitur, dicendo, Sacramentum pœnitentiæ ſubſiſtere per formam, & verba realia, & phyſica, quæ priùs prolata fuerunt, ſignificando remiſſionem pro tempore ſequenti, ſicut alij contractus conditionati ſubſiſtunt præciſè per obligationem priorem verborum, quibus homo ſe obligauit ad tempus ſubſequens.

132. Hic ergo ſecundus modus reiiciendus eſt alia via, ſcilicet, ex eo quod Sacramenta nouæ legis ex vi ſuæ inſtitutionis hoc habent, vt alligentur ad eandem gratiam, vel effectum pro tempore ipſo pro quo ponuntur, vel applicantur; neque enim poteſt Miniſter ponere totum Sacramentum, & velle ſuſpendere eius effectum ad diem craſtinum. Poteſt quidem ſuſpendere effectum, differendo aliquam partem illius Sacramenti; vt ſi poſt auditam confeſſionem, differat abſolutionem, vel poſt effuſam aquam in Baptiſmo differat aliquantulum prolationem verborum poſita tamen materia, & forma cum intentione faciendi Sacramentum, non poteſt ſuſpendere effectum, ſed alligatur ad facienda ſolùm Sacramenta, quæ tunc operentur, quantum eſt ex ſe, non quæ poſtea operentur tempore ſequenti, niſi fortaſſe propter obicem, qui per accidens impedit. Hinc eſt, non poſſe Sacerdotem conſecrare Euchariſtiam per hæc verba, *Hoc erit corpus meum*; ſed ſolùm per hæc de præſenti, *Hoc eſt corpus meum*, & ſic in aliis Sacramentis. Cùm ergo Sacerdos abſoluens ſub conditione, ponat tunc totam formam, & omnes partes Sacramenti; non poteſt ſuſpendere eius effectum ad tempus ſubſequens; hoc enim perinde eſſet, ac ſi abſolueret, dicens, *Ego te abſoluo pro die craſtina*, ſeu, *Ego ex nunc remitto tibi peccata pro die craſtina*, quod quidem Sacerdos facere non poteſt quia ſolum accepit poteſtatem ad remittendum de præſenti, ſicut & ad conferendam gratiam præſentem, ſeu alia Sacramenta.

133. Dices, Sacerdos non ſolùm abſoluit à culpa per illa verba, ſed etiam à pœna temporali ſaltem partialiter iuxta proportionem ſatisfactionis, quam imponit, & tamen ab hac parte pœnæ non abſoluit abſolute, ſed ſub conditione ſatisfactionis poſtea implendæ de futuro, & per conſequens ſuſpendit quoad eam partem effectum abſolutionis; ergo poſſet ſimiliter eum effectum ſuſpendere, quoad remiſſionem culpæ.

Reſpondetur, illum effectum expiationis pœnæ temporalis non ſuſpendi, ſed poni etiam, tunc quando ponitur Sacramentum: nam licèt præceſſerit abſolutio, nondum erat poſita tota materia illius Sacramenti; deerat enim adhuc ſatisfactio, quæ eſt pars materialis, & illa poſita ſtatim ponitur effectus, nec poteſt vlteriùs ſuſpendi. Vnde ſi ſatisfactio poſita fuiſſet ante abſolutionem, vt aliquando fit, poſtea ſequuta abſolutione, non ſuſpenditur vlteriùs ille effectus; quia iam poſitum eſt Sacramentum quoad omnes partes, in noſtro autem caſu differetur effectus abſolutionis poſt omnes partes Sacramenti poſitas, quod diximus omnino repugnare.

Non ergo repugnat, abſolutionem ferri ſub conditione de futuro propter conceptum præciſum abſolutionis, vel condonationis, nam abſolutio à pœna eſt etiam condonatio, & abſolutio, & tamen ſuſpendit ſuum effectum, vſque ad politionem ſatisfactionis; ſed repugnat ex eo, quod Sacramenta nouæ legis, vbi primum ponuntur, debent operari, niſi adſit obex, nec poteſt eorum effectus ſuſpendi in futurum. A qua regula generali non excipitur matrimonium; nam in hoc etiam, quando fit ſub aliqua conditione de futuro, non ſuſpenditur effectus ſed ponitur, vbi primum ponitur matrimonium: matrimonium tamen ipſum non ponitur, donec impleatur conditio, qua impleta, fit ſtatim matrimonium per conſenſum, & verba virtualiter; & moraliter præſentia ex verbis præteritis non reuocatis; quæ verba cum præſentia virtuali, & æquiualenti ſufficiunt ad Sacramentum matrimonij, licèt ad alia Sacramenta non ſufficiant.

Peres, quid ſi abſoluat aliquis hoc modo, *Ego te abſoluo. ſi Deus iam ſcit, te cras reſtituturum*? Tunc enim non ſuſpenditur effectus, cùm conditio illa ſit iam præſens, nam ſcientia Dei, ſi vnquam eſt, ab æterno eſt præſens. Omnes ſupponunt, id eſſe illicitum propter dubium, & periculum, cui Sacramentum eo modo exponitur. Aliqui dicunt, etiam eſſe inualidum, quia non minùs ſuſpenditur effectus Sacramenti per illam formam; nam ſemper manet in poteſtate pœnitentis reſtituere, vel non reſtituere, & per conſequens facere, quod habeat, vel non habeat effectum abſolutio, ergo adhuc manet effectus Sacramenti dependens à libertate pœnitentis, ita P. Coninch *in præſenti*. 134. *Abſolutio ſub conditione quam Deus nunc futuram præuidet an ſit valida?*

Sed hæc ratio non videtur efficax; aliud enim eſt, quod effectus maneat ſuſpenſus, hoc eſt nondum poſitus, & hoc non probat: aliud verò, quod effectus iam ſit poſitus, ſed dependenter a reſtitutione liberè poſtea ponenda, & iam præuiſa; & hoc non videtur abſurdum Idem enim dici debet de ſcientia viſionis Dei, & de reuelatione, & prædictione facta à Propheta, & aliis eiuſmodi, quæ licet pendeant ab obiecto futuro; verè tamen ſunt, & exiſtunt ante ipſum obiectum. Quare nunc eſt in mea poteſtate, quod Deus viderit, vel non viderit me loquentem nunc: ſed tamen iam ab æterno eſt viſio meæ loquutionis in Deo, quia ego nunc liberè loquuturus eram. Sic dici poteſt, iam heri poſitum fuiſſe effectum illius abſolutionis in caſu noſtro: quia tunc erat in Deo præſcientia reſtitutionis hodiernæ liberæ ponendæ: & licèt nunc ſit in poteſtate pœnitentis non reſtituere, & per conſequens impedire, ne heri fuerit valida abſolutio, quia tamen ipſe liberè reſtituet, fuit iam heri in Deo præſcientia, & abſolutio data ſub conditione illius præſcientiæ fuit valida. Nec video, quod maius abſurdum ſit in eo, quod gratia hodie ponatur dependenter à reſtitutione futura iam præuiſa, quam quod ponatur hodie reuelatio, aut aſſenſus fidei ſupernaturalis de obiecto libero futuro dependenter etiam à libertate hominis, qui poſiturus eſt li- 135.

berè

berè tale obiectum. Imo gratia etiam poſita fuit alias non ponenda in Patribus antiquis dependenter à meritis Chriſti liberis præuiſis, vt futuris; quare ſicut poſtea erat in poteſtate Chriſti ponere, vel non ponere illa merita: ſic videtur, quod erat in eius poteſtate impedire, ne fuiſſet gratia data antiquis Patribus; non enim data fuiſſet, niſi eius merita præuiderentur.

Meritò ergo P. Suarez *3. tom. in 3. partem diſp. 13. ſect. 3. §. ſed vrgebis*, fatetur, ſe non inuenire rationem ſufficientem ad negandum tale Sacramentum fore validum, ſi reuera in Deo ſit illa præſcientia, ſub cuius conditione confertur Sacramentum à Miniſtro.

136. *An Sacerdos poſſit applicare ſuam Miſſam pro illo quem Deus nunc præuidet ipſi oblaturum primum ſtipendium.*

Solùm poteſt obiici, quod ſi illa forma ſub conditione tali eſt valida, & efficax, poterit etiam Sacerdos valide, & efficaciter applicare miſſam ſuam hodiernam pro illo, quem Deus nunc iam præuidet ipſi oblaturum primum ſtipendium pro Miſſa; nam hoc modo ſacrificij fructus non manebit ſuſpenſus, ſed ſtatim applicabitur, cùm iam ſit præſens illa Dei præſcientia. Conſequens autem videtur eſſe contra reſponſum Cardinalium Congregationis Concilij, quod affertur, & referunt apud Barboſ. *tom. 1. de poteſtate Epiſcopali allegat. 24 num.* 12. Petrus Cenedo *in quæſt. Canonicis quæſt.* 28. *num* 6. Aloyſ Ricc. *in praxi part. 3 reſol.* 361. *num* 3 Homobonum *in exam. Eccleſ. part 1 tract 4 cap. 14. quæſt.* 130 & alios, vbi ex conſenſu Pontificis prohibetur illa Sacerdotum conſuetudo, tanquam periculoſa, ſcandaloſa, & præter vſum communem Eccleſiæ.

137. Reſpondetur, in puncto illo de applicatione Miſſæ ſub illa conditione eſſe duas ſententias ſatis communes: alteram concedentem, eſſe validam, alteram negantem. Priorem tenet Henriquez *lib. 9. de Euchariſt. cap. 21. num.* 2. & alij multi, quos refert Anton. Diana *tract. de celebrat. Miſſar. reſol.* 75. Poſteriorem verò ſequitur ipſe Dian. cum aliis, quos refert, quorum tamen plures non loquuntur de illo caſu, ſed de applicatione anticipata Miſſæ pro eo, qui poſtea primus venerit non referendo conditionem ad ſcientiam Dei iam præſentem. Et quidem, ſi prior ſententia intelligatur cum moderatione quadam, ſcilicet, quod Sacerdos applicet ſacrum hodiernum, non indifferenter pro quocumque primo venturo, & oblaturo ſtipendium, ſed pro primo, quem Deus iam videt oblaturum ſtipendium ad ſacrum faciendum pro neceſſitate aliqua iam nunc exiſtente, ſcilicet, pro aliquo iam nunc defuncto, non pro neceſſitate poſtea futura; tunc ſpeculatiuè loquendo nihil eſt, quod impediat valorem talis applicationis, vt fateri videntur ipſi etiam aduerſarij.

138. Ad illud vero reſponſum Cardinalium reſponderi poteſt. Primò reddi dubiam auctoritatem ipſius ex ipſis auctoribus, qui illud referunt, qui certè videntur ſibi contradicere; dicunt enim, fuiſſe editum iuſſu Clementis Octaui, cùm tamen dies ibi deſignata ſit decima quinta Nouembris anno 1605. & Clemens mortuus fuerit tertia Martij eiuſdem anni; ſed reuera reſponſum fuit à Congregatione Concilij Tridentini iuſſu Pauli Quinti ad interrogationem Cardinalis de Gueuara Archiepiſcopi Hiſpalenſis, vt dixi *diſp. 19. de Euchariſt ſect.* 10. Admiſſo itaque illo, reſpondeo, meritò ibi prohiberi conſuetudinem illam, tanquam periculoſam, quia ſæpè ſæpius occurrere poſſet, quod neceſſitas illa, pro quo poſtea Miſſa petenda eſt, nondum ſit præſens, quando Sacerdos Miſſam applicat, & per conſequens non proſit illi, qui poſtea offert ſtipendium. Vix enim continget, quod iam tunc ſit præſens tota neceſſitas, cui poſtea petens Miſſam, vult ſubueniri, niſi quando petitur pro mortuo (vt dixi) qui iam tunc eſſet mortuus. Nam ſi pro viuo offerretur, ſæpè continget, illum priùs non fuiſſe capacem percipiendi fructum, vel quia erat in peccato mortali, vel quia non indigebat ſatisfactione, vel quia ſi indigebat pro aliquibus culpis venialibus, nondum tamen de illis dolebat, & per conſequens non poterat liberari à reatu pœnæ per ſacrificium quandiu non liberabatur à reatu culpæ per pœnitentiam. Meritò ergo prohibetur in praxi illa applicatio tot periculis expoſita; vnde ipſimet Authores primæ ſententiæ fatentur illam in praxi debere à Prælatis prohiberi, vt notat Henriquez *vbi ſuprà num. 2. in fine.*

Denique per illam anticipatam applicationem, minuitur ad minùs fructus, ſi non qui prouenit ex parte Sacerdotis offerentis; ille tamen, qui prouenit ex parte offerentis ſtipem, qui etiam petendo Miſſam, & dando eleemoſynam concurrit aliquo modo, & offert illud ſacrificium cum Sacerdote, cui oblationi correſpondet partialis fructus, vt ſuppono ex tractatu de Sacrif. Miſſæ: In prædicto autem caſu careret hoc fructu, non enim poſſet per petitionem hodiernam Miſſæ concurrere ad offerendum Sacrificium, quod iam heri fuit oblatum, ſed ſolùm ponit conditionem, ſub cuius præuiſione heri iam præſenti, applicatus fuit ei fructus reſpondens oblationi Sacerdotis, qui tunc obtulit. 139.

Hæc autem non tollunt, quod ſpeculatiuè illa applicatio Sacerdotis tali modo facta habuerit tunc valorem, vt vidimus, & multò minus habent locum in quæſtione noſtra de forma Sacramentali ſub tali conditione diuinæ præſcientiæ prolata, licèt vt benè aduertit Suarez, modus ille miniſtrandi Sacramentum iniquiſſimus eſſet, & omnino contra reuerentiam Sacramentis debitam.

SECTIO VI.

Alia dubia circa eamdem formam abſolutionis.

Dubitari poteſt primò, quæ mutationes verborum reddant formam inualidam? Regula generalis eſt, illam mutationem, quæ non deſtruit ſenſum, ſed retinet illum in æquiualenti, non nocere valori;ècontra verò illam, quæ non retinet ſenſum eumdem ſaltem in æquiualenti, nocere. Deſcendendo autem ad aliqua particularia. Certum eſt primò, non nocere; ſi aliquis auctoritatis gratia dicat, *Nos te abſoluimus*, ſicut loqui ſolet Summus Pontifex, vel ſi ècontra reuerentiæ gratia dicat, *Ego abſoluo veſtram dominationem, aut veſtram maieſtatem*, &c. 140. *Quæ mutatio reddat inualidam formam?*

Secundò conſtat ex ſupradictis, validam eſſe formam ſine pronomine, *ego*, & ſine illis vocibus *à peccatis tuis*. Tertiò valida erit forma, ſi Sacerdos vrgente, verbi gratia, neceſſitate plures ſimul abſoluat, dicens, *ego vos abſoluo*, &c. Quartò videtur omnino valida hæc forma, *ego remitto tibi peccata tua*, ſicut & hæc, *condono tibi peccata tua*; ſumitur enim ex verbis Chriſti, *quorum* 141.

remiſeritis peccata, &c. Quinimò videtur ſimiliter valida hæc, *ego abſoluo Petrum à peccatis*, ſi tamen ipſe ſit præſens, ſicut & valeret hæc: *tu abſolueris à me*; vel etiam, *Petrus abſoluitur à me*; ſic enim valet forma Baptiſmi, *baptizatur ſeruus Chriſti*, &c atque ideo valeret etiam in voce actiua, *Ego baptizo hunc ſeruum Chriſti*, &c.

143. *Variæ formæ de quibus dubitatur.* Maius dubium poteſt eſſe primò ſi dicatur, *abſoluatur ſeruus Chriſti*, &c. ſed de hoc iam diximus *ſect.* 4. ſi illa verba faciant ſenſum deprecatiuum, non valere; ſi verò ſumantur imperatiuè, valere; quia licèt non exprimatur explicitè perſona Miniſtri, ex ipſo tamen loquendi modo ſatis ſignificatur; nam qui imperat, eo ipſo videtur præſtare actioni ſuam auctoritatem. Aliter tamen eſſet, ſi illa verba accipiantur in ſenſu optatiuo. Scilicet, *vtinam abſoluatur*, vel, *abſoluaris*, nam per optatiuum non ſignificatur effectus, vt in actuali exequutione.

143. Secundò eſt dubium de hac forma, *placet. quod abſoluaris*, vel, *quod abſoluatur hic homo*, vel, *iubeo Petrum abſolui*. Quas formas valere docet Scotus cum aliis quos refert, & ſequitur Vaſquez *in præſenti quæſt* 84. *art.* 3. *dub.* 3. *num.* 11. quia illæ omnes ſunt formulæ iudiciariæ, quibus vtuntur iudices ad proferendam ſententiam in aliis materiis. Quare immeritò ea Scoti ſententia reprehenditur ab vtroque Soto, Caiet. & aliis, quos refert, & ſequitur P. Henriquez in præſenti, *lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 4 *lit. I.*

Dicunt, in Euchariſtia non fore validam illam formam, *fiat nobis hoc corpus, & ſanguis Chriſti*, aut, *iubeo, hoc eſſe corpus Chriſti*, &c. ergo nec in pœnitentia valebit. Sed conſequutio non eſt bona, quia in pœnitentiæ Sacramento non eſt determinata alia forma à Chriſto, niſi ea, quæ explicat actum abſolutionis; vnde cùm Iudices aliquando abſoluant per illa verba, *abſoluo te*, aliquando per illa, *iubeo hunc abſolui*, ſeu, *placet, quod abſolutus ſit*, &c. hæc etiam ſufficient in hoc Sacramento; in Euchariſtia verò fuerunt à Chriſto determinata verba conſecrandi; quorum ſenſus valde mutaretur, dicendo, *iubeo, hoc eſſe corpus Chriſti.* Aliud enim eſt enunciare, *hoc eſt corpus meum*, aliud imperare, vt conſtat.

144. Tertiò, quæritur de hac forma, *remittuntur tibi peccata tua*: & idem eſt de hoc, *abſolueris à peccatis tuis.* Multis videtur inſufficiens, eo quod oporteat explicare perſonam Miniſtri, quæ illis verbis non explicatur. Nec obſtat forma Baptiſmi Græcorum, *baptizatur ſeruus Chriſti*. &c. in illo enim Sacramento ſatis explicatur perſona Miniſtri, cùm ipſemet ſuis manibus actu baptizet: at verò in Sacramento pœnitentiæ, cùm Sacerdos nullam actionem externam exerceat circa pœnitentem, oportet, vt verbis ſaltem explicet, ſe abſoluere. Alij tamen illam formam admittunt, vt validam. Petrus de Soto *lectione* 4. *de confeſſione*, Henriquez, *vbi ſuprà numero* 4. & alij. Probarique poteſt ex verbis Chriſti *Matth.* 9. & *Lucæ* 5. vbi dixit Paralytico: *remittuntur tibi peccata tua.* Quæ verba ab iis, qui aderant in eo ſenſu accepta ſunt quaſi dixiſſet, *remitto tibi peccata tua*: & ideo ſcandalizati ſunt, dicentes, *quis poteſt dimittere peccata niſi ſolus Deus?* Chriſtus autem approbauit ſeoſum, in quo verba intellexerant, dicens: *vt autem ſciatis, quia Filius hominis habet poteſtatem in terra dimittendi peccata*, &c. vbi clarè oſtendit, verba priora, illum ſenſum habuiſſe, nec ipſos in hoc erraſſe, ſed in eo, quod Chriſtum iudicaſſent, tanquam ſibi arrogantem poteſtatem, quam non haberet. Denique hoc ipſum probat communis hominum ſenſus; nam ſi creditor debitori dicat, *remittitur tibi tuum debitum*; videtur omnino condonare. Item ſi Pontifex dicat, *datur tibi talis prabenda*, videtur eam conferre, aut ſi dicat, *diſpenſaris in tali impedimento.* vel, *irregularitate*, omnino diſpenſat; ſimiliter ſi iudex dicat, *Petrus damnatur ad mortem, propter tale crimen, Ioannes abſoluitur*, &c. videtur ſententiam validè proferre: ergo ſimiliter in noſtro caſu Sacerdos, qui iudex eſt, & gerit vices creditoris Dei poterit validè illis verbis proferre ſententiam, vel condonare, &c. Propter auctoritatem tamen multorum, qui de illa forma dubitant, vel eius valorem negant, videretur adhuc dubia. Multò magis dubia eſſet illa, *remittuntur peccata*; nam ſicut verbum, *abſoluo*, abſque pronomine, *te*, vel alio æquiualenti, non ſufficeret; ita nec prædicta verba abſque illa particula, *tibi*, vel, *tua*, vel alia æquiualenti, propter eamdem rationem.

Denique illud, quod aliqui addunt, *ego auctoritate Papæ abſoluo te à peccatis, de quibus contritus, & confeſſus es*: reprehenditur communiter à Theologis, & meritò: videatur Petrus de Soto *libro* 4. *de confeſſione*, Gerſonius *Alphab.* 33. *tractat. de abſolutione Sacramentali.* Dominic. Soto & Nauarr. quos refert Henriquez *vbi ſupra littera A.* & quidem in illis verbis, *auctoritate Papæ* minus eſſet periculi, maximè quando à peccatis mortalibus abſoluitur, cùm ab ipſo omnis iuriſdictio deriuetur in alios confeſſarios, licèt verè impertinentiſſima ſint: in illis autem verbis, *de quibus contritus es*, maius eſt periculum: quid enim ſi contritionem non habuit, ſed attritionem? Imò in ſententia ſatis communi abſolutio eſt valida etiam abſque perfecta attritione in aliquibus caſibus, in quibus Sacramentum fit informe. Addunt tamen Doctores, piè interpretandam eſſe mentem confeſſarij in prædicto caſu, vt non velit dependentem facere valorem abſolutionis ab illa conditione, ſed potiùs abſoluere ab omnibus peccatis, in quantum poteſt. 145.

Cæterùm Sacerdos videtur contrarium verbis ſuis ſignificare, nec facile apparet, quomodo poſſit contrariam verbis intentionem habere. Aliter poſſet valor talis abſolutionis defendi, dicendo, quod nomine contritionis intelligat quemcumque dolorem, ſiue contritionis perfectæ, ſiue attritionis, ſiue etiam attritionis imperfectæ. Illa verò verba *à peccatis, quæ confeſſus es*, videntur aliquibus duriora, quia iam non extenderetur abſolutio ad ea peccata, quorum inculpabiliter oblitus eſt pœnitens, & quæ non eſt confeſſus. Hoc tamen non multum vrget, quia abſolutio directè, & ex intentione confeſſarij, cùm ſit ſententia Iudicis, ſufficit, ſi directè cadat ſupra peccata declarata in confeſſione; ad alia enim tendit indirectè propter connexionem, quam habet remiſſio vnius peccati cum remiſſione omnium mortalium: ac hoc autem non requiritur, quod ex intentione confeſſarij dirigatur. 146.

Secundò dubitari ſolet circa abſolutionem Sacramentalem, an poſſit conferri abſenti: Et quidem olim 147. *An poſſit proferri in abſentem.*

olim ante Clementem VIII. æſtimabatur probabilis ſententia affirmatiua, quam docuerunt antiquiores Palud. Anton. Syluester, ſumma Confeſſor. Margarita Confeſſor. Annilla, Tabiena Raynerius, Petrus de Tarantaſia, vterque Soto, ex aliis verò Nauarr. Adrian. Palatios, Richard. Maior; Alex. Rutilius, quos referunt, & congerunt P. Suarez *in præſenti diſputat.* 19. *ſect.* 3. & P. Coninch *in præſenti diſputat.* 4. *dub.* 10. & *in opuſcul. de abſolutione moribundi num.* 33. *& ſequentibus.*

148. Contraria tamen ſententia eſt iam omnino certa, quam plures etiam ex antiquioribus docuerunt, quos referunt, & ſequuntur Suarez & Coninch. *loc. cit.* Tolet. etiam *in ſumm. c.* 6 Valentia *in præſenti diſp.* 7. *qu.* 11. *p.* 1. *§. quod autem*, Vaſquez *in præſenti qu.* 91. *art.* 4. *dub.* 2. Steph. Fagundez *de precept. Eccleſ. precept.* 2. *lib.* 2. *cap.* 10. & alij omnes Recentiores. Nec poteſt iam de hoc dubitari, poſtquam Clemens Octauus contrariam doctrinam, & eius praxim ſub excommunicationis pœna prohibuit. Quomodo autem ex verbis illius decreti inferatur defectus valoris, dicam *diſp.* 17. *ſect.* 14.

Rationes pro hac ſententia plures afferri ſolent. Præcipuæ hæ ſunt, Prima ex vſu Eccleſiæ, quem declarauit Clemens Papa in prædicto decreto; in ritu autem Sacramentorum neceſſario, debemus omnino ſtare vſui Eccleſiæ, tanquam firmiſſimæ regulæ, & interpreti inſtitutionis Chriſti.

149. Confirmatur, quia ſi ſemel admittas, abſolutionem poſſe conferri in abſentia, eo quod Chriſtus ſolùm dixit, *quorum remiſeritis peccata*, &c. Et quia illa abſolutio in abſentia eſt vera remiſſio, pariter poteris concedere, ordinationem poſſe cōfici nutibus, vel ſcriptura; non enim minùs explicat voluntatem tradendæ poteſtatis hoc modo Epiſcopus, quàm vocibus: poſſet etiam Sacerdos vngendo infirmum orare non vocibus, ſed ſcriptis; non enim minùs poteſt quis orare, & loqui cum Deo ſcribendo, quàm vocém proferendo, & aliunde Iacobus Apoſtolus ſolùm dixit, quod Presbyteri vngentes oleo, orent, &c. Cùm ergo hæc omnia non admittantur, quia ſunt contra Eccleſiæ vſum exigentem voces; ſic nec debet admitti abſolutio abſenti data propter eandem rationem.

150. Secunda ratio ab exemplo aliorum Sacramentorum, quæ omnia (vno matrimonio excepto) confici debent in præſentia ſubiecti, cui conferuntur. Debemus autem arguere in Sacramento pœnitentiæ ab aliis potiùs Sacramentis, quàm à matrimonio: quia ſi liceret arguere à matrimonio, ſequeretur, poſſe etiam abſolutionem dari abſque verbis: per ſcripturam, aut per procuratorem, vel nuncium, vel etiam nutibus, ſicut fieri poteſt matrimonium. Cùm ergo hæc omnia non concedantur in abſolutione, nec matrimonij exemplum quidquam probat; ſic nec valorem in abſentia probabit, quia matrimonium (vt ſæpè diximus) eſt contractus humanus, quem Chriſtus reliquit in eodem prorſus ſtatu, nec immutauit eius materiam, quando illum ad rationem Sacramenti eleuauit: Cætera autem Sacramenta inſtituit de nouo, quoad ritus peculiares, qui eſſent materia, & forma.

151. Dices, in aliis Sacramentis requiri ex parte materiæ ablutionem, vel manus impoſitionem, aut aliquid ſimile, quod circa abſentem exerceri non poteſt; ideo alia non poſſe in abſentia conferri, quod tamen in abſolutione non inuenitur. Sed contra, quia licèt in ordinatione v. g. requiratur traditio materiæ, non tamen requiritur coexiſtentia metaphyſica inter materiam & formam ſed coniunctio moralis, itavt proximè præcedant, aut ſequantur verba. Ponamus ergo poſt traditam materiam ſtatim ordinatum exire ex cubiculo illo itavt non ſit iam moraliter præſens, & tunc Epiſcopum proferre formam dicendo, *diuina gratia ordinat talem in Presbyterum*, &c. provt dicunt Græci; tunc non erit fundamentum ad negandum valorem illius formæ, niſi reducatur ad vſum Eccleſiæ, vel ad aliquid aliud, quod non minùs habeat locum in Sacramento pœnitentiæ, quàm in aliis.

Hinc poteſt colligi tertia ratio generalis, quia ſcilicet Sacramenta ſunt cæremoniæ ſacræ ad hoc inſtitutæ, vt iis homines conſecrentur Deo, initientur, ſanctificentur, & benedicantur: Conſecratio autem, aut benedictio nunquam fit, niſi in præſentia rei, quæ conſecratur, & benedicitur: & in particulari in Sacramento pœnitentiæ peccator Sacerdotum miniſterio quaſi benedicitur, dum abſoluitur, vt qui per peccatum pollutus fuerat, per reconciliationem, & abſolutionem Sacerdotalem, quaſi re benedicatur (vt ita dicam) & iterum ſanctificetur. Vnde hoc Sacramentum olim non conferebatur ſine manus impoſitione Sacerdotis ſuper caput pœnitentis, vt colligitur ex Concilio Carthagin 3. *cap.* 32. & refertur in c. *Presbyter* 26. *quæſt.* 6. & ex Concil. Nicen. *canon.* 9 Imò Sacramentum ipſum appellabatur, *manus impoſitio* vt conſtat ex Auguſt. *lib.* 5. *de Baptiſmo cap.* 23. *& in pſalm.* 146. ſuper illa verba, *qui ſanat contritos corde; & alligat contritionem eorum*, *& libr.* 1. *de adulterinis coniugiis cap. vltim. & libr.* 2. *capit.* 6. quæ manus impoſitio actio eſt benedicentis, & conſecrantis; & licèt matrimonij Sacramentum poſſit in abſentia per procuratorem recipi; id tamen (vt diximus) ſpecialiſſimum eſt in illo Sacramento, in quo nullum ritum Chriſtus inſtituit, ſed ipſam actionem profani contractus, qualis in ſe erat, eleuauit ad rationem Sacramenti in hominibus baptizatis: vnde hoc ſolum Sacramentum fit per verba, quæ ex ſe videntur profana, & nullam benedictionem, aut conſecrationem ſonant: in aliis verò Sacramentis verba, & actiones ſonare videntur benedictionem, vt cùm dicitur: *Ego te baptizo in nomine Patris*, &c. *Signo te ſigno Crucis, & confirmo te*, &c. *Per iſtam ſanctam vnctionem indulgeat tibi Deus*, &c. *Accipe Spiritum ſanctum*, *accipe poteſtatem offerendi ſacrificium*, &c. In Euchariſtia autem materia ipſa maximè, & ſolemniter conſecratur, ſuſcipiens verò conſecratur poſtea per contractum, & ſumptionem ſacratiſſimi corporis Chriſti. Oportuit ergo ex generali ratione Sacramentorum, pœnitentem nonniſi præſentem abſolui; quomodo enim benediceretur, & conſecraretur Sacerdotalibus cæremoniis, niſi ipſi Sacerdoti præſens eſſet? 152.

Quarta ratio congruentiæ ſumi poteſt ſpecialiter ex inſtitutione huius Sacramenti, cuius Miniſter debet: vt exactus Iudex ante abſolutionem examinare, & cognoſcere totum ſtatum conſcientiæ pœnitentis, quantum ipſe pœnitens humano modo poteſt manifeſtare; oportet ergo, quod, dum abſoluitur, ſit præſens, quia alioquin fortaſſe habet aliquod delictum de nouo commiſſum, vel in memoriam reuocatum poſt confeſſionem, quod explicare non poteſt, dum abſens 153.

eſt,ad quod periculum vitandum congruum fuit non poſſe abſolui, niſi præſentem.

Dices,hoc periculum omnino ceſſat, quando pœnitens peracta confeſſione, amittit vſum rationis: Tunc enim, etiamſi abſens eſſet, poſſet moraliter conſtare confeſſario de eius incapacitate ad nouum peccatum committendum.

154. Sed contra, quia in primis etiam tunc non poterat ſcire Confeſſarius, quod nunc iam non recuperaſſet vſum rationis, quando abſens abſoluitur. Deinde licèt in eo caſu Metaphyſico ceſſaſſet periculum; ille tamen caſus non potuit conuenienter excipi à regula generali: nam vel inſtitutum fuiſſet Sacramentum, ita vt abſolutio abſentis eſſet inualida, niſi in eo caſu, & hic modus non erat decens, quia inſtitutio Sacramenti non debebat deſcendere ad caſus adeo particulares & extraordinarios: vel ex vi inſtitutionis ſolùm præciperetur confeſſario non abſoluere, niſi præmiſſo examine omni humana diligentia facto: & hoc non inualidaret abſolutionem, præſertim bona fide datam, etiam ſine illo examine; & per conſequens abſolutio abſentis valida fuiſſet ſæpe præter illum caſum; atque adeo daretur occaſio arbitrandi, & abſoluendi ſæpius in abſentia, aliquando culpabiliter, aliquando inculpabiliter, non præuio examine, quod præmitti tunc deberet, & poſſet. Cui periculo radicitus obuiabatur exigendo in vniuerſum præſentiam pœnitentis ad valorem abſolutionis.

155. Quintò denique probatur ex verbis formæ, quam tradunt Concil. Florent. & Trident. *Ego te abſoluo*, &c. Quæ quidem diriguntur ad perſonam præſentem. Nec ſatisfacit dicere, quod poſſet abſolui per alia verba dicendo, *abſoluatur Petrus à peccatis*, &c. hoc, inquam, non ſatisfacit, quia mutatio formæ, vt ſit valida, debet eſſe in verba æquiualentia quoad ſenſum: non æquiualent autem verba in ſenſu, ſi intelligantur de abſente: vt conſtat ex forma Euchariſtiæ, quæ quia concipitur per illa verba, *hoc eſt corpus meum* non poteſt mutari in hæc verba, *illud eſt corpus meum*, quibus loquatur Sacerdos de pane magis diſtanti; variaretur enim notabiliter ſenſus formæ Similiter ergo cum requiratur ex Conciliis talis forma, *ego te abſoluo*: non poteſt mutari in verba, quibus agatur de homine abſente propter eamdem rationem. Fateor, in præſentia pœnitentis validam fore illam formam, *abſoluitur, vel abſoluatur Petrus*, &c. Sicut & in Baptiſmo valet, *baptizatur, vel baptizetur ſeruus Chriſti*, &c Quia tunc non variatur ſenſus. Nam loquendo de homine præſenti: perinde eſt dicere, *baptizatur ſeruus Chriſti*, ac dicere, *baptizatur hic ſeruus Chriſti*, quia verba illa habent vim deſignandi præſentem eum, de quo tanquam de præſenti loquimur At verò in abſentia variaretur notabiliter ſenſus illorum verborum, ac per conſequens non retineretur eadem forma, quæ, à Conciliis aſſignatur. Vnde in matrimonio, quod poteſt contrahi inter præſentes, vel etiam abſentes, non determinantur pro forma illa verba, *accipio te in meam*; ſed in communi deſiderantur verba, vel nutus, aut aliquid, quo ſignificetur internus conſenſus contrahentium, in aliis verò Sacramentis, quæ non niſi in præſentia conficiuntur, determinantur formæ, quæ eamdem præſentiam ſignificant, vt conſtat ex omnium illorum inductione.

156. Solet obiici factum S. Thomæ Cantuarienſis, quem refert Scotus *in. 4. d 17. quæſt. vnic. verſus finem*, miſiſſe ad Pontificem Romanum pro abſolutione, quam hiſtoriam P. Suarez *in præſenti diſp. 19. ſect. 3. num. 3.* paulò aliter refert, quod ſcilicet in carcere detentus id fecerit, & *num.* 8. dicit, non eſſe authenticam, nec apud aliquem inueniri. Sed vera eſt, & certa, refertúrque ab omnibus ſcriptoribus in eius vita, vt conſtat ex Surio, & aliis; non tamen erat in carcere, nec petiit abſolutionem Sacramentalem, ſed à ſuſpenſione, qua ipſemet ſe punierat, ſuſpendendo ſe à Miſſa celebranda, propter quamdam conniuentiam, qua bona fide, & ex bono fine Regi promiſerat conſenſum in re, ex qua periculum poterat imminere Eccleſiaſticæ libertati. Abſolutione verò ſummi Pontificis habita, celebrauit deinceps abſque ſcrupulo.

Obiici etiam ſolet Cyprianus *epiſt.* 13. vbi per 157.
ſcripturam ſuam præcipit aliquibus in periculo exiſtentibus pacem dare, quam ab eo per litteras petierat Sed in primis Cyprianus ibi non dicit; pœnitentes ſcripto petiiſſe abſolutionem, aut confeſſos ſua peccata (in quo aliqui Scholaſtici decepti ſunt) Sed Martyres ſcripſiſſe ad Cyprianum intercedentes pro iis, qui defecerant in fidei confeſſione, & rogantes eum, vt ipſos in communionem admitteret. Deinde ibi non eſt ſermo de abſolutione Sacramentali, ſed de reconciliatione cum Eccleſia, à qua ſeparati erant propter illam apoſtaſiam: Vnde reconciliatio illa delegatur à Cypriano Diaconis, ſi Presbyter abſit, quod fieri non poſſet in abſolutione Sacramentali: & ideo illa vocatur ibi pax, quia nimirum eò tendebat, vt redirent in pacem cum Eccleſia, quæ meritò aduerſus illos indignata fuerat. Denique nec illa abſolutio quæcumque ſit, fiebat in abſentia, ſed committitur facultas Presbytero, aut Diacono, vt in caſu neceſſitatis abſoluat, & reconciliet eiuſmodi homines, in præſentia tamen, & manu eis impoſita. Vnde potiùs retorqueri poteſt argumentum, quod multò minùs poſſit abſolutio Sacramentalis dari omnino in abſentia, cùm nec illa reconciliatio fieret, niſi in præſentia.

Tertiò ſolet obiici ex *c. Qualis* 30. quæſtion. 5. 158.
vbi dicitur, pœnitentiam adulteræ per ſcripturam recipiendam. Sed ibi in primis non agitur de abſolutione danda in abſentia Deinde ſcriptura illa non erat confeſſio Sacramentalis, ſed teſtimonium, vt certius conſtaret de reſipiſcentia illius & ſatisfieret ſcandalo fidelium: ſicut etiam nunc Inquiſitores non ſolent reconciliare hæreticos, niſi in ſcriptis fateantur, & abiurent ſuam hæreſim; quod totum (vt conſtat) non ordinatur ad forum Sacramentale, ſed ad externum, & iudiciale.

SECTIO VII.

Vtrum forma abſolutionis poſſit proferri à pluribus miniſtris.

Similis quæſtio tractari ſolet de Baptiſmo à 159.
Theologis cum S. Thoma *ſuprà qu. 67. art. 6.* ſed non eſt omnino eadem difficultas, vt ex dicendis conſtabit. Et in primis non eſt dubium, quod ſucceſſiuè poſſint plures Sacerdotes ab eiſdem peccatis abſoluere pœnitentem, qui iterum, & iterum eadem peccata clauibus ſubiiciat. Neque etiam videtur dubium, quod poſſet pœnitens, ſi ita vellet, diuidere peccata venialia, quæ ſola

conti

confitetur, & vni Sacerdoti dare aliqua eorum pro materia abſolutionis, & alteri alia, atque ita facere, vt miniſtri etiam abſoluerent partialiter, alter ab aliquibus, alter ab aliis peccatis, abſolutione ſaltem directa: vnde inchoata confeſſione cum vno poſſet interrumpere aliquantulum, dum alteri confiteretur de aliis, & obtenta abſolutione, redire ad primum, & perficere confeſſionem, & obtinere abſolutionem: quia cùm illa peccata non ſint materia neceſſaria, non apparet, cur non poſſit illam diuidere, & partem ſubiicere huic Iudici, & partem illi. Quare conſequenter poſſet vterque Sacerdos ſimul pœnitentem abſoluere, ſinguli directè à peccatis ſibi manifeſtatis, & ſinguli conficerent vnum Sacramentum pœnitentiæ diſtinctum conſtans ex partibus diuerſis, vt conſtat. Imò in ſententia eorum, qui dicunt poſſe aliquando ſuperiorem ob iuſtam cauſam audire ſubditum ſolùm de peccatis reſeruatis, & abſoluere illum, ac mittere ad inferiorem, qui abſoluat à non reſeruatis; conſequenter debet concedi, quod interuenientibus eiſdem cauſis, poſſent ſimul Prælatus, qui ſola reſeruata audiuit, & inferior, qui audiuit alia, abſoluere ſinguli directè ab iis, quæ audiuit, & indirectè ab aliis: non enim apparent maiora inconuenientia, ſed fortaſſe minora, quàm ſi ſucceſſiuè inferior poſt ſuperiorem abſolueret, cùm in vtroque caſu diuidietur abſolutio directa à mortalibus, & in ſecundo caſu, licèt dimidietur, & diuidatur in ordine ad abſoluentem; non tamen diuidetur, quoad tempus; ſed abſoluetur ſimul directè ab omnibus peccatis. Denique non apparet, cur non poſſit dari ſaltem ignorantia inuincibilis qua tam pœnitens, quam Sacerdos putet, poſſe licitè dimidiari, & diuidi confeſſio mortalium: qua ignorantia poſita poſſet pœnitens confiteri aliqua mortalia vni confeſſa, & alia alteri, ſicut diximus poſſe venialia, & abſolui ſimul ab vtroque quæ abſolutio licita eſſet propter ignorantiam excuſantem à peccato, atque etiam valida: quia quando ex iuſta cauſa, vt obliuione, vel timore ſcandali, &c. pœnitens non dicit omnia mortalia, ſed aliqua, adhuc valida eſt abſolutio, quæ directè cadit ſuper illa, ſed indirectè ſupra alia. Difficultas ergo præſens potiſſimum eſt, quando eadem peccata confitetur pœnitens duobus, vel pluribus Sacerdotibus, an poſſit ab iis ſimul abſolui.

160. Et in primis non videtur dubium, quod abſolutio vtriuſque eſſet valida, ſi vterque ſimul perficeret prolationem formæ, & pœnitens eſſet diſpoſitus, quia vtraque eſſet forma prolata à legitimo miniſtro ſuper materiam debitam, & non eſſet maior ratio, cur vna abſolutio haberet effectum, quàm altera. Dixi tamen, *ſi pœnitens eſſet diſpoſitus*, quia cùm ille modus accipiendi abſolutionem à duobus, & confitendi ſimul vtrique ſit contra Eccleſiæ conſuetudinem, multi, quibus conſentit Suarez *in præſenti diſp. 8. ſect. 4. num. 4.* putant eſſe illicitum, & poſſet ex hac parte deficere diſpoſitio neceſſaria in pœnitente. Aliquando tamen ceſſat hæc ratio, vt ſi moribundo, qui confeſſionem petiit, adueniant duo Sacerdotes, & vterque illum ſenſibus deſtitutum abſoluat: vel ſi in naufragio, aut incendio aliquis multis Sacerdotibus præſentibus confiteatur, vt ab illis abſoluatur, vel denique ſi bona fide id faceret exiſtimans ita licere, in his enim, & ſimilibus caſibus locum poteſt habere hæc quæſtio, & nunc dicimus, vtramque abſolutionem concurrere ad gratiam ſacramentalem, quia non eſt maior ratio de vna, quàm de altera. Quod autem aliqui opponunt, repugnare duplicem cauſam adæquatam, qualis eſſet illa duplex abſolutio; facile ſoluitur; Tum quia hæ non ſunt cauſæ phyſicæ, ſed morales, vt ſuppono ex tractatu de Sacramentis in genere: Tum quia licèt ſingulæ cauſæ in actu primo eſſent ſufficientes; de facto in actu ſecundo attemperaretur concurſus vnius propter præſentiam alterius, & cauſalitas, ſeu productio gratiæ non eſſet duplex ſed vnica adæquata procedens ab vtraque cauſa; ſicut quando de facto plures Sacerdotes conſecrant eamdem hoſtiam; Tum denique quia in noſtro caſu faciliùs dici poſſet, ſingulas abſolutiones habere ſuum effectum diuerſum, vt videbimus.

Hoc ergo ſuppoſito, dubitari ſolet primò, an in 161.
prædicto caſu eſſent duo Sacramenta, vel vnicum tantùm, & quidem de Baptiſmo S. Thom. *dicta quæſt 67. art. 6.* quem alij multi ſequuntur, dicit, eſſe vnicum Sacramentum, ſi conferretur à duobus ſimul, quod latè probat Vaſquez *2. tom. in 3. p. diſp 148. cap. 2.* Eius autem fundamentum eſt, quia Sacramentum, cùm ſit in genere ſigni, dicit pro formali ſignificationem: ergo quoties vna, & eadem eſt ſignificatio, non erit duplex, ſed vnicum ſignum; ac per conſequens illa duplex ablutio, & prolatio formæ, cùm habeat eamdem ſignificationem, non facient duo Sacramenta ſed vnum.

Si à duobus forma proferretur, an eſſent duo Sacramenta?

Hoc tamen argumentum non videtur efficax. 162.
Primò quia concreta accidentalia non petunt pluralitatem formæ, vt multiplicentur; nam duo ſubiecta cum eadem albedine eſſent duo alba: ergo duo ſubiecta cum eadem ſignificatione erunt duo ſigna. Secundò, quia neque eſſet eadem omnino ſignificatio; nam licèt gratia ſignificata eſſet eadem, & character ſignificatus eſſet idem: Verba tamen non ſolùm ſignificant gratiam, & characterem, ſed ſignificant, quod cauſantur per talem miniſtrum. Ideo enim perſona miniſtri debet aliquo modo ſignificari; ergo non eſt eadem omnino ſignificatio vtriuſque formæ, atque adeò non erit vnicum, ſed duplex ſignum.

P. Suarez *dicta quæſt. 67. diſp. 23. ſect. 3.* dicit, 163.
id eſſe intelligendum moraliter, & formaliter, quod ſcilicet eſſet vnus baptiſmus moraliter, & quoad effectum, quia vnicum haberet effectum: re tamen vera fore duo Sacramenta phyſicè, & materialiter, quia vna ablutio, & vna forma conflat vnum Sacramentum: ergo duplex materia, & duplex forma conficeret duo Sacramenta, quorum quodlibet eſſet ſignum ſufficiens gratiæ ſanctificantis, in quo ſenſu idem Suarez *in præſenti dict. diſp. 8* dicit, in noſtro caſu non futurum multiplex, ſed vnicum Sacramentum Pœnitentiæ, ſcilicet moraliter, & formaliter, prout dixerat de baptiſmo tomo præcedenti. Alij dicunt, re vera fore duo Sacramenta baptiſmi, quos refert, & ſequitur Coninch dicta *q. 67. art. 6. dub. 1. n. 40.*

Ego exiſtimo, quidquid de baptiſmo dicatur, 164.
in noſtro tamen caſu poſſe eſſe aliquando duo Sacramenta pœnitentiæ; cùm enim hoc Sacramentum ſit iudicium quoddam, conſtans ex ſuis partibus, & ſit ex ſua inſtitutione multiplicabile ſuper eiſdem peccatis; non apparet, cur non poſſit multiplicari in noſtro caſu, in quo iudex eſt diuerſus, & ſententia diuerſa; quod enim poſſet opponi de vnitate confeſſionis, & doloris, quæ eſt materia proxima, non obſtat,

quis infra *diſp. ſequenti* videbimus; eumdem numero dolorem non retractatum, & moraliter perſeuerantem poſſe deſeruire ad plures abſolutiones,& ad plura Sacramenta pœnitentiæ. Confeſſio autem in noſtro caſu, licet phyſicè, & materialiter videatur eſſe vna; moraliter tamen, & virtualiter poteſt eſſe duplex: ſuppono enim, pœnitentem voluiſſe confiteri vtrique Sacerdoti, & ſubiici vtrique io hoc foro; nam ſi voloit voi ſoli confiteri, ab illo ſolo poterit validè abſolui, ſuppoſito ergo, quod vtrique voluit confiteri, confeſſio illa fuit moraliter duplex; qoia idem eſt dicere *Confiteor vobis hoc peccatum*, ac dicere, *Confiteor tibi Petre, &, confiteor etiam tibi Pauli*; quo caſu eſſet duplex confeſſio formaliter, & realiter. Sicut ergo illa forma: *Ego vos abſolue*, eſt virtualiter duplex, quia æquiualet his: *Ego te abſoluo Petre*, &. *Ego te abſoluo Paule*: ſic confeſſio illa copulatioa, *Confiteor vobis*, erit duplex, & æquiualebit duabus confeſſionibus, quarum ſingulæ fiant vni. Vnde duplex confeſſio cum duplici abſolutione ſibi correſpondente debet coońſtare duplex Sacramentum diuerſum. Quamuis ergo de baptiſmo aliquis negaret, poſſe eſſe duplex Sacramentum, eoquod baptiſmus non ſit multiplicabilis, & reiterabilis ex ſua inſtitutione; de Sacramento pœnitentiæ, quod multiplicabile, & reiterabile eſt, non debet id negari.

Vnde arguere poſſumus, & explicare magis
165. concluſionem noſtram: quia non videtur negandum, poſſe aliquem, ſaltem ſi habeat ſolùm venialia, aut mortalia, à quibus iam antea fuit abſolutus, poſſe, inquam, confiteri ſeorſim duobus, faciendo cum illis confeſſionem generalem, eadem peccata dicendo hodie vni, & cras alteri, & poſtea finita confeſſione, accipere eâdem die abſolutionem ab vtroque, mane ab vno, & veſpere ab altero, & tunc futurum duplex Sacramentum diuerſum: quod enim alteri etiam confiteatur, non impedit, quod huic etiam confiteri poſſit, & ab eodem abſolui. Finge ergo, finita confeſſione, vtrumque Sacerdotem reperiri in eodem loco; cur non poſſet pœnitens ab vtroque abſolutionem petere ratione confeſſionis ſingulis factæ; cur ergo non poſſet vterque ſimul ſinguli in ſolidum abſoluere, & diuerſum Sacramentum conficere, ſicut ſi ſucceſſiuè abſoluerent? Nam ſimultas, vel ſucceſſio temporis per accidens videtur ſe habere: nec abſolutio vnius aufert poteſtatem ab altero, quia in hoc foro, etiam poſt vnius ſententiam, poteſt alius iudicare, & ſolus recurſus ad ipſum facit, quod poſſit iudicare, & abſoluere; cùm ergo pœnitens recurrerit ad vtrumque, vterque habet ius iudicandi, & proferendi ſententiam, perinde ac ſi ad ipſum ſolum pœnitens recurriſſet. Idem ergo erit, quando ſimul vtrique confitetur, quod enim ſeorſim illis confiteatur, vel vni coram altero; quod item aliis verbis vnicuique, vel eiſdem vtrique, dicendo, *recurro ad vos, confiteor vobis*, &c. parum videtur referre; ſi tamen animum habet ad quemlibet recurrendi independenter ab altero, & ad ſingulos in ſolidum, ſicut ſi ſeorſim recurreret, & ſingulis confiteretur.

166. Vnde conſequenter infero, in illo caſu per vtramque abſolutionem conferri maiorem gratiam, quàm per vnam ſolam: quia non eſt, cur vnū Sacramentum impediatur à ſuo effectu producendo propter conſortium alterius Sacramenti: Quare ſicut abſolutiones illæ, ſi non ſimul, ſed ſucceſſiuè præſtarentur, ſingulæ darent effectum ſuum, & vtraque conferret plus gratiæ, quàm vna ſola: ſic ſimul exhibitæ dabunt eumdem effectum, quem darent ſucceſſiuè, quia verè exercentur duo iudicia, & proferuntur duæ ſententiæ, quarum quælibet debet habere effectum diuerſum.

Contra hoc vrgeri poteſt ex Sacramento baptiſmi, in quo ſi aqua ſimul à duobus miniſtris effundatur, & forma ab vtroque ſimul proferatur licèt fiant duo Sacramenta materialiter, & phyſicè, non tamen cauſant plus gratiæ, nec alium effectum, quàm ſi vnus ſolus miniſter baptizaret: Ergo idem de Sacramento pœnitentiæ dicendum eſſet.

Reſpondetur, negando conſequentiam; ratio 167.
autem deſumitur ex diuerſa inſtitutione vtriuſque Sacramenti, nam baptiſmus (& idem eſt de confirmatione, ordine, & extrema vnctione) ex ſua inſtitutione ordinatur ad quemdam finem determinatum, ſcilicet, ad generationem ſpiritualem hominis, & characterem, ſicut Confirmatio ad deſignandum militem Chriſtianum, Oido ad miniſtrum Eccleſiæ conſtituendum, & extrema Vnctio ad roborandum in vltimo agone, &c. & ideo non ſunt reiterabilia, (quod intelligitur etiam de extrema vnctione intra eamdem infirmitatem) quia non ordinantur ad augmentum ſui effectus, ſed ad ponendum illum effectum ſemel, quo effectu ſemel poſito, non deſeruit ampliùs illud Sacramentum ad iterum ponendum, vel augendum. At verò Sacramentum pœnitentiæ ex ſua inſtitutiooe habet, poſſe reiterari ſupra eiſdem peccatis, quia non alligatur ad ſemel ponendum ſuum effectum, ſed ordinatur etiam ad iterum, & iterum eum ponendum, & augendum, hoc eſt, ad remittenda pluries illa peccata, & ad reconciliandum magis, & magis hominem cum Deo offenſo. Ex hac autem differentia oritur, vt ſemel applicatus duplex baptiſmus non plus operetur, quàm vnus, quia ſinguli tendunt indiuiſibiliter ad eumdem effectum; duplex verò ſacramentum pœnitentiæ confert maiorem effectum, quàm vnum, quia non tendunt ad eumdem effectum indiuiſibiliter, ſed cum tractu ſucceſſiuo, hoc eſt, ad iterum, & iterum
illum magis, & magis ponendum. Quod decla- 168.
rare poſſumos exemplo vulgari ex modo, quo ſummus Pontifex ſolet aliquam gratiam, vel indulgentiam concedere. Aliquando enim eam concedere vult ſolùm ſemel, & tunc, quantumcumque multiplicetur titulus, non multiplicatur, nec augetur gratia, quæ conceditur, v. g concedituŕ accipienti Bullam Cruciatæ, vt poſſit ſemel in vita, & ſemel in articulo mortis lucrari Indulgentiam plenariam, vel abſolui à reſeruatis, &c. Vnde ſi aliquis ſimul accipiat plures bullas, non lucrabitur bis Indulgentiam illam, nec poterit bis abſolui ab eiuſmodi reſeruatis (niſi ſpecialiter concedatur ſecunda facultas accipienti ſecundam bullam,) quia Pontifex ex vi illius conceſſionis non vult, niſi ſemel poni eiuſmodi effectum. Aliquando verò concedit cum tractu ſucceſſiuo; verbi gratia, habenti talem imaginem benedictam, & audienti Miſſam concedit toties, quoties pro ſingulis Miſſis quadraginta aonos Indulgentiæ, vel indulgentiam plenariam. Vnde ſi aliquis ſimul audiret duas Miſſas in duobus Altaribus, duplicatam lucraretur portionem, ſicut ſi eas au-
diret ſucceſſiuè. Vides differentiam ortam ex di- 169.
uerſo modo inſtitutionis, & confeſſionis. In priori

caſu

caſu homo non plus lucraretur, ſed pluribus titulis idem; quia omnes, & ſinguli tituli tendunt ad eumdem effectum ſemel ponendum: in poſteriori caſu tituli plures afferrent plus emolumenti; quia non tenderent ad idem indiuiſibiliter, ſed cum facultate repetendi, & augendi effectum. Sic Chriſtus in Baptiſmo, confirmatione, &c. conceſſit facultatem acquirendi ſemel tantum talem, vel talem effectum; quare ſi multiplicetur Sacramentum, habebitur quidem idem effectus pluribus titulis non plus. In Sacramento autem pœnitentiæ dedit facultate conſequenti talem Indulgentiam, vel effectum toties quoties: quare ſicut plura Sacramenta ſucceſſiuè ſuſcepta, non ſolùm afferunt plures titulos, ſed plus de effectu, ſic etiam quando ſimul applicarentur, quia non ordinantur ad idem indiuiſibiliter, ſed diuiſibiliter hoc eſt, ad pluries, & pluries obtinendam Indulgentiam maiorem, & maiorem Quod idem dicendum eſſet in matrimonio, ſi Deus diſpenſaret cum aliquo, vt plures vxores acciperet. Tunc enim reciperet ſimul multa Sacramenta, & maiorem gratiam, ſi ſimul duas, vel plures acciperet vxores. Obſeruat tamen bene Maior, & alij apud Vaſquez, *vbi ſuprà, c. 2.* in illo caſu non dici propriè, quod homo ſit bis baptizatus, ſed ſemel duplici baptiſmate, quia *bis baptizari* ſignificat ſucceſſionem vnius baptizationis poſt aliam; ſic in noſtro caſu non diceretur homo bis abſolutus, ſed ſemel duplici abſolutione: ſicut quando eadem hoſtia conſecratur à multis ſacerdotibus cum Epiſcopo, non dicitur bis, aut pluries conſecrata, ſed ſemel per plures formas conſecrationis.

170. Dixi tamen in concluſione, *poſſe eſſe aliquando duo Sacramenta pœnitentiæ*, per duplicem abſolutionem ſimul collatam, quia non ſemper erunt duo, nec dabunt maiorem gratiam. Nam ſi moribundus confeſſionem petat, & ipſo iam ſenſibus deſtituto, ſuperueniant duo ſacerdotes, & re cognita vterque eum ſimul abſoluat, non fient duo Sacramenta ſimpliciter, nec maior gratia conferetur, quàm ſi vnus ſolus abſoluiſſet. Alioquin ſi ſingulorum abſolutio facit vnum Sacramentum diuerſum, confert diſtinctum effectum; conſequens videtur, quod ſi ſecundus Sacerdos adueniret poſt abſolutionem à primo collatam, poſſet ipſe validè, & licitè iterum abſoluere, & reſultaret aliud Sacramentum, & conferretur alius nouus effectus, & deinde quotquot ſuperuenirent Sacerdotes poſſent ſucceſſiuè id ipſum facere, & multiplicare abſolutionem, & augere gratiam morientis. Conſequens autem videtur abſurdum, & contra praxim Eccleſiæ: nemo enim audet iterum abſoluere, quem ſcit ab alio abſolutum, ſine noua confeſſione, aut ſine noua petitione abſolutionis ſaltem per nutum, aut ſignum aliquod à moribundo exhibitum: quæ certè praxis in maximum animarum detrimentum eſſet, ſi licitè & validè poſſet pluries abſolui infirmus cùm iterata abſolutio prodeſſe poſſet, & ad maiorem ſecuritatem, & ad maius gratiæ incrementum.

171. Sequela autem illa probatur ex ſupradictis quia ſi ſinguli Sacerdotes conficiunt diuerſum Sacramentum; oporteret, quod vnicuique abſolutioni correſponderet ſua confeſſio virtualiter diſtincta, quia infirmus voluiſſet huic etiam confiteri, vel abſolutionem ab eo etiam diſtinctam petiiſſet; ſicut ſupra dicebamus eſſe multiplicem virtualiter confeſſionem, quando aliquis pluribus ſimul confiteretur dicendo, confiteor vobis, &c. ſi autem in hoc etiam caſu eſſet illa multiplex confeſſio virtualiter, & idcirco quilibet Sacerdos haberet ius proferendi ſententiam abſolutionis, quia ad ipſum etiam recurrerat infirmus, & eius ſententiam petierat, conſequens eſt, vt etiam poſt datam abſolutionem à primo ſacerdote, poſſet ſecundus ſuperueniens proferre abſolutionem propter confeſſionem ad ipſum etiam ordinatam, ſicut ſupra dicebamus de illo, qui duobus ſacerdotibus ſeorſim confitetur, & ab illis etiam ſucceſſiuè poteſt abſolui, quia ibi eſt duplex iudicium; & ideo ſententia vnius Iudicis non impedit alterum Iudicem à proferenda ſententia. Cùm ergo in noſtro caſu ſecundus ſacerdos ſuperueniens non poſſit ſecundam abſolutionem proferre, fatendum eſt, non præceſſiſſe duplicem confeſſionem virtualiter diſtinctam, nec inchoatum fuiſſe duplex iudicium, ſed vnicum, atque adeo per vnicam ſententiam fuiſſe omnino terminatum.

Tota ergo ratio, quare aliquando fiant duo Sacramenta per duplicem abſolutionem, aliquando vnum ſolùm, reduci debet ad pluralitatem, vel vnitatem iudicij: aliquando enim ſunt duo iudicia, aliquando vnum ſolùm terminatum per ſententiam ſimul duorum iudicum. Quod autem ſit duplex, vel vnum iudicium, pendet ex pluralitate, vel vnitate confeſſionis; quia vnus proceſſus, & vna accuſatio inchoat vnum ſolùm iudicium, ſicut duplex proceſſus coram diuerſis iudicibus inchoat duo iudicia, Quando ergo pœnitens ita confitetur duobus, vt intendat ad illos, tanquam ad duos Iudices diuiſibiliter recurrere, vt à ſingulis ſeorſim abſolutionem obtineat, quam quilibet tribuat independenter ab altero; tunc interuenit duplex iudicium, & duplex proceſſus, & quilibet ex Iudicibus habet ius terminandi iudicium coram te propoſitum per ſuam ſententiam independenter à ſententia alterius; quia hoc iudicium Sacramentale reiterabile, & multiplicabile eſt ex Chriſti inſtitutione, vt diximus. 172.

Ratio cur quandoque ſunt duo Sacramenta per duplicem abſolutionem quandoque vnum.

173. Quando verò pœnitens ita confiteretur multis, vt non intenderet inchoare plura iudicia, nec plures proceſſus, ſed vnum terminandum à quolibet illorum iudicum, vno vel altero: Tunc per plures abſolutiones non fierent plura Sacramenta, nec vnus Sacerdos poſſet abſoluere poſt abſolutionem datam ab alio, quia iam eſſet terminatum totum illud iudicium, & ſententia prolata à legitimo Iudice, nec poſſet noua ſententia proferri, interueniente alio proceſſu, & alia accuſatione. Totum ergo pendet ex intentione pœnitentis, quæ ex diuerſis coniecturis & circunſtantiis cognoſci poteſt, qualis ſit. Quando enim confiteretur duobus, ſingulis ſeorſim, vt à ſingulis ſeorſim abſolueretur: non eſſet dubium, quod intenderet inchoare duo iudicia diuerſa, & ab vnoquoque poſſet abſolui independenter ab altero, vel ſucceſſiuè, vel ſimul, & fierent duo Sacramenta diuerſa iuxta ſupradicta. Quod idem eſſet, quando pluribus ſimul confiteretur, dicendo ſe velle ab illis omnibus abſolutionem obtinere, per hoc enim ſatis manifeſtaret, ſe ad omnes recurrere, vt ad Iudices, & velle ſingulis dare ius proferendi ſententiam, non obſtante ſententia iam ab aliis prolata: è contra verò quando aliquis in incendio, vel naufragio publicè confitetur coram pluribus ſacerdotibus, volens abſolutionem Sacramentalem, non cenſetur formare plura iudicia, & proceſſus, ſed vnicum per vnicam accuſationem, & confeſſionem, per quam vult abſolu-

tionem ab aliquo illorum, qui poſſunt abſoluere; nec vllo modo vult, aut explicat, ſe velle cauſam totam aliis proſequi poſt abſolutionem ab vno obtentam: ſolùm enim petit vnam abſolutionem, quare ea ſemel prolata, non poterunt alij licitè, aut validè abſoluere abſque noua abſolu-
174. tionis petitione. Quod idem dicendum eſt de moribundo petente confeſſionem, & abſolutionẽ ante aduentum ſacerdotis: non enim petit pluries abſolui, ſed ſemel, comparendo eo modo, quo poteſt, in foro Eccleſiæ ad proſequendam cauſam, & implorando ſententiam Eccleſiæ per aliquem legitimum iudicem. Denique cùm modus ille confitendi pluribus, & petendi ab omnibus abſolui collectiuè, inſolitus ſit, non præſumitur facilè eiuſmodi intentio, in pœnitente, ſed ſolùm quod petat vnam terminationem cauſæ, & ſemel abſolui, quia non vlt inſtituere plura iudicia, ſed vnum ſecundùm conſuetum Eccleſiæ morem.

175. Dices; ergo ſi moribundo ſenſibus deſtituto, qui prius confeſſionem petiit, ſuperueniant duo Sacerdotes, & vterque ſimul abſoluat; & perficiat verba formæ, neuter validè abſoluit, quia non eſt maior ratio de vno; quàm de altero: & pœnitens non petiit duas abſolutiones, ſed vnicam; ergo non poteſt vtraque validè conferri.

Reſpondetur, vtrumque validè abſoluere; quia pœnitens, licet non petierit pluries abſolui, ſed ſemel, voluit tamen abſolui ſemel, ſiue ab vno, ſiue à pluribus ſemel abſoluentibus: ipſe enim ſolùm propoſuit cauſam, & inſtituit iudicium eo modo, quo potuit: per illam autem petitionem abſolutionis ſinguli Sacerdotes acquiſierunt ius, vt iudicarent, & proferrent ſententiam; dummodo non eſſent ab alio præuenti. Cùm ergo vterque Sacerdos ſit Iudex legitimus, & neuter ab altero ſit præuentus, vterque poteſt validè iudicare, cùm non inueniat cauſam terminatam, ſed pendentem, vtraque abſolutio erit valida, non tamen erit duplex Sacramentum; quia non eſt duplex iudicium, ſed idem terminatum ſimul per ſententiam duorum iudicum: ſicut hoſtia conſecrata à duobus ſimul ſacerdotibus, non eſſet duplex Sacramentum ſimpliciter, ſed vnum Sacramentum conſtitutum per duplicem formam, phyſicè & materialiter, non formaliter, aut moraliter, vt ſupra explicatum eſt.

176. *An poſſent dicere: Nos te abſoluimus.*

Secundò principaliter dubitari ſolet; an in prædicto caſu, quando duo ſimul abſoluunt: poſſent ſinguli dicere: *nos te abſoluimus a peccatis tuis*; & an tunc valida eſſet forma P. Suarez 3. *tom. dicta diſp.* 23. *n.* 13. *ſect.* 3. affirmat fore validam, ſi ſenſus non ſit, vtrumque concurrere, vt cauſam partialem; ſed ſolùm ſignificet, vtrumque cauſare illum effectum, ſicut verum eſt dicere, *nos conſecrauimus hanc hoſtiam*: quando duo ſimul protulerunt verba conſecrationis. P. Vaſquez *in præſenti quæſt.* 91. *art.* 4. *dub.* 1. *n.* 8. negat, fore validam formam, quod latiùs docuerat *tom.* 2. *de forma baptiſmi diſp.* 148. *c.* 5. ibi tamen de forma abſolutionis videtur dubitare; conſentit Pater Coninch *quæſt.* 67. *art.* 6. *dub.* 1. *n.* 413. & fauet S. Thom. *illo art.* 6. & mihi etiam magis placet. Rationes multæ afferuntur, quas latè refert, & refellit Vaſquez dicto c. 5. quibus omiſſis, poſſumus hoc ſic explicare: quia per illa verba, *nos te abſoluimus*: poteſt quilibet velle ſignificare, vel voluntatem abſoluendi ſolum partialiter cum altero, vel voluntatem abſoluendi totaliter, quantum poteſt ex parte ſua; in neutro autem ſenſu videtur valida illa forma: ergo. Minor, quoad primum ſenſum in quo eam intellexit S. Thom. loquens de baptiſmo, videtur ab omnibus recepta & probari poteſt; quia in eo ſenſu non ſignificaret voluntatem abſolutam, ſed conditionatam; nam qui potens abſoluere totaliter, non vult abſoluere ſolus, ſed partialiter ſolùm, & cum alio; eo ipſo videtur velle ſolùm abſoluere ſub conditione, ſi alius etiam partialiter abſoluat: quare ſi ille alius nōdum protulit formam integram, cùm nondum conditio ſubſiſtat, verba illa non habebunt effectum; nec poſſunt poſtea illum habere, quia non poteſt manere ſuſpenſa efficacia verborum, nec poſſunt proferri ſub conditione de futuro, vt dixi ſect. 5. ſi verò ille alius iam protulit formam integram, & conditio poſita eſt, redit eadem difficultas; nam ſi ille prior perfecit verba, iam poſuit effectum, & ita nihil reſtat ponendum, quia iam Sacramentum eſt perfectum, vel certè, ſi ille prior non poſuit effectum, quia ſolùm intendebat concurrere partialiter, nec modò ponetur, quia verba prioris non poſſunt nunc operari, poſtquam tranſacta ſunt, & verba poſterioris ſola non ſufficiunt, quia non vult concurrere totaliter, ſed ſolùm partialiter: ſolum ergo poſſent deſeruire in caſu metaphiſico, quando vterque proferret vltimam ſyllabam omnimoda ſimultate mathematica Non eſt autem credibile, quod Chriſtus dederit ſuis miniſtris hanc poteſtatem concurrendi, & vtendi forma quæ ſignificaret ſolùm concurſum partialem, quæ poteſtas ſolùm poſſet deſeruire ad caſum quemdam metaphyſicum, & aliunde non erat vtilis, nec connexionem habebat cum poteſtate, quam dabat ab-
ſoluendi per modum cauſæ totalis. Fateor enim 177.
de facto ex poteſtate, quam Chriſtus dedit conſecrandi, vel abſoluendi, ſequi, quod poſſint aliquando duo ſimul concurrere ad conficiendum Sacramentum, ſi vterque proferat debitam formam, & ſimul perficiat prolationem illius: quia hæc poteſtas includitur in poteſtate, quam habent conſecrandi, vel abſoluendi ſeorſim: non poteſt enim impediri effectus ex eo, quod operentur duæ cauſæ, quarum ſingulæ poſſunt operari. At verò poteſtas operandi per formam ſpecialem, quæ ſignificet voluntatem concurrendi ſolùm partialiter non includitur in poteſtate operandi per formam quæ id non ſignificet; potuit enim dari vna poteſtas ſine alia, nec vna forma æquiualet alteri; aliud quippe eſt dicere: ego volo totaliter te abſoluere: aliud verò: ego non ſolus, nec totaliter, ſed partialiter cum alio volo te abſoluere. Aliunde verò, vt dixi, hæc ſecunda poteſtas operandi per talem formã inutilis, imò & noxia eſſet: vix enim vnquam in caſu metaphyſico validè proferretur; licitè verò nunquam; quia ſine cauſa exponeretur vterque miniſter euidenti periculo faciendi irritum Sacramentum, cùm nunquam poſſet eſſe validum, niſi quando vterque ſimul proferret vltimam ſyllabam, quod fortè nunquam eueniret.
Poſſunt quidem de facto plures Sacerdotes con- 178.
currere ad conſecrandam eamdem hoſtiam; ſed hoc non niſi ex graui cauſa, & abſque periculo vllo irritandi Sacramentum: quia proferunt ſinguli formam ſufficientem, & quicumque prior perficiet formam, validè conſecrabit. At verò ſi forma ſolùm ſignificaret concurſum partialem, neuter validè abſolueret, niſi vterque ſimul proferret vltimam ſyllabam. Quod certius adhuc periculum eſſet, & neceſſitas omnimoda, ſi tres, quatuor, vel plures ſimul proferrent illa verba. Vnde confirmatur

firmatur argumentum propoſitum; quia ſi Chriſtus dediſſet poteſtatem ſignificandi per formam, concurſum partialem cum alio, dediſſet etiam poteſtatem ſignificandi concurſum partialem cum duobus, & cum tribus, & cum pluribus, quod quidem magis abſurdum eſſet, cùm eſſet poteſtas ad actum omnino impoſſibilem, quod ſcilicet centum homines ſimultate mathematica proferrent vltimam ſyllabam. Hoc autem totum fieret abſque vlla neceſſitate, aut cauſa, cùm poſſent ſinguli vti forma conſueta non ſignificante concurſum partialem, ſed totalem, quantum eſt ex parte ſingulorum; non eſt ergo credibile Chriſtum dediſſe talem poteſtatem, qua ſine peccato vti non poſſemus, & quæ in poteſtate abſoluendi per formam ſolitam nullo modo includitur.

179. Dices: imò videtur includi: quia Chriſtus de facto inſtituit hoc ſacramentum per modum iudicij, & ſacerdotes conſtituit Iudices in hoc Tribunali: alij autem iudices humani eo ipſo, quod poſſint ſinguli iudicare, & condemnare, vel abſoluere ſeorſim ab aliis, poſſunt multò magis, ſi velint conuenire duo, vel plures ad eandem ſententiam proferendam, & dicere: *nos te abſoluimus:* vel *nos te condemnamus.* Similiter ſi duo, vel tres exequutores Teſtamenti habeant à teſtatore facultatem, vt ſinguli ſeorſim poſſint aliqua exequi; poterunt à fortiori omnes ſimul, & ſignificare hanc ſuam voluntatem concurrendi ſolùm partialiter, & cum aliis per verbum commune; *nos vendimus, nos emimus, donamus,* &c. Ergo eo ipſo, quod Chriſtus dedit Apoſtolis poteſtatem, vt ſinguli iudicarent, abſoluerent, &c. videtur dediſſe poteſtatem, vt idem facerent cum aliis, & ſignificarent concurſum cauſæ partialis.

180. Reſpondetur, negando conſequentiam, quæ non poteſt fieri à iudicibus, & miniſtris humanis ad iudices, & Miniſtros huius Sacramenti. Ratio autem deſumitur ex dictis; quia iudices, aut Miniſtri humani non accipiunt ſuam poteſtatem alligatam ad operandum per tales voces, quæ ſint verba formalia, & non ſolùm virtualia: imò poſſunt operari per Scripturam, per nutum, per verba virtualiter ſolùm, & non realiter permanentia, quare non eſt periculum irritandi actum, licèt vtantur verbis ſignificantibus concurſum ſolum partialem; quia licèt vnus abſoluat prior verba, poſſunt poſtea verba illa, prout virtualiter permanentia, dum non reuocantur, operari, quando alij proferunt verba. In iudicio autem Sacramentali iudices accipiunt poteſtatem alligatam ad hoc, vt non niſi per vocem, & verba realiter ſolùm, & phyſicè exiſtentia operentur: qua inſtitutione, & alligatione poſita non erat vtilis, nec licitus modus ille ſignificandi voluntatem concurrendi ſolùm partialiter, vt vidimus, quare non poteſt argui hæc poteſtas in Sacerdote, ex eo quod Iudices alij, & miniſtri in negotiis humanis illam habeant.

181. Nunc probemus ſecundam partem illius minoris ſuprà poſitæ, quod ſcilicet verba illa, *vos te abſoluimus*, non poſſint eſſe valida, ſi ſignificare velit proferens concurſum totalem, & non partialem ex parte ſua: quia nimirum verba illa, iuxta communem hominum ſenſum, non ſunt apta ad illud ſignificandum, niſi ampliùs explicetur. Quotieſcumque enim dico me cum aliis hoc, vel illud facere, ſaltem ſi ſermo ſit de actione iuridica, & forenſi, non ſignifico me in ſolidum, & independenter ab aliis id facere, etiamſi aliàs poſſem ego ſolus id facere, v.g. ſi dicas, *Ego, & Petrus emimus a te hanc domum,* non ſignificas te ſolum velle eam emere, etiam nolente Petro, ſed potiùs ſignificas conſenſum ex parte tua ad emendum ſimul cum Petro: vnde Petro non conſentiente, ad nihil teneris, nec aliam voluntatem per eiuſmodi verba ſignificaſti. Eodem modo ſi duo tutores, vel teſtamenti exequutores, quorum ſinguli poſſent donare, vel condonare nomine pupilli, vel defuncti, donent, vel condonent ſimul per verba communia: *Nos Petrus, & Ioannes donamus, vel condonamus tibi*; eo ipſo ſinguli ſignificant concurſum partialem; atque adeo non conſentiente, vel ſubſcribente Ioanne, etiamſi Petrus protuliſſet verba, vel ſubſcripſiſſet ſcripturæ actus non ſubſiſtere; quia nimirum verba illa, vt dixi, iuxta commonem ſenſum ſignificant ſolùm voluntatem concurrendi partialiter, & dependenter à concurſu, & conſenſu alterius.

182. Similiter ergo Sacerdos, licèt ſolus poſſet abſoluere, id tamen non ſignificat, dum ſolùm dicit: *nos abſoluimus*: atque adeo ex vi illorum verborum non ſignificauit abſolutè, & ſufficienter, ſe abſoluere in ſolidum, & independenter ab alio. Fateor ergo validam fore formam, ſi diceret: *Ego, & Petrus te abſoluimus ſinguli in ſolidum*: quia iam ſignificaret ſufficienter voluntatem abſoluendi inſolidum: perinde ac ſi diceret: *Ego te abſoluo, & Petrus etiam te abſoluit*: quæ verba per priorem partem operarentur; poſterior verò non eſſet practica, ſed ſpeculatiua: illa tamen verba, *nos te abſoluimus*, iuxta communem hominum ſenſum ſignificant coniunctionem, & dependentiam adinuicem in operando effectum, ſaltem quando ſermo eſt de actionibus forenſibus.

183. Contra hanc doctrinam ſolet opponi argumentum ex matrimonio: quia ſi Deus diſpenſaret, vt aliquis plures vxores ſimul acciperet, ille poſſet dicere, *ego vos in uxores accipio*: & illæ omnes poſſent reſpondere, *Nos te accipimus in virum*: quæ verba ſufficerent ad Matrimonium validum, & eſſent forma à pluribus miniſtris prolata ſignificantibus concurſum totalem ſingulatum ad vnum Matrimonium validum: ergo illæ etiam voces, *Nos te abſoluimus*: poſſunt ſignificare concurſum, & voluntatem ſingulorum abſoluendi totaliter.

184. Omiſſis variis ſolutionibus, quæ videri poſſunt apud Coninch. *loco citato, num.* 49. Reſpondetur, negando conſequentiam, quia in Matrimonio ex ſubiecta materia voces illæ non poſſunt ſignificare concurſum partialem, ſed ſolùm totalem ad vnum matrimonium cum proferente illas: quia ad Matrimonium cum aliis fœminis, non poteſt hæc vllo modo concurrere, nec ad Matrimonium cum ipſa poſſunt aliæ concurrere etiam partialiter: debent ergo ſignificare ſingulæ practicè per illas voces concurſum ſuum, & conſenſum ad ſuum coniugium, ſpeculatiuè conſenſum aliarum ad ſua. Sic etiam quando Petrus haberet duos creditores, quibus res diuerſas ſingulis deberet, & peteret ab vtroque remiſſionem. Si illi reſpondeant, *Nos tibi condonamus*: ſinguli ſignificant totalem condonationem ſui debiti independenter à voluntate alterius, quia neuter poteſt concurrere ad condonationem debiti alieni. Quãdo tamen debitum eſſet commune, non ſignificarent ſinguli per illas voces voluntatem condonandi independenter ab altero ſocio. Hoc autem

autem ferè modo ſe habet res in caſu noſtro, in quo debitum eſt idem, & quod ab vtroque poteſt condonari: & ideo dixi, in hac materia, & in his circunſtantiis voces illas non ſignificare voluntatem condouandi in ſolidum independenter ab alio, vel certè dubius erit, & nimis incertus valor illius formæ.

185. *An poſſit dari abſolutio partialis.* Dubitari poteſt tertiò, an validè abſolueret, qui diceret, *ego te abſoluo*: cum animo non abſoluendi, niſi partialiter, hoc eſt, ſimul cum alio, qui eodem modo abſoluit.

Reſpondetur ex ſupradictis non videri validam eam abſolutionem, ſi ſolùm velit abſoluere partialiter: eadem enim videtur eſſe ratio, ne dederit Chriſtus poteſtatem abſoluẽdi partialiter, & ne dederit poteſtatem vtendi forma, quæ ſignificet voluntatem abſoluendi principaliter, cùm eadem inconuenientia ex vtraque poteſtate ſequantur, nec fuerit neceſſariò connexa illa poteſtas cum poteſtate abſoloendi totaliter, quam dedit: ergo ſicut diximus non poſſe validè proferri formam ſignificantem ſolùm voluntatem abſoluendi partialiter, ſic oportet negare poſſe validè abſolui per formam etiam bonam cum intentione abſoluendi ſolùm partialiter.

186. Dixi, ſi ſolùm velit abſoluere partialiter: quia alio modo poſſet excogitari, quod Sacerdos dicat, *ego te abſoluo*, &c. cum intentione abſoluendi in ſolidũ, & vtendi tota ſua poteſtate, ſed ſub conditione, ſi ille alius Sacerdos ſimul abſoluat. In quo caſu maior eſt difficultas: quia intentio conditionata ſub conditione de præſenti ſufficit ad valorem Sacramenti: ſi ergo vult abſoluere, ſi ille alius abſoluit, poſita conditione validè abſoluet.

187. Oportet tamen aduertere illam conditionem dupliciter poſſe adhiberi, primò ſi dicat, *ego intendo abſoluere, ſi aliquis alius ſimul abſoluet*: Tunc autem ſi ille alius ſocius habeat intentionem abſoluendi abſolutam, & perficiant ſimul formam, vterque abſoluit validè, quia conditio, ſub qua ſecundus abſoluit, poſita eſt alio abſolutè abſoluente. Si verò ſocius etiam habeat ſimilem intentionem ſolùm conditionatam abſoluendi, ſi alius ſimul abſoluat; neuter videtur abſoluere: quia daretur mutua prioritas: ad hoc enim, vt Petrus abſoluat, deberet præuideri Ioannes abſoluens: & rurſus, vt Ioannes abſoluat, deberet præuideri Petrus abſoluens, quia conditionalis non tranſit in abſolutam, niſi poſita conditione: neuter ergo validè abſoluit, quia neutrius abſolutio ſupponi poteſt ad purificandam conditionem.

188. Secundò poſſet eſſe ſenſus conditionis, *volo abſoluere, ſi alius ſimul velit abſoluere*. Tunc autem diſtinguendum eſt: quia ſi ſolùm dicat, *ſi aliquis velit abſolutè, vel conditionatè abſoluere*: tunc vtriuſque abſolutio valida erit: quia antequam tranſeant in abſolutam ſupponere poſſunt voluntatem alterius conditionatã abſque mutua prioritate; nam voluntas conditionata vtriuſque ſimul eſt, quælibet verò vt conditionata præcedit voluntatem alterius, vt abſolutam; & vtriuſque voluntas abſoluta erit etiam ſimul. Si verò ſenſus eſſet, *volo abſoluere, ſi alius ſimul velit abſolutè abſoluere*: Tunc ſi vterque ita velit, neuter validè abſoluit; quia neutrius voluntas, vt abſoluta poteſt præuideri ad purificandam conditionem alterius abſque mutua prioritate.

189. Dices, in nullo ſenſu ex dictis videri validam illam formam: quia qui non vult abſoluere, niſi alio abſoluente, vel volente abſoluere; eo ipſo non vult abſoluere, niſi partialiter: velle enim operari cum alio, & non aliter, eſt velle operari ſolùm partialiter: diximus autem voluntatem abſoluendi ſolùm partialiter non eſſe validam; ergo neque erit valida voluntas abſoluendi ſolùm ſub conditione, ſi alius ſimul abſoluat.

Propter hoc argumentum dubitari poſſet de valore illius intentionis abſoluendi ſolùm ſub conditione, ſi alius ſimul abſoluat, vel ſi alius ſimul ponat aliquid neceſſariò afferens abſolutionem. Aliud enim eſſet, ſi conditio non eſſet talis, v.g. *volo abſoluere, ſi alius ſimul perficiat verba abſolutionis*: poſſent enim poni verba abſolutionis ab alio abſque intentione, vel abſque iuriſdictione neceſſaria ad valorem. Vnde volens abſoluere ſub ea conditione, non videtur velle abſoluere ſolùm partialiter, & cum alio, ſed etiam ſolus.

190. Adhuc tamen ad argumentum reſpondere poſſumus, etiamſi conditio ſit abſolutio abſoluta alterius, poſſe eſſe validam intentionem abſoluendi ſub ea conditione, quando non eſſet mutua prioritas, vt explicuimus. Nam licèt ille ex vi talis intentionis non poſſit abſoluere ſolus, ſed ſimul cum alio: habet tamen voluntatem vtendi tota ſua poteſtate, & auctoritate ad dimittenda peccata, quantum poteſt poſita illa conditione; ille autem, qui ſolùm vellet abſoluere partialiter, non vult vti tota ſua poteſtate, ſed potius vult attemperare ſuam efficaciam, & non facere, quantum poteſt. Vnde ille prior validè abſoluet; quia licèt ſolùm velit ſub conditione; vult tamen idem, ad quod accepit poteſtatem: eo autem ipſo, quod accepit poteſtatem ad illud abſolutè volendum, videtur à fortiori poſſe illud idem ſub conditione præſenti, vel præterita velle, quia voluntas ſub conditione, poſita conditione, æquiualet voluntati abſolutæ. At verò iſte poſterior, qui ſolùm vult partialiter concurrere, non vult id, ad quod accepit poteſtatem: non enim vult abſoluere in ſolidum, & plenè, ſed partialiter ad quod diximus non accepiſſe poteſtatem, quia non expediebat, nec includebatur in poteſtate, quam de facto accepit. Sed hæc omnia ad vſum parum referunt; neque enim poſſunt moraliter in praxi occurrere.

191. Simile autem ferè eſt id, quod quartò dubitari ſolet: an validè abſoluant duo Petrus, & Paulus, qui ſimul abſoluunt cum intentione abſoluendi, ſi alter non abſoluit. Et quidem ſi ſenſus eſſet, ſi alter priùs non abſoluit, vterque validè abſolueret, quia neuter priùs abſoluit. Si autem ſenſus ſit, ſi alter tunc non abſoluit, neuter validè abſoluit; quia vel deberet vterque, vel neuter abſoluere, cùm non ſit maior ratio de vno, quàm de altero. Vterque autem non poteſt, quia tunc conditio non poneretur; neuter enim vult abſoluere, niſi altero non abſoluente. Si ergo alter abſoluit, alter non vult abſoluere: neuter ergo habet intentionem abſoluendi, quia voluntas illa non poteſt tranſire in abſolutam, niſi deſtruat ſe ipſam: non poteſt enim tranſire in abſolutam, niſi alter non abſoluat. Si autem Petrus non abſoluit ob imperfectam illam voluntatem, quam habet, eo ipſo Paulus non abſoluet, cùm habeat æquè imperfectam voluntatem, atque adeo Petrus abſoluet, qui ſupponebatur non abſoluere. Neuter itaque abſoluet, quia voluntas illa intelligi debet abſoluendi modo poſſibili, ſi alter non abſoluat: ille autem modus eſſet impoſſibilis, cùm afferret duo contradictoria.

DISPVT.

DISPVTATIO XIV.

De contritione, quæ eſt prima pars materialis in Sacramento Pœnitentiæ.

SECT. I. *Vtrùm, & quomodo contritio ſit pars Sacramenti Pœnitentiæ?*

SECT. II. *Vtrùm ad valorem Sacramenti requiratur, quod dolor præcedat confeſſionem?*

SECT. III. *Vtrùm ad ſingulas confeſſiones requiratur nouus actus doloris?*

SECT. IV. *Quomodo actus doloris referri debeat à pœnitente ad Sacramentum Pœnitentiæ?*

SECT. V. *Vtrùm requiratur propoſitum non peccandi ad Sacramentum pœnitentiæ?*

SECT. VI. *Vtrùm poſſit dari Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe ex defectu doloris?*

SECT. VII. *Reſpondetur ad alia argumenta contra noſtram ſententiam.*

SECT. VIII. *De dolore requiſito in confeſſione de venialibus.*

SECT. IX. *De propoſito requiſito ad confeſſionem venialium.*

SECT. X. *An, & quomodo neganda ſit abſolutio ob defectum propoſiti?*

1\. POSTQVAM diximus de forma Sacramenti pœnitentiæ, ſequitur, vt agamus de eius materia: Diximus autem, materiam proximam pœnitentiæ habere tres partes, ſcilicet contritionem, confeſſionem, & ſatisfactionem, de quibus nunc ſuo ordine agendum eſt, & primò de contritione, ſeu dolore requiſito: ad quod dicendum eſſet hoc loco de differentia contritionis perfectæ ab imperfecta, quæ appellatur attritio. De hoc tamen dixi latè *ſuprà diſp.* 5. vbi explicui obiectum formale vtriuſque & quomodo contritio perfecta extra Sacramentum afferat ſemper & infallibiliter ſecum gratiam iuſtificantem; item attritionem ſupernaturalem ſufficere cum Sacramento pœnitentiæ ad iuſtificationem: quomodo vtraque includat virtualiter propoſitum non peccandi: qualis intenſio, vel extenſio requiratur in illis, qualiter contritio ipſa contineatur virtualiter in actu dilectionis Dei ſuper omnia, & quomodo hic ſufficiat etiam abſque dolore formali, & alia eiuſmodi, quæ omnia nunc ſupponenda ſunt, vt agamus de iis, quæ propriè ſpectant ad Sacramentum, quatenus Sacramentum eſt.

SECTIO I.

Vtrùm, & quomodo contritio ſit pars Sacramenti Pœnitentiæ.

2\. LOquimur ſemper de contritione, prout præſcindit ab attritione, & à contritione perfecta: vtramque enim ſupponimus ſufficere ad valorem, & ad effectum Sacramenti. Et quidem contritionem eſſe partem intrinſecam huius Sacramenti probauimus ſupra *diſp.* 12 *ſect.* 2. quod non oportet iterum in præſenti repetere. Nunc ergo ſolùm eſt difficultas, vtrùm ſit pars eſſentialis? poteſt enim eſſe pars ſolùm integralis intrinſeca, qualis eſt ſatisfactio. *Contritio eſt pars intrinſeca.*

3\. Non deſunt, qui licèt ad effectum Sacramenti, hoc eſt, ad remiſſionem peccati requirant eſſentialiter contritionem; abſque ipſa tamen dicant, conſiſtere totam eſſentiam huius Sacramenti, ſicut etiam in baptiſmo adultus non iuſtificabitur abſque dolore ſuorum peccatorum; ſine quo tamen recipit totum Sacramentum baptiſmi. Pro hac ſententia afferuntur Ledeſma 1. *part.* 4. *q.* 31. *art.* 2. Vega *lib.* 13. *in Trident c.* 15. eam dicit eſſe communem, Almainus *d.* 14 *quæſt.* 4 Bernard. de Ganaco in impugnationem Gothfredi *quodlib.* 5. *q.* 14. imo aliqui addunt, poſſe aliquem iuſtificari per hoc Sacramentum ſuſceptum abſque vllo dolore, & propoſito, ſi tamen haberet intentionem accipiendi Sacramentum, & non haberet complacentiam actualem in peccatis præteritis, nec propoſitum committendi aliud. Ita enim videntur loqui Roſella verbo, *confeſſio*, 2. §. 1. Syluest. *Confeſſio* 1. §. 4. tribuens eandem ſententiam Scoto, ſed immeritò, quia Scotus illo loco, ſcilicet, *d.* 14. *quæſt* 4. *&* *diſt.* 16. expreſsè docet eſſe inutile hoc Sacramentum ſine contritione, vel attritione, imo ipſe Syluest. cùm teneat, dolorem eſſe partem eſſentialem Sacramenti, non videtur conſequenter loqui, dum concedit vtile Sacramentum abſque vllo dolore, niſi fortè intelligat, prout videtur ſignificare, partem eſſentialem fore tunc contritionem ſequentem poſt abſolutionem, quæ contritio cum abſolutione præterita faciet Sacramentum completum, quod tamen ex ſe apparet abſurdum, ſicut ſi diceret, poſſe confeſſionem ſequentem cum abſolutione præterita conficere vnum Sacramentum pœnitentiæ. *An ſit eſſentialis?*

Poſſet eadem ſententia tribui aliis, qui negant dolorem eſſe partem intrinſecam huius Sacramenti, quos affert Suarez *diſp.* 20. *ſect* 3. *n.* 7. ſed vt benè ipſe aduertit, ij authores planè non concedunt, dari Sacramentum validum abſque vllo dolore, imò aliqui eorum id expreſsè negant, vt Durandus: licèt in hoc minùs conſequenter loquantur.

4\. Vera, & communis Theologorum ſententia eſt, dolorem eſſe partem eſſentialem huius Sacramenti: ſine qua Sacramentum non ſubſiſtit vllo caſu. Hæc eſt S. Thom. & aliorum quos congerit, & ſequitur Suarez, *vbi ſuprà n.* 8 & colligitur clarè ex principiis ſupra poſitis, quia dolor eſt pars Sacramenti, vt conſtat ex definitione Conciliorum, quæ dicunt, contritionem confeſſionem, & ſatisfactionem eſſe partes materiales huius Sacramenti: ſed non poteſt eſſe pars ſolùm integralis, qualis eſt ſatisfactio: ergo debet eſſe pars eſſentialis. Minor probatur, quia ſi eſſet pars ſolum integralis, ſequeretur, confeſſionem, & abſolutionem abſque vllo prorſus dolore eſſe Sacramentum validum. Vnde rurſus ſequeretur talem confeſſionem, licèt effectum non contuliſſet ob defectum diſpoſitionis, non eſſe repetendam poſtea, iam enim illa peccata fuerant validè ſubiecta clauibus in confeſſione valida, atque adeo ſolùm oporteret, poſtea auferre obicem, vt cum effectu remitterentur. Conſequens autem eſt contra praxim totius Eccleſiæ: nam licèt ſit ſub *Dolor eſt pars eſſentialis Pœnitentiæ.*

opinio

opinione, an detur Sacramentum pœnitentiæ validum, & informe ob defectum diſpoſitionis ſufficientis; & per conſequens ſit etiam ſub opinione, an debeant peccata illa iterum explicari in alia confeſſione, quando prior fuit informis, de quo dicemus ſect. 6. omnes tamen fatentur, confeſſionem factam abſque vllo prorſus dolore, præſertim cognito tunc ipſo defectu doloris a pœnitente, vel etiam eo aduertente, confeſſionem illam eſſe ſacrilegam, omnes, inquam, fatentur, repetendam omnino eſſe illam confeſſionem: alioquin nunquam repetendæ eſſent confeſſiones ob defectum prouenientem ex parte pœnitentis: Ergo ſupponunt, illud non fuiſſe Sacramentum validum ex defectu alicuius partis eſſentialis, quæ non erat alia, niſi dolor: Cætera enim omnia non defuerunt, ſcilicet, confeſſio, & abſolutio. Si autem valida fuiſſet illa confeſſio, non oporteret repetere illa peccata, ſed accuſare ſe ad ſummum de Sacrilegio commiſſo in illa confeſſione.

5. Dices, Sacramentum illud fuiſſe inualidum ex defectu ipſius confeſſionis, quia nimirum, homo non ſe accuſauit de illo ipſo peccato, quod in confeſſione committebat, volendo recipere abſolutionem abſque dolore, ac per conſequens confeſſio non fuit integra omnium peccatorum.

Sed contra, quia in primis ad valorem Sacramenti in tantum requiritur confeſſio integra, quatenus ſi non ſit integra, affert nouum peccatum, quod eſt obex dolori requiſito: Vnde ſi confeſſio non ſit integra, & hoc ſit abſque noua culpa pœnitentis, ille integritatis defectus non vitiabit valorem Sacramenti.

Deinde poſſet contingere, quod licèt homo peccaret de nouo illa confeſſione, atque dolore, non tamen aduerteret ad obligationem confitendi illud peccatum in eâdem confeſſione, atque adeo confeſſio eſſet formaliter integra, ſcilicet, omnium peccatorum, quorum recordatur in ordine ad confeſſionem: Ergo ſi tunc etiam Sacramentum eſſet nullum, prout re vera eſſet, defectus non proueniret ex defectu integritatis confeſſionis, ſed ex defectu doloris, quæ erat alia pars eſſentialiter requiſita ad valorem Sacramenti.

6. Rationes verò, cur dolor in hoc Sacramento non ſit ſolùm diſpoſitio eſſentialiter requiſita ad effectum, ſicut in baptiſmo, ſed etiam pars, plures afferuntur. Præcipua eſt, quia cùm hoc Sacramentum inſtitutum ſit per modum Iudicij, requirit accuſationem: accuſatio autem non eſt nuda narratio peccatorum: aliud enim eſt narrare, aliud accuſare; debet ergo eſſe doloroſa, & ex odio delicti profecta; quia alioquin erit mera hiſtorica narratio, ergo requiritur dolor ex parte materiæ, tanquam id, per quod conſtituitur accuſatio in ratione accuſationis.

7. Addi poteſt ratio altera ex ipſa natura huius Sacramenti; quod reconciliatiuum eſt: ſeu per quod homines à Deo per peccatum auerſi ipſi reconciliantur: reconciliatio enim, vt talis eſt, neceſſariò includit reductionem duarum voluntatum, vt quæ prius in diſcordiam abierant, iam poſtea in concordiam redeant: quare oportet, quod vtraque redeat ad priorem ſtatum. Cùm ergo per hoc Sacramentum reconcilietur Deus cum homine; oportet, quod Deus relinquat auerſionem, qua ab homine auerſus erat, & homo etiam relinquat auerſionem, qua à Deo ſe per peccatum auerterat: quod fit per contritionem, aut attritionem, quæ eſt retractatio prioris voluntatis peccaminoſæ, & conuerſio voluntatis ad Deum, à quo voluntariè diſceſſerat. Sicut ergo in baptiſmo apponitur pro materia aqua, & in Confirmatione Chriſma, &c. ſic in hoc Sacramento affertur pro materia reconciliatio ex parte hominis, & confeſſio, vt adueniente reconciliatione ex parte Dei, quæ ponitur per abſolutionem, fiat reconciliatio completa, & integrum Sacramentum. Meliùs exemplum habemus in Matrimonio, in quo, quia eſt coniunctio duorum, debet interuenire conſenſus expreſſus vtriuſque; ex quo duplici conſenſu explicato fit integrum Sacramentum: Sic enim in Sacramento pœnitentiæ, quod tendit ad reſarciendum prius ſpirituale coniugium per peccatum mortale diſſolutum, vel per venialia debilitatum, & obnubilatum, requiritur conſenſus vtriuſque: ita tamen, vt quia homo prior diſceſſit per peccatum à vinculo illo diuini coniugij; ſic etiam prior redeat per retractationem, & dolorem; Deus verò, qui expulſus fuit, & coactus diſcedere propter peccata, redeat poſterior vocatus, & rogatus à redeunte pœnitente, ex quo vtroque conſenſu integratur, ſeu reparatur prius vinculum, & reſultat totum Sacramentum reconciliatiuum. Hæc autem ratio probat etiam de dolore perfecto, & efficaci; nam prior ratio deſumpta ex ratione accuſationis, fortaſſe probat ſolùm de aliquo odio peccati perfecto, vel imperfecto, vt videbimus *ſectione ſequenti*.

Obiici ſolet, quod contritio non eſt ſenſibilis; ergo non poteſt eſſe pars Sacramenti, quod 8.
eſt ſignum ſenſibile.

Reſpondetur tamen facilè, non poſſe eſſe partem Sacramenti per ſe ſumptam; Cæterùm ſicut poteſt fieri ſenſibilis per aliud, nempe per confeſſionem, ita poterit iam nunc eſſe pars Sacramenti ſenſibilis; ad hoc enim non requiritur, quamlibet partem eſſe per ſe ipſam ſenſibilem. Sic in Euchariſtia corpus Chriſti eſt pars Sacramenti, licèt non ſit ſenſibile per ſe, ſed per ſpecies, & verba conſecrationis.

Dices; ergo contritio non faciet numerum in ratione partis cum confeſſione: quia eſt pars, vt eſt ſenſibilis, ſed non eſt ſenſibilis, prout condiſtinguitur ab ipſa confeſſione, ſed prout fit ſenſibilis à confeſſione; ergo contritio non eſt pars Sacramenti; prout condiſtinguitur à confeſſione, & per conſequens contritio, & confeſſio non erunt duæ partes diſtinctæ in hoc Sacramento.

Reſpondetur, negando ſequelam, nam licèt 9.
id, per quod conſtituitur contritio in ratione partis actualis, ſit ſenſibilitas confeſſionis; Ipſa tamen contritio, quæ ſecundùm ſuam entitatem recipit denominationem partis, diſtinguitur à confeſſione; ſicut in compoſito humano materia, & forma habent eſſe partes actuales ab vnica, & eâdem vnione, iuxta probabiliorem ſententiam; & tamen ſunt duæ partes condiſtinctæ inter ſe. Item in compoſito accidentali ex ſubiecto, & vbicatione modali, ſubiectum habet eſſe partem actualem illius compoſiti, & eſſe vbicatum ab ipſa vbicatione, per quam formaliter vnitur ipſi, & per quam vbicatur; & tamen ſunt duæ partes condiſtinctæ: aliud enim eſt id, quod eſt pars, & quod eſt vbicatum,

Digitized by Google

vbicatum, aliud id per quod formaliter conſtituitur in ratione partis, & vbicati; Sicut etiam duæ cauſæ efficientes, cauſantes eundem effectum per eamdem numero actionem ſunt duæ cauſæ condiſtinctæ, licèt cauſent per eandem cauſalitatem: ſic in noſtro caſu contritio, & confeſſio ſunt duæ partes, ſunt duo ſenſibilia, licèt conſtituatur vtraque in ratione ſenſibilis, & in ratione partis actualis per eamdem ſenſibilitatem confeſſionis.

10. *An contritio ſit pars per ſe.* Hinc oritur primum dubium, an contritio ſit pars huius Sacramenti per ſe, an ſolùm per accidens? Aliqui videntur dicere eſſe partem ſolùm per accidens quia eo modo eſt pars, quo eſt ſenſibilis, ſed non eſt ſenſibilis per ſe, ſed per aliud: ergo non eſt pars per ſe, ſed per aliud, ac per accidens: ita videntur ſentire Palud. *d. 16. quæſt. 4. in 2. ſolutione*, & Ferrar. 4 *contra gentes, cap. 72 prope med.* Alij dicunt eſſe partem per ſe, & quidem non poteſt quoad hoc eſſe quæſtio de re ipſa, ſed ſolùm de modo loquendi. Si enim per eſſe partem *per accidens*, intelligamus contritionem ſecundùm ſuam propriam entitatem non intrare ad componendum intrinſecè Sacramentum, ſed ſolùm per ſenſibilitatem; negandum eſt eſſe partem per accidens. Si verò intelligamus, quod contritio ſe ſola non poſſet intrare ad componendum Sacramentum, niſi redderetur ſenſibilis à confeſſione: verum eſt: Cæterùm hic modus loquendi non videtur ita proprius. Quare magis placet, quod alij dicunt, contritionem eſſe quidem ſenſibilem per accidens, eſſe tamen partem per ſe. Hoc eſt, totam ſenſibilitatem contritioni prouenire à confeſſione: non tamen prouenire illi à confeſſione illam entitatem, quæ formaliter, & intrinſecè componit Sacramentum pœnitentiæ, hæc enim eſt entitas intrinſeca ipſius contritionis.

11. Ex hac doctrina oritur ſecundum dubium, quod eſt magis de re, & difficile. Si enim tota ſenſibilitas contritionis prouenit ex confeſſione, per quam oſtenditur, & exprimitur dolor internus: ſequitur, quod ſi pœnitens nondum habuit actum doloris eo tempore, quo peccata confitetur; poſtea verò ante abſolutionem ſe diſponit & dolet debito modo de peccatis; hic dolor non poterit eſſe pars Sacramenti, & per conſequens Sacramentum non erit validum; quia dolor ille conſequens confeſſionem non potuit per confeſſionem præcedentem exprimi, quæ non procedebat à tali dolore; ergo non redditur dolor ſenſibilis, & per conſequens nec pars Sacramenti ſenſibilis, de quo dicemus *ſect. ſeq.*

SECTIO II.

Vtrùm ad valorem Sacramenti requiratur, quod dolor præcedat confeſsionem?

12. *Sententia P. Coninch.* RAtio difficultatis propoſita eſt in fine præcedentis ſectionis, propter quam P. Coninch *in præſenti diſp. 4. dub. 6.* dicit dolorem requiſitum ad hoc Sacramentum neceſſariò præcedere ipſam confeſſionem prioritate, non ſolùm naturæ, ſed etiam temporis, eo quod voluntas confitendi orta ex dolore, & imperans confeſſionem, eſt inſtantanea, confeſſio autem, cùm ſit ſucceſſiua fit in tempore. Huic ſententiæ fauere videtur Layman *lib. 5. cap. 4. num. 4.*

13. Hæc ſententia ſingularis eſt, & habet contra ſe omnes alios Theologos; quare oppoſitum videntur ſentire Nauarr. *in manual. Latin. capit. 1. num. 22.* Suarez *in præſenti diſput. 20. ſection. 4. num. 31.* Henriquez *lib. 4. de pœnitent. cap. 28. numer. 3.* Petrus de Ochagauia *de Sacramento tractat. 2. de confeſſion. quæſt. 30. num. 2.* Bonacin. *de Sacrament. diſput. 5. quæſt. 3. punct. 2. num. 8.* & eam videtur ſupponere Vaſquez, *in præſenti quæſt. 92. art. 2. dub. vnic. num. 17.* denique eam docet Fagundez *de præcept. Eccleſ. præcept. 2. lib. 2. cap. 6. num. 10.* vbi alios refert. Habet etiam contra ſe praxim fidelium; hi enim ſi fortè peccata abſque dolore confeſſi ſunt, & poſtea confeſſarij exhortatione permoti excitantur ad dolorem habendum de peccatis, putant ſe ſufficienter ſatisfacere, ſi tunc doleant ante abſolutionem, imò ad hunc finem Confeſſarij ſolent pœnitentes tunc potiſsimum ad dolorem mouere, vt ſe diſponant ad abſolutionem validam ſuſcipiendam; nec obligant eos poſt dolorem tunc conceptum ad repetendam confeſsionem, quæ abſque dolore præuio facta eſt.

Reſpondet prædictus Auctor, eo caſu confeſſionem breuiſsime repeti, dum pœnitens dicit, ſe dolere de iis peccatis narratis, & cupere ab iis abſolui. Sed contra primò, quia hoc ipſum eſt contra praxim: non enim ſolent pœnitentes repetere illa verba, *Cupio ab iis abſolui*, nec confeſſarij ſolliciti ſunt, vt pœnitentes id dicant. Deinde ſæpe ipſe pœnitens nihil prorſus dicens, dolet de peccatis; interim dum Sacerdos illum alloquitur, nec curat ſuum nouum dolorem confeſſario manifeſtare, nec vllus in dubium reuocat valorem illius Sacramenti. Solent item aliqui confeſsionem generalem facturi per biduum, vel triduum reſeruare actum doloris faciendum vltima die, quando abſoluendi ſunt, nec peccata priùs confeſſa iterum repetunt; quæ omnia iuxta illam ſententiam condemnanda eſſent, vtpote contra Sacramenti valorem. 14.

Accedit ratio à priori, quod dolor etiam poſt confeſsionem habitus poteſt eſſe materia ſufficiens Sacramenti, vt conſtabit ex ſolutione argumentorum contrariæ ſententiæ; non ergo oportet, quod neceſſariò præcedat confeſſionem.

Tota ergo difficultas eſt in ſoluendis fundamentis contrariis, quorum primum, & præcipuum eſt illud, quod confeſsio debet reddere ſenſibilem dolorem internum ſignificando illum: non poteſt autem eſſe ſignum doloris, niſi ex ipſo dolore procedat, neque enim alio modo ſignificare poteſt dolorem, niſi tanquam cauſam; Ergo ſi dolor non eſt cauſa confeſsionis, non redditur ſenſibilis dolor per confeſsionem. 15.

Reſpondent aliqui, dolorem in prædicto caſu reddi ſenſibilem, ſaltem per actum pœnitentis ſubſequentem, quatenus non retractando confeſsionem, ſed expectando abſolutionem, & tacitè illam poſtulando videtur eadem peccata ſubiicere clauibus, & dolorem ſuum ſignificare. Hanc ſolutionem indicat etiam Pater Suarez *loco citato*. Sed contra hoc eſt, quod poſſet accidere, per nullum actum ſubſequentem ſignificari dolorem. Si pœnitens, verbi gratia, poſt confeſsionem factam excitetur à confeſſario ad dolorem, & interim diſcedente paulìſper confeſſario ad conſulendum aliquem, vel ad aliud breue negotium, pœnitens tunc dolet de peccatis, rediens autem Sacerdos inuenit eum 16. *Quomodo dolor in Confeſſione reddatur ſenſibilis?*

iam carentem vſu rationis, abſoluit illum, de cuius diſpoſitione non dubitat; quo caſu abſolutio illa videtur omnino valida: & tamen dolor per nullum actum externum ſequentem pœnitentis potuit Sacerdoti manifeſtari; ergo non oportet, quod reddatur ſenſibilis per illud ſilentium & perſeuerantiam ſubſequentem.

17. Meliùs reſpondetur, fieri ſenſibilem per ipſam confeſſionem præcedentem: non dico, quod non poſſit fieri ſenſibilis, niſi per confeſſionem, fateor enim poſſe etiam reddi ſufficienter ſenſibilem per alia ſigna externa, v. g. per lachrymas, per ſuſpiria, per verba pœnitentis dicentis, ſe dolere, &c. Sed dico, ad minùs reddi ſenſibilem dolorem per confeſſionem præcedentem. Nec ad hoc requiritur confeſſionem eſſe effectum doloris, aut dolorem ſignificari, tanquam eius cauſam: poteſt enim aliter ſignificari, quatenus ſcilicet confeſſio, & accuſatio in ordine ad abſolutionem ſignificat deſiderium obtinendi veniam efficaciter, & per conſequens, quod pœnitens vult ponere omnia requiſita ex parte ſua ad remiſſionem in illo Sacramento obtinendam. Cum ergo vnum ex requiſitis, & præcipuum ſit dolor de peccatis: eo ipſo pœnitens deferendo ſua peccata in ordine ad abſolutionem, oſtendit, ſe vel doluiſſe, vel quod ſaltem dolebit de peccatis ante abſolutionem: Cùm enim alterum ex illis ſufficiat ad valorem Sacramenti neutrum determinate ſignificatur, ſed ſaltem ſub diſiunctione: Vnde dolor poſtea elicitus ſenſibilis factus eſt per confeſſionem præcedentem, quæ illum, vel vt præſentem, vel præteritum, vel vt futurum ſignificabat.

18. Habemus ad hoc declarandum exemplum in hoc ipſo Sacramento. Nam ſatisfactio, quæ eſt pars integralis huius Sacramenti, aliquando non eſt per ſe ipſam ſenſibilis, ſed debet fieri ſenſibilis per aliud: quando ſcilicet imponitur pro pœnitentia aliquod opus internum, vt ægroto non potenti loqui, quod in corde ſuo inuocet Deum, vel alicui, quod habeat bis, vel ter actum patientiæ, vel conformitatis cum diuina voluntate, vel quod per horam attendat orationi mentali, & meditetur aliquid de paſſione Dei, vel examinet ſuam conſcientiam; quæ omnes ſunt actiones internæ, & inſenſibiles, poſſunt tamen imponi in pœnitentiam iuxta communem, & veriorem ſententiam, quam ſequitur Suarez *infra diſput.* 37. *ſect.* 6. Tunc autem fiunt ſenſibiles per verba Sacerdotis imponentis pœnitentiam, & per acceptationem pœnitentis, quæ ſunt actiones antecedentes ipſam exequutionem ſatisfactionis, vt conſtat. Similiter ergo per confeſſionem præcedentem poteſt reddi ſenſibilis dolor conſequens, quia ſicut impoſitio pœnitentiæ ſignificat, eam poſtea implendam eſſe; Sic confeſſio in ordine ad veniam in Sacramento obtinendam ſignificat dolorem requiſitum poſitum, vel ponendum eſſe non enim minor eſt obligatio habendi dolorem, quàm implendi pœnitentiam ſibi à confeſſario impoſitam.

19. Dices, ſi per confeſſionem pœnitens ſignificabat dolorem præſentem, vel futurum, ergo mentitus fuit, quia ſuppono ipſum tunc non habuiſſe dolorem præſentem, nec animum dolendi ante abſolutionem, nec enim cogitauerat de neceſſitate habendi dolorem.

20. Reſpondetur, non fuiſſe mentitum. Primò, quia non omnis, qui ponit ſignum aliquod abſque re ſignificata, mentitur: nam lachrymæ ſunt ſigna doloris, & tamen pœnitens, ſi fleret abſque dolore interno ſufficienti, non mentiretur in rigore. Requiritur ergo ad mendacium, quod ponatur ſignum tale: ſcilicet, loquutio ſignificans per modum locutionis tale obiectum, quod re ipſa loquens non credit eſſe verum. Confeſſio autem peccatorum non eſt loquutio, qua pœnitens dicit *Ego doleo, vel dolebo*, ſed, *ego peccaui*; ergo non mentitur confitens abſque dolore. Eſt tamen confeſſio ſignum doloris, non per modum loquutionis, quia ſignum latius patet (vt dixi) quam loquutio: ſed propter connexionem, quam habet cum dolore, ex eo quod hoc Sacramentum exigit neceſſariò dolorem ad ſuum valorem: Vnde qui confitetur ad hunc finem, eo ipſo creditur habere dolorem requiſitum ad valorem Sacramenti.

Secundò explicatur alia ratione, quomodo ille non mentiatur; quia nimirum licèt non cogitauerat explicitè de dolore habendo: habet tamen voluntatem vniuerſalem ſuſcipiendi Sacramentum pœnitentiæ à Chriſto inſtitutum, & per conſequens ſaltem implicitè, & in confuſo habet animum apponendi, quæ neceſſaria ſunt ad valorem eius Sacramenti: Si ergo poſtea ad hunc finem concepit dolorem; iam hoc ipſum ſignificauit implicitè per confeſſionem præcedentem, per quam oſtendit, ſe habere animum apponendi omnia neceſſaria ad ſuſcipiendum Sacramentum validum. 21.

Hinc conſtat iam ſolutio argumenti propoſiti ab illo Auctore: nam admiſſa maiori, negamus minorem, quod, ſcilicet, non poſſit dolor per confeſſionem ſignificari, niſi vt cauſa per ſuum effectum: Diximus enim ſignificari, vt effectum voluntatis, à qua oritur confeſſio, quia cùm confeſſio procedat à voluntate, ſuſcipiendi Sacramentum; & hæc voluntas inferat poſitionem doloris neceſſarij, conſequens eſt, vt confeſſio ſignificet dolorem propter connexionem cum ipſo, tanquam cum effectu eiuſdem cauſæ, ſcilicet, eiuſdem voluntatis ſuſcipiendi Sacramentum validum. 22.

Arguit vlteriùs Coninch pro ſua ſententia quia ſi confeſſio externa non debet ex dolore procedere, poſſet quis abſque vllo peccatorum dolore, eiuſve ſignificatione per modum hiſtoriæ narrare ſua peccata, & poſtea interius atteri, & ſic abſolui, etiamſi internus dolor nullo ſigno externo proderetur. Reſpondetur ex dictis, ſi narratio peccatorũ fieret per modum accuſationis, hoc eſt, deferendo illa peccata Sacerdoti, ad obtinendam abſolutionem, iam eo ipſo ſignificaretur dolor, vel præſens, vel futurus, ſaltem in confuſo, vt explicuimus. Si verò narratio non eſſet in ordine ad abſolutionem, nec per modum accuſationis; non ſufficeret dolor ſubſequens, eo quod deeſſet vna pars Sacramenti, ſcilicet, accuſatio, ſeu confeſſio iudicialis peccatorum, quæ debet præcedere abſolutionem. 23.

Dices, accuſatio vera debet eſſe profecta ex odio delicti: Ergo ſi confeſſio non oritur ex dolore non fuit accuſatio. Reſpondetur, accuſationem debere oriri ex aliquo odio delicti, & deſiderio correctionis, non tamen perfecto, & abſoluto, vt dixi *ſect. præcedenti*: peccator autem quoties ſe accuſat, habet aliquod odium peccati, & aliquod deſiderium ſalutis, niſi omnino fictè confiteatur.

SECTIO III.

Vtrùm ad ſingulas confeſſiones requiratur nouus actus doloris?

24. Onſequenter ad præcedentem doctrinam dubitari poteſt, ſi quidem dolor internus eſt pars Sacramenti, & materia ptoxima partialis; an in ſingulis Sacramentis pœnitentiæ debeat apponi nouus dolor de peccatis pro materia proxima; an verò ſufficiat vnus, & idem dolor ad duplex Sacramentum pœnitentiæ recipiendum? Caſus autem poteſt in praxi frequenter contingere: ſi aliquis. v. g. in confeſſione obliuiſcitur vnius peccati ex quinque, quæ propoſuerat confiteri: ſtatim autem poſt abſolutionem recordatur, & addit illud aliud peccatum; quæritur, an indigeat nouo actu doloris, an verò in virtute prioris adhuc virtualiter manentis: poſſit ab illo peccato abſolui.

25. De hoc puncto non loquuntur expreſsè doctores. Aliqui tamen cùm de reiteratione confeſſionis agunt, videntur ſupponere, ad ſecundam abſolutionem ab eiſdem peccatis prærequiri nouam confeſſionem, & nouum dolorem: ita Bonacina *de Sacram. diſp. 5. q. 4. punct. 4. n. 1.* & alij, qui dum fatentur, poſſe eadem peccata iterum eſſe materiam ſecundæ confeſſionis; dicunt rationem eſſe, quia peccata ſunt materia remota in hoc Sacramento: materia autem remota poteſt eadem deſeruire ad duo Sacramenta, vt eadem aqua ad duplicem baptiſmum, licèt eadem materia proxima non poſſit. Vnde videntur ſupponere dolorem, qui eſt materia proxima, non poſſe eumdem deſeruire ad duplex Sacramentum pœnitentiæ: & clariùs P. Vaſquez *quæſt. 92. art. 3. dub 5. n. 10.* dicit:, quando repetuntur eadem peccata in noua confeſsione debere repeti nouum dolorem, qoia materia proxima debet eſſe noua pro Sacramento nouo.

26. Opinio Henriquez. Cæterum P Henriquez *lib. 4. de pœnitent. c. 16. §. 7.* dicit, aliquando vnam, & eamdem contritionem ad duo Sacramenta poſſe, vt partem pertinere *vt cum ſemel abſolutus, iterato mox noua confeſſione explicet præteritum dolorem, & peccatum oblitum, hic enim nouum* (inquit) Henriq. *effectum gratiæ auctæ videtur recipere, dum abſque nouo dolore recipit abſolutionem, quia adſunt requiſita omnia, ſcilicet, noua confeſſio, vt ſignum peccati, & doloris; Nam dolor prior, vt in virtute extenſus eſt ad peccata oblita, perinde valet, ac ſi eſſet nouus dolor de peccatis oblitis.* Addit tamen ſtatim, aliud dicendum eſſe, ſi confeſsio ſecunda fiat de eiſdem peccatis, à quibus directè pœnitens fuerat abſolutus; tunc enim debet habere nouum dolorem eorumdem peccatorum, qui ſubiiciatur nouæ abſolutioni, ſicut debet eſſe noua confeſsio.

27. Hæc opinio, quoad priorem partem confirmari poteſt ex praxi: Nam licèt vnus, vel alius confeſſarius fortaſſe admoneat pœnitentem in prædicto caſu de renouando dolore: alij tamen omnes communiter id non faciunt. Eadem item praxis eſt in moribundo, qui propter inſtantis mortis periculum abſoluendus eſt audito vno, vel altero peccato, & deinde proſequenda eſt confeſsio de aliis: tunc enim non ſolet poſtea cogi ad renouandum dolorem poſt primam abſolutionem, ſed abſoluitur ſecundò ab aliis peccatis ex vi prioris doloris moraliter permanentis. Ruſus in eo caſu, quo aliquis propter peccata reſeruata dimidiare poteſt confeſsionem, confitendo ſuperiori ſola reſeruata, qui alia audire non vult, & deinde inferiori eadem cum aliis, tunc, inquam, iuxta communiſsimam ſententiam, quam ſequitur Henriquez *lib. 6. de pœnitent. c. 15. §. 4.* cum multis, quos affert, datur duplex abſolutio Sacramentalis ſupra eamdem confeſsionem, quæ partim fit cum ſuperiore, partim cum inferiore. In quo caſu nemo dicet, pœnitentem teneri ad habendos duos actus doloris, ſi prior dolor extendebatur ad peccata reſeruata, & non reſeruata. Ergo nec in caſu noſtro debet repeti dolor, cùm prior ſe extenderet ad peccatum etiam, cuius oblitus fuit pœnitens in confeſsione, & quod additur in ſecunda reconciliatione.

28. Id verò, quòd in contrarium opponebatur; quod, ſcilicet, dolor ſit materia proxima Sacramenti, atque ideo non poſsit duplex forma cadere ſupra eumdem dolorem: hoc, inquam, retorqueri poteſt oſtendendo, poſſe aliquam materiam proximam partialem deſeruire eamdem pro duplici forma Sacramentali. Sic enim Corpus Chriſti eſt materia proxima partialis in Sacramento Euchariſtiæ, & tamen idem ſubſtat omnibus conſecrationibus. Item in hoc eodem Sacramento pœnitentiæ ſatisfactio eſt materia proxima partialis, & tamen non videtur repugnare, quod eadem ſatisfactio materialiter ſumpta, hoc eſt, idem ieiunium, v. g. deſeruire poſsit pro materia integrali duplicis Sacramenti. Si enim impoſitum tibi fuit pro pœnitentia ieiunium craſtinum, & rurſus confitearis hodie, poterit ſecundus confeſſarius præcipere tibi in pœnitentiam idem ieiunium craſtinum, iuxta communem ſententjam docentem poſſe imponi in pœnitentiam opera aliunde debita ex præcepto, imò de facto id videntur ſupponere, qui dicunt, quod per illa verba, *quidquid boni feceris, & patienter ſuſtinueris*, &c. eleuantur omnia opera bona ad hoc, vt ſint ſatisfactio Sacramentalis: nam in ſecunda confeſſione repetit Sacerdos illa verba immediatè poſt primam, & per conſequens per vtramque abſolutionem eleuat eadem opera ſubſequentia, ad hoc vt ſint pars integralis vtriuſque Sacramenti.

29. Dices, in eo caſu, licèt vnum, & idem ieiunium eſſet pars integralis vtriuſque Sacramenti; formaliter tamen eſſet diuerſum; quia eſſet pars vnius Sacramenti, in quantum impoſitum ab hoc confeſſario; & eſſet pars alterius, quatenus fuit impoſitum ab altero. Sed contra, quia eadem eſt ratio, quoad hoc de dolore; qui eſſet etiam pars vnius Sacramenti, quatenus ſignificatur per alteram confeſſionem, quare ſicut ibi ieiunium eſſet vnicũ, ſed impoſitio ipſius eſſet duplex; ſic in noſtro caſu, licèt dolor eſſet vnus, ſignificatio ipſius eſſet duplex, ſcilicet, per duplicem confeſſionem diuerſam.

30. Dices; ſi idem dolor poteſt deſeruire ad duo Sacramenta; Ergo poterit etiam eadem confeſſio deſeruire ad duplicem abſolutionem, & ad duplex Sacramentũ pœnitentiæ: non enim eſt minùs materia proxima dolor, quàm confeſsio, atque adeo eadem erit ratio de vtraq; parte. Reſpondetur negando conſequentiam; nam licèt vtraque pars ſit materia proxima, lõgè tamen diuerſo modo: cum enim hoc Sacramentũ inſtitutum ſit per modũ iudicij, non poteſt ſecundò exerceri abſque noua cõfeſsione, quia poſtquã ſententia valida prolata eſt à iudice in aliqua cauſa, non poteſt iterum ſententia proferri, niſi fiat noua accuſatio, & nouus proceſſus; iam enim iudex functus eſt ſuo munere.

Ad nouam ergo abſolutionis ſententiam requiritur nouus proceſſus, & per conſequens noua accuſatio, & teſtificatio, quam ponit pœnitens, qui eſt accuſator, teſtis, & reus. Totum autem hoc poteſt poni abſque nouo dolore, vt conſtat, & per conſequens poteſt poni materia proxima noui Sacramenti. Hinc etiam eſt, quod licèt in nouo Sacramento pœnitentiæ poſſit iuxta illam ſententiam, quam retulimus, imponi idem opus, idem ieiunium, verbi gratia, debet tamen interuenire nouum præceptum, ſeu noua impoſitio pœnitentiæ, ita vt idem ieiunium debeatur iam ex obligatione duplici orta ex duplici ſententia Sacramentali. Ratio autem differentiæ eſt eadem, quia nimirum ad nouum iudicium requiritur noua ſententia, non tamen requiritur, quod pœna, quæ imponitur, materialiter ſumpta, ſit diuerſa: poteſt enim eadem deberi ex duplici ſententia. Cùm ergo impoſitio pœnitentiæ ſit pars ſententiæ, quam in Iudicio Sacramentali profert Sacerdos, & ſine qua iudicium non eſt integrum oportet, quod in nouo Sacramento ſit noua impoſitio pœnæ, licèt non impoſitio nouæ pœnæ. Similiter ergo requiritur noua accuſatio, licèt non requiratur ſemper nouus dolor; quia ſicut ſatisfactio Sacramentalis ſignificatur per ſententiam præteritam, & aliquando fit ſenſibilis per ipſam, quando ſcilicet imponitur pro pœnitentia aliquod opus internum; ſic dolor ſignificatur, & redditur ſenſibilis per confeſſionem; ſicut ergo eadem ſatisfactio poteſt ſignificari per duplicem ſententiam præcedentem in duplici Sacramento; ſic idem dolor poterit ſignificari per duplicem confeſſionem ſequentem in duplici Sacramento, quia vtrobique remanet integrum iudicium, & completus proceſſus iudicialis conſtans ex accuſatione, teſtificatione, & ſententia, quæ requiruntur nouæ ad rationem noui iudicij, eo quod ſuper eodem proceſſu non poſſit proferri ſecunda ſententia poſt primam validam.

31. Hinc conſtat priorem partem illius ſententiæ, quam ex P. Henriquez ſupra adduximus, videri ſatis probabilem; ex his autem, quæ in eius fauorem poſuimus, argui poteſt contra poſteriorem partem eiuſdem ſententiæ, qua dicebat, ſi confeſſio repetatur de eiſdem peccatis, requiri nouum dolorem. Si enim vera ſunt, quæ adduximus in confirmationem prioris partis, non apparet, cur aliquando circa eadem etiam peccata non poſſit reperi confeſſio, & abſolutio noua in virtute doloris præcedentis perſeuerantis adhuc moraliter, & virtualiter: Nam in primis in prædicto caſu, quando ſuperior audit ſola reſeruata, & ab illis abſoluit, & deinde inferior audit omnia, ac iterum abſoluit; Secunda confeſſio non eſt de ſolis non reſeruatis, ſed etiam de reſeruatis, à quibus iam abſoluerat ſuperior, vt docent auctores, quos refert, & ſequitur ipſe Henriquez *dicto lib. 6. cap. 15. vbi ſuprà.* Ergo ſi in virtute eiuſdem doloris perficitur illa ſecunda confeſſio coram inferiore circa eadem peccata reſeruata; iam admittitur aliquando duplex Sacramentum circa eadem peccata ſaltem partialiter poſſe ſubſiſtere abſque nouo dolore. Nec enim quidquam refert quod in ea ſecunda confeſſione addantur alia peccata diuerſa, ſcilicet, non reſeruata: hoc, inquam parum refert, quia Sacramentum illud, prout verſatur etiam circa reſeruata, eſt verum Sacramentum, & abſolutionis forma illis etiam applicatur, ad hoc enim ſubiiciuntur in ſecunda confeſſione, vt fiat confeſſio integra omnium peccatorum vni, & eidem Sacerdoti; & tamen abſolutio, prout verſatur circa illa peccata, non inuenit nouum dolorem: Ergo licèt illa peccata ſola fuiſſent tota materia confeſſionis, poſſet ſecunda abſolutio illis applicari abſque nouo dolore, ſi poteſt, quando ſunt materia partialis.

Ratio item videtur eſſe eadem in vtroque caſu; nam ſi aliquid cogit ad exigendum dolorem nouum in ſecunda abſolutione, illud eſt, quod, ſcilicet, dolor eſt materia proxima Sacramenti, & non poteſt duplex forma applicari eidem materiæ proximæ, hæc autem ratio probaret etiam, fieri non poſſe in priori caſu; nam licèt peccata noua dicantur in ſecunda confeſſione; dolor tamen eſt idem: ergo ſi in eo caſu ratio illa non conuincit, non debet in poſteriori conuincere. 32.

Reſpondet Henriquez tacitè huic obiectioni *in margine littera V.* in priori caſu non ſolum apponi pro materia nouum peccatum, ſed etiam nouum dolorem virtualiter; quia attritio præcedens ſecundùm quod extendebatur ad peccatum omiſſum, non fuit informata directè per Sacramentum prius, & per abſolutionem, ac perinde quatenus reſpicit illud peccatum, habet ſe, ſicut noua attritio illius peccati. Quod poteſt explicari conſiderando attritionem præcedentem, ſicut ſi eſſent plures attritiones partiales de pluribus peccatis, ex quibus illæ, quæ verſabantur circa peccata explicata in prima confeſſione, fuerunt directè informatæ per primam abſolutionem; illa autem attritio partialis, quæ verſabatur circa peccatum omiſſum, non fuit directè informata prima abſolutione, ac proinde poteſt eſſe pars ſecundi Sacramenti. Quando verò ſecunda confeſſio eſt de eiſdem peccatis non ponitur nouus dolor iam virtualiter, quia totus ille, prout reſpiciebat hæc peccata, fuit directè informatus prima abſolutione.

Sed hæc reſponſio reiici poteſt primò, quia dolor ille ſecundum totam ſuam vniuerſalitatem, fuit vera pars eſſentialis prioris Sacramenti. Suppono enim ex dicendis *ſectione 5.* ad valorem huius Sacramenti requiri volũtatem efficacem, quæ ex ſe opponatur cum omni voluntate peccandi, hæc autem eſt voluntas vniuerſalis: Ergo ſecundum totam illam vniuerſalitatem requirebatur ad prius Sacramentum. Secundò, quia quidquid ſit de hoc, ille tamen dolor numero non potuit eſſe pars prioris Sacramenti, prout terminabatur ad talia peccata, niſi eſſet etiam eius pars ſecundum totam ſuam vniuerſalitatem: Nam ſuppono, per illum actum doluiſſe hominem de illis peccatis, non propter aliquod ſpeciale motiuum: & quia talia peccata erant, ſed ſub motiuo vniuerſali, & quia peccata erant, vel propter gehennam, &c. ſed dolor ille fuit pars prioris Sacramenti, non ſolùm prout terminatus ad obiectum materiale, ſcilicet, ad talia peccata, quæ explicata ſunt in priori confeſſione: ſed multò magis, prout terminatus ad obiectum formale, à quo accipit honeſtatem, & moralitatem: ergo ille dolor fuit pars talis Sacramenti, ſecundùm quod reſpiciebat tale motiuum vniuerſale: ergo prout reſpiciebat alia etiam peccata omiſſa, quia in tantum ea reſpiciebat, in quantum verſabatur circa motiuum vniuerſale, ſub quo omnia illa comprehendebantur: ergo de primo ad vltimum 33.

Digitized by Google

mum dolor ille ſecundùm totam ſuam vniuerſalitatem fuit pars prioris Sacramenti, atque adeo non eſt nouus dolor etiam virtualiter, qui ſit pars Sacramenti poſterioris.

34. Adde, exempla ſupra à nobis adducta, ſi quid probant procedere etiam in hoc poſteriori caſu; nam corpus Chriſti idem realiter, & virtualiter eſt materia proxima Euchariſtiæ ſub diuerſis ſpeciebus panis: Item ſatisfactio Sacramentalis eadem ſecundùm ſuam entitatem, idem ſcilicet ieiunium, v. g eſt pars integralis vtriuſque Sacramenti pœnitentiæ, quando idem ieiunium præcipitur ab vtroque confeſſario. Denique etiam in hoc caſu procedit, quod dicebamus de nouitate iudicij in ratione iudicij; Nam in hoc etiam caſu datur nouus proceſſus, noua accuſatio, noua teſtificatio, noua ſententia abſolutoris, & condemnatoria etiam per nouam impoſitionem pœnitentiæ; ergo datur quidquid requiritur ad nouam ſententiam ferendam in virtute præcedentis doloris adhuc moraliter, & virtualiter perſeuerantis. Non ergo video rationem diſcriminis ſufficientem, cur valeat confeſſio ſecunda in priori caſu abſque nouo dolore, & non in poſteriori: & licèt Auctores non agant expreſsè de hoc puncto, ex modo tamen, quo loquuntur, videntur hoc inſinuare, cùm enim dicunt poſſe ſecundam abſolutionem cadere ſupra eadem peccata, addere ſolent *ſi tamen detur noua confeſſio*: de dolore autem nouo nihil dicunt, ſi vnum, vel alterum excipias; imò P. Ioannes de Salas in manuſcriptis de pœnitentia *queſt* 84. *art*. 10. relatâ ſententiâ aliquorum Recentiorum, qui dicebant, requiri nouum dolorem, ſicut nouam confeſſionem ad valorem ſecundi Sacramenti; ipſe dicit, contrarium verius eſſe, & ſufficere, quod partes ſenſibiles ſint nouæ, & addit, ſatisfactionem, licèt ſit pars ſenſibilis, poſſe fortaſſe eamdem eſſe partem duplicis Sacramenti. Eamdem ſententiam indicauit obiter quidam alius Magiſter Salmanticenſis in hac eadem materia, dicens, illam non videri improbabilem: clariùs autem, & expreſsè eam, docuit Petrus de Ledeſma *in Summa*, *capite quarto, de ſacramento Pœnitentia*, & Ioannes de la Cruz *in director. parte ſecunda de ſacramento Pœnitentia, queſtione prima, dub. 6. concluſione* 2. Apud alios nihil inuenio pro hac parte, nec etiam contra illam, quam quidem ego non auderem reprobare.

35. Dices hinc ſequi, quod poſſet aliquis initio anni habere dolorem de aliquibus peccatis, & in virtute illius doloris non renouati, confiteri ſingulis diebus toto anno eadem peccata. Reſpondetur id pendere ex alia quæſtione, ad quam omnes debent reſpondere; ſcilicet, quanto tempore poſſit antecedere dolor ante confeſſionem, vel abſolutionem, ad hoc vt dici poſſet habere moralem vnionem cum ipſa in ordine ad conſtituendum vnum Sacramentum. Omnes enim debent taxare aliquod tempus, intra quod debeat eſſe dolor, ne forte propter longam diſtantiam non poſſit eſſe vnio moralis inter partes adeo diſtantes. Adde, dolorem priorem interrumpi per peccatum ſubſequens, atque adeo ex eo etiam capite debere iterum renouari.

SECTIO IV.

Quomodo actus doloris debeat à pœnitente elici ad Sacramentum Pœnitentiæ?

Præcedenti dubio affine videtur eſſe aliud; an ſcilicet, dolor, qui eſt pars Sacramenti pœnitentiæ, debeat elici à pœnitente ex intentione, & relatione ad confeſſionem: an verò poſtquam elicitus eſt abſque memoria confeſſionis, poſſit pœnitens eo dolore vti ad recipiendum Sacramentum pœnitentiæ? P. Suarez *diſp*. 20. *ſect*. 4. *num*. 19. videtur exigere relationem aliquam doloris in ordine ad Confeſſionem faciendam: à quo videntur accepiſſe illum modum loquendi alij recentiores, Bonacina *De Pœnit. diſp*. 5. *quaſt*. 3. *p*. 2. *num*. 17. dicens, requiri; quod dolor formaliter, vel virtualiter referatur ad confeſſionem, v. g. ſi doleat homo cum propoſito confitendi, vel recogitet peccata cum dolore, vt ea confiteatur, & virtute illius propoſiti, & intentionis confiteatur. Alij verò Recentiores addunt, ſi quis doleat de peccatis in ordine ad confeſſionem hodie faciendam v. g. hunc dolorem non ſufficere ad confeſſionem cras faciendam; quia ſine hac relatione non videtur habere vnionem moralem cum confeſſione ſequenti. 36. *An debeat elici ex intentione confitendi.*

Oppoſitum tamen videtur verum: nec credo, P. Suarez in illa fuiſſe ſententia; nam loco citato explicans, qualiter debeat referri dolor ad confeſſionem, ſic ait: *quod fit quoties quis peccata recogitat, & de iis dolet, vt ea confiteatur, vel præbet ſignũ ſui doloris in ordine ad confeſſionem faciendam ſeu abſolutionem obtinendam ac denique quoties quis dolet de peccatis cum expreſſio propoſito illa confitendi, ex cuius virtute poſtea confeſſionem facit: nam quilibet ex his modis ſufficit ad veram accuſationem aliqua verò huiuſmodi relatio neceſſaria eſt*, &c. in quibus verbis ſatis apertè indicat, ſufficere illum ſecundum modum referendi dolorem, qui datur, quando quis in ordine ad confeſſionem, vel abſolutionem præbet ſignum aliquod ſui doloris præcedentis. Eodem modo loquitur P. Valerius Reginaldus *in praxi tom*. 1. *lib*. 5. *n*. 54. vbi ait, eum, qui ex contritione priùs habita excitatur ad confeſſionem, & examen peccatorum, non debere poſtea de illis iterum conteri. 37. Suarez.

Poteſt autem hoc probari primò ex Tridentino *ſeſſ*. 14 *cap*. 4. vbi de dolore in vniuerſum dicitur, præparare hominem poſt baptiſmum lapſum ad recuperandam diuinam gratiam, & remiſſionem peccati obtinendam, ſi cum fiducia diuinæ miſericordiæ, & voto præſtandi reliqua, coniunctus ſit, quæ ad rite ſuſcipiendum hoc ſacramentum requiruntur, Idem additur, attritionem, ſi voluntatem peccandi excludat cum ſpe veniæ, eſſe donum Dei, quo pœnitens licèt non extra Sacramentum, in Sacramento, tamen pœnitentiæ ad Dei gratiam impetrandam diſponitur. Quæ omnia verificantur in caſu noſtro, nam ſi attritio habeatur ex metu gehennæ, vel ex alio ſufficienti motiuo, & poſtea homo ad impetrandam Dei gratiam velit confiteri, & abſoluatur, concurrunt omnia, quæ à concilio petuntur, ſcilicet, dolor de peccatis, votum præſtandi omnia, quæ requiruntur ad Sacramentũ pœnitentiæ (hoc enim votum ſemper continetur implicitè in qualibet attritione, quatenus in ea includitur propoſitum ſeruandi omnia præcepta) rurſus adeſt actus excludens voluntatem peccandi cum ſpe veniæ, 38.

ergo dantur, quæ diſponunt iuxta mentem concilij, ſufficienter ad impetrandam gratiam, & remiſſionem in hoc Sacramento. Fruſtra ergo petitur illa alia relatio doloris ad Sacramentum, vel ad confeſſionem.

39. Secundò probari poteſt ex communi fidelium ſenſu; ſi enim aliquis dum legit, vel dum audit concionem, moueatur ad intenſum dolorem, & deteſtationem ſuorum peccatorum, & poſtea ex deſiderio veniæ cogitet de confeſſione facienda, & Sacerdoti confiteatur, nemo dicet, hunc non eſſe optimè diſpoſitum ad abſolutionem recipiendam, imò ille videtur eſſe modus aptiſſimus, cùm ex dolore peccatorum, & deſiderio veniæ procedat ad procurandam confeſſionem, & abſolutionem. Tunc autem dolor non proceſſit ex deſiderio confeſſionis, nec ordinatus fuit ad illam relatione aliqua antecedenti, ſed conſequenti, quæ licèt fuerit paulò poſt ipſum dolorem, hoc parum intereſt: Idem enim eſſet, ſi tribus, vel pluribus horis poſt dolorem homo recordaretur confeſſionis, & eam procuraret, quia adhuc verum eſſet, confeſſionem illam fieri à pœnitente cum vero dolore, & dolorem ſignificari per ipſam confeſſionem (quod ſolùm petebat Suarez:) ergo licèt in ipſo dolore homo non recordetur confeſſionis, poterit tamen poſtea vti illo dolore ad obtinendam abſolutionem, ſicut ad baptiſmum.

40. Tertiò probari poteſt ex ipſa natura, & inſtitutione huius Sacramenti, in quo magis connaturale eſt, quod ex dolore, & contritione oriatur deſiderium confitendi, quàm quod è contra ex deſiderio confitendi oriatur dolor, & contritio. Si enim conſideretur hoc Sacramentum, vt quoddam iudicium eſt, certum videtur, in iudicio humano ex diſplicentia, & odio delicti oriri accuſationem, & deſiderium deferendi illud ad iudicem, & procurare remedium, non verò è contra ex deſiderio accuſandi oriri odium delicti; ergo ſimiliter in hoc Sacramento ordo connaturalior eſt, ſi homo ex odio peccati veniat in cogitationem, & deſiderium procurandi remedium illius in hoc iudicio ſacramentali. Deinde ſi conſideretur hoc Sacramentum, quatenus eſt condonatio & relaxatio offenſæ; Certùm etiam videtur, quod ſit modus aptior, & congruentior ad impetrandam veniam, quando quis ex odio offenſæ, quam intulit, & ex pœnitentia interna, mouetur ad petendam veniam à Sacerdote Vicario Dei, quàm ſi ex deſiderio remiſſionis moueatur ad dolendum de offenſa Dei: Imò ipſe dolor eo perfectior erit, quò purior, & ſolùm propter motiuum diuinæ offenſæ; minùs autem haberet de hac puritate, ſi ex relatione antecedenti ad confeſſionem, & ex deſiderio Sacramenti imperaretur actus doloris de peccatis: iam enim tunc dolor haberet ſaltem pro motiuo extrinſeco deſiderium Sacramenti, & eo minùs moueretur homo à malitia offenſæ diuinæ ad dolendum, quò magis moueretur, & impelleretur ab extrinſeco imperio procedenti ex alio motiuo.

41. *An omnes actiones Sacramentales debeant fieri ex intentione Sacramenti?*

Dices, actiones Sacramentales debent fieri ex intentione Sacramenti; neque enim ſufficeret ablutio præcedens facta ſine intentione Sacramenti; licèt immediatè poſt referret eam aliquis ad Sacramentum baptiſmi, & adiungeret formam: ergo cùm actus doloris ſit pars huius Sacramenti, debet etiam fieri ex intentione Sacramenti; nec ſufficit, ſi poſteà ad eum finem referatur. Alioquin enim idem poſſet aliquis dicere de confeſſione, quæ licèt fuiſſet facta abſque ordine ad abſolutionem Sacramentalem, poſſet poſtea referri ad eum finem, & fieri materia Sacramenti.

Reſpondetur in primis, falſum eſt, omnes actiones Sacramentales debere fieri ex intentione expreſſa recipiendi Sacramentum; nam in matrimonio licèt aliquis ignoret, illum contractum eſſe Sacramentum inter Chriſtianos, & ſolùm intendat facere contractum, adhuc recipiet Sacramentum, quod eſt inſeparabile à contractu. Deinde ex eo quod aliquid ſit materia proxima Sacramenti; non arguitur, quod debeat fieri ex intentione Sacramenti; nam ſpecies panis ſunt etiam materia proxima Euchariſtiæ, & tamen non debent ipſæ ſpecies fieri ex intentione Sacramenti, ſed ſufficit, conſecrationem fieri ex ea intentione. Denique in dolore eſt ſpecialis ratio, cur non requiratur in ipſo talis intentio antecedens, quia ſcilicet, dolor non fit à pœnitente, tanquam Chriſti miniſtro; ſolus enim Sacerdos operatur, vt Chriſti miniſter in hoc Sacramento, illæ autem Sacramentales actiones, quæ fiunt à miniſtro, debent fieri per intentionem explicitam, vel implicitam Sacramenti ponendi, quia non poteſt aliquis operari, vt miniſter alterius, niſi operetur nomine ipſius, nec poteſt operari nomine ipſius niſi id velit, & intendat. Vnde in ipſo etiam Sacramento Matrimonij coniuges, qui ſunt miniſtri, debent habere hanc intentionem ſaltem implicitam, quam habent, quoties volunt contrahere verum matrimonium: Cùm enim hoc inter Chriſtianos non poſſit fieri ſine Sacramento; eo ipſo quod volunt omnino perficere matrimonium validum, volunt implicitè perficere Sacramentum, ſine quo non fit matrimonium validum: ſi autem haberent intentionem efficacem repugnantem, & omnino excludentem rationem Sacramenti; non efficerent contractum matrimonij. Talis etiam eſt ablutio in baptiſmo, quam miniſter operatur, vt miniſter Chriſti & ideo debet fieri ex intentione Sacramenti; nec poterit ablutio abſque ea intentione facta, referri poſtea ad Sacramentum baptiſmi adiungendo formam: Contritio verò, vel dolor non eſt actus talis, quam pœnitens faciat nomine Chriſti; Vnde ex eo capite non requirit intentionem antecedentem, qua referatur ad Sacrámentum. 42.

Poteſt autem ad hoc ipſum confirmandum afferri id, quod aliqui Theologi dicunt de ſatisfactione Sacramentali; ſuppoſita enim probabiliſſima, & communiſſima ſententia, quod pœnitens ſatisfaciat præcepto confeſſarij, etiamſi ſatisfactionem adimpleat in peccato mortali, eo quod præceptum Confeſſarij ſolùm ſit de ieiunio, vel de eleemoſyna: addunt aliqui, nec etiam requiri, quod pœnitens impleat ſatisfactionem ex intentione ſatisfaciendi præcepto: nam ſicut præcepto Eccleſiæ audiendi ſacrum ſatisfit audiendo ſacrum abſque vlla prorſus intentione ſatisfaciendi præcepto, iuxta communem Theologorum doctrinam; quia præceptum non eſt de motiuo, ſed de auditione ſacri: ſic etiam dicunt, præcepto confeſſarij de recitando hodie roſario, ſatisfieri per roſarij recitationem hodiernam, factam abſque memoria, vel intentione ſatisfaciendi præcepto; quod docet Thomas Sanchez *libr. 1. in decalogum, cap. 13. num. 17. & lib. 4, cap. 13. in fin.* Hæc autem doctrina debet eodem modo explicari, dicendo, ſatisfactionem illam, licèt ſit pars Sacramenti, non tamen exigere peculiarem illam 43.

inten

intentionem Sacramenti recipiendi, eo quod non ſit actio Miniſtri, ſed pœna impoſita à Miniſtro ad quam ſubeundam, & implendam non requiritur intentio, ſicut neque in aliis præceptis.

44. Obiiciet tamen aliquis eſſe actiones Sacramentales, quæ noo fiunt à Miniſtro, ſed à recipiente Sacramentum, & tamen exigunt intentionem Sacramenti. Sic in ſacramento Ordinis, ille qui ordinatur, debet tangere materiam cum intentione Sacramentſ, & in hoc ipſo ſacramento Pœnitentiæ pœnitens debet habere intentionem faciendi confeſſionem in ordine ad Sacramentum recipiendum: & tamen hi non ſunt miniſtri. Ergo licèt dolor non ſit actio miniſtri, adhuc exiget intentionem.

45. Reſpondetur, illas actiones requirere quidem intentionem, licèt non ſint actiones miniſtri: id tamen prouenire ex aliis capitibus, & rationibus, quæ non procedunt in dolore: nam tactus materiæ in ordinatione (ſi re vera ad valorem neceſſarius ſit, id enim multi probabiliter negant) in tantum requiritur, in quantum ſine illo non detur completa actio miniſtri ordinantis, quæ eſt traditio, quia traditio eſſe non poteſt ſine acceptione, ſicut nec ablutio actiua in baptiſmo poteſt eſſe ſine ablutione paſſiua: cùm ergo actio Epiſcopi ſit traditio humana, requirit acceptionem humanam ex parte illius, qui accipit: neque enim ego dicor tradidiſſe humano modo aliquid, ſi ille alius materialiter, & ſine attentione, vel intentione accepit: ideo in ordinando requiritur acceptio, & tactus cum intentione accipiendi humano modo, hoc eſt, accipiendi ad eum finem, ad quem traditur. Item in confeſſione requiritur intentio aliqua quia ad hoc Sacramentum requiritur confeſſio iudiciaria: hæc autem eſt, quæ ſit iudici, vt iudici, debet ergo pœnitens dicere peccata Sacerdoti, tanquam iudici, quia ſine hac intentione non poneret confeſſionem iudiciariam, & hoc eſt formaliſſime intendere ſaltem implicitè finem Sacramenti. In dolore autem nulla ex his rationibus militat, vt conſtat; quare non eſt, vnde in ipſius exercitio requiratur talis intentio antecedens, quà referatur ad Sacramentum.

46. Dices; non ſolùm requiritur intentio in miniſtro Sacramenti, ſed etiam in ſuſcipiente, ſi ſit adultus; ergo pœnitens, dum habet actum contritionis, debet habere intentionem, ſaltem quatenus actu recipit aliquid Sacramenti, ſcilicet, vnam partem materiæ Reſpondetur, intentionem in ſuſcipiente Sacramentum requiri regulariter tunc, quando miniſter confert illi Sacramentum nomine Chriſti: verbi gratia, dum baptizat, vngit, imponit manus, profert verba, *&c.* ratio autem videtur eſſe: quia (vt notat Suarez 3. *tom. diſp. 14. ſect. 2. circ. med.*) per Sacramenta homo initiatur, & conſecratur Deo; ille autem, qui conſecratur, non debet inuitus conſecrari, & dedicari Deo: conſecratur autem, quando à miniſtro vngitur, tangitur, abluitur, *&c.* & proferuntur verba: ideo qui ordinatur verbi gratia, tunc debet præſtare conſenſum, quando accipit materiam, vel ordinatur, quia tunc accipit poteſtatem: datio autem poteſtatis abſque acceptatione eius, qui habet vſum rationis, non eſt valida, & completa: ideo tunc debet eſſe intentio in ſuſcipiente. Quod idem procedit de aliis Sacramentis cum proportione, in quibus datur etiam aliqua poteſtas, vel aliquod donum à miniſtro nomine Chriſti. Quando verò fit contritio, non conſecratur pœnitens à miniſtro, nec accipit ab eo poteſtatem aliquam, quam debeat acceptare; ſed diſponit ſe ad conſecrationem per abſolutionem Sacerdotis accipiendam; non ergo requiritur tunc alia intentio præter ipſammet contritionem, quæ ſe ſola ſufficienter diſponit.

Sed contra vrgebis, primò, quia infans non poteſt acceptare poteſtatem in Sacramento, & tamen illud valide recipit; ergo poteſt eſſe valida & completa traditio poteſtatis abſque acceptatione ſuſcipientis, atque adeo ex hoc capite non requiretur intentio. Reſpondetur, acceptationem requiri ad valorem aliarum donationum, quando fit donatio adulto, non quando fit infanti, vt cum aliis obſeruat Thomas Sanchez *lib. 1. de matrim. diſp. 6. n. 15. & 17.* Sic ergo de Sacramentis, quando miniſtrantur infanti non habenti propriam voluntatem, ſufficit voluntas Chriſti, vel Eccleſiæ abſque eius conſenſu, vt traditio poteſtatis ſit valida. 47.

Vrgebis ſecundò, quia ex hoc capite non requireretur intentio ſuſcipientis toto tempore, quo miniſter loquitur, vel operatur, ſed ſufficeret intentio in fine: ſicut quando aliquis donat tibi librum, non requiritur conſenſus tuus ab initio loquutionis, ſed ſufficit quando ille abſoluit verba acceptare donationem; ergo licèt ille, qui baptizatur, non haberet intentionem quando abluitur, ſufficeret eam habere, quando abſoluuntur verba. Reſpondetur, quoad hoc eſſe differentiam inter Sacramenta, & contractus humanos, in quibus ſufficit acceptatio in fine, quia adhuc perſeuerat moraliter voluntas donantis. In Sacramentis verò non ſufficit, quia eorum effectus non poteſt ſuſpendi, ſed debent operari, quando fiunt, vel applicantur. Vnde non ſufficit conſenſus accipientis poſt finem verborum, quia iam non eſt ſacramentum, neque etiam ſufficit conſenſus poſt prolatam mediam partem v. g. formæ, vel applicatam materiam, quia illa pars, & illa conſecratio præcedens non operatur, vt nunc moraliter perſeuerat, ſed vt fuit, quando phyſicè fuit. Nam ſi aliquis cum debita intentione effudiſſet aquam, & poſtea cum debita intentione proferret verba, licèt per poſſibile vel impoſſibile reuocaſſet intentionem, quoad effuſionem aquæ prætetitam, validum eſſet Sacramentum: quia non attenditur ad non reuocatam voluntatem, ſed ad intentionem, quam habuit, quando effudit aquam: ideo ergo ab initio requiritur intentio ſcipientis, vt ſingulæ partes conſecrationis, & operationis miniſtri acceptentur, dum fiunt, quia ſi tunc non acceptantur, poſtea non poterunt acceptari, quando ſolùm moraliter perſeuerant. 48.

Sed vrgebis tertiò ex Sacramento matrimonij, in quo ſi fœminâ non cogitante de matrimonio, dicat vir cum intentione debita: *Ego te accipio in meam:* ipſa verò tunc cum eâdem intentione reſpondeat acceptando, & dicat *Ego etiam te in meum*; fit Sacramentum, licèt intentio non fuerit in fœmina ſuſcipiendi Sacramentum ab initio, dum vir illud miniſtrabat: ergo non requiritur in Sacramentis intentio ſuſcipientis toto tempore, quo miniſter illud miniſtrat.

Reſpondetur, ideo dixi ſupra, *regulariter*, eam intentionem exigi, vt ſcilicet exciperem matrimonium, quod ſicut irregulare eſt, quoad alia multa; ſic etiam quoad hoc. Quæ differentia oritur ex duplici, vel triplici capite. Primò, quia in hoc Sacramento ritus, & verba non videntur 49.

ſonare conſecrationem, ſed ſolam obligationem profanam. Secundò, quia eſt contractus, qualis antea erat: cùm ergo de ſe non exigeret acceptationem antecedentem, ſed ſufficeret acceptatio conſequens, ſicut in aliis contractibus, non debuit variari natura contractus per rationem Sacramenti ſupradictam. Tertiò, quia in Matrimonio non requiruntur verba phyſica, ſed ſufficiunt virtualia, vt ſuprà diximus, atque adeò ſufficiunt verba præterita moraliter manentia: cùm enim prolata fuerint à viro ſub conditione, ſi fœmina acceptaret; fœmina poſtea acceptante, incipiunt eadem verba non reuocata, exiſtimari verba nunc prolata abſolutè: quæ verba virtualia, & moralia ſufficiunt in illo Sacramento, licèt in aliis non ſufficiant. Habemus ergo ex his, non requiri ſemper intentionem Sacramenti in ſuſcipiente, quoties ponitur aliqua pars intrinſeca Sacramenti ex ratione generali partis Sacramenti, atque adeo neque eam intentionem requiri, quando ponitur dolor, qui eſt pars materialis.

50. Deinique quod Aduerſarij opponebant de vnione morali requiſita inter dolorem, & confeſſionem, ad faciendum vnum Sacramentum, quæ vnio videtur fieri per illam relationem doloris ad confeſſionem. Hoc, inquam, parum vrget; ſatis enim coniunguntur moraliter; ſi intra debitum tempus dolor præcedens ſignificatur per confeſſionem ſubſequentem; ſicut etiam in Iudicio humano, ſi aliquis ex odio præcedenti ſcelerum, & ex deſiderio remedij moueatur poſtea ad accuſandos ſceleratos; ſufficienter coniungitur accuſatio cum odio præcedenti in ordine ad conſtituendam accuſationem doloroſam, ſeu iuſtificatam. Nunc iam dicamus aliquid de propoſito non peccandi.

SECTIO V.

Vtrùm requiratur propoſitum non peccandi ad Sacramentum pœnitentiæ.

51. *Tres Sententiæ.* TRes ſunt Sententiæ. Prima docet, eſſe neceſſarium ad valorem Sacramenti propoſitum, ſicut dolorem. Ita Ioannis Medin. *Cod. de confeſſion. quæſt. de confeſſ. ficta iteranda*: Toletus *lib. 3. ſumma cap. 4. §. Quinta eſt.* & alij, qui id probant ex Concil. Florent. & Trident. in quibus dicitur primam partem huius Sacramenti eſſe contritionem, ad quam pertinet dolor de peccato cum propoſito non peccandi de cætero.

Secunda ſententia dicit, non requiri propoſitum formale, aut virtuale. Ita Soto, & alij, quos affert Suarez *in præſenti diſputat.* 20. *ſectione* 4. *num.* 32.

Tertia ſententia docet, requiri quidem ad Sacramenti valorem propoſitum, vel formale, vel virtuale, quod in actu doloris includitur. Hanc tenet Suarez *ibi num.* 33. & eſt communis inter Recentiores.

52. *Diſtinguendum eſt.* Ego diſtinguendum exiſtimo, aliquando enim dolor eſt talis, in quo virtualiter includitur propoſitum requiſitum; & tunc non exigitur ad valorem Sacramenti aliud propoſitum formale: aliquando verò dolor non includit tale propoſitum, & tunc requiritur propoſitum vniuerſale præter dolorem. Poteſt enim dolor eſſe, non ex motiuo vniuerſali, ſed ſpeciali, propter quod pœnitens dolet de peccatis illis, quæ confitetur; & quidem hic dolor nec virtualiter continet propoſitum vniuerſale non peccandi de cætero; ſed ad ſummum continet propoſitum non committendi illa peccata, de quibus homo dolet. Alius verò eſt dolor de peccatis ex motiuo aliquo vniuerſali comprehendente omnia peccata mortalia; vt ſi doleat homo propter offenſam grauem Dei, propter irreuerentiam Dei, propter pœnas inferni, & carentiam beatitudinis, quæ correſpondet omni peccato mortali: & quidem hic dolor virtualiter ſaltem continet propoſitum non peccandi mortaliter de cætero. Quando ergo dolor eſt prioris generis, requiritur propoſitum vniuerſale, cùm in ipſo actu doloris non contineatur: quando verò dolor eſt poſterioris generis, ipſe dolor ſufficit ad valorem Sacramenti; cùm in ſe contineat virtualiter tale propoſitum vniuerſale. Impoſſibile enim eſt, quod aliquis doleat efficaciter de furto, verbi gratiâ, præcisè, quia eſt offenſa grauis Dei, & quod ſimul velit offendere Deum grauiter alio peccato diuerſo: quia per priorem actum odit offenſam grauem Dei ſuper omnia: per poſteriorem verò vult offenſam grauem Dei ad vitandam iacturam alterius boni inferioris; quæ eſſet contradictio: ergo ille prior actus implicitè extenditur ad vitanda omnia peccata mortalia, quæ ſunt etiam offenſæ graues Dei.

Nec obſtant verba Conciliorum Florentini, & Tridentini, quæ exigunt cum dolore propoſitum non peccandi: illa enim intelliguntur de propoſito formali, vel virtuali, & implicito; 53.
quia nimirum poteſt eſſe dolor aliquis, vt diximus, qui non affert ſecum tale propoſitum vniuerſale; ideo explicuerunt Patres dolorem, non vtcumque, ſed cum propoſito non peccandi, ſiue formali, ſiue virtuali. Quod autem virtuale etiam ſufficiat, colligi poteſt ex eodem Tridentino illa *ſeſſione* 14. *cap.* 4. vbi dicitur, attritionem ex gehennæ metu, v. g. ſi voluntatem peccandi excludat cum ſpe veniæ, peccatorem diſponere ad recipiendam gratiam iuſtificationis cum ſacramento Pœnitentiæ: vbi non requiritur alia conditio ad hunc effectum, niſi quòd attritio ſit talis, quæ voluntatem peccandi excludat: ergo quoties hoc habuerit attritio, diſponit ſufficienter ad valorem Sacramenti. Dolor autem ille vniuerſalis à nobis explicatus excludit omnem voluntatem peccandi, vt conſtat; ergo iuxta Tridentinum ille ſufficit ad effectum huius Sacramenti; & per conſequens id, quod ſuperiùs dictum fuerat in eodem capite, contritionem eſſe dolorem, ac deteſtationem de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero, intelligi debet de propoſito, ſiue incluſo in eodem actu doloris, ſiue non incluſo, vt conſtat ex verbis poſterioribus, quæ adduximus.

Obiicies primò, ſi dolor abſque alio propoſito diuerſo ſufficit ad valorem huius Sacramenti: 54.
ergo etiam è contra ſufficiet propoſitum efficax non peccandi abſque alio dolore diuerſo: ſicut enim dolor, & deteſtatio præteriti includit implicitè propoſitum circa futurum; ſic propoſitum efficax videtur includere deteſtationem, & odium peccati præteriti: Conſequens autem videtur eſſe contra Tridentinum *illa ſeſſ.* 14. *capite* 4. vbi dicitur, contritionem requiſitam non eſſe ſolùm ceſſationem à peccato,

&

Digitized by Google

& vitæ nouæ propoſitum, ſed veteris etiam vitæ odium.

55. Reſpondetur, propoſitum & dolorem in aliquo poſſe æquiparari, & in aliquo differre. Conueniunt quidem in hoc, quod ſicut dolor ex efficaci, & vniuerſali odio peccati, & offenſæ diuinæ includit virtualiter propoſitum circa futura; ſic etiam propoſitum non peccandi ortum ex efficaci, & abſoluto odio peccati, eo ipſo continet implicitè deteſtationem peccati præteriti; vnde qui diligit Deum, ſuper omnia actu efficaci, & ex hoc motiuo proponit firmiſſimè cuſtodire eius mandata, eo ipſo dicitur communiter habere contritionem virtualem; quia in eo actu continetur implicitè deteſtatio peccati præteriti; licèt homo non recordetur, nec putet ſe peccaſſe, & offendiſſe Deum: ergo ſimiliter, qui ex metu inferni concipit odium peccati, & proponit efficaciter vitare omnia peccata, eo quod diſpliceat illi ſuper omnia quodcumque peccatum excluſiuum à Regno Cælorum, & inductiuum damnationis æternæ; iam eo ipſo continet implicitam deteſtationem peccati præteriti, in quo tota illa ratio odibilitatis reperitur.

56. Differunt tamen adhuc quoad hoc actus deteſtationis, & actus propoſiti; quod deteſtatio efficax, & dolor de peccato præterito magis neceſſariò includit propoſitum implicitum, quàm è contra: nam qui deteſtatur ſuper omnia peccatum præteritum, eo quod ſit, v. g. inductiuum inferni; eo ipſo oſtendit, quod quantum eſt ex ſe, vellet non eſſe poſitum peccatum, nec poneretur aliquid inductiuum inferni; hoc enim eſt dolere efficaciter de illo; ergo eo ipſo ſignificat, quod ſi in ipſius poteſtate eſſet nunc, non permitteret poni peccatum, ne ſequeretur illud malum; ergo ſi nunc ſe offeret occaſio peccandi, non poteſt acceptare illam, niſi ceſſet ab illo priori actu; contradiceret enim ſibi dicendo, quantum eſt ex me, vellem non eſſe poſitum, & vellem auferre tale malum poſitum, & aliunde volo illud de nouo ponere. At verò propoſitum non ita ſecum affert neceſſariò deteſtationem præteriti peccati. Nam qui proponit, ex vi propoſiti ſolùm dicit, volo deinceps nullo modo peccare: poteſt autem ſtare, quod quis firmiſſimè velit non iterum peccare, licèt non diſpliceat illi peccaſſe olim: poſſum enim præſcindere peccata præterita à futuris, & complacere in præteritis, vel ſaltem de illis non curare; negando tamen mihi omnia futura. Sic ſenex impeditus facilè proponit caſtam ducere vitam in futurum; licèt non diſpliceat illi laſciuia ſuæ iuuentutis, nec contradicit ſibi dicendo, placet mihi, quod feci, ſed nullo modo volo iterum id facere; ſufficit ſemel feciſſe. Hinc ergo eſt, quod Concilium meritò ad contritionem requirat non ſolam mutationem vitæ, & propoſitum vitæ nouæ, ſed odium veteris, ſiue hoc includatur implicitè in actu propoſiti efficacis propter talem modum tendendi in obiectum formale, ſiue ſit alius actus diuerſus: nam propoſitum ſolum vitæ nouæ non ſufficit ad veram pœnitentiam, cum poſſit etiam reperiri in non pœnitente.

57. Obiicies ſecundò, poſſe reperiri attritionem ex metu gehennæ, in qua non contineatur implicitè tale propoſitum non peccandi de cætero. Si enim aliquis cogitans ſecum acerbitatem inferni, diceret: ego mallem peccare mortaliter, quàm pati illas pœnas, peccat in hoc actu, & quidem hic homo poſtea, dum habet attritionem de ſuis peccatis ex metu inferni, non habet propoſitum etiam implicitum vitandi hoc peccatum; quomodo enim poteſt ex odio inferni moueri ad vitandum hoc peccatum? quippe iam ſibi contradiceret, quia ex vna parte diceret; ego volo vitare infernum omnibus modis, & ad hunc finem volo vitare omnia peccata: ex alia verò parte diceret, ego volo potiùs pati infernum, quàm peccare, quæ duo repugnant inter ſe: ergo ex illo motiuo inferni non poteſt proponere vitationem huius peccati.

An aliquis poſſit ex metu gehennæ atteri de illa propoſitione præterita:

Mallem peccare mortaliter quàm pati pœnas inferni.

58. Reſpondetur, ſi argumentum hoc aliquid probat, probat etiam magis directè, non poſſe ex illo motiuo, & odio inferni concipi deteſtationem, & dolorem de illo peccato præterito; nam deteſtari illud, videtur eſſe dicere: Ego retracto, quod dixi, & aſſero, quod voluiſſem potiùs eligere infernum, quàm peccatum: hæc autem prælectio non videtur poſſe fieri ex odio inferni; quis enim ex odio inferni eligat infernum potiùs, quàm aliud malum? Si poteſt verò deteſtatio fieri ex motiuo illo, poterit etiam fieri propoſitum eodem modo, ſiue explicitè, ſiue implicitè. Quomodo autem poſſit quis ex illo motiuo deteſtari tale peccatum per veram attritionem; explicari poteſt hoc modo, quia omnia, quæ ex ſe afferunt aliquod malum, poſſumus deteſtari, & odiſſe ex odio illius mali, quod afferunt: ſed illud idem peccatum attulit de facto dignitatem æternæ damnationis, ergo homo, qui aduertit, ſe per illud peccatum incurriſſe damnationem æternam, poteſt ex odio illius damnationis dolere de tali peccato, per quod illud malum incurrit. Nec per hoc contradicit ſibi in ipſa retractatione, quaſi per ipſam velit ſimul duo contradictoria: non enim dicit, ego eligo infernum potiùs, quàm peccatum, ſed ſolum retractat actum priorem, & dicit, vellem non feciſſe illam electionem peccati præ inferno, & ſi eſſet in mea poteſtate, vellem, quod talis electio non fuiſſet, eo quod talis actus electionis attulit mihi damnationem æternam. De electione verò oppoſita facienda nihil dicit homo per hunc actum, ſed ſolùm de illa mala electione non habenda, quia illa ipſa affert damnationem, quam volebat vitare: ſicut qui habuit peccatum inuidiæ, quo doluit de bonis alterius, quia bona illius ſunt, & vellet potiùs ipſe ea habere cum alterius damno; non oportet ad dolendum de hoc peccato, quod dicat, ego gaudeo poſitiuè de bonis illius, & malo, quod ipſe ea habeat, quàm ego; ſatis enim eſt, ſi dicat, doleo quod doluerim de bonis illius, & vellem non habuiſſe talem actum doloris, de obiecto autem illius actus inuidiæ nihil dicit, ſed de ipſo actu. Sic in caſu noſtro ad retractandum peccatum non eſt neceſſe decernere de obiecto illius, & velle electionem contrariam, ſed ſatis eſt damnare actum ipſum propter damnum quod attulit, nihil decernendo de eius obiecto.

59. Hinc autem conſtat, eodem modo poſſe fieri propoſitum de illo peccato, iterum non committendo, licèt circa eius obiectum nihil proponatur; neque enim dicit homo: volo ſubire potiùs infernum, quàm peccare, ſed dicit, volo non habere actum electionis, quo oſtendam, me potiùs velle peccatum quàm infernum, eo quod talis actus electionis afferet mihi ipſum infernum.

Adde, etiamſi in illo propoſito diceret homo: volo

volo eligere, & velle potius Infernum, quàm peccatum; adhuc non vellet per illud propoſitum infernum ipſum; nou enim eſt idem velle offerre ſe ad aliquod obiectum, ac velle ipſum obiectum. Imò, qui ſcit, quod ſi ſe offerat inimico ad mortem, euadet mortem; poteſt ex deſiderio vitandi mortem, velle ſe offerre occidendum ſuo inimico. Sic ergo homo ex deſiderio vitandi infernum, quod ſcit vitari hoc modo, ſcilicet, offerendo ſe Deo ad patiendum infernum, potiùs, quàm peccandum; poteſt, inquam, tunc ex illo deſiderio offerre ſe, & velle eligere potiùs infernum, quàm peccatum. Probatur hoc manifeſtè de facto in actu dilectionis Dei ſuper omnia; quo quidem homo implicitè odit offenſam Dei ſupra omne malum, & ſupra infernum ipſum: & tamen poteſt homo ex deſiderio beatitudinis, & ex metu damnationis æternæ, imperare ſibi actum dilectionis Dei, quo iuſtificetur: Ecce ex odio inferni imperat ſibi, & vult actum dilectionis, quo præelegit infernum offenſæ diuinæ; in quo nulla eſt contradictio; imò neceſſe eſt, quod id fiat, quoties homo ex metu inferni proponit firmiter ſeruare omnia præcepta: vnum enim præceptum eſt de diligendo Deo ſuper omnia, & per conſequens ex metu, & odio inferni vult homo ſeruare illud præceptum, & elicere actum dilectionis Dei, quo velit potiùs infernum, quàm Dei offenſam. Ratio autem eſt; quia, vt diximus, omne id, quod eſt vtile ad aliquem finem, niſi aliunde repugnet ſpecialiter, poteſt eligi ex amore illius finis: cùm autem vtile, imò neceſſarium ſit ad vitandum infernum habere actum, quo homo eligat potius infernum, quàm peccatum, & aliunde non repugnet, imò neceſſe ſit, quod homo ex deſiderio beatitudinis poſſit velle omnia media neceſſaria ad ipſam; ille etiam actus eligi poterit ex odio inferni, & deſiderio gloriæ, atque adeo ex tali motiuo poteſt fieri propoſitum etiam vniuerſale, extendens ſe ad vitandum peccatum illud, de quo procedebat argumentum.

60. Petes tamen, quid, ſi aliquis ſciret, quod eligendo infernum, ne peccaret, acceptanda eſſet à Deo electio, & mittendus eſſet infallibiliter ad inferos? Tunc enim non poſſet vllo modo ex odio inferni moueri ad vitandum illud peccatum, cuius vitatio infallibiliter afferret pœnam inferni quomodo enim poſſet eligi ex amore finis, ſeu ex deſiderio fugiendi inferni vitatio peccati, quæ nullo modo eſſet medium tunc ad vitandum infernum, ſed potius afferret infallibiliter ipſum infernum?

Reſpondetur, metum inferni de facto eſſe motiuum ſufficiens ad vitanda omnia peccata quæ de facto poſſunt occurrere in hoc rerum ordine, & ſtatu per ſe loquendo, & ſecluſa ignorantia. De facto enim iuxta leges Dei in hac prouidentia non incurret aliquis inferni tormenta, eo quod illa eligat potius, quàm peccare mortaliter, nec peccatum mortale eſt medium neceſſarium vlli ad fugiendum infernum: ergo de facto metus inferni eſt motiuum efficax de ſe ad vitanda omnia peccata mortalia; quod ſufficit ad propoſitum efficax concipiendum ex illo motiuo nunquam peccandi; & licèt in illo caſu ficto, & impoſſibili iuxta præſentem prouidentiam, non eſſet vniuerſaliter efficax illud motiuum ad omnia peccata vitanda; hoc non obſtat, quia vt aliquis efficaciter velit nunquam peccare, ſatis eſt velle non peccare in omnibus caſibus, qui de facto poſſunt occurrere Dixi autem, hoc motiuum ex metu inferni eſſe de facto efficax, & ſufficiens ad ſeruanda omnia præcepta *per ſe loquendo, & ſecluſa ignorantia*, quia non nego, quod de facto poſſet aliquis ex ignorantia reduci ad eas anguſtias, vt cogitaret, ſibi hîc, & nunc neceſſarium eſſe committere aliquod peccatum mortale ad vitandum infernum, vt ſi Dæmon minaretur alicui, ſe illum ſtatim ad inferos rapturum, niſi aliquod mortale peccatum committeret. Id tamen non tollit ſufficientiam motiui ad omnia peccata vitanda: ſufficit enim, quod, quantum eſt de ſe, ſufficiens ſit, licèt hîc, & nunc per accidens propter ignorantiam, vel inaduertentiam non poſſit conducere ad vitandum aliquod peccatum.

Sic etiam fatendum eſt, motiuum contritionis ex Dei dilectione ſuper omnia ſufficere ad vitandum omne peccatum: & tamen, ſi aliquis ex ignorantia putaret, aliquod peccatum manens peccatum, & illicitum non diſplicere Deo, ſed placere, non poſſet ex amore Dei moueri ad vitandum illud peccatum. Item ſi aliquis ex inaduertentia non attendat, nec aduertat, quod mendacium diſplicet Deo, licèt aduertat ad malitiam propriam mendacij, & peccet venialiter; non tamen potuit hîc, & nunc retrahi ab illo peccato committendo ex motiuo dilectionis Dei, cùm non aduerteret, id diſplicere Deo. Et tamen nemo dicet, motiuum dilectionis Dei ſuper omnia non ſufficere ad propoſitum vniuerſale, & efficax circa omnia peccata venialia: quia nimirum illud motiuum, quantum eſt de ſe, extenditur ad omnia, & poteſt per ſe loquendo ſingula impedire, ſecluſa ignorantia, vel inaduertentia, vt dictum eſt. 61.

Dixi etiam ſuprà, poſſe nos ex deſiderio alicuius finis eligere omne id, quod eſt vtile ad illum finem conſequendum, *niſi aliunde ſpecialiter repugnet talis electio*: poteſt enim aliunde repugnare. Vt ſi aliquis putaret neceſſarium, vel vtile eſſe ad ſuam ſalutem habere odium ſuæ ſalutis: non poſſet quidem ex deſiderio, vel amore ſuæ ſalutis concipere odium eiuſdem ſalutis, quia id ſpecialiter repugnat: haberet enim ſimul amorem, & odium ſuæ ſalutis. Amorem quidem, quia ex amore, & deſiderio ſuæ ſalutis moueretur ad procurandam illam per tale medium: ergo haberet actu amorem ſuæ ſalutis. Haberet item odium ſalutis, cùm ex deſiderio ſalutis conciperet odium eiuſdem ſalutis; qui duo actus cùm ſint incompoſſibiles ex parte obiecti, non poſſet ex amore ſalutis moueri homo ad tale medium eligendum: Poſſet tamen ex deſiderio ſalutis offerre ſe ad patiendum infernum: quia ipſa oblatio non eſt amor inferni; nec odium ſalutis; ſed permiſſio illius, eo quod ſciam, illam permiſſionem, & oblationem ex parte mea eſſe medium ad vitandum infernum: ſicut in exemplo poſito poſſet aliquis ex deſiderio vitæ offerre ſe ad mortem; quia præſciret, illam oblationem eſſe medium efficax ad vitam, & liberationem conſequendam. 62.

Obiicies tertiò, qui dolet de peccato ex efficaci amore ſalutis æternæ, ſolum habet virtualem voluntatem mediorum, quæ neceſſaria ſunt ad eamdem ſalutem; ſed ad ſalutem, & ad vitandam damnationem, non eſt medium neceſſarium vitare poſtea hoc peccatum hîc, & nunc: ſufficit enim, vel vitare illud, vel ſaltem poſtea 63.

delere

delere illud per pœnitentiam: ergo in illa deteſtatione non includitur propoſitum vitandi peccata in futurum, ſed vel vitandi, vel delendi poſtea illa per pœnitentiam.

Reſpondetur negando minorem, ſi ſalus æterna conſideretur in ordine ad me; nam licet Deus poſſit me ſaluare, etiamſi ego peccem, & poſſit dare mihi tempus pœnitentiæ; id tamen non eſt in mea poteſtate: quare ſi ego volo efficaciter ſaluari, volo non peccare, quia volo non ponere tale impedimentum, quo poſito, non ſit in mea poteſtate ſaluari. Sicut ſi vis efficaciter viuere, non proiicis in mare vnicum panem, quem habes ad vitam, licet ſcias, quod Petrus dabit fortaſſe tibi dimidium ſui panis; id enim non eſt in tua poteſtate.

64. Dices; ſi aliquis ſciret, ſe eſſe prædeſtinatum ex reuelatione, hic ſaltem in dolore de peccatis ex metu gehennæ, non includeret virtualiter tale propoſitum. Cùm enim ſciret, ſe ſi poſtea laberetur, deleturum tandem illa peccata per pœnitentiam, non apprehendit, tanquam medium neceſſarium ad ſalutem, vitare peccatum ſubſequens; quia etiamſi non vitet illud, non ſubit periculum damnationis.

Reſpondetur, etiam in illo caſu includi propoſitum in dolore ex motiuo attritionis: nam ſicut dolet homo de peccatis præteritis ex eo motiuo, non quia propter illa damnandus ſit, (iam enim ſcit, ſe non damnandum propter illa) ſed quia ex ſe attulerunt periculum & cauſam condignam damnationis æternæ quod periculum, & quam cauſam odio efficaciter habet; ſic eodem odio proſequitur quodcumque aliud peccatum ſubſequens, quod ex ſe afferat idem periculum, & eamdem cauſam damnationis æternæ; vbi enim eſt idem motiuum, neceſſe eſt (vt diximus,) quod actus efficaciter tendens, & abſolutè in illud, tendat etiam virtualiter in omnia, quæ neceſſaria ſunt ad illud, vel comprehenduntur ſub illo.

SECTIO VI.

Vtrùm poſſit dari Sacramentum pœnitentiæ validum, & informe ex defectu doloris.

65. AD complementum doctrinæ traditæ in ſectionibus præcedentibus, neceſſe omnino eſt retractare hoc punctum; quia ſi dolor de peccatis eſt neceſſarius, tanquam pars Sacramenti; ſequi videtur, non poſſe Sacramentum abſque illo ſubſiſtere, & per conſequens non poſſe dari Sacramentum validum, & informe, hoc eſt, abſque collatione gratiæ iuſtificantis: hæc enim confertur, quoties non adeſt obex: obex autem aufertur per dolorem de peccatis, præſertim cùm in dolore diximus contineri virtualiter propoſitum non peccandi, quando eſt ex motiuo vniuerſali. Eſt autem hæc quæſtio ſatis celebris inter Theologos antiquiores, & recentiores, qui omnes in duas ſententias principales diuiſi ſunt.

66. *Duæ præcipuæ Theologorum ſententiæ. Prima negat.* Prima negat vniuerſaliter, poſſe vnquam contingere, quod detur hoc Sacramentum validum, & non ponat ſtatim effectum gratiæ ſanctificantis. Auctores huius ſententiæ non conueniunt inter ſe. Quidam enim dicunt id repugnare, eo quod quomodocumque priuatur confeſſio, & abſolutio etiam abſque dolore, vel ſaltem abſque perfecto dolore, poteſt cauſare gratiam ſanctificantem: quæ ſententia tribui ſolet Soto, ſed contra eius mentem id eſſe, probat latè P. Vaſquez *in præſenti quæſt. 92. art. 1. dub.* 1. vbi tamen pro illa affert Roſellam, & Angelum. Poteſt etiam afferri Vega *lib. 13. in Trident. cap. 16. 34. & 36.* qui vult, attritionem falſam, ſed inuincibiliter exiſtimatam veram ſufficere ad valorem, & effectum huius Sacramenti. Sed hæc ſententia clarè reiicitur ex ſupradictis, & ex Trident. *ſeſſ. 14. cap. 4.* & alibi exigente ſemper ad iuſtificationem veram pœnitentiam, & dolorem peccatoris, ſine quo non remittitur peccatum perſonale.

Alij aliter amplectuntur illam ſententiam dicentes, dolorem illum, qui eſt pars eſſentialiter requiſita ad valorem huius Sacramenti, eſſe dolorem perfectum, atque adeo ſimul eſſe diſpoſitionem ſufficientem ad gratiæ effectum conſequendum, nec poſſe inueniri vnum ſine alio; quare nullum Sacramentum pœnitentiæ erit validum, quod non conſtet, tamquam ex parte eſſentiali, ex dolore, qui diſponat ſufficienter ad iuſtificationem. Hanc ſententiam tenent Adrian. Maior, Gabriel, & Ioannes Medina, quos refert, & ſequitur Vaſquez, *vbi ſuprà art. 2. dub. vnico,* Eamdem ſequitur P. Coninch. *in præſenti diſp. 4. dub* 11. P. Stephan. Fagundez *in ſecundo Eccleſiæ præcepto lib. 2. cap. 7.* vbi alios affert, & eam ſequuntur plures Recentiores. 67.

Secunda ſententia principalis concedit, hoc Sacramentum aliquando dari validum, ſed informe, hoc eſt, ſine effectu gratiæ ſanctificantis. Hanc docet S. Thom. *in 4. d. 17. q. 3. art. 4. quæſt.* 1. & Thomiſtæ communiter, Capreolus, Palud. Caietan. Soto, Cano, Ledeſm. Sylueſt. Richard. quos affert Suarez *in præſenti diſp. 20. ſect. 5.* qui eamdem ex parte ſequitur, & hanc etiam amplectuntur communiter Recentiores Thomiſtæ, & Henriq. *l. 2. de pænit. c. 11. §. 3.* & Card. Tolet. *l. 3. ſumma c. 10 § tertius caſus eſt,* & alij quos refert, & ſequitur Antonio. Dian *tom. 1. tr. 3. miſcell. reſol. moral. reſol.* 31. qui omnes conſequenter docent, talem confeſſionem validam non eſſe poſtea repetendam; ſed ſolùm explicandum in alia confeſſione defectum illum prioris confeſſionis, ſi fuit grauiter culpabilis. 68. *Secunda affirmat.*

Auctores etiam huius ſententiæ non vno modo, ſed diuerſiſſimis eam explicant, & defendunt. Aliqui primò dicunt, id contingere, quando fit confeſſio ſine dolore, quam adhuc eſſe validam, & non repetendam, docuit Bernard. de Gamnaco citatus à Capreolo *in 4. d. 17. quæſt. 2. ad argumenta Gothfredi*: Alij dicunt, eum defectum debere ignorari à pœnitente inuincibiliter. Alij dicunt, ignorantiam non obſtare, etiam culpabilem. Alij, ſufficere, ſi pœnitens accuſet ſe de illo defectu doloris in eâdem confeſſione. Alij dicunt, caſum contingere, quando confeſſio fit cum dolore aliquo, ſed imperfecto, & inefficaci; & in hoc etiam poteſt eſſe eadem diuerſitas de defectu doloris efficacis ignorato inuincibiliter, vel non ignorato, vel manifeſtato in eâdem confeſſione. Auctores pro ſingulis modis dicendi videri poſſunt apud Suarez, & Vaſquez locis citatis. 69.

Hi omnes modi explicandi reiiciuntur efficaciter ex doctrina Concilij Tridentini, & Florentini, in quibus aſſignatur, tanquam pars neceſſaria huius Sacramenti contritio, vel attritio, quibus nominibus non intelligitur dolor, & propoſitum imperfectum, ſeu velleitas, quædam, ſed voluntas 70.

volunias firma, & abſoluta, vt conſtat ex eodem Trideptino *dict. ſeſſ. 14. cap.* 4 vbi conatritio, quæ eſt pars Sacramenti, definitur, *animi dolor & deteſtatio de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero*, qui autem ſolùm habet velleitatem non peccandi, & diſplicentiam ſimplicem in præteritis, non habet propoſitum non peccandi, nec deteſtatur proprie peccata, cum in ipſis actu complaceat, & illa abſolutè approbet. Quod autem ignoretur ille defectus, parum refert; quia dolor exiſtimatus, non eſt verus dolor, nec verum propoſitum, quare ſicut aqua exiſtimata etiam inuincibiliter non eſt materia ſufficiens Baptiſmi, ſi reuera eſt vinum, & non aqua; ſic nec dolor exiſtimatus erit materia ſufficiens Sacramenti pœnitentiæ, ſi non eſt verus dolor; licet ob inculpabilem ignorantiam excuſetur homo à noua culpa in illa confeſſione facta ſine dolore.

71. Vnde ſecundò argui poteſt contra illos auctores, quia ſi reuera poteſt dari tota materia valida huius Sacramenti abſque vero dolore, & propoſito efficaci; ſequeretur eſſe etiam Sacramentum validum, quantumcumque pœnitens aduerteret ſuum defectum, & ſcienter confiteretur abſque illo dolore: nam reuera daretur tota materia, quæ reperitur in caſu ignorantiæ, ſcilicet dolor imperfectus cum confeſſione peccatorum: ſi ergo hæc materia eſt ſufficiens, eadem ſemper erit ſufficiens ad conſtituendum Sacramentum validum; etiamſi ob aduertentiam pœnitens peccaret tunc mortaliter, quomodo non peccaret, quando id non aduerteret.

72. Argumenta verò, quibus in hos dicendi modos adducti ſunt ij Auctores, facillimè diſſoluuntur. Primò arguunt, quia ſi ad valorem Sacramenti requiritur verè dolor perfectus, redderentur pœnitentes nimium ſolliciti de repetendis confeſſionibus, in quibus facile eſt defuiſſe talem dolorem. Reſpondetur, ſi bona fide facta eſt confeſſio, poſtea etiam durante eadem bona fide, nullum eſſe periculum; nam etſi reuera fuerit inualida; per ſubſequentem tamen confeſſionem dimittentur illa priora peccata indirectè. Cæterùm ſi poſtea apertè conſtiterit defectus prioris confeſſionis, non mirum, quod oporteat eam repetere, ſicut ſi conſtet de defectu iuriſdictionis in confeſſario, qui eam audiuit.

73. Secundò arguunt, quia alia Sacramenta poſſunt eſſe valida, & ſine fructu: cur ergo non etiam hoc? Reſpondetur diſcrimen eſſe, quod alia Sacramenta non habent pro materia ipſum dolorem, hoc autem habet dolorem pro materia intrinſeca; vnde non mirum, quod non poſſit dari Sacramentum ſine fructu, quia eo ipſo habet ſuam materiam, quæ eſt diſpoſitio ſufficiens ad fructum Sacramenti.

74. His ergo explicandi modis relictis P. Suarez *ſect. 5.* aliter defendit illam ſecundam ſententiam, in eo ſcilicet caſu, quo aliquis, qui commiſit duplex peccatum mortale. v. g alterum furti, alterum odij, confitetur peccatum furti, de ipſoque dolet propter ſpecialem turpitudinem, & fœditatem furti, de peccato autem odij non dolet, nec illud confitetur, quia illius inuincibiliter eſt oblitus; in quo caſu cùm homo apponat materiam, ſcilicet, confeſſionem formaliter integram, & dolorem efficacem cum propoſito abſoluto, nihil videtur deeſſe ad hoc, vt adueniente abſolutione, fiat verum, & validum Sacramentum, & tamen non confertur gratia, quia datur obex peccati odij non retractati per dolorem aliquem formaliter, aut virtualiter: nam dolor de facto, cùm ſit ex ſpeciali motiuo turpitudinis propriæ furti, vt ſupponimus, non poteſt extendi virtualiter ad peccatum odij, quod illam turpitudinem non participet, ſed aliam diuerſam: vnde remitti non poteſt etiam indirectè per tale Sacramentum, vt conſtat: atque adeò Sacramentum in hoc caſu erit validum & informe.

75. Hanc ſententiam poſteriores Theologi impugnare conati ſunt, & quidem P. Vaſquez, cuius tractatus de pœnitentia poſtea editus fuit, huius ſententiæ non meminit, nec contra illam aliquod argumentum affert, nec ad eius fundamentum aliquid reſpondet: quia nimirum, quo tempore illum tractatum compoſuit P. Vaſquez, nondum viderat hanc Suarij ſententiam, quæ nondum fuerat in lucem edita P. Fagundez *vbi ſuprà* eam impugnat. Primò quia dolor ille de furto, ſi attritio eſt ſupernaturalis, extenditur virtualiter ad peccatum odij, cùm odium etiam ſit offenſa Dei: quare ſicut actus charitatis virtualiter continet dolorem de peccatis quibuſcumque, ſic attritio illa diſponit ſufficienter ad remiſſionem peccati, cuius pœnitens non recordatur. Sed hic Auctor, dum hoc argumentum multiplicatis verbis replicat, non videtur ad mentem, & rationem Suarij attendiſſe, qui ſanè loquitur in caſu, quo pœnitens dolet de furto, non præcisè quia eſt offenſa Dei, vt ſic, ſed quia habet talem ſpecialem turpitudinem contra virtutem naturalem, vel infuſam iuſtitiæ, quod ſanè motiuum ad alia peccata non extenditur, vt conſtat. Adde, etiamſi dolor eſſet de vno peccato, vt offenſiuo Dei, non fieri ex hoc, quod extenderetur virtualiter ad omnia alia peccata. Poſſet enim aliquis dolere efficaciter de peccato ſacrilegij propter ſpecialem eius fœditatem, qua ſpecialiter diſplicet Deo, & propter ſpecialem, & grauiorem offenſam Dei, quam continet, quod motiuum non complectitur etiam virtualiter alia peccata mortalia inferiora furti, vel detractionis, &c. in quibus illa ſpecialis turpitudo non inuenitur, nec illa ſpecialis grauitas talis offenſæ diuinæ.

76. Secundò arguit prædictus Auctor *n.* 10. quia ex illa Suarij doctrina ſequeretur, pœnitentem in eo caſu, ſi moreretur cum illo Sacramento valido fore damnandum, quod duriſſimum videtur, cum ſit Sacramentum informe abſque eius culpa. Quo argumento dicit Suarium nimis oppreſſum, varias ſolutiones tentare, vt illud vitaret, quæ magis effugia ſunt, quàm ſolutiones. Sed reuera hic Auctor finxit ſibi Suarium oppreſſum, qui nec difficultatem vllam ſenſit in argumento, nec varias dedit ſolutiones, nec neceſſaria erat Suarij doctrina ad argumentum illud, cui quilibet Theologus vnico verbo ſatisfaceret; nam ſicut, ſi pœnitens faciendo, quod in ſe erat, & bona fide, ac cum attritione ſufficienti confiteretur alicui, qui communiter exiſtimaretur Sacerdos, & non eſſet talis; reuera non iuſtificaretur, ſed damnaretur, ſi moreretur in eo ſtatu; ſic in noſtro caſu dicendum eſt, in quo nihil eſt durum, nec admiratione dignum, quia in vtroque caſu damnaretur homo non propter culpam in confeſſione commiſſam, aut propter negligentiam illam, ſed propter culpam merè præteritam, quæ dum reuera non tollitur per

verum

verum remedium, infert iuſtiſſimè pœnam æternam; ſicot puer, qui baptizatur vino pro aqua per errorem, damnabitur, non in pœnam illius erroris, ſed in pœnam peccati originalis, quod non fuit expiatum vero Sacramento.

77. P. Coninch. *illa diſputat. 4. numer. 73. & ſequentibus*. impugnat aliis argumentis ſententiam illam Patris Suarez. Primò quia ad eſſentiam, & valorem huius Sacramenti requiritur dolor, qui efficaciter tendat ad reconciliationem cum Deo, ex cuius reconciliationis deſiderio naſcitur voluntas ipſa confitendi. Omnis autem ſeria voluntas reconciliationis cum Deo implicite includit auerſionem ab omni peccato mortali, & per conſequens ſufficiet ad effectum etiam Sacramenti ponendum. Minorem probat; quia omnis amor efficax alicuius boni continet implicitè deteſtationem mali contrarij; ideo enim quilibet actus perfectæ charitatis continet virtualiter deteſtationem omnium peccatorum mortalium, licèt homo eorum non tecor,letur, quia nimirum non poteſt ſtare ille actus cum actuali affectu ad peccatum mortale: ſed neque poteſt ſtare voluntas efficax reconciliationis cum Deo, cum affectu ad peccatum: ergo hæc voluntas, continet implicitè deſtationem omnium mortalium.

78. Hæc ratio maiorem apparentiam habet, quam ſuperiores: adhuc tamen non videtur ſolida: quia licèt ad hoc Sacramentum requiratur voluntas abſoluta reconciliationis cum Deo; hæc tamen voluntas, non ſemper includit virtualiter tetractationem omnium peccatorum. Quod probari poteſt in actu ſpei, iuxta communem ſententiam dicentium, eſſe deſiderium explicitum, vel implicitum beatitudinis, & tamen non omnis actus ſpei eſt deteſtatio virtualis omnium peccatorum, neque eſt virtualiter attritio ſufficiens ad iuſtificationem cum Sacramento, nam in peccatore ſicut dantur actus fidei, dantur etiam actus ſpei abſque dolore explicito, vel implicito de peccatis. Ratio autem eſt, quia deſiderium beatitudinis determinat quidem ad volenda media neceſſaria ad beatitudinem; non eſt autem medium ſimpliciter neceſſarium commiſiſſe peccata; poteſt enim homo ſaluari per pœnitentiam, licèt priùs peccauerit; ergo illud deſiderium beatitudinis, non infert obeceſſariò hanc attritionem virtualem. Sic ergo in præſenti poteſt eſſe deſiderium reconciliationis cum Deo, quod tamen non contineat virtualem retractationem omnium peccatorum. Nam ſi aliquis ex ignorantia putaret, peccata remitti à Deo abſque eorum retractatione per ſolam eleemoſynam; poſſet velle dare illam eleemoſynam; ad impetrandam veniam peccatorum, & poſſet velle efficaciter reconciliari cum Deo per illud medium; quæ tamen voluntas nullo modo includeret dolorem virtualem peccatorum. Alioquin omnes, qui de facto confitentur ad impetrandam veniam peccatorum, & exiſtimant ſe eſſe diſpoſitos habebunt fructum Sacramenti, quia illi volunt ſeriò reconciliationem cum Deo, & ex hoc deſiderio apponunt illud medium, quod exiſtimant ſufficiens: ſed tamen multi non iuſtificantur, quia non curant de dolore, & propoſito habendo, quia non audierunt, hanc eſſe diſpoſitionem neceſſariam, vt conſtat manifeſtè in multis ruſticis, & pueris. Quamuis ergò amor efficax finis ſit virtualiter amor mediorũ, & dolor ſit medium neceſſarium ad reconciliationem cum Deo, non tamen ſemper amor finis continet æquiualenter, & virtualiter actus illos, qui ſunt media neceſſaria ad finem: nam qui vult ſaluari, vult ſeruare præcepta, quorum vnum eſt dilectio Dei, & tamen ille amor ſalutis non eſt æquiualenter dilectio Dei ſuper omnia; quia ſi hoc eſſet, iuſtificaret etiam extra Sacramentum. Continet ergo illos alios actus per modum imperij, & cauſæ; non tamen continet in ſe perfectionem illorum æquiualenter; quia benè poteſt actus inferior imperare actum excellentiorem, & ſuperiorem.

79. Vnde conſtat etiam ad exemplum illud de actu perfecto dilectionis Dei, qui continet ſemper deteſtationem omnium peccatorum: ille enim actus non ſolùm habet ſe per modum imperij reſpectu talis deteſtationis, ſed verſatur circa ipſummet obiectum deteſtationis: nam amare Deum ſuper omnia, eſt præferre Deum omnibus aliis obiectis, & per conſequens velle potiùs iacturam omnium, quàm diſplicentiam Dei, ad quam vitandam homo reiicit omnia alia: hoc enim totum continetur implicitè in illo amore Dei ſuper omnia, quia hic amor verſatur circa hæc omnia, tanquam circa obiectum implicitum: & ideo hic actus eſt æquiualenter dolor de peccatis, ad cuius ſcilicet obiectum terminatur implicitè. At verò deſiderium reconciliationis cum Deo, licèt velit implicitè actus neceſſarios ad eam reconciliationem, non tamen verſatur circa obiectum ipſorum actuum, ſicut nec deſiderium beatitudinis, & propoſitum ſeruandi mandata verſatur circa obiectum omnium actuum, qui neceſſarij ſunt ad beatitudinem, & quibus ſeruantur mandata: non enim eſt actus charitatis, nec miſericordiæ, &c. licèt ſit imperium omnium illorum actuum.

80. Secundò arguit prædictus Auctor *n.* 73. quia ſi ad valorem Sacramenti non requiritur dolor, qui virtualiter ſe extendat ad omnia peccata mortalia, ſequitur, poſſe aliquem valide recipere hoc Sacramentum cum affectu actuali ad aliquod peccatum mortale; cum hoc enim actuali affectu ſtare poteſt dolor de aliquo peccato propter eius ſpecialem turpitudinem. Reſpondetur negando ſequelam: nam licèt ad valorem non requiratur dolor vniuerſalis de omnibus peccatis: requiritur tamen, vel propoſitum vniuerſale non committendi de cætero vllum peccatum mortale; quod videtur ſatis indicare Tridentinum *ſeſſ.* 14. *d. c.* 4. dum contritionem definit deteſtationem de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero, & poſtea loquens de attritione dicit vtilem eſſe, ſi voluntatem peccandi excludat; vel certè, ſi tale propoſitum vniuerſale non requiritur, ſed ſufficit ſpeciale circa peccata commiſſa, pro vt aliqui Recentiores volunt, requiritur ad minus carentia propoſiti actualis peccandi, quam carentiam non habet, qui habet actualem affectum ad peccatum mortale: nam illemet affectus eſt peccatum, vt conſtat, & per conſequens non habet id, quod requiritur ad valorem Sacramenti.

81. Dices, ſi ad valorem Sacramenti requiritur propoſitum vniuerſale ſaltem virtualiter: ergo requiritur etiam dolor virtualiter vniuerſalis, cur enim magis requiretur vniuerſalitas in propoſito, quam in dolore? Reſpondetur, in primis Concilium Tridentinum non eodem modo loqui, quoad hoc de dolore, ac de propoſito: nam de illo ſolum dixit, *debere eſſe deteſtationem de peccato commiſſo*, in quibus verbis non

petit dolorem terminatum ad omnia peccata, ſed ſolùm ad commiſſa: de propoſito autem dixit vniuerſaliter debere eſſe *propoſitum non peccandi de cætero*, & debere excludere voluntatem peccandi, quæ verba vniuerſalia ſunt, & comprehendunt omnia peccata: in quo etiam ſenſu Greg. Pap. *hom. 34 in Euang & l 9. regiſtri epiſt.* 39. dixit, pœnitentiam eſſe *commiſſa plangere* (ecce dolorem de præteritis) *& plangenda non committere.* ecce propoſitum circa futura, in quibus etiam verbis maiorem vniuerſalitatem habet propoſitum, quàm dolor; hic enim fertur ad ſola commiſſa, illud verò ad omnia, quæ committi poſſunt.

82. Ratio autem congruentiæ duplex poteſt adduci. Prima deſumitur ex ipſa natura doloris, ſeu retractationis; eſt enim talis actus, qui iuxta ſuum modum tendendi, feratur ſolùm ad ea peccata, quæ apprehenduntur commiſſæ, neque enim retractari poteſt, niſi quod malè factum apprehenditur. Vnde qui non peccauit, non habet talem actum doloris; non ergo mirum, quod à pœnitente ſolum exigatur dolor de peccatis commiſſis, & non dolor vniuerſalis: at verò propoſitum ex natura ſua ferri poteſt æqualiter ad omnia peccata poſſibilia; vnde meritò ex parte propoſiti vniuerſalitas exigitur.

83. Secunda ratio eſſe poteſt, quia ad hoc vt homo admittatur de nouo in amicitiam, & gratiam Dei magis per ſe exigitur propoſitum circa futura, quàm dolor de præteritis: hinc enim eſt, quod ſi adultus aliquis cum ſolo peccato originali, & abſque alio mortali à ſe commiſſo baptizaretur, non indigeret dolore aliquo, aut retractatione, vel aliquo actu terminato ad vitam præteritam, ad hoc, vt iuſtificaretur; indigeret tamen propoſito vniuerſali circa futura, & voluntate ſeruandi præcepta, vt notat Suarez *tom. 3. in 3. part. diſputat.* 28 *ſectione* 1. *concl.* 2. quia nimirum qui alteri ſe de nouo in ſeruum, vel domeſticum tradit, videtur hoc propoſitum adducere voluntatis eius exequendæ: vnde non mirum, ſi magis à pœnitente in hoc Sacramento tale propoſitum vniuerſale requiratur, quàm talis dolor vniuerſalis. Dolor enim videtur ſolùm exigi ſub conditione, ſi aliquid contra Deum commiſit; ſicut autem ab eo, qui non peccauit, non exigitur dolor, ita nec ab eo qui ignorat aliquod ſuum peccatum, exigetur dolor de illo ad valorem Sacramenti, ſi afferat dolorem de illo peccato, cuius veniam petit, licèt propter obicem non conſequatur effectum, propoſitum autem non petitur ſub conditione, ſed abſolutè ab omnibus, qui de nouo volunt recipi in familiaritatem, & amicitiam diuinam.

84. Vrgebis adhuc ex actu dilectionis Dei ſuper omnia, qui ſanè non ſolùm infert propoſitum vniuerſale non peccandi, ſed etiam dolorem vniuerſalem circa omnia præterita: vnde quoties aliquis amat Deum ſuper omnia, diſponit ſe ſufficienter ad gratiam, licèt non recordetur ſui peccati: ergo voluntas etiam illa reconciliandi ſe cum Deo non ſolùm inferet propoſitum vniuerſale circa futura, ſed etiam dolorem vniuerſalem circa præterita: quæ enim maior connexio eſt dilectioni, quàm huic voluntati cum dolore illo vniuerſali?

85. Reſpondetur, in primis non omnem actum dilectionis Dei inferre illum dolorem, aut propoſitum vniuerſale: neque enim quoties peccator dat eleemoſynam pauperi propter amorem Dei, diſponitur ſufficienter ad iuſtificationem, ſed ſolùm quando habet actum perfectæ dilectionis Dei ſuper omnia, quo, ſcilicet, afficitur erga Deum amore amicitiæ ſupra omnia alia, qui amor, ſicut affert ſecum propoſitum vniuerſale, ſic etiam dolorem ſaltem implicitum circa præterita; quia amare, eſt velle bonum illius, qui amatur: ergo eo ipſo, quod homo amat Deum ſuper omnia, & ſuper ſe ipſum; vult Deo bona magis, quàm ſibi ipſi. Vnde ſicut non poteſt homo amare ſe ipſum, quin eo ipſo implicitè odio habeat omnia ſua mala; ſic non poteſt amare Deum ſuper omnia, quin implicitè nolit offenſam diuinam, & doleat de illa, ſi poſita eſt. At verò voluntas reconciliationis cum Deo non habet hoc; per illam enim non volumus Deo bonum, ſed nobis volumus reconciliationem; cui quidem reconciliationi non opponitur peccatum præteritum; imò in rigore loquendo neceſſe eſt, quod præceſſerit peccatum, ad hoc, vt nunc ponatur reconciliatio, & licèt homo eam velit ex amore pacis cum Deo, cui paci aduerſatur peccatum; non tamen eſt neceſſe, quod amet hanc ipſam pacem amore vniuerſali; poteſt enim amare ſeriò, & efficaciter pacem futuram, non amando pacem pro tempore præterito. Paci autem futuræ non aduerſatur peccatum præteritum: vnde poteſt ſtare hic amor reconciliationis, & pacis cum Deo ſine dolore vniuerſali implicito de omnibus peccatis, licèt non poſſit ſtare amor Dei ſuper omnia cum affectu erga peccatum præteritum: vnde perfecta charitas vellet, ſi poſſet, facere, ne poſitum fuiſſet peccatum, quod Deo diſplicuit.

Alij Recentiores Theologi paulò aliter eamdem ſententiam Suarij impugnant; quia licèt dolor (inquiunt) de vno peccato, & non de alio ſufficeret ad valorem Sacramenti, quatenus eſt ex parte doloris; requiritur tamen (vt diximus) ad eumdem valorem propoſitum vniuerſale non peccandi; & quidem hoc propoſitum, ſi efficax eſt, non poteſt non extendi virtualiter ad peccata præterita, eáque implicitè, ſed efficaciter retractare; quia propoſitum generale, vel debet eſſe ſub motiuo generali & communi ad omnia genera peccatorum, vel ſub motiuis particularibus omnium virtutum, ergo cùm illud motiuum comprehendat ſub ſe tam peccata præterita quàm futura, (vtraque enim illi opponuntur) conſequens eſt, vt actus ille efficax non minùs ſit deteſtatio implicita peccati præteriti, quàm propoſitum vitandi futurum. Sicut enim non poteſt eſſe odium efficax peccati præteriti, quin ſit propoſitum implicitum vitandi futurum ſub eodem motiuo; ſic ècontra non poteſt eſſe propoſitum efficax vitandi futurum, quin ſit odium implicitum præteriti ſub eodem motiuo. 86.

Hæc tamen ratio diſſolui, & impugnari facilè poteſt. Primò, quia, vt diximus *ſect. præcedenti*, licèt dolor efficax includat virtualiter propoſitum in futurum, non tamen ècontra propoſitum efficax includit dolorem efficacem de præteritis, nec ſunt pares hi duo actus, quoad hoc, cuius rationem ibi aſſignauimus. Poteſt ergo aliquis præteritum non reprobare, & tamen firmiſſimè in futurum proponere. Sed poteſt hoc ipſum ſecundò oſtendi ad hominem contra hos Auctores, qui admittunt ex parte doloris ſufficere ad valorem Sacramenti dolorem de vno peccato ex motiuo ſpeciali illius virtutis. Ponamus ergo, aliquem dolere ex 87.

motiuo

motiuo iuſtitiæ de peccato furti, non tamen de peccato luxuriæ, cuius non recordatur: habet item propoſitum de cætero nunquam peccandi mortaliter ex motiuo generali ad omnia peccata mortalia futura, nimitum propter malitiam reincidentiæ, quæ inuenitur in aliis peccatis mortalibus futuris, à qua aliquam maiorem grauitatem accipiunt, quod quidem motiuum ſufficiens eſt ad propoſitum vniuerſale, & firmum concipiendum, vt conſtat, & hoc ipſo motiuo confeſſarij excitare ſolent pœnitentes ad propoſitum firmum, & Chriſtus videtur illud inſinuaſſe, quando Ioann. 5. dixit Paralytico: *Ecce ſanus factus es: iam noli peccare, ne aliquid deterius tibi contingat.* Hoc autem motiuum, licèt generale ſit ad omnia peccata futura; non tamen extenditur ad peccatum luxuriæ præteritum; ſuppono enim illud fuiſſe primum peccatum mortale totius vitæ, nec habuiſſe malitiam reincidentiæ: ergo hic homo habet quidquid requiritur ad valorem Sacramenti abſque vlla deteſtatione etiam implicita illius luxuriæ habet enim dolorem efficacem de furto, qui iuxta hos Doctores ſufficit in ratione doloris, habet item propoſitum vniuerſale, & firmiſſimum non peccandi de cætero ex odio reincidentiæ, quæ iam inerit omni peccato mortali futuro, quod propoſitum videtur etiam ponere quidquid ex parte propoſiti petitur in Tridentino, cùm excludat omnem voluntatem peccandi: ergo recipiet Sacramentum validum, ſed informe propter obicem luxuriæ mortalis nondum retractatæ explicitè, vel implicitè.

Ioan. 5.

88. Manet ergo ſemper poſſibilis caſus ille à P. Suario poſitus, in quo poſſit dari hoc Sacramentum validum, & informe propter defectum doloris, qui non ſe extendit ad omnia peccata de facto commiſſa. Nec ego video argumentum, quo efficaciter poſſit reiici, vt conſtat ex ſolutione eorum, quæ alij contra illam doctrinam adduxerunt. Poſſet vlteriùs aliquis obiicere, quod ſi ea doctrina vera eſſet, ſequeretur poſſe dari Sacramentum validum, etiamſi ſcienter aliquis doleret de vno peccato, & non de aliis: iam enim haberet dolorem ſufficientem de illo peccato. Hoc tamen ex ſupradictis ſolui poteſt; nam tunc deeſſet propoſitum vniuerſale non peccandi; qui enim ſcienter vellet accedere ad Sacramentum abſque dolore de aliis peccatis, eo ipſo peccaret, & per conſequens non haberet propoſitum vniuerſale non peccandi, quod tamen requiritur ad valorem, vel certè carentia propoſiti contrarij, & cuiuſque affectus ad peccatum mortale.

89. Quid tamen, ſi homo ex ignorantia inuincibili crederet non eſſe peccatum mortale accedere ad Sacramentum ſine dolore de omnibus, dum tamen eſſet dolor de aliquo? Reſpondetur conſequenter ad illam doctrinam concedendum, quod tunc fieret Sacramentum validum, & informe, quia memoria illius peccati per accidens ſe haberet ad obligationem doloris de illo, ſuppoſita ignorantia inuincibili de obligatione talis doloris. Atque ita ipſe P. Suarez *sect. 4. numero 26.* conſequenter docet Sacramentum fore validum, & informe, ſi aliquis per inaduertentiam inculpabilem doleat ſolùm de vno peccato, & non de alio etiam mortali, quod confitetur: eadem autem eſt ratio in noſtro caſu, quando ſcienter non dolet propter ignorantiam de obligatione doloris. In vtroque autem caſu oportebit repetere poſtea illa peccata, quæ ſine dolore confeſſus eſt, perinde ac ſi non fuiſſent in confeſſione explicata.

SECTIO VII.

Reſpondetur ad alia argumenta contra noſtram ſententiam.

90. Reſtant ſoluenda duo fundamenta, quibus P. Vaſquez probat, nunquam poſſe dari Sacramentum hoc validum, & informe. Primum eſt, quia omnis ille dolor, ſeu attritio, quæ eſt pars huius Sacramenti, eſt etiam diſpoſitio ad eius effectum; nunquam enim in Conciliis fit mentio alterius contritionis, aut diſpoſitionis neceſſariæ ad hoc Sacramentum, niſi illius, quæ eſt pars: nec diſtinguunt vnquam duplicem dolorem, vnum qui ſit pars; alterum, qui ſit diſpoſitio irrequiſita ad effectum Sacramenti, vt conſtat ex Florentino *seſſ. vltim. in decreto Eug.* & ex Tridentino *seſſ. 14. cap. 4.* imò eandem pœnitentiam, quam Tridentinum *seſſ. 6. cap. 6.* aſſignauit, vt diſpoſitionem neceſſariam ad effectum Baptiſmi eandem in Sacramento Pœnitentiæ poſtea aſſignat, vt partem, nullam aliam exigens vt diſpoſitionem: pœnitentia autem neceſſaria ad effectum Baptiſmi debet eſſe talis, quæ nunquam careat effectu: illa etiam, quæ aſſignatur pars Sacramenti pœnitentiæ debet eſſe talis. Item *eadem seſſ. 6. cap. 14.* dicitur pœnitentiam in Baptiſmo, & in hoc Sacramento differre in hoc, quod hæc includat etiam confeſſionem, abſolutionem, & ſatisfactionem, ex parte verò doloris nullam differentiam aſſignat; ergo talis dolor eſt ille, qui eſt pars huius Sacramenti, qualis ille, qui eſt diſpoſitio in Baptiſmo. Denique *seſſ. 14. cap. 4.* loquens de attritione, quæ poteſt eſſe pars huius Sacramenti, dicit debere eſſe talem, quæ excludat voluntatem peccandi; ergo attritio, quæ debet eſſe pars, eſt talis, quæ ſufficiat ad effectum Sacramenti.

Duo argumenta P. Vaſquez quibus hanc ſententiam impugnat. Primum.

91. Hoc argumentum videtur poſſe retorqueri pro ſententia P. Suarez ex eodem Tridentino, ex quo conſtat dari Sacramentum validum, quoties dantur omnes eius partes: nam poſita materia ſufficienti, forma, & intentione Miniſtri, &c. datur procul dubio Sacramentum: poſſunt autem dari omnia hæc, abſque eo, quod detur effectus huius Sacramenti: poteſt enim dari dolor de furto cum propoſito non peccandi de cætero, confeſſio, abſolutio, &c. abſque affectu Sacramenti propter obicem alterius peccati non retractati: ergo dabitur materia, forma, &c. abſque effectu.

92. Dices, tunc non dari materiam ſufficientem, quia materia huius Sacramenti non eſt dolor de peccato, ſed dolor de omnibus peccatis commiſſis, qui tamen in eo caſu non datur. Sed contra, quia ſi pœnitens commiſiſſet ſolùm vnum peccatum furti, & doleret de ipſo propter eius ſpecialem malitiam cum propoſito non peccandi; tunc adeſſet per te materia ſufficiens, haberet enim dolorem de omnibus peccatis commiſſis: ex hoc autem probo, quod eadem materia detur in priori caſu, quia qui non recordatur ſecundi peccati commiſſi, etiamſi doleat de illo in confuſo: ille tamen dolor, prout terminatur ad illud aliud peccatum, quod non confitetur; non eſſet materia Sacramenti, nec pars illius. Nam ad hoc, vt eſſet materia, vel pars, deberet reddi ſenſibilis per aliam partem eiuſdem Sacramenti;

per nullam autem redditur ſenſibilis; non enim per confeſſionem, quæ non fit (vt ſuppono) de illo peccato, nec per aliam partem; quia confeſſio, cùm ſolùm ſit de furto non plus, vel aliter ſignificat, quàm ſignificaret in ſecundo caſu, quando ſolùm fuerat commiſſum furtum, & erat dolor ſolùm de illo. Redditur quidem ſenſibilis ille dolor, prout terminatur ad motiuum formale vniuerſale, vt dixi ſuprà *ſect.* 5. non tamen prout terminatur ad hoc peccatum materiale. Ergo licèt in primo caſu daretur internus de aliis peccatis, ille tamen non eſſet materia, nec pars Sacramenti, & per conſequens materia neceſſaria huius Sacramenti non eſt dolor de omnibus peccatis commiſſis (hic enim etiamſi detur, non ſemper ſignificatur per confeſſionem) ſed eſt dolor ille, qui redditur ſenſibilis per actus externos, atque adeo, quoties datur talis dolor cum propoſito non peccandi de cætero, datur materia ſufficiens Sacramenti.

93. Dices, propoſitum vniuerſale non peccandi pertinet ad materiam neceſſariam hujus Sacramenti, & tamen per confeſſionem externam non ſignificatur, niſi propoſitum ſpeciale circa illa peccata, quæ homo confitetur, & de quibus oſtendit dolorem. Reſpondetur per confeſſionem externã vnius peccati; licèt non ſignificetur dolor vniuerſalis; ſignificari tamen propoſitum vniuerſale circa omnia peccata; quia ſignificatur deſiderium reconciliationis cum Deo, & redeundi in eius obſequium, & amicitiam, ad quod (vt diximus) requiritur voluntas exequendi voluntatem illam in cuius obſequium, vel amicitiam deſideramus recipi. Dolor autem ſolùm requiritur ſub conditione, (vt diximus) ſi præceſſit offenſa; quare per voluntatem illam amicitiæ diuinæ, non ſignificatur dolor vniuerſalis, ſed dolor de offenſis, quarum pœnitens conſcientiam habet. Vndecùm confeſſio non ſignificet illa alia peccata, nec eorum conſcientiam, non ſignificat dolorem de illis, niſi ad ſummum ſub conditione; nempe, ſi fuerit eorum ſcientia: ſignificari autem aliquid præſens ſub conditione, non eſt reddi ſimpliciter ſenſibile, cùm non ſignificetur ſimpliciter eſſe, ſed eſſe, ſi talis conditio poſita ſit, cuius conditionis poſitio nullo modo nobis ſignificatur.

94. Ad argumentum ergo principale P. Vaſquez reſpondetur omnes nos debere fateri, quod aliquando per accidens aliquis dolor ſit diſpoſitio ad gratiam in hoc Sacramento conferendam; ſeu ad auferendum obicem gratiæ Sacramentalis, qui tamen non ſit pars Sacramenti. Quod conſtat manifeſtè in eo, qui ſuſciperet Baptiſmum cum effectu gratiæ. Hic enim ſi peccaret mortaliter poſt Baptiſmum, poſſet dolere de iis peccatis commiſſis poſt Baptiſmum ex hoc motiuo, quod ſcilicet eſſent peccata hominis Chriſtiani, quod quidem eſſet optimum motiuum, & cum comprehenderet omnia peccata poſt Baptiſmum commiſſa, quæ ſola ſunt materia Sacramenti pœnitentiæ, non videtur dubium, quod ille dolor ex tali motiuo ſufficeret ad valorem Sacramenti: imò confeſſarius ſæpè pœnitentem excitat ad dolorem ex tali motiuo, proponendo, ſcilicet obligationem hominis Chriſtiani ad ſeruanda præcepta diuina, & turpitudinem peculiarem ingratitudinis & grauitatem peccati in homine Chriſtiano: non videtur ergo dubium, quin pœnitens dolens ex hoc motiuo ſufficienter diſponatur ad Sacramentum pœnitentiæ; & tamen ſi ille homo Baptiſmum ſuſcepiſſet abſque dolore de peccatis præteritis, ac per conſequens abſque effectu gratiæ, quantumcumque poſtea doleret de peccatis poſt Baptiſmum commiſſis ex illo motiuo ſpecialis grauitatis, quã habent peccata in Chriſtiano, proculdubio non iuſtificaretur in Sacramento pœnitentiæ, niſi aliunde doleret etiam vniuerſaliter, vel ſpecialiter de peccatis ante Baptiſmum commiſſis: illa enim non comprehendebantur ſub illo motiuo doloris de peccatis hominis Chriſtiani: ergo tunc dolor, quem ex alio motiuo haberet de peccatis ante Baptiſmum factis, non eſſet pars Sacramenti pœnitentiæ, & tamen eſſet diſpoſitio tollens obicem prouenientem ex peccatis factis ante Baptiſmum, quæ peccata non eſſent materia Sacramenti pœnitentiæ, ſed tollerentur virtute baptiſmi antea ſuſcepti, atque adeo dolor de illis non eſſet pars Sacramenti pœnitentiæ: tum quia hoc Sacramentum non eſt inſtitutum ad tollenda peccata facta ante Baptiſmum, quare ſicut confeſſio eorum peccatorum non eſſet materia huius Sacramenti; ſic neque dolor de illis: tum etiam quia dolor, (vt ſæpe dixi) in tantum eſt pars huius Sacramenti, in quantum manifeſtatur per confeſſionem externam; per hanc autem non manifeſtatur dolor de peccatis ante Baptiſmum factis, ſed de peccatis factis poſt Baptiſmum: nam ſi hæc ſola eſſet in pœnitente, & dolor ſolùm de iſtis, eadem eſſet confeſſio externa, & eodem modo ſignificaret dolorem internum: ergo etiam quando dantur alia peccata nondum dimiſſa, & dolor de illis: hic dolor non ſignificatur per confeſſionem, nec eſt pars Sacramenti pœnitentiæ, ſed diſpoſitio ad tollendum obicem, quatenus diſponit ad hoc, vt virtute Baptiſmi prætériti tollantur illa priora peccata, & virtute abſolutionis præſentis cum dolore de peccatis aliis tollantur etiam poſteriora.

95. Simile exemplum afferri poteſt in homine religioſo, qui confitetur ſola venialia, & dolet de illis propter oppoſitionem peculiarem, & indecentiam, quam habent in ſtatu perfectionis, qualis eſt ſtatus religioſus, quod motiuum, licèt non comprehendat peccata mortalia facta in ſæculo, non eſt tamen dubium, quin ſufficiat ad verum dolorem, cum quo fiet Sacramentum: & tamen ſi fortaſſe hic homo haberet aliquod peccatum mortale in ſæculo factum nondum remiſſum, non iuſtificaretur in hoc Sacramento propter defectum doloris de illo peccato, de quo ſi adeſſet dolor, iuſtificaretur per hanc confeſſionem de venialibus, & ille alius dolor de mortali non eſſet pars, nec materia huius Sacramenti propter rationem aſſignatam, cùm non ſignificaretur per hanc confeſſionem externam, ſed eſſet ſolùm diſpoſitio ad auferendum obicem.

96. Quando ergo Concilia loquendo de diſpoſitione requiſita ad remiſſionem peccati in hoc Sacramento non diſtinguunt illam à dolore, qui eſt pars materialis eiuſdem Sacramenti; loquuntur per ſe loquendo, ſeu de diſpoſitione neceſſaria ad remiſſionem eorumdem peccatorum, quæ per ſe emittuntur per hoc Sacramentum: nam ad remiſſionem peccati furti, v.g. requiritur, vt diſpoſitio neceſſaria dolor de illo peccato, & confeſſio ipſius, qui dolor ſit pars eiuſdem Sacramenti: ſic enim loquitur Tridentinum *ſeſſ. cap.* 14. dicens hoc Sacramentum continere deteſtationem peccatorum, & eorumdem confeſſionem; non ergo continet vt partem deteſtationem peccatorum

catorum quæ facta ſunt ante baptiſmum; Vnde per accidens poterit requiri alius dolor, qui ſit diſpoſitio ad remiſſionem alterius peccati diuerſi, ſine quo non poſſet remitti hoc aliud, atque adeo ſit diſpoſitio indirecta ad remiſſionem huius, vt in caſu poſito dolor de peccatis factis ante baptiſmum eſt diſpoſitio directa ad eorum remiſſionem virtute baptiſmi præteriti: indirecta autem ad remiſſionem peccati facti poſt baptiſmum virtute abſolutionis: & hic dolor, ſeu hæc diſpoſitio indirecta, quæ per accidens aliquando requiritur, non debet eſſe pars Sacramenti, nec id vnquam Concilia dixerunt, nec negarunt poſſe reperiri dolorem hoc modo diſponentem ad effectum Sacramenti, qui non ſit eius pars: ſed loquendo de dolore per ſe requiſito, non diſtinxerunt duos dolores, vnum, qui eſſet diſpoſitio, alterum, qui eſſet pars, quod totum argumentum cum negatiuum ſit, non habet vim, quando aliunde conſtat, poſſe per accidens dari illos duos dolores diuerſos. Et licèt ſolùm dicat in genere pœnitentiam, ſeu contritionem cum confeſſione eſſe partem huius Sacramenti, eo tamen ipſo videtur illam limitare, vt ſit pars Sacramenti pœnitentia, ſeu dolor, quatenus eſt de peccatis in confeſſione explicatis: Cùm enim non poſſit eſſe pars, niſi prout redditur ſenſibilis, & manifeſtatur per confeſſionem: ille ſolus dolor aſſignatur, vt pars, qui explicatur per confeſſionem, ſcilicet, dolor de illis peccatis, quæ homo confitetur. Denique id, quod additur, attritionem debere eſſe talem, quæ excludat voluntatem peccandi; non eſt contra nos, admittimus enim, propoſitum vniuerſale non peccandi de cætero, eſſe partem requiſitam ad hoc Sacramentum, licèt dolor non requiratur cum eâdem vniuerſalitate.

97. *Alterum Argumentũ P. Vaſquez.* Secundum argumentum P. Vaſquez *num.* 22. eſt, quia illa eſt ſufficiens diſpoſitio ad effectum huius Sacramenti, quam qui affert, adhibet materiam ſufficientem, vt adueniente forma fiat validum Sacramentum; hic enim iam ex parte ſua adhibet, quantum debet, & habet ius ad petendam ſententiam iudicis, cum ponat id, quod requiritur ad hoc, vt ſententia ſit valida, & firma, nec aliam diſpoſitionem debet afferre ad effectum abſolutionis, niſi ſubiicere ſe abſoluenti, & facere ex parte ſua, quod ſententia abſolutionis validè proferatur, ergo diſpoſitio, quæ ſufficit ad valorem valebit etiam ad effectum huius Sacramenti.

98 Hoc argumentum habet quidem vim contra eos, qui volunt, dolorem inefficacem, & propoſitum inefficax ſufficere ad valorem Sacramenti, licèt non ſufficiat ad effectum: ij enim coguntur concedere pœnitentem non poſſe obligari ad aliam diſpoſitionem afferendam: non tamen probat contra noſtram ſententiam, licet P. Vaſquez vniuerſaliter velit concludere de omni diſpoſitione ſufficienti ad valorem, eſſe ſufficientem ad effectum Sacramenti. Reſpondetur enim facilè, pœnitentem quidem non obligari ad afferendam aliam diſpoſitionem præter illam, quæ ſufficit ad valorem, atque adeo cum illa habere ius ad petendam ſententiam iudicis: poſſe tamen contingere per accidens, quod ratione ignorantiæ, vel obliuionis propter impedimentum occultum non conſequatur effectum Sacramenti. Quod quidem in aliis Sacramentis paſſim contingit: Nam qui petit Sacramentum Euchariſtiæ, confirmationis, extremæ vnctionis, &c. ſi non habeat conſcientiam peccati mortalis, dignè petit Sacramentum, & habet ius ad illud petendum, licet non afferat poſitiuum dolorem de peccatis, & tamen licet recipiat verum Sacramentum quod rationabiliter petiit, ſi tamen habet obicem peccati mortalis, cuius non recordatur, non recipit effectum gratiæ Sacramentalis abſque omni dolore ſui peccati: ſic ergo in Sacramento pœnitentiæ contingere poteſt aliquando, quod homo iuſtè petat abſolutionem, & afferat materiam ſufficientem ad valorem abſolutionis: per accidens tamen careat effectu propter obicem occultum; quem ſi pœnitens, vel confeſſarius cognoſceret, nec hic poſſet dare abſolutionem, nec ille exigere: ſicut nec in Sacramento Confirmationis, Euchariſtiæ, & aliis, ſi obex occultus cognoſceretur, poſſet miniſter illud miniſtrare, nec ſubditus illud petere, vterque tamen excuſatur propter ignorantiam. Si autem ſufficeret ad valorem huius Sacramenti dolor inefficax non eſſet obligatio adhibendi aliam diſpoſitionem præter illam, quia ſi non eſſet obex alterius peccati, iam ſufficienter aufertur obex horum peccatorum per dolorem requiſitum, vt validè Sacerdos abſoluat nomine Dei: Diſpoſitio enim doloris de his peccatis eſt, ad hoc, vt ab iis ſoluatur, & liberetur à Sacerdote; ergo diſpoſitio ſufficiens ad validam abſolutionem ab his peccatis, eſt ſufficiens ad tollendum eorum obicem, non tamen erit ſufficiens, vt tollatur obex aliorum, à quibus non abſoluitur, prò vt contingit in noſtra ſententia, in qua non datur Sacramentum validum, & informe, niſi propter aliud peccatum, à quo validè non abſoluitur.

99. *An poſtea ponatur effectus.* Ex dictis in hac ſectione Infertur primò deciſio illius dubij, an quando Sacramentum Pœnitentiæ fuit validum, & informe, poſtea ablato obice cauſet ſuum effectum? P. Vaſquez *in præſenti quæſtione 92. articulo 3 dubio 4* cum quibuſdam aliis dicit, etiamſi concedatur Sacramentum pœnitentiæ validum, & informe, non eſſe admittendum, quod poſtea ablato obice, cauſet ſuum effectum: hoc enim ſolum de Sacramento baptiſmi propter peculiarem rationem concedi debet: cùm autem in aliis Sacramentis id non aſſeratur (neque enim, qui Confirmationem, aut Euchariſtiam accipit in peccato, habet poſtea effectum illius, quando poſt longum tempus iuſtificatur) non eſt, cur id de Sacramento pœnitentiæ dicatur.

Contraria ſententia verior eſt, quam tenent ferè omnes, qui ſacramentum pœnitentiæ validum, & informe concedunt, quos ſequitur Suarez *dict. ſect. 5. num. 14.* quæ hoc vnico argumento probari poteſt, quia, ſcilicet, confeſſio illa poſtea repetenda non eſt quoad ea peccata, de quibus dolor ſufficiens præceſſit: ſi autem non haberet poſtea ſuum effectum, repetẽda eſſet; ergo fatendum eſt eam cauſare poſtea ſuum effectum. Conſequentia patet. Maior ſyllogiſmi probatur, quia fideles ex Chriſti præcepto ſolùm obligantur ad confitenda, & deferenda ſua peccata mortalia confeſſario legitimo intrà hoc Sacramentum: in eo autem caſu pœnitens id totum fecit, & recepit validum Sacramentum pœnitentiæ, & validam abſolutionem; quod autem non acceperit gratiam propter obicem parum refert; nam id non requiritur ad implendum præceptum, ſicut qui recipit in peccato, imò & cum nouo peccato Sacramentum Euchariſtiæ in Paſchate, implet 100.

præceptum communionis Paſchalis, iuxta communem Theologorum ſententiam, quod idem eſt de præcepto aliorum Sacramentorum; ergo præceptum etiam confeſſionis impletur multò magis per confeſſionem non peccaminoſam, ſed validam, & bonam, licèt informem.

101. Minor verò eiuſdem ſyllogiſmi, quod, ſcilicet, hinc conſtet, Sacramentum illud habere poſtea effectum, probatur, quia ſi non haberet poſtea effectum iam peccata illa non remitterentur ex vi alicuius confeſſionis Sacramentalis directè; ſed vel per actum contritionis ſolum, quem poſtea eliceret homo, vel per aliam confeſſionem ſequentem de aliis peccatis, in qua illa priora indirectè remitterentur: neutrum autem dici poteſt: non primum, quia per contritionem non remittuntur peccata ſine ordine ad confeſſionem, cuius votum in contritione includimr, vt conſtat ex Tridentino *dicta ſeſſ.* 14. *cap.* 4. Tunc autem contritio nullum haberet votum confeſſionis illorum peccatorum, cùm nulla eſſet obli-
102. gatio ea iterum confitendi, vt ſupponitur. Non poteſt item dici ſecundum; quia in lege noua Chriſtus voluit, quod ſecluſa ignorantia, vel impotentia, omnia peccata hominis baptizati remittantur directè per Sacerdotem: hoc enim ſignificant illa verba, *quorum remiſeritis peccata, remittentur, & quorum retinueritis*, id eſt non remiſeritis, *retenta erunt*. Nec ſufficit remiſſio indirecta ad ſatisfaciendum huic obligationi; Nam ſi hoc eſſet, non eſſet obligatio confitendi peccata, quorum pœnitens obligatus fuit in priori confeſſione; & à quibus tunc iam fuit indirectè abſolutus: tenetur tamen ea iterum confiteri, vt directè tollantur per Sacerdotem; Ergo non ſufficit indirecta ablatio ad ſatisfaciendum præcepto Chriſti. Hinc ergo infertur, quod ſi confeſſio, & abſolutio prior informis, nunquam haberet ſuum effectum, illa peccata deberent iterum deferri ad confeſſarium, vt ab ipſo aliquando efficaciter tollerentur. Quod tamen cùm non fiat, imò omnes ad hunc finem potiſſimum defendant Sacramentum validum, & informe, vt liberent pœnitentem ab onere repetendi illas confeſſiones, fatendum eſt, priorem abſolutionem exerere poſtea ſuas vires, & tollere illa peccata: Vnde patet ad argumenta P. Vaſquez: conſtat enim quidquid ſit in aliis Sacramentis, in hoc tamen eſſe ſpecialem rationem aſſerendi, quod ablato obice, cauſet poſtea ſuum effectum. Alia argumenta adduximus ad hoc probandum agentes *de Sacramentis in genere diſp.* 9. *ſect.* 6. vbi de aliis etiam Sacramentis explicuimus noſtram ſententiam.

103. Infertur ſecundò deciſio alterius quæſtionis de qua P. Vaſque *art.* 3. *dub.* 1. Vtrùm ſcilicet ex defectu integritatis confeſſionis poſſit eſſe Sacramentum validum, & informe? Ad hoc enim breuiùs reſpondetur negatiuè nam vel peccatum aliquod omiſſum fuit culpabiliter, & tunc confeſſio erit nulla propter defectum propoſiti non peccandi, cùm in ipſamet confeſſione peccatum ſit: vel fuit omiſſum inculpabiliter, & tunc confeſſio erit valida, & formata: manebit tamen obligatio confitendi iterum illud peccatum omiſſum; quod idem erit, quando peccatum fuit à pœnitente dictum, ſed confeſſarius illud non percepit: perinde enim erit, ac ſi dictum non fuiſſet. De hoc tamen non eſt ſpecialis difficultas.

An ex defectu integritatis confeſſionis, poſſit Sacramentũ eſſe validum & informe?

SECTIO VIII.

§. 1. *De dolore requiſito in confeſſione de Venialibus.*

SVpponimus ex infra dicendis, peccata venia- 104.
lia etiam ſola abſque mortalibus, eſſe poſſe materiam ſufficientem huius Sacramenti: quæſtio ergo eſt; an requiratur ad eorum abſolutionem Sacramentalem talis, tantuſque dolor, ſicut de mortalibus dictum eſt? Non eſt autem quæſtio nunc, quomodo peccata venialia remittantur extra hoc Sacramentum, an ſcilicet requiratur pœnitentia de illis formalis, vel virtualis, an remittantur, quoties infunditur de nouo gratia habitualis, & alia eiuſmodi, de quibus dixi *ſupra diſp.* 9. Nunc ergo ſolùm agimus de peccatis venialibus, quatenus fiunt materia confeſſionis, & remittuntur directè per abſolutionem Sacerdotis an & qualem dolorem exigant? ſub quo titulo plura dubia comprehenduntur, quæ ſuo ordine breuiter proponemus, & definiemus.

Primò ergo dubitatur, an in confeſſione, quæ 105.
fit de venialibus, requiratur dolor de illis? ſunt aliqui, qui dicunt, nec ad valorem, nec ad effectum Sacramenti requiri dolorem abſolutum, & efficacem, ſed ſufficere inefficacem, quia alioquin nunquam remitterentur per abſolutionem; ſi enim præceſſit dolor efficax, per ipſum dolorem remiſſa erunt, ſi verò non datur ille dolor, abſolutio non eſſet valida de illis: fatendum ergo eſt, remitti poſſe per abſolutionem Sacramentalem etiam ſine dolore perfecto, & efficaci.

An requiratur dolor efficax de venialibus.

Vera tamen Theologorum ſententia negat, 106.
confeſſionem abſque dolore efficaci habere effectum, aut valorem, etiamſi de ſolis venialibus fiat. Videatur Suarez. *diſp.* 20. *ſect* 6. colligitur potiſsimum ex doctrina conciliorum, in quibus partes huius Sacramenti aſsignantur contritio, confeſsio, & ſatisfactio, *&c.* nomine autem *contritionis* non poteſt intelligi propriè dolor ille imperfectus, ſeu diſplicentia inefficax: contritio enim eſt deteſtatio peccati commiſsi, vt definit Tridentinum. Illa autem diſplicentia non eſt deteſtatio, aut retractatio, imò poteſt ſtare ſimul cum propoſito iterum committendi illud peccatum, & cum ipſo peccato actuali: eſt autem incredibile, quod Deus remittat peccatum huiuſmodi habenti complacentiam in ipſo, nec deſerenti formaliter, aut ſaltem virtualiter priorem voluntatem peccaminoſam.

Nec obſtat ratio in contrarium adducta, Reſ- 107.
pondetur enim peccata venialia remitti ſæpe per abſolutionem. Primò quando homo ſimul ea confitetur cum aliquo mortali non prius dimiſſo: Tunc enim licèt habuiſſet attritionem priùs de venialibus, non fuiſſent remiſſa, cùm eſſet in ſtatu peccati mortalis. Secundò, quando homo etiam in gratia habuit attritionem de venialibus, non ſemper omnia ei remittuntur: vt dixi, *dicta diſp.* 9. *ſect.* 2. quare poſſunt tunc remitti virtute abſolutionis. Quod autem dicimus de confeſſione venialium, dicendum eſt à fortiori de confeſsione mortalis, quod iam per aliam confeſsionem, & abſolutionem dimiſſum fuerat, ad ſecundam enim requiritur etiam dolor abſolutus, & efficax, nec ſufficit ſimplex diſplicentia inefficax.

§. 2.

Digitized by Google

§. 2. *An ſit mortale confiteri venialia abſque vllo dolore?*

108. HInc oritur ſecundum dubium, an ſit peccatum mortale confiteri ſola venialia abſque dolore efficaci de illis? Quidam Theologus Recentior id negauit: quia fruſtrare Sacramentum in materia leui, non eſt culpa grauis: primò quia cùm aliquis confitetur plura venialia, ſi non doleat de omnibus, ſed de aliquibus, non peccat mortaliter; & tamen fruſtrat Sacramentalem abſolutionem ab aliquo effectu partiali, ſcilicet, in remiſſione illorum, de quibus non dolet; ergo licèt fruſtretur abſolutio in remiſſione omnium, non erit culpa grauis. Secundò quia Caietanus, & alij cenſent, Sacramentum Euchariſtiæ non conferre gratiam, niſi cum actuali attentione accipiatur: & tamen non erit peccatum mortale carere illa intentione actuali; licèt ea de cauſa fruſtretur Sacramentum ſuo effectu. Tertiò, quia non eſt culpa mortalis non implere pœnitentiam leuem impoſitam ob peccata venialia, licèt idcirco Sacramentum, quoad illam partem maneat imperfectum, & fruſtretur effectu. Quartò, quia non eſt culpa mortalis contrahere matrimonium abſque intentione, & conſenſu interno ad vitandum aliquid graue damnum, licèt propter fictionem irritum fiat Sacramentum: ergo nec erit mortale non procurare valorem abſolutionis in confeſſione de peccatis venialibus.

109. Hæc ſententia videtur omnino falſa, ex ipſa enim videntur ſequi grauiſſima inconuenientia, ſi ſemel admittamus, non eſſe culpam grauem reddere ſcienter irritam formam Sacramentalem, ſequitur enim, non fore culpam grauem reiterare formam baptiſmi, vel ſi aliquis iam baptizatus, offerat ſe iterum baptizandum ab ignorante priorem baptiſmum; cuius turpitudo conſiſtit in eo, quod faciat proferri verba formæ ſeriò in eo caſu, in quo non poſſunt eſſe valida. Hac etiam ratione eſt peccatum graue, ſi fœmina ſub veſte viri faciat ſe ordinari ab Epiſcopo, vel ſi Sacerdos proferat verba conſecrationis ſuper aquam ſcienter, etiam ſi habeat intentionem poſtea conſecrandi vinum ad perficiendum ſacrificium. Similiter eſt culpa grauis, ſi homini non ægrotanti miniſtretur Sacramentum extremæ vnctionis, & alia huiuſmodi, in quibus actio Sacramentalis redditur irrita ex incapacitate ſubiecti, vel materiæ. Ergo eodem modo erit culpa grauis facere, quod Sacerdos proferat abſolutionem Sacramentalem ſuper materia incapaci, ſcilicet, quando non præcedit confeſſio cum dolore requiſito ad valorem

110. Nec ſatisfacit dicere fruſtrari Sacramentum in re leui: Leuitas enim, vel grauitas in præſenti non debet attendi ſecundùm grauitatem, vel leuitatem materiæ ſecundùm ſe; ſed in ordine ad Sacramentum, cuius irritatio ſemper eſt res grauiſſima. Nam acetum etiam ſecundum ſe eſt res leuiſſima; & tamen offerre acetum ad conſecrationem, eſt res grauiſſima, quia proferuntur verba Chriſti omnino fruſtra. Similiter ergò, licèt peccata venialia ſint culpæ leues, non eſt tamen leue dare illa pro materia formæ Sacramentalis. quæ profertur nomine Chriſti, quando re vera ipſa peccata non poſſunt eſſe materia, & verba Chriſti fruſtra proferuntur: ex hac enim irreuerentia deſumitur tota malitia illius peccati, quia ſcilicet verba Chriſti (qualia ſunt formæ Sacramentales, quæ à miniſtris Chriſti eius nomine proferuntur) applicantur fruſtra, & quaſi irriſoriè, cùm ſit abſque omni prorſus vtilitate, aut effectu.

111. Nec etiam ſatisfacit dicere, quod effectus, quo homo priuatur ob irritationem abſolutionis, ſit leuis, nempe remiſſio peccati venialis. Hoc, inquam, non ſatisfacit, quia in aliis etiam caſibus adductis homo patitur iacturam ſimilem, ſcilicet, quando abſque intentione recipiendi Sacramentum faceret ſe confirmari ab Epiſcopo, patitur iacturam gratiæ Sacramentalis, quæ non eſt ſimpliciter ſibi neceſſaria: item ſi fœmina ſe faciat ordinari, non patitur vllam iacturam, & ſic in aliis caſibus, & tamen in iis ſit peccatum grauiſſimi ſacrilegij; quia non attenditur ad id, quo priuatur recipiens Sacramentum, ſed ad irreuerentiam, quæ fit contra ipſam actionem Sacramentalem, vſurpando illam inutiliter; ergo ſimiliter, quando abſolutio Sacramentalis profertur inutiliter abſque valore, & effectu gratiæ peccabitur grauiter propter eamdem rationem.

112. Hinc autem poteſt deſumi aliud ſimile argumentum; quia ſi illud non eſſet peccatum mortale, eo quod pœnitens leuem iacturam incurrat; idem poſſet dici, quando confeſſio eſt de peccatis mortalibus: Nam licèt remiſſio peccati mortalis ſit res magni momenti, & grauior multò, quàm remiſſio peccati venialis: non eſt tamen graue, ſed leue, quod peccatum mortale remittatur per hanc abſolutionem, vel per aliam: ergo ſi pœnitens haberet intentionem confitendi hodie alteri Sacerdoti cum debito dolore, non ſtaudaret Sacramentum in re graui, licèt in alia priori confeſſione ſcienter confiteretur peccata mortalia abſque dolore; quod tamen abſurdiſſimum eſt.

113. Denique confirmari poteſt; quia ſi illæ rationes probarent, non eſſe mortale non afferre illum dolorem, probarent etiam non eſſe mortale, ſi aliquis confiteretur vnum ſolum veniale, quod tamen nunquam feciſſet, ſed ex leuitate, & mendacio illud diceret; Nam mendacium de re leui etiam in confeſſione non eſt mortale, vt ſuppono; Ergo ſi aliunde irritatio Sacramenti non eſt irreuerentia grauis non apparet vnde illud eſſet peccatum graue: quod tamen eſſe graue ſacrilegium, ſi ſcienter fiat, nemo negat præter Philippum Fabrum Patauin. profeſſorem, quid id nouiſſimè auſus eſt negare *tract. de pœnit. in 4 ſent. diſp.* 17. *q. vnic. diſp.* 14. *c.* 3. *n.* 51. contra omnes Theologos.

114. Ad rationes ergo illius Auctoris, reſpondetur. Ad primam admiſſa maiori, de qua poſtea agemus, negando conſequentiam, quia in illo caſu Sacramentum non fruſtratur toto effectu, nec redditur irritum, cùm maneat aliqua materia valida, quæ ſufficit ad hoc, vt verba Chriſti non proferantur fruſtra, & irriſoriè: at verò in noſtro caſu ſupponimus, nullam manere materiam, & per conſequens Sacramentum reddi omni ex parte irritum, quæ ſanè eſt multò grauior irreuerentia.

115. Ad Secundam reſpondetur, illo ipſo argumento reiici ſolere ſententiam illam Caietani, & aliorum, quia conſequenter ad ſua principia deberent concedere, peccare mortaliter eum, qui abſque deuotione, & attentione actuali recipit Euchariſtiam, vt notauit P. Vaſquez *tom. in* 3. *part. diſp.* 206. *num.* 11. Adhuc tamen eſt maior ratio in noſtro caſu ad aſſerendam culpam mortalem, in quo non ſolùm impeditur fructus, ſed etiam

valor Sacramenti per defectum materiæ validæ; atque adeo maior videtur fieri iniuria Sacramento, quàm ſi ſolùm priuaretur effectu.

Ad tertiam reſpondetur, non implendo pœnitentiam leuem non fraudari Sacramentum ſuo valore, vt conſtat, neque etiam toto fructu, ſed aliqua leui parte fructus, in quo non reperitur grauis irreuerentia; neque enim quælibet minima integritas Sacramenti obligat grauiter, nec debet ſub culpa graui homo procurare quàm maximum fructum habere poſſit ex quolibet Sacramento.

116. Ad quartam reſpondetur, argumentum inſitmum eſſe à Sacramento matrimonij ad alia Sacramenta; multa enim, quæ in aliis Sacramentis non licent propter reuerentiam Sacramenti, licent in matrimonio; quod cùm eſſet contractus humanos oneroſus voluit illum Chriſtus relinquere, qualis in ſe erat, eleuando tamen illum ad rationem Sacramenti. Hinc eſt, matrimonium poſſe validè, & aliquando licitè contrahi ſub conditione de futuro, licèt alia Sacramenta non poſſint validè ſub tali conditione celebrari, vt vidimus *diſputatione præcedenti ſect.* 5. matrimonium item poteſt per procuratorem, & in abſentia recipi, quod in aliis Sacramentis non contingit: poteſt nutibus, & ſignis fieri, cùm alia Sacramenta requirant voces: denique in aliis miniſter non poteſt ſcienter ea miniſtrare indigno: in matrimonio tamen coniux, qui eſt miniſter, poteſt miniſtrare illud alteri coniugi, licèt ſciat, ipſum eſſe in ſtatu peccati, quia Chriſtus voluit relinquere hunc contractum humanum; qualis apud homines fiebat, ne per eleuationem ad Sacramentum difficilior eſſet. Sic ergo noluit cogere contrahentes, ad hoc vt propter reuerentiam Sacramenti curarent, ne vnquam irritum eſſet, ſed reliquit eis facultatem, quam prius habebant fingendi conſenſum, & reddendi contractum irritum, qua parte contractus eſt, notarunt P Henriquez *lib.* 11. *de matrim cap.* 9. *num.* 6. & P Thom. Sanchez *lib.* 1. *de matrim. diſp.* 11. *n.* 2. ne grauior eſſet hic contractus propter rationem Sacramenti, ſi ea occaſione cogerentur homines præſtare conſenſum in ſuum præiudicium, quando ex natura contractus ad id non tenebantur. In aliis autem Sacramentis, quæ non ſunt ad alium vſum, niſi vt ſanctificent ſuſcipientes & colatur Deus: non mirum, quod exigatur reuerentia omnimoda, cùm non ſint actiones profanæ, qualis eſt matrimonium, nec ad alios fines neceſſariæ ſed actiones merè ſacræ, & ſanctæ, quæ non niſi religioſo animo, & piè, ac reuerenter tractandæ ſunt.

§. 3. *An ſit obligatio ſub mortali ad dolorem de omnibus Venialibus in confeſſione explicatis.*

117. TErtium dubium conſequenter ad hæc eſt, an dolor efficax ita requiratur ad Sacramentum pœnitentiæ, vt ſit mortale non habere dolorem de omnibus venialibus, quæ in confeſſione dicuntur? Non pauci affirmant, eſſe mortale, vt teſtatur Suarez *diſp.* 20. *ſect.* 6. *num.* 7. quia confiteri aliquod veniale abſque dolore efficaci, eſt apponere pro materia Sacramenti id, quod non poteſt eſſe eius materia, quare ſicut peccaret grauiter, quia apponeret Sacerdoti conſecrandas decem hoſtias, quarum quinque non eſſent triticeæ, licèt apponeret alias triticeas; ſic videtur grauiter peccare, qui offert Sacerdoti pro materia abſolutionis decem peccata, quorum aliqua ex defectu doloris non ſunt materia abſolutionis validæ.

Probabilior tamen videtur ſententia negans, 118.
id eſſe peccatum mortale, quam tenet Suarez *ibi*, Henriquez *lib.* 1. *de Sacramento pœnitentiæ c.* 26. §. 7. Fagundez *lib.* 2. *de ſecundo Eccleſiæ præcepto cap.* 1. *num.* 13. & alij. Probatur exemplo aliorum Sacramentorum, in quibus admiſtio alicuius partis, quæ non ſit materia valida, non eſt culpa grauis, dum tamen apponatur materia valida. Sic enim in baptiſmo cum aqua effundenda miſcetur aliqua pars olei benedicti; quæ quidem non eſt materia valida Sacramenti. Item in Euchariſtia, licèt in vino conſecrando apponatur immediatè ante conſecrationem pars aquæ, quæ iuxta communem multorum ſententiam non conſecratur, niſi priùs fuerit in vinum conuerſa, & licèt illo breuiſſimo tempore non fuerit conuerſa in vinum adhuc licitè proferuntur verba conſecrationis. Similiter non eſſet peccatum mortale ſecundùm ſe, & ſecluſa Eccleſiæ prohibitione, ſi panis conſecrandus decoris, & ornatus gratia, aliqua ex parte leuiter aureis punctis, vel lineis depingeretur, licèt illa particula auri, non poſſet, verè conſecrari. Denique in hoc ipſo pœnitentiæ Sacramento frequenter pij homines ſolent ſe accuſare de imperfectionibus, & defectibus, qui non ſunt peccata venialia, nec aliquis dixit, eos in hoc peccare mortaliter. Eſt etiam communior, & verior ſententia, pœnitentem falsò ſe accuſantem de aliquo veniali, quod non fecit, non peccare mortaliter, ſi apponat aliam materiam veram; vt dicemus *diſp.* 16. *ſect.* 2. *circa finem*, In quo etiam caſu apponi videtur pro materia id, quod non eſt materia valida; Ergo nec in noſtro caſu accuſare ſe de peccato veniali, abſque dolore, & propoſito efficaci illius vitandi, erit peccatum mortale: Iam enim apponitur alia materia valida, & per conſequens forma non fruſtabitur, nec carebit omni effectu, licèt careat aliquo quem poſſet etiam habere circa illud peccatum, de quo pœnitens efficaciter non dolet.

Ad exemplum illud de hoſtia non triticea ap- 119.
poſita cum aliis triticeis. Reſpondetur negando paritatem & quidem P. Suarez *infra diſp.* 22. *ſect.* 10 *num.* 8. cùm illud exemplum ſibi obiiceret ad probandum, eſſe peccatum mortale accuſare ſe de aliquo peccato veniali non commiſſo, reſpondet, diſcrimen eſſe, quod forma Euchariſtiæ per ſe primò reſpicit materiam, & illam deſignat, & effectum circa illam ſignificat; Vnde ſi apponatur materia falſa, iam ex illa ſaltem parte falſificatur forma, forma verò huius Sacramenti per ſe primò ſignificat perſonam, & effectum circa illam, dum dicitur, *Ego te abſoluo*; quare omnino eſt vera, licèt non cadat ſupra omnia peccata à pœnitente adducta. Non enim dicit, *hæc omnia ſunt peccata, & condonantur tibi*; ſed ſolùm ſignificatur, qood pœnitens accipiat effectum gratiæ remiſſiuæ peccati, qui effectus non impeditur, licèt aliquod veniale remiſſibile non ſit ex falſitate, vel indiſpoſitione pœnitentis; in quibus verbis vltimis videtur Suarez hanc eamdem ſolutionem extendere ad noſtrum caſum, in quo non ex falſitate, ſed ex indiſpoſitione prouenit, quod non abſoluatur à tali peccato veniali.

Cæterum, licèt hæc ſolutio vtilis fortaſſe ſit, ſi 120.
magis

magis explicetur ad illum caſum de veniali falſo, in quo dici poſſet, ſenſum formæ manere verum, quatenus ſolùm ſignificatur, hominem manere liberum à reatu, quem ex illis peccatis habuiſſet, quicumque ille eſſet, quod videtur verum, licèt aliquod illorum peccatorum non fuiſſet commiſſum; Nam adhuc verum eſt, quod remittitur reatus relictus ex illa collectione narrata, licèt non fuerit relictus à ſingulis, in noſtro tamen caſu difficilis eſt; nam verba immediatè non ſignificant, vt verba ſunt, effectum gratiæ vtcumque, vt ſupra vidimus *diſput.* 13. *ſect.* 3. ſed remiſſionem offenſæ diuinæ, & ſolutionem vinculi: Ergo ſi re vera Sacerdos hic, & nunc non remittit hanc offenſam, verba ſecundum propriam ſignificationem, quam habent vt verba ſunt; non erunt vera, ſed aliqua ex parte falſa.

121. Meliùs ergo iuxta principia ibi à nobis tradita, reſponderi poteſt, rationem diſcriminis inter vtramque formam eſſe, quod in forma pœnitentiæ non ſignificant verba omnino abſolutè ablationem peccatorum, ſed ſenſus eſt, *ego quantum eſt ex me, remitto tibi peccata*, qui ſenſus verus eſt, etiam quando ob indiſpoſitionem pœnitentis Sacramentum eſt inualidum, & informe, vt ibi diximus, atque verus etiam erit in caſu noſtro quando ob defectum doloris de aliquo veniali illud non tollitur; adhuc enim eſt verum, quod Sacerdos, quantum eſt ex parte ſua, illud remiſit nomine Chriſti, licèt remiſſio non fuerit valida ob defectum pœnitentis. At verò in forma Euchariſtiæ verba ſignificant omnino abſolutè, illud eſſe Corpus Chriſti; quare oportet ex vi verborum, quod in ſingulis ſaltem hoſtiis ſit Corpus Chriſti, licèt non requiratur ad eorum veritatem, quod non ſit admixta aliqua particula minima in aliqua hoſtia, quæ ſit ex alia materia, vt ſaccharo, vel terra; neque enim Sacerdos id intendit affirmare, intendit tamen loqui de omnibus, & ſingulis hoſtiis ſibi appoſitis.

122. Ex hoc tamen poteſt eſſe ſecunda obiectio contra concluſionem; quia videtur ſequi, quod nec in Sacramento Ordinis ſit peccatum mortale ſi aliquis non baptizatus, v. g. ſinat ſe ordinari; verba enim adhuc non erunt falſa, cum etiam non ſignificent abſolutè, ſed, *Accipe poteſtatem, quantum eſt ex me*, &c. Reſpondetur negando ſequelam, quia ibi fruſtraretur, & irritaretur totum Sacramentum, vt conſtat; quod non contingit in caſu noſtro, in quo abſolutio manet valida, & efficax.

123. Dices, ſaltem quando Epiſcopus ſimul ordinat plures, quibus omnibus ſimul profert verba, iam tunc verba manebunt valida, & vera, & non fruſtrabuntur, niſi quoad aliquam partem, ſicut abſolutio in noſtro caſu. Reſpondetur, tunc etiam fruſtari omnino, quia licèt forma dicatur omnibus ſimul, ſit tamen multiplex Sacramentum, & ipſa forma eſt virtualiter multiplex, perinde omnino ac ſi diceret, *Accipe tu poteſtatem*, &c. & *Accipe tu poteſtatem*, & ſic de ſingulis ſeorſim; in noſtro autem caſu non eſt forma multiplex eo modo; neque enim poſſet Sacerdos diuidere abſolutionem dicendo, *ego te abſoluo à primo peccato*, & poſtea, *ego te abſoluo à ſecundo peccato*, & ſic de aliis: ſed vnica forma debet ab omnibus abſoluere, quia debet vnicum Sacramentum conficere. Adde, in ordinatione non eſſe illum verborum ſenſum, quantum eſt ex me, do tibi poteſtatem, ſed abſolutè, *do tibi poteſtatem*: æquiualet enim formæ Græcorum, qui abſolutè dicunt, *Diuina gratia conſtituit hunc Diaconum, vel Presbyterum*, &c. quare eſſent falſa, niſi re vera acciperet homo Sacramentum validum. Quod etiam idem poſſet dici in Euchariſtia, eſſe multiplicem conſecrationem diuiſibilem ſicut in ordinatione, at in abſolutione eſt indiuiſibilis, & ſenſus eſt, Ego quantum eſt ex me remitto tibi ius, quod Deo acquiſitum fuit ex his peccatis, quod totum eſt verum licèt vnum peccatum ſit falſum, vt diximus *diſp. præced. ſect.* 3.

Tertiò obiici poteſt, quia ſi non ſit grauis irreuerentia contra Sacramentum apponendo cum alia materia peccatum aliquod veniale abſque dolore; ſequitur, nec etiam fieri grauem irreuerentiam, apponendo peccatum aliquod mortale falſum, ſimul cum aliis veris; iam enim apponitur materia valida Sacramenti, & aliunde mendacium illud non videtur graue, cùm poſſit homo abſque graui culpa imponere ſibi aliquod peccatum mortale, quod non fecit. Conſequens autem eſt omnino falſum: quia alioquin poſſet pœnitens abſque vllo ſcrupulo excedere in numero peccatorum, & in aliis ſimilibus, vt ſecurus maneret de vero numero, non omiſſo, cùm aliunde non eſſet periculum graue in exceſſu falſo. 124.

Reſpondetur negando ſequelam. Ratio autem eſt, quia ex alio capite ſit contra reuerentiam Sacramenti, quatenus decipitur iudex in re graui, & neceſſaria; nec enim minùs decipitur per confeſſionem criminis falſi, quàm per negationem criminis veri, nec minor occaſio datur variandi iudicium, prout in hoc Sacramento requiritur.

Petes an idem dicendum ſit de peccato mortali iam confeſſo, quod de veniali? Reſpondetur, quod ad præſens attinet, eamdem eſſe rationem, ſi enim aliquis confiteatur aliqua venialia, de illiſque doleat propter ſpecialia motiua, & confiteatur ſimul aliquod mortale, quod iam in alia confeſſione directè fuit remiſſum per confeſſionem ipſius, & abſolutionem; conſequenter dicendum videtur, non eſſe peccatum graue, etiamſi in ſecunda confeſſione de illo non doleat, dum tamen non habeat de illo complacentiam; quia hæc eſſet planè mortalis ratione obiecti. Sequela autem probatur, quia Sacramentum adhuc eſſet validum, cùm adeſſet alia materia cum dolore ſufficienti, & aliunde defectus doloris de illo peccato non eſt obex valori huius Sacramenti. Dixi autem, quod ad præſens attinet, eſſe eamdem rationem, quia aliud videtur eſſe in ordine ad mendacium; non enim poſſet quis abſque culpa graui accuſare ſe in confeſſione de peccato aliquo mortali falſo, etiamſi diceret, ſe iam illud iterum confeſſum fuiſſe, licèt non ſit peccatum mortale accuſare ſe de peccato veniali falſo. Per hoc enim non decipitur grauiter iudex, ſicut per illud, quod quamuis aſſeratur, vt dictum iam in alia confeſſione, adhuc tamen videtur ſubiici huic iudicio, & variat notabiliter iudicium confeſſarij circa conſcientiam pœnitentis; non quidem in ordine ad imponendam grauiorem pœnitentiam (hanc enim prudenter omittit, eo quod in alia confeſſione ſit iam impoſita pœnitentia condigna pro eodem peccato) ſed in ordine ad conceptum, & æſtimationem de conſcientia pœnitentis, quod attinet ad culpam præteritam. 125.

Petes iterum, an pœnitens dicens aliquod veniale

Google

126. niale abſque dolore efficaci, debeat ſaltem ſub mortali dicere, ſe non dare hoc peccatum pro materia abſolutionis. Reſpondetur negatiuè: quod credo eſſe de mente Auctorum omnium noſtræ ſententiæ. Si enim id diceret pœnitens, non daretur locus quæſtioni: neque aliquis negaret, poſſe pœnitentem cum illa proteſtatione narrare omnia peccata, & defectus ſuos abſque vllo dolore, ſicut poſſet extra confeſſionem. Quando ergo Auctores dicunt, etiam intra confeſſionem non eſſe peccatum graue id facere, loquuntur procul dubio de pœnitente, qui dicit illud peccatum, ſicut & alia, atque adeo ex modo dicendi, videtur illud dare pro materia, ſicut & reliqua: ſufficit ergo, quod pœnitens habeat animum non dandi illud pro materia, vel certè animum conditionarum dandi illud pro materia; ſi poteſt, ſecus verò ſi non poteſt propter defectum diſpoſitionis, vel quidquam aliud, quod apertè videtur ita ſentire Suarez *infra diſp.22.ſect.10.n.9.*

SECTIO IX.

De propoſito requiſito ad confeſſionem venialium.

127. DVbitatur, an, & quale propoſitum requiratur in confeſſione venialium. Negant aliqui, requiri propoſitum formale, vel virtuale, quia minus requiritur ad remiſſionem venialis, quàm ad remiſſionem mortalis. Contrarium tamen videtur omnino verum: quia dolor efficax includit propoſitum virtuale, vt ſæpe diximus: ſi ergo requiritur dolor efficax, & abſolutus, vt vidimus, non poteſt non requiri propoſitum ſaltem virtuale. Differt autem à peccato mortali in eo, quod extra Sacramentum minus requiritur ad remiſſionem venialis; In Sacramento etiam ad remiſſionem mortalis requiritur propoſitum non committendi illud, nec aliud; quod tamen non exigitur ad remiſſionem venialis, ſufficit enim propoſitũ non committendi eadem peccata; item nec requiritur propoſitum adeo ſtrictum vitandi occaſiones peccandi venialiter, ſicut requiritur propoſitum vitandi occaſiones peccandi mortaliter; vnde faciliùs poſſunt abſolui, qui relabuntur ſæpius in eadem venialia, quàm qui relabuntur in eadem mortalia, vt bene aduertit P. Coninch *in præſenti diſp.2.dub.14 n.130.*

128. Dicunt, poſſumus deteſtari vnum peccatum veniale, non deteſtando etiam implicitè aliud; ergo poſſumus etiam deteſtari efficaciter peccatum veniale præteritum per vnum dolorem abſque deteſtatione, vel odio efficaci circa peccatum futurum, vnum enim diſtinguitur ab alio.

Reſpondetur, negando conſequentiam: nam peccatum præteritum, & futurum ſimile habent eamdem omnino malitiam, vt ſuppono: non poſſumus autem efficaciter odio habere peccatum præteritum propter talem malitiam, & retinere effectum erga eamdem malitiam; hoc enim eſſet amare, & odio habere idem obiectum, vt ſupra probatum eſt, quæ ratio non probat de peccatis diuerſis, in quibus reperiuntur diuerſæ malitiæ, quarum vnam poſſumus efficaciter deteſtari abſ-
129. que odio ſimili erga aliam diuerſam.

Quomodo poſſit eſſe propoſitum efficax circa venialia?

Difficultas ergo eſt, quomodo poſſit dari tale propoſitum efficax circa venialia: Nam licèt circa vnum, vel aliud veniale, vel circa aliquam ſpeciem poſſit fieri illud propoſitum; circa omnia tamen non videtur poſſibile: ſicut enim eſt impoſſibile vitare omnia, ſic erit impoſſibile, & ſtultum proponere vitare omnia; ergo fatendum eſt abſque eiuſmodi propoſito poſſe remitti; poteſt enim homo accuſare ſe de omnibus venialibus, & dolere de illis; ergo abſque propoſito efficaci poteſt abſolui ab illis omnibus.

Reſponderi ſolet, licèt impoſſibile ſit vitare totam collectionem venialium; poſſibile tamen eſſe vitare ſingula: Quare ſufficiet, ſi pœnitens proponat vitare ſingula, provt ſingillatim occurrent: quæ doctrina deſumi videtur ex S. Thoma *in præſenti quæſt 87.art.1.ad primum.*

Hæc tamen ſolutio difficilis eſt, vt benè notat Suarez *in comment. illius art. 1.* quia impoſſibile eſt, quod pœnitens in confeſſione proponat efficaciter vitare ſingula venialia futura, quin proponat vitare collectiuè omnia; nam vult vitare hoc, & illud, & ſic de aliis, ergo omnia. Poſſet quidem velle vitare ſingula diſiunctiuè, ſi diceret, volo vitare illud, ſi non vitauero alia, & illud, ſi non vito aliud, & ſic de ſingulis: hoc tamen non eſſet propoſitum abſolutum de ſingulis, ſed conditionarum, vt conſtat: abſolute autem velle vitare hoc, & illud & illud, eſt velle vitare omnia; quia ſi ſunt ſolùm decem homines, & ego nunc habeo propoſitum efficax dandi ſingulis vnum nummum, habeo certè propoſitum dandi omnibus ſingulos nummos, vt conſtat.

Ideo ipſe Suarez *ibid.num.7.& diſput.4.ſect.3.* 130.
num.5. aliter explicat illam diſtinctionem, & reſpondet, circa omnia venialia in vniuerſum non poſſe habere propoſitum illud vniuerſale, & efficax, poſſe tamen haberi propoſitum faciendi quantum eſt ex parte noſtra, & quantum in nobis fuerit, ad vitanda illa, ſeu adhibendi omnem diligentiam ad ea vitanda, vel minuenda, quantum humano modo fieri poſſit: hoc enim propoſitum ſufficit ad hoc, vt in Sacramento remittantur omnia, quæ ſiunt confeſſionis materia.

Hæc etiam reſponſio videtur pati eamdem difficultatem; nam vel per hoc, quod eſt facere, quantum eſt ex parte noſtra ad vitanda peccata, intelligitur facere quidquid poſſumus potentia etiam phyſica, vel ſolum quidquid poſſumus moraliter. Si dicatur primum, eadem eſt difficultas de illo propoſito, ac de propoſito vitandi omnia peccata collectiuè: Sicut enim certò ſcio, me non vitaturum omnia; ſic etiam certò ſcio, me non facturum quidquid poſſum phyſicè ad illa vitanda; Nam quoties pecco venialiter, non facio, quod phyſicè ſaltem tunc poteram ad illud vitandum; quare ſi non poſſum habere propoſitum efficax vitandi omnia, quia impoſſibile moraliter eſt omnia vitare: ſic nec poterò habere propoſitum efficax faciendi quidquid poſſum ad vitanda omnia, quia eſt etiam moraliter impoſſibile; quod faciam quidquid phyſicè poſſum ad omnia vitanda. Si verò dicatur ſecundum, & intelligatur ſolum de propoſito faciendi id, quod moraliter poſſum; contra hoc eſt, quod illud propoſitum videtur eſſe diminutum, nec correſpondere adæquatè cum dolore: dolet enim homo de omnibus peccatis venialibus commiſſis, non ſolùm de iis, quæ moraliter potuit vitare, ſed etiam de iis, quæ moraliter neceſſaria erant in hac fragili hominis conditione; omnia quippe illa poteſt confiteri, & dare pro materia Sacramenti: ergo de iis omnibus debet habere propoſitum efficax, alioquin non poterunt

retunt omnia illa eſſe materia abſolutionis.

131. Confirmatur primò, quia ſi non habet de omnibus illis propoſitum efficax; ergo nec habet dolorem efficacem de illis omnibus, dolor enim efficax, vt ſæpe diximus, includit in ſe propoſitum ſaltem virtuale non repetendi illud peccatum, nam qui efficaciter deteſtatur, & retractat aliquid, non poteſt ſtante tali deteſtatione, illud idem amplecti, & velle: Si ergo habetur dolor efficax de omnibus peccatis venialibus etiam de illis, quæ moraliter vitari non poterunt, ibi includitur propoſitum efficax circa omnia illa; ſi autem non habetur dolor efficax, iam erit dolor inefficax, ſeu ſimplex diſplicentia, quæ non ſufficit ad valorem Sacramenti.

132. *Propoſitum debet eſſe tale, quod non compatiatur ſecum voluntatem peccandi.* Confirmatur ſecundò, quia dolor, & propoſitum quod requiritur ad valorem Sacramenti, debet eſſe tale, quod non compatiatur ſecum voluntatem peccandi, vt colligitur ex Tridentino *dict. ſeſſ. c.* 14. *ſeſſ.* 4. quod cum proportione debet verificari in confeſſione de venialibus, ad quam requiritur talis deteſtatio, cum qua non poſſit ſimul ſtare affectus, ſeu voluntas eadem peccata committendi. Si autem ſolùm requireretur propoſitum faciendi quantum moraliter poſſum ad vitanda illa peccata; poſſet ſtare cum tali propoſito voluntas abſoluta faciendi aliquod ex illis peccatis.

Primò, quia poſſet occurrere tunc aliquod ex illis peccatis, quæ moraliter non poſſent vitari, vel propter ſurreptionem, vel propter defatigationem, vel quia iam ſit homo in fine illius temporis, intra quod neceſſe eſt moraliter peccare venialiter, in quo caſu ſtare poſſet vtrumque ſimul: ſcilicet propoſitum faciendi, quod moraliter poſſum ad non peccandum, & voluntas peccandi hic & nunc, quando moraliter non poſſum illud vitare: ergo illud propoſitum non repugnat ſecundùm ſe cum voluntate actuali peccandi.

Secundò probatur hoc ipſum, quia hæ duæ voluntates non repugnant inter ſe ex parte obiecti voliti, voluntas faciendi, quod moraliter poſſum, & voluntas non faciendi, quod moraliter non poſſum, ſed ſolùm phyſicè, ergo cum illa voluntate faciendi quantum moraliter poſſum ad non peccandum, poſſem ſimul habere voluntatem non faciendi id, quod ſolùm phyſice poſſum, ſed potiùs peccandi in iis, in quibus moraliter non poſſum reſiſtere: hæc autem ipſa voluntas eſſet iam peccatum veniale; Nam ſicut peccatum factum abſque potentia morali, ſed cum ſola phyſica, eſt verum peccatum: Sic voluntas faciendi illud erit peccatum; quod tamen non repugnat ex parte obiecti cum propoſito illo faciendi, quod moraliter poſſum; Ergo hoc propoſitum non eſt tale, quale requiritur ad valorem Sacramenti pœnitentiæ, in quo requiritur talis dolor, qui ex obiecto ſuo, non compatiatur ſecum actualem voluntatem peccandi.

133. Ad difficultatem ergo propoſitam aliter poſſumus reſpondere. Et quidem, quando dolor non eſt vniuerſalis de omnibus venialibus, ſed de aliquibus, non eſt difficultas de propoſito, quod fieri poſſit circa illa ſolum propter ſpecialem eorum malitiam: quando verò dolor eſt vniuerſalis de omnibus, poteſt etiam eſſe propoſitum correſpondens tali dolori: quod poſſumus dupliciter explicare.

Primò, dicendo, quod ille, qui ſe accuſat de multis venialibus, poteſt aliquando intendere accuſare ſe non de ſingulis ſeorſim, ſed de collectione illorum: Sicut cùm aliquis religioſus accuſat ſe de relaxatione, quam habet circa regularum obſeruantiam, quod paſſim eas tranſgrediatur, non accuſat ſe de ſingulis tranſgreſſionibus ſeorſim, ſed de collectione illa, ſeu de negligentia tali, & frequentia tranſgreſſionum. Ad hoc autem ſufficit dolere de collectione, ſeu de frequentia, & proponere vitare talem negligentiam, & frequentiam. Sic ſufficiet dolor de multitudine, & frequentia venialium, ac propoſitum vitandi illam frequentiam, & multitudinem: poteſt enim dari pro materia Sacramenti multitudo ipſa, & frequentia, non ſingula venialia ſeorſim ſumpta. Sicut poteſt aliquis dare pro materia nimium exceſſum quem facit in cibo, non ſingulas buccellas vel partes illius exceſſus, item poteſt dare pro materia nimiam diſtractionem per ſemi horam in oratione, non ſingulas partes illius diſtractionis. Similiter ergo poteſt aperire frequentiam, & multitudinem nimiam peccatorum venialium, dolendo de tali frequentia, de tanta negligentia, & incuria in cuſtodia ſui cordis, abſque eo quod doleat de ſingulis ſeorſim, aut proponat circa ſingula, ſed ſolùm corrigere ſuam vitam, & vitare illam negligentiam culpabilem, ac frequentiam peccatorum.

Dices non poſſe illum ſolum dolorem de collectione, frequentia, aut multitudine venialium, & propoſitum prædictum deſeruire ad hoc Sacramentum quia ex vi illius doloris non videtur poſſe remitti aliquod peccatum in particulari: nullum enim peccatum remittitur in hoc Sacramento abſque aliquo propoſito ſaltem virtuali illud vitandi: pœnitens autem in hoc caſu habet quidem propoſitum vitandi illam frequentiam, & multitudinem venialium; non tamen habet propoſitum vitandi tale mendacium v. g. quod confitetur, quia non deteſtatur, niſi frequentiam, & multitudinem: ergo hoc mendacium non poterit remitti in hoc Sacramento, ergo nullum peccatum remittitur; non enim eſt maior ratio de vno, quàm de alio, cùm de nullo in particulari doleat, aut proponat, ſed de frequentia, & multitudine. 134.

Reſpondetur, quando pœnitens ſolùm dolet de frequentia, & multitudine, & circa illam proponit; remitti poſſe ad minus frequentiam, ſeu multitudinem; hoc eſt, peccata illa, in quibus fuit illa circumſtantia frequentiæ, quam odio habet, & deteſtatur. Quamuis ergo priora peccata non remittantur; remitti tamen poterunt poſteriora, quæ commiſſa fuerunt cum illa circumſtantia frequentiæ, quæ circumſtantia non fuerat in prioribus. Sicut quando aliquis ſe accuſat de diſtractione longa in oratione, & dolet propter longitudinem, qui de breuiori fortaſſe diſtractione non curaret; tunc remittitur quidem ad minus quoad illam partem, qua cœpit iam diſtractio habere circumſtantiam illam longioris.

Sed contra inſtabis: ergo qui ſe accuſat de actu malo intenſo, de quo dolet propter intenſionem, vel de furto mille nummorum aureorum, de quo dolet propter quantitatem nimiam, non remittetur peccatum illud, quoad gradus ſingulos intenſionis v. g. nec quoad furtum ſingulorum nummorum: quia non dolet formaliter de ſingulis gradibus ſeorſim, aut de furto ſingulorum nummorum ſeorſim, ſed ſolùm de intenſione, aut magnitudine, & exceſſu furti. 135.

Conſe

Conſequens autem videtur abſurdum : quia etiam quoad priores gradus intenſionis, & quoad acceptionem vnius aurei, fuit peccatum mortale : Si ergo non remittitur, quoad omnes, & ſingulas partes, non remittitur adæquatè, & totaliter illa culpa.

136. Reſpondetur negando ſequelam. Nam ſingulæ partes illius actus, vel illius furti participant circumſtantiam, & malitiam; quam pœnitens tunc deteſtatur : Singuli enim gradus ex ſimultate cum aliis habent integrare intenſionem ; & ſinguli nummi aurei accepti cum aliis conflant ſummam illam ingentem : quare ſingulorum nummorum acceptio, prout fit in tali circumſtantia cum aliis, habet malitiam, quam pœnitens deteſtatur. & ſinguli gradus intenſionis, prout fiunt in tali circumſtantia, quando fiunt alij, habent circumſtantiam conflandi intenſionem, propter quam deteſtabiles ſunt à pœnitente. At verò peccata venialia priora non participant malitiam frequentiæ, quando facta fuerunt ; ideo ipſa ſecundùm ſe non videntur deteſtabilia propter frequentiam, ſed ſola poſteriora, quæ habuerunt iam eiuſmodi circumſtantiam, & peculiarem deteſtabilitatem.

137. Secundò poteſt contingere dolor vniuerſalis de venialibus omnibus, qui fertatur etiam ad ſingula ſeorſim, cùm correſpondeat etiam propoſitum vniuerſale, quod fertatur ad collectionem, & ad ſingula : non quidem per modum volitionis abſolutæ, qua homo dicat, *volo nunquam peccare venialiter*, ſed qua dicat *quantum eſt in me, volo pro nunc nunquam peccare venialiter. Scio quidem me poſtea pro mea fragilitate defecturum ab hac ipſa voluntate, quam nunc habeo: ſed tamen pro nunc volo efficaciter non deficere.* Neque enim repugnat, quod aliquis velit, non voluntate abſoluta, ſed efficaci, quantum eſt de ſe, procurare aliquid, quod ſcit non futurum, Sic S. Petrus monitus à Chriſto de ſua negatione futura, poterat pro tunc velle efficaciter. & proponere, quantum de ſe erat, non negâre Chriſtum; licet ſciret, ſe poſtea, defuturum ab eo propoſito. Sic etiam dicunt Theologi communiter, non eſſe contra valorem propoſiti requiſiti ad hòc Sacramentum etiam circa mortalia, quod pœnitens credat pro ſua fragilitate, ſe non permanſurum poſtea in illo propoſito : adhuc enim poteſt per voluntatem proponere pro tunc efficaciter id, quod iudicat non futurum. Denique licèt ſciant homines, quod in inferno peccabunt, & blaſphemabunt Deum, & B. Virginem ex odio in ipſos, poſſet tamen aliquis nunc dicere : pro nunc ego habeo animum, quantum eſt ex me, non blaſphemandi, nec proſequendi odio Beatam Virginem : ſcio tamen, me tunc hunc ipſum animum, & hoc propoſitum mutaturum Sic ergo poterit habere pro nunc animum, & voluntatem non peccandi vnquam venialiter, quantum eſt ex ſe, licèt ſciat, id poſtea non futurum ex eo, quod relicturus ſit hunc animum, & hoc propoſitum, quod nunc habet.

138. Quando verò dici ſolet non poſſe dari voluntatem abſolutam circa obiectum impoſſibile ; intelligitur de voluntate omnino abſoluta, non de voluntate efficaci, quantum eſt ex me ; ſic enim peccator per contritionem deteſtatur efficaciter peccata ; non quidem volendo abſolutè, quod non fuerint ; ſed volendo efficaciter, quantum eſt ex ſe, quod non fuiſſent. Sic poſſum ego velle volare voluntate non abſoluta, ſed efficaci, quantum eſt ex me, & velle, ac conari, quantum eſt ex me mouere ſaxum, quod meis viribus moueri non poſſit; quantò magis poſſum ſimili voluntate velle nunquam peccare venialiter? hæc autem voluntas, licet non ſit abſoluta, ſufficit tamen ad valorem Sacramenti, ad quod ſolùm requiritur voluntas talis, quæ expellat voluntatem peccandi; illa verò eſt talis : Nam cum illa nunquam poterit coniungi voluntas actualis peccandi, ſed vel homo non peccabit, vel deſiſtet ab illa priori voluntate, ſicut de memoria nouiſſimorum dicitur Eccleſ. 7. *Memorare nouiſſima tua, & in æternum non peccabis*, quia ſcilicet quandiu ipſa durat non peccat homo. Sic eum maiori proprietate cum illa voluntate efficaci non ponitur vnquam aliquod peccatum, quare illa expellit, propriiſſimè voluntatem peccandi, & ſufficit ad valorem Sacramenti.

Denique illud quod S. Thom. *d. art. 1. in illa* 139.
ſolutione ad primum, dicit, debere eſſe propoſitum de vitandis ſingulis venialibus, non tamen de omnibus; poſſet intelligi dupliciter Primò de confeſſione venialium; prout communiter fit: non enim confitetur aliquis omnia venialia, ſed aliqua; quare licèt homo non poſſet proponere vniuerſaliter circa omnia, quia non poteſt vitare omnia, ſufficeret tamen proponere circa aliqua, ſcilicet, circa illa, quæ confitetur ; nam ſicut ſingula poteſt vitare : ſic poterit circa illa proponere abſolutè ; in quo differt confeſſio de venialibus à confeſſione mortalium, in qua requiritur ſemper propoſitum vniuerſale vitandi omnia, quod propoſitum non requiritur ad remiſſionem venialium ; & hoc ſufficiebat ad intentum S. Thomæ ; nempe poſſe remitti venialia per pœnitentiam, & requiri actū pœnitentiæ ad eorum remiſſionem, quidquid ſit, an poſſit eſſe pœnitentia de omnibus illis, quod non erat neceſſarium ad ſoluendum illud argumentum, nec de hoc puncto explicuit ſuam mentem S. Thomas, nec id definiuit; quia ille dolor vniuerſalis de omnibus venialibus in vniuerſum & confeſſio de illis regulariter non contingit, ſed de aliquibus in particulari, quæ pro tunc occurrunt, & magis aggrauant conſcientiam.

Poſſet tamen ſecundò intelligi S. Thomas, 140.
etiamſi loquatur de confeſſione omnium, & dolore vniuerſali de omnibus venialibus, quod loquatur iuxta primam ſolutionem noſtram ſupra explicatam : quod ſcilicet, differat à confeſſione mortalium in eo, quod mortalia poſſunt omnia vitari, & ideo debet eſſe propoſitum vitandi omnia, & ſingula ; de venialibus verò ſufficiat propoſitum vitandi ſingula, non omnia, hoc eſt, ſingula disiunctiuè, ſcilicet, hæc, vel illa, vel illa, ita vt minuatur in futurum eorum numerus. Qui ſenſus colligi poſſet ex verbis ſequentibus, adiungit enim ſtatim : *debet tamen habere propoſitum ſe præparandi ad peccata venialia minuenda; alioquin eſſet ei periculum deficiendi* ; &c. quæ verba indicant, S. Thomam exigere propoſitum vitandi ſingula disiunctiuè; hoc enim ſufficit ad propoſitum minuendi peccata priora, quod propoſitum exigit S. Thomas, & diximus aliquando ſufficere, quando aliquis accuſat ſe de pluribus per modum collectionis, propter malitiam frequentiæ. Si autem S. Thomas intelligatur iuxta priorem interpretationem, hæc verba, quæ addit de propoſito minuendi peccata venialia, debent intelligi, non ita vt illud propoſitum requiratur, vel ſufficiat,

quando homo accuſat ſe de aliquibus venialibus, dando pro materia ſingula ſeorſim, ſed ita vt loquatur ibi per modum conſilij vtiliſſimi in vita ſpirituali, quod ſcilicet homo etiamſi non doleat, & proponat circa omnia venialia, ſed ſolùm circa aliqua, ſcilicet circa ea, quæ confitetur, procuret tamen habere propoſitum circa omnia, minuendi eorum numerum, qui enim non vult proficere, vult deficere, vel certè habet magnum periculum deficiendi.

141. *An debeat eſſe dolor de omnibus venialibus eiuſdem ſpeciei.* Hinc inferri poteſt deciſio alterius dubij, an poſſit eſſe dolor ſufficiens de vno veniali, quin ſit etiam virtualiter de aliis eiuſdem ſpeciei, v. g. An poſſim habere dolorem de vno mendacio, abſque dolore virtuali de aliis mendaciis, & abſque propoſito vitandi omne mendacium. Negant aliqui in vniuerſum, eo quod idem motiuum debet alia omnia comprehendere. Ex dictis tamen videtur pars affirmans verior. Poteſt enim reperiri alia inæqualitas in differentia numerica huius peccati, ratione cuius moueatur quis ad dolorem ſpecialem de illo, v. g. quia mendacium fuit cum plena aduertentia ſine vtilitate, aut cauſa, ſed ex mera leuitate, quæ tamen non faciunt illud differre ſpecie ab aliis mendaciis, quæ dicuntur cum ſemiplena aduertentia, vel cum aliqua vtilitate, aut cauſa. Item ſi quis doleat de furto vnius Iulij propter grauitatem aliquam materiæ, quæ non eſt in minoribus furtis. Poterit ergo dare pro materia confeſſionis illud mendacium, vel illud furtum leue, de quo dolet propter illam ſpecialem grauitatem, quam habet, cum propoſito non committendi aliud ſimile in futurum, in quo propoſito non includuntur alia mendacia, vel furta leuia minùs grauia, licèt ſint eiuſdem ſpeciei: quod etiam ſenſit Salas in manuſcriptis. *q. 87. art 1. dub 6.*

142. *Quæ venialia dentur pro materia.* Reſtant tamen duo dubia circa confeſſionem, & dolorem de venialibus. Primum eſt, quia frequenter contingit quod pœnitens habeat dolorem vniuerſalem, qui ſe extendat, vel ad omnia venialia, vel certè ad omnia venialia talis ſpeciei. v. g. ad omnia mendacia, & accuſet ſe de mendaciis non explicando eorum numerum Poteſt ergo dubitari, quid det pro materia Sacramenti: an omnia mendacia, an aliqua, & cur potiùs hæc quam illa, cùm ea non determinet? Ad hoc diximus partim *ſuprà diſp. 9 ſect 3* vbi reſpondi, de facto remitti omnia, vel ferè omnia, quia ex circunſtantiis perſonæ, & temporis Confeſſarius percipit multitudinem illam confusè iuxta conſuetudinem ſimilium perſonarum. Quod ſi nullo modo Confeſſarius id perciperet, remitterentur non omnia, ſed aliqua mendacia, v. g ex illa multitudine, quot per illum confitendi modum poſſunt intelligi, ſaltem duo, vel tria; nec ad hoc oportet, quod pœnitens intendat determinatè hæc potiùs, quàm illa ſignificare, & dare pro materia, ſufficit, quod velit aliquot ex illis dare pro materia, quot, & qualiter per illa verba poſſunt ſignificari. Sicut ſi debeas centum nummos, & ſoluas decem: non oportet, quod determines in debito decem, pro quibus determinatè velis ſoluere: ſufficit velle pro decem. Sic qui decem Clericos occiderat, & petit abſolutionem Cenſuræ ob duos Clericos occiſos, non determinando quos: abſolutus manet a duabus excommunicationibus, & ſufficit, ſi poſtea petat abſolutionem à cenſura ob octo clericos occiſos, vt intelligatur iam à decem cenſuris abſolutus. Quæ autem ex illa multitudine remittantur: dici poteſt, vel remitti duo, vel tria priora, quia priora debita cenſentur primo loco extingui: vel certè grauiora, quia pœnitens cenſetur velle liberare ſe quantum poteſt, & per conſequens à debito, quo magis grauatur. Sicut ſi debes Petro duo millia aureorum, & ſoluas mille, cenſeris velle extinguere debitum, quod magis te grauat: ſi v g pro mille ex illis debebas ſoluere intereſſe, & non pro aliis mille, cenſeris velle ſoluere pro illis mille, quæ magis grauant, quia vis te liberare, quantum potes.

Alterum dubium eſſe poteſt circa eadem peccata venialia, quando pœnitens confitetur ſimul mortalia, & venialia; & omnia deteſtatur ex motiuo vniuerſali offenſæ diuinæ, quod ad omnia peccata extenditur: tunc enim, ſi pœnitens poſt dolorem, & propoſitum debitum ante abſolutionem tamen obtentam committat aliquod peccatum veniale, prout frequenter contingit, v. g. aliquem effectum gloriæ vanæ, vel habeat aliquem actum internum impatientiæ; tunc videtur accedere ad accipiendam abſolutionem ſine debita diſpoſitione: Nam ille dolor, & illud propoſitum vniuerſale, quod priùs habuerat, videtur iam reuocatum per peccatum veniale nouum, quod illis actibus, & eorum motiuo opponitur; ergo oportet elicere de nouo alium dolorem, & aliud propoſitum; alioquin abſolutio etiam à mortalibus non habebit effectum propter defectum diſpoſitionis debitæ Quod argumentum videtur etiam procedere cum proportione, quando aliquis confitetur ſola venialia, quæ deteſtatur propter motiuum vniuerſale offenſæ Dei, vel aliud ſimile: ſi enim ante abſolutionem admittat aliquod veniale etiam leue, videtur eo ipſo reuocari totus dolor, & propoſitum præcedens. Sicut ſi aliquis confiteatur ſola mortalia, de quibus dolet, & circa quæ proponit propter motiuum vniuerſale offenſæ grauis diuinæ, vel propter metum inferni, aut deſiderium beatitudinis; & poſtea ante abſolutionem incidat in nouum peccatum mortale, iam dolor, & propoſitum præcedens reuocari cenſetur, & oportet de nouo dolere, & proponere, alioquin accedit abſque debita diſpoſitione. Idem ergo dicendum erit, ſi admittat aliquod veniale, cùm non minus opponatur motiuo vniuerſali offenſæ diuinæ offenſa noua venialis, quàm motiuo vniuerſali offenſæ diuinæ grauis opponatur offenſa noua mortalis, & grauis. 143. *An retractetur totaliter dolor, ſi fiat aliquod veniale poſt illum.*

Difficultas hæc ſpeculatiuè loquendo non parum vrget propter exemplum peccati mortalis noui; & idcirco optimum conſilium eſt ad maiorem ſecuritatem, quod pœnitens doleat ſeorſim de mortalibus propter grauitatem offenſæ mortalis, qui dolor ex tali motiuo nullo modo reuocatur per peccatum veniale ſubſequens: item quod doleat ſeorſim de peccatis venialibus, quæ confitetur, vel de aliquibus eorum propter ſpecialem eorum grauitatem, & ſpecialem offenſam diuinam, quam continent, cui dolori non apponitur aliud peccatum veniale nouum, quod non participat illam ſpecialem turpitudinem, quam per priorem dolorem pœnitens deteſtatus eſt: practicè tamen non videtur debere in dubium reuocari valor Sacramenti, etiamſi eiuſmodi cautela nō adhibeatur; quia iniiceret innumeros ſcrupulos pœnitentibus, atque etiā Confeſſariis ipſis propter obligationē admonēdi pœnitentes de obligatione, & neceſſitate habēdi dolorē ſeorſim ex ſpeciali motiuo, vel de illo renouādo immediatè ante 144.

abſolutionem. Vnde ex communi praxi confeſſariorum, & pœnitentium, quæ eſt optima legum interpres, deſumi poteſt argumentum à poſteriori non leue ad dicendum, non ita reuocari dolorem, & propoſitum in illis caſibus per nouum veniale, vt non maneat diſpoſitio ſufficiens ad valorem, & effectum Sacramenti.

145. Rationem verò à priori poſſumus explicare ex doctrina tradita *ſupra diſp. 5. ſect. 4.* vbi diximus, contritionem, licèt ſit vniuerſalis de omnibus peccatis; non tamen terminari æqualiter ad ea omnia, ſed inæqualiter iuxta eorum inæqualitatem; itaut magis deteſtemur mortalia, quàm venialia; magis grauiora, quàm leuiora, vel minùs grauia. Si ergo pœnitens deteſtatus fuit eodem actu mortalia, & venialia, ſed illa magis, quàm iſta propter maiorem eorum grauitatem, & deteſtabilitatem: non ſequitur, reuocatum fuiſſe dolorem circa mortalia, ex eo quod admiſerit aliquod veniale; quia cùm hoc minùs deteſtaretur, quàm illa, potuit retineri deteſtatio illorum etiam deficiente deteſtatione venialium: quod idem de propoſito dicendum eſt: Sicut enim magis deteſtamur mortalia, quàm venialia, ſic magis proponimus circa illa, quàm circa iſta. Non ergo arguitur defectus propoſiti circa mortalia ex eo, quod defecerim in propoſito circa venialia, quia deficiente quod eſt minus, non oportet, quod deficiat quod eſt maius: & licèt illud propoſitum fuerit vnus indiuiſibilis actus, eſt tamen virtualiter multiplex propter obiecta plura ad quæ terminatur; & ideo poteſt moraliter perſeuerare quoad aliqua, licèt videatur reuocari quoad alia.

146. Hoc ipſum cum proportione dici poteſt, quando pœnitens confeſſus eſt ſola venialia: Nam licèt ante abſolutionem pecca venialiter, non ideo cenſetur reuocari totus dolor, & propoſitum præcedens: quia inter ipſa venialia datur inæqualitas, atque ideo per deteſtationem magis deteſtamur grauiora, quàm leuiora, & magis proponere videmur circa illa, quàm circa iſta: Non ergo cenſetur reuocata totaliter deteſtatio, vel propoſitum, prout verſatur circa omnia: ſed ad ſummum prout verſatur circa æqualia illi nouo peccato ſuperuenienti: quare cùm poſſit pœnitens dare pro materia illa ſola, circa quæ manet diſpoſitio debita doloris, & propoſiti non reuocati, non eſt, cur dicamus Sacramentum eſſe omnino irritum ob defectum diſpoſitionis debitæ.

147. Dices; hoc ipſum dici poſſet, quando aliquis dolet de mortalibus ſolis propter motiuum offenſæ grauis Dei, & poſtea incidit in mortale nouum ante abſolutionem: poſſet enim dici, non eſſe totaliter reuocatum dolorem, & propoſitum, quia poteſt manere moraliter in ordine ad peccata grauiora; magis enim deteſtamur peccata mortalia grauiora, quàm mortalia minùs grauia: non ergo arguitur reuocatio deteſtationis, aut propoſiti circa peccata grauiora ex eo, quod defecerit circa aliquod mortale minùs graue.

Reſpondetur, poſſe quidem perſeuerare dolorem, & propoſitum circa peccata grauiora ſuperueniente nouo peccato mortali; id tamen totum non ſufficere ad abſolutionem obtinendam: quia ad hoc Sacramentum requiritur, vt ſupra vidimus, propoſitum vniuerſale non peccandi mortaliter, quod propoſitum non manet ſuperueniente nouo peccato mortali. Eſt ergo differentia inter propoſitum circa venialia, & circa mortalia, quod licèt vtrumque poſſit ex parte remanere ſuperueniente nouo peccato: propoſitum tamen circa aliqua venialia, quod remanet, ſufficit ad abſolutionem accipiendam à grauioribus; quia poteſt pœnitens illa ſola dare pro materia, & aliunde non requiritur propoſitum vniuerſale non peccandi venialiter ad hoc Sacramentum: requiritur tamen, quoties homo ſe accuſat de mortali propoſitum vniuerſale non peccandi mortaliter, quod propoſitum non remanet adueniente nouo peccato mortali.

SECTIO X.

An, & quomodo neganda ſit abſolutio ob defectum propoſiti?

AD complementum huius diſputationis, in qua agimus de neceſſitate doloris, & propoſiti, pertinet hoc dubium practicum de abſolutione neganda, vel differenda ob defectum propoſiti efficacis, qui defectus colligitur, vel ex eo, quod nolit homo reſtituere, vel facere id, ad quod tenetur, in quo caſu eſt clarus defectus propoſiti: vel ex eo, quod nolit relinquere occaſionem proximam peccati: in quo caſu eſt maior difficultas; vel ex eo, quod poſt alias confeſſiones, & repetitum propoſitum non emendatur, ſed eodem modo relabitur. Nunc dicamus de occaſione proxima: poſtea de relapſu. De occaſione ergo proxima tractant Nauarrus *in ſumma cap. 3.* Corduba *in ſumma quæſt. 4.* Suarez *in præſenti diſp. 32. ſect. 2. in fine*, & aliis, quos affert Thom. Sanchez *lib. 1. in decalogum c. 8* ex quibus aliqua videntur abſque controuerſia, aliqua poſſunt eſſe magis dubia. 148.

Supponendum itaque eſt, occaſionem peccati eſſe duplicem; alteram remotam, alteram proximam. Proximam appellant, quando talis eſt ex ſuo genere, vt frequenter homines ſimilis conditionis ad peccatum mortale inducat, vel experientia conſtat, in hoc homine talem effectum habere. Remotam verò dicunt eam, quæ talis non eſt. Cur autem illa appelletur proxima, & hæc remota; ratio videtur eſſe, quod inter illam, & peccatum nihil videtur mediare, propter quamdam coniunctionem neceſſariam moraliter, quam videtur habere cum peccato; hæc autem non ita videtur coniuncta, ſed remota, quatenus mediat maior libertas hominis, per quam conſequitur peccatum. Hoc modo omnis creatura dici poteſt occaſio remota peccati iuxta illud *Sap. 14. Creaturæ Dei in odium factæ ſunt, & in tentationem animabus hominum, & in muſcipulam pedibus inſipientium*, cui conſonat Aug. *ad Publicolam*, relatus *in c. De occidendis 23. q. 5.* & S. Thom. *2. 2. q. 43. art. 1. argum. 4. & in eius ſolutione:* Occaſionem proximam aliqui dicunt, definiri à Gregorio in *c. Negotium* de pœnitentia *diſt. 5.* ſcilicet, *qua non poſſumus, vel certè non poſſumus ſine difficultate vti abſque peccato.* Hoc tamen indiget moderatione; Nam Leo Papa in *c. Qualitas 2.* & in *c. Contrarium 3.* de pœnitentia *diſt. 5.* ait, negotiationem, aut militiam non poſſe, niſi difficillimè exerceri abſque peccato; & tamen certum eſt, non obligari mercatorem, aut militem ad relinquenda hæc officia; Vnde *Luc. 3* S. Ioannes Baptiſta non conſuluit militibus relinquere militiam, ſed obſeruare leges illius ſtatus. 149. *Occaſio peccati proxima & remota.*

Alij

Alij ergo addunt, occaſionem proximam eſſe, qua numquam, vel fere numquam vtitur homo conſideratis circumſtantiis abſque peccato nouo, vt qui detinet concubinam domi, tarò, vel numquam deſinet cum illa peccare oblata occaſione.

150. *Quando negãda abſolutio propter occaſionem proximam.* Hoc ſuppoſito: Regula communis, & vniuerſalis eſt, eum, qui eſt in occaſione ſolùm remota, poſſe abſolui, non verò eum, qui eſt in occaſione proxima, quam non vult relinquere. Prima pars conſtat, quia alioquin debueramus omnes de mundo exire iuxta illud *Pauli 1. ad Cor. 5.* Ferè enim in omnibus ſtatibus eſt occaſio remota peccati mortalis. Vnde inferunt aliqui ex Auctoribus citatis, prudenter abſolui adoleſcentes, qui verſantur cum fœminis laborando, vel conuerſando, quæ in eadem domo non habitant, licet ſæpe ex tali occaſione peccauerint mortaliter cogitatione, conſenſu, tactibus, vel copula, quia ea non cenſetur occaſio proxima, ſed remota; neque enim ex tali occaſione ſemper, aut ferè ſemper ſolent homines peccare mortaliter, & aliunde ad tollendam illam occaſionem oporteret pœnitentem in eremum abire, vt omni commercio cum fœminis liber eſſet. Secunda verò pars probatur, quia ille, qui vult manere in illo periculo morali labendi, non videtur habere propoſitum efficax non peccandi: Ex obligatione enim vitandi peccatum ſequi videtur obligatio vitandi ea, quæ tali neceſſitate ſecum trahunt peccatum ſaltem quando moraliter poſſumus eas occaſiones vitare, vt ſtatim dicam.

151. Hæc regula ſolet limitari. Primò, vt poſſit abſolui pœnitens, quando habet extraordinarium dolorem, & propoſitum, hæc enim faciunt, iam illam non eſſe occaſionem proximam, quia homo ſic armatus, fortior multò eſt, quàm erat prius, atque adeo probabilem poſſumus de ipſo ſperare victoriam tentationum, à quibus antea ſemper ſuperabatur.

Secundò limitari ſolet, quod poſſit etiam abſolui non relicta omnino occaſione, quando proponeret alia media adhibere, vt ſi necaſio eſſet ex fœmina domeſtica, & proponeret nunquam ſolus cum ſola colloqui, aut inueniri, eius aſpectum pro viribus declinare, &c.

152. Tertiò limitatur, quando occaſio relinqui non poteſt abſque ſcandalo, graui infamia, vel detrimento magno ſpirituali, vel temporali. Tunc enim licitè manet in periculo, quod eſt neceſſarium, & poteſt ſperare diuinum auxilium ad reſiſtendum. Sic Pontifex in *c. Conſultationi*, de frigidis, & malefic. declarauit duos, qui contraxerant matrimonium inualidum propter impotentiam coëundi, poſſe ſimul cohabitare, vt fratrem, & ſororem propter ſcandalum, & infamiam, cùm tamen periculum eſſet tactuum, & aliorum peccatorum. Sic ergo poterit filiusſamilias abſolui, quamuis maneat domi ſerua, cum qua ſolet peccare, quã tamen ipſe expellere non poteſt, nec facilè, aut decenter fiet; & à fortiori, ſi cum fratre, vel ſorore habet occaſionem peccandi, à quorum conuictu ſeiungi non poteſt abſque graui detrimento; debet tamen adhibere alia remedia faciliora, quæ poteſt. Ex hac limitatione inferri poteſt reſolutio plurium caſuum, qui in particulari videri poſſunt apud Nauar, qui *loco citato*, & in additionibus latiſſimè illos proſequitur.

153. Contra hanc tamen communem doctrinam occurrere videtur difficultas, quia ſi ſcires ex diuina reuelatione te damnandum, ſi talem domum intrabis; debes vtique etiam cum grauiſſimo detrimento ingreſſum illius domus omnino fugere, ex obligatione ſaltem charitatis erga teipſum, qua debes velle, & procurare tibi bonum ſalutis æternæ cum iactura etiam omnium bonorum temporalium: quid enim prodeſt tibi, ſi vniuerſum mundum lucreris, animæ verò tuæ detrimentum patiaris? Maius autem malum eſt peccatum mortale, quàm infernus ipſe, & carentia beatitudinis æternæ: Ergo ex eadem obligatione charitatis erga te ipſum debes procurare vitare illud malum, etiam cum grauiſſimo detrimento, & cum iactura cuiuſcunque alterius boni. Si ergo perſeuerantia occaſionis proximæ affert ſecum ferè certam ruinam, & lapſum in peccatum mortale, non poteris licitè perſeuerare in occaſione proxima, etiamſi abſque graui detrimento temporali non poſſis illam relinquere.

154. Hoc argumentum, ſi aliquid probat, probaret etiam maiorem eſſe obligationem vitandi occaſionem proximam peccati venialis; etiam cum maximo detrimento, quàm vitandi infernum; quia maius malum eſt peccatum veniale, quàm carentia beatitudinis, aut quàm ipſe infernus. Occurrendum ergo eſt huic difficultati ex doctrina tradita. *diſp. 5. ſect. 3.* vbi ad non diſſimilem obiectionem diximus peccatum quidem eſſe maius malum, hoc eſt, minus volibile per voluntatem actiuam, & practicam, non verò per voluntatem ſpeculatiuam, & permiſſiuam; nam licet debeam potiùs non velle peccare, non velle mortem, vel infernum: non tamen debeo magis non permittere peccatum, quàm mortem, vel infernum: quia peccatum non refundit tantam malitiam in voluntatem ſui permiſſiuam, quàm in voluntatem cauſatiuam, quod ibi multis exemplis, & argumentis probaui, nec oportet ea iterum repetere.

155. Vrgebis, lex amicitiæ violatur ab eo, qui dat venenum, ex quo certiſſimè ſequatur mors amici, ergo & ab eo, qui ponit occaſionem, quæ certiſſimè afferat offenſam grauem, & malum Dei.

Reſpondetur, hoc probaret, quod teneremur etiam cum graui detrimento vitare, & impedire occaſionem peccati alieni: Nam illud etiam eſt offenſa grauis, & malum Dei. Dicendum ergo eſt legem amicitiæ obligare quidem nos, ne cooperemur poſitiuè ad malum amici, atque adeo non poſſumus illi dare venenum, quia hoc eſſet cooperari, & tunc cauſaremus illud malum. Non tamen obligat ſemper ad impediendum malum amici: nam cum graui detrimento non teneor ſemper impedire malum proximi, licèt aliquando teneat, v.g. in extrema proximi neceſſitate. Vnde licèt ſcirem meum in vrbem aduentum fore occaſionem mortis amici, non teneor cum grauiſſimo meo detrimento impedire illud malum, ſed poſſum illud permittere; cum animi tamen dolore propter amicum, quem diligo. Hoc autem à fortiori locum habet in caſu noſtro, quo malum peccati Deo nihil incommodi intrinſecum affert, aut felicitatis minuit, ſed totum illud in eius extrinſecam gloriam poſtea conuertetur.

156. *Quid ſi non apparet vlla emendatio.* Circa hanc communem doctrinam ſuperſunt aliqua magis dubia. An qui ſæpius abſolutus propter graue detrimentum, quod ſequeretur ex remotione occaſionis proximæ, eodem tamen modo ſemper relabitur, nec in eo vlla correctio reperitur, cogendus ſit ſubire illud detrimentum, & relinquere occaſionem illam proximam?

Affirmare videntur Suarez *dict. ſect. ſecunda in fine*, Graffius *in deciſ. parte prima, libr. 1. cap. 28. num 23.* P. Reginaldus *in praxi pœnitent. tom. 1. lib. 8. num. 19.* quibus fauet Nauarrus *dict. cap. 3. num. 21.*

Oppoſitam ſententiam docent Viualdus *in Candelabro, titul. de abſolut. §. Caſus Epiſcopis reſeruati, num. 43.* Ioann. Sancius *in ſelectis, diſp. 10. num. 16* & alij Theologi. Quæ ſententia in rigore verior videtur per ſe loquendo, licèt per accidens poſsit prior habere locum. Probat Sancius hanc ſententiam contra P. Suarez, quia abſoluimus abſque ſcrupulo pœnitentem confitentem quotidie eadem peccata venialia, nullo apparente profectu; etiamſi occaſionem peccatorum illorum non auferat, imò etiam quando illam abſque graui detrimento poteſt auferre: ergo non repugnat à fortiori verus dolor, & verum propoſitum abſque ablatione occaſionis proximæ, quando talis occaſio abſque graui detrimento tolli non poteſt; quoties autem pœnitens habet verum dolorem & propoſitum, abſolui poteſt: ergo in noſtro caſu abſolui poterit.

157. Hoc argumentum deſumptum à peccatis venialibus non eſt efficax; quia, vt dixi *ſectione præcedenti*, non minus requiritur ad propoſitum circa venialia: quàm circa mortalia: neque enim qui proponit circa venialia, tenetur adhibere tantam diligentiam in tollendis occaſionibus. Fatemur ergo perſeuerantiam in occaſione non repugnare ſecundùm ſe cum propoſito vitandi illud peccatum; neque ideo negatur abſolutio perſeueranti in occaſione proxima, quia illa perſeuerantia præcisè repugnat cum vero propoſito; ſed quia velle perſeuerare ſcienter in tali occaſione proxima peccati mortalis, eſt nouum peccatum mortale; obligatio enim non peccandi mortaliter affert obligationem vitandi periculum proximum peccandi mortaliter, cui obligationi non ſatisfacit, qui cùm poſſit, non vult relinquere occaſionem proximam, & ideo non abſoluitur, quia conſtat illum non habere propoſitum non peccandi, cùm actu peccet non vitando illam occaſionem proximam, quam ſub peccato tenetur relinqu:r:. Hæc autem ratio non procedit in eo, qui confitetur venialia: Nam propter leuitatem materiæ non tenetur homo ſub nouo peccato ad tollendas occaſiones proximas eorum: tum quia ſunt innumeræ: tum quia non tanti refert peccatum leue, vt ſub peccato ſit etiam obligatio vitandi eius periculum. Sic dicunt Theologi poſſe abſolui paraſitum nolentem deſerere illud officium, in quo ſæpiſſimè labitur in verba otioſa, & mendacia iocoſa: cum hoc enim periculo poteſt ſtare dolor verus, & propoſitum efficax etiamſi probabiliſſimè, imò & cum morali certitudine credat ſe iterum relapſurum: Nam (vt dixi *ſect. præced.*) propoſitum requiſitum non eſt ſemper voluntas abſoluta, ſed voluntas efficax, talis ſcilicet, cum qua quandiu ipſa durat, non poſſit ſtare peccatum actuale, quæ voluntas poteſt eſſe, etiamſi ſciat aliquis ſe poſtea peccaturum, & defecturum ab illa voluntate. Non ergo arguitur benè, quod poſsit abſolui, qui poſt longam experientiam videt ſe non proficere, nec emendari, quandiu non relinquit occaſionem proximam peccati mortalis etiam cum graui detrimento, ex eo quod poſsit abſolui, qui ſæpe relabitur in eadem venialia non relicta occaſione eorum proxima: Nam ſi hoc argumentum valeret, probaret etiam poſſe abſolui eum, qui abſque detrimento poteſt relinquere occaſionem proximam peccati mortalis, & eam non relinquit, ſicut poteſt abſolui à venialibus is, qui eorum occaſionem proximam, quam abſque detrimento poteſt relinquere, non relinquit; quod tamen argumentum abſurdum eſſet.

Aliter igitur probanda eſt ſententia illa ex 158.
proximè dictis, quia, ſcilicet, adhuc poſt experientiam illam nullius profectus poteſt ſtare dolor verus, & propoſitum requiſitum abſque voluntate auferendi occaſionem cum tanto detrimento: ergo poteſt abſolui pœnitens, nihil enim aliud requiritur, niſi confeſſio cum dolore, & propoſito. Antecedens probatur, quia ſicut prima vice potuit abſolui, eo quod cum tanto detrimento non tenebatur auferre occaſionem illam; ſic propter idem detrimentum, quod perſeuerat, excuſatur tempore ſequenti ab auferenda occaſione; neque eſt, vnde orta fuerit grauis obligatio nunc auferendi occaſionem, quæ obligatio antea non eſſet: ergo ſi antea excuſabatur, excuſatur etiam nunc.

Dices, nunc etiam experientia conſtare neceſſarium eſſe omnino ad vitandum peccatum auferre illam occaſionem, quod prius non conſtabat. Sed contra, quia ſi hoc non conſtabat in præcedenti confeſſione, non teneretur tunc auferre occaſionem, etiamſi abſque vllo detrimento potuiſſet auferri; hæc enim obligatio tunc ſolùm datur, quando conſtat illam eſſe occaſionem proximam, hoc eſt, qua ſtante, homo moraliter loquendo ferè ſemper peccabit: ſupponimus autem, quod tunc ſolùm ex eo capite excuſatus fuit; quia ſcilicet abſque graui detrimento non poterat auferre occaſionem; ergo nunc etiam conſtabat neceſſitas moralis auferendi occaſionem ad vitandum peccatum; atque ideo ex eo, q d magis hoc ipſum, iam conſtet diuturniori experientia, non accreſcit obligatio grauis, quia totum illud augmentum eſt ſecundùm magis, & minus intra idem genus.

Ratio autem à priori eſt, quia, vt dixi, poteſt 159.
adhuc cum tota illa experientia periculi ſtare dolor, & propoſitum efficax, licèt homo ex propria fragilitate, & longa experientia credat ſe iterum peccaturum, quod quidem ad hominem probari poteſt; quia ipſe Suarez, & alij fatentur poſſe illum pœnitentem ſæpius abſolui, ſi aliquam emendationem oſtenderit, hoc eſt, non ita frequenter lapſus fuerit, ſicut antea: ſicut ergo poteſt ſtare dolor, & propoſitum requiſitum cum certitudine illa morali de lapſu futuro nō ita frequēti, cur non poterit ſtare cū certitudine morali de lapſu futuro frequenti? propoſitum enim cùm ſit vniuerſale, non minus videtur opponi cum certitudine de vno lapſu contra ipſum propoſitum, quàm cum certitudine de multis.

Et confirmatur, quia ſi occaſio eſſet talis, quæ abſque graui ſcādalo vel detrimento ſpirituali auferri non poſſet, non teneretur procul dubio pœnitens, ad eam auferendam ad hoc, vt poſſet abſolui; Ergo ſicut nunc poſſet habere verum propoſitum requiſitum cum illa certitudine morali lapſus futuri, ſic etiam quando occaſio auferri non poſſet, abſque graui detrimento corporali. Denique ſi occaſio eſſet talis, vt nullo modo auferri poſſet qualis eſt fragilitas fundata in propria carne, & natura pœnitentis; adhuc poſt totā illam experientiam poteſt abſolui: ergo poteſt habere dolorem verum, & propoſitum cum tota illa certitudine

futuri

lapſus, atque adeo ex hoc capite non erit incapax abſolutionis.

160. Dixi tamen, *per ſe loquendo*, videri hanc partem veriorem, licèt *per accidens*, poſſit altera ſententia locum habere: quia aliquando ex illa experientia arguetur, pœnitentem carere nunc vero dolore, & propoſito requiſito, qui enim efficaciter proponit, & ſeriò rem aliquam, quam aliunde moraliter implere poteſt, non ita facilè obliuiſcitur ſtatim ſui propoſiti, ſed ſaltem per aliquod tempus perſeuerat, & difficiliùs, vel rarius cadit. Vnde in ipſis etiam peccatis venialibus ſolet aliquando argui imperfectus dolor ex vniformi perſeuerantia in eiſdem ſine vlla ſpecie emendationis: in iis tamen facilius poteſt præſumi propoſitum validum, quia impoſſibilitas materiæ facere poteſt, quod non obſtante repetito dolore, & propoſito, in eadem ſæpius relabamur: in peccato autem mortali, quod cum diuina gratia poteſt non ita difficilè vitari, maior eſt præſumptio de imperfectione propoſiti, quare ex hoc capite poſſet negari, vel differri abſolutio, vt paulò inferiùs dicemus de reincidente ſæpè in eadem peccata mortalia abſque vlla emendatione.

161. *An ſit occaſio proxima ad peccatum in communi.* Secundò principaliter dubitari poteſt, an ſit dicenda occaſio proxima illa, quæ non eſſet ad aliquod peccatum mortale determinatum, ſed ad aliquod indeterminatum; verbi gratia, ſcit pœnitens, quod ſi conuerſetur cum Ioanne, eſt in periculo morali peccandi, nam ferè ſemper vel peccat grauiter contra caſtitatem, vel in materia detractionis, vel gulæ, vel alterius peccati mortalis indeterminatè, an teneatur vitare illam familiaritatem, tanquam proximam occaſionem peccati mortalis.

Patet Suarez *infrà diſp. 35. ſect. 1. num.* 10 argumento propoſito contra ſe ad probandum, quod confeſſio frequens obliget ſub mortali omnes illos, qui ex propria experientia cognóſcunt, ſe morali certitudine in peccatum aliquod mortale lapſuros, niſi intra annum ſæpius confiteantur: reſpondet, non teneri hominem ad illud remedium adhibendum, quod ſolùm eſt neceſſarium ad vitandum peccatum mortale in communi, quia in ordine ad peccatum in communi nulla cenſetur moralis occaſio proxima: ſecus ſi eſſet medium neceſſarium moraliter ad vitandum aliquod mortale determinatum in particulari, quam Suarij doctrinam ex ipſo deſumpſit Filiucius *tractatu 7. num.* 40.

162. Hæc diſtinctio difficilis mihi videtur, nec video, cui firmo fundamento niti poſſit. Si enim admittatur caſus, quod aliquod ſit medium moraliter neceſſarium ad vitandum aliquod peccatum mortale in communi; non apparet, cur non ſit eadem obligatio apponendi tale medium, quæ eſt, quando cognoſcitur eſſe neceſſarium ad vitandum aliquod peccatum mortale determinatum. Ratio quippe fundans obligationem in ſecundo caſu, eadem, & fortaſſe maior militat in primo caſu ad ſimilem obligationem. Si enim dicas, hanc obligationem oriri ex propoſito, quod debemus habere non peccandi mortaliter, cum quo propoſito non ſtat voluntas occaſionis, quam morali certitudine conſequitur peccatum mortale: hoc ipſum procedit in primo caſu; non enim minus repugnat cum propoſito non peccandi velle aliquod peccatum in communi, quàm velle aliquod in particulari; ergo non minus repugnabit velle aliquam occaſionem, quam certitudine morali conſequitur aliquod peccatum mortale in communi, quàm velle illam, quam conſequitur aliquod peccatum determinatum.

Si verò dicas, eam obligationem oriri ex obligatione vitandi peccata mortalia, quorum proximas occaſiones propter eorum malitiam debemus vitare, quoties poſſumus; eadem ratio procedit in noſtro caſu: non enim eſt minus malum, nec minùs contra diuinam amicitiam velle peccatum aliquod mortale in communi quàm velle aliquod in particulari; neque eſſet amicus, qui ſciens præparari aliquod graue damnum ſuo amico, non curaret illud impedire, cùm poſſit, licèt non ſciat in particulari, quale ſit illud damnum: Ergo ſi homo ſcit, ex tali occaſione ſe certò lapſurum in grauem offenſam Dei, non minus tenebitur ex lege amicitiæ, & charitatis erga Deum illam occaſionem vitare, quàm ſi ſciret in particulari, quale peccatum ſequi debeat. Pone enim, te diuinitus monitum eſſe, ſi hodie conuenias Petrum, inducendum te infallibiliter ad peccandum mortaliter, nonne eodem modo tenereris abſtinere à colloquio Petri, ac ſi ſcires, quale peccatum in particulari eſſet à te committendum; nonne eodem modo argui poſſes de ſalute animæ tuæ, & de diuina amicitia parum ſollicitus, ſi eo periculo contempto Petrum adires, ac ſi peccatum in particulari tibi prædictum fuiſſet? Imò maior, ac grauior, vt dixi, aliquo modo eſſet obligatio illud periculum fugiendi: nam qui exponit ſe periculo fornicationis, contrahit malitiam determinatam illius peccati, nec excedit terminos illius; qui verò exponit ſe periculo peccati mortalis in communi, neſciens, quale ſit futurum illud peccatum, videtur virtualiter contrahere malitiam peccatorum grauiorum: neſcit enim an illud peccatum ſit futurum contra caſtitatem, contra religionem, contra fidem, *&c.* Vnde ex hoc capite videtur aliquo modo grauior obligatio vitandi huius periculi, propter grauius peccatum, quod ſub illo poteſt latere. 163.

Dices, eam occaſionem, eo ipſo quod ſit ad peccatum in communi; non eſſe proximam, ſed remotam, quia inter illam, & peccatum debet mediare tentatio proxima ad tale peccatum in particulari, nulla enim tentatio proxima eſt ad peccatum in communi. Reſpondetur, ſi hæc eſſet bona regula, ſequerentur multa abſurda in hac materia: ſequeretur enim primò, eum, qui experitur, ſe in ludo frequenter blaſphemare, & peierare, non teneri vitare ludum, quia inter ludum, & periurium adhuc mediare debet tentatio proxima ad periurium, aut blaſphemiam ex aliqua occaſione orta in ludo: ſecundò is, qui tranſiens per talem viam concupiſcit talem fœminam, non teneretur vitare illam occaſionem, quia inter tranſitum, & peccatum debet mediare aliud, nempe aſpectus fœminæ, ex quo oritur tentatio proxima, *&c.* quæ, & alia ſimilia ſunt manifeſtè falſa. Quare dicendum eſt occaſionem aliquam, non ideo dici proximam, quod inter ipſam, & peccatum actuale nihil mediet; ſed quia inter ipſam, & certitudinem moralem peccati futuri nihil mediat. Sic dicunt Theologi, aliquando teneri hominem ſuæ fragilitatis conſcium ad ieiunandum, vel domandam carnem, quando id medium iudicat neceſſarium ad vincendam tentationem; nam licèt inter carentiam ieiunij, & peccatum mediet tentatio carnis, quæ 164.

nondum eſt præſens, ſi tamen hodie verbi gratia, non ieiunat, eſt certum moraliter, quod orietur tentatio, & ſequetur conſenſus, quare hodie tenetur ieiunare, ne ſequatur illa certitudo peccati futuri. Sic etiam, qui expertus eſt, eſſe ſibi medium neceſſarium ſumere frequenter Euchariſtiam ad reſiſtendum tentationibus carnis, non debet expectare tentationem præſentem; quid enim ſi adueniat poſt prandium, quando non poteſt ſumere Euchariſtiam, ſed debet prius communicare, quia ex carentia communionis ſequitur immediatè certitudo moralis futuri peccati, licèt non ſequatur immediatè ipſum peccatum. Sic ergo dicimus in præſenti, occaſionem illam ad peccatum in communi dici proximam; quia licet inter ipſam, & peccatum debeat mediare tentatio proxima, inter illam tamen, & certitudinem futuri peccati nihil mediat, nec eſt in mea poteſtate poſita illa occaſione, vitare, quod nòn ſit poſitum iam id, ad quod moraliter, & frequenter conſequitur peccatum mortale; quare iam me conieci in periculum, hoc eſt, in laqueum certitudinis moralis de peccato futuro.

165. An verò ex hac doctrina ſequatur, quod frequentior confeſſio, quàm annua obliget omnes ſub peccato, tanquam medium moraliter neceſſarium ad vitandum peccatum mortale, quod ſaltem in communi videtur certò committendum ab iis, qui ſolùm poſt annum confitentur; dicemus infra *diſput. ſeq. ſect.* 4. vbi etiam dicemus, non eſſe idem ſentiendum de occaſione in communi ad aliquod peccatum mortale, ac de occaſione determinata ad aliquod peccatum mortale in communi: nam licèt ſit obligatio vitandi hanc, non tamen illam propter rationem ibi explicandam.

An poſſit differri abſolutio ad experiendum.

Tertiò dubitari poteſt, an quando occaſio proxima tolli non poteſt propter ſcandalum, vel graue detrimentum, poſſit confeſſarius differre abſolutionem per aliquod tempus? de hoc tamen dicemus in puncto ſequenti; eſt enim dubitatio communis vtrique puncto.

166. Reſtat ergo nunc, vt dicamus aliquid de illo vltimo puncto, ſeu vltimo capite cognoſcendi defectum propoſiti efficacis, nempe ex frequenti reincidentia in eadem peccata poſt multas confeſſiones abſque vlla emendatione, in quo puncto doctrina communis, & vera eſt, ſi Sacerdos hìc, & nunc non obſtante conſuetudine præterita iudicet, pœnitentem habere verum dolorem, & propoſitum non peccandi; poſſe eum abſoluere, quia diſpoſitio ſufficiens eſt dolor, & propoſitum præſens, non emendatio futura; atque ita poterit abſolui, licèt iudicetur relapſurus. Secundò certum eſt, quando Sacerdos attenta conſuetudine præterita, & propenſione, aliiſque circumſtantiis, iudicat, pœnitentem non auerti ſufficienter ab illo peccato, non poſſe eum abſoluere, quantumcunque pœnitens dicat, ſe dolore, quia ſi Sacerdos id non credit, non habet iudicium requiſitum ad conferendam abſolutionem. Tertiò ad iudicium ferendum de diſpoſitione præſenti deſeruit, ſi peculiaria ſigna doloris oſtendit, item ſi iam adhibuit curam aliquam ad conſuetudinem extirpandam. Si nunquam admonitus fuit de mediis adhibendis ad tollendam conſuetudinem: nunc autem admonitus libenter ea ſuſcipit, & proponit adhibere ea media. Denique aliquando vtile erit differre abſolutionem per aliquot dies, vt appareat correctio, & obſeruatio propoſiti. In hoc conueniunt Auctores communiter, quos refert, & ſequitur Thomas Sanchez *lib. 2. in decalog. cap. 32. num. 45. & lib. 3. cap. 5. num.* 18. Suarez *tom. 2. de religione lib. 3. de iuramento cap. 8. in fine*, Reginaldus *in praxi tom. 2. lib. 18. n.* 87. Henriquez *lib. 4. de Sacrament. cap. 24. num.* 4. & alij, quos ipſi adducunt.

Dubium eſt primò, an aliquando, cùm confeſſarius poſſet credere probabiliter pœnitenti dicenti, ſe hìc, & nunc habere dolorem, & propoſitum; poſſit tamen ad meliùs probandum, & confirmandum illud propoſitum differre abſolutionem per aliquot dies; Secundò, an ipſe pœnitens interrogatus à confeſſario de conſuetudine præterita, teneatur reſpondere, & dicere, ſe in aliis confeſſionibus hoc ipſum peccatum ſæpius confeſſum eſſe, & nullam emendationem poſtea ſequutam eſſe. 167.

Quidam Auctor modernus Ioannes Sancius in diſputationibus practicis, *diſp. 9. num. 6. & ſeqq.* dicit primò confeſſarium non poſſe non abſoluere ſtatim pœnitentem habentem diſpoſitionem requiſitam doloris, & propoſiti, cui parti fauent etiam alij Theologi. Secundò dicit, pœnitentem non obligari ad reſpondendum, imò poſſe licitè vti æquiuocatione, & negare, ſe habuiſſe antea talem conſuetudinem; nemo enim obligari poteſt ad confitenda bis eadem peccata, ſaltem quando non erant reſeruata: poterit ergo dicere, ſe non habuiſſe talem conſuetudinem, intelligendo, ſcilicet, ad confitendam illam nunc, eſt enim iam ab illa abſolutus. Sententiam huius Auctoris cum laude refert Antoninus Diana *in reſolut. Moral. tom. 1. tract. de circumſtant. aggrauantibus reſolut.* 55. licèt ipſe eam nec approbet, ſed aliis iudicandam proponat.

Contrariam ſententiam quoad vtramque partem docent communiter Theologi, quos congerit ibi idem Diana; & quidem in hoc etiam puncto aliqua certa ſunt, in quibus omnes conueniunt. Primò, poſſe ex conſenſu pœnitentis differri abſolutionem, volenti enim non fit iniuria; atque adeo optimè facturum confeſſarium, ſi pœnitentem ſuauiter alliciat ad conſentiendum. Secundò certum eſt, quando dilatio, vt dicebam, neceſſaria eſt ad explorandum firmum propoſitum pœnitentis, de quo non ſatis conſtat, poſſe, & debere differri abſolutionem. Tertiò, non poſſe licitè differri abſolutionem quando pœnitens eſt ſufficienter diſpoſitus, & ex dilatione timetur damnum potiùs ſpirituale, quàm ſperetur vtilitas pœnitentis, vt puta, quod tædio affectus non redibit, vel in deſperationem actus habenas vitiis laxabit &c. Quartò denique certum eſt, non debere abſolutionem differri abſque aliqua iuſta, & rationabili cauſa, quæ prudenter dictet, eſſe differendam. Difficultas ergo eſſe poteſt, an poſſit eſſe cauſa rationabilis aliquando ad differendam abſolutionem abſque conſenſu pœnitentis, licèt ipſe aliunde credatur probabiliter eſſe nunc diſpoſitus. 168.

In quo procul dubio videtur vera communis ſententia affirmans. Cuius ratio deſumitur ex fundamento contrario; nam licèt pœnitens legitimè diſpoſitus, confeſſione facta habeat ius ad ſententiam, & ad abſolutionem; non tamen habet ius ad hoc, vt ſtatim proferatur ſententia; poteſt enim Iudex arbitrari, quomodo, & quando debeat vtiliùs proferri ſententia: atque ideo poteſt ante abſolutionem præmittere exhortationem ſpiritualem, qua pœnitentem aduersùs tentationes inſtruat, & armet, nec poteſt pœnitens id impedire, 169.

aut

ant cogere. Sacerdotem ad abſolutionem ſtatim impertiendam: poteſt item Sacerdos ante abſolutionem docere pœnitentem, quem videt multis ignorantiis inuolutum, quæ de cætero poſſunt ipſum in plura peccata inducere; & hoc ipſum ſpectat ad munus doctoris, quod Confeſſarius exercet. Vnde conſequenter, ſi Sacerdos meritò timeat, pœnitentem poſt abſolutionem non rediturum ad doctrinam illam neceſſariam accipiendam, & aliunde nunc non vacat illum ſufficienter inſtruere; poterit monere, vt redeat poſt prandium doctrinam, & abſolutionem accepturus; nam ſicut nunc ex debito ſui officij tenebatur ad illum inſtruendum; ſic propter impedimentum neceſſarium cogitur interrumpere per aliquot horas actionem illam, donec magis expeditus poſſit illam perficere. Similiter ergo, quando meritò timet, pœnitentem nunc abſolutum facilè relapſurum ſtatim in eadem crimina, niſi ipſa difficultate, & dilatione abſolutionis tertius meliùs agnoſcat grauitatem peccati, & neceſsitatem emendationis: poterit differre abſolutionem, vt pœnitens vtiliter admonitus, non maneat in tanto periculo reincidentiæ, quantum alias certiſſimè ſubiret.

170. Confirmatur ex communi doctrina Theologorum, qui dicunt, poſſe confeſſarium aliquando obligare pœnitentem ad implendam pœnitentiam ante abſolutionem, quod licèt non poſſit facere per modum vindictæ, & punitionis, poteſt ſaltem facere per modum medicinæ, quando iudicat id eſſe neceſſarium, vel vtile pœnitenti, ex eo quod ſoleat facilè omittere poſtea pœnitentias ſibi impoſitas, vel vt confeſſarius certus ſit de pœnitentia impleta, vel ob alios fines, vt docent Suarez, Reginaldus, & alij, quos refert, & ſequitur Bonacina *de Sacrament. pœnit. diſp. 5. quæſt 5. ſect. 4. punct. 2 num.* 20. Imò apud Græcos ſic ſolitum fieri, vt nemo ante expletam pœnitentiam abſolueretur, dicit Palatius *in quarto diſt. 15 quæſt* 1. ex Nicephoro *lib. 13. cap.* 26. quod cum publicis peccatoribus olim ſeruatum fuiſſe, colligitur ex Catechiſmo Pij Quinti *de Sacrament. pœnitent. num.* 68. ex qua doctrina habemus, poſſe confeſſarium differre abſolutionem, quando id vtile iudicat per aliquod tempus, quod certè requiritur, vt pœnitentia impleatur: quid enim ſi pœnitentia ſit ieiunare duobus diebus, vel viſitare bis ſeptem Eccleſias, aut aliud ſimile? Non ergo eſt contra ius pœnitentis, ſi abſolutio in eius vtilitatem per aliquod tempus differatur.

171. Ratio autem à priori eſt, quia confeſſarius non ſolum eſt iudex, vt dixi, ſed etiam medicus, vnde ſicut in pœnitentia imponenda ita exercet officiũ iudicis punientis, vt debeat ſimul exercere officium medici curantis; atque adeo procurare, quod impoſitio pœnitentiæ ſit in vtilitatem, & medicinam pœnitentis, quo reddatur magis cautus, & fortis contra tentationes; ſic in proferenda abſolutione, licèt principaliter exerceat munus iudicis abſoluentis pœnitentem diſpoſitum; debet tamen ſimul procurare, vt medicus in ipſa abſolutione curationem pœnitentis, eo videlicet modo abſoluendo, qui magis cedat in vtilitatem, & remedium ægroti: ad vtrumque enim habet ius confeſſarius, nec poteſt prohiberi à pœnitente, quod in ipſa abſolutione exerceat officium medici, ſicut nec poteſt ab eo prohiberi, quod in impoſitione pœnitentiæ non ſit merus iudex, ſed etiam exerceat officium medici. Cùm ergo confeſſarius iudicat, expedire dilationem abſolutionis ad hoc, vt pœnitens reddatur magis cautus, & confirmetur in propoſito non peccandi, nec ita facilè poſtea relabatur, poteſt certè, & debet aliquando vt medicus hoc remedium pœnitenti adhibere, nec poteſt ægrotus rationabiliter conqueri aduerſus medicum, cui ſe in hoc Sacramento curandum tradidit: neque in hoc debemus recedere à ſententia communi, cui adſtipulatur experientia multorum pœnitentium debilium, qui hoc remedio adhibito breui tempore ſolent curari, & pro pueris potiſſimùm videtur magis neceſſarium, qui hoc modo meliùs concipiunt neceſſitatem perſeuerantiæ in propoſito non peccandi.

Sed multò magis diſplicet altera pars ſententiæ illius Auctoris moderni, quod, ſcilicet, pœnitens interrogatus à confeſſario de conſuetudine præterita non debeat reſpondere, ſed poſſit eam occultare, & cum aliqua æquiuocatione negare. Hoc, inquam, eſt contra omnes Theologos, contra praxim Eccleſiæ, & contra finem huius Sacramenti: Nam illi etiam, qui tenent, non eſſe obligationem explicandi in confeſſione circumſtantiam notabiliter aggrauantem, quæ non mutat ſpeciem; fatentur tamen, debere pœnitentem illam circumſtantiam explicare, ſi à confeſſario interrogetur, verbi gratia, ſi accuſat ſe de furto, & confeſſarius interroget, quam ſummam furatus fuerit? non poteſt negare, aut dicere fuiſſe decem Iulios, ſi fuerunt mille, eſſet enim hoc decipere confeſſarium in re graui. Non valet ergo illud argumentum; pœnitens ex ſe non tenetur ad manifeſtandam conſuetudinem præteritam; ergo interrogatus etiam poterit illam negare, ſicut licèt non teneatur ex ſe ad explicandam quantitatem furti, non tamen poteſt eam negare interrogatus, vt notat P. Vaſquez *in præſenti quæſt. 91. art. 1. dub. 3. n. 4.* Nec vllus vnquam timoratæ conſcientiæ id faciet. 172.

An pœnitens debeat interrogatus dicere conſuetudinem præteritam.

Ratio autem eſt eadem, quia, ſcilicet, confeſſarius, cùm ſit Iudex, & medicus, habet ius ad interroganda illa, quorum notitia neceſſaria eſt ad vtilem correctionem, vel pœnitentiam imponendam: quare ſicut diuerſam pœnitentiam debet imponere pro furto centum millium aureorum, quàm pro furto vnius aurei, & ideo poteſt illam circumſtantiam interrogare; ſic multò magis oportet cognoſcere ſtatum pœnitentis in ordine ad conſuetudinem præteritam, vt ſciat, quænam medicina ſit illi hîc, & nunc applicanda, & an indigeat dilatione abſolutionis, vt hoc tandem modo curetur. 173.

Nec hoc eſt cogere pœnitentem ad confitenda bis eadem peccata; nam in hac ſecunda confeſſione non dat pro materia confeſſionis conſuetudinem præteritam, nec de illa ſe accuſat, ſed explicat illam indirectè ad declarandum ſtatum ſuum, & indigentiam præſentem, qua ratione non eſt nouum obligari aliquando pœnitentem ad declaranda iterũ peccata, de quibus antea confeſſus fuerat: Sic enim monialis, vel alia exiſtimata virgo, cùm re vera non ſit, quando accuſat ſe de peccatis contra caſtitatem, debet explicare, ſe iam non eſſe virginem, atque ideo declarare peccatum ſuum antiquum, quod iam confeſſa fuerat, vt declaret circumſtantiam peccati præſentis, quod ſcilicet non ſit virginis, iuxta ſententiam ſatis communem, quod illa circumſtantia faciat differre ſpecie peccata. Item coniugatus qui cognouit

conſanguineam ſuæ vxoris,poſtea peccat, quoties petit ab vxore debitum, & debet explicare ſuum inceſtum præteritum, quem iam fuerat confeſſus, ad declarandum peccatum præſens. Item Sacerdos,qui filium ſpurium vult inſtituere hæredem, debet explicare peccatum illud præteritum, quo genuit filium ad declarandum peccatum præſens de inſtitutione eius in hæredem:& ſic in aliis multis caſibus in quibus indirectè oportet declarare peccatum præcedens ad confeſſionem peccatorum præſentium: in quo nulla eſt difficultas, nec propterea excuſari debet pœnitens ab explicanda conſuetudine præterita, quando legitimè interrogatur à confeſſario in ordine ad medicinam applicandam pro peccatis præſentibus. Alioquin ſequerentur grauiſſima inconuenientia; ſi aliquis per viginti annos concubinam quotidiè inuiſens,ſemper in confeſſione diceret ſe illa ſola vice cum ipſa peccaſſe. Quid hoc turpius excogitari poſſet, & magis contra finem,& reuerentiam Sacramenti De hoc tamen redibit fortaſſe iterum ſermo infra, cùm de circumſtantiis aggrauantibus agemus, an debeant in confeſsione explicari. Nunc iam veniamus ad ſecundam partem materialem explicandam, ſcilicet, confeſsionem externam.

DISPVTATIO XV.

De confeſſione, & eius neceſſitate.

SECT. I. *Vtrùm confeſſio ſit neceſſaria ex Chriſti inſtitutione?*

SECT. II. *An ex Chriſti inſtitutione confeſſio fieri poſſit cuilibet Sacerdoti?*

SECT. III. *Quas perſonas, & quo tempore obliget præceptum diuinum confeſſionis?*

SECT. IV. *Vtrùm propter periculum reincidendi in noua peccata obligentur de facto fideles ad confitendum frequentiùs,quàm ſemel in anno?*

SECT. V. *Vtrùm ex diuino præcepto obligetur pœnitens ad confitendum per Interpretem,aut ſcripto, & vtrùm id fieri poſſit?*

SECT. VI. *De neceſſitate confeſſionis ex præcepto Eccleſiaſtico?*

SECT. VII. *Quas perſonas, & quo tempore obliget hoc præceptum Eccleſiæ?*

SECT. VIII. *De aliis qualitatibus cõfeſſionis.*

SECT. IX. *Vtrùm confeſſio ex fine malo ita vitietur, vt Sacramentum ſit irritum?* Vbi, *An actus pœnitentiæ poſſit ex fine extrinſeco vitiari?*

SECT. X. *Difficultates quædam contra doctrinam præcedentem?*

PRiùs agendum eſt de neceſsitate confeſſionis, poſtea verò agemus de eius obiecto,hoc eſt de peccatis quæ debent, vel poſſunt eſſe materia confeſsionis.

SECTIO I.

Vtrùm confeſſio ſit neceſſaria ex Chriſti inſtitutione.

1. *Duplex Neceſſitas: Medij, & Præcepti.* DVplex eſt neceſsitas, ſcilicet, medij, & præcepti. De vtràque diximus ſatis *diſp. 3. de Sacrament. Euch.* vbi dixi,neceſſaria neceſsitate medij eſſe illa, ſine quibus ſalus obtineri non poteſt, & quæ conducunt poſitiuè ad ipſam ſalutem. Vnde Sacramentum pœnitentiæ homini adulto lapſo in peccatum mortale poſt baptiſmum eſt neceſſarium neceſsitate medij ad ſalutem, in re, vel in voto, quia ſine hoc Sacramento re ipſa ſuſcepto, vel certè ſine eius voto, quod in contritione includitur, ſaluari nequit: & quidem Sacramentum ipſum, quando ſuſcipitur, vel votum ipſius conducit poſitiuè ad primam gratiam, ſine qua ſalus eſſe non poteſt, quare meritò dicitur medium neceſſarium ad ſalutem in re, vel in voto. De hoc tamen diximus ſatis *loco citato*.

2. *Duplex item neceſſitas præcepto Chriſti & Eccleſiæ.* Rurſus poſſumus in confeſsione conſiderare duplicem neceſsitatem; alteram ortam ex Chriſti inſtitutione, & præcepto; alteram ex præcepto Eccleſiæ. De vtràque dicendum eſt, & priùs de priori. Circa quam varij fuerunt errores, quorum aliquos refert Suarez *diſp. 17. ſect. 1. & diſp. 35. ſect. 1.* quæ res,quia ad dogmata pertinet, ſpectat magis ad controuerſiſtas,qui hoc aduerſùs antiquos, & modernos hæreticos latè confirmant. Videri poſſunt Bellar. *tom. 2 diſp. 4 generali lib. 1.* P. Valentia *in controuerſiis lib. de numero Sacramentorum cap. 4.* & *lib. de neceſſitate confeſſionis*, & *in præſenti diſp. 7. quæſt. 1.* Petrus de Soto *in confeſſione Catholicæ fidei contra confeſſionem Vuitembergenſem*. Roffenſis *art. 6. contra Lutherum* Alphonſus de Caſtro *aduerſùs hæreſes*, verbo, *pœnitentia*. Ruardus de Taper ab *art. 4.* Echius in *Enchiridio locorum communium, loco 8. & 9.* qui hoc dogma ex profeſſo confirmant.

3. *Errores varij circa inſtitutionem Sacramenti Pœnitentiæ.* Primus error eſt, quem refert Gloſſa prima Ioannis Theutonici *de pœnitentia diſt 5* quod confeſsio inſtituta fuerit à Deo in Paradiſo, quando exegit ab Adamo confeſsionem, quam clarius petiit poſtea à Cain dicens, *vbi eſt frater tuus?* quem errorem impugnat Nauarrus *illa diſt. 5. de pœnitentia num. 1. & ſeqq.*

Secundus error relatus ibidem eſt, quod fuerit inſtituta *Ioſue 7.* cùm Ioſue dixit ad Achor, *da gloriam Domino, ac confitere, & indica mihi, quid feceris, ne abſcondas*, &c. Tertiò alij relati ibidem dicunt, quod fuit inſtituta *Iacobi cap. 5.* in illis verbis, *confitemini alterutrum peccata veſtra*: Vnde in cap. final. *de pœnitent. diſt. 1.* dicitur, ſequendam eſſe inſtitutionem Apoſtoli dicentis, *confitemini alterutrum*, &c, Quarta ſententia, quam tenet illa gloſſa, eſt, quod hæc obligatio inducta eſt conſuetudine vniuerſalis Eccleſiæ, & ſine vlla auctoritate ſcripturæ. Idem etiam dicit gloſſa in c. *omnis vtriuſque ſexus*, de pœnit. & remiſſ. quem errorem ſequuntur, & tuentur hæretici moderni; quibus præuius fuit Eraſmus in Dialogo inſcripto *pietas puerilis*, quem licèt excuſare velint Palatius diſt. 17. quæſt. 5. & Nauarrus ſupra, ſed re vera idem Eraſmus ſuper Hieronymum *in Epitaphio Fabiolæ ad Oceanum*, dicit, confeſsionem ſecretam nondum fuiſſe inſtitutam tempore Hieronymi, ſed tantum publicam & generalem, poſtea verò ſalubriter inſtitutam, ſi tamen ea benè

Ioſue 7.

4.

vtantur

vrantur Clerici, & Laïci. In eodem puncto errauit etiam Rhenanus *ſuper Tertullianum lib. de pœnitent.* & alij, quos affert Bellarm. Quibus addi poſſunt Hugo de ſancto Victore, & Bonauentura, quos affert Vaſquez *quaſt. 90. artic. 1. dub. 1. num 5. & 6.* qui inſinuant, hoc Sacramentum fuiſſe quidem à Chriſto inſtitutum, non tamen cum neceſſitate ex parte pœnitentis, ſed pro ipſius arbitrio. Denique Caietanus apud eundem Vaſquez docet, ex illis verbis: *quarum remiſeritis peccata.* &c. Ioan 10 non colligi præceptum confeſſionis, quod ipſum dixerat Scotus *in 4. diſtinct. 17. quaſt.* 1. licet neuter præceptum illud diuinum neget, quod poſuit ex traditione ſaltem haberi. Catharinus etiam *lib. contra Caiet. c. de pœnit.* Nauarrus *de pœnit. diſt.* 5. ſuper Gloſſam primam *num* 31. & alij tribuunt Caietano, quod dixerit in prædictis verbis Chriſti *Ioan.* 20. non fuiſſe à Chriſto inſtitutam auricularem confeſſionem, vt auricularis eſt, ſed inſtitutum Sacramentum; quod verò Confeſſio fiat publica, vel ſecreta, relictum eſſe determinationi Eccleſiæ. Ab hoc tamen ſe purgat ipſe Caietanus *tom. 3 opuſc. 15 art. 5.* dicens, ſe tantum voluiſſe, quod Eccleſiæ determinationi relictum ſit, an peccata publica neceſſariò eſſent publicè confitenda, an non: de hoc enim poteſt Eccleſia ſancire, quod voluerit, non verò quod peccata ſecreta publicè à pœnitente manifeſtentur.

5. Concluſio Catholica eſt, confeſſionem Sacramentalem inſtitutam eſſe à Chriſto Domino, & præceptam. Hæc eſt de fide, & habetur in Concilio Conſtant. *ſeſſ.* 8. vbi damnatur hic error ſeptimus Wiclephi: *ſi homo fuerit debitè contritus, omnis confeſſio exterior eſt ſibi ſuperflua, & inutilis*, quem eumdem errorem damnat Martinus Quintus in bulla confirmationis eiuſdem Concilij, vbi definit, quod ex neceſſitate ſalutis omnis Chriſtianus, etſi habuerit contritionem, debet confiteri, ſi habuerit copiam Sacerdotis

Leo Pap. 10.

idonei. Item Leo Papa decimus inter alios Lutheri articulos damnat hunc octauum, *quod*, ſcilicet, *non eſſent confitenda venialia, nec omnia mortalia*: & nonum; *quod qui omnia confitetur, nihil miſericordiæ Dei agnoſcendum relinquit.* Eumdem errorem damnauit Sixtus Quartus in quodam Petro Oxomenſi, qui dicebat, confeſſionem hanc humano inſtituto, & conſuetudine

Alphonſus Carillo.

Eccleſiæ cœpiſſe; contra quem Alphonſus Carillo Archiepiſcopus Toletanus auctoritate Papæ de conſilio Doctorum Theologorum declarauit hæreticas has propoſitiones prædicti Petri; *confeſſionem peccatorum in ſpecie ex vniuerſalis Eccleſiæ ſtatuta, non diuino iure compertam eſſe peccata mortalia, quoad culpam & pœnam alterius ſaculi abſque confeſſiona, ſola cordis contritione, prauas verò cogitationes ſola diſpliscentia deleri. Confeſſionem non neceſſario fore ſecretam. Non eſſe quemquam ſecundo abſoluendum, niſi peracta pœnitentia. Papam non poſſe pœnam Purgatorij remittere, nec diſpenſare ſuper his, quæ vniuerſalis Eccleſia ſtatuit. Sacramentum pœnitentiæ, quoad collationem gratiæ, eſſe inſtitutionis naturæ, & non noui, aut veteris Teſtamenti.* Quam declarationem Sixtus Quartus cum Cardinalium Concilio confirmauit, vt habetur in extrauaganti, quæ incipit, *licèt ea*: & habetur in ſumma Conciliorum, & apud Caſtro verbo, *Confeſſio*; dicunt autem originale conſeruari in Eccleſia Toletana. Denique clariſſimè definita eſt hæc veritas in Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 1. & 5.* & *canon. 6. 7. 8. & 9.* Vbi apertè traditur, Chriſtum Dominum *Ioan.* 20. hoc Sacramentum inſtituiſſe, quod ante ipſius aduentum non fuerat, dum, ſcilicet, dixit: *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt. Quo tam inſigni facto* (inquit Concilium c. 1.) *& verbis* Conc. Trid.
tam perſpicuis, poteſtatem remittendi & retinendi peccata ad reconciliandos fideles poſt Baptiſmum lapſos, Apoſtolis, & eorum legitimis ſucceſſoribus fuiſſe communicatam, vniuerſorum Patrum conſenſus ſemper intellexit. & c. 5. addit: *ex inſtitutione Sacramenti pœnitentiæ iam explicata vniuerſa Eccleſia ſemper intellexit, inſtitutum etiam eſſe à Deo integram peccatorum confeſſionem, & omnibus poſt Baptiſmum lapſis iure diuino neceſſariam exiſtere, quia Dominus noſter Ieſus Chriſtus è terris aſcenſurus ad cœlos, Sacerdotes ſui ipſius vicarios reliquit; tanquam Præſides, & iudices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Chriſti fideles ceciderint, quo pro poteſtate clauium, remiſſionis, aut retentionis peccatorum, ſententiam pronuncient. Conſtat enim, Sacerdotes iudicium hoc incognita cauſa exercere non potuiſſe, neque æquitatem quidem illos in pœnis iniungendis ſeruare potuiſſe, ſi in genere duntaxat, & non potiùs in ſpecie, ac ſigillatim ſua ipſi peccata declaraſſent*, &c & poſtea in fine illius capitis damnat eos, qui dicunt, inſtitutionem confeſſionis eſſe ortam à Concilio Lateranenſi: *neque enim* (inquit) *per Lateranenſe Concilium Eccleſia ſtatuit, vt Chriſti fideles confiterentur, quod iure diuino neceſſarium, & inſtitutum eſſe intellexerat, ſed vt præceptum confeſſionis, ſaltem ſemel in anno, ab omnibus, & ſingulis, cùm ad annos diſcretionis peruenirent, impleretur*, &c. Sanctorum Patrum teſtimonia plura per ſingula ſæcula congerit Bellarmin. *loco citato.*

Plura etiam loca ſacræ ſcripturæ affert, ſed po- 6.
tiſſimum eſt illud *Ioan.* 20. ex quo Sacramenti inſtitutionem, & confeſſionis neceſſitatem colligit Tridentinum in verbis adductis. Vis autem illationis, omiſſis aliis explicandi modis, conſiſtit in eo, quod Chriſtus conſtituerit Sacerdotes non ſolùm iudices arbitrarios, ſeu quos pro ſuo arbitrio poſſent pœnitentes adire pro venia peccatorum; ſed iudices neceſſarios, ſine quibus venia obtineri non poſſit: quod quidem potiſſimè colligitur ex illo verbo, *retinueritis*, ſeu ex poteſtate retinendi, quam ſimul cum poteſtate remittendi eis dedit; quam alibi *Matth.* 18. ſignificauit per verbum alligandi: qui enim poteſtatem habet ligandi peccatorem, ſeu excludendi eum à Regno Cælorum, non eſt iudex arbitrarius, ſed neceſſarius, quippe qui per negationem veniæ relinquit peccatorem excluſum à Regno Cæleſti; & ideo dicitur retinere peccata per negationem remiſsionis; & in eodem ſenſu dicitur accepiſſe claues Cæli; quia quando alicui claues dantur domus clauſæ, eo ipſo fit medium neceſſarium recurrere ad illum, vt aliquis ingrediatur domum illam. Eſt ergo neceſſaria confeſsio coram Sacerdote, tanquam coram iudice ad obtinendam veniam peccati. Videatur Suarez *dict. diſp. 17. ſect. 2.* & Vaſquez *in præſenti quaſt* 90. *art. 1. dub.* 2. qui latè vim huius illationis declarant.

Contra hanc argumentationem, & illationem 7.
fit communis obiectio ex peccatis venialibus, ad quæ remittenda in hoc Sacramento data fuit po-

reſtas

teſtas Sacerdotibus in illis Chriſti verbis : & tamen non eſt neceſſaria eorum confeſſio coram illis vt conſtat, ergo ex poteſtate illis verbis data non bene arguitur neceſſitas confitendi mortalia. Huic difficultati multa ſolent reſponderi. Verior ſolutio eſt, verbum, *remittendi*, debere intelligi propriè de vtriſque peccatis : vtraque enim capacia ſunt remiſſionis atque ideo remittendi poteſtas debuit ad vtraque peccata extendi,& multò magis ad venialia, quæ leuiora ſunt, & faciliùs ſolent condonari, Verbum autem *retinendi*, ſeu, *alligandi*, non potuit æquè de vtriſque intelligi, quia non eſt in illis eadem aptitudo, & capacitas, vt retineantur; hæc enim retentio, ſeu alligatio, quæ à Sacerdote fit in terris, rata habetur etiam in Cælis, cùm alligatus ſit in Cælis, qui alligatur in terra : peccata autem venialia non poſſunt hominem in Cælis, ſeu extra hanc vitam alligare, aut excludere à Regno Cælorum, vt conſtat; cùm non auferant gratiam, quæ eſt ſemen gloriæ, & dat ius ad ipſam : quantumcumque ergo homo maneat cum vinculis peccati venialis; non poteſt manere ligatus in perpetuum, & per conſequens ratione illius non potuit Sacerdotibus intelligi data poteſtas retinendi : quia hæc ſignificatur per clauem Cælorum, quæ eſt ad claudendum; non poteſt autem claudi Cælum homini propter peccata venialia, cùm hoc ſit contra naturam gratiæ habitualis; ergo poteſtas claudendi, quæ eadem eſt cum hac poteſtate retinendi, ſeu alligandi, non potuit æquè intelligi de peccatis venialibus, ſed de mortalibus, quæ verè retinentur, cùm abſque Sacerdotis conſenſu non poſſint vnquam auferri.

8. Contra dogma illud de confeſſionis neceſſitate plura ſolent afferri argumenta, quæ eruditè examinantur, & ſoluuntur à prædictis Auctoribus. Nos potiſſima breuiter indicabimus.

Obiectio prima ex Nectario Archiepiſcopo Conſtantinopolitano.

Primò ergo obiici ſolet, quod Nectarius Archiepiſcopus Conſtantinopolitanus propter ſcandalum ex nobilis matronæ peccato ortum confeſſionem in ſua Eccleſia abſtulerit, quod poſtea aliæ Eccleſiæ Orientales imitaræ ſunt. De hac hiſtoria agunt Bellarm. Suarez, & alij. Videatur P. Vaſquez *vbi ſuprà*, qui *dub*. 3. magis ex profeſſo rem totam perſequitur. Verius itaque videtur, oon fuiſſe ablatam confeſſionem ſecretam, ſed quemdam morem Eccleſiaſticum, quo pœnitentiarius Sacerdos ad crimina publica, & grauiora excipienda deſignatus, diſcernebat aliqua, pro quibus publica pœnitentia ageretur, vt Eccleſiæ ſatisfieret ante communionem : quem morem propter illud ſcandalum Nectarius abſtulit, & reliquit ſingulos ſuæ conſcientiæ, vt poſt confeſſionem ſecretam poſſent communicare, quamuis Eccleſiæ per publicam pœnitentiam non ſatisfeciſſent.

9. Secundò obiici ſolet Chryſoſtomus *tom*. 1. *hom* 2. *in pſalm*. 50. & *tom*. 5. *ſerm. de pœnitentia, & confeſſione*, & *tom*. 2. *hom*. 4. *de Lazaro:* in quibus locis videtur ad confeſſionem exhortari quæ ſoli Deo fiat, & non homini; quaſi ea ſola ſufficiat. Reſpondetur de Chryſoſtomi mente ſatis conſtare ex aliis locis eiuſdem, in quibus neceſſitatem confeſſionis teſtatur; præſertim *hom*. 22. *in* 2. *ad Cor.* vbi acriter terret eos, qui differunt diu confeſſionem cum ſpe longioris vitæ, & aliis, quæ affert Bellarmin. In illis autem, quæ adducta ſunt, agit de examine quotidiano conſcientiæ, cuius vtilitatem commendat, ex eo quod abſque difficultate, & grauamine, quod affert confeſſio, adducat ſæpe veniam peccati per hoc autem non intendebat negare obligationem confeſſionis faciendæ debito tempore. Videatur Vaſquez *dicto dub*. 3.

Secunda ex S. Chryſoſtomo.

Tertiò obiicitur Theodorus Cantuarienſis Archiepiſcopus relatus in *cap. vltim. de pœnit. diſt*. 1. 10.
vbi ait : *Quidam Deo ſolummodo confiteri debere peccata dicunt, vt Græci. Quidam verò Sacerdotibus confitenda eſſe percenſent, vt tota ferè ſancta Eccleſia. Quod vtrumque non ſine magno fructu intra ſanctam fit Eccleſiam :* in quibus verbis videtur tribuere Græcis, quod de confeſſione externa non curent; ergo non eſt ex diuina inſtitutione.

Tertia ex Theodoro Cantuarienſi Archiepiſcopo.

Reſpondetur, illa verba, *vt Græci*, alibi non haberi, ſicut & alia multa illius capitis, neque etiam haberi in Concilio Cabilonenſi ſecundo *can*. 33. vbi eadem verba habentur. Addit Nauarrus *de pœnit. diſt*. 5. *in princip. ſuper* 3. *partem gloſſæ num*. 3. Theodorum hominem Anglum potuiſſe ignorare morem Græciæ remotiſsimæ ab Anglia. Sed ex hoc capite malè reiicitur, aut minuitur eius auctoritas. Ego enim nullum alium Theodorum inuenio Archiepiſcopum Cantuarienſem, niſi quem Vitaliaous Papa illuc miſit anno 668. quem dicunt Beda *lib. 4. hiſt. Anglica c*. 1. & Baronius *tom*. 8. *anno* 668. hominem doctiſsimum, qui non fuit Anglus, ſed Tar'enſis, & inter Græcos nutritus. Meliùs dici poteſt, defectum aliquorum Græcorum tribuiſſe Græcis indefinitè. Conſtat enim Græcos Sacerdotes, & Pontifices vſum confeſsionis Sacramentalis, cum celebrare debent, non habere, cùm de hoc arguantur ab Eugen. quarto, in fine Concilij Florentini, atque id fatetur Arcadius *de Sacramento pœnitentiæ*, vbi affert cauſas, propter quas ille abuſus apud ipſos fuerit introductus; ſcilicet, propter rigorem Canonum pœnitentialium, in quibus grauiſsimæ pœnitentiæ deſignabantur Epiſcopo, vel Presbytero aliqua certa peccata committenti. Alioquin enim certiſsimè conſtat ex Sanctis Patribus Græcis confeſsionis neceſsitas, vt ex eorum verbis probant citati Auctores.

Denique Theodorus illum Græcorum vſum non probat; nam ſtatim ſubiungit : *ſed tamen Apoſtoli inſtitutio nobis ſequenda eſt, vt confiteamur alterutrum peccata noſtra*, vbi aduerte, non ideò appellari, inſtitutionem Apoſtoli, quaſi hoc ſolum ſit Apoſtolorum præceptum, ſed nomine *inſtitutionis*, intelligit doctrinam Apoſtoli, qni hanc neceſsitatem, & efficaciam confeſsionis non docuit.

Vrgeri poſſet adhuc ex verbis ſequentibus, in 11.
quibus videtur negare efficaciam confeſsioni externæ. Sic enim ait : *Confeſſio itaque, quæ ſoli Deo fit, quod eſt iuſtorum, purgat peccata. Ea verò, quæ Sacerdoti fit, docet, qualiter ipſa purgentur peccata.* Reſpondetur tamen, illis verbis non negari efficaciam confeſsionis, ſed determinari modum, quo tolluntur peccata : quaſi dicat : idem eſt, qui vt auctor principalis, condonat peccata, modus autem, quo communiter illa condonat, eſt confeſsio externa facta Sacerdoti; ideo enim ſtatim ſubiungit; *Deus namque ſalutis, & ſanctitatis Auctor, & largitor plerumque hanc præbet ſuæ pœnitentiæ medicinam inuiſibili adminiſtratione, plerumque medicorum operatione*; vbi iam concedit efficaciam ipſorum Sacerdotum abſolutioni: illud

illud autem, quod dicit, plerumque Deum concedere veniam inuiſibili adminiſtratione, deſideratur in capitularibus, vt notatur in additionibus illius textus, vbi totus textus magis purus legitur.

12. *Quarta ex Ambroſio.* Quartò obiicitur Ambroſius in *cap. 22. Lucæ* relatus *in c. 1. & 2.* de pœnitentia diſt 1 his verbis: *Petrus doluit, & fleuit, quia errauit, vt homo. Non inuenio quid dixerit; inuenio quod fleuerit. Lachrymas eius lego, ſatisfactionem non lego; ſed quod defendi non poteſt, ablui poteſt: lauant lachrymæ delictum, quod voce pudor eſt confiteri. Et veniæ fletus conſulunt, & verecundiæ. Lachrymæ ſine horrore culpam loquuntur*, &c. Reſpondent aliqui, Ambroſium ibi ſolùm negare neceſſitatem confeſſionis publicæ, ſed non videtur ad mentem Ambroſij: cuius duplex alius ſenſus videtur eſſe in illis verbis, quem vtrumque magis explicuit *tom. 5 ſerm. 48.* Prior eſt, quod Petrus non defendit, non excuſauit, quod fecerat, non orauit, ſeu declamauit in cauſa, vt ſe tueretur: quod ſignificant illa verba: *lachrymas eius lego, ſatisfactionem non lego*; & ſermone citato addit: *lachrymæ cauſam non dicunt, & miſericordiam conſequuntur.* Poſterior ſenſus eſt, quod Petrus veniam non poſtulauit verbis, nec aliquid dixit Deo, niſi flere: qui melior, & aptior modus eſt veniam impetrandi, quando, ſcilicet, cum Deo agitur, quàm ſi venia explicitè petatur. Quem ſenſum explicat Ambroſius verbis ſequentibus: *Inuenio, cur tacuit Petrus, ne tam cito veniæ petitio plus offenderet. Ante flendum eſt, ſic precandum.* Et in citato ſermone addit rationem: *ſolet enim citiùs mereri indulgentiam, qui verecundiùs deprecatur.* Non ergo dicit Ambroſius, ſufficere lachrymas abſque propoſito confitendi, ſed quando cum Deo agitur, faciliùs veniam impetrari lachrymis, quam verbis, quibus vel peccatum manifeſtemus, vel excuſemus, vel veniam petamus.

13. *Quinta ex Caſſiano.* Quintò obiicitur Caſſianus *collatione 20. c. 8.* vbi ſic ait: *Poſtremo quis eſt, qui non poſſit ſuppliciter dicere: peccatum meum cognitum tibi feci, & iniuſtitiam meam non operui, vt per hanc confeſſionem etiam illud confidenter ſubiungere mereatur: & tu remiſiſti impietatem cordis mei? Quod ſi verecundia retrahente, reuelare ea coram hominibus erubeſcit; illi, quem latêre non poſſunt, confiteri ea iugi ſupplicatione non deſinat, ac dicere: iniquitatem meam ego cognoſco, & peccatum meum contra me eſt ſemper: tibi ſoli peccaui, & malum coram te feci, qui, & abſque vllius verecundiæ publicatione curare, & ſine improperio peccata donare conſueuit.*

14. Hæc verba dupliciter poſſunt explicari. Primò, vt intelligantur de confeſſione publica, quæ apud Monachos erat in vſu; quam tamen ſi aliquis propter verecundiam fugiebat, poterat lachrymis, & confeſſione ſecreta ſatisfacere. Qui ſenſus colligi poteſt ex illis verbis, *Coram hominibus*, in plurali, & ex illis *abſque vllius verecundiæ publicatione*, quæ ſolùm videntur excludere confeſſionem, & verecundiam publicam. Secundò poſſunt intelligi, quaſi in iis hortetur Auctor ad confeſſionem, & pœnitentiam coram Deo faciendam per veram contritionem, non quia excludat confeſſionem ſuo tempore faciendam, ſed quia hoc etiam ſit medium ad obtinendã veniam: vel certè, etiamſi contritio non ſit perfecta, ſit medium ſaltem remotum ad impetrandam veniam, & ſpiritum veræ contritionis: nam ibi Caſſianus enumerat plures modos obtinendi veniam, qui ferè omnes non ſunt ex ſe ſufficientes adæquatè ad iuſtificationem, ſed diſpoſitiones remotæ, vt ſunt ieiunia, & carnis afflictio, eleemoſynæ, morum emendatio, cura de ſalute proximorum, oratio, & inuocatio ſanctorum, & denique condonatio eorum, quæ aduerſùs proximum habemus; inter quæ ponit etiam penultimo loco illud medium ſupradictum confitendi peccatum coram Deo; non quod ſit proximum remedium, ſed ſaltem remotum, ſicut & alia enumerata: de quibus omnibus poſtea ſubdit: *Quiſquis igitur ad indulgentiam ſuorum criminum deſiderat peruenire: illis ſemetipſum aptare* (hoc eſt diſponere) *ſtudeat inſtrumentis, nec obdurati cordis pertinacia a remedio ſalutari fontem tantæ pietatis auertat; quia etiamſi hæc omnia fecerimus, non erunt idonea ad expiationem ſcelerum noſtrorum, niſi ea bonitas Domini, clementiáque deleuerit. Qui cùm Religioſi conatus obſequia ſupplici mente à nobis oblata perſpexerit, exiguos, paruóſque conatus immenſa liberalitate proſequitur, &c.* Caſſian. Ex quibus verbis conſtat, non omnia, & ſingula illa media poſita fuiſſe ab ipſo, quaſi ex ſe ſolis ſufficerent ad veniam peccati afferendam; ſed quaſi media ſaltem apta, quæ diſponant hominem ad obtinendam gratiam iuſtificationis. Alia argumenta faciliora, & eorum ſolutiones, videri poſſunt apud Bellarm. & alios ſupra adductos.

SECTIO II.

An ex Chriſti inſtitutione confeſſio fieri poſſit cuilibet Sacerdoti.

Affirmatiua ſententia tribuitur Armacano *lib. 10. de quæſtionibus Armenorum à principio*, quam Durandus *diſt. 19. quæſt. 2.* reputat non improbabilem. Negatiuam tenent omnes Catholici; & quidem in hoc puncto poteſt eſſe quæſtio de re, & de nomine. De re enim erit controuerſia, ſi aliquis dicat, ita à Chriſto habere omnes Sacerdotes ex vi ſuæ ordinationis poteſtatem abſoluendi omnes Chriſtianos, vt ſi applicetur alia, ſcilicet, confeſſio cum dolore requiſito; abſolutio non poſſit eſſe inualida, licèt ſit illicita propter Eccleſiæ prohibitionem: quod videtur dicere illa ſententia, iuxta quam, licèt Sacramentum etiam ſit inualidum, quando pœnitens ſcienter contra Eccleſiæ prohibitionem vult confiteri huic Sacerdoti: tunc enim peccaret in ipſa confeſſione, & per conſequens careret dolore, & propoſito requiſito ad valorem Sacramenti: cæterùm quando ex parte pœnitentis non eſſet illa mala fides; Sacramentum eſſet validum, ſiue ex parte Confeſſarij eſſet mala fides, ſiue non eſſet. 15. Secundò verò inter eos, qui negant, poteſt eſſe quæſtio de nomine, an, ſcilicet, Sacerdos dicendus ſit accipere in ſua ordinatione totam poteſtatem, & iuriſdictionem ad abſoluendum; an verò ſolùm aliquid illius, ita vt completa poteſtas ab alio poſtea accipienda ſit.

16. *Poteſtas ordinis non ſufficit.* Circa primum ergo quod eſt de re, certiſſimum eſt ad valorem Sacramenti non ſufficere ſolum id, quod accipitur in ordinatione. Ita habetur in Tridentino *ſeſſ. 14. c. 7.* vbi dicitur, nullius momenti eſſe abſolutionem, quam Sacerdos profert in eum, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam iuriſdictionem non habet; & *can. 11* damnat eum, qui dixerit, Sacerdotem ſine licentia Prælati ſuperioris verè abſoluere à caſibus reſeruatis, vbi apertè negatur valor abſolutionis, quando deeſt facultas

ſuperio

Digitized by Google

ſupetioris. Idem magis implicitè definitum fuetat in Concilio Flotentino ab Eugenio in ſuo decreto, vbi dicitur miniſtrum huius Sacramenti eſſe Sacerdotem habentem, vel ordinatam, vel delegatam poteſtatem, in quo tanquam in te ad dogmata pertinente conueniunt omnes Theologi.

17. Contra hanc veritatem duplex eſt difficultas. Prima ex veibis Chriſti: *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis*, &c. quæ cum ſingulis Presbyteris in ſua ordinatione dicantur, videntur vniuerſaliter intelligenda, vt ſonant: ergo abſque vllo alio habet Sacerdos ex ſua ordinatione poteſtatem abſoluendi omnes à ſuis peccatis. Secunda difficultas deſumitur ab exemplo aliorum Sacramentorum: quia enim Epiſcopus habet poteſtatem confirmandi, & conferendi ordines, & Sacetdos habet poteſtatem vngendi infirmum; licèt nec Epiſcopus poſſit licitè confirmare, aut ordinare non ſubditum, nec ſimplex Sacerdos poſſit licitè vngere abſque licentia Parochi: confirmatio autem, ordinatio, & vnctio validæ erunt, quia adeſt materia, forma, & miniſter cum facultate, in ordinatione, aut conſecratione accepta: ergo abſolutio etiam, licèt feratur in non ſolidum, valida erit propter eamdem rationem, licèt non ſit licita.

18. Vtriuſque difficultatis ſolutio pendet ex ratione peculiari, quæ eſt in hoc Sacramento; quam rationem ponderauit Concilium Tridentinum *illo c 7* ad probandam hanc doctrinam, his verbis: Trident. *Quoniam igitur natura, & ratio iudicij illud expoſcit, vt ſententia in ſubditos duntaxat feratur; perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, & veriſſimum eſſe, Synodus hec confirmat, nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet iuriſdictionem*, &c. In quibus verbis totum hoc reducitur ad rationem iudicij, quæ propteta eſt huius Sacramenti, ac non aliorum. Quare ſicut ex eo, quod Sacramentum matrimonij includat contractum humanum, ſubit conditiones contractuum, atque adeo eius valor tequirit habilitatem contrahentium, quæ tolli, aut poni poteſt ab Eccleſia: ſic hoc Sacramentum, quia iudicium quoddam eſt, requirit ſuperioritatem, & ſubditos, qui ab Eccleſia dari, vel auferri poſſunt. Vnde verba Chriſti, licèt vniuerſaliter videantur ſonare poteſtatem; eo tamen ipſo, quod datur poteſtas ad abſoluendos ſubditos per modum iudicij, intelligitur data reſpectu ſubditorum, qui legitimi ſubditi ſint. In aliis verò Sacramentis, quæ non exercentur per modum iudicij non pendet eorum valor à prohibitione, vel permiſſione Eccleſiæ, quia validè exercentur etiam circa non ſubditos.

19. Petes tamen, quomodo ex verbis Chriſti colligat Eccleſia Sacerdotes non accipere totam poteſtatem iudiciariam expeditam in ſua ordinatione; Poſſent enim tunc fieri iudices abſque vlla dependentia ab Eccleſia in vſu valido ſuæ iuriſdictionis, ſicut fiunt medici ad curandos infirmos per vnctionem abſque tali dependentia ab Eccleſia. Reſpondetur id totum colligi ex ratione iudicij: nam iudex, qui non eſt merus arbiter (cuius ſententia non obligat propter auctoritatem iudicis, ſed propter pactum litigantium, qui promiſerunt illam obſeruare) debet habere poteſtatem obligandi, atque adeo debet eſſe ſuperior eorum, quibus ius dicit, vt poſſit eos ligare: vnde optimè infertur non poſſe proferri ſententiam, niſi in ſubditos. Aliunde autem pro certo ſupponitur, non eſſe omnes, & ſingulos Chriſtianos ſubditos ſingulorum Sacerdotum ex Chriſti inſtitutione: hoc enim perucrteret Hierarchicum ordinem, quem Chriſtus in ſua Eccleſia teliquit, in qua voluit alios eſſe ſuperiores, alios inferiores; ſi autem omnes Sacerdutes ex ſua ordinatione haberent omnes Chriſtianos ſibi ſubditos; iam omnes Sacerdotes eſſent Iudices ſupremi, & principes æquales abſque vlla ſubordinatione, quod eſſet omnino contra totum Eccleſiaſticum ordinem.

20. Qualis ſit poteſtas ordinis. Hoc ergo ſuppoſito, reſtat difficultas de ſecundo puncto, quæ magis eſt de modo loquendi; ſcilicet, quæ poteſtas detur Sacerdoti in ordinatione, & quid deſit ei? Nam aliqui dicunt ex vi ordinationis habere quidem iuriſdictionem habitualem, non actualem, quia non poteſt illa procedere in actum ſuum, quando ab Eccleſia impeditur. Alij dicunt dari tunc poteſtatem iuriſdictionis; ſed hanc non poſſe prodire in actum, donec applicetur materia, ſcilicet legitimus ſubditus; quod poſtea præſtat Eccleſia deſignando ſubditos huic Sacerdoti. Alij dicunt Sacerdotes eſſe quaſi iudices illos Chartularios antiquos, qui ſanè habebant poteſtatem iudicandi, quantum attinet ad poteſtatem ſuam; non tamen habebant deſignatos ſubditos, ſed poterant eligi ab iis, qui vellent ad ipſos recurrere. Sic Sacerdotes ſunt iam conſtituti iudices eligibiles: eliguntur autem poſtea non à ſubditis vtcumque; ſed ab Eccleſia mittente ad illos tales, vel tales cauſas, in quibus ferant ſententiam. Hoc ipſum explicant alij exemplo doctoris in iure Canonico, vel Ciuili, qui eo ipſo accipit facultatem iudiciariam, hoc eſt, vt ex ſe ſit aptus ad ferendam ſententiam, ſi fiat iudex, vel gubernator alicuius reipublicæ. Pater Suarez *diſputat. 16. ſect 3 num* 27. conſiderat in Sacerdote duas poteſtates, ſcilicet ad ferendam ſententiam, & ad exequendam illam: hanc poſteriorem dicit haberi in ordinatione, quia ratione ordinis poteſt conferre gratiam iuſtificantem illi, quem abſoluit; ſententiæ autem prolatio debet magis procedere ex iuriſdictione, à qua prouenit moralitas ſententiæ. Hoc tamen difficile eſt in rigore, quia poteſtas iuriſdictionis reperitur in Parocho non Sacerdote, qui tamen non ſolùm non poteſt exequi ſententiam, ſed nec validè illam proferre, vt conſtat.

21. Cæterùm hi omnes explicandi modi in re ipſa parùm differre videntur; melior tamen, & communior eſt, qui in ordinatione dicit conferri poteſtatem ordinis, poſtea verò poteſtatem iuriſdictionis. Nam licèt ipſa poteſtas ordinis poſſit dici iuriſdictio inchoata: eſt tamen quaſi remota: & aliunde illa, quæ poſtea datur, non debet appellari mera applicatio materiæ, ſed vera collatio poteſtatis, & iuriſdictionis: nam ſi per illam fiunt aliqui ſubditi huius Sacerdotis, non poteſt non fieri ipſe ſuperior eorum: ſuperior enim, & ſubditus ſunt correlatiui, nec poteſt vnus non fieri ſuperior, quando alter fit ſubditus: ſicut è contra non poteſt in ordinatione Sacerdos fieri propriè, & in rigore ſuperior, quando propriè non accipit ſubditos: vnde cum nulli tunc ei dentur ſubditi, non dicitur propriè tunc accipere iuriſdictionem, ſeu ſuperioritatem, ſed poteſtatem ſolam ordinis. Imò illi etiam, qui dicunt poſtea ſolùm poni applicationem materiæ, eo ipſo debent concedere poſtea dari iuriſdictionem: nam materia, quæ poſtea applicatur, ſunt ſub-

diti, quos ſolos poteſt Sacerdos abſoluere; non poteſt autem poni ſubditus de nouo, vt diximus, quin de nouo fiat ſuperior illius; nam velle, quod Petrus ſit ſub Paulo, eſt velle, quod Paulus ſit ſupra Petrum, ſeu ſit ſuperior Petri; ergo ipſa applicatio, quam vocant materiæ, eſt collatio poteſtatis iuriſdictionis. Vnde apparet iam clarè diſcrimen huius Sacramenti ab aliis, in quibus per applicationem materiæ non tribuitur poteſtas, aut iuriſdictio, vt in Euchariſtia, applicatio panis, & vini conſecrandi non eſt collatio poteſtatis; iam enim Sacerdos ſupponitur cum tota ſua poteſtate, etiamſi non habeat panem, & vinum: at verò in hoc Sacramento abſque ſubditis abſoluendis non habet Sacerdos totam poteſtatem ad abſoluendum; non enim habet iuriſdictionem, & ſuperioritatem, quæ eſt poteſtas quædam, vt conſtat, quare non eſt mirum, quod in hoc Sacramento requiratur aliqua poteſtas præter illam, quæ data fuit in ordinatione.

22. Dices, poteſt Parochus acquirere nouos ſubditos, quando, verbi gratia, aliqui de nouo veniunt ad habitandum in eius Parochia, & tamen non dicitur tunc accipere ab illis iuriſdictionem; hanc enim habebat iam ab illo, à quo factus fuit Parochus; ergo ſimiliter dicere poſſumus, Sacerdotem in ipſa ordinatione accipere iuriſdictionem; licèt poſtea debeat accipere ſubditos, in quos illam exercet. Reſpondetur negando conſequentiam; nam Parochus, eo ipſo, quod factus eſt Parochus, habuit iuriſdictionis, non quidem determinatè ſuper hos, ſed confuſè ſub illa ratione communi habitantium in tali Parochia, poſtea ergo contrahitur illa indifferentia, ponendo conditionem habitationis, ſub qua hi etiam facti fuerant eius ſubditi: at verò Sacerdos, quando ordinatur, non fit ſuperior aliquorum etiam indeterminatè, & in confuſo; ſed datur illi poteſtas abſoluendi ſubditos, ſi aliquos habuerit: quod quidem non ſufficit, vt dicatur iam habere iuriſdictionem: nam hac ratione omnes ciues poſſunt dici habere iam poteſtatem iuriſdictionis; omnes enim habent poteſtatem, vt exerceant iuriſdictionem in ſubditos, ſi eis dati fuerint. Cùm ergo totum hoc pertineat ad modum loquendi, debemus ſeruare modum communem, quo in ſimilibus materiis homines loqui ſolent.

23. Obiici ſolet primò, quia quilibet Sacerdos habet poteſtatem, vt abſoluat Summum Pontificem; hanc autem non accipit ab ipſo Pontifice qui non poteſt dare iuriſdictionem ſuper ſeipſum: ergo illam accipit verè in ſua ordinatione, & per conſequens non accepit ſolam poteſtatem ordinis, ſed etiam iuriſdictionis. Reſpondent aliqui, Confeſſarium Pontificis, quando ab ipſo eligitur accipere iuriſdictionem, non à Pontifice, ſed immediatè ab ipſo Chriſto, ſicut quando Cardinales eligunt Pontificem, non dant illi iuriſdictionem ſupra Eccleſiam, ſed nominant, & eligunt perſonam, cui Chriſtus immediatè tribuit iuriſdictionem vniuerſalem; & ſicut quando ex conceſſione Prælati aliquis poteſt eligere Confeſſarium, non dat ei pœnitens iuriſdictionem, ſed poſita electione, Confeſſarius accipit iuriſdictionem à Prælato, qui licentiam illam conceſſit. Cæterùm in hoc caſu non eſt opus recurrendi ad Chriſtum, à quo immediatè detur talis iuriſdictio Confeſſario Pontificis; poteſt enim illam accipere ab ipſo Pontifice, nec repugnat ex terminis, quod aliquis det iuriſdictionem ſupra ſeipſum: nam reſpublica poteſt communi conſenſu aliquem ſupremum Principem eligere, cui tribuit iuriſdictionem & cui ipſa Reſpublica tenetur poſtea obedire, & eius leges obſeruare. Sic ergo Chriſtus, qui ſummo Pontifici conceſſit plenitudinem poteſtatis, ſicut dedit ei poteſtatem ad communicandam iuriſdictionem ſupra alios: potuit etiam dare illi poteſtatem, vt ſuo Confeſſario daret iuriſdictionem ſupra ſe, & vt ſe redderet ſubditum Confeſſarij, quare tenetur Pontifex obedire ſuo confeſſario, non minùs quam alij Chriſtiani, & ſeruare ipſius præcepta.

Dices, ergo poſſet Papa dare alicui poteſtatem ad excommunicandum ipſum Papam. Negatur ſequela quia poteſtas excommunicandi tota eſt à Pontifice: vnde non poſſet poſtea ligari Pontifex tali excommunicatione, cùm poſſet ipſe pro libito ſe ſoluere, quotieſcumque vellet. A Confeſſarij verò præcepto non poteſt ſe ſoluere. Cur autem cùm vtraque poteſtas detur à Pontifice, poſſit magis ligari ab vna, quàm ab alia? Ratio videtur eſſe, quia non poteſt auferre à ſe poteſtatem abſoluendi ab omni cenſura, & diſpenſandi in omni lege Eccleſiaſtica, niſi abdicet à ſe ſummum Pontificatum: ergo dum manere vult ſummus Pontifex, vult etiam retinere ſupremum ius, & per conſequens facultatem in omnes leges Eccleſiaſticas, qualis eſt excommunicatio: quia alioquin poſſet dare etiam alicui irreuocabiliter alias plures poteſtates, & paulatim diuidere Pontificatum, itavt mediam partem poteſtatis à ſe abdicaret irreuocabiliter, aliiſque traderet: quod certum eſt fieri non poſſe. At verò in ordine ad hoc Sacramentum alia eſt ratio: Cùm enim Chriſtus illud tanquam remedium vniuerſale inſtituerit etiam pro ipſo Pontifice, eo ipſo voluit, quod poſſet Pontifex hanc iuriſdictionem, & poteſtatem ſupra ſe alicui Sacerdoti ita communicare, vt eius præceptis ligaretur, tanquam ſubditus, nec poſſet ſe ab illis ſoluere; quia alioquin non eſſet capax huius Sacramenti, quod per modum iudicij debet exerceri, & per conſequens à iudice in ſubditum, quem poſſit obligare, & coërcere. Vnde etiam obiter conſtat diſcrimen aliud inter poteſtatem, quam Papa communicat Confeſſario ſuo ad ipſum abſoluendum, & poteſtatem, quam alicui dat, ad diſpenſandum cum ipſo Pontifice in votis, vel ad dandas ei indulgentias, aut quid ſimile. Nam hæc ſecunda poteſtas non conſtituit Pontificem ſubditum, nec dat aliquam iuriſdictionem ſupra Pontificem: hæc enim omnia ex natura ſua poſſunt fieri in non ſubditum, nec exigunt vim coërcitiuam, cùm potiùs ſint gratiæ, & fauores, qui exerceri poſſunt in æqualem, vel ſuperiorem: Quare Pontifex ex poteſtate, quam habet vt Chriſti Vicarius, poteſt, vel per ſe, vel ſaltem per alios impertiri ſibi illos fauores, & gratias, in quo non ſubditur alicui, ſicut ſubditur in Sacramento pœnitentiæ, in ordine ad quod oportet, quod det poteſtatem, & iuriſdictionem ſupra ſe, & conſtituat ſe verum ſubditum alterius, cui debeat obedire.

Secundò obiici ſolet, quia Sacerdotes omnes ex vi ſuæ ordinationis poſſunt abſoluere à venialibus, & à peccatis mortalibus iam confeſſis, & in artic. mortis ab omnibus peccatis, abſque vlla alia iuriſdictione poſitiua, quam ab Eccleſia accipiant, ſuf- 25.

ficit enim non prohiberi poſitiuè; ergo ſimiliter poſſent abſoluere ab aliis ſemper, niſi ab Eccleſia prohiberentur. Reſpondetur facilè negando, id prouenire ex mera ordinatione; prouenit enim potiùs ex poteſtate, quam ad eos caſus, & ea peccata ab Eccleſia accipiunt; de quo inferiùs dicemus.

Tertiò obiicitur, quia ſi hanc poteſtatem accipit Sacerdos ab Eccleſia, poſſet dicere in abſolutione, *ego auctoritate Pontificis abſoluo te*, &c. Reſpondetur, ſi in bono ſenſu illa verba intelligerentur, non eſſet multum periculi in illis. Quia tamen videntur ſonare auctoritatem cauſæ principalis, qualem non habet Papa, ideo à talibus verbis abſtinendum eſt, vt monent Doctores communiter.

SECTIO III.

Quas perſonas, & quo tempore obliget præceptum diuinum confeſſionis?

26. Conſequenter dubitatur circa hoc præceptum diuinum confeſſionis, quas perſonas obliget? Reſpondetur facilè, obligare omnes eos, qui poſt Baptiſmum mortaliter peccauerunt, Vnde ij, qui baptizati non ſunt, non obligantur hoc præcepto, quidquid alij dicant, quos affert, & impugnat bene Suarez *diſp. 35 ſect. 2.* & Vaſquez *quæſt. 90 art. 2. dub. 1.* Nam quidquid ſit de præcepto diuino Euchariſtiæ, an obliget etiam non baptizatos, hoc tamen præceptum confeſſionis eos non obligat. Ratio autem diſcriminis eſt clara, quia homo non baptizatus poteſt facere id, quod requiritur ad ſumendam Euchariſtiam, ſcilicet, recipere Baptiſmum, & petere Euchariſtiam; ergo poteſt obligari ad Baptiſmum, non ſolùm propter ipſum Baptiſmum, ſed etiam propter Euchariſtiam, At verò Sacramentum pœnitentiæ non poteſt recipere, niſi peccet poſt Baptiſmum; homo autem non baptizatus, licet baptizetur, non poteſt dare pro materia peccata commiſſa ante Baptiſmum, nec poteſt etiam obligari ad peccandum poſt Baptiſmum, vt recipiat Sacramentum pœnitentiæ; ergo non obligatur ad Baptiſmum propter obligationem confeſſionis; nullam enim talem obligationem habet pro illo ſtatu.

27. *Apoſtoli an debuerint confiteri.* Hinc oritur aliud dubium, an, & quomodo Apoſtoli obligati fuerint hoc præcepto, & an confeſſi fuerint, ſicut fuerunt baptizati? Suppono autem primò, Apoſtolos fuiſſe baptizatos, vt docet Sanctus Thomas *ſupra quæſt. 38. artic. 6. ad ſecundum*, & alij cum Aug. *epiſt. 108. ad Seleucium, & lib. 3. de origine animæ* relato in cap. *Quando* 147. & in c. *ſi eos* 148. de conſecratione *diſt.* 4 qui idem Auguſt. docet baptizatos fuiſſe ante mortem Chriſti *in epiſtola ad Vincentium, & Victorem* & Euthymius *Ioann. 3.* ex antiquiſſimis Auctoribus contemporaneis Apoſtolorum ait, Chriſtum immediatè baptizaſſe Beatam Virginem, & Sanctum Petrum, qui poſtea baptizauit alios Apoſtolos, de quo latè Turrecremata in dicto cap. *Quando*, de conſecratione *diſt.* 4.

28. Hoc ſuppoſito, certum eſt, Beatam Virginem, licèt eſſet baptizata; non debuiſſe confiteri, cùm non haberet peccata actualia, quæ ſunt materia confeſſionis, certum etiam eſt, Apoſtolos ante reſurrectionem Chriſti, non debuiſſe, nec potuiſſe confiteri, cùm nondum eſſet inſtitutum hoc Sacramentum, quod *Ioann. 20.* poſt Chriſti reſurrectionem fuit inſtitutum. Similiter poſt diem Pentecoſtes non habuerunt obligationem confitendi peccata eo tempore facta, cùm eſſent iam confirmati in gratia, & non poſſent habere peccata mortalia, quæ ſola ſunt materia neceſſaria huius Sacramenti. Quia tamen adhuc habebant peccata venialia, quæ ſunt materia ſufficiens; poterant confiteri, & de facto abſque dubio confitebantur. Ad hoc enim faciendum, hortabantur alios, vt Iacobus fortaſſe in illis verbis c. 5. *confitemini alterutrum peccata veſtra.* & Ioannes 1. c. 1. *ſi confiteamur peccata noſtra*, &c. Ergo debebant exemplo ſuo præcedere. Nec expediebat, vt gratiam illius Sacramenti negligerent, præſertim cùm celebraturi erant, vel ſumpturi Euchariſtiam.

Reſtat dubium de peccatis factis ante diem Pentecoſtes, an deberent, vel poſſent eſſe materia confeſſionis? Et quidem de peccatis factis ante Baptiſmum, certum eſt ex Tridentino *ſeſſ. 14. c. 2.* non potuiſſe eſſe materiam, de peccatis verò poſt Baptiſmum factis, Paludan. *in 4. diſt. 17. quæſt. 2. in fine*, ait, quod Apoſtoli, vel non peccauerunt mortaliter poſt Baptiſmum, vel paſſionem Chriſti, vel ipſe Chriſtus eos abſoluit poteſtate excellentiæ, vel confeſſi ſunt, licèt non legatur. Hoc tamen in communi, & non ſatis diſtinctè dicitur; Poteſt enim dubitari de peccatis poſt Baptiſmum factis: quæ quidem videntur iuxta regulam generalem eſſe materia huius Sacramenti, cùm ſint peccata hominis baptizati, quæ in Conciliis aſſignantur indefinitè pro materia, Aliunde verò videtur: non fuiſſe talem obligationem, cùm non fuerit inſtitutum Sacramentum confeſſionis ante Chriſti reſurrectionem; quomodo enim obligarentur ad confeſſionem, cùm nullus eſſet Confeſſarius adhuc, nec poteſtas abſoluendi? 29. *De quibus peccatis debuerint confiteri?*

In hoc puncto videtur diſtinguendum. Si enim Eccleſia Chriſti, & lex noua incepit (vt aliqui volunt) à puncto mortis Chriſti vel ab eius reſurrectione; probabile eſt, peccata commiſſa ab eo puncto, fuiſſe materiam ſufficientem, & neceſſariam (ſi eſſent mortalia) ad confeſſionem Sacramentalem poſtea inſtituendam, atque adeo remitti debuiſſe priùs per contritionem cum voto implicito huius Sacramenti ſuſcipiendi; quia iam erant commiſſa ab homine baptizato exiſtente intrà Eccleſiam Chriſti, quæ iam inceperat, quare pertinebant ad iudices Eccleſiæ poſtea deſignandos. Dices, quando fiebant nondum erat inſtitutum Sacramentum hoc; ergo non erat obligatio confitendi, quæ incepit cum inſtitutione Sacramenti, ergo non fiebant cum illo onere. Reſpondetur, ſatis eſt, quod fierent à ſubdito Eccleſiæ, vt implicitè haberent illud onus; iam enim ſubdebatur omnibus legibus latis, & ferendis in Eccleſia. Nam ſicut pertinet ad Principem, vel ad Pontificem de nouo creatum punire delinquentes etiam pro delictis factis ſede vacante, vel ante eorum electionem: iam enim fuerunt delicta commiſſa intra illam rempublicam: ſic pertinebat ad Eccleſiæ Prælatos poſtea deſignandos cognoſcere de peccatis commiſſis intrà eamdem Eccleſiam à ſubditis Eccleſiæ, licèt tempore ſedis vacantis, (vt ita dicam) iam enim erant delicta commiſſa intrà illam communitatem, cuius Prælati ius haberent cognoſcendi etiam de delictis præteritis. 30.

Si verò Eccleſia Chriſti, & lex noua non incepit vſque ad diem Pentecoſtes, vt alij volunt, & latè 31.

latè probant P. Suarez *de legibus l.10 cap.4.* Conſequenter dicendum videtur, peccata commiſſa ante illum diem non fuiſſe materiam neceſſariam Confeſſionis, quod idem dicendum erit à fortiori de peccatis commiſſis poſt Baptiſmum, ſed ante mortem Chriſti. Ratio autem eſt, quia materia huius Sacramenti debent eſſe peccata commiſſa ab homine exiſtente iam intra Eccleſiam, quod probat Concilium Tridentinum *dicto cap. 2.* ex illa Pauli Primæ ad Cor.1. *Quid enim mihi de eis, qui foris ſunt, iudicare?* Dum enim homo non eſt intra Eccleſiam, delictum illius non pertinet ad iudices Eccleſiæ, in quorum territorio non deliquit. Cùm ergo ante mortem Chriſti nondum eſſet Eccleſia, & in illa ſententia communi nondum eſſet etiam ante diem Pentecoſtes; non fiebant peccata illa intra Eccleſiam, & per conſequens non pertinebant ad iudicium Eccleſiæ. Vnde conſequenter videtur dicendum, quod neque erant materia ſufficiens Sacramenti: nam in hoc Sacramento, loquendo de peccatis mortalibus non confeſſis, eadem videtur materia neceſſaria, & ſufficiens, quare ſicut non erant materia neceſſaria, eo quod non erant commiſſa intra Eccleſiam, ſic propter eamdem rationem non erant materia ſufficiens.

32. Dices: erant peccata hominis baptizati, quod ſufficit, vt ſint materia confeſſionis. Reſpondetur de facto nunc id ſufficere; quare omnia eiuſmodi peccata fiunt intra Eccleſiam: tunc autem quando baptizabantur homines extra Eccleſiam, hoc eſt, ante erectionem, aut inſtitutionem Eccleſiæ: non omnia peccata hominis baptizati poterant pertinere ad iudicium Eccleſiæ. Concilia autem loquuntur de Sacramento pœnitentiæ, & eius materia, prout nunc de facto eſt, non prout tunc fuiſſet. Sicut *ſeſſ. 13. can. 3.* definitur ſub ſingulis ſpeciebus eſſe in Sacramento Euchariſtiæ totum Chriſtum; quæ tamen definitio debet intelligi de Euchariſtia, prout nunc de facto eſt, non prout erat in triduo mortis Chriſti; tunc enim ſub ſingulis ſpeciebus non fuiſſet totus Chriſtus, licèt daretur verum Sacramentum Euchariſtiæ.

33. Dices iterum: poſt inſtitutionem Euchariſtiæ factam in cœna poterant Apoſtoli illis diebus ſumere Euchariſtiam, & cum illa augmentum gratiæ ex opere operato; imò dicunt aliqui, quod de facto, dum erant in cœnaculo præſtolantes aduentum Spiritus Sancti, celebrabant, & ſumebant illud auguſtiſſimum Sacramentum, vt vult Heſichius *lib. 2. in Leuit. c. 9.* licèt nondum eſſet præceptum obligans ad eius ſumptionem, cùm nondum cœpiſſet lex noua, quæ incepit in die Pentecoſtes; ergo ſimiliter, licèt nondum obligaret præceptum confeſſionis poſſet tamen aliquis pro ſua deuotione recipere illud Sacramentum, & confiteri peccata, quæ tunc faciebat, vt acciperet gratiam Sacramentalem: nam ſicut fuerat data poteſtas Apoſtolis ad Euchariſtiam conſecrandam per illa verba, *hoc facite*, &c. ſic data fuerat poteſtas eidem ad remittenda peccata per illa verba, *quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* &c.

34. Reſponderi tamen poteſt negando conſequentiam: quia quidquid ſit de aliis Sacramentis, hoc tamen inſtitutum fuit per modum iudicij, vt docet Tridentinum, atque adeo non poteſt exerceri, aut miniſtrari, niſi à iudice, & ſuperiore: quamdiu ergo non erat Eccleſia, non poterant eſſe adhuc iudices, aut Prælati Eccleſiæ, per quos miniſtraretur, tanquam per Iudices ad hoc conſtitutos: quare illo tempore intermedio Apoſtoli habebant quidem iam poteſtatem ordinis, qualem habet Sacerdos poſt ſuam ordinationem: deerant tamen illis ſubditi, in quos exercerent talem poteſtatem; quia nondum conſtituta Eccleſia, nondum fideles erant ſubditi Apoſtolorum. Sicuti ſi aliquis conſecraretur Epiſcopus ad ciuitatem nondum conditam, ſed quam iam iam Imperator condere vult: tunc haberet poteſtatem ordinis, & iuriſdictionem etiam, quantum eſt ex ſe; non tamen haberet vſum illius, nullis exiſtentibus ſubditis, nec ciuitate adhuc condita. Tales videntur fuiſſe Apoſtoli illis diebus; Epiſcopi ſcilicet, & Iudices pro Eccleſia, quam iam iam Chriſtus conderc, & vltimò ſtabilire volebat: nullum tamen iuriſdictionis vſum habentes, donec reipſa Eccleſia conderetur.

35. *Quando obliget præceptum diuinum confitendi.*

Vltimò dubitari ſolet, quo tempore obliget hoc præceptum diuinum confeſſionis ex vi præcepti diuini. Nam de Eccleſiaſtico poſtea dicendum erit. Non eſt autem ſermo de præcepto habendi contritionem, vel pœnitentiam de peccatis commiſſis de quo diximus in tractatu de virtute pœnitentiæ, *diſp. 7. ſect. 11.* ſed de præcepto peculiari confeſſionis Sacramentalis. De quo aliqui dixerunt obligare ſtatim poſt peccatum mortale. Ita Guillelmus Pariſienſ. Angel. Alenſ. Rainerius, quos afferunt Suar. *diſ. 35. ſect. 3.* & Vaſq. *q. 90 art. 3.* Bonauentura verò *in 4. diſt. 7 art. 4. q 2.* Religioſis ſaltem videtur illam obligationem imponere.

36. Hæc tamen ſententia communiter reiicitur à Theologis, quia nec præceptum quidem contritionis obligat ſtatim poſt peccatum; ergo multò minùs præceptum confeſſionis, ſine qua poteſt homo alia via iuſtificari. Et quidem ſtante decreto Concilij Lateran. in quo ſolùm præcipitur confeſſio annua, non videtur probabilis vllo modo illa ſententia: nam expoſuiſſet Eccleſia grauiſſimo periculo peccandi omnes fideles præcipiens illis confeſſionem annuam; ſi ipſi haberét obligationem ſæpiùs confitendi: ſicut ſi Epiſcopus aliquis conderet ſtatutum, vt omnes audirent ſacrũ ſemel in mẽſe; certè daret ſubditis occaſionẽ cogitãdi ſe liberos eſſe à frequẽtiori auditione ſacri.

37. Aliis ergo ſententiis omiſsis, dicendum eſt, ſecluſo præcepto Eccleſiaſtico, obligare quidem præceptum confeſsionis in articulo mortis, quia ſi tunc non impletur, exponit ſe homo periculo claro non obſeruandi illud præceptum. Vnde ſub hoc caſu comprehenditur ille, quando aliquis nunc habet copiam confeſsionis, quam poſtea non habebit per totam vitam. Eſt enim eadem ratio obligandi tunc ad confeſsionem, quidquid dicant aliqui, quorum ſententiam probabilem dicit Ioann. de la Cruz *in direct. part. 2. de pœnit. q. 3. dub. 3* Et idem eſt, ſi aliquis habet peccata reſeruata, à quibus adeſt nunc, qui eum abſoluat, poſtea verò non habebit à quo poſsit abſolui; nam præceptum confitendi ea peccata, obligat ad confeſsionem nunc faciendam.

38. *Ad quid teneatur Medicus?*

Occurrit verò hoc loco obligatio peculiaris quam Medici corporales habent admonendi ægrotum de imminente periculo mortis, vt ſatiſfacere poſsit præcepto diuino confeſsionis: quæ Medicorum obligatio creſcit ex Bulla Pij Quinti edita anno 1566. quæ incipit: *ſuper gregem*; in qua præcipit, ne Medicus inuiſat infirmum vltra tertium diem, niſi de eius confeſsione conſtet Medico per fidem Confeſſarij in ſcriptis, & addit, vt ante gradum Doctoratus petatur à Medicis iuramentum ſeruandi hanc conſtitutionem. Circa

obligationem tamen huius Bullæ multa dicuntur à Doctoribus: Videantur Suar. *in præſenti diſp. 35. ſect. 3. n. 4* Sanchez *in decalog. lib. 3. cap. 16. num. 10. & ſeqq.* Nunus *in addit. ad 3. partem, tom. 2. quæſt. 6 art. 5. difficult. 2.* Scortia *in Bulla Pontif. Epitome 89. Theorem. Σ15.* Graffius, Syluius, & alij multi, quos affert Autoninus Diana *tom. 2. reſol. moral. tract. 14. reſol. 93.* Qui dicunt totam illam obligationem non procedere in morbo non periculoſo, vel qui non timeatur poſſe fieri periculoſus: ſatisfacere item Medicum, ſi per alios moneat infirmum, & per alios etiam fide dignos reddatur certior de confeſſione facta: quod ſi infirmus confeſſionem recuſet, non ideo deſerendum; ſi Medici abſentia graue nocumentum poſſit ei afferre; nec denique iuramentum à Medicis præſtitum, vbi id iuramentum exigitur, aliter intelligi, niſi de obſeruando illo decreto Pij V. eo modo, quo vſu receptum eſt. De quibus omnibus videri poſſunt Auctores prædicti.

39. *An obliget extra mortis periculum?* Extra mortis verò articulum videtur ſatis iuxta intentionem Chriſti, & iuxta conditionem huius præcepti eſſe quod Eccleſia inuigilet, & obliget ſubditos, ne diu negligant, aut differant confeſſionem: cæterùm immediate, & per ſe non videtur præceptum diuinum aliquo determinato tempore obligare, niſi radicaliter, quatenus voluit obligare pro tempore ab Eccleſia determinando. Nec mirum, quia cùm aliunde præceptum ſit præmittendi confeſſionem ad Euchariſtiam ſumendam: iam ex hoc capite obligantur fideles ad confeſſionem præcepto diuino, nec oportebat aliam obligationem ſeorſim adiungere in ordiné ad confeſſionem.

40. Dixi tamen, *per ſe*, quia per accidens aliqui ſunt caſus, in quibus ſecluſo præcepto Eccleſiaſtico eſt obligatio confitendi. Primus eſt, quando ſumenda eſt Euchariſtia, vt conſtat ex Tridentino *ſeſſ. 13. cap. 7.* quæ tamen obligatio non extenditur ad alia Sacramenta ſuſcipienda, vel conferenda, ſufficit enim contritio. Secundus eſt, quando confeſſio eſt medium neceſſarium moraliter ad ſuperandam tentationem aliquam, quæ aliàs non ſuperabitur. Tunc enim obligatio erit confitendi, ſicut & ieiunandi, vel orandi poſitis eiſdem circumſtantiis. An verò ex hoc ſequatur teneri de facto fideles ad ſæpiùs confitendum per annum propter periculum morale, quod omnes habent peccandi mortaliter; ſi tanto tempore differant Confeſſionem? Dicemus *ſectione ſequenti.*

41. *An propter obliuionem?* Nunc addo aliquos velle, eſſe etiam obligationem confitendi propter periculum obliuionis, cùm aliquis, v.g. præuidet ſe obliturum fore peccatorum, ſi diu differat confeſſionem. Ioann. Medina, *Cod. de pœnitent. tract. 2 quæſt. 14. §. 2.* & Didacus Nunus, quem affert Diana *2. tom. reſol. moral. tract. 4. reſol. 155.* Contrariam tamen ſententiam communiter docent Theologi, quos congerit idem Diana ibi, & probatur; quia pauci ſunt, qui non ſe exponant tali periculo, quoad aliqua peccata differendo confeſſionem vſque ad finem anni. Quare non videtur facilè illa obligatio admittenda: licè omnibus conſulenda ſit frequentia confeſſionis.

Dices; qui poſtea carebit confeſſario, obligatur ad confitendum nunc, ne ſe exponat periculo non confitendi peccata ſua: ergo qui poſtea non recordabitur peccatorum, debet nunc ea confiteri, ne reddatur impotens poſtea implendi præceptum confitendi ſua peccata. Reſpondetur: in primis ſatisfaceret illi obligationi ſcribendo nunc peccata, vt vitaret periculum obliuionis ſequentis. Sed neque ad hoc tenetur, quia præceptum eſt ſolùm confitendi peccata, quæ tunc occurrunt memoriæ præmiſſo examine humano modo: non eſt autem humanus modus illa exquiſita, & metaphyſica diligentia obſeruandi, & notandi omnia peccata, & circumſtantias, prout ſucceſſiuè fiunt, & ſcribendi eas, ne memoria decidant; ſed potiùs eſſet grauiſſimum onus, & inutile, imò noxius valdè laqueus conſcientiæ ſuperadditus; quare non debuit præceptum cum eo rigore imponi.

Reſtat dubium illud circa obligationem confitendi, quando confeſſio eſt neceſſaria moraliter ad vitandum nouum peccatum mortale, de quo nunc magis ex profeſſo agendum eſt.

SECTIO IV.

Vtrum propter periculum reincidendi in noua peccata, obligentur de facto fideles ad confitendum frequentius, quàm ſemel in anno?

Diximus confeſſionem eſſe per accidens neceſſariam ſub nouo peccato, quando alicui exiſtimatur medium moraliter neceſſarium ad ſuperandam aliquam tentationem, & vitandum aliquod peccatum mortale, quod abſque hoc medio non vitabit. Quam doctrinam circa alia media per accidens neceſſaria tradunt communiter Theologi, Valentia *2. 2. diſp. 1. quæſt. 2. punct. 5. quæſtiuncula 2.* Azor *tomo 1. lib. 8. cap. 7. quæſt. 6* Petrus de Ledeſma *2. tom. ſummæ, tract. 1. cap 8.* Thom. Sanchez *in decalog. tom. 1. lib. 2 cap. 1. n. 3. & c. 35. n. 9.* Suarez *tom. 2. de Religione, lib. 1. c. 30. n. 17. & tom. 3. in tertiam partem, diſp. 69. ſect. 3. §. dico quarto*, & denique de confeſſione in particulari: idem docent idem Suarez *in præſent. diſp. 35. ſect. 3. num. 10.* Reginaldus *in praxi. tom. 1. lib 6. ſect. 2 num. 19.* & Filiucius *tract. 7. num. 39.* Ex qua doctrina videtur conſequenter fieri de facto, licèt Eccleſia ſuo præcepto ſolùm obliget fideles ad confeſſionem annuam; obligari tamen ipſos per accidens ad ſæpiùs in anno confitendum, eo quod experientia doceat hanc confeſſionis frequentiam eſſe medium moraliter neceſſarium ad ſuperandas tentationes, & ad vitanda noua peccata mortalia; ij enim, qui per totum annum confeſſionem differunt, nunquam, aut ferè nunquam tranſigunt illud abſque nouis aliis peccatis mortalibus, & è contra videmus eos, qui abſque mortali peccato reperiuntur, frequentiùs confiteri, quàm ſemel in anno: ergo confeſſio frequentior eſt medium moraliter neceſſarium ad vitanda noua illa peccata omnibus Chriſtianis communiter loquendo; atque adeo, ſecluſa ignorantia inuincibili, peccabunt mortaliter, non vtendo hoc medio, quod tenentur aſſumere. 42.

43. *Caietan.* Hanc difficultatem ſenſit Caietanus *in ſumma verbo Confeſſio, §. quinta frequens*, vbi ſic ait: *Non inuenio tamen præceptum de maiore frequentia, quàm ſemel in anno: ſi tamen poteſt dici frequentia. Et licèt præceptum per ſe non inuenitur; interroget tamen ſe quilibet Chriſtianus, quantum detrimenti in animo patiatur ex tam rara confeſſione, quod euitaret, ſi frequenter confiteretur; & inde percipiet, ſi per accidens,*

cidens, hoc eſt, propter tollendas occaſiones obliuionum peccatorum, & firmitatum, ſeu conſuetudinum in peccando debeat frequentius confiteri. Poſtea eamdem difficultatem ſenſit Petrus de Soto *de inſtitutione Sacerdotum ſect. 5. de neceſſitate confeſſionis*, vbi ſic ait. *Conſiderandum verò eſt, non deeſſe qui putent, teneri aliquem ſæpius confiteri, quam ſemel in anno, vel propter periculum obliuionis pec-*
P. de Soto. *catorum, quia videlicet putat, ſi in annum differat, obliuiſci ſe poſſe peccati: ſimiliter propter vitanda pericula aliorum peccatorum, cùm videlicet percipit, ſe non modicum adiuuari contra recidiuum peccati ex frequentiori confeſſione, & contra eius omiſſione grauari: hoc (inquit Caietanus) quilibet apud ſe iudicet: & hoc fortè intelligunt, qui dicunt, cum conſcientia dictat, teneri ad frequentiorem confeſſionem. Nos quidem in his, ſicut putamus, conſultiſſimum eſſe, exhortari omnes ad frequentius confitendum, ſi frequentius labuntur, & vt quilibet cum prudente, & Deum timente ſpiritaali ſuo iudice hoc ſtatuat, vt ſcilicet ab eo accipiat, quam frequenter confiteri debeat, & quibus vti remediis: ita non putamus, in communi populo vltra eſſe aliquid imponendum Qui bona fide ſemel in anno confitentur, ſequentes magiſterium Eccleſiæ, & nihil aliud cogitantes, non videmus, quare vrgendi nimium ſint. Ceterùm in priuatis confeſſionibus multò commodiùs id decernitur.*
44. Hæc Sotus ibi; ex quibus conſtat, hos duos Auctores inclinaſſe ad concedendam hanc obligationem per accidens in pluribus Chriſtianis frequentandi confeſſionem, licèt eam publicè populo imponi non voluerint, ſed in priuatis confeſſionibus de illa obligatione decerni. Poſtea verò Pater Suarez *in præſenti diſputatione 35. ſectione 3. numero* 10. propoſita obligatione per accidens confitendi, quando confeſſio iudicatur medium moraliter neceſſarium hîc, & nunc ad vincendam talem tentationem, & vitandum tale peccatum graue in tali ſpecie; poſtea *numero vndecimo*, ſic ait: *Poteſt hoc intelligi in ordine ad peccatum in communi, vt verbi gratiâ, aliquis, ſi confeſſionem multo tempore dif-*
Suarez. *ferat, licèt determinatè non timeat, ne adulteretur, vel occidat hominem, vel quid ſimile; timet tamen, & moraliter certus eſt ſæpius ſe peccaturum mortaliter in hoc, vel illo genere peccati disiunctim; cùm tamen, ſi frequentiùs confiteretur, moraliter ſperat, poſſe ſe omnia, vel multa peccata vitare. Videtur ergo tunc ſaltem lex charitatis diuina obligare ad vtendum tali medio propter vitandum peccatum: imò ipſa lex virtutis pœnitentiæ videtur talem obligationem inducere; quia eſt quadam lex iuſtitiæ ad Deum, & lex iuſtitiæ obligat ad vitandam iniuriam, & conſequenter ad vtendum medio exiſtimato ad hunc finem neceſſario. Quod argumentum fateor eſſe difficile: ſed tamen Auctores non imponunt hominibus hanc obligationem; nec ego etiam impono; quia eſſet res valde oneroſa, & ſcrupuloſa: vix enim poſſent homines, qui per annum integrum confeſſionem differunt, à nouo peccato propter dilationem excuſari, quia vix vllus eſt, qui moraliter poſſit vitare per totum annum omnia peccata mortalia, omittendo hoc Sacramentum.* Hæc Suarez, qui ad argumentum contrarium reſpondet dupliciter. Primò quòd *quando in communi loquimur de peccato: nulla* (inquit) *cenſetur moralis occaſio, vel periculum morale alicuius peccati, & ideo non cenſetur tunc confeſſio medium ita neceſſarium, vt illius ſit ſpecialis obligatio. Secus verò eſt, quando de ſpeciali peccato loquimur, quia tunc ſemper cenſetur homo poſitus in occaſione, ſeu morali periculo peccandi.* Poſtea addit ſecundam ſolutionem, dicendo: *Etiamſi prior caſus, ex hypotheſi facta verus ſit; ipſam tamen hypotheſim moraliter loquendo, rarò poſſe accidere, quia vix poteſt cogitari occaſio, in qua non poſſit ſuperari tentatio, aut vitari nouum peccatum, niſi per medium confeſſionis.* Hanc Suarij doctrinam amplexus poſtea eſt Filliucius *loco citato num.* 40. & Fagundez *in ſecundo Eccleſiæ præcepto lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 16.

Denique modernus aliquis illius argumenti vi coactus, & confeſſionum experientiâ perſuaſus non dubitauit, eam obligationem aſſerere de facto per accidens inueniri ferè in omnibus, cùm compertiſſimum ſit eos, nunquam vitare noua peccata mortalia, ſi confeſſionem per anoum integrum differre velint.

Dico primò: quòd frequentia confeſſionis non ſit medium neceſſarium ad peccatum mortale aliquod determinatum vitandum, ſed ad peccatum mortale in communi vitandum, non obſtat quo minus eſſet obligario confeſſionis frequentis. 45.
Hæc videtur eſſe contra Patrem Suarez in verbis citatis, cuius diſtinctionem de medio neceſſario ad vitandum peccatum in particulari, vel peccatum in communi, impugnaui *diſputatione præcedenti ſect. vltima*; vbi vidimus, non minùs obligari hominem ad impediendum peccatum mortale in communi, quando id certò ſcit ſequi ex tali occaſione determinata, quàm ad impediendum peccatum determinatum, nec vlla apparet ratio diſcriminis probabilis, vt ibi explicatum eſt.

Dico tamen ſecundò: non obligantur communiter homines Chriſtiani ad confeſſionem frequentem ſub peccato mortali propter periculum illud incidendi in noua peccata, ſi diutiùs differant confeſſionem. 46.
Non obligantur communiter fideles ſub mortali ad confeſſionem frequentem propter periculum incidendi in noua peccata.
Hæc videtur eſſe iuxta mentem communem Theologorum, qui hucuſque talem obligationem non agnouerunt, nec pœnitentibus de illa ſcrupulum iniecerunt, nec in publicis concionibus propoſuerunt populo tale præceptum; quod argumentum negatiuum cum tanta vniuerſalitate videtur habere magnam vim; neque enim eſt credibile ignoratam fuiſſe per tot ſæcula hanc obligationem, aut ſi agnoſcebatur, fuiſſe neglectam à ſanctiſsimis, & doctiſsimis viris, qui licèt ad frequentem confeſsionem hortati fuerint auditores ſuos; nunquam tamen ſub obligatione illam ipſis propoſuerunt.

Secundò probari poteſt ex præcepto Eccleſiæ de confeſsione annua, quo licèt explicitè non auferatur obligatio ex præcepto diuino, vel naturali, ſi quæ eſt aliunde ad frequentiorem confeſsionem: valde tamen ioſinuatur, nullam eſſe talem obligationem. Si enim communiter tenerentur homines ad frequentiorem confeſsionem, ſuperfluum eſſet præcipere illis confeſſionem annuam: ſicut ſi Epiſcopus aliquis legem conderet in ſuo Epiſcopatu, vt omnes, qui non eſſent legitimè excuſati, ieiunarent ſemel ſaltem in ſingulis hebdomadis quadrageſimæ: hæc certè lex non ſolùm eſſet inutilis; ſed etiam nociua, & ſcandaloſa; quia ſubditi crederent, ſe 47.

ſatisfacete ſuæ obligationi ieiunando ſemel in hebdomada. Similiter ergo nocuiſſet lex Eccleſiaſtica, quia fideles communiter credunt, ſe ſatisfacere ſuæ obligationi per confeſſionem annuam ab Eccleſia præceptam.

48. Confirmatur primò, quia Eccleſia non ignorat plures ex Chriſtianis confiteri ſolùm ſemel anno; & tamen nunquam hunc abuſum reprehendit, aut inſinuauit eſſe peccatum graue, ſolum præcepit confeſſionem annuam; per quod oſtendit, ſe non curare de frequentiori, tanquam de re obligatoria.

Confirmatur Secundò, quia ipſa confeſſio annua non præcipitur ab Eccleſia, niſi iis, qui mortaliter peccauerunt, vt ſuppono, non aliis; ergo ſupponebat Eccleſia, hos ipſos, qui mortaliter peccant, non habere præceptum frequentius confitendi: ſi enim illud haberent, reuocarent ipſis in memoriam ſua obligatio, & reprehenderentur, eo quod non niſi ſemel in anno confiteantur: quod tamen Eccleſia non facit, ſed potiùs illum morem confitendi appellat, pium, & ſalutarem in dicta *ſeſſ. 14. cap. 5. in fine.*

49. Tertiò probari poteſt ratione, quia obligatio illa frequentis confeſſionis ad vitandum periculum peccati mortalis, vel eſſet obligatio confitendi venialia ſola, antequam homo laberetur in mortale; vel eſſet obligatio confitendi peccatum mortale primum, antequam laberetur in ſecundum. Neutrum dicendum videtur; Ergo non eſt aſſerenda talis obligatio. Minor quoad priorem partem probatur; quia dicere, quod omnes Chriſtiani communiter obligantur ſub peccato mortali ad confitenda venialia propter vitandum periculum, quod alias omnes communiter habent incidendi in aliquod mortale, in primis nouum eſt, & contra omnium mentem, & contra communem doctrinam, quæ docet, ſolùm eſſe obligationem confitendi mortalia, quam doctrinam videtur vniuerſaliter approbare Tridentinum *dicta ſeſſ. 14. cap. 5.* dum dicit, *Peccata venialia quamuis vtiliter in confeſſione dicantur, taceri tamen citra culpam poſſe.* Non ergo eſt talis obligatio communiter loquendo in Chriſtianis. Deinde ſi obligarentur ſub mortali ad confeſſionem venialium propter illud periculum, obligarentur etiam ſub mortali ad dolendum efficaciter de venialibus, & ad propoſitum emendationis circa illa: Nam obligatio ad confeſſionem affert ſecum obligationem ad dolorem, & propoſitum, ſine quo confeſſio eſſet ſacrilega; quare fatendum eſſet, quod Chriſtiani communiter loquendo propter periculum committendi peccati mortalis tenentur ſub nouo peccato mortali ad dolendum de venialibus frequenter, & ad habendum ſerium, & efficax propoſitum frequenter de illis vitandis: quod tamen videtur eſſe duriſſimum, & contra omnium ſenſum; ac contra Theologos, qui docent, voluntatem committendi venialia multa, non eſſe mortalem, ſed venialem; quare multò minùs erit mortalis carentia propoſiti circa emendationem aliquorum venialium, quæ aliquis commiſit poſt vltimam confeſſionem. Fateor quidem, curam, & diligentiam circa venialia vitanda eſſe medium vtiliſſimum ad vitanda mortalia; & è contrà negligentiam, & notabilem contemptum circa venialia diſponere ſæpè ad lapſum aliquem grauem; *qui enim ſpernit modica, paulatim decidet.* Nemo tamen dicet, ex hoc capite eſſe obligationem ſub peccato mortali ad vitanda venialia.

Petes, cur non ſit talis obligatio, cùm ſit obligatio ſub mortali ad vitandum totum illud, cum quo habet connexionem moraliter certam peccatum mortale: ſi ergo talis ſit connexio lapſus grauis cum negligentia notabili erga venialia; erit etiam obligatio ſub mortali vitandi illam negligentiam. 50.

Cur non ſit obligatio grauis vitandi venialia?

Reſpondetur in primis, non quamcumque negligentiam circa venialia afferre ſecum illud periculum moraliter certum lapſus grauis; ſed quando eſt notabilis. Deinde non omne periculum morale lapſus grauis debet vitari ſub mortali; ſed tunc quando abſque graui detrimento id fieri poteſt, vt diximus *diſputatione præcedenti dicta ſect. vltima*; vbi inſinuauimus; non eſſe eodem modo loquendum de obligatione vitandi cauſam determinatam ad peccatũ mortale indeterminatum, & in communi, ac de obligatione vitandi cauſam in communi ad peccatum mortale etiam determinatum. Nam diximus, eſſe obligationem, quando fieri poteſt, vitandi cauſam determinatam peccati in communi, non verò eſt eadem obligatio vitandi cauſam in communi, quia eo ipſo, quod ſit cauſa in communi, affert ſecum grauiſſimam difficultatem, ad hoc vt auferatur: ſcit homo, verbi gratia, ſe pro ſua fragilitate ex aſpectu fœminarum labi grauiter; non tenetur tamen ad vitandas omnes fœminas, vt vitet hoc periculum, quia non eſt vna cauſa, ſed plures, quæ difficillimè poſſunt vitari. Scit etiam, ſe in ſæculo facilè peccaturum hoc, vel illo genere peccati grauis; non tamen tenetur ſub præcepto graui ingredi religionem, vt vitet illud periculum; quia hoc non tam eſt auferre vnam cauſam, quàm auferre plures, quorum oblatio, & mutatio ſtatus difficillima eſt: Vnde licet Sanctus Gregorius in *Epiſtola ad Mauritium Imperatorem* dixerit, multos eſſe, qui niſi fiant religioſi, ſalui eſſe non poſſunt, hoc eſt, ſine magna difficultate, vt habetur *lib. 2. regiſtr. epiſt. 61.* non tamen ideo quiſquam eos ad religionis ſtatum ſub mortali obligabit: hic enim ſtatus continet multa, & difficillima. Sic ergo licèt vitatio venialium in genere eſſet medium neceſſarium ad vitandum periculum peccati mortalis; eſt tamen medium difficile ſatis, eo quod ſit medium in communi, ſeu ablatio multarum cauſarum; media autem adeo difficilia non videntur ponenda ſub mortali ad vitandum periculum mortalis

Nunc iam probemus illam minorem ſupra poſitam quoad alteram partem; ſcilicet, quod nec illa obligatio poſſet ita explicari, vt eſſet in ordine ſolùm ad confitenda mortalia, ſcilicet, ad confitendum primum mortale poſt vltimam confeſſionem, antequam homo labatur in ſecundum: quia iam confeſsio frequens non obligaret, vt vitaretur peccatum; ſi quidem confeſsio illo modo obligans iam ſupponeret hominem peccare mortaliter intra annum, non ergo obtineretur finis intentos, ſcilicet, impedire periculum peccandi. Dices; impediretur ſaltem periculum frequentioris relapſus, ſi homo non expectat poſt primum relapſum, quod tranſeat totus annus, vt confiteatur. 51.

Sed contra probatur quartò concluſio: quia confeſsio frequens poſt peccatum ideo potiſſimum vtilis eſt, & conducit ad impedienda alia peccata ſequentia, quia nimirum qui confitetur, dolet efficaciter de peccato præterito, & proponit 52.

Confeſſio non eſt medium vnicum ad vitanda peccata.

ſeriò,

ſeriò, ac ſtatuit firmiter apud ſe iterum non peccare; quod propoſitum, & quæ pœnitentia multum conducit ad non peccandum poſtea, quia non ita facile amplectimur illud, quod paulò ante valde diſplicuit; & quod ſeriò, ac firmiter poſt maturam deliberationem ſtatuimus non amplecti. Tota autem hæc vtilitas, & efficacia poteſt haberi ſine confeſſione Sacramentali: ſi homo, ſcilicet poſt primum peccatum mortale ante ſecundum habeat contritionem, & doleat efficaciter de ſuo peccato: imò etiamſi per attritionem id faciat, quamuis enim hæc ſine Sacramento non ſufficiat ad iuſtificationem, ſufficit tamen ad coërcendum hominem, ne iterum labatur in alia peccata, cùm vera attritio includat propoſitum firmum non peccandi, quod quidem eiuſdem ferè efficaciæ erit, ad vitandum periculum ſequentis peccati: nam experientia, quæ oſtendit, eos, qui differunt confeſſionem vſque ad finem anni, frequenter peccare mortaliter, oſtendit etiam, eoſdem non ſolùm omittere confeſſionem ſed etiam dolorem, & pœnitentiam internam vſque ad finem anni. Non ergo eſt medium vnicum, & neceſſarium confeſſio ad vitandum periculum illud, ſed ſufficiet etiam pœnitentia interna, quæ ſemper includitur in ipſo Sacramento confeſſionis; Imò ſi homo adhiberet alia media, orationis, ſcilicet, mentalis; mortificationis, lectionis librorum piorum, & alia ſimilia, non minùs fortaſſe impediretur à nouis peccatis per hæc media, quàm per confeſſionem ſolam abſque iis mediis. Si quid ergo probat argumentum illud contrariæ ſententiæ, non probat obligationem confeſſionis, ſed obligationem pœnitentiæ internæ, & propoſiti, ratione quorum confeſſio habet potiſſimum illam vim ad impedienda noua peccata, imò nec probat obligationem ad hoc, ſed ad hoc, vel ad alia media ex aſsignatis, indifferenter, & diſiunctim, cùm ſingula poſſent conducere, ſi applicarentur.

53. Ad argumentum ergo initio propoſitum Reſpondeo negando in primis illam experientiam, quod, ſcilicet, dilatio confeſsionis afferat ſecum illud periculum: ſcimus enim, quamplures homines religioſos, & pios, qui per annum integrum, imò per multos annos apud infideles verſantur euangelizantes, & prædicantes, tranſigere totum illud tempus abſque lapſu graui ſine confeſsione; quia nimirum frequenter renouant propoſitum firmum non peccandi; ſicut è contra videmus alios, qui frequenter confitentur, & paſſim relabuntur in peccata mortalia. Quod quidem plerumque oritur ex infirmitate, & fortaſſe ex defectu veri propoſiti non peccandi: quæ (ni fallor) eſt potiſsima cauſa, cur, qui ſemel ſolùm in anno confitentur, frequenter cadant in peccata grauia; quia, ſcilicet, ne tunc quidem, quando in fine anni confitentur, habent verum dolorem, & propoſitum firmum, ſed velleitatem, & propoſitum infirmum: ſi enim tunc firmiter proponerent non ita facilè nec tam citò relaberentur. Veniunt autem tunc ad confeſsionem, coacti præcepto Eccleſiæ, & vt virent excommunicationem, ac infamiam: ſi enim venirent non tam à temporis inſtantia, quam à deſiderio conuerſionis adducti: conuerterentur firmiùs, & ſtarent diutiùs: è contra verò ij, qui frequenter per annum confitentur, quando id potiſsimum non faciunt coacti aliqua lege, vel conſuetudine ſuorum ſodalium, ſed voluntariè & ſpontaneè, veniunt ex deſiderio ſui profectus ſpiritualis, & obtinendæ veniæ ſuorum peccatorum; quare non mirum, ſi in eorum conuerſione appareat maior correctio morum, & rarior lapſus, quia nimirum afferunt verum dolorem, & propoſitum firmum; cuius renouatio, vt dixi, multum iuuat ad illum finem, & quod propoſitum ſi afferretur etiam æquè firmum ab iis, qui poſt annum confitentur, multum etiam impediret, ne tam facilè relaberentur.

54. Dices, ergo ſaltem erit obligatio ſub mortali habendi pœnitentiam internam, & dolorem, ac propoſitum ſæpius, quàm ſemel in anno, propter vitandum periculum illud peccandi mortaliter, quod habent, qui ſemel ſolum in anno agunt pœnitentiam. Reſpondetur, mihi probabilius eſſe, quod præceptum pœnitentiæ internæ non obligat ſolum ad dolendum de peccato in articulo mortis, ſed etiam ad dolendum antea. Nam licèt non obliget ad dolendum ſtatim poſt peccatum, videtur tamen obligare ad non diu differendam conuerſionem, & reconciliationem cum Deo; vt fatetur Suarez *tom. 4. in 3 part. diſp. 15. ſect. 6 num. 18.* & probaui *ſuprà diſp. 7. ſect. 11.* vbi de hoc puncto ex profeſſo dictum eſt.

55. *Non eſt neceſſe interrogare pœnitentem de omiſſione confeſsionis intrà annum.*

Vnde dico tertiò: de hoc peccato omiſsionis pœnitentiæ internæ debitæ per totum annum, ſiue per ſe ex præcepto virtutis pœnitentiæ, vt dixi, ſiue per accidens ad vitandum periculum noui peccati, non oportet interrogare pœnitentem, nec eum etiam admonere in particulari. Hæc videtur eſſe maximè iuxta mentem Petri de Soto ſuprà adducti, qui non vult illam obligationem populo proponi; & eam probaui *dicta ſect.* 11. loquendo de præcepto pœnitentiæ, & probari poteſt iterum de omiſsione per totum annum primò, exemplo præcepti diligendi Deum, de quo etiam non interrogantur pœnitentes in particulari an dilexerint Deum ſuper omnia, nec admonentur de obligatione illius præcepti aliquando implendi: tum quia ex ipſo diſcurſo confeſsionis ſatis apparet, quomodo ſe habeat pœnitens erga Deum: Tum etiam quia propter varietatem ſententiarum non poſſumus imponere illi certam obligationem dilectionis Dei intrà tale, vel tantum tempus, *&c.*

Probatur ſecundo: quia talis interrogatio, vel admonitio inutilis, imò noxia videretur. Nam vel pœnitens ignorat inuincibiliter illam obligationem, & tunc melius eſt relinquere illum in bona fide, quàm inijcere illi malam fidem; ex qua prudenter timeri poteſt ſcandalum ipſius; rariſsimi enim erunt ex talibus peccatoribus, qui propter illam notitiam poſtea moueantur ad dolendum de peccatis ante finem anni; ſed potiùs cæteris peccatis illud etiam adiicient omittendo pœnitentiam, quam deberent habere. Si autem pœnitens ſciebat iam illam obligationem, fruſtra monebitur de illa.

56. Dices, oportebit tamen interrogare de omiſsione contra illud debitum, quia ſi ſciebat obligationem, vel culpabiliter ignorabat illam, omiſsio fuit peccatum, & per conſequens explicanda in confeſsione. Sed contra, quia nec ex hoc capite oportet interrogare diſtinctè: nam licèt concederetur dari talem obligationem; Confeſſarius tamen audita confeſsione pœnitentis, ex peccatis, quæ per totum annum commiſit ſufficienter intelligit ipſum non ſatisfeciſſe tali obligationi (ſi quæ erat) dolendi frequenter de peccatis, & proponendi firmiter prò tempore futuro: ex communi

muni autem aliorum conſuetudine poteſt iudicare, qualiter ſe habuerit hic homo in illa omiſſione ſcilicet eo modo, quo alij ſe cõmuniter habent, nempe abſque reflexione circa talem obligationem de pœnitentia habenda frequenter, & cum negligentia, ac torpore circa media ſuæ ſalutis procuranda, quæ eſt conditio communis eiuſmodi hominum, & ex eorum ſtatu, ac confeſſione clariſſimè patet abſque alia interrogatione. Fruſtra ergo magis diſtinctè interrogaretur, vel admoneretur præſertim in tali materia, circa quam, nec ipſe confeſſarius poſſet aliquid certum ſtatuere circa taxandam obligationem pro tempore ſequenti. Nam (vt ſupra inſinuaui) vel pœnitens tempore confeſſionis annuæ habet verum dolorem, & propoſitum, vel non habet. Si habet ergo ſi poſt hoc propoſitum firmum poſtea relabitur, non magis poterit ſperari, quod poſt ſecundum propoſitum, & dolorem, poſtea non relabitur. Si verò tunc non habet verum dolorem, & propoſitum, iam lapſus ſequens non orietur ex omiſſione frequentis doloris, & propoſiti, ſed ex omiſſione doloris, & propoſiti debiti in confeſſione annua, qui defectus (vt dixi) in eiuſmodi perſonis frequentiſsimus eſt

57. Denique addo, ſi aliquis ſpecialiter magis iuuaretur frequenti confeſsione, quàm frequenti pœnitentia interna, & propoſito non peccandi, ita vt in hoc homine experientia doceret, ipſum non niſi hoc medio confeſsionis frequentis, poſſe vitare illud certum periculum reincidentiæ, tunc poſſe in illo admitti talem obligationem per accidens ad frequentem confeſsionem. Cæterùm hic caſus neque eſt communis, nec debent confeſſarij de illo ſpecialiter inquirere; ſemper tamen oportebit omnibus, quantum fieri poſsit conſulere confeſsionem frequentem propter ingentem vtilitatem quam affert, & aliquando etiam debet in pœnitentiam imponi, tanquàm medicina vtiliſsima pro peccatis ſeqoentibus vitandis.

58. Ex dictis tamen obiter infero, totam hanc obligationem, quæcumque illa ſit, circa frequentiam pœnitentiæ, non eſſe nouam in lege noua, ſed eamdẽ fuiſſe ante inſtitutionem huius Sacramenti; nam ſiue loquamur de obligatione per ſe propter præceptum pœnitentiæ; ſiue de obligatione per accidens propter vitandum periculum peccatorum ſequentium. Tunc etiam homo debebat non differre poſt peccatum mortale pœnitentiam, & petitionem veniæ, ac reconciliationem cum Deo vſque ad finem vitæ, ſicut debebat etiam poſt peccatum mortale redintegrare aliquando tempore opportuno amicitiam cum Deo per actum dilectionis Dei ſuper omnia. Debebat etiam renouare aliquando propoſitum firmum non peccandi mortaliter, vt hac ratione armaret ſe, & vitaret periculum certum moraliter peccandi alioquin grauiter contra legem Dei. Quod ergo additum fuerit Sacramentum pœnitentiæ, non auxit, nec induxit obligationẽ, quoad hoc, ſed dedit medium faciliùs redeundi in amicitiam, & gratiam Dei.

SECTIO V.

Vtrùm ex diuino præcepto obligetur pœnitens ad confitendum per interpretem, aut ſcripto. Et vtrùm id fieri poſsit.

59. DVas partes continet hoc dubium: An poſsit, & an ſit aliquando obligatio id faciendi. Suppono autem primò, non eſſe nunc quæſtionem, an poſsit fieri confeſsio abſente confeſſario, ſed an eo præſente, poſsit per interpretem, aut ſcripturam fieri.

Confeſſio ex ſe poteſt eſſe vel ſecreta, vel publica. Suppono ſecundò contra hæreticos noſtri temporis, non eſſe neceſſarium, quod confeſsio publicè fiat, ſed poſſe eſſe ſecretam, & auricularem prout definitur in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. & ex Patribus probat Suarez *diſp.* 21. *ſect.* 2. Suppono tertiò, non eſſe contra inſtitutionem, aut valorem Sacramenti, quod confeſsio publicè fiat: quod contra Scotum, Gabrielem, Angelum, & alios docent omnes Theologi, quos referunt, & ſequuntur Suarez loco citato, Vaſquez *quæſt.* 91 *art.* 4 *dub.* 1. & probatur ex Tridentino *illo cap.* 5. vbi apertè dicitur, non eſſe à Chriſto prohibitum illum modum publicè confitendi, & conſtat ex vſu, quando enim in naufragio, vel incendio non poteſt aliquis ſecretò confiteri, publicè fatetur ſua peccata, & abſolutionem petit. Ratio autem eſt, quia ad neceſſitatem, & valorem Sacramenti ſolùm requiritur, quod peccata manifeſtentur Sacerdoti, vt iudici: quod autem hoc, vel illo modo id fiat, parum refert.

Prima ergo difficultas eſt, an poſſit fieri confeſsio per interpretem. In quo omnes abſque controuerſia conueniunt, fieri poſſe: & vſus fidelium id probat, & ratio eſt, quia eo modo iam pœnitens manifeſtat ſua peccata Sacerdoti, quantum ſufficit: quod à fortiori conſtat ex Sacramento matrimonij, quod omnes concedunt poſſe celebrari per interpretem coram Parocho, & teſtibus vt cum aliis, quos congerit, tradit Thomas Sanchez *lib.* 3. *de matrimonio diſp.* 39. & licèt ipſe id probet à fortiori ex Sacramento pœnitentiæ, in quo magis deſideratur, quod confeſſarius habeat notitiam peccatorum; & tamen ſufficit notitia, quam habet per interpretem; Vnde à fortiori ſufficiet, quod Parochus per interpretem habeat notitiam conſenſus, quem præſtant coniuges. Ego tamen exiſtimo, maiorem notitiam requiri in Parocho, vt validè aſſiſtat matrimonio, quàm in Confeſſario, vt abſoluat: quia in matrimonio ideo requiritur præſentia Parochi, & teſtium, vt poſsit legitimè Eccleſiæ conſtare de matrimonio celebrato, ſi fortè coniux poſtea id negaret; vel vt coniuges id poſsint apud Eccleſiam probare: ad hoc autem poſſet apparere inſufficiens conſenſus præſtitus per interpretem: quia Parochus non poteſt teſtificari de conſenſu, cùm ipſe non intelligat idioma contrahentium, ſed ſolùm poſſet dicere, interpretem dixiſſe, illos conſentire: Vnde ſi coniuges negarent poſtea conſenſum, & dicerent, interpretem fuiſſe mentitum; non poſſet aliquid plenè contra ipſos probari, cùm totum reduci deberet ad teſtimonium vnius interpretis. Si ergo conceditur ſufficiens illa notitia per interpretem data, vt Parochus validè aſsiſtat; faciliùs concedi debet ſufficiens ſimilis notitia ad confeſsionem ſacramentalem, in qua non requiritur notitia, qua poſtea poſsit apud Eccleſiam probari illud peccatum, vel eius confeſsio, ſed qua Confeſſarius in foro interno poſsit pœnitenti contra ſe loquenti credere; ad quod ſufficit modus ille loquendi per interpretem, ſicut in aliis rebus & negotiis humanis.

60. *Poteſt fieri per interpretem.*

Secunda ergo, & maior eſt difficultas, an debeat pœnitens ita cõfiteri per interpretem, quando alio modo non poteſt. Prima ſententia communis negat, obligationem eſſe ex præcepto 61.

An debeat fieri per interpretem.

Eccle

Eccleſiaſtico, aut diuino ad confitendum eo modo: ita Caietan Ledeſma, vterque Soto, Medina, Ioann. Maior, Palud. quos refert, & ſequitur Suarez *diſp. 36. n 6.* Vaſquez *quæſt. 91. art. 4. dub. 3* & alij recentiores, quos refert, & ſequitur Antoninus Diana *tom. 2. reſolu. moral tract. 4. reſol. 129.* addunt aliqui, licèt non ſit ea obligatio ex præcepto diuino confeſſionis, poſſe aliquando eſſe ex præcepto naturali pœnitentiæ, vel charitatis erga ſe, & curæ de ſalute propria; quando ſcilicet in mortis articulo homo non eſſet ſecurus de habenda contritione, qua poſſet extra Sacramentum iuſtificari. Ita Suarez, *vbi ſupra num. 5.* Vaſquez etiam *num. 5.* Diana & alij.

62. Hæc ſententia propter auctoritatem ſaltem communem probabiliſſima eſt: in ea tamen aliqua oportet aduertere. Primum, prædictos Auctores non ſatis vel clarè, vel conſequenter loqui, dum dicunt, ex obligatione charitatis teneri hominem ad confeſſionem per interpretem in mortis articulo, quando probabiliter timet, vel dubitat de ſua contritione, ſecus ſi probabiliter exiſtimat ſe habere contritionem: quem modum loquendi Diana loco citato accepit ex Suarez *dicta ſect. 6. num. 5.* Sed vterque vt dixi, vel obſcurè, vel minùs conſequenter loquitur: ſi enim aliquis probabilem ſolum exiſtimationem habet de ſua contritione; ergo probabiliter poteſt de illa timere, ergo non excuſabitur à confeſſione facienda per interpretẽ. Ratio enim, propter quam debet per ſe in articulo mortis ita confiteri, ea eſt, ne exponat periculo ſuam ſalutem, ſi fortè non habeat contritionem: eadem autem ratio vrget, quando probabiliter exiſtimat ſe eſſe contritum: poteſt enim decipi, nec ſufficit iudicium probabile ad iuſtificationem obtinendam; quia ſi re vera non habet contritionem, non iuſtificabitur per ſolam contritionem exiſtimatam extra Sacramentum, ſicut nec per Baptiſmum ſolum exiſtimatum etiam cum attritione vera. Obligabit ergo lex charitatis, & cura propriæ ſalutis ad confeſſionem, per quam ſecuriùs iuſtificetur, quoties in articulo mortis ſolùm probabilem exiſtimationem habet de ſua contritione.

63. Secundò aduerto, in ea ſententia, licèt quis dubitet de ſua contritione, & ideo debeat confiteri per interpretem in mortis articulo propter obligationem procurandæ ſuæ ſalutis; non tamen obligari ad confitenda tunc omnia peccata mortalia, ſed ſatis eſſe, ſi vnum, vel alterum confiteatur, & accuſet ſe in genere de aliis mortalibus; Ita Suarez *n. 5* Fagundez, Nugnus, & Layman, quos refert, & ſequitur Diana loco citato: quia non obligat præceptum confeſſionis ad integritatem materialem, quando aliquod peccatum non poteſt ſine periculo infamiæ explicari, prout neceſſe eſt, tunc infamare ſe apud interpretem. Ad iuſtificationem autem ſufficit confeſſio formaliter integra cum attritione, per quam cætera peccata indirectè remittuntur. Imò addit Coninch *in præſenti diſp. 5. dub. 10 num. 77.* ſufficere tunc confiteri aliqua peccata venialia, & accuſare ſe in genere de aliis mortalibus: quod ſequitur Molſeſius apud Dianam, qui hoc etiam probabile iudicat: & quidem conſequenter ita dicendum eſt.

64. Tertiò à fortiori in eâdem ſententia dicendum eſt, eum, qui poſt vltimam confeſſionem recordatur alicuius peccati mortalis, cuius in confeſſione fuit oblitus, & à quo indirectè fuit abſolutus, & cuius dolorem generalem habuit, non debere etiam in articulo mortis illud confiteri per interpretem, nec debere ſimpliciter confiteri, ſi non eſt ſibi conſcius noui peccati mortalis poſt vltimam confeſſionem: quia nec ad reconciliationem cum Deo, cum iam per confeſſionem vltimam fuerit reconciliatus; nec ad ſatisfaciendum præcepto confeſſionis id requiritur, cùm hoc præceptum non obliget ad confeſsionem per interpretem. Ita Vaſquez *loco citato n. 6.* quod in ea ſententia veriſsimum eſt.

Cæterùm, licèt ea ſententia, vt dixi probabiliſsima ſit; eius tamen fundamentum (vt verum fatear) me non conuincit. Supponit enim ex confeſsione per interpretem tale detrimentum reſultare, quod à præcepto confeſsionis ſufficienter excuſet etiam in mortis articulo; quod quidem mihi difficile ſatis apparet. Vnde alij meritò videntur diſtinguere inter præceptum Eccleſiæ, & diuinum: fatentur itaque illo priori non obligari nos ad talem confeſsionem, ſecùs iſto poſteriori. Ita Syluester, Cano, & alij apud Suarez *n. 2.* & quidem, quod præceptum Eccleſiæ non obliget, conſtat ex *c. Omnis vtriuſque ſexus.* de pœnit & remiſſ. vbi expreſsis verbis præceptum confeſsionis annuæ imponitur, vt omnis fidelis *teneatur ſolus confiteri ſua peccata proprio Sacerdoti,* &c vbi particula, *ſolus*, excludit apertè obligationem confitendi coram alio. Vnde non video, quomodo Vaſquez, vbi ſupra *num. 3.* dicat ex illo textu nihil colligi, quia in eo ſolùm dicitur, quod confeſſio fiat proprio Sacerdoti, de modo verò, an per ſe, vel per alium pœnitens confiteri debeat, nihil dici. Et quidem ſi textus haberet illa ſola verba, ſub quibus illum P. Vaſquez refert, verum diceret: omiſit tamen minùs cautè inter illud referendum particulam, *ſolus*: quam tamen Concilium non caſu, ſed ex induſtria appoſuerat, & ex qua clarè conſtat, noluiſſe Eccleſiam præcepto annuæ confeſsionis obligare illum, qui non omnino ſolus, ſed coram alio poſſet confiteri. 65.

Loquendo verò de præcepto diuino, licèt hoc non obliget ad confitendum peccatum cum graui detrimento extrinſeco, vt tradunt communiter Theologi: non tamen apparet, eiuſmodi detrimentum ſequi ex confeſsione facta per interpretem fidelem, & prudentem, cui non minùs quàm ipſi confeſſario fidere poſsit pœnitens. Suppono enim, interpretem etiam obligatum manere ſecreto, atque adeo totum detrimentum eſſe, quod peccata, quæ aliàs nota eſſe deberent vni, manifeſtentur duobus. Hoc autem non eſſe tanti ponderis, vt excuſet ab obligatione diuini præcepti, probari poteſt ex aliis caſibus, in quibus non obſtante eiuſmodi detrimento, obligat confeſsionis præceptum. 66.

Primò, qui habet aliquod peccatum reſeruatum, & ſcit, quod Prælatus dabit ei facilè licentiam confitendi inferiori, non poteſt eiuſmodi licentiam petere, quin peccatum ſuum innoteſcat duobus, ſcilicet, Prælato & Confeſſario inferiori: & tamen nemo excuſabit illum ea de cauſa à præcepto confeſsionis præſertim in mortis articulo.

Nec dicas, quod poterit petere licentiam per Confeſſarium abſque eo, quod ſuperior veniat in cognitionem perſonæ pœnitentis: hoc enim eſt per accidens: Et confeſſarius non obligatur ad ſubeundum illud onus, & petendam licentiam, ſed per ſe loquendo totum hoc pertinet ad ipſum pœnitentem. Nec item dicas, non cogi tunc pœnitentem 67.

nitentem ad manifeſtandum peccatum duobus, quia poſſet confiteri ſoli ſuperiori, & ab eo obtinere abſolutionem: Fateor enim, id ita eſſe poſſe aliquando, ſæpe tamen fieri non poteſt, quia Prælati propter ſuas occupationes non poſſunt audire confeſſiones integras eorum, qui habent caſus reſeruatos: & tamen tunc cogitur pœnitens duobus manifeſtare ſuum peccatum ſub eodem ſigillo confeſſionis, nec de hoc poteſt rationabiliter pœnitens conqueri, vt fatetur ipſe Vaſquez *q.91.art.5.dub.10.n. 6.* Nec ea de cauſa excuſatur à præcepto diuino confeſſionis, niſi aliud detrimentum ſibi timeat ex eo, quod ſuum peccatum ſuperiori innoteſcat.

68. Secundò, quia ſæpe habens peccatum reſeruatum poteſt in caſibus ſibi permiſſis abſolui directè ab inferiori, cum onere tamen comparendi poſtea coram ſuperiore; hic, inquam, non poteſt confiteri ſuum peccatum inferiori hic, & nunc, quin cogatur illud duobus manifeſtare, cùm maneat obligatus ad manifeſtandum idem peccatum poſtea ſuperiori: & tamen non propterea excuſatur à præcepto diuino confitendi: ſi v. g. debeat celebrare, aut accipere Euchariſtiam, & poſſit ab inferiori directè abſolui, nemo dicet, poſſe eum abſque confeſſione accedere ad Euchariſtiam præmiſſa contritione, prout poteſt, quando non habet copiam confeſſarij, ſed omnes ſupponunt, tunc eſſe copiam confeſſarij atque ideo obligari præcepto diuino confitendi ante communionem. Quod à fortiori procedit in mortis articulo, in quo omnes Sacerdotes poſſunt abſoluere ab omnibus peccatis reſeruatis etiam ſummo Pontifici, ſed cum onere comparendi poſtea: nemo autem dicet, moribundum excuſari tunc à præcepto diuino confeſſionis propter illud onus, quod ſubit manifeſtandi duobus idem peccatum.

69. Nec ſatisfacit, ſi dicas, obligationem illam non eſſe tunc propter abſolutionem à peccato, ſed propter abſolutionem à cenſura, quæ cùm ſit ex inſtitutione Eccleſiæ, potuit eadem Eccleſia nolle concedere abſolutionem, niſi cum illa limitatione, & reincidentia, niſi compareat. Hoc, inquam, non ſatisfacit: quia vndecumque proueniat illa obligatio, certum tamen eſt, non poſſe hic, & nunc pœnitentem confiteri ſuum peccatum inferiori, quin eo ipſo cogatur manifeſtare illud duobus; & tamen hoc detrimento non obſtante, præceptum diuinum confeſſionis obligat ad confitendum hîc, & nunc peccatum, & ad contemnendum illud incommodum: ergo ſimiliter, licèt hîc, & nunc propter ignorantiam Confeſſarij, qui non intelligit idioma pœnitentis, non poſſit manifeſtari peccatum, quin manifeſtetur duobus, nempe Confeſſario, & interpreti; non tamen propterea excuſabitur pœnitens à præcepto diuino confeſſionis faciendæ in mortis articulo, niſi aliud grauius detrimentum timeatur.

70. Tertiò, & à priori ratio eſſe videtur, quia illud incommodum notitiæ dandæ duobus, vel non eſt graue ſimpliciter, vt volunt multi, qui dicunt, non eſſe peccatum mortale reuelare crimen proximi occultum vni viro prudenti, qui illud non eſt reuelaturus, niſi ſit ſpecialis ratio occultandi apud illum: quod magis procedit in caſu noſtro, cùm notitia, quæ datur interpreti detur ſub tali ſigillo, vt ſi ille prudens ſit, vt ſupponimus, certiſſimum ſit, quod apud ipſum ſolum manebit. Vel certè illud ſit graue incommodum; non eſt tamen tantum, vt propter illud excuſemur omnino ab obligatione præcepti diuini de confeſſione facienda ſaltem in mortis articulo, vt conſtat ex exemplis adductis. Hoc enim præceptum, licèt non obliget cum grauiſſimo detrimento, & incommodo extrinſeco; obligat tamen aliquando cum incommodo tali, quod quidem alias ſufficeret ad differendam confeſſionem: ſed non ſufficit ad omittendam omnino illam. v. g. Si Confeſſarius abſens ſit per ſex milliaria, poterit Sacerdos vrgente neceſſitate celebrare ſaltem ſemel abſque confeſſione, quia illud incommodum itineris, vel accerſendi confeſſarium excuſat à præcepto diuino præmittendi confeſſionem ante communionem, vt dixi *diſp. 14. de Euchariſtia ſect. 5.* & tamen illud incommodum non excuſaret à confeſſione facienda in mortis articulo, ſed deberet infirmus accerſere confeſſarium, vt ſatisfaceret præcepto: minus enim ſufficit ad licitè differendum, quam ad ſimpliciter omittendum, quod præcipitur.

Similiter ergo de incommodo confitendi per interpretem dicere poſſumus; eſſe quidem aliquod incommodum, & ratione illius excuſari fortaſſe Sacerdotem, vel laicum vrgente neceſſitate communicantem ſemel, aut iterum non præmiſſa confeſſione, quando non poteſt niſi per interpretem confiteri: non tamen ſufficeret illud ſolum incommodum ad omittendam confeſſionem in mortis articulo Grauius enim incommodum æſtimatur plerumque ſex milliaria conficere, aut vocare Sacerdotem per ſex milliaria diſtantem, quàm confiteri bis, ſeu apud duos idem peccatum: hoc enim poſterius paſſim, & abſque difficultate faciunt plures, qui ſæpiſſimè ſe accuſant de aliquo peccato mortali olim à ſe commiſſo, vt dent materiam certam abſolutionis non eſt ergo adeo graue hoc onus dandi notitiam eiuſdem peccati duobus, vt ratione illius excuſetur homo à confeſſione facienda in mortis articulo.

Dicet aliquis, argumenta à nobis ſupra adducta probare, non ſolùm in mortis articulo, ſed etiam quoties obligat præceptum diuinum, confeſſionem faciendam eſſe per interpretem, quia etiam extra mortis articulum debet pœnitens confiteri ante communionem, licèt propter caſum reſeruatum, quem habet neceſſe ſit dare notitiam ſui peccati duobus, ſcilicet ſuperiori, & inferiori, cui ille dabit facultatem, quia per ſe ipſum non poteſt audire totam confeſſionem. Si enim adſit ſuperior, qui facilè facultatem dabit, nemo dicet, quod poſſit ſubditus accedere ad Euchariſtiam abſque confeſſione, quando nullum aliud malum ſibi timet, niſi quod ſuperior, & alius Confeſſarius habebunt ſub ſigillo idem peccatum: eodem ergo modo deberet dici, quod non poſſit abſque confeſſione communicare, qui poteſt per interpretem confiteri, & nihil aliud mali ſibi timet, præter hoc, quod eſt manere notitiam ſui peccati ſub ſigillo penes confeſſarium, & interpretem. 71.

Reſpondetur, exemplum illud habentis peccatum reſeruatum non afferri à nobis, vt omnino ſimile; ſed ſolùm ad probandum: quod manere notitiam peccati ſub ſecreto penes duos, non ſit detrimentum adeo graue, vt propter illud omnino excuſetur homo à præcepto diuino confeſſionis: non tamen nego poſſe differri faciliùs confeſſionem propter incommodum adhibendi interpretem, quàm propter incommodum manifeſtandi 72.

idem

idem peccatum ſuperiori, & inferiori: quia licèt vtrumque ſit æquale incommodum; illud tamen priùs videtur eſſe magis extrinſecum confeſſioni, quàm hoc poſterius: nam interptes videtur ſe habere ſolùm vt medium ad confeſſionem, ſeu ad manifeſtandum peccatum Confeſſario: difficultas autem quæ prouenit à medio, eſt magis intrinſeca, & faciliùs excuſat, vt conſtat in difficultate itineris ad inueniendum, vel accerſendum confeſſarium: at verò in poſteriori caſu difficultas eſt magis intrinſeca, & quæ tota naſcitur ex confeſſione ipſa; nam tota illa manifeſtatio eſt confeſſio, quæ fit vtrique tam ſuperiori, quàm inferiori, licet per accidens non poſſit compleri apud ſuperiorem. Cæterùm licèt difficultas adhibendi interpretem ſit magis extrinſeca, & ideo faciliùs ſufficiat ad differendam confeſſionem; non tamen ſufficit ad omittendam ſimpliciter in articulo mortis ſicut nec difficultas extrinſeca itineris breuis peragendi ad habendum Confeſſarium.

73. Obiiciunt nobis Tridentinum *ſeſſ. 14. c. 5.* vbi dicitur, non eſſe obligationem ex præcepto diuino ad publicam confeſſionem, licèt vtilis ſit, & meritoria; ergo ex præcepto diuino non obligamur ad confitendum alio audiente præter confeſſarium. Reſpondetur, Concilium ſolum loqui de confeſſione ſecreta, prout condiſtinguitur à publica: qualis certè non eſt, quæ fit per interpretem: neque enim eſt publicum, quod per interpretem fideliſsimum, & ſtricto præcepto obſtrictum dico confeſſario, ſicut neque eſt publica confeſsio, qua idem peccatum reſeruatum manifeſtatur ſuperiori, & inferiori.

74. Obiicit ſecundò P. Coninch *diſp. 5. dub. 10. num. 77.* quia ſi ſcirem, quod confeſſarius, vel vni eſſet peccatum meum reuelaturus, non tenerer ei confiteri: ergo nec teneor, quando alius præter ipſum confeſſarium debet meum peccatum audire. Reſpondetur, hoc idem argumentum probaret quod nec teneor peccatum reſeruatum confiteri, itavt veniat in notitiam ſuperioris, & inferioris: quia ſi ſcirem, quod Confeſſarius illud eſſet reuelaturus ſuperiori, non tenerer illud confiteri; ergo nec teneor, quando neceſſe eſt vt veniat etiam in notitiam ſuperioris. In vtroque ergo caſu negandum eſt, excuſari pœnitentem in articulo mortis propter illud ſolum periculum, ſi nullum aliud malum timeatur, niſi mera notitia peccati manens in vno alio, qui eiuſmodi notitiâ in nullius præiudicium poſsit vti: non eſt enim illud damnum ita graue, vt alia, quæ propter præceptum confeſsionis debemus ſubire, vt vidimus.

75. Ex dictis infero, ad ſatisfaciendum præcepto confeſsionis annuæ non obligari pœnitentem, vt confiteatur per interpretem, quia hæc obligatio ſolùm eſt ex præcepto Chriſti, prout à Chriſto latum eſt, non prout ab Eccleſia habet determinationem ad tempus. Hoc eſt contra P. Vaſquez *dicto dub. 3. num. 9.* vbi contra Sylueſtrum dicit, ſi talis obligatio eſſet, non minus fore ad confeſsionem annuam, quàm ad confeſsionem in mortis articulo, quia præceptum confeſsionis annuæ non eſt humanum tantùm, ſed modificans ius diuinum Ergo ſi ius diuinum obligaret, etiam & ius poſitiuum; quod illud modificatur. Cæterùm non aduertit P. Vaſquez ad verba quibus Eccleſia impoſuit illam obligationem, ſcilicet, vt pœnitens deberet ſingulis annis, *ſolus*, proprio Sacerdoti confiteri. Non potuit ergo Eccleſia velle, quod ius diuinum obligaret, quando pœnitens non poteſt ſolus confiteri, ſed coram alio, cùm expreſsè excluſerit à ſua obligatione, vel modificatione caſum illum.

Tertia difficultas eſt, vtrùm confeſsio fieri poſsit ſcripto, an verò debeat fieri per voces humanas. Sermo autem eſt ſemper de pœnitente, qui confitetur Sacerdoti præſenti, an poſsit ei ſua peccata legenda tradere: & idem ferè eſt de nutibus, an poſsit pœnitens illis ſua peccata manifeſtare. Poteſt autem quæſtio eſſe, vel de neceſsitate Sacramenti: hoc eſt, an ad Sacramenti valorem ſufficeret ille modus ſatisfactionis: vel etiam de neceſsitate præcepti; hoc eſt, an ex præcepto aliquo teneatur pœnitens propria voce confiteri. 76. *Confeſſio an fieri poſſit ſcripturâ, vel nutibus.*

Omnes conueniunt, quod, quando aliter non poteſt ſe explicare pœnitens, poſsit nutibus, vel ſcripto confiteri: quod fidelium vſus comprobat, in mutis, & infirmis non valentibus aliter confiteri. Quando verò pœnitens poſſet voce loqui, aliqui indicant, non fore validum Sacramentum, ſi aliter confiteatur. Ita Richardus, Palud. & Soto apud Vaſquez *in præſenti q. 91. art. 4. dub. 4. num. 1.* Communis tamen ſententia Theologorum, cum S. Thoma *in 4. diſt. 17 q. 3. art. 4. quæſtiuncula 2. ad 2. & quodlibeto 1. art. 10.* negat, id eſſe de neceſsitate Sacramenti: Chriſtus enim ſolùm præcepit confeſsionem, qua pœnitens manifeſtet ſua peccata confeſſario; quod quidem ſufficienter fieri poteſt per nutus, vel ſcripturam. Ita Suarez *diſp. 21. ſect. 3.* & Vaſquez *vbi ſuprà*, qui alios Auctores congerunt. Nec contra hoc eſt difficultas alicuius ponderis: ſolùm poſſet mouere Concilium Flôrentinum in decreto Eugenij, vbi dicitur, materiam huius Sacramenti eſſe *oris confeſſionem*: Ibi tamen largiùs accipitur illud nomen, ſicut paulò ſuperiùs dictum etiam fuerat, omnia Sacramenta nouæ legis conſtare verbis, tanquam forma; quod intelligi debet de verbis largiùs acceptis: cùm matrimonium poſsit fieri abſque vocibus, aut verbis ſtrictis. Sic etiam requiritur in Sacramento pœnitentiæ *oris confeſſio* largiùs accepta, prout explicatur ſtatim ab eodem Eugenio; ſubiungit enim, ſtatim declarans, quid intelligat illo nomine: *Ad quam pertinet, vt peccator omnia peccata, quorum memoriam habet, ſuo Sacerdoti confiteatur integraliter.* Id ergo quod ſufficit, vt homo ſua peccata Sacerdoti manifeſtet, intelligitur per oris confeſſionem. Vnde in Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 3.* inter partes huius Sacramenti non aſsignatur *oris confeſſio*, ſed *confeſſio*, ſimpliciter, vt omnis confeſsio comprehenderetur. 77. Conc. Flor.

Difficultas ergo eſt, an ſaltem ex præcepto requiratur, quod confeſsio per voces fiat, cùm poteſt. Et quidem certum etiam eſt; non dari tale præceptū diuinum, neque etiam humanum ſcriptum, cùm nullibi reperiatur. Afferri ſolet Auguſt. *tom. 4 lib. de vera, & falſa pœnitentia c. 10.* vbi eam neceſsitatem videtur probare ex facto Chriſti, qui præcepit leproſis, vt irent, & manifeſtarent ora ſua Sacerdotibus non per nuntium, aut ſcripturā. Cæterùm ille liber non eſt Auguſtini cùm *c. 17.* Auctor illius citet ſententiam Auguſtini ex eius *homilia 41. inter 50.* Neque etiam ibi excluditur confeſsio per ſcripturam Sacerdoti præſenti oblatam, ſed abſenti miſſam. Verba ſunt hæc: *Præcepit enim Dominus mundatis, vt oſtenderent ora Sacerdotibus docens, corporali præſentia confitenda peccata, non per nuntium, non per ſcriptum manifeſtanda. Dixit enim. ora monſtrate, & omnes, non vnus pro omnibus. Non alium ſtatuatis nuntium, qui pro vobis* 78. *An liceat ita confiteri.* Auguſtin.

efferat

offerat munus à Moyſe ſtatutum, &c. Solùm ergo præcipit: *Monſtrate ora*; hoc eſt, faciem per præſentiam corporalem, non omiſſo nuntio, vel Scriptura.

79. Communis ſententia dicit, obligationem eſſe confitendi per voces, cùm fieri poteſt, propter Eccleſiæ conſuetudinem, quæ obligare videtur, ita Suarez *diſp. 21. ſect. 3.* & Vaſquez *dicto dub. 4. n. 7.* cum aliis, qui dicunt, illam obligationem grauem eſſe ex ſuo genere, in aliquibus tamen circumſtantiis poſſe excuſari pœnitentem, vt ſi propter verecundiam difficultatem magnam habeat ore proferendi peccata ſua.

80. *Licet, ſi poſt lectam à Sacerdote Scripturã, dicat Pœnitens:* De his omnibus me accuſo.

In hoc puncto ego in primis exiſtimo, ſufficienter ſatisfacere debito ſuo pœnitentem, qui data priùs ſcriptura Sacerdoti, quam legat, in qua continentur peccata, poſt illam lectam, ſubiungit per voces; *de his omnibus me accuſo*; quia iam ore confitetur, quantum ſatis eſt: neque enim neceſſarium videtur, quod per voces intra Sacramentum explicet omnino peccatum; ſicut ſi Sacerdos nullam aliunde peccati notitiam haberet: ſatis eſt, ſi explicet peccatum, referendo illam accuſationem ad notitiam, quam aliunde confeſſarius habet. In quo ſanè non video, quàm conſequenter loquatur P. Vaſquez: ipſe enim *n. 6.* videtur ſupponere, poſſe aliquem vno verbo confiteri peccatum, cui confeſſarius præſens fuit, dicendo, accuſo me de illo peccato heri commiſſo, vt tu benè noſti: quod quidem non ſolùm debet intelligi quoad valorem Sacramenti, ſed etiam quoad obligationem explicandi peccatum, vt fatentur communiter Doctores teſte Suarez *diſp. 22. ſect. 6. n. 5.* vbi dicit, ſi Sacerdos aliunde extra confeſſionem nouerat peccata, ſatisfacere pœnitentem, ſi vno verbo dicat: *Accuſo me de omnibus peccatis illis, quæ tu ſcis*, & tamen ipſe Vaſquez poſtea *n. 7.* non videtur admittere licitum, quod Sacerdote legente peccata, pœnitens dicat, illa eſſe ſua peccata: quod quidem non video, quomodo poſſit condemnari admiſſa ſemel illa alia doctrina: nam in prædicto caſu per illud verbum, quo pœnitens fatetur illa peccata eſſe ſua, ſufficienter ſe accuſat de illis ſupponendo eorum explicitam notitiam aliunde habitam à confeſſario per Scripturã, quam legerat. Si ergo ſufficit illud vnicum verbum, quando aliunde per viſum, vel narrationem extra Sacramentum confeſſarius habet notitiam peccatorum, cur non ſufficiet poſt lectam Scripturam ab ipſo Sacerdote, & habita iam notitia omnium peccatorum, dicere illi, accuſo me de omnibus iis peccatis, quæ ex Scriptura cognouiſti?

81. Hoc certè non videtur poſſe negari ab iis, qui communiter concedunt, quando aliquis per confeſſiones inualidas dixit ſua peccata, poſtea cognito defectu, ſufficere, quod eidem confeſſario dicat; accuſo me de omnibus peccatis, quæ in præcedentibus confeſſionibus dixi; ſi tamen Sacerdos memoriam retineat illorum peccatorum, quod cum aliis affirmat Suarez *dicto ſect. 6.* non ſolùm, quando confeſſiones præcedentes validæ fuerunt in ratione confeſſionum, & Sacramentum fuit nullum ex alio defectu; ſed etiam quando confeſſiones ipſæ fuerunt inualidæ, quia v.g. confeſſarius, vel non erat Sacerdos, vel non habebat iuriſdictionem, &c. atque ideo verè non fuerat facta accuſatio Sacramentalis, ſed extra Sacramentum, & tamen notitia illa deſeruit, vt poſtea ſufficiat accuſare ſe de illis peccatis vno verbo: Ergo à fortiori ſufficiet, quando notitia paulò antè habita fuit per ſcripturam, ſi poſtea accuſet ſe de illis omnibus, quæ Confeſſarius ex ſcriptura cognouit.

Dixi tamen ſemper, *quando poſt lectam à Sacerdote Scripturam, pœnitens ſe accuſat de illis omnibus*, 82.
quia ſi peruerteretur ordo, & priùs ſe accuſaret de omnibus, quæ poſtea in ſcriptura Confeſſarius legeret, non eſſet eadem ratio: Tunc enim accuſatio verbalis, quæ præcederet, non explicaret ſufficienter peccata, ſed compleretur accuſatio per Scripturam poſtea legendam, cùm ante illam lectam nondum ſciret Sacerdos peccata in iudicium adducta, at verò in priori caſu, cùm ſupponeretur notitia peccatorum in Sacerdote, ſufficienter ſe accuſaret verbaliter pœnitens accuſando ſe de peccatis illis iam cognitis à Sacerdote; per illa enim verba ſatis ſignificaret, quæ peccata afferret ad iudicium.

Explicari poteſt hæc differentia ex alio caſu ſimili Si enim pœnitens Sacerdoti præſenti diceret 83.
Scriptura ſubſequens confeſſionem non ſufficit.
accuſo me de peccatis, quæ poſtea mittam ad te ſcripta: confeſſio illa non ſufficeret, quia completur per Scripturam miſſam ad confeſſarium abſentem. Similiter, ſi accuſaret ſe in præſentia de peccatis, quæ poſtea Sacerdoti per nuntium explicaret, non eſſet confeſſio valida, quia completetur in abſentia. At verò ſi priùs per Scripturam, vel nuntium manifeſtaſſet Sacerdoti abſenti peccata, & poſtea Sacerdote præſente, accuſaret ſe de illis peccatis, quæ ex Scriptura, vel nuntio nouerat, valeret vtique confeſſio: quia per accuſationem illam verbalem ſatis ſignificaret Confeſſario habenti iam notitiam peccatorum, quæ, aut qualia peccata afferret ad iudicium: multum ergo intereſt quod ſubſequatur, vel quod præcedat accuſatio verbalis; quia eadem verba in talibus circumſtantiis prolata poſſunt ſufficienter ſignificare propter notitiam, quæ in audiente ſupponitur, quæ verba in aliis circumſtantiis non ſignificarent propter defectum illius notitiæ. v.g Si Sacerdos ignarus linguæ Græcæ audiret peccatum Græco idiomate, & poſtea abſente pœnitente interrogaret alium de ſignificatione illarum vocum, quas non intellexerat, & tunc veniret in notitiam accuſationis, & peccati, non poſſet virtute illius ſolius confeſſionis, quam non intellexit, nec ſciebat eſſe confeſſionem, abſoluere pœnitentem, niſi repetentem confeſſionem, vel approbantem, quàm priùs fecerat; quia nimirum illæ voces homini ignaro linguæ Græcæ nihil tunc ſignificarent, atque ideo illa tunc non fuit accuſatio Sacramentalis. E contra verò, ſi Sacerdos priùs ſenſum illarum vocum didiceraт, poſtea illæ eædem voces veram continerent accuſationem Sacramentalem. Sic ergo in caſu noſtro eadem verba poſt lectam ſcripturam ſufficerent ad Sacramentalem confeſſionem, quæ antea non ſufficerent, quia ob defectum notitiæ in Sacerdote non explicabant illi ea verba, de quibus peccatis pœnitens loqueretur.

Vnde obiter infero, immeritò reprobari à Patre Vaſquez *loco citato* doctrinam Soti exigentis, 84.
quod Pœnitens Sacerdoti legenti peccata annuat, & confirmet ſe id feciſſe. Quæ quidem doctrina, licèt quoad valorem Sacramenti vera non ſit, quia ad valorem ſufficeret mera ſcriptura Sacerdoti præſenti data; quoad obligationem verò præcepti poteſt ſuſtineri, ſi ſenſus ſit, non ſufficere, quod antecedenter dicat, in illa ſcriptura eſſe ſua peccata niſi poſtea ſingulis, vel omnibus lectis, ſe de illis ore accuſet; quia illa verba priora non continebant accuſationem, quæ daret notitiam peccatorum,

Digitized by Google

torum, ſicut continent verba prolata pôſt lectam Scripturam, vt antea explicuimus. Habemus ergo ex dictis, ſi obligatio eſt, confitendi per voces ſatisfieri procul dubio obligationi, ſi oſtenſa Scriptura, & lecta illa à Sacerdote, pœnitens de illis, quæ ſcripta dedit, ſe excuſet, licèt non ſufficeret accuſaſſe ſe, antequam ſcripturã Sacerdos legeret.

85. Reſtat nunc dubium, an re vera detur eiuſmodi obligatio confitendi per vocem humanam: in quo rurſus placet, quod ex Cano docent Suarez, Vaſquez, & alij Recentiores, ceſſare illam obligationem, quando adeſſet cauſa grauis, vel nimia verecundia. Difficile tamen eſt, & ferè impoſſibile, quod verecundia impediat illa duo verba: *accuſo me de his, quæ legiſti*: quæ verba, vt dixi, ſufficerent ad ſatisfaciendum obligationi. Faciliùs fortaſſe poſſet contingere, quod aliquis vellet coram aliis confiteri occultè; & ad hoc daret Sacerdoti proximè ſedenti ſchedulam, qua confiteretur peccatum, & peteret abſolutionem, vt ipſe quaſi aliud agens eum abſolueret, nemine aduertente. Frequentiùs verò continget id fieri poſſe propter difficultatem proferendi verba ex morbo, vel alio impedimento accidentali.

86. Quando verò nulla eſſet eiuſmodi cauſa, certum videtur, quod eſſet ad minus peccatum veniale velle abſque vllis verbis confiteri: & licet ego non videam rationem conuincentem ad ponendam culpam mortalem; neque enim facile apparet conſuetudinem illam inductam eſſe quaſi ex obligatione, & non magis propter communem modum, quem homines in aliis materiis ſeruant, de quibus nunquam loquuntur cum præſentibus per ſcripturam, vel nutus, ſi loqui poſſunt per voces, & volunt ſe benè explicare: adhuc tamen propter communem Doctorum auctoritatem non videtur neganda eiuſmodi obligatio grauis, præſertim quia velle abſque cauſa more nouo, & minùs apto ad declarandum, confiteri, non caret aliqua ſpecie contemptus, & irreuerentiæ. Caſus tamen non videtur moralis, & practicus, ſed metaphyſicus, cùm nemo ſit adeo parcus verborum, qui nec duo quidem verba velit expendere ſaltem ad maiorem ſecuritatem.

87. *An ſit obligatio confitendi per Scripturam* Reſtat quarta, & vltima difficultas an ſit obligatio confitendi aliquando per ſcripturam Sacerdoti præſenti, quando ſcilicet pœnitens loqui non poteſt, nec nutibus ſua peccata declarare. Negant Soto, & Caietanus, quos affert Vaſquez *loco citato, dub 5.* & indicant Ledeſma, Nauarr. Ioann. Medina apud eumdem Vaſquez Fundamentum eſt, quia Scriptura de ſe eſt expoſita periculo, cùm poſſit vel retineri à Confeſſario, vel perdi, & publicari peccatum: ad hoc autem periculum non tenetur pœnitens.

Contraria ſententia verior eſt, quam indicat S.Thom *in 4. d.17. quæſt. 3. art. 4. quæſtiunc. 3 ad 2.* Palud. Syluest. Maior. Caietan. & Petrus Soto, quos afferunt, & ſequuntur Vaſquez *loco citato*, & Suarez *diſp. 36. quæſt. 6. num 5* Ratio eſt, quia re vera in illo modo confitendi nihil, vel certè parum periculi eſt, quod non ſit in confeſſione per voces: Nam tunc etiam poſſes timere, ne Sacerdos reuelet peccata, ſicut times, ne retineat ſcripturam, & oſtendat aliis; tunc enim poſſes timere, ne aliquis retro abſconditus audiat te, ſicut times, ne ſcriptura perdatur. Non eſt ergo conſiderabile illud periculum, nec morale, ſed metaphyſicum: quale neque eſt neceſſarium medium, quod excogitauit Caietan. ſcribendi in vna charta peccata, in alia numerum, in alia, *dubito*, in alia *credo*, in alia, *certus ſum*, in alia, *non recordor*: & ita per combinationem chartarum explicet ſpeciem, numerum, & certitudinem ſuorum peccatorum. Hoc tamen prolixum eſſet, & confuſionem pareret, faciliùs eſt, vel coram Sacerdote ſcribere, vel antea ſcriptam chartam oſtendere Sacerdoti, & ſtatim rumpere, vel comburere: quod non eſt adeo graue, vt excuſet à præcepto confeſſionis, non ſolùm diuino, ſed etiam Eccleſiaſtico, & annuo, vt obſeruat benè Suarez *loco citato*.

SECTIO VI.

§.1. De neceßitate confeßionis ex præcepto Eccleſiaſtico.

Svpponimus dari præceptum Eccleſiæ obligans omnes fideles ad confeſſionem ſemel ſaltem in anno ſuorum peccatorum, editum in Concilio Later. ſub Innocentio III. & relatum in *c. Omnis vtriuſque ſexus*: de pœnitentiis, & remiſſionibus de quo præcepto immeritò dubitauit Durand. *diſt. 17. quæſt. 8. & 14.* eo quòd Eccleſia non poſſit imponere præceptum, cuius tranſgreſſionem poſſit punire, qualis eſt omiſſio confeſſionis. Si enim aliquis diceret ſe non peccaſſe mortaliter, & ideo non confiteri, non poſſet conuinci, neque puniri Pro qua ſententia afferri etiam poteſt Turrecremata *de pœnitentia, diſtinct. 1. §. Denique vt perſpicuè, num. 4.* 88.

Cæterùm ex Tridentino *ſeſſ. 14. can. 8.* & apertè conſtat dari tale præceptum obligans, nec ſolum fuiſſe conſilium confeſſionis annuæ. Nec obſtat ratio allata in contrarium; quæ ſi aliquid probat, probaret etiam nec de Euchariſtia ſumẽda poſſe eſſe præceptum Eccleſiaſticum; quia ſi aliquis eam ore ſumeret, & non deglutiret, non poſſet conuinci de tranſgreſſione præcepti: quod idem eſt de aliis peccatis occultis, quæ fiunt contra præcepta Eccleſiæ, licèt probari non poſſint. Dicendum ergo eſt, licèt delictum probari non poſſit in iudicio: poſſe tamen prohiberi ab Eccleſia; quia quidquid ſit, an actus merè interni poſſint præcipi ab ipſa: ſufficit tamen, quod actus ſit externus, licèt occultus: iam enim eſt aliquid pertinens ad viſibilem, & externam gubernationem Eccleſiæ, ad quam extenditur eius poteſtas, vt obſeruat Suarez *lib 4 de legibus, cap. 11. num. 8. & cap. 13. n. 10. & 11.* & Vaſquez *in præſenti, q. 90. art. 1. dub. 4. num. 18. & ſeq* & quidem licèt peccata fuerint interna, confeſſio tamen, quæ ab Eccleſia præcipitur, eſt actus externus, quare ex hoc capite præceptum non excedit Eccleſiæ poteſtatem. An verò aliunde excedat, ſtatim dicemus 89.

Hoc ergo ſuppoſito, dubitatur primò: An ſi Chriſtus hoc Sacramentum non inſtituiſſet, potuiſſet Eccleſia præcipere confeſſionem omnium peccatorum, qualis de facto præcipitur? Ratio dubitandi ſumitur ex proximè dictis Si enim confeſſio peccati interni eſt nunc materia præcepti Eccleſiaſtici, cur etiam tunc non potuiſſet eſſe? Reſpondetur tamen negatiuè: non quidem quia confeſſio non eſſet actus externus, ſed quia res adeo difficilis, & grauis videtur excedere poteſtatem Eccleſiæ, ſicut nec poteſt Eccleſia præcipere paupertatem, religionem, & alia ſimilia. Confeſſio autem omnium peccatorum grauiſſima eſt, & grauior eſſet, ſi non haberet ex Chriſti inſtitutione annexam peccatorum veniam, & ſanctificationem prout tunc non haberet. 90. *An Eccleſia ſola poſſet præcipere confeſſionem,*

Adde, quod illud præceptum communiter non obſeruaretur, cùm ex vno capite confeſſio ex ſe eſſet inutilis, & aliunde homines ſcientes eſſe præceptum humanum reſiſterent, quantum poſſent, vt per ipſum non vſum compellerent Pontificem ad abrogandum illud præceptum.

91. Secundò dubitari poteſt, an ſi Chriſtus inſtituiſſet hoc Sacramentum, non tamen impoſuiſſet præceptum confeſſionis; poſſet adhuc Eccleſia præcipere confeſſionem, & vſum huius Sacramenti? Affirmat P. Vaſquez *vbi ſuprà.num.* 43. quia Eccleſia poteſt præcipere, quod ſuſcipiatur Sacramentum Confirmationis, vel Extremæ vnctionis, licèt non fuerint à Chriſto præcepta; ergo potuiſſet præcipere ſuſceptionem huius Sacramenti; licèt non fuiſſet à Chriſto præceptum. Eandem ſententiam ſequuntur Suarez *diſp.* 35. *ſect.* 1. *num.* 18. & alij, quos ibi affert.

Cæterùm iuxta ſupradicta diſtinguendum videtur: aut enim neceſſaria eſſet confeſſio exacta omnium peccatorum ad valorem Sacramenti, aut ſufficeret confeſſio aliquorum. Si hæc ſufficeret, potuiſſet ab Eccleſia præcipi propter magnam vtilitatem huius Sacramenti, & alias cauſas. Si verò primo modo ponatur, videtur, quod non poſſet præcipi confeſſio omnium peccatorum propter maximam difficultatem, quam ſecum affert, quæ, vt diximus, videtur excedere poteſtatem Eccleſiæ ad præceptum vniuerſale ferendum de re, ad quam Chriſtus noluiſſet obligare homines, & quæ ipſis non eſſet tunc ſimpliciter neceſſaria ad ſalutem. Nec obſtat magna vtilitas Sacramenti; quia magna etiam eſt vtilitas ſtatus religioſi, & magnopere conducit ad ſalutem, & tamen Eccleſia non poteſt illum præcipere. Denique non obſtat, quod de facto Eccleſia præceperit confeſſionem annuam: quia de facto ſupponitur iam obligatio confitendi ex præcepto diuino; quod autem illi obligationi ſatisfiat paulò antè, ne fortè præceptum diuinum defraudetur; non eſt adeo graue onus, cùm ſolùm verſetur circa circumſtantiam temporis, & non circa ſubſtantiam illius oneris, quod eſſet valdè diuerſum. Videatur Coninch. *in præſent. diſp.* 5. *d.* 3. qui benè hoc explicat

§. 2. *An ſit præceptum humanum confitendi bis eadem peccata.*

92. Tertiò dubitari poteſt, an poſſit Eccleſia præcipere ſecundam, vel tertiam confeſſionem eorundem peccatorum, quæ iam homo legitimè confeſſus eſt? Affirmant aliqui, quos refert Vaſquez *infrà quæſt.* 91. *art.* 3. *dub* 7. *num.* 13. *& ſeqq.* qui tamen non omnes eodem modo id docent: aliqui enim id vniuerſaliter concedunt, alij ſolùm quando præceptum fit ante primam confeſſionem eorum peccatorum, non verò ſi fiat poſtquã iam aliquis ritè ea peccata ſemel confeſſus eſt. Huic ſententiæ partim adhæſit P. Vaſquez ibi dicens poſſe Prælatum eo modo reſeruare ſibi peccata aliqua, vt det licentiam interim inferioribus abſoluendi, ita tamen, vt adhuc illa eadem peccata debeant ratione reſeruationis eidem Prælato iterum deferri, vt pœnitens ab ipſo ſacramentaliter abſoluatur, tanquam ab vltimo iudice in ea cauſa poteſtatem habente.

93. Contraria ſententia negatiua verior eſt, quam docent alij communiter, quos refert idem Vaſquez *ibi num.* 9. & quam ipſe Vaſquez poſtea re meliùs conſiderata, amplexus eſt *infrà q.* 93. *art.* 5. *dub.* 6. *n.* 11. relicta ſententia, quam ſuperiùs docuerunt. Ratio eſt ex ſupra dictis, quia reſpectu illorum peccatorũ, quæ aliquis ſemel confeſſus eſt, iam non eſt præceptum confeſſionis à Chriſto latum; ergo Eccleſia reſpectu eorum non magis poterit præcipere confeſſionem, quàm poſſet eam præcipere, ſi à Chriſto non fuiſſet præcepta. Diximus autem, quod tunc Eccleſia non poſſet confeſſionẽ præcipere propter difficultatem, & grauitatem rei; ergo neque in hoc caſu poſſet ſecundam confeſſionem eorundem peccatorum imponere.

94. Quod autem nec per modum reſeruationis poſſit illud præceptum ferri, probat Vaſquez locò citato illo *dub.* 6 contra id, quod in priori loco docuerat, & ratio videtur clara; quia vel per priorem abſolutionem fuerant directè ablata illa peccata, vel ſolùm indirectè: ſi dicas primum; ergo iam non fuit reſeruata, quia non poteſt quis directè abſoluere, niſi habeat poteſtatem iuriſdictionis ordinariam, vel delegatam: Si autem habetur delegata, hæc ſufficiebat ad terminandam cauſam illam, nec poteſt intelligi, quod detur abſolutio directa, niſi pœnitens quoad illam cauſam fiat ſubditus Confeſſarij per voluntatem Prælati; ac per conſequens illa erit vltima ſententia, tanquã lata à Sacerdote ex facultate Chriſti ſupra ſubditum, qui ſcilicet ex voluntate Prælati factus fuit eius ſubditus. Si autem dicas ſecundum, ſcilicèt, abſolutum fuiſſe indirectè, ſequitur ſubditum illum non poſſe communicare, antequam adeat Prælatum, & iterum confiteatur, ſaltem ſi poſſit facilè, & abſque detrimento eius abſolutionem obtinere, nemo enim poteſt Euchariſtiam ſumere per ſe loquendo, niſi præmiſſa confeſſione, & abſolutione directa omnium peccatorum mortalium, à quibus non eſt directè abſolutus. Vnde iam ille non eſſet caſus noſtræ quæſtionis; nunc enim non negamus poſſe, & debere aliquem ſecundò eadem peccata confiteri, quando ab eis non fuit directè abſolutus, hoc eſt, à proprio Sacerdote, habente poteſtatem ſuper illa peccata; ſed dicimus non poſſe hoc præcipi, quando iam ſemel ab iis peccatis fuit directè abſolutus.

95. *Ciſtercienſes an obligentur ad bis confitendum.*

Contra hanc doctrinam obiicitur primò ſtatutum quoddam Ordinis Ciſtercienſis, quo præcipitur, vt Religioſi, qui intra annum confeſſario ordinario confeſſi fuerint, debeant eadem peccata in fine anni ſuo Abbati confiteri, vt refert Dyoniſius Ciſtercienſis *in* 4. *diſt.* 23. *quæſt* 2 *art.* 2. vbi malè videtur ſentire de illo ſtatuto, quaſi minus prudenter facto, nec habente vim obligandi; ſed tamen illud à duobus Pontificibus Sixto IV, & Pio II. confirmatum fuiſſe refert Henriquez *lib.* 5. *de pœnitent. capite* 17. & commendatum, tanquam rem per homines ſanctos ſtabilitam.

Pater Vaſquez *dicto dub.* 6. *num.* 17. dicit potuiſſe fieri illud ſtatutum conceſſa inferioribus Confeſſariis facultate abſoluendi, & iniungendi ſimul in pœnitentiam illud onus iterum confitendi eadem peccata Prælato.

Sed hanc ſolutionem ipſe impugnauerat ſuperius benè, *dicto dub.* 7. *num* 34. quia in primis pœnitentia illa poſtquam ſemel impoſita, & acceptata fuiſſet, poſſet commutari ab eodem, vel alio confeſſario, iuxta aliquorum ſententiam ſaltem auditis iterum eiſdem peccatis, atque hoc modo tolleretur omnino obligatio confitendi Prælato, & tota illa lex fruſtraretur. Secundò, quia hac ratione poſſet quilibet Sacerdos reſeruare peccata, ſi dum

abſoluit

abſoluit, imponat pro pœnitentia, quod eadem peccata dicantur iterum Parocho, vel Epiſcopo; & tamen nemo concedet, quemlibet habere poteſtatem reſeruandi peccata; Ergo ille non eſt modus reſeruandi peccata. Tertiò poſſumus addere, quod illud onus per modum pœnitentiæ impoſitum facilè poſſet poſtea per indulgentias plenarias tolli, maxime quando non fuiſſet impoſitum per modum medicinæ (quia hæc fortaſſe non erat neceſſaria) ſed ſolùm in ſatisfactionem. Propter hæc forſitan ipſe Vaſquez *illo dub.* 6. aliam viam indicat dicens, Sixtum IV. confirmaſſe illam conſtitutionem ſecundùm opinionem quorumdam repugnantibus multis viris doctis.

97. P. Henriquez *vbi ſupra* §.4 explicat illud ſtatutum de obligatione quidem confitendi ſemel in fine anni Prælato, non tamen peccata, à quibus iam pœnitens fuiſſet directè abſolutus, ſed ea, quæ occurrerent ab vltima confeſſione, & à quibus nondum eſſet directè abſolutus. Sed hæc explicatio non poteſt ſtare cum verbis ſtatuti, quod confirmatum à Pontifice refert ipſe Henriquez §. 3. in quibus declaratur, Monachos teneri ad confitendum ſemel in anno omnia peccata ſua ab vltima confeſſione ſua illorum Prælatis facta; non ergo erat ſolùm obligatio confitendi peccata ab vltima confeſſione cuilibet confeſſario facta.

98. Alij dicunt, obligationem illam non oriri præcisè ex conſtitutione, ſed ex voto, vel conſenſu ſubditorum, qui vel explicitè, vel implicitè conſenſerunt in imponenda ſibi tali obligatione. Ego faciliùs concedam, potuiſſe prouenire ex conſtitutione abſque conſenſu ſubditorum: quia licèt pro tota Eccleſia non poſſet fieri talis lex obligans ad ſecundam confeſſionem eorumdem peccatorum, non tamen video, cur non poſſit fieri in religione aliqua obſeruante, in qua poſſunt ea præcipi, quæ ſpectant ad perfectionem: quam finis illius religionis intendit: & quidem in noſtra ſocietate vna ex potiſſimis regulis eſt, quod ſubditus manifeſtet totam ſuam conſcientiam bis, aut ſemel in anno ſuperiori, itaut nihil graue ipſũ lateat: (quod medium habetur, tanquam vnum ex magis ſubſtantialibus, & neceſſariis ad finem noſtræ Religionis: nec id ſolius noſtri ordinis eſt, ſed commune ferè ordinibus religioſis antiquis, vt probat Suar. *tom* 4. *de relig. tract.* 10 *lib.* 10. *c.* 6. vbi id etiam refert, contineri in regula S. Benedicti, quam Ciſtercienſes obſeruabant. Cùm ergo hæc notitia, quam Prælatus habere debet de conſcientia ſubditorum, maximè neceſſaria ſit ad finem religionis; non video, cur non poſſit fieri lex de illa notitia communicanda in confeſſione de peccatis grauibus; hoc enim non auget, ſed minuit potiùs onus, cùm ſuauior modus ſit, & facilior ſubditis manifeſtandi ſuam conſcientiam intra confeſſionem, & ſub illius Sacramenti ſigillo, quam extra confeſſionem. Non ergo mirum, ſi Patres Ciſtercienſes legem tulerint de confeſſione ſemel in anno cum Prælato facienda. Fateor, poſſe ex alio capite habere aliquid periculi illam legem vniuerſalem obligantem ſub peccato graui; Vnde in noſtra ſocietate non eſt præceptum graue, ſed ſola regula manifeſtationis prædictæ; ſicut etiam eſt regula confitendi iterum potiſsima peccata proprio Confeſſario ordinario, quando propter aliquem caſum alij, quàm Confeſſario ordinario aliquis confiteretur, vt nihil ignorando, quod ad conſcientiam pertineat, poſsit Confeſſarius meliùs pœnitentem iuuare: Et in ipſo Ciſtercienſi ordine illud ſtatutum iam ita Prælati moderantur vt ter ſolùm in anno ſibi reſeruent confeſsiones ſubditorum, nec tunc eos obligant ad repetendas confeſsiones præcedentes, ſed ſolùm ad peccata confitenda, quæ occurrunt ab vltima confeſsione, vt teſtatur Hieronymus Llamas Ciſtercienſis 1. *parte Methodi cap.* 6. §. 20.

Secundò obiicitur decretum Martini Quinti in 99.
extrauaganti, quæ incipit; *Ad vberiores fructus*, quam refert Vaſquez *dicto dub.* 7. *num.* 17. in qua Pontifex ſtatuit, quod illi, qui fratribus confitentur, teneantur tamen ſemel in anno ſuis Parochis confiteri Quod videtur confirmare Sixtus Quartus in extrauaganti *Vices*, quæ habetur inter communes, ſub titulo de *tregua, & pace*, vbi præcipit, quod Mendicantes deſiſtant prædicare, quod ſubditi non teneantur ſaltem in Paſchate proprio Sacerdoti confiteri, *quia de iure* (inquit) *tenetur Parochianus ſaltem in Paſchate proprio confiteri Sacerdoti*: Ergo obligantur ad confitenda iterum eadem peccata Parocho, à quibus ſemel iam fuerant abſoluti. Ad hoc tamen facilè

Reſpondetur, tunc non fuiſſe obligationem confitendi iterum eadem peccata Parocho, ſed confitendi ſemel Parocho ſaltem in Paſchate, ſicut tunc eſt obligatio accipiendi ſemel communionem à Parocho; Illa autem confeſsio debebat eſſe de peccatis, quæ occurrerent poſt vltimam confeſsionem.

§. 3. *Dubium incidens de ſubdito, qui abſoluitur à reſeruatis, & debet comparere iterum coram ſuperiore.*

Tertiò obiici poteſt vſus aliquorum ordinum, 100.
in quibus iter agentes, ſi contingeret ipſos habere aliquod peccatum reſeruatum, poſſent quidem (ſaltem qoando ex induſtria non procuratur, aut ſperatur illa opportunitas) abſolui ex facultate iam communiter conceſſa, cum onere tamen comparendi poſtea, & manifeſtandi eadem peccata ſuperiori,

P. Suarez *in præſenti diſp.* 30. *ſect.* 5. *num.* 8. *& ſeqq.* latè examinat fundamentum illius praxis; & multa hinc inde adducit, ac tandem *n.* 23. dicit, hanc obligationem comparendi iterum coram ſuperiore prouenire in hoc caſu ex peculiari modo, quo ſuperior delegauit iuriſdictionem ſuam ad abſoluendum. Cùm enim in hoc iudicio tria ſint, ſcilicet, remiſsio peccati quoad culpam, & æternam pœnam, caſtigatio eiuſdem peccati per ſatisfactionem, & curatio etiam peccati in futurum: poteſt Prælatus delegare plenam iuriſdictionem quoad primum, (in ordine ad quod non poteſt recipere iuriſdictio magis. & minùs, quia vel non remittitur culpa, vel totaliter remittitur) quoad alia verò duo poteſt delegare iuriſdictionem non plenam, ſed limitatam: quia poteſt delegare poteſtatẽ circa impoſitionẽ pœnitentiæ, reſeruando ſibi vltimum iudicium in taxanda pœna, vt licèt inferior debeat aliquam pœnitentiam imponere ad Sacramenti integritatem, id tamen fiat cum ſubordinatione ad ſuperiorem, qui vult illam recognoſcere, & augere, vel mutare, vel confirmare, provt expedire iudicauerit. Nam ſicut poteſt ſuperior dare facultatem abſoluendi à peccato reſeruato, taxando 101.
pœnitentiam, quam inferior debet imponere, cur non poterit dare eamdem facultatem reſeruando ſibi iudicium conſequens circa pœnitentiam ab inferiore impoſitam? Quid enim refert, quod hæc

limitatio fiat antecedentet, vel conſequenter, cùm æquè arguatut poteſtas limitata in inferioti, qui non poteſt pro ſuo arbittio definire, ſed pro alterius arbitrio, cui ſubeſt, & cui ſubotdinatur in illo iudicio: Si autem dari poteſt iuriſdictio cum hac limitatione; fatendum eſt, de facto ita dari; cùm Prælatus velit de facto ſubditum obligare, quocumque modo poſſit ad comparendum, & hoc ſanè modo omnia rectè cohæreant in otdine ad praxim: nam hac ratione explicatur bene, quomodo maneat obligatus ſubditus ad comparendum, etiamſi eiuſmodi obligationem ignorauerit, quando abſolutionem accepit: quia nimirum hæc obligatio naſcitur ex Sacramento ipſo, quod compleri debet per vltimum iudicium ſuperioris in ordine ad caſtigationem, & ſatisfactionem pro peccato. Vnde etiam conſtat materiam huius obligationis eſſe grauem. Denique quod tertium munus curandi peccatum in futurum eodem modo dari poteſt poteſtas limitata, & cum dependentia à Prælato, ad quem pertineat vltimum iudicium de modo curationis adhibendo. Debemus ergo hoc modo explicate, & defendere eiuſmodi ſtatuta.

102. Ego, vt verum fatear, difficilem ſemper exiſtimaui hunc opinandi modũ, nec poſſum ſatis percipere, quomodo poſſit ſuperior limitare poteſtatem inferioris, reſeruando ſibi in futurum poteſtatem imponendi, vel taxandi, aut confirmandi ſatisfactionem, & pœnam impoſitam, vel imponendã. Peto enim, an ille actus taxandi, vel augendi, aut confirmandi pœnitentiam ſit actus iudicis, & actio Sacramentalis, vel non; ſi non ſit; non obligat ſubditum, quia in foto pœnitentiæ non poteſt obligari pœnitens, niſi ad pœnitentiam, quam Sacerdos nomine Chriſti illi poteſt imponere, quæ ſit ſatisfactio, & pars integralis Sacramenti pœnitentiæ; nec Confeſſarius poteſt aliter obligare pœnitentem ad aliquid faciendum, niſi imponendo illud pro ſatisfactione: Nam quando obligat ad relinquendam occaſionem peccati, non tam obligat Sacerdos, quàm declarat obligationem, quam ipſe pœnitens habet relinquendi eiuſmodi occaſionem: obligationem, itaque nouam ſuperaddere non poteſt niſi imponendo rem illam pro ſatisfactione Sacramentali: Loquimur autem in ordine ad abſolutionem à peccatis: Nam ſi ſermo ſit de abſolutione ab excommunicatione, cùm hæc cenſura ſit ab Eccleſia, poteſt eadem Eccleſia, vel Prælatus tollere eam ſub certo grauamine: quo pacto non eſt difficultas, quod dari poſſit aliquando abſolutio ab inferiori cum onere comparendi poſtea coram ſuperiore, à quo imponatur ſatisfactio debita pro delicto, prout habetur in *c. eos qui*, de ſententia excommunicationis *lib. 6.* nunc ergo loquimur ſolùm de abſolutione Sacramentali à peccatis, quæ cùm tota ſit ex Chriſti inſtitutione, non poteſt habere alias leges, aut grauamina, niſi iuxta eamdem inſtitutionem: iuxta quam Sacerdos poteſt quidem punire, & præcipere aliquid pœnitenti pro vindicta, & ſatisfactione: Nemo autem alius, qui Sacramentum non miniſtret, poteſt punire, vel obligare pœnitentem ex vi abſolutionis à culpa.

103. Dices, ipſum Sacerdotem inferiorem abſoluentem obligare pœnitentem, vt recurrat poſtea ad ſuperiorem pro vltimo iudicio in ſatisfactione accipiendo, atque adeo totam hanc obligationem procedere à Confeſſario ipſo, qui illud onus imponit ſubdito, prout ſuperior præſcripſerat faciendum ipſi Confeſſario inferiori.

Sed contra, quia ſi hoc eſſet in primis ſequitur caſu, quo ex obliuione Confeſſarius nihil dixiſſet pœnitenti, neque illi hanc pœnitentiam impoſuiſſet recurrendi ad ſuperiorem, non manere ſubditum ampliùs obligatum ad comparendum, cùm tota illa obligatio proueniat ex eo, quod inferior imponat hanc ſatisfactionem. Conſequens autem non concedit, ſed negat omnino P. Suarez. Deinde redeunt inconuenientia ſupra indicata, quod ſi tota illa obligatio comparendi proueniret ex præcepto Confeſſarij, qui impoſuit illã pœnitentiam, poſſet pœnitens poſt abſolutionem liberare ſe ab illo onere, vel per indulgentiam, vel iuxta aliquorum ſententiam per commutationem pœnitentiæ in aliam, & ita fraudaretur intentũ reſeruationis.
Fateor itaque quod poſſet ſuperiot præſcribere in- 104.
feriori, vt imponeret ſubdito in pœnitentiam recurſum ad ipſum ſuperiorem pro determinatione ſatisfactionis: ſed tunc inferiot Confeſſarius ſolus obligaret, & iudicaret; ſuperior verò ſolùm determinaret materiam, ad quam inferior obligauerat, atque ideo non procederet vt iudex, ſed vt determinans id, ad quod iudex immediatus obligauerat: quod quidem licèt poſſibile eſſet: non tamen ſufficeret ad conſequendum finem legis, cùm poſſet poſtea pœnitens ſe liberare ab illo onere.

Si verò dicas illum actum ſuperioris iudicantis poſtea, & determinantis pœnam eſſe actionem iudicis, & Sacramentalem, prout ipſe Suarez indicare videtur *num.* 30. dicens illum actum eſſe *quaſi conſummationem quandam Sacramentalis iudicij*: tunc, inquam, obſtare videtur id eſſe contra inſtitutionem, & naturam huius Sacramenti, in quo non poteſt diuidi vllo modo officium Miniſtri inter duos; quorum vnus abſoluat à peccatis, & alter imponat pœnitentiam; ſed debet eſſe idem omnino, qui vtrumque faciat: vterque enim eſt actus iudicis, vt iudex eſt, & eſt prolatio ſententiæ, quæ duas habet partes, nempe abſoluere, & condemnare, ſeu obligare ad pœnam, eſt autem inauditum, quod prolatio ſententiæ, quoad illos duos actus diuidatur, ita vt alter Sacerdos abſoluat, alter pœnitentiam imponat: Non poteſt ergo ſuperior delegare poteſtatem ad abſoluendum, & reſeruare ſibi poteſtatem totaliter, vel ex parte ad imponendam pœnitentiam. 105

Quod rurſus ſecundò probari poteſt, quia ille ſolus poteſt in hoc foro Sacramentali iudicare, & proferre ſententiam, cui pœnitens Sacramentaliter confitetur ſua peccata: ſententia enim ſupponit accuſationem, nec poteſt in hoc foro legitimè iudicare, qui ex partis confeſſione non habet notiam delicti: Confeſſiò autem Sacramentalis non fit, niſi Sacerdoti inferiori, à quo abſolutio habetur; nec poſtea confitetur Sacramentaliter pœnitens, quando comparet coram ſuperiore, vt fatetur ipſe Suarez *n.* 30. Non poteſt ergo ſuperior proferre ſententiam Sacramentalem, coram quo non eſt facta cõfeſſio, aut accuſatio Sacramẽtalis. 106.

Vnde tertiò arguere poſſumus; quia ſatisfactio Sacramentalis, cùm ſit pars Sacramenti, & habeat effectum aliquem ex opere operato, ſaltem quoad remiſsionẽ pœnæ tẽporalis ſupra condignitatem operis, neceſſe eſt, quod eleuetur per claues Eccleſiæ à Miniſtro, qui illam ſatisfactionem Chriſti auctoritate imponit: hæc autem eleuatio fieri non poteſt à Miniſtro, niſi proferat formam Sacramenti. Materia enim Sacramenti non ſignificat ſuum effectum, niſi prout coniuncta cum forma; ergo Miniſter adhibens materiam, non 107.

ſignificat

ſignificat infallibiliter effectum per ſolam poſitionem materiæ, ſed per illam, & per prolationem formæ ſimul, per quam magis clare, & determinatè ſignificat effectum Sacramentalem: nam Sacerdos effundens aquam in puerum, non ſignificat gratiam baptiſmi per ſolam effuſionem aquæ, ſed per illam ſimul,& prolationem formæ. Sicut ergo non poteſt vnus miniſter effundere aquam, & alter proferre formam baptiſmi, ſic non poteſt in Sacramento pœnitentiæ vnus miniſter adhibere materiam ſcilicet impoſitionem ſatisfactionis, & alter proferre formam, quia iam ille prior non ſignificaſſet effectum Sacramentalem ſatisfactionis, atque adeo non eleuaſſet ſatisfactionem ad illum effectum cauſandum, cùm neutrum fieri poſſit per ſolam poſitionem materiæ, alioquin poſſet Sacerdos imponere pœnitentiam Sacramentalem, quæ cauſaret ſuum effectum ex opere operato, non dando abſolutionem; quod nemo concedet. Ratio autem eſt, quia ſicut non poteſt dari Sacramentum ſine forma, ita nec vllus effectus Sacramenti; miniſter ergo, qui confert Sacramentum nomine Chriſti debet ipſe proferre formam, per quam ſignificet effectum quem confert: quod maximè locum habet in caſu noſtro; nam per impoſitionem ſatisfactionis duo fiunt, nempe condemnare pœnitentem, & obligare ad talem pœnam; acceptare item pœnam illam pro grauiori pœna temporali, quam debet: quorum primum quidem ſignificatur clariùs per verba, quibus imponitur pœnitentia: ſecundum verò non exprimitur per illa verba, quæ non videntur ſonare remiſſionem, ſed punitionem: ſignificatur autem clariùs per verba abſolutionis,& formæ Sacramentalis, vt diximus ſupra *diſp.* 12. *ſect.* 2. oportet ergo, vt miniſter, qui confert effectum Sacramentalem correſpondentem ſatisfactioni, proferat formam, quæ ſignificet illum effectum, quem confert nomine Chriſti.

108. Quartò denique arguere poſſimus; quia ſi poſſet diuidi miniſterium in hoc Sacramento, ita vt ſatisfactionem Sacramentaliter imponeret ſuperior, & inferior ſolus abſolueret; poſſet etiam ita diuidi, vt inferior nullam prorſus pœnitentiam imponeret; ſed id totum reſeruaret ſibi ſuperior, qui ſolus totam pœnitentiam imponeret. Conſequens autem non concedit Suarez, ſed fatetur abſurdum *num.* 24 quia iam inferior non miniſtraret Sacramentum integrum. Sequela verò probatur, quia ſi ſuperior non abſoluens poteſt adhibere partem Sacramenti, & conferre remiſſionem pœnæ vnius anni, verbi gratia, cur non poterit conferre remiſſionem pœnæ vnius biennij augendo pœnitentiam?

109. Rurſus ſi non obſtat integritati Sacramenti, quod Sacerdos inferior imponat ſolùm partem ſatisfactionis, & reliquam relinquat ſuperiori, qui eam ſacramentaliter imponat, non repugnabit etiam eidem integritati, quod relinquat ſuperiori totam pœnitentiam imponendam: Nam in primis Sacramentum ipſum æque integrum erit, ſi quidem impoſitio ſatisfactionis à ſuperiore facta poteſt per ſe componere vnum, & idem Sacramentum cum abſolutione inferioris: poterit ergo tota pœnitentia à ſuperiore impoſita componere vnum integrum Sacramentum cum abſolutione inferioris. Deinde non obſtante integritate Sacramenti, poteſt inferior per ſe non imponere integram ſatisfactionem debitam, ſed partem, quæ cum alia parte à ſuperiore imponenda faciat Sacramentum integrum; ergo non debet inferior ex ſe conſtituere Sacramentum integrum; ergo poterit relinquere totam ſatisfactionem à ſuperiore imponendam; vel ſi hoc non poteſt, debet ipſe totam imponere, propter integritatem Sacramenti, quia ſi non imponitur tota, iam Sacramentum non erit integrum, quoad illam partem, ſed partiale, & adhuc complendum per aliam partem Sacramentalem ponendam à ſuperiore. Fatendum ergo eſt, obligationem illam comparendi non eſſe ad hoc, vt Sacramentum compleamt per actionem Sacramentalem, quam ſuperior exerceret, imponens poſtea Sacramentaliter ſatisfactionem; Nam eiuſmodi actio ſpectat ſolùm ad illum, qui Sacramentaliter abſoluit.

Reſtat nunc reſpondere ad exemplum, cui 110.
P. Suarez innitebatur, quod, ſcilicet, poteſt ſuperior taxare pœnitentiam, quam inferior debet imponere ſubdito pro peccato reſeruato; ex quo apparet non dari iuriſdictionem inferiori, tanquam iudici ſupremo; nam ſupremus iudex non dependet ab alio ſuperiori, cuius taxationem & iudiciũ debeat obſeruare in pœnitentia imponenda: poterit ergo dependere etiam conſequenter, quatenus ſuperior reſeruauit ſibi vltimum iudicium in taxanda pœnitentia. Ad hoc tamen ex dictis reſpondetur facilè, eſſe magnum diſcrimen inter illa duo: nam in priori caſu ſuperior dans facultatem inferiori abſoluendi ſubditum à caſu reſeruato, & præſcribens pœnitentiam, quam debet imponere, non exercet tunc actionem aliquam ſacramentalem, ſed ſolùm dat iuriſdictionem, & poteſtatem neceſſariam ad Sacramentum miniſtrandum ipſe tamen ſuperior nullo modo miniſtrat totaliter, vel partialiter Sacramentum, neque ipſe imponit pœnitentiam, quod apertè conſtat in ſuperiore, qui non eſt Sacerdos, atque adeo non poteſt conferre Sacramentum, nec imponere pœnitentiam ſacramentalem; hæc enim eſt actio propria Sacerdotis: & tamen poteſt dare inferiori facultatem abſoluendi à reſeruatis, & præſcribere pœnitentiam imponendam, quia nimirum tunc non exercet munus aliquod miniſtri, ſed dat iuriſdictionem miniſtro. Poteſt autem eiuſmodi iuriſdictionem dare limitatam, v. g. ad abſoluendum à duobus reſeruatis, & non a tribus. 111. Sic ergo poteſt dare iuriſdictionem inferiori ad imponendam talem pœnitentiam pro tali peccato, & non minorem: Nam ſicut ad abſoluendum requiritur iuriſdictio, ita ad imponendam pœnitentiam pro reſeruatis requiritur iuriſdictio; & hanc poteſt limitare ſuperior, dando poteſtatem imponendi talem pœnitentiam, & non minorem; in quo nullum apparet inconueniens. At verò in noſtro caſu, ſi ſuperior reſeruaret ſibi vltimum iudicium circa pœnitentiam, iam ipſe imponeret immediatè, & proximè ſatisfactionem ſacramentalem: quæ quidem impoſitio, cùm ſit actio ſacramentalis, non poteſt fieri niſi a miniſtro Sacramenti, & à Sacerdote: Vnde ſuperior, qui non eſſet Sacerdos, licet poſſit dare iuriſdictionem, & præſcribere pœnitentiam ab inferiori imponendam; non tamē poſſet ipſe imponere pœnitentiam ſacramentalem, & eleuare illam ad effectum ex opere operato, cùm hoc debeat procedere ex poteſtate ordinis, quam ipſe non haberet. Fateor ergo, quòd poſſet ſuperior dare iuriſdictionem inferiori, & præſcribere, vt obligaret ſubditum ad implendam pœnitentiam, quam ſuperior illi

Superior quomodo poſſit præſcribere pœnitentiam ab inferiore imponendam?

poſtea deſignaret: quia tunc, vt ſupra dixi, ſuperior non imponeret pœnitentiam, ſed ſolùm inferior, qui re vera impoſuit pro pœnitentia totum id, quod poſtea ſuperior deſignaret: Tunc autem, vt dixi, poſſet ſubditus poſtea non comparere, commutata ſibi illa pœnitentia in aliam iuxta aliquorum ſententiam, vel in aliquam indulgentiam plenariam. Quod verò ſuperior poſtea imponat de nouo propria auctoritate pœnitentiam Sacramentalem; hoc dicimus non cohærere cum inſtitutione huius Sacramenti, in quo vnicus debet eſſe miniſter, & iudex proferens ſententiam integram abſolutionis & punitionis.

113. Eodem modo ſolui poteſt aliud argumentum, quo vtitur idem Suarez *num.* 24 quia ſententia (inquit) confeſſarij quoad hanc partem non eſt immutabilis: ergo poteſt ſuperior hanc mutabilitatem ſibi reſeruare, vt ſuo iudicio confirmetur. Ad hoc, inquam, ex dictis reſpondetur, aliud eſſe obligare inferiorem ad mutandam, vel non mutandam pœnitentiam ſemel impoſitam, (& hoc potuiſſet fortaſsè ſuperior facere, quando dedit facultatem) aliud verò imponere pœnitentiam, quam confeſſarius non impoſuit; & hoc dicimus, non poſſe facere ſuperiorem. Potuiſſet itaque ſuperior dare inferiori iuriſdictionem limitatam, verbi gratia, ad imponendam pœnitentiam, & augendam, vel mutandam illam poſtea pro arbitrio ſuperioris, non tamen potuit reſeruare ſibi munus imponendi immediatè pœnitentiam; ſed in eo caſu poſſet ſolùm arbitrari ſuperior, & adeundus iſſet iterum confeſſarius inferior, vt iuxta debitum ſuum imponeret pœnitentiam, quam arbitratur ſuperior. Adde, ſi confeſſarius abſolutè impoſuit talem pœnitentiam determinatam, non poſſe poſt abſolutionem augere illam inuito pœnitente, vt dicemus infra *diſp.* 25. *ſect.* 6. niſi fortè quando priùs confeſſarius reſeruaſſet ſibi facultatem augendi pœnitentiam poſtea. Denique reſtat ſemper difficultas ſæpe repetita, quod pœnitens poſſet poſtea liberare ſe ab illo onere comparendi à confeſſario impoſito per aliquam indulgentiam, & frauderetur intentum reſeruationis.

114. Quod verò ſpectat ad illud tertium munus curandi pœnitentem in futurum; quod dicit Suarez potuiſſe ſuperiorem ſibi reſeruare, & hac ratione obligare ſubditum ad comparendum pro accipienda debita curatione, quam ſibi ſuperior reſeruauit. Hoc, inquam, non videtur firmum adminiculum: quia confeſſarius præciſè vt medicus, non poteſt obligare pœnitentem, vt infra videbimus. Poteſt quidem, & debet oſtendere ipſi obligationem ſuam vitandi talem occaſionem proximam, reſtituendi, vel aliquid aliud faciendi. Poteſt etiam, & debet imponere in pœnitentiam ea, quæ credantur fore vtilia ad remedium, & medicinam, & hoc pacto obligare poterit ad medicinam adhibendam, quatenus eam ſimul imponit pro ſatisfactione Sacramentali. Cæterùm præciſa poteſtate imponendi pœnitentiam, non apparet, quomodo præciſè vt medicus poſſit obligare præcepto ſuo ad aliquid faciendum, ad quod aliàs pœnitens non teneretur. Hoc ergo ſuppoſito, de quo dicemus infra *diſp.* 25. conſequens eſt, ſi ſuperior non poteſt reſeruare ſibi poteſtatem imponendi pœnitentiam, vt probatum eſt, non poſſe etiam reſeruare ſibi poteſtatem adhibendi medicinam, ita vt propter eam rationem ſubditus maneat obligatus ex vi Sacramenti ad comparendum coram ſuperiore, vt recipiat curationem debitam ad complementum totale Sacramenti ſuſcepti.

Faciliùs ergo ad caſum, & praxim illam Religioſorum Reſpondetur, id non fieri abſque con- 115.
ſenſu tacito pœnitentis; datur enim illa facultas à Prælato cum quodam quaſi pacto, quo pœnitens vtendo illa facultate ſe obligat ad comparendum coram ſuperiore, quod pactum fieri poteſt, vt tandem fatetur Vaſquez *dicto dub. 6. num.* 15. & cui obligationi non ſatisfacit, ſi poſtea non manifeſtet ſuperiori illud peccatum reſeruatum. Quo tandem modo intelligi debere in noſtra ſocietate facultatem obtinendi abſolutionem à reſeruatis in itinere, ſi quando caſus occurrat, declarauit R. P. Mutius Vitelleſcus Generalis Præpoſitus anno 1617. litteris ad ſocietatem, datis quibus edixit primò, non eſſe ſocietatis mentem eam facultatem dare, quando ſubditus ex induſtria eo ipſo fine facit iter, vel aliàs iter facturus ex induſtria confeſſionem differt, vt poſſit in ipſo itinere abſolui: Secundò, non poſſe etiam in itinere adiri externos, cùm adſunt proprij. Tertiò, 116.
obligationem illam eſſe conditionem, ſine qua nullo modo ſocietas cõcedit facultatem; ideoque qui non habet animum acceptandi, vel implendi, non poſſe vti facultate illa; & in vſu eius facultatis tacitè contineri acceptationem conditionis, qua ſubditus in re tanti momenti, atque ad bonum ſocietatis maximè conducentis illi ſe obliget. Hæc ibi: ex quibus verbis apertè colligitur, ita exigi acceptationem illius obligationis ad valorem abſolutionis, vt ſi ſubditus acceptare nollet, re vera non detur facultas abſoluendi. Vnde apparet, non benè conceſſiſſe P. Suarez *dict. ſect.* 5. *num* 19. ſi pœnitens bona fide exiſtimaret, ſe non teneri ad acceptandam illam obligationem comparendi & ideo fingeret ſe illam acceptare ad extorquendam abſolutionem, cùm tamen interim non acceptaret; tunc, inquam, abſolutionem fore validam, quia facultas datur dependenter ab illa acceptatione. Hoc tamen apertè opponitur verbis ſupra adductis, quibus ſocietas declarat, ſe non dare facultatem illam nolenti acceptare talem obligationem. Eſt 117.
autem illa obligatio grauis, vt conſtat ex eiſdem verbis, quia materia non eſt leuis, ſed grauiſſima vt benè probat idem Suarez *num* 11. quia non ordinatur ad meram notitiam Prælato dandam, ſed ad correctionem ſubditi, ad diſciplinæ religioſæ conſeruationem, ad continendos ſubditos, & ad fines omnes, qui in reſeruatione grauiorum delictorum intenduntur. Denique conſtat, illam obligationem non extorqueri à ſubdito iniuſtè, & per violentiam: Prælatus enim vtitur iure ſuo nec tenetur dare facultatem confeſſario abſoluendi à reſeruatis, nec obligat ſubditum ad acceptandam facultatem ſub eo onere, ſed offert facultatem, vt vel reſpuat, vel liberè eam ſub tali onere acceptet, vt fatetur idem Suarez *n.* 12.

Obiiciet aliquis primò, quia ex hoc ſequere- 118.
tur ſubditum, qui ignorat pactum, vel onus illud, & bona fide confitetur, & abſoluitur in itinere, vel non eſſe abſolutum, ſi facultas non datur, niſi acceptanti obligationem comparendi, quam obligationem ignorans non potuit acceptare, vel certè abſolui validè, & nullam obligationem contrahere, quia ſi hæc erat ſolùm ex pacto, non potuit obligari abſque vlla prorſus voluntate ſe obligandi.

Reſpon

119. *Quid ſi ſubditus ignoret pactum?* Reſpondetur, in prædicto caſu abſolutionem eſſe validam, & ſubditum manere obligatum ad comparendum, quia per ipſam confeſſionem, & petitionem abſolutionis contraxit obligationem propter pactum implicitum ibi contentum, quod indicant verba ſupra adducta, dum dicitur, *in vſu eius facultatis tacitè contineri acceptationem conditionis.* Ratio autem eſſe poteſt, quia qui habet voluntatem efficacem alicuius actionis validæ exercendæ, vel ſuſcipiendæ, eo ipſo habet implicitè voluntatem eorum, quæ ad prædictum actum validè exercendum requiruntur. Hinc eſt, hominem baptizatum volentem efficaciter contrahere matrimonium verum, & validum, licèt neſciat illud eſſe Sacramentum; adhuc habere voluntatem implicitam recipiendi, & miniſtrandi Sacramentum, quia vult facere id totum, quod requiritur ad contrahendum validè, & ineundum verum matrimonium. Hinc etiam eſt eum, qui vult verum, & validum matrimonium efficaciter celebrare, licèt neſciat illud afferre ſecum indiſſolubilitatem perpetuam, imò licèt ex priuato errore putet eſſe diſſolubile, adhuc contrahere matrimonium indiſſolubile propter voluntatem vniuerſalem, & efficacem, quam habuit contrahendi verum, & validum matrimonium. Hinc etiam eſt, quod ille, qui recipit ordinem ſacrum, licet neſciat votum caſtitatis, quod Eccleſia Latina voluit ordini ſacro annexum eſſe, adhuc maneat ligatus voto implicito in illo actu contento propter voluntatem efficacem, quam habuit faciendi actum illum, & ſuſcipiendi onera illi ſtatui annexa, vt cum aliis docet Thomas Sanchez *lib. 7. de matrimonio, diſp. 27 num* 11. & quid-
120. quid ſit de voto caſtitatis in ignorante illud eſſe annexum ordini ſacro; in noſtro tamen caſu maior ratio eſt id aſſerendi: quia ordo ſacer, etſi non licitè, validè tamen ſuſcipi poteſt abſque voto caſtitatis, nec valor ordinis pendet à voto caſtitatis, atque ideo poteſt eſſe voluntas validè ſuſcipiendi ordinem cum voluntate non vouendi caſtitatem: At verò in caſu noſtro valor abſolutionis pendet à voluntate acceptandi obligationem comparendi; quia Prælatus non aliter vult dare facultatem abſoluendi à reſeruatis: Ergo eo ipſo, quod ſubditus vult recipere Sacramentum validè, & ſubdi confeſſario, vult implicitè, & tacitè ſubdi cum iis omnibus oneribus, ſine quibus actus ille non ſubſiſtit, nec validè ſubditur ad abſolutionem obtinendam. Fateor, ſi ipſe poſitiuè nollet ſubire talem obligationem, & ita nollet, vt efficaciùs nollet talem obligationem, quàm vellet valorem abſolutionis, tunc, inquam, nec actus valeret, nec maneret obligatus ex pacto, ſed ex priori obligatione, quam priùs habebat
121. confitendi peccata reſeruata ſuo ſuperiori. Cæterùm quando ſubditus ignorat obligationem illam, & vult abſolutionem validam voluntate efficaci, eo ipſo vult implicitè talem obligationem, quæ hic, & nunc neceſſaria eſt ad valorem Sacramenti. Exemplum optimum eſſe poteſt in eo, qui ignorat pœnitentem obligari ad implendam pœnitentiam ſibi à Confeſſario impoſitam, hic enim, non obſtante illa ignorantia, eo ipſo, quod vult recipere Sacramentum, & abſolutionem validam, vult etiam implicitè ſubire illud onus, & obligationem, quia vult omnino ſubdi Sacerdoti, in qua ſubiectione continetur poteſtas obligandi ad ſatisfactionem, quod totum pœnitens confuſè vult per illam voluntatem ſuſcipiendi Sacramentum, licèt ipſe ignoret talem obligationem, imò licet, ſi eam ſciret, nollet ſe exponere illi obligationi, nec recipere Sacramentum cum tanto onere: Nam quidquid ſit de eo, quod tunc vellet, nunc tamen verè vult ſubdi Sacerdoti, & facere hanc actionem validam. Sic ergo in caſu noſtro pœnitens ignorans obligationem, quam ſubit comparendi coram ſuperiore, vult tamen ſubdi huic Sacerdoti in hoc foro, quæ ſubiectio affert ſecum neceſſariò illam obligationem, ſine qua non eſſet valida, quod ſufficit, vt tacitè, & implicitè velit talem obligationem.

Secundò obiicitur ex Suario *n.* 20. quia quan- 122.
do in caſu neceſſitatis aliquis abſoluitur à reſeruatis Papæ cum onere comparendi poſtea, cùm potuerit, iuxta formam præſcriptam in cap. *Eos, qui* de ſententia excommunicationis *in 6.* illa obligatio comparendi non oritur ex pacto, aut ex voluntate pœnitentis, ſed ex voluntate Pontificis concedentis facultatem, & iuriſdictionem cum illa limitatione, & reſeruando ſibi vltimum iudicium, quoad ſatisfactionem imponendam: Idem ergo dici debet, quando ea obligatio oritur ex voluntate alterius ſuperioris, in hoc enim eadem videtur eſſe ratio omnium ſuperiorum.

Reſpondetur, caſus Pontificios poſſe eſſe vel 123.
abſque cenſura aliqua, vel cum cenſura annexa, prout communiter illam habere ſolent. Et quidem, ſi habent cenſuram, facilè intelligitur, quomodò poſſit pœnitens abſque vllo pacto explicito manere obligatus ad comparendum: quia nimirum potuit ex voluntate Pontificis cenſura auferri, non abſolutè, ſed ad tempus, ita vt poſtea rediret, non poſita tali, vel tali conditione: quia cùm cenſura tota ſit ex iure humano, & voluntate Pontificis; poteſt eadem voluntate auferri, ſub qualibet conditione, & limitatione. Prælatus autem religionis non poteſt hoc modo obligare ſubditum, quia non poteſt dare facultatem abſoluendi ſub conditione, vel ad tempus; atque ideo neceſſe eſt, vt obligatio comparendi proue-
niat etiam ex voluntate ipſius ſubditi. Si verò ſer- 124.
mo ſit de peccatis Pontifici reſeruatis abſque cenſura; hæc quidem, vel nulla ſunt, vel ſi aliquod ſit, aut vnquam fuerit, rurſus diſtinguendum eſt: nam vel facultas ab illo abſoluendi datur pro mortis articulo, vel pro aliis temporibus: Si detur pro mortis articulo, ipſe P. Suarez *dicta ſectione* 5. *numero* 32. in vniuerſum docet peccatorum abſque cenſura reſeruatorum abſolutionem pro mortis articulo non poſſe, nec debere concedi cum illo onere comparendi; quia cum in eo caſu confeſſio ſit ſimpliciter neceſſaria, cogeretur, & obligaretur ſubditus ad dicenda bis ſua peccata, quæ neceſſitas non videtur eſſe iuxta inſtitutionem huius Sacramenti. In illo ergo articulo ſubditus abſolutus à peccatis Pontifici reſeruatis abſque cenſura, non haberet obligationem comparendi, neque ex pacto, neque aliunde, iuxta ſententiam ipſius Suarez. Et quidem textus in illo c. *Eos, qui*, loquitur ſolùm de eo, qui abſoluitur à cenſura, vel ſententia Eccleſiaſtica in quam vult Pontifex, vt reincidat, niſi data poteſtate compa-
reat. Denique ſi ſermo ſit de ſubdito abſoluto à 125.
peccato Pontifici reſeruato, non quidem in mortis articulo, ſed in alia neceſſitate, quando legitimum impedimentum habebat adeundi Pontificem; facilè reſpondebimus, ſi inueniatur peccatũ aliquod abſque cenſura reſeruatum Pontifici, & facultas

Digitized by Google

conceſſa ad abſoluendum ab illo in caſu neceſſitatis extra mortis articulum, cum onere comparendi poſtea, (quæ quidem difficilè de facto inuenientur) interpretandum id etiam eſſe iuxta doctrinam ſuprà poſitam, vt pœnitens debeat explicitè, vel implicitè acceptare conditionem illam, & obligationem comparendi, quam ſi non acceptet, non poterit vti facultate cum eo onere conceſſa. Cùm enim Pontifex eo caſu vellet pœnitentem omnino obligare ad comparendum, & ſecluſa non eſſet alia via efficaciter obligandi, niſi interueniente aliqua voluntate ſubditi volentis ſibi imponere talem obligationem; totum hoc cenſetetur velle Pontifex tunc, ſicut Prælati Religioſi profeſſi ſunt, ſe id velle, & intendere, quando concedunt facultatem abſolutionis obtinendæ in iis caſibus cum onere comparendi.

126. Tertiò obiicitur, quia ſi pœnitens bona fide confiteatur, ignorans illam obligationem comparendi, & ante abſolutionem admoneatur à confeſſario de illo onere; tunc, inquam, poterit pœnitens recuſare illam obligationem, & tamen petere abſolutionem, ad quam iam acquiſiuit ius per confeſſionem factam, ne cogatur bis eadem peccata confiteri; nam ſi in prædicto caſu negaretur illi abſolutio, iam cogeretur abſolutè bis confiteri eadem peccata, neque eſſet in poteſtate pœnitentis illud grauamen effugere. Fatendum eſt ergo eam obligationem non prouenire ex acceptatione pœnitentis, ſed ex iuriſdictionis limitatione, prout volebat Suarez.

127. Hoc tamen argumentum, quod magnum negotium faceſſit Suario *num.* 17. & 19 ex ſupradictis facile ſolui poteſt. Negamus itaque pœnitentem ex confeſſione bona fide facta, acquiſiuiſſe ius ad abſolutionem obtinendam recuſato onere comparendi. Quis enim dedit illi tale ius? Non quidem inferior Confeſſarius, qui cùm non habeat poteſtatem delegatam abſoluendi, niſi acceptantem illud onus, non potuit ſe obligare ad dandam aliter abſolutionem; hoc enim eſſet obligare ſe ad impoſſibile. Siue ergo peccauerit, vel non peccauerit, non aperiendo pœnitenti ab initio illam obligationem, ne fruſtrà diceret ſua peccata; poſtea tamen non obligatur ad abſolutionem dandam contra voluntatem ſuperioris; ſed neque ſuperior dedit tale ius pœnitenti. Cur enim obligetur ſuperior ad dandam facultatem ex eo, quod ſubditus imprudenter, vel ignoranter confeſſus eſt ſua peccata non habenti facultatem abſolutam, ſed limitatam abſoluendi? Alioquin quoties ſubditus bona fide confeſſus eſſet peccata reſeruata inferiori, deberet etiam ſuperior dare facultatem abſolutionis obtinendæ ab inferiori, licèt poſſet ipſe ſuperior, qui Epiſcopus eſt, facilè adiri, ne ſcilicet cogatur ſubditus eadem peccata bis confiteri. Debet igitur ſubditus ſibi imputare neceſſitatem, quam ſubit bis aperiendi idem peccatum, eò quòd ignoranter confeſſus illud fuerit, cui non debebat illud in rigore confiteri; nec ſuperior inducit illum in eam neceſſitatem, ſed ignorantia propria fuit cauſa potiſſima illius neceſſitatis ſubeundæ; ſicut ſi bona fide confeſſus fuiſſet laico, non ideo excuſaretur ab eiſdem peccatis iterum confitendis.

128. Manet ergo ex his omnibus non poſſe præcipi duplicem confeſſionem eorumdem peccatorum pro tota Eccleſia, neque in prædicto caſu præcipi; ſed penitentem ipſum ob ſuam commoditatem acceptare propria voluntate, & ſponte ſua imponere ſibi illud onus. Quando verò tranſacto periculo, aut neceſſitate, ille, qui abſolutus fuit à Cenſuris Papæ reſeruatis, obligatur ad comparendum; non obligatur, vt iterum Sacramentaliter confiteatur: ſed ſolùm vt ſe præſentet ad recipiendam pœnitentiam, vel ſatisfaciendum Sedi Apoſtolicæ, quod mandatum iuſtum eſt, & eius trangreſſio punitur ſecunda excommunicatione. Quod quidem faciliùs potuit præcipi in abſolutione ab excommunicatione, vt dixi, quàm in abſolutione à peccatis; cùm enim excommunicatio ſit cenſura impoſita ab Eccleſia, poteſt auferri ab Eccleſia hoc, vel illo modo, cum hac, vel illa limitatione: peccata autem tolluntur per poteſtatem à Chriſto datam Sacerdoti, atque adeo lata ſemel abſolutione directa in ſubditũ, tolluntur omnino abſque limitatione, aut conditione vlla.

§. 4. *An ſit præceptum humanum confitendi venialia.*

DVbitari poteſt quartò, An poſsit ab Eccleſia præcipi confeſsio peccatorum venialium? Aliqui negant; Palud. Syluester, & Sotus apud Suarez *diſp.* 22. *ſect.* 8. *num.* 2. quibus fauet Nauarrus *in ſumma, cap.* 2. *num.* 9. Alij communiter affirmant; S. Thom. Alenſis, Bonauentura apud Suarez ibi, qui eamdem ſententiam amplectitur, Vaſquez etiam *quæſt.* 90. *art.* 2. *dub.* 1. & 2. Coninch. *diſp.* 5. *n.* 53. & alij quorum plures explicant de obligatione confitendi omnia: hoc enim eſſet nimis durum, & moraliter impoſsibile, ſed aliqua, cum qua limitatione probabile videtur id non excedere poteſtatem Eccleſiæ. Nam licèt confiteri omnia mortalia, ſi non eſſet præceptum à Chriſto, vel confiteri omnia occulta, eſſet graue onus excedens Eccleſiæ poteſtatem; confiteri tamen aliqua, hæc, vel illa, non videtur graue onus, & aliunde compenſatur vtilitate Sacramenti afferentis gratiam ex opere operato 129.

An Eccleſia poſſit præcipere confeſſionem venialium.

Vnde infero non ſolùm poſſe Eccleſiam confeſsionem venialium præcipere indirectè, quatenus præciperet vniuerſaliter confeſsionem annuam, & conſequenter ille, qui ſolùm haberet venialia, teneretur ex hoc præcepto confiteri venialia; ſed etiam directè, quod immeritò negat Coninch vbi ſuprà. Nam ſi propter aliquid non poſſet, id eſſet propter rei difficultatem; hæc autem eadem eſt, quando præciperetur indirectè, neque eſt magna difficultas, vt dixi, confiteri aliqua, hæc, vel illa. Cur ergo non poterit etiam directè præcipi? Dices, quia id parum eſſet vtile; quid enim refert confiteri aliquod veniale, ſi poteſt homo alia non confiteri, & eligere, quod voluerit ad implendum illud præceptum? Sed contra, quia hoc ad ſummum probaret non poſſe id ſub peccato mortali præcipi, quia non eſſet res magni momenti, & vtilitatis. Deinde fortaſſe non parum, ſed multum conducit ad profectum ſpiritualem habere curam, & propoſitum efficax extirpandi aliquod peccatum veniale, in quod homo ſolet cadere, quod experientia oſtendit in iis, qui frequenter peccata venialia confitentur. Nam licèt non confiteantur omnia, ſed aliqua, quæ ipſi volunt: hoc tamen ipſum magnum frænum eſt, & remedium ad corrigendos defectus ordinarios, & peccata leuia. 130.

An verò de facto ſit tale præceptum confitendi aliquando venialia? Multi affirmant, primò propter confeſſionem annuam; qui enim non 131.

An de facto ſit tale præceptum

non habet mortale, cogitur confiteri venialia, vt impleat præceptum annuæ confeſſionis. Ita Alex. Ricardus, & Bonauentura apud Vaſquez *quæſt*. 90. *art*. 2. *dub*. 2. & quidem in praxi poſitum eſt, vt omnes confiteantur, vel excommunicentur, tanquam tranſgreſſores præcepti Eccleſiaſtici.

132. Verior tamen ſententia negat, teneri ex præcepto ad confeſſionem eos, qui ſola habent peccata venialia. Hæc eſt communis Theologorum, quos referunt, & ſequuntur Vaſquez, vbi ſupra, & Suarez *diſp*.36. *ſect*.2. *num*.7. Probatur primò, quia præceptum Eccleſiæ in illo cap. *omnis*, eſt de confitendis omnibus peccatis ſemel in anno, ergo, ſolum loquitur de omnibus mortalibus; certum enim eſt, non eſſe præceptum de confitendis omnibus venialibus. Secundò quia Eccleſia non præcepit rem non debitam ex Chriſti præcepto, ſed ſolum, quod confeſſio iam præcepta impleretur ſaltem ſemel in anno, vt docet Tridentinum *ſeſſ*.14.*c*.3. *in fine*: ergo ſolum præcipit confeſſionem mortalium; hæc enim ſola erat præcepta à Chriſto.

133. Fatemur, de facto omnes confiteri, quia apud fideles mirum eſſet, ſi inueniatur aliquis, qui inter homines vitam degat, & nec confiteatur per totum annum, nec peccet mortaliter; qui enim abſque peccato mortali peragunt annum, ſolent frequentiſſimè alia minuta peccata confiteri. Vnde qui non confitetur, præſumitur non id facere propter defectum, ſed propter exceſſum materiæ. Si quis autem eſſet abſque peccato mortali, non teneretur per ſe loquendo ex vi præcepti ad confeſſionem annuam; teneretur tamen communiter propter ſcandalum ire ad Parochum, & reddere rationem ſuæ conſcientiæ, vt oſtenderet, cur non impleret præceptum annuæ confeſſionis.

134. Alij ſecundò dicunt, dari de facto præceptum confitendi venialia ſaltem reſpectu aliquorum, quales ſunt Monachi Sancti Benedicti, quibus in Clem. 1. *de ſtatu Monachorum*, præcipitur menſtrua confeſſio: hi enim, ſi mortalia non haberent, tenentur confiteri venialia, vt impleant illud præceptum. De hoc præcepto variæ ſunt ſententiæ, de quibus Suarez *diſp*. 36 *ſect*. 5 *n*. 7. Aliqui dicunt, illud intelligi, ſicut præceptum vniuerſale annuæ confeſſionis, nempe, vt qui habet materiam neceſſariam peccati grauis, confiteatur ſemel in menſe. Alij dicunt, illam quidem eſſe regulam, qualem habent etiam alij religioſi confitendi ſemel in hebdomada, non tamen eſſe præceptum ſub peccato mortali. Alij denique dicunt, obligare quidem ſub peccato mortali; nec mirum, quod per accidens aliquando obliget ad confeſſionem venialium; hoc enim, vt diximus, non excedit poteſtatem Eccleſiæ, cum non ſit graue onus, quod aliquis confiteatur aliquod peccatum veniale, quod ipſe voluerit, quando non habet mortale: præſertim cùm poſſet, ſi vellet, confiteri ſolum aliquod mortale, quod iam ſæpè confeſſus ſit, vel aliquod etiam veniale antiquum, de quo iam ſæpe doluit, & facilius dolet. Quodlibet enim ex his ſufficeret ad implendum hoc præceptum (ſi quod eſt) confeſſionis menſtruæ. Et quidem quælibet harum reſponſionum ad præſentem difficultatem videtur probabilis.

§. 5. *Per qualem confeſſionem ſatisfiat præcepto Eccleſiaſtico.*

Dvbitatur quintò, qualis confeſſio ſufficiat ad ſatisfaciendum huic præcepto Eccleſiaſtico? Aliqui volunt, ſatisfieri per quamcumque confeſſionem; ficto etiam animo factam, abſque dolore vllo, & abſolutione non ſequuta: quam ſententiam refert, & reiicit Vaſquez *qu* 92. *art*. 3. *dub*. 5. & Suarez *diſp*. 36. *ſect*. 7. *num*. 1. Alij per confeſſionem ſaltem validam ex defectu doloris, quos refert Diana *tom*. 2. *tractat*. 4. *reſolut*. 120. Alij dicunt, ſatisfieri per confeſſionem informem quæ ſit verum Sacramentum validum, licèt informe. Denique Vaſquez ibi cum aliis docet, requiri quidem Sacramentum validum, & formatum: non tamèn incurri pœnam excommunicationis (quæ ferri ſolet in tranſgreſſores) propter ſolum defectum internum doloris, aut intentionis, aut manifeſtationis alicuius peccati interni, quia pœnæ imponuntur mero iure Eccleſiaſtico; quo quidem non poteſt prohiberi, aut præcipi actus internus, quod etiam tenet Henriquez *lib* 4. *cap*.4 §.1. 135.

Mihi verior videtur ſententia Patris Suarez dicto loco, *& lib*. 4. *de legibus c*. 13. qui alios affert, & plures alios Diana loco citato. Cum quibus dico primò: non ſatisfieri præcepto Eccleſiæ quàcumque confeſſione, etiam abſolutione non ſequuta. Quia Eccleſia præcepit, non aliquid nouum, ſed id, quod ex Chriſti præcepto debitum erat, vt dixit Tridentinum loco citato: Chriſtus autem non præcepit confeſſionem, vtcumque, ſed confeſſionem, quæ per iudicis ſententiam terminaretur; ergo hoc ipſum præcepit Eccleſia, fieri ſingulis annis: non enim fuerunt duo Chriſti præcepta, vnum confeſſionis faciendæ, alterum abſolutionis recipiendæ, ſed vnum vtriuſque, ſcilicet, recipiendi hoc Sacramentum: ergo cùm Eccleſia illud Chriſti præceptum voluerit ſingulis annis obſeruari, præcepit totius Sacramenti receptionem: quod intelligendum eſt iuxta id, quod dicemus *ſectione ſequenti n*. 172. 136.

Dico ſecundò: per Sacramentum validum, & informe impletur ſufficienter illud præceptum. Hæc eſt communis nec negatur ab illis etiam, qui negant, dari poſſe Sacramentum hoc informe: ipſi enim concedunt, quod ſi dari poſſet, ſatisfieret præcepto per tale Sacramentum. Ratio autem eſt quia præceptum, non eſt de fructu Sacramenti, ſed de Sacramento ſuſcipiendo; quare ſicut per communionem, aut auditionem Miſſæ abſque fructu poſitam propter ſtatum peccati, aut propter malum finem, quo Miſſa auditur, adhuc implentur præcepta communionis, vel ſacri audiendi, ſic à fortiori per confeſsionem informem ſatisfiet, præſertim cùm hæc poſtea ablato obice habere poſsit ſuum effectum. 137.

Dico tertiò: per confeſsionem illam, per quam non ſatisfit præcepto, eo quod non ſit Sacramentum propter defectum doloris, vel intentionis, &c. incurrantur etiam pœnæ Eccleſiaſticæ excommunicationis, & ſimiles, niſi inaduertentia excuſet, vel aliquid ſimile. Probatur primò ex argumento contrario; quia Eccleſia poteſt in his caſibus præcipere actum internum, ſine quo non ſtat actus externus præceptus: Poteſt enim Eccleſia præcipere receptionem extremæ vnctionis, auditionem ſacri, recitationem officij diuini, & alia eiuſmodi; quæ tamen omnia eſſe non poſſunt 138.

ſine

Digitized by Google

ſine intentione interna recipiendi Sacramentum, audiendi ſacrum, orandi, &c. Vnde ſi aliquis vngeretur exteriùs, vel adeſſet ſacro, vel legeret officium materialiter abſque intentione recipiendi Sacramentum, audiendi ſacrum, vel orandi, procul dubio non impleret præceptum, & per conſequens incurreret excommunicationem, vel alias pœnas, quæ tranſgreſſoribus fuiſſent impoſitæ; ergo poteſt ſimiliter præcipere Sacramentum pœnitentiæ, licèt conſequenter præcipiat actus internos requiſitos ad valorem Sacramenti, & poteſt imponere pœnam tranſgreſſoribus huius præcepti.

139. Secundò probatur, quia Eccleſiæ præceptum terminatur ad idem, quod à Chriſto præceptum fuerit, vt conſtat ex Tridentino ſupra allegato: ergo eadem Eccleſia pœnas imponens tranſgreſſoribus huius præcepti, imponit pœnas non facientibus ſemel in anno id, quod ex Chriſti præcepto debitum erat; non enim eſt aliud Eccleſiæ præceptum, niſi de illo eodem obiecto. A Chriſto autem non fuerat præceptum, niſi de vero Sacramento Pœnitentiæ ſuſcipiendo; ergo omittentes hanc veri Sacramenti ſuſceptionem intendit omnino Eccleſia punire.

140. Ratio autem à priori eſt; quia licèt Eccleſia non poſſit præcipere actus merè internos; poteſt tamen præcipere externos, vt detur viſibilis ſubordinatio, & conformitas inferiorum ad ſuperiores in hac viſibili Hierarchia, vt fatetur Vaſquez. Ad hanc autem viſibilem ſubordinationem, & conformitatem, non ſolùm requiritur in Eccleſia poteſtas præcipiendi actionem externam nudam, & inanimam, ſed animatam actu interno. Conformitas enim, v. g. eſſe debet in hoc, quod omnes tali die offerant Sacrificium, vel orent Deum: ſi autem fieret mera actio externa proferendi verba conſecrationis abſque intentione, vel actio legendi pſalmos abſque intentione orandi, ſed vt acquireres vſum legendi, non daretur ſacrificium, nec oratio, & per conſequens non eſſet conformitas in ſacrificio, & oratione, ſed in actione externa ridicula, & impertinenti; ad quam præcipiendam eſſet etiam inutilis, & impertinens poteſtas: quid enim refert, quod fiat talis prolatio verborum ſecundum ſe? Poteſtas ergo Eccleſiæ, ſi quæ eſt, debet eſſe ad præcipiendum ſacrificium, ad præcipiendam orationem, &c. Qui actus externi non poſſunt eſſe appetibiles; & volibiles, niſi ſint cum intentione interna, & per conſequens debuit eſſe poteſtas præcipiendi talem intentionem internam, ſine qua non datur oratio, vel ſacrificium: ergo ſimiliter debuit dari poteſtas præcipiendi vſum Sacramentorum, qui vſus externus non poteſt eſſe abſque voluntate recipiendi Sacramenta, & in hoc Sacramento pœnitentiæ non poteſt eſſe abſque dolore interno, vt ſupponimus.

141. Confirmatur; quia, ſi poteſtas humana non poſſet præcipere hoc modo, & conſequenter actus internos, non poſſet Eccleſia præcipere eleemoſynam, prout de facto eam præcipit beneficiariis de ſuperfluo; nam eleemoſyna eſt donatio externa requirens voluntatem internam transferendi dominium in pauperes accipientes; poſſet ergo beneficiarius implere præceptum Eccleſiæ dando exteriùs pecuniam abſque vlla intentione interna, ac per conſequens, ſi alius hoc ſciret, poſſet clam illam pecuniam à paupere accipere, abſque eius iniuria. Deinde non poſſet reſpublica præcipere per legem, vel per ſententiam contractum aliquem fieri, emptionis, locationis, &c. nec poſſet iudex præcipere teſti, vt iuraret; nam iuramentum exigit voluntatem internam iurandi, & adducendi Deum in teſtem. Quæ omnia videntur omnino abſurda; tollunt enim omnem ferè poteſtatem Eccleſiaſticam, & humanam. De hoc tamen ex profeſſo agitur in tractatu de legibus, vel etiam in tractatu de horis Canonicis. Pro nunc ſufficiat breuiter tetigiſſe. Per quod patet ad fundamentum aduerſariorum, nam licèt Eccleſia non poſſit præcipere, vel punire actum ſolum internum, poteſt tamen, vt diximus, actum internum, à quo aliquis actus externus, quem Eccleſia poteſt præcipere, habet eſſe talem actum humanum, qualis eſt materia præcepti.

SECTIO VII.

Quas perſonas, & quo tempore obliget hoc præceptum Eccleſiæ.

DE infidelibus non baptizatis certum eſt non obligari, cùm non ſint ſubditi Eccleſiæ. De iis, qui ſunt intra Eccleſiam, dubitatur primò de ſummo Pontifice, an obligetur hoc præcepto annuæ confeſſionis? Aliqui negant; quia cùm hoc præceptum ſit Eccleſiaſticum, & Pontifex ſit ſuper omne ius Eccleſiaſticum, non ligatur tali præcepto, Princeps enim legibus ſolutus eſt. 142. *Summum Pontificem obligat.*

Secunda ſententia verior affirmat. Hanc tenent Azor *tom. 1. inſtitut. moral. lib. 5. cap.* 11. Suarez *in præſenti diſp. 36. ſect. 2. num* 5. Vaſquez *quæſt.* 90. *art. 1. dub. 5. num.* 12. & alij, quos ipſi afferunt. Probant, quia licèt Princeps non obligetur legibus quoad vim coactiuam; obligatur tamen quoad vim directiuam, quatenus non debet ſe abſque rationabili cauſa eximere ab obligatione, quam ipſe reliquo corpori imponit. Hæc ratio non videtur ſatis firma, ſaltem ad inducendam obligationem grauem, qualem ij Auctores communiter inducunt: nam licet ſupremus Princeps iuxta probabiliorem ſententiam non poſſit abſque rationabili cauſa ſecum diſpenſare in propria lege; hoc tamen peccatum diſpenſationis abſque cauſa ſufficienti, exiſtimatur à multis ſolum veniale, quos refert, & ſequitur Thom. Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp.* 18. *num.* 7. & nouiſſimè Caſtro Palao *tom. 1. tract. 3. diſp. 6. punct.* 8. §. 1. *num.* 5. quando non adeſt ſcandalum aut notabile aliorum damnum, licèt ipſe Sanchez poſtea *lib. 5. conſil. c. 1. dub.* 5. hanc ſententiam reuocet. Si ergo poteſt abſque culpa graui Pontifex diſpenſare cum aliquo in ſua lege, cur non poſſet abſque graui culpa ſecum diſpenſare. Quod ſi poteſt diſpenſare, iam obligatio tota illius legis reſpectu Pontificis erit ſolùm ſub veniali, cùm poſſit quoties voluerit, diſpenſare ſecum, & auferre ſibi obligationem ſub mortali.

Aliter ergo ex ſupradictis probant alij hanc communem doctrinam: quia licèt ſit formaliter præceptum Eccleſiaſticum; & tamen fundamentaliter, ſeu remotè diuinum quatenus Chriſtus præcipiens confeſſionem, videtur etiam præcepiſſe Eccleſiæ, quod determinaret tempus lege aliqua Eccleſiaſtica; quare Pontifex tenetur hanc determinationem facere pro omnibus, nec poteſt licitè eam determinationem tollere; atque adeo 143.

Papa

Papa, ſi non confiteretur, peccaret: quia vel hoc faceret non oblata vllo modo Eccleſiaſtica lege confeſſionis, & tunc peccaret contra legem determinantem tempus confeſſionis à Chriſto præceptæ, & per conſequens contra legem Chriſti obligantem iam poſita determinatione temporis; vel tolleret prius legem Eccleſiaſticam, ſeu determinationem temporis, quoad ſe, abrogando illam partialiter, & tunc peccaret contra legem Chriſti, quia debet omnibus fidelibus determinare tempus, quo implere debeant præceptum Chriſti. Cæterùm negari adhuc non poteſt, probabile eſſe, quod ſi hanc legem Eccleſiaſticam quoad ſe non omnino tolleret, ſed alteraret quoad tempus, volendo, quod determinatio temporis, quoad ſe eſſet pro hac vice annus cum dimidio, non peccaret grauiter; iam enim relinqueret aliquam temporis determinationem etiam pro ſe, & aliunde non videtur culpa grauis non conformare ſe in omnibus cum ſuis ſubditis, quod vltra citatos Auctores docet Salas *de legib. diſp. 14 ſect. 2. num. 19. & 20. & diſp 20. ſect 2. num.* 104. Azor 1 *tom lib. 3. cap 11 quæſt.* 1. Leſſius *lib. 2. de iuſtitia cap. 35 dub. 5. numer.* 34. Filliucius *tom. 2. tractat. 21. cap. vltimo, numero* 426. & alij.

144. *An obliget hæreticos.* Secundò dubitari poteſt, an hæretici, & alij infideles baptizati hoc præcepto obligentur? Et quidem de præcepto diuino non eſt dubium, vt notat Suarez *diſp. 35. ſect. 2. num.* 4. loquendo autem de præcepto Eccleſiaſtico, non defuerunt aliqui Recentiores, qui id negarent, quia in illo cap. *omnis vtriuſque ſexus*, ſermo eſt de ſolis fidelibus; dicit enim, *omnis vtriuſque ſexus fidelis*, &c. & in Concilio Tridentino, quoties de hac obligatione ſermo habetur, ſemper repetitur illa particula, *fideles*, vt conſtat ex *ſeſſ. 14. c. 5 & can.* 8. & confirmari poteſt, quia ſi hæc lex lata eſſet etiam pro hæreticis, non videretur prudens, & rationabilis, cùm certum ſit, ipſos eam non obſeruaturos, atque adeò ſolùm deſeruiret ad dandam materiam noui peccati in eius violatione.

145. Theologi tamen communiter videntur contrarium ſupponere, dum vniuerſaliter dicunt, omnes baptizatos, qui poſt Baptiſmum peccatum mortale commiſerunt, comprehendi hoc præcepto, licèt de hæreticis expreſſè non loquantur. Et quidem ſi hæretici non comprehenderentur, ſequeretur, nec etiam comprehendi eum, qui fortè incidit in aliquod peccatum graue contra fidem, atque adeo omnes alios peccatores debere confiteri, præter hunc qui peccauit etiam contra fidem, quod tamen nemo videtur conceſſurus. Ratio verò à priori eſt, quia hoc præceptum, vt diximus, non fuit de re noua, aut non iam debita ex iure diuino, ſed de confeſſione à Chriſto præcepta, determinando tempus illius, quæ determinatio Eccleſiæ fuerat commiſſa, ſi homines eſſent negligentes in ſuſceptione huius Sacramenti. Cùm ergo diuinum præceptum omnes baptizatos comprehenderet, debuit etiam Eccleſia iis omnibus tempus præſcribere confeſſionis faciendæ: alioquin non ſatisfeciſſet Eccleſia debito ſuo determinandi tempus omnibus, qui alioquin ex Chriſti præcepto ad confeſſionem obligati erant.

146. Nec obſtat in primis illa particula, *fideles*: quæ habetur in illo textu; nam illo nomine ſignificantur omnes, qui Baptiſmum acceperunt, quod eſt Sacramentum fidei. Sicut è contra non intelliguntur, qui fidem Chriſti habent, ſi baptizati non ſunt; eos enim Eccleſia non poteſt obligare. Sic etiam Concilium Trident, eadem *ſeſſ. 14. eod. c. 5. in princ.* declarans inſtitutionem confeſſionis dixit, *Chriſtum aſcenſurum ad Cælos, Sacerdotes ſui ipſius Vicarios reliquiſſe, tanquam Præſides, & Iudices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Chriſti fideles ceciderant.* Trident. Quibus verbis non excluſit certè peccata hæreticorum à poteſtate Sacerdotis; ſed nomine *Chriſti fidelium*, omnes baptizatos comprehendit. Sicut è contra nomine *infidelium* ſæpe intelliguntur ij ſoli, qui baptizati non ſunt, vt conſtat ex multis locis, quæ habentur in decreto Gratiani 28. *quæſt.* 1. vbi ſæpe *infidelium* nomine intelliguntur, qui extra Eccleſiam omnino ſunt, & apud Theologos eſt frequens illa vſurpatio, vt quando dicunt, non licere baptizare filios infidelium inuitis parentibus; item matrimonium fidelis cum infideli eſſe irritum, in quibus locis certum eſt, nomine *infidelium* non comprehendi hæreticos baptizatos; nam horum filij baptizari poſſunt inuitis parentibus, & matrimonium Catholici cum hæretica validum eſt; licèt non ſit licitum. Sic ergo in illo textu nomine *fidelium*, comprehenduntur etiam hæretici vt diſtinguantur ab iis, qui fidem Chriſti nunquam profeſſi ſunt.

Nec etiam obſtat confirmatio adducta ex eo, quod lex illa eſſet inutilis, & nociua, ſi ad hæreticos extenderetur; hoc enim argumentum multò magis probaret de aliis legibus Eccleſiaſticis, quod non debeant hæreticos obligare, atque adeo ipſos non peccare contra legem ieiunij, vel abſtinentiæ à carnibus. nec incurrere excommunicationem, & cenſuras latas pro variis criminibus. Quæ tamen omnia abſurdiſſima ſunt. Ratio autem eſt, quia ad hoc, vt lex aliqua vniuerſalis ſit prudens, & iuſta, non debemus attendere an ſit futura vtilis huic perſonæ, vel illi, ſed toti communitati; cui ſi vtilis ſit, lex eſt rationabilis, nec debet reſtringi ad ſolas illas perſonas, quæ eam probabiliter obſeruabunt; nam per hoc daretur anſa, vt multi malitioſe ſe ſubtraherent à legum obligatione, ponendo ſe in tali ſtatu, in quo propter ipſorum peruerſitatem non crederentur obſeruaturi legem, & ſic non intelligerentur obligari. Adde, quod hæc lex non oriatur ex mera voluntate Eccleſiæ, ſed ſit determinatio præcepti diuini, quam determinationem Eccleſia debuit facere, vt obſeruaretur præceptum Chriſti: vnde cùm ab illo Chriſti præcepto non eximantur hæretici propter ſuam obſtinationem; debuit etiam determinatio temporis pro illis fieri, vt Eccleſia ſuo debito ſatisfaceret: & ideo dixi, quod argumentum illud magis probaret hæreticos non obligari aliis Eccleſiæ præceptis, quàm hoc præcepto, in cuius promulgatione minus habet Eccleſia libertatis, & arbitrij. 147.

Hinc infertur deciſio tertij dubij, quod fieri ſolet de meretricibus publicis, an obligentur hoc præcepto, vel ſaltem an incurrant excommunicationem quæ imponi ſolet tranſgreſſoribus? Aliqui enim dicunt, eas perſonas obligari quidem præcepto, ſed non incurrere pœnas ex benigna Prælatorum voluntatis interpretatione. Sic docet Eman. Rodrig. Viualdus, & Zerola, quos affert Fagundez *lib 1. de ſecundo Eccleſiæ præcepto cap.* 4. *n.* 10. Sed verius videtur in rigore ex vi ſtatuti, comprehendi etiam pœnis, vt indicat Vaſq. *q* 92. *art. 3. dub. 5. n.* 8. & clariùs Fagundez vbi ſupra *num.* 11. 148. *An obliget meretrices.*

Digitized by Google

num. 11. qui affert pro hac ſententia Sà verbo *excommunicatio num.* 43. vbi nihil de hoc habet, ſed in verbo, *confeſſio num.* 43. agit de hoc; vbi abſolutè docet oppoſitam ſententiam in editionibus Romanis, in quam mutata eſt prior, quam docuerat in editione priori. Hæc tamen probari poteſt, quia lex eſt generalis, & pœna etiam generaliter imponitur omnibus tranſgreſſoribus, non ergo eſt, cur excipiantur ab ea, niſi contrariam intentionem habeant Epiſcopi, qualem fortaſſe habent plures, propter permiſſionem Reipublicæ circa illas meretrices.

149. *An obliget pueros?* Quartò dubitari ſolet de pueris. Sotus enim *diſt.* 12. *quæſt.* 1. *art.* 11. dicit, non ligari præcepto Eccleſiæ licèt alibi dicat, eos obligari præcepto diuino confeſſionis, in quo non loquitur ſatis conſequenter, vt notauit Vaſqu. *in præſenti qu.* 90. *art.* 2. *dub.* 4. *num.* 4. quia Eccleſiæ præceptum, vt diximus fertur ad omnes, ad quos diuinum præceptum ferebatur. Communis ergo, & vera ſententia eſt, hos pueros obligari, etiam præcepto Eccleſiaſtico, quando habent conſcientiam peccati mortalis. Hanc tenent Theologi ferè omnes, quos afferunt, & ſequuntur Suarez *diſp.* 36. *ſect.* 2. *n.* 3. Vaſqu vbi ſupra, & alij Recentiores. Conſtat primò ex textu ipſo dicente: *omnis vtriuſque ſexus fidelis, cùm ad annos diſcretionis peruenerint,* &c. Vbi apertè determinatur tempus obligationis ab ipſo principio vſus rationis. Secundò quia alia præcepta Eccleſiaſtica obligant pueros, vt audiendi ſacrum, abſtinendi a carnibus, obſeruandi feſta, interdictum &c. Cur ergo non comprehendentur hoc præcepto? Tertiò, quia (vt diximus) hoc præceptum eſt determinatio debitâ temporis pro implendo præcepto diuino: ergo extenditur ad omnes, qui comprehendebantur præcepto diuino, quales etiam ſunt pueri.

150. *An pueri incurrant pœnam?* An verò incurrant etiam pœnas excommunicationis, quas ſtatuta ſynodalia ſolent in tranſgreſſores huius præcepti imponere? Communis, & verior ſententia negat, quia Eccleſia non ſolet regulariter talibus pœnis punire delicta puerorum ante duodecimum, vel decimum quartum annos. Videatur Thom. Sanchez alios referens *lib* 1. *in decalog.* 1. *c.* 12. *num.* 7. In aliquibus tamen locis ſolet excommunicatio ferri vniuerſaliter contra omnes, qui poſt octauum ætatis annum non confitentur, vt in quadam Synodo Compoſtellana *c. de pœnit.* refertur factum: in aliis tamen poſitiuè excluduntur pueri ab incurrenda cenſura, vt in quadam Synodo Abulenſi *tit.* 1. *part.* 2. Quando verò nihil dicitur, intelliguntur potiùs excepti iuxta vſum communem aliarum excommunicationum, licèt in aliquo caſu ſpeciali poſſint illam incurrere, vt notauit Vaſquez cum aliis *vbi ſupra n.* 7. de puero doli capace ingrediente ſepta Monaſterij Monialium, & de excommunicatione ob percuſſionem Clerici ſolet communiter idem dici.

151. Dices, in illo c. *omnis*, præcipitur æqualiter confeſſio, & communio, & tamen communio annua nõ obligat pueros omnes habentes vſum rationis; ergo nec confeſſio. Reſpondetur, ex ipſis verbis præcepti colligi diuerſitatẽ; nam communio præcipitur cũ illa limitatione, *niſi fortè de proprij Sacerdotis conſilio ob aliquam rationabilem cauſam ad tẽpus ab huiuſmodi perceptione duxerit abſtinendũ.* Hæc autem rationabilis cauſa prudenter exiſtimatur eſſe ad non ſumendam Euchariſtiam, quandiu puer nondum plenè cognoſcit dignitatem huius Sacramenti, vt cum debita reuerentia accedat.

Sufficit ergo communiter ad obligandos pueros ætas octo annorum, quia communiter ſeptennio aduenit vſus rationis, ergo tunc incipit obligatio confitendi intrà annum; & per conſequens quando habent octo annos. Dices, quid ſi fecit primum peccatum mortale paulò ante finitum tempus anni octaui, debetne ex tunc computari annus confeſſionis, ita vt poſſit confiteri intrà annum ſequentem? Reſpondetur negatiuè, quia ſicut in viris annus obligationis non computatur à die peccati, ſed à principio anni modo infra explicando, ſic in pueris annus debet cõputari non à peccato, ſed ab vſu rationis, vel à principio anni. 152.

Infertur ex dictis, ſicut infantes ante illud tempus non obligantur, ſic nec amentes, circa quos tamen aduertunt aliqui, poſſe aliquem eſſe rationis expertem in aliqua materia, qui tamen habeat vſum rationis in alia, atque adeo hunc eſſe capacem confeſſionis, & obligari hoc præcepto, cùm circa eius materiam habeat rationis vſum Talem ſumus experti in hoc noſtro Romano Collegio fratrem quendam per multos annos in omnibus ferè materiis rationis vſu carentem, præterquam in Sacramentorũ receptione, ita vt abſolutionis capax iudicaretur, & frequenter Sacramenta reciperet. 153.

Dubitatur quintò, quo tempore obligt hoc Eccleſiæ præceptum, hoc eſt, quomodo computetur annus, intrà quem ſemel obligat? Quatuor, vel quinque modis computari poteſt. Primus eſt à primo peccato mortali poſt confeſſionem. Hic modus reiicitur, quia ſi homo peccauit poſt confeſſionem anni præteriti paulò ante finem quadrageſimæ præſentis, poſſet manere toto etiam anno ſequenti abſque confeſſione vſque ad quadrageſimam anni ſequentis. Quod eſt contra praxim, & ſenſum fidelium. 154. *Quomodo computetur annus?*

Secundus modus eſt, computare annum ab vltima confeſſione. Hic etiam modus reiicitur, primò, quia qui peruenit ad vſum rationis, non poteſt computare annum ab vltima confeſſione, cùm nunquam confeſſus fuerit. Secundò quia verba legis non ſunt, ne differatur confeſſio vltra annum, ſed vt ſemel fiat in anno. Alia argumenta affert Suarez *diſp.* 36. *ſect.* 3. *num.* 6.

Tertius modus eſt, vt hic annus ſit à Paſchate in Paſcha, includendo dies illos præcedentes, & ſubſequentes proximè. Hæc enim videtur eſſe communis conſuetudo fidelium, vt omnes tunc confiteantur, quam approbat Tridentinum *dicta ſeſſ.* 14 *c.* 5. *in fin* Hanc tenet Suarez vbi ſupra Coninch *diſp* 5. *dub.* 6. & alij plures. 155.

Hic etiam modus difficilis eſt. Primò quia iuxta hanc computationem obligaretur aliquis intrà decem menſes bis confiteri. Si hoc anno confiteatur die prima Maij, quæ eſſet v. g. Dominica in Albis, anno autem ſequenti eadem Dominica eſſet dies vltima Martij: hoc autem videtur eſſe contra mentem Concilij Lateranenſis, quod non voluit talem obligationem imponere. Secundò hoc conſtat ex verbis præcepti quibus dicitur, quod ſemel in anno fiat confeſſio: quod autem præcipitur ſemel in menſe, vel ſemel in hebdomada ſufficit, ſi fiat quacumque die huius menſis Maij v. g. vel quacumque die huius hebdomadæ; ergo quod præcipitur ſemel in anno, ſufficit, ſi fiat qualibet die huius anni.

Quartus modus poteſt excogitari computandi annum à principio vſus rationis vniuſcuiuſque: nam textus dicit, omnes fideles ſtatim ac peruenerint 156.

niunt

riunt ad vſum rationis debere confiteri ſemel in anno. Sed hæc explicatio redderet præceptum valdè dubium, non enim ſciri poteſt quando incipiat in ſingulis vſus rationis. Deinde appellatio anni, vt dicemus, communiter ſignificat annum naturalem, qualis ponitur in Kalendario.

157. Quintus ergo modus videtur minùs violentus, quod ſcilicet intelligatur annus iuxta communem ſignificationem, ſcilicet à prima die Ianuarij vſque ad vltimam Decembris: itaque confeſſio facta in qualibet die illius anni ſufficiat ad implendum præceptum. Hanc tenent Vaſquez *q. 90. art. 3. dub. 1.* Nugnus *in addit. ad 3. part. quaſt. 6. art. 5. diff. 4.* & alij Auctores Recentiores, quorum plures refert, & ſequitur Antoninus Diana *tom. 1. tract. 3. Miſcell. reſol. 54. & tom. 2. tract. 4. reſol.* 81. Probatur autem, vt dixi, ex verbis illis, *ſemel in anno*, quæ niſi vim inferas, intelliguntur de toto tempore à principio anni vſque ad finem.

158. Dicunt primò, conſuetudinem explicaſſe, intelligendum eſſe de tempore Quadrageſimæ, in quo omnes confitentur. Sed illa conſuetudo orta eſt ratione Euchariſtiæ, quæ tunc ſumitur, & quā debet præcedere confeſſio; non verò propter obligationem confeſſionis. Deinde talis conſuetudo non eſt inducta animo ſe obligandi, ſed faciendi confeſſionem ex præcepto debitam intra annum, ſine impoſitione noui præcepti.

159. Obiiciunt ſecundò, Parochos denunciare eos, qui tunc non confitentur, etiamſi confeſſi fuiſſent anno præcedenti, & dicant ſe poſſe confiteri ante finem huius anni. Reſpondetur denunciari propter violationem præcepti cōmunionis, quod determinatè obligat pro illo tempore Paſchali.

160. Obiicitur tertiò Concilium Agathenſe relatum in *c. Quadrageſima. diſt. 50.* vbi præcipitur, vt initio Quadrageſimæ confitētibus pœnitentia detur. Sed ibi ſermo eſt de publicis pœnitentibus. Quartò adducitur Sixtus Quartus in extrauaganti *2. de treugua, & pace*, vbi præcipitur mendicantibus, ne prædicent, *quod Parochiani non ſint obligati ſaltem in Paſchate proprio confiteri Sacerdoti, quia de iure tenentur Parochiani ſaltem in Paſchate proprio confiteri Sacerdoti.* Reſpondetur ibi non determinari tempus excluſiuè, hoc eſt, ita vt tunc, & non alias debeat obſeruari præceptum; ſed ſaltem tunc ratione communionis debere fieri, ſi alias non ſatisfit præcepto alio tempore, & quidem cùm tunc fideles debeant confiteri ad communionem; probabile eſt, quod tempore Sixti Quarti confeſſio, quæ tunc fiebat, deberet fieri cum proprio Parocho, licet hoc iam reuocatum ſit; hoc tamen non probat, quod præceptum confeſſionis ſecundùm ſe obliget ad illam tunc faciendam. Alij aliter reſpondent, ſed hæc videtur facilior explicatio. Denique Tridentinum loco citato approbat, & laudat conſuetudinem confitendi in quadrageſima; non tamen inducit nouam obligationem, vt conſtat ex eius verbis.

161. Hinc infertur primò, quantum eſt ex præcepto præciſo confeſſionis, poſſe aliquem differre confeſſionem per biennium ferè poſt præcedentem confeſſionem. Si verbi gratia, confiteatur hoc anno die prima Ianuarij, & anno ſequenti die vltima Decembris. Quod idem fit ſæpe in recitatione officij, ſi aliquis recitet totum officium hodiernum, ſtatim poſt mediam noctem, & totum craſtinum recitet cras proximè ante mediam noctem, hic enim per biduum ferè nihil recitauit.

162. Infertur ſecundò; ſi aliquis per totum annum frequenter confiteatur ſolùm venialia, quæ habet & vltima die Decembris peccet mortaliter, obligari hoc præcepto ad confitendum illa die: quod licèt durum appareat, ſequitur tamen apertè ex dictis, vt fatetur Vaſquez *vbi ſupra, num. 16.* qui hoc probat ex eo, quod hoc præceptum eſt determinatio præcepti diuini, quod ſolùm erat de confeſſione mortalium. Poſſumus autem clariùs id colligere ex verbis Tridentini; nam præceptum hoc non eſt confitendi vtcumque, & recipiendi Sacramentum pœnitentiæ (huic enim præcepto iam ſatisfeciſſet homo hoc anno) ſed præceptum eſt de confeſſione, quam Chriſtus præcepit, vt docet Tridentinum *dicto cap. 5. in fine*, vbi dicitur, Eccleſiam non *ſtatuiſſe confeſſionem, quæ iure diuino neceſſaria iam erat, ſed vt preceptum confeſſionis ſaltem ſemel in anno ab omnibus impleretur.* Præceptum autem confeſſionis fuerat de confeſſione mortalium, non de confeſſione venialium, ergo ſi Eccleſia voluit huic præcepto Chriſti ſatisfieri ſemel in anno, voluit confeſſionem mortalium fieri ſemel in anno.

Trident.

163. Nec hoc peculiare eſt in hac noſtra ſententia: idem enim tenentur admittere, qui annum computant à Paſchate in Paſcha. Nam licèt aliquis ſæpius confeſſus fuiſſet venialia, ſi tamen in Paſchate haberet conſcientiam peccati mortalis, deberet propter confeſſionis annuæ præceptum tunc confiteri, vt ſatisfaciat præcepto confitendi in anno omnia peccata mortalia, vt fatetur ipſe Suar. *dict. ſect 3 num. 9.* atque adeo ſi vltima die termini peccaret mortaliter, teneretur tunc confiteri, licèt antea ſæpius confeſſus fuiſſet de ſolis venialibus, quia illo anno nondum impleuerat præceptum Chriſti de confeſſione mortalium.

164. Hinc autem oriuntur alia dubia. Quintò enim dubitari poteſt, an qui confeſſus eſt hoc anno peccata mortalia, ſi ante finem anni peccet iterum mortaliter, teneatur illo anno iterum confiteri? Præceptum enim videtur eſſe confitendi intra annum omnia peccata mortalia. Certum tamen eſt non dari talem obligationem, ſed poſſe ea noua peccata ſeruari ad confeſſionem anni ſequentis, quia præceptum ſolum eſt confitendi ſemel peccata mortalia vſque ad confeſſionem facta.

An obliget Eccleſia ad confitendum bis eodem anno?

165. Sed dubitatur ſextò an idem dicendum ſit de eo, qui confitetur mortalia, quorum nunc recordatur, & poſt confeſſionem recordatur alterius, an debeat illud hoc eodem anno confiteri, vt compleat confeſſionem præcedentem. Affirmatiuè reſpondet Medina *in ſumm. l. 1. cap. 14. § 41.* ſed communis, & verior ſententia negat, quam docent multi, quos congerit Diana *tom. 2. tract 4. reſol. 124.* & probatur, quia Eccleſia ſolùm præcipit, quod ſemel in anno ſatisfiat Chriſti præcepto: ſed per illam priorem confeſſionem ſatisfactum eſt Chriſti præcepto; hoc enim Chriſti præceptum eſt confitendi omnia mortalia, quæ tunc memoriæ occurrunt diligenti examine præmiſſo, vt explicat idem Tridentinum *eodem c. 5. circa initium.* Ergo per illam primam confeſſionem ſatisfactum eſt Eccleſiæ præcepto; per ſecundam enim confeſſionem non ſolùm impleretur ſemel, ſed bis præceptum Chriſti, ad quod tamen Eccleſia non obligat. Cur autem ante communionem non ſufficiat ſemel confiteri, ſed oporteat iterum confiteri peccata noua; vel quæ de nouo memoriæ occurrunt, dixi *diſp. 14. de Euchariſtia, ſect. 6.*

166. Maius dubium eſſe poſſet, quando aliquis in prima confeſſione propter iuſtam cauſam ſcienter dictis aliis peccatis mortalibus, tacuit aliquod peccatum; an teneatur illud peccatum intra eundem annum confiteri alteri Confeſſario, vel eidem, quando iam cōmodè poteſt illud confiteri. Affirmat Sotus *diſt. 18. q. 2. art. 5 ante ſolutionem quarti argumenti*, & alij; imò Cordub. *in ſumm. caſu primo in princ.* addit teneri pœnitentem quamprimum poſsit confiteri illud peccatum alteri Confeſſario, cui ſecurè illud poſsit dicere. Hoc tamen vltimum caret omni fundamento, quia præceptum ad ſummum eſt confitendi in anno omnia peccata, quæ ante confeſsionem memoriæ occurrebant, non verò confitendi quamprimum omnia peccata.

167. Addo, probabile videri contra Sotum, quod nec teneatur ad confitendum eodem anno peccatum, quod propter graue detrimentum omiſit in confeſsione: iam enim præſentauit ſe ſuo Sacerdoti, & dixit illi omnia mortalia, quæ illius memoriæ occurrebant, & quæ tunc poterat dicere; quod videtur ſatis ad implendum Chriſti præceptum, & ad obſeruandum præceptum Eccleſiæ. Quod idem dicendū videtur, ſi aliquis in mortis periculo confeſſus eſt, & propter impedimētum ſuperueniens, aut temporis anguſtias non potuit dicere omnia peccata, ſed aliqua; hic enim elapſo periculo non videtur obligatus ad confitenda alia eodem anno, quia iam fecit confeſsionē formaliter integrā hoc anno coram ſuo Parocho, vel Cōfeſſario proprio.

168. Dices; ergo idem dici poterit de eo, qui in caſu neceſsitatis propter ſcandalum, vel communionem vrgentem confeſſus eſt alicui non habenti facultatem abſoluendi à reſeruatis, atque adeo ab his abſolutus eſt ſolùm indirectè, ab aliis verò mortalibus directè. Conſequenter enim dicendum erit, hunc non teneri eodem anno confiteri reſeruata Prælato, eo quod iam hoc anno fecit confeſsionem formaliter integram coram illo, à quo abſolutus eſt à non reſeruatis

Reſpondetur, quidquid ſit de conſequenti, negando conſequentiam: quia hic non confeſſus eſt ſemel coram Sacerdote proprio; præceptum autem Eccleſiæ non ſolùm eſt confitendi ſemel, *ſed confitendi ſemel proprio Sacerdoti*, hæc enim ſunt verba canonis in *c. omnis*. Ergo per priorem confeſsionem nondum eſt impletum præceptum Eccleſiæ: nam proprius Sacerdos eſt ille, qui habet poteſtatem ordinariam, vel delegatam ad abſoluendum pœnitentem à ſuis peccatis. In illo autem caſu ſolus Prælatus potens abſoluere à reſeruatis habet talem poteſtatem.

169. Septimò dubitari poſſet an idem dicendum ſit de eo, qui hoc anno confeſſus eſt ſæpe venialia, atque etiam aliquod mortale dubium, poſtea verò incidit in aliquod mortale certum, an ſcilicet, hic obligetur ad confitendum hoc peccatum nouum ante finem anni? Reſpondetur negatiuè, quia hic verè impleuit iam ſemel præceptum Eccleſiæ; & Chriſti hoc eodem anno: nam Chriſti præceptum licèt non ſit confitendi venialia; eſt tamen confitendi non ſolùm peccata grauia certa, ſed etiam dubia; illud ergo præceptum impletum eſt confitendo ea peccata dubia, quæ tunc habebat. Vnde apparet diſcrimen huius ab eo, qui ſolū confeſſus fuiſſet venialia; per quam confeſſionē non impleuerat Chriſti præceptum, vt diximus, & ideo debet iterū confiteri eodē anno, ſi habet peccatū graue.

170. Dices: ſi peccatum erat dubium, potuit contingere, quod reuera non fuit peccatum, & per conſequens nec fuit verè ab illo abſolutus; imò nec recepit verum Sacramentum, pone enim non dediſſe aliam materiam, nec dixiſſe peccata venialia, aut non cum dolore de illis: ergo tenebitur ad iterum confitendum peccatum nouum certum, quia adhuc non impleuit præceptum Chriſti hoc anno de confeſſione Sacramentali peccati grauis. Si autem tenetur in illo caſu; idem erit dicendum, licèt dederit ſimul pro materia alia peccata venialia: nam etiam tunc non fuit abſolutus verè ab vllo peccato mortali, ſed à ſolis venialibus: ergo vt præceptum Chriſti impleat, debet confiteri hoc peccatum graue nouum, vt recipiat abſolutionem Sacramentalem à peccato mortali.

171. Reſpondetur præceptum Chriſti non eſſe ſolùm de confeſſione veri peccati, quod ſit capax veræ abſolutionis, ſed etiam de confeſſione peccati dubij, quod fortaſſe aliquando non eſt capax veræ abſolutionis. Quare vtraque confeſſione videtur obſeruari præceptum Chriſti, & per conſequens præceptum Eccleſiæ, quod ſolùm videtur obligare ad confeſſionem illam, & de illis, quā fideles ex Chriſti præcepto debebant facere.

172. Dices præceptum Chriſti obligat ad confeſſionem, quam ſubſequatur abſolutio, vt ſupra diximus; ſed in hoc caſu non ſequitur vera abſolutio: ergo non impletur Chriſti præceptum. Reſpondetur præceptum Chriſti obligare ad terminandam per ſententiam Iudicis eam cauſam; quare ſi non ſequatur ſententia, eo quod non profertur, vel quia hic non eſt iudex, non impletur Chriſti præceptum: ſecùs eſt quando ego defero ea, quæ Chriſtus præcipit, vt in præſenti, & iudex proprius terminat cauſam, quantum eſt de ſe: nam de hoc toto, & ſolo erat Chriſti præceptum.

173. Octauò dubitabis conſequenter, quid dicendum ſit, ſi homo habens peccatum mortale, cuius non recordatur, confiteatur ſola venialia; an hic poſtea, quando recordatur illius peccati, debeat illud confiteri eodem anno? Videtur enim, quod non debeat; quia licèt aliquis non habeat animum implendi præceptum, ſi tamen facit rem præceptam, quando verè habet præceptum, etiamſi id ignoret, ſatisfacit præcepto, vt qui audit Sacrum, v. g. die feſto, ignorans eſſe feſtum, & abſque animo implendi præceptum, ſatisfacit præcepto: in caſu autem noſtro ille homo habebat verè peccatum mortale, & obligationem confitendi; ergo confeſſio erat debita ex præcepto, & per cōſequens per confeſſionē illam, quæ fuit formaliter integra, ſatisfecit re ipſa præcepto cōfitēdi, quod habebat.

An qui ſola venialia confeſſus, mortalis alicuius peccati immemor, teneatur dum recordatur illud eodem anno confiteri.

174. Conſequenter tamen ad ſuperiùs dicta videtur, adhuc debere eodem anno confiteri illud peccatum: quia reuera nondum impleuit præceptum: nam præceptum Chriſti non erat confitendi, vt ſæpe diximus; ſed præceptum Chriſti eſt confitendi peccata mortalia certa, vel dubia proprio Sacerdoti: hic autem homo confeſſus fuit, non tamē peccatum mortale; ergo licèt iam haberet præceptum, non tamen impleuit illud, quia non fecit id, quod præcipiebatur, ſed aliquid aliud, quod non præcipiebatur. In quo eſt diſcrimen à caſu poſito: nam qui audit ſacrum, verè facit totum id, quod præcipitur: qui autem confitetur ſolùm venialia, nō facit id, quod præcipitur à Chriſto, ſed aliquid, quod non præcipitur. Idem videtur dicendum in caſu, quo aliquis habeat vnum ſolū mortale, quod ſine grauiſsimo periculo dicere nō poteſt ſuo cōfeſſario: nā licèt illi cōfiteatur alia venialia, & taceat illud mortale in iis caſibus, quibus id licitè

tacere

cere poteſt, atque adeo faciat confeſsionem formaliter integram; non tamen dicetur ſatisfeciſſe præcepto confeſsionis annuæ, ſed debet illud mortale intra annum confiteri eidem, vel alteri Confeſſario, ſi poſsit abſque illo periculo.

175. Dices, illa confeſſio venialium erat tunc debita ex præcepto: nam qui non poteſt confiteri mortale, quod habet, debet ſaltem confiteri venialia, vt abſoluatur ſaltem indirectè ab illo mortali. Reſpondetur de obligatione, quam habet confitendi venialia in illo caſu, eſt dubium, quod tractari ſolet de peccatis reſeruatis, & de quo videri poteſt Diana *tom. 2. tract. 4. reſol. 75. & 125.* pro nunc dico illam obligationem non eſſe ex præcepto diuino, vel Eccleſiaſtico confeſsionis, ſed ſi quæ eſt, eſſe ex obligatione non communicandi abſque confeſsione, vel ratione charitatis propriæ, vel ex alio capite, vt in ſimili dixi *diſp. 14. de Euchariſtia, ſect. 5.* Multò autem minùs excuſabitur à confeſsione mortalis eodem anno facienda, ſi confeſsio venialium facta fuit Sacerdoti ſimplici; tunc enim non fuit facta coram proprio Sacerdote, atque adeo non impleuit præceptum confitendi proprio Sacerdoti, vt dictum eſt.

176. *An tranſacto anno duret obligatio ſtatim confitendi?*

Dubitatur nonò, vtrùm qui per totum annum non eſt confeſſus, debeat confiteri quamprimum anno ſequenti, an verò poſsit differre confeſsionem vſque ad finem ferè illius anni? Dubium autem æquè procedit, ſiue culpabiliter, ſiue inculpabiliter aliquis non fuerit confeſſus. Prima ſententia docet poſſe differri confeſsionem per totum annum ſequentem. Ratio præcipua eſt, quia confeſsio annua eſt pondus cuiuſque anni, ſicut officium diuinum eſt pondus diei: ergo ſicut omittens officium hodie non tenetur recitare cras duplex officium, nec recitare ſtatim, ſed poteſt recitare quâlibet hora diei craſtinæ: ſic qui omittit confeſsionem hoc anno, non debet confiteri initio anni ſequentis, ſed qualibet die ipſius. Hanc ſententiam tenet Antoninus *2. part. tit. 9. c. 9. §. 3.* Syluester verbo *Euchariſtia 3 q. 15. dicto 3* & alij, quos affert Diana *tom. 2. tract. 4. reſolut. 130.* quorum aliqui inferunt, ſi ex ſtatuto ſit excommunicatio non confitentibus, & communicantibus tali tempore, tunc illum, qui tranſacto tempore communicat, vt abſoluatur ab excommunicatione, non teneri iam ad communicandum in Parochia, quia illa communio non eſt iam ad implendum præceptum Eccleſiaſticum, cuius tempus finitū eſt, ſed ad implendū præceptū Epiſcopi.

177. Secunda ſententia verior docet etiam tranſacto anno debere quamprimum fieri confeſsionē. Hanc tenent Soto, Nauarrus, Medina, Victoria, quos referunt, & ſequuntur Suarez *diſp. 36. ſect. 3.* & Vaſquez *q. 90 art. 3. dub. 2.* Coninch. *diſp. 5. dub. 8.* & ferè alij Recentiores communiter.

Probatur primò ex vſu Eccleſiæ, in qua Prælati excommunicationem ferunt in eos, qui tranſacto tempore debito non confitentur: quæ excommunicatio non eſt ſolùm pro peccato præterito: nam ſi hoc eſſet, poſſet tolli per abſolutionem à Parocho etiam extra confeſsionem: cùm ergo non poſsit tolli, niſi confiteatur, ſignum eſt, quod fertur pro peccato durante, donec ſatisfaciat homo obligationi confitendi. Hoc argumento vtitur etiam Pater Vaſquez; non tamen facilè apparet, quàm conſequenter ad id, quod dixerat *dub. præcedent.* ſcilicet præceptum confeſsionis annuæ non obligare ad confeſsionem in Paſchate, ſed poſſe illi ſatisfieri ante vltimum diem Decembris. Falsò ergo ſupponit nunc, quod excommunicentur, quia non confitentur ſtatim poſt Paſcha, vt inde colligat obligationē confitendi, etiā tranſacto tempore præfixo: nam in eius ſententia non eſt tranſactum tempus præfixum ad confeſſionem annuam, tunc quando excommunicantur.

Poſſet tamen hoc argumentum mediatè, & arguitiuè applicari ad noſtrum caſum, dicendo, excommunicationem ferri propter communionem 178.
omiſſam tempore illo, quo debebatur, nec poſſe tolli, donec homo in confeſſione præuia oſtendat iam ſe paratum, & promptum ad ſatisfaciendum præcepto communionis. Vnde argui poteſt, ſi præceptū cōmunionis adhuc obligat tranſacto ſuo tēpore præfixo, & debet homo quāprimùm cōmunicare: ergo à fortiori præceptū confeſſionis annuæ etiā trāſacto toto anno obligabit ad cōfitendū ſtatim; clariùs enim apparet hæc obligatio in cōfeſſione, quā in cōmunione, vt mox dicemus.

Secundò ergo probatur ex verbis Trid. illo c. 5. dicentis voluiſſe Eccleſiam, quod ſaltem ſemel in anno confeſſionis præceptum ab omnibus impleretur: quibus verbis conſtat terminum anni fuiſſe poſitum, vt terminum exequutionis, hoc eſt, vltra quem non differatur, non verò vt terminum, in quo ſi non fiat, non ſit obligatio faciendi. Fatendum enim eſt vtroq; modo ſolere tēpus deſignari in præceptis, & in votis. Quando autem vno, vel altero modo ſit intelligendū explicant benè Suar. vbi ſuprà, & Thom. Sanch. *l. 4. in Decal c. 14. n. 24. & ſeqq.* qui dicunt id ex materia, & circumſtantiis præcepti debere potiſsimè colligi. In caſu autem noſtro clarè colligitur tempus deſignari, vt terminum executionis, quia præceptum Eccleſiæ fuit ad hoc, vt fideles non differrent nimium obſeruationem præcepti diuini, vt ſignificant verba adducta Tridentini: nam dicere, quod ſaltem ſemel in anno obſeruetur, eſt dicere, quod non differatur plus, ergo qui elapſo anno adhuc non confitetur, tranſgreditur adhuc præceptum, nam facit, quod dilatio ſit maior. An verò de præcepto cōmunionis idem dicendum ſit? Diximus *diſp. 16. de Euchariſt. ſect. 4.* Certum autem non eſſe idem in præcepto officij recitandi, & ſimilibus, quibus tempus non præcipitur, tanquam terminus exequutionis, ſed vt terminus, cui annexum ſit illud pondus, tanquam tributum illius diei.

Hinc oritur dubium decimum, vtrùm qui elapſo 179.
toto anno abſq; confeſsione poſtea confitetur inchoato iam anno ſequenti, debeat iterum cōfiteri eodē anno: Pater Coninch. affirmat, niſi fortè confeſsio fieret elapſo iam medio anno ſequenti; ſecùs ſi fiat circa initiū anni; quia ſecundùm æſtimationem moralē illa confeſsio pertinet ad præcedentem annū. P. Suar. conſequenter ad ſua principia exigit ſecundā etiam confeſsionē, quia ipſe tenet ex conſuetudine debere confeſsionem fieri circa Paſcha: quare Paſchate ſequēti fieri debebit,
ſicut ſi ante tres etiam menſes fuiſſet confeſſus. 180.

Cæterùm conſequenter ad noſtram ſententiam videtur dicendum hanc confeſsionem ſufficere pro hoc anno; præceptum enim ſolùm eſt de confeſsione ſemel in anno facienda: ergo hoc eodem anno non tenetur ad aliam: alioquin ſi deberet confeſsiones etiam præteritas recompenſare, obligaretur aliquis ad confitendum quater in anno pro tribus annis præteritis, quibus non eſt confeſſus. Vnde ipſe Suar. *n. 5.* fatetur in ſententia cōputante annum à Ianuario ad Decembrem, vt nos computamus, ita conſequenter eſſe dicendum.

181. Obiicies, quod procul dubio ab hoc homine exigetur confeſſio noua anno ſequenti, alioquin excommunicabitur de nouo. Reſpondetur, excommunicabitur, (vt dixi) pro defectu communionis, quæ quidem Paſchate ſequenti de nouo debetur, & ad quam prærequiritur noua confeſſio, ſi habet conſcientiam peccati mortalis: ſi hanc autem conſcientiam non habet, non debet confiteri, etiamſi nunquam fuiſſet antea confeſſus, nedum ſi confeſſus iam fuit.

182. *An ſit obligatus præueniendi.* Dubitatur vndecimò, an qui præuidet, poſtea non ſibi futuram opportunitatem confitendi hoc anno, debeat præuenire, & confiteri in medio anni? Reſpondetur affirmatiuè, cùm enim præceptum ſit vniuerſale pro toto anno, obligat ad confitendum in ea parte anni, qua poſſum; ſicut alia præcepta ſimilia, v. g audiendi ſacrum die Dominica, debeo enim illud audire hora decima, quando in ſequentibus horis non potero. Hinc fit, quando habens peccata reſeruata tenetur confiteri nunc Prælato, vel habenti facultatem abſoluendi, ſi non ſperat futuram copiam ſimilis Confeſſarij in reliqua parte anni.

183. Dices, non tenetur homo præuenire mane in recitatione totius officij, quando præuidet futurum impedimentum veſpere. Reſpondetur, aliquos ita aſſerere, quando impedimentum non eſt voluntarium, ſed neceſſarium, vt morbus, vel captiuitas, &c. nempe tunc non eſſe obligationem præueniendi. Alij tamen communiter id negant, vt Vaſquez *in præſenti dicto, dub. 2. num.* 18. Sed licèt daretur antecedens, non valet conſequentia, quia anticipatio in officio diuino videtur eſſe licita ex priuilegio, quo poſſet aliquis nolle vti: at verò in noſtro caſu non datur talis anticipatio, cùm præceptum confitendi non obliget peculiariter pro reliqua anni parte, ſed pro toto anno, ſicut præceptum audiendi ſacrum die feſto.

SECTIO VIII.

De aliis qualitatibus confeſſionis.

184. MVltæ numerari ſolent qualitates confeſſionis, de quibus partim in ſuperioribus dictū eſt, partim in propriis locis dicendum erit, partim nihil, aut parum notandum occurrit. Illas itaque breuiter attingemus, ne aliquis eas fortaſſe deſideret. *Simplex.* Prima conditio eſt, quod ſit *ſimplex*: hoc eſt, illa ſola explicentur, quæ ad peccati grauitatem intelligendam pertinent, aliis omnibus reſectis, vt ſuperfluis dirigente, & adiuuante Confeſſario, cuius induſtria pœnitentes craſſiores in hac parte, & fœminæ potiſſimùm indigent.

Humilis. Secunda conditio eſt, quod ſit *humilis*. Reſplendet autem hæc humilitas in habitu etiam externo, & geſtu pœnitentis. Vnde in Catechiſmo admonentur Parochi, vt doceat fideles ceremonias, & ritus ſeruari ſolitos in Eccleſia in confeſſione: qui licèt neceſſarij non ſint; oſtendunt tamen dignitatem Sacramenti, ac diſponunt animum pœnitentis, & ad Dei gratiam faciliùs conſequendam præparant. Ad hanc etiam humilitatem ſpectat, ne quis ad vitandam ſolùm confuſionem, relicto ordinario confeſſario, alterum adeat, vt peccatum grauius confiteatur, ne apud ordinarium confeſſarium bonam exiſtimationem amittat: quod licèt aliquando prudenter fieret; rariſſimè tamen expediet, & regulariter vituperabile eſt.

Tertia conditio eſt, quod ſit *Pura*, videlicet, quod fiat ex pura intentione placandi Deum, obediendi Eccleſiæ, fugiendi animæ periculum, &c. 185. *Pura.* Circa quod occurrit quæſtio non leuis an defectus huius conditionis ita vitiet confeſſionem, vt reddat eam inualidam, quod dubium operæ pretium erit, ſi ex profeſſo examinetur *ſect. ſequenti.*

Quarta conditio eſt, quod ſit *Fidelis*, hoc eſt, *Fidelis.* abſque mendacio, circa quam eſt vulgaris quæſtio, an omne mendacium in confeſſione ſit peccatum mortale. De hoc tamen egimus quantum ſufficit *diſp. 14. ſect. 8.* vbi diximus mendacium circa peccata mortalia eſſe mortale, circa venialia verò non ſemper, niſi quando illa darentur pro materia, poſſe tamen pœnitentem non dare illa pro materia, ſed alia, in quibus non mentitur, & dicemus *infrà diſp. 16. ſect. 2. circa finem.*

Aliæ quinque conditiones aſſignari ſolent, quod ſit *frequens, nuda, diſcreta, libens, verecunda.* Circa quas nihil oportet notare. Circa vltimam tamen obſeruauit meritò Syluester *Confeſſor. 3. §. 5.* vt verecundia ſeruetur, non debere Sacerdotem audire fœminam cum qua peccauit.

Decima conditio eſt, quod ſit *integra*: quod 186. *Integra.* quidem in confeſſione venialium neceſſarium non eſt; quoad mortalia verò eſt omnino neceſſarium. Qualis autem debeat eſſe hæc integritas, & an ſemper requiratur, tractandum ex profeſſo eſt *diſputatione ſequenti.*

Vndecima conditio eſt, quod ſit *ſecreta*, de quo *Secreta.* diximus ſupra *ſect. 5.* non eſſe contra Chriſti inſtitutionem, quod pœnitens publicè confiteatur; id tamen nec regulariter expedire, nec eſſe ſub præcepto Confeſſarius tamen debet ex parte ſua ſecretum procurare. Vnde meritò reprehenduntur Parochi, qui, vt breuitati conſulant, pueros iam doli capaces ſimul plures audiunt, & interrogant. Imò nec doli non capaces deberent publicè interrogare, maximè de iis rebus, quæ ad eorum ignominiam poſſunt ab aliis memoria retineri, & adultis poſtea exprobari.

Quinque aliæ conditiones adduntur, vt ſit *lachrymabilis, fortis, accuſans, accelerata*, hoc eſt, 187. non differatur longè poſt peccatum, & denique *parere parata*: quatenus pœnitens paratus eſſe debet ad exequenda illa, quæ Confeſſarius dixerit teneri ipſum facere, v.g reſtituere, occaſionem proximam relinquere, implere etiam pœnitentiam grauem, prout infra agentes de ſatisfactione Sacramentali latiùs explicabitur. Nunc illam tertiam qualitatem *puritatis* in intentione requiſitæ magis in particulari examinemus.

SECTIO IX.

Vtrùm confeſſio ex fine malo, ita vitietur, vt Sacramentum ſit irritum? Vbi. *An actus pœnitentiæ poſſit ex fine extrinſeco vitiari?*

ALiqui antiquiores in vniuerſum videntur 188. affirmare, irritum, & infructuoſum eſſe hoc Sacramentum, ſi ex malo fine pœnitens illud vellet recipere; ita videtur ſentire Syluester, *Confeſſio 1. q. 7. §. 9.* vbi ait, quod confeſſio, quæ principaliter fit propter vanam gloriam, non eſt valida, neque per illam impletur præceptum Eccleſiæ; quia de eſſentia confeſſionis eſt, quod fiat ſpe veniæ. Idem videtur tenere Angelus verbo, *vana gloria, §. 1.* vbi ait, quod concionari, Miſſam, celebrare

Digitized by Google

celebrare, & alia principaliter diuino cultui dicata facere propter honorem, aut vanam gloriam, eſt peccatum mortale, & verbo *Confeſſio* 1.§.14. dicit, eum, qui confitetur ſolùm, ne noterur in populo, aut coactus à Prælato, teneri iterum confiteri, quia peccat mortaliter, conſtituendo illum finem confeſſioni: ſi tamen confiteatur propter Deum & vt obtineat remiſſionem peccati, motus tamen pudore, aut timore, non peccat. Idem videntur ſentire Tabiena, *Confeſſio* 1.§.6. Armilla §. 4. & alij, quos refert, & partim videtur approbare Henriquez *lib 2. de pœnit. cap.* 36.

189. Contraria tamen ſententia communis eſt Theologis Recentioribus, Soto, Nauarto: & aliis, quos refert, & ſequitur Suarez *in præſenti diſp. 2. ſect. 3. num. 4. & ſeqq.* Et ratio eſt, quia, vt latè, & benè explicat Pater Coninch *diſp. 35. de matrim. dub. 2.* dummodò non excludatur, finis principalis poſitiuè, nolendo illum, non eſt obligatio ſub mortali in eiuſmodi rebus, non vtendi eis, niſi deſiderando poſitiuè finem principalem. Sicut ergo poteſt abſque mortali contrahi matrimonium ad honorem, vel diuitias acquirendas: ſic poteſt Sacramentum pœnitentiæ abſque culpa graui ordinari ad aliquod aliud bonum, non excludendo finem principalem ipſius Sacramenti. Hoc tamen ſpeciale eſt in hoc Sacramento, vt ſi finis, qui intenditur, ſit peccatum mortale, Sacramentum non ſit validum vnde ſi aliquis confiteatur peccatum graue, vt glorietur de illo, confeſſio erit irrita; & ſic de aliis, quia non habet diſpoſitionem neceſſariam, ſcilicet, dolorem, & propoſitum non peccandi, quando verò intentio eſt mala ſolùm venialiter, non inualidatur Sacramentum, quia adhuc ſtare poteſt dolor, & propoſitum circa peccata mortalia, vel circa alia venialia, quod ſufficit ad valorem Sacramenti: quare ſicut per communionem factam ex fine venialiter malo, ſi homo ſit in ſtatu gratiæ, recipitur effectus Sacramenti; ita per confeſſionem venialiter malum poteſt recipi effectus Sacramenti, ſi adſint cætera requiſita.

190. Contra hanc communiorem, & veram doctrinam videtur eſſe difficultas ex alio capite fundata in peculiari conditione huius Sacramenti, in quo diſpoſitio ad effectum nempe dolor, & deteſtatio peccati eſt ſimul pars eſſentialis ipſius Sacramenti, vt vidimus. Requiritur autem actus deteſtationis non vtcumque ſed ſupernaturalis, & honeſtus, atque aptus ad impetrandam veniam peccatorum, qualis non eſſet actus inhoneſtus, & vitioſus Hinc ergo oritur difficultas contra ſupradicta: quia ſi aliquis ex fine vitioſo, & malo venialiter, verbi gratia, vanæ gloriæ, & ad bonam exiſtimationem apud confeſſarium, vel ſodales comparandam, velit confiteri, & ad hunc finem imperet ſibi dolorem de peccatis, vt confiteri poſſit, iam tunc ille actus doloris vitiabitur extrinſecè, & participabit malitiam aliquam extrinſecam, & denominatiuam ab intentione vanæ gloriæ, à qua procedit confeſſio, & omnia prærequiſita ad confeſſionem; erit ergo malus, & vitioſus actus doloris, & per conſequens nec ſupernaturalis, nec honeſtus, nec aptus ad impetrandam veniam peccati: Vnde non fiet Sacramentum pœnitentiæ validum: alioquin ſi validum eſſet, daret gratiam, cùm nullum inueniat obicem peccati mortalis, vt ſuppono, ſed ſolùm effectum ad finem venialiter malum.

191. Hæc difficultas tota pendet ex alia quæſtione, quæ tractari ſolet, an poſſit aliquando actus virtutis pœnitentiæ vitiari ſaltem extrinſecè, & participare malitiam ſaltem venialem ab aliquo actu imperante venialiter malo, à quo imperatur; quæ quidem quæſtio licèt moueatur de actu pœnitentiæ; eadem tamen eſſe poteſt de actu fidei, & de actibus aliarum virtutum; & ideo ex profeſſo de hoc egi in tractatu de bonitate, & malitia humanorum actuum; ſed quia ſpecialem difficultatem habet in actu pœnitentiæ, in quo reduci poteſt ad praxim, quatenus ex hoc dependet valor ipſius Sacramenti; operæ pretium erit examinare in præſenti principia, quibus aliqui ſuadere volunt, in iis caſibus confeſſiones eſſe ſacrilegas, & Sacramenta irrita; an ſint ſolida ad hoc perſuadendum contra id, quod fideles omnes etiam timoratæ conſcientiæ ſentire videntur.

Actus intrinſecè bonus an poſſit vitiari extrinſecè

192. Cæterùm vt radicitus hoc punctum examinetur, videndum eſt, an actus internus imperatus ita participet malitiam ab actu imperante, vt non poſſit ſimul in ſe manere bonus, & meritorius, ſed ſit ſicut actio externa, quæ non habet in ſe bonitatem, & malitiam, niſi quam accipit extrinſecè ab actu interno, & quæ eſt formaliter in ipſo actu interno, à quo imperatur. Pro quo ſupponendum eſt ex veriſſima, & communi Theologorum ſententia, actus potentiæ exterioris imperatos à voluntate non addere bonitatem, vel malitiam, nec meritum, vel demeritum ſupra bonitatem, & meritum, vel ſupra malitiam, & demeritum actus interioris: nam qui efficaciter vult dare eleemoſynam; & quando mittit manum in crumenam; non inuenit pecuniam; perinde eſt per ſe loquendo, quod attinet ad bonitatem, & meritum, ac ſi eam dediſſet, & è contra, qui proiicit ſagittam in alium, & ex errore illum non occidit, perinde eſt in ordine ad culpam ac ſi verè occidiſſet: dixi, *per ſe loquendo*, quia contingit per accidens, quod præſentia obiecti ſit cauſa, perſeuerandi diutius in actu interno, vel maioris intentionis, propter quam, vel propter maiorem difficultatem, quæ tunc ſentitur, ſit magis meritorius actus interior. Cæteris tamen paribus, propter ſolam poſitionem, vel ablationem actus externi, non augetur, vel minuitur bonitas, vel malitia. Quamuis ergo actus etiam exterior ſit bonus, vel malus, & peccatum; non tamen habet diuerſam bonitatem, vel malitiam, ſed denominatur bonus, vel malus ab eadem prorſus bonitate, vel malitia, quæ immediatè eſt in actu interno, Ratio autem eſt, quia ſuppoſito actu interno, & voluntate omnino efficaci, actus externus neceſſariò procedit ſine nouo exercitio libertatis, eodem enim modo obediunt potentiæ exteriores, & multò magis, quàm bruta: ergo ſicut ex eo, quod equus moueatur, quando ego volo, non augetur meum meritum, vel demeritum; ita neque ex eo, quod moueatur pes vel manus; tam enim neceſſarius eſt vnus motus, quàm alter, ſuppoſita mea voluntate. Videatur Suarez latè hoc probans *tom. 3. de gratia lib. 12. capite 6.* & Salas *in 1. 2. tractatu 6. diſputatione 6. ſect. 7.*

Actus bonus an poſſit procedere ab imperante malo.

193. Ex hoc principio oritur difficultas præſens, nam ſicut actus exterior comparatur in ordine ad internum, à quo oritur, ita videtur ſe habere vnus actus voluntatis imperatus ab alio actu voluntatis, à quo accipit bonitatem, vel malitiam extrinſecam; ergo ſicut actus exterior non habet aliam bonitatem, ac malitiam præter eam, quam habet actus internus; ita actus imperatus non

deberet habere aliam bonitatem, aut malitiam, præter eam, quam habet actus imperans; nam ſicut poſito actu interiori, neceſſariò ſequitur exterior: ita poſito imperio efficaci, quo volo elicere actum pœnitentiæ, non poteſt non ſequi actus pœnitentiæ, ergo ſequitur abſque noua libertate & per conſequens abſque noua bonitate. Conſequens autem videtur abſurdùm, quia ſequeretur primò in eo, qui ex timore inferni vult iuſtificari, & ad hunc finem vult omnino habere actum contritionis, tunc, inquam, contritionem imperatam ab illo actu priori non habere propriam bonitatem intrinſecam, ſed ſolùm eſſe bonam bonitate actus imperantis, qui ſolùm erat ex timore inferni, & per conſequens illam contritionem non eſſe ſufficientem diſpoſitionem ad iuſtificationem, ſicut nec dolor ex metu inferni ſufficit extra Sacramentum. Sequeretur ſecundò deteſtationem illam peccati procedentem ab affectu vanæ gloriæ, nullam habere bonitatem, & per conſequens non diſponere validè ad Sacramentum pœnitentiæ.

194. Ideo prima ſententia docet, actum internum imperatum nullam accipere bonitatem, aut malitiam ab actu imperante, ſed imperatum habere propriam libertatem, & moralitatem omnino diſtinctam ab imperante; quando enim voluntas ex deſiderio pœnitentiæ, imperat actum dilectionis Dei, non aliter concurrit actus pœnitentiæ ad actum dilectionis niſi impellendo intellectum, vt applicet motiua ad actum dilectionis excitandum: quibus motiuis applicatis, adhuc eſt in poteſtate voluntatis non elicere dilectionem Dei; quare ſi eliciatur, habebit ſuam libertatem & moralitatem diuerſam à moralitate actus pœnitentiæ. Ita videtur ſentire P. Vaſquez *in 1. 2. diſp.* 51. *c.* 5. *& diſp.* 53. *cap* 1. *&* 2. *& diſp* 73. *cap.* 10. contra quem agit P. Suarez *lib.* 12. *de gratia*, *c.* 11. *n.* 15 probans ex communi Theologorum, poſſe vnam virtutem imperare ad ſuum finem actus aliarum virtutum.

195. *Actus imperans an ſit abſolutus. vel inefficax* Ad hanc ſententiam non parum accedunt alij, qui dicunt, actum imperij non poſſe eſſe abſolutum, & efficacem, reſpectu alterius actus voluntatis, ſed ſolùm per modum ſimplicis complacentiæ, ſeu quaſi inclinantis, & hortantis voluntatem ad alium actum, relinquendo tamen illi omnimodam indifferentiam, ſicut etiam Dominus imperat ſeruo, & tamen ſeruus liberè obedit: quare poſito imperio, poteſt non ſequi actus imperatus.

196. Vtraque ſententia eſt difficilis, quia vtraque ſolum admittit tale imperium, quo ſtante, poſſit non ſequi actus imperatus: quod licèt poſſit intelligi in imperio Domini reſpectu ſerui: Dominus enim ſolùm vult obligare, quantum poteſt; non poteſt autem neceſſitare ſeruum, ſed præcepto, vel minis mouere: at voluntas reſpectu ſui ipſius habet maius dominium; ac ideo ſi ſibi imperat, non poteſt non obedire. Alioqnin ſequeretur, poſſe aliquem habere propoſitum implendi omnia præcepta Dei, & ſtante, ac perſeuerante hoc propoſito, ac occurrente occaſione ſeruandi aliquod præceptum, poſſe illud omittere. Probatur ſequela: quia illud propoſitum, eſt quoddam imperium implicitum eorum actuum, qui neceſſarij fuerint ad ſeruanda præcepta; ſed ſtante imperio, poteſt non poni actus imperatus per te; ergo, ſtante, & perſeuerante illo propoſito, poteſt violari aliquod præceptum. Conſequens autem eſt ſatis abſurdum, & contra mentem Tridentini *ſeſſ.* 14. *capite* 4. vbi motum attritionis veræ dicit eſſe talem, vt omnem voluntatem peccandi excludat: ergo ſtante illo propoſito vniuerſali, non poteſt non ſequi obſeruatio cuiuſcumque præcepti occurrentis, alioquin illud propoſitum non excludit omnem voluntatem peccandi, ſiquidem poteſt perſeuerare cum illa.

Ideo alij dicunt, actum voluntatis imperatum, etiamſi ex ſuppoſitione imperantis neceſſariò ſequatur, adhuc habere ſuam propriam libertatem diſtinctam à libertate imperantis; & per conſequens diſtinctam moralitatem, bonitatem, & meritum. Cui ſententiæ fauet, & accedit Suarez *dicto cap.* 11. *numero* 11. vbi licèt neget, de facto imperari actum voluntatis adeò determinatè, vt neceſſe ſit ex vi imperij, poni actum imperatum eo inſtanti; addit tamen, caſu, quo ita imperaretur, dandam eſſe libertatem, & meritum diſtinctum in actu imperato: quia quando voluntas ſe liberè determinauit ad actum imperantem, viſa connexione neceſſaria inter ipſum, & imperatum: eo ipſo ſe determinauit ſimul ad imperatu; qui ſolùm eſt neceſſarius ex ſuppoſitione libera, & non aliter volita, quàm vt habente connexionem cum altero actu. 197. *Actus imperatus an habeat propriam libertatem.*

Hæc doctrina ſemper viſa eſt mihi difficillima; 198 Non enim video, quomodo poſſit bene cohærere cum doctrina communi ſupra tradita, & quam ſequitur idem Suarez de actibus externis, qui non addunt nouam libertatem, aut bonitatem ſupra actum internum: quoniam eadem prorſus ratio videtur vrgere in actu interno imperato: ſi quidem voluntas etiam amplectitur vno impetu actum internum, viſa connexione neceſſaria, quam habet cum actu externo & actus externus ſolùm eſt neceſſarius ex ſuppoſitione liberè volita: & tamen negatur actui externo noua bonitas, & diſtincta libertas; quia poſito actu interno, non poteſt non ſubſequi; quare ſolùm eſt liber in cauſa. Eodem autem modo ſe habet omnino actus imperatus, qui poſito imperante, non poteſt non eſſe; ergo eodem modo non eſt liber in ſe, ſed ſolùm in cauſa, ſcilicet, in poſitione actus efficaciter imperantis.

Dices, diſcrimen eſſe, quod actus potentiæ externæ de ſe eſt incapax libertatis, & moralitatis immediatæ, quia non oritur à potentia libera immediatè; At verò actus voluntatis eſt capax libertatis, quia eſt actus elicitus à potentia libera; & ideo poteſt eſſe ſubiectum immediatum libertatis & indifferentiæ, & denominari immediatè liber ab indifferentia, quam voluntas habet in actu primo. 199.

Sed contra, quia quod actus de ſe ſit capax libertatis, non ſufficit, vt hîc, & nunc ſit liber: nam dilectio Dei, quam habet Beatus, eſt de ſe capax libertatis iuxta communem ſententiam. & tamen in patria non eſt libera, quia deficit conditio requiſita, ſcilicet, indifferentia principij: ergo licet actus pœnitentiæ imperatus, ſit de ſe capax libertatis, non ideo erit immediatè liber hîc, & nunc, deficiente conditione neceſſaria ad libertatem immediatam, ſcilicet, indifferentia in principio proximo, & immediato: nam licèt voluntas pro ſigno priori ante actum imperantem ſit indifferens ad vtrumque actum, ſed tamen pro ſigno ſequenti, quo habet actum imperantem pro priori naturæ, ante imperatum, non eſt iam indifferens ad habendum, vel non habendum imperatum: ergo non habet indifferentiam per modum principij 200.

pro

proximi, ad actum imperatum. Nec obſtat, illam eſſe determinationem ex ſuppoſitione libera, quia ad impediendam libertatem immediatam in effectu ſufficit ea determinatio. Vt ſi quis liberè vellet, & poſſet videre Deum, dilectio Dei ex illa viſione ſequuta, non eſſet formaliter, & immediatè libera, ſed ſolùm in cauſa; ſcilicet in volitione videndi Deum: licèt tota eius neceſſitas orietur ex ſuppoſitione liberè volita, quod aliis multis exemplis eſt manifeſtum.

201. Ratio autem à priori eſt, quia licèt ante actum imperantem voluntas ſit indifferens ad vtrumque actum; illa tamen indifferentia omninò tollitur per poſitionem actus imperantis, ita vt in illo ſigno medio, pro quo intelligimus actum imperantem ante imperatum, nulla ſit iam indifferentia ad imperatum ponendum, vel non ponendum, ſed omnimoda determinatio: Ergo quidquid poſtea fit, non eſt liberum noua libertate, ſed ſolùm eſt liberum denominatiuè ab exercitio libertatis iam poſito. Ponamus enim, quod Deus neget tunc concurſum ad actum imperatum: non ſtetit certè per hominem, quod non ſequeretur actus imperatus: ipſe enim de ſe poſuit cauſam efficacem, ad quam neceſſariò debebat ſequi, ergo non erit minùs laudabilis coram Deo & minùs præmiabilis, quàm ſi fuiſſet ſequutus; Sicut è contra qui imperat actum odij Dei, licèt ex defectu concurſus non ſequeretur; non ideo minùs eſſet culpabilis, & punibilis, ſi quidem quantum eſt de ſe poſuit cauſam efficacem, vt neceſſariò ſequeretur odium. Quod totum fundatur in eo quod nihil eſt obiectum laudis, aut vituperij, niſi quatenus homo ſe liberè determinat ad illud, actus autem imperatus non determinat liberè hominem per ſuum exercitium: Iam enim inuenit potentiam omnino determinatam ad illum eliciendum; ergo non eſt laudabilis, aut vituperabilis ratione ſui, ſed ſolùm in cauſa, quatenus actus imperans in ſuo exercitio determinauit potentiam ad vtrumque actum habendum; qua determinatione poſita, nulla laudabilitas, vel vituperabilitas noua aduenit per exercitium formale actus imperati.

202. Propter hæc alij magis conſequenter concedunt, actum imperatum nullam habere nouam moralitatem, bonitatem, vel malitiam ſupra illam, quam habet actus imperans, ſed ſolùm denominari bonum, vel malum à bonitate, vel malitia imperantis. Quæ ſententia licèt videatur conſequenter procedere; eſt tamen valdè dura propter inconuenientia ſupra inſinuata, quæ ex ipſa ſequi videntur, ſcilicet, quando quis ex motiuo aliquo humano vult confiteri, ne confeſſarius ipſum reprehendat, & ad hoc ſe præparat, & dolet de peccatis, *&c.* tunc hunc actum doloris imperatum, ex illo motiuo non habere in ſe aliam moralitatem, niſi quam participat ex actu imperante, qui cùm fuerit malus venialiter, ſequitur, quod dolor ſit malus venialiter malitia denominatiua, & nullam habeat bonitatem intrinſecam, ac per conſequens non ſit ſupernaturalis, nec ſufficiens diſpoſitio ad Sacramentum; ex quo fit, omnes, qui eo fine accedunt ad confeſſionem, efficere confeſſiones ſacrilegas, vt pote ſine dolore neceſſario ad valorem Sacramenti.

203. Ad obuiandum ergo his omnibus inconuenientibus dixi in prædicto loco, probabile mihi eſſe, de facto rarò, vel nunquam imperari actum voluntatis ita determinatè, vt cogatur voluntas ad habendum illum eodem inſtanti; ſed imperari cum aliqua temporis latitudine, quam aſſertionem vidi poſtea quoad hanc partem eſſe de mente Patris Suarez *dicto tom. 3. de gratia lib. 12. cap. 11. numero 11.* addidi tamen, caſu, quo actus voluntatis determinatè imperaretur pro hoc eodem inſtanti, non habiturum aliam moralitatem præter eam, quam habet denominatiuè à moralitate actus imperantis, niſi forſan quoad aliquas circumſtantias, quas actus imperans non præſcriberet, qualis eſſet maior extenſio, vel extenſio affectus, & alia ſimilia.

204. Ex qua doctrina facilè poteſt occurri rationibus dubitandi: Ponimus enim ex vna parte imperium de facto, non per modum velleitatis, ſed per modum voluntatis efficacis, quæ dicat, volo elicere actum contritionis, vel pœnitentiæ: ex altera verò parte ponimus, voluntatem adhuc relinqui liberam, ad habendum, vel non habendum actum imperatum: & per conſequens actum imperatum elici cum indifferentia, & bonitate propria diſtincta à libertate, & bonitate actus imperantis. Quando enim fit contritio, nihil præcedit in actu primo, quod cogat ad eam eliciendam, nam actus imperij non cogit ad eliciendam eo inſtanti: tempore verò ſequenti poteſt voluntas deſiſtere ab imperio quod nunc habet, & ita non elicere actum imperatum; ergo hoc inſtanti, quo fit actus contritionis, nihil omnino præcedit in actu primo, quod determinet ad eam vnquam habendam: ſolùm enim præcedit imperium nunc exiſtens: ſed imperium nunc exiſtens non determinat ad contritionem nunc habendam, (vt ſuppono) nec ad habendam poſtea; quia poteſt poſtea ceſſare hoc imperium nunc exiſtens: ergo nunc fit contritio omninò liberè, non ſolum quoad circumſtantiam temporis, ſed quoad ſubſtantiam: quia ita fit, vt poſſet, nec nunc, nec poſtea eſſe, licèt imperium nunc exiſtat. Habet ergo contritio libertatem, & bonitatem propriam diſtinctam à libertate, & bonitate imperij præcedentis. Hac ferè ratione vſus ſum *diſp. 26. de incarnat. ſect. 8.* ad conciliandam impeccabilitatem Chriſti, & eius meritum, libertatem ad ſubſtantiam mortis cum præcepto moriendi, quod habebat, quatenus, ſcilicet, præceptum non determinabat ad moriendum nunc, quando mortuus eſt, nec etiam præceptum nunc exiſtens inferebat neceſſariò mortem pro tempore ſequenti, quia tempore ſequenti poterat tolli illud præceptum petente, & impetrante diſpenſationem ipſo Chriſto. De hoc tamen latiùs ibi.

205. Hinc etiam infertur ſecundò, quomodo actus imperatus participet etiam bonitatem, vel malitiam ex imperante, vltra bonitatem, vel malitiam propriam, quam habet ex ſuo obiecto. Ad hoc enim non requiritur, quod procedat neceſſariò ab actu imperante: ſatis eſt, procedere contingenter: eſſe enim bonum, vel malum hunc actum ex fine extrinſeco non eſt aliud, quàm fieri propter illum finem, ſicut eleemoſyna exterior eſt bona, vel mala, quatenus fit propter bonum, vel malum finem voluntatis imperantis. Cùm ergo actus imperatus etiam contingenter, & liberè procedens ex actu imperante, fiat, & ſit verè ſaltem extrinſecè propter finem imperantis mouentem ad ponendum hunc actum imperatum; hoc ſufficiet ad hoc, vt actus imperantis ſit bonus, vel malus per ordinem ad finem actus imperantis. Vnde obiter colliges, non ſufficere ad

participandam hanc bonitatem, vel malitiam extrinſecam eſſe præcisè obiectum actus boni, vel mali, niſi ſit ſimul effectus: nam licèt gaudeas de exiſtentia Petri ex fine aliquo malo; non ideò Petrus erit malus moraliter denominatiuè à tua complacentia mala, quam terminat: ratio autem eſt, quia eſſe obiectum actus mali, non ſufficit, vt obiectum dicatur, eſſe propter malum finem niſi ſimul obiectum ſit effectus illius actus mali, ergo nec ſufficiet, vt obiectum participet malitiam hæc enim in tantum participatur, in quantum aliquod reſpicit finem malum.

206. Dubitant aliqui, an hæc bonitas, vel malitia, quam habet actus imperatus ex fine extrinſeco, ſit aliquid extrinſecum in actu imperato? in hoc tamen non poteſt eſſe quæſtio de re in noſtris principiis, iuxta quæ dicendum eſt eodem modo ſe habere, ſicut in actu externo; quare ſicut actus exterior ſecundùm ſe eſt omnino indifferens ad denominationem boni, vel mali iuxta diuerſitatem voluntatis à qua oritur: ita actus voluntatis imperans, ſecundùm ſe eſt indifferens, vt habeat vel non habeat illam bonitatem ex fine extrinſeco, quia poteſt non imperari ab eo actu, neque ab vllo, & per conſequens ea bonitas erit denominatio extrinſeca, quæ ſine vlla mutatione intrinſeca actus imperati potuit ei deeſſe.

207. Infertur tertiò, actus voluntatis differre ab actibus externis, in eo quod iſti non habeant finem niſi extrinſecum, & denominatiuè ab actu, quo imperantur, illi verò habent finem intrinſecum, quem ſinguli actus reſpiciunt, tanquam obiectum proprium, & aliquando etiam habent finem extrinſecum denominatiuè ab actu, quo imperantur; & in ordine, ad quem habent etiam bonitatem, vel malitiam extrinſecam, ita loquitur S Thomas multis in locis; præſertim 2.2. *quæſt. 32. art. 1. ad. 2. & quæſt. 85. art. 3. & quæſt. 147. art. 10. & 3. part. q. 85. art. 2. ad primum & 1. 2. quæſt. 19. art. 2. ad ſecundum, & in quarto diſt. 14. q. 1. art. 1. q. 3 & diſt. 15. quæſt. 3. art. 1 & diſt. 16. q. 3. art. 1. quæſtiuncula 2. ad tertium*, & alibi ſæpe vbi docet, poſſe vnum actum participare bonitatem ex fine extrinſeco alterius virtutis imperantis, & hanc eſſe bonitatem accidentalem, & communem, non propriam, & ſubſtantialem. In quo etiam ſenſu accipiendum eſt, quod docet 1 2. *quæſt. 13. art. 1. in corpore*, vbi ait, ſi aliquis exerceat actum fortitudinis propter Dei amorem, actum quidem illum materialiter eſſe fortitudinis, formaliter verò charitatis; non enim negat bonitatem fortitudinis eſſe eſſentialem illi actui; bonitatem verò charitatis eſſe accidentalem: ſed aſſerit bonitatem fortitudinis eſſe materialem, hoc eſt, ſubſtantialem illi actui, quia ſubſtantia actus materialiter ſe habet, ſeu per modum ſubiecti ad bonitatem denominatiuam charitatis, quæ eſt quaſi vltima forma denominans illum actum, ſicut ſubſtantia hominis ſe habet materialiter ad denominationem albi, licèt albedo conueniat accidentaliter homini, cui humanitas conuenit eſſentialiter, quæ explicatio colligitur ſatis ex verbis ſequentibus Sancti Thomæ.

208. Infertur quartò, non poſſe aliquem actum malum malitia intrinſeca, ſeu ex proprio obiecto imperari ab actu bono alicuius virtutis; poſſe tamen aliquem actum bonum ex obiecto imperari extrinſecè ab aliquo actu malo. Prima pars conſtat, quia ſi actus miſericordiæ imperaret actus intemperantiæ, iam ille prior non fuiſſe verè ex motiuo miſericordiæ; motiuum enim miſericordiæ eſt honeſtas quæ hîc, & nunc apparet in ſubleuando hoc paupere: non poteſt autem apparere honeſtas hîc, & nunc in ſubleuando paupere per actum intemperantiæ: hæc enim ſubleuatio eſt mala & inhoneſta, vt ſupra dictum eſt; ergo ille prior actus non habebat veram honeſtatem pro motiuo intrinſeco, & per conſequens non erat actus bonus, & honeſtus.

Secunda vero pars probatur etiam, quia poteſt aliquis ex motiuo vanæ gloriæ, vel alterius finis mali velle exercere actus temperantiæ, fortitudinis, iuſtitiæ, & aliarum virtutum, vt poſſit poſtea de illis gloriari, vel vt per ea media impetret à Deo aliquam mundanam dignitatem, quam deſiderat: qui actus erunt boni ex proprio obiecto, mali autem ex fine extrinſeco actus imperantis, vt conſtat in caſu poſito; in quo ille actus imperatus poſſet eſſe bonus bonitate intrinſeca, & malus extrinſecè, ſeu denominatiuè ex fine operantis: nam licèt non poſſit idem actus eſſe ſimul bonus, & malus bonitate, & malitia intrinſeca, vt ex communiori ſententia ſuppono: poteſt tamen eſſe bonus intrinſecè, & malus extrinſecè per malitiam alienam, ſeu alterius actus; ſicut religioſus orans vel confeſſiones audiens ex obedientia exercet actum bonum licèt Prælatus illud fortaſſe præcipiat ex fine vanæ gloriæ; quare tunc ille actus relatus ad imperium Prælati & prout recipiens illum finem, eſſet malus extrinſecè, in ſe tamen, & ex proprio obiecto eſſet bonus, & laudabilis. 209.

Huic doctrinæ ſeſe opponunt aliqui Recentiores dicentes, tam repugnare bonitatem intrinſecam cum malitia extrinſeca, quàm cum malitia intrinſeca, quia bonum ex integra cauſa, malum autem ex quocumque defectu: & quia actus miſericordiæ imperatus, licèt ſit bonus ex obiecto, ſed tamen hîc, & nunc eſt medium, & cauſa effectus mali obtinendi qui intenditur per actum imperantem; id autem, quod eſt cauſa mali, eo ipſo eſt malum; ergo non poteſt eſſe bonum hîc, & nunc elicere illum actum miſericordiæ, qui extrinſecè ordinatur ad finem malum. 210.

Ego tamen magnum diſcrimen inuenio inter malitiã intrinſecam, & extrinſecam, ratione cuius, licèt actus bonus non poſſit ſimul eſſe malus intrinſecè; poſſit tamen referri extrinſecè in finem malum. Quæ videtur eſſe aperta ſententia Sancti Thomæ *q. 2. de malo art. 4. ad ſecundum* his verbis: *Ad ſecundum dicendũ, quod illud, quod conſequitur ſpeciem alicuius, ſemper ineſt ei. Cum ergo actus hominis ſpeciem conſequatur ex ratione obiecti, ſecundum quam eſt bonus, vel malus: actus ſic ſpecificatus in bono nunquam poteſt eſſe malus, nec ſpecificatus in malo, vnquã poteſt eſſe bonus. Contingit tamen actui ſecundum ſe bono, adiungi aliquem alium actum malum ſecundum aliquem ordinem, & ſecundum actum malum bonus dicitur aliquando maleficari: non quod in ſe ipſo ſit malus, ſicut dare eleemoſynam pauperi, vel diligere Deum, eſt actus ſecundum ſe bonus ſed referre actum huiuſmodi ad finem aliquem inordinatum ſcilicet, cupiditatis aut inanis gloriæ, eſt quidam alius actus malus*, &c Hæc S. Thomas, iuxta quæ debet intelligi, quando alibi docet, non poſſe eumdem actum eſſe ſimul bonum, & malum: loquitur enim de malitia intrinſeca, non de extrinſeca, & denominatiua: quo etiam ſenſu procedit communis ſententia negans, eumdem actum poſſe ſimul eſſe meritorium, & demeritoriũ. Alioquin enim loquendo de malitia extrinſeca, conceditur 211. *Poteſt actus imperans eſſe bonus in ſe. & malus extrinſecè.*

expreſsè

expreſsè à multis, qui videri poſſunt apud Salas *1.2.tract.7.diſp.3.num.* 124 & multi etiam concedunt, actum fidei, ſpei, imò & charitatis poſſe extrinſecè imperari ab intentione mala ſaltem venialiter; Caietan. *1.2.quaſt.5.art.2.* & *1.2 q.55. art.4.* & alij communiter, vt refert Ant. Perez *lect.1.Exam.part.3.cap.15.* quos ſequitur Curiel. *1.2.quaſt.109. art. 8. dub. 8. circa finem*, & in re idem videtur concedere P. Coninch *diſp.14.de fide dub.3.num.59.* vbi ſupponit, actum honeſtum poſſe imperari ab actu malo; licèt nolit appellare *malitiam* illam, quæ deriuatur in actum imperatum, in quo eſt quæſtio de nomine, de re autem, iam concedit poſſe ſtare honeſtatem intrinſecam actus; cum hoc quod eſt, imperari alio actu malo. Quare clariùs, & magis conſequenter loqui videtur Pater Granado *in 1.2.tractat.9. diſp 3 num.2.* & *num.8.* & *tract.10.diſp.3.num.10. tract.14.diſp.1.num.9.* vbi admittit, poſſe actum bonum, & ſupernaturalem eſſe malum extrinſecè ex imperio malo. Et quidem de actu exteriori concedunt ipſi Aduerſarij, poſſe eſſe bonum ſimpliciter, prout procedit ex voluntate bona, & ſimul malum prout procedit ex alia voluntate mala. In quo exemplo, quod ab ipſis admittitur, retorquentur argumenta; nam malum eſt ex quocumque defectu, & bonum ex integra cauſa; & tamen ille actus exterior; licèt ſit malus, eſt ſimul bonus per ſe, prout oritur ab alia voluntate bona. Item ille actus exterior aſſumitur tunc, vt medium, & cauſa ad obtinendum finem malum; ſed quod eſt cauſa mali, non poteſt licitè poni per ſe; ergo non poteſt voluntas bona terminari hic, & nunc ad ponendum illum actum exteriorem. Vides difficultatem eſſe eamdem, ad quam omnes debemus reſpondere.

212. *Poteſt ſaltem per accidens ad fieri.* Adde, maiorem aliunde difficultatem remanere ſoluendam in illa ſententia contraria. Primò, quia ſi argumentum, cui innituntur aduerſarij, validum eſſet, probaret vtique nunquam poſſe actum pœnitentiæ vitiari extrinſecè, & manere intrinſecè, & formaliter bonum, ac honeſtum; quia nimirum, vt ipſi dicunt, non poteſt eſſe bonus actus, & meritorius, ac Deo placens, qui eſt ſimul malus ex imperio extrinſeco: hoc autem principium cum hac vniuerſalitate acceptum, non videtur poſſe etiam in eorum ſententia ſuſtineri: quia ipſi fatentur, ſententiam contrariam eſſe quidem probabilem ſaltem per principia extrinſeca; & licèt id ipſi negarent, poſſet tamen aliquis inculpabiliter eam probabilem, aut etiam veram exiſtimare, atque adeo poſſet practicè eam amplecti. Vnde poſito imperio venialiter malo, quo ex fine vanæ gloriæ imperaret ſibi confeſſionem, & pœnitentiam internam, licèt videret, eos actus hic, & nunc ſi ponantur vitiari ex fine extrinſeco actus imperantis, & deſeruire ad eius finem malum: videns tamen aliunde eſſe probabile, quod non eſſet illicitum, aut malum noua malitia ponere actum pœnitentiæ ex imperio malo iam poſito; poſſet ſe conformare practicè huic ſententiæ, & ponere actum pœnitentiæ imperatum abſque vlla prorſus malitia noua formali: quomodo enim poſſet contrahere nouam malitiam, aut turpitudinem in eo actu, in cuius poſitione iudicat probabiliter nullam nouam malitiam, aut turpitudinem contineri.

213. Hoc quippe apud Theologos compertum eſt, nec aduerſarij id negant, iudicium probabile ſufficere ad purgandam omnem malitiam formalem, quæ in exercitio alicuius actionis poſſet aliunde reperiri: eſſet ergo tunc ille actus pœnitentiæ ſecundùm ſe honeſtus ex fine extrinſeco, & ex carentia omnis circumſtantiæ, quæ eum poſſet reddere intrinſecè malum; quia ſi quæ daretur, illa ignoraretur inculpabiliter, cùm probabiliter iudicaretur, illam circumſtantiam non obſtare, ne poneretur actus imperatus pœnitentiæ poſito iam actu imperante venialiter malo. Et tamen adhuc in eo caſu actus pœnitentiæ eſſet extrinſecè, & denominatiuè malus; ergo non repugnat, aliquem actum pœnitentiæ honeſtum, & bonum, ac formaliter meritorium, & Deo placentem poſſe ſimul eſſe malum extrinſecè, & denominatiuè, ac vitiari extrinſecè ex imperio malo. Porrò tunc actum pœnitentiæ eſſe extrinſecè malum, probatur clarè: quia adhuc tunc procederet verè, & propriè ex imperio malo: adhuc enim moueretur extrinſecè homo ab illo imperio ad eliciendum actum pœnitentiæ, abſque noua tamen malitia, quia probabiliter iudicaret, non eſſe malum noua malitia ponere id, ad quod imperium malum iam poſitum mouet, eo quod probabile iudicium purgaret omnem malitiam, quæ poſſet eſſe in exercitio illius actus imperati. Sicut quando ſuperior, vel Dominus ex fine malo præcipit ſubdito, vel ſeruo aliquod opus de ſe bonum; tunc ſubditus, aut ſeruus, licèt videat illud opus, ſi ponatur procedere ab imperio vitioſo ſuperioris, vel Domini, adhuc quia ſimul iudicat, non eſſe malum malitia noua ponere ex imperio malo, opus quod de ſe eſt bonum; ideo non contrahit malitiam formalem obediendo illi imperio. Sic ergo in caſu noſtro ille actus non contraheret nouam malitiam formalem, licèt verè procederet ex illo imperio malo, atque adeo contraheret malitiam extrinſecam ab illo: nam eſſe malum extrinſecè, nihil eſt aliud niſi eſſe malum in cauſa, ſeu procedere à cauſa vitioſa: quamuis ergo eſſet actus bonus in ſe, poſſet eſſe malus in ſua cauſa, & per conſequens eſſet denominatiuè, & extrinſecè malus, in ſe autem honeſtus, & bonus.

Secundò, & à priori vrget contra aduerſarios, 214.
quia non poteſt explicari illa noua malitia in actu imperato, quæ ſit noua, & diſtincta à malitia iam poſita actus imperantis. Malitia enim noua intelligi non poteſt ſine libertate noua, quæ, inquam ſit libertas in genere moris, hoc eſt, in ordine ad bonum, & malum morale: non poteſt autem eſſe talis libertas noua poſt actum imperantem: Ergo non poteſt eſſe malitia noua. Minor probatur, quia ſi inter actum imperantem, & imperatum poteſt pro aliquo ſigno naturæ intermedio intelligi cognitio noua taliter repræſentans malitiam actus imperati, peto an ex vi illius cognitionis moueri poſſit voluntas ad non ponendum actum imperatum pœnitentiæ v. g. ne ponatur illa malitia propoſita, vel non poſſit moueri ab ea cognitione? Si poteſt moueri, & ad hoc habet potentiam proximam pro eo ſigno intermedio inter actum imperantem, & imperatum: Poterit ergo in tertio ſigno habere actum, quo ex illo motiuo, ſcilicet, ne contrahat malitiam illam nouam formalem, nolit elicere actum imperatum. Hoc autem omnino repugnat; quia iam in eodem inſtanti reali haberet voluntas duos actus contrarios circa idem obiectum; haberet enim in primo ſigno actum imperantem, quo ex deſiderio vanæ gloriæ, quam efficaciter amat, & intēdit,
vult

vult habere in hac hora, v.g. actum pœnitentiæ, vt confiteatur : rurſus haberet in tertio ſigno actum, quo ex odio vanæ gloriæ nollet habere actum pœnitentiæ, ne deſeruiret ad finem vanæ gloriæ priùs intentum, qui actus eſſet odium vanæ gloriæ; repugnat autem, quod eodem inſtanti, velit, nolit, amet, & odio habeat gloriam vanam; Ergo non poteſt ex illa cognitione intermedia moueri ad relinquendum actum pœnitentiæ imperatum, quia non poteſt ex illa cognitione moueri, niſi feratur per odium in eius motiuum, quod eſt malum vanæ gloriæ: ergo ſi non poteſt moueri ad reſpuendam vanam gloriam, quam nimirum eodem inſtanti amplectitur, non poteſt illa cognitio deſeruire ad nouam libertatem proximam in genere moris: illa enim ſola eſt libertas in genere moris, quæ propter malitiam moralem propoſitam poteſt omittere, vel reſpuere obiectum propoſitum, ſed voluntas non poteſt potentia noua, & proxima, propter malitiam vanæ gloriæ omittere actum imperatum, ſtante imperio ex amore vanæ gloriæ; ergo non habet libertatem nouam proximam in genere moris, & per conſequens neque nouam malitiam moralem.

215. Si verò dicas non poſſe quidem voluntatem ex vi illius cognitionis moueri ad omittendum actum imperatum pœnitentiæ; aliunde tamen eſſe formaliter liberum libertate proxima, quia poteſt ex aliis motiuis illum omittere. Contra hoc eſt, quod non ſufficit libertas ex aliis motiuis ad dandam malitiam formalem, ſed debet eſſe libertas, quæ oriatur ex turpitudine cognita. Quantumcumque enim ego poſſim non comedere, & hoc ex motiuo auaritiæ, ne expendam, & quantumcumque cognoſcam etiam prohibitionem comeſtionis ex præcepto ieiunij: Si tamen non poſſum moueri ex prohibitione, & malitia ad abſtinendum, licèt poſſim moueri ex auaritia: non habeo libertatem in genere moris requiſitam ad peccandum contra ieiunium, quia cognitio præcepti, quæ me mouere non poteſt; perinde omnino eſt, ac ſi non eſſet : ergo ſicut abſque cognitione præcepti non pecco contra ipſum, ſic abſque cognitione tali, quæ me poſſit mouere. Si ergo in caſu noſtro cognitio illa intermedia de turpitudine vanæ gloriæ non poteſt pro eo ſigno mouere ad odium vanæ gloriæ: non dat libertatem nouam, & proximam in genere moris, ratione cuius contrahi poſſit noua malitia eliciendo actum imperatum, etiamſi aliunde voluntas ex aliis motiuis libera ſit libertate proxima ad omittendum actum imperatum.

216. Faciliùs ergo in re propoſita proceditur concedendo poſſe etiam actum imperatum pœnitentiæ habere in ſe libertatem, & honeſtatem formalem, & proximam ex proprio obiecto, ita vt in ſe proximè placeat Deo, & diſponat ad iuſtificationem, licèt in ſua cauſa diſpliceat, atque adeo vitietur extrinſecè, & denominatiuè, quatenus aliquo modo procedit ex imperio venialiter malo. Neque obſtat non poſſe eumdem actum ſimul eſſe bonum, & malum: quia bonum ex integra cauſa; & malum ex quolibet defectu.

Reſpondetur enim facilè aſſignando diſcrimen inter malitiam intrinſecam, & extrinſecam; hæc enim non eſt defectus intrinſecus ipſius actus, ſed eſt procedere à cauſa mala : quamuis ergo repugnet aliquid in ſe eſſe ſimpliciter bonum, & ſimpliciter malum; non tamen repugnat procedere à duabus cauſis, quarum vna ſit ſimpliciter bona, & alia ſimpliciter mala: item non repugnat actum in ſe eſſe ſimpliciter bonum, & procedere ab aliqua cauſa ſimpliciter mala. Nam obedientia ſubditi (vt ſupra dicebam) eſt ſimpliciter bona, & procedit ex mala voluntate Prælati præcipientis ex prauo fine, & per conſequens refertur extrinſecè ad malum finem à Prælato intentum.

Eodem modo reſpondetur ad ſecundam rationem, illum actum bonum miſericordiæ, v.g. imperatum poſſe hìc, & nunc cauſare malum finem: negamus tamen ideo eſſe malum in ſe : nam illa etiam obedientia ſubditi eſt cauſa, & medium ad finem malum Prælati, & tamen non ideo eſt mala in ſe, ſed ſolùm extrinſecè. Non enim ſufficit ad hoc, vt aliquid ſit malum in ſe, quod poſſit cauſare aliquod malum : alioquin omnes actus charitatis eſſent ſemper mali, quia ſemper poſſunt eſſe occaſio vanæ gloriæ ſequentis : ſed requiritur, quod ex ſe ordinetur ad illud malum cauſandum : quod non habet actus imperatus bonus; quare tota malitia conſiſtit in actu imperante, & ordinante eum actum bonum ad finem malum : quod autem ſuppoſita ea ordinatione, fiat poſtea actus miſericordiæ non eſt malum noua malitia; ſicut quod poſita voluntate efficaci occidendi, ſequatur homicidium externum, non eſt malum noua malitia; ſed potiùs bonum bonitate naturali ex ſuppoſitione, & ideo licèt Deus non velit peccatum; vult tamen, quod ſuppoſita voluntate interna, ſequatur illa actio exterior, quæ de ſe nullam affert malitiam, ſed ſolùm denominatur à malitia iam antecedenter poſita; & ſicut ſuppoſito peccato commiſſo à poſteris in Adamo, Deus concurrit nunc ad generationem huius hominis, & vult producere hunc hominem, qui eo ipſo denominabitur peccator à malitia iam antecedenter poſita : ita vult Deus poſita voluntate interna homicidij, ſequi actionem externam, quæ eo ipſo denominabitur malitia antecedenter poſita. Ita etiam de actu imperato; Nam poſito imperante malò placet Deo quod ſequatur imperatus in ſe bonus, licèt debeat dominari malus ex malitia ſola priori exiſtente in imperante malo. Nam tota hæc denominatio nihil noui mali includit præter malitiam iam præexiſtentem. 217.

Dices, virtus eſt, qua nemo malè vtitur; Ergo actus virtutis non poteſt eſſe malus. Reſpondetur, diſtinguendo antecedens cum S. Thom. 3. *part quæſt. 80, art. 4. ad 3.* Virtus eſt, qua nemo malè vtitur, vt principio, concedo, vt obiecto nego. 218.

Dices iterum diſcrimen eſſe inter actum externum, & inter internum imperatum : Nam externus non habet nouam libertatem, & ideo non mirum, ſi ſuppoſito interno non diſpliceat Deo fieri externum, nec afferat nouam malitiam : at verò internus etiam imperatus habet nouam libertatem (vt iam conceſſimus) quare videtur afferre nouam malitiam, quia in ipſo exercitio actus imperati voluntas liberè cooperatur imperio, & intentioni prauæ : cooperari autem liberè prauæ intentioni malum eſt; & per conſequens diſplicet de nouo Deo, quod ponatur ille actus imperatus etiam ſuppoſito imperante.

Reſpondetur in primis hoc argumentum probare contra id, quod ſupponunt etiam Aduerſarij; 219.
probat enim illam malitiam per ordinem ad finem

extrinſe

Digitized by Google

extrinſecum non eſſe extrinſecam actui imperato, ſed intrinſecam, & nouam; quia vltra malitiam præcedentem imperantis, eſt malitia noua cooperari liberè illi intentioni prauæ ponendo actum imperatum: deſtruitur ergo ſuppoſitio quæſtionis quæ ſolum procedit de malitia, quam actus imperans habet ſolùm extrinſecè, & denominatiuè ab actu imperante.

Quando ſit malum cooperari ad malum?

Deinde ad obiectionem dicimus, eſſe aliqua obiecta, quorum intentio, licèt ſit mala, conſequutio tamen non eſt mala: & ideo cooperatio ad illa, ſeu ponere aliquid, quod ſit medium ad eorum conſequutionem, non tamen ea intendendo, non eſt malum. Talis eſt laus, & exiſtimatio apud homines, quam quidem intendere vanè malum eſt; conſequi non eſt malum, nec etiam ponere aliquid, ex quo illa gloria ſequatur. Hinc eſt, in exemplo ſupra poſito, Prælatum peccare, intendendo gloriam humanam, & ex intentione præcipiendo aliquid ſubdito: ſubditum non peccare obediendo, licèt eo ipſo ponat aliquid vtile ad eum finem malum, quem Prælatus intendit. Hæc enim cooperatio non eſt formalis, id eſt; intendendo eundem finem, ſed materialis; quæ reſpectu eiuſmodi obiectorum non eſt mala. Ita ſe habet voluntas in exercitio huius actus imperati in caſu noſtro: ponit enim liberè aliquid vtile ad finem prauum actus imperantis mali: ſed non cooperatur ad eius malitiam; quia per actum imperatum voluntas non intendit illum finem: & licèt ponat aliquid vtile ad eius conſequutionem; conſequutio tamen non eſt mala, ſed ſola intentio: quæ iam tota poſita eſt, & ad quam actus imperatus non cooperatur formaliter, ſed cooperatur materialiter ad conſequutionem, quæ non eſt mala.

220. Dices, etiam poſita malitia actus imperantis videri malum malitia noua ponere actum imperatum: quia debeo procurare, ne mea operatio fiat ex malo fine: ſi ponatur autem tunc actus imperatus, iam erit ex malo fine extrinſeco; ergo etiam ſuppoſito imperante, debeo procurare, ne ponatur imperatus in his circumſtantiis.

Reſpondetur diſtinguendo maiorem: debeo procurare, ne mea operatio ſit ex malo fine extrinſecè tollendo intentionem mali finis, & reuocando illam, concedo: impediendo actum imperatum de ſe bonum, nego: tota ergo malitia conſiſtit in poſitione actus imperantis, & in non reuocanda ea intentione: quod autem ea poſita, ſequatur actus imperatus, non eſt malum noua malitia, ſed ſolùm denominatiuè à malitia præcedenti, quæ iam tota poſita eſt.

221. Petes, an hoc locum habeat, non ſolùm, quando finis, qui intenditur ab imperante, ſecundùm ſe, non eſt malus; licèt intentio ſit mala; ſed etiam quando finis ipſe eſt malus. Poteſt enim dupliciter caſus contingere. Primò cùm quis ad comparandam gloriam apud homines imperat ſibi actum bonum: quæ quidem gloria ſecundùm ſe, non eſt culpa, ſed ſola intentio illius. Secundò, vt ſi aliquis imperaret ſibi actum bonum, & honeſtum, vt poſtea poſſet gloriari, & laudare ſe de illo: quæ quidem gloriatio, & laudatio, quæ intenditur, erit etiam ſecundùm ſe mala, & culpabilis, quando ponetur.

222. Reſpondetur, doctrinam traditam faciliùs quidem procedere in primo caſu: nam in eo actus imperatus, vt diximus, nullo modo cooperatur ad malum, quia gloria humana non eſt culpa, ſed intentio illius, ad quam intentionem actus imperatus non cooperatur, ſed ſupponit illam. In ſecundo autem caſu poſſet eſſe maior difficultas: quia actus imperatus videtur cooperari prauæ intentioni, vt ponatur poſtea aliquid malum, nempe peccatum vanæ iactantiæ, &c. Vnde videtur ipſe actus imperatus, non poſſe tunc licitè poni: quia ſi ego video meam operationem præſentem fore cauſam, vt cras peccem, debeo abſtinere ab hac operatione præſenti, vt impediam peccatum meum craſtinum: Si ergo actus imperatus eſt occaſio, vt poſtea ſequatur actus malus, debeo abſtinere ab illo, atque ideo ipſemet erit malus formaliter malitia noua, ſi ponatur.

An ſit obligatio impediendi effectum mali.

Adhuc tamen in hoc ſecundo caſu non poteſt 223.
dari regula vniuerſalis; quia licèt aliquando ſit obligatio abſtinendi ab actu imperato, & quidem obligatio noua, ſi eſſe poſſet aduertentia cum libertate noua in genere moris: aliquando tamen non erit ea obligatio. Aliquando itaque poterit, & debebit omitti imperatus ad præcauendum peccatum futurum, vt ſi v.g. ſcias, eleemoſynam hodiernam fore cauſam in te fornicationis craſtinæ, debes abſtinere ab hodierna eleemoſyna propter obligationem impediendi graue peccatum craſtinum: imò ob eamdem rationem poſſes, & deberes abſtinere in die feſto ab audienda Miſſa, quia præceptum non obligat cum tanto periculo. Aliquando non erit talis obligatio abſtinendi ab actu bono præſenti, imò erit obligatio non abſtinendi: vt ſi Sacerdos in Miſſa recordetur peccati mortalis, debet elicere contritionem, etiamſi ſciat, quod poſtea gloriabitur vane, & ſuperbiet propter contritionem habitam: imò licet ſciret, quod poſtea ea occaſione incidet in peccatum mortale; adhuc debet obſeruare nunc præceptum præmittendi contritionem. Ratio autem eſt; quia cum contritio de ſe non ſit cauſa determinata peccati, poſitio contritionis non eſt cooperari peccato, ſed ſolùm eſt non impedire, & præcauere illud: non eſt autem obligatio præcauendi, & impediendi peccatum futurum cum tanto onere: debemus quidem non intendere illud, atque ideò intentio illius, & actus imperans cum illa intentione erit peccatum: actus tamen imperatus ſecundùm ſe non intendit, nec eſt cauſa determinata illius.

Vnde ad propoſitum noſtrum, loquendo de 224.
actu pœnitentiæ bono imperato ex intentione non bona faciliùs res hæc explicatur: Si enim intentio imperans eſt mortaliter mala; tunc confeſſio erit irrita propter defectum diſpoſitionis requiſitæ ad abſolutionem, atque ideo non eſt inconueniens, quod etiam actus pœnitentiæ tunc eſſet malus formaliter: ſi verò intentio imperans ſit ſolùm venialiter mala, & confeſſio ſit occaſio alicuius peccati venialis ſubſequentis; non eſt neceſſe, quod ipſa etiam confeſſio, aut attritio imperata ſit mala formaliter: non enim eſt obligatio præcauendi peccatum veniale futurum cum diſpendio confeſſionis præſentis, quæ ſecundùm ſe eſt bona, nec ſecundùm ſe cooperatur, aut eſt cauſa peccati futuri: erit ergo mala intentio actus imperantis: confeſſio tamen, aut pœnitentia imperata non erit mala propter periculum peccati leuis futuri.

Hinc infero quintò, hanc doctrinam non ſo- 225.
lùm habere locum in actu bono imperato naturali, ſed etiam in ſupernaturali, qualis eſt actus fidei, ſpei, attritionis, &c. quod etiam concedit

expreſsè

expreſsè Magiſter Curiel *vbi ſuprà*. Quod enim ſit entitas ſupernaturalis, non impedit quominùs extrinſecè poſſit denominari mala: nam conſecratio Euchariſtiæ eſt ſatis ſupernaturalis, & poteſt denominari mala à voluntate Sacerdotis conſecrantis ex fine ſacrilego: & Deus poteſt peculiariter concurrere ad illum effectum: quia licet Deo non placeat illa intentio ſacrilega; placet tamen, quod poſita illa intentione, ſequatur effectus ſupernaturalis, Ita licèt Deo non placeat, quod imperetur actus ſupernaturalis ex fine prauo extrinſeco, placet tamen ſuppoſito illo imperio malo, quod ſequatur actus de ſe bonus, & ideo ſtat, hominem demereri per illam intentionem malam venialiter, & mereri per actum bonum ſubſequentem. Quando autem dico, actum fidei poſſe imperari extrinſecè ex fine malo; non intelligo de imperio immediato, quia voluntas immediata debet eſſe ex pia affectione, vt ſuppono ex materia de fide, ſed loquor de intentione mediata, ex qua ſequatur poſtea pia affectio, & media pia affectione ſequatur aſſenſus fidei, de quo dixi latè in tractatu de fide.

226. Porrò debere admitti reſpectu actuum ſupernaturalium eiuſmodi imperium, probari videtur ex caſu noſtræ quæſtionis, quando quis ex fine vanæ gloriæ malo venialiter accedit ad confeſſionem, & habet attritionem: duriſſimum enim eſſet, eas omnes confeſſiones damnare, vt ſacrilegas, ſi alioquin confeſſio ſit integra, & doloroſa: & tamen illa attritio debuit eſſe actus ſupernaturalis ortus aliquo modo ex intentione illa gloriæ humanæ, à cuius malitia totus ille actus denominatur extrinſecè malus, licet intrinſecè ſit bonus, & laudabilis: alioquin non poſſet diſponere ſufficienter ad effectum Sacramenti.

227. Reſpondent aliqui, eo caſu ſolam confeſſionem externam imperari à fine malo, quia ea ſola conducit ad conciliandam bonam exiſtimationem apud confeſſarium; attritio autem interna non conducit ad hoc, ſed ad efficiendum Sacramentum validum: quare attritio non imperatur ex illo fine malo. Hæc tamen reſponſio impugnatur facilè; quia licet attritio non conducat immediatè, & directè, conducit tamen mediatè ad eum finem vanæ gloriæ, ſcilicet, vt medium requiſitum ad hoc, vt confeſſio exterior ſit eligibilis hîc, & nunc: Si enim confeſſio exterior eſſet ſacrilega, ego non eligerem eam, nec vellem cum tanto incommodo conſequi bonam exiſti-

228. mationem apud confeſſarium. Ergo illud, quod conducit, vt confeſſio exterior non ſit ſacrilega; conducit etiam, vt confeſſio eligatur à me in ordine ad illum finem; & per conſequens conducit mediatè ad eum finem humanum, & eligitur ex eadem intentione, ſicut qui vult ire Neapolim ad homicidium patrandum; & conducit equum, vel nauim: hæc ipſa conductio oritur ex intentione homicidij, & eſt mala ab eius malitia, quia licèt ad homicidium ſolùm conducat ire Neapolim, quod etiam ſine equo fieri poſſet, & conductio equi ſolùm ordinetur immediatè ad vitandam incommoditatem itineris: ille tamen non vellet fortaſſe homicidium cum tanto incommodo, nec iret, niſi poſſet nauigare, vel equitare; quare conductio equi vel nauis, quæ facit illud medium eligibile, eligitur etiam ex eodem fine, quantum ſufficit, vt ipſa conductio ſit mala denominatiuè. Item qui ex fine vanæ gloriæ celebrat Sacrum, non ſolùm ordinat in eum finem prolationem verborum, ſed etiam intentionem conſecrandi; Nam licèt ad finem illum ſufficeret prolatio exterior; quia tamen ipſe nollet cum tanto ſacrilegij ſcelere comparare vanam gloriam, neceſſaria eſt etiam intentio conſecrandi, vt hoc medium ſit eligibile hîc, & nunc ad eum finem; & qui ex fine ſolo lucri celebrat, eodem modo vitiat ipſam etiam intentionem conſecrandi, licèt ad accipiendum ſtipendium ſufficeret prolatio exterior verborum: intentio autem interna non requiritur, niſi ad non defraudandum iniuſtè eum, qui dat ſtipendium, & ad vitandum ſacrilegium. Similiter ergo in noſtro caſu ipſe actus attritionis, ſine quo confeſſio exterior non eligeretur, ordinatur extrinſecè ad eum finem vanæ exiſtimationis humanæ.

Reſpondent alij, eum actum doloris in prædicto caſu non fore bonum, aut meritorium, fore tamen diſpoſitionem ſufficientem ad iuſtificationem: quod extendunt etiam ad actum contritionis extra Sacramentum, nam eſſet (inquiunt) diſpoſitio ſufficiens ad gratiam habitualem, licèt non eſſet actus bonus moraliter, ſed malus propter finem extrinſecum malum actus imperantis, Ita Salas *dicta diſp.* 4. *ſect.* 11. *num.* 166. Hæc tamen ſolutio difficillima eſt. 229. *Diſpoſitio ad gratiam debet eſſe bona.*

Primò quia ille actus, ſi diſpoſitio eſt vltima ad gratiam, deberet omnino eſſe ſupernaturalis, & ex auxilio gratiæ, vt ex principiis fidei colligitur, & ex Conciliis probat latè Suarez *tom.* 3. *de gratia lib* 8. *cap.* 7. Ergo deberet eſſe actus bonus, & honeſtus.

Secundò, quia quando aliquis actus liber exigitur, vt diſpoſitio vltima ad gratiam, non petitur tanquam diſpoſitio phyſica, ſed moralis, ac per conſequens tanquam impetratoria, vel meritoria de congruo, vt notauit idem Suarez *vbi ſupra num.* 7. Ergo debet habere bonitatem moralem; quod enim bonum non eſt, nec placet Deo, nec mouet ipſum.

Tertiò ex Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. vbi de contritione in vniuerſum, prout præſcindit à perfecta, & imperfecta, dicitur, fuiſſe ſemper neceſſariam ad impetrandam veniam peccatorum. Ergo contritio, quæ non poſſet impetrare ex defectu bonitatis moralis, non poſſet vltimò diſponere ad iuſtificationem.

Denique hoc ipſum colligitur apertè ex locis Sacræ Scripturæ, vbi exigitur à Deo hic motus pœnitentiæ ad iuſtificationem: Semper enim exigitur tanquam aliquid placens Deo, & mouens Deum ad reconciliationem. Ierem. 3. *Conuertimini, & ſanabo auerſiones veſtras*, & c. 18. *Si conuertamini, ſalui eritis*. Pſalm. 50. *Cor contritum, & humiliatum Deus non deſpicies*: Certè quia placet Deo illa contritio, & humilitas: non ergo poteſt negari, illum actum fore bonum moraliter, & placitutum Deo; ſi conceditur eſſe vltimam diſpoſitionem ad gratiam habitualem, & remiſſionem peccatorũ. Meliùs ergo dicitur, illum actum, licèt extrinſecè, & denominatiuè eſſet malus; adhuc poſſe eſſe intrinſecè bonum, & laudabilem; tota enim malitia eſſet illa extrinſeca, & antecedens ipſum actum, tenénſque ſe ex parte ſolius actus imperantis, qui diſpliceret Deo; placeret tamen imperatus in ſe, licèt non in ſua cauſa, vt dictum eſt. 230.

Infero ſextò, aliter dicendum eſſe de actu electionis, qui oritur ex intentione mala; hic enim

non

Electio ex fine malo ſemper eſt mala

non ſolùm eſt malus denominatiuè, ſed intrinſecè, & ex proprio obiecto; Nam ipſamet electio (vt ex probabiliori ſententia ſuppono) non ſolum fertur intrinſecè ad medium, ſed etiam ad finem: v.g. quando eligitur medicina propter ſanitatem, illa electio non ſiſtit intrinſece in ſola medicina: medicina enim non repræſentatur, vt delectabilis, nec vt honeſta, ſed ſolùm, vt vtilis; ergo per illum actum amatur medicina, quia vtilis eſt: vtile autem vt vtile eſt relatiuum, vtile enim ad aliquid eſt vtile; ergo per illum actum amatur medicina vt vtilis ad ſanitatem; & per conſequens ille actus fertur intrinſecè ad ſanitatem ſaltem in
232. obliquo Cùm ergo nullum medium poſſit amari vt medium, niſi in ordine ad finem, qui ordo ſit intrinſecus in illo actu, quo eligitur medium; hinc fit omnem electionem præcedentem ex intentione mali finis, debere eſſe malam non ſolùm extrinſecè, & denominatiuè, ſed etiam intrinſecè & immediatè, quia ipſa etiam electio dicit ordinem intrinſecum ad malum finem. Hoc autem intelligi debet, quando actus electionis habet nouam libertatem moralem. Si enim electio ſit vnici medij, ea fortaſſe eſt aliquando neceſſaria ſuppoſita intentione efficaci finis; atque ideo electio erit ſolùm libera in cauſa, & mala etiam in cauſa, ſeu denominatiuè, & extrinſecè, quia deficiente libertatate, habebit ſe ſicut actus exterior. Loquimur ergo de electione medij, quæ etiam ſuppoſita intentione finis, poſſet non ſequi: Nam ſicut diximus actum imperatum poſſe ſæpe non ſequi poſito iam actu imperante, quia imperans non cogit ad ponendum imperatum hoc inſtanti; pro tempore verò ſequenti poſſet retractari imperium; ita intentio finis ſæpe non cogit ad eligendum medium hoc inſtanti; pro tempore autem ſequenti poteſt retractari ea intentio: quare electio medij hoc inſtanti habet nouam libertatem, poſſet enim non fieri nunc, nec poſtea. Differt tamen electio ab actu imperato, quod actus imperatus, ſi ſit de ſe bonus, non fit malus intrinſecè, propter imperium malum: electio verò, licet ſit de medio ſecundùm ſe bono, vitiatur tamen in ſe ipſa propter intentionem mali finis.

SECTIO X.

Difficultates quædam contra doctrinam præcedentem.

233. Diximus actum pœnitentiæ imperatum aliquando poſſe procedere ex imperio abſoluto quidem, ſed non determinante omnino inſtans: & tunc actum imperatum fieri cum noua libertate formali propria ipſius, etiam quoad ſubſtantiam: aliquando verò procedere ex imperio determinante omnino, & imperante abſolutè, illum fieri pro hoc ipſo inſtanti; & tunc actum imperatum non eſſe liberum quoad ſubſtantiam, niſi denominatiuè, & in cauſa. Contra hoc videtur eſſe adhuc difficultas ſupra inſinuata, quia hinc ſequi videtur, quod ille, qui ex metu inferni videns ſe eſſe in peccato, & non habere copiam Confeſſarij, vult ſibi conſulere per actum contritionis, & ad eum finem imperat ſibi actum contritionis, hunc, inquam, non diſponi ſufficienter ad iuſtificationem per illam contritionem.

234. *Contritio libera ſolùm denominatiuè an ſufficiat.* Pone enim, quod oppreſſus temporis anguſtiis, imperat ſibi contritionem in eodem inſtanti eliciendam: tunc contritio non habet nouam libertatem formalem, ſed eſt denominatiuè libera ab actu imperante libero: Ergo nec habet nouam laudabilitatem, aut valorem in ratione meriti, ſed erit laudabilis, & meritoria ſolùm denominatiuè, ab actu imperante laudabili, & meritorio, ſicut actus externus non habet nouam laudabilitatem, aut meritum ſupra internum propter defectum nouæ libertatis formalis Meritum autem, & laudabilitas actus imperantis in noſtro caſu non eſt laudabilitas, & meritum contritionis, vel charitatis, ſed alterius inferioris virtutis, à qua elicitur actus attritionis habens pro motiuo propriam ſalutem, & fugiens pœnam inferni propter malum illius pœnæ; Ergo actus contritionis in illo caſu non habebit laudabilitatem, aut præmiabilitatem contritionis ſed ſolùm attritionis, à qua neceſſariò procedit, & per conſequens illa contritio ſic imperata non erit ſufficiens diſpoſitio ad gratiam iuſtificantem; hæc enim non datur propter meritum congruum attritionis, ſed propter meritum perfectioris virtutis, à qua elicitur contritio.

235. Propter hoc poſſet aliquis dicere voluntatem illam reflexam ſeruandi præceptum contritionis in hoc inſtanti non eſſe tunc voluntatem abſolutam contritionis, ſed voluntatem applicandi intellectum ad cogitandum de motiuis contritionis, & tollendi impedimenta, vt moueatur voluntas ad contritionem: non tamen eſſe voluntatem abſolutam contritionis, quia eo ipſo deſtrueretur ratio contritionis meritoriæ, quæ ſumitur ex eius libertate. Nec præceptum contritionis videtur poſſe alio modo obligare: non enim poteſt obligare immediatè ad contritionem; non enim poteſt immediatè præcipi aliquis actus, qui non poſſit habere pro motiuo honeſtatem obedientiæ: quia præceptum ad hoc imponitur, vt ab eo moueatur ſubditus; non poteſt autem ab eo moueri, niſi quia bonum, & honeſtum eſt obedire quæ eſt honeſtas obedientiæ: Contritio verò cùm ſit ex motiuo charitatis, vel pœnitentiæ non poteſt habere pro motiuo formali honeſtatem obedientiæ; alioquin deberet elici à virtute obedientiæ: non poteſt ergo præcipi immediatè actus contritionis, ſed ſolùm poteſt homo obligari ex præcepto, vel ad habendam contritionem, vel ſaltem actum alium reflexum, quo velit contritionem; qui actus reflexus poterit eſſe ex motiuo obedientiæ; ille tamen actus non poterit eſſe voluntas abſoluta contritionis propter obiectionem ſupra factam, ſed voluntas applicandi intellectum, & voluntatem, vt fiat contritio libera.

236. Cæterùm non videtur poſſe negari, quod poſſit aliquando dari talis voluntas abſoluta, & efficax imperans abſolutè contritionem hìc, & nunc. Primò quia negari non poteſt, quod homo ex metu inferni poſſit concipere propoſitum efficax ſeruandi omnia præcepta: alioquin non ſufficeret attritio ex metu inferni cum Sacramento ad remiſſionem peccatorum; Semper enim requiritur propoſitum ſeruandi omnia præcepta; illud autem propoſitum debet eſſe tale, cum quo non poſſit ſtare violatio alicuius præcepti grauis, vt conſtat ex Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. vbi dicitur, quod attritio requiſita omnem voluntatem peccandi excludit. Ponamus

Digitized by Google

ergo hominem in extremo conſtitutum, qui aduertat, ſibi neceſſariam eſſe contritionem ad ſalutem atque adeo ex præcepto obligari ad eam primum habendam: hic poterit ex deſiderio ſalutis velle obſeruare omnia præcepta, & per conſequens poterit velle obſeruare præceptum illud contritionis, cum quo propoſito actuali non poteſt coniungi violatio illius præcepti; ergo poteſt habere voluntatem abſolutam explicitam, vel implicitam habendi contritionem hic, & nunc debitam ex præcepto.

237. Secundò, quia ſi homo ex præcepto contritionis ſolùm obligatur ad applicandum intellectum, & proponendum voluntati motiuum, &c ſequeretur, quod poſſet homo habere tale præceptum; & tamen nunquam conteri abſque violatione illius præcepti: faceret enim totum id, ad quod obligat præceptum, nempe applicare intellectum, & proponere voluntati motiua contritionis, quibus ſtantibus, voluntas poſſet non habere contritionem: ergo ſtante præcepto contritionis, poſſet non habere contritionem abſque vlla violatione præcepti: quod videtur omnino repugnare, & eſſe contra omnium fidelium ſenſum. Vnde tertiò ſequeretur non poſſe contritionem præcipi homini præcepto proprio, & rigoroſo; nam præceptum proprium debet obligare ad rem præceptam: obligare autem, vt ex terminis conſtat, eſt ligare, & aſtringere; itaut homo non poſſit licitè oppoſitum facere: Certum verò eſt poſſe hominem obligari ad contritionem, atque adeo certum eſſe debet poſſe eum ex motiuo obedientiæ, & præcepti moueri ad volendum efficaciter obedire, & habere actum contritionis.

238. Ad difficultatem ergo propoſitam dicendum videtur de facto rarò quidem, vel nunquam contingere, quod imperetur actus contritionis, vel attritionis ita determinatè, & limitatè, vt coarctetur ad imperium ad illud idem inſtans: ſi tamen ita imperaretur, licèt non eſſet liber libertate formali actus imperatus, ſaltem quoad ſubſtantiam, adhuc eſſet ſufficiens diſpoſitio ad iuſtificationem, vel abſolutè, vel cum Sacramento, & quidem aliqui Theologi extendunt hanc doctrinam ad eum etiam caſum, in quo contritio, vel attritio non ſolùm non haberet honeſtatem, & libertatem formalem ſibi propriam, ſed etiam quando neque bonitatem haberet ab actu imperante, ſed potiùs malitiam: vt ſi contritio, vel attritio imperaretur ab actu venialiter malo ex fine vanæ gloriæ, verbi gratia vel ſimili: Tunc enim dicunt etiam fore ſufficientem diſpoſitionem ad iuſtificationem; quorum ſententiam referunt, & approbant Zumel *tom.* 2. *in* 1. 2. *quæſt.* 114. *art.* 1. *diſp.* 5. & Salas *in præſenti*, *tract.* 7. *diſp.* 3. *ſect.* 11. *num* 166.

239. Ego tamen ſolùm id admitto, quando contritio, vel attritio oritur ex imperio honeſto ſupernaturali: tunc enim licèt non addat honeſtatem, & libertatem formalem ſupra actum imperij: re tamen vera eſt honeſta, meritoria, & impetratoria, ſicut actus eleemoſynæ: quare poteſt Deum mouere de congruo ad conferendam gratiam iuſtificationis. Quando verò oritur ex imperio ſolùm malo, vel non bono; nulla ratione erit honeſta, vel meritoria, atque adeo Deus non poterit ab illa moueri ad conferendam gratiam iuſtificationis, cùm tamen Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *c.* 4. apertè dicat neceſſarium ſemper fuiſſe motum contritionis aliquem ad impetrandam peccatorum veniam; debet ergo eſſe talis illa contritio, quæ aliqua ratione poſſit impetrare ſaltem de congruo: quod quidem habere poteſt cõtritio neceſſariò orta ex imperio illo, quod fit ex metu gehennæ: non poteſt autem vlla ratione impetrare contritio, quæ neceſſariò oriretur ex ſolo imperio malo, cùm neque in ſe, neque in cauſa haberet honeſtatem requiſitam ad merendum, vel impetrandum. Quod verò in eo caſu contritio non haberet honeſtatem formalem, & laudabilitatem propriam contritionis liberæ libertate formali, aufert quidem aliquam dignitatem ab illo actu: adhuc tamen manet contritio humana, & meritoria, quam Deus poſſit acceptare, vt diſpoſitionem congruam ad iuſtificationem.

Dices; in eo caſu contritio non addit honeſtatem, aut meritum ſupra actum imperij præcedentem; ſed honeſtas actus imperantis non eſt tális, vt Deus eius ſolius intuitu conferat gratiam iuſtificationis: Ergo neque addita contritione imperata, habet Deus motiuum ad iuſtificationem de facto conferendam. Reſpondetur negando conſequentiam: quia cùm in præſenti non agatur de merito condigno, ſed de diſpoſitione congrua, quá Deus ex liberalitate, & miſericordia ſua acceptare vult; poteſt Deus eam aliquando non acceptare, & aliquando acceptare, quando apponitur aliquid; licèt hoc non addat maiorem valorem in ratione meriti. Exemplum habemus in martyre, in quo licèt mors re ipſa illata non augeat valorem, & meritum ſuprà voluntatem moriendi, vt ſuppono; de facto tamen Deus acceptat illam voluntatem, quando mors ſequitur, ad præmia non ſolùm accidentalia, ſed etiam ad gratiam iuſtificationis aliquando conferendam, & tollendum peccatum originale; ad quos effectus non acceptat illam voluntatem, quando mors non ſubſequitur re ipſa: quia hæc priuilegia voluit alligare ipſi morti honeſtè toleratæ: Sic potuit Deus alligare gratiam iuſtificationis contritioni honeſtè habitæ, itavt manente quolibet alio actu; ſi deſit contritio re ipſa habita, ille effectus non obtineatur; non quia contritio tunc maiorem honeſtatem afferat, ſed quia illi ſoli Deus tale priuilegium voluit alligari. 240.

Confirmarique poteſt; quia quod iuſtificatio ſequatur infallibiliter actum contritionis, vel attritionis in Sacramento, non prouenit neceſſariò ex maiori honeſtate, & laudabilitate, quàm contritio, vel attritio illa, quàm alij actus boni. Poteſt enim contingere quod ſint alij actus magis honeſti in indiuiduo, vt condonatio iniuriæ grauiſſimæ, vel ingreſſus religionis magis placebit Deo ſæpe, quàm aliquis actus attritionis remiſſæ: & tamen illi alij actus etiam cum Sacramento non ſufficiunt ad iuſtificationem, cum tamen attritio etiam remiſſa ſufficiat: Ergo licèt attritio etiam, vel contritio non addat honeſtatem ſupra actum imperantem; poterit deſeruire ad iuſtificationem, eo quod Deus illis ſolis actibus de facto honeſtè poſitis alligauerit hoc genus præmij ex ſua liberalitate conferendum. 241.

Contra hoc tamen poteſt adhuc vrgeri, quia ſi contritio imperetur ex deſiderio ſalutis: oportet, quod imperetur, quatenus deſeruire poteſt ad illum finem: non poteſt autem deſeruire, niſi vt libera, & honeſta: ergo imperatur contritio, vt libera, & honeſta. Sed in caſu poſito, quo imperatur determinatè hic, & nunc, non habet libertatem 242.

aut

aut honeſtatem formalem ſuam, ſed denominatiuam ab actu impetante, ergo ſi actus imperij vult contritionem vt honeſtam, & liberam neceſſe eſt, quod velit ſe ipſum, à quo formaliter habet contritio totam ſuam libertatem, & honeſtatem.

Hoc idem argumentum ptobaret etiam contra præceptum contritionis; præcipitur enim contritio, quia eſt vtilis ad ſalutem: non eſt autem vtilis, niſi ſit libera; Ergo præcipitur contritio libera; Ergo qui vult obſeruare præceptum illud, vult contritionem, vt liberam; ſed eſt libera à libertate illius volitionis, quæ illam vult ponere hîc, & nunc determinatè; Ergo illa voluntas vult ſe ipſam, &c.

243. Adde, eamdem eſſe difficultatem ſoluendam ab omnibus in aliis materiis; nam qui vult ieiunare, vel dare eleemoſynam ad ſatisfaciendum pro ſuis peccatis, vult ieiunium, vel eleemoſynam propter vtilitatem, quam habent ad illum finem: non eſt autem vtile ieiunium, vel eleemoſyna ad ſatisfaciendum, niſi fiant liberè, & honeſtè: ergo vult illa opera liberè & honeſtè facta. Cùm ergo denominentur libera, & honeſta illa opera à voluntate illa interna honeſta, & libera; conſequens eſt, vt voluntas illa velit ſe ipſam, à qua formaliter ieiunium, & eleemoſyna redduntur libera, & honeſta.

244. Omnes ergo debemus reſpondere, voluntatem, quando imperat in prædicto caſu determinatè opus aliquod externum, vel internum, non velle adæquatè totam honeſtatem, & libertatem, quam illud opus habet etiam denominatiuè; ſed velle illud opus propter vtilitatem, quam habet de ſe ad ſatisfaciendum, v. g. pro peccatis, & contritionem, v. g. propter vtilitatem, quam de ſe habet ad iuſtificationem: Nam licèt ieiunium ſe ſolo non poſſit ſatisfacere, niſi poſitum à voluntate honeſta, & libera, & contritio materialiter accepta ſe ſola non ſufficiat ad iuſtificationem, niſi prout habens, vel libertatem formalem, vel denominatiuam à voluntate alia libera, & honeſta; de ſe tamen habent aliquam vtilitatem ſaltem partialem ad illos fines, & propter illam poteſt voluntas imperare ieiunium, vel contritionem ad tales fines obtinendos.

245. Dices voluntas implendi præcepta, & in particulari obſeruandi præceptum contritionis, vult totum, quod neceſſarium eſt ad implendum illud præceptum; ergo vult non ſolùm contritionem ſecundum ſe, ſed vt liberam, & honeſtam, ſine quibus conditionibus non obſeruatur plenè præceptum contritionis.

Reſpondetur voluntatem, implendi præceptum velle quidem ea omnia, quæ neceſſaria ſunt ad implendum præceptum præter circumſtantias tenentes ſe ex parte illiuſmet voluntatis: qui enim vult ieiunium ad ſatisfaciendum, non vult per illum actum libertatem, & honeſtatem eiuſdem actus, à quo redditur ieiunium ſatisfactorium; ſed omnia alia in ieiunio neceſſaria ad illum finem. Sic qui vult implere præceptum contritionis, vult contritionem, & honeſtatem, quam contritio de ſe habet, & carentiam totalis malitiæ aliunde; non tamen vult honeſtatem, & libertatem prouenientem ab eodemmet actu, quo illud vult. Si tamen aduerteret, quod ille actus imperij eſt malus, & quod vitiat contritionem, & reddit inutilem; tunc ex præcepto contritionis debet habere alium actum reflexum, quo nolit illud imperium malum, ſed aliud bonum, à quo imperetur contritio abſque illo vitio: tunc tamen non vult hunc eumdem actum reflexum, à quo etiam poteſt prouenire libertas aliquando & honeſtas contritionis, niſi aduertat per aliam reflexionem, & velit illum, per alium actum reflexum, de quo redit eadem difficultas. Interim verò dum non aduertit per actum reflexum ſatisfacit præcepto contritionis, volendo contritionem aliunde non inutilem ad finem implendi præceptum; quia iam vult omnia neceſſaria præter ipſum actum, quo vult: quem, vt diximus, non poteſt velle per eumdem actum.

246. *Angelus an poſſit imperare ſuos actus.* Alia difficultas poteſt eſſe contra eamdem doctrinam ſupra traditam: quia nimirum, ſi poteſt vnus actus voluntatis imperari abſolutè per alium; Ergo Angelus, qui comprehendit ſe, & ſuos actus, potuit hunc actum, quem nunc habet, imperare per alium actum, & illum per alium, & ſic deinceps; vnde videtur fieri, quod vel habeat infinitos actus, vel omiſſionem puram alicuius actus imperantis, cùm ſiſtendum ſit in aliquo actu, quem non imperat, quod imperium, cùm potuiſſet eſſe, & omittatur abſque aliquo actu poſitiuo incompoſſibili, dabitur pura omiſſio libera illius imperij, quam tamen repugnare dixi *in tract. de actibus humanis.*

Ad hoc facilè reſponderi poteſt, Angelum non poſſe habere plures, & plures actus in infinitum, quia habet capacitatem finitam; quare dum expleta eſt eius capacitas per tot actus, quot poteſt ſimul habere, non habet omiſſionem puram aliorum; quia non poterat illos alios habere cum iſtis, vt conſtat.

247. *An poſſit etiam Deus* Sed vrgeri poteſt ex Deo, qui habet capacitatem infinitam; quare poteſt fieri in ipſo idem argumentum, & probari, quod, vel habeat infinita imperia reflexa vel omiſſionem puram aliquorum. Si autem concedas, illum habere infinita imperia, quorum vnum alio imperetur, & illud alio; & ſic in infinitum: ſequitur rurſus nullum actum voluntatis diuinæ eſſe formaliter liberum: quia actus imperatus determinatè, & abſolutè hîc, & nunc, non habet libertatem formalem, vt vidimus, ſed denominatiuam ab actu imperante; Si ergo voluntas creandi mundum oritur ex alia voluntate imperante illam, iam ipſa non erit formaliter libera, ſed ſolùm denominatiuè ab illa alia, de qua fit idem argumentum: Nam ſi illa oritur ex alia voluntate imperante ipſam, nec ipſa erit formaliter libera. Quod probari poteſt eodem modo de illa tertia, & de aliis omnibus, ſi nulla eſt, quæ non imperetur ab alia: Imò nec habebunt libertatem denominatiuam: quia volitio denominatiuè libera, denominatur libera ab aliqua, quæ ſit formaliter libera: Sed in Deo nulla voluntas eſſet aſſignabilis quæ eſſet formaliter libera: ſingulæ enim imperantur ab alia: ergo nulla eſſet, à qua poſſent aliæ denominari liberæ libertate denominatiua.

248. Reſponderi poteſt; negando, Deum poſſe habere illa infinita imperia, propter illa eadem inconuenientia, quæ in obiectione aſſeruntur, quia nimirum nullus actus eſſet formaliter liber. Neque ex hoc ſequitur, quod habeat puram omiſſionem habet enim aliquem actum quo vult non habere vllum imperium ſaltem præter aliqua, quæ fortaſſe habet: hic autem actus eſſentialiter non poteſt imperari, quia ipſe excludit omne imperium, ſicut cognitio, qua

Angelus cognoſcit, ſe non habere vllam aliam cognitionem, non poteſt cognoſci per alium actũ reflexum, quia iam eſſet falſa. Imò ſi Angelus habeat capacitatem ad habendos ſimul decem ſolos actus voluntatis, & imperaret ſibi vno actu alios nouem, ille actus imperij, per ſuam naturam non poſſet imperari ab alio, quia deſtrueret ſuum obiectum; Nam deberent eſſe iam ſimul vndecim actus: poteſt ergo Deus abſque pura omiſſione habere actus voluntatis non imperatos. Poſt hæc autem ſcripta editus eſt tomus primus Patris Ioannis Martinez de Ripalda *de ente ſupernaturali*, vbi *diſp.* 50. latè probat hanc noſtram ſententiam, apud quem multa videri poſſunt in eius confirmationem.

DISPVTATIO XVI.

De integritate Confeſſionis, ſeu de peccatis, quæ poſſunt, vel debent eſſe materia Confeſſionis.

SECT. I. *Vtrùm peccatum quod fit ipſo inſtanti Baptiſmi ſit materia Sacramenti pœnitentiæ?*
SECT. II. *Aliqua alia dubia de peccatis, quæ ſunt materia confeſſionis, & præſertim de peccatis dubiis.*
SECT. III. *Vtrùm circumſtantiæ aggrauantes intra eamdem ſpeciem ſint neceſſariò confitendæ?*
SECT. IV. *De circumſtantiis in particulari, & primo de circumſtantia,* Quis.
SECT. V. *De ſecunda circumſtantia,* Quid, *& præſertim prout ſe tenet ex parte rei volitæ.*
SECT. VI. *De eadem circumſtantia,* Quid, *prout ſe tenet ex parte perſonæ, ad quam terminatur peccatum.*
SECT. VII. *Vtrùm pœnitens poſſit, & debeat explicare in confeſſione complicem ſui peccati?*
SECT. VIII. *Vtrùm aliquando poſſit Confeſſarius obligare pœnitentem ad declarandum complicem, quando id neceſſarium non eſt ad declarandũ integrè totum ſuum peccatum!*
SECT. IX. *An debeat explicari effectus ſubſequutus: an verò ſufficiat confiteri cauſam? Vbi etiam de actu externo.*
SECT. X. *De circumſtantiis,* Vbi.
SECT. XI. *De circumſtantiis.* quibus auxiliis, *& circumſtantia,* Cur.
SECT. XII. *De circumſtantiis,* Quomodo, *&,* Quando.
SECT. XIII. *An poſſit taceri circumſtantia aliqua propter detrimentum, quod ſibi, vel alteri pœnitens timet?*
SECT. XIV. *De integritate cõfeſſionis quoad numerum peccatorum explicandum.*
SECT. XV. *Quando confeſſio peccatorum reiteranda ſit?*
SECT. XVI. *An repetenda ſit confeſſio peccati integri, quando omiſſa fuit circumſtantia? vel ſufficiat confiteri ſolam circumſtantiam omiſſam?*

CERTVM eſt, omnia peccata hominis Chriſtiani poſt Baptiſmum commiſſa, eſſe poſſe materiam huius Sacramenti. Difficultas prima eſt de peccato illo, quod in ipſomet inſtanti, quo Baptiſmus recipitur, & character, aliquando fortaſſe committeretur, an poſſit, & conſequenter debeat eſſe materia confeſſionis ſequentis, ſi mortale fuit?

SECTIO I.

Vtrùm peccatum, quod fit ipſo inſtanti Baptiſmi ſit materia Sacramenti Pœnitentiæ?

1. PEccata quidem omnia, quæ ante Baptiſmum commiſſa ſunt non debent, nec poſſunt eſſe materia huius Sacramenti, vt conſtat ex Tridentino *ſeſſ.* 14 *cap.* 2. De peccatis verò, quæ fiunt ſimul cum ipſo baptiſmo: Aliqui dicunt, omnia eſſe materiam confeſſionis ſequentis; quia iam ſunt peccata hominis Chriſtiani, & baptizati, atque ideo domeſtici Dei, & ſubditi Eccleſiæ. Alij diſtinguunt inter peccatum fictionis, ſeu voluntatis recipiendi baptiſmum abſque diſpoſitione debita, & inter alia peccata odij v. g. luxuriæ, furti &c. Hæc enim dicunt, etiam ſi fiant ipſo vltimo inſtanti, quo terminatur baptiſmus, non eſſe materiam Confeſſionis; illud verò, ſcilicet, peccatum fictionis dicunt debere poſtea in confeſſione explicari: cui diſtinctioni dedit occaſionem S. Thomas ſupra *quæſt.* 69. *art.* 10. *ad* 2. *&* 3. vbi videtur aliter loqui de fictione, & de aliis peccatis. Alij denique omnia peccata tunc exiſtentia dicunt debere explicari in confeſſione, non tamen ſub ratione ſpeciali odij, vel furti, v. g. ſed ſolùm quatenus continent malitiam fictionis: per illa enim omnia, & ſingula impeditur effectus Sacramenti, atque adèo ſub ea ratione omnia illa habent ſpeciem fictionis. Hæc ſunt Doctorum placita, de quibus videri poteſt Suarez 3. *tom. in* 3. *part. diſp.* 28. *ſect.* 5. Vaſquez 2. *tom. diſp.* 159. & alij Recentiores.

2. Dico primò: quæſtio hæc nullo modo eſt practica, ſed omnino ſpeculatiua. Nam in praxi certum eſt, omnia illa peccata debere explicari in Confeſſione ſubſequenti, tanquam materiam neceſſariam, nemo enim ſcire poteſt aliquod peccatum duraſſe toto tempore antecedenti, & ipſo etiam inſtanti vltimo terminatiuo baptiſmi, vel ſolo illo inſtanti; & tamen non fuiſſe continuatum vllo modo per aliquid temporis ſequentis. Hoc, inquam, impoſſibile eſt quod diſcernatur; cùm neque ſciat homo, quando terminatum fuerit Sacramentum Baptiſmi: neque etiam, quando metaphyſicè deſierit voluntas illa interior mala, quæ erat peccatum actuale; nam de illa loquimur, non de actu externo, qui ſi fortè

Quæſtio hæc non eſt practica.

duret

duret aliquandiu poſt actum internum, iam pro tunc non tam erit peccatum actuale, quàm effectus peccati, ſicut pollutio ſequuta in ebrietate, vel ſomno præuiſa, & volita priùs, non tam eſt peccatum tunc, quàm effectus peccati. Cùm ergo homo non poſſit ſcire, an illa voluntas mala defierit ſimul cum baptiſmo, vel continuata fuerit; debet illam poſtea confiteri, ſaltem tanquam peccatum, de quo dubitat, an fuerit factum poſt baptiſmum, atque ideo in praxi omnia illa ſunt materia neceſſaria confeſſionis. Vnde fit, debere etiam omnia illa explicari ſecundum malitias proprias odij, furti, *&c.* & non ſolùm ſub ratione fictionis: quia cùm ſit dubium, an commiſſa fuerint etiam poſt baptiſmum, debent explicari ſecundùm proprias ſpecies, ſicut alia omnia peccata, quæ fiunt poſt baptiſmum propter eandem rationem.

3. Dico ſecundo, loquendo non iam practicè, ſed ſpeculatiuè de peccato illo; procedere poſſumus iuxta diuerſas Phyſicorum ſententias. Aliter enim loquendum exiſtimo in ſententia communi componente tempus ex partibus diuiſibilibus in infinitum: aliter vero in ſententia illa, quæ tempus, & durationem componit ex inſtantibus ſolis finitis immediatis. Nam in ſententia communi facilè explicari poteſt, quomodo tam peccata omnia, quam peccatum fictionis præſens baptiſmo pertinere debeat ad confeſſionem ſequentem. Suppono enim, baptiſmum non compleri, nec producere ſuum effectum in aliquo inſtanti terminatiuo, ſed potiùs in tempore, quia prolatio verborum, aut ablutio, cùm ſit motus ſucceſſiuus, non poteſt in illo inſtanti accipere aliquid, ratione cuius ſit loquutio ſignificatiua, vel ablutio, & ſine quo non eſſet, cùm abſque illo terminatiuo eſſet verè motus ſucceſſiuus: & ſignificaret, quod ex profeſſo probaui *diſputatione 4. de Sacramentis in genere, ſection. 6.* de omnibus Sacramentis, de quibus in vniuerſum dixi iuxta communem illam Philoſophiam dicendum eſſe, quod producunt gratiam in tempore, Quo ſuppoſito ſequitur manifeſtè, peccatum illud ſiue fictionis, ſiue quoduis aliud eſſe materiam neceſſariam Sacramenti pœnitentiæ. Nam vel illud peccatum terminatum eſt illo inſtanti, quod immediatè præcedit complementum baptiſmi, & productionem gratiæ, in quo verum eſt dicere, nunc nondum eſt baptiſmus completus, nec character, ſed immediatè poſt erit; & quidem, ſi peccatum eſt vltimò in illo inſtanti, non verò immediatè poſt, non pertinet ad Sacramentum pœnitentiæ, quia nunquam fuit peccatum hominis baptizati, & habentis iam characterem, cùm illo inſtanti, quo peccatum vltimò fuit, nondum eſſet character. Si verò peccatum continuatum fuit pro tempore illo, quo baptiſmus completur, & character producitur, certum etiam videtur quod pertineat ad Sacramentum pœnitentiæ: quia cùm quodlibet tempus ſit diuiſibile, non potuit continuari peccatum pro tempore illo, quin continuetur, poſtquam character eſt iam productus: cùm enim in toto illo tempore ſit character, conſequens eſt, vt in ſecunda medietate illius temporis verum ſit, quod peccatum perſeuerat, poſtquàm character iam erat, nam in priori medietate character fuit, atque adeo peccatum illud debet explicari neceſſariò, tanquam peccatum continuatum poſt baptiſmum, & characterem. Vnde etiam conſtat explicandam eſſe ſpeciem illius peccati, odij ſcilicet, vel furti, *&c.* propter eandem rationem, ſicut de omnibus aliis peccatis, quæ fiunt poſt baptiſmum.

Dico tertiò: Si aliquis contendat, baptiſmum compleri vltimò, & producere ſuum effectum in inſtanti vltimo terminatiuo intrinſeco, ſiue quia velit, tempus omne componi intrinſecè ex ſolis inſtantibus, ſiue quia opinatur, non poſſe effectum indiuiſibilem, qualis eſt character, produci in tempore, ſed debere incipere intrinſecè in inſtanti: Tunc quidem; ſi aliter loquendum eſſet de peccato fictionis, quàm de aliis peccatis illius inſtantis: maior fortaſſè videretur eſſe ratio, vt diceretur peccatum fictionis non eſſe materiam Sacramenti Pœnitentiæ, quàm vt diceretur de aliis peccatis. Hæc videtur eſſe contra illos, qui diſtinguebant inter peccatum fictionis, & alia peccata, ita vt peccatum fictionis, & non alia, deberet eſſe materia confeſſionis ſequentis. Hæc tamen differentia inter eiuſmodi peccata non videtur habere fundamentum ſolidum, imò magis poſſet, vt dixi, dubitari de peccato fictionis, quàm de aliis. Porrò non eſſe excludenda alia peccata, ſi non excluditur peccatum fictionis, probatur, quia, tam cætera, quàm fictio ſunt peccata hominis baptizati, fidelis exiſtentis intra Eccleſiam, *&c.* ergo ſi peccatum fictionis ſubditur clauibus Eccleſiæ in ſacramento pœnitentiæ, cætera etiam ſubdi debent clauibus. 4.

Non minùs peccata alia, quàm fictio deberet eſſe materia pœnitentia.

Dices, illud ſolum peccatum debere ſubdi Eccleſiæ clauibus in hoc Sacramento, quod ſubſequitur baptiſmum, & præſupponit iam hominem intra Eccleſiam per baptiſmum ſuſceptum, ſaltem, pro aliquo priori naturæ; peccatum autem fictionis habet hoc peculiare, quod poſſit aliquando eſſe poſteriùs natura, quàm ſuſceptio baptiſmi: poteſt enim pro priori velle aliquis baptizari, & rurſus ex hoc ipſo poteſt moueri ad habendam diſpoſitionem debitam; tunc autem ſi omittat hanc diſpoſitionem, illa omiſſio erit poſt baptiſmum, quem iam ſupponit ex vi prioris voluntatis, quæ præceſſit: erit ergo iam illa omiſſio poſterior natura, quàm baptiſmus, non quia oriatur ex baptiſmo, ſed quia eſt omiſſio diſpoſitionis, ad quam habendam mouebat baptiſmus ſuſceptus. 5.

Sed contra, quia in primis hoc non probat de omni peccato fictionis in illo inſtanti contingenti, non enim ſemper mouetur aliquis ex baptiſmo ſuſcepto ad hoc, vt habeat diſpoſitionem, ſed potius contingit, quod ipſa voluntas baptiſmi ſit mala, vel quia eſt ex fine malo mortali, vel quia eſt in iis circumſtantiis, in quibus præuidetur non poſſe eſſe diſpoſitionem debitam, quod quidem ſemper moraliter contingit; nam qui antea non eſt diſpoſitus, non poteſt moraliter in illo inſtanti ex cognitione baptiſmi excitari ad habendam tunc diſpoſitionem debitam; quare ipſa voluntas recipiendi baptiſmum ſine diſpoſitione antecedenti erat mala antecedenter ad baptiſmum, & in illa conſiſtebat totum peccatum fictionis, vel ſaltem tota eius malitia, 6.

Deinde hoc ipſum inueniri etiam poſſet in aliis peccatis quæ fiunt illo inſtanti: nam ſicut ex conſideratione baptiſmi poteſt moueri homo ad habendam diſpoſitionem debitam, & ideo omiſſio diſpoſitionis poſſet eſſe tunc poſterior baptiſmo 7.

ſic etiam ex eâdem conſideratione baptiſmi ſuſcepti poſſet moueri homo ad non furandum, vel non habendum odium: hæc enim peccata dedecent magis hominem baptizatum, atque adeo furtum, vel odium erit poſteriùs natura baptiſmo, ex cuius conſideratione potuit illud peccatum impediri: ergo ſicut propter hanc poſterioritatem naturæ dicis, peccatum fictionis debere declarari in confeſſione; ſic proptet eamdem poſterioritatem naturæ debes dicere, quod furtum, vel odium debent explicari in confeſſione, vt remittantur per claues, cùm non minùs hæc peccata, quàm peccatum fictionis inueniant hominem iam baptizatum, & ſubditum Eccleſiæ, atque adeo peccata, quę pro eo ſigno fiunt, debent explicari quoad proprias ſpecies in confeſſione, ſicut peccata, quæ fiunt tempore ſequenti, in quo etiam homo eſt ſubditus Eccleſiæ.

8. Tertiò denique totum hoc non probat, quod peccatum fictionis ſit tunc poſterius, natura, quàm baptiſmus, ſed ſolùm, quod ſit poſterius natura, quàm voluntas ſuſcipiendi baptiſmum. Homo enim non mouetur ad habendam diſpoſitionem debitam ex cognitinne baptiſmi ſuſcepti, cùm non videat eharacterem, nec diſcetnat indiuiſibile terminatiuum baptiſmi, ſed mouetur ex illo, quod experitur; ſcilicet, voluntate ſuſcipiendi baptiſmum, atque adeo hæc voluntas ad ſummum præcedit proprior naturæ ante peccatum fictionis, non verò ipſe baptiſmus: præſertim quia licèt homo experiatur etiam abſolutionem, vel verba formæ, hæc tamen cognitio non poteſt mouere pro eo inſtanti, quo Sacramentum completur ad habendam diſpoſitionem debitam, quia hæc experimentalis cognitio intrat communiter per auditum, quo audiuntur verba, vel per tactum, atque adeo non fit inſtantaneè, quia ſpecies ad auditum veniunt ſucceſſiuè, non inſtantaneè, & tactus etiam non mittit ſpeciem ad ſenſum internum eo inſtanti, quo applicatur manui ignis, vel aqua vt docet experientia; non enim ſentimus ſtatim frigus, vel calorem, ſed poſt aliquam moraſam breuem: non ergo mouet baptiſmus cognitus eodem inſtanti, quo fit, ad habendam diſpoſitionem debitam, ſed ad ſummum voluntas ſuſcipiendi baptiſmum, & per conſequens hæc ſola erit prior natura, quàm omiſſio diſpoſitionis debitæ: non eſt ergo maior ratio de peccato fictionis, quàm de aliis, vt debeat eſſe materia confeſſionis ſequentis.

9. Dixi tamen, eſſe fortaſſe maiorem rationem de aliis peccatis, quàm de peccato fictionis, ſeu ſuſceptione indigna baptiſmi: quia poſſet aliquis contendere, cætera peccata illius inſtantis poſſe pertinere ad iudicium, & cenſuram Eccleſiæ, non verò ſuſceptionem indignam baptiſmi. Ratio autem diſcriminis reddi poſſet ex eo, quod licèt cætera omnia peccata poſſet Eccleſia prohibere illo inſtanti homini baptizato, non tamē poteſt illi directè prohibere ſuſceptionem indignam baptiſmi: non poteſt enim directè præcipi, aut prohiberi aliquid; niſi ei, qui aliunde ſubditus eſt, atque ideo non ſubdito non poteſt prohiberi directè, ne fiat ſubditus; quia ſi non fiat ſubditus, non obligatur præcepto eius, quia non eſt ſuperior ipſius; ergo ſi fiat ſubditus, non facit contra prohibitionem, cùm nulla præcederet prohibitio ſuperioris legitimi; non poteſt ergo Eccleſia prohibere directè indignam ſuſceptionem baptiſmi ei, qui nondum eſt ſubditus Eccleſiæ, nec ſupponitur ſubditus, antequam violet illud præceptum: Ergo ex hoc capite peccatum illud poſſet iudicari non pertinere ad iudicium, & cenſuram ipſius Eccleſiæ. Alia verò peccata illius inſtantis poſſent pertinere ad iudicium Eccleſiæ: quia per illa non fit homo ſubditus Eccleſiæ, ſed per baptiſmum tunc ſuſceptum: poſſunt ergo illi, qui aliunde eſt ſubditus, præcipi, & prohiberi alia peccata, independenter à quibus eſt iam ſubditus Eccleſiæ eo inſtanti: Dixi autem ſemper, Eccleſiam non poſſe *directè* prohibere non ſubdito indignam ſuſceptionem baptiſmi: quia *indirectè* bene poteſt, prohibendo, ſcilicet, Miniſtris Eccleſiæ, ne illum recipiant ad baptiſmum, niſi tali modo, & cum tali diſpoſitione, *&c.* quo caſu iam ipſemet baptizandus obligaretur indirectè; ſaltem ne cooperaretur peccato miniſtri Eccleſiaſtici, vel ex aliis capitibus. Cæterùm directè non poſſet Eccleſia illum obligare, cùm non ſit capax Eccleſiaſticæ obligationis, niſi per ipſammet ſuſceptionem baptiſmi.

Loquendo autem abſolutè, an peccata illius inſtantis tam peccatum fictionis, ſeu ſuſceptionis indignæ baptiſmi, quàm cætera omnia, prout præciſè ſunt in illo inſtanti ſint materia confeſſionis ſequentis: mihi quidem olim probabilior videbatur pars negans: quam quoad alia peccata præter peccatum fictionis docent communiter Thomiſtæ: quoad omnia verò in vniuerſum videtur docere Syluester *in ſumma* verbo, *Baptiſmus* 4. *num.* 11. vbi dicitur, contritionem requiri poſtea pro peccatis ſubſequentibus baptiſmum: pro peccato autem ipſo fictionis refert ſententiam Paludani, quam videtur approbare, quod ſufficiat attritio, vt vitture baptiſmi præteriti auferatur. Eamdem indicare videtur S. Thomas, & alij antiqui ferè omnes, qui de ſolis peccatis ſubſequentibus baptiſmum dicunt, eſſe materiam confeſſioſionis. Expreſsè eamdem docet Ioannes de la Cruz Dominicanus *in directorio conſcientiæ queſt. quarta de baptiſmo*, & alij Recentiores Salmanticenſes. 10.

Colligi autem videtur ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14 *capit.* 2. vbi dicitur expreſsè, *Eccleſiam in neminem iudicium exercere, qui non priùs in ipſam per baptiſmi ianuam fuerit ingreſſus.* Vnde poſtea infert, ſi aliquis ingrediatur Eccleſiam, & poſtea ſe crimine aliquo contaminauerit; hunc ante hoc confeſſionis tribunal reum comparere debere & denique in fine capitis concludit, hoc Sacramentum neceſſarium eſſe lapſis poſt baptiſmum. Quæ omnia videntur requirere, peccatum, quod eſt materia huius Sacramenti, fieri poſt baptiſmum & non ante, vel ſimul cum ipſo baptiſmo. Iam enim Eccleſia exerceret iudicium in aliquem, qui non priùs in ipſam per baptiſmum fuiſſet ingreſſus; iam fuiſſet neceſſarium Sacramentum pœnitentiæ eis etiam, qui poſt baptiſmum non ſunt lapſi, nec poſtea ſe aliquo crimine contaminauerunt. Eamdem doctrinam repetit *cap.* 5. *in principio*, vbi dicitur, inſtitutam eſſe à Chriſto Domino confeſſionem omnibus poſt baptiſmum lapſis neceſſariam: Idem definitur *can.* 1. inſtitutum, ſcilicet, eſſe hoc Sacramentum pro fidelibus reconciliandis, qui poſt baptiſmum labuntur. 11. Trident.

Reſpondent primò aliqui, Concilium ibi dixiſſe id, quod certum erat, ſcilicet, peccata poſt baptiſmum commiſſa eſſe materiam huius Sacramenti, non tamen negaſſe id, quod in opinione erat de peccato in ipſo baptiſmo commiſſo, ſed 12.

absti

Digitized by Google

abſtinuiſſe ab illa quæſtione. Hæc tamen interpretatio difficilis videtur: primò ex verbis adductis, in quibus dicitur Eccleſiam non exercere ſuum iudicium in eum, qui priùs non fuerit ingreſſus: quibus verbis inſinuatur peccata illa, quæ non fiunt ab eo, qui priùs fuerit Eccleſiam ingreſſus, non ſubdi Eccleſiæ iudicio.

13. Secundò, quia in aſſignanda materia Sacramentorum, eo ipſo quod à Concilio aſſignatur vna, videtur excludi omnis alia, quæ non ſit illa ſaltem æquiualenter. Nam eo ipſo quod in Florentino dicitur materiam baptiſmi eſſe aquam naturalem, excluditur aqua artificialis, & quando aſſignatur pro materia Euchariſtiæ vinum ex vite, excluditur vinum ex pomis, & ſic de aliis. Ergo cùm in Tridentino aſſignentur toties pro materia peccata poſt baptiſmum commiſſa, ſeu confeſſio peccati poſt baptiſmum commiſſi, eo ipſo excluditur peccatum non commiſſum poſt baptiſmum.

14. Alij reſpondent ſecundò, peccatum illud fictionis eſſe peccatum commiſſum poſt baptiſmum; quia baptiſmus priùs producit characterem, quàm gratiam: tum quia ad producendum characterem nullam requirit diſpoſitionem, ſicut requirit ad gratiam; tum etiam, quia character ipſe cenſetur, quaſi potentia ſaltem moralis in ordine ad productionem gratiæ: ergo obex poſitus per peccatum actualis fictionis ad effectum gratiæ ſupponit iam hominem habentem characterem, & baptizatum, atque adeo illud peccatum eſt poſterius baptiſmo. Ita ferè P. Suarez *dict. ſect. 5. poſt tertiam concluſionem*, cum aliis.

15. Hæc tamen reſponſio non videtur ſatisfacere, primò quia licèt character non ſupponat diſpoſitionem, atque ideo non ſit poſterior obice fictionis: non tamen ſequitur eſſe priorem obice: illud enim ſolum eſt prius natura alio, quod eſt cauſa illius, vel conditio, aut diſpoſitio, &c. character autem nullo modo eſt cauſa illius peccati: Nam licèt Deus impediret influxum Sacramenti, & productionem characteris; peccatum idem fieret, vt conſtat. Vnde ſecundò impugnatur, quia imò peccatum illud in rigore eſt prius charactere: nam eſt voluntas recipiendi baptiſmum tunc, quando non poteſt eſſe diſpoſitio debita, v. g. voluntas recipiendi baptiſmum à Miniſtro hæretico, vel prohibito miniſtrare, quæ voluntas procul dubio eſt cauſa receptionis Sacramenti, & per conſequens productionis characteris: Ergo non poteſt illa voluntas mala eſſe poſterior natura ipſo charactere.

16. Alij tertiò reſpondent illum peccatum eſſe poſt baptiſmum, quia licèt voluntas interna præcedat baptiſmum; illud tamen peccatum, vt opere conſummatum, ſubſequitur baptiſmum, priùs enim natura eſt baptizari, quàm indignè baptizari, ergo peccatum receptionis indignæ ſubſequitur poſt baptiſmum ſuſceptum, ac proinde illud peccatum ratione operis externi ſubditur clauibus Eccleſiæ. Ita P. Vaſquez *dicta diſp. 160. cap. 2. num. 19.* Hæc etiam reſponſio difficilis videtur. Primò quia, licèt daremus opus externum ſubſequi poſt baptiſmum; ſi tamen voluntas interior præcedit, non videtur ſufficere, vt peccatum illud ſit materia Sacramenti pœnitentiæ: Nam voluntas ſaltem interna, cuius tota malitia per te præcedit baptiſmum; poterit virtute baptiſmi poſſe tolli cum attritione, ſicut poſſunt in ea ſententia deleri alia omnia peccata comitantia baptiſmum, & eodem inſtanti commiſſa, quia hæc non ſubſequuntur baptiſmum, ſi autem voluntas illa interior tolli poteſt virtute baptiſmi, non oportet; quod opus externum tollatur per Sacramentum pœnitentiæ: nam ablata, & condonata voluntate interna, eo ipſo aufertur tota culpa operis externi, quod non habet aliam libertatem à libertate interna, atque adeo non poteſt condonari culpa voluntatis internæ, quin formaliſſimè condonetur actio externa.

Secundò probatur hoc ipſum contra eamdem 17.
reſponſionem: quia ſi pro eo ſigno, quo fit voluntas mala interna, homo nondum eſt ſubditus Eccleſiæ; non ſufficit eſſe ſubditum Eccleſiæ, quando ponitur opus externum, ad hoc, vt illud peccatum ſit confitendum. Pone enim aliquem dediſſe cauſam culpabilem pollutioni, & poſtea in ſomno baptizari (petierat enim antea baptiſmum) & poſt baptiſmum pati pollutionem adhuc in ſomnu; illa certè pollutio non eſt materia confeſſionis, quia licèt poſitum ſit opus externum poſt baptiſmum; voluntas tamen, & libertas tota poſita fuerat ante baptiſmum: ſimiliter ergo in caſu noſtro, licèt actio externa poſita ſit poſteriùs natura, quàm Baptiſmus: non tamen erit materia confeſſionis, quia tota libertas, & voluntas mala fuerat iam poſita ante baptiſmum, ſi verè requiritur, quod peccatum ſit poſt ſuſceptum baptiſmum ad hoc, vt ſubdatur iudicio Eccleſiæ.

Tertiò impugnatur eadem reſponſio: quia ſup- 18.
ponit falſum, quod ſcilicet tunc baptiſmus ſit prior natura, quàm peccatum externum: hoc enim peccatum nihil aliud eſt, niſi indigna Sacramenti ſuſceptio: Indigna autem Sacramenti ſuſceptio includit duo, nempe ſuſceptionem Sacramenti, & indignitatem, hoc eſt, carentiam diſpoſitionis debitæ; ex quibus neutrum eſt poſterius baptiſmo. Non primum, ſcilicet ſuſceptio baptiſmi, vt conſtat; neque etiam ſecundum, nempe carentia diſpoſitionis debitæ: Tum quia hæc carentia non cauſatur, aut procedit vllo modo à Baptiſmo: ergo baptiſmus non eſt prior natura, quàm talis carentia, in quam nullo modo influit: tum etiam quia hæc carentia culpabilis diſpoſitionis debitæ eſt formaliſſimè voluntas illa contraria, vel omiſſio libera diſpoſitionis debitæ, quæ ex illa voluntate mala adeo neceſſariò conſequitur, vt etiamſi non completur baptiſmus, tunc eſſet eadem prorſus omiſſio diſpoſitionis debitæ, ſaltem ſecundùm exiſtimationem: Iam enim homo apprehendit obligationem ponendi diſpoſitionem & omiſit illam: ergo de primo ad vltimum nihil includitur in illa ſuſceptione Sacramenti indigna, quod ſit poſterius naturâ ipſa ſuſceptione. Verum eſt, quod abſque ſuſceptione baptiſmi non poteſt dari ſuſceptio indigna, quod erat fundamentũ illius ſolutionis; hoc tamen nõ eſt, quia ſuſceptio ſit prior indignitate; ſed quia hoc complexũ ſuſceptionis indignæ includit duo (vt diximus) ſcilicet ſuſceptionẽ, & indignitatẽ, ex quibus vnũ iam præcedebat, nempe indignitas, deerat autẽ alterum, nempe ſuſceptio Sacramenti, ſine qua ſuſceptione non poteſt dari illud complexum, & qua poſita, datur iam complexũ, quia datur vtraque pars, ex qua ſolum abſq; alia vnione media conſtat illud compoſitum ſuſceptionis indignæ.

Ratio denique à priori, & vniuerſalis, ad hoc, 19.
vt omnia peccata, quæ fiunt illo inſtanti baptiſmi prout ſunt in eo inſtanti, non ſint materia confeſſionis, videtur eſſe deſumpta ex inſtitutione Sa-

Digitized by Google

cramenti pœnitentiæ, quod vt conſtat ex Conciliis,& Patribus inſtitutum eſt, quaſi ſecunda tabula, in remedium eorum peccatorum, quæ baptiſmi lauacro auferri non potuerunt. Ex hoc autem fieri videtur, quod pro iis ſolùm peccatis inſtitutum ſit pœnitentiæ Sacramentum, quæ fiunt tempore ſequenti poſt baptiſmum ſuſceptum; nam pro aliis omnibus potuit ſufficere remedium baptiſmi. Per baptiſmum quippe applicatur pretium ſanguinis Chriſti, non quidem ad ſoluendum pro peccatis futuris (ad hoc enim non ſunt inſtituta Sacramenta) ſed ad ſoluendum,& extinguendum omne debitum iam contractum, & præſens: ſicut ſi Rex remittat alicui totum, quod vſque ad hanc diem debet, remittit etiam debitum, quod hac ipſa die contraxit, & quod contraxit hoc ipſo momento, quo fit remiſſio: ſic baptiſmus eſt applicatio ſanguinis Chriſti pro omni debito contracto. Cùm ergo peccata illo inſtanti commiſſa ſint debitum verè, & realiter contractum, quando homo baptizatur: tunc enim habet verè illud peccatum; conſequens eſt, vt ad illud etiam debitum extinguendum, extendatur virtus, & efficacia baptiſmi.

20. Dicunt, impoſſibile eſſe, quod baptiſmus inſtitutus ſit ad remittendum peccatum fictionis, quod directè impedit vim,& efficaciam ipſius baptiſmi. Sed contra, quia hoc in primis probat de omnibus peccatis, quæ fiunt illo inſtanti baptiſmi; Nam omnia alia quatenus ſunt eo inſtanti, impediunt vim, & efficaciam baptiſmi, & tamen plerique concedunt illa poſſe poſtea tolli per virtutem baptiſmi præteriti. Sic ergo poſſet dici, licèt peccatum fictionis præſentis impediat efficaciam baptiſmi, potuiſſe baptiſmum inſtitui cum efficacia ad tollendum poſtea illud idem peccatum, à quo priùs eius vis impediebatur, in hoc enim nulla apparet repugnantia: ſicut ſanguis ipſe Chriſti habebat efficaciam ad tollendum poſtea illud idem peccatum, quo ab occiſoribus effundebatur, & quod pro tunc eius efficaciã impediebat. Sic aqua baptiſmi, quæ eſt quaſi effuſio ſanguinis Chriſti ſuper baptizatũ, habet vim tollendi tunc, vel poſtea omne peccatum, & debitum hucvſque contractum, etiam illud, quod baptiſmi efficaciam nunc impedit.

21. Poſſet autem hæc ratio confirmari ex Auguſtino *de baptiſm. contra Donatiſtas, lib. 1. cap. 12. tom. 7.* vbi adducit ad hoc propoſitum ſeruum illum Euangelicum, cui *Matth.* 18. Dominus dimiſit omne debitum decem millium talentorum poſtea verò, cùm ipſe conſeruo ſuo mutuam pecuniam dimittere nollet, ſed acerbiùs pro debito eum torqueret; iterum Dominus iratus illum coniecit in carcerem propter antiqua debita. Quo exemplo dicit Auguſtinus ſignificari illum, qui cum fictione recipit baptiſmum: nam ſicut ille ſeruus retento odio aduersùs conſeruum (quod odium ſignificatur per debitum, quod conſeruo nolebat dimittere) adhuc accepit a Domino remiſſionem totius debiti; ſic baptizatus cum peccato actuali fictionis recipit à Deo baptiſmum ex ſe totius debiti: ſed ſicut ſeruo illi non profuit remiſſio, quia non depoſuit odium aduersùs conſeruum; ſic nec proderit baptiſmus, & remiſſio ſuſcepta, niſi deponatur peccatum fictionis. Notat autem Auguſtinus ſeruo illi dimiſſum fuiſſe à Domino omne prorſus debitum, quod tunc habebat, ſicut in baptiſmo fit remiſſio totius debiti, quod tunc eſt: *Tempus ergo*, inquit, *quo accipitur indulgentia per baptiſmum, tanquam tempus eſt reddendæ rationis, vt omnia debita, quæ inuenta fuerint, dimittantur*, addit poſtea peccatum actuale illius ſerui non impediuiſſe, quominus Dominus ex ſe omnia debita, quæ in illo inſtanti erant, ei dimitteret. *Nec tamen* (inquit) *quod nondum conſeruo dimiſerat, impediuit Dominum eius, quominus in illo tẽpore accipiendæ rationis dimitteret ei omnia, quæ debebat: ſed quid profuit, quandoquidem in caput eius propter odiorum perſeuerantiam rurſus omnia continuo replicata ſunt. Sic non impeditur baptiſmi gratia, quominus omnia peccata dimittat, etiamſi odium fraternum in eius, cui dimittuntur animo perſeuerat. Soluitur enim heſternus dies, & quidquid ſupra eſt, ſoluitur, etiam ipſa hora, momentumque ante baptiſmum, & in baptiſmo. Deinceps autem reus eſſe continuo incipit*, &c. In quibus verbis videtur dicere ſolui per baptiſmum pro debitis præteritis,& illius etiam momenti, in quo fit baptiſmus, loquitur autem de debito potiſſimùm ipſius fictionis: nam eius occaſione totam illam doctrinam attulit, & hoc debitum quoad illud etiam momentum, dicit ſolui per baptiſmum, deinceps autem incipere nouam rationem debiti. Sentit ergo baptiſmum habere ſecum pretium ſanguinis Chriſti ad ſoluendum pro omni debito præterito,& præſenti, etiam pro illo, quo eius efficacia illo momento impeditur. Auguſt in.

Quod rurſus obiter explicare poſſumus exemplo martyrij, quod in hac plena remiſſione peccatorum à culpa,& pœna, baptiſmo ſolet aſſimilari: Si autem martyr in ipſomet momento martyrij habeat peccatum actuale veniale, quod quidem in eodem inſtanti remitti non poteſt, adhuc martyrium habet efficaciam ad tollendum poſtea reatum eiuſdem peccati: nam ablato obice peccati per retractationem in inſtanti mortis, ſtatim virtute martyrij præteriti remittitur tota pœna debita illi peccato: alioquin enim potuiſſet aliquis verus martyr detineri in purgatorio per aliquot menſes pro culpis venialibus, quod videtur contra mentem Eccleſiæ, in qua iniuriam facit martyri, qui orat pro martyre. Imò & in ipſo baptiſmo poſſumus hoc declarare, ſi aliquis ex intentione vanæ gloriæ baptizetur cum contritione debita de omnibus peccatis mortalibus; hic ſi ſtatim immediatè poſt baptiſmum moreretur, nullo peccato poſt baptiſmum commiſſo, non indigeret Purgatorio: nam illud peccatum veniale virtute ipſius baptiſmi remitteretur, etiam quoad pœnam ablato obice per retractationem, dummodo poſt baptiſmum non fuiſſet continuatum. Sic ergo de peccato illo mortali fictionis dicendum videtur iuxta mentem Auguſtini, quod ſi conſideretur præcisè, quatenus exiſtit in illo inſtanti baptiſmi, poteſt remitti per ipſum baptiſmum, quando auferatur obex per ſufficientem retractationem. An verò hunc effectum habeat baptiſmus per ſe, an per accidens, erit quæſtio de nomine: poſſet enim dici habere illum per ſe, non primariò, ſed ſecundariò: quia ſcilicet ex primaria intentione exigeret non inuenire obicem peccati præſentis; ex ſuppoſitione tamen, quod illum inueniat, ſicut habet vim ad operandum ſuum effectum poſtea ablato obice; ſic habet vim ad tollendum poſtea omne debitum, quod inuenit quando exiſtit, & per conſequens ipſum etiam peccatum fictionis, quatenus tunc erat præſens. 22.

Hæc, vt dixi, olim me in illam negantem partem 23.

23. *Peccata illius instantis ſunt materia confeſſionis.* partem inclinabant; placet tamen non diſcedere in hoc à communi ſententia affirmante, peccatum illius inſtantis, in quo iam homo baptizatus eſt,& charactere inſignitus, debuiſſe pertinere ad Sacramentum pœnitentiæ. Quod quidem colligere etiam poſſumus ex modo loquendi Tridentini illa *ſeſſ.* 14. *c.* 2. vbi Patres eorum ſolùm peccatorum iudicium videntur Eccleſiæ miniſtris negare, quæ extra Eccleſiam fiunt: inde enim probant miniſtrum Baptiſmi non eſſe iudicem, ſicut miniſtrum Pœnitentiæ, quia iuxta Apoſtolum Paulum.1.Corinth.5. *Quid mihi de iis, qui foris ſunt, iudicare?* Ergo à contrario de iis, qui non iam foris, ſed intra Eccleſiam ſunt, poterit ipſa Eccleſia iudicare. Alioquin non rectè concluderetur, nec probaretur intentum, miniſtrum, ſcilicet Baptiſmi non eſſe iudicem, quia eius miniſterium ordinatur ad dimittenda ſolùm peccata, quæ extra Eccleſiam fiunt. Nam ſi per Baptiſmum dimitterentur etiam peccata aliqua, quæ fiunt intra Eccleſiam; iam ex ea parte poſſet miniſter eſſe iudex. Deinde *cap.* 5. clariùs,& vniuerſaliter Chriſtus dicitur reliquiſſe Sacerdotes ſui ipſius Vicarios, *& tanquam Præſides, & iudices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Chriſti fideles ceciderint.* Quæ verba vniuerſalia ſunt, & comprehendunt omnia peccata mortalia, quæ quilibet Chriſtianus commiſerit. Cùm ergo peccatum illud, quod fit ipſo inſtanti Baptiſmi compleri, ſit peccatum hominis Chriſtiani; ſiquidem iam tunc habet Chriſti characterem; conſequens eſt, vt in illa propoſitione vniuerſali comprehendatur à Concilio docente omnia peccata hominis Chriſtiani debere ad Sacerdotes in foro pœnitentiali deferri. Accedit auctoritas Auguſti, qui illo *cap.* 12. ſupra citato ad tollendum illud peccatum fictionis videtur requirere confeſſionem ſubſequentem, his verbis. *Fit vt non denuo baptizetur, ſed ipſa pia correctione, & veraci confeſſione purgetur, quod non poſſet ſine Baptiſmo, vt quod ante datum eſt, tunc valere incipiat ad ſalutem, cùm illa fictio veraci confeſſione receſſerit.*

1 Cor 5.

Auguſtin.

24. Ex his Tridentini verbis colligere poſſumus rationem à priori pro hac communi ſententia; quia ſcilicet peccatum illud, prout illo inſtanti fieret, eſſet verè peccatum hominis Chriſtiani, & Chriſti charactere inſigniti; atque adeo hominis ſubditi Eccleſiæ: ergo pertineret ad iudices Eccleſiæ; ſicut delictum commiſſum in Territorio Florentino pertinet ad iudicem Florentinum.

Confirmatur, quia pro peccato commiſſo illo inſtanti poſſet hic homo ab Eccleſia excommunicari, & puniri: ergo peccata illius inſtantis pertinent ad Tribunal Eccleſiæ. Conſequentia videtur bona: quia Eccleſia etiam non poteſt excommunicare, niſi pro peccatis factis poſt Baptiſmum: hoc enim videtur ſupponi in illa propoſitione vniuerſali, quæ habetur in Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 2. *quod Eccleſia in neminem iudicium exercet, qui non prius in ipſam per Baptiſmi ianuam fuerit ingreſſus:* excommunicare autem aliquem procul dubio eſt iudicium in eum exercere; eſt enim proferre ſententiam in illum propter eius delicta; ergo ſi ad hoc iudicium exercendum ſufficit, quod ille homo eo inſtanti ingreſſus ſit Eccleſiam per Baptiſmum; ſufficiet etiam ad hoc, quod peccata illius inſtantis pertineant ad iudicium Sacramentale Eccleſiæ: alioquin poſſet excommunicari propter aliquod peccatum, à quo non poſſet abſolui per Eccleſiam, quod videtur abſurdum; nam quoties cenſura pertinet ad claues Eccleſiæ; à fortiori culpa, & peccatum pertinet ad eaſdem claues

Trident.

Antecedens verò, quod ſcilicet pro peccato commiſſo eo inſtanti poſſit homo incurrere excommunicationem, probari poteſt; quia illo inſtanti eſt iam ſubditus Eccleſiæ: ergo Eccleſia habet ſuperioritatem, & iuriſdictionem in illum: hæc enim ſunt correlatiua, nec poteſt eſſe ſubditus ſine ſuperiore: ergo illo inſtanti ligatur Eccleſiæ legibus, & peccare poteſt contra illas, ac per conſequens poterit puniri ab eadem Eccleſia propter tale peccatum. Quod explicari,& confirmari poteſt exemplo religioſi, qui eodem inſtanti, quo emittit vota religonis, poſſet contra illa vota peccare, ſi tunc haberet intentionem aliquid accipiendi abſque licentia Prælati, vel non obediendi, &c. Item coniux eodem inſtanti, quo contrahit matrimonium, poſſet peccare contra ius coniugis, ſi haberet intentionem fornicationis, quæ intentio habebit iam malitiam adulterij: ergo ſimiliter eodem inſtanti, quo quis ſe ſubiicit Eccleſiæ, poſſet peccare contra ius Eccleſiæ, & per conſequens ab illa poſſet iam puniri. 25.

26. *Leges Eccleſiæ an obligent in inſtanti Baptiſmi?* Reſpondebit fortaſsè aliquis, negando primum Antecedens; quod ſcilicet homo eo primo inſtanti poſſit incurrere excommunicationem, vel aliam ſimilem pœnam Eccleſiaſticam: nam licèt iam ſit ſubditus Eccleſiæ, non ſufficit hoc, vt poſſit excommunicari, ſed requiritur etiam, vt poſſit eſſe contumax,& inobediens Eccleſiæ præceptis, quibus ei talis pœna impoſita fuit. Præceptum autem debet imponi homini iam ſubdito, quare debuiſſet eo inſtanti, poſtquam iam ſubditus eſt, imponi ei tale præceptum ab Eccleſia ſub excommunicatione pro ſigno poſteriori, & rurſus ipſe homo pro alio poſteriori naturæ deberet violare præceptum ſciens, & videns cenſuram Eccleſiæ, quam tunc pro alio poſteriori incurreret. Hoc autem eſt impoſſibile: quia homo non attendit ad tale præceptum pro poſteriori naturæ poſt Baptiſmum: ad hoc enim oporteret, vt ſupra dixi, quod Baptiſmus eſſet cauſa illius attentionis ad præceptum, & violationis: quia illud ſolùm habet prioritatem naturæ, quod eſt cauſa, vel quaſi cauſa poſterioris, in ipſum aliquo modo influendo: Baptiſmus autem non eſt cauſa violandi præcepti, nec attendendi ad illud; cùm homo non ſciat nunc eſſe iam Baptiſmum completum, vel ex eius exiſtentia poſſit moueri ad apprehendendum præceptum; ergo Baptiſmus non eſt prior natura,& per conſequens illud præceptum non intimatur ſubdito poſtquam ſubditus eſt, non ſolùm poſterioritate temporis, ſed nec poſterioritate naturæ.

Sed contra eſt, quia non requiritur, quod lex fiat, poſtquam homo iam eſt ſubditus; ſufficit enim legem vniuerſalem antea eſſe factam, quæ eo ipſo perſeuerat moraliter, atque adeo ſtatim ac perficitur Baptiſmus, illa lex pro poſteriori naturæ incipit obligare ex ſe, perinde ac ſi pro eo ſigno conderetur: poteſt autem intelligi legem illam moraliter exiſtere pro poſteriori, & Baptiſmum eſſe cauſam illius, quia cùm Eccleſia voluerit obligare omnes ſtatim, ac ſunt baptizati: iam Baptiſmus requiritur tanquam conditio, ad hoc, vt poſtea lex illa cenſeatur moraliter ferri de nouo in eum hominem, atque adeo pro poſteriori naturæ intelligitur moraliter condi illa lex ex 27.

voluntate

voluntate Eccleſiæ præterita: datur ergo prioritas, & poſterioritas ſufficiens inter Baptiſmum, & inter legem illam ; vt obligantem hunc hominem.

28. Dices, dari quidem, & intelligi illam prioritatem, & poſterioritatem inter Baptiſmum, & legem obligantem ex ſe hunc hominem: non tamen dari inter Baptiſmum, & intimationem talis legis, neque ſufficit ad violationem legis, quod lex ex ſe ſit condita, & obligans, niſi intimetur ſubdito: hæc autem intimatio eſt notitia, quà ſubditus attendit ad præceptum; quæ notitia, ſeu attentio non eſt poſterior natura, quàm Baptiſmus: nam licèt Baptiſmus ſit conditio, vt lex illa cenſeatur nunc iam moraliter comprehendens hunc hominem; non tamen eſt conditio, vt in hoc homine fiat illa notitia, & attentio phyſica ad talem legem: quia, vt dixi, Baptiſmus nullomodo influit, vel excitat ad talem aduertentiam habendam: ergo illa aduertentia ad legem, ſeu notitia legis non habetur à ſubdito, poſtquam ſubditus eſt, nec etiam poſterioritate naturæ, quod ſaltem requireretur ad hoc, vt poſſet peccare contra talem legem.

29. Sed contra, quia non requiritur ad violationem legis. quod inter legem, & eius violationem mediet aduertentia, & notitia: ſatis eſt, quod priùs viderit, & ſcierit homo pro tali ſigno legem ferendam cum obligatione, & voluerit adhuc facere contra illam, hoc enim poſito iam pro eo ſigno lex incipiet obligare, & tranſgreſſio imputabitur propter aduertentiam, & voluntatem præcedentem Quod explicari, & confirmari poteſt exemplis ſupra adductis religioſi, & coniugis, ad quorum delicta contra profeſſionem, vel matrimonium non eſt neceſſe, quod inter obligationem contractam per profeſſionem, vel matrimonium, & eius violationem mediet aduertentia noua, & notitia: ſatis eſt, quod præuideatur, poſita profeſſione, vel conſenſu in matrimonium, non eſſe licitum talem actum: tunc enim eo ipſo, quod velim ſimul profeſſionem, v. g. & illum alium actum, pecco contra obligationem profeſſionis, abſque eo, quod mediet alia cognitio profeſſionis iam poſitæ. Rurſus ſi Ioannes ſe tradat, aut vendat Petro in ſeruum, ſi ſimul ſubtrahat ſe eodem momento ab eius poteſtate, aut obedientia, peccat procul dubio contra ſeruitutis debitum, quod tunc ſibi impoſuit: poteſt ergo Chriſtianus peccare contra obedientiam Eccleſiæ debitam eodem inſtanti, quo ſe ſubditum Eccleſiæ conſtituit. Ratio autem vniuerſalis eſt, quia ad hoc, vt actio mea ſit licita, requiritur, quod non ſit contra ius alterius: vnde vt ego licitè vtar re aliqua, neceſſe eſt, quod eam alteri non vendam: ſi enim eam nunc Petro vendo, non erit licitus vſus illius inuito Petro: quia eſſet contra ius Petri, quod ex venditione acquiſiuit, & habet hoc ipſo inſtanti, atque adeo eſſet contrectatio rei alienæ inuito Domino. Sic etiam, vt actio mea ſit licita, requiritur, quod non ſit contra ius legitimi ſuperioris repugnantis: nam omnis actio ſubditi contra voluntatem iuſtam ſuperioris contrahit malitiam inobedientiæ. Cùm ergò Eccleſia legibus ſuis iam promulgatis voluerit obligare ſuos ſubditos præſentes, & futuros, eo ipſo, quod aliquis vult fieri ſubditus, præuidet talem actionem, ſi fiat eo inſtanti, futuram contra voluntatem, & legem ſuperioris, atque adeo non eſſe licitum, quia non habet illud requiſitum, quod non ſit contra voluntatem, & legem alicuius legitimi ſuperioris: non poteſt ergo aliquis velle licitè fieri ſimul ſubditus Eccleſiæ, & operari aliquid contra præceptum eiuſdem Eccleſiæ: vnde peccatum illo inſtanti commiſſum pertinere vtique poterit ad iudicium, & correctionem eiuſdem Eccleſiæ.

30. Adde; licèt Eccleſia non poſſet pro eo primo inſtanti aliquid ſubdito præcipere, vel prohibere, non ſequi, quod non poſſet de delicto eo inſtanti commiſſo cognoſcere, illúdque iudicare, & punire, maxime in foro Sacramentali. Non poſſet quidem excommunicationem incurrere is, cui aliquid præcipi non poſſet; quia excommunicatio eſt pœna ob inobedientiam, & contumaciam contra Eccleſiæ præcepta: poſſet tamen aliis pœnis puniri iuxta quantitatem delicti: ſic enim iudices ſæculares punire poſſunt pœnis condignis crimina extraordinaria: quibus in legibus humanis pœna nulla ſtatuta eſt, vt cum aliis probat P. Molina *tom. 4. de iuſt. & iure tract. 3. disp. 4. n. 11*, ex leg. *hodie, ff. de pœnis*, & leg. 1. *ff. de effractoribus*, ad quod induci etiam poſſunt, quæ habentur in toto titulo *ff. de extraordinariis criminibus*. Ad iudicem enim ſpectat non ſolùm præuenire prohibitione, & præcepto, ne fiant delicta; ſed etiam punire, quæ fiunt, vt alij terreantur Sic ergo poſſet Eccleſia iudicare peccata illius inſtantis, licèt non poſſet illa prohibere, præſertim in foro Sacramentali, in quo de facto iudicat, & punit pro peccatis merè internis, circa quæ tamen non poteſt leges condere Vnde licet non poſſit, vt ſupra dixi, ei, qui non eſt baptizatus, prohibere directè indignam ſuſceptionem Baptiſmi, quia non ſupponitur aliunde ſubditus; poſſet tamen de illo peccato iudicare, & illud punire in foro pœnitentiæ, quia eſt peccatum hominis iam Chriſtiani, & inſigniti charactere ipſius Chriſti, atque ideo comprehenditur in illa vniuerſali propoſitione, qua omnia fidelium peccata deferri iubentur ad Sacerdotes, tanquam ad Chriſti Vicarios in foro Sacramentali.

31. Reſtat nunc reſpondere ad argumenta, quæ adduximus ad probandum peccatum illius inſtantis non eſſe materiam confeſſionis Sacramentalis. Ad primum itaque petitum ex modo loquendi Concilij Tridentini, in quo ſermo eſt ſemper de peccatis poſt Baptiſmum commiſſis, quando declaratur inſtitutio, aut neceſſitas confeſſionis: Reſpondetur in primis non ſemper loqui Concilium cum ea reſtrictione; quando enim neceſſitatem confeſſionis declarauit *illo c. 5.* expreſſit pro materia neceſſaria omnia peccata mortalia, in quæ Chriſti fideles incidunt; in quo ſenſu debent intelligi, quæ dixerat *c. 2.* nam quod dixit, Eccleſiam in neminem iudicium exercere, *qui non prius in ipſam per Baptiſmi ianuam fuerit ingreſſus*; veriſſimum eſt: non dicit enim, quod non poſſit Eccleſia iudicare de peccato, quod antequam fieret, homo non fuiſſet priùs in Eccleſiam ingreſſus, ſed ſolùm dicit, quod homo debet eſſe in Eccleſiam ingreſſus, priuſquam Eccleſia exerceat iudicium in ipſum. Debet ergo Baptiſmus præcedere iudicium, & punitionem, non verò peccatum ipſum. Debet, inquam, Baptiſmus præcedere, vel tempore, vel certè prioritate naturæ: nam Eccleſia poteſt ſub graui pœna prohibere aliquod peccatum, & hac lege obligare ſubditum etiam pro eo inſtanti, quo Eccleſiæ ſubditur; tunc Baptiſmus non præcedit

tem

Digitized by Google

tempore, ſed naturâ illam obligationem legis Eccleſiaſticæ, quatenus priùs intelligitur homo baptizatus, & ſubditus Eccleſiæ, & pro poſteriori intelligitur Eccleſia ſua lege obligare illum ſubditum: ideo enim illum obligat, quia ſubditus eſt, non è contra: vnde neque hunc actum iuriſdictionis, & præcepti exercet Eccleſia in aliquem, qui non priùs ſaltem natura intelligitur in ipſam ingreſſus. Iudicium verò ſacramentale non exercet, niſi priùs etiam tempore ingreſſus fuerit; quæ tamen prioritas non requiritur reſpectu ipſius peccati, de quo iudicat, ſed reſpectu iudicij, vt diximus.

32. In eodem ſenſu intelligi debent illa alia verba, quæ ſequuntur eodem cap. 2. *ſi ſe poſtea crimine aliquo contaminauerint, ante hoc tribunal ſiſti voluit*: in quibus illud, *poſtea*, non debet reſtringi ad ſolum tempus ſubſequens, ita vt poſitiuè excludat ipſum inſtans, quo Baptiſmus perficitur. Nam vox ipſa de ſe indifferens eſt ad vtramque ſignificationem: ſic enim dicere ſolemus ante ſolis ortum ſunt tenebræ; poſtea verò non ſunt. Item: ante vſum rationis non peccat homo; poſtea verò peccat: vbi illud, *poſtea*, non includit ſolum tempus ſubſequens, ſed etiam ipſum primum inſtans, quo ſol eſt ortus, vel quo primùm datur vſus rationis. Volumus itaque comprehendere omne tempus ſub illis vocibus, *ante*, & *poſtea*, itavt quidquid non comprehenditur ſub priori, comprehendatur ſub poſteriori. Hoc autem ſenſu vſurpatam fuiſſe particulam, *poſtea*, in

Trident. illo loco Tridentini, colligitur ex contextu. *Conſtat* (inquit) *certè Baptiſmi Miniſtrum iudicem eſſe non oportere, cùm Eccleſia in neminem iudicium exerceat, qui non prius in ipſam per Baptiſmi ianuam fuerit ingreſſus. Quid enim mihi, inquit Apoſtolus, de iis, qui foris ſunt, iudicare? Secus eſt de domeſticis fidei, quos Chriſtus Dominus lauacro Baptiſmi ſui corporis membra ſemel effecit. Nam hos, ſi ſe poſtea crimine aliquo contaminauerint, non iam repetito Baptiſmo ablui, ſed ante hoc Tribunal, tanquam reos, ſiſti voluit.* In quibus verbis omnia hominum peccata diuidit in duas claſſes, alteram eorum, quæ fiunt *foris*, hoc eſt extra Eccleſiam; alteram eorum, quæ fiunt poſtquam homo baptizatus eſt. Debet ergo hoc ſecundum membrum, vt diuiſio ſufficienter fiat, comprehendere ea omnia peccata, quæ non fiunt foris, & quorum iudicium dicitur non pertinet ad Eccleſiam, quæ de iis, quæ foris ſunt, non iudicat. Ergo, illud *poſtea*, non reſtringitur ad ſolum tempus ſubſequens excludendo ipſum inſtans Baptiſmi perfecti, alioqnin diuiſio non erit adæquata, nec ſecundum membrum adæquatè opponetur primo, cùm non comprehendat omnia peccata, quæ excluduntur à primo.

33. Quod ſi nolueris illud, *poſtea*, in eo ſenſu ibi accipi, ſed prout ſignificat ſolum tempus ſubſequens poſt Baptiſmum; ex iis verbis argui non poſſet contra nos: dicemus enim, Concilium ibi non loqui de omnibus baptizatis, ſed de iis ſolis, qui dignè baptizantur, & lauacro Baptiſmi purgati, & ſanctificati, membra Chriſti efficiuntur: quo certò nomine non intelliguntur, qui baptizantur indignè, ij enim, vt Theologi cum S. Thom. *3. p. q. 8 art. 3. ad ſecundum* cómuniter docent, non dicuntur propriè, & ſimpliciter membra Chriſti, ſed imperfectè, dum ſunt in peccato mortali. Illi ergo, qui in Baptiſmo fiunt membra Chriſti, non indigent Sacramento pœnitentiæ, niſi ad peccata, quibus tempore ſequenti ſeſe contaminauerint. Secùs eſt de iis, qui non abluuntur, nec ſanctificantur interiùs in ipſo Baptiſmo, de quibus Concilium in illis verbis non egit.

Denique illa alia verba, quæ adduntur in fine 34.
eiuſdem *cap. 2. & c. 5. & can. 1.* quibus dicitur hoc Sacramentum neceſſarium eſſe iis omnibus, qui poſt Baptiſmum lapſi ſunt in mortale peccatum, vel debent intelligi in ſenſu paulò ante explicato, itavt illud *poſt* includat totam durationem, quæ non præceſſit Baptiſmum; vel accipienda ſunt in ſenſu præciſiuo, itavt affirment quidem neceſſitatem confeſſionis in illo, qui peccauit tempore ſubſequenti Baptiſmum; de peccato autem commiſſo illo ipſo inſtanti Baptiſmi nihil dicant: quod ſine doctrinæ vitio fieri potuit, quando iam in eodem loco poſita fuit regula vniuerſalis comprehendens illud etiam peccatum ſub illa vniuerſalitate *omnium peccatorum hominis fidelis*, quorum confeſſio neceſſaria aſſeritur ex Chriſti inſtitutione.

Ad rationem deinde deſumptam ex eo, quod 35.
per Baptiſmum applicatur pretium ſanguinis Chriſti ad ſoluenda omnia debita contracta, in quibus includi videtur illud etiam debitum, quod illo ipſo inſtanti contractum eſt: reſponderi poteſt, negando, Baptiſmum eſſe inſtitutum ad ſoluendum illud debitum, quod tunc contrahitur: nec id argui poteſt ab exemplo ſanguinis Chriſti qui effundebatur ad ſoluendum pro illo etiam peccato, quod tunc committebatur ab effundentibus ipſum ſanguinem. Si enim exemplum illud id probaret; probaret etiam, Baptiſmum habere efficaciam ad ſoluendum pro peccatis committendis tempore ſubſequenti, poſt Baptiſmum, ſicut ſanguis Chriſti continebat pretium ad ſoluendum non ſolùm pro peccato tunc præſenti, ſed etiam pro futuris. Aliunde verò Baptiſmum non habere efficaciam ad tollendum peccatum præſens, ſed ſolùm præterita, colligitur in primis ex inſtitutione Sacramenti pœnitentiæ, in quo Sacerdotes conſtituti ſunt à Chriſto iudices pro peccatis omnibus fidelium, in quorum numero includitur etiam peccatum illo inſtanti commiſſum, vt vidimus. Deinde à priori colligitur, quia, vel remiſſionem illius peccati cauſaret Baptiſmus per ſe, vel per accidens. Non quidem per ſe, quia Baptiſmus per ſe, & ex ſua inſtitutione exigit diſpoſitionem in recipiente, & carentiam obicis; ergo ordinatur per ſe ad illud peccatum auferendum, ſed non: neque per accidens poteſt illud auferre; quia ad hoc neceſſe eſſet, vt remiſſio illius peccati includeretur aliquo modo in effectu, quem ſignificat Baptiſmus, alioquin non poteſt illam cauſare, cùm ſolùm cauſet, quod ſignificat, ſicut omnia alia Sacramenta, quæ ſignificando cauſant: remiſſio autem illius peccati non ſignificatur vllo modo per formam Baptiſmi: nam verba illa ſignificant abſolutionem, & purgationem ab illis peccatis, ad quorum expiationem ponendam exigit pœnitentiam præcedentem, tanquam diſpoſitionem, ſicut abſolutio Sacramentalis exigit dolorem, & pœnitentiam peccatoris: quare ſicut abſolutio non ſignificat remiſſionem peccati, quod fit eo inſtanti abſolutionis, quia non potuit præexigere dolorem de illo peccato, cùm non poſſit eſſe ante abſolutionem dolor de peccato commiſſo ipſo inſtanti abſolutionis; ita Baptiſmus non poteſt exigere ex ſe dolorem, & pœni-

tentiam

tentiam præcedentem de peccato, quod fit ipſo inſtanti Baptiſmi; ergo cùm verba formæ ſignificent ſolùm expiationem eorum peccatorum, de quibus præexigit dolorem, & pœnitentiam præcedentem; conſequens eſt, quod nullo modo ſignificet expiationem illius peccati, ſed aliorum, de quibus potuit præcedere dolor, & pœnitentia, quam Baptiſmus præexigit in eo, qui baptizatur.

36. Explicatur exemplo indulgentiæ plenariæ, quam Pontifex ſolet concedere. Similiter enim in Baptiſmo contineri videtur indulgentia pleniſſima omnium peccatorum, quoad culpam, & pœnam à Chriſto Domino, conceſſa. Pontifex autem concedens eiuſmodi indulgentiam omnium peccatorum non comprehendit peccatum illud veniale, quod fortè committeret homo eo inſtanti, quo indulgentiam lucratur: quia nimirum indulgentia ad ſuum effectum prærequirit dolorem, & retractationem peccati, quam retractationem non poteſt exigere circa peccatum illius inſtantis, cùm non poſſit peccatum retractari eo inſtanti, quo fit: quare indulgentia illa, quantumcumque ſit pleniſſima, ſolùm extenditur ad peccata præcedentia, non ad peccatum præſens; ſimiliter ergo indulgentia, & remiſſio pleniſſima, quam Baptiſmus, ex Chriſti conceſſione affert, non extenditur ad peccatum præſens, ſed ad præterita; quia circa illa ſolùm præcedere potuit pœnitentia, quam Baptiſmus præexigit circa peccata, quorum expiationem ſignificat.

37. Nec obſtant huic doctrinæ verba Auguſtini ibi adducta, quibus dicit, quod per Baptiſmum ſoluitur *quidquid ſupra eſt, etiam ipſa hora, momentumque ante Baptiſmum, & in Baptiſmo.* Auguſtin. *Deinceps autem reus eſſe continuò incipit*, &c. Vbi videtur dare efficaciam Baptiſmo ad ſoluendum pro peccato commiſſo in ipſo inſtanti Baptiſmi. Reſpondetur enim, Auguſtinum non loqui ita metaphyſicè de peccatis, quæ fiunt in ipſo inſtanti vltimo, quo perficitur Baptiſmus, ſed cum maiori quadam latitudine de debito, quod homo habet, non ſolum antea contractum, ſed etiam quandiu miniſtratur Baptiſmus, quæ actio, cùm ſit ſucceſſiua, durat per aliquod tempus. Porrò; Auguſtinum non loqui de vltimo inſtanti metaphyſico, probatur primò, quia ipſe loquitur ibi ex ſuppoſitione doctrinæ falſæ, quam aduerſariis concedit ad maiorem abundantiam ſolutionis; quod ſcilicet qui in ſtatu peccati abſque debita diſpoſitione baptizatur, adhuc virtute Baptiſmi ſanctificatur pro tunc, & mundatur à peccatis, quæ tamen ſtatim redeant propter perſeuerantiam malæ voluntatis. Sicut ſeruus Euangelicus Matth. 18. *Matth.* 18. accepit à Domino pro tunc remiſſionem totius debiti, licèt odium aduersùs conſeruum non depoſuiſſet, protinus autem rediit totus prior reatus propter perſeuerantiam prauæ voluntatis. Hac ergo doctrina ſuppoſita, non potuit Auguſtinus loqui de peccato, quod actu fieret ipſo vltimo inſtanti Baptiſmi. Supponebat enim, quod licèt antea eſſet in peccato, quod adhuc non retractauerat; virtute tamen Baptiſmi illo temporis puncto propter aſſiſtentiam Spiritus ſancti, & lucem, quam Sacramentum afferret, peccata recederent, & ſanctitas, atque iuſtitia adeſſet; poſtea verò hæc recederet, & peccata redirent: non ergo ſupponit, quod illo inſtanti fiat nouum peccatum actuale: ſi enim gratia Sacramenti, & Spiritus ſancti præſentia effugat pro tunc tenebras peccati habitualis; multò magis effugaret tenebras peccati actualis, quod peius eſt. Vnde affert exemplum illius, qui à tenebris per lucem tranſit ad tenebras, quem quidem lux perfundit tranſeuntem; ſic eo caſu poſt illud, inquit, temporis punctum redeunt peccata, *tanquam redeunte obſcuritate, quam lux in tranſitu excuſſerat.* Non loquitur ergo de peccato quod eodem puncto temporis fiat; illud enim non recedit, quomodo enim dicetur recedere, quando actu venit, & fit?

Secundò colligitur idem Auguſtini ſenſus ex illo exemplo, quod affert ſerui Euangelici, cui Dominus vniuerſum debitum tunc dimiſit. Sic, inquit, in Baptiſmo dimittuntur (conceſſa ſcilicet falſa illa doctrina aduerſariis) omnia debita, quæ inuenta fuerint, reditura ſtatim propter perſeuerantiam indiſpoſitionis. Non loquitur ergo de peccato, quod fit eo ipſo inſtanti perfecti Baptiſmi: quia illud peccatum, ſeu eius reatus, non eſſet debitum propriè; repugnat enim debitum eſſe tunc, quando eſt iam remiſſio debiti, quia per remiſſionem tollitur formaliter debitum; ſi ergo eo inſtanti ponitur remiſſio; non eſt debitum vllum ex illo peccato eo inſtanti: ſed nec fuit tempore antecedenti illud debitum, cùm nondum eſſet poſitum peccatum illius inſtantis: ergo tunc non remittitur propriè debitum illius peccati, atque adeo Auguſtinus non comprehendit illud peccatum, quando dicit, remitti tunc omnia debita, quæ inuenta fuerint ſed loquitur de peccatis præcedentibus, quorum homo debitor fuerat, & à quorum debito eo inſtanti ſoluitur per Baptiſmum, & poſtea propter indiſpoſitionem redit. 38.

In quo etiam ſenſu intelligi poſſet S. Thomas *quæſt.* 69. *art.* 10. *ad ſecundum*, vbi differentiam agnoſcit inter peccatum fictionis, & cætera peccata, itavt cætera tollantur poſtea virtute Baptiſmi præteriti quando peccatum fictionis per pœnitentiam ablatum fuerit *Ad ſecundum* (inquit) *dicendum, quod fictio non remouetur per Baptiſmum,* S. Thom. *ſed per pœnitentiam ſubſequentem, qua remota, Baptiſmus aufert culpam, & reatum omnium peccatorum precedentium Baptiſmi, & etiam ſimul exiſtentium cum Baptiſmo.* Vbi per peccata, quæ exiſtunt ſimul cum Baptiſmo, non oportet intelligere ea, quæ fiunt ipſo vltimo inſtanti Baptiſmi, ſed quæ fiunt tempore illo, quo profertur forma, vel effunditur aqua ante vltimum inſtans, quæ omnia tolluntur poſtea virtute Baptiſmi, recedente fictione, & ablato obice; conſtituit autem differentiam inter peccatum fictionis, & alia peccata: quia fictio ſemper cenſetur perſeuerare non ſolùm vſque ad vltimum inſtans Baptiſmi incluſiuè, ſed etiam tempore ſequenti. Ideo oportet, quod tollatur per Sacramentum pœnitentiæ, vel contritionem ſubſequentem: reliqua verò peccata poſſunt coëxiſtere Baptiſmo, & non perſeuerare actu in vltimo inſtanti Baptiſmi; ideo poſſunt tolli virtute eiuſdem Baptiſmi. 39.

Meritò ergo aſsignatur diſcrimen ex hac parte inter peccatum fictionis, & alia peccata; quia fictio eſt voluntas ſuſcipiendi Baptiſmum indebitè: voluntas autem illa perſeuerat, dum ſuſcipitur Baptiſmus, cùm ſemper homo adſit voluntariè recipiens Baptiſmum; imo & poſtea continuatur; neſcit enim homo, quando metaphyſicè ſit iam completum Sacramentum, atque adeo intentio 40.

illud

illud recipiendi, perſeuerat aliquandiu poſt illud ſuſceptum, quæ intentio eſt peccatum fictionis indigens Sacramento pœnitentiæ, alia autem peccata poſſunt ſæpe eſſe cum Baptiſmo abſque eo, quod perſeuerent poſt illum: nam illud etiam peccatum odij, v.g. quod committitur in principio prolationis verborum, vel ablutionis dicitur proprie exiſtere cum Baptiſmo; iam enim incepit Baptiſmus: & tamen illud peccatum non continuatur poſt Baptiſmum, imò nec coëxiſtit vltimo complemento Baptiſmi. Potuit ergo Sanctus Thom. aliter loqui de peccatis aliis etiam exiſtentibus cum Baptiſmo, non exigens pœnitentiam ad eorum remiſſionem; aliter verò de peccato fictionis, quod quia per ſe loquendu durat poſt Baptiſmum, indiget etiam per ſe loquendo Sacramento pœnitentiæ.

41. Solutio hæc ſufficit ad defendendum ſanctum Thomam. Sed credo magis iuxta eius mentem eſſe, ſi dicamus eum loqui de fictione actuali, quam dicit tolli per pœnitentiam ſequentem; non tamen negat reatum eius fictionis, prout coëxiſtit Baptiſmo, auferri per virtutem Baptiſmi præteriti; imò ſtatim ſubiungit, quod remota

S. Thom. fictione per pœnitentiam, *Baptiſmus aufert culpam, & reatum omnium peccatorum præcedentium Baptiſmum, & etiam ſimul exiſtentium cum Baptiſmo.* Per quem loquendi modum videtur ſignificare, ſe non loqui de remittenda culpa fictionis; quæ remiſſio fiat per pœnitentiam, ſed de remouenda fictione, quæ impediebat effectum Baptiſmi: nam diuerſo modo explicat effectum pœnitentiæ, & effectum Baptiſmi: dicit enim per pœnitentiam ſubſequentem, ſcilicet per deteſtationem, remoueri fictionem, & ſtatim per Baptiſmum auferri culpam, & reatum omnium peccatorum, &c. In quibus verbis ſolùm videtur tribuere pœnitentiæ remotionem fictionis actualis, non remiſſionem culpæ. Vnde poſtea ſubiungit, ad effectum Baptiſmi concurrere etiam pœnitentiam ſed ſolùm tanquam cauſam per accidens, hoc eſt remouentem prohibens: quod de ſola ablatione fictionis actualis intelligi poteſt; nam ſola fictio actualis erit, quæ impediebat effectum

42. Baptiſmi. Semper itaque loquitur de pœnitentia actuali, per quam auferatur fictio, nunquam verò de Sacramento pœnitentiæ. Videatur *in quarto diſt. 4 q. 3. art. 2 quæſtiunc. 3. ad 2.* vbi vtitur etiam illo diuerſo modo explicandi effectum pœnitentiæ, & Baptiſmi, dum ait: *peccata præcedentia*

S. Thom. *Baptiſmum remitti per Baptiſmum quoad culpam, & pœnam,* quando aufertur fictio, *ſed peccata ſequentia remittuntur* (inquit) *virtute contritionis, quæ fictionem amouet, quantum ad culpam, & quantum ad pœnam totaliter.* Vbi illa verba, *quantum ad culpam*, non coniunguntur cum verbo, *amouet*, proximo, ſed cum verbo *remittuntur.* Senſus enim eſt: Per contritionem, per quam amouetur fictio, remittuntur peccata ſequentia Baptiſmum, quantum ad culpam, non quantum ad totam pœnam; in quibus verbis contritioni tribuit amouere fictionem; remittere verò peccata, non niſi ea, quæ conſequuntur Baptiſmũ; eodem modo loquitur *in ſecundo ſcripto ſuper quartum ſententiarum eâdem diſt. 4. art. 2. ad 1. quod habetur tom.* 17. vbi dicit, Baptiſmum indigere contritione, non vt cauſa ad deſtructionem peccati actualis, ſed ſolùm ad remouendam fictionem, quæ eſt contraria diſpoſitio impediens effectum Baptiſmi. Vbi apertè diſtinguit inter remotionem fictionis, ad quam conducit contritio, & inter deſtructionem peccati. Ergo in noſtro etiam textu non videtur ſignificare remiſſionem peccati fictionis per remotionem fictionis, quam tribuit pœnitentiæ ſubſequenti.

Denique ad exempla martyrij, & Baptiſmi ſuprà adducta, quando ſcilicet aliquis in ipſo momento martyrij, vel Baptiſmi, peccaret venialiter, & ſtatim moreretur, quod peccatum virtute martyrij, vel Baptiſmi deberet auferri: ad hoc, 43.
inquam, reſponderi poteſt, quod attinet ad peccatum veniale commiſſum in vltimo inſtanti Baptiſmi perfecti, eamdem eſſe difficultatem. Nam ſicut diximus peccatum mortale illius inſtantis non remitti poſtea virtute Baptiſmi, ſed eſſe materiam confeſſionis ſequentis; ſic dicendum eſt de veniali, non auferri virtute Baptiſmi, ſed poſſe remitti poſtea per confeſſionem, quia verè fuit peccatum hominis Chriſtiani, & ſubditi Eccleſiæ: differt tamen à mortali, quia hoc eſſet neceſſariò confitendum, non verò veniale, ſed poſſet ſine ordine ad claues deleri per contritionem, aut etiam aliquando per attritionem extra Sacramentum. De facto ergo, quando communiter dicitur eum, qui moritur ſtatim poſt Baptiſmum, recta via ire in cælum abſque purgatorio; intelligitur, ſi neque poſt Baptiſmum peccauit venialiter, prout potuit in illa breuiſſima morula vitæ peccare: neque etiam in ipſo vltimo inſtanti Baptiſmi: alioquin certum eſt apud omnes illum indigere purgatorio, ſi immediatè poſt Baptiſmum commiſit aliquod veniale.

De Martyre aliter dicendum eſt; concedimus 44.
enim ex priuilegio Martyrij omnia peccata venialia ei dimitti in ipſo mortis momento. Negamus tamen peccatum commiſſum ipſo inſtanti martyrij remitti virtute martyrij; ſupponitur enim aliquid impoſſibile, nempe illo inſtanti fieri aliquod peccatum veniale. Nam inſtans martyrij non eſt illud, quo martyr offert ſe, vel acceptat mortem pro Chriſto, aut quo vulneratur; ſi enim hoc eſſet iam martyrij virtus ſe extenderet non ſolùm ad tollenda peccata illo inſtanti commiſſa, ſed etiam poſteriora: nam ſi poſt lethale vulnus acceptum Martyr peccet venialiter ante mortem, adhuc in inſtanti mortis remittetur illud etiam peccatum, nec indigebit purgatorio; alioquin oporteret orare pro multis Martyribus; quis enim ſcit, an poſt vulnus acceptum aliquod veniale cõmiſerint? Quod cùm abſurdũ ſit, non argueretur iã benè à martyrio ad Baptiſmũ, cùm certum ſit Baptiſmũ non habere virtutem ad remiſſionẽ venialis poſt ipſum Baptiſmum cõmiſſi. Dicendum ergo eſt inſtans martyrij eſſe illud, quo martyrium conſummatur per mortem: martyrio enim per mortem conſummato annectitur illud priuilegium, & indulgentia omnium peccatorum. Cùm ergo non poſſit fieri peccatũ veniale illo ipſo inſtanti, quo homo moritur; quia iam tunc homo nõ viuit, conſequens eſt, vt non poſſit virtus martyrij extendi ad remiſſionem peccati, quod fit illo ipſo inſtanti, quo martyrium perficitur: imò magis hoc repugnat martyrio, quàm Baptiſmo, cùm oriatur repugnantia, non ſolùm ex defectu potentiæ, ſeu virtutis, ſed etiam ex defectu obiecti, quia licèt poſſit fieri peccatũ ipſo inſtanti baptiſmi, nullum tamen fieri poteſt ipſo inſtanti martyrij, quod eſt idẽ cum inſtanti mortis. Et hæc ſufficiant de hoc puncto, quod ad praxim, vt diximus, reduci nõ poteſt: nunc iam veniamus ad alia magis practica

SECTIO II.

Aliqua alia dubia de peccatis, quæ ſunt materia confeßionis, & præſertim de peccatis dubiis.

45. PRimò dubitari poteſt de peccatis venialibus, an ſint materia ſufficiens huius Sacramenti? De hoc tamen diximus *ſupra diſp. 15. ſect. 1.* vbi explicuimus, quomodo ex verbis Chriſti, *quorum remiſeritis*, &c. colligatur poteſtas remittendi venialia, licèt non colligatur poteſtas ad illa retinenda.

Secundò dubitari poteſt de peccatis, quæ iterum iam homo confeſſus eſt, & à quibus fuit ritè abſolutus, an poſſint eſſe materia ſecundæ confeſſionis, de quo etiam diximus *diſputatione 13. ſect. 3.* vbi explicuimus, quomodo verificentur verba abſoluendi, & remittendi etiam de peccatis iam antea remiſſis.

§. 1. Dubium incidens: *An oporteat pœnitentem explicare, quod peccata illa ſit, vel non ſit confeſſus?*

46. SOlùm pro praxi reſtat breuiter notandum circa eiuſmodi confeſſiones, in quibus repetuntur peccata præterita, aliquos velle, quod pœnitens debeat explicare ſe iam iterum confeſſum fuiſſe illa peccata, ne confeſſarius decipiatur, exiſtimans illam eſſe materiam neceſſariam confeſſionis, cùm non ſit. Quod quidem pendet ex altero dubio contrario: an ſcilicet, qui facit confeſſionem generalem, & confitetur ſimul aliqua peccata commiſſa poſt vltimam confeſſionem, quæ nunquam priùs confeſſus erat, debeat explicare illa peccata eſſe commiſſa poſt confeſſionem vltimam, vt Confeſſarius ea excipiat tanquam materiam neceſſariam. In quo dubio aliqui dicunt debere omnino id explicare: imò Luiſius Turrianus *in opuſc. Theol. centur. Theol. 4. dub. 7.* dicit contrariam ſententiam non eſſe probabilem, nec tutam in praxi, ſed potiùs pernicioſam bonis moribus. Huius autem cenſuræ adeo rigidæ nullam prorſus rationem affert, niſi quod ſæpe neceſſe eſt explicare tempus, quo peccatum commiſſum eſt. Primò ſi ſit reſeruatum commiſſum à Religioſo, quod ab eodem in ſæculo commiſſum non eſt reſeruatum. Secundò, ſi pœnitens nunc ſit in proxima occaſione peccandi, & iterum relabendi. Tertio, ſi pœnitens habeat conſuetudinem præſentem peccandi, debet illam explicare, vt Sacerdos applicet illi medicinam, & iudicet, an ſit diſpoſitus ad abſolutionem.

47. Cæterùm exceſſit hic Auctor in cenſura abſque fundamento. Ad primum enim, & ſecundum facilè reſpondetur, tunc eſſe obligationem, non quidem dicendi, an ſit confeſſus iterum illud peccatum, ſed an ſit reſeruatum, vel an habeat occaſionem proximam, quæ quando poteſt relinqui, arguit aliud peccatum, imò indiſpoſitionem præſentem, ſi non relinquitur. Ad tertium: ſupponit falſum, quod pœnitens ex ſe debeat dicere conſuetudinem præteritam, niſi interrogetur, cùm iam peccata præterita ritè confeſſus eſt. Alij ergo meliùs negant talem obligationem pœnitentis, vt debeat explicare non fuiſſe antea ſe confeſſum illa peccata. Ita Bonacina *diſp. 5. de Sacram. q. 5. ſect. 2. punct. 2. §. 3. diffic. 4. num. 5.* Homobonus de Bonis *in conſult. caſ. conſc. vol. 2. part. 5. reſponſ. 132.* Diana *a. tom. tr. 4. reſol. 62. & tom. 3. tr. 3. de conſcient. dub. reſol. 65.* & ante illos Thom. Sanch. *l. 1. in Decal. c. 10. n. 71.* Suar. *in præſ. diſp. 22. ſect. 9.* qui duo loquuntur in primo caſu, quod ſcilicet non tenetur pœnitens explicare ſe iam iterum confeſſum fuiſſe illud peccatum, ſed poſſe peccatum antiquum confiteri, non explicando tempus, in quo etiam caſu idem dicit Coninch. *in præſenti, diſp. 17. dub. 8. n. 69.* Rationes autem probant in vtroque caſu; quia ſcilicet peccatum idem eſt, ſiue illud antea confeſſus fuerit, ſiue non, niſi forte mutatio temporis afferat ſecum circunſtantiam ſpecie diuerſam, vt ſe accuſet coniugatus de peccato contra caſtitatem commiſſo, quando erat ſolutus: niſi enim explicetur tempus, Confeſſarius apprehendet ſpeciem adulterij quando verò peccatum idem eſt, non eſt, cur debeat explicari circumſtantia temporis. Cùm ergo peccatum idem ſit, ſiue antea illud confeſſus fuerit, ſiue non, nec illa circunſtantia variet vllo modo peccatum, non eſt, cur debeat neceſſariò explicari. Quæ quidem ratio non ſolùm probat in ſententia negante obligationem explicandi circunſtantias notabiliter aggrauantes intra eandem ſpeciem; ſed etiam in ſententia contraria. Vnde Suar. & Sanchez qui dicunt debere explicari illas circunſtantias, adhuc negant hoc debere explicari. Ratio autem eſt, quia circunſtantia illa non ſe habet ex parte peccati, ſed ex parte pœnitentis, quare illa non explicata, adhuc explicatur totum peccatū ſecundùm totam ſuam grauitatem ſpecificam, & ſecundùm circunſtantias omnes ipſū aggrauantes.

48. Obiiciunt, quia magis diſtat peccatum remiſſum à non remiſſo, quàm veniale à mortali: nam ens, & non ens magis diſtant, quàm ens magnum, & paruum; ſed pœnitens debet explicare eam circumſtantiam, quæ facit, quod peccatum tranſeat de veniali in mortale, vel è contra: vnde qui odium habuit vel occidit ſine aduertentia plena, debet explicare defectum aduertentiæ plenæ: Ergo debet etiam explicare, an confeſſus ſit illud peccatum, vel non ſit confeſſus, cùm ea circumſtantia transferat de materia neceſſaria in non neceſſariam, quæ eſt pluſquam differentia ſpecifica in genere moris.

49. Reſpondetur diſtinguendo maiorem: magis diſtat ſecundùm ſtatum præſentem, concedo: magis diſtat ſecundùm ſtatum, quem habuit, quando fuit commiſſum, nego: & tunc negatur conſequentia. Pro cuius declaratione, aduerte, peccatum non eſſe materiam confeſſionis, provt eſt habituale, ſeu provt habet maculam habitualem perſeuerantem: nam pœnitens non ſe accuſat de peccato habituali, nec de perſeuerantia maculæ, ſed præciſè de actu præterito, & de peccato actuali, quod fuit. Alioquin ſi peccatum fuiſſet paulò poſt per contritionem deletum, deberet etiam explicari illa circumſtantia. Cùm ergo ſolùm detur pro materia actus peccati, provt fuit, quando fuit commiſſum: & provt ſic non ſit differentia inter illud, quod iam nunc eſt ablatum per confeſſionem præcedentem, & quod non eſt ablatum; conſequens eſt totam illam differentiam eſſe extrinſecam, & per accidens in ordine ad accuſationem. Peccatum autem veniale, & mortale differunt penes id, quod habuerunt, quando fuerunt commiſſa: quare differentia illa explicanda omnino eſt, quando deferuntur ad hoc iudicium.

50. Dicunt: Confeſſarius poteſt interrogare, & pœnitens debet reſpondere, an confeſſus iterum

ſit illud peccatum: ergo illa etiam circunſtantia neceſſariò explicanda eſt in confeſſione præſenti. Reſpondetur, idem argumentum fieri poſſe de circunſtantiis aggrauantibus intra eandem ſpeciem, quas pœnitens interrogatus non poteſt negare, licèt ipſe de ſe illas explicare non teneatur. Admiſſo itaque antecedenti, negatur conſequentia, quia multa poteſt, & aliquando debet interrogare Confeſſarius ad meliùs exercendum ſuum munus, quæ pœnitens non interrogatus explicare non tenetur, vt dicemus *infrà ſectione ſequenti.*

51. Sed contra hoc vrgent, quod hæc circunſtantia neceſſaria omnino eſt ad hoc, vt Confeſſarius poſſit prudenter imponere pœnitentiam; nam leuiorem debet imponere pro peccatis iam iterum punitis in alia confeſſione, quàm pro nunquam punitis: ergo non poteſt pœnitens illam tacere. Reſpondetur, multa alia ſunt, quæ poſſunt Confeſſarium prudenter mouere ad minuendam, vel augendam pœnitentiam, quæ tamen non debet pœnitens explicare, v. g. quod pœnitens intenſum, vel remiſſum dolorem habeat de peccatis; quod ex ſe aliunde plura ſatisfactoria opera exerceat; quod peccatum fuerit cum intenſione, & maiori affectu admiſſum, quantitas etiam maior, vel minor furti iuxta ſententiam probabiliorem, quod eiuſmodi circunſtantiæ aggrauantes non debent explicari. Quomodo autem Concilium Tridentinum vtatur ea ratione, & ex obligatione imponendi pœnitentiam colligat neceſsitatem explicandi circumſtantias mutantes ſpeciem, dicemus poſtea *dicta ſect. ſeq.*

52. *An liceat confiteri peccatum nouum, vt antiquum?* Dices adhuc: pœnitens dicens ſe velle facere confeſsionem generalem, eo ipſo indicat peccata illa, quæ confitetur eſſe antiqua, & non proximè commiſſa: ſed ſi expreſsè diceret ea peccata eſſe antiqua, deciperet grauiter confeſſarium; ergo idem erit, ſi implicitè id dicat: nam explicitum, & implicitum quoad hoc non videntur differre. Ad hoc aliquis fortaſsè diceret pœnitentem ſufficienter declarare ſuum peccatum, etiamſi expreſſe diceret illud fuiſse factum anno præterito, cùm factum ſit hoc menſe: quia illa circunſtantia videtur eſse omnino extrinſeca: ſicut ſi diceret ſe, dum eſset veſtitus, odio habuiſse Petrum, cùm tamen eſset tunc in lecto nudus, nam odium idem eſt, & ſecundùm ſe totum declaratur.

53. Aliunde verò videtur non ſufficere illam confeſsionem; quia iuxta probabilem ſatis ſententiam, quam ex Philoſophia ſuppono, actiones, & actus voluntatis durant ſe ipſis, atque adeo aſsignantur eſsentialiter ad talem durationem: vnde actus voluntatis, qui fit hodie, non eſt idem cum eo, qui potuit fieri anno præterito: ergo ſi dico me peccaſse anno præterito, non confiteor peccatum, quod feci hodie, ſed aliud diſtinctum, quod nunquam feci. Vnde, ſicut ſi ille, qui occidit Petrũ fratrem Confeſsarij, dicat ſe occidiſse aliũ, nẽpe Ioannem, ne Confeſsarius ſuſpicetur, quod occiderit eius fratrem; hic non videtur ſufficienter confiteri; quia non confitetur peccatum, quod fecit, ſed aliud, quod non fecit: ſic in noſtro caſu, qui dicit ſe non peccaſse hodie, ſed anno præterito, nõ dicit peccatũ, quod fecit, ſed aliud, quod nõ fecit.

54. Quidquid ſit de hoc, ad obiectionem propoſitam facilè reſpondetur, in noſtro caſu pœnitentem, licet non omnino explicet diſtinctè ſuum peccatum, imò vellet, quod Confeſsarius intelligat de alio; verè tamen habere intentionem illud confitendi, atque ideo de illo loqui, nec aliquid contrarium dicere. Nec obſtat, quod dicat ſe velle confeſſionem generalem facere; per hoc enim non dicit ſe velle confiteri ſola peccata antiqua, ſed velle ſe etiam illa comprehendere; nam confeſſio generalis omnia peccata complectitur vſque ad hanc horam. Nec etiam refert, quod Confeſſarius intelligit illud eſſe peccatum antiquum: pœnitens enim id non dixit; atque ideo intentio abſoluendi non regulatur ab exiſtimatione priuata Confeſſarij, ſed intendit abſoluere à peccatis, quæ pœnitens detulit ad iudicium, quæcumque illa ſint. Sicut, ſi quis affert baptizandum infantem, & dicit eſſe filium ſuum, cùm non ſit, ſed ſupponit vnum pro alio; adhuc infans eſt baptizatus, quia miniſter intendit baptizare, non eum, quem putat eſſe, ſed eum, quem præſentem habet, quicunque ille ſit. Denique non refert, quod pœnitens videatur implicitè indicare, quod ſint peccata antiqua: nam ipſe verè habet animum loquendi de peccatis nouis, & de illis vult loqui, licèt deſideret non intelligi quoad hoc à confeſſario: non eſt ergo idem loqui obſcurè, ne intelligatur de illo, de quo loquitur, ac expreſsè negare; quia in primo caſu verba verè ſignificant id, quod vult confiteri, atque ideo defert peccatum verum; in ſecundo autem caſu verba non poſſent ſignificare verum peccatum, ſed falſum.

Poteſt autem ad hoc retorqueri exemplum ſuprà poſitum: ſi aliquis, v. g. qui habuit rem cum ſorore ipſius Confeſſarij, cuius hoſpes eſt; velit confiteri ſuum peccatum, ſed ita obſcurè, vt non ſuſpicetur confeſſarius de ſua ſorore, ad quem finem dicat; ego peccaui cum quadam fœmina, quam in Eccleſia vidi, & concupiui: tunc Confeſſarius nihil ſuſpicatur de ſua ſorore; non tamen limitat abſolutionem ad culpam habitam cum alia fœmina, ſed intendit abſoluere ab illo peccato, quod pœnitens dicit, quæcunque fœmina illa fuerit: nec aliquis dicet illum non eſſe ritè confeſſum, ſi verè eam fœminam in Eccleſia vidit, & concupiuit, licèt Confeſſarius priuata exiſtimatione de alia exiſtimauerit, & non de ſorore ſua. Similiter ergo in caſu noſtro peccata illa noua ſufficienter explicata ſunt, & abſolutio ad illa refertur ex generali intentione, licèt Confeſſarius priuata exiſtimatione intellexit eſſe peccata antiqua, & iterum confeſſioni ſubiecta. 55.

§. 2. *An qui facit confeſsionem generalem poſsit omittere aliqua peccata?*

Circa hoc ipſum dubitari rurſus ſolet, an qui facit confeſſionem generalem, debeat omnia 56. prorſus peccata mortalia vitæ præteritæ confiteri; an poſſit aliqua omittere, cùm iam iterum illa eadem ritè confeſſus ſit. Negant aliqui, ſi dicat ſe velle omnia peccata confiteri, quia deciperet grauiter Confeſſarium, qui iudicaret eum caſtè, & piè vixiſſe, tacitis grauioribus, & turpioribus peccatis. Ita Victoria *in ſumm. §. 153. alias 166.* & Ledeſma *2. part. quart. q. 8. art. 2. dub. 15.*

Verius tamen eſt, non eſſe obligationem grauem dicendi omnia mortalia, à quibus iam olim 57. validè fuit pœnitens abſolutus: vt cum aliis docet Henriquez *lib. 2. de pœnitent. capite 12. §. 2. in Gloſſa, litera D.* Diana *tom. 2. tractatu quarto, reſolut. 86.* & alij plures Salmaticenſes, quos ſequitur, & refert Ioannes de Salas in manuſcriptis. Ratio autem eſt, quia pœnitens non

decipit Confeſſarium in materia huius Iudicij: ſolùm enim dat pro materia ea peccata, quæ confitetur, illa autem alia, quæ tacet non dat, nec tenetur dare, cùm illa alia confeſſus fuerit: quod verò præmiſerit ſe velle facere confeſſionem generalem totius vitæ; eſt quidem mendacium, ſed non circa materiam Sacramenti, ſed circa aliquid extrinſecum, ſicuti ſi dixiſſet ſe fuiſſe abſtinentem, deuotum, aut affectum ad orationem: quæ quidem aliquando poſſent continere hypocriſim, grauiter culpabilem, aliquando tamen ſolùm venialem: non debet ergo damnari peccati mortalis, qui ex propoſito taceret magnam partem peccatorum in confeſſione generali; multò minùs qui tacet aliqua, vel ex negligentia, vel etiam ex tædio, aut ex alia cauſa: ſicut enim tota confeſſio generalis eſt libera, & ex ſupererogatione; ſic liberum eſt illam magis, vel minùs generalem facere.

57. Hinc obiter aduerte contra Sylueſtr. verbo *confeſſio* 1. *quæſtione* 6. & Victoriam *in ſumm. n.* 196. non eſſe contra valorem Sacramenti, ſi aliquis habeat duos confeſſores, quorum alteri priùs confiteatur mortalia; alteri poſtea ſolùm venialia, quod docent Suar. & alij omnes Recentiores, quos congerit Diana *tom.* 2. *tract.* 4 *reſol.* 132. Ratio autem eſt, quia licèt tunc etiam ſecundus Confeſſarius decipiatur, putans pœnitentem illa ſola peccata feciſſe ab vltima confeſſione: pœnitens tamen non mentitur, ſed ſolùm proponit illa, in quo nullum eſt mendacium.

§. 3. *An ſit obligatio confitendi peccata dubia?*

58. Tertiò ergo dubitatur principaliter de peccatis dubiis, an ſint materia neceſſaria confeſſionis? Supponitur autem dupliciter eſſe poſſe peccatum dubium, primo modo per dubium poſitiuum, quando ſcilicet aliquis habet rationes, vel motiua probabilia ad credendum ſe feciſſe tale peccatum, & ad credendum etiam oppoſitum, vel certe habet ſaltem rationes probabiles ad credendam vnam partem, licèt ad aliam non habeat. Et in hoc ſenſu communiter docent omnes hunc non teneri ad confitendum illud, quod probabiliter iudicat ſe vel non feciſſe, vel non peccaſſe mortaliter in illo, vel confeſſum iam fuiſſe illud, quia iam ſequitur iudicium probabile, quod ſicut in aliis materiis, ſic etiam in hac ſufficit ad obſeruandum præceptum. Quando verò probabiliter credit ſe illud feciſſe cum culpa graui, nec illud confeſſum fuiſſe, nec habet rationes ad credendum probabiliter oppoſitum, tunc tenetur id confiteri, quia non habet iudicium probabile, quod ſequatur ad omittendam confeſſionem illius.

59. Secundo modo contingit dubium negatiuum; quando ſcilicet non habet rationes ad probabilem aſſenſum huius, vel illius partis, prout ſe habet homo ad hanc propoſitionem, *ſidera ſunt paria*: ad quam concedendam, vel negandam non habet argumentum poſitiuum, & in hoc ſenſu eſt potiſſima difficultas: an qui dubitat de peccato mortali à ſe commiſſo, & quod confeſſus non ſit; debeat neceſſariò illud ſub dubio confiteri. In quo puncto conueniunt etiam omnes in hoc, quod is, qui ſcit ſe peccaſſe mortaliter; dubitat tamen an illud peccatum ſit confeſſus, debeat illud confiteri: nam tunc poſſeſſio eſt contra pœnitentem: conſtat enim de peccato, & de obligatione confitendi; non autem conſtat de confeſsione. Imò Ægidius de Coninch *in præſent. diſp.* 7. *dub.* 8. *num.* 68 addit idem dicendum eſse, quando conſtat certò de peccato commiſso, & ſolùm probabiliter exiſtimatur fuiſse dictum in confeſsione, quia debito certo non ſatisfit per ſolutionem incertam, pro quo alios affert Diana 2. *tom. tract.* 4. *reſol.* 107. Hoc tamen non videtur verum (vt dixi) quia in aliis etiam præceptis obligatio eſt certa audiendi ſacrum, v. g. ieiunandi, recitandi officium, &c. & tamen ſatisfacit homo, ſi iuxta probabilem ſententiam ieiunet, audiat ſacrum, vel recitet officium: cur ergo non ſatisfaciet per confeſsionem probabilem obligationi confitendi? Imò nihil frequentius apud Theologos, quàm excuſare à reiteranda confeſsione eum, qui confeſsus eſt Confeſsario habenti ſolùm iuriſdictionem probabilem, hoc eſt iuxta probabilem aliquam ſententiam de eius valore. Ij etiam, qui dicunt probabile eſse, quod detur Sacramentum pœnitentiæ validum informe conſequenter dicunt illa peccata non eſse iterum confitenda, licèt reuera valor præcedentis confeſsionis ſolùm ſit probabilis.

Dices, ſi debes ex contractu centum, non liberaris ab obligatione totali, niſi per ſolutionem certam. Reſpondetur in primis, ſi illa centum debeantur ex promiſsione liberali; videtur ſatisfieri ſolutione probabili; ſicut qui ex voto debet ieiunium, ſi ieiunet obſeruando ieiunium iuxta probabilem opinionem, licèt non iuxta certam. Si autem debeantur ex contractu oneroſo, vt ex emptione, permutatione, &c. tunc fortaſſe non ſatisfacit, quia non ſeruatur æqualitas dando pro re certa aliam incertam, quæ eo ipſo minùs valet; & quia intentio contrahentium ea videtur eſse, vt detur ſibi pecunia certa pro mercibus certis: quæ rationes in noſtro caſu non procedunt magis, quàm in aliis omnibus præceptis, vt conſtat. 60.

Reſtat ergo difficultas tota de peccato, de quo eſt dubium, an fuerit commiſsum, & an fuerit mortale. Aliqui dicunt, quando eſt dubium, an ſit commiſsum, non eſse obligationem confitendi illud, ſecus quando conſtat eſſe commiſsum, dubitatur verò, an fuerit mortale, aut veniale. Ita Coninch vbi ſuprà, *numero* 69. 61.

Hoc tamen non videtur conſequenter dictum; nam ſi homo excuſatur in priori caſu, eo quod in dubio melior ſit conditio poſſidentis, nec debet condemnari, aut cogi pati ſententiam propter delictum, quod non probatur; eodem modo in caſu poſteriori excuſabitur propter eaſdem rationes, quia poſſidet etiam ſuam libertatem, & non debet cogi pati ſententiam propter delictum, quod non probatur: nam licèt conſtet fuiſſe peccatum: non tamen omne peccatum eſt materia neceſſaria huius iudicij. Sicut ſi aliquis ſcit ſe feciſſe hodie aliquem actum virtutis in genere, dubitat autem an fuerit votum non eſt reus voti, quia non omnis actio virtutis eſt votum.

Ideo alij vniuerſaliter videntur ſentire, non eſſe obligationem confitendi illud peccatum, quod poſt debitum examen, dubium manet, an fuerit, vel non fuerit commiſſum, vel etiamſi conſtet fuiſſe commiſſum, dubitatur, an 62.

fuerit

fuerit mortale, aut veniale. Ita videtur tanquam ſibi probabile proponere Paulus Layman *tom. 1. Theologiæ moralis, lib. 1. tract. 1. cap. 5. §. 4. num. 37.* licèt in fine concludat ſe nihil in hoc puncto velle decernere, ſed ſolùm aliis cogitandum proponere, & poſtea Ioann. Præpoſitus *in præſenti, quæſt. 5. de integritate confeſſionis, dub. 3. num. 117.* dicit eſſe ſpeculatiuè probabile, licèt in praxi non ſit à contraria recedendum.

63. Omnes tamen alij Theologi docent peccata mortalia dubia eſſe neceſſariò confitenda, ſiue dubium ſit de ſubſtantia actionis, an fuerit facta, ſiue an fuerit mortalis, ſiue an fuerit iam illud peccatum in confeſſione dictum. Ita S. Thomas cum aliis, quos latè referunt, & ſequuntur Suarez *diſp. 22. ſect. 9.* & Thom. Sanchez *lib. 1. in decalogum, cap. 10 num 66.* qui hanc dicunt eſſe rem omnino certam. Probant aliqui primò, quia in dubiis tutior pars eſt ſequenda. Sed hoc principium patitur multas exceptiones, quare ſicut in dubio voti non cogitur aliquis obſeruare votum, licèt ſit tutius, non apparet, cur cogatur confiteri peccatum in dubio, eo quod id ſit tutius; præſertim cùm vtrobique æquè poſſideat ſuam libertatem.

64. Probant ſecundò, quia in voto, & in debitis iuſtitiæ, ſi obligaretur aliquis ſoluere: obligaretur ad aliquid vltra limites dubij; nam obligaretur ad ſolutionem certam debiti dubij: & in noſtro caſu non obligatur pœnitens vltra limites dubij, cùm ſolùm obligetur ad confitendum, vt dubium id, quod eſt dubium. Sed contra, quia hæc ipſa eſt obligatio ad aliquid certum: nam confeſſio peccati dubij eſt aliquod onus certum, & non ita leue; licèt autem ſit minus, quàm quod deberetur peccato certo, eodem tamen modo poſſet pro dubio, vel pro debito dubio iuſtitiæ obligari aliquis ad ſolutionem non integram, ſicut pro debito certo, ſed partialem, quæ parum non excederet etiam debitum dubium.

65. Tertiò probari poſſet ex inſtitutione huius Sacramenti, quod inſtitutum eſt per modum remedij vniuerſalis contra omnia peccata poſt baptiſmum commiſſa: Vnde oportuit, quod etiam peccata dubia poſſent afferri ad Tribunal Sacerdotis; alioquin enim ille, qui ſolùm haberet peccatum mortale dubium, non haberet remedium in hoc Sacramento, atque eſſet peioris conditionis, quàm ille alius, qui haberet peccatum mortale certum. Propter fauorem ergo animarum debuit extendi hoc iudicium ſacerdotale etiam ad peccata dubia, vt contra illa daretur remedium aliquod præter contritionem.

66. Sed neque hoc videtur efficax; quia peccatum etiam probabile, ſeu de quo eſt probabile eſſe commiſſum, & probabile non eſſe commiſſum, pertinere poteſt ad hoc iudicium, & poteſt aliquis ſe de illo accuſare, vt (ſi fortè fuit peccatum) remittatur ex vi Sacramenti; & tamen non eſt materia neceſſaria, quæ ſub obligatione confitenda ſit, vt diximus. Sic ergo potuiſſent peccata dubia explicari in confeſſione ex inſtitutione huius Sacramenti; liberè tamen, & abſque obligatione, ſicut explicantur peccata probabilia, & peccata etiam venialia; fauori ergo animarum conducit, vt extendatur materia Sacramenti; non vt extendatur obligatio, quæ potiùs videtur odioſa, quàm fauorabilis.

67. Potiſſimum ergo fundamentum huius doctrinæ, deſumendum eſt ex vſu, & praxi totius Eccleſiæ, cuius initium non agnoſcitur, quare credendum eſt ab ipſis Apoſtolis promanaſſe, qui vim, & obligationem incluſam in huius Sacramenti inſtitutione meliùs potuerunt intelligere. Poteſt autem hoc ipſum ex Sacramenti natura deduci: nam hoc Sacramentum in lege noua inſtitutum eſt per modum tribunalis, in quo Deus reliquit Vicarios ſuos, ad quos recurrere deberent Chriſtiani pro remiſſione peccatorum obtinenda eo modo, quo ad ipſum Deum priùs immediatè recurrere tenebantur per contritionem, & eo modo quo ad ipſum Deum recurrerent, ſi visibile aliquod Tribunal in terris erigeret, in quo viſibiliter peccatores lapſos ſibi reconciliaret, & eis veniam peccatorum concederet: nam cùm Sacerdotes Vicarij Dei, & Chriſti fuerint conſtituti, eorum Tribunal ad eaſdem cauſas debet extendi, ad quas extenderetur tribunal Dei, ſi ipſe immediatè in hoc tribunali ſederet. Quo argumento vtitur in ſimili Tridentinum *ſeſſ. 14 cap. 5.* vbi neceſſitatem confeſſionis probat, ex eo quod Sacerdores relicti ſunt à Chriſto, vt ſui Vicarij; & ideo neceſſarium eſt ad illos recurrere, ſicut recurreretur ad Chriſtum. Porrò ad Tribunal Dei, ſi ipſe immediatè huic iudicio præeſſet cogerentur recurrere non ſolùm ij, qui certa peccata haberent, ſed etiam qui dubia: ij enim omnes cogerentur ad illud viſibile Tribunal accedere, qui ante legem gratiæ tenebantur accedere ad Tribunal inuiſibile Dei, procurando veniam peccati per remedium contritionis, ad quam quidem contritionem habendam tenebantur ij etiam, qui peccata dubia habebant; & hoc non ſolùm in mortis articulo conſtituti, ne ſe exponerent periculo damnationis æternæ; ſed etiam in vita, eo modo, quo alij, qui peccata mortalia certa habebant, debebant etiam aliquando in vita de illis conteri, vt redirent in gratiam, & amicitiam Dei: ergo de primo ad vltimum, cùm hoc Tribunal Sacerdotum ſuccedat loco diuini Tribunalis, ad quod illi etiam, qui peccata dubia habebant, debent accedere, conſequens eſt, quod ad hoc etiam Sacramentum cum eiſdem peccatis dubiis accedere teneantur.

68. Obiicies primò; præceptum ſeruandi æqualitatem cum proximis in materia iuſtitiæ non obligat nos ad ſatisfaciendum illis, aut ad petendam veniam, quando dubitamus de iniuria, aut offenſa illis à nobis illata: Ergo nec præceptum procurandi pacem, & amicitiam cum Deo, obligat non ad petendam veniam, & offerendam pœnitentiam, quando dubitamus de offenſa diuina à nobis poſita. Reſpondetur negando conſequentiam. Ratio autem diſcriminis ſumitur ex ipſis præceptis; nam præceptum reſtituendi, & ſatisfaciendi proximis, licèt appareat affirmatiuum, re tamen vera eſt negatiuum; eſt enim idem præceptum non lædendi proximum, cui præcepto opponitur læſio in fieri & eadem continuata, quandiu non compenſatur, & redditur, quod reddi debet. Vnde quandiu non conſtat de læſione facta, non eſt obligatio reſarciendi, non enim oſtendit mihi aduerſarius aliquod ius læſum, contra quod ergo operer non reſtituendo. At verò præceptum pœnitentiæ eſt affirmatiuum, ſcilicet præceptum, & obligatio procurandi poſitiuè pacem, & amicitiam diuinam, ad quod non ſufficit, quod non ſciam me violaſſe eius præcepta, aut Deum offendiſſe; ſed oportet agere, vt ſciam aliquo modo me eius gratiam, & amicitiam retinere. In quo

differt Deus à proximis: nam erga hos ſatis eſt, ſi neſcias te illos læſiſſe, vel offendiſſe: non enim teneris poſitiuè ad procurandam æqualitatem cum illis, ſed negatiuè ad non ponendam inæqualitatem: erga Deum verò propter ipſius dignitatem infinitam non ſufficit, ſi neſcias te illum offendiſſe, ſed oportet procurare poſitiuè illius gratiam, & amicitiam; atque adeo facere, vt ſcire poſſis aliquo modo te in eius pace,& amicitia conſeruari. Hinc ergo fit, vt qui dubitat de offenſa graui in Deum à ſe poſita, teneatur poſitiuè ad petendam, & procurandam veniam, atque adeo ad oſtendendam pœnitentiam ſaltem ſub conditione.

69. Sed contra obiicies ſecundò: Ergo ille etiam, qui habet dubium probabile de peccato mortali, debet illud confiteri, licèt probabiliter iudicet, non fuiſſe peccatum graue; quia hic etiam tenetur poſitiuè procurare gratiam, & amicitiam Dei, ad quam procurandam videtur neceſſarium confiteri peccatum probabile, ſicut peccatum dubium. Reſpondetur negando ſequelam, quia ille iudicans probabiliter ſe non peccaſſe, probabiliter etiam iudicat ſe retinere gratiam, & amicitiam Dei,atque adeo probabiliter obſeruat præceptum de procuranda amicitia diuina, ſicut obſeruantur alia præcepta cum ſimili iudicio probabili; in mortis tamen articulo deberet procurare remedium pœnitentiæ, ne ſe exponeret periculo damnationis,ſi fortè peccaſſet:qui verò non habet iudicium probabile, ſed merum dubium, non poteſt probabiliter iudicare ſe retinere gratiam Dei, atque adeo tenetur ad id faciendum, quod requiritur, vt poſſit tale iudicium habere.

70. Tertiò obiicitur, quia in Tridentino *dicta ſeſſ. 14. cap 5 & cap. 7.* vbi explicatur materia neceſſaria confeſſionis, nihil prorſus dicitur de peccatis dubiis: ergo horum non eſt neceſſaria confeſſio, alioquin non debuiſſet prætermitti doctrina neceſſaria de hac obligatione Reſpondent aliqui Concilium id non negaſſe, nec oportere, quod omnia, & ſingula diſtinctè traderet, ſed ea, de quibus erat controuerſia cum hæreticis. Alij dicunt in Concilio ipſo fuiſſe implicitè dictum, quatenus ſola venialia excipit ab obligatione confeſſionis, & quatenus dicit peccata eſſe detegenda eo modo, quo ſunt in conſcientia pœnitentis: cùm ergo ſint in conſcientia,tanquam dubia,eo modo ſunt aperienda, vtramque ſolutionem tradit Thomas Sanchez *vbi ſuprà, num. 66. & numero 78.*

71. Contra vtramque tamen ſolutionem obſtat adhuc idem Concilium *illo cap. 5.* in quo videtur excludi poſitiuè etiam peccata dubia his verbis, quibus totam ſolam materiam neceſſariam explicat. *Conſtat enim* (inquit) *nihil aliud in Eccleſia à pœnitentibus exigi, quam, vt poſtquam quiſque diligentiùs ſe excuſſerit, & conſcientiæ ſuæ ſinus omnes, & latebras explicauerit ea peccata confiteatur, quibus ſe Dominum, & Deum ſuum mortaliter offendiſſe meminerit.* Quæ verba potiùs videntur oppoſitum inſinuare, dum eorum ſolùm peccatorum exigunt confeſſionem, quorum pœnitens conſcientiam habet: conſcientia enim videtur inuoluere ſcientiam iuxta illud Bernard. *lib. de conſcientia, cap. 8. conſcientiam eſſe quaſi cordis ſcientiam:* peccatorum ergo, quorum non eſt ſcientia, non videtur eſſe conſcientia.

Bernard.

72. Ad argumentum itaque aliter reſpondere poſſumus, Concilium, licèt nihil explicuerit de peccatis dubiis, ea tamen non excluſiſſe, imò in illa generalitate verborum videri incluſa: nam de peccatis dubiis etſi non ſit iudicium aſſeuerans; eſt tamen memoria aliqua, quæ minus eſt,quàm iudicium Concilium autem dixit ea peccata eſſe confitenda, quorum homo *meminit*: per quod verbum ſolùm videntur excluſa peccata oblita, non peccata dubia; hæc enim in rigore non ſunt oblita. Item licèt horum peccatorum non ſit ſcientia; ea tamen iam ſunt in conſcientia, quia *conſcientiæ* nomine comprehenditur etiam notitia illa, ſeu reminiſcentia dubia: Communiter enim diuidi ſolet conſcientia in conſcientiam certam,dubiam,erroneam, probabilẽ, *&c.* Conſciẽtia ergo dubia conſcientia eſt; Vnde qui habet dubium de peccato commiſſo, dicitur habere remorſum conſcientiæ; ergo iam eſt illud peccatum aliqua ratione in eius conſcientia, non vt certum, ſed vt dubium, quod ſufficit, vt talis homo non poſſit abſolutè dicere, *nihil mihi conſcius ſum.*

Confirmari poteſt ſolutio ex verbis illis immediatè ſequentibus, *reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt in vniuerſum eadem confeſſione incluſa eſſe intelliguntur*, &c. In quibus verbis. peccatis iis,quorum memoria eſt, & quæ confitenda eſſe dictum fuerat, opponuntur,tanquam alterum membrum peccata reliqua, quæ memoriæ nullo modo occurrunt: in quibus non videntur comprehendi peccata dubia, hæc enim iam aliquo modo memoriæ occurrunt;ergo hæc peccata dubia intelliguntur iam incluſa in priori membro diuiſionis. 73.

Quartò obiicitur: qui dubitat de præcepto, non obligatur: ergo qui dubitat de peccato commiſſo, non obligatur præcepto confeſſionis. Reſpondetur cum Thoma Sanchez vbi ſupra,in præſenti non dubitari de præcepto: Nam præceptum eſt confitendi peccata certa, & dubia: Vnde qui ſcit ſe habere peccata dubia, non dubitat de præcepto, licet dubitet de peccatis. 74.

Vltimò obiicitur; in dubio, an caſus ſit reſeruatus, non tenetur pœnitens adire ſuperiorem:ergo qui dubitat, an peccatum ſit mortale, non debet adire confeſſarium pro abſolutione, eadem enim videtur eſſe ratio.Reſpondetur,quidquid ſit de antecedenti, quod aliqui non concedunt, negando conſequentiam, quia reſeruatio peccati, cùm ſit lex pœnalis,& ablatio poteſtatis intelligitur ſtrictè de iis ſolùm delictis, quæ ſunt ſimpliciter talia; homicidium autem non eſt ſimpliciter homicidium, ſed ſecundùm quid.At verò lex confeſſionis non eſt reſeruatio, aut ablatio poteſtatis, ſed potiùs communicatio poteſtatis, qua Chriſtus poteſtatem, quam ipſe habebat circa peccata communicauit Apoſtolis,tanquam ſuis vicariis, vt loco ipſius in eius tribunali ſederent. Sicut ſi Epiſcopus relinqueret vicarium cum facultate, & poteſtate eâdem, quam ipſe habet,intelligeretur etiam relictus ad peccata dubia, & ſubditi deberent ad illum recurrere, ſicut ad Epiſcopum Cùm ergo homines antea deberent recurrere ad Chriſtum pro peccatis etiam dubiis,vt ſupra diximus; eodem modo debent recurrere ad eius Vicarios: nam confeſſio iuriſdictionis, & poteſtatis eſt res fauorabilis, & latè interpretanda,vt latè probat Thom. Sanchez *lib. 8. de matrimonio diſputat. 2.* quare Chriſtus communicans ſuam poteſtatem Apoſtolis circa peccata, intelligitur communicaſſe illam plenè etiam circa 75.

peccata

peccata dubia;ſicut erat in Chriſto; per hoc enim nulli auferebat poteſtatem, ſicut aufertur per reſeruationem, ſed potiùs communicabat ſuam de nouo.

76. Dices, legem illam partim eſſe fauorabilem, quatenus dat poteſtatem ſacerdotibus remittendi peccata, & vt ſic extendendam eſſe etiam ad peccata dubia; partim verò eſſe odioſam, quatenus obligat ſubditos ad confeſſionem peccati, & vt ſic reſtringendam eſſe ad peccata non dubia, quæ ſola ſunt ſimpliciter, & abſolutè peccata. Sed contra, quia in hoc Sacramento ſi ſermo ſit de peccato capaci retentionis, non minùs extenditur poteſtas retinendi, quàm poteſtas remittendi; de eiſdem enim peccatis dixit Chriſtus: *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur, & quorum retinueritis, retenta erunt* Nam licèt peccata venialia poſſint à ſacerdote remitti, & non poſſint retineri; hoc prouenit ex incapacitate materiæ, quia ſcilicet peccatum veniale non poteſt retineri, cùm non ſit obligatio petendi veniam ipſius in hac vita. In hoc autem Sacramento non ſuit impoſita obligagatio circa nouam materiam, ſed circa eamdem, circa quam erat obligatio recurrendi ad tribunal Dei in hac vita pro venia peccati, ſubſtitutum fuit tribunal ſacerdotum, quibus ſicut per illa verba datur poteſtas remittendi plena extenſiuè, qualis eſt in Chriſto, ſic datur poteſtas retinendi; Ergo ſicut erat obligatio recurrendi ad tribunal Dei, & Chriſti pro venia peccati dubij, ſine quo recurſu retineretur illud peccatum in æternum; ſic erit eadem obligatio recurrendi ad tribunal Sacerdotis; nullum enim peccatum retentionis capax remittitur Chriſtianis, niſi per claues Eccleſiæ in re, vel in voto, vt conſtat ex omnibus Theologis; nec poterant verba Chriſti abſque ingenti æquiuocatione aliter intelligi, ita vt daret poteſtatem remittendi omnia, retinendi autem non ea omnia, etiamſi eſſent capacia retentionis, ſed ſolum aliqua.

§. 4. *An peccatum dictum vt dubium, debeat iterum ceſſante dubio dici vt certum.*

77. Circa hoc tamen occurrit quæſtio practica; an ille, qui confeſſus eſt aliquod peccatum dubium, vt dubium, & poſtea facta maiori diligentia, recordatur certò illius peccati, debeat confiteri illud, vt certũ; an verò ſufficiat confeſſio præterita. Certum eſt, ſi pœnitens è contra confeſſus fuiſſet illud, vt certum, & poſtea incipit dubitare de illo, non teneri iterum confiteri illud, vt dubium, ſicut qui accuſauit ſe de decem peccatis, ſi poſtea comperiat fuiſſe ſola ſex, non tenetur iterum confiteri, & accuſare ſe de ſolis ſex Quando verò confeſſus eſt illud, vt dubium, & poſtea comperit eſſe certum, debere iterum explicari in confeſſione, vt certum, docet Thom. Sanchez *lib.* 1. *in decalogum, capite* 10. *numero* 69. Turrianus *de pœnitentia, quæſtione* 9. *articulo* 2. *diſputatione* 29. *dubio* 6. Diana 2. *tom. tract.* 4. *reſolutione* 91. & alij. Ratio eſt, quia ſi ab initio conſtaret peccatum illud, vt certum, deberet, vt certum explicari, obligatio autem illa tunc per accidens ceſſauit propter ignorantiam, & dubium, quod erat: ergo ceſſante illo impedimento dubij vel ignorantiæ, redit obligatio confitendi peccatum certum, vt certum, quæ priùs per accidens fuerat impedita.

Contra hanc doctrinam, & eius rationem vrgere videtur grauiter doctrina alia multorum, qui dicunt, quando pœnitens non potens determinare numerum certum peccatorum, confitetur numerum veriſimilem, verbi gratia, *peierauit decies plus, minuſve*: ſi poſtea recordetur, ſe peieraſſe duodecim vicibus, non oportere id confiteri, quia illa verba, *plus, minuſve*, complectuntur ad minus illa duo periuria. Quod docent communiter plures, & graues Auctores, Suarez *in præſenti diſp.* 22. *ſect.* 5. *num* 38. Vaſquez *in præſenti quæſt.* 91 *art.* 1. *dub.* 6. Coninch. *in præſenti diſputatione* 7. *de integritate confeſſ. dub.* 7. *num.* 62. Vega *in ſumma* 1. *part. capite* 65. *caſu* 22. Petrus Ledeſma *in ſumma tom.* 1. *cap.* 17. Villalobos *in ſumma tom.* 1. *tract.* 9. *dub.* 33 Soto *in quarto diſtinct.* 18. *quæſtione* 2. *art.* 4. Sà verbo *confeſſio, num.* 22. & alij. Ex hoc autem caſu argumentum difficile deſumitur contra priorem caſum de peccato dubio: quia ille, qui dicit, ſe peieraſſe, decies, *plus, minuſve*, non dicit vt certum vndecimum periurium, ſed vt dubium: & tamen ſi poſtea recordatur, quod vndecim, vel duodecim vicibus peierauit, non tenetur dicere iterum, tanquam certum illud vndecimum, vel duodecimum peccatum quod priùs ſub dubio dixerat: ergo neque etiam ſi vnicum periurium in dubio confeſſus fuiſſet, deberet poſtea certior factus illud vt certum confiteri: cur enim magis vnum quàm vndecimum debet confiteri, quando vtrumque cum æquali dubio dixit; & poſtea de vtroque æqualem habet certitudinem? Quod argumentum vrgeri ampliùs poteſt, quia ſi res attentè conſideretur, non ſolum dicitur in prædicto caſu ſub dubio peccatum vndecimum, vel duodecimum, ſed etiam ipſummet peccatum decimum. Nam qui dicit, ſe peccaſſe decies *plus, minuſve*, non affirmat pro certo, ſe peccaſſe decies, ſed relinquit ſub dubio, an fuerint peccata pauciora, & per conſequens non dicit peccatum decimum, vt certum, ſed vt dubium; & tamen iuxta prædictos Auctores, etiam ſi poſtea recordetur determinatè, & certò, quod fuerint decem, non tenetur illa iterum confiteri: ergo ſicut peccatum decimum dictum ſub dubio non debet iterum dici, vt certum, ſic nec peccatum primum dictum ſub dubio debebit poſtea explicari, vt certum, quando iam pœnitens illius certò recordatur.

Non inuenio apud Auctores ſolutionem huius difficultatis, quæ (vt verum fatear) apud me tanti ponderis eſt, vt iuxta ſententiam illam ſupra relatam dicentem, peccata dicta, vt dubia poſtea confitenda, vt certa, quando iam certa ſunt, vt ſatisfiat Chriſti præcepto, conſequenter dicendum cenſeam, quodcumque peccatum, quod ſolum, vt dubium explicatum eſt, debere poſtea explicari, vt certum, quando certò poſtea cognoſcitur, atque adeo eum, qui dicit, ſe peccaſſe decies, plus minuſve, ſi poſtea recordetur certò, quod fuerint vndecim: debere id, vt certum confiteri; imò ſi recordetur certò, quod fuerunt decem, debere id etiam confiteri, quia priùs non ſolum peccatum vndecimum, ſed etiam decimum dixerat ſub dubio; ergo ſi iam ſcit certò, ſe commiſiſſe vndecimum, vel decimum, debet illud, vt certum confiteri, nam ſicut ſi à principio certò ſciret ſe decies peccaſſe, non potuiſſet dicere *decies, plus minuſve*; quia 79. *Grauitas huius difficultatis.*

hæc verba ſignificant incertitudinem, & dubium de decimo peccato; ſic poſtea ceſſante illo, dubio, ratione cuius excuſabatur ab explicando abſolutè, & vt certo illo peccato, debet illud iam abſolutè,
80. & certò explicare. Hæc, vt dixi, mihi videntur conſequenter dicenda iuxta doctrinam illam, qua illi Theologi docent, peccatum dictum, vt dubium, ablato poſtea dubio, debere, vt certum explicari; & ideo fortaſſe P. Gaſpar Hurtado *de Sacramentis diſp. 9. de pœnit. difficult. 5.* cùm dixiſſet eum, qui confitetur, ſe fornicatum fuiſſe decem vicibus, paulò plus, minuſve, & poſtea recordatur ſe aliis vicibus fornicatum fuiſſe, quæ illo priori numero comprehendi poterant, non teneri illa vices de nouo confiteri; ſtatim limitat illam doctrinam, & ſubiungit, id verum eſſe, quando pœnitens, ſtante adhuc illa noua memoria poſſet adhuc cum veritate, dicere, & iudicare, ſe decies fornicatum paulò plus, minuſve: ſecus verò dicendum, ſi tunc pœnitens non poſſet id iudicare, ſiue quia iam nouit certum, & determinatum numerum, verbi gratia, ſe duodecim vicibus fornicatum; ſiue quia non poſſet iam dicere ſe decem vicibus, plus, minuſve fornicatum, ſed duodecim vicibus, plus, minuſve: & addit rationem; quia ſicut ſi à principio certò conſtaret pœnitenti, ſe duodecim vicibus determinatè peccaſſe, aut iudicaret, ſe duodecim vicibus paulò plus, vel minus peccaſſe, teneretur ita confiteri; Sic etiam teneretur poſt confeſſionem factam Ita ille auctor, quod mihi, vt dixi, apparet magis conſequenter dici ad illam aliam ſententiam.

81. Quare vel ita conſequenter dicendum eſt, vel eſſet neganda illa doctrina, quæ ſupponitur, & quam Tho. Sanchez; & Turrianus tradunt, quod peccatum dictum, vt dubium, debeat poſtea iterum dici, quando comperimus, fuiſſe certum, quæ quidem ex hoc, & ex aliis capitibus non parum difficilis eſt: Primò, quia hæc doctrina, vt vidimus, apertè videtur repugnare cum illa alia communi ferè omnium, quod explicato numero confuſo, *plus, minuſve*, vigeſimo, verbi gratia, poſtea licèt conſtet certò fuiſſe viginti duo, non debeant illa duo iterum in confeſſione dici: & tamen certum eſt, non ſolùm illa duo, ſed etiam ipſum vigeſimum, & decimum nonum, non fuiſſe priùs dicta, vt certa, ſed ſub dubio: ergo iuxta communem Theologorum ſenſum, & iuxta fidelium praxim, non debemus iterum, vt certum confiteri illud peccatum, quod priùs ſub aliquo dubio confeſſi fueramus: nec enim apparet, quomodo hæc praxis communis poſſet cum illa alia doctrina ſtare. Et quidem argumentum, quo Turrianus loco citato vtitur, planè procedit etiam in hoc alio caſu. Ille enim ſic arguit, quia ſcilicet peccatum explicandum eſt in confeſſione prout eſt in conſcientia pœnitentis: prædictum autem peccatum iam eſt in conſcientia pœnitentis; vt certum, qua ratione non erat ſubiectum clauibus, ſed ſolum, vt dubium eſt: ergo adeſt obligatio manifeſtandi illud in confeſſione. Hoc, inquam, argumentum eodem modo procedit in illo alio caſu: nam quando ſe accuſat aliquis de viginti periuriis, *plus, minuſve* tunc vigeſimum primum, vel ſecundum, iam nunc eſt in conſcientia pœnitentis, vt certum, qua ratione non erat ſubiectum clauibus, ſed ſolum vt dubium; Ergo erit obligatio illud manifeſtandi, vt certum in confeſſione, & quidquid ad hunc caſum reſpondetis poteris ad primum reſpondere.

Confirmatur, quia quod illud peccatum dicatur cum aliis, vel ſeorſum, parum videtur referre. Pone enim, quod dicat, accuſo me de decem periuriis certis, & rurſus de alio dubio: tunc iam ſeorſim ſe accuſat de iſto vndecimo: Idem autem eſt, ſi dicat accuſo me decem *plus, minuſve*, quia tunc etiam de aliquibus ſe accuſat, vt certis, & de aliis, vt dubiis; Ergo idem in vtroque caſu dicendum eſt.

Secundò eidem doctrinæ obſtare videtur alia 82.
praxis communis fidelium, qui in pueritia rudiores magis groſſo modo confitentur; ruſtici etiam minùs ſubtiliter declarant numerum peccatorum eorum tamen confeſſiones non eſſe poſtea ex neceſſitate repetendas, dicunt graues Doctores, & praxis ita obſeruat: quia nimirum confeſſarius, qui ſtatum, & conditionem talium hominum nouit ex tali modo confitendi cognoſcit numerum confuſum, quantum iuxta eorum capacitatem explicari poteſt; & ita habet notitiam ſufficientem. Si autem ſuperior doctrina vera eſſet, deberemus poſtea eiuſmodi iuuenes obligare ad repetendas confeſſiones illas factas in pueritia, & ruſticos etiam quando magis inſtructi ſunt, quia ſub illa confuſione negari non poteſt, quod plura peccata dixerunt, non vt determinatè certa, quæ modo diligenti examine certa inueniſſent. Quis tamen hoc onus imponat confeſſariis? Dicendum ergo eſt illa peccata ſufficienter iam fuiſſe ad claues deducta, neque eſſe obligationem illa iterum deducendi.

Tertiò à ſimili argui poteſt: quia ſi aliquis du- 83.
bius de excommunicatione, cenſura, irregularitate, voto, *&c* petat ad cautelam abſolutionem, vel diſpenſationem, & ea obtenta, poſtea comperiat, cenſuram, aut vinculum fuiſſe certò contractum; non indiget noua abſolutione, vel diſpenſatione; quia ad hoc ipſum data fuit prior abſolutio, vel diſpenſatio, vt ſi vinculum fuit verè contractum, diſſoluatur: Ergo ſi poſtea comperit, vinculum fuiſſe verè contractum, eo ipſo comperit, poſitam fuiſſe conditionem, ſub qua abſolutio, vel diſpenſatio data fuerat, atque ideo illam tranſiiſſe in abſolutam, & habuiſſe ſuum effectum, quare non indiget noua abſolutione, aut diſpenſatione: Ergo hoc ipſum de peccato dicendum eſt, quando aliquis proponit illud prout eſt in ſua conſcientia ſub ratione dubij, non indigere poſtea noua abſolutione, cùm fuerit abſolutus ſub conditione, ſi verum peccatum fuit Imo ipſe Sanchez *lib. 4. in decalogum cap. 44. num. 10.* apertè fatetur; quod ſi aliquis in dubio de voto caſtitatis emiſſo petat eius diſpenſationem ab Epiſcopo (quia in eius ſententia votum dubium non eſt reſeruatum) diſpenſatio valet, ita vt licèt poſtea conſtet votum fuiſſe certum, non indigeat alia diſpenſatione, quod idem de abſolutione ab excommunicatione, vel à caſu reſeruato dubio dicemus *infra diſp. 20. ſect. 2.*

Vnde quarto poſſumus à priori arguere; quia 84.
quando es confeſſus peccatum vt dubium, ſi fuit verum peccatum, abſolutio cadit ſupra illud, & non quidem indirectè, ſed directè: quia ad hoc ipſum illud confiteris, vt abſoluaris ab illo: & probatur clarè quia in aliquo caſu teneris illud ſolum confiteri, & dare pro materia abſolutionis, ſi aliud non haberes: ergo tunc Sacerdos abſoluit directè ab illo peccato: abſoluit autem directè ſub conditione implicita, nempe ſi fuit peccatum;

ſi

ſi enim peccatum non fuit, non abſoluit directè, vel indirectè ab illo: ergo ſi fuit verum peccatum, abſolueris directè ab illo: ergo licèt poſtea conſtet certò, fuiſſe peccatum, non debes iterum ad iudicium illud deferre. Ad quid enim; non certè ad abſolutionem directam obtinendam; quia iam directè abſolutus es ab illo. Neque etiam, vt des notitiam certam illius Confeſſario: nam notitia talis debet tota eſſe in ordine ad abſolutionem, qua tamen iam non indiges, cùm ſis directè abſolutus: & quia alioquin ſufficeret dare illam notitiam etiam extra Sacramentum, cùm non ordinetur ad abſolutionem. Repugnat ergo, quod abſolutionem directam obtinueris totius peccati, & quod adhuc ſit obligatio deferendi iterum illud idem peccatum ad iudicem pro obtinenda abſolutione.

85. Confirmatur, & explicatur, quia tota obligatio confitendi peccata continetur in illa poteſtate *retinendi*, quam Sacerdotes accipiunt: retinent autem, quæ non ſoluunt, & quandiu retinent, eſt obligatio deferendi peccata ad eos, vt ſoluant: ſed poſtquam Sacerdos ſoluit directè, in quantum potuit, aliquod peccatum, ſi fortè peccatum erat; iam non videtur illud retinere, cùm ſoluerit; ergo ceſſat obligatio illud confitendi, cùm iam non ſit peccatum retentum, ſed directè ſolutum.

86. Obiicies primò, hæc argumenta nimium probare: quia ſequitur, quod etiamſi aliquis dixerit peccatum, non vt dubium, ſed vt poſſibile, & petat eius abſolutionem ad cautelam, poſtea ſciens, ſe illud peccatum re vera commiſiſſe, non tenebitur illud confiteri. Probatur ſequela ex dictis: quia ſi petat aliquis à Pontifice diſpenſationem cuiuſcumque irregularitatis, ſi fortè contraxerit, licèt nec dubium habeat de aliqua; obtenta hac diſpenſatione, non indiget poſtea noua petitione; etiamſi poſtea comperiat, quod aliquam irregularitatem re vera contraxerat: quod idem de cenſura dici debet: ergo ſi exemplum eſt ad rem, idem deberet dici in peccatis; atque adeo ſi aliquis ſe accuſat ſolùm ſub conditione de peccatis, ſi illa contraxerit, non debet poſtea illa confiteri, licèt prius, nec vt dubia illa dixerit.

Reſponderi poſſet, idem argumentum fieri poſſe contra illum alium caſum, qui ab omnibus recipitur: nam ſi aliquis ſe accuſet de viginti periuriis; & addit, ſi fortè plura commiſi, quod ego non ſcio, de omnibus me accuſo, hic certè non excuſatur ab aliis viginti confitendis, quæ poſtea illius memoriæ occurrant; & tamen quando ſub dubio ſe accuſauit de illis dicens, accuſo me de quindecim certis, & dubito an fuerit maior numerus vſque ad vigeſimum, conceditur abſolutus directè ab illis, & non indigere noua illorum confeſſione. Reſpondetur ergo ad obiectionem negando ſequelam. Ratio autem diſcriminis eſt clara: quia Pontifex poteſt ſub conditione tollere irregularitatem, & ſimilia vincula, etiam non præcedente accuſatione; At verò Sacerdos in Sacramento non poteſt tollere directè vincula peccatorum, etiam ſub conditione, niſi vt iudex, & præcedente accuſatione: ille autem, qui ſolùm proponit, vt poſſibilia, nullo modo accuſat, vt conſtat; ergo non ſubdit iudicio, aut poteſtati Sacerdotis, ſicut ſubiicit, qui proponit ea, vt dubia, & prout ſunt in conſcientia ipſius pœnitentis.

87. Secundò obiicies; peccata debent manifeſtari, prout ſunt in conſcientia pœnitentis: ſed hoc peccatum in conſcientia pœnitentis iam non eſt dubium, ſed certum; ergo debet manifeſtari. vt certum. Hoc argumentum quod fuit fundamentum Turriani, vidimus probare, quod etiam peccatum vigeſimum primum, cognitum poſtea vt certum debet confiteri de nouo pœnitens qui confeſſus eſt viginti, *plus minúſve*, quia iam illud peccatum eſt certum in conſcientia pœnitentis. Omnes ergo debent reſpondere, peccatum debere aliquando manifeſtari, prout eſt in conſcientia pœnitentis ſolùm quando manifeſtatur, non prout eſt poſtquam pœnitens ab eo plenè, & directè fuit abſolutus.

Ad quod deſeruit etiam exemplum cenſuræ, vel irregularitatis ſupra adductum: Nam ſi petas abſolutionem à cenſura ad cautelam, vel diſpenſationem irregularitatis ad cautelam, proponendo illi caſum, vt dubium; cùm tamen certus ſis de cenſura, aut irregularitate; non ſatisfacis debito tuo: quia non explicas vinculum; prout eſt in conſcientia tua: Si autem tunc dubius eras, & poſt obtentam abſolutionem, vel diſpenſationem cognoſcas certò, cenſuram, vel irregularitatem contractam fuiſſe, non teneris iam illam amplius explicare, prout nunc eſt in conſcientia tua: quod idem de voto dicendum videtur.

88. Dices; ſi ab initio fuiſſet certum peccatum in conſcientia, debuiſſes illud ita manifeſtare: ergo licèt excuſatus fueris nunc per accidens propter dubium; poſtea ceſſante dubio, redit obligatio confitendi, vt certum, quæ priùs fuerat per accidens impedita

Reſpondetur, idem argumentum fieri poſſe de cenſura, & irregularitate: item de peccato illo, quod vt dubium comprehenditur ſub illis verbis, *plus, minúſve*. Fatendum ergo eſt, debuiſſe à principio dici, vt certum, ſi vt certum fuiſſet in conſcientia: fuiſſe item impeditam illam obligationem per accidens propter ignorantiam, vel dubium; ſed poſtea non reſurgere illam obligationem ceſſante impedimento: quia iam ceſſat etiam finis obligationis illius, qui erat obtinere abſolutionem directam illius peccati; quòd cùm iam ſupponatur directè ſolutum per claues: non eſt, cur iterum clauibus ſubiiciatur.

89. Tertiò obiicies, quia circumſtantia omiſſa per obliuionem debet poſtea iterum dici, & quidem totum peccatum, ſi circumſtantia ſine illo explicari non poteſt; ergo quando per ignorantiam omittitur certitudo peccati, debet illa manifeſtari: Magis enim eſt de ſubſtantia peccati certitudo eius, quàm alia circumſtantia. Hoc etiam argumentum militat contra illum caſum, vt conſtat quare omnes reſpondere debent, certitudinem non eſſe circumſtantiam, vel aliquid ſe tenens ex parte ipſius peccati, ſed ex parte manifeſtationis, ſeu notitiæ: quare in prædicto caſu totum peccatum manifeſtatum eſt, non tali; & tanta manifeſtatione, quali, & quanta poſtea poſſet manifeſtari, ſed tamen prout erat in conſcientia pœnitententis, quod ſolum requiri videtur ex praxi, & aliis argumentis ſupra adductis.

90. Quartò obiici poteſt, quod peccata debent à pœnitente manifeſtari, prout ſunt in eius conſciẽtia, ſed in eius conſcientia illud peccatum iam non eſt dubium; ſed certum: ergo debet, vt certum confeſſario manifeſtari. Hoc etiam argumentum procedit contra exemplum ſupra poſitum de confitente numerum incertum peccatorum, qui poſtea licèt certò recordetur, dicitur non teneri

Digitized by Google

ad illum confitendum, &c. Quare reſponderi poſſet, peccata eſſe confitenda, prout ſunt in conſcientia pœnitentis, quando ea confitetur, non prout ſunt poſtea, ſi verè eius ſpeciem, & grauitatem expoſuit.

91. Quintò obiici poteſt; hinc ſequi, quod ſi pœnitens bona fide, & per ignorantiam, vel inaduertentiam confiteretur, vt dubium illud, quod tunc ſciebat certò à ſe peccatum, non teneretur poſtea illud iterum, vt certum confiteri, quia iam fuiſſet ab illo eodem peccato directè abſolutus. Hoc etiam procedit contra idem exemplum caſu, quo aliquis bona fide confeſſus fuiſſet numerum incertum; quando re vera certum ſciebat: quare poſſet in vtroque caſu negari ſequela: quia ad remiſſionem directam peccati in hoc Sacramento requiritur, quod peccatum dicatur, prout eſt ſaltem tunc in conſcientia pœnitentis, quod in vtroque caſu deficit, cùm explicetur peccatum aliter, ac erat in conſcientia confitentis.

92. Hæc faciunt pro hac parte, propter quæ aliqui viri docti probabile iudicarunt, non teneri poſtea pœnitentem confiteri, vt certum, quod prius, vt dubium confeſſus fuerat, prout tunc re vera ſibi erat. In quibus erat Reuerendiſſimus Pater Nicolaus Ricchardius Sacri Palatij Magiſter, cum quo priuatim rem hanc contuli, & ipſe priuatim etiam reſpondit valde probabile ſibi videri, non adeſſe talem obligationem; id, quod alij etiam iudicarunt. Cæterùm quia in re morali non eſt facile recedendum à communi ſenſu, & quia nullum inuenio ſcriptorem pro ea parte, eos autem paucos, qui hoc attigerunt. video in contrarium inclinare, nolo ego in hoc puncto aliquid definire, ſed ſecuriorem partem conſulere.

93. Duo tamen aduertenda videntur. Primum, quando pœnitens confitetur peccatum certum integrè, de quo tamen dubitabat, an eſſet mortale, vel veniale, & licèt Confeſſarius etiam ſimili dubio teneatur; non eſſe iterum confitendum; quando poſtea, vel pœnitens, vel Confeſſarius doctior factus aut aliis conſultis, ſciat, id eſſe peccatum mortale, quia iam re vera confeſſus integrè eſt ſuum peccatum, neque ad Confeſſionis valorem requiritur, quod pœnitens, vel Confeſſarius ſciat, illud eſſe peccatum mortale, vt benè notauit Sanchez *dicto c.10.n.69.*

§. 5. *Ad quod ſe extendant illa verba*, plus minúſve, *quæ addi ſolent?*

94. SEcundum aduertendum eſt, in prima ſententia communi, quæ dicit, non eſſe peccata confitenda, quæ illo priori numero cum latitudine illa, *plus minúſve*, comprehendi poterant, dubitari poſſe, ad quod ſe extendant illæ voces, *plus minúſve*. Aliqui enim dicunt, extendi ad duo, vel tria. Hæc tamen regula non eſt vniuerſaliter vera: quia illa verba non habent ſenſum omnino abſolutum, ſed reſpectiuum ad numerum determinatum, cui adduntur: quare ſi dicas; *millies, plus, minúſve*, non reſtringuntur certè ad duo, vel tria, vt benè notauit Fagundez *lib. 3 de præcept. Confeſſ. c. 5. num. 9* Vnde nec admitti poteſt generaliter regula, quam alij tradunt, quos refert Gloſſa in leg. *Hæc adiectio. 192. ff. de verbor. ſignificat.* quod ſcilicet extendi poſſint illa verba ad quartam partem ſummæ, cui adiicitur, vt ſi dicas, *octo plus ſéſve*, verificetur in ſex; vel in decem, quia duo ſunt quarta pars ex octo. Hæc etiam regula, non poteſt eſſe in vniuerſum vera; quia ſi promittas mihi centum millia aureorum, parum *plus, minúſve*; non ſatisfacies dando ſeptuaginta quinque millia, quia illud, quod deeſt, licèt ſit ſola quarta pars; non eſt tamen parum, ſed multum minus, quàm centum millia in communi hominum exiſtimatione.

An ad duo vel tria?

An ad quartam partem ſummæ?

95. Alij dicunt verba illa, *vel circa*, quæ eumdem habent ſenſum, verificari poſſe de quinque pro quolibet Centenario, & non de pluribus. Ita declaratum fuiſſe ſtatuto Mediolanenſi refert Menochius *lib. 2. de arbitrariis iudicum, caſu 46.* Sed neque hoc poteſt in vniuerſum eſſe verum: quia licèt in magna ſumma id verum eſſet, in parua tamen eſſet regula nimis rigida v. g. ſi dicas, quinquaginta, vel circa falſa eſſent verba poſitis quinquaginta tribus, vel quadraginta ſeptem. Alij dicunt, qui confitetur, ſe peccaſſe decies, paulò plus minúſve, iis verbis comprehendere alias tres, vel quatuor vices. Ita Gaſpar Hurtado loco citato, quem affert, & non improbat Diana 3. *tom. tract. 4 Miſcellan. reſol. 294.*

An ad quinque pro quolibet centenario?

96. Mihi placet explicatio Iureconſulti Vlpiani in dicta leg. *Hæc adiectio.* Vbi ſic ait: *Hæc adiectio plurisve, non infinitam pecuniam continet; ſed modicam dumtaxat. Adiectio hæc ſolidorum decem pluriſve ad minúſculam* (vel, vt alij legunt *ad minutulam*) *ſummam refertur.* Quanta autem debeat eſſe, non poteſt definiri vniuerſali regula, ſed arbitrio prudentis relinquitur, vt docet Gloſſa ibidem, & Vaſquez *quæſt. 91. art. 1. dub. 6. n. 2.* Debet autem in eo iudicio formando ſeruari hæc regula, vt quo maior eſt numerus, qui nominatur; maior etiam numerus poſſit intelligi verbis illis, *plus, minúſve*: non tamen debet hoc accipi proportione Arithmetica, vt dicunt, ſed Geometrica: hoc eſt, non debet ita accipi, vt ſi numero minori addita extendantur ad quintam partem, addita etiam numero maiori poſſint extendi ad quintam eius partem v. g. cùm dicis, *peccaui decies, plus minúſve*, verificatur, ſi octo, vel ſi duodecim vicibus peccaſti, atque adeo illa verba addunt, vel demunt quintam partem numeri denarij, quæ eſt duo: & tamen cùm dicis, *peccaui centies plus, minúſve*, non verificantur verba, ſi octuaginta ſolis, vel centum viginti vicibus peccaſti: quia quinta pars numeri centenarij, quæ eſt viginti, non eſt parum, ſed multum, plus, vel minus.

Opinio probabilior. Vlpia.

97. Ratio regulæ huius quoad vtramque partem eſt, quod ad verificanda illa verba, *parum plus, vel minus*, ſemper debet interuenire aliqua paruitas in eo, quod additur, vel aufertur: paruitas autem aliquando eſt abſoluta, quando in ſe ipſo abſolutè eſt paruum id, quod additur: aliquando verò eſt reſpectiua, quando licèt in ſe non ſit paruum; eſt tamen paruum reſpectiuè ad aliquid multò maius, Hinc eſt, quando verba illa, *plus, minúſve*, adduntur numero paruo, verificari, etiamſi id, quod additur, vel aufertur ſit tertia pars, v. g. ſi dicas, *peccaui ter, plus, minúſve*, vera ſunt, ſi ſolùm bis, aut quater peccaſti; quia licèt vnum ſit tertia pars numeri ternarij; eſt tamen in ſe ſatis paruum. Si autem dicas *peccaui centies, plus minúſve*: non erunt vera, ſi centum triginta vicibus peccaſti, quia triginta, neque in ſe, neque reſpectiuè ad centum ſunt aliquid paruum. E contra verò, ſi dicas, *peccaui millies, plus minúſve*, verum erit licèt mille quinquaginta vicibus peccaueris, quia licèt quinquaginta non ſint paruum in ſe, ſunt tamen

men nimis parum reſpectiuè ad mille. Hinc ergo oritur ratio, cur verba illa ad plus ſe extendant addita numero maiori, ſed non cum totali proportione: quia ſcilicet, quando dicis, *decies, plus, minúſve*, duo v. g. ad quæ ſe extendunt illa verba, ſunt aliquid paruum ex vtroque capite, nempe abſolutè, & reſpectiuè. Quando verò dicis, *millies, plus, minúſve* ducentum, licèt ſint aliquid paruum reſpectiuè, ſunt tamen aliquid magnum abſolutè, quæ magnitudo abſoluta debet vinci per maiorem multò paruitatem reſpectiuam, ratione cuius poſſit intelligi illis verbis, *parum, plus, minúſve*. Quo ergo maior eſt numerus, qui nominatur, eo plus debet diſtare ab illo pars, quæ additur, vel aufertur, vt intelligatur verbis illis; quia quo pars illa eſt maior in ſe, eò minùs intelligitur per *parum*, niſi adeo creſcat paruitas reſpectiua, vt propter exceſſum illum poſſit dici, *paruum, plus, vel minus*, id, quod in ſe non eſt paruum, ſed magnum. In praxi autem placet id; quod dicebat Menochius, verba illa poſſe verificari de quinque pro quolibet centenario; maximè ſi addantur numero milleſimo, vel vltra milleſimum; nam ſi ſimus infra milleſimum, videtur aliquantulum ſtricta regula illa; qui enim dicit *centies, plus, minúſve*, verum dicit, licet centum & decem vicibus peccaſſet.

§.6. *An ſit mortale mentiri in Confeſſione.*

98. *Quæſtio eſt de mendacio in re qua ad confeſſionem pertinet.*

QVartum dubium principale eſſe poteſt, an mendacium quodlibet in confeſſione peccatorum ſit culpa grauis, an verò poſſit eſſe leuis? Loquimur autem de mendacio in materia pertinente ad confeſſionem; Nam de mendacio in aliis materiis, licèt dicatur in illo loco, & inter confitendum; certum eſt non accipere grauitatem mortalem ex illa circumſtantia temporis, & loci. Certum etiam videtur non eſſe peccatum graue negare aliquod peccatum, quod nullo modo pertinet ad confeſſionem præſentem, quia nimirum confeſſus eſt iam homo illud in alia confeſſione nec habet connexionem cum peccatis, quæ nunc confitetur, ſicut nec erit mendacium graue negare aliqua venialia, quæ facit. Imò aduertit bene Suarez *in præſenti diſp. 22. ſect. 10. num. 5.* nec eſſe veniale id negare, ſi homo reſpondeat in ſenſu debito, quia nimirum, quando reus non iuridicè interrogatur, negando delictum, ſignificat ſolùm, ſe non feciſſe ita, vt teneatur in illo foro id fateri. An verò, & cur peccet grauiter negans peccata iam confeſſa Sacerdoti interroganti in ordine ad præſens peccatum? Diximus ſupra *diſp. 14. ſect. 10.*

99. *Quid circa veniale*

Difficilius eſt, an ſit peccatum mortale accuſare ſe de aliquo veniali, quod non fecit? Affirmat Caietan. cum aliis, quos refert Suarez *vbi ſupra num. 6.* Communior tamen, & probabilior ſententia negat, ſi tamen dentur alia peccata vera pro materia Sacramenti. Hanc tenent Nauarrus, Syluester, Angelus, Petrus Soto, & alij, quos referunt, & ſequuntur Suarez, vbi ſupra, & Vaſquez *quæſt. 91. art. 1. dub. 7.* & alij Recentiores communiter.

Conſtat autem hæc concluſio ex iis, quæ in ſimili diximus *ſupra diſp. 24. ſect. 7. dub. 3.* vbi conceſſimus, poſſe abſque peccato graui aliquem dicere in confeſſione aliquod veniale, de quo non habeat dolorem ſufficientem, dummodò habeat dolorem de aliis peccatis, quæ confitetur. Eadem autem eſt ratio in hoc caſu; nam ſicut ibi non fit irreuerentia grauis dicendo peccatum, quod non poſſit eſſe materia Sacramenti; ſic nec in hoc caſu erit grauis irreuerentia dicere peccatum falſum, quod non poſſit eſſe materia Sacramenti, Iam enim vtrobique datur alia materia: per illud autem mendacium non cogitur Confeſſarius ad variandum notabiliter iudicium, cùm non ſit variatio, aut additio in materia graui. Argumenta, quæ contra hanc ſententiam ſolent afferri, propoſuimus, & diſſoluimus loco citato, atque adeo non oportet iterum eadem nunc repetere.

Si verò loquamur de peccato mortali non confeſſo, certum eſt, mendacium circa illud eſſe peccatum graue. Si enim eſſet peccatum graue, illud tacere, quantò magis erit illud negare, ſi abſque ratione ſufficienti fiat: Si enim haberet aliquis cauſam ſufficientem tacendi illud peccatum, poſſet etiam illud negare. Similiter eſt peccatum graue fateri aliquod peccatum mortale, quod non feciſti, quidquid velint aliqui, quos tacito nomine refert Vaſquez vbi ſuprà *num. 10.* Si enim id liceret, poſſet aliquis abſque multo examine augere numerum peccatorum, & ita dicere, quæ fecit, & non fecit, quod eſt contra mentem omnium fidelium. Ratio autem eſt, quia variatur in re graui iudicium confeſſarij per illam additionem. 100. *Quid circa mortale?*

Petes, an ſit peccatum graue mentiri circa peccatum mortale iam antea confeſſum, addendo aliquam circumſtantiam grauem; vel aliquid ſimile? videtur enim eſſe eadem ratio de illo, & de peccato veniali cùm neutrum ſit materia neceſſaria; & de hoc diximus *diſp. 14. ſect. 8.* Breuiter reſpondetur eſſe peccatum graue. Primò quia illud, quod falsò additur, non reputatur, peccatum iam confeſſum; cùm enim ſit falſum non eſt vnquam confeſſum Sacramentaliter, quare perinde erit mentiri circa illud, ac ſi eſſet circa peccatum nunquam confeſſum. Secundò, quia ſiue peccatum illud mortale fuerit antea confeſſum, ſiue non, parum refert; Nam in hac confeſſione datur pro materia huius iudicij, perinde ac ſi non fuiſſet antea confeſſum; atque ideo de eo debet fieri nunc iudicium independenter ab aliis confeſſionibus. Si ergo mentitur pœnitens in eo, iam facit variari iudicium Confeſſarij in re graui pertinente ad materiam huius iudicij. Nec obſtat, quod non ſit materia neceſſaria; Iam enim datur pro materia huius iudicij, vt iudex de illo iudicet, perinde ac ſi non eſſet res iudicata. 101. *Quid circa mortale antea confeſſum?*

Quintum dubium eſſe poteſt, an imperfectiones, qualis eſt, non correſpondere inſpirationibus diuinis, ſit materia confeſſionis, atque ideo laudabiliter faciant pœnitentes, dum de eiuſmodi imperfectionibus ſe accuſant. Toletus enim *lib. 3. cap. 2. num. 6* inter peccata omiſſionis numerat diuinis inſpirationibus non reſpondere, nec operari aliquod bonum, cùm poſſit quis operari, licèt non obligetur ex præcepto. Sed ibi nomine præcepti intelligit illud ſolùm, quod obligat ad mortale, vt explicuerat *eodem cap.* quem modum loquendi vſurparunt etiam Scotus *in 2. diſtin. 21. quæſt. 1. §. Duo ergo.* Gabriel *in quarto diſtin. 16. quæſt. 5. art. 1. notab. 1. & 2. diſt. 22. quæſt. 1. art. 3. dub. 1.* Baſſolus, Alenſis, Magiſter ſent. cum multis ex antiquioribus, quos congerit Salas *2 tom. in 1. 2. tract. 13. diſp. 16. ſect. 9.* Quo loquendi modo non ſignificatur, quod peccatum veniale nullo 102. *Imperfectiones an ſint confitendæ?*

modo

Google

modo ;ſit contra aliquod diuinum præceptum, ſed quod non ſit grauiter, ſed leuiter : atque ideo, comparatum cum peccato mortali videatur eſſe analogicè contra præceptum, & non ſimpliciter, ſed ſolùm ſecundum quid, ſicut accidens verè eſt ens, ſed comparatum cum ſubſtantia, non dicitur ſimpliciter ens, ſed ſecundùm quid; & creatura, licet verè habeat eſſe,comparata tamen cum creatore, dicitur quaſi non ens, & ſolus Deus dicere poteſt : *Ego ſum.qui ſum.* Vnde non debuit hanc Toleti doctrinam. ita acriter reprehendere Ioannes Sanctius *in ſelectis diſp.7.* vbi, *& in diſp.1. & diſp.6. num.4.* contendit, non eſſe permittendum pœnitentibus in confeſſione accuſare ſe, quod non conſenſerint inſpirationibus diuinis,quibus à Deo mouebantur ad non habendam nimiam ſolicitudinem de corporis ſalute, non quærenda alimenta ſuperflua, ſed vt contenti eſſent habentes neceſſaria , & quibus tegantur ad non appetendas dignitates,&c ſicut nec debent permitti ſe accuſare,quod tranſgreſſi fuerint inſpirationem oblatam, quando vrgebat occaſio violandi præceptum;(hæc enim tranſgreſſio inſpirationis non eſt diſtinctum peccatum ab ipſa tranſgreſſione præcepti,) quod non præmiſerit examen, nec doleat intenſe,prout poſſet de peccatis, quod Deum non dilexerit quàm potuiſſet intensè , quod in copula cum coniuge, vel aliàs verba amatoria, & impudica cum ea fuerit colloquutus, quod in copula illa nimiam delectationem fuerint experti ; &c. hæc enim, & ſimilia, cùm peccata non ſint, non debent afferri ad confeſſionem. Ita ex prædicto Auctore refert Diana 2. *tom.tract 4.reſol.52.*

103. Verùm non debent reprehendi Confeſſarij, quod pœnitentes in iis dicendis non impediant: Tum quia plura ex iis, quæ videntur meræ imperfectiones, non fiunt ſine aliqua culpa veniali; præſertim ſi cum communi ſententia Thomiſtarum ſupponas, non dari actum moralem indifferentem in indiuiduo : Ex hoc enim conſtat, eos omnes actus, qui ex fine honeſto non fiunt, eſſe peccata venialia.Tum etiam quia non eſt neceſſe, quod omnia, quæ pœnitens in confeſſione dicit, ſint determinatè, & abſolutè materia abſolutionis : Multa quippe dicuntur , vel ad maiorem abundantiam, vt notitiam ſui magis plenam pœnitens Confeſſario tribuat ; Vnde & beneficia etiam à Deo accepta narrantur,vel vt ſi quid fortaſſe culpæ , & peccati in iis fuit, id totum per Sacramentum , & abſolutionem deleatur : Sicut ergo infirmus omnia medico narrat , vt ſi quid inuenerit curatione dignum, remedium adhibeat: ſic pœnitens Confeſſario , qui ſimul Medicus eſt, poteſt abſque vitio omnia narrare , etiam imperfectiones, quia ad confeſſarium magis ſpectat diſcernere, quæ ſit, & quæ non ſit abſolutionis materia,& vt Confeſſarius magis perſpectam habeat pœnitentis conſcientiam , & eò melius de toto eius ſtatu iudicare poſſit in ordine ad debitum remedium adhibendum.

SECTIO III.

Vtrùm circumſtantia aggrauantes intra eamdem ſpeciem ſint neceſſariò
104. *confitenda?*

Dubium non eſt de circũſtantiis mutantibus ſpeciem.

SVpponimus ; circumſtantias afferentes nouam ſpeciem eſſe neceſſariò explicandas, vt definitur in Tridentino *ſeſſ.14.cap.5.& can.7.* v. g. ſi ſit percuſſio perſonæ Sacræ, circumſtantia illa explicanda eſt, quia transfert peccatum ad nouam ſpeciem ſacrilegij. Hanc doctrinam limitat, vel explicat Caietan *in tom.1. opuſculorum tract.5. quæſt. 3.* vt intelligatur de illis ſolùm ſpeciebus, quæ communiter mediocriter doctis notæ ſunt, ſeu quæ diuerſum pullulant iudicium , vt curentur,non de aliis ſubtilioribus. Quam limitationem amplecti videntur Canus *relectione de pœnit.part. 5.§. Ad quartum argumentum reſpondetur.* Nauarr. in c. *Conſideret,de pœnitentia diſt.5 .num.17. & 18.* & Fagundez *lib 4. de ſecundo Eccleſiæ præcepto c.1. num.4* Hoc tamen ſi vt ſonant verba,accipiatur , videtur eſſe contra apertam definitionem Tridentini ſupra adducti , vbi damnatur, qui dixerit non eſſe neceſſarium confiteri circumſtantias, quæ peccati ſpeciem mutant Cui doctrinæ,cum vniuerſalis ſit, opponitur ille, qui dicit: aliquas circumſtantias mutantes ſpeciem non eſſe confitendas. Fortaſſe illi Auctores magis differunt in modo loquendi , quàm in re ipſa à communi doctrina , & loquuntur de ſpeciebus non moralibus , ſed Phyſicis ; nam exempla , quæ adducunt; non habent differentiam ſpecificam moralem , ſed phyſicam , & aliunde certum videtur, omnem differentiam ſpecificam moralem deſeruire ad variandum iudicium confeſſarij ; nam ideo dicuntur morales, quia in ordine ad conſiderationem Philoſophi , aut Theologi moralis,id eſt , qui mores conſiderat , habent diuerſitatem notabilem ; Vel fortaſſe aliqui horum Auctorum ſolùm volunt excuſari per accidens pœnitentem à Confeſſione explicita aliquarum ſpecierum ſubtiliorum propter maximam difficultatem in iis explicandis , vel dignoſcendis , eo quod confeſſio debeat eſſe humana , & non metaphyſica. De quo, & an debeat interrogare confeſſarius de iis ſpeciebus , dicemus aliquid infra *ſect. 14. & diſp. 22.ſect.2.*

Supponendum ſecundò , circumſtantias illas, 105.
quæ ſupra peccatum aliquod mortale addunt ſpeciem nouam peccati , non tamen aggrauant mortaliter, ſed venialiter,non eſſe neceſſariò explicandas, verbi gratia , ſi aliquis occidit hominem propter vanam gloriam, non eſt neceſſariò explicanda circumſtantia vanæ gloriæ,licèt det ſpeciem nouam peccati:quia quod per ſe non erat materia neceſſaria,nec etiam erit talis,licèt coniungatur cum peccato mortali.

Difficultas eſt de circumſtantiis, quæ non dant nouam ſpeciem, ſed aggrauant notabiliter intra eamdem v.g. ſi furatus es centum, grauiùs peccaſti,quàm qui furatur viginti.Sed tamen intra eamdem ſpeciem,

Sed de aggrauantibus.

Prima ſententia docet , eas circumſtantias eſſe 106.
neceſſariò explicandas. Hanc tenent Altiſiodor. Alex.Marſilius,Angel.& alij plures, quos referunt, & ſequuntur Suarez *diſput.22. ſect.3.* Henriquez *de pœnitent. lib.2.cap 7.num.6.* Fagundez *vbi ſupra n.* 10. eumdem ſequitur Thom. Sanch. *lib.2. decal.cap.32.num.39.& lib.4.capit.11.num.24.* & alij communiter.

Secunda ſententia negat , debere eas circumſtantias explicari. Hanc tenet S. Thomas *in quarto diſt.16.quæſtiunc.3.art.2. gloſſ.* 5. Durand. Gabriel.Palud.Scot Almainus, Bonauentur. Albert. Antoninus,Adrianus,Nauarrus,& alij plures,quos referunt, & ſequuntur Vaſquez *quæſt. 91. art. 1. dub.2.*Reginald.*in prax.tom.1.lib.6. capit.5.num. 135.*Valentia *in præſenti diſp.7.quæſt.11. punct. 1.*

Leſſius

Leſſius *lib. 4. de iuſt. c. 3. dub. 21. n. 8.* quos & alios multos congerit Antonin. Diana *tr. 7. de circumſt. aggrauantib. reſol. 1.* Omitto tertiam ſententiam mediam docentem debere explicari eas circumſtantias in peccatis externis, non verò in internis, quia nullum habet fundamentum, licèt in eam inclinare videatur Henriquez *lib. 2. de pœnit. cap. 7. num. 5.*

107. *Non ſunt neceſſariò explicandæ.* Ex his ſententiis, licèt prima ſit valdè probabilis, magis tamen placet ſecunda. Quæ probatur primò ex Trident. *ſeſſ. 14. c. 5.* vbi poſtquam dictum eſt circumſtantias, quæ ſpeciem peccati mutant, eſſe explicandas additur impium eſſe hanc confeſſionem impoſſibilem appellare, aut carnificinam conſcientiæ, *Conſtat enim nihil aliud à pœnitentibus in Eccleſia exigi*, &c. Quibus verbis excludi videtur neceſſitas explicandi alias circumſtantias. Cæterùm hæc verba non habent illum ſenſum; non enim dicunt nihil aliud exigi præter id, quod ſuprà explicatum fuerat: ſed *nihil aliud exigi à pœnitentibus, quam vt poſtquam quiſque diligentiùs ſe excuſſerit, & conſcientiæ ſuæ ſinus omnes, & latebras explicauerit, & peccata confiteatur, quibus ſe Deum offendiſſe meminerit: reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt in vniuerſum, eâdem confeſſione incluſa intelliguntur.* Itaque illa verba, *nihil aliud*, non excludunt circumſtantias aggrauantes, ſed peccata, quæ memoriæ cum diligenti quodam examine non occurrunt. Poteſt autem quis dicere eo ipſo, quod exigitur confeſſio integra peccatorum, quæ occurrunt, iam ibi includi confeſſionem circumſtantiæ, ſine qua peccatum ipſum integrè non explicatur. Adhuc tamen induci poterunt hæc verba in fauorem huius ſententiæ, quia ille, qui explicat ſpeciem, & numerum peccatorum; verè & in rigore dicitur confiteri peccata, vt infrà videbimus: ſi ergo ſolùm exigitur confeſſio peccatorum, quæ memoriæ occurrunt, & nihil aliud; conſequens eſt non exigi confeſſionem circumſtantiæ, ſine qua habetur vera, & propria confeſſio peccati.

108. Magis fauet idem Trid. *illo c. 5 & can. 7.* vbi dum explicat neceſſitatem confitendi peccata mortalia, & circumſtantias eorum, ſemper addit limitationem illam, *circumſtantias, quæ ſpeciem peccati mutant:* qua limitatione videtur tacitè excludere alias circumſtantias. Nam licet id non dicat expreſsè, atque adeo videatur eſſe argumentum ſolùm negatiuum, non tamen eſt purè negatiuum: aliud enim eſt, nihil prorſus dicere: aliud verò eſt agendo de circumſtantiis, limitare ſemper poſitiuè ſermonem ad eas, quæ ſpeciem mutant: per quod videtur poſitiuè excludere alias. Sicut ſi tradens obligationem confitendi peccata, quæ colligitur ex Chriſti verbis, ſemper adderet limitationem, ſcilicet eſſe obligationem confitendi omnia peccata mortalia, quæ prodeunt in actum externum: certè videtur poſitiuè excludere obligationem confitendi peccata interna. Similiter dicendo non poſſe aliquem ſine ſpeciali priuilegio vitare omnia peccata venialia, eo ipſo ſignificatur cum ſpeciali priuilegio poſſe: Item dicendo, neminem poſſe ſine ſpeciali reuelatione certò ſcire ſe eſſe in gratia, ſignificatur cum reuelatione poſſe id ſcire: Item dicendo neminem ſine lumine Dei eleuante poſſe Deum clarè videre, ſignificatur poſſe cum lumine eleuante, & ſic in aliis mille exemplis, in quibus limitatio doctrinæ ad vnam partem tacitè excludit aliam partem ab illa doctrina. Cùm ergo toties Tridentinum addiderit illam limitationem, videtur obiter alias circumſtantias excludere ab illa obligatione confitendi, quam ex Chriſti verbis colligebat.

Dicunt, Patres Concilij voluiſſe tradere doctrinam certam, & abſtinere ab incertis, quæ ſunt in opinione Theologorum. Sed contra primò, quia potuiſſet id Concilium præſtare, vtendo verbis vniuerſalibus, v. g. eſſe obligationem confitendi *ſaltem* circumſtantias mutantes ſpeciem, &c. His enim loquendi formulis non videretur poſitiuè excludere obligationem circa alias circunſtantias, prout de facto videtur excluſiſſe. Deinde ex hac reſponſione habemus non colligi clarè ex Chriſti verbis, & Sacramenti inſtitutione obligationem confitendi huiuſmodi circunſtantias, ſiquidem Eccleſia vniuerſalis Spiritus S. lumine illuſtrata in generali Synodo non potuit hanc obligationem ex verbis Chriſti colligere, & tradere. Vnde fit legem illam non eſſe clarè prolatam circa confeſſionem circunſtantiarum intra eamdem ſpeciem: Lex autem in dubio legis latæ non obligat, vt cum aliis tradit Thom. Sanchez *lib. 1. in decalog. cap. 10. num. 32.* Contra eum enim, qui ius clarum dicere potuit, & non dixit, interpretatio eſt facienda. Cùm ergo lex clarè non præcipiat confeſſionem circunſtantiæ non mutantis ſpeciem, nec ex eius verbis colligatur clarè talis obligatio (alioquin non limitaſſet Tridentinum ſuam illationem) conſequens eſt, vt talis lex non obliget: atque adeo nec fuerit lata, quorſum enim Chriſtus tuliſſet legem, cuius vim, & obligationem non manifeſtaſſet? 109.

Secundò probatur ratione, quia ex contraria ſententia ſequitur debere etiam explicari circumſtantias notabiliter alleuiantes: nam in hoc iudicio, ſicut non poſſumus minuere delictum, ita nec augere ſupra veritatem; Ergo ſicut illud obligat ad non tacendam circumſtantiam aggrauantem, ne peccatum appareat minus; ſic hoc obligabit ad non tacendam circunſtantiam alleuiantem, ne peccatum appareat grauius. Vnde oporteret dicere, quando aliquis ex graui metu peccauit, vel vehementer ab alio ſollicitatus, & quaſi coactus, aut per dolum inductus, &c. Nam hæc omnia valdè minuunt delictum etiam in foro externo. Quis autem dicat virum, qui occidit adulterum cum vxore deprehenſum, non ſatisfacere, confitendo homicidium à ſe factum? & tamen circumſtantia illa adulterij contra ſe facti minuit (ſi quæ alia) notabiliter grauitatem peccati, vt conſtat. Non ergo datur obligatio eas circumſtantias explicandi, etiam quando aggrauarent. 110.

Tertiò probatur quia ex contraria etiam ſententia ſequitur declarandas eſſe circumſtantias durationis, intenſionis, & alias ſimiles: hæ enim aggrauant etiam notabiliter: nam ſicut declaranda eſt per te quantitas furti, eo quod furtum viginti aureorum æquiualet tribus, vel quatuor furtis quinque aureorum: ſic odium intenſum vt octo debet declarari, cùm æquiualeat pluribus odiis remiſſis: Item odium per quadrantem horæ debebit declarari, cùm æquiualeat quatuor, vel pluribus odiis inſtantaneis. Et tamen hæ circunſtantiæ à nemine declarantur. 111.

Quartò probatur, quia ſi quantitas furti declaranda eſt, debet etiam declarari quantitas in detractione, aut aliis damnis illatis: Nam ſicut furtum gemmæ valentis quatuor aureos infert 112.

tantum nocumentum; ſic detractio in tali materia grauiori infert grauius nocumentum, quàm in tali materia minùs graui: qui exceſſus non poterit declarari, niſi explicando materiam detractionis, & qualitatem perſonæ, cui detrahitur, & numerum eorum, coram quibus detrahitur, & alia ſimilia, quæ omnia declarare in ſingulis detractionibus eſſet nimis oneroſum, & ideo non eſt in vſu de iis omnibus interrogare.

113. Dices, non quemlibet exceſſum eſſe neceſſariò explicandum, ſed notabilem, aut extraordinarium. Sed contra, quia ratio, cur debent explicari illæ circumſtantiæ, eſt, quia variant iudicium confeſſarij; hic enim, ſicut aliter iudicat de duobus furtis ſingulorum aureorum, quàm de vno, ſic iudicat aliter de furto magno, quam de paruo: hæc autem ratio, ſicut probat, eſſe explicandam quantitatem furti, quæ continet duas quantitates duorum furtorum minorum; ſic probat exceſſum in detractione, quo hæc fama eſt duplo maior, quàm fama illius detractionis debere explicari propter eamdem rationem, atque adeo debere, ſicut in valore rei furtiuæ, ſic in fama ablata penſari valorem, & quantitatem, quantum fieri poſſit, vt explicetur exceſſus illius detractionis ſupra alias minores.

Denique ratio à priori huius ſententiæ, quæ ſimul deſeruit ad ſoluenda argumenta ſententiæ contrariæ, eſt, quam ſupra indicauimus; quod ſcilicet Chriſtus ſolùm præcepit neceſſariò confeſſionem peccatorum: ille autem, qui explicat ſpecies, & numerum peccatorum, verè, & propriè confitetur ſua peccata. Ergo nihil aliud exigitur per ſe loquendo ex parte pœnitentis. Quæ ratio magis conſtabit ex argumentorum ſolutione.

114. Primò ergo obiiciunt ex Tridentino *illo c. 5.* in quo probat ſpecies peccatorum eſſe explicandas: rationes autem, quibus id probat, omnes videntur æquè probare neceſſitatem explicandi has circumſtantias aggrauantes intra eamdem ſpeciem. Illæ enim rationes ſunt, quia Sacerdos iudex eſt: atque adeo non poteſt iudicium incognita cauſa exercere. Item quia alioquin peccata non integrè exponuntur, aut iudicibus innoteſcunt: nec de illis Sacerdos, aut de eorum grauitate rectè cenſere poteſt, nec denique æquitatem in pœnis pro peccatis iniungendis poteſt ſeruare. Quæ rationes omnes videntur æquè procedere in his circumſtantiis aggrauantibus, quæ niſi explicentur, peccatum non videtur integrè exponi, ſed ſecundùm partem; nec ſacerdos poteſt de eius grauitate iudicium ferre: nec denique pro eo poterit debitam pœnitentiam imponere: non enim eſt iniungenda æqualis pœnitentia pro furto vnius aurei, & pro furto decem millium aureorum, vt de ſe conſtat; Ergo ſi rationes illæ bonæ ſunt, non minùs probant de his circumſtantiis, quàm de illis, quæ mutant ſpeciem.

115. Reſpondetur rationes illas non æquè probare de vtriſque circumſtantiis, quod quidem Aduerſarij ipſi fateri coguntur; nam ſi æquè probarent, ſine cauſa Concilium limitaſſet totam doctrinam illam ad circumſtantias, quæ mutant ſpeciem; debuiſſet enim de vtriſque in genere loqui abſque limitatione, & diſcrimine. Agnouit ergo Concilium rationes illas non æque probare de vtriſque. Oritur autem hæc inæqualitas, & differentia potiſſimùm ex ratione ſuprà tradita, quia ſcilicet abſque explicatione circumſtantiæ non mutantis ſpeciem, verè, & propriè declaratur peccatum: nam quidditas peccati ſumitur ex ratione ſpecifica ipſius: Ergo declarando ſpeciem, declaratur quidditas, & eſſentia talis peccati; reliqua autem ſunt extra eſſentiam illius, atque adeo reputantur, quaſi eius accidentia, Logice loquendo: qui ergo dicit ſe commiſiſſe furtum graue, iam explicuit ſuum peccatum, & integrè quidem, quia totam eius eſſentiam ſpecificam aperuit, quoad genus, & differentiam vltimam, quam differentiam ſi non dixiſſet, non explicuiſſet integrè peccatum, vt dixit Tridentinum

Dices, ergo ex inſtitutione huius Sacramenti non poteſt colligi obligatio explicandi numerum peccatorum; quia ſicut confitendo furtum in confuſo, explicatur ſufficienter illud peccatum; ſic dicendo: *Ego commiſi plura furta*; confitetur homo ſua peccata verè, & propriè, licèt non explicet diſtinctè eorum numerum. 116.

Reſpondetur, negando ſequelam; quia ex inſtitutione huius Sacramenti colligitur, non ſolùm, quòd debeat explicari peccatum commiſſum; ſed etiam quod debeat dici vt certum, quod certum eſt, & vt dubium, quod eſt dubium, vt vidimus in ſuperioribus. Si autem non explicatur numerus peccatorum, non explicantur vt certa aliqua ex illis: nam qui dicit: ego commiſi furta; ſolum ſignificat certò ſe commiſiſſe duo, vel tria, reliqua verò non explicat certò, nec Confeſſarius facit iudicium certum de illis, ſed dubium, iudicat enim fuiſſe, duo, vel tria, & fortaſſe plura: Ergo quartum furtum, & alia vlteriora non proponuntur certò, quod eſt contra ratioñe huius iudicij, in quo ſingula peccata debent dici certò, ſi ſunt certa.

Sed contra vrgebis, ergo propter eamdem rationem debent explicari circumſtantiæ aggrauantes: Nam qui dicit ſolùm ſe commiſiſſe furtum graue, ſolùm ſignificat, vt certum furtum quatuor, vel quinque Iuliorum furtum, furtum verò vlterioris quantitatis non ſignificat certò, nec Confeſſarius poteſt ferre iudicium certum de illo exceſſu: Ergo ille exceſſus, qui certus eſt, debet certò explicari Idem eſt de intenſione: nam qui dicit ſe habuiſſe odium, ſolùm explicat, vt certum primum gradum odij, alios verò non explicat certò; Ergo illi omnes non explicantur eo modo, quo debent peccata certa explicari. 117.

Reſpondetur negando ſequelam. Ratio verò diſcriminis colligitur ex dictis: quia non explicato numero, non explicatur certò quartum, vel quintum furtum, vt diximus, ſed duo, vel tria priora, quæ ſunt peccata diſtincta à ſequentibus: atque adeò non explicantur omnia peccata, ſi quidem aliqua reſtant, non certò explicata. At verò non explicata quantitate furti (& idem eſt de intenſione odij) nullum peccatum manet, quod non explicetur certò; nam totum illud furtum eſt vnũ, & idem peccatum, quod licèt non explicetur quoad totam ſuam indiuiduationem, illud tamen re vera explicatur quoad ſuam ſpeciem, & quidditatem, atque adeo pœnitens dicit certò ſe commiſiſſe illud peccatum, nec celat aliquod peccatum à ſe commiſſum, & per conſequens ſatisfacit toti præcepto confitendi omnia peccata, cui præcepto non ſatisfacit, quando non explicat numerum peccatorum. 118.

Hinc ſequitur, quomodo ſecunda ratio adducta à Concilio ad obligationem confitendi ſpecies, ex eo quod aliàs Sacerdos non poſſit cenſere de grauitate criminis, non æquè procedat in ordine 119.

ad

ad explicandas alias circumſtantias aggrauantes. Nam ſine harum explicatione cognita ſpecie peccati mortalis, iam cognoſcitur eius grauitas ſpecifica, & eſſentialis, licèt non cognoſcatur diſtinctè tota grauitas indiuidualis. Si autem ſpecies non explicetur, iam ignorabitur eius peccati grauitas; quia ſicut ignorata ſpecie, ignoratur ſimpliciter peccatum, ſic ignoratur ſimpliciter eius grauitas. Noluit autem Chriſtus exigere talem omnino notitiam, qua Sacerdos cenſere poſſit de grauitate ſpecifica, & eſſentiali peccati, & de grauitate etiam indiuiduali eiuſdem propter rationes paulò poſt explicandas.

120. Reſtat itaque tertia ratio adducta in Tridentino pro neceſſitate confitendi, & explicandi ſpecies, ſcilicet, vt poſſit ſeruari æquitas in pœnitentiis imponendis pro peccatis; quæ ratio videtur etiam probare neceſſitatem explicandi alias circumſtantias aggrauantes, iuxta quarum etiam grauitatem pœnitentia debet menſurari. Sed nec hæc ratio procedit in his circumſtantiis: nam ſi ſpecies peccati ignoratur, nulla poteſt æquitas ſeruari in pœnitentia imponenda; ſi enim aliquis dicat ſolùm ſe peccaſſe mortaliter, non poteſt, niſi cæco modo pœnitentia imponi. Si autem dicat ſe habuiſſe ter, vel quater odium proximi, iam poteſt ei pœnitentia proportionata imponi, licet non explicet intenſionem odij: quæ pœnitentia quamuis non ſit omnino æqualis, niſi cognoſcantur circumſtantiæ aggrauantes; non tamen ſemper requiritur tam exacta æqualitas in pœnitentia imponenda. Si autem aliquando oportet maiorem æqualitatem ſeruare; tunc poteſt, & debet confeſſarius interrogare de circumſtantiis aggrauantibus, ad quod habet ius, & pœnitens debet reſpondere, & fateri quod interrogatur. Aliqua enim debet ex ſe ipſo confiteri, etiam non interrogatus; quæ magis neceſſaria ſunt. Aliqua verò debet confiteri interrogatus, quia minus neceſſaria ſunt, & non ſemper eorum notitia deſideratur. Vnde reddi poteſt ratio, cur Chriſtus noluerit æquè obligare pœnitentem ad vtraſque circumſtantias explicandas, ſed diuerſo modo; ſcilicet ad aliquas immediatè, & proximè, ad alias verò ſolùm mediatè, & remotè, ſcilicet dando ius Confeſſario interrogandi, quando expedierit. Ratio enim eſſe poteſt primò, quia circumſtantiæ non mutantes ſpeciem, non ſemper deſeruiunt ad variandum iudicium circa pœnitentiam imponendam, ſicut deſeruit cognitio malitiæ ſpecificæ, rarò enim variabitur propter maiorem intenſionem, aut durationem actus, quando autem duratio fuiſſet diuturna, explicanda erit propter numerum peccatorum, quæ in illa diuturna duratione poſſent interuenire.

121. Quantitas verò furti, quæ poſſet variare illud iudicium; poteſt inquiri à Confeſſario, quando oportuerit, nec propterea deberet fieri regula generalis explicandi omnes circumſtantias Secundò potuit hoc diſcrimen prouenire ex difficultate maxima, quæ eſſet in explicandis his omnibus circumſtantiis. Nam licèt vna, vel altera poſſet explicari; aliæ ferè omnes difficillimè explicarentur. Lex autem vniuerſalis debet attendere ad ea, quæ frequenter contingunt, non ad vnum, vel alterum caſum. Tertiò denique, quia in iis caſibus, in quibus circumſtantiæ eiuſmodi poſſunt facilè explicari, & eorum notitia neceſſaria eſt ad iudicium debitè exercendum, poſſunt facilè inquiſitione Confeſſarij indagari, qui cognita iam ſpecie peccati, poteſt ſcire, an ſit talis ſpecies, in qua oporteat vlteriùs procedi ad cognoſcendam circumſtantiam indiuidualem, prout ſæpè oportet facere in peccato furti, & tunc debet interrogare; quod ius datum Confeſſario ſufficit ad conuenientem inſtitutionem huius iudicij, in quo id, quod ex ſe manifeſtat pœnitens, nempe ſpecies peccati, dat occaſionem Confeſſario interrogandi id, quod reſtat, quando in aliquo caſu oportet illud ſcire ad pœnitentiam, vel ad reſtitutionem, vel ad medicinam, vel ad alios fines. Si autem ſpecies non manifeſtaretur, non haberet vnde ſciret Sacerdos, an in hoc caſu de circumſtantiis deberet interrogare: Imò ſemper deberet vlteriùs interrogare ſpeciem: Id autem, quod ſemper debet inquiri, debet etiam pœnitens ex ſe manifeſtare.

Secundò principaliter obiicitur Auguſtin. *lib. 2. de viſitat. infirmor. cap. 5. tom. 9. & lib. de vera, & falſa pœnitentia, cap. 14. tom. 4.* in quibus locis enumerat plures circumſtantias à pœnitente explicandas, quæ non mutant ſpeciem, ſed aggrauant intra eamdem. Reſpondetur illos libros non recipi tanquam libros Auguſtini, ſed alterius Auctoris: in his verò locis aliquas etiam circumſtantias numerari, quæ nec ab Aduerſariis dicuntur ex neceſſitate explicandæ, v.g ſi peccatum contingit in die ieiunij, vel orationis, vel in domo domini ſui, &c. Quare fatendum eſt eum Auctorem non loqui de debito obligationis, ſed perfectionis in ponderandis iis omnibus circumſtantiis, vel eius doctrina temperanda eſt. 122.

Tertiò obiiciunt: ſi circumſtantiæ eiuſmodi non ſunt ex neceſſitate confitendæ: Ergo licèt Confeſſarius pœnitentem interroget, poterit ipſe eas negare, vel æquiuocatione aliqua diſſimulare. Reſpondetur negando ſequelam, quia, vt ſæpe diximus, aliqua ſunt, quæ pœnitens ex ſe non tenetur manifeſtare, & tamen inquiſitus debet ea confiteri Confeſſarius enim vt iudex, & vt medicus ius habet inquirendi plura; vt debitam medicinam applicet, & vt iuſtam ſatisfactionem imponat. In noſtro autem caſu eſt alia ſpecialis ratio, quia ſi pœnitens interrogatus de furto, v.g. an fuiſſet decem, vel viginti aureorum, diceret fuiſſe ſolùm decem, cùm re vera fuiſſent viginti, iam non daret pro materia confeſſionis illud peccatum, quod fecit, ſed aliud, ſcilicet quoddam furtum ſolùm decem aureorum, vt notauit benè Vaſquez *q. 91. art. 1. dub. 3.* & per conſequens non confiteretur peccatum, quod fecit: nam licèt non teneretur ex ſe explicare diſtinctè indiuiduationem ſui peccati; tenetur tamen non ſupponere vnum pro alio: ſi enim qui occidit Petrum, accuſaret ſe de homicidio dicens: *Ego occidi Paulum*, (volens celare hominem occiſum) non confiteretur validè, quia non confiteretur peccatum, quod fecit, ſed aliud, quod non fecit. Vnde ſoluitur ſimile argumentum aliorum, quod ſcilicet ille, qui alicui amputaſſet brachia, & pedes citra occiſionem, ſatisfaceret dicendo ſe eum aliquantulum læſiſſe, Reſpondetur enim negando ſequelam, quia eo modo loquendi ſignificaret læſionem exiguam, atque adeo aliud diuerſum peccatum. 123. *An poſſit pœnitēs eas circumſtantias negare?*

Quartò obiiciunt, quia interdum Eccleſia reſeruat peccatum ratione alicuius circumſtantiæ aggrauantis, ſine qua non eſt reſeruatum; Eccleſia autem non reſeruat, niſi ea, quæ ſunt de neceſſitate confeſſionis: Ergo illa circumſtantia 124.

erat materia neceſſaria confeſſionis. Reſpondetur, Eccleſiam poſſe reſeruare peccatum mortale ratione circumſtantiæ alicuius, quæ non aggrauat notabiliter intra eamdem ſpeciem; imò de facto id facere, quia furtum de bonis naufragorum habet excommunicationem reſeruatam; cum tamen circumſtantia illa naufragij præcedentis non aggrauet notabiliter, nec eſſet exprimenda, ſi non acceſſiſſet reſeruatio Eccleſiæ. Sic etiam poſſet in religione reſeruari furtum, quando peruenit ad talem quantitatem, v.g. quinque Iuliorũ, licèt exceſſus huius furti ſupra aliud furtum graue non ſit circumſtantia notabiliter aggrauans. In his autem caſibus explicanda eſt hæc circumſtantia, vt conſtet excommunicatio, vel reſeruatio.

125. Quintò obiiciunt, quia ſi quis decies furatus eſſet decem aureos, teneretur numerum confiteri: ergo ſi vnico furto furatur centum, debet eam quantitatem declarare: eadem enim videtur eſſe malitia, & grauitas in hoc vnico furto, quæ eſſet in aliis decem. Confirmatur, quia plerumque maior eſt grauitas, quæ prouenit ex circumſtantia intra eamdem ſpeciem, quàm quæ prouenit ex circumſtantia mutante ſpeciem: grauiùs enim peccat, qui mille aureos furatur extra Eccleſiam, quam qui duos furatur ex Eccleſia; Ergo magis oportet explicare illam grauitatem, quàm iſtam. Reſpondetur negando conſequentiam, quia, vt ſuprà diximus, obligatio explicandi numerum non eſt præcisè, vt explicetur maior grauitas vtcumque, ſed vt manifeſtentur omnia peccata certa certò; & non in dubio prout fieret, ſi ſolùm proferretur aliquis numerus in confuſo. Vnde etiam patet ad confirmationem; nam grauitas proueniens ex ſpecie noua, debet explicari propter rationes ſuperiùs explicatas, quæ, vt vidimus, non probant æquè de obligatione explicandi ſemper grauitatem prouenientem ex circumſtantia intra eamdem ſpeciem, niſi quando Confeſſarius eam inquirit, quod communiter debet facere in illo exemplo furti propter ſpeciales rationes.

126. *An debeat explicari, numerus in obiecto peccati.* Sextò obiiciunt, quia qui vno ictu occidit decem homines, debet explicare illam circumſtantiam, nec ſufficit dicere, feci homicidium, ſed debet dicere, occidi decem homines, licèt illa ſit ſolùm circumſtantia aggrauans intra eamdem ſpeciem, & idem eſt de voluntate, & deſiderio interno occidendi decem homines. P. Vaſquez *dicta quæſtione 91 art. 1. dub. 4.* reſpondet illam circumſtantiam eſſe quidem explicandam, quia illud peccatum habet decem malitias diſtinctas ex illis decem obiectis. Pro explicatione ſtatuit hanc regulam vniuerſalem, quoties circumſtantia aliqua ſupponit iam actum conſtitutum in genere mali, & auget illius malitiam, vt maior intenſio, maior duratio, non multiplicatur peccatum, nec illa circumſtantia eſt explicanda: quando verò circumſtantia non ſupponit actum in genere mali, ſed ipſa per ſe conſtitueret, eſt duplex, vel multiplex peccatum. Sic cùm coniugatus peccat cum coniugata, eſt duplex malitia adulterij explicanda; quia matrimonium ſingulorum ſufficit per ſe ad dandam malitiam adulterij. Idem eſt, cùm quis vno ictu plures occidit, & qui maledicit pluribus, &c.

127. Hæc doctrina difficilis videtur. Primò quia non facilè explicatur, cur ſingulæ partes pecuniæ furtiuæ non multiplicent etiam malitias in peccato furti, ſicut diſtincti homines, quos aliquis vult occidere, refundunt diuerſas malitias in volitionem. Ratio enim, quam affert P. Vaſquez *ibi num. 4.* ad multiplicandas malitias, eſt hæc, quia malitia actus conſiſtit in reſpectu contrarietatis ad virtutem; quare cùm hic actus dicat ordinem ad plura obiecta, ex quorum vnoquoque per ſe prouenit contrarietas ad virtutem; conſequens eſt, vt ſint plures malitiæ numero diſtinctæ, & plura peccata. Hæc autem ratio videtur etiam procedere in furto: nam illa voluntas, & actio furandi centum aureos, dicit ordinem ad plura obiecta, ex quorum vnoquoque per ſe prouenit contrarietas ad virtutem iuſtitiæ; quilibet enim aureus, & eius ablatio opponitur virtuti iuſtitiæ per ſe; Ergo debent etiam multiplicari malitiæ.

Aliam rationem indicat *num. 5.* quod, ſcilicet in furto rei magnæ circumſtantia magnitudinis ſupponit iam conſtitutam actionem in eſſe mali, ſolùmque auget eamdem malitiam. Sed hæc ratio videtur etiam procedere in exemplo homicidij; nam multitudo interfectorum ſupponit etiam actionem conſtitutam in genere homicidij, quare illa circumſtantia ſolùm augebit, non multiplicabit malitiam: & ſicut mors vnius eſt diuerſa ſecundùm ſe à morte alterius; ſic ablatio, ſeu carentia vnius aurei, quæ cauſatur per illud furtum, eſt diuerſa à carentia alterius, & independens ab illa, nec vna ſupponit aliam; poſſunt enim omnes aurei ſimul in eadem burſa ſurripi ſine prioritate vlla: ergo nulla ex illis malitiis ſupponit aliam, nec actum conſtitutum in eſſe mali. 128.

Propter hæc fortaſſe *num. 10.* indicare videtur aliam rationem differentiæ, quod ſcilicet tria vulnera eidem perſonæ vno ictu illata faciunt vnum, & idem damnum, ſcilicet vnam ægritudinem reſultantem ex tribus vulneribus, quod idem dicere poſſet de furto centum aureorum, quod videtur cauſare plura damna componentia vnum damnum illius perſonæ: at verò diffamatio duarum perſonarum cauſat duas læſiones famæ, quæ non continuantur inter ſe ad componendum vnum damnum, vel vnam læſionem. 129.

Sed contra hoc, quia damnum carentiæ vnius aurei non continuatur, vel vnitur propriè, niſi ſolùm moraliter, & extrinſecè cum damno carentiæ alterius: Ergo ſi hæc vnio moralis ſufficit ad componendum vnicum peccatum, ſufficiet à fortiori maior illa vnio, qua damnum vnius hominis vnitur cum damno alterius in vnica, & eâdem volitione, qua aliquis vtrumque ſimul odio habet. Nam peccatum odij non eſt damnum deſideratum, ſed affectus, quo deſideratur; hic autem affectus eſt magis vnus, quàm damnum illatum ſit vnum in furto. Ergo hæc vnitas ſufficiet magis ad reddendum vnum illum peccatum odij. 130.

Adde poſſe etiam aliquando inueniri vnionem moralem in ipſo damno; quando enim aliquis lædit famam alicuius familiæ, vel domus, tunc ſicut perſonæ læſæ habent coniunctionem moralem in vna familia, vel domo; ſic diffamatio, & damnum videtur habere eamdem coniunctionem moralem: ergo ſi coniunctio moralis impedit multiplicationem malitiarum in furto, ſic impediet in hoc caſu.

Dices, in hoc caſu peccari contra plura iura diuerſa; nam ſinguli habebant ius ad ſuam 131.

famam,

famam, vel vitam, &c. ſed contra, quia in furto etiam peccatur contra plura iura diuerſa: nam idem Dominus habet plura iura ad ea, quæ poſſidet, vnum ſcilicet ad pecuniam, aliud ad veſtes, aliud ad libros, &c. Ergo auferendo hæc omnia peccatur etiam contra plura iura diuerſa.

131. Vnde argui poteſt ſecundò principaliter contra illam doctrinam Patris Vaſquez, quia ſi iuxta multitudinem perſonarum, quæ læduntur, multiplicantur peccata in actione eadem, cùm peccata, quæ à parte rei committuntur, debeant eſſe actu determinata, quæri poteſt, quando aliquis vult occidere omnes homines vnius familiæ, quorum numerum ignorat, quot peccata committat? non enim committit multitudinem aliquam peccatorum confuſam, & indeterminatam, quia omnis multitudo, quæ datur à parte rei, eſt determinata, & certa. Ergo fatendum eſt committi vnicum peccatum cum ordine ad illam multitudinem hominum confuſam, & non plura peccata diſtincta. Hoc autem argumentum vrgeri poteſt in eo, qui haberet velleitatem peccaminoſam occidendi infinitos homines: Tunc enim deberent multiplicari infinitæ malitiæ in eo actu, & per conſequens ille homo committeret infinita peccata, quod admitti non poteſt: ergo dicendum eſt committi vnicum cum tanta grauitate determinata per ordinem ad illam multitudinem hominum apprehenſam.

132. *An multiplicentur malitiæ in eodem actu ordine ad plura obiecta.* Vides difficultatem illius doctrinæ: aliunde tamen non caret difficultate negare in vniuerſum, quod multiplicentur malitiæ propter ordinem ad plura obiecta, vel perſonas diſtinctas numero. Primò, quia non videtur poſſe negari, quod multiplicentur malitiæ in eodem actu propter reſpectum ad obiecta ſpecie diuerſa; vt ſi quis eodem actu peccet contra caſtitatem, & contra religionem propter votum caſtitatis; quo caſu dicunt committitet eſſe duas malitias ſpecie diuerſas, atque ideo explicato peccato fornicationis in vna confeſſione, poſſe in alia explicari malitiam ſolam violationis voti, quæ per obliuionem fuerat omiſſa, non explicando iterum malitiam fornicationis, quæ iam fuerat ſufficienter explicata, de quo dicemus infra *ſect. 5.* Qua doctrina ſuppoſita, videtur poſſe retorqueri argumentum factum contra Patrem Vaſquez, quia ſi aliquis vno actu velit agere contra infinitas virtutes ſpecie diuerſas, deberent eſſe infinitæ malitiæ ſpecie diuerſæ: quod ergo dicetur de multiplicatione illa ſpecierum, idem dici poterit de multiplicatione malitiæ indiuidualis.

133. Secundò, & a priori, quia ſicut oppoſitio cum diuerſa regula rationis, & honeſtatis, poteſt multiplicare malitias in ſpecie: Sic oppoſitio cum iuribus diſtinctis poterit multiplicare numero malitias iniuſtitiæ, nam ſicut malitia moralis eſt læſio regulæ rationis, ſic malitia moralis iniuſtitiæ eſt læſio iuris alieni: cùm ergo qui occidit duos homines, aut infamat, lædat duo diſtincta iura, quæ illi habent ad ſuam vitam, & famam; conſequens eſt, vt contrahat duas malitias iniuſtitiæ, ſeu duas oppoſitiones contra duo iura aliena.

134. Ego quidem exiſtimo, quod attinet ad propoſitum noſtræ quæſtionis poſſe nos præſcindere ab illa alia controuerſia ſpeculatiua de multiplicatione malitiæ in eodem peccato, quæſtio enim noſtra nunc non eſt, an in illo actu ſint plures malitiæ, vel vna, ſed an id debeat explicari in confeſſione: & quidem licèt in peccato habente plures malitias ſpecie diuerſas debeant omnes explicari, non ſequitur idem in peccato habente plures numero diſtinctas. Ratio differentiæ eſt, quod in primo caſu non explicaretur diſtinctè tota ſpecies illius peccati, ſi aliqua malitia ſpecifica illius taceretur: cùm autem debeant explicari diſtinctè omnia peccata quoad ſuam ſpeciem, conſequens eſt, quod debeant explicari diſtinctæ omnes illæ malitiæ ſpecie diuerſæ. At verò in ſecundo caſu, etiam non explicata diſtinctè tota malitia indiuiduali illius peccati, explicatur illud numero peccatum, quod ad ſuam ſpeciem diſtinctè, & confuſè quoad differentiam numericam, quod ſufficit ad ſatisfaciendum præcepto confeſſionis, cùm nullum peccatum maneat non explicatum quoad ſuam ſpeciem, & aliundè dicatur totus numerus peccatorum, licèt non totus numerus malitiarum, de quo explicando non inuenimus aliquod præceptum.

Mihi ergo probabilius eſt illum præciſum reſpectum vnius actus ad perſonas diuerſas non debere neceſſariò explicari, vt ſupponit Suarez cum aliis *diſp. 22. ſect. 5 à num. 33.* dum negat multiplicari malitias: quam illationem fatetur probabilem ipſe Vaſquez *vbi ſupra, num. 3. & 8.* & loquens de voluntate occidendi plures, eam tenet expreſsè Marullus Megala Clericus Regularis *in inſtitutione confeſſariorum 1. part. lib. 5. cap. 12. num 4.* & loquens de eo, qui audit plures confeſſiones in peccato idem docet Eman. Rodriguez *in ſumm. tom. 2. cap. 44. num. 23.* dicens non debere neceſſariò explicari numerum confeſſionum, ſi eas omnes ſemel ſucceſſiuè vnam poſt aliam audiuit; & ni fallor, in peccato detractionis ita ſæpe fit, vt non explicet pœnitens perſonas, quas vnica detractione læſit, vt ſi detrahit familiæ, vel domui, non explicat, quot ſint in illa familia, vel domo, aut religione; ſed ad ſummum dicit ſe detraxiſſe grauiter alicui ordini religioſo, nec ſolliciti ſumus de interrogando ordine in particulari, quod tunc deberet fieri ad cognoſcendum meliùs numerum perſonarum læſarum. Item quando aliquis ſuo peccato ſcandalum præbet adſtantibus, non credo ſolere interrogari communiter de numero determinato adſtantium, qui potuerunt ſcandalizari, quod tamen fieri deberet, ſi hæc doctrina non eſſet probabilis. 135.

Probari autem poteſt primò ex peccato furti, in quo licèt pœnitentes ſoleant explicare quantitatem furti, non tamen ſolent explicare reſpectum ad diuerſas perſonas, quibus damnum illatum eſt eodem furto, vt ſi res ablata erat alicuius communitatis, vel pertinebat ad plures hæredes pro indiuiſo ante hæreditatis diuiſionem: in quo caſu deberet hoc explicari, ſi peccata multiplicantur iuxta numerum perſonarum, quæ læduntur: & tamen pœnitens arbitratur ſe ſatisfeciſſe dicendo abſtuli rem alienam, licèt non dicat, quot Domini eo furto læſi fuerint. 136.

Pater Vaſquez *vbi ſuprà, num. 5.* videtur negare paritatem huius exempli, eo quod vnitas malitiæ conſiſtit in vno reſpectu contra rationem: vnus verò reſpectus malitiæ conſideratur ex vno damno; quod enim plures illud damnum patiantur, non multiplicat reſpectum, vt ſit duplex furtum. Sed contra, quia non video, cur non ſit ibi duplex damnum, aut multiplex, cùm ex illo furto ſinguli hæredes aliquod damnum partiale ſentiant; nam ſicut vtilitas rei communis erat, & diuidebatur inter illos, ſic damnum erit commune, & 137.

& diuidetur inter eoſdem. Nec video, quomodo ſit magis damnum multiplex, quando aliquis loquitur malè de tota familia, cùm illi etiam poſſideant famam, & honorem communitatis, quaſi pro indiuiſo, ſicut hæredes poſſident pro indiuiſo hæreditatem, & tamen ipſe Vaſquez *n.* 10. concedit peccatum maledicentiæ in vnam familiam eſſe multiplex peccatum, & inferre multa damna propter reſpectum ad diuerſas perſonas, quas continet familia.

138. Meliùs reſponderi poſſet in vtroque illo caſu, nec multiplicari peccata, nec etiam malitias, quia ius ad hæreditatem, vel ad famam, quod læditur, non eſt multiplex, ſed vnicum reſidens pro indiuiſo in illis omnibus, ſed quidquid de hoc ſit: reſtat ſemper ratio ſupra facta, quod licèt ex multiplicitate iuris læſi multiplicentur numero malitiæ; non tamen peccata, nec eſt neceſſe explicare diſtinctè totam malitiam indiuidualem illius peccati, ſufficit confiteri illud peccatum, explicando malitiam ſpecificam.

139. Secundò probari poteſt doctrina noſtræ illationis ex alio exemplo, quod admittit ipſe Vaſquez *in* 1.2. *diſp.* 98. quod ſcilicet peccatum aliquod contra duo præcepta diuerſorum ſuperiorum non habet duas malitias, nec ea circumſtantia debet in confeſſione explicari, ſi ſint præcepta eiuſdem rationis, vtraque enim eſt malitia inobedientiæ, atque adeo peccatum contra præceptum diuinum, & humanum non habet duplicem malitiam inobedientiæ in ſententia ſatis communi, quam relatis multis Auctoribus probat, & ſequitur Pater Salas 2. *tom in primam* 2. *tract.* 13 *diſp.* 3 *ſect.* 2. ex quo caſu argui poteſt ad noſtrum. Nam illud peccatum fit etiam contra ius vtriuſque ſuperioris, & lædit ius, quod vterque habet, vt ei obediatur, quæ iura ſunt diuerſa, atque adeo damnum illatum videtur eſſe diuerſum, ſicut quando læditur duplex ius duorum ad famam, vel ad vitam: & tamen illa duplex læſio iuriſdictionis non debet explicari in confeſſione; ergo nec in noſtro caſu.

140. Dixi tamen in illatione reſpectum illum præciſum ad diuerſas perſonas non eſſe explicandum in confeſſione: fateor enim ſæpiſſimè explicandam eſſe ex aliis capitibus. Primò, quando ille reſpectus addit circumſtantiam ſpecie diuerſam, vt ſi aliquis deſideraret occidere plures, quorum aliquis eſſet Sacerdos, alius ſuus pater, &c. Tunc enim peccatum contraheret malitiam ſacrilegij, parricidij, &c. Secundò exiſtimo in peccato adulterij coniugati cum coniugata explicandum eſſe vtriuſque coniugium, quia adulter coniugatus contrahit diuerſam ſpecie malitiam ratione ſui coniugij, & diuerſam ratione coniugij ſui complicis: prior enim malitia eſt contra fidelitatem, quam debet ſuæ coniugi, & contra obligationem ſeruandi leges ſui matrimonij: poſterior verò eſt, quatenus eſt cauſa ſua cooperatione, quod complex violet leges ſui matrimonij: Diuerſa autem virtus eſſe videtur, quæ inclinat hunc coniugem ad ſeruandum ſuum matrimonium ab ea, quæ inclinat ad ſeruanda aliena matrimonia, ſicut diuerſa virtus eſt, quæ me inclinat ad ſeruandum ieiunium meum ab illa, quæ inclinat ad non violandum ieiunium, quod alij debent; illa enim prior eſt propriè virtus temperantiæ, hæc verò poſterior non eſt propriè temperantia, ſed reductiuè.

141. Eadem ratione, ſi quis habens votum caſtitatis peccat cum habente ſimiliter votum caſtitatis, debet explicare in confeſſione votum vtriuſque, quia alia ſpecies malitiæ contrahitur ex violatione proprij voti, alia verò ex cooperatione ad violationem voti alieni, ad cuius obſeruationem ego non teneor ex voto, vt conſtat. Similiter ergo diuerſa obligatio eſt non violandi proprium matrimonium, & non cooperandi ad hoc vt alius violet ſuum. Tertiò occiſionem plurium, vel voluntatem occidendi plures, credo communiter non explicari benè in confeſſione, dicendo feci homicidium, aut habui voluntatem homicidij: quia homicidium ex communi acceptione ſignificat occiſionem hominis, non hominum, quare confeſſarius conciperet tunc occiſionem vnius hominis, & per conſequens non intelligeret illud peccatum, quod re vera fuit, ſed aliud; ſicut ſi ille, qui furatus eſt centum, diceret furatus ſum viginti, non benè explicat ſuum peccatum, quia dicit vnum peccatum pro alio. Eàdem ratione qui deſiderauit peccare cum tribus fœminis, non benè explicaret dicendo, deſideraui fornicationem, aut habui deſiderium fornicationis, quare regulariter exiſtimo explicandum eſſe in praxi numerum perſonarum, ſaltem ſub aliqua generalitate confuſa ſignificante pluralitatem.

De circumſtantia autem ſollicitantis fœminam ad fornicationem, an ſit explicanda: an verò ſufficiat fateri fornicationem, placet, quod cum aliis docet Vaſquez *in præſenti dicto, dub* 4 *num.* 7 non eſſe explicandam illam circumſtantiam, quia illa malitia habetur, licèt non ita grauis, quando aliquis non ſolicitat: adhuc enim participat cum illa in ſuo peccato, & eſt cauſa cooperans ad eius ruinam; quare ſolùm videtur aggrauari magis hæc malitia intra eamdem ſpeciem, quando aliquis poſitiuè inuitat, & ſollicitat. Quod obſeruandum eſt pro illis etiam, qui in Miſſa diebus feſtis diſtrahuntur voluntariè colloquiis, & confabulationibus; nec enim videntur interrogandi in confeſſione, an ipſi prouocauerint ſocios ad colloquendum, vel non, cùm vtrouis modo cooperati ſint ad peccatum aliorum, & hæc dicta ſunt occaſione illius ſexti argumenti, quod fit contra noſtram ſententiam. 142. *An ma[illegible] ad pecca[illegible] ſit explicanda*

Septimò obiici ſolet, quia in inceſtu explicari debet gradus conſanguinitatis, & affinitatis, licet non afferant ij gradus diuerſitatem ſpecificam: Ergo ſolùm debent explicari propter maiorem grauitatem intra eamdem ſpeciem. Reſpondetur, ſi inceſtus non ſint ſpecie diuerſi ex graduum diuerſitate non eſſe gradus in confeſſione explicandos, de quo latiùs *infrà ſect.* 6. An verò ſint ſpecie diuerſi, eſt magna quæſtio, de qua Vaſquez *in præſenti, dub. quarto à numero vndecimo*, & mihi probabile eſt differre ſpecie coitum cum parentibus ab aliis omibus propter ſpecialem deformitatem, quæ oritur ex peculiari reuerentia parentibus debita, quæ non debetur aliis conſanguineis. Probabile etiam videtur differre ſpecie coitum cum fratre, aut ſorore ab aliis, quia probabilius eſt hunc eſſe iure naturæ interdictum, vt cum communi probat latè Thomas Sanchez *libro* 7. *de matrimonio, diſp.* 52. *numero* 11. & hoc quidem propter ſpecialem fœditatem, quæ eſt in illa coniunctione, eo quod fratres ab incunabilis conuiuentes, & ſimul nutriti nimis procliues eſſent ad coitum, niſi naturæ fræno prohiberen 143. *Quid de diuerſitate graduum in inceſtu*

Digitized by Google

beteniur ob illam nimiam coniunctionem. In reliquis autem gradibus prohibitis tranſuerſalibus conſanguinitatis non videtur eſſe differentia ſpecifica, ſed grauitas maior, vel minor non neceſſariò explicanda: provt ipſi etiam Auctores contrariæ ſententiæ concedunt, tertium, vel quartum non eſſe neceſſariò explicandum, imò aliqui idem dicunt de ſecundo, eo quod non aggrauet notabiliter. De gradibus verò affinitatis probabile eſt, primum gradum lineæ rectæ differre ſpecie ab aliis, eo quod habeat ſpecialem quandam deformitatem; propter reuerentiam quaſi paternam debitam vxori patris, vel marito matris. De aliis autem gradibus tranſuerſalibus verius videtur, non eſſe explicandos in particulari, quia non addunt diuerſitatem ſpecificam. Scio, aliquos concedere, nullum protſus gradum conſanguinitatis, vel affinitatis eſſe neceſſariò explicandum, ſed ſolam malitiam inceſtus, etiamſi ſit cum filia, vel ſorore, quam ſententiam poſt alios ſequitur Dian. *in tract. de circumſtantiis aggrauantibus reſol.* 31. vbi alios refert. Hæc in genere dicta ſunt. Nunc deſcendemus paulò magis in particulari ad circumſtantias, quæ afferunt differentiam ſpecificam, & quæ debent explicari, & pro pleniori intelligentia indicabimus in ſequentibus præcipua capita, ad quæ eiuſmodi circumſtantiæ reduci poſſunt.

SECTIO. IV.

§. 1. *De circumſtantiis in particulari & primò de circumſtantia.* Quis.

144. SEptem ſolent aſſignari circumſtantiæ peccatorum, ad quas aliæ reduci poſſunt ſcilicet

Quis, Quid, Vbi, Quibus auxiliis, Cur, Quomodo, Quando.

De quibus in particulari dicemus, & obiter reſoluemus dubia practica, quæ circa illas ſolent occurrere. Prima ergo eſt, *Quis*, hoc eſt, qualis ſit perſona pœnitentis, non quidem quando confitetur, ſed quando peccatum commiſit: quod in vniuerſum notandum eſt pro omnibus circumſtantiis, quæ quidem non ſunt explicandæ, nec attendendæ ſecundùm ſtatum præſentem, ſed ſecundum ſtatum, quem habebat pœnitens, quando peccauit; vt in fornicatione non refert, an nunc ſit coniugatus, vel religioſus, ſed an fuerit talis, quando peccauit.

145. Circa hanc circumſtantiam plura dubitari ſolent. Primò de circumſtantia voti, de qua certum eſt, debere explicari, verbi gratia, eum, qui ſe de fornicatione accuſat, debere explicare, quod habebat votum caſtitatis, quia transfert ad aliam ſpeciem peccati contra religionem: aliqua tamen dubia ſunt circa obligationem confitendi hanc circumſtantiam voti, quæ breuiter indicabimus.

§. 2. *De circũſtantia voti: vbi, An debeat explicari votum, vel ſimilis circumſtantia quæ ſit in eo, quem pœnitens induxit ad peccandum.*

146. *Solemnitas voti an ſit explicanda.* CErtum in primis videtur, non oportere explicare, an pluries, vel ſemel ſolùm promiſſa fuerit per votum res illa, quia nec affert circumſtantia illa differentiam ſpecificam, neque etiam aggrauat notabiliter intrà eandem ſpeciem: Dubium eſt in primis, an qui violauit votum ſolemne caſtitatis, verbi gratia, teneatur id explicare; an ſufficiat dicere, violaui votum caſtitatis in tali malitia, de quo latè Thomas Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp.* 27: Leſſius *lib. 2. de iuſtit. cap. 40. dub. 5. n.* 40. qui plures ſententias, & ſingularum Auctores referunt, qui videri poſſunt apud Dianam *1. tom. tract. de circumſt. aggrauantib. reſol. 3. & 4. & 2. tom. tract. 4. reſol.* 67.

147. Multi negant, debere explicari ſolemnitatem voti, atque adeo dicunt, ſufficere, quod dicat, ſe habere votum caſtitatis; quia vtrunque votum eſt eiuſdem ſpeciei: quam ſententiam amplectitur Sanchez *vbi ſuprà, & lib. 5. de ſtatu religioſo cap. 6. num.* 14. & eſt probabiliſſima. Alij plures dicunt, oportere, quod explicetur. Ego in praxi primam ſententiam tutam exiſtimo: ſtando tamen in ratione, verius puto, quod religioſus non ſatisfaciat niſi explicet ſtatum religioſum, quem habet.

Probant hoc aliqui, quia religioſus (& idem dicendum eſſet de habente ordinem ſacrum) non ſolùm habet votum, ſed etiam habet inhabilitatem, & impedimentum irritans ad matrimonium: hæc autem inhabilitas addit circumſtantiam ſpecie diuerſam in fornicatione: ideo enim copula cum conſanguinea intrà quartum gradum habet malitiam inceſtus explicandam, quia Eccleſia prohibuit, & irritauit matrimonium inter illos, & ablata Eccleſiæ prohibitione fornicatio cum conſanguinea in ſecundo gradu tranſuerſo non habet malitiam inceſtus: Ergo impedimentum irritans matrimonij ſufficit, vt fornicatio religioſi habeat malitiam ſpeciei diuerſam explicandam. Ad hoc tamen ſufficienter reſpondet Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp. 5. num.* 16 malitiam totam, quæ reſultat ex impedimento irritanti in religioſo, eſſe eiuſdem ſpeciei cum malitia violationis voti. Vtraque enim eſt contra religionem, & obſeruantiam voti; tam enim matrimonium, quàm fornicatio prohibetur religioſo, vel ſacerdoti, propter idem motiuum, ſcilicet, vt obſeruet votum caſtitatis, quod fecit, quare explicata violatione voti caſtitatis, explicari videtur tota malitia ſpecifica.

148. *Status religioſus an ſit explicandus.* Aliunde tamen probari poteſt diuerſitas ſpecifica declaranda à religioſo: quia religioſus per vota non ſolùm ſe obligauit Deo, ſed etiam ipſi religioni, cui ſe dicauit, & donauit: ſicut ergo coniux fornicarius peccat non ſolùm contra caſtitatem, ſed etiam contra coniugem, cui per matrimonium dedit dominium ſui corporis quæ eſt malitia ſpecifica adulterij neceſſariò explicanda: ſic religioſus, qui dedit dominium, non ſolùm ſuæ voluntatis, & fortunarum, ſed etiam corporis religioni, cui ſe per vota mancipauit peccat non ſolùm contra votum caſtitatis, ſed etiam contra religionem, cui ſui corporis dominium tradiderat, atque ideo videtur aliqualem adulterij maculam contrahere, violando fidem datam religioni: atque adeo deberet, hanc circumſtantiam religioſi ſtatus explicare Quod autem in ſtatu religioſo vota ſolemnia emiſerit, vel ſolum ſimplicia, provt in noſtra ſocietate plures emittunt; non ita videtur referre cùm per vtraque conſtituatur in ſtatu religioſo, & ſe religioni mancipet, & conſecret, atque adeo quolibet voto ligatus videtur violare religionis ius, ſiue per ſolemne, ſiue per ſimplex votum ortum fuerit.

149. An verò Sacerdos debeat in peccatis contra caſtitatem explicare ſacerdotium; an verò ſuffi-

ciat dicere, ſe habere ordinem ſacrum: veriùs videtur id ſufficere: prout contra aliquos docet idem Sanchez *dicta disp. 17. numero 31.* & Diana cum aliis, quos refert locis allegatis. Quia votum eiuſdem rationis eſt quod cuilibet ordini ſacro annectitur: maior autem conſecratio, ſeu dignitas perſonæ non addit circumſtantiam ſpeciei diuerſam.

Denique quod dictum eſt de ipſo pœnitente habente votum, dicendum eſt de pœnitente, qui peccauit cum perſona ſacra, aut votum habente: nam fœmina, quæ peccauit cum ſacerdote, ſatis eſt, ſi dicat ſe peccaſſe cum habente ordinem ſacrum. Item ſi peccauit cum Religioſo in noſtra ſententia deberet explicare ſtatum religioſum illius, vt explicaret malitiam iuris læſi religionis: ſicut quando fœmina ſoluta peccat cum coniugato, debet explicare coniugium complicis propter ius vxoris violatum. Cæterùm in ſententia contraria, quæ tuta eſt, vt diximus, & probabilis, ſatis erit, ſi dicat ſe peccaſſe cum habente votum caſtitatis, non explicando, an eſſet religioſus, vel ſæcularis.

150. *Quid de nouitio?* Obiter aduerte contra Llamas *in ſumma part. 3. cap. 8. §. 14.* nouitium, aut peccantem cum nouitio, vel nouitia non debere neceſſariò illam circumſtantiam explicare in peccatis contra caſtitatem, vt notarunt etiam Megala *1. part. lib. 5. cap. 11. num. 7.* & Diana *tom. 1. edit. tract. de de circumſt. aggrauant. reſol. 7.* quia cùm nondum habeant votum caſtitatis, non additur malitia ſpeciei diuerſa: quod à fortiori dicendum eſt de clericis minorum ordinum, etiamſi habeant beneficium, aut de peccantibus cum illis in materia caſtitatis.

151. *Votum conſulentis peccati an debeat explicare?* Circa eandem circumſtantiam voti dubitari poteſt vlteriùs, an qui habet caſtitatis votum, debeat votum explicare, quando ipſe conſilio, vel auxilio cauſa fuit, vt alij tale votum non habentes peccarent contra caſtitatem, verbi gratia, ſi religioſus intercedat cum Titia, vt conſentiat Caio, eam ad libidinem procuranti; an debeat religioſus circumſtantiam ſui voti & ſtatus in confeſſione declarare. P. Thomas Sanchez *dicto lib. 5. cap. 6. num.* 10. ſimile dubium proponit de religioſo, qui actu veniali ter malo contra caſtitatem dat ſcandalum graue contra caſtitatem alteri, & eſt cauſa, quod ille alius grauiter in ea materia peccet, & reſpondet, in illo peccato mortali ſcandali non debere neceſſariò explicari votum caſtitatis illius, qui ſcandalum dedit, ſed illius, cui datur, ſi fortè habeat tale votum, quia licèt illud peccatum ſcandali ſit graue, non tamen eſt graue contra votum propriæ caſtitatis, per quod religioſus ſolùm promiſit caſtitatem ſuam, non alienam. Vnde ſi peccata contra votum caſtitatis reſeruentur: illud non erit reſeruatum, quia non eſt verè contra votum caſtitatis, ſed contra præceptum non ſcandalizandi, &c.

152. Hæc doctrina, nec difficultate caret, nec videtur ſatis cohærere cum iis, quæ idem Sanchez docuerat *lib. 1 in decalog. cap. 6. num. 3. & 8.* vbi dixit peccatum ſcandali pertinere ad eamdem ſpeciem, ad quam inducitur ille, qui ſcandalizatur: quare ſcandalum ad fornicationem pertinebit ad ſpeciem fornicationis: Vnde qui abſolutè promiſit caſtitatem, videtur peccare contra eiuſmodi promiſſionem, quoties contra virtutem caſtitatis ſpecificè peccat grauiter, atque ideo ſi verè contrahit malitiam eiuſdem ſpeciei, quando alium inducit ad fornicationem, ac quando ipſe fornicatur; debebit in vtroque caſu circumſtantiam proprij voti explicare.

153 Eſt etiam aliunde difficilis illa doctrina, quatenus dicit explicandam eſſe circumſtantiam voti illius, quod habet is, cui ſcandalum datur, quia ſcandalum indirectum, quo ſcilicet aliquis non intendit directè peccatum proximi, ſed ſolùm ponit aliquid, quod præuidet futurum occaſionem peccandi proximo; hoc, inquam, peccatum regulariter loquendo non videtur habere aliam malitiam, niſi quatenus opponitur charitati erga proximum, cuius detrimentum ſpirituale deberem impedire, cùm commodè poſſim, & non impedio. Suppono enim me non teneri aliunde ratione officij, neque etiam ex debito iuſtitiæ: ſolùm ergo opponitur charitati erga proximum, atque ideo non videtur poſſe eſſe obligationem explicandi ſpeciem peccati, ad quam ſcandalizatus inducitur; hæc enim videtur materialiter ſe habere ad malitiam ſcandali, quod eſt ſolùm contra charitatem. Quod inductione probari poteſt ex 154.
aliis peccatis, quæ opponuntur eidem charitati erga proximum, & non variantur ſpecie pro varietate ſpecifica illius mali, quod proximo afferunt, verbi gratia, qui peccat omittendo correctionem proximi, caſu, quo debebat, & poterat illum corrigere, ſi tamen non tenebatur ex officio, ſed præcisè ex charitate; non tenetur explicare in confeſſione ſpeciem peccati; quod in proximo vitandum erat per correctionem fraternam, ſed ſufficit dicere ſe omiſiſſe correctionem debitam cum graui detrimento ſpirituali ſui proximi: quia ad debitum charitatis, cui ſoli aduerſatur illa omiſſio correctionis, per accidens, & materialiter ſe habet, quod detrimentum proximi ſit hoc, vel illud peccatum. Item qui ex odio gaudet de graui malo proximi, vel illud deſiderat: iuxta probabiliorem ſententiam non contrahit diuerſam ſpeciem malitiæ pro diuerſitate ſpecifica mali grauis, quod proximo deſiderat: quia charitas, cui ſoli illa peccata opponuntur, eſt eiuſdem ſpeciei, & ſic de aliis: ergo cùm peccatum ſcandali opponatur etiam virtuti charitatis, non accipiet ſpeciem diuerſam ex diuerſitate peccati, ad quod ſcandalizatus indirectè inducitur.

Contrà hoc tamen videtur eſſe communis 155. *In ſcandalo an explicanda ſit ſpecies peccati, ad quod inducit.*
Theologorum ſenſus, qui in peccato ſcandali dicunt explicandam eſſe ſpeciem peccati, ad quod ſcandalum inducit. Quod poteſt à poſteriori confirmari; quia ſi in peccato ſcandali ſolùm eſſet malitia contra charitatem propter detrimentum proximo illatum, & nulla eſſet malitia contra ſpecialem virtutem, cui opponitur peccatum illud particulare, ad quod proximus inducitur; ſequeretur non eſſe peccatum ſcandali, ſi inducas aliquem ad rem prohibitam, quando ille ex obliuione, vel ignorantia inuincibili, non attendit ad prohibitionem, verbi gratia, ſi inducas ad comedendas carnes eum, qui oblitus eſt præceptum hodierni ieiunij. Probatur ſequela: quia tunc nullum prorſus infers detrimentum ſpirituale, vel corporale proximo, cùm ipſe non peccet propter inaduertentiam: Ergo ſi illa inductio non habet malitiam, niſi ex detrimento proximo, nullam prorſus habebit malitiam in prædicto caſu. Conſequēs nemo concedet; alioquin liceret inducere ad mendacia, inobedientiā, & ſimilia, eum, qui inuincibiliter ignoraret hæc eſſe illicita. Fatendum ergo eſt eiuſmodi inductionem

non

non ſolùm aduerſari charitati propter ſpirituale detrimentum proximi; ſed etiam lædere ſpecialem virtutem in illa materia particulari, quæ indirectè obligat nos, ne cooperemur alicui ad eius violationem.

156. Ratio autem à priori colligi poteſt ex adducto exemplo ieiunij: in quo licet Prælatus, qui ieiunium præcipit, non ſit fortaſſe meus ſuperior, atque ideo non poſſit me obligare ad ieiunandum, ſed ſolùm ſuos ſubditos; adhuc indirectè obligat me, ne diuertam ſuos ſubditos ab obedientia debita, nec eos inducam poſitiuè ad violandum ieiunium: quia eadem lex, quæ directè obligat ſubditos, obligat indirectè alios, ne remoueant ſubditos ab obſeruatione legis. Vnde licet ego, qui non ſum eius ſubditus, non peccem proprio peccato inobedientiæ, inducendo eius ſubditum ad inobedientiam; pecco tamen peccato inobedientiæ indirectæ, quæ opponitur indirectè præcepto directo in ſubditum. Sic ergo dicendum eſt de aliis virtutibus: nam licèt temperantia, verb. grāt. non me obliget ad ieiunandum: obligat me tamen indirectè, ne remoueam à ieiunio eum, quem temperantia obligat ad ieiunandum. Contra quam obligationem pecco quidem, non proprio peccato intemperantiæ, ſed alio diuerſo, quod accipit ſpeciem ex obligatione illa indirecta. Vnde licèt ego habeam votum caſtitatis, non pecco contra votum procurando aliorum peccata contra caſtitatem; quia hoc peccatum meum non eſt in ſpecie luxuriæ, ſed alterius vitij accipientis ſuam ſpeciem ex ordine ad obligationem indirectam caſtitatis obligantis directè alios: debeo ergo explicare in confeſſione votum caſtitatis illius cuius luxuriam procuraui, non meum, ſi ego non meæ, ſed illius ſolum incontinentiæ cauſa fui.

157. *Tripliciter aliquis alium ad peccatum poteſt inducere.* Ego, vt meam ſententiam in hoc puncto aperiam, diſtinguendum puto inter eum, qui directè intendit peccatum proximi, & eum, qui ſolùm indirectè illud vult. Suppono enim, tripliciter poſſe me alterum ad peccatum inducere. Primò directè, & formaliter intendendo ruinam ſpiritualem proximi, hoc eſt, ex deſiderio, vt proximus patiatur damnum, illud ſpirituale. Secundò directè, ſed, non formaliter; quando ſcilicet volo, quod ipſe violet caſtitatem, non quia malum eius eſt, ſed quia inde lucrum aliquod ſpero. Tertiò indirectè, quando, v. g. præuideo, quod ex mea actione proximus facilè occaſionem accipiet peccandi: ego tamen id non intendo; ſed quia poſſem, & deberem ſcandalum illud impedire, pecco peccato ſcandali, ſiue ſpeciali, ſiue generali; in quo poteſt eſſe quæſtio de nomine. Aliqui enim, cum quibus ſentit Sanchez *dicto lib. 1. in Decal. c. 6. num. 3.* dicunt, ſpeciale peccatum ſcandali reperiri ſolùm in primo modo inductionis, non in aliis: fatentur tamen, ſemper in confeſſione explicandam illam circumſtantiam ſcandali: quod ego etiam verum exiſtimo, quia ſemper affert nouam ſpeciem peccati, nam diuerſa ſpecie malitia eſt, vt dixi, inducere alium ad non ieiunandum ab ea, quam contrahit ipſe, qui violat ieiunium.

158. Difficultas eſt, an non debeat in confeſſione explicari circumſtantia ſcandali, ſed an debeat ſemper in confeſſione explicari ſpecies peccati, ad quod proximus ſcandalizatus inducitur, an verò ſufficiat dicere, meo exemplo, vel opere dedi occaſionem peccandi grauiter proximo, cùm deberem id præcauere. P. Sanchez *vbi ſupra num. 8.* docet, debere ſemper explicare ſpeciem peccati, ad quod proximus inducitur: quod idem videtur ſupponere P. Vaſquez *in 1. 2. quæſt. 73. diſp. 102. cap. 3. num. 5. & cap. 7. num. 23.* vbi ſupponit, ſcandalum ipſum eſſe in eâdem ſpecie cum peccato, ad quod moueo. Vnde P. Coninch *diſput. 32. de charit. dub. 5. num. 35.* dicit, non eſſe controuerſiam inter Doctores de obligatione circa modum confitendi illud peccatum, ſed ſolùm reſtare quæſtionem ſpeculatiuam magis, quàm practicam, quando dicatur ſcandalum ſpeciale, quando generale: & poſtea *num. 56.* concludit, debere ſemper explicari in confeſſione ſpeciem peccati, ad quod ſcandalizatus inducitur. Affert etiam *illo num. 35.* pro illa doctrina M. Bañes *2. 2. quæſt. 43. art. 4 dub. 1.* & Lorcam *ibidem diſput. 56.* Sed ij dicunt quidem, confitendam eſſe ſemper circumſtantiam ſcandali, an verò debeat explicari ſpecies peccati, ad quod proximus inducitur, nihil dicunt.

Ego itaque eam doctrinam veram exiſtimo, 159.
quoties ſcandalum fit primo, vel ſecundo modo, itavt formaliter, vel ſaltem directè intendatur peccatum proximi, quo caſu dico, debere explicari in confeſſione ſpeciem peccati, ad quam proximus inducitur: quando verò tertio modo inducitur proximus, præuiſo, ſcilicet, ſed non volito directè eius periculo; tunc puto, ſatisfieri explicando malitiam ſcandali, licèt non explicetur ſpecies peccati, ad quod proximus induci poterat. Hanc ſententiam ſupponit Nauarr. *in ſumm. cap. 6. num. 19.* vbi tunc dicit explicandam eſſe ſpeciem peccati, ad quam proximus inducitur, quando directè intenditur peccatum proximi: quando verò non intenditur directè, non apponit talem obligationem; ſed ſolùm obligationem confitendi peccatum ſcandali. Hoc ipſum debet conſequenter concedere P. Coninch in ſententia eorum, qui dicunt non eſſe explicandas circumſtantias aggrauantes intrà eamdem ſpeciem: quia ipſe *num. 56.* ſupra citato dicit, ideo eſſe explicandam ſpeciem peccati, ad quod proximus inducitur, quia eſt circumſtantia aggrauans intrà eamdem ſpeciem ſcandali. In quo non videtur mihi ille Auctor ſatis conſequenter procedere: nam ipſe *num. 46.* optimè explicuerat, & probauerat, peccatum ſcandali, quando indirectè ſolùm volumus periculum proximi, non aduerſari grauiter alteri virtuti, niſi ſoli charitati, qua tenemur proximi mala impedire: quo principio poſito, non deberet poſtea ſtatuere obligationem vniuerſalem explicandi ſemper ſpeciem peccati, ad quod proximus inducitur, etiam in ſcandalo indirectè volito. Nam licèt demus, debere explicari circumſtantias notabiliter aggrauantes intrà eamdem ſpeciem: hæc tamen circumſtantia non eſt ſemper notabiliter aggrauans; ſed aliquando erit notabiliter diminuens: pone enim, proximum fuiſſe inductum ſcandalo meo indirecto ad minimum peccatum mortale: Rurſus ſi ideo explicanda eſt ſpecies illius peccati, quia aggrauat meum ſcandalum, non video, cur in omiſſione correctionis fraternæ non debeat etiam explicari ſpecies peccati, quod in proximo non corrigo, cùm etiam maior grauitas illius peccati magis aggrauet omiſſionem correctionis: vnde ſi omittas correctionem hominis variis vitiorum generibus maculati, deberes in confeſſione explicare omnes ſpecies peccatorum, quæ ille habet, nec

facilè

facilè poteris rationem diſcriminis aſſignare.

160. Meliùs ergo, & clarius loquutus eſt in hoc puncto P. Suarez *diſp.10.de charit. ſect.2.num. 9.* vbi, cùm dixiſſet, eum, qui dat ſcandalum indirectum, de quo nunc loquimur, eſſe cauſam moralem ruinæ proximi;obiicit aliqua inconuenientia, quæ ex hac doctrina ſequerentur: quorum ſecundum erat, quod in illa actione ſcandaloſa reperiretur duplex ſpecies malitiæ; altera ſcandali contra charitatem; altera illius ſpeciei peccati, ad quam proximus inducitur. Ad hoc autem argumentum reſpondet dupliciter. Prima reſponſio, & clarior, eſt, negando ſequelam, ſcilicet, ibi eſſe aliam ſpeciem malitiæ,niſi contra ſolam charitatem,quia licèt ille homo ſit aliquo modo cauſa moralis ruinæ ſpiritualis proximi, id ſolùm eſt, quatenus poteſt, tenetúrque vitare peccatum proximi: *Vnde* (inquit) *eo modo ſolum erit cauſa, quo tenetur: intelligi autem poteſt, me teneri ad vitandum opus,ne proximus ad peccandum inducatur ex obligatione charitatis, non iuſtitia, vel alterius ſimilis virtutis: quia charitas eſt vniuerſalior, & excellentior virtus;vnde magis obligat, & in pluribus caſibus: & ideo ille in eo caſu cenſetur eſſe cauſa moralis ruinæ proximi, vt eſt contra charitatem, non verò vt eſt contra alias virtutes. Neque eſt ſimile de illo, qui per conſilium directè inducit: nam hoc apertè eſt contra obligationem cuiuſuis virtutis: habet enim adiunctam voluntatem contrariam directè illi virtuti.* Suar. Hæc Suarez, qui licèt alteram reſponſionem adiungat, & dicat, poſſe concedi illas duas ſpecies malitiæ in peccato ſcandali; priorem tamen non reiicit; in qua breuiter indicauit rationem à priori huius doctrinæ, & differentiam quoad hoc inter ſcandalum, quo volumus directè peccatum proximi, & illud, quo id volumus ſolùm indirectè; quam rationem latiùs explicuit P.Coninch. *dicta diſp.32. de charitate num 46, & diſp.28.num.12.*

161. Ratio ergo hæc eſt, quia licèt quælibet virtus poſſit non ſolùm obligare directè ad eam amplectendam, ſed etiam indirectè, ne in aliis eam impediam: non tamen obligat me ad procurandum poſitiuè, quod alij eam amplectantur. Iuſtitia, v. g. obligat me, ne procurem, quod alius furetur; noo tamen me obligat, vt procurem, ne alij furentur, niſi fortè ex peculiari officio ad id tenear: Caſtitas obligat me indirectè, ne alios inducam ad luxuriam, non tamen, vt poſitiuè procurem, alios eſſe caſtos; nam licèt affectus erga caſtitatem poſſit ad id etiam inclinare, non tamen obligare, vt notauit bene P. Coninch *dicta diſputat. 28. num.* 13. Quamuis ergo peccet contra obligationem indirectam caſtitatis, qui proximo luxuriam conſulit: non tamen peccat vllo modo contra caſtitatem,qu proximi luxuriam non impedit; & ideo qui laſciuum non corripit, peccat quidem contra charitatem, non verò contra virtutem caſtitatis. Sic ergo nec peccas contra iuſtitiam, ſi præuidens, præter intentionem tuam alium ex tua intemperantia inducendum eſſe ad furandum, id non impedias; quia iuſtitia obligat quidem te, ne procures alios furari, non tamen vt eorum furta impedias,& ad hunc finem abſtineas ab intemperantia.

162. Poſſumus autem ad hoc retorqoere, & ſimul diſſoluere argumenta ſuprà pro contraria parte adducta: quia licèt Prælatus Petri obligans directè Petrum ad ieiunium, obliget me indirectè, ne Petro conſulam ieiunij violationem etiam materialem, & cum ignorantia; non tamen obligat me vllo modo, vt poſitiuè procurem, quod ieiunet, aut impediam ieiunij violationem. Similiter ergo quælibet alia virtus, qoatenus Petrum obligat directè ad ſuum actum, obligat me indirectè, ne procurem Petrum à ſuo debito diuertere: non tamen videtur me obligare, vt procurem poſitiue, quod Petrus ſuo ſubdito ſatisfaciat, aut impediam violationem eius virtutis, ſed tota ea obligatio erit in me ex charitate erga Petrum, qua teneor eius malum impedire, non verò ex obligatione talis, vel talis virtutis particularis Et quidem ſi in ſupradicto caſu, quando præuides, ex tua intemperantia Petrum præter intentionem tuam inducendum ad furtum; ſi tunc, inquam, non ſolùm peccas contra caſtitatem, ſed etiam contra iuſtitiam; difficile explicatur; quomodo non tenearis ad reſtitutionem, ſiquidem ex iuſtitia tenebaris abſtinere ab illo peccato intemperantiæ. Conſequens autem negant Sanchez *dicto cap.6. num.* 5. Suarez *illa ſect. 2.num.*10. Coninch *dicta diſp.32. num. 46. & dicta diſp. 28.num.* 11. & 12. vbi ex eo, quod non ſit obligatio reſtituendi, probat, in iis caſibus peccari ſolùm contra charitatem,& oon contra iuſtitiam.

§. 3. Dubium incidens. *An debeant in confeſſione explicari perſonæ, coram quibus aliquis turpia loquutus eſt.*

Ex hac doctrina, quæ mihi probabilis videtur, colligere poſſumus ad praxim reſolutionem cuiuſdam dubij: an ſcilicet, pœnitens, qui ſe accuſat, quod loquutus ſit de rebus turpibus, quarum auditu facilè induci, & moueri poterant auditores ad aliqua deſideria illicita concipienda, vel ad aliquas delectationes moroſas, &c. an tunc pœnitens debeat explicare, vel à Confeſſario interrogari de qualitate perſonarum, quæ aderant: an eſſent coniugati, an Sacerdotes, an Religioſi, &c. In quo partem affirmatiuam, vt certam ſupponit Antoninus Diana *tom.1. tract.4. reſol.* 114. qui affert Bonacinam *de Sacramentis diſput.5. quæſt.5. ſect, 2. punct.2.§.3.difficultat.3. num.*21. & inuehitur grauiter in confeſſarios, qui non interrogant tunc numerum perſonarum,quæ aderant, & rurſus ſingulorum ſtatum, & conditionem. Cui doctrinæ conſentit etiam Caſtrus Palaus loco infra citando. 163.

Cæterùm, quod attinet in primis ad numerum perſonarum neceſſariò explicandum, non video, quomodo Pater Diana poſſit id tanquam exploratum docere; cùm ipſemet *tom. 1. tract. de circumſtant.aggrauant. reſolut.* 29. proponat vt probabile non debere explicari in confeſſione numerum perſonarum, quas eâdem iniuria læſiſti, & *reſol.* 17. idem dixerit, quando vnica voluntate plures voluiſſet occidere: eſt autem omnino eadem ratio, quando vnico actu malo ſcandalum præbet, & occaſionem ruinæ ſpiritualis pluribus non poteſt ergo eſſe certa obligatio explicandi numerum perſonarum in peccato ſcandali, ſi non eſt certa in ſupradictis caſibus,& ideo *ſupra ſect.3. num.*135. conſequenter docuimus, idem dicendum eſſe in peccato ſcandali, quoad numerum perſonarum. 163.

Deinde quoad qualitatem, & conditionem perſonarum, quæ ſcandalizantur, non debuit eam obligationem, vt manifeſtam ſtatuere: fateor id docere Thomam Sanchez, & Bonacinam, 165.

Filliucium

Villiucium, & Layman, quos affert idem Diana ſed ſi attentè euoluantur Doctores antiquiores, non facilè inuenietur vllus, qui id dixerit. Imò apud illos duplex erat ſententia: altera docebat, ſcandalum tunc ſolum dare ſpeciem, & malitiam ſpecificam, quando directè intenditur peccatum proximi: altera verò id concedit etiam, quando non directè, ſed indirectè intenditur. Ruſſus ex iis, qui tenent hanc ſecundam ſententiam, aliqui dicunt tunc ſolùm contrahi malitiam mortalem ſcandali, quando noſtro facto, aut verbo conijcimus proximum in grauem difficultatem, & tentationem, cui difficilimè poſſit reſiſtere, vt docet P. Salas 2. *tom. in* 1. 2. *tract.* 13. *diſp.* 5. *ſect.* 15 *n.* 132. & 133. Certum eſt autem, quod regulariter eiuſmodi colloquia turpia non inducunt audientes in adeo grauem tentationem peccandi, cui non niſi difficillimè poſſint reſiſtere.

166\. Vnde ipſemet Sanchez *citato cap.* 6. *num* 7. tandem fatetur, multos excuſari ab illa ſcandali circumſtantia confitenda, quia vel ipſi tam prauis moribus imbuti ſunt, vt eorum exemplum parum moueat; vel ſi qui mouentur, ij tam faciles ad peccandum, ac inducti ſunt, vt qui ſuo exemplo occaſionem dedit illis peccandi, non cenſeatur moraliter eos inducere. Quod idem docent plures, quos refert, & ſequitur Caſtrus Palaus *tom.* 1. *tract.* 6. *diſp.* 6.

167\. Denique adduximus ſupra graues Doctores, qui fatentur, quando præter intentionem præbetur ſcandalum, ſolùm contrahi malitiam ſpecificam contra charitatem, non contra illam ſpecialem virtutem, cui aduerſatur peccatum, ad quod ſcandalizatus inducitur, Nauarrum, Coninch, & Suar. quibus conſentire videtur Salas *ibi, sect.* 15. *num.* 128. & 134. & 146. vbi dicit, illam inductionem indirectam non eſſe in ſpecie fornicationis, ſed in ſpecie ſcandali; cuius doctrinæ rationem attulimus, & confirmauimus exemplo præcepti correctionis fraternæ, quam qui omittit, non debet explicare ſpeciem peccati, quod in proximo non correxit; quia ſolùm peccat contra charitatem, & miſericordiam ſpiritualem. Conſequenter ergo ad illa principia videtur probabile quod in circumſtantia ſcandali, quod præter intentionem datur, non ſit neceſſe explicare ſpeciem peccati, ad quod ſcandalizatus inducitur, atque adeo non oporteat explicare ſtatum, & conditionem ſingulorum, qui aderant, & moueri potuerunt ad affectus contra caſtitatem ex illa impudica narratione. Fateor, debere explicari circumſtantiam ſcandali: quia ſiue appelletur ſpeciale, ſiue generale, dat tamen aliquam ſpecificam malitiam actui, quam non haberet, niſi adeſſet ſcandalum, & opponitur non caſtitati ſolùm, ſed etiam charitati. Concedo item, debere explicari ſpeciem peccati, ad quod inducitur proximus, quando directè intendebas verbis illis impudicis eum inducere ad peccatum, ſiue hoc eſſet ex deſiderio ruinæ ſpiritualis proximi (quod rariſſimum eſt) ſiue ob tuam commoditatem, vel alium finem (quod frequentius eſt) quia virtus caſtitatis (& idem eſt de aliis virtutibus) obligans directè proximum ad caſtitatem, obligat te indirectè, vt ſupra dixi, ne ex induſtria procures

168\. eum à caſtitate remouere. Cæterùm quando tu neque intendis proximi ruinam, neque etiam eius peccatum, aut lapſum; neque eo fine dicis illa verba, licèt præuideas ſcandalum proximi: probabile videtur, quod ſolùm contrahitur malitia ſcandali contra charitatem, atque adeo non oporteat explicare conditionem proximi, vt declaretur ſpecies peccati, quam ipſe committere potuit occaſione accepta ab illis verbis. Quia, vt dixit Coninch *diſp. illa* 32. *num* 46. etſi eiuſmodi virtutes grauiter nos obligent, vt vitia ipſis contraria nullo modo committamus, ſiue per nos, ſiue per alios, hæc illis ſuadendo, aut mandando: tamen vt ſummum ex decentia, vel certè leuiter nos obligant, vt ea in aliis impediamus, aut ne ſimus iis præter intentionem occaſio ea committendi. Vnde Apoſtolus Paulus eum, qui cum ſcandalo puſillorum, & infirmorum manducabat oblata idolis numquam reprehendit, vt idololatram, ſed quia charitatem negligeret, & fratris ruinam non impediret. Sic loquitur ad Roman. 14. *Si enim propter cibum frater tuus contriſtatur;* Rom. 14.
iam non ſecundum charitatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Chriſtus mortuus eſt. Item 1. ad Cor. 8. *Videte autem ne fortè hæc licentia veſtra offendiculum fiat infirmis. Si enim quis* 1. Cor. 8.
viderit eum, qui habet ſcientiam, in idolio recumbentem: nonne conſcientia eius, cùm ſit infirma, ædificabitur ad manducandum idolothyta? Et peribit infirmus in tua ſcientia frater, propter quem Chriſtus mortuus eſt? Sic autem peccantes in fratrem, & percutientes conſcientiam eorum infirmam, in Chriſtum, &c. Eodem modo loquitur *cap.* 10. in quibus locis illam ſolam videtur agnoſcere malitiam ſcandali in eo actu, quo proximus indirectè ſcandalizatur, quæ opponitur charitati, qua debemus fratres noſtros in Chriſto diligere, pro quibus Chriſtus mortuus eſt, eorumque ſpiritualem ſalutem procurare.

§ . 4. *Quædam alia de circumſtantia voti.*

Reſtat duplex dubium de eâdem circumſtantia voti. Primum eſt, an qui peccauit contra 169.
votum, quod iuramento etiam confirmauerat, debeat hanc circumſtantiam iuramenti in confeſſione explicare, vel ſufficiat dicere, ſe violaſſe votum. Reſpondetur, vtrumque eſſe explicandum: quia eſt duplex malitia: altera contra fidem Deo datam per votum: altera contra obligationem non adducendi Deum in teſtem falſum. Ita Sanchez *lib.* 7. *de matrimon. diſput.* 27. *num.* 26. vbi affert Henriquez, & Azorium.

Secundum dubium eſt: an Religioſus, qui 170. *In obedientia in Religioſo an habeat duas malitias.*
violat præceptum Prælati, contrahat duplicem malitiam, quam debeat in confeſſione explicare; alteram contra votum obedientiæ, alteram contra præceptum, & obedientiam debitam Prælato legitimè præcipienti. In quo puncto duæ ſunt ſententiæ. Prima fatetur quidem, poſſe Prælatum vtrâque poteſtate vti, & vtroque modo obligare ſubditum, & tunc ſubditus contrahet procul dubio vtramque malitiam, & vtramque tenebitur in confeſſione explicare. Imò debet etiam explicare materiam præcepti, quod violauit; quia licèt inobedientia, quatenus eſt contra votum, ſemper ſit eiuſdem ſpeciei infimæ; ſolùm enim aduerſatur religioni, & fidelitati erga Deum: quatenus tamen eſt contra præceptum, non habet vnicam ſpeciem infimam; ſed accipit ſpeciem ab illa virtute, ad quam ſpectabat res præcepta: vnde violatio ieiunij præcepti habet malitiam intemperantiæ; violatio verò feſti præcepti eſt contra religionem, & ſic de aliis. Vnde religioſus violans

violans præceptum Prælati in materia temperantiæ debet explicare materiam illam, vt explicet ſpeciem peccati. De facto tamen dicunt, regulariter loquendo, Prælatum non velle obligare vtroque modo, ſed communiter vult obligare ſolùm ex voto, quam intentionem explicat dum dicit, ſe præcipere in virtute ſanctæ obedientiæ, quæ verba videntur proponere ſubdito obligationem, quam contraxit ex obdientiæ voto. Quando autem Prælatus præcipit ſub excommunicatione, iam tunc vtitur poteſtate iuriſdictionis, quam habet à ſummo Pontifice; & tunc debet explicari materia præcepti, quæ violatur. Addunt aliqui, tunc non præſumi velle Prælatum obligare ex voto, ſed ſolùm ex poteſtate iuriſdictionis. Quando tamen præciperet in virtute ſanctæ obedientiæ & ſub excommunicatione, tunc vellet vtroque modo obligare, & debet vtraque malitia in confeſſione explicari. Ita docet Thom. Sanch. *lib. 4. in Decal. c. 11. n. 15.* & conſentit ferè Suar. *tom. 3. de Relig. lib. 10. cap. 6.* & alij, quos refert Diana *tom. 1. tr. de circumſt. aggrauant. reſol.* 16.

171. Sed licèt prædicta ſententia probabilis ſit, verior tamen videtur contraria, quæ docet, in eiuſmodi peccatis reperiri de facto vtramque malitiam. Quam ſupponit Vaſquez *in 1. 2. diſp. 98. cap 3.* Salas *2. tom. in 1. 2. tract. 13. diſp. 3. ſect. 2. n 16.* Villalobos *in ſumm. tract. 9. dub. 36. n. 14.* & alij apud Sanchez loco citato, quibus conſentit Caſtrus Palaus *tom. 1. tract. 2. diſp. 3. punct. 3. n. 12.* & in primis, quod verba illa, *in virtute ſanctæ obedientiæ*, non reſtringant obligationem ad ſolum debitum ex voto obedientiæ, conſtat ex vſu ſummorum Pontificum, qui paſſim in ſuis bullis præcipiunt omnibus fidelibus *in virtute ſanctæ obedientiæ*, quibus verbis non exigunt ab illis obedientiam debitam ex voto, ſed ex mera ſubiectione ad præcepta legitimi ſuperioris; imò in rigore *obedientia* ſemper reſpicit ſuperiorem potentem præcipere: cur ergo verba illa magis ſignificabunt voluntatem obligandi ex voto, quàm ex vero, & proprio præcepto?

172. Deinde quando conſtat, Prælatum vti velle poteſtate iuriſdictionis, & imponere verum præceptum, vt cum præcipit ſub pœna excommunicationis; tunc, inquam, non cenſeri eo ipſo relictam obligationem ex voto obedientiæ, vt dicebat P. Sanchez, Probari poteſt, quia etiamſi vellet. non videtur poſſe Prælatus velle obligare grauiter præcepto obedientiæ ſubditum; & ſimul velle, quod non violet votum obedientiæ tranſgrediendo illud præceptum, ſicut non poteſt velle obligare obligatione iuſtitiæ ſubditum ad non accipiendum librum ex Bibliotheca; & ſimul nolle, quod peccet contra votum paupertatis, ſi illum accipiat. Ratio enim eſt eadem in vtroque caſu: quia ſicut per votum paupertatis promiſit Deo non peccare contra iuſtitiam, accipiendo ex rebus conuentus abſque conſenſu Prælati; & ideo non poteſt accipere librum inuito Prælato, quin eo ipſo violet votum paupertatis: ſic per votum obedientiæ promiſit Deo non violare præcepta Prælati, nec peccare contra obedientiam ei debitam Repugnat ergo, quod violet verum præceptum Prælati, & peccet grauiter peccato inobedientiæ, & quod non violet votum obedientiæ, quo omnem inobedientiam ſibi prohibuit. Non eſt ergo in poteſtate Prælati, quod inobedientia ſubditi religioſi non ſit contra votum: ſi vult, quod ſit inobedientia grauis; ſicut nec poteſt facere, quod vſurpatio rei communis contra iuſtitiam, non ſit contra votum paupertatis: quia religioſus non ſolùm prohibuit ſibi inobedientiam, quando Prælatus vellet obligare ex voto: ſed abſolutè prohibuit ſibi omnem veram inobedientiam.

Quod rurſus ad hominem confirmari poteſt: 173.
quia ipſe P. Sanchez *illo cap. 11. num. 25. in fine* fatetur, religioſum, qui violat præceptum regulæ, obligans ſub mortali, contrahere duplicem malitiam: alteram contra votum obedientiæ, quo vouit regulam: alteram contra virtutem ſpecialem, in qua materia illius præcepti verſatur: quia regula eſt lex quædam conſtituens materiam præceptam in ea virtute, ad quam ſpectat. Ex hoc autem argui poteſt ad caſum noſtrum, in quo videtur eſſe eadem omnino ratio. Nam ſicut regula poteſt obligare vtroque modo, ſic, & Prælatus, ſi velit, vt fatentur ij Auctores: item ſicut ſubditus promiſit per votum ſeruare regulam; ſic promiſit facere ea, quæ Prælatus iniungeret: ergo ſicut peccat contra votum, quando non obſeruat ieiunium, verbi gratia, à regula impoſitum, nec ad hoc requiritur, quod regula in actu ſignato explicet obligationem ex voto, & dicat, quod ſubditus obligetur ex voto; ſed ſolùm quod præcipiat ieiunium, quo præcepto poſito, ſtatim reſultat obligatio voti, quo promiſit
obſeruare præcepta regulæ. Sic dicendum eſt in 174.
caſu noſtro, vt inobedientia ſit contra votum, non requiri, quod Prælatus dicat, ſe velle obligare ex voto, ſed ſolùm, ſe velle obligare, & præcipere: quo præcepto poſito, ſtatim conſurgit obligatio voti, quo eodem modo promiſit ſeruare præcepta Prælati, ſicut ſeruare regulam. Item ſi regula, licet non explicet, quod velit obligare poteſtate iuriſdictionis; adhuc cenſetur eo modo obligare, & conſtituere rem præceptam in materia talis, vel talis virtutis: cur Prælatus, qui eſt regula viua, quando aliquid præcipit, non cenſebitur velle obligare eodem modo, & vſurpare poteſtatem iuriſdictionis; aut quæ differentia poteſt afferri quoad hoc inter Prælatum loquentem per regulam, aut loquentem per præcepta actualia? Et quidem hæc videtur eſſe intentio Prælati, quando vult imponere præceptum graue: vult enim aſſumere perſonam Prælati, & poteſtatem gubernatiuam, quam habet, vt Prælatus, quæ directè parit obligationem contra obedientiam, & conſtituit rem præceptam in materia talis virtutis: quare oportebit & ſufficiet in confeſſione dicere. violaui præceptum Prælati graue in tali materia, nam hoc ipſo explicatur malitia contra votum obedientiæ, & malitia contra præceptum pertinens ad talem virtutem.

§. 5. *De aliis circumſtantiis tenentibus ſe ex parte ipſius pœnitentis.*

175. *Impotentia ad copulam an ſit explicanda*

PErcurramus nunc breuiter alias circumſtantias, quæ pertinent ad hoc primum caput perſonæ peccantis. Prima eſt impotentia ad copulam. an ſcilicet, frigidus, vel Eunuchus accuſans ſe de fornicatione, debeat explicare circumſtantiam impotentiæ generandi. In quo quidquid dubitate videatur Filliucius *tom. 1. tractat. 10. part. 2. cap. 1. num. 23.* affirmandum videtur cum Sanchio *lib. 7. de matrimon. diſput. 5. num. 14.* Henriquez *lib. 5. de pœnitent. cap. 6. num. 3. in Gloſſa litera M.* Leſſio *lib. 4. cap. 3. dub. 6. num. 45.*

Quia

quia circumſtantia illa transfert peccatum ad aliam ſpeciem, nempe contra naturam, quatenus fruſtratur finis, ad quem natura deſtinauit copulam carnalem, cùm nulla poſſit ibi eſſe ſpes, vel intentio generationis.

176. *Quid de ſponſalibus?*

Secunda poteſt eſſe circumſtantia ſponſalium; an qui habet ſponſam de futuro, debeat hoc explicare, dum confitetur copulam fornicariam cum alia. Triplex eſt ſententia. Prima negat explicandam eam circumſtantiam: quia per ſponſalia nondum traditur ius in corpus, nec poteſt eſſe adultera, quæ adhuc non habet virum. Quare ſicut qui habet votum ingrediendi religionem, non violat hoc votum, nec tenetur hanc circumſtantiam explicare in fornicatione, quam interim confitetur; quia nondum habet votum caſtitatis: ſic qui promiſit matrimonium, nondum cenſetur proximè obligatus ad fugiendam copulam cum alia; ſed ſolùm remotè, quatenus ſe obligauit ad ſuſcipiendam illam obligationem proximam per matrimonium de præſenti, quod promiſit. Hanc ſententiam tenent Couarruuias, & Viualdus apud Sanchez *lib.1.de matrimon.diſp.2. num.4* Megala 1.*part.lib.5.cap.*11.*quæſt.5. num.* 9 Baſilius Pontius *de matrimon.lib* 11.*cap.6.num.* 8. & probabilem dicunt Petrus de Ledeſma apud Sanchez vbi ſuprà, & Layman *lib.5.tract.*10.*part.* 1.*c.*1.*num.*6. & probabiliorem Azor. apud Filliucium *tom.3 tract* 30.*cap.*2.*n n.*53.

177. Secunda ſententia docet eſſe explicandam eam circumſtantiam: quia ſi ex contractu debes vendere, & tradere mihi equum tuum cras, peccas peccato iniuſtitiæ, ſi hodie eruto oculo, equum deteriorem reddas: ergo licet corpus ſponſæ nondum ſit ſponſo traditum, peccat tamen ſponſa contra ius, quod habet ſponſus ad illud corpus accipiendum, dum per copulam fornicariam illud longè deterius, & inutilius reddit. Hanc tenent Sarmiento, Ludouicus Lopez, & Ledeſma apud Sanchez *vbi ſuprà, num.5.* Homo bonus, Naldus, Syluius, Pitigianus, & Petrus Fay apud Dianam 1.*tom. tract.de circumſtant. aggrauant.reſol.5 & 2. tom. tract.4 reſol.67.* vbi addit Molinam, Coninch. Rebellium, Gutierrez: & Ioann.de la Cruz.

178. Tertia ſententia media dicit explicandam eſſe eam circumſtantiam à ſponſa, vel à peccante cum ipſa, non à ſponſo, nec ab ea, quæ cum ipſo peccauit. Quia licèt vterque propter copulam ſubſequutam alterius poſſit iuſtè reſilire, & diſſoluere ſponſalia; longè tamen grauiorem iniuriam patitur ſponſus, & longè grauius onus, ac dedecus ſubit, quàm ſponſa, quæ non niſi leuiter offendi videtur. Hanc tenet Sanchez illa *diſp.* 2.*num* 6. & pro eadem affert Diana dicta *reſol.*5. Eman. Rodriguez, Filliucium, Fagundez, & Villalobos. Omnes iſtæ tres ſententiæ ſunt probabiles, nec facilè aliquam ex iis efficaci argumento impugnare.

179. *Dignitas perſonæ an explicanda?*

Tertia circumſtantia eſſe poteſt dignitas operantis, verbi gratia, ſi pœnitens eſt Epiſcopus, Generalis, Prælatus, an debeat id explicari. Affirmant aliqui, Nunnus *in addit.ad 3.part quæſt.* 9.*art* 2.*dub* 3.*concluſ.*2.*&* 3. Fagundez *Præcepto* 2 *lib* 4.*cap.* 3. *num.* 8. Quod quidem verum eſt, quando ea circumſtantia afferret ſecum in peccato peculiarem malitiam ſcandali, quod non rarò reperitur, quando eiuſmodi perſonæ peccare conſpiciuntur.

Cæterùm per ſe loquendo, & in vniuerſum non videtur neceſſe in omni peccato mortali etiam interno, vel occulto eam circumſtantiam explicare, vt ſupponit Sanchez *lib.7 de matrim. diſp.*27.*num.* 33 Henriquez, Coninch. Filliucius, & alij, quos affert Diana *vbi ſupra, reſol.*6. quia ſecluſo ſcandalo, non transfert circumſtantia illa peccatum ad aliam ſpeciem, licèt illud aggrauet ratione maioris obligationis, qua Prælatus debet procurare perfectionem. Hoc tamen etiam reperitur in religioſo, qui ratione ſui ſtatus magis debet procurare perfectionem, & tamen non ideo in quolibet peccato mortali debet explicare circumſtantiam ſtatus religioſi, vt conſtat.

180. Hinc reſponderi obiter poteſt ad aliud ſimile dubium de Gubernatore: aut publicum magiſtratum gerente; an ſi ipſe furetur, debeat circumſtantiam ſui officij explicare, ratione cuius debebat furta in Ciuitate impedire. Affirmat vterque Medina apud Dianam *vbi ſuprà, reſol.*36. Negat tamen Henriquez *lib.*2.*cap.*6. *num.*3 *in Gloſſ., litera O* & alij Recentiores communiter; quod verius videtur, & probari poteſt, quia licèt Gubernator ex iuſtitia teneretur ad impediendum furtum ſuum pro debito ſui muneris; illa tamen circumſtantia non adderet nouam ſpeciem, cùm iam ipſum peccatum furti conſtitutum ſit in ſpecie iniuſtitiæ.

181. Dices: circumſtantiam officij addere ſpeciem nouam, quia eſt contra iuſtitiam, non ſolùm commutatiuam, ſed etiam contra diſtributiuam, quæ obligat Gubernatorem ad impedienda furta propter bonum publicum. Sed contra, quia licèt Gubernator conſtituatur ad hoc, vt impediat furta; & delicta aliorum, non tamen, vt impediat ſua. Sicut Fiſcalis debet ex munere ſuo denũtiare delicta contra bonum publicum, non tamen ſua, ſed aliorum: & cuſtos vineæ debet manifeſtare fures, non tamen ſeipſum: quia ij omnes conſtituuntur in ordine ad alios in officio continendos, non in ordine ad ipſorummet delicta impedienda: non ergo accipit ex hoc capite ſpeciem nouam malitiæ furtum illud, vel adulterium, quod à Gubernatore patraretur.

Hinc etiam colligitur à fortiori contra Nunnum *loco ſuprà allegato, concluſ.* 5. Sacerdotem percutientem aliquem laicum citra occiſionem, aut membri mutilationem, etiamſi ſit percuſſio cum effuſione ſanguinis, non debere explicare circumſtantiam proprij Sacerdotij: nam licèt magis indecens ſit Sacerdoti percuſſio illa: id tamen non videtur continere ſpeciem malitiæ diuerſam in confeſſione explicandam.

§.6. *De circumſtantia ignorantiæ.*

182. Quarta circumſtantia eſſe poteſt ignorantia: an ſcilicet, qui peccauit ex ignorantia vincibili, & mortaliter culpabili, debeat id explicare; quod eſt quærere, an peccata commiſſa ſcienter, & commiſſa ex ignorantia culpabili ſint eiuſdem ſpeciei. De quo videri poſſunt Suarez *in præſenti diſputat.* 22.*ſect.*4. *num.*14. Vaſquez *in* 1.2. *diſput.* 11. Salas 2.*tom. in* 2. 2. *tract.* 13 *diſp.* 8. *ſect.* 8. qui alios multos congerit. Clariùs tamen, & breuiùs rem explicuit Sanchez *lib.*1.*in Decalog.cap.*17. *num.*22. *&* 23. qui cum reliquis citatis negat eam circumſtantiam afferre differentiam ſpecificam; ſiue enim Miſſam omittas ſcienter, ſiue id facias ignorans præceptum, cùm

tamen aduertetes debitum inquirendi; peccatum habet malitiam eiuſdem ſpeciei.

183. Aduertunt tamen ij Auctores primò explicandam eſſe ignorantiam, quando ea excuſat ab incurrenda cenſura impoſita violanti ſolùm ſcienter tale præceptum. Secundò quando ob ignorantiam aliquis exponitur periculo peccandi in alia ſpecie, v.g. ſi ignores ſtatum fœminæ, quam cognoſcis: tunc enim te exponis periculo adulterij, vel ſacrilegij, &c. ſi nupta, ſi Deo ſacra ſit. Tertiò addunt aliqui explicandam ignorantiam, quando eſt affectata ad finem liberiùs peccandi. Quod quidem verùm eſt, quando ideo ſubeſt, vt diximus, periculum peccandi in alia ſpecie: quando verò non eſt tale periculum; ſed ignorantia affectatur, ne notitia certa præcepti remoueat à peccato, non videtur explicanda ea circumſtantia, quia nec mutat ſpeciem, nec etiam notabiliter aggrauat: peius enim fortaſſe eſt violare præceptum notum, quàm nolle illud cognoſcere, vt ſine remorſu violetur: plus enim reuerentiæ, & timoris oſtenditur in ſecundo caſu, quàm in primo, quidquid dicat Sanchez *loc. cit. n. 23. & num. 5.*

184. Ab hac communi doctrina diſcedit aliquantulum Ioann. Malderus *in 1. 2. quæſt. 76. art. 2.* vbi obſeruat obligationem ſciendi, & expellendi ignorantiam circa aliquid dupliciter contingere. Aliquando enim oritur ſolùm ex obligatione aliquid faciendi, vel omittendi, ad quod neceſſaria eſt eius cognitio. Aliquando obligatio ſciendi prouenit ex peculiari præcepto, quo tenemur comparare nobis aliquam ſcientiam, vt ſciamus. Quando ergo obligatio eſt prioris generis, vnicum peccatum, & eadem in ſpecie malitia eſt ignorantia, & peccatum ex ignorantia ſequutum. Quando verò obligatio ſciendi eſt poſterioris generis, ignorantia ſecundùm ſe eſt peccatum diſtinctum à peccato, quod ex illa ignorantiâ admittitur, v.g. ſi quis ex ignorantia culpabili Decalogi incidat in peccatum homicidij; duplex peccatum committit: vnum negligentiæ ſciendi illud, quod ſcire poterat, & debebat, ſcilicet, Decalogum; alterum homicidij. Sic etiam Confeſſarius abſoluens ex ignorantia eum, quem abſoluere non poterat, dupliciter peccat ignorans ea, quæ ad officium ſuum pertinent, & indebitè abſoluens. Cui doctrinæ conſentire videtur Tann. *in 1. 2. diſp. 4. q. 9 dub. 1. num. 12.*

185. Hoc tamen, niſi ſano modo, & iuxta id, quod ſuperiùs diximus, intelligatur, in rigore non eſt vniuerſaliter verum. Fateor quidem aliquam ignorantiam ſecundùm ſe eſſe ſpeciale peccatum independenter ab opere illicito ſubſequuto, qualis eſt ignorantia culpabilis articulorum, & myſteriorum fidei, quorum notitia per ſeipſam præcipitur, atque ideo ſiſtendo in ipſa obligatione ſciendi, eſt culpabilis talis ignorantia. Cæterùm ignorantia Decalogi, aut earum rerum, quas quiſque ſcire debet ad rectè exequendum munus, & officium ſuum, non eſt ſpeciale peccatum contra aliquam ſpecialem obligationem diuerſam ab obligatione ſeruandi legem, vel exequendi debito modo officium proprium. Poterit quidem contingere, quod committens homicidium ex ignorantia Decalogi committat peccatum aliquod diuerſum etiam ſpecie à puro homicidio: quia nimirum per ignorantiam totius Decalogi non ſolùm ſe expoſuit periculo homicidij, ſed aliorum peccatorum contra Decalogum: quod idem de Confeſſario, & quolibet alio ignorante, quæ ad officium ſuum pertinent cum proportione dicendum eſt; & tunc oportet explicare etiam malitiam ignorantiæ. Cæterùm ſi ignorantia culpabilis ſit ſolùm circa aliquod præceptum ſpeciale, verbi gratia, circa malitiam, & prohibitionem vſuræ, non eſt duplex malitia in vſura commiſſa ex tali ignorantia; quia tota obligatio ſciendi prohibitionem vſuræ naſcitur ex prohibitione vſuræ, quæ tota eſt in ſpecie iniuſtitiæ: non oportet ergo diſtinguere ibi duas malitias, quia perindè ſe habet tunc obligatio ſciendi, ſicut in eo, qui culpabiliter ignorat præceptum ſeruandi feſtum, vel ieiunandi hac die, qui quidem non contrahit duas malitias, ſed vnam contra præceptum feſti, vel ieiunij, quod ſimul obligabat ad expellendam illam ignorantiam, quod benè explicuit Vaſquez *in 1. 2. dicta diſp. 219.* & Layman *lib. 1. tract. 2. cap. 4. num. 10.* qui de ignorantia etiam Decalogi loquuntur, & in vniuerſum de omni ignorantia rerum operandarum.

Maior difficultas eſſe poteſt circa ignorantiam prioris, quæ verſatur circa ſpeculabilia, & opponitur obligationi ſciendi ſine ordine ad operandum, qualis eſt ignorantia articulorum fidei. De qua in primis dicendum videtur conſequenter eſſe peccatum einſdem ſpeciei, licèt obiecta, quæ ignorantur, differant ſpecie; quia eadem eſt obligatio ſciendi eas omnes veritates, & contra eandem virtutem, & obligationem fidei peccatur eas omnes ignorando. Vnde Suarez *diſp. 15. de fide, ſect. 1. num. 7.* aduertit non eſſe plura peccata, ſed vnicum, quando aliquis culpabiliter ignorat plures fidei articulos, quos ſcire debebat. 186.

Difficultas eſt, an ignorantia culpabilis circa eiuſmodi articulos ſit peccatum diuerſæ ſpeciei moralis, à peccato infidelitatis, quo aliquis ſcienter negat aliquam fidei veritatem; an verò ſit eiuſdem malitiæ quoad ſpeciem, ſicut diximus homicidium ex ignorantia culpabili factum non differre ſpecie morali ab homicidio ſcienter commiſſo. P. Vaſquez *in 1. 2. diſp. 126. cap. 2. & 3.* differentiam aſſignat quoad hoc inter peccatum homicidij, & infidelitatis, vt ignorantia non faciat malitiam ſpecie diuerſam in homicidio, faciat tamen differentiam ſpecificam in peccato contra fidem: quia ſtante ignorantia, manet tota malitia homicidij ex parte obiecti externi: at verò poſita ignorantia etiam culpabili, non manet malitia hæreſis, vel infidelitatis, quæ conſiſtit in hoc, quod aliquis ſcienter aduerſetur dictis, & auctoritati Dei loquentis, quod non facit, qui ignorat Deum loqui, licèt id culpabiliter ignoret. 187. *Ignorantia fidei an differat ſpecie ab infidelitate.*

Hæc ſententia, & eius ratio mihi ſemper difficilis viſa eſt, nec inuenio diſcrimen quoad hoc inter peccata contra obligationem credendi, & contra alia præcepta. Malitia enim, quæ in infidelitate apparet, vt dicit ipſe P. Vaſquez *numero 4.* ſumitur ex eo, quod aliquis offendit auctoritatem loquentis, non credendo, quod dicit. Hæc autem irreuerentia non ſolùm inuenitur, quando aliquis ſcienter diſſentit Deo loquenti; ſed etiam quando culpabiliter negligit examinare, an ſit doctrina Dei, & ob eam negligentiam re ipſa diſſentit iis, quæ à Deo dicuntur. Quod quidem ex ipſo irreuerentiæ exemplo comprobari poteſt: quia ſi ego alicui honorem debitum non exhibeo, ſiue id faciam illum cognoſcens, ſiue ex culpabili negligentia eum ignorans, pertinet ad eamdem ſpeciem irreuerentiæ: vnde qui vulnerat perſonam ſacram, ſiue ſcienter id faciat 188.

ciat

Digitized by Google

ciat, ſiue ex culpabili ignorantia, in vtroque caſu contrahit eamdem malitiam ſacrilegij ſecundùm ſpeciem; ergo in vtroque caſu offendit, & violat reuerentiam debitam perſonæ ſacræ; ſic etiam qui ex ignorantia culpabili irreuerenter ſe gerit erga Principem, aut ſummum Pontificem, procul dubio contraheret irreuerentiam contra eorum dignitatem. Similiter ergo qui ex negligentia culpabili negat eſſe vera, quæ Deus nobis credenda proponit, contrahit malitiam irreuerentiæ contra diuinam auctoritatem. Fateor quidem maiorem longè fore irreuerentiam, ſi ſcienter neget, quæ fides docet: id tamen non ſufficit ad differentiam ſpecificam; quia maior etiam irreuerentia eſt Principem, vel Pontificem cognitum dehonorare, quàm culpabiliter incognitum: maior etiam iniuſtitia eſt, hominem ſcienter occidere, quàm quem ex culpabili ignorantia ſetam exiſtimas: & tamen in iis, & ſimilibus caſibus non ponitur differentia ſpecifica inter malitias. Similiter grauior inobedientia eſt ſcienter violare præceptum Prælati, quàm culpabiliter ignoratum; & tamen non eſt differentia ſpecifica inobedientiæ. Cur ergo irreuerentia contra auctoritatem Dei loquentis cognitam, vel culpabiliter ignoratam faciet illam diſtinctionem ſpecificam magis, quàm in aliis peccatis?

189. Dicunt deeſſe ex parte obiecti malitiam completam obiectiuam infidelitatis. quæ conſiſtit in diſſentiendo ſcienter iis quæ Deus dicit: Sed contra, quia etiam ego dicam in dehonoratione Pontificis culpabiliter incogniti deeſſe malitiam illam ſpecificam obiectiuam, quæ eſt dehonorare ſcienter Pontificem: item in inobedientia ex ignorantia culpabili præcepti deeſſe malitiam illam completam ſpecificam, quæ eſt agere ſcienter contra obedientiam; atque adeo eſſe duas ſpecies inobedientiæ, & dehonorationis, ſicut ponis duas ſpecies agendi contra auctoritatem, & teſtimonium diuinum. Sicut ergo in iis exemplis reperitur eadem malitia contra reuerentiam, aut contra obedientiam, licèt minor, quando ex ignorantia, quàm quando ex ſcientia peccatur; ſic in caſu noſtro videtur eſſe malitia eadem in ſpecie in vtroque caſu contra reuerentiam debitam diuino teſtimonio; quæ quidem obligat non ſolùm ad non negandum ſcienter id, quod Deus dicit; ſed etiam ad non exponendum nos periculo id negandi temerè propter inconſiderationem, & negligentiam noſtram.

190. Confirmatur; quia in aliis materiis exponens ſe culpabiliter periculo alicuius peccati contrahit malitiam illius peccati, & exponens ſe manifeſto periculo incidendi in hæreſim, contrahit malitiam hæreſis, licèt non omnino conſummatam, vt fatentur Suarez *diſputat. 19. de fide, ſect. 6. num. 18.* & tamen ille nondum teſiſtit ſcienter teſtimonio diuino: ergo ſimiliter qui ob negligentiam culpabilem exponit ſe periculo negandi id, quod Deus dicit, & quod tenebatur credere, contrahet malitiam eiuſdem rationis, licèt non ſit peccatum infidelitatis, aut hæreſis conſummatæ, vt poſtea dicam.

191. Dices: diuerſa malitia eſt ſignificare Deum non eſſe veracem, quod videtur facere, qui ſcienter negat fidem; & diuerſa eſt negligentia in examinanda fide propoſita, an verè propoſita ſit; per quod non videtur ſe quis opponere veracitati Dei. Sed contra, quia ad peccatum infidelitatis non requiritur, quod aliquis neget Deum eſſe veracem: imò nullus fortaſſe hæreticus, aut infidelis id negat, ſed negat eſſe reuelata à Deo, quæ noſtra fides proponit: hoc tamen ſufficit ad veram infidelitatem; quia auctoritas Dei non ſolùm exigit, quod non negemus Deum eſſe veracem, ſed etiam quod non negemus ea, quæ Deus dicit: ad quod neceſſe eſt non negare Deum loqui, quando eius loquutio ſufficienter nobis proponitur. Sicut ergo contrahit malitiam infidelitatis, qui negat Deum reuelare hæc myſteria: ſic poterit eam contrahere, qui ex negligentia culpabili vult ſe exponere periculo negandi, quod ex diuino teſtimonio credere tenebatur.

Propter hæc ergo alij eodem modo loquuntur de peccatis contra fidem, ſicut de peccatis contra alia præcepta, vt eodem etiam modo contrahant malitiam eiuſdem rationis, ſiue ſcienter, ſiue ex ignorantia culpabili committantur. Soto *in 4. diſtinct. 1. quæſtion. 2. articul. 3. poſt 5. concluſ.* Lorca *2. 2. quæſtion. 11. diſputat. 41. num. 15.* & fauent Bonauent. *in 4. diſt. 13. dub 4. circa ſextum.* Alij ſaltem id concedunt in habente ignorantiam affectatam. Ita Cano *locis Theolog. lib. 12. cap. 8. & cap. 9.* Petrus Nauarra *lib. 2. de reſtitut. cap. 4. part. 2. dub. 8 num. 208.* & in vniuerſum de proferente hæreſim ex ignorantia qualibet mortaliter culpabili; idem docet Thomas Sanchez *libro ſecundo in Decalog. cap. 7. numero 24.* confirmans doctrinam generalem, quam tradiderat *libro primo, cap. 17. num. 15.* de omnibus peccatis ex ignorantia facti pertinere ad eandem ſpeciem, ad quam pertinent ſcienter facta, quam regulam dicit in præſenti etiam materia locum habere. 192.

Dices; ergo qui ex ignorantia culpabili negat res fidei, peccat vero peccato infidelitatis, ſicut qui ſcienter eas negat, atque adeo perdit habitum fidei infuſæ, quæ quidem licèt in peccatore maneat, peccato tamen infidelitatis deperditur, iuxta doctrinam Trident. *ſeſſ. 6. cap. 15.* 193.

Reſpondetur fidem deperdi peccato infidelitatis conſummato, & perfecto: hoc autem peccatum ex ignorantia culpabili commiſſum, licèt participet eandem ſpecie malitiam; non tamen habet denominationem infidelitatis ſimpliciter, & propriè. Sicut ille etiam, qui culpabiliter exponit ſe morali periculo incidendi in hæreſim, contrahit malitiam hæreſis, vt ſuprà vidimus; & tamen nondum eſt hæreticus, nec perdidit habitum fidei infuſæ: quia denominatio hæretici, & infidelis vltra malitiam ſpecificam, requirit alias conditiones, quæ licèt non afferant differentiam eſſentialem, ſunt tamen neceſſariæ ad tale peccatum in indiuiduo.

Ratio autem, cur non perdatur fides infuſa quolibet peccato illius ſpeciei, ſed ſola infidelitate; ea reddi poteſt; quia quandiu aliquis non diſſentit ſcienter Deo, poteſt credere debito modo, quæ ſibi ſufficienter proponuntur, vt reuelata à Deo; nam licèt ex negligentia culpabili ignoret aliqua, quæ debebat credere, adhuc circa alia, quæ non ignorat, poteſt exercere verum aſſenſum fidei ſupernaturalis, & illa debito modo credere, atque ideo habitus fidei non erit in ipſo inutilis, & otioſus, ſed vtilis ad credendum, prout de facto credit, quæ non ignorat. At verò qui ſcienter reiicit 194.

reiicit teſtimonium Dei ſufficienter propoſitum, dum in ea diſpoſitione perſeuerat, non eſt diſpoſitus ad credenda debito modo alia obiecta propter auctoritatem Dei, quam circa vnum articulum ſcienter reiicit, atque ideo habitus fidei inutilis, & otioſus maneret, & idcirco meritò ab ipſo tunc aufertur, licèt non auferatur, quando ſolùm ex ignorantia culpabili errat circa fidei veritatem.

195. Dices, qui peccat etiam peccato proprio infidelitatis, poteſt, dum eſt in ea diſpoſitione, credere alios articulos; circa quos non errat: poteſt enim negare aliquem articulum, non quia ſentiat Deum mentiri, ſed quia non credit Deum illum reuelaſſe; qui tamen eſt proprius actus infidelitatis, imò hæretici, & infideles regulariter non negant veracitatem Dei, vt ſuprà diximus, ſed ſolùm negant Deum reuelaſſe hos articulos & tamen hoc ſufficit, vt perdant habitum fidei infuſæ, licèt in eo ſtatu poſſint cæteros articulos credere propter Dei teſtimonium, quod circa illos acceptant: ergo ſimiliter deberet perdi habitus fidei ab eo, qui ex ignorantia culpabili errat circa articulos fidei, licèt in eo ſtatu paratus ſit ad credenda omnia, quæ ex parte Dei ſibi ſufficienter proponentur.

196. Patet Coninch. *diſputat.* 18. *de fide, dub.* 4. *num.* 31. admittit aliquando habitum infuſum perdi, quando homo ex negligentia culpabili, & ex affectu erga errorem contrarium non vult intendere conſiderationem ad res fidei ſufficienter ex ſe propoſitas. Sed quidquid ſit de hoc, ad obiectionem propoſitam reſponderi facilè poteſt eum, qui negat teſtimonium Dei ſibi ſufficienter propoſitum, licèt non neget Dei veracitatem, eſſe verè, & propriè infidelem, nec poſſe, dum eſt in diſpoſitione credere alios articulos debito modo, ſicut poteſt ille, qui ex ignorantia culpabili errat circa vnum articulum, quem credere debuiſſet. Pro quo ſuppono ex contractu de fide, Chriſtianam fidem includere voluntatem credendi Deo ſuper omnia, & exhibendi diuinæ Auctoritati ſupremum cultum intellectualem. Hic autem ſupremus cultus intellectualis includit duo, ſcilicet credere verum eſſe, quod Deus dicit, & non negare Deum dicere, & loqui, quando eius loquutio ſufficienter propoſita eſt. Nam ſi in horum altero intellectus deficiat, diſſentit Deo loquenti, & teſtificanti, atque adeo deficit in cultu intellectuali debito. Hinc conſtat, quomodo hæreticus, qui teſtimonium Dei ſufficienter propoſitum reiicit, non poſſit debito modo alios articulos credere; quia non poteſt habere voluntatem illam exhibendi cultum ſupremum intellectualem diuino teſtimonio, ſine qua voluntate fides non operatur ſuum proprium, & perfectum actum: ideo meritò aufertur habitus fidei durante tali diſpoſitione: ſicut aufertur habitus charitatis à peccatore, quia durante illa diſpoſitione, non poteſt Deum diligere ſuper omnia, licèt poſſit Deum, vtcumque, & minùs perfectè diligere. At verò qui ſolùm ex ignorantia culpabili errat, poteſt adhuc habere eiuſmodi voluntatem circa articulos ſibi propoſitos exhibendi cultum ſupremum intellectualem diuino teſtimonio, ſcilicet credendo, & acceptando ſemper ipſum teſtimonium Dei, & rem teſtificatam. in neutro enim deficit ex parte intellectus, qui ex ignorantia culpabili errat; cùm ſemper credat vtrumque, quoties ſibi proponitur. Poteſt ergo manere in eo habitus fidei infuſæ, cùm non ſit otioſus, & inutilis in eo ſtatu.

197. Vnde à fortiori colligitur, multò minùs eiuſmodi errantem ex ignorantia culpabili incurrere pœnas, aut cenſuras Eccleſiæ contra hæreticos latas: quia licèt malitia ſit eiuſdem ſpeciei, non tamen intelligitur nomine hæretici, niſi ille ſolus, qui pertinaciter, & ſcienter negat fidei veritates: ſicut neque intelligitur quicumque fidem negat, ſed qui poſt Baptiſmum eam negat; licèt illa circumſtantia non faciat peccatum infidelitatis ſpecie diuerſum. Videatur Sanchez, qui alios multos affert *lib.* 2. *in Decal. cap.* 7. & Suarez *diſp.* 19. *de fide, ſect.* 3. & 5.

198. Concludimus ergo ex dictis circumſtantiam ignorantiæ culpabilis, aut ſcientiæ, non afferre differentiam ſpecificam, nec debere explicari, niſi in ordine ad cenſuras, vel reſeruationem, vt contingit in peccato hæreſis. Faciliùs admitti poſſet, quod docuit Suarez *diſp.* 16. *de fide, ſect.* 1. *num.* 10. differre ſpecie peccatum omiſſionis à peccato commiſſionis contra fidem, v. g. ſi quis negatiuè ſe habet, abſtinendo ab aſſenſu, quem deberet elicere, non tamen ex dubitatione, aut incertitudine, ſed ob alias cauſas: hic peccat contra fidem, ſed eius peccatum non habet eamdem ſpecie malitiam, quàm peccatum illius, qui poſitiuè diſſentiret rebus fidei: ſicut non eſt eadem malitia in ſpecie in omiſſione dilectionis Dei debitæ ex præcepto, & in odio poſitiuo Dei atque adeo differentia illa debet omnino in confeſſione explicari.

199. Petes, an circumſtantia illa, quod aliquis peccauerit ex conſcientia erronea, ſit explicanda. De hoc dicemus latè *infra ſectione* 12. explicando circumſtantiam, quæ vocari ſolet, *Quomodo.*

§.7. *De circumſtantia conſuetudinis.*

200. HÆc etiam circumſtantia pertinere videtur ad perſonam pœnitentis, per quam, ſcilicet explicatur, qualiter diſpoſitus fuerit ad peccandum faciliùs. Et quidem debere explicare eam conſuetudinem præcedentem, docent Henriquez, Fagundez, & alij, quos refert Diana *tom.* 1. *tract. de circumſtant. aggrauant. reſol.* 15. atque ideo, qui ex inueterata conſuetudine hodie fornicatur, non ſatisfacit confitendo peccatum hodiernum ſolum, niſi dicat etiam conſuetudinem præteritam, licèt illa priora peccata iam confeſſus fuerit.

201. Hanc ſententiam communiter reiiciunt Theologi, Suarez, Vaſquez, Reginaldus, Bonacina, & alij, quos affert idem Diana ibi; quia peccata præterita non addunt hodierno peccato aliquam circumſtantiam nouam, præſertim ſpecie diuerſam. Pro huius tamen communis doctrinæ explicatione, diſtinguendum videtur de conſuetudine: quædam enim eſt conſuetudo, quæ ſolùm inducit ad ſimilia peccata poſtea committenda, quæ tamen quando fient, habebunt ſuam propriam, & nouam libertatem, ac malitiam, vt cùm quis ex conſuetudine deprauata peierandi, iurat frequenter falſum, ſed ſemper cum aduertentia ſufficienti ad nouum peccatum committendum. Altera eſt conſuetudo, quæ inducit quidem ad ſimiles

actus

actus poſtea ex habitu faciendos, ſed abſque noua aduertentia, aut libertate noua ad nouum peccatum: vt cùm ex depravata conſuetudine iurandi, iurat aliquis falſum ſine aduertentia ad id, quod facit.

202. His ſuppoſitis, ſi ſermo ſit de priori conſuetudine, res videtur clara, quòd non ſit neceſſariò explicanda, niſi confeſſarius interrogat, (tunc enim debere explicare, diximus *ſupra diſp.* 14. *ſect.* 10.) quia peccata illa, quibus comparata eſt conſuetudo, iam ſunt explicata in præcedenti confeſſione; peccatum autem præſens non aggrauatur; imò videtur minùs graue propter conſuetudinem, & habitum præcedentem; ſed tamen hoc ipſum non caret difficultate: quia conſuetudo videtur eſſe ſpeciale peccatum diſtinctum à peccato, quod ex ipſa conſequitur; quod non declaratur, niſi ſeorſim explicetur: nam ponere, vel retinere occaſionem proximam peccandi mortaliter, eſt peccatum mortale, quod debet explicari in confeſſione, vt fatetur Vaſquez *in præſent. quæſt.* 91. *art.* 1. *dub* 3. *num* 3. quod quidem intelligi debet, quando inter occaſionem proximam, & peccatum ex ea ſubſequutum interceſſit mora notabilis ſufficiens ad interruptionem actus, & ad multiplicanda numero peccata; alioquin reputabitur vnum, & idem peccatum: ſed ille, qui per plura periuria comparat conſuetudinem peierandi, eo ipſo conſtituit ſe in periculo, & occaſione proxima peierandi poſtea, & peccandi iterum: ergo debet in confeſſione explicare illam circumſtantiam conſuetudinis, quatenus includit periculum morale, & occaſionem proximam ad peccata ſubſequentia: quam quidem circumſtantiam nunquam explicuit in confeſſionibus præteritis, in quibus accuſauit ſe in ſingulis de duobus, vel tribus periuriis, per quod non explicabat conſuetudinem, & occaſionem moralem peccati ſubſequentis: debet ergo in confeſſione ſequenti explicare circumſtantiam conſuetudinis, vt explicet periculum morale, cui ſe expoſuit.

203. Adhuc tamen regulariter non videtur neceſſariò explicanda illa circumſtantia: tum quia homines non attendunt communiter ad illud periculum morale ſequentis peccati; quando aliquod peccatum committunt, nec facilè diſcerni poteſt quando conſuetudo perueniat ad eum gradum, vt inducat iam occaſionem moralem proximam aliorum ſubſequentium peccatorum: tum etiam quia exponere ſe periculo fornicationis, verbi gratia, non habet malitiam ſpecie diuerſam ab ipſa fornicatione: cùm ergo explicuit in confeſſione præcedenti ſuam fornicationem iam explicuit totam malitiam ſpecificam illius peccati: nam circumſtantia illa periculi, quod ſubiit alterius fornicationis, non addit malitiam ſpecie diuerſam, licèt aggrauet intra eandem ſpeciem: vnde regulariter non videtur obligandus pœnitens ad fatendam neceſſariò conſuetudinem, niſi interrogetur.

204. *Conſuetudo inducens ad actus indeliberatos an ſit explicanda*

Maior difficultas eſſe poteſt de conſuetudine poſterioris generis, quæ ſcilicet eſt cauſa faciendi poſtea ſimiles actus abſque deliberatione ſufficienti, vel aduertentia. In quo caſu certum in primis videtur actus ſubſequentes ſine deliberatione præſenti factos non eſſe noua peccata, ſed ſolùm eſſe peccata in ſua cauſa, nempe in conſuetudine præcedenti liberè volita, ſeu eſſe effectus peccati, vt cum aliis probat Thomas Sanchez *lib.* 3. *in Decalog. cap.* 5 *num.* 28. & Suarez *tom.* 1. *de Religion. tractat.* 3. *lib.* 1. *de irreligioſit. cap.* 6 *num.* 2. & *tom.* 2. *lib.* 3. *de iuramento, cap.* 7. *numero* 3. & *ſequentibus.* Vnde non erit neceſſe iuramenta ſequentia abſque aduertentia prolata in confeſſione explicare, ſed ſolùm cauſam culpabiliter antea poſitam, nempe conſuetudinem illam volitam, aut permiſſam, vt notant iidem Sanchez *ibi num.* 33. & Suarez *dicto lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 5. quia effectus peccati præcedentis non habens malitiam præſentem non debet neceſſariò explicari, niſi ob reſeruationem, vel cenſuram, aut quid ſimile, vt infrà dicemus. Imò addit Sanchez *ibi num* 34. quando eſſet reſeruatio, vel cenſura pro periurio, non comprehendi iuramentum illud falſum ſine præſenti aduertentia prolatum ortum ex conſuetudine culpabili præcedenti.

205. *An ſit peccatum?*

Ex hoc tamen oritur non leue dubium; cur ſcilicet ſit obligatio grauis auferendi illam conſuetudinem, ita vt permiſſio conſuetudinis ſit peccatum mortale: cùm enim actus ſubſequentes non ſint peccata propter inaduertentiam; conſuetudo, ex qua illi actus oriuntur, non erit mala, ſaltem ex eo capite, cùm non exponat hominem periculo morali peccandi, ſed ſolùm faciendi aliquid abſque peccato propter inaduertentiam. Quod argumentum in materia iuramenti videtur magis vrgere: quia quando aliquis ore profert verba, quæ ſufficerent ad iuramentum, ſed ea profert ſine vllo animo iurandi, quia inuincibiliter ignorat illam eſſe iurandi formulam; verè non iurat propter defectum aduertentiæ; ergo ille actus nullo modo eſt periurium, atque ideo conſuetudo, ex qua fit, vt proferantur illa verba abſque aduertentia, & per conſequens abſque animo iurandi non eſt cauſa periurij ſubſequentis, ſiquidem illud neque eſt periurium, neque iuramentum. Quare ſicut contumelia ab ebrio non eſt verè contumelia, & ideo non eſt peccatum, neque in ſe, neque in cauſa, quia de ratione contumeliæ prohibitæ eſt, quod ſit verbum humanum ab homine ratione vtente prolatum: ſic iuramenta falſa abſque aduertentia prolata non erunt iuramenta, atque ideo neque in ſe, neque in cauſa erunt peccata licet præuiſa fuerint. Quod hoc argumento conuictus conceſſit Ioannes Sancius *in ſelectis, diſp.* 20. *num* 5. quem refert Diana 2. *tom. tract.* 5. *Miſcell. reſol.* 62.

206. *Conſuetudo iurandi.*

Communis tamen ſententia Theologorum docet prædictam conſuetudinem, qua fit, vt aliquis iuret falſum ſine aduertentia, eſſe culpabilem in ſe, & debere auferri, vt cum aliis tradit Thomas Sanchez *dicto cap.* 5. *num.* 13. & 14. Pro quo aduertendum eſt actum illum, qui ex conſuetudine oritur, aliquando eſſe talem, vt etiam ſine aduertentia factus, retineat in ſe totam malitiam obiectiuam, ratione cuius prohibetur, vt contingit in homicidio, vulneratione, & ſimilibus: quæ ſiue fiant cum aduertentia, ſiue ſine illa, ſemper retinent malitiam, ſeu indecentiam obiectiuam, ob quam prohibentur, ita vt adueniente aduertentia habeant iam malitiam formalem. Et de his non eſt dubium, quin conſuetudo, quæ facit, vt fiant eiuſmodi actiones abſque aduertentia, ſit culpabilis, & peccatum: vnde qui præuidet homicidium in ebrietate ſequuturum, peccat peccato homicidij, quia tenebatur in cauſa illud impedire.

207. Aliquando verò ij actus ſiot tales, vt ſine aduertentia facti non retineant malitiam obiectiuam, ob quam prohibentur, verbi gratia, contumelia, quæ ſi ab ebrio proferatur abſque vſu rationis, non eſt contumelia, nec habet malitiam obiectiuam contumeliæ; quia non ſunt verba humana; ſed perinde ac ſi à Pſittaço proferrentur: quod idem eſt de iuramento in ebrietate, ſomno, vel amentia prolato, quod propter eamdem rationem non retinet malitiam obiectiuam, & ideo nec contumelia, nec periurium in ebrietate, aut ſomno proferenda, etiamſi præuiderentur, eſſent peccata in ſe, vel in cauſa, quia poſita illa circumſtantia non retinent iam malitiam obiectiuam propter quam prohibentur.

208. Aliter tamen dicendum eſt de iuramento, quod non in ebrietate, aut ſomno profertur, ſed ab habente rationis vſum ſine aduertentia tamen actuali: eiuſmodi enim periuria poſſunt eſſe peccata in cauſa, & eſt obligatio auferendi conſuetudinem, ex qua oriuntur; quia ſemper retinent aliquam turpitudinem obiectiuam, quæ poteſt dupliciter conſiderari Aliquando enim inaduertentia poteſt eſſe ſolùm circa prohibitionem, non circa ſubſtantiam actus, vt ſi aliquis ex conſuetudine iurer falſum aduertendo quidem ad iuramentum, & ad falſitatem, nullo tamen modo ad prohibitionem, vel malitiam periurij: & tunc actus ille retinet in ſe malitiam, & indecentiam obiectiuam, quia adducint Deus in teſtem rei falſæ. Sicut ergo prohibetur mihi adducere Deum in teſtem falſitatis: ſic prohibetur velle in cauſa ponere illum actum, per quem adducam poſtea Deum in teſtem falſitatis; atque ideo conſuetudo, ex qoa ſequitur poſtea talis actus, quo adduco Deum in teſtem falſitatis, erit eodem modo prohibita. Quod etiam procedit in eo, qui ex deprauata conſuetudine iurat, non attendendo ad prohibitionem, nec etiam ad veritatem, aut falſitatem rei, quam iurat: nam hæc etiam conſuetudo eſt mala, & debet auferri propter eamdem rationem: quia adducere Deum in teſtem cum periculo falſitatis, de ſe habet malitiam obiectiuam, ob qoam prohibeatur talis actus: ergo conſuetudo, quæ facit, vt ponantur talis actus, eodem modo erit prohibita: quod conſtat ex poſito exemplo homicidij, quia non ſolùm debeo auferre cauſam, verbi gratia, ebrietatem, ex qua ſequitur homicidium, ſed etiam illam ex qua ſequitur, quod proiiciam ſagittam in aliquem, non attendendo an ſit homo, vel fera; quia hæc etiam actio eſt mala obiectiuè, atque ideo debeo impedire eius cauſam: ſimiliter ergo debeo impedire cauſam, ex qua fit, quod vel adducam Deum in teſtem falſi, vel in teſtem alicuius rei, non attendendo, an ſit vera, vel falſa.

209. Denique aliquando inaduertentia, & inconſideratio actualis poteſt eſſe non ſolùm circa prohibitionem, aut falſitatem, ſed etiam circa ſubſtantiam iuramenti, v. g ſi quis inuincibiliter ignoret, contineri iuramentum in illis verbis. *Per Deum*, aut, *Per vitam meam*: & ideo aſſuefactus eſt illa verba paſſim abſque iuramenti intentione, aut ſcrupulo proferre: poſtea verò cognito errore, proſequitur ex conſuetudine proferre eadem verba, ſicut priùs, abſque intentione iurandi, aut aduertentia, quia non recordatur ſignificationis illorum verborum, quam didicit denuò à Confeſſario. Et quidem in hoc caſu poſſet eſſe maior difficultas; an teneatur ſub peccato mortali procurare auferre ſibi illam conſuetudinem. Nam illi actus indeliberati verè non ſunt iuramenta, cùm non habeat animum iurandi, nec adducendi Deum in teſtem: ergo non retinent turpitudinem obiectiuam, ob quam periurium prohibetur: ergo conſuetudo, quæ eſt cauſa illorum actuum, non eſt cauſa alicuius actus prohibiti, vel habentis turpitudinem obiectiuam; non eſt ergo obligatio auferendi illam cauſam: ſicut neque eſt obligatio vitandi ebrietatem propter contumelias, quæ in ebrietate proferrentur, eo quod illæ abſque rationis vſu prolatæ non ſunt veræ contumeliæ; & hoc fortaſſe ſolùm intendit Ioannes Sancius ſupra citatus.

Cæterùm communis ſententia etiam in hoc caſu agnoſcit grauem obligationem auferendi 210.
illam conſuetudinem, vt tradunt expreſsè Thomas Sanchez *illo num.* 14. & Suarez ibi adductus cum aliis. Probari autem poteſt primo ab abſurdo: quia ſi aliquis conſuetudinem haberet proferendi frequenter verba illa, quia inuincibiliter ignorabat continere blaſphemian impiiſſimam contra Deum, aut contra Beatam Virginem; poſtea verò cognita ſignificatione eorum verborum, ex conſuetudine, & habitu proſequeretur, & proferret abſque aduertentia ad blaſphemiam, eadem verba, quis dicat hunc non debere ſub peccato graui procurare auferre à ſe eiuſmodi conſuetudinem, ſed poſſe licitè in ea perſeuerare, eo quod actus omnes propter inaduertentiam non eſſent propriæ, & veræ blaſphemiæ? ſimiliter ergo de conſuetudine proferendi iuramenta abſque aduertentia ad iuſiurandum dicendum eſt.

Ratio autem à priori eſſe videtur, quia non ſo- 211.
lùm continent turpitudinem, & indecentiam obiectiuam verba illa prolata cum animo blaſphemandi, aut iurandi falſum; ſed etiam prolata abſque illo animo, dum tamen exteriùs ſonent blaſphemiam, aut iuramentum, & eum ſenſum generent apud audientes. Vnde quidquid ſit, an peccet peccato periurij, qui exteriùs iurat falſum ſine animo interno iurandi; peccat tamen grauiter contra religionem, vſurpando ea verba, quæ exteriùs ſonant, & ſignificant audientibus iuramentum rei falſæ, vt cum aliis tradit Suarez 2. *tom. de relig. c. 17. n. 2 & ſeqq.* vbi idē omnino docet quoad hoc de proferente iuramentum falſum, ſine animo iurandi, & de proferente verba blaſphemiæ ſine animo blaſphemandi. Vtrunque enim dicit peccare mortaliter: & addit illam ipſam fictionem periurij eſſe grauem iniuriam Dei, & valde pernitioſam ſocietati humanæ: quod veriſſimum eſt, quia ad tollendum commercium humanum, perinde ſe habet proferre verba iuramenti externi falſi abſque animo iurandi, & proferre cum vero animo iurandi, ſi ille defectus animi ex modo loquendi colligi nullo modo poſſit. Habet ergo illa verba ſecundùm ſe, & abſque animo iurandi prolata, turpitudinem, & indecentiam obiectiuam, ratione cuius tenetur homo ea non velle, neque in ſe, neque in cauſa, atque adeo debet tollere, ſi poſſit cauſam, & conſuetudinem poſtquam nouit indecentiam illorum verborum. Non ergo excuſatur ab ea conſuetudine tollenda ille, qui poſtea profert verba abſque attentione, & aduertentia ad iuſiurandum, quod continent,

&

& per conſequens debet confiteri illam conſuetudinem voluntariè permiſſam; quia licèt iuramenta ſubſecuta non fuerint peccata in ſe; imò nec iuramenta, ipſa tamen conſuetudo volita, & permiſſa fuit peccatum propter rationem aſſignatam. Qualis autem diligentia adhiberi debeat ad tollendam illam conſuetudinem: videri poteſt latè apud Thomam Sanchez loco citato.

212. Vnde iam conſtat reſponſio ad exemplum, quod afferebatur de contumeliis in ebrietate prolatis; quæ quidem nec ſunt peccata in ſe, nec in cauſa. Diſcrimen enim eſt clarum: quia verba illa contumelioſa prolata ab ebrio nullam retinent turpitudinem obiectiuã; cùm non recipiantur ab audientibus, tanquam veræ contumeliæ, ſed ſicut ſi proferrentur à Pſittaco: At verò in caſu noſtro verba blaſphemiæ, vel periurij ſonant blaſphemiam, & periurium, & in eo ſenſu accipiuntur ab audientibus, & idcirco vitari omnino debent in ſe, & in ſua cauſa.

§. 7. *De circumſtantia Virginitatis.*

213. RESTAT hæc circumſtantia, quæ etiam pertinet ad perſonam pœnitentis; obiter tamen declarabitur an debeat explicari, quando ſe tenet ex parte complicis, vel perſonæ concupitæ. Quæſtio ergo eſt, an in peccatis contra caſtitatem debeat pœnitens explicare, ſe eſſe, vel non eſſe virginem.

Quatuor ſententiæ.

In hoc plures ſunt ſententiæ. Prima docet, eam circumſtantiam non eſſe explicandam in actu interno, debere tamen explicari in opere externo. Hæc tribuitur Soto *in 4. diſt. 18 quæſtione 2. art. 4.* quem pro ea ſententia citant Nauarrus *in ſumma cap. 6. num. 8* Suarez *in præſenti diſp. 22 ſect. 4. num. 4.* Nauarra *lib. 2. de reſtit. capite 3 numero 433.* Medina, & alij plures. Quos tamen alij reprehendunt, quaſi hoc abſque fundamento Soto impoſuerint. Ita Sanchez *lib. 7. de matrim. diſput. 14. numero* 14. Vaſquez *de reſtit. cap. 3 §. 1. dub 1. num. 5.* & in 1. 2. *diſp. 112. cap. 1.* Diana 1. *tom. tract. de circumſt. aggrauant. reſolut.* 11. Salas 2. *tom in 1. 2. tract. 13. diſputatione 6. num. 59.* & alij Recentiores. Sed re vera Sotus ibi differentiam aliquam agnouit inter peccata interna, & externa: poſtquam enim dixit, non eſſe interrogandas puellas, an ſint virgines, vel corruptæ, quando ſe accuſant de conſenſu in peccatum turpe: addit hæc verba:

Sotus.

Quando verò confitetur perpetratum opus, tunc bonum eſt quærere an fuerat virgo, & etiam à maſculo: nam ſiue mutet ſpeciem, ſiue non, eſt graue detrimentum: quia irrecuperabiliter illi perditur aureola virginitatis; & puella grandem fecit iacturam honoris, & periculum ſibi creauit, ſi poſtea à marito non reperiatur integra. Quibus verbis licèt fortaſſe non intendat imponere omnimodam obligationem illud interrogandi etiam in opere externo; rationes tamen, quas adducit, eodem modo procedunt de actu interno, ac de externo; cùm totum illud malum, & iacturam aureolæ, ac honoris, periculum, &c. velit, & amplectatur, qui actu interno conſentit in opus turpe, quod ea omnia mala affert, & ideo non abſque aliquo fundamento impugnatur ab aliis propter differentiam, quam voluit in hoc inuenire inter peccatum internum, & externum, cùm eadem omnino ſit ratio de vtroque.

214. Secunda ſententia in vniuerſum docet, eſſe explicandam eam circumſtantiam, tam in viro, quàm in fœmina: quia in vtroque affert damnum irreparabile, iacturam ſcilicet virginitatis, & aureolæ. Ita Nunnus *in addit. ad 3. part. quæſt. 9 art. 2. dub. 3. concluſ. 5.* & quidem alij Thomiſtæ: quia ſemper affert notabile detrimentum irreparabile circa aureolam virginitatis.

Tertia ſententia docet, eſſe explicandam eam circumſtantiam, quando ſe tenet ex parte fœminæ, ſecus quando ſe tenet ex parte viri, quia ex parte fœminæ addit ſpeciem ſtupri, quod eſt vitium contrarium non caſtitati ſecundum ſe, ſed virginitati, quæ eſt diuerſa virtus: ex parte verò viri non datur ſtuprum, nec ſequuntur ea damna, quæ ſequuntur in fœmina. Hanc latè probat Caiet. *2. 2. quæſt. 154. art. 6.* quem ſequuntur alij plures, quos afferunt Vaſquez loco citato, & Diana *1. tom. dicta reſol. 11.*

Quarta ſententia limitat præcedentem, vt ſolùm ſit explicanda ea circumſtantia in peccatis, quæ tendunt ad ruptionem clauſtri virginalis. Vnde ſi fœmina virgo ſe voluntariè polluat, vel tactus impudicos habeat, non debet explicare virginitatem: ſecùs ſi conſentiat etiam actu merè interno in copulam, qua rumpendum ſit clauſtrum, per quam ſolam ruptionem perditur Virginitas corporis, & à qua prouenit ſpecifica malitia ſtupri. Hanc tenent multi Recentiores. 215.

Dico primò: circumſtantia virginitatis non eſt neceſſariò explicanda in viro in vllo peccato contra caſtitatem, neque etiam in fœmina, quando non agitur de fractione clauſtri virginalis. In hoc conuenio cum quarta ſententia, & probatur breuiter, quia tunc non habetur ſpecies ſtupri, nec opponitur virginitati communiter acceptæ, licèt opponatur virginitati, cui annexa eſt aureola. Hæc tamen aureolæ iactura non eſt tanti ponderis, vt transferat peccatum ad aliam ſpeciem, vel debeat explicari: nam ſine peccato poteſt aliquis eam aureolam perdere, nempe per matrimonium. Et quidem maius bonum eſt aliquod magnum augmentum gloriæ eſſentialis, quàm aureola; & tamen non eſt peccatum mortale incurrere iacturam illius augmenti gloriæ, quod potuiſſet facilè comparari per aliqua bona opera. 216.

Circumſtantia virginitatis non eſt neceſſariò explicanda.

Denique ſi illa iactura aureolæ afferret malitiam ſpecialiter explicandam, ſequeretur, quod virgo, quæ ſimul perdidit integritatem clauſtri virginei, & aureolam, eo quod primum peccatum contra caſtitatem fuerit copula illicita, non ſatisfaceret in confeſſione dicendo, ſe commiſiſſe ſtuprum & amiſiſſe clauſtra pudoris, ſed deberet dicere, ſe amiſiſſe ſimul aureolam, quia numquam priùs peccauerat mortaliter cõtra caſtitatem. Conſequens autem nemo concedet: ergo iactura ſola aureolæ non affert circumſtantiam neceſſariò explicandam. Vnde aliqui ex iis, qui tenent circumſtantiam ſtupri eſſe neceſſariò dicendam, fatentur, non debere explicari, quando vir, & fœmina virgo vellent habere copulam abſque fractione clauſtri virginalis, ſi re vera nullum eſſet periculum fractionis, aut conceptionis ex illa ſeminatione. 217.

Dico ſecundò: probabile eſſe, quod non debeat explicari ea circumſtantia etiam ex parte fœminæ conſentientis abſque raptu, vi, aut dolo, etiamſi interueniat fractio clauſtri virginalis. Hanc tenent Soto loco citato, Suarez *dicta ſect. 4.* Vaſquez *de reſtit. dicto dub. 1.* Leſſius *lib 2. de iuſtit. cap. 10. dub. 1.* Sanchez loco citato, Coninch, Nauarra, Megala, Tannerus, Molfeſius, quos congerit & ſequitur Diana *1. tomo, dicta re-* 218.

Digitized by Google

ſolutiò 11. & 2. tomo, tractatu 4. de Sacramentis, reſolutione 67.

219. Probatur primò ad hominem, quia ipſimet Auctores contrariæ ſententiæ fatentur, in praxi difficile eſſe, obligare aut interrogare puellam, aut fœminam nobilem, quæ confitetur aliquod peccatum internum contra caſtitatem, vt explicet, an ſit virgo, vel corrupta: Vnde plures vias excogitarunt ad excuſandum confeſſarium, ne id teneatur interrogare. Henriquez *lib. 2. de pœnit. cap* 8 §. 2. dicit, circumſtantiam illam mutare quidem ſpeciem, ſed non eſſe interrogandam eam, quæ ex habitu, & ſtatu ſuo virgo reputatur, quia, dum id non negat tacitè fatetur ſe eſſe Virginem: ipſe tamen Henriquez *in margine littera l.* dicit experientia conſtare, quod fœmina prudens, dum tacet, eo ipſo ſignificat, ſe non eſſe virginem, quia Virgines ſolent ſtatim id explicare. Vides, quàm difficile ſit iudicare de illa circumſtantia, dum Confeſſarius non interrogat, cùm alij dicant ex ſilentio præſumi Virginem, alij præſumi corruptam. Alij aliter excuſant confeſſarium: ſed inconſequenter ad ſuam ſententiam, vt probat Sanchez *loco citato, num.* 15.

220. Secundò, & à priori probatur, quia illa circumſtantia neque addit malitiam ſpecie diuerſam contra virtutem temperantiæ, neque etiam contra iuſtitiam. Nam in primis non habet oppoſitionem ſpecie diuerſam contra temperantiam prima tranſgreſſio, ſicut nec contra iuſtitiam primum furtum, aut contra fidem prima hæreſis, licèt addant fortaſſe aliquam grauitatem.

Dicunt aliqui, ſpecialem turpitudinem prouenire ex iactura ſignaculi, quod natura dedit fœminæ, vt placeret viro ſuo. Sed contra primò; quia non tenetur fœmina conſeruare ea omnia, quibus magis placere poſſit poſtea viro ſuo futuro: non enim minus, ſed magis fortaſſe dedit natura fœminæ pulchritudinem, vt placeret viro, & conciliaret eius amorem: & tamen poteſt licitè virgo eam pulchritudinem ſibi tollere, licèt hoc modo minùs apta reddatur ad matrimonium, & ad placendum viro futuro. Secundò, quia natura ipſa prouidit remedia naturalia, quibus ſignaculi ruptio non percipiatur à viro. Denique quia illud non eſt medium neceſſarium ad eum finem, cùm etiam vidua abſque integritate poſſit ſecundo viro placere: Ergo ex hoc capite non arguitur ſpecialis turpitudo contra caſtitatem.

221. Dices, illa ruptio opponitur ſpeciali virtuti, nempe virginitati; ergo pertinet ad ſpeciale vitium; quia quidquid opponitur ſpeciali virtuti, affert ſpecialem deformitatem. Reſpondetur, eſto, quod virginitas ſit ſpecialis virtus diuerſa à caſtitate; non tamen eſt virtus obligans ſub præcepto, ſed pertinens ad conſilium: cui virtuti non minùs opponitur copula cum coniuge, quàm cùm alieno: nego itaque eſſe ſpeciale peccatum, quidquid opponitur ſpeciali virtuti, ſed id ſolum, quod opponitur ſpeciali virtuti obliganti ſub præcepto: vbi enim non eſt præceptum, non eſt peccatum defectus in tali virtute.

222. Ideo alij dicunt, hanc ſpecialem deformitatem prouenire ex abſciſſione ſignaculi, quæ licitè non poteſt fieri, niſi in caſu à natura intento, ſicut nec poteſt licitè permitti abſciſſio alicuius membri, niſi propter bonum aliquod ab ipſa natura intentum, nec magis videtur domina fœmina illius ſignaculi, quàm aliorum membrorum.

Sed contra primò, quia hoc non eſſet contra caſtitatem, aut temperantiam, ſed contra obligationem conſeruandi vitam, & membra integra, quæ eſt diuerſa virtus. Secundò, quia neque contra hanc virtutem eſſet peccatum graue, nam peritiſſimi medici negant; fieri ruptionem alicuius membranæ, ſed meram dilatationé partium orificij, quæ priùs complicatæ erant, vt ex medicorum doctrina probant Sanchez *dicta diſput.* 14. *numero* 1. Tertiò, quia licèt eſſet ruptio alicuius teneriſſimæ membranæ, eſſet materia adeo leuis, vt non poſſet habere malitiam grauem contra obligationem conſeruandi proprium corpus: ſicut neque eſt peccatum graue aliquam exiguam carnis particulam ſibi abſcindere.

223. Reſtat probanda illa altera pars; quod ſcilicet circumſtantia illa non addat malitiam ſpecificam contra iuſtitiam: aliqui enim volunt, propter hoc eſſe declarandam, quia continet iniuriam contra parentes, in quorum poteſtate eſt puella, qui & magnam infamiam ſubeunt, & graue etiam onus augendi dotem, vel innuptam retinendi filiam. Igitur, quod neque ex hoc capite circumſtantia virginitatis declaranda ſit probatur primò, quia etiamſi demus, fieri parentibus iniuriam; id tamen per accidens ſe habet ad circumſtantiam virginitatis: non enim minus iuris habet pater in filiam iam ſemel corruptam, quàm in virginem: nec minùs patietur ignominiam ex ſecunda turpitudine filiæ, quàm ex prima, præſertim ſi prima manſit occulta, ſecunda verò publicetur. Augmentum item dotis, vel ineptitudo ad nuptias parum refert, quia potuit filia velle vnquam nubere, ergo potuit vitare illud onus in patre.

224. Secundò probatur, quia ſi ex ſaltu, vel alia leui cauſa puella pateretur apertionem ſigilli, nemo dicit, eam peccare peccato iniuſtitiæ contra parentes, licèt ij tunc etiam cogantur, vel dotem augere, vel retinere innuptam. Tertiò, quia virgo habet ius ſupra ſuum corpus, quo quamuis non poſſit licite vti extra vſum matrimonij: non tamen facit contra ius Patris: quia ſicut poteſt abſque Patris iniuria non nubere; ita poteſt abſque iniuria eiuſdem malè nubere, aut turpiter operari. Nec refert, quod ex hoc conſequatur ignominia Patris; non enim teneor ego ex iuſtitia impedire ignominiam, quæ aliis indirectè, & conſequenter ex meo dedecore proueniet, verbi gratia, quia amici mei ſunt cognati, ſocij, &c.

225. Maior difficultas eſt, an contineat malitiam grauem contra obedientiam patri debitam, vel contra charitatem propter malum graue parentum, quod potuit, & debuit filia impedire, atque adeo ex hoc ſaltem capite debeat illa circumſtantia explicari. Et quidem quod ſit culpa grauis contra obedientiam patri debitam, probari videtur ex communi ſententia, quam affert Thom Sanchez *lib. 4. de matrimonio diſput.* 23 docente, filium peccare grauiter contrahendo matrimonium inuitis parentibus: magis enim videntur inuiti eſſe parentes in caſu noſtro, quando filia defloratur extra matrimonium, quàm ſi matrimonium contraheret. Rurſus, quod ſit contra charitatem, & pietatem parentibus debitam, probatur, quia negari non poteſt, quod iis afferat grauiſſimã & iuſtiſſimã mœſtitię cauſam, ignominiam, neceſſitatem augendæ dotis, & alia maxima detrimenta, quæ filia impedire poterat; ergo tene-

bitur:

batur. Vnde Pater Salas *dicta ſect. 6. numero 59.* fatetur communiter habere malitiam grauem contra chatitatem: quod etiam ſentire videtur Leſſius *dicto dub. 1. num. 5* & alij.

226. Ego in primis exiſtimo hanc malitiam non prouenire ex circumſtantia virginitatis, neque ad hanc malitiam intelligendam debere interrogari puellam, an eſſet virgo, quia vt notauit benè idem Leſſius, ferè eadem mæſtitia, & ignominia prouenire poteſt ex turpitudine filiæ priùs deſturatæ, maximè ſi eius deflotatio occulta manſerat. Deinde nec ad hoc neceſſe erit interrogare, an eſſet ſub cura parentum; quia etiamſi non ſit ſub eorum cura, poſſunt grauiſſimam iacturam pati. Solùm ergo attendi debet, an prouenerint, vel prouenire potuerint ea detrimenta. Quod quidem, in iis præſertim, quæ ſub parentum cura ſunt, frequenter eueniet, atque adeo aderit malitia grauis contra pietatem, & amorem parentibus debitam; ſicut & religioſus etiam, qui ſua turpitudine dedecus, & infamiam affert ſuo ordini, videtur etiam ex hoc capite grauiter peccare contra pietatem, & amorem, quem ſuo ordini debebat Aliquando tamen vtrique excuſantur ab ea malitia contrahenda, eo quod bona fide putant, peccatum non fore manifeſtandum, atque ideo ceſſare periculum illius detrimenti, & offenſionis. Quod verò attinet ad malitiam inobedientiæ contra parentes, non reperitur, quandiu expreſſo præcepto non prohibent: ſicut nec religioſus peccans contra caſtitatem intelligitur peccare contra obedientiam, (licèt id inuito certè Prælato faciat,) quandiu præceptum in ea

227. materia Prælatus non interpoſuerat. Vnde exemplum de matrimonio, quod inuitis parentibus illicite contrahitur, nihil probat: tum quia alij multi, quos ſequitur Sanchez *dicto libro 4. diſputatione illa 23.* dicunt non teneri filiam per ſe loquendo, obedire patri præcipienti, aut prohibenti aliquas nuptias, niſi in tato caſu propter maxima incommoda, quæ patri ex aliquo filiæ matrimonio prouenirent: Tum etiam, quia materia illa magis ſpectat ad patris gubernationem circa filium. Vnde iidem Sanchez, & alij, qui negant virginem peccare contra parentes, quando permittit ſe deflorari, adhuc dicunt peccare filium, ſi non ſolum inuitis, ſed etiam inconſultis parentibus matrimonium ineat, quod latè probat idem Sanchez *dicta diſputatione* 23 ex eo, quod in iis, quæ pertinent ad ſtatum eligendum adeo periculoſum, debet filius audire conſilium patris per ſe loquendo, licèt non obligetur ad illud acceptandum.

Quid ſit ſtuprum? Ex dictis colligitur, ſtuprum ſpeciem diſtinctam à fornicatione ſimplici tunc interuenire, quando interuenit violentia, aut raptus vel quando per dolum, aut fraudem, aut alio iniuſtitiæ genere virgo defloretur; ita vt ſtuprum addat ſupra raptum circumſtantiam virginitatis: raptus enim poteſt eſſe reſpectu illius etiam, quæ non ſit virgo: addit ergo ſtuprum ſupra raptum ſpecialem malitiam iniuſtæ deflorationis, vt explicuit Sanchez *dicto lib. 7. diſputatione 14. numero 7.*

228. *Fœmina an debeat explicare quod fuit coacta?* Reſtat breue dubium circa hoc, an quando virgo rapta eſt, & præ timore conſenſit ſuæ deflorationi, debeat ipſa explicare circumſtantiam virginitatis, quandu confitetur ſuum peccatum. Ad hoc reſpondet Sanchez *dicta diſputatione 14. numero 13.* negatiuè: quia ſtupri malitia conſiſtit in violenta ablatione virginitatis, vt dicimus; fœmina autem non auſert violenter, ſed patitur auferri ſibi violenter virginitatem: ergo non contrahit malitiam ſtupri.

229. Sed contra hoc eſt, quia ad minus virgo tunc cooperatur ſtupro viri; ergo ratione ſaltem cooperationis contrahit malitiam ſpecialem illius peccati, cui cooperatur. Quamuis enim non poſſit aliquis iniuriam propriam a ſe ipſo pati; Ego tamen poſſum contrahere malitiam ſpecialem ex cooperatione illicita ad peccatum alterius, qui iniuriam in me committit, verbi gratia, ſi abſque rationabili cauſa petam mutuum ſub vſuris ab vſurario, & inducam illum ad peccatum vſuræ committendum; ex hac inductione contraho ſpecialem malitiam per ordinem ad peccatum iniuſtæ vſuræ, quod illi perſuadeo.

230. Reſpondet idem Sanchez cooperatorem non contrahere illam malitiam, quando circumſtantia illa pendet tota à voluntate cooperantis, prout contingit in præſenti: nam in poteſtate virginis eſt per ſpontaneum conſenſum auferre ab illa actione circumſtantiam ſtupri: ergo ipſa non poteſt contrahere malitiam ab illa circumſtantia. Vnde oſtendit differentiam inter hunc caſum, & illum, quo violenter rapta ab aliquo coniugato, præ timore conſentiret: hæc enim deberet explicare malitiam adulterij, cui cooperatur: quia illa circumſtantia non pendet ab eius voluntate; nec ipſa poteſt eam malitiam auferre: in noſtro autem caſu poteſt malitiam violentiæ, & ſtupri auferre per ſpontaneum conſenſum, ideo non contrahit malitiam à cooperatione ad ſtuprum.

231. Hæc tamen regula, quod cooperator non contrahat malitiam cooperationis ex circumſtantia, quæ dependet ab eius voluntate, nullo modo videtur vera, vt conſtat ex illato exemplo vſuræ, cuius malitia dependet à mea voluntate, qua poſſum non eſſe inuitus, & tollere malitiam iniuſtitiæ, ſi gratis, ac ſponte velim donare lucrum; & tamen ſi abſque cauſa inducam vſurarium ad mutuandum cum vſuris, pecco peccato ſcandali, & contraho aliquam malitiam ex illa circumſtantia; vt fatetur cum communi idem Sanchez *lib. 3. in decalog. cap. 8. à num. 11.* Item, ſi aliquis ex induſtria offerat filiis, vel famulis occaſiones furandi, peccat peccato ſcandali, ſaltem ſi id ex graui cauſa, & ob remedium ipſorum non faciat, vt fatetur idem Sanchez *lib. 10. de matrimonio, diſp. 12. num. 52. & 53.* & tamen circumſtantia illa furti pendet ab eius voluntate, qui ſi non ſit inuitus in ea actione, illa non erit contra iuſtitiam.

232. Idem conſtat in materia obedientiæ: nam ſi ſuperior det abſque cauſa ſubdito occaſionem tranſgrediendi præcepta, peccat peccato ſcandali, licèt circumſtantia illa obedientiæ pendeat à ſuperioris voluntate, qui poteſt auferre obligationem, & præceptum, ita vt actio illa non ſit inobedientia. Denique ſi Prælatus det ſubdito religioſo occaſionem tranſgrediendi aliquod votum, quod habet, v.g. ieiunandi; peccat etiam peccato ſcandali, licèt circumſtantia illa pendeat à voluntate Prælati, qui poteſt irritare votum ſubditi, & facere, quod illa comeſtio non ſit contra votum: Ergo quod cooperator poſſit ſua voluntate auferre malitiam illius circumſtantiæ, non excuſat à peccato ſcandali in cooperatione ad tale peccatum.

Ratio

Ratio autem à priori eſt, quia poſſe voluntate ſua auferre circumſtantiam vnde prouenit malitia, dum tamen de facto eam non aufert, non facit, quod re ipſa non maneat tota malitia obiectiua: dum enim non donat, aut cedit iure ſuo ille, qui famulis dat ex induſtria occaſionem furandi, ſemper manet ablato inuito Domino, quia licèt poſſet non eſſe inuitus; de facto tamen manet inuitus; Ergo verè cooperatur ad ablationem rei inuito Domino; & per conſequens eſt cauſa furti, perinde ac ſi ea circumſtantia non potuiſſet ſua voluntate auferri. Similiter ergo in caſu noſtro, licèt virgo poſſet non eſſe inuita, ſed ſpontaneè conſentire, interim tamen dum non ſponte, ſed metu coacta conſentit; manet tota malitia ſtupri, ſeu deflorationis violentæ, & per conſequens virgo cooperatur illi actui, qui habet talem malitiam obiectiuam.

233. Aliunde tamen videtur difficile, quod ex violentia, quam patitur virgo, contrahit malitiam, quam non contraheret, ſi ſponte, & non per vim aut metum conſentiret. Ex hoc enim fieret, vt arguit Sanchez ibidem, quod grauiùs peccaret, quando propter metum, & vim conſentit, quàm cum ſponte, & abſque violentia; quia contrahit ſpecialem malitiam per ordinem ad violentiam, cui cooperatur Confirmatur item ab eodem Auctore: quia ſi virgo tunc peccaret prupter cooperationem ad violentiam viri, peccaret etiam ex ſimili cooperatione, qui coactus, ne occidatur, offert manum, vt abſcindatur: quia hic etiam cooperatur violentæ abſciſſioni: ergo ſicut hic non participat malitiam ex violentia abſcindentis; ſic nec virgo, quæ ſimili metu conſentit, participabit malitiam ſtupri.

234. Hoc tamen ipſum exemplum retorqueri poteſt, ad oſtendendum, non debere excuſari illam malitiam cooperationis in virgine metus cauſa conſentiente propter rationem ſupra adductam, ſed propter aliam: quia ille, qui ne occidatur, offert manum abſcindendam, non excuſatur à culpa cooperationis ex eo, quod ipſe propria voluntate poſſit auferre malitiam illius actionis: nullo enim modo poteſt ipſe reddere licitam illam abſciſſionem, cùm non ſit Dominus ſuæ manus: & tamen nullam malitiam contrahit ex cooperatione: ergo id, quod excuſat cooperantem, non eſt, quod potuiſſet reddere licitam actionem illam, cui cooperatur, ſed aliunde petenda eſt excuſatio.

235. Concedo igitur, Virginem eo caſu non contrahere malitiam ſpecialem ſtupri, aut per ordinem ad ſtuprum, nec debere ex hoc capite explicare in confeſſione circumſtantiam virginitatis, vt explicet ſpeciem peccati, cui cooperata eſt Ratio autem petenda eſt ex eodem exemplo offerentis manum abſcindendam, ne occidatur. Hic enim non cooperatur formaliter peccato abſciſſionis. Sed habet ſe ſicut qui parato ad maius peccatum, conſulit minus: hic enim non cooperatur peccato alterius, cùm ſolùm intendat impedire peccatum grauius: quare in rigore non conſulit abſolutè peccatum, ſed conditionatè: nempe, ſi peccandum tibi eſt, conſulo, vt fureris v. g. & non occidas. In quo caſu non ſolùm conſilium, ſed cooperatio etiam licita eſt, vt docet idem Sanchez *lib. 7. de matrim. diſput. 11. num.* 18. Sic ille, qui offert manum abſcindendam, licitè id facit, nec cooperatur ad peccatum, ſed ad minus malum, cùm minus peccatum ſit motilatio, quàm homicidium: & ideo non contrahit malitiam aliquam ex peccato, ad quod videtur cooperari. Similiter ergo in caſu noſtro virgo excuſatur à malitia cooperationis; quia volenti eam occidere, vel violare, offert violationem, ne occidat, quod eſt cooperari ad minus malum. Eſt quidem differentia in hoc, quod offerens manum abſcindendam nullam prorſus contrahit malitiam; quia illa abſciſſio reſpectu abſcindentis eſt minus peccatum, & reſpectu ipſius patientis nullum eſt peccatum. At verò virgo conſentiens violationi, ne occidatur, peccat quidem; quia ille conſenſus in copulam illicitam eſt intrinſecè malus, & reſpectu ipſius virginis non eſt minus malum, ſed maius, quàm mors tolerata ob defenſionem pudicitiæ, atque ideo reſpectu ſui non excuſatur, ſed contrahit totam malitiam fornicationis. Cæterum conſiderando illam actionem, prout eſt cooperatio ad peccatum alterius, nullam habet malitiam, quia prout ſic, eſt cooperatio ad minus malum alterius, cui non abſolutè, ſed conditionatè exhibet ſe violandam; quaſi dicat, ſi vis vel occidere, vel violare, me viola potiùs, quàm occidas: quod quidem neque in ratione conſilij, neque in ratione cooperationis contrahit malitiam a peccato illius, cui cooperari videtur. Et hæc ſufficiunt de hac prima circumſtantia.

SECTIO V.

De ſecunda circumſtantia, Quid, *& præſertim prout ſe tenet ex parte rei volitæ.*

MVlta ſunt, quæ ſub hac circumſtantia comprehenduntur, quæ ad tria capita reduci poſſunt. Primum de iis, quæ ſe tenent ex parte rei volitæ. Secundum de iis, quæ ſe tenent ex parte perſonæ, ad quam terminatur peccatum, quæ circumſtantia ſolet appellari, *circa quid.* Tertium de effectu ſequuto ex peccato, quod etiam eſt aliquo modo obiectum volitum de quibus ſigillatim dicemus, & prius in hac ſectione de iis quæ pertinent ad primum caput; ſub quo continentur multa dubia in ordine ad praxim confeſſionis. Et in primis pertinere videtur ad hanc circumſtantiam quantitas obiecti, vt ſi furatus es mille. De hoc tamen dictum eſt ſupra *ſect.* 3. dum diceremus de circumſtantiis aggrauantibus intra eamdem ſpeciem. Ruſſus ad eamdem circumſtantiam reduci poſſet quantitas ipſius peccati ſecundùm durationem ſucceſſiuam: de hoc tamen commodiùs dicemus infrà *ſect.* 14. agentes de numero peccatorum explicando: nam ſi duratio explicanda eſt; ad hoc potiſſimùm explicari debet, vt conſtet aliquo modo multiplicatio peccatorum, quæ in illo tempore fieri debuerunt Veniamus ergo ad alia dubia magis propria huius loci. 236.

§. 1. *An copula conſummata debeat explicari, & nonnulla alia circa eamdem materiam.*

PRimum dubium eſſe poteſt, an in peccatis carnis debeat neceſſariò explicari circumſtantia copulæ conſummatæ: an verò ſufficiat dicere commiſi peccatum graue contra caſtitatem cum ſoluta Non defuerunt Recentiores aliqui, qui dicerent; 237.

cerent, hoc ſufficere, vt teſtatur Turrian. *de pœnit. q. 9. ar. 2. diſp. 29. dub. 2. ad 5. n. 5.* Ratio autem eſſe poteſt, quia non apparet differentia ſpecifica inter tactus impudicos, & copulam, cùm ſint contra eamdem virtutem; & tactus ipſi pertineant ad ſimplicem fornicationem, ſicut tactus impudici cum coniugata pertinent ad adulterium, & cum conſanguinea ad inceſtum. Et confirmari poteſt; quia ſi tactus differrent ſpecie a copula, non ſatisfaceret pœnitens confitendo copulam, ſed deberet explicare etiam tactus antecedentes, & conſequentes; alioquin non explicaſſet totam ſpeciem illius peccati.

238. Hæc tamen ſententia opponitur communi Doctorum ſenſui, qui omnes, copulam explicandam eſſe dicunt. Ratio autem eſt, quia licèt tactus etiam & oſcula habeant ſuam malitiam in ordine ad copulam ad quam ordinantur: diuerſo tamen modo opponuntur virtuti caſtitatis: nam copula opponitur, tanquam actus conſummatus; per quem cum effectu infertur nocumentum proli: at verò tactus libidinoſi opponuntur ſolùm vt diſpoſitiones propter periculum, quod afferunt, & quia ex ſe ordinantur, & diſponunt ad copulam: quod non ſufficit ad participandam eamdem ſpecie malitiam: vt conſtat manifeſtè in delectatione moroſa; quæ quidem accipit ſuam malitiam per ordinem ad pollutionem, vel actum conſummatum, ad quem ex ſe diſponit voluptas illa delectationis: & tamen nemo dicet, non differre ſpecie à pollutione conſummata, & intenta, nec id vllus conceſſit. Adde, eiuſmodi tactus non ſolùm prohiberi propter diſpoſitionem ad copulam, ſed etiam propter delectationem turpem, quam in ſe habent: quia omnem eiuſmodi delectationem natura voluit prohibitam eſſe extra matrimonium, quia alioquin homines minùs de matrimonio curarent.

239. Vnde conſtat ſolutio ad rationem contrariam. Ad id verò, quod pro eius confirmatione dicebamus, negamus ſequelam argumenti: quod quidem ab aduerſariis etiam ſoluendum eſt. Ipſi enim negare non poſſunt, copulam cum perſona habente votum, differre ſpecie à tactibus cum perſona non habente votum. Pone ergo, fœminam habere votum, non quidem caſtitatis, ſed expreſſum ſolius Virginitatis, prout excludit primam ſolam copulam quod violat per copulam, poſt eam verò immediatè continuantur tactus libidinoſi, & oſcula, quæ quidem non habent malitiam contra votum, cùm hoc ceſſauerit per copulam, per quam amiſſa fuit Virginitas: & tamen in confeſſione non oportet explicare tactus illos immediatè conſequutos poſt copulam, quia faciunt vnum peccatum cum ipſa copula, vt docet Henriquez *lib. 5. de pœnit. cap. 5. num. 5.* & alij multi, quos ibi affert, & quos congerit Diana *tom. 1. tract. de circumſtant. aggrauant. reſolut. 42. & tom. 2. tractat. 4. reſolut. 67.* & dicemus infrà *ſect. 14*

240. Quod idem argumentum fieri poteſt in ſententia communi ponente differentiam ſpecificam inter copulam cum Virgine, & cum corrupta: nam copula cum virgine habuit illam ſpeciem ſtupri, tactus verò immediatè conſequuti iam habebant aliam ſpeciem, cùm iam non eſſent cum Virgine, ſed cum corrupta, & tamen neque illi debent explicari, ſed ſufficit confiteri copulam cum Virgine. Quod ſi volueris contendere cum aliis doctoribus, tactus conſequentes ad copulam debere explicari in confeſſione, nihil refert: nam idem argumentum fieri poteſt de tactibus antecedentibus: pone enim fœminam voto adſtrictam vitandi primum ſolum peccatum graue contra caſtitatem: hanc aliquis libidinoſe tangit, ipſa conſentiente, ter, aut quater eodem impetu, & abſque interruptione: ecce primus tactus habuit malitiam ſacrilegij contra votum, quam malitiam poſteriores non habuerunt; & tamen in confeſſione ſufficit explicare tactum laſciuum fœminæ habentis votum, abſque eo, quod explicentur tactus poſteriores carentes illa malitia.

Ratio horum eſt, quod tactus priores, & po- 241.
ſteriores faciunt vnum, & idem peccatum numero: in quo licet quoad aliquam ſui partem non ſit illa malitia ſacrilegij, vel ſtupri, ſufficit, quod ſit quoad aliam partem; iam enim illud peccatum, quod eſt vnum ſolùm, participat verè illam ſpeciem ſacrilegij, vel ſtupri. Nec obſtat, quod alia pars eiuſdem peccati videatur participare illam aliam ſpeciem fornicationis ſimplicis condiſtinctæ à ſacrilegio; reſpondetur enim non poſſe eſſe diſtinctionem ſpecificam, vbi non eſt diſtinctio numerica: nihil enim poteſt differre ſpecie à ſe ipſo. Cùm ergo illæ partes poſteriores faciant vnum, & idem numero peccatum cum prioribus propter vnitatem moralem: non poteſt dici, quod participent ſpeciem fornicationis ſimplicis; hæc enim in rigore ſumpta ſignificat peccatum, quod nullam aliam habeat malitiam: illud autem peccatum habet verè aliam malitiam ſacrilegij: ergo non habet malitiam fornicationis ſimplicis, niſi quatenus fornicatio ſumitur præciſiuè, prout eſt ſpecies ſubalternata præſcindens à ſimplici, & a mixta cum alia malitia: hanc enim malitiam fornicationis verè habet illud peccatum; ſed hæc non eſt ſpecies atoma, nec repugnat cum ſacrilegio.

Eodem ergo modo in caſu noſtro dicendum 242.
eſt tactus, qui præcedunt copulam, & ordinantur ad ipſam, facere vnum peccatum moraliter cum ipſa cupula: in quo peccato non eſt ſola malitia tactus, ſed etiam malitia copulæ conſummatæ, qua explicata, iam explicatur ſufficienter tota malitia ſpecifica illius peccati. Dices; non explicatur malitia ſpecifica tactus, quæ per nos eſt diuerſa à malitia ſpecifica copulæ. Reſpondetur malitiam tactus poſſe dupliciter conſiderari. Primò prout eſt delectatio ex contrectatione illicita, & turpi alicuius perſonæ. Secundò prout eſt delectatio ſiſtens in illo tactu, & non progrediendo ad copulam carnalem. Prior malitia reperitur quidem in illis tactibus, & explicatur ſatis, explicata copula, quia copula etiam habet illam malitiam. Poſterior verò, quæ eſt quaſi ſpecies negatiua ex eo, quod non habeat malitiam copulæ, non explicatur explicata copula, ſed nec reperitur in illis tactibus: quia cùm ij in caſu poſito faciant vnum peccatum cum ipſa copula: non poteſt dici, quod in illo peccato ſit malitia tactus puri, & ſiſtentis in mero tactu abſque copula: nulla ergo ſpecies malitiæ reſtat in illo peccato, quæ non explicetur, licèt fornicatio addat malitiam ſpecificam neceſſariò explicandam ſupra malitiam ſimplicis tactus libidinoſi.

Circa hoc peccatorum genus poteſt eſſe ſe- 243.
cundum dubium, an in peccato ſodomiæ debeat pœnitens explicare fueritne agens, vel patiens.

Negat

Actio vel paſſio in peccato contra naturam.

Negat Alfonſus de Leone *in tract. de offic. & poteſt. Confeſſarij par. 1. recollect. 9. n. 116. & 218.* quia vtriuſque peccatum pertinet ad eamdem ſpeciem peccati contra naturam. Quam ſententiam videtur etiam approbare Diana *tom. 2. tract. 4. de Sacram. reſol. 159.*

Ego tamen explicandum puto: quia ex parte agentis interuenit pollutio propria, quæ non interuenit ex parte patientis: diuerſum autem peccatum ſpecie eſt voluntariè pollui, vel ſolùm cooperari pollutioni alterius: aliud enim eſt cohibere delectationem propriam illicitam; aliud non procurare alienam. Et quamuis ipſe etiam patiens habeat aliquo modo tactum impudicum, & delectationem turpem, (quod tamẽ non videtur quoad delectationem vniuerſaliter verum) negari tamen non poteſt, pollutionem ipſam diuerſam malitiam explicandam afferre ſupra ſimplicem tactum impudicum: qui enim ſine intentione, aut periculo pollutionis tangeret propter turpem ſolam delectationem tactus, non contrahit malitiam, quam contrahit, qui ex intentione pollutionis id facit: Vnde iſte debet explicare peccatum pollutionis, quam procurauit, & habuit: ergo de primo ad vltimum in peccato ſodomitico agens debet explicare circumſtantiam illam propter malitiam ſpecie diuerſam, quam affert;

§. 2. *An diuerſitas præceptorum, quæ violantur ſit explicanda.*

244. TErtiò dubitatur de eo, qui ſuo peccato violauit diuerſa præcepta, v. g qui violauit ieiunium debitum propter quadrageſimam, & ſimul propter vigiliam alicuius Apoſtoli; vel omiſit Miſſam die Dominica, in qua erat feſtum ſancti Ioannis, &c. an debeat hoc explicare in confeſſione, vel ſufficiat dicere violaui ieiunij præceptum; non audiui Miſſam die feſto, &c.

Certum eſt, ſi præcepta diuerſa ſint ſolùm ratione temporis, quatenus idem ſuperior ſæpius eamdem rem præcepit; vel eius ſucceſſores, eamdem rem præceperunt, non eſſe id explicandum in confeſſione: ſicut ſi aliquis violet votum, quod pluries emiſit, & renouauit, non ideo contrahit circumſtantiam explicandam ob repetitionem voti. Difficultas eſt primò, quando ſuperiores ſunt diuerſi materialiter, & formaliter, hoc eſt, ipſa dignitas, & poteſtas ſit diuerſa, vt ſi Rex, Epiſcopus, & Papa idem præcipiant; an contrahantur diuerſæ malitiæ ex multiplicatione præcepti, quod violatur. Secundò, quando præcepta ſunt de eâdem re materialiter, ſed ratio præcipiendi eſt diuerſa, vt quando præcipitur ieiunium; tum quia eſt quadrageſima; tunc ob honorem alicuius ſancti, cuius vigilia eſt, an tunc contrahatur duplex malitia ſpecialiter explicanda.

245. Circa primum aliqui, quos refert Vaſquez *1. tom. in 1. 2. diſp. 98. cap. 1.* docent, quando idem, quod lege naturali prohibetur, rurſus prohibetur lege humana, peccatum habere duplicem ſpeciem malitiæ, v. g. contra iuſtitiam, cui furtum opponitur, & contra obedientiam Principi debitam, qui furtum prohibet. Contraria, & verior ſententia communis eſt apud Theologos, quos referunt, & ſequuntur Vaſquez *loco citato.* Salas *2. tom. in 1. 2. tract. 13. diſp. 3. ſect. 2.* Thom. Sanchez *lib. 9. de matrimon. diſp. 15. num. 6.* & alij Recentiores communiter: qui dicunt, diuerſitatem ſolam præcipientis non variare præceptum in ſpecie, ſi ex eodem motiuo proximo omnes præcipiant; quia ſemper remanet res præcepta in eâdem ſpecie honeſtatis; v. g. in exemplo poſito motiuum proximum prohibendi furtum ſemper eſt eadem honeſtas iuſtitiæ; Vnde violatio vtriuſque præcepti ſemper erit in ſpecie iniuſtitiæ.

Contra hanc communem doctrinam aliquæ ſunt difficultates. Prima eſt, quia licèt obedientia Deo debita, & ſuperiori humano vtraque ſit obedientia, & vtriuſque violatio ſit inobedientia: non tamen videtur vtraque pertinere ad eamdem ſpeciem. Nam reuerentia etiam debita Deo, & reuerentia debita homini, vtraque eſt reuerentia, & vtrique opponitur peccatum irreuerentiæ; & adhuc irreuerentia in Deum differt ſpecie ab irreuerentia in hominem propter diuerſum titulum excellentiæ, quo vtrique reuerentia debetur. Cùm ergo titulus ſuperioritatis, propter quem Deo obedientia debetur, ſit adeo diuerſus a titulo ſuperioritatis, propter quem debetur obedientia ſuperiori humano; conſequens eſt, vt inobedientia etiam contra Deum differat ſpecie ab inobedientia contra hominem, atque adeo vtriuſque malitia debeat in confeſſione explicari. 246.

An obedientia debita Deo, & hominibus ſint eiuſdem ſpeciei.

Nec ſatisfacit ſolutio eorum, qui dicunt, ſpeciem inobedientiæ non contrahi, niſi quando ex contemptu violatur præceptum ſuperioris: hoc enim licèt verum ſit de ſpecialiſſima ſpecie inobedientiæ; falſum tamen eſt, ſi intelligatur de omni prorſus malitia inobedientiæ: Nam ſicut in alijs materiis ſufficit indirecte, aut materialiter tendere in obiectum prohibitum ad contrahendam malitiam, licet non feratur voluntas formaliter in ipſam prohibitionem, ſic in materia obedientiæ, vt aliqui peccet contra virtutem obedientiæ, non eſt neceſſe quòd intendat formaliter ipſam inobedientiam, ſed ſufficit præuidere prohibitionem, ſeu præceptum ſuperioris, & velle operari contra illud: & quidem negari non poteſt, quod idem furtum graue commiſſum cum aduertentia ad præceptum diuinum de non furando, habeat malitiam aliquam inobedientiæ contra Deum, ratione cuius differat pluſquam ſpecie ab alio furto ſimili; quod committeretur cum ſola ſcientia prohibitionis humanæ, & cum ignorantia inuincibili totali prohibitionis, offenſionis diuinæ: ex illo enim capite diuinæ inobedientiæ, & offenſionis prouenit malitia propria peccati mortalis, Theologicè loquendo, vt latiùs dixi *diſputatione quinta de [illegible], ſectione quinta* Ergo abſque inobedientia formaliſſima, quæ fiat ex contemptu, poteſt contrahi malitia eſſentialis inobedientiæ, ſicut poteſt peccari contra reuerentiam debitam, licet aliquis non operetur ex deſiderio irreuerentiæ, ſed ex alio fine faciat id, quod re verà cedit in Dei, vel alterius irreuerentiam: 247.

Adhuc tamen non videtur recedendum ab illa doctrina, nec concedenda diuerſitas ſpecifica ex diuerſitate quacumque ſuperioris: durum enim eſſet, & contra praxim communem obligare pœnitentem, vt quoties ſe accuſat de furto, vel de fornicatione, explicet an illa peccata prohibita ſint in illa prouincia aliqua lege poſitiua humana. Aliunde ergo petenda videtur ſolutio huius difficultatis: pro qua aduerto, aliud eſſe quærere an peccatum habens malitiam inobedientiæ contra Deum & hominem, differat ſpecie à peccato habente ſolùm malitiam inobedientiæ 248.

dientiæ contra hominem: aliud verò quærere, an peccatum habens malitiam inobedientiæ contra Deum, & hominem differat ſpecie à peccato habente malitiam inobedientiæ contra ſolum Deum. Primum enim poteſt concedi propter argumentum proximè adductum, licet ſecundum negetur. Nam in peccato, quod eſt inobedientia contra Deum inuenitur oppoſitio contra obedientiam debitam Deo, quæ ratione ſupremæ excellentiæ, & dignitatis diuinæ transfert illud peccatum ad aliam ſpeciem longè ſuperiorem: at verò, quod inobedientiæ diuinæ adueniat inobedientia contra hominem, parum addit; quia parum plus aduerſatur regulæ rationis violare præceptum latum à Deo ſimul, & homine, quam violare præceptum latum à ſolo Deo: ſicut & poteſtas ipſa præcipiendi, quæ eſt in Deo, & homine parum addit ſupra poteſtatem, quæ eſt in ſolo Deo: non ergo differt ſpecie morali malitia violationis præcepti Dei, & hominis à violatione præcepti ſolius Dei; quare licet violatio præcepti diuini deberet explicari, niſi aliunde nota eſſet confeſſario; violatio tamen præcepti humani non debet ex neceſſitate explicari, cùm iam explicetur violatio præcepti diuini.

249. *Inobedientia contra Deum vel hominē an differant ſpecie*

Dices: peccatum, in quo eſſet inobedientia ſolùm contra præceptum humanum, haberet quidem aliquam ſpeciem inobedientiæ per ordinem ad ſuperiorem creatum, quam ſpeciem non habet peccatum, quod eſt inobedientia contra præceptum diuinum ſolum: alioquin illa duo peccata eſſent eiuſdem ſpeciei moralis contra id, quod diximus: ergo peccatum, quod eſt contra obedientiam Dei, & hominis, differt ſpecie à peccato, quod eſt contra obedientiam ſolius Dei: habet enim illam malitiam etiam, quam haberet inobedientia contra ſolum hominem, quam non habet inobedientia contra ſolum Deum: Ergo debet explicari circumſtantia præcepti humani: alioquin non explicatur tota malitia ſpecifica.

250. Reſpondetur, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam; & ad probationem, nego peccatum, quod eſt contra obedientiam Dei, & hominis, habere illam malitiam ſpecificam, quam haberet inobedientia contra ſolum hominem: Nam malitia illa ſpecifica non conſiſtit in hoc, quod ſit inobedientia contra hominem, ſed quod ſit inobedientia contra ſolum hominem, per quod differt ſpecie ab inobedientia contra Deum ſimul, & hominem, quæ non habet talem malitiam, ſed aliam, ſcilicet opponi præcepto diuino, & humano, quæ malitia non differt ſpecie ab hoc, quod eſt opponi præcepto diuino: Nam in genere moris, vt dixi, idem ferè eſt opponi præcepto diuino, ac opponi præcepto diuino, & humano, quia auctoritas, cui opponitur, eadē ferè eſt in vtroq; caſu.

251. Sed contra hoc vrgeri adhuc poteſt exemplum ſuprà adductum: quando enim fit irreuerentia contra Deum, & hominem ſimul, differt ſpecie ab irreuerentia, quæ fieret contra ſolùm Deum, & debet explicari illa malitia in ordine etiam ad hominem: quia violatur ius non ſolum Dei ortum ab excellentia ſua infinita, ſed etiam ius hominis proueniens ab eius excellentia finita: licèt excellentia finita hominis ferè nihil addat ſupra ſolam infinitam excellentiam Dei: Ergo ſicut irreuerentia contra excellentiam Dei, & hominis differt ſpecie ab irreuerentia contra excellentiam ſolius Dei; ſic inobedientia contra poteſtatem Dei, & hominis differt ſpecie ab inobedientia contra poteſtatem ſolius Dei.

Reſpondetur negando conſequentiam: vt autem explicetur à priori diſcrimen obedientiæ à cultu, & aliis virtutibus propter quod in aliis peccatis, quæ ſunt contra Deum, & hominem, debeat explicari vtrumque, non verò in violatione præcepti diuini ſimul, & humani: aduertenda eſt alia differentia, quæ eſt inter obedientiam, & alias virtutes, quæ ſunt ad alium: Nam illæ virtutes ita ſunt ad alium, vt intendant formaliter bonum illius, ad quem ſunt. Sic iuſtitia intendit bonum proximi, & quod non ſpolietur re ipſa, & ideo prohibet furtum: obſeruantia item intendit reuerentiam debitam proximo ob ſui excellentiam: gratitudo remunerationem; & ſic de aliis virtutibus, quæ ad hoc tendunt, vt proximum tueantur, & conſeruent in bonis ſuis, vel etiam augeant eius bonum. Obedientia verò ita eſt ad alium, ſcilicet ad ſuperiorem, vt tamen magis intendat vltimò bonum ſubditi, quàm ipſius præcipientis. Sicut enim præceptum ipſum debet ordinari ad bonum ſubditorum; ita & obedientia: datur enim, vt homo iuxta ſuperioris præſcriptum benè, & vtiliter dirigatur, & ſe dirigi ſinat: cùm ergo finis principaliter, & formaliter intentus non ſit ſuperior, aut eius bonum, ſed bonum ſubditi; hinc eſt, quod ad diuerſitatem ſpecificam præceptorum parum interſit diuerſitas præcipientium. Ad quod facit, quod in Philoſophia dici ſolet, actiones non tam ſpecificari ab agente, quàm à termino; quia actio non reſpicit agens, niſi propter terminum, & in bonum termini; ipſum verò terminum reſpicit propter ipſum. Sic ergo obedientia reſpicit ſuperiorem propter bonum ſubditi, & ideo ex bono ſubditi, non ex diuerſitate ſuperioris ſpecificari debet, licèt aliæ virtutes, quæ ſunt ad alium, ſpecificentur ex diuerſitate illius, ad quem referuntur. 252.

Inſtabis, ex hac ratione ſequi, neque etiam peccatum inobedientiæ contra Deum differre ſpecie à peccato illo, quod eſſet ſolum inobedientia contra hominem: quia in vtraque obedientia debet reſpici ſolum bonum ſubditi. Ergo quod præcipiens ſit Deus, vel homo, non facit, quod illa duo peccata ſpecie differant, contra id, quod ſuprà dictum eſt. Reſpondetur negando ſequelam; quia ex infinita illa excellentia Dei præcipientis reſultat diuerſitas etiam ex parte ipſius termini: eſt enim multò magis conueniens naturæ rationali ſinere ſe dirigi, & gubernari à Deo infinitè ſapiente, ſancto, potente, &c. quàm à ſuperiore creato; quare attendendo ad bonum ipſius ſubditi, inuenitur magna diuerſitas, quando reſiſtit præcepto Dei, aut præcepto ſolius hominis. Inter ipſos verò ſuperiores humanos non inuenitur hæc diuerſitas, quæ ſufficiat ad differentiam ſpecificam obedientiæ, atque adeo ſiſtendo intra terminos obedientiæ, non oportet explicare illam diuerſitatem præcipientium. Dixi, *intra terminos obedientiæ*, quia aliquando inobedientia affert ſecum irreuerentiam contra ſuperiorem; & tunc ſi irreuerentia ſit grauis, debet explicari in confeſſione circumſtantia præcepti humani vltra præceptum diuinum, vt explicetur irreuerentia grauis in hominem: hæc tamen irreuerentia grauis non ſemper, nec frequenter reperitur; præſertim quando violatur lex aliqua generalis, ignorante ſuperiore, & non ex contemptu ipſius. Aliquando verò reperitur, vt ſi præcipiente 253. 254.

tibi, & vrgente ſuperiore, tu ei impudenter reſiſtas, & coram ipſo præceptum violes: imò aliquando contingere poſſet, vt licèt præceptum in vi præcepti non obliget grauiter ſub mortali; quia ſuperior non vult ſub mortali obligare: ipſa tamen irreuerentia ſubditi in violatione præcepti, vel ordinationis habeat malitiam grauem: vt ſi Prælato non præcipienti in virtute obedientiæ, & ſub mortali, ſed tamen imponenti, vt aliquid facias, & vrgenti pro exequutione, tu impudenter reſpondeas, *nolo facere*; poterit ſæpè eſſe peccatum mortale propter irreuerentiam grauem, quam verbum illud continet contra ſuperiorem: de hoc tamen dicemus *infra diſputatione* 20. *ſectione* 4. agentes de caſibus reſeruatis.

255. Secunda difficultas contra concluſionem oritur ex materia de voto: quia ille, qui habet votum ieiunandi hodie, & ſimul præceptum Eccleſiæ de eadem re; debet vtramque obligationem explicare: ergo qui habet obligationem ieiunandi ex duplici præcepto diuerſo, debet id etiam explicare. Reſpondetur negando conſequentiam: quia circumſtantia voti ponit ieiunium in alia ſpecie, ſcilicet religionis, cui opponitur violatio voti. Secundum autem præceptum non transfert ad aliam ſpeciem. Vnde oritur nota differentiam aliam in ordine ad confeſſionem, quod ſcilicet in violatione præcepti debet explicari materia præcepti, an eſſet, v.g. ieiunium, auditio Miſſæ, vel aliquid aliud, quod non requiritur explicari in violatione voti, ſed ſufficit dicere, violaui votum in re graui. Ratio eſt, quia præceptum, cùm tendat in bonum ſubditi, vt diximus, intendit formaliter honeſtatem virtutis, quam præcipit; tendit enim ad hunc finem reddendi ſubditum bonum, & ideo conſtituit rem præceptam in ſpecie illius virtutis, quam præcipit. At votum tendit formaliter ad cultum Dei, tanquam ad finem, ad quem aſſumit, vt medium id, quod promittitur: vnde omnia conſtituit in ſpecie religionis, cui ſoli opponitur fractio voti.

256. Tertia difficultas eſt, quia aliquando ob violationem præcepti humani imponitur excommunicatio, quæ non incurritur propter violationem ſolius præcepti diuini; requiritur enim contumacia, & inobedientia contra Eccleſiam: ergo oportet explicare circumſtantiam illam præcepti humani, ex qua adeo diuerſus effectus oritur.

An debeat explicari circumſtantia excommunicationis.

Cordoua in ſumma *quæſt.* 11. dicit ſimpliciter loquendo non teneri pœnitentem ad explicandam circumſtantiam excommunicationis impoſitæ, ſed ſufficere explicare peccatum: quia non videtur ſpecialiter prohibitus incurſus excommunicationis, niſi quando fortè excommunicatio impediret excommunicatum ab aliquo faciendo, quod facere tenebatur, v. g. à miniſtrandis Sacramentis, à celebrando, ab exercendo iudicio, &c. Tunc enim erat obligatio peculiaris vitandi illud impedimentum. Cæterùm in ordine ad praxim rarò continget, quod pœnitens poſſit tacere circumſtantiam excommunicationis impoſitæ: quia niſi per ignorantiam, vel obliuionem excuſetur, debet manifeſtare excommunicationem, vt ab illa abſoluatur: debet item procurare abſolutionem ab excommunicatione, antequam abſoluatur à peccatis: ergo debet manifeſtare peccatum, ob quod contraxit excommunicationem, & per conſequens prohibitionem humanam: debet enim dicere in particulari inobedientiam, ob quam fuit excommunicatus. Solùm poſſet deſeruire illa doctrina, caſu, quo aliquis extra Sacramentum abſolutus iam fuiſſet ab excommunicatione lata ob furtum, v.g. poſtea verò quando confitetur, non oportebit explicare excommunicationem contractam, à qua iam eſt legitimè abſolutus, ſed ſufficiet confiteri furtum, & dilationem culpabilem reſtitutionis.

Ex doctrina tradita infertur primò violantem ieiunium, quod duplici titulo debetur, ſcilicet propter vigiliam alicuius ſancti, & propter quatuor tempora, non debere explicare illos duos titulos, ſed dicere violaui ieiunium præceptum. Item qui omittit Miſſam die Dominica, qua occurrit feſtum alicuius Apoſtoli, non tenetur explicare illum duplicem titulum obligationis; vt cum communi Doctorum, quos refert, docet Sanchez *citata diſp.* 15. *num.* 6. Ratio autem eſt, 257.
quia vtrumque præceptum tendit ad eandem honeſtatem formalem, ſcilicet ad honeſtatem religionis in obſeruatione feſti, & ad honeſtatem temperantiæ in ieiunio. Nam licèt illo præcepto intendat etiam Eccleſia cultum, & honorem illius ſancti; id tamen remotum eſt: quod enim præceptum immediatè intendit, eſt, quod ſubditi exerceant actum temperantiæ, vel religionis; hoc autem ipſum ordinat Eccleſia, vt illis piis operibus ſubditi aptiores ſint ad colendum ſanctum; qui tamen non eſt finis ipſius præcepti, ſed præcipientis, & extrinſecus, atque ideo non dat ſpeciem violationi præcepti.

Infero ſecundò, quid dicendum de coniugato peccante cum coniugata, vel de religioſo peccante cum religioſa, de quibus aliqui dicunt ſufficere explicare ſpeciem adulterij, vel copulæ ſacrilegæ, abſque eo, quod explicetur id prouenire ex parte vtriuſque. Communiter tamen in vtroque caſu negant Doctores ſufficere, ſed dicunt debere explicari ſtatum vtriuſque: cuius rationem Sanchez, Vaſquez, & Salas *locis citatis*, cum aliis deducunt ex eo, quòd fiat duplex iniuria in adulterio duabus perſonis, ſcilicet coniugibus vtriuſque: & rurſus quod fiat duplex iniuria Deo in copula vtrinque ſacrilega violando duas perſonas Deo ſacras. Quæ quidem ratio non poteſt ſubſiſtere in ſententia eorum, qui ex ſola pluralitate numerica obiectorum non agnoſcunt plures malitias in eodem actu. Melior ergo ratio reddi poteſt dicendo illas duas malitias non differre ſolùm numero, ſed ſpecie, & ideo debere vtramque explicari: quia diuerſa ſpecie obligatio eſt, qua ego debeo obſeruare votum meum, v.g. ab ea, qua debeo non procurare, quod alter violet votum ſuum, ſicut diuerſa ſpecie obligatio eſt, qua debeo eſſe caſtus ab ea, qua debeo non eſſe cauſa alteri, quod peccet contra caſtitatem, vt dixi ſuprà *ſect. præcedent. num.* 151. Debet ergo religioſus explicare votum ſuum, & votum complicis, vt explicet, ſe violaſſe votum ſuum, & fuiſſe cauſam, quod altér violaret etiam ſuum votum. Similiter adulter debet explicare ſe peccaſſe cum coniugata: quia diuerſa obligatio in ſpecie eſt, qua ipſe debet non violare ſuum matrimonium, & qua debet non procurare, quod alter violet ſuum, quam duplicem malitiam non poteſt explicare, niſi explicet ſtatum ſuum, & ſtatum fœminæ, cum qua peccauit.

258.

In adulterio an debeat explicare coniugium vtriuſque.

§. 3. *Ex*

Digitized by Google

§.3. *Explicantur aliæ differentiæ obiectiuæ, An ſint ſpecificæ, & exprimendæ, an ſolùm materiales.*

259. *De odio.* EX doctrina tradita deſcendemus nunc breuiter ad alia exempla particularia, de quibus in praxi ſolet dubitari, an illæ circumſtantiæ obiectiuæ ſint declarandæ. Quartò ergo dubitari ſolet de peccato odij, an in eo ſit declarandũ malum proximo deſideratum; an ſufficiat dicere; ex odio deſideraui ei malum graue, non declarando, an mortem, infamiam, vel paupertatem, &c. Non eſt autem ſermo, quando deſideraui inferre illud malum: tunc enim certum eſt voluntatem auferendi famam differre ſpecie à voluntate occidendi: ſed ſermo eſt, quando odium ſiſtit in mero deſiderio, quo vellem illi ea mala aliunde euenire, quia mala eius ſunt.

Affirmant multi declarandum eſſe malum quod ex odio deſideratur. Suarez *diſp. 6. de Charit. ſect. 2.* Syluius *ibi q. 34 quæſtio 2.* P. Coninch. *ibidem diſp. 29. dub. 3. num. 61.* & alij; quia ſicut voluntas occidendi differt ſpecie à voluntate diffamandi; ſic dicendum videtur de deſiderio mortis, & deſiderio infamiæ.

260. Alij tamen negant debere declarari illud malum, quod deſideratur. Valentia 3. *tom. diſp. 3. q. 11. punct. 2. tract. 3. cap. 6. concluſ.* 8. Luiſius Turrianus *2. 2. diſp. 91. de charitat. dub. 1. in fine.* Petrus Lorca *ibi quæſt. 34. art. 3* Bonacin. *in primo præcepto decalog. diſp. 3 quæſt 5. punct. vltimo*, § 1. *num.* 10. Homobonus de Bonis *in exam. Eccleſ. part.* 1. *tract. 6 cap. 25. quæſt.* 112. Diana 1. *tomo tract. de circumſtant. aggrauant. reſol.* 30. & alij; quorum ſententia probabilis eſt.

Ratione probari ſolet; quia omnia illa tendunt ad eundem finem, & in malum illius, quem odio proſequimur. Vnde ſicut amor non eſt diuerſus ſpecie propter diuerſa bona, quæ amico volumus; ſic neque odium propter diuerſa mala, quæ volumus inimico. Hæc tamen ratio difficilis eſt. Primò, quia illa mala in rigore non tendunt in finem, quia non aſſumuntur, vt media ad alium finem; ſed potius ipſa ſunt quaſi finis; deſideras enim inimico mortem, quia malum eius eſt, ſiſtendo ibi, nec referendo ad alium finem. Vnde retorquetur exemplum amoris: quando enim deſidero amico honorem, quia bonum eius eſt, honor non refertur in alium finem diſtinctum ab ipſo honore, ſed amatur, vt finis, *qui*; amicus verò, vt finis *cui*: quare vterque amatur vt obiectum formale, & per conſequens vterque ſpecificat actum: Ergo odium etiam non ſolùm ſpecificatur à perſona, cui malum volumus, quæ eſt quaſi finis *cui*, ſed etiam à malo, quod deſideramus, quod eſt quaſi finis *qui*, illius odij. Secundò, quia ſi illa ratio probaret, probaret etiam de affectu, quo nõ ſolùm deſideramus, ſed volumus inferre malum proximo, non differre ſpecie, pro varietate mali, quod volumus inferre: quia omnia illa mala tendũt ad eundem finem nocẽdi inimico: ergo ſicut affectus iuuãdi amicum, quia amicus eſt, non differunt inter ſe ſpecie pro diuerſitate boni, quod amico volumus afferre: ſic nec affectus, quibus volumus nocere. Conſequens autem eſt manifeſtè falſum: Nam voluntas occidendi inimicum differt ſpecie à voluntate diffamandi illum, vel lædendi in bonis fortunæ.

261. Aliude poteſt reddi ratio, vel eadem aliter explicari: & in primis fateor illos affectus, quibus deſideratur proximo infamia, vel mors, quatenus talia mala ſunt, differre ſpecie phyſica inter ſe propter diuerſitatem obiecti formalis partialis, nempe mali voliti, vt probat argumentum modo factum; cum hoc tamen ſtare poteſt, quod de facto affectus odij, quibus deſiderantur ea mala, non differant ſpecie morali; quia licèt mala illa ſint valde diuerſa, & ſufficerent ad ſpecificandas diuerſas virtutes, & vitia ſi deſiderarentur, vt talia ſunt: in noſtro tamen caſu non ſufficiunt, quia non deſiderantur, nec attenduntur, quatenus talia ſunt, ſed quatenus ſunt malum proximi, cui deſideratur paupertas ex odio, quia malum eius eſt, ſub qua etiam ratione deſideratur infamia, ægritudo, mors, &c. Cùm ergo differentia talis mali materialiter ſe habeat in ordine ad odium, non mirum, quod in ratione peccati non ſpecificetur à differentia ſpecifica talis mali, ſed à ratione communi mali, quam formaliter intendit.

Vrgebis, quia voluntas nocendi proximo in pecuniis differt ſpecie morali à voluntate nocendi in fama, vel corpore, licèt terminentur ad mala illa; quia mala ſunt, & non quatenus talia mala; ergo & deſideria eorum malorum poſſunt ſpecie differre, licèt non terminentur ad illa, quatenus talia mala ſunt. Reſpondetur negando conſequentiam. Ratio verò deſumitur ex differentia inter affectum efficacem, & inefficacem: nam voluntas efficax accipit malitiam ſpecificam ex obiecto, etiam materialiter volito; quia ratione illius opponitur ſufficienter virtuti ſpeciali præcipienti, vel prohibenti talem actum, verbi gratia, iuſtitia prohibet lædere ius proximi in fama: huic virtuti aduerſatur, qui vult lædere famam, licèt id ſolùm materialiter velit: non autem aduerſatur, qui deſiderat famam lædi, ſed ipſe non vult illam lædere: peccat tamen contra charitatem, quæ prohibet velle malum proximo. 262.

Ratio autem, cur non detur ſpecialis virtus prohibens deſiderium infamiæ alienæ, ſed ſolùm in genere prohibens deſiderium mali alieni, illa reddi poteſt, quod ex parte proximi eſt ſpecialis indigentia ſuæ famæ, & ſpeciale ius ad illam, & ex parte noſtra eſt ſpecialis difficultas conſeruandi, & non lædendi famam alienam; ideo oportuit ſpecialem virtutem conſtitui, cui aduerſatur, qui famam lædit: ſic etiam eſt ſpecialis virtus præcipiens eleemoſynam temporalem in extrema, vel graui neceſſitate proximi, quia ex parte illius eſt ſpecialis neceſſitas, cui debebat ſubuenire ſpecialis virtus, & ex parte noſtra eſt ſpecialis difficultas, quam debet etiam ſpecialis virtus ſuperare. At verò, vt non deſideremus infamiam, vel paupertatem proximi non eſt in ipſo ſpecialis neceſſitas, nec in nobis ſpecialis difficultas, ſed oritur ex titulo generali coniunctionis, quam proximus habet nobiſcum, ex quo naſcitur obligatio generalis non deſiderandi illi malum: cui obligationi aduerſatur deſiderium ſiue famæ, ſiue paupertatis alienæ, licèt voluntas lædendi in fama non opponatur obligationi ſolùm communi non lædendi, ſed ſpeciali etiam non lædendi in fama. Sed hæc pertinent ad materiam de charitate. 263.

Quintò dubitari ſimiliter ſolet de contumeliis, an debeant explicari in particulari, verbi gratia, quod appellaſti eum furem, vel hæreticum, aut 264. *De contumeliis.*

patriæ proditorem. Multi dicunt, debere qualitatem contumeliæ explicari: pro qua ſententia P. Diana 1. *tom. tract. de circumſt. aggrauant. reſol.* 28. affert Thom. Sanchez 1. *tom. in Decalog. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 39. Sed neque in illo capite eſt numerus 39. neque dicit ibi aliquid ad hoc propoſitum. Affert etiam Ioannem Sancium *in ſelectis diſp.*6. *num.* 1. *&* 2. quem videre non potui; & de ipſo etiam valde dubito: Nam idem Diana *tom.*2.*tract.*4.*reſol.*67. affert pro contraria ſententia eumdem Sancium *diſputatione* 5. *num.*10. Alij tamen eam tenent, quos refert idem Diana in illo duplici loco citato.

265. Contraria ſententia verior mihi videtur: pro qua idem Diana *vbi ſupra dicto ſecundo tomo* affert Fillucium *tomo ſecundo, tractatu vigeſimo primo, capite nono, numero trecenteſimo vigeſimo ſecundo.* Sed hic Auctor tenet apertè primam ſententiam, nec leuiter indicat ſecundam. Hanc tamen tenent Caietanus 2. 2. *quæſtione* 72. *articulo* 2. Azorius *tomo* 3. *libro* 13.*cap.*5.*dub.* 1. Reginald. *lib.*24.*num.*102 Sà verbo *Contumelia, numero primo*, & Pater Molina *tomo* 5. *de iuſtit. tract.* 4 *diſput.* 19. *numero* 3. vbi rationem optimam reddit, quia ſcilicet omnes contumeliæ accipiunt malitiam ex eo, quod lædant honorem, ſicut furta lædunt fortunas: ergo ſicut furta ſunt eiuſdem ſpeciei in ratione furti, ſiue hoc modo fiant, ſiue illo; ſic de ablatione honoris dicendum eſt. Vnde idem dicendum eſt de detractione non variari ſpecie pro diuerſitate materiæ, in qua aufertur fama; quia fama ſemper eſt eiuſdem ſpeciei in genere moris, ſimiliter in iudicio temerario non oportet explicare materiam, in qua iudicatur, ſed ſufficit dicere, toties in materia graui temerè iudicaui de aliquibus: quia bona etiam exiſtimatio, quæ per iudicium temerarium aufertur, eiuſdem ſpeciei eſt in genere moris.

266. *De peccato iactantia.* Sextò dubitari ſolet, vtrùm in peccato iactantiæ, quo aliquis ſe de peccato aliquo iactauit, & laudauit, debeat explicari ſpecies peccati, de quo ſe laudauit. De hoc latè Thom. Sanchez *lib.* 1. *in decalog.c.*3. cum quo ſupponendum eſt, non eſſe peccatum mortale, per ſe loquendo, laudare ſe, vel alium de dexteritate, viribus, aut arte, quam oſtendit in peccato aliquo, ſi appareat non de opere ipſo, ſed de illa circumſtantia laudari, & abſit complacentia in opere, aut ſcandalum, & anſa faciendi quid ſimile.

Certum eſt, ſi ſimul cum iactantia, aut etiam ſine illa interueniat gaudium, aut complacentia de peccato illo, debere explicari ſpeciem peccati præteriti; quia complacentia & gaudium de adulterio ſpecificatur à malitia adulterij, & ſic de aliis: ſolet autem frequenter eiuſmodi complacentia interna reperiri, quando aliquis ſe laudat de
267. peccato. Dubium eſt, quando non eſt complacentia, ſed merum peccatum iactantiæ, an debeat etiam tunc explicari ſpecies peccati, an ſufficiat dicere, laudaui me de peccato mortali. Eſt duplex ſententia. Prima affirmat, explicandam ſpeciem peccati, de quo ſe laudauit, vel gloriatus eſt. Hanc tenet Thomas Sanchez *loco citato*, qui affert pro ſe Emanuelem, Rodriguez, Alcozer, & Ludouicum Lopez: intelligit autem, debere explicari ſpeciem, ſi ea ſpecies in ea iactantia expreſſa fuit: nam ſi quis poſt adulterium commiſſum, iactauit ſe de fornicatione, non exprimendo, quod fuit cum circumſtantia adulterij, non debet in confeſſione iactantiæ explicare circumſtantiam adulterij, niſi interuenerit etiam complacentia.

268. Secunda ſententia negat, in mero peccato iactantiæ explicandam circumſtantiam ſpecificam, ſed dicit, ſufficere, ſi dicat; Gloriatus ſum de peccato mortali. Hanc tenent Nauarrus *in ſumma præludio* 9. *num.*4. in priori editione, Caſtro Palao *in opere morali tom.*1.*tract.*2 *diſput.* 2. *punct.* 11. *numero* 5. & Diana 2. *tom. tractat.*4. *reſol.*161.

Vtraque ſententia videtur mihi probabilis. Fundamentum prioris eſt, quòd iactantia illa de peccato contra caſtitatem, v. g. opponitur ipſi etiam virtuti caſtitatis: nam caſtitas non ſolùm prohibet copulam illicitam, ſed etiam gloriationem, & iactantiam, qua turpitudo contraria videatur approbari. Poteſt autem hoc fundamentum explicari; quia ſicut virtus in communi non ſolùm obligat ad eam amplectendam, ſed etiam, ne condemnetur, aut irreuerenter tractetur; ſic quælibet virtus ſpecialis videtur non ſolùm obligare ad actum, quem directè præcipit, ſed etiam indirectè obligat, ne contemnatur, aut irreuerenter tractetur: videtur autem contemni ipſa virtus caſtitatis, quando aliquis gloriatur, quod ipſius regulam violauerit: peccat ergo ille contra ipſam etiam virtutem caſtitatis in ſpeciali. Confirmatur, quia illa iactantia in tantum habet malitiam mortalem in ratione iactantiæ ſecundum omnes, in quantum continet irreuerentiam contra legem Dei, de cuius tranſgreſſione aliquis gloriatur, ſed non minùs continet irreuerentiam contra legem, & regulam caſtitatis, v. g. Ergo ex hoc etiam capite habebit ſpecialem malitiam explicandam in confeſſione.

269. Fundamentum poſterioris ſententiæ eſt, quia tota malitia in peccato iactantiæ videtur conſiſtere in eo, quod peccatum accipiatur, vt medium ad captandam ex ipſo gloriam, & laudem apud homines: ad hoc autem per accidens ſe habet, quod ſit hoc, vel illud peccatum, de quo gloriam, & laudem humanam captamus. Sicut ergo peccata, quæ fiunt violando votum, ſemper ſunt eiuſdem ſpeciei, quia ſolùm attenditur ad irreuerentiam contra Deum, quæ irrogatur in violatione voti; ſic gloriatio de offenſa Dei ſemper erit eiuſdem ſpeciei, quia ſolùm attenditur ad irreuerentiam, quæ fit contra Deum, quatenus ex eius graui offenſa volumus gloriam, & laudem conſequi.

270. Hanc rationem confirmare, & explicare poſſumus, ita vt obiter ſoluatur argumentum contrariæ ſententiæ, quia nimirum malitia grauis, quæ inuenitur in peccato iactantiæ, videtur potiſſimùm conſiſtere in irreuerentia, quæ videtur irrogari Deo, dum peccator gloriatur de eius offenſa; ſicut ſi ſubditus gloriaretur de proditione, aut de contumelia Principi illata; quo pacto videretur Principi inſultare, & eamdem contumeliam iterum inferre. Eiuſmodi autem irreuerentiæ genus committitur quidem contra Deum, aut contra naturam aliam intellectualem, quæ eſt capax reuerentiæ, & cultus abſoluti; non verò fit contra caſtitatem, aut alias virtutes, quæ neque ſunt veræ perſonæ, neque ſunt capaces veræ reuerentiæ, aut irreuerentiæ abſolutæ: ergo malitia grauis, quæ reperitur in iactantia, vt iactantia eſt, non deſumitur per ordinem ad talem virtutem,

ſed

ſed ad Deum, cui peccator inſultare videtur.

271. Confirmatur, quia, quod attinet ad virtutem ipſam caſtitatis verbi gratia, magis directè videtur ipſa virtus intendere negationem copulæ illicitæ, quam directè prohibet, quam negationem iactantiæ: & tamen diximus ſuperius *ſect.* 4. *numero* 161. virtutem caſtitatis, licèt obliget me grauiter, vt non procurem in aliis copulam illicitam, non tamen obligare ſemper grauiter, vt præter intentionem ſim aliis occaſio peccandi contra caſtitatem, licèt alioquin peccem tunc grauiter contra charitatem, qua proximi ruinam debebam impedire. Si ergo caſtitas de ſe non ita grauiter obligat ad non dandam occaſionem proximo præter intentionem peccandi contra caſtitatem: minùs obligabit ad negationem iactantiæ de peccatis contra ipſam, cùm magis diſter ab intento directo caſtitatis, quàm copula illicita mei proximi.

272. Vnde ad fundamentum primæ ſententiæ, & ad eius confirmationem dici poteſt, virtutes ſingulas obligare quidem grauiter, ne fiat grauis irreuerentia contra ipſas, quæ tunc datur, quando ex contemptu quis peccat: datur autem contemptus grauis, tunc quando aliquis ideo peccat, quia non vult ſubiici præcepto; imò oportet, quod nolit ſubiici præcepto ſimpliciter, & in vniuerſum, nec ſufficit nolle ſubiici in aliqua materia leui in particulari, vt cum aliis latè explicat Thom. Sanchez *dicto lib.* 1. *in decalog. cap* 5. *num.* 11. In noſtro autem caſu non interuenit eiuſmodi contemptus præcepti, atque ideo non videtur fieri grauiter contra legem caſtitatis, vt talis eſt, licèt peccetur grauiter contra reuerentiam legis diuinæ.

273. Hinc infero primò, aliquando in peccato iactantiæ debere explicari ſpeciem peccati, de quo ſe iactauit, verbi gratia, quando iactatio afferret ſecum irreuerentiam grauem, non ſolùm contra Deum, ſed etiam contra aliquam perſonam creatam: vt ſi aliquis poſt contumeliam Principi dictam, aut iniuriam contra eius honorem irrogatam ſe in publico laudaret, & iactaret; quo facto nouam iniuriam videretur Principis honori irrogare: atque ideo oporteret explicare id, de quo eſſet iactantia propter circumſtantiam illam iactantiæ adiunctam.

274. Infero ſecundò, in peccato iactantiæ præcisè vt iactantia eſt, parum referre, quod peccatum illud commiſerit, vel non commiſerit, de quo ſe iactat, quia in vtroque caſu eadem irreuerentia reperitur contra Deum, cùm aliquis Dei offenſam aſſumit, vt materiam propriæ laudis, & gloriæ; quare in confeſſione ſufficit dicere, ſe de aliquo peccato graui iactaſſe, & laudaſſe, vt notat Sanchez *dicto capite* 3. *num* 5.

Infero tertiò, laudantem alium de peccato commiſſo, vel è contra vituperantem, quia non peccauit, teneri regulariter explicare ſpeciem peccati, circa quod eſt laus, vel vituperatio. Nam præter peccatum, & malitiam iactantiæ, datur ibi malitia ſcandali, cùm illæ laudes, & vituperia ſint exhortationes directè ad illud peccatum committendum, & ad complacendum de illo, ſi commiſſum iam eſt, vt benè notat idem Sanchez *numer.* 6. *& ſeqq.* Dixi *regulariter*, quia ſi in abſentia laudares, aut vituperares coram iis ſolis, ad quos res non pertinet, non videtur ſcandalum directè tendens ad ruinam illorum, qui audiunt, atque ideo ad ſummum erit declaranda circumſtantia ſcandali, abſque eo quod declaretur ſpecies peccati, ad quam poterant audientes moueri iuxta id, quod diximus *ſupra ſection.* 4. *numero* 160. non debere explicari in ſcandalo ſpeciem peccati, quando non eſt ſcandalum directum, ſed indirectum, & præter intentionem. Quando autem laudas, vel vituperas præſentem; illa verba æquiualent conſilio, atque ideo debet explicari peccatum, quod laudatur, aut vituperatur, ſicut ſi illud determinatè conſuleres. Vnde ſicut, qui conſuluit, ſic etiam qui laude, vel vituperio aliquem excitauit ad peccatum iniuſtitiæ, tenetur reſtituere, illo non reſtituente, vt tradunt communiter Doctores, Sanctus Antoninus, & Nauarra, quos refert, & ſequitur Sanchez *dicto capite tertio, numero nono* quæ tamen obligatio reſtituendi non naſceretur in priori caſu, quando ex laudatione abſentis alij præſentes excitarentur ad aliud ſimile faciendum præter intentionem laudantis.

275. *De peccato Conſilij.* Hinc poteſt eſſe ſeptimum dubium, an in peccato Conſilij de opere illicito, debeat explicari ſpecies peccati, quod conſuluiſti; an verò ſufficiat dicere: conſilium dedi de peccato mortali faciendo. Nam Medina *in prima ſecundæ, quæſtione* 14. *articulo* 6. refert ſententiam aliquorum, qui eodem modo ſentiunt in conſilio, ſicut in iactantia, & dicunt, non eſſe explicandam materiam conſilij praui. Quam ſententiam ipſe acriter reprobat, & meritò, quia verè conſilium ſpecificatur à peccato, quod conſulitur, atque adeo habet duplicem malitiam: alteram contra charitatem proximi, quem conſulens ſuo conſilio inducit ad peccatum: alteram contra illam virtutem ſpecialem, cui aduerſatur peccatum, quod conſulitur: quia, vt ſupra diximus, ſingulæ virtutes obligant, non ſolum ad opus, quod directè præcipiunt, ſed etiam ad non procurandum directè, & ex intentione, quod alij violent præceptum talis virtutis. Conſilium autem ex intentione directa conſulentis tendit ad procurandum, quod proximus violet præceptum talis virtutis, atque adeo contrahit malitiam ſpecialem contra illam virtutem.

276. Dices, ergo grauiùs peccat, qui alteri conſulit peccatum luxuriæ, aut periurij, verbi gratia, quàm ſi ipſemet committeret illud peccatum: nam fornicator contrahit vnicam malitiam contra caſtitatem, qui autem dat conſilium, contrahit duas; vnam contra charitatem proximi, & alteram contra caſtitatem. Reſpondetur, in aliquibus peccatis, facilè poſſe concedi, peccare grauiùs conſulentem, vt in homicidio, verbi gratia, Nam qui imperat, vel conſulit homicidium, homicida eſt, & aliunde committit peccatum ſcandali grauiſſimi contra proximum, cuius conſcientiam lædit: atque ideo grauiùs peccare, quàm ſi per ſe ipſum ſolum occideret, iudicat Salas 2. *tom. in* 1. 2. *tract.* 13. *diſp.* 5. *ſect.* 15. *n.* 158. In aliis autē peccatis negari poteſt, vt in materia luxuriæ v. g. quia licèt conſiliū excedat in malitia ſcandali, quam addit: fornicario tamen excedit aliunde, eo quod magis opponatur caſtitati, quæ magis obligat ſingulos ad ſeruandam caſtitatem in ſe ipſis, quàm ad procurandam caſtitatem in aliis, ſicut & virtus pœnitentiæ magis obligat ad dolendum de propriis peccatis quàm ad procurandam pœnitentiam aliorum: hic

autem exceſſus videtur compenſare, & ſuperare illum alium exceſſum, quo conſilium excedit propter circumſtantiam ſcandali.

277. *De blaſphemia.* Octauò dubitatur de peccato blaſphemiæ, an oporteat explicare qualitatem blaſphemiæ; an ſufficiat accuſare ſe de blaſphemia. Caiet. in *ſummæ*, verbo *blaſphemia*, dicit omnes blaſphemias eſſe eiuſdem ſpeciei: quam ſententiam tenent multi, quos refert, & ſequitur Diana 1. *tom tract. de circumſtant. aggrauant. reſol* 50. ſcilicet Azor, Lazarius, Gyptius, & Homobonus: refert etiam Valentiam *tom.* 3. *diſp.* 13. *punct.* 1. vbi § *Quocumque igitur modo*, dicit omnibus modis ibi enumeratis blaſphemiam eſſe eiuſdem ſpeciei; ſed re vera Valentia ibi nondum loquutus fuerat de blaſphemiis in ſanctos, ſed de diuerſis modis blaſphemiæ in Deum, qui omnes concludit pertinere ad eandem ſpeciem.

278. Contraria ſententia verior eſt, blaſphemiam ſcilicet in ſanctos differre ſpecie ab illa, quæ eſt contra Deum. Hanc tenent Suarez *tom.* 1 *de Relig. tract.* 3 *lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 18 *&* 19. Turrianus 2. 2. *diſp* 58. *dub.* 3. Reginald *tom.* 2. *lib.* 18. *num.* 21. Sanctarellus *tract. de hæreſi, cap.* 4. *dub.* 1. *num.* 4. Layman. *lib.* 4 *tract.* 10. *cap.* 6. *num.* 11. Thom. Sanchez *lib.* 2. *in decalog. cap.* 32. *num* 39 *poſt medium*, vbi Suarij ſententiam quoad diſtinctionem ſpecificam approbat Bannes, Ludouic. Lopez, Filliuccius, Aragon. quos refert Diana *loco citato*.

279. Et quidem, ſi ſermo ſit de blaſphemiis hæreticalibus, ratio videtur clara, quod debeant explicari, vt peccata ſpecie diuerſa: quia ſi dicantur cum aſſenſu interno, iam continet malitiam hæreſis; ſi verò deſit aſſenſus internus, vt plerumque contingit; adhuc opponuntur præcepto confeſſionis fidei, cui aduerſatur negatio externa fidei, etiamſi deſit diſſenſus internus. Si verò ſermo ſit de blaſphemiis, quæ proferuntur contra ſanctos; hæ videntur etiam differre ſpecie ab illis, quæ proferuntur contra ſolum Deum. Nam virtus, quæ inclinat ad colendum ſanctum propter excellentiam creatam, & propriam ipſius ſancti, appellatur *Dulia*, & differt ſpecie à virtute Religionis propriæ, quæ præcipit cultum Dei propter excellentiam increatam Dei, de quo dixi latè *diſp.* 35. *de incarnat. ſect.* 1. vbi etiam aduerti irreuerentiam, quæ fit contra aliquem ſanctum, ſemper habere duplicem malitiam contra illam duplicem virtutem: ex illa enim irreuerentia redundat irreuerentia contra ipſum Deum propter peculiarem coniunctionem, quam habet cum ſancto, & licèt non intendatur irreuerentia Dei ſufficit tamen indirecta volitio ad contrahendam malitiam, licèt id non ſufficiat ad refundendam bonitatem moralem, vt ſuppono ex 1. 2. Cùm ergo blaſphemia in ſanctum opponatur non ſolùm iuri peculiari, quod habet Deus ad ſuum cultum, ſed etiam iuri peculiari, quod habet ille ſanctus ad cultum proprium, quæ duo iura ſunt ſpecie, & genere diuerſa propter diuerſitatem excellentiæ, à qua oriuntur, conſequens eſt, vt blaſphemia contra ſanctum habeat aliquid, per quod differat ſpecie à blaſphemia contra ſolum Deum.

280. An verò blaſphemia contra Beatam Virginem differat ſpecie ab iis, quæ proferuntur contra alios ſanctos, pendet ex illa quæſtione, an hyperdulia, qua colitur Virgo Deipara, differat ſpecie à dulia, qua coluntur alij ſancti: de quo dixi dicta *diſput.* 35. *ſect.* 2. vbi aſſerui ſpecie differre propter diuerſitatem maximam excellentiæ, in qua fundatur cultus Deiparæ, nempe tituli maternitatis. At verò blaſphemiæ in alios ſanctos videntur omnes pertinere poſſe ad eamdem ſpeciem, atque adeo non debere explicari, contra quem ſanctum prolatæ fuerint.

Pro contraria ſententia argui poteſt ab exemplo voti, quod quidem non differt ſpecie, ſiue fiat Deó, ſiue Beatæ Virgini, ſiue aliis ſanctis: & idem argumentum fieri poteſt in iuramentis, quæ omnia ſunt eiuſdem ſpeciei, ſiue iuretur per Deum, ſiue per ſanctos: & tamen in voto etiam, & in iuramento tribuitur honor peculiaris illi ad quem votum dirigitur, ſeu per quem iuratur, & per conſequens per voti violationem, aut periurium fit irreuerentia, non ſolùm Deo, ſed ſanctis, quibus votum factum eſt, aut per quos iuratur: ergo ſicut violatio voti, aut periurium non variatur ſpecie ex hoc capite, ſic nec blaſphemiæ debent variari. 281. *De voto, & Iuramento.*

Omiſſis aliis ſolutionibus reſpondeo, duplici modo poſſe iurare Virginem Deiparam, vel alios ſanctos in votum, vel in iuramentum. Primò, ſi promittis aliquid Deo in honorem talis ſancti, vel etiam ipſum ſanctum aduocas in teſtem promiſſionis, & voti ad maiorem voti confirmationem. Similiter in iuramento potes iurare per ſanctum, non ſiſtendo in ipſo, ſed ſicut iuras per cælum, aut per Thronum Dei, quod eſt iurare per Deum ipſum, qui in tali creatura magis reſplendet; ſic etiam iurando per ſanctos, non adducimus illos in teſtes rei, quam iuramus, ſed Deum, qui in illis ſanctis magis reſplendet. Secundo modo poſſet intelligi fieri votum ipſi ſancto, ita vt promiſſio non fiat Deo, ſed tali ſancto propter eius excellentiam propriam, cui illum cultum tribuere volumus. Similiter poſſemus velle ſanctum aliquem adducere in teſtem rei, quam affirmamus, non adducendo Deum in teſtem, ſed talem ſanctum propter auctoritatem, quam habet, non ſolùm humanam, & politicam, ſed etiam ſacram, & prouenientem ex ipſo ſtatu beatitudinis. 282.

Si primo modo votum fiat ſancto; tunc eſt verè, & proprie votum, quia verè promiſſio fit Deo in honorem ſancti, vel coram illo ſancto: atque ideo manet ſemper intra eamdem ſpeciem, & eius violatio pertinet ad eandem ſpeciem contra religionem. Si verò votum fiat ſecundo modo propter talem excellentiam ſancti, cui ſoli deferimus illum cultum, & promittere volumus; tunc pertinet ad diuerſam ſpeciem; quia non eſt actus Latriæ, ſeu Duliæ, quæ eſt diuerſa virtus, imò ſtrictè loquendo non eſt votum, ſed largius accepto voti vocabulo, prout extendi ſolet ad omnem promiſſionem ſacram, ſed eſt promiſſio orta ex obſeruantia erga excellentiam creatam. Vnde Valentia *tom.* 3. *diſput* 6. *punct.* 5. §. *Quod ſi quis fortè*, dixit illum non eſſe actum religionis, ſicut nec eſt actus religionis promiſſio illa, qua homo homini ſe ſe obſtringit, ſed eſſe actum alterius virtutis, nempe ſingularis obſeruantiæ: quare cum votum ſtrictè ſumptum ſit actus religionis, & latriæ; illa promiſſio non erit votum ſtrictè acceptum, nec eiuſdem ſpeciei, ſed diuerſæ, vt fatetur Suarez *tom.* 2. *de relig. lib.* 1. *de voto, cap.* 10. *num.* 8. *& ſeqq.* vbi explicat varios modos, quibus poteſt promiſſio ad ſanctos terminari. 283.

Aduerte tamen primò, licèt promiſſio fieret ſancto, cui, & non alteri, vis promittere, & obligari, 284.

gati, quem vis colere propter eius excellentiam, & ſanctitatem creatam, & à quo velles aliquod beneficium impetrare, adhuc promiſſionem illam diſpenſari, vel commutari poſſe per poteſtatem Eccleſiaſticam, ſicut alia vota propria, quæ fiunt Deo, vt notauit idem Suarez *lib.6.de voto cap.15. num.10.* & Thomas Sanchez *lib.4.de voto cap.41. num. 12.* qui varias afferunt rationes, quas non vacat examinare; nec omnes ſunt efficaces.

Ratio potiſſima ea videtur eſſe quæ deſumitur ex plenitudine poteſtatis, quam Chriſtus Eccleſiæ contulit, cui, ſeu eius capiti dedit claues cœli, hoc eſt, talem tantamque poteſtatem, vt quæcumque ſolueret in terris, eſſent ſoluta & in cœlo: quibus verbis non alligauit poteſtatem ad relaxandas promiſſiones factas Deo, ſed comprehendit eas etiam, quæ toti cæleſti curiæ, cuius claues dabat, faciendæ eſſent, quod ex vſu Eccleſiæ ſatis conſtat, quæ ſemper agnouit in ſe eiuſmodi poteſtatem.

285. Secundò, & ad rem noſtram aduertendum eſt, quando Doctores communiter dicant vota omnia eſſe eiuſdem ſpeciei, & votorum tranſgreſſiones eſſe omnino eiuſdem ſpeciei infimæ, provt dicit Sanchez *lib. 4. de voto cap. 1. n. 23* intelligi debere de voto, provt præcisè ſtat intra terminos voti, ſeu promiſſionis factæ Deo. Loquuntur autem ita vniuerſaliter, quia ſupponunt, promiſſiones etiam illas, quibus homines ſolent aliquid promittere Beatæ Virgini, vel aliis Sanctis, ex intentione vouentium, eſſe promiſſiones, & vota, quæ fiunt Deo, cui vouent aliquid in honorem talis Sancti. Vnde violato illo voto, ſe accuſant de fide violata ipſi Deo, vt notauit Suarez *dicto lib. 1. de voto cap. 16. num. 13. & 14.* & Leſſius *lib 2. de iuſt. cap. 40. dub 3. num. 27.*

286. Similiter eum proportione dicendum de iuramento: nam proprium, & verum iuramentum ſemper debet fieri per Deum adducendo eum in teſtem propter infinitam eius veracitatem, & ſapientiam, quam in ipſo iuramento agnoſcimus, & veneramur: atque ideo iuramentum eſt cultus latriæ, qui nullo modo poteſt exhiberi creaturæ ſiſtendo in ipſa, ſed tranſeundo ad Deum: Vnde non mirum, quod iuramenta ſint eiuſdem ſpeciei, etiam quando iuratur per Sanctos, quia, vt notauit Suarez *eodem tom. 1. de relig. lib. 1. de iuram. cap.5. num.10.* & Leſſius *vbi ſuprà cap. 42. dub. 1. num.6.* ſemper intentio iurantis, eo ipſo quod iurare vult, eſt adducere ipſum Deum in teſtem, alioquin non vult iurare.

287. Quod ſi animus expreſſus eſſet adducere in teſtem ipſum Sanctum propter eius ſapientiam, & veracitatem, quam ex ſtatu beatitudinis participat, provt poſſe adduci diximus, illud non eſſet iuramentum, ſed cultus duliæ, quem Sancto tribuimus, vt notauit Suarez *illo cap. 5. num. 12.* & Leſſius *loco citato*; atque adeo differret ſpecie à vero iuramento. Credo tamen, quod adhuc contineret peccatum mortale, ſi fieret cum mendacio: imò quod haberet malitiam contra propriam Religionem, & cultum Dei; quia ſicut ſuprà dicebamus, blaſphemiam in Sanctum continere etiam malitiam contra Religionem, quia ex inhonoratione Sancti redundat inhonoratio ipſius Dei, cum quo Sanctus habet adeo ſpecialem coniunctionem; licèt cultus Sancti non ſemper participet honeſtatem latriæ, & cultus diuini, quia ad contrahendam malitiam non requiritur intendere illam ſicut ad honeſtatem: ſic dicendum videtur, quod licèt illa atteſtatio alicuius Sancti non ſemper eſſet cultus Dei, nec latriæ, quando ſolum intenditur cultus ipſius Sancti propter ſuam excellentiam: peccatum tamen, quod in illa falſa atteſtatione Sancti committeretur, ſemper haberet vtramque malitiam, ſcilicet, & contra Deum, in quem redundat illa dehonoratio Sancti, & in ipſum Sanctum, quem volumus facere teſtem mendacij; quare ex hoc ſaltem capite differret ſpecie ab aliis periuriis, quæ non habent hanc ſpecialem malitiam contra auctoritatem ipſius Sancti, ſed contra auctoritatem ſolius Dei.

Nonò dubitari poteſt de peccato hæreſis, an in illo neceſſe ſit explicare qualitates hæreſis, an 288.
De peccato hæreſis.
ſufficiat confiteri hæreſim, non explicando articulum negatum, nec an fuerit Caluiniana, vel Arriana, &c. de quo aliquid dici ſolet *2. 2. q. 10. art. 5.* vbi S. Thom. tres ſpecies diuerſas infidelitatis aſſignauit, ſcilicet, Paganiſmum, Iudaiſmum, & hæreſim: quam diuiſionem in toto rigore defendentes dicunt, illa eſſe peccata ſpecie diuerſa, pro qua ſententia Pater Diana *tom. 1. tract. de circumſt. reſolut. 54.* affert Suarium *diſp. 16 de fide ſect. 5. in fine*, qui tamen ibi id non dicit, ſed ſolùm differre Apoſtaſiam ſpecie ab infidelitate, quando Apoſtaſia committitur poſt baptiſmum ſuſceptum, & infidelitas ante baptiſmum; Secùs verò ſi vtraque ſit ante, vel poſt baptiſmum: Vnde paulò ante *ſect. 4. in prin.* expreſsè dicit, illa tria peccata non diſtingui ſpecie propria, & eſſentiali. Citat etiam Petrum Lorca *2. 2. ... 12. diſp. 50. num. 3.* Sed neque hic Auctor id dicit, ſed docet ibi, Apoſtaſiam eſſe quid commune ad illas tres ſpecies infidelitatis, & ideo differre ab hæreſi, vt ſuperius ab inferiori. Cæterùm ibidem, & ſuperiùs *dicta quæſt. 10 art. 5. num. 8* expreſsè dixit, illas tres non eſſe propriè ſpecies diuerſas eſſentialiter inter ſe: illam tamen ſententiam, quod tria illa peccata ſpecie propria differant, tenent plures Thomiſtæ, quos ſequitur Malderus *2. 2 q 10. art. 5.* Bonacina *in 1. decal. præcepto diſput. 3. quæſt. 2. punct. 6. num. 2.* & alij, quos refert Suarez *dict. ſect. 4. num. 7.* Alij verò plures dicunt non differre ſpecie propria, ita Suarez ibi, Turrianus *de fide diſp 5. dub. 4.* Coninch *de fide diſp. 18. dub. ... n. 64.* Caſtro Palao *tom. 1. tract. 4. diſp. 2. punct. 1.* & alij recentiores communiter.

Comparando verò diuerſas hæreſes inter ſe, 289.
dicunt, communiter, illas non differre ſpecie inter ſe. Ita Reginald. *in Praxi tom. 1. lib. 6. cap. 4. num. 114* & idem ſupponit à fortiori Lorca *vbi ſupra n. 8.* & illi omnes, qui tenent Paganiſmum, Iudaiſmum, & hæreſim non differre ſpecie inter ſe, & denique poſt alios Diana, *vbi ſuprà reſol. 45.* qui affert pro illa Sotum *in 4. diſt. 18. quæſt 2. artic. 4. concluſ. 6.* Sed Sotus ibi eam non tenet: Solùm dixit, diuinationem per aquam non differre ſpecie à diuinatione per aſtra, vel per terram: de hæreſi autem non loquitur Turrianus tamen *dict. diſput. 50. dub. 4. in principio* dicit, communiter recipi apud Thomiſtas, quod differentiæ ſecundùm malos errores non conſtituunt differentiam eſſentialem infidelitatis. Alij tamen dicunt, differre ſpecie ſectam à ſecta pro diuerſitate articulorum, quos negat. Ita Caſtro Palao *loco ſupra citato num. 6.*

Denique in ordine ad confeſſionem, an ſit 290.
De Paganiſmo, Iudaiſmo, Hæreſi.
obligatio explicandi has differentias: multi dicunt, eſſe obligationem explicandi illas tres ſpe-

cies, Paganiſmi, Iudaiſmi, & hæreſis, ſiue ſint propriæ ſpecies, ſiue impropriæ. Valentia 3. *tom. diſp. 1. quæſt. 10 punct. 3.* dicit hoc extra controuerſiam eſſe. Idem videtur docere Thomas Sanchez *lib. 2. in decalog. cap. 7. num.* 17. Petrus Lorca *dict. art. 5. num. 9.* Sanchez *dicta ſect. 4. num.* 14. & alij plures apud Sanchez. Quorum aliqui dicunt, explicandam etiam eſſe ſectam hæreticorum, quam quis amplectitur. Ita Valentia, Sanchez, & Caſtro Palao locis citatis: Suarez verò magis vniuerſaliter dicit, declarandos eſſe errores, in quo peccator incidit, quam etiam vniuerſaliter videntur amplecti Valentia, & Sanchez ſupra adducti. Eos tamen errores diuerſos non eſſe in confeſſione declarandos; docet Reginaldus *loco citato*, quem ſequitur Diana *dicta reſol.* 46. qui dicunt, non eſſe explicandum Caluiniſmum, aut Lutheraniſmum, in quem incidit, ſed ſufficere dicere: toties lapſus ſum in hæreſim.

291. Ego, retentâ noſtrâ ſententiâ de circumſtantiis aggrauantibus intrà eandem ſpeciem non neceſſariò declarandis, adhuc exiſtimo, declarandum eſſe Paganiſmum, Iudaiſmum, & hæreſim: Imò idem iudico de ſecta hæreticorum, quam in particulari aliquis amplexus eſt: quia exiſtimo, eiuſmodi peccata ſpecie differre.

Probant aliqui hanc concluſionem: quia quælibet fidei negatio continet blaſphemiam aduerſùs Deum; & eius fidem: ſed negari non poteſt eſſe blaſphemiam ſpecie diuerſam in plurium articulorum negationibus: negare namque Spiritus ſancti diuinitatem, grauius eſt, & magis iniurioſum Deo, quam negare eſſe in Eccleſia Sacramentum Confirmationis: ergo ſaltem pro diuerſitate harum blaſphemiarum, manifeſtandus erit paganiſmus, verbi gratia, aut Iudaiſmus in ſpeciali, quia plures blaſphemias, & diuerſas continet vnus ab alio, & vterque ab hæreſi. Ita arguit Caſtro Palao *illo num. 6.* Hæc tamen ratio non eſt efficax: vidimus enim ſupra blaſphemias ipſas non eſſe diuerſas ſpecie intra ſe, cùm omnes tendant ad tollendum honorem diuinum: ſolúmque differre ſpecie blaſphemias hæreticales à non hæreticalibus, & blaſphemias in ſanctos à blaſphemiis in ipſum Deum: ergo ex varietate blaſphemiarum contra ipſum Deum non poſſunt illæ ſectæ, aut infidelitates accipere diuerſitatem ſpecificam.

292. Meliùs probatur hoc ipſum alia ratione, qua vtitur etiam prædictus Auctor, quia ſcilicet, quamuis illæ diuerſæ ſectæ non differant ſpecie, quatenus præcisè opponuntur contra fidem, & negant diuinam auctoritatem, & Dei teſtimonium: differunt tamen, quatenus opponuntur religioni, cùm ſingulæ ſectæ includant aliquas cæremonias, vel ritus continentes malitiam ſpecie diuerſam, verbi gratia, Iudaiſmus continet circumciſionem, quæ habet malitiam ſuperſtitionis: Paganiſmus includit idololatriam, quæ habet malitiam ſpecie diuerſam: Caluiniſmus habet vſum Sacramenti inualidi in Euchariſtia, & ſic de aliis: cùm ergo ille, qui amplectitur aliquam ſectam, amplectatur eius ritus, & mores, eo ipſo habet voluntatem, & propoſitum faciendi illa peccata ſpecie diuerſa, quæ in exercitio illius ſectæ includuntur: Vnde licèt lapſus in alias ſectas non differant ſpecie inter ſe ex parte termini *à quo*, quia per omnes receditur ab eâdem fide, differunt tamen ex parte termini, *ad quem*: quatenus per ſingulas acceditur ad peccata ſpecie diuerſa, vt ſi in aliqua ſecta ſit error circa matrimonium, ratione cuius matrimonia ſint inualida; iam eo ipſo illa ſecta includit peccata fornicationis, quæ ex defectu matrimonij validi fiunt a quolibet coniuge viuente ſecundum ritum illius ſectæ: debet ergo explicari: qualis ſit illa ſecta, vt explicetur ſpecies peccati, quod committitur illam ſectam cum ſuis ritibus, & moribus amplectendo.

Hinc infero primò non oportere explicare errores ſpeculatiuos contra fidem, aut eorum diuerſitatem, vt ſi quis nullam ſectam amplectens, erraret culpabiliter circa Trinitatem, vel circa Incarnationem, ſufficeret dicere, erraui culpabiliter, & aduertenter circa myſteria noſtræ fidei: quia omnia illa peccata, ſecluſis aliis extrinſecis, quæ dicebamus, ſunt eiuſdem ſpeciei, cùm omnia opponantur eidem obligationi credendi, ſeu non negandi doctrinam diuinam ſufficienter propoſitam. Hoc eſt contra Valentiam ſupra adductum dicentem, explicandam eſſe qualitatem erroris, in quem inciditur: quia multum refert, an quis Trinitatem negauerit, an, Paulum fuiſſe Hieroſolymæ: cuius doctrinam approbarunt Sanchez, & Suarez ſupra adducti. Cæterùm cum illa vniuerſalitate non videtur vera: quia licèt hæreſis externa continens blaſphemiam debeat explicari, non ſolùm vt hæreſis, ſed vt blaſphemia, non tamen omnes hæreſes etiam externæ, & verbo prolatæ continent blaſphemiam, vt obſeruauit poſt alios Lorca 1. 2. *quæſt. 13. art. 2. num. 6.* Cuius exemplum affert in eo, qui dicit, Sacramenta Eccleſiæ non eſſe ſeptem. Ratio autem eſt; quia blaſphemia debet continere conuitium, aut contumeliam in Deum: quod non reperitur in omni propoſitione contra fidem, vt conſtat ex adducto exemplo de eo, qui negaret Sanctum Paulum Hieroſolymæ fuiſſe: illa ergo doctrina de neceſſitate explicandi errores, locum habet, quando error ille exteriùs prolatus contineret blaſphemiam: quando verò eam non continet, non video, ad quid ſit neceſſariò explicandus. 293.

Infero ſecundò, quid dicendum ſit de peccato Apoſtaſiæ, an ſit circumſtantia neceſſariò explicanda in peccato infidelitatis? Suppono autem *Apoſtaſia* nomine ſignificari infidelitatem, qua quis relinquit in totum, vel ſaltem in parte fidem quam ſemel ſuſcepit. Quæritur ergo, an ſufficiat pœnitenti dicere, amplexus ſum ſectam Caluini, vel Iudaiſmum: an verò oporteat dicere, reliqui Catholicam, quam profitebar, & tranſij ad Caluiniſmum. 294. *De circumſtantia Apoſtaſia.*

Multi dicunt, eſſe explicandam circumſtantiam illam, quos refert, & ſequitur Sanchez *dicto cap. 7. num.* 17. quia eſt circumſtantia notabiliter aggrauans. Alij addunt, eſſe explicandam, quia addit malitiam ſpecie diuerſam. Ita Suarez *dicta ſect. 5. num.* 10. ſaltem quando deſeritur fides in baptiſmo ſuſcepta, & probabile eſſe de omni Apoſtaſia, docet Caſtro Palao 1. *tom. tract.* 4. *diſputatione* 2. *puncto* 1. *numero* 10. cum aliis, quos refert Diana *dicto tractatu de circumſt. reſolutione* 54.

Probat Suarez illam differentiam ſpecificam, quia Apoſtaſia poſt fidem ſuſceptam in baptiſmo, vltra malitiam infidelitatis, continet malitiam contra promiſſionem, quæ fit in baptiſmo, ſeu contra pactum cum Eccleſia initum, & obedientiam illi præſtitam. Vnde licèt Apoſtaſia non ſit 295.

ſpecies

ſpecies diuerſa infidelitatis, erit tamen ſpecies contra religionem, aut iuſtitiam, quibus videtur peculiariter opponi propter illam promiſſionem.

Hæc ratio non eſt efficax, quia verior ſententia docet in baptiſmo nullum fieri votum, aut promiſſionem, vt cum aliis docet Thomas Sanchez *lib 4. de voto, cap. 1. num. vit.* Adde paruulos nullo modo facere tale votum, aut promiſſionem, atque ideo non peccare contra illam. Quod verò addit de malitia Apoſtaſiæ contra obedientiam præſtitam Eccleſiæ in baptiſmo, poſſet magis apparenter oſtendere aliquam ſpecialem malitiam, quia ſiue ſit paruulus, ſiue adultus, contrahit per baptiſmum ſpecialem ſubiectionem ad Eccleſiam à qua dum ſe per Apoſtaſiam ſubtrahit, & tranſit ad aliam ſectam, videtur peccare contra illud ius, & iuriſdictionem, quam Eccleſia acquiſiuit in ipſum. Cæterùm quidquid ſit, an hæc ſit circumſtantia addens malitiam ſpecificam; hæc tamen non eſt propriè Apoſtaſiæ: quia hæreticus etiam, qui numquam ſuſcepit fidem Catholicam. ſed baptizatus eſt in hæreſi, adhuc per baptiſmum contraxit illam ſubiectionem, & debitum obedientiæ reſpectu Eccleſiæ, contra quod debitum peccat ſubtrahendo ſe per hæreſim à ſubiectione debita Eccleſiæ, & tamen ille, dum perſeuerat in hæreſi, non eſt Apoſtata. Deinde tota illa malitia, quæcunque illa ſit, non eſt neceſſe, quod explicetur: nam eo ipſo, quod pœnitens accuſat ſe, quod inciderit in Caluiniſmum, aut Iudaiſmum, verbi gratia, explicat, quod peccauerit contra debitum obedientiæ, & ſubiectionis reſpectu Ecclecleſiæ. Cùm enim peccatum infidelitatis non poſſit eſſe materia Sacramenti Pœnitentiæ, niſi ſit commiſſum poſt baptiſmum, eo ipſo, quod in hoc Sacramento ſe accuſat de illo peccato, explicat, id factum fuiſſe poſt baptiſmum, atque adeo violaſſe obligationem, quam ex baptiſmo habebat non ſubtrahendi ſe ab obedientia, & iuriſdictione Eccleſiæ.

296. Aliter probat Caſtro Palao illam diuerſitatem ſpecificam ex Apoſtaſia prouenientem: fatetur enim non eſſe malitiam ſpecificam infidelitatis, ſed dicit eſſe contra religionem propter irreuerentiam, & iniuriam ſpecialem, quæ videtur irrogari fidei per baptiſmum ſuſceptæ, eam deſerendo. Sed neque hoc probat eſſe explicandam eam circumſtantiam: quia vel illa irreuerentia ſpecialis conſiſtit in hoc, quod fides ſemel ſuſcepta vt vera, poſtea reiiciatur, per quam repulſam videtur dehonorari, & contemni, pluſquam ſi nunquam fuiſſet recepta: Et hoc quidem fateor addere aliquam grauitatem in illo peccato, ſed non diuerſitatem ſpecificam. Sicut neque in aliis virtutibus: non enim differt ſpecie intemperantia illius, qui feriò virtutem temperantiæ amplexus fuerat, ab intemperantia alterius, qui ſemper fuit intemperans, & ſic de aliis. Vel conſiſtit illa ſpecialis irreuerentia in eo, quod baptiſmus ipſe afferat peculiarem titulum colendi fidem illam, cuius profeſſio implicita eſt in baptiſmo: Et neque ex hoc capite videtur explicanda: quia ſi re vera datur talis ſpecialis obligatio ſufficienter explicatur tota illa malitia, vt dicebamus eo ipſo quod homo baptizatus ſe accuſat de peccato contra fidem, ſeu de fide negata: nam eo ipſo ſupponit peccatum illud fuiſſe commiſſum poſt baptiſmum, & poſt totam obligationem ex baptiſmo prouenientem. Reſtat ergo, vt ſi ſemel explicetur infidelitas, & qualitas ſectæ, quam amplexus eſt propter peccata ſpecialia, quæ ſingulæ ſectæ continent, vt ſuprà dixi, non ſit neceſſariò explicanda circumſtantia Apoſtaſiæ iuxta ſententiam negantem obligationem explicandi circumſtantias aggrauantes intra eamdem ſpeciem.

SECTIO. VI.

De eadem circunſtantia. Quid: *prout ſe tenet ex parte perſonæ, ad quam terminatur peccatum.*

Svb hoc etiam titulo multa dubia practica continentur, quæ breuiter attingemus, & quidem regula generalis eſt, tunc circumſtantiam perſonæ, cum qua peccatur, vel ad quam peccatum terminatur, explicandam eſſe, quando refundit malitiam ſpecie diuerſam, vt ſi percuſſio ſit perſonæ ſacræ, explicanda eſt ea circunſtantia, quia affert nouam, & diuerſam ſpeciem ſacrilegij. Nunc dicemus de aliquibus perſonarum conditionibus, de quibus magis poteſt dubitari, an afferant malitiam ſpecie diuerſam. 297.

§.1. *An coniunctio perſonæ ſit declaranda in odio, vel iniuria?*

COmmuniter Doctores dicunt odium parentum habere malitiam ſpecialem neceſſariò explicandam in confeſſione. Nauarrus *in Manual. cap 14. n. 11.* Sa verbo *Confeſſio, num. 23.* Azor *tom. 1. lib 2. cap. 1. quæſt. 2.* qui alios plures refert. Aliqui vniuerſaliter hoc extendunt ad iniuriam in parentem. Ita Bonacina *de pœnit. diſp. 5. quæſt. 5. ſect. 2. punct. 2. §. 3. diffic. 3. num. 15.* & in peccato detractionis id expreſsè tenet Sotus *in 4. diſt. 18 quæſt. 2. art. 5. column. antepenult.* Quidam etiam id extendunt ad peccata contra Principem, vel ſuperiorem. Ita Bonacina *loco citato*: vbi cum aliis id extendit ad iniuriam, quæ fit Sacerdoti propter peculiarem reuerentiam, quæ illi debetur: ſecus tamen ſi illata ſit viro nobili, vel cognato, vel benefactori: hæc enim non videntur afferre malitiam ſpecie diuerſam. Alij tamen id etiam dicunt habere locum, quando iniuria fit contra inſignem benefactorem. Ita Caiet. apud Sà *loco citat.* quod ipſe nòn reprobat. Alij dicunt, non omnem iniuriam, detractionem, vel odium in parentes habere circumſtantiam grauem neceſſariò explicandam, licèt ſit peccatum mortale. Ita Corduba *in ſumma, quæſt. 14.* Hæc ſparſim apud Auctores habentur de hac circumſtantia. 298.

Ego puto non poſſe in hoc puncto dari vnam regulam vniuerſalem: aliquando enim circumſtantia perſonæ coniunctæ, contra quam peccatur, explicanda erit, aliquando non erit; quod quidem pendet ex qualitate offenſæ, & ex gradu coniunctionis. Vnde ſi parentes à filio percutiantur, ſi occidantur, ſi afficiantur contumeliis, ſi infamentur; peccata illa habent procul dubio circunſtantiam ſpecialem contra pietatem, amorem, & reuerentiam parentibus debitam, quæ grauiter læduntur per eiuſmodi peccata. Ex hoc tamen non fit, quod omnis iniuria grauis, quæ fit contra patrem, habeat illam aliam malitiam ſpecificam contra pietatem, & debeat in confeſſione explicari. Nam ſi filius furatur patri id, quod ſufficit ad peccatum mortale furti contra iuſtitiam, non 299.

ſemper

ſemper peccat grauiter contra pietatem, aut tenetur eam circumſtantiam explicare, ſed ſufficit, quod ſe accuſet de furto graui, obſeruauit Molina *1. tomo de iuſtit. diſput. 7. circa finem*; quia licet furtum illud opponatur grauiter contra iuſtitiam, & contra id, quod iuſtitia intendit, nempe quod vnuſquiſque habeat, quod ſuum eſt: non tamen opponitur grauiter contra id, quod pietas

300. & reuerentia contra patrem exigit. Rationem autem à priori huius differentiæ explicui latè *in tractatu de iuſtitia, & iure*, ad quem locum ſpectat fuſior explicatio huius doctrinæ. Quia ſcilicet illud ſolùm eſt grauiter contra pietatem, quod ſecundùm ſe grauiter lædit bonum, quod filius procurare, & deſiderare debet parentibus; quale eſt bonum vitæ, ſalutis, incolumitatis, honoris, exiſtimationis non eſt autem tale malum, quod patitur pater ex ablatione alicuius pecuniæ: nam licèt illud grauiter prohibeatur a iuſtitia, id tamen non eſt præciſè propter illud malum in ſe conſideratum, ſed propter damnum, quod pateretur pater, ſi ſinguli poſſent illi auferre illam ſummam pecuniæ, ad hoc enim vitandum oportuit illicitam reddi ablationem talis ſummæ. Hue autem damnum graue non ſequitur ex eo, quod filius illicitè auferat illam ſummam; ex hoc enim non ſequitur, quod multi ſimilem quantitatem poſſint auferre; cùm nec filius ipſe licitè, & ſine peccato accipiat, ſed contra iuſtitiam, & cum obligatione reſtituendi: Non ergo opponitur grauiter amori debito illud damnum non impedire, adhuc enim ſtat amor filij erga patrem, cui illud damnum infert, quia videt patrem non pati graue damnum ex illa acceptione illicita,

301. *De detractione.* Hinc infero primò aliud eſſe dicendum in peccato detractionis grauis: per illam enim non ſolùm arguitiuè, & conſequenter, ſed abſolutè, & immediatè læditur grauiter pater in bona exiſtimatione, atque ideo non ſtat amor debitus filij erga patrem, cuius exiſtimationem bonam non ſolùm non procurat, ſed poſitiuè deſtruit: quare in eiuſmodi peccato ſemper videtur explicanda ea circumſtantia, prout dicebat Sotus *loco citat.*

De furto filij. Infero ſecundò aliquod poſſe eſſe furtum filij, per quod non ſolùm arguitiuè, ſed etiam immediatè inferatur adeo graue damnum patri, vt opponatur grauiter, non ſolùm contra iuſtitiam, ſed etiam contra pietatem, & cum quo non poſſit ſtare amor debitus filij erga patrem; atque ideo tunc explicanda etiam eſſet circumſtantia illa contra pietatem, licèt in aliis furtis minoribus non eſſet explicanda.

302. Dices, cur non poterit hoc ipſum reperiri in peccato detractionis, vt per aliquam detractionem auferatur fama patris grauiter ſolùm contra iuſtitiam, quatenus illa læſio famæ prohibetur præcepto iuſtitiæ, non propter malum graue, quod affert in ſe immediatè, ſed propter damnum graue, quod afferret, ſi non prohiberetur grauiter talis læſio famæ, & omnes poſſent tantam læſionem ponere abſque graui peccato, ſicut diximus de læſione in pecunia? Reſpondetur rationem deſumi ex diuerſa conditione vtriuſque boni: nam multiplicatio damni, quæ ſequeretur in pecunia, ex eo, quod eſſet licita acceptio vnius aurei, v.g. facilè perueniret ad graue admodum detrimentum in fortunis; quia illæ læ ſiones vniuntur facilè ad conflandam ſummam talem, cuius iactura afferret maximum damnum: at verò læſiones in fama, quarum ſingulæ in ſe ipſis non afferrent graue detrimentum abſolutum, & immediatum, non facilè vniuntur, vt conflent vnam infamiam notabilem, vt experientia conſtat, quod idē eſt in læſione honoris, ſicut & in læſionibus contra corporis, & ſanitatis bona: ideo in iis generibus bonorum, illa ſolùm cenſetur læſio grauis contra iuſtitiam, quæ de ſe, & immediatè affert abſolutum, & graue detrimentum: Vnde quoties in iis peccatur grauiter contra iuſtitiam, peccatur etiam grauiter contra peitatem, & oportet eam circumſtantiam explicare.

Infero tertiò in peccatis odij à fortiori explicandam eſſe eam circumſtantiam, quod ſint contra parentes: hæc ènim ſunt magis directè contra amorem parentibus debitum, nec poſſunt vllo modo ſtare cum eiuſmodi affectu amoris. Imò licèt filius non deſideret malum patris ex proprio affectu odij, quia malum patris eſt, ſed vt ipſe filius, v.g habere poſſit maiorem libertatem, & facultatem peccandi; adhuc explicanda eſſet circumſtantia illa: quia adhuc opponitur affectui amoris, quem patri debebat filius. 303. *De odio parentum.*

Infero quartò idem ferè dicendum eſſe in peccatis parentum contra filios: Nam licet maius ſit debitum filij erga patrem, quàm patris erga filium, adhuc tanta eſt coniunctio, & obligatio, quam pater habet procurandi bonum filij, vt negari non poſſit ſpecialis turpitudo in eiuſmodi peccatis. Eſt tamen diſcrimen in hoc, quod faciliùs peccat mortaliter filius in patrem, quàm pater in filium: quia percuſſio, vel contumelia, quæ in filio eſſet grauis contra patrem, eadem in patre contra filium, vel non eſt peccatum, vel leue propter auctoritatem paternam, & poteſtatem corrigendi, ac reprehendendi: hæc tamen eſt differentia materialis; formaliter enim fere eiuſdem conditionis ſunt in hoc, quod offenſa grauis vnius in alterum afferat nouam malitiam ſpecificam propter peculiarem illam coniunctionem. 304. *De peccatis patres contra filios.*

Infero quintò eamdem ferè eſſe rationem de auo, proauo, & quolibet aſcendente reſpectu nepotis, pronepotis, & cuiuslibet deſcendentis, & è contra: Nam hi omnes conſiderantur, quaſi patres, & filij: Vnde parricidij pœna non ſolùm filium, qui patrem, & patrem, qui filium occidit, ſed eiuſmodi aſcendentes, & deſcendentes omnes comprehendit *in l. vnica Cod. de his, qui parentes, vel liberos occiderunt*, & *in § Alia deinde lex inſtit. de public. iudic.* ſicut propter eamdem coniunctionem iure ipſo naturæ reperitur impedimentum irritans matrimonium inter eiuſmodi perſonas. 305. *De auis, & proauis.*

Inferò ſextò propter ſimilem ferè coniunctionem debere eamdem rationem eſſe de peccatis vxoris contra virum, aut viri contra vxorem; nam licèt in dilectione præferendus ſit pater vxori; vxor tamen præferenda eſt filiis, vt cum aliis probat P. Coninch. *diſp. 25. de charitate, dub. 9. n. 149.* Vnde pœna parricidij extenſa fuit ad occidentem vxorem propriam, aut proprium virum *in l. Prima, ff. ad leg. Pomp de parric.* & ita in praxi obſeruari teſtatur Molina *tom. 4. de iuſt. tract. 3. diſp. 16. num. 5.* 306. *De viro, & vxore.*

Infero ſeptimò, quid dicendum ſit de peccatis fratris contra fratrem, aut contra ſororem carnalem, inter eos enim videtur quidem eſſe magna quædam coniunctio, ſed non quanta inter parentes, & filios, vel inter coniuges: atque ideo videntur habere ſtatum medium inter parentes, & ex- 307. *De fratribus.*

traneos

traneos: Vnde neceſſitas illa patris, quæ obligat filium, ne ingrediatur religionem, non ſufficit reſpectu fratris, ſed requiritur maior, vt docet Sanchez *lib 4. in decalog. cap. 10. num. 29. & ſeqq.* cum aliis, quos affert Bonacina *diſp. 6 de præceptis decalogi quaſt. vnic. punct. 5. num. 4.* contra aliquos, qui dicunt, etiam in graui neceſſitate fratrum, vel ſororum non poſſe religionem ingredi. Hinc ergo conſequenter dicendum videtur, in peccatis contra fratres non ſufficere omne illud malum, quod ſufficeret ad dandam ſpeciem contra patrem, ſed exigi malum multò grauius, vt det peculiarem ſpeciem contra amorem fratri debitum, quale procul dubio eſſet fratricidium, aut mutilatio, vel vulneratio grauis, infamatio notabilis, depauperatio, *&c.* odium etiam, quo eiuſmodi mala deſiderarentur: non tamen videtur talis percuſſio, qua in rixa pugno percuteres fratrem, (modò non ſequeretur grauiſſima dehonoratio) etiamſi eſſet mortalis, & ſufficiens ad incurrendam excommunicationem Canonis: neque etiam detractio quælibet in re graui, niſi maxima infamia ſequeretur, & alia ſimilia. Videatur Coninch *dicta diſp. 25. de charit. num. 157. & ſeqq* vbi probat obligationem peculiarem ſubueniendi fratribus, & affert etiam Lorcam dicentem, poſſe aliquando benefactores præponi fratribus.

308. *De cognatis.* Infero octauò, in peccatis contra alios cognatos, aut conſanguineos magis remotos, licèt aggrauet, & augeat malitiam eiuſmodi circumſtantia, non tamen afferre ſpeciem diuerſam in confeſſione neceſſariò explicandam. Ita videtur ſentire Bonacina *dicta diſp. 5. de pœnit. quaſt 5 ſect. 2. punct. 2. §. 3. difficult. 3. num 15.* vbi dicit, iniuriam illatam cognato non afferre circumſtantiam neceſſariò explicandam: quia nimirum coniunctio illa eſt magis remota, itavt propter neceſſitatem talium perſonarum non teneatur, nec poſſit differre ingreſſum religionis voto promiſſum vt tradit Sanchez *dicto capite 20. num. 31.*

309. *De dignitate offenſi.* Infero nonò, minus eſſe obligationem explicandi circumſtantiam nobilitatis perſonæ, in quam peccatur, vt notauit etiam Bonacina *loco proximè citato de pœnitentia:* quod intellige, niſi ratione dignitatis eſſet Princeps, vel ſuperior, in quem ratione ſuperioritatis poteſt aliquando committi peccatum ſpecie diuerſum: Certum enim videtur, quod occiſio Principis, aut Prælati habeat malitiam ſpecie diuerſam in ſubdito; ideo enim crimina læſæ maieſtatis habent pœnas grauiſſimas; Imò vt bene aduertit Molina *tom. 3. de iuſt. diſp. 658.* licèt perſona Eccleſiaſtica exempta ſit à iuriſdictione Principis ſæcularis, qui eam punire non poteſt; ſi tamen occideret ipſum Principem ſæcularem, licèt à poteſtate ſæculari non poſſet puniri, adhuc diceretur reus læſæ Maieſtatis, & deberet vt talis iudicari à ſuo ſuperiore Eccleſiaſtico, quia in ordine ad contrahendam malitiam intelligitur ſufficienter ſubditus, dum eſt pars illius communitatis, & reipublicæ, quæ eſt ſub tali Principe. Cæterùm non ideo omnia peccata contra quemlibet ſuperiorem dicenda ſunt habere ſpecialem malitiam neceſſariò explicandam, ſed aliqua, plura, vel pauciora, iuxta maiorem, vel minorem dignitatem ſuperioritatis: Nam ſi ego reuelem aliquod ſecretum, quod mihi ſuperior, vt perſona priuata, & vt amicus mihi credidit, non pertinens ad ſuperiorem, vt ſuperior eſt, hæc iniuria contra iuſtitiam commutatiuam, non videtur habere malitiam ſpecie diuerſam ex eo, quod ille ſuperior ſit, quia illa circumſtantia materialiter ſe habet ad tale peccatum, nec dignitas ſuperioris affert ius diuerſum ad exigendum ſecretum in iis, quæ non pertinent ad ſuperiorem, vt ſuperior eſt, nec vllo modo redundat in detrimentum eorum, quæ ſuperiori competunt, quod idem de ſimilibus peccatis dicendum videtur.

Infero decimò, neque etiam omnia peccata, 310. *De peccatis contra Sacerdotem.* quæ fiunt contra Sacerdotem, aut perſonam Eccleſiaſticam, afferre ſecum malitiam ſpecie diuerſam. Hoc videtur eſſe contra Bonacinam ſupra citatum vniuerſaliter loquentem de iniuria illata Sacerdoti: & probari poteſt; quia licèt detractio in aliqua materia graui de Sacerdote ſit grauior cæteris paribus, quàm de laico; non videtur tamen differentia talis, quæ ſemper neceſſariò ſit explicanda, nec vſus id habet in confeſſione, licèt aliquando ſoleat explicari propter illam maiorem grauitatem. Item percuſſio Clerici minorum ordinum, ſecluſo præcepto, & prohibitione humana, non differt ſpecie à percuſſione meri laici. Alioquin magis differret ſpecie percuſſio hominis Chriſtiani, & baptizati à percuſſione hominis infidelis non baptizati; nam multò magis excedit dignitate homo fidelis baptizatus infidelem non baptizatum, quàm Clericus ille excedat laicum. Cùm ergo non ſit talis prohibitio humana in ordine ad detractionem; non debet inter eiuſmodi detractiones conſtitui ſemper differentia ſpecifica. 311.

De offenſa benefactoris. Infero vltimò, licèt non ſemper circumſtantia benefactoris refundat differentiam ſpecificam neceſſariò declarandam in iniuria, poſſe tamen aliquando id contingere, vt de inſigni benefactore dixit Caiet. ſupra citatus, & probari poteſt ex ſupradictis. Nam diximus, aliquando iniuriam differre ſpecie morali ex eo, quod fiat in fratrem, vel ſororem carnalem: poteſt autem contingere, quod magis debeamus diligere benefactorem aliquem inſignem, quàm fratrem carnalem, vt cum Bannez docet Turrianus *diſp. 80. de charit. dub 2.* & Coninch *ibidem diſput. 25. dub. 9. num. 156.* Haberet ergo illud peccatum circumſtantiam grauem ingratitudinis: neque enim negari poteſt ſpecialiſſimam odibilitatem eſſe in eo, qui iniuſtè occideret illum, qui cum periculo vitæ propriæ ipſum à morte liberaſſet, vel qui magnis ſumptibus eum à grauiſſima ſeruitute, & captiuitate redemerit.

§. 2. *An in copula inter habentes impedimentum ad matrimonium debeat explicari ea circumſtantia?*

De gradibus conſanguinitatis, & affinitatis, qui afferunt impedimentum matrimonij, 312. certum eſt, debere illud impedimentum declarari, cùm afferat malitiam inceſtus ſpecie diuerſam; An verò debeat explicari gradus ipſe conſanguinitatis, vel affinitatis in particulari, vt diximus *ſect. 3. in fin.* debere quidem explicari, quando peccatur cum aſcendente, aut deſcendente, cum fratre item, aut ſorore; quæ peccata videntur habere ab ipſa natura ſpecialem turpitudinem; in aliis verò gradibus, non eſſe differentiam talis gradus neceſſariò declarandam. Circa hanc tamen doctrinam, quæ ibi in genere tradita eſt, reſtant aliqua magis in particulari decernenda.

313. *An differat ſpecie conſanguinitas ab affinitate in inceſtu?*

Primò ergo dubitari poteſt: an affinitas & conſanguinitas ſint circumſtantiæ ſpecie diuerſæ. Reſpondetur negatiuè: ratio enim prohibitionis eadem eſt in vtraque, & materialiter ſe habet, quod coniunctio oriatur ex ſanguine, vel ex matrimonio. Vnde conſequenter dicendum eſt, non differre etiam ſpecie ex eo, quod affinitas oriatur ex matrimonio, vel ex copula illicita, dummodo ſit ex copula, quæ talem prohibitionem inducit; nam copula illicita poſt Concilium Tridentinum non inducit affinitatem, aut impedimentum vltra ſecundum gradum, atque ideo illa non erit iam circumſtantia afferens malitiam inceſtus, vt cum aliis tradit Sanchez *lib. 7. de matrim. diſput. 67. num. 7. & 8.*

314. *An primus gradus lineæ rectæ debeat explicari.*

Secundò dubitari poteſt, an ſit declarandum in copula, fuiſſe cum matre, vel cum filia; an verò ſufficiat dicere, fuiſſe cum conſanguinea in primo gradu rectæ lineæ. Reſpondetur declarandum: quia malitia diuerſa eſt in filio, quatenus peccat contra reuerentiam matri debitam, quæ malitia non eſt in patre, ſed alia diuerſa, quando peccat cum filia. Vnde à fortiori non ſufficiet dicere, peccaui cum conſanguinea in primo gradu; quia in fratre, & ſorore non apparet eadem turpitudo, quæ eſt inter patrem & filiam.

315. *Quid de auo?*

Tertiò dubitari poteſt, an differat ſpecie peccaſſe cum patre, vel cum auo? Reſpondetur negatiuè, quia quidquid ſit, an iure ipſo naturæ ſit irritum matrimonium inter auum, & neptem; de quo latè Sanchez *lib. 7. de matrimon. diſput. 51. a num. 15.* vbi *num. 10.* fatetur ad minus eſſe iure naturæ illicitum: accedente tamen Eccleſiæ prohibitione, quæ fundatur in reuerentia auo debita, ſicut, & parenti, iam videtur pertinere ad eamdem ſpeciem, cùm prohibitio fundetur in eadem ratione, & motiuo reuerentiæ. Vnde à fortiori non erit differentia ſpecifica inter copulam cum auo, & cum proauo propter eamdem rationem.

316. *Quid de nouerca?*

Quartò dubitari poteſt, an differat ſpecie peccare cum matre, aut cum nouerca; Item peccare cum filia, aut cum filiaſtra. Multi dicunt, id eſſe explicandum in confeſſione, Soto *in 4 diſp. 18. quæſt. 2. art. 4* Cordoua *caſu 2* & alij. Reſpondetur grauius quidem eſſe peccatum cum matre, quàm cum nouerca, & in vniuerſum in eodem gradu grauius eſſe cum conſanguinea, quàm cum affine. Cæterùm illa maior grauitas non videtur addere differentiam ſpecificam, quia licèt, demus matrimonium cum affine (quæcumque ſit) non eſſe iure naturæ irritum, ſed ſolùm præcepto humano: hoc non obſtat, quominus accedente ipſo præcepto humano, poſſit iam eius violatio pertinere ad eamdem peccati ſpeciem, ad quam pertinebat copula cum conſanguinea. Exemplum habes in

317. peccato ſimoniæ, in qua aliquæ ſunt ſimoniæ de iure naturæ, aliæ verò ſolùm de iure humano, & Eccleſiaſtico: & tamen iſtæ pertinent ad eamdem ſpeciem cum illis, vt cum aliis fateretur Suarez *tomo primo de relig. lib. 4. de ſimonia cap. 7. num. 13.* quia diuerſitas præceptorum quoad efficientes cauſas non variat ſpeciem peccati, quando in materia eiuſdem rationis verſantur, & eamdem virtutis honeſtatem reſpiciunt: quia ſpecies tam præcepti, quàm virtutis ex obiecto, & motiuo ſumitur, & conſequenter ſpecies vitij ſumenda eſt per receſſum ab his, ſeu per carentiam honeſtatis debitæ, quæ eadem eſt, etiam ſi ex diuerſis præceptis debeatur. Hæc Suarez ibi cum communi: ex quibus conſtat, idem dicendum eſſe in noſtro caſu: quia ſicut iure naturæ prohibetur venditio Sacramenti propter intrinſecam turpitudinem, quam habet venditio rei ſacræ: ſic iure naturæ prohibetur copula, ſeu matrimonium cum propria matre propter turpitudinem ſpecialem contra reuerentiam matri debitam: item ſicut iure naturæ non eſt prohibita venditio beneficij Eccleſiaſtici; ſed tamen honeſtum eſt illud non vendere propter connexionem, quam habet cum re ſpirituali, & ſacra; ita dato, quod iure naturæ non ſit prohibitum matrimonium cum nouerca; eſt tamen honeſtum, quod non fiat, propter reuerentiam etiam, quæ debetur nouercæ, ſicut matri: Ergo ſicut Eccleſia prohibens venditionem beneficij Eccleſiaſtici propter illud motiuum, ponit illud peccatum in eadem ſpecie cum venditione Sacramenti; ſic prohibens matrimonium cum nouerca propter illud motiuum, & propter ſimilitudinem, quam habet cum matre, ponet illud peccatum in eadem ſpecie, in qua eſt coitus cum vera matre.

318. Quæ ratio probat cum proportione de aliis gradibus affinitatis, in quibus prohibetur copula propter ſimilitudinem, quam habent cum gradibus conſanguinitatis eiuſdem rationis. Vnde, ſicut diximus, copulam cum parentibus differre ſpecie à copula cum fratre, aut ſorore: item copulam intra lineam tranſuerſam cum conſanguineis vltra fratres, ſemper eſſe eiuſdem ſpeciei: Denique copulam patris cum filia differre ſpecie à copula filiæ cum patre: ſic dicendum eſt de affinibus, copulam cum nouerca, aut vitrico differre ſpecie à copula cum cognata, aut aliis affinibus in linea tranſuerſa. Item copulam vitrici cum filiaſtra differre ſpecie à copula filiaſtræ cum priuigno: copulam etiam cum affine in linea tranſuerſa ſemper eſſe eiuſdem ſpeciei, ſaltem quando eſt vltra primum gradum.

319. An verò, quando eſt in primo gradu, verbi gratiâ, cùm ſorore propriæ vxoris, aut fratre proprij viri differat ſpecie a copula cum affine in ſecundo, vel tertio gradu: videtur conſequenter affirmandum: quia videtur pertinere ad eamdem ſpeciem, ad quam pertinet copula cum fratre, aut ſorore, quam diximus eſſe ſpecie diuerſam à copula cum aliis conſanguineis. Cæterum probabilius mihi videtur, non differre ſpecie, atque adeo in hoc eſſe exceptionem à regula, vt non pertineat ad eamdem ſpeciem, ad quam copula cum conſanguinea eiuſdem gradus. Ratio autem eſt, quia motiuum ſpeciale, quo de iure naturæ prohibetur copula inter fratrem, & ſororem, eſt coniunctio illa ſpecialis, quá ab infantia conuiuunt, & in omnibus ſociantur: quæ cohabitatio & ſocietas fraterna incenderet nimium luxuriæ faces, niſi natura ipſa ſpecialis prohibitionis fræno coerceret: hæc autem ratio non procedit inter affines etiam in primo gradu tranſuerſo: hi enim non conuiuunt, nec educantur ſimul, aut habent diuerſam, aut maiorem ferè coniunctionem inter ſe, quàm affines in ſecundo, vel tertio gradu: non eſt ergo ratio, ac motiuum ſpeciale prohibitionis inter illos, ſed commune, & generale ad alios affines, atque adeo ea prohibitio non ponit actum in diuerſa ſpecie. In affinitate verò in linea recta ponitur actus in diuerſa ſpecie, quia debitum reuerentiæ, quod eſt motiuum ſpeciale prohibendi copulam cum patre, vel filia, eſt etiam motiuum prohibendi inter nouercam, v.g. & priuignum, propter reuerentiam ſimiliter debitam.

Hinc

320. Hinc infero primò ad eandem ſpeciem pertinere peccatum cum nouerca, ac cum matre nouercæ; item cum priuigno, vel cum filio priuigni, ſicut diximus pertinere ad eandem ſpeciem peccare cum patre, aut cum auo; item eiuſdem ſpeciei eſſe cum filio, aut cum nepote, hoc eſt, filio filij: quia motiuum ſpeciale prohibitionis idem eſt, ſcilicet reuerentia. Infero ſecundò, ad eandem ſpeciem pertinere peccare cum nouerca, aut cum ſocero: item ad eandem ſpeciem pertinere peccare cum priuigno, aut cum nuru, aut genero: quia ſicut vitricus, & nouerca, ſic etiam ſocer, & ſocrus reputantur pro parentibus; & ſicut priuignus, & filiaſtra; ſic gener, & nurus reputantur pro filiis. Vnde quamuis aliqui dicant, multò grauius eſſe peccare cum nouerca, vel vitrico, quàm cum ſocru, vel ſocero: id tamen totum non videtur facere differentiam ſpecificam, cùm vtrique tam ſocer. & ſocrus, quàm vitricus, & nouerca ſint aliquo modo parentes, quatenus vel ſunt parentes tui coniugis, vel coniuges tui parentis, atque ideo malitia oriatur ex irreuerentia parentibus debita.

321. *Quid de nouerca adhuc superſtite patre.* Magis poſſet quintò dubitari, an differant ſpecie peccare cum tua nouerca viuente eius marito patre tuo, & peccare cum ipſa mortuo iam patre tuo. Et quidem certum eſt, in primo caſu explicandam eſſe ad minus circumſtantiam adulterij: hoc tamen eſt per accidens ad rationem inceſtus. Nam ſi tua nouerca nupſiſſet mortuo tuo patre, alteri viro, eſſet pariter circumſtantia adulterij explicanda. Dubium ergo eſt, an in ratione inceſtus ſit circumſtantia ſpecialis ex irreuerentia, quæ fit patri tuo viuenti. Secundò certum videtur circumſtantiam illam augere, & quidem notabiliter grauitatem peccati propter irreuerentiam maiorem, quam continet in patrem. An verò addat malitiam ſpecie diuerſam: videri poſſet non addere; quia quod attinet ad irreuerentiam contra patrem, licèt hæc ſit maior contra patrem viuum, quàm contra mortuum; adhuc tamen mortuo fit irreuerentia, accipiendo eius vxorem: nam idcirco Isboſeth grauiter tulit, quod Abner ingreſſus eſſet ad Reſpham concubinam olim Regis Saulis defuncti, quia videlicet eſſe videbatur irreuerentia in mortuum Regem, quod priuatus homo vteretur concubina ipſius. Cùm ergo in vtroque caſu maneat irreuerentia contra patrem, licèt hæc ſit maior contra patrem viuum, non videtur eſſe differentia ſpecifica, ſed grauior intra eamdem ſpeciem.

322. Verius tamen exiſtimo eſſe differentiam ſpecificam: quia licèt mortuo etiam patre, fiat irreuerentia contra ipſum, viuo tamen non ſolùm irrogatur irreuerentiæ malum, ſed etiam adulterij: quare in illo peccato non ſolùm eſt malitia inceſtus, & irreuerentiæ contra patrem, & adulterij, ſed etiam impietatis ſpecialis lædendo patrem in re tanti momenti. Vnde ſicut qui vulnerauit patrem, non ſatisfacit dicendo, intuli graue damnum patri; ſed debet explicare genus mali, quod intulit, quod ſcilicet vulnerauit: ſic qui aufert patri vxorem per copulam illicitam, debet explicare ſe læſiſſe patrem in tali bonorum genere, quæ iniuria, & læſio contra pietatem non reperitur, mortuo iam parente, cùm iam hæc non ſit eius vxor.

323. *Quid de patris concubina.* Sextò dubitabis, an differat ſpecie peccare cum vxore patris, aut cum patris concubina, & in vniuerſum, an affinitas ex matrimonio, & affinitas ex copula illicita in æquali gradu prohibito, refundant malitiam ſpecie diuerſam explicandam. Multi affirmant explicandam eam circunſtantiam, atque ideo eum, qui peccauit cum ſorore ſuæ vxoris, non ſatisfacere dicendo, peccaui cum affine in primo gradu lineæ obliquæ: quia totum hoc verificatur in eo, qui peccauit cum ſorore illius, quam extra matrimonium cognouerat.

324. Conſequenter tamen ad ſupradicta, exiſtimo, regulariter eam non eſſe differentiam ſpecificam: quia licèt affinitas orta ex copula fornicaria, ſit affinitas imperfecta, atque ideo abſque magna difficultate diſpenſetur etiam in primo gradu lineæ rectæ, quod in affinitate orta ex matrimonio, nunquam fit: adhuc prohibitio, & lex videtur illam malitiam poſuiſſe in eadem ſpecie, cùm habuerit idem motiuum prohibendi matrimonium inter eiuſmodi affines. Dixi tamen, *regulariter*; quia in aliquo caſu concederem differentiam ſpecificam; nempe peccare cum vxore patris viuentis, videri differre ſpecie à copula cum concubina eiuſdem patris viuentis. Diximus enim in illo primo peccato vltra malitiam inceſtus eſſe iniuriam patri illatam in tali bonorum genere, vſurpãdo eius vxorem, quæ iniuria continet ſpecialem malitiam cõtra pietatem. Hæc autem malitia non eſt in ſecundo peccato: nam qui cognoſcit concubinam patris viuentis, licèt inferat aliquam irreuerentiam patri; non tamen iniuriam, cùm non vſurpet aliquid patris, quippe qui ad concubinam nullum ius habeat: non habet ergo illud ſecundum peccatum totam malitiam ſpecificam, quam habet primum.

325. *De ſorore ex vtroque parente.* Septimò dubitabis, an in peccato cum ſorore explicari debeat eſſe ſororem ex vtroque parente. Aliqui affirmant, quia tunc eſt duplex impedimentum; cùm ſit quaſi duplex fraternitas, & ſingulæ afferant impedimentum ſuum. Cæterùm quidquid ſit in ordine ad impetrandam diſpenſationem; in ordine ad confeſſionem non credo eſſe obligationem id explicandi: quia cùm omnia illa impedimenta ſint eiuſdem rationis; licèt eorum multiplicatio aggrauet malitiam, non tamen transfert peccatum ad aliam ſpeciem. Vnde nec erit obligatio explicandi conſanguinitatem, aut affinitatem prouenientem ex duplici capite; ſi tamen omnes eſſent gradus eiuſdem ſpeciei: item ſi ſimul eſſet conſanguinitas, & affinitas, dum neutra eſſet in gradu ſpeciei diuerſo; mera multiplicatio titulorum, non videtur addere circumſtantiam neceſſariò explicandam in confeſſione. An verò in petitione diſpenſationis neceſſe ſit ad eius valorem explicare vtrumque titulum coniunctionis, videatur Thomas Sanchez *lib. 8. de matrimon. diſp. 24. num. 4.*

326. *De nepte.* Octauò dubitabis, an qui peccauit cum propria filia, & rurſus cum nepte ſua filia eiuſdem filiæ debet id explicare, an verò ſatis ſit dicere; peccaui bis cum deſcendenti in linea recta. Aliqui dicunt explicandam filiam, & neptem diſtinctè. Sed conſequenter ad ſupradicta neganda videtur ea obligatio, cùm diximus non differre ſpecie peccatum cum filio à peccato cum nepote. Dices: in hoc tamen caſu explicandum: quia poſt copulam patris cum filia iam contraxerat cum nepte affinitatem, quaſi cum filia ſuæ concubinæ, & ſua filiaſtra: peccat ergo iam propter duo impedimenta diuerſa, quæ violat peccando cum illa,

quæ eſt eius neptis ſecundùm conſanguinitatem, & eius filiaſtra per affinitatem, atque ideo debet explicare illam circumſtantiam. Reſpondetur tamen ex dictis: illos duos titulos in nepte non eſſe ſpecie diuerſos, quia filia quoad hoc non differt ſpecie à nepte: & aliunde filiaſtra non differt ſpecie à filia, conſequens eſt, quod nec circumſtantia noua filiaſtræ addat aliquid ſpecie diuerſum ſupra neptem: ergo ſicut neptis non erat priùs explicanda, ita nec poſtea.

317. *De cognatione legali.* Nonò dubitatur de aliis impedimentis, & in primis de cognatione legali, an debeat explicari in copula illicita. Eſt autem cognatio legalis, quæ oritur ex adoptione alicuius in filium; & eſt triplex. Prima inter adoptantem, & adoptatum, & eius deſcendentes, ſaltem qui erant in eius poteſtate quando adoptatus eſt. Secunda eſt tranſuerſalis inter adoptatum, & filios naturales legitimos adoptantis, qui ſunt in eius poteſtate. Tertia eſt quædam legalis affinitas inter vxorem adoptati, & ipſum adoptantem; & inter vxorem adoptantis, & adoptatum. Hæc triplex cognatio impedit, & irritat matrimonium: cum hoc tamen diſcrimine, quod prima, & tertia inducunt impedimentum perpetuum, etiam diſſoluta poſtea adoptione. Secunda verò impedimentum temporale, quandiu filij naturales, & adoptatus ſunt ſub eiuſdem patris poteſtate: vnde ſi pater moriatur, vel filius naturalis per emancipationem, aut alio modo egrediatur è poteſtate patris, vel adoptio diſſoluatur, vt adoptiuus emancipetur; ceſſat impedimentum inter illos: de quibus videri poteſt, latè Thom. Sanch. *l.7 de matr. diſp. 63. per totam.*

318. Hoc ſuppoſito, certum eſt, copulam illicitam inter eiuſmodi perſonas, quandiu cognatio illa, & impedimentum durat, afferre circumſtantiam neceſſariò explicandam in confeſſione. Dubium eſſe poteſt primò, an ſit malitia ſpecie diuerſa ab inceſtu inter conſanguineos, vel affines naturales. Nam Paludanus *in 4. diſt. 42. q. 1. art. 3. concl. 7.* dicit, hunc non eſſe propriè inceſtum, quia Papa, vel Imperator iura ſanguinis mutare non poteſt. Cæterùm ibi conſequenter concedit, nullum eſſe inceſtum, niſi in gradu prohibito lege naturæ, quæ ſola eſt conſanguinitas, vel affinitas vera: imò conſequenter indicat, non poſſe eſſe aliquam actionem Simoniacam, quia prohibita ſit ab Eccleſia; quæ omnia ſunt manifeſtè abſurda: quare fatendum eſt, illum eſſe propriè inceſtum: vnde non eſt, cur dicamus, differre ſpecie ab inceſtu inter conſanguineos, & affines naturales: cùm Eccleſia propter idem motiuum coniunctionis ſpecialis, quæ eſt inter eiuſmodi perſonas, & propter reuerentiam debitam adoptanti prohibuerit eiuſmodi coniugia. Sic videtur ſentire Thom. Sanch. *dicto l.7. diſp. 5. n. 10.* dicens illud peccatum reduci ad inceſtum, vbi affert Martinum de Magiſtris *tr. de temperantia q. 9. concl. 7.* idem inſinuat Petrus de Soto *lect. 11. de matr.* dicens ibi intercedere quamdam affinitatem, & conſanguinitatem. Vnde conſequenter ad principia poſita, licèt in iis peccatis oporteat explicare circumſtantiam inceſtus; non tamen neceſſe erit explicare differentiam cognationis legalis à naturali.

329. Sed circa hoc ipſum rurſus dubitari poteſt, an inceſtus ex cognatione legali ſit ſemper eiuſdem ſpeciei. Reſpondetur breuiter conſequenter ad doctrinam poſitam, non eſſe ſemper eiuſdem ſpeciei: diximus enim, hanc cognationem legalem eſſe conſanguinitatem, & affinitatem legalem, & ſimilitudinariam: debet ergo ſubire eaſdem conditiones, & diuerſitates: quare ſicut in vera conſanguinitate naturali diximus, differre ſpecie peccatum patris cum filia à peccato eiuſdem filiæ cum patre, & vtrumque à peccato fratris cum ſorore: ſic dicendum eſt, differre ſpecie peccatum adoptantis cum adoptata à peccato eiuſdem adoptatæ cum adoptante, & vtrumque à peccato filij naturalis legitimi cum ſorore adoptata à ſuo patre. Rurſus diximus, non differre ſpecie peccatum filij cum matre à peccato filij cum nouerca: ſic ergo dicendum eſt, non differre ſpecie peccatum filij adoptati cum vxore adoptantis à peccato filiæ adoptatæ cum patre adoptante.

Quod dictum eſt de circumſtantia cognationis legalis, dicendum eſt eodem modo de circumſtantia orta ex impedimento publicæ honeſtatis. 330. *De publica honeſtate.* Eſt autem impedimentum, quod oritur ex ſponſalitio valido contracto de futuro, ex quo oritur impedimentum inter ſponſum, & conſanguineas ſponſæ in primo gradu, & inter ſponſam, & conſanguineos ſponſi in primo gradu, quod eſt impedimentum dirimens, de quo latè idem Sanchez *dicto lib. 7. diſp. 68. & ſeqq.* Quod idem impedimentum oritur ex matrimonio rato non conſummato: cum hoc tamen diſcrimine, quod ex matrimonio rato oritur impedimentum cum conſanguineis coniugis, non ſolùm in primo gradu, ſed vſque ad quartum; nec obſtat, matrimonium fuiſſe irritum, niſi inualiditas proueniat ex defectu conſenſus, cùm tamen ex ſponſalibus irritis non oriatur impedimentum poſt Tridentinum nec ex validis vltra primum gradum conſanguinitatis, vtrumque tamen eſt impedimentum perpetuum.

Hoc ergo ſuppoſito, dicimus, copulam illicitam cum conſanguinea ſponſæ, vel coniugis in 331.
matrimonio rato, habere ſimilem circumſtantiam inceſtus explicandam: quæ quidem eſt diuerſa in ſpecie, ſi copula ſit cum matre ſponſæ, & diuerſa, ſi ſit cum filia ſponſæ, & diuerſa, ſi ſit cum ſorore. Quia per ſponſalia, quæ ſunt inchoatio matrimonij, ſponſus incipit fieri filius matris ſponſæ, & pater filiorum ſponſæ, & frater ſororum ſponſæ. Quare ſicut illa peccata eſſent ſpecie diuerſa cum matre, cum filia, cum ſorore propria; ſic erunt cum his legalibus, ſeu ſimilitudinariis. Rurſus, ſicut ſupra diximus, copulam cum affine eſſe eiuſdem ſpeciei cum copula cum conſanguinea in eodem gradu; ſic dicendum videtur de copula cum impedimento publicæ honeſtatis; quod quidem eſt quædam affinitas imperfecta, ſeu inchoatiua orta ex inchoatione matrimonij, & ita accedente prohibitione Eccleſiæ ex eodem honeſtatis motiuo, reducitur ad eamdem ſpeciem.

Vnde cùm dixerimus ſupra *num. 319* copulam cum affine in primo gradu tranſuerſo, v.g. 332.
cum ſorore propriæ vxoris, non differre ſpecie à copula cum affine in ſecundo gradu lineæ tranſuerſæ, licèt copula cum ſorore differat ſpecie à copula cum conſanguinea in ſecundo, vel tertio gradu: idem dicendum eſt in præſenti, copulam cum ſorore coniugis poſt matrimonium ratum, non differre ſpecie à copula cum conſanguinea tranſuerſa eiuſdem coniugis in ſecundo, vel tertio gradu, quia in ſpeciebus malitiæ, quæ oriuntur ex hoc impedimento publicæ honeſtatis, debemus magis obſeruare regulas affinitatis, quam conſanguinitatis, vt dictum eſt.

Decimò

333. *De cognatione ſpirituali.* Decimò dubitatur de impedimento cognationis ſpiritualis, an, & quomodo debeat explicari. Eſt autem cognatio hæc impedimentum quoddam irritans matrimonium, quod oritur in Baptiſmo, & Confirmatione inter baptizantem, & baptizatum, & in patrino, & matrina reſpectu ipſius baptizati, & ruſus in parentibus baptizati reſpectu baptizantis, & patrini, ac matrinæ, quod idem reſpectiuè dicendum eſt in confirmatione. Hoc ſuppoſito, certum eſt, hanc circumſtantiam declarandam eſſe in copula illicita. Dubitari poteſt primò, an ſit ſpecies diuerſa ab inceſtu ſupra explicato in cognatione carnali, vel legali. Reſpondetur affirmatiuè: quia licèt contineat quidem malitiam aliquam inceſtus, quatenus eſt copula inter perſonas adeo coniunctas, cuius coniunctionis intuitu Eccleſia prohibuit inter illas matrimonia: addit tamen vltra hoc malitiam ſacrilegij; eo quod prohibitio iſta oriatur etiam ex reuerentia debita Sacramento, quæ reuerentia violatur in eiuſmodi copula, atque adeo ex hoc capite pertinet ad ſacrilegium, vt cum aliis docet Thomas Sanchez *lib. 7. dicta diſputat. 5. num. 9* debet ergo explicari cognatio ſpiritualis in ſpecie, vt conſtet de vtràque malitia ſpecifica.

334. Rurſus quæri poteſt, an hæc ſit ſpecies infima, an verò generica continens ſub ſe alias ſpecies contra cognationem ſpiritualem? Reſpondetur ex ſupradictis, eſſe genericam. Nam peccatum baptizantis, ſeu patrini, cum puella baptizata differt ſpecie à peccato baptizantis cum matrina, vel patrini cum matre baptizati. Quia licèt vtrumque peccatum ſit contra reuerentiam Sacramenti; non tamen participat eodem modo malitiam inceſtus: peccatum enim baptizantis, vel patrini cum baptizata habet ſe, ſicut peccatum patris cum filia: & è contra peccatum baptizatæ cum baptizante, vel cum patrino, habet ſe ſicut peccatum filiæ cum patre: denique peccatum baptizantis cum matrina, vel patrini cum matre baptizati, aut matrinæ cum patre baptizati habet ſe, ſicut peccatum ſoceri cum matre ſui generi; inter quos non datur titulus reuerentiæ, aut ſubiectionis, ſicut inter parentes, & filios, ſed coniunctio ſpecialis in ordine ad eundem filium, quatenus vterque eſt parens, vel per conſanguinitatem, vel per affinitatem eiuſdem filij. Sic baptizans, vel patrini, & parentes baptizati habent inter ſe ſimilem coniunctionem; quatenus ij omnes ſunt patres, vel per naturam, vel per Sacramentum eiuſdem filij. Et licèt perfectiori modo participet hanc paternitatem, qui baptizat, quàm patrinus; id non facit differentiam ſpecificam: quia etiam pater naturalis eſt perfectiori modo pater, quàm vitricus, & tamen diximus, eſſe eiuſdem ſpeciei copulam cum filio, aut cum priuigno.

335. *An debeat explicari radix cognationis ſpiritualis?* An verò diuerſitas Sacramenti refundat differentiam ſpecificam, ita vt debeat explicari, an impedimentum ortum eſſet ex Baptiſmo, an ex confirmatione: exiſtimo ex hoc capite non argui differentiam ſpecificam: quia neque in ratione inceſtus, cùm per vtrumque Sacramentum patrini, vel baptizans, aut confirmans contrahant paternitatem reſpectu baptizati, aut confirmati, & compaternitatem inter ſe, & cum parentibus baptizati, vel confirmati, neque etiam eſt differentia ſpecifica in ratione ſacrilegij, cùm vtrumque peccatum ſit contra reuerentiam Sacramentis debitam, & eodem genere irreuerentiæ: ſicut qui conferret Baptiſmum, vel confirmationem in ſtatu peccati, non videtur committere peccata ſpecie diuerſa, nec debere explicare, quale Sacramentum contulerit in ſtatu peccati, cùm ad illam irreuerentiam materialiter ſe habeat quod ſit Baptiſmus, vel Confirmatio.

336. *De impedimento diſparis cultus.* Vndecimò dubitatur, an in copula fidelis cum infideli, hoc eſt, baptizati cum non baptizata, ſit neceſſariò explicanda illa circumſtantia. Supponimus, illam diſparitatem cultus eſſe impedimentum irritans matrimonium; ſed dubium eſt, an copula extra matrimonium habeat etiam malitiam ſpecie diuerſam. Aliqui dicunt, non addere malitiam ſpecie diuerſam à fornicatione, Azor. *3. tom. lib. 3. cap. 29. quæſt. 3.* & alij, quos refert Diana *2. tom. tractat. 4. de Sacramentis reſolut.* 138. ſed verius eſt, differre ſpecie, atque adeo eſſe explicandum, vt cum aliis tradit Thomas Sanchez *dicta diſputat. 5. num.* 12. quia Eccleſia prohibens coniugium fidelis cum infideli id facit ex motiuo turpitudinis, quæ apparet in coniunctione cum infideli, quam coniunctionem vult vitare. Hæc autem turpitudo æquè verſatur in copula extra matrimonium, in qua eſt idem periculum malæ educationis in prole, & nimiæ familiaritatis cum infideli. Quare ſicut prohibito matrimonio inter conſanguineos, cenſetur prohibita etiam ſpecialiter copula inter illos, quia manent eadem inconuenientia, quod ſcilicet fiat vna caro ex illis, qui erant iam adeo coniuncti: ſic prohibito coniugio cum infideli, cenſetur prohibita etiam copula cum illo, cùm maneat idem motiuum. Illud autem peccatum non pertinet ad inceſtum, ſed ad irreligioſitatem, quatenus per illam fieri videtur contra reuerentiam noſtræ religionis, in cuius honorem prohibita eſt illa coniunctio cum infideli, vt bene obſeruat Sanch. *loc. cit.*

337. *De raptu & crimine.* Duodecimò dubitatur: vtrùm impedimentum raptus, vel criminis, ſcilicet, adulterij cum promiſſione matrimonij, vel contractu de præſenti, vel nece coniugis, afferant circumſtantiam explicandam in copula habita inter eiuſmodi impedimentis ligatos. Henriquez *lib. 5. de pænit. c. 6. n. 3. littera M. in Gloſſa* loquens de impedimento vxoricidij, ſupponit, eſſe neceſſariò explicandum in confeſſione copulæ illicitæ. Alij tamen probabiliùs id negant, Thomas Sanchez *dicta diſput. 5. num.* 17. *&* 18. & alij, quos affert, & ſequitur Diana *dicto tract. 4. reſol.* 140. Ratio autem eſt, quia in iis caſibus matrimonium non prohibetur propter motiuum honeſtatis ſpecialis, ſed in pœnam delicti commiſſi, & vt conſulatur libertati matrimonij, cui obſtat raptus, & indemnitati coniugis, cuius vita periclitaretur, ſi cum ſpe futuri matrimonij fierent adulteria, & promiſſiones, aut machinationes de occidendo coniuge: quando ergo matrimonium prohibetur in pœnam, non prohibetur ſpecialiter copula inter tales perſonas, quia id parum refert ad intentionem illius legis. Quando autem dicimus, raptum non afferre ſpecialem malitiam copulæ, intelligi debet de raptu, quatenus præcisè impedit matrimonium. Aliunde tamen certum eſt, quod ſi copula vi extorqueatur; habeat ſpecialem malitiam raptus neceſſariò explicandam: hoc tamen non prouenit ex eo, quod impediat matrimonium; nam etiam ſtante illo impedimento, & durante, eo quod nondum fœmina ad locum tutum reſtituta ſit, ſi tamen fœmina conſentiat in

copulam, non habebit circumſtantiam raptus: & è contra, licèt fœmina non extrahatur de domo, quo caſu non contrahitur impedimentum; adhuc ſi vi extorqueatur copula, habebit circumſtantiam raptus explicandam, vt benè notauit Sanchez *loco citato*.

318. *De impotentia.* Decimo tertiò dubitatur de impedimento impotentiæ, vt ſi frigidus, Eunuchus, vel impotens, coëat, an hæc ſit circumſtantia explicanda. Dubitat de hoc Filliucios *tom. 1. tractat. 10. part 2. cap. 1. num. 23.* vbi addit, communiter non reputari illam ſpecialem malitiam; ſed neſcio, quo fundamento; nam Doctores communiter ſupponunt, eſſe malitiam ſpecialem neceſſariò declarandam. Henriquez *loco ſupra citato*, Leſſius *lib. 4. cap. 3. dub. 6. num. 45.* Sanchez *dicta diſput. 5. num. 14.* vbi meritò addit, illam copulam reduci ad peccatum contra naturam, quia fruſtratur fine, ad quem à natura deſtinatur. Vnde obiter aduerto, in eiuſmodi perſonis, etiamſi confiteantur peccata interna, debere in iis explicari tamen circumſtantiam, niſi fortè fuerint deſideria, quæ ab illa malitia præſcinderent, vt ſi Eunuchus, aut naturaliter impotens ex amore alicuius fœminæ deſideraret potentiam, quæ illi deeſt, vt poſſet naturaliter cum illa peccare; nam hic actus internus non haberet pro obiecto copulam contra naturam, ſed naturalem, atque adeo careret malitia ſpeciali prouenicnte ex tali circumſtantia.

339. *De impedimento ſeruitutis.* Decimo quartò dubitari poteſt de impedimento conditionis ſeruilis, an quando vere impedit matrimonium, eo quod ignoretur ab altero libero contrahere volente; tunc, inquam, ſtante illa ignorantia, quæ irritat matrimonium, copula interim habita contrahat ſpecialem malitiam explicandam in confeſſione ratione impedimenti ad matrimonium contrahendum. Et quidem certum videtur, ſi copula habeatur ſub ſpecie, & prætextu matrimonij, dari ſpecialem malitiam in ſeruo, vel ancilla fingente libertatem, & decipiente grauiter coniugem, ac inducentem ſub opinione veri matrimonij ad copulam illicitam: interuenit enim præter peccatum ſcandali, fraus, & dolus in re grauiſſima. Dubium tamen eſſe poteſt, quando non ſub opinione matrimonij, ſed aliter ancilla coit cum libero ignaro ſeruitutis, an tunc copula ſaltem ex parte ancillæ habeat malitiam ſpecialem propter impedimentum, quod tunc interuenit ad matrimonium ex ignorantia ſeruitutis.

340. De hoc nihil inuenio apud Auctores: & quidem pro vtraque parte poſſunt eſſe rationes: quod enim copula illa ex impedimento ſtante accipiat malitiam ſpecialem; probari poteſt ex doctrina ſupra indicata; quia prohibitio, & irritatio matrimonij in hoc caſu non fuit præcisè in pœnam: alioquin quando abſque vlla ſerui, vel ancillæ culpa fuit ignorantia in coniuge libero, non eſſet irritum matrimonium, cùm non ſit pœna abſque culpa: motiuum ergo illius impedimenti non eſt punire ſeruum, ſed ſubuenire perſonæ liberæ, ne patiatur grauiſſima inconuenientia, quæ ex tali matrimonio pati cogeretur, quæ congerit Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp. 19 num. 2.* inter quæ vnum eſt damnum prolis, quam pater ſeruus non poterit alere, nec rectè educare. Hoc autem incommodum pati etiam cogitur, qui cum ignorantia ſeruitutis coit cum perſona ſerua, nam ſi pater ſit liber, cogetur habere filium ſeruum propter ſeruilem conditionem matris: ſi verò mater ſit libera, habebit prolem, quam pater, nec alere, nec educare poterit: ergo ſtante hac ex parte eodem motiuo, cenſebitur prohibita ſpecialiter copula, eo ipſo quod Eccleſia prohibuit, & irritauit tale matrimonium cum ea ignorantia.

Verius tamen videtur, illam copulam præcisè ratione impedimenti, non habere malitiam ſpecialem. Poteſt quidem illam aliunde habere ex fraude, vel dolo, quo perſona libera cogitur tale malum in prole ſua ſuſtinere: hanc tamen malitiam eodem modo haberet, licèt Eccleſia non appoſuiſſet tale impedimentum irritans; quia eodem modo ſequerentur illa mala, atque ideo etiam tunc peccaret ſpecialiter contra iuſtitiam ancilla, v. g. ſua fraude cauſans illud damnum, vel aliquando contra charitatem non impediens illud. 341.
Cæterùm ex vi præciſa impedimenti appoſiti ab Eccleſia non videtur aduenire malitia ſpecifica; quia vt ait Sanch. *dicta diſp. 9. n. 23.* ratio potiſſima, quæ induxit Eccleſiam ad hoc impedimentum ſtatuendum fuit, vt reſarciret iniuriam, vel damnum irreparabiliter illatum libero ignoranti conditionem ſeruilem alterius, & ob grauem contractus inæqualitatem. Et quidem inæqualitas contractus non inducebat ad prohibendam copulam illicitam, in qua non fit vllus contractus. Sed neque illa ratio ſubueniendi ignoranti pertinebat ad prohibendam copulam: nam illa ratio magis tendit ad remedium adhibendum, quando ceſſat ignorantia; ne maneat irreparabile illud damnum, quàm ad impediendum illud ab initio, dum ignorantia perſeuerat: durante enim ignorantia; vere patitur illud damnum, & generatur proles caritura libertate, vel bona educatione: voluit tamen Eccleſia irritare matrimonium ab initio, vt poſtea ablata ignorantia, poſſit perſona libera ſibi conſulere. Hoc autem non procedit in copula illicita, in qua imprimis perſona libera non eſt digna Eccleſiaſtica compaſſione, & prouidentia, cùm ſua culpa incurrerit illud damnum. Deinde non oportuit præuenire remedium, cùm poſtea, vbi primùm ceſſauerit ignorantia, poſſit deceptus recedere, & ſibi conſulere, quod non potuiſſet poſt matrimonium, ſi non fuiſſet ab initio irritum.

Decimo quintò dubitari poteſt, an copula in habente impedimentum aliquod non ex dirimentibus, ſed ex ſolùm impedientibus, habeat ſpecialem malitiam in confeſſione explicandam. Et quidem ex iis multa iam abrogata ſunt, de quibus non oportet amplius quæſtionem mouere. Alia ſunt impertinentia ad hoc propoſitum, v.g. excommunicatio maior, vel minor, cum qua non poteſt licitè ſuſcipi Sacramentum matrimonij: non addit circumſtantiam explicandam in peccato fornicationis, vt conſtat. De aliis certum eſt, quod addunt talem circumſtantiam, verbi gratia, votum ſimplex caſtitatis, quod quidem impedit matrimonium, ne licitè fiat, & ſimiliter addit circumſtantiam ſpecificam in peccato fornicationis. Idem eſt de interdicto, vel prohibitione, qua aliquis ab Eccleſiæ Prælato prohibitus eſt, ne contrahat matrimonium cum tali fœmina, quia dubium eſt, an inter eos ſit aliquod impedimentum, donec id liquidò cognoſcatur. Hic ergo, ſi tunc peccaret cum illa fœmina, contraheret malitiam ſpecialem propter periculum, cui ſe exponit committendi inceſtum, vel aliud peccatum, quod oritur 342. *De impedimentis non dirimentibus.*
ex

ex tali impedimento, ſi ſit verum: niſi fortè ipſe ſciat certò, non dari tale impedimentum, quod indagatur, vel niſi illud impedimentum tale ſit, vt etiamſi certò conſtaret, non refunderet malitiam in copulam fornicariam, ſed in ſolum matrimonium, prout de aliquibus impedimentis ſupra conceſſimus. De impedimento ſponſalium, an ſponſus, vel ſponſa de futuro peccans cum alio contrahat ſpecialem malitiam: diximus *ſuprà ſect. 4. num. 176.*

343. Difficultas eſſe poteſt de impedimento diſparis cultus inter catholicum, & hæreticum, quod non eſt irritans, ſed ſolùm impediens, an catholicus peccans cum hæretica, vel è contra debeat explicare illam circumſtantiam propter impedimentum, quod erat ad matrimonium contrahendum. Hoc dubium tetigit P. Sanchez *dicto lib. 7. diſp. 5. num.* 13. vbi dicit, contrahi quidem ſpecialem malitiam neceſſariò explicandam, quia motiuum prohibitionis idem eſt reſpectu matrimonij, & reſpectu copulæ fornicariæ: quare ſicut de impedimento irritanti diſparitatis cultus dictum eſt, refundere etiam ſpecialem malitiam in fornicationem, idem dicendum eſt de hæreſi, propter eandem rationem; atque adeo malitia illa pertinebit etiam ad eandem ſpeciem contra Religionem, cuius dedecus eſt coire cum hæretica, & afferre proli periculum manifeſtum perverſionis. Vnde regula generalis ſtatui poteſt pro his etiam impedimentis non irritantibus, quoties ratio, & motiuum prohibitionis æquè militat in ordine ad copulam, ac in ordine ad matrimonium, prohibitam intelligi copulam, & ideo explicandam neceſſariò illam circumſtantiam in confeſſione.

344. *An in ſodomia detur inceſtus.* Vltimò dubitari poteſt circa impedimenta cognationis, & affinitatis, an ea circumſtantia in peccato ſodomiæ ſit explicanda. P. Azorius 3. *tom. l. 3. cap.* 18. dicit addere ſpeciem diſtinctam neceſſariò explicandam, quando eſt cum conſanguinea, vel affine in primo, vel ſecundo gradu, ſecùs in aliis vlterioribus (qui non ſint in linea recta) ſicut nec inter cognatos cognatione legali, vel ſpirituali. Quam ſententiam ſequitur Bonacina *de matrimonio, quæſt. 4 punct.* 11. *num.* 7 & alij, quos affert Diana 2. *tom. tract. 4. de Sacram. reſol.* 101. qui immeritò citat ibi Azorium dicentem, ſodomiam inter cognatos intra tertium, & quartum gradum conſanguinitatis habere ſpecialem deformitatem, & malitiam præter ſodomiticam: cùm tamen Azor contrarium expreſsè dicat *illo cap.* 18. *quæſt.* 5. Rationem autem differentiæ deſumunt ex eo, quod in primo, & ſecundo gradu ſit contra ius naturale prohibens coitum inter illas perſonas: in aliis verò gradibus non ſit contra ius naturale, ſed ſolùm contra ius humanum, quod quidem ſolùm prohibuit coitus ordinarios, qui fiunt ſeruato ſexu, non concubitus extraordinarios: Idem docet idem Azor *capite vigeſimo ſecundo* de peccato contra naturam maſculi cum fœmina in vaſe præpoſtero, variari ſpecie ratione conſanguinitatis, vel affinitatis in primo, & ſecundo gradu, non in vlterioribus, neque inter cognatos cognatione ſpirituali, vel legali.

345. In hac ſententia diſplicet in primis, quod dicit, cum cognato in ſecundo gradu contrahi ſpecialem malitiam vltra ſodomiam, non in tertio, aut quarto: quia ſecundus iure naturæ prohibetur, tertius, & quartus ſolo iure humano. Hoc, inquam, diſplicet; cùm ſupponat iure naturæ prohiberi copulam inter cognatos, vel affines in ſecundo gradu, cuius contrarium de ſecundo gradu affinitatis tranſuerſæ certiſſimum eſt, & de ſecundo conſanguinitatis etiam tranſuerſæ ab omnibus recipitur: Ergo ſi in aliis gradibus non affert malitiam ſpecificam nouam, eo quod non ſint iure naturæ prohibiti; idē de ſecundo gradu lineæ tranſuerſæ dici deberet.

Secundò, quia ſi in gradibus iure naturæ prohibitis ſodomia habet ſpecialem malitiam, idem dicendum videtur in gradibus iure humano prohibitis propter eandem omnino rationem. Probatur ſequela. Nam ideo prohibito matrimonio de iure naturæ inter fratres, aut patrem, & filium, verbi gratia, cenſetur prohibita etiam ſpecialiter copula illicita, & peccatum contra naturam; quia ratio primæ prohibitionis magna ex parte militat in iis, nempe reuerentia debita coniunctioni ſanguinis, & quia propter coniunctionem faciliùs irritaretur in eis ardor concupiſcentiæ, & amoris mutui, niſi ſpeciali fræno maioris prohibitionis cohiberentur: ſed in gradibus etiam prohibitis iure humano ratio, & motiuum prohibendi matrimonium militat magna ex parte ad prohibenda omnia alia illicita inter illos: ratio quippe prohibitionis fuit obſeruantia ſpecialis, quam cognati ad inuicem ſibi exhibere debent: item quia cum ſe ſe inuicem ſæpiùs inuiſant, & frequentiùs colloquantur, matrimonio non interdicto, maxima eſſet occaſio, & incentiuum peccandi: denique quia accedente amore concupiſcentiæ ad coniunctionis vinculum, nimiùm inflammarentur libidinis faces, & exardeſceret affectus, quas rationes ponderat Thom. Sanchez *dicto libro 7. diſputatione* 53. *num.* 3. & quidem conſtat has rationes non ſolùm mouere ad prohibendum matrimonium, ſed etiam omnia, quæ ex turpi amore procedunt: Ergo ſicut identitas motiui fecit, quod prohibitio iuris naturalis circa matrimonium in aliquo gradu extenderetur iure etiam naturæ ad alia omnia turpia; ſic prohibitio matrimonij de iure humano extendi debuit propter identitatem motiui ad alia omnia turpia inter illos. 346.

Dices oportuiſſe quidem, quod Eccleſia prohiberet matrimonia inter eiuſmodi perſonas, quæ aliunde non ſupponebantur prohibita: circa copulam verò Sodomiticam, quæ iam aliunde à natura ipſa grauiſſimè prohibebatur, non oportuit addere ſpecialem Eccleſiæ prohibitionem. Sed contra; quia Eccleſia per te non ſolùm prohibuit matrimonia inter cognatos, ſed etiam prohibuit ſpecialiter copulam fornicariam inter illos, licèt hæc iam eſſet aliunde à natura prohibita. Item ius naturæ inter fratres non ſolùm prohibuit matrimonium, ſed etiam prohibuit per ſe ſpeciali prohibitione coitum Sodomiticum, licèt hic aliunde prohibitus eſſet vniuerſali prohibitione; ergo non obſtante eadem prohibitione vniuerſali, oportuit, quod Eccleſia, prohibendo matrimonium inter cognatos, prohiberet conſequenter propter eaſdem rationes concubitum ſodomiticum. 347.

Tertiò probari poteſt hanc fuiſſe de facto Eccleſiæ mentem, quia de facto Eccleſia inducit cognationem ſpiritualem inter Sacerdotem baptizantem, & patrem baptizati, vt ex Tridentino *ſeſſione 24. decreto de reformatione matrimonij, capite ſecundo.* Non poteſt autem intelligi 348.

qualem effectum poſſit tunc habere cognatio illa ſpiritualis inter ſacerdotem baptizantem, & patrem baptizati, niſi ſpecialem prohibitionem turpitudinis inter illos intuitu propinquitatis contractæ ex Sacramento. Quod idem argumentum fieri poteſt de cognatione, quæ reſultat inter ſacerdotem baptizantem, & maſculum baptizatum. Nam licèt olim deſeruire poſſet, vt baptizatus mediante illa cognatione cum baptizante, contraheret etiam cognationem cum filijs baptizantis, ſi quos haberet, quaſi cum fratribus: hodie tamen illa cognatio cum filijs baptizantis, vel patrinorum ſublata eſt; & tamen perſeuerat cognatio cum baptizante: quæ quidem, niſi ſpecialiter prohibeat omnia turpia inter illos, ad nihil omnino deſeruiret, & videretur res quaſi de ſolo titulo; nec facilè explicabatur, quid addat de facto: nam coniunctio ratione Sacramenti collati, & ſuſcepti, iam erat ante omnem Eccleſiæ legem: illa ergo lex adueniens aliquid debet operari, nempe facere illos moraliter cognatos; hoc eſt, ſpecialiter impeditos, non quidem ad matrimonium (quod inter duos maſculos non poſſet intelligi) ſed ad omnia, ad quæ carnaliter conſanguinei ſpecialiter ſunt impediti. Dùm enim tota illa cognatio ſpiritualis, ſicut & legalis non ſit verè, & ſtrictè cognatio, ſed æquiualens, & moralis inducta per Eccleſiam, debet æquiualere cognationi veræ in ordine ad aliquid. Alioquin non benè intelligitur, quando Eccleſia induxerit de nouo aliquid morale, quod antea non erat, aut quod ablata illa lege, auferat aliquid morale, aut æquiualens, ſi coniunctio illa ad nihil prorſus æquiualeat, poſita lege, ad quod non æquiualeat non poſita, vel omnino ſublata illa lege.

349. Quartò arguere poſſumus: quia ſi aliquis conſanguineam in tertio, vel quarto gradu turpiter tangat, debet explicare in confeſſione circumſtantiam perſonæ propter malitiam, quam ille tactus participat ſpecificam diuerſam ab illa circumſtantia conſanguinitatis, vt cum communi tradit Sanchez *libro 9. de matrimonio, diſp. 46. n.* 18. Ergo à fortiori, ſi vir cum conſanguinea in tertio, vel quarto gradu habeat concubitum ſodomiticum, debet explicare circumſtantiam cognationis propter malitiam ſpecie diuerſam. Mirabile enim eſſet, quod tangere manum conſanguineæ addat malitiam diuerſam ſpecie, tactus verò adeo obſcœnus, & turpis qui in peccato ſodomiæ reperitur, non habeat malitiam ſpecie diuerſam ex circumſtantia cognationis. Vnde habemus ad minus contra alios Auctores, debere illam circumſtantiam explicari in coitu ſodomi-
350. tico maſculi cum conſanguinea in tertio, vel quarto gradu. Ex hoc autem rurſus probari videtur explicandam etiam eſſe in eodem peccato inter maſculos duos conſanguineos in eodem gradu: tum quia inter eoſdem alij tactus turpes videntur habere malitiam ſpecialem declarandam, vt colligitur ex illa doctrina generali, quà Theologi citati communiter dicunt in tactu turpi declarandam eſſe perſonam, ſi ſit conſanguinea: tum etiam, quia ſi ſodomia cum conſanguinea habet ſpecialem malitiam ratione ſanguinis, cur non habebit ſpecialem etiam malitiam inter duos conſanguineos, cùm ſit eadem coniunctio ſanguinis & debitum obſeruantiæ inter illos? Propter hæc ergo verius videtur illam circumſtantiam explicandam omnino eſſe in hoc peccato, ſiue ſit cum conſanguineo, ſiue cum affine, aut cognato ſpirituali, vel legali; de omnibus enim procedit eadem ratio. Quam ſententiam docuit etiam Graffius *de arbitrarijs Confeſſar. lib. 2. cap. 34. num.* 3. & pro eadem Diana *dicta reſolut.* 101. citat Franciſcum Syluium *in 2. 2. Sancti Thomæ, quæſt.* 154 *art.* 12.

§. 3. *De circũſtantia peccati cum pœnitente.*

Dubitari etiam ſolet, an ſit circumſtantia ne- 351.
ceſſariò declaranda, ſi aliquis peccauit cum filio, vel filia confeſſoris. Non eſt autem quæſtio, quando vſus eſt ipſa confeſſione tanquam medio, vt ſi in confeſſione ſollicitauit pœnitentem, vel cum proximè accederet, aut proximè poſt confeſſionem: tunc enim interuenit grauiſſima malitia ſacrilegij, quam meritò grauiſſimis pœnis punit Eccleſia. Dubium ergo eſt de Confeſſario, qui omnino extra actum confeſſionis peccauit cum pœnitente.

Si Confeſſarius peccauit cum pœnitente an hæc circumſtantia ſit neceſſariò explicanda.

Duæ ſunt ſententiæ. Prima, & ſatis communis affirmat eſſe circumſtantiam neceſſariò explicandam in confeſſione. Hanc tenet Sotus: Palud. Vignerius, Turrecremata, ſupplementum Gabrielis, Nauarrus, Gallego, Alexander de Neuo, Tabiena, Armilla, Viualdus, Ludouicus Lopez, & alij, quos refert, & ſequitur Thomas Sanchez *lib. 7. de matrimonio, diſp.* 55. Nunnus *in præſenti, quæſt. 9. art. 2. dub.* 3. Coninch. *diſp. 32. numero* 23. Fagundez, & alij multi, quos congerit Diana 1. *tom. tract. de circumſtant. aggrauant. reſol.* 12. Horum autem aliqui dicunt circumſtantiam illam addere malitiam inceſtus: alij non eſſe inceſtum,
ſed ſacrilegium. Rurſus aliqui volunt, ſecluſo om- 352.
ni præcepto humano, interuenire talem malitiam propter irreuerentiam Sacramenti: alij totum id reducunt ad prohibitionem ſpecialẽ Eccleſiæ, quæ ſicut in baptiſmo, & confirmatione; ſic etiã in Sacramento Pœnitentiæ induxiſſe videtur quoddam ſpeciale vinculum inter Confeſſariũ, & pœnitentẽ, ratione cuius luxuria inter illos habeat ſpecialẽ deformitatem, quam grauiſſimis pœnis punit. Vt conſtat ex Symmacho Papa *in c. Omnes* 30. q. 1. Vbi ſic ait: *Omnes, quos in pœnitentia ſuſcipimus, ita noſtri ſunt ſpirituales filij, vt & ipſi, quos vel nobis ſuſcipientibus, vel trina merſionis vocabulo mergentibus, vnda ſacri baptiſmatis regenerauit. Syluester quoque docens admonet vnumquemque Sacerdotem, vt nullus cauſa fornicationis ad ſuam pœnitentialem accedat, quia ſcriptum eſt: omnes, quos in pœnitentia accipimus ita filij noſtri ſunt, vt in baptiſmate ſuſcepti. Quapropter hoc ſcelus, ſi quis perpetrauerit, non ſolum dignitatis honorem amittat, verum etiam vſque ad exitum vitæ ſuæ iugi pœnitentiæ ſe ſubdat.* Eodem modo loquitur Cæleſtinus Papa *in cap. Non debet*: eadem cauſa 30. *quæſt.* 1 *Non debet* (inquit) *Epiſcopus, aut Presbyter commiſceri cum mulieribus, quæ ei ſua fuerint confeſſa peccata; ſi fortè* (*quod abſit*) *hoc contigerit; ſic pœniteat, quomodo de filia ſpirituali: Epiſcopus quindecim annos. Presbyter duodecim, & deponatur; ſi tamen in conſcientiam populi deuenerit.* Ex quibus colligi videtur malitia ſpecialis ſaltem ex prohibitione Eccleſiæ proueniens.

Symmachus PP.

Cæleſtinus PP.

Secunda ſententia negat eſſe ibi ſpecialem
malitiam ſpecie diuerſam. Pro hac Diana *vbi* 353.
ſupra, Bonacina *loco citato* afferunt Patrem Azorium *tertia parte, libro tertio, cap. 9. quæſtione* 5. ſed hic Auctor ibi contrariam ſententiam tenet:

Nam

Nam licèt dicat illum non eſſe inceſtum; addit tamen, quod contrahit grauitatem intra ſpeciem Sacrilegij propter rationem, quam ſtatim affert. Si ergo ſupra fornicationem addit ſpeciem ſacrilegij, iam debet ex hoc capite explicari illa circunſtantia. Dices non debere explicari: quia iam in illo peccato explicatur aliunde ſpecies ſacrilegij, cum explicetur, vt peccatum perſonæ ſacræ, & contra votum caſtitatis: non ergo oportet explicare illud alterum caput, ex quo contrahit rurſus malitiam ſacrilegij. Sed contra, quia malitia ſacrilegij, quæ ſumitur ex violatione voti, eſt multum diuerſa à ſpecie ſacrilegij, quæ ſumitur ex irreuerentia Sacramenti; alioquin, qui violauit votum, vel qui ſacrilegè miniſtrauit Sacramentum, ſatisfaceret, accuſando ſe de peccato graui contra religionem, quod nemo concedet: ſi ergo Azor concedit, quod accipit ſpeciem ſacrilegij, propter irreuerentiam ſacramenti, eo ipſo docet eſſe neceſſariò explicandam illam circumſtantiam, nec debuit pro contraria ſententia afferri.

354. Alij tamen tenent hanc ſecundam ſententiam. Petrus de Ledeſma *de matrim. quæſt. 56. art. 2. dub. vlt. & in ſumma de Sacrament. cap. 19 de Sacrament. pœnit.* dicit, vtramquè eſſe probabilem. Affertur etiam Emanuel Sa verbo *Confeſſio, num 26.* & hic quidem in prima editione dixerat explicandam illam circumſtantiam, in poſteriori verò Romana, & correcta per Mag. Sacri Palatij dictum eſt non debere explicari. Eamdem ſententiam docet Baſilius Pontius *de impedimen. matrim. cauſ. 30. cap. 24. §. 2.* Bonacina *quæſt. 4. de matrim. punct. 16 num. 7 & diſput 5. de Sacram. quæſt. 5. ſect. 2. punct. 2. §. 3. n. 9* Ioannes Sanctius *in ſelectis, diſp. 11. num. 5.* & alij, quos affert, & ſequitur Dian. *4. reſol. 12. & tract. 3. Miſcel. reſol. 31.* Quibus conſentire videtur etiam Vaſquez *in præſenti quæſt. 91 artic. 1. dub. ſecundo, numero 20.*

355. In hoc puncto diſtinguendum videtur: nam vel ſermo eſt de malitia, quam illud peccatum habeat peculiarem ex ipſo iure naturæ, vel de malitia proueniente ex præcepto, & prohibitione humana, loquendo de illa priori malitia, negari non poteſt, quin aliquando reperiatur, & ſit neceſſariò explicanda. Poteſt autem hoc prouenire in primis ex peculiari irreuerentia, quæ fit contra Sacramentum, & hoc non ſolùm, quando in ipſa confeſſione, vel proxime ſollicitatur pœnitens ad turpia; ſed etiam quoties Sacramentum ipſum ſumitur, vt medium ad peccatum, quod ego etiam intelligerem, quando occaſione, & prætextu, quod habeas curam eam gubernandi, vt pœnitentem tuam, frequenter eam inuiſas, & pecces, aut ſi occaſione confeſſionis præteritæ eam poſtea alloquaris: Nam hæc omnia reddunt odioſum Sacramentum pœnitentiæ, & ſuſpectum apud maritos. & cognatos, timentes, ne ſuis vxoribus, vel filiabus à Confeſſariis quid mali proueniat. Quotieſcunque ergo ex peccato redundat irreuerentia, aut detrimentum in Sacramentum ipſum, iam inuenitur iure ipſo naturali circumſtantia grauis ſpecie diuerſa explicanda in eo peccato, quæ quidem non eſt malitia inceſtus, ſed ſacrilegij, & irreuerentiæ ſpecialis contra Sacramentum.

355. Aliquando hæc malitia ſpecialis prouenire poteſt etiam iure naturæ, ex eo quod Confeſſarius peccat non ſolùm peccato ſcandali communi, ſed ſpecialiter propter peculiarem obligationem, quam habebat ex officio ſpeciali ad procurandum bonum ſpirituale illius ſubditi. Nam Epiſcopus, v.g. vel Parochus ex proprio munere ſunt paſtores, & medici ſuorum ſubditorum, atque adeo ſpecialiter tenentur ad impediendа eorum peccata, & ad procurandam eorum ſalutem: peccant ergo contra debitum ſui officij, ſi poſitiuè maculare conentur animas illas, pro quibus ſpecialiter debebant inuigilare: quod peccatum non ſolùm pertinet ad ſpeciem ſcandali, ſed etiam eſt ſpecialiter contra debitum ſatisfaciendi proprio officio Epiſcopi, vel Paſtoris, &c.

Hæc tamen malitia nec Confeſſarij eſt propria, nec etiam communis omnibus Confeſſariis. 357.
Nam in primis Epiſcopus, licèt nunquam audiat confeſſionem ſui ſubditi, peccat tamen ſpecialiter contra debitum paſtoris, ſi ouem ſuam, quam deberet defendere, ſollicitet ad turpia: quod idem cum proportione de quocumque Prælato, & de Parocho etiam dici poteſt, è contra verò non reperitur illa malitia in quolibet Confeſſario; nam licèt in ipſo actu Confeſſionis ſit paſtor, & medicus, & habeat peculiarem obligationem gubernandi, & curandi pœnitentem: poſtea tamen, qui ex officio non habet illud munus, non retinet peculiarem aliquam obligationem, eo ſolùm, quod ſemel audierit confeſſionem illius fœminæ. Nam ſicut Parochus relicta Parochia, & Epiſcopus relicto Epiſcopatu, aut Prælatus finito tempore ſuæ Prælaturæ, non retinent obligationem erga ſubditos præteritos, nec eorum peccata cum illis haberent ſpecialem illam malitiam explicandam quam habuiſſent priùs; ſic Confeſſarius, qui ex officio id non facit, non retinet poſtea peculiarem obligationem paſtoris, vel medici, quæ afferat diuerſam ſpecie malitiam, ſi peccet cum eo, cuius olim confeſſionem audiuit; quia re vera iam non eſt paſtor, nec medicus, ſed fuit, & functus fuit officio ſuo Faciliùs id poſſet concedi in eo, qui licèt 358.
non ſit Parochus, vel Prælatus eſt tamen ſpecialiter ab ipſo pœnitente electus, & aſſumptus in patrem ſpiritualem, à quo gubernetur, quod munus habitualiter acceptauit, & retinet; atque ideo ex ipſo habituali munere obligari videtur ad mediocrem ſaltem diligentiam circa ſalutem ſui clientis, & multò magis ad non afferendum illi poſitiuè periculum adeo graue damnationis æternæ. In quo ſenſu recipi poteſt, quod dixit Fillincius *tom. 1. tract. 10. cap. 5. num. 187.* eum, qui actu eſt confeſſarius illius, cum qua peccat, debere explicare eam circumſtantiam, non verò eum, qui iam non eſt actu ipſius Confeſſarius. Sed, vt dixi, non ſolùm in Confeſſario, ſed etiam in duce, ac patre ſpirituali, Prælato, & Paſtore eadem diſtinctio locum habere poteſt.

Si verò ſermo ſit de malitia ſpeciali prouenienté ex mera prohibitione humana, placet omnino ſecunda ſententia. Pro qua eſt textus *in capit. fin. in fine de cognatione ſpirituali in 6.* vbi Bonifacius Octauus expreſsè decernit ex aliis Sacramentis præter Baptiſmum, & Confirmationem, cognationem ſpiritualem nequaquam oriri. Et quidem, quod ex Sacramento pœnitentiæ nunquam fuerit orta cognatio ſpiritualis, ſicut in baptiſmo, & confirmatione; probari poteſt, quia cùm olim cognatio ex iis Sacramentis eſſet inter filios baptizantis, & baptizatum; ſi cognatio ſimilis oriretur ex Sacramento pœnitentiæ, ſequeretur, quod filius Parochi 359.

(qui ex præcedenti matrimonio eſſe poſſet legitimus, vel ex concubina illegitimus) nullam poſſet fœminam ducere in vxorem in toto oppido, quia cùm eſſent pœnitentes ſui patris, cum omnibus contraxiſſet cognationem ſpiritualem. Porrò neque aliam diſſimilem cognationem ex hoc Sacramento oriri, probari poteſt, quia ſine ſufficienti fundamento id aſſeritur: nam ad textus illos ſuprà adductos, ſi ſemel concedis illam particulam, *ſicut*, non ſignificare ibi omnimodam ſimilitudinem cum aliis Sacramentis in cauſanda cognatione, vt probatum eſt; facilè dici poteſt, nec ſignificare ſimilitudinem in hoc, quod eſt parere cognationem, ſed ſolùm in refundenda quadam maiori grauitate in illo peccato, quod non negamus, quam voluerunt grauioribus pœnitentiis punire, vel certè loquuntur de iis, qui ex officio audiebant confeſſiones, vt Epiſcopus, & proprius Sacerdos, extra quos nullus fortè tunc confeſſiones excipiebat, & in iis iam diximus eſſe circumſtantiam ſpecialem neceſſariò explicandam. Denique ſi tunc fuit cognatio, vel vinculum ſpeciale, id totum ſublatum iam eſt, vt conſtat ex illa decretali Bonifacij octaui ſuprà citata, vt notauit benè Pontius *loco ſuprà adducto*.

360. Hinc obiter infero primò, quod dictum eſt de peccato confeſſarij cum fœmina pœnitente, locum etiam habere in peccato eiuſdem cum pœnitente maſculo. Nam licèt contrarium inſinuet Diana cum aliis *dicto tract. de circumſt. aggrauant. reſol. 56*, id tamen intelligitur de malitia ſpeciali, quæ reſultaret ex ſola lege Eccleſiaſtica, quæ lex ſolùm videtur loqui de pœnitente fœmina: cùm autem diximus totam malitiam ſpecialem, ſi quæ eſt in caſu noſtræ quæſtionis oriri ex ipſo iure naturæ; idem, & multò magis locum habet in confeſſario maſculi propter maiorem peccati grauitatem, ex qua redundat maior irreuerentia in Sacramentum, & ipſe confeſſarius ratione officij magis tenebatur ad procurandum bonum ſubdito in ordine ad vitandum illud grauius peccatum. Dixi tamen, *in caſu noſtræ quæſtionis*, quia quando peccatum illud fieret intra confeſſionem, aut proximè, vel in loco confeſſionis, & conſtat ſpecialem malitiam redundare ex ſpeciali prohibitione humana contenta in Bulla Gregorij decimi quinti, in qua prohibitio explicitè extenſa eſt ad confeſſarium etiam maſculi.

361. Infero ſecundò non ſolùm copulam, ſed tactus etiam turpes, aut pollutiones inter pœnitentis femora participare illam malitiam ſpecialem in iis caſibus, in quibus diximus explicandam neceſſariò in peccato cum pœnitente. Hoc etiam eſt contra Dianam in eodem loco, qui negat in eiuſmodi peccatis declarandam circumſtantiam, licèt declaranda eſſet in copula. Sed hæc ſententia nullo modo placet, ſiue ſermo ſit de malitia, quæ oritur ex iure naturæ, ſiue de malitia, quæ oriretur ex prohibitione Eccleſiaſtica. Nam ſicut prohibita copula inter cognatos cognatione ſpirituali orta ex baptiſmo, tactus etiam, & alia peccata turpia inter illos contrahunt ſpecialem malitiam neceſſariò declarandam: ſic poſita prohibitione ſpeciali Eccleſiæ de copula confeſſarij cum pœnitente propter ſpeciale vinculum ab eadem Eccleſia inter illos conſtitutum, conſequenter tactus, & reliqua turpia peccata contraherent ſpecialem malitiam neceſſariò declarandam. Loquendo autem de ſpeciali malitia, quæ oritur ex iure naturæ conſtat clarè inueniri etiam in tactibus, & aliis peccatis turpibus: ex quibus magna etiam irreuerentia redundat contra Sacramentum: & grauiter violat Paſtor, vel Prælatus in iis debitum, quod ex officio, & munere habet procurandi ſpecialiter ſalutem ſpiritualem illius ſubditi.

Infero tertiò, quid dicendum ſit de confeſſione illius peccati cum proprio confeſſario commiſſi, an poſſit, vel expediat illud apud eumdem confeſſarium expiari: de quo S. Thomas *in Addit. quæſt. 10. art. 2. ad* 1. vbi dicit, quod tunc, nec Sacerdos debet audire confeſſionem mulieris; ſed ad alium eam remittere, nec illa debet ei confiteri, ſed debet petere licentiam ad alium eundi, vel recurrere ad ſuperiorem, ſi ille licentiam negaret, tum propter periculum; tum quia eſt minor verecundia: ſi tamen abſolueret, abſolutio valeret. Quæ doctrina veriſſima eſt: & quidem quando peccatum iam omnino tranſiit, & vterque ex corde pœnitet, & dolet, nec periculum eſt reincidentiæ, faciliùs poſſet permitti, quod apud eundem confiteatur: quando verò perſeuerat affectus ad perſonam, & periculum eſt, non debet permitti; quod confeſſione criminis renouetur memoria in confeſſario, & ex ipſa confeſſione ſacramentali cognoſcat iterum affectum pœnitentis erga ipſũ, de quo latè Baſilius Pontius *loco ſuprà citato*. 362.

§. 4. *Vtrum in delectatione interna debeant explicari circumſtantiæ perſonæ, quæ peccanti obijcitur.*

QVæſtio eſt vulgaris, an qui delectatur turpiter de copula cogitata, verbi gratia, cum nupta, debeat in confeſſione explicare circumſtantiam matrimonij: quod eſt quærere, an delectatio ipſa accipiat malitiam adulterij, ex eo quod verſetur circa nuptam. 363.

Celebris eſt ſententia P. Vaſquez *in* 1. 2. *diſp.* 111. *&* 112. qui docet delectationem non ſumere ſpeciem ex obiecto; ſed in hoc differre à deſiderio, & conſenſu: quia deſiderium eſt actus efficax, & conſummatur exteriùs, verbi gratia, in opere ipſo fornicationis, vel homicidij; delectatio verò eſt actus inefficax, & conſummatur interiùs. Rurſus actum, qui conſummatur interiùs, diuidit in eum, qui habet pro obiecto rem, & non operationem, vt odium Dei verſatur circa Deum ipſum; & circa actionem: delectatio verò de fornicatione conſummatur interiùs, & habet pro obiecto operationem externam. Quo ſuppoſito, dicit actum, qui conſummatur interiùs, & habet pro obiecto rem, & non actionem, ſumere malitiam ſuam ab ipſo obiecto; ſi tamen conſummetur interiùs; & habeat pro obiecto operationem externam non accipit malitiam ab obiecto, ſed ex oppoſitione, quam ipſe actus habet cum virtute, v.g. delectatio de fornicatione cum virtute temperantiæ. Hinc deducit ad noſtrum propoſitum, delectationem moroſam de copula cum nupta, cum moniali, cum rapta, &c. non variari ſpecie propter illas diuerſas perſonæ circumſtantias, niſi circa ipſam circumſtantiam formaliter delectatio verſaretur, verbi gratia circa coniugatam, quia coniugata eſt. Hanc ſententiam amplectuntur alij, non pauci. Reginaldus, Saytus, & alij, quos refert, & ſequitur Diana 1. *tom. tract. de circumſt. aggrauant. reſol.* 48. *& tractatu* 3. *Miſcell. reſolutione* 34.

&

& 2. tom. tract. 4. de Sacram. reſol.67. & probabilem dicunt Azor. Salas, Filliucius, Bonacina, & Leſſius apud eumdem Dianam, & eamdem ſequitur Caſtrus Palao *1.tom. tract.2. diſput.2. puncto 10. §. 4.*

364. Hæc ſententia difficilis eſt fortaſſe magis in modo explicandi, quam in re ipſa. Primò, quia non videtur poſſe negari, quod malitia delectationis venereæ deſumi poſſit ex obiecto, licèt hoc ſit actio externa: ergo ex illo fundamento non benè negatur differentia ſpecifica inter illas delectationes. Antecedens probatur in primis ex modo communi loquendi omnium Theologorum, qui vniuerſaliter docent, actus ſumere ſuam ſpeciem ex obiecto cum S. Thoma 1. 2. *quæſt.* 18. *art.2.& quæſt.19 art.1.& 2. & quæſt.24.art.4.& quæſt.72.art.1.& 2.& quæſt.74.art.*8.& alibi paſſim. Deinde à priori, quia malitia illa vel oritur actui ex eo, quod delectatio ſit, vel quia verſatur circa tale obiectum. Non primum: alioquin omnis delectatio eſſet mala: ergo præcisè ex eo, quod eſt delectatio de tali obiecto; neque enim inueniri poteſt in eo actu aliud prædicatum præter hæc duo, quæ ſunt genus, & differentia adæquata illius: ergo negari non poteſt, quod ex obiecto proueniat malitia. Denique, quia quod delectatio tendat formaliter in circumſtantiam malam, vel ſolùm tendat indirectè, non videtur ſufficere ad ponendam, vel tollendam omnino malitiam: ſicut neque in actu efficaci id ſufficit: nam voluntas adulterij: licèt tendat ſolùm indirectè ad circumſtantiam adulterij, & directè ad libidinem, id ſufficit, vt contrahat malitiam adulterij: Ergo qui delectatur de copula adultera, licet non formaliter propter adulterium; adhuc contrahet malitiam adulterij, in quam directè fertur.

365. Secundò difficilis eſt illa ſententia; quia regula, quam tradit ad cognoſcendam malitiam delectationis, manet æquè obſcura, & difficilis, niſi recurramus ad malitiam obiecti. Dicit enim, delectationem eſſe malam, quando ſecundum ſe opponitur alicui virtuti. Peto ergo, quando delectatio opponitur virtuti aut cur, niſi propter obiectum malum, quod habet? vel certè ſi ex alio capite poteſt opponi debet illud explicari, vt poſſimus decernere, quando delectatio ſit, vel non ſit peccatum graue.

366. Tertiò, quod actus efficax ſit cauſa operis, & delectatio non ſit cauſa, non videtur ſufficere, vt delectatio non contrahat totam malitiam operis: nam ſi hodie gaudeas de adulterio heri à te perpetrato; gaudium illud certè non influit, nec eſt cauſa adulterij, & tamen nemo negat contrahere malitiam adulterij: non eſt ergo quoad hoc differentia inter actum influentem, & non influentem.

Quartò, ſicut aliquis non delectatur formaliter de adulterio, aut de violentia, ſed de libidine, & ideo per te non contrahit malitiam adulterij, ſed fornicationis: ſic non delectatur de malitia fornicationis, ſed de voluptate, quæ quidem ſecundùm ſe præſcindit à licita, & illicita: nam ſicut fœmina illa poterat non eſſe coniugata; & ideo libido, de qua delectaris, ſecundùm ſe præſcindit ab adulterio: ſic poterat eſſe vxor tua, & ideo voluptas, de qua delectaris, ſecundùm ſe præſcindit à fornicatione, vel copula licita: Ergo ſicut propter priorem præciſionem delectatio non contrahit malitiam adulterij, ſic propter poſteriorem non contrahet malitiam fornicationis.

367. Ex hoc autem vltimo argumento poſſimus facilè reiicere, & diſſoluere aliqua exempla, quæ P. Vaſquez affert *diſput.111.cap.2. num.9. & 10.* vt probet, delectationem non accipere malitiam ex obiecto, ſicut eam accipit voluntas efficax, quia poteſt aliquis delectationem acipere ex duello, & ex bello iniuſto, licèt nõ poſſit ea velle: ſicut etiam religioſus poteſt delectari in ſumptibus propria auctoritate faciendis abſque peccato mortali; licèt non poſſit abſque mortali id velle. Item poteſt aliquis delectari, quod pollutio ſequatur in ſomno, licèt non poſſit velle, quod fiat. Denique poteſt gaudere de furto alicui facto, quia ablata fuit ei occaſio peccandi, licèt non poſſet propter illum finem velle, vel ſuadere, quod fieret illud furtum.

368. Ad hæc exempla reſpondent facilè aduerſarij. Ad illud de duello, & bello iniuſto, poſſe quidem aliquem delectari de eorum viſione ex ſuppoſitione, quod fiant; non tamen gaudere, quod facta ſint: quia non licet gaudere de iis, quæ non licet deſiderare, cùm gaudium & deſiderium differant ſolùm penes tempus præteritum & futurum, quod connotant in obiecto: & quidem neque etiam deſiderium eſt voluntas efficax, aut cauſatiua, quia multa poſſumus deſiderare, quæ non poſſumus facere; & tamen non licet deſiderare duellum, aut bellum iniùſtum.

369. Ad ſecundum de Religioſo; ſicut non poteſt velle facere illos ſumptus ſine licentia, ita nec poteſt delectari in illis factis ſine licentia: poteſt quidem velle aut deſiderare illos abſque malitia proprietaris & eodem modo poterit de illis delectari. Ad illud de pollutione, ſicut poteſt quis gaudere de illa in ſomno habita, non propter voluptatem ſed propter ſanitatem: ſic poſſet propter eumdem finem eam deſiderare, non tamen procurare. Ratio eſt: quia pollutio ſecundùm ſe non eſt mala etiam obiectiua, ſed vt procurata: quia quod pollutio abſque procuratione ſequatur, non affert magnum damnum proli: quod verò poſſet procurari, & intendi, hoc afferret maximum damnum generationi prolis: & ideo procurare pollutionem eſt obiectiuè malum. Vnde pollutionem illicitè procuratam, ſicut non poteſt quis velle, aut deſiderare, ſic nec poteſt de illa delectari. Denique ad illud de furto dicendum eſt, poſſe quidem nos gaudere de effectu ſequuto, non verò de cauſa, nec quod effectus poſitus fuerit per talem cauſam. Sicut poteſt pater amare filium illegitimum, non tamen poteſt gaudere de cauſa, aut quòd tali modo genitus fuerit.

370. Addo, contra hæc omnia exempla poſſe, vt dixi retorqueri argumentum, quod attuli ex ipſa fornicatione. Nam ſi poſſumus delectari de bello iniuſto, de duello, de ſumptibus abſque facultate, de pollutione, de furto abſque eo quod delectatio accipiat malitiam ex obiectis: cur non poſſet etiam haberi delectatio de copula adultera, abſque eo quod contrahatur malitia, non ſolùm adulterij, ſed nec fornicationis? non enim eſt magis intrinſecè connexa copula illa cum malitia fornicationis, quàm pugna cum iniuſtitia, aut ſumptus cum vitio proprietatis, &c.

371. Propter hæc ergo alij dicunt vniuerſaliter, delectationem accipere totam ſuam malitiam ex obiecto malo: ſed contra hoc eſt, poſſe eſſe obiectum bonum, & delectationem illicitam: vt ſi

religi

religioſus cogitans ſe in ſtatu ſæculari, baberet nunc delectationem de copula, quam tunc cum vxote haberet: obiectum quidem eſſet bonum, ſcilicet copula cum vxore, & tamen delectatio eſſet illicita. Fatendum itaque eſt, poſſe nos aliqua deſiderate, de quibus non poſſumus quamlibet delectationem accipere: Nam ſolutus deſiderat aliquam in vxorem, vt poſſit ei copulari, & tamen non poteſt tunc delectationem habere de copula cum ea habenda.

372. Alij ergo dicunt, delectationem in re venerea non tam accipere malitiam ex obiecto, quàm ex effectu: quia, ſcilicer, affert ſecum præſentem commotionem corporis, & excitationem vehementem ſpitituum deſeruientium ad generationem, atque ideo videtur eſſe principium copulæ præſentis: ideo quantumcumque obiectum ſit licitum, nempe copula habita, vel habenda tunc, quando licita erat, vel erit, ſemper eſt illicita ſolutis. Ita Sanchez *lib. 9. de matrim. diſp. vlt. num.* 4. Bonacina *quæſt.* 4. *de matrim. punct.* 8. *numero* 15. Caſtrus Palao *loco ſupra citato, punct.* 10. §. 1. *n.* 7. & alij. In quo etiam ſenſu explicari poteſt doctrina prima relata ex Vaſquio, quod delectatio hæc non ex obiecto, ſed ſecundùm ſe opponitut caſtitati: quia, ſcilicet, ſumere talem delectationem, quæ afferat ſecum talem commotionem corporis, prohibitum eſt iis, quibus delectatio venerea prohibita eſt, quales ſunt omnes non coniugati. Quod de delectatione in aliis materiis non procedit, quia non affert ſecum ſimilem effectum præſentem, qui prohibitus ſit pro eo ſtatu.

373. Hæc doctrina aliquid veti continet, ſed niſi limitetur, vel extendatur, adhuc manet difficilis; primò, quia ſi malitia illius delectationis non prouenit vllo modo ex obiecto malo, ſed ex effectu prohibito non coniugaris; conſequens videtur in primis, omnes eiuſmodi delectationes eſſe eiuſdem ſpeciei, cùm effectus, quem de præſenti cauſat in corpore, ſit eiuſdem tationis, atque adeo ſiue cogiterur de nupta, ſiue de conſanguinea, &c. delectatio ex hoc capite non habebit malitiam ſpecie diuerſam. Conſequens autem eſt contra ipſum Sanchez *lib.* 1. *in decalog. cap.* 2. & ipſum etiam Bonacinam *loco citato num.* 18.

374. Secundò ponamus, quod aliquis delectetur de pollutione cogitata appoſita conditione explicita, ſi eſſet licita, quo caſu malitia delectationis non ſumeretut ex obiecto, ſed ſolùm ex effectu, quem de præſenti cauſat tunc, inquam, malitia non deberet eſſe diuerſa ſpecie à malitia delectationis de fornicatione; quia effectus, quem vtraque delectatio cauſat in corpore, eſt idem. Conſequens tamen eſſe videtur contta ipſum Vaſquez, qui illa *diſp.* 112. *n* 4. expreſsè fatetur, delectationem de obiecto turpi contra naturam accipere ſpeciem peculiarem explicandam in confeſſione, quod idem docet Salas *in* 1. 2. 2. *tomo tract.* 13 *diſp.* 6 *ſect.* 6. *num.* 60. qui tamen *num.* 55. dum tefert ſententiam Patris Vaſquez malè illi tribuit, quod neque etiam differentiam agnoſcat inter delectationes de coitu naturali, vel de coitu contra naturam; hoc enim expreſsè negauit Vaſquez, & eius ſententiam amplectens, idem negauit Caſtrus Palao *dicto puncto* 10. § 4. *n.* 41.

375. Aduersùs illos tamen vrgeri poteſt hoc idem argumentum, etiam caſu, quo aliquis non excluderet malitiam, ſeu prohibitionem pollotionis, ſed delectaretur cogitando de pollutione: quia ſi delectatio illa non accipit malitiam ex obiecto, ſed ex diſſonantia, & oppoſitione, quam ſecundùm ſe habet cum caſtitate, & hæc oppoſitio ſumitur ex effectu, & commotione corporis, quam delectatio ſecum affert; eadem videtur eſſe malitia, ſiue delectatio ſit circa pollutionem, ſiue circa copulam natutalem; nam eumdem effectum cauſat de præſenti in corpore vtraque delectatio; ergo vel fatendum eſt, malitiam ſpecialem deſumi ex obiecto, vel debet aſſignati alia ratio, cur delectatio ſimplex in materia venerea ſit illicita, & non in aliis materiis, cùm malitia per te nec ſumatur ab obiecto malo, nec ab effectu, quem cauſat; quæ tamen ratio oppoſitionis ſpecialis difficile poteſt inueniri.

Pro reſolutione igitur huius puncti aduerto, 376.
ad nos pro nunc non pertinere tractate ex profeſſo, an delectatio de obiecto ſit illicita, ſed vtrùm delectationes malæ & illicitæ diſtinguantur ſpecie neceſſariò explicanda pro diuerſitare malitiæ, quæ apparet in ipſo obiecto. Cæterùm ad hoc ipſum declarandum, neceſſe erit breuiter ſupponere noſtram ſententiam circa radicem malitiæ delectationis.

Dico itaque breuiter, delectationem, ſicut & *Delectatio vnde ſumat ſuam maliliam.*
deſiderium malitiam accipere ex malitia ſui obiecti, non tamen ita vt non poſſit aliunde etiam maliriam habere; vnde circa obiectum, quod ſecundùm ſe non proponatur: vt malum, poterit etiam contingere delectatio mala.

Primam partem huius aſſertionis probat mihi 377.
exemplum deſumptum ex actu deſiderij, loquor autem de deſiderio, non quidem quod ſit voluntas efficax & cauſatiua, ſed merum deſiderium, quaſi ſpeculatiuum: poſſum enim ego deſiderare mortem Petri, vel quod occidatur iniuſtè ab inimicis, licèt nullo modo velim eum occidete, aut cooperari ad eius necem. Tunc autem non videtur dubium, quod deſiderium de néce Petri, aut de adulterio Ioannis ſit malum propter malitiam rei deſideratæ cùm ſcriptum ſit de peccatoribus: *Abominabiles facti ſunt ſicut ea, quæ deſiderauerunt.* Idem ergo debemus dicere de gaudio: nam gaudium & deſiderium circa idem obiectum non differunt, vt dixi, niſi ſecundùm diuerſa tempora quæ reſpiciunt, quia vterque actus approbat, & amplectitur idem obiectum, alter pro tempore futuro, alter pro tempore præterito. Sicut ergo deſiderium homicidij eſt malum ab obiecto, ita gaudium, ſeu delectatio de illo malum erit.

Ratio à priori deſumitur ex natura gaudij & 378.
delectationis, quæ quidem quando abſolutè, & nulla conditione poſita, fertur in obiectum, approbat, & amplectitur illud per affectum: cùm autem obiectum ſecundùm ſe appareat malum, non poteſt voluntas licitè affici ad illud, niſi ſaltem excludat conditiones, aut circumſtantias, quæ illud reddunt obiectiuè malum & turpe, ac indignum affectu, & amore naturæ rationalis. Exemplis hoc ipſum declarari poteſt, quibus in aliis etiam materiis experitur vnuſquiſque apud ſe malitiam talis delectationis, v.g. ſi aliquis præuidens periculum ſalutis, quod honores & dignitates ſæculi ſecum afferunt, adhuc eas deſideret, & imaginando eas ſibi deferri, delectetur, cogitando ſe in illis dominari, & eminere aliis: certè ſi ſubtiliter examinet hanc delectationem, remorſum conſcientiæ experitur, & dolet, ita ſe parum ſollicitum eſſe de propria ſalute, vt dignitates amet cum tanto ſalutis periculo, & non magis timeat

meat;nam affectus ille oſtendit,ſe præferre hono-
379. rem ſæculi ſecuritati ſalutis æternæ. Cæterùm ſi in eiuſmodi cogitatione ſecludat expreſsè illud periculum; & imaginetur ſe ad dignitates aſſumi, cum ſecuritate;tamen ex Dei reuelatione promiſſa,quod non ideo ſuberit ſalutis periculum: tunc in delectatione de eiuſmodi dignitate ſic cogitata,licèt videatur ſibi non ſatis affectus ad humilitatem, & ex hoc capite remorſum habeat conſcientiæ; non tamen videtur ſibi peccaſſe contra deſiderium aſſecutandæ ſalutis, cùm hoc periculum expreſsè excluſerit in eiuſmodi delectatione. Hoc ipſum ad alias omnes materias applicati poteſt: nam ſi deſideres nauigationem periculoſam patris, vt interùm maiori libertate fruatis, & de hac nauigatione cogitata delecteris; argueris certè minus diligere patrem,cuius periculum non times, ſed amas: ſi autem cogitatione excludas omne periculum à nauigatione; tunc delectatio illa,licèt arguat affectum ad libertatem, non tamen arguit minorem affectum erga parentis ſalutem Vides itaque delectationem, quæ non excludit ab obiecto malitiam,quam habet, accipere ab ipſo malitiam, eò quod ſit affectus voluntatis noſtræ ad illud bonum veſtitum omnibus illis circumſtantiis, licet nec cauſet obiectum,nec circumſtantias ipſas

380. Secunda verò pars aſſertionis, quod ſcilicet aliquando delectatio poſſit eſſe mala, licèt ex parte obiecti non appareat, vel excludatur expreſsè circumſtantia mala; probatur in delectatione de materia venerea. Nam licèt copula viri cum vxore licita ſit,& ex parte obiecti nullam afferat circumſtantiam malam:religioſus tamen, vel ſolutus non poteſt licitè delectari in cogitatione eiuſmodi copulæ, licèt expreſsè ex parte obiecti ponat circumſtantiam matrimonij, quæ reddit copulam omnino licitam Radix autem malitiæ in eiuſmodi delectatione, cùm non poſſit deſumi ex malitia obiecti, nec ex affectu voluntaris ad obiectum malum,debet omnino reduci ad peculiarem illam oppoſitionem talis delectationis cum aliqua virtute, provt in delectatione de copula licita, videmus opponi in homine ſoluto cum virtute caſtitatis propter commotionem illam,& vehementem carnis ardorem,quem ſecum affert talis delectatio, quod in eo ſtatu illicitum eſt.In aliis verò materiis non facilè inuenies delectationem illicitam, cuius obiectum ſecundum
381. ſe ſit bonum Multa exempla congerit P. Vaſquez *dicta diſput* 111. *cap*. 4. ſed in iis ſerè ſemper inuenitur malitia ex parte obiecti. Primum eſt delectationis ex ſuperbia in propria excellentia, ſed tunc ex parte obiecti inuenitur, vel obiectum non dignum tanto amore, vel gradus ſupra merita, in cuius poſſeſſione aliquis delectatur;vel honor aliquis afferens periculum ſpirituale,quæ omnia ex ſe habent malitiam: vel certè ſi ſolùm delectetur homo de vera excellentia, quam habet, delectatio vel non erit mala,vel ideo erit mala,quia affert ſecum periculum ſuperbiæ, vel alterius peccati, quare habebit ſe in eo caſu, ſicut delectatio de copula licita, quæ adhuc eſt mala propter malum præſens, quod affert.

382. Secundum exemplum eſt, delectationis de quocumque peccato, provt eſt contra Deum. Tertium,delectationis de peccato, provt eſt contra legem ſuperioris. Quartum, delectationis de malo proximi, quatenus malum eius eſt. Quintum inuidiæ, quæ delectatur de malo proximi, cuius bonum diminuebat noſtrum. Sextum crudelitatis & ſæuitiæ, quæ delectatur in tormentis, vel vulneribus alienis; in quibus omnibus facilè apparet ex parte obiecti aliquod malum, quod vel nullo modo, vel certè propter ſe ipſum amari non poſſit: nam malum in præſenti appellamus non ſolùm id, quod in ſe prohibitum eſt, & turpe,ſed illud etiam, quod relatiuè, ſeu in ordine ad noſtrum amorem ſit malum, eo quod habeat tam exiguam perfectionem, & bonitatem in ſe. Eiuſmodi eſt gloria vana apud homines; mala item aliena, quæ non ſunt amabilia propter ſe ipſa, nec digna noſtro affectu. At verò copula licita non eſt talis,quia poteſt benè amari, & deſiderari à ſolutis, non tamen poſſunt de illa delectari propter malum, quod ipſa formalis delectatio affert Vnde conſtat; idem dicendum eſſe ad alia exempla, quæ *num*. 20. affert de actu diſplicentiæ, qui ex ſe, & non ex obiecto habeat malitiam v.g quando quis triſtatur de bono Dei, vel proximi;item cùm ex inuidia diſplicet bonum proximi Denique quando alicui ex contemptu diſplicet obedientia propria, vel aliorum erga ſuperiorem Sed in iis,& ſimilibus,conſtat reperiri ex parte obiecti, non quidem malum, ſed bonum tale, quod poſſit refundere malitiam in affectum triſtitiæ: Nam ſicut malitia obiecti refunditur in eius amorem, aut delectationem de illo,ſic bonitas obiecti refundit malitiam in diſplicentiam,aut triſtitiam de tali obiecto.

Ex hac doctrina breuiter propoſita colligere 383.
iam poſſumus reſolutionem præſentis dubij, & *Varia Reſolutiones circa malitiam delectationum.*
obiter aliorum, quæ circa delectationis malitiam ſolent proponi. Primò ergo infertur, delectationes de obiecto malo, quando non excludunt malitiam ab obiecto,participare ab obiecto malitiam ſpecie diuerſam, atque adeo qui delectatur de copula cum nupta, non referendo illam copulam ad tempus, quo non eſſet nupta, habet malitiam ſpecie diuerſam propter obiectiuam circumſtantiam adulterij Similiter haberet malitiam ſpecie diuerſam, ſi delectaretur de copula cum conſanguinea, non excludendo circumſtantiam conſanguinitatis,& ſic de aliis;quod ex ſupradictis apertè colligitur.

Infero ſecundò, ſi mente præſcindatur obie- 384.
ctum à tali circumſtantia, delectatio habebit ex obiecto illam ſolam malitiam, quæ deſumi poteſt à malitia,quæ non præſcinditur, v. g. ſi delectaris de copula cum moniali, caſu quo non eſſet monialis: tunc delectatio non habebit malitiam ex ſacrilegio,ſed eſſet ſicut delectatio de copula cum ſoluta;quia illam ſolam malitiam relinquis ex parte obiecti.

Infero tertiò, ſi delectaris de copula cum ſoluta,vel cum nupta, &c. ſub conditione, ſeu caſu, quo eſſet vxor tua præſcindendo ab obiecto omnem malitiam, tunc delectationem non haberet malitiam ab obiecto, ſed illam ſolum communem, quam habent omnes eiuſmodi delectationes in non coniugatis, quæ prouenit ex commotione corporis ſupradicta,quam ſecum affert. Poterit tamen illa delectatio habere malitiam ſpecialem ex parte ſubiecti, vt ſi ſis religioſus, vel coniugatus, de quo poſtea. Vnde aduerte,in hac materia non eſſe eamdem rationem de deſiderio, & delectatione; quia licèt quoad malitiam, quæ deſumitur ab obiecto, ſit eadem ratio de vtroque actu:non tamen quoad malitiam, quæ deſumitur ex ipſo actu propter effectum, quem delectatio cauſat:

cauſat in corpore, quem non cauſat deſiderium.

385. Infero quartò, licèt malitia, quæ deſumitur ab obiecto, competat omni delectationi, quæ circa illud verſatur, ſicut & omni deſiderio; malitiam tamen, quæ non ſumitur ab obiecto, non competere omni delectationi in materia venerea, ſed illi, quæ affert, vel apta eſt afferre ſecum illam corporis commotionem ſuprà explicatam. Poteſt enim dari alia delectatio, vel gaudium tale de copula licita, vel aliena, vel propria, præterita, vel futura, quæ ſit mera approbatio obiecti, quaſi ſpeculatiua, vt cùm vidua gaudet ſe reddidiſſe viro debitum, vel ſe expertam fuiſſe delectationem coniugalem; vel ſponſus gaudet, quod poterit frui ſponſa; quæ delectatio in modo tendendi non differt ferè à deſiderio, nec affert ſecum illam corporis commotionem, ſicut affert illa alia, quæ verſatur circa obiectum, ſicut ſi eſſet præſens: quam differentiam vnuſquiſque facilè experitur, & aliqui Auctores explicant, dicendo delectationes, quæ ſunt in ſola voluntate eſſe licitas; non verò quæ ſunt in appetitu ſenſitiuo. Ita loquitur Thom. Sanchez cum aliis *dicto lib. 1. in decalog. cap. 2. num. 32. & ſeqq.* Quam diſtinctionem impugnat Caſtrus Palao cum aliis *dicto puncto* 10. §. 2. *num.* 5. Ipſe autem aliis nominibus diſtinguit illam duplicem delectationem: alteram vocat meram approbationem obiecti, quam dicit non afferre ſecum illam commotionem: alteram appellat ſimpliciter delectationem. Sed quoad hoc quæſtio erit de vocabulis. Certum autem videtur dari in nobis duplex illud genus delectationis valde diuerſum, & licèt vtrumque detur in voluntate, altera tamen ex illis facit ſuos effectus ſentiri in parte ſenſitiua, & ideo Sanchez, & alij dixerunt illam eſſe in appetitu ſenſitiuo.

386. Inferò quintò delectationem de copula aliena licita, ſi ſit prioris generis licitam eſſe, quia obiectum eſt bonum: ſi verò ſit poſterioris generis, eſſe licitam propter effectum, quem cauſat. Idem dicendum eſt de delectatione, quam habet ſponſus de futuro, aut vidua de copula licita futura, vel præterita, quæ delectatio ſub eadem diſtinctione erit, vel licita, vel illicita.

Infero ſextò, quid dicendum ſit de religioſo, vel coniugato habente delectationem circa copulam cum aliena, caſu, quo ipſe non eſſet religioſus, ſed coniux illius. Nam ſi illam conditionem non apponat, ſed delectetur de copula etiam veſtita cum illis circumſtantiis licèt non delectetur de circumſtantia: fatendum eſt omnino iuxta noſtra principia, accipere ſpeciem à circumſtantiis illis. Quando verò obiectum præſcinderetur mente ab illis circumſtantiis: de Religioſo concedunt omnes habere in illo adhuc peculiarem malitiam ratione ſtatus: quia per votum caſtitatis peculiariter interdixit ſibi omnem delectationem veneream: quare illa delectatio præſens habebit ſpecialem malitiam ſacrilegij propter violationem voti; non tamen habebit malitiam adulterij, vel inceſtus, licèt delectetur de copula cum conſanguinea, vel coniugata, quia eas circumſtantias per mentem ſeparare poteſt: imò licèt cogitaret de copula cum moniali; delectatio illa haberet quidem malitiam ſacrilegij ex parte ſubiecti, nempe illius, qui delectatur, non tamen ex parte obiecti, ſi illam circumſtantiam ſepararet per mentem.

Petes, cur non poſſit etiam per mentem ſeparare illam circumſtantiam, quatenus ſe tenet ex parte ſubiecti, ſi apprehendat ſe in ſtatu ſæculari, & ſine voto? Reſpondetur, licèt eam circumſtantiam mente præſcindat; & ita tollat ex ea parte malitiam obiectiuam, adhuc peccare contra votum, quo ſe obligauit ad non habendas eiuſmodi delectationes venereas illicitas: Supponimus enim ex ſupradictis adhuc illam delectationem manere illicitam in non coniugato propter commotionem corporis, quam ſecum affert.

De coniugato autem maius dubium eſt, an ſi mente præſcindat circumſtantiam coniugij, adhuc contrahat ſpecialem maliam, ſi delectatur de copula cum alia fœmina præter propriam vxorem. 387. Nam P. Vaſquez *dicta diſp.* 112. *num.* 10. dubitat, quia matrimonium contractum non videtur obligare aliquem, vt nec interiùs cogitet de alia fœmina; & magis dubitat Caſtrus Palao *dicto puncto* 10. §. 4. *num.* 4. quia cum hæ delectationes ſint actus interni, & per ſe incogniti alteri coniugi, non videntur ſeſe mutuò obligare ad illis carendum. Adhuc tamen ij Auctores non audent id abſolutè docere: & meritò, quia communis ſententia affirmat circumſtantiam coniugij eſſe explicandam, quam affert Bonacina *dicta quæſt.* 4. *de matrim. punct.* 8. *num.* 19. & fidelium praxis ita habet. Ratio autem ex ſupradictis deſumi poteſt; quia ſiue coniuges ſeſe mutuò obligent ad actus internos, ſiue non: hic tamen actus non eſt merè internus; cùm dixerimus eius malitiam ſumi ex effectu, quem in corpore cauſat: ſicut ergo coniux peccat contra fidem matrimonij polluendo ſe, quia interdixit ſibi vſum corporis ſui, niſi ad finem matrimonij; ita peccat contra eandem fidem delectatione tali, quæ ſecum afferat turpem corporis commotionem, & excitationem vehementem ſpirituum, &c. Quare ſicut deſideria alterius fœminæ, licèt ſint actus interni, ſunt contra fidem coniugij, quia habent pro obiecto actum internum; ſic delectatio illa erit contra eandem fidem, licèt ſit actus internus; quia affert ſecum effectum externum ſibi prohibitum, niſi ad finem eiuſdem matrimonij.

Infero ſeptimò, poſſe etiam eſſe delectationem licitam circa obiectum, non ſolùm iure poſitiuo, ſed etiam iure naturali prohibitum, ſi præſcindi poſſit ab omni malitia obiectiua, & aliunde delectatio ſecundùm ſe non afferret oppoſitionem cum virtute. 388. Sic poteſt aliquis etiam in die Veneris delectari de eſu carnis, ponendo vel die Dominica, vel etiam die Veneris ablata prohibitione. Sic etiam delectari poteſt de acceptione rei alienæ, accedente licentiâ domini, vel diſpenſatione Dei. De neutris autem obiectis delectari poteſt non excluſa malitia: differentia tamen eſſe poteſt, quod in prohibitis iure poſitiuo faciliùs poteſt excludi malitia, quàm in prohibitis iure naturæ. Horum enim aliqua non poterunt excludi à malitia, quale eſt agere contra conſcientiam: Nam quantumcunque dicas: *Si liceret agere contra conſcientiam, ego operarer contra illam*, ſemper videtur retineri malitia ex parte obiecti, ſicut ſi diceres, *Si liceret peccare, vel operari malum; ego illud facerem.* Simile etiam videtur, ſi dicas: *Si liceret, & poſſem deſtruere Deum, illum deſtruerem*; nam hic actus ſemper retinere videtur malitiam ex parte obiecti, cùm adhuc maneat Deus infinitè amabilis. Cæterùm quidquid de hoc ſit, nunc ſolùm dicimus, quando obiectum poteſt perfectè præſcindi ab omni malitia, poſſe nos de illo delectari, licèt ſit de iure naturali prohibitum. Vnde

peccat

peccat etiam, qui ex odio dicit, *ſi non eſſet peccatum, ego occiderem hunc hominem, vt malum illi inferrem*: quia ſemper relinquit ex parte obiecti malitiam, cùm relinquat malum proximi, quod nullo modo eſt amabile propter ſe, ſed odibile.

389. Infero octauò de obiectis etiam iure naturæ prohibitis, a quibus per inaduertentiam ſecluditur malitia, poſſe nos aliquando gaudere, quando ſine aduertentia poſita ſunt. Sic poſſumus gaudere de mendacio abſque aduertentia prolato. Item de pollutione in ſomno habita propter finem ſanitatis. Ratio eſt: quia mendacium abſque aduertentia prolatum non affert ſecum intrinſecam odibilitatem, & malitiam, ſicut mendacium ſcienter prolatum, quod ſi liceret, tolleretur fides in humano commercio, Vnde de mendacio ſine aduertentia prolato poſſum gaudere, quia illud non affert magnum malum. Ita poſſum gaudere de mendacio prolato cum aduertentia quidem ad falſitatem, ſed ſine aduertentia ad culpam, & malitiam; quia neque illud ſemel prolatum affert magnum malum, neque propter illud malum prohibetur, ſed propter malum, quod afferret, ſi liceret, quia tunc paſſim proferretur. Idem eſt de pollutione; potes enim ad finem ſanitatis gaudere de illa in ſomno habita, imò & de illa procurata abſque culpa propter ignorantiam inuincibilẽ, quia neq; ſic poſita affert magnũ damnũ proli, nec propter illud prohibetur, ſed propter damnũ, quod afferret, ſi licita eſſet, quia tunc paſſim poneretur. Nõ tamẽ licet delectari de pollutione in ſomno habita propter voluptatẽ, quam attulit, quia iam tũc ipſamet delectatio ſecundùm ſe opponeretur caſtitati propter malum, quod ſecum affert, vt ſupra explicuimus.

390. Infero nonò, in delectatione de copula ſodomitica, aut peccatis contra naturam, explicandam eſſe circumſtantiam ſpecificam ipſius obiecti, prout etiam ipſe Vaſquez, & eius aſſeclæ id fatentur, vt vidimus: quia ibi malitia non ita ſecluditur, vt non maneat ſemper obiectum turpe, & refundens malitiam in actum approbationis, & delectationis.

Dices: poſſet etiam aliquis cogitatione ſeparare malitiam ab eiuſmodi obiectis, ſi delectetur in illis, caſu quo Deus, vt ſupremus Dominus per mutationem materiæ redderet ea alicui licita, prout reddidit Oſeæ licitum acceſſum ad non ſuam; tunc ergo delectatio de obiecto ſub ea præciſione non haberet malitiam ſpecialem ex obiectu declarandam in confeſſione. Reſpondetur, ea copula ſodomitica, aut peccato contra naturam cogitato cum diſpenſatione, aut facultate Dei, delectationem retinere adhuc malitiam ex parte obiecti, quia turpitudo illa habet fœditatem adeo intrinſecam, vt ſi maneat cum ſuis intrinſecis, non poſſit reddi licita, nec Deus poſſit eam præcipere, aut ad eam dare facultatem, ſicut neque ad odium, inuidiam, aut ſimilia. De quo videri poteſt Salas *diſp. 5. de legibus; ſect. 9. n. 51.* vbi dicit, Deum non poſſe dare alicui licentiam, vt accedat ad non ſuam ex affectu libidinis. & *numero 62.* dicit, non poſſe Deum dare alicui licentiam generalem accedendi ad quamlibet non ſuam: quia non poſſet eſſe iuſta cauſa concedendi talem licentiam: & idcirco ex eiuſmodi peccatis præceptis, vel permiſſis probatam benè, & euidenter fuiſſe falſitatem Deorum, qui apud Gentiles hæc permittebant, vel conſulebant. Quantò ergo minùs ſuberit cauſa iuſta permittendi, v.g. copulam ſodomiticam, cuius turpitudinem tam grauiter Diuina puritas deteſtatur? Delectatio itaque in eiuſmodi turpitudine, licet apponeret illam conditionem, adhuc retineret ex parte obiecti malitiam ſufficientem ad refundendam illam in affectum. Quod ſi per ignorantiam inuincibilem putaret homo, tunc non manere vllam malitiam ex parte obiecti; illud eſſet per accidens propter ignorantiam; nos autem loquimur de malitia ſpecifica, quæ per ſe competit illi delectationi: quæ tamen ſemper retineret malitiam aliam, quæ competit ratione ſui, & non ab obiecto, niſi circa hanc ipſam malitiam intercederet etiam ignorantia inuincibilis.

SECTIO VII.

Vtrùm pœnitens poſſit & debeat explicare in confeſſione complicem ſui peccati?

NOtandum primò, non eſſe nunc quæſtionem, quando ex manifeſtatione complicis 391. timetur prudenter aliquod eius malum extrinſecum, vt quod Confeſſarius eius delictum reuelabit, vel aliquod malum ei inferet: de hoc enim infrà agendum erit *ſect. 13.* Sed præſens caſus eſt, quando nullum aliud damnum ſequitur complici, præter illam ſimplicem notitiam, quæ Confeſſario datur, & infamiam, quam apud illum incurrit.

Notandum ſecundò, conuenire omnes in hoc *Non poteſt ſine neceſſitate manifeſtari.* quod pœnitens abſque aliqua neceſſitate, vel cauſa, non poteſt complicem manifeſtare cum infamia graui: quare debet vel peccatum ita confiteri, vt in ſuſpicionem perſonæ complicis non veniat Confeſſarius: vel ſi id fieri non poteſt, debet alium Confeſſarium adire, cui complex non ſit cognitus, vel mutato habitu, & voce ſe ipſum apud Confeſſarium occultare; quia quandiu hæc commodè fieri poſſunt, abſque cauſa infamatur complex.

Vnde audiendus non eſt in hoc puncto P. Fagundez *l. 5. de 2. præcepto Eccleſiæ, c. 1. n. 3.* vbi di- 392. cit, non eſſe præceptum, ſed conſilium, quod pœnitens tunc alium Confeſſarium quærat: pro quo affert P. Suarium, & alios plures. Sed Suarez expreſsè affirmat, eſſe obligationem præceptiuam *in præſenti diſp. 34. ſect. 2. n. 1.* ſic ait: *Si pœnitens poſſit vel ei confiteri, qui non cognoſcat perſonam complicis, vel ita confiteri, vt ipſe non cognoſcatur,* Suar. *vel denique aliam diligentiam adhibere, vt ſine notitia perſonæ in particulari totum peccatum cum omnibus circumſtantiis dicatur, tenetur id facere: & in hoc omnes conueniunt.* Idem repetit *n. 13.* eodem modo loquitur P. Vaſquez *in præſenti quæſt. 91. art. 2. dub. 3. num. 1.* vbi reprehendit Gerſonem & Medinam, quod contra omnes alios dixerint, id ſolùm eſſe materiam conſilij. Vnde P. Coninch *in præſenti diſp. 7. dub. 9. num. 88.* dicit, omnes fatentur, teneri pœnitentem alteri confiteri integrè, cui ignotus eſt, ſi commodè poſſit. Falsò itaque citantur Doctores pro illa ſententia, cùm ipſi, vel limitationem illam expreſsè apponant, vel loquantur abſolutè, dicentes poſſe circumſtantiam complicis manifeſtari Confeſſario, cui notus eſt; quod intelligi debet, quando alius commodè haberi non poteſt, quia ſtatus ipſe quæſtionis hoc ſupponit, cùm quæſtio ſit, an poſſit manifeſtari complex, quando id neceſſarium eſt ad declarandum integrè totum peccatum: quando autem adeſt alius Confeſſarius, non eſt neceſſarium declarare perſonam complicis ad confitendum integrè peccatum.

393. His ſuppoſitis, prima ſententia docet, in prædicto caſu tacendam eſſe circumſtantiam illam, vnde perſona complicis cognoſcetur. Hãc tenent Marſilius, Armilla, Nauarrus, Viguerius, & alij, quos citat Suarez *vbi ſuprà n.* 1. eamdem tenent Valentia, Villalobos, Ludouicus Lopez, Ioann. de la Cruz, Medina, Bannez, Faber, & alij, quos refert & ſequitur Diana 1. *tom. tract. de circumſt. aggrauant. reſol.* 49. *& tom* 2. *tract.* 4. *de Sacram. reſol.* 54.

Aliqui ex Auctoribus huius ſententiæ limitant illam, vt non procedat in mortis articulo; tunc enim debet illa circumſtantia exprimi, licet complex manifeſtetur. Ita Canus *relect. de pœniten.* 5. *part. fol.* 113. §. *ſed enim*, & ſeqq. cui fauent Victoria, Petrus Soto, & Ledeſma apud Dianam *dicta reſolutione* 49. Hanc tamen limitationem latè impugnat Vaſquez loco citato, & alij communiter, & meritò; quia ſi extra mortis articulum confeſſio habet integritatem formalem abſque ila circumſtantia explicata, eadem integritas formalis ſufficiet in mortis articulo, in quo certè non magis licebit proximum infamare, quàm in vita. Vnde ſicut qui ex confeſſione alicuius peccati timet prudenter ſibi, vel alteri graue damnum extrinſecum, poteſt illud in mortis etiam articulo tacere; ſic poterit, ne infamet proximum, ſi illam infamiam tenetur etiam in vita impedire.

394. Secunda ſententia communior docet, poſſe, & debere pœnitentem eo caſu integrè confiteri peccatum, non obſtante infamia complicis apud Confeſſarium: Hanc tenent S. Thom. *opuſc.* 12. *q.* 6. *& in* 4. *diſt.* 16. *q.* 3. *art.* 2. *quæſtiunc.* 5. Bonau. Alenſis, Antonin. Adrian. Dut. Palud. Richard. Maior, Gabriel, Almainus, Carthuſ. Gerſon, Medina, Sylueſter, & alij, quos referunt & ſequuntur Suarez, & Vaſquez locis citatis: eámque amplectuntur Recentiores communiter, Coninch loco citato, Henriquez *lib.* 2. *c.* 9. *n.* 3 *&* 5. Reginaldus, Sà, Toletus, Rebellus, Bonacina, Nunnus, Baſilius Pontius, Layman, Malderus, Leſſius, Coriolanus, Ioannes Sanctius, & alij, quos congerit Diana locis ſuprà citatis. Eſt etiam expreſſa S. Bernardi in formula honeſtæ vitæ, vbi ſic ait: *De nullo prorſus ſiniſtrè loquaris, quantumcunque ſit verum, vel manifeſtum, niſi in confeſſione, & hoc vbi non potes aliter manifeſtare peccatum tuum.*

395. Hæc ſecunda ſententia, ſicut communior, ſic verior mihi videtur. Pro cuius explicatione duo probanda ſunt. Primum, licere manifeſtare complicem eo caſu. Secundum, debere id ita ex obligatione fieri. Vt primum probetur, plures rationes afferri ſolent, quæ difficilè id probant. Prima, quod non ſit graue damnum infamari apud vnum Confeſſarium, qui ſub ſigillo illud ſibi ſeruabit. Hoc tamen ſupponit aliam ſententiam falſam, quam impugnaui *in tract. de iuſt. & iure*, quod ſcilicet non ſit peccatum graue dicere abſque cauſa rationabili crimen ſecretum proximi vni, qui illud ſecretò ſeruabit. Et quidem in præſenti materia id conſtat eſſe falſum: quia ſi ego ſcirem Confeſſarium meum, vel mei complicis peccatum reuelaturum vni alteri, procul dubio excuſarer à meo peccato integrè confitendo. Imò ſi ſcirem meum Confeſſarium id dicturum ſuo ſoli Confeſſario ſub ſigillo confeſſionis, hoc ſufficeret ad me excuſandum à confitendo illi tali peccato: Ergo infamia illa apud vnum ſolum non parui facienda eſt, cùm ſufficiat ad excuſandum ab integra confeſſione.

Confirmatur primò, quia ſi non poſſum aliter confiteri meum peccatum, niſi per interpretem, qui tamen maneat obligatus ad ſigillum, adhuc non teneor illud detrimentum ſubire, & poſſum nutibus alia peccata confiteri, licèt confeſſio non fiat integra: ergo notitia delicti apud vnum non eſt detrimentum leue. Confirmatur ſecundò, quia ſi leue eſſet, non peccaret grauiter pœnitens, licèt poſſet commodè alteri confiteri, cui complex eſſet ignotus, & id non faceret: quia leuiter tantùm proximi famam læderet; & tamen Auctores noſtræ ſententiæ fatentur, illud fore peccatum graue contra iuſtitiam, & charitatem. 396.

Alij ergo probant ſecundò, quia pœnitens vtitur iure ſuo confitendo ſuum peccatum: & complex ſe expoſuit eo manifeſtationis periculo, cùm ſciret obligationem, quam vnuſquiſque habet confitendi integrè ſuum peccatum. Sed hæc omnia, & ſimilia continent petitionem principij, & ſupponunt probandum. Nam de hoc ipſo eſt quæſtio, an pœnitens habeat ius ad infamandum complicem; & per conſequens, an id faciens, vtatur iure ſuo. Vnde falsò ſupponitur, quod complex ſe expoſuit huic damno: Nam ſi pœnitens non habet ius, vel id aliunde non probatur; non ſe expoſuit vlli tali periculo complex. Addè, poſſe contingere, quod complex inuincibiliter ignorauerit tale periculum: vel quia audierat ſolum ſententiam contrariam negantem tale ius in pœnitente; vel quia credebat hunc non eſſe baptizatum; atque ideo non habere obligationem confitendi ſua peccata, & explicandi complices; vel quia ipſe complex infidelis erat, & nihil audierat de noſtro ritu confitendi: in quibus tamen caſibus pœnitens non minùs poterit explicare perſonam complicis, ſi id neceſſarium ſit ad confeſſionem ſui peccati. 397.

His ergo, & aliis leuioribus rationibus omiſſis, potiſſima ratio concluſionis deſumenda videtur ex inſtitutione huius Sacramenti, in quo Chriſtus voluit fideles integrè deferre ſua peccata ad Sacerdotes, tanquam ad iudices, nihil prorſus reticẽdo, quod ad ſpeciem, vel numerum peccatorum mortaliũ pertineret: & hoc non obſtante infamia, quæ ex confeſſione oritur: Certum enim erat non poſſe obligari hominem ad manifeſtanda crimina occulta, quin eo ipſo obligetur ad ſubeundam propriam infamiam apud Confeſſarium: voluit autem Chriſtus quod hoc malum permitteretur propter bonum magnum, quod Sacramentum hoc, & integra, ac perfecta peccatorum omnium manifeſtatio ſecum afferebat. Sicut ergo propter hoc maximum bonum obligauit Chriſtus pœnitentem ad manifeſtanda ſua crimina, etiam cum infamia propria ſic propter idem bonum obligauit ad permittendam infamiam complicis. Nam ex natura rei plus requiritur ad obligandum aliquem, vt ſe ipſum infamet quàm ad permittendum, vel obligandum, vt alienum crimen manifeſtet: Conſtat enim; aliquando poſſe me manifeſtare crimen alienum ad vitandum aliquod malum meum, vel propter aliquod bonum meum; licèt illud idem bonum non me obliget ad manifeſtandum crimen meum. Cùm ergo bonum confeſſionis integræ tale, ac tantum ſit, vt propter illud Chriſtus obliget pœnitentem ad manifeſtanda ſua crimina, & ſubeundam infamiam: conſequẽs eſt. vt propter illud idem bonum permiſerit neceſſariam manifeſtationem criminis alieni, quæ certè tunc non erit mala, cùm non fiat abſque rationabili cauſa. Suppono enim ex 398. *Ratio potiſſima concluſionis.*

materia

materia de detractione, poſſe ſæpius abſque vitio detractionis manifeſtari defectum alienum, quando id fit ob cauſam iuſtam, & propter bonum aliquod v.g. ob conſilium petendum, vel quid ſimile. Quæ autem melior cauſa, aut quale bonum magis ſufficiens, quàm illud, quod ſufficit ad obligandum hominem, vt ſemetipſum infamet, ad quod, vt diximus, requiritur grauior cauſa?

399. Confirmatur primò, quia ex præcepto, & verbis Chriſti non magis colligi poterat obligatio pœnitentis ad ſe ipſum infamandum, quàm ad manifeſtandum complicem: Nam præceptum fuit confitendi integrè omnia peccata, ex quo fit, confitenda eſſe cum infamia propria, quando id neceſſe fuerit. Ergo ex iiſdem verbis ſequitur, confitenda eſſe cum infamia etiam complicis, quando id fuerit neceſſe: ſicut enim ex vniuerſalitate verborum vnum colligitur, ſic & alterum debet colligi.

400. Dices, eſſe diſcrimen: Magis enim per ſe connectitur cum confeſſione infamia ipſius pœnitentis, quàm alterius, quæ per accidens ſolùm videtur aliquando reperiri. Sed contra, quia neutra connectitur vniuerſaliter: Nam ſicut non omnia peccata habent complicem; ita nec omnia afferunt infamiam pœnitentis: Primò, quia aliqua non afferunt vllam infamiam: Nam de milite dicere, quod occidit aduerſarium in duello, non lædit eius famam, vt dicitur, in materia de reſtitutione. Secundò quia plura etiam peccata ſunt publica, quorum confeſſio non infamat, vt conſtat. Tertiò, quia ſicut poteſt pœnitens ad conſulendum famæ proximi Complicis, quærere Confeſſarium, cui Complex non ſit notus, ita poterit ad conſulendum famæ propriæ, quærere Confeſſarium, cui ipſemet ſit etiam ignotus, quo caſu nullam ſubit infamiam, cùm non magis eum cognoſcat confeſſarius, quàm eius ſororem peccati complicem. Poteſt ergo confeſſio ſæpius eſſe abſque propria infamia? & tamen ex vniuerſalitate præcepti Chriſti colligimus, debere explicari peccatum, etiam quando id fieri non poteſt abſque propria infamia: ergo ex eadem præcepti vniuerſalitate colligere debemus, quod debeat fieri confeſſio, etiam cum infamia complicis, quando id neceſſarium fuerit. Nam ſi tu ſemel limitaueris præceptum, & dixeris, intelligi de peccatis, quæ abſque aliena infamia dici poſſunt: alius rurſus limitabit ad illa peccata, quæ hic & nunc abſque graui infamia propria dici poſſunt, quia, vt vidimus, faciliùs excuſatur aliquis à ſe, quàm ab alio infamando, & peccata propria maiori ex parte, imò ferè omnia dici poſſunt abſque graui infamia pœnitentis, præſertim in ſæculari, quare exceptio illa pauciſſima peccata excluderet.

401. Confirmatur ſecundò, quia hoc Sacramentum per ſe loquendo, & ex ſua inſtitutione vtramque infamiam videtur æquè afferre: Nam per ſe loquendo, vnuſquiſque debet confiteri proprio Paſtori, per accidens autem eſt, quod paſtor concedat facultatem confitendi alteri; poſſet enim id non facere, ſed ipſemet audire confeſſiones ſuarum ouium. Paſtori autem, per ſe loquendo, oues notæ ſunt, & eorum parentes, fratres, & ſorores: agnoſcere enim debet Paſtor vultum pecoris ſui, & oues ſuas cognoſcere: ergo per ſe loquendo, & ex vi inſtitutionis, confeſſio integrè facienda proprio paſtori, non minùs affert ſecum infamiam complicis, quàm pœnitentis, & per accidens eſt, quod non afferat: & tamen vniuerſaliter præcipitur confeſſio proprio Paſtori: ergo præcipitur non obſtante vtriuſque infamia.

Confirmatur tertiò, quia bona illa, propter quæ Concilium Tridentinum *ſeſſ. 14. cap. 5.* dixit, præceptam eſſe confeſſionem integram omnium peccatorum, ſcilicet vt Sacerdos poſſit prudenter iudicare, punire, curare, &c. Hæc omnia non minùs probant, declaranda eſſe peccata cum notitia complicis: nam ſi ea de cauſa taceantur, ceſſant illa omnia bona. Adde, quod pœnitens obligabitur ad confitendum bis idem peccatum, quod graue quidem onus eſt ſemel, ſcilicet, nunc abſque circumſtantia manifeſtatiua complicis; & iterum poſtea, quando ſine illo periculo poſſit: hoc autem onus, licèt aliquando per accidens poſſit contingere; per ſe tamen non videtur concedendum, prout deberet concedi, ſi non poſſet totum peccatum integrè confiteri cum manifeſtatione complicis. 402.

Dices; hæc omnia probarent, poſſe etiam explicari complicem, quando pœnitens prudenter præuidet, complicem ipſum aliquid detrimenti ea de cauſa paſſurum à Confeſſario, qui vel reuelabit eius crimen, vel vtetur ea notitia ad eius malum: nam tunc etiam viget bonum integritatis, confeſſionis, & alia ſupra enumerata. Reſpondetur negando ſequelam; aliud enim eſt de iis, quæ per ſe affert præceptum confeſſionis integræ: aliud de iis, quæ aliunde & præter, imò contra intentionem præcepti conſequuntur. Affert quidem per ſe hoc præceptum, manifeſtationem totius peccati, cuius integram notitiam voluit Chriſtus ad Sacerdotem deferri, ac per conſequens voluit præferri hoc bonum confeſſionis integræ bono famæ apud Confeſſarium. Affert autem per accidens abuſum, quo Confeſſarius vtitur notitia illa ad malum pœnitentis, vel alterius: quod quidem ſequitur contra intentionem Chriſti, qui voluit, Confeſſarium attendere ſolùm ad bonum pœnitentis, & ad eius curationem. Quando ergo præuidentur hæc damna extrinſeca, quæ Chriſtus noluit poſtponi bono confeſſionis integræ, ceſſat obligatio integritatis, & redit obligatio non lædendi proximum ſine rationabili cauſa. 403.

Dices iterum: bonum illud integritatis præceptæ probabit ſaltem, quod etiamſi commodè poſſim habere alium Confeſſarium, cui non ſit complex cognitus, non teneat ad illum adeundum, ſed poſſim apud Ordinarium confiteri. Nam qui habet ius accuſandi aliquem, poteſt quidem id facere apud iudicem ordinarium, licèt ea occaſione manifeſtandus ſit complex occultus: Cùm ergo pœnitens habeat ius, imò & obligationem accuſandi ſeipſum in hoc iudicio, poterit id facere apud ordinarium iudicem, licèt ea occaſione manifeſtandus ſit complex. Reſpondetur negando ſequelam: Ratio autem differentiæ eſt, quod hoc iudicium totum, & accuſatio, & reliqua omnia, quæ ad ipſum pertinent ordinantur ad bonum ſolius pœnitentis, atque ideo manifeſtatio complicis, & alia omnia, vſurpari poſſunt, quatenus ad bonum pœnitentis, vel ad reuerentiam Sacramenti neceſſaria ſunt: quando ergo ad hunc finem non eſt neceſſaria complicis manifeſtatio, quia æquè bene confiteri poteris alteri Confeſſario, qui complicem non nouit, immeritò aſſumitur illud medium. At verò in foro externo non attenditur ſolùm ad bonum accuſati, ſed etiam ad bonum reipublicæ, vt purgetur 404.

Digitized by Google

delictis: ideo non ſine cauſa accuſatio fit præuiſa manifeſtatione complicis. Cæterùm ſi aliquem paternè denunciares Prælato, ſolùm intendendo bonum denunciati, & præuideres manifeſtandum complicem occultum, cuius remedium non pertinet ad hunc Prælatum, nec poteſt ei vllo modo prodeſſe; deberes quidem, ſi poſſes, non denunciare fratrem huic Prælato, ſed alteri, qui æquè bene prodeſſe ei poſſet; ſic enim obtineres finem proprium denunciationis paternæ, ſcilicet, bonum fratris, & vitares infamiam complicis, quæ ad eum finem neceſſaria non eſſet.

405. *Non ſolum poteſt, ſed debet manifeſtari complex.* His itaque circa primum punctum dictis, reſtat nunc ſecundum probare, ſcilicet, non ſolùm licere, ſed ex obligatione debere pœnitentem explicare circumſtantiam in caſu poſito, quando aliud malum non timetur, niſi quod complicis peccatum Confeſſario innoteſcet. Et quidem Pater Vaſquez *loco ſuprà citato numero* 4. ſtatuit, vt regulam omnino certam, & firmam in hac materia, quotieſcumque licet nobis explicare circumſtantiam aliquam, conſequenter dicendum eſſe, quod tenemur illam explicare: quia ſi illæſo alio, verè id poſſumus, tenemur iure ipſius confeſſionis eam integram efficere. Contrà verò, ſi non tenemur aliquam circumſtantiam explicare in aliquo caſu, ideo eſt, quia non poſſumus, & conſequenter abſque illa, confeſſionem facimus formaliter integram. *Non obligor ad explicandum, quoties licet.* Hæc tamen doctrina cum ea vniuerſalitate prolata non videtur vndequaque vera; quia frequenter poteſt contingere, quod non teneamur hic, & nunc aliquam circumſtantiam explicare; poſſimus tamen illam dicere. Primò, quando ego prudenter mihi timeo damnum graue à Confeſſario, ſi aliquam circumſtantiam, vel aliquod peccatum ei aperiam; poſſum quidem illam circumſtantiam tacere iuxta communem Theologorum ſententiam: & tamen poſſum, ſi velim, ſubire illud periculum, & confeſſionem materialiter etiam integram facere. Secundò, quando non facilè, ſed cum incommodo, & magno labore poſſim inuenire alium Confeſſarium, cui poſſim integrè confiteri; non teneor, poſſum tamen, ſi velim, integram confeſſionem facere, adhibendo illum laborem, & ſubeundo illam difficultatem.

406. Dices, regulam illam vniuerſalem intelligi debere iuxta ſubiectam materiam, ſcilicet, quoties ius complicis ad ſuam famam non me impedit, non excuſari me ob eius damnum ab integritate confeſſionis, neque eſſe mihi liberum explicare, vel non explicare integrè peccatum propter famam complicis, ſed obligari omnino præcepto confeſſionis integræ. Sed contrà, quia ſi proprium damnum, vel incommodum poteſt me aliquando excuſare, & relinquere liberum, vt explicem, vel non explicem aliquam circumſtantiam; non apparet, cur non poſſit idem aliquando etiam contingere propter damnum, vel detrimentum proximi. Imò videtur id aliquando concedendum. Primò, quia poteſt contingere, vt propter damnum aliquod extrinſecum, quod complici imminet à Confeſſario ex illius peccati manifeſtatione, ego excuſer hic, & nunc ab ea circumſtantia explicanda: & tamen tunc, ſi mea multum intereſſet petere conſilium ab hoc Confeſſario circa illam materiam, poſſem propter hanc meam vtilitatem explicare illam circumſtantiam, non obſtante detrimento, quod complici imminet, non tamen tenerer, ſed poſſem cedere iuri meo, & tacere illam circumſtantiam, ne complex tale periculum ſubiret. Ecce iam tunc damnum complicis non me obligaret ſimpliciter, & abſolutè ad tacendam illam circumſtantiam; & tamen propter illud damnum proximi poſſem eam tacere, & excuſarer ab obligatione faciendi confeſſionem integram.

Secundò ſi ab hoc Confeſſario timeo mihi graue damnum ex confeſſione talis peccati, & poſſum ſine meo incommodo alium Confeſſarium adire, ſed non poſſum ſine incommodo alicuius proximi, cui ægrotanti aſſiſto; tunc licèt charitas non me obliget grauiter ad illi aſſiſtendum; poſſum tamen propter illud damnum proximi non quærere alium Confeſſarium, ſed facere confeſſionem non integram apud iſtum. Ecce tunc damnum non meum, ſed ſolius proximi, licèt non me obliget ad tacendam circumſtantiam, & faciendam confeſſionem non integram; dat tamen ius, vt poſſim id facere: ergo non repugnat ex terminis, quod propter damnum proximi poſſim tacere aliquam circumſtantiam, etiam quando ad id non obligor: Cur ergo non poſſet idem prouenire ex infamia, quæ de complice generatur apud Confeſſarium? 407.

Tertiò, quia in aliis præceptis poſitiuis aliquando quidem excuſor ab eorum obligatione propter obligationem naturalem ſubueniendi, aut conſulendi proximo: aliquando tamen excuſor ab eis propter bonum proximi, licèt ad illud proximi bonum procurandum non obliger. Neq; enim neceſſe eſt ſemper ad hoc, vt excuſeris ab obligatione audiendi Miſſam, quod tenearis ſub peccato mortali ad aſsiſtendum ægroto. Satis erit, ſi abſq; graui eius incommodo non poſsis abeſſe, etiãſi ex mera charitate liberè ei miniſtres, & ſic cum proportione in aliis præceptis. Cur ergo præceptum confeſſionis integræ non poteſt hoc idem habere, vt aliquando quidem non obliget propter obligationem naturalem, & grauem erga proximum; aliquando verò propter bonũ graue ipſius proximi, licet ad illud procurandũ non teneat abſolutè ex præcepto? 408.

Adhuc tamen in caſu noſtræ quæſtionis dicendũ eſt, pœnitentem non ſolùm poſſe, ſed debere explicare circumſtantiam illam etiam cum manifeſtatione complicis: cuius ratio non debet eſſe, quod præceptum integritatis ſemper obliget, quoties ab eo non excuſat nos obligatio alterius præcepti erga proximum; hoc enim vniuerſaliter loquendo non eſt verum, vt vidimus; ſed ratio peti debet ex ſupra dictis, quia ſcilicet, quando aliud malum proximi non imminet, niſi quod Confeſſarius præciſè eius defectum ſciat, totum illud malum non eſt tale, vt poſsit me excuſare ab obligatione confeſsionis integræ: quia ſicut totum illud malum, quantumcumque ſit, infamiæ meæ apud Confeſſarium, nunquam me excuſat ab obligatione explicandi integrè peccatum meum; ita nec infamia complicis apud Confeſſarium præciſè ſumpta me poterit excuſare. Ratio autem eſt, quia, vt diximus, Chriſtus præcipiens vniuerſaliter confeſsionem integram, eo ipſo voluit, quod hoc malum præciſum infamiæ apud Confeſſarium poſtponeretur bono integritatis Confeſsionis, nec poteſt eſſe ratio aliqua, cur illud malum præciſè in proximo excuſaret me ab hoc præcepto, & non multò magis excuſaret idem malum in me ipſo; cùm maius, & fortius ius habeam ego ad conſulendum famæ propriæ, quàm famæ proximi. 409.

Pro

410. *An procedat in confeſſione venialium.* Pro maiori explicatione huius ſententiæ communi, reſtant aliqua dubia. Primò dubitari poteſt, an quod dictum eſt, poſſe pœnitentem explicare complicem, ſi neceſſe ſit ad explicandum integrè ſuum peccatum; intelligi debeat, quando id requiritur ad explicandum aliquod peccatum mortale; an verò quando requiritur etiam ad explicandum aliquod peccatum veniale, quod dat pro materia illius confeſſionis. Poteſt enim contingere, quod peccatum veniale, & leue pœnitentis non poſſit explicari ſine peccato grauiſſimo complicis, verbi gratia, ſi fœmina ſe accuſet de negligentia veniali, qua reſtitit fratri, vel parenti ipſam ad turpia ſollicitanti. Ratio dubitandi eſt, quia licèt Chriſtus non obligauerit ad confitenda venialia, inſtituit tamen hoc iudicium ſacramentale etiam pro illis: dedit ergo ius pœnitenti, deferendi illa ad hoc tribunal, & accuſandi ſe de illis; ergo & explicandi illa ſecundùm totam ſuam malitiam, cùm ſecundùm illam totam poſſit eſſe materia huius Sacramenti.

411. De hoc dubio mihi inuenio apud Auctores: conſequenter tamen ad eorum principia, & ad id, quod diximus, videtur mihi regulariter id non licere, niſi fortè, quando ex confeſſione talis peccati aliquod aliud magnum bonum pœnitenti obueniret, vel ob petendum conſilium, aut quid ſimile. Ratio eſt, quia omnes communiter docent, vt vidimus, debere pœnitentem, quantum commode poſſit, conſulere famæ complicis, vel quærendo alium confeſſarium, vel occultando ſe ipſum apud confeſſarium ordinarium, vel differendo aliquantiſper confeſſionem, donec poſſit alteri confiteri: ergo multò magis tenebitur tacere illud peccatum veniale, vel circumſtantiam illam, cùm magis commode poſſit in hoc caſu cõſulere famæ ſui complicis. Neque enim hîc obligat integritas confeſſionis, aut Chriſti præceptum, nec ideo tenebitur confiteri bis idem peccatum, cùm nulla ſit obligatio illud confitendi: non eſt ergo, cur poſſit denigrare complicis famam ita grauiter apud confeſſarium, quam tam facilè poterat conſeruare. Hoc autem intelligi debet de peccato purè, & clarè veniali: nam ſi eſſet dubium, an fuiſſet mortale; iam ratione illius dubij eſſet materia neceſſaria confeſſionis, & dicendum eſſet de illo, ſicut de peccato mortali.

412. Hinc patet ad rationem dubitandi: fatemur enim omnia venialia ſecundùm totam ſuam malitiam poſſe eſſe materiam huius Sacramenti, & pœnitentem habere ius; vt de illis ſe accuſet: quare de hoc ipſo peccato poterit integrè ſe accuſare apud confeſſarium, qui complicem non agnoſcat. Aliquando tamen poteſt contingere, quod non poſſit licitè de aliquo veniali aut etiam mortali ſe accuſare: quando damnum graue extrinſecum complicis imminet ex tali manifeſtatione. Sic ergo dicimus, neque in caſu noſtro poſſe licitè illud integrè explicare propter graue damnum, quod proximo abſque vlla prorſus neceſſitate aut rationabili cauſa infert.

413. *Quid in mortali iam confeſſo.* Hinc obiter infero, quod dictum eſt de peccato veniali, dicendum videri de peccato mortali iam iterum ritè, & plenè confeſſo, non poſſe iterum apud alium confeſſarium explicari cum nouo detrimento graui bonæ exiſtimationis complicis. Nam hoc etiam peccatum non eſt iam materia neceſſaria, nec pertinet ad integritatem in confeſſione præceptam: quare ſine cauſa infamaretur proximus de nouo: & quidem iniquum videtur, quod pœnitẽs traduceret hac accuſatione complicem per omnes confeſſarios: nam licèt omnes ſub ſigillo confeſſionis illud crimen accepiſſent, re tamen vera omnes, & ſinguli illud ſcirent: & hoc abſque neceſſitate; aut cauſa rationabili. Secùs enim eſſet, ſi propter dubium aliquod de priori confeſſione repeteret illud peccatum: quo etiam caſu, ſi commodè poſſet, deberet confeſſionem repetere apud eundem confeſſarium, vt hoc modo meliùs conſuleret complicis exiſtimationi.

Secundò dubitari poteſt, an exiſtimandus ſit pœnitens commodè poſſe conſulere famæ complicis, quando poteſt differre confeſſionem per aliquod tempus, vt habeat alium confeſſarium, cui complex ſit ignotus. Pater Suarez *dicta ſect.* 2. *num.* 13. dicit pœnitentem non debere differre ob eam cauſam confeſſionem quoties vrget præceptum confeſſionis, vel etiam ſuſcipiendi Euchariſtiam. Imò licèt non vrgeat præceptum, non obligari ad differendam confeſſionem multo tempore, & quod fortaſſe interim perduret in ſtatu peccati, ſed prudenti arbitrio hoc iudicandum iuxta regulas charitatis, quia iuſtitia hîc non obligat, cùm ſupponamus, hîc non eſſe detractionem formalem. Quare ſi vno die, vel altero differendo confeſsionem, ſperaretur confeſſarius, cui ſine notitia complicis poſſet fieri integra confeſſio, charitas obligabit ad expectandum illum: tamen ſi neceſſaria eſſet dilatio longi temporis, aut nimia intermiſsio vtilis frequentiæ conſuetæ, non obligandus eſt pœnitens, vt cum tanto incommodo ſpirituali præueniat, & vitet illud incommodum proximi de ſola infamia non admodum graui. 414. *An debeat differri confeſſio.*

In hac doctrina illud in primis diſplicet, quod ſupponit, pœnitentem, qui abſque cauſa rationabili detegit complicem, peccare ſolùm contra charitatem, & non contra iuſtitiam, eo quod non ſit hæc detractio formalis. Hoc, inquam, placere non poteſt, cùm ipſemet Suarez *num.* 5. cum S. Thoma, & communi ſententia ſtatuerit, tunc eſſe detractionem formalem, & non ſolùm materialem, quando peccatum proximi detegitur, vel ex praua intentione, vel abſque rationabili cauſa, quod idem ſupponit Vaſquez *loco citato*; & alij omnes: ergo pœnitens in caſu præſenti non ſolum materialem, ſed formalem detractionem committit, cùm manifeſtet proximi defectum grauem abſque rationabili cauſa: ſi enim cauſam haberet rationabilem, non peccaret grauiter contra charitatem; ſi autem contra charitatem peccat grauiter; ergo iam erit abſque cauſa rationabili, & per conſequens detractio formalis, & contra iuſtitiam. 415. *An ſit contra iuſtitiam detegere complicem.*

Diſplicet etiam, quòd P. Suarez aſſumit duos terminos ad declarandam hanc obligationem nimiùm diſtantes inter ſe, ſcilicet, dilationem per diem, aut biduum, ad quam obligat charitas, & dilationem per longum tempus, ad quam non obligat: inter biduum autem, & longum tempus datur magna diſtantia, de qua deſideratur aliqua regula magis particularis. Alij ergo dicunt, neque obligari ob hanc cauſam pœnitentem ad differendam confeſſionem, ſi ideo priuatur iubilæo, aut indulgentia, quæ inſtat. Ita Fagundez *vbi ſuprà n* 2. Ego diſtinguendum puto, nam vel poſt illud peccatum non eſt confeſſus pœnitens, vel cõfeſſus eſt poſtea bene, & debito modo, & propter obliuionẽ, vel aliam cauſam iuſtã reliquit illud peccatum. Si primo modo res ſe habeat, puto minùs obligari 416.

ad differendam confeſſionem: quia grauis res eſt per triduum eſſe in ſtatu peccati, quod meritò timere poteſt, cum ſit difficile habere verum actum contritionis, quare non parum faciet, ſi propter famam proximi per biduum differat confeſſionem. Si verò res ſe habeat ſecundo modo, & iam per confeſſionem procurauerat ſtatum gratiæ, faciliùs poterit obligari ad expectandum, niſi id cum nota aliqua fiat, quæ ex omiſſione Miſſæ, vel communionis conſuetæ poſſet oriri, vel niſi interruptio ipſa grauis ſit, prout Sacerdoti ſolito quotidie celebrare, graue certè eſſet per triduum à ſacrificio abſtinere. Ex quo proportio ſumi poteſt ad iudicandum de aliis qui talem frequentiam non habent: neque enim obligandus etiam erit laicus ad omittendum; vel interrumpendum ſuam ſolitam frequentiam Sacramentorum, quando omiſſio, vel interruptio eſſet illi ita grauis, vt Sacerdoti ſolito quotidie celebrare, grauis eſſe ſolet communiter interruptio per triduum. Semper tamen circumſtantiæ particulares conſiderandæ erunt ad prudenter iudicandum de hac obligatione.

417. *An ſit obligatio reſtituendi.*

Ex iis tamen, quæ proximè diximus, oriri poteſt tertium dubium: diximus enim, pœnitentem, qui abſque rationabili cauſa manifeſtat complicem, peccare non ſolùm contra charitatem; ſed etiam contra iuſtitiam: ex hoc ergo oritur dubium, an, & quomodo teneatur ad reſtituendam, & reparandam famam complicis: quod dubium in omni ſententia locum habet; nam quando peccatum integrè explicari poteſt abſque manifeſtatione complicis; tunc procul dubio iniuſtè manifeſtatur complex, cùm integritas Sacramenti ad illam manifeſtationem nullum tribueret ius. Et quidem videtur impoſſibilis reſtitutio, & reparatio famæ in iis caſibus: nam ſi neges, illum fuiſſe complicem, mentiris intra confeſſionem in re graui, & ad minus negas peccatum, quod verè feciſti, quia dicis, te non peccaſſe cum Titia, ſed cum alia, cùm re vera cum ſola Titia peccaueris; quare confiteris peccatum quoddam falſum, quod non feciſti, loco illius veri, quod feciſti: quod totum videtur eſſe grauiter contra reuerentiam Sacramenti.

418. Cæterùm conſequenter ad doctrinam communẽ de reſtitutione famæ, negari non debet in caſu præſenti, per ſe loquendo obligatio reſtituendi, ſi reſtitutio poſſibilis ſit. Et quidem in alio caſu ſimili nemo eam obligationem negabit: quando, ſcilicet, pœnitens iniuſtè manifeſtauit complicem, præuidens grauiſſimum damnum extrinſecum in fortunis, vel in vita complici ea de cauſa imminere: tunc enim procul dubio ſi fieri poteſt, debet reſtitui fama, quod idem in caſu etiam noſtro dicendum erit, cùm præceſſerit detractio contra iuſtitiam, vt vidimus. Erit autem aptior modus reſtituendi, ſi non in eâdem confeſſione retractetur propter inconuenientia ſupra adducta; ſed poſtea extra confeſſionem dicatur confeſſario ſub eodem ſigillo: errauí, dum tibi vnum complicem pro alio dixi, quem errorem, ſi potuerit Confeſſario, apparentibus rationibus perſuadere, non mentitur, cùm re vera errauerit illum complicem, quem non debebat, manifeſtando. Dixi tamen, *per ſe loquendo*, dari eam obligationem, quia ſæpè excuſabitur, eo quod impoſſibilis, vel inutilis omnino futura ſit: ſemper tamen tenebitur pœnitens impedire, vel reſarcire omnia damna extrinſeca, quę ex tali manifeſtatione iniuſta cõplex patietur.

Quartò dubitari poteſt, an quę dicta ſunt de facultate, & obligatione manifeſtandi complicem, locum etiam habeant in manifeſtatione peccati, vel defectus naturalis alterius, qui non ſit complex, quando id neceſſarium eſt ad explicandum integrè totum meum peccatum, verbi gratia, ſi per vim defloraſti ſororem tuam, an debeas illud vitium occultum ſororis tuæ confeſſario aperire, quæ peccati complex verè non fuit. Item ſi vulneraſti Religioſum fugitiuum, qui apud omnes pro ſæculari habetur, an debeas explicare ſtatum religioſum vulnerati ad explicandam ſpeciem tui peccati, ſciebas enim, illum eſſe religioſum. P. Suarez *illa ſect. 2. n. 14.* dicit in hoc caſu tacendam omnino eſſe circumſtantiam, & ſupradictã doctrinam ſolùm intelligendam de vero complice, ad cuius ſolùm manifeſtationem iudex habet ius, quem ſequitur Fagundez *dicto lib. 5. cap. 2. n. 12.* 419. *An poſſit manifeſtari non complex.*

420. Alij tamen magis conſequenter dicunt, ad hunc etiam caſum ſupradictam doctrinam extendi debere. Ita Soto *in 4. diſt. 18. quæſt. 2. art. 5* Gabriel *quæſt. 1. art. 3. dub. 1.* Maironius *diſt. 21.* Richardus *diſt. 16. art. 1. quæſt. 1*, Franciſc. Alcozer *in ſumma cap. 11. in fine*. Et quidem rationes ſupra adductæ in hoc etiam caſu videntur procedere. Nam ſi ratio deſumatur ex natura iudicij, & accuſationis: in his certè, qui ius habet accuſandi, vel iudicandi, poterit obiter manifeſtare, vel interrogare de peccato, aut defectu alieno, quantum neceſſe eſt ad manifeſtandum, vel cognoſcendum delictum huius, verbi gratia, ſi aliquis accuſetur de violentia illata Moniali, vel etiam vxori alienæ de raptu puellæ, aut ſimilibus.

421. Si verò ratio deſumatur, prout deſumpſimus, ex integritate confeſſionis, quam Chriſtus vniuerſaliter præcepit; hæc integritas non minùs exigit manifeſtationem non complicis, quàm complicis: nam ſine vtraque notitia peccatum æquè remanet incompletè ſolùm explicatum. Vnde applicari poteſt ratio ſupra adducta; quia non eſt facilius obligare me ad detegendos defectus meos, quàm alienos: ſi ergo propter integritatem confeſſionis debeo non curare de infamia mea, & aperire mea crimina occulta, potero etiam, & debebo propter idem bonum integritatis confeſſionis manifeſtare vitia aliena. Nec refert, quod ille non fuerit complex: nam ad petendum conſilium verbi gratia, poſſum ego aliquando etiam aperire defectus, & vitia illius, qui non fuit meus complex in delicto, vt conſtat: ergo ſi hoc ipſum fiat propter bonum integritatis Sacramenti, non fit abſque rationabili cauſa, & per conſequens non erit detractio formalis. Militant etiam in hoc caſu æquè omnino rationes illæ, quas Tridentinum adduxit pro neceſſitate integritatis: cùm æquè ſit neceſſaria hæc integritas notitiæ, vt confeſſarius poſſit prudenter iudicare, vt poſſit pœnitentiam imponere, vt poſſit medicinam, & remedium applicare.

422. Denique ratio à priori videtur eſſe, quod poteſtas, aut debitum manifeſtandi defectum in confeſſione non oritur ex eo, quod defectus ille ſit culpabilis, vel inculpabilis, ſed ex eo, quod eius manifeſtatio neceſſaria ſit ad manifeſtandum integrè peccatum. Vnde pœnitens non ſolùm debet manifeſtare ſuos defectus culpabiles, ſed etiam inculpabiles, ſi neceſſe ſit ad explicandum ſuum peccatum v. g. ſi is, qui occultè eſt illegitimus, abſque diſpenſatione obtinuit beneficium, vel ordines, &c. debet in confeſſione illum ſuum defectum,

Digitized by Google

ſtum, quantumuis inculpabilem aperire, quantum fuerit neceſſe ad explicendum integrè peccatum ſubſequens, quod habet ordinem ad talem defectum. Sicut ergo propter integritatem confeſſionis obligauit me Chriſtus ad manifeſtandum defectum meum inculpabilem, ſic obligauit propter eumdem finem ad manifeſtandum defectum alienum, ad quem dicit ordinem meum peccatum.

423. Addo tamen, in prædicto caſu, quando peccatum ipſum, quod explicandum eſt, continet iniuſtitiam aliquam pœnitentis erga illum non complicem, cuius defectus manifeſtandus eſt, multò arctiùs obligari pœnitentem ad procurãdum etiam cum proprio incommodo alium confeſſarium, cui poſſit, ſine proximi infamia, ſuum peccatum confiteri: quia tota illa infamia, quæcumque eſt, oritur ex ſua iniuſta actione, quare tenetur illam impedire, imò & reſarcire damna, ſi quæ ex ea manifeſtatione ille alius patietur. Hæc tamen obligatio maior non prouenit formaliter ex eo, quod ille alius non fuerit complex peccati: poteſt enim eadem obligatio inueniri, etiam ſi ille alius fuerit complex: v. g ſi metu mortis incuſſo coëgiſti ſororem tuam ad conſentiendum tibi in ſua defloratione; illa fuit peccati complex, ſed tamen quia conſenſus fuit per iniuriam extortus, teneris ad damna omnia ſequuta, atque ideo ad procurandũ etiam cum incommodo tuo alium cõfeſſarium, qui eam non agnoſcat: imò tenereris differre confeſſionem etiam cum aliqua nota, & infamia propria, niſi hæc eſſet ſine proportione grauior, quàm illa, quæ ex manifeſtatione ſui peccati in confeſſione aduenire poſſet tuæ ſorori, iuxta regulas communes, quæ dantur in materia de reſtitutione ad excuſandum iniuſtum damnificatorem ab obligatione reſtituendi, quando id non poteſt facere ſine damno ſuo tali, quod non ſit proportionatum damno, quod reparari debet in creditore. Non ergo tollitur hæc maior obligatio conſulendi famæ alienæ ex eo, quod ille fuerit complex cùm poſſit etiam inueniri reſpectu complicis, quando fundatur in iniuria aliqua ei illata.

An verò confeſſarius debet ſub eodem Sacramenti ſigillo ſeruare, quæ ad complicem ſpectant, & defectus naturales, aut inculpabiles alienos, qui ea occaſione manifeſtantur: dicemus inferiùs agentes de ſigillo confeſſionis.

SECTIO VIII.

Vtrùm aliquando poſſit confeſſarius obligare pœnitentem ad declarandum complicem quando id neceſſarium non eſt ad declarandum integrè totum ſuum peccatum.

424. *Sententia affirmatiua D. Ferdinandi Guerreri.* DE hoc puncto ſuperiori ſæculo acriter fuit controuerſum, quibuſdam contendentibus, id vtile, & neceſſarium eſſe; aliis eſſe inutile, & omnino illicitum. Priorem partem potiſſimè promouit D. Ferdinandus Guerrerus Archiepiſcopus Granatenſis, pietate non minùs, quàm doctrinâ illuſtris, qui contendit, confeſſarium debere in aliquibus caſibus pœnitentem obligare, vt ei complicem manifeſtet, quod ſi renuat, negare abſolutionem. Primò, ſi ſciret, aliquem occultè dogmatizare, & ſeminare errores contra fidem, quem ipſe pœnitens denuntiare non poſſet, deberet enim id confeſſario dicere, vt ipſe denunciet. Secundò, ſi ſciat, Sacerdotem aliquem abuti Sacramento confeſſionis, reuelando confeſſionis notitiam, ſollicitando pœnitentes ad turpia, *&c.* Tertiò ſi ſciret, aliquem Sacerdotem fictum miniſtrare publicè Sacramenta. Quartò ſi eſſet medicus, aut Pharmacopola, qui medicinis mortiferis intendit occidere infirmos. Quintò, ſi fœmina ſollicitata ab amico mariti ſit in proximo periculo conſentiendi, quia eſt in eadem domo, nec poteſt marito reuelari, quia occidet illum, & eſt ſpes emendationis, ſi confeſſarius alloquatur adulterum. In his, & ſimilibus caſibus confeſſarius poterit pœnitentem obligare, vt complicem reuelet, & alioquin abſolutionem negare, vt pote non ſatis benè ad illam diſpoſito.

425. Pro hac ſententia afferri poſſunt plures ex antiquioribus: Gandauenſis, *quodlib.* 3. *q.* 23. Alenſis 4. *part. q.* 18. *membr.* 4. *art.* 2. § 4 Richard. *in* 4. *diſt.* 21. *art.* 5. *q.* 2. Bonau. *ibi part.* 2. *art.* 1. *q.* 3. Antonin. 3. *part. titul.* 14. *c.* 19. *cond.* 10. §. 11. & magis fauet Syluester, *Confeſſio*, primò, *q.* 24 licèt re vera hi, & alij multi non dicant expreſsè, quod tenetur, ſed quod poteſt pœnitens in aliquibus caſibus complicem manifeſtare, & quod confeſſarius poteſt de illo interrogare ad correptionem, vel remedium adhibendum. Quod autem pœnitens teneatur aliquando, docet Sotus *in* 4. *diſt.* 18. *q.* 4. *art.* 5. Suarez *diſp.* 34 *ſect.* 4 *numero* 18. Fagundez *dicto libr.* 5. *de ſecundo præcepto Eccleſiæ cap.* 2. *numero* 11. & alij recentiores.

426. *Sententia negatiua contraria.* Poſteriorem, & contrariam partem acriter defendendam ſuſceperunt aliqui Theologi, præſertim M. Bannez 2. 2. *quæſt.* 33. *in fine*, vbi primò latè oſtendit, non eſſe medium conueniens ad correctionem alterius notitiam, quæ habetur in confeſſione. Secundò affert multa inconuenientia, quæ ex vſu contrariæ ſententiæ ſequi poſſunt Tertiò probat, vſum illius ſententiæ eſſe iniurium Sacramento Pœnitentiæ. Cæterùm ſi diſtinctè, & ſeorſim caſus examinentur, vix poteſt manere controuerſia de re, & alicuius ponderis quoad praxim

427. Supponendum itaque breuiter eſt, tripliciter poſſe confeſſario dari notitiam criminis complicis. Primò vt confeſſario quidem, & ſub ſigillo confeſſionis. Secundò, vt confeſſario quidem, ſed cum facultate, vt poſſit vti illa notitia cum tali, vel tali perſona, & in ordine ad talem, vel talem effectum ſolum. Tertiò non formaliter vt confeſſario, ſed vt talis perſona eſt, quod ſiue fiat flexis genibus, ſiue finita confeſſione, parum refert ſi pœnitens dicat ſe nolle dare illam notitiam ſub ſigillo Sacramentali. Secundò ſuppono, diuerſam eſſe quæſtionem, an liceat pœnitenti dare confeſſario notitiam complicis, qua confeſſarius vti poſſit, & an hoc ipſum liceat confeſſario, quam quæſtionem latè tractat Suarez contra Bannes *illa ſect.* 4. Aliam verò eſſe quæſtionem noſtram, ſcilicet, an poſſit confeſſarius obligare pœnitentem, vt eiuſmodi notitiam liberam ipſi det, & renuenti negare abſolutionem.

428. *Negatiuè reſpondetur.* His ſuppoſitis, dicendum eſt primò, numquam confeſſarium poſſe obligare Pœnitentem, vt ſi neceſſe non ſit ad explicandum proprium peccatum, dicat illi complicem cum notitia primi generis. Ratio eſt clara, quia notitia illa non poteſt vti confeſſarius extra confeſſionem ad vllum effectum: Ergo inutiliter, ac ſine vlla cauſa obligaretur pœnitens ad infamandum complicem; nec de hoc poteſt eſſe difficultas.

Dicendum ſecundò: nec etiam poteſt confeſſarius obligare pœnitentem ad manifeſtandum

complicem intra confeſſionem formaliter, ſeu cum notitia ſecundo loco aſſignata. Probatur, quia ſi neceſſe fuerit date confeſſario notitiam complicis in aliquo caſu, qua vti poſſit extra confeſſionem; poterit pœnitens hanc notitiam date extra confeſſionem, & erit aptior, ac vtilior confeſſario, quàm ſi ſit præcisè notitia ſacramentalis, qua non niſi cum maiori alligatione vti poterit: ergo non habet confeſſarius ius obligandi pœnitentem ad hoc, vt in confeſſione detegat illi complicem.

429. Dicendum tertiò, licitum eſſe ipſi pœnitenti date confeſſario eiuſmodi notitiam complicis, ſiue extra confeſſionem, ſiue intrà confeſſionem cum facultate, vt poſſit illa vti ad talem effectum modo ſuprà explicato. Hoc latè probat Suarez *dicta ſect.* 4 & conſtat clarè, quia pœnitens, ſi non confiteretur, poſſet illam notitiam dare Sacerdoti ſiue ad petendum conſilium, ſiue ad remedium ſuum, vel complicis: ergo etiamſi confeſſus fuerit poterit finita confeſſione illam notitiam dare; quid enim impedit confeſſio præcedens? Vnde ſimiliter poterit intra confeſſionem dare talem notitiam cum facultate, vt poſſit confeſſarius illa vti ad talem, vel talem effectum. Imò hoc pacto magis conſulit famæ complicis, cum maneat confeſſarius magis ſtrictè obligatus arctiori vinculo ſigilli ſacramentalis ad non manifeſtandum illud complicis crimen. Aliunde autem certum mihi eſt, ſigillum confeſſionis, licèt comprehendat etiam peccata complicis, non tamen reſpicere ipſum complicem, ſed pœnitentem, cuius ſolius licentia ſufficit ad vtendum illa notitia. Denique non eſt contra reuerentiam Sacramenti, quod aſſumatur ſecundariò vt medium ad alios effectus extrinſecos præter iuſtificationem pœnitentis: ex quibus diluuntur facilè omnia quæ contra hanc concluſionem aliqui congerunt, quæ ſingillatim diſſoluit optime Suarez *illa ſect.* 4.

430. Confirmarique poteſt, quia non eſt dubium, quod poſſit confeſſarius ex licentia pœnitentis vti notitia illa ad aliquod damnum temporale complicis impediendum, vt ſi vxor adultera ſciens, virum ſuum velle interficere adulterum, moneat illum per confeſſarium, vt ſibi conſulat: Item ſi aliquis in mortis articulo reſtituat damnum, quod ſimul cum alio ſocio intulit, poterit confeſſarius ex licentia pœnitentis admonere illum complicem de reſtitutione facta, & quomodo ſocius moriens condonauit ei ſuam partem. Nec hæc ſunt contra reuerentiam Sacramenti, vt conſtat: Cur ergo repugnabit? quod ex licentia eiuſdem pœnitentis vtatur confeſſarius eadem notitia ad bonum ſpirituale complicis, vel ad impediendum damnum commune?

431. Dicendum quartò; non niſi tarò contingere poteſt, vt confeſſarius obligare poſſit pœnitentem ad declarandum ſibi nomen complicis. Nam ea omnia, quæ confeſſarius poteſt cum tali notitia facere; poterit ipſe pœnitens immediatè per ſe ipſum, vel certè per alium, de cuius prudentia non minùs, ſed fortaſſe magis fidat, quàm de confeſſario: non eſt ergo cur debeat pœnitentem adſtringere, vt ſibi nomen dicat complicis, vel renuenti abſolutionem neget. Si enim pœnitens, dicit, ſe agnoſcere bene obligationem, quam habet & velle per ſe, vel per alium idoneum omnino ſatisfacere, confeſſarius debet in illo foro ei credere.

432. Dicendum quintò: non tamen repugnat, dari caſum, in quo poſſit confeſſarius pœnitentem obligare ad manifeſtandum ſibi complicis nomen: non quidem quaſi confeſſarius eam obligationem imponat; ſed quia reuera pœnitens eam habebat, & confeſſarius, qui ex eius confeſſione hoc agnoſcit admonet illum de ſua obligatione, cui ſi non vult ſatisfacere; iam meritò ei abſolutionem negat, quem non inuenit ad abſolutionem diſpoſitum. Porrò poſſe illum caſum contingere, conſtat apertè; quia poteſt confeſſarius videre, ex occultatione complicis grauiſſima damna imminere, ad quæ impedienda pœnitens omnino tenetur: rurſus videt pœnitentem ſe ipſo immediatè id non poſſe exequi, nec habere alium, per quem id poſſit, præter ipſum confeſſarium: quo caſu certum eſt, teneri pœnitentem ad illud medium vnicum eligendum: quod ſi eligere nolit, iam non eſt aptus ad abſolutionem recipiendam.

Obligationem manifeſtandi complicem ex ſe poteſt habere pœnitens in aliquo caſu.

433. Hic caſus facilius poteſt occurrere Prælato regulari, qui ſi ex confeſſione ſubditi ſciret, latere in domo, vel conuentu religioſum notabiliter pernicioſum, qui ſuis peſſimis moribus corrumpit alios, & inficere poteſt breui tempore magnam partem cum maximo damno communitatis, & aliunde videt, perditum illum hominem corrigendum non eſſe ſecretâ correctione ipſius pœnitentis, vel aliorum, nec poſſe impediri commune damnum, niſi auferendo de medio per mutationem, vel expulſionem illum incorrigibilem; poteſt quidem pœnitentem admonere de obligatione quam habet, ſi abſque grauiſſimo ſuo detrimento poteſt: quod ſi pœnitens nolit non debet Prælatus aſſumere Prælati perſonam, & cenſuris, vel præcepto obedientiæ eum obligare, quia notitiam illam non accepit, vt Prælatus, ſed vt confeſſarius, & in foro illo ſacramentali, in quo ſolùm debet negare abſolutionem ob defectum diſpoſitionis debitæ. Quare quoad hoc idem poteſt, & debet cũ proportione facere alius confeſſarius, cui religioſus ille confitetur: nam debet illum ſimiliter obligare, vt per ſe, vel per alium adeat Prælatum, & det illi notitiam complicis, quantum ſufficit ad impediendum commune damnum. Quando verò, & quomodo excuſetur pœnitens a manifeſtando complice propter infamiam, aut damnum proprium, quod ſibi timet: ex particularibus circumſtantiis iudicandum erit: Tam graue enim eſſe poteſt communitatis damnum, vt pœnitens teneatur illud impedire etiam cum aliquo graui ſuo detrimento.

434. Addo, poſſe contingere, vt licèt pœnitens dicat ſe velle per ſe ipſum immediatè, vel per alium date notitiam complicis ad impedienda mala iuxta ſuam obligationem, adhuc confeſſarius poſſit differre illi abſolutionem, donec de facto ſuæ obligationi ſatisfecerit. Nam ſicut debitori, qui ſæpe propoſuit reſtituere, & non reſtituit, prudenter differtur poſtea abſolutio, donec priùs cum effectu reſtituat, quia prudenter timemus, quod poſt confeſſionem non reſtituet: Sic in noſtro caſu quando confeſſarius prudenter timeret, pœnitentem non ſatisfacturum poſtea ſuæ obligationi, prudenter faceret differendo abſolutionem, donec priùs rem exequatur: imo addunt aliqui, quod debet cogere pœnitentem, vt afferat ſibi teſtimonium denuntiationis, vel manifeſtationis factæ. Ita Bartholomeus Medina 2. *ſumma cap.* 4. §. 1. Hoc tamen videtur nimium: nam in illo foro debemus, & poſſumus credere pœnitenti circa præterita, tam pro ſe, quàm contra ſe: & quidem debitorem, & furem abſque alio teſtimonio abſoluimus, quando dicit, ſe iam reſtituiſſe.

Dicen

435. Dicendum ſextò: cautiſſimè debet Confeſſarius procedere, quando petit ſibi notitiam complicis, quâ poſſit extra Confeſſionem vti: debet enim prouidere, ne ſcandalum ſequatur ex vſu notitiæ habitæ in confeſſione: ad quod aliqui putant fore vtile, ſi faceret ſibi licentiam dari à pœnitente in ſcriptis, ne fortè ipſe pœnitens id poſtea negaret: facilius tamen eſſet petere, vt ſibi extra confeſſionem dicatur, & faciliùs hoc faciet pœnitens, quam dare in ſcripto. Debet etiam præmonere pœnitentem, an ſperet, quod per ipſum Confeſſarium obtinebitur fructus, qui intenditur: item an ſit peculiare aliquod inconueniens, ſi confeſſarius agnoſcat complicem: poſſet enim contingere, quod eſſet frater, vel conſanguineus ipſius Confeſſarij, qui prudenter non deberet ipſi manifeſtari. Si verò Confeſſarius ſit Prælatus, debet cautiſſimè ſe gerere, & non facilè credere, quæ ſibi à pœnitente dicuntur de aliis, nec etiam ex licentia pœnitentis vti eiuſmodi notitia ad aliquid circa aliorum gubernationem decernendum: poteſt enim contingere, quod duo, vel tres malitioſè conueniant de manifeſtando Prælato in confeſſione defectus alicuius, dando licentiam Prælato, vt poſſit illa notitia vti ad gubernationem, nil tamen dicendo eidem ſubdito: debet itaque Prælatus illam notitiam accipere ſolùm ad inuigilandum, & inueſtigandum, an talem defectum in eo ſubdito inueniat: non tamen ad diſponendum de illo propter talem notitiam. Quando verò non datur licentia expreſſa ad vtendum eiuſmodi notitia extra confeſſionem, conſtat non poſſe vllo modo Prælatum illa vti in ordine ad gubernandum propter peculiare decretum Clementis Octaui, vt dicemus inferiùs agentes de ſigillo.

436. Dicendum vltimò. Sicut diximus, rarò obligari pœnitentem ad manifeſtandum nomen complicis confeſſario: ita rariùs obligabitur confeſſarius ad acceptandum illud munus, & imponendum ſibi illud onus corrigendi complicem, vel denunciandi illum. Aliquando tamen poterunt concurrere tales circumſtantiæ, in quibus ipſe etiam Confeſſarius obligetur ad exquirendum complicem, & aſſumendum ſibi illud munus, de quibus conſulendus eſt Suarez *dicta ſect.* 4. *numero* 20.

SECTIO IX.

An debeat explicari effectus ſubſequutus, an verò ſufficiat contineri cauſam? Vbi etiam de actu externo.

437. HOc ſolùm reſtat explicandum, ex iis, quæ ſupra *ſect.* 5. *num.* 236 diximus pertinere poſſe ad hanc circumſtantiam, *Quid.* Nam ipſe effectus ſequutus pertinet ad obiectum peccati: pro cuius explicatione, ſupponendum eſt in peccato, v. g. quo alium veneno occidiſti, interuenire actum in primis voluntatis internum, quo voluiſti dare illi venenum, deinde actionem externam, qua venenum præparaſti, & dediſti: deinde effectum ſequutum, ſcilicet mortem illius: dubium eſt, an ſatis ſit in confeſſione dicere te lethale venenum dediſſe, vt moreretur, an verò neceſſe ſit addere, quod interfeciſti eum veneno. Pro vtraque parte ſunt rationes, quæ non parùm vrgent. Quod enim vtrumque debeat explicari, probari videtur, quia licèt ille effectus externus non ſit in ſe formaliter, & intrinſecè liber, & malus: eſt tamen liber, & malus extrinſecè, & denominatiuè à libertate, & malitia voluntatis, à qua procedit: quod ſufficit, vt debeat explicari; nam actus etiam externus dandi venenum non eſt formaliter, & intrinſecè liber, ſed tantùm extrinſecè, & denominatiuè à voluntate interna: & tamen omnes fatentur, illum debere explicari, alioquin ſoli actus interni præciſè eſſent confitendi, in quibus ſolis reſidet immediatè, & formaliter malitia: ergo propter eamdem rationem debet explicari occiſio completa: non enim ſufficit dicere proieci ſagittam, aut exploſi ſclopetum, vt occiderem; ſed debet dici, occidi de facto: quod autem parùm, vel multùm temporis intercedat inter voluntatem internam, & effectum, videtur eſſe ſolùm differentia ſecundùm magis, & minus, cùm non ideo deſinat eſſe voluntarius effectus, qui poſt diem, vel biduum conſequtur ex voluntate hodierna.

Ex alia verò parte videtur difficile, quod ſit 438.
obligatio ſemper explicandi effectum conſequutum: quia in confeſſione ſolùm debent ex neceſſitate explicari peccata: ille autem effectus licèt ſit effectus peccati; non eſt tamen propriè peccatum: nam tunc homo non peccat, quando poſt annum ille alius moritur, nec etiam toto illo anno continuè peccat actu, dum ille ægrotat ex veneno, vel vulnere, licèt propter peccatum præcedens totum illud imputetur ipſi: alioquin peccaret actu tunc, quando actu dormit. Imò peccaret quando iam per contritionem, aut confeſſionem iuſtificatus eſt à priori peccato, quod durum, & omnino falſum videtur: ergo ille effectus non eſt peccatum actuale, & per conſequens non eſt neceſſariò in confeſſione exprimendus.

Propter hæc variæ ſunt ſententiæ. Prima, & 439.
ſatis communis affirmat eſſe explicandum effectum externum. Hanc tenent Soto *in* 4. *diſt.* 12. *quæſt.* 1. *artic.* 7. verſ. *Hinc ſit*, Ludouicus Lopez 1. *part. inſtruct. cap.* 31 §. *Præterea quia omnibus*, & 2. *parte* ò *c.* 76. *de Euchariſtia*, §. *Sequitur etiam ſecundo*, Thom. Sanchez *lib.* 9. *de matrim. diſp.* 45. *num.* 30. Caſtro Palao 1. *tom. operis moralis, tract.* 2 *diſp.* 1. *punct.* 3. *num.* 7. qui alios referunt. Eamdem ſententiam meo iudicio tenere debent aliqui docti Recentiores, qui nouo modo defendunt actum externum addere nouam malitiam, ac bonitatem, maiúſque meritum, aut demeritum ſupra actum internum. Quam ſententiam latè probat, & defendit Pater Ioannes Martinez Ripalda in erudito opere *de ente ſupernaturali. tom.* 1. *diſp.* 68. *ſect.* 5. vbi inter alias rationes id probat ex obligatione confitendi actus externos: & licèt ſolùm videatur loqui de actu externo: rationes tamen, quas affert, & exempla comprehendere videntur effectum externum conſequutum. Nam *num.* 32. adducit exemplum martyrij, in quo effectus mortis conſequitur diu poſt acceptationem mortis, & *num.* 31. probat exemplo ſatisfactionis pro pœna temporali, in quâ etiam paſſio externa auget ſatisfactionem ſupra voluntatem internam, & *num.* 32. probat hoc ipſum ex eo, quod Eccleſia, & Reſpublica humana puniunt peculiaribus pœnis actum externum: & *num.* 30. dicit rationem à priori eſſe, quod Deus plus accipit ab homine, quando accipit actum etiam externum bonum, & magis obligatus manet

Prima ſententia explicandum eſſe effectum externum.

Digitized by Google

net ad retributionem,quod idem cum proportione procedit in actu malo. Hæc autem omnia procedunt etiam in effectu ſequuto:nam qui dicunt, magis ſatisfieri per actum externum quam per internum ſolum, idem dicunt de paſſione externa conſequuta etiam quando homo iam non attendit, vt nos etiam dicemus inferiùs agentes de ſatisfactione *diſp.*14. *sect.* 4. & idem olim docui in eadem materia. Eccleſia etiam,& Reſpublica humana peculiariter puniunt pro effectu conſequuto magis, quàm ſi effectus non ſequeretur. Deus etiam plus accipit; ſicut & amicus plus accepit ab eo, qui dedit ei cum effectu ſalutem, honorem, aut diuitias, quàm ei, qui voluit, & tentauit, ſed ſine effectu. Quare hic Auctor meo iudicio, conſequenter tenet, effectum ſequutum, quando iam non adeſt actualis libertas interna, adhuc addere aliquid plus meriti, aut demeriti, ac per conſequens debere in confeſſione explicari.

440. *Contraria ſententia probatur.* Contrariam ſententiam defendit latè Pater Vaſquez *in* 1.2.*tom.*1. *diſput.*94. *cap.*3. Granado *in* 1.2. *controuerſ.* 6. *tract.*4.*diſp.*3.*num.*12. Azor. & alij, quos refert,& ſequitur Bouacina *de legib. diſput.*2. *quaeſt.*4. *punct.*4.*numero* 8.& Diana *tom.* 1. *tract.de circunſt.aggrauant.reſol.*64. & *tom.* 2. *de Sacram.reſol.*67. Curiel. *in* 1.2.*quaeſt.*71.*ar.*5. *dub.*3. §.3. *ad ſecundum argumentum.* Ioann Sancius *in diſput. ſelect.diſp.*20.*num.*5. Suarez *tom.*2. *de Religione lib.*3.*cap.*8. *num.*5. & probabilem reputat Thom Sanchez *lib.*1 *in Decal.cap.*16. *num.* 46.*circa finem*,& alij. Quæ ſententia verior ſemper mihi viſa eſt.

Probarique poteſt à priori, argumento ſuprà indicato, quia ille effectus quando conſequitur, iam non eſt actu peccatum, ſed effectus peccati; tunc enim homo non peccat, nec peccare poteſt, cùm actu dormiat, vel diſtractus ſit: non ergo eſt obligatio illum effectum explicandi in confeſſione, cùm nec ſit malitia formalis,nec ſubiectum, quod ab illa poſſit recipere denominationem peccati.

441. Non deſunt, qui negent antecedens, & dicant, tunc hominem actu peccare: imò tunc in ſomno, quando effectus pollutionis, vel occiſionis præuiſæ ſubſequitur, amittere gratiam,& incipere eſſe in peccato. Ita Marſilius *in* 2.*quaeſt.* 21. *artic.*2. *ſuppoſit.*2. *concluſ.*4. & Palatius *ibi diſtinct.*35. *diſput.vlt.in fine.* Hoc tamen ab omnibus meritò reiicitur: quomodo enim poteſt incipere eſſe turpis, & fœdus, qui priùs erat rectus, abſque noua libertate? Deinde,quid fieret de illo homine, ſi in ſomno mortuus eſſet,antequam effectus ſequeretur? Procul dubio ſaluus eſſet, cùm retinuiſſet adhuc gratiam ſanctificantem. Alij ergo dicunt,peccaſſe quidem priùs,ſed ab illa eadem malitia iam poſita, denominari de nouo peccatorem propter nouum peccatum,quod poſtea ponitur, quatenus denominatur de nouo homicida à voluntate libera præterita, & ab effectu nunc ſequuto.

442. Contra hoc tamen vrget id, quod ſupra oppoſuimus, poſſe,ſcilicet, contingere quod iam tunc homo iuſtificatus ſit per contritionem, aut confeſſionem,quando ponitur de nouo effectus prioris voluntaris malæ: non ſufficit ergo effectus ille ad dandam nouam denominationem peccatoris. Adde,ſi ideo effectus ille debet in confeſſione explicari,quia eſt effectus peccati præteriti, ſequitur, quod ſi hic homo priùs confeſſus fuerat venenum lethale datum, & die ſequenti moriatur, qui venenum accepit, debeat iterum confiteri illum effectum ſequutum, quia per te eſt materia neceſſaria confeſſionis, & non fuerat priùs ſufficienter explicata in ſe, ſed ſolùm in cauſa, quod per te non ſufficit: debet ergo ante communionem confiteri huncnouum effectum. Vnde ſi Sacerdos proiecit breuiarium in mare præuidens omiſſionem culpabilem recitandi per totum annum, & poſtea confiteatur hoc peccatum, debet adhuc ſingulis diebus ante Miſſam confiteri de nouo effectum nouum ſubſequutum,ſcilicet omiſſionem recitationis pro illo die: quæ omnia manifeſtè abſurda ſunt.

Reſpondetur communiter, effectum poſtea ſubſequutum non ſemper eſſe peccatum,ſed tunc ſolùm, quando per pœnitentiam non eſt retractata voluntas præterita: tunc enim adhuc moraliter perſeuerat præſens, & potens denominare voluntarium, & liberum id, quod ſequitur: quando verò retractata eſt per pœnitentiam, iam non cenſetur manere; atque ideo interrupto influxu, non eſt ampliùs voluntarium, aut peccatum id, quod poſtea ſequitur, & per conſequens non erit obligatio illud in confeſſione explicandi 443.

Hæc tamen reſponſio multipliciter impugnari poteſt. Primò, quia iuxta hanc doctrinam, ſi ille, qui venenum hodie dedit, ſtatim haberet attritionem, & propoſitum confitendi; tunc licèt poſt horam obiiſſet, qui venenum accepit, non teneretur pœnitens cras in confeſſione dicere, ſe hominem occidiſſe, ſed ſolùm dediſſe venenum: quia mors ſequuta fuit, poſt retractatam voluntatem. Conſequens autem (ni fallor) non concedent Auctores contrariæ ſententiæ; dicunt enim in vniuerſum, explicandum eſſe in confeſſione effectum mortis ſequutum abſque vlla diſtinctione. Vnde vlteriùs vrgere poſſumus, quia in prædicto caſu, non ſolùm non deberet, ſed nec poſſet pœnitens ſe accuſare, quod occidiſſet hominem veneno; quia ea dicendi formula ſignificaret, ipſam etiam occiſionem completam fuiſſe peccatum, cùm reuera non fuiſſet, ſed ſola porrectio veneni, quare vel ſolùm deberet dicere, ſe dediſſe venenum, vel certè deberet explicare mortem fuiſſe ſubſequutam poſt retractatam voluntatem; alioquin enim accuſaret ſe de quodam peccato graui, quod reuera non feciſſet.

Hinc ſecundò vlteriùs argui poteſt: quia ſi effectus ſequutus poſt retractatam voluntatem non cenſetur ampliùs voluntarius, neque peccatum; 444.
conſequens eſt,vt licèt retractata fuiſſet voluntas; non per attritionem, ſed per voluntatem naturalem,aut venialiter malam,propter aliquod ſcilicet motiuum temporale, & venialiter malum id ſufficeret ad hoc, vt effectus ſequutus non eſſet iam peccatum; quia tam deſineret eſſe voluntarius per vnam retractationem,quàm per alteram;atque adeo neque in hoc caſu deberet, aut poſſet in confeſſione explicari.

Nec ſatisfacies, ſi dixeris, debere retractari voluntatem præteritam per contritionem veram, aut attritionem cum Sacramento. Hoc enim in primis omnino gratis dicetur, cùm habitus gratiæ, aut charitatis non faciat vllo modo effectum hunc minùs dependere à voluntate præterita, aut magis diſplicere voluntati. Deinde quia hoc modo remaneret maior perplexitas in ordine ad confeſſionem:

feſſionem: nam ſi poſt retractationem voluntatis ſequitur effectus, oporteret in confeſſione explicare, an illa retractatio præcedens fuiſſet contritio, vel ſola attritio: ſi enim fuiſſet contritio, effectus ſubſequens non fuit iam peccaminoſus, nec debet proponi Confeſſario vt peccatum; ſicut deberet proponi, ſi voluntas præterita non fuiſſet retractata, aut fuiſſet quidem retractata per ſolam attritionem: quæ omnia longè ſunt à ſenſu,& mente pœnitentium, & confeſſariorum vt conſtat.

445. Tertiò arguere poſſumus contra illam doctrinam, quia quantumcumque de facto retractetur voluntas præterita; adhuc, ſi poſtea ſubſequitur effectus mortis; non minùs incurret irregularitatem, aut excommunicationem qui dederat venenum, iuxta communem ferè omnium ſententiam,quàm ſi non fuiſſet retractata voluntas:quia nimirum per illam retractationem non tollitur, quod effectus ſequutus ſit voluntarius, vt pote procedens à voluntate, & ab intrinſeco cum cognitione; vnde abſolutè denominat homicidam; alioquin non redderet irregularem: ergo retractatio non impedit rationem voluntarij, & per conſequens,neque rationem peccati;quia ſi peccatum eſt, hoc habet, quatenus eſt voluntarium: eſt autem voluntarium præcisè in ordine ad voluntatem præteritam, & ideo dat denominationem homicidæ, & affert irregularitatem, etiam poſt retractationem.

446. Vnde poſſumus quartò arguere à priori quia, effectus ille in tantum eſt voluntarius, & liber denominatiuè, in quantum ortum habuit à voluntate præterita libera; non in quantum pendet nunc à voluntate non retractata. Et ratio eſt clara, quia negatio retractationis non facit voluntatem magis nunc influere in effectum, nec retractatio facit, voluntatem minùs influere: totus enim influxus ex parte voluntatis eſt poſuiſſe cauſam,quam iam nunc tollere non poteſt: cùm ergo retractatio non minuat poſitionem cauſæ, nec carentia retractationis addat vires cauſæ iam poſitæ; conſequens eſt, vt voluntas eodem modo influat in effectum ſequentem, ſiue retractet, ſiue non retractet; quia non influit vllo modo ſecundùm ſtatum præſentem, ſed ſolum ſecundùm ſtatum præteritum, vt præteritus eſt. Cùm ergo effectus in tantum ſit voluntarius, in quantum procedit à voluntate, & eodem modo procedat, ſiue retractetur, ſiue non retractetur voluntas præterita: conſequens eſt, vt retractatio non minuat nec auferat rationem voluntarij: ergo nec rationem peccati, ſi poteſt peccatum appellari. Probatur hæc vltima conſequentia: quia effectus hic non denominatur malus, nec peccatum à voluntate præſenti, ſed ſolùm à voluntate præterita: ab illa enim ſolùm voluntate accipit malitiam, à qua dependet, & omnis alia voluntas, habet ſe merè concomitanter, & per conſequens non poteſt influere ſuam malitiam in illum: cùm ergo ſolùm dependeat in ſuo eſſe à voluntate præterita: conſequens eſt, vt ab ea ſola accipiat denominationem mali, & peccaminoſi: eſſe enim malum eſt procedere à voluntate mala, & peccaminoſa: ergo ſtatus præſens voluntatis, qui non influit in hunc effectum, non poteſt illi communicare, vel auferre denominationem mali, & peccati.

447. Reſtat nunc reſpondere ad rationem dubitandi initio propoſitam: cur, ſcilicet magis debeat explicari in confeſſione actus externus, quàm effectus peccati: vterque enim habet malitiam denominatiuè ab actu interno, à quo procedit: neuter habet malitiam formaliter, & immediatè. *Cur debeat explicari actus externus?* Suppono autem cum ſententia communi, actum externum nullam addere bonitatem, vel malitiam moralem formalem ſupra internum: quod quidem probare non eſt huius loci, ſed ſpectat ad primam ſecundæ. Sicut ergo ſufficit confiteri cauſam malam præteritam, in qua ſola reſidet tota malitia, & non eſt neceſſe declarare effectum, qui poſtea denominatur malus ab illa malitia, quæ iam eſt explicata:ſic videtur dicendum de actu externo, quod ſufficiat confiteri voluntatem efficacem internam, in qua ſola reſidet tota malitia formalis, à qua poſtea actus externus denominatur malus, quia procedit à voluntate mala.

Aliqui dicunt, actum externum eſſe confitendum, quia tota malitia peccati, quod exteriùs conſummatur, præcipuè eſt in actu externo Contra hoc tamen arguit Suarez *in præſenti diſput. 22. ſection. 3. num. 2.* quia licèt malitia obiectiua ſit in actu externo, tamquam in obiecto: malitia tamen moralis actus humani, vt ſic tota eſt formaliter in actu interno, à quo externus extrinſecè denominatur malus, vel bonus, ſicut, & liber, & actus humanus: malitia autem obiectiua actus externi ſatis explicatur actu interno, vt terminato ad tale obiectum, licèt non explicetur actus externus, vt in re poſitus. Addere poſſumus, ſi de malitia obiectiua ſermo ſit, non minùs reperiri malitiam obiectiuam in effectu peccati, quàm in actu externo: ideo enim eſt malum velle dare venenum, aut proiicere ſagittam, quia mors hominis, ſeu eius interfectio eſt mala obiectiuè: ſi ergo malitia obiectiua declaranda eſt, deberet etiam occiſio conſummata explicari, ex qua potiſſimè deſumitur malitia obiectiua. 448.

Ratio magis communis huius differentiæ eſt, quod actus externus, qui denominatur liber à libertate actuali actus interni, eſt verè, & propriè peccatum: effectus verò poſtea conſequutus, in ſomno verbi gratia, non eſt propriè peccatum, vt diximus, ſed effectus peccati: in confeſſione autem explicari debent omnia, & ſola peccata: ideo debet explicari actus externus, quando eſt actu liber: non verò effectus poſtea ſequutus. Porrò actum externum eſſe verè, & propriè peccatum, conſtat ex definitione peccati, quam ex Auguſtino tradunt communiter Theologi, nempe, *peccatum eſt factum, dictum, vel concupitum contra legem Dei*: quæ definitio non ſolùm comprehendit actum internum, ſed externos, vt conſtat. Et quidem, licèt actus externus non addat malitiam nouam ſupra actum internum: adhuc per illum dicimur propriè peccatores, & mereri pœnam: ſicut etiam dicimur mereri præmium per eleemoſynas, & alia opera bona externa: qui ſicut hi actus denominantur boni, aut mali, ita denominantur merita, & demerita, atque adeo propriè dicimur mereri, & demereri per eos actus: ergo, & peccare: debent ergo explicari in confeſſione, cùm ſint verè peccata, quia licèt non afferant malitiam diſtinctam ab actu interno: ab eâdem tamen malitia poſſunt duo ſubiecta diuerſa accipere denominationem peccati, & mali. In effectu autem poſtea ſequuto non datur talis denominatio: quia non poteſt eſſe peccatum actuale in eo, qui actu non 449.

peccat

peccat;nec poteſt actu peccare, qui actu non agit; ille autem, qui dormit, dum eius inimicus veneno moritur, nihil tunc agit; ergo tunc non peccat.

450. Obiicies primò, quando ille alius moritur, tunc qui venenum dedit,incipit denominari homicida;ergo tunc occidit: nam homicida non eſt, niſi qui aliquando occidit hominem: ſed antea nondum occiderat,ergo nunc occidit. Confirmatur, quia qui nunc moritur, nunc occiditur; ergo ab aliquo occiditur, vt à cauſa principali operante per venenum, vt per inſtrumentum: non ab alio, niſi ab eo, qui venenum dedit; ergo ab illo nunc occiditur.

Reſpondetur denominationem homicidæ includere duo, ſcilicet, actionem ex parte homicidæ, & paſſionem ex parte paſsi, ſeu poſitionem termini vltimi, qui eſt mors. Quamuis ergo antea non denominaretur homicida, qui iam dederat venenum; hoc non erat ex defectu actionis; nam ex parte ſua iam erat poſita tota actio neceſſaria; ſed erat ex defectu termini vltimi, qui poſtea ponitur, ſine noua actione ex parte homicidæ: quare non eſt verum, quod tunc occidat, ſed quod tunc ponitur terminus, ratione cuius eſt verum iam, quod antea occidit, in eo ſenſu, quo Augustinus *in pſalm. 63.* dixit, Iudæos tunc occidiſſe, percuſsiſſe Chriſtum, quando clamarunt, *crucifige, crucifige.*

451. Ad confirmationem dico, eum qui moritur, nunc occidi à veneno, à cuius actione denominatur etiam aliquo modo agere, qui venenum dedit: ſicut pater dicitur generare, quando à ſemine fœtus animatur in vtero: illa tamen eſt denominatio quædam agentis valdè impropria, & quæ competere poteſt cauſæ iam non exiſtenti, vt conſtat, cùm poſsit iam eſſe mortuus antea, qui venenum dedit: & tamen diceretur nunc agere per venenum, quod dedit: non verò diceretur nunc actu peccare: quia denominatio peccantis eſt perſonalis, nec poteſt fieri per alium: quare licèt aliquo modo dicatur cauſa præterita agere nunc per alium, non tamen dicetur peccare nunc:quia peccare eſt fundare in ſe vituperabilitatem; ſicut honeſtè agere eſt fundare in ſe laudabilitatem: repugnat autem fundare propriam laudabilitatem, aut vituperabilitatem nunc propter id, quod alius facit; nam tota laudabilitas, & vituperabilitas fundata iam eſt in mea actione præterita.

452. Vrgebis, quia homicidium eſſentialiter eſt peccatum actuale: ſed nunc, quando ille alius moritur; incipis eſſe, & denominari homicida; ergo nunc incipis denominari peccator. Reſpondetur, homicidium includere quidem eſſentialiter peccatum, ſed non ſolum: homicida enim eſt ille; ex cuius actione iniuſta aliquis homo moritur: includit ergo peccatum, vel præſens, vel præteritum, & addit effectum mortis ſequutum, ex cuius defectu non dicebaris antea homicida; dicebaris tamen iam peccator ex actione iam poſita.

353. Obiicies ſecundò, quia nunc incurrinir cenſura, quando ponitur effectus, & non antea: hæc autem non incurritur, niſi propter peccatum:ergo nunc ponitur etiam peccatum. Reſpondetur negando conſequentiam; nam cenſura incurritur nunc propter peccatum præteritum, quod tamen Eccleſia non vult punire, niſi poſita tali conditione effectus ſequuti. Vnde contingere etiam poteſt, quod incurratur cenſura ab eo, qui iam per contritionem, vel per attritionem cum Sacramento eſt iuſtificatus à peccato præterito: quia cenſura eſt pœna, qua adhuc Eccleſia iuſtè punire poteſt hominem propter peccatum præteritum. Et ſicut excommunicatus, licèt per contritionem iuſtificetur, adhuc maneat excommunicatus donec abſoluatur: ita poteſt, quando iam eſt contritus, incurrere de nouo excommunicationem propter peccatum præteritum. Et quidem propter cenſuram, aut reſeruationem, quæ incurritur, aliquando, non aliter, niſi ſequuto effectu, oportebit in confeſsione explicare etiam effectum ſequutum.

Adhuc tamen reſtat ſcrupulus contra rationem illam communem, propter quam obligatur pœnitens ad confitendum actum externum, eo quod ille etiam actus, quando actu durat libertas, eſt ſubiectum malitiæ, & verum peccatum. Contra hoc, inquam, poteſt eſſe difficultas non leuis, quia in confeſſione alicuius peccati non eſt obligatio explicandi omnia, & ſingula ſubiecta malitiæ: ſufficit explicare malitiam, & aliquod ſubiectum illius, v.g. qui ſemel tria vulnera inflixit, ſufficit, ſi dicat, *vulneraui:* item qui oſcula, amplexus, & copulam habuit cum fœmina, ſufficit, ſi dicat, ſe habuiſſe copulam: ergo ſimiliter qui habuit voluntatem internam, & actum externum, ſufficit, ſi dicat voluntatem internam efficacem: hæc enim, & actus externus faciunt vnum peccatum numero: in quo quidem non eſt neceſſe explicare ſingulas eius partes, vt illud peccatum verè dici poſſit manifeſtatum,ſicut nec qui furatus eſt centum, oportet, quod illa centum manifeſtet. 454.

Dicunt aliqui, non ſatis explicari voluntatem internam, non explicato actu externo: quia per actum externum cognoſcitur perſeuerantia voluntatis internæ. Sed contra, quia circa ipſam perſeuerantiam redit eadem difficultas: nam ad explicandum hoc peccatum, non oportet explicare totam eius perſeuerantiam, cùm inceptio, & perſeuerantia faciant vnum,& idem peccatum, cuius non eſt neceſſe omnes, & ſingulas partes explicare. 455.

Dices, ipſamet voluntas exequutiua differt ſpecie à voluntate non exequutiua propter diuerſum valde modum tendendi,quem habet in ſuum obiectum: ad explicandam ergo differentiam voluntatis internæ oportet explicare actum externum qui neceſſariò conſequitur talem voluntatem exequutiuam. Ita ferè indicare videtur Suarez *illo num. 2.*

Sed hæc reſponſio non poteſt plenè ſatisfacere: quia illa voluntas exequutiua, quæcumque illa ſit,tota præcedit, prioritate ſaltem naturæ, actionem externam, quam cauſat: poſſet ergo tota ſecundùm ſe explicari, non explicato opere externo. Probatur conſequentia, quia in rigore loquendo, non repugnat, quod aliquis credens, ſe poſſe facere aliquam actionem externam, velit eam facere, & habeat vltimam voluntatem exequutiuam: & tamen, quia ab aliquo alio tenetur, vel quia ligatus eſt, aut humore impeditus non ponat actionem externam: ergo dicere, ſe habuiſſe vltimam voluntatem exequutiuam, non eſt dicere, poſitam eſſe actionem externam. Vnde poſſet aliquis explicare totam malitiam voluntatis internæ, non dicendo aliquid de externa actione, ſed potiùs poſitiuè proteſtando, ſe 456.

nihil

nihil velle explicare de illa, an ſit vel non ſit poſita.

457. Aliter ergo, & fortaſſe faciliùs reſponderi poſſet) ad difficultatem propoſitam, concedendo, actionem externam ſimul cum voluntate interna integrare vnum, & idem peccatum, in quo, licèt non ſit neceſſe explicare diſtinctè omnia, & ſingula ſubiecta malitiæ; oportet tamen explicare ſubiecta, quæ differunt ſpecie in modo participandi illam malitiam. Sicut ergo in vno peccato conſtante ex duabus malitiis partialibus ſpecie diuerſis, oportet vtramque explicare: ſic quando vnum peccatum conſtat ex duobus ſubiectis partialibus, quæ in modo participandi malitiam differunt ſpecie, oportet vtrumque ſubiectum explicare: alioquin non explicatur ſpecies illius peccati tota, quæ non ſumitur ſolùm ex malitia, ſed etiam ex ſubiectis tali modo eam participantibus. Porrò negari non poteſt, diuerſum eſſe ſpecie modum, quo actus externus participat malitiam ab eo, quo reperitur in actu interno, in quo reperitur immediatè, & formaliter; in externo autem ſolùm mediatè, & denominatiuè. Si ergo ſolùm explices actum internum; nondum explicaſti peccatum illud, quatenus participat malitiam mediatè, & denominatiuè, ex qua parte eſt peccatum ſpecie partiali diuerſum à peccato interno, componens tamen cum eo vnam ſpeciem integram peccati.

458. Vnde ad exempla in obiectione propoſita concedimus, non oportere in peccato explicare diſtinctè omnia, & ſingula ſubiecta malitiæ: nec ſingulas partes malitiæ, quando inter illa ſubiecta, aut illas partes non datur differentia ſpecifica partialis, ſicut datur in caſu noſtro. Poſſumus autem retorquere vltimum exemplum: nam qui habuit oſcula, amplexus, & copulam, non ſatisfaciet confitendo amplexus, & oſcula, licèt hæc faciant idem peccatum cum copula; ſed debet explicare copulam, quæ eſt pars conſummatiua, & continens implicitè illas alias; & ideo hac ſola explicata, fit ſatis. Similiter ergo, qui habet actum internum, & externum; non ſatisfacit confitendo internum; ſed debet confiteri externum, quæ eſt pars vltima, & conſummans, ac implicitè connotans aliam compartem, quare explicato ſolo actu externo, fit ſatis, & explicatur tota malitia.

459. Obiicies vltimò, poſſe adhuc retorqueri contra nos argumentum, quo ſupra vſi ſumus, quod, ſcilicet, ſi effectus ſequutus poſt retractatam voluntatem non eſt peccatum, ſequitur, quod frequenter confiteantur, vt peccata, quæ reuera non fuerunt peccata, quia fuerunt poſt retractatã volũtatẽ: hoc inquã argumentũ poteſt contra nos fieri: quia actio externa tunc ſolùm eſt peccatum, & materia confeſſionis, quando fit, perſeuerante libertate interna: ſed frequenter contingit, vt quando exercetur actio externa, non perſeueret actu voluntas interna formaliter libera: nam licèt applicuerit ſe homo liberè ad aliquam actionem, v. g. ad legendum, ad ambulandum, ad loquendum, &c. poſtea tamen non ſemper habet aduertentiam ſufficientem ad libertatem ſaltem plenam. Continget ergo ſæpe, illam actionem externam non eſſe peccatum ſaltem mortale propter defectum libertatis actualis perſeuerantis: & tamen tota illa proponitur à pœnitẽte, vt materia Sacramenti abſque vlla diſtinctione, ergo vel fatendum eſt, ſufficere libertatem præteritam, vt denominetur tota peccatũ; vel deberet in confeſſione diſtingui, quæ pars fuerit, & quæ non fuerit peccatum.

Reſpondetur, pœnitentem non habere in noſtra ſententia obligationem explicandi effectus peccati, ſed ſolùm peccata interna, & externa: cui debito ſatisfacit, accuſando ſe de detractione externa, verbi gratia, per hoc enim non intendit dicere, fuiſſe peccatum, quoad omnes partes externas; quis enim hoc poteſt ſcire? Sed ſolùm dicit, quod certum eſt, incepiſſe, ſcilicet, cum libertate actuali, vel aliquandiu eam habuiſſe: per quod explicatur, quantum ſufficit illud peccatum, ſiue plures, ſiue pauciores partes habuerit actu liberas, & peccaminoſas, omnes enim faciunt moraliter vnum peccatum, quod ſufficit ſub illa generalitate explicare. 460.

Aduerto vltimò cum Patre Vaſquez, regulariter expedire, quod effectus conſequuti dicantur, atque ideo non eſſe pœnitentes impediendos, ſed relinquendos in hoc vſu: quia hoc modo explicatur meliùs malitia actus præcedentis, & intelligitur meliùs ſtatus pœnitentis, & an habeat obligationem aliquam reſtituendi, vel incurrerit cenſuram, aut caſum reſeruatum: & quæ remedia ei oporteat applicare.

Reſtabat dicere, an ſicut non eſt neceſſe dicere effectum conſequutum; ſic etiam non ſit obligatio dicendi cauſam, ſed ſufficiat dicere peccatum: verbi gratia, ſatis ſit dicere omiſſionem Miſſæ, non dicendo cauſam, quæ ad hoc mouit, ludum verbi gratia, vel ſtudium, De hoc tamen dicemus infrà *ſect.* 11. agendo de circumſtantia. *Cur.*

SECTIO X.

De circumſtantia, Vbi.

Reliquas circumſtantias, quæ ſuperſunt, breuiùs percurremus, quia faciliores ſunt. Tertia ergo eſt *Vbi*, ſeu locus. Et quidem aliquando hæc non eſt circumſtantia, ſed ipſa tota ſubſtantia, & prima ſpecies peccati, quando extrahitur aliquis per iudicem ab Eccleſia contra loci religionem; quando iudex in Eccleſia actus iudiciales exercet, &c. Quæ peccata non habent aliam malitiam, niſi quatenus ſunt contra loci reuerentiam, quæ violatur. Aliquando verò locus dat circumſtantiam neceſſariò confitendam diuerſam à ſpecie peccati, quæ ſupponitur, vt quando in Eccleſia effunditur iniuſtè ſanguis humanus vel fit pollutio, aut copula illicita. Circa quam circumſtantiam aliqua breuiter notanda ſunt. 461.

Primò ergo interuenit malitia ex hac circumſtantia per voluntariam ſeminis effuſionem, per quam, quando notoria eſt, polluitur Eccleſia, & indiget reconciliatione, de quo diximus *diſp.* 20. *de Euchariſtia ſect.* 2. Dubium eſt autem primò, an quando Eccleſia non polluitur, quia peccatum eſt occultum, contrahatur nihilominus malitia Sacrilegij in confeſſione explicanda, ſiue ſit peccatum pollutionis, ſiue copulæ illicitæ. Negant aliqui, quorum ſententiam probabilem dicit P. Vaſquez *tom.* 1. *in primam* 2. *diſputat.* 98. *cap.* 3. *num.* 6. & Baſilius Pontius *de matrim. l.* 10. *cap.* 10. *num.* 15. Communis tamen, & verior ſententia affirmat, quam cum aliis tenent Suarez *tom.* 1. *de Religione lib.* 3 *cap.* 7. *num.* 4. Raphaël de la Torre *tom.* 2. *de Religione quæſt.* 99. *art.* 2. *diſp.* 7. Thom. Sanch. *tom.* 3. *de matrimon. lib.* 9. *diſp.* 15. *num.* 11. Bonacina *de matrimon. quæſt.* 4. *punct. vltim. num.* 7. qui alios referunt. Et pro- 462. *De copula, vel pollutione in loco ſacro.*

batur à poſteriori,quia ſi ille actus poſtea fiat publicus, Eccleſia pollueretur; ergo à principio fuit ſacrilegus,& contra Eccleſiæ prohibitionem: non enim incipit eſſe contra Eccleſiæ prohibitionem, quando publicatur.

463. Secundò dubitatur de coitu coniugali, an, & quando habeat malitiam ratione loci: aliquando enim eam non contrahit, quando ex humana neceſſitate fit propter diuturnam manſionem coniugis in Eccleſia: de quo videri poteſt idem Sanchez *ibidem num.* 12. Leſſius *lib.* 4.*c.*3.*dub.*12. *num.* 86. Suarez 3. *tom.in* 3 *part.diſput* 81.*ſect* 4. Hic enim caſus non pertinet ad præſens propoſitum; quia ad illud peccatum, vt dixi, locus non concurrit, vt circumſtantia, cùm non ſupponat actum aliunde illicitum, ſed dat primam, & ſubſtantialem ſpeciem malitiæ.

464. *De tactibus, & verbis in loco ſacro.* Tertiò dubitatur, an tactus etiam, & aſpectus, ac verba turpia ratione loci ſacri, habeant ſpecialem malitiam explicandam in confeſſione. Tres ſunt ſententiæ. Prima dicit, eos omnes actus impudicos contrahere malitiam grauem Sacrilegij. Secunda negat in vniuerſum de omnibus. Tertia concedit de aliquibus tactibus magis impudicis, & turpibus, v. g. inter pudenda; negat de aliis leuioribus tactibus. Auctores videri poſſunt apud Dianam *tom.* 1 *tract. de circumſt. aggrauant.reſol.* 25. & apud Fagundez *lib.* 4. *de ſecundo præcepto Eccleſiæ cap.*4 qui non videtur ſibi ſatis conſtans, Nam *num.* 29. *in fine*, reprehendit eos, qui dicunt, tactus etiam per partes pudendas, non contrahere malitiam Sacrilegij: quam tamen ſententiam ipſe poſtea *num.* 31. *in fine* fatetur tandem eſſe probabiliorem: quam tenet cum aliis Sanchez *dicta diſput.* 15. *num.*21. Et ego etiam cum quadam limitatione veriorem exiſtimo: quia vt bene obſeruat Vaſquez ſupra citatus, hæc accipiunt malitiam grauem Sacrilegij ex prohibitione Eccleſiæ, quæ cùm non ſit de tactibus, ſed de copula, aut pollutione, per quas Eccleſia violatur; non eſt, vnde habeant illam ſpeciem Sacrilegij grauis: debet tamen hoc limitari, vt non procedat, quando ij actus fiunt cum periculo pollutionis, aut tactus ſunt tales ex ſe, vt videantur cum pollutione connexi: tunc enim prohibitio pollutionis comprehendere videtur ea, quæ ex ſe tale periculum mortale afferunt,

465. *De aliis peccatis in loco ſacro.* Hinc conſtat ad id, quod quartò ſolet dubitari, an omnia peccata in Eccleſia commiſſa contrahant ſpecialem malitiam ratione loci ſacri. Ioann. Medin. *Cod. de pœnit.tract.*2.*quæſt.*9. affirmat, in quocumque peccato mortali, ſiue externo, ſiue interno eam circumſtantiam eſſe neceſſariò explicandam. Alij tamen communiter id negant, quia nullum eſt fundamentum ad id aſſerendum. Vnde diſtinguunt bene in eo, qui deſiderat turpia intrà Eccleſiam; nam ſi locus ſe habeat ex parte obiecti, ita vt deſideret habere in Eccleſia copulam; tunc contrahit ratione Sacrilegij: & hoc ſiue ipſe, quando id deſiderat ſit, intra, ſiue ſit extra Eccleſiam. Si verò locus non ſe habeat ex parte obiecti, ſed ex parte ſubiecti, ita vt, dum eſt in Eccleſia deſideret copulam extra Eccleſiam; tunc non contrahit malitiam Sacrilegij. Quando verò ipſe erat intrà Eccleſiam, & videns fœminam, illam turpiter concupiuit, & non conſiderat ex parte obiecti, quod fiat copula intra, vel extra Eccleſiam; adhuc non contrahitur malitia Sacrilegij, vt notauit Azor. 3. *tom. lib.* 3. *cap.* 27. *quæſt.* 15. & priùs notauerat Nauarrus in c. *conſideret. de pœnit. diſtinct.* 5. *in princ.num.*21. quia non fertur ad circumſtantiam loci, quam in mente non habet.

Poteſt tamen dubitari quintò; an peccata in Eccleſia commiſſa, licèt non contrahant malitiam grauem Sacrilegij neceſſariò explicandam in confeſſione; contrahant tamen aliquam malitiam maiorem ratione loci ſacri. Reſpondetur, per ſe loquendo, & ſecluſa ignorantia, vel inaduertentia, videri, quod contrahant ex loco ſacro aliquam irreuerentiam ſpecialem: imò eam, licèt leuis ſit, pertinere ad ſpeciem ſacrilegij: non enim apparet, cui virtuti opponatur, niſi religioni propter ſpecialem reuerentiam, quæ debetur loco ſacro. Nam ſicut de perſona ſacra dici ſolet, quod nugæ in ore Sacerdotis aliquid Sacrilegij participare videntur; ita de nugis, aut verbis otioſis in Eccleſia prolatis dici poteſt;& à fortiori de aliis peccatis grauioribus: indecens enim eſt, vt locus orationi, & cultui diuino deputatus conuertatur in locum peccandi, & offendendi eumdem Deum. 466.

Hinc infero, non eſſe vniuerſaliter veram regulam illam, quod ea ſola contrahant malitiam grauem Sacrilegij ratione loci, quæ ſpecialiter prohibentur ab Eccleſia ob eius reuerentiam. Nam poteſt contingere, aliqua ita grauiter opponi reuerentiæ debitæ loco ſacro, vt ſecluſa etiam Eccleſiæ prohibitione, contraheret malitiam grauem Sacrilegij: vt ſi aliquis publicè ibi copulam haberet cum meretrice; ſi equos, & iumenta induceret, vt in ſtabulum; ſi in ipſo ſacro Altari Idolis offerret ſacrificia; hæc, & his ſimilia, etiam ſecluſa Eccleſiæ prohibitione, afferunt grauiſſimam irreuerentiam in domum ſacram. In quo ſenſu intelligi debent, qui docent, comœdias laſciuas,negotiationes nimis profanas, nundinas,mercatum publicum,& ſimilia non poſſe abſque peccato mortali ſacrilegij intrà Eccleſiam fieri: de quo videri poſſunt Henriquez *l.*2. *de pœnit.c.*6.*n.*5. *littera N.* & Molina *tom* 1. *de iuſtitia diſp.* 344 qui affert exemplum Chriſti, qui *Ioann.* 2. funiculo eiecit ex templo ementes, & vendentes, quorum fortaſſe negotiatio nimis profana erat, & tanto Domini zelo, ac feruore profliganda. Aliqui enim contractus priuatim, & quoad pactum, non quoad executionem, ſi in templo fiant, non ideo damnandi ſunt, vt culpa mortalis. 467.

Sextò dubitatur de ſanguinis effuſione; quando contrahat malitiam Sacrilegij grauis ratione loci. Breuiter dicendum eſt, hominis occiſionem in Eccleſia, vel percuſſionem cum effuſione ſanguinis contrahere eiuſmodi malitiam: hæc enim cauſant Eccleſiæ violationem, de quo dixi *dicta diſput.*20. *de Euchariſtia ſect.*2. Percuſſio autem grauis ſine occiſione, & ſanguinis effuſione, ſicut non violat Eccleſiam, ſic nec affert illam ſpeciem grauem Sacrilegij, quod oportet obſeruare contra Fagundez *illo c.* 4. *num.* 14. vbi dicit, percuſſionem grauem, etiam ſine effuſione ſanguinis afferre illam malitiam grauem Sacrilegij explicandam: pro quo citat Nauarrum Syluestrum. Henriquez, & alios, qui id minimè dicunt; loquuntur enim expreſsè de homicidio, aut vulnere cum ſanguinis effuſione. Et quidem cùm non inueniatur Eccleſiæ prohibitio circa hoc, niſi in illis duobus caſibus; abſque fundamento extenditur ad illum tertium de percuſſione abſque effuſione ſanguinis. 468. *De effuſione ſanguinis.*

Septimò

469. *De furto in Eccleſia.* Septimò dubitatur de furto, quando accipiat ex loco ſacro malitiam ſpecialem neceſſariò explicandam. Circa quod regula generalis traditur à Ioanne Papa Octauo in cap. *Quiſquis inuentus,* 17. *quæſt.* 4. quod Sacrilegium committitur auferendo ſacrum de ſacro, vel non ſacrum de ſacro, vel ſacrum de non ſacro. Vnde plures colligunt non ſolùm non eſſe ſacrilegium, quando quis furatur rem ſacram, ſiue eam accipiat de loco ſacro, ſiue de non ſacro, ſed etiam, quando furatur rem profanam, cuiuſcumque illa ſit, in loco ſacro; atque ideo furem, qui intra Eccleſiam furatur crumenam alicuius, debere explicare in confeſſione circumſtantiam illam loci ſacri. Ita Suar. *dicto lib.* 3. *de Relig. c.* 5. *n.* 7. Valentia *tom.* 3. *diſp.* 6. *q* 15. *punct.* 1. Vaſquez, Nauarrus, Nimmus, quos ſequitur, & refert Bonacina *in primo præcepto Decalogi, diſp.* 3. *quæſt.* 6. *punct. vnic. n.* 17. Layman *l.* 4. *tract.* 10. *c.* 7. *num.* 18. Rebellus, Raphael de la Torre, Reginaldus, Petrus de Ledeſma, Menochius, quos refert Diana 1 *tom. tract. de circumſt aggrauant. reſol.* 27. quia legis verba generalia ſunt: ergo generaliter debent intelligi de omni furto facto in loco ſacro.

470. Contraria ſententia probabilior videtur, quod ſcilicet fur in Eccleſia furatus crumenam diuitis, non debeat illam loci circumſtantiam explicare: quam tenent Henriquez *lib.* 3. *de pœnit. c.* 6. *n.* 5. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 45. *n.* 14. Coninch. *in præſenti, diſp.* 2. *dub.* 4. *n.* 22. Sotus, Ioannes de la Cruz, Fagundez, & alij, quos refert, & ſequitur Diana *illa reſol.* 27. & probabilem dicunt dicunt Azor. *tom.* 1. *lib.* 9. *cap.* 27. & Raphael de la Torre *loco citato.* Ratio autem eſt, quia res illæ nimis materialiter ſunt in loco ſacro, cùm per accidens ibi inueniantur abſque vllo ordine ad talem locum quare verba Ioannis Papæ dicentis, Sacrilegium poſſe committi, accipiendo *non ſacrum de ſacro*, debent intelligi in ſenſu formali, hoc eſt, quod res non ſacræ accipiantur non ſolùm in loco ſacro, ſed etiam *de loco ſacro*: illa autem pecunia accipitur quidem materialiter in loco ſacro, ſed non *de loco ſacro*, cùm ad illum locum nullo modo pertineret. Poteſt verò contingere, vt non ſacrum accipiatur de ſacro, v. g. quando res aliqua poſita eſt in Eccleſia cuſtodiæ, & ſecuritatis cauſa, vel commodata ſit Eccleſiæ: tunc enim iam aliquo modo pertinet ad Eccleſiam. Vnde non ſine fundamento Thomas Zerola *in praxi pœnit. cap.* 12. *q.* 17. diſtinguit inter tapeta, & baldachinum, aut ſellam, quæ aliquis nobilis præmiſit ad Eccleſiam pro ſui commoditate, vel quæ ſacriſta feciſſet ſibi commodari pro Eccleſiæ ornatu; & in ſecundo caſu dicit fore ſacrilegium eorum furtum, non verò in primo: quia tunc non fit irreuerentia grauis ipſi Eccleſiæ, cui per accidens videtur eſſe, quod ex illo loco accipiantur. An verò ſit Sacrilegium res Eccleſiæ etiam non conſecrata furari ex loco non ſacro, non pertinet ad noſtrum propoſitum, cùm illa malitia non proueniat tunc ratione loci.

471. Circa hoc tamen dubitari poteſt octauò, an qui furatur in loco ſacro rem ſacram, debeat explicare in confeſſione vtramque circumſtantiam, & rei, & loci, an verò ſufficiat confiteri furtum ſacrilegum, Fagundez *dicto lib.* 4 *cap.* 5. *num.* 21. *in fine* dicit ſufficere, quod in prædicto caſu dicat; furatus ſum rem ſacram: quia vtraque illa circumſtantia ad eamdem rationem formalem virtutis religionis ſpectat. Contra hoc tamen videtur eſſe communis Theologorum doctrina, qui cum ſancto Thoma 2. 2. *quæſt.* 99. *art* 3. dicunt tres eſſe ſpecies, vel potius tria genera Sacrilegij, nempe circa perſonas ſacras, circa locum ſacrum, & circa res ſacras: quare peccatum Sacrilegij circa perſonam differt ad minus ſpecie à ſacrilegio circa locum: & ſimiliter Sacrilegium circa locum ſacrum differt ad minus ſpecie a Sacrilegio circa res ſacras. Cùm ergo in prædicto caſu furtum ſit ſacrilegium contra locum ſacrum, & contra rem ſacram, fatendum eſt contrahere malitiam ſpecie diuerſam ab ea, quæ ſolùm eſſet contra rem ſacram. Vnde meritò Franciſ. Alcozer *in ſumm. cap.* 21. dixit in eo caſu vtramque malitiam explicandam eſſe in confeſſione.

Dubitari poteſt primò: an ratione ſanctitatis loci poſſit aliquando contrahere malitiam grauem Sacrilegij furtum rei non ſacræ. Corduba enim *in ſumm. caſu* 11. dicit, quod peccaret mortaliter, qui dum confitetur, furaretur Confeſſario octauam partem vnius Iulij: Fagundez *d. lib.* 4. *c.* 4. *n.* 11. relata hac opinione Cordubæ de furto modicæ pecuniæ, dicit rectè loqui Cordubam, ſi aſſumatur confeſſio tanquam medium ad ipſum furtum; quia tunc ſui iniuriam maximam infert Sacramento: ſecus verò, ſi ex occaſione data huiuſmodi furtum crumenæ fiat, vt animaduertit Rebellus 1. *part. lib.* 3. *c.* 1. *n.* 11. & Sà verbo *Sacrilegium, num.* 11. ſed addit Fagundez, videri ſibi circumſtantiam notabiliter aggrauantem neceſſariò confitendam, quia arguit infirmum propoſitum contritionis, & frequentem vſum, ac reincidentiam in furando. 472. *De eo, qui furatur in ipſa confeſſione.*

Hæc tamen duo, quæ hic Auctor dicit difficile ſibi cohærent, quod illud non ſit Sacrilegium, quando confeſſio non aſſumitur, vt medium ad furtum; & quod ſit circumſtantia notabiliter aggrauans, & neceſſariò explicanda. Primò, quia ſi illa circumſtantia non transfert furtum rei modicæ, de quo ibi eſt ſermo, ad ſpeciem Sacrilegij; ergo non facit illud eſſe peccatum mortale, pero enim cuius ſpeciei? Non certè contra iuſtitiam; quia auferre obolum Sacerdoti diuiti non eſt graue damnum contra iuſtitiam. Secundò omnis circumſtantia notabiliter aggrauans ſupponit peccatum ex ſe in ſua ſpecie mortale, alioquin illa non erit circumſtãtia, ſed prima ſpecies peccati in ratione mortalis: in hoc autem caſu furtum rei modicæ ſecundùm ſe non ſupponitur mortale: ergo malitia, quæ prouenit ex Sacramento confeſſionis, non eſt malitia circumſtantiæ, ſed eſt prima ſpecies illius peccati, vt mortale eſt. Tertiò, ſi grauitas notabilis illius circumſtantiæ prouenit ex eo, quod arguat defectum propoſiti, & contritionis, vel defectus eſt talis, vt non detur diſpoſitio ſufficiens ad effectum Sacramenti, vel non. Si non eſt tantus defectus: ergo ex hoc capite circumſtantia non addit malitiam mortalem: nam defectus propoſiti ſolùm magis feruentis, & intenſi non poteſt eſſe culpa mortalis. Si verò defectus ſit propoſiti ſubſtantialis neceſſarij ad valorem, vel effectum Sacramenti: hæc certè erit malitia contra Religionem, quia defectus diſpoſitionis neceſſariæ ad Sacramentum opponitur religioni, & reuerentiæ ſacramenti: ergo iam transfert ad ſpeciem ſacrilegij, quod tamen negatum fuerat. Quartò illud, quod addit, malitiam illam deſumi ex eo, quod arguat frequentem vſum, ac reincidentiam in furando; in 473.

rigore non eſt verum: quia poteſt aliquis habere firmum propoſitum nunquam furandi ſummam grauem, imò poteſt nunquam furtum graue commiſiſſe, & tamen aſſuefactum eſſe furtis leuibus, in quibus videt non eſſe peccatum graue contra iuſtitiam: ergo neque ex hoc capite talis circumſtantia eſt neceſſariò manifeſtanda, niſi tranſferat in ſpeciem Sacrilegij propter reue-
474. rentiam Sacramenti. Meliùs ergo, & conſequentius negatur furtum illud rei modicæ accipere malitiam grauem in eo caſu, quo confeſſio non aſſumitur, vt medium ad furandum: quia ſicut poſſet abſque peccato mortali illo ipſo tempore peccare leuiter iudicando temerè confeſſarium, aut cùm propoſito detrhabendi famæ illius detractione veniali: & ſicut poſſet eo ipſo tempore per famulum, vel amicum furari aliquid leue à Confeſſario in alio loco; ſic videtur poſſe abſque mortali furari concomitanter per ſeipſum aliquid leue: Parum enim differt furari per ſe, vel per alium.

Reſtabat dicere, quid intelligatur nomine loci ſacri in ordine ad ſupradictam malitiam Sacrilegij contrahendam. De hoc tamen dixi ſatis *dicta diſp. 20. de Euchariſt. ſect. 2.* Illud ſanè videtur ferè certum non comprehendi nomine loci ſacri in hac materia, clauſtra, & habitationem regularium: alioquin ipſi in omni peccato pollutionis deberent explicare circumſtantiam loci ſacri: quod cum Azorio 3. *part. l. 3. c. 27* & Soto *in 4. diſt. 32. q. 1. art. 3.* notauit benè Diana 2. *tom. tract. 4. de Sacram. reſol. 166.* vbi addit contra Zerolam, & alios, quod ſi quis furetur in dictis locis, non debet explicare hanc circumſtantiam loci ſacri.

SECTIO XI.

De circumſtantia; Quibus auxiliis, *& circumſtantia*, Cur.

475. *Circumſtantia*, quibus auxiliis, *quid importet*

QVarta circumſtantia eſt, *quibus auxiliis:* circa quam ferè nihil notandum occurrit. Ad eam enim ſpectant inſtrumenta, quibus peccatum factum eſt, vt ſi gladio, vel ſclopeto occidiſti: quod regulariter non oportet explicare, niſi fortè ſit ſpecialis prohibitio talis inſtrumenti, quæ obligat ſub mortali: aut niſi media illa aliunde contineret ſpecialem malitiam contra aliam virtutem, vt ſi mediis Sacramentis, aut rebus ſacris occidiſti, aut illud peccatum feciſti: illa enim eſſet ſpecialis malitia contra religionem: quod in vniuerſum de quocunque medio afferente ex ſe aliam ſpeciem malitiæ dicendum eſt.

476. Pertinet etiam ad hanc circumſtantiam auxilium dæmonis, quod aliquis expreſsè, vel tacitè quærit, & procurat ad aliquem turpem finem conſequendum. Pertinet denique auxilium, & interuentus aliorum hominum, quorum operam quæſiuit ad finem malum. Oportet enim explicare eam circumſtantiam, quia inductio alterius ad peccatum, vel cooperari peccato illius, vt ſæpe diximus, eſt peccatum ſpecie diuerſum à peccato, quod fieret in eadem materia à te ipſo. Debes ergo explicare te vſum fuiſſe alterius opera ad tale peccatum exequendum, quem ad hoc induxiſti; atque adeo debes explicare ſpeciem peccati, ad quod illum induxiſti. Si autem multorum ſimul opera vſus es, probabile fortaſſe erit, non eſſe neceſſe explicare diſtinctè numerum perſonarum, ſed ſufficere, ſi dicas te plurium opera vſum eſſe, quos induxiſti ad hoc, & hoc præſtandum: iuxta ea, quæ diximus in ſimili ſuprà *ſect. 3. num. 135.* niſi fortè peccata, quæ illi fecerunt, differrent ſpecie inter ſe, vel propter diuerſam perſonarum conditionem, vel propter diuerſitatem actionum, quas exercuerunt: vel niſi etiam propter temporis diſtantiam, aut interruptionem moralem inductiones illæ fuiſſent plura numero peccata iuxta ea, quæ dicemus inferius agentes de peccatorum numero declarando. Reliqua, quæ pertinent ad peccatum ſcandali. Vide, quæ diximus *ſect. 4. num. 155. & ſeqq.*

Quinta circumſtantia dicitur, *Cur*, in qua pro- 477. *De circumſtantia*, Cur.
priè loquendo, non eſt ſermo de omnibus cauſis peccati, ſed de cauſa finali, quæ mouet ex parte intellectus, & ſuggerit rationem, & motiuum, quo reſpondere poſſimus interroganti cur hoc fecerimus? Et quidem non eſt dubium, quod debeat explicari finis, quando ipſe de ſe habet malitiam, & medium nullam habet: vt ſi ſtudeas propter finem furandi: imò tunc malitia furti non erit circumſtantia, cùm non ſupponat actum aliunde malum; ſed erit totum obiectum tribuens primam malitiam peccati. Quando verò medium aliunde eſt malum, vt ſi fureris propter mœchiam, tunc etiam explicanda eſt malitia finis, cùm ſit ſpecie diuerſa à malitia furti. Tota difficultas eſt, an quando finis non eſt de ſe malus, medium autem eſt malum, debeat explicari etiam ipſe finis, v.g. ſi omittis Miſſam propter ſtudium, an debeas explicare finem, nempe ſtudium, an ſolam omiſſionem Miſſæ: idem eſt, quando ſit peccatum commiſſionis, vt ſi furatus es propter ſtudium, an ſufficiat confiteri furtũ, non explicato fine ſtudendi.

Eſt ſententia aliquorum, qui dicunt non ſuffi- 478. *An ſit explicanda cauſa omiſſionis.*
cere explicare omiſſionem, ſed explicandam cauſam omiſſionis, & idem de cauſa peccati commiſſionis. Hæc tamen ſententia bipartita eſt: aliqui enim dicunt, ſtudium, v.g. propter quod omitto ſacrum, eſſe peccatum: non verò ſtudium conſequens: vt ſi, v.g. decerno non audire Miſſam, & poſtea, ne ſim otioſus, volo ſtudere; hoc ſtudium non eſt peccatum. Alij verò etiam in hoc caſu dicunt ſtudium eſſe peccatum, & in vniuerſum omnem actionem ex ſe incompoſſibilem cum actu præcepto, eſſe peccaminoſam, ſi fiat tunc, quando præceptum debebat impleri.

Hoc ex profeſſo pertinet ad materiam de pec- 479.
catis: dico tamen breuiter. Primò, licèt ſtudium, propter quod omitto Miſſam, ſeu voluntas illa ſtudendi ſit mala, non tamen habet malitiam ſpecie diuerſam à malitia omiſſionis Miſſæ, atque ideo non oportet illam voluntatem explicare, ſed ſufficit dicere omiſſionem voluntariam Miſſæ. Hæc eſt communis, quam tenet Suar. *in præſent. diſp. 22. ſect. 4. n. 11.* Valent. Med. Azor. Vaſq. Tan. Salas, Henriq. quos affert Diana *tom. 1. de circumſtan. aggrauant. reſol. 23. & reſol. 62.* & alij paſſim.

Probatur primò; quia tota malitia ſtudij prouenit à malitia omiſſionis ſacri: ergo ſufficit explicare omiſſionem ſacri. Dicunt eſſe ibi duplicem malitiam: alteram omiſſionis ſacri contra virtutem Religionis, & præceptum audiendi Miſſam, alteram propriam ipſius ſtudij contra virtutem ſtudioſitatis, quæ inclinat ad ſtudium debito modo: ergo illi virtuti aduerſatur ſtudium indebito modo ſuſceptum, quale eſt illud, quod impedit auditionem Miſſæ debitam. Quod explicari poteſt exemplo liberalitatis, quæ inclinat ad debitos ſumptus; quare indebiti ſumptus, & exceſſus in il-

lis

lis aduerſantur liberalitati, & habent malitiam contra illam. Similiter virtus temperantiæ inclinat ad ſumendum alimentum debitum: exceſſus autem in cibo opponitur temperantiæ. Ergo ſimiliter exceſſus in ſtudio, quo relinquitur ſacrum, opponitur virtuti ſtudioſitatis, quæ inclinat ad ſtudium debito modo.

480. Sed contra hoc arguitur ſecundò, quia ſi in eo caſu eſſet duplex illa malitia, ſequitur, peccare grauiùs eum, qui omittit ſacrum propter ſtudium, vel vt inſeruiat infirmo miniſterio non neceſſario, quàm illum, qui directè ex mera negligentia omittit ſacrum; conſequens videtur apertè falſum, cùm ille finis ſtudij vel miniſtrandi infirmo, magis excuſet aliquantulum, quàm accuſet. Sequela verò probatur, quia ille alius peccaret ſolùm contra præceptum audiendi miſſam: hic verò peccat contra illud præceptum, & rurſus contra ſtudioſitatem, vel miſericordiam, & quidem peccato graui neceſſariò explicando; ergo grauius peccaret hic, quam ille.

481. Vnde argui poteſt tertiò, quia ſi aliquis omittit ſacrum debitum propter finem venialiter malum, verbi gratia, propter ludum venialem, non contrahit duplicem malitiam grauem ſpecie diuerſam: Eſt autem abſurdum dicere, quod grauiùs peccet, omittens ſacrum propter ſtudium, quàm propter ludum: Ergo non contrahit duplicem malitiam grauem, qui omittit ſacrum propter ſtudium; atque adeo ſufficiet explicare malitiam contra religionem.

Confirmatur, quia qui omittit ſacrum, vt poſſit furari, contrahit duas malitias graues: ille autem, qui omittit ſacrum, vt ſeruiat infirmo; violat certè pauciora præcepta; Ergo non contrahit tot malitias, quot ille primus, Ergo contrahit vnam ſolam contra præceptum Miſſæ, quam ſolam debet in confeſſione explicare.

482. Vnde ad argumentum contrariæ ſententiæ reſpondetur facilè, illud ſtudium non habere malitiam contra virtutem ſtudioſitatis, quia hæc ſecundùm ſe ſolùm petit ſtudium ſufficiens ad ſciendum quæ oportet ſcire, & excludit eacceſſum; quo volumus ſcire ſuperflua, & noaia. Vnde retorquetur exemplum temperantiæ, quia ſi aliquis comedat aliena, peccat quidem contra iuſtitiam, non tamen contra temperantiam, ſi temperatè comedatur, quia nimirum temperantia ex ſe ſolùm exigit victum neceſſarium ad ſuſtentationem corporis, & excludit ſuperfluum, & noxium. Similiter qui facit ſumptus quidem moderatos, ſed cum ſcandalo proximi, quod tenebatur vitare: peccat quidem contra charitatem; ſed non contra liberalitatem, quæ ex ſe ſolùm excludit prodigalitatem, & auaritiam, ſed nimiam parcitatem.

483. *An ſit contra ſtudioſitatem ſtudium tempore Miſſæ.*

Dices, liberalitas, verbi gratia, ex ſe formaliter reſpicit ſumptus honeſtos, quæ honeſtas tollitur per ſuperfluitatem, & ideo ſumptus ſuperfluus opponitur liberalitati, ſed non minùs deſtruitur honeſtas ſumptuum per ſcandalum, verbi gratia, contra charitatem: ergo tunc etiam ſumptus ſcandaloſus opponetur virtuti liberalitatis: quod idem dicendum erit de ſtudio impediente ſacrum; nam eo ipſo non erit ſtudium honeſtum, vt honeſtum.

Pro huius rei explicatione, ſupponendum eſt id, quod explicui in materia de bonitate, & malitia humanorum actuum, honeſtatem, quam reſpicit liberalitas v.g. non eſſe aliquid ſimplex, ſed compleaum ex duabus regulis rationis, altera præcipiente ſũptus neceſſarios, altera prohibente ſuperfluos: Vnde prodigus non opponitur toti liberalitati, ſed ſolùm inadæquatè quoad poſteriorem tegulam: auarus verò, ſeu parcus opponitur ſoli priori regulæ. Similiter temperantia comprehendit duas regulas rationis: alteram præcipientem cibum neceſſarium, cui opponitur nimia abſtinentia, alteram prohibentem ſuperfluum, cui opponitur gula. Vnde non eſt eiuſdem ſpeciei malitia gulæ, & malitia nimiæ abſtinẽtiæ, licèt vtraque opponatur temperantiæ; quia non opponuntur eidem regulæ rationis, ſed diuerſis formaliter, & ſpecificè. Ratio ergo, cur exceſſus ſumptuum opponitur formaliter virtuti liberalitatis, non eſt præcisè, quia deſtruit honeſtatem obiecti, hæc enim honeſtas tollitur etiam per quamcumq; malitiam aliunde prouenientem; Sed ratio eſt, quia aduerſatur vni ex illis duabus regulis, & præceptis, quæ liberalitas comprehendit. Quando ergo ſumptus eſt aliunde malus propter ſcandalum, non opponitur formaliter liberalitati, quia non opponitur alicui ex illis duabus regulis, cùm nec ſit ſuperfluus, nec infrà neceſſarium, ſed opponitur alteri regulæ quam non præſcribit liberalitas, ſed charitas non ſcandalizandi noſtrum proximum. Hoc ipſum cum proportione dicendum eſt de ſtudioſitate, quæ ſecundùm regulas rationis, quas in ſe comprehendit, ſcilicet de ſtudio neceſſario, & non ſuperfluo, non habet oppoſitionem cum ſtudio impediente ſacrum: quod quidem ſolùm opponitur regulæ præcipienti ſacrum, quæ non eſt regula ſtudioſitatis, ſed religionis, vel obedientiæ; & quamuis hæc oppoſitio reddat ſtudium inhoneſtum: non tamen facit, quod opponatur formaliter ſtudioſitati, quia non opponitur regulæ illi, cuius adæquationem intendit directè & explicitè ſtudioſitas, ſed alteri regulæ, cuius adæquationem reſpicit indirectè ſolùm ſtudioſitas, tamquàm remouens prohibens, quatenus tendit ad ſuum obiectum propter talem bonitatem, quam habet non vitiatam aliunde per oppoſitionem cum alia regula rationis.

Vrgebis ex Patre Granado *in 1.2. contron.6. de peccatis tract.2.diſp.3 ſect.3.num.12.* quia ille, qui contra obedientiam Prælati hîc, & nunc comederet, non ſolùm peccaret contra obedientiam, ſed etiam contra temperantiam, quia eo ipſo, quod Prælatus iuſtè prohibeat talem comeſtionem, temperantia inclinat ad illam vitandam, Ergo eodem modo, quando Religio prohibet ſtudium, vt audiatur Miſſa, eo ipſo ſtudioſitas inclinat ad fugiendum illud ſtudium. 484.

Reſpondetur negando conſequentiam; eſt enim diſcrimen magnum inter obedientiam, & alias virtutes, vt inſinuauimus *ſuprà ſect.4* cùm obedientia, & eius præceptum formaliter intendat rectitudinem propriam illius virtutis, quam præcipit, atque ideo præcipiens abſtinentiam intendit formaliter rectitudinem temperantiæ, quare qui comedit tunc, peccat contra rectitudinem temperantiæ, quæ intendebatur à præcipiente. At verò religio v.g quando prohibet ſtudium, vt audiatur Miſſa, non intendit rectitudinem ſtudioſitatis, ſed cultum Dei; quare qui tunc ſtudet, non deficit à rectitudine ſtudioſitatis formaliter, ſed à rectitudine religionis, quæ ſola intenditur, & à qua deſumitur ſpecies, & formalitas illius defectus, & peccati.

Obiiciunt tamen ſecundò, quia in cõfeſſione nõ ſolum explicanda eſt malitia, ſed etiã ſubiecta malitiæ, quæ ſunt peccata, ſed non ſola omiſſio ſacri 485.

eſt mala, ſed etiam voluntas ſtudendi illo tempore eſt mala propter malitiam omiſſionis, Ergo illa etiam voluntas eſt confitenda. Reſpondetur, non eſſe confitenda diſtinctè, & explicite ſubiecta malitiæ ſecundùm totum ſuum eſſe indiuiduale, ſed ſecundùm eſſe ſpecificum. Illa autem voluntas ſtudendi iam dicitur, cùm pœnitens dicat, ſe voluiſſe relinquere ſacrum: non eſt autem opus explicare finem illius voluntatis, quia ille finis non ſpectat ad rationem ſpecificam ſed ad rationem indiuidualem, & materialem illius peccati. Quod quidem verum eſt, etiamſi pœnitens non dicat, *volui omittere* ſed dicat, *omiſi Sacrum*: Tum quia in mea ſententia non potuit eſſe pura omiſſio libera, & per conſequens ſignificat, ſe habuiſſe voluntatem directam, vel indirectam omiſſionis: Tum quia licèt poſſibilis eſſet pura omiſſio, non oporteret confiteri omnia ſubiecta illius malitiæ, ſed aliquod, quod cum aliis faciat idem peccatum moraliter, & iam tunc explicatur omiſſio, quæ eſt ſubiectum etiam externum malitiæ, & quæ facit vnum peccatum moraliter cum ſtudio.

486. Sed contra arguunt tertiò, quia peccatum commiſſionis, & omiſſionis differunt ſpecie, ſed omiſſio ſacri eſt peccatum omiſſionis, & voluntas ſtudendi eſt peccatum commiſſionis, ergo ea duo differunt ſpecie; atque adeo vtrumque explicandum eſt. Reſpondetur negando minorem: nam licèt voluntas ſtudendi in genere Phyſico ſit aliquid poſitiuum, ſed tamen in ratione peccati magis eſt peccatũ omiſſionis, cùm opponatur ſolùm præcepto affirmatiuo audiendi ſacrum, atque ideo in ratione peccati non differt ſpecie ab omiſſione ſacri, præſertim in mea ſententia, quod non detur pura omiſſio libera: Tunc enim omne peccatum omiſſionis conſiſtit formaliter in voluntate directa, vel indirecta non audiendi Miſſam.

487. Tertiò obiici poteſt, quia ille qui propter ſtudium relinquit Miſſam debitam; iam eo ipſo videtur magis amare ſtudium, quàm Deum, & per conſequens videtur conſtituere ſibi ſtudium pro fine vltimo; hæc autem ipſa videtur eſſe peculiaris inordinatio in modo amandi creaturam amore exceſſiuo, quæ deordinatio deberet in confeſſione explicari. Propter hoc argumentum Pater Suarez loco citato diſtinguit de omiſſione ſacri propter ſtudium, quando enim oritur ex vehementi, & inordinato affectu ad ſtudium, dicit debere declarari illum affectum ad talem finem: ſecùs quãdo oritur ex libertate, & facilitate quadam.

Hæc tamen diſtinctio nimis ſcrupuloſa videtur, quia ſi ſermo ſit de conſtitutione ſtudij pro vltimo fine ſimpliciter; numquam homines ita peccant, vt velint omnia ad ſtudium ordinare, & fidem ipſam, ſi neceſſe fuerit, negare propter illud; imò tunc quando propter ſtudium relinquunt Miſſam, parati ſunt ad relinquendum ipſum ſtudiũ propter multa alia Si verò ſermo ſit, non de vltimo fine ſimpliciter, ſed de fine illius operis, aut omiſſionis; verum eſt, ſtudium ſemper eſſe finem vltimum: ſicut etiam quando die non feſto relinquis Miſſam propter ſtudium, hoc erit tunc finis vltimus illius omiſſionis: in quo nulla eſt peculiaris malitia præter illam, quæ deſumitur ex præcepto, quod violatur, nec opus eſt huius ſtudij amorem explicare, nam eo ipſo, quod dicis, te reliquiſſe miſſam die feſto; ſignificas, te id feciſſe ex amore, vel tui, vel alicuius creaturæ: non poteras enim omittere miſſam, niſi propter aliquod malum, quod in audienda miſſa repræſentabatur, vel propter aliquod bonum, quod impediebat. Quod autem illud fuerit bonum ſtudij, vel aliud, parum refert, nec explicandum eſt, niſi illud obiectum ex ſe haberet aliunde malitiam, vt ſi omiſiſti ſacrum propter mœchiam, vel furtum.

Dico ſecundò: quando voluntas ſtudendi ſe habet concomitanter, & ideo vis ſtudere, ne ſis otioſus, quia decreuiſti iam non audire Miſſam, multò minus videtur explicanda illa voluntas ſtudendi, cum nec mala quidem ſit, ſed potius bona. Hanc tenent Medina 1.2.*quæſt.*71. *articulo* 5 *dub.* 2. Aluarez *ibi diſp.*126.*num* 2 Salas *tract.*13. *diſp.* 2.*ſect.*6 *n.*102. qui alios antiquiores referunt. 488.

Quid de ſtudio, concomitante omiſſionem?

Probatur primò, quia illa voluntas ſtudendi non eſt mala ex obiecto, vt conſtat; neque etiam ex circumſtantia; cùm ſtudium non ſit tunc cauſa omittendi ſacrum, ſed potius ſit effectus; non enim omittit ſacrum, quia ſtudet, ſed potius è contra; ideo ſtudet, quia omiſit ſacrum; ergo non accipit malitiam ab omiſſione ſacri, quam non cauſat: quod autem ab ea cauſetur non vt à fine parum refert, nam pœnitentia etiam cauſatur occaſionaliter à peccato, & non eſt mala, & alij plures effectus boni fiunt ex ſuppoſitione peccati iam poſiti. Porrò voluntatem ſtudendi non eſſe cauſam omiſſionis ſacri conſtat apertè, quia non poteſt eſſe cauſa id, quod non eſt prius, ſed poſterius: ſed prior eſt in caſu noſtro voluntas non audiendi ſacrum, & poſtea eſt voluntas ſtudendi ex ſuppoſitione, quod non auditur ſacrum; ergo voluntas ſtudendi non poteſt eſſe cauſa, ſed effectus voluntatis non audiendi ſacrum.

Probatur ſecundò, quia ſtudere ex ſuppoſitione, quod non audiatur Miſſa: poſſet eſſe materia præcepti, poſſet enim Deus præcipere audire Miſſam, & rurſus, quod ſi Miſſa non audiatur, & præceptum primum violetur, homo non ſit otioſus, 489.
ſed ſtudeat: poſſet item ipſe homo voto ſe obligare ad ſtudendum, ne ſit otioſus, quando domi manet, atque ideo ex ſuppoſitione, quod non vult ire ad Miſſam, deberet ratione voti ſtudere, poſſet denique eſſe materia conſilij: nam prudenter tibi conſulerem, vt ſi non vis audire Miſſam, ſtudeas, ne ſis otioſus: ergo ſtudium ex illa ſuppoſitione non eſt peccatum, ſed honeſtum: Ratio eſt, quia ex ſuppoſitione iam poſita, melius eſt ſtudere quàm eſſe otioſum; ergo licèt ſuppoſitio illa ſit mala; id tamen, quod poſtea eligitur, non eſt malum, nec peccatum.

Contra hoc ſunt aliquæ obiectiones difficiles. 490.
Prima eſt, quia teneris relinquere ſtudium, vt eas ad audiendam Miſſam; ergo ſtudium ipſum eſt contra obligationem non ſtudendi, ergo eſt peccatum. Reſpondetur, diſtinguendo antecedens: tenẽris immediate relinquere ſtudiũ, hoc eſt etiam ex ſuppoſitione voluntatis non audiendi Miſſam, nego: tenẽris mediatè, hoc eſt habere voluntatem audiendi Miſſam qua poſita ceſſet voluntas contraria, ex cuius ſuppoſitione nunc conſequitur voluntas ſtudendi, concedo, hoc autem non arguit ſtudium ipſum eſſe peccatum, ſed quod ſupponit peccatum, cuius auferendi ſit obligatio.

Secundò obiicitur difficilius, quia ex noſtra 491.
ſententia ſequeretur, Sacerdotem nauigantem, qui decreuit toto nauigationis tempore non recitare officium, non peccare, ſi ex ſuppoſitione illius voluntatis proiiciat breuiarium in mare. Itèm furem qui habet animum non reſtituendi pecunias ablatas, non peccare, ſi ex illa ſuppoſitione eas expendat, & reddat impoſſibilem reſtitutionem; itera

cum

eum, qui emiſſo caſtitatis voto decreuit illud non ſeruare, non peccare, ſi ex ſuppoſitione illius decreti, ducat vxorem, quæ omnia ſunt abſurda: ergo fatendum eſt, quod ponere aliquid incompoſſibile ex ſe cum re præcepta, eſt peccatum etiam ex ſuppoſitione volendi non obſeruare præceptum.

Reſpondetur, negando ſequelam: nam in iis omnibus exemplis ita ponitur aliquid incompoſſibile, vt non ſolùm impedire poſſet obſeruationem præſentem præcepti, ſed reddat impoſſibilem illam pro tempore ſequenti, atque adeo reſpectu temporis ſequentis, non ſe habet concomitanter, ſed antecedenter, & vt vera cauſa. Nam licet iam ſit poſita voluntas non obſeruandi præceptu tempore ſequenti: hæc tamen voluntas non affert neceſſitatem ad tempus ſequens, quia cùm poſſit mutari, ſemper remanet poſſibilis obſeruatio pro tẽpore ſequenti. Ideo proiectio breuiarij in mare, diſtributio pecuniæ furtiuæ, contractus matrimonij ſunt actiones peccaminoſæ, quia etiam ex ſuppoſitione voluntatis non obſeruandi præcepta, eſt malum reddere impoſſibilem obſeruationem pro tẽpore ſequenti, & eſt obligatio non ponendi talem impoſſibilitatẽ: nos autẽ priùs loquuti ſumus, quando ſtudium nullo modo neceſſitat omittere ſacrum pro tempore ſequenti: quia ſi mutatur voluntas relinquendi ſacrum, ceſſabit etiã ſtudium.

492. *De eo, qui ſe reddit impotentem ad rem præceptam.* Hæc tamen reſponſio, & hæc regula vniuerſalis aliquibus diſplicet, quia non omnis, qui ſe reddit impotentem ad opus præceptum, peccat per illam impotentiam, ſi id facit ex ſuppoſitione voluntatis non obſeruandi præceptum. Alioquin qui poſt peccatum non audiendi Miſſam, it cubitum, & dormit, peccat de nouo, & debet confiteri omiſſionem ſacri, & ſomnum, quo ſe impotentem reddidit. Idem eſt de eo, qui poſt tale decretum, iret ad venandum, qua venatione redderet ſe impotentem redeundi ad Miſſam. Item, qui decreuit non ieiunare, nec abſtinere à carnibus, & ex ſuppoſitione huius voluntatis comedit carnes, qua comeſtione reddit ſibi impoſſibile ieiunium, peccaret de nouo. Non ergo eſt verum in vniuerſum, quod reddens ſe impotentem ex ſuppoſitione voluntatis non ſeruandi præceptum, peccat de nouo.

493. Cæterùm doctrina tradita vera eſt, & ratio eius firma, nec exempla adducta aliquid contra illam probant; nam in illis veriſſimum eſt illam voluntatem dormiendi, & venandi; illam item comeſtionem carnium eſſe peccaminoſam, etiam ex ſuppoſitione prioris voluntatis non ſeruandi præceptum. Aliud autem eſt quærere, an ſit illa ſecunda actio mala, aliud verò, an debeat explicari in confeſſione illa impotentia voluntarie ſuſcepta. Nam licèt actio ſemper ſit mala, vt diximus, non tamen ſemper erit neceſſariò explicanda in confeſſione, quia facit vnum peccatum moraliter cum ipſa omiſſione, vel violatione præcepti, quã ſufficit explicare. Vnde qui poſt voluntatem non audiendi ſacrum, it ad dormiendum, aut venandum, ſufficit, ſi confiteatur voluntariam omiſſionem ſacri. Similiter qui violauit ieiunium, ſufficit, ſi dicat ſe violaſſe ieiunium: nam eo ipſo explicat ſe reddidiſſe impotentem ad ieiunandum. Aliquando tamen oportebit declarare impotentiam

494. poſitam. Sic qui proiecit breuiarium in mare, debet id explicare, quia ſi id non dicat, ſed ſolùm ſe accuſet, quod per totum annum omiſit recitationem, non confitetur peccatum, quod fecit, ſed alia, quæ non fecit: nam per illum modum ſe accuſandi, ſignificat, quod toties peccauerit, quoties omiſit: quod tamen eſt falſum, quia cum tempore ſequenti non poſſet iã recitare, non peccabat tunc, ſed peccauerat ſemel, quando appoſuit cauſam, & impedimentum: non debet ergò accuſare ſe de ſola omiſsione, ſed de cauſa omiſſionis, quia cauſa fuit peccatu, non verò omiſſiones ſequutæ. Similiter, qui poſt votum caſtitatis ducit vxorem, non ſatisfacit, accuſando ſe de violatione voti caſtitatis, quia fortaſſe illud re ipſa non violauit, ſi v.g. poſtea non conſummauit matrimonium, nec debet etiam ſe accuſare de centum, vel mille copulis poſtea habitis, quia illæ ad reddendum debitum poſitæ non fuerunt iam peccata, ſed actus honeſti, & neceſſarij ex ſuppoſitione matrimonij facti, ſed debet confiteri matrimonium factum, ſeu quod expoſuit ſe periculo, & neceſſitati faciendi ſæpius contra votum a ſe emiſſum: hoc enim modo, & non alio explicat benè peccatum, quod commiſit. Denique fur, qui conſumpſit pecunias furtiuas, non debet illud explicare, ſed furtum, & tempus, quo potuit reſtituere, & non reſtituit: nam illa conſumptio pecuniæ, non habet aliam malitiam, niſi malitiam furti continuati, ſicut qui furatus tres, aut quatuor gallinas, eas comedit, non debet explicare actum comeſtionis, cùm non ſit, niſi contrectatio quædam rei alienæ inuito Domino.

Vltimò obiici poteſt, quia ſtudium, vel quæcumque alia actio, ſi incompoſſibilis eſt cum auditione Miſſæ, impedit in genere cauſæ formalis audire Miſſam, non poſſunt enim eſſe ſimul illæ duæ actiones: ergo negatio Miſſæ pendet etiam, vt effectus a cauſa formali, ab illo ſtudio, vel ab illa occupatione; ergo ſtudium erit peccatum, cùm ſit cauſa non audiendi Miſſam. Reſpondetur negado a[n]tecedens, ſi in rigore loquamur: plus enim eſt impedire Miſſam, quam eſſe incompoſſibilem cum Miſſã. Nam impedire dicit cauſalitatem, & influxum, ſeu quod hoc ſit ratio abſentiæ alterius: ſtudium autem, licet non poſſit eſſe cum Miſſa, non tamen eſt ratio, cur non ſit Miſſa, nec influit in Miſſæ negationem, cùm potiùs negatio Miſſæ ſit ratio ponendi ſtudium, ideoque non poteſt in rigore dici, quod ſtudiũ impediat ab audiẽda Miſſa, quia non habet prioritatem, & independentiam neceſſariã, vt poſſit influere in negationem Miſſæ. 495.

Poſſet quæri, an circunſtantia finis mali poſſit explicari ſeorſum, v. g. an ſi furatus es propter mœchiam, & confeſſus es furtum oblitus deſiderij mœchandi, poſſis in alia confeſſione confiteri hoc deſiderium mœchiæ abſque furto. De hoc tamen dicemus infra *ſect.* 16 496.

Vltimò dubitari ſolet, an quando aliquis peccat ex motiuo confidentiæ, quam habet de remiſſione à Deo obtinenda debeat eam circumſtantiã confidentiæ explicare in confeſſione. Et quidem confidentia hæc multipliciter poteſt contingere. Primò, ſi quis ſperet, quod etiam ſine pœnitentia propria Deus illi remittet peccata: & hæc quidem eſſet præſumptio hæretica, & neceſſariò confitenda. Secundò, ſi quis peccatet cum propoſito agendi pœnitentiam citò, & cum ſpe obtinendi veniam: & hæc quidem non videtur circumſtantia aggrauans, ſed potiùs minuens peccatum, quia arguit voluntatem minùs firmam in malo. Tertiò ſi quis peccat cum propoſito perſeuerandi in peccato, ſed cum ſpe veniæ, & hæc videtur præſumptio aggrauans, de quo Bonau. *in apol.* & S. Thom. 2. 2. *q.* 21. *art.* 2. Caiet. ibi, & Nau. *in ſumm. c.* 6. *n.* 4. ſed tamen non videtur eſſe circunſtantia explicanda, quia non mutat ſpeciem peccati. *De peccante ex confidentia.*

SECTIO XII.

De circumſtantiis, Quomodo, *&* Quando.

497. *Quæ pertinent ad circumſtantiã. Quomodo.* SExta circumſtantia eſt, *Quomodo*: ad quam plura poſſunt reduci. Primò modus violentiæ, quæ quidem transfert in nouam ſpeciem, & debet explicari, v. g. furtum cum violentia illata eſt rapina: copula cum fœmina reluctante eſt raptus, & ſic de aliis. Secundò modus, quo aliquis occidit diſcerpendo poſtea cadaueris membra, extrahendo iecur, & ſimilia, per quæ contrahitur malitia feritatis ſpecialis.

Tertiò pertinet modus intentionis, quo quis peccat: qui in ſententia obligante ad circumſtantias notabiliter aggrauantes intra eandem ſpeciem explicandas, deberet exprimi, & non parum laborant ij Auctores, vt excuſent ab intentione explicanda: in noſtra tamen ſententia non eſt difficultas, cùm tota ea intentio non afferat malitiam ſpecie diuerſam.

Quartò pertinet modus peccandi ex conſuetudine, de qua dubitari poteſt, an debeat neceſſariò explicari, de hoc tamen diximus *ſuprà ſect. 4. à num.* 100.

498. Quintò pertinet modus peccandi ex ignorantia; an debeat explicari, quod peccatum eſt ex ignorantia culpabili. De hoc diximus etiam ſatis *illa ſect. 4. à num.* 182. Reſtat tamen ſimile dubium de peccante ex conſcientia erronea; an qui violauit ieiunium, quod putabat eſſe ſub obligatione, cùm re vera non eſſet, debeat explicare ſe violaſſe ieiunium cum conſcientia erronea, cùm re vera non obligaret; an verò ſufficiat dicere ſe violaſſe ieiunium. Adrianus *in 4. quæſt. 4 de confeſſione*, dixit peccatum contra conſcientiam errantem eſſe ſpeciale peccatum neceſſariò explicandum. Quam ſententiam reprehendunt Salas, Valentia, & Saytus, quos refert, & ſequitur Sanchez *lib. 1. in decalog. c. 11. n.* 5. quia ſi peccatum illud haberet ſpecialem malitiam ex præcepto non agendi contra conſcientiam, ſequeretur peccata alia, quando conſcientia non errat, habere duplicem malitiam, alteram contra talem virtutem, alteram, quia ſunt contra conſcientiam. Dicendum ergo eſt, etiamſi conſcientia erret, peccatum habere idem obiectum in ſpecie: quod haberet, ſi eſſet vera obligatio. Vnde puer, qui falsò putat ſe teneri ad ieiunium & non ieiunat, committit peccatum eiuſdem ſpeciei cum eo, quod committit adoleſcens obligatus ad ieiunandum.

499. *Conſcientia erronea an debeat explicari.* Adhuc tamen poteſt eſſe difficultas practica, an qui ex conſcientia ſolùm erronea peccauit, debeat explicare illam circumſtantiam; an verò ſufficiat dicere, *peccaui grauiter peccato detractionis*; ſi re vera non erat detractio grauis, ſed ſolùm erat peccatum propter conſcientiam erroneam, quia putabat materiam eſſe grauem, cùm eſſet leuis. Ratio dubitandi eſt, quia licèt detractio cum nocumento graui vero, & detractio cum nocumento leui, ſed exiſtimato graui non differant ſpecie, imò ſint æquales in malitia; differunt tamen numero, & vna non eſt alia: nam detractio leuis exiſtimata grauis, non eſt detractio grauis, ſeu in materia graui. Si ergo confeſſus es detractionem cum nocumento graui, non es confeſſus illam detractionem, quam commiſiſti, ſed aliam diſtinctam circa aliam materiam diuerſam, quam nunquam commiſeras. Similiter ſi proieciſti in flumen vas plumbeum, aut ligneum tui proximi putans eſſe argenteum; vel vas tuum putans alienum, & confiteatis, quod proieciſti vas alienum argenteum, &c. non dixiſti peccatum, quod re vera feciſti, ſed quod putaras te feciſſe, cùm illud non feceris, ſed aliud, quod non es confeſſus: ergo non confiteris peccatum verùm, ſed exiſtimatum: atque ideo, vt confitearis peccatum verum, debes dicere, proieci in flumen vas meum, putans eſſe alienum, vel vas plumbeum, putans eſſe argenteum. Propter hæc fortaſſe Pater Salas 1. *tomo in 1. ſecunda, tract. 8. diſputatione vnica, ſect. 3. numero 28. in fine*; addidit hæc verba: *Cùm verò quis rem licitam egit, putans eſſe illicitam, vt ſi occidat feram, putans eſſe hominem, debet errorem exprimere, alioquia enim non intelligetur malitia actus externi, quia occiſio feræ mala non eſt*, & Suarez *in præſenti, diſput. 22. ſect. 4. numero* 14. dixit illa duo peccata eſſe quidem eiuſdem ſpeciei. Addit autem: *Quocirca ſi poſſet in confeſſione explicari illud peccatum, & malitia eius, non explicando conſcientia errorem, non multum referret ad confeſſionem: moraliter autem id explicatur, quia vix poteſt aliter dici peccatum, & ſæpe eſt valde expediens, vt confeſſor poſſit illum conſcientiæ errorem tollere.* Addit Fagundez *dicto libro 4. capite 5. numero* 14. ſatis eſſe confiteri tunc in hunc modum, *feci furtum, dum rapui id, quod putabam eſſe alienum: violaui feſtum: non interfui ſacro, dum putarem me ad id teneri*, quo etiam modo loquitur Henriquez *libro ſecundo de pœnitentia, capite ſexto, numero quarto*. De hoc tamen non eſt dubium, quod ſufficiat ita confiteri: ſed difficultas eſt, an ſufficiat confiteri illam violationem feſti ex conſcientia erronea ſimul cum aliis veris, non diſtinguendo inter illas, ſed dicendo, toties violaui feſta, vel non interfui ſacro diebus feſtis. 500. P. Salas. Suarez.

501. Et quidem Pater Suarez verbis adductis magis difficilem reddere videtur rem hanc, dum dicit moraliter id ſemper explicari, quia vix poteſt aliter dici peccatum. Nam ſi ſenſus ſit, pœnitentes communiter explicare illam circumſtantiam conſcientiæ erroneæ, quia non ſciunt ipſi, nec poſſunt dicere ſuum peccatum ſine illa: hoc, inquam, eſt contra praxim pœnitentium: vix enim vnum reperias, maximè in ruſticis, qui explicet ſe peccaſſe ex conſcientia erronea: ſed illa peccata eodem prorſus modo confitentur, ſicut ſi fuiſſent contra conſcientiam non errantem; ſi autem ſenſus illorum verborum ſit debere regulariter explicari illam circumſtantiam, quia alio modo difficile explicatur illud peccatum, quod factum eſt propter rationem dubitandi à nobis propoſitam: tunc videtur aliunde difficilis illa doctrina: & non iuxta mentem illorum Doctorum, qui vniuerſaliter dicunt illa duo peccata non differre ſpecie, & ideo non oportere, quod illa circumſtantia explicetur in confeſſione. Sic loquitur Sanchez *illo numero quinto*, his verbis: *ſed dicendum eſt cum his Auctoribus non eſſe ſpeciale peccatum, & ideo ſatis eſſe fateri præcepti violationem, quam conſcientia errans dictabat, non declarando ſe fuiſſe contra conſcientiam erroneam.* Eodem modo loquitur Valentia *prima ſecunda, diſputatione ſecunda, quæſtione 14. puncto quarto ante quæſitum tertium*, his verbis: *Ex dictis ſequitur falsò docuiſſe Adrianum in quarta, in materia de confeſſ. quæſt. quarta, illam* Sanchez. Valentia.

qui

Google

qui diſcordat à conſcientia vera, vel erronea, committere eo ipſo ſpeciale peccatum, idque debere in confeſſione exprimere.

502. Præterea difficilis eſt illa doctrina propter onus, quod imponitur pœnitenti confitendi iterum poſtea eadem peccata cum illa circumſtantia, quam antea non cognouerat. Nam ſi aliquis v.g credebat ſe obligari ad ieiunandum, & habere iam ætatem, & ideo ſe accuſauit ſæpiùs de peccatis contra ieiunium factis; poſtea verò agnouit ſe nondum habere ætatem, deberet iterum confiteri illa peccata: nam prius confeſſus fuerat, ſe violaſſe præceptum Eccleſiaſticum, quod tamen re vera non violauerat, ſed in apprehenſione, cùm re vera non eſſet tale præceptum Eccleſiaſticum, quod eum obligaret. Similiter ſi aliquis ſe accuſauit ſæpiùs de violatione voti; poſtea verò doctior factus agnouit, ſe non obligari illis votis, quia erant de rebus indifferentibus, atque ideo peccaſſe ſolùm ex conſcientia erronea; deberet iterum confiteri illa peccata explicando, non fuiſſe tranſgreſſiones veri voti, ſed exiſtimati: quæ, & ſimilia, quæ paſſim occurrunt, graue onus imponerent, & pœnitentibus repetendi confeſſiones quoad multa peccata, & Confeſſariis interrogandi pœnitentes, quos paſſim inueniunt laboraſſe ignorantiis, & peccaſſe ex conſcientia erronea, atque ideo deberent illos interrogare, an in confeſſionibus præcedentibus confeſſi fuiſſent illa peccata, vt veras tranſgreſſiones præceptorum: oporteret enim ſe iterum de illis peccatis accuſare, prout fuerunt, & non prout prius credebantur.

503. Propter hæc itaque dicendum exiſtimo, regulariter loquendo, non eſſe obligationem explicandi illam circumſtantiam, maximè quoad confeſſiones præteritas, in quibus non fuit explicata: quoad confeſſiones verò præſentes, quando pœnitens ipſe aduertit, vel dubitat, an peccauerit ſolùm ex conſcientia erronea, tunc optimè faciet accuſando ſe illa formula ſupradicta; *Feci hoc, vel illud putans me facere contra præceptum, vel contra obligationem grauem:* hoc enim modo explicat verum peccatum, quod fecit, & non ſe exponit periculo dicendi peccatum, quod non fecit. Quod verò attinet ad Confeſſarium, quando ipſe aduertit pœnitentem in aliqua materia peccaſſe aliquando ſolùm ex conſcientia erronea, & aliquando ex vera, interroget vniuerſaliter: *quoties*, v g. *reliquiſti Miſſam, vel laboraſti*, &c. *putans te peccare grauiter contra præceptum?* Hoc enim modo comprehendet omnia illa peccata, & ſimul poterit illi auferre pro futuro conſcientiam erroneam.

504. Dixi tamen, *regulariter*, hoc ſufficere: quia aliquando oportebit explicare illam circumſtantiam propter cenſuram, v.g. quæ non incurritur, ſi ſolùm peccatur ex conſcientia erronea, vel propter reſeruationem, quæ communiter tunc non incurritur, vel etiam quando materia ipſa eſt talis, vt niſi explicetur illa circumſtantia, non intelligitur illud peccatum, ſed aliud, vel nullum, vt ſi puer ſe accuſet de violatione ieiunij, & non dicat conſcientiam erroneam, Confeſſarius non intelliget illud fuiſſe peccatum: quare poſtea agnito errore conſcientiæ, oportebit explicare denuò illam circumſtantiam, vt confiteatur illa tamquam peccata; quod in aliis ſimilibus materiis contingere poterit, vt vel propter tale, vel tale tempus, vel aliquid aliud, Confeſſarius id intelligit de vero peccato, cùm non fuerit illud, ſed aliud exiſtimatum, ſeu contra conſcientiam erroneam.

Reſtat nunc reſpondere ad rationem dubitandi ſupra propoſitam. Pro cuius ſolutione aduerto id, quod ſupra dixi, non eſſe obligationem confitendi diſtinctè effectum peccati, ſed ſolum peccatum, & malitiam formalem illius, à qua, & non ab obiectiua, denominatur formaliter malum, & peccatum. Quando ergo ex conſcientia erronea aliquis confeſſus eſt, ſe violaſſe ieiunium ab Eccleſia præceptum, iam tunc confeſſus eſt totam malitiam formalem, quam ille actus comeſtionis habuit à parte rei; hanc enim totam habet, non à præcepto Eccleſiæ, ſed à cognitione præcepti, & à voluntate comedendi cum illa cognitione: cùm ergo tunc fuerit voluntas comedendi cum cognitione præcepti, iam fuit tota malitia formalis eadem, quæ eſſet, ſi præceptum eſſet verè à parte rei; Ergo quod attinet ad malitiam formalem, eadem non ſolùm ſpecie, ſed etiam numero dicta eſt, quam de facto habuit illa comeſtio. 505.

506. Maior difficultas eſſe videtur, quomodo explicetur tunc verè illud peccatum ex parte ſubiecti, & non aliud: explicatur enim comeſtio contra præceptum Eccleſiæ, cùm re vera non fuerit comeſtio contra præceptum. Cæterùm adhuc quoad ipſum ſubiectum explicatur idem, quod à parte rei poſitum eſt: Nam in comeſtione contra præceptum poſſumus duo conſiderare; nempe comeſtionem ipſam, & prohibitionem Eccleſiæ, cui opponitur: ex quibus prohibitio Eccleſiæ deſeruit quidem ad denominandam illam actionem malam malitia obiectiua; non tamen deſeruit formaliter ad denominandam illam actionem malam malitia formali: quia eſſe comeſtionem malam malitia formali, non eſt eſſe prohibitam, ſed repræſentari prohibitam; & tamen imperari à voluntate; Ergo illud, quod tunc falsò dicitur, nempe prohibitio Eccleſiæ, non eſt aliquid conſtituens illud peccatum in ratione talis peccati, neque ex parte formæ, neque ex parte ſubiecti: quia forma eſt ſola malitia formalis proueniens formaliter à voluntate cum cognitione obligationis; ſubiectum verò, quod denominatur peccatum, non eſt prohibitio Eccleſiæ, ſed illa actio comeſtionis ſecundùm ſe: non ergo diſtinguitur illud peccatum etiam numero ex eo, quod fuerit vera, vel falſa, & apparens prohibitio Eccleſiæ atque adeo illud idem peccatum ſub tota ratione, talis peccati manifeſtatum fuit, neque oportet illud repetere.

507. Hoc idem ferè inuenire poſſumus in aliis peccatis, ſi res atentè conſideretur, v.g. in detractione leui, quam aliquis ex conſcientia erronea putat eſſe grauem, & ideo confeſſus eſt detractionem grauem: nam ibì etiam interuenit illa malitia formalis, ſcilicet voluntas proferendi illa verba cum cognitione malitiæ grauis; quæ malitia formalis eſt eadem, quæ eſſet, ſi conſcientia non erraret; eſt præterea illa prolatio verborum, quæ denominatur peccatum ab illa malitia formali, non à nocumento, quod re ipſa infert, ſed ab apprehenſione nocumenti grauis, & hæc etiam verborum prolatio eadem eſt, quæ eſſet, ſi illa verba afferrent re ipſa graue nocumentum proximo: ipſum autem nocumentum, quod ſolùm deeſt, non eſt peccatum, nec intrat ad componendum hoc peccatum in ratione talis, ſed eſſet effectus peccati; Ergo idem non ſolùm ſpecie, ſed idem etiam numero peccatum explicatum eſt, quod eſſet, ſi non fuiſſet ex conſcientia erronea, ſed cum vero nocumento graui.

De detractione leui quam quis putat eſſe grauem.

Idem

508. *De furto rei tuæ quam credebas alienam.*

Idem reperies in peccato furti: ſi v. g. accepiſti rem tuam, quam putabas alienam; nam malitia formalis, quæ prouenit à voluntate cum tali cognitione eſt eadem, quæ eſſet, ſi res fuiſſet aliena: & actio externa acceptionis eſt etiam eadem, quæ tunc fuiſſet, ſolúmque deeſt, eſſe alienam; quod nec componit malitiam formalem, ſed obiectiuam, nec componit ſubiectum, quod denominatur peccatum, atque ideo totum illud peccatum in ratione talis confeſſus es, quamuis dixeris, fuiſſe furtum rei alienæ Idem eſt de habente copulam cum ea, quam falsò putabat eſſe conſanguineam, vel habere votum caſtitatis; nam peccatum idem numero eſt quoad malitiam formalem, & quoad actionem ipſam, quę denominatur peccatum, quod fuiſſet, ſi re vera fuiſſet conſanguinea, vel haberet votum caſtitatis.

509. *De eo qui furatur plumbum putans eſſe aurum*

Difficiliùs fortaſſè hoc declarari poteſt in peccato illo, quando per errorem quis furatur plumbum nullius pretij, putans eſſe aurum: tunc enim actio ipſa furti, quæ denominatur peccatum, & quæ explicatur in confeſsione, non eſt eadem, quando accipitur verum aurum, & quando accipitur plumbum: cùm enim actio ſit motus ille localis, quo auferrur aurum, vel plumbum de vno loco ad alium; illa autem actio varietur pro diuerſitate paſsi; conſequens eſt, vt non ſit eadem ſaltem numero; atque ideo qui confeſſus eſt furtum auri, cùm non eſſet aurum, non confeſſus eſt peccatum, quod fecit, ſed aliud, quod non fecit.

Adhuc tamen ad hunc, & ſimiles caſus videtur cum proportione poſſe applicari eadem doctrina; nam in illa acceptione plumbi alieni exiſtimati auri poſſumus diſtinguere actionem propriè tuam, qua actiuè moues, & quæ prout à te videtur ſolùm terminari ad quantitatem illam, circa quam exerces immediatè motum; & rurſus actionem, qua quantitas trahit ſecum ſubſtantjam plumbi, vel auri. Ex quibus duabus actionibus illa prior ſola videtur eſſe propriè peccatum; quia peccatum eſt illud, quo tu operatis, & agis liberè: tu autem ſolùm agis circa quantitatem, quæ actio eadem eſſet, licèt ſub illa quantitate eſſet forma auri: actio verò poſterior, qua quantitas trahit ſecum formam auri, vel plumbi, non tam eſt peccatum, quàm effectus peccati. Si ergo explicas actionem tuam circa illam quantitatem; iam dixiſti totum illud peccatum quod feciſti: illud autem, quod deeſt, nempe, quod forma auri, & non plumbi trahatur à quantitate, quam moues, non pertinet ad malitiam formalem, vt conſtat, quæ ſolùm prouenit à voluntate mouendi cum cognitione auri; neque etiam conſtituit ſubiectum, quod denominatur malum formaliter, quod eſt ſolum illa actio tua: Ergo de primo ad vltimum iam explicuiſti totum, quod conſtituit illud peccatum in ratione talis peccati, & ideo non oportet illud iterũ confiteri.

510. Aliud fortaſſe videri poſſet, ſi occidiſti per errorem Petrum, quem credebas eſſe Paulum, & confeſſus es te occidiſſe Paulum: quia per talem confeſſionem videris ſignificare, actionem tuam fuiſſe circa talem quantitatem determinatam Pauli, quam deſignaſti, & circa quam fuiſſet alia actio diſtincta. Sed neque in illo caſu credo corrigendum commmiter errorem, & licèt in illo caſu, vel alio ſimili concedatur, quod debebat corrigi ille error in confeſſione ſequenti, & explicari non fuiſſe occiſionem Pauli, ſed alterius hominis: adhuc vera manebit regula ſuprà poſita ad alios caſus regulariter occurrentes, in quibus non vis ſignificare talẽ quantitatem determinatam, ſed illam, circa quam operatus es, & error non verſatur in ipſa ſubſtantia actionis, ſed in hoc, quod ſub illa eſſet hæc, vel illa forma, quod extrinſecè videtur ſe habere ad ſubſtantiam talis peccati Vnde idem dicendum eſſet, ſi proieciſti in ignem canem, quem putabas eſſe aliquem puerum, & confeſſus es, te proieciſſe puerum quemdam obuium in ignem: tunc enim etiam non eſt error in ſubſtantia actionis, quia non ſignificas quantitatem aliquam determinatam, circa quam eſſet actio, ſed illam eamdem, circa quam fuit, & ſub qua putabas eſſe ſubſtantiam hominis, cùm non eſſet. In illo autem alio caſu, quando dicis, te occidiſſe Paulum; loqueris de actione circa talem quantitatem Pauli, quam concipis, & per conſequens erras in ſubſtantia actionis, quia ſignificas aliam actionem quæ eſſe poſſet, & non fuit circa talem quantitatem Pauli. Hæc tamen fortaſſe nimis metaphyſicè excogitata ſunt; ſed ſine illis difficilè explicatur, vt vidimus, quomodo circumſtantia illa conſcientiæ erroneæ omiſſa non obliget ad confitendum iterum illud peccatum, quando priùs dictum fuerat cum circumſtantia contraria veri præcepti, vel veri furti aut detractionis realis. Nunc tranſeamus ad alia.

Sextò dubitari poteſt circa eamdem circumſtantiam, *quomodo*: an debeat explicari in confeſſione, quando non ſolùm peccaſti, ſed expoſuiſti te priùs periculo incidendi in tale peccatum: ita vt debeas dicere, expoſui me periculo, & in ipſo periculo ſuperatus ſum. 511. *An debeat explicari periculum præmiſſum peccandi?* Reſpondetur, ſi inter periculum, & peccatum ſubſequens non intercedat talis, & tanta mora, quæ ſufficiat ad diſtinguendum vnum peccatum ab alio; non eſſe neceſſe, illa ſeorſim explicare, ſed ſufficere explicare peccatum principale, cuius ſe periculo expoſuit. Pro hac concluſione adducit Diana 1. *tom. tract. de circumſt. aggrauant.* aliquos Auctores, qui id in terminis non dicunt, ſed tamen docent, quod exponere ſe periculo pertinet ad eamdem ſpeciem, ad quam peccatum, cuius periculo exponitur. Ex hoc autem colligi poteſt noſtra concluſio, quia ſi illa duo non differunt ſpecie, & aliunde poſſunt moraliter coniungi ad faciendum vnum moraliter peccatum non eſt, vnde debeat explicari in particulari periculum, cui ſe expoſuit pœnitens, quia nihil aliud fuit, quàm quædam voluntas indirecta peccati ſequentis, quæ facit vnum cum ipſo peccato ſequuto.

Hinc infero, abſque fundamento Fabrum *in 4. diſt. 14 quæſt. 2. diſp. 18. cap. 3. num.* 68. & Ioannem Sancium *in ſelectis, diſp.* 21. *num.* 19. & 20. docuiſſe eum, qui ob tentationem inſurgentem carnis, v. g. deberet ſub mortali orare ad implorandum diuinum auxilium, & reſiſtendum tentationi, & omittit orationem, & ſuccumbit tentationi, committere duplex peccatum, alterum contra religionem; alterum contra caſtitatem, & vtrumque debere in confeſſione explicare. 512. Hoc tamen ex proximè dictis reiicitur: quia obligatio orandi tunc non eſt alia, niſi qua debet homo vitare peccatum carnis, cùm oratio non obliget tũc per ſe, ſed per accidens: Ergo omiſſio non eſt peccatum diſtinctum à peccato illo, quod per orationem vitari debebat, vt in ſimili bene obſeruauit Tannerus 2. 2. *diſputatione* 2. *quæſtione* 4. *dub.* 4. *numero* 83. Non eſt ergo obligatio ex-

plicandi

plicandi omiſſionem orationis, ſed ſufficit explicare lapſum carnis.

513. *De eo, qui geſtat reliquias, dum peccat.*

Septimò dubitari poteſt circa modum peccandi, an qui geſtando reliquias Sanctorum collo ſuſpenſas exercet actum venereum, debeat etiam circumſtantiam explicare in confeſſione. Videtur enim affirmare Philiarcus *de officio Sacerdotis, tom.1.par.2.lib.3.cap.9.ad finem.* cuius ſententiam reiicit Sanchez *lib.2.in decalog.cap.40.num.18.* & Fagundez *in primo praecepto Eccleſiæ, lib.1.cap.4. num.13.* & alij, quos ſequitur Diana *tom.2.tract. de Sacrament. reſol. 67.* Certè negari non poteſt, eſſe aliquam irreuerentiam ſpecialem contra Sanctorum reliquias; ſed non videtur ita grauis, vt addat malitiam mortalem neceſſariò explicandam. Poſſet tamen irreuerentia illa adeò creſcere, vt fieret mortalis: quid enim ſi Sacerdos portans ſecum ſacram Euchariſtiam illud peccatum committeret? Ego ſanè non excuſarem à peccato graui contra Religionem. Non eſt autem eadem ratio de quolibet alio peccato mortali, v.g. detractione, contumelia, &c. quia non omnia continent æqualem irreuerentiam, & turpitudinem contra præſentiam corporis Chriſti.

514. *De eo qui reſiſtit vehementiſſimæ inſpirationi diuinæ.*

Octauò, aliqui dubitant, an qui peccat reſiſtendo ſimul vehementiſſimæ inſpirationi diuinæ debeat eam circumſtantiam explicare, ſed licet ex ea parte aggrauetur peccatum, & poſſet adeo vehemens eſſe inſpiratio, vt notabiliter aggrauaret: in noſtra tamen ſententia explicari non debet, cùm non transferat actum ad nouam ſpeciem peccati.

Vltimò dubitari poteſt de modo circa copulam, an & quomodo ſit circumſtantia explicanda, quando ratione modi impediri poteſt generatio prolis. De hoc tamen latè, & optimè agit Thom. Sanchez *lib.9.de matrim.diſp.16.*

515. *Circumſtantia Quando De Circumſtantia diei ſacra.*

Vltima circumſtantia dicitur, *Quando*: Circa quam eſt communis quæſtio, an circumſtantia temporis ſacri ſit neceſſariò explicanda in peccato. Non pauci, nec ignobiles id affirmant. Alex. Alenſis, Lyra, S Antonin. Maior, Angelus, Adrianus, Catharinus, Nider, quos refert Fagundez *dicto lib.4. de ſecundo præcepto Eccleſiæ cap. 5 n.20.* Eamdem tenent Turrecrem *in c. Pronunciandum, de Conſecratione, diſt.3.num.4.* Petrus de Soto *lect. 9.de confeſſ.* Angelus verbo, *Feriæ, §.36* & verbo *Confeſſio primò, §.22.* & verbo *interrogationes circa tertium præceptum.* Roſella *Confeſſio 2.§.7.* & verbo *Feriæ, §.6.* Abulenſ. *in cap 20. Exod. quæſt. 11. in fine, & quæſt. 12.* Medina *Cod. de Confeſſ. quæſt. de hac re, & de orat. quæſt. 19.* & acriter Cordoua *lib. 1. quæſt. 6.* Videtur etiam huic ſententiæ fauere S. Thom. *2.2.quæſt.122.art.4.ad 3.* vbi ait, eum facere contra præceptum obſeruandi feſtum, qui eodem die peccatum mortale committit. Auguſtinus etiam, qui *lib.de decem chordis dicit*: Meliùs faceret Iudæus in agro ſuo aliquid vtile in Sabbato, quam in Theatro ſeditioſus exiſteret; & fœminæ Iudæorum meliùs lanam facerent, quàm in neomeniis impudicè ſaltarent. Videatur idem Auguſt. *epiſt. 119. ad Ianuarium,* & in *in c. Conſideret,* de pœnitent. *diſt. 5.* Theophilactus etiam *in cap. 5. Ioannis.* & denique fauere videtur Concil. Colonienſe anno 1536. *tract. de exteriori pœnitentia, fol.180.* dicens, quod bis peccat, qui diem Dominicum ſcortis, rixis, & pugnis, & aliis obſcœnis agit.

516. Contraria ſententia communis nunc eſt apud ferè omnes, quam tenent Syluester *in Roſa aurea, tract.3.caſu 63.impertinenthim,* vbi refert, multos magiſtros ſui ordinis congregatos id definiiſſe. Et in Summa *Confeſſio 1.quæſt 10.* & verbo *Dominica, quæſt.vlt* & verbo *Circumſtantia, quæſt.3 §.4.* Tabiena verbo *circumſtantia, §.11.* Alcozer *in Summa, cap.17.* Palacios *diſt.16.quæſt.3.* Armilla verbo *Circumſtantia, n.9.* Caietan. *2.2.quæſt.122. art.4. & 1.2. quæſt.7.art.1. & tom.1.Opuſcul.18. quæſt.3* & in Summa, verbo *Feſta.* Dominicus Soto *de iuſt.lib.2.quæſt.2.art.4. & in 4. diſt.18.q.2. art.4.* Cano *de pœnit.part.5.* Nauarrus *in c.Conſideret, de pœnit.diſt.5.in princip. à num.17.* Almainus *in 4.diſt.17.col.24.* Medina *in Summa lib 1.c. 9.§.2.& 1.2.quæſt.7.art.3.* Couarr. *c. Alma mater, part.1.§ 5.num.5.* & fauet etiam S.Thom. *2.2.dicta quæſt 122.art.4.in corpore, & in 3.diſt.37. art. 5.quæſt.2.* Viuald. Suarez, Coninch, Henriquez, quos refert & ſequitur Fagundez *vbi ſupra*, Ledeſma, Vaſquez, Nunnus, Bonacina, & alij, quos refert & ſequitur Diana *1.tom. tract. de circumſt. aggrauant.reſol.32.*

Aliqui tamen hanc ſententiam limitant. Primò, ſi in die Veneris ſancti committatur peccatum enorme. Secundò, ſi eo die, quo accepit Euchariſtiam. Ita Bartholomæus Medina *in Summa dicto c 9.§ 1.& in 1.2.dicta quæſt.7.art.3.* & ponit exemplum, ſi ea die poſt communionem committeret fornicationem. Pro eadem ſententia Diana vbi ſuprà affert Pitiglianum, Rodriguez, & Llamas. Quibus addi poteſt Palatius ſupra citatus, qui ait, quod ſi aliquis die feſto abnegaret fidem, coleret idola, vel etiam Deum, cultu tamen Iudaico, vel Mahometanu, vel Dæmonem inuocaret, deberet explicare circumſtantiam diei feſti: quia præceptum colendi Deum ſpecialiter illa die obiter prohibet ſpecialiter contrarium illius. 517.

De peccato enormi commiſſo in die Paraſceues, & in die communionis Euchariſtiæ.

Ego in primis cum ſecunda ſententia puto, non omnia peccata mortalia in die feſto contrahere circumſtantiam neceſſariò confitendam. Aduerto tamen primò, hoc punctum nullo modo debere dependere ab illa alia quæſtione, an debeant explicari, vel non, circumſtantiæ notabiliter aggrauantes: Nam ſi dies feſtus ſit circumſtantia notabiliter aggrauans; debet, meo iudicio, in omni ſententia explicari in confeſſione; non poteſt enim notabiliter aggrauare, quin eo ipſo det malitiam grauem alterius ſpeciei: quia grauitas illa maior, quæ prouenit fornicationi, v.g. ex die feſto, non eſt ex motiuo temperantiæ, ſed religionis, cui opponitur peccatum illud contra reuerentiam debitam diei ſacro: Ergo ſi additur grauitas notabilis ex illo capite; illa ſufficiet ad dandam ſpeciem malitiæ grauis contra religionem. Tota ergo difficultas eſt, an dies ſacra refundat grauitatem notabilem in quodlibet peccatum mortale. 518.

Aduerto ſecundò, negari non poſſe, quod circumſtantia illa, per ſe loquendo, & ſecluſâ ignorantiâ, vel inaduertentiâ, aggrauet aliquantulum, ac per conſequens det malitiam ſpecialem ſacrilegij ſaltem leuem, vt ſupra dicebamus de circumſtantia loci ſacri: quia ſicut perſona ſacra aggrauat quodlibet peccatum mortale, quod committit, quia per quodlibet peccatum graue profanatur perſona Deo ſacra: ſic etiam quolibet peccato mortali profanatur dies Dies ſacra, & peculiariter deſtinata ad Dei cultum. 519.

His ſuppoſitis probatur, non omne peccatum graue contrahere malitiam grauem contra religionem, neceſſariò explicandam ex eo, quod fiat in die feſto: primò, ex praxi vniuerſali omnium 520.

pœni

pœnitentium & Confeſſariorum, qui non curant de illa circumſtantia explicanda, vel interroganda. Secundò, quia ſi ibi eſſet duplex malitia mortalis, moltiplicatio feſtorum magis eſſet in laqueum, quàm in vtilitatem fidelium, cùm experientia conſtet, non arceri communiter homines à peccando propter reuerentiam diei feſti, & aliunde duplicarentur ſemper eorum peccata. Tertiò, quia ſuprà diximus circumſtantiam loci ſacri non eſſe neceſſariò explicandam, niſi in certis peccatis, quæ ſpecialiter prohibentur ob reuerentiam loci ſacri: Ergo eodem modo dici debet, circumſtantiam diei ſacri eſſe explicandam ſolùm in certis caſibus, & peccatis, quæ ſpecialiter prohibentur ab Eccleſia ob reuerentiam diei ſacri, vt opera ſeruilia, omiſſio Miſſæ, &c. Reliqua enim, licèt aliqualiter opponantur reuerentiæ debitæ tali diei: non tamen videntur continere notabilem irreuerentiam, niſi fortè fieret in contemptum diei ſacri, aut ex induſtria, vt profanetur dies ſacra, tunc enim non eſt dubium, quod eſſet neceſſariò explicandum.

521. Dicunt peccatum mortale aduerſari notabiliter cultui Dei, qui ſpecialiter intenditur, & præcipitur in die ſacra: Ergo habet notabilem irreuerentiam contra diem ſacram. Reſpondetur communiter finem præcepti non cadere ſub præcepto, & ſatisfieri ponendo rem præceptam; licèt non ponatur finis. Sed contra; quia cultus Dei non ſolùm eſt finis præcepti in hoc caſu, ſed eſt ipſa res præcepta. Reſpondetur tamen diſtinguendo: præcipitur enim cultus Dei non omnis, ſed talis, ſcilicet per variationem ab opere ſeruili, & auditionem Miſſæ cui cultui, ſi peccatum opponatur, contrahet ſpecialem malitiam grauem: cultus autem Dei in genere eſt quidem finis remotus, ſed non eſt res præcepta: nam Eccleſia præcipit quidem vacationem à ſeruilibus, vt homo liber, & expeditus poſſit vacare Deo, & orationi: ſed hic finis non præcipitur: ideo peccata, quæ omnia opponuntur huic fini, non contrahunt ex eo ſpecialem malitiam grauem. Sicut etiam præceptum ieiunij habet pro fine carnis macerationem; & tamen ſi aliquis eo die in prandio ſe ingurgitaret, & repleret cibo, & potu, ita vt peccatum etiam graue gulæ committeret, aut ſi alia via mortaliter illicita carni ſuæ blandiretur; non deberet in eo peccato explicare circumſtantiam ieiunij præcepti: quia licèt illud peccatum aduerſetur fini remoto, quem præceptum ieiunij intendebat, non opponitur rei præceptæ, quæ ſolùm eſt talis maceratio carnis per abſtinentiam à talibus cibis, & vnicam comeſtionem.

522. Vnde ad Auguſtinum ſuprà adductum dici poteſt verum eſſe, quod minus malum eſſet laborare in die feſto, quàm alia peccata grauiora committere: hinc tamen non fit alia peccata habere duplicem malitiam ſpecificam, ſatis eſt, ſi habeant vnam multò grauiorem, quàm eſſet malitia operis ſeruilis. Similiter in Concilio Colonienſi non dicitur eſſe confitendam illam circumſtantiam neceſſariò, ſed ſolùm bis peccari, quod nos etiam concedimus; ſed dicimus regulariter non eſſe obligationem explicandi vtramque malitiam, quia altera ex illis non eſt mortalis: optimum autem conſilium erit illam etiam confiteri. Similiter ad ſanctum Thomam *illo art 4 ad 3.* Reſpondetur, eum non dicere, quod opponitur grauiter præcepto, ſed ſolùm dicit, quod magis eſt contra præceptum obſeruandi feſtum quodlibet peccatum mortale, quàm opus corporale licitum, quod ſanè veriſſimum eſt; nam opere corporali licito nullo modo violatur illud præceptum, ſicut violatur ſaltem venialiter per quodlibet peccatum mortale.

Hinc infero, neque etiam in die Iouis, aut Veneris ſancti, nec in die, qua accepta eſt Euchariſtia, omnia peccata mortalia contrahere malitiam grauem neceſſariò explicandam: quia alioquin Sacerdos, qui quotidie celebrat, deberet in ſingulis peccatis, quæ facit, explicare illam circumſtantiam Miſſæ celebratæ illo die. Ratio autem eſt, quam attulimus: quia licèt illa circumſtantia refundat malitiam aliquam irreuerentiæ ſpecialis; non tamen tantam, vt fiat grauis: ſicut neque eſt locus ita ſanctus, in quo omnia, & ſingula peccata mortalia accipiant ſpecialem malitiam neceſſariò explicandam. 523. *De diebus Veneris, & communionis.*

Addo tamen poſſe aliquod peccatum ratione temporis ſacri contrahere malitiam grauem nouam neceſſariò explicandam: ſicut id diximus ſuprà poſſe etiam contingere ratione loci. Exempla autem in præſenti eſſe poſſunt. Primò, ſi illo die Veneris ſancti aliquis vellet ludos publicos, comœdias, & ludicra ſpectacula exhibere, ſicut in diebus Bacchanalium, illa certè videretur grauiſſima irreuerentia contra ſacratiſſimum diem paſſionis Chriſti Domini. Item ſi aliquis ab ipſo Altari in quo celebrauit, iret immediatè ad peccandum cum concubina, videtur etiam grauiſſima irreuerentia. Nam Eccleſia propter grauiſſimam irreuerentiam, quæ fieri videtur ſacramento Pœnitentiæ, deſignauit grauiſſimas pœnas Sacerdoti, qui immediatè, & proximè poſt confeſſionem ſollicitat pœnitentem ad turpia, vel colloquia turpia cum ea miſcet, facitque illum abiurare de vehementi, vel de leui propter ſuſpicionem, quam grauiſſimum illud ſcelus meritò affert. Supponitur ergo interuenire ibi irreuerentiam grauem contra Sacramentum ratione temporis, quo illud peccatum fit. Cur ergo irreuerentia ſimilis contra Euchariſtiæ ſacramentum non continebit peccatum graue etiam contra religionem ratione temporis, quo fit immediatè poſt communionem? Hoc tamen non procedit æqualiter in quocumque peccato, quia non omnia afferunt æqualem irreuerentiam, vt in ſimili dicebamus de loco ſacro. 524.

Poſſet hìc tractari etiam de circumſtantia temporis longioris, quo peccatum durat, an debeat explicari: ſed de hoc dicemus infrà agentes de numero peccatorum explicando. Alij agunt etiam in præſenti de circumſtantia duplicis præcepti concurrentis, an debeat explicari, v g. quod erat præceptum audiendi Miſſam ex duplici titulo propter feſtum Apoſtoli occurrentis die Dominica. De hoc tamen diximus ſuprà *ſect. 5.* agentes de circumſtantia, *Quid*, ad quam magis videbatur ſpectare. 525.

SECTIO XIIII.

An poſſit circumſtantia aliqua taceri propter detrimentum, quod ſibi, vel alteri pænitens timet.

COncluſio certa, & communis apud omnes eſt affirmatiua, de qua videri poteſt Suarez *in præſenti, diſp. 22. ſect. 2.* Henriquez *lib. 5. c. 12. num. 5.* Coninch. *diſput. 7. dub. 9. num. 75.* qui alios multos 526. *Concluſio affirmatiua.*

multos referunt. Circa hanc communem doctrinam aduertendum eſt primò, non ſufficere quodcumque leue detrimentum, quod timetur, nec ex leui fundamento, ſed graue, & ex graui fundamento: tale eſſet ſi odium, ſi publicatio peccati, ſi eius reuelatio extra confeſſionem timeretur. Quod tamen, vt benè notauit Coninch, intelligi debet de reuelatione, ad quam ipſe pœnitens non teneatur: poteſt enim caſus eſſe talis, vt pœnitens debeat dare licentiam Confeſſario manifeſtandi illum extra confeſſionem, quam licentiam ſi dare noluerit, Confeſſarius non poſſit eum abſoluere, quo caſu pœnitens certò timet reuelationem illius peccati extra confeſſionem, ſi velit ſuæ obligationi ſatisfacere, & tamen non ideo excuſatur ab eo peccato confitendo: quia illud damnum non eſt aliud, quàm quod neceſſario conſequitur ex obligatione ipſius pœnitentis.

527. Secundò aduertendum eſt, ita excuſari pœnitentem ab integritate confeſſionis propter eiuſmodi damna, vt debeat tamen, quantum commodè poteſt, quærere alium Confeſſarium, cui poſſit integrè confiteri, vel adeundo alium, ſi poteſt, vel petendo licentiam à proprio Parocho, vel Prælato per ſe, vel per alium; quam ſi obtinere non poſſit, non ideo poteſt ipſe eligere alium Confeſſarium, quia ipſe non poteſt dare alteri iuriſdictionem, ſed hæc debet procedere à voluntate ſuperioris: poterit tamen tunc reputare ſe tamquam non habentem copiam Confeſſarij, & confiteri reliqua peccata omiſſo illo.

528. Tertiò aduerte, non eſſe facilè fingenda eiuſmodi damna, aut pericula ſed cum fundamento ad prudenter formidandum: vt ſi experientia conſtet, Confeſſarium illum ſolere, vel reuelare, vel certè vti poſtea notitia confeſſionis in præiudicium alterius, vel ex qualitate peccati, & conditione perſonæ ſit magnum fundamentum, vt ſi defloraſti ſororem, vel neptem Confeſſarij; de quo dictum eſt ſuprà circa obligationem manifeſtandi complicem.

Quartò aduerte, in prædictis caſibus aliquos dicere, debere explicari illud peccatum, tacendo ſolùm illam circumſtantiam, ex qua imminet tale periculum. Sed ego credo, quod frequenter hoc ipſum periculoſum erit; nam ſi aperias peccatum, Confeſſarius ſtatim interrogabit conditionem perſonæ, vel circumſtantiam illam ad cognoſcendam eius ſpeciem; quam ſi tu neges, iam videtur proponi aliud peccatum ſpecie diuerſum ab eo, quod verè commiſiſti, atque adeo peccatum falſum: ſi verò fingas, te non recordari; aut dicas, te non poſſe, aut non teneri ad id dicendum; iam ipſo das Confeſſario maiorem occaſionem ſuſpicandi, quã vitare volebas; poterit tamen id fortaſſè explicari cum ea cautela, quam indicabo infra *dub.* 1.

529. Quintò aduerte, in Religioſo rariſſimè poſſe habere locum hanc excuſationem ad tacendum peccatum reſeruatum, quod habet, ne ſuus Prælatus illud ſciat, & noceat ſibi: tum quia quod Prælatus præcisè id ſciat, & apud ipſum perdas bonam exiſtimationem, quam habebas, non eſt cauſa tacendi peccatum: quia, vt ſuprà dixi obligatio Confeſſionis integræ iam ſupponit hoc detrimentum quaſi intrinſecum, nempe infamiæ ſubeundæ apud Confeſſarium: Tum quia ſæpe continget, vt Prælatus propter illam ſubditi confidentiam, & recurſum magis afficiatur ad ſubditum, & magis procuret eius bonum: Tum denique quia Prælatus regulariter concedet facultatem Confeſſario ordinario illam petenti, apud quem Confeſſarium non eſt periculum detrimenti extrinſeci, vel certè eam facultatem dabit aliis confeſſariis, qui eam petent, ſi ſint viri prudentes, & de quibus poſſit confidere, quod ſcient adhibere remedium neceſſarium; quare communiter ex paſſione, & verecundia prouenit, quod religioſus fingat ſibi cauſam ſufficientem dimidiandi confeſſionem propter hoc detrimentum, quod timet.

Sextò aduerte, ſi commodè poſſit differri con- 530.
feſsio, donec poſſit tota integrè fieri, debere differri, quia præceptum de eius integritate ad hoc obligat. Quæ autem, aut qualis neceſſitas, vel vtilitas ſufficiat ad non differendum, ſed confitendum non integrè; Vide quæ in ſimili diximus *ſupra ſect.* 7. circa occultationem complicis: nam eadem eſt ratio in hoc caſu, & in illo.

Septimò aduerte, ſi tunc occurrat neceſſitas ſumendi Euchariſtiam, & multò magis ſi occurrat mortis articulus, non poſſe omitti omnino confeſſionem, nec ſufficere contritionem, ſed debere fieri confeſſionem aliorum peccatorum, quia in ordine ad illa non deeſt copia Confeſſarij potentis abſoluere, & aliunde vrget præceptum confitendi, quantum commodè potes. Cuius contrarium Bonacina *diſp.* 5. *de pœnit. quæſt.* 5. *ſect.* 2. *punct.* 2. §. 4 *difficult.* 4. *num* 14. tribuit Patri Vaſquez *in præſenti quæſt* 91. *dub* 8. *art.* 3. *num.* 4. *&* *dub* 9. *num* 22 Sed Vaſquez ibi non loquitur in hoc caſu; ſed in alio, quando ſcilicet pœnitens habet peccatum reſeruatum, à quo non poteſt abſolui per hunc Confeſſarium, cuius copiam habet, quo caſu dicit, poſſe, & debere omitti totam confeſſionem: quia Confeſſarius ille non habet iuriſdictionem ſuper omnia eius peccata, contra quem diximus *diſp.* 4 *de Euchariſtia. ſect.* 5. Aliud autem eſt in caſu noſtro, in quo ſupponimus, Confeſſarium habere quidem auctoritatem etiam in illud peccatum, quod propter periculum detrimenti tacetur: quo caſu Vaſquez non dixit, poſſe omitti confeſſionem aliorum peccatorum. Imò in caſu noſtro idem Vaſquez *dicta quæſtione* 91. *art.* 2. *dub.* 3. *num.* 2 expreſsè dicit, certum eſſe, quod propter vnum peccatum, quod ſine periculo non poteſt dicere non excuſatur pœnitens à confeſſione aliorum peccatorum.

Ex hoc tamen oritur dubium primò, an ſi non 531.
haberet aliud peccatum mortale præter illud, eſſet adhuc obligatio confitendi. Reſpondetur; ſi illud poſſet dicere in genere, aut in ſpecie non completa, tacendo illam ſolam circumſtantiam, & hoc abſque periculo; teneretur quidem illud ita confiteri; quia iam tunc ſe haberet, ſicut qui recordatur, ſe feciſſe aliquod peccatum mortale, & fortaſſe in tali genere, ſed non recordatur ſpeciei; qui certe teneretur illud confiteri; quare etiam in noſtro caſu eſſet bonus modus confitendi, dicere; recordor cuiuſdam grauis peccati, quod feci, & non occurrit mihi pro nunc, quale fuerit: hoc enim verum eſt intelligendo de notitia, quæ deſeruire poſſit ad confitendum illud hîc, & nunc abſque periculo. Si autem, nec hoc modo poſſet illud confiteri, non tenetur ad confitenda venialia, regulariter loquendo, quia venialia non ſunt materia neceſſaria confeſſionis.

Dixi, *regulariter*, quia in mortis articulo pro- 532.
pter periculum damnationis æternæ, quod ſubit

ſi fortè non habeat veram & perfectam contritionem, deberet prouidere ſibi de remedio magis ſecuro,& confiteri venialia, vt per attritionem,& Sacramentum remitteretur indirectè peccatum mortale,vt fatetur etiam Suarez *dicta ſect.2. num.* 6. Quod idem dicerem, quando debet ſuſcipere Euchariſtiam, vel aliud Sacramentum, & ſolùm habet attritionem;tunc enim vt conſtituat ſe in ſtatu gratiæ, debet vel habere contritionem, vel confiteri venialia cum attritione vniuerſali,vt iuſtificetur. Imò in articulo mortis credo, quod propter idem periculum circa ſalutem æternam, teneretur aliquod detrimentum proprium ſubire, quando cum illo ſolo poſſet peccatum ſuum confiteri ad procurandum ſibi remedium Sacramenti magis ſecurum.

533. *An de peccata remiſſo requiratur contr. ſibi*

Secundò dubitari poteſt, an qui propter illud periculum,& damnum tacet vnum peccatum, & confitetur alia, debeat procurare contritionem perfectam circa illud peccatum, quod tacet; an verò ſufficiat habere attritionem de illo, ſicut de aliis, quæ confitetur. Ratio dubitandi eſt; quia circa illud peccatum ſe debet habere pœnitens, ſicut qui non habet copiam Confeſſarij; & quia cùm illud peccatum non ſubiciat clauibus Eccleſiæ, debet quærere pro illo remedium contritionis. Dicendum tamen eſt, ſufficere attritionem: quia illud peccatum in ordine ad eam confeſſionem habet ſe, ſicut peccata obliua, quæ iuxta Tridentinum *ſeſſione decimaquarta, cap 5* comprehenſa intelliguntur in ea confeſſione, hoc eſt, non in ordine ad tollendam obligationem ea confitendi poſtea, ſed in ordine ad effectum remiſſionis:quod enim impotentia dicendi illud peccatum oriatur ex obliuione, vel etiam ex periculo,aut detrimento, quod timetur, materialiter ſe habet, & in vtroque caſu confeſſio manet formaliter integra,atque ideo virtus Sacramenti ſe extendit ad illa etiam peccata, quæ non ſubiiciuntur directè clauibus,& ita videntur omnes ſupponere abſque controuerſia.

534. *An omitti poſſit propter ſcandalum Confeſſarij?*

Tertiò dubitari poteſt, an ſit ſufficiens cauſa tacendi peccatum, ſcandalum, quod timetur in Confeſſario, etiam quando non ex fragilitate, ſed ex malitia Confeſſarij prouenit, verbi gratia, fœmina ſcit, Confeſſarium audito tali peccato eam ſollicitaturum, vel interiùs peccaturum turpi deſiderio, an poſſit, & debeat illud tacere. Nauarrus, & alij apud Suarez *numero* 2. dicunt, quando ſcandalum eſt paſſiuum, hoc eſt, ex malitia Confeſſarij non eſſe curandum. Diſtinguendum tamen eſt: nam ſi fœmina timeat ſibi ex illa ſollicitatione periculum conſentiendi, vel certè importunas preces, aut inſtantiam Confeſſarij, quod non leue incommodum fœminæ affert; poteſt illud tacere: ſi nihil horum timeat, non eſt, quod curet de malitia Confeſſarij. Debet tamen obſeruari regula communis, quæ tradi ſolet in materia ſcandali, vt ſi poſſit commodè vitari damnum proximi, ſine damno noſtro, vitari debeat ex obligatione charitatis. Quare, ſicut ad petendum Sacramentum ab illo, qui eſt in peccato mortali, requiritur aliqua ſpecialis vtilitas eius, qui petit: ſic debet in præſenti interuenire ſpecialis cauſa excuſans ad confitendum huic, & non alteri: Videatur Coninch 3. *part. quæſt.* 64. *art.6.dub.*5. & Suarez *tom.* 3. *diſp.*18. *ſect.* 2. Videatur etiam Thomas Sanchez *lib.* 1. *in Decalog. cap 6.n.* 16. & 17. vbi quærit, an fœmina ſciens, ſe turpiter amandam ab aliquo, poſſit ſe eius conſpectui offerre: eadem enim ferè ratio eſt in caſu præſenti.

Vltimò quæri poteſt, an qui ob illam cauſam peccatum in confeſſione annua tacuit, teneatur poſtea, data occaſione ante finem anni illud peccatum confiteri ad ſatisfaciendum præcepto confeſſionis annuæ. De hoc diximus ſupra *diſput.*13. *ſect.* 7.

SECTIO XIV.

§. 1. *De integritate confeſſionis, quoad numerum peccatorum explicandum.*

535. *Regula generalis.*

DIximus de integritate, quoad ſpeciem peccatorum: nunc de numero dicendum eſt, de quo regula vniuerſalis & certa ſit, omnia, & ſingula peccata ſecundùm numerum manifeſtanda eſſe, ſi id commodè fieri poſſit. In qua regula omnes conueniunt;quia quoad primam partem colligitur ex Trident.*ſeſſ.*14 *c.*5. & *c.*7. quidquid dubitauerint aliqui Canoniſtæ, & alij, quos refert Suarez *in præſenti diſp.*22 *ſect.*5.*n.*1. Quoad ſecūdam verò partem conſtat ex praxi, & quia præceptum cōfeſſionis obligat humano modo, & itavt ſuauiter obſeruari poſſit:quare ſicut nō obligat ad metaphyſicam diligentiam in examine cōſcientiæ faciendo; ſic nec ad metaphyſicam enumerationē peccatorum, ſed humanam: magis enim obligat ad dolorem efficacem,ac firmum propoſitum cōcipiendum, ſine quibus effectus Sacramenti non habetur, quam ad enumerationem ſingulorum peccatorum, quæ tanti non refert, cùm ſine illa detur integritas formalis, quæ ſufficit ad confeſſionem validam, & ad effectum Sacramenti.

Circa hanc regulam vniuerſalem duæ ſunt potiſſimæ difficultates. Prima eſt, vnde ſumenda ſit vnitas,vel diſtinctio numerica peccatorum, vt ſit obligatio confitendi illa, vt duo peccata diſtincta. Secunda eſt, quæ ſufficiens ſit cauſa ad non enumeranda ſingula peccata, ſed dicendam multitudinem confuſam, qua ſtatus pœnitentis manifeſtetur:ex vtriuſque enim huius difficultatis explicatione colligenda eſt tota moralis doctrina circa explicandum numerum peccatorum.

§.2. *Vnde ſumenda ſit vnitas, vel diſtinctio numerica peccatorum, & in primis circa peccata externa.*

536. PEccata alia ſunt externa, alia merè interna:& in vtriſque difficilè aſſignatur regula pluralitatis, vel vnitatis. Incipiemus ab externis, verbi gratia, peccato detractionis, contumeliæ, & ſimilium: quæritur, quando dicatur duplex, quando vnica detractio. Ex duplici autem capite prouenire poteſt hæc pluralitas. Primò ex pluralitate obiecti, vt ſi detrahas tribus perſonis, vel ſi vno ictu occidas tres homines. Secundò ex diſtinctione inter ipſas operationes, quarum vna ſit poſt aliam. De diſtinctione proueniente ex primo capite propter multiplicationem obiecti; diximus *ſupra ſectione* 3.& aliquid etiam attingemus in hac ſectione. Reſtat præcipua difficultas ex ſecundo capite; quando ſcilicet propter ſucceſſionem actionis vnius poſt aliam debeant cenſeri plura peccata.

537. Aliqui dicunt, vnitatem peccati debere deſumi ex voluntate præterita non reuocata, ex qua procedunt omnes illæ actiones, v. g. qui voluit

occidere

occidere Petrum, & ex hac voluntate iter facit, quærit arma, comparat neceſſaria,&c. omnia faciunt vnum peccatum cum occiſione; quare ſufficiet in confeſſione dicere, *occidi inimicum*: quod ſemper intellige,niſi in ipſis mediis eſſet alia malitia, vt ſi ea de cauſa omiſit Miſſam, vel furatus eſt, aut induxit alios ad cooperandum, hæc enim debent explicari propter malitiam diuerſam, quam afferunt. Hanc ſententiam tuentur Canus *relect. de pœnit. part.* 5. Caiet. & Nauarrus apud Vaſquez *in præſenti,quæſt.*91.*dub* 5.*num.*8. Quorum tamen ſententiam ipſe Vaſquez, vt vera ſit, in eo caſu intelligendam dicit, vt voluntas præterita propter concatenationem vnius operis cum alio,perſeueret,vel formaliter, vel ſaltem virtualiter, prout perſeuerat in eo, qui ex tali voluntate exit domo; nam ipſa ambulatio oritur ex fine, & facit, quod homo, dum ambulat, dicatur actu peccare. Si autem nihil maneat, ratione cuius dicatur actu peccare, iam interrumpitur peccatum actuale præteritum, & poſtea incipiet aliud nouum: vnde ſola non retractatio voluntatis præteritæ non ſufficit ad vnitatem peccati; quia non retractaſſe illam voluntatem,non facit, quod homo,dum dormit, actu peccet: ergo non continuatur peccatum actuale.Quoties ergo interuenit talis interruptio, ſiue per ſomnum, ſiue per diſtractionem aut quamcunque aliam cauſam; interrumpitur peccatum, & fit pluralitas per ſe explicanda. Fatetur tandem Vaſquez *num.*35. hoc eſſe nimis oneroſum, & moleſtum, vt cogatur homo einſmodi omnes interruptiones per ſomnum,& diſtractionem confiteri, atque ideo concedit, id ſæpiſſimè non eſſe poſſibile; quare propter impoſſibilitatem excuſabitur homo, & ſufficiet temporis durationem dicere; vnde colligatur pœnitentis ſtatus quantum fieri poſſit.

538. Hæc tamen nimia, & metaphyſica reſtrictio eſt, quam nec Caietanus, nec Nauarrus agnouerat Imò Nauarrus *in cap.Conſideret,de pœnitentia, diſt.*5 *num.*48. expreſsè dixit idem eſſe peccatum, etiamſi ille, qui vadit ad occidendum inimicum, dormiat, & iterum repetat voluntatem. Suarez etiam *dicta ſect.* 5. vbi ſatis ſtrictè rem hanc determinat; videtur tamen *num.*14.ſententiam Nauarri, & Caiet. abſque limitatione acceptare, & concedere,ſufficere illam ordinationem actionum, ad vnum opus conſummandum, vt totum illud dicatur vnum peccatum vnitate morali. Salas item *in* 1.2.*tom.*2.*tract.*13. *diſp.*5.*ſect.*8.*num.*85. Salas. *Voluntas*,inquit, *efficiendi aliquod opus externum, quandiu opere non completur,nec interrumpitur per contrarium actum, licèt phyſicè interrumpatur,& poſtea renouetur,vnicum tantum peccatum eſt: intellige, niſi inter ipſos actus voluntatis multum tempus intercedat,quia tunc cenſetur moralis interruptio*. Eodem modo loquitur Coninch. *diſp.*7. *dub.*7.*n.*54.vbi dicit diſtractiones, aut dormitiones in itinere occurrentes non eſſe in confeſſione explicandas. Clarius, & in latiori ſenſu ſequitur eamdem ſententiam Henriquez *lib.* 5.*cap.* 5. § 5. vbi etiam de ipſa omiſſione reſtitutionis interrupta per ſomnum ſæpiùs, dicit eſſe vnum peccatum Denique cum maiori amplitudine idem tenent Ioan de la Cruz *in director.conſcientiæ,part.* 1.*de ſacram. Pœnit. quæſt.*3.*dub.*6 Petrus Fay Dominicanus *in Addit. ad.* 3.*part. quæſt.* 9. *art.* 2. *diſp.*5.*ad* 4. Pitigianus *in* 4.*tom.*2.*diſt.*17.*q.vnic. art.*5.*circa quartum argumentum* Homobonus *de exam.Eccleſ. part.*1.*tract.*5.*c.*13.*quæſt.* 83. & alij.

Ego in hoc puncto exiſtimo,in primis non ſufficere ad vnitatem peccati externi, quod aliqua proueniant ex vna voluntate interna, ſi illa plura,nullam habeant vnitatem inter ſe. Nam ſi quis hodie cogitet de ludendo craſtina, & octaua etiam die, qui vterque eſt dies feſtus, & videt ea occaſione omittendum ſacrum, ac vnico actu decernat vtroque die ludere, & omittere ſacrum; illæ duæ omiſsiones, licèt oriantur ex illa vna, & eadem voluntate; adhuc erunt duo peccata confitenda, vt diſtincta, quia inter ſe non habent vllam vnitatem. 539.

Secundò exiſtimo nec ſufficere ad vnitatem peccati externi vnitatem temporis, quo vtraque actio fit, vt ſi quis ſimul velit furari Petro pecuniam, & pati pollutionem voluntariam. Requiritur ergo vnitas aliqua inter ipſas actiones externas, quæ ordinentur à voluntate ad faciendum aliquid vnum, quales ſunt plures illæ actiones ſubordinatæ, quæ concurrunt ad homicidium,procurare arma, exire domo, quærere inimicum,percutere,&c.

Tertiò exiſtimo non ſufficere ad pluralitatem moralem peccatorum interruptiones illas phyſicas breues, vt volebat Pater Vaſquez. Hæc eſt 540. iuxta communem omnium ſenſum, quo loqui ſolemus de actibus moralibus,tam bonis,quàm malis, imò de quacunque actione humana, quam ſolemus ſimpliciter appellare vnam,non obſtante interruptione phyſica frequenter interueniente. Sic vnam eleemoſynam dicimus vnum opus bonum,licet interrumpatur actio phyſicè, vt reſalutem aliquem, qui me ſalutauit, vel reſpondeam interroganti aliquid aliud. Sic recitatio officij eſt vna,licet quandoque ſomno grauatus inter vnum, & alium verſiculum, ſemel, aut iterum, dicente ſocio ſuum verſum dormitaueris. Sic Miſſa dicitur vna, licèt poſt Euangelium interrumpas, dum fit concio. Cur ergo peccatum non poterit eſſe vnum moraliter, licèt habeat illa actio interruptiones phyſicas, quales omnes aliæ actiones humanæ habere ſolent? Sic enim aliqui Philoſophi dicunt motuum ſucceſſiuum phyſicum eſſe verè, & ſimpliciter vnum, licèt ſemper per imperceptibiles morulas interrumpatur; quantò minus impediet vnitatem moralem operationis humanæ interruptio, non moralis, hoc eſt, talis, quæ in ordine ad conſiderationem moralem perinde æſtimetur, ac ſi non fuiſſet interrupta? Si ergo homines ita loquuntur de vnitate actionis humanæ, neque attendunt ad illas phyſicas interruptiones: ſic etiam intelligendum eſt præceptum de confitendo peccatorum numero, ſcilicet numero, qui iuxta communem loquendi modum ſit numerus, & excludat vnitatem huma- 541. næ operationis. Alioquin præceptum fuiſſet,non ſolùm per accidens, ſed per ſe loquendo, de re impoſſibili: nullum enim eſt peccatum, maximè externum,& durans in tempore, de quo non poſſumus dubitare, an interrupta fuerit eius libertas actualis per aliquam inaduertentiam, aut defectum aduertentiæ plenæ requiſitæ ad peccatum mortale actuale Imò aliqui volunt actum voluntatis non habere libertatem actualem omnino continuam, ſed diſcretam in certis inſtantibus determinatis, ita vt poſt inſtans A, debeat actus neceſſariò durare in aliquo tempore determinato,& poſtea in inſtanti B, habeat iterum libertatem actualem, & poſtea neceſſitatem per aliquod tempus, & ſic deinceps, vt effugiant infinitatem

meriti, ſi in ſigulis inſtantibus habeat libertatem actualem, de quo in materia de merito: & tamen non negant peccatum eſſe vnum moraliter, licet eius libertas actualis phyſicè interrumpatur. Denique hoc ipſum conſtabit à fortiori ex iis, quæ poſtea dicemus de peccatis internis, & eorum vnitate: illa enim faciliùs perdunt vnitatem, quàm peccatum externum, vt obſeruauit benè Henriquez *loco ſupra allegato.* Vnde ſi illa adhuc poſſunt habere vnitatem, non obſtante interruptione phyſica breui; à fortiori peccata externa poterunt habere illam vnitatem ſufficientem, licet phyſicè interrumpantur.

542. Difficultas eſſe poteſt in aſſignanda regula, & menſura huius vnitatis, quando ſcilicet peccatum externum poſſit dici vnum, non obſtante interruptione, & diuiſione aliqua vnius actionis ab alia. In hoc non videtur poſſe dari regula aliqua metaphyſica; quia cum tota hæc vnitas ſit moralis, recurrendum omnino eſt ad prudentum arbitrium, & vſum circa pluralitatem, vel vnitatem actionis. Vnde multùm pendet ex circumſtantiis, & ex qualitate actionis: aliquæ enim actiones ſunt, quarum partes faciliùs vniuntur, & faciunt vnum, quam aliæ. Poſſumus autem exemplum adhibere in aliquibus, ex quibus poſſit regula ad alias applicari. Vna comeſtio, verbi gratia, eſt vna actio humana, atque adeo erit vnicum peccatum mortale in die Veneris vna comeſtio carnium: Si autem fiat duplex comeſtio, erit duplex peccatum. Vnde verò iudicandum ſit eſſe vnum, vel duas comeſtiones carnium, colligendum eſt ex vnitate comeſtionis humanæ, quæ vnitas certè non deſumitur ex carentia interruptionis phyſicæ: nam ſi in die ieiunij interrumpas prandium, vt legas epiſtolam, vel vt des pecunias petenti, & ſtatim redeas, licèt interim diſtractus omninò fuiſſes, adhuc comeſtio humana eſſet vna; alioquin non poſſes continuare prandium, quia non eſt licita duplex comeſtio, & ſuppono primam fuiſſe ſufficientem ad ſuſtentationem. Illa ergo vnitas, quæ ſufficit ex parte ipſius comeſtionis ad conſeruandam vnitatem comeſtionis, ſufficiet ad vnitatem peccati, ſi eſſet comeſtio carnium, licèt fuiſſet ſimiliter interrupta ad dandam epiſtolam, vel pecunias, nec aliquis obligabit ad confitendam illam interruptionem, quantumuis facilè poſſet explicari: neque etiam oporteret dicere, quot fercula carnium comediſſet, alioquin deberet etiam dicere, quot buccellas, vel quanto tempore prandium durauit.

543. *De interruptione Miſſæ.* Aliud exemplum huic ſimile, ſed quod maiorem latitudinem temporis recipit propter maiorem ſolemnitatem, poteſt eſſe in Miſſa, quæ quidem eſt vna actio humana, atque adeo licet interrumpatur per concionem, & tunc Sacerdos (quod ſæpe euenire ſolet) dormiat: adhuc Miſſa eſt vna, & ideo ſi eius celebratio ſit peccatum, eo quod excommunicatus ſit Sacerdos, non debet in confeſſione explicare, quod Miſſa fuit interrupta per concionem, ſed ſolùm quod ſemel excommunicatus celebrauit. Vnde aliud exemplum poteſt eſſe ipſa communio, & ſuſceptio Euchariſtiæ, quæ eſt actio etiã humana, & comeſtio ſacramentalis; atq; adeo accipit vnitaté, & pluralitatem ſuam, non ex continuatione, vel interruptione phyſica, imò neque ex ſola tẽporis approximatione, ſed ex aliis etiam circunſtantiis humanis, nam quãdo Sacerdos tres miſſas priuatas celebrat in die Natalis, non eſt tãta fortaſſe temporis diſtantia inter vnã, & aliam communionẽ, quanta aliquando eſſe poterit inter partes eiuſdẽ communionis, quando Sacerdos poſt communionẽ ſuam dat Euchariſtiã mille perſonis, & poſtea ſumit particulas, & purificationẽ calicis: & tamen in hoc caſu eſt vnica cõmunio, in priori ſunt tres: quare ſi eſſet in peccato mortali, deberet confiteri tres cõmuniones factas in peccato: in caſu autẽ poſteriori ſufficit dicere ſe ſemel in peccato communicaſſe, quia cõmunio tota fuit vna: & hoc licèt fuiſſet interrupta per diſtractionẽ, etiam per leuem dormitationem, dum miniſter confeſſionẽ diceret, aut præpararet neceſſaria pro cõmunione facienda. Vides quantũ referant circunſtantiæ, & qualitates actionis ad iudicandum de eius vnitate, vel pluralitate. 544.

Ex his exemplis deſcendere iam poſſumus ad aliquos caſus particulares, & applicare doctrinam traditam ad vnitatem, & pluralitatem aliquorum peccatorum, ex quibus poſſit vnuſquiſque cum proportione ad alia omnia prudenter eam accommodare. Et in primis in caſu communi de homicidio, conſtat illam eſſe eandem actionem humanam, quando quis ob eum finem domo egreditur, quærit inimicum, & licet ad hoc ipſum aliquot dierum iter conficiat. Quamuis enim dormiat, prandeat, ſalutet obuios, & ad alia diuertat; per hæc tamen non interrumpitur illa actio, ſicut nec interrumpitur moraliter illa intentio prior, ex qua cætera omnia procedunt. Ad quod deſeruit exemplum Miſſæ ſuprà adductum: quod vrgere adhuc poſſumus ampliùs: quia ſi aliquis ex intentione celebrandi pro aliquo defuncto proficiſcatur in aliquem locum, & iter faciat tota nocte, & poſtea requieſcat paululum ab itinere, & dormiat, ac deinde celebret; non eſt dubium, quin abſque alia noua applicatione, ſed ſolùm ex voluntate præcedenti, ex qua iter arripuit ad celebrandum pro illo defuncto, Miſſa intelligetur illi applicata, etiam in ſententia ipſius Vaſquez, qui ad effectum applicationis petit, voluntatem præteritam, non ſolum manere habitualiter, hoc eſt, non reuocatam, ſed etiam virtualiter, hoc eſt, influere in opus: nam re vera illa voluntas præterita adhuc influit propter connexionem vnius actionis cum alia. Alioquin neq; etiam maneret virtualiter applicatio, qua ego egrediens ex cubiculo ad celebrandũ applico miſſam pro tali perſona, ſi fortè in itinere ad ſacrariũ ſiſto paululum ad ſalutandum amicũ: quod nemo dicet: non ergo interrumpitur perſeuerantia virtualis, & influxus voluntatis præteritæ per diſtractionem, aut ſomnum, ita vt poſtea non continuetur, & influat in opus ſubſequẽs voluntas præterita. Ergo ſicut illa voluntas non interrupta faceret vnum peccatũ cum opere ſubſequuto, ita faciet interrupta, quoties hæc interruptio non tollit eius influxum in opera ſequentia. 545.

Dixi tamen has interruptiones breues, & communes, per ſomnum, & ſimilia, non tollere vnitatem peccati: Aliud enim dicendum eſt de interruptione extraordinaria, quæ quidem tollit vnitatem moralem actionis humanæ. Si enim ex intentione Petrum occidendi eum quæras, & ſcias fuiſſe aliò profectum, & reuerſurũ poſt menſem, & tu decernas eum occidere, cùm redierit: tunc certè licèt non reuoces intentionẽ, adhuc occiſio poſt menſẽ non faciet vnum peccatum cum voluntate præterita: ſicut nec prandium erit vnum, quantumuis non reuoces intentionẽ; ſed potiùs habeas

inten

intentionem redeundi poſt duas horas ad menſam quia vnitas harum actionum non ſolùm perit intentionem non reuocatam, ſed etiam carentiam interruptionis, non cuiuſlibet, ſed humanæ, & moralis.

546. *Qui per annum non recitat, debet id explicare.*

Infero ſecundò, volentem non recitare officium per totum annum, & id poſtea exequentem committere plura peccata; quia licèt voluntas ſit vna; opus tamen volitum non eſt vnum, nec vna omiſſio recitationis ordinatur ad aliam, nec connexionem habet cum illa; ſed ſicut ſunt de ſingulis recitationibus præcepta diuerſa; ſic omiſſiones ſingulæ ſunt peccata diuerſa. Similiter qui vult exercere latrocinia, & cædes in via per totam vitam, non committit poſtea vnum ſolum peccatum ſed plura, neque enim vniuntur omnes illæ cædes, & furta ad faciendam vnam actionem humanam, alioquin qui vellet violare omnia Dei præcepta, quæ illi occurrent, non faceret, niſi vnicum peccatum per totam vitam: nec meretrix, quæ voluit ſe exponere omnibus, faceret plura peccata toto tempore, quo illam turpitudinem exercet.

547. *De eo, qui omittit totum officium hodiernum.*

De illo autem qui vult omittere, & omittit officium totum vnius diei, maius eſt dubium. Aliqui enim dicunt, committere plura peccata: Leſſius *lib. 2. c. 37. dub. 9. n. 53.* Tabiena verbo, *hora, quæſt. 18.* Tolet. *lib. 2. c. 12.* & alij. Probabilius tamen eſt, quod ſit vnicum peccatum, quia videtur eſſe vnicum præceptum terminatum ad totum officium, quod tradunt Suarez *tom. 2. de relig. lib. 4. cap. 15.* Azot. *part. 1. lib. 10. c. 7. q. 4.* Nauarrus, Vega, Reginaldus, Ledeſma, Sà, & alij plurimi, quos refert, & ſequitur Diana *tom. 1. tract. de horis Canon. reſol. 5.* Vnde ſufficiet confiteri, ſe omiſiſſe officium diuinum, ſeu peccaſſe grauiter non recitando, vt cum aliis obſeruat idem Diana, *ibi reſol. 23.*

548. *De omiſſione restitutionis per longum tempus.*

Infero tertiò, quid dicendum ſit de omiſsione reſtitutionis debitæ per longum tempus: de qua Pater Suarez *in præſenti dicta ſect. 5. num. 31.* dicit, licèt ſit continua, non tamen eſſe vnum peccatum, quia cùm non ſit effectus poſitiuus, non procedit actu à voluntate interna formaliter, vel virtualiter manente, ſed eſſe quaſi effectum habitualiter relictum ex illa, qui non ſufficit ad continuandum peccatum actuale: atque ideo debere explicari, primò, quoties interruptum fuit peccatum per voluntatem contrariam reſtituendi. Secundò per ſomnum, vel diſtractionem. Tertiò per impotentiam reſtituendi; niſi propter difficultatem hæc omnia explicandi excuſetur pœnitens, tunc enim obſeruandæ erunt regulæ generales. Ab hac ſententia parùm differt Vaſquez *loco citato*: quia licet *num. 18.* dicat, illam omiſsionem eſſe vnicum peccatum: cæterùm poſtea *n. 23.* de omnibus in vniuerſum docet, interrumpi ſomno; vel diſtractione, & *num. 2.* dixerat, peccatum retentionis rei alienæ interrumpi per impotentiam reſtituendi.

549. Alij tamen vniuerſaliter docent, eſſe vnicum peccatum, prout loquitur Nauarrus, & Gabriel apud Suarez *vbi ſupra.* Item Petrus Nauarra *lib. 4. de reſtit. cap. 4. num. 9.* Tannerus 2. 2. *diſput. 4. quæſt. 6. dub. 14. num. 425.* Aragonius, & alij, quos refert, & approbat Diana *tom. 1. tract. de circumſt. aggrauant. reſol. 58.* & quidem quando voluntas retinendi reuocatur per contrariam voluntatem, & propoſitum reſtituendi; fatendum eſt, interrumpi peccatum præteritum, quod commune eſt omnibus aliis peccatis, vt dicemus: quando verò perſeuerat illa voluntas, verius videtur, quod continuetur idem peccatum: & hoc etiamſi per impotentiam interrumpatur facultas reſtituendi. Quod quidem probari poteſt à ſimili: quia in effectu poſitiuo non obſtat eiuſmodi interruptio phyſica, vt dicatur idem peccatum læſionis iniuſtæ, v.g. ſi accendas ſegetem tui inimici, & applicato igne paululum diuertas ad loquendum cum famulo, quo breui tempore damnum ſequitur neceſſariò, cum propter diſtractionem illud non poſſes actu impedire; Imò neque etiam non diſtractus poſſes omnino iam impedire; deinde verò redis ad opus, & auges incendium, & ita proſequeris vſque ad finem; tota illa actio erit vnicum peccatum, licèt ſæpius interrupta fuerit per aliquas breues diſtractiones, vel impotentias: ergo idem de omiſſione reſtitutionis dicendum eſt, quam cùm ſemel voluiſti, perinde eſt, ac ſi ignem applicaſſes; ex illa enim voluntate ſequitur damnum proximi, & licet illud damnũ aliquando reparabile non ſit propter impotentiã reſtituendi, nihil refert: nam etiã quando dormis, aut quando diſtraheris, habes verè impotentiã reſtituendi pro tunc: Et ille etiam, qui accendit ſegetes, habet impotentiam extinguendi ignem quoties breui diſtractione impeditur: illa ergo impotentia non magis interrumpit peccatum, quàm ſomnus, vel diſtractio: hæc autem non interrumpit in effectu poſitiuo, ergo nec in negatiuo, cùm eadem ſit ratio, ſiquidem redeunte aduertentia, iam verè dependet actu negatio reſtitutionis à voluntate, ſicut continuatio incendij.

Dixi autem, reuocationem voluntatis per voluntatem contrariam interrumpere hoc peccatum 550.
& alia omnia magis, quàm ſomnum, diſtractionem, vel impotentiam. Cuius ratio eſt; quia quando apponitur voluntas contraria, iam prior voluntas non manet formaliter, nec virtualiter, nec ipſa influit in opus poſtea ſequutum, ſed requiritur alia noua voluntas independens ab illa prima, quæ de nouo cauſet negationem reſtitutionis ſequentem. At verò quando interuenit ſola diſtractio, vel impotentia, adhuc prior voluntas perſeuerat virtualiter: vnde ceſſante diſtractione, vel impotentia, continuatur negatio reſtitutionis, vel damnificatio poſitiua ex vi prioris voluntatis non reuocatæ, quæ ſtatim continuat ſuam operationem per ſui memoriam excitando potentias ad operandum, vel prohibendo à reparatione damni; non ergo interrumpitur moraliter efficacia illius primæ voluntatis per diſtractionem, vel impotentiam, ſicut per reuocationem, quæ facit, vt iam prior voluntas nihil poſſit operari, ſed debet effectus continuari per aliam nouam voluntatem independentem à prima.

Addo tamen, nec ipſam reuocationem fortaſſè 551.
impedire aliquando vnitatem actionis, & peccati: poteſt enim eſſe tanta coniunctio inter partes, vt illa breuis interruptio per voluntatem contrariam non poſſit fortaſſe tollere vnitatem moralem actionis. Exemplum habemus in eo, qui die ieiunij ceſſat in fine prandij cũ propoſito non comedendi plus, ſed ſtatim antequam è menſa ſurgat, affertur aliud ferculum, de quo poteſt quidem adhuc comedere, non obſtante propoſito, & voluntate non comedendi plus, quia continuatio illa ratione loci & temporis ſufficit ad continuandum, illud prandium, non obſtante breui illa voluntate contraria, de quo videatur Leſſius *lib. 4. cap. 2. dub. 2. num. 11.* Layman *lib. 4. tract. 8. c. 1. n. 6.* Villalobos *in ſumma tom. 1. tract. 23. diff. 6. n. 1.* Filliucius, *2. tom. tract. 27. part. 2. quæſt. 10. numero 41.*

& Diana *tom. 1. tract. de ieiunio resol. 32.* Similiter in communione Euchariſtiæ, ſi Sacerdos in Miſſa ſumpta communione moneatur à Miniſtro, quod purificet vas particularum, quod eſt in ſacrario, poterit illas ieiunus ſumere, etiamſi habuiſſet iam animum non ſumendi illa die aliam hoſtiam conſecratam: quia nimirum locus, & tempus ſufficiunt ad continuandam eamdem communionem, & refectionem ſacramentalem, non obſtante illa voluntate contraria. Cur ergo non poterit idem contingere in vnitate peccati? Si aliquis v. g. die ieiunij comedat carnes in prandio, & in fine prandij, cum animo nihil plus comedendi videat afferri nouum ferculum carnium, & comedat ex illo, tunc certè ſicut continuatur moraliter prandium, ſic continuatur moraliter idem peccatum, nec neceſſe erit in confeſſione dicere, ſe bis, comedîſſe carnes; non obſtante illa breui volun-
552. tate, quæ interceſſerat non plus comedendi. Similiter ergo contingere poterit in peccato læſionis iniuſtæ, ſi aliquis vindictæ cauſa, alium pugno, vel ligno percutiat, & poſt tres, vel quatuor percuſſiones ceſſet cum animo ceſſandi; ſed ſtatim, quia fortaſſe percuſſus oſtendit adhuc ſuperbiam, vel contemptum, iterum bis, aut ter illum percutiat, non dicemus, fuiſſe duo peccata neceſſariò explicanda vt duo in confeſſione; quia illa breuis voluntas non impediuit vnitatem actionis, & vindictæ. Denique hoc ipſum in peccato retentionis, ſeu omiſſionis reſtitutionis locum habere poteſt, ſi aliquis dum retinet alienum, concipiat animum reſtituendi, ſed ſtatim mutato animo velit retinere: illa enim videtur eadem retentio moraliter, ac ſi interrupta non fuiſſet.

553. *De tactibus copulam præcedentibus.* Infero quartò, quid dicendum ſit de tactibus, & oſculis turpibus præcedentibus copulam illicitam, an faciant vnum peccatum cum illa; an verò debeant ſeorſim explicari in confeſſione. Communiter Doctores affirmant facere vnum peccatum, neque oportere illa explicare, ſed ſufficere confiteri copulam. Duplex tamen eſt difficultas. Prima circa tactus, & oſcula libidinoſa, quæ ipſam copulam conſequuntur, an debeant explicari, tamquam diuerſa peccata à copula præcedenti. Affirmant plures, debere explicari, Suarez *dicta sect. 5. num. 26.* Vaſquez *dicto dub. 5. n. 35.* Coninch *dub. 7. n. 59.* & alij: quia illi tactus non ordinantur ad priorem copulam, cùm iam ſit finita ſed ad aliam nouam. Alij tamen plures dicunt, eſſe vnum, & idem peccatum, atque ideo non magis debere explicari, quàm præcedentes copulam. Henriquez *lib. 5 cap. 5. n. 5. & in Gloſſa littera* V Nauarrus apud Suarez *vbi ſupra*, Azor. *part. 1. lib. 4 cap. 4. in fine*, Zerola *in praxi de pœnitentia cap. 12. quæſt. 47.* Granado *in 1. 2. controuerſ. 6. tract. 2. diſp. 5. n. 11.* Salas *in 1. 2. tom. 2. tract. 13. diſp. 5. sect. 8. num. 91.* Fagundez *in ſecundo præcepto Eccleſiæ, libro tertio cap. quarto, numero decimo quarto* & alij. Quod mihi etiam probabilius videtur.

554. Et omiſſis aliis rationibus, probari poteſt, quia tactus illi, & oſcula non afferunt malitiam ſpecie diuerſam ſupra malitiam, quæ fuerat in peccato præcedenti; & aliunde habent connexionem talem, & tantam cum illo peccato, vt poſſint facere vnum actum completum, vt conſtat; ſunt enim quaſi complementum copulæ, & delectationis præcedentis: non eſt ergo, vnde ſit obligatio illos tactus, & oſcula explicandi. Porrò non afferre malitiam ſpecie diuerſam probatur; quia etiam ante copulam præceſſerant tactus ſimiles in ſpecie, vel certè, ſi non præceſſerant, parum refert, quia licèt præceſſiſſent, non fuiſſent explicandi, vt aduerſarij concedunt: ergo licèt præceſſiſſent, non afferrent malitiam ſpecie diuerſam. Vide, quæ dixi *ſupra sect. 5. in principio*, vbi reddidi rationem, quare tactus, qui fiunt cum copula, non debeant explicari licèt ipſi tactus ſeorſim à copula haberent aliquam malitiam ſpecie diuerſam à malitia copulæ. Nec denique obſtat, quod dicebat Suarez tactus illos conſequentes non ordinari ad copulam præcedentem, ſed ad aliam nouam: hoc, inquam non eſt in vniuerſum verum, quia neque ex intentione agentis, neque ex natura ſua ordinantur ſemper ad copulam ſequentem; ſed ſunt mali & turpes, quatenus in ſe continent approbationem, & delectationem de copula præcedenti, & quatenus afferunt talem delectationem veneream quæ in ſe ipſa prohibita eſt; quia ſicut prohibetur delectatio pollutionis propter bonum prolis, ſi enim licita eſſet illa delectatio, non curarent homines de matrimonio; ſic prohibetur à natura ipſa delectatio tactus laſciui, quia ſi ea ſaltem licita eſſet, minùs curarent homines de matrimonio, & de prole generanda, quare omnem ſimilem delectationem natura reſeruauit pro coniugatis, nec extra coniugium voluit licitam vlli eſſe.

555. *Quid de delectatione conſequente.* Hinc obiter aduerto, immeritò reprehendi ab eodem Suario *ibi num. 27.* eumdem Nauarrum, quod dixerit, delectationem de fornicatione habita, quæ ſtatim poſt copulam habetur, non eſſe neceſſariò declarandam in confeſſione, ſed facere idem peccatum cum copula præcedenti: quod quidem mihi etiam verum videtur: nec credo, vllum confeſſarium de hoc interrogare, cùm tamen certum ſit, plurimos delectari poſt copulam eſt enim naturale, quod bonum deſideratum afferat gaudium & delectationem aliquam, quando habitum eſt. Illa tamen delectatio non videtur neceſſariò explicanda, quia facit vnum peccatum moraliter cum actu ipſo; & quia non affert malitiam ſpecie diuerſam, nam in ipſo etiam actu copulæ actualis fuit delectatio de illa præſenti, quæ in ratione malitiæ moralis non differt ſpecie à delectatione, quæ ſequitur ſtatim poſt copulam de illa præterita.

556. *Quid, ſi præcedant tactus ſine intentione copulæ.* Secunda difficultas circa eoſdem tactus, & oſcula eſſe poteſt, an quando præceſſerunt, non tamen ex intentione copulæ, & poſtea immediatè habetur copula, debeant explicari, an verò tunc etiam ſufficiat confiteri ſolam copulam. In quo caſu aliquis, quem tacito nomine refert Diana *5. tom. tract. 4. miſcellaneo. reſol. 205.* dixit non eſſe neceſſariò explicandos illos actus præcedentes, Ipſe tamen Diana affirmat, explicandos eſſe, vt peccatum diſtinctum, & affert pro ſe Hurtadum *de Sacram. pœnit. diſp. 9. difficult. 6.* Potuiſſet etiam afferre Patrem Vaſquez, à quo illud accipit Hurtado *dicto dub 5. num. 27.* & mihi etiam placet: quia tactus ſecundùm ſe habet malitiam ſpecie diuerſam, quando in ipſo ſiſtitur, à malitia copulæ, vt diximus, ergo ſi aliunde ex intentione operantis non fiant vnum; non eſt, cur illud peccatum ſit potius vnum, quàm duo ſpecie diuerſa, Vnde idem dicerem, quando aliquis percuteret aliquem, intendendo ſolum vulnus non lethale, & poſtea per ſecundam voluntatem eum percuteret alio vulnere lethali, vt moreretur: dicendum enim videtur, tunc etiam eſſe duo peccata diuerſa, primum percuſſionis ſimplicis; ſecundum homicidij;

quæ

quæ duo ſpecie differunt,& non fuerunt vnita ex intentione agentis ad vnam, & eamdem actionem, cùm prima percuſſio non fuerit ad occidendum.

557. *Quid de copula repetita?* Infero quintò, quid dicendum ſit de illo, qui ter copulam habuit cum eadem. Aliqui volunt, ſufficere, quod pœnitens dicat, fui cum meretrice vna nocte, & feci, quod potui. Ita Zanardus Dominicanus *in directorio confeſſariorum part. 1. de Sacram. pœnit. cap. 18.* dummodo non habuerit interruptionem mentis,vel operis. Cæterùm iuxta regulam traditam dicendum videtur, eſſe tria peccata, cùm vna copula non faciat vnum cum alia,ſed ſingulæ ſint actiones completæ & totales; quod idem dicendum eſt de illo; qui ſucceſſiuè occidit tres homines ſibi etiam ſucceſſiuè occurrentes propter eamdem rationem. Aliud fortaſſe eſſet, ſi vno impetu illos omnes aggrederetur,vt vno conflictu contra eos pugnaret, & illos occideret: tunc enim videntur habere vnionem moralem, quatenus conſtant vnam congreſſionem,& conflictum.An verò, qui vnico actu duos occidit: vel vnico verbo plures infamat aut contumelia afficit, committat vnum, vel plura peccata, diximus *ſupra ſect.3.*

558. Infero ſextò, à fortiori eum, qui copulam habuit ſucceſſiuè cum tribus fœminis, committere tria peccata: dubitant autem aliqui, an debeat explicare, quod fuerint tres fœminæ, an ſolùm tres fornicationes. Certum eſt tamen, hoc ſecundum ſufficere, vt notauit etiam Bonacina *de Sacram. diſputatione 5. quæſt. 5. punct. 2. §. 3. difficult. 3 propoſit. 3. num.* 14 & alij,quos affert,& ſequitur Diana *tom. 1. tract. de circumſt. aggrauant. reſol.* 13.

Sed contra hoc videtur eſſe difficultas ex iis, quæ diximus *illa ſect.* 3. ſcilicet,probabile eſſe,Sacerdotem, qui ſucceſſiuè audit in peccato mortali plures confeſſiones vnam poſt aliam, non committere plura peccata diſtincta, ſed vnum; quare non erit neceſſarium dicere: audiui tot confeſſiones, ſed audiui in ſtatu peccati vna vice plures confeſſiones. Videtur autem eadem eſſe ratio de eo, qui ſucceſſiuè cognoſcit carnaliter tres fœminas, aut occidit tres homines. Reſpondetur tamen, non eſſe eamdem rationem in vtroque caſu: quia actio illa audiendi confeſſiones in tribunali ſacramentali maiorem recipit vnitatem moralem, quàm occiſiones trium; quæ cùm reſpiciant ſingulæ diuerſa iura ſingulorum hominum, quæ læduntur, & aliunde non vniantur in vno actu, vel actione morali ad eumdem finem, non videntur poſſe facilè ex ſola temporis propinquitate vniri ad faciendum vnum peccatum. At verò actus audiendi confeſſiones accipit vnitatem in primis ex fine, & intentione agentis, qui ſedet in eo loco ad audiendas confeſſiones ſubditorum: deinde, & præcipuè ex materia ipſa, quia omnes illæ actiones continent irreuerentiam contra eumdem Deum, & Chriſtum, cuius Sacramenta irreuerenter tractantur: non ſunt enim in rigore irreuerentiæ contra ius aliquod reſidens in ipſis ſacramentis ſed contra ius reſidens in Auctore Sacramentorum. Negari autem non poteſt, quod faciliùs vniantur, ad faciendum vnum peccatum ea, quæ tendunt contra idem ius eiuſdem perſonæ,quàm quæ tendunt contra diuerſa iura diuerſarum perſonarum.

559. *Quid de detractione continuata?* Vnde vlteriùs inferre poſſumus ſeptimò, quando aliquis incipit grauiter detrahere Petro, & continuato ſermone, occaſione fortè nouæ interrogationis, rurſus detrahit eidem in alia materia & in alia; poſſe dici totam illam eſſe vnicum peccatum detractionis; quia vt dici ſolet in Philoſophia,homogenea faciliùs vniuntur, & continuantur, quàm heterogenea: quare quando detractio eſt reſpectu eiuſdem, & eiuſdem ſpeciei, & fit in eodem ſermone,licèt ab initio non eſſet animus dicendi ea omnia, ſed occaſione data; & feruore aliquo dicantur; adhuc videtur poſſe vniri ad faciendum vnum peccatum detractionis grauis. Sicut ſupra dicebamus de illo, qui percuſſit Petrum ter, vel quater, & poſtea addit quintam percuſſionem eiuſdem rationis, quæ ſane non eſt aliud peccatum diſtinctum, ſed facit vnum grauius cum percuſſionibus præcedentibus. Aliud verò eſſet, ſi iniuria ſubſequens eſſet diuerſæ ſpeciei, vt ſi prius detrahebas Petro abſenti, qui poſtea aduenit, & tunc proſequeris illum dehonorando, & contumeliis afficiendo: nam detractio præcedens, & contumelia ſubſequens, cùm differant ſpecie morali, non poſſunt facilè vniri ad faciendum vnum peccatum propter ſolam temporis ſucceſſionem immediatam; Sicut percuſſio ſimplex præcedens, & occiſio ſubſequens vniretur,vt ſupra diximus.

Denique quando detractio prima erat de Petro, & poſtea occaſione data, incipis immediatè detrahere de Paulo, non ita facilè coniunguntur illæ detractiones ad faciendum vnum peccatum, quia licèt conueniant in ſpecie detractionis, habent tamen heterogeneitatem ex parte termini,ad quem terminantur,& iurium,quibus opponuntur quæ heterogeneitas obſtat vnitati iniuriæ,quando aliunde non eſt alia vnitas, qualis eſt, quando actio eſt eadem, vt quando eodem verbo detrahis vtrique. 560.

Infero octauò, quid dicendum ſit de pluribus iuramentis circa eamdem rem in eodem ſermone ſucceſſiuè falsò prolatis, vel de pluribus blaſphemiis eodem iracundiæ calore dictis ſucceſſiuè: quæ omnia facere vnum peccatum dicendum eſt iuxta regulam ſupra poſitam. Atque ita de iuramento falſo docet Azor. *tom.* 1 *lib.* 4. *c.* 4. *q.* 5. & de blaſphemia Molina *tom. 4. de iuſt. tract. 5. diſp. 41.* & alij,quos affert Diana 2. *tom. tract. de Sacram. reſol.* 163. & de contumeliis pluribus ſucceſſiuè prolatis idem Diana *tom. 1. tract. de circumſt. aggrauant. reſol.* 28. Hæc autem exempla attuliſſe ſufficit, ex quibus, & cum proportione ad ipſa poterit prudens confeſſarius de vnitate, & pluralitate numerica peccatorum in aliis caſibus iudicare: quæ cùm moralis ſit,pendet multum, vt dixi, ex qualitate actionis,& eius circumſtantiis,quæ fundamentum præſtant ad iudicandum, an actio fuerit moraliter vna, vel plures. 561. *De pluribus iuramentis.*

§. 3. *Vnde ſumenda ſit vnitas,vel pluralitas numerica in peccatis merè internis.*

Eſt celebris ſententia Magiſtri Cani *in relectione de pœnitentia part.* 5. qui diſtinguit duplicem interruptionem voluntatis malæ:alteram per voluntatem contrariam; & tunc inquit multiplicari peccata, & explicandum numerum eorum: alteram per naturalem obliuionem,aut inconſiderationem; & tunc non oportet explicare numerum, ſed ſufficit dicere per totum menſem amaui turpiter fœminam, *&c.* quia eſt idem peccatum continuatum. 562.

Hanc ſententiam acriter impugnant Suarez *dicta ſect 5. num. 10.* vbi eam incredibilem appellat; Vaſquez *dicto dub. 5. num. 10.* vbi appellat falſiſſimam; Nunnus *in præſenti quæſt. 9. art. 1. dub. 1.* & alij qui volunt, eandem eſſe rationem de vtraque interruptione, atque ideo non ſolùm per contrariam voluntatem, ſed etiam per diſtractionem, & inconſiderationem multiplicari peccata interna. Arguit autem Suarez quia apud Deum illæ duæ voluntates merentur diſtinctos gradus pœnæ, ſicut ſi fuiſſent actus boni, mererentur diſtinctos gradus gloriæ.

563. Hoc tamen argumentum retorqueri poteſt clarè: quia etiamſi actus oon fuiſſet interruptus, mereretur diuerſos gradus pœnæ per primam & per vltimam partem ſuæ durationis; & in actu bono ſingulis partibus correſpondet diſtinctum præmium. Vnde legitur de Monacho quodam, qui audiuit aliquando, & vidit Angelum poſt ſe notantem, & numerantem omnes paſſus, quos in portanda aqua, faciebat, vt omnes, & ſinguli præmiarentur: Et tamen omnes illi paſſus faciebant vnum opus bonum, ſicut facerent vnum peccatum, ſi eſſet opus prohibimm.

Alij defendunt ſententiam, & diſtinctionem illam Cani de duplici interruptione diuerſa. Ioannes de la Crux *in directl. Conſcient. part. 2. de Sacram. pœnit. quæſt. 3. dub. 6* Petrus Fay *in Addit. ad 3. part. quæſt 9. art. 2. diſp. 5. ad 4. argum* Homobonus *de Examin. Eccleſiaſt. part. 1. tractatu quinto, capite decimo tertio, quæſtione* 83 Quorum ſententiam probabilem iudicat Diana *2. tom. tract. 4 de Sacram. reſol 95.*

564. Ego puto in primis, quæſtionem eſſe ferè de nomine inter illas duas ſententias: nam prima ita dicit, non multiplicari peccata abſque reuocatione voluntatis, vt tamen dicat, explicandum eſſe tempus, quo illud peccatum durauit, an per menſem, vel hebdomadam, *&c.* Ita enim expreſsè fatentur omnes illi Auctores citati. Secunda verò ſententia, licèt dicat, multiplicari peccata per quamcumque interruptionem, fatetur tamen, impoſſibile ſæpe eſſe eas interruptiones explicare, & ideo dicunt ſæpe ſatisfieri explicando durationem temporis. Ita Suarez *numero 17. & 18* Vaſquez *numero trigeſimo quinto.* Coninch, *diſputatione 7. dubio 7. n. 151. & 152.* qui dicunt, quando interruptiones illæ non ſunt notabiles, ſed breues, non debere explicari aliter, quàm explicando durationem totam. Addit Coninch, qui per aliquot dies, vel hebdomadas fouit cupiditatem vindictæ, vel odium, aut amorem turpem, ſatisfacere communiter, ſi dicat, ſe illo tempore magna parte diei, aut quaſi per totum diem de illa re cogitaſſe. Itaque fere ſolùm eſt diſſenſio quando fuit magna interruptio inter illos actus, & facilè poteſt numerus percipi, & explicari, an, tunc non fuiſſe interruptam priorem voluntatem per aliam contrariam formalem, vel virtualem, conducat, ne obligemur ad explicandum numerum. Dixi; *vel virtualem*; quia contingere poſſet, vt abſque aliqua formali reuocatione, ipſo temporis lapſu, vel rerum mutatione, iam homo ſit in tali diſpoſitione, vt non ita commoueretur nunc ad deſiderium, vel odium, ſicut priùs, ſi nunc idem obiectum proponeretur, vel in memoriam rediret: quo caſu credo, quod Auctores prioris ſententiæ non negabunt, talem interruptionem ſufficere ad multiplicanda peccata, ſi iterum datetur conſenſus.

Hoc ſuppoſito, aliter diſtinguendum exiſtimo in voluntate interna mala ſæpiùs repetita: 565.
aliquando enim illæ duæ voluntates habent ordinem inter ſe, ita vt vna dependeat ab alia, aliquando nullum habent inter ſe ordinem. Exemplum eſſe poteſt, ſi aliquis hodie cogitans de fæmina aliena, decernat illam procurare, & cras iterum de illa cogitans, & memor decreti hodierní, decernat iterum, eam procurare, & ſic deinceps: tunc poſteriores voluntates dependentiam habent à prima, quia abſque noua deliberatione aut conſultatione ex vi primæ voluntatis ponitur iſta ſecunda, ſicut ex vi intentionis ponitur electio medij ad finem. Aliquando verò vna voluntas non dependet ab alia, ſed ſicut heri videns fæminam illam turpiter concupiuit; ſic hodie eam iterum videns, eam iterum turpiter concupiſcit, non influente priori concupiſcentia in ſecundam, niſi per accidens fortaſſè, quatenus reliquit habitum, quo facilius fit ſecundus actus, quàm primus. Dico itaque quando voluntates ſe habent primo modo, & cum illa dependentia, & cauſalitate; probabilis videtur ſententia Cani, quod niſi influxus ille interrumpatur per voluntatem contrariam, continuetur moraliter idem peccatum, ſecus quando voluntates ſecundo modo ſe haberent.

Quoad ſecundam partem conuenimus cum ſecunda ſententia, & probatur facilè argumentis, quæ pro ſe adducunt eius Auctores: quia nimirum illæ duæ voluntates non habent concatenationem, & connexionem ad vnitatem moralem, 566.
cùm non habeant inter ſe ordinem, & aliunde diſtent tempore notabiliter; non ſunt ergo vnum peccatum; alioquin idem dici poſſet de primo odio, quod habuiſti in pueritia, & de ſecundo, quod habuiſti in ſenectute, eſſe idem numero peccatum. Quid verò dicendum ſit, quando diſtantia temporis breuis eſſet inter vtramque voluntatem, poſtea videbimus.

Quoad primam verò partem, probari etiam poteſt concluſio poſita, primò à poſteriori; quia ſi illa voluntas perueniſſet ad aſſequutionem ſui obiecti, & copulam cum fœmina aliena; totum illud à principio vſque ad finem computaretur pro vno peccato, & ſatisfieret confitendo illud, tanquam vnum peccatum conſummatum, non explicando quoties habuit decretum procurandi illam fœminam: ergo etiam ante conſummationem operis, illæ voluntates habebant iam connexionem inter ſe ſufficientem ad conſtituendum vnum peccatum: nam ſi ante conſummationem operis fuiſſent duo, non poſſent poſtea reduci ad vnum per aduentum operis conſummati.

Hinc ſumitur ratio à priori: quia illæ duæ voluntates in caſu poſito habent inter ſe ordinem, 567.
quatenus vtraque tendit ad idem opus ponendum & vna dependet ab alia in ordine ad idem Nam ſicut voluntas heſterna occidendi Petrum excitat hoc mane poſt ſomnum voluntatem proſequendi iter ad homicidium perpetrandum; ita excitat hoc mane ad habendam nouam voluntatem occidendi Petrum, ſine qua voluntate non proſequereris iter: Ergo ſicut voluntas proſequendi iter facit vnum peccatum cum voluntate heſterna occidendi, propter concatenationem, & dependentiam vnius ab alia: ſic etiā voluntas hodierna homicidij facit vnum peccatum cum voluntate heſterna propter illam dependentiam vnius ab illa. Hæc

autem

autem dependentia non eſt maior, quando opus non fuit conſummatum: ſiquidem ſupponimus, primam voluntatem fuiſſe de ſe efficacem, & propter ſuam efficaciam intuliſſe poſtea ſecundam: ergo illæ voluntates, quoties interuenit talis dependentia, faciunt vnum, & idem peccatum. Quem ſenſum fortaſſe intendit Pater Salas *dicta ſect.* 8. *num.* 85. dum loquens de vnitate peccati interni, ſpecialiter loquutus eſt de voluntate interna faciendi aliquod opus externum. Sic

P. Salas.

enim dixit: *voluntas efficiendi aliquod opus externum, quandiu opere non completur, nec interrumpitur per contrarium actum, licèt phyſicè interrumpatur, & poſtea renouetur, vnicum tantum peccatum eſt: intellige, niſi inter ipſos actus voluntatis multum tempus intercedat, quia tunc cenſetur moralis interruptio* ex quibus verbis colligitur, voluntatem etiam internam, quæ caret effectu externo, quando tamen de ſe eſt efficax voluntas illud faciendi, poſſe retinere vnitatem moralem vnius peccati, ſicut de peccato ipſo externo dictum eſt. Id autem, quod addit, hoc intelligi, niſi intercedat inter ipſos actus voluntatis multum tempus, verum etiam eſt iuxta id, quod ſupra *num* 541. diximus de ipſo peccato externo, poſſe, etiam nulla reuocatione poſita, interrumpi per interruptionem aliquam moralem: cæterum ſicut ibi diximus, illud non interrumpi per ſomnum, aut ſimiles interruptiones communes, & ordinarias; ſic dicimus de voluntate efficaci interna, dum per talem concatenationem ordinatam ad opus operatur. Fortaſſe tamen faciliùs interrumpuntur moraliter voluntates merè internæ, quando opus non cœpit poni exteriùs; quia illa poſitio, ſeu inchoatio externa, cùm ſit ſenſibilis, faciliùs coniungit partes in ordine ad vnum humanum, & morale faciendum.

568. Reſtat explicandum, quando voluntates non ſunt ita ſubordinatæ, nec vna eſt cauſa alterius, ſed ſunt ex illo ſecundo genere ſupra explicato, quæ, & qualis temporis diſtantia ſufficiat ad hoc, vt non poſſint facere vnum peccatum: de quo variè loquuti ſunt Theologi, & quidem ſatis obſcurè. Aliqui enim licèt dicant, actum non interrumpi, niſi per voluntatem contrariam; addunt tamen, explicandam eſſe eius durationem, ſi nimia fuit. Petrus Fay *loco ſupra citato* exemplum ponit, ſi aliquis permanſit in turpi cogitatione per integrum diem, aut hebdomadam. Pitigianus ſupra citatus exemplum ponit, ſi per totum menſem durauit. Alij, quos refert Henriquez *lib.* 5 *cap.* 5 .*num.* 5 .: *littera D*, *in Gloſſa*, dicunt, non eſſe explicandam continuationem in conſenſu turpi per horam. Alij apud eumdem dicunt, nec ſi dimidio die continuetur; Alij ponunt continuationem per decem horas eſſe explicandam. Suarez *dicta ſect.* 5. *num.* 17. dicit interruptiones imperceptibiles non eſſe explicandas, ſed ſufficere declarare durationem totam. Coninch dicit, eiuſmodi interruptiones breues non multiplicare actus, meliúſque explicari malitiam, ſi dicatur; per tres horas aliquam cogitationem duraſſe, ſed non ſtatuit regulam durationis neceſſario declarandæ. Henriquez cum aliis loco citato dicit, minùs ſufficere ad interruptionem, & numerum in peccatis, quæ complementum habent in animo, vt eſt hæreſis.

569. Ego exiſtimo, regulam moralem deſumendam eſſe arbitrio prudentis ex proportione ad peccata externa. Nam ſicut in peccato externo contumeliæ, & iniuriæ perſeuerat vnitas peccati quando in eodem congreſſu ſucceſſiuè multiplicantur contumeliæ, & iniuriæ; etiam occaſione accepta ex reſponſione illius, cui iniuriam infers: multiplicantur autem numero ea peccata, quando poſtquam ille deceſſit, poſtea denuo tibi occurrit & iterum ei contumelias infers, aut iniurias, quia illa prior actio iam cenſebatur moraliter finita, & completa: ita cum proportione videtur in peccatis internis dicendum: quando enim obiectum perſeuerat nobis præſens moraliter, quia non habuimus animum diſcedendi ab ea cogitatione, ſed caſu, & naturali aliqua diſtractione interrumpitur; cenſetur adhuc moraliter idem congreſſus (vt ita dicam) cum obiecto, quod numquam diſceſſit, ſed habet ſe, ſicut ille, quem contumelia afficis, qui non diſcedit, licèt parum auertas faciem ad loquendum aliquid breue cum alio ibi præſenti. Quando verò diſceſſimus iam voluntariè ab ea cogitatione, licèt non per reuocationem voluntatis præteritæ, iam cenſetur congreſſus ille cum obiecto finitus, & completus, data nimirum obiecto licentia diſcedendi, & abeundi. Quod ſi poſtea redeat, cenſebitur nouus congreſſus & alia iam occaſione peccari, non prima; quæ iam ceſſaſſe videbatur.

Hinc infero, ſi reuera interruptiones fuerint æquè breues, idem dicendum eſſe, ſiue actus malus durauerit per ſemihoram, ſiue per diem integrum: non debet enim attendi ad durationis menſuram, vt ſit vnus, vel plures, ſed ad carentiam interruptionis moralis Cæterùm quia faciliùs contingit interruptio moralis in longiori ſpatio temporis; quàm in minori; ideo vtilis eſt regula de longiori duratione explicanda, quia difficile eſt, quod toto illo tempore duret idem quaſi congreſſus cum obiecto, & quod homo non diſcedat plena libertate ab illius cogitatione. 570.

Addo, non poſſe eamdem menſuram, aut regulam tradi pro omnibus actibus malis: aliqui enim faciliùs interrumpuntur, & breuiùs durant, v. g. blaſphemia interior, & alij actus ſimiles, qui non tendunt ad obiectum externum. Alij verò longiùs durare ſolent, vt deſiderium turpe, odium proximi, & ſimiles. Et in iis longiùs durant, qui ex maiori, & vehementiori paſſione, aut concupiſcentia procedunt. Regulariter vltra duas, vel tres horas non videtur perſeuerare moraliter eadem voluntas merè interna: quia difficile eſt, quod homo velit longiùs perſeuerare in eâdem cogitatione, aut amore, & non attendere ad alia. Ideo, quando duratio eſt longior, ſolet explicari, quia regulariter habebit interruptiones aliquas morales, nec homo voluit toto die non diſcedere à tale cogitatione, ſed voluit aliquoties, licèt poſtea cogitatio iterum, & iterum repulſa redierit.

Duo tamen in his aduertenda ſunt: Primum, quando pœnitens; vel ex ſe, vel interrogatus explicat numerum peccatorum, non debere regulariter interrogari iterum de duratione ſingulorum: ſi, v. g. dicit, ſe deſideraſſe turpiter quamdam fœminam, & confeſſarius interrogat, quoties? atque ipſe reſpondet decies, plus, minúſve; non oportet iterum petere, an illis vicibus diu durauerit in tali deſiderio: quia cùm ipſe interrogatus de numero, determinat illum numerum; credibile eſt, quod ipſe concepit, ſe interrogari de vicibus moraliter dinſtinctis, atque adeo de il- 571.

lis

Digitized by Google

lis reſpondiſſe. Quod ſi ex circumſtantiis appareat, ipſum non reſpondiſſe iuxta diſtinctionem moralem, ſed iuxta aliam magis erallam, quæ fieret per interruptionem dierum; tunc examinandus eſſet magis in particulari; prout ſolent aliqui interrogati de numero concupiſcentiæ turpis, dicere decies, v. g. quod ipſi intelligunt de numero fœminarum, quas concupierunt, quarum tamen aliquam plus quam decies verè concupierunt.

572. Secundum aduertendum eſt, ſi pœnitens errauit in numero, dicendo plures actus, quàm reuera erant, ita tamen vt in ipſo errore non peccauerit grauiter, non eſſe obligationem poſtea in alia confeſſione corrigendi illum errorem. Hoc eſt contra Ioannem Ynbarnem *in 4. diſtinct. 17. diſſ. 57. ſect 8. tom. 2.* qui dicit, eum, qui dixit, ſe decies mœchatum eſſe, & poſtea peracta confeſſione aduertit, ſe ſolùm ter fuiſſe mœchatum, debere poſtea iterum illud confiteri. Hoc tamen omnino caret fundamento: qualem enim materiam dare deberet in ſecunda confeſſione? Non quidem illa tria peccata, quia iam ab illis fuerat abſolutus directè, cùm illa tria contenta fuerint in numero maiori; neque etiam deberet confiteri negationem aliorum ſeptem, quia negatio peccati non eſt materia abſolutionis: nec denique deberet confiteri errorem commiſſum in priori confeſſione, quia ſupponimus, illum non fuiſſe cum peccato, ergo nulla eſt obligatio corrigendi iterum in confeſſione illum errorem: vt ſupponunt etiam Bonacina *diſp. 5. de Sacram. quæſt. 5. ſect. 2. punct. 3. num. 3.* Megala *1. part. inſtitut. Confeſſar. lib... cap. 18. num. 10.* & Diana *1. tomo tract. 3. Miſcell. reſol. 25.*

§. 4. *Quando, & quomodo poßit pœnitens propter difficultatem explicandi numerum, dicere multitudinem confuſam, aut durationem ſtatus mali.*

573. Hoc eſt alterum caput explicandum circa obligationem confitendi numerum peccatorum, qui ſæpe difficilè poteſt explicari, & tunc vt eo modo, quo poſſit, explicetur, remedium eſſe poteſt dicere tempus, quo in tali ſtatu, & conſuetudine peccandi perſeuerauit. Atque ita de meretrice inueterata loquentes dicunt aliqui, ſufficere, quod manifeſtet tempus, quo fuit in eo officio. Canus *de pœnitentia part. 5.* Petrus Soto *lect. 9. de confeſſ.* Nauarrus *in ſumma cap. 6. numer. 5.* Caietanus *tom. 1. opuſcul. tractat. 5. quæſt. 3.*

Alij limitant hanc ſententiam: quia contingere poteſt, quod vna meretrix in vno loco decies fornicetur, dum alia centies in alio loco: quare oporteret frequentiam ſolicitam explicare. Ita Soto *in 4. diſtinct. 18. quæſt. 2. art. 4* Addit Vaſquez *quæſt. 91. art. 1. dub. 5. num. 1.* explicari debere aliquando numerum certarum ſpecierum, quæ non ita frequenter occurrunt, vt quoties cum religioſis, vel Sacerdotibus, aut perſonis ſacris; quoties cum conſanguineis, & aliis ſimilibus, quæ peccata faciliùs numerari poſſunt. Quare idem dici poſſet de peccatis cum coniugatis, quæ non ſolent eſſe ita frequentia, maximè ſcienter. Addit etiam idem Vaſquez, circa numerum actuum internorum non eſſe cogendas, vt dicant frequentiam ſolitam, & numerum per hebdomadas, aut dies, ſicut dicebatur de frequentia ſolita fornicationum explicanda: quia in his actibus internis videtur impoſſibile, eos ad aliquem numerum reducere ſine periculo maximi erroris per exceſſum, aut defectum. Idem ferè dicunt Conineh *dicto dub. 7. in fine*, & Fagundez *dicto lib. 3. cap. 4. num. 11.* & alij, quos refert, & ſequitur Diana *2. tom. tract. 4. de Sacram. reſol. 89.*

Ex his, quæ prædicti Auctores dicunt, licebit pro praxi aliqua inferre. Primò id, quod de meretrice inueterata dicunt, dicendum etiam eſſe in quocumque alio peccatore, in quo æqualis ſit difficultas explicandi numerum, aut illum reducendi ad aliquam multitudinem confuſam, vt notauit Vaſquez *num. 4.* Vnde locum habere poteſt in eo, qui paſſim concupiſcit turpiter fœminas ſibi obuias, in quo difficiliùs fortaſſe eſt, numerum aliquem deſignare: quare ſufficere videtur, ſi explicet illam conſuetudinem, & tempus illius: item ſpecies principales, an frequenter coniugatas, an aliquando cognatas, vel perſonas ſacras &c. concupiſcat, quod idem in delectationibus moroſis admittit P. Vaſquez *illo num 4.* 574.

Infero ſecundò, idem contingere ſæpe poſſe, quando homines ruſtici, vel plebeij conſerunt colloquia de rebus turpibus cum ſociis, quæ quidem paſſim tota die, dum ſimul laborant, aliqui miſcere ſolent abſque vllo delectu circa materiam, vel ſocios, tam circa coniugatas, quàm circa ſolutas: quod facilè inducere poteſt ſimilem difficultatem explicandi numerum, ita vt ſufficiat explicare conſuetudinem, & ſpecies principales, ſicut dicebatur de meretrice. 575.

Infero tertiò, illum, qui diu concubinam domi habuit eâque vt propria vxore vſus eſt, ſufficere, quod ſtatum, & tempus explicet, vt concedit Henriquez *lib. 5. cap. 5. num. 9.* & Fagundez *dicto cap. 4. num. 11.* qui citat Nauarrum *in ſumma cap. 6. num. 15.* & Toletum *lib. 3. cap. 7. num. 2.* neuter tamen loquitur de concubinario, ſed de peccato in communi.

Infero quartò, idem dicendum de fure, qui diu in ea conſuetudine furandi fuit: de quo tamen aduertit Vaſquez *num. 4.* meliùs explicare ſtatum ſuum explicata quantitate, quam per totum illud tempus furatus eſt, quàm explicato tempore. Sed hæc regula non placet omnino; quia eamdem quantitatem, v. g. decem aureorum potuit furari, vel per mille, vel etiam per decem millia furta: in confeſſione autem non tam debet explicari quantitas obiecti, quàm numerus peccatorum, vt fatetur ipſe Vaſquez, dum dicit, non eſſe obligationem confitendi circumſtantiam aggrauantem intrà eamdem ſpeciem. Adde, potuiſſe plura furta fuiſſe leuia abſque animo congregandi ſummam grandem, & quæ non peruenirent ad peccatum mortale. Melius ergo erit explicare confuſo modo frequentiam furti grauis, ſeu mortalis: vel certè, ſi explicat totam quantitatem rei acceptæ, deberet interrogari, quantum ſoleret communiter ſingulis furtis accipere, plùs, minuſue, vt ita ex vtràque notitia colligi poſſit aliqualis notitia confuſa ipſius numeri. 576.

Infero quintò, quo ſenſu recipienda ſit doctrina, quam tradit Henriquez *dicto lib. 5. cap. 3. num. 10.* vbi *Gloſſa* citat Ferdinandum Guerrerium Archiepiſcopum Granatenſem poſt conſultationem 577. *Ruſticus an debeat repetere confeſſiones.*

rationem cum viris doctis: & Fagundez *dicto cap. 4. num.* 10. *& cap. 2. num.* 5. qui dicunt ruſticum, qui groſſo modo ſuo indocto Parocho confitetur bona fide ſine numero, aut diſcuſſione, non eſſe cogendum poſtea repetere confeſſiones ſic factas; quia cùm hi habeant vniformem vitæ modum, nec extraordinariis vitiis, aut negotiis ſint aſſuefacti; ex his, quæ fatentur, ſe vna hebdomada, aut menſe feciſſe, facilè coniectat Confeſſarius expertus, quantum toto anno peccauerint, prout requiritur ad rectum iudicium, & remedium peccatorum. Hæc ſunt verba illorum Auctorum, ex quibus tamen non facilè colliges, an hi ruſtici excuſandi omnino ſint à repetendis confeſſionibus præteritis, & ab accuſando ſe de peccatis præteritis commiſſis ante vltimam confeſſionem: an verò ſolum excuſandi ſint ab explicando magis diſtinctè eorum peccatorum numero: hoc enim ſecundum videntur indicare, dum rationem reddunt, quod, ſcilicet, prudens Confeſſarius ex iis, quæ confitetur ruſticus ille, ſe hoc menſe feciſſe, colliget quid toto anno fecerit; ibi enim ſermo videtur eſſe de Confeſſario vltimo, qui, quia doctus eſt, poterit colligere numerum male explicatum in confeſſionibus priùs factis cum Parocho indocto: quem ſenſum magis clarè expreſſit Fagundez *illo cap. 2. num.* 5. Dicit enim, hos non eſſe cogendos repetere confeſſiones præteritas cum indoctis Parochis; ſed iuuandos eſſe à prudenti Confeſſario, præmiſſis nonnullis interrogationibus meliori modo, quo fieri poteſt, nam ex iis, quæ confitentur, ſe vno menſe, vel hebdomada, aut anno feciſſe, ſatis conicere poteſt expertus, prudénſque Confeſſarius, quantum toto annò, aut reliquis annis labentibus deliquerint. Ita Fagundez, vbi videntur ſupponere obligationem ſubiiciendi clauibus illa peccata malè, & groſſo modo priùs explicata. Alioquin ad quid requiritur, quod Confeſſarius ex præſenti confeſſione colligat, quantum reliquis retro annis peccauerit?

578. Cæterùm, ſi hic eſt eorum Doctorum ſenſus; videntur mihi minùs conſequenter in hoc procedere: nam ſi ruſticus ille cogendus non eſt magis diſtinctè numerum confuſè priùs explicatum dicere, eo quod ex vniformi eius vita colligitur, quid toto illo tempore fecerit: ergo & Parochus, cui magis notus erat pœnitens potuit meliùs ex illo loquendi modo colligere, quid toto anno feciſſet, atque adeo potuit tunc formare ſibi iudicium ſufficiens non minùs, ſed magis, quam Confeſſarius doctus poſtea, propter maiorem notitiam, quàm de pœnitente Parochus proprius habebat. Non eſt ergo obligatio vlla ſubiiciendi iterum eadem peccata præterita clauibus, ſi non eſt obligatio magis diſtinctè eorum numerum explicandi: atque ita abſolutè dicendum videtur, ſaltem, dum ruſticus manet in eadem impotentia, vel difficultate explicandi meliùs ſuum ſtatum.

Difficultas eſſe poſſet, caſu, quo ruſticus ille
579. propter maiorem notitiam, quam poſtea acquiſiuit, vel puer grandior iam factus meliùs iam poſſet explicare numerum, quem ſub illa generalitate, & ita groſſo modo dixerat in confeſſionibus bona fide antea factis, an debeat id nunc facere, & ſupplere defectum tunc commiſſum circa integritatem meliùs declarandam. Et quidem ſuppoſita ſententia communi ponente obligationem iterum confitendi peccatum, quod priùs, vt dubium dictum fuerat, quando poſtea conſtat fuiſſe certum, de qua dixi *ſupra ſect.* 2, conſequenter videtur ponenda obligatio in caſu noſtro repetendi illas confeſſiones præteritas; quia vt ibi oſtendi, etiam in hoc caſu, ſi res attentè conſideretur, per illum modum confuſum confitendi, multa peccata dicta fuerunt, vt dubia, quæ nunc poſſent dici, vt certa: nam qui confitetur confuſè multitudinem confuſam viginti peccatorum, plus, minuſve, non dicit vt certum peccatum vigeſimum primum, imò, nec vigeſimum, vt ibi probaui; ergo à fortiori ruſticus dicens illum modum vitæ communem, non dicit, vt certum talem numerum determinatum peccatorum, ſed plura comprehendit ſub aliquo dubio: deberet ergo nunc dicere illa vt certa, ſi poſſit pro maiori lumine, & inſtructione, quam nunc habet.

Aliunde tamen durum videtur imponere hoc 580.
onus etiam in eo caſu. Primò, quia ſi talem obligationem haberet ipſe pœnitens; haberet etiam illam frequenter confeſſarius, quia poſſet Confeſſarius doctus opera, & induſtria ſua eum iuuare ad meliùs explicanda peccata, quæ in aliis confeſſionibus confuſè explicuit, ſicut adiuuat eum ad magis diſtinctè faciendam præſentem confeſſionem. Vnde doctrina illorum Auctorum de ruſtico non obligando ad repetendas priores confeſſiones, inutilis ferè eſſet in praxi, cùm ſemper, aut ferè ſemper Confeſſarius doctus poſſet facere, quod pœnitens magis diſtinctè explicaret nunc numerum peccatorum antea confuſè dictum, atque adeo iam teneretur pœnitens hac opportunitate habita repetere priores confeſſiones.

Secundò, quia iuxta communem Doctorum 581.
ſententiam, ille, qui explicuit numerum non omnino determinatum, v. g. *decies, plus, minúſve* non tenetur poſtea accuſare ſe de vndecimo peccato, etiamſi poſtea certò recordetur illius, vt oſtendi *illa ſect.* 2. ergo neque in caſu noſtro tenetur repetere confeſſionem ruſticus, vel puer grandior factus. Probatur conſequentia, quia ſicut ruſticus illo modo loquendi confuſo explicuit numerum indeterminatum, in quo aliqua peccata comprehenduntur, vt certa, & aliqua, vt incerta: ſic ille alius dicendo, *decies, plus, minúſve*, aliqua peccata comprehendit vt certa, & aliqua vt incerta: ergo ſicut hic non obligatur, licèt poſtea poſſit illa eadem, vel aliquod illorum dicere, vt certum, ſic nec ruſticus, vel puer tenebuntur, cùm ſit eadem ratio, & hi etiam dixerint aliquam multitudinem confuſam, in qua hæc etiam peccata cum aliis certis comprehendebantur, licet non vt omnino certa.

Tertiò, quia ille, qui propter inueteratam pec- 582.
candi conſuetudinem non poteſt peccatorum numerum diſtinctè explicare, & ideo dicit tempus, v. g. meretrix, quæ iuxta regulas ſupra poſitas confitetur ſtatum ſuum, non tenetur poſtea iterum confiteri peccata particularia, quia ſibi in memoriam occurrunt, licèt poſſit ea magis diſtinctè explicare: quia iam in illa confuſa narratione comprehenſa ſufficienter fuerunt, vt expreſsè notauit Pater Vaſquez *illo dub. 5. num.* 3. ergo neque in noſtro caſu tenebitur ruſticus, cùm ea omnia peccata, quæ poſtea ſibi magis diſtinctè in memoriam venire poſſunt, iam fuerint in illa confuſa narratione comprehenſa.

Quartò, & à priori, quia vt in ſimili argu- 583.
mentati

mentati ſumus *illa ſect.* 2. peccata illa, quæ nunc magis diſtinctè confiteri poſſet ruſticus, iam omnia ſubiecta fuerunt priùs directè clauibus, atque ideo directè ab eis, abſolutus fuit: materia enim directa illius abſolotionis prioris non fuit alia, niſi quæ in illa confuſa narratione continebatur: ergo non eſt obligatio iterum confitendi magis diſtinctè poſtea eadem peccata, licèt id facere poſſit; quia non eſt obligatio iuxta communem ſententiam iterum deferendi ad hoc iudicium Sacramentale illud peccatum, à quo iam directè in eodem iudicio per iudicem legitimum fuit pœnitens abſolutus.

584. Dices; Confeſſarius doctus, ad quem ruſticus accedit, non debet contentus eſſe illa rudi, & confuſa narratione in ordine ad confeſſionem præſentem, & ad peccata poſt vltimam confeſſionem facta, ſi videat, quod poterit facilè ſua induſtria exturquere ab illo magis diſtinctè numerum: ergo etiam in ordine ad confeſſiones præteritas debet eum ſimili induſtria iuuare: non minùs enim videtur obligatus pœnitens ad peccata antiqua, quàm ad præſentia diſtinctè confitenda.

Huic obiectioni difficilè, vt dixi, reſponderi poteſt, ſi certum ſit, debere pœnitentem iterum confiteri, vt certum, peccatum, quod olim vt dubium confeſſus fuerat: ſi enim hæc obligatio in pœnitente eſſet, confeſſarius etiam videns, non eſſe ab ipſo pœnitente ſatisfactum, deberet illum, ſi facilè poſſet, iuuare ad ſupplendum illum defectum. Qui verò diceret, non eſſe talem obligationem, facilè poſſet reſpondere, negando conſequentiam. Ratio autem ſumitur ex proximè dictis: quia peccata cum illa confuſione dicta in aliis confeſſionibus, iam fuerunt dimiſſa per abſolutionem directam Sacramentalem, atque ideo libera ab obligatione ea iterum ſubiiciendi clauibus: peccata verò præſentia nunc ex obligatione ſubiiciuntur, quare nunc debent ſubiici per notitiam magis diſtinctam, quæ abſque notabili incommodo poſſit hìc, & nunc haberi. Fuit autem ſimilis obligatio etiam in confeſſionibus præteritis ad ea peccata, quæ tunc primò clauibus ſubiiciebantur, diſtinctè confitenda; ſed vel propter impotentiam, vel propter ignorantiam inuincibilem tunc liber fuit pœnitens à notitia magis diſtincta proponenda: & abſolutione directa habita, liber manſit iam ab ea obligatione circa illa eadem peccata.

585. Hæc omnia, vt dixi, oſtendunt, difficilè poſſe ſtare doctrinam hanc cum ſententia illa communi de obligatione confitendi iterum peccatum certum, quod priùs vt dubium dictum fuerat, quæ tamen obligatio non poteſt facilè negari propter communem ſenſum Doctorum. Quare conſequenter videretur etiam ponenda obligatio in caſu noſtro, & dicendum, quod ruſticus, vel puer poſtea teneatur repetere illas confeſſiones, quando poteſt meliùs, & magis diſtinctè numerum explicare. Cæterùm in praxi poſſet aliquis, hanc obligationem in præſenti caſu negare, quia ſaltem per principia extrinſeca, & propter auctoritatem horum Doctorum poſſet amplecti hanc concluſionem practicam: quia licèt ſpeculatiuè difficile appareat, quomodo hoc poſſit ſtare cum illa alia obligatione confitendi ſecundò peccatum quod ſub dubio dictum fuerat: illi tamen Auctores, qui vtrumque docent, fortaſſe inueniunt modum probabilem illa duo coniungendi, & differentiam aliquam probabilem inter vtrumque caſum, & ad praxim ſufficit, quod concluſio ipſa probabilis exiſtimetur à probatis Doctoribus, quidquid ſit de modo ſpeculatiuo illam defendendi.

586. *Quid de illo, qui propter aliam cauſam non explicuit numerum.*

Dices iterum, ſi manet liber ab obligatione iterum confitendi ruſticus, qui ita confusè, & indiſtinctè ob impotentiam, aut difficultatem dixerat ſua peccata; ergo manebit etiam liber ab eàdem obligatione ille, qui ob anguſtias temporis, vel vrgens periculum mortis, fecit confeſſionem diminutam: quod enim difficultas proueniat ex vno, vel alio capite, materialiter ſe habet ad finem excuſandi ab obligatione confitendi poſtea cum integritate debita. Conſequens autem eſt falſum: quia in caſu conſequentis ille, qui ob periculum imminens facit confeſſionem formaliter ſolùm integram, ſed materialiter incompletam, debet poſtea ſuo tempore debito modo confiteri ex omnium ſententia.

Reſpondetur, negando ſequelam. Pro quo aduerte, dupliciter contingere poſſe, quod propter periculum, vel temporis anguſtias aliquis non integrè confiteatur. Primò, ſi dixit vnum peccatum, & reliqua omiſit: & tunc certum eſt, manere obligationem confitendi ſuo tempore illa, quæ omiſſa ſunt; quia illa non fuerunt directè clauibus ſubiecta, nec ab eis Sacerdos directè abſoluit. Idem dicendum eſt, quando propter eamdem cauſam aliqua peccata non fuerunt explicata ſecundùm ſpeciem, vt ſi quis dixit; *habeo multa peccata grauia*: non tamen dixit eorum ſpecies; quia tunc etiam abſolutio non cadit directè ſuper illa peccata ſecundùm rationes ſpecificas, ſed ſolùm ſecundùm rationem communem, in qua conueniunt cum aliis peccatis, vt fatetur Suarez *diſp.* 23. *ſect.* 1. *num.* 11. Coninch. *diſp.* 7 *dub* 10. *num* 98. qui non explicant, quid ſit abſolui ab illo peccato directè ſecundùm rationem genericam & non ſecundùm ſpecificam: quod quidem examinandum eſt infra *aſ[illegible] ut. ſeq. ſect.* 1. vbi agemus de illo caſu, quo aliquis dat pro materia directa Sacramenti peccatum aliquod ſecundùm rationem genericam, & non ſecundùm ſpecificam. Pro nunc dicimus illum caſum eſſe diuerſum à noſtro: quia in illo peccatum non fuit ſubiectum clauibus ſecundùm rationem ſpecificam, & ideo ſecundùm illam debet poſtea ſubiici, vt quoad illam etiam differentiam directè remittatur à Sacerdote. At verò in noſtro caſu totum peccatum ſecundùm vltimam differentiam ſpecificam ſubditum fuit clauibus, & ad totum illud terminata fuit directè abſolutio ſacramentalis.

Secundò contingere poſſet defectus integritatis materialis propter illum neceſſitatis articulum; 587.
ſi aliquis diceret in ſpecie, *commiſi multa peccata*, v. g. non explicando numerum propter temporis anguſtias. Et in hoc caſu dubitari poteſt, an poſtea, data occaſione, & opportunitate debeat explicare numerum, quem priùs ſub illa generalitate dixit. Et diſtinguendum exiſtimo: nam vel Confeſſarius ex circumſtantiis perſonæ, & temporis intellexit per illa verba veriſimiliter numerum illum, & multitudinem, quam pœnitens concipiebat, & ſignificare volebat: & iam tunc erit idem dicendum, quod de confeſſione ruſtici, in quo Parochùs per illa verba attentis circumſtantiis intelligit ſufficienter multitudinem

nem, quam pœnitens concipit; atque ideo propter eandem rationem, neque in illo obligandus erit pœnitens poſtea ad illum numerum magis diſtinctè declarandum, quia iam iuxta capacitatem præſentem declaratus fuit ſufficienter ad hoc, vt abſolutio directè ad totum illum numerum terminaretur; ſi autem ex illis verbis Confeſſarius non potuit concipere prudenter aliquam multitudinem, & numerum veriſimilem iuxta pœnitentis intentionem; tunc fatendum eſt abſolutionem non terminari directè ad totam illam multitudinem, ſed ſolùm ſecundùm eam partem, quam Confeſſarius ex illis verbis potuit prudenter colligere, & ad minus terminatur ad aliqua; quoad reliqua verò manet obligatio confitendi illa diſtinctè, & procurandi directam abſolutionem ab illis: quod in noſtro caſu non procedit, cùm abſolutio ſupponatur directè terminata ad omnia peccata contenta in illa multitudine, quam ruſticus craſſo modo confitetur.

588. Illud tamen concederem: quando ruſticus, vel puer ita groſſo modo confitentur ſua peccata, vt confuſio non ſolùm maneat circa numerum, ſed etiam circa ſpecies, quia non dicuntur determinatæ ſpecies, ſed etiam ſub confuſione, & dubio, tunc licèt ratione impotentiæ, aut difficultatis aliter explicandi excuſentur; poſtea tamen ceſſante illa difficultate, obligari ad explicandas diſtinctè illas ſpecies peccatorum. Porrò eſſe aliquam differentiam quoad hoc inter ſpecies, & numerum peccatorum, probari poteſt ex communi Theologorum ſenſu. Nam ferè omnes dicunt, vt vidimus, eum, qui confitetur ſe ter, vel quater fornicatum, non teneri poſtea ad confitendam quartam fornicationem, licèt recordetur certò illius, quo caſu videntur admittere, quod peccatum illud quartum ſub dubio dictum directè abſoluatur, quoad totam ſpeciem, & indiuiduationem. Aliunde verò ſi pœnitens dicat ſe certum eſſe de conſenſu mortali contra caſtitatem, non tamen recordari, an fuiſſet circa ſolutam, an circa coniugatam: omnes dicunt debere poſtea explicari determinatiuè ſpeciem, ſi poſtea recordetur fuiſſe circa coniugatam. Non ergo fuit directè abſolutum illud prius peccatum quoad differentiam, vel circumſtantiam adulterij, ſicut in primo caſu fuerat quartum peccatum fornicationis directè abſolutum. Ratio autem differentiæ inter ſpecies, & numerum quoad hoc eſſe poteſt, quia in primo caſu, licèt non cum certitudine, verè tamen explicatur totum quartum peccatum ſecundùm rationem genericam, & ſpecificam, & indiuiduationem: at verò in ſecundo caſu peccatum explicatur ſecundùm rationem genericam contra caſtitatem; non tamen ſecundùm ſpeciem atomam: quia idem eſt dicere fuiſſe huius, vel illius ſpeciei diſiunctim, nullam determinando, ac explicare illud ſecundùm ſolam rationem communem illis duabus ſpeciebus: non ergo explicatur totum peccatum ſecundùm totam ſuam eſſentiam, & ideo non mirum, quod abſolutio non terminetur directè ad illud totum, & per conſequens maneat obligatio confitendi poſtea differētiam ſpecificam, quæ prius explicata non fuerat, ſed ſola ratio communis, ad hoc vt poſtea abſoluatur directè etiam quoad differentiā ſpecificam.

589. Dixi etiam ſupra Confeſſariū doctum, ad quem accedit ruſticus pœnitens magis obligari ad eum iuuandum, & examinandum circa confeſſionem præſentem, ſi facilè poſſit ſua induſtria extorquere numerum magis diſtinctè: circa quod aduertendum eſt, & ſummopere obſeruandum, neque etiam in ordine ad confeſſionem præſentem obligari Confeſſarium ad examinandum pœnitentem exquiſita induſtria, & exactiſſimo examine, ſed ſuaui, & humano. Ad cognoſcendum autem gradum huius diligentiæ, quam Confeſſarius adhibere debet, aduertendum eſt in hoc errari poſſe, vel per defectum, prout rudiores, & ignari Confeſſarij deficere ſolent nihil interrogando, vel ſolùm craſſiſſima, & generalia, vel etiam errari poſſe per exceſſum nimium interrogando, & examinando, in quo docti Confeſſarij maius periculum habent, quia ipſis occurrunt plures, & plures interrogationes, quæ circa peccata fieri poſſunt ad meliùs ſpeciem, vel numerum cognoſcendum.

De obligatione Confeſſarij ad indagandum numerum.

Circa hoc itaque aduertendum eſt per ſe loquendo non eſſe in hoc puncto maiorem obligationem Confeſſarij ad interrogandum, quàm ſit ipſius pœnitentis ad examinandam ſuam conſcientiam, & recogitanda ſua peccata. Imò pœnitens obligatur primo loco, & in eius defectum obligatur Confeſſarius ad eum iuuandum iuxta ipſius capacitatem, atque ideo minùs obligatur, quàm ipſe pœnitens. Certùm autem eſt pœnitentem ipſum non obligari ad exactiſſimum examen ſuorum peccatorum, ſed ad humanum; hoc eſt tale, quo Sacramentum iſtud non reddatur nimis graue, & oneroſum: minùs ergo tenebitur Confeſſarius ad examen, & interrogationes tales, quibus confeſſio reddatur pœnitentibus grauis, & oneroſa nimis. Vnde non eſt bona regula illa, ſi dicas: talis, vel talis interrogatio faciet aperire magis diſtinctè numerum, vel ſpecies peccatorum; ergo illa etiam interrogatio addenda erit. Sicut neque in ipſo pœnitente eſt bona regula, ſi dicas: ſi hic homo cogitaret adhuc alia hora de ſuis peccatis, recordaretur alicuius peccati: cuius non recordatur, vel poſſet computare meliùs numerum peccatorum; ergo tenetur cogitare alia etiam hora. Ratio autem eſt eadem, quia ſcilicet non eſt attendendum ſolùm ad exactam, & integram confeſſionem peccatorum; ſed etiam maximè attendendum ad conditionem humanam, & ne ex eo capite Sacramentum ipſum reddatur graue, & odioſum, nec detur anſa impudentibus, & ignaris hæreticis vocandi illud conſcientiæ carnificinam: & ad hoc maximè requiritur prudentia Confeſſarij, ne nimium pœnitentem torqueat aliis, & aliis interrogationibus minutiſſimis, ſciens, quod nunquam ita exactè illum examinabit, vt ab alio doctiori non poſſet vlteriùs interrogari de aliquā circumſtantia, vel differentia omiſſa. Sicut etiam ex parte pœnitentis prudentia requiritur, ne ſe in examine conſcientiæ nimium vexet, ſed humano examine contentus ſit, quod quidem experientia didici in iuuene quodam nobili, & quoad reliqua prudenti, ſed in hac parte nimis ſcrupuloſo, qui cùm confeſſionem generalem totius vitæ facere vellet, per quindecim dies ſe ad illam præparauit, & pluri ma folia de ſuis peccatis ſcripſit, quibus legendis multi dies non ſufficerent: ſed neque his contentus, nouum adhuc examen inſtituit; quo facto, cum iam per dies aliquot confiteri cœpiſſet Valliſoleti, vbi ipſe cum Regia Curia morabatur, in eas tandem anguſtias confeſſionis occaſione redactus eſt, vt ipſemet pugione ſe lethaliter

590. (beside "Circa hoc itaque aduertendum")

percuſſerit, Deo tamen prouidente, vt ante mortem poſſet iterum confiteri. Certum itaque eſt, quod iuuenis ille non tenebatur ad tantum ſtudium adhibendum circa examen, licèt noua illa & aſſidua recogitatio ooua peccata, vel maiorem illorum diſtinctionem in mentem reuocaret. Minùs ergo tenebitur Confeſſarius ad eas interrogationes, & examen, quod ex ſe aptum ſit ad generandum tædium, & horrorem circa hoc Sacramentum.

592. Ex hoc itaque exemplo, quod deſumitur ab obligatione ipſiuſmet pœnitentis circa ſuum examen; formari poteſt regula aliqua vniuerſalis pro Confeſſario: nam interrogationes illæ, & examen Confeſſarij, quod ex ſe aptum eſt ad reddendum hoc Sacramentum oneroſum, & graue in eo gradu oneris, vt ipſe pœnitens de ſe non teneretur ad ſubeundum tantũ onus in ſeipſo examinando, procul dubio non debet à Confeſſario adhiberi, qui minorẽ obligationẽ habet procurandi confeſſionis integritatem, quàm ipſe pœnitens.

Nec obſtat Tridentinum *ſeſſ.* 14. *c.* 5. & *can.* 7. dicens eſſe obligationem confitendi omnia, & ſingula peccata mortalia; id enim certiſſimum eſt; cæterùm ſicut ibi non præcipitur confeſſio Angelica, hoc eſt, quæ ita metaphyſicè diſtinguat omnia, & ſingula peccata, ſicut diſtingui poſſent ab Angelo; ita nec præcipitur ibi illa enumeratio, & indagatio etiam humana, quæ ſumma, & exquiſita diligentia fieri poſſet, ſed quæ prudenti diligentia poſſet obtineri, habito reſpectu ad ipſum Sacramentum, ne reddatur odioſum, aut nimis graue. Ille autem, qui confitetur peccata ſua cum aliqua confuſione propter difficultatem magnam, quæ eſt in explicandis eis magis diſtinctè, verè confitetur omnia peccata, ſicut qui videt parietem, videt omnes eius partes, licèt non ita diſtinctè, vt poſſit eas omnes ad inuicem diſtinguere.

593. *An debeat remitti pœnitens, vt melius ſe examinet.*

Hinc conſtat primò, quomodo excuſentur Confeſſarij, qui inueniunt quidem pœnitentem non præparatum ſufficienter, nec facto ſufficienti examine, ad confeſſionem accedere: & tamen non illum dimittunt, vt ſe præparet, ac diligenti examine facto, redeat, ſed potiùs illum interrogant, & quidem circa aliqua peccata, quorum pœnitens non meminerat, ex improuiſo interrogant numerum, quem quidem non videtur poſſe pœnitens abſque aliqua recogitatione dicere, niſi temerè, vel cum magna confuſione, quare videtur remittendus ad cogitandum de iis cum maiori attentione. In contrarium tamen eſt praxis communis: Vix enim vnus aliquando remittitur ad examen iterum faciendum. Ratio autem eſt; quia eiuſmodi homines rudes, & ignari, quantumcumque millies remittantur, nunquam meliùs ſe examinabunt, nec poterunt ita benè dicere ſua peccata, ſicut nunc, ſi ab ipſo Confeſſario mediocri diligentia interrogentur: imò contingere poteſt, vt Confeſſarius inueniat pœnitentem indigere confeſſione generali propter confeſſiones irritas præcedentes; & tamen perſona ſit talis, vt poſſit ſtatim examinari, & audiri de tota vita, quia non eſt ſpes, quod ſibi relicta meliùs examen faciet, quàm illud, quod iuuante Confeſſario ibi facere poterit.

594. Conſtat ſecundò circa examen, & interrogationem humanam, quam diximus ſolùm requiri, non poſſe dari vnam, & eamdem regulam pro omnibus perſonis; pendet enim ex capacitate, & diſpoſitione corporali, ex attentione, & aliis circumſtantiis: quare pauciores, & craſſiores interrogationes debent fieri homini inculto, & barbaro, quales ſunt Indi Occidentales, quàm alicui Europæo: leuiùs item examinandus eſt ruſticus noſter, quàm homo ciuilis: leuiùs, qui ægrotat, & difficilè poteſt ad ſubtiliora attendere, propter capitis debilitatem, quàm homo ſanus, & robuſtus: denique (quod notandum etiam eſt) leuiùs, & minùs exactè interrogandus eſt circa ſingula, qui plura habet peccata, quàm qui pauciora. Ratio colligitur ex dictis; quia cùm ſolùm requiratur diligentia, & examen humanum; hoc autem ſit illud, quod non generat ex ſe faſtidium, & tædium huius Sacramenti; conſequens eſt, vt minùs diſtincta notitia requiratur ab eo, qui vel propter incapacitatem, vel propter morbum, vel propter peccatorum multitudinem, vel aliam ob cauſam difficiliùs poſſet exactam notitiam reddere. Nam illi, qui confiteri debet peccata totius vitæ, quam in omni peccatorum genere expendit, difficillimum eſſet, & aptum ex ſe ad reddendam illi confeſſionem odioſam, & grauem nimis examen illud, quod alteri facienti confeſſionem menſtruam non eſſet difficile, ſed facile. Et hæc eſt ratio, cur à meretrice, & concubinario, & ſimilibus minùs exactè, & diſtinctè petamus numerum peccatorum, quàm ſi per menſem, vel hebdomadam ſolam, v. g in eo peccato fuiſſent, quia nimirum diligentia, quæ pro peccatis vnius hebdomadæ diſtinctè confitendis ſufficeret, eadem, ſi pro longo tempore examinando adhiberetur, difficultatem ingereret, & moleſtiam talem, ad quam præceptum confeſſionis integræ non obligat, quia redderet præceptum ipſum, & confeſſionem nimis moleſtam, & grauem. Debet ergo Confeſſarius accommodare ſe pœnitenti, & notitiam peccatorum à ſingulis petere iuxta capacitatem ſingulorum: ſubtiliorem à ſubtilioribus, craſſiorem à craſſioribus, breuiorem ab infirmioribus: hæc enim eſt notitia, & interrogatio humana, quam ſolam hoc Sacramentum deſiderat.

595. Vltimò aduertendum eſt hanc temperantiam in interrogando potiſſimum deſiderari in rebus turpibus, & obſcœnis, vt notant Angelus *in ſumma*, verbo *Interrogationes, n.* 1. Coninch. *in præſent diſp.* 7. *dub.* 7. *n.* 56 Fagund. *dict. l.* 4. *c.* 2. *n.* 8 Homobonus *in exam. Eccleſ. part* 1. *tr.* 4 *c.* 11. *q.* 11. Diana 2. *tom. tr.* 4. *de Sacram. reſol.* 99 & alij. Tum ne forte ex eiuſmodi interrogationibus pœnitens malè diſcat, quæ benè ignorabat; tum etiam ne refricata memoria periculum generet nouum, aut ipſemet Confeſſarius deſcendendo nimis ad particularia ſibi ſcandalum præparet, & ruinam.

SECTIO XV.

§. 1. *Quando confeßio peccatorum reiteranda ſit?*

596. SVpponimus poſſe reiterari hoc Sacramentum circa eadem peccata; ſi iterum ea confitearis. Supponimus etiam licitè, & laudabiliter poſſe repeti confeſſionem peccatorum, atque ideo laudabilem, ac fructuoſum eſſe vſum confeſſionis generalis aliquoties faciẽdæ: contra quam duriuſculè loquutus videtur Medina *in ſumm. l.* 1. *c.* 12. Nam licèt illa neceſſaria non ſit, quando de valore aliarũ præcedentiũ non dubitatur, eius tamen vtilitas magna negari non poteſt, quam mirificè cõmendauit

mendauit S. P. noſter Ignatius in ſuo libro exercitiorum ſpiritualium, quem librum, & omnia in eo contenta approbauit, & commendauit Paulus tertius in Bulla ſpeciali, quæ eidem libro præmittitur.

597. *Ex defectu doloris debet iterari confeſſio.* Dubitatur ergò, quando ſit ex neceſſitate repetenda confeſſio peccatorum. Plures caſus aſſignari ſolent, de quibus magna ex parte actum eſt in ſuperioribus. Primò, quando defecit dolor, vel propoſitum requiſitum in priori confeſſione. De hoc tamen diximus ſatis *diſp.* 14. *ſect.* 6. & 7. vbi vidimus, an poſſit dari hoc Sacramentum validum, & informe, & quidem quando tale eſt, non oportebit repetere confeſſionem, ſed ſupplere dolorem, vt ibi dictum eſt.

Secundò quando confeſſio prior fuit ex malo fine. De hoc tamen diximus ſatis *diſp.* 15. *ſect.* 9. vbi diximus ex fine malo venialiter non reddi inualidum hoc Sacramentum.

598. *Item ex defectu abſolutionis vel intentionis.* Tertiò certum eſt, eſſe repetendam, quando defuit abſolutio Sacramentalis, vel intentio in Confeſſario, vel in ipſo pœnitente. Idem eſt, quando Confeſſarius non habebat iuriſdictionem neceſſariam; quo tamen caſu, ſi Sacerdos habebat iuriſdictionem quoad aliqua peccata, non verò quoad alia, quæ reſeruata erant; tunc ſi confeſſio bona fide facta eſt, non erit repetenda quoad peccata non reſeruata, quia ab illis iam abſolutus eſt pœnitens directè à legitimo iudice, erit tamen repetenda, quoad ſola non reſeruata, à quibus non fuit directè abſolutus, quia vtile per inutile non vitiatur, de quo Nauarrus *in ſumm. c.* 9. *n.* 6. Syluester, *Confeſſor* 3. §. 1. Tabiena, *Confeſsio, n.* 23. Armilla *ibi* §. 12. & alij communiter. Ad hunc autem caſum reducitur, quando Confeſſarius habebat iuriſdictionem impeditam per excommunicationem, vel cenſuram aliquam: quod tamen poſt Concilium Conſtantienſe intelligi debet de cenſura proueniente ex notoria percuſſione Clerici, vel nominatim declarata.

599. *Quid, ſi tacuit peccatum?* Quartò ſolet poni caſus, quando pœnitens in præcedentibus tacuit aliquod peccatum mortale; quod quidem intelligi debet, quando id mala fide tacuit, ita vt in hoc ipſo commiſerit nouum peccatum graue, ratione cuius non potuit tunc habere dolorem, & propoſitum debitum. Aduertendum tamen eſt, quod ſi aliquis ante decem annos, v. g. tacuit culpabiliter peccatum mortale; & poſtea in aliis confeſſionibus intermediis non recordatus eſt; nunc quando Confeſſarius comperit vitium illius confeſſionis præteritæ, non debet obligare ad repetendas omnes confeſsiones intermedias bona fide factas, ſed ſolam illam, in qua fuit ille defectus, cùm aliæ omnes potuerint validæ, & fructuoſæ eſſe, dum illius Sacrilegij non recordabatur.

600. *Quando non impleuit pœnitentiam.* Quintò ſolet ab aliquibus poni caſus, ſi pœnitens non impleuit pœnitentiam, quorum ſententiam refert Gerſon *Alphabeth.* 34. *litt. R.* & alij. Sed id prorſus caret fundamento; nam valor confeſsionis præteritæ non pendet à peccaro futuro: quare ad ſummum oportebit confiteri peccatum illud pœnitentiæ omiſſæ. Magis apparens eſt, quod alij dicunt, eſſe neceſſarium repetere confeſſionem, quando pœnitens oblitus eſt pœnitentiæ ſibi impoſitæ, quia debet iterum recipere pœnitentiam, quam recipere non poteſt, niſi confiteatur peccata, pro quibus imponenda eſt. Sed neque hoc verum eſt, nec ille tenetur aliam pœnitentiam petere pro illis peccatis, vt videbimus *diſp.* 25. *de ſatisfact.* ad quem locum hoc pertinet.

601. *Quando confeſſus eſt ignaro.* Sextus caſus afferri ſolet, quando confeſsio facta fuit Confeſſario ignaro. Solent tamen communiter diſtinguere: nam ſi Confeſſarius non eſt ita ignarus, vt neſciat diſcernere mortalia à venialibus in iis, quæ communia ſunt, confeſsio erit valida, ſi alioquin bona fide fiat, & non ſit culpa ex parte pœnitentis accedentis ad Confeſſarium ignanim, qui neſciat illi mederi. Si verò Confeſſarius non ſolùm ignoret extraordinaria, ſed etiam ordinaria, & communia; dicunt, confeſsionem eſſe nullam, quia confiteri tali Confeſſario perinde eſt, ac ſi confiteretur dormienti, vel ignoranti idioma. Ita plures antiquiores, Syluester, Richardus, Nauarrus, & alij, quos refert, & ſequitur Vaſquez *quæſt.* 93. *art.* 3. *dub.* 2. & Turrianus *de pœnit. diſp.* 15. *dub.* 2.

602. Contrariam ſententiam tenent alij, pro qua Diana 2. *tom. tract.* 4. *de Sacram. reſol.* 21. affert Thomam Sanchez *lib.* 1. *in Decal. c.* 10. *n.* 69. Sed Sanchez ibi non loquitur de Confeſſario ita ignaro, ſed ſolùm ignorante de aliquo peccato ſpeciali, an eſſet mortale, vel veniale, quod quidem etiam homini docto contingere poteſt; imò neceſſe eſt, vt contingat, vt aduertit idem Sanchez ibi. Meliùs potuiſſet pro illa ſententia afferri Suarez, qui eam ex profeſſo probat *in præſenti diſp.* 28. *ſect.* 2. *num.* 12. vbi citat Gabrielem, Medinam, & alios: eamdem tenet Henriquez *lib.* 5. *de pœnit. cap.* 14. *num.* 5. & indicat Corduba *caſu* 9. & Gaſpar Hurtado, *de Sacram. diſp.* 10. *de pœnit. difficult.* 15. Syluius *in præſenti quæſt.* 8. *artic.* 5. *quæſit.* 7 Mercerus *ibi quæſt.* 9. *art.* 1. & mihi etiam placet.

603. Et quidem; ſi bona fides ſit ex parte pœnitentis, vt ſupponitur, fatendum videtur, abſolutionem eſſe validam, & conferre gratiam: quia ad hoc ſufficit, quod Confeſſarius habeat aliquam notitiam de aliquo ſaltem peccato pœnitentis, imò de peccato in communi, vt ſupra dictum eſt: quæ notitia nunquam deeſt illi Confeſſario, ſiquidem videt pœnitentem accedere ad confeſsionem, & petere abſolutionem, ac confiteri ſe peccatorem, & impoſſibile etiam eſt, quod aliquod ſaltem peccatum non intelligat, & ſciat eſſe peccatum, quod ſufficit, vt validè de illo abſoluat.

604. Deinde abſolutionem ab omnibus validam eſſe, dum iuriſdictio non deſit, probat bene Suarez, quia ſi Confeſſarius ſit doctus, & habeat ignorantiam circa aliquod peccatum, an ſit mortale, aut veniale, & putet eſſe veniale, quod eſt mortale, adhuc abſoluit directè ab illo, & pœnitens non tenetur iterum illud confiteri, vt aduerſarij etiam concedunt: ergo poterit abſoluere directè ab omnibus, licèt de pluribus illorum habet eamdem ignorantiam. Nam ſi ignorantia ſemel non impedit abſolutionem directam ab vno peccato, circa quod eſt ignorantia, neque etiam impediet circa alia, cùm non ſit maior ratio, & conſtet, iuriſdictionem circa aliquod peccatum poſſe ſtare cum ignorantia circa eius grauitatem. Quamuis ergo Confeſſarius ſit ignarus circa maiorem partem peccatorum, & eorum grauitatem; poterit tamen ab illis abſoluere, ſicut poterat à duobus, vel tribus, quorum grauitatem ignorabat.

605. Confirmatur, quia in articulo mortis, ſi non eſſet alius Confeſſarius deberet pœnitens illi ignaro, & indocto confiteri omnia ſua peccata

mortalia ; non quidem vt ab illis abſolueretur indirectè, quia ad hoc ſufficeret confiteri aliud, à quo abſolueretur directè : ſi ergo obligatur ad coofitenda illa omnia, poteſt Confeſſarius abſoluere directè ab illis; ſed articulus neceſſitatis non dat illi iuriſdictionem, ſi ipſe propter ignorantiam eſt natura, vel certè diuino iure incapax poteſtatis : ergo fatendum eſt, ignorantiam non tollere poteſtatem abſoluendi à peccatis, de quibus non ſcit prudenter iudicare ; & per conſequens, licèt extra illum articulum male faciat ingerendo ſe illi muneri, pro quo non habet ſufficientem peritiam, validè tamen illud exercet.

De Confeſſario dormiente.

Ad exempla verò de Confeſſario dormiente, vel ignorante idioma pœnitentis, dicendum eſt, diſcrimen eſſe clarum : quia Sacerdos non poteſt abſoluere, niſi præcedat confeſſio : non eſt autem confeſſio, quando Sacerdos non audit, quia confeſſio non fit, niſi audienti; perinde autem ſe habet non intelligens voces, & earum ſignificationem, ac ſi non audiret. At verò in caſu noſtro audit, & intelligit rem ſignificatam per has voces, *occidi hominem* : quod autem non ſciat, an ſit peccatum mortale, vel veniale, non tollit, quod cognoſcat verè illam actionem quæ eſt peccatum mortale.

606. Circa hoc tamen ipſum aduerte, non deeſſe, qui dicant, non eſſe repetendam neceſſariò confeſſionem, quando pœnitens ſcit poſtea, Confeſſarium dormitaſſe interim, & aliqua peccata non intellexiſſe. Ita Diana *tom. 2. tract. 4 de Sacram. reſol.* 109 qui affert pro ſe Henriquez *lib. 5. cap. 14 num. 5* & Layman *lib. 4. tract. 6. cap. 9. num.* 5. ſed vterque ſolùm dicit, Sacramentum fuiſſe validum, & cum fructu, quod quidem verum eſt, quia ad hoc ſufficit audiſſe vnum peccatum. Addit tamen vterque, debere repeti illa peccata, quæ pœnitens putat à Confeſſario non fuiſſe audita propter ſomnum, vel diſtractionem, non verò eſſe repetendam confeſſionem quoad alia peccata, quæ Confeſſarius audiuit. Quare neuter dicit, non eſſe obligationem vllam reiterandi, ſed ſolùm non eſſe obligationem reiterandi quod auditum fuit, de quo non poterat eſſe dubium, aut controuerſia. Remanet ergo dubium practicum : quando pœnitens poſt abſolutionem aduertit, Confeſſarium aliquod, vel aliqua peccata non intellexiſſe propter ſomnum, vel diſtractionem; neſcit tamen, quod fuerit illud peccatum, an tunc teneatur repetere totam confeſſionem, vt directè abſoluatur ab illo peccato, à quo nondum directè abſolutus eſt : de quo caſu illi Doctores non loquuntur, ſed ſolùm dicunt id, quod extra controuerſiam erat, debere repeti peccata, quæ Confeſſarius non audiuit, ea verò quæ audiuit, repetenda non eſſe, quod ſi hoc ſolùm quærebatur à Monialibus illis, quibus Pater Diana reſpondit, nemo poterat contradicere : ſi autem aliquid vlteriùs quærebatur, prout caſus indicat, Auctores illi non ſunt ad rem, quia nihil aliud dicunt.

607. Ad caſum ergo ſub his terminis propoſitum aliter reſpondendum eſt ; ſi conſtet Confeſſarium dormiſſe ita, vt prudenter de ſingulis peccatis dubitari poſſit, an hoc peccatum audierit, debet tota confeſſio reiterari : ſi verò non poſſit de ſingulis ita dubitari, ſed ad ſummum in communi de aliquo peccato, non eſt obligatio reiterandi confeſſionem, ſed confitendi illud peccatum in communi. Pro cuius intelligentia, aduerte primò, peccatum illud, de quo eſt verum dubium, an fuerit in confeſſione dictum Sacerdoti, debere iterum in confeſſione dici, vt tradunt communiter Theologi, quos ſequitur Thom. Sanch. *l. 1. in Decal. c.* 10. *n.* 71. qui *n.* 72. addit, idem dicendum eſſe, quando quis confeſſus eſt peccatum, ſed dubitat, an confeſſio fuerit valida, prout in noſtro caſu contingit.

608. Aduerte ſecundò, poſſe aliquando dubium eſſe circa hoc peccatum, aliquando ſolùm circa peccatum aliquod in communi. Exemplo res declaratur : ſi ego ex reuelatione ſcirem, eſſe vnum hominem Romæ, qui exiſtimat ſe baptizatum, & tamen non eſt verè baptizatus ; non ideo deberem, aut poſſem licitè baptizari ſub conditione ; quia hîc, & nunc non habeo ſufficiens fundamentum ad dubitandum prudenter de meo Baptiſmo. Alioquin omnes deberemus iterum baptizari, & ordinari, quia certum moraliter eſt, inter Chriſtianos aliquem, vel aliquos reperiri, qui vel ex defectu intentionis, vel materiæ, vel alia de cauſa verè baptizati non ſint, vel ordinati. Cæterùm in tanta multitudine id non generat dubium morale reſpectu huius hominis in particulari. Sicut ex eo, quod aliquis ſoleat repentè mori, non generatur morale dubium de morte huius hodierna, qui nunc bene valet : alioqnin teneretur ſub peccato mortali ſtatim confiteri, ne exponeret dubio morali ſuam ſalutem æternam : de quo vide quæ diximus *ſupra diſp. 7. ſect.* 11 & 12. Quando autem certum eſſet, vnum ex decem, vel viginti hominibus non eſſe baptizatum, poſſent, & deberent omnes, & ſinguli baptizati ſub conditione, quia tunc de ſingulis poſſemus aliquo modo prudenter dubitare, an eſſent baptizati.

609. Similiter ergo contingere poteſt dubium circa peccati confeſſionem : nam ſi ſcias, te aliquando in vita, v. g. feciſſe confeſſionem menſtruam irritam ex defectu poteſtatis in Confeſſario, non ideo debes reiterare omnes confeſſiones totius vitæ, quia non eſt dubium morale de ſingulis in particulari, ſed ſatis erit accuſare te de peccatis, quæ in illa confeſſione dixiſti, quæ determinare non potes. Similiter ſi in confeſſione generali ſcites, vnum peccatum non fuiſſe à Confeſſario auditum propter ſomnum, & neſcites, quod peccatum eſſet; non deberes repetere omnia peccata, quia non potes in tanta multitudine de ſingulis prudenter dubitare. Secus eſſet, ſi in confeſsione breui ſcires id eueniſſe : quia iam tunc poſſes de ſingulis peccatis in illa confeſſione dictis prudenter dubitare, an fuiſſent à Confeſſario audita. Plus autem opus eſſet, vt deberes repetere totam confeſſionem, quando ſolùm ſcires, Confeſſarium, qui hodie plures confeſſiones audiuit, in vna aliquantulum dormitaſſe, quia tunc minor eſſet ratio dubitandi de ſingulis peccatis : ſicut & minor ratio eſſe dubitandi, quando ſolùm ſcires, Confeſſarium aliquando dormiiſſe, dum confeſſionem aliquam audiret : nam ſi ſcires, eum Parochum, à quo baptizatus es, ſemel caſu ebrium baptizaſſe, non ideo poſſes prudenter de tuo Baptiſmo dubitare, quia in tanta multitudine baptizatorum non videtur ſufficiens motiuum ſcire, quod vnus ſolus fuit baptizatus inualidè.

610. Dixi tamen, quando dubium eſſet circa peccatum aliquod in communi, debere te illud in communi confiteri : cuius ratio eſt clara : quia ille, qui ſcit, ſe commiſiſſe aliquod peccatum mortale, & non recordatur, quale fuerit, tenetur illud in communi confiteri, vt ſupra dicebamus : & ſimiliter

militer qui dubitat de aliquo peccato mortali à ſe commiſſo, debet illud dubium confiteri, licèt non recordetur in particulari ſpeciei talis peccati; Ergo ſimiliter qui dubitat de aliquo peccato mortali in communi, an illud confeſſus fuerit, debet confiteri illud dubium, cùm eadem omnino ſit ratio: Ergo ſi ſcis aliquod peccatum mortale non fuiſſe à Confeſſario intellectum, vel ſi etiam de hoc ipſo prudenter dubitas, debes illud confiteri cum ea generalitate, licèt non ſcias in particulari, quale fuerit illud peccatum. Debes autem tunc determinare materiam, quantum fieri poterit, v.g. dicendo ſcio, vel dubito, an Confeſſarius audierit, vel perceperit vnum peccatum graue meum, neſcio quale fuerit, ſed illo tempore confiteri ſolebam tales ſpecies peccatorum.

611. Dices, quando dubitatur de baptiſmo alicuius in communi, & non de baptiſmo huius in particulari, non debet, nec poteſt aliquis baptizari: ergo quoties non dubitatur de aliquo peccato in particulari, quod illud non ſim legitimè confeſſus, nulla erit obligatio confitendi illud etiam in cõmuni. Reſpondetur negando conſequentiam: ratio diſparitatis eſt, quia homo in communi non eſt ſubiectum capax baptiſmi; ideo licèt dubitetur de homine in communi, non poteſt baptizari, quia non poteſt baptizari, niſi homo ſingularis, de quo non dubitatur. At verò peccatum in communi eſt materia confeſſionis, & aliquando neceſſaria, vt conſtat in eo, qui recordatur ſe grauiter peccaſſe, & non recordatur ſpeciei peccati: cùm ergo dubium verſatur circa peccatum in communi, debebis illud confiteri, quia illud idem peccatum in communi poteſt recipere abſolutionem ſacramentalem directam, vt ſupra diximus.

De peccato per ignorantiam omiſſo.

Septimus caſus, quo confeſſio reiterari debet, aſſignari ſolet, quando aliquis in confeſſione aliquod peccatum propter ignorantiam omiſit, quo caſu dixerunt aliqui debere confeſſionem repeti. Sed certè, ſi ignorãtia fuit inuincibilis, prout cõtingere ſæpe poteſt, iudicandũ eſt de illo, ſicut de peccato inculpabiliter oblito, atque ideo ſufficit illud peccatũ omiſſum dicere in ſequenti confeſſione. Idem dicendum eſt, quando omiſſum fuit peccatum ex ignorantia culpabili ſolùm venialiter, quia nec illa culpa venialis impedire potuit valorem, & effectum abſolutionis præteritæ.

§. 2. *An propter excommunicationem non ablatam repetenda ſit confeſſio?*

612. OCtauus caſus eſt, quando pœnitens habebat excommunicationem; & non fuit priùs ab excommunicatione abſolutus, quàm à peccatis, quia propter incapacitatem ſubiecti abſolutio à peccatis irrita eſt. Quod ſaltem de habente excõmunicationem maiorem concedunt multi. Sotus Palud. Syluest. & alij, quos refert, & ſequitur Vaſq. *tom 4. in 3 part. tract. de excom. dub.* 4. Sotus tamẽ apud Suarez infra citandum, id limitauit, vt dixi, ad ſolam excommunicationem maiorem, quam limitationem Vaſquez dicit immeritò adhiberi: Nam textus, ſi quid probat, vt videbimus, probat etiam de excommunicatione minori.

613. Alij id limitant, vt non procedat, quando excommunicatio iniuſta eſt, & quando, licèt iuſta ſit, probabiliter tamen ignoratur ab ipſo pœnitente. Ita Palud. *in 4. diſt.* 18. *quæſt.* 4. *num.* 5. Quam limitationem meritò impugnat Suarez *tom. 5. de cenſuris, diſp.* 10. *ſect.* 3. *n.* 10. quia nullum habet fundamentum.

Alij ergo veriùs dicunt abſolutionem à peccatis per ſe loquendo validam eſſe, ſi pœnitens bona fide procedat: Nam ſi mala fide procedit, iam confeſſio, & abſolutio erit irrita ex defectu diſpoſitionis debitæ. Hanc tenent Petrus Soto, Nauarrus, Medina, Caiet. quos refert, & ſequitur Suarez *loco citato*, Toletus, Layman, Coninch quos affert, & ſequitur Diana 2. *tom. tract.* 4. *de Sacram. reſol.* 78. Quibus adde Sanchez *lib.* 2. *in decalog. c.* 8. *r.* 5. Vnde infertur confeſſionem non eſſe poſtea repetendam, ſaltẽ quoad peccata nõ reſeruata, à quibus alias Confeſſarius ille directè poterat abſoluere.

Fundamenta præcipua ſunt duo. Primum, quia duriſſimum eſſet pœnitentem oblitum excommunicationis obligare, vt non poſſet vnquam iuſtificari in Sacramento, ſed ſolùm per contritionem, quia cùm ignoraret ſe eſſe excommunicatum, non quæreret vnquam abſolutionis remedium, atque ita maneret incapax recipiendi Sacramentum pœnitentiæ, quod quidem, ſi Eccleſia feciſſet, non videretur prudenter factum, cùm poteſtas eius non ſit in deſtructionem, ſed in ædificationem, & remedium animarum: ille autem rigor contra hominem non potentem ſibi de remedio prouidere, videretur eſſe in meram deſtructionem: non eſt ergo credendum id feciſſe: præſertim cùm non conſtet de tali voluntate Eccleſiæ, qua voluerit non ſolùm prohibere, ſed irritare etiam receptionem huius Sacramenti. Fatemur quidem potuiſſe Eccleſiam irritare abſolutionem, auferendo ſcilicet omnibus Sacerdotibus iuriſdictionem ad abſoluendum à peccatis eum, qui eſſet excommunicatus: ſed nec expediebat, vt dixi, nec conſtat de tali voluntate: cùm tamen Eccleſia ſoleat id clarè exprimere, quando intendit non ſolùm prohibere, ſed irritum reddere aliquem actum, præſertim in Sacramentis, prout id clarè expreſſit in matrimonio, quando voluit matrimonia clandeſtina irrita reddere. 614.

Vnde ſumitur ſecundum argumentum principale: quia hæc voluntas Eccleſiæ colligi non poteſt ex eo, quod excommunicatum ſeparauerit, & priuauerit Sacramentorum participatione: nam ſi ex hoc præcisè colligis Eccleſiam, quantum potuit, excommunicatum priuaſſe vſu Sacramentorum, reddendo irrita ipſa Sacramenta, quatenus aliqua ex ipſius Eccleſiæ voluntate pendebant, deberes etiam dicere, matrimonium ab excommunicato contractum eſſe omnino irritum: quia Eccleſia potuit id facere irritando conſenſum excommunicati, ſicut irritat in aliis caſibus: ergo ſicut ex voluntate priuandi excommunicatum vſu Sacramentorum colligis Eccleſiam irritaſſe abſolutionem, ablata iuriſdictione omnibus Sacerdotibus; ſic deberes colligere irritaſſe Sacramentum matrimonij, irritando conſenſum coniugis excommunicati: quod tamen nemo dixit, nec dici vllo modo poteſt. 615.

Pro contraria ſententia afferuntur aliqua leuia fundamenta, quæ facilè diſſoluit Suarez. Vnum ſolùm reſtat difficile, quod validè contorquet Vaſquez loco citato ex cap. finali *de Clerico excommunicato*, vbi Gregorius nonus loquens de excommunicato minori excommunicatione, ſic ait: *Peccat autem conferendo Eccleſiaſtica ſacramenta, ſed ab eo collata virtutis non carent effectu: cùm non videatur à collatione, ſed à participatione Sacramentorum, quæ in ſola conſiſtit* 616. Gregor. IX.

perceptione, remotus. Vbi illud verbum *Remotus*, intelligi non poteſt de merâ prohibitione; quia per prohibitionem etiam eſt remotus à collatione cùm Pôtifex dicat claré, ipſum peccare conferendo Sacramenta. Debet ergo intelligi illud, *Remotus*, de remotione, non ſolùm per prohibitionem, ſed etiam per incapacitatem, per quam non eſt remotus à conferendis, ſed à ſuſcipiendis Sacramentis.

617. Pater Suarez, cum loco citato leuiter ad alium textum reſpondiſſet, poſtea *diſput. 24 ſect. 2 num. 6. & ſeqq.* fatetur illius difficultatem, & tentatis variis ſolutionibus, tandem inuitus quieſcit in ſolutione Nauarri, quam priùs impugnauerat, quod ſcilicet illa verba Gregorij: *Peccat conferendo Eccleſiaſtica Sacramenta*; intelligantur non de omnibus Sacramentis, ſed de illis, quæ conferre non poteſt, niſi recipiendo, vt Sacramentum ordinis, & Euchariſtiæ, in quibus Epiſcopus, vel Sacerdos celebrat, & per conſequens recipit Sacramentum.

Hæc tamen interpretatio incredibilis eſt. Primò, quia verba ſunt vniuerſalia de omnibus Sacramentis, vt conſtat, & alioquin Pontificis doctrina diminuta eſſet, cùm de omnibus Sacramentis dubitaretur, & ipſe de duobus ſolis reſpondiſſet. Secundò quia nec in illis duobus vera eſſet, cùm adminiſtratio Euchariſtiæ communiter non fiat ſimul cum eius celebratione, ſed poſſit diuidi, ac de facto frequenter diuidatur, & Sacerdos dat Euchariſtiam à ſe tunc non conſecratam. Tertiò quia etiam in illis duobus Sacramentis falſum eſſet, quod *peccat conferendo*; nam licèt Epiſcopus, & Sacerdos peccent celebrando cum excommunicatione minori, non tamen peccant etiam tunc conferendo ordines, vel dando Euchariſtiam. Vnde ſi Epiſcopus haberet intentionem faciendi ſe abſoluere ab excommunicatione minori ante conſecrationem, vel ante communionem, non peccaret mortaliter, incipiendo Miſſam, conferendo ordines cum excommunicatione minori. Similiter Sacerdos, licèt peccet accipiendo Euchariſtiam cum illa excommunicatione minori non tamen peccat dando poſtea illam, ſed peccauerat priùs; non ergo dicitur verè, quod peccent conferendo. Confirmatur, quia ibi Pontifex claré diſtinguit receptionem Sacramenti à collatione, & dicit, illam eſſe prohibitam excommunicato minori, non iſtam. Ergo quando dicit per collationem etiam peccare, non intelligit de ſuſceptione; hæc enim fuiſſet intolerabilis confuſio, & æquiuocatio in eiſdem verbis.

618. Propter hæc alij multi fatentur, illud qui habet excommunicationem minorem, licèt directè non prohibeatur, & remoueatur præcepto Eccleſiæ, niſi à receptione paſſiua Sacramenti, peccare tamen venialiter Sacramenta conferendo, niſi neceſſitas excuſet: quia negari non poteſt, quod ſit irreuerentia aliqua cum illa macula, quæ facit ſubiectum poſitiuè indignum Sacramento, accedere ad illud contrectandum, & conferendum: Sic enim dixi *diſp. 14 de Euchariſtia ſect. 2.* eſſe aliquando peccatum veniale accedere ad Euchariſtiam cum peccato veniali actuali, vel cum multis venialibus habitualibus: quod à fortiori dici poteſt de conferente Sacramentum cum excommunicatione minori. Vnde potuit meritò Pontifex id concedere in illis verbis peccare quidem conferendo Sacramenta, vbi ex induſtria non dixit, peccare *grauiter*, ſicut dixerat priùs, peccare cum grauiter celebrando, ſed ſolùm *peccare*: quam interpretationem tradunt Ledeſma, Couarruuias, & alij plures apud Suarez *dicta ſect. 2. num. 11.* quos ſequitur Coninch. *diſp. 14. de excommunicatione dub. 17. n. 264.* Diſplicet *tamen Suario, eo quod abſque fundamento ſufficienti* ponatur talis culpa venialis, cùm ex Eccleſiæ prohibitione non habeatur, quæ ſolam receptionem non collationem Sacramenti prohibet.

Ad hoc tamen reſpondere poſſumus ex Eccleſiæ lege contrahi quidem excommunicationem minorem, quæ macula aliqua eſt; ex hoc aut ipſo iure naturæ contrahi irreuerentiam aliquam ab eo, qui cum hac macula accedit ad ſanctiſſimam, & puriſſimam illam actionem conficiendi Sacramenta: nam ſicut ex ſanctitate illius actionis probauimus malitiam grauem illius, qui cum peccato graui audet illam actionem exercere *diſp. 8. de Sacramentis in genere ſect. 9* Sic ex ſanctitate eiuſdem actionis argui poteſt culpa aliqua in illo, qui abſque neceſſitate audet cum macula excommunicationis ſacroſanctam illam actionem exercere. Et ſicut in eodem loco diximus ſtatum peccati mortalis, licèt ſolas actiones Sacramentales prohibeat ſub culpa graui, prohibere tamen alias ſub culpa veniali, atque adeo peccare peccato veniali graui Diaconum cantantem ſolemniter Euangelium, & miniſtrantem in altari poſt fornicationem noctis præcedentis: Sic dici poteſt minùs fortaſſe dicere, quod cùm macula excommunicationis minoris accedat Epiſcopus ad conferendum ſolemniter Sacramentum confirmationis. Denique quis dicat Sacerdotem in ſtatu peccati mortalis miniſtrantem ſolemniter Euchariſtiam etiam extra Miſſam, non peccare venialiter, ſi ſine vrgente cauſa id faciat, licèt probabilior ſententia dicat non peccare mortaliter, vt diximus in eodem loco: Poteſt ergo ſimilis indecentia inueniri in caſu noſtro, licèt non ſit directè contra Eccleſiæ prohibitioné. 619.

Cæterùm contra hanc explicationem reſtat adhuc difficultas: quia Pontifex in illis verbis dicit, Sacramenta ab excommunicato excommunicatione minori collata habere virtutis effectum, quia per illam excommunicationem non remouetur a collatione, ſed à receptione Sacramenti: ergo per argumentum à contrario, ſi remoueretur etiam à collatione, ſicut remouetur à receptione, carerent effectu, & eſſent irrita: ergo receptio, à qua de facto remouetur, erit irrita: alioquin argumentum Pontificis ſupponeret falſum. 620.

Ad hanc tamen obiectionem aduerſarij etiam reſpondere debent: certum enim eſt, per excommunicationem minorem Eccleſiam prohibere non minùs receptionem Sacramenti matrimonij, quam aliorum Sacramentorum, cùm omnium Sacramentorum vſu paſſiuo priuet: & tamen certum etiam eſt, Eccleſiam non reddere irritam receptionem talis Sacramenti in excommunicato minori, vel etiam maiori excommunicatione, ſed quod Sacramentum illud validum erit: non eſt ergo in rigore verum, quod ſi illi excommunicato prohiberetur collatio, ſicut prohibetur receptio Sacramentorum, collatio eſſet irrita, & non haberet effectum. Vnde ad obiectionem propoſitam 621.
dicere poſſumus, non valere ibi argumentum à contrario ſenſu, quia Pontifex vnum negando, alterum non affirmauit, ſed aſſumpſit id, quod certum erat, vt probaret, Sacramenta illa irrita non eſſe. Argumentum autem ipſorum hoc eſt: Non eſt, vnde Sacramenta illa careant effectu, niſi quia Eccleſia illa fortè irritauit aliquo ſuo præcepto poſitiuo,

auferen

auferendo poteſtatem, vel iuriſdictionem: ſed Eccleſia id non fecit, cùm de facto Eccleſia eiuſmodi excommunicato non prohibuerit conferre, ſed ſolùm recipere Sacramenta: Ergo non eſt, vnde illa Sacramenta ab eiuſmodi excommunicato collata debeant effectu ſuo carere. In quo argumento Pontifex non affirmat, vt vides, quod ſi Eccleſia prohibuiſſet collationem Sacramenti, collatio deberet eſſe irrita; ſed ſolùm dicit non potuiſſe eſſe irritam, ſi Eccleſia eam non prohibuit; quod veriſſimum eſt; & hoc ſufficiebat ei ad probandum ſuum intentum. Quid verò eſſet, ſi Eccleſia collationem prohibuiſſet; ipſe non definit; & certè loquendo de omnibus Sacramentis, falſiſſimum eſſet dicere, quod ex prohibitione Eccleſiæ poſſet omnium collatio irritari, vt conſtat de Sacramento baptiſmi, ordinis & ſimilium. Hęc ergo videtur facilior explicatio illius textus, quem Suarez fatetur difficillimè poſſe explicari.

622. *Abſolutio generalis ab excommunicatione an auferat ignoratam.*

Reſtat adhuc dubium illud practicum circa hoc ipſum; an quando ad effectum abſolutionis ſacramentalis præmittitur abſolutio à cenſuris per illam abſolutionem auferatur excommunicatio, quam pœnitens non dixerat, quia eius ignarus, vel immemor erat, ita vt poſtea non opus ſit amplius eius abſolutionem petere. Pater Suarez *infrà diſp. 31. ſect. 4. n. 19.* loquens de excommunicatione reſeruata dicit, ſi pœnitens nullo modo petiit abſolutionem à reſeruatis, etiam confiteatur ſuperiori, vel habenti facultatem ſuper reſeruata, non auferri reſeruationem circa oblita, neque etiam manere liberum ab illa excommunicatione: quia ſenſus illius abſolutionis, quæ præmittitur à cenſuris, eſt tollere cenſuras ſolùm, quatenus opus eſt ad effectum abſolutionis ſacramentalis, ſicut Pontifex in bullis ſolet præmittere abſolutionem à cenſuris ad effectum ſolum illius gratiæ participandum: quare pœnitens manebit poſtea ligatus eâdem cenſura, & debet illius abſolutionem petere.

623. Hæc ſententia ſemper mihi dura, & difficilis viſa eſt, & contra ſenſum, quem verba illius abſolutionis præ ſe ferunt, qui non eſt limitatus, nec ad reincidentiam, ſed abſolutus, & vniuerſalis. Primò, quia verba illa, quæ addi ſolent *in quantum poſſum, & indiges*: non ſunt reſtrictiua, vt voluit Suarez, ſed potiùs ampliatiua, cùm indicent animum vtendi tota poteſtate, & facultate in tota ſua amplitudine. Secundò, quia ad effectum abſolutionis à peccatis impertinens eſſet abſolutio à ſuſpenſione, cùm ſuſpenſio nullo modo impediat abſolutionem à peccatis; & tamen illa etiam continetur in iis verbis: ergo abſolutè, & vniuerſaliter intenditur auferri. Tertiò, quia Confeſſarius non ſolùm debet pœnitentem diſponere ad Sacramentum pœnitentiæ, ſed etiam ad dignè ſuſcipiendam Euchariſtiam: ad hoc enim pœnitens præmittit confeſſionem, vt iuxta Chriſti præceptum probet ſe, quæ probatio pertinet ad confeſſarium, atq; ideo debet pœnitentem ita abſoluere, vt poſſit ad communionem accedere; ergo non abſtulit cenſuras ſolùm in ordine ad abſolutionem ſacramentalem, ſed etiam in ordine ad Euchariſtiam, & alia Sacramenta ſuſcipienda. Quartò, quia ſi pœnitens peteret ad cautelam abſolui ab excommunicatione, ſi fortè aliquam incurriſſet, confeſſarius abſolutè, & ſine limitatione abſolueret. Ergo & nunc ita abſoluit, maximè cùm ſemper implicitè pœnitens cum eo animo accedat, vt quantum fieri poſſit, ſoluatur à peccatis, & vinculis, quæ habet. Quintò, quia quidquid ſit, an abſolutio à peccatis ſit valida, quando excommunicato confertur, certum eſt illicitè conferri: & ideo præmittitur abſolutio à cenſuris, vt debito modo abſoluatur à peccatis. Debet ergo confeſſarius habere intentionem abſolutam abſoluendi ſimpliciter, & tollendi excommunicationem: quia ſi ſolùm abſolueret ad effectum abſolutionis ſacramentalis, & non ad alios; ille verè maneret ſimpliciter excommunicatus, cùm haberet adhuc omnes alios effectus excommunicationis, qui certè non poſſunt ſine excommunicatione manere: ergo abſolutio à peccatis daretur verè, & in rigore homini tunc actu excommunicato. Debet ergo vt ſuo muneri ſatisfaciat confeſſarius habere intentionem tollendi omnino excommunicationem, ne abſoluat à peccatis hominem excommunicatum. Sextò denique, quia licèt ſimpliciter, & abſolutè ſit poſſibilis abſolutio ab excommunicatione ad reincidentiam, & per partes; hunc tamen abſoluendi modum non poſſunt vſurpare inferiores, niſi in caſibus à iure præſcriptis, ſed ſolus ſummus Pontifex, vt cum aliis obſeruat Coninch. *diſp. 14. de excom. dub. 16. n. 217. & in præſent. diſp. 12. dub. 12. n. 97.* nec niſi expreſſè explicetur, intelligi debet vnquam abſolui aliquis ad reincidentiam. Adde eum, qui abſoluitur ad reincidentiam, interim tamen abſolui à tota excommunicatione: ille autem, qui ad ſolum vnum effectum abſoluitur, v. g. ad obtinendum beneficium, vel quid ſimile; non dicitur propriè abſolui, ſed potius diſpenſari, vt non obſtante excommunicatione poſſit recipere tale beneficium, &c. vt notauit idem Coninch. *illo dub. 16. n. 215.* vbi *n. 225. & in præſent. dub. 12. n. 90.* abſolutè docet cum aliis, quos affert per illã formulam manere ſubditum abſolutum ſimpliciter, & abſolutè à cenſuris etiam reſeruatis, ſi in abſoluente erat poteſtas: quod etiam notauit Vaſq. *in præſent. q. 91. art. 5. dub. 5.* & videtur omnino verum: maximè, quando ſermo eſt de cenſuris non reſeruatis. 624.

625. *Quid in confeſſario delegato.*

Dubitari poſſet, an hoc locum habeat non ſolùm in habente poteſtatem ordinariam ad abſoluendum, ſed etiam in eo, qui habet ſolùm poteſtatem delegatam: potuit enim delegari hæc poteſtas cum ea limitatione, vt ſolùm abſoluerent à cenſuris, quas pœnitens manifeſtat. Verius tamen videtur locum etiam habere in delegato, vt fatetur Coninch. *illo dub. 12. n. 94.* & ſupponere videntur alij, quos affert, dum generaliter loquuntur non diſtinguentes inter habentem poteſtatem ordinariam, vel delegatam. Et videtur etiam conſtare ex vſu: nam ij etiam, qui totam poteſtatem ex delegatione habent, quales ſunt regulares in ordine ad ſæculares, adhuc præmittunt eamdem abſolutionem ab excommunicatione, ſuſpenſione, & interdicto, licèt pœnitens nullius cenſuræ abſolutionem petierit. Ratio autem eſt, quia cùm in delegante ſit poteſtas ad ita abſoluendum, & ipſe ſuam poteſtatem delegauerit abſque vlla limitatione, non eſt cur à nobis limitetur.

Aduerte tamẽ illis verbis, *in quantũ poſſum, & indiges*: Confeſſariũ non ſolũ loqui de potentia ad validũ, ſed etiam de potentia ad licitum quare non habet animũ abſoluendi; niſi ab iis cenſuris, à quibus licitè poteſt abſoluere. Vnde cùm licitè nõ poſſit abſoluere non ſatisfactà parte, neque etiam eum, qui ſcienter reticet cenſuram, & alios ſimiles, non cenſetur clauſula illa generali velle illos abſoluere, ſed eos, quos validè, & licitè poteſt.

Digitized by Google

§. 3. *Vtrùm ſit repetenda confeſſio, eo quod Confeſſarius ante abſolutionem oblitus eſt Confeſſionis, & ſtatus pœnitentis.*

626. NOnus, & vltimus caſus, quo confeſſionem repetere ſit neceſſe, poteſt eſſe, quando Confeſſarius illius oblitus eſt ante abſolutioné. Quod multipliciter contingere poteſt. Primò, quia confeſſio longa fuit, & durauit per aliquot dies, ita vt tempore abſolutionis iam Confeſſarius non recordetur eorum, quæ diebus præcedentibus audierat: Secundò, quia audita confeſſione, oportuit abſolutionem differre per aliquot dies, & poſt illos redeunte pœnitente, iam Confeſſarius non recordatur confeſſionis. Tertiò, quia confeſſio fortaſſe irrita fuit, vel abſolutio ex defectu doloris, vel propoſiti, aut iuriſdictionis in ipſo Confeſſario, & poſtea pœnitens, ablato impedimento, vult ab eodem Confeſſario validè abſolui, qui tamen iam confeſſionis memoriam non habet. In his ergo, & ſimilibus caſibus quæritur, an debeat confeſſio tota denuo repeti, aut qualis eius memoria poſſit ſufficere.

627. Communiter reſponderi ſolet, quando confeſſio fit diuerſo confeſſario, repetendam eſſe totam, quando fit eidem, non eſſe repetendam, ſi ille recordetur, vel peccatorum, vel ſtatus pœnitentis, vel pœnitentiæ impoſitæ, ſed ſufficere vno verbo accuſare ſe de omnibus, quæ priùs dixerat, addendo, ſi quæ ſunt alia peccata, vel peccatum in illa fortè confeſſione omiſſum. Ita Nauarr. Valent. Syl. Zerol. & alij quos afferũt, & ſequuntur Suarez *in præſenti diſp.* 23 *ſect.* 6. *in fin.* Coninch *diſp.* 7. *dub.* 11. *n.* 109 Bonac, *diſp.* 5 *q* 5 *ſect.* 2. *punct* 3 *n* 15.

628. Addit Suarez contra Nauarrum ſi Confeſſarius iam priùs pœnitentiam impoſuerat, non eſſe neceſſe, quod recordetur peccatorum, vel qualis fuerit pœnitentia impoſita, ſed ſatis eſſe, quod recordetur hunc fuiſſe confeſſum, (intellige, & iudicatum abſolutione dignum,) & quod poſtea nihil graue commiſerit, in quo ſtandum eſt eius teſtimonio. Si verò pœnitentiam non impoſuit, & neque in particulari, neque ſecundùm aliquam confuſam, & moralem rationem recordatur ſtatus conſcientiæ ipſius pœnitentis; poſtulare debet iteratam notitiam, vt imponat pœnitentiam condignam. Si tamen abſolueret abſque repetitione huiuſmodi, licèt fuerit mutilum Sacramentum; eſſet validum, quia haberet omnia eſſentialia. Hæc Suarez, quæ ex ipſo deſumpſit Guilielmus Mercerus *de Sacram. in* 3. *part. S. Thom. q.* 9. *art.* 1. Cui conſentit etiam Layman *lib.* 5. *tract* 6. *c.* 9. *n.* 6. dicens abſolutionem fore validam in vltimo illo caſu, ſed peccare Confeſſarium abſque notitia ſufficiente ad pœnitentiam imponendã abſoluentem.

629. *Diſtinctio P. Suarez ex Paludano & Adriano.* Aduertit tamen Suarez hæc intelligi, quando confeſſio ex parte ſui fuit valida. Secùs verò, ſi confeſſio fuit inualida, vel defectu doloris, vel integritatis, vel iuriſdictionis: tunc enim confeſſio de nouo repetenda eſt, quia prior non fuit vera accuſatio ſacramentalis, & ideo neceſſaria eſt iterata accuſatio omnium peccatorum, quæ cùm non poſſit fieri vno confuſo verbo propter rationem factam, neceſſe eſt, quod diſtinctè fiat. Hæc Suarez, quæ etiam amplectitur Coninch. *loco citato*, & prius ex parte dixerant Paludanus *diſt.* 17. *quæſt.* 5. *art.* 1. & Adrianus *quæſt.* 4. *de confeſſione*, §. *ſi petas circa prædicta*: qui dixerunt hoc verum eſſe, quando prior Confeſſio facta fuerat Sacerdoti, vel iudici, id eſt, qui tunc abſoluere non poterat, quo caſu eam repeti neceſſe eſt, quia prior non fuit ſacramentalis.

Hanc diſtinctionem Paludani, & Adriani reiicit Vaſquez *in præſenti, quæſt* 92. *articul.* 3. *dub.* 3. quia ſimiliter, quando fuit quicumque alius defectus reddens irritum Sacramentum, confeſſio non fuit ſacramentalis: ergo cùm ipſi concedant non eſſe tunc repetendam confeſſionem eidem Sacerdoti, idem debet dici, quando defectus oritur ex defectu iuriſdictionis. Ratio autem eſt, quia in omni caſu reuera confeſſio fit Sacramentalis, explicata fictione, vel defectu, & repetita priori confeſſione in genere, cum ex hoc habeatur ſufficiens notitia ad abſolutionem, quando ſcilicet Confeſſarius recordatur ſaltem in confuſo peccatorum, & ſtatus pœnitentis, vt dictum eſt. 630.

Denique P. Gaſpar Hurtado *de Sacram. diſp.* 8. *de pœnit. difficult.* 8. diſſentit in hoc, quod exiſtimat, etiam quando Sacerdos non recordatur ſtatus pœnitentis, non retinet notitiam ſufficientem ad prudenter imponendam pœnitentiam, quam prius nondum impoſuerat: tunc, inquam, non requiri iterari confeſsionem diſtinctam, ſed ſufficere confeſsionem aliquam mediam, hoc eſt, non vnico verbo, ſicut in caſu priori; nec omnino diſtinctam, ſed confeſsionem confuſam peccatorum antea diſtinctè explicatorum: quæ ſufficit, vt Confeſſarius prudenter poſsit taxare pœnitentiam, ad quem ſolum finem requiritur tunc confeſsio noua de eiſdem peccatis. Hæc ſunt doctorum placita. 631.

Ergo in primis exiſtimo difficilem diſtinctionem illam, quam Suarez ſtatuit, & in qua recedit a communi ſententia, quatenus aſſerit debere repeti omnino diſtinctam confeſsionem totalem eidem Confeſſario, quoties prior ex defectu doloris non habuit effectum. Hoc, inquam, falſum puto. Primò, quia in eo caſu confeſsio fuit verè ſacramentalis, hoc eſt, de ſe apta ad faciendum Sacramentum: nam, vt confeſsio ex ſe ſit ſacramentalis, non eſt neceſſe, quod concurrant aliæ partes requiſitæ ad Sacramentum; vt conſtat in confeſsione, quam non conſequitur abſolutio: nam confeſsio de ſe habuit totum, quod requiritur ad confeſsionem. Sic quando defuit dolor, confeſsio de ſe apta erat ad materiam Sacramenti, neque ex eius defectu defecit Sacramentum, ſed ex defectu alterius compartis requiſitæ, nempe doloris: ergo ex eo capite non oportet repetere iterum diſtinctè totam confeſsionem. 632.

Secundò, quia praxis communis contraria eſt: nam quando defectus prouenit ex eo, quod pœnitens tacuit culpabiliter aliquod peccatum, ſi ſtatim poſt abſolutionem malè acceptam, redeat, & confiteatur ſuum defectum; non cogimus illum ad repetendam diſtinctè confeſsionem, ſed ad accuſandum ſe de eiſdem peccatis: & tamen negari non poteſt, quod tunc non eſt adeo diſtincta notitia peccatorum, ſicut quando ſucceſsiuè dicebantur: quem enim Confeſſarium repetias, qui poſsit tunc dicere, periuria fuiſſe triginta, turpia deſideria viginti quatuor omiſsiones Miſſæ duodecim, & ſic de aliis? Non ergo deſideramus tunc notitiam ita diſtinctam, ac ſi nulla prorſus confeſsio præceſsiſſet, ſed vtimur aliquo modo notitia priùs habita. 633.

Tertiò eadem praxis obſeruatur, etiam quando

deficiebat

deficiebat iuriſdictio priùs in Confeſſario. Nam ſi accedat ad te aliquis habens caſus reſeruatos, & confiteatur illos ſimul cum aliis non reſeruatis, & tu differas abſolutionem, donec facultatem abſoluendi obtineas, poſtera die ante abſolutionem non obligas illum ad repetendum diſtinctè confeſſionem de reſeruatis, ſed facis, vt ſe de illis, & aliis, quæ dixit, accuſet, licèt prior confeſſio non fuerit facta iudici legitimo circa illa peccata. Non eſt ergo verum in vniuerſum, quod illa confeſſio prior non poſſit magis conferre ad notitiam dandam Confeſſario, quam ſi non fuiſſet, etiam quando non adeſt notitia diſtincta, provt communiter non manet: eſt enim moraliter impoſſibile, vt die ſequenti poſſit Confeſſarius illa peccata reperere cum omnibus ſuis circumſtantiis, ſicut ea audiuit: & tamen contentus illa notitia; facit, quod pœnitens de illis ſulùm ſe accuſet in confuſo.

635. Cæterùm, licèt hæc ita ſe habeant, exiſtimo adhuc ſecundò contra Patrem Vaſquez, non eſſe omnino reiiciendam differenoiam illam Paludani, & Adriani circa confeſſionem priorem factam Sacerdoti iudici, vel non iudici. Nam, vt dicebam, prior, non poſterior eſt verè confeſſio ſacramentalis, quia confeſſio ſacramentalis eſt accuſatio, qua pœnitens coram legitimo iudice manifeſtat ſua peccata: qualis verè eſt illa, quæ fit coram legitimo iudice, etiamſi poſtea ex defectu abſolutionis ſacramentum non fiat: Confeſſio autem illa deſeruire poteſt, provt renouatur per ſequentem accuſationem, & manet in memoria Confeſſarij ad conſtituendum poſtea verum ſacramentum Pœnitentiæ. Quando verò Sacerdos non erat iudex, non videtur illa confeſſio ſacramentalis ex ſe, ſicut ſi fieret non Sacerduti, vel mero laico.

636. Vnde exiſtimo tertiò, diſtinctionem illam in aliquo ſaltem caſu vtilem eſſe poſſe. Nam ſi prior confeſſio facta fuit Sacerdoti iudici, atque adeo ex ſe fuit ſacramentalis, & Sacerdos pœnitentiam impoſuit: poſtea licèt oblitus ſit ſtatus pœnitentis, & neſciat qualem pœnitentiam impoſuerit, ſed recordatur, pœnitentem fuiſſe diſpoſitum ad abſolutionem, & pœnitentiam acceptaſſe, poterit poſtea Sacerdos ſine alia notitia abſoluere. Quando verò confeſſio fuit facta non iudici, non poterit poſtea in iis circumſtantiis abſoluere, etiamſi obtinuerit iam facultatem abſoluendi, niſi pœnitens ſe iterum accuſet, & Confeſſarius aliquam acquirat memoriam confuſam præteritæ confeſſionis: Quia confeſſio præterita non fuit ſacramentalis, cùm non fuerit facta iudici; quare debet iudex, poſtquam iudex eſt, notitiam delicti acquirere per confeſſionem rei.

637. Hinc tamen oritur difficultas, quæ fuit fundamentum illorum Auctorum: quia videtur iudici, poſtquam iudex eſt, dandam eſſe à reo notitiam diſtinctam delicti: quare cùm confeſſio præcedens non fuerit facta iudici, non videtur habenda eſſe eius ratio, ſed denuò facienda erit confeſſio ſacramentalis diſtincta, cùm illa prior non fuerit ſacramentalis. Confirmatur, quia licèt illa ſecunda accuſatio cum illa memoria confuſa prioris confeſſionis, & ſtatus pœnitentis videatur ſufficere ad taxandam ſatisfactionem, & prudenter iudicandum: aliquid tamen plus videtur requiri in hoc ſacramento. Alioqvin ſi pœnitens anno ſequenti dicat Confeſſario: ſtatus meæ conſcientiæ hoc anno eſt, ſicut anno præcedenti: habeo enim tot ferè peccata, & æqualis ferè grauitatis, ſufficeret hæc confeſſio ad abſolutionem, abſque eo quod deberet peti notitia magis diſtincta: quod nemo concedet. Sequela verò probatur, quia nunc iſte Sacerdos, poſtquam eſt iudex, non accepit, nec habet maiorem, imò nec tantam notitiam de ſtatu pœnitenòs, quàm habeat ille alius de ſtatu in ſecundo anno: ergo ſi iudex cum hac ſola notitia ita confuſa poteſt abſoluere, licèt nullam aliam habuerit, poſtquam iudex eſt, poſſet etiam pro ſecundo anno cum æquali, & maiori fortè notitia, quam accipit, abſoluere, & pœnitentiam imponere.

638. In contrarium tamen eſt auctoritas, & praxis communis: nam doctores ferè omnes vniuerſaliter dicunt, ſufficere poſtea illam memoriam confuſam, vndecumque proceſſerit defectus confeſſionis prioris: vſus etiam communis, vt dicebam, ita habet, vt ſi hodie confeſſionem audiſti cum peccatis reſeruatis, cras, obtenta facultate, abſoluas, præmiſſa breui accuſatione pœnitentis, qui ſe iterum de omnibus, quæ dixerat, accuſat: quo caſu, Sacerdos moraliter loquendo, non retinet memoriam adeo diſtinctam, vt poſſet peccata pridie audita ſingillatim referre. Idem vſus apparet, quando aliquis extra confeſſionem narrauit Sacerdoti amico conſilij petendi gratia, aliqua peccata; & poſtea confitetur eidem accuſans ſe breuiter de iis omnibus, quæ extra confeſſionem dixerat: quo etiam caſu non adeſt nunc in Sacerdote tam exacta, & diſtincta notitia, qualis eſſet, ſi nunc ſe diſtinctè pœnitens accuſaret: & quidem prior illa narratio non fuerat vllo modo ſacramentalis, nec accuſatio facta iudici, ſed narratio facta amico. Fatendum ergo eſt, confeſſionē etiam non ſacramentalem priorem perſeuerantem in memoria non omnino diſtincta poſſe aliquo modo fieri ſacramentalem per accuſationem ſubſequentem taliter, vt poſſit ad ſacramentum deſeruire. Non quòd illa prior narratio verè fiat accuſatio ſacramentalis in ſe ipſa, cùm talis non fuerit, ſed quatenus poſterior accuſatio relata ad memoriam, quam habet Confeſſarius de illis peccatis diſtinctè prius auditis, ſit ſufficiens notitia, qualis in Confeſſario deſideratur.

639. Ad id verò, quod contra hoc opponebatur, quod ſequeretur, ſufficere ſolam notitiam confuſam de ſtatu pœnitentis abſque alia notitia diſtincta antea data; neganda eſt ſequela. Ratio autem eſſe poteſt, quod Confeſſarius ita eſt iudex ipſe ſolus in hoc tribunali, vt ipſe ſolus debeat ex peccatorum notitia formare iudicium de eorum grauitate ad proferendam prudenter ſententiam. Vnde reddi poteſt ratio differentiæ inter noſtrum caſum, & illud exemplum, quod opponebatur: quia in caſu noſtro totum iudicium de ſtatu pœnitentis fit à ſolo Confeſſario, qui ex notitia, quam ipſemet habuit diſtinctam de illis peccatis formauit iudicium de eorum grauitate, quod idem iudicium ex illa memoria confuſa nunc retinet, & ſecundùm illud regulat, & taxat pœnitentiam imponendam. At verò in illo alio exemplo, quando pœnitens ſolùm diceret, ſtatum ſuæ conſcientiæ eſſe, ſicut anno præcedenti, iam tunc non tam Confeſſarius, quàm ipſe pœnitens fuiſſet iudex, qui ex notitia, quam habet de ſuis peccatis, formaret illud iudicium de ſtatu ſuo, quod iudicium formatum daret Confeſſario, qui certè non vt iudex illud formaſſet, cùm ipſe non habeat, nec habuerit notitiam de peccatis huius anni. Præciperet ergo pœnitens officium 640.

Confeſſa

Confeſſarij, ad quem ſpectat viſa, & conſiderata natura, & multitudine peccatorum iudicium formare de eorum grauitate, & de ſtatu pœnitentis, à quo non debet accipere hoc iudicium factum, ſed materiam ad id faciendum. Eſt enim ipſe ſolus Medicus, ad quem ſpectat, attenta qualitate morbi, iudicare, de eius grauitate, & de remediis etiam adhibendis: debet ergo ipſe ex ſe facere vtrumque iudicium, quorum primum ex ſe non poſſet facere, ſi ipſe non audiret peccata, ſed ſtatuti conſcientiæ iuxta iudicium ab ipſo pœnitente factum. At verò in noſtro caſu aliter ſe res habet: nam Confeſſarius ex ſe facit vtrumque iudicium per notitiam de peccatis, quam ipſe habuit; quam licèt non habuerit, quando erat iudex, nihil refert: non eſt enim neceſſarium quòd tota notitia, à qua dirigitur ad hoc iudicium, fuerit ſacramentaliter accepta: nam ſi Confeſſarius aliùnde vidit, vel cognouit diſtinctè peccatum, poteſt pœnitens ſe accuſare, dicendo: accuſo me de illo peccato, quod tu ſcis, me feciſſe: quæ confeſſio ſine illa notitia præcedente non ſufficeret, ſed cum illa ſufficit; vt Confeſſarius ex ſe poſſit iudicare. Itaque quod omnino requiritur, eſt, quod accuſatio ſit ſacramentalis: quod verò accuſatio ſecundùm ſe det notitiam diſtinctè de peccatis, non requiritur, niſi quando Confeſſarius aliunde non habet notitiam diſtinctam: ſi enim illam habet, ſufficit accuſatio ſacramentalis, quæ ſe remittat ad illam aliam notitiam aliunde habitam. Poteſt ergo in caſu noſtro Confeſſarius prudenter, & licitè abſoluere, quia iam ponitur noua accuſatio ſacramentalis coram iudice, & notitia, quæ remanet ex cognitione diſtincta, quam prius habuit, quæ licet non ſit modo memoria diſtincta, eſt tamen iudicium ſufficiens formatum ex illa diſtincta cognitione, quæ præceſſit de illis peccatis.

641. Hinc infero primò, non eſſe omnino verum id, quod dicebat Pater Gaſpar Hurtado, in eo caſu, quando Confeſſarius nondum impoſuit pœnitentiam, & omnino oblitus eſt ſtatus pœnitentis, ſufficere; quod pœnitens det illi aliquam notitiam confuſam ſuorum peccatorum, quæ ſufficiat ad dandam illi pœnitentiam proportionatam. Hoc, inquam, non eſt omnino verum, quia iudicium illud, vt dixi, debet fieri ab ipſo Confeſſario ex notitia diſtincta, quam ipſe habet, vel habuit de peccatis Ad hoc enim potiſſimum exigitur confeſſio diſtincta de ſpeciebus, & numero peccatorum, vt Confeſſarius poſſit prudenter iudicare, vt dixit expreſsè Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. quia quod ignorat, medicina non curat. Non ergo ſufficit, Confeſſarium habuiſſe aliquando notitiam diſtinctam de peccatis, ſi illa cognitio diſtincta præterita poſtea nullo modo dirigit, nec mediatè, nec immediatè ad iudicium faciendum: ſed requiritur cognitio diſtincta, quæ ſaltem per ſui memoriam confuſam dirigat Confeſſarium ad iudicandum. Si ergo cognitio illa diſtincta præterita nullo modo dirigit, quia Confeſſarius iam eſt omnino oblitus, & ſolum dirigitur à notitia confuſa, quam modò pœnitens dat; ad nihil prorſus deſeruit, quod præceſſerit notitia diſtincta. Vnde in eo caſu, ſi peccata priùs dicta fuerant iudici, validè poſtea abſoluet, & directè ab illis, quæ audiuit, licèt illicitè. Si verò prior illa notitia non fuerat data iudici, quia, vel nondum erat Sacerdos, vel non erat legitimus Iudex, & tamen poſtea abſoluat cum illa confuſa notitia, quam denuo accipit, iudicandum erit de illa abſolutione, ſicut de illa, quæ datur moribundo non confitendi diſtinctè ſua peccata, ſed ante ſimilem notitiam confuſam, qui certè obligatus manet ad confitenda poſtea diſtinctè ſua peccata. Sic erit in illo caſu, quia verè Confeſſarius non accepit notitiam diſtinctam, ex qua exerceret ſuum munus: atque ideo licèt validè abſoluat, debet poſtea repeti confeſſio diſtincta.

642. Dixi tamen, illud dictum non eſſe *omnino verum*, quia in aliquo ſenſu, & in aliquo caſu poſſet habere locum illa doctrina: quando, ſcilicet per illam notitiam confuſam, quæ modò datur, refricaretur memoria, & excitarentur ſpecies in Confeſſario, qui ea occaſione iam recordaretur confuſè de notitia priùs accepta, & de ſtatu pœnitentis; tunc enim iam Confeſſarius non procederet ex ſola notitia confuſa quam modo accipit, ſed ex memoria confuſa, quam habet de notitia diſtincta, quam accepit, atque adeo iam ex ſe ipſo formaret iudicium genitum mediatè ex diſtincta notitia peccatorum priùs accepta.

643. Infero ſecundò, poſſe frequenter accidere, vt pœnitens, qui diu eidem Confeſſario confeſſus eſt poſſit vno verbo reiterare omnes illas Confeſſiones; dicendo, accuſo me de iis omnibus, quæ tibi in aliis Confeſſionibus confeſſus ſum. Poteſt enim frequenter fieri, quod Confeſſarius hîc, & nunc habeat æqualem, vel maiorem fortè notitiam confuſam de peccatis illis, vel de ſtatu pœnitentis per illas omnes confeſſiones explicato, quàm habeat alius Confeſſarius, quando actu abſoluit poſt longam confeſſionem generalem per plures dies factam: ſi ergo hæc memoria confuſa, ſufficit, ſufficiet etiam illa, vt poſſit vno verbo repetere pœnitens omnes illas confeſſiones: quod eſſet bonum, & facile remedium, quando ſcrupulum habet de defectu aliquo in eis, vel in earum aliqua commiſſo, accuſando ſe ſimul de illo defectu, ſi culpabilis fuit.

SECTIO XVI.

An repetenda ſit confeſſio peccati integrè quando omiſſa fuit circumſtantia, vel ſufficiat confiteri ſolam circumſtantiam omiſſam?

644. DVbitari vltimò ſolet circa obligationem repetendi confeſſionem, an qui confeſſus eſt peccatum, & oblitus eſt explicare circumſtantiam aliquam, quam debebat explicare, poſtea ſatisfaciat in alia confeſſione, dicendo ſolam circumſtantiam omiſſam, an verò debeat iterum confiteri peccatum cum circumſtantia: exemplum eſt de eo, qui habens votum caſtitatis fornicatus eſt, & confeſſus eſt fornicationem, ſed propter obliuionem omiſit circumſtantiam voti violati: an ſufficiat, ſi poſtea ſe accuſet de violatione voti in re graui, an verò opus ſit accuſare ſe de fornicatione contra votum.

645. *Sententia communis.* Communiter traditur ſufficere, ſi explicet circumſtantiam omiſſam, non explicato iterum peccato, quod iam eſt confeſſus. Ita Nauarrus *in Summa, cap.* 6. *ad fin. & in cap. Conſideret. in princip. num.* 104. *de pœnit. diſt.* 5. Henriquez *lib.* 5. *de pœnit. cap.* 5. *num.* 4. Valentia *tom.* 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 11. *punct.* 1. & in caſu de voto, & iuram. Thom. Sanchez *lib.* 4. *in decalog. cap.* 11. *num.* 24. Emanuel Sà

verbo

verbo *Confeſſio, num.* 31. & alij plures, quos refert & ſequitur Bonacina *diſp.* 5 *de Sacrament. quæſt.* 5. *ſect.* 2 *punct.* 2. §. 3. *diffic.* 1. *num* 9. Temperat autem hoc Sanchez, quando explicatio materiæ principalis noo eſſet neceſſaria ad declarandam malitiam ipſam violationis voti, quoad aliquam circumſtantiam aggrauantem notabiliter intra eamdem ſpeciem: tunc enim oporteret ſaltem dicere, violaui votum in materia notabiliter aggrauanti, iuxta ſententiam, quam ipſe ſupponit de obligatione explicandi eiuſmodi circumſtantias notabiliter aggrauantes: iuxta ſententiam verò negantem illam obligationem, ſufficiet dicere, violaui votum in re graui.

Fundamentum præcipuum huius ſententiæ
646. eſt, quia in illo peccato propter aduentum circumſtantiæ ſacrilegij, v g contra votum, non deſinit eſſe malitia propria, & ſpecifica contra caſtitatem, ſed habet ille actus duplicem malitiam ſpecificam, alteram contra religionem, alteram contra caſtitatem. Cùm ergo priùs explicauerit pœnitens alteram malitiam, nunc verò alteram explicet; iam ſufficienter explicuit totum peccatum, quoad vtramque malitiam. Si verò eſſet vnica malitia, illa quidem deberet eſſe ſpecie diuerſa à ſingulis, quæ potuiſſent eſſe ſeorſum, atque ideo deberet explicari tota illa malitia ſimol, tam quoad obiectum principale, quàm quoad circumſtantiam: alioquin numquam fuiſſet explicata illa ſpecies malitiæ, ſed alia diuerſa. Antecedens verò, ſcilicet, quod in illo peccato ſint duæ malitiæ ſpecie diuerſæ, probat latè Salas 1. *tom. in* 1. 2. *tract.* 7. *diſp.* 3. *ſect.* 5. Potiſſimum fundamentum eſt, quod malitia moralis eſt oppoſitio, quo actus aduerſatur legi: poteſt autem idem actus habere duplicem oppoſitionem diuerſam ad duas leges, vt in caſu poſito opponitur caſtitatis legi, & Religionis: ergo ſicut idem ſubiectum cum duplici colore pertineret ad duas ſpecies intra genus colorati, ſic idem actus cum duplici oppoſitione duplicis legis, quam violat, pertinebit ad duas ſpecies intra genus mali morales, ſeu repugnantes legi.

Huic communi doctrinæ aliqua videntur ob-
647. ſtare: ſi enim ſufficit poſtea confiteri ſolam circumſtantiam omiſſam, ſequitur primò, ſi aliquis confeſſus eſt decem peccata copulæ illicitæ, partim cum ſolotis, partim cum nuptis, partim cum moniali, & oblitus ſit circumſtaotiæ violentiæ, poſtea ſatisfaciet explicando ſolam circumſtantiam violentiæ Conſequeos autem eſt abſurdum: quia violentia illata moniali eſt ſpecie diuerſa in ratione violentiæ ab illata ſolutæ propter oppoſitionem, quam habet cum virtute religionis, & idem eſt de violentia illata coniugatæ propter iniuriam, quæ fit marito; ergo niſi explicentur iterum eadem peccata, non explicatur ſufficienter malitia circumſtantiæ prætermiſſæ.

648. Secundò ex eadem regula ſequi videtur quod ſi aliquis ſe accuſauit de odio, de percuſſione, de contumelia: & non dixit, illa fuiſſe contra proprium parentem: poſtea ſufficiet dicere ſe ter peccaſſe in parentem non explicando ſpecies, quas iam fuerat ſigillatim confeſſus. Conſequens autem eſt abſurdum, quia non explicatur grauitas propria percuſſionis paternæ; quæ eſt ſpecies diuerſa ab iis explicatis, & ſic de aliis.

Tertiò, circumſtantia offenſæ Dei non explicatur ſufficienter, niſi explicetur materia, cui aduenit illa circumſtantia: alioquin ſufficeret dicere, *Ego decies offendi grauiter Deum*; ſuppono enim ex iis, quæ dixi *diſput.* 5 *de Incarnatione, ſectione* 5. furtum, aut homicidium, v g. ſeparatum à circumſtantia offenſæ diuinæ non habiturum ſecundùm ſe grauitatem peccati mortalis Theologici: ſufficit ergo confiteri circumſtantiam offenſæ diuinæ, vnde prouenit malitia mortalis: quare ſi ea circumſtantia explicari poſſet non explicato obiecto principali, cui aduenit, non eſſet obligatio explicandi obiectum proprium furti, vel homicidij: hoc autem eſt abſurdum: ergo circumſtantia non poteſt ſecundùm ſe ſolam ſufficienter explicari. Hæc, & alia ſimilia inferri poſſunt contra doctrinam illam vniuerſaliter acceptam: propter quæ fortaſſe Syluester verbo, *Confeſſio* 1. *q.* 10 dixit, ſententiam illam magnum errorem continere. Cæterùm ſi debito modo explicetur exiſtimo, illam ſuſtineri poſſe.

Debet itaque doctrina illa explicari, vt ſuſti- 649.
neri poſſit, & proponi, prout paucis verbis, ſed prudenter propoſita fuit à Suarez *in præſenti diſp.* 22. *ſect.* 2. *num.* 8. vbi dicit: *ſi circumſtantia poſſit*
declarari nulla facta mentione talis peccati, non erit Suarez.
obligatio repetendi confeſſionem illius: ſi verò aliter explicari non poſſit circumſtantia, concedendum eſt conſequens: ſcilicet, eſſe obligationem confitendi iterum illud peccatum, cuius circumſtantia omiſſa eſt. Hæc breuiſſimè Suarez: pro cuius doctrinæ maiori explicatione ootandum eſt, circumſtantias quæ afferunt malitiam ſpecie diuerſam, aliquando afferre malitiam omnino diſparatam; aliquando malitiam non diſparatam, ſed quæ intelligi non poteſt ſine malitia deſumpta ex obiecto principali, quam in ſuo conceptu includit. Exemplum prioris partis eſt in circumſtantia voti, quæ quidem addit fornicationi malitiam omnino diſparatam, quia malitia fornicationis tota poteſt eſſe ſine violatione voti, & rurſus malitia ſpecifica violationis voti, prout aduerſatur religioni, poteſt eſſe abſque peccato fornicationis, vt conſtat in coniugato petente debitum contra votum caſtitatis. Tunc ergo dicunt, malitiam voti violati poſſe ſufficienter explicari poſtea, non explicata malitia contra caſtitatem; quia violatio voti ſecundùm ſe habet ſuam malitiam vltimò completam, & in ſpecie atoma independenter à malitia contra caſtitatem.

Exemplum poſterioris partis eſſe poteſt in pec- 650.
cato violentiæ, qua violatur nupta v. g. nam violentia illa ſecundùm ſe conſiderata non habet ſpeciem atomam, & completam in ratione violentiæ, ſed eſt ratio generica indifferens ad hanc, & illam violentiam. Nam violentia accipit ſpeciem ſuam ex illo damno, quod per violentiam infertur: eſt enim peccatum contra iuſtitiam, quod ſpecificatur à iure illo, quod læditur. Cùm ergo diuerſa ſint in ſpecie iura, quæ quis habet ad vitam, ad honorem, ad pecuniam, ad membra, &c. & hæc iura poſſint terminare iniurias ſpecie diuerſas, non poteſt explicari ſpecies illius iniuriæ, & violentiæ etiam in ratione iniuriæ, niſi explicetur damnum, quod infertur, & quod certè diuerſum eſt in nupta, & in ſoluta: Similiter in homicidio non poteſt poſtea explicari circumſtantia perſonæ ſacræ occiſæ, niſi explicetur homicidium, quia peccatum ſacrilegij eſt ratio generica, quæ continet ſub ſe diuerſas ſpecies, quæ non poſſunt explicari, niſi explicetur peccatum, cui aduenit talis circunſtantia. Hæc ergo, & ſimilia debent iterum explicari propter circumſtantiam

omiſ

omiſſam, licèt in aliis non debeant explicari.

651. Vnde ad rationes in contrarium adductas reſponderi poteſt, in illis eſſe peculiarem rationem, ob quam non poſſit circumſtantia ſeorſim explicari. Nam in primo & ſecundo exemplo ibi adducto, non poteſt explicari violentia, vt diximus, ſecundùm propriam ſpeciem vltimam, niſi explicetur peccatum, cui aduenit. Similiter non poteſt explicari peccatum impietatis contra Patrem; niſi explicetur materia: nam in ipſo genere impietatis non eſt eadem malitia parricidij, ac contumeliæ in patrem propter diuerſum valde ius, quod Pater habet, ne occidatur à filio, ac ne dehonoretur ab illo.

Denique ad tertium dici poteſt, malitiam grauem offenſæ Dei non explicari ſufficienter non explicata materia, in qua offenditur: quia cùm omne peccatum mortale ſit inobedientia grauis in Deum, & inobedientia accipiat ſpeciem ſuam ex materia, quæ præcipitur, eo quod lex, & præceptum ſpecificatur a virtute, quam præcipit, vt diximus ſupra *diſp.* 16. *ſect.* 4. *num.* 170. & probat Sanchez *dicto cap.* 11. Conſequens eſt, vt etiam prout reſpicit Deum, ſit diuerſa ſpecies peccati contra caſtitatem, & peccati contra iuſtitiam, propter diuerſas leges Dei, quæ grauiter violantur; & ideo debet omnino explicari materia, in qua peccatur, vt explicetur offenſa grauis Dei ſecundùm ſuam ſpeciem vltimam.

652. Poſſunt tamen adhuc alia obiici, quæ magis explicent hanc doctrinam. Primò obiici poteſt, ex hoc ſequi, quod non ſolum in ſequenti confeſſione, ſed in eadem poterit aliquis diuidere circumſtantiam, eàmque ſeorſim confiteri: ſi v. g. priùs accuſet ſe de decem fornicationibus, poſtea verò ſe accuſet, quod decies violauit votum in re graui, non explicando peccata illa fuiſſe contra votum caſtitatis. Pater Suarez *loco ſupra citato, n.* 9. concedit ſequelam propter paritatem rationis, ſed ego difficile eam concedam; quia in prædicto caſu ex modo ipſo confitendi, & ſeparandi peccata, videtur pœnitens ſignificare, illa fuiſſe peccata diſtincta, atque ideo videtur ſignificare, quod peccata contra caſtitatem non fuerint contra votum, vnde non confitetur peccatum, quod fecit, ſed aliud, quod non fecit, ſcilicet peccatum luxuriæ, quod non eſſet contra votum; videtur etiam accuſare ſe de viginti peccatis, cùm fecerit ſola decem. Quod à contrario ſic probo: quia ſi ille modus ſeparandi non indicat diſtinctionem, & pluralitatem peccatorum; ergo quando verè erant duo peccata diſtincta, alterum luxuriæ, alterum violationis alicuius voti; non ſufficiet ea illo modo confiteri, ſed debes explicare illa fuiſſe diſtincta peccata. Probo ſequelam, quia ille modus confitendi per te non explicat, quod illa fuerint duo peccata, cùm eodem modo confitearis, quando fuit vnum peccatum; ſed eſt obligatio explicandi numerum peccatorum; ergo debes explicare clarè illa fuiſſe duo peccata, nec ſufficit explicare vtramquem malitiam ſeorſim: quia idem fit per te, quando erat vnicum peccatum; ergo fatendum eſt, illum modum ſeparandi malitias explicare diſtinctionem numericam peccatorum, atque adeo non poſſe ita diuidi vnum peccatum intra eamdem confeſſionem.

653. Sed contrà obiiciet aliquis primò, quia hoc inconueniens eodem ferè modo ſequi poteſt ſi diuiſio fiat in diuerſis confeſſionibus, ac intra eamdem: nam ſi priùs confeſſus ſis decem peccata fornicationis, & poſtea eidem Confeſſario ſequenti die confitearis decem violationes voti, eodem modo poterit Confeſſarius exiſtimare illa eſſe diuerſa peccata à præcedentibus, ſicut ſi intra eamdem confeſſionem id feciſſes: maximè ſi eadem confeſſio, vt aliquando fieri ſolet, fieret per duos, vel tres dies. Secundò, quia non eſt nouum, quod intra eamdem confeſſionem pœnitens bis ſe accuſet de eodem peccato ſub diuerſis formalitatibus; ſic enim in ſecundo præcepto aliqui ſe accuſant, quod iuramento promiſerint ex animo ſe vindicare, & rurſus in quinto præcepto ſe accuſant, quod habuerint deſiderium, vel propoſitum vindicandi ſe, & lædendi proximum.

654. Reſpondeo ad primum, non ſequi idem inconueniens, ſi diuiſio fiat in duplici confeſſione: nam ſi in eadem confeſſione ego bis me accuſem, v. g. de furto, ſignifico eſſe duo peccata furti: ſi verò in duplici confeſſione id facio, non ſignifico fuiſſe duo peccata, ſed præſcindo ab hoc. Sic in caſu noſtro, quando intra eamdem confeſſionem ſeparo illas malitias, ſignifico, eſſe duo peccata, vt probatum eſt à contrario: quando verò in duplici confeſſione id facio, non ſignifico eſſe aliud peccatum, quia poſſum in duplici confeſſione accuſare me bis de eodem peccato, non in eadem, niſi id explicem.

Ad ſecundum, quando pœnitentes id faciunt, eſt in tali genere peccatorum, in quibus prudens Confeſſarius bene intelligit, non eſſe peccata diſtincta à priùs explicatis, vt in exemplo illo, nam iuramentum cum animo vindicandi ſe, includit deſiderium vindicandi, quod poſtea in quinto præcepto repetit, & id ſatis intelligit Confeſſarius in illis circumſtantiis; quod ſi dubitat, interrogat an fuerit aliud vltra ſupra dicta.

655. Secundò obiici poteſt, quia niſi vtraque malitia ſimul explicetur, neutra ſufficienter explicatur: nam licèt ſint verè duæ malitiæ diſtinctæ; ſingulæ tamen ex conſortio alterius augentur in proprio genere, vt probat latè Salas *dicta diſp.* 3. *ſect.* 6. & oſtendi poteſt breuiter, quia, quò magis liber eſt actus, cæteris paribus, eo grauior eſt eius malitia, cùm poterit facilius relinqui: ſed quando cum intemperantia apparet ſimul violatio voti reddit magis difficilem affectum intemperantiæ, cùm ſint iam plura, quæ inclinant ad illam fugiendam: ergo ipſemet affectus intemperantiæ liberior eſt, & per conſequens grauioris malitiæ etiam intra proprium genus: quæ tamen maior grauitas non explicatur, dum omittitur circumſtantia voti. Reſpondetur facilè concedendo, ex conſortio alterius circumſtantiæ augeri poſſe, & plerumque augeri malitiam obiecti propter rationem adductam. Cæterum, cùm totum illud augmentum ſit propter maiorem libertatem actus, quæ quidem maior libertas non eſt neceſſariò explicanda in confeſſione, conſequens eſt, vt poſſit ſufficienter explicari malitia, quæ prouenit ex obiecto, non explicata circumſtantia, ex qua refunditur augmentum libertatis, & malitiæ in illam eamdem malitiam, quæ explicatur.

556. Tertiò obiici poteſt principaliter contra illam doctrinam communem, quia ſi malitia illius peccati ita diuidi poteſt; poterit etiam pœnitens, qui ſe accuſauit de furto decem nummorum, ſi poſtea recordetur fuiſſe viginti, poterit in confeſſione ſequenti confiteri, quod furatus fuerit decem; nam hoc ſolum reſtabat confitendum, & iam in vtraque confeſſione explicata manet tota malitia

Illius

illius peccari. Aliqui concedunt hanc etiam ſequelam propter paritatem rationis; ſed id videtur mihi ſatis difficile, quia iam re vera illud peccatum non eſſet explicatum, ſed aliud: nam vt cum Patre Vaſquez obſeruaui *diſp. 16. ſect. 3. num. 123.* qui furatus centum, dicit ſe furatum quinquaginta; ſignificat, ſe ſola quinquaginta furatum, quod cùm ſit falſum, iam non confitetur furtum, quod fecit, ſed aliud, quod non fecit, & per conſequens, vt confiteatur verum peccatum, debet dicere veram materiam illius peccati, vel certè non debet dicere aliam materiam diuerſam falſam.

657. Ex hoc autem exemplo, & argumento, vt verum fatear, licèt ſententia illa, quam hucuſque explicuimus, quod poſſit ſeorſim explicare in ſecunda confeſſione circumſtantiam omiſſam non explicato denuo peccato, probabiliſſima ſit, & tuta in praxi propter auctoritatem tot, & tantorum doctorum; ſtando tamen in ratione, ſemper mihi difficilis viſa eſt. Quia, ſicut furatus centum, ſi dicat, ſe furatum viginti, non confitetur peccatum quod fecit, ſed aliud, quod non fecit, ſcilicet, furtum circa ſola viginti, quod ſolum illa verba ſignificant, ita qui dicit, ſe violaſſe votum, non explicando, quod erat contra caſtitatem, videtur ſignificare, illud peccatum non habuiſſe aliam malitiam, niſi violationis voti, atque adeo non videtur confiteri peccatum, quod fecit, ſed aliud, quod non fecit, habens ſolam malitiam contra religionem & quidem difficile poteſt aſſignari differentia inter vtrumque caſum: nam ſicut malitia totalis ſpecifica in hoc caſu conflatur ex illa duplici malitia ſpecifica, ita malitia indiuidualis in primo caſu conflatur ex duabus malitiis partialibus, quarum quælibet verſatur circa quinquaginta. Ergo ſicut explicando malitiam circa quinquaginta, videtur negari altera circa alia quinquaginta; & ideo non explicatur illud peccatum, ita explicando ſolam malitiam contra votum, videtur negari altera contra caſtitatem, atque ideo non explicabitur illud peccatum, ſed aliud diuerſum.

658. Dices, eſſe diſcrimen, quia in peccato habente duas malitias ſpecificas datur duplex oppoſitio contra duplicem regulam rationis, & per conſequens poteſt explicari vna ſeorſim ab altera, quia iam explicatur vera malitia illius actus, licèt non tota: at verò in furto non eſt duplex oppoſitio, ſed vna ad vnicum ius, quod Dominus habebat ad illa centum, & ad vnicam legem prohibentem furtum: quæ oppoſitio non explicatur dum ſignificatur furtum ſolum de quinquaginta.

Sed contra, quia in primis, ſicut res accepta fuit diuiſibilis, ita ius ad illa centum videtur diuiſibile in plura iura partialia, quibus opponitur illud furtum: ſed quidquid ſit de hoc; peccatum, quo occiduntur duo homines, opponitur certè duplici iuri totali, quod ſinguli homines habent ad ſuam vitam: & tamen ſi ſolùm dicas *occidi vnum hominem*: non explicas illud peccatum, ſed aliud: alioquin, ſi explicas malitiam veram illius peccati, licèt non totam, non eſt cur poſtea debeas explicare occiſionem alterius hominis; imò nec apparet, cur non poſſes ex induſtria confiteri occiſionem vnius, volendo occultare malitiam integram: iam enim explicas ſpeciem diſtinctè, & peccatum illud ſaltem in confuſo, licèt non omnino diſtinctè, cùm non ſit obligatio, vt ſupponimus, explicandi circumſtantiam aggrauantem intra eamdem ſpeciem. Si ergo ille modus confitendi non eſſet ſufficiens; ideo eſt, quia ſignificat non malitiam veram illius peccati, ſed alterius, quod eſſet occiſio vnius ſolùm hominis: ergo quod ibi detur duplex oppoſitio ad duo iura duorum hominum, non facit, quod ſingulæ poſſint ſeorſim explicari: idem ergo dicendum erit, quando datur duplex oppoſitio ſpecie diuerſa ad diuerſas virtutes, cùm nulla appareat ratio diſcriminis.

Dices iterum, debere quidem explicari occiſionem duorum hominum, non quia, quando explicatur vna ſola, explicetur malitia falſa; ſed quia ibi ſunt duo peccata, cùm ſit duplex occiſio: ex hoc autem non fit, quod non poſſint ſeorſim explicari vna poſt aliam. Sed contrà, quia licèt ibi ſit duplex malitia, ſed re vera non eſt duplex peccatum, ſed vnum habens duas malitias: ideo diximus ſupra, non eſſe obligationem explicandi pluralitatem perſonarum, ad quas terminatur idem actus odij, vel detractionis. Alioquin, ſi re vera eſſent plura peccata, poſſent ex induſtria dici, vt plura, dicendo; *odio habui duas per onas, ſeorſim ſingulas*: nam illud, licèt eſſet mendacium, non tamen videtur in re graui, nec circa ſubſtantiam. Ratio denique à priori eſt, quod peccatum eſt concretum accidentale ex actu, & ex malitia: & quamuis concedatur ibi duplex malitia, non eſt tamen duplex concretum, aut duplex ſubiectum, quod denominetur peccatum, ſed vnicum, nempe vnicus actus. 659.

Videtur ergo ſatis probabilis, ſtando in ratione, ſententia Syluestri, quam ſequitur etiam Nunnus *in præſenti quæſtion. 9. articul. 2. dubit. 2. verſ. ſed adhuc dubium, & dubit. 3.* & alij: maximè propter argumentum deſumptum ex circumſtantia indiuiduali: nam ſi non poſſum idem furtum de centum diuidere in duo peccata, & furta, ſeorſim de quinquaginta; quia confitendo furtum de quinquaginta non confiteor peccatum, quod feci, ſed aliud, vt dixit Vaſquez; non facilè explicatur, cur magis poſſim diuidendo circumſtantias ſpecificas, explicare illud peccatum, quod feci, quàm diuidendo circumſtantias indiuiduales. Cæterùm, quia ſententia contraria eſt communis, non eſt ab ea in praxi recedendum. Et quidem conſequenter ad illam poſſet etiam in praxi admitti aliquando ſeparatio alicuius circumſtantiæ indiuidualis: vt ſi occidiſti vno ictu duos homines, & confeſſus es occiſionem vnius, poteris alia vice dicere occiſionem alterius. In peccato tamen furti, & ſimilibus non videtur id concedendum, etiam in illa ſententia, vt ſi furatus ſis centum, & dixiſti, te furatum quinquaginta, alia vice dicas ſolum, te furatum quinquaginta. Poteſt autem in ea ſententia reddi aliqua ratio diſcriminis: quia in homicidio duorum, violaſti duplex ius diuerſum ſingulorum; quare quælibet iuris violatio poteſt ſeorſim ſufficienter explicari: in furto autem facto eidem perſonæ eſt vnica violatio iuris ad fortunas, quod ille homo habet: quæ violatio non explicatur, ſed alia diuerſa, quando dicis, te furatum quinquaginta. 660.

Pro complemento reſtat dubium, an iuxta eam ſententiam: quæ dicta ſunt de duplici malitia eiuſdem actus, quæ ſeorſim aliquando explicari poteſt, locum habeant, quando circum- 661.

Quid, ſi circumſtantia ſuit ſina ?

ſtantia mala, quæ aduenit, eſt ſimul finis, v. g. ſi quis ſuratur propter mœchiam: an poſſit ſeorſim illas duas malitias confiteri, accuſando ſe priùs de peccato furti, & poſtea de peccato mœchiæ. Reſpondetur affirmatiuè, nam licèt illæ malitiæ habeant aliquam ſubordinationem inter ſe, vt medium, & finis: re tamen vera eſt ibi duplex malitia in ſpecie aroma, ſcilicet, furti, & fornicationis, quarum ſingulæ poſſunt ſeorſim ſufficienter explicari, vt præter Nauarrum, & Angelum ſupra adductos tenent alij, quos refert, & ſequitur Diana *tom. 1. tractat. de circumſt. reſolut.* 23. contra Nugnum, Megalam, & alios, quos ibi refert.

466. An verò ex circumſtantia finis mali mœchiæ augeatur propria malina furti in illo actu, ſicut diximus, augeri malitiam propriam intemperantiæ ex circumſtantia voti: affirmat Salas *dicta ſection. 6. numer. 99.* contra Zumelium ibi adductum, cuius quidem rationes bene impugnat, & probat ſuam ſententiam ex ratione ſupra adducta: quia ſcilicet malitia ipſius finis reddit magis liberam electionem medij: faciliùs enim poteſt deſiſtere ab eligendo homicidio propter furtum, qui videt, furtum de ſe eſſe malum, quàm ſi videret, furtum eſſe bonum: ergo ex malitia furti reſunditur in ipſummet homicidium libertas maior, & per conſequens grauior malitia.

663. Verius tamen videtur circumſtantiam finis praui, licèt addat nouam malitiam ſpecificam actui, non tamen augere malitiam illam, quæ prouenit ex medio: in hoc enim caſu non videtur procedere ratio ſupra adducta: nam licèt circumſtantia voti afferat maiorem libertatem, & facilitatem ad fugiendam luxuriam, quæ eſt contra votum, & ideo augeat malitiam ipſius luxuriæ, vt diximus: circumſtantia tamen furti, propter quod aliquis occidit, non reddit magis facilem vitationem occiſionis, nec auget libertatem, ſed potiùs reddit minus liberam occiſionem, & magis difficilem eius vitationem Ratio autem eſt, quia repugnat, quod illud ipſum quod mouet, inclinat, & impellit ad aliquid faciendum, retrahat, & retardet magis ab illo faciendo, ſed in prædicto caſu furtum eſt, quod inclinat, excitat, & impellit ad occidendum: fit enim occiſio ſolùm propter furtum; ergo furtum non reddit difficiliorem occiſionem, nec auget libertatem ad non occidendum, ſed potiùs eam minuit. Fateor, malitiam furti, quæ obiicitur, reddere occiſionem magis liberam, quàm ſi furtum non eſſet malum: non tamen magis liberam, quàm ſi non eſſet, vel non amaretur furtum.

664. Dicunt; quo plus apparet de malitia in obiecto, eò plus retrahitur voluntas in actu primo ab eius proſequutione: ergo malitia, quæ apparet in furto, retrahit in actu primo ab occiſione: ergo reddit magis liberam ipſam occiſionem. Reſpondetur diſtinguendo antecedens: quando illud ipſum, quod affert maiorem malitiam, non amatur, nec impellit, concedo: prout contingit in voto: quod quidem non impellit ad fornicationem: quando verò id, quod affert nouam malitiam, impellit, & mouet ad amorem, nego; prout contingit in caſu noſtro; nam furtum, quod affert illam nouam malitiam, illud ipſum eſt, quod mouet, & impellit ad occidendum, vel aliter, (& in idem recidit) diſtingui poteſt idem antecedens: eò plus retrahitur voluntas, quàm ſi finis non afferret malitiam, concedo: quàm ſi finis non moueret, nego. Eſt itaque magis libera occiſio propter furtum malum, quàm ſi furtum eſſet bonum: non eſt tamen magis libera quàm ſi furtum non amaretur, quia furtum impellit ad occiſionem: & licet malitia furti aliquantulum retrahat, multò magis impellit amor lucri illius ad occiſionem, atque adeo omnibus penſatis, volitio occiſionis magis decreſcit in libertate ex fine furandi propoſito, quàm creſcat ex eo, quod malitia furti poſſit retrahere ab occidendo.

DISPVTATIO XVII.

De integritate, & confeſſione ſufficienti in caſu neceſſitatis.

SECT. I. *An poſſit abſolui infirmus, qui vnum ſolum peccatum dicere potuit; & quid, ſi dixit ſolum peccatum in communi?*

SECT. II. *An qui nullum peccatum dixit, ſed exhibuit doloris, & contritionis ſigna, poſſit abſolui?*

SECT. III. *Vtrùm qui confeſſionem non petiit, nec dedit ſignum pœnitentiæ, poſſit aliquando ſacramentaliter abſolui?*

SECT. IV. *Vtrùm qui abſente Confeſſario petiit confeſſionem, & oſtendit pœnitentiæ ſignu, poſſit ab illo poſtea ſuperueniente abſolui quando iam eſt ſenſibus deſtitutus?*

SECT. V. *Explicantur aliquot dubia circa præcedentem doctrinam.*

DIXIMVS de integritate confeſſionis per ſe requiſita: nunc dicendum de ea, quæ per accidens ſufficit propter neceſſitatem: quæ quæſtio potiſſimè locum habet in moribundo, qui propter vim morbi non poteſt omnia, vel etiam vllum peccatum explicare. De quo aliqua ſolent dubitari: incipiemus à facilioribus, vt poſtea ad difficiliora veniamos.

SECTIO I.

An poſſit abſolui infirmus, qui vnum ſolum peccatum dicere poſſit; & quid ſi dixit ſolum peccatum in communi?

CErtum eſt apud omnes, quando periculum imminet, ne infirmus ante abſolutionem moriatur, ſufficere, quod dixerit vnum peccatum, vt 1.
poſſit abſolui, licet Victoria *relectione de confeſſione, numero* 164. dixerit, quod de hoc poterat dubitari; omnes tamen id concedunt Videatur Suarez *diſputatione* 23. *ſectione* 1. Vaſquez *quæſtione* 91. *articulo* 2. *dub.* 1. *numero* 1. & alij, quos affert Henriquez *libro* 5. *cap.* 22. *numero* 3. & Bonacina *diſput.* 5. *de Sacramentis, quæſt.* 5. *ſect.* 2. *p.* 2. §. 4. *diffic.* 4. *num.* 17. Aduertendum tamen eſt eum

Suario,

Google

Suario, & aliis, in prædicto caſu debere pœnitentem confiteri primo loco materiam neceſſariam, ſcilicet, mortale aliquod non confeſſum: debere item, ſi tempus ſupereſt poſt abſolutionem acceptam, proſequi confeſſionem, & confiteri alia peccata; denique neceſſitatem hanc poſſe occurrere non ſolùm cauſa pœnitentis, ſed etiam ipſius Cõfeſſarij, vt ſi non poſſit abſque periculo audire totam confeſſionem, v.g. tempore belli, aut propter morbi contagium, propter quod periculum tempore peſtis poſſet, auditis paucis peccatis, facere, quod ſe accuſet pœnitens de aliis in genere, & eũ abſoluere, ac diſcedere vt notat Coninch *diſput. 7. num. 75*. Ratio omnium eſt, quod integritas formalis confeſſionis ſolùm exigit, quod dicantur ea peccata, quæ dici poſſunt; quare ſicut non eſt contra integritatem, quod omittantur aliqua propter naturalem obliuionem, vel propter aliud damnum, quod ex confeſſione eorum timetur; ſic nec erit, quod omittantur propter impotentiam illam moralem. Vnde aliqui dicunt, idem procedere, quando infirmus nimis fatigatur in explicatione peccatorum. Henriquez *ubi ſupra in gloſſa littera L*, & Bonacina *num. 19*.

2. [illegible] Circa hoc dubitari poteſt primò, Si Sacerdos poſtquam cœpit audire confeſſionem, morbo corripiatur, & timeat, ſe moriturum ante finem confeſſionis, an poſſit ſtatim abſolutionem dare. Soto *in 4. diſt. 18. q. 2. art. 1.* abſolute affirmat P. Suarez in præſenti *diſp. 23. ſect. 1. in principio* tetigit hunc caſum, ſed addidit limitationem, ſcilicet, quando mors ipſius ſacerdotis imminet, & non eſt alius Miniſter, quam etiam addidit Vaſquez *quæſt. 91. art 2. dub. 2.* quibus verbis innuunt, non poſſe abſoluere, quando pœnitens poteſt recurrere commodè ad alium Confeſſarium, cui omnia peccata integrè confiteatur; quod etiam alij Theologi dixerunt: alioquin abſque iuſta cauſa, aut neceſſitate dimidiaretur confeſſio.

3. Aliis tamen videtur, etiamſi ſit alius Miniſter, apud quem confeſſio integra fieri poſſit, Sacerdotem illum poſſe abſoluere directè ab illis, quæ audiuit, quia ſemper adeſt iuſta cauſa dimidiandi confeſſionem, nempe ne pœnitens cogatur illa peccata, quæ iam confeſſus erat apud legitimum iudicem, iterum apud alium confiteri, ex ipſa enim confeſſione acquiſiuit ius ad abſolutionem, quo iure non debet confeſſarius illum fraudare. Et quidem Auctores illi, qui dixerunt, poſſe communiter ſuperiorem audire pœnitentem, quoad reſeruata, eumque abſoluere, & poſtea remittere pro aliis ad inferiorem, & hoc propter occupationes, quas ſuperior habet; conſequenter deberent concedere in noſtro caſu, poſſe Sacerdotem abſoluere ab iis, quæ audiuit, cùm maior ſit cauſa ex parte ipſius Confeſſarij. Cæterùm quia illi Auctores communiter, licèt minùs conſequenter, dicunt, pœnitentem abſolutum à ſuperiore à ſolis reſeruatis debere poſtea integram confeſſionem facere apud inferiorem de reſeruatis, & non reſeruatis; ideo non poſſumus illos Auctores pro hac ſententia afferre.

4. Exiſtimo itaque, quando alius Miniſter non eſt, vel timetur, quod pœnitens diu carebit hoc ſacramento, poſſe Sacerdotem ab iis, quæ iam audiuit, abſoluere, quia illa eſt cauſa legitima, faciendi confeſſionem non materialiter integram. Quando tamen commodè poſſit pœnitens ad alium recurrere, cui integrè confiteatur, non videtur ſufficiens cauſa dimidiandi confeſſionem. Hoc videtur eſſe iuxta communem ſenſum Theologorum; nam in illo caſu, quando habens caſus reſeruatos adit prius ſuperiorem, ij, qui dicunt, poſſe ſuperiorcio audire ſola reſeruata, & abſoluere ab illis; addunt tamen debere poſtea confeſſionem integram fieri de omnibus apud alium Confeſſarium: illi verò, qui dicunt, non debere pœnitentem iterum inferiori confiteri peccatum reſeruatum, à quo ſolo fuit per ſuperiorem abſolutus, dicunt tamen, non eſſe cauſam ſufficientem illud onus confitendi bis idem peccatum, vt ſuperior poſſit dimidiata confeſſione ab illo ſolo abſoluere; ſed audito illo, ſi non poteſt audire alia, debere auferre reſeruationem, & remittere ad alium confeſſarium, cui integrè confiteatur, vt cum Snario *infrà diſp. 31. ſect. 1.* communiter docent Recentiores. Non exiſtimatur ergo cauſa ſufficiens dimidiandi confeſſionem illud ſolum onus confitendi eadem peccata apud alium.

Secundò, Quia hoc eſſe videtur iuxta communem vſum, ſi enim accedat ad me pœnitens, ac dicto vno, vel duplici peccato ego aduertam, me illius idioma capere nnn poſſe, non debeo illum à duobus peccatis, quæ dixit, abſoluere, ſi adeſt alius confeſſarius illius linguæ gnarus, cui poſſit ſtatim integrè confiteri. Item ſi pœnitens dictis multis peccatis non reſeruatis, dicat poſtea vnum reſeruatum; non debeo ergo à non reſeruatis abſoluere, ne iterum cogatur ea confiteri, ſed debeo mittere ad ſuperiorem, vel ad habentem facultatem, à quo poſſit integrè abſolui; ergo illud onus ſolum confitendi iterum eadem peccata non eſt ſufficiens de ſe ad dimidiandam confeſſionem. Ratio autem eſſe poteſt, quia ſicut ſi confeſſarius audita tota confeſſione moreretur ante datam abſolutionem, deberet iterum pœnitens totam confeſſionem repetere apud alium, huic enim periculo ſe expoſuit, dum cœpit huic confiteri: ſic ſi caſu aliquo impotens fiat audiendi integram: nam huic etiam periculo ſe expoſuit, quod prouenire poteſt ex caſibus fortuitis. Quibus non debuit prouidere inſtitutio ſacramenti cum præiudicio integritatis confeſſionis. 5.

Secundò, Circa hoc ipſum dubitari poteſt, quando ſacerdos cœpit audire confeſſionem ægroti, & condixit perficiendam die ſequenti, tunc autem inuenit eum ſenſibus deſtitutum, an poſſit eum abſoluere. Affirmatiuè reſpondent Ioannes Chapeavilla *tract. de modo miniſt. ſacramenta tempore peſtis, cap. 3. quæſt. 13.* Zambranus *de caſ. tempore mortis, cap. 4. dub. 2. ſect. 7. num. 41.* Diana *2. tom. tract. 3. de abſolutione moribundi, reſolut. 6.* dummodo non conſtet, mutaſſe voluntatem pœnitendi; & certè hæc mutatio non poteſt facilè præſumi in illo articulo: imò neque ſi ſanus inceperat confeſſionem generalem perficiendam die ſequenti, quo repentè inuenitur ſenſibus deſtitutus. Vnde conſului aliquando abſolui quendam Canonicum moribundum, qui ante morbum confeſſus fuerat cuidam Parocho, qui dubitauerat, an capax eſſet abſolutionis propter amentiam, quam pati ſolebat: conſului tamen vt idem Parochus virtute illius confeſſionis; de cuius valore dubium habebat, eum abſolueret ſub conditione; quia & propter amentiam, & propter tempus breue interceptum poterat præſumi perſeuerare moraliter eadem voluntas obtinendi abſolutionem, quam Parochus dicebat ſe noluiſſe in confeſſione impendere. 6. *Quid, ſi die ſequenti inueniat pœnitentem ſenſibus deſtitutum.*

Maior eſt difficultas; quando pœnitens nullum

7. *Quid, ſi nullum peccatū in particulari dixit?* lum peccatum in particulari confitetur, ſed ſolum in genere dicendo, ſe multa peccata commiſiſſe, & poſtea ſenſibus deſtitutus eſt, an poſſit virtute illius confeſſionis abſolui. Negant plures, Soto, Canus, Abulenſis, Ledeſma, Nauarrus, apud Vaſquez *in præſenti quæſtione* 91. *articulo* 2. *dub.* 1. *num.* 2. Conradus, Medina, Nugnus, Aluarez, Coquetius, Auila, Graffius, Pedraza, Angles, apud Dianam *dicto tractat. de abſolutione moribundi*, *reſolutione* 1. Horum tamen aliqui concedunt, poſſe abſolui, ſi peccatum dixit in genere ſubalterno, licèt non ſpecie infima, vt ſi confeſſus eſt fornicationem. Alij dicunt poſſe abſolui, ſi dixit, ſe mortaliter peccaſſe, quia iam explicat in particulari aliquid, quod poſſit dirigere ad aliquod iudicium faciendum.

8. Contraria ſententia affirmatiua communis iam eſt, quam tenent Antoninus, Ioannes Medina, Corduba, Angelus, Richardus, quos referunt, & ſequuntur Vaſquez *vbi ſuprà*, *numer.* 3. & Suarez *diſputat.* 23. *sect.* 1. Salas *in* 1. 2. *tractat.* 8. *diſput. vnica, ſect.* 5. *num.* 16. Turrianus *de Pœnitentia*, *quæſt.* 9. *diſput.* 30. *dub.* 2 Coninch *diſput.* 7. *dub.* 10. *numer.* 97. & alij innumeri recentiores, quos refert, & ſequitur Diana *dicta reſolutione* 1.. quibus addi poſſunt Driedo *de captiuit. tractat.* 2. *cap.* 4. Corduba *item quæſtione* 39. *de indulgent. part.* 2. Fauet item S. Thomas *in* 4. *diſt.* 21. *quæſt.* 2 *art.* 1. *ad* 1. quatenus dicit, confeſſionem generalem poſſe aliquando eſſe ſacramentalem. Denique habetur iam in Rituali Romano Pauli Quinti, vt infra videbimus.

Fundamentum primum huius ſententiæ deſumitur ex decretis Conciliorum, & Pontificum, quæ tamen commodiùs referemus poſtea *sect.* 4. Nam ſi dicunt, abſoluendum eſſe eum, qui petiit confeſſionem, à fortiori abſoluendus erit, qui dixit peccatum in communi.

9. Secundò probatur ratione manifeſta: quia integritas confeſſionis, quoad ſpecies, numerum, & circumſtantias, non eſt ita neceſſaria, vt iuſtis de cauſis non poſſit ſæpè omitti, vt vidimus: vnde propter periculum, quod timetur, taceri poteſt ſpecies peccati, & propter obliuionem, ignorantiam, &c. ergo à fortiori propter impotentiam, qualis interuenit in caſu noſtro, in quo pœnitens explicat ſuum peccatum, quantum poteſt, & per conſequens facit confeſſionem non materialiter, ſed formaliter integram: nam ſicut eſt neceſſarium explicare ſpeciem peccati, ſic neceſſarium eſt dicere omnia, & ſingula peccata, nec aliter de vna, quam de alia neceſſitate loquitur Trident. *seſſ.* 14. *cap.* 5. & *canone* 7. Ergo ſicut poteſt ſtare valor ſacramenti non explicatis omnibus peccatis, maximè quando ob impotentiam non explicantur, ſic poterit validum eſſe ſacramentum, licèt ob impotentiam non explicentur ſpecies peccati in particulari.

10. Confirmatur eadem ratio; quia confeſſio peccati in genere poteſt eſſe materia neceſſaria huius ſacramenti; ergo, & poteſt eſſe materia ſufficiens. Antecedens conſtat in eo, qui recordatur ſe peccaſſe mortaliter, & oblitus eſt omnino ſpeciei illius peccati: debet enim illud in genere confiteri, prout eſt in conſcientia ſua: item ſi recordetur ſe peccaſſe, & oblitus ſit ſpeciei, & grauitatis, ita vt neſciat, mortalitérne, an venialiter, debet hoc ipſum dubium confiteri. Ergo peccatum in genere eſt materia neceſſaria confeſſionis; ergo eſt ſufficiens quod attinet ad valorem. Probatur conſequentia; quia nihil debemus in confeſſione confiteri, niſi in ordine ad abſolutionem: ſi ergo debemus confiteri peccatum illud in genere, illud erit capax abſolutionis. Item poteſt contingere, quod moribundus non habeat aliam materiam neceſſariò confitendam, niſi peccatum mortale certum, vel dubium in genere, cuius ſpeciei non recordatur; & tamen illam tenetur confiteri: ergo illa materia eſt capax abſolutionis ſacramentalis: ad quid enim debet illam confiteri, niſi vt remiſſionem ab Eccleſia conſequatur.

Pro parte negatiua obiicitur primò: Quia materia huius ſacramenti debet eſſe confeſſio; illa autem non eſt confeſſio: nullam enim dat notitiam nouam Confeſſario de ſtatu pœnitentis cum ſolum manifeſtet eſſe peccatorem in genere; quod quidem iam ſciebat Confeſſarius, cùm omnes ſimus peccatores. Reſpondeo, illam eſſe confeſſionem, de cuius ratione ſolùm quod ſit accuſatio; non eſt autem de ratione accuſantis, quod det notitiam nouam iudici; poſſumus enim accuſare id, quod iam iudex ſciebat, & priùs non tenebatur prouidere, nemine poſtulante, nec accuſante, nunc autem tenetur. Eſt ergo de ratione accuſationis, quod ex ſe deferat aliquam notitiam delicti, ſiue eam iam haberet iudex, ſiue non haberet, & petat remedium, implorando iudicis officium: quando enim Dæmon Homines apud Deum accuſat, non dat Deo notitiam, quam iam non haberet, & tamen dicitur propriè accuſare, quia implorat officium Dei in puniendis peccatoribus. 11.

Obiiciunt ſecundò: Quia hoc ſacramentum eſt iudicium: iudex autem non poteſt prudenter iudicare, niſi cognita cauſa in particulari; & inde Tridentinum probat neceſſitatem explicandi ſpecies peccatorum, quia Confeſſarius eſt iudex. Reſpondeo, hoc argumentum probaret, non eſſe validam abſolutionem etiamſi dicatur vnum peccatum mortale ſolum in particulari, & alia propter impotentiam non dicantur, quia in Tridentino ex eadem ratione iudicij colligitur neceſſitas confitendi omnia, & ſingula peccata: omnes ergo debemus dicere, hoc iudicium per ſe loquendo, & vt debito, & exacto modo fiat, exigere notitiam de ſpeciebus, & de numero omnium peccatorum: quando verò ea notitia haberi non poteſt, ſufficere notitiam completam, & tunc iudicium etiam incompletè exerceri, directè iudicando ſolùm de illo peccato, & ſub ea ratione, ſub qua manifeſtatur, itaque Sacerdos iudicat de illo ſolò peccato quod audit: non de aliis, & ab illo ſolo directè abſoluit; & in caſu noſtro iudicat ſolum de peccato in genere & ab illo ſub ea ratione abſoluit. Ad iudicandum autem de hoc ſolo peccato, & ſub hac ſolum ratione ſufficit hæc ſola notitia, vt conſtat. Vide aliam ſolutionem apud Vaſquez *illo dub.* 5. *num.* 36. & 37. 12.

Sed contra hoc poteſt eſſe tertia obiectio, quæ meo iudicio, eſt potiſſimum argumentum illius ſententiæ, quia abſolutio ſacramentalis debet ad aliquid directè terminari: in caſu autem noſtro nihil prorſus directè remitteretur per illam abſolutionem: 13. *Quæ ſit tunc materia directa abſolutionis?*

ſolutionem: nam id quod directè remittitur: non debet iterum ex neceſſitate ſubiici clauibus: ille autem infirmus deberet poſtea omnia peccata diſtinctè confiteri: nullum ergo ex illis directè fuit per claues remiſſum: ergo nullius confeſſio ſuſcepit directè formam abſolutionis.

14. Solutionem huius argumenti remiſimus ad hunc locum *diſp. præced. ſect.* 14. ad quod Suarez (vt ibi dixi) ſolum dicit, abſolutionem tunc terminari directè ad peccatum ſecundùm rationem communem, in qua conuenit cum aliis. Hoc tamen ipſum difficile apparet: nam ratio communis vel eſt aggregatum confuſum ex omnibus inferioribus, vel certè eſt aliqua pars metaphyſica illius peccati: neutrum autem videtur terminare abſolutionem, non quidem aggregatum confuſum; quia iam omnia illa peccata eſſent directè remiſſa, nec eſſet obligatio ea iterum confitendi; ſed neque etiam aliquid illius peccati eſſet directè remiſſum; quia abſoluere directè ab aliquo peccato, eſt cedere directè Deum iuri, quod habebat ad auerſionem propter illud peccatum Quando ergo Deus directè remittit adulterium, v.g. ſecundùm rationem communem peccati mortalis, quod ſolum pœnitens explicaret, peto cui iuri ad auerſionem cedat directè Deus? Nam ſi Deus non remitteret indirectè cætera omnia peccata, ſtante ſola illa remiſſione directa adulterij ſecundùm rationem communem, nonne Deus iraſci poſſet propter rationem ſpecificam adulterij? Ergo tanta auerſione, quanta prius. Nam grauitas ſpecifica adulterij includit rationem communem offenſæ diuinæ grauis, quæ tranſcendit eius differentiam, & quia alioquin deberet explicari & determinari, quantum minuatur ex auerſione Dei propter illam remiſſionem directam adulterij ſecundùm rationem communem, quod quidem eſt impoſſibile: quia debet retineri auerſio debita adulterio, ſecundùm id, quo excedit minimum omnium peccatorum mortalium incluſum ſub ratione communi: non eſt autem aſsignabile minimum peccatorum poſſibilium, vt ſuppono: & licèt aſſignabile eſſet, adhuc non videtur ſolui difficultas, ſed redire, quia ſi peccatum, cuius ſpeciei oblitus erat pœnitens, fuiſſet illud mortale minimum, ſequeretur quod poſtea quando in memoriam rediret, non eſſet obligatio illud iterum confitendi ſecundùm ſpeciem, quia iam fuiſſet remiſſum directè ſecundùm totam ſuam grauitatem, & malitiam, & nihil prorſus illius remaneret directè remittendum: conſequens autem eſt falſum, cùm ſemper maneat obligatio confitendi ſpeciem, & hoc, vt directè remittatur.

15. Propter hæc dixi, illud argumentum eſſe, quod difficilius videri poterat pro contraria ſententia: illud tamen non cogit: poſſumus enim adhuc ſufficienter declarare, quid ſit remitti directè peccatum ſolum ſecundum rationem communem. Pro quo aduerto, in his, quæ non ſolum includunt actionem phyſicam, ſed etiam intentionalem, non eſſe neceſſarium, quod ſemper deſignari poſsit id, ad quod terminatur actio agentis, prout tendit ex tali intentione directa: quia cùm actio intentionalis terminari poſſit ad aliquid commune, & indeterminatum: poteſt ex ea parte quatenus effectus correſpondet actioni intentionali, eſſe aliquid indeterminatum. Exemplum, quo alibi vſus ſum ad hoc explicandum eſt: Si Deus, v.g promitteret alicui, non punire illum in æternum: ſtante hac promiſſione, Deus teneretur aliquando ceſſare ab eius punitione, non tamen teneretur hoc anno, nec ſequenti, nec poſt mille annos, nec poſt millia millium. Vnde quotieſcunque ceſſaret, intercederet noua liberalitas, & gratia Dei, ſiquidem ex ſua promiſſione non tenebatur ad tunc ceſſandum: cæterùm non poſſet vnquam Deus ponere illud præcisè, ad quod tenebatur, quin poneret ſimul aliquid ad quod non tenebatur, atque ideo promiſſio illa obligaret directè Deum ad aliquid commune, & indeterminatum, quod nunquam poſſet poni, quin directè poneretur aliquid determinatum, ſupra illud, quod ſufficeret ad obſeruandam promiſſionem.

Sic ergo in caſu noſtro dicimus, per remiſſionem directam adulterij ſecundum rationem communem peccati mortalis, Deum ſe directè obligare ad non iraſcendum propter illud peccatum ſicut antea: quantum autem debeat indignationis & auerſionis remittere, non continetur in illa promiſſione, qua poſſet minus, & minus remittere, ſicut poſſent eſſe minora, & minora peccata mortalia, quæ continentur ſub illa ratione communi peccati mortalis. Quidquid autem indignationis grauis Deus remitteret, iam poneret, plus quàm debebat, quia minus potuiſſet. Hinc eſt, Deum remittere indirectè illud peccatum ſub ratione adulterij, quia illam grauitatem indignationis potuiſſet retinere ferè totam, remittendo aliquid illius, Vnde ſicut in exemplo poſito, ille, à quo puniendo Deus ceſſaret, deberet Deo nouam gratitudinem pro quolibet anno ſequenti; ſi quidem illo etiam anno potuiſſet Deus illum punire adhuc poſt promiſſionem non puniendi in æternum, & nullus eſſet annus in tota æternitate, pro quo non deberet ſpecialem gratitudinem propter eandem rationem: ſic nullus eſt gradus determinatus grauitatis. vel malitiæ in adulterio, quem Deus non remittat indirectè, ſi quidem potuiſſet minus indignationis remittere ex vi præciſa remiſſionis, qua remittit illud ſub ratione communi, atque ideo nullus eſt gradus malitiæ determinatæ grauis, qui non debeat explicari poſtea, quia indignationis illi correſpondentis remiſsionem non afferebat directè remiſsio directa adulterij ſecundùm rationem communem. De facto tamen Deus remittit indirectè & totam grauitatem propriam adulterij, & omnia alia peccata mortalia.

De peccato autem veniali, quando aliquis confiteretur ſe feciſſe vnum peccatum veniale, cuius ſpeciei non recordaretur, dubitari poſſet, an Deus remittat tunc indirectè totam malitiam ſpecificā, quam habuit illud peccatum veniale, an verò partem illius. Idem autem dubitari poſſet, quando aliquis confiteretur vnam ſolam malitiam ſpecificam alicuius peccati venialis, in quo tamen fuiſſet duplex malitia ſpecifica, vt ſi fuit mendacium leue cum leui etiam detractione, & pœnitens ſe accuſat de mendacio, & non de detractione, tunc enim etiam dubitari poſſet, an remittatur vtraque malitia, an verò ſola illa, quæ datur pro materia, quæ ſola videtur remitti directè. Ex dictis tamen *diſp. 8. dubio incidenti poſt ſectionem* 2. dicendum videtur, quod licet ex natura rei non repugnaret remitti inadæquatè, & particulariter reatum culpæ, de facto tamen credibile eſt, ſemper remitti totum reatum culpæ ſimul: ita vt ſicut peccatum mortale remittitur ſemper totum ſimul: ſic etiam peccatum veniale non remittatur per partes, licèt id fieri non repugnaret: In peccato autem mortali eſt neceſſarium, quod remittatur totaliter, eo quod 17. *Quid ſi dicat peccatum veniale in genere?*

remittitur per infuſionem gratiæ ſanctificantis, quæ emundat ab omni macula peccati mortalis: licèt non intendatur formaliter & directè mundatio ab omnibus per abſolutionem, ſed ab iis, quæ ſubiiciuntur & ſub ea ratione, ſub qua ſubiiciuntur. Sic etiam quando in eodem peccato fuit duplex malitia mortalis, v.g. fornicationis & violationis voti, & pœnitens explicat ſolam primam immemor ſecundæ, abſolutio remittit directè ſolum quoad primam malitiam, non quoad ſecundam; hoc eſt, Deus per abſolutionem obligatur ad non iraſcendum contra illum hominem, quia fornicatus eſt; non tamen ſe obligat directè ad non iraſcendum, quia violauit votum ſed potuiſſet hanc partem auerſionis retinere, quam tamen de facto indirectè remittit, ſed remanet obligatio illam malitiam confitendi, quia non eſt directè per Eccleſiam remiſſa.

18. Obiici etiam poſſet contra hoc, quod ille, qui ſe accuſat de peccato mortali in communi, videtur ſe in dubio accuſare de hac, & illa ſpecie peccati: ergo ſicut qui ſe accuſat de conſenſu turpi dubie, abſoluitur directè ab illo, ſic qui ſe accuſat de peccato mortali in communi, abſoluetur directè ab illa ſpecie peccati, quam de facto commiſit. Ad hoc tamen reſpondimus ſuprà *diſputat. præcedenti ſect.* 14. vbi rationem differentiæ reddidimus.

19. *Quid in naufragio, aut incendio?* Ex dictis infero primò, tempore naufragij, aut incendij, quando tempus non eſt audiendi ſingulos integrè, non ſolùm poſſe, ſed debere Confeſſarium audire à ſingulis id ſolum, quod poteſt ſine præiudicio aliorum, quia vt notauit benè Vaſquez *q.91. art.2 dub.2.n.2.* tenetur ex miſericordia aliis ſubuenire, & ad eum finem ſingulas confeſſiones non perficere: qui addit, ſi Confeſſarius ſcrupulo turbatus detineretur, ipſum pœnitentem, qui aliorum periculum videret, poſſe & teneri non perficere confeſſionem, quia teneretur aliis ſuccurrere, & Sacerdotem non detinere. Poſſent etiam tunc, quando imminens periculum aliud non permitteret, omnes ſimul aliqua peccata confiteri, & oſtendere dolorem, & omnes ſimul eadem forma abſolutionis abſolui, vt cum aliis notat Coninch *diſput.7.dub.9.num.*74. & Fagundez *de 2.præcepto Eccleſiæ lib.2.cap.3.n.*11.

20. *Poteſt, & debet abſolui ille infirmus.* Infero ſecundò, in caſu noſtræ quæſtionis, quando infirmus vnum peccatum in genere dixit non ſolùm poſſe, ſed debere ex obligatione abſolui, quia cùm poſſit Sacerdos licitè amplecti illam ſententiam tot, & tantorum Doctorum, & abſoluere ſub conditione, quod prodeſſe poteſt ægroto ad æternam ſalutem, tenetur ex charitate erga proximum ſubuenire illi eo modo, quo poteſt, ne fortè habens attritionem ſolam damnetur, qui cum beneficio abſolutionis ſaluus fieret, quod cum Suario, & Vazquio obſeruarunt Recentiores communiter, quos congerit, & ſequitur Diana *dicto tract. de abſolutione moribundi reſol.*9.

21. Infero tertiò illum, qui ſolum dixit veniale in communi, poſſe etiam, & debere in eodem neceſſitatis articulo abſolui: quia ſicut peccatum in communi eſt materia ſufficiens abſolutionis, ita veniale in communi, & aliunde fieri poteſt, quod per illam abſolutionem iuſtificetur à mortalibus, quorum non recordatur: non eſt ergo illi periculo relinquendus, cùm poſſimus ei facilè ſubuenire.

22. Infero quartò contra aliquos; puerum etiam, de quo dubitatur an habeat vſum rationis, & qui confitetur aliquod veniale, abſoluendum ſub conditione, & hoc non ſolum in mortis articulo, ſed etiam extra illum. *Puer etiam in dubio.* Et quidem quando vrget præceptum Eccleſiæ de confeſſione, non videtur dubium, quod ſit abſoluendus ſi aliquod mortale dubium confeſſus eſt, ne fortè capax ſit, & non ſatisfaciat præcepto diuino & Eccleſiaſtico. Sed etiamſi peccatum veniale ſolum dixerit, videtur abſoluendus, tum ne ne priuetur gratia illa ſacramentali, quam recipere poſſet, tum etiam, quia fortaſſe habet aliquod mortale, quod ignorat, & à quo per illam abſolutionem poſſet indirectè iuſtificari.

23. *Confeſſio realis non ſemper ſufficit.* Infero quintò quid dicendum ſit de Sacerdote, qui dicta confeſſione generali in principio Miſſæ ſtatim loquelam amittit, & ſenſuum vſum, an virtute illius confeſſionis generalis, qua ſe peccatorem confeſſus eſt, poſſit ſacramentaliter abſolui. Reſpondeo enim negatiuè cum Layman *libr.5. tract.6.cap.*8. contra Philibertum Marchinum *in tract. de priſte, part.3.cap.13.n.*15. quia confeſſio illa non fuit ſacramentalis, neque in ordine ad claues, prout requiritur ad abſolutionem, ſed fuit oratio quædam ad alium finem prolata: alioquin Sacerdotes, qui quotidie celebrant, vel Miniſtri, qui eis in Miſſa reſpondent, poſſent in quacumque neceſſitate abſolui cùm hodie, vel heri confeſſionem generalem dixerint.

SECTIO II.

An qui nullum peccatum dixit, ſed exhibuit doloris, & contritionis ſigna, poſſit abſolui?

24. RAtio dubitandi eſt, quia hic nec in genere, nec in ſpecie confitetur peccatum aliquod, ſed ſolum oſtendit ſe habere dolorem de peccatis: in hoc autem Sacramento diuerſa pars eſt contritio, & diuerſa confeſsio. Non ergo ſufficit contritio etiam exteriùs manifeſtata, niſi adſit etiam aliqua confeſsio, quæ ſit accuſatio & materia proxima Sacramenti.

25. *Signa contritionis dupliciter poſſunt exhiberi.* Notandum eſt, hæc ſigna contritionis dupliciter poſſe exhiberi; primò in ordine ad confeſsionem, & ad claues Eccleſiæ, vt ſi Confeſſario ipſi dicat, ſe dolere de peccatis, ſe petere à Deo veniam peccatorum, ſe velle confiteri, ad obtinendam veniam peccatorum. Secundò, poſſunt exhiberi ſine vlla mentione confeſsionis, vt ſi præſente Confeſſario, tundat pectus, dicat, *Miſerere mei Deus*, & his ſimilia. Quid autem ſi ante aduentum Confeſſarij hæc faciat, dicemus *ſect.*4.

26. Hoc ſuppoſito: quando ſigna contritionis exhibentur primo modo, ea ſufficere ad abſolutionem dandam, ſi iam alia confeſsio extorqueri non poſſit, docent omnes, quos pro noſtra ſententia attulimus *ſect. præcedenti*: quia illa etiam eſt confeſſio peccati ſaltem in genere; nam qui confeſsionem petit, & id Confeſſario manifeſtat, vel dolorem de peccatis, vel quid ſimile; iam illi manifeſtat ſe peccaſſe, & velle in foro ſacramentali ſententiam obtinere; quare iam ponitur confeſſio eo modo, quo poteſt. Nec obſtat, confeſsionem debere eſſe partem diſtinctam à contritione, quia, quamuis ſit diſtincta, poteſt tamen contritio manifeſtari per ipſam confeſsionem. Sicut ergo aliquando ſola confeſsio manifeſtat dolorem: ſic aliquando manifeſtatio ſola doloris poterit eſſe confeſsio peccati; quia qui dicit ſe dolere de

peccato,

peccato, & petit remedium, iam eo ipſo fatetur ſe indigere tali remedio.

27. Maior eſt difficultas, quando ſigna doloris ponuntur ſecundo modo ſine ordine explicito ad claues, vel ad confeſſionem. Tunc enim multi videntur negare poſſe conferri abſolutionem. Ita docet expreſsè Suarez *dicta diſput. 23. ſect. 1. num. 13.* vbi ſic ait: *Eſt autem attentè obſeruandum, Non ſatis eſſe adhibere ſigna contritionis (quod fortè voluit Abulenſis ſupra) ſed neceſſarium eſſe illa adhibere in ordine ad claues; quia contritio, vel manifeſtatio eius per ſe non eſt ſufficient materia Sacramenti pœnitentiæ, ſed quando informat confeſſionem aliquam, cum qua perficit accuſationem ſacramentalem, & hoc eſt exhibere ſigna in ordine ad claues. Vnde, quantumuis infirmus ſe oſtendat deuotum, & contritum, ſi nullam fecit mentionem confeſſionis, & in eo ſtatu ſenſum amittat, non poteſt Sacramentaliter abſolui; quia illa contritio non eſt relata ad claues, neque ibi interuenit aliqua confeſſio etiam generalis. At verò cùm exhibet illa ſigna, petendo confeſſionem, ſeu vocando Sacerdotem, iam eſt materia ſufficiens.* Idem videtur ſupponere Pater Vaſquez *illa quæſt. 91. art. 2. dub. 1. num. 1.* vbi de illo ſolùm caſu loqui videtur, quando dicit abſolui poſſe. Sic enim proponit quæſtionem: *Tota difficultas eſt, quando nullum poteſt præbere ſignum peccati in particulari, ſed ſigna tantùm in genere, quibus ſe confiteatur eſſe peccatorem, & confeſſionis Sacramentum petat.* Eandem limitationem appoſuit Bonacina *loco citato, num. 9* his verbis: *Hinc patet in articulo mortis abſolui poſſe pœnitentem, qui petit confeſſionem, aut ſigna doloris ordinata ad confeſſionem exhibuit.* Et paulò poſt: *abſolui poſſe eum, qui ſolum in genere dat ſigna contritionis, ſtringendo manum, aut percutiendo pectus, aut manus, vel oculos in cœlum eleuando, aut aliud ſimile ſignum exhibendo per ordinem ad confeſſionem.* Idem docent Megala, Io. Franciſcus Suarez, & Thomas à Ieſu, quos affert Diana *2. tom. dicto tract. de abſolutione moribundi, reſol. 2.*

28. Hæc ſententia meo iudicio, vel nihil dicit ſpeciale in ordine ad praxim, vel laqueos, & tricas iniicit Confeſſario, qui dum examinat, an ſigna doloris, & pœnitentiæ fuerint in ordine ad claues, infirmus ſine abſolutione moritur, omnes ergo fatemur debere illa ſigna doloris eſſe in ordine ad claues, hoc eſt, manifeſtatiua deſiderij, quo pœnitens deſiderat prouidere animæ ſuæ de remedio ſpectante ad veniam peccatoris obtinendam, atque adeo per abſolutionem ſacramentalem. Difficultas ſolùm eſt in ordine ad praxim; an Sacerdos, qui videt infirmum pectus percutere, vel aliud ſimile pœnitentiæ ſignum edere, poſſit præſumere illa ſigna eſſe in ordine ad claues, & ad manifeſtandum deſiderium abſolutionis, atque ita poſſit de facto abſolutionem impendere; licèt explicitè non petierit confeſſionem, aut abſolutionem Sacerdotis.

29. Et quidem, quando ſigna ipſi Confeſſario exhibentur, non videtur dubium, vt diximus, quia iam continent confeſſionem, & manifeſtationem peccati Sacerdoti, cui ſignum exhibetur. Idem ferè eſt, quando ſigna coram Sacerdote exhibentur, quem infirmus adeſſe ſcit, quia etiam tunc præſumitur Sacerdoti manifeſtare ſuum deſiderium confitendi. Denique quando fiunt coram Sacerdote, quem infirmus neſcit adeſſe (& idem dicemus *ſect. 4.* quando fiunt abſente Sacerdote) adhuc dicendum videtur poſſe ſemper præſumi, quod fiant in ordine ad claues, atque ideo poſſe ſub conditione abſolutionem impendi.

Hanc concluſionem ſub eiſdem terminis docuiſſe videtur Layman *dicto lib. 5. tract. 6. cap. 8. num. 4.* qui rationem optimam addit: quia ſigna pœnitentiæ, quæ præſente mortis periculo ab infirmis eduntur, cenſeri debent ad Sacramentalem abſolutionem directa, cùm in tali ſtatu optimum ſuæ animæ remedium deſiderare ſoleant. Quapropter, licèt infirmus in phreneſim lapſus abſolui non poſſit, etiamſi cùm ſanus eſſet, & nihil de mortis periculo cogitaret, pectus ſecundùm morem pulſaret, aut ſublatis oculis in cœlum dixerit: *Miſerere mei Deus*: tamen ſi talia ſigna edidit morti vicinus, cùm plura verba proferre non poſſit, præſumptio plerumque fieri poteſt, quod Sacramentalem abſolutionem à Sacerdote petierit. Hæc Layman, cui additur Zambranus *de caſibus tempore mortis, c 4. dub. 2. ſect. 4.* Pharaonius *de ſacramento Pœnitentiæ, tract. 1. ſect. 16. caſu 15* quos affert, & ſequitur Diana vbi ſuprà *reſol. 2.* vbi etiam affert Ioannem Chapeauillam *tract. de ſacramentis miniſtrandis tempore peſtis, cap. 3. quæſt. 11.* qui affirmatiuè etiam reſpondet, & reddit rationem, quia in caſu extremæ neceſſitatis, in quo verſamur, non requiritur expreſſa, ſed ſufficit tacita petitio confeſſionis, & probat deinde ex Auguſtino *ſerm. 44.* dicente eum qui tundit pectus, id facere, vt arguatur, quod latet in pectore, & vt euidenti pulſu occultum caſtigetur peccatum. Tunſio ergo pectoris ex Auguſtino eſt aliqua peccati manifeſtatio: ergo aliqua confeſſio: hæc autem in illo periculo fieri ſolent ad quærendum remedium, & medicinam pœnitentiæ, quam petit, & cuius deſiderium oſtendit eo modo, quo poteſt. Denique hoc modo videntur loqui Doctores antiqui, qui ſolùm exigunt ſigna pœnitentiæ abſque alia expreſſione in ordine ad claues. Vnde in Romano Rituali Pauli V. vniuerſaliter dicitur eſſe abſoluendus, ſi priùs confitendi deſiderium oſtendit. Poteſt autem hoc deſiderio magis, vel minùs explicitè oſtendi, vt conſtat. Cùm ergo qui in eo periculo ſigna contritionis oſtendit iam eo ipſo videatur oſtendere deſiderium remedij per abſolutionem ſacramentalem, non eſt, cur non abſoluatur, cùm de ipſo in rigore verificetur, quod Pontifex exigit, ſcilicet, quod deſiderium confitendi oſtenderit. 30.

Vnde iterum arguere poſſumus ad idem comprobandum, quia quoties de illis ſignis dubium eſt num oriantur ex pœnitentia, & dolore de peccatis, an potiùs ex anguſtia, & mœrore ipſius morbi, & mortis, poteſt adhuc in illo dubio abſolutio ſub cōditione impendi, vt notat Layman loco ſuprà citato, & Ioannes Sancius *in ſelectis, diſp. 44. num. 35. in fine*, quem affert, & ſequitur Diana *tractatu illo de abſolutione moribundi, reſol 3.* ergo à fortiori, quoties dubium ſolum eſt, an ſigna illa exhibeantur, vel non exhibeantur in ordine ad claues, poterit abſolutio ſub conditione impendi. Patet conſequentia, quia quando dubium eſt, an ſint ſigna pœnitentiæ, an potiùs doloris, & contritionis ex morbo, à fortiori dubitatur, an ſint in ordine ad claues Eccleſiæ. Si ergo nōn obſtante dubio, poteſt dari abſolutio, poterit à fortiori, quando conſtat eſſe ſigna pœnitentiæ, & ſolum dubitatur, an ſint in ordine ad claues. Ratio autem eſt, 31.

quia in illo periculo Sacramentum ſub conditione conferri poteſt quocunque dubio exiſtente circa ſufficientiam materiæ, & capacitatem ſubditi: ſicut in ſimili neceſſitate baptizaretur Puer, quocumque dubio exiſtente circa valorem Baptiſmi præteriti, aut circa ſufficientiam huius aquæ, quæ ſola nunc haberi poteſt; nec fit contra reuerentiam Sacramentis debitam, ſi ſub conditione conferantur in iis caſibus, cùm ſint omnino inſtituta ad bonum, & ſalutem animarum.

32. Ideo ſuprà dixi ſententiam contrariam nihil fortaſſe addere in ordine ad praxim: quia quoties infirmus in eo periculo poſitus talia pœnitentiæ ſigna exhibet: ad minus poterit eſſe dubium, an fiant in ordine ad claues; hoc eſt, an velit ſignificare deſiderium confeſſionis, ſeu remedij ab Eccleſia obtinendi, quod habet; præſertim cùm homines in illo periculo ſoleant ſtatim confeſſionis meminiſſe, & eam deſiderare, ac petere. Si ergo ſufficit eiuſmodi dubium ad dandam abſolutionem, conſequens eſt, vt ſemper, aut ferè ſemper dari poſſit, ſi autem poteſt, debet ex obligatione charitatis, vt ſuccurramus proximo periclitanti eo modo, quo poſſumus, vt diximus *ſect. præcedenti.*

SECTIO III.

Vtrùm, qui confeſſionem non petiit, nec dedit ſignum pœnitentiæ, poſſit aliquando ſacramentaliter abſolui?

33. ADeo ſunt hominum iudicia diuerſa, vt quibuſdam abſolutionem negantibus moribundo, qui peccatum ſolùm in genere confiteri potuit; alij abſoluendum putent eum etiam, qui nec confeſſus eſt, nec confeſſionem petiit, nec ſigna pœnitentiæ in periculo dedit, dummodo priùs Chriſtiano modo viueret, Sacramenta frequentare ſoleret, fidelis, ac probus æſtimaretur, ita ſentiunt Molfeſius *in ſumm. tom. 1. tract. 7. cap. 5. n. 48. & 49.* Homobonus *in exam. Eccleſ. part. 1. tract. 7. cap. 58. quæſt.* 84 Antonius de Litteratis *in ſumm. part. 1. cap. 35. num.* 7 Alexander Ludouiſius Archiepiſcopus Bononienſis poſtea Summus Pontifex Gregorius XV. *in memoriali Confeſſariorum edito Bononiæ, cap. 1. de forma Sacramenti Pœnitentiæ, num.* 16. vbi præcepit id ita in praxi obſeruari; & audio in Belgio à multis Confeſſariis in bello ita fieri, qui milites moribundos, etiamſi nulla ſigna dare poſſint, abſoluunt.

34. Afferunt pro hac ſententia auctoritatem Clementis Papæ VIII. qui dicitur aliquando ruentem quendam præcipitem ex Sancti Petri fabrica, abſoluiſſe, cum Pontifex adeſſet dicendo: ſi es capax, abſoluo te à peccatis tuis. Hæc tamen narratio nullum habet fundamentum: diligenter enim petij à multis doctis, & prudentibus viris, qui iam à multis annis in hac Romæ Vrbe commorantur, & ipſius Clementis tempore aderant, qui rem omnino fabuloſam putant. Fundamentum fortaſſe errandi eſſe potuit, ſi verum eſt, quod circumfertur, quod idem Clemens interrogatus aliquando, quid in caſu parum diſſimili faciendum eſſet, quando abſente Confeſſario ſigna doloris exhibuiſſet, dixit abſoluendum vtique, ſeque eum abſoluturum, ſi adeſſet.

35. Illud etiam quod ex *memoriali Bononienſi* affertur, non conuincit, quia in eiuſmodi inſtructionibus, quæ in priuato aliquo Epiſcopatu eduntur pro Confeſſariis, proponi ſolet reſolutio iuxta opinionem illorum Theologorum, quibus cura demandata eſt. Vnde in conſtitutione Compoſtellana ita in contrariam partem inclinatum fuit, vt præciperetur, pœna etiam ſtatuta, ne vllus abſolueret eum, qui aliquod peccatum in particulari non fuiſſet confeſſus, quia abſolutio defectu materiæ valida non eſſet, ſed ſacrilega.

Affertur etiam pro illa ſententia Sacerdotale Romanum antiquum *in tract. de Sacramento Pœnitentiæ, cap. 26* vbi ex S. Antonino affertur, quod in eo caſu poſſit pœnitens abſolui. Sed in primis de auctoritate illius libri dixi *diſp. 20. de Euchariſtia, ſect. 3.* vbi notaui aliquos errores, qui in aliis editionibus illius libri ſunt correcti. Deinde aduerto, ibi ſolùm afferri verba Antonini, quæ non continent clarè illum caſum: non loquitur enim clarè de abſolutione Sacramentali, ſed videtur potius loqui de abſolutione illa generali, quæ extra Sacramentum dari poſſet. Verba Antonini ibi relata hæc ſunt: *Talis infirmus, qui amiſit loquelam, vel vſum rationis, ſi benè viuebat, vt bonus, fidelis, & frequentabat confeſſionem, & communionem, quamuis non petierit Sacramenta, quia ex inſperato talia acciderunt: vel etiamſi malus, & obſtinatus diu perſeuerans in peccatis eſt, & diu non confeſſus, ſi petiit Sacerdotem, vt confiteretur, oſtendit, ſe velle facere omnia, quæ debet, & interea factus eſt mutus, vel phreneticus, & periculum eſt in mora, debet præſupponi contritus, & faciente aliquo confeſſionem generalem pro eo, ſicut fit in populo, Sacerdos faciat abſolutionem ab omni ſententia, & peccato. Deinde debet dari ei Euchariſtia à proprio Sacerdote ſæculari, quamuis non ſit confeſſus, quia non potuit.* Hæc ibi: in quibus non ſatis conſtat, an ſermo ſit de abſolutione Sacramentali, cùm dicat, præmittendam eſſe confeſſionem generalem ab alio, & poſtea ſubiungit eſſe communicandum, quamuis non ſit confeſſus. Denique ibi etiam dicitur, in periculo, quando non eſt Sacerdos, bonum eſſe confiteri Laico, licèt non ſit neceſſarium; quod iam communiter non conſulitur. 36.

S. Antonin.

Probant etiam hanc ſententiam, ratione, quia Chriſtianus homo in ſimili periculo conſtitutus aliquando memor ſalutis æternæ poterit interiùs habere aliquem actum attritionis, quo diſponatur ad effectum Sacramenti ſi abſoluatur: poterit ergo abſolui ſaltem ſub condiôone. Sed hoc argumentum ſi aliquid probat, probaret eſſe abſoluendum, etiamſi priùs ſceleratus eſſet, & notorius vſurarius, vel concubinarius, quod tamen S. Antoninus ibidem, & alij omnes negant: Probatur ſequela, quia ille etiam, cùm Chriſtianus ſit, poterit in illo periculo conſtitutus memor ſalutis æternæ concipere interiùs actum attritionis, quo diſponatur ad effectum ſacramenti recipiendum, ſi abſoluatur: cur ergo non poterit ſub conditione abſolui? 37.

Dices in peccatore illo deeſſe voluntatem manifeſtatam recipiendi hoc Sacramentum, in homine autem probæ vitæ, qui Sacramenta frequentare ſolebat haberi hanc voluntatem ſatis declaratam per illam bonam vitam. Vnde argui poſſet vltimò pro illa ſententia, & hoc poteſt eſſe præcipuum illius fundamentum: quia ad recipienda tunc Sacramenta Euchariſtiæ, & Vnctionis, ſufficit, quod per Chriſtianam vitam, 38.

quam

quam habebat, oſtenderit implicitè voluntatem accipiendi ea ſacramenta in illo articulo: ſed per ſimilem vitam non minùs oſtendebat voluntatem recipiendi abſolutionem ſacramentalem in illo articulo; ergo illa voluntas ſufficit ad dandam illi abſolutionem, cùm poſſit hæc dari ei, de quo conſtat voluiſſe confiteri, vt dicitur in Rituali Romano Pauli V.

39. Ad hoc tamen argumentum reſpondi *diſputat. 9. de Sacramentis in genere, ſectione 7.* vbi oſtendi, diuerſo modo requiri voluntatem ad recipienda ſacramenta Euchariſtiæ, & extremæ Vnctionis, quam ad ſacramentum Pœnitentiæ; quia in illis ſufficit voluntas generalis, quam quilibet Chriſtianus habet, dum profitetur religionem Chriſtianam, ſuſcipiendi remedia, quæ ſunt inſtituta pro omnibus Chriſtianis in illo articulo neceſſitatis. At verò ſacramentum Pœnitentiæ ex ſua inſtitutione eſt iudicium, atque ideo Miniſter non poteſt illud conferre, niſi vt iudex. Iudex autem non poteſt procedere, niſi accuſator præcedat, qui vel in ſpecie accuſet de delicto in particulari, vel certè imploret eius officium. Debet ergo ex parte pœnitentis poſt peccatum commiſſum dari aliqua voluntas ſenſibiliter manifeſtata, qua accuſet, vel certè imploret officium iudicis; alioquin proferretur ſententia ſine vllo proceſſu; debet autem illa imploratio eſſe poſt commiſſum peccatum: ridiculum enim eſſet, quod hodie vellet ſe aliquis accuſare de peccato cras committendo, vt cras ab eo abſoluatur in virtute huius accuſationis. Cùm ergo hoc ſacramentum ſit iudicium externum, ſeu ſenſibile, debet includere ſententiam ſenſibilem, & accuſationem, ſeu implorationem officij iudicis externam, ſenſibilem, & quæ reddat ſenſibilem dolorem internum de peccatis; quare debet eſſe accuſatio ſenſibilis poſt commiſſum peccatum.

Meritò ergo alij omnes pro certo ſupponunt, non poſſe conferri abſolutionem ſacramentalem, niſi ex parte pœnitentis præcedat ſaltem petitio, ſeu deſiderium confitendi, cum qua limitatione dicitur in Rituali Romano Pauli V. dandam eſſe abſolutionem, & ita docent Suarez *dicta diſputat. 23. ſect. 1. num. 13* Vaſquez *quæſt. 91. art. 2. dub. 1. num. 1.* dicens nullum eſſe, qui contrarium dicat: Coninch. *diſputat. 5. num. 28. & diſp. 7. dub. 10. num. 96* dicens, contrariam non eſſe probabilem: Layman *libr. 5. tract. 6. cap. 12. num. 4.* Reginaldus *tom. 1. libr. 8. cap. 3. num. 25.* Turrianus *de Pœnitentia, quæſt. 9. art. 2. diſp. 30 dub 1. ad 3.* Henriquez *libr. 6. capite 10. numero 9.* & alij multi, quos affert, & ſequitur Diana *dicto tractatu de abſolutione moribundi, reſolut. 8. & 3. tomo, tractat. 4. Miſcell. reſolut. 92.* qui dum dixit aliquos ex noſtra Societate contrarium tenere, intelligi debet de aliquo priuato, quem ipſe fortaſſe alloquutus eſt: nam ex auctoritatibus noſtræ Societatis nemo eſt, qui eam docuerit.

40. Et vltra fundamenta ſuprà adducta colligi poteſt ex perpetuo vſu Eccleſiæ, quem decreta Pontificum, & Conciliorum clarè oſtendunt, dum ſemper addiderunt, abſoluendum quidem eſſe infirmum, qui loqui non poteſt, ſi tamen voluntatis præteritæ teſtimonium aliorum verbis habeat; quam conditionem in nullius Concilij, aut Pontificis decreto prætermiſſam videmus, vt conſtabit ex eorum verbis, quæ referemus *Sectione ſequenti*. Non ergo expedit in re tanti momenti ſub pietatis ſpecie ſapere pluſquam omnes noſtri SS. Patres ſapuerunt, ſed obſeruare terminos, quos appoſuerunt nobis. Hoc vnum ego in praxi concederem, ſi repentina hoſtium aggreſſione Milites ſpatium confitendi non habeant, & dicant ex corde, ſe deſiderare confeſſionem, & ex tunc abſolutionem petere ſacramentalem, ſi in mortis articulo ſint, poſſe virtute illius voluntatis iam manifeſtatæ Confeſſarium abſoluere Milites, quos ſine ſenſu morientes inuenit, quia iam pro temporis anguſtia petierunt confeſſionem, & oſtenderunt deſiderium confitendi meliori modo, quo poterant. Deberent tamen moneri omnes ante prælij initium, ad habendum dolorem de peccatis, quo ſe ad effectum abſolutionis diſponerent.

Arguit nouiſſimè contra hanc communem doctrinam Bartholomæus a S. Fauſto *tom. 1. Theolog. quæſt. 204.* quia ſi poteſt (inquit) dari abſolutio ſub conditione, quando dubitatur, an pœnitens habeat vſum rationis, vel an ſint peccata; nulla eſt ratio, cur id fieri non poſſit ſimiliter ſub conditione, quando talis nullum ſignum dedit contritionis, & aliàs deuotus erat, & frequentabat confeſſionem, & communionem: poteſt enim eſſe: prout in dubiis præſumitur, quod memor ſit ſalutis æternæ, & interiùs habeat attritionem. Hoc tamen argumentum, vt dixi, probaret dandam eſſe abſolutionem ſub conditione, etiamſi non fuiſſet probæ vitæ; quia poteſt fieri, quod tunc memor ſalutis habeat interiùs attritionem. Reſpondetur ergo ex dictis non poſſe dari etiam ſub conditione, quia ſiue habeat attritionem, ſiue non habeat, deeſt id, quod requiritur ad conſtituendum hoc ſacramentum in ratione iudicij ſenſibilis, ſcilicet accuſatio, imploratio officij, qui non poteſt ex ſe ipſo inchoare hoc iudicium, ſed ad inſtantiam partis, vt dictum eſt. 41.

Infero obiter minùs admitti poſſe ſolutionem Iacobi Baij Louanienſis, qui *inſtit. Relig. Chriſtianæ, libr. 2. cap. 9.* vt illam ſententiam defenderet, reſpondet, licèt hoc ſacramentum ſit iudicium, in illo tamen caſu abſolutionem poſſe impendi per modum ſuffragij. Hæc tamen reſponſio deſtruit ſe ipſam: quia ſi datur abſolutio ſacramentalis, & non ſolum deprecatoria, qualis datur poſt confeſſionem generalem iis, qui volunt communicare, debet ſequi naturam ſacramenti, atque ideo debet omnino eſſe ſententia iudicis, & abſolutio iudicialis: nam ſi dari poſſet ſolum per modum ſuffragij, poſſet etiam dari mortuo, ſicut datur illi indulgentia per modum ſuffragij: poſſet etiam dari non ſubdito, nec requireretur in Miniſtro iuriſdictio, & ſuperioritas in pœnitentem: ſicut ergo poſſum per modum ſuffragij communicare meum ieiunium, aut ſacrificium illi, qui nullo modo eſt meus ſubditus; quæ omnia ſunt manifeſtè contra eſſentiam huius Sacramenti, quod nunquam poteſt conferri, niſi à legitimo ſuperiore, & iudice per ſententiam iudicialem. Quod certè neſcio, quomodo, ſalua fide, negari poſſit, cùm videatur apertè definitum in Trident. *Seſſ. 14. cap. 2* his verbis, quibus Triden. 42.
differentiam eſſentialem Baptiſmi, & ſacramenti Pœnitentiæ aſſignat: *Conſtat*, inquit, *Baptiſmi miniſtrum iudicem eſſe non oportere, cùm Eccleſia in*

in neminem iudicium exerceat, qui non prius in ipſam per baptiſmi ianuam fuerit ingreſſus. Quid enim mihi (inquit Apoſtolus) de iis, qui foris ſunt iudicare? Secus eſt de domeſticis fidei, quos Chriſtus Dominus lauacro Baptiſmi ſui corporis membra ſemel effecit: nam hos, ſi poſtea crimine aliquo ſe contaminauerint, non iam repetito baptiſmo ablui, (cum id, in Eccleſia Catholica nulla ratione liceat) ſed ante hoc tribunal tanquam reos ſiſti voluit, vt per Sacerdotum ſententiam non ſemel, ſed quoties ab admiſſis peccatis ad ipſum pœnitentes confugerint, poſſent liberari. Vnde *cap. 6. & can. 9* definit abſolutionem ſacramentalem debere eſſe actum iudicialem. *Si quis* (inquit) *dixerit abſolutionem ſacramentalem ſacerdotis non eſſe actum iudicialem anathema ſit.* Ex quibus vibis apertè conſtat in nullo caſu poſſe impendi abſolutionem ſacramentalem ſolum per modum ſuffragij, ſed vt ſententiam iudicialem prolatam à Miniſtro, vt à vero iudice; conſtat etiam ex iiſdem verbis id, quod ſæpè diximus, requiri ad hoc ſacramentum, quod pœnitens ſaltem impleret officium iudicis, petendo abſolutionem, quod ſignificauit Concilium illis verbis *ante hoc tribunal ſiſti*, & illis, *ad ipſum pœnitentes confugerint.* Quod cùm per ſigna doloris faciunt, abſolui poſſunt, cùm nullo modo faciunt, abſolui non poſſunt.

SECTIO IV.

Vtrum, qui abſente Confeſſario, petiit confeſſionem, & oſtendit pœnitentia ſigna, poſſit ab illo poſtea ſuperueniente abſolui, quando iam eſt ſenſibus deſtitutus.

43. DIximus contra illos recentiores, non debere, nec poſſe ſacramentaliter abſolui, qui nullo modo confeſſionis deſiderium oſtendit, quantumuis bonæ vitæ fuiſſet, & ſacramenta frequentaſſet. Nunc reſtat punctus præcipuè controuerſiæ. An quando eiuſmodi deſiderium oſtendit, vel Confeſſarium vocando, vel petendo confeſſionem, vel ſigna contritionis exhibendo, quæ illud deſiderium ſignificarent, poſſit à ſuperueniente Confeſſario ſacramentaliter abſolui. Prima ſententia negat, quam tenent ij omnes, quos *Sectione prima* retulimus, dicentes non ſufficere confeſſionem vnius peccati in genere ad abſoluendum moribundum: eandem tenent alij Recentiores, quos affert Diana *ſecundo tomo, tractat. de abſolutione moribundi, reſolut. 4.* & latè eam probat Didacus Aluarez *in 1. 2. diſput. 80 per totam*: cuius potiſſimum fundamentum deſumitur ex decreto Clementis VIII. edito 20. Iunij, anno 1602. quo prohibuit omnino illam propoſitionem; *licere per literas, vel internuncium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere.* Nam in caſu præſenti licèt abſolutio conferatur in præſentia, confeſſio tamen illa generalis, & rudis, qua ſe peccatorem confeſſus petiit confeſſionem, & abſolutionem fit in abſentia ſacerdotis: cùm ergo confeſſio nulla, & in nullo caſu fieri poſſit in abſentia, conſequens eſt, vt illa non potuerit eſſe ſacramentalis, atque ideo ex illa confeſſione, & abſolutione ſequenti non potuit confici verum ſacramentum Pœnitentiæ.

44. Contraria tamen ſententia, quæ docet, poſſe conferri abſolutionem moribundo in illo caſu, communis fuit, & eſt non ſolùm ante, ſed etiam poſt decretum illud Clementis VIII. quam priùs tenuerunt Sanctus Thomas *Opuſculo 65. § de extrema vnctione in fine.* Sanctus Antoninus *3 part. titul. 10. cap. 2. circa medium*, Syluester verbo *confeſſor. 3. num. 16.* Paludanus *diſtinct. 21. quæſt. 2. art. 2. concl. 2.* Medina *de pœnitentia, tract. 1. quæſt. 39.* Angelus verbo *profeſſio 4. num. 8.* Toletus *in Summa, lib. 3. cap. 8. num. 2.* Henriquez *lib. 5. cap. 2. num 7. & lib. 6. cap. 10. num. 7.* Ioann. de la Cruz Dominicanus *in direct. conſcientiæ, part. 2. de ſacram. Pœnitentia, quæſt. 3. dub. 8 concluſ. 2.* Suarez *in præſenti, diſputat. 23. ſect. 1.* Valentia *diſp. 1 quæſt. 11. punct. 1.* Vaſquez *quæſt. 91. art. 2. dub. 2. & in 1. 2. diſp. 82. cap. 7. num. 40.* Reginaldus *in praxi, tom. 1. lib. 8. part. 3. num. 28.* Emanuel Sà verbo *abſolutio. num. 10.* Layman *lib. 5. tract. 6. cap. 8. num. 4.* Baſilius Pontius *de matrimon. lib 4 cap. 25. num. 8.* Corduba *in Quæſtionario, lib 3. quæſt. 39* Naldus, Megala, Molfeſius, Thomas à Ieſu, Chapeauilla, Zambranus, Phatonius Pitigianus, Syluius, Monteſinus, Ludouicus de ſancto Ioanne, Cotiolanus, Bellochius, Antonius de Litteratis, & alij, quos refert, & ſequitur Diana *loco citato*, & latius P. Coninch. eandem ſententiam, quam priùs docuerat in præſenti *diſput. 7. dub. 10.* poſtea iterum libello ſpeciali propugnauit, & exornauit adeo, vt pauca addenda ſuperſint.

45. Hanc itaque ſententiam ego etiam amplector, & certè non video, quomodo iam reprobari poſſit, poſtquam à Paulo V. in ſuo Rituali Romano approbata, & toti Eccleſiæ ad praxim pontificia auctoritate propoſita eſt in ritibus de ſacramento Pœnitentiæ his verbis: *Si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox, & loquela ægrum deficiat, nutibus, & ſignis conetur Sacerdos, quoad eius fieri poterit, peccata pœnitentis cognoſcere; quibus vtcumque vel in genere, vel in ſpecie cognitis, vel etiam ſi confitendi deſiderium ſiue per ſe, ſiue per alios oſtenderit abſoluendus eſt.* Vbi expreſsè Summus Pontifex non ſolùm permittit, ſed præcipit omnibus Parochis abſolutionem in caſu propoſito impendere. Paul. V.

46. Reſpondetur primò Rituale illud non habere auctoritatem, ſed approbationem pontificiam, ſicut alio libros, qui de Pontificis licentia imprimuntur, quare non excedit auctoritatem Doctoris priuati, qui illos ritus, & regulas hinc inde collegit. Deceptus itaque eſt collector illius Ritualis immemor decreti Clementis VIII. vt propter aliquorum Doctorum auctoritatem iterum in Rituali poneret ſententiam ab Eccleſia nuper prohibitam. Quod iden factum dicunt, quia non præceſſit ſerium ac ſufficiens Theologorum examen. *De auctoritate Ritualis Romani.*

47. Hæc reſponſio dum Eccleſiæ decreta, & Clementis prohibitionem venerari videtur, eiuſdem Eccleſiæ, & Pauli V auctoritati plus nimio derogat. Primò, quia idem Paulus in Bulla Rituali illi præmiſſa proteſtatur ſe id facere *pro ſui officij debito, quo tenetur curare, vt in ſacramentorum adminiſtratione religioſè obſeruentur Apoſtolicæ traditiones, & ſanctorum Patrum decretis conſtituti ritus, ac ceremoniæ*: ideo poſtquam Pius V. Breuiarium, & Miſſale *paſtorali prouidentia*, edenda cenſuit; & Clemens VIII. Pij veſtigia ſequutus Pontificale reſtitutum dedit: *reſtabat*, inquit, *vt ſacra, & ſincera Eccleſiæ Catholicæ* Paul. V. Clem VIII.

ritus

Digitized by Google

ctus, qui in Sacramentorum adminiſtratione, aliiſq; Eccleſiaſticis functionibus ſeruari debent ab iis qui curam animarum gerunt, Apoſtolicæ ſedis auctoritate prodiret, ad cuius voluminis præſcriptum, in tanta Ritualium multitudine ſua illi miniſteria tanquam ad publicam, & obſignatam formam peragerent, vno que ac fideli ductu inoffenſo pede ambularent, & poſtea ſubdit: *vt autem rectè, & ordine, vt par erat, res ageretur, nonnullis, & venerabilibus fratribus noſtris ſacræ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, pietate, doctrina, & prudentia præſtantibus, eam demandauimus, qui cum conſilio eruditorum virorum* &c. *rebúſque omnibus maturè conſideratis, Rituale confecerunt, in quo cum receptos, & approbatos Catholicæ Eccleſiæ ritus ſuo ordine digeſtos conſpexerimus; illud ſub nomine Ritualis Romani meritò edendum publicè Eccleſiæ Dei bono iudicauimus. Quapropter hortamur in Domino Venerabiles Fratres Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, & dilectos filios eorum Vicarios, necnon Abbates, Parochos, vniuerſos & alios, ad quos ſpectat, vt in poſterum tanquam Eccleſiæ Romanæ filij, eiuſdem Eccleſiæ omnium Matris, & Magiſtræ auctoritate conſtituto Rituali in ſacris functionibus vtantur, & in re tanti momenti, quæ Catholica Eccleſia, & ab ea probatus vſus antiquitatis ſtatuit, inuiolatè obſeruent.*

48. Hæc ſunt verba Pontificis in Bulla illa, quæ referre volui, vt conſtet, non approbationem ſolam, ſed auctoritatem Pontificis ab ipſo fuiſſe Rituali interpoſitam. Dicit enim primò, ſe illos ritus Eccleſiæ proponere *pro ſui officij debito*, vt obſeruentur Apoſtolicæ, & Eccleſiaſticæ traditiones, dicit ſecundò ſe Rituale proponere, ſicut Pius V. & Clemens VIII. Breuiarium, Miſſale, & Pontificale ediderant, ac propoſuerant: certum autem eſt, in illis non ſolùm licentiam, ſed auctoritatem Pontificiam interueniſſe. Dicit tertiò debuiſſe ſacros Eccleſiæ ritus ſeruari debitos à Parochis, *Apoſtolicæ ſedis auctoritate* prodire. Dicit quartò, hanc eſſe publicam, & obſignatam formam, vt fideles inoffenſo pede ambulent in Sacramentorum vſu. Dicit quintò rem hanc proprio, & maturo conſilio, ac ſtudio præſtantiſſimorum Cardinalium, & aliorum Doctorum factam fuiſſe. Dicit ſextò ſe in hoc Rituali *conſpexiſſe receptos, & approbatos Eccleſiæ ritus, ſuo ordine digeſtos.* Hortatur denique omnes, vt tanquam Eccleſiæ filij hoc Rituale obſeruent *Romanæ Eccleſiæ omnium Matris, & Magiſtræ auctoritate conſtitutum.* Quæ omnia clarè ſignificant, auctoritatem Pontificiam, qua ſupremus Paſtor Chriſti ouibus proponit ritus ſanctos, & ſecuros in Sacramentorum vſu obſeruandos: idque non cæco modo, ſed præuio magnorum virorum examine, ac diligenti conſideratione, ac ſtudio. Quomodo ergo ſalua ſedis Apoſtolicæ auctoritate dici poteſt, propoſitum ibi fuiſſe in pœnitentiæ Sacramenti adminiſtratione omnibus fidelibus ritum quendam inutilem, ſacrilegum, damnatum, ad illúmque inuiolatè obſeruandum Summum Paſtorem hortari omnes Eccleſiæ filios, proteſtatione facta, quod hi ſunt Eccleſiaſtici ritus, per quos *inoffenſo pede* ambulare poſſimus?

49. Confirmatur primò; & explicatur exemplo facili quod ab Auctoribus contrariæ ſententiæ negari non poteſt. Habemus enim in Pontificali Romano à Clemente VIII. edito, ritum illum inter alios, quo Presbyteri, quando ordinantur, conſecrant Euchariſtiam ſimul cum Epiſcopo: de quo ritu dubitarunt ſæpe Theologi, & Durandus non ſine difficillimis argumentis, auſus eſt dicere, eſſe illicitum, & ſacrilegum: hanc tamen Durandi ſententiam Theologi communiter dicunt eſſe temerariam, & Magiſter Nunus Dominicanus *tom. 2. in 3. part. quæſt. 82. art. 2.* dixit, non poſſe licitè de illo ritu dubitari. Et meritò, quia ritus ille in Pontificali Romano approbatus, & præſcriptus eſt pro tota Eccleſia. Similiter ergo cenſendum eſt de eo qui diceret, ritum præſcriptum, & approbatum in Rituali Romano à Summo Pontifice pro tota Eccleſia, & ad cuius vſum Summus Pontifex hortatur omnes Parochos, eſſe ritum Sacrilegum, & damnatum: Cùm Paulus V profiteatur in dicta Bulla, ſe eodem modo auctorem eſſe illius Ritualis, ſicut Clemens VIII. auctor fuerat Pontificalis: quare eâdem veneratione ſuſcipiendus eſt ritus in Rituali, ac in Pontificali propoſitus.

Confirmatur ſecundò quia dum Pontifex dicit, ſe proponere illos tanquam *receptos & approbatos Catholicæ Eccleſiæ ritus*, alludere videtur ad ſimilia verba, quæ habentur in formula profeſſionis fidei à Pio IV. edita, in qua dicitur, *receptos & approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus in ſupradictorum Sacramentorum ſolenni adminiſtratione, recipio, & admitto.* Si ergo Pontifex teſtatur hos eſſe Catholicæ Eccleſiæ receptos, & approbatos ritus, teſtatur ſimul hos eſſe illos ritus, ad quos non reiiciendos, ſed recipiendos ſeſe iuramento obſtrinxerunt quotquot ſolemnem fidei profeſſionem emittunt. 50.

Propter hæc alij ſecundò dixerunt in Rituali non eſſe ſermonem de caſu noſtro, ſed de alio; quando ſcilicet ægrotus deſiderium confitendi per ſe, vel per alios oſtendit præſente tamen iam Confeſſario: ibi enim non dicitur poſſe abſolui, etiamſi abſente Confeſſario illud deſiderium oſtenderit.

Hæc tamen reſponſio credibilis non videtur. 51.
Primò quia ritualia antiqua Romana, ex quibus regula ipſa deſumpta fuit, clarè, & pluribus verbis eundem caſum explicabant, ſupponendo, ægrum manifeſtaſſe confitendi deſiderium, antequam Confeſſarius adeſſet, qui poſtea ex aliis id cognoſcebat. Sic enim dicitur: *adſtantibus autem infirmo debet credi, ſi perhibent teſtimonium, quod petierit confeſſionem, & oſtenderit ſigna contritionis.*

Secundò, quia vix concipi poteſt, quod aliquando occurreret talis caſus, quo ægrotus Confeſſario præſente per alios deſiderium confitendi oſtendat: quorſum enim ſi vterque adeſt, manifeſtabit alteri potiùs, quàm Confeſſario ſuum deſiderium confitendi? Vnde omnes tam Prælati, quàm inferiores Sacerdotes verba Ritualis intellexerunt abſque vlla dubitatione de caſu noſtro, & eiuſdem Ritualis auctoritate, & præcepto Pontificio permoti, id in praxi obſeruarunt, ac obſeruari fecerunt iudicantes, ea verba non poſſe aliter intelligi, moraliter loquendo.

Tertiò denique conſtat, ſenſum Ritualis illum 52.
fuiſſe quem omnes intellexerunt: quia cùm eam ob cauſam aliqui apud Congregationem Eminentiſſimorum Cardinalium S. Inquiſitionis Generalis dixiſſent, Rituale debere corrigi, eo quod aduerſaretur decreto Clementis VIII. & die 2. Decemb. 1621. coram Pontifice decretum fuit, obſeruari Rituale, & nihil illud aduerſari decretis Clementis propter aliam, & aliam rationem.

nem Et cùm paulò poſt in eâdem Congregatione interrogarum eſſet, quid in illo caſu eſſet agêdum: reſpondit ore tenus, ſeruandum eſſe Rituale. Itaque nemo vnquam dubitauit, verbis ritualis ſignificatum fuiſſe caſum noſtrum, & ideo propter eiuſdem Ritualis auctoritatem dixerunt in eo caſu abſoluendum infirmum.

53. Fuit autem non temerè, aut leuiter, ſed cum examine, & ſtudio, ac grauiſſimis fundamentis ritus ille in nouo Rituali à Pontifice retentus, qui obſeruatus reperiebatur in Eccleſia a tempore antiquiſſimo. Sic enim colligitur ex Concilio Concil. Arauſ. Arauſic. 1. *cap.* 11. vbi dicitur *Subito obmuteſcens (provt ſtatutum eſt) baptizari, aut pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium aliorum verbis habeat aut præſentis in ſuo nutu* & ex Concil. Carthag. 4. *cap.* 63. Vbi dicitur, Concil. Carthag. *Is, qui pœnitentiam in infirmitate petit, ſi caſu dum ad eum Sacerdos inuitatus venit, oppreſſus infirmitate obmutuerit, vel in phreneſim verſus fuerit, dent teſtimonium, qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam. & ſi continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impoſitionem, & infundatur ori eius Euchariſtia.* In eodem ſenſu loquitur Euſebius Papa, cuius decretum referunt Yuo in ſuo Decreto *part.* 15. *cap.* 35. & Burcad. *lib.* 8. *cap.* 11. Euſeb. Papa. his verbis: *Si quis pœnitentiam petens, dum Sacerdos venerit, fuerit officio linguæ priuatus; conſtitutum eſt, vt ſi idonea teſtimonia habuerit, quod ipſe pœnitentiam petiiſſet, & ipſe per motum ſuæ voluntatis, aliquod ſignum facere poteſt, Sacerdos impleat omnia, ſicut ſupra circa ægrotantem pœnitentem ſcriptum eſt. Ideſt, orationem dicat, & vngat eum oleo ſancto, & Euchariſtiam ei danet.* vbi nomine *orationum* intelligit abſolutionem Sacramentalem, quæ apud Patres *preces* & *oratio* ſæpè appellatur, vt obſeruauit Vaſquez dicto *dub.* 4. *n.* 25. & conſtat ex contextu; quia dicit obſeruanda ea omnia, quæ cum aliis ægrotis pœnitentibus fiunt, quibus certum eſt, quod dabatur abſolutio Sacramentalis. Hoc tamen teſtimonio, (vt verum fatear) non multum vrgere poſſumus cùm caſus Euſebij ſit, quando infirmus per motus poteſt adhuc ſuæ voluntatis aliquod ſignum dare, qui eſſet diuerſus caſus à noſtro. Denique S. Leo Magnus *epiſt.* 91. *ad Theodorum* vbi de confeſſione lapſis poſt Baptiſmum ad gratiam recuperandam neceſſaria loquens, dicit, periculoſum quidem eſſe eam confeſſionem in vltimum tempus differre, non tamen negandum eſſe eo tempo- S. Leo re remedium neceſſarium; his verbis. *Verùm, vt dixi, etiam talium neceſſitati ita auxiliandum eſt, vt nec actio illis pœnitentiæ nec communionis gratia denegetur, ſi ea etiam amiſſo eius vocis officio per indicium integri ſenſus quærere comprobentur. Quod ſi aliqua ægritudine ita fuerint aggrauati, vt quod paulo ante poſcebant ſub præſentia Sacerdotis ſignificare non valeant; teſtimonia eis fidelium circumſtantium prodeſſe debeant vt ſimul & pœnitentiæ, & reconciliationis beneficium conſequantur.* in quibus verbis clariſſimè contineri videtur caſus noſtræ controuerſiæ.

54. Ad hæc tamen teſtimonia auctores contrariæ ſententiæ reſpondere conantur. Primò dicunt, in iis non eſſe ſermonem de abſolutione Sacramentali, ſed de reconciliatione cæremoniali cum Eccleſia, quæ publicis pœnitentibus, & peccatoribus dari ſolebat, antequam ad Sacramentorum participationem admitterentur.

55. Hæc reſponſio multipliciter impugnata eſt ab Auctoribus noſtræ ſententiæ: quia in illis decretis duo diuerſa diſtinguuntur, quæ ægroto adhibenda ſunt; nempe & dare illi pœnitentiam, & reconciliationis etiam beneficium; quæ duo frequenter condiſtinguuntur in vetuſtis conciliis, vt conſtat ex Arauſicano 1. *can.* 3. vbi dicitur: *Qui* Concil. Arauſ. *recedunt de corpore pœnitentia accepta placuit ſine reconciliatoria manus impoſitione eis communicare:* item in Concilio Carthag. 4 ſupra allegato dicitur. Carthag. *Accipiat pœnitentiam, & ſi continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impoſitionem.* Et idem conſtat ex verbis eiuſdem Leonis in citata Epiſtola, vbi dicit: *His autem qui in tempore neceſſitatis, & in periculi vrgentis inſtantia præſidium pœnitentiæ, & mox reconciliationis implorant,* &c. Vnde Gratianus in cap. *Agnouimus* 26. *qu.* 6. notauit in fine capitis, ei, cui pœnitentia non negatur, nec reconciliationem negandam eſſe. Ex quibus conſtat, in prædictis decretis non vnicam actionem reconciliationis cæremonialis, ſed duas poni cum infirmo exequendas in caſu noſtræ quæſtionis, ſcilicet actionem pœnitentiæ, & reconciliationis; Quæ duo Vaſquez *dicto dub.* 4. ita condiſtinguit, vt acceptio pœnitentiæ ſignificet Sacramentum pœnitentiæ, reconciliatio verò, quæ ſubſequebatur, ſignificet cæremonialem abſolutionem non à cenſura, quæ tangeret animam ipſam; hæc enim abſolutio debuiſſet præcedere abſolutionem Sacramentalem; ſed abſolutionem à cenſura, & prohibitione quadam externa, qua prohibebatur ad Sacramenta accedere, donec pœnitentiam publicam expleret. Quod colligit ex citatis decretis; quibus dicitur communicationem dandam accepta pœnitentia etiam ſine reconciliatione per manus impoſitionem. Alij verò dicunt, acceptationem pœnitentiæ ſolum ſignificare impoſitionem publicæ pœnitentiæ, quam Sacerdos infirmo taxabat, & quam debebat implere cùm poſſet, poſtea verò ſubſequi ſolitam reconciliationem per manus impoſitionem.

Cæterùm, quidquid ſit de hoc, fatendum eſt, 56.
abſolutionem Sacramentalem à culpa contentam fuiſſe in aliqua ex illis actionibus, ſiue in acceptione pœnitentiæ, ſiue in reconciliatione. Quod conſtat ex verbis eorumdem decretorum. Primò quia S. Leo in illa Epiſtola præmittit pro fundamento doctrinæ tradendæ, quod remiſſio culpæ coram Deo, & recuperatio gratiæ nonniſi per abſolutionem Sacerdotis poſſit obtineri: *Mul-* S. Leo *tiplex*, inquit, *miſericordia Dei ita lapſibus ſubuenit humanis, vt non ſolùm per Baptiſmi gratiam, ſed etiam per pœnitentiæ medicinam, ſpes vitæ reparetur æterna, & qui regenerationis donum violaſſent, proprio ſe iudicio condemnantes, ad remiſſionem criminum peruenirent, ſic diuina bonitatis præſidiis ordinatis, vt indulgentia Dei, niſi ſupplicationibus Sacerdotum, nequeat obtineri.* Vnde infert, ſubueniendum eſſe infirmis, etiam quando ſolum ex aliorum teſtimonio conſtat, ipſos pœnitentiam, & reconciliationem petiiſſe. Secundò quia apud Leonem eadem fieri præcipiuntur circa eum, qui prius pœnitentiam petiit, ac circa eum, qui etiam per nutum Sacerdoti præſenti id ſignificat: cùm ergo huic danda ſit abſolutio Sacramentalis, idem dicendum eſt de illo alio. Quod comprobari poteſt ex verbis Euſebij Papæ ſupra adductis, vbi dicitur, quod Sacerdos circa illum infirmum propter aliorum teſtimonia, impleat omnia, quæ circa alios infirmos pœnitentes

implenda

Digitized by Google

implenda ſunt. Tertiò, quia Iulius Papa *in cap. ſi Presbyter*, & Cæleſtinus Papa *in cap. Agnouimus 26. quæſt. 6.* dicunt Presbyterum morienti pœnitentiam abnegantem reum eſſe eius animæ, & horrendam impietatem committere, ac morientis animam ſua crudelitate occidere. Quæ omnia clarè ſignificant, quod conceſſio pœnitentiæ petitæ contineat abſolutionem à culpa, & non ſolùm ablationem cenſuræ. Cùm ergo apud Leonem, & alia decreta dicatur ægroto, qui priùs eam petiit, concedendam eſſe pœnitentiam, ſermo eſt de conceſſione pœnitentiæ, quæ continet liberationem à culpa, & quæ ſi negetur, Sacerdos erit cauſa damnationis æternæ illius moribundi. Denique quia in iis decretis ſtatuitur danda pœnitentia, & reconciliatio, quam ægrotus petiit: ipſe autem non tam petiit liberationem à cenſura externa, vel interna, quàm à peccato, quod ſolùm ſalutem æternam impedit, quam non impediret quælibet cenſura. Ergo abſolutio potius à peccato præcipitur, quàm à cenſura.

57. Vnde obiter infero, parum referre, quod aliqui contendunt in illo decreto Leonis ſolùm eſſe ſermonem de publicis pœnitentibus: nam quidquid de hoc ſit, cuius contrarium tandem fatetur Aluarez *dicta diſput.* 80. *num.* 42. dicens negari non poſſe, quod Sanctus Leo occaſione accepta ex publicis pœnitentibus ſermonem extenderit ad omnes alios peccatores differentes pœnitentiam vſque ad mortem: quidquid, inquam, de hoc ſit; ſi publicis peccatoribus, & pœnitentibus propter ſolum aliorum teſtimonium datur abſolutio ſacramentalis, de qua ibi ſermonem eſſe oſtendimus: idem dicendum erit à fortiori de aliis peccatoribus non ita publicis, cùm non ſint plura neceſſaria ad validè abſoluendum hos, quàm publicos peccatores.

Reſpondent tamen ſecundò aliqui eſſe magnum diſcrimen: quia publici peccatores, & pœnitentes, de quibus eſt ibi ſermo, iam priùs confeſſi fuerant ſua peccata, & pœnitentiam implendam acceperant, in quo ſtatu licèt iterum confiteri non poſſent Sacerdoti præſenti, potuiſſent tamen validè abſolui propter confeſſionem antea factam. Secus verò in caſu noſtro, in quo ægrotus non ſupponitur confeſſus Sacerdoti præſenti. Ita videtur reſpondere Canus apud Vaſquez *vbi ſuprà, num.* 17. & Sotus apud Aluarez *numero* 4. quam reſponſionem laudat, & approbat idem Aluarez.

58. Sed contra illam eſt primò, quod in prædictis decretis non alligatur poteſtas, vel debitum reconciliandi moribundum ad illum ſolum Sacerdotem, cui antea confeſſus fuiſſet, ſed conſuetudo erat, quam agnouit Tridentinum *ſeſſione* 14. *cap.* 7. vt quilibet Sacerdos in illo articulo quemlibet poſſet abſoluere, vnde teſte Euſebio *libro ſexto Hiſtor. cap.* 34. *vel* 36. Serapion quidam, qui fidem antea negauerat, & pœnitentiam ſæpiùs petierat, nec obtinuerat, cùm ad mortem ægrotaret, petiit vocari ad ſe quemlibet ex Presbyteris, vt dimitti poſſet.

Secundò impugnatur eadem reſponſio ex verbis Leonis *in dicta Epiſtola*: ibi enim reprehendit eos, qui confeſſionem differunt vſque ad vltimum vitæ, de quibus tamen ſubiungit, quando pœnitentiam in mortis articulo petunt non eſſe eis negandam, quando etiam hæc petitio per aliorum ſolum teſtimonium conſtat: non poteſt ergo illud intelligi de iis ſolis, qui iam priùs peccata confeſſi fuiſſent. Hos enim non reprehenderet propter dilatam confeſſionem, & pœnitentiæ petitionem vſque ad finem vitæ.

59. Tertiò impugnatur, quia ſi iam priùs Sacerdoti eidem peccata ſua confeſſus fuiſſet ægrotus, quorſum deſideraretur adſtantium teſtimonium de pœnitentia petita; conſtaret enim iam ſufficienter de deſiderio, & petitione pœnitentis per confeſſionem antea factam. Vnde obiter conſtat falſum eſſe id, quod aliqui ſuprà dicebant, agi in iis decretis de ſolis publicis pœnitentibus, & non de aliis peccatoribus. Nam quoad publicos pœnitentes neceſſarium etiam non eſſet adſtantium teſtimonium de pœnitentia petita, cùm ex eo ipſo ſtatu pœnitentis manifeſtè conſtaret omnibus Presbyteris, quod petiiſſent iam, & accepiſſent pœnitentiam, quam actu implebant. Non eſt ergo ſermo de iis, in caſu noſtræ quæſtionis, quando ad illum reſpondetur, ſed de aliis, qui ſolum in ægritudine pœnitentiam petunt, quam antea non petierant, nec acceperant.

60. Tertiò principaliter probari poteſt noſtra ſententia ex verbis S. Thomæ *dicto opuſc.* 65. *§. de Extrema Vnctione, in fine*, vbi ait: *Si autem infirmus, qui petit vnctionem, amiſit notitiam, vel loquelam, antequam Sacerdos veniret ad eum, nihilominus vngat eum Sacerdos, quia in tali caſu debet etiam baptizari, & à peccatis abſolui.* Nempe quando poſt petitum ſimiliter Baptiſmum, vel abſolutionem, notitiam, vel ſenſum amiſiſſet, antequam Sacerdos veniret. Dicere autem, quòd Sanctus Thomas ibi non loquitur de abſolutione à peccatis ſacramentali, ſed deprecatoria, quæ fieret dicendo illam orationem: *Miſereatur tui omnipotens Deus*; prout dicit Aluarez *dicta diſp.* 80. *num.* 52. perinde eſt, ac ſi diceres me etiam in hac quæſtione non agere de abſolutione ſacramentali, ſed deprecatoria: ego enim clariùs non ſum loquutus, quàm S. Thomas.

S.Thom.

61. Quartò probari poteſt hoc ipſum ex abſurdis, quæ aliqui ex aduerſariis auctoribus admittunt ad tuendam contrariam ſententiam. Nam idem Aluarez *loco citato, numero* 23. pro fundamento ſuæ ſententiæ ſtatuit nunquam ſufficere ad ſacramentalem abſolutionem, confeſſionem, qua pœnitens confitetur peccatum aliquod ſolum in genere generaliſſimo, etiamſi à Sacerdote præſenti petat abſolutionem. Contradictorium traditur, vt vidimus à Paulo V. in Rituali Romano. Idem *numero* 23. admittit in ſacramento Matrimonij tunc conferri gratiam ſacramentalem, quando Sacerdos profert illa verba; *ego vos coniungo*; quæ tamen ſententia malè audit apud Theologos, & grauiori cenſura notari ſolet: ſupponunt enim Miniſtrum conficientem ſacramentum non eſſe Parochum, ſed ipſos contrahentes.

62. Reſtat nunc reſpondere ad argumenta contra noſtram ſententiam, quæ reducuntur fere ad vnum deſumptum ex decreto illo Clementis VIII. in quo prohibetur propoſitio illa, *licere in vllo caſu confeſſionem, & abſolutionem per literas, vel per internuncium.* Cùm ergo in caſu noſtro confeſſio fiat abſente Sacerdote, & illi manifeſtetur per internuncium, videtur opponi decreto Clementis, & veritati, quam etiam ante illud decretum maior, & melior Theologorum pars docebat non poſſe vnquam confeſſionem ſacramentalem fieri in abſentia Confeſſarij.

De ſenſu decreti Clementis Octaui.

63. *Abſolutio in abſentia non ſolum eſt illicita, ſed inualida.*

Pro huius difficultatis explicatione in primis aduerto id, quod dixi ſupra *diſp.13.ſect.6* ex vi illius decreti non ſolum haberi id, quod verba ſonare videntur, nempe talem confeſſionem, vel abſolutionem eſſe illicitam, ſed etiam eſſe inualidam, quod aliqui immeritò negare auſi ſunt. Alij autem malè etiam id probant, ex eo quod poſt prohibitionem Clementis, qui confiteretur in abſentia, operaretur contra obedientiam Pontifici debitam, incurreret excommunicationem, & conſequenter non eſſet capax abſolutionis; quod argumentum benè reiicit Coninch. *dicto opuſculo de abſolutione moribundi. num.* 28. quia poſſet contingere, quod aliquis ſaltem per ignorantiam inuincibilem non peccaret contra prohibitionem Pontificis, atque adeo ex hac parte non fieret abſolutionis incapax. Ergo non ſequitur ex illa prohibitione, quod in nullo vnquam caſu ſit valida talis confeſſio, vel abſolutio.

64. Aliter tamen id colligitur ex verbis decreti, quia ſi in aliquo caſu eſſet valida talis confeſſio vel abſolutio non potuiſſet prohibitione Pontificis reddi illicita in vniuerſum pro omni caſu; nam ſicut leges Eccleſiaſticæ non obligant cum grauiſſimo damno temporali, aut periculo vitæ corporalis; ſic multò minùs obligare poſſent cum grauiſſimo detrimento ſpirituali, & periculo damnationis æternæ. Vnde ſi aliquis, tentatis omnibus viis non poſſet habere Confeſſarium præſentem, non poſſet prohiberi, quod ei abſenti confiteretur iam iam moriturus, ſi eiuſmodi confeſſio valida eſſet. Falſum ergo eſſet, quod in nullo caſu liceret talis confeſſio, vel abſolutio: quare vt vera ſit Pontificis ſententia, fatendum eſt in nullo prorſus caſu validam eſſe; & ideo in nullo prorſus caſu eſſe licitam, vt Pontifex docet.

65. Hoc ergo ſuppoſito, aliqui dixerunt caſum noſtrum non comprehendi decreto Clementis, quia aſſertio à Clemente reprobata erat copulatiua, nempe *licere per literas, ſeu internuncium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere.* Qui autem diceret licere ſolùm confiteri abſenti, dum non niſi à præſente abſoluatur, non dicit propoſitionem illam à Clemente prohibitam. Hæc tamen interpretatio reiecta fuit primùm ab ipſo Clemente, & poſtea à Paulo V. die 14. Iulij anno 1605. declarante in Congregatione Sancti Officij, *prædictam interpretationem non ſubſiſtere.* Et quidem ex ipſius decreti verbis, & eius intentione apparet, mentem Pontificis non fuiſſe ſolùm copulatiuam prohibere, alioquin poſſet, ſaluo eodem decreto aliquis adhuc dicere, poſſe abſolutionem abſenti conferri, dummodo confeſſio in præſentia præceſſiſſet, quod tamen nemo concedet, quia Pontifex vtrumque abuſum voluit de medio tollere, quod facere non poterat, ſi ſolum ſenſum copulatiuum probiberet: imo tunc neutrum abuſum abſtuliſſet: ſingula enim ſeorſim fierent, modo hoc, modo illud.

66. *An tunc fiat confeſſio per Interpretem.*

Alij ergo ſatis communiter reſpondent, in caſu noſtræ quæſtitionis, confeſſionem non fieri in abſentia; quia licèt ægrotus in abſentia Confeſſarij petierit confeſſionem, poſtea tamen quando hoc ipſum Confeſſario à circumſtantibus manifeſtatur, iam Confeſſarius præſens eſt ægroto: tunc autem videtur fieri confeſſio, non per ipſum pœnitentem immediatè, ſed per adſtantes, quaſi per interpretem; nam qui per interpretem confitetur Confeſſario præſenti, verè confitetur: & tunc confitetur, quando Interpres eius nomine refert peccata Confeſſario præſenti. Similiter ergo infirmus, qui per circumſtantes confitetur Sacerdoti, tunc cenſetur confiteri, quando circumſtantes eius nomine referunt Confeſſario deſiderium pœnitentis. Nec referre videtur, quod iam tunc infirmus non habeat præſentiam moralem, & humanam, eo quod ſit ſenſibus deſtitutus. Nam in primis decretum Clementis non videtur exigere ſemper præſentiam moralem, & humanam, quia quando infirmus poſt confeſſionem factam ſenſibus deſtituitur, & abſoluitur, non habet niſi phyſicam præſentiam, dum abſoluitur, & tamen non dicitur abſolui in abſentia. Deinde quando quis confiteretur per Interpretem in præſentia Confeſſarij, licèt dum loquitur Interpres, & explicat Confeſſario, quæ pœnitens dixerat, dormitaret, vel dormiret ipſe pœnitens, non impediret valorem confeſſionis. Ergo ſufficit præſentia phyſica pœnitentis, dum confeſſio fit præſenti Confeſſario. Hanc reſponſionem amplecti tandem videtur Vaſquez *dicto dub.* 4. *num.* 32. & alij plures ex recentioribus, quibus conſentit Diana *dicto tract. de abſolutione Moribundi, reſol.4. & 7.*

67. Sed, vt verum fatear, nunquam mihi adæquatè ſatisfecit hæc reſponſio propter duo. Primum eſt, quia ex ea ſequitur neceſſarium omnino eſſe ad valorem abſolutionis in caſu noſtro, quod Confeſſarius ſuperueniens audiat, & cognoſcat deſiderium infirmi ab iis, qui adhuc ſunt in eiuſdem infirmi præſentia, atque ideo ſi id cognouiſſet Confeſſarius in itinere ab eo, qui ipſum vocauit, & qui cum eo non rediit, non potuiſſet infirmum abſoluere in virtute illius notitiæ, quia eam non acceperat in præſentia ipſius infirmi. Conſequens autẽ falſum eſſe, & contra mentem ritualis, & antiquorũ decretorũ paulò poſt oſtendemus. Sequela autẽ patet, quia iam tũc confeſsio fieret in abſẽtia, quãdo ſcil. Cõfeſſarius non eſſet præſẽs pœnitẽti.

68. Secundò diſplicet illa reſponſio, quia ad hoc, vt confeſsio, quæ fit per Interpretem dicatur propriè, & in rigore fieri in præſentia Confeſſarij, non ſufficit, quod Confeſſarius ſit præſens, quando Interpres loquitur, ſed etiam quando pœnitens loquitur Interpreti, & manifeſtat ei ſua peccata. Ratio autem à priori eſt; quia confeſsio eſt manifeſtatio, qua pœnitens Confeſſario manifeſtat ſua peccata; ſed hæc manifeſtatio non eſt ſola loquutio Interpretis, ſed conflatur ex loquutione pœnitentis ad Interpretem, & Interpretis ad Confeſſarium; nam ſola loquutio Interpretis ſecundùm ſe non eſt loquutio pœnitentis, ſed hæc prout procedit à pœnitente: ergo ſi Confeſſarius ſolum eſt præſens, quando Interpres narrat, quæ audiuit à pœnitente, non verò, quando pœnitens committit Interpreti, vt ea narret, non fit confeſsio coram Sacerdote niſi inadæquatè, vnde, licèt non fiat tota confeſsio tunc in abſentia, fit tamen partialiter in abſentia, atque adeo non fit tota in præſentia,

69. Confirmatur exemplo matrimonij, cui debet eſſe præſens Parochus, quando coniuges exprimunt ſuum conſenſum, vnde ſi matrimonium, prout contingere poteſt, fiat per Interpretem, eo quod Parochus ignorat idioma contrahentium, & Parochus audiſſet ſolum Interpretem abſentibus, vel tacentibus omnino coniugibus, qui ante Parochi aduentum dixerunt Interpreti ſuum conſenſum, non eſſet validũ matrimonium, quia non explicaretur conſenſus coram Parocho, ſed debet vtrumque coram Parocho fieri, nempe loquutio

contra

contrahentium, & explicatio interpretis: ergo ſimiliter, vt confeſſio fiat per interpretem coram Sacerdote, debet pœnitens coram Sacerdote ſe accuſare, & interpres etiam illam accuſationem explicare.

70. Vnde infero, ſi matrimonium fiat coram Parocho per interpretem, & Parochus non attendit, nec aduertit quando contrahentes interpreti loquebantur, & dicebant ſuum conſenſum, nec eorum geſtus, aut verba aliquo ſenſu percepit, non ſufficere quod audiat ſolum interpretem ad valorem matrimonij; quia non eſt præſens humano modo conſenſui per contrahentes explicato. Similiter, ſi Confeſſarius ſit quidem præſens; ſed nullo modo aduertit, aut ſenſu aliquo percipit pœnitentem interpreti loqui, non fit illa confeſſio ſufficienter in præſentia Confeſſarij: rurſus ſi pœnitens coram Confeſſario dicat ſua peccata Interpreti, & ea Confeſſario explicet; & dum Interpres ea explicat, pœnitens diſcedat ad alium locum, non fit ea confeſſio ſufficienter in præſentia Confeſſarij: alioquin poſſet pœnitens dicere Confeſſario; accuſo me de peccatis, quæ tibi Petrus meo nomine ſtatim narrabit, & ſtatim abire, dum Petrus confeſſionem à pœnitente acceptam Confeſſario refert; quem tamen modum confitendi validum non eſſe oſtendimus *ſuprà diſp. 15. ſect. 5.* quia tunc confiteretur aliquis verè per internuncium, & in abſentia. Ratio autem eſt, quia non ſatisfacit obligationi comparendi coram Iudice, & accuſandi ſe coram illo, ſi pœnitens non eſt præſens coram Iudice tunc quando ſe accuſat: accuſatio autem fit quando Interpres loquitur, tunc enim Confeſſarius percipit delicta: ergo tunc etiam debet eſſe præſens reus, vt ſe coram Iudice accuſet.

71. Tertia ergo aliorum reſponſio eſt, Decretum Clementis loqui ſolùm de confeſſione ſpeciali peccatorum, quæ ordinario modo fit de peccatis in particulari: decretum verò Leonis loqui ſolùm de confeſſione generali, quæ fit per ſigna contritionis, & petitionem pœnitentiæ, atque adeo non eſſe decreta illa contraria, quia non loquuntur in eodem caſu. Hanc reſponſionem refert Magiſter Aluarez *num.* 54. & mitiùs illam reiicit, dicens, adhuc habere ſuam difficultatem, nam ex illa ſequitur, quod ſaltem in caſu neceſſitatis confeſſio ſacramentalis generalis eſſet aliquando licita; vnde non apparet, cur in eodem caſu neceſſitatis confeſſio vnius peccati venialis per litteras, vel internuncium non eſſet etiam valida, & licita, cùm nullum maius inconueniens ex hac confeſſione ſequatur, quàm ex confeſſione generali, & aliunde magis vitaretur periculum nullitatis, cum ſit multorum ſententia, non ſufficere confeſſionem generalem ad valorem Sacramenti etiam in præſentia niſi dicatur aliquod peccatum in particulari.

72. Ideo poſſet hæc reſponſio paulò aliter explicari, vt vitentur hæc inconuenientia, dicendo cum aliis, confeſſionem dupliciter ſumi poſſe; nempe vel ſtrictè, vel in magis vniuerſali ſignificatione. Confeſſio ſtrictè eſt accuſatio, qua in actu ſecundo aliquis ſe iudicialiter accuſat, vt quando Reus in iudicio interrogatus, confitetur iuridicè ſuum crimen coram Iudice & Notario. Confeſſio minus ſtrictè, & in vniuerſaliori acceptione, extenditur ad ea, quæ præcedunt, vt cum reus dicit, ego volo confiteri meum delictum, de quo ſum accuſatus, vel quando ad hunc finem vocat Iudicem & Notarium, vt audiat eius confeſſionem, quia paratus eſt, iam ad confitendum: quæ quidem in latiori ſignificatione dicitur etiam confeſſio, eo quod implicitè videatur iam reus confiteri ſuum delictum. Solet tamen vocari voluntas, ſeu propoſitum confitendi, vt condiſtinguatur ab illa confeſſione ſtricta, qua reus in actu ſecundo, & explicitè confiteretur delicta; & quidem confeſſio ſtrictè, niſi fiat coram Iudice, & Notario, &c. non eſt valida, nec appellatur confeſſio iudicialis: illa autem alia confeſſio fieri etiam poteſt, & communiter fit ante Iudicis aduentum, quia eſt confeſſio extraiudicialis; quæ tamen aliquando habet ſuos effectus, & prodeſſe poteſt, atque admittitur à iure in multis caſibus. Hac ergo duplici confeſſionis acceptione ſuppoſita, conciliare poſſumus illa Pontificum decreta, ſi dicamus, decretum Clementis loqui de confeſſione ſtricta, & primo modo accepta, cũ enim odioſum ſit, debet in ſenſu magis ſtricto intelligi: & ratio id ſuadet: ideo enim confeſſio ſacramentalis requirit præſentiam Confeſſarij, quia per illam ſatisfacit pœnitens obligationi, quam ex Chriſti præcepto habet ſiſtendi ſe coram legitimo Iudice, & confitendi ſua delicta: hæc autem obligatio non eſt, niſi ad confeſſionem ſtrictam & explicitam, quæ iuxta leges etiam eſt actus perſonalis, qui fieri debet coram Iudice, comparendo perſonaliter in Iudicio. Voluntas verò confitendi, ſeu confeſſio antecedens, & præparatoria non requirit talem præſentiam. Loquitur ergo Clemens de confeſſione ſacramentali ſtrictè. At verò Sanctus Leo, & Concilia ſupra adducta dicunt, in caſu neceſſitatis poſſe admitti ad effectum abſolutionis confeſſionem illam quaſi extraiudicialem, & magis vniuerſalem, quam pœnitens facit, dum ad finem confitendi vocat Confeſſarium, & implorat eius officium: dixi *quaſi extraiudicialem*, quia in aliquo ſenſu verè eſt iudicialis, cùm ordinetur ad iudicium pœnitentiale, & ſit pars Sacramenti, & materia illius. Quod tamen, vt melius diſtinguerent à confeſſione magis ſtricta, noluerunt Patres illi appellare confeſſionem ſed deſiderium, vel voluntatem confitendi: quibus verbis loquitur etiam Paulus V. in ſuo Rituali, vt non contradicat Decreto Clementis, quod ab eodem Paulo confirmatum fuerat anno 1605. vt vidimus, & tamen anno 1614 dixit deſiderium confitendi in abſentia, & per alios manifeſtatum ſufficere ad abſoluendum infirmum, quia nimirum præſentia, quam confeſſio ſtricta exigit, non ita exigitur ad oſtendendum deſiderium confitendi, & ad confeſſionem magis vniuerſaliter acceptam.

Confirmatur primò hæc reſponſio ex ipſo con-
textu Ritualis, in cuius verbis hæc ipſa confeſ- 73.
ſionis diſtinctio & duplex acceptio ſignificari videtur. Dicit enim, *ſi antequam incipiat confiteri, vox, & loquela ægrum deficiat, ſi confitendi deſiderium, ſiue per ſe, ſiue per alios oſtenderit, abſoluendus eſt.* Vbi apertè ſignificatur ipſum confitendi deſiderium oſtenſum per ſe, vel per alios non fuiſſe confeſſionem ſtrictè acceptam; alioquin repugnantia eſſet, quod *antequam confiteri incipiat, & loquela deficeret*, deſiderium confitendi oſtendiſſet, ſi hoc ipſum oſtendere tale deſiderium eſſet confeſſio ſtrictè ſumpta: nam eo ipſo, quod vocaſſet Confeſſarium, iam incepiſſet confiteri. Supponitur ergo, quod nondum confeſſio incepta eſſet, quod de confeſſione ſtrictè ſumpta intelligi

debet : quod licèt præcedat, adhuc dicitur nondum cœpta confeſſio ſtricta, qua ſe coram Confeſſario explicitè, & in actu ſecundo accuſat, licet poſita fuerit confeſſio aliqua minus ſtricta, & in magis vniuerſali ſignificatione, quæ in caſu neceſſitatis ſufficit ad ſententiam abſolutoriam proferendam, iam enim implorauerat Iudicis officium, & aliquo modo ſua delicta confeſſus fuerat.

74. Confirmatur ſecundò quia ſi deſiderium confitendi intelligeretur à Clemente nomine *confeſſionis* in ſuo decreto, ſequeretur, prohibitum iam eſſe explicare tale deſiderium in abſentia Confeſſarij, quia Clemens dixit in nullo caſu licere in abſentia Confeſſarij confiteri confeſſione illa, de qua ibi loquebatur. Conſequens autem abſurdum eſt, vt conſtat: ergo fatendum eſt, Clementem nomine *confeſſionis* non intellexiſſe illam, quæ includitur in expreſſione deſiderij confitendi, ſed aliam magis ſtrictam,

Dices, velle confiteri, non eſſe verè confiteri, velle enim ſumere Euchariſtiam, aut velle ieiunare, non eſt verè ſumere Euchariſtiam, aut ieiunare, ergo nec velle confiteri, & oſtendere hanc voluntatem erit vllo modo confiteri; quare iuxta hanc interpretationem dicendum erit, quod abſolutio confertur nulla præcedente confeſſione. Reſpondeo ex dictis negando conſequentiam: quia qui vult ſumere Euchariſtiam, aut ieiunare, non habet vllo modo talem actum, ſed ſolum in voto. At verò qui oſtendit, & dicit ſe velle confiteri, eo ipſo confitetur; nam confiteri in genere loquendo eſt dicere, & fateri proprium delictum: qui autem dicit ſe velle confiteri ſuum delictum eo ipſo dicit, & fatetur ſe habere delictum, quod confiteatur: non poteſt ergo oſtendere voluntatem confitendi, quin eo ipſo aliquo modo confiteatur in actu exercito ſuum peccatum ſaltem in genere,

Confeſſio itaque aliqua neceſſaria eſt ad valo-
75. rem huius Sacramenti in quolibet caſu: confeſſio verò ſtricta neceſſaria eſt per ſe loquendo, vnde quando Tridentinum *ſeſſ. 14. c. 5. & can. 7.* dicit, ad remiſſionem peccatorum neceſſariam eſſe de iure diuino confeſsionem; loquitur quidem de confeſſione ſtricta, ſed de neceſſitate per ſe loquendo, quod apertè conſtat ex eo, quod non ſolùm dicit, neceſſariam eſſe confeſſionem ſed confeſſionem omnium peccatorum, & circunſtantiarum, quæ peccati ſpeciem mutant, quam confeſſionem certum eſt requiri per ſe loquendo, non verò in caſu neceſſitatis, quo homo per accidens excuſatur à confeſſione omnium, & ſingulorum peccatorum. Quando verò in eodem Concilio *eadem ſeſſ. cap. 3. & can. 4.* dicitur tres eſſe huius Sacramenti partes ad integram, & perfectam remiſsionem peccatorum ex Dei inſtitutione requiſitas; contritionem, confeſsionem, & ſatisfactionem: poteſt intelligi de neceſsitate ſimpliciter, & tunc nomine *confeſſionis* intelligitur confeſsio in ſignificatione magis vniuerſali: ſi verò intelligatur de neceſsitate ſolùm *per ſe*: nomine *confeſſionis* poterit intelligi confeſsio ſtricta, ſicut dicitur in eiſdem locis neceſſaria etiam ſatisfactio, quæ tamen non eſt neceſſaria, niſi per ſe loquendo; cum ſine illa poſsit dari Sacramentum validum, denique quando *can. 9.* dicitur; *Si quis dixerit, non requiri confeſſionem pœnitentis, vt Sacerdos eum abſoluere poſſit, anathema ſit*: quamuis auctores illi, quos adduxi *ſectione præcedenti*, dicentes, poſſe abſolui moribundum, qui confeſsionem non petiit, intelligant prædicta verba de neceſsitate ſolum, qua *per ſe* requiritur confeſsio ad abſolutionem, ſicut etiam prærequiritur confeſsio omnium peccatorum; meliùs tamen intelliguntur, de omnimoda neceſſitate alicuius confeſsionis, non tamen confeſsionis in ſignificatione magis ſtricta, ſed magis vniuerſali, vt explicatum eſt.

Hunc modum conciliandi prædicta decreta 76.
Teſtimonium Archiepiſcopi Armacani.
Pontificum, & Conciliorum, ac Romani Ritualis, quem iam diu aliis omnibus præferebam, inueni poſtea breuiter, ſed eodem omnino ſenſu approbatum ab illuſt. Archiepiſc. Armacano, qui in Epiſtola quadam, & reſponſo dato ad P. Coninch 6. Iunij anno 1624. teſtatur, ſe rem hanc cum eodem Clement. VIII. communicaſſe, eiuſque ſententiam Pontifici probatam fuiſſe, quod reſponſum licèt idem Pater Coninch referat in illo *opuſculo de abſolutione moribundi in fine*; adhuc volui hoc loco tranſcribere, quia rem totam breuiter, & doctè complectitur; Cuius verba ſunt hæc.

Occurrente caſu quo quiſpiam etiamſi tunc demum, quando videat ſe in periculo vitæ conſtitutum, 77.
Archiepiſc. Armacani.
declarat ſiue voce, ſiue ſcripto, ſiue alio quocumque ſigno exteriore, ſe velle ſacramentaliter confiteri: ſi ſuperueniens poſtea Confeſſarius, reperiat eum magnitudine periculi, in quod incidit, ita aggrauatum, vt licèt adhuc ſpiret, tamen nec confeſſionem facere poſſit, nec in præſentia illius dare vllam ſignificationem voluntatis confitendi, quam antea declarauit ſe habere. Quæritur, an poſſit nihilominus eumdem Confeſſarius ſacramentaliter abſoluere.

Pro ſolutione iſtius caſus, quæ, & conformis planè ſit antiquis canonibus, & nominatim doctrinæ S. Leonis Magni epiſt. 91. ad Theodorum Foroiulienſem Epiſcopum, & pariter in nullo diſſentiat à decreto, quo Clemens VIII. prohibuit, & damnauit hanc propoſitionem; licere per litteras, ſeu internuncium Confeſſario abſolutionem obtinere. *Obſeruandum eſt, eſſe rem diſtinctam, confeſſionem Sacramentalem, & voluntatem, ſeu votum, aut deſiderium ſacramentaliter confitendi, id eſt confeſſionem eiuſmodi reipſa factam, vel attentatam, & tantum in voto, ſeu deſiderio habitam.*

Rurſum votum, ſeu deſiderium ita confitendi poſſe eſſe vel internum tantum, quod perinde ſolius Dei iudicio ſit ſubiectum, vel exterius etiam ſignis declaratum; per quæ innoteſcat Confeſſario, eum, qui abſoluendus eſt, eiuſmodi deſiderium, ſeu votum habere, ſiue illa ſigna ſint exhibita in præſentia ipſius Confeſſarij, ita vt ab ipſo audita ſint vel viſa, ſiue in ipſius abſentia; ita vt non niſi per teſtimonium aliorum, qui audierunt, vel viderunt, notitiam de illis acceperit.

Quamobrem ſunt etiam diſtinctæ quæſtiones, quarum vna proponebatur: vtrùm liceat per litteras, 78.
ſeu internuncium Confeſſario abſenti ſacramentaliter confiteri. Altera adhuc quæritur: an quando aliquis in abſentia Confeſſarij declarauit aliquo ſigno exteriori ſe velle ſacramentaliter confiteri, ſi ſuperueniens Confeſſarius eum inueniat ita conſtitutum, vt non tantùm non valeat peccati vllius confeſſionem facere, ſed nec illius ſuæ voluntatis ſignum aliquod in præſentia ipſius exhibere; poſſit nihilominus ex notitia per teſtimonium aliorum accepta de ſigno ante aduentum ſuum exhibito, eum ſacramentaliter abſoluere

Quæ cum ita ſe habeant, Clemens VIII. decreto 79.
ſuo, meritò damnauit, ac prohibuit quod in priori quæſtione

quæſtione proponebatur, ſcilicet, licere per litteras, ſeu internunciũ Confeſſario abſenti ſacramẽtaliter cõfiteri: hoc nimirũ ſenſu, vt ſic facta confeſſio cẽſenda ſit ſacramẽtalis: eáq; damnatio, ac prohibitio conformis eſt doctrinæ Conc. Trid. in qua traditur, quod Chriſtus Dominus, eos, qui ſe poſt Baptiſmum crimine aliquo contaminauerint, ante tribunal ſacramenti Pœnitentiæ tanquam reos ſiſti voluit.

Sed quoad poſteriorem quæſtionem, cùm non tantùm ſit certiſſimum, Clementem Pontificem non intendiſſe damnare, ſeu prohibere, quod quiſpiam per litteras, ſeu internuncium Confeſſario abſenti declaret ſe velle ei confiteri, ideóque eum accerſat, vt præſenti confiteatur; ſed etiam mihi ſemper fuerit perſuaſiſſimum, quod incidente caſu, qui in quæſtione illa exprimitur, Confeſſarius ſuperueniens poſſit, ac debeat ſacramentaliter abſoluere iuxta antiquos canones, & nominatim iuxta doctrinam S. Leonis Papæ in citata ſua decretali, in qua, quòd agat de ſacramentali abſolutione etiam intellexit S. Thomas 3. part. quæſt. 84. art. 3. ad 2. Hoc ipſum priuatim communicaui Clementi Pontifici, idque poſtquam in officio ſanctæ Inquiſitionis improbata eſſet interpretatio ſui decreti a Theologo quodam facta, tanquam non eſſet in eo damnata, ac prohibita vtraque dimſim pars propoſita quæſtionis; ac reſpondit mihi ſua Sanctitas non fuiſſe ſibi propoſitum damnare, ſeu prohibere, quod abſolutio ſacramentalis impendatur, incidenti caſu expreſſo in poſteriore illa quæſtione. Sic teſtor anno 1624. 6. Iunij, vti adhuc feci ante annos aliquot.

Petrus Lombardus Archiepiſcopus Armacanus, Primas Regni Hiberniæ.

Hæc ille in eo reſponſo, de cuius fide, & auctoritate modò non diſputo; in quo id deſiderari poſſet, vt non ita nudam confeſſionem in voto appellaret illam, quæ in noſtro caſu interuenit, ſeu merum deſiderium confitendi, vt non ſit etiam confeſſio re ipſa poſita, licèt non in ſtricta, ſed magis vniuerſali ſignificatione, vt dictum eſt.

SECTIO V.

§. I. *Explicantur aliquot dubia circa præcedentem doctrinam.*

80. *An ſufficiant teſtes mediati.* RESTAT examinare aliqua dubia, ex quorum reſolutione magis declarabitur præcedens doctrina. Primum eſſe poteſt, an poſſit Sacerdos abſoluere moribundum, quando ij, qui teſtantur de voluntate, & petitione confeſſionis, non audierant hoc ab ipſo infirmo, ſed ab aliis, atque adeò non ſunt teſtes immediati, ſed mediati. Ratio dubitandi eſſe poteſt: quia in prædictis decretis videtur requiri teſtimonium eorum, qui ab infirmo audierant. Sic loquitur Concil. Carthagin. IV. *can.* 67. ſuprà adductum, vbi dicitur, *dent teſtimonium, qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam.* Et idem colligi poteſt ex verbis Euſebij Papæ ſuprà relatis, dicit enim: *ſi idonea teſtimonia habuerit, quod ipſe pœnitentiam petiiſſet, &c.* Teſtimonia autem idonea non ſunt, quæ non ex viſu, ſed ex aliorum narratione feruntur.

81. Cæterùm dicendum videtur ſufficere in caſu neceſſitatis eam notitiam, quæ ex teſtibus mediatis haberi poteſt. Nam notitia mediata notitia eſt, & quæ ſufficit ad alios effectus, in quibus maior certitudo requiritur. Nam ſi de Baptiſmo alicuius paruuli, vel etiam adulti quæratur, & non adſit qui eum baptizauit, ſed alius fide dignus, qui dicat ſe ab ipſo audiiſſe, quod eum baptizauerit, vel etiã per internuncium fide dignum id teſtatur, habebitur pro baptizato; quanto magis ſufficiet hæc notitia ad abſoluendum in eo periculo, in quo abſolutio prodeſſe poteſt, & non nocere? Vnde in Rituali Romano non alligatur ad teſtimonium immediatum, ſed generaliter dicitur: *Si confitendi deſiderium per ſe, vel per alios oſtenderit, abſoluendus eſt.* Oſtendit autẽ per alios, qui per alios mediatè id manifeſtat, ſicut Deus loquutus dicitur populo ſuo per Prophetas, licèt nõ omnes audierint immediatè ipſos Prophetas, ſed alios, quibus Prophetæ immediatè loquuti fuerant. In quo ſenſu videntur etiam intelligenda verba Leonis ſupra adducta, quibus generaliter dicitur, *teſtimonia eis fidelium circumſtantium prodeſſe debent.* Ad quod etiam afferri poteſt exemplum confeſſionis, quæ fit per interpretem: poſſet enim contingere, quòd non ſufficeret vnus Interpres, ſed requirerentur duo, qui inter pœnitentem, & confeſſarium intercederent: v. g. ſi Græcus confiteretur cum Latino, & vteretur interprete Gallo, qui & Græcum idioma intelligeret, & Gallicè explicaret, non Confeſſario, quia nec Gallicam linguam intelligeret, ſed Italo laico, qui rurſus Italicè idem explicaret Confeſſario: tunc enim Confeſſarius contentus eſſet notitia accepta non ab eo, qui immediatè à Pœnitente acceperat, ſed ab alio, qui mediatè acceperat à pœnitente. Cur ergo in caſu noſtro non poſſet ſimili notitia à pœnitente accepta per duos intermedios, quorum vnus altero mediante eam notitiam accepiſſet? Hoc idem ſi in matrimonio accideret, crederem valere matrimoniũ, quod per duos interpretes fide dignos celebraretur; quorum alter alterum interpretaretur; quando ergo petitur in caſu noſtro teſtimonium alterius de voluntate confitendi, quã infirmus oſtenderit, non petitur teſtis omni exceptione maior, & iuridicè legitimus, qui de viſu teſtificetur, ſed teſtimonium iuxta præſentem materiam, quæ in nullius præiudicium, atque adeo tale, vt poſſit probabiliter credi rem ita eſſe, quod confeſſionem petierit.

Vnde à fortiori reſolui poteſt ſecundùm dubium, an ſcilicet ſufficiat vnius teſtimonium, an verò requirantur plures. Nam in ſupra adductis decretis videtur eſſe ſermo de pluribus. Sic dicitur in Arauſicano: *Si voluntatis præterita teſtimonium alterum verbis habeat:* & in Carthagin. IV. dicitur: *dent teſtimonium, qui eum audierunt:* & in decreto Euſebij dicitur: *Si idonea teſtimonia habuerit;* & in decreto Leonis dicitur, *teſtimonia eis fidelium prodeſſe debeant:* & denique in Rituali Romano dicitur: *Si confitendi deſiderium, ſiue per ſe, ſiue per alios oſtenderint.* Vbi ſemper teſtes, & teſtimonia in numero plurali deſignantur. 82. *An ſufficiat vnus teſtis.*

Dicendum tamen eſt ſufficere teſtimonium vnius, quod expreſsè notarunt alij: Ioannes Sancius *in ſelect. diſp.* 44. *n.* 35. qui citat alios, & Diana *dicto tract. de abſol. morib. reſol.* 8. vbi affert alios plures. Ratio autem eſt, quia vbi non agitur de præiudicio alterius creditur vni teſti. & ſicut diximus non requiri probationem iuridicam per teſtes oculatos; ſic dicendum eſt non requiri probationem plenam iuridicam per duos teſtes. Nec obſtant verba illorũ decretorum, quia illa intelligi debent in ſenſu diſtributiuo, non copulatiuo: nam ſi intelligerentur in ſenſu copulatiuo, requireretur teſtimonium omnium circumſtantium propter verba illa vniuerſalia: *dent teſtimonium, qui eum audierunt.* Sicut ergo non requiritur omnium eorum teſtimonium, ita nec plurium, ſed cuiuſlibet ex pluribus, vel ex iis, qui audierant. Vt ſi in

Conciliis dicatur animam defuncti poſſe iuuari aliorum fidelium ſuffragiis, non eſt ſenſus, quod non proſint ei ſuffragia vnius ſolius; ſed eſt ſenſus diſtributiuus, quod ſingulorum ſuffragiis poſſit iuuari.

Quid ſi ſit infidelis. Notant item prædicti Auctores non requiri, quod teſtis ille ſit fidelis: poteſt enim ſufficere infidelis, vel Hæreticus, quando credibile ſit in hoc caſu ipſum non mentiri: quod veriſimile erit, cùm ſua nihil referat, quod infirmus abſoluatur; imò ex infidelitate magis inclinaretur ad impediendum ſacramentum, quare teſtificatio magis procedere videtur ex affectu erga infirmum, cuius deſiderio, vel petitioni vult ſatisfacere eo modo quo poteſt.

§.2. *An teſtimonium hoc debeat dari coram ipſo infirmo, vt poßit abſolui.*

84. TErtium dubium, & maioris momenti eſt, an ſi is, qui audiit infirmum petentem confeſſionem, inueniat Sacerdotem in itinere, & hoc ei manifeſtet, poſſit Sacerdos ex vi huius notitiæ abſoluere moribundum, quem poſtea inuenit ſolum à ſenſibus deſtitutum, licèt non repetatur coram infirmo illud teſtimonium, quia, qui audierat, iam diſceſſit ad alium locũ. Negant poſſe tunc abſolui illi, qui dicunt, in caſu propoſitæ quæſtionis confeſſionem fieri præſenti Confeſſario per interpretem, & ideo non eſſe contra Decretum Clementis VIII. Nam ſi confeſſio fit tunc, quando teſtis dicit infirmum petiiſſe confeſſionem, conſequens eſt, vt debeat fieri, quando Confeſſarius præſens eſt pœnitenti: alioquin confeſſio fieret in abſentia, ſi ſolùm in itinere id audiiſſet Sacerdos. Propter quod fundamentum hanc ſententiam amplexus eſt Diana *loco citato, reſolut.* 7. adducens in ſui fauorem quamplures, qui tamen ſolùm dicunt decretum Clementis intelligendum eſſe non ſolùm in ſenſu complexo, ſed etiam in ſenſu diuiſo, ita vt nec abſolutio, nec etiam confeſſio in abſentia, aut per literas, vel internuncium fieri poſſit, quod nos non negamus. Sed quæſtio eſt, an in caſu præſentis dubij ita fiat. Poteſt autem ea ſententia confirmari ex verbis Leonis Papæ ſæpe citatis, in quibus dicitur: *Teſtimonia eis fidelium circunſtantium prodeſſe debeant*: vbi teſtimonium à præſentibus videtur requiri.

85. Alij tamen generaliter loquuntur, & volunt, quomodocumque illud confitendi deſiderium Confeſſario innotuerit, poſſe Sacerdotem, abſoluere pœnitentem præſentem ſenſibus deſtitutum. Pro qua ſententia plures affert idem Diana *loco citato*, dicens illam eſſe probabilem, quod idem affirmat Bonacina in eam magis inclinans *in præſenti diſp.* 5. *q.* 5. *ſect.* 2. *punct.* 2. §. 4. *num.* 10. Et in noua editione *tom.* 3. *diſp.* 2. *de Cenſuris, queſt.* 3. *punct.* 33. vbi dicit, ita Romæ à multis iudicatum fuiſſe. Quod quidem videtur eſſe omnino iuxta mentem, & verba Pauli V in Rituali Romano, vbi abſque vlla limitatione, aut diſtinctione dicitur: *Si deſiderium confitendi per ſe, vel per alios oſtenderit, abſoluendus eſt.* In caſu autem poſito verificatur tota illa conditio, cùm infirmus per alios deſiderium confitendi oſtenderit: ergo iuxta regulam illam à Pontifice propoſitam abſoluendus eſt. Quod ipſum ex aliis decretis ſupra adductis colligitur, quæ abſque tali limitatione loquuntur. Sic enim in Arauſicano dicitur: *Si voluntatis præteritæ teſtimonium aliorum verbis habeat.* Et in Carth. dicitur, *Dent teſtimonium, qui eũ audierunt.* Et in decreto Euſeb. Papæ dicitur: *Si idonea teſtimonia habuerit, quod ipſe pœnitentiam petiuſſet.* Denique S. Thomas *in dicto Opuſc.* 65. generaliter dixit: *Si infirmus, qui petiit abſolutionem, amiſit notitiam, vel loquelam, antequam Sacerdos adueniat, debet à peccatis abſolui.* Cùm ergo non petatur talis conditio teſtimonij in præſentia ipſius infirmi exhibendi, non eſt, cur à nobis talis conditio apponatur, & ita conſequenter dicendum eſſe in hac ſententia fatetur Aluarez *illa diſp* 80. *num.* 53.

Ratio autem ſumitur ex dictis *ſect. præced.* quia nimirum illa non eſt confeſſio ſtrictè, ſed magis vniuerſaliter ſumpta, quæ in defectum ſtrictæ confeſſionis acceptatur ad proferendam ſententiam abſolutionis. Decretum autem Clementis VIII loquitur, vt diximus, de confeſſione ſtrictè accepta, quæ fieri non poteſt validè, aut licitè, niſi in præſentia Confeſſarij. Nec obſtant verba Leonis Papæ: nam ipſe mentionem fecit teſtimonij circumſtantium, quia ita communiter fieri ſolet, quod præſentes ſint, qui teſtantur voluntatem, & deſiderium infirmi. Sicut ob eandem rationem dixit, *teſtimonia fidelium circumſtantium*: quia nimirum ſemper ſolent illi eſſe fideles, & tamen ſi fideles non eſſent, ſed infideles, fide tamen digni, & de quorum veracitate non dubitaretur, non negaret Leo illud teſtimonium ſufficere; parum enim refert character teſtificantis, cum teſtificatio illa non ordinetur ad conferendum ſacramentum ipſi teſtificanti, cuius infidelis non eſſet capax, ſed ſolùm ad manifeſtandam voluntatem infirmi, & ad faciendam fidem de illa, ad quæ non eſt incapax infidelis. Sicut ergo non alligatur S. Leo ad teſtimonium fidelium, ita nec ad teſtimonium ſolùm circumſtantium. 86.

§.3. *An non ſolùm poßit, ſed debeat Sacerdos abſoluere in caſu præſentis quæſtionis.*

QVartò dubitatur, an occurrente illo caſu poſſint Auctores contrariæ ſententiæ non abſoluere moribundum, de quo circumſtantes teſtantur periiſſe confeſſionem. Affirmant aliqui ex iis, præſertim Aluarez *dicta diſp.* 80 *num* 55 & Franciſcus Coquetius *in diſſertatione de confeſſ. per Litteras* apud Coninch. *dicto opuſculo de abſolutione moribundi, num.* 64. Negant tamen communiter Doctores, Suarez, Vaſquez, Coninch. Turrianus, Ioannes della Cruz, Regius, Megala, Syluius, Franciſcus, Monteſinus, Ioann. Sancius, & alij, quos congerit, & ſequitur Diana *loco citato, reſolut* 9. Ratio autem eſt clara: quia ad minus noſtra ſententia probabilis eſt, & per conſequens talis, vt poſſit eam Sacerdos tuta conſcientia amplecti: quoties autem poteſt abſque graui incommodo ſubuenire proximo grauiter periclitanti circa æternam ſalutem, ad id tenetur: ergo cùm poſſit prodeſſe moribundo talis abſolutio, & abſque graui incommodo ſuo poſſit Sacerdos eam impendere, ad id tenebitur. 87.

Dices regulam illam fallere in iis, quæ ſpectant ad conficienda ſacramenta, in quibus non poſſumus ob ſacramenti reuerentiam vti materia, vel forma probabili, nè exponatur periculo irritationis. Sed contra, quia doctrina illa non eſt vniuerſaliter vera, vt cum aliis multis dixi *diſput.* 8. *de Sacramentis in genere, ſect.* 9. Deinde certum eſt, 88.

obliga

Digitized by Google

obligationem illam adhibendi materiam certam ob reuerentiam ſacramenti non procedere, quando non habetur certa materia, ſed probabilis, imò etiam dubia: tunc enim melius eſt ſubuenire proximo cum ſacramento probabili, vel etiam dubio, quàm relinquere illum ſine vllo ſacramento, in eodem loco cum communi ſententia latiùs oſtendi.

89. Dicunt tamen noſtram ſententiam non eſſe probabilem, ſed omnino improbabilem, atque ideo non poſſe ſacerdotem licitè iuxta illam operari: multò ergo minus ad id tenebitur. Ad hoc tamen reſpondere non oportet: quid enim faciet opinionem probabilem, ſi viginti, aut triginta Doctores, in quibus ſunt quamplures ex primis noſtri temporis, ad id non ſufficiunt? Ad minus ſufficiet auctoritas Pauli V. qui ſententiam illam in ſuo Rituali toti Eccleſiæ proponit; auctoritas Eminentiſſimorum Cardinalium, & aliorum doctiſſimorum virorum, qui diligenti ſtudio titus illos examinatunt, vt ipſe Pontifex teſtatur; auctoritas Eccleſiæ, quæ illud Rituale cum debita reuerentia acceptauit. Si hæc omnia ſufficere non vis ad probabilitatem ſaltem extrinſecam huic ſententiæ conciliandam, contendendum amplius non eſt.

§ 2. *An debeat Sacerdos in prædicto caſu ſub conditione ſolùm explicita abſoluere.*

90. Certum eſt in primis, non eſſe obligationem exprimendi exterius illam conditionem, *Si poſſum*: ſufficit enim, ſi concipiatur interius. Certum item eſt, ſemper adeſſe conditionem implicitam: nemo enim intendit dare abſolutionem impoſſibilem, ſed illam, quam poteſt. An debeat illam conditionem mente ſaltem explicare: communiter dicunt abſoluendum eſſe infirmum ſub conditione. Ita loquitur Suarez *in præſenti diſp. 23. ſect. 1. num 12.* Alij dicunt, abſoluendum *ſaltem* ſub conditione; per quod indicant, non eſſe obligationem addendi conditionem. Ita loquitur Coninch *dicto Opuſc. num. 64.* Alij tamen dicunt ſuperfluum eſſe addere eiuſmodi conditionem: ita loquitur Vaſquez *in præſenti quæſt. 91. art. 2. dub. 1. num 39.* quem ſequitur Ioannes Sancius *in ſelectis diſp. 44. num. 32.* & videtur magis iuxta mentem Ritualis Romani, in quo nihil dicitur de tali conditione adiungenda, ſed abſolutè dicitur abſoluendus infirmus. Neque etiam in antiquis decretis, quæ attulimus, vlla fit mentio conditionis apponendæ. Si autem eſſet talis obligatio moniti fuiſſent Sacerdotes, ne in re adeo graui errarent, prout moniti ſunt de apponenda conditione, quando baptizant aliquem, de quo dubitatur, an fuerit antea baptizatus.

91. Cur autem magis apponenda ſit conditio in caſu illo baptiſmi, quàm in noſtro. Ratio eſt, quia ibi agitur de dubio proprio, in quo non poteſt Miniſter iudicare baptiſmum nunc validè conferri. At verò in caſu noſtro habet aſſenſum ad minùs probabilem de valore abſolutionis: quando autem operamur ex aſſenſu probabili, operari poſſumus abſolutè abſque alia conditione appoſita: quia aſſenſus præcedens abſolutus eſt, licèt ſit probabilis. Vnde cum proportione debita idē dicendum erit de abſolutione, quæ debet etiam ſub conditione dari, quando datur cum vero dubio, verbi gratia, ſi dubitat Sacerdos; an ſigna ab infirmo exhibita fuerint ad ſignificandum dolorem de peccatis, & voluntatem abſolutionis, an verò ex dolore morbi. Item an quando dixit ſe velle confiteri, eſſet compos ſui, an impos, & ſine rationis vſu. In his enim, & ſimilibus caſibus propter reuerentiam Sacramenti abſolutio impendi debet ſub conditione explicita interiùs concepta. Et hæc ſufficiant de hac controuerſia.

DISPVTATIO XVIII.

De Miniſtro Sacramenti pœnitentiæ, & primum de Miniſtro legitimo in mortis articulo.

SECT. I. *An ſolus Sacerdos ſit miniſter in hoc Sacramento*: vbi; *An laicus poſſit in aliquo caſu abſoluere?*

SECT. II. *De miniſtro huius Sacramenti in articulo mortis.*

SECT. III. *Appendix ad ſupradicta de peccatis venialibus, & mortalibus antea confeſſis; quis ſit in ordine ad illa legitimus miniſter.*

Qvamvis ordo doctrinæ videretur alicui fortaſſe exigere, vt poſt explicatas alias duas partes materiales huius ſacramenti, ſcilicet, contritionem, & confeſſionem, ageretur de tertia, nempe de ſatisfactione; aliunde tamen magis videtur congruere, vt priùs de legitimo miniſtro dicamus; tum quia confeſſio ipſa non ſatis explicatur ſine ſuo termino; debet enim confeſſio eſſe legitima, hoc eſt, quæ legitimo Iudici fiat, ad quod neceſſe omnino eſt ſcire, quis ſit legitimus Iudex reſpectu ſingulorum, & cui debeat legitima confeſſio fieri. Tum etiam, quia Tractatus de ſatisfactione trahit ſecum alia, nempe de ſatisfactione in communi, de ſuffragiis, de indulgentiis, quæ omnia connexa ſunt in ordine ad doctrinam, & quæ ſi in hoc loco traderentur, videretur nimium interrumpi ipſa ſacramenti explicatio, ideo videtur magis è re eſſe, ſi totum id, quod pertinet ad Confeſſarium, ſeu Miniſtrum, hoc loco diſputemus: & poſtea expediti iam à Sacramento quoad eſſentialia, poſſimus in calce materiæ de ſatiſfactione tractare. 1.

SECTIO I.

An ſolus Sacerdos ſit Miniſter in hoc ſacramento: vbi; *An laicus poſſit in aliquo caſu abſoluere?*

Conclusio eſt certa apud Catholicos, ſolum Sacerdotem eſſe Miniſtrum huius Sacramenti quæ definita eſt in Trident. *ſeſſ. 14. cap. 6.* his verbis: *Circa Miniſtrum autem huius ſacramenti declarat ſancta Synodus, falſas eſſe, & à veritate Euangelij penitus alienas doctrinas omnes, quæ ad* 2. Trident.

alios quoſuis homines, præter Epiſcopos & Sacerdotes clauium miniſterium pernicioſè extendunt. & can. 10. *Si quis dixerit non ſolos Sacerdotes eſſe miniſtros abſolutionis,* &c. *anathema ſit.* Fuit autem hoc definitum etiam in aliis Conciliis contra Wiclephum, & alios hæreticos, quos referunt Vaſquez *quæſt.* 93. *artic.* 1. & Suarez *diſputat.* 24. *ſect.* 1. Vnde obiter infertur, eum, qui verè non accepiſſet ab Epiſcopo poteſtatem conſecrandi, & offerendi ſacrificium, ſiue propter defectum materiæ, ſiue propter defectum formæ, vel quemcumque alium, non recipere poſtea validè poteſtatem abſoluendi per illa alia verba; *quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis,* &c. ſed debere repeti ordinationem, quoad vtramque poteſtatem: quia licèt prior poſſit accipi ſine poſteriori, non tamen è contra poſterior ſine priori: nec enim eſſe poteſt Miniſter huius Sacramenti, niſi ſolus Sacerdos: non eſt autem Sacerdos, qui poteſtatem offerendi ſacrificium non habet, cùm eſſentia Sacerdotij deſumatur per ordinem ad oblationem ſacrificij. Sicut ergo Chriſtus voluit, poteſtatem, ſeu characterem Epiſcopalem recipi non poſſe niſi ſuppoſito ſacerdotali; ſic voluit poteſtatem abſoluendi non poſſe recipi, niſi præſuppoſita poteſtate conſecrandi: vel certè ſimul cum illa, prout confertur à Græcis, qui ſimul conferunt vtramque poteſtatem ſuis Presbyteris. Conſtat autem hæc Chriſti voluntas ex perpetua Eccleſiæ traditione, quæ ab initio ſic intellexit alligatam eſſe ſolis Sacerdotibus poteſtatem ſacramentaliter abſoluendi.

3. Hoc ergo ſuppoſito dubitari poſſet primò, An omnes Sacerdotes habeant hanc poteſtatem completam ad validè abſoluendum ex vi ſuæ ordinationis. Sed in eodem Concilio Tridentino *eadem Seſſione* 14. *can.* 7. definitum etiam eſt, non ſufficere poteſtatem Ordinis, ſed requiri etiam poteſtatem iuriſdictionis ad abſolutionis valorem; in quo autem differant hæ duæ poteſtates, & in quo ſingulæ conſiſtant, explicuimus latè *ſuprà Diſputatione* 15. *ſect.* 2.

4. *Laico an ſit facienda confeſſio?*

Secundò ergo dubitari poteſt, an in aliquo neceſſitatis caſu confeſſio fieri debeat, vel poſſit laico, & idem eſt de non Sacerdote, ſiue ſit Diaconus, ſiue Religioſus. Quod etiam ex dictis facilem habet reſolutionem; cùm enim definitum ſit, ſolum Sacerdotem eſſe Miniſtrum huius ſacramenti, certum eſt, ſicut conſecratio Euchariſtiæ in nullo caſu validè fieret à non Sacerdote, ſic nec abſolutionem ſacramentalem. Solùmque proponi ſolet hoc dubium propter nonnullos antiquos, qui ſignificarunt, in caſu neceſſitatis confeſſionem debere fieri cum laico, ſi ſit homo prudens, & ſapiens. Quod videtur ſenſiſſe Magiſter *in* 4. *diſtinctione* 17. *cap.* 4. & ſanctus Thomas *ibi quæſtione* 3. *artic.* 3. *quæſt.* 2. *in ſolutione primi*: ij tamen non loquuntur de confeſſione ſacramentali, ſed de confeſſione ad humiliationem pœnitentis, vel ad conſilium ordinata. Et quidem Theologi recentiores aduertunt, rariſſimè eſſe eam conſulendam, & nunquam fore ponendam ex obligatione. Cyprianus verò *libr.* 3. *epiſtolarum, epiſt.* 17. qui dicit, abſente Sacerdote reconciliandum eſſe infirmum per Diaconum; loquitur de reconciliatione externa, quæ præcedebat, vt publicus peccator admitti poſſet ad Euchariſtiam; quam poterat illi dare Diaconus, viſa eius contritione admittendo ad reconciliationem, & ad communionem. Videantur Suarez, & Vaſquez locis citatis.

Aliqui volunt, confeſſionem illam factam laico prodeſſe ſaltem ad remiſſionem venialium ex opere operato, non vt ſacramentum, ſed vt aliquid ſacramentale. Sicut prodeſt aqua benedicta: ita Victoria *de Confeſſione, num.* 142. & alij. Sic enim & Sacerdos in Miſſa confitetur miniſtro laico, & abſoluitur ab illo deprecatoriè, & Moniales in Choro, dum recitant Officium, confitentur, & abſoluuntur ab inuicem. Hæc tamen licèt verum eſſet, non requireret confeſſionem ſpecialem, nec integram de peccatis; ſed ſufficeret confeſſio generalis: de his autem ſacramentalibus, quomodo concurrant ad remiſſionem venialium, diximus *ſuprà diſp.* 9. *ſect.* 4. 5.

Magis difficile eſt, an ſaltem in illo mortis articulo poſſet laicus, deficiente Sacerdote, abſoluere validè ab excommunicatione. Affirmant non pauci: Gloſſa *in cap. A nobis* 2. *verbo, Non potuerit de ſententia excommunicationis,* & *in cap. Paſtoralis.* §. *Præterea, verbo, Præterquam in morte, de officio ordinarij*: Syluester, *verbo, Abſolutio* 1 *num.* 8. Armilla *ibi, num.* 39. Tabiena *Abſolutio* 2. *numer.* 8. Panormitanus *in dicto c. A nobis, numer.* 10. & ex Recentioribus Auila *de Cenſuris, part.* 2. *cap.* 7 *diſputat.* 1. *dub.* 3. Ioannes Valerius, Ioannes de la Cruz, vterque Ledeſma, Ioannes Sancius, & Regucius, quos affert, & ſequitur Diana 2. *tom. tractat.* 4. *de Sacramentis, reſolutione* 133. Fundamentum potiſſimum eſt, quia in eo neceſſitatis articulo Eccleſia pia Mater, omnibus, quibus poterat, facultatem concedit abſoluendi ab omnibus peccatis, etiam Hæreticis, & Schiſmaticis, vt poſtea videbimus: ergo propter eamdem neceſſitatem credibile eſt, dediſſe eamdem poteſtatem laicis in ordine ad excommunicationem, cùm id facere potuerit. 6.

An laicus poſſit ab excommunicatione aliquando abſoluere.

Contraria ſententia verior eſt, quam tenent Suarez *diſputatione ſeptima de Cenſuris, ſectione ſexta, numer.* 6. Sotus *in quarta, diſtinctione* 18. *quæſt. quarta, articul.* 4. Thomas Sanchez *lib.* 2. *in Decalog. cap.* 13. *num.* 13. Vaſquez *tom.* 4. *de excommunicat. dub.* 18. *num.* 9. Coninch *diſputat.* 14. *n.* 236 Layman, Villalobos, Couarruuias, & alij, quos refert Diana loco citato, Paludanus, Nauarrus, Vgolinus, & Graffius, quos affert Suarez; item Corduba *in ſumma caſ.* 18 *ad ſecundum.* Probant aliqui, quia Eccleſia concedit facultatem illam omnibus Sacerdotibus in ordine ad abſolutionem à peccatis: cùm ergo laicus non poſſit à peccatis abſoluere, non eſt cur ei concedatur abſolutio ab excommunicatione. 7.

Hanc tamen rationem impugnat Suarez, quia facultas abſoluendi à cenſura non conceditur Sacerdotibus in illo articulo, propter ſolam abſolutionem à peccatis, ſed independenter ab ea. Vnde ſi infirmus non abſolueretur à peccatis, adhuc validè abſolueretur à cenſuris. Addere poſſumus, in Tridentino *ſeſſione* 14. *c.* 7. vbi de illa facultate fit mentio, non ſolùm eſſe ſermonem de abſolutione ab excommunicatione, ſed de abſolutione ab omnibus cenſuris: certum autem eſt, quòd abſolutio ab interdicto, ſeu ſuſpenſione non ſemper requiritur ad abſolutionem à peccatis: ergo illa facultas non conceditur ſolùm propter abſolutionem à peccatis. 8.

Vnde reiicitur etiam aliorum ratio, quòd, 9.

ſcilicet,

Google

ſcilicet, illa abſolutio neceſſaria non eſt; nam ſi infirmus non eſt contritus, nihil proderit; ſi verò eſt contritus, ſine illa ſaluus erit. Ad hoc tamen Auctores primæ ſententiæ facilè reſpondent, prodeſſe multum, ſcilicet vt defunctus ſepeliri poſſit in loco ſacro, & pro eo offerri poſſint ſuffragia Eccleſiæ abſque alia licentia illius, qui eum excommunicauerat, cùm iam fuerit à cenſura legitimè abſolutus.

10. Meliùs probatur noſtra ſententia, retorquendo argumentum contrarium; quia nimirum Tridentinum docuit, propter neceſſitatem illius articuli cuſtoditum fuiſſe in Eccleſia ſemper, vt quilibet Sacerdos poſſet quemlibet à qualibet cenſura, & peccato abſoluere. Hoc autem dici non potuit cum veritate in caſu noſtro. Nunquam enim in Eccleſia cuſtoditum fuit, nec in praxi obſeruatum, aut conſuetudine introductum, vt laicus in eo articulo abſolueret: ergo non eſt credendum fuiſſe talem facultatem: probatur conſequentia, quia facultas omnium Sacerdotum abſoluendi, tunc à quolibet peccato, quia re vera erat, cognita fuit, & in praxim ab omnibus reducta: illam autem aliam nemo ad praxim reduxit in tot millibus caſuum occurrentium. Signum ergo eſt, quod talis facultas nunquam fuerit, quam fideles omnes in praxi ignorarunt, & ſolum ab aliquibus Auctoribus in Schola cognita fuit: qui tamen paulatim eam & per partes conceſſerunt. Aliqui enim dixerunt, non omnibus, ſed ſolis Clericis conceſſum eſſe, quod in illo articulo poſſint abſoluere. Alij non omnibus Clericis, ſed iſtis, qui aliàs facultatem habent excommunicandi, & abſoluendi ſub litos ſuos, concedi in illo articulo, quod abſoluant etiam non ſubditos. Alij denique hoc ad omnes laicos extendunt. Vnde vereor ne paulatim alij ad fœminas id extendant, ac denique alij ad non baptizatos, cùm ij omnes in caſu neceſſitatis valide baptizent, & non ſit improbabile, potuiſſe Eccleſiam de poteſtate abſoluta eiuſmodi facultatem iis omnibus communicare.

11. Vnde retorqueri poteſt ſecundò argumentum primæ ſententiæ: quia Eccleſia in illo articulo ita conceſſit facultatem omnibus Sacerdotibus, vt ſi poſſet ipſa Eccleſia immediatè abſque Sacerdotum miniſterio abſoluere fideles io eo puncto, & articulo, eos procul dubio abſolueret, vt eis ſubueniret, & eos à periculo æternæ damnationis liberaret. Hoc autem, qood in ordine ad peccata non potuit, potuiſſet, ſi vellet facere in ordine ad excommonicationem; nam potuiſſet abſque alterius miniſterio ipſa Eccleſia immediatè abſoluere moribundum à cenſuris, ſen nolle, quod amplios eſſet eis ligatus: & tamen id non fecit, ergo non benè arguitur ex facultate data omnibus Sacerdotibus abſoluendi à peccatis, ſimilis facultas data omnibus laicis abſoluendi à cenſuris pro eo articulo.

12. Ratio autem ſuppoſita conſuetudinis diuerſitate, quæ hoc interpretatur, potuit eſſe diuerſus neceſſitatis gradus, cùm abſolutio à peccatis ſimpliciter ſit ad ſalutem neceſſaria homini non contrito: Abſolutio autem à cenſuris, licèt vtilis ſit ad aliquos effectus, non eſt tamen neceſſaria ad ſalutem; & licèt propter aliquam vtilitatem, quam affert ad ſepulturam, & ſuffragia, voluerit eam etiam concedi poſſe à quolibet Sacerdote; non tamen voluit concedi poſſe à quolibet homine; quia id cederet in aliquem cenſurarum contemptum, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ eneruationem.

Nec obſtat, quod afferri ſolet ex Auguſtino relato *in cap Sanctum eſt, de conſecratione, diſt. 4.* vbi refertur, quemdam pœnitentem reconciliatum eſſe à laico in vitæ periculo, quod Auguſtinus laudat. Reſpondeo enim primò, illam non fuiſſe abſolutionem ab excommunicatione, aut cenſura, ſed reconciliationem publici pœnitentis, publicus autem pœnitens non ſemper erat excommunicatus. Secundò Auguſtinus laudat pium animum, & deſiderium, quod Deus acceptauit liberando vtrumque à naufragio, non approbat factum quoad poteſtatem, quam laicus haberet reconciliandi pœnitentem. 13.

Dubitari etiam ſolet circa hoc ipſum, an ſi laicus in articulo mortis abſoluere tentaret à peccatis, fieret irregularis. Suppono iuxta veriorem ſententiam, non ſolum Clericum, ſed etiam laicum exercentem actum ordinis ſine eo ordine fieri irregularem, vt cum communi docet Suarez 3. *tom. in 3. part. diſp 31. ſect. 4. in fine.* & *tom. 5. de cenſuris, diſputatione 42. ſectione 4. num.* 10. Quo ſuppoſito, videtur incurri irregularitas in noſtro caſu, cum exerceatur actus ordinis Sacerdotalis ſine eo ordine. Cæterùm ſi laicus abſoluat, non quidem fingendo ſe Sacerdotem, vel vſurpando eius officium, ſed vt merus laicus, eo quod putat, laicum poſſe in eo articulo abſoluere, vel alio modo exercet illum, non vt actum Sacerdotis, ſed vt actum laici; crederem non fieri irregularem: quia ad eiuſmodi irregularitem contrahendam requiritur, quod laicus exerceat illum actum tamquam ordinatus, vt cum aliis obſeruat Gaſpar Hurtado *diſp. 2. de irregul. rel. diffic. 1. n. 5.* Qui autem abſoluit non vt Sacerdos, ſed vt laicus, non facit etiam exteriùs actum ordinis, cùm non intendat etiam exteriùs ſignificare, ſe illud agere vt Sacerdotem, ſed ſolùm in quantum poteſt vt laicus. Aliter dicendum credo de Sacerdote, qui in ordinatione accepiſſet quidem primam poteſtatem conſecrandi Euchariſtiam, non ſecundam abſoluendi: hic enim ſi tentaret abſoluere, fieret irregularis, quia tentaret abſoluere vt Sacerdos, cùm tamen careat eo ordine ſaltem ſecundùm poteſtatem ordinis ad eum actum requiſitam, vt benè notauit Suarez *loc. cit. de cenſ. n.* 13. cum aliis, quos affert. E contra verò, ſi eſſet ritè ordinatus, careret tamen debita iuriſdictione, non fieret irregularis audiens confeſſionem, quia non exercet actum ordinis ſine ordine, cùm non deſit ei ordo requiſitus, ſed ſola poteſtas iuriſdictionis, quæ condiſtinguitur à poteſtate ordinis. 14.

An fiat irregularis laicus abſoluēs in mortis articulo.

SECTIO II.

§. I. *De Miniſtro huius Sacramenti in articulo mortis.*

PRæmittenda ſunt verba Tridentini *ſeſſ. 14 c. 7. Veruntamen*, inquit, *piè admodum, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat, in eadem Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, vt nulla ſit reſeruatio in articulo mortis, atque ideo omnes ſacerdotes quoslibet pœnitentes à quibuſvis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſint.* Circa hæc verba plura dubitari poſſunt. Primum, an hæc facultas pro illo articulo ita ampla ſit de iure diuino, an ſolùm de iure humano Eccleſiaſtico. Plures dicunt eſſe de iure diuino ex Chriſti inſtitutione; quia alioquin defeciſſet 15.

Trident.

An facultas abſoluēdi in articulo mortis ſit de iure diuino, an de iure humano ſolùm.

Chriſtus

Chriſtus in neceſſariis. Ita Durandus, Canus, Paludan. Capreolus, Ruardus, quos affert Vaſquez *quæſt. 93. art. 1. dub. 3.*

Secunda ſententia communis, & verior dicit eſſe ex iure Eccleſiaſtico. Ita Ioann. Medina, Turrecremata, vterque Sotus, Antoninus, Bonauentura, & alij, quos referunt, & ſequuntur Vaſquez *vbi ſupra*, & Suarez *diſp. 26. ſect. 4. num. 7.* & videtur colligi ex verbis Tridentini ſuprà adductis:
16. *piè in eadem Eccleſia Dei Cuſtoditum fuit.* Secundò colligi ſolet ex verbis, quibus Pontifices vti ſolent, quando reſeruant ſibi abſolutionem alicuius peccati, *præterquam in mortis articulo*, quæ exceptio ſuperflua eſſet, ſi ab ipſis non dependeret iuriſdictio pro illo articulo. Tertiò, colligit Suarez, quia etiam in eo articulo valet reſeruatio quoad hoc, vt præſente proprio Superiori, non poſſit abſoluere inferior. Ergo iuriſdictio datur, & aufertur ab Eccleſia etiam pro illo caſu, & quidem ſi antecedens eſſet certum, conſequentia eſt clara; illud tamen antecedens à multis negatur, vt poſtea videbimus. Quartò colligi poſſet ex verbis eiuſdem Trident. *ſeſ. 14. cap. 7. in princip.* vniuerſaliter dicentis, *nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet iuriſdictionem*: atque ideo ſemper ſupponi debere, quod pœnitens ſit ſubditus Confeſſarij. Quæ verba cùm vniuerſalia ſint, nullum prorſus caſum excipiunt; atque adeo dicendum eſt, Sacerdotem pro eo articulo habere iuriſdictionem, vel ordinariam, vel delegatam. Non videtur autem dicendum, quòd Sacerdos ſimplex habeat iuriſdictionem ordinariam reſpectu omnium fidelium, niſi abutamur nominibus: nam iuriſdictio ordinaria dicitur communiter illa, quæ competit ratione proprij muneris, & ſuperioritatis, qua aliquis eſt Paſtor aliorum: nemo autem dicet, quod ex officio omnes Sacerdotes ſunt adinuicem Paſtores, & oues aliorum: non ergo habent iuriſdictionem ordinariam, ſed delegatam, nempe à ſupremo Paſtore Pontifice Summo, qui ab initio omnibus, & ſingulis iuriſdictionem plenam pro illo articulo delegauit.

17. Nec ideo periculum eſt, ne deficiat Chriſti prouidentia in neceſſariis: quia vt benè aliqui notarunt: ſicut in aliis Spiritus ſanctus aſſiſtit, & gubernat Chriſti Vicarium, ne erret perniciosè in Eccleſiæ gubernatione, ſic aſſiſtet in hoc puncto: & ideo ab exordio Eccleſiæ iuriſdictio pro illo articulo nunquam ſublata eſt. Cur autem poteſtas baptizandi in caſu neceſſitatis omnibus à Chriſto ipſo conceſſa ſit, abſoluendi verò non ab ipſo Chriſto immediatè, ſed ab Eccleſia Sacerdotibus detur: ratio eſſe poteſt tum maior baptiſmi neceſſitas, præſertim pro paruulis, imò, & pro adultis ad liberationem totalem à pœna ſpirituali, tum differentia vtriuſque Sacramenti: cùm Baptiſmus non requirat ad ſui valorem iuriſdictionem in conferente prout requirit pœnitentia eo quod ſit iudicium; iuriſdictio autem debet procedere ordine ſuo à ſuperioribus ad inferiores, vt ſeruetur debitus ordo hierarchicus in Eccleſia.

18. Secundò dubitari ſolet: An omnibus Sacerdotibus, nulla exceptione facta, conceſſa ſit ea poteſtas, excommunicatis, degradatis, hæreticis, &c. de quo latè, & optimè Vaſquez *quæſt. 93. art. 1. dub. 4.* vbi ſingulas ſententias refert, & impugnat. Aliqui enim excipiunt excommunicatos vitandos, alij hæreticos. Vtrumque ſi de poſſibili etiam ſermo ſit, caret omni fundamento; quia potuit Eccleſia in omnibus pro eo articulo iuriſdictionem conferre, ad quam nec requiritur neceſſariò ſtatus gratiæ, nec fides, ſed character Sacerdotalis, & voluntas Eccleſiæ. Si verò ſermo ſit de facto: obſtant clariſſima verba Tridentini ſuprà adducta, quibus dicitur, quoslibet Sacerdotes poſſe quoslibet pœnitentes a quibuſvis peccatis, in eo neceſſitatis articulo abſoluere. Cùm ergo in peccatis, & in pœnitentibus illa vniuerſalitas nullam patiatur exceptionem, non eſt cur in Confeſſario apponenda ſit.

An omnibus Sacerdotibus ſine vlla exceptione data ſit hæc facultas?

Nec obſtat Hermenigildum filium Regis Hiſpaniæ à S. Gregorio laudari, quod maluerit mori, quàm Euchariſtiam accipere de manu Epiſcopi Ariani; nam illud Sacramentum non erat ita neceſſarium, ſicut pœnitentia: & illa Euchariſtiæ ſuſceptio tunc fuiſſet quædam Arianiſmi profeſſio. Quod ſi in pœnitentia eueniret, conandum etiam eſſet potiùs iuſtificari per contritionem, quàm hæreſim approbare. Cæterùm non videtur poſſe moraliter contingere, quod pœnitens non poſſet illud periculum ſcandali tollere, ſi apertè proteſtaretur ſe hæreſi illius Sacerdotis non conſentire, ſed petere in ea neceſſitate abſolutionem in remedium animæ ſuæ: qua proteſtatione facta, rariſſimè obligaretur pœnitens propter ſcandalum aliquorum, quod iam non videtur eſſe paſſiuum, exponere ſe periculo damnationis æternæ, ſi fortè vera contritione careret, cùm poſſet cum attritione per Sacramentum iuſtificari. 19.

Tertiò dubitari ſolet, quid in iis verbis intelligi debeat per mortis articulum. An ſcilicet ſit idem, quod periculum mortis, & quid illud ſit. Aliqui diſtinguunt mortis articulum, & periculum in caſu noſtro, Sotus, Canus, Couarruuias, quos refert Vaſquez *vbi ſupra, dub. 5* Graffius, Ledeſma, Ioannes de la Cruz, quos refert Diana 2. *tom. tract. 4. de Sacramentis, reſolutione 71.* ita vt articulus ſit, quando iam mors proximè inſtat, & eſt moraliter certa, & fere ineuitabilis: periculum autem, quando eſt probabile dubium, eo quod frequenter ſoleat in tali caſu mors accidere, vt eſt actuale bellum, longa nauigatio, &c. Aliqui ex his Auctoribus concedunt poſſe intelligi Tridentini verba ex periculo non remoto, ſed iam proximo, v.g. non in principio nauigationis, ſed quando iam tempeſtas excitata eſt; quando iam item partus difficultas ſentitur. 20.

Quis ſit articulus mortis.

Verior, & communior iam ſententia dicit, vtrumque pro eodem accipi in præſenti materia. Sylueſter, Nauarrus, Ioann. Medina, Palud. Adrianus, quos affert, & ſequitur Suarez *in præſenti diſp. 26 ſect. 4. n. 43.* Vaſquez *illo dub. 5* Coninch. *in præſenti, diſp. 8. dub. 2. num. 16.* & alij plures, quos refert, & ſequitur Diana loco citato: & latè, ac optimè Thomas Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 13. num. 1.* 21.

Probatur primò, quia licèt illæ voces in rigore ſignificationis diuerſæ ſint: ex vſu tamen Eccleſiaſtico in præſenti materia pro eodem vſurpantur, vt conſtat ex *cap. eos qui*, de ſententia excommunicationis *lib. 6.* vbi in eodem contextu ille, qui vocatus fuerat, *articulus mortis*, ſtatim vocatur *periculum*. Idemque conſtat *ex cap. ſi quis ſuadente 17. q. 4.* vbi poſita reſeruatione, excipitur periculum mortis: cuius exceptionis fit mentio *in cap. non dubium*, de ſententia excommunicationis, & ibi appellatur *articulus mortis*.

Probatur

22\. Probatur ſecundò, quia motiuum Eccleſiæ ad dandam illam facultatem fuit, ne occaſione reſeruationis, ſeu ex defectu iuriſdictionis neceſſariæ, aliquis pereat, vt dixit Tridentinum: hoc autem periculum non vitatur, ſi expectandum eſſet ad ſtrictum mortis articulum, quando iam vita deſperata eſſet: frequenter enim, imo ferè ſemper eueniret, vt iam tunc non eſſet opportunitas confeſſionis faciendæ. Ergo non debuit in illo ſolo puncto concedi iuriſdictio. Confirmatur, & explicatur, quia idem motiuum, quod habet Eccleſia ad dandam illam facultatem, ſcilicet ne homo pereat defectu confeſſionis; idem, inquam, motiuum obligat ipſum hominem ad confitendum ante mortem; & quidem obligatio confitendi non eſt pro ſolo articulo mortis ſtrictè ſumpto, ſed etiam pro periculo, quia illud motiuū ad vtrumque obligat: ergo & facultas ab Eccleſia conceſſa intelligitur in vtroque caſu, cùm habeat idem motiuum, quod eſt motiuum obligationis confitendi. Vnde quoties homo propter periculum mortis confiteri tenetur, toties Eccleſia intelligitur concedere facultatem ſupradictam.

§. 2. *An præſente proprio poſsit ſimplex Sacerdos abſoluere in mortis articulo?*

23\. *Prima ſententia affirmans.* HOc eſt in hoc puncto magis difficile, & controuerſum, in quo ſunt variæ ſententiæ. Prima affirmat, poſſe validè & licitè. Fundamentum totum ſumitur ex verbis Tridentini, quibus vniuerſaliter dicitur, in illo articulo nullam eſſe reſeruationem, ſed quemlibet pœnitentem poſſe per quemlibet Sacerdotem abſolui à quibuſlibet peccatis, & cenſuris: quæ verba cùm vniuerſalia ſint, & nullam conditionem, vel limitationem apponant, non eſt cur à nobis limitentur, & reſtringantur. Hanc tenent Nauarrus, Sà, Petrus de Ledeſma, Eman. Rodriguez, Vega, Henriquez, quos refert Thomas Sanchez *vbi ſuprà num. 6.* Item Barboſa, Villalobos, Coriolanus, Conradus, Ioannes Valerus, Angles, Zerola, Finelius, Paulus Comitolus, Philibertus Marchinus, & alij, quos affert, & ſequitur Diana *tom. 1. tract. de abſolutione ab hæreſi, reſolutione 5. & 3. tom. tract. 4. Miſcellan. reſol. 161.* Aliqui tamen dicunt, Sacerdotem ſimplicem validè quidem, ſed non licitè abſoluere in prædicto caſu. Vnde conſtat, exceſſiſſe in cenſura huius opinionis Luiſiū Turrian. *in ſelect. diſp. centur. 2. cenſur. Theolog. dub. 77.* dicendo, hanc opinionem eſſe improbabilem & damnatam à Gregorio XIII. Certè ſententia, quam tot, & tam graues Doctores tenent, negari non poteſt, quin probabilis ſit, præſertim cùm fundetur in verbis Tridentini, quæ non facilè explicari poſſunt ab aduerſariis.

24\. *Secunda negat veriùs.* Secunda tamen ſententia communior & verior negat, poſſe licitè, aut validè abſoluere Sacerdotem ſimplicem præſente primo. Hanc tenent Roſella, Syluester, Armilla, Couarr. Simancas, Corduba, Graffius, Gratianus, Zambranus, Sotus, Hugolinus, Bartholomæus à Ledeſma, Viualdus, Rutilius Benzonius, quos refert & ſequitur Thomas Sanchez *dicto cap. 13. num. 7.* Suarez *dicta diſput. 26. ſect. 4. num. 4. & tom. 5. de cenſuris, diſp. 22. ſect. . num. 62.* Vaſquez *in præſenti quæſt. 93. art. 1. dub. 4. num. 18.* Azor. *tom. 1. lib. 8. cap. 19. quæſt. 5.* Valentia *tom. 4. diſp. 7. quæſt. 10. puncto 2. column. 6* Molina *tom. 4 de iuſtit. diſp 63.* dicens, id ita declaraſſe Gregorium XIII. quæ fortè fuit occaſio, vt Turrianus diceret, primam ſententiam eſſe damnatam. Sed ea declaratio in primis non conſtat authenticè: & illa non fuit condemnatio, ſed declaratio, ſeu reſponſio Pontificis: eandem tenet Coninch *diſp. 8. num. 16.* Bonacina *de cenſuris diſp. 1. q. 3. puncto 3. num. 5 & in præſenti diſp. 5. q. 7. puncto 1. num. 10* Petrus de Ochagauia *de Sacramentis tract. 2. de confeſſione quæſt. 35. num 4.* & alij recentiores communiter.

25\. Fundamentum præcipuum deſumitur ab aliquibus ex fine huius conceſſionis, qui fuit ſubuenire neceſſitati fidelium: quando ergo nulla eſt neceſſitas, eo quod adſit Confeſſarius proprius, non vult Eccleſia dare facultatem aliis. Hæc tamen ratio, meo iudicio, non ſufficeret ad ſeparandam vniuerſalitatem verborum, & conceſſionis abſolutæ, quam prima ſententia affert pro ſe Nam potuit neceſſitas fidelium mouere ad concedendam facultatem cum tota illa amplitudine: ne ſcilicet, ſi alio modo concederetur, aliquis ſine confeſſione moreretur, dum fortaſſe expectat Parochum, quem acceſſiuit, vel licentiam Prælati: ideo vt omne periculum vitaretur, potuiſſet illa conceſſio generalis fieri.

26\. Præcipuum ergo, & ſolidum fundamentum huius ſententiæ deſumi debet ex eiſdem verbis Tridentini, quibus dicitur, id ita ſemper cuſtoditum fuiſſe in Eccleſia, quod in illo articulo nulla eſſet reſeruatio, ſed quilibet poſſet abſoluere; ex quibus conſtat, Patres Concilij noluiſſe in hoc puncto ius nouum condere, ſed ſolum commendare, & approbare perpetuam Eccleſiæ conſuetudinem. Porrò in Eccleſia non fuiſſe conſuetudinem illam ſemper, vt præſente Prælato, Sacerdos inferior poſſet abſoluere morientem à reſeruatis, multis argumentis probari poteſt: Et primò afferri ſolent aliqua Conciliorum loca, quæ referuntur à Gratiano 25. *quæſt. 6.* nempe ex Concilio Carthag. relato *in cap. Aurelius*, & ex Carthag. III. relato *in cap. vltimo*, & ex Euariſto Papa relato *in c. Presbyte*, quibus dicitur, Presbyteros non debere reconciliare infirmos periclitantes, niſi conſulto Epiſcopo, ſi Epiſcopus abſens non ſit.

27\. Hæc tamen loca videntur nimium probare: quia ipſi Auctores noſtræ ſententiæ concedunt, poſſe inferiores Sacerdotes abſoluere infirmum periclitantem à caſibus Epiſcopo reſeruatis, nec obligari Confeſſarium ad petendam illam facultatem ab Epiſcopo, licèt poſſit, nec etiam infirmum ad petendam eam per literas, aut nuncium. Ita cum aliis, quos refert, docet Sanchez *dicto cap. 13. num. 14.* in illis autem Conciliis decernitur, ne Presbyter abſoluat, niſi conſulto priùs Epiſcopo quando illum adire poteſt.

Adhuc tamen exiſtimo, poſſe ex illis decretis argumentum deſumi ad caſum noſtrum. Fateor autem, in duobus prioribus ſermonem eſſe de reconciliatione publici pœnitentis, & quæ publicè, atque, vt ita dicam, pro foro externo facienda eſſet. In quo caſu voluerunt Patres, ne fieret à Presbytero ſine conſenſu Epiſcopi, quando Epiſcopus conſuli poſſet: quia cùm iam agatur de actu publico, non oportebat, præſente Epiſcopo, Presbyterum ſine cauſa ſibi hanc poteſtatem arrogare. Ex hoc autem ipſo arguere poſſumus ad caſum noſtrum: quia non eſt dubium, quod etiam pro foro externo, & in ordine ad actus externos, poſſit in illo neceſſitatis articulo inferior Sacerdos abſoluere notorium, & publicum excommunicatum.

Digitized by Google

nicatum, hæreticum, denuntiatum nominatim: & virtute illius abſolutionis accipiet publicè reliqua Eccleſiæ Sacramenta, ſepelietur in loco ſacro, & habebit publica Eccleſiæ ſuffragia. Et tamen quando Prælatus conſuli poteſt, noluerunt Patres in illis Conciliis, quod reconciliaretur pro foro ſaltem externo ab inferiori Sacerdote ſine licentia Epiſcopi. Ergo falſum eſt, quod facultas Sacerdotibus data pro illo articulo, ſit independenter à Prælatis, quando ipſi præſentes ſunt. Quare cum proportione dicendum eſt: ſicut facultas abſoluendi in illo articulo pro ſoro externo intelligitur cum illa limitatione, quando Prælatus adiri non poteſt; ſic etiam facultatem abſoluendi in illo articulo pro foro interno habere eandem limitationem, quando, ſcilicet, ſuperior non adeſt: cum hoc tamen diſcrimine, quod faciliùs cenſetur adeſſe ad petendam facultatem pro ſoro externo, quàm ad petendam pro ſoro interno, in quo non obligatur ægrotus ad petendum per Confeſſarium, vel alium nuntium, aut manifeſtandum ſe per literas, ſicut tenetur in foro externo, cùm iam ſupponatur notorium eius impedimentum & delictum.

28. Adde in illo cap. *Presbyteri*, ſermonem eſſe de abſolutione in foro interno. Verba enim Euariſti Papæ ſunt hæc; *Presbyteri de occultis peccatis iuſſione Epiſcopi, pœnitentes reconcilient, & (ſicut ſupra præmiſimus) infirmantes abſoluant, & communicent.* Vnde vides, ad abſolutionem etiam pro foro interno, & de occultis non ſolitos ire Sacerdotes inferiores ſine facultate ſibi ab Epiſcopo delegata.

Hoc ipſum etiam colligitur ex extrauaganti, *inter cunctas*, §. *incendiarios*, de priuilegiis & extrauaganti. 1. §. *decernimus*, de ſententia excommunicationis, quæ ſunt inter communes, in quibus Benedictus XI. & Boniſacius VIII. declarant pœnitentes in certis caſibus in articulo mortis poſſe abſolui, ſi non poſſint tunc ad Epiſcopum, vel Summum Pontificem pro abſolutione recurrere: ergo ſi poſſunt, etiam tunc non poſſunt abſolui à Sacerdote inferiori.

29. Poſtremò hoc ipſum apertiſſimè conſtat ex c. *eos qui, de ſententia excommunicationis*, *lib.* 6. vbi deciditur, eum, qui in mortis articulo ratione imminentis neceſſitatis abſoluitur à cenſura reſeruata, ceſſante impedimento, debere ſe præſentare ſuperiori, cui reſeruata erat. Vnde fit, quòd ſi adſit ſuperior ille, non poſſit inferior ab illa cenſura abſoluere: nam pœnitens non poteſt abſolui, niſi cum onere comparendi quamprimùm poſſit, ſed poteſt tunc comparere, cùm adſit ſuperior; ergo debet coram ipſo ſtatim comparere: non ergo voluit Eccleſia dare facultatem inferiori abſoluendi ſubditum, quando ipſe poterat coram ſuperiore comparere, neque hoc fuit ſemper in Eccleſia vſitatum, ſed quòd abſolueretur à quolibet Sacerdote in defectu ſuperioris propter neceſſitatem.

30. Secundò colligitur hic vſus Eccleſiæ ex aliis Sacramentis, quæ certum eſt nunquam miniſtrari infirmis ab alieno Sacerdote, niſi in defectum proprij. Cùm ergo Eccleſia voluerit etiam morientibus prouidere circa alia ſacramenta, & tamen non conceſſerit, vt præſente proprio, miniſtrentur ab alieno Sacerdote viaticum, & extrema Vnctio; ſignum eſt, ob illam curam, quam de infirmorum ſalute habuit, non perturbaſſe ordinem debitum, nec præiudicaſſe iuriſdictioni legitimi Prælati, quando præſens eſt.

Denique circa ipſum Pœnitentiæ ſacramentum Eccleſiæ vſus eſt manifeſtus; nam ſicut nullus infirmus accipit alia Sacramenta ab alieno Sacerdote niſi in defectum proprij; ſic nemo audet in eo articulo alieno confiteri, niſi de licentia, vel in defectum proprij, & hunc vſum ignorare non poterant Patres Concilij Tridentini: fatendum ergo eſt eos de hac ſola Eccleſiæ conſuetudine loquutos, quæ vere erat, & perpetuò fuerat, vt deficiente proprio, quilibet Sacerdos abſoluere poſſet, non verò de conſuetudine, quæ nunquam fuiſſet petendi abſolutionem ab alieno, non deficiente proprio. 31.

Aduertit tamen primò Sanchez *num.* 8. cum aliis, licèt adſit proprius, ſi tamen nolit abſoluere, poſſe in eo articulo inferiorem abſoluere, quia perinde eſt, adeſſe, & nolle, ac non adeſſe, & in vtroque caſu militat eadem neceſſitas. 32.

Si proprius adſit, & nolit, habetur pro abſente.

Aduertit ſecundò contra Zambranum *num.* 14. non cenſeri eſſe copiam Confeſſarij ſuperioris, quando infirmus neque illum adire, nec accerſere poteſt: nec teneri ad petendam facultatem per literas, vel nuntium, aut per Confeſſarium; imò nec teneri accipere bullam cruciatæ, cuius virtute poſſit abſolui; non enim tenetur quærere priuilegium, qui in ipſo iure communi poteſt inuenire remedium.

Aduerte tertiò cum eodem *num* 9 Si caſus reſeruatus ſit talis, à quo Epiſcopus iure ordinario poſſit abſoluere, quales ſunt caſus occulti, tunc 33. non cenſeri deeſſe copiam ſuperioris, quamuis pœnitens non poſſit adire Summum Pontificem, ſi poſſit adire Epiſcopum, qui pro illo caſu eſſet legitimus ſuperior.

Aduerte quartò cum eodem *num.* 15. Si confeſſio cœpit iam fieri cum inferiore, quia non erat copia legitimi, & poſtea adueniat legitimus, poſſe adhuc continuari confeſſionem cum primo; quia per inceptionem acquiſiuit iuriſdictionem, quæ cùm res non ſit integra, perſeuerat, niſi caſus reſeruatus haberet excommunicationem reſeruatam: ab hac enim deberet abſoluere ille, qui ſuperuenerat. Quia cùm ille, qui abſoluitur ab excommunicatione reſeruata in mortis articulo ab inferiori, abſoluatur cum onere comparendi coram ſuperiore quamprimùm poſſit, & ſuperior iam ſupponatur præſens, debet coram illo comparere: quòd ſi ille nolit abſoluere, poſſet inferior ab excommunicatione, & à peccatis abſoluere, tanquam ſi ſuperior non adueniſſet. Denique ſi pœnitens ob mendacium graue confeſſionem ſacrilegam cum inferiore feciſſet, adhuc poſt aduentum legitimi Confeſſarij poteſt cum eodem inferiori confeſſionem illam, quam inceperat, perficere, quia abſolutio nulla fuit, atque ideo perinde ſe habet, ac ſi data non fuiſſet, vt probat idem Sanchez *num.* 16.

Quid, ſi confeſſio incepta eſt?

Illud difficilius eſt; an quando adeſt Confeſſarius, qui ex priuilegio poteſt abſoluere, debeat in periculo mortis pœnitens illi confiteri, an poſſit abſolui à quolibet alio, eo quòd non adſit ordinarius. Aliqui enim dicunt, poſſe confiteri cuilibet expoſito non habenti tale priuilegium. Ita Suarez *in præſenti diſput.* 3. *ſect.* 3. *num.* 5. & Henriquez *lib.* 5. *de Pœnitentia, cap.* 10. *num.* 1. *in Commentario littera D.* 34.

Quid ſi adſit potens ex priuilegio?

Mihi magis placet contraria ſententia, quam tenent Nauarrus, & Corduba, quos affert & ſequitur Sanchez ibi *num.* 11. cuius ratione omiſſa,

probo

probo primò ab abſurdo; quia ſi ille dicatur tunc non habere copiam Confeſſarij, & ideò poſſe cuilibet coſiteri, ſequitur, quòd etiam extra eiuſmodi periculum, ſi ſolùm adſit Confeſſarius potens abſoluere ex priuilegio à mortalibus, poterit pœnitens reputare ſe quaſi non habentem copiam Confeſſarij, & communicare abſque confeſſione cum ſola contritione. Vnde etiamſi haberet centũ Confeſſarios religioſos, qui ex Pontificis priuilegio poſſunt abſoluere, cùm non ſint Parochi; ſi tamen non adeſſet Parochus, poſſet ſæcularis in neceſſitate communicandi ſumere Euchariſtiam, abſque vlla confeſſione, quod nemo concedet. Non ergo dicitur carere copia Confeſſarij, aut eſſe in neceſſitate, qui licèt non habeat Ordinarium ſuum, habet tamen delegatum ab ipſo Ordinario, quales ſunt omnes, qui ex facultate, aut priuilegio Pontificis poſſunt abſoluere: imò ferè omnes Confeſſarij abſoluunt ex iuriſdictione delegata: nam regulares omnes non confitentur ſuis Prælatis communiter, in quibus eſt iuriſdictio ordinaria; ſed aliis Religioſis, quibus à Prælato delegatur iuriſdictio: & ſæculares maiori ex parte confitentur Religioſis, & pauci ipſi Parocho, ſed aliis fortaſſe Sacerdotibus ſæcularibus, qui non ſunt Parochi, ſed habent iuriſdictionem delegatam à Parocho, vel Epiſcopo: ille autem, qui ex priuilegio poteſt abſoluere, iam habet etiam ipſe iuriſdictionem delegatam. Non deeſt ergo copia Confeſſarij legitimi: quia perinde eſt adeſſe illum, quem Parochus, vel Epiſcopus conſtituit ſuo loco, ac ſi adeſſet ipſe Parochus, vel Epiſcopus.

35. Ratio à priori eſſe poteſt: quia præceptum confitendi proprio Sacerdoti, eſt diuinum, atque adeò obligat, quotieſcumque illi ſatisfieri poteſt. Sed, quando adeſt delegatus à proprio Prælato, & ſubſtitutus ipſius, perinde eſt ac ſi adeſſet proprius: nam confitendo illi, obſeruatur præceptum confitendi proprio, vt conſtat *ex cap. Omnis vtriuſque ſexus, de pœnitentiis, & remiſſionibus*, vbi præceptum eſt de confitendo Sacerdoti proprio ſingulis annis, cui præcepto dicit fieri ſatis confitendo ei, quem Parochus, vel Epiſcopus ſuo loco ſubſtituit. Quoties ergo datur copia Confeſſarij, ſiue ex priuilegio ſpeciali, ſiue ex commiſſione generali delegati à Pontifice, Epiſcopo, vel Parocho; debet infirmus ex Chriſti præcepto ei confiteri, cùm ſit poſſibile tunc obſeruare præcepta confitendi omnia peccata proprio Sacerdoti. Alioquin neque etiam ſimplici Sacerdoti deberet confiteri: quia ille etiam nunc non eſt Confeſſarius legitimus, niſi ex delegatione, qua Eccleſia dedit ei iuriſdictionem delegatam pro articulo mortis. Si ergo delegatio illa facit, quòd infirmus ex Chriſti præcepto teneatur illi confiteri, quando alium non habet, quia tunc ille eſt Sacerdos proprius ex delegatione, & Chriſti præceptum eſt de confitendis in articulo mortis omnibus peccatis Sacerdoti proprio: eodem modo erit obligatio confitendi Sacerdoti habenti delegationem Eccleſiæ ad abſoluendum vniuerſaliter: quia iſte eſt Confeſſarius proprius ex delegatione, qui dum habetur, non cenſetur deeſſe copia Confeſſarij proprij, nec fit ſecunda delegatio cuilibet Sacerdoti ſimplici pro articulo mortis.

36. *An deficiente proprio, ſit ſeruandus ordo inter alios.* Vltimò dubitari poteſt circa prædicta, an, quando deeſt Sacerdos proprius etiam ex delegatione, poſſit indifferenter eligi quilibet alius; an verò ſit ordo aliquis neceſſariò ſeruandus inter illos: P. Suarez *dicta diſp. 26. ſect. 4. num. 4.* dicit, neceſſariò ſeruandum ordinem, vt non poſſit abſoluere Sacerdos non expoſitus, nec approbatus, ſi adſit alius approbatus, v.g. alius Parochus, qui hîc iuriſdictionem non habeat; item, ſi adſit ſimplex Sacerdos toleratus, non poſſit abſoluere excommunicatus non toleratus, quod amplectitur Sanchez *d. cap. 13. n. 10.* quia Sacerdos non toleratus, iam eo ipſo caret iuriſdictione, & fit Sacerdos ſimplex, & aliunde habet prohibitionem poſitiuam. Addit autem, Sacerdotem quemcumque Catholicum eſſe præferendum hæretico, vel ſchiſmatico, & inter catholicos irregularem præferendum excommunicato vitando; ſuſpenſum autem, vel interdictum præferendum irregulari; & degradatum poſtponendum aliis catholicis quocumque alio vinculo impeditis.

Hanc graduationem, & ordinem, maximè cum ea neceſſitate, qua ab iis Auctoribus adſtruitur, vt abſolutio aliter data non valeat ex defectu iuriſdictionis, nimis ſcrupuloſam exiſtimo: incredibile enim eſt, Eccleſiam noluiſſe dare in eo articulo facultatem, niſi obſeruaretur ille ordo, quem ne doctiſſimi quidem homines ſciunt, nec niſi cum magno ſtudio & attentione cognoſcere poſſunt; quo modo infirmus, aut moribundus ad eam ſubtilitatem ſpeculandam obligari prudenter poterat; Dicendum ergo eſt, Eccleſiam, poſita neceſſitate, quòd, ſcilicet, periculum ſit mortis, & proprij Confeſſarij copia non ſit, omnibus aliis indifferenter facultatem concedere: nam omnes ibi enumerati, ſi verè iuriſdictione carent, Sacerdotes ſimplices ſunt: nec refert, quòd hic Sacerdos alibi fortè expoſitus ſit, vel iuriſdictionem habeat: nam hîc, & nunc eſt ſimplex Sacerdos, & verba Tridentini vniuerſalia ſunt, vt in caſu neceſſitatis omnis Sacerdos poſſit abſoluere. 37.

Peres: Quid, ſi adſit proprius Parochus, vel aliquis alius potens abſoluere à peccatis mortalibus, ſed non à reſeruatis: tunc ſi pœnitens habeat aliqua reſeruata, & aliqua non reſeruata, poteritne confiteri in eo articulo cuilibet Sacerdoti ſimplici indifferenter, an ſoli Parocho, vel potenti abſoluere à mortalibus? Reſpondeo, debere confiteri Parocho, vel potenti abſoluere à non reſeruatis: quia in ordine ad illa iam adeſt proprius Sacerdos, qui debet alieno præferri, nec dicitur carere copia Confeſſarij in ordine ad illa: ergo quoad illa debet implere præceptum Chriſti confitendi Sacerdoti proprio: cùm autem aliunde non poſſit dimidiare confeſſionem, debet eidem confiteri reſeruata; cùm in illo articulo habeat iuriſdictionem ad abſoluendum etiam ab illis. 38. *Quid, ſi adſit proprius, ſed non poſſit abſoluere à reſeruatis.*

Dices: Ergo ſimiliter, ſi quis confitetur in mortis articulo peccata venialia, & mortalia, debet præferre Sacerdotem ſimplicem non excommunicatum alteri Sacerdoti etiam expoſito, qui ſit excommunicatus vitandus. Probatur ſequela: quia Sacerdos ſimplex habet ad minus iuriſdictionem in ordine ad peccata venialia: excõmunicatus autẽ vitandus priuatus eſt omni iuriſdictione ab Eccleſia: ergo pœnitens non eſt in neceſſitate in ordine ad venialia, ad quæ habet Confeſſarium proprium & legitimum: ergo, ſicut in præſentia Parochi Eccleſia non confert iuriſdictionem Sacerdoti alieno, quia Parochus eſt proprius in ordine ad non reſeruata, licèt non in ordine ad reſeruata: ſic non conferret iuriſdictionem excommunicato 39.

in ordine ad venialia in præſentia eius, qui aliunde iam habet iuriſdictionem circa illa, licèt non circa mortalia.

40. Reſpondeo, negando ſequelam. Ratio differentiæ eſt, quòd in cauſa præcedenti non ſolùm eſt copia Confeſſarij in ordine ad mortalia non reſeruata; ſed etiam obligatio confitendi ei propter præceptum Chriſti confitendi proprio Sacerdoti, quantùm fieri poterit: ideò dicimus, Eccleſiam tunc non conferre iuriſdictionem Sacerdoti alieno, quia fruſtrà, & ſine neceſſitate eam conferret: cùm enim pœnitens debeat confiteri proprio non reſeruata, quando poteſt, & tunc adſit proprius, non poterit confiteri alieno, atque ideò non eſt neceſſe ei dare facultatem. At verò in poſteriori caſu, licèt adſit Sacerdos ſimplex potens abſoluere à venialibus; non eſt tamen obligatio ei confitendi: quia non eſt obligatio confitendi venialia: non ergo fruſtrà dabitur facultas excommunicato abſoluendi, quia iam pœnitens inuenitur ſine copia Confeſſarij in ordine ad peccata omnia, & ſingula, quæ tenetur confiteri. Ergo non eſt, cur magis Eccleſia det facultatem Sacerdoti non excommunicato, quàm excommunicato, cùm neutri debeat pœnitens venialia confiteri. An verò excommunicatus reuerà careat iuriſdictione ad venialia, videbimus *ſect. ſequenti.*

SECTIO III.

Appendix ad ſupradicta.

De peccatis venialibus, & mortalibus anteà confeſſis, quis ſit in ordine ad illa legitimus Miniſter?

41. Sicut omnes Sacerdotes abſoluunt in mortis articulo; ſic omnes indifferenter videntur poſſe abſoluere à peccatis venialibus, & mortalibus iam confeſſis: ideò hoc punctum cum præcedente coniungemus. Et quidem de venialibus nonnulli dubitant, an Sacerdotes ſimplices poſſint abſque alia delegatione ab iis abſoluere. Communis tamen Theologorum ſententia id affirmat, & communis fidelium vſus ita habet. Difficultas autem eſt in explicando; vnde proueniat hæc iuriſdictio, vel poteſtas. Aliqui dicunt, ad venialia non requiri iuriſdictionem, ſed ſufficere poteſtatem Ordinis. Ita Sotus *in 4 diſtinctione* 18. *quæſt.* 4. *art.* 2. *ad* 2. Sed eſt fortaſſe differentia in ſolis vocibus; quas ipſe tamen impropriè vſurpat: vocat enim iuriſdictionem illam ſolam, quæ cogere poteſt pœnitentem ad confeſſionem talium peccatorum. Sed non benè vtitur illo nomine, vt dixi: quia Tridentinum *illa ſeſſ.* 14 *cap.* 6. vniuerſaliter dicit, abſolutionem eſſe actum iudicialem, atque ideo Miniſtrum huius Sacramentij ſemper appellat Iudicem. Et *cap.* 7. ex eo, quòd ſententia non poteſt ferri, niſi in ſubditum, vniuerſaliter colligit, nullius valoris eſſe abſolutionem, quam Sacerdos ſine ordinaria, aut delegata iuriſdictione pronunciat. Non poteſt ergo negari, quin requiratur iuriſdictio ad abſoluendum à venialibus: quæ, licèt non poſſit cogere ad eorum confeſſionem; poteſt tamen cogere ad ſatisfactionem impoſitam, ſaltem ſub culpa veniali: poteſt item ſoluere, & aliquo modo retinere, negando abſolutionem ſacramentalem pœnitenti indiſpoſito.

Alij ergo dicunt, hanc iuriſdictionem confer- 42.
ri Sacerdoti à pœnitente ipſo ſe illi ſubiicienti: quod videtur ſignificaſſe Caietanus *tom.* 1. *Opuſc. tract.* 7. & *in Summa, verbo, Abſolutio,* 2. Sed hoc, vt ſonat, falſum eſt: non enim poteſt iuriſdictionem conferre, qui illam non habet: pœnitens autem laicus nullam habet iuriſdictionem in hoc foro, vt conſtat.

Alij ergo tertiò dicunt, hanc iuriſdictionẽ conferri à Chriſto omnibus Sacerdotibus in ipſa ordinatione. Ita Palud. Capreolus, Canus, Ruardus, & Ledeſma, quos refert & ſequitur P. Vaſquez *in præſenti, q.* 93. *art.* 1. *dub.* 6. Probant primò: quia peccata venialia non ſunt materia neceſſaria: ergo credibile eſt, Chriſtum non ſubdidiſſe eorũ abſolutionem poteſtati Eccleſiæ; ita vt non poſſent abſolui niſi ex commiſſione Eccleſiæ; cùm tamen pro eorum expiatione neceſſe non ſit ad Eccleſiæ claues recurrere. Hoc argumentum debet, meo iudicio, ſolui ab eius Auctoribus; quia, ſiue Sacerdos accipiat hanc iuriſdictionem à Chriſto immediatè, ſiue ab Eccleſia; verè tamen habet iuriſdictionem ad illa peccata ſoluenda, & claues: & tamen non habet auctoritatem cogendi pœnitentem, vt recurrat ad claues, nec ad Iudicem: ergo, licèt Eccleſia non poſſit obligare, vt pœnitens recurrat ad eius claues pro expiatione venialium; potuit tamen habere iuriſdictionem ad illa, quam poſſet Sacerdotibus communicare, vel auferre.

Alij ergo quartò probant: quia Eccleſia non po- 43.
teſt reſeruare peccata venialia: ergo non dat iuriſdictionem ad illa: ſi enim procederet ab Eccleſia, potuiſſet eadem Eccleſia auferre, ſuſpendere, vel limitare illam poteſtatem, atque adeò poſſet reſeruare aliqua peccata venialia. Hoc eſt potiſſimum fundamentum, quo vtitur P. Vaſquez. Sed id, quod *n* 8. vt certum ſupponit, neminem vnquam conceſſurum, quòd reſeruatio peccati venialis validè fieret, concedunt multi: non quidem, ita vt pœnitens maneat obligatus ad confitendum veniale; ſed ita, vt abſolutio data à Sacerdote inferiori non valeret. Ita Suarez *infra, diſp.* 28. *ſect.* 3 *num.* 1. Coninch *in præſenti, diſp.* 8. *dub.* 2. *n.* 17. Nunnus *in addit. ad* 3. *p. q* 8. *art.* 5. *dub.* 10. Mitanda *in Manuali Prælatorum, tom.* 2. *q.* 34. *art.* 4. Graffius *lib.* 1. *deciſionum, c.* 10. Homobonus *part.* 1. *c* 3. *aſſert.* 1. Bonacina *in præſenti, diſp.* 5. *q.* 7. *puncto* 5 § 1. *n.* 2. & alij plures. Imò agentes de effectu excommunicationis maioris, quatenus priuat iuriſdictione, & adminiſtratione Sacramentorum, abſque vlla diſtinctione dicunt, omnia Sacramenta collata ab excommunicato non tolerato eſſe valida præter vnum Sacramentum Pœnitentiæ, quod nunquam eſt validum: quia caret omni iuriſdictione. Et ipſemet Vaſquez *in tract. de excommunicatione*, ſic etiam generaliter loquitur *dub* 4. *n* 3. dicens, ſolùm in extrema neceſſitate validum eſſe: in præſenti tamen propter conſequentiam ad ſuam ſententiam dixit, peccare quidem excommunicatum vitandum abſoluendo à venialibus, abſolutionem tamen validam fore. Cùm ergo principium illud nec commune ſit, nec aliunde probetur; non poteſt ex illo ſufficienter probari prædicta ſententia.

Veriùs ergo dicitur, iuriſdictionem ad venialia 44.
collatam eſſe ſimplici Sacerdoti ab Eccleſia, prout docet Suarez *in præſenti diſp.* 26. *ſect.* 5 Coninch, *loco citato.* Henriquez *lib.* 6. *c.* 5. Bonacina, Medina, & alij multi, quos ipſi afferunt. Quod probat Suarez argumento contrario: quia, nimirum, de facto Eccleſia priuat Sacerdotem excommunicatum

vitandum

vitandum iuriſdictione etiam ad confeſſionem venialium; quod licèt Vaſquez neget; re tamen vera Doctores communiter in materia de excommunicatione id videntur concedere.

Ratio à priori pro hac ſententia eſt, quam ſuprà adduximus: quia hoc Sacramentum, ſiue verſetur circa mortalia, ſiue circa venialia, ſemper exercetur per modum iudicij, atque ideo in Miniſtro ad valorem abſolutionis requiritur iuriſdictio ordinaria, vel delegata, vt dixit expreſsè Tridentinum *illa ſeſſione* 14. *cap.* 7. Sed in Sacerdote ſimplice non eſt iuriſdictio ordinaria, cùm ipſe non ſit Paſtor, nec Prælatus; alioquin omnes eſſent ſibi inuicem Paſtores, & ſubditi; quod perturbaret omninò ordinem debitum in Eccleſia. Ergo ſolùm habent iuriſdictionem delegatam ab eo, qui habet ordinariam, nempe, à Summo Pontifice, qui eam poteſt pro libito validè auferre, & aliquando licitè, & prudenter aufert ab excommunicato vitando. Non tamen reſeruantur communiter peccata venialia: quia, cùm non ſit obligatio illa confitendi, fruſtrà, aut cum paruo fructu reſeruarentur, & aliunde non eſt materia digna reſeruatione, quæ ſolùm adhiberi ſolet ad grauiora crimina coërcenda.

45. Confirmatur: quia nemo habet iuriſdictionem ordinariam in hoc Sacramento, qui aliunde non habeat aliquà ſuperioritatem, & gubernationem, etiam extra Sacramentum: ideo enim Pontifex Epiſcopi, Parochi, & Prælati habent iuriſdictionem ordinariam: quia incumbit illis ex officio gubernare, & paſcere illos ſubditos. Sed Sacerdos ſimplex nullam prorſus habet ſuperioritatem, aut gubernationem circa alios Sacerdotes, & multò minùs circa Epiſcopos, & Cardinales. Non eſt ergo eorum Paſtor ex officio in ordine ad peccata venialia; ſed ſolùm ex delegatione Supremi Paſtoris, & Pontificis, à quo accipit illam iuriſdictionem delegatam.

46. *De poteſtate ad peccata iam confeſſ.*

Ex dictis infertur, quid dicendum ſit de poteſtate, quam iidem Sacerdotes ſimplices habent ad abſoluendum à peccatis mortalibus, quæ iam iterum pœnitens confeſſus eſt. Circa quod eſt ferè eadem varietas opinionum, iiſdem ferè Auctoribus dicentibus, eſſe de iure diuino: quamuis P. Vaſquez fateatur, rem hanc eſſe ſatis obſcuram, & difficilem ad probandum.

Cæterùm idem argumentum, quod probat, ad venialia requiri iuriſdictionem ab Eccleſia deriuatam, probat eodem modo in ordine ad eiuſmodi peccata mortalia, prout tenent Suar. & alij omnes *ſuprà* adducti: quia circa illa exercetur verum iudicium, & per conſequens requiritur vera iuriſdictio in Miniſtro erga pœnitentem, vt in ſubditum: quam cùm Sacerdos ſimplex non habeat ordinariam; neceſſe eſt, quòd habeat eam ex delegatione Supremi Paſtoris. Vnde nec Epiſcopi, nec inferiores Prælati poſſent impedire directè hanc poteſtatem, cùm procedat à Supremo eorum Paſtore, qui eſt Summus Pontifex. Dixi, *directè*: quia indirectè poſſunt excommunicando, & denonciando Sacerdotem: tunc enim Eccleſia aufert ab illo iuriſdictionem ad abſoluendum etiam ab eiuſmodi peccatis.

47. Poteſt tamen circa hæc peccata, & eorum ſecũdam confeſſionem eſſe maior difficultas, quàm circa venialia; quomodo Sacerdos ſimplex poſſit ab eis abſoluere: quia, quando hæc peccata ſemel abſoluta iterum ſubiiciuntur clauibus, & dantur pro materia abſolutionis; Sacerdos iudicat de illis, & intendit ab illis abſoluere, non quidem ſub conditione, *ſi abſoluta iam fuerunt*, ſed ſimpliciter, & abſolutè. Et ad hunc effectum ſecundum Sacramentum dat gratiam ſanctificantem, vt, ſi ſublata non fuerant, deleantur: & hæc eſt vis, & ſenſus formæ, cùm dicitur; *Ego te abſoluo*. quantum eſt ex me, remitto hoc debitum, deleo hoc peccatum. Repugnat ergo, quòd data ſit poteſtas ſolùm abſoluendi ab illo peccato, ſi iam abſolutum ſit: hoc enim eſſet contra ſignificationem formæ, quæ ſignificat ſolutionem illius debiti, etiamſi ſolutum non ſit. Fortaſſe propter hoc Sotus *ſuprà* citatus cum ſcrupulo loquitur de poteſtate illa Sacerdotis ſimplicis ad abſoluendum ab eiuſmodi peccatis: quia illa ſemper ſunt per ſe materia neceſſaria; & per accidens eſt, quòd ſint iam remiſſa.

48. In contrarium tamen eſt vſus fidelium, vt circa eiuſmodi peccata omnes Sacerdotes abſoluant: qua conſuetudine ſuppoſita, ſolùm declarandum eſt de poſſibili, quomodo potuerit ea poteſtas dari ad abſoluendum à peccato mortali ſolùm eo caſu, quo iam à legitimo Confeſſario abſolutum ſit. Et quidem hæc difficultas eodem modo procedit; ſiue hæc poteſtas procedat ex iure diuino; ſiue ex eccleſiaſtico: nam ſemper habebit eandem repugnantiam poteſtas ita limitata cum ſignificatione formæ. Poſſumus tamen illam conceſſionem declarare ita, vt conditio non ſe teneat ex parte abſolutionis proferendæ; ſed ex parte ipſius conceſſionis. Poteſt enim Pontifex Sacerdoti ſimplici dicere: Ego volo tibi dare facultatem abſoluendi à peccato mortali Petrum: ſed nolo tibi eam dare nunc, ſed cras, poſtquam ego eum prima vice abſoluero. Nam, ſicut ipſe Pontifex, poſtquàm prima vice abſoluit Petrum, poteſt iterum, & ſæpiùs eum abſoluere ab eodem peccato, ſi ſæpiùs illud confiteatur; ſic poteſt communicare alteri ſimilem facultatem ei, quam ipſe habet. Poteſt autem communicare hanc facultatem, quando voluerit, & poteſt velle communicare, quando iam pœnitens abſolutus ſit prima vice, & non priùs: in hac enim voluntate communicandi facultatem tali tempore, & non priùs, non videtur eſſe vlla contradictio: quia Sacerdos qui tunc incipiet eſſe Sacerdos, & expoſitus, inciperet habere tunc facultatem abſoluendi ab illo peccato, quam non habuiſſet priùs: ergo ſimilem facultatem poteſt ex conceſſione Pontificis incipere habere Sacerdos ſimplex eodem tempore: quando, ſcilicet, pœnitens iam confeſſus fuit prima vice illud peccatum.

49. Ad hoc declarandum poteſt afferri exemplum in actu vouendi: pone enim aliquem, qui à Pontifice prohibitus eſſet facere vllum votum; imò fuiſſet redditus inhabilis ab eodem Pontifice ad vouendum validè: poſſet hic petere ab eodem facultatem vouendi caſtitatem, verbi gratia, quam iam iterum vouerat olim ante prohibitionem: & Pontifex poſſet concedere eam facultatem, ſi verè iam eam iterum vouiſſet: quo poſito, conditio non ſe teneret ex parte voti, ſed ex parte conceſſionis: non enim concedit facultatẽ ſolùm ad votum conditionale; ſed ad votum abſolutum caſtitatis: ſed tamen non concedit licentiam abſolutè, ſed ſub conditione, ſi iam iterum caſtitatem vouit: qua conditione ſtante, fit nunc votum nouum abſolutum; ac per conſequens eius

eius ſenſus eſt: Volo me obligare denuò, etiamſi obligatus non eſſem: alioquin non eſſet votum abſolutum ſimpliciter: ſed tamen licentia Pontificis ad hoc votum abſolutum, & cum illo ſenſu abſoluto faciendum, non fuit abſoluta, ſed conditionalis, ſi iam iterum caſtitatem vouerat: nec in hac conceſſione eſt aliqua contradictio. Sic ergo in caſu noſtro finge, pœnitentem petere facultatem à Pontifice confitendi hæc peccata Sacerdoti ſimplici, quia iam priùs eadem proprio Sacerdoti confeſſus fuerat. Pontifex licentiam concedit ſub eadem conditione: *Si iam eadem peccata proprio Sacerdoti confeſſus es.* Conceſſio eſt conditionalis: abſolutio tamen, ad quam datur licentia, non debet eſſe conditionalis, ſed abſoluta, cuius ſenſus ſit, remittere illa peccata; etiamſi priùs remiſſa non fuiſſent: nam ad hanc abſolutionem abſolutam dari potuit licentia ſub conditione: in quo nulla apparet contradictio.

DISPVTATIO XIX.

De Miniſtro ordinario, & delegato Sacramenti Pœnitentiæ.

SECT. I. *Quis ſit Miniſter ordinarius in hoc Sacramento.*

SECT. II. *De miniſtro delegato ad confeſſiones audiendas.*

IVRISDICTIO, quæ in Miniſtro requiritur, dupliciter habetur: ſcilicet, vel ordinaria, vel delegata, vt dixit Tridentinum. De vtraque dicendum erit in hac diſputatione, & priùs de Miniſtro ordinario.

SECTIO I.

Quis ſit Miniſter ordinarius in hoc Sacramento.

1. MInister ordinarius eſt, qui eſt Paſtor reſpectu pœnitentis: omnes enim Chriſti fideles Paſtorem habent ſuum, præter vnum Supremum Paſtorem, qui, licèt ouis ſit Chriſti; non habet alium Paſtorem: poteſt tamen abſolui ſacramentaliter ab illo Sacerdote, quem ipſe elegerit: quomodo autem, aut à quo accipiat iuriſdictionem Confeſſarius Pontificis, diximus *ſupra, diſput. 25. ſect. 3.* Cæteri omnes Paſtorem habent, qui eſt eorum Confeſſarius ordinarius: nimirum, Summus Pontifex eſt Paſtor communis omnium fidelium, atque ideò poteſt omnes abſoluere poteſtate, atque iuriſdictione ordinaria. Deinde Epiſcopus habet poteſtatem ordinariam in omnes ſuos ſubditos: Parochus denique in omnes ſuos parochianos, ſiue illi Laici ſint, ſiue Clerici, vel etiam Sacerdotes.

2. *Quis ſit Ordinarius Epiſcoporum?* De ipſis Epiſcopis dubitatur primò, quis ſit eorum Paſtor, qui ordinaria poteſtate poſſit eos abſoluere. Aliqui volunt, eum eſſe Archiepiſcopũ: huius verò Patriarcham, qui immediatè ſubeſt Papæ, vt proprio Paſtori. Ita Palud. & Syluester apud Suarez *diſp. 25. ſect. 2. n. 10.* Ipſe tamen Suarez cum Soto, & aliis meliùs dicit, Epiſcopos ſubdi immediatè in hoc foro ſoli Papæ: quibus conſentit Vaſquez *q. 93. art. 1. dub. 4. n. 2.* An verò Archiepiſcopus habeat poteſtatem ordinariam ad abſoluendos non ſolùm ſuos proprios ſubditos, ſed etiam eos, qui ſubduntur Epiſcopis Suffraganeis; dicendum eſt, habere, dum actu viſitant diœceſim Suffraganei, vt colligitur ex *cap. vlt. de cenſibus, lib. 6* & noſter Suarez cum aliis *loco citato, & ſect. 1. num. 13.*

Poſſunt tamen Epiſcopi de iure communi eligere ſibi Confeſſarium, vt vitetur animarum diſpendium: quia difficile eis eſſet recurrere ſemper ad Papam, vt habetur *in c. vlt. de pœnitentiis, & remiſſionib.* qua facultate poſſunt etiam vti, dum verſantur in Curia Pontificis: quia conceſſio generalis eſt; & licèt habeant apud ſe Religioſos, qui ex facultate Papæ poſſunt abſoluere; poſſunt tamen alium ſibi eligere, qui talem facultatem non haberet. Nomine autem Epiſcoporum comprehenduntur ibi alij Prælati ſuperiores exempti: quia ita voluit Pontifex, & expreſſit in eodem indulto: quales ſunt Abbates, exempti, & immediati Pontifici, & alij, qui habent ſimilem iuriſdictionem quaſi epiſcopalem: non tamen intelligitur Vicarius Epiſcopi, neque etiam Parochi, qui non ſunt Prælati, & multò minùs Abbatiſſæ, licèt ſint exemptæ, quia hæ non habent iuriſdictionem epiſcopalem, nec nomen Prælati. 3.

Eodem indulto gaudent Prælati regulares, præſertim Generales, & Prouinciales, imò & Superiores locales, qui etiam ſunt Prælati, & habent iuriſdictionem in vtroque foro, vt docent plures, quos congerit Diana *tom. 2. tract. 2. de dubus Regularium, reſolut. 1.* & *tom. 3. tract. 4. miſcellan. reſolutione* 1. Quod tamen limitandum notat Suarez *diſput. 27. ſect. 2. num. 10.* vt non procedat, quando in aliqua Religione iuxta ſpecialia priuilegia, vel Conſtitutionem à Summo Pontifice approbatam, Prælatus inferior habet Confeſſarium deſignatum à ſuo Prælato Superiore, qui iam eſt veluti ordinarius eius Iudex, & Paſtor in hoc foro. An verò poſſint ij Prælati eligere Confeſſarium, à quo abſoluantur à caſibus reſeruatis, à quibus ipſi poſſunt ſuos ſubditos abſoluere, dicemus *diſputatione ſequenti*, agentes de abſolutione à reſeruatis *ſect. 5.* 4. *De Prælatis Regularibus*

De Cardinalibus, qui Epiſcopi non ſunt, dicendum eſt breuiter, eos ſaltem ex conſuetudine poſſe eligere ſibi Confeſſarium, imò & dare facultatem ſuæ familiæ eligendi Confeſſarium, vt cum Caietano, & aliis docet Suarez *dicta diſp. 27. ſect. 2. num. 6.* & *diſput. 25. ſect. 2. num. 11. & 12.* Poteſt etiam Epiſcopus familiam ſuam eximere à Parocho, ſicut & Imperatores, & Reges dicuntur habere exemptionem; de hoc tamen iam ferè nihil ſciri poteſt: ſolent enim frequenter confiteri Regularibus, quibus iuxta ſua priuilegia confiteri etiam poſſunt alij ſæculares. 5. *De Cardinalibus.*

Parochorum immediatus Paſtor eſt Epiſcopus, vel qui, quaſi epiſcopale munus habet: ex conſuetudine tamen eligunt ſibi Confeſſarium: quod & de aliis omnibus Sacerdotibus ſæcularibus probabile putat Suarez. Sed neque de his poteſt iam conſtare talis conſuetudo: quia hi omnes poſt Tridentinum non poſſunt eligere Confeſſarium, niſi approbatum ab Epiſcopo: qui, ſi Regularis ſit, iam habet aliunde iuriſdictionem per priuilegia ſui Ordinis: ſi verò ſit ſæcularis, 6. *De Parochis, & aliis Sacerdotibus.*

ſecularis, habebit iuriſdictionem ab Epiſcopo, qui non ſolet communiter dare approbationem Sacerdoti ſeculari ſine licentia, & iuriſdictione ad abſoluendum in ſua diœceſi: quare vix poterit vnquam occurrere caſus, quo Parochus, vel Sacerdos eligant ſibi Confeſſarium non habentem aliunde iuriſdictionem.

7. *De vagis.* Ij, qui dicuntur vagi, eò quòd non habeant certum domicilium, confiteri debent Parocho, ſub quo actu reperiuntur: qui verò peregrinantur, & iter faciunt, poſſunt iam ex voluntate tacita ſuorum Paſtorum confiteri etiam Parocho illi, quem in eo loco inueniunt, in quo ſunt; dum tamen ex induſtria non diſceſſerint à ſuo domicilio, vt occaſione itineris alteri confiterentur. Qui habent domicilium in duplici parochia, poſſunt in vtraque Sacramenta recipere, vel certè in illa, in qua tunc inueniuntur: ſicut ſcholaſtici, milites, mercatores, & ſimiles poſſunt illi Parocho confiteri, apud quem habitant. Et in his omnes ferè conueniunt, & facilia ſunt.

8. Reſtant tria paululum difficiliora, Primum, an Parochus, vel etiam Epiſcopus extra diœceſim poſſit abſoluere ſuum ſubditum. Reſpondeo affirmatiuè cum communi: quia hæc iuriſdictio non eſt contentioſa, nec requirit ſtrepitum iudicialem. Notat autem benè Suarez *diſp. 25. ſect. 1. num. 17.* hoc locum etiam habere in eo, qui habet iuriſdictionem delegatam, quam poterit exercere circa ſubditos delegantis, vbicumque eos inueniat: quod intelligi debet, dummodo delegationis formula non limitet ad talem locum, vel diœceſim, prout alicubi apponi conſueuit.

9. Secundum dubium eſt, an in hoc foro acquiratur iuriſdictio ratione delicti in tali loco. Affirmat enim Adrianus, & Antoninus apud Suarez *ibi n. 18.* id tamen ab omnibus meritò reiicitur: quia ille, qui per duos menſes fuit in vna Parochia, & per duos alios in alia, deberet poſteà diuidere confeſſionem, & vni Parocho confiteri peccata primi bimeſtris, & alteri Parocho peccata ſecundi, quod eſt contra inſtitutionem huius Sacramenti, atque ideò in hoc foro non attenditur tempus, vel locus delicti commiſſi, ſed confeſſionis: vnde, qui hodie fit Religioſus, poteſt iam peccata in ſeculo commiſſa apud ſuum Prælatum confiteri, qui nunc eſt eius Parochus.

10. *Quid, ſi Parochus ſit ignarus?* Tertium, & difficilius dubium eſt, an propter ignorantiam proprij Parochi poſſit ſubditus eligere ſibi alienum Sacerdotem in Confeſſarium. Affirmat communis ſententia, quam ſequitur etiam Vaſquez *quæſt. 93. art. 2. dub. 3.* propter textum *in cap. Placuit. 9. quæſt. 2. & de pœnit. diſt. 6.* cuius verba ſunt hæc: *Placuit, vt deinceps nulli Sacerdoti liceat quemlibet commiſſum alteri Sacerdoti recipere ad pœnitentiam ſine conſenſu eius, cui ſe prius commiſit, niſi per ignorantiam illius, cui peccans prius confeſſus eſt.* Dicunt tamen non ſufficere quamlibet ignorantiam Confeſſarij, ſed debere eſſe in eo gradu, quo confeſſionem redderet irritam. Addunt, non poſſe eligi alienum, quando eſſent alij Confeſſarij apti, qui ſaltem ex commiſſione iuriſdictionem haberent: quod tamen alij limitant, ſi habeant commiſſionem à Parocho, vel Epiſcopo, ſecùs ſi à Papa: quia, ſicut pœnitens non tenetur recurrere ad Papam, ita nec ad eius Commiſſarios. Item alij dicunt, non poſſe eligi alienum, quando eſſet aditus ad Epiſcopum. Alij addunt, debere ſaltem peti facultatem ab ipſo Parocho; quod tamen alij reiiciunt. Alij extendunt hanc facultatem ad alios caſus ſimiles, vt ſi Parochus ſoleat reuelare confeſſionem, vel prouocare ad malum: imò Gabriel extendit ad caſum, quo Parochus eſſet excommunicatus, aut ſuſpenſus. Alij, cum quibus Vaſquez, volunt ſolùm habere locum in caſu ignorantiæ. Quas ſententias, & earum probabilitatem examinat latè Suarez *diſp. 27. ſect. 2. à num. 12.*

Alij, quibus magis aſſentior, dicunt, textum illum non concedere talem facultatem. Ita Suarez *loco citato, num. 21.* Coninch *diſput. 8. dub. 2. num. 14. & dub. 9. num. 64* cum Sancto Thoma *diſtinct. 17. quæſt. 3. art. 3. quæſt. 4. ad 5.* Cano 5. *parte relect. de pœnit.* & Sot. *in 4. diſt. 18. quæſt. 4. art. 2.* Et quidem, ſi textus intelligendus eſſet de facultate eligendi Sacerdotem alienum in Confeſſarium, non probaret, nec concederet facultatem illam vniuerſaliter, & ad omnes caſus: ſed ſolùm, quando iam pœnitens in ipſa confeſſione actuali expertus eſſet ignorantiam proprij Sacerdotis, vt conſtat ex illis verbis; *Propter ignorantiam illius, cui prius confeſſus eſt.* Auctores autem contrariæ ſententiæ nullo modo exigunt talem conditionem. Non ergo loquitur ibi textus de eligendo alio præter proprium Parochum; ſed de recurſu ad ſecundum Sacerdotem pro moderanda pœnitentia publica à priori impoſita, cui ſe pœnitens commiſerat, hoc eſt, ad quem venerat, & cui ſe tradiderat, vt pœnitentiam ab ipſo acciperet pro aliquo publico delicto. Nam, vt benè expendit Suarez, illa verba: *Cui ſe prius commiſit*, ſignificant, ipſum pœnitentem ex ſe voluiſſe recurrere ad alium: parochiani autem non dicuntur ſe committere ſuo Parocho; ſed committi ab Epiſcopo, qui conſtituit Parochum. Sermo ergo eſt de illo, qui ſe ſponte ſubiecit, & poſteà, quia duriorem expertus fuerat, volebat alium tentare. 11.

Confirmatur primò hæc interpretatio: quia, ſi de delictis ſecretis ſermo eſſet, & de pœnitentia ſecreta, difficilè poſſet vnquam probari ignorantia prioris Confeſſarij, prout probari debuiſſet, vt poſterior pœnam in eo textu impoſitam euadere poſſet. Quæ tamen ignorantia in delicto & pœnitentia publica facilè poſſet comprobari, cùm poſſet Prælatus, & ſecundus Sacerdos ex regulis pœnitentialibus clarè cognoſcere errorem primi in aſſignanda pœnitentia publica maiori. Non ergo agitur ibi de recurſu ad alium ſolùm pro confeſſione eiuſdem peccati. 12.

Confirmatur ſecundò, quia, ſi facultas illa eſſet eligendi Confeſſarium propter ignorantiam proprij Parochi, fruſtrà exigeretur, quòd pœnitens iam confeſſus eſſet Parocho ignoranti. Ad quid enim id deſeruiret, niſi ad faciendam confeſſionem ſacrilegam, ſi iam aliunde comperta erat pœnitenti ignorantia Parochi, vel ex eius reſponſis, vel ex relatione aliorum pœnitentium, qui etiam in confeſſione ignorantiam ipſius experti eſſent.

Confirmatur tertiò: quia, ſi ſolùm in caſu talis ignorantiæ Parochi, quæ confeſſionem redderet nullam, daretur ibi facultas pœnitenti eligendi Confeſſarium; eſſet ferè inutilis illa deciſio: vix enim vnquam talis ignorantia in Parocho reperitur: quare prouiſum ſolùm fuiſſet neceſſitati pœnitentis in caſu quodam metaphyſico, non prouidendo ad caſus alios morales magis 13.

frequentes, in quibus non poteſt Confeſſarium eligere.

Confirmatur quartò, quia vel pœnitens ille, cui prouidetur ibi de remedio, ſupponitur doctus, vel ignorans. Si primum, non indigebat alio Confeſſario: quia ipſe poſſet ſupplere Parochi ſcientiam, explicando illi benè grauitatem, & ſpecies ſuorum peccatorum, quod ſufficeret, vt Parochus exiſtimaretur poſſe ſufficienter audire illam confeſſionem: de facto enim aliqui approbantur ad audiendam confeſſionem Sacerdotis docti, verbi gratia, ſolius Parochi, qui non iudicantur apti ad audiendas confeſſiones ruſticorum. Si verò pœnitens ille eſſet ignarus, iam nec ipſe poſſet iudicare de ignorantia Parochi, & de gradu illius ad hoc, vt propter illam eligeret ſibi alium Confeſſarium: quare facultas illa fuiſſet omninò inutilis, & ſine effectu.

14. Denique ex ipſo contextu colligi videtur, ſermonem eſſe de pœnitente, qui peccatum, quod iam confeſſus fuerat, volebat poſteà alteri confiteri: alioquin, quorſum mentio fieret de confeſſione priùs facta? Certum eſt autem, nunquam fuiſſe prohibitum iterum alteri, etiam alieno, confiteri eadem peccata, quæ iam pœnitens proprio Parocho ſemel confeſſus fuerat; neque hoc prohibuit Pontifex in illo textu: non eſt ergo ſermo de eo, qui ſolùm volebat vtcumque alteri confiteri; ſed de eo, qui volebat pœnitentiam pro delicto publico ſibi impoſitam ab alio diminui: quod quidem non parum derogabat auctoritati prioris Sacerdotis, & eneruabat rigorem diſciplinæ, cùm ſinguli eo timore, ne recurreretur ad alium pro moderatione pœnitentiæ à ſe impoſitæ, inclinarent ad conſentiendum facilè pœnitentibus, & minuendas debitas pœnitentias. Non ergo eſt ſermo de proprio, & alieno; ſed de duobus Sacerdotibus expoſitis à Prælato ad recipiendos pœnitentes, & taxandas pœnitentias publicas, pro delictis publicis, prout olim fiebat. Nec neceſſe eſt illum textum aliter intelligere ſine vllo fructu: cùm iam illa facultas, etiamſi vera fuiſſet contraria ſententia, ad nihil deſeruiret: ſiquidem nullus erit Sacerdos alienus, quem pœnitens propter eius doctrinam velit eligere, qui non habeat auctoritatem, quam habet Parochus, vel à Pontifice, ſi ſit regularis, vel ab Epiſcopo, ſi ſit Sacerdos ſæcularis.

Poterat vltimò dubitari in hoc loco de Nouitiis religioſis, quis habeat poteſtatem ordinariam in ordine ad eorum confeſſiones. De hoc tamen aptiùs dicetur *infrà*, agendo de abſolutione à reſeruatis.

SECTIO II.

De Miniſtro delegato ad confeſſiones audiendas.

15. POſſunt delegare iuriſdictionem in hoc foro omnes, qui eam habent ordinariam. Vnde Papa, Epiſcopus, & Parochus poſſunt eam delegare; Papa pro omnibus Chriſtianis, Epiſcopus & Parochus ſinguli pro ſuis ouibus: requiritur autem in eo, cui delegatur iuriſdictio, capacitas, hoc eſt, non eſſe impeditum per aliquam cenſuram, & poſt Tridentinum requiritur approbatio facta ab Ordinario. Similiter delegare poſſunt Vicarius Epiſcopi, Summus Pœnitentiarius, & alij ſimiles.

Delegatus an poſſit ſubdelegare?

Difficultas eſt primò, an qui habet iuriſdictionem delegatam poſſit eam alteri ſubdelegare: de quo latè Thomas Sanchez *lib. 3. de matrim. diſp. 31.* vbi affert multos affirmantes, delegatum ad vniuerſitatem cauſarum poſſe ſubdelegare; quod tamen ſi, vt ſonat, accipiatur, duriſſimum erit nam Religioſi habent poteſtatem delegatam à Summo Pontifice, & quidem ad vniuerſitatem cauſarum, nempe, ad abſoluendum omnes pœnitentes ab omnibus peccatis, &c. & tamen nemo dicet, eos poſſe hanc iuriſdictionem aliis Presbyteris ſæcularibus delegare. Credo itaque totum hoc ex circunſtantiis iudicandum eſſe: nam in delegante, quando habet poteſtatem ordinariam, non deeſt facultas delegandi cum poteſtate ſubdelegandi: an verò velit ita dare, ex verbis, & circunſtantiis delegationis coniiciendum eſt: nam Parochus, qui conducit Capellanum, cuius opera vtatur, etiam in audiendis confeſſionibus ſuorum ſubditorum, non vult illi dare facultatem ſubdelegandi: quia ſolùm vult eius operam, & exercitium actuale; non verò vult illi dare officium Parochi etiam partiale per modum officij, vt cum aliis notat Sanchez *vbi ſuprà, numero 3.* Qua ratione videtur ſe habere Pontifex, dum Religioſis dat poteſtatem abſoluendi: vult enim ſolùm eorum operam perſonalem, & ideò dicit, ſe dare illis facultatem audiendi confeſſiones, qui certè eſt actus maximè perſonalis.

Econtrà verò, quando alicui communicatur 16.
officium, ſeu ſubſtituitur in officio, etiam ad breue tempus, videtur dari cum facultate ſubdelegandi. Vnde Sacerdos relictus à Parocho abſente per quindecim dies loco ſui, vel ſubrogatus ab Epiſcopo loco Parochi per annum, vel ſemiannum, poteſt ipſe ſubdelegare ad aliquas cauſas, vel actiones ſpeciales; non verò ad totum officium ſuum. Idem dicerem, quando datur facultas vniuerſalis alicui, non attenta perſona, ſed officio, ita vt perſeueret in ſucceſſoribus officij: ſi, v. g. Abbas, vel Prælatus regularis alicuius domus, habens ſibi ſubordinatam aliam domum, vel villam eiuſdem Conuentus, committat Vicario, quem in illa villa habet, abſolutionem à caſibus ſibi reſeruatis: poterunt ij Vicarij committere aliis Religioſis abſolutionem in caſu particulari, non generalem, qualem ipſi habent: quia delegatus non poteſt ſubdelegare, niſi ad cauſas particulares. Quando verò Epiſcopus dat alicui Prælato regulari facultatem abſoluendi ſæculares à caſibus ſibi reſeruatis, an poſſit ipſe, occurrente neceſſitate, illam facultatem communicare ſuis ſubditis: affirmat Diana 1. *tomo, tractatu 3. miſcellaneo, reſolutione 53.* dum non concedatur, niſi ad illum caſum. Quod admitti fortaſſe poſſet, ſi facultas eſſet conceſſa Superiori in genere, & omnibus ſucceſſoribus: ſecùs verò, quando data eſt huic perſonæ illam petenti: intelligitur enim perſonalis, niſi ex verbis conceſſionis aliud colligeretur. Verbi gratia, ſi diceret Epiſcopus: *Subſtituo te*, vel, *Communico tibi meam omnem poteſtatem in ordine ad caſus reſeruatos*, vel quid ſimile.

An ſine notitia acquiratur iuriſdictio?

Secundò quæri poteſt, an ille, cui iuriſdictio 17.
delegatur, debeat notitiam habere huius delegationis, ita vt aliter abſolutio irrita ſit. Affirmatiuè reſpondet Coninch *diſputatione 8. dubio 5. num. 35.* quod videmur vt certum ſupponere

Thomas

Thomas Sanchez *libr. de Matrim. diſp. 36. n. 8.* vbi dicit, ignorantem, ſe habere iuriſdictionem, non operari validè, licèt illam habeat. Contra hoc tamen eſſe videtur; quia ſequeretur Religioſum abſoluentem ab aliquo caſu reſeruato, à quo ipſe quidem abſoluere poteſt propter ſui Ordinis priuilegia, inualidè abſoluere, ſi ille neſciebat illum priuilegium; abſoluit tamen, quia ignorauit etiam, vel non aduertit, quòd eſſet caſus reſeruatus. Conſequens autem durum eſt: quot enim Confeſſarij regulares ignorant multas cenſuras eſſe reſeruatas; & ignorant etiam facultates ſui Ordinis? Item ſi Confeſſarius habebat facultatem ex aliquo viuæ vocis oraculo Papæ; poſtea verò reuocatis eiuſmodi viuæ vocis oraculis, proſequitur abſoluens, non aduertẽs ad reuocationem; & poſtea, errore cognito, inuenit ſe habuiſſe eamdem facultatem, etiam per Bullam antiquam, vel per communicationem cum alia Religione, quam Bullam priùs ignorauerat, durum erit dicere, quod interim inualidè abſoluerit, dum ignorabat illam Bullam, qua data ſibi fuerat iuriſdictio.

18. Ego quidem exiſtimo doctrinam illam Thomæ Sanchez, formaliter loquendo, veram eſſe: hoc eſt, ſi aliquis putat ſe non habere iuriſdictionem, actum non eſſe validum: quia non videtur habere intentionem validè abſoluendi; v. g qui putat ſe non poſſe validè abſoluere. Cæterùm, ſi ipſe putat ſe habere iuriſdictionem, licèt erret in titulo, quo illam habet, & aliunde habet verè illum titulum, credo validam eſſe abſolutionem, vel quemlibet alium actum. Quod probari poteſt exemplo morali: nam ſi dones domum tuam Petro, quam putabas te poſſidere titulo emptionis: & poſtea inuenias titulum ipſum fuiſſe falſum, & venditionem fuiſſe inualidam: ſed tamen aliunde inuenis pertinuiſſe ad te titulo legati, quẽ titulum priùs ignoraueras; reuerà donatio tua valida fuit; quia habuiſti animum donandi, & transferendi totum ius, quod habebas. Similiter ergo Confeſſarius, qui habet animum abſoluendi, in quantum poteſt, & meliori modo, quo poſſit, validè abſoluit, licèt ipſe ignoret verum titulum ſuæ poteſtatis; ſi tamen reuerà habet illam ex aliquo vero titulo: omnis autem Sacerdos, de facto, quãdo abſoluit, putat ſe poſſe abſoluere, alioquin non abſolueret, nec tentaret id, quod æſtimat impoſſibile: ergo ſi verè poteſt, & intendit facere actum validum, quantum poteſt, efficiet procul dubio validum.

19. Dices, ſupponi falſum, dum dicimus, eum habere poteſtatem, licèt ignoret, ſe illam habere: quomodo enim potuit acquirere iuriſdictionem, aut priuilegium, ſi ignorauit conceſſionem? Debuit ergo conceſſio ipſa venire priùs ad eius notitiam, vt ei acquireretur: eſt enim priuilegium, quaſi donatio quædam, quæ non dat ius donatario, antequam ad eius notitiam perueniat per nuncium à donante tranſmiſſum. Reſpondeo, admittendo requiri regulariter ad valorem priuilegij notitiam, & acceptationem illius, cui confertur, vt probat Sanchez *dicta diſputat. 36* Dico tamen, in noſtro caſu dari talem notitiam, & acceptationem: quando enim priuilegium, vel facultas conceditur communitati, non eſt neceſſe, quòd ſinguli, qui ſunt in illa communitate, ſciant, & acceptent; ſed ſufficit, quod Generalis, vel alij nomine communitatis, vel Religionis acceptauerint: & tunc iam communitas verè habet illud priuilegium, & per conſequens ſinguli illud habent; licèt non venerit ad ſingulorum notitiam. Quamuis ergo iſte particularis illud ignoràret, iam habebat illud priuilegium, & facultatem abſoluendi ab illo peccato: imò ſæpè, quamuis omnes Religioſi eius Ordinis illud priuilegium, ſeu illam Bullam ignorauerint, iam illud habebant, quia acceptando priuilegium, ſeu facultatem communicandi; & participandi gratiam, & priuilegia aliorum Ordinum, tunc acceptarunt implicite omnia priuilegia illis conceſſa, ſaltem vſque ad illam diem, quæcunque illa eſſent; quæ acceptatio ſufficit, vt iam omnes haberent illud priuilegium, licèt illud in ſpecie ignorarent.

Conſtat ergo ex dictis doctrinam illam communem intelligendam eſſe, vt Confeſſarius debeat habere notitiam iuriſdictionis: & facultatis ſibi conceſſæ; hoc eſt, debeat exiſtimare ſe habere facultatem, & rurſus debeat habere notitiam conceſſionis ſibi factæ, quando ipſe eſt, cui priuilegium, vel facultas conceſſa eſt: ſecus, quando Ordini fuit conceſſa: tunc enim, licèt Confeſſarius id ignoret, iam eam habet, atque ideo volens abſoluere, in quantum poteſt, validè abſoluit, cùm verè habeat iam poteſtatem abſoluendi. 20.

Tertiò quæri ſolet, an iuriſdictio delegata habeatur ſufficienter per voluntatem præſumptam ſuperioris delegantis. Aliqui enim ſignificant ſufficere futuram ratihabitionem ſuperioris nunc probabiliter præſumptam, quos affert Suarez *diſput. 26 ſect. 1. num. 13.* Alij, ſufficere voluntatem præſumptam, quamuis non ſit actu exhibita, nec declarata, quos affert idem Suarez *diſput. 27. ſectione 4 num. 15.* Communis ſententia docet non ſufficere ratihabitionem in primis de futuro, quam docet idem Suarez *dicta ſect. 1.* Vaſquez *quæſt. 93. art. 1. dub. 2.* & alij ferè omnes: & quidem ſi ſermo ſit de propria ratihabitione, quæ ex ſe eſt voluntas conſequens, ac ſupponens actum factum; non poteſt eſſe dubium, cùm Sacramentum non poſſit eſſe ſuſpenſum, & dependens à conſenſu futuro ſuperioris: nam, ſi à principio non fuit validum; nec fiet etiam validum poſteà, licèt ſuperior ratum habeat. Si verò fuit validum, non indiget ratihabitione: nam validum erit, licèt poſtea ratum non habeat ſuperior. Neque hic locum habet regula iuris: *Ratihabitionem retrotrahi, & mandato non eſt dubium comparari.* Illa enim intelligitur ad ſummum de ratihabitione in ordine ad actus, qui licèt à principio non fuerint validi, poſſunt tamen poſtea validi fieri, & eorum valor per iuris fictionem retrotrahi, quales non ſunt actiones ſacramentales, vt conſtat, quæ ſi verè ab initio non valent: non poſſunt poſtea accipere valorem, quando iam non ſunt: vnde in illis magis habet locum illa alia iuris regula *Quod ab initio non valet, tractu temporis non conualeſcit.* 21.

An ſufficiat voluntas præſumpta.

Magis dubitari poteſt, loquendo de ratihabitione minùs propria, ſeu voluntate præſenti Prælati non explicata, ſed ſolùm præſumpta; in quo ſenſu aliqui intelligunt Doctores primæ ſententiæ. Diſtinguendum tamen eſt: vel enim voluntas præſumpta ſuperioris eſt conditionata, quatenus iudico, quòd ſi ſciret ſuperior, vel ſi peteretur facultas, illam daret; & hæc certè non ſufficit: quia iuriſdictio debet abſolute dari, & per conſequens per voluntatem abſolutam, & actu exiſtentem, non quæ eſſet: nam, quod non eſt, non operatur. Neque hìc locum habet, quod dici ſolet in tractatu de Iuſtitiâ non eſſe furtum, quando ego accipio id, quod ſcio dominum mihi daturum, 22.

turum, ſi peterem: eſt enim diuerſa ratio. Nam ad furtum requiritur, quod dominus ſit inuitus poſitiuè, hoc eſt, quod habeat voluntatem retinendi ſuum ius aduersùs me, quam voluntatem non habet dominus in illo caſu; & ideo non ſum fur, quia dominus non eſt inuitus, licèt non habeat voluntatem dandi. At verò ad valorem ſacramenti non ſufficit, quod ſuperior non ſit inuitus; ſed requiritur, quòd poſitiuè velit dare iuriſdictionem, ſicut ad valorem conſecrationis, & aliorum Sacramentorum requiritur etiam voluntas poſitiua, quæ ſit, vel fuerit, & virtualiter perſeueret.

23. Si verò voluntas præſumpta ſit voluntas in ſuperiori quidem exiſtens, ſed non ſufficienter explicata; rurſus diſtinguendum eſt: nam ſi ſit merè interna, & nullo externo ſigno prodita; nihil operatur: tum quia iuriſdictio humano modo non datur, niſi per ſigna humana: tum etiam, quia hoc Sacramentum debet eſſe ſignum ſenſibile; in quo ſicut forma debet eſſe ſenſibilis; ita & poteſtas miniſtri: non eſt autem ſenſibilis, ſi ſolùm fundetur in voluntate interna ſuperioris nullo ſigno ſenſibili manifeſtata. Denique, ſi illa voluntas præſumpta manifeſtetur aliquo ſigno externo, licèt non omnino explicito; tunc ſufficiet ad valorem abſolutionis: qualia autem debeant eſſe illa ſigna; pendet ex circumſtantiis, & iudicio prudentis. Addit Suarez *illa ſectione 1 num.* 17 etiamſi talia ſigna faciant probabilem exiſtimationem de præſenti conſenſu delegantis, non eſſe tali iuriſdictione vtendum, niſi vbi non eſt opportunitas clariùs, & expreſſiùs cognoſcendi voluntatem ſuperioris, & aliundè eſt ſufficiens cauſa adminiſtrandi Sacramentum. Hoc tamen aduerſatur communi ſententiæ, quam defendit ipſe Suarez *infra diſputat.* 26. *ſect.* 6. quòd liceat cum iuriſdictione, & poteſtate probabili miniſtrare hoc Sacramentum, de quo ſtatim dicemus.

24. *Cauſa incœpta, an duret iuriſdictio.* Quartò quæri poteſt, an ille, qui habens iuriſdictionem delegatam cœpit audire confeſſionem, poſſit illam finire, etiamſi interim expiret delegatio. Aliqui dicunt non poſſe, vel ſaltem id eſſe ſatis probabile. Petrus de Ledeſma *in Summa, cap.* 12. *de ſacramento Pœnitentia, poſt quintam concluſionem*, Zambrano *de caſibus in articulo mortis, cap.* 4. *dub* 5. *num.* 4 Alij tamen abſolutè docent, poſſe, quos refert, & ſequitur Sanchez *lib.* 2. *in Decalog. cap.* 13. *num.* 15. & in ſimili indicat *libr.* 4. *cap* 54. *num.* 34. Villalobos *in Summa, tractat.* 27. *clauſ.* 4. *num.* 12. Acoſta *in expoſitione Bulla Cruciata, quaſt.* 36. Rodriguez *ibidem*, §. 5. *n.* 2. Diana 1. *tom. tract. de Bulla Cruciata, reſolut.* 94. quæ ſententia valdè probabilis eſt: quia res non eſt integra, *c. Gratum*, & *c. Relatum de officio delegati.* Vnde ille, qui per Bullam Cruciatæ habet poteſtatem abſoluendi, ſi confeſſio cœpta eſt, poterit eam proſequi, etiamſi interim finiatur tempus Bullæ, quod idem de ſimilibus facultatibus dicendum eſt.

25. *Qui confitetur Regularibus an debeat confiteri Parocho.* Quintò diſputari ſolet in hoc loco de eo, qui confitetur Regularibus habentibus facultatem à Papa audiendi confeſſionem; an teneatur confiteri eadem peccata ſuo Parocho, vel cum eo facere confeſſionem annuam: quod latè, & optimè tractat Vaſquez *quaſt.* 93. *art.* 1. *dub.* 6 Et tota ferè difficultas eſt in explicando duplici decreto: altero Martini V. quod referunt Ioann. Maior *diſtinct.* 17. Henricus *quodlib.* 10. *quaſt.* 1. Adrianus *quaſt.* 5. *de confeſſione*, & Medina *quaſt. de confeſſione Fratribus priuilegiatis facta*, vbi dicitur: *Volumus autem, quod ij qui Fratribus confitebantur, eiſdem ſuis parochialibus Sacerdotibus ſemel ſaltem in anno confiteri, prout generale Concilium ſtatuit, nihilominus teneantur; quódque iidem Fratres eos ad hoc diligenter, & efficaciter ſecundum datam eis à Domino gratiam exhortentur.* Altero Sixti IV. *in Extrauaganti, Vices, de tregua, & pace*, vbi præcipit, quod ipſi Mendicantes deſiſtant prædicare, quod parochiani non ſint obligati, ſaltem in Paſchate, proprio confiteri Sacerdoti: quia de iure tenetur parochianus, ſaltem in Paſchate, proprio confiteri Sacerdoti. *Per hoc tamen* (inquit) *ipſi Fratres Mendicantes non cenſeantur excluſi, quominùs ſecundùm iuris communis, & priuilegiorum eiſdem conceſſorum diſpoſitionem, confeſſiones audire, & pœnitentias iniungere valeant.*

In hoc puncto non oportet iam immorari: quia loquendo de poſſibili, res eſt certa, Pontificem Summum poſſe dare facultatem confitendi aliis, præter Parochum, cùm ipſe ſit omnium Parochus, & Paſtor. Et id definitum fuit à Ioan. XXVII. *in Extrauaganti, Vas electionis, de hæreticis*, contra quemdam Ioannem de Poliaco, quamuis, vt notat Vaſquez *n.* 2. neque ipſe negauerit talem poteſtatem; ſed ſolùm dixerit, ſtante decreto Concilij Lateranenſ. *in cap. Omnis vtriuſque ſexus, de pœnitent. & remiſſione*, non poſſe tolli à Papa illam obligationem confitendi Parocho, niſi illi decreto derogetur. Hoc autem ipſum damnatum etiam eſt, & meritò: quia decretum illud ſolùm præcipit confeſſionem fieri proprio, vel alteri de licentia proprij: qui autem confitetur Religioſo habenti facultatem Papæ, iam confitetur illi de licentia proprij; cùm Sacerdos proprius non ſolùm ſit Parochus; ſed etiam Epiſcopus, & Papa: alioquin neque ille, qui confiteretur Epiſcopo; obſeruaret illud decretum, cùm non confiteretur Parocho, nec de licentia Parochi; quod tamen abſurdiſſimum eſſet. 26.

Hoc itaque circa poſſibilitatem ſtatuto, certum etiam eſt, de facto iam nunc fideles ſatisfacere præcepto confeſſionis annuæ, confitendi Religioſis habentibus à Summo Pontifice facultatem; nec debere iterum eadem, aut alia peccata confiteri Parocho: nam priuilegia Regularium, præſertim moderna clariſſimè loquuntur, & fidelium omnium vſus ita obſeruat: & Clemens VIII. ſpeciali Breui ita declarauit 22. Decembris, anno 1591. vt refert Coninch. *in præſenti, diſput.* 8. *dub.* 9. De illa verò limitatione Martini V. & Sixti IV. dicendum videtur cum Ioanne Medina, quem ſequitur Vaſquez *n.* 18. illos non voluiſſe quidem obligare pœnitentem ad confitenda eadem peccata iterum Parocho: id enim abſurdum eſſe dixit Benedictus XI. *in Extrauaganti, Inter cunctas, de priuilegiis*, ſed ſolùm, vt ſicut nunc poſſunt apud Religioſos Euchariſtiam ſumere, excepta Communione paſchali, quam habent à Parocho recipere; ſic tunc licèt per totum annum poſſint confiteri Religioſis, paſchali tamen tempore, quando pro Communione annua ſuſcipienda debebant confiteri, eam confeſſionem apud Parochum facerent, vel apud alium de eius licentia. Vnde, qui tunc non haberet materiam neceſſariam confeſſionis, non debebat Parocho confiteri: & hoc pro tunc in vſu fuit, vt hoc ſaltem actu Parochum recognoſcerent: poſtea tamen hoc etiam ſublatum fuit, & relicta ſola Communio paſchalis apud Parochum ex obligatione facienda. 27.

§. 5. *An*

§.1. *An ſufficiat iuriſdictio delegata, dubia, vel probabilis, ad miniſtrandum hoc Sacramentum.*

28. Reſtat duplex dubium circa iuriſdictionem delegatam: primum, de iuriſdictione incerta: quod poteſt dupliciter contingere. Primò, ita vt ſit merum dubium negatiuum. Secundò, ita vt ſit dubium, quod vocari ſolet poſitiuum; quādo, ſcilicet, probabile eſt, ſed non certum, dari iuriſdictionem. Et quod attinet ad primum, diximus *diſput. 8. de Sacramentis in genere, ſect. 9. in principio*, non poſſe licitè Miniſtrum vti materia, vel forma dubia, niſi in caſu neceſſitatis, vt ſubueniat proximo eo modo, quo poteſt. Vnde à fortiori idem dicendum erit de poteſtate dubia, qua nemo poterit vti, niſi in caſu neceſſitatis, quando aliud remedium magis ſecurum exhiberi non poſſet. Quo caſu abſolutio debet dari ſub conditione. Qualis autem, & quanta debeat eſſe neceſſitas, vt abſolutio poſſit dari cum poteſtate dubia, tractat Suarez *diſput. 26. ſect. 6. n. 3.*

29. Difficultas tota eſt, quando eſt ſub opinione, an Confeſſarius habeat iuriſdictionem, quibuſdam affirmantibus, quibuſdam negantibus, & vtriſque probabiliter: in quo caſu P. Suarez *diſp. 26. ſect. 6. n. 6. & ſequentibus*, dicit, ſecurius eſſe quærere Confeſſarium habentem certam poteſtatem: concludit tamen, licitum eſſe, tam ex parte Confeſſarij, quàm ex parte pœnitentis, miniſtrare, & recipere hoc Sacramentum cum iuriſdictione probabili tantum, quia ſicut, quando adeſt communis error, Eccleſia dat iuriſdictionem propter publicam vtilitatem; ita quando adeſt opinio probabilis Doctorum affirmantium, dari poteſtatem, tunc etiam propter communem vtilitatem fidelium, qui iuxta illam probabilem ſententiam operantur, Eccleſia dat iuriſdictionem, etiamſi ſententia illa ſit re ipſa falſa: tum etiam, quia pœnitens communiter confitetur ſimul aliqua peccata venialia, ſuper quæ quilibet Sacerdos habet directam iuriſdictionem, atque adeò ab iis, ſaltem directè, abſoluet, & faciet Sacramentum validum, quo indirectè ſaltem remittantur alia grauiora, ſuper quæ non habebat iuriſdictionem directam. Quem modum dicendi ſequuti poſtea ſunt Thomas Sanchez *lib. 1. in Decalog. cap. 9. num. 35.* & alij, quos refert, & ſequitur Diana *1. tom. tract. de opinione probabili, reſolut. 2.* quibus adde Bonacinam *diſput. 2. de peccatis, quæſt. 4. punct. 9. num. 19.* Granadum *1. 2. controuerſ. 2. tract. 22 diſp. 4. ſect. 4.* Caſtrum Palaum *tom. 1. diſp. 2. punct. 5. n. 9.* Turrianum *in ſelectis diſputat. par. 1. diſput. 21. dub. 2.* Ioannem Sancium *in ſelectis diſp. 44. numer. 24.* Leſſium *lib. 2. cap. 29. dub. 8. num. 68.* Malderum *2. 2 quæſt. 19. art. 5 diſp. 86.*

De ſoliditate huius fundamenti adhuc dubitat Salas *in 1. 2. quæſt. 21. tract. 8. diſput. vnica, ſect. 10. num. 101. & ſect. 27. num. 186. & 287.* quia vtrumque illud caput non eſt certum, ſed ſub opinionum diuerſitate: ergo ſemper relinquetur dubius valor Sacramenti, & per conſequens pœnitens periculo exponitur damnationis, ſi fortè opiniones illæ non ſint veræ.

30. Ego exiſtimo in primis, ſi ſermo ſit de ordinaria confeſſione extra mortis periculum, ſententiam illam tutiſsimam eſſe: quia proximus nulli, vel certè exiguo periculo exponitur: tum propter vtramquè rationem à Suario adductam: tum etiam, quia moraliter non eſt periculum, quod non poſsit iterum ante mortem confiteri alteri Sacerdoti, à quo, ſaltem indirectè, abſoluetur ab his peccatis, & iuſtificabitur. Et quamuis poſsit repentè mori, hoc tamen non cenſetur morale periculum hìc, & nunc: & ſicut ipſe pœnitens, quādo ſcit, ſe eſſe in peccato, non tenetur ſub mortali ad confeſſionem, vel contritionem ſtatim ponendam ratione illius periculi, vt vidimus *diſputat. 7. ſect. 11.* ſic multò minùs cenſetur relinquere illum in morali periculo damnationis Confeſſarius, qui eum abſoluit, non ſolùm cum opinione probabili, ſed cum fundamentis ferè certis de valore Sacramenti. Denique, licèt vtilius eſſet pœnitenti, Sacramentum recipere abſque illo qualicumque periculo; non tamen tenetur etiam ex charitate Miniſter dare Sacramentum cum omni vtilitate, & ſecuritate poſsibili, vt notauit Petrus Lorca *in 1. 2. diſput 38. membr. 2.* vnde dicit, quòd non peccaret mortaliter Sacerdos, qui petenti Communionem, daret Hoſtiam probabiliter conſecratam, ſi non frequenter; ſed ſemel, vel iterum id faceret, quod idem admittit de abſolutione data iuxta opinionem probabilem: quod tamen intelligi debet cum moderatione dicta extra mortis articulum, in quo non ſemper licebit ita abſoluere.

Hinc ſecundò addo, ſi confeſſio fiat in mortis periculo, & dubium ſit de poteſtate Confeſſarij circa aliquod peccatum reſeruatum, ſine cenſura, licitè poſſet Confeſſarius amplecti opinionem probabilem dantem illi iuriſdictionem circa illud peccatum: quia nec tunc videtur exponere pœnitentem vlli periculo. Nam, licèt illa opinio eſſet falſa; adhuc Confeſſarius abſoluit directè ab illis peccatis mortalibus non reſeruatis, quæ pœnitens confitetur, & facit Sacramentum validum, quo pœnitens iuſtificatur: illud autem peccatum reſeruatum habebit ſe, ſicut illa, quorum pœnitens inculpabiliter eſt oblitus: idem enim eſt, non recordari alicuius peccati, vel ignorare obligationem confitendi illud alteri Confeſſario; quam obligationem tunc pœnitens inculpabiliter ignorat. Vnde, ſi per multos annos oblitus eſſet illius peccati vel ignoraſſet eius reſeruationem, nemo vnquam obligat illum ad repetendas confeſſiones, & confitenda iterum omnia peccata, quæ toto illo tempore confeſſus eſt ſuo ordinario Confeſſario; ſed ſolùm ad confitendum illud peccatum reſeruatum. Et hæc eſt praxis omnium fidelium, & totius Eccleſiæ. Supponunt ergo, confeſſiones illas fuiſſe validas quoad alia peccata. Similiter ergo in articulo mortis valida erit confeſſio quoad alia peccata, licèt reuerà Confeſſarius non poſſet abſoluere directè ab illo peccato reſeruato, atque ideò nulli periculo ſuæ ſalutis exponitur ex hac parte pœnitens à Confeſſario. 31. *Quid in mortis articulo liceat.*

32. Dixi, *quando peccatum reſeruatum non habet cenſuram.* quando enim illam haberet, eſſet maius dubium: quia multi, vt *ſuprà* vidimus, ſentiunt, excommunicatum, durante excommunicatione, non poſſe recipere validum ſacramentum Pœnitentiæ; & hoc, etiamſi inuincibiliter ignoret ſuam excommunicationem. Si ergo Confeſſarius non poteſt verè auferre illam excommunicationem, non faciet iuxta illam ſententiam Sacramentū validum. Atque eadem, vel ſimilis difficultas eſſe poſſet, quando in eodē mortis periculo Confeſſarius non ſolum dubitaret de poteſtate ſua in ordine ad aliquod peccatum reſeruatum:

ſed

ſed ſimpliciter, & abſolutè, de poteſtate abſoluendi à mortalibus, eò quòd dubitaret, an eſſet approbatus, vel an accepiſſet iuriſdictionem à potente dare: tunc enim non eſt ita certum, quod poſſit Sacerdos ſimplex abſoluere directè à venialibus eum, qui habet ſimul peccata mortalia. Vnde ipſe Suarez *infrà diſput.* 31. *ſect.* 3. *num.* 10. *&* 15. non ita certam putat ſemper illam abſolutionem à venialibus, ſicut illam aliam à mortalibus non reſeruatis. Videretur ergo Sacerdos in illo articulo alicui periculo exponere pœnitentem, quando abſolueret cum opinione ſolùm probabili de ſua poteſtate in ordine ad mortalia.

33. Hæc quidem vrgent ita, vt ſi per principia intrinſeca iudicandum eſſet, nōn videatur licitum, infirmum in iis caſibus abſoluere cum ſola probabilitate iuriſdictionis. Per principia tamen extrinſeca non videtur condemnandus, qui ita abſolueret. Nam Auctores illius ſententiæ vniuerſaliter loquuntur de abſolutione cum iuriſdictione dubia, non diſtinguendo inter abſolutionem à peccatis, vel à cenſuris. Deinde, quod attinet ad ſecundum caſum, de habente probabilitatem tantum circa totam poteſtatem abſoluendi à mortalibus; ita videtur loqui expreſsè Thomas Sanchez *lib.* 2. *in Decalog. cap.* 13. *num.* 15. vbi dicit, omnino validam, & certam eſſe abſolutionem ſimplicis Sacerdotis à venialibus in eo, qui habet mortalia, quæ tunc indirectè remittentur. Item P. Suarez *dicta diſput.* 31. *ſect.* 3. *num.* 10. dicit, eſſe falſum, & improbabile, quòd confeſſio facta ſimplici Sacerdoti de venialibus ab eo, qui habet mortale, cuius non recordatur, non ſit valida, nec afferat gratiam ſanctificantem homini aliàs bene diſpoſito. Quare prædictam doctrinam ij proculdubio intelligunt etiam, quando infirmus abſoluitur ab aliquo habente ſolùm iuriſdictionem probabilem circa mortalia: & praxis, ac vſus communis, quo maximè mouetur Suarez *diſp. præſenti*, id confirmat: nec diſtinguunt de articulo mortis, & confeſſione ordinaria; ſed in vtroque caſu abſoluunt cum iuriſdictione probabili. Credo tamen, quòd id non concederent caſu, quo probabilitas non eſſet de iuriſdictione, ſed de poteſtate Ordinis, an Sacerdos eſſet legitimè, & validè ordinatus: tunc enim non procederent illæ rationes, cùm neque Eccleſia poſſet ſupplere, & dare iuriſdictionem, cuius ille non eſſet capax, ſi reuerà non eſſet Sacerdos: neque etiam per abſolutionem directam à venialibus remitterentur cætera; cùm neque à venialibus poſſet abſoluere, ſi reuerà non eſſet Sacerdos.

34. Denique in primo etiam caſu, de habente caſum reſeruatum cum cenſura, in quo videtur eſſe maior difficultas, adhuc credo, Auctores illos idē ſentire. Primò, quia generaliter loquuntur, vt dixi, quod non debuiſſent facere, cùm probabilitas iuriſdictionis frequentiùs contingat circa peccata reſeruata, quæ magna ex parte reſeruantur ratione cenſuræ. Secundò, quia vſus, & praxis communis, quæ potiſſimùm mouet Suarium ad illam ſententiam defendendam, magis apertè cōſtat in hoc caſu. Nam, ſi ratio in contrarium adducta probaret; deberemus quidem non ſolùm in periculo mortis, ſed etiam extra illud non abſoluere ab excommunicatione vlla cum iuriſdictione probabili, vel certè deberemus admonere pœnitentem, vt faceret ſe abſolui ante mortem ab alio habente iuriſdictionem certam circa illam cenſuram: quia, ſi abſolutio fuit irrita, & vera eſt ſententia dicens, excommunicatum numquam recipere Sacramentum pœnitentiæ validum, niſi priùs validè abſoluatur ab excommunicatione; conſequens erit, quòd ille pœnitēs numquam iuſtificabitur ante mortem in hoc Sacramento. Idem ergo periculum erit abſoluendi illum ab excommunicatione cum iuriſdictione ſolùm probabili extra mortis periculum, cùm eo ipſo remaneat iam inhabilis ad abſolutionem ſacramentalem vnquam recipiendam. Et tamen vſus omnium planè Confeſſariorum hoc habet, vt amplectantur ſententias probabiles circa abſolutionē à cenſuris virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilei, vel alterius facultatis; & ita abſoluant, non imponentes, quòd ante mortem faciant, ſe iterum abſolui ab alio, qui habeat certam poteſtatem. Fatendum ergo eſt, vel excommunicationem non impedire effectum abſolutionis ſacramentalis, vt communis ſententia docet; vel certè Eccleſiam tunc conferre iuriſdictionem ad abſoluendum verè à cenſura: quia in hoc caſu non ſolùm interuenit error opinionis probabilis, qui certè non eſt communis omnium; ſed eorum, qui tenent illam opinionem: (& tamen propter illum dicitur communiter Eccleſia dare iuriſdictionem:) ſed interuenit error communis omnium: omnes enim Confeſſarij hodie habent hunc vſum abſoluendi, ſaltem extra mortis periculum, cum probabilitate circa poteſtatem abſoluendi à cenſura, & caſu reſeruato. Cùm ergo ex hoc vſu communi omnium ſequatur manifeſtum periculum omnium pœnitentium, qui exiſtimantes ſe iam abſolutos, non curant ampliùs de abſolutione ab illa cenſura, & remanerent incapaces abſolutionis ſacramentalis; fatendum eſt, Eccleſiam propter hunc errorem communem ad impedienda illa damna conferre iuriſdictionem, vel certè ſententias illas, in quibus illud periculum fundatur, non eſſe veras.

Poſtremò, quia, licèt aliqui Doctores tenuerint, abſolutionem à peccatis non eſſe validam, 35.
niſi priùs tollatur excommunicatio; non ideo fit, quod in hoc caſu non ſit valida: ad hoc enim deberet eſſe veræ tres ſententiæ. Prima illa, quæ dicit, non poſſe excommunicatum validè abſolui à peccatis. Secunda illa alia, quæ dicit, Eccleſiam non dare iuriſdictionem propter opinionem probabilem. Tertia denique illa, quæ dicit, ſimplicem Sacerdotem non poſſe validè abſoluere in articulo mortis, præſente proprio Parocho, aut data opportunitate illum vocandi. Nam quæcumque ex his tribus ſententiis ſit falſa iam infirmus validè abſoluetur, & non exponetur vlli periculo. Propter hæc ego credo, illos Auctores ita vniuerſaliter fuiſſe loquutos; ſed præcipuè propter vſum, & praxim communem omnium Confeſſariorum, quam neceſſe eſſet omnino condemnare, ſi non poſſet abſolui in articulo mortis aliquis cum iuriſdictione probabili à cenſura reſeruata, vt *ſuprà* oſtenſum eſt.

§. 2. *An iuriſdictio delegata ad confeſſiones audiendas expiret morte concedentis.*

HOc eſt alterum, quod dubitari ſolet circa iuriſdictionem delegatam, de quo latè, & 36.
optimè Thom. Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 28. *num.* 71. *& ſequentibus*, vbi affert duas ſententias. Prima affirmat expirare, quam tenent Paludanus, Antoninus, Nauarrus, Philiarchus, & alij, quos refert *ibi, & num.* 74. qui tamen ferè omnes

non

nun loquuntur de iuriſdictione conceſſa à Summo Pontifice, in quo propter ſupremam poteſtatem concedunt iuriſdictionem ab eo delegatam ad audiendas confeſſiones in genere non expirare eius morte, ſed durare: quod videtur colligi ex *cap. ſi ſuper gratia, de officio delegati in 6.* & *c. ſi cui nulla, de præbendis, in 6.* quam ſententiam ipſe etiam Sanchez probabilem iudicat.

37. Secunda ſententia probabilior negat expirare poteſtatem illam morte concedentis: quod idem eſt, quando ille, qui conceſſit, amouetur ab officio, vel ſuſpenditur, aut alio quocumque modo amittit poteſtatem, quam habebat. Hanc tenet Suarez *in præſenti, diſputat. 28, ſect. 3.* Henriquez *libr. 6. cap. 6. num. 7. de Indulgentiis, cap. 21. num. 6* Sayre, Graffius, & alij, quos affert, & ſequitur idem Sanchez *ibi num. 72. & 75.* qui tamen *num. 73.* explicat, id intelligendum, quando licentia non conceditur ad audiendam confeſſionem pœnitentis determinati in pœnitentis fauorem: tunc enim, quoad confeſſionem nondum cœptam, expirat morte concedentis.

38. Probatur: quia hæc eſt differentia inter iuriſdictionem contentioſam, ſeu ad lites, & inter iuriſdictionem fori gratioſi, vt hæc pertineat ad gratiam, illa ad iuſtitiam; atque ideo iura, quæ dicunt iuriſdictionem delegatam perire morte concedentis; loquuntur de contentioſa, non de gratuita: hæc enim eſt gratia, quæ fit non tam pœnitentibus, quàm Confeſſario, cui ſtatim acquiritur, & in quo radicatur, poſtquàm ab ipſo acceptatur, & in illo perſeuerat. Nec quoad hoc videtur eſſe differentia inter licentiam conceſſam ab Epiſcopo, vel à Papa, cùm vterque poſſit delegare, licèt non ita generaliter Epiſcopus, ſed cum maiori limitatione quoad locum, quoad peccata. Imò idem dicendum cum proportione de Parocho, licèt ſubdubitet Suarez *num. 12.* Sed eadem eſt ratio, vt fatetur Sanchez *num. 27.* cùm ipſe etiam habeat poteſtatem ordinariam. Quando verò datur licentia Confeſſario in gratiam pœnitentis determinati, gratia non fit Confeſſario, ſed pœnitenti: & ideò re integra expirat; quia gratia nondum cenſetur perfecta, ſed exequenda per Confeſſarium, atque adeò magis videtur eſſe gratia facienda, quàm facta. Aliud autem eſſet de licentia conceſſa ipſi pœnitenti eligendi Confeſſarium: hæc enim, ſiue concedatur ab Epiſcopo, ſiue ab alio Prælato, vel etiam à Parocho, non expirat morte concedentis, vt cum multis docet ipſe Sanchez *ibi num. 75.* quia tunc gratia, ſeu licentia conceditur directè pœnitenti, quo acceptante, iam gratia perfecta eſt, & facta, non facienda, ſicut erat in priori caſu, in quo Confeſſario committitur gratia facienda, nondum verò eſt alicui facta.

39. Contra hanc ſententiam aliqua ſolent obiici. Primò, quia Vicarius Epiſcopi, licèt eius iuriſdictio ſit ordinaria, expirat morte Epiſcopi, eo quòd ſit ab illo participata: ergo à fortiori ceſſabit iuriſdictio delegata ab Epiſcopo. Reſpondeo, negando conſequentiam: nam Vicarius facit vnum, & idem Tribunal cum Epiſcopo: vnde re etiam non integra expirat poteſtas Vicarij; cùm tamen certum ſit poteſtatem delegatam ad audiendas confeſſiones non ceſſare, quando confeſſio cœpta eſt, etiamſi moriatur Epiſcopus: delegatus enim non facit vnum Tribunal cum delegante; vnde in foro externo datur appellatio ad delegantem ab eius delegato.

Secundò obiiciunt: quia eiuſmodi licentiam concedere pro tempore futuro, præiudicat ſucceſſori, ad quem pertinet prouidere ouibus ſuo tempore: prædeceſſor enim ſolùm poterat paſcere oues, & illas iudicare, dum viueret. Reſpondeo: Hoc argumentum probaret, nec Summum Pontificem poſſe dare talem licentiam, quæ non pereat eius morte: quia etiam ipſe præiudicaret ſucceſſori: quod tamen eſt apertè falſum, & contra communem praxim Eccleſiæ. Sicut ergo ad Pontificem ſpectat nunc paſcere oues, non ſolùm per ſe ipſum, ſed etiam per alios: & licèt non ſpectet ad ipſum paſcere illas poſtea; ad eum tamen nunc ſpectat prouidere hunc modum, quo poſtea benè paſcantur: & ideo nunc poteſt communicare ſuam poteſtatem aliis ad eum finem, & hoc ſine præiudicio ſucceſſoris; quia ſucceſſor poterit reuocare, vel moderari illas facultates: ita cum proportione Epiſcopus nunc poteſt non ſolùm paſcere per ſe ipſum, ſed per alios, & nunc prouidere modum, quo poſtea per alios benè paſcantur ſine præiudicio ſucceſſoris, qui poteſt reuocare, vel moderari illas facultates pro ſuo libito. 40.

Sed contra vrgebit aliquis tertiò: quia, ſi Prælatus nunc poteſt dare mihi licentiam, qua ego vtar pro tempore, quo ipſe iam non erit Prælatus: ergo poterit etiam nunc ſibi ipſi dare talem facultatem, qua vtatur poſtea, quando non erit iam Prælatus. Vnde Prælatus regularis poterit paulò ante finem ſuæ prælaturæ concedere ſibi omnes facultates, & licentias, quibus veriſimiliter credit, quòd poſtea indigebit; atque ita faciet ſe quaſi exemptum à ſucceſſore pro tempore ſequenti; quod certè neque videtur eſſe in vſu, neque poſſe admitti ſine magno præiudicio diſciplinæ regularis. Non poteſt ergo Prælatus dare nunc ſubdito facultatem, qua vtatur eo tempore, quo iam non erit eius ſubditus: ſed ſui ſucceſſoris: alioquin poſſet eas licentias ſibi ſumere, cùm non minùs poſſit ſibi concedere, quàm ſuis ſubditis. 41.

An Prælatus poſſit ſibi dare licentiã pro tempore futuro.

Reſpondeo, negando ſequelam ſimpliciter, & abſolutè. Pro cuius explicatione aduerto facultates, quas Prælatus concedit, poſſe eſſe diuerſas: aliæ enim ſunt, quæ nunc quidem mandantur exequutioni, licèt earum effectus perſeueret poſtea, aliæ verò ſunt, quarum & effectus, & exequutio ipſa poſtea ponenda eſt. Ad priorem claſſem ſpectat commutatio, vel diſpenſatio in voto, quæ ſemel exequutioni mandata; habet tamen ſuum effectum ſucceſſiuè tempore etiam ſubſequenti. Item, quando Prælatus dat licentiam mihi accipiendi veſtem, vel Breuiarium ab amico; nunc enim exequutioni mandatur illa licentia, & nunc accipio veſtem, v.g. quam poſtea retinere poſſum abſque noua licentia ſucceſſoris. Et quidem his, & ſimilibus poterit Prælatus finita prælatura frui, quando ea exequutioni mandauit tempore, quo poterat eiuſmodi facultates circa ſe, & circa alios exercere. Quare, ſi ſibi accipit ab amico veſtem, vel Breuiarium, poterit retinere poſtea, ſicut poſſent alij ſubditi, quibus ipſe dediſſet ſimilem licentiam. Ratio est quia, cùm ipſe eſſet tunc adminiſtrator rerum communium, ad eum pertinebat diuidere, & applicare ſingulis, quæ prudenter iudicaret illis applicanda. Sicut ergo poterat aliis applicare veſtem, aut Breuiarium ad eorum vſum: ſic poterat ſibi, qui erat vnus ex illis, qui debebant participare bona communia; ſeruata tamen prudenti, & rationabili diſtributione, vt non applica- 42.

tet ſibi pluſqtam aliis cum eotum præiudicio; hoc tamen etiam ſeruandum erat in applicatione, & licentia teſpectu aliorum ſubditotum. Iam ergo erat illa veſtis ei legitimè applicata ab eo, qui habebat munus applicandi, & diſtribuendi bona communia.

43. Ad poſteriorem claſſem pertinet ſacultas, v.g. accipiendi aliquid, vel donandi, aut vendendi anno ſequenti; item facultas data alicui, vt poſteà vel abſoluat, vel abſoluatur à peccatis teſeruatis, hæ enim, & ſimiles facultates non habent præſentem effectum, nec exequutionem, ſed futuram tempore ſequenti; & has ſacultates dicimus non poſſe Prælatum date ſibi nunc pro tempore ſequenti, quo iam non erit Prælatus. Poteſt itaque nunc accipere veſtē; quia hoc iam nunc mandatur exequutioni: poteſt item nunc accipere pecuniam ab amico, & tetinere, & in virtute huius legitimæ acceptionis, qua accepit illam ad vſus non communes, ſed ſuos, poteſt etiam finita prælatura eas tetinere, vel apud ſe, vel ſaltem apud illum, apud quem alij ſubditi deponunt id, quod cum licentia accipiunt ad vſus ſuos: non tamen poterit eas poſteà expendere ſine licentia ſucceſſoris: quia, licèt potuerit eas pecunias licitè accipere; non tamen date ſibi licentiam ad eas expendendas tempore ſequenti, quando iam ipſe eſſet ſubditus. Similiter non poterat, quando erat Prælatus date ſibi facultatem abſoluendi alios Religioſos à reſeruatis, quando iam non eſſet eorum Prælatus, nec etiam vt ipſe ab eis abſolueretur: quia illa licentia mandanda eſſet exequutioni tempore ſequenti, quo iam ipſe non poſſet eam concedere.

44. Reſtat tamen reddenda tatio, cur magis poſſit Prælatus concedere aliis licentias poſterioris generis, etiamſi mandandæ ſint exequutioni tempore ſequenti, quando ipſe non erit Prælatus, & non poſſit ſibi ipſi eas communicare pro tempore ſequenti. Cur, v. g. poſſit aliis dare ſacultatem abſoluendi à reſeruatis, etiam tempore ſequenti, ſubditos huius Conuentus, vel Prouinciæ, cui ipſe nunc præeſt; & non poſſit ſibi date nunc eam ſacultatem ad tempus ſequens. Ratio autem videtur hæc eſſe: quia ipſe nunc non eſt capax accipiendi talem commiſſionem; poteſt enim ipſe nunc abſoluere, vel per ſe, vel per alios, quibus committat illud officium: non poteſt tamen committere illud, niſi iis, qui ſint capaces talis commiſſionis accipiendæ. Vnde non poſſet nunc dare eam ſacultatem homini non baptizato, vel non Clerico, qui futurus eſſet Clericus tempore, quo iam ipſe non eſſet Prælatus: nunc autem ipſe Prælatus non eſt capax accipiendi delegationem, vel commiſſionem à ſe ipſo: quia inter delegantem, ſeu committentem, & delegatum, ſeu commiſſarium, debet dari diſtinctio: quare ipſe non poteſt tunc accipere illam facultatem, poſteà verò non poteſt etiam, quia iam expirauit poteſtas in dante. Ergo, licèt aliis poſſit communicare eiuſmodi facultatem, non ſequitur, quòd poſſit eam communicare ſibi ad tempus futurum, quo non erit Prælatus.

45. Poſſet tamen id ſortaſſe fieri, ſi non daretur facultas ſibi immediatè, ſed mediatè. Poſſet autem eiuſmodi mediatio dupliciter poni. Primò, ſi Prælatus daret alij ſacultatem abſoluendi à reſeruatis, v.g cum poteſtate ſubdelegandi: tunc enim, ſicut ille poſſet aliis ſubdelegare eam facultatem; ſic poſſet ipſe, qui dederat, finita prælatura Secundò, poſſet mediare aliqua perſona ficta, ſeu communitas, ſi Prælatus prouincialis, v.g. daret facultatem abſoluendi omnibus Religioſis talis Domus, vel Conuentus, quicumque eſſent: tunc enim, ſi ipſe, finito Prouincialatu, fieret habitator illius Domus, poſſet frui eâdem facultate, ſicut alij. Vterque autem caſus colligi poteſt ex dictis, applicando argumentum, quod vſurpauimus ex facultate commiſſa à Pontifice, & eius duratione poſt mortem concedentis. Similiter enim, ſi Pontifex Summus alicui daret facultatem abſoluendi cum poteſtate etiam ſubdelegandi; non eſt dubium, quin Pontifex ipſe renunciato Pontificatu poſſet accipere facultatem ab illo, cui ipſe eam dederat, ſicut poſſent accipere alij omnes Sacerdotes. Item, ſi Pontifex dediſſet facultatem abſoluendi omnibus Religioſis talis Ordinis, non eſt dubium, quin renunciato Pontificatu, ſi fieret Religioſus in illo Ordine, poſſet frui eâdem facultate, quam ipſe priùs ton Ordini conceſſerat. Hinc autem colligitur, idem dicendum de Epiſcopo, qui ſimiliter, ſi dediſſet ſacultatem abſoluendi à caſibus epiſcopalibus Religioſis talis Conuentus, poſſet ipſe frui poſteà hac facultate, ſi relicto Epiſcopatu fieret Religioſus in illo Conuentu.

Ratio autem in vtroque caſu eſt, quòd tunc Prælatus non dat facultatem ſibi, ſed alteri capaci, ſcilicet, vel illi delegato, cui dat etiam facultatem ſubdelegandi; vel toti communitati talis Conuentus: hi autem poſſunt tunc accipere, & acceptare illam ſacultatem, quæ, cùm ſemel ſit penes ipſos, poterit poſteà eidem Prælato facto ſubdito communicari. Ceſſat ergo in vtroque caſu ratio, ob quam non poterat Prælatus dare ſibi ipſi immediatè eiuſmodi facultatem, eò quòd non inueniretur ſubiectum capax illam recipiendi tunc, quando ipſe poterat eam concedere. 46.

Obiicies vltimò, ex his ſequi, quòd delegatus aliquando habebit maiorem auctoritatem, quàm habeat ipſe delegans. Si, v.g. Summus Pœnitentiarius Pontificis potens abſoluere, vel diſpenſare in tali caſu, & potens delegare illam ſacultatem, communicet, vel deleget Titio eam facultatem generalem abſoluendi, vel diſpenſandi in illo caſu: & poſteà Pontifex limitet poteſtatem Pœnitentiarij, & auferat ei poteſtatem illam ad talem caſum: tunc Titius, cui Pœnitentiarius illam facultatem dederat, retinebit adhuc illam, quam iam ipſe Pœnitentiarius non habet. Probatur ſequela: quia, ſi mortuo, vel amoto ab officio delegante, non expirat poteſtas in delegato: ergo multò minùs expirabit ex eo, quòd delegantis poteſtas ſit aliquantulum diminuta. 47.

Reſpondeo, dupliciter poſſe Pontificem auferre illam facultatem. Primò, reuocando omnes facultates, ſeu, quod idem eſt, reſeruando ſibi, vel alicui Tribunali determinato illam facultatem abſoluendi, vel diſpenſandi: & tunc non eſt dubium, quin delegatus ille amitteret ſitam facultatem per reſeruationem de nouo factam. Secundò, poſſet Pontifex ſoli Pœnitentiario, v g. auferre illam facultatem, quam priùs Pœnitentiarij habebant: & tunc non video, cur delegatus, qui iam anteà acceperat illam facultatem à potente eam communicare, debeat illam perdere. De facto enim in Bullario Regularium plures facultates, & priuilegia inueniuntur conceſſa Regularibus à Summis Pœnitentiariis, qui ea concedere poterant; quæ certè non amitterentur, licèt Pontifex nunc extingueret omninò officium Summi Pœnitentiarij. Ergo à fortiori non amitterentur, 48.

licèt

officium illud limitaretur, vel quoad aliquid diminueretur. Ad valorem enim illius facultatis non debet attendi, qualem poteſtatem habeat nunc, qui illam conceſſit; ſed qualem habebat tunc, quando illam conceſſit. Si ergo poterat eam concedere, & conceſſit abſque limitatione, & in perpetuum; non mirum, quòd delegatus, cui Pontifex nihil aufert, maneat quoad illum caſum cum maiori poteſtate, quàm is, à quo illam accepit.

DISPVTATIO XX.

De Miniſtro confeſſionis in ordine ad peccata reſeruata.

SECTIO I. *Qui, & quorum peccata poſſint reſeruari.*

SECTIO II. *Quæ peccata poſſint reſeruari.*

SECTIO III. *An poſſit Epiſcopus pro libito reſeruare caſus abſque legitima cauſa.*

SECTIO IV. *An, & quomodo Prælati Regulares poſſint reſeruare peccata.*

SECTIO V. *De eo, qui poteſtate ordinaria abſoluere poteſt à reſeruatis.*

SECTIO VI. *Vtrùm Superior poſſit audire ſua reſeruata, & abſoluere pænitentem ab illis.*

SECTIO VII. *Vtrùm facta ſemel confeſſione cum potente abſoluere à reſeruatis, cenſeatur ablata reſeruatio pro omnibus, quæ pænitens propter obliuionem omiſit.*

SECTIO VIII. *De Miniſtro, qui ex poteſtate delegata poteſt à reſeruatis abſoluere.*

SECTIO IX. *Vtrùm Regulares poſſint virtute Bullæ Cruciatæ abſolui à caſibus ſuis Prælatis reſeruatis, abſque eorum licentia.*

SECTIO X. *An poſſit aliquando abſolui directè ſubditus à reſeruatis, ſine recurſu ad Superiorem.*

DIXIMVS de poteſtate iuriſdictionis requiſita ad abſoluendum; nunc magis in particulari agendum de facultate, & iuriſdictione requiſita ad abſoluendum à reſeruatis, quod ad praxim omnino neceſſarium eſt, ad quam conabimur non ſolùm regulas communes aſſignare; ſed indicare etiam earum applicationem ad caſus particulares magis dubios.

SECTIO I.

Qui, & quorum peccata poſſint reſeruare.

CErtum eſt de fide, eſſe in Eccleſia poteſtatem reſeruandi peccata, non ſolùm quoad exterius iudicium, & politiam; ſed etiam apud Deum; ita vt, facta reſeruatione, abſolutio data ab inferiori non ſit valida coram Deo. 1.
Quod contra Wiclephum latè probat Waldenſ. *ſecundo tomo de Sacramentis, capite* 149. & contra Hæreticos noſtri temporis definitum eſt expreſsè in Tridentino *ſeſſione* 14. *cap.* 7. vbi ex natura, & conditione iudicij, quæ huic Sacramento competit, & ex Eccleſiæ vſu id probatur, & definitur, extra mortis articulum Sacerdotes alios in caſibus reſeruatis nihil poſſe, & reſeruationem non tantùm in externa politia, ſed etiam coram Deo vim habere: quod idem poſtea *canone* 11. repetitur. Ratio autem eſt clara: quia, cùm in hoc Sacramento requiratur non ſolùm Ordinis poteſtas, ſed etiam iuriſdictio, quæ inferioribus à Superioribus communicari debet; conſequens eſt, vt Superior poſſit hanc iuriſdictionem magis, vel minùs limitare, dando illam ad plures, vel pauciores perſonas; ad plures, vel pauciores cauſas, prout ipſi viſum fuerit: quod eſt reſeruare ſibi abſolutionem earum, quas inferiori non concedit.

Hinc conſtat primò, Summum Pontificem 2.
pro ſuprema, & vniuerſali poteſtate poſſe ſibi reſeruare aliqua peccata pro tota Eccleſia: Epiſcopos item, per ſe loquendo, poſſe pro ſuo Epiſcopatu: Parochum denique pro ſua parochia; ita tamen, vt reſeruante Pontifice, nemo poſſit abſoluere, niſi de licentia ipſius Pontificis: reſeruante Epiſcopo, poſſint abſoluere alij de licentia Summi Pontificis. Denique, ſi Parochus reſeruaret, poſſent alij abſoluere de licentia Papæ, vel Epiſcopi. Et ideo non ſolent Parochi reſeruare: quia eſſet ferè inutilis illa reſeruatio. Poſſunt item Prælati Regulares, etiam locales, reſeruare ſibi aliqua peccata, niſi prohibeantur à Superioribus, prout prohibiti ſunt de facto à Clemente VIII. reſeruare, niſi certa peccata expreſſa, de quo poſtea dicemus.

Difficultas eſſe poteſt, quomodo poſſit Epi- 3.
ſcopus reſeruare ſibi aliquos caſus, à quibus Parochi abſoluere non poſſint. Nam Parochi, eo ipſo, quod ſunt Parochi, ſunt Paſtores, & habent iuriſdictionem ordinariam in ſuas oues; quam iuriſdictionem non videntur omnino habere ab Epiſcopo, ſed ex inſtitutione Summi Pontificis, à quo procedit parochiarum diuiſio. Et licèt aliqui Parochi accipiant beneficium ab Epiſcopo, & dependeant ab illo in fieri; non tamen videntur dependere in conſeruari: cùm beneficium ſemel collatum non poſſit Epiſcopus auferre ſine grauiſſima cauſa in pœnam delicti; quomodo ergo poteſt Epiſco-

pus facere, quòd Parochus manens Parochus non habeat iuriſdictionem in ſuas oues, & non poſſit eas abſoluere?

4. Pater Suarez *in præſenti, diſputat. 19. ſectione 1. numero ſexto*, & Pater Vaſquez *quæſtione 91. articulo 3. dub. 1. numero* 10. cum Nauarro *in Summa, capite 27. numero* 263. dicunt Epiſcopos habere ex conceſſione, & commiſſione Pontificis, reſeruare poſſe peccata, & Parochorum poteſtatem quoad hanc partem limitare. Hæc tamen reſponſio non videtur mihi ſatis iuxta mentem Tridentini *dicto capite ſeptimo*, ſi eius verba attentè conſiderentur: ſic enim ait Concilium: *Neque dubitandum eſt, quando omnia, quæ à Deo ſunt, ordinata ſunt, quin hoc idem* (ſcilicet, reſeruare ſibi peccata) *Epiſcopis omnibus in ſua cuique diœceſi, in ædificationem tamen, non in deſtructionem liceat, pro illis in ſubditos tradita ſupra reliquos inferiores Sacerdotes auctoritate, præſertim quoad illa, quibus excommunicationis cenſura annexa eſt.* Vbi Concilium videtur hanc poteſtatem in iure potiùs fundare diuino, vt conſtat ex illis verbis: *Quæ à Deo ſunt, ordinata ſunt*, & ex illis: *Pro data illis in ſubditos auctoritate.* Sicut ergo Chriſtus voluit Epiſcopum habere auctoritatem maiorem in ſubditos, quàm alios Sacerdotes; ſic voluit, quòd poſſent ſibi aliqua peccata reſeruare, à quibus alij Sacerdotes abſoluere non poſſent.

Concil. Trident.

5. Poſſumus fortaſſe vtrumque dicendi modum conciliare, ſi diſtinguamus conceſſionem directam, & indirectam; & dicamus; directè fundari hanc Epiſcopi poteſtatem in iure diuino; indirectè verò in voluntate Pontificis: ex inſtitutione enim diuina eſt, vt ſint Epiſcopi, qui poteſtatem habeant in ſuos ſubditos, & qui eos debeant paſcere per ſe, vel per alios, quibus id munus poſſunt committere plùs, vel minùs, prove viſum fuerit. Vnde poterunt reſeruare ſibi aliquam partem iuriſdictionis, quam nollent communicare inferioribus. Quia tamen Summus Pontifex, vt Supremus Paſtor debebat etiam Epiſcopos dirigere, & eorum ouibus prouidere; ideo ipſe inſtituit Parochiarum diuiſiones; & voluit illos perpetuò durare in ſuo munere, & curam habere immediatam de ſuis parochianis, & habere poteſtatem in illos, ſicut haberent ij, quibus Epiſcopi id committerent. Vnde non eſt dubium, quin, ſi Pontifex dediſſet hanc poteſtatem Parochis abſolutam, & independentem ab Epiſcopis; ſicut eam dat Religioſis; quod Epiſcopi non poſſent eam limitare per caſuum reſeruationem: ſicut neque Religioſis poterant ante decretum Clementis VIII. qua ablata fuit facultas Religioſis abſoluendi à reſeruatis Epiſcopo intra Italiam. Cæterùm, quia Pontifex noluit ita eximere Parochos à ſubordinatione Epiſcopis debita; reliquit eos, ſicut eſſent, ſi fuiſſent meri Vicarij ab Epiſcopo conſtituti; ita vt licèt plures Parochi accipiant beneficia ſua ab ipſo Papa, & ij, qui accipiunt ab Epiſcopo, non ſint amouibiles ab ipſo; adhuc voluerit Papa, quod ſubeſſent Epiſcopo, ſicut ſi ab ipſo pro libito poſſent auferri.

6. Neque ex hoc ſequitur, quòd Epiſcopus poſſit pro libito auferre, vel extinguere Parochi munus. Nam in primis exemplum eſt clarum in ipſis Epiſcopis, quorum inſtitutio, quoad gradum, eſt de iure diuino. Et licet Pontifex non poſſit, ſaltem licitè, extinguere, aut tollere omnino Epiſcoporum iuriſdictionem; poteſt tamen limitare eorum poteſtatem, reſeruando ſibi plura peccata, à quibus Epiſcopi non poſſint abſoluere: ita enim expediebat ad debitum ordinem in Eccleſia ſeruandum. Ergo eodem modo, licèt Epiſcopus non poſſit omnino tollere iuriſdictionem, & poteſtatem Parochorum; poterit eam limitare, reſeruando ſibi aliqua peccata. Ad hoc ipſum eſt optimum exemplum in Prælatis regularibus, in quibus licèt Generalis non poſſit extinguere, aut tollere poteſtatem inferiorum Prælatorum, poteſt tamen ſibi aliqua reſeruare, & poſſet plura, niſi fuiſſet prohibitus per decretum Clementis VIII. vt dixi. Stat ergo benè, quòd Epiſcopus poſſit reſeruare aliqua peccata, & limitare poteſtatem Parochi, licèt hæc non ſit auferibilis ab ipſo Epiſcopo.

7. Confirmatur ex eiſdem exemplis; quia, licèt Papa non poſſit licitè extinguere officium Epiſcoporum; poteſt tamen eximere plures ab eorum poteſtate, & facere ſibi immediatos, prout de facto eximit omnes Regulares, & alios ſæculares, quos conſtituit ſub cura alicuius Abbatis exempti. Item, Generalis Religionis poteſt eximere aliquem ſubditum à poteſtate Prælati loci, vel etiam prouincialis, licèt non poſſit auferre poteſtatem, & gradum aliorum Prælatorum. Denique, ipſe Epiſcopus, licèt non poſſit auferre officium Parochi, poteſt aliquem parochianum eximere ab eius cura, & facere ſibi immediatum: ergo poterit etiam eximere aliqua peccata à Parochi iuriſdictione; plus enim videtur eximere aliquam perſonam totaliter ab eius iuriſdictione, quàm aliquorum peccatorum abſolutionem. Sicut ergo propter ſubordinationem debitam eſt in Epiſcopo poteſtas eximendi aliquam perſonam: ſic potuit, & debuit manere, & conſeruari poteſtas eximendi, ſeu reſeruandi aliqua peccata; quæ meritò dicetur manere directè propter Chriſti inſtitutionem, qui inſtituit munus epiſcopale, cui committerentur oues; indirectè verò ex conceſſione Pontificis non tam poſitiua, quàm negatiua, qua noluit eximere Parochos ab hac ſubordinatione, ſed reliquit eos, prout eſſent, ſi ab ipſo Epiſcopo, vt meri Vicarij ſui conſtituerentur amouibiliter ad libitum.

8. Hinc infertur eum, qui reſeruare poteſt, poſſe reſeruare abſolutionem ſibi; vel poſſe etiam reſeruare eam alteri, in quo ſine cauſa hæſit Sotus *in quarta, diſtinctione decima octaua, quæſtione ſecunda, articulo quinto*, dicens, ſi Epiſcopus reſeruet vnum caſum abſoluendum à Decano, alium ab Archidiacono, &c. reſeruationem eſſe ridiculam, & inualidam: quem benè impugnat Suarez *dicta ſectione prima, numero octauo*, quia ſicut poterat Epiſcopus reſeruare ſibi ſoli ea peccata, & poſtea vnum committere Decano, & aliud Archidiacono; cur non poterit antea ita reſeruare, cùm hoc nihil aliud ſit, quàm ex nunc committere abſolutionem talibus perſonis? Addo tamen, id intelligi debere, quando peccata illa eſſent in diuerſis perſonis: nam, ſi eſſent in eadem, cùm confeſſio non poſſet diuidi

diuidi inter plures Confeſſarios; oporteret, quòd ille, cui grauius peccatum reſeruatum eſt, haberet facultatem ad alia, vel certè recurrendum eſſet ad ipſum reſeruantem, atque adeo perinde eſſet, ac ſi ſoli ſibi reſeruaſſet abſolutionem in eo caſu.

9. *Puerorum peccata an reſeruari poſſint.* Quoad ſecundam partem: *Quorum peccata reſeruentur.* Regula generalis eſt, eorum peccata poſſe reſeruari, qui ſubditi ſunt reſeruanti in hoc foro ſacramentali; niſi aliqua ſpecialis prohibitio Prælati ſuperioris obſtet. Dubium eſt de aliquibus perſonis in particulari. Et in primis dubitari poteſt de pueris, an eorum peccata intelligantur reſeruata. Negant aliqui apud Dianam *primo tomo, tractat. 15. miſcellan. reſolutione* 1. vbi pro ea ſententia affert Paludanum, Graffium, & Bellochium. Affert item ex illis rationem: quia ſicut minor ætas in foro externo non excuſat à pœna ordinaria; ita & in animæ iudicio. Hæc tamen ratio ad ſummum probat de reſeruatione, quæ ſtatuitur, vt pœna; non de ea, quæ non eſt, vt pœna; ſed vt medicina. Quare ratio illa non probat de caſu ibi propoſito; quando, ſcilicet, peccatum ſodomiæ eſt reſeruatum in aliquo Epiſcopatu: nam reſeruatio illa non eſt pœna; ſed eſt lex determinans caſus, in quibus pro meliori remedio applicando debet recurri ad Prælatum pro abſolutione: ſi autem eſſet pœna, non incurreretur ab ignorantibus reſeruationem, vt ſtatim videbimus, & docet idem Diana cum aliis *ſecundo tom. tractat. quinto miſcellan. reſolutione* 12 *&* 13 Certum autem eſt, illam reſeruationem afficere eam ignorantes, vt conſtat ex praxi omnium Religionum, in quibus ignorantia reſeruationis non tribuit facultatem abſoluendi pœnitentem, qui reſeruationem ignorauit.

10. Loquendo ergo de reſeruatione, quæ non ſit pœna, non video fundamentum illius exceptionis, vt peccatum mortale commiſſum à puero non ſit reſeruatum: quod meritò affirmant Homobonus *de caſibus reſeruatis, parte prima, cap.* 3. Lazarius *tractat. de blaſphemia, quæſtione 9. numero* 42. & Floronus *de caſibus reſeruatis, parte prima, cap. 3. numero* 3. Quando verò reſeruatio eſſet pœna, iudicandum erit de illa iuxta diuerſas ſententias circa illam quæſtionem, an, & qua ætate pueri incurrant pœnas eccleſiaſticas à iure ſtatutas: de qua videri poteſt Sanchez *libr. 1. in Decalog. cap. 11. numer. 7. & 8.* vbi alios refert, & Diana *2. tom. tractat. 6. miſcellan. reſolut.* 88.

11. *De iis, qui ignorant reſeruationem.* Secundò dubitari poteſt de ignorantibus reſeruationem pœnalem, an illam incurrant: de quo latè Thomas Sanchez *libro nono de matrimonio, diſputat. 32. à numer.* 15. vbi refert plures dicentes, ad incurrendam pœnam Eccleſiaſticam non requiri ſcientiam prohibitionis iuris poſitiui. Alij dicunt eam ſcientiam requiri: quam ſententiam ipſe ſequitur: & *numero* 18. dicit in terminis reſeruationem, quæ imponitur in pœnam delicti, quod prohibetur aliqua Bulla Pontificia, non incurri ab ignorante inuincibiliter illam Eccleſiæ prohibitionem. Denique alij dicunt requiri non ſolùm ſcientiam prohibitionis; ſed etiam talis pœnæ impoſitæ: quare ignorans inuincibiliter reſeruationem peccati impoſitam, non illam incurret: quam ſententiam ipſe Sanchez exiſtimat probabilem, licèt contrariam teneat vt probabiliorem. Cæterùm, quia quæſtio hæc generalis eſt ad omnes pœnas eccleſiaſticas, ſufficiat indicaſſe ſententias probabiliores, quæ in hoc puncto ſunt, vt vnuſquiſque in facti occurrentia poſſit eam doctrinam probabilem ad praxim applicare.

SECTIO II.

Quæ peccata poſſint reſeruari.

12. *De venialibus.* PRimò dubitatur de peccatis venialibus, an poſſint reſeruari. Quæ quidem quæſtio pendet omnino ab illa alia, an iuriſdictio ad abſoluendum à veniali detur à ſolo Chriſto, an ab Eccleſia. Qui enim dicunt dari à ſolo Chriſto, conſequenter debent dicere non poſſe reſeruari ea peccata, cùm Eccleſia non poſſit auferre poteſtatem à Chriſto in ipſa ordinatione Sacerdoti datam: atque ita conſequenter Pater Vaſquez *quæſtione 91. articulo tertio, dubio ſecundo.* Iuxta aliam verò ſententiam, quam *ſupra* amplexi ſumus, dicentem eam iuriſdictionem dari ab Eccleſia, & non à ſolo Chriſto, Vaſquez ibi dicit, adhuc non poſſe reſeruari ea peccata: quia reſeruare, non ſolùm eſt auferre iuriſdictionem ad aliquod veniale ſoluendum, verbi gratia, mendacium; ſed eſt reſeruare ſibi iudicium, obligando pœnitentem ex inſtitutione huius Sacramenti ad confitendum, & ſubiiciendum tale peccatum coram reſeruante. Sed hæc erit quæſtio de nomine: nam reſeruatio à multis non ſumitur in eo ſenſu rigoroſo; ſed ſolùm provt ſignificat reſeruationem poteſtatis apud ſe, auferendo eam omnibus aliis. Sicut etiam Papa dicitur reſeruaſſe ſibi conceſſionem indulgentiæ plenariæ, quando eam facultatem abſtulit aliis Epiſcopis: nam licèt non obliget fideles ad petendam illam indulgentiam, neque ea ſit illis neceſſaria ſimpliciter ad expiandum debitum pœnæ, cùm poſſint aliis remediis iuuari; dicitur tamen reſeruaſſe ſibi eam conceſſionem, quatenus noluit alium, præter ipſum, poſſe eam indulgentiam concedere. Sic ergo poſſet reſeruare abſolutionem à venialibus, ſi auferret aliis poteſtatem abſoluendi. Quoad huc tamen eſt quæſtio de vocibus: de re autem dicendum eſt poſſe validè reſeruari à Summo Pontifice, reuocando, quoad aliqua venialia facultatem, quam dedit: non tamen expedire, quia eſſet ferè inutilis omnino talis reſeruatio.

Secundò idem à fortiori dici poteſt de peccatis mortalibus, quæ iam iterum in confeſſione ſunt clauibus legitimè ſubiecta; poſſe quidem reſeruari eorum abſolutionem validè, cùm illam etiam poteſtatem diximus procedere ab Eccleſia; non tamen expedire, cùm eſſet æquè inutilis talis reſeruatio.

13. *Peccata interna.* Tertiò dubitatur de peccatis mortalibus merè internis, de quibus certum eſt, loquendo de poſſibili, poſſe reſeruari, vt cum aliis tradunt Suarez, & Vaſquez *locis ſupra citatis*: quia non minùs requiritur iuriſdictio in Confeſſario ad hæc peccata abſoluenda, quàm ad externa. Si ergo Superior neget hanc facultatem, nõ remanet iuriſdictio in inferiori. Nec facit ad rem,

quòd Eccleſia non habeat facultatem ad præcipiendos, vel prohibendos actus merè internos: quia in præſenti poteſtas non eſt ad peccata, ſed ad conceſſionem iuriſdictionis in ordine ad abſolutionem; quæ abſolutio eſt actus externus. Sicut etiam Pontifex reſeruat ſibi diſpenſationem voti meri interni circa aliquas materias.

14. Loquendo autem de facto licèt apud Religioſos aliquando reſeruata fuerint peccata etiam interna: Pontifex tamen nunquam ea ſibi reſeruat: neque etiam Epiſcopi communiter conſueuerunt ea reſeruare. Si aliquis autem Epiſcopus aliquod peccatum internum propter eius ſpecialem grauitatem reſeruaret, v. g. hæreſim internam, prout aliquis dicitur reſeruaſſe, valida erit reſeruatio. Sotus tamen *dicta diſtinctione* 18. *quæſtione ſecunda*, *articulo* 5. reprehendit acriter talem reſeruationem? Et quidem rarò expedict, maximè ſi non ſolùm Confeſſariis delegatis, ſed etiam habentibus iuriſdictionem ordinariam immediatam negetur poteſtas abſoluendi. Reſeruatio enim exigit, ad hoc, vt prudenter fiat, neceſſitatem coërcendi, aut adhibendi remedium ſpeciale: quæ ad peccata merè interna communiter non reperitur: quia, ſi peccator reuerà non corrigitur, & emendatur, citò progredietur ad actum externum, ratione cuius reſeruari poteſt.

15. *Qualis actio externa requiratur.* Aduertendum autem eſt, aliquando reſeruari aliquod peccatum externum, quando eſt conſummatum: & tunc non eſt dubium, quin non ſufficiat quæcumque actio externa, niſi habeat vltimam conſummationem: vt reſeruato homicidio, vel fornicatione, non ſufficit percuſſio ex animo occidendi, nec tentare fornicationem, & ſic de cæteris. Aliquando verò reſeruatur peccatum circa caſtitatem, quoties in actum externum prodit: tunc autem requiritur etiam, quod ipſa actio externa ſecundùm ſe habeat grauitatem: nam ſi aliquis ex intentione mortali, & graui contra caſtitatem dicat alteri aliquod verbum turpe ex ſe leue, vel exerceat aliquam aliam actionem externam ex ſe leuem; licèt hæc actio denominetur mortalis ab intentione grauiter mala, à qua procedit; non erit reſeruata: quia ſicut ſola voluntas interna non reſeruatur; ita nec quando non procedit in actum externum, habentem ex ſe grauem malitiam, & indecentiam. Vt ſi reſeruarentur peccata mortalia contra iuſtitiam, aut contra charitatem, quoties in actum externum prodeunt, non eſſet reſeruatum peccatum, quando aliquis ex intentione mala, & grauiſſimo odio leuiter percutit, aut lædit proximum in corpore, fama, vel fortunis. Quam doctrinam immeritò cenſurauit Pater Luyſius Turrianus *in ſelectis diſputationibus*, *parte ſecunda*, *diſputatione* 31. *dubio* 71. vt improbabilem, & non tutam: quia illa eſt doctrina grauiſſimorum Doctorum, quam amplecti videntur Henriquez *libro ſexto, capite decimo quarto, numero ſexto*, Granado 2.2. *contr.* 1. *tract.* 15. *diſp.* 13. *num.* 14. Eámque ſatis inſinuat P. Suarez *tom.* 4. *de Religione*, *tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 18. *numero* 12. vbi dicit, in caſu reſeruato peccati contra votum religioſum caſtitatis operè conſummati, per illa verba non intelligi omnia peccata, quæ non ſiſtunt in conſenſu interno: quia in eo ſenſo includerentur omnia peccata externa habentia malitiam mortalem ex ipſamet materia, & actione externa, vt ſunt tactus impudici, & ſimiles. Addit verò ſtatim: *Dixi autem*, ex ipſamet malitia, & actione exteriori: *quia, ſi materia exterior reuerà ſit leuis, quamuis ex prauitate intentionis fiat actio exterior peccatum mortale, non erit reſeruatum ex vi horum verborum: quia reuerà dici non poteſt opere conſummatum.* Suarez.

16. *Peccata dubia.* Quartò dubitari poteſt de peccato mortali dubio, an poſſit reſeruari. Et quidem, loquendo de poſſibili, certum videtur poſſe Superiorem id facere: quia, cùm ad ea peccata requiratur etiam iuriſdictio; poteſt illam Superior negare: quo caſu inferior, defectu poteſtatis, inualidè abſoluet. Difficultas eſſe poteſt, an quando de facto ſimpliciter, & abſolute reſeruatur aliquod peccatum, poſſit abſolui ab inferiori pœnitens, qui dubitat, an in illum caſum inciderit. Diſtinguendum autem rurſus eſt de dubio proprio, ſeu negatiuo, & de dubio improprio, ſeu poſitiuo, quando vtrimque ſunt rationes probabiles. Nam in hoc ſecundo caſu, ſicut poteſt Confeſſarius amplecti opinionem probabilem circa iuriſdictionem; ſic poterit amplecti iudicium probabile circa exiſtentiam peccati reſeruati, & iudicare practicè, quòd peccatum non fuit reſeruatum.

17. Quando dubium eſt negatiuum, & proprium; multi dicunt eſſe reſeruatum, nec poſſe inferiorem abſoluere. Ita tenent Armilla *verbo*, *Caſus*, *numero* 13. Frias *tractatu de modo audiendi confeſſiones*, *parte ſecunda*, *capite octauo*, *caſ.* 2. & dubitat Corduba *in regul. Diui Franciſci*, *capite* 7. *quæſtione quarta*, *puncto primo*, *caſ. quinto.* Alij diſtinguunt: nam ſi in illo dubio præſumptio ſtet in foro externo pro veritate delicti admiſſi; debet haberi pro reſeruato: quia ſtante hac præſumptione, poſſeſſio eſt pro certitudine delicti; & illi præſumptioni ſtandum eſt in vtroque foro, dum non probatur contrarium. Verbi gratia, ſi dubium ſit, an, quando protuliſti hæreſim externam, eam etiam interiùs credideris; vel, an protuleris animo eam aſſerendi: quod totum requiritur, vt ſit de facto peccatum reſeruatum: cenſebitur reſeruata, quia præſumptio eſt contra te, cùm verba ſint ſigna conceptuum, & nemo præſumatur dicere, niſi id, quod interiùs ſentit, & animo aſſerendi; atque ideo iudicaretur ille homo hæreticus in foro externo: ergo etiam in foro interno. Ita docet Thomas Sanchez *libro primo in Decalog. capite decimo, numero* 74. quem ſequitur Alphonſus de Leone *de poteſtate Confeſſar. parte prima*, *recollect.* 15. *num.* 25.

18. Alij tamen abſolutè, & abſque diſtinctione dicunt in dubio non cenſeri peccatum reſeruatum. Ita Suarez *tom. quinto de cenſuris*, *diſputat.* 40. *ſect.* 6. *numero quinto*, & *tom.* 2. *de religione*, *libro* 4. *cap.* 5. *num.* 15. Henriquez *libr.* 6. *de pœnitentia*, *cap.* 26. *numero* 7. Filliucius *tom.* 2. *tractat.* 21. *cap. quarto numero* 172. Gaſpar Hurtado *de Sacramento pœnitentia*, *difficultate* 11. *dubio ſexto*, *verbo*, *Caſus reſeruati*, *numero quinto*, Ochagauia Homobonus, Laurentius Portel, & Thomas Metolla, quos refert Diana *tomo* 3. *tract.* 3. *de conſcientia dubia*, *reſolutione* 4. Et quidem Pa-

ter

Digitized by Google

ter Thomas Sanchez videtur vel diſceſſiſſe à ſententia illa, vel certè non proceſſiſſe conſequenter: nam *lib. 4. in Decalog. c. 44. n. 3. & c. 40. n. 16.* tandem concludit, licèt præſumptio ſtet pro voto caſtitatis emiſſo, quia verba prolata fuerunt talia; in dubio tamen de intentione, licèt votum obliget propter illam præſumptionem; non tamen eſſe reſeruatum: quia reſeruatio eſt odioſa, & reſtringi debet ad caſus certos, non ad dubios: atque ideò reſeruato voto caſtitatis intelligi debet votum certum, quod ſolum eſt votum caſtitatis ſimpliciter & abſolutè. Non video autem, quomodo poſſit hoc cohærere cum ſuperiori doctrina: tam odioſa enim eſt reſeruatio abſolutionis, quàm reſeruatio voti, & fortaſſe magis. Si ergo reſeruatio voti intelligitur de voto certo, non de dubio, & hoc licèt adhuc votum dubium obliget propter præſumptionem, quæ ſtat pro illius valore; idem dici debet de reſeruatione peccati, vt reſeruata hæreſi, v. g. intelligatur de peccato certo hæreſis, non de dubio, licèt præſumptio ſtet pro veritate delicti. Quare hæc ſententia verior mihi videtur abſque vlla diſtinctione: quod tamen non procedit, quando in iure extenditur pœna ad caſum dubium, vt irregularitas ad homicidium dubium.

19. Nec obſtat argumentum illud deſumptum à foro externo, in quo reputaretur, & puniretur, vt hæreticus, propter præſumptionem fundatam in verbis: eſt enim clara differentia: nam in foro externo verba externa probant hæreſim internam; & hæc probatio non infirmatur ſufficienter, cùm nihil afferatur, quod in foro externo probet contrarium: atque ideò reputaretur hæreticus ſimpliciter, & abſolutè. At verò in foro interno contra præſumptionem fundatam verbis affertur aliquid eius vim infirmans, nempe, conſcientia, & teſtimonium pœnitentis dicentis, ſe dubitare de conſenſu interno: quod quidem, licèt in foro externo non crederetur; creditur tamen in foro conſcientiæ, in quo ſtari debet dicto pœnitentis: quare creditur, quòd verè dubitet de conſenſu ad hæreſim requiſito.

20. *Quid, ſi poſt abſolutionem ceſſet dubium.* Petes, ſi propter dubium illud inferior abſoluit ab hæreſi, v. g. vel alio peccato reſeruato, & poſteà pœnitens re meliùs examinata, deponat dubium, & recordetur certò peccati commiſſi, quod erat reſeruatum, an cenſeatur iam legitimè abſolutus; an verò debeat recurrere ad Superiorem pro abſolutione. Videtur dicendum, ablatam eſſe iam reſeruationem, ſi iuxta id, quod diximus *ſuprà diſputatione, 16. ſect. 2.* probabile eſſet, quòd qui confeſſus eſt peccatum dubium, licèt poſteà recordetur fuiſſe certum, non teneatur illud iterum, vt certum, confiteri: quia iam fuit ab illo directè abſolutus ſub conditione, ſi fuerat commiſſum: ſimiliter enim in caſu præſenti remanet directè abſolutus: quia ille, qui in dubio abſoluit ab hæreſis peccato, ad hoc maximè abſoluit, vt ſi verè fuit peccatum, remittatur: ergo, ſi poſteà conſtat fuiſſe verè peccatum, conſtat etiam fuiſſe abſolutum directè: ergo non remanet obligatio illud iterum Superiori confitendi.

21. Aliunde tamen obſtare poſſet, quòd, licèt id in peccatis non habentibus cenſuram poſſet dici, non videtur tamen habere locum in ijs, quæ reſeruantur ratione cenſuræ reſeruatæ, qualis eſt hæreſis: nam, ſi reuerà commiſſum fuit tale peccatum, quamuis pœnitens ſit poſteà dubius; incurrit tamen re ipſa excommunicationem, & quidem excommunicationem reſeruatam: non eſt enim alia excommunicatio pro tali peccato; vel ſi ſit alia, loqui poſſumus de peccato non habente niſi vnicam excommunicationem reſeruatam: ab hac autem excommunicatione non potuit abſoluere inferior: ergo ſemper remanet obligatio recurrendi ad Superiorem pro abſolutione illius excommunicationis reſeruatæ, quando conſtat poſteà certò fuiſſe incurſam.

22. *Quid de voto dubio.* Adhuc tamen exiſtimo abſolutè ſatis probabile, non eſſe recurrendum ad Superiorem poſteà pro abſolutione peccati, aut excommunicationis. Ad quod eſt optima doctrina eiuſdem Sanchij *dicto cap. 44. numer. 10.* vbi proponit caſum ſimilem de illo, qui dubius de voto caſtitatis emiſſo, petiit diſpenſationem ab Epiſcopo, vel ab alio potente diſpenſare in votis non reſeruatis; qui ratione dubij diſpenſauit, eo quòd votum caſtitatis dubium non ſit reſeruatum, etiam eo caſu, quo propter præſumptionem obliget votum: poſteà verò comperta veritate, & certitudine voti quærit Sanchez, an debeat recurrere ad Papam pro eius diſpenſatione: & reſpondet negatiuè: quia recta Eccleſiæ gubernatio hoc exigit: & quia cùm ratione dubij tunc votum non eſſet reſeruatum, potuit tunc in illo inferior diſpenſare, qui legitimè vſus eſt poteſtate, quam habebat diſpenſandi in votis dubiis. Quod quidem mihi veriſſimum videtur: quia alioquin diſpenſatio fuiſſet vana: non enim diſpenſatur ſub conditione, ſi non fuit votum; ſed potiùs ſub conditione, ſi fuit verè votum: nam, ſi non fuit votum, non eſt diſpenſabile: ergo, ſi Epiſcopus poteſt tunc diſpenſare, poteſt tollere obligationem caſu, quo fuerit.

23. Ex hoc exemplo arguere poſſumus ad caſum noſtrum: quia, ſicut votum in dubio non eſt reſeruatum; ſic nec peccatum, vel excommunicatio illa, vt ſupponimus ex citatis Auctoribus: ergo, ſicut in dubio voti Epiſcopus, v. g. diſpenſat, & diſpenſatio manet valida, licèt poſteà conſtet de voti certitudine; ſic abſoluens ab hæreſi dubia, validè abſoluit, & abſolutio valebit, licèt poſteà conſtet de certitudine cenſuræ incurſæ: non enim fuit data ſub conditione de futuro; ſcilicet, ſi poſteà non conſtaret de veritate: quia non eſt in vſu Eccleſiæ talis modus abſoluendi ab excommunicatione: ergo, ſi in dubio tollitur reſeruatio, & datur poteſtas abſoluendi à cenſura; abſolutio valida eſt, quidquid poſteà conſequatur: ſi autem ſemel valida fuit, non poteſt poſteà excommunicatio redire ſine noua culpa: non enim data fuit abſolutio ad reincidentiam, nec dari potuit, niſi in caſibus expreſſis in iure, qualis non eſt iſte: ergo manet pœnitens abſolutus ab excommunicatione. Porrò validam fuiſſe ab initio abſolutionem durante dubio, negari non poteſt: quia alioquin ille ſic abſolutus non eſſet capax ſuffragiorum, aut beneficiorum, imò nec licitè Sacramentorum, niſi per accidens propter ignorantiam: quæ omnia abſurda ſunt. Denique, ſi ſemel ablata eſt cenſura, eo ipſo

ipſo ceſſauit reſeruatio peccati, quod reſeruatum erat ratione cenſuræ, nec poteſt redite teſeruatio, non tedeunte ipſa cenſuta.

24. Hinc conſtat iam reſponſio ad rationem dubitandi *ſuprà* poſitam: dicimus enim, Sacerdotem inferiorem abſoluere quidem ab excommunicatione, quam hæreticus, v.g. incurrerat, & quæ reſeruata erat ſecundùm ſe; ſed ceſſauit reſeruatio propter dubium adueniens, in quo dubio ſuſpenditur reſeruatio: ita tamen, vt ſi durante illo dubio, non abſoluatur pœnitens, poſteà ceſſante dubio redeat reſeruatio, & iam non poſſit abſolui ab inferiore: nam reſeruatio non eſt ſicut excommunicatio, quæ non redit ſine noua culpa ſed eſt ablatio poteſtatis, quæ poteſtas dati poteſt pro aliquo tempore, vel circumſtantia, & auferri poſteà, vt fit tempore Iubilei, quo ceſſat reſeruatio, & tranſacto illo tempore redit pro iis, qui noluerunt lucrari Iubileum. Sic item aufertur, quamdiu durat dubium, atque ideò tunc cenſura, & peccatum poſſunt auferri ab inferiori: ceſſante autem dubio, redit reſeruatio, ſi non fuit data abſolutio tempore præcedenti.

25. *Peccata ſine cenſura an reſeruentur.* Quintò quæri ſolet, an de facto reſeruentur peccata ſola, quibus eſt annexa excommunicatio. Dubium autem eſſe poteſt ſolùm de iis, quæ Pontifex ſibi reſeruat: nam de aliis Prælatis inferioribus non eſt dubium, cùm Epiſcopi, & Prælati regulares plura peccata ſine cenſura ſoleant reſeruare. De Summo Pontifice communiter dici ſolet, non reſeruare de facto peccatum, niſi ſimul cum excommunicatione: hoc tamen non ita eſſe vniuerſaliter verum, vt aliquando non reſeruauerit ſibi peccata abſque excommunicatione, conſtat ex Bulla Sixti V. contra malè promotos, quam refert Sanchez *in præſenti, diſput.*29. *ſect.* 2. *num.* 5. in qua peccatum illud abſque aliqua excommunicatione ſibi reſeruat.

26. Dubium eſt, an in iis caſibus pontificiis reſeruatio cadat immediatè ſupra ſolam cenſuram, & ratione illius reſeruetur peccatum conſequenter, quatenus non poteſt aliquis à peccato abſolui, manente excommunicatione: quem modum dicendi indicare videntur Durandus, & Caietanus apud Suarez *ibi numer.* 7. Ipſe tamen Suarez *numer.* 8. & Vaſquez *quæſtione* 91. *artic.*3 *dub.*1.*num.*15. cum aliis meritò docent, reſeruationem cadere immediatè ſuper vtrumque, quod nos etiam diximus *diſputat.* 14. *de Euchariſtia, ſect.* 5. quia alioquin in caſu neceſſitatis ad communicandum, vel celebrandum, poſſet, & deberet aliquis confiteri inferiori peccatum illud: & licèt ab excommunicatione non poſſet abſolui; abſolueretur tamen directè ab illo peccato, quod ſecundùm ſe non eſſet reſeruatum, atque ideò pro abſolutione peccati non deberet ampliùs recurrere ad ſuperiorem, ſed ſolùm pro abſolutione à cenſura.

27. Vnde obiter aduerte id, quod in eodem loco diximus: quando reſeruatur peccatum externum, non ſolùm reſeruati actum externum; ſed etiam ipſum actum internum, prout condiſtinguitur ab externo: atque ideò eum, qui non habet copiam Superioris, à quo abſoluatur à peccato reſeruato, licèt in caſu neceſſitatis ad communicandum extra mortis articulum debeat alia peccata non reſeruata confiteri inferiori Confeſſario, qui ab illis directè abſoluit; non tamen debere confiteri illi actum internum illius peccati reſeruati: quia, licèt voluntas occidendi, v.g. Clericum, non ſit reſeruata ſecundùm ſe; quando tamen coniungitur cum effectu, & ſubſequitur actus externus, totum eſt reſeruatum, quoad externum, & quoad internum; & neutrum poteſt directè abſolui à Confeſſario inferiori.

Vltimò circa hæc quæri poteſt, an Superior poſſit ita reſeruare peccatum aliquod, vt non ſolùm non poſſit ab inferiori tolli directè, ſed neque etiam indirectè, abſoluendo directè ab aliis peccatis. Diſtinguendum eſt: nam, ſi ſermo ſit de Summo Pontifice, negari non debet in eo talis poteſtas: cùm enim ab ipſo procedat tota iuriſdictio in alios, ipſo illam ſuſpendente totaliter in aliquo caſu, non poſſet inferior validè abſoluere ab vllo peccato. Loquendo autem de aliis Prælatis inferioribus, ipſi non poſſent id facere: quia ad minus inferior retineret facultatem abſoluendi à venialibus, à quibus, ſi in caſu neceſſitatis extra mortis articulum directè abſolueret, conſequenter abſolueret indirectè pœnitentem diſpoſitum ab omnibus aliis: non poteſt enim Prælatus inferior auferre iuriſdictionem ad venialia, cùm hanc non ab ipſo, ſed à Summo Pontifice Sacerdotes omnes accipiant. 28. *An reſeruari poſſit peccatum, etiam quoad abſolutionem indirectam.*

An verò poſſet, ſaltem Prælatus inferior, auferre Confeſſario facultatem abſoluendi directè ab omni alio mortali eum, qui haberet tale peccatum reſeruatum; rurſus diſtinguendum eſt: nam reſpectu habentis ſolùm iuriſdictionem ab ipſo delegatam, valida eſſet proculdubiò talis reſeruatio: reſpectu verò habentium iuriſdictionem ordinariam, quales ſunt Parochi, & alij ſimiles; pendet ab illa quæſtione, an nimia, & exceſſiua caſuum reſeruatio valida ſit, de qua nunc dicendum erit. 29.

SECTIO III.

An poſſit Epiſcopus pro libito reſeruare caſus, abſque legitima cauſa.

SVppono primò, Summum Pontificem validè reſeruare poſſe omnes caſus, licèt illicitè id faceret, quando nimia reſeruatio eſſet potiùs in deſtructionem, quàm in ædificationem Eccleſiæ: reſeruatio tamen valeret; quia iuriſdictio omnium inferiorum dependet, vt ſuppono, à Summo Pontifice: quare, licèt ipſe peccaret, non relinquendo ordinem debitum, & poteſtatem neceſſariam in inferioribus; validè tamen id faceret. Videatur Suarez *in præſenti, diſp.*19. *ſect.* 4. 30.

Suppono ſecundò, Epiſcopum non poſſe licitè reſeruare caſus, ita vt reſeruatio eſſet magis in damnum, quàm in bonum ſubditorum, quorum ſaluti conſulere debet non ſolùm ex charitate, ſed ex obligatione etiam ſui officij, atque adeò ex iuſtitia: eſſet autem in damnum ſubditorum, quando propter nimiam, & frequentem reſeruationem quamplures ob abſolutionis difficultatem diu iacerent in ſtatu peccati; & Sacramentorum remediis non vterentur. Difficultas eſt, an eo caſu reſeruatio non ſolùm eſſet illicita, ſed etiam inualida.

Prima ſententia affirmat fore inualidam. Hanc tenent Soto, & Ricardus, quos refert, & ſequitur Vaſquez *quæſt.*91.*art.*3.*dub.*4. & alij, quos refert, & ſequitur etiam Henriquez *lib.*6.*cap.*14. *num.*3. 31.

littera

littera P, Nam in Concilio Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. dicitur, Epiſcopos reſeruare poſſe, non in deſtructionem, ſed in ædificationem. Secunda ſententia dicit, peccare quidem Epiſcopum, reſeruationem tamen fore validam. Hanc tenent Sylueſter, & Henricus, quos refert, & ſequitur Suar. *dicta ſect.* 4. & alij, quos refert Henriquez *dicto num.* 3.

32. In hoc puncto controuerſia in ordine ad praxim parum poteſt deſeruire: nam, licèt cum prima ſententia dicas, reſeruationem eſſe inualidam; in praxi tamen non poteſt moraliter occurrere caſus, in quo de reſeruatione hîc, & nunc facta indicari poſſet eſſe inualidam. Si enim comparemus peccata, & caſus, quorum abſolutionem ſibi reſeruarunt Summi Pontifices, ſiue in corpore iuris, ſiue in Conciliis, ſiue in Bullis particularibus; abſque proportione excedunt numerum peccatorum, quæ Epiſcopi ſibi vnquam reſeruarunt. Et tamen maius damnum timeri poſſet in genere loquendo, & ex natura rei ex reſeruatione facta Summo Pontifici propter maiorem eius diſtantiam, & propter difficiliorē multò abſolutionem, quàm ex reſeruatione epiſcopali, cùm Epiſcopus faciliùs adiri poſſet à pœnitente, vel per ſe ipſum, vel per Confeſſarium. Si ergo illa non æſtimatur nimia reſeruatio reſpectu Summi Pontificis, non apparet, quomódo poſſit practicè iudicari exceſſiua reſeruatio aliquorum peccatorum, quæ Epiſcopus ſibi reſeruet.

33. Fateor tamen, exceſſum reſeruationis non tam ex multitudine caſuum reſeruatorum, quàm ex eorum qualitate penſandum eſſe. Vnde vt reſeruatio Epiſcopi cenſeatur nimia, non requiritur quòd plures ſpecies peccatorum reſeruet, quàm Papa: ſed attendendum eſt ad eorum qualitatem. Nam caſus Summo Pontifici reſeruati, communiter loquendo, ſunt rarò contingentes, & vix in mille pœnitentibus inuenies vnum, qui in eiuſmodi peccata inciderit. Vnde, ſi Epiſcopus reſeruaret duo, vel tria genera peccatorum, v.g. actus, & verba laſciua, omiſſionem Miſſæ in die feſto, furtum rei grauis; multò grauior eſſet hæc reſeruatio, quàm tota reſeruatio pontificia: quia propter maiorem frequentiam horum peccatorum, multò difficilius redderetur ſubditis Sacramentum Pœnitentiæ. Sed neque ex reſeruatione alicuius peccati frequentis poſſet ſtatim iudicari exceſſiua reſeruatio Epiſcopi, cùm videamus reſeruatam Pontifici quamlibet percuſſionem, vel manum violentam in Religioſum, aut Clericum quemlibet iniectam, quod peccatum frequentiſſimum eſt. Quare in praxi vix poteſt moraliter occurrere caſus, quo iudicari poſſit inualida reſeruatio Epiſcopi propter caſuum multitudinem, aut frequentiam.

34. Aduertendum etiam eſt, Auctores primæ ſententiæ non loqui de reſeruatione Epiſcopi in ordine ad Confeſſarios, qui ſolùm ex mera eius delegatione iuriſdictionem haberent. Nam iis ſicut poteſt nullam dare iuriſdictionem, ſic poteſt eam pro libito limitare, vel omnino auferre. Sed loquuntur in ordine ad Parochos, qui licèt beneficium ab Epiſcopo accipiant, non tamen poſſunt pro libito Epiſcopi ſua poteſtate, & iuriſdictione priuari: quia facta diuiſione parochiarum, non poteſt Epiſcopus ſine auctoritate Summi Pontificis Parochos amouere, & omnem eorum iuriſdictionem ad ſe aduocare. Vnde eodem modo dicendum videtur in ordine ad Regulares, quos ſi Epiſcopus approbet, iam ij non dependent ab Epiſcopo, quoad iuriſdictionem, quam per ſua priuilegia accipiunt à Summo Pontifice: quare non magis poteſt Epiſcopus eam per nimiam reſeruationem caſuum limitare, quàm iuriſdictionem Parochorum, etiam vbi ex decretis Clementis VIII. Regulares non poſſunt abſoluere à caſibus Epiſcopo reſeruatis.

Vnde idem cum proportione dicendum eſt de reſeruatione facta à Prælatis regularibus: nam ij, ſecluſa prohibitione Clementis VIII. potuiſſent procul dubio limitare validè iuriſdictionem confeſſariis ſuorum ſubditorum, & reſeruare ſibi plura peccata: quia tota iuriſdictio illorum Confeſſariorum erat merè delegata, & dependens ab ipſis Prælatis. Non tamen poſſet Generalis, v.g. vel Prouincialis, reſeruare ſibi plura, & plura peccata, limitando facultatem Prælatorum localium; quia hi, licèt eligantur à Prælatis ſuperioribus, ſemel tamen electi ſunt Parochi ſuorum ſubditorum, & non poſſunt Prælati ſuperiores auferre illum ordinem per Religionis conſtitutionem ſtabilitum. Cæterùm, de facto Clemens VIII. determinauit, quæ, & qualia peccata poſſint Prælati regulares reſeruare ad vitandum exceſſum omnem, qui in eo genere timeri poſſet. 35.

His ſuppoſitis, ad dubium propoſitum reſpondere poſſumus amplectendo primam ſententiam, ſi cum aliqua limitatione explicetur. Puto enim, non omnem reſeruationem, quæ propter exceſſum illicitè ab Epiſcopo fiat, eſſe eo ipſo inualidam, licèt de aliqua id concedi poſſit. Prima pars probatur: quia nullibi inuenio talem irritationem reſeruationis. Tridentinum etiam *d. cap.* 7. ſolùm dixit: *Quòd Epiſcopis omnibus in ſua cuique diœceſi, in ædificationem tamen, non in deſtructionem, reſeruatio licet*, quæ verba non indicant inualiditatem reſeruationis illicitæ, cùm eadem prorſus verba de Summo Pontifice dici poſſent. 36.

Secunda verò pars, quòd ſcilicet, aliqua reſeruatio poſſet eſſe inualida, probari poteſt ex dictis: quia Epiſcopus non poteſt pro libito amouere Parochum à ſuo officio; ſed ſolùm ex cauſa, propter ineptitudinem, vel in pœnam: ergo nec poteſt pro libito ſuo auferre illi iuriſdictionem neceſſariam ad exercendum ſuum officium. Quare ſicut ablatio Parochi ſine cauſa, non ſolùm eſſet illicita, ſed inualida; ita dicendum erit de ablatione iuriſdictionis neceſſariæ ad exercendum ſuum officium: nam auferre talem iuriſdictionem, perinde videtur ſe habere, ac ſi auferretur officium, cùm auferatur id, quod neceſſarium eſt ad Parochi officium exercendum: quando ergo reſeruatio caſuum tanta eſſet, vt moraliter loquendo, videretur non manere ille Parochus ſimpliciter, quia propter notabilem diminutionem, & limitationem poteſtatis non videretur iam moraliter idem officium, cùm officium Parochi conſtituatur per poteſtatem ad tales, & tales actus exercendos; conſequens eſt, vt facta mutatione notabili in eiuſmodi poteſtate, cenſeretur facta moralis mutatio in ipſo officio: quare ſicut Epiſcopus non poteſt pro libito auferre illud officium; ſic nec poterit ſine cauſa illud ita mutare, aut diminuere, vt iam non cenſeatur moraliter perſeuerare illud officium, ſed aliud diuerſum. 37.

Obiicit Suarez *num.* 7 quia propter reſeruationem caſuum de nouo, ex quibus fit iam nimia, & exceſſiua reſeruatio, non redderetur inualida reſeruatio caſuum præcedentium, qui iam antea reſeruati 38.

ſeruati fuerant. Sed nec fit inualida reſeruatio caſuum ſequentium, cùm non ſit maior ratio de his, quàm de illis; nec poſſit deſignari numerus caſuum, qui validè reſeruari poſſunt. Reſpondeo, non reddi quidem inualidam reſeruationem antreà legitimè factam: quia vtile per inutile non vitiatur. Sicut, ſi aliquis poſſit commutare decem vota, & iis commutatis, vellet iterum commutare alia decem, priorum commutatio non redderetur inualida per inualidam commutationem poſteriorem. Secùs eſſet, ſi ſimul commutaret viginti: tunc enim tota commutatio eſſet inualida, cùm excederet facultatem, & non eſſet maior ratio de his votis, quàm de illis, vt manerent validè cõmutata. Quod idem dici poſſet, ſi vnica reſeruatione Epiſcopus vellet plura peccata reſeruare vltra menſuram ſuæ poteſtatis: tunc enim tota reſeruatio eſſet irrita, cum non eſſet maior ratio de his peccatis, quàm de illis, vt reſeruata manerent. Quòd verò ille numerus, qui validè reſeruari poteſt, non poſſit à nobis certò deſignari; parum refert: quia nec poſſumus certò deſignare quantitatem pecuniæ, vel tritici, v. g. cuius furtum ſit peccatum mortale. Sufficit ergo, poſſe ſcire in confuſo aliquem terminum, ad quem non poſſit licitè, aut validè perueniri, licèt non poſſimus metaphyſicè deſignare terminum, ad quem poſſit perueniri, & vltra quem non poſſit progredi. Quoad hoc autem eadem ferè eſt difficultas, licet dicas, illam reſeruationem eſſe validam, ſed illicitam: nam eadem interrogatio poterit fieri, an priores reſeruationes reddantur illicitæ per poſteriores, & an quando ſimul fierent, deſignari poſſet numerus caſuum, qui licitè poſſent reſeruari, & qui non poſſent.

SECTIO IV.

An, & quomodo Prælati regulares poſſint reſeruare peccata.

39. QVæſtio procedit de facto, & de iure nouo, iuxta Conſtitutionem Clementis VIII. datam 26. Maij, 1594. qui moderatus fuit poteſtatem generalem, quæ eadem erat quoad hoc in Prælatis regularibus, ac in aliis omnibus; imò quoad aliquid multò maior: nam Epiſcopi, vt vidimus, licèt quoad Confeſſarios, qui ab ipſis habent delegatam iuriſdictionem, poſſint pro libito reſeruare caſus, & limitare eorum Sacerdotum poteſtatem; quoad Parochos tamen, qui habent iuriſdictionem ordinariam, non poſſunt pro libito, & ſine cauſa eorum iuriſdictionem limitare. At verò Prælati regulares, ſi de localibus ſermo ſit, non habent ſub ſe Parochum, qui ex officio habeat iuriſdictionem ordinariam ad abſoluendos Religioſos; ſed dant iuriſdictionem delegatam Confeſſariis ordinariis totius Conuentus, quæ cùm ſit merè delegata, poſſet à Prælato limitari, prout vellet. Cæterùm, Prælati prouinciales, aut ipſe Generalis non poſſent pro libito reſeruare ſibi caſus, à quibus Prælati locales, qui ſunt quaſi Parochi ſuorum ſubditorum, non poſſent abſoluere; ſed quoad hoc haberent ſe, ſicut Epiſcopi in ordine ad Parochos.

40. Verùm, quia poſſet eſſe periculum, ne Prælati locales excederent in reſeruandis caſibus; prudenter prædictus Pontifex limitauit hanc poteſtatem deſignando vndecim caſus, quos Prælati poſſent ſibi reſeruare, quos refert Suarez *diſp. 29. ſect. 3. num. 11.* non obligans ad illos reſeruandos, ſed permittens Prælatis illos reſeruare. Deinde addit: *Si quod aliud peccatum graue pro religionis conſeruatione, aut pro conſcientiæ puritate reſeruandum videbitur, id non aliter fiat, quàm Generalis Capituli in toto Ordine, aut Prouincialis in prouincia, matura diſcuſſione, & conſenſu.* Tertiò præcipit, *ne liceat Superioribus Regularium, confeſſiones ſubditorum audire, niſi quando peccatum aliquod reſeruatum admiſerint, aut ipſimet ſubditi ſponte, aut proprio motu id ab eis petierint.* Quartò addit, *vt Superiores in ſingulis Domibus deputent duos, tres, vel quatuor Confeſſarios pro ſubditorum numero maiori, vel minori: iique ſint docti, prudentes, & charitate præditi, qui à non reſeruatis eos abſoluant, & quibus etiam reſeruatorum abſolutio committatur, quando caſus occurrerit, in quo eam debere committi ipſe in primis Confeſſarius iudicauerit.* Quintò declarat, *licere quidem Superioribus determinare pœnitentias graues quibuſdam peccatis etiam non reſeruatis à Confeſſariis imponendas, quæ ſubditos ab huiuſmodi perpetrandis cohibere poſſint.* Addidit poſteà, & declarauit, quòd ſi Superior, inſtante Confeſſario ordinario, negauerit facultatem abſoluendi à caſu reſeruato, ſi Confeſſarius iudicat debere concedi, poſſit pro ea vice abſoluere pœnitentem regularem, etiamſi à Superiore licentiam non habeat. Ita habetur *in tom. 4. Bullarij, in Bulla 26. ſub Vrbano VIII.* Clem. VIII

41. Hinc infertur primò, ſine fundamento dixiſſe P. Fagundez *lib. 3. de 3. Eccleſiæ præcepto, cap. 9. num. 17. ante medium.* Clementem prohibuiſſe, ne Superior vnquam audiat confeſſionem ſubditi, etiam habentis caſum reſeruatum. Quod quidem expreſsè eſt contra verba decreti ſuprà relata, vbi excipitur: *Niſi quando peccatum aliquod reſeruatum admiſerint, aut ipſimet ſubditi ſponte id petierint.* Quibus verbis duæ exceptiones continentur diſtinctæ, altera quando ſubditus ſponte vult: altera, quando habet peccatum reſeruatum, in qua non petitur, quòd ſponte velit; alioquin ſufficeret vnica exceptio, nempe, quando ſubditus ſponte vellet. Non eſt ergo negandum, quòd poſſit Superior aliquando, iuſtis de cauſis, negare facultatem, & cogere ſubditum, vt veniat ad ipſum Superiorem, de quo infrà.

42. Infero ſecundò, non poſſe Prælatum regularem reſeruare aliquod peccatum præter illa, quæ Pontifex ibi enumerauit; aut quæ à Capitulo generali, vel prouinciali determinata fuerint. Vnde nec reſeruationem à Capitulo factam poterit ipſe magis reſtringere: v.g. ſi in Capitulo reſeruatum fuiſſet peccatum aliquod mortale, quando eſſet certum, & manifeſtum mortale, non poſſet Prælatus etiam generalis poſteà reſeruare abſolutionem illius peccati, non ſolùm quando eſſet manifeſtè mortale; ſed etiam in dubio: quia, licèt non eſſet aliud peccatum ab eo, quod Capitulum reſeruauit; eſſet tamen noua reſeruatio, in caſu, quo Capitulum noluit reſeruare, ſcilicet, in caſu dubij. Pontifex autem voluit, vt non fiat reſeruatio ſine diſcuſſione & conſenſu Capituli: cùm ergo Capitulum iudicauerit, non eſſe reſeruandum illud peccatum, quando eſſet dubium, non poterit Prælatus propria auctoritate illam nouam reſeruationem inducere: imò neque illa eadem peccata, quæ Pontifex nominauit, & in quibus dedit facultatem Prælatis reſeruandi illa, non poterit Prælatus propria auctoritate reſeruare illa, etiam in caſu dubio: quia Pontifex ſolùm dedit facultatem

tem illa reſeruandi. Diximus autem *ſuprà*, quando Pontifex reſeruat aliquod peccatum, non intelligi de peccato dubio: ergo, nec quando concedit facultatem reſeruandi tale peccatum, intelligitur de peccato illo dubio, ſed certo, cùm ſit eadem ratio.

43. Similiter, ſi Capitulum generale reſeruaſſet aliquod peccatum nouum præter aſſignata à Clemente, ita vt à Prælatis etiam localibus abſolui poſſet; non poſſet Prælatus prouincialis, vel etiam generalis propria auctoritate adimere Prælatis localibus facultatem abſoluendi, vel committendi abſolutionem illius peccati, quibus vellent, etiam in tali caſu, vel in talibus circumſtantiis: quia iam hoc eſſet limitare iuriſdictionem ordinariam Prælati inferioris, quam habet in ordine ad abſolutionem talis peccati, quam iuriſdictionem illis liberam reliquit Capitulum generale, quando liberam eis reliquit abſolutionem talis peccati; atque adeo hoc eſſet ex parte reſeruare de nouo, ſeu reſtringere magis reſeruationem talis peccati: tantù enim magis eſt reſeruatum peccatum, quantò minorem habent facultatem alij inferiores circa illud. Si ergo Capitulum generale ſolùm reſeruauit hoc peccatum Prælato locali, aut habenti ab eo licentiam; magis reſeruatum erit, quando nec abſoluere poſſit habens licentiam à Superiore locali: non poteſt ergo propria auctoritate Prælatus prouincialis, vel generalis adimere Prælato locali auctoritatem committendi abſolutionem illius peccati, cui voluerit.

44. Infero tertiù, poſſe Capitulum generale (& idem eſt de Capitulo prouinciali in ordine ad Prouinciam) reſeruare aliquod peccatum graue, ſolùm pro vna domo, vel pro aliquibus, & non pro toto Ordine, ſi id ita iudicetur expedire. Nam verba illa Clementis: *Id non aliter fiat, quàm generalis Capituli in toto Ordine, aut prouincialis in Prouincia matura diſcuſſione, & conſenſu*, non inducunt neceſſitatem reſeruandi collectiuè in toto Ordine, vel Prouincia; ſed neceſſitatem non reſeruandi in toto ordine, hoc eſt, in aliqua eius parte ſine conſenſu Capituli generalis; neque in Prouincia, ſine conſenſu Capituli prouincialis, vt notauit etiam Suarez *dicta ſect.* 3. *num.* 2. Quod rurſus confirmari poteſt: quia poſſet Capitulum prouinciale, v.g. reſeruare aliquod peccatum pro tota Prouincia, & poſtea idem Capitulum, vel Prælatus prouincialis concedere facultatem abſoluendi in hac, & illa, & illa domo; & ſic in omnibus, præter vnam: ſicut de facto poteſt concedere facultatem huic, & illi, & illi perſonæ, & poſſet pluribus, & pluribus, relinquendo reſeruationem pro aliis. Ergo poterit ab initio reſeruari pro vna ſola domo, vel duabus: nam idem omnino eſt reſeruare pro tota Prouincia, & concedere facultatem aliis domibus, per vnam, ad abſolutionem, ac ſi reſeruetur ab initio pro vna ſola domo, cùm per conceſſionem facultatis re ipſa ablata ſit reſeruatio pro illis, quibus conceditur talis facultas.

45. *An poſſit reſeruari cenſura à Prælato regulari.*

Dubitat Pater Suarez *num.* 13. an non obſtante prædicto decreto Clementis, poſſint adhuc regulares Prælati præcipere aliquid ſub excommunicatione, cuius cenſuræ abſolutionem ſibi reſeruent: hoc enim perinde eſſe videtur, ac reſeruare illud peccatum, cùm per ſe loquendo, non poſſit pœnitens abſolui à peccato, niſi priùs abſoluatur ab excommunicatione illi annexa; à qua tamen ſolus Superior, vel alius ex eius commiſſione poſſet abſoluere. Reſpondet Suarez non eſſe ablatam hanc poteſtatem Prælatis, quæ eſt quaſi intrinſeca eorum officio; tum, quia verba Clementis ſolùm ſunt de abſolutione à peccato: *Nemo*, inquit, *ex Regularium Superioribus peccatorum abſolutionem ſibi reſeruet, exceptis iis*, &c. Non ergo prohibetur reſeruatio abſolutionis à cenſura: quia hæc diuerſa eſt ab abſolutione peccati: tum etiam, quia negari non poteſt poſſe Prælatos aliquid ſub excommunicatione præcipere, cùm Prælati ſint: eo autem ipſo excommunicationis abſolutio pertinet ad Iudicem proferentem cenſuram, cùm ſit ab homine: maxime ſi Iudex id exprimat. Addit tamen meliùs fore, ſi Prælati id non faciant ſine conſenſu Capituli prouincialis, vt omne dubium tollatur.

46. Ego quidem remedium illud petendi conſenſum à Capitulo prouinciali parum conducere credo: quia, licèt Pontifex permiſerit Capitulo poteſtatem reſeruandi aliquod aliud peccatum; non credo tamen, quòd poſſet Capitulum concedere Prælatis facultatem generalem reſeruandi, quæ ipſi vellent: hoc enim eſſet apertè contra intentionem Pontificis, cùm ſtatim redirent res ad ſtatum antiquum; & idcirco ſolùm conceſſit Capitulo poteſtatem reſeruandi peccatum in particulari, vt colligitur ex illis verbis: *Si aliquod aliud peccatum graue reſeruandum videbitur, id non aliter fiat, quàm Capituli matura diſcuſſione, & conſenſu*: in quibus de peccato particulari ſermo eſt, circa quod deſideratur diſcuſſio, & examen ab ipſo Capitulo faciendum: non ergo poteſt committere Capitulum hanc poteſtatem generalem Prælatis ad omnes caſus, quos ipſi voluerint; & per conſequens, ſi Prælatus non poteſt præcipere ſub excommunicatione reſeruata, non poterit ex generali conceſſione Capituli id facere.

47. Adhuc tamen cum P. Suarez exiſtimabam, non eſſe ſublatam Prælatis poteſtatem ferendi excommunicationem ipſis reſeruatam: per accidens autem erit, quod obiter ſubditus non poſſit abſolui à tali peccato propter cenſuram: nam ad ea, quæ per accidens, & indirectè fieri poſſunt, non ita debet attendi, cùm rariùs contingant. Vnde nemo negabit, quòd non obſtante decreto Clementis poſſit Capitulum generale reſeruare omne peccatum mortale inobedientiæ, contra præceptum obedientiæ à Prælatis impoſitum: qua reſeruatione facta, ſequi poſſent eadem inconuenientia: quia iam Prælatus poſſet antecedenter prohibere præcepto obedientiæ omnia peccata, quæ vellet ſibi reſeruare. Cæterùm, hoc per accidens ſequeretur: & quia, quæ per accidens ſequuntur, rarò ſequuntur; non oportuit hunc etiam indirectum modum impedire, cùm poſſit adhiberi remediũ, quando neceſſitas vrgeat, per aliud pontificium decretum. Sic ergo dicendum erit circa poteſtatem ferendi excommunicationem, ex qua indirectè, & per accidens, atque ideo non niſi rarò ſequi poſſunt eadem inconuenientia. Quare hanc ſententiam tenent etiam Villalobos, Tamburinus, Coriolanus, Fagundez, quos affert Diana *tom.* 2. *tract.* 2. *de dubiis regular. reſol.* 49. Contrariam tamen ſententiam amplectitur Thomas Sanchez *lib.* 6. *de ſtatu Relig. cap.* 1. *num.* 16 Molfeſius, Megala, Peyrinus, & alij, quos refert, & ſequitur idem Diana *ibi*: quam partem ego etiam amplector, propter auctoritatem ſacræ Congregationis Cardinalium, quæ reſpondit hoc Decreto *Cum à nonnullis Regularibus dubitaretur, an in decreto*

felicis

felic.record.Clementis Papæ VIII. anno 1593. 16. Maij, ſuper qualitate caſuum ab eorumdem Regularium Superioribus reſeruandorum edito, cenſuræ etiam comprehenderētur, ita vt iiſdem Superioribus abſque Capituli generalis, aut prouincialis conſenſu, aliquibus peccatis in decreto huiuſmodi non contentis excommunicationem annectere, eiuſuéme; abſolutionem ſibi reſeruare liceat? Sacra Congregatio Cardinalium negotiis Regularium Præpoſitorum, Illuſtriſſimo Bandino referente, cenſuras in ſupradicto decreto comprehendi cenſuit. Romæ 7. Iuly 1617.

A. Mar. Epiſcopus Aſtienſis, Cardin. Gallus.

V. Theat. Secret.

§.I. *Vtrùm, quando in Religione reſeruatur peccatum inobedientiæ expreſſæ, qua quis dicit, ſe nolle parere, requiratur præceptum obedientiæ ad incurrendam reſeruationem.*

48. HOc dubium propono propter doctrinam quamdam, quam habet P. Thomas Sanchez *lib.6.in Decalog. cap.4. num. 72.* vbi ſic ait: *Quando in aliqua Religione reſeruatur peccatum inobedientiæ, aut peccatum contra votum obedientiæ, non cenſetur reſeruata inobedientia, quæ non eſt mortalis contra virtutem obedientiæ, aut contra votum, quæ reſpiciunt præceptum Superioris obligantis ad mortale, vt quando præcipit in virtute obedientiæ, vel alio ſimili modo: quòd ſi eſſet peccatum mortale per accidens, nempe propter contemptum, vel propter aliam circumſtantiam extrinſecam mali finis, non cenſeretur peccatum illud comprehenſum in reſeruatione; quia non eſt inobedientia, nec directè repugnat voto obedientiæ* Ex qua doctrina intulerunt aliqui primò non incurri caſum reſeruatum, quando ſubditus, dum aliquid ei præcipitur; non tamen ſub præcepto obedientiæ, diceret clarè: *Nolo parere*, quia tunc non eſſet peccatum mortale contra obedientiam, cùm non præcederet præceptum obedientiæ. Secundò, minùs incurri poſſe illam reſeruationem, quando ſubditus non ipſi Prælato, ſed eius Vicario, aut Subpriori, vel Miniſtro, qui non poſſit ſub præcepto obedientiæ obligare, reſponderet eodem modo; *Nolo parere:* quia, cùm præcipiens non poſſet obligare ſub mortali, inobedientia non poſſet eſſe mortalis contra virtutem obedientiæ. Tertiò, poſita reſeruatione, qua in Capitulo generali reſeruata eſſet inobedientia, qua aliquis expreſsè dicat; *Nolo parere*, non potuiſſe Prælatum aliquem, etiam generalem, extendere illam reſeruationem ad caſum, quo ſubditus, Vicario, vel Miniſtro, prædictis præcipientibus ita reſponderet; nec etiam potuiſſe declarare, quòd in illa prima reſeruatione hic caſus includeretur.

Sanchez.

49. Ego in primis exiſtimo in illa prima reſeruatione incluſum fuiſſe peccatum dicentis ſe nolle parere, etiamſi ſub obedientiæ præcepto non præciperetur. Pro quo ſuppono, (id, quod à nemine negatur,) illa verba: *Nolo parere*, poſſe eſſe peccatum mortale, etiam non ſtante præcepto obedientiæ, cùm contineant grauiſſimum contemptum, & irreuerentiam contra Superiorem, vt Superior eſt; & per conſequens contra eius dignitatem. Vnde licet Doctores dubitent, an qui violat ordinationem Superioris cum contemptu, peccet ſemper mortaliter; quibuſdam dicentibus, dari poſſe aliquando leuitatem materiæ in ipſo contemptu; quibuſdam verò id negantibus; omnes tamen conueniunt in hoc, quòd ſæpiùs, vel regulariter ſit peccatum mortale; etiamſi non præcedat præceptum obligans ſub peccato graui; de quo vltra alios videri poteſt Pater Suarez *lib. 3.de legibus, cap.8.num.2.* qui fatetur hanc eſſe communem omnium doctrinam. Difficultas ergo non eſt, an illud ſit peccatum mortale; certum enim eſt, non eſſe reſeruatum, quando non eſt mortale; ſed an ſit peccatum mortale inobedientiæ, quod videtur requiri, vt contineatur in illa reſeruatione.

50. Dico itaque illud peccatum nomine inobedientiæ intelligi, quoties de ſe habet grauitatem ſufficientem ad peccatum mortale propter contemptum grauem, quod ex circumſtantiis penſandum erit. Probatur autem hoc in primis ex modo communi loquendi Theologorum, & Patrum, qui peccatum illud inobedientiam mortalem vocant, etiam quando non datur præceptum Prælati obligans ſub mortali. Bernardus *lib. de præcepto, & diſpenſatione, capite* 14. optimè hoc explicat: poſtquam enim dixit violationem mandati leuioris eſſe quandoque crimen graue propter contemptum: *Quia elatio contemnentis in minimis quoque mandatis culpam facit non minimam, & conuertit in crimen grauis rebellionis naturam ſatis leuem ſimplicis tranſgreſſionis* ſtatim addit hoc eſſe crimen inobedientiæ propriiſſimæ: quod ex Scriptura ſacra probat his verbis: *Denique, in quo inobedientia crimen abſque dubio ſit, apud Samuelem aduerte. Quaſi*, inquit, *peccatum hariolandi eſt, repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ, nolle acquieſcere. Non ait, non acquieſcere; ſed nolle acquieſcere: vt non iuſſionis ipſa tranſgreſſio ſimplex, ſed voluntatis ſuperba contemptio ſcelus idololatriæ reputetur. Non eſt enim id ipſum nolle obedire, & non obedire. Hoc quippe interdum erroris eſt, nonnunquam & infirmitatis: illud verò, aut odioſa pertinacia, aut contumacia non ferenda. Quod & ipſum repugnare eſt, & reſiſtere Spiritui ſancto: & ſi ad mortem vſque perdurauerit, blaſphemia eſt non remittenda, ſiue in hoc ſæculo, ſiue in futuro. Non ergo qualiſcumque mandati præteritio criminalem facit inobedientiam; ſed repugnare; ſed nolle obedire.* Hæc Bernardus, quibus non potuit clarius caſum noſtrum proponere, & explicare, quomodo aliquando non obedire non ſit peccatum graue; & tamen nolle obedire ſit graue, & *inobedientia criminalis*. Vbi formaliſſime loquitur de peccato inobedientiæ: hoc enim explicandum ſuſceperat, vt conſtat ex illis verbis præcedentibus: *Denique in quo inobedientia crimen ſit, aduerte.* Ergo apud Sanctum Bernardum non prærequiritur præceptum obedientiæ, vt dari poſſit peccatum inobedientiæ, propriè loquendo,

Quid ſignificetur nomine inobedientiæ.

D. Bernard.

51. Hunc loquendi modum obſeruarunt communiter Theologi Scholaſtici, quando agunt de peccato mortali inobedientiæ: dicunt enim committi contra præceptum graue, vel etiam ſine illo, quando adeſt contemptus Ita loquitur Caietanus *in Summa, verbo Inobedientia.* Syluester *ibidem*, vbi diſtinguit inter *præceptum, & mandatum*, quod appellat conſilium reuerentiæ; & addit, contra mandatum etiam committi peccatum grauiſſimum inobedientiæ propter contemptum. Antoninus 2. *parte, tit.4.cap.2.§.2.* dicit, reſiſtere Superiori, etiam non ſtante præcepto obedientiæ, ſi ſit cum contemptu, eſſe propriiſſimum peccatum *inobedientiæ*, & mortale grauiſſimum. Eodem modo loquuntur recentiores Theologi. Pater Salas

de

Digitized by Google

*de legibus, diſp.*10.*ſect.*8.*num.* 45. illam appellat *inobedientiam.* Pater Reginaldus *lib.* 17.*num.* 231. & *lib.* 18.*num.* 391. *eſſe inobedientiam mortalem.* Emmanuel Rodriguez *tom.* 3. *quaeſt. regul. quaeſt.* 19.*art.*3. & alij communiter.

52. Ratione item probatur: quia non minùs opponitur virtuti obedientiæ, qui eo modo reſpondet Superiori, etiam non imperanti ſub præcepto, quàm qui re ipſa violat præceptum: nam, vt obſeruauit benè ad hoc propoſitum Alphonſus de Caſtro *lib.* 1.*de lege pœnali*, *cap.* 5. *documento* 6. lex, etiam quando non obligat ſub culpa ad rem præceptam, obligat tamen grauiter, ne contemnatur: & poſteà *concluſione* 1. explicans, quis ſit iſte contemptus, quem ſemper prohibet, & quando erit mortalis, reſpondet, *Prælatum, quatenus Prælatum, non poſſe ſine peccato mortali contemni; ſiue ſit minùs illum, quàm oportet, appretiando; ſiue illi indignando, aut conuitia inferendo,* &c. Opponitur ergo directè debito obedientiæ, qui hanc ſubiectionem, & reuerentiam, quam Prælato, vt Prælato, debet, contemnit: nam, ſicut obedientia amat illam ſubiectionem; ita iſte odit eamdem ſubiectionem, & deſtruit illam. Quare Theologi dicunt, hanc eſſe magis formalem, & propriam inobedientiam, quàm violare præceptum. Quando ergo reſeruatur peccatum mortale inobedientiæ, debuit hæc etiam comprehendi, quæ à Patribus, & Theologis appellatur grauiſſima inobedientia; quorum loquendi modum intelligere debemus fuiſſe vſurpatum à Capitulo reſeruante. Neque obſtat, quòd in Regulis, & Conſtitutionibus aliquando dicatur, non obligari ſubditum ſub mortali, niſi interueniat præceptum: ſenſus enim eſt, non obligari ſubditum ſub mortali ad faciendum, quod iubetur: certum tamen eſt, obligari etiam ſine eiuſmodi præcepto ſub mortali, ad non contemnendum grauiter Superiorem, vel obedientiam.

Alphonſ. à Caſtro.

53. Adde, licèt ſub appellatione generica *inobedientiæ* non veniret ita propriè illa, de qua loquimur; in reſeruatione tamen *ſupra* poſita videri omninò comprehenſam: non enim dicitur reſeruari *inobedientiam mortalem*; ſed *inobedientiam illam, qua aliquis dicit, ſe nolle parere*: quaſi diceret, illam, quæ conſtituitur in ratione inobedientiæ per pertinaciam, & contemptum, quo quis dicit, ſe nolle parere: ergo, licèt illa non eſſet inobedientia propria, (quod vidimus eſſe falſum,) adhuc intelligeretur in prædictis reſeruationis verbis comprehenſa.

54. Hinc vlteriùs dicendum puto, ex vi illius reſeruationis fuiſſe reſeruatum illum alium caſum, quo ſubditus non principali Prælato; ſed eius Vicario, Superiori, vel Miniſtro dicit: *Nolo parere.* Ex quo aduerto, eiuſmodi Vicarium, ſeu Miniſtrum, licèt in noſtra Religione (& idem fortaſſe erit in aliis) non poſſit præcipere ſub præcepto obedientiæ; eſſe tamen Superiorem quaſi Vicarium, & delegatum Prælati principalis, à quo non accipit æqualem auctoritatem; accipit tamen, quam Prælatus principalis, ſeu Præpoſitus, aut Rector habet, quando ordinat, vel iubet ſine præcepto obedientiæ. Quare eamdem vim habet iuſſio Vicarij, ſeu Miniſtri; quam haberet iuſſio Prælati, vel Præpoſiti, aut Rectoris, iubentis ſine præcepto obedientiæ: fundatur enim in voluntate eiuſdem Prælati, vel Rectoris volentis, vt obediatur Vicario, ſeu Miniſtro, ſicut ſibi iubenti ſine præcepto obedientiæ. Vnde, ſicut illa verba: *Nolo parere.* dicta Prælato, ſeu Rectori iubenti ſine præcepto, ſunt inobedientia mortalis, vt vidimus, ratione contemptus, & reſeruantur ex vi illius reſeruationis; eodem modo iudicandum eſt de eiſdem verbis dictis Vicario, ſeu Miniſtro, cùm eadem ſit ratio cum proportione. Dico, *cum proportione:* nam, qui admittunt, poſſe dari paruitatem materiæ in illo contemptu, faciliùs admittent, poſſe contingere reſpectu Vicarij, ſeu Miniſtri, quàm reſpectu Prælati principalis, vel prouincialis, qui grauiùs videbitur contemni per illa verba, quam Vicarius, vel Miniſter. Hoc tamen eſt per accidens, & non tollit, quòd, per ſe loquendo, & regulariter, ea verba dicta etiam Vicario, vel Miniſtro, poſſint eſſe peccatum graue inobedientiæ propter contemptum grauem.

55. Denique ex his conſtat, potuiſſe Prælatum, præſertim generalem, non quidem extendere, ſed declarare caſum illum fuiſſe comprehenſum ſub priori reſeruatione. Multò autem certior erit reſeruatio illius peccati, ſi declaratio illa approbata, & confirmata fuit poſteà per aliud Capitulum generale: cùm enim penes tale Capitulum ſit poteſtas reſeruandi peccatum mortale de nouo, eo ipſo, quòd approbauerit talem declarationem, & eam confirmauerit, videtur velle ſupplere defectum, ſi quis eſſet, & comprehendere illum caſum in reſeruatione facta, extendendo, ſi opus fuerit, reſeruationem ad talem caſum. Quare, ea declaratione, & confirmatione ſuppoſita, non videtur ampliùs dubitandum de hoc puncto.

SECTIO V.

De eo, qui poteſtate ordinaria abſoluere poteſt à reſeruatis.

56. Regula generalis eſt, illum, qui caſum reſeruat, poſſe ab illo abſoluere: nam reſeruatio, eſt ſubſtractio iuriſdictionis: habet ergo ille, qui reſeruat, iuriſdictionem in ſe ſufficientem ad dandam, & tollendam aliis, ac per conſequens ad abſoluendum, dummodo non deſit illi poteſtas Ordinis: aliqui enim habent iuriſdictionem, quam aliis poſſunt communicare; quam tamen per ſe ipſos exercere non poſſunt, abſoluendo; quia non ſunt Sacerdotes: & hi quidem reſeruare poſſunt, abſoluere non poſſunt per ſe ipſos; ſed per alios, quibus iuriſdictionem concedant.

57. Hoc ſuppoſito, dubitatur primò, an Superior non ſolùm poſſit alios abſoluere; ſed etiam dare facultatem alteri, qui ipſum Prælatum abſoluat à reſeruato, in quem incidit. Et quidem, ſi ipſe Prælatus ſit, qui peccatum reſeruauit, eius peccatum non eſt reſeruatum: quia ipſe non poteſt ſe ipſum ligare, ne poſſit confiteri, cui voluerit. Si verò peccatum fuit reſeruatum ipſi Prælato, ſed ab alio Superiore, vt à Summo Pontifice, vel alia poteſtate ſuperiore ipſi Prælato, tunc loquendo de Epiſcopis, omnes communiter dicunt, poſſe ipſos abſolui à ſuo Confeſſario ab iis, à quibus Epiſcopi poſſunt alios abſoluere: quod *ex cap. fin. de pœnis. & remiſſion.* colligi videtur, & probat Thomas Sanchez *lib.* 8. *de matrim diſp* 3 *num.* 3. & extendit ad caſus illos, qui in Tridentino *ſeſſ.* 14.*de reformatione*, *cap.* 6 Epiſcopo committuntur, licèt ſint reſeruati Papæ. Videatur etiam ipſe Sanchez *lib.* 2.*in Decalog.cap.* 11.*num.* 11. Suarez *in præſenti*, *diſput.* 30 *ſect.* 2.*num.* 15. & *tom.* 5. *de cenſuris*, *diſput.* 41. *ſect.* 2. *num.* 10. & 12. Quis autem ibi intelli

Prælatus an poſſit abſolui à reſeruatis ſibi.

intelligatur ſub nomine Epiſcopi, tractat latè Soarez *in præſenti, dicta ſect.* 2.

58. *Quid de Vicario Epiſcopi.* Secundò dubitari poteſt de Vicariu Epiſcopi, an poſſit facere ſe abſoluere à reſeruatis, ſicut poteſt dare facultatem pro aliis. Negant aliqui, Iacobus de Graſſis *in Append. de deciſ. aur. lib* 3. *cap.* 8. *num.* 22. vbi id multis argumentis probare conatur, quæ refert Diana *tom.* 2. *tract.* 4 *de Sacramentis. reſol.* 147. quæ omnia reducuntur ad voluntatem delegantis, qui non præſumitur velle ipſum Vicarium comprehendere in facultate illi conceſſa.

Contrariam tamen ſententiam docent Vgolinus, & Floronus, quos refert, & ſequitur ipſe Diana *ibi*, & mihi etiam verior videtur. Et videor mihi illam colligere ex doctrina Thomæ Sanchez *dicto lib.* 8. *de matrim. diſp.* 3. *num.* 10. vbi dicit, delegatum ad diſpenſandum pro aliqua communitate, poſſe idem circa ſe ipſum, quod poteſt circa alios, cùm ipſe ſit pars eiuſdem communitatis: ergo Vicarius, qui accepit eam facultatem, vt ſuppono, pro tota diœceſi, poterit eadem facultate vti circa ſe ipſum. Quod rurſus à ſimili probari poteſt: quia ex facultate, quam Vicarius habet conſtituendi Confeſſarios ordinarios cum poteſtate ad caſus non reſeruatos, poteſt conſtituere Confeſſarium, cui ipſemet poſtea confiteatur peccata non reſeruata: ergo ex poteſtate, quam habet conſtituendi Confeſſarios, qui abſoluant à reſeruatis, poteſt conſtituere Confeſſarium, cui ipſemet poſtea confiteatur peccata reſeruata: eodem enim modo habet vtramque poteſtatem pro tota diœceſi: ergo, ſi prior non excludit ipſummet Vicarium, nec poſterior excludet. Pone enim, quòd approbauerit aliquem Confeſſarium, & conceſſerit ei totam facultatem ad reſeruata, & non reſeruata, pro tota diœceſi, cui omnes poſſunt iam confiteri quælibet peccata, cur non poterit Vicarius eidem confiteri reſeruata, cùm eodem modo conceſſerit facultatem vniuerſalem ad omnia?

59. *Quid de prælato Regulari.* Tertiò dubitari poteſt de Prælatis Regularium, an poſſint ipſi abſolui à ſuo Confeſſario à peccato reſeruato, quod non ipſe Prælatus, ſed Generalis, vel Capitulum generale reſeruauit. Pars affirmans ex dictis videtur apertè ſequi: quia, ſi Epiſcopus poteſt circa ſe, quæ poteſt circa alios, & hoc etiam in caſibus Papæ reſeruatis: item, ſi Vicarius Epiſcopi poteſt mediatè ſibi conſulere per facultatem, quam ab Epiſcopo accepit pro tota diœceſi: à fortiori id poterit Prælatus regularis, qui non habet poteſtatem vicariam, ſed propriam ex ſuo munere, & qui non minùs videtur comprehenſus in facultate conceſſa Prælatis *in illo cap fin. de pœnit. & remiſſ.* cùm ibi non ſit ſermo de ſolis Epiſcopis, ſed de Prælatis exemptis. quibus conſulit Pontifex, dando eorum Confeſſariis facultatem, quam ipſi circa ſubditos habent.

60. Contra hoc tamen ſtare videtur vſus, & praxis aliquarum Religionum, vt Prælatus inferior non poſſit abſolui à peccato reſeruato, niſi à Prælato ſuo, vt de ſua Religione Clericorum regularium teſtatur Peregrinus *in Comment. ad ſuas Conſtitut. part.* 1. *cap.* 9. *litt. C.* §. 1. *& in addit. p* 3. *q* 1. non poſſe Prælatum eligere ſibi Confeſſarium extra ſuam religionem: quam tamen prohibitionem negat Diana, eiuſdem Religionis alumnus, & Prælatus, 2. *tom. tract.* 2. *de dubiis regular* & 3. *tom. tract.* 4 *miſcell. dub.* 1. In noſtra autem Societate certum videtur, quòd Superiores locales abſolui non poſſent, niſi à Prouinciali, & Prouinciales, non niſi à Confeſſario, quem ipſis Generalis aſſignat, ſi indigerent abſolutione à reſeruatis; quia ita declararunt Præpoſiti generales circa caſus reſeruatos. Difficile autem videtur, quomodo poſſint Prælati ſuperiores auferre inferioribus Prælatis facultatem ipſis de iure communi conceſſam ab ipſo Summo Pontifice *in dicto cap. vlt. de pœnit. & remiſſ.* vbi Pontifex concedit omnibus eiuſmodi Prælatis facultatem eligendi ſibi Confeſſarium, ne propter pœnitentiæ dilationem periculum ſit ſalutis animarum.

Pater Suarez *in præſenti, diſp.* 27. *ſect.* 2. *n.* 10. ſenſit procul dubio hanc difficultatem, & voluit eam præoccupare: atque ideo, poſtquam dixit, Prælatos Regulares intelligi etiam nomine Prælatorum *in dicto cap. vlt. de pœnit.* & frui poſſe illo indulto, addit, *hoc eſſe intelligendum cum aliqua limitatione, & moderamine; ſcilicet, niſi iuxta ſpecialia priuilegia, vel inſtitutionem à Pontificibus approbatam Prælatus inferior Religionis habeat Confeſſorem deſignatum à ſuo Prælato ſuperiore, qui iam eſt veluti ordinarius Iudex, & Paſtor eius in hoc foro; quia tunc nec ratio huius textus locum habet; neque eſt veriſimile per hoc generale ius derogari ſpecialia iura ſpectantia ad conuenientem Ordinem Religionis, argumento cap.* 2 *de pœnit. & remiſſ. in* 6. *Quod multò certius erit, ſi priuilegia Religionis poſt illud commune ius conceſſa, vel confirmata ſint. Quoties verò contigerit Prælatum Religionis non habere à Superiore Confeſſorem deſignatum, ſiue, quia id non eſt in more Religionis; ſiue, quia de facto contingit, vt non habeat: tunc vti poterit hac facultate, in quo etiam ſeruare debet, vt alia etiam iura, ſeu priuilegia Religionis cuſtodiat, eligendo Confeſſorem intra ipſam Religionem, & non extra, propter eaſdem rationes* Hæc Suarez, quæ eò tendunt, vt tacitè reſponderet ad obiectionem, quæ fieri poterat ex illo textu contra vſum noſtræ Religionis, & alterius, ſi fortè ſit, quæ eundem vſum habeat. 61. *Suarez.*

62. Cæterùm ex his omnibus, quæ indicat prædictus Auctor, non videtur euacuari difficultas. Primò, quia vſus, ſi quid probat, probat etiam contra id, quod Suarez concedit, dum fatetur, quòd ſi Prælatus inferior non habeat Confeſſarium ſibi deſignatum à Prælato ſuperiori, tunc poterit vti facultate illa Prælatis conceſſa. Hoc, inquam, eſt contra vſum: nam licèt Generalis ſoleat deſignare Confeſſarium Prouinciali, qui eum poſſit à reſeruatis abſoluere, ſi fortè indigeret; Prouinciales tamen non ſolent talem Confeſſarium deſignare Superiori locali: qui eum poſſit à reſeruatis abſoluere: & tamen Superior localis non habet ius eligendi ſibi talem Confeſſarium, qui eum abſoluat à reſeruato; ſed debet per ſe, vel per alium facultatem à Prouinciali poſtulare.

63. Secundò, quia, quamuis noſtræ Conſtitutiones à Summo Pontifice approbatæ ſint; non eſt tamen vlla conſtitutio, in qua explicitè, vel implicitè aliquid contineatur, contra facultatem illam in iure communi Prælatis conceſſam. Imò neque in vllo decreto alicuius Congregationis generalis quidquam hoc puncto dictum fuit: nam tota reſeruatio caſuum facta fuit in ordine ad Superiorem ſolùm localem, à quo abſolui poſſint, vel ab alio de eius licentia, nulla facta mentione alterius Prælati Superioris, ad quem pro alicuius abſolutione recurrendum eſſet. Solùm in quadam inſtructione Præpoſiti generalis notatur, quòd Superiores locales debent recurrere ad Prouinciales,

cialem, & Prouincialis ad Confeſſarium, quem ad hoc ſibi Generalis ſubſtituerit. Cùm autem Generales non poſſint reſeruare caſus, aut magis reſeruationem reſtringere, quàm ſit reſtricta à Congregatione, vel Capitulo generali; videtur difficile, quomodo derogatum fuerit illi indulto iuris communis, cui in nulla Congregatiune generali derogatum fuit.

64. Propter hæc ego, ſaluo meliori iudicio, aliter dicerem nullo modo eſſe derogatum indulto iuris communis Prælatis conceſſo: illud tamen indultum non fuiſſe directè ad abſolutionem à caſibus reſeruatis; ſed ſolùm, vt Prælati eligere ſibi poſſent Confeſſarium; per quem à non reſeruatis abſolui poſſent. Ratio, quæ me mouet, hæc eſt: quia Epiſcopi in primis, de quibus potiſſimùm ibi ſermo erat, non habebant caſus reſeruatos, niſi ſoli Summo Pontifici: nam alij omnes reſeruabantur ipſi Epiſcopo, qui poterat facilè tollere reſeruationem, quæ ab ipſo pendebat, nec habebat alium Superiorem in hoc foro, niſi Summum Pontificem, vt *ſuprà* vidimus. Certum eſt autem, quòd per illud indultum non fuit data illis facultas eligendi Confeſſarium, qui eos abſolueret ab omni cenſura, & peccato reſeruato Sedi apoſtolicæ: nam, licèt aliqui poſt Tridentinum concedant, poſſe Epiſcopum abſolui à delictis occultis reſeruatis Papæ; anteà tamen non poterant, nec poſſunt etiam nunc à delictis non occultis. Non fuit ergo indultum illud pro abſolutione à reſeruatis; ſed pro confeſſione ordinaria de aliis peccatis. Quod etiam argumentum procedit in aliis inferioribus Prælatis. Nam, ſi ipſi incidunt in caſus reſeruatos ab aliis Prælatis ſuperioribus; non magis poſſunt abſolui ab illis ſine licentia reſeruantis, quàm à caſibus pontificiis ſine licentia Pontificis: ergo, ſicut indultum prædictum non dat illis poſſe eligere Confeſſarium, per quem à caſibus Bullæ Cœnæ abſoluantur: ſic nec dabit eligere Confeſſarium, per quem abſoluantur à caſibus reſeruatis per Superiorem Prælatum; ſed tota illa facultas debet intelligi ſine præiudicio debitæ ſubordinationis ad reſeruantem in ordine ad peccata reſeruata. Pertinet enim ad reſeruantem dare eam licentiam, cui voluerit, & eo modo, quo voluerit.

65. Ad quod facit textus *in c. Si Epiſcopus, de pœnit. & remiſſ. in 6.* ex quo Suarez *dicta diſp. 30. ſect. 5 n. 4.* cum aliis fatetur, data licentia eligendi Confeſſarium, non intelligi datam ad caſus reſeruatos: ergo licentia data Epiſcopis, & aliis prælatis exemptis, eligendi Confeſſarium, non fuit vllo modo ad caſus reſeruatos. Fateor, de facto in Tridentino concedente Epiſcopis licentiam abſoluendi ſubditos à caſibus occultis, intelligi etiam datam licentiam, vt poſſit ipſe abſolui ab eiſdem, iuxta declarationem Eminentiſſimorum Cardinalium, quam refert Suarez *in præſenti, illa diſp. 30. dicta ſect. 2. n. 15.* quia nimirum, reſeruans, & concedens poſtea Prælato inferiori vniuerſaliter abſolutionem talis peccati, cenſetur auferre reſeruationem pro tota illa communitate, dum ad talem Prælatum recurrant: cùm autem ipſe Prælatus ſit pars illius communitatis, non cenſetur ipſe excluſus ab illo remedio communi, dum aliunde non conſtet de contraria intentione Superioris, à cuius ſula voluntate pendet totaliter quoad ſubſtantiam, & quoad extenſionem ablatio reſeruationis.

Vnde ſimiliter dicendum erit, in iis Ordinibus, in quibus Capitulum generale reſeruans aliquod peccatum committit eiuſdem abſolutionem Prælatis localibus, vel de eius licentia, non excludendo ipſos Prælatos ab eo beneficio; intelligi facultatem etiam extendi ad ipſum Prælatum, quando indigebit abſolui à tali peccato: in noſtro tamen Ordine, in quo conſtat abſolutionem Prælati localis reſeruari Prælato ſuperiori, non poteſt id præſumi. Et quamuis non habeatur in Conſtitutionibus, vel in Decretis Congregationum generalium excluſio ipſius Prælati à facultate ſibi conceſſa ad abſoluendos alios: colligitur tamen apertè illa mens Congregationis generalis V. vbi hæc reſeruatio facta fuit ex perpetuo vſu, ab eo tempore vſque ad hunc diem, deſignandi Confeſſarium, qui prouincialem poſſit abſoluere, & aliorum Superiorum localium, qui ſemper putarunt, ſe debere omnino recurrere ad Prouincialem, ſi fortè indigerent aliqua abſolutione: quæ praxis eſt optima interpres legis, & intentionis, quam reſeruantes habuerunt: præſertim, cùm ipſe Generalis, qui poteſtatem habet à Pontifice interpretandi dubia circa Conſtitutiones, & Decreta, ſic declarauerit.

Per hoc autem, vt dixi, non fuit neceſſe derogare vllo modo præfato indulto Prælatis conceſſo *in dicto cap. vltimo, de pœnit. & remiſſ.* quia ibi non agebatur de abſolutione à reſeruatis, neque eam dixit vllus fuiſſe de iure communi conceſſam, vt Epiſcopi poſſint abſolui ab omnibus caſibus pontificiis, etiam publicis: ſed ſermo erat de eligendo Confeſſario communi ad peccata non reſeruata. Et in ordine ad electionem talis Confeſſarij, non video etiam in noſtro Ordine ablatam eſſe Prælatis localibus talem facultatem. Nam licèt Regula dicat, curandum eſſe, vt ſit vnus Confeſſarius (ſi fieri poſſit) omnium, qui in eadem domo ſunt, à Superiore deſignatus: Regula tamen non adimit facultatem validè deſignandi Confeſſarium ſubditis: quam Conſtitutionem ei tribuunt, & Regulæ agnoſcunt. Monent tamen, v licèt ipſe poſſit Confeſſarios ſuis ſubditis deſignare, non conſtituat Confeſſarium noſtrorum ordinarium abſque Prouincialis approbatione. Per hoc verò non tollitur, quòd poſſit ſemel: & iterum alicui dare licentiam confitendi alteri; quam licentiam conſequenter poterit ſibi aſſumere, cùm nuſquam ipſi prohibeatur. 66.

Hinc oritur quartum dubium: an Prælatus regularis poſſit confiteri Sacerdoti alterius Ordinis, vel dare ſubdito talem facultatem, non ſolùm in caſu neceſſitatis; ſed etiam extra illam. Hoc tamen facilè ex dictis definitur: nam, loquendo de iure communi, non videtur negandum, quòd ſi non ſit aliquod ſtatutum ſpeciale id prohibens in ſua Religione, vtrumque poſſint facere, vt tradunt Miranda, Villalobos, Graſſius, & alij, quos refert, & ſequitur Diana *tom. 2. tract. 2. de dubiis regul. reſolut. 2. tom. 3. tract. 4. miſcellan. reſolut. 1. & 2.* Quod intelligendum eſt iuxta *ſuprà* dicta, vt non poſſit ipſe Prælatus abſolui à caſibus reſeruatis per Confeſſarium externum, quando voluntas Prælatorum Superiorum, vel Capituli reſeruantis, non fuit, vt ipſe poſſet ſibi eligere Confeſſarium ad peccata reſeruata. Ratio autem concluſionis eſt clara: quia, cùm ipſe habeat poteſtatem ordinariam in ordine ad ſuos ſubditos; poteſt delegare, quos voluerit pro 67.

Prælatus Regularis, an eligat Confeſſarium.

eotum confeſſionibus. Aliunde, cùm eamdem poteſtatem habeat ad eligendum ſibi Confeſſarium *ex dicto cap. fin. de pœnit. & remiſſ.* poterit eodem modo eligere, quem voluerit.

68. Quintò dubitari ſolet, an peregrinus veniens ad alium Epiſcopatum bona fide, poſſit ibi confiteri, & abſolui à peccatis reſeruatis, & à quo debeat abſolui. Diſtinguendum eſt: nam caſus multipliciter contingere, poteſt. Primò, ſi Confeſſarius habeat facultatem abſoluendi à reſeruatis ibi, vbi audit confeſſionem. Secundò, ſi eam non habeat, ſed ſolùm ad non reſeruata. Tetiò, ſi peccatum ſit reſeruatum in vtroque Epiſcopatu. Quartò, ſi ſolùm ſit reſeruatum in loco, vnde venit pœnitens. Quintò, ſi ſit reſeruatum in loco ſolùm, vbi confitetur. Supponimus autem, pœnitentem non veniſſe animo mutandi domicilium; alioqoin iam non eſt regendus legibus loci, vnde profectus eſt.

Peregrinus an ſit abſoluendus à reſeruatis.

69. His ſuppoſitis, ſi peccatum ſit in vtroqoe Epiſcopatu reſeruatum, dicunt omnes, non poſſe abſolui à Confeſſario non habente poteſtatem circa caſus reſeroatos. Deinde, ſi Confeſſarius habeat poteſtatem circa reſeruata; concedunt poſſe abſoluere à peccato, quod reſeruatum eſt, in Epiſcopatu pœnitentis; in quo tamen non omnes fortaſſe conſequenter loquuntur ad ſuam ſententiam. Plures enim negant, poſſe abſoluere Sacerdotem non habentem auctoritatem ad caſus reſeruatos, pœnitentes, licèt illud peccatum non ſit reſeruatum in hoc Epiſcopatu, vbi confeſſio auditur. Sotus, Graffius, & Vega quos refert, & ſequitur Fagundez *lib. 3. de 2. Eccleſiæ precepte, cap. 8. num. 20.* quibus adde Paulum Comitolum, Hunnum, & Megalam, quos affert Diana 1. *tom. tract. 3. miſcell. reſolut. 16.* & Vgolinum, & Bellochium, Floronum, & Capeuillam, quos affert ipſe Diana 2. *tom. tract. 4. de Sacram. reſolut.* 103. quorum aliqui id probant ex Bonifacio VIII. *capit. ſi Epiſcopus, de pœnitent. & remiſſ. lib. 6.* vbi dicitur, Epiſcopum ſuo ſubdito concedentem facultatem eligendi ſibi Confeſſarium idoneum, non intelligi conceſſiſſe facultatem, vt abſolueretur à caſibus reſeruatis. Addit Fagundez, præſumi illum pœnitentem in fraudem ſe aliò contuliſſe, vt fugeret reſeruationem peccati commiſſi.

70. Hæc argumenta facilè ſoluuntur. Ad primum enim reſpondeo, pœnitentem in noſtro caſu non habere facultatem ab Epiſcopo eligendi Confeſſariom; ſed habere facultatem conſuetudine, & approbatione Prælatorom introductam, quam Eugenius Papa IV. approbauit, qua poteſt, dum in alieno Epiſcopatu bona fide verſatur, gerere ſe in ordine ad confeſſionem, ſicut alij, qui ſunt incolæ illius loci. Bonifacius autem loquitur de ſubdito manente in ſoo Epiſcopatu, cui Epiſcopus non intelligitor dediſſe facultatem pro reſeruatis. Ad ſecundum reſpondeo, in foro interno ceſſare omnes præſumptiones: quare, ſi pœnitens certò ſcit, ſe non eo animo diſceſſiſſe ab alio loco, neque in fraudem; ſed propter alia negotia, quomodo poteſt habere locum præſumptio illa?

71. Contraria ergo ſententia verior eſt, quòd poſſit abſolui à Confeſſario non habente poteſtatem ad reſeruata; ſi tamen illud peccatum in loco confeſſionis non ſit reſeruatum. Hanc tenent Caietanus *in Summa, verbo, Abſolutio*, 2. Paludanus, & Antoninus, quos affert, & ſequitur Suarez *in præſenti, diſput. 30. ſect. 1. n. 4.* Henriquez *lib. 6. cap. 14. n. 8. Littera Q.* Regioaldus *in praxi, tom. 1. lib. 8. cap. 5. ſect. 3. n. 69.* Homobonus *de caſibus reſeruatis, p. 1. c. 2.* Villalohos *in Summa, tom. 1. tract. 9. difficult. 59. n. 4.* Diana *locis ſuprà citatis*, & alij. Et quidem aliqui ex aduerſariis, vt dixi, non videntur conſequenter loqui: ſi enim ideo non poteſt abſolui; quia eius Epiſcopus iter agentibus ſolùm præſumitur concedere facultatem eligendi Confeſſarium pro non reſeruatis, non pro reſeruatis; non poterit abſolui à Confeſſario alterius Epiſcopatus; etiamſi ibi habeat facultatem ad abſoluendum à reſeruatis: nam ſuppono, non eſſe eadem reſeruata, ſed diuerſa; imò licèt eſſent eadem, ſi Epiſcopus pœnitentis non dedit licentiam pro reſeruatis, licentia alterius Epiſcopi per accidens ſe habebit ad illam abſolutionem; & tamen ipſi concedunt, poſſe abſolui ab habente poteſtatem ad reſeruata in loco confeſſionis.

Meliùs ergo dicitur cum Suarez, & aliis, peregrinos, & aduenas ex recepta conſuetudine æſtimandos eſſe in ordine ad confeſſionem, ſicut eos, qui ſunt incolæ eiuſdem loci: neque enim Confeſſarij huius Ciuitatis debent, aut poſſunt interrogare ſingulos pœnitentes de patria, vel an ſint peregrini, & multò minùs de caſibus reſeruatis in ſua patria; quos certè nec Confeſſarius huius Ciuitatis, nec ipſe pœnitens peregrinus ſcire poſſunt. Debuit ergo conſuetudo, vt vtilis eſſet ad praxim, ita introduci, vt ſolùm ſit attendendum ad locum, in quo fit confeſſio. Vnde, ſi pœnitens confiteatur aliquod peccatum, quod in loco, à quo diſceſſit, non erat reſeruatum; in loco tamen confeſſionis ſit reſeruatum; Confeſſarius, qui in hoc loco non habet facultatem ad reſeroata, non poteſt eum abſoluere, vt fatetur Suarez, licèt in hoc etiam diſſentiat Fagundez. 72.

Dices: Si Parochus proprius ſimul veniret cum hoc peregrino ſuo ſubdito, poſſet hîc illum abſoluere ſine licentia ad reſeruata ab illo peccato, quod in eius diœceſi non eſt reſeruatum, licèt hîc ſit reſeruatum: ergo etiam Parochus huius loci poteſt eum abſoluere, tanquàm à non reſeruato. Reſpondeo, negando conſequentiam. Ratio differentiæ eſt: quia Parochus ille prior non habet ſuam iuriſdictionem ab hoc Epiſcopo; ſed ab Epiſcopo proprio, vel dependenter ab illo. Quare eius ſolus Epiſcopus potuit per reſeruationem auferre, vel limitare eius iuriſdictionem; non verò iſte alius Epiſcopus, à quo non dependet; ideò reſpectu illius Parochi non eſt reſeruatum tale peccatum ſui ſubditi. At verò hic alius Parochus habet ſuam poteſtatem dependentem ab Epiſcopo huius loci, qui potuit illam per reſeruationem limitare, prout de facto limitauit: non habet ergo poteſtatem ad abſoluendum à tali peccato: ideo reſpectu illius, & omnium, qui dependent in ſua poteſtate ab hoc Epiſcopo, manet reſeruatum illud peccatum; idcircò non poſſunt ab illo abſoluere peregrinum, cùm ad illam etiam abſolutionem vti debeant poteſtate dependenti ab hoc Epiſcopo. 73.

SECTIO

SECTIO VI.

Vtrùm Superior poßit audire ſola reſeruata, & abſoluere ab illis pænitentem.

74. DVpliciter poteſt contingere hic caſus. Primò, quòd pœnitens adeat priùs Confeſſarium inferiorem, qui non poteſt abſoluere à reſeruatis: & tunc certum eſt, non poſſe inferiorem abſoluere ab aliis, niſi quando pœnitens eſt in neceſſitate confitendi vel ſumendi Euchariſtiam: tunc autem, an poſſit, & debeat confiteri inferiori, & an debeat confiteri etiam reſeruata, an verò ſola non reſeruata, & an id locum habeat etiam, quando peccatum reſeruatum habet excommunicationem reſeruatam: diximus latè *diſp. 14. de Euchariſtia, ſect.* 5. vbi probabile dixi, quòd poſſet, & deberet confiteri inferiori ante Communionem, & ſola non reſeruata; & hoc, licèt haberet excommunicationem reſeruatam, quæ omnia non oportet iterum in hoc loco repetere.

75. Secundò ergo poteſt contingere, quòd pœnitens priùs adeat Superiorem; ipſe verò nolit audire confeſſionem integram; ſed ſola reſeruata, & abſoluere ab illis, & remittere pœnitentem ad inferiorem pro complenda confeſſione: in quo caſu multi, & graues Auctores dicunt, poſſe id facere Prælatum, cui propter Prælatorum occupationem non vacat audire confeſſiones integras ſubditorum, quæ eſt cauſa ſufficiens ad diuidendam confeſſionem. Ita Caietan. *verbo, Confeßio, conditione* 10. docens, eſſe conſuetudinem Romanam, quam non licet reprobare. Antoninus, Paludan. Henricus, Nauarrus, vterque Soto, quos affert Suarez *in præſenti, diſp.* 31. *ſect.* 1. Dicunt tamen, debere pœnitentem poſtea inferiori confiteri eadem reſeruata ſimul cum aliis peccatis. Addit Nauarrus, ex vtraque abſolutione Superioris, & inferioris, fieri vnum integrum Sacramentum, quod habet ſuum effectum, quando inferior abſoluit. Eandem probabilem dicit Ledeſma *in Summa, tom.* 1. *de Sacramento Pœnitentia, c.* 20. *concluſ.* 3. *dub.* 4. & illam ex parte ſequitur Ioannes de la Cruz *in direct. conſcientia, p.* 2. *de Sacramento pœnitentia, q.* 3. *dub.* 5. *concl.* 3. dicit tamen, in prima abſolutione fieri Sacramentum validum, & dari gratiam, nec eſſe obligationem confitendi inferiori eadem peccata reſeruata, à quibus iam fuit pœnitens directè abſolutus.

76. Contraria ſententia docet, per ſe loquendo, id non poſſe fieri; ſed debere Superiorem, vel non abſoluere, vel audire confeſſionem integram. Hanc tenent Adrian. Syluester, Victoria, Cano, Viguerius, quos affert, & ſequitur idem Suarez *loco citato*. Vazquez *q.* 91. *art.* 3. *dub.* 10. & alij recentiores communiter. Quæ ſententia verior eſt. Et fundamentum contrariæ ſententiæ, quod ex praxi Romanæ Curiæ deſumebatur, ſolidum non eſt, primò: quia Syluester, qui Pœnitentiarius fuit in Baſilica Petri, oppoſitum teſtatur eſſe in praxi. Secundò, quia nunc non eſt veſtigium talis conſuetudinis. Tertiò, quia reſeruata, pro quibus ad Romanam Curiam venitur, ſunt reſeruata Pontifici: hæc autem reſeruantur ratione excommunicationis, qua ſublata, tollitur reſeruatio. Ad quid ergo oportebat abſoluere ſacramentaliter à peccato, cùm ſufficeret abſoluere ab excommunicatione, qua ſublata auferebatur reſeruatio peccati? Quare ſuſpicor, hanc fuiſſe conſuetudinem illam, quam Caietanus teſtatur, nempe, abſoluendi ab excommunicatione reſeruata, & remittendi ad inferiorem pro confeſſione, & abſolutione ſacramentali; & ideo oportebat inferiori confiteri omnia peccata, vt ab iis omnibus ſacramentaliter abſolueret. Vnde etiam potuit Nauarrus dicere, ex vtraque abſolutione conflari vnam abſolutionem integram: loquendo de abſolutione, prout includit abſolutionem à cenſuris, & à peccatis: quæ, quia vtraque ſolet de facto dari ſimul in confeſſione, & tunc diuidebatur; poterat dici integrari aliquo modo abſolutionem, & confeſſionem ex vtraque parte.

77. Loquendo ergo de abſolutione ſacramentali, duo dicenda videntur. Primum, eam non poſſe diuidi, aut dimidiari, ſicut neque ipſam confeſſionem ſine neceſſitate, & cauſa vrgente, cùm confeſſionis integritas ſit de iure diuino. Vnde addit Suarez contra Ioann. Medinam, etiamſi Superior vellet, audita tota confeſſione, abſoluere directè à ſolis reſeruatis, non poſſe id validè facere; ſed vel abſoluere ab omnibus peccatis auditis, vel à nullo: quia Christus non dedit talem poteſtatem. Hoc tamen difficultate non caret, nec facilè probabitur, non poſſe validè (quamuis non licitè) Sacerdotem velle abſoluere ab his, & non applicare directè abſolutionem ad alia; ſed habere ſe, ſicut ſi ea non audiuiſſet. Quidquid tamen ſit de hoc, ſecundò dicendum videtur, ad non audiendam confeſſionem integram requiri cauſam, & neceſſitatem grauem, qualis non reperitur, per ſe loquendo, in omnibus Prælatis: poſſunt enim vel audire totam confeſſionem: vel ſi non vacat, committere cauſam alicui Sacerdoti, cui poſſint fidere, & taxare, ſi velint, pœnitentiam, & præſcribere alia remedia adhibenda.

78. *Ex cauſa id fieri poſſet.* Non tamen negamus, poſſe dari cauſam rationabilem, id aliquando faciendi, & abſoluendi ſacramentaliter à ſolis reſeruatis: verbi gratia, ſi pœnitens dicat, ſe indigere abſolutione Superioris, vel eius licentia ad confitendum alteri, nec vellet dicere, niſi in confeſſione ſacramentali ſpeciem peccati, quia non vult duobus manifeſtare idem peccatum: & aliunde Superior non poſſet ipſum audire, nec pœnitens poſſet ampliùs expectare propter neceſſitatem vrgentem ad communicandum, vel quid ſimile: ac denique Superior iudicaret neceſſarium perſonaliter audire reſeruatum: quia propter aliquam circumſtantiam ita validè expediret: tunc poſſet dari cauſa audiendi, & abſoluendi dimidiata confeſſione; qui tamen caſus rariſſimus eſt.

79. Adde illum, qui non eſt ſuperior, ſed ex priuilegio poteſt abſoluere à reſeruatis, non habere ex vno capite tantam cauſam dimidiandi confeſſionem: quia, ſi eſſet vtile, & neceſſarium pœnitenti, quòd ille Confeſſarius audiret tale peccatum, vt daret illi conſilium, & medicinam opportunam, & Confeſſarius non poſſet audire confeſſionem integram; tunc poſſet pœnitens, cùm eius interſit, ei dicere extra confeſſionem ſub ſecreto naturali caſum; vel certè incipere confeſſionem cum ipſo perficiendam poſtea, cùm erit opportunitas: ſi autem pœnitens nollet hoc facere, Cõfeſſarius, cùm non ſit eius Paſtor, nec debeat procurare notitiam peccati ad adhibendũ remedium, non videtur habere æqualem rationem

ad audiendam confeſſionem dimidiatam. Aliunde tamen videtur eſſe maior cauſa in huiuſmodi priuilegiato, quàm in Prælato: quia Prælatus poſſet committere alteri confeſſionem, & dare illi iuriſdictionem, quod priuilegiatus non poteſt facere. Vnde, ſi pœnitens indiget ſtatim abſolutione, & Confeſſarius non poteſt totam audire, nec remittere ad alium priuilegiatum, aut ad Superiorem, qui poſſit; facilius dabitur in eo caſu ad abſoluendum à ſolo reſeruato, & remittendum pro aliis ad alium Confeſſarium. Sed neque hoc poterit niſi rariſſimè contingere.

80. *Per ſingulas abſolutiones fit Sacramentum diuerſum.*

Hinc infertur primò. Quoties Prælatus abſoluit ſacramentaliter à ſolis reſeruatis, niſi adſit mala fides, vel obex ex parte pœnitentis, fieri verum Sacramentum, & conferri gratiam: quia cùm adſint materia, & forma, & aliunde defectus integritatis confeſſionis non ſit culpabilis, vt ſuppono; nihil poteſt deeſſe ad veritatem, & effectum Sacramenti; ſicut nec quando ob inculpabilem obliuionem, vel ob aliam iuſtam cauſam omittit pœnitens aliqua peccata, obſtat defectus integritatis valori, & effectui Sacramenti.

81. Infertur ſecundò, non fieri vnum Sacramentum, nec vnam abſolutionem ex abſolutione Superioris, & abſolutione inferioris; ſed eſſe duplex Sacramentum diuerſum, ita vt ſingula conſtent ex materia, & forma diuerſis; nempe, ex confeſſione, & abſolutione diuerſa, atque adeò cauſare duplicem effectum gratiæ ſanctificantis: quia, poſito Sacramento valido, non eſt, cur differatur eius effectus in ſubiecto diſpoſito, qualis eſt pœnitens, quem ſupponimus habere dolorem, & propoſitum circa omnia peccata.

82. *Non eſſet neceſſe repetere peccata.*

Infertur tertiò, pœnitentem abſolutum à ſuo Superiori ſacramentaliter à ſolis reſeruatis, non habere obligationem ea iterum confitendi inferiori cum non reſeruatis. Hoc probat Suarez *n.* 10. quia, quoties pœnitens materialiter dimidiat confeſſionem, vel propter obliuionem, vel propter aliam rationabilem cauſam, ſiue ex parte pœnitentis ortam, ſiue ex parte Miniſtri, non tenetur ampliùs confiteri peccata, quæ illo modo confeſſus eſt, & à quibus fuit iam abſolutus: ergo idem erit in hoc caſu, in quo iam illa peccata Eccleſiæ clauibus ſubiecta fuerunt, & abſoluta. Quod enim dicit Caietanus, integram confeſſionem faciendam eſſe Confeſſario, non Confeſſariis; & ideò debere omnia peccata dici eidem Confeſſario: hoc, inquam, probaret, idem eſſe dicendum, quoties propter obliuionem, vel aliam cauſam rationabilem aliqua peccata tacentur in prima confeſſione, atque ideo debere poſtea repeti totam confeſſionem præcedentem, vt confeſſio fiat integra Confeſſario, non Confeſſariis: conſequens autem eſt omninò falſum. Fatendum ergo eſt, confeſſionem debere fieri integram vni Confeſſario, per ſe loquendo; per accidens tamen, poſſe fieri pluribus, quando propter cauſam iuſtam non potuerunt dici omnia peccata primo Confeſſario.

Hæc ratio placuit Recentioribus, Patri Coninch *diſp.* 7. *d.* 9. *n* 80. Ioanni de la Cruz Dominicano, *loco ſuprà citato*, & aliis. Sed non placuit Patri Fagundez *lib.* 8. *de ſecundo Eccleſiæ præcepto, c.* 3 *n.* 8. vbi Suarij doctrinam minùs probabilem dicit; & ipſum non videri *in album collimare, neque eius rationem conuincere: quia in omnibus aliis caſibus, in quibus pœnitens, vel ex obliuione, vel ex cauſa vrgente dimidiat confeſſionem, nemo dubitat fuiſſe pœnitentem abſolutum ſacramentaliter ab omnibus peccatis, etiam ab oblitis, & ex cauſa omiſſis: directè quidem à confeſſis: indirectè verò ab omiſſis, ſeu oblitis: & ſolùm pœnitenti manſit obligatio confitendi poſtea ea, quæ ſcienter, & ex grauiſſima cauſa omiſit; vel, quorum fuit oblitus: at verò in caſu præſenti valdè probabilis eſt ſententia, quæ docet, abſolutionem Superioris ſolum eſſe ablationem quandam ipſius reſeruationis ac proinde non tollere ipſam culpam; ſed tollere reſeruationem, vel excommunicationem, ſi forte eſt annexa, quam tenent multi Doctores.*

Fagund.

Hæc Fagundez, in quibus non poteſt non diſplicere in primis modus ille loquendi de optimo, ac planè legitimo diſcurſu Suarij. Secundò diſplicet, quòd, vt illum impugnaret, videtur ſibi in eadem pagina contradicere: impugnat etenim, eò quòd probabile ſit, abſolutionem Superioris in noſtro caſu eſſe ſolùm ablationem reſeruationis, vel excommunicationis; nec tollere ipſam culpam: in aliis verò caſibus remitti peccata omnia, aliqua directè, & aliqua indirectè, atque adeo non manere obligationem confitendi ea, à quibus directè fuit abſolutus. Ex quibus verbis videtur apertè colligi à contrario ſenſu, quòd ſi in caſu noſtro abſolutio Superioris non fuiſſet ſolum ablatio excommunicationis, vel reſeruationis: ſed abſolutio ſacramentalis conferens gratiam, ratio Suarij benè concluderet, & de facto concludere debet apud eum, qui hæc concedit. Cùm ergo ipſemet Fagundez poſteà *num* 11. hæc omnia expreſsè concedat ex propria ſententia; conſequens eſt, vt apud ipſum concludere deberet diſcurſus ille, vel propter eius inefficaciam reiicere deberet Suarij ſententiam, vt minùs probabilem. Quomodo enim poteſt exiſtimari minùs probabilis concluſio, eò quòd fundetur in principiis, quæ non ſolùm vt probabiliora; ſed, vt omninò vera amplectitur ipſemet, qui concluſionem impugnauit propter debilitatem principiorum? 83.

Tertiò denique debuiſſet aduertere, argumentum illud ſolùm adduci à Suario, ſuppoſita ſua doctrina, nempe, quod abſolutio illa eſſet ſacramentalis: ſi enim non eſſet ſacramentalis, ſed ablatio reſeruationis, vel cenſuræ, hoc magis eſt pro ſententia Suarij, qui contendit, non debere eſſe ſacramentalem, addit tamen, & meritò, ſi ſacramentalis fuiſſet, debuiſſe conferre gratiam, & per conſequens remittere aliqua peccata directè, & reliqua indirectè: quod quidem ipſe Fagundez poſtea fatetur: dicit enim, perfici ex priori confeſſione, & abſolutione verum Sacramentum, & formaliter integrum verè conferens gratiam. Si autem gratiam confert: ergo omnia alia peccata mortalia tolluntur indirectè, cùm non poſſint cum gratia manere: & peccata reſeruata tolluntur directè, cùm tollantur ex vi abſolutionis, quæ ad illa ſola directè terminatur.

Infero vltimò, licèt Superior non abſoluat ſacramentaliter; ſed ſolùm auferat reſeruationem, & abſoluat ab excommunicatione, ac mittat pœnitentem ad inferiorem pro abſolutione ſacramentali obtinenda; adhuc Superiorem debere obſeruare totam illam notitiam ſub ſigillo confeſſionis: ſicut, quando Confeſſarius ob indiſpoſitionem pœnitentis eum non abſoluit, debet obſeruare ſub ſigillo, quæ audiuit. Et ratio eſt: quia iam totum illud ſpectabat, & ordinabatur ad 84.

ſacramentum

Sacramentum, vt cum Cano obſeruant Vaſquez *dicto dub.10.num. 5.* Suarez *dicta ſect.1.num.8.* & alij recentiores.

SECTIO VII.

Vtrùm facta ſemel confeſſione cum potente abſoluere à reſeruatis, cenſeatur ablata reſeruatio pro omnibus, quæ pœnitens propter obliuionem omiſit.

85. COmmunis ſententia affirmat, quam tenent Gabr. Adrianus, Syluester, Angelus, Roſella, Nauarrus, Couarruuias, Cano, & Ledeſma apud Suarez *diſput. 31. ſect 4. num. 12.* Eamdem tenet Coninch *in præſenti, diſput.8.dub.12. numer. 98.* Nunnus *in addit.quæſt.9.art.2.par.2 dub. 4.* Reginaldus *in praxi, tom.1.libr.8.cap.7.numer. 99.* Henriquez *libr.6 cap.16.num.5.* & alij. Addunt aliqui horum Auctorum, id verum eſſe, ſi abſoluens intendebat abſoluere, & liberare ab omnibus peccatis, & cenſuris. Ita Gabr. Angelus, Syluester, & Roſella apud Vaſquez *quæſt.92. a. 1.3. dub 5.num.5.*

86. Hæc ſententia difficilis viſa eſt Suario, & Vaſquio *locis citatis*, atque ideò vterque eam vel negauit, vel ex parte limitauit. Nam Pater Suarez diſtinguit de ſubdito recurrente ad Superiorem, vt ab eo abſoluatur à reſeruatis ſi quæ habet, & hoc ei ſignificante: & tunc dicit, Superiorem velle auferre reſeruationem pro aliis, quæ pœnitens oblitus eſt inculpabiliter. Si verò ſubditus id non ſignificet, ſed recurrat tamquam pro confeſſione ordinaria, & confiteatur alia peccata non reſeruata, non præſumitur Superior velle auferre reſeruationem pro aliis, niſi id ſufficienter ſignificet. Abſurdum enim videtur, quòd per quamlibet confeſſionem quacumque occaſione factam cum Superiore, nulla mentione facta de reſeruatis, ſed accuſando ſe de verbis otioſis, eo ipſo pœnitens maneat iam liber ab omni reſeruatione pro omnibus oblitis; cùm tamen fini, & intentioni reſeruationis nullo modo ſatisfactum ſit, quæ erat, quòd Superior peccati notitiam haberet, vt medicinam, & ſatisfactionem congruam imponeret. Addit tamen Suarez *num.10.* quando facultas abſoluendi à reſeruatis conceſſa eſt alicui in fauorem pœnitentis, vt quando per Iubileum conceditur facultas eligendi Confeſſarium, qui abſoluat à reſeruatis; tunc licèt pœnitens oblitus fuerit peccati reſeruati, nec mentionem de reſeruatis faciat; adhuc intelligi ablatam reſeruationem: quia per conceſſionem talis facultatis intelligitur Superior, vel Pontifex abſtuliſſe reſeruationem, ſi ſubditus tali Iubileo vti voluiſſet. Hanc ſententiam Suarij refert, & ſequitur Thomas Sanchez *libr.8. de matrim. diſp.15.n.17.*

87. *Excommunicatio non manifeſtata an auferatur.* Pater Vaſquez *num. 18. & 21.* dicit, ſiue pœnitens aliqua reſeruata confeſſus fuerit, ſiue non; adhuc illa, quæ oblitus eſt, manere reſeruata: addit, excommunicationem etiam reſeruatam auferri à Superiore, vel eius delegato per abſolutionem generalem à cenſuris, quam præmittit; per hoc tamen non auferri reſeruationem ab ipſo peccato oblito: ſed in hoc caſu fallere regulam illam communem, quòd, ablata excommunicatione reſeruata, iam peccatum cum ipſa connexum, non manet ampliùs reſeruatum. Item *numer.42* fatetur, quando ſubditus fatetur reſeruata, tolli reſeruationem illorum, ſi ea integrè confeſſus fuerit; licèt confeſſio, & abſolutio aliunde inualida ſit, dum tamen Confeſſarius poſſet ab iis abſoluere: quod idem concedit Suarez *numer.9.* Denique concedit Vaſquez *num 38.* idem, quod dixerat Suarez de ſubdito, in cuius fauorem data fuerat facultas, vt in Iubileo; auferri, ſcilicet, reſeruationem, licèt in confeſſione non meminerit reſeruatorum.

Probat vterque ſuam ſententiam, ſeu limitationem illam ſententiæ communis, eodem ferè 88.
argumento: quia, ſcilicet, reſeruatio peccati nihil aliud eſt, niſi ablatio iuriſdictionis Sacerdoti inferiori, ne poſſit directè abſoluere à tali peccato, ſeu (quod idem eſt) eſt, velle, quòd pœnitens non ſatisfaciat præcepto diuino, confitendi peccata proprio Sacerdoti, niſi peccatum illud Superiori confiteatur. Hoc autem reſeruatione ſuppoſita, licèt per confeſſionem de aliis peccatis remittatur indirectè peccatum reſeruatum oblitum, adhuc non eſt circa illud ſatisfactum præcepto diuino confitendi illud proprio Sacerdoti: ergo manet obligatio confitendi illud Superiori, qui per reſeruationem deſignatus fuit, vt proprius Sacerdos, cui illud peccatum confitendum ſit. Confirmatur, & explicatur: quia per abſolutionem, & remiſſionem indirectam non tollitur vllo modo obligatio confitendi poſteà peccatum ſic remiſſum eidem Sacerdoti, cui priùs confitendum erat, vt conſtat in Parocho abſoluente ſubditum indirectè à mortalibus oblitis; quæ tamen non ideò eximerentur ab obligatione confitendi ea eidem Parocho, vel alteri æquali: neque enim poterit ab eis iam abſoluere directè ſimplex Sacerdos, eò quòd indirectè abſoluta fuerint: ergo nec reſeruata per illam abſolutionem indirectam eximuntur ab eo Sacerdote, ad quem anteà pertinebant. Ratio autem eſſe poteſt: quia indirecta abſolutio fit propter connexionem neceſſariam, quam habet ablatio, & remiſſio huius peccati cum remiſſione illius, quod directè abſoluitur: nullam autem neceſſariam connexionem habet ablatio reſeruationis cum remiſſione peccati; poteſt enim remitti peccatum oblitum manente obligatione confitendi illud Superiori, ſicut de facto remittuntur peccata non reſeruata oblita, manente obligatione confitendi ea proprio Sacerdoti. Ergo, quòd abſolutio indirecta detur à Superiore, per accidens ſe habet ad tollendam reſeruationem; quæ quidem non indirectè, ſed directè, & ex intentione directa auferri debet, ſi auferenda eſt.

Hæc ſententia ingenioſè excogitata eſt; & ar- 89.
gumenta habet ſatis ſolida: non tamen cogunt, vt diſcedamus à ſententia communi: quam, ſi poſſumus ſuſtinere, non oportet eam deſerere; tum, quia communis eſt; tum, quia magis fauorabilis. Suppono autem, in ea ſententia non ſtatim ablata reſeruatione peccati obliti, poſſe illud à quocumque Sacerdote ſimplici abſolui; ſed confitendum eſſe illi, qui poſſet ab eo abſoluere ab initio, ſi reſeruatum non eſſet: quia ablatio reſeruationis non facit, quòd illud peccatum ſit melioris conditionis, quàm alia peccata mortalia non reſeruata; quæ tamen, ſi per obliuionem omiſſa fuerunt, debent poſteà abſolui directè ab eo, ad quem anteà pertinebant. Suppono item, in toto hoc caſu ſermonem eſſe de peccato, cuius obliuio, & omiſſio inculpabilis fuit; non de illo, quod fuit culpabiliter omiſſum.

90. His ſuppoſitis, vt communem ſententiam defendamus, aduerto, loquendo de poſſibili, negari non poſſe, quòd per ſolam abſolutionem indirectam peccati poſſit directè auferri eius reſeruatio. Quod Auctores contrariæ ſententiæ non negabunt, cùm ipſimet fateantur, vt vidimus, poſſe aliquando per abſolutionem omninò inualidam auferri validè, & directè reſeruationem: minùs enim eſt abſolutio inualida, quàm abſolutio indirecta. Si ergo abſoluens inualidè à peccato, poteſt abſoluere validè à reſeruatione; meliùs poſſet abſoluens indirectè & validè, velle abſoluere directè à reſeruatione. Ratio autem eſt: quia peccatum, & reſeruatio peccati ſunt vincula diuerſa: poteſt ergo Superior directè velle auferre vinculum reſeruationis, etiam quando indirectè ſolùm aufert peccatum. Non ergo debet hoc fundari in ſola vi indirectæ abſolutionis; hoc enim benè impugnat P. Vaſquez: ſed in poteſtate Superioris, qui poteſt directè auferre reſeruationem eorum, quæ indirectè abſoluit.

91. Tota ergo difficultas præſens non eſt, nec eſſe debet circa poſſibilitatem; ſed circa factum, ſeu voluntatem an de facto velit Superior tollere directè reſeruationem pro oblitis, quoties abſoluit ſubditum. Et quoad hoc dicimus, probabiliter præſumi à communi ſententia voluntatem illam in Superiori. Quod poſſumus aliquibus argumentis, & coniecturis comprobare. Et primò probari poteſt ex his quæ admittit P. Vaſquez, auferri, ſcilicet, à Superiore omnem excommunicationem etiam ſibi reſeruatam oblitam per abſolutionem à cenſuris generalem, quam præmittit. Vnde arguere poſſumus, quia in peccatis reſeruatis cum excommunicatione omnes fatentur, ablata excommunicatione, ſeu eius reſeruatione, eo ipſo auferri reſeruationem peccati: ergo per illam abſolutionem tollitur reſeruatio eorum peccatorum, quæ communiter grauiora ſunt, quam illa, quæ ſine cenſura reſeruantur: atque ideò non eſt credibile, quòd Superior velit auferre reſeruationem peccati grauioris obliti, non verò leuioris, vt arguit benè P. Suarez *numero* 16. Ergo ſicut vult abſoluere directè à vinculo excommunicationis reſeruatæ; ſic etiam præſumitur velle tollere vinculum reſeruationis peccati.

92. Nec ſatisfacit reſponſio Patris Vaſquez *numer.* 25. quòd Superior intendit tollere excommunicationem, & eius reſeruationem, ne impediat abſolutionem peccatorum, quæ confeſſus eſt pœnitens, non verò intendit tollere reſeruationem ipſius peccati obliti: contra hoc enim in primis eſt communis omnium regula, qui dicunt, in caſibus pontificiis, & ſimilibus, ablata cenſura, auferri peccati reſeruationem, quam communem regulam coactus tandem eſt ex parte negare P. Vaſquez *num.* 31. Secundò reiicitur: quia, licèt ablatio excommunicationis neceſſaria ſit ad validam, vel licitam abſolutionem peccatorum; Superior tamen non tenebatur in rigore abſoluere à cenſuris reſeruatis, dum ipſæ non manifeſtantur: quia non tenetur in primis Confeſſarius ad ponenda omnia, quæ magis certum, & ſecurum poſſunt reddere valorem abſolutionis; alioquin teneretur ad procurandam, quando commodè poſſet, & eam non habet, facultatem abſoluendi à cenſuris reſeruatis, vt hoc modo magis certum redderet valorem abſolutionis; ſi fortè oblitus eſt alicuius excommunicationis reſeruatæ, quam habet. Sufficit ergo, ſi ipſe non ſciat, ex parte pœnitentis dari cenſuram, aut impedimentum ad eius valorem; atque ideò, dum ſubditus dicit, ſe non habere cenſuram reſeruatam, poſſet Superior ei credere, & non abſoluere eum à cenſura reſeruata. Si ergo de facto eum abſoluit ab excommunicatione reſeruata, hoc ideò facit, quia vult liberare, & ſoluere pœnitentem, qui bona fide accedit, ab omni prorſus vinculo, quantùm poteſt, & per conſequens vult etiam liberare à vinculo reſeruationis peccati, cùm poſſit, ſicut liberat à reſeruatione cenſuræ.

Pater Suarez *numer.* 19 ſenſit hanc difficultatem, & tentat varias ſolutiones adhibere. Primò, non extendi illam abſolutionem generalem ad excommunicationem reſeruatam. Secundò, extendi quidem, ſed eſſe ſolùm ad reincidentiam, ita vt poſt abſolutionem à peccatis, adhuc remaneat excommunicatus. Quæ cùm minùs illi placerent, tandem inclinat ad illam aliam reſponſionem, quòd auferatur tunc cenſura, ſed non reſeruatio peccati. Hoc tamen videtur non parum eneruare vim argumenti, quo ipſemet vſus fuerat *numer.* 16. ad probandum, quòd quando ſubditus confitetur reſeruata, & ad hunc finem exonerandi omninò conſcientiam recurrit ad Superiorem; tunc Superior aufert reſeruationem, etiam pro oblitis: quod probat ex eo, quòd per abſolutionem à cenſuris abſoluit à cenſuris reſeruatis oblitis: ergo aufert reſeruationem peccati obliti, cui annexa erat cenſura: ergo eodem modo intendit auferre reſeruationem obliti non habentis cenſuram annexam. Hoc autem argumentum poſſet eodem modo eludi; ſicut ipſe poſteà eludit noſtrum: poſſet enim reſponderi, quòd Superior tunc aufert cenſuram reſeruatam oblitam; non tamen reſeruationem peccati obliti, pro quo vult, quòd recurratur ad ſe, vt poſſit remedium, & pœnitentiam congruam adhibere. Vel argumentum ergo in neutro caſu probat, vel in vtroque. 93.

Vnde ſecundò argumentari poſſumus ad hominem contra eumdem P. Suarez: quia non videtur eſſe maius fundamentum, vt præſumatur Superior velle auferre reſeruationem pro oblitis, quando ſubditus confitetur aliqua reſeruata, quàm quando illa non confitetur: pone enim vnum ſubditum, qui confitetur vnum ſolùm reſeruatum, & oblitus eſt alia quatuor grauiora, & ſpecie diuerſa; & alium ſubditum, qui confitetur decem mortalia non reſeruata, & relinquit aliud reſeruatum fortaſſe leuius propter obliuionem: nónne hic poſterior magis patefecit Superiori ſtatum ſuæ conſcientiæ, quàm ille prior? Cur ergo magis huic retinebit reſeruationem oblitorum, quàm illi priori? Anne, vt quando recordetur, poſſit accipere medicinam à Prælato? Sed certè magis indiget noua Prælati cura, & medicina ille prior, qui plura, & grauiora oblitus eſt, quàm hic, qui grauiora faſſus eſt, & oblitus eſt vnum leuius. Cùm ergo Pater Suarez concedat, illi priori auferre Prælatum omnem reſeruationem; non eſt, cur huic alteri eamdem Prælati indulgentiam negemus, qui ſuam conſcientiam meliùs, & clariùs Prælato patefecit. 94.

Tertiò, hinc reddi poteſt ratio vniuerſalis: quia, quoties ſubditus bona fide, & cum ſimplicitate confitetur Superiori, & detegit ei latebras cordis ſui; iam facit, quantùm eſt ex ſe, vt Superior adhibeat eius conſcientiæ remedia neceſſaria: non 95.

eſt

eſt ergo, cur non ſit contentus Superior eiuſmodi manifeſtatione, & tollat reſeruationem, ſicut tollit, quando manifeſtat vnum reſeruatum, etiã reſpectu oblitorum, prout fatetur P. Suarez: Vaſquez verò, vt conſequenter loquatur, id etiam negat. Sed certè non eſt credibile, quòd ſi ſubditus fecit confeſſionem generalem totius vitæ cum Superiore, velit adhuc Superior obligare illum, vt quoties ei aliquid occurrerit circa illam confeſſionem addendum, v.g. circa aliquam circunſtantiam non ſatis explicatam, vel quid ſimile; toties redeat ad ipſum. Quid enim, ſi cum Pontifice Summo, vel eius Summo Pœnitentiario facta eſſet confeſſio? Numquid hi etiam volunt, vt redeat Pœnitens ad ipſos, quoties oritur aliquod dubium circa ea, quæ explicari debebant.

96. Confirmatur: quia, ſi ſubditus explicitè diceret, ſe deſiderare abſolui ab omni vinculo, quantùm fieri poſſet; iam Superior præſumeretur velle auferre reſeruationem, vt fatetur Suarez. Sed quoties cõfiteretur Prælato, deſiderat, & petit implicitè abſolutionem, & remiſſionem maiorem, quàm habere poſſit: ad hoc enim venit omnis pœnitens ad Confeſſarium, vt ſoluatur, quantùm ſolui poſſit. Ergo præſumetur etiam Superior velle ſoluere, quantum poteſt, iuxta deſiderium pœnitentis. Cur enim non præſumemus eum velle facere id, quod faceret abſque illa difficultate, quoties à pœnitente explicitè peteretur? Certum eſt autem, quòd ſi ſubditus dicat: *Pater, ego non ſum mihi conſcius alicuius caſus reſeruati; ſed tamen ad cautelam deſidero ſolui à vinculo reſeruationis.* Superior numquam hoc illi in confeſſione negaret: ergo cum magno fundamento præſumimus, ita velle abſoluere ſemper, vt ſoluat, quantùm poteſt.

97. Vltimò arguere poſſumus contra P. Vaſquez: quia ipſe *numer.* 23. concedit, ſi Sacerdos habens facultatem abſoluendi à reſeruatis, & audiens pœnitentem confitentem duo, vel tria reſeruata, haberet intentionem abſoluendi ipſum, & concedendi ei facultatem liberam confitendi alia oblita cuicumque Sacerdoti habenti iuriſdictionem ad non reſeruata: tunc, inquam, non eſſe dubium quin poſſet ab aliis oblitis abſolui per cõmunem Confeſſarium: quia ablata eſſet reſeruatio. Hanc autem intentionem videntur de facto habere ad minus omnes Religioſi, qui ex priuilegio abſoluere poſſunt à reſeruatis: nõ minùs enim liberaliter, quantum ex parte ſua eſt, extendunt intentionem, quando abſoluunt à peccatis, quàm quando abſoluunt ab excommunicatione: ſed in vtrâque abſolutione volunt vti tota ſua poteſtate: ergo volunt tollere reſeruationem oblitorum, ſi poſſunt. Si autem Religioſi abſoluentes ex priuilegio hoc faciunt, negari non debet, quòd Prælatus ipſe, quando abſoluit, id intendat: non eſt enim credibile, quòd ſit magis fauorabilis de facto abſolutio data à delegato, quàm data ab ipſo delegante. Vnde, ſi alicui neganda eſſet illa facultas, potiùs denegari deberet abſoluenti ex poteſtate delegata: quia ille actus auferendi reſeruationem, videtur eſſe quædam ſubdelegatio iuriſdictionis, ad quam ille Religioſus non videtur habere poteſtatem, de quo ſtatim dicam.

98. Ex his ergo infertur primò, ſi Superior habens poteſtatem delegatam abſoluat ab vna ſolùm excommunicatione reſeruata, non manere pœnitentem abſolutum ab illis, quas fortè incurrerat, nec ablatam eſſe reſeruationem pro illis: quia abſolutionis verba tunc ſolùm terminantur ad illam excommunicationem, nec vllo modo indicant ſolutionem ab aliis, aut ab earum reſeruatione. Quando verò generaliter abſoluit ab omni excommunicatione, in quantum poteſt, iam tunc verba diriguntur ad omnes. Item, quando abſoluit generaliter à peccatis, iam tunc oſtendit, ſe velle eorum vincula ſoluere, quantùm poteſt: quare, cùm vnum vinculum ex illis ſit reſeruatio, à qua poteſt Superior directè ſoluere; credi debet hoc etiam vinculum ſoluere per illa verba generalia.

Infero ſecundò à fortiori, quando facultas abſoluendi data eſt in fauorem pœnitentis, cui per Iubileum, vel Bullam, aut aliter datur facultas eligendi Confeſſarium, qui eum à reſeruatis poſſit abſoluere; tunc, inquam, per illam abſolutionem cenſeri ablatam reſeruationem pro oblitis; ita vt finito etiam tempore Iubilei, vel Bullæ, poſſit ab iis abſolui per communem Confeſſarium. Quod conceſſerunt etiam in hoc caſu Suarez *dicta ſectione* 4. *num.* 20. & Vaſquez *dicto dub.* 5. *num.* 38. & aduertit Suarez *num.* 21. non eſſe obligationem confitendi poſtea illud peccatum eidem Sacerdoti, cui priùs confeſſus fuerat, ſed poſſe illud cuilibet confiteri habenti iuriſdictionem communem ad mortalia. Quare neſcio, quo fundamento P. Diana *tom.* 2. *tract. de Bulla Cruciata, reſolutione* 19. citauerit Patrem Suarez, & Vaſquez pro ſententia contraria, quòd non poſſit abſolui poſteà ab oblitis, ſi nullã mentionem priùs feciſſet in confeſſione de reſeruatis: ipſi enim contrarium expreſsè dicunt in illo caſu, ſicut & Bonacina *de Sacrament. diſp.* 5. *quæſt.* 7. *punct.* 5. §. 5. *num.* 8. quem Diana pro contraria etiam ſententia ibi citat: nam, licèt ij Auctores in confeſſione facta Superiori contrarium ſentiant quando tamen confeſſio fit à pœnitente habente facultatem virtute Iubilei, vel Bullæ, dicunt auferri omninò reſeruationem pro oblitis. 99. *Quod tẽpore Iubilei.*

Difficultas eſt, ſi pœnitens confeſſus ſit tempore Iubilei cum intentione lucrandi Iubileum, & poſteà non lucretur, quia non facit cætera requiſita; an tunc maneat ablata reſeruatio pro oblitis. Et quidem quoad ea peccata reſeruata, quæ confeſſus eſt, communiter conceditur non eſſe obligationem ea iterum confitendi: quia iam fuerunt ſemel directè ablata per abſolutionem, quæ non fuit data ſub conditione de futuro; ſed omninò abſolutè. Ita Vaſquez *dicto articulo* 3. *dub.* 6. *num.* 6. Suarez *dicta ſect.* 4. *numer.* 5. Thomas Sanchez *libr.* 4. *in Decalog. cap.* 54. *num.* 42. quod idem de abſolutione à cenſuris probat contra aliquos ibi relatos, qui dixerunt, reſeruationẽ cenſurarum redire. An verò peccet pœnitens non obſeruando reliqua requiſita ad Iubileum lucrandum, poſtquàm virtute illius abſolutionem obtinuit; affirmat Suarez peccare grauiter *num.* 5. *& tom.* 2. *de Relig. libr.* 6. *de voto, cap.* 16. *n.* 11. Negat tamen probabiliùs Sanchez *numer.* 54 & Henriquez *lib.* 6. *cap.* 36. *numer.* 6. quia nullum ſufficiens fundamentum inuenitur ad inducendam talem obligationem. 100. *Quid ſi non lucratur Iubileum.*

Circa oblita verò, an maneant poſteà reſeruata, affirmat Vaſquez *dicto dub.* 5. *num.* 40. Probabiliùs tamen negant Suarez *in præſenti, dicta ſect.* 4. *num.* 24. Sanchez *loco citato, num.* 45. quia, vbi abſolutio aliqua abſolutè confertur, non debemus interpretari illam eſſe dependentem à conditio- 101.

ne futura: cùm ergo Confeſſarius tunc abſoluat abſolutè à peccatis: quantùm poteſt, ſicut & à cenſuris, atque à cenſuris non abſoluat dependenter ab euentu futuro; idem dicendum eſt de tota abſolutione à peccatis, in qua includitur, vt diximus, ablatio vinculi reſeruationis pro oblitis, atque adeo illud etiam vinculum abſolutè aufert. Si autem ſolùm ſub conditione futura auferre volebat, debuiſſet id explicare, ſicut frequenter id explicatur in diſpenſatione voti, vel abſolutione à cenſura ad reincidentiam.

102. *Quid, ſi non eſt confeſſus* Maior difficultas eſt, an, ſi tempore Iubilei nullam confeſſionem fecit, poſſit poſtea abſolui à reſeruatis, quæ habebat. Poteſt autem hoc multipliciter contingere. Primò, ſi confeſſionem non fecit: quia facto examine, non inuenit peccatum mortale, quod deberet confiteri. Secundò, quia non habuit copiam Confeſſarij. Tertiò, quòd non ſolùm Confeſſarius non fuerit; ſed nec expleuerit poſtea opera requiſita ad Iubileum, licèt ab initio inceperit ea facere cum animo illud lucrandi. Et quidem in primo caſu proponit hoc dubium Diana *tomo* 2. *tractat.* 4. *de Sacramentis*, *reſolutione* 150. & pro ſententia negante citat Thomam Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſput.* 15. *num.* 21. & Suarez *in præſenti*, *dicta ſectione* 4. *numer.* 9. & 24. Sed neuter id dicit: nam Sanchez loquitur in alio caſu: quando, ſcilicet, non poſuit alia opera ad Iubileum requiſita, in quo etiam caſu loquitur Suarez *numer.* 20. nam in illis aliis locis nihil dicit. Quando verò pœnitens fecit omnia alia requiſita ad Iubileum, ipſe Sanchez *illa diſputatione* 15. *numer.* 19. & *dicto cap.* 54. *numer.* 41. dicit, retenta opinione probabili, quòd ad Iubileum non requiratur neceſſariò confeſſio, quando quis non inuenit apud ſe materiam neceſſariam confeſſionis, dicendum eſſe, quod ille talis poſſit poſteà virtute Iubilei præteriti abſolui à reſeruatis oblitis; quod contra Henriquez benè probat: quia ipſum Iubileum lucratum ſine interuentu Confeſſarij tollentis reſeruationem, dat ius illud lucranti, vt poſſit abſolui à reſeruatis oblitis: quod quidem verius eſt, ſi illa ſententia ſit vera, quòd confeſſio ſacramentalis non requiratur ad lucrandum Iubileum, de quo dicemus *inferiùs*, *diſputat.* 27. *ſect* 7 quæ, ſaltem eſt probabilis: & ideò probabile eſt, poſſe illum poſteà abſolui ab oblitis.

103. Dices repugnare, quod virtute Iubilei lucrati acquiſierit pœnitens tale ius: quomodo enim potuit lucrari Iubileum, qui habet peccata mortalia reſeruata, quorum erat oblitus: aut quomodo exiſtens in ſtatu peccati potuit Iubileum obtinere? Reſpondeo, potuiſſe id fieri primò, ſi habuit actũ contritionis. Secundò, ſi ante illud tempus confeſſus iam fuerat; ſed oblitus illorum reſeruatorum: quare ab illis erat antea indirectè abſolutus; ſed remanebat reſeruatio, & obligatio confitendi Superiori, à quo directè abſolueretur: à qua obligatione liberatus eſt comparando Iubileum. Tertiò, dubitari poſſet, an eſto, coram Deo lucratus non fuerit Indulgentiam propter ſtatum peccati; ſufficiat tamen feciſſe bona fide omnia opera ad Iubileum iniuncta, vt acquiſierit alia iura, & facultates, quæ volenti lucrari Iubileum dabantur. Nam Sanchez *dicto cap.* 54 *num* 41. & *dicta diſputatione* 15. *num.* 19. ſolùm dicit, quod ſi fecit alia omnia opera in Iubileo requiſita, acquirit tale ius ad abſolutionem à reſeruatis: & licèt addat, hoc ius acquiri ratione Iubilei lucrati, poſſet intelligi de Iubileo, non prout includit remiſſionem pœnæ temporalis; ſed prout dicit conceſſionem talium facultatum, quas Pontifex concedit omnibus facientibus talia, vel talia opera.

Infero tertiò, quid dicendum ſit, quando pœnitens confeſſus eſt non ipſi Superiori, ſed habenti facultatem delegatam ex priuilegio, quales ſunt multi Regulares; an tunc etiam cenſeatur ablata reſeruatio pro inculpabiliter oblitis. 104. *Quid de delegatis.* Ratio dubitandi eſt: quia delegatus ille non poteſt auferre reſeruationem, niſi ſacramentaliter abſoluendo, vt aduertit Suarez *illa ſectione* 4. *num.* 3. & Vaſquez *illo dub.* 5. *num.* 34. nec poteſt eam facultatem alteri delegare, ſicut poteſt Superior: quare, licèt Superior abſoluendo ſubditum, cenſeatur auferre reſeruationem pro oblitis, id dicendum non eſt de delegato: nam auferre reſeruationem pro oblitis, non eſt abſoluere ab illis; ſed dare facultatem inferiori abſoluendi ab iis; delegatus autem non poteſt dare, aut delegare talem facultatem: ergo non poterit auferre reſeruationem pro oblitis.

Adhuc tamen exiſtimo, idem dicendum eſſe, quando bona fide confeſſus eſt pœnitens habenti auctoritatem delegatam; tum quia Doctores indifferenter loquuntur de Confeſſario habente facultatem: tum etiam, quia ipſi Auctores contrariæ ſententiæ non videntur, quoad hoc, agnoſcere differentiam: nam Suarez, qui concedit ſubdito confitenti aliqua reſeruata, ſeu dicenti, ſe deſiderare abſolutionem à reſeruatis, ſi quæ habet, cenſeri iam ablatam reſeruationem pro oblitis; concedit *num.* 17. id locum habere, ſiue confeſſio fiat Prælato, ſiue habenti iuriſdictionem delegatam. Et Vaſquez *dub.* 5. *num.* 34. & 35. dicit, ſicut per confeſſionem, & abſolutionem inualidam factam Prælato tollitur reſeruatio illorum peccatorum, quæ ſubditus confeſſus eſt: ſic tolli per confeſſionem inualidam factam delegato. Vterque autem reſpondet ad rationem dubitandi à nobis propoſitam, quòd licèt delegatus non poſſit delegare illam iuriſdictionem: in hoc tamen caſu Superiorem ipſum, qui illam poteſtatem delegauit, auferre reſeruationem: quia iam eius intentioni videtur ſubditus ſatisfeciſſe, dum ſe vel Superiori, vel certè eius delegato præſentauit, & manifeſtauit conſcientiam ſuam. 105. Eodem ergo modo dicere poſſumus in noſtro caſu, per confeſſionem factam cum delegato, etiam non facta mentione de reſeruatis, auferri reſeruationem pro oblitis: quia, ſicut per ſimilem confeſſionem factam Prælato, ipſe Prælatus auferre cenſetur iuriſdictionem, eò quòd iam ſubditus ſe illi bona fide aperuit, & manifeſtauit in illo foro; ſic cenſetur auferre reſeruationem, quando ſubditus ſe ſuo delegato bona fide manifeſtauit in illo foro: nec tunc delegatus aufert reſeruationem, delegando propriè iuriſdictionem; ſed auferendo vinculum, quod Prælatus impoſuerat: & deſtruendo moraliter voluntatem Prælati ſuſpenſiuam, ſtatim ablato impedimento, oritur iuriſdictio ex prima voluntate, aut poteſtate data Confeſſariis, quæ impedita fuerat per voluntatem contrariam: non eſt enim neceſſarium, quòd Epiſcopus det poſitiuè iuriſdictionem Parocho, ſed, quòd eam non auferat, aut limitet.

Infero

Digitized by Google

106. *Quid, ſi confeſſio fuit inualida.* Inſero quartò, doctrinam traditam locum habere, quando confeſſio facta Prælato, vel habenti poteſtatem delegatam, fuit inualida: dum tamen non fuerit defectus integritatis culpabilis, vel etiam defectus poteſtatis in abſoluente. Id quod concedunt etiam Suarez *dicta ſect. 4. num. 9.* & Vaſquez *dub. 5. num 33. & ſequentibus.* Addo, licèt defectus fuerit in integritate; non tamen circa ipſum peccatum reſeruatum, ſed circa alia; adhuc reſeruationem tolli, ſaltem circa reſeruata dicta: quod videtur eſſe iuxta mentem illorum Doctorum: & ita videntur loqui. An verò tollatur etiam circa oblita, magis dubitari poteſt: quia tunc ille ſubditus non ſe manifeſtauit ſynceré, & cum ſimplicitate ſuo Superiori: quare non præſumitur Superior magis tunc velle reſeruationis vinculum tollere pro oblitis, quàm ſi ſcienter, & culpabiliter ſubditus reſeruata taceret. Si defectus autem valoris proueniat ex defectu doloris, vel propoſiti; tunc dicendum erit in noſtra ſententia auferri reſeruationem pro oblitis, licèt nulla mentio reſeruatorum facta fuerit, ſicut Suarez, & Vaſquez id concedunt, quando ſubditus ſe accuſauit de aliquo reſeruato, vel oſtendit, ſe ob eum finem venire ad confeſſionem.

107. Addit P. Vaſquez *num. 36.* debere pœnitentem admonere Confeſſarium, cui poſteà validè confitetur illa peccata reſeruata, à quibus inualidè Superior eum abſoluit, quam pœnitentiam pro eis impoſuerit; vt (quia illa confeſſio inualida fuit, licèt reſeruationem abſtulerit,) eamdem iterum Sacerdos inferior imponat: quia cum hoc onere videtur Superior reſeruationem abſtuliſſe, vt talem pœnitentiam pœnitens ageret. Nec ſufficit, quòd pœnitens eam propria ſponte aſſumat: quia ſi non imponitur à Sacerdote in Sacramento valido, non erit ſatisfactio ſacramentalis eleuata virtute clauium, qualem voluit eſſe Superior, quando eam impoſuit. Hoc autem vltimum non æſtimat neceſſarium P. Suarez *num. 2.* quia, licèt Superior non potuerit ſine Sacramento eam ſatisfactionem eleuare, vt habeat effectum ex opere operato; poterit tamen obligare ad illam pœnitentiam exequendam, ſicut potuit obligare ipſum pœnitentem ad eam manifeſtandam Confeſſario inferiori. Quod certè difficile eſt, cùm tota obligatio debeat procedere à Confeſſario, vt Iudice, in hoc Sacramento.

108. Difficultas eſt, an quod diximus, per abſolutionem, & confeſſionem inualidam auferri reſeruationem; procedat etiam, quando tempore Iubilei confeſſio fit inualida. Multi enim excipiunt illum caſum Iubilei cum Thoma Sanchez *dicto lib. 4. in Decalog cap. 54. num. 45.* & *dicto lib. 8. de matrim. diſput. 15. num. 2* qui in vtroque loco exigit, quòd confeſſio, & abſolutio fuerit valida, & ſacramentalis. Idem docet Petrus Ochagauia *de Sacramentis, tract. 2. de confeſſ. ſacramentali, quæſt. 22. num 8.* & alij, quos refert, & approbare videtur Diana *1. tom. tract. de Bulla Cruciata, reſolut. 18. & tom. 3. tract. 4. miſcellan. reſolutione 24.* quia, cùm tunc abſolutio à reſeruatis concedatur per ordinem ad iuſtificationem animarum, & ad lucrandam indulgentiam; quam tamen non lucratur, qui inualidè confitetur; non videtur tunc Superior concedere talem facultatem. Quod videtur etiam docere Suárez *num. 22.* & cum eo Bonacina *loco ſupra citato, num. 9.*

109. Alij tamen indifferenter loquuntur de omni confeſſione facta inualidè ei, qui habebat poteſtatem abſoluendi. Ita loquitur Pater Vaſquez *dub. 5. num. 33. & 37.* in ordine ad peccata, quæ pœnitens confeſſus eſt; & Paulus Comitolus *in reſponſ. moral. lib. 1. quæſt. 30. num. 2.* vbi alios adducit. Ego diſtinguendum puto: & in primis, ſi ſermo ſit de facultate per Bullam Cruciatæ conceſſa, exiſtimo, licèt confeſſio fuerit ficta, vel nulla, nihil referre: quia facultas, vel ablatio reſeruationis non ponitur à Confeſſario abſoluente, ſed ab ipſo Pontifice, poſita illa vnica conditione ſumendi Bullam, & dandi eleemoſynam. Cùm ergo conditio poſita ſit, iam pœnitens acquiſiuit ius, & priuilegium eligendi Confeſſarium, qui eum abſoluat ab omnibus reſeruatis tunc incurſis: quod ius remanet in eo ratione conditionis poſitæ. Si verò ſermo ſit de facultate, quæ conceditur per Iubileum, rurſus diſtinguendum eſt. Nam, vel pœnitens aduertit defectum ſuæ confeſſionis, vel non aduertit. Si aduertit, non videtur acquirere vllum ius ad tollenda reſeruata: quia non eſt intentio Pontificis dare facultatem, & priuilegium illud, niſi habenti intentionem lucrandi Iubileum, & ponendi, quæ petuntur: vnum autem ex iis, quæ petuntur, eſt confeſſio, & abſolutio ſacramentalis, quam ille non vult ponere, ſed confeſſionem fictam: ergo non obtinet vllam facultatem: atque ideò nec commutatio votorum in eo, qui talem intentionem haberet, eſt valida, & multò minùs abſolutio à cenſuris: quia hæc omnia dari poſſunt iis ſolùm, qui habent intentionem ponendi requiſita; quam intentionem ille non habet.

110. Si autem pœnitens non aduerteret defectum confeſſionis; tunc probabile exiſtimo, quòd auferatur reſeruatio; ſaltem, ſi poſteà cætera requiſita ponat: quia probabile eſt, vt vidimus, non peti neceſſariò confeſſionem in eiuſmodi Iubileis, ſi pœnitens, facto examine, indicat, non eſſe ſibi neceſſitatem; quia non inuenit peccatum graue non confeſſum. Sed facta illa confeſſione inualida, iam pœnitens, facto examine, non inuenit peccatum graue, quod debeat confiteri; ergo, ſi ponat alia omnia requiſita, facit, quod exigitur ad obtinendam facultatem, & priuilegia, quæ in Iubileo conceduntur.

111. Dixi, *ſaltem, ſi poſteà cætera requiſita ponat:* quia poſſet aliquis opinari, virtute illius abſolutionis inualidæ ablatam eſſe iam reſeruationem, licèt alia requiſita poſteà non ponantur: nam, licèt Pontifex nolit dare facultatem Confeſſario tollendi reſeruationem à peccatis extra Sacramentum; non poſſet enim Confeſſarius ſeorſim velle auferre ſolam reſeruationem; videtur tamen poſſe, quoties bona fide vult abſoluere à peccatis, tollere reſeruationem, licèt ob indiſpoſitionem pœnitentis, ipſi pœnitenti ignotam, non poſſet abſoluere à peccatis: ſicut etiam Religioſus, qui ex priuilegio abſoluere poteſt à reſeruatis, aufert reſeruationem; licèt abſolutio à peccatis ſit inualida ob indiſpoſitionem pœnitentis.

112. Confirmatur: quia, ſaltem quoad cenſuras, non apparet, cur non eſſet valida tunc abſolutio; cùm virtute Iubilei poſſit aliquis abſolui ab excommunicatione, etiam extra Sacramentum: indiſpoſitio ergo ad iuſtificationem non impedit abſolutionem ab excommunicatione. Hinc autem argui poteſt ad ablationem reſeruationis; quia, ſi validè abſoluitur ab excommunicatione: ergo ad minus aufertur reſeruatio peccati habentis excommunicationem reſeruatam, iuxta communem

Theologorum

Digitized by Google

Theologorum ſententiam. Deinde, ſicut poteſt Confeſſarius tollere validè vinculum excommunicationis virtute Iubilei ei, qui confitetur inualide; cur non poterit eadem virtute ſoluere vinculum reſeruationis peccati, non obſtante inualiditate confeſſionis?

113. Addo, etiamſi pœnitens aduertat defectum confeſſionis; aliquando tamen poſſe habere intentionem lucrandi Iubileum, & ponendi omnia requiſita; ſi, v.g. habeat animum confitendi poſteà validè ante finem hebdomadæ: & tunc videtur valide abſolui ab excommunicatione, & cenſuris reſeruatis in illa confeſſione inualida: quia abſolutio à cenſuris priùs datur, quam abſolutio à peccatis; & eius valor non dependet à valore futuræ abſolutionis, præſertim cùm dari poſſit extra Sacramentum: cùm ergo ille habeat intentionem lucrandi Iubileum, iam videtur eſſe diſpoſitus ad obtinendam abſolutionem à cenſuris, licèt non ſit diſpoſitus ad abſolutionem à peccatis. De ablatione autem reſeruationis peccatorum magis dubitari poſſet: ſed certè probabile mihi videtur, quoties defectus non ſit in integritate circa ipſa reſeruata, tolli poſſe reſeruationem virtute illius abſolutionis, ſi pœnitens habeat animum lucrandi Iubileum, & confitendi poſteà validè, ac ponendi omnia alia requiſita. Quia, ſicut Confeſſarius ex priuilegio, & delegatione abſoluens validè, tollit reſeruationem peccati, licèt confeſſio ſit inualida ob defectum etiam pœnitenti cognitum; dum tamen non ſit circa integritatem debitam in reſeruatis, non video, cur non poſſit etiam virtute Iubilei Confeſſarius ſoluere vinculum reſeruationis peccati in paribus circumſtantiis, licèt non abſoluat ab ipſo peccato propter indiſpoſitionem pœnitentis.

114. Infero quintò, ipſam etiam abſolutionem ab excommunicatione aliquando irritam reddi propter indiſpoſitionem pœnitentis, vt cùm parti nō ſatisfecit, cùm poſſit: quo caſu Confeſſarius, vel inualidè, vel certè illicitè abſolueret: quare, licet vtatur verbis generalibus, *in quantum poſſum, & indiges:* non comprehendit illum caſum, in quo non poteſt, ſaltem licitè, abſoluere, vt obſeruat Auila *de cenſuris, p.2. cap.7. diſp.3. dub.9. concluſ. 2. in fine.* Conineh *in præſenti, diſp.8 dub.12. n.97.* Quod idem dicendum eſt, quando pœnitens ſponte, & ſine iuſta cauſa reticet excommunicationem, quam habet.

115. *Quid, ſi pœnitens tacet peccatum.* Petes, quid, ſi aliquam manifeſtet excommunicationem; ſed taceat ſcienter, & culpabiliter peccatum, cui annexa eſt; tùncne abſoluetur ab excommunicatione? Si enim ab illa abſoluitur validè, iam eo ipſo ablata eſt reſeruatio peccati; cùm tamen ſcienter illud tacuerit. Reſpondeo, caſum repugnare: quia non poteſt explicari excommunicatio in ſpecie, quin dicatur etiam peccatum, ob quod contracta eſt: ſi autem pœnitens ſolùm explicat in genere excommunicationem reſeruatam, & malitiosè tacet cauſas; perinde erit, ac ſi taceret etiam excommunicationem.

116. *Quod ſi iuſtè tacet.* Vltimò infero, quæ dicta ſunt de ablatione reſeruationis circa peccatum oblitum inculpabiliter, locum etiam habere circa peccatum reſeruatum non oblitum; quod tamen pœnitens ob iuſtam cauſam tacuit, v.g. vt vitaret graue damnū ſui, vel alterius, quod ex confeſſione talis peccati prudenter timebat: tunc enim eodem modo dicendum eſt de ceſſatione reſeruationis illius peccati, ſicut dictum eſt de ceſſatione reſeruationis circa peccatum oblitum, vt obſeruauit Homobonus *in exam. eccleſiaſt. par. 1. tract. 5 cap. 6. quæſt. 38* & alij.

SECTIO VIII.

De Miniſtro, qui ex poteſtate delegata poteſt à reſeruatis abſoluere.

FAcultatem hanc delegare poſſunt ij omnes, qui peccata reſeruant, vel qui habent ordinariam poteſtatem ad eorum abſolutionem: poſſunt autem eam delegare eodem modo, quo *diſputatione præcedenti* diximus, iuriſdictionem ad alia peccata poſſe, vel intelligi delegari. Hoc pacto habent iuriſdictionem delegatam ad multa reſeruata Religioſi, præſertim Mendicantes: item ille, qui eligitur à pœnitente potente virtute Bullæ, aut Iubilei eligere Confeſſarium, qui eum abſoluat à reſeruatis. Qui autem, & quantam iuriſdictionem delegatam habeant ad reſeruata; pendet ex priuilegiis, quæ ſinguli habent, vel pro ſua perſona, vel pro ſua communitate, quorum notitia ad ſingulos pertinet. Nunc ergo aliqua magis dubia explicabimus, quæ circa huiuſmodi delegationem poſſunt occurrere. 117. *Qui facultatem abſoluendi à reſeruatis delegare poſſint.*

Primò ergo dubitari poteſt, an, quando aliquis petit à Prælato eius auctoritatem pro vno ſubdito ſuo, pro vna vice; in hac petitione includatur ipſemet, qui petit, ita vt virtute illius licentiæ poſſit ipſe abſolui. Affirmatiuè reſpondet Alphonſus de Leone *de offic. & poteſt. Confeſſ. tom.2. recollect. 6. num.131.* Alij diſtinguunt: nam, ſi petens dicat, *Eſt quædam perſona, quæ indiget veſtra auctoritate; placétne vobis, illam mihi dare?* tunc videtur ipſe petens incluſus in illa generalitate, *argumento legis, Paulus reſpondit. § fin. ff. de pignoribus.* vbi, quando ſeruus ex conſenſu domini in aliquo contractu obligat omnia domini bona, comprehenditur in illis bonis obligatis ipſemet ſeruus. Si verò petens illam facultatem dicat: *Rogo te, vt des mihi tuam facultatem pro vna perſona* non poſſet illa pro ſe ipſo vti. Hanc ſententiam tenet Diana *2. tom. tract.4. de Sacramentis, reſolut.142.* & pro ea citat Floronum *de caſib reſeru. par.1. cap 3 §.1.* 118. *Facultas an detur etiam pro ipſo petente.*

In hoc tamen non poteſt dari vna regula generalis: quia pendet omninò ex intentione, & conſuetudine, quam concedentes talem facultatem habent. Vnde in noſtra Societate Superior nunquam per ſimilem formulam intendit comprehendere petentem: quia ſemper concedere ſolet facultatem, determinando perſonam, cui abſolutionem committit: quare, quando concedit facultatem petenti, concedit illi ſoli facultatem abſoluendi; nec poſſet virtute illius facultatis alius abſoluere, etiamſi ille moreretur: cùm ergo ipſe non poſſit abſoluere ſe ipſum, non intelligitur ipſe incluſus in tali facultate. Quando autem licentia peteretur pro aliquo ſubdito, vt poſſit ipſe eligere Confeſſarium pro vna vice, dicendo, v.g. *Vnus ſubditus indiget facultate veſtra pro vna vice, vt faciat ſe abſoluere ab aliquo Confeſſario,* tunc non videretur excluſus ipſe petens, niſi ex aliis circumſtantiis ſignificaretur excluſio. Vnde, quando Superior non ſolet determinare perſonam, cui dat iuriſdictionem; ſed dat pœnitenti facultatem eligendi, non videretur excluſus ipſe petens, ſi verba non ſignificant eius excluſionem. Atque ita credo, quòd qui à ſacra Pœnitentiaria peteret pro vno indigente facultatem ad faciendum 119.

Google

dum ſe abſoluere pro vna vice, ex vi horum verborum non eſſet excluſus ipſe petens. Similiter de ſuo Ordine teſtatur Villalobos *in Summa, tom. 1. tract. 9 difficult. 64. num. 4.* quando Prælatus alicui concedit, abſque reſtrictione, ſuam auctoritatem; intelligi de actiua, & paſſiua: quia hic eſt ſtylus, & hæc eſt mens Prælati, dum aliud non dicit.

120. *Quid, ſi differatur vſus facultatis, & poſteà fiant alia peccata.* Secundò dubitatur, an facultas, quæ petitur, & datur pro hac vice, extendatur ad peccatum etiam commiſſum poſt petitam, & obtentam facultatem, antequàm fiat confeſſio: v.g. ſi in illo tempore intermedio ſubditus lapſus ſit in alia duo, vel tria peccata reſeruata. Aliqui ſimpliciter negant, quia eiuſmodi conceſſio daret anſam liberiùs peccandi. Ita Azor 1. *part. lib. 5. cap. 23. quæſt. 2.* Alij ſimpliciter affirmant: quia, vbi conceſſio eſt abſoluta, & illimitata, non debet à nobis ſine cauſa limitari. Pro hac affertur P. Salas *de legibus, diſp. 17. ſect. 8. num. 51.* Sed ille loqui videtur de facultate conceſſa in Bulla Cruciatæ, de qua eſt multò diuerſa ratio, cùm ſit facultas pro toto anno, & ad omnes confeſsiones, quæ durante illo anno occurrere poſſunt. Eam tamen ſententiam tenere videtur Bonacina *de legibus, diſp. 1. quæſt. 3. puncto 7.*

Præpoſit. §. 1. *num.* 11. & Ioannes Præpoſitus *in præſenti, quæſt. 9. de reſeruatione caſuum, dub. 3, num. 22.* vbi ſic ait: *Si Parocho petenti per literas poteſtatem abſoluendi aliquem à caſibus reſeruatis, in quos inciderat; ea facultas conceditur; & pœnitens rurſus incidat in ſimilem caſum, antequàm confiteatur, videtur etiam poſſe ab illo abſolui: quia petitio, & conceſſio tacitè intelliguntur de ſimilibus caſibus, qui poſt illam conceſſionem, elapſibus bona fide ſubiicientur. Quod etiam videtur verum, licèt Parochus ſcripſiſſet, non eſſe periculum relapſus: quia, eo non obſtante, conceſſio eſt abſolutè facta, & independenter ab eo, quòd non relaberetur. neque id adiiciendo Parochus bona fide decepit Epiſcopum* Hæc ille, quem pro hac ſententia affert, & ſequitur Diana 3. *tom. tract. 4. miſcellan. reſolutione* 109. Sed reuerà non eſt omninò idem caſus, quando Confeſſarius petit licentiam abſoluendi aliquem, ac quando pœnitenti datur licentia eligendi Confeſſarium pro hac vice.

121. Alij enim diſtinguunt inter hos duos caſus, & dicunt, in priori caſu poſſe abſolui à commiſſis poſt datam licentiam; in poſteriori non poſſe. Ita Vgolinus *de poteſtate Epiſcopi, cap. 36. §. 5.* quem allegat & ſequitur Barboſa *de poteſtate Epiſcopi, allegatione 52. num. 9.* & in hoc ſenſu videtur loqui Azor *loco citato*. Ratio autem eſt: quia in ſecundo caſu daretur occaſio peccandi, atque ideò illa extenſio eſſet illicita, *iuxta l. Si vnus, §. Illud nulla. ff. de pactis.*

Alij diſtinguunt aliter de peccatis commiſsis poſt datam licentiam, antequàm acceptetur à pœnitente, quæ poſſunt abſolui; & de peccatis commiſſis poſt acceptationem, quæ dicunt non poſſe abſolui. Alij denique dicunt, poſſe abſolui peccata poſteà commiſſa, non tamen ſi committerentur ea occaſione, & propter licentiam datam.

122. Ego aliter diſtinguerem: nam aliquando licentia datur ad abſolutionem pro tali peccato, pro quo petitur: aliquando verò datur ſimpliciter facultas eligendi Confeſſarium pro hac vice, & qui poſſit abſoluere. Priori modo ſolent illam licentiam concedere Superiores in noſtra Societate Confeſſarius enim (ſi fortè neceſſitas occurrat petit licentiam abſoluendi quemdam ſubditum à quodam peccato, in quod lapſus eſt, quam petenti Superior concedit: cùm autem licentia intelligenda ſit iuxta verba petentis, & ille petat ad abſoluendum à peccato commiſſo; non videtur poſſe extendi ad nondum commiſſum, cùm talis licentia petita non ſit. Fateor, quòd poſſet Superior licentiam magis amplam concedere, quàm petatur: vt, ſi petenti ad abſoluendum ab vno peccato dicat: *Ego concedo tibi totam mea facultatem, vt poſſis illum audire, & abſoluere ab omnibus.* Et tunc videretur etiam incluſum peccatum commiſſum poſt hanc conceſsionem ante confeſsionem. Cæterùm, quando Superior præcisè concedit id, quod petitur; non videtur facultas ſe extendere vltra id, quod ſignificant verba petitionis, ſcilicet, ad abſoluendum à peccato commiſſo.

Confirmatur: quia Superior hoc modu licentiam concedens poteſt, & ſolet aliquando determinare pœnitentiam imponendam pœnitenti, vt fatentur Doctores: non ergo intendit dare facultatem pro committendis: quomodo enim poſſet pro illis nunc determinare pœnitentiam, cùm ignoret, quot, & quàm grauia futura ſint? Solùm ergo iudicat de commiſſis, ad quæ tribuit ſuam poteſtatem: quia de illis habet iam ſufficientem notitiam. Pone enim, hodie peti licentiam pro vno lapſu carnis, & etas, ante confeſſionem, committi 10. vel 12. ſimilia, vel grauiora peccata; quis dicat, intentionem Superioris illa comprehendiſſe, quibus cognitis fortaſſe licentiam negaſſet, vel grauiora remedia adhibuiſſet.

Hinc infero, quando eiuſmodi licentiæ in Pœnitentiaria ſacra conceduntur cum illa formula *ſuper præmiſſis*, vel, *à præmiſſis*; videri ex tenore, verborum reſtringi licentiam ad enarrata: atque ideò, ſi petita fuit abſolutio pro determinatis peccatis commiſſis, & licentia detur abſoluendi *à præmiſſis*; non videtur extendi ad committenda, niſi aliqua clauſula adiungatur, qua ſignificetur ampliatio licentiæ ad caſus etiam non petitos. 123.

Quando verò facultas conceditur poſteriori modo, nempe, vt pœnitens eligat Confeſſarium, qui pro hac vice eum poſſit à reſeruatis abſoluere, vel Confeſſario datur licentia audiendi illum, & abſoluendi hac vice à reſeruatis: tunc ſiue facultas concedatur Confeſſario, ſiue ipſi pœnitenti; admitterem, poſſe abſolui à commiſſis ſimilibus poſt licentiam conceſſam, atque etiam à commiſſis poſt habitam notitiam facultatis conceſſæ: in quo caſu placet ſententia Bonacinæ, & Ioannis Præpoſiti; quia conceſſionis verba non ſignificant limitationem: & licèt inde per accidens ſequi poſſit occaſio peccandi, id non facit illicitam talem conceſſionem, vt volebant Azor, & Vgolinus alioquin illicita eſſet conceſſio Bullæ Cruciatæ, in qua datur facultas pœnitenti eligendi Confeſſarium, qui abſoluat à reſeruatis committendis pro toto anno. Item, illicita eſſet conceſſio Iubilei, in quo Papa concedit ſimilem licentiam pro duabus hebdomadis, cùm poſſit pœnitens tunc differre confeſſionem vſque ad finem ſecundæ hebdomadæ. Denique idem inconueniens eſſet, licèt licentia non concederetur pœnitenti, ſed Confeſſario: quia pœnitens poſſet, habita notitia illius facultatis, liberiùs peccare ante confeſſionem, atque ideò illicita etiam eſſet facultas, quam à Pontifice habent Regulares abſoluendi ſæculares à reſeruatis, vel quam alij habent ab Epiſcopo abſoluendi à reſeruatis ipſi Epiſcopo: ſiquidem 124.

dem

dem hæ omnes licentiæ poſſent dare occaſionem pœnitentibus liberiùs peccandi. Omnes ergo debemus fateri, illud malum, ſi quod eſt, ſequi omninò per accidens, & præter intentionem Superioris, qui prudenter iudicat, maius bonum eſſe, quòd ſubditus hac occaſione liberari omninò poſſit à ſuis peccatis, & non incidat in barathrum deſperationis, quàm quòd impediatur illa qualiſcumque occaſio liberiùs peccandi ad breue tempus. Quare hoc modo interpretandæ videntur facultates, quas aliqui Prælati regulares concedere ſolent ſuis ſubditis obtinendi abſolutionem ab omnibus reſeruatis in certis Feſtiuitatibus. Si enim illas non limitent ad peccata iam anteà commiſſa, extendi videntur ad peccata committenda, etiam poſt datam licentiam; dum tamen ſit ante licentiæ vſum, qui ad talem diem, vel feſtiuitatem alligatur.

125. Petes, quid, ſi ille pœnitens differat vſum facultatis, quam habet, eligendi Confeſſarium, *pro hac vice*; & interim committat alia peccata ſimilia? Si enim concedamus, poſſe differri vlteriùs, & vlteriùs, & ſemper manere eamdem facultatem ad abſolutionem pro omnibus commiſſis, vſque ad diem, qua pœnitens vtitur facultate, ſequitur, poſſe ad finem vſque vitæ differri, vt in ſenectute faciat ſe abſoluere ſemel, & ſimul ab omnibus peccatis totius vitæ: quod videtur eſſe contra mentem ſacræ Pœnitentiariæ concedentis illam facultatem, *pro hac vice*.

126. Reſpondeo, illa verba, *pro hac vice*, coarctare proculdubiò facultatem; non tamen ita, vt à peccatis ſolùm ante conceſſionem commiſſis poſſit abſolui; ſed à commiſſis, vel committendis ante abſolutionem intra certum tempus, quod ſufficiat ad verificanda moraliter illa verba, *pro hac vice*. Aliunde tamen videtur ex hoc fieri, quòd, etiamſi nulla peccata noua commiſiſſet poſt conceſſionem; non poſſet tamen vti illa facultate ad abſolutionem pro peccatis anteà commiſſis, ſi elapſum fuiſſet iam illud tempus, quod requiritur ad verificanda verba illa, *pro hac vice*: quod etiam nimis durum, & ſcrupuloſum mihi videtur. Cur enim non poſſet poſt annum, vel biennium vti facultate illa in ordine ad peccata ſola, quæ anteà commiſerat, ſi nondum illo priuilegio vſus fuerat? Dici poſſet, illa verba, *pro hac vice*, verificari poſſe vtroque modo; & alterum ex illis ſufficere ad eorum veritatem. Quando enim tempus eſſet præſens, ita vt nondum cenſeretur tanta diſtantia temporis, quæ ſufficeret moraliter ad falſificandam illam loquutionem; tunc, etiamſi alia ſimilia peccata noua commiſiſſet; poſſet eligere Confeſſarium; quia adhuc diceretur hac ſolùm vice abſolui. Quantum autem temporis poſſit illis verbis comprehendi, pendet ex iudicio prudentis, & ex circumſtantiis: nam, quando ea licentia conceditur occaſione alicuius Feſtiuitatis, vel neceſſitatis occurrentis, in qua oportet confiteri; minus tempus videtur includi: quando verò aliquis petit à ſacra Pœnitentiaria facultatem ſemel eligendi Confeſſarium in ordine ad reſeruata, & conceditur *pro hac vice*; videtur ad maius tempus extendi.

127. Quando verò nulla alia peccata noua poſt licentiam conceſſam commiſſa fuiſſent; videtur, quòd, etiamſi duo, vel tres anni, aut plures elapſi eſſent, poſſet adhuc pœnitens vti illo priuilegio: tunc enim verificarentur illa verba, *pro hac vice*, ratione materiæ, quæ eſſet eadem. Itaque ad verificanda illa verba alterum videtur ſufficere; quòd, ſcilicet, abſolutio ſit de his peccatis narratis, & non aliis nouis; vel, quòd fiat hoc tempore, moraliter loquendo, & non alio longè diſtanti.

128. Aduerto denique, quando Superior concedit licentiam, prout petitur, & in ordine ad illud peccatum, quod narratur commiſſum; non ſolùm non extendi ad peccata commiſſa poſt conceſſionem licentiæ, ſed neque ad commiſſa poſt petitionem. Vnde, ſi pœnitens heri confeſſus eſt duo peccata reſeruata, & Confeſſarius dixit, ſe velle petere facultatem; & hodie petita, & obtenta facultate, inuenit pœnitentem heri, vel nocte præcedenti poſt confeſſionem lapſum fuiſſe in alia duo reſeruata; licèt illa commiſſa fuerint ante conceſſionem licentiæ; non videtur tamen licentia ad illa extendi: quia Superior dedit licentiam ad illa peccata abſoluenda, quæ Confeſſarius ei dixit, & pro quibus Confeſſarius petebat: hic autem non petebat, niſi pro iis, quæ ſciebat commiſſa; nec alia propoſuit Superiori, niſi illa: ergo nec Superioris licentia extenditur ad alia, cùm non ſe extendat magis facultas, quàm intentio concedentis. Vnde prudenter faciet Confeſſarius, ſi in ſimili caſu petat ad cautelam licentiam pro omnibus commiſſis vſque ad illud tempus, vel etiam pro omnibus, quæ tempore confeſſionis inuenerit; & non reſtringat petitionem ad peccata, quæ ſcit iam eſſe commiſſa.

129. *Quid de Bulla, vel Iubileo.* Hac occaſione ſolet tertiò dubitari, an virtute Iubilei, vel ſimilis facultatis delegatæ, poſſint abſolui reſeruata commiſſa ob confidentiam talis facultatis, aut priuilegij conceſſi, vel concedendi. Negare videntur Couarruu. *lib. 2. variarum, c. 2. num. 26.* & alij, quos refert Acoſta *in explicatione Bullæ Cruciatæ, quæſt. 33.* Et probari poſſet ex eo, quòd per Bullam compoſitionis pro debitis incertis, quæ conceditur ab eadem Cruciata, non poteſt fieri compoſitio pro debitis illis, quæ aliquis contraxit ob ſpem compoſitionis faciendæ per dictam Bullam, vt in eadem Bulla exprimitur.

130. Contraria tamen ſententia veriſſima eſt, quam docent communiter omnes: Thomas Sanchez *lib. 4. in Decalog cap. 54. num.* 18. Villalobos *in Summa, tom. 1. tractatu 27. clauſ. 9. § 2. num.* 19. Ledeſma *in Summa, tom. 1. tract. de pœnitentia, cap. 13. dub.* 10. Filliucius *tom. 1. tract. 8. cap. 10. num.* 262. Sanctarellus *de Iubil. cap. 8. dub.* 10. & alij communiter. Quia, vbi lex non diſtinguit, nos non debemus diſtinguere. Si ergo in Bulla, Iubileo, vel quavis alia facultate datur licentia abſoluendi ab omnibus peccatis, non debet reſtringi ad illa ſola, quæ non ſunt facta ob confidentiam priuilegij. Quando enim Pontifex voluit illam reſtrictionem ponere in Bulla compoſitionis, eam expreſſit: ergo, vbi non expreſſit, noluit eam ponere: & meritò, quia fuiſſet occaſio mille dubiorum, & magnæ perplexitatis: nemo enim ferè eſt, qui, quando peccat, non reddatur facilior ad peccandum propter ſpem, quam habet, quòd per confeſſionem poterit à peccato iuſtificari atque ideò implicitè apprehenderet ferè ſemper facilitatem ipſius confeſſionis per Bullam, aut priuilegia. Quamuis ergo facilitas, & ſpes remiſſionis afferat illud periculum maioris facilitatis ad peccandum; non tamen ideò debet tolli facilitas remedij, ſicut nec Chriſtus deſiit inſti-

tuere

tuere Sacramenta in remedium peccatorum; licèt præuideret, eorum occaſione multos homines faciliùs peccaturos, propter facilitatem veniæ, quam per Sacramenta ſperant.

De commiſſo poſt tempus Iubilei.

131. Quartò ſimiliter dubitatur, an virtute Iubilei poſſit pœnitens aliquando abſolui à peccatis reſeruatis commiſſis poſt finitum Iubilei tempus, v.g. ſi aliquis illo ſabbatho vltimo acceſſit ad confeſſiunem faciendam; & quia longa eſt, & multa oportet extricare ante abſolutionem, non poteſt perfici; ſed Confeſſarius differt abſolutionem vſque ad ſequentem hebdomadam: an, ſi poſteà inueniat, pœnitentem commiſiſſe de nouo peccatum reſeruatum, poſſit eum ab illo etiam peccato abſoluere. Supponimus, potuiſſe abſolutionem differri, & retineri facultatem ad abſoluendum à reſeruatis præteritis; quia cauſa cœpta fuerat, quando Confeſſarius habebat iuriſdictionem: quod tradunt Henriquez, & Sà, quos refert, & ex parte ſequitur Thomas Sanchez *lib.8.de matrimonio, diſp.*15.*n.*17. nam, licèt illud non admittat quoad commutationem votorum; admittit tamen quoad abſolutionem à peccatis: quia, licèt delegata fuerit iuriſdictio tempore determinato; potuit tamen ex partium conſenſu cauſa ipſa incepta prorogari *ex c. De cauſis, de officio delegati.* Quare deberet tunc Confeſſarios incepta confeſſione commutare vota, abſoluere à cenſuris, & auferre reſeruationem pro peccatis, & reliquam confeſſionis partem cum abſolutione remittere ad hebdomadam ſequentem.

132. Et quidem faciliùs poſſet hoc ipſum iuxta formulam Iubilei, quæ priùs erat in vſu, in qua dabatur facultas Confeſſario prorogandi in tempus proximum ea, quæ tunc pœnitens facere non poterat: quare, cùm tunc non poſſet confiteri, & communicare; potuiſſet Confeſſarius prorogare ipſam confeſſionem ad ſequentem hebdomadam, ſicut ieiunia, vel alia opera, vel certè ea in alia opera pia commutare. Nunc tamen ea facultas prorogandi, vel commutandi non videtur extendi ad confeſſionem: nam in hoc vltimo Iubileo, quod Sanctiſſimus Dominus Noſter Vrbanus VIII. hoc anno 1636. ampliſſimè conceſſit, clauſula illa habetur cum reſtrictione, his verbis: *Quocumque impedimento detentis, qui ſuprà expreſſa, ſcilicet, ieiunium, eleemoſynam, Eccleſiaque, ſeu Eccleſiarum viſitationem, ac interuentum in proceſſione, & orationem, vel eorum aliqua præſtare nequiuerint, vt illa Confeſſarius, quem, vt infrà, elegerint, eis in alia opera pietatis commutare, vel in aliud proximum tempus prorogare poſſit, atque iniungere, quæ ipſi pœnitentes efficere poterunt; pariter concedimus.* Vbi alia opera præter confeſſionem, & Communionem commutari, vel prorogari poſſe conceditur. Quam clauſulam, & conceſſionem priores Bullæ habebant ſine tali exceptione, his verbis: *Quibuſcumque quocumque impedimento detentis, qui ſuprà expreſſa, vel eorum aliqua præſtare nequiuerint, vt Confeſſarius, quem, vt infrà, elegerint, prædicta omnia, & ſingula, vel eorum aliqua in alia pietatis opera commutare, vel in aliud proximum tempus prorogare poſſit; pariter concedimus.* Hæc ſunt verba Bullæ eiuſdem Vrbani VIII. in alio ſimili Iubileo, conceſſo anno 1628. quæ verba mutata fuerunt in hac vltima Bulla, vt conſtat.

Vrb.VIII.

133. Hoc ergo ſuppoſito, dubitatur, an, quando confeſſio perficitur poſt tranſactum tempus Iubilei, poſſit Confeſſarius abſoluere tunc à reſeruatis commiſſis, etiam poſt finitum Iubilei tempus. Affirmat Bartholomæus de Sancto Fauſto *tract. de Iubileo, lib.* 4. *quæſt.* 133. & probabile videntur iudicare Sanctarellus *de Iubileo, cap* 8. *dub.* 7. Alphonſus de Leone *de Iubileo, parte* 2. *q.*16.*n.*189. Diana *tom.*2.*tract.*4. *de Sacramentis, reſolut.*147.

134. Contraria ſententia vera mihi videtur, quam tenent Sanctarellus, & Alphonſus de Leone *locis citatis*, & indicat Sanchez *dicto num.* 17. dum dicit, in prædicto caſu pœnitentem acquirere ius, *vt abſoluatur ab omnibus reſeruatis, & in quibuſdam ſecum diſpenſetur; & vt commutentur ei vota vſque ad Iubilei tempus emiſſa.* Quibus verbis excludere videtur ea, quæ poſt Iubilei tempus emiſiſſet: quod idem de abſolutione à reſeruatis dicendum eſt, cùm eadem ſit de illis ratio.

Ratio eſt: quia, licèt propter cauſam iam inceptam prorogetur iuriſdictio: non tamen prorogatur alia iuriſdictio; ſed illa ſola, quæ priùs conceſſa fuerat, & ad eadem facienda: prior autem iuriſdictio fuerat ad abſoluendum à peccatis, & cenſuris contractis intra tale tempus, & non ad aliud: ergo, ſi manet eadem iuriſdictio, manet ad idem obiectum, nempe, ad eadem peccata, & cenſuras: nam, ſi eſſet ad alia, eſſet alia iuriſdictio de nouo acquiſita, non eadem prorogata.

135. Confirmatur, & explicatur: quia, cauſam eſſe inceptam, non facit, quòd propter connexionem, & vnionem confeſſionis poſſit Confeſſarius abſoluere ab aliis peccatis diuerſis, eò quòd non poſſit abſoluere ab illis prioribus ſine iſtis nouis; ſed ſolùm dat ius ad perficiendam eamdem ſolùm cauſam, quæ cœpta fuerat, & circa idem. Confeſſio autem cœpta fuerat circa peccata iam commiſſa, nec potuit incipere confeſſio, aut iudicium circa nondum commiſſa: ergo ab illis ſolùm prioribus poteſt abſoluere, ratione cauſæ inceptæ. Pone enim, poſteà commiſiſſe peccatum hæreſis, ad cuius abſolutionem non dabatur facultas in Iubileo: poteritne abſolui poſteà ab hoc peccato, quia confeſſio circa alia cœpta fuerat? Nemo id concedet: ergo, neque ab aliis reſeruatis commiſſis poſt tempus Iubilei abſolui poterit: tam enim reſeruata ſunt hæc peccata, ſicut hæreſis, cùm Pontifex ſolùm abſtulerit reſeruationem eorum, quæ committerentur intra tale tempus: ergo, ſicut non abſtulit etiam concomitanter reſeruationem hæreſis propter connexionem cum aliis, aut propter confeſſionem inceptam; ſic nec abſtulit reſeruationem eorum, quæ tempore ſequenti committerentur.

136. Concedo tamen, ſi poſt ceptam confeſſionem pœnitens commiſit alia reſeruata intra tempus Iubilei, ab illis poſteà poſſe abſolui: quia, licèt confeſſio circa illa non fuerit cœpta; per Iubileum tamen acquiſiuit priuilegium, & ius, vt abſolueretur ab omnibus commiſſis intra illud tempus; ſicut poſteà poſſent commutari vota, quæ de nouo fecit intra illud tempus poſt commutata alia, & poſt factam, ac finitam confeſſionem. Admitto etiam id, quod *ſuprà* ex Auctoribus citatis ſuppoſui, poſſe Confeſſarium cœptam confeſſionem, quam tunc perficere non poteſt; relinquere perficiendam ad hebdomadam ſequentem: per hoc tamen non poterit acquirere iuriſdictionem nouam, aut eam extendere ad id, ad quod priùs non extendebatur.

137. Dices: Vel Confeſſarius tunc prorogat ipſum tempus Iubilei, vel non prorogat. Si prorogat: ergo abſoluere poterit à peccatis poſteà commiſſis; quia illa etiam fiunt intra tempus Iubilei. Si non prorogat: ergo nec poterit abſoluere poſteà à commiſsis anteà: quia pœnitens non potuit acquirere ius ad eorum abſolutionem, niſi faciendo, quæ requirebantur ad Iubileum lucrandum: ſed hebdomada præcedenti ea non fecit, cùm non poſuerit confeſsionem, & Communionem, quæ erant ex requiſitis: ergo non acquiſiuit ius, & priuilegium ad obtinendam abſolutionem, & cætera, quæ concedebantur.

138. Propter hoc dixi *ſupra*, faciliùs poſſe illam ſententiam ſuſtineri iuxta formulam antiquam, qua ipſa etiam confeſsio, & Communio poterant in neceſſitate commutari, vel prorogari arbitrio Confeſſarij. Cæterùm, adhuc iuxta nouam formulam poſſumus reſpondere, pœnitentem acquirere ius illud, & priuilegium etiam, antequàm faciat omnia opera requiſita: ſufficit enim, ſi cum intentione, & animo ea faciendi accedat ad confeſſionem, & ipſam incipiat: nam, ſicut ipſa abſolutio, & alia dantur ei, antequàm faciat opera ſequentia; ita videtur acquirere ius ad illa habenda ſolùm per hoc, quòd cum animo lucrandi Iubileum eligat Confeſſarium: poſita enim tali electione, ſtatim Pontifex dat ei facultatem abſoluendi, commutandi, &c. vt ex Bullæ verbis colligi videtur, vbi omnibus volentibus lucrari Iubileum, conceditur facultas eligendi Confeſſarium, qui ſtatim poſſit abſoluere, commutare, &c. Per ipſam ergo electionem Confeſſarij factam cum tali animo, Confeſſarius acquirit iuriſdictionem: quare, cùm incipiat audire confeſsionem, durante tali animo in pœnitente, & per conſequens durante iuriſdictione in Confeſſario, poterit poſteà eadem iuriſdictio continuati ratione cauſæ inceptæ, & non integræ, licèt pœnitens videat, ſe non poſſe perficere ea, quæ exiguntur illa hebdomada ad lucrandū Iubileum.

139. *Quid, ſi ſine animo lucrandi Iubileum abſoluatur.* Quintò dubitari poteſt obiter circa hoc ipſū, ſi aliquis ſine animo lucrandi Iubileum tranſegerit vtramque hebdomadam, & die ipſo Sabbathi in fine ſecundæ hebdomadæ, mutato animo, velit illud lucrari; an poſſit abſolui tunc à reſeruatis virtute Iubilei. Negatiuam ſententiam tribuit Lucæ Pinello *de Indulgentiis, cap.* 23. & Thomæ Sanchez *lib.*4.*in Decalogum, c* 54.*n.*28. Antonius Sanctatellus *de Iubileo, c.*7.*dub.*1. ipſe tamen probabiliùs affirmat cum Lauotio *de Iubileo, part.*1.*cap.*21.*n.*53. quos ſequitur Diana 2. *tom. tract* 4. *de Sacramentis, reſolut.*152. Sed illi duo Auctores, quos pro contraria ſententia afferunt, nihil ibi tale dicunt. Cæterùm, pars affirmans probatur: quia, cùm poſſit Confeſſarius commutare pœnitenti ea opera, quæ ipſe quacumque ex cauſa implere non poteſt; poterit tunc ei commutare ieiunia, quæ iam obſeruare non poteſt; poterit etiam commutare viſitationem Eccleſiæ, ſi fortè nec hoc facere iam poſſit; & tunc pœnitens faciendo ipſa die Sabbathi ea opera ſubrogata, & eâdem die confitendo, ac tandem ſuſcepta Euchariſtia die ſequenti, poterit lucrari Iubileum: ac per conſequens potuit virtute illius abſolui die præcedenti à reſeruatis, & cenſuris.

140. *An lucrato iam Iubileo poſſit iterum abſolui.* Sextò dubitatur, an poſſit feria ſexta, v.g. abſolui à reſeruatis nouis ille, qui feria quinta abſolutus fuit, & lucratus eſt Iubileum: poteſt enim fieri, quòd aliquis non potens ieiunare, faciat ex conſenſu Confeſſarij, loco ieiuniorum, alia pia opera, quæ omnia expleuit feria quinta, atque adeò iam tunc lucratus eſt Iubileum. Dicendum ergo eſt, in prædicto caſu non poſſe abſolui iterum feria ſexta à reſeruatis de nouo commiſſis: quia, cùm ea facultas detur in ordine ad lucrandum Iubileum, quod in eâdem ſaltem hebdomada bis lucrandum non eſt; ſequitur expiraſſe iam facultatem pro illo, qui compleuit priùs, & lucratus eſt Iubileum. Sicut è contra, ſi aliquis Communionem diſtulit ad ſequentem Dominicam; poterit ante Communionem adhuc iterum abſolui à nouis reſeruatis, licèt diebus præcedentibus confeſſus, & abſolutus iam fuerit ab aliis: quia, nimirum, facultas illa durat, donec lucratus ſit Iubileum, vt obſeruauit in vtroque caſu Thomas Sanchez *lib.*4.*in Decalog.c.*54 *n.*28. Quare prudenter faciet Confeſſarius, commutando prædicta opera in aliquid faciendum ipſo die Sabbathi, vt longiùs duret facultas pro reſeruatis, & pro votis.

Septimò dubitatur, an tempore Iubilei, quo Regulares etiam poſſint abſolui à reſeruatis, poſſint eligere Confeſſarium non approbatum ab Epiſcopo, ſed à ſuo Prælato. Communis ſententia negat, quam tenent Suarez *in præſenti, diſp.*28. *ſect.*6.*n.*11. Reginald. *in praxi, tom.*1.*lib.*1.*c.*15. *ſect.* 2. *n.* 175. Vega *in Summa, tom.*2.*c.*7.*caſ.*32. Molfeſius *in Summa, tom.*1.*tract.*7.*c.*16.*n.*18. *&* 27 Homobonus *de caſibus reſeruatis, p.*1.*cap.*5. Naldus *in Summa, verbo, Indulgentia, n* 9. Probat Suarez *n.* 6. ex reſponſione Cardinalium in hæc verba: *Sanctiſſimus Dominus Noſter declarauit, tempore Iubilei poſſe omnes Regulares confiteri peccata ſua Sacerdotibus approbatis ab Ordinario ad audiendas confeſſiones: in Bulla enim non fit mentio, niſi de Ordinario eorum, qui audituri ſunt confeſſiones; non autem de Ordinario pœnitentium.* Sed hæc verba parum vrgent: quia ibi non dicitur; *debere*; ſed *poſſe* Regulares eligere approbatum ab Epiſcopo. Meliùs probari poteſt ex verbis Iubilei: nam, licèt nomine *Ordinarij* aliquando poſſet intelligi Prælatus regularis ipſius pœnitentis, qui eſt ipſius Ordinarius; in Bulla tamen Iubilei dicitur expreſsè, quòd poſſit eligere Confeſſarium approbatum *ab Ordinariis locorum*; quo nomine non intelligitur Prælatus regularis, ſed Epiſcopus, vel eius Vicarius. Vnde videtur neceſſariò exigi, quòd Confeſſarius electus ſit approbatus ab Epiſcopo ad audiendas confeſſiones, alioquin non eſt eligibilis ad effectum Iubilei. 141. *Regulares an poſſint eligere non approbatum ab Epiſcopo.* *Suarez.*

Contra hoc tamen opinatus eſt Bonacina *diſp.* 5. *de Sacram. q.*7.*p.*4 § 1.*n.* 25. cui durum videtur, quòd Religioſus non poſſit confiteri tunc ad effectum Iubilei ſuo Prælato, vel alteri Religioſo de licentia ſui Prælati, etiamſi neuter ſit ab Epiſcopo approbatus: cùm enim ante Iubileum Religioſus poſſet, & deberet illis confiteri ſine alia Epiſcopi approbatione; illa verba Iubilei, quòd Regulares poſſint eligere Confeſſarium ab Ordinario approbatum, non debent intelligi priuatiuè, ita vt Pontifex priuare velit pœnitentem iure ſuo confitendi Sacerdoti approbato ſolùm à ſuo Prælato; ſed potiùs intelligenda ſunt accumulatiuè, & ampliatiuè in fauorem pœnitentis; vt, ſcilicet, non ſolùm poſſit confiteri ſuo Prælato, aut alteri de eius licentia, ſicut poterat anteà; ſed etiam poſſit eligere quemlibet alium 142.

approbatum ab Ordinario, quem ante Iubileum eligere noo poterat. Quod turſus confirmatur: quia multa ſunt Regularium Monaſteria, inquibus nullus fortaſſe Sacerdos repetitur ab Ordinario approbatus, eò quod non attendunt ad confeſſionem ſæcularium, vt Patres Carthuſiani, & Capuccini: quare illi Religioſi, vel fraudarentur fructu Iubilei, vel deberent extra ſuum Conuentum Confeſſarium quærere, quod non videtur iuxta intentionem Summi Pontificis.

143. Cæterùm non videtur in hoc recedendum à communi ſententia, pro qua ſtat expreſſus verborum ſenſus, quibus dicitur, pœnitentem ſæcularem, vel regularem poſſe eligere Confeſſarium, qui eum abſoluat à reſeruatis; dum tamen ille ſit à locorum Ordinariis approbatus: quæ verba ſine manifeſta violentia non poſſunt aliter explicari. Aliunde verò, ſi Regulares poſſent eligere Confeſſarium non approbatum ab Epiſcopo, ſequeretur, quòd poſſent validè ſibi eligere Sacerdotem, etiam ſæcularem ſimplicem non approbatum, neque idoneum. Quia in primis Prælatus ipſe regularis extra Iubileum poteſt illi confiteri, vt *ſuprà* vidimus; & poteſt etiam cuilibet ſubdito licentiam dare illi confitendi: quod tamen videtur eſſe contra Pontificis intentionem, qui noluit hanc poteſtatem abſoluendi à caſibus pontificiis dare cuilibet Sacerdoti; & meritò: quia res tanti momenti, & in qua grauiſsimè errari poterat, non erat committenda niſi iis, qui ſaltem Epiſcopi iudicio doctrinam haberent ſufficientem ad audiendas confeſsiones. Quamuis ergo Prælatus regularis poſsit ſuam auctoritatem ſupra ſubditum committere Sacerdoti ſimplici: Pontifex tamen Summus non indicat committendam auctoritatem pontificiam ad caſus Pontifici reſeruatos cuilibet Sacerdoti, niſi præcedente ſaltem Epiſcopi approbatione de eius idoneitate. Nec per hoc grauatur nouo grauamine pœnitens regularis, ſed potiùs ſubleuatur: nam vel indiget facultate Iubilei ad caſum reſeruatum Pontifici, vel non indiget. Si non indiget, poterit abſolui de licentia ſui Prælati à quolibet, ſicut anteà. Si verò indiget, ſicut anteà debebat recurrere extra Conuentum ad Epiſcopum, vel ad Nuncium, vel ad Pœnitentiarios; nunc faciliùs poterit recurrere ad quemlibet approbatum ab Ordinario; præſertim, cùm non ſit credibile, quòd in toto Conuentu non ſit aliquis ab Ordinario approbatus ad excipiendas confeſſiones ſæcularium domeſticorum, vel alicuius pœnitentis extraordinarij, vel Sacerdotum ſæcularium, quos aliquando continget velle in eorum Eccleſia celebrare, & volunt priùs reconciliari,

144. *An facultas Regularium ſuſpendatur per Bullam, vel anno ſancto.*

Octauò dubitatur, an facultates, quas Regulares habere ſolent per ſua priuilegia ad abſoluendum à reſeruatis, reuocari cenſeantur per Iubileum anni ſancti, vel per Bullam Cruciatæ, in quibus ſolet fieri reuocatio generalis ſimilium facultatum. Et quidem per Bullam Iubilei anni ſancti reuocari eiuſmodi facultates dixit Emman. Rodriguez *in Bulla Cruciata*, §.12. *in addit.dub.*6. verba enim reuocatoria generalia ſunt.

145. Contraria tamen ſententia communior, & verior eſt, quam docet Sanchez *lib.* 4. *in Decalog. c.*54.*n.*62. Henriquez *lib.*7.*cap.*28. *num.*7.*&* *cap.* 31.*num.*3.*in Gloſſa littera* R. Villalobos, & alij, quos affert, & ſequitur Diana *tom.*1.*trac de Bulla Cruciatæ, reſolut.* 100. Filliucius *tract.* 8. *c.* 10. Benzonius *lib.* 4.*de Iubileo*, *cap.* 8.*dub.*3.*&* 5. Et quidem ſtando in verbis Bullæ Gregorij XIII. quam refert Nauarrus *in* §. *in Leuitico*, *notabili* 33. non eſt dubium, cùm ibi ſolùm reuocentur eiuſmodi facultates *Indulgentiarum cauſa* conceſſæ. Vnde idem Nauarrus ibi teſtatur ſe de hoc dubio Datarium Papæ conſuluiſſe, qui reſpondit intentionem Pontificis fuiſſe reuocare ſola Indulta ſimilia abſoluendi, &c. conceſſa ad lucrandas Indulgentias. Magis dubitari poterat, attenta Bulla Clementis VIII. anno ſancto 1600. in qua illa verba, *Indulgentiarum cauſa*, omiſſa fuerant. Sed idem Pontifex interrogatus dixit, eamdem fuiſſe intentionem ſuam: & ad tollendum dubium edita fuit iterum eadem Bulla, additis eiſdem verbis. Denique anno 1625. in Bulla Sanctiſſimi Domini Noſtri Vrbani VIII. omiſſa fuerunt eadem verba; fortè, quia ex Bulla prima Clem. VIII. tranſcripta fuit illa clauſula. Quare, cùm iterum de hoc dubitaretur; ego dixi non fuiſſe reuocatam Regularium facultatem, primò, quia Vrbanus ibi dicit ſe ſequi exemplum Prædeceſſorum in illa reuocatione: cùm ergo Prædeceſſores non reuocaſſent omnes facultates, ſed conceſſas cauſa Indulgentiarum; de iis ſolis intelligendum eſt. Secundò, quia poſtea non imponit præceptum, nec excommunicationem, niſi contra publicantes alias Indulgentias: ergo de illis ſolis agebat. Tertiò, quia non erat credibile, quòd Religioſi Prælati eo anno non poſſent abſoluere ſuos ſubditos ab vlla excommunicatione reſeruata Papæ; quod tamen concedendum eſſet, ſi verba in ea generalitate acciperentur. Denique poſtea idemmet Sanctiſſimus Interrogatus hoc ipſum reſpondit; & dixit hanc ſolam fuiſſe ſuam intentionem: quare de hoc non fuit ampliùs dubitatum.

Quod verò attinet ad Bullam Cruciatæ, aliqui dixerunt reuocari ibi facultatem Regularium in ordine ad ſæculares abſoluendos. Ita Nauarrus, Ludouic. Lopez, & Rodriguez, quos affert Sanchez *vbi ſupra,n.*61. Idem docet Acoſta *in explicatione Bullæ Cruciatæ*, *q.* 105. Contraria ſententia communis iam eſt, & verior, quam, mutata ſententia, tenet idem Rodriguez, & Henriquez, quos refert, & ſequitur Sanchez *dicto num.*62. Ledeſma, Graffius, Ioannes de la Cruz, quos refert, & ſequitur Diana *dicta reſolut.* 100. Et probari poteſt: quia in Bulla Cruciatæ non reuocantur facultates conceſſæ Ordinibus; ſed conceſſæ Eccleſiis, Monaſteriis, Hoſpitalibus, locis piis, Vniuerſitatibus, Confraternitatibus, & perſonis particularibus; in quibus omnibus non videntur comprehendi facultates conceſſæ Ordini religioſo in communi. Quare, cùm illa reuocatio ſit odioſa, videtur ſtrictè interpretanda, prout praxis communis, quæ optima legum interpres eſt, eam interpretata eſt: omnes enim Regulares eodem modo vtuntur ſuis facultatibus ad abſoluendum, & commutandum, ſcientibus, & videntibus Commiſſariis Bullæ Cruciatæ, & non reclamantibus, nec contradicentibus. Hanc autem reſolutionem, quoad vtrumque punctum, tam circa Bullam Cruciatæ, quàm circa Iubileum anni ſancti, docuit etiam P. Ioannes de Salas *in expoſitione Bullæ Cruciatæ, quæ non eſt typis edita.* 146.

Dubitatur nonò, quando Superior iniuſtè negat licentiam abſoluendi ſubditum ab aliquo 147.

Quid ſi Superior malè negat licentiam.

peccato reſeruato: quia ſubditus, v. g. non poteſt abſque graui damno ſuo adire ipſum Superiorem; an tunc poſſit petita, & non obtenta facultate, abſolui directè ab alio Confeſſario. Affirmant aliqui, quos ſequitur, & refert Henriquez *lib. 6. c. 13. n. 4.* quorum ſententiam probabilem æſtimat Diana *tom. 2. tract. 4. de Sacramentis, reſolutione 29.*

148. Contraria ſententia eſt communis, quam tenent Alenſis, Soto, Medina, Philiarcus, Nauarra, Llamas, Suarez, & alij, quos refert, & ſequitur Layman *lib. 5. tract. 6. c. 13. n. 3.* vbi late eam probat. Et quidem, qui conſiderat verba Tridentini *ſeſſ. 14. c. 7.* parum poteſt de hoc dubitare, cùm vniuerſaliter dicatur, extra mortis articulum Sacerdotes inferiores nihil poſſe, in caſibus reſeruatis. Vnde non ſatisfacit, ſi aliquis dicat, Tridentinum ſolùm docere, Sacerdotem inferiorem nihil poſſe circa reſeruata ſine auctoritate Superioris; quod veriſſimum eſt: in caſu autem propoſito adeſſe licentiam Superioris, ſcilicet, mediati, vt dixit Henriquez *loco citato*; nempe, Epiſcopi, quando Parochus iniuſtè negat licentiam confitendi alteri; vel Prouincialis, aut Generalis, vel ipſius Pontificis, quando Prælatus regularis negat ſubdito iniuſtè talem licentiam. Hoc, inquam, non ſatisfacit: quia, quando Concilium dicit, extra articulum mortis nihil poſſe circa reſeruata inferiorem, idem eſt, ac ſi dicat non eſſe talem licentiam generalem, niſi pro illo caſu. Alioquin nec articulum mortis debuiſſet excipere: nam in illo articulo Sacerdotes non abſoluunt à reſeruatis abſque facultate Superioris; ſed cum facultate Summi Pontificis: ergo, vt illa exceptio non ſit omnino extra propoſitum, regula generalis non etat, quòd abſque omni facultate Superioris nihil poſſent; ſed etiam, quòd talis facultas generalis pro nullo caſu data eſſet præter articulum mortis. Videatur Layman, qui latè probat hanc concluſionem. Et nota, nos hîc loqui, quantùm eſt ex natura rei, & vniuerſaliter loquendo, vt omittamus declarationem quamdam, quæ circumfertur Clementis VIII. quòd Confeſſarius ordinarius Regularium, petita facultate à Prælato ad abſoluendum ſubditum; ſi tamen Superior eam neget contra id, quod Confeſſarius iudicat fieri debere; poſſit pro ea vice abſoluere; qui caſus particularis erit, & pro particularis perſonis, vt conſtat.

149. *De multiplici reſeruatione.*

Dubitatur vltimò, an poſſit idem peccatum eſſe reſeruatum multiplici reſeruatione; & an tunc ablata vna, poſſit remanere alia reſeruatio. De hoc agit Suarez *diſput. 31. ſect. 4. n. 25.* & diſtinguit de peccato reſeruato cum cenſura, vel ſine illa: item de reſeruationibus factis ab eodem Superiore, vel à pluribus. Nam ſi reſeruatio ſit ſine cenſura, & fiat ſæpiùs ab eodem, ſiue ab eius ſucceſſore in eodem munere; reſeruatio eſt vna, & per vnam facultatem abſoluendi aufertur. Si autem reſeruetur à diuerſis Superioribus, vt à Pontifice Summo, & ab Epiſcopo; facultas ſolius Epiſcopi non ſufficit ad abſoluendum, vt conſtat: e contra verò ablata reſeruatione papali, an auferatur epiſcopalis; Nauarrus *in Summa, cap. 27.* affirmat: ipſe verò Suarez putat ſuppoſitionem moraliter repugnare. Nam eo ipſo, quòd Pontifex reſeruaret ſibi peccatum abſque cenſura, iam Epiſcopus non poſſet ab illo abſoluere: quomodo ergo poſſet Epiſcopus reſeruare ſibi illud peccatum, à quo ipſe non poteſt abſoluere, & ad quod non poteſt dare iuriſdictionem? Inutilis ergo, & vana eſſet talis reſeruatio; niſi fortè fingeretur, quòd Epiſcopus reſeruat ſub conditione, ſcilicet, reſeruat ex nunc pro tempore, quo ceſſabit reſeruatio Papæ; vel è contra, quòd Papa vellet tollere ſuam reſeruationem, non dando iuriſdictionem ad abſoluendum; ſed præcisè non auferendo illam; qui caſus ficti ſunt, & moraliter non deſeruiunt ad praxim: Denique, quando peccatum reſeruatur cum excommunicatione, ſi reſeruationes ſint pluries factæ, ſed omnes tendant ad eamdem excommunicationem; ſemel ablata excommunicatione, nulla manet reſeruatio: ſecùs verò, quando & reſeruationes, & excommunicationes ſunt plures: vna enim ablata, poteſt remanere alia. Hæc latè ibi Suarez.

Quibus addo, quando Prælatus inferior, v. g. Epiſcopus prohiberet denuò ſub excommunicatione ſibi reſeruata peccatum iam prohibitum à Prælato ſuperiori, v. g. Papa ſub excommunicatione ſibi reſeruata; tunc, licèt obtenta abſolutione ab excommunicatione pontificia, adhuc non auferatur excommunicatio Epiſcopi; fuiſſe tamen ablatam reſeruationem peccati: quia, cùm Epiſcopus non potuerit reſeruare ſibi peccatum, quod Papa ſibi reſeruauerat; conſequens eſt, vt ſolùm reſeruauerit excommunicationem à ſe latam: quare ablata excommunicatione Pontificis, qui ſibi reſeruauerat peccatum, aufertur tota reſeruatio peccati. Per accidens tamen non poterit abſolui a peccato propter excommunicationem Epiſcopi, quæ manet. Cæterùm, in veriori ſententia dicente, quòd excommunicatus valide abſoluitur à peccatis, poterit contingere, quòd aliquando pœnitens ille abſoluatur validè, & directè ab illo peccato, manente excommunicatione Epiſcopi; & quidem licitè, ſiue, quia ignorata fuit inuincibiliter illa perſeuerantia excommunicationis, ſiue, quia non erat copia Superioris, & vrgebat neceſſitas celebrandi, vel communicandi: quo caſu diximus poſſe licitè excommunicatum confiteri peccata non reſeruata alicui inferiori; & tunc non eſſet obligatio confitendi iterum tale peccatum poſtea, cùm iam directè fuiſſet abſolutum; ſed ſolùm obtinendi abſolutionem ab excommunicatione epiſcopali. 150.

Addo denique, quod dictum eſt, non poſſe validè Epiſcopum reſeruare ſibi peccatum, quod Summus Pontifex ſibi iam reſeruauerat, (quod idem eſt de quocumque Prælato inferiori reſpectu Prælati ſuperioris,) locum habere, quando etiam Epiſcopus, vel Prælatus inferior reſeruauit ſibi priùs aliquod peccatum: ſi enim poſtea Papa, vel Prælatus ſuperior illud idem peccatum ſibi reſeruet; eo ipſo ceſſat reſeruatio Epiſcopi, vel Prælati inferioris: quia tunc etiam per reſeruationem Papæ aufertur Epiſcopo facultas abſoluendi ab illo peccato, atque ideo non poteſt illud ſibi reſeruare de nouo, nec continuare reſeruationem priùs factam quoad culpam; licèt quoad cenſuram poſſit. Denique, Sacra Congregatio Cardinalium de mandato Clem. VIII. *in ſuo Decreto edito anno 1602. circa caſus reſeruatos*, prohibuit, ne de cætero Epiſcopi reſeruarent ſibi caſus legi ſolitos in Bulla Cœnæ, nec alios Sedi apoſtolicæ ſpecialiter reſeruatos. 151.

SECTIO

SECTIO IX.

Vtrùm Regulares poſſint virtute Bullæ Cruciatæ abſolui à caſibus ſuis Prælatis reſeruatis, abſque eorum licentia.

152. Res hæc maiori fortaſſe contentione controuerſa fuit, quàm oporteret propter auctoritatem magis extrinſecam grauiſſimorum Virorum, quàm propter fundamenta intrinſeca, vt conſtabit. Fuit ergo prima ſententia plurium Doctorum affirmans ſimpliciter, & abſolutè, poſſe Religioſos frui illa facultate Bullæ etiam repugnantibus, & contradicentibus Prælatis regularibus: quia verba conceſſionis generalia ſunt pro omnibus fidelibus; & quia in ipſa Bulla reuocantur omnia priuilegia contraria. Quare ipſe Commiſſarius Cruciatæ, ad quem pertinet Bullæ ſenſum declarare, ſæpè de hoc interrogatus ita reſpondit. Alij id concedunt, ſaltem quando Bulla accepta fuit à Religioſo, cùm licentia Prælati: tunc enim dicunt, non poſſe Prælatum poſteà reſtringere eius facultatem: ſecùs, quando abſque Prælati licentia accepta fuit. Auctores huius primæ ſententiæ ſunt aliqui Doctores, & Magiſtri, quos ſuppreſſo nomine refert Suarez *tomo 4. de Religione, tractat. 9. libr. 2. capit. 16. numer. 2.* Item Ioannes Valerus *in differentiis vtriuſque fori, different. 1. concluſione quinta* quem affert Diana *1. tomo, tractat. de Bulla Cruciata, reſolutione 14.* & Ægidius Trullench *in expoſitione Bullæ Cruciatæ, libr. 1. §. 7. capit. 1. dub. 9.* vbi illam ſententiam latè confirmat. Eamdem etiam, ſaltem probabilem, iudicat Ioannes de la Cruz *de ſtatu Religionis, libr. 1. cap 6. dub. 12.* Ioannes Sancius *in ſelectis, diſputatione 44 numer. 10. & 13.* Baſilius Pontius *de matrimonio, libr. 5. cap. 20. numer. 7.* & *libr. 8. cap. 19. §. 2. numer. 13. & 14.* & alij multi Doctores Theologi, & Iuriſtæ Salmanticenſes eam probabilem dixerunt de hoc conſulti: & illam latè probat Seraphinus de Freitas, ex Ordine Sanctæ Mariæ de Mercede redemptionis captiuorum Doctor, & Iuriſprudentiæ Profeſſor in Vniuerſitate Valliſoletane *in Memoriali peculiari de hoc puncto impreſſo*; imò & Commiſſarius Cruciatæ in Regno Luſitaniæ die 7. Martij, 1630. publico Edicto declarauit omnes Religioſos ſine Prælati licentia poſſe Bullam accipere, & eius facultate vti ad eligendum Confeſſarium, & obtinendam abſolutionem à reſeruatis: ipsiſque Prælatis regularibus ſub grauiſſimis cenſuris, & pœnis prohibuit, ne ſubditis talem vſum prohiberent, non obſtantibus ſuorum Ordinum Conſtitutionibus.

153. Contraria ſententia, ſcilicet, Religioſos, ſaltem Mendicantes, non poſſe abſque Prælatorum facultate eligere Confeſſarium, qui eos virtute Cruciatæ à reſeruatis abſoluat: communis eſt apud omnes ferè Theologos, propter expreſſam, & ſæpiſſimè repetitam declarationem Summorum Pontificum, qui contrariam doctrinam, vt omninò falſam, reprobarunt. Hanc docent Corduba, Ledeſma, Garzia, Paſſarellus, quos affert, & ſequitur Suarez *tom. 4. de Religione, loco ſuprà citato*, Llamas, Coriolanus, Vecchius, Portel, Acoſta, Miranda, Reginaldus, quos affert, & ſequitur Diana *tom. 1. dicta reſolutione 14* & *tom. 3. tractatu 4. miſcellaneo, reſolut. 43.* vbi alios affert. Eamdem docuit Henriquez *lib. 6. capit. 16. §. 7.* & latiùs *lib. 7. cap. 22.* vbi affert quam plures Doctores Salmanticenſes, qui viſis Pontificum declarationibus idem; affirmarunt. Idem docuit Emmanuel Rodriguez *in explicatione Bullæ. §. 9. dub. 7. num. 24. & 25.* Et licèt *num. 6. dicto 6.* addat, quòd ſententia contraria habeat aliquam probabilitatem; id tamen intelligit de Religionibus, in quibus Prælati id tacitè permittunt, vt conſtat ex contextu, & ex rationibus, quas affert.

Potiſſimum fundamentum irrefragabile huius ſententiæ deſumitur ex declaratione Pontificum, qui ſemper declararunt, non eſſe ſuam mentem, per Bullæ verba talem facultatem Religioſis concedere. Et, vt omittam Decreta antiquiora Alexandri VI. pro Ordine Ciſtercienſi, quod habetur *in Compendio priuilegiorum eiuſdem Ordinis, verbo, Bulla Cruciata, §. 1.* & Innocentij VIII. pro Auguſtinianis, quod refertur in *Compendio Mendicantium, verbo, Confeſſiones, & Confeſſores, §. 6* & aliud einſdem Innocent. VIII. pro Fratribus Minoribus, quod etiam refertur *in eodem Compendio Mendicantium, verbo, Abſolutio quoad Fratres, §. 12.* Sunt alia modernorum Pontificum, quæ omne dubium auferre videntur. Nam Gregorius XIII. die 3. Maij ann. 1575. 154.
in Bulla, quæ incipit: *Decet Romanum Pontificem*, declarauit, *non eſſe, nec fore vnquam mentis ſuæ, aut Sedis apoſtolicæ, vt perſonæ Societatis, abſque expreſſa Superiorum einſdem Societatis, licentia, vtantur facultatibus, quæ in Iubileis, Bullis Cruciatæ, Confeſſionalibus, aut aliis quibuslibet apoſtolicis Indultis, ſiue Communitatis, ſiue priuatis perſonis, ſiue piis locis, aut quomodocumque hactenus conceſſa ſunt, aut in poſterum concedentur; etiamſi in illis expreſsè indulgeatur, vt omnes Regulares, etiam Mendicantes huiuſmodi facultatibus vti poſſint.* Hoc ipſum confirmauit, Greg. XIII.
& decreuit Clemens VIII, litteris ſuis expeditis Clem VII
die 14. Iunij, anno 1595. vbi decernit, *nulli Religioſorum Societatis licere facultatibus Cruciatæ in quacunque mundi parte publicatæ, vel publicandæ, quoad eligendum Confeſſarium, & obtinendam abſolutionem à caſibus reſeruatis vti; nec eis, quoad hanc eligendi Confeſſarium, & obtinendi abſolutionem, prædictam facultatem Cruciatæ huiuſmodi ſuffragari: ſublata omnibus Ordinariis, & delegatis aliter iudicandi, & interpretandi facultate.* Vnde meritò ſexta noſtra Congregatio generalis *decreto 5.* grauiſſimè prohi- Congreg. VI. Societ.
buit, *ne vllus noſtrorum auderet, vel docere, vel in praxi contrariam ſententiam tenere; nec Sacerdotes abſoluere quemquam ad ſe cum reſeruatis caſibus accedentem, præſumerent vi Bullæ Cruciatæ; nec qui accedunt tutos ſe vllo modo in conſcientia, quaſi ritè abſolutos, arbitrentur. Si quem verò conſtaret illam doctrinam docere, vel aliis perſuadere tanquam probabilem, eum Prouinciales tamquam Societati maximè noxium coerceant.*

155. Hoc ipſum pro omnibus vtriuſque ſexus Mendicantibus regularibus declarauit Clemens VIII. litteris ad hoc expeditis in forma Breuis, *confeſſionem ſanctæ Cruciatæ, & aliorum Indultorum, particularium, quantum ad prædictum articulum, eligendi* Clem. VIII

gendi Confeſſarium, & abſoluendi a caſibus reſeruatis, cum Fratribus, & Sororibus Monialibus, quorumcumque Ordinum, ac Congregationum cuiuſcumque Inſtituti Mendicantium, tam Prouincia Hiſpaniæ, quam extra eam vbilibet, locum minimè habere, neque cenſeri, ſed ſua intentionis fuiſſe, quod iidem Fratres, & Moniales, quantum ad Sacramentum pœnitentiæ, ſeu Confeſſionis adminiſtrationem, diſpoſitioni ſuorum Prælatorum ſubiecti eſſent. Iiſdem tamen Prælatis, vt in vſu huiuſmodi poteſtatis ſe cum ſubditis faciles, & benignos exhiberent, præcepit. Quas Clementis Litteras retulit Paulus V. in alio Breui dato 24. Decembris, anno 1608. vbi eas, & earum præceptum, ac decretum, & declarationem perpetuò confirmauit, & approbauit, illiſque perpetuæ, & inuiolabilis apoſtolicæ firmitatis robur adiecit: & ad omnes Religioſos, etiam non Mendicantes extendit.

156. Ad has Pontificum declarationes reſpondent aduerſarij: primò, illam declarationem Gregorij XIII. non eſſe vniuerſalem, ſed ſolùm pro Societate, imò nec pro tota Societate, ſed ſolùm pro Profeſſis profeſſione ſolemni quatuor votorum, qui pauci ſunt. Ita reſpondet Seraphinus de Freitas *in illo Memoriali, numero* 23. Sed neſcio, ex quo verbo Bullæ potuit colligere hanc limitationem ad ſolos Profeſſos quatuor votorum, cùm Pontifex expreſsè dicat id intelligi de *perſonis Societatis*, & Clemens VIII. dicat, *nulli Religioſorum Societatis id licere*; vt conſtat ex eorum verbis *ſuprà* relatis. Certum autem eſt, omnes, qui Nouitiatu expleto in Societate vota ſua emiſerunt, etiam ſimplicia, eſſe verè, & propriè Religioſos, & de corpore eiuſdem Societatis, vt definiuit Gregorius XIII. in Bulla, quæ incipit; *Aſcendente Domino*, anno 1584. declarans contrariam doctrinam falſam, & temerariam eſſe.

157. Secundò, & magis vniuerſaliter reſpondent, Prædicta Priuilegia, & Indulta, quæcumque illa ſint, reuocari poſtea per ſequentem Bullam, in qua generaliter reuocantur omnia contraria. Quare non ſolùm declarationes factæ pro aliis Religionibus; ſed etiam illæ, quæ verbis ſtrictiſſimis factæ ſunt pro noſtra Societate, ſuſpenduntur à Commiſſario, & reuocantur à Pontifice per reuocationem contentam in Bulla Cruciatæ poſteriori.

158. Hæc reſponſio multipliciter impugnari poteſt, & ſimul probari noſtra ſententia argumentis adeò claris, vt in re morali faciant demonſtrationem. Primò, quia non poſſunt per illa verba Bullæ Cruciatæ derogari prædicta Indulta, & Decreta Pontificum, niſi Pontifex habeat animum illa derogandi: hunc autem animum nullus Pontifex habet, vel habuit: ergo per illa verba non derogantur. Conſequentia eſt clara. Minor; de qua ſolùm poſſet dubitari, probatur: quia ipſi Pontifices ſæpiùs interrogati, & non interrogati dixerunt ſemper ſe nunquam intendiſſe, iis verbis comprehendere eiuſmodi Religioſos exceptos, (vt conſtat ex Decretis Iulij II. Leonis X. Sixti IV. Innocentij VIII. Alexandri VI. Clementis VII. & Pij V. quæ videri poſſunt apud Emmanuel Rodriguez *tom. 2. quæſt. regular. quæſtione 62. artic. 4.* & Ioannem de la Cruz *in Epitome Religionum, libr. 1. cap. 6. dub. 12.* Henriquez *libr. 6. cap. 16. in Gloſſa, littera P,* & *libr. 7. cap. 22. §. 2.* Conſtat etiam ex verbis clariſſimis Gregor. XIII. *ſuprà* adductis, qui dixit, non eſſe, nec forè vnquam mentis ſuæ, vel *Sedis apoſtolicæ*, per eiuſmodi conceſſionem Cruciatæ concedere noſtris Religioſis talem facultatem, & Clemens VIII. *in illo Breui ſuprà citato*, declarauit hoc ipſum contra nonnullos, qui *exiſtimant*, inquit, *ex clauſulis Litterarum dictæ Cruciatæ, cuicumque ipſius Societatis priuilegio derogari, & propterea ipſis Religioſis huiuſmodi facultatibus vti licitum eſſe.* Quam explicationem omnino tollit declarando *facultatibus huiuſmodi Cruciatæ publicatæ, vel publicandæ*, (ecce loquitur de Bulla publicanda cum eiſdem clauſulis,) *non licere eiuſmodi Religioſis obtinere abſolutionem*, &c. 159.

Hoc ipſum ſtrictiſſimis verbis declarauit Gregorius XV. in ſuis Litteris datis 26. Februarij, anno 1622. ibi contra eoſdem, qui dicebant, *ex clauſulis Litterarum Cruciatæ cuicumque Societatis priuilegio derogari, motu proprio, & ex certa ſcientia* (inquit) *meráque deliberatione noſtra, ac de apoſtolicæ poteſtatis plenitudine hac noſtra perpetuò valitura Conſtitutione ſancimus, nulli Religioſorum eiuſdem Societatis licere facultatibus Cruciatæ huiuſmodi publicatæ, vel publicandæ, quoad eligendum confeſſarium, & obtinendam abſolutionem, prædictam facultatem Cruciatæ huiuſmodi ſuffragari, minúſque præſentes Litteras ſub quibuſcumque eiuſdem Cruciatæ conceſſionibus, extenſionibus, prorogationibus, & confirmationibus factis, & pro tempore quomodolibet faciendis comprehendi; neque per quoſcunque Iudices ordinarios, & delegatos ſublata eis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, iudicari, & diffiniri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, decernimus.* Videant nunc Aduerſarij, cui in hac re magis credendum ſit circa ſenſum verborum Bullæ, an cuilibet alteri, an ipſiſmet Pontificibus, qui declarant ſenſum illorum verborum non eſſe, nec fuiſſe, nec fore talem, vt concedatur facultas prædictis Religioſis, vel reuocetur hæc exceptio.

Secundò impugnatur illa reſponſio ex dictis: quia Pontifices, qui ita vniuerſaliter declararunt non comprehendi eiuſmodi Religioſos in conceſſione Cruciatæ publicandæ, nec eam fore vnquam *Sedis apoſtolicæ mentem*; ſciebant vtique, Cruciatam in poſterum publicandam cum illis clauſulis derogatoriis; & tamen declararunt non reuocari, nec comprehendi hanc exceptionem per illas clauſulas futuras: quomodo ergo poteſt ſine manifeſta iniuria ipſorum Pontificum dicere aliquis Auctor priuatus, quòd per illam clauſulam communem Cruciatæ reuocatur id totum: hoc enim manifeſtè eſſet dicere, erraſſe Pontifices, dum dixerunt, per Cruciatam publicandam poſtea cum illis clauſulis, non fore reuocandam prædictam exceptionem. 160.

Tertiò probatur, & confirmatur hoc ipſum exemplo ſatis ſimilimam, licèt in Bulla Cœnæ, quæ ſingulis annis de nouo publicatur, reuocentur omnes facultates abſoluendi ab illis caſibus; non cenſetur tamen reuocata facultas, quæ ad hoc conceditur in Bulla Cruciatæ: quia, nimirum, licèt Bulla Cœnæ poſtea publicetur, non cenſetur Pontifex illam Cruciatæ facultatem 161.

cultatem reuocare, quam paulò antè conceſſerat ſciens, & præuidens, Bullam Cœnæ cum tali clauſula generali publicandam. A fortiori ergo in noſtro caſu, cùm Pontifex ſciens, publicandam eſſe Cruciatam anno ſequenti cum clauſula generali, ex nunc dicit, & explicat, non comprehendi in ea generalitate Religioſos; non cenſetur poſteà velle eos comprehendere, dum vtitur clauſula generali, quam ante præuiderat. Hoc ipſum argumentum fieri poteſt de Bulla Iubilei pro anno ſancto, in qua ſuſpenduntur pro eo anno omnes facultates abſoluendi, &c. & tamen non intelligitur ſuſpendi pro eo anno facultas in Cruciata conceſſa: quia Pontifex præuidens futurum annum ſanctum in illo ſexennio; conceſſit tamen priùs Cruciatam pro illis ſex annis ſequentibus, atque ideò cenſetur non velle comprehendere Cruciatam in reuocatione generali ſubſequenti, quæ fit pro anno ſancto.

162. Quartò probatur, & confirmatur hoc ipſum ex alio exemplo: quia declarationes *ſupra* poſitæ prædictorum Pontificum, iiſdem verbis, & eodem tenore factæ ſunt, ſicut illa alia declaratio, quia idem Gregorius X I I I. in quodam proprio Motu, quem ad litteram affert Emmanuel Rodriguez *in additione ad Bullam, § 9. numero 66.* declarauit, quòd non intelligebatur conceſſa abſolutio ab hæreſi, etiamſi in Bulla Cruciatæ, vel aliis ſimilibus concederetur facultas abſoluendi à caſibus contentis in Bulla Cœnæ. Et tamen propter hanc Gregorij declarationem omnes fatentur, ſemper debere intelligi exceptionem illam, & id certiſſimum eſſe fatetur cum communi Thomas Sanchez *libro ſecundo in Decalog. capite 12. numero decimo.* Ergo propter ſimilem declarationem ſæpiſſimè à tot Pontificibus repetitam, idem omnino dicendum eſt in caſu noſtro.

163. Quintò impugnatur apertiſſimè illa reſponſio ex nouiſſimo Decreto Sanctiſſimi D. Noſtri Vrbani V I I I. qui, vt de cætero omnem circa hoc punctum dubitationem, vel apparentem euaſionem tolleret die 19. anno 1630. motu proprio, & ex certa ſcientia, déque apoſtolicæ poteſtatis plenitudine. Decretum illud Clementis pro omnibus Regularibus à Paulo V. relatum innouauit, atque ampliauit; & inſuper declarauit, *conceſſionem ſancta Cruciata, quantum ad prædictum articulum eligendi Confeſſarium, & abſoluendi à caſibus reſeruatis cum Regularibus quorumcumque Ordinum, & Congregationum, Societatiſque; & Inſtituti Mendicantium, & non Mendicantium vtriuſque ſexus, locum minimè habuiſſe*, (nota verbum de præterito,) *neque habere, nec illis vllo modo modo ſuffragari potuiſſe, neque poſſe: & quod iidem Fratres, & Moniales, quantum ad Sacramenti Pœnitentia, ſeu Confeſſionis adminiſtrationem, ordinaria, diſpoſitioni ſuorum Prælatorum, & Sedis apoſtolica, quoad ſibi reſeruata, ſubiecti ſint.* Ablata deinde facultate Nunciis apoſtolicis, ac Cruciatæ Commiſſariis facultatem aliter interpretandi, vt latiùs conſtat ex tenore eiuſdem Bullæ. Ex qua videtur iam omnino corruere euaſio illa: declarat enim Summus Pontifex, quòd confeſſiones factæ ante hanc Bullam ſuam, virtute Cruciatæ validæ non fuerunt, non potuiſſe virtute Cruciatæ fieri: quod eſt dicere, decepiſſe pœnitentem eos, qui dicebant poſſe ipſos validè abſolui à reſeruatis virtute Cruciatæ, licèt eſſent Regulares: alioquin aſſertiones contradictoriæ eſſent veræ, ſcilicet, illos non potuiſſe tempore toto præcedenti validè abſolui, quod Pontifex docet; & potuiſſe validè abſolui, quod illi Doctores aſſerebant: ſciebat enim benè Pontifex Bullam Cruciatæ, annis præcedentibus, conceſſam fuiſſe cum illis clauſulis generalibus: & tamen adhuc declarat, earum clauſularum virtute non potuiſſe Religioſos validè abſolui: ergo declarat falſam eſſe aſſertionem eorum, qui in poſterum dixerint, poſſe validè abſolui propter ſimilem clauſulam in futuris Bullis apponendam.

164. Vnde reiicitur etiam reſponſio aliorum, qui ad *ſupra* poſitam Pontificum declarationem dicebant, potuiſſe quidem Pontifices declarare mentem ſuam: non tamen ſuorum ſucceſſorum, quare fatebantur, viuente Gregorio, verbi gratia, non potuiſſe Religioſos abſolui per Bullam Cruciatæ ſubſequentem ab eodem Gregorio conceſſam: quia iam ipſe Gregorius explicauerat ſuam mentem, & intentionem non comprehendi eiuſmodi Religioſos in illa generali conceſſione. Mortuo tamen Gregorio, potuiſſe abſolui per Bullam Cruciatæ ab eius ſucceſſore conceſſam, cuius non potuit præceſſor manus ligare, nec mentem explicare, vt per verba generalia non intelligeretur omnes comprehendere. Quam limitationem nonnulli ex illis Auctoribus amplexi fuerunt.

165. Ex dictis tamen hæc etiam limitatio, vel reſponſio facilè reiicitur. Primò, quia Gregorius X I I I. in Bulla *ſuprà* adducta, non ſolùm de ſe; ſed de ſucceſſoribus loquitur, dum dicit, *non eſſe, nec fore vmquam mentis noſtra, aut Sedis Apoſtolicæ*; &c nam verbum illud, *Sedis Apoſtolica*, facit, quòd Decretum non expiret morte Pontificis, vt cum communi Doctorum tradit Thomas Sanchez *libro octauo de matrimonio, diſputatione 25. numero 49.* Secundò conſtat ex verbis Clementis V I I I. & Pauli V. in ſuis Decretis *ſupra* adductis, vt dicitur: *Prædictas Litteras Apoſtolica auctoritate, tenore præſentium, perpetuò confirmamus, & approbamus, illiſque perpetua, & Apoſtolica firmitatis robur adiicimus.* Quod idem ſignificauit Gregorius XV. dum dixit: *Hac noſtra perpetuo valitura Conſtitutione ſancimus.* Tertiò probatur hoc ipſum ex verbis Clementis V I I I. quibus dicit ſe illud declarare: quia *Religioſi* (inquit) *nonnulli, & iis facultatibus vti præſumebant, & illorum prætextu eligebant Confeſſorem.* Nam verbum illud, *præſumebant*, indicat apertè, quòd illud ſine ſufficienti fundamento fiebat: quod etiam indicatur illa voce, *prætexu*, quæ ſignificat rationem non ſolidam, ſed ſolùm apparentem. Cùm ergo illi Religioſi haberent pro ſe, quòd mortuus iam erat prædeceſſor, qui mentem ſuam explicauerat; & tamen Clemens illam appellat *præſumptionem*, & *prætextum*, apertè ſignificat inutilitatem illius fundamenti.

166. Quartò probari poteſt hoc ipſum ex ratione illa, qua Gregorius XV. in ſuo Decreto, & alij Pontifices vſi ſunt his verbis: *Cum ratio doceat, & experimento compertum ſit, Religionibus valdè perniciosum exiſtere, vt eorum Religioſis licitum ſit Confeſſarium ſibi eligere.* Non debet

ber enim credi, quòd ſucceſſores velint ita grauiter nocere diſciplinæ religioſæ, cui ex confeſſione ipſorum Summorum Pontificum vallè pernicioſam conſtat eſſe talem conceſſionem. Ad quam intentionem ſucceſſorum indagandam multum confert inductio *ſupra* factâ omnium Pontificum, qui interrogati de ſua intentione, negarunt, ſe habuiſſe intentionem concedendi talem facultatem pro Religioſis.

167. Quintò, applicari poteſt argumentum *ſuprà* factum ex Bulla Cœnæ, & Iubilco anni ſancti. Nam in iis, etiamſi poſtquàm Pontifex, qui vltimò Bullam Cruciatæ conceſſit, mortuus eſt, ſucceſſor publicet Bullam Cœnæ, vel Iubileum anni ſancti, (prout plerumque contingere poteſt;) non tamen cenſetur reuocare per verba illa generalia facultates, quas prædeceſſor conceſſit per Bullam Cruciatæ: quia omnes ſupponunt, ſucceſſorem habere eamdem intentionem prædeceſſoris, & velle excipere eas facultates, quæ conceſſæ fuerant; taliter, vt per clauſulam generalem Bullæ Cœnæ, aut Iubilei anni ſancti non reuocarentur: ergo eodem modo in caſu noſtro ſucceſſor non habet intentionem reuocandi exceptionem, quam prædeceſſores fecerunt in ordine ad Bullam Cruciatæ futuram, propter grauiſſimam religioſi ſtatus perniciem, vt ipſi fatentur. Semper enim ſucceſſor in iis conceſſionibus, vel Decretis communibus ſolet concipere rem illam, prout à prædeceſſoribus fieri ſolebat, neque habet aliam peculiarem intentionem, ſed voluntatem continuandi in eâdem intentione, qua res illa ſolita eſt promulgari.

168. Sextò, & vltimò conſtat hoc ipſum apertè ex prædicto Decreto Sanctiſſimi Domini Noſtri Vrbani VIII. qui de iis Religioſis, qui prætextu Cruciatæ ſe abſolui fecerant, apertè dicit, eos malè, & inualidè id feciſſe: & ideò addit, ſe, *non ſine animi moleſtia* id audiſſe: & denique declarat, eos omnes nullo modo id potuiſſe facere. Ex qua declaratione ſatis apertè conſtat, mortuo Pontifice, non incipere Bullam ſucceſſoris prodeſſe Religioſis: nam, ſi hoc eſſet, potuiſſent vtique Religioſi vti eiuſmodi facultate mortuo Paulo V. qui ſuam intentionem pro omnibus Religioſis declarauerat: Gregorius enim XV. & ipſe Sanctiſſimus Dominus Noſter Vrbanus VIII. nullam adhuc fecerant talem declarationem pro omnibus Religioſis: & tamen Pontifex declarat, omnes confeſſiones illo prætextu factas, & omnes abſolutiones obtentas, fuiſſe inualidas. Ergo apertè ſupponit, non expiraſſe morte prædeceſſoris intentionem illam excludendi Religioſos; ſed perſeueraſſe in ſucceſſoribus, etiam antequàm quidquam de nouo declarent: alioquin non debuiſſent declarari inualidæ abſolutiones præteritæ, prout ab Vrbano declarantur. Qua declaratione poſita, non video, quo modo iam opinio illa poſſit ampliùs ſine grauioris cenſuræ nota ſuſtineri: cùm iam non agatur de veritate facti, an ſcilicet, Papa habeat, vel non habeat talem intentionem; ſed de veritate doctrinæ, an, ſcilicet, ſit vera doctrina, quam Pontifex ſua Conſtitutione declarauit fuiſſe falſam, & Religioſos pœnitentes deceptos fuiſſe ab iis, qui talis doctrinæ prætextu eos abſoluebant.

169. Hoc itaque eſt primum, & potiſſimum fundamentum huius ſententiæ, quod ex declarationibus, & verbis Summorum Pontificum deſumitur. Poteſt tamen vlteriùs probari ex ipſis verbis Bullæ Cruciatæ, cuius prætextu aduerſarij prætendunt talem facultatem. Nam verba, quibus Commiſſarius auctoritate apoſtolica ſuſpendit omnes facultates, & priuilegia contraria, videntur excipere facultates *ſupra* poſitas, quibus Prælatis regularibus conſeruatur ius integrum ad confeſſiones ſuorum ſubditorum: verba enim ex Hiſpano ſermone Latina reddita hæc ſunt: *Et Nos prædictus Commiſſarius Generalis apoſtolicus ſanctæ Cruciatæ, in fauorem ſanctæ Bullæ, & auctoritate apoſtolica nobis conceſſa, & ne tam ſanctum opus impediatur, nec ceſſet propter alias Indulgentias, ſuſpendimus, durante anno publicationis, & prædicationis huius Bullæ, omnes, & ſingulas gratias, Indulgentias, & facultates ſimiles, vel diuerſas conceſſas à Summo Pontifice, vel eius prædeceſſoribus, vel ab apoſtolica Sede, vel eius auctoritate in omnibus Regnis, & dominiis Catholici Regis, omnibus, & quibuſlibet Eccleſiis, Monaſteriis, Hoſpitalibus, vel aliis piis Locis, Vniuerſitatibus, Confraternitatibus, & ſingularibus perſonis, etiamſi prædictæ gratiæ, & facultates conceſſæ ſint in fauorem fabricæ Sancti Petri in vrbe Romana, vel alterius ſimilis Cruciatæ: & licèt omnes, vel aliquæ illarum habeant clauſulas huic ſuſpenſioni contrarias, ita vt durante anno publicationis huius Bullæ, nemo poſſit lucrari, vel frui aliis gratiis, Indulgentiis, & facultatibus, nec poſſint publicari, exceptis, quæ conceſſæ ſunt Superioribus Ordinum Mendicantium quoad eorum Fratres.* Ex quibus vltimis verbis colligi 170.
videtur, non ſuſpendi, aut reuocari per Bullam Cruciatæ facultates, quas Pontifices ſæpiùs conceſſerunt Ordinibus Mendicantium, vt eorum Prælati poſſent ſuos Fratres in diſciplina regulari continere per reſeruationem grauiorum criminum, ad quod præſertim attendiſſe Pontifices in illis verbis, quæ eorum iuſſu adduntur in Bulla Cruciatæ, & illa exceptione quoad Mendicantes; colligi videtur ex eo, quòd tempore Pij IV. in Bulla Cruciatæ concedebatur expreſsè facultas Regularibus ſumendi Bullam, etiam ſine Prælati licentia; & eligendi Confeſſarium, his verbis: *Concedit ſua Sanctitas, vt omnes alij, etiamſi ſint Religioſi, & Mendicantes, ſine licentia ſuorum Prælatorum poſſint accipere hanc Bullam, & fruantur prædicto Iubileo pleniſſimè, & eligere poſſint Confeſſarium ſæcularem, vel regularem, qui audita confeſſione poſſit eos abſoluere à peccatis, quantumlibet grauibus, & enormibus,* &c. Et infra: *Et vult ſua Sanctitas, vt quoties hanc Bullam acceperint, fruantur de nouo omnibus aliis, quas prius acceperant; & ſpecialiter hac facultate eligendi Confeſſarium, à quo plenè abſoluantur, etiamſi ſint, vt prædictum eſt, Religioſi, vel Religioſæ, & licèt ſint Mendicantes ſine licentia ſuorum Prælatorum.* Hæ clauſulæ, quæ tunc 171.
erant in Bulla Cruciatæ, ablatæ fuerunt tempore Pij V. qui Pontifex anno 1571. in quodam Breui, vt refertur apud Emmanuelem Rodriguez *in explicatione Bullæ*, §. 9. *num.* 24. & Paſſarellum *in compendio priuilegiorum Minimorum*, abſtulit illam facultatem ſuis Religioſis, his verbis: *Talem conceſſionem ſanctæ Cruciatæ, &*

alterum

aliorum Indultorum particularium, quantùm ad prædictum articulum eligendi Confeſſorem, & abſoluendi à caſibus reſeruatis cum Fratribus, & Sororibus Monialibus totius Ordinis prædicti, (ſcilicet, Prædicatorum,) *tam Prouincia Hiſpaniæ, quam extra eam vbilibet, locum minimè habere, nec cenſeri: ſed noſtræ intentionis exiſtere, quòd iidem Fratres, & Moniales, quantùm ad Sacramentum Pœnitentiæ, ſeu confeſſionis adminiſtrationem, diſpoſitioni ſuorum Prælatorum ſubiecti ſint, apoſtolica auctoritate, tenore præſentium perpetuò declaramus.* Cùm ergo tempore Pij V. illæ priores clauſulæ ablatæ fuerint ex Cruciata, & appoſita ſit illa, qua excipiuntur à reuocatione facultates conceſſæ Prælatis Mendicantium quoad ſuos Fratres; credibile eſt, Pontificem attendiſſe potiſſimùm in iis verbis ad facultatem, quam ipſe nuper conceſſerat iis Prælatis gubernandi plenè ſuos ſubditos in ordine ad Sacramentum Pœnitentiæ, quod Indultum noluit reuocari, vel ſuſpendi per conceſſionem Bullæ Cruciatæ. Fecit autem Pontifex mentionem Ordinum Mendicantium: quia Mendicantes ſpecialiter inſtabant apud ipſum pro huiuſmodi declaratione, præſertim Prædicatores, Minores, & noſtra Societas.

172. Ad hoc fundamentum reſpondent, per illam exceptionem non intelligi hoc Indultum Ordinum Mendicantium, ne eorum Religioſi poſſint eligere Confeſſarium virtute Cruciatæ; ſed alia Indulta in ordine ad Indulgentias, & facultates, quas habent Prælati diſpenſandi, & abſoluendi ſuos ſubditos. Ita reſpondet cum aliis Seraphinus de Freitas *loco citato, num* 30. qui id probat ex eo, quòd tempore Pij IV. erat etiam in Bulla illa exceptio facultatum conceſſarum Ordinibus Mendicantium: & tamen tunc expreſsè concedebatur in ipſa Bulla facultas Religioſis Mendicantibus eligendi Confeſſarium virtute Cruciatæ, vt vidimus. Ergo per verba illius exceptionis non excipitur eiuſmodi Indultum: quam rationem dicit eſſe claram. Sed neſcio, vnde acceperit id, quod in argumento ſupponit: nempe, tempore Pij IV. fuiſſe etiam in Bulla illam exceptionem. Ego magis credo P. Henriquez, & Emmanueli Rodriguez, quorum ille *lib.* 7. *cap.* 32. §. 1. hic verò *in expoſitione Bullæ*, §. 12. *ante primum dubium*, expreſsè teſtantur, illam exceptionem fuiſſe prima vice additam à Pio V. ad inſtantiam Ordinum Mendicantium: vnde corruit totum fundamentum illius argumenti. Aliunde verò non eſt fundamentum dicendi, quòd illa exceptio non extendatur ad omnia genera *ſuprà* poſita in reuocatione; ſed ad quamdam ſpeciem facultatum, vt benè obſeruat Henriquez *loco citato*: exceptio enim ſemper debet intelligi cum vniuerſalitate præcedenti: v.g. ſi dicas: *Reuocantur omnes facultates diſpenſandi, exceptis, quas habent Religioſi*, ineptè id diceres, ſi plures etiam ex facultatibus Regularium ad diſpenſandum reuocarentur.

173. Secundò ergo alij reſpondent, hoc Indultum non comprehendi illa exceptione: quia ibi excipiuntur gratiæ, Indulgentiæ, & facultates conceſſæ Superioribus Mendicantium, quoad ſuos Fratres: hoc autem Indultum, quo prohibentur eligere Confeſſarium, non eſt gratia, vel facultas, quoad Fratres; ſed odium, & prohibitio: ergo non comprehenditur in illa exceptione. Quam etiam reſponſionem amplectitur idem Freitas *numer.* 34.

Hanc tamen reſponſionem alij impugnant. Primò, quia hoc Indultum ad minus eſt in fauorem Prælatorum, & ipſius Ordinis, ad cuius obſeruantiam, & integritatem ordinatur: ergo eſt verè gratia conceſſa Prælatis in ordine ad ſuos Fratres. Secundò, quia in rigore etiam eſt gratia pro ſubditis, ad quorum ſpirituale bonum ordinatur, vt fatentur Summi Pontifices in *ſuprà* adductis declarationibus. Ad quod facit doctrina Thomæ Sanchez *lib.* 1. *de matrimon. diſput.* 1. *n.* 4. vbi probat, legem illam debere eſſe fauorabilem alicui, cuius præcipuus finis non eſt eius punitio; ſed eius bonum, & vtilitas.

Ego tamen libentiùs abſtineo pro nunc ab ea 174.
quæſtione & aliter retorqueo argumentum contra aduerſarios: peto enim, an hoc Indultum ſit gratia, & facultas, vel non. Si cōcedant: ergo comprehenditur in illa exceptione, qua excipiuntur à reuocatione omnes gratiæ, & facultates Ordinum Mendicantium, quoad Fratres. Si verò negent eſſe gratiam: ergo non comprehenditur in reuocatione illa generali: nam ibi ſolùm reuocantur, vel ſuſpenduntur à Commiſſario gratiæ, & facultates: hæc autem per te non eſt gratia, nec facultas; ſed prohibitio, & ablatio facultatis: ergo non comprehenditur ſub ſuſpenſione facultatum, & gratiarum.

Dices, hanc eſſe gratiam quidem reſpectu Præ- 175.
latorum, quorum iuriſdictio in foro pœnitentiali retinetur; non tamen eſſe gratiam in ordine ad ſubditos; ſed potiùs eſt prohibitio, & negatio facultatis. Quare, quatenus eſt gratia, & facultas in ordine ad Prælatos, ſuſpenditur à Commiſſario per clauſulam præcedentem ſuſpenſiuam gratiarum, & facultatum; non tamen excipitur poſteà in clauſula ſequenti: quia ibi ſolùm excipiuntur illæ, quæ ſunt facultates, & gratiæ in ordine ad Fratres.

Sed contra hoc eſt: quia in primis, ſi hoc Indultum eſt vera gratia conceſſa Prælatis; iam eo ipſo videtur comprehendi in exceptione, & clauſula ſequenti, in qua excipiuntur omnes gratiæ conceſſæ Prælatis Mendicantium, in ordine ad ſuos ſubditos: illa autem eſt verè gratia conceſſa Prælato, & in ordine ad ſubditos: nam verba illa, *in ordine ad ſubditos*, non ſignificant, quòd debeat eſſe gratia etiam ipſis ſubditis; ſed quòd illæ gratiæ non ſuſpenduntur, quatenus reſpiciunt ſubditos. Deinde ex hac reſponſione ad minus habe-
tur, quòd Prælatus retinet illam gratiam, ſi ipſe 176.
Prælatus accipiat Bullam: quod quidem ex ipſis verbis reuocationis apertè colligitur. Nam omnes gratiæ, & facultates, quæ ibi ſuſpenduntur, ſtatim abſque vlla limitatione ab eodem Commiſſario reualidantur pro iis, qui Bullas Cruciatæ acceperint. Si ergo hæc erat gratia pro ſolo Prælato, & non pro ſubditis; & ideò intelligitur ſuſpenſa à Commiſſario: ergo propter eamdem rationem debet intelligi reualidata ab eodem Commiſſario in verbis ſequentibus, quibus reualidat omnes gratias, & facultates, quas priùs ſuſpenderat; poſita ſolùm hac conditione, quòd accipiat Bullam is, qui eiuſmodi facultates, & gratias habebat. Debent ergo concedere Aduerſarij, non poſſe Religioſos ſubditos eligere Confeſſarium virtute Cruciatæ, ſi eorum Prælatus accipit ſibi Bullam: conſequens autem non concedent: hoc enim modo facilè fruſtrarentur ſubditi illa licentia, quam deſiderant: nec Prælati difficilè obſeruabunt illam conditionem accipiendi ſibi vnam Bullam,

vt

Digitized by Google

vt poſſint ſubditos omnes continere in ſuo officio, & conſeruare debitam eorum ſubordinationem in Sacramento Pœnitentiæ.

177. Obiicit contra hanc clauſulam idem Freitas *n.35.* quia ex illis verbis, *quoad Fratres tantùm*, colligitur, ſermonem ibi eſſe de illis ſolis gratiis, & facultatibus, quæ ex ſe erant indifferentes, vt Prælati regulares poſſent illas exercere in ordine ad ſubditos,& in ordine etiam ad ſæculares: nam, ſi ex ſe non erāt pro omnibus, ſed ſolùm pro ſubditis, quorſum in hac exceptione limitarentur in ordine ad ſolos ſubditos? Hæc autem facultas deſignandi Confeſſarios,cui ſubditi debeant neceſſariò confiteri, non competit Prælatis illis in ordine ad ſæculares, quos prohibere non poſſunt, ne aliis confiteantur, vt conſtat: ergo hæc non eſt ex facultatibus illa exceptione comprehenſis.

178. Reſpondeo facilè, ad verificandam illam clauſulam non requiri, quòd facultas quælibet eſſet indifferens, vt poſſet ea Prælatus regularis vti in ordine ad ſæculares: quod manifeſtis exemplis conſtare poteſt. Nam, ſi Prælati Mendicantes haberent facultatem concedendi Indulgentiam plenariam ſuis Fratribus ſolis in articulo mortis, v.g.vel in viſitatione ordinaria; certum eſt,quòd hæc facultas intelligeretur excepta in illa clauſula Bullæ, ſicut facultas etiam, quam habent ad diſpenſandum cum ſuis ſubditis in aliquibus irregularitatibus, non eſt vllo modo ad diſpenſandum cum ſæcularibus: & tamen intelligitur excepta in illa clauſula, vt ipſemet Freitas cum aliis confeſſus fuerat *num.*30. imò ad has potiſſimùm facultates conſeruandas apposita fuit illa exceptio: ergo,quamuis facultas,de qua loquimur, deputandi Confeſſarios, & obligandi ſubditos, ne aliis confiteantur, non ſit in ordine ad ſæculares; non ideo non debet comprehendi in illa exceptione. Nam ſenſus illorum verborum, *quoad ſuos Fratres tantùm*; non eſt, quòd illæ facultates ſint tales,vt extendantur etiam de ſe ad alios,ſed ſolùm ſignificatur, quòd, ſi ad alios extendantur, non intelligantur exceptæ, niſi prout pertinent ad ſuos Fratres, qui eſt planus, & neceſſarius ſenſus illorum verborum.

179. Reſtat nunc reſpondere ad argumentum contrariæ ſententiæ. Primum deſumitur ex conceſſione generali, qua Pontifex in Bulla Cruciatæ omnibus fidelibus abſque vlla exceptione concedit facultatem eligendi Confeſſarium, &c. Cùm ergo Religioſi ſint fideles,comprehenduntur in illa generali conceſſione. Ad hoc facilè reſpondetur, ſub illa vniuerſalitate verborum non comprehendi Regulares, ſaltem Mendicantes. Primò,quia Pontifex non habet intentionem eos comprehendendi, vt conſtat ex declaratione, & atteſtatione tot Pontificum, qui ſemper declararunt,ſe non habuiſſe talem intentionem. Secundò, quia in ipſa Bulla implicitè excluſi ſunt,dum dicitur,non reuocari in ipſa facultates conceſſas eorum Prælatis,ex quibus vna eſt,quòd non poſſint vti hac Bulla ad eligendum Confeſſarium ſine eorum licentia. Tertiò, quia per alia Decreta pontificia ſunt iam excluſi expreſsè ab hac vni-
180. uerſalitate. Finge ergo, Prælatum, qui aliqua Feſtiuitatis die ſolet omnibus ſubditis concedere licentiam pro caſibus reſeruatis, vocare priùs aliquem,eíque dicere: *Ego hodie concedam omnibus hanc facultatem: ſed ob peculiares rationes non habeo intentionem tibi eam concedendi: ideóque te præmoneo,vt ſcias,te non eſſe ibi comprehenſum.* Quis dicet, hunc ſubditum poſſe poſteà reputare ſe comprehenſum; quia Prælatus poſteà generaliter concedit illam facultatem? Nemo certè id probabiliter credet. Sicut, ſi è contra Prælatus præceptum impoſiturus omnibus,dicat priùs alicui: *Nolo te comprehendere in hoc præcepto.* certè ſubditus ille non æſtimabit ſe comprehenſum ob vniuerſalitatem verborum. Cùm ergo Pontifex priùs moneat,ſe non comprehendere Religioſos ſub vniuerſalitate verborum, quibus Bulla concedenda eſt anno ſequenti,quomodo poteſt prætextu illius vniuerſalitatis exiſtimare Religioſus, ſe fuiſſe comprehenſum?

Quartò denique non obſtat illa verborum vniuerſalitas: quia illa conceſſio ordinatur ad eos, qui capaces ſunt,non ad incapaces,niſi id explicetur: cùm ergo Religioſi redditi fuerint incapaces huius conceſſionis per Conſtitutiones pontificias non eſt mirum, quòd ab eius participatione excludantur. Exemplum eſt optimum in excommunicato, qui, licèt Pontifex concedat omnibus ſuis famulis,v.g. ſingulis beneficium aliquod eccleſiaſticum;ille tamen,qui excommunicatus eſt, non poterit illud recipere validè, niſi priùs abſoluatur ad hunc effectum, vel ipſe Pontifex diſpenſet in eo impedimento: quia, nimirum, conceſſio illa generalis ordinabatur ad capaces; non ad eos,qui ab Eccleſia, vel à Pontifice prædeceſſore redditi fuerant incapaces per excommunicationem,vel aliam cenſuram. Similiter ergo cōceſſio illa generalis, quæ fit in Bulla Cruciatæ, dirigitur ad omnes capaces; non ad eos, qui ab Eccleſia, vel Pontifice redditi ſunt priùs incapaces illius conceſſionis participandæ,prout redditi ſunt Regulares per Conſtitutiones pontificias. 181.

Secundum argumentum contrariæ ſententiæ deſumitur ex derogatione, vel ſuſpenſione facultatum, & priuilegiorum contrariorum, quæ habentur in fine Bullæ;quæ cùm ſit poſterior,videtur per illam derogari omnibus illis Decretis pontificiis anterioribus contrariis.Reſpondeo,regulam illam, *quod poſteriori priuilegio derogatur priori*,intelligi,quando cætera ſunt paria,vel aliũde non conſtat de contraria voluntate concedentis, prout in caſu noſtro conſtat, Pontificem illa ſua derogatione in Bulla Cruciatæ non velle derogare Decretis ſuis anterioribus *ſuprà* adductis. 182.

Hoc autem conſtat primò ex verbis Bullæ, quibus excipiuntur ab illa derogatione facultates conceſſæ Prælatis Mendicantium,vt vidimus. Secundò,quia ipſimet Pontifices ita declararunt, ſe non habuiſſe talem intentionem reuocandi per illam derogationem generalem Decreta ſua circa Religioſos: & nouiſſimè Sanctiſſimus Dominus Noſter Vrbanus VIII. declarauit irritum,quod prætextu talis derogationis factum eſſet. Tertiò,quia in Bulla Cruciatæ non derogatur ſpecialiter illi clauſulæ derogatoriæ, quæ eſt in Bulla: dicitur enim,quòd per quaſcumque clauſulas quæ ſunt in Bulla, non conceditur talis facultas Religioſis, nec derogatur illis Decretis. Imò Gregorius XIII. addidit, quòd, licèt in Bulla Cruciatæ dicatur, quòd omnes Mendicantes eligere poſſint Confeſſarium; adhuc non intelligetur ſublata prohibitio pro Religioſis noſtræ Societatis: certum eſt autem, quòd ſpecialis derogatio prænalet generali. Vnde quartò poteſt hoc ipſum probari ex eadem Bulla Cruciatæ,cuius conceſſioni non derogatur per Bullam Cœnæ 183.

poſteriorem:

Digitized by Google

poſteriorem: quia, nimirum, in eadem Bulla Cruciatæ fit mentio Bullæ Cœnæ, & noo è contra, Quintò, quia, ſi Decreta illa ſuſpenderentur per illam clauſulam generalem in Bulla Cruciatæ, ſequeretur, quòd per clauſulam ſequentem reualidarentur, ſi Prælatus regularis accipiat Bullam pro ſe: quia, vt *ſuprà* arguebamus, omnes facultates, quæ ibi reuocantur, & ſuſpenduntur; reualidantur abſque vlla limitatione poſteà ab eodem Commiſſario pro eo, qui accipit Bullam.

184. Poſſumus addere ad maiorem abundantiam alias duas ſolutiones ex ſententiis multorum Doctorum. Prima eſt, quòd in illa clauſula Bullæ non ſuſpenduntur facultates conceſſæ toti Ordini; ſed conceſſæ Eccleſiis, Monaſteriis, piis Locis, &c. vt conſtat ex iis verbis; & docet cum aliis Thomas Sanchez *lib. 4. in Decalogum, cap. 54. num. 62.* Quare, cum facultas de qua agimus, non ſit conceſſa alicui Monaſterio, ſed toti Ordini, non cenſetur ibi reuocata. Secunda eſt, quòd multi Viri docti cenſent, *ibi* non ſuſpendi omnes facultates, vtcumque, (alioquin Indultum etiam ad teſtandum, vel ad non recitandum Officium, aut non reſidendum, ſuſpenderetur:) ſed Indulgentias, & facultates, quæ in ordine ad indulgentias conceſſæ ſunt: ſicut de ſimili reuocatione, & ſuſpenſione contenta in Bulla Iubilei anni ſancti dici ſolet cum Nauarro *in § In Leuitico. notabili 33. num 2.* & aliis multis. Quod in ſuſpenſione per Bullam Cruciatæ docuit etiam P. Salas *in eius explicatione*, cum aliis Viris doctis. Quare, cùm facultas, de qua agimus, non ſit Indulgentia, nec conceſſa intuitu Indulgentiæ; non cenſebitur comprehenſa in illa ſuſpenſione iuxta hanc explicationem.

185. Tertium argumentum contrariæ ſententiæ deſumitur ex declaratione Commiſſarij Cruciatæ, qui ſæpè declarauit, Religioſis Mendicantibus prodeſſe Bullam Cruciatæ ad illum effectum eligendi Conſeſſarium, & obtinendi abſolutionem à reſeruatis: & nouiſſimè Commiſſarius Luſitaniæ Edicto publico id promulgauit anno 1630. Reſpondeo, vltimam declarationem factam fuiſſe à Commiſſario Luſitaniæ die 7. Martij, anno 1630. eodem autem anno, die 19. Iunij, ob eam fortaſſe cauſam Sanctiſſimum Dominum Noſtrum Vrbanum VIII. Conſtitutione edita declaraſſe irritam confeſſionem prætextu illius facultatis factam, ablata Commiſſario licentia aliter interpretandi, & declarandi. Quamuis in aliquo etiam ſenſu ſuſtineri quidem potuiſſet Commiſtarij declaratio: illa enim non loquitur de Religioſis habentibus ſpecialem prohibitionem Sedis apoſtolicæ, ſed de iure communi ſolùm: in quo ſenſu declarat, poſſe eos virtute Cruciatæ abſolui, non obſtantibus quibuſlibet Conſtitutionibus earumdem Religionum; quod quidem ſuſtineri poſſet: non tamen declarat id procedere, ſtantibus declarationibus Sedis apoſtolicæ, qua redduntur incapaces illius facultatis, propter quas Pontifex declarauit irritas illas abſolutiooes præteritas.

186. Quartum argumentum ſumitur ex Bulla, qua concedere ſolent Pontifices Iubileum extraordinarium, cum facultate eligendi Confeſſarium, & obtinendi abſolutionem à reſeruatis: quam facultatem procul dubio habent etiam tunc Religioſi, licèt in Bulla Iubilei non derogentur magis ſpecialiter eorum facultates, aut priuilegia, quàm in Bulla Cruciatæ: quod idem dicendum eſt de facultate, quæ conceditur in Bulla Cruciatæ. Reſpondeo, magnum eſſe diſcrimen inter vnum caſum, & alium. Primò, quia in Bulla Cruciatæ excipiuntur expreſsè, vt vidimus, facultates conceſſæ Prælatis Mendicantium in ordine ad ſuos ſubditos; à ſuſpenſione illa generali; quæ exceptio in Bulla Iubilei non habetur. Secundò, quia valdè diuerſa eſt formula reuocationis in vtraque Bulla: nam in Bulla Iubilei reuocantur expreſsè pro illa vice, Statuta, & Indulta etiam illa, quibus ſtatutum eſt à Sede apoſtolica, vt per Bullas, aut Iubileum non poſſit dari abſolutio ſine ſpeciali mentione illius prohibitionis. Verba Iubilei ſunt hæc: *Non obſtantibus Conſtitutionibus & Ordinationibus apoſtolicis, præſertim quibus facultas abſoluendi in certis tunc expreſſis caſibus ita Romano Pontifici pro tempore exiſtenti reſeruatur, vt nec etiam ſimiles, vel diſſimiles Iubilei, Indulgentiarum & facultatum huiuſmodi conceſſiones, niſi de illis expreſſa mentio, aut ſpecialis derogatio fiat cuiquam ſuffragari queant, ac quorumcumque Ordinum, & Congregationum, ſeu Inſtitutorum regularium iuramento, confirmatione apoſtolica, vel alia quavis firmitate roboratis Statutis, & conſuetudinibus, priuilegiis quoque, Indultis, & Literis apoſtolicis, eiſdem Ordinibus, Congregationibus, & Inſtitutis quomodolibet conceſſis approbatis, & innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis, etiamſi de illis, eorúmque totis tenoribus, ſpecialis, ſpecifica, & indiuidua, non autem per clauſulas generales idem importantes mentio, aut expreſſio habenda, vel quavis alia exquiſita forma ad hoc ſeruanda foret; illorum tenores præſentibus pro ſufficienter expreſſis, ac formam eorum traditam pro ſeruata habentes, hac vice ſpecialiter, & nominatim, & expreſsè ad effectum præſentium derogamus.* Conferantur nunc hæc verba cum verbis Cruciatæ, quæ ſolùm ſunt hæc: *Suſpendimus* 187.
hoc anno omnes, & quaſlibet gratias, Indulgentias, & facultates ſimiles, vel diuerſas conceſſas quibuſlibet Eccleſiis, Monaſteriis, Hoſpitalibus, & aliis Locis piis, Vniuerſitatibus, Confraternitatibus, & ſingularibus perſonis, licèt quælibet earum habeant clauſulas contrarias huic ſuſpenſioni. Hoc eſt, licèt habeant clauſulam, quod ſuſpendi noo poſſint: non tamen dicitur, licèt habeant clauſulam, quòd per hanc ſuſpenſionem generalem apponi ſolitam in Cruciata non ſuſpendantur, prout habent illæ Conſtitutiones Pontificiæ, vt *ſuprà* vidimus: Pontifex enim præuidit clauſulam Cruciatæ, & contra eam appoſuit illam aliam: at verò conceſſio Iubilei eſt poſterior, non ſolùm tempore, ſed etiam intentione; & ideò derogatio fit cum reflexione ſuper omnes clauſulas anteriores, etiam habentes quaſlibet reflexiones.

Ratio autem, cur magis Pontifex in Iubileo ſuſpendat prohibitiones illas Regularium, quàm in Cruciata, redditur optimè à Suario *loco ſuprà citato*, qui *num. 7.* aduertit, numquam ſolere à Sede apoſtolica concedi facultatem perpetuam, qua Regulares abſolui poſſint à reſeruatis, licèt concedatur aliquando tranſeunter. Imò in Tridentino *ſeſſ. 25. cap. 10 de Regularibus* licèt præcipiatur Prælatis, quòd offerant Monialibus bis, aut ter in anno Confeſſarium extraordinarium: voluit tamen Concilium, quòd ille etiam non à pœnitentibus, ſed à Prælato deſignetur. Cùm ergo conceſſio Cruciatæ ſit permanens, & perpetua; meritò Pontifices noluerunt illam extendere ad Regulares; licèt in Iubileo tranſeunte, & extraordinario id non reputent inconueniens pro vna vice concedere. 188.

Denique

189. Denique hæc differentia inter conceſſionem Iubilei, & Cruciatæ, conſtat apertè ex declaratione ipſorum Pontificum, qui meliùs, quàm alij omnes potuerunt ſuam intentionem ſcire: qui in Iubileo declararunt, ſe velle comprehendere quoſcumque Regulares, quando illis clauſulis vtuntur: è contra verò circa clauſulas Bullæ Cruciatæ interrogati, ſemper reſponderunt, & declararunt, ſe noluiſſe reuocare prohibitiones, quibus Regulares ab vſu illius facultatis prohibiti fuerunt. Quod quidem argumentum irrefragabile eſt ad oſtendendam differentiam inter illos duos caſus.

190. Quintum argumentum contrariæ ſententiæ eſt, quòd Cruciata conceſſa eſt Regi: non ſolent autem Pontifices, nec intendunt, derogare priuilegiis, qui Regibus, vel ad eorum inſtantiam conceſſa ſunt, niſi id exprimant, *arg. textus, in cap. fin. de officio delegati, lib. 6. cap. Ne aliqui de priuileg. lib. 6.* Trident *ſeſſ. 25. cap. 9. de reformatione.* Ita arguit Freitas *num. 11. loco citato,* vbi alia adducit in confirmationem huius doctrinæ. Reſpondeo facilè, primò: licèt eiuſmodi expreſſio requireretur, ſatis id expreſſiſſe Pontifices in Conſtitutionibus *ſuprà* adductis, in quibus expreſsè dicunt, nolle ſe Religioſis concedere facultatem eligendi Cõfeſſarium virtute Cruciatæ, quæ in Hiſpania publicatur. Cùm enim Cruciata illa conceſſa fuerit Regibus; eo ipſo, quòd illam nominat, explicat Pontifex, ſe derogare illi facultati conceſſæ ad inſtantiam Regum. Secundò, ſupponit falſum ille Auctor, quòd, ſcilicet, hoc ſit priuilegium Regibus iam conceſſum: nam Cruciata conceſſa fuit pro tempore determinato; quo finito conceditur de nouo pro ſex annis, ita vt ſingulis ſexenniis ſit conceſſio noui priuilegij. Poteſt ergo Pontifex, licèt non deroget priuilegio iam conceſſo; nolle tamen illud de nouo concedere ita amplum, nec nouum, hoc eſt, in ipſa Cruciata, cùm Pius V. addiderit de nouo illam exceptionem facultatum Mendicantium, quæ antea non erat.

191. Sextum argumentum ſimile eſt, quòd conceſſio Cruciatæ eſt quaſi contractus oneroſus, ſeu conceſſio remuneratoria: obligat enim ſe mutuò Rex ad ſoluenda multa aureorum millia pro fabrica Sancti Petri eiuſmodi autem priuilegia ex contractu oneroſo non cenſentur reuocari per poſteriores Conſtitiones, & per alia Indulta, præſertim gratuita, vt reſoluunt Iuriſtæ communiter, quos ad hoc affert idem Freitas *num. 53. loco ſuprà citato.*

192. Reſpondeo primò, licèt priuilegium ex pacto oneroſo non ſoleat reuocari: poteſt tamen Pontifex declarare poſteà, qualem intentionem habuerit in conceſſione: de facto autem declararunt Pontifices, ſe non intendiſſe illam facultatem Religioſis concedere. Reſpondeo ſecundò, licèt conceſſio prima fuiſſet ex pacto oneroſo, & ideò eadem non potuerit, vel debuerit reuocari, vel limitari; cæterùm, quando poſt ſexennium fit alia noua conceſſio, ſicut Pontifex poteſt non concedere ampliùs Cruciatam; ſic poteſt eam non concedere, niſi cum nouis limitationibus, prout eam limitauit Pius V. pactum enim oneroſum præteritum iam habuit totum ſuum effectum: tranſacto autem tempore conceſſionis, ceſſat conceſſio, & eius etiam onus, & fit noua conceſſio cum nouo onere; quæ, ſi non æſtimetur vtilis, poterit Rex eam non admittere, nec obligare ſe ad onus ſubeundum.

Vltimò arguunt, quia negari non poteſt, con- 193.
trariam ſententiam, quæ tot Auctores pro ſe habet probabilem eſſe; atque adeò poſſe pœnitentem, vel Confeſſarium ſe illi conformare, eámque practicè ſequi, quo caſu ratione probabilitatis dabitur iuriſdictio. Reſpondeo quidquid ſit de eorum auctoritate, qui id aſſeruerunt, qui fortaſſe, re non ſatis examinata, nec fundamentis contrariis viſis, iudicarunt: iam tamen accedente declaratione Sedis apoſtolicæ, quæ, vt vidimus, confeſſiones illas irritas fuiſſe declarauit, ceſſare omnino quamlibet probabilitatis ſpeciem, quæ reuera ſit probabilitas; ignorantia enim, vel pertinacia alicuius, qui ſine ſufficienti fundamento teneat, vel dicat, id eſſe probabile, quod probabile non eſt: non ſufficit ad acquirendam iuriſdictionem.

Reſtat pro complemento breue dubium; an 194.
Religioſi per Conſtitutiones *ſupra* adductas prohibiti ſolùm ſint eligere Confeſſarium virtute Cruciatæ ad abſolutionem à peccatis reſeruatis; non verò in ordine ad peccata mortalia non reſeruata. Ratio dubitandi oritur ex verbis Pontificum, qui ſolùm videntur loqui de abſolutione à reſeruatis. Nam in primis Clemens VIII. *in dicto Breui*, expedito pro Religioſis Societatis, anno 1595. videtur ſolùm abſolutionem à reſeruatis

An Religioſi poſſint eligere Confeſſarium in ordine ad peccata non reſeruata.

prohibere. *Sancimus,* inquit, *nulli Religioſorũ eiuſ-* Clem VIII.
dem Societatis licere, facultatibus Cruciatæ huiuſmodi publicatæ, vel publicandæ, quoad eligendum Confeſſarium, & obtinendam abſolutionem à caſibus reſeruatis, vti: nec eis, quoad hanc eligendi Confeſſarium, & obtinendi abſolutionem, prædictam facultatem, Cruciatam huiuſmodi ſuffragari. Eadem omninò verba habet Gregorius XV. *in ſuo Breui,* expedito anno 1622. pro eiſdem Religioſis Societatis. Denique, eodem modo videtur loqui Sáctiſſimus Dominus Noſter Vrbanus VIII. *in di-* Vrban. VIII
cta ſua Conſtitutione, vbi dicit: *Conceſſionem ſanctæ Cruciatæ, aliorúmque Indultorum huiuſmodi, quantùm ad prædictum articulum eligendi Confeſſarium, & abſoluendi à prædictis caſibus reſeruatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis, cum Fratribus, & Monialibus prædictis, quorũcumque Ordinum, &c. locum minimè habuiſſe, neque habere, nec illis vllo modo ſuffragari potuiſſe, neque poſſe.* In quibus verbis ſolùm videtur prohiberi facultas eligendi Confeſſarium ad caſus reſeruatos.

Cæterùm dicendum videtur, intentionẽ Pon- 195.
tificum fuiſſe, non ſolùm abſolutionem à reſeruatis; ſed omnem prorſus Cruciatæ vſum Religioſis prohibere in ordine ad Sacramentum Pœnitentiæ. Quod videtur colligi ex ipſorum verbis. Nam in primis Pius V. *in prædicto Breui,* anno 1571. vtitur verbis generalibus, dum dicit: *Sed*
noſtræ intentionis exiſtere, quòd iidem Fratres, & Pius V.
Moniales, quantùm ad Sacramentum Pœnitentiæ, ſeu Confeſſionis adminiſtrationem, diſpoſitioni ſuorum Prælatorum ſubiecti ſint, apoſtolica auctoritate, tenore præſentium, perpetuò declaramus. Secundò idem conſtare videtur ex verbis Gregor. XIII.
in Bulla ſuprà adducta, pro Religioſis Societatis, Greg. XIII.
vbi ſic ait: *Non eſſe, nec fore vnquam mentis noſtræ, aut Sedis apoſtolicæ, vt perſonæ Societatis, abſque expreſſa Superiorum eiuſdem Societatis licentia, vtantur facultatibus, quæ in Iubileis, Bullis Cruciatæ, Confeſſionalibus, &c. hactenus conceſſæ ſunt, aut in poſterum concedentur, &c. apoſtolica auctoritate, perpetuò declaramus.* Vbi vtramque facultatem apertè comprehendit, cùm vtraque in

Bulla

Bulla Cruciatæ concedatur; ſcilicet, & eligendi Confeſſarium, & obtinendi abſolutionem a re-
Clem VIII. ſeruatis. Tertiò, idem colligitur ex verbis Clementis VIII *in illo proprio motu*, edito pro omnibus Religioſis, quem *ſuprà* retulimus, in quo declarauit etiam, *ſuæ intentionis fuiſſe, quòd iidem Fratres ac Moniales, quantum ad Sacramentum Pœnitentiæ, ſeu Confeſſionis adminiſtrationem, diſpoſitioni ſuorum Prælatorum ſubiecti eſſent.* Quæ etiam verba generalia ſunt. Quartò denique hæc
Vrb. VIII. eadem videtur eſſe mens Vrbani V I I I. quia *in prædicta ſua Conſtitutione*, expreſsè confirmat, & innouat totam Clementis declarationem, cuius verbis relatis ſubdit: *Præfata Clementis prædeceſſoris declarationi inhærentes, illámque tenore præſentium innouantes, ac quatenus opus ſit ampliantes.*

196. Ex his ergo generalibus verbis, quibus vtraque facultas aufertur, indagare poſſumus ſenſum aliorum verborum, quibus de ſola abſolutione à reſeruatis videbantur loqui. Nam in iis etiam de vtraque loquuntur: non enim negant copulatiuè ſolùm facultatem eligendi Confeſſarium, & obtinendi abſolutionem à reſeruatis; ſed etiam diuiſim quamlibet illarum duarum facultatum. Qui ſenſus non gratis, ſed cum neceſſario fundamento aſſignatur. Primò, quia iidem Pontifices Clemens V I I I. & Gregorius X V. qui illa verba habent, præmittunt pro ratione illius Decreti hæc verba: *Sanè, cum ratio doceat, & experientia compertum ſit, Religionibus valdè pernicioſum exiſtere, vt earum Religioſis licitum ſit, Confeſſarium ſibi eligere.* non dixerunt; ad reſeruata: ſed in vniuerſum, *Confeſſarium ſibi eligere.* ergo totam illam facultatem pernicioſam eligendi Confeſſarium, voluerunt auferre. Secundò, quia idem Clemens, vt vidimus, in alio Decreto voluit, quòd omnes Religioſi Mendicantes quoad Sacramentum Pœnitentiæ, ſubditi eſſent ſuis Prælatis, non obſtante Cruciata: ergo non habuit in illo alio Decreto intentionem ſubiiciendi Religioſos Societatis Prælatis, ſolùm quoad caſus reſeruatos. Tertiò, quia idem Clemens, & Gregorius X V. *in illo Breui ſuprà adducto*, pro parte contraria referunt Bullam Gregorij X I I I. qua, vt vidimus, tota facultas ablata fuerat: quare contra illos, qui dicebant, per Bullam Cruciatæ, derogari Decreto Gregorij XIII. illud de nouo declarant: ergo idem omninò voluerunt declarare, quod Gregorius XIII. decreuerat: alio-
197. quin non conceſſiſſent id, quod petebatur. Quartò, quia idem Vrbanus, cuius etiam verba pro contraria parte afferebantur, *in eadem ſua Conſtitutione* innouat, vt vidimus, Decretum Clementis V I I I. quod vniuerſaliter ſubiecerat Religioſos Prælatis, quoad Sacramentum Pœnitentiæ: ergo non potuit velle limitare illam ſubiectionem ſolùm quoad caſus reſeruatos; alioquin videretur ſibi contradicere, dum dicit, ſe innouare, & ampliare Decretum Clementis, ſi ex alio capite illud magna ex parte reuocaret, & limitaret; ſcilicet, quoad omnia peccata mortalia non reſeruata: oportet ergo fateri, quòd illa verba, *facultatem eligendi Confeſſarium, & abſoluendi à caſibus reſeruatis*, non collectiuè ſtant, ſed diſtributiuè; vt, ſcilicet, illæ facultates, & earum quælibet non habeat locum pro Religioſis. Qui ſenſus rurſus confirmari poteſt ex verbis eiuſ-
Vrban. VIII. dem Vrbani: declarat enim, *conceſſionem illam Cruciatæ, quatenus ad prædictum articulum eligendi Confeſſarium, & abſoluendi à prædictis caſibus reſeruatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis, &c. in Religioſis locum minimè habuiſſe.* Quæ verba, ſi intelligenda eſſent in ſenſu ſolùm copulatiuo, ſequeretur, quòd ſi Religioſus non fuit abſolutus à caſu reſeruato, etiam in Bulla Cœnæ; ſed à reſeruato extra Bullam Cœnæ, non fuiſſet inualida abſolutio; quod tamen eſſet manifeſtè contra mentem Pontificis: ergo verba illa non ſunt intelligenda in ſenſu copulatiuo, ſed etiam in diſtributiuo. Ratio denique eſt, quòd ſi Religioſis relinqueretur facultas eligendi Confeſſarium pro peccatis mortalibus non reſeruatis, magna ex parte deficeret obſeruantia, & perfectio regularis, quam Pontifices in prædictis Decretis tueri, & conſeruare intendunt. Oportet enim ſummoperè, vt Religioſus habeat Confeſſarium prudentem, & ſpiritualem, qualem Prælatus ei deſignare procurat; & quòd non confiteatur liberè cuilibet ſocio iuueni, & inexperto, quæ occaſio eſſet multorum defectuum, vt conſtat.

Solùm obiici poſſunt verba quædam, quæ ſub- 198.
iicit idem Sanctiſſimus D. Noſter Vrbanus, qui Vrb. VIII.
ita concludit: *Sed noſtra intentionis fuiſſe, & eſſe, quòd iidem Fratres, & Moniales, quantum ad Sacramenti Pœnitentiæ, ſeu Confeſſionis adminiſtrationem, ordinariæ diſpoſitioni ſuorum Prælatorum, & Sedi apoſtolicæ, quoad ſibi reſeruata ſubiecti ſint.* In quibus verbis aliqui myſterium inuenerunt; quaſi voluerit Pontifex, quoad hoc, limitare Decretum Clementis, in quo non inueniuntur illa verba, *quoad ſibi reſeruata*; & declarare, totam hanc prohibitionem ſolùm eſſe in ordine ad abſolutionem à reſeruatis.

Reſpondeo, alium diuerſum eſſe ſenſum illo- 199.
rum verborum, *quoad ſibi reſeruata*: non enim referuntur ad Prælatos, ſed ad Sedem apoſtolicam, cui immediatè apponuntur; ita vt ſenſus ſit, Religioſos ſubiici debere diſpoſitioni ſuorum Prælatorum, atque etiam Sedis apoſtolicæ, quoad reſeruata eidem Sedi apoſtolicæ. Voluit autem Pontifex addere illa verba, *quoad ſibi reſeruata*: non vt limitaret Decretum Clementis; ſed ne daretur cauſa errandi. Addidit enim etiam illa verba, *& Sedi apoſtolicæ*; quæ non erant in Decreto Clementis, ne fortaſſe, dum dicebatur abſolutè, Religioſos pendere omninò à ſuis Prælatis quoad abſolutionem ſacramentalem, cogitaret aliquis, eos ita plenè pendere à ſuis Prælatis, vt ſicut ſine illorũ licentia à nullo peccato mortali poſſunt abſolui ita de eorumdem licentia poſſent ab omnibus peccatis abſolui; quod cùm de iure communi falſum ſit, propter peccata aliqua Summo Pontifici reſeruata, à quibus ſine ſpeciali licentia Pontificis non poſſunt à Prælatis abſolui; ideò addita ſunt ad hanc errandi occaſionem tollendam, verba illa, *& Sedi apoſtolicæ, quoad ſibi reſeruata*: quoad reliqua enim dependent à ſola Prælatorum diſpoſitione. Quem ſenſum, quia non ita exprimebant verba Clementis, ideò prudẽter S. D. N. Vrbanus voluit ad maiorem claritatem adiungi. Volui autem ad maiorem certitudinem immediatè conſulere, de vero illorum verborum ſenſu, Illuſtriſſ. D. M. A Maraldum, à quo ex mandato Summi Pontificis Bulla illa ſubſcripta, conſtructa, & facta fuerat, & qui verba illa appoſuerat: qui ſtatim in hoc ipſo ſenſu ea mihi explicuit, & vehementer miratus eſt, quòd in illo alio ſenſu potuerint ab aliquo accipi, cùm in eadem Bulla totum Decretũ Clementis innouetur. Cùm autem nemo poſſit meliùs verba interpretari,

quàm qui eorum fuit auctor; non video, quæ poſſit in hoc puncto occaſio dubitandi ſupereſſe.

SECTIO X.

An poſſit aliquando abſolui directè ſubditus à reſeruatis, ſine recurſu ad Superiorem.

200. NOn dico, *ſine facultate*, quia hoc numquam fieri poteſt, cùm omnis iuriſdictio neceſſaria ad validè abſoluendum debeat promanare ab aliquo Superiori: ſed dico, *ſine recurſu*, quod fieri poteſt, eò quòd vel ipſe reſeruans, vel alius eius Superior antecedenter dederit facultatem ad abſoluendum in talibus, vel talibus circumſtantiis. Non eſt autem ſermo de iis caſibus, in quibus propter vrgentem neceſſitatem, non habita copia Superioris, poteſt ſubditus confiteri inferiori, & abſolui indirectè à peccatis reſeruatis, de quo *ſuprà*, & *in tract. de Euchariſtia*, dictum eſt: ſed nunc agimus de abſolutione directa, & tali, vt non ſit neceſſe iterum ab illo peccato directè abſolui. Tres autem ſunt potiſſimæ exceptiones. Prima eſt pro articulo mortis Secunda, pro caſibus pontificiis, à quibus poteſt inferior aliquando abſoluere, quando non poteſt recurri ad Pontificem. Tertia eſt de Religioſis iter agentibus, quibus Prælati ſui ſolent dare facultatem cum aliquibus limitationibus, de quibus omnibus ſigillatim dicendum eſt.

§. 1. *De facultate abſoluendi à reſeruatis in mortis articulo.*

201. QVod attinet ad abſolutionem à peccato, non eſt dubium, quin ſit talis facultas, cùm Tridentinum ſupponat, pro eo articulo omnes Sacerdotes poſſe abſoluere ab omnibus peccatis: quæ quidem abſolutio directa eſt, cùm ſit ex poteſtate, & iuriſdictione, quæ ab Eccleſia pro eo articulo confertur. Certum eſt etiam, poſſe quemlibet Sacerdotem tunc abſoluere directè à quâlibet excommunicatione, etiam Pontifici reſeruata, vt conſtat ex eodem Tridentino *ibidem* Item, certum eſt, eos, qui in prædicto articulo abſoluuntur ab excommunicatione reſeruata, debere tranſacto illo periculo, quamprimùm poſſint, recurrere ad eum, cui excommunicatio reſeruata erat, alioquin in eamdem cenſuram reincidunt, vt decernit Bonifacius VIII. *in cap. Eos, qui de ſententia excommunicationis*. *lib. 6.* Ab hoc autem onere liber erit qui abſoluitur virtute Iubilei, aut Bullæ concedentis talem abſolutionem in articulo mortis, vt conceditur in Bulla Cruciatæ abſolutionis facultas, ſemel in vita, & ſemel in articulo mortis, excepto caſu hæreſis: nam priuilegium non eſt, vt abſoluatur cum onere comparendi in articulo mortis; ad hoc enim non erat neceſſarium priuilegium: ſed conceditur, poſſe abſolui abſque vlla alia obligatione, per quam non tollitur obligatio ſatisfaciendi parti læſæ, & cautionem præſtandi. Idem dicendum eſt, ſi ille, qui in mortis articulo abſolutus fuit cum onere comparendi, elapſo periculo, recurrat ad habentem facultatem abſolutam abſoluendi ab illa cenſura, & ab illo abſoluatur, vel faciat ſe abſolui virtute Bullæ, aut Iubilei: tunc enim aufertur obligatio relicta comparendi, cùm iam compareat coram habente facultatem à Summo Pontifice, & abſoluatur ab illo. Quid autem nomine *articuli mortis* intelligi debeat, diximus *ſuprà diſp. 18. ſect. 2.*

202. Aduerte primò, in eo caſu, ſi pœnitens ſit ſui compos, Sacerdotem debere ei explicare hoc onus, quod ei remanet, & petendum eſſe iuramentum de obſeruatione, ſaltem à pœnitente non puero, vt cum communi Doctorum, quos affert, probat Bonacina *de cenſuris, diſput. 1. quæſtione 3. puncto 3. num. 11.* aduertit autem benè Thomas Sanchez *lib. 2. in Decalog. cap. 13. num. 30.* cum Syluestro, & aliis, cùm illud iuramentum ſolùm exigi debeat à non habente impedimentum perpetuum, ſed temporale, recurrendi ad Superiorem, vt colligitur *ex cap. Quamuis, de ſententia excommunicationis*, ſi ab aliquo habente impedimentum perpetuum, exactum fuiſſet iuramentum prædictum, non teneri, etiamſi per miraculum poſteà impedimentum ceſſaſſet: quia, ſtante illo impedimento, non tenebatur iurare; & non ſe intendit obligare, niſi iuxta intentionem Confeſſarij; nec Confeſſarius intendit exigere, niſi quatenus ex iure debet obligari.

203. Aduerte ſecundò, quando Tridentinum dicit, poſſe in illo articulo abſolui *ab omnibus cenſuris*, verba illa intelligi iuxta materiam ſubiectam de cenſuris, quæ Sacramentis ab ægro recipiendis obſtant: vnde non poterit abſolui à ſuſpenſione ab Ordine, vel ab officio, & beneficio, vt conſtat ex ratione à Tridentino reddita, *ne hac occaſione aliquis pereat*, de quo dixi *dicta diſput. 18. ſect. 2.* vbi etiam dixi, præſente Confeſſàrio priuilegiato, qui ex priuilegio habet facultatem abſoluendi à reſeruatis, non poſſe etiam in mortis articulo abſolui infirmum ab eo, qui non poteſt à reſeruatis abſoluere. Dixi item, non teneri infirmum ad petendam tunc facultatem per litteras, vel nuncium, nec ad accipiendam Bullam Cruciatæ; ſed poſſe ſe gerere tanquam non habentem copiam Confeſſarij, & abſolui ab inferiori.

204. Aduerte tertiò, cum eodem Sanchez *ibi, n. 17. & ſequentibus*, duplicem cautionem petendam eſſe ab eo, qui ſic abſoluitur à reſeruatis ob neceſſitatem: alteram de ſtando mandatis Eccleſiæ: alteram de ſatisfaciendo. Prima cautio debet exigi ſub iuramento, ſaltem in criminibus magnis, vt de incendiariis & manifeſtis Clericorum percuſſoribus, traditur in iure, quod iuramentum exigitur à fœminis etiam, (non tamen ab impubere, & etiamſi pœnitens parti ſatisfecerit): per quod tamen iuramentum non contrahitur noua obligatio ſeruandi omnia Eccleſiæ præcepta; ſed tantùm id, quod iniunctum fuerit ea occaſione ab Eccleſia, vel ab ipſo abſoluente. Secunda verò cautio de ſatisfaciendo non petitur, quando, vel non debetur alicui ſatisfactio, vel ſatisfactum iam eſt: debet autem eſſe cautio pignoratitia; vel ſi, hæc non poſſit, fideiuſſoria; aut, ſi neque poſſit, iuratoria: imò, ſi ipſa realis ſatisfactio præmitti poteſt, præmittenda omninò eſt.

205. Aduerte quartò cum eodem *num. 24. & ſequentibus*, vltra hanc duplicem cautionem iniungendum eſſe onus ſe præſentandi, vt diximus, ei, cui excommunicatio reſeruata erat, cùm primùm commodè poſſit: quod ſi non obſeruauerit, reincidet in eamdem excommunicationem: quod onus videtur etiam ſub iuramento imponendum, vt colligitur *ex c. Quamuis, & ex c. Ea noſcitur de*

ſententia

ſententia excommunicationis. Debet autem ſe præſentare; non quidem, vt ab excommunicatione abſoluatur, à qua iam erat directè abſolutus; ſed, vt Superior conuenientem medicinam adhibeat, & ſatisfactionem imponat.

206. Aduerte quintò cum eodem *n.34.&* 35.quando infirmus nullam cautionem præſtare valet, quia iam vſum ſenſuum amiſit, poſſe, & debere ſine cautionibus abſolui: imò, licèt Confeſſarius ob ignorantiam non impoſuerit tale onus ſe præſentandi, adhuc abſolutionem validam eſſe: ſicut, licèt omiſerit alias duas priores cautiones: quia nullum eſt verbum in iure, ex quo colligatur irritatio abſolutionis aliter exhibitæ.

207. Aduerto tamen ſextò: licèt Confeſſarius illud onus comparendi non impoſuerit, non ideò minùs obligari poſtea pœnitentem ad comparendum ſub eadem pœna reincidentiæ in eamdem cenſuram. Pontifex enim *in dicto c. Eos qui. de ſententia excommunicationis,lib.6.* abſolutè dicit, eos omnes, qui à qualibet ſententia canonis,vel hominis in mortis periculo,vel propter aliud impedimentum abſoluuntur ab alio præter illum, ad quem de iure ſpectabat, reincidere in eamdem ſententiam,ſi ceſſante periculo, vel impedimentu, quàm citò commodè poterunt, non ſe præſentabunt Superiori. Vbi nullam mentionem facit de iniuncto priùs onere illo à Confeſſario. In ſecunda autem parte illius textus mentio ſit de iniuncto priùs onere: quando,ſcilicet, aliquis à Sede apoſtolica, vel eius Legatis abſolutionem conſequitur, iniuncto onere, vt ſe Ordinarij ſui, vel alicuius alterius, pœnitentiam ab eo ſuſcepturus, conſpectui repræſentet; qui, ſi cùm primùm commodè poterit, id non fecerit, in eamdem ſententiam incidit. Tunc autem requiritur talis iniunctio præcedens, quæ ibi expreſsè ponitur. Quare, cùm in priori textus parte omiſſa fuerit, non requiritur ad hoc, vt maneat illa obligatio.

208. *An obligatio comparēdi ſit ſolùm pro cenſuris.* His ſuppoſitis, reſtant aliqua dubia. Primum, an hæc obligatio comparendi ſit in omnibus,qui abſoluuntur in eo periculo à peccatis reſeruatis; an ſolùm in iis, qui abſoluuntur à cenſura reſeruata. Affirmant aliqui idem procedere, quando peccata non habent annexam cenſuram. Vaſquez *in præſenti, quæſt.91.art. 3. dub. 8. num. 7.* Gaſpar Hurtado *de Sacramento pœnitentiæ,diſput. 11 difficult.13.*

Contraria ſententia eſt communis, & verior, quam tenent Suarez *in præſenti, diſput.30.ſect.3. n 6* Thomas Sanchez *loco ſuprà citato, num. 24.* Coninch.*in præſenti, diſp. 8. dub. 2.* Henriquez *lib.6.c.14.n.3.*Reginald. *lib.1. n. 62.& lib. 8.n.14* Corduba *in Summa, q.18.punct.2.dicto 2.* Zambrano cum aliis, quos affert *de caſibus articuli mortis,cap.4.dub.4.n.21.* & ipſe tandem Vaſquez, re meliùs conſiderata, priori ſententia relicta, huic adhæſit *q.93.art.1.dub.6. num. 15.* Ratio eſt: quia tale onus comparendi non ſequitur ex natura rei, niſi imponatur à Superiore, quando datur talis licentia abſoluendi; & quidquid ſit, an imponi poſſit ſemel abſoluto directè à peccato, vt iterum illud confiteatur, vel compareat, de quo dixi *diſp.15. ſect. 6.* non conſtat tamen impoſitum de facto eſſe in abſolutione peccati facta in articulo mortis; nec iura citata agunt de abſolutione à peccato, ſed à cenſura canonis,vel hominis: ergo non eſt talis obligatio ſine fundamento affirmanda.

209. Obiiciunt: quia facultas in iure conceſſa ad abſoluendum à reſeruatis, quibus excommunicatio annexa eſt, in articulo mortis,aut alio legitimo impedimento exiſtente; extenſa eſt a Doctoribus ad abſoluendum à quibuſcunque aliis reſeruatis, quamuis eis non ſit annexa excommunicatio: ergo extendenda etiam eſt cum eodem onere, cum quo in iure conceſſa eſt ad abſoluendum ab illis, quibus annexa eſt excommunicatio. Ita arguit Hurtado *loco citato.* Reſpondeo tamen, facultatem abſoluendi in articulo mortis à reſeruatis, ſine excommunicatione, non debere colligi extendendo facultatem illam iure conceſſam abſoluendi à cenſuris in eo articulo; ſed haberi expreſſam in Concilio Trident.*ſeſſ.14.cap.7.* abſque vllo onere, vel limitatione. An verò extra illum articulum poſſit dari abſolutio directa ab eiuſmodi reſeruatis, videbimus *inferius, hac eadem ſect.*

210. *An poſſit inferior reſeruare cum eo onere comparendi.* Dubitatur ſecundò, an aliquis Prælatus inferior poſſit reſeruare peccata, ita vt in articulo mortis debeat abſolui cum onere comparendi poſtea elapſo periculo, ſi potuerit. Et quidem,ſi peccatum habeat annexam cenſuram, non eſt dubium,cùm de facto in iis omnibus cuicumque Superiori reſeruatis remaneat talis obligatio comparendi poſtea, vt conſtat *ex dicto cap. Eos, qui.* Dubium ergo eſt circa peccata non habentia cenſuram annexam, de quibus Suarez *diſp. 30.ſect.5. num.37* licèt probabile exiſtimet fieri non poſſe adhuc inclinare videtur in partem contrariam, loquendo de poſſibili: fatetur tamen malè facturum Prælatum Summo Pontifice inferiorem, qui id facere tentaret.

211. Ego exiſtimo, nec licitè, nec validè poſſe Prælatum Summo Pontifice inferiorem talem reſeruationem facere: quia poteſtas facta omnibus Sacerdotibus in mortis articulo, abſoluendi ab omnibus reſeruatis, procedit ab Eccleſia vniuerſali, & eius Capite, Summo Pontifice: poteſtas autem, & iuriſdictio data à Pontifice ad abſoluendum à reſeruatis, non poteſt licitè, aut validè limitari à Prælato inferiori: nullus ergo Prælatus inferior poteſt ſua reſeruatione limitare illam facultatem, quam omnes Sacerdotes habent abſoluendi pro mortis articulo, quæ independenter ab ipſis data ſupponitur à poteſtate ſuperiori. Vnde infero, ſi ipſemet Pontifex non appoſuiſſet illud onus comparendi, quando abſoluitur pœnitens in illo articulo ab excommunicatione reſeruata, neque etiam potuiſſe inferiores Prælatos licitè,aut validè illud onus apponere, etiam pro abſolutione à cenſura: cùm enim vtraque facultas abſoluendi,nempe,& à peccatis, & à cenſuris, in eo articulo procedat ab Eccleſia vniuerſali, vt indicat Tridentinum *dicta ſeſſ.14.cap.7.* non potuiſſet Prælatus inferior illam facultatem limitare, aut grauare etiam in ordine ad cenſuras. Solus ergo Pontifex Summus potuit illud onus imponere pro mortis articulo: extra illum tamen caſum, faciliùs poſſunt aliquando Prælati inferiores aliqua onera imponere, vt *inferius* videbimus.

212. *An non cōparens reincidat in eādem cenſuram.* Dubitari tertiò poteſt, quomodo dicatur reincidere in eamdem cenſuram ille, qui elapſo periculo mortis non obſeruat, quod promiſit; nec præſentat ſe Superiori, cùm poſſit. Pater Suarez *tom.5.de cenſuris, diſp. 22.ſect. 1. num.62.* dicit, non redire eamdem cenſuram; ſed aliam ſimilem excommunicationem maiorem, & cum eadem

reſeruatione, quæ non eſt omnino propter eamdem cauſam; quia hic noua contumacia, nouúſque contemptus intercedit. Eodem modo loquitur Pater Sanchez *num.* 28. Bonacina etiam *de cenſuris, diſp.* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 3. *propoſit.* 4. *num.* 26. qui dicit non eſſe eamdem numero, ſed aliam eiuſdem ſpeciei, quæ incurritur, non ob ſolam primam cauſam, ſed etiam ob inobedientiam nouam à pœnitente commiſſam.

213. Ego exiſtimo, eo modo, quo non eſt eadem numero, neque etiam eſſe poſſe eiuſdem ſpeciei moralis: nam ſpecies moralis cenſuræ debet deſumi ex obiecto, ſeu crimine, propter quod fertur; alioquin omnes excommunicationes reſeruatæ Papæ eſſent eiuſdem ſpeciei moralis, nec oporteret eas explicare amplius in ordine ad abſolutionem; ſed ſufficeret dicere: *Ego contraxi excommunicationem quamdam non reſeruatam*, vel, *Contraxi quandam reſeruatam*. Sed peccatum, ob quod contrahitur talis excommunicatio, non eſt idem omnino, ſed diuerſum ſpecie, cùm non ſit ſola percuſſio Clerici præterita, v.g. ſed etiam contumacia, & inobedientia præſens, qua noluit comparere: ergo, ſi ob eam cauſam differt numero, differt etiam ſpecie. Dicendum ergo videtur, eſſe quidem, phyſicè loquendo, aliam; moraliter tamen, ſeu per iuris fictionem eſſe eamdem ſpecie, & numero. Nam, phyſicè loquendo, ſicut datur nouum motiuum ad puniendum hunc hominem, à quo legiſlator mouetur; ſic datur etiam noua voluntas eiiciendi eum extra Eccleſiam, poſtquam receptus fuerat.

214. Cæterùm fictione iuris eſt eadem excommunicatio rediens: vult enim legiſlator, vt perinde ſit, ac ſi non fuiſſet abſolutus ab illa alia; & ſicut, ſi excommunicatus eſſet propter ſolum delictum præteritum, v.g. propter Clerici percuſſionem. Vnde retinet eamdem reſeruationem, & eamdem etiam auferibilitatem, vt ita dicam: nam, qui haberet ſolùm facultatem abſoluendi ab excommunicatione ob percuſſionem Clerici, poſſet proculdubio abſoluere ab iſta: ergo moraliter hæc non eſt excommunicatio propter inobedientiam in comparendo, ſed ſolùm propter percuſſionem Clerici: alioquin non poſſet auferri ab eo, qui ſolùm poteſt abſoluere ab excommunicatione ob Clerici percuſſionem. Redit ergo moraliter eadem ſpecie, & numero: quia per fictionem iuris cenſetur eadem omnino rediiſſe, vel perſeueraſſe, quamuis phyſicè ſit alia, & propter aliud motiuum.

215. *An incidat in cenſuram vitandam.*

Hinc dubitari poteſt quartò, an ſi ante abſolutionem erat excommunicatus vitandus, poſtea quando recidit in excommunicationem, quia non comparuit, ſit etiam vitandus, ſicut erat antea. De hoc dubio agit Bonacina *vbi ſuprà, n.* 18. & reſpondet affirmatiuè. Primò, quia ſi poſt abſolutionem mortuus fuiſſet pœnitens; non potuiſſet in loco ſacro ſepeliri, antequam Superiori conſtaret de abſolutione ei data: ergo multò minùs poterit ad participationem fidelium admitti poſt reincidentiam in eamdem ſpecie cenſuram, & cum eadem reſeruatione. Secundò, quia ratio, quam affert textus *in dict. c. Eos, qui*, vt ligentur de nouo cenſura, qui elapſo periculo non comparent, eſt ne illudatur Eccleſiæ cenſuris: ſi autem ille poſtea non eſſet vitandus, ſicut priùs; iam ex parte illuderetur cenſuris: commutaſſet enim cenſuram in aliam leuiorem. Tertiò denique, quia Pontifex *ibi* non ſolùm dixit, debere incidere in eamdem cenſuram; ſed *in eamdem ſententiam*: cum ergo antea per ſententiam fuiſſet excommunicatus, & denunciatus; debet redire eadem ſententia quoad vtrumque effectum.

Diſtinguendum puto: nam excommunicatus vitandus hodie debet eſſe, vel nominatim denunciatus, vel manifeſtus, & notorius Clerici percuſſor, qui nulla poſſit tergiuerſatione celari. Vnde, ſi talis notorius percuſſor Clerici abſoluatur in mortis articulo, & poſtea ſuo debito non ſatisfecerit; videndum eſt, an ſit etiam notoria ſecunda culpa non comparendi, vel non ſatisfaciendi, ita vt nulla poſſit tergiuerſatione celari: nam id totum requiritur ad hoc, vt fideles eum vitare teneantur. Similiter, ſi ob aliam cauſam erat priùs excommunicatus, denunciatus, & abſolutus in mortis periculo, poſtea ſuo debito non ſatisfacit, debebit vitari de nouo, ſi conſtet manifeſtè de hac ſecunda culpa. Ratio eſt: quia ille omnis excommunicatus vitandus eſt, qui vel excommunicatus eſt ob publicam percuſſionem Clerici ita notoriè, vt nulla poſſit tergiuerſatione celari; vel, ſi excommunicatus eſt ob aliud delictum, conſtat, quòd ſit nominatim denunciatus. Sed eo ipſo, quòd iſte non ſatisfacit ſuo debito poſt abſolutionem, recidit in excommunicationem, quæ moraliter ſit eadem cum priori, vt vidimus: ergo, ſi conſtat, illum culpabiliter non ſatisfeciſſe, ita vt nulla poſſit tergiuerſatione celari; iam conſtat, quòd ſit excommunicatus ob percuſſionem Clerici ſufficienter ad obligationem eum vitandi. Similiter, ſi conſtat ſufficienter, quòd culpabiliter omiſit debitum comparendi, & ſatisfaciendi, &c. atque adeo recidiſſe in excommunicationem eamdem, ob quam erat denunciatus nominatim; iam conſtat eum eſſe excommunicatum excommunicatione denunciata, quod ſufficit, vt debeat vitari. 216.

Quando verò, licèt reuerà reciderit in eamdem excommunicationem, de hoc tamen non conſtat, prout conſtare debet ad obligationem eum vitandi; non eſt excommunicatus vitandus. Nec mirum eſt, quòd in hoc caſu aliquid lucratus ſit, & meliorem ſtatum habeat quoad hoc, quàm ante abſolutionem: hoc enim eſt per accidens propter defectum notitiæ requiſitæ. Fatemur ergo ipſum incurriſſe in eamdem ſententiam, & eſſe excommunicatum vitandum, quantùm eſt ex ſe: dum tamen hoc ipſum aliis non conſtat, quantùm de iure conſtare debet, vt eum vitare teneantur, excuſantur per accidens alij fideles ab eo vitando. Sicut etiam ante Concilium Conſtantienſe ſæpe contingere poterat, quòd aliquis recidiſſet in priorem excommunicationem propter hanc culpam non comparendi, & tamen alij fideles non tenerentur ad eum vitandum; quia non conſtabat eis ſufficienter, an colpabiliter non comparuiſſet. Vnde conſtat reſponſio ad ſecundum, & tertium argumentum Bonacinæ. Ad primum verò facilè reſpondetur, certum eſſe, quòd non poſſint alij fideles cum eo communicare, niſi priùs conſtet eis de abſolutione in mortis articulo data. Dicimus tamen poſſe eos poſtea communicare cum ipſo, etiamſi reuerà reciderit in priorem excommunicationem, quandiu eis de hac ipſa reincidentia non conſtat: quæ notitia ad vitandum Clerici percuſſorem debet eſſe multò maior: talis ſcilicet, vt nulla poſſit tergiuerſatione celari: hanc enim notitiam exigit ius nouum Concilij Conſtantienſis. 217.

§. 2. *De facultate ad abſoluendum à reſeruatis Pontifici in neceſſitate extra mortis articulum.*

218. HOc eſt ſecundum punctum, in quo eſt ſpecialis difficultas. Regula enim generalis eſt, vt qui legitimo impedimento perpetuo, vel temporali prohibetur, ne poſſit Romanum Pontificem adire pro abſolutione excommunicationis Sedi apoſtolicæ reſeruatæ, poſſit ab Epiſcopo proprio abſolui; ita tamen, vt ceſſante temporali impedimento, debeat ſe Romano Pontifici, vel eius delegato præſentare, alioquin in eamdem excommunicationem recaſurum. Ita colligitur *ex c. Mulieres. c. Noſcitur. c. Quamuis. c. De cætero. de ſententia excommunicationis. & c. Eos, qui. eodem titulo, libr.* 6. in quibus tamen locis ſermo eſt de excommunicatione ob percuſſionem Clerici contracta. Eam tamen regulam Doctores communiter extendunt ad omnes excommunicationes reſeruatas Summo Pontifici, cùm eadem omnium ſit ratio: & materialiter ſe habuerit, quòd caſus circa illam materiam contingeret: cùm enim illa fuerit antiquiſſima reſeruatio Summo Pontifici, ad eius imitationem reliquæ omnes factæ videntur. Vnde immeritò Syluester *verbo, Excommunicatio*, 8. *numer.* 8. excipit ab hac regula excommunicationes contentas in Bulla Cœnæ, quam exceptionẽ impugnat benè Suarez *in præſenti, diſputat.* 30. *ſect.* 3. *numer.* 9. nam verba illa Bullæ, quòd nemo poſſit ab illis, niſi in articulo mortis, abſoluere; eodem modo habentur in alijs cenſuris Papæ reſeruatis extra Bullam Cœnæ: non ergo habent ibi maiorem vim verba illa; ſed debent ſemper accipi iuxta interpretationem ipſius Legiſlatoris, qui ſæpè explicauit mentem ſuam de non comprehendendo caſu neceſſitatis, & impotentiæ.

219. Hinc abſolui poſſunt ab Epiſcopo mulieres, impuberes, valetudinarij, pauperes, qui ob paupertatem non poſſunt iter agere; & denique quicumque legitimo impedimento prohibentur: ita tamen, vt ſi impedimentum non ſit perpetuum, (excepto impedimento pueritiæ,) debeant ſub iuramento obligari ad comparendum, ceſſante impedimento, prout *ſuprà* dictum eſt.

220. *An poſſit abſolui ab Epiſcopo, qui poteſt adire Nuncium.* Difficultas eſt primò, an poſſit ab Epiſcopo abſolui, qui, licèt non poſſit adire Pontificem, poteſt tamen adire Nuncium, vel Legatum Pontificis, potentem abſoluere. Affirmant Henriquez *lib. 6 cap. 9. n* 7. Auila *de cenſuris.* 2. *parte, cap.* 7. *par.* 1. *dub.* 6. Alij dicunt, non poſſe tunc abſolui ab Epiſcopo. Nauarrus *in Summa, c.* 27. *num.* 90. Coninch *diſputat.* 14. *dub.* 16. *numer.* 242. Corduba *quæſt.* 18, Bonacina *de cenſuris, diſputatione* 1. *quæſt.* 3. *punct.* 2. *num.* 4. Addit tamen Coninch, poſſe abſolui ab Epiſcopo, etiamſi adſit copia alterius Confeſſarij habentis, v. g. ex priuilegio facultatem abſoluendi ab iis caſibus: quia *in dicto c. Quamuis. de ſententia excommunicationis*, requiritur, quòd adeatur Legatus, quando poteſt: de aliis tamen priuilegiatis non fit mentio.

221. Mihi ſententia Nauarri magis placet iuxta ea, quæ in ſimili dixi de abſolutione in articulo mortis; nec inuenio diſcrimen inter Legatum, & habentem facultatem abſoluendi, cùm ille etiam ſit delegatus à Papa quoad illam cauſam, & ratio ſit eadem in vtroque: quia, ſcilicet, iam poteſt adiri ille, cui ex voluntate Papæ commiſſa eſt illa cauſa. Et quidem in praxi non eſt periculum, quòd velit pœnitens recurrere pro abſolutione ad Epiſcopum, cum onere comparendi poſteà coram Pontifice, quoties poterit ſine eo onere abſolui ab habente ex priuilegio facultatem abſoluendi directè; & quem faciliùs adire poteſt, quàm Epiſcopum.

222. *An illa regula procedat in reſeruatis ſine cenſura.* Secundò eſt difficultas grauior, an prædicta regula locum habeat in peccatis, etiam reſeruatis Pontifici, ſine excommunicatione: Pater Vaſquez *quæſt.* 93. *art.* 1. *dub.* 6. *n.* 14. dicit, onus comparendi poſt abſolutionem ſemel habitam, & facultatem abſoluendi cum eo onere non dari, niſi pro caſibus habentibus excommunicationem annexam: vnde videtur ſupponere, facultatem illam Epiſcopo datam, cùm data ſit cum eo onere, ſolùm extendi ad caſus, qui habent excommunicationem Pontifici reſeruatam.

223. P. Suarez *in præſenti, dicta ſect.* 3. *num.* 11. dicit, certum eſſe, quòd ſi Pontifex reſeruat aliquod peccatum ſine excommunicatione, prout reſeruauit aliquando Sixtus V. procedere in eius abſolutione eamdem regulam, & facultatem; quod mihi etiam probabilius videtur: quia ratio videtur ferè eadem, nempe, difficultas adeundi Pontificem: & quia incredibile videtur, quòd voluerit Pontifex eam facultatem abſoluendi dare pro peccatis grauioribus, qualia ſolent eſſe illa, quibus annectitur excommunicatio, & negare pro peccatis leuioribus: ſuppono enim, iuxta communem doctrinam, ablata excommunicatione, auferri etiam reſeruationem, quoad ipſum peccatum Papæ reſeruatum. Addo tamen, in eius peccati abſolutione, quod non habet excommunicationem, non fore iniungendum pœnitenti onus comparendi, & adeundi Pontificem: quia illud onus in iure non imponitur, niſi quando abſoluitur à cenſura; & quia imponitur ſub pœna recidendi in eamdem cenſuram, quod in abſolutione à peccato fieri non poteſt, cùm non poſſit Papa facere, quin reuocet idem peccatum phyſicè, vel moraliter, quod ſemel ablatum eſt.

224. *Quid de reſeruatis ab aliis Prælatis.* Maior eſt tertia difficultas, an prædicta regula locum habeat in peccatis, etiam reſeruatis aliis Prælatis, ſiue cum excõmunicatione, ſiue abſque illa: vt, quoties ſubditus non poteſt adire Superiorem, poſſit etiam extra mortis periculum ab inferiori abſolui directè cum onere etiam comparendi, cùm poterit, ſi peccatum habebat excommunicationem annexam. P. Suarez *dicta ſectione* 3. *numer.* 11. rationes pro vtraque parte affert; ipſe tandem in partem negantem magis inclinat, ne in re adeò graui abſque ſufficienti fundamento tanta facultas tribuatur. Affert autem rationem diſcriminis, cur magis expediens, & neceſſaria fuerit illa facultas pro caſibus pontificiis, quàm pro aliis. Primò, quia difficilior eſt aditus ad Pontificem Summum, quàm ad alios Prælatos; ideò oportuit prouidere huic frequenti neceſſitati. Secundò, quia caſus reſeruati Pontifici communiter habent excommunicationem, à qua debet pœnitens priùs abſolui, vt abſoluatur à peccatis: quando verò peccata reſeruantur aliis Prælatis: abſque cenſura, poterit pœnitens in neceſ-

ſtare confiteri alia peccata non reſeruata, à quibus abſoluatur directè & indirectè à reſeruatis. Sed tamen Gaſpar Hurtado *de Sacramento pœnitentia, diſput. 11. difficult.* 13. ſupponit, ab omnibus admitti communiter eam extenſionem ad caſus reſeruatos aliis Prælatis.

225. Ego quidem in hoc puncto nullum inuenio fundamentum ſufficiens dubitandi: & communis ſententia talem extenſionem non admittit, vt fatetur Suarez *numer.* 11. vbi affert Durandum, & Adrianum eam negantes. Ratio autem videtur id conuincere: nam videtur clarè ſatis conſtare, intentionem Summi Pontificis non fuiſſe, dare regulam generalem pro omnibus caſibus, qui reſeruati eſſent, vel Epiſcopis, vel aliis Prælatis; ſed ſolùm pro reſeruatis Pontifici. Regula enim ab ipſo tradita eſt, quòd in caſu neceſſitatis recurratur ad Epiſcopum, cui commiſit tunc abſolutionem: noluit enim prouidere neceſſitati eorum, qui non poſſent recurrere ad Epiſcopum, alioquin debuiſſet addere, etiam in ipſis caſibus pontificiis, vt ſi non eſſet aditus ad Epiſcopum, abſolueretur à Parocho; quod tamen numquam dixit; ſed ſemper voluit, quòd abſolutio peteretur ab Epiſcopo: quia, nimirum, ſuppoſuit, rarò contingere, vt extrà mortis periculum non poſſit ad Epiſcopum recurri; & ideò ſatis prouiſum cenſuit communi neceſſitati, ſi concederetur recurſus ad Epiſco-
226. pum. Non ergo voluit prouidere pro caſibus reſeruatis ipſi Epiſcopo: debuiſſet enim deſignare, ad quem tunc eſſet recurrendum; an ad ſolum Parochum; an ad omnes Confeſſarios potentes abſoluere à non reſeruatis; ſicut pro caſibus pontificiis deſignauit ſolum Epiſcopum, ad quem deberet recurre: quia, nimirum, non æſtimauit neceſſarium prouidere de remedio pro neceſſitate illius, qui non poteſt recurrere ad Epiſcopum: alioquin etiam pro caſibus pontificiis debuiſſet prouidere de eodem remedio, quando non poteſt recurri ad Epiſcopum.

227. Ratio autem fuit, tum raritas illius neceſſitatis, vt dixi; tùm etiam, quòd ad Papam ſolùm ſpectabat immediatè prouidere de remedio pro caſibus ſibi reſeruatis, vt benè notauit Suarez: pro aliis verò reſeruatis prouidere de remedio, ſpectat immediatè ad inferiores Prælatos reſeruantes, qui, ſi in hoc negligentes fuerint, & eorum negligentia afferat periculum animarum; tunc pertineret ad Supremum Paſtorem corrigere eorum negligentiam, & prouidere de remedio, prout ſæpè fecit, communicando aliis facultatem abſoluendi à reſeruatis Epiſcopo; & prouidendo etiam aliquando Regularibus, licèt his minùs ſit periculi, cùm habeant ſemper ad manum ſuum Prælatum: quòd ſi aliquando abſentes ſunt ipſi Prælati, eis ſufficienter prouident de remedio.

228. Vnde obiter noto primò, non benè retuliſſe hanc iuris regulam Patrem Suarez *in præſenti, dicta ſectione* 3. *numer.* 80. dicendo, generalem
Suarez. regulam iuris eſſe pro caſibus pontificiis, *quoties non patet aditus ad Summum Pontificem, vel Legatum, aut delegatum eius, niſi cum magna difficultate, & mora, poſſe peccatorem abſolui ab inferiori Sacerdote cum onere comparendi coram Pontifice.* Hæc regula cum ea generalitate falſa eſt, neque habetur in iure: ſed, quod poſſit tunc abſolui pœnitens ab Epiſcopo cum illo onere.

229. Noto ſecundò contra eumdem, qui conſequenter ad ſuam doctrinam videtur debuiſſe concedere, regulam eſſe generalem pro peccatis, quæ reſeruantur etiam inferioribus Prælatis.

Nam *numer. 9. in fine*, explicans, quomodo Papa reſeruans aliquem caſum de nouo, à quo nemo abſoluat, niſi in mortis articulo; adhuc non excludat caſum illum neceſſitatis, etiam extra mortis articulum: reſpondit, id eſſe; quia exceptio ipſa mortis articuli videtur includere illam neceſſitatem diuturnæ moræ, etiam extra infirmitatem, quatenus *in diuturno tempore moraliter imminere poteſt periculum mortis.* Si hæc autem ratio eſt bona, probare debet de caſibus epiſcopalibus, vel aliorum Prælatorum, quando diu expectandum eſſet: quia tunc etiam in diuturno tempore motaliter immineret periculũ mortis: vel ratio ergo illa non ſatis probat, vel certè de omnibus reſeruatis cuicumque Prælato deberet cum proportione probare, quòd in caſu neceſſitatis poſſet inferior ab eis directè abſoluere; quod tamen ipſe Suarez non vult concedere.

Solùm videntur poſſe noſtræ doctrinæ ob- 230.
ſtare verba Pontificis *in dicto c. Eos; qui. de ſententia excommunicationis, libr.* 6. vbi generaliter dicit *eos, qui à ſententia canonis, vel hominis, (cum ad illum, à quo alias de iure fuerant abſoluendi, voqueunt propter imminentis mortis periculum, aut aliud impedimentum legitimum, pro abſolutionis beneficio habere recurſum,) ab alio abſoluuntur;* recidere in eamdem ſententiam, ſi poſteà non compareant. In quibus verbis ſupponi videtur, quòd etiam à ſententia aliorum Prælatorum aliquando poſſint abſolui propter mortis periculum, vel propter aliud legitimum impedimentum: nam textus ille generaliter loquitur de cenſuris reſeruatis cuilibet Prælato.

Reſpondeo tamen illa verba non cogere. Primò, quia non eſt neceſſe, quòd vtraque illa ratio abſoluendi mortis periculi, & alterius impedimenti legitimi, verificetur de ſingulis membris excommunicationis à iure, vel ab homine *ſuprà* propoſitis: nam, licèt ab excommunicatinoe inferioris Prælati reſeruata numquam abſolui poſſit ſubditus directè per inferiorem, niſi in mortis periculo; verum adhuc eſt, loquendo de vtriſque ſimul, eos, qui à cenſura Pontificis, vel Epiſcopi, v. g. abſoluuntur per inferiorem, abſolui propter mortis periculum, vel propter aliud impedimentum, nimirum, qui à cenſuris reſeruatis Epiſcopo abſoluuntur propter periculum, ſaltem mortis; qui verò à pontificiis, vel propter illud, vel propter aliud impedimentum. Voluit ergo Pontifex vtroſque comprehendere ſub illa diſiunctione, vt legem, quam de nouo condebat, communem vtriſque faceret.

Secuneò poſſumus aliter dicere, ibi, ſub ſen- 231.
tentententia lata ab homine, non ſolùm comprehendi cenſuram Epiſcopi, v. g. ſed etiam Pontificum, quæ non feratur per legem, ſed ab homine: quare de vtroque membro cenſuræ, nempe, *& canonis*, & *hominis*, verificatur, quòd abſoluatur ab alio inferiori aliquando propter periculum mortis, aliquando propter aliud legitimum impedimentum, licèt id non competat omnibus cenſuris contentis ſub illo membro: ſed aliquibus ab homine, ſcilicet, pontificiis, & aliquibus etiam à iure, nempe, ſolis pontificiis: quia cenſuræ, etiam à iure Epiſcopo reſeruatæ, non tolluntur ab inferiori, niſi in mortis periculo.

§. 3. *De*

§. 3. De facultate, quæ Religioſis iter agentibus concedi ſolet, vt abſolui poßint à peccatis reſeruatis.

232. DE hoc dicendum hîc eſſet: ſed, quia de hoc puncto diximus ſatis *ſupra diſp. 15. ſect. 6.* non oportet eadem in præſenti repetere: ibi enim diximus, quomodo non præcipiatur ſubdito duplex confeſſio ſacramentalis eiuſdem peccati; & vnde oriri poſſit obligatio illa comparendi, quando iam ſemel ſubditus abſolutus fuit directè à peccato non habente annexam aliquam cenſuram.

§ 4. An Superior teneatur dare facultatem ſubdito per ſe, vel per alium eam petenti, vt abſoluatur à reſeruatis.

233. DVplex videtur eſſe ſententia in re fortaſſe non diſſidens, ſed in modo proponendi. Aliqui enim vehementiùs proponunt Superioris poteſtatem, & ſubditi obligationem; atque ideò dicunt, ſubditum debere cedere, cùm Superior negans vtatur iure ſuo. Pro qua parte afferri poſſunt Victoria *in Summa, cap. 4. num. 147. de confeſſione*, & Nauarrus *in Summa, cap. 7. num* 8 & *in cap. Placuit, de Pœnitentia, diſt. vlt. 5. artic. 249. &* 150. Alij vehementiùs exaggerant obligationem Prælati ad conſulendum ſubdito, qui indiget tali condeſcendentia, & facilitate, ne in grauiora labatur. Ita Soto, Ledeſma, Sylueſter, Angelus, Armilla, alij apud Suarez *in præſenti, diſput. 30 ſect. 4. num. 3.*

234. Ponendum primò, Prælatum poſſe non ſolùm per ſe, ſed per alios abſoluere validè ſubditum à reſeruatis; imò loquendo de Prælato, & ſubdito Regulari, poteſt Prælatus committere id munus Sacerdoti ſimplici non approbato ab Ordinario loci; quia eiuſmodi approbationem Concilium Tridentinum ſolùm exigit in Confeſſario ad audiendas confeſſiones ſæcularium: quare non video, quo fundamento id negauerit Alexander Peregrinus, Clericus Regularis, *in Addit. ad commen. Conſtitut. ſui Ordinis, tom. 3. tract. 4 miſcellan. reſolut. 3.* Nec in hoc videtur eſſe poſſe dubium, loquendo de poſſibili: nam de facto aliqui Prælati concedunt facultatem cum aliqua limitatione: vt ſi adſit Sacerdos eiuſdem Ordinis, hic præferatur externis; & ex ipſis externis approbatus non approbato.

235. Ponendum ſecundò, quoties ſubditus prudenter timet ſibi damnum graue, & Sacramento extrinſecum, hoc eſt, præter famæ diminutionem apud Prælatum, quæ intrinſeca eſt inſtitutioni Sacramenti, v. g. timet confeſſionis reuelationem, ſcandalum, odium, vel quòd ea notitia vtetur ad alia extra illud forum in eius damnum; pœnitens ius habet petendi alium Confeſſarium, & Prælatus ex iuſtitia tenetur illum dare: & in hoc omnes conueniunt. Difficultas eſt, quando ſubditus ſolùm timet ruborem, & verecundiam ex ſuo crimine patefacto Prælato, atque adeò ex infirmitate ſua inſtat pro facultate confitendi alteri.

236. In hoc puncto non poteſt vna regula indiuiſibilis conſtitui; cùm omnino dependeat à circumſtantiis, & in prudentia Prælati, qui debet attentè eas omnes conſiderare, ne vel nimia facilitate, vel nimia ſeueritate peccet: in vtroque enim facilè poteſt peccare; ſed faciliùs in ſeueritate, & rigore. Certum quippe eſt, aliquando debere Prælatum facultatem concedere propter ſubditi periculum vitandum, vt docet S. Thomas *Opuſc. 9. contra impugnantes Religionem, & in 4. diſt. 17. q. 3. art. 3. quæſtiunc. 4. ad 6.* dicens peccare Prælatum, qui difficilem ſe præbet in danda licentia: multi enim ſunt adeò infirmi, quòd potiùs ſine confeſſione morientur, quàm tale peccatum tali Sacerdoti confiteantur. *Vnde illi* (inquit) *qui ſunt nimis ſolliciti, vt conſcientiam ſubditorum per confeſſiones ſciant; multis laqueum damnationis iniciunt, & per conſequens ſibi ipſis.* Certum tamen eſt, etiam aliquando poſſe, & debere Prælatum facultatem negare, quando id videt neceſſarium ad graue damnum pœnitentis, vel etiam aliorum vitandum. Pertinet ergo ad Prælati prudentiam, vtriuſque partis rationes ponderare, vt videat, ad quam debeat inclinare in illo caſu. Hoc tamen præ oculis habendo, in dubiis ſemper in benigniorem partem inclinandum, ad quam Decreta Pontificum, præſertim Clementis VIII. hac de re edita inclinare, & ducere videntur: quare, niſi conſtet de graui pœnitentis; aut aliorum damno, videtur concedenda communiter facultas: non tamen cuilibet confeſſario, ſed prudenti & probo, qui vtiliter, & probè poſſit animæ pœnitenti conſulere. Si autem talis eſſet ille, per quem facultas petitur, non debet ei negari, ne cogatur iam pœnitens duobus ſuum peccarũ confiteri; quod fortaſſe aliquãdo non erit minus difficile, quam ad Prælatũ ipſum recurrere.

237. Addit Suarez *num. 7. &* 8. quando ex licentia negata timetur graue ſubditi detrimentum, & ruina, licèt id totum ex pœnitentis fragilitate, & duritie oriatur, peccare quidem Prælatum, ſi facultatem neget, contra charitatem, vel debitũ ſui muneris, non tamen contra iuſtitiã Quod mihi difficile eſt: nã licèt priuatus ſolùm ex charitate teneatur ad impediendũ graue damnum proximi, cum cõmodè poteſt: Prælatus tamen in ordine ad ſubditos videtur ex iuſtitia obligari ratione officij, quod cum eo onere ſuſcepit: nam, ſicut ratione officij tenetur ex iuſtitia impedire, & præcauere detrimentum graue circa fortunas, & bona temporalia; multò magis videtur ex eodem officio teneri ad impediendum graue detrimentum circa ſalutem, & bona ſpiritualia ſubditorum, in ordine ad quæ præcipuè factus eſt Prælatus, & paſtor. Sic enim medicus ex officio, & iuſtitia tenetur adhibere remedia opportuna, ne pereat ægrotus: multò ergo magis medicus ſpiritualis debet ex officio, & iuſtitia procurare, ne pereat eius ſubditus, cuius ob infirmitatem propriam ſalus periclitatur.

238. Ex hoc tamen oritur dubium, quomodo Prælatus debeat condeſcendere, & dare licentiam ſubdito, qui obfirmato animo non vult Superiorem adire: tunc enim licentia illa non videtur vtilis ſubdito, qui certè non eſt diſpoſitus ad Confeſſionis Sacramentum, dum habet propoſitum non adeundi Superiorem, quem adire deberet, vt impleret Chriſti præceptum, præmittendi Confeſſionem ante ſuſceptionem Euchariſtiæ: ſuppono enim, non adeſſe cauſam iuſtam ex timore alicuius mali extrinſeci, ob quam poſſit peccatum illud non confiteri Non ergo ſubuenitur ſubdito conceſſa facultate, cum non detur illi debita diſpoſitio ad Sacramentum, quæ illi deerat, cùm non habeat propoſitum ſeruandi illud præceptum Chriſti, caſu, quo Superior licentiam negaſſet.

239. Reſpondeo hoc argumentum nimium probare: reprobaret enim praxim Prælatorum, & ipſius Summi Pontificis, qui ad ſubueniendum eiuſmodi

infirmitati ſubditorum, qui nolunt proprio Sacerdoti integrè confiteri, & ea de cauſa confeſſionem ſacrilegam ſæpe faciunt, & in ſtatu peccati per longum tempus miſerè iacent, mittere ſolent aliquando Confeſſarios extraordinarios cum plena poteſtate abſoluendi, vel per Iubileum, aut Bullam, vel alio modo ſubditis facultatem concedunt eligendi Confeſſarium, cum poteſtate abſoluendi à reſeruatis, in quibus procedit eadem difficultas: nam illi ſubditi noo videntur poſſe tunc facere confeſſionem validam ex vi talis facultatis, cùm eis deſit diſpoſitio debita, nempe, propoſitum ſeruandi illud Chriſti præceptum, quod de facto non ſeruarunt, nec ſeruaſſent, niſi hanc facultatem habuiſſent.

240. Debemus ergo reſpondere facultatem illam multùm poſſe prodeſſe ſubdito. Primò, quia plerumque nondum decreuit Chriſti præceptum violare; ſed ob difficultatem vacillat, & inſtat iterum, atque iterum pro licentia obtinenda: & tunc eius Paſtor debet manum vacillanti porrigere, & præcauere ruinam, cuius periculum videt, concedendo licentiam, ne Chriſti præceptum violet. Secundò, licèt iam ſubditus decreuerit obfirmato animo Superiori non confiteri; adhuc prodeſt facultas conceſſa: quia ſublata difficultate, animo quieto, & tranquillo, faciliùs concipitur poſtea dolor, & propoſitum neceſſarium ad valorem Sacramenti: faciliùs enim proponit pœnitens propoſito in genere, & circa difficultatem non præſentem, nec explicitè propoſitam, quàm diſtinctè circa obiectum præſens, arduum, & difficile. Fateor tamen, periculum plerunque eſſe, ne pœnitens careat diſpoſitione debita, qui proximè antea nolebat obſeruare Chriſti præceptum de confeſſione præmittenda, & data licentia confitetur alteri: quare accuratè, & ſuauiter diſponendus eſſet priùs à Confeſſario ad verum dolorem, & propoſitum concipiendum: negare enim non poſſumus deeſſe illi debitam diſpoſitionem, niſi ex animo doleat efficaciter, quòd Chriſti præceptum ſpreuerit, & confeſſus non fuerit, prout ex præcepto debebat. Sufficiet tamen, vt dixi, dolor generalis (ſi verus dolor ſit) de omnibus peccatis commiſſis.

241. Addo vltimò, hanc Prælati obligationem non ita conſiſtere in indiuiſibili, vt ſemper vel teneatur concedere licentiam petitam ob vitandum damnum ſubditi, vel teneatur eam negare ob damnum eiuſdem ſubditi, vel aliorum; quod ex conceſſione ſequeretur. Poteſt enim aliquando dari ſtatus medius, in quo, nec ſit obligatio ſaltem grauis concedendi, nec etiam negandi licentiam. Quia fieri poteſt, quòd non timeatur graue damnum pœnitentis, vel aliorum ex eo, quòd concedatur, vel negetur. Et licèt aliquando ſuſpicio, vel timor aliquis de illo eſſe poſſit: non tamen talis, vt obligetur Superior ad remedium; non enim obligatur ad omne malum poſſibile præcauendum; ſed quod prudenter, & probabiliter futurum timetur. Denique, licèt æſtimetur vtilius fortaſſe pœnitenti, ad eius bonum fore negare, quàm concedere licentiam; non tamen tenetur Prælatus adeò ſtrictè ad procurandum maius bonum ſubditi, ſicut tenetur ad impediendum eius graue damnum; præſertim, quando id noo poteſt abſque nota ſeueritatis, quam vitare aliunde, eſt ſatis vtile. Quæ omnia contingere etiam poſſunt circa illud aliud punctum de danda licentia huic determinato Confeſſario: poteſt enim in eiſdem circumſtantiis contingere, quòd non ſit obligatio concedendi, vel negandi, ſaltem grauis; ſed poſſit alterutrum fieri: in quibus omnibus caſibus prudens Prælatus inclinare magis debet ad concedendum, quàm ad negandum, vt ſe ſuorum Superiorum intentioni magis conſonnet.

DISPVTATIO XXI.

De approbatione, probitate, & ſcientia in Confeſſario requiſitis.

SECT. I. *Qui, & ad quorum confeſſionem, indigeant approbatione.*

SECT. II. *A quo Ordinario debeat eſſe approbatus Confeſſarius.*

SECT. III. *Vtrùm approbatio poßit negari, vel certe limitari, cùm datur, vel ſemel conceſſa reuocari.*

SECT. IV. *De probitate, & doctrina in Confeſſario requiſita.*

PRæter poteſtatem Ordinis & iuriſdictionis, de quibus iam dictum eſt; ſunt alia quæ requiruntur in Confeſſario: imò approbatio ita requiritur, vt ſine illa non detur poteſtas iuriſdictionis completa, propter incapacitatem ſubiecti, de quibus in hac Diſputatione breuiter dicendum erit: nam multa, quæ priùs diſputari ſolebant, magna ex parte ceſſarunt per nouas Bullas, aut declarationes Summi Pontificis.

SECTIO I.

Qui, & ad quorum confeßiones, indigeant approbatione.

PRæmittendum eſt decretum Concil Trid. *ſeſſ. 23. c. 15. de reformat.* cuius hæc ſunt verba: *Decernit ſancta Synodus, nullum, etiam Regularem, poſſe Confeßiones ſecularium etiam Sacerdotum audire; nec ad id idoneum reputari, niſi aut parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videtur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur: & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, priuilegiis, & conſuetudine quacunque etiam immemorabili, non obſtantibus.* Vbi Concilium duos modos diſtinguit, quibus Sacerdos cenſeatur idoneus: primus eſt, ſi habeat beneficium parochiale: ſecundus, ſi ab Epiſcopo ſit approbatus ad id munus audiendi confeſſiones: quorum alter neceſſarius eſt non ſolùm ex præcepto, ſed ex neceſſitate Sacramenti: quia, licèt ad eius valorem ſolùm requiratur in Miniſtro poteſtas Ordinis, & iuriſdictionis; Eccleſia tamen in prædictis verbis reddit incapacem iuriſdictionis accipiendæ, (ſcilicet, ad peccata mortalia non priùs confeſſa) illum, qui neutrum habuerit ex his duobus, atque ideò defectu iuriſdictionis abſolutio non erit valida. Nec admittenda eſt exceptio eorum, qui publicum teſtimonium habent ab Academia, ſuæ doctrinæ, & ſcientiæ: nam Concilium omnes illos, qui nec Parochi ſunt, nec ab Epiſcopo approbati, excludit à munere audiendi confeſſiones. Vnde, nec Epiſcopi conſecrati, qui iuriſdictionem nullam habent; nec etiam Cardinales, ſi nullam animarum curam haberent, apti eſſent, cùm Decretum vniuerſaliter loquatur. 1.

Ex

2. Ex prædictis verbis Decreti infertur primò, in eis nihil innouati circa confeſſiones pœnitentis regularis, ſiue is ſit vir, ſiue fœmina, cùm ſolùm id requiratur à Concilio ad audiendas confeſſiones ſæcularium: quare poterit Religioſus ex licentia ſui Prælati confiteri cuilibet Sacerdoti ſimplici, etiam ſæculari; dummodo peculiari ſui Ordinis ſtatuto id non prohibeatur. Secùs dicendum eſt de confeſſione Sacerdotis ſæcularis: is enim confiteri non poteſt niſi Sacerdoti habēti alterum ex illis duobus requiſitis.

3. Infertur ſecundò, Prælatos & Epiſcopos ſæculares eo Decreto comprehendi, ita vt licèt à iure habeant facultatem eligendi Confeſſarium idoneum, non poſſint eligere; niſi vel Parochum, vel approbatum ab Ordinario: quia omnes alij declarantur ab Eccleſia non idonei. Ita Suarez *in præſenti, diſputatione 28. ſectione 4. num. 7.* qui dicit, ita declaraſſe Gregorium XIII. cuius verba refert *infrà, ſect. 6. num. 7.* Coninch *in præſenti, diſput. 8. dub. 7. num. 50.* & alij communiter; non quia auferatur priuilegium, aut facultas, quam Prælati habebant eligendi Confeſſarium idoneum; ſed quia declaratur à Concilio, quis ſit, & quis non ſit de cætero Confeſſarius idoneus.

4. Infero tertiò, poſſe Epiſcopum aliquem approbare ad audiendas confeſſiones; & tamen nullam illi conferre iuriſdictionem, ſed ſolùm reddit illum capacem, cui poſſit iuriſdictio conferri: quare, ſi ille aliunde haberet priuilegium generale ſui Ordinis, vel ſpeciale audiendi confeſſiones; poſita approbatione Epiſcopi poſſet confeſſiones audire per iuriſdictionem à Papa cōceſſam; item poſſet à Parocho accipere iuriſdictionem ad audiendas confeſſiones ſuorum ſubditorum.

5. *Parochus an poſſit delegare facultatē non approbato.*

Dubitatum eſt, an poſt Tridentinum poſſit adhuc Parochus iuriſdictionem ſuam delegare Sacerdoti non approbato ab Epiſcopo; ſicut poterat ante Concilium: hoc enim ius Parochorum non videtur eſſe à Concilio ſublatum, in quo ſolùm dicitur, *non obſtantibus priuilegiis, & quacumque conſuetudine*: hoc autem ius non competebat Parochis ex priuilegio, aut mera conſuetudine; ſed ex officio, & poteſtate ſua. Quare hanc ſenteñtentiam tenuerunt multi ex Patribus Dominicanis, quos refert, & ſequitur Petrus de Ledeſma *in Summa, tom. 1. de Sacramento Pœnitentiæ, cap. 12. concluſ. 5.* & Ludouicus de Sancto Ioanne *in Summa de Pœnitentia, quæſt. 7. art. 2. diffic. 12.* & probabilem dicit Ioannes de la Cruz *in directl. conſcientiæ, part. 2. de Sacramento Pœnitentiæ, q. 5. dub. 6. concluſ. 2.*

6. Contraria ſententia communis eſt, & omnino vera, quam cum aliis docet Suarez *dicta ſect. 4. num. 12.* Villalobos *in Summa, tom. 1. tract. 9. diffic. 49 num. 9.* Fagundez *de ſecundo præcepto Eccleſiæ, lib. 7. cap. 2. num. 42.* & alij, quos refert, & ſequitur Diana *tom. 2. tract. 4. de Sacramentis, reſolut. 46.* quam partem declarauit Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini; quam declarationem affert, & amplectitur Petrus Fay Dominicanus *in præſenti, quæſt. 8. art. 5. diſp. 1.* Ratio autem videtur clara: quia in Tridentino vniuerſaliter dicitur, nullum eſſe aptum, vel poſſe confeſſiones ſæcularium audire de cætero, niſi vel Parochum, vel approbatum ab Epiſcopo: & hoc potiſſimùm fuit inductum ad tollendum Parochorum abuſum, qui ineptis ſuas oues committebant. Ergo non debuit manere eadem facultas, ſicut anteà, in Parochis: ad quid enim Concilij decretum deſeruiret? Certum quippe eſt, neque etiam anteà potuiſſe Sacerdotem ſimplicem audire confeſſiones ſæcularium, niſi ex commiſſione Parochi, vel Epiſcopi, vel Pontificis: ſi ergo nunc etiam poſſunt ex commiſſione Parochi eas audire, poterunt à fortiori ex commiſſione Epiſcopi, ac Papæ, qui eſt magis verus Paſtor earum ouium; & per conſequens nihil innouatum erit per Tridentinum.

7. Nec obſtat ratio in contrarium adducta: fatemur enim, Tridentinum priuare voluiſſe Parochos illa libertate, quam habebant, committendi ſuas oues ineptis; & ideò licèt eis reliquerit poteſtatem, ſicut anteà; fecit tamen aliquos incapaces, quibus delegaretur. Nec ad hoc facere oportuit ſpecialem mentionem de Parochis: nam reddita inhabili perſona ad recipiendam iuriſdictionem, iam indirectè Parochus non poteſt ei delegare. Oportuit tamen de priuilegiis contrariis mētionem facere: quia, cùm hæc eſſent à Summo Pontifice, videri poterat, quòd iuriſdictio ab ipſo collata non eſſet dependens ab Epiſcopi approbatione, qui Pontifice inferior eſt: & ideò etiam conſuetudines, quoad illam partem, reuocantur: quia illæ etiam poterant videri eſſe in gradu ſuperiori reſpectu Epiſcoporum.

8. *Parochus relicto beneficio indiget approbatione.*

Infertur quartò, illum, qui habuit parochiale beneficium, ſed iam non habet; indigere approbatione Epiſcopi ad audiendas confeſſiones: quia Concilium ſolùm ab illa neceſſitate approbationis excepit illum, qui actu habet parochiale beneficium: qui autem habuit, non habet, vt cōſtat. E contrà verò, qui tale beneficium habet, non indiget Epiſcopi approbatione, non ſolùm, vt audiat confeſſiones aliorum extra ſuam Parochiam in eadem Diœceſi, conſentientibus, & demandantibus eorum Parochis; ſed neque etiam in alia diœceſi; quia Concilium omnes habentes tale beneficium reliquit, ſicut anteà, nec impoſuit eis nouum onus approbationis. Cùm ergo anteà poſſet eligi in alia etiam diœceſi, & vocari ab alio Parocho, vt eum iuuaret; ſic etiam poterit poſt Concilium, quod contra Ioann. Gutierrez *lib. 1. canon. quæſt. cap. 27 num 21.* probat latè Suarez *dicta ſect 4. num. 16.* Vaſquez *in præſenti, quæſt. 93. art. 3. dub 4. num. 2* Henriquez, & alij, quos refert, & ſequitur Fagundez *vbi ſuprà, numero 56.*

9. *Quid de Prælato regulari.*

Dubitatur primò, an Prælatus regularis poſſit abſque Epiſcopi approbatione audire confeſſiones ſæcularium. Ratio dubitandi eſt: quia ille eſt Parochus ſuorum ſubditorum; ergo, ſicut alij Parochi, ſic nec ipſe indigebit approbatione Epiſcopi. Vnde non deſunt, qui id concedant. Henriquez *lib. 7. de Indulgentiis, cap. 12 num. 3. in Gloſſa, littera K,* refert Martium, Gallum, Medinam, & Bannes in ea fuiſſe ſententia quam tenet etiam Ioannes Valerus *in differentiis vtriuſque fori, verb. Nullitas, diff. 5. num. 3.*

10. Contraria tamen ſententia communis eſt, & vera, quam docet Suarez *vbi ſuprà, num. 21.* Rodriguez *in explicatione Bullæ, § 9. dub. 1. num. 4.* Diana *tom. 1. tract. 2. miſcell. reſolut. 46.* & alij cōmuniter: quia talis prælatura non eſt propriè beneficium parochiale, nec id erat iuxta mentem Concilij: quod clarè voluit in hoc ſubiicere Epiſcopis Confeſſarios regulares quoad examen, & approbationem, non obſtantibus eorum priuilegiis. Et quidem quando eligitur Prelatus regularis, non multùm attenditur ſemper ad eius do-

ctrinam

Digitized by Google

ctrinam, vt ideò approbatus cenſendus ſit ad audiendas Confeſſiones ſæcularium,

11. *Parochus an ſit eligibilis per Bullam.* Dubitatur vlteriùs ſecundò, an Parochus dicendus ſit ſimpliciter approbatus ab Ordinario, & ideò eligibilis ſit ab eo, qui per Bullam Cruciatæ, vel per Iubileum poteſt eligere ſibi Confeſſarium approbatum ab Ordinario. Ratio dubitandi eſt: quia Tridentinum in prædictis verbis condiſtinguit Sacerdotem habentem beneficium parochiale ab illis, qui approbantur ab Ordinario. Cùm ergo ſermo eſt de approbatis ab Ordinario, non intelligitur Parochus, niſi ipſe etiam approbatus fuerit ab Ordinario, & iuriſdictionem ab eo acceperit ad abſoluendum in toto Epiſcopatu, prout multi accipere ſolent. Ideò hanc ſententiam tenent Gutierrez *in quæſt. canon. lib. 1. c. 27. n. 21.* & Nuñus *n. præſen 1, q. 8. addit. art. 5. dub. 9. in fine.*

12. Contrariam tamen ſententiam credo in praxi eſſe receptam, vt per approbatum ab Ordinario intelligatur parochiale beneficium habens. Multi tamen Auctores pro ea afferuntur à Diana *1. tom. tract. de Bulla Cruciata, reſolut.* 8. qui reuerà ſolùm dicunt, Parochum ſine alia approbatione poſſe vbique eligi ab habente licentiam eligendi Confeſſarium. Poteſt tamen eſſe ſpecialis difficultas in noſtro caſu propter verba Bullæ petentis, quòd Confeſſarius ſit approbatus ab Ordinario: & in Iubileis modernis additur, quòd ſit *ab Ordinariis locorum* approbatus, vt tollatur omnis æquiuocatio. Cæterum, adhuc loquendo de Bulla Cruciatæ, vel Iubileo, eam ſententiam tradunt multi. Henriquez *lib. 6. c. 6. n. 7.* Bonacina *diſp. 5. de pœnitentia, q. 7 punct. 4 §. 1. n. 23.* Fagundez *dicto lib. 7. c. 2. n* 35. & alij, quos affert, & ſequitur Diana *1. tom. tract. de Bulla Cruciata, reſol* 8.

13. Ratione probare poſſumus hanc ſententiam, & communem praxim, ſimúlque reſpondere ad rationem dubitandi: quia Parochus ille eo ipſo, quòd beneficium parochiale accipiat, approbatur ad audiendas confeſſiones, & approbatur quidem ab Ordinario: nam vel accipit beneficium à ſuo Epiſcopo, vel à Summo Pontifice, vel ab eius Legatis, vel à Nuncio, vel à Capitulo, Sede vacante: & hi omnes nomine *Ordinarij* comprehenduntur. Nec enim dubium eſt, quòd ſi Papa, vel eius Legatus approbaret aliquem ad audiendas confeſſiones in tali Epiſcopatu, ille poſſet eligi ab habente priuilegium, & facultatem eligendi ex approbatis ab Ordinario: nam ij omnes ſunt Ordinarij illius loci, vt probat cum aliis Thomas Sanchez *lib. 3. de matrimonio, diſp.* 28. non poteſt ergo reperiri Parochus, qui non ſit approbatus ab Ordinario.

14. Dices, eſſe approbatum ad audiendas ſolùm confeſſiones ſuorum ſubditorum, quorum Parochus eſt conſtitutus. Sed contrà: quia eo ipſo, quòd fiat Parochus, poteſt audire confeſſiones in aliis Parochiis ex voluntate aliorum Parochorum: ergo eo ipſo, quòd fiat Parochus, approbatur ab Ordinario ad audiendas confeſſiones in toto epiſcopatu. Credo tamen, quòd virtute talis Iubilei non poſſit eligi in alia diœceſi: quia in Iubileo non videtur dari facultas eligendi, niſi Confeſſarium approbatum ab Ordinario loci, id eſt, illius loci, in quo fit confeſſio, vt *infra* videbimus *ſectione* 2.

15. *Quid de approbato cum limitatione.* Dubitatur tertiò, vtrùm ille, qui approbatus fuit ab Ordinario ad audiendas confeſſiones vitorum, vel puerorum, vel ruſticorum; poſſit virtute Iubilei, aut Bullæ eligi ab omnibus. Affirmant Henriquez *dicto lib. 6. cap. 6. num.* 8. Fagundez *dicto lib. 7. cap. 2. num.* 45. Petrus Fay *in præſenti, q. 8 addit. art 5. diſp. 3. concluſ. 5. ad* 4. Nuñus *eadem q. 8. art. 5. dub.* 5. Bonacina. *vbi ſupra, n.* 22. & alij, quos affert Thomas Sanchez *lib. 8. de matrimonio, diſp. 34. num.* 16. qui eam ſententiam probabilem eſſe dicit: loquuntur autem, quando limitatio non fuit ex defectu doctrinæ, ſed propter ætatem, v. g. quòd iuuenis ſit.

Alij è contrà dicunt, illum non poſſe per Bullam, aut Iubileum eligi, etiam ab iis, pro quibus approbatus eſt: quia per illa priuilegia ſolùm poteſt eligi, qui ſimpliciter eſt approbatus ab Ordinario: ille autem non eſt ſimpliciter approbatus, ſed ſecundùm quid, ſcilicet, pro talibus perſonis. Ita aliqui, quos refert Ledeſma *in Summa de pœnitentia, cap. 13. dub.* 8. 16.

Prima ſententia probabilis eſt, ſaltem propter auctoritatem: verior tamen multò videtur tertia ſententia negans, talem poſſe eligi ab iis, pro quibus non fuit approbatus. Hanc tenent Suarez *dicta diſp. 28. ſect. 7. num.* 3. Rodriguez *in Summa, 1. tom. in 2. editione, cap. 60. num 4 concluſ.* 4. Ioan. de la Cruz *in director. part 2. tract. de pœnitentia, q. 5. dub. 8 concluſ.* 3. Villalobos *in Summa, tom. 1. tract. 27. clauſ. 9. §. 1. num.* 4. Homobonus *de caſibus reſeruatis, p. 1. c.* 5. & alij.

Probatur primò: quia, quando in dictis priuilegiis exigitur ex parte Confeſſarij eligendi, quòd ſit approbatus ab Ordinario, procul dubio intelligitur, quòd ſit approbatus iuxta formulam Tridentini, ad quam alludunt illa verba: *Approbatus autem iuxta Tridentinum non eſt ad audiendam confeſſionem, qui fuit approbatus pro alia confeſſione, & reprobatus pro iſta: nam approbatio eſt reſpectiua ad id, ad quod approbatur.* Requiritur ergo, quòd ſit approbatus non approbatione diſparata; ſed approbatus pro hac confeſſione; atque ideò, qui pro hac Confeſſione reprobatus fuit, non eſt approbatus iuxta Tridentinum approbatione requiſita ad audiendam hanc confeſſionem: duo enim requiruntur, ſcilicet, iuriſdictio, & approbatio, ſine qua non eſt capax iuriſdictionis: quod quidem intelligitur de approbatione reſpectiuè, ita vt ſine approbatione pro tali perſona non ſit capax iuriſdictionis ad audiendam eius confeſſionem. Ergo, cùm Pontifex nolit dare per illa priuilegia iuriſdictionem, niſi ſubiectu capaci, & idoneo per approbationem; intelligi debet de approbatione, quæ reddat ſubiectum capax iuriſdictionis ad talem confeſſionem, hoc eſt, de approbatione ad talem confeſſionem. 17.

Probatur ſecundò, quia ipſi aduerſarij fatentur, quòd ſi ob defectum doctrinæ fuiſſet limitata approbatio ad tale genus pœnitentium, quorum confeſſiones faciliores ſunt, non poſſet eligi per hæc priuilegia Sacerdos ad alias confeſſiones, pro quibus non eſſet approbatus. Idem autem dicendum videtur, licèt limitatio ex alio capite proceſſerit: nam Epiſcopi approbatio non ſolùm terminatur ad doctrinam, ſed etiam ad mores, & ad alia, quæ impedire poſſunt decentem miniſtrationem Sacramenti: vnde fatentur communiter Doctores, poſſe approbationem ſemel datam reuocari, ob mutationem in moribus. Sicut ergo approbatus cum limitatione, ob defectum doctrinæ, non eſt eligibilis per priuilegia ad confeſſiones, pro quibus eſt reprobatus; ſic nec poterit, 18.

tetit, qui approbatus eſt limitatè ob alium defectum; quia non minùs eſt ille reprobatus ad tale genus confeſſionum.

19. Probatur tertiò, quia, ſi ille poſſet eligi per Bullam, vel Iubileum abſque limitatione, poſſet etiam eligi à Parocho ad confeſſiones illas ſuorum ſubditorum, pro quibus non eſſet approbatus; atque adeò illa limitatio inutilis omnino fuiſſet. Probatur ſequela: quia Concilium nihil aliud exigit, vt Parochus poſſit alicui committere confeſſionem ſui ſubditi, niſi, quòd ille Sacerdos ſit approbatus ab Ordinario: hoc autem ipſum eiſdem verbis petit Pontifex in Bulla, vel Iubileo, vt ille Sacerdos poſſit eligi. Si ergo poteſt eligi per Bullam ille, qui non eſt approbatus ad hanc confeſſionem, ſed ad alias, quia iam ille eſt approbatus ab Ordinario; poterit etiam eligi à Parocho ad dandam illi iuriſdictionem, cùm ex Concilio nihil aliud ad hoc requiratur, niſi quòd ſit Sacerdos approbatus ab Ordinario.

20. Obiicitur primò: quia ſi requireretur approbatio vniuerſalis, ad nihil deſeruiret facultas Bullæ, vel Iubilei, cùm iam haberet iuriſdictionem ab Epiſcopo in ordine ad omnes ſubditos. Reſpondeo clarè, idem argumentum poſſe fortius fieri, vt Parochus illi poſſet committere iuriſdictionem: nam, ſi prærequireretur approbatio vniuerſalis, ad quid deſeruiret iuriſdictio data à Parocho, cùm iam haberet illam ab Epiſcopo? Reſpondetur ergo ad multum deſeruire. Primò, quia approbatio ſecundùm ſe non affert iuriſdictionem: & potuit Epiſcopus approbare, non dando iuriſdictionem; ſed permittendo, vt à Parochis, vel aliis poſſet eam accipere, prout plerumque faciunt approbando, vt poſſit audire confeſſiones de conſenſu Parochi. Secundò, quia licèt Epiſcopus det iuriſdictionem; non tamen ad caſus ſibi reſeruatos, ad quos datur regulariter per Bullam, aut Iubileum. Tertiò, quia multò minùs Epiſcopus dat facultatem ad caſus reſeruatos Pontifici, ad quorum plures, vel ferè omnes datur per Bullam, aut Iubileum.

21. Secundò arguunt, quia ex noſtra ſententia ſequeretur non poſſe tempore Iubilei eligi Parochum alterius parochiæ: quia hic non eſt approbatus ab Epiſcopo, niſi pro tali parochia determinata Ita arguit Bonacina *loco citato*. Sed retorqueri poteſt clarè contra ipſum: nam ipſe non negabit poſſe Parochum committere alteri Parocho confeſſionem ſuorum ſubditorum; & tamen non concedet, extra Iubileum, poſſe Parochum confeſſiones fœminarum committere ei Sacerdoti ſæculari, qui ſolùm eſt approbatus ad confeſſiones virorum. Non ergo arguitur benè à Parocho ad alios: quia, vt *ſuprà* vidimus, Parochus eo ipſo approbatur vniuerſaliter ad omnes confeſſiones excipiendas, ſi ei detur iuriſdictio ab iis, ad quos pertinet: nam beneficium parochiale ponitur à Tridentino pro approbatione vniuerſali: ij autem, qui non ſunt Parochi, pendent ab Epiſcopo, qui poteſt eos vniuerſaliter, vel partialiter approbare, prout ipſe iudicauerit.

22. Tertiò arguit idem Auctor: quia approbatio diſtinguitur à iuriſdictione, neque in Confeſſario eligendo per talia priuilegia prærequiritur iuriſdictio ab Epiſcopo data; hanc enim confert Pontifex: ſed ſolùm, quòd ſit approbatus. Hoc etiam argumentum retorquetur: quia, nec in illo, cui Parochus committit confeſſiones ſuorum ſubditorum, prærequiritur iuriſdictio; hanc enim confert ipſe Parochus: ſed ſolùm, quòd ſit approbatus ab Epiſcopo: & tamen non concedet, quòd poſſit Parochus committere confeſſiones fœminarum ei, quem Epiſcopus reprobauit ad tales confeſſiones. Certum itaque eſt, approbationem diſtingui à iuriſdictione: ſed tamen Papa non vult dare iuriſdictionem, niſi illi, qui ab Epiſcopo iudicatus eſt aptus, & approbatus ad talem confeſſionem.

Hinc conſtat, quid dicendum ſit ad ſimile dubium, an, qui approbatus eſt ab Epiſcopo pro vno ſolùm oppido, poſſit per Bullam, aut Iubileum eligi in toto epiſcopatu. Prima ſententia affirmat, quam probabilem dicit Fagundez *dicto c. 2. n. 22.* & eam tenet Fernandez *in exam. Theolog. mor. part. 3. cap 9. §. 8. num. 6.* Henriquez *lib. 6. cap. 6. num. 7.* quam aliqui limitant, dummodo non ſit limitata approbatio defectu ſcientiæ neceſſariæ: quam limitationem adhibet Rodriguez *in explicatione Bullæ Cruciatæ, dub. 5.* Acoſta *ibidem, quæſt. 39.* Petrus Fay *dicta quæſt. 8. diſp. 3. concl. 4 ad 4* Ledeſma *dict. c. 13. dub. 9.* 23.

Item, ſi approbatus ſit ad certum locum.

Contrariam ſententiam tenent Nuñus *in addit. ad 3. quæſt. 8. dub. 9. ad 9 argum.* Filliucius *tom. 1. tract. 7. cap. 9. num. 62.* Alphonſus de Leone *de Iubileo, part. 2. quæſt. 9. num. 10.* & alij Quæ nobis omnino amplectenda eſt propter eadem argumenta *ſupra* poſita, quæ pariter in hoc caſu militant, cùm verè ille Sacerdos non ſit approbatus ab Ordinario ad hanc confeſſionem, ſed ad illas alias: ad quam limitationem potuit Epiſcopus optimam rationem habere, eò quòd in tali oppido propter incolarum conditionem confeſſiones faciliores eſſent; vel quia alibi, & in confeſſione aliarum perſonarum haberet fortaſſe periculum, quod non ſubeſt in tali loco, vel tali familia perſonarum honeſtarum, &c. Requiritur ergo approbatio, vel vniuerſalis, vel certè reſpectiua ad talem confeſſionem, vt ad illam poſſit eligere per Bullam, aut Iubileum.

Dubitatur quartò, vtrùm, ſi aliquis approbetur ab Epiſcopo; ſed tamen interiùs Epiſcopus non iudicet eum idoneum ad illud munus, poſſit validè audire confeſſiones, & abſoluere. Ratio dubitandi eſt: quia Tridentinum vtrumque videtur requirere ad valorem, & vt quis validè abſoluat, dum dicit, neminem poſſe, niſi vel Parochus ſit, *aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat.* Vbi duo videntur requiri, nempe, iudicari idoneum, & approbari: ergo, ſicut non ſufficeret iudicari ab Epiſcopo idoneum, niſi eum approbet; neque etiam ſufficiet approbare, niſi eum iudicet idoneum. Propter hoc Bonacina *dicta q. 7. punct. 4. § 1. n. 29.* dicit, illum non poſſe validè abſoluere: quam ſententiam non improbat Suarez *diſp. 28. ſect. 5. num. 7.* 24.

An in approbante requiratur iudicium interius de ſufficientia.

Contrarium tamen affirmat idem Suarez, *ibi* & videtur omnino verum; & iuxta mentem Concilij, in quo planè non agitur de iudicio interno; ſed de externo, quod per approbationem profertur: nam Iudex, licèt fortaſſe aliquando contra conſcientiam, verè tamen exercet iudicium, cùm iudicet in fauorem alterius ex litigantibus, & in omni rigore iudicat cauſam applicandam eſſe huic: alioquin numquam poſſet iniuſtè iudicare, vel contra conſcientiam, quod eſt contra omnes Theologos, & Iuriſtas. *Iudicium* ergo ſolùm ſignificat prolationem ſententiæ, quæ certè ſen- 25.

tentia eſt, & actus iutidicus, licèt fiat contra conſcientiam: quare Epiſcopus approbans Confeſſarium eo ipſo profett ſententiam, & iudicat illum habendum eſſe pro idoneo. Vnde à fortiori fit, illum omninò validè abſoluere, qui reuerà idoneus eſt, & apptobatus ab Epiſcopo, licèt Epiſcopus putaret eum non eſſe idoneum.

Addo, licèt requireretur iudicium internum Epiſcopi vltra approbationem externam, non eſſet idem dicendum de examinatote: nam, licèt hic intetiùs non iudicaret idoneum, quem contra conſcientiam apptobat; adhuc accedente Epiſcopi apptobatione, ille haberet totum, quod à Concilio tequiritut: nam Concilium non petit, quòd iudicetur idoneus ab aliis, ſed ab Epiſcopo: tunc autem Epiſcopus ita iudicatet, etiam interiùs, licèt deceptus ab examinatore; ergo haberet totum, quod Concilium tequirit, vt validè abſoluat.

26. *An, quòd approbatio ſit gratis.* Dubitari poteſt quintò circa eadem verba Concilij, an ſit validè approbatus, qui oon gratis, ſed accepto pretio apptobatur: Tridentinum enim id etiam videtur exigere. Reſpondetur tamen cum Suatez *ibi*, id exigi ex præcepto; non tamen eſſentialiter ad valorem, qnod indicat ille loquendi modus, *quæ gratis detur*, quæ verba ſignificant præceptum; neque ad finem Concilij id necoſſarium etat: itaque ex vi Concilij illud pretium non teddit inualidam apptobationem. Dico, *ex vi Concilij*: quia aliunde poſſet fortaſſe reddi inualida: ſi v.g pretio accepto apptobaretur aliquis ad beneficium accipiendum: iam enim ipſamet collatio beneficij videretur eſſe ſimoniaca, & per conſequens inualida, atque adeò non conferretur iuriſdictio: ſimiliter, ſi approbatio obtineretur à Vicario Pontificis Summi in Curia, vbi omnia, quæ à Sede apoſtolica obtinentur pro pretio, redduntur inualida ex Bulla Gregorij XIII. de datis, & acceptis. Cæterùm, dum illud vitium eſſet occultum, adhuc validæ eſſent abſolutiones propter communem errorem, & titulum coloratum beneficij, vel approbationis acceptæ: quo caſu Eccleſia confert iuriſdictionem propter communem errorem, vt ſuppono, quod in Parocho ſimoniaco omnes communiter admittunt. Et idem dicendum eſſet propter eamdem rationem in illo, qui approbationem à Vicario Pontificis ſimoniacè obtineret: ſiquidem non minùs iſte haberet titulum coloratum. Denique multò minùs requiritur, quòd approbatio fiat in ſcriptis, cùm id à Concilio nullo modo exigatut; ſicut neque id requiritur ad facultatem, quæ concedi ſolet in ordine ad caſus reſeruatos. Non loquimut tamen de illis, quæ conceſſæ fuerant à Sede apoſtolica ante Dectetum Sanctiſſimi Domini Noſtri Vrbani VIII quo eiuſmodi gratias per viuæ vocis oracula conceſſas teuocauit.

SECTIO II.

A quo Ordinario debeat eſſe approbatus Confeſſarius.

27. QVæſtio hæc difficilis eſt, & perplexa propter varia reſponſa Congregationis, quæ circumferuntur. Supponamus prius, quæ faciliora ſunt. Certum ergo eſt, Epiſcopum ſolùm electum, & nondum confirmatum, non poſſe approbare: quia nondum iuriſdictionem habet. Idem dicendum eſt de Epiſcopo conſecrato, ſed iuriſdictionem non habente: quia renunciauit Epiſcopatum. E contra verò Epiſcopus confirmatus à Pontifice, licet nondum ſit conſecratus, poteſt approbare; ſicut poteſt etiam cætera, quæ non ad ordinem, ſed ad meram iuriſdictionem pertinent. Idem dicendum eſt de Capitulo, Sede vacante, ob eamdem rationem; ac denique de Abbatibus, vel Prioribus exemptis diœceſim habentibus, & epiſcopalem iuriſdictionem in illa: alioquin non eſſet vllus, qui pro ea diœceſi poſſet approbare, niſi Papa.

Difficultas tota eſt in aſſignando Epiſcopo, vel Ordinario, ad quem ſingulorum approbatio ſpectat, & decernendo, cuius Epiſcopi approbatio requiratur: in quo variæ ſunt Doctorum ſententiæ. Prima dicit, cuiuſcumque Epiſcopi approbationem ſufficere, vt Sacerdos poſſit vbique confeſſiones audire, ſi ei iuriſdictio conferatur à potente eam conferre, ſiue eligatur per Bullam, aut Iubileum à potente eligere Confeſſarium ex approbatis. Ratio eſt: tum, quia Concilium ſolùm petit, quòd ſit approbatus ab Epiſcopis; nec dicit, ab hoc, aut illo determinatè; quare, cùm lex ipſa ſit odioſa, non debet magis reſtringi, quàm verba ſonant: tum etiam, quia non poteſt cum fundamento aſſignari, cuius Epiſcopi approbatio determinatè exigatur propter difficultates, quæ contra ſingulas ſententias id determinantes inſurgunt, vt videbimus Hanc tenent Henriquez *lib. 7. de Indulg. cap.* 12. §. 4. & *lib. 6. de pœnit. cap. 6. num. 7 & in gloſſa, Litt. A*, & multis adductis Diana *1. tom. tract. de Bulla Cruciata, reſol. 7. & tom. 2. tract. 4. de Sacrament. reſolut* 110. 28.

Hanc ſententiam impugnat latè Suarez *in præſenti, diſp. 18. ſect. 6.* & acriter Vaſquez *q. 93. art. 3. dub. 4.* quia reducit approbationem requiſitam à Concilio ad meram cæremoniam, ſi ſufficiat pro toto mundo approbatio vnius Epiſcopi, quicumque ille ſit; & quilibet Epiſcopus poſſet omnes Sacerdotes totius mundi apptobare. Cæterùm, quidquid ſit de huius ſententiæ probabilitate tempore præterito: nunc iam non videtur poſſe vllum habere locum poſt Decretum Sanctiſſimi Domini Noſtri Vrbani VIII. editum anno 1628. quo reuocauit omnia priuilegia, & licentias audiendi confeſſiones ſine approbatione ab Epiſcopis diœceſanis, & abſque examine facto ab Ordinario: & ſi quæ erant priuilegia contraria cuiuslibet Ordinis, vel Congregationis, omnino abſtulit: quia aliqui fortaſſe prætendebant per communicationem ſe habere tale priuilegium, vt ſemel apptobati in vrbe à Vicario Papæ, cenſerentur appobari in toto orbe abſque nouo examine. Quod quidem priuilegium ego nunquam apud aliquem Ordinem inueni: apud Congregationem verò Oratorij de vrbe, de qua rumor ſparſus fuerat, inueni Bullam Sixti V. quam refert ad litteram Antonius Naldus, Clericus Regularis *in Summa, verbo Confeſſio num.* 39 in qua inter alia priuilegia, pro quorum perpetua confirmatione inſtabat Sanctus Philippus Nerius, erat hoc, vt approbati in vrbe, non indigerent alia approbatione extra vrbem; quod quidem conceſſit Sixtus V. ſed talibus verbis, quibus gratia redditur ferè inutilis, nempe, vt ſemel, præuio examine, in vrbe apptobati poſſint abſque alio examine audire vbique confeſſiones *de conſenſu Ordinariorum*. Noſtra etiam 29.

Societas

Societas facultatem hibuit, vt ſemel approbati poſſent audire confeſſiones in itinere, & tranſitu in iis locis, in quibus noo adeſſet Epiſcopus, nec eios Vicarius: quæ non erat facultas illa, ad quam Pontifex alludere videtur in illo Decreto audiendi confeſſiones liberè vbique, abſque noua approbatione. Ex illo autem Decreto arguitur iam efficaciter, & à fortiori, ſi etiam ex priuilegio non licèt id facere, quantò minus de rigore iuris ſufficiet vnica approbatio pro toto orbe iis, qui nullo priuilegio potiuntur?

30. Secunda ſententia docet, requiri approbationem Epiſcopi loci, in quo fit confeſſio: quam tenet Gutierrez *lib. 1. can. 9 c. 17. n. 6. & ſeqq.* quia ad Epiſcopum loci pertinet prouidere Confeſſarios idoneos commorantibus in eo loco. Hanc ſententiam impugnat Suarez *d. ſect. 6. n. 4.* quia, ſi ciuis Romanus, v. g. exiſtens Tuſculi, inueniat ibi Confeſſarium Romæ approbatum, & habentem licentiam, & iuriſdictionem à Vicario vrbis, poterit ibi ei confiteri, ſicut poſſet etiam ibi confiteri ſuo Parocho Romano, ſi ibi eum inueoiret, & ſicut quilibet poteſt confiteri ſuo Epiſcopo, etiā extra ſuam diœceſim: non ergo requiritur approbatio ſemper Epiſcopi loci, in quo fit confeſſio.

31. Ideò alij tertiò dicunt, requiri approbationem Epiſcopi non loci materialis, ſed pœnitentis, cuius confeſſio auditur. Magis enim pertinet ad Epiſcopum cura de ſubditis, quàm de loco; atque ideò oportuit dare illi auctoritatem approbandi, & reprobandi Confeſſarios pro ſuis ouibus. Pro hac ſententia affert Suarez *n. 5.* Auctores, & argumenta multa; & oſtēdit ſe in illam valdè propenſum, niſi ab ea ipſum deterrerent aliqua reſponſa Congregationis, quæ illi videntur aduerſari, & quæ ibi affert *n. 6 & 7.* quorum primum tale eſt: *Sanctiſſ. D. Noſter declarauit, tempore Iubilei poſſe omnes Regulares confiteri peccata ſua Sacerdotibus approbatis ab Ordinario ad audiendas confeſſiones: in Bulla enim non fit mentio, niſi de Ordinario eorum, qui audituri ſunt confeſſiones, non autem de Ordinario pœnitentium.* Vbi Pontifex videtur declarare, quòd verba illa, *approbatus ab Ordinario*, vbicunque inueniantur, intelligi debent de Ordinario, non pœnitentis, ſed Confeſſarij; nam eadem verba ſunt in Concilio; & in Bulla Iubilei: ergo, ſi in Bulla Iubilei debent ita intelligi, eundē ſenſum habebunt in aliis locis. Secundum reſponſum Congregationis eſt in hæc verba: *Sanctiſſ. D. N. audita relatione Congreg. declarauit, Epiſcopum vigore priuilegij, de quo in c. fin. de pœnit. & remiſſ. non poſſe eligere Sacerdotem ſibi non ſubditum, qui à proprio Ordinario non fuerit adhuc ad formam huius Decreti admiſſus, ſeu approbatus ad audiendas confeſſiones.* Ex quibus verbis à fortiori argui videtur, ſemper requiri approbationem Ordinarij ipſius Confeſſarij: nam, ſi Epiſcopus ipſe non poteſt confiteri ei, qui à proprio Ordinario non eſt approbatus, minùs poterunt id facere alij inferiores. Si autem ſufficeret approbatio Ordinarij pœnitentis, poſſet Epiſcopus illum Sacerdotem priùs approbare pro tota ſua diœceſi, & tunc confiteri illi, cùm ipſe ſit vnus de diœceſi, pro qua eſt iam approbatus.

Congreg. Concil.

Ead. Congreg.

32. Propter hæc ipſe Suarez quartò opinatur, à Concilio exigi approbationem Epiſcopi, qui ſit Ordinarius Confeſſarij: quod hæc Romana reſponſa conuincere videntur. Addit tamen, nomine Ordinarij non intelligi Prouincialem, aut Prælatum ipſius Religioſi, ſed Epiſcopos, quibus Concilium ſubdit quoad hoc ipſos etiam Regu-tes: ille autem dicitur Regularium Epiſcopus, in cuius Diœceſi Regulares habent ſuum domicilium. Hinc infert Sacerdotem approbatum à ſuo Ordinario habere totum, quod Concilium requirit, vt vbique poſſit ei demandari iuriſdictio in foro ſacramentali, quod latè explicat *ſect. 7* quod tamen intelligit, quandiu manet ſubditus illius Ordinarij: nam, ſi mutato domicilio, iam non eſſet ſub illo Ordinario, ſed ſub alio, à quo non eſſet approbatus; iam non diceretur approbatus ab ordinario, vt docet *n. 8.* Vnde Religioſus etiam approbatus ab ordinario, ſub quo habebat domicilium, ſi domicilium mutet, iam non poteſt audire confeſſiones ſine approbatione illius ordinarij, ſub quo domicilium ſortitus eſt: ſi verò domicilium non mutet, licèt contingat, quòd in aliena diœceſi reperiatur, poterit ibi abſque alia approbatione, eligi per Bullam, vel Iubileum; quia verè approbatus à ſuo ordinario: non tamen poterit ex vi præciſa priuilegij, quo Regulares poſſunt audire confeſſiones ſæcularium; hoc enim priuilegium conceſſerunt Pontifices cum limitatione; nempe, ſi approbati ſint in illa diœceſi, in qua audiunt confeſſiones, quod dixit *ſect. 7 n. 14.* propter priuilegium, quod Greg. XIII. conceſſit noſtræ Societati, vt *ſuprà* diximus, audiendi Confeſſiones, dum iter agunt, abſque noua approbatione in illo epiſcopatu: ergo, ſecluſo hoc priuilegio, id fieri non poſſet.

33. Hæc eſt ſententia Suarij, quem malè citat Bonac. *diſp. 5. de Sacram. q. 7. punct. 4.* § 1. n. 41. pro prima ſententia; cùm Suarez eam non teneat, ſed aliam diuerſam. Dicit enim non ſufficere approbationem à quocunque Epiſcopo; ſed à proprio Epiſcopo Confeſſarij, eámque tandiu ſolùm durare, quādiu Sacerdos manet ſubditus illius Epiſcopi: quæ omnia Auctores primæ ſententiæ non requirūt; ſed dicunt ſufficere approbationē Epiſcopi, ſiue qui ſit Epiſcopus Confeſſarij, ſiue pœnitentis. Quare hæc ſententia, licèt ex vno capite videatur eſſe benigna, & ampla, ex altero tamen eſt ſtricta: nam ex ea videtur ſequi, quòd ſi Sacerdos ſæcularis, vel etiam regularis, qui domicilium ſuum Romæ habet, negotij cauſa cōmoretur Neapoli per menſem, nō poſſit ab Archiepiſcopo Neapolitano approbari, & licentiā accipere, vt ibi audiat cōfeſſiones ſuorum ſubditorum, ſaltem ſi priùs non fuerat Romæ approbatus à ſuo ordinario: quia Concilium exigit approbationem ab ordinario confeſſarij, qui (vt vult Suarez non intelligitur eſſe ordinarius loci, in quo auditur confeſſio. Conſequens autē eſt incredibile, & contra praxim. Nā Epiſcopi, vt dent licentiam audiendi confeſſiones, etiam Sacerdotibus exteris, & hoſpitibus, nō attendūt, nec quærunt, an ſint priùs approbati, vel an venerint cum animo permanendi, vel reuertendi; ſed ſolùm, an ſint, vel non ſint ſufficientes.

34. Secundò affertur contra eandē ſententiam aliud reſponſū Congregationis, conſulente Archiepiſcopo Valentino in hæc verba: *Congregatio Concilij reſpondet, approbatum ab alio quam à Valent. Epiſc. in Diœceſ. Valent. non cenſeri approbatum ab Ordinario.* Quæ verba Emman. Rodrig. *in expoſitione Bullæ Cruciatæ.* §. 5. teſtatur, ſe legiſſe in epiſtola miſſa ad prædictum Archiepiſcopum, & Patriarcham. Propter quam reſponſionem Bonac. *vbi ſuprà*, tenet requiri approbationem ordinarij loci, in quo fit confeſſio: ſed non reſpondet ad difficultates *ſuprà* poſitas contra illā ſententiam.

Congreg. Concil.

35. Ego exiſtimo omnia hæc vera eſſe, & requiri

approbationem Ordinarij ipſius Confeſſarij, eámque approbationem ſolùm durare, quandiu manet ſub illo Ordinario; atque adeò, ſi domicilium mutet, requiri nouam approbationem noui Ordinarij; Imò etiamſi, vt hoſpes, ibi peregrinetur, non poſſe eligi per Bullam, aut Iubileum ſine approbatione Ordinarij illius loci, nec quoad hoc differentiam eſſe inter regulares abſoluentes virtute Iubilei, aut virtute ſuorum priuilegiorum, vt contendebat Suarez; neque his aduerſari aliquod reſponſum Congregationis, ſi eius verba benè, & in ſenſu formali, vt ita dicam, vel iuridico intelligantur. Debet itaque intelligi Ordinarius, iuxta ſubiectam materiam, non ille, cui ratione domicilij, aut originis Sacerdos ſubeſt; ſed, cui ſubeſt in ordine ad hoc miniſterium audiendi Confeſſiones talium perſonarum: pleruмque enim peregrini, & hoſpites ſubduntur Iudici ordinario territorij, in quo verſantur, & eius legibus, vt latè probat cum communi ipſe Suarez *tom. 1. de relig. lib. 2. c. 14. à n. 9.* Et licèt alij dicant peregrinos non ligari legibus loci, in quo verſantur, quod ſequitur Thom. Sanch. *lib. 1. in Decal c. 12. n. 38.* ipſe tamē *n. 36. & n. 38. in reſponſ. ad ſeptimum arg.* fatetur, eos ligari legibus illis, quarum tranſgreſſio cederet in peculiare damnum illius loci, in quo verſantur, & quoad hoc eſſe ſubditos Iudicis, vel Prælati illius loci Quare, cùm multum interſit, quòd oues huius Epiſcopi habeant Confeſſarios idoneos, pertinet ad ipſum iudicare, & prohibere in hac materia pro bono ſui gregis; & in hac materia peregrini etiam Sacerdotes poſſunt illi ſubiici, atque ideò ſubduntur illi, tanquam ordinario, ad quem pertinet iudicium de ſufficientia Confeſſarij pro ſuo grege deſtinandi. Vnde licet Sacerdos peregrinus approbatus ſit ab Ordinario ſui domicilij, non tamen eſt approbatus à ſuo Ordinario, ſi non approbatur ab Ordinario huius loci: quia Ordinarius ſuus in ordine ad confeſſiones huius diœceſis audiendas eſt ſolus ille, cui in ordine ad hoc munus ſubditur, & à quo, ſi in hac materia deliquerit, poterit puniri, tanquam à ſuo Iudice, & Ordinario in hac ſerie cauſarum. Meritò ergo reſponſum fuit à Congregatione, non poſſe audire confeſſiones in epiſcopatu Valentino eum, qui ab Epiſcopo Valentino approbatus non eſt: quia ille non eſt approbatus ab Ordinario, id eſt, ab illo, qui in ordine ad tale miniſterium eſt eius Iudex ordinarius. Nunc iam videamus, quomodo iuxta hæc principia benè cohæreant, & concilientur omnia, quæ videbantur difficultatem ingerere.

36. *Epiſcopus, dum eſt in ſuo epiſcopatu, poteſt confiteri Sacerdoti alterius epiſcopatus, & quomodo.*

Hinc ergo infero primò, Epiſcopum Oſtienſem, v.g. poſſe confiteri Sacerdoti Romano, dum eſt in ſuo epiſcopatu: quia poteſt eum ibi approbare pro toto ſuo Epiſcopatu: quare, ſicut eſt aptus ad accipiendam iuriſdictionem ſupra omnes alios ibi commorantes; ſic poterit eligi ab ipſo Epiſcopo in ſuum Confeſſarium. Nec huic doctrinæ aduerſatur illa reſponſio *ſuprà* adducta: nam *ibi* ſolùm dicitur non poſſe Epiſcopum eligere Sacerdotem ſibi non ſubditum in Confeſſarium ſuum, qui à proprio Ordinario non fuerit approbatus: quod quidem veriſſimum eſt. Sed in caſu propoſito non eligeret non ſubditum; ſed ſubditum: quia dum eſt in ſuo epiſcopatu, eſt ſuus ſubditus in ordine ad audiendas cōfeſſiones; atque ideò non eligit cùm ipſe ſit eius Ordinarius tunc in ordine ad audiendas confeſſiones in illa diœceſi.

37. Reſponſio ergo illa habet locum; vel quando Epiſcopus non habet territorium; vel quando eſt extra illud in territorio alieno; tunc enim, licèt poſſit approbare ſuos ſubditos, imò etiam non ſubditos in ordine ad ſuam diœceſim, & vt in ea poſſint audire confeſſiones; cum hoc tamen diſcrimine, quòd approbando ſuum ſubditum, ille iam eſt approbatus ab Ordinario ſuo; atque ita ſi ibi inueniat aliquos ſubditos ſui Epiſcopi, poterit etiam ibi eorum confeſſiones audire, abſque alia approbatione Ordinarij illius loci, in quo eſt: quia, ſicut Epiſcopus ipſe extra ſuum epiſcopatum poteſt ſuos ſubditos abſoluere abſque approbatione alterius: ſic ſubditus Epiſcopi poteſt ex eius commiſſione, & approbatione, eoſdem abſoluere: quia in ordine ad eorū confeſſiones Epiſcopus Oſtiēſis eſt ordinarius, atque ideò Sacerdos Oſtienſis iam audit eas confeſſiones approbatus à ſuo Ordinario, ſcilicet, ab eo, qui eſt ſuus Ordinarius in ordine ad illas confeſſiones. Quando verò Epiſcopus Oſtienſis approbaret Romæ Sacerdotem Romanum pro ſuo territorio Oſtienſi; ille Sacerdos poſſet quidem in Oſtienſi epiſcopatu audire confeſſiones; non tamen poſſet Romæ audire confeſſiones ciuis Oſtienſis, qui ibi eſſet: quia, dum Sacerdos ille Romæ commoratur, non eſt ſubditus vllo modo Epiſcopi Oſtienſis, nec poteſt ab illo puniri, vel iudicari; ſed ſolùm, dum eſt in Oſtienſi epiſcopatu: non eſt ergo tunc approbatus à ſuo Ordinario ad illas Confeſſiones, niſi ſit approbatus ab Ordinario Romano: ſed quando veniet ad epiſcopatum Oſtienſem, tunc incipiet eſſe approbatus à ſuo Ordinario, ex vi approbationis præteritæ Romæ factæ ab Epiſcopo Oſtienſi, & adhuc virtualiter manentis: quia tunc incipit eſſe ſubditus illius, & ſubiacere eius foro, & correctioni, atque adeò habere illum pro ſuo Ordinario in ordine ad illud miniſterium.

Vnde infero ſecundò, neque ipſum Epiſcopum Oſtienſem, dum eſt Neapoli, poſſe confiteri Sacerdoti non ſubdito, niſi ſit approbatus à ſuo Ordinario: quia ſicut non dat illi approbationem pro tempore præſenti pro ſuis ouibus; ſed pro tempore, quo fuerit in epiſcopatu; ſic nec poteſt dare pro ſe ad hoc tempus, cùm nunc ille Sacerdus non ſit approbatus ab vllo ſuo Ordinario; ſcilicet, neque à Neapolitano, vt ſupponitur; nec Oſtienſi, quia ille nunc non eſt vllo modo ſuus Ordinarius. Poſſet tamen Epiſcopus Oſtienſis Neapoli confiteri Sacerdoti Tuſculano ibi ad breue tempus commoranti, licèt non eſſet approbatus ab Ordinario Neapolitano; ſed ſolùm ab Epiſcopo Tuſculano: quia ille verè eſſet approbatus à ſuo Ordinario, cùm non deſinat eſſe ſubditus Epiſcopi Tuſculani ex eo, quòd ad breue tempus Neapoli commoretur: Epiſcopus autem Oſtienſis vigore facultatis, quæ Epiſcopis conceditur *in d. c. fin. de pœnit. & remiſſ.* poteſt ſibi eligere Confeſſarium idoneū, qualis eſt, qui eſt approbatus à ſuo Ordinario; cùm aliunde non ſit alius Ordinarius, ad quem pertineat prouidere Epiſcopo Oſtienſi de Sacerdote idoneo, cùm Epiſcopus Oſtienſis non ſit quoad hoc ſubditus Epiſcopi Neapolitani. 38. *Epiſcopus extra ſuum epiſcopatum non poteſt confiteri Sacerdoti ſibi non ſubdito, niſi ſit approbatus à ſuo Ordinario.*

Infero tertiò, idem dicendum eſſe, licèt Epiſcopus Oſtienſis approbaſſet Sacerdotem Romanum, dum erat in ſuo epiſcopatu: nam Sacerdos egreſſus, & reuerſus Romā non poſſet Romæ abſoluere ciuem Oſtienſem ibi commorantem, ſine approbatione Ordinarij Romani; neque etiam ipſū Epiſcopum Oſtienſem Romæ poſtea cōmorantem: quia eo ipſo, quòd Sacerdos Romanus ſit extra territorium Oſtienſe, iam non eſt ſubditus vllo 39. *Licèt, dum erat in ſuo epiſcopatu, approbaſſet Sacerdotem alterius epiſcopatus.*

modo

modo Epiſcopi Oſtienſis: ergo iam non eſt approbatus à ſuo Ordinario, quatenus approbatus fuit ab illo: quia iam ille non eſt ipſius Ordinarius. Idem dicendum eſt de Sacerdote Oſtienſi approbato ab Ordinario Oſtienſi, qui, ſi mutet domicilium, & transferat ſe Tuſculum, iam non eſt approbatus à ſuo Ordinario, niſi approbetur ab Epiſcopo Tuſculano; atque adeò neque ciuem Oſtienſem Tuſculi commorantem poſſet audire: quia, neque in ordine ad illum habet approbationem à ſuo Ordinario, cùm Ordinarius Oſtienſis per mutationem domicilij iam non ſit ampliùs eius Ordinarius.

40. *Confeſſarius vnius epiſcopatus non poteſt audire pœnitentes alterius cuiuſcunque abſque approbatione Ordinarij.*

Infero quartò, Sacerdotem Oſtienſem approbatum ab Epiſcopo Oſtienſi, ſi Tuſculi commoretur, non ſolùm non poſſe ibi audire ciues Tuſculanos ſine approbatione Epiſcopi Tuſculani; ſed neque Albanenſes ſine eadẽ approbatione Epiſcopi Tuſculani: & hoc, etiãſi virtute Iubilei, vel per Bullã poſſent eligere ſibi Sacerdotem approbatũ ab Ordinario. Ratio eſt: quia, licèt ille Sacerdos poſſet Tuſculi audire ciuem Oſtienſem, eò quòd eſt approbatus à ſuo Ordinario; id tamẽ ideò eſt, quia manet adhuc ſubditus Ordinarij Oſtiẽſis, ad quem pertinet iure ſuo approbare ſuos ſubditos in ordine ad confeſſiones ſuorũ ſubditorum, qualis eſt ille ciuis Oſtienſis. At verò in ordine ad cõfeſſiones ciuis Albanenſis, Ordinarius eſt, vel Epiſcopus Albanenſis, qui eſt proprius Paſtor; vel Epiſcopus Tuſculanus, dum ipſi Tuſculi verſantur, ſiue ex delegatione tacita proprij Paſtoris, ſiue ex conſuetudine approbata à Prælatis. Ille autem Sacerdos, neque eſt approbatus ab Epiſcopo Albanenſi, vt ſuppono; imò etiãſi fuiſſet ab eo approbatus, iam nihil prodeſſet, quia egreſſus ex Albanenſi territorio, eo ipſo deſinit eſſe ſubditus illius, vt dictum eſt: neque etiam eſt approbatus ab Epiſcopo Tuſculano: ergo in ordine ad hanc confeſſionem non eſt approbatus à ſuo Ordinario, niſi approbetur ab Epiſcopo Tuſculano, ad quem nunc ſpectat cura huius peregrini in defectum proprij Paſtoris prouidentis illi Confeſſarium idoneum: Iubileum autem, vel Bulla dat ſolùm facultatem pœnitenti eligendi ſibi Confeſſarium approbatũ ab Ordinario Confeſſarij, ſcilicet, cuius ſubditus ſit Confeſſarius, & ad quem ſpectat cura de illo ſubdito in ordine ad confeſſionem.

41. *Quid ad confeſſiones Regularium.*

Infero quintò, idem cum proportione dicendũ eſſe de approbatione requiſita ad audiendas confeſſiones Regularium, quando ipſi ex Iubileo, aut facultate à ſuis Prælatis conceſſa, poſſunt ſibi eligere Confeſſarium approbatum ab Ordinario: debent enim conſiderari, perinde ac ſi eſſent ſæculares: & licèt ipſi ſint exempti ab Epiſcopis; in ordine tamen ad hoc ille debet reputari Ordinarius ad approbandum talem Confeſſarium, qui eſſet, ſi pœnitens eſſet ſæcularis. Quare ad audiendam cõfeſſionem Religioſi, qui domicilium ſuum habet Tuſculi, requiritur approbatio Epiſcopi Tuſculani: vel certe, ſi Religioſus ille eſſet Romæ, vt hoſpes, per aliquot dies; poſſet abſolui, vel ab iis, qui ſunt Romæ approbati, vel ab iis, qui ſunt ſubditi Epiſcopi Tuſculani, & ab ipſo approbati, ſicut dictum eſt de ſæculari. Nam quemadmodum Regularis, qui ſubdere ſe vult Epiſcopo, vt abſoluatur ab eo, vel diſpenſetur in iis caſibus, in quibus Epiſcopi poſſunt abſoluere, vel diſpenſare cum ſuis ſubditis, debet adire eum Epiſcopum, quem adiret, ſi eſſet ſæcularis: ſic in ordine ad approbandum pro eius confeſſione, quando poteſt eligere Confeſſarium approbatum ab Ordinario, debet ſeruari eadem omnino proportio.

Infero ſextò, Confeſſarium regularem eodem etiam modo, ſicut ſæcularem, indigere approbatione illius Epiſcopi, in cuius territorio vult audire confeſſiones: quare, ſi ipſe domiciliũ ſuum habitationis habeat in illo epiſcopatu, poteſt approbari, ſicut Clerici ſæculares ſubditi illius Epiſcopi: & poſtea, dum illud domiciliũ retinet, poterit etiã extra epiſcopatũ abſoluere ſubditos illius Epiſcopi: quia in ordine ad illos eſt approbatus à ſuo Ordinario, cùm adhuc retineat domiciliũ ſub illo Ordinario. Si verò mutet domicilium, indiget noua approbatione illius, ad quem vadit: quia, cùm ille prior deſinat eſſe ſuus Ordinarius, non manebit virtute prioris approbationis approbatus à ſuo Ordinario. Denique, ſi ſolùm obiter, & vt hoſpes tranſit per alium epiſcopatum, adhuc indiget approbatione noua illius Epiſcopi, vt ibi poſſit audire cõfeſſiones. Quia licèt approbatus à ſuo Ordinario, hoc eſt, ab Epiſcopo ſui domicilij, non eſt tamẽ approbatus ab Ordinario, cui nũc ſubeſt, & ad quẽ pertinet approbare in ordine ad ſuũ gregẽ: quare pro hoc loco non eſt approbatus à ſuo Ordinario, qui eſt ſolus Epiſcopus huius loci. Vnde meritò reſponſum fuit à Congregatione, non poſſe in epiſcopatu Valentino audire confeſſiones eum, qui non eſt approbatus ab Epiſcopo Valentino: quia non eſt approbatus à ſuo Ordinario, quẽ ſcilicet, habet vt Ordinarium, & cui ſubditur nunc in ordine ad tale miniſterium. Hoc tamen reſponſum intelligi debet iuxta intentionem interrogantis; quæ erat ad confeſſiones illorum, qui ſubduntur Epiſcopo Valentino: quare non eſt contra id, quod diximus, quòd, ſcilicet, ſi Religioſus manens adhuc ſubditus Epiſcopi Oſtienſis, commoretur Tuſculi, vt hoſpes, poterit ibi abſoluere ſubditos Epiſcopi Oſtiẽſis, à quo eſt approbatus abſq; alia approbatione Tuſculana: de quo caſu peculiari ibi non agebatur; ſed de audiendis confeſſionibus vniuerſaliter in epiſcopatu Valẽtino, quæ ferè omnes erant de iis, quorum cura pertinet ad Epiſcopum Valentinum, vel ad alios Epiſcopos, à quibus non eſt approbatus, vel certè quibus non manet adhuc ſubditus ille Religioſus Confeſſarius.

42. *Quis debeat approbare Regulares.*

43. *Societatis Ieſu Sacerdotes cur poſſint in itinere audire confeſſiones.*

Infero ſeptimò, cur fuerit neceſſarium priuilegium illud Greg. XIII. vt Sacerdotes noſtræ Societatis poſſent in itinere audire confeſſiones cum illis limitationibus: quia ſcilicet, eo ipſo, quòd ingreſſi eſſent territorium alterius Epiſcopi, incipiebant eſſe illius ſubditi, & habere illum pro ſuo Ordinario in ordine ad audiendas confeſſiones illius gregis: quare de rigore iuris, & ſecluſo priuilegio ſpeciali, indigerent noua approbatione, vt poſſent ibi cenſeri approbati ab Ordinario ſuo, cùm reuerà iam haberent alium Ordinarium, à quo in hoc puncto iudicari deberent.

44. *Religioſus approbatus in vno loco, ſi aliò abeat vbi non ſit approbatus, nec poſſit audire confeſſiones: ſi redeat, approbationem recuperat.*

Infero octauò, Religioſum approbatum ab aliquo Epiſcopo, dum in eius epiſcopatu verſatur, ſiue vt hoſpes, ſiue cum domicilio; licèt, mutato domicilio, vel reuerſus ad ſuum domicilium, ſi hoſpes erat, iam non maneat ſubditus illius, & per cõſequens non poſſit in virtute illius approbationis aliquẽ abſoluere; ſi tamen poſtea redeat ad eũdẽ epiſcopatũ, recuperare approbationẽ, (niſi forſã interim fuiſſẽt reuocatæ licẽtiæ, & approbationes in eo epiſcopatu,) & in virtute illius, abſq; noua approbatione, poſſe audire confeſſiones: quia iterum fit ſubditus eiuſdem Epiſcopi, à quo, vel ab eius prædeceſſore fuit prius approbatus; atque

ideò eſt iam approbatus ibi à ſuo Ordinario.

45. Huic doctrinæ noſtræ obiici adhuc poſſe videtur declaratio illa Congregationis *ſuprà* adducta, qua dicitur, poſſe tempore Iubilei Regulares confiteri approbatis ab Ordinario: quia in Bulla non fit mentio, *niſi de Ordinario eorum, qui audituri ſunt confeſſiones, non autem de Ordinario pœnitentium.* Quibus verbis ſignificatur, quando Concilium petit in Confeſſario, quòd ſit approbatus ab Ordinario, non eſſe ſermonem de Ordinario pœnitentis. Nos autem magna ex parte recurrere videmur ad Ordinarium pœnitentis: diximus enim Confeſſarium aliquando poſſe audire hos pœnitentes, & non illos; quia eſt approbatus ab Epiſcopo horum, & non ab Epiſcopo illorum: malè ergo negatur Concilium agere de Ordinario pœnitentis.

46. *Confeſſarius debet eſſe approbatus ab Ordinario ſuo, non pœnitentis.*

Reſpondetur, veriſſimè ita reſponſum fuiſſe: quia Bulla Iubilei, & Concilium non loquuntur immediatè de Ordinario pœnitentis, ſed Confeſſarij, quando petunt approbationem Ordinarij. Cum hoc tamen ſtat, quòd ex diuerſitate pœnitentium oriatur, tamquam ex radice, quòd hic potiùs, quàm ille dicendus ſit Ordinarius Confeſſarij ad talem actum. Regula tamen immediata ad valorem confeſſionis non eſt Ordinarius pœnitentis; ſed Ordinarius, cui Confeſſarius ſubordinatur in ordine ad tale miniſterium. Prudenter autem, & meritò dictum eſt, non fieri ibi mentionem de Ordinario pœnitentis: quia ſæpè pœnitentes nullum habent Ordinarium potentem approbare, quales ſunt pœnitentes regulares, & exempti. Aliquando habent Ordinarium, non propriè, ſed æquiualenter, vt pœnitentes peregrini, quorum proprius Ordinarius abeſt, & ſubrogatur eius loco Epiſcopus illius loci. Non poterat ergo per illa verba ſignificari propriè Ordinarius pœnitentis: maximè cùm aliquando eius approbatio non ſufficeret, vt vidimus, quando Regularis approbatus ab Epiſcopo Oſtienſi, cuius iam non eſt ſubditus. vult, & non poteſt audire confeſſionem ciuis Oſtienſis Tuſculi, vbi non eſt approbatus ab Epiſcopo Tuſculano. Meliùs ergo fuit loqui de ſolo Ordinario Confeſſarij, qui ſemper habet proprium Ordinarium, cui propriè ſubditur in ordine ad talem confeſſionem audiendam, tamquam proprio Iudici, & gubernatori in deſignandis Confeſſariis pro ſuis ouibus.

47. Dices adhuc: Verba Bullæ, vel Iubilei ſolùm exigunt, quòd ſit approbatus à ſuo Ordinario ille, qui eligendus eſt: ſed Regularis, vel Sacerdos Oſtienſis, qui adhuc manet ſubditus Oſtienſi Epiſcopo, verè eſt approbatus à ſuo Ordinario, ſi approbatus eſt ab Epiſcopo Oſtienſi, cui adhuc eſt ſubditus: ergo poterit eligi Tuſculi à ciue Tuſculano virtute Iubilei abſque alia approbatione, cùm habeat totum, quod Bulla requirit. Reſpondetur ex dictis illum in caſu propoſito, habere duos Ordinarios, quibus ſubeſt; nempe, Oſtienſem, cuius ſubditus eſt ratione domicilij; & Tuſculanum, cui ſubeſt, tamquam ſuo Superiori, quandiu commoratur Tuſculi in ordine ad omnia, quæ concernunt bonum Tuſculanorum, atque ideò in ordine ad audiendas eorum Confeſſiones. Sicut miles Hiſpanus, quando tranſit per Bohemiam, habet duos Superiores: nempe, Regem Hiſpaniæ, cui tenetur obedire; & Regem Bohemiæ, à quo puniri poteſt propter delicta ibi commiſſa, & cuius leges obſeruare tenetur, ex quarum violatione damnum regno, vel eius incolis ſequeretur. Sic Sacerdos ille, quandiu eſt Tuſculi, habet duos Superiores, quibus obedire tenetur, vnicuique in propria materia. Vnde, ſi eſſet lex pontificia, & vniuerſalis prohibens, ne vllus Dux militiæ poſſet cogere aliquem ad militandum ſine licentia ſui Regis; tunc Dux ille Hiſpanus, dum tranſit per Bohemiam, poſſet de licentia Regis Hiſpani cogere ſuos milites Hiſpanos: milites verò Bohemos non poſſet ſine licentia Regis Bohemi, ad quem pertinet conſulere ſuis ſubditis, & cui ſoli ſubditur Dux Hiſpanus in ordine ad cogendos, & regendos milites Bohemos. Sic ergo lex eccleſiaſtica prohibens ne aliquis audiat confeſſiones ſine approbatione Ordinarij, intelligitur de Ordinario Confeſſarij; qui ſi habeat plures, eò quòd commoretur in alieno territorio; debet intelligi de illo Ordinario, qui eſt eius Superior in illo actu, & ad quem pertinet gubernare, quod expediat circa talem actionem: qualis eſt Epiſcopus Tuſculanus circa Tuſculanos, & vterque Epiſcopus, Oſtienſis, & Tuſculanus circa ciues Oſtienſes Tuſculi commorantes.

48. *Quid de Confeſſario commorante per æquales anni partes in duplici epiſcopatu.*

Hinc infero vltimò, quid dicendum ſit, quando Confeſſarius haberet domicilium per æquales anni partes in duplici epiſcopatu, v. g. Religioſus habitans hyeme in vno æſtate verò in altero epiſcopatu; vel alius alio modo haberet duos Epiſcopos, quibus ſubeſſet: tunc enim ſi approbatus eſſet ab vno, & in eo loco haberet iuriſdictionem ab Epiſcopo; non ideò poſſet in alio audire confeſſiones, niſi eorum, qui pertinerent ad primum epiſcopatum; ab aliis verò non poſſet eligi virtute Bullæ, vel Iubilei; quia, licet eſſet approbatus à ſuo Ordinario, non tamen à ſuo Ordinario, cui ſubditur in ordine ad illud miniſterium exercendum in tali territorio. Ex quo exemplo confirmari poteſt, quod dicebamus de Sacerdote hoſpite, qui licèt ſit approbatus à ſuo Ordinario; indiget tamen approbatione Ordinarij loci, in quo nunc eſt; quia, ſicut ille alius habens duos Ordinarios debet eſſe approbatus non ſolùm ab Ordinario, ſed à tali Ordinario ſuo, cui ſubeſt in tali genere cauſarum: ſic hoſpes, qui habet etiam duos Ordinarios, debet eſſe approbatus à tali Ordinario ſuo, ad talem confeſſionem; ita vt Ordinarius, cuius approbatio requiritur, debeat quidem eſſe Ordinarius Confeſſarij; non tamen quicumque, ſed ille, cui Confeſſarius ſubeſt reſpectiuè in ordine ad talem cauſam.

SECTIO III.

Vtrùm approbatio poſſit negari, vel certè limitari, cùm datur; vel ſemel conceſſa reuocari.

QVoad primum punctum, certum videtur primò, Epiſcopum ex iuſta cauſa negare poſſe approbationem, ſi defectus ſit ex parte perſonæ, ſiue in doctrina, ſiue in moribus, ſiue in aliquo alio: approbatio enim non debet limitari ſolùm ad doctrinam, cùm poſſit aliquis habens doctrinam, adhuc non eſſe idoneus ad audiendas confeſſiones propter ſcandalum, vel propter alia pericula, quæ ex tali perſona timeri poſſunt. Secundò certum eſt, licèt Epiſcopus poſſit pro libito dare, vel non dare ſuam iuriſdictionem iis, quibus voluerit: non tamen poſſe pro ſolo libito negare approbationem perſonæ dignæ eam 49.

Approbationem ex iuſta cauſa negare poteſt Epiſcopus.

eam petenti: in hoc enim non videtur procedere per viam gratiæ, ſed magis vt Iudex, & per iuſtitiam. Nam, ſicut habens beneficium, vel electus ad ipſum, habet ius, vt approbetur ab Epiſcopo, ſi eſt ſufficiens; nec poteſt ei approbatio licitè denegari: ſic omnes alij Sacerdotes, qui ex ipſo Sacerdotio eligibiles ſunt ad audiendas confeſſiones à Parochis, & per Iubileum, aut Bullam habent iuriſdictionem à Summo Pontifice, ſi approbentur ab Epiſcopo, videntur habere ius ad petendam approbationem. Quod multò magis locum habet in Religioſis, qui ex priuilegiis Pontificum habent iuriſdictionem, ſi approbentur: atque ideò, ſicut Parochus ex ipſa electione ad beneficium habet ius ad approbationem; ſic Religioſi, qui ex priuilegiis Sedis apoſtolicæ ſunt quaſi Parochi delegati, habent ius ad illam approbationem petendam, nec poteſt hæc iuſtè ſine ſufficienti cauſa eis negari.

Negatio iniuſta an ſit valida.

50. Hinc oritur primum dubium, an ſi iniuſtè negetur, negatio non ſolùm ſit iniuſta, ſed etiam inualida; ita vt perinde ſe habeat, ac ſi fuiſſet conceſſa. Ratio dubitandi eſt: quia ſententia iniuſta non aufert in foro conſcientiæ ius, quod vnuſquiſque habet ad rem ſuam: ergo reprobatio iniuſta non habebit effectum coram Deo, atque ideò non reddet inualidas abſolutiones. Cæterùm, loquendo de Sacerdotibus ſæcularibus, omnes fatentur, approbationem poſitiuè, & re ipſa habitam, eſſe requiſitam eſſentialiter ad valorem Sacramenti: quia abſque illa, nec Pontifex intendit dare iuriſdictionem, nec alius inferior eam dare validè poteſt, cùm Concilium abſolutè, & generaliter decernat, ſine tali approbatione non poſſe confeſſiones audiri, aut ad hoc iudicari idoneum Miniſtrum. Vnde, licèt ſententia ſit iniuſta, & non auferat ius, id non ſufficit; quia neceſſe erat dare Sacerdoti ius aliquod, quod ipſe nondum habebat, vt poſſet audire confeſſiones, quod ius per ſententiam iniuſtam non acquirit, licèt per illam nullum ius perdiderit.

Quid ſi negetur Religioſis.

51. De Religioſis verò Mendicantibus, & iis, qui eorum priuilegiis fruuntur, eſt ſpecialis difficultas propter quædam priuilegia eis conceſſa à Bonifacio VIII. *in Extrauagant*, *ſuper cathedram*, *de ſepulturis*; vbi conceditur, quòd, poſtquam Generalis, vel Prouinciales peterent facultatem ab Epiſcopo ad eligendos Confeſſarios, & electos Epiſcopo præſentarent; ſi tamen Epiſcopus eos nollet admittere, haberentur pro admiſſis, Pontifice eos ex tunc admittente: quòd Clemens V. in Concilio Viennenſi, relato *in Clement. Dudum, de ſepulturis*, de nouo confirmauit, ablata quadam magis ampla conceſſione Benedicti XI. quæ habetur *in Extrauagant. Inter cunctas, de priuilegiis*. Quare Nauarrus *in Summa. cap. 27. num. 264. & 265.* exiſtimat, etiam poſt Tridentinum durare hoc priuilegium, & ſufficere licentiam petitam, etiamſi negetur: quia illud priuilegium conceſſum in duobus Conciliis generalibus, & contentum in corpore iuris, nondum videtur ſufficienter reuocatum. Quam ſententiam ſequuntur alij non pauci moderni, quos refert Diana *tom. 2. tract. 2. de dub. regul. reſolut. 24.*

52. Hæc Nauarri ſententia communiter reiicitur, & meritò: quia eſt contra ſenſum fidelium, & contra praxim Eccleſiæ, & mentem Concilij Tridentini, in quo proculdubio intentio fuit reformandi has Regularium facultates; & ideò dictum fuit: *Nullus Sacerdos ſæcularis, vel regularis*, &c. & poſtea: *Non obſtantibus quibuſcumque priuilegiis*: alioquin nunc liceret adhuc Regularibus audire confeſſiones, licèt Epiſcopus ex iuſta cauſa approbationem negaret, cùm in illo priuilegio ſolùm requiratur, quòd ſe Epiſcopo præſentent: quod tamen nemo concedit. Vnde hanc communem ſententiam tenent Suarez *in præſenti, diſput. 28. ſect. 5. num. 13.* Vaſquez *quæſt. 93. art. 3. dub. 3.* Coninch. *diſput. 8. dub. 7. num. 58.* Fillincius *1. tom. tract. 7. cap. 9. num. 257.* & alij multi, quos refert Diana *loco citato*.

53. Ad illud ergo antiquum priuilegium reſpondent Suarez, & alij, reuocatum eſſe in Tridentino: quia, cùm Decretum etiam Tridentini ſit lex conciliaris, & pontificia, quæ vim habet corrigendi ſuperiorem legem, etiamſi in iure contineatur; & licèt non fiat ſpecialis mentio illius, quando verba poſterioris legis hoc requirunt, vt conſtat *ex c. 1. & 2. de Conſtitut. lib. 6.* & in noſtro caſu, lex illa Tridentini nullius eſſet momenti pro Regularibus, niſi reuocatum eſſet antiquum priuilegium. Faciliùs fortaſſe reſponderi poteſt cum Vaſquez, & aliis, non fuiſſe neceſſarium, quòd illud priuilegium antiquum reuocaretur: quia illud ſolùm erat in ordine ad iuriſdictionem, ad quam obtinendam ab Epiſcopo, ipſi præſentabantur Religioſi, quibus ſi Epiſcopus nolebat iuriſdictionem concedere, Summus Pontifex illam concedebat: hoc autem non eſt reuocatum, quia Pontifex iam illam concedit, & conceſſit multis Religionibus independenter ab eo, quòd concedatur ab Epiſcopis: Tridentinum verò addidit conditionem requiſitam ex parte Sacerdotis, vt ei iuriſdictio concedi intelligatur; ſeu, vt ſit idoneus ad hoc, vt ei, ſiue à Papa, ſiue ab aliquo alio iuriſdictio delegetur, nempe, approbatio Epiſcopi, quæ ſi non præcedat, Papa proteſtatur, ſe ex indiſpoſitione ſubiecti non concedere ei iuriſdictionem: quæ conditio introducta fuit de nouo à Concilio Tridentino, & circa eam non habent Religioſi eiuſmodi priuilegia.

54. Aduerto tamen primò, ſi Epiſcopus abſque cauſa ſufficienti eiuſmodi Regulares non approbet, vel nolit ad examen admittere, iniuſtè procedere contra ius, quod prædicti Religioſi habent ad audiendas confeſſiones: quod immeritò negaſſe videtur Fagundez *lib. 7. de ſecundo præcepto Eccleſiæ, cap. 2. num. 14.* & expreſsè concedit Vaſquez *dicto articulo 3. dub. 5. num. 5.* vbi addit non eſſe cauſam ſufficientem ad negandam approbationem, ſed ſuperfluitatem, ſi aliàs Religioſus eſſet idoneus. Et poteſt à poſteriori probari: quia non ſolùm regularis, ſed ſæcularis etiam, quem Epiſcopus ſine cauſa nollet approbare poſſet ad metropolitanum appellare, iuxta regulam generalem, quòd negligente Epiſcopo, iuriſdictio deuoluitur ad Archiepiſcopum, quam cum aliis latè probat Thomas Sanchez *libr. 3. de matrim. diſputat. 10. num. 20. & ſeqq. & diſp. 28. num. 3. & 4.* quod in Religioſis, vt dixi, magis ſtrictè procedit, qui per ſua priuilegia ſunt quaſi Parochi delegati à Summo Pontif. ad audiendas confeſſiones. Quare, ſicut Parochus electus poſſet appellare ab Epiſcopo nolente eum approbare abſque cauſa ſufficienti; ſic Religioſi ob eamdem rationem poſſent ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum appellare.

55. Aduerto ſecundò, ſententiam illam Nauarri, & aliorum, *ſuprà* relatam, etiamſi probabilis eſſet; ad praxim tamen parum, aut nihil poſſe conducere: quia facultas illa Prælatis regularibus

conceſſa exponendi ad confeſſiones eos, quos præſentatos Epiſcopus nollet acceptare; conceſſa quidem fuit cum multis limitationibus, quæ habentur *in dicta Clementina, Dudum, de ſepulturis*; præſertim, quòd tenuente Epiſcopo aliquem ex ſibi præſentatis admittere, Prælatus regularis aliũ illius loco debeat ſubrogare. Item, quòd non plures præſententur Epiſcopo, quàm ſint neceſſarij: *Sed numerus*, inquit, *perſonarum aſſumendarum ad huiuſmodi officium exercendum, eſſe debet prout vniuerſitas Cleri, & populi, ac multitudo, vel paucitas exigit eorumdem.* Quæ limitatio, licèt ſolùm procedat quoad priuilegium ibi conceſſum, & non de facto, quia de facto Religioſus idoneus ius habet, vt approbetur, licèt non ſit neceſſarius, vt *ſupra* vidimus; qui tamen volunt vti priuilegio illius Clementinæ, deberent illo vti cum illa limitatione ibi poſita. Poteſt autem Epiſcopus ſemper, aut ferè ſemper dicere ſe nolle approbare illos Regulares; quia pro numero pœnitentium illius loci non ſunt neceſſarij plures pro nunc: cuius contrarium in praxi probare difficillimum erit, atque adeo in praxi non video, quomodò poſſit vtilis eſſe illa ſententia, cuius aſſertio aliunde non deſeruit, niſi ad irritandos, & acerbandos Epiſcoporum animos contra perſonas regulares, quæ quò magis excutere à ſe volunt iugum Epiſcoporum hac in parte; eò magis ab ipſis Epiſcopis adſtringuntur experiri eorum poteſtatem: è contra verò, quò magis ſe Epiſcopis hac in parte ſubiiciunt, & oſtendunt ſe ab illis dependere, eò experiuntur illos magis benignos, & maiori cum libertate, & pace ſua miniſteria poſſunt cum maiori proximorum fructu, ac ædificatione exercere.

§. I. *An poſſit approbari Confeſſarius cum limitatione ad tempus, ad perſonas, &c.*

56. NEgant aliqui, Vega *in Summa, tom* 1. *cap.* 62. *caſ.* 7. Portel *in dubiis reg. verb. Confeſſor, n.* 13. & probabile dicit Villalobos *in Summa, tom.* 1. *tract.* 9. *diffic.* 53 *n.* 2. qui omnes loquuntur de Regularibus, quos dicunt, non poſſe cum limitatione approbari, nec poſſe communiter dari cauſam iuſtam talis limitationis; quia vbique eligitur in Parochum Sacerdos ſæcularis vigeſimoquinto ætatis anno, & conſequenter approbatur ſine limitatione ad confeſſiones virorum, & fœminarum, & pro tota vita: cur ergo Sacerdos regularis non erit idoneus ad audiendas fœminas ante quadrageſimum ætatis annum.

57. Contraria ſententia communis eſt, quam praxis Epiſcoporum approbat, & ſequuntur Suarez *diſp.* 28. *ſect.* 7. *n.* 19. Vaſquez *quæſt.* 93. *art.* 3. *dub.* 5. *n.* 4 Nauarrus *in Summa, c.* 4. *n.* 10. *&* 11. Fagundez *dicto c.* 2. *n.* 1. Diana *tom.* 1. *tract.* 2. *de dubiis reg. reſol.* 25. Et quidẽ, ſuppoſitis iis, quę dicta ſunt, certum videtur, limitationem illam, ſiue iuſtè ſiue iniuſtè apponatur, validam eſſe, ita vt qui approbatus eſt pro hoc ſolùm anno, v. g. tranſacto anno; non poſſit validè audire confeſſiones ſine noua approbatione. Ratio eſt: quia approbatio requiritur eſſentialiter, vt vidimus, ad valorem Sacramenti: hic autem non eſt verè approbatus anno ſequenti, cùm Epiſcopus ſolùm iudicauerit eum idoneum pro hoc anno, & non pro ſequenti. Idẽ eſt, quando approbatus fuit ad confeſſiones virorum, & non fœminarum. Porrò non eſſe idem approbare pro hoc anno, vel ad confeſſiones virorũ, ac approbare ſimpliciter: probatur: quia loquendo de poſſibili, poteſt aliquis idoneus eſſe ad audiendos viros, & non fœminas propter minorem grauitatẽ, aut propter iuuenilem aſpectum, aut propter aliquam ſuſpicionem de ipſo conceptã: ergo poteſt iudicari aptus ad illas confeſſiones, & non ad iſtas; ergo non eſt idem approbare ad aliquas, ac approbare ad omnes. Itẽ, poteſt aliquis aptus eſſe ad confeſſiones puerorũ, vel ruſticorũ, & non ad confeſſiones mercatorum, vel Iudicũ, qui difficiliores caſus habent: non ergo conſiſtit ita in indiuiſibili iudicium approbationis, vt non poſſit diuidi, & approbari aliquis ad vnã familiã, vel ad vnũ genus perſonarũ, quin approbetur ad omnes.

58. Magis difficile hoc eſſe videtur in limitatione ad certum tempus: quomodo enim poteſt eſſe, vt ille, qui hodie aptus eſt, cras non ſit aptus ad audiendas confeſſiones? Cæterùm, neque hoc repugnat, loquendo ſaltem de poſſibili. Primò, quia fieri poteſt, vt propter neceſſitatem, & concurſum pœnitentium iudicetur idoneus pro hac hebdomada aliquis, cui propter morũ leuitatem, aut aliũ vitæ defectum, non poſſet prudenter Epiſcopus fidere longiori tẽpore: ſic enim Eccleſia pro mortis periculo prudenter cõfidit omnibus Sacerdotibus abſoluendi facultatem, quibus ſine illa neceſſitate nõ fideret. Secundò, quia poteſt eſſe perſona talis, de qua prudẽter timeatur, quòd habita ſemel approbatione, non ampliùs curabit de ſtudio neceſſario ad illud miniſterium, vnde poſt aliquod tẽpus obliuione, & aliis curis obruerit illa doctrina, & notitia, quam nunc habet, & redibit ad priſtinã ignorantiam: non poteſt ergo ille prudenter nunc iudicari aptus ad audiendas confeſſiones per totã vitam; ſed pro hoc anno, quandiu non perdit doctrinam moralem, quam nunc habet in promptu: neque hic caſus metaphyſicus eſt, ſed quem experientia ipſa frequentius probat, quàm oporteret. Tertiò, quia poteſt etiam contingere, quòd Epiſcopus habeat notitiã de probitate, & idoneitate alicuius ſufficientem quidem ad probandum, & ad experiendum illum; non tamen ſufficientem ad approbandum in perpetuũ. Certum enim eſt, minùs requiri ad primum, quàm ad ſecundum: minùs enim requiritur, vt aliquem in famulum recipias, quẽ, ſi non placeat, poſſis poſtea reiicere, quam vt in coniugem, quem ſemel acceptũ relinquere non poſſis. Minor etiã notitia ſufficit ad recipiendum Nouitium, quàm ad dãdam ei profeſſionẽ. Sic minor notitia ſufficit ad probandum Confeſſarium per aliquod tẽpus, quàm ad confirmandũ illũ in perpetuum: non ergo repugnat, loquẽdo de poſſibili, talis modus approbãdi ad tẽpus limitatũ.

59. *Approbatio data ab Epiſcopis cũ limitationibus, non damnanda.*

Hinc infero primò, non debere damnari approbationem cum eiuſmodi limitationibus ab Epiſcopis datam tamquam iniuſtam, etiam reſpectu Regularium: poſſunt enim de facto interuenire, vel omnes, vel aliqua ex rationibus adductis, vel aliæ ſimiles, quibus prudenter moueatur Epiſcopus ad non approbandum abſolutè, & vniuerſaliter; ſed cum aliqua limitatione. Nec obſtat exemplum illud de Parocho, qui vigeſimoquinto ætatis anno approbatur abſque vlla limitatione. Reſponderi enim poteſt, maius examen proculdubio debere præcedere, per ſe loquendo circa probitatem, & mores Parochi, vt illi committatur animarum cura, & beneficium parochiale; quàm regulariter præcedat ad approbandum Confeſſarium, Vnde nõ mirũ, quòd parochus approbetur ad omniũ, etiã fœminarũ, confeſſiones, & non Religioſus iuuenis, quem Epiſcopus non cognoſcit. Sic etiã

Epiſcopus

Epiſcopos eligitur trigeſimo ætatis anno, atque eo ipſo approbatur ad abſolutiones, & diſpẽſationes grauiſſimas, quas Pontifex, & Concilia non poſſent prudenter cõfidere omnibus. Religioſis, etiam ſexagenariis: quia, nimirum, Epiſcopi electionem præcedit magnum examen circa doctrinam, prudentiam, probitatem, & mores ipſius; qualem notitiam Pontifex non habet de omnibus Religioſis, etiam ſenibus.

60. *Limitationes non videntur apponi abſque iuſta cauſa.* Infero ſecundò, quando in particulari circa aliquam perſonam, maximè religioſam, non procederent prædictæ rationes; ſed Epiſcopus haberet notitiam ſufficientem, vt eam abſque limitatione approbaret; non videntur poſſe abſque alia iuſta cauſa apponi eiuſmodi limitationes. Nam ille habet ius, vt petat approbationem ſimpliciter, & abſolutã præuio examine, cui ſe offert: ergo ſuppoſita plena notitia, quæ de ipſo habetur, non poteſt Epiſcopus pro ſolo libito negare approbationem ſimpliciter, & dare ſolùm ſemiapprobationẽ: alioquin liceret illi pro libito dare approbationem pro vna hebdomada, vel pro centũ perſonis; quæ omnia eſſent in fraudem priuilegiorum Regularium, vt conſtat. Quando autem ſit de facto iuſta cauſa ad apponẽdas eiuſmodi limitationes, hoc arbitrio, & conſcientiæ Epiſcopi relinquimus: dicimus autem, ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè apponantur, obſeruandas omninò eſſe: quia ille Sacerdos reuerà non eſt approbatus ab Epiſcopo pro tali tempore, vel ad tales confeſſiones, quæ approbatio neceſſaria omninò eſt ad valorem abſolutionis poſt Conc. Trid.

§.2. *An approbatio ſemel data poſſit ab Epiſcopo validè, & licitè reuocari.*

61. DE hoc variæ ſunt ſentẽtiæ. Prima negat, poſſe reuocari: quia approbatio nõ eſt gratia, aut facultas; ſed ſententia iuridica, quæ ſemel prolata tranſit in rem iudicatã, & reuocari non poteſt. Secunda ſententia affirmat, poſſe ad libitũ reuocari. Tertia diſtinguit, & dicit, poſſe reuocari reſpectu ſecularium Sacerdotum: quia hi accipiunt iuriſdictionem ab Epiſcopo, quam ipſe poteſt pro libito reuocare: non poteſt verò reſpectu Regularium, qui iuriſdictionem accipiunt a Summo Pontifice. Ita P. Vaſquez *dicto dub. 5.* qui tamen addit, poſſe aliquando Epiſcopũ ex rationabiliſſima cauſa approbationem Religioſi reuocare. Quam doctrinã meritò impugnat P. Suarez *dicta diſp. 28. ſect. 8. n. 1.* quia nunc non agimus de conceſſione iuriſdictionis ſed de mera approbatione, quæ etiam reſpectu Sacerdotis ſæcularis diſtinguuntur, & poteſt ablata iuriſdictione ab Epiſcopo conceſſa, retinere approbationem, qua per Iubileum, aut Bullam, capax ſit iuriſdictionis ad abſoluendum.

62. Alij ergo dicunt, Religioſi approbationem non poſſe reuocari ab eodem Epiſcopo, nec etiã à Capitulo, Sede vacante, poſſe tamẽ ab eius ſucceſſore propter Motũ proprium Pij V. in quo id decreuit. Alij addunt, etiãſi Epiſcopus approbauerit *ad beneplacitum ſuum*, non poſſe reuocare ad libitũ approbationẽ, ſine iuſta cauſa. Ita Peirinus, *ſuper priuilegia Minim tom. 1. conſt. 2. Sixti IV. §. 1. n. 44.* Deniq; P. Suarez *illa ſect. 8.* dicit, reuocari poſſe ex cauſa iuſta approbationẽ etiã pro Regularibus, ſine cauſa nõ poſſe licitè, neque etiã fortaſſe validè. Quod etiam tenet Coninch *diſp. 8. dub. 7. n. 59.*

63. *Approbatio Parochi, an, & quomodo poſſit ab eo auferri.* In hoc puncto in primis dicendũ videtur approbationem Parochi non poſſe ab eo auferri, niſi vel priuetur, vel ſuſpendatur ab officio: quia approbatio illa non procedit immediatè ab Epiſcopo; ſed ab Eccleſia, quæ poſita conditione beneficij parochialis, ſtatim confert ei approbationem vniuerſalem, vt vbique poſſit audire confeſſiones, ſi ei iuriſdictio conferatur: ergo, dum non priuatur officio Parochi, vel ſuſpenditur ab ipſo, debet perſeuerare approbatio.

Secundò dicendum videtur, ſi approbatio data fuit ad beneplacitum, poſſe reuocari licitè ex cauſa, & validè etiã abſq; cauſa, non ſolùm ſæcularibus, ſed etiã Regularibus. Ratio eſt: quia approbatio data cum limitatione, & ad certũ tẽpus tranſacto illo tẽpore ceſſat, vt diximus & poteſt aliquãdo approbatio cum tali limitatione conferri ex cauſa iuſta. Quando autẽ approbatio datur ad beneplacitũ, eſt approbatio limitata ad certũ tẽpus vagũ determinandũ pro arbitrio approbantis: ergo aliquãdo licitè dabitur cum illa clauſula, quãdo, ſcilicet, ſunt cauſæ *ſupra* adductæ ad dandã approbationem cum limitatione: ſemper autẽ valida erit limitatio; ita vt ceſſante beneplacito approbantis, approbatio eo ipſo intelligatur ceſſare. *Approbatio ad beneplacitum an poſſit licitè, & validè reuocari.*

64. *An ſine iuſta cauſa, & pro ſolo arbitrio, & libito Epiſcopi.* Dicendum tertio, ſine iuſta cauſa non poſſe pro ſolo arbitrio, & libito Epiſcopi reuocari licitè approbationẽ ſemel collatam. Hoc conſtat à fortiori ex *ſuprà* dictis: quia, ſi non poteſt iuſtè, & licitè negari approbatio ſine cauſa ſufficienti; multò minùs auferri poterit, poſtquam ſemel collata eſt, & ius acquiſitũ Cõfeſſario. Vnde ſatis probabile eſt, reuocationem talem ſine cauſa approbationis iam priùs ſine limitatione collatæ, non eſſe validam: quia, cùm ſit ſententia Iudicis iniuſta, non videtur poſſe re ipſa auferre ius, quod iam Confeſſarius habebat ex approbatione priùs poſita; & per conſequens reuocatio nullum ſortietur effectum.

65. *Religioſis etiam reuocari poteſt approbatio abſque limitatione quam ob cauſam.* Dicendum quartò, ex cauſa iuſta, & rationabili poſſe etiam Religioſis reuocari approbationem priùs abſque limitatione conceſſam: quod quidem quando ſaltem rationabiliſſima cauſa intercedit, non potuit negare P. Vaſquez: erit autem controuerſia parui momẽti, an cauſa debeat eſſe rationabilis, vel rationabiliſſima: nam, ſi cauſa rationabilis eſt, ſufficiens eſt; ſi enim ſufficiẽs non eſt, erit inſufficiens, & per cõſequens irrationabilis. Porrò poſſe intercedere cauſam ſufficientem reuocandi approbationem, non videtur poſſe negari; ſiquidem poteſt intercedere cauſa ſufficiens auferendi beneficium ſemel ritè, & abſolutè collatum, quod multò magis radicatum ius confert, quàm approbatio, quæ cùm ſit ſententia teſtimonium perhibens de idoneitate alicuius, non apparet, cur mutato obiecto non poſſit licitè, & iuridicè reuocari. Nam, ſicut ille, qui hodie idoneus eſt, poteſt poſtea corruptis moribus, vel obliuione doctrinæ fieri ineptus, ita, qui eum hodie declarat idoneum, poterit poſtea eum declarare ineptum, & retractare reuocationem pro tempore ſequenti. Et certè, ſi Epiſcopi hoc non poſſent facere, non poſſent ſatis conſulere ſuo gregi, cùm non poſſent prohibere illi Confeſſarium ineptum ſemel approbatum, etiamſi clarè conſtaret de eius ineptitudine.

66. *Reuocatio approbationis, & priuatio beneficij, in quo ſint, vel non ſint æquales.* Aduerto tamen, exemplum Parochi, quoad aliquid, eſſe æquale, licèt quoad aliquid aliud non ſit æquale. Non enim requiritur tam grauis cauſa ad reuocandam approbationem, ſicut ad priuandum beneficio ſemel collato: tum quia beneficium non ordinatur ſolùm ad bonum gregis; ſed etiam ad bonum beneficiarij, cui dat ius ad redditus, quibus ſine grauiori cauſa priuari non debet; tum etiam, quia damnum, quod infert

reuocatio approbationis,eſt facilè reparabile, cùm ſtatim per nouum examen poſſit iterum approbari; ſi autem non eſt aptus ad examen, non eſt aptus ad illud miniſterium. Vnde meritò dixi, exemplum illud eſſe æquale quoad aliquid: quia minor etiam cauſa requiritur ad ſuſpendendum Parochum, ne audiat confeſſiones, donec iterum examinetur; quàm ad auferendum illi ſuum beneficium: ad illud enim primum ſufficiet, quòd ſit rumor, & timor prudens de eius inſufficientia, vt poſſit Epiſcopus prohibere, ne audiat confeſſiones, donec examinetur: quod tamen non ſufficeret ad priuandum beneficio. Similiter ergo ad reuocandam approbationem ſufficiet, quòd prudẽter timeant de inſufficientia illius: nam reuocatio illa nihil aliud eſt, quàm quædam quaſi ſuſpenſio, donec iterum examinetur. Cur ergo non ſufficiet ad hoc id, quod ſufficit ad ſuſpendendum, ſeu ad prohibendum Parochum, donec examinetur?

67. *An poſſit Epiſcopus reuocare omnes licentias.* Difficultas ergo tota eſt, an in particulari quãdo Epiſcopus reuocat licentias, & approbationes conceſſas, intercedat de facto cauſa ſufficiens. In quo dubio id ſolùm dicere poſſumus, præſumendum in dubio eſſe pro Prælato, qui multa nouit, quæ latent ſubditos, propter quæ neceſſe ſit Confeſſarios iterum ad examen vocare. Sicut autem Prælatis conſulendum eſt, ne propter vnius, vel alterius inſufficientiam onus commune omnibus imponant, præſertim cùm facilè poſſint illi, de quorum inſufficientia ſuſpicio eſt, ſine tanto rumore examinati, & probati: ſic ſubditis, & maximè Religioſis, vt *ſupra* dixi, honeſtiſſimum, & cõſultiſſimum eſt Prælatorum intentioni ſe promptos & faciles exhibere; alioquin ſuſpicionem dabimus æmulis noſtris, quòd non tam ob zelum tuendi noſtra priuilegia, quam ob alias cauſas obedientiam Prælatis adhibere nolumus.

SECTIO IV.

De probitate, & doctrina in Confeſſario requiſita.

68. *Qua probitas requiratur ad valorem Sacramenti.* DVpliciter poſſunt hæc requiri: primò ad validè; ſecundò ad licitè abſoluendum, & conferendum hoc Sacramentum. De probitate ergo ad valorem Sacramenti requiſita, certum eſt, nec ſtatum gratiæ, nec fidem requiri, per ſe loquendo, & ex inſtitutione Sacramenti: dum enim Miniſter habeat intentionem, & applicet formam præcedente confeſſione, & diſpoſitione pœnitentis; Sacramentum erit validum, ſi nihil aliud deſit: poteſt enim contingere, quòd aliud deſit, eò quòd defectus fidei, v.g. afferat excommunicationem talem, ratione cuius Miniſter fuerit priuatus iuriſdictione requiſita, qui defectus ſit publicus: vel, quòd ſtatus peccati attulerit etiam ſecum talem cenſuram, quæ iuriſdictionem abſtulerit: in quibus caſibus Sacramentum erit inualidum immediatè ex defectu iuriſdictionis, non ex defectu probitatis. Solùm poſſet dubitari, quando defectus probitatis eſſet publicus, & talis, vt redderet miniſtrũ indignum beneficio: nam tunc collatio beneficij redditur nulla, eò quòd fiat indigno; & per conſequens ille non accipit iuriſdictionem, & poteſtatem, atque ideò Sacramentum erit inualidum: neque enim Eccleſia confert tunc iuriſdictionem propter titulum coloratum: nam ad hoc requireretur, quòd vitium eſſet occultum: in eo autẽ caſu defectus probitatis ſupponitur eſſe publicus, & per cõſequens non intercedit error publicus, cui Eccleſia debeat ſubuenire. Sed totum hoc dependet ex illa quæſtione, an collatio beneficij facta indigno ſit ipſo facto irrita, an ſolùm irritanda, de quo agitur in materia de beneficiis. Ad noſtrum autem propoſitũ parum refert: quia, ſi ſupponatur electio irrita, defectus valoris Sacramenti non proueniet tunc ex defectu probitatis immediatè, ſed ex defectu iuriſdictionis requiſitæ, vt *paulò antè* dicebamus.

69. *Qua ad licitè miniſtrandum.* Probitas neceſſariò requiſita ad licitè miniſtrãdum hoc Sacramẽtum eſt ſtatus gratiæ, qui debet priùs procurari à miniſtro, vel per confeſſionem proprij peccati, vel ſaltem per contritionẽ de illo. An verò ſtatus gratiæ requiratur toto tẽpore, quo Confeſſarius audit confeſſionem; an ſolum, quando profert formã abſolutionis: P. Vaſquez *in præſenti, diſp. 28. ſect. 1. n. 3.* affirmat requiri, antequàm incipiat audire peccata. Contrariam tamen ſententiam tenui, & probaui latè *diſp. 8. de Sacram. in genere, ſect. 9.* vbi etiam *num.* 151. dixi poſſe aliquando ob neceſſitatem infirmi, ne moriatur ſine abſolutione, ſi Confeſſarius priùs velit conari ad habendam contritionem ob temporis anguſtias, excuſari à præmittenda cõtritione ante abſolutionem: in quo ſcrupuloſe loquitur Suarez *dicto n.* 3.

70. *De doctrina.* Quod attinet ad doctrinam, & ſcientiam in Miniſtro neceſſariam, videri poſſunt Dominicus Soto *in 4. diſtinct. 18. q. 4. art. 2. in fine.* Petrus Soto *lect. 6. de Confeſſ.* Nauarrus *de pœnit. diſt. 6. c. 1. §. Caueat. n. 21. & in Summa, c. 4. n. 8. & 9* Suarez *in præſenti, diſp. 28. ſect. 2.* Vaſquez *quæſt. 93. art. 3. dub. 1.* qui, & alij, quos afferunt, conueniunt ferè in omnibus: quòd, ſcilicet, aliqua requiratur ſciẽtia, ſicut ad omnia alia miniſteria grauia debito modo exercenda, alioquin exponet ſe Confeſſarius periculo grauiter errandi. Hæc tamen ſcientia non debet eſſe tanta, vt de omnibus, quæ pœnitens dicit, poſſit diſcernere, an ſint mortalia, vel venialia: ſæpe enim id nec doctiſſimi poſſunt, partim, quia non poſſunt ſcire perfectè ipſum factum, an conſenſerit pœnitens cũ plena deliberatione, vel non: partim, quia nec ipſum etiam ius in omnibus ſciri poteſt. Satis ergo eſt ſi ſciat in iis, quæ cõmuniter occurrunt, an ſint mortalia, vel venialia: item quæ habeant excommunicationem annexam: quæ peccata ſint reſeruata: in quo melioris conditionis ſunt, qui habent facultatem abſoluendi à reſeruatis per Bullam, vel aliud priuilegium. Item, nõ eſt neceſſe, quòd in dubiis, quæ occurrunt poſſit ipſe omnia reſoluere: ſatis eſt, ſi communia ſciat, & de difficilioribus ſciat ſaltem dubitare, aut libros vel peritiores conſulat. Debet etiam ſcire, qualis diſpoſitio in pœnitẽte exigatur, vt poſſit abſolui. Vnde apparet, ſcientiam, quæ in Confeſſario requiritur, non eſſe eamdem pro omnibus: aliquibus enim minor ſufficit ad audiendas confeſſiones puerorũ, vel ruſticorum, in aliis maior requiritur ad audiẽdos mercatores, Iudices, &c. qui caſus habent difficiliores. Ad confeſſiones verò hominis docti multò minor requiritur, quidquid Nauarrus dubitet: quia poteſt Confeſſarius inſtrui ab ipſo pœnitente, de grauitate peccati, & de aliis circumſtantiis neceſſariis: nam, ſicut poſſet homo doctus confiteri Sacerdoti, quem ipſe priùs inſtruxiſſet, & docuiſſet Theologiam moralem, qua doctrina inſtructus poſteà audit eius confeſſionem; cur hoc in ipſamet confeſſione fieri non poterit?

71. *Quod iudicium requiratur de grauitate, & leuitate peccatorum pœnitentis.* Hinc infero primò, nõ requiri, quòd Confeſſarius de omnibus, quæ audit à pœnitente, iudicet, an ſint peccata grauia, vel leuia; imò, neque an ſint, vel non ſint peccata, ſed de communibus;

reliqua

reliqua verè audiat, & intelligat, ac poſtea abſoluat cum debita intentione. Quando verò dandum eſt conſilium in futurum, vel imponenda reſtitutio, aut prohibendus contractus dubius, vel quid ſimile; ſi ipſe Confeſſarius non poteſt ſe ipſo id reſoluere, erit bonum conſilium petere à pœnitente, an ſit paratus ad conſulendos homines peritos, & ſtandum illorum iudicio circa illud dubium: quòd ſi pœnitens promittit, abſoluat, dicendo illi obligationem, quam habet conſulendi aliquem, vel aliquos de illo dubio.

72. *Peccat grauiter audiēs confeſſiones ſine ſcientia requiſita.* Infero ſecundò, peccare grauiter eum, qui ſine ſcientia reſpectiuè requiſita exponit ſe ad audiendas confeſſiones: in quo non eſt differentia inter Confeſſarium regularem, & ſæcularem, formaliter loquendo, cùm vterque obligetur præcepto naturali: poterit tamen eſſe differentia materialis, quatenus Religioſus, qui dubitat de ſua aptitudine, & ſufficientia ad illud miniſterium, faciliùs poterit deponere illud dubium, quando Prælatus, qui eum benè nouit, iudicat illum aptum, & imponit ei tale munus. Similiter peccat, qui ineptum eligit ad hoc officium, & non ſolùm Prælatus, ſed etiam pœnitens, qui habet facultatem eligendi Confeſſarium, & ſcit hunc non eſſe idoneum, licèt ſit approbatus, peccat cum eligendo, niſi talis ſit pœnitens, qui ſua doctrina poſſit ſupplere inſcitiam Confeſſarij, vt dictum eſt.

73. *Quid in caſu neceſſitatis.* Excipitur caſus neceſſitatis, vt in articulo mortis, in quo licèt Sacerdos ſit ignarus, & indoctus, debet audire confeſſionem, & abſoluere: quia ſcientia Confeſſarij requiritur ad integritatem confeſſionis: cùm autem in illo periculo non requiratur materialis integritas; ſed ſufficiat percipere aliquod peccatum, vel etiam peccatum in genere; non obſtabit Confeſſarij inſcitia in eo caſu. Vnde idem dicendum erit, quando Chriſtiani, qui apud infideles in ſeruitute detinentur, non habent, niſi vnum Sacerdotem ignarum, & indoctum, vt docet Suarez *num.* 6. quia illa etiam reputatur neceſſitas moraliter extrema.

74. *Quid de Prælatis præficientibus Parochos indoctos oppidis exiguis.* Addo, ex hoc capite excuſari ſæpè Prælatos, qui in aliquibus oppidis exiguis, & remotis præficiunt Parochos indoctos, & rudes: hoc enim plerumque faciunt, quia propter exiguum ſtipendium, & penuriam rerum, ac pauperiem incolarum, non inuenitur homo doctus, qui velit curam illam ſuſcipere. Vnde, cùm aliter non poſſit illis ouibus ſubueniri, vt ſuppono; melius eſt, quòd habeant Confeſſarium indoctum in tali neceſſitate, quàm quòd omni remedio prorſus deſtituantur. Deberet tamen Prælatus admonere Parochum de defectu ſcientiæ, quem patitur, & de obligatione, quam habet, comparandi, ſi poſſit, doctrinam neceſſariam ad ſuum miniſterium obeundum. Hanc enim obligationem ſemper habet Parochus, & Confeſſarius, licèt Prælatus ob neceſſitatem ouium excuſetur aliquando mittendo miniſtrum minùs ſufficientem. Reſtabat dicere, an ex ignorantia Confeſſarij poſſit reddi irrita confeſſio, & haberi obligatio eam repetendi. De hoc tamen dictum *ſupra ſect.* 16. *ſectione* 15.

* *
*

DISPVTATIO XXII.

De aliis obligationibus Confeſſarij.

Sect. I. *Quis, & quando teneatur Confeſſiones audire.*

Sect. II. *De obligatione interrogandi, docendi, corrigendi, & diſponendi pœnitentem.*

Sect. III. *Quomodo debeat Confeſſarius ſupplere defectus in Confeſſione commiſſos.*

PRÆTER poteſtatem Ordinis, iuriſdictionem, approbationem, & ſcientiam, quæ omnia prærequiruntur in Miniſtro huius Sacramenti, ſunt aliæ obligationes, quaſi concomitantes, vel conſequentes, de quibus nunc breuiter dicendum eſt. Poſſunt autem hæc ad tria capita reduci. Primum, quis, & quando teneatur confeſſiones audire. Secundum, quam obligationem habeat Confeſſarius circa integritatem, & diſpoſitionem pœnitentis inueſtigandam, & procurandam. Tertium denique, quam, & qualem obligationem habeat, poſteà ſupplendi defectus, ſi qui in ipſo Sacramento commiſſi ſunt.

SECTIO I.

Quis, & quando teneatur Confeſſiones audire.

OBligatio hæc poteſt eſſe, vel ex obedientia; vel ex officio, ſeu iuſtitia; vel ex charitate. Ex obedientia obligantur ij, qui ſub obedientia viuunt, & quibus id à Prælato imponitur, de quibus nihil peculiare occurrit, cùm ſit eadem ratio de hoc & de aliis, quæ per obedientiam præcipiuntur. 1. *Obligatio ex obedientia.*

Ex officio. De iis, qui ex officio tenentur, eſt quæſtio communis, an Parochus teneatur audire confeſſiones ſubditorum, quoties ipſi volunt confiteri.

Prima ſententia negat, & dicit, ſolùm obligari ad hoc, quando ipſi tenentur confiteri, nempe, ſemel in anno, & in mortis periculo. Ita Ioannes Medina *C. de confeſſ. quæſt.* 37. Richard. *in* 4. *diſt.* 18. *art.* 2. *quæſt.* 2. Sylueſter *verb. Confeſſ.* 1. *n.* 14. Armilla *verb. Abſolutio, num.* 28. Reginald. *tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 81. & probabile putat Diana 1. *tom. tract.* 2. *miſcellaneo, reſol.* 2. Addit tamen Reginaldus, teneri etiam, quando confeſſio eſſet neceſſarium remedium pœnitenti ad aliquod peccatum mortale vitandum.

Ratio communis horum Auctorum eſt: quia non tenetur ex charitate, alioquin teneretur etiam ad audiendas confeſsiones aliorum, qui non ſunt ſubditi: ſed neque tenetur ratione officij; quia officio ſatisfacit, ſi quæ ſibi à iure, vel à Prælatis impoſita ſunt, præſtet: ſolùm autem illi impoſitum eſt, vt neceſsitatibus ſubditorum prouideat: ergo tempore ſolius neceſsitatis obligatur ex officio: quamuis enim ſit conſtitutus Pater ſpiritualis ſubditorum; carnalis tamen pater in rigore ſatisfacit, ſi filiis neceſſaria prouideat.

Secunda

2. Secunda ſententia communis, & verior affirmar, teneri Parochum frequentiùs audire ſubditum, ſi ipſe confiteri velit. Hanc tenent Adtianus, Soto, Nauattus, quos refert, & ſequitur Suarez *dicta diſp.* 28. *ſect.* 1. *num.* 3. qui prunam ſententiam acriter reprehédunt, tamquam parum piam. Eamdem tenent Azor. 1. *part. lib.* 2. *cap.* 17. *q.* 10. Vaſquez *quæſt* 93 *art.* 3. *dub.* 6. *num.* 3. Coninch *diſput.* 8. *dub.* 17. *num.* 129. Molfeſius *in Summa, tom.* 1. *tract.* 7. *cap.* 22. *num.* 36. Bonacina *in præſenti, diſp.* 5. *quæſt.* 7. *punct.* 4 § 2. *num.* 23. & alij communitet.

Probatur retorquendo argumentum: patet enim non ſolùm tenetut filiis prouidere io neceſſitate extrema, ne moriantur; ſed etiam circa alia commoda, quæ neceſſaria ſunt ad viuendum cum decore, & honeſtate competenti: ſimiliter ergo Parochus non debet ſolùm prouidere ſubditis in neçeſſitate extiema, in qua quilibet alius teneretur; ſed etiam debet prouidere de iis, quæ neceſſaria exiſtimantur ad piè, & Chriſtianè viuendum, inter quæ vnum, & valdè neceſſarium eſt frequentiùs confiteri: cùm difficillimum ſit, eos, qui ſemel ſolùm in anno confitentur, profectum aliquem facere in Chriſtiana pietate. Imò cùm experientia conſtet, eos, qui annuam ſolùm confeſſionem faciunt, labi communiter in plura peccata, non poteſt Parochus ſubdito hoc medium negate, quod tantam habet connexionem cum animæ ſalute, & fuga peccatotum. Denique, ſi cætera omnia deeſſent, ipſa perſeuerantia in peccato mottali habituali grauiſſimum malum eſt: cùm ergo Patochus conſtitutus ſit ſpiritualis Medicus Subditorum; conſequens eſt, vt ſicut Medicus corporalis, qui ſtipendium à Communitate accipit, debet curare omnes grauiter ægrotanres, qui curari volunt: ſic Parochus debeat Sacramenti medicinam adhibere omnibus grauiter ægrotantibus, ne vulnera putreſcant, ſi in illo periculoſo ſtatu mortalis peccati diu inſotdeſcere ſinantur; præſertim, cùm ipſemet ſtatus afferat ſecum carentiam gratiæ, iacturam meritorum, periculum damnationis æternæ, & alia ſimilia.

3. *Quid ſi prouideat Parochus alium bonum, & aptum.*

Limitant hanc doctrinam eius Auctores. Primò, vt non teneatur Parochus ad audiendum ſubditum, quando illi prouidet de alio bono, & apto, cui poſſit confiteri; niſi fortè aliqua ſpecialis ſubditi neceſſitas exigat, vt ab ipſo Parocho audiatur. Ita Suarez *num.* 5. Vaſquez *num.* 3. Bonacina *num.* 23. Vnde iumeritò Ioannes Bapriſta Poſſeuinus *de offic. Curati, cap.* 5. *quæſt.* 7. quem affert Diana *loco citato*, diſtinguit de confeſſione in Paſchate, aut in mortis articulo, quam dicit Parochum debere pet ſe ipſum audire; & de confeſſione ex deuotione, quam dicit poſſe alteri committere: quam diſtinctionem probabilem putat idem Diana. Sed quoad hoc non video aliquod fundamentum probabile ad ſic diſtinguendum: nam, ſicut extra illos caſus prouidet ſufficienter ſubdito, dando illi alium probum Confeſſarium; ſic in Paſchate, vel in mortis articulo cenſebitur ſufficientet prouidere.

4. *Quid, ſi expediret ſaluti ſpirituali ſubditi.*

Secundò limitant, vt id habeat locum, quando tanta confeſſionis frequentia expediret ſaluti, & profectui ſpirituali ipſius ſubditi: aliquando enim id non expedit; quia & confeſſionis virtus contemnitur; imò & aliquando expedit conſcientiæ ſubditi ceſſare à confeſſione propter ſcrupulorum perturbationem. Ita P. Vaſquez *loco citato*.

Quid, ſi ſemel, aut iterù neget Parochus confeſſionem.

Tertiò limitant, & dicunt Suarez *num.* 5. & Nuñus *in præſenti, quæſt.* 8 *art* 4. *dub.* 3. non ſemper peccate grauiter Parochum, ſi ſemel; aut iterum neget, vel differat confeſſionem; dummodo non ſit dilatio nimia, vel niſi grauis cauſa vrgeret, vt ſi eſſet tempus Iubilei, vel longum iter aggrederetur pœtirens, vel graui tentatione vrgeretur. Hanc tamen limitationem impugnat Bonacina *loco citato*: quia, ſi omiſsio vnius confeſsionis eſſet materia leuis, ſequeretur, eum, qui ſemel in anno confeſsionem prætermittit, quam debet ex præcepto Eccleſiæ, vel quam ex voto, aut ex pœnitentia debebat ſingulis menſibus facere, non peccare mortaliter: quod conſtat eſſe abſurdum. Ad hoc tamen facilè reſpondetur ex doctrina communi in materia de legibus, quam cum aliis obſeruat Thom. Sanchez *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 4. *num.* 6. nempe, eamdem materiam poſſe eſſe grauem reſpectu vnius præcepti, ſeu vnius ſubiectionis, quæ ſit materia leuis reſpectu alterius, v. g auditio vnius Miſſæ eſt materia grauis reſpectu præcepti eccleſiaſtici de audienda Miſſa; & eadem eſſet materia leuis, ſi in ſæculari Republica, & litteraria Vniuerſitate idem præciperetur: quia in ordine ad bonam ciuitatis, vel Collegij gubernationem, quam illa politia ſæcularis intendit, non eſt res magni momenti, omiſsio vnius Miſſæ. Similiter ergo dici poteſt, in ordine ad finem, & obligationem Parochi de prouidendo neceſsitatibus ſpiritualibus ſubditorum, non eſſe materiam grauem, dilationem vnius confeſsionis: quia noo ideò ſubditus cogitur graue detrimentum pati; licèt confeſsio illa in ordine ad aliud præceptum, & ad finem procurandi perfectionem, & puritatem, poſſet grauis materia eſſe, quod in aliis multis exemplis facilè inuenietur.

Reſtat tamen difficultas, an teneatur Parochus toties, quoties ſubditus vult confiteri; an verò pluties quidem, quàm ſemel in anno; non tamen abſque vllo limite: tunc autem difficile erit aſsignare regulam, vel numerum determinatum. Patet Suarez *num.* 5. dicit, ſi ſubditus importunè, & nimis frequenter confiteri velit, non teneri Parochum ad audiendum illum: oportet enim habere etiam rationem aliarum occupationum, ſeu obligationum ipſius Parochi; præſertim, quia non tenetur ſummam diligentiam adhibere, vel laborem; ſed moderatam, & prudentem ſollicitudinem. Alij dicunt, debere eum audite in anno ſeptem, vel octo vicibus, dum tamen id fiat cum moderatione, quando Patochus non eſt aliis grauioribus negotiis impeditus. Ita dixit P. Ioannes de Salas *in ſuis manuſcriptis*. 5.

Quoties teneatur Parochus audire ſubditum.

Exiſtimo, non poſſe vnam indiuiſibilem regulam aſsignari; ſed attendendum eſſe ad multitudinem pœnitentium, ad emolumentum, & ſtipendium Parochi, & potiſsimùm ad neceſſitatem illius, qui confeſsionem petit. Nam, ſi ille ſit in ſtatu peccati, & deſiderat remedium confeſsionis ad ſuam iuſtificationem puto, regulariter debere Parochum illum audire, ſi non habet alium, cui eius confeſsionem poſsit committere. Quia eiuſmodi pœnitentes, qui lapſi in peccatum mortale, remedium confeſſionis ſtatim quærant, pauci ſunt: qui enim facilè in mortalia labuntur, non ſolent eſſe moleſti nimiùm Confeſſario, nec adeò ſolliciti in procuranda breuiter confeſsione; quare ex hoc capite, & horum occaſione non cogetur Parochus graue onus ſubire. Aliunde verò cùm Medicus ſit ſuo- 6.

rum

tum ſubditorum. videtur teneri ad curationem eorum, qui graui vulnere percuſſi eius operam implorant ſicut Medicus corporalis ad hoc ipſum officium ſtipendio ſtatuo electus, non poſſet negare ſuam operam infirmis grauiter ægrotantibus, etiam cum aliquo incommodo, & labore ſuo.

7. *Quid, ſi propter deuotionem, aut Feſtum confiteri velit pœnitens.* Si verò pœnitens non veniat propter ſtatum peccati mortalis denuò commiſſi, in quo ſit; ſed propter deuotionem, aut Feſtum, in quo confiteri ſolet; tunc attendendæ videntur illæ aliæ circumſtantiæ: nam, ſi in oppido magno vnicus Parochus, exiguo ſtipendio accepto, deberet ſeptem, vel octo vicibus in anno audire mille ſubditos; grauiſſimum onus haberet, & improportionatum illi exiguo ſtipendio, quod ex beneficio habet. E contra verò, ſi in oppido paruo, vel etiam in magno pauci eſſent illi, qui confeſſionis frequentiam peterent, & redditus beneficij pingues eſſent; non ſolùm octo, ſed pluribus quidem vicibus teneretur audire pœnitentes: quia hoc onus non eſt conſiderandum ſeorſim reſpectu ſingulorum; ſed reſpectu totius Communitatis, à qua tota accipit ſtipendium ad inſeruiendum Communitati: quare debet conſiderari ſtipendium, quod accipit, non à ſingulis, ſed à Cómunitate; & obſequium, quod præſtat, non ſingulis, ſed toti Communitati. Vnde ſi eſſent multi, qui frequenter vellent confiteri abſque neceſſitate. & peccato mortali, vt dictum eſt, & ſtipendium tenue; reputaretur illud onus grauius: ſi verò in Communitate ſint pauci, qui ita frequenter confiteantur, non eſt graue onus, nec ſuperat obligationem.

8. Sicut in exemplo adducto Medici corporalis conducti à Communitate ſtipendio communi, & determinato, quod quidem ſi pingue eſſet, maiorem operam deberet exhibere, & inuiſere frequenter ſingulos infirmos, licèt ij eſſent multi: ſi verò ſtipendium eſſet tenue, & infirmi eſſent pauci, adhuc eos deberet frequenter inuiſere; quia illud totum obſequium Communitati exhibitum non ſuperat ſtipédium à Communitate datum. Denique, ſi ſtipendium eſſet tenue, & infirmi multi, non teneretur ad exquiſitam diligentiam adhibendam, frequentiùs inuiſendo, & aſſiſtendo: quia obſequium Communitati præſtitum ſuperaret nimis ſtipendium acceptum; & quia tenuitas ſtipendij ſupponit Medicum alia via, negotiatione, vel agricultura procuraturum ſibi reliqua ad victum neceſſaria: ſic etiam de Parocho, & Medico ſpirituali cum proportione iudicandum videtur, in quo etiam tenuitas ſtipendij ſupponere videtur, quòd debet ſibi reſeruare tempus ad procuranda, quæ ſibi ad vitam neceſſaria ſunt, non neglecta ſalute ſubditorum in neceſſariis, & adhibita mediocri diligentia, & aſſiſtentia ad iis inſeruiendum.

9. *Confeſſariū ſibi eligere pœnitēs non poteſt, Parocho eum audire nolente.* Demum duo obſeruanda ſunt Primum eſt, licèt Parochus requiſitus à ſubdito nolit eum audire, etiam quando tenebatur, non ideo ſubditum poſſe pro libito eligere ſibi, quem voluerit, Confeſſarium: nam illa non eſt commiſſio iuriſdictionis, ſed negatio actus debiti, vt notat benè Pater Vaſquez *dicto dub. 6. num. 4.* Secundo obſeruandum eſt, quæ dicta ſunt de Parochi obligatione ad audiendum ſubditum, magis habere locum in Prælato regulari, qui multo magis tenetur audire per ſe, vel per alios idoneos ſuum ſubditum volentem frequenter confiteri. *Quod magis procedit in ſubdito regulari reſpectu Prælati.* Nam, licèt non accipiat proprium ſtipendium à ſua Communitate; tenetur tamen ex officio, ad quod non conducitur pretio, vel ſtipendio; ſed eligitur vt totus ab bonum ſubditorum attendat, & inuigilet; & ideò aſſumitur homo ab eadem Communitate accipiens omnia neceſſaria, vt ad alia negotia non diſtractus, plena cura, & diligentia procuret bonum ſubditorum. Quare, dum ex parte ſubditi non ſit exceſſus ita, vt timeatur irreuerentia, vel nocumentum aliquod propter nimiam frequentiam, maximè ſi ſcrupuloſè fiat; non videtur neganda confeſſio frequens ſubdito religioſo, etiam quotidiana, & multò minùs Sacerdoti, qui quotidie ſolet celebrare.

§. 1. *Qui teneantur ex charitate audire confeſſiones.*

10. *Proprij Paſtores tenentur nō ſolùm ex charitate, ſed ex officio, & quando.* Reſtat de tertio capite obligationis ex charitate, de qua ſupponenda nobis ſunt principia magis recepta in materia de charitate, quæ hoc loco non ſunt examinanda: quibus ſuppoſitis, dubium commune in præſenti eſt, an cum periculo propriæ vitæ teneatur aliquando Sacerdos audire confeſſionem pœnitentis. Et quidem, ſi ſermo ſit de proprio Paſtore, quales ſunt Epiſcopi, Parochi, & ſimiles; ij non ſolùm ex charitate, ſed ex officio tenentur audire ſubditum conſtitutum, non ſolùm in extrema, ſed etiam in graui neceſſitate confitendi: appellatur autem neceſſitas extrema, à qua non poteſt homo ſuis viribus, ſine meo adiutorio, ſe liberare: grauis verò eſt, à qua poteſt, ſed cum magna difficultate ſe liberare. Vtraque poteſt contingere circa confeſſionem: nam, ſi aliquis morti proximus ſit in peccato mortali, & putet, non eſſe ſibi remedium aliud præter confeſſionem: quia nihil vnquam de contritionis remedio audiuit, nec venit illi in mẽtem, quomodo habenda ſit contritio: hic videtur eſſe in neceſſitate extrema confitendi, cùm non ſuppetat ei hic, & nunc remedium aliud ad obtinendam ſalutem. Ille autem, qui in ſimili periculo conſtitutus, poteſt quidem habere contritionem; ſed cum magna difficultate, dicitur eſſe in neceſſitate graui. Et in vtràque proprius Paſtor debet cum periculo vitæ ſuo ſubdito ſuccurrere: quia bonus Paſtor animam ſuam pro ouibus ſuis ponit, & magis obligatur Paſtor, quàm alij. Ergo ſi alij tenentur omnes in neceſſitate extrema, tenebitur Paſtor etiam in neceſsitate graui. Videantur Valentia 3. *tom. diſp.* 3. *quæſt.* 4. *punct.* 3. *poſt quartam aſſertionem.* Reginald. *lib.* 4. *cap.* 45. *num.* 336. *&* 348. *&* 357. Bonacina *diſput.* 3. *de primo præcepto Decalogi, quæſt.* 4. *punct.* 4. *n.* 5.

11. *Ij qui non ſunt proprij Paſtores, tenentur in neceſſitate extrema.* De aliis verò qui non ſunt proprij Paſtores, ſuppono cum communi, & veriori ſententia, teneri eos in neceſſitate extrema ſpirituali ſubuenire proximo, etiam cum periculo vitæ propriæ, v. g. baptizare puerum morientem iam ſine Baptiſmo: de quo videri poſſunt Valentia *loco citato,* Lorca 2. 2. *ſect.* 3. *diſp.* 28. *num.* 32. Suarez *de charit. diſp.* 9. *ſect.* 2. *num.* 3. Tanner. 2. 2. *diſput.* 2. *quæſt.* 3. *dub.* 4. *num.* 61. Coninch *de fide, diſput.* 25. *dub.* 7. *num.* 88. & alij, quos affert Lorca *loco citato.* Quare occurente ſimili neceſſitate extrema circa Sacramentum Pœnitentiæ, eodem modo tenerentur alij, qui Paſtores non ſunt, cum periculo propriæ vitæ.

12. *Quid in neceſſitate graui.* Difficultas eſt, quando non eſt neceſſitas extrema, ſed grauis: quia aliquis in mortis articulo, propter difficultatem, quã timet ad contritionem habendam,

Digitized by Google

habendam, petit confeſſionem; an teneatur Sacerdos, qui non eſt eius Paſtor, exponere ſe periculo vitæ, vt eum audiat. Affirmant Valentia, & Lorca *locis citatis*: Suarez etiam *loco citato, & in præſenti. diſp.32. ſect.1.num.1.*

Alij tamen probabiliter id negant. Nauarrus *in Summa, cap.24. num.9.* quem affert, & ſequitur Coninch *dicta diſp.25. num.89.* qui limitat obligationem ad caſum, quo moribundus exiſtens in peccato mortali ignorat omninò ſibi neceſſariam eſſe contritionem, aut quid ſi contritio, & quomodo debeat ſe ad illam excitare; & ideò non cogitat de illa habenda: quam ſententiam ſequitur etiam Bonacina *loco ſuprà citato, num.4.* Malderus 2.2. *quæſt.26.art.5.* & à fortiori eam tenent Boto *de tegendo ſecreto, membr. 2. quæſt.2. poſt 6. concluſ.* & Emmanuel Sà *verbo, Charitas, num. 4.* Ratio eſt: quia, dum proximus abſolutè poteſt ſe ipſum à periculo liberare; non ita meo auxilio indiget, vt debeam ego cum tam ingenti meo damno ei ſuccurrere, qui cum minori expenſa potuiſſet ſibi ſubuenire.

13. *Neceſſitas grauis Communitatis præferēda eſt damno priuato.* Ab hac regula excipi ſolet indigentia, & neceſſitas grauis totius Communitatis, quæ, licèt non ſit extrema; quia tamen communis eſt, debet præferri damno priuato. Ratio autem eſſe poteſt: quia in neceſſitate graui Communitatis vix fieri poteſt, quod non ſit neceſſitas extrema reſpectu aliquorum. Vnde, quando, peſte graſſante, ob carentiam Sacerdotis morerentur communiter abſque confeſſione, non videtur excuſandus ab obligatione graui ob periculum vitæ Sacerdos priuatus, licèt non eſſet Paſtor, ſi alij non ſubuenirent: quia, neceſſitas communis grauiſſima eſt; & vix fieri poteſt, vt reſpectu aliquorum non ſit extrema. Quod ad alios caſus ſimiles ob eamdem rationem extendi debet.

SECTIO II.

De obligatione interrogandi, docendi, corrigendi, & diſponendi pœnitentem.

14. *Qualiter debeat pœnitēs interrogari.* HÆ ſunt præcipuæ obligationes Confeſſarij in ipſo actu confeſſionis, de quibus, partim in ſuperioribus dictum eſt, partim in præſenti dicemus. Et in primis aduertendum eſt, apud Summiſtas inueniri plures interrogationes, quas debet Confeſſarius præmittere ante confeſſionem peccatorum in particulari. v.g. an fecerit examen diligenter ab vltima confeſſione; an impleuerit pœnitentiam ſibi impoſitam; an afferat dolorem, & propoſitum requiſitum; an debeat reſtitutionem pecuniæ, honoris, vel famæ, an habeat caſus reſeruatos, an excommunicationem aliquam & qualem. Nauarrus tamen *c.10.* dicit, hoc ſibi olim placuiſſe; ſed iam diſplicere: quia non eſt obligandus pœnitens dicere peccata ſua extra, vel ante confeſſionem: quod etiam dicere videtur Medina *in Summa, lib.1. cap.18.* Sed illa ratio parum viget: certum enim eſt, illa omnia cadere ſub ſigillo confeſſionis, vt fatetur idem Medina *lib.1. cap.7.* Meliùs tamen probari poteſt: tum, quia, vt in plurimum, erunt inutiles illæ interrogationes; tum, quia ex ipſa confeſſione cognoſci illa poſſunt, & aliunde ſæpè erit vtile confeſſionem audire, licèt poſteà non ſequatur abſolutio: quia ipſamet confeſſione emollietur cor pœnitentis, & concipiet dolorem, ac propoſitum, quo carebat, præſertim ſuperata iam illa difficultate, & labore confeſſionis. Vnde hac de cauſa *cap. Quod quidam, de pœnit. & remiſſ.* præcipitur recipi confeſſio horum, licèt ad abſolutionem nō ſint diſpoſiti. Illud tamen iudico vtiliſſimum, quòd pœnitens ignotus communiter interrogetur initio de tempore elapſo ab vltima confeſſione: nam id multùm iuuat ad numerum peccatorum poſteà meliùs percipiendum.

15. *Pœnitens interrogationibus an interrumpendus.* Quod verò aliqui monent, ne Confeſſarius pœnitentem interrumpat interrogationibus; ſed, ſi quid interrogandum, reprehendendum, vel monendum ſit, reſeruetur in finem, ne terreatur, vel turbetur ab iis dicendis, quæ præmeditatus fuerat; hoc in vniuerſum non probo: quia plura memoria Confeſſarij excident, præſertim ſi confeſſio breuis non ſit. Quare, ſi aduertatur obligatio reſtituendi, ſi ignorantia culpabilis, atque etiam conſcientia erronea circa aliqua, vel quid ſimile; ſatius erit ſuauiter eum ſucceſſiuè adiuuare: quod idem magis expedit circa numerum, ſpecies, circumſtantias peccatorum, quæ dicit: quæ omnia, ſi in finem reſeruentur, confuſionem, & obliuionem plerumque afferunt Confeſſario.

16. *An Confeſſarius obligationem habeat interrogandi pœnitentem.* Difficultas eſt, an Confeſſarius obligationem habeat interrogandi pœnitentem circa alia peccata, quæ non dicit; an verò poſſit contentus eſſe iis, quæ dicit ex ſe, non quærendo de aliis. Ioannes Medina *C. de confeſſ. quæſt. de confeſſ. dimidiat. iterand.* docet, quando Confeſſarius videt pœnitentem diligenter examinaſſe conſcientiam; ſed tamen videt, illum oblitum vnius peccati, quod fecit; non teneri illud in memoriam reuocare, niſi peccatum eſſet in damnum proximi: quia confeſſio illius peccati, neque eſt tunc neceſſaria ad integritatem, cùm confeſſio ſit formaliter integra, & præceſſerit diligens examen, vt ſuppono, neque eſt neceſſaria propter veniam illius peccati, cùm illud ſimul cum aliis indirectè remittatur in illa confeſſione. Quam ſententiam non facilè poſſe falſitatis conuinci, dicit Vaſquez *quæſt.93. art.3. dub.7. num.2.* & videtur eam probabilem æſtimare, cùm contrariam ſolùm probabiliorem eſſe dicat.

17. Eam tamen ſententiam reiiciunt alij Theologi cum Magiſtr. *in 4. diſt.19.* & Sancto Thoma *ibi, in fine litteræ*, Syluester, Antonin. Angelus, Nauarrus, Cano, quos affert, & ſequitur Suarez *in præſenti, diſp.32. ſect.3. num.7.* Et in primis conueniunt omnes, quòd quando omiſſio alicuius peccati prouenit ex defectu diligentis examinis, debet Confeſſarius illud in memoriam reducere; ſiue negligentia examinis fuerit culpabilis; ſiue etiam inculpabilis, & orta ex ignorantia, & tarditate pœnitentis, qui non ſcit meliùs ſe examinare, prout oporteret, vt fatetur Vaſquez *vbi ſuprà, num. 4.* Rurſus, quando Confeſſarius aduertit, pœnitentem ſcire, & poſſe ex ſe adhibere debitam diligentiam in examine, & de facto adhibuiſſe, non debet Confeſſarius aliam interrogationem addere, ſi neſciat, aliquid per obliuionem eſſe omiſſum.

18. Ex quibus probari poteſt, debere etiam Confeſſarium interrogare eum, qui diligenter ſe examinauit, ſi peccatum oblitus illud prætermittit: quia, ſi non eſſet interrogandus, qui ſatisfecit obligationi examinandi diligēter ſuam conſcientiam; neque etiam eſſet interrogandus ruſticus, qui multa omittit ob ruditatem, & ignorantiam; nam hic etiam diligenter ſe examinauit: quòd autem peccata taceantur propter obliuionem,

vel

vel propter ignorantiam, parum refert, cùm in iure obliuio, & ignorantia inculpabiles ſemper æquiparentur, & cum illa ignorantia potuit ſtare diligens examen iuxta capacitatem ſuam: & tamen omnes fatentur, ruſticum interrogandum: ergo & ille alius interrogandus erit, cùm eadem ſit ratio de vtroque.

19. Ratio autem a priori deſumi videtur ex officio Confeſſarij, qui Iudex eſt proferens ſententiam, non ſolùm circa illa peccata, quæ audit, ſed circa perſonam quam dum ſacramentaliter abſoluit, iudicat, illam debere reconciliari cum Deo, & quantùm ex ſe eſt, reconciliat: ad hoc autem oportet, quòd cognoſcat plenè totum ſtatum conſcientiæ pœnitentis, ad videndum, an ſit aliquid, quod obſtet eiuſmodi reconciliationi. Quare, quoties videt, non plenè manifeſtari ab ipſo pœnitente, debet ille ex officio inquirere: alioquin, ſi non haberet hanc obligationem inquirendi, & interrogandi, non ſolùm non deberet, ſed nec poſſet interrogare de aliis peccatis, ſed ſolùm deberet proferre ſententiam iuxta ea, quæ audit, nihil aliud interrogando. Certum eſt autem, poſſe Confeſſarium, quia iudex eſt, interrogare, imò debet id facere, vt conſtat *ex c. Omnis vtriuſque ſexus, de pœnitent. & remiſſ.* vbi dicitur: *Sit Sacerdos diſcretus, & cautus, more periti Medici, diligenter inquirens peccatorum circumſtantias.* &c. Et poteſt, non ſolùm circa illa peccata, ſed de aliis interrogare, vt plenè informetur, antequàm proferat plenam abſolutionem perſonæ: ergo debet ita facere; quia iudicium prudens ſemper prærequirit plenam informationem, & examen teſtium circa ea, quæ pertinent ad ſententiam proferendam.

20. Circa hoc tamen debitum interrogandi obſeruat prudenter Vaſquez *num. 5.* licèt ruſtici inueniantur negligenter examinari, non eſſe communiter dimittendos, vt ſe examinent, & redeant: quia de iis præſumitur, licèt millies ſe examinent, non fore magis aptos, quàm ſi ab ipſo Confeſſario breuiter interrogentur, & examinentur: id, quod nos *ſuprà* notauimus *diſp. 16. ſect. 14. n. 593.* vbi etiam latè probauimus, hoc examen, & interrogationem Confeſſarij debere fieri iuxta regulam prudentiæ, & non metaphyſicè, ſed moraliter, ac humano modo, ita vt Sacramentum non fiat oneroſum, ſed ſit facile remedium iuxta debilem hominum conditionem, prout à Chriſto fuit inſtitutum.

21. *Quid, ſi pœnitens neget peccatum.* Dubitari ſolet, quid facere debeat Confeſſarius, qui ſcit, pœnitentem commiſiſſe aliquod peccatum, quod neque ex ſe, neque etiam interrogatus confitetur. Doctores communiter dicunt, quando Confeſſarius id euidenter ſciret, & ſciret etiam euidenter, quòd non fuerit priùs alteri peccatum illud confeſſus, non poſſe illum abſoluere, cùm conſtet de defectu integritatis formalis. Ita Suarez *dicta ſect. 3. n. 9.* Henriquez *lib. 6. cap. 20. num 6.* Fagundez *lib 6. de ſecundo præcepto Eccleſiæ, c. 4. n. 38.* & alij communiter. Contrariam tamen ſententiam tenere videtur Megala *1. part. lib 1. c. 2. n. 12.* quia ſæpè contingere poteſt, quòd pœnitens habeat cauſam rationabilem, ſaltem in ſua apprehenſione, tacendi illud peccatum ad vitandum, v. g. damnum ſuum, vel alterius: poterit ergo ſæpè Confeſſarius exiſtimare quòd pœnitens ex rationabili cauſa id neget, ſaltem exiſtimata; atque adeò non eſſe defectum formalem, ſed ſolùm materialem integritatis requiſitæ.

In hoc non poteſt eſſe controuerſia, nec Suarez & alij negant, quòd quando dubitat Confeſſarius, an pœnitens licitè neget, ſaltem iuxta ſuam exiſtimationem, peccatum, quod commiſit; poſſit illum abſoluere. Suarez enim expreſsè dicit, non poſſe abſolui, quando euidens eſt Confeſſario, pœnitentem mentiri contra integritatem confeſſionis: in prædicto autem caſu non mentiretur, nec faceret contra integritatem confeſſionis; cùm poſſet vti æquiuocatione licita, & non violaret præceptum integritatis, cùm haberet legitimam cauſam excuſantem, ſaltem iuxta ſuam exiſtimationem. Omnes ergo debent conuenire, quòd ſi Sacerdos ſciat euidenter, pœnitentem ſacrilegè negare peccatum, non poteſt eum abſoluere; poſſe verò, ſi hoc non ſciat. 22.

Petes, quid, ſi Confeſſarius ex aliorum confeſſione euidenter ſciat, Petrum commiſiſſe tale peccatum, quod ipſe poſtea in confeſſione negat? Reſpondetur, repugnare, quòd ex aliorum confeſſione id euidenter ſciat, cùm tota illa notitia reſoluatur in teſtimonium alterius pœnitentis: quare magis debet credere ipſi Petro in ſua cauſa, quàm aliis.

§. 1. *An debeat Confeſſarius pœnitentem corrigere, & ei auferre ignorantiam circa peccata, quæ facit.*

HOc eſt ſecundum Confeſſarij munus, docere, & corrigere pœnitentem, cuius eſt Medicus, & Doctor. De quo, vltra alios, latè, & optimè agit Thom. Sanch *lib. 2. de matrim. diſp. 38. per totam.* Aliqui enim diſtinguunt de ignorantia iuris naturalis, & diuini, quam dicunt ſemper debere auferri à Confeſſario. Alij diſtinguunt de ignorantia circa ea, quæ omnes ſcire tenentur; vel de iis, quæ non omnes ſcire tenentur: quas diſtinctiones benè impugnat Suarez *in præſenti, diſp. 32. ſect. 4.* Videri etiam poteſt Vaſquez *quæſt. 93. art. 3. dub. 9.* 23.

Ignorantiam ex conſcientia erronea debet Confeſſarius à pœnitente auferre. Dicendum ergo breuiter eſt, quoties ignorantia eſt contra ipſum pœnitentem, qui ex conſcientia erronea putat eſſe peccatum id, quod reverà non eſt peccatum, debere omninò Confeſſarium eiuſmodi ignorantiam auferre, quæ maximum detrimentum pœnitenti affert. Similiter, quoties ignorantia eſt vincibilis, & culpabilis, debet eam auferre: quia, dum perſeuerat, pœnitens eſt indiſpoſitus ad abſolutionem, & non vitat, ſed cauſat peccatũ, & eius perſeuerantiam. Debet autem prudenter examinare ſtatum, & qualitatem ignorantiæ, an ſit culpabilis; ita tamen vt ipſo examine, ac interrogatione non det occaſionem dubitandi pœnitenti, & inferat ei malam fidem, quam anteà non habebat: quare ſolùm in cõmuni, & quaſi aliud agens debet interrogare, an habeat conſcientiæ remorſum circa aliquam materiam grauem.

Quando ergo ignorantia eſt inuincibilis, ſiue ſit facti, ſiue iuris humani, ſiue diuini, vel naturalis, debet cautè procedere: nam, ſi præuidet ignorantiam ablatam redundare debere in nouum peccatum pœnitentis, qui proſequetur faciens cũ peccato, quod priùs licitè faciebat; debet potiùs diſſimulare, dum non interrogatur. V. g. ſi videt pœnitentẽ eſſe in coniugio cum impedimento irritanti facto, non debet illud aperire, ſi ex hoc ſcãdalum ſequetur, & maius damnum pœnitentis, cuius maius bonum procurare debet. Quod locũ habet, 24. *An debeat auferre ignorantiam inuincibilem.*

etiamſi aliquando pœnitens dubitauerit: ſi tamen poſtea, propter aliorum conſilium, vel propter aliam cauſam, dubium depoſuerit, & iam nunc in bona fide inuincibiliter reperiatur. Item, licèt pœnitens confiteatur peccatum commiſſum in ipſo coniugio, v.g. contrahendo cum tali impedimento; ſi tamen non putet eſſe inualidum, non debet nullitatem aperire; ſed abſoluere à peccato commiſſo. Denique idem contingere poteſt, ſi ignorantia ſit circa matrimonium nondum contractum, ſed iam contrahendum: quod totum permittere poteſt Confeſſarius, quando ex manifeſtatione veritatis timet, quòd proſequetur cum mala fide ad faciendum id, quod abſque peccato tunc facit.

25. Dubium eſt, quid facere debeat Confeſſarius, quando coniux, cuius matrimonium eſt nullum, non vult reddere debitum viro, putans eſſe validum. Nam Soto *in 4. diſt. 18. q. 2. art. 4. ad* 2. dicit, non poſſe Confeſſarium dicere vxori abſolutè, quòd reddat debitum, cùm id ſit conſulere fornicationem; ſed debere dicere in genere, quòd coniuges tenentur reddere debitum. Hanc tamen diſtinctionem impugnat Sanchez *ibi n. 8.* cum aliis: quia illa verba in iis circumſtantiis eandem vim habent, ac ſi diceret: *Redde debitum.* Poterit ergo abſolutè dicere: *Tu teneris reddere debitum* quod veriſſimum eſt: quia in eo ſtatu, & cum tali bona fide tenetur ſub peccato reddere debitum.

26. *Ignorantia redundans in detrimentum proximi auferri debet.*

Limitant aliqui primò *ſuprà* dictam doctrinam, vt Confeſſarius teneatur docere pœnitentẽ, quando eius ignorantia redundat in detrimentum proximi: v. g. ſi bona fide poſſideat hæreditatem, quam Confeſſarius nouit ad alium pertinere: ſi exerceat contractum vſurarium, quem inuincibiliter ignorat eſſe talem. Sed Sanchez, & alij meliùs dicunt, etiam in hoc caſu debere tacere, quando non ſperat profectum, cùm eadem ſit ratio, & nihil profuturum ſit creditori, quòd Confeſſarius aperiat veritatem.

27. *Quid, ſi infamia notabilis, & ſcandalum ſequatur.*

Addit Sanchez *n.* 10. hæc omnia procedere, etiamſi Confeſſarius ſperet pœnitentem libenter monitionem ſuſcepturum; ſed tamen videt, remedium eſſe difficillimum, vt ſi ſcandalum, & infamia notabilis ſequatur. Quod etiam videtur ſentire Suarez *dicta ſect. 4. num.* 3. exemplum afferens de detrimento, quod filiis aduenire poteſt ex ſeparatione, v.g. matrimonij. Ratio autem eſſe poteſt: quia officium docendi, quod Confeſſario competit, ſicut non obligat cum grauiſſimo detrimento proprio; ſic nec cum tali detrimento alieno, quando res ipſa propter ignorantiam inuincibilem fit ſine peccato. Cùm enim doctrina ipſa ordinetur ad bonum pœnitentis; conſiderare oportet, & ponderare vtrumque malum, nempe, illud malum violationis legis Dei materialis, & abſque peccato; & illud aliud malum ac detrimentum temporale, quod incurretur ex monitione, & ex ablatione ignorantiæ: poteſt enim hoc aliquando illi præpondetare; & tunc omittenda erit admonitio. Extra hos verò caſus, quando ſperatur profutura admonitio ſine ſcandalo, & detrimento graui, debet Confeſſarius pœnitentem docere, ſiue ignorantia ſit facti, ſiue iuris diuini; vel humani, vel naturalis: quia Confeſſarius, vel eſt Paſtor ex officio, vel tunc ſaltem tenet locum proprij Paſtoris ex eius delegatione: ad Paſtorem autem pertinet docere ſubditos, quæ neceſſaria ſunt ad ſeruandam legem Dei.

Quid, ſi pœnitens tunc non credatur moni-a æquo animo recepturus, propter difficultatem.

Hinc infertur, idem dicendum eſſe, quando pœnitens ſub peccato mortali tenetur ad aliquid adeò difficilè, vt non credatur tunc æquo animo recepturus, & alia vice meliùs ſuſcepturus iudicetur: poterit enim tunc relinqui in ſua bona fide, quæ à peccato excuſat, & admonitio ſeruari in meliorem opportunitatem, ne deterritus abſtineat à confeſſione, & maius detrimentum patiatur.

Addunt aliqui ſecundò, quando Confeſſarius veriſimiliter credit, ipſo tacente, alium non ita cautum rem manifeſtaturum, qui imprudentiùs medebitur illi malo; tunc meliùs facturum Confeſſarium ſuauiter tunc admonendo, niſi remedium ſit intolerabile. Ita Cano *relect. de pœnit. part. 5. Id verò intelligendum eſt.* Quæ tamen limitatio non placet Thomæ Sanchez *numer.* 13. quia caſus non continget moraliter: & licèt moralis eſſet, Confeſſarius faceret, quod in ſe eſt tacendo: culpæ autem alterius Confeſſarij imprudentis imputabitur poſteà admonitio malè facta. Cæterùm, adhuc exiſtimo veram Cani limitationem: quia, cùm tota hæc admonitio, vel eius omiſſio ordinari debeat ad bonum pœnitentis; conſequens eſt, vt quando attentis omnibus circumſtantiis indicatur vtilior admonitio, quàm ſilentium, fieri debeat. Sic autem indicaretur in illo caſu: quia inter circumſtantias debet etiam attendi ad periculum illud maioris mali ex ſequenti admonitione imprudenti: ergo meliùs ſatisfaciet muneri ſuo primus Confeſſarius admonendo, quàm tacendo. 28.

Similiter admonendus eſt pœnitens, ſi credatur alium Confeſſarium rem manifeſtaturum.

Quid verò, ſi pœnitens interroget Confeſſarium, vel Doctorem de re illa? Reſpondetur, tunc debere veritatem aperiri: quia iam illa taciturnitas eſſet erroris approbatio, quod nunquam licet. Ita Soto, Ledeſma, Corduba, Angles, Henriquez, Aragon, Medina, & alij, quos refert, & ſequitur Sanchez *num* 14. Idem docet Suarez *dicta ſect. 4. n. 2.* Addit verò Sanchez cum aliquibus: quando pœnitens non cum dubio, ſed ex ſcrupulo interrogaret, poſſe Confeſſarium tacere, vel reſpondere, quòd deponat ſcrupulum: quia ſcrupulus non impedit bonam fidem, nec ignorantiam inuincibilem, quæ illum excuſat. Hoc tamen non videtur ſatis conſequenter dici: quia, etiamſi pœnitens ex ſcrupulo interroget, non poteſt Cõfeſſarius affirmare licitum, quod eſt illicitum: ergo nec poterit tacere: quia ſilentium Confeſſarij, propoſita interrogatione, pœnitens interpretatur affirmationem, & per conſequens Confeſſarij auctoritate faceret, quod priùs ex ignorantia faciebat. Vnde alij meritò etiam in caſu ſcrupuloſæ interrogationis idem dicunt, Soto, Angles, Bartholom à Ledeſma, Ludouic. Lopez apud Sanchez *dicto num.* 14. Poſſet quidem Confeſſarius in illo caſu fingere, ſe non audiiſſe, vel non attendiſſe, vel oblitum fuiſſe reſpondere, vt ſic remaneat pœnitens in eâdem bona fide, quam priùs habebat; non tamen ipſius auctoritate confirmata. 29.

Quid quando interrogatur Confeſſarius?

Limitari etiam ſolet tertiò, quando illa ignorantia non redundat in malum contra bonum commune: quia bonum publicum præponderat bono priuato pœnitentis. Exempla ſunt, quando Parochus inuincibiliter habet opiniones erroneas, quas ſubditis ingerit circa mores. Idem eſſet, ſi aliquis bona fide putat, ſe eſſe Sacerdotem, cùm non ſit, cuius ignorantia redundat in damnum commune eorum, qui ab eo Sacramenta irrita ſuſcipiunt 30.

Quid, ſi ignorantia ſit contra commune bonum.

piunt. Item, ſi eſſet publica fama, & ſcandalum de nullitate matrimonij; coniux autem ipſe eam ignoraret.

Vel contra fidem.

Hoc ipſum dicendum videtur, quoties ex ſilentio Confeſſarij pœnitens inferret aliquod dogma falſum contra fidem, vel mores, vt, ſi inde colligeret, poſſideri poſſe licitè plura beneficia curata; vel poſſe ſine iuſta cauſa non reſideri cum diſpenſatione; vel licere fornicationem, aut debellare infideles ſine alio titulo legitimo: quæ omnia, ſi ſemel haberentur ex tacita approbatione Confeſſarij, iam redundaret illud ſilentium in damnum commune, cùm omnibus nocere poſſet illa opinio, ſi paulatim ſpargeretur.

Quid, ſi ſcandalum pœnitentis breue ſit.

Limitatur quartò, quando ſcandalum pœnitentis, quod timetur, breue, & momentaneum ſit; & ſpes ſit, quòd licèt tunc non habeat effectum; breui tamen admonitionis fructus habebitur. Sic Adrianus, Ioan. Medina, Cano, & Corduba, quos refert, & ſequitur Sanchez *n.16.* quorum aliqui addunt, meliùs eſſe admonere pœnitentem poſt abſolutionem, ne impediatur fructus Sacramenti.

31. *Quid, in dubio de profectu.*

Reſtat difficultas, quando Confeſſarius, nec ſcit profuturam admonitionem, nec etiam ſcit obfuturam. an in dubio debeat docere pœnitentem: de quo nihil inuenio apud prædictos Auctores. Et quidem, ſi dubitat de profectu, ſed non timet damnum, certum eſt, quòd teneatur admonere, tam ex charitate, quàm ex officio Magiſtri, & Paſtoris, vt in ſimili docet Iacobus Granado *a.2.controu.3.tract.12.diſp.1.num.6.* de eo, qui dubitat, an correctio fraterna ſit profutura. Quando verò dubium eſſet, an profutura, vel obfutura ſit admonitio; tunc videtur bona illa regula, quā circa eamdem correctionem fraternam adhibet Filliucius cum aliis *tom.2. tract. 28.c.6.n.335.* vt comparetur vtilitas, & damnum: & gradus timoris, ac ſpei; ac omnibus penſatis illud eligatur, quod præponderare iudicatur. Cùm enim finis admonitionis, vel ſilentij, ſit bonum pœnitentis, vel etiam bonum publicum, quando illud interuenit: in illam partem debemus inclinare, quæ ſecundùm præſentem ſtatum eligibilior eſt: quod tamen non eſt metaphyſicè conſiderandum, ita vt, ſi paruus ſit ex altera parte exceſſus ſit culpa grauis oppoſitum facere.

32. *An Confeſſarius metu irregularitatis debeat nō docere pœnitentem.*

Ad hanc eandem obligationem docendi pœnitentem pertinet aliud commune dubium, quando pœnitens, cùm ſit Iudex, non ſatisfacit debito ſuo condemnandi reum pœna capitis, an debeat Confeſſarius illum docere, & hortari ad id faciendum: an verò propter irregularitatem debeat tacere. Aliqui enim dicunt, eſſe irregularem, ſi in caſu aliquo particulari dicat, debere occidi aliquem reum, vel id pœnitenti conſulat: ſed debet tunc reſpondere, vt conſulat Iureconſultos, & videat, quid leges præcipiant. Ita Henriq. *lib.14.de irregul.c.16.n.4.* Auila *de cenſur.p.7.diſp.5.ſect.2.dub.6.concl.2.* Alij dicunt, Confeſſorem poſſe dicere, quid dictent leges in communi, nihil aliud præcipiendo, aut conſulendo in particulari, nec dicendo, quid ipſe ſentiat. Ita Molina *de iuſtitia, tom.4.tract.3 diſp.74.num.4* Ioan de la Cruz *in direct. conſcientiæ, part.2.de irregularit.dub.5. concluſ.4.* Bonacina cum aliis, quos refert *diſput.7.de cenſuris, q.4.punct.1. n.7.* quibus conſentit Suarez *de cenſuris, diſp.47 ſect.1.n. 8.*

33. Hoc tamen difficile eſt: quia reuerà illa verba generalia in illis circumſtantiis, & præſertim in actu confeſſionis æquiualent conſilio, vel præcepto occidendi hunc reum: quare probabile mihi videtur, quod alij dicunt, non incurri irregularitatem à Confeſſario propter tale conſilium, vel præceptum: quam ſententiam tenuit P. Vaſquez, vt refert Luiſius Turrianus *de cenſuris, lib.9.diſp.66. dub.4.* qui eamdem ibi ſequitur: *&* *2.2.tom.1.diſp.93.dub.2.* & Diana *2.tom.tract.5.miſcell.reſol.80.* Quæ opinio redditur magis ſecura ex alia, quam ex eodem Vaſquez refert, & ſequitur idem Turrianus *dicta diſp. 66. dub.3.* quæ dicit, irregularitatem ex defectu lenitatis non incurri à perſonis priuatis: ſed à ſolis iis, qui ſpectant ad iudicium, & Miniſtris iuſtitiæ, vt Iudice, tabellione, Aduocato, Procuratore, accuſatore, teſte, &c. non verò ab aliis, qui ſunt extra iudicium: quia in iure non inuenitur pro illis talis irregularitas impoſita. Ex qua doctrina quæ probabilis eſt, ceſſat omninò ſcrupulus in caſu noſtro.

Sed tunc redit difficultas, an, ſi Confeſſarius videat, Iudicem non peccare: ſed bona fide, & cum inuincibili ignorantia velle abſoluere reum, quem damnare debet ad mortem, debeat illum admonere de ſuo debito: an verò poſſit illum relinquere in bona fide. Certum mihi eſt, debere eum corrigere, ſi ſcienter, vel cum ignorantia craſſa, vel vincibili procedit, & abſoluit, quem licitè non poteſt abſoluere: quia tum non eſſet diſpoſitus Iudex ille ad abſolutionem ſacramentalem. Quando verò procedit bona fide, & cum ignorantia, vel inaduertentia inculpabili: rurſum diſtinguendum eſt iuxta *ſuprà* dicta. Nam ſi pœnitens habebit magnam difficultatem in proferenda ſententia capitali, atque adeò timeatur maius malum pœnitentis, vel ſcandala, aut perturbationes, &c. diſſimulare debet Confeſſarius. Si verò è contra ex ignorantia illa Iudicis, & omiſſione iuſtæ ſententiæ ſequitur damnum publicū, v.g. abſolutio talis delinquentis, qui multùm nocebit populo, vel ſcandalum publicum de contemptu iuſtitiæ; debet moneri pœnitens, quidquid ex monitione conſequatur. Denique, ſi ex illa ignorantia, & omiſſione iuſtæ ſententiæ non conſequitur aliud damnum: dubitari poteſt, an Confeſſarius debeat Iudicem admonere de ſua obligatione, quam inuincibiliter non aduertit, ſi credit eum admonitionem benè accepturum, & facilè obtemperaturum. Nam ex vno capite videtur ſemper ex monitione ſequi damnum alicuius, nempe, ipſius puniendi: quare ſicut propter damnum liberorum dicunt aliqui poſſe Confeſſarium tacere pœnitenti impedimentum, & nullitatem matrimonij; cur propter damnum rei puniēdi non poterit tacere iniuſtitiam ſententiæ, quam Iudex cum ignorantia inuincibili vult proferre? Ex alio tamen capite vrget regula generalis, quòd Confeſſarius debet corrigere pœnitentem in iis, in quibus per ignorantiam peccat, ſaltem materialiter. Damnum autem, quod inde reſultat delinquenti, non videtur excuſare: quia illud ipſum eſt bonum reipublicæ, cui multum expedit, quòd delinquentes puniantur, & iuſtæ leges obſeruentur. Neque enim, quodcunque damnum alicuius excuſat, alioquin numquam Confeſſarius deberet monere pœnitentem de obligatione reſtituendi, quàm inuincibiliter ignorat, etiamſi ſciat, profuturam admonitionem: quia, nimirum, inde conſequitur damnum ipſius pœnitentis in iis, quæ bona fide poſſidet: quod tamen nemo concedit. Ergo ſimiliter in caſu noſtro dicendum eſt.

34. *An poſſit Iudicem relinquere in bona fide.*

35. Ego quidem exiſtimo, caſum illum vltimum moraliter contingere: nam, vel res eſt clara, & certa, quòd debeat reus puniri; & tunc Iudice non ſatisfaciente ſuo debito, ſcandalum publicum oritur, ratione cuius Confeſſarius deberet admonere pœnitentem de ſua obligatione propter bonum commune. Si verò res non ſit clara, & certa, non pertinet ad Confeſſarium partes accuſatoris ſuſcipere, vt agat contra reum; ſed debet ſeriò admonere Iudicem, vt conſulat bene Doctores, & leges, nec facilè procedat ad abſoluendum intuitu clementiæ, niſi fundamenta habeat ad probabiliter ſaltem iudicandum, quòd poſſit abſolui. Si denique fingamus, certam eſſe obligationem condemnandi reum, eámque latere Iudicem, & alios præter Confeſſarium; tunc ſeruanda eſſet regula generalis de inſtruendo pœnitente in iis, quæ ob ignorantiam delinquit. Sed meo iudicio prudentiùs ageret Confeſſarius, ſi, dum ab illo non interrogatur, aliquantulùm differret confeſſionem, quæſito aliquo prætextu, vel certè fugeret occaſionem audiendi pro tunc Iudicem, donec reus eſſet abſolutus, ne ſuſciperet odioſum illud munus admonendi, & inſtruendi Iudicem contra reum, quem volebat abſoluere: neque enim extra confeſſionem obligaret præceptum meræ fraternæ correctionis ad corrigendum Iudicem in ea materia, in qua ob ignorantiam inculpabilem ipſe non peccabat, & cum tanto damno delinquentis capite damnandi.

36. *Quid de Confeſſario rei.* Hinc infero obiter primò, eodem ferè modo loquendum eſſe de Confeſſario, qui reo conſulit, vt fateatur crimen, quod licitè non poteſt negare, licèt ea de cauſa interficiendus ſit; vel, quòd non appellet à ſententia capitali, à qua licitè non poteſt appellare. De quo dicendum ſimiliter eſt, non incurrere ea de cauſa irregularitatem, licèt pœnitens ob eius conſilium moriatur, vt obſeruat Cornejo *in 3. part. S Thomæ, tract. de irregul. diſp. 11. dub. 1. q. 4.* Debet etiam diſſimulare cum pœnitente, quando videt illum in bona fide, qua putat ſe non teneri ad confitendum crimen, nec imponere illi tale onus, dum non interrogatur ab ipſo, ſi præuidet, eum difficilè reducendum ad confitendum crimen, prout regulariter præſumi poteſt: præſertim cùm ſit multorum ſententia negans talem obligationem crimen confitendi cum periculo vitæ, vel mutilationis membrorum, de qua *in tract. de iuſt. & iure.* Denique, quando Confeſſarius iudicaret, reum obligari ad confitendum crimen; prudenter ageret ſi, dum ab illo non interrogatur, pro tunc confeſſionem differret, & relinqueret eum in ſua bona fide; donec, negato crimine, & tranſacta iam illa occaſione adeò vehementi, poſſet illum audire abſque obligatione docendi eum, qui, vt ſuppono, non eſſet iam ampliùs à Iudice examinandus.

37. *Quid de Confeſſariis Principum.* Infero ſecundò, quid dicendum ſit de obligatione, quam habent Confeſſarij Prælatorũ, Principum, Gubernatorum, & ſimilium, quando vident, aut ſciunt ipſos non ſatisfacere reuerà ſuo debito circa collationem beneficiorum, electionem miniſtrorum, ſubditorum gubernationem, circa eleemoſynas ex ſuperfluis faciendas de redditibus eccleſiaſticis; & alia ſimilia: de quibus illud notandum eſt, rarò contingere, quòd ignorantia ſit inuincibilis, & inculpabilis: item, rarò contingere, quòd ignorantia illa non afferat ſecum ſcandalum in ſubditis, qui facilè putant licita, quæ à Prælatis, & Principibus fieri vident vel certè non afferat damnum commune: quare regulariter Confeſſarius tenetur admonere pœnitentem, quicumque ille ſit, de ſua obligatione; nec ſatisfacit ſuo muneri, abſoluendo à peccatis, quæ pœnitens dicit; ſed potiùs imponit ſuis humeris peccata cætera, & errores, quos in pœnitente diſſimulat, & cæco cæcum ducente, ambo in æternam foueam cadent. Si formidat ergo potentis faciem, non aſſumat ſibi Paſtoris officium; ſed modeſtè ſe excuſet, tamquàm minùs aptus ad illud onus portandum. Hæc autem dicta ſunt de Confeſſario, qui ſcit, pœnitentem non ſatisfacere reuerà ſuo debito. Si autem hoc non ſcit, ſed habet rationem dubitandi, interroget pœnitentem, qualiter ſe gerat in his: ſi verò dubium Confeſſarij ſit circa ipſum ius, & obligationem pœnitentis, conſulat Auctores, atque etiam homines doctos, & pios, ſaluo tamen ſigillo confeſſionis & tunc, ſi errorem pœnitentis inueniat, modeſtè moneat rationem in promptu habens ſuæ monitionis. Denique, ſi viderit ignorantiam pœnitentis eſſe inuincibilem, neque ex illa ſequi ſcandalum, aut damnum commune; è contra verò admonitionem futuram in maius malum pœnitentis, aut allaturam ſcandala, vel incommoda *ſuprà* enumerata; poterit diſſimulare iuxta regulas *ſuprà* traditas.

Reſtat, circa hanc ipſam obligationem corrigendi pœnitentem, aliud vulgare dubium, an debeat Confeſſarius ſequi opinionem pœnitentis, qui dicit, ſibi licere aliquid quod Confeſſarius illicitum opinatur. Continget enim ſæpè, quòd Confeſſarius pœnitentem moneat, hic verò ſe excuſet, dicendo, ſe conſuluiſſe alios, qui dicunt, id eſſe licitum, ſub quorum auctoritate ipſe ſecurè operatur.

§. 2 *An poſſit, vel debeat Confeſſarius ſequi opinionem pœnitentis contra propriam ſententiam.*

Plures fuerunt ſententiæ antiquiores de hoc puncto. Prima, & ſatis communis diſtinguit de Sacerdote proprio, & delegato: hunc dicit, non debere ſequi ſententiam pœnitentis contra propriam, illum verò dicit debere. Hanc tenent Conradus, Antoninus, Angelus, Syluester, quos affert Thom. Sanch. *lib. 1. in Decalog. c. 9. n. 27.* qui ferè omnes addunt, neque etiam poſſe delegatum ſe conformare opinioni pœnitentis. 38.

Secunda ſententia eſt Ioannis Medinæ *Cod. de confeſſ. queſt. de confeſſione dimidiata iteranda, verſ. Sequitur tam.* qui dicit, quando agitur de damno tertij, obſeruandam eſſe illam diſtinctionem de Confeſſario proprio, vel delegato: quando vero non agitur de damno tertij, vtrumque debere ſe conformare opinioni probabili pœnitentis.

Tertia ſententia communis iam, & vera eſt, vtrumque Confeſſarium poſſe, & debere ſemper ſequi opinionem probabilem pœnitentis. Hanc tenent Suarez *in præſenti, diſp. 32. ſect. 5.* Vaſq. *in 1. 2. diſp. 62, c. 7. n. 39. &* 40. Salas *ibid. tract. 8. diſp. vnica, ſect. 9. à n.* 82. Victoria, Sotus, Nauarrus, Ledeſma, Henriquez, Azor, Rodriguez, Sayroo. Valentia, & alij, quos afferunt, & ſequuntur Sanchez, *vbi ſuprà, n. 28.* & Diana *tom. 1. tract. de opin. probab. reſo.* 11. Et quidem, quòd poſſit, non 39.

videtur

Digitized by Google

videtur, dubium, cùm vnuſquiſque poſſit in ſua cauſa ſequi opinionem probabilem; quantò magis in cauſa aliena poterit permittere, illum alium eam ſequi? Quòd autem debeat ſe conformare, probatur: quia, licèt Confeſſarius delegatus poſſet non audire confeſſionem; ea tamen audita, non poteſt non proferre ſententiam, ſi pœnitens eſt legitimè diſpoſitus ad abſolutionem: eſt autem diſpoſitus pœnitens quia iuxta opinionem probabilem operatur; cùm nemo teneatur in operando ſequi opiniones probabiliores; ſed poſſit ſequi probabiles, regulariter loquendo: ergo non poteſt Confeſſarius negare ei abſolutionem.

40. Obiiciunt aliqui: Iudex non poteſt proferre ſententiam ſecundùm opinionem probabilem relicta probabiliori: ſed Confeſſarius eſt Iudex: ergo non poteſt iudicare ſecundùm opinionem probabilem pœnitentis, relicta ſua probabiliori. Reſpondetur, conceſſa maiori de Iudice in humanis, de qua dixi *in tract. de Iuſtit.* & conceſſa minori negando conſequentiam: quia Iudex in humanis habet illam obligationem, eò quòd à Republica, vel à Principe ſit cõſtitutus ad diligenter inueſtigandam veritatem in litibus occurrentibus, cui debito non ſatisfacit, ſi relicta ſecuriori via inueniendi veritatem, eligit minùs ſecuram. At verò Confeſſarius non conſtituitur ad inueſtigandam veritatem circa ius, ſed circa factum; an, ſcilicet, ipſe pœnitens peccauerit, & ad abſoluendum, quem inuenit rectè diſpoſitum; quare debet illum abſoluere, quem inuenit habere dolorem, & propoſitum ſeruandi omnia mandata Dei eo modo, qui ſufficit ad non peccandum, ad quod ſufficit operari iuxta opinionem probabilem.

41. *Quid ſi opinio non probabilis æſtimetur probabilis.*

Contra hæc tamen videtur eſſe difficultas non leuis: quia, ſi Confeſſarius tenetur ſequi opinionẽ probabilem pœnitentis, eò quòd pœnitens tũc eſt diſpoſitus ſufficienter ad abſolutionem: ergo debebit Confeſſarius pœnitentis opinionem ſequi, quam pœnitens æſtimat eſſe probabilẽ, licèt Confeſſarius ſciat, vel iudicet, non eſſe probabilem: quia tunc etiam pœnitens eſt ſufficienter diſpoſitus ad abſolutionem; parum enim refert, quòd opinio in ſe non ſit probabilis; ſi tamen in exiſtimatione pœnitentis ſit probabilis; nec ipſe obligatur ad ſequendas opiniones re ipſa probabiles; ſed quas ipſe exiſtimat eſſe probabiles: ſi ergo vult ſeruare legem Dei iuxta ſententiam, quam putat eſſe probabilem, non peccat; & per conſequens erit ſufficienter diſpoſitus ad abſolutionem. Poteſt autem hic caſus frequenter occurrere: imò hic eſt caſus, qui in ordine ad praxim difficultatem habet: numquam enim Confeſſarius pœnitenti diſſentit, eò quòd pœnitens velit ſequi opinionem probabilem; ſed, quia Confeſſarius contendit, non eſſe probabilem, nec tutam, quam pœnitens è contra contendit eſſe probabilem, & ſecuram. Contingit autem ſæpè, quòd Confeſſarius dicat, aliquid non poſſe abſque peccato fieri, debere reſtitui, abſtinendum à tali contractu vſurario, vel alia ſimilia; pœnitens autem reſpondet: Ego ſcio, quid debeam in hoc agere: conſului homines doctos, & ſcio, me poſſe licitè hoc facere. Tunc ergo videtur eſſe perplexitas pro Confeſſario: quia debet credere in eo foro pœnitenti pro ſe, & contra ſe: cùm ergo pœnitens affirmet, ſe feciſſe, quantum debebat, vt obſeruaret legem Dei, & habere iudicium prudenter probabile, quòd licitè faciat id, quod facit; debet hoc Confeſſarius credere: ſi autem id credit, iam poterit, & debebit abſoluere eum, quem legitimè diſpoſitum inuenit ad abſolutionem recipiendam.

Videntur autem afferri poſſe pro hac parte, quæ Doctores obiter dicunt in hoc puncto: nam Palatius *diſtinct. 17. diſp. penult. prope finem*, indicat, quòd ſi Confeſſarius non poteſt conuincere pœnitentem, nec perſuadere illi ſuam ſententiam, alioquin ſibi certam; tunc Parochus tenetur eum abſoluere: delegatus autem tunc ſolùm, quando non eſt in præiudicium tertij. Mercado *de contract. c. 15.* dicit, ſi opinio pœnitentis ſit error, non debere Confeſſarium ſe illi conformare: quare videtur in aliis caſibus ſupponere, quod poſſit ſe conformare. Soto *diſtinct. 18. q. 2. artic. 5. ad 5.* & Valent. *3. tom. diſp. 5. quæſt. 7. punct. vlt. in fine*, quos refert, & ſequitur Sanchez *vbi ſuprà, num* 30. dicunt contra Emman. Rodriguez, quamuis Confeſſarius putet falſam opinionem pœnitentis, ſi probabilis reputetur inter Doctores probatæ auctoritatis, debere ſe illi conformare: quia tunc eatenus dicitur Confeſſarius ſe illi opinioni conformare, quatenus illam permittit pœnitenti; non autem quaſi ſequatur eam. In qua ratione videtur Sanchez ſupponere, quòd Confeſſarius non poſſet ipſe ſequi illam opinionem, ſed ſolùm alteri permittere, atque adeò quòd Confeſſarius non exiſtimet illam verè probabilem: alioquin poſſet ipſe etiam illam ſequi. 42.

43. *Opinio non ſolum ſufficit quod ſit pœnitenti probabilis, ſed debet eſſe talis.*

In contrarium verò eſt, quod communiter tenent Doctores, qui, quando dicunt Confeſſarium poſſe, & debere conformare ſe cum opinione pœnitentis; addere ſolent: *dummodo illa probabilis ſit.* Sic addit Sanchez *paulò antè* allegatus, dicens, debere ſe conformare, licèt falſam exiſtimet illam ſententiam: *Si probabilis reputetur inter Doctores probatæ auctoritatis.* Quam limitationem ex aliis Auctoribus refert, & approbat Diana *dicto tractat. de opinione probabili, reſol.* 11. Eodem modo loquitur Suarez *dicta ſect. 5. num.* 3. proponens quæſtionem ſolùm, quando pœnitens adhæret opinioni probabili: & Victoria *in Summa*, vbi de confeſſione, *num.* 177. (in alia editione *num.* 164.) dixit, ſi opinio pœnitentis eſt improbabilis, non debere abſolui à Confeſſario. Ratio etiam videtur clara: quia ſi ſufficeret, quòd pœnitenti appareret probabilis ſua ſententia, licèt Confeſſarius ſciret eſſe improbabilem; ad hoc, vt poſſet pœnitenti eam permittere, ſequeretur, quòd poſſet etiam eam permittere, licèt Confeſſarius ſciret eſſe erroneam, quando non poteſt pœnitentem conuincere; atque adeò deberet etiam eum abſoluere: quia poſſet etiam contingere, quòd pœnitens ab aliquo, quem ipſe æſtimat magis doctum, quàm Confeſſarium, acceperit ſuam opinionem, atque ideò non teneatur magis credere Confeſſario, quàm illi alteri, ac per conſequens non carebit diſpoſitione debita ad abſolutionem. Pone ergo, pœnitentem in eo eſſe errore inculpabiliter, quòd vſura ſit licita, quia id audiuit, aut credidit, ſe audiiſſe ab homine docto, cuius auctoritati non præponderat auctoritas Confeſſarij, tunc pœnitens non tenetur credere magis Confeſſario: ergo, licèt non proponat vitare vſuram, habet diſpoſitionem debitam ad abſolutionem: quod idem dicendum eſſet, ſi crederet licitam ſimplicem fornicationem, vel alia ſimilia. Conſequens autem videtur manifeſtè abſurdum: ergo non ſufficit, quòd pœnitenti ſit probabilis opinio; ſed requiritur, quòd verè ſit

talis propter auctoritatem, aut rationes, quas pro ſe habet, vt æſtimetur communiter probabilis.

Confirmatur: quia, quando Doctores dicunt, eum, qui abſoluit iuxta opinionem probabilem, validè abſoluere, licet opinio falſa eſſet, Eccleſia concedente tunc iuriſdictionem, & ſupplente defectum; non hoc intelligunt de abſoluente iuxta opinionem, quam Confeſſarius propter ſuam ignorantiam exiſtimabat probabilem, cùm reuerè probabilis non ſit; ſed de abſoluente iuxta opinionem, quæ verè ſit probabilis, & talis debeat exiſtimari: alioquin omnes ferè, qui abſoluunt, putantes falsò, ſe habere iuriſdictionem, illam acciperent ab Eccleſia; quia fere omnes exiſtimant, quantùm ex ſe eſt, probabiliter, imò & aliquando firmiter credunt, ſe habere iuriſdictionem: ergo ſimiliter, quando dicunt Confeſſarium debere ſe conformare ſententiæ probabili pœnitentis; intelligunt de ſententia, quæ verè probabilis ſit, non quæ probabilis appareat pœnitenti propter ſuam ignorantiam, cùm probabilis non ſit.

45. In hoc diſtinguendum in primis eſt de opinione, quæ verſatur circa ipſum Sacramentum Pœnitentiæ conficiendum, vel quæ verſatur circa alias obligationes pœnitentis: nam, ſi verſetur circa hoc ipſum Sacramentum, certum eſt, quòd quantumcunque pœnitens iudicet, vel opinetur poſſe fieri Sacramentum; ſi Confeſſarius non putet ſaltem probabilem eſſe talem opinionem, non poterit ſe conformare opinioni pœnitentis: v. g. ſi Confeſſarius iudicat, pœnitentem non habere ſufficientem diſpoſitionem, vel non feciſſe ſufficiens examen, vel ſe non habere iuriſdictionem; non poterit abſoluere, licèt pœnitens contrarium opinetur, niſi Confeſſarius ſaltem exiſtimet, opinionem pœnitentis eſſe probabilem. Ratio eſt clara: quia tunc non ſolùm agitur de permittenda pœnitenti ſua opinione, ſed de amplectenda illa in operatione propria, vt Confeſſarius operetur iuxta illam: quod non poteſt facere, niſi iudicet, illam eſſe probabilem.

46. Deinde, quando agitur de corrigendo pœnitente, qui vult retinere rem alienam, vel pluralitatem beneficiorum, vel quidquam aliud agere iuxta opinionem, quam putat eſſe probabilem; debet prudenter aduertere Confeſſarius, ne, ſine maturo examine, & debito conſilio, iudicet improbabilem ſententiam, quam ipſe non tenet. Rurſus contingit aliquandò, quòd vir doctus, qui vim argumenti attento ſtudio magis penetrauit, videat, quòd fundamenta contrariæ ſententiæ ex æquiuocatione procedunt, vel ex falſo fundamento; & ideò apud ſe illam iudicet improbabilem, & ſine fundamento: non tamen ideò debet pœnitentem obligare ad eam deſerendam: quia, licèt illa ſententia apud ipſum ſit improbabilis, apud alios tamen multos, & doctos, qui rem ita accuratè non penetrarunt, exiſtimatur adhuc vera, & per conſequens eſt verè probabilis: quare pœnitens illam ſequendo, amplectitur opinionem verè probabilem. Et in hoc ſenſu intelligo, quod ex Thoma Sanchez, & aliis retulimus *ſuprà*, *num.* 42. pro parte contraria: loquuntur enim de opinione, quæ verè eſt probabilis apud multos, & doctos, licèt apud ipſum Confeſſarium, nec veritatem, nec probabilitatem habeat.

47. Denique, quando clarè ſciret Confeſſarius, illã pœnitentis opinionẽ, & apud ſe, & apud alios eſſe omninò improbabilem, debet ſeruare regulam *ſuprà* poſitam circa improbabilem auferẽdã ignorantiam pœnitentis. Si enim videt, eſſe ignorantiam culpabilem; debet omninò docere pœnitentem, & repugnantem non abſoluere. Si verò ſit ignorantia inculpabilis, & videat ex eius ablatione maius malum ſequuturum; debet diſſimulare, niſi in caſibus *ſuprà* exceptis, in quibus, & in aliis, quibus debet auferre ignorantiam inuincibilem à pœnitente, debet etiam eum docere de improbabilitate illius opinionis: quem ſi viderit adhuc repugnare, & nolle Confeſſario credere, ſed retinere ſuam ſententiam; Confeſſarius non debet conniuere; quia hoc eſſet eum in ſuo errore poſitiuè fouere: ſed debet vrgere, vt conſulat homines doctos, & pios, & proponat Confeſſarij motiua, vt iudicent: & ſi hoc admiſerit, & propoſuerit ſtare eorum iudicio, poterit eum abſoluere: ſin minùs, Victoria *loco ſuprà citato* dicit, nullo modo eſſe abſoluendum: quia iam illa eſt ignorantia vincibilis, & culpabilis, imò videtur eſſe affectata, & ad minùs præſumptio videtur eſſe contra pœnitentem, qui remedium ita facile non vult acceptare: quid enim facilius, quam conſulere homines doctos, præſertim ſi ipſe Confeſſarius ſeſe offerat ad eos conſulendos? Meritò ergo poterit, & debebit iam tunc Confeſſarius præſumere pœnitentem non eſſe legitimè diſpoſitum, negare abſolutionem. Per quod patet reſponſio ad ea, quæ pro contraria parte adducta ſunt; nam in hoc caſu pœnitens non præſumitur diſpoſitus ad Sacramentum, cùm ignorantia illa cum tanta obſtinatione retenta non poſſit regulariter eſſe inuincibilis.

Duo reſtant circa hoc punctum breuiter aduertenda. 48. Primum, hanc eſſe differentiam inter Parochum, & Confeſſarium non proprium, quòd ille debet pœnitentem abſoluere, & conformare ſe cum eius probabili opinione toties, quoties ad illum recorrerit: hic verò, licèt hac vice, audita confeſſione debeat eum abſoluere, & conformare ſe cum eius opinione probabili; poteſt tamen eum monere, ne redeat ad ipſum iterum, niſi eam opinionem velit relinquere: in hoc enim Confeſſarius vtitur iure ſuo, cùm nullam habeat obligationem audiendi eius confeſſionem.

Parochus, & Confeſſarius in quo differunt.

Secundum aduertendum eſt, aliquos aſſerere, quòd, licèt Sacerdos non proprius poſſit, & debeat conformare ſe cum opinione probabili pœnitentis; non tamen eſt adeò grauis hæc obligatio, vt obliget ad mortale: quod etiam docet Monteſinus *in 1. 2. tom. 1. diſput.* 22. *c.* 7. *n.* 40. Contrarium tamen docet Suarez *dicta ſect.* 5 *n.* 2. Sanchez *n.* 29. & alij, quos affert, & ſequitur Diana *dicta reſol.* 11. quod verius videtur: quia eſt materia grauis contra ius, quod pœnitens confeſſione acquiſiuit, vt abſoluatur, ſi inueniatur legitimè diſpoſitus ad abſolutionem. Quamuis, vt notant iidem Suarez, & Sanchez, poſſet aliquando ex leuitate materiæ eſſe culpa venialis, vt ſi confeſſio fuiſſet de ſolis venialibus; aut ita breuis, & de tali materia, vt eius repetitio apud alium Confeſſarium non cenſeatur graue onus, & ſufficiens ad iniuriam mortalem.

Sacerdos non proprius an ſub mortali obligetur ad ſe conformandum opinioni probabili pœnitentis.

§. 3. *De obligatione diſponendi pœnitentem ad abſolutionem.*

HOc eſt tertium, quod propoſuimus præſtandum à Confeſſario in ipſo actu confeſſio- 49.
nis:

nis: de quo nihil ſpeciale notandum occurrit: in genere autem certum eſt, Confeſſarium non poſſe abſoluere, quem iudicat, non eſſe ſufficienter diſpoſitum: diſpoſitio autem cōſiſtit potiſſimùm in dolore de peccatis, & propoſito non peccandi: præſumitur verò dolor, & propoſitum, quando in confeſſione ipſa ſigna doloris apparent: frequenter tamen rudiores excitandi ſunt à Confeſſario ad hanc diſpoſitionem; quia non ſatis aduertunt ad eius neceſſitatem. Difficultas eſt, quando ſunt motiua ad præſumendum eius defectu, v.g. quòd ſæpiùs admonitus pœnitens non reſtituit, cùm poſſet; vel non reliquit occaſionem proximam peccati, quam poterat relinquere. Tunc autem erit optimum conſilium, & aliquando neceſſariū differre abſolutionem, donec reſtitutio priùs fiat, vel occaſio relinquatur, ſi fieri poteſt, de quo Suarez *diſp.32.ſect.2.* Quando verò occaſio proxima debeat, vel non debeat relinqui, & quando ex reincidentiâ arguatur defectus propoſiti requiſiti, diximus *ſupra, diſp.14.ſect.10.* quod non oportet in præſenti repetere.

SECTIO III.

Quomodo debeat Confeſſarius ſupplere defectus in confeſſione commiſſos.

50. *Defectuum confeſſionis tres ſpecies.* AD tres claſſes reduci poſſunt eiuſmodi defectus. In prima ſunt defectus, qui pertinent ad ſubſtantiam, & valorē Sacramenti, vt ſi abſoluat ſine iuriſdictione, vel ſine diſpoſitione requiſita ex parte pœnitentis, ſiue intentione, &c. in ſecunda defectus in damnum tertij, vel ipſius pœnitentis, vt ſi non obligauit ad reſtitutionem debitam, vel obligauit ad indebitam. In tertia denique poſſunt eſſe defectus ſine alterius præiudicio, ſed ſolùm contra integritatem confeſſionis, vt ſi non interrogauit circumſtantias, vel numerum; vel non examinauit circa alia præcepta, quando oportebat examinare.

51. *De defectu circa valorem.* Circa primam claſſem defectuum circa valorem Sacramenti, prima ſententia dicit, Confeſſarium, qui ſine iuriſdictione abſoluit, debere poſteà obtenta facultate, abſoluere eum in abſentia, ſi præſentem non poteſt, expectando tempus, quando credat, pœnitentem eſſe diſpoſitum, & in ſtatu gratiæ. Priùs tamen deberet, ſi ſine ſcandalo, & damno poteſt, eum monere de defectu cōmiſſo, vt iterum cōfiteatur: quando verò id fieri non poteſt, debet abſoluere, vel præſentē, vel etiam abſentem eo modo, quo dictū eſt. Ita docet Antoninus *3 part. tit.17.c.12.* Syluester *verbo, Confeſſor.3. in principio.* Nauarrus *in Summa, c.26.num.14.* Hanc ſententiam, quod attinet ad abſolutionem ab excommunicatione, approbant Suarez *diſp.32.ſect.6.* Vaſquez *quæſt.93.art.3.dub 8 num.6.* & alij recentiores communiter. Quoad abſolutionem verò à peccatis, omnes reiiciunt abſolutionem in abſentia, cùm conſtet eam dari non poſſe. Quinimò, neque in præſentia debere iterum abſolui, niſi prius moneatur, probant Suarez, & Vaſquez *locis citatis*. quia abſolutio non eſt valida ſine intentione ex parte pœnitentis: debet ergo admoneri, vt habeat talem intentionem de nouo.

52. Hoc argumentum non videtur mihi ſatis efficax quia, quando pœnitens cōfeſſus eſt, habuit intentionem recipiendi ſemel abſolutionem validam à Confeſſario, quam cùm nondum acceperit, & illa voluntas non ſit retractata, non apparet, cur non poſſet poſteà illam recipere. Dicunt prædicti Doctores, intentionem pœnitentis terminatam fuiſſe ad primam abſolutionem, non ad hanc poſteriorem, de qua nihil cogitauit. Sed contrà: quia, ſi Sacerdos prima vice abſoluat ſine debita intentione, & ſtatim animaduerſo errore, repetat abſolutè, vel ſub conditione formam abſolutionis; nemo dicet, hanc ſecundam non eſſe validam ex defectu intentionis in pœnitente: ergo intentio pœnitētis non terminabatur ad priorem prolationem materialem illorum verborum, ſed ad abſolutionem formalem, & validam, quam cùm nondum acceperit, non eſt, cur non perſeueret.

Dicit P. Vaſquez, nō perſeuerare: quia, cùm pœnitens putet, ſe iam abſolutū, non expectat nouam abſolutionem. Sed contra: quia etiā in primo caſu pœnitens, qui audiuit ſemel proferri verba abſolutionis, putat ſe abſolutū: imò, licèt prolata ſint cum aliquo errore circa ipſa verba, pœnitens, qui errorē non aduertit, putat ſe abſolutum; & tamen Sacerdos, animaduerſo defectu intētionis ſuæ, vel errore, poteſt incontinenti abſoluere: ergo, quòd pœnitens putet ſe abſolutū, non retractat priorem intentionem; ſed eſt error priuatus, à quo nō pendet intentio. Sicut ſi Sacerdos, quando ordinatur, putet characterem imprimi in aliqua actione antecedenti, & non in porrectione calicis, & Hoſtiæ, atque ideò iam tunc putaret, ſe eſſe ordinatum; adhuc validè ordinaretur, & reciperet characterē ſuo tempore; quia ille error priuatus non deſtruit intentionem, quam habuit, recipiendi Ordinationem, quando ei daretur. Similiter pœnitens, ſi putet ſe abſolui, quando dicuntur illa verba: *Dominus Ieſus Chriſtus te abſoluat*, &c. non verò per verba ſubſequentia, atque ideò putaret, ſe iam abſolutum; non ideò eſſet inualida forma abſolutionis ſubſequens: quia error priuatus nō deſtruit intentionem, quam habuit recipiendi abſolutionem validam: ergo etiam in caſu noſtro, quòd pœnitens putet iam ſe abſolutum, non deſtruit intentionem, quam habuit, recipiendi ſemel validam abſolutionem ab hoc Confeſſario. 53.

Meliùs ergo reiicitur illa ſententia: quia tempore ſequenti Confeſſarius non poterit prudenter proferre formā abſolutionis ſuper cōfeſſione præterita, hoc ipſum ignorante pœnitente, qui fortaſſe nouum peccatum commiſit, vel non eſt diſpoſitus iam ad effectum Sacramenti. Addit Suarez, & benè, ſi in Confeſſario defuit priùs iuriſdictio, repetendam eſſe confeſſionem, cùm confeſſio prior fuerit inualida, vtpote facta non iudici: non poteſt ergo conferri abſolutio, niſi monito pœnitente, vt ſe breuiter accuſet de omnibus, quæ dixit in priori confeſſione, cuius confuſam memoriam adhuc habet Confeſſarius. Quare, ſi pœnitens ipſo de ſe veniat ad confitendum iterum, expediet eum interrogare, an doleat de omnibus, etiam anteà confeſſis in præcedenti confeſſione; & an ſe iterum de illis accuſet; & tunc abſolutio directè terminabitur ad illa omnia; quod remedium placet communiter recentioribus, quos congerit Diana *1. tom. tract.1. miſcell reſol.60.* 54.

Secunda ergo ſententia eſt aliorum, qui dicunt, in tali caſu nihil faciendum eſſe à Confeſſario; ſed dolendum de culpa præterita, & relinquendum pœnitentem in bona fide; quia illa peccata per ſequentem abſolutionem in alia confeſſione indirectè remittentur: & aliunde Confeſſarius non poteſt ſine graui honoris, & famæ detrimento 55.

pœnitentem monere. Pro hac opinione citantur Antonin. Syluest. & Nauarr. apud Suarez, *vbi ſuprà, n. 5.* quibus adde Ioann. Valerum *in different. vtriuſque fori, verbo, Pœnitent. differt. 9. n. 2. in fine.*

56. Hanc ſententiam impugnat Ioannes de Medina *Cod. de confeſſione, quæſt. 39. de alieno, ſine licentia proprij, quempiam abſoluente*: quia illa carentia gratiæ, quam afferret vera abſolutio eorum peccatorum, eſt graue damnum pœnitentis, cuius iacturæ Sacerdos erit cauſa, ſi illum non moneat, vt iterum abſoluatur. Hoc tamen argumentum reiiciunt alij, & meritò: quia illud damnum, & iactura gratiæ non tanti eſt, cum poſſit mille aliis modis reparari, nec pœnitens ipſe cenſetur grauiter inuitus circa illud, cùm poſſit ſæpius, & ſæpiùs eadem peccata confiteri. Vnde, quando confeſſio fuit de ſolis venialibus à pœnitente frequenter confiteri ſolito, putarem facile excuſari Confeſſarium à ſupplendo defectu, ſi fortè ex aliqua cauſa inualidè abſoluit: quia pœnitens communiter non erit grauiter inuitus; ſed potiùs præſumi poteſt, quòd tantum habebit manere pro illa die cum abſolutione non valida, vt liberet ſuum Confeſſarium ab illa moleſtia, & rubore in manifeſtando defectu commiſſo.

57. Cæterùm, adhuc ſententia illa vniuerſaliter defendi non poteſt: quia, vt benè arguit Medina *loco citato*, qui cauſa eſt alteri violandi aliquod præceptum graue propter ignorantiam, quam in illo cauſauit, debet auferre illi ignorantiam, vt poſſit ſeruare legem Dei: v. g. ſi dixiſti alicui, non eſſe obligationem audiendi Miſſam, vel fornicationem eſſe licitam; debes hæc retractare, ne ſis proximo cauſa violandi illa præcepta: ſed Confeſſarius malè, & inualidè abſoluendo eſt cauſa, quòd pœnitens non obſeruet legem diuinam confitendo iterum illa peccata, a quibus non eſt validè abſolutus, prout reuerà, & ſeclusa ignorantia teneretur: ergo debet illum admonere, ne Confeſſario imputetur illa violatio diuinæ legis.

Propter hæc ipſe Medina docet obligari Confeſſarium ad pœnitentem de defectu admonendum: quod etiam docent Soto, & Corduba apud Vaſquez *dicto dubio* 8. *num.* 1. quod Corduba limitat, ſi poſſit ſine ſcandalo admonere: cum qua ferè limitatione idem dicunt Suarez, Vaſquez, & alij Recentiores communiter, hoc eſt, quando ſine graui nocumento proprio, vel alterius, id fieri poteſt.

58. Ego tam pro hoc puncto, quàm pro aliis, quæ in hac ſectione dicenda reſtant, diſtinguendum puto: nam, licèt Pater Suarez *num.* 6. dicat, nullam eſſe differentiam; ego magnum diſcrimen agnoſco inter eum, qui inculpabiliter, & eum, qui ſcienter, vel culpabiliter errorem commiſit, & multò maiorem credo eſſe huius, quàm illius obligationem. Quod quidem in aliis materiis manifeſtum eſt, præſertim in materia iuſtitiæ: nam, ſi culpabiliter aliquem infamaſti, debes etiam cum incommodo tuo illius famam reſarcire: ſi verò inculpabiliter, quia, v. g. credebas publicum, quod erat ſecretum; vel credebas verum crimen, quod audiueras à fide dignis, cùm eſſet falſum; tunc teneris quidem, ſi abſque incommodo potes, reuocare, quod dixeras; non tamen cum incommodo tuo graui, vt cum aliis docet Leſſius *lib. 2. de iuſtitia, cap. 11. dubit. 25. numer. 116.* quod idem eſt de quocumque, qui damnum inculpabiliter intulit. Idem ergo dicendum videtur in materia præſenti, cùm procedat eadem ratio in ipſa, quæ in aliis. Nam, ſicut 59.
iure ipſo naturæ multò ſtrictiùs obligatur aliquis ad reſtituendum ex iniuſta acceptione, quàm ex iuſta, & inculpabili, cùm ille prior teneatur ad reſarcienda omnia damna, etiam cum graui damno proprio; hic autem poſterior ſolùm ad reſtituendam rem ipſam, ſi extat apud ſe; alioquin ad id ſolùm, in quo factus eſt locupletior: ſic, qui cauſa fuit iniuſta, vel iniqua irritandi abſolutionem, debet multò ſtrictiùs reparare illud damnum, quod intulit pœnitenti, & quod quaſi intulit præcepto diuino, quod, vt violaretur, materialiter ſaltem, à pœnitente, non confitendo illa peccata, occaſionem culpabilem dedit, & ideò violatio ipſi imputatur: qui verò inculpabiliter id fecit, non videtur eſſe cauſa moralis illius damni, & ideò multò minùs ſtrictè tenetur ad reparationem illius. Vnde exiſtimo, licèt hic ſecundus non teneatur cum graui detrimento ſuo, vel alterius admonere, niſi fortè, quando ſubeſſet periculum damnationis infirmi, qui moritur cum illa inualida abſolutione, vel in caſu ſimili; illum tamen primum, nempe, qui cum culpa graui, & mortali, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter ignorantia grauiter culpabili illum errorem commiſit, debere etiam cum graui ſuo damno illum corrigere. Quod tamen intelligo cum proportione debita: nam, ſicut in materia iuſtitiæ non tenetur aliquis reſtituere bona inferioris ordinis cum detrimento maiori bonorum ordinis ſuperioris, v. g. famam alienam cum periculo vitæ; ſic in præſenti non eſſet obligandus Confeſſarius ad reparandum illud damnum, quod culpabiliter cauſauit, & admonendum pœnitentem, quando deberet id fieri cum damno ſuo, vel alieno, quod in morali æſtimatione non ſit comparabile cum damno, quod ſequitur ex eo, quòd Sacramentum irritum perſeueret, & peccata illa non niſi indirectè remittantur per ſubſequentem confeſſionem.

60. *De defectu circa obligationem pœnitentis.* Vnde facilior erit iam reſolutio ſecundi puncti *ſuprà* propoſiti; quando, ſcilicet, Confeſſarius commiſit errorem, non circa ſubſtantiam, & valorem abſolutionis; ſed circa obligationes pœnitentis, quem, v. g. non obligauit ad reſtituendum, quod debebat; vel obligauit ad ſoluendum, quod non debebat. De quo multi dicunt, Confeſſarium non ſolùm teneri ad corrigendum errorem, ſed etiam ad reſtituendum, quod pœnitens reſtituere debebat, ſi eum non poteſt admonere. Et idem dicendum eſt, ſi admonet tempore, quo iam non poteſt reſtituere, cùm priùs potuiſſet. Ita Sylueſter, Gabr. Nauarr. Angel. Roſella, quos affert Suarez *dicta ſect. 6. num.* 8. Nuñus, Zanard. Syluius, & alij, quos affert Diana 1. *tom. tract.* 2. *miſcellanea, reſolut.* 1. Quorum aliqui diſtinguunt inter Sacerdotem proprium ex officio, vt Parochum, & delegatum, qui voluntariè ſe immiſcet: & dicunt, Parochum teneri ex culpa graui, vel lata; delegatum verò etiam ex leuiſſima; quia ipſe ſine neceſſitate ſe immiſcuit: quam diſtinctionem reiiciunt meritò Suarez, & alij.

61. Diſtinguendum in primis eſt: nam, vel Confeſſarius cauſat illam ignorantiam in pœnitente poſitiuè, quia, v. g. dixit illi: *Debes*, vel, *non debes reſtituere*: vel ſolùm omiſſiuè, quia non præcepit illi reſtitutionem, ſed tacuit. In primo caſu rurſus diſtinguendum eſt iuxta *ſuprà* dicta de errore culpabiliter, vel inculpabiliter commiſſo. Quo

ſuppoſito,

ſuppoſito, dicendum in primis eſt, quando Confeſſarius poſitiuè dixit, non reſtituendum contra ius alterius, & id ex culpa graui, hoc eſt, mortali contra iuſtitiam; debet admonere pœnitentem de errore, vt reſtituat; alioquin, ſi non admonet; vel, ſi admonitus iam non poſſit reſtituere, cùm priùs poſſet; ipſe Confeſſarius debet reſtituere, ſi pœnitens alioquin reſtituiſſet. Ratio eſt clara: quia conſulens furtum, ſi ex malitia, vel culpa graui id faciat, cooperatur furi, & tenetur ad reſtitutionem, fure non reſtituente: ergò, qui ſuo conſilio iniuſto impediuit reſtitutionem rei alienæ, non minùs tenebitur: nam dominus rei habet ius contra me, ne impediam furem à reſtitutione facienda. Idem eſt, ſi culpabiliter pœnitenti reſtitutionem præcepit, quando reſtituere non debebat: quia iam ſua actione iniuſta cauſa fuit illius damni decipiendo pœnitentem. Denique idem eſt, ſi culpabiliter ei aliquam opinionem falſam perſuaſit, ex qua, vel ipſe, vel alius detrimentum pati poſſit, vel cuius occaſione violabit pœnitens præcepta Dei, vel Eccleſiæ, &c.

62. Quando verò conſilium illud non reſtituendi debitum, vel reſtituendi non debitum, vel aliquod aliud eiuſmodi, dedit abſque graui culpa, tunc iuxta regulam *ſupra* poſitam dicendum eſt, debere, ſi commodè poſſit, admonere pœnitentem de errore, alioquin incipiet iam illi imputari ignorantia pœnitentis: ſi verò non poteſt commodè, excuſabitur, nec tenebitur ad damna reſarcienda. Ratio prioris partis eſt: quia vnuſquiſque tenetur ex iuſtitia, non ſolùm ad non inferendum directè, & ex induſtria malum proximo; ſed etiam ad procurandum, quantùm commodè poſſit, ne ex ſua actione proueniat proximo damnum contra ius illius: v. g. ſi inaduertenter accendiſti domum alienam, teneris, cùm primùm aduertis, ex iuſtitia extinguere ignem, ſi commodè potes; licèt alius, qui non accendit ignem, non teneatur ex iuſtitia, ſed ex charitate illum extinguere. Nam, licèt actio illa fuerit inculpabilis; fuit tamen tua, & teneris procurare, ne ex tua actione patiatur aliquod detrimentum proximus in rebus ſuis, ſi commodè poſſis: minor enim eſt hæc obligatio, quàm illa alia non lædendi poſitiuè; & ideò ad hoc non teneris, niſi cùm commodè poſſis impedire. Similiter, ſi bona fide infamaſti aliquem, putans eſſe verum crimen, quod audieras de illo; debes poſtea, ſi commodè potes, cognito errore, reparare illius famam, & extinguere incendium famæ, quod inculpabiliter accenderas. Sic ergo Confeſſarius, licèt bona fide conſuluerit retentionem rei alienæ, debet cognito errore reuocare, quod dixit, & manifeſtare pœnitenti obligationem, quam habet.

63. Ratio poſterioris partis eſt: quia, cùm hæc obligatio non oriatur ex iniuſta læſione, vel actione, minor eſt, vt diximus; & ideò non obligat, niſi cùm commodè poteſt reparari, & impediri illud damnum. Cæterùm, in hoc caſu commodum, & incommodum Confeſſarij debent accipi reſpectiuè ad damnum, quod ex illo errore conſequi poteſt: nam, ſi inculpabiliter dixit non eſſe obligationem reſtituendi regnum, cùm reuerà eſſet; non excuſabitur à monendo pœnitente, eò quòd debeat expendere decem nummos aureos, & tres, vel quatuor dies in itinere: quia reſpectiuè ad rem, de qua agitur, ſatis commodè poteſt admonere: ſicut, qui inculpabiliter accendit ædes alienas, quæ valeant centum mille aureos, non excuſabitur ab extinguendo incendio, ſi poſſit vno aureo vocare ſibi ſocios, qui illud extinguant: commodè enim poteſt illud extinguere reſpectiuè ad damnum, de quo agitur.

Denique aduerte circa hanc obligationem Confeſſarij, ſiue culpabiliter, ſiue inculpabiliter errorem commiſerit, ſatisfacere poſtea ſuæ obligationi, ſi pœnitentem potentem adhuc reſtituere, doceat, quid debeat facere; nec ad aliquid teneri, licet ille non reſtituat. Nam, licèt in aliis materiis dici ſoleat, conſulentem, etiam reuocato conſilio, manere obligatum ad damna, & contrahere poſſe irregularitatem; in hac tamen materia id locum non habet: nàm, quando ea obligatio perſeuerat reuocato conſilio, ideò eſt; quia motiua, quæ attulit conſiliarius, perſeuerant in mente alterius, qui conſilium accepit, atque ideò conſilium præteritum influit, quantumcumque reuocetur. In noſtro autem caſu hoc non procedit: quia, cùm ex errore datum fuerit conſilium, ſolùm influebat propter auctoritatem Confeſſarij, quæ omninò aufertur, reuocato conſilio, & facta proteſtatione de veritate contraria: quare non poteſt iam influere ampliùs error prior in negationem reſtitutionis. Solùm poſſet dubitari caſu, quo pœnitens habuiſſet verè intentionem reſtituendi tunc, quando confeſſus eſt, & poſtea mutato animo in peius nollet, quo caſu videtur Confeſſarius, qui malitiosè, & culpabiliter diſſuaſit reſtitutionem, manere obligatus poſtea, non ſolùm ad reuocandum conſilium, ſed ad reſtituendum, cùm ſua culpa fuerit cauſa, ne fieret reſtitutio, quæ iam facta fuiſſet, & modò non fiet. Hoc tamen commune eſt ad omnes conſiliarios, vel impedientes, an eo caſu ſatisfaciant, auferendo impedimentum à ſe poſitum, de quo *in tractatu de iuſtitia, & iure*. 64.

Nunc iam dicendum eſt de ſecundo membro principali diſtinctionis, quando non poſitiuè, ſed omiſſiuè errauit Confeſſarius, non præcipiendo, v. g. pœnitenti reſtitutionẽ: quo etiam caſu redit diſtinctio *ſupra* poſita de culpabiliter, vel inculpabiliter omittere monitionẽ debitam. De vtroq; autẽ credo teneri poſtea admonere pœnitentem, quando pœnitens ex illa omiſſione, & ſilentio Confeſſarij moueri poteſt ad credendum licitum, & faciendum id, quod eſt illicitum, & in damnum tertij: ſecùs verò, ſi pœnitens ex illo Confeſſarij ſilentio non moueatur. In neutro autem caſu credo, teneri Confeſſarium ex iuſtitia, nec obligari ad reſtituendum. Porrò ex vtroque caſu obligari ad pœnitentem admonendum, probari poteſt: quia vnuſquiſque tenetur procurare, ne ex ſua actione, vel etiam ex ſua omiſſione ſcandalum accipiant alij, hoc eſt, incitamentum ad peccandum: quare non ſolum peccat, qui ſcandalum præbet, comedendo carnes, quæ eſt actio poſitiua; ſed etiam, qui ſcandalum præbet, non audiendo Miſſam, quæ eſt omiſſio: nam ex hac etiam omiſſione moueri poteſt proximus ad peccandum. Imò non ſolùm eſt obligatio procurandi, ne ex noſtris actionibus, vel omiſſionibus alij moueantur ad peccandum, ſed etiam ne moueantur ad violandum materialiter mandata Dei, vel Eccleſiæ. Quare debeo procurare, ne ex mea omiſſione Miſſæ alij moueantur ad non audiendam Miſſam, putantes, non eſſe feſtum; quia ego non audio Miſſam: ſicut 65. *Quid, quando non poſitiuè ſed omiſſiuè errauit Confeſſarius.*

debeo

debeo procurare, ne ex mea comeſtione carnium alij comedant carnes, putantes non eſſe prohibitionem. Quando ergo ex illo ſilentio Confeſſarij pœnitens mouetur ad non reſtituendum, eò quòd Confeſſarius nihil illi dixerit, debet Confeſſarius procurare, ne ex illa ſua omiſſione oriatur tale ſcandalum, & occaſio violandi ſaltem materialiter præcepta diuinæ legis.

66. Cæterùm, ſicut ex iuſtitia magis obligatur homo ad impediendum damnum, quod conſequitur ex ſua actione iniuſta, quàm quod conſequitur ex actione ſua inaduertenter facta; ſic ex charitate etiam magis ſtrictè obligatur ad procurandum, ne ex ſua actione, vel omiſſione culpabili ſequatur ſcandalum, & violatio etiam materialis legis Dei, quàm ne ſequatur ex actione, vel omiſſione inculpabili, & inaduertenter facta: quare cum maiori incommodo tenebitur Confeſſarius impedire ignorantiam, & occaſionem errandi, quam dedit pœnitenti per omiſſionem culpabilem; quàm illam, quam dedit per omiſſionem inculpabilem: in hoc tamen caſu tenebitur aliquando cum aliquo incommodo, quando reſpectu illius damni, quod conſequitur, non reputaretur moraliter incommodum, vt dicebamus de illo, qui inculpabiliter conſuluit non reſtituere regnum, quod debebat reſtitui. Idem cum proportione dici poteſt de eo, qui per inaduertentiam non dixit, reſtitui debere regnum, quando debebat dicere: tenebitur enim cum aliquo incommodo procurare, ne ex hac eius omiſſione pœnitens ſcandalum patiatur, & accipiat occaſionem retinendi regnum alienum.

67. *Non eſt obligatio ex iuſtitia ſupplendi defectum inculpabiliter cauſatũ.*

Quòd autem hæc non ſit obligatio ex iuſtitia, eſt communis iam ſententia, quam tenent Suarez *dicta ſect.* 6 Coninch *in præſenti, diſp.* 8. *dub.* 17. *num.* 144 Rebellus, Malderus, Filliucius, Bonacina, & alij, quos referunt ipſe, & Diana *dicta reſol.* 1. Et ratio eſt: quia Confeſſarius non habet ex officio ſuo procurare vtilitatem aliorum, & quod ius ſuum vnicuique ſeruetur, ſicut Iudex temporalis; ſed ſolum intendit bonum ſui pœnitentis, contra quod formaliter peccat, non contra alios, quando omittit facere, quod debebat: quare omittens monitionem de reſtitutione, non omittit aliquid, quod creditoribus pœnitentis deberet; ſed, quod debebat ſuo pœnitenti ad bonum ſuæ animæ.

68. Obiiciunt aliqui ex aduerſariis: quia Confeſſarius tenetur ex officio docere pœnitentem: ergo, cùm non docet, omittit id, quod ex officio debet: qui autem tacet, quando ex officio tenebatur loqui, virtualiter dicit, non eſſe obligationem reſtituendi: ergo eſt cauſa moralis, quòd pœnitens non reſtituat, & per conſequens tenebitur ipſe ad reſtitutionem. Reſpondetur, Confeſſarium teneri ex officio ad monendum; non ex officio in ordine ad creditores, ſed ſolùm in ordine ad pœnitentem, cui ſoli, & non aliis obligatur ex officio: tunc autem negatur, omnes, qui ex officio quocumque modo tenentur monere, & tacent, virtualiter docere contrarium; poſſunt enim tacere ex obliuione, ex metu, ex verecundia: non ergo eſt cauſa moralis Confeſſarius illius retentionis, niſi valdè impropriè.

69. Dices: Si non docet poſtea, cùm poſſit, peccat, quia dat ſcandalum pœnitenti: ſed dare ſcandalum, eſt eſſe cauſam peccandi alteri: ergo ſi non admonet, cauſat verè retentionem pecuniæ alienæ, & per conſequens tenebitur ad reſtitutionem. Reſpondetur eum, qui dat ſcandalum, non intendendo, nec volendo directè ruinam proximi, non eſſe cauſam peccati alieni, niſi impropriè, quatenus, qui non impedit, cùm deberet, dicitur cauſa. Fateor, aliquando hoc ſufficere, vt obligetur ad reſtitutionem: nam gubernator, qui non impedit furta, prout ex officio debebat, peccat contra iuſtitiam, & tenetur ad reſtitutionem: id tamen, vt dixi, ſolùm procedit, quando tenebatur impedire ex officio reſpiciente bonum illorum, qui damnum patiuntur, quale eſt officium gubernatoris, quod reſpicit pacem, & ſecuritatem ciuium: tunc enim gubernator peccat contra ius, quod ciues habent aduersùs illum; & ideò tenetur ad reſtitutionem, & dicitur cauſa imputatiuè: quia propter obligationem iuſtitiæ, quam habet, cenſetur, perinde ac ſi poſitiuè cauſaſſet illud damnum.

Vrgebis: Prælatus non impediens ſubditum detrahentem famæ alienæ, peccat contra iuſtitiam, & tenetur ad reſtitutionem, licèt eius officium reſpiciat ſolùm bonum ſubditorum: ergo, licèt officium Confeſſarij reſpiciat ſolùm bonum pœnitentis, peccabit contra iuſtitiam, non impediens retentionem alieni. Reſpondetur, quidquid ſit de antecedenti, quod aliqui negant, negando conſequentiam. Et ratio diſcriminis eſt, quòd Prælatus eſt etiam caput politicum ſuorum ſubditorum: quare tenetur eos gubernare in ordine ad bonum commune aliorum ciuium, ſicut dominus tenetur gubernare ſuos ſeruos, & procurare, ne inferant damna aliis ciuibus: illi enim, qui caput eſt politicum, tribuuntur, & imputantur damna à ſubditis illata: Confeſſarius autem non eſt caput politicum pœnitentium; ſed ſolùm Medicus ſpiritualis ipſius, nihil aliud reſpiciens, niſi bonum ſolius pœnitentis ſine ordine ad alios, quibus ipſe nihil debet, ſed ſoli pœnitenti. Sicut, ſi infirmus, ob Medici negligentiam, qui medicinam opportunam non dedit illi, incidit in amentiam, & furioſus aliquem occidit; Medicus non tenetur reſtituere: quia ipſe non ſe obligauerat aliis, ſed ſoli infirmo, cuius ſolius bonum debebat procurare; & licèt omiſerit id, quod ex officio debebat, non tamen ex officio reſpiciente alios præter infirmum. Aliud eſſet, ſi dediſſet poſitiuè, & culpabiliter medicinam contrariam, quæ furorem, & infamiam attulit: tunc enim, ſi præuiſum fuiſſet homicidium, fortaſſe teneretur Medicus ad reſtitutionem. Sic ergo dicendum eſt cum proportione de Confeſſario, qui eſt Medicus ſpiritualis, & Paſtor ſolùm in ordine ad bonum pœnitentis. 70.

71. *De defectu circa integritatem.*

Reſtat iam tertium punctum, quando Confeſſarius errauit, non in damnum tertij, ſed ſolùm contra integritatem confeſſionis, non examinando, vel non interrogando ſufficienter numerum, vel ſpecies, aut alias circumſtantias neceſſariò explicandas. Affirmant aliqui debere Confeſſarium poſtea pœnitentem admonere de illo defectu, ſi abſque ſcandalo, & graui detrimento fieri poſſit. Ita ſentit Antonius Fernandez *in examen. Theolog. moral. part.* 3. *c.* 5. §. 11. *num.* 3. & videtur eſſe ſententia Ioannis Medinæ *Cod. de confeſſione, loco ſuprà citato*: nam eius ratio vniuerſaliter probat etiam in hoc caſu: quia, ſcilicet, Confeſſarius eſt cauſa, quòd pœnitens violet præceptum confitendi illas circumſtantias, vel illa peccata, quæ ex diuino præcepto deberet confiteri: ergo debet certiorem facere pœnitentem,

ne

ne ampliùs tranſgrediatur illud præceptum. Quam rationem approbare videtur Vaſquez *dicto dub. 8. num 2. & 7.* Vnde *ibi num. 6.* videtur eandem ſententiam docere in præſenti caſu.

72. Contrariam tamen ſententiam docet Suarez *dicta ſectione 6. num. 8.* vbi vniuerſaliter dicit, quando ex errore, etiam ſcienter commiſſo, non pendet damnum tertiæ perſonæ, & abſolutio non fuit nulla, regulariter ad nil teneri Confeſſarium, niſi ad pœnitentiam agendam. Dicit autem, *regulariter*: quia, ſi decepit pœnitentem in re aliqua pertinente ad ſalutem eius animæ, ex qua, v.g. pendet, vt maneat in occaſione proxima peccandi, tenebitur illum admonere iuxta regulam charitatis, & prudentiæ vitando ſcandalum, quoad fieri poſſit. Eamdem ſententiam tenet Filliucius *tom. 1. tract. 3. cap. 12. quæſt. 7. num. 374. & ibidem in inſtructione pro confeſſionibus excipiendis, capite quarto*, Nuñus item, & Reginald. quos affert, & ſequitur Diana *1. tom. tract. 1. miſcell. reſolut. ſeptima.*

73. Diſtinguendum etiam in hoc puncto videtur: nam vel Confeſſarius poſitiuè fuit cauſa, quòd pœnitens non confiteretur integrè, dicendo, v.g. non oportere explicari aliter numerum, nec alias ſpecies, vel circumſtantias; vel ita omittendo interrogationes, vt perinde eſſet, ac ſi diceret, non eſſe neceſſarium alia, vel magis explicare, ita vt pœnitens eius auctoritate motus, non curet amplius de confitendis iis, quæ relicta ſunt; vel ſolùm purè omiſſiuè ſe habuit non interrogando, quæ interrogari deberent. In primo caſu, ſiue culpabiliter, ſiue inculpabiliter id fecerit Confeſſarius, videtur poſtea debere admonere pœnitentem, ſi abſque ſcandalo, vel graui detrimento poſſit: ita tamen, vt magis ſtrictè ad id teneatur, quando præceſſit culpa grauis Confeſſarij; minùs, quando non præceſſit. Ratio autem ſumitur ex *ſuprà* dictis: quia ille, qui cauſa eſt alteri violandi præceptum graue, violatione etiam materiali; debet, ſi commodè poteſt, admonere de errore, vt ille præceptum non tranſgrediatur, vt *ſupra* vidimus: ſi ergo Confeſſarius ſua auctoritate cauſa eſt, quòd pœnitens non confiteatur illa peccata, quæ ex Chriſti præcepto confiteri debet, obligationem habet auferendi illum errorem à ſe poſitum, vt pœnitens non violet diuinum præceptum.

74. *Excuſatur Confeſſarius ex eo, quod ſufficeret ad excuſandum pœnitentem ab integritate confeſſionis.*

Cæterùm, quia præceptum de integritate confeſſionis tale eſt, vt ſolùm obliget, quando ſine graui detrimento obſeruari poteſt; conſequenter dicendum eſt illud ſufficere ad excuſandum Confeſſarium, ne admoneat poſtea pœnitentem de illo defectu, quod ſufficeret ad excuſandum ipſum pœnitentem ab integritate confeſſionis, cùm non habeat maiorem obligationem Confeſſarius, quàm pœnitens, ad ſeruandum illud præceptum. Et hoc intelligo, quando defectus procedit ex culpa graui Confeſſarij. Quando verò non procedit ex eius culpa graui, multò minor cauſa ſufficit ad excuſandum Confeſſarium: quia ipſe poſtea non adſtringitur præcepto integritatis; ſed alio præcepto procurandi, ne ex ſua actione pœnitens moueatur ad violandum præceptum integritatis; quæ obligatio minor eſt, quàm obligatio ad integritatem. Quod in aliis præceptis manifeſtum eſt. Nam, ſi inculpabiliter dixiſti alicui, non eſſe obligationem audiendi Miſſam, vel ieiunandi tali die; minor cauſa ſufficit, vt excuſeris ab illo poſtea admonendo, quàm vt excuſeris ab audienda Miſſa, vel à ieiunio. Sicut etiam in materia iuſtitiæ, minor cauſa requiritùr, vt excuſeris ab admonendo aliquo, cui bona fide dixiſti, licitum eſſe talem contractum, vel à reſtituenda fama alterius, quam inculpabiliter læſiſti, quàm vt poſſis retinere alienum, vel lædere ſcienter alienam famam. Maius enim ius habet proximus aduerſus me, ne lædam directè illum, quàm vt procurem, ne ex mea actione, bona fide poſita, ſequatur eius læſio. Quare rarò teneretur fortaſſe Confeſſarius, qui bona fide decepit pœnitentem circa integritatem confeſſionis, ad illum poſtea extra confeſſionem admonendum: quia regulariter abſque incommodo, & detrimento ſuo id non poteſt facere.

75. *Quid, ſi negatiuè, vel purè omiſſiuè deliquiſſet Confeſſarius.*

Quando verò negatiuè, ſeu purè omiſſiuè commiſiſſet Confeſſarius illum defectum, ſiue culpabiliter, ſiue inculpabiliter id fecerit, credo, poſtea non teneri extra confeſſionem admonere pœnitentem: quia præceptum integritatis non obligat directè Confeſſarium, ſed pœnitentem: Confeſſarius autem tenetur interrogare, & examinare: quia eſt Iudex, & non poteſt licitè proferre ſententiam, niſi priùs plenè informetur de toto ſtatu cauſæ, & perſonæ, quam debet abſoluere. Vnde, poſtquam ſententiam protulit, & functus eſt officio ſuo, non obligatur ampliùs illo præcepto interrogandi, & examinandi. Aliunde verò ipſe non eſt cauſa, quòd pœnitens poſtea non confiteatur illa peccata, vt ſuppono: quia, nec ipſe id dixit formaliter, nec virtualiter, ita vt pœnitens ab eius auctoritate moueatur ad illa non confitenda, ſed à ſua obliuione, vel imperitia: & licèt debuerit ex officio eum docere in actu confeſſionis; non tamen poſtea: imò, licèt eſſet Parochus eius, & magiſter ex officio; id tamen munus non eſt ad docendum ex notitia confeſſionis extra illud iudicium: nam extra confeſſionem non debet paſcere, nec gubernare ſubditos ex notitia confeſſionis; ſed ſicut, ſi eorum peccata non audiſſet.

76. Dices: Quilibet debet docere proximum, quem videt propter ignorantiam violare aliquod diuinum præceptum, ſi commodè poſſit: cùm ergo Confeſſarius ſciat, pœnitentem propter ignorantiam violaturum præceptum diuinum circa integritatem confeſſionis, deberet eum monere. Reſpondetur illam obligationem eſſe tenuiſſimam; circa aliqua præcepta, quando ſine peccato violantur quare illud incommodum, & tædium, quod ſecum affert loqui cum pœnitente poſt confeſſionem de rebus confeſſionis, & admonere de defectu commiſſo, videtur ſufficiens ad excuſandum in hoc caſu ab ea obligatione, ſi quæ eſt, cùm aliunde nihil detrimenti patiatur pœnitens ex illo defectu, & illa peccata remiſſa iam ſint indirectè per abſolutionem directam ab aliis.

77. *Pœnitens eſt admonendus de defectu, ſi redeat.*

Petes, quid, ſi poſtea redeat idem pœnitens iterum ad confeſſionem; debéne illum in confeſſione admonere Confeſſarius de defectu commiſſo in confeſſione præcedenti? Reſpondetur affirmatiuè: quia iam tunc eſt Iudex iterum; & ad proferendam ſententiam legitimè, debet interrogare de iis, quæ videt à pœnitente per obliuionem, vel ignorantiam omitti. Cùm ergo ſciat omitti ea, de quibus in præcedenti confeſſione debebat interrogare: conſequens eſt, vt nunc debeat inquirere de illis, non tam ad ſupplendum defectum confeſſionis præcedentis, quàm

quàm ad procurandam integritatem huius confeſſionis præſentis, & præmittendum examen requiſitum ante abſolutionem.

DISPVTATIO XXIII.

De ſigillo confeſſionis.

SECT. I. *An, & quale ſit præceptum de ſigillo confeſſionis.*
SECT. II. *Quas perſonas obliget hoc ſigillum.*
SECT. III. *Quæ ſit materia huius ſigilli.*
SECT. IV. *Quomodo loqui debeant Confeſſarius ad vitandam reuelationem.*
SECT. V. *Quomodo poſſit Confeſſarius vti ſcientia habita ex confeſſione.*

DIximus de obligationibus Confeſſarij in ipſo actu confeſſionis: nunc de illa, quæ conſequitur poſt confeſſionem de ſeruando ſecreto; de qua plura, & vtiliſſima dubia examinanda occurrunt hoc ordine. Primò, de ipſo præcepto, & obligatione. Secundò, de perſonis, quas obligat. Tertiò, de materia, quæ cadit ſub ſigillo. Quartò, quibus modis violetur, vel non violetur.

SECTIO I.

An, & quale ſit præceptum de ſigillo confeſſionis.

1. *Confeſſarius obligatur ad ſecretum.* COnſtat apud omnes, Sacerdotem debere ſeruare ſub ſecreto, quæ in confeſſione audit, ita vt neque Hæretici hoc vnquam negauerint, & ideò non fuerit neceſſaria peculiaris definitio Tridentini in hoc articulo. Colligitur autem ex vſu, & traditione perpetua Eccleſiæ, & ex Gregorio Papa *in cap. Sacerdos, de pœnitentia, diſt. 6.* vbi ait, propter nullum ſcandalum vitandum frangendum eſſe hoc ſigillum, & *ex cap. Omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.*

Quæ ſit radix huius obligationis. Controuerſia eſt circa rationem, & radicem huius obligationis. Aliqui primò dicunt rationem eſſe: quia, ſi Sacerdos reuelaret confeſſionem, mentiretur: ipſe enim non ſcit vt homo, ſed vt gerens vicem Dei, quæ poſtea, vt homo manifeſtat. Hæc ratio reiicitur communiter, & meritò. Primò, quia, licèt id ſciat, vt gerens vicem Dei; ipſe tamen id ſcit. Secundò, quia, ſi diceret ſaltem, ſe illud ſcire vt gerentem vicem Dei, non mentiretur. Tertiò, quia, ſi ea eſſet ratio, nec de licentia pœnitentis poſſet illa reuelare ſine mendacio. Quartò, quia non reuelata perſona, poteſt aliquando reuelare peccatum auditum abſque peccato: ergo non mentitur, dicendo illud, quod ſolùm ſcit ex confeſſione. Quintò poſſumus addere, quia, ſi malitia mendacij eſſet radix huius tam ſtrictæ obligationis, illa non refunderet malitiam grauem in hoc peccatum: nam dicere, ſe ſcire, quod non ſcit; non eſt ex ſe mendacium graue. Si autem dicas deſumi malitiam grauem ex damno graui, quod infertur pœnitenti, vel Sacramento; iam de hoc ipſo reddenda eſt alia ratio, cur, ſcilicet, ſemper ſit tale, & tam graue damnum, vt non poſſit compenſari aliquando ex vtilitate reuelationis.

Aliqui ſecundò dicunt, rationem eſſe: quia reuelatio opponeretur ſignificationi ipſius Sacramenti: nam Deus in hoc Sacramento tegit peccata pœnitentis, iuxta illud: *Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata* & hoc ipſum ſignificatur per ſecretum, quod Sacerdoti imponitur. Quam rationem indicauit S. Th. *in 4. diſt. 21. q. 3. art. 1. in quæſtiũc. 1. corpore.* Alij eam impugnant, alij defendunt: ſed eſt mera congruentia moralis: alioqnin, neque ex licentia pœnitentis poſſet reuelari confeſſio, ſi hoc eſſet contra ſignificationem Sacramenti. Nec vllo modo probatur, talem ſignificationem eſſe eſſentialem huic Sacramento, cùm verba formæ ſolùm ſignificarent abſolutionem, & remiſſionem; & aliunde non ſit contra ſubſtantiam huius Sacramenti, quòd confeſſio ſit publica, vt *ſuo loco* viſum eſt. 2.

Alij ergo hoc deducunt ex obligatione iuris naturæ ad ſeruandum ſecretum in rebus ſub ſecreto commiſſis. Sed hæc ratio, licèt probet obligationem ſecreti, non tamen talem, ac tantam, quæ ſit quaſi ſuper omnia, & in nullo caſu relaxari poſſit, cùm ſecretum naturale in aliis materiis non obliget cum tanto rigore. Alij dicunt ſcientiam ex confeſſione habitam eſſe ſacram, & ſuperioris ordinis, quæ ad ſolam ſalutem pœnitentis ordinatur; atque ideò non poſſe licitè ordinari ad alios fines extrinſecos, & inferioris ordinis. Sed contra hoc eſt, quòd non eſt intrinſecè malum, rem ſuperioris ordinis ordinare ad res alioquin bonas, & honeſtas inferioris ordinis, maximè vt ad finem inadæquatum, & ſecundarium, ſicut Euchariſtia, & Miſſa ordinantur ad impetrandum remedium neceſſitatis temporalis. Denique, quia iam liceret reuelare confeſſionem aliquando, ſaltem propter bonum ſuperioris, vel æqualis ordinis, v. g. propter conuerſionem alicuius regni, aut propter eius conſeruationem in fide catholica. 3.

Ratio ergo præcipua, & magis communis eſt, quæ deſumitur ex reuerentia debita Sacramento, cui fieret iniuria reuelando confeſſionem: nam, ſi homines ſcirent, Confeſſarium poſſe confeſſionem reuelare, retraherentur ab illa: conſtat enim, de facto excuſari pœnitentem à confeſſione ſui peccati, quando prudenter timet Confeſſarium non obſeruaturum ſigillum; & memini me legiſſe, quòd apud Abiſſinos, vel Æthiopes hoc Sacramentum ferè abiit in deſuetudinem propter malitiam Sacerdotum, qui ſigillum religioſè non obſeruabant. Quare, cùm Chriſtus voluerit obligare omnes fideles ad manifeſtandam integrè ſuam conſcientiam apud Sacerdotem, nihil ei celando: oportebat, vt ex parte Sacerdotis eſſet obligatio talis, quæ omninò adimeret pœnitenti metum publicationis, & reuelationis, ne ab huius Sacramenti vſu adeò neceſſariò retraheretur. 4.

Hinc oritur difficultas, an hæc obligatio oriatur ex iure naturæ, ſuppoſita inſtitutione, & obligatione huius Sacramenti, an verò ex præcepto Chriſti poſitiuo ſuperaddito. Supponimus nõ oriri ex ſolo præcepto humano: alioquin Papa poſſet diſpenſare in hac obligatione, & pœnitentes formidare poſſent, an hic Confeſſarius haberet tale priuilegiũ, quod tamen neq; vnquã factũ eſt, nec aliquis Catholicus cõceder fieri poſſe. Dubiũ ergo eſt, an ſicut ex inſtitutione Euchariſtiæ oritur iure naturæ obligatio non ſumendi eã in peccato, ne 5. *An ſit ex iure poſitiuo, vel ex naturali.*

Digitized by Google

ne Sacramentum fraudetur ſuo effectu, ſic ex inſtitutione Sacramenti pœnitentiæ oriatur obligatio ſigilli, ne homines meritò retrahantur ab hoc Sacramento; an verò, ſicut obligatio confitendi ante Communionem non oritur ex ipſa inſtitutione vtriuſque Sacramenti, ſed ex alio poſitiuo diuino præcepto ſuperaddito; ſic hæc obligatio ſigilli adeò ſtricta oriatur ex nouo Chriſti præcepto ſuperaddito, & non ex ſola inſtitutione Sacramenti Pœnitentiæ.

6. Pater Vaſquez *q. 93. art. 4. dub.* 1. *n.* 10. dicit, neceſſarium fuiſſe præceptum ſuperadditum Chriſti ad talem obligationem inducendam: cui conſentit Pater Coninch *in præſenti, diſp. 9. dub.* 2. qui *num.* 34. affert pro ſe Henriq. *lib. 6. c* 19. *n.* 3. Sed immeritò: quia ipſe contrariam ſententiam ibi tradit, vt videbimus. Probant: quia ex inſtitutione Sacramenti Pœnitentiæ ſolùm oriebatur obligatio ſeruandi ſecretum in gratiam pœnitentis, quando ipſe dignus eſſet, quòd ſeruaretur; & hoc propter reuerentiam Sacramenti: quòd autem non ſeruaretur, quando ipſe pœnitens non eſſet dignus, v. g. quia non vult deſiſtere à proditione reipublicæ, quam machinatur; non eſſet contra reuerentiam Sacramenti; nec enim de hoc poſſent pœnitentes rationabiliter conqueri, aut ea de cauſa retrahi ab hoc Sacramento.

7. Contrariam ſententiam ſupponunt Theologi antiquiores, qui ideò varias rationes conantur adducere ad fundandum hoc naturale præceptum. Eamdem tuetur Pater Suarez *illa ſect.* 1. *n* 10 & Pater Henriq. *loco ſuprà citato* eamdem ſupponit; dicit enim præceptum hoc eſſe, ſicut præceptum non mentiendi, vel non fornicandi, quæ propter nullum metum mortis, aut aliud damnum, deſinunt obligare, eò quòd mendacium, & fornicatio non ſunt media ex ſe ordinata ad cauenda illa damna: ſic etiam violatio ſigilli numquam licet: quia ex ſe non eſt ordinata ad cauenda damna, quæ ſequi poſſunt. Et licèt appellet illud præceptum poſitiuum Chriſti; ideò id dicit, quia ipſa ratio Sacramenti eſt ex poſitiua Chriſti inſtitutione, vt ipſe explicat *in principio illius*, §. 3.

8. *Obligatio naturalis nõ ſemper obligat.*

Pro explicatione huius ſententiæ, quam veriorem exiſtimo, ſupponendum eſt, loquendo in genere, obligationem naturalem circa aliquã materiam aliquãdo eſſe talem, vt non ſemper obliget, ſed exceptiones aliquas in certis caſibus admittat: talis eſt obligatio non accipiendi alienum, quæ nõ obligat in neceſſitate extrema. Similiter obligatio non occidendi non obligat in caſu defenſionis neceſſariæ: & eodem modo obligatio naturalis ſeruandi ſecretum commiſſum non obligat, quando reuelatio neceſſaria eſt ad tuendum innocentem, vel rempublicam ab iniuria illius, qui ſecretum cõmiſit. Aliquãdo verò obligatio naturalis talis eſt, vt in nullo caſu exceptionẽ patiatur: talis eſt prohibitio pollutionis voluntariæ, fornicationis, mendacij, & alia eiuſmodi, quæ in nullo caſu, etiã neceſſitatis extremæ, vel propter bonum totius reipublicæ, vel vniuerſi, licita ſunt. Ratio autem differentiæ à priori deſumitur ex ipſa materia præcepti, quæ aliquando talis eſt, vt in aliquibus caſibus non afferat præcepti obſeruatio maius bonum, quàm ceſſatio obligationis: maius enim bonum eſt humano generi, quòd in neceſſitate extrema vnuſquiſque fruatur bonis aliorum, quàm quòd etiam in illo caſu ſeruetur illæſum ius domini in res ſuas; & ſic de aliis exemplis adductis: è contra verò in aliis materiis magis expedit pati aliqua incommoda in caſu particulari, quàm exceptionem aliquã admittere in præcepto; v. g. in fornicatione, maius bonum eſt, quòd numquam liceat, quàm illa, quæ aliquando in particulari caſu ſequi poſſent ex licito illius vſu. Grauiora enim mala ſequerentur, ſi ſemel admitteretur exceptio huius obligationis, eò quòd homines ad ſenſualitatem prom facilè ſibi fingerent, vel procurarent eas circumſtantias, quod in magnum prolis detrimentum cederet: cui damno communi nõ præponderat illud, quod in aliquo raro, & particulari caſu ſequi poteſt alicui priuatę perſonæ ex eo, quòd non ſit licita fornicatio. Quod idẽ de pollutione, mendacio, & ſimilibus dicendum eſt. Sic etiam legiſlator humanus propter rei grauitatem, & neceſſitatem aliquando prohibet, abſque vlla prorſus exceptione, prout in Concilio Tridentino matrimonium clandeſtinum abſque vlla prorſus exceptione prohibitum, & irritatum fuit: quia, licèt in aliquo peculiari caſu vtilius fortaſſe fuiſſet ad vitandum aliquod grauiſſimum malum, quòd fieri poſſet matrimonium validè abſque Parocho; in genere tamen magis expedit, quòd numquam poſſit fieri; quia ex vna exceptione illius præcepti, & prohibitionis, grauiora ſequerentur mala in aliis caſibus. Quod ergo legiſlator humanus facere poteſt, poterit etiã aliquando facere lex ipſa naturalis, & de facto facit in multis materiis: & in hac ipſa materia Sacramentorum, aliqua ſunt talia præcepta, quæ ſuppoſita eorum inſtitutione, iure ipſo naturæ oriuntur, v. g. non ſuſcipiendi Sacramentum Baptiſmi ſine diſpoſitione debita, ne fraudetur ſuo effectu: non dandi Sacramentum Euchariſtiæ peccatori publico, & ſimilia. Difficultas ergo eſt, an obligatio ſigilli cum tota illa vniuerſalitate, & rigore potuerit prouenire ex ipſa inſtitutione huius Sacramenti abſque alio præcepto nouo ſuperaddito.

9. Dicimus itaque, potuiſſe, prout Theologi videntur communiter ſupponere, & Eccleſiæ vſus ex ipſa rei dignitate, & neceſſitate potiùs, quàm ex alio poſitiuo præcepto, quod certè non conſtat, collegiſſe videtur hanc obligationem. Ratio autem eſſe poteſt eadem, quæ reperitur in aliis materiis: nam, ſicut pollutio voluntaria, v. g. nullo vnquam caſu licita eſt, etiam cum propriæ mortis periculo, etiam cum diſpendio, & ruina regni, cuius ſalus dependet ex vita huius hominis, qui tali remedio indiget; & hoc totum ideò creditur, quia bonum prolis maioris momenti eſt, cui maximè aduerſaretur licentia poſſibilis ad pollutionem voluntariam, etiam pro aliquo raro caſu: quia homines fingerent ſibi, vel procurarent illum caſum. Et quidem, cùm caſus ille rariſſimus ſit, ſatius eſt, quòd ille particularis patiatur aliquod detrimentum, quàm quòd bonum commune prolis humanæ patiatur in aliis caſibus detrimentum ex poſſibilitate illius licentiæ. Similiter fornicatio in nullo vnquam caſu licita eſt: quia, quamuis in aliquo raro caſu certum eſſe poſſet, prolem non paſſuram vllum detrimentum in educatione, vel rebus neceſſariis, maximè ſi iam hæreditas opulenta relicta fuiſſet, & educatores deſtinati pro filio, qui ex tali concubitu naſceretur: oportuit tamen in re tanti momenti præcauere radicitùs damna illa, quæ poterant prouenire, nulla prorſus ſpe relicta licentiæ pro aliquo caſu.

10. *Cur non liceat cõfeſſionẽ reuelare.*

Hoc ergo ipsũ in noſtro caſu reperiri videtur: nam, ſi ſemel, vel in aliquo raro caſu liceret confeſſionem

feſſionem reuelare, daretur occaſio dubitandi ſæpiùs, an interueniret ratio ſufficiens ad reuelandum, & pœnitentes formidarent, ne Confeſſarius apprehenderet, licere in hoc caſu: & quò grauiora eſſent crimina, eò magis timerent propter maiorem neceſſitatem, quæ poſſet eſſe illa reuelandi ad bonum reipublicæ, vel ad tuendum innocentem, vel ad alia grauiſſima damna impedienda: quo timore deterrerentur à confeſſione adeò integra, & ſincera ſuorum criminum: nec poterat hoc aliter impediri, niſi reſtringendo obligationem ſecreti naturalis, ita vt omnis prorſus timor licentiæ, vel reuelationis licitæ poſſibilis auferretur: ſi enim hæc obligatio relinqueretur, ſicut obligatio ſecreti naturalis, & cum eiſdem exceptionibus, vix vllos auderet crimina grauiora confiteri: quis enim vir prudens audet crimen graue ſuum manifeſtare, niſi confidentiſſimo fortaſſe amico pro remedio neceſſario poſtulando? Quomodo ergo auderent crimina grauiora commiſſa manifeſtare homini, nec amico, nec aliquando noto, niſi intercederet auctoritas diuina claudens omninò Sacerdotis os abſque illis exceptionibus, quas ſecretum naturale permittit? Oportebat ergo, iure ipſo naturæ, ſuppoſita inſtitutione, & obligatione huius Sacramenti, multò magis reſtringere huius ſigilli obligationem, quam in ſecreto naturali: ſuppoſita autem neceſſitate maioris reſtrictionis, non poterat moraliter aſſignari eius terminus, niſi per totalem prohibitionem reuelationis, vt omnia inconuenientia vitarentur: ſumma enim neceſſitas huius Sacramenti, in quo potiſſimè ſalus fidelium conſiſtit, exigebat non minorem prohibitionem eius reuelationis, quæ confeſſionem maxima ex parte impediret, quàm ſit in pollutione, fornicatione, & mendacio, propter damnum, quod afferunt contra prolem, aut humanum commercium.

11. Obiicit Pater Coninch *vbi ſuprà, num.* 33. quia, licèt Confeſſarius poſſet reuelare peccatum, quando id neceſſarium eſt ad impediendam reipublicæ euerſionem; non ideò confeſſio redderetur odioſa, nec homines ab ea deterrerentur: quia in tali caſu pœnitens, vel non debet abſolui, vel debet permittere, quòd Confeſſarius reuelet, quod neceſſarium eſt ad impediendum illud damnum: ergo ex timore reuelationis licitæ non poſſet magis tunc à confeſſione abſtinere, quàm nunc: ſiquidem nunc etiam ſcit, ſi confiteatur, obligandum eſſe à Confeſſario ad permittendam reuelationem peccati ob bonum reipublicæ, & tamen, hoc non obſtante, vult confiteri: ergo, licèt ſciret à Confeſſario reuelandum, non ideò magis fugeret Confeſſionem, quàm nunc eam fugere debeat.

12. Hoc tamen argumentum retorqueri poteſt contra ipſos: quia ſi non redderetur magis odioſa confeſſio, nec magis eam fugerent pœnitentes, ſi Confeſſarius ipſe poſſet eo caſu reuelare, quàm nunc ex eo, quòd poſsit pœnitentem obligare ad reuelandum, vel permittendum reuelare: cur ergo Chriſtus de facto in fauorem Sacramenti prohibuit Confeſſario, eo etiam caſu, reuelare? Certè hæc prohibitio etiam pro eo caſu facta apertè oſtendit, multò magis odioſam reddi confeſsionem ex facultate, quam Confeſſarius haberet ad reuelandum propria auctoritate, quàm ex eo, quòd poſsit non abſoluere pœnitentem, niſi reuelet, vel permittat reuelari. Ratio autem eſt clara: quia in primo caſu pœnitens poſſet timere, ne Confeſſarius, vel paſsione, vel zelo, vel ignorantia ductus iudicaret reuelandum, quando poterat ſuauiori modo remedium aliud adhiberi, vel quando neceſsitas non exigebat tam extraordinarium remedium: in ſecundo autem caſu, cùm non poſsit ſine ipſius pœnitentis conſenſu reuelatio fieri, non eſt vlla ratio timendi à confeſsione; quia adhuc retinet in ſe poteſtatem examinandi obligationem, & cogitandi, an poſsit faciliori via prouidere ſine manifeſtatione ſui peccati.

13. Vnde conſtat etiam reſponſio ad fundamentum *ſuprà* adductum pro ſententia contraria, quæ contendebat, non reddi odioſam confeſsionem, licèt in illo caſu, quo pœnitens non eſſet dignus, cui ſeruaretur ſecretum, eò quòd nollet deſiſtere à machinanda reipublicæ euerſione, Confeſſarius poſſet illam reuelare: hoc enim ipſum retorqueri poteſt: ſiquidem in fauorem confeſsionis de facto Chriſtus prohibuit, ne illo etiam caſu reuelaretur: ergo verè illa facultas reuelandi pro eo caſu redderet eam aliquo modo odioſam, & per conſequens eſſet contra eius reuerentiam, ſi in illo etiam caſu abſque pœnitentis conſenſu reuelaretur: quia, licèt ipſe de ſe non eſſet dignus, quòd ſeruaretur ſecretum: reuerentia tamen Sacramenti exigit, quòd etiam indigno ſeruetur ſecretum, ne vllus etiam indignus eo timore arceatur à confeſsione, & ne cæteri timeant, quòd Sacerdos eam licentiam extendat, vel zelo, vel paſsione ductus; non eſt enim facile diſcernere caſum veræ neceſſitatis à caſu apparentis, faciliuſq. Confeſſarij omnes ſcire poſſunt prohibitionem reuelãdi vniuerſalẽ pro omni caſu, quàm diſcernere vnum caſum ab alio. Quare, vt ille metus auferretur à pœnitentibus, oportuit totaliter reuelationẽ prohiberi.

14. Dicet aliquis: Iure naturæ obligamur ad ſeruandum ſecretum naturale, & tamen in aliquibus caſibus poſſumus illud reuelare, licèt ex hoc timidiores reddantur homines ad conferendas res ſuas ſecretò: ergo, ſtando præciſè in iure naturæ, niſi accedat nouum præceptum poſitiuum ſuperadditum, non obligaretur Confeſſarius ad ſecretum adeò ſtrictum, & vniuerſale, licèt homines redderentur ea de cauſa timidiores ad manifeſtanda ſua peccata Confeſſario. Reſpondetur, negando conſequentiam. Ratio diſcriminis eſt clara: quia in ſecreto naturali damnum, quod ſequitur ex eius reuelatione, eſt, quòd aliquis priuetur iure, quod adquiſierat ad illud ſecretum: huic autem dãno præponderat bonum publicum, vel ius innocentis, ad cuius defenſionem reuelatur ſecretum: ſicut etiã ob bonum publicum priuatur aliquis domo, vel fundo ſuo, non obſtante iure, quod ad illa bona habebat. At verò in reuelatione confeſsionis, dãnum, quod ſequitur, non eſt, quod pœnitens priuetur iure ſuo; ſed, quòd Eccleſia careat vtilitate huius Sacramẽti; quod quidẽ eſt maius dãnũ, quã illud, quod moraliter conſequi poteſt ex retentione ſigilli. Nã minus malũ eſt, quod aliqua Reſpublica, vel regnum euertatur ob conſeruationem ſigilli, etiãſi caſus eueniret, qui tamen nunquã euenit, quàm quòd ab initio data fuiſſet facultas Confeſſario reuelandi confeſsionem in grauiſsima neceſsitate; quia ex illa licentia ab initio data, Eccleſia magna ex parte caruiſſet fructu, & vtilitate huius Sacramenti, quod fuiſſet grauius malum, quàm euerſio vnius regni, etiamſi caſus accideret: ſicut minus malum eſt, quòd regnum aliquod euertatur ex eo, quòd non liceat in aliquo caſu fornicatio, quàm

quòd

Digitized by Google

quòd ab initio fuiſſet licita in aliqua neceſſitate grauiſſima: nam ex illa licentia ſequuta fuiſſent grauiſſima mala contra prolem: quod idem clariùs conſtat in exemplo *ſuprà* adducto pollutionis voluntariæ.

15. *Chriſtus inſtituit Sacramentum Pœnitentiæ, quaſi quoddam tribunal viſibile ipſius Dei.*

Addi poteſt ratio congruentiæ: quia Chriſtus voluit hoc Sacramentum inſtituere, quaſi quoddam tribunal viſibile ipſius Dei, in quo per ſuos Miniſtros iudicaret ea, quæ per ſemetipſum iudicaturus erat. Oportebat ergo, vt homo accederet, tamquam ad tribunal ipſius Dei, apud quem quando in lege veteri, vel naturæ homines confitebantur ſua peccata, & deprecabantur veniam, effundebant cum ſecuritate cor ſuum abſque periculo manifeſtationis. Cùm ergo loco illius tribunalis inuiſibilis Deus voluerit ſubrogare tribunal hoc viſibile in terris, expediebat, vt cum eadem ſecuritate ad ipſum poſſet pœnitens accedere, ſicut ſi accederet ad ipſum Deum; atque adeò, quòd ſcientia Confeſſarij intermedij perinde omninò ſit, ac ſi non eſſet, ſed res tota maneat inter Deum, & pœnitentem, perinde ſe habente omninò Confeſſario, ac ſi nihil ſciret.

16. *Non eſt ſemper contra iuſtitiam violatio ſigilli.*

Ex dictis infertur primò, peccatum hoc violationis ſigilli ſemper habere malitiam contra religionem, quatenus eſt contra reuerentiam, & bonum Sacramenti, vt dictum eſt: frequenter etiam, ſed non ſemper, habere malitiam etiam grauem contra iuſtitiam, quatenus eſt contra ius naturale ſecreti, quod violatur, & quod etiam ſecluſa ratione Sacramenti obligaret Confeſſarium. Porrò, non ſemper contrahere hanc malitiam contra iuſtitiam, probat Pater Vaſquez *num.* 14. quia aliquando continget, quòd ſecluſa ratione Sacramenti, Confeſſarius non teneretur ſeruare ſecretum naturale pœnitenti, eò quòd redundat in damnum innocentis, quem pœnitens iniuſtè lædit: quo caſu violatio ſigilli erit quidem contra religionem; non tamen contra iuſtitiam: quia pœnitens non eſt dignus, quòd ipſi ſeruetur ſecretum. Quod videtur etiam approbare Pater Suarez *dicta ſect.* 1. *num.* 14. Meliùs tamen ipſe Suarez addit, probabile eſſe, (& meo iudicio probabilius,) etiam eo caſu peccari contra iuſtitiam: quia ille, qui rem accipit ſub ſecreto, obligat ſe ad illam non reuelandam, quandiu non fuerit neceſſe, ſeu quandiu neceſſitas non obligat ad reuelandum: ſed Confeſſarium nulla neceſſitas obligat, cùm ratione Sacramenti non ſolùm ſit liber à reuelando, ſed etiam ſit obligatus ad non reuelandum: ergo tenetur ratione pacti impliciti, quod fuit vniuerſale non reuelandi, quandiu potuerit non reuelare. Quod maximè videtur habere locum in hoc Sacramento, in quo pœnitens videtur totum illud ſecretum à Confeſſario exigere, quod à Chriſto Domino in hoc Sacramento inſtitutum eſt.

17. *Sigilli violatione contrahitur aliquando malitia grauis ſacrilegij, ſine malitia graui iniuſtitiæ.*

Cæterùm, licèt ex hoc capite non deſit malitia iniuſtitiæ: poteſt tamen aliquando contrahi malitia grauis ſacrilegij in hoc peccato ſine malitia graui iniuſtitiæ: quando, v. g. id quod reuelatur, eſt res parui momenti; nempe, aliquod peccatum veniale, cuius reuelatio paruum, vel nullum nocumentum pœnitenti affert, atque ideò parum inuitus in ea reuelatione eſt: quare non eſt materia ſufficiens ad culpam mortalem contra iuſtitiam; eſt tamen ſufficiens ad culpam grauem contra reuerentiam Sacramenti, cui grauiter opponitur reuelare etiam peccata venialia pœnitentis, vt videbimus; atque ideò habebit peccatum illud malitiam grauem ſacrilegij, abſque malitia graui iniuſtitiæ.

18. *Malitia grauis contra iuſtitiam in ſigilli violatione interueniens in cōfeſſione eſt explicanda.*

Vnde infero ſecundò, debere in confeſſione explicari, quando interuenit malitia grauis contra iuſtitiam, & quando non interuenit in hoc peccato: cùm enim poſſit reperiri reuelatio ſacrilega iniuſta grauiter, & non iniuſta grauiter; neque ex ipſa confeſſione reuelationis ſigilli colligi poſſit malitia grauis contra iuſtitiam; debet explicari, quando reperitur: imò etiam, quando non reperitur, ne fortè Confeſſarius intelligat fuiſſe fractionem ſigilli in materia graui contra iuſtitiam: præſertim cùm poſſit aliquando contingere, quòd reuelatio vnius certi peccati venialis ſit etiam grauis contra iuſtitiam: magis enim aliquando diſplicet pœnitenti, quod publicetur aliquod peccatum veniale, quàm aliquod aliud mortale, de cuius publicatione non ita curaret.

19. *Epiſcopus poteſt dicere, quod in confeſſione audiuit, & in qua.*

Obiici ſolet ex Concilio Carthagin. VII. *c.* 5. relato *in c. Placuit 9. quæſt.* 2. vbi Epiſcopus ſupponitur poſſe aliquando dicere, quod in confeſſione audiuit. Sed ibi non eſt ſermo de confeſſione ſacramentali; ſed de alia externa facta ad Epiſcopi interrogationem. Similiter opponi ſolet ex Concilio Moguntino *cap.* 10. *&* 11. vbi ſignificatur, olim fuiſſe in vſu, vt quædam peccata in confeſsione audita tacerentur, alia in publicum proferrentur. Reſpondetur illam publicationem fieri ſolitam aliquando ex conſenſu ipſius pœnitentis, qui volebat agere pœnitentiam publicam propter illa peccata. Alias obiectiones affert Suarez *dicta ſect.* 1. *numero* 16. *& ſeqq.* Sed illæ continent varios caſus, de quibus *infrà* videndum eſt, an in eis poſsit licitè reuelari peccatum in confeſsione auditum.

SECTIO II.

Quas perſonas obliget hoc ſigillum.

20. De Confeſſario ipſo non eſt dubium, cùm pro ipſo præcipuè latum ſit hoc præceptum ſigilli. De pœnitente etiam certum videtur, non obligari ſigillo, cùm in eius fauorem impoſitum ſit, & ab eo poſsit dari licentia reuelandi: tenebitur tamen ad ſecretum, ſicut in aliis materiis, circa ea, quæ Confeſſarius illi ſub ſecreto dicit; non tamen tenebitur ſigillo ſacramentali, quidquid dixerit Nauarrus cum aliis, quos affert Suarez *diſp.* 33. *ſect.* 4. *num.* 2.

De interprete.

Circa alias perſonas eſt magna opinionum varietas apud Theologos, quæ oritur præcipuè ex diuerſitate fundamenti, quo ſinguli vtuntur ad fundandum hoc ſigillum, vt conſtabit diſcurrendo per ſingulas perſonas in particulari. Primò ergo dubitatur de interprete, quo vtitur aliquando pœnitens ad confitendum; de quo Caiet. & Sotus apud Suarez *ibi*, *num.* 4. negant obligari ſigillo, ſed ſecreto arctiſsimo, quod fatetur Sotus, in nullo caſu licere reuelare.

21. Contraria ſententia eſt communis, quam tenent Nauarrus, Ioannes Medina, Gabriel, Petrus de Soto, Syluester, Richard. Palud. Adrian. Vignerius, Victoria, Ledeſma cum aliis, quos afferunt, & ſequuntur Suarez *vbi ſuprà*, & Vaſquez *quæſt.* 93. *art. quart. dub.* 2. *n.* 1. cum S. Thom. *in* 4 *diſt.* 21. *q.* 3. *art.* 1. *quæſtiun.* 3. Et probari poteſt primò

ad hominem : quia aduerſarij fatentur obligari ſecreto ſtrictiſſimo, quod nomquam liceat reuelare : ad hoc autem non poteſt obligari ſolùm ratione ſecreti naturalis, quod in multis caſibus reuelari licitè poteſt : ergo obligatur intuitu Sacramenti, atque adeò peccat non ſolùm contra iuſtitiam, ſed etiam contra religionem. Alioquin, quando nullum, vel exiguum nocumentum afferret pœnitenti, liceret, ſaltem abſque peccato graui reuelare confeſſionem, vt *ſuprà* dicebamus: quod tamen aduerſarij non concedunt : ergo fatendum eſt eſſe obligationem ex virtute religionis:ergo erit obligatio ſigilli, vel certè erit quæſtio de vocibus : hanc enim appellamus obligationem ſigilli, quæ oritur ex reuerentia Sacramenti, & obligat ita ſtrictè, vt nullo vnquam caſu liceat reuelari.

22. Ratio à priori, tam pro interprete, quàm pro aliis, deſumenda eſt ex fundamento proprio huius ſigilli, quod quidem, vt vidimus, imponitur propter reuerentiam Sacramenti, & ne Sacramentum confeſſionis reddatur onerosum, & inutile : ideò quæcumque manifeſtatio peccati, quæ fit ad finem ſeruandi præceptum, vel certè faciendi eam confeſſionem, quam Chriſtus inſtituit, affert ſecum illud ſigillum adeò firmum, & priuilegiatum, vt omnes perinde ſe habeant, acſi nihil ſciuiſſent, vel audiſſent. Cùm ergo interpres non habeat aliam notitiam, niſi quam accepit, vt organum medium, per quod pœnitens loquutus eſt, & per quod Confeſſarius audiit; non poterit vti illa notitia, quæ tota ſacramentalis eſt: ſicut, ſi ipſæ aures Confeſſarij, vel pœnitentis lingua haberent facultatem intelligendi, & libertatem ad dicendum aliis, quod per illas auditum, vel dictum eſt, independenter à voluntate pœnitentis, non liceret eis id facere: quia tota illa fuerat notitia ſacramentalis.

23. *Non minùs obligat ad ſigillum confeſſio peccatorum venialium, quàm mortalium.*

Dicet aliquis : Chriſtus non obligauit ad confitendum per interpretem : ergo confeſſio illa, & notitia, quæ interpreti datur, non eſt ad ſeruandum præceptum Chriſti ; & per conſequens non debuit dari ſigillum pro illa notitia, quæ neceſſaria non eſt ad præceptum confeſſionis obſeruandum. Sed contra : quia neque etiam Chriſtus præcepit confeſſionem peccatorum venialium: & tamen eorum confeſſio non minùs obligat ad ſigillum, quàm confeſſio mortalium. Ratio autem eſt : quia ſigilli obligatio, vt diximus, ponitur, ne Sacramentum à Chriſto inſtitutum, & remedium tanti ponderis reddatur inutile, & odioſum propter periculum reuelationis : ad hoc autem neceſſe eſt, vt tota notitia, quæ neceſſaria eſt, non ſolùm ad implendum præceptum, ſed etiam ad ſuſcipiendum illud remedium, habeat eiuſmodi indemnitatem, & ſecuritatem ſecreti inuiolabilis. Vnde confeſſio etiam ſecunda eorumdem peccatorum, quæ certè neceſſaria non eſt, nec ad iuſtificationem, nec ad præceptum Chriſti obſeruandum, non minùs affert obligationem ſigilli, quàm prima confeſſio, per quam Chriſti præceptum obſeruatur. Quod dictum eſt de interprete, dicendum eſſet de internuncio, ſi per internuncium confeſſio fieri poſſet, vt notat Suarius *dicta ſect.4 num.* 5. quia eadem eſt ratio de illo, & locum habere poteſt in nuncio, per quem petitur facultas à Superiore ad abſolutionem à peccato reſeruato, vt *infrà* videbimus.

24. *De conſiliario.*

Secundò dubitatur de conſiliario, quem Confeſſarius conſulit ad ſciendum, quid debeat cum pœnitente facere in aliquo caſu. Ioan. Medin. *Cod. de Confeſſ. quæſt. de his, qui confeſſionem celare tenentur, in fine*, abſolutè negat, teneri ad ſigillum, ſiue Confeſſarius ex licentia pœnitentis, ſiue iniuſtè illum cooſuluerit : Vaſquez verò *dicto dub.2. n.10.* negat caſu, quo ex conſenſu pœnitentis, vel iuſtè notitiam acceperit: ſub qua diſtinctione in eam ſententiam valdè inclinat Coninch *in præſenti, diſp.9. dub.3 à num.*40. vbi pro ea affert etiam P. Henriquez *lib.6. cap.*20 *.num.*3. Sed Henriquez, & ipſe Coninch *num.* 50. fatentur Conſiliarium, licèt non teneatur ſigillo ; teneri tamen ad ſeruandum ſecretum ſtrictiſſimum, quod nullo prorſus caſu reuelandum ſit, quare videtur iam reduci controuerſia ad quæſtionem de nomine, vt *ſuprà* notaui. Denique eamdem ſententiam defendit Diana 1. *tom. tract.* 1. *miſcellaneo, reſol.* 14 vbi pro ea affert Nuñum, Onuphrium, & Megalam.

Contrariam ſententiam affirmantem teneri ſigillo, vt omnino certam tradit Suarez *dicta ſect.* 4. *num.*6. vbi affert Paludanum, Nauarrum, Adrianum, Petrum de Soto, Ledeſmam, & Viguerium. Eamdem tenent Filliucius, Bonacina, Syluius, Pitighianus, & alij, quos affert Diana *loco citato*, & communem eſſe ferè omnium fatetur Coninch *dicto num.*50. Quæ nobis etiam amplectenda omninò eſt. Probat primò Nauarrus *in Summa, c.8. & in c. Sacerdos de pœnitentia, diſt.6.* quia res, ad quemcumque tranſeat, cum ſuo onere tranſit, *c. ex Litteris, de pignoribus*, vt ſi res erat pignorata, vel hypothecata, ſemper tranſit cum eodem onere: res autem in confeſſione manifeſtata habet hoc onus, vt taceri debeat, quod onus priùs afficit rem ipſam, & deinde perſonam : ergo ſemper tranſit cum eodem onere. Hanc rationem latè impugnat Vaſquez *num.*12. probans hanc obligationem ſigilli, cùm ſit obligatio ex præcepto, priùs afficere perſonam, cui imponitur præceptum: quare non eſt, ſicut in pignore, vel hypotheca. Aliunde etiam impugnari poteſt: quia res ſub naturali ſecreto manifeſtata alicui non tranſit ſemper cum illo onere : nam, ſi ille iniuſtè eam deferat ad Iudicem, Iudex procedit ad inquirendum iudicialiter : ergo nec in confeſſione deberet res tranſire ad alios cum eodem onere. 25.

Secundò probant Suarez, & alij : quia conſiliarius ille habet ſe ex parte Confeſſarij complens cum illo, quod Confeſſario deerat, quoad clauem ſcientiæ : quare videtur participare eamdem ſigilli obligationem, quaſi complementum Miniſtri. Hæc etiam ratio non videtur efficax: quia conſiliarius verè non habet clauem ad Sacramentum, cùm poſſit eſſe merus laicus ; ſed habet ſcientiam, qua inſtruit Confeſſarium, vt ipſe habeat clauem ſcientiæ ſufficientem : ex eo autem, quòd aliquis ſit Magiſter Confeſſarij, nullo modo eſt Confeſſarius, aut participat eius claues. 26.

Meliùs probatur tertio ab abſurdo : quia, ſi conſiliarius, cui ex licentia pœnitentis manifeſtatur peccatum, non tenetur ſigillo, ſequitur, Sacerdotem, poſtquam illud conſiliario reuelauit non teneri ſigillo, cùm ſciat iam illud peccatum tali notitia liberiori, qualem conſiliario dedit. Ad hoc argumentum reſpondet Pater Coninchus *num.* 49. negando ſequelam: quia Sacerdos narrans illud peccatum conſiliario, id facit, vt merum inſtrumentum pœnitentis : quare

noo

Digitized by Google

non poteſt excedere intentionem ipſius, atque adeò non poteſt per illam narrationem vti, nec ſibimetipſi dare nouam illius peccati cognitionem, niſi quatenus hoc ei pœnitens conceſſit, qui nullo modo intendit Sacerdoti dare nouam cognitionem.

27. Sed contra hanc reſponſionem vrgeri poteſt illud argumentum: nam, ſi conſiliarius ipſe ex voluntate pœnitentis accipit cognitionem omninò liberam per te à ſigillo, ipſe conſiliarius poſſet rem illam, quam iam ſcit, narrare de nouo Confeſſario abſque ſigillo: vnde iam Confeſſarius, non quidem à pœnitente, ſed à conſiliario haberet nouam notitiam illius peccati liberam ab obligatione ſigilli: nam, ſicut conſiliarius poſſet licitè, vel illicitè illud peccatum aliis narrare abſque violatione ſigilli, nec illi etiam ſigillo tenerentur; ſic poſſet eodem modo narrare ipſi Confeſſario, vt eum à ſigilli obligatione liberaret.

28. Quartò, & à priori probatur: quia tota notitia, quam Confeſſarius habet, eſt ex confeſſione; & ideò ſubordinatur voluntati pœnitentis omninò, vt non niſi ex eius conſenſu poſſit communicari; & à fortiori, vt non niſi cum tali, vel tali limitatione communicetur: qui enim poteſt concedere, & negare vſum illius notitiæ, poterit à fortiori eum limitare. Porrò notitiam illam, non ſolùm quoad ſe ipſam, ſed ſuos effectus, ſubordinari voluntati pœnitentis, conſtat: quia etiam aduerſarij fatentur, ſi caſu aliquis iniuſtè à Sacerdote accepiſſet notitiam peccati, obligari ſigillo, & nō poſſe vti illa notitia, niſi de conſenſu pœnitentis. Poſſet ergo pœnitens tunc ei concedere, quòd vteretur ea notitia, & loqueretur cum duobus, vel tribus de re illa: quia, nimirum, notitia illa habebatur ſolùm ex notitia, quam per confeſſionem habuerat Confeſſarius; & ideò omnis alia notitia ex illa orta ſemper manet ſub poteſtate pœnitentis. Sed poteſt pœnitens, non data Confeſſario alia notitia ſui peccati, concedere illi, vt det notitiam conſiliario: ergo notitia illa, quam habebit conſiliarius in eo caſu, manebit ſubordinata pœnitenti, cùm ſit notitia ſolùm habita ex notitia per confeſſionem data.

29. Reſpondebit aliquis ex doctrina Patris Coninch *num* 45. eo ipſo, quòd pœnitens det licentiam Confeſſario conſulendi alium virum doctū, dare illi aliam notitiam ſui peccati extra confeſſionem, quam poſſit communicare conſiliario: quare notitia conſiliarij non habetur etiam mediatè ex cognitione ſacramentali. Sed contrà primò: quia, ſi hoc eſſet, iam Confeſſarius ex vi illius notitiæ, extra confeſſionem datæ, poſſet loqui ſine obligatione ſigilli, etiam cum aliis, & multò magis cum ipſo pœnitente pro libito: conſequens autem eſt falſum; quia præter actum conſulendi illum Doctorem, manet ligatus ſigillo, ſicut anteà. Contrà ſecundò: quia poteſt pœnitens illi, qui iniuſtè accipit notitiam ſui peccati à Confeſſario, nulla alia notitia ei data permittere, quòd vtatur illa in ordine ad talem, vel talem effectum ſolùm: ergo poterit etiam ipſi Confeſſario permittere, vt vtatur notitia confeſſionis in ordine ſolùm ad talem, vel talem effectū conſulendi Doctorem; & hoc nulla alia data ei notitia peccati: tunc autem notitia conſiliarij, erit mediatè ex ſola notitia confeſſionis: ergo manebit ſub eodem ſigillo, ſicut quælibet alia, quæ pendet, à ſola notitia confeſſionis, hæc autem eſt de facto intentio pœnitentis dantis illam licentiam; vult enim illam dare eo meliori modo, quo poſſit retinere obligationem ſigilli, quantùm fieri poſſit.

30. Hinc infero, quando aliquis conſultus eſt circa idem peccatū à duobus Confeſſariis, quibus pœnitens ſeorſim confeſſus eſt, debere cum ſingulis loqui, ac ſi alia via illud non ſciret: nec poſſe vni dicere aliquam aliam circumſtantiam diuerſam, quam ab altero didicit, ſed ſingulis reſpondere debet iuxta ea, quæ ſinguli narrant. Poterit tamen dicere ſub conditione: *Si res non eſſet hoc modo, ſed alio diuerſo cum tali circumſtantia, aliter dicendum eſſet.* Hoc verò ipſum debet cautè facere, & ſaluo ſigillo.

Conſultus à duobus Confeſſarius circa idem, quomodo ſe gerere debeat.

31. Obiiciunt primò, quando pœnitens dat licentiā Confeſſario virum doctū conſulendi, perinde eſt, ac ſi ipſe pœnitens conſuleret virum doctū: facit enim per Confeſſarium, quaſi per internuncium, quod faceret per ſeipſum: ſi autē per ſeipſum immediatè conſuleret, non obligaret conſiliariū ad ſigillum, cùm loqueretur omninò extra confeſſionem: ergo conſulendo etiā per Confeſſarium nō obligat ad ſigillum. Reſpondetur, negando maiorem: nam in primo caſu notitia conſiliarij nullo modo penderet ex confeſſione, ſicut pendet in ſecundo caſu: & ideò nō per ſe, ſed per Confeſſariū vult pœnitens cōſulere Doctorem, vt tota illa notitia habeatur, & maneat ſub eodem ſigillo. Quæ cautela adhiberi etiam ſolet reſpectu ipſius Confeſſarij: quando enim aliquis vult aliquē frequenter conſulere de aliqua materia, cōfitetur priùs illi, & dicit ei ſub ſigillo rem ipſam, & poſteà dat illi licentiam, vt ſaluo ſigillo poſſit cum ipſo ſolo loqui de re illa extra confeſſionem. Ecce tunc extra confeſſionem conſulit ſæpiùs, & confert cum Confeſſario de re illa: & tamen, quia non vult dare ei aliam notitiam, niſi dependenter à prima, quam habuit ex confeſſione, ſemper manet ſub ſigillo: quod non eſſet, ſi ipſum abſque præcedente confeſſione conſuleret.

32. Obiiciunt ſecundò, quia Chriſtus imponens obligationem ſigilli, ſolùm voluit proſpicere et peccatorum narrationi, quæ neceſſaria eſt ad obtinendam ſacramentalem abſolutionem, quā inſtituerat: ad hunc autem finem non eſt neceſſarium, quòd Confeſſarius alium conſulat, præſertim ita vt perſona pœnitentis cognoſcatur: eiuſmodi enim cōſultatio fieri ſolet, quia Confeſſarius dubitat de aliqua obligatione pœnitentis, v.g. ad reſtituendū, vel ad relinquendam occaſionem, vel abſtinendū à contractu, vel à matrimonio, & ſimilibus: quæ quidem non ſunt neceſſaria ad abſolutionem: ad hanc enim ſufficit confiteri peccata, & proponere in futurū facere id, quod viri docti licitum indicabant: quare conſultatio illa tam eſſet neceſſaria, etiamſi non fuiſſet inſtitutum Sacramentum pœnitentiæ, cùm ſolùm requiratur ad hoc, vt pœnitens obſeruet legem, Dei, & vitet peccata in futurum: ergo obligatio ſigilli non eſt impoſita ad illam conſultationem, cùm neceſſitas conſultationis nec oriatur ex inſtitutione Sacramenti, nec ſit ad obtinendam abſolutionem ſacramentalem, qui fuit finis adæquatus illius ſigilli. Ita arguit Coninch *num.* 43.

33. Reſpondetur in primis, aliquando conſultationem eſſe neceſſariam ad abſolutionem obtinendam: quia dubitat Confeſſarius de ſufficientia diſpoſitionis, vel de facultate ſua ad abſoluendū. Sed quidquid ſit de hoc, admittimus, ſigilli obligationem poſitam eſſe ad illum finem, & nō ad finem conſultationis. Cæterùm, quia ad finem abſolo-

tionis obtinendæ, manet ſub ſigillo confeſſio, & omnis notitia, quæ ab ipſa dependet; manet etiam notitia conſultoris, quando datur dependenter à notitia confeſſionis, vt diximus. Oportuit enim ad ſecuritatem pœnitentis, quòd confeſſio ita maneret ſub ſigillo, vt omnis notitia, quæ ab ipſa confeſſione penderet, maneret etiam ſub eodem ſigillo; atque adeò, quòd ſolus pœnitens poſſit dare licentiam communicandi illam notitiam aliis. Si pœnitens autem poteſt negare, & concedere communicationem illius notitiæ, poterit etiam limitare illam cõmunicationem; quia ad eum pertinet limitare licentiam, ad quem pertinet eam cõcedere, vel negare. Poteſt ergo pœnitens concedere Confeſſario licentiam communicandi illam notitiam, ſed limitatam; id eſt, manentem ſub eodem ſigillo: quod totum non fuit inductum ad finem conſultationis, ſed ad finem confeſſionis, vt magis ſecurè confiteretur, ſciens, totam illam notitiam confeſſionis, & omnem aliam ex illa deriuatam manere ſub ſigillo, cuius clauem haberet ipſe ſolus pœnitens, & quòd poſſet, vel totaliter: vel ſolùm ex parte aliqua aperire pro ſuo libito.

34. *De Prælato.* Tertiò principaliter dubitatur de Prælato, ſeu Superiore, à quo petitur licentia ad abſolutionem à peccato reſeruato, de quo Coninch *vbi ſuprà, n.*47. docet, idem dicendum eſſe, quod de conſiliario, quando extra Sacramentum petitur illa licentia; ſecùs quando petitur à Confeſſario ex licentia pœnitentis, qui ſolùm ex confeſſione nouit illud peccatum. Henriquez *dicto c.*20. *n.*3. dicit, proximè accedere illam obligationem ad ſigillũ Sacramenti, atque adeò in nullo caſu poſſe violari, licèt ſecretum naturale poſſet. Pater Suarez *dicta ſect.*4. *n.*3. dicit, Superiorem teneri eâdem obligatione ſigilli, ſicut Confeſſarium; & affert pro ſe Victoriam in *Summa, n.*190. *de confeſſ.* Et hoc dicẽdum planè eſt abſque diſtinctione: quia notitia illa, quam Prælatus accipit à Confeſſario, ſemper oritur ex notitia, quam ipſe in confeſſione inchoata accepit à pœnitente: quare iuxta regulam *ſuprà* poſitam tranſit cum eâdem obligatione ex intentione pœnitentis.

35. *Quid ſi recurrat ſubditus per ſe.* Magis poſſet dubitari, quãdo non per Confeſſarium, ſed per ſe ipſum recurrit ſubditus ad Prælatum, & petit ab eo licentiam, vt abſoluatur à reſeruato: quia ille recurſus non videtur eſſe cõfeſſio ſacramẽtalis, cùm non ſit in ordine ad abſolutionem ab eo obtinendam, ſed petitio licentiæ confitendi. Adhuc tamen in eo caſu videtur eſſe obligatio ſigilli: quia Auctores citati fatentur, tũc etiam Prælatum teneri ad ſecretum arctiſſimum, nullo vnquam caſu violabili: hæc autem tam ſtricta obligatio non poteſt eſſe ſolùm ex iuſtitia, aut ſecreto naturali, vt vidimus, ſed debet eſſe ex virtute religionis propter reuerentiam Sacramenti, atque adeò non differt à ſigillo, niſi in vocibus, quatenus non oritur ex cõfeſſione immediatè, ſed per ordinem ad confeſſionem. Ratio autem eſt: quia hoc etiam neceſſarium eſt ad finem Sacramenti, cùm à peccatis reſeruatis non poſſit obtineri abſolutio directa ſine conſenſu Superioris.

36. Sed obiicit Coninch *num.*44. non eſſe hoc neceſſarium ad finem Sacramenti, cùm poſſit ſubditus confiteri eidem Prælato immediatè: non ergo fuit neceſſarium imponere obligationem ſigilli, etiam quando recurritur pro licentia. Sed contra hoc eſt in primis, aliquando non poſſe ſubditum Superiori confiteri: quando, v.g. Superior non eſt Sacerdos, nec poteſt abſolutio obtineri, niſi petita ab eo licentia, vt alius abſoluat. Vnde, quamuis id petat per Confeſſarium, perinde eſt, ac ſi peteret per ſeipſum; & in vtroque caſu retinet ius ad ſigillum, cùm in vtroque caſu compareat coram Superiore ad obſeruandum Chriſti præceptum, & obtinendam abſolutionem ſacramentalem. Et licèt poſſit aliquando petere per Confeſſarium facultatem, non nominando perſonam; hoc tamen eſt per accidens poteſt enim Confeſſarius nolle id onus aſſumere; & Superior etiam poteſt validè nolle dare licentiam, niſi compareat, vel nominetur ſubditus. Quare, ſi ſubditus ſe vult manifeſtare Superiori, habet ius ad ſigillum, faciendo id, quod per ſe requiritur ad finem Sacramenti.

37. Dices: Quando ſubditus recurrit ad inferiorẽ, & inferior petit licentiam à Prælato, non interuenit vlla notitia ex confeſſione: quia illa notitia data Confeſſario inferiori, non potuit eſſe confeſſio ſacramentalis, cùm non fuerit coram legitimo Iudice, quippe qui nondum habebat iuriſdictionem: ergo notitia, quam poſtea inferior dat Superiori, non procedit ex notitia confeſſionis, ſed ex notitia data extra confeſſionem. Reſpondetur, neminem dubitare, quòd Confeſſarius inferior accipiat tunc ſub ſigillo illam primam notitiam, vt notat Suarez *ſect.*2. *num.*4. quia, licèt illa non ſit confeſſio legitima: eſt tamen inchoata confeſſio, & in ordine ad abſolutionem ſacramentalem ab eodem obtinendam: quia licèt non habeat pro nunc iuriſdictionem completam ad hoc peccatũ: habet tamen illam inchoatam, quatenus habet à Chriſto claues per poteſtatem Ordinis, & eſt Iudex, ad quem ſpectat iudicare, an hic, & nunc ſit reſeruatum hoc peccatum, & an ſit cauſa abſoluendi ab illo ſine recurſu ad Superiorem, quod ſufficit, vt debeat illud accipere ſub eodem ſigillo.

Adde, adeſſe bonam fidem ex parte pœnitentis, qui putat, illum eſſe legitimum Iudicem, atq; ideò ex parte ipſius fuit confeſſio ſacramentalis: quod ſufficit ad inducendum ſigillum, vt *infrà* videbimus: vel certè, ſi pœnitens ſciebat, illum non habere iuriſdictionem, ad minus volebat per illum petere facultatem à Superiore: ſicut autem nuncius ad Confeſſarium, vel interpres obligantur ſigillo, vt *ſuprà* vidimus: ſic etiam nuncius, quo quis adit Prælatum, videtur obligari ſigillo, ſicut ipſe Prælatus, & per conſequens ex hoc ſaltem titulo obligaretur tunc Confeſſarius.

38. *Quid, ſi alicui Confeſſarius iniquè reuelauit.* Quartò dubitatur de illo, cui Confeſſarius iniquè manifeſtauit peccatum auditum in confeſſione. De quo omnes præter Ioann. Medinam, *ſuprà* allegatum, fatentur, obligari eodem ſigillo. Et conſtat ex dictis: quia tota illa notitia non aliunde habetur, niſi ex ſola confeſſione: quare tota debet manere ſub poteſtate, & ſigillo pœnitentis. Ita Suarez *dicta ſect.*4. *num.*8. Vaſquez *dub* 2. *num.*10. & alij, quos afferunt.

39. *De eo, qui audit pœnitentem.* Quintò dubitatur de illo, qui caſu, vel ex induſtria audit pœnitentem, dum confitetur: de quo ſimiliter concedunt omnes, præter Sotum, obligari eodem ſigillo: Sotus enim diſtinxit inter malignè, vel licitè audientem: & non agnouit ſecretum ſigilli, ſed aliud inferius. Alij verò dicunt, obligari ſigillo: quia tota illa notitia habetur ex confeſſione, cùm pœnitens nulli loquatur, niſi Confeſſario, cui peccata manifeſtat. Videatur idem Suarez *ibi, num.* 7. & Vaſquez *n.* 3.

Non eſt autem eadem ratio, quando aliquis vult adeſſe aliquos præſentes ad ſui confuſionem, in quorum præſentia confiteatur Sacerdoti: nam illi non obligarentur ſigillo, vt benè notauit Coninch *num.* 46. quia iſti non norunt ex confeſſione; ſed ex manifeſtatione, qua ipſis etiam pœnitens peccata manifeſtat: illa enim loquutio eſt virtute multiplex, & prout dirigitur ad ſolum Confeſſarium, eſt confeſſio ſacramentalis; prout verò dirigitur ex intentione pœnitentis ad circumſtantes, non eſt confeſſio ſacramentalis, ſed narratio ad confuſionem, & humilitatem propriam. Vnde poſſet etiam tunc Confeſſarius loqui de illis peccatis abſque violatione ſigilli, non vtendo ſcientia, prout ex manifeſtatione ſibi facta, ſed ex manifeſtatione facta aliis, quam ipſe etiam audiuit. Si verò ex intentione pœnitentis loquutio non dirigitur ad illos, ſed ad ſolum Confeſſarium, tenebuntur ſigillo, vt contingit, quando in naufragio, vel incendio aliquis alta voce confitetur; tunc enim circumſtantes obligantur ad ſigillum: quia norunt illa peccata ex ſola confeſſione, qua pœnitens ſoli Confeſſario vult illa manifeſtare, & præter eius intentionem ab aliis auditur. Vnde, licèt in foro confeſſus quis eſſet, & præter eius intentionem ab omnibus audiretur; idem dicendum eſſet omnes obligari ſub ſigillo, nec poſſe ad inuicem inter ſe loqui de peccatis, quæ audierunt. Sicut, ſi aliquis idem peccatum confeſſus eſſet ſucceſſiuè omnibus, & ſingulis Confeſſariis Romæ exiſtentibus, & hoc ipſum omnibus in confeſſione dixiſſet, non poſſent tamen illi inter ſeipſos de illo peccato loqui: quia omnes, & ſinguli ex ſola confeſſione ſacramentali illud nouerunt.

40. *De Sacerdote ficto.* Sextò dubitatur de eo, qui ſe Sacerdotem fingit, & audit confeſſionem, an obligetur ad ſigillum ſacramentale: de quo etiam eſt ratio dubitandi, cum illa non ſit confeſſio ſacramentalis, ex qua ſola ſigillum oritur: quare Sotus apud Vaſquez *num.* 3. non videtur illam appellare obligationem ſigilli, ſed alterius rationis. Communiter tamen omnes agnoſcunt eandem obligationem Vaſquez *ibi*, Suarez *ſect.* 2. *num.* 3. vbi affert Gabrielem, Paludanum, & Adrianum. Ratio autem eſt: quia ex intentione, ſaltem pœnitentis, fuit confeſſio ſacramentalis, cùm ipſe ea intentione confeſſus ſit, vt obtineat abſolutionem à Chriſto inſtitutam.

41. *Quid, quādo aliquis confitetur laico.* Ex hoc oritur ſeptimum dubium de eo, qui ſcienter confitetur laico, vel deuotionis, & humilitatis cauſa, vel ex ignorantia, quia putat eſſe validam confeſſionem laico factam; an confeſſio illa afferat ſigilli obligationem. Aliqui, quos affert Suarez *ſect.* 2. *num.* 2. putant, oriri ſigilli obligationem: ipſe tamen cum communi negat, & Vaſquez *dub.* 2. *num.* 7. Et quidem, quando ſolùm deuotionis, vel humilitatis cauſa fit, non eſt dubium, cùm illa non ſit confeſſio ſacramentalis à Chriſto inſtituta, etiam in exiſtimatione pœnitentis. Difficultas eſt, quando pœnitens putat, eſſe validam, & ſacramentalem illam confeſſionem, ſaltem in neceſſitate: nam quando Sacerdos caret iuriſdictione, ſiue ex culpa, ſiue ex ignorantia Sacerdotis id faciat, & confeſſio non ſit valida; adhuc oritur ſigilli obligatio, quia pœnitens putabat eſſe validam; & idem diximus, quando putabat eſſe Sacerdotem, & non erat: ergo idem dicendum erit, quando putabat laicum poſſe validè abſoluere, cùm tunc etiam confiteatur ex intentione abſolutionis validæ à Chriſto inſtitutæ.

Reſpondent Suarez, & Vaſquez, *locis citatis*, differentiam eſſe, quòd in primo caſu eſt deceptio ex errore, & ignorantia facti; in ſecundo autem eſt deceptio in iure, quod ignoratur. Oportet tamen addere rationem, cur magis ignorantia circa ius tollat ſigillum, quàm error circa factum, cùm in vtroque caſu pœnitens intenderit abſolutionem ſacramentalem. Ratio ergo reddi poteſt hæc, quòd in primo caſu pœnitens apprehendit confeſſionem, & abſolutionem veram, quam Chriſtus inſtituit, ſcilicet, confeſſionem factam Sacerdoti habenti poteſtatem, & iuriſdictionem legitimam, licèt erret putans eſſe Sacerdotem, vel habere iuriſdictionem, qui vel Sacerdos non eſt, vel caret iuriſdictione. In ſecundo autem caſu non intendit, nec apprehendit verum Sacramentum, & abſolutionem à Chriſto inſtitutam; ſed aliam fictam, quam ipſe ex ſuo errore ſibi fingit: Chriſtus enim inſtituit confeſſionem factam Sacerdoti; ipſe autem intendit confeſſionem factam laico, quam Chriſtus non inſtituit: quare non mirum, ſi non oriatur ſigillum; hoc enim Chriſtus impoſuit in fauorem Sacramēti à ſe inſtituti, vt ex illius intentione nemo incurreret periculum infamiæ: iis verò, qui non intendunt tale Sacramentum, ſed aliud fictum omninò diuerſum, non eſt annexum priuilegium ſigilli. Sicut, ſi aliquis ex errore putaret confeſſionem factam coram imagine Crucifixi eſſe ſacramentalem, ille, qui eum auſcultaret, non teneretur ad ſigillum, cùm illa nullo modo ſit confeſſio ſacramentalis à Chriſto inſtituta. 42.

Hinc infertur, quando pœnitens confitetur ſine vlla intentione abſolutionis obtinendæ, non oriri ſigilli obligationem: quia illa non eſt etiam in apprehenſione confeſſio ſacramentalis, quam Chriſtus inſtituit. Vnde, licèt ipſe pœnitens proteſtetur, ſe loqui ſub ſigillo, nihil refert, ſi verè conſtat, non accedere ad finem obtinendi abſolutionem; quod, vel ex ipſius dictis conſtare poteſt, vel ex factis, ſi appareat, acceſſiſſe ſolùm animo inducendi Confeſſarium ad aliquod peccatum: è contra verò, ſi pœnitens confitetur animo obtinendi abſolutionem, Sacerdos verò non habeat animum abſoluendi; oritur ſigillum, ad quod ſufficit, & requiritur intentio pœnitentis. Addit tamen Suarez *illa ſectione* 2. *num.* 5. quòd ſi Sacerdos proteſtetur à principio ſe nolle audire confeſſionem, licèt pœnitens conetur confiteri, & velit eum obligare; non poterit ſigilli obligationem inducere: quia non poteſt inuitum cogere, vt ſacramentaliter audiat. 43. *Confeſſio ſine intentione abſolutionis.*

Hoc tamen non videtur omninò in rigore verum, nec ſatis conſequenter dictum: quia ipſe *eodem numero* 5. paulò antè dixerat, non requiri intentionem abſoluendi in Sacerdote, dum audit confeſſionem; ſed poſſe eſſe confeſſionem validam, licèt dum audiit, habuiſſet intentionem non abſoluendi, nec perficiendi Sacramentum: poteſt enim poſtea mutata intentione abſoluere abſque noua confeſſione. Et certè ita eſt, quòd ad audiendam confeſſionem non prærequiritur conſenſus Confeſſarij: nam, ſi ipſo nihil tale cogitante, aliquis moribundus occurrat ei, & dicat: *Pater, ego me accuſo de tali peccato: abſolue me.* illa certè erit confeſſio ſacramentalis, & poterit eum abſoluere; quia in Iudice, ad iudicandum, non prærequiritur intentio audiendi accuſationem; ſed ſufficit eam, 44. *Ad confeſſionem audiendā non prærequiritur cōſenſus Confeſſarij.*

& legitimas probationes audiſſe, etiam abſque intentione, vt poſſit proferre ſententiam, ad quam requiritur intentio. Quamuis ergo Sacerdos dicat, ſe nolle audire confeſſionem: ſi tamen eam etiam inuitus audit, illa confeſſio ſufficiet ad abſoluendum intentione mutata, abſque noua confeſſione: ergo illa confeſſio, quantùm eſt de ſe, ſufficit ad Sacramentum conficiendum: atque adeò afferret obligationem ſigilli; licèt fortaſſe non afferat obligationem illam ſecreti naturalis, quæ oritur ex pacto explicito, vel implicito, cùm non potuerit inuitus, & reluctans obligari aliquo modo ex pacto etiam implicito.

45. Aduertendum etiam eſt, cùm dicimus, requiri ex parte pœnitentis intentionem confitendi ſacramentaliter, in ordine ad abſolutionem obtinendam; intelligendum hoc eſſe cum aliqua latitudine, Nam licèt pœnitens videat ſe non eſſe ſufficienter diſpoſitum ad abſolutionem habendam, poterit illa confeſſio inducere obligationem ſigilli. Vnde *in c. Quod quidam, de pœnit. & remiſſ.* dicitur admittendas eſſe, & audiendas confeſſiones meretricum, & aliorum ſimilium, licèt non ſit danda eis abſolutio. Requiritur ergo, quòd pœnitens non ſolùm conſilij petendi gratia veniat, ſicut poſſet venire ad Diaconum, vel ad laicum; ſed tamquam ad Iudicem in illo foro, vt iudicet de illius diſpoſitione, & dirigat eum in ordine ad id, quod deeſſe iudicat, vt poſſit abſolutionem aliquando obtinere: quare oportet, quod ex parte confeſſionis velit aliquo modo facere id, quod Chriſtus præcepit. Quæ intentio à poſteriori colligitur: nam ſi in illa qualicumque confeſſione grauiter mentiretur, putaret ſe committere ſacrilegium contra veritatem, & fidelitatem, ac contra integritatem confeſſioni debitam: apprehendit ergo eam tanquam confeſſionem à Chriſto inſtitutam, & ex parte ſua ſacramentalem, licèt ob indiſpoſitionem non poſsit compleri per formam Sacramenti.

46. Addo vlteriùs, non videri mihi neceſſarium ad inducendam obligationem ſigilli, quòd pœnitens in ipſa confeſsione habeat propoſitum firmum recipiendi abſolutionem, ſi Confeſſarius iudicauerit eum diſpoſitum: poſſet enim fortaſſe pœnitens velle confeſsionem ex ſe ſufficientem inchoare in ordine ad abſolutionem, reſeruando ſibi poteſtatem, ſi vellet, poſtea non exigendi abſolutionem, ſed differendi eam ad aliam occaſionem magis opportunam. Non tamen approbo, quod aliqui faciunt, qui vt Sacerdotem ad ſigillum obligent, dicunt ſe velle confiteri; & poſtquàm rem, quam volebant, quaſi in confeſsione narrarunt, dicunt: *Pro nunc non curo de abſolutione: volo enim illam ad aliud tempus differre.* Hoc, inquam, non approbo: quia hi ab ipſo initio accedere videntur abſque vllo animo abſolutionis exigendæ, ſed ſolùm in fraudem, & vt priuilegium ſigilli lucrentur, fingunt, ſe animo abſolutionis obtinendæ confiteri, cùm reuerà habeant animum omninò contrarium. Ad inducendam ergo hanc ſigilli obligationem, oportet bona fide accedere cum animo non impediendi abſolutionem, ſi Confeſſarius abſoluendum iudicat, vel certè abſque animo contrario. Alioquin, quoties aliquis cum Sacerdote loquitur, poſſet dicere, ſe loqui in confeſsione, & cum animo abſolutionem ſuo tempore exigendi.

47. *De eo, qui inuenit chartam.* Octauò dubitatur de illo, qui inuenit chartam, in qua pœnitens ſua peccata ſcripſit ad confeſsionem faciendam. De quo aliqui dicunt obligari ad ſigillum confeſsionis, Rodriquez, Malderus, Fagundez, Graffius, Vega, Viualdus, Nauarra, Delrius, Homobonus, Zanardus, & alij, quos affert, & ſequitur Diana 2. *tom. tract. 4. de Sacram. reſol.* 112. quia illa charta eſt quaſi internuncia, & confeſſio inchoata.

Alij id negant, Suarez *dicta ſect. 4. num.* 5. Coninch. *num.* 50. Layman, Henriquez, Megala, Onuphrius, & alij apud eundem Dianam *loco citato.* Quæ ſententia, regulariter loquendo, videtur verior: quia ſigillum, vt diximus, oritur ex confeſsione: illa autem ſcriptura non eſt confeſsio; ſed materia confeſsionis præparata, vt faciliùs fiat confeſsio. Sicut ergo, ſi pœnitens, dum facit apud ſemetipſum examen ad confeſsionem, loqueretur voce intelligibili; ille, qui audiret, non obligaretur ad ſigillum; quia non audiuit confeſsionem, ſed præparationem ad confeſsionem: ſic ſcriptura illa nihil aliud eſt, niſi præparatio ad confeſsionem, quam pro ſua memoria facit pœnitens: ergo notitia ex illa ſcriptura non oritur ex confeſsione; ſed ex præparatione pœnitentis apud ſemetipſum ad confeſsionem. Fateor illos, qui olim dicebant fieri poſſe confeſsionem per litteras, debuiſſe conſequenter dicere litteras illas ad Confeſſarium miſſas, ſi ab aliquo interciperentur, & legerentur, obligare ad ſigillum; quia illa epiſtola erat vera confeſsio: hoc tamen iam non habet locum, cùm confeſsio per litteras non ſit vnquam ſacramentalis confeſsio.

Dixi tamen, *regulariter*, eſſe veram hanc ſententiam: quia adhuc in vno, vel altero caſu poſſumus admittere contrariam habere locum. Primò, ſi aliquis mutus confiteatur per ſcripturam Confeſſario præſenti, & hanc ſcripturam aliquis caſu legeret, maximè dum in ipſo actu confeſſionis eſt in manu Confeſſarij, teneretur vtique ad ſigillum: quia illa ſcriptura tunc eſt loquutio, & confeſsio propria, cùm non aliter confiteatur mutus ille, niſi per illam ſcripturam. Imò, licèt poſt abſolutionem aliquis inueniſſet eam in confeſsionali, probabile videtur, quòd teneretur ad ſigillum: quia illa videtur eſſe ipſa confeſsio manens. Quod in caſu aliquo metaphyſico contingere poſſet in ipſis vocibus: ſi aliquis, v.g. confiteretur per voces in loco, vbi poſt moram longiuſculam ab echo, per reflexionem reuerterentur eadem verba: poſſet tunc contingere, quòd data interim breuiter abſolutione, poſtea reuerterentur verba vltimi peccati, & aliquis tunc adueniens illa audiret: vidi enim ego locum, in quo poſt Symbolum ferè recitatum reuertebantur: tunc ille proculdubio teneretur ad ſigillum; quia accepit notitiam ab eadem confeſsione perſeuerante in aëre per totum illud tempus. Sic ergo ſcriptura illa videtur eſſe eadem confeſsio, & eadem loquutio pœnitentis permanens in charta, etiam quando iam actu non confitetur. 48. *Quid, ſi mutus confiteatur per litterã Confeſſario præſenti.*

Secundò, poteſt locum habere illa ſententia, quando aliquis per litteras peteret à Prælato licentiam ad hoc, vt abſolueretur à tali caſu reſeruato: cùm enim dixerimus *ſuprà* cum communi ſententia, Prælatum, à quo petitur licentia, manere obligatum ad ſigillum, conſequens eſt, vt ille, qui caſu audiret ſubditum petentem illam licentiam, teneretur ad ſigillum, ſicut, qui audit pœnitentem confitentem, tenetur, ſicut ipſe Confeſſarius. Idem autem videtur eſſe de illo, qui legit litteras, quibus ſubditus petit talem licentiam: 49. *Quid de legente litteras petentes licentiam, vt abſ-luatur à caſu reſeruato.*

nam

nam per illas loquitur formaliſſimè cum Prælato, atque ideò notitia ex iis litteris habita, haberetur omninò ex petitione, qua ſubditus recurrit ad Prælatum, & petit ab eo licentiam pro ſuo peccato reſeruato. In his ergo, & ſimilibus caſibus, ſi qui eſſent, admittenda videtur prima ſententia: in aliis verò, in quibus ſcriptura ſolùm deſeruit pro ipſo pœnitente, & eius memoria, prior ſententia videtur præferenda. Sed licèt non ſit obligatio ſigilli; erit tamen obligatio grauiſſima ſecreti naturalis, & humani.

SECTIO III.

Quæ ſit materia huius ſigilli.

50. *Peccata omnia, etiam venialia.* PRimò certum eſt, peccata omnia mortalia, imò & venialia eſſe materiam ſigilli: cum hoc tamen diſcrimine, quòd mortalia non ſolùm in ſpecie, ſed etiam in genere; venialia verò in ſpecie, non in genere: poteſt enim dicere Confeſſarius: *Iste mihi confeſſus eſt ſua peccata venialia.* Nam eo ipſo, quòd confeſſus eſt, ſupponitur confeſſus venialia: quare, ſicut poteſt dicere, confeſſum eſſe; ita poteſt dicere confeſſum eſſe venialia, & pro illis pœnitentiam accepiſſe. De mortalibus verò non poteſt dicere, confeſſum eſſe mortalia, etiam in genere: quare videtur nec poſſe dicere, confeſſum eſſe peccata venialia grauiuſcula, vel plurima: quia horum confeſſio non arguitur ex mera confeſſione. Vnde inferunt communiter Doctores, cauendum etiam eſſe, ne poſt duorum, vel trium confeſſiones auditas, dicat Confeſſarius de ſolo vno: *Hic mihi confeſſus eſt ſola venialia.* dat enim occaſionem illa ſingularitas ſuſpicandi, alios confeſſos eſſe mortalia. Quando tamen de illo ſolo ſeorſim ageretur; non eſſet contra ſigillum, laudare illum de puritate conſcientiæ, & quòd in ſuis confeſſionibus vix inuenitur abſolutionis materia: quia tunc nulla videtur fieri comparatio, aut excluſio aliorum, de quibus non occurrit tunc occaſio loquendi.

51. Huic communi doctrinæ ex parte aduerſatur Ledeſma 2. *part.* 4. *quæſt.* 11. *art.* 1. *cap.* 5. qui dicit, peccatum veniale alicuius dicentem, addendo, ſe illud ex confeſſione ſcire, violare ſigillum mortaliter; venialiter verò, ſi ſolùm illud referat, non dicens, ſe illud ex confeſſione noſſe. Hoc tamen alij meritò reiiciunt. Primò, quia grauitas huius reuelationis non oritur per accidens ex ſcandalo aliorum; ſed propter reuerentiam Sacramenti. Secundò, quia etiam ex reuelatione materiali fit odioſa confeſſio venialium, maximè cùm aliquis mallet reuelari aliquod ſuum peccatum mortale, quàm aliquod veniale: v. g. miles nobilis mallet reuelari, quòd ſtrenuè percuſſerit inimicum, qui eum inhonorauerat; quàm inuidiæ leuis affectum, quem habet contra aliquem commilitonem. Tertiò, addere poſſumus, quòd ſi reuelatio materialis non eſſet peccatum graue, non ſequeretur ſcandalum graue de illa, etiamſi conſtaret reuelari auditum in confeſſione: cur enim homines prudentes ſcandalizarentur de reuelatione, quæ in ſe non eſſet grauiter contra Sacramentum, nec contra pœnitentem?

52. *Obiectum & circumſtantia peccatorum ſunt materia ſigilli.* Secundò, certum eſt, obiecta, & circumſtantias peccatorum eſſe materiam ſigilli; neque enim minùs retraheret à confeſſione, horum reuelatio, quàm ipſius peccati: v.g. ſi aliquis confiteatur, ſe petiiſſe debitum ab vxore, licèt haberet votum caſtitatis; non poteſt ſine violatione ſigilli dici, quòd illa habeat votum caſtitatis. Hinc autem oritur prima difficultas, an peccatum committendum ſit etiam materia ſigilli: v.g. ſi aliquis fateatur, ſe habere propoſitum occidendi inimicum. Aliqui diſtinguunt: ſi enim pœnitens habet propoſitum adhuc illud peccatum committendi, poteſt reuelari ei, qui pœnitenti prodeſſe poteſt: quia tunc non eſt materia abſolutionis: ſi verò non habet iam tale propoſitum, non poteſt. Quam diſtinctionem Vaſquez *num.* 4. cum S. Thom. *in* 4. *diſt.* 21. *quæſt.* 3. *art.* 1. *quæſt.* 1. *ad primum*, dicit, eſſe erroneam: nam, licèt illud non ſit materia abſolutionis ſine propoſito abſtinendi; eſt tamen materia confeſſionis: alioquin quoties pœnitens non abſoluitur propter indiſpoſitionem, poſſent reuelari omnia eius peccata.

Sigilli materia an ſit peccatum committendum.

53. Alij aliter diſtinguunt: ſi enim pœnitens habet merum propoſitum, quod nondum exequutus eſt, non eſt materia ſigilli: ſi verò iam ex parte exequutus eſt, erit materia ſigilli: vt ſi propoſitum habet fornicandi cum ea, cum qua iam ſemel fornicatus eſt. Ita Alex. *quæſt.* 19. *membr.* 2. *art.* 2. quem ſequitur Sylueſter, Angelus, Panorm. & alij apud Vaſquez *num.* 6. Sed caret fundamento: quia in vtroque caſu peccatum futurum habet connexionem cum propoſito præſenti, quod eſt materia confeſſionis. Limitatur tamen meritò hæc doctrina, quando confeſſio illius propoſiti non fit verè animo confitendi, ſed inducendi Confeſſarium ad illud peccatum: vt ſi Hæreticus animo peruertendi Confeſſarium confiteatur illi tentationes, quas habet ad deſerendam fidem, & motiua: tunc enim, ſi de tali animo conſtat, poſſet, & deberet Confeſſarius peruerſum illum Hæreticum denunciare.

54. *An defectus naturales.* Secunda difficultas, & grauior circa eamdem doctrinam, eſt, an defectus naturales, qui manifeſtantur occaſione peccati, ſint etiam materia ſigilli, v. g. defectus natalium, vel macula originis, vel ignorantia, quæ reddit indignum officio, quod exercet. Pater Vaſquez *num.* 2. dicit, non eſſe materiam ſigilli, quando nullum indicium dare poſſunt peccati commiſſi: v. g. ſi confeſſus eſt voluntatem, quam habuit merè internam, ſuſcipiendi aliquod officium, quod ſuſcipi non poterat cum defectu illo occulto natalium, vel originis, quem patitur. Secùs verò eſſet, ſi iam illud officium ſuſcepiſſet: tunc enim reuelando illud defectum, reuelaret ſimul, peccaſſe pœnitentem accipiendo tale officium.

55. Contraria tamen ſententia communis eſt, & vera, quam tenet Soto *diſt.* 18. *quæſt* 4. *art.* 5. *poſt* 2. *concluſ.* Suarez *vbi ſupra num.* 5. Coninch *diſp.* 9. *dub.* 1. *num.* 13. Bonacina *diſp.* 5. *quæſt.* 6. *ſect.* 5. *punct.* 2. *num.* 10. & alij communiter. Probatur: quia ex horum reuelatione magis odioſa, & oneroſa redderetur confeſſio, quam ex reuelatione peccati; mallet enim homo ſua peccata manifeſtari, quàm eiuſmodi defectus: quos tamen ſæpè oportet Confeſſario dicere ad explicandam ſpeciem peccati, atque ideò obiectiuè videntur eſſe pars ipſius peccati.

56. *Non omnia à pœnitente dicta remanent ſub ſigillo.* Contra hoc tamen videtur eſſe tertia difficultas: quia non omnia, quæ à pœnitente dicuntur ad explicandum ſuum peccatum, remanent ſub ſigillo: v. g. ſi ad explicandam ſpeciem adulterij in turpi deſiderio, dicat ſe eſſe coniugatum; vel ad aliam ſpeciem declarandam dicat, ſe eſſe Sacerdotem,

Digitized by Google

cerdotem, ſe eſſe Gubernatorem, Dominum temporalem, & ſimilia; non videntur contineri ea omnia ſub ſigillo, ita vt peccet mortaliter Confeſſarius dicens: *Audiui hodie Gubernatorem*, vel *Dominum huius Caſtelli*, vel *Sacerdotem*, ex quibus nullo modo indicatur eorum peccatum: ergo, quòd aliquid dictum fuerit ad explicandum peccatum, non facit, quòd illud maneat ſub ſigillo.

57. In hoc puncto diſtinguendum videtur: nam ex vno capite non poſſumus negare aliqua eiuſmodi, maximè defectus pœnitentis, manere ſub ſigillo, propter rationem *ſuprà* adductam: & quia alioquin, ſi pœnitens ſe accuſat, quòd voluit celebrare cum irregularitate occulta ex defectu lenitatis abſque peccato contracta, poſſet Confeſſarius, abſque ſigilli violatione, publicare eius irregularitatem, quæ non eſt peccatum; ſed circumſtantia illius voluntatis peccaminoſæ: quod quidem eſt contra omnium fidelium ſenſum. Aliunde verò negare non poſſumus, quòd multa dicuntur à pœnitente, etiam initio confeſſionis ad explicandum ſuum ſtatum, quæ neceſſaria ſunt ad notitiam peccatorum, quæ tamen non videntur exigere ſigillum, vt in exemplis *ſuprà* adductis, qui dicit ſe eſſe coniugatum, habere filios, eſſe artificem, vel mercatorem. Vnde diſtinguendum videtur circa eiuſmodi circumſtantias, & recurrendum omninò ad intentionem pœnitentis, qui aliquando eas narrat ſolùm quaſi præpoſitiuè, & quaſi extra confeſſionem, vt aliquam notitiam præſuppoſitam det Confeſſario ad meliùs intelligendum poſtea ſuum peccatum, volens ſupplere notitiam communem, quæ deeſt Confeſſario de eius perſona, aut de rebus aliis publicis, quas per accidens Confeſſarius ignorat: & hæc non videntur committi ſub ſigillo, quando non ſunt peccata. Alia verò dicit pœnitens coactus, vt manifeſtet peccatum ſuum, quæ non diceret, niſi ad eum finem: & hæc videntur ab eo dici ſub eodem ſigillo: quia ex modo dicendi ſatis indicat; ſe illa dicere nullo modo extra confeſſionem dicturus: & hoc modo videtur dicere omnia, quæ dicit, niſi ex ipſa publicitate rei conſtet, ſolùm priori modo dicta eſſe. Vnde cum proportione idem credo de peccato alieno, quod eſt circumſtantia peccati proprij: v. g. ſi pœnitens dicat: *Accuſo me, quòd gauiſus ſum de illo homicidio*, vel *rixa, heri in foro facta*. quam licèt Sacerdos per accidens ignoraſſet, cùm publica eſſet; nihil refert: nam pœnitens illam potiùs præſuppooit omnibus notam: & ideo non dicit illam ſub ſigillo: ſed ſolùm ſuum peccatum circa illam, tanquam circa obiectum commiſſum.

58. *Virtutes, & reuelationes an ſint materia ſigilli.* Hinc infero primò, quid dicendum ſit de virtutibus, de reuelationibus, & ſimilibus gratiis, quas in confeſſione pœnitens manifeſtat: de quibus vniuerſaliter dicunt aliqui non eſſe materiam ſigilli; cùm non ſint peccata, nec materia confeſſionis. Ita loquitur Sà *verb. Confeſſio, num.* 32. Nauarrus *in c. Sacerdos de pœnit. diſt. 6. num.* 51 Henriquez *lib. 6. cap.* 11. *num.* 1. & Bonacina *dicto puncto* 2. *num.* 11. Sed diſtinguendum credo: aliquando enim prædicta dicuntur ad habendam inſtructionem à Confeſſario, vel ad manifeſtandum integrè conſcientiæ ſtatum; & tunc non pertinent ad materiam confeſſionis, nec pertinent ad ſigillum, ſed ad ſecretum naturale. Aliquando verò dici poſſunt ad declarandum meliùs aliquod peccatum, v. g. ingratitudinem erga Deum poſt hæc, & illa dona, & beneficia Dei, vel inconſtantiam in bono poſt tale propoſitum firmum procurandæ perfectioois, & ſimilia; & tunc credo, quòd pertineant ad ſigillum, cùm iam ſint, ſaltem in obliquo, materia confeſſionis; & aliunde apparet, quòd pœnitens non vult illa extra confeſſionem manifeſtare, ſed retinere illa ſub ſigillo arctiſſimo confeſſionis.

Infero ſecundò, non ſolùm pertinere ad hoc ſigillum illa, quæ neceſſaria ſunt omninò; ſed etiam ea, quæ vtilia ſunt, vel certè à pœnitente æſtimantur vtilia ad meliùs declarandum ſuum peccatum. Ita Suarez *dicta ſect.* 3. *num.* 5. quia alioquin onerosa redderetur confeſſio, cùm pœnitens non ſciat frequenter diſcernere; quæ ſint neceſſaria, quæ vtilia, quæ inutilia ad eum finem. Quare, ſicut ſufficit intentio confeſſionis ſacramentalis, licèt re ipſa ex aliqua cauſa ſacramentalis non ſit: ſic ſufficit intentio dicendi illa, tamquam partem ſaltem io obliquo, confeſſionis ſacramentalis, ad explicandum peccatum, ad hoc, vt inducatur obligatio ſigilli. Vnde obiter infero non ſolùm vera peccata; ſed ea etiam, quæ peccata non ſunt, & à pœnitente dicuntur, quia putabat eſſe peccata, manere ſub ſigillo propter eandem rationem. 59. *Etiam non neceſſaria pertinent ad ſigilium.*

Tertia difficultas eſt circa defectus alios pœnitentis, quos Confeſſarius ex ipſo modo confitendi colligere poteſt. Circa quos aliqui videntur ſupponere; contineri ſub ſigillo, atque ideò non poſſe ſine eios violatione, Confeſſarium dicere, pœnitentem eſſe ſcrupuloſum impertinentiis, & næniis tempus conterere, & caput audientis rumpere, eſſe moroſum, & his ſimilia Ita Coninch *vbi ſuprà, num.* 11. Sed veriùs credo, non contineri. Vt Nauarrus *cap.* 8. *num.* 12. dicit, non eſſe contra ſigillum, ſi dicat aliquis, talem pœnitentem obtundere caput Confeſſarij ſuis minutiis. Ratio autem eſt: quia defectus alij manifeſtantur à pœnitente ad declarandam ſuam conſcientiam, & peccata: & hi continentur ſub ſigillo. Alij fiunt ibi ab ipſo pœnitente, quos Confeſſarius non audit ex relatione pœnitentis; ſed ipſe eos videt, & percipit: & hi, ſicut non dicuntur ſecretò; ſic non ſunt ſub ſigillo. Nam, ſi pœnitens ſit blæſus, ſi rudis, ſi hebetis ingenij, qui, & ſimiles defectus in confeſſione percipiuntur; non manent illi ſub ſigillo. Similiter ergo, ſi oſtendit ſe naturæ moleſtæ, irreſolutæ, durioris ad credendum, qui omnes defectus ibi fiunt, & per conſequens non ſunt materia confeſſionis illius, non erunt ſub ſigillo: ſicut, ſi ibi committeret aliquod peccatum blaſphemiæ, contumeliæ in Confeſſarium, & ſimilia, non erunt ſub ſigillo: quia illa peccata non confitetur, ſed committit vidente Confeſſario: niſi peccatum verſetur circa ipſam confeſſionem: vt ſi peccatum, quod priùs fecerat, neget; quæ negatio eſt peccatum nouum ibi commiſſum: ſed manet ſub ſigillo; quia non poteſt illud detegere Confeſſarios, niſi dicendo confeſſionem fuiſſe diminutam; quòd iam eſſet reuelare ipſam confeſſioοem, & eius defectum. 60. *An defectus alij concomitantes ſub ſigillo maneāt.*

Quarta difficultas eſt de peccatis publicis, de quibus aliqui dicunt, poſſe reuelari: vt, ſi de homicida publico, vel meretrice dicat: *Audiui eorum peccata homicidij, & luxuriæ cum magnis pœnitentiæ ſignis.* hoc enim magis laudat, quàm infamat pœnitentem. Ita Ioann. Medina *quæſt. de* 61. *An peccata publica.*

his,

bis, quæ à Confeſſore celanda ſunt, & alij. Sed contraria ſententia eſt communis, quam docet Vaſquez *illo art.4. dub.6.* Suarez *ſect.3.num.6.* cum S. Thoma, Bonauentura, Gabriele, & aliis multis, quos affert: quia per accidens eſt, quòd id reſultet hîc, & nunc in laudem pœnitentis: attendi autem debet ad id, quod eſt per ſe, ſcilicet, ne poſſit vnquam loqui Confeſſarius de his, quæ audiuit; ne ſemel data exceptione, ſæpè loquatur ſine cauſa ſufficienti.

62. *An aliunde nota.* Quintò dubitatur de peccatis, quæ iam aliunde Confeſſarius nouerat, vel poſtea cognoſcet: de quibus aliqui, quorum meminit S. Thom. *in 4. diſt. 2. quæſt, 3. art. 3.* dicebant non poſſe loqui Confeſſarium ex ſcientia, quam priùs habebat; poſſe tamen ex ſcientia de nouo poſt confeſſionem acquiſita. Alij addebant, ex neutra ſcientia poſſe loqui. Omnes tamen ferè cum eodem S. Thoma concedunt poſſe vti ſua ſcientia præcedente, vel conſequente confeſſionem, dummodo non addant certitudinem, vel circunſtantiam propter ſcientiam confeſſionis. Videatur Vaſquez alios referens *dub.* 7. & Suar. *ſect.3. num.* 7. qui cum Alenſi aduertit, optimè facturum Confeſſarium, ſi tunc addat, vnde illud ſciuerit, ad tollendam omnem ſuſpicionem reuelationis.

63. *An liceat reuelare peccatum ſine perſona.* Octauò dubitatur, an liceat referre peccatum, non nominando perſonam pœnitentis. Fatentur omnes, id licere, dummodo non ſit periculum, vt in pœnitentis ſuſpicionem veniri poſſit: ad quod maxima cautela neceſſaria eſt propter naſutum aliquorum ingenium ad colligendum auctorem ex aliquo facto narrato. Excipitur autem ab hac regula, quando ex paucis pœnitentibus, quos audiſti, refers aliquod peccatum: iam enim ſinguli aliquid ex illa relatione ſuſpicionis contra ſe patiuntur. Idem eſt, ſi referas peccatum alicuius Religioſi, nominando ipſum Ordinem, ex quo iam redundat ignominia Ordinis, & conſequenter ipſius pœnitentis, qui eſt pars illius.

64. *Peccata ciuitatum an reuelanda.* An verò idem ſit de illo, qui dicit, in tali ciuitate eſſe talia crimina, ſodomias, vſuras; probabiliter affirmant multi, Vaſquez *dub.3. num.3.* cum Ledeſma, quem ibi affert Suarez *ſect.3 n.8.* Coninch *diſp.9. num.* 16. Filliucius *tom.1. tract. 7.c.31. quæſt.3.num.* 322. Bonacina *diſp.5.quæſt. 6.ſect.5.punct.4.num.3.* qui alios afferunt. Et quidem, quando locus non eſt nimis amplus, & peccatum, ſeu vitium non eſſet publicum, non videtur id fieri abſque detrimento incolarum, qui patiuntur ſingula propter talem reuelationem. Aduertunt tamen multi, non incurri hac de cauſa pœnas reuelantis confeſſionem: quia non manifeſtantur peccata pœnitentis, ſed ciuitatis, de quo videri poſſunt plures, quos affert Diana 1. *tom.tract.1.miſcellaneo, reſol.* 13.

65. *An dicere poſſit confeſſum eſſe.* Ex dictis infertur primò, aliquando etiam poſſe eſſe contra ſigillum, ſi Confeſſarius dicat: *Titius hodie mihi confeſſus eſt*. poſſunt enim eſſe tales circunſtantiæ, vt eo ipſo indicetur, eum habuiſſe aliquem caſum reſeruatum: vt, ſi id dicatur de Religioſo, qui ſemper confitetur ſuo Confeſſario ordinario, nec poteſt alteri confiteri ſine licentia Prælati; & aliunde conſtet non defuiſſe ordinarium illa die. Peius autem eſſet, ſi id dixiſſet, poſtquàm ipſe Confeſſarius petierat à Prælato facultatem abſoluendi vnum ſubditum à reſeruatis: tunc enim ex vtriuſque circunſtantiæ coniunctione facilè coniiceret Prælatus, Titium habuiſſe peccatum reſeruatum. Vnde multò minùs Prælatus poſſet dicere: *Titius petiit à me facultatem totam pro ſuo Confeſſario.* per hoc enim magis declararetur, vel indicaretur neceſſitas pœnitentis.

Petes: Si Prælatus dedit mihi hodie facultatem ad abſoluendum vnum ſubditum à reſeruatis, pro quo ego petij, non nominata perſona, & dum ille confitetur, veniat Prælatus caſu ad me, & inueniat illum confitentem, an obligetur ſigillo ad tacendum, quod vidit; an verò poſſit eidem ſubdito dicere: *Ego te inueni confitentem Confeſſario extraordinario.* Idem quæri poteſt de alio tertio, qui inueniſſet illum mihi confitentem, num teneatur illud habere ſub ſigillo. Videtur, quòd teneantur: quia dicere illum tali hora mihi præter ordinem confiteri, videtur æquiualenter eſſe dicere, quòd confitebatur peccata reſeruata, vel certè vehementem ſuſpicionem de hoc ingerit. Sicut ergo eſſet contra ſigillum dicere, quòd ille confitebatur reſeruata, ſi aliquis caſu audiuiſſet; ſic videtur eſſe, ſi dicas, confeſſum mihi fuiſſe tali hora. 66. *Quid, ſi alij eum inuenirent confitentem.*

Ego quidem credo Prælatum imprudenter facturum, ſi de re illa loquatur ipſi ſubdito, vel vlli alteri: item, tertium illum iniquè acturum, ſi manifeſtet, quòd vidit illum confitentem: neutrum tamen credo eſſe violatorem ſigilli ſacramentalis: ſi enim ille Religioſus iret ad Pœnitentiariam Papæ in Baſilica Sancti Petri, licèt daret occaſionem ſuſpicandi de caſu reſeruato, non tenerentur ad ſigillum omnes, qui illum ibi vident confitentem. Ratio autem eſt: quia, qui illum vident, non accipiunt illam notitiam ex notitia, quam pœnitens dat Confeſſario; ſed ex notitia, quam per ipſam actionem dat omnibus, qui eum vident: notitia autem, quæ aliis datur, non eſt confeſſio: ergo illa non affert obligationem ſigilli, vt *ſuprà* diximus de illo, qui vult adeſſe alios teſtes ſuæ confeſſionis, non obligari teſtes ad ſigillum propter eamdem rationem. Aliud verò eſt de ipſo Confeſſario, cùm dicit mihi pœnitens ſe velle mihi confiteri: illa enim eſt confeſſio inchoata, & notitia, quam incipit mihi dare, vt Confeſſario, in ordine ad abſolutionem obtinendam: quare ego teneor ad ſigillum: illi autem alij, qui vident illam actionem externam, quæ ex ſe eſt notitia ad alios, non tenentur ad ſigillum; ſed ſolùm ad ſecretum, ne infament pœnitentem, dum illa actio eſt ſecreta, quæ actio, prout in ordine ad alios, non eſt confeſſio etiam inchoata, licèt in ordine ad Confeſſarium ſit talis, & ideò eum obliget ad ſigillum. 67.

Infertur ſecundò, quid dicendum ſit, quando pœnitens ſine neceſſitate manifeſtauit complicem in confeſſione, an peccatum complicis maneat etiam tunc ſub ſigillo. Negatiuè enim reſpondet Ioann. de la Cruz *in direct. conſcientiæ, part. 2. de Sacram.pœnit. quæſt.6. dub.2. concluſ.2.* quia peccatum complicis materialiter ſe habet tunc ad confeſſionem proprij peccati, ad quam non erat neceſſe illud declarare: vnde infert, poſſe pro bono communi reuelari, ſicut alia ſecreta naturalia, dummodo ea occaſione non declaretur peccatum pœnitentis. 68. *Quid de complice malè manifeſtato.*

Contraria tamen ſententia vera, & communis eſt, quam tenent Suarez, Reginaldus, Malderus, Villalobos, & alij plures, quos refert, & ſequitur Diana 2. *tom. tract. 4. de Sacram. reſol.* 111. quia, vt *ſuprà* diximus, non ſolùm, quæ neceſſaria ſunt, ſed

Digitized by Google

ſed ea omnia, quæ ſunt vtilia, vel quæ pœnitens etiam ob ignorantiam putat dicenda eſſe ad declarandum ſuum peccatũ, manent ſub eodem ſigillo: alioquin oneroſa, & difficilis redderetur confeſſio; iis præſertim, qui neſciunt diſcernere, quæ ſint omninò neceſſaria, & quæ poſſint, vel debeant omitti in confeſſione proprij peccati.

69. *An detur leuitas materiæ.* Vltimò dubitari ſolet, an in hoc peccato violationis ſigilli poſſit dari culpa venialis ex leuitate materiæ: nam ex defectu aduertentiæ non eſt dubium, quòd poſſit ſæpè contingere: vt, ſi narrat aliquam hiſtoriam, putans non agnoſci perſonã, quæ tamen agnoſcitur; & interuenit aliqua imprudentia Confeſſarij, ſed leuis. Item, ſi Prælatus feruore correctionis aliquod verbum acrius adiungit cum inaduertentia veniali ex notitia aliqua, quam habuerat ex confeſſione mediatè, vel immediatè. Itẽ, ſi Confeſſarius laudans pœnitentem vtatur cum inaduertentia leui aliqua notitia, quam ex cõfeſſione peccati habebat. Et in aliis caſibus ſimilibus.

70. Aliqui addunt caſum, in quo ex leuitate materiæ ſit culpa venialis: quando Sacerdos dicit peccatum veniale pœnitentis, nullo modo indicans, ſe id ſcire ex confeſſione: quia tunc nec fit iniuria grauis pœnitenti propter materiæ leuitatem; neque etiam Sacramento, cùm nullo modo ſignificetur, haberi ex confeſſione. Hæc tamen exceptio non eſt admittenda: quia reuerà fit grauis iniuria Sacramento: quod à poſteriori conſtat ex eo, quòd ſi Sacerdos diceret, ſe illud ſcire ex confeſſione, omnes grauiſſimè horrerent, & confeſſio venialiũ fieret valdè odioſa: non fit autem grauior confeſſio ex apprehenſione ſed ex re ipſa; nempe, ex eo, quòd Sacerdos poſſit aliquando illã reuelare. Vnde, ſi pœnitentes ſciant, poſſe Sacerdotem id facere, licèt non ſciant, illud tunc de facto facere, ſola poſſibilitas redderet odioſam confeſſionem: ergo oportuit hanc poſſibilitatẽ grauiter prohibere ad tollendum illud grauiſſimum inconueniens. Nam, licèt in aliquo caſu particulari nullum inconueniens ſequeretur de facto; ex ipſa tamen poſſibilitate, ſi illa conſtaret, grauiſſimum incõueniens ſequeretur. Sicut ergo propter hanc rationem ſemper eſt illicita fornicatio, & pollutio voluntaria, licèt in aliqoo caſu poſſet vtraque nollum afferre incommodum; ſic propter eamdem rationem dicendum eſt de reuelatione cuiuſcumque peccati venialis.

71. Faciliùs poſſet admitti leuitas materiæ, quando res, quæ narratur, eſt talis, vt ſit periculum aliqood ingerendi ſuſpicionem alicui; ſed adeò tenoe periculum, vel adeò remotam ſuſpicionem, vt non ſufficiat ad imprudentiam grauem, nec ad grauem irreuerentiam contra Sacramentum. Negari enim non poteſt non conſiſtere in indiuiſibili obligationem non loquendi de auditis in Confeſſione. Quia aliquando ~~de illis~~ licitè loquimur quando nullum eſt periculum manifeſtationis: aliquando eſt clarum periculum, & eſt graue peccatum ita loqui: aliquando verò poteſt eſſe adeò remotum periculum, vt licèt meliùs eſſet tacere, & poſſit eſſe veniale loqui, non tamen ſufficiat ad mortale.

72. *An pueri plures ſint ſimul audiendi in Confeſſione.* Petes, an excuſetur à peccato mortali Parochus, vel Confeſſarius audiens ſimul plures pueros doli capaces, vel de quibus dubitatur, an ſint doli capaces. Nauarrus *in Summa c.* 8. *num.* 23. & *in dicto c. Sacerdos. num.* 110. cuius doctrina mihi placet, reſpondet, eſſe graue ſacrilegium. Primò, quia Sacramento vtuntur ad iocum, & riſum, Secundò, qoia exponit moraliter pueros periculo reuelandi peccata ſociorum. Tertiò, quia eſt contra id, quod dicitur *in c. Omnis vtriuſque ſexus.* quòd ſolus ſoli confiteatur. Quare ille abuſus nullo modo eſt permittendus, ſed grauiſſimè reprehendendus.

SECTIO IV.

Quomodo loqui debeat Confeſſarius ad vitandam reuelationem.

Certum eſt, debere hoc ſecretũ ſeruari, ita vt nec verbis, nec etiam factis violetur, vt indicat textus *in dicto c. Omnis vtriuſque ſexus.* ibi, *verbo, vel ſigno, vel alio modo.* Debet item ſeruari, ita vt nec directè, nec indirectè indicetur peccatum pœnitentis: quia hæc omnia æquè redderent odioſam confeſſionem, & æquiualenter ſunt idem. 73.

Quomodo reſpondere debeat Confeſſarius interrogatus de peccato pœnitentis. Duplex eſt potiſſima circa hoc difficultas. Prima, quomodo debeat reſpondere Confeſſarius, quando interrogatur de peccato pœnitentis; an poſſit dicere, ſe illud neſcire, & quo ſenſu. Secunda eſt, quid debeat dicere Sacerdos, quando non abſoluit pœnitentem. Circa primam difficultatem Gabriel *diſt.* 21. *quæſt.* 1. *art.* 3. *dub.* 1. *caſu.* 3. dixit, Confeſſarium interrogatum ſub iuramento, & coactum ad reſpondendum, debere reuelare confeſſionem, ne ſit periurus. Quam ſententiam, vt erroneam, reiicit Vaſquez *dicto art.* 4. *dub.* 11. qui *dub.* 12. cum S. Thom. & omnibus aliis, quos affert, docet, poſſe, ac proinde debere Sacerdotem dicere, ſe neſcire illud peccatum: & aduertit benè cum Richardo, noo debere tacere; quia ipſum ſilentium in tali caſu non leuem ingereret ſuſpicionem. Ratio autem communis ad excuſandum à mendacio in eo caſu eſt: quia ipſe debet reſpondere in ſenſu interrogationis: interrogatio autem eſt, aut debet eſſe, an ſciat tale peccatum ea ſcientia, quæ deſeruire poteſt ad illud dicendum, de qua ſcientia interrogant homines, & de illa intelligi poteſt reſponſio In quo ſine cauſa diſtinguit Sotus adductus ab eodem Vaſquez *ibi*, inter hæc verba, *non ſcio*; &, *non audiui*; quaſi faciliùs excuſari poſſit primum, quàm ſecundum. Sed idem dicendum eſt de vtroque, cùm vtrumque poſſit ex intentione loquentis limitari ad ſcientiam, vel ad auditionem, de qua interrogatio fit, vel fieri debet.

74. *Quid, ſi interrogans iniuſtè vrgeat, & determinat ſenſum interrogationis.* Difficultas eſt, quando interrogans iniuſtè vrget, & determinat ſenſum interrogationis, petens, an etiã in confeſſione, & non vt homo; ſed vt Miniſter Dei ſciat, vel audierit tale peccatum. Palud. *diſt.* 2. *q.* 3. *art.* 3. *n.* 37. & Soto *diſt.* 18. *q.* 4. *art* 5. dicunt, non poſſe tunc negare: quia non reſtat ſenſus verus: debere tamen Sacerdotem non reſpondere, ſed acriter reprehendere interrogantem. Hoc tamẽ aliis non placet: quia, ſi maritus zelotypia ardens id à Confeſſario interroget, & hic nolit negare, eo ipſo pro confeſſo reputabitur. Ideò cæteri cõmuniter dicunt, poſſe etiam tunc negare, cum quacumque reflexione, & reduplicatione interrogatio fiat; quos referunt, & ſequuntur Suarez *diſp.* 33. *ſect.* 6. *n.* 7. & Vaſquez *dicto dub* 12. *n.* 7. Quod tandem in caſu neceſſitatis conceſſit idem Soto *de tegendo ſecreto*, *membr.* 3. *q.* 3. Et quidem, ſi vera eſſet ſententia multorum, qui dicunt, excuſari à mendacio eum, qui profert verba in ſenſu, quẽ eadem verba facerent cũ limitatione, & reſtrictione

purè

pure mental, [illegible] expreſſus [illegible] eſſet difficultas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ſignificationem [illegible] conuenientes [illegible] ſequentis: illa [illegible] propoſitio [illegible] [illegible] non eſt capax illius ſignificationis, quo [illegible] coniuncta cũ aliis verbis, quæ poſſent addi [illegible] poſſet habere aliam ſignificationẽ: ſicut imago [illegible] non [illegible] ſimilis Petro, eò quod ſimul [illegible] [illegible] quæ [illegible] eſt in mẽte pictoris, vel in proto [illegible] plari, eſſet ſimilis, & cõformis Petro; ſi autẽ [illegible] eſt conformis, erit mẽdax; mendacium autẽ nullo vnquam caſu licitum eſt, etiam ad ſeruan [illegible] ſigillum confeſſionis, cùm ſit intrinſecè malum.

75. Ad veritatẽ ergo propoſitionis, & reſpon[illegible] externæ neceſſe eſt, quòd voces capaces ſint [illegible] ſignificationis, vt poſſit ex ſe eum ſenſum [illegible] licèt non ad mentem interrogãtis. Et quidem [illegible] voces, *non ſcio, non audiui*: & ſimiles, ſi ab [illegible] proferantur certum videtur, quòd poſſint ex ſe [illegible] bere illum ſenſum, ſcilicet, per ſcientiam, vel [illegible] tionem, quæ vtilis ſit ad reſpondendum: ſicut [illegible] habet vnum panẽ ſibi omninò neceſſarium, [illegible] reſpondet, ſe nullum habere, ei, qui petit panem commodatum: quia nullum habet, quem commo[illegible] dare poſſit, de quo ſolo ille interrogat, & loqui[illegible] tur. Sic enim loquutus eſt Chriſtus Dominus iuxta communem interpretationem *Marc.* 13. quã[illegible] do dixit: *De illo die nemo ſcit, neque Filius hominis*, hoc eſt illa ſcientia, quæ vtilis eſſet ad reſpondẽ[illegible] dum Diſcipulis interrogantibus: quia, licèt Chri[illegible] ſtus, vt homo, id ſciret; ſed ſecretò tamen, quod manifeſtare non poterat.

76. Hinc tamen infero, etiãſi interrogatio excludat talem reſtrictionem, poſſe reſpondere Confeſſariũ cũ illa. Pro quo aduerto, voces noſtras (vt ſuppono ex Logica) ſignificare conceptum, & rẽ; magis tamen directè ipſum conceptum: quia loquutio externa, qualis eſt vocalis, ordinatur directè ad communicandam mentem loquentis; atque ideò, qui loquitur, directè dicit: *Ego ſentio. v. g. Petrum eſſe in foro.* quare priùs, & magis directè manifeſtat ſuam ſcientiam, ſeu mentem, & mediatè, ac indirectè obiectum dictũ. Voces ergo ex primaria intentione impoſitæ ſunt ad exprimendum conceptum, & mentem loquentis: vnde ſi verba illa, *non ſcio, non audiui*, & ſimilia, impoſita ſunt ad ſignificandam ſcientiam talem, quæ apta ſit ad reſpondendum, non poteſt interrogans auferre ab illis vocibus hanc ſignificationem, & per conſequens poterit reſpondens vſurpare illas ſemper in hac ſignificatione, quam habent.

77. Neque obſtat, quòd poſſet etiã Sacerdos abſque mendacio dicere: *Ego ſcio, ego audiui tale pe[illegible]* quo caſu loquitur de illa alia ſcientia. Fateor enim voces illas poſſe proferri in vtraq; ſignificatione, ſicut quãlibet vocem æquiuocam. Ex hoc autem, quòd æquiuoca ſit, & poſſit ex hominum [illegible] tione ſignificare, vel omnem prorſus ſciẽtiam, vel illã ſolùm, quæ vtilis eſt ad reſpondendum, conſequitur, quòd inique rogatus poſſit ſẽper [illegible] hanc ſecundã ſignificationem abſq; [illegible] v. g. ſi aliquis interroget, an viderit canem [illegible] tis negare intelligẽdo de cane marino [illegible] vrgeat, an viderit canẽ terreſtrem [illegible] dicere, *non vidi canem*. quia adhuc [illegible] vocẽ æquiuocã in ſignificatione, [illegible]

S[illegible] Confeſſarius, quãuis, vrgeat interrogans, [illegible] vel audierit etiam in confeſſione: poterit [illegible] reſpondere, *non ſcio, nec audiui*: quia ſen[illegible] [illegible] *ſcientia, quæ ſit vtilis ad reſpon[illegible]* [illegible] *vel audiuiſſe etiam in confeſ[illegible]* [illegible] adhuc eſt capax illa [illegible] ad vtrumque æqui[illegible] [illegible]

78. D[illegible] *Vidiſti canẽ terre[illegible]* [illegible] *vidi*, intelligendo [illegible] gatio, abſtu[illegible] [illegible] interrogor, an [illegible] poſſum di[illegible] [illegible] gendo de alia [illegible] Reſpondetur, ne[illegible] [illegible] ex dictis: quia [illegible] ſcientiam [illegible] ſignificant [illegible] *dixit mihi* [illegible] *dixiſſe mihi tale*, [illegible] per has voces: [illegible] eſt re[illegible] [illegible] *mihi tale pecca[illegible]* [illegible] ſignificata dire[illegible] [illegible] ſignifi[illegible] [illegible] interro[illegible] [illegible] reſpõdere, [illegible] ex inſtitu[illegible] [illegible] reſpondendũ, [illegible] [illegible] eſt: *Scio* [illegible] quæ etiã [illegible] inſtitutione ho[illegible] [illegible] reſpondendũ, [illegible] tale peccatum, ex [illegible] confeſſiones feceris, ſẽ[illegible] [illegible] ita [illegible] quod [illegible] de illo obiecto [illegible] reſtrictio[illegible] [illegible] enim ſolùm [illegible] quod in[illegible] [illegible] loquens ad[illegible] [illegible] interrogas. Si au[illegible] tẽ [illegible] loquens addit ſcien[illegible] tiam [illegible] interrogata: quia hæc eſt ſignificatio [illegible] humanarum, vt priùs affir[illegible] [illegible] toto obiecto ipſarum vocum.

79. Dices tamen iterũ: Ponamus, quòd interrogans [illegible] dicat: Scio, has voces habere illas duas ſignificationes: & ſcio, quòd tu poſſis cum [illegible] *Scio tale peccatum*, ſi verè illud ſcias [illegible] in illo ergo ſenſu, in quo loquutio [illegible] vera, in eo caſu, interrogo, an ſcias illud [illegible] iam tunc interrogans videtur excludere [illegible] illum ſenſum, quem voces illæ poſſũt, [illegible] non poteris abſq; mendacio dicere, te [illegible] illo ſenſu. Reſpondetur ex dictis etiã [illegible] eo modo poſſe reſpondere Confeſ[illegible] [illegible] quia hoc verbũ tunc facit ſenſũ refle[illegible] [illegible] diximus, hoc eſt: *Scio, me non ſcire tale peccatum, etiam in ſenſu, in quo tu vis à me reſponderi.* [illegible] ud primũ, *ſcio*, reſtat adhuc cũ ſignificatione [illegible] ſcilicet: *Scio ſcientia quæ vtilis eſt ad reſponden[illegible]* [illegible] *me non ſcire tale peccatum, etiam in ſenſu à* [illegible] Quæ propoſitio vera eſt: quia illud pri[illegible] [illegible] habet hanc ſignificationem ex hominũ in[illegible] ſtitutione; & interrogans nõ illam excluſit ab hoc, [illegible] quod ſemper additur toti obiecto in[illegible] [illegible] nec potuit illam ſignificationem au[illegible]

Digitized by Google

ferre, niſi ad id, quod interrogat, ad quod ego addo aliud, *ſcio*, reflexum.

80. Vrgebis adhuc, hanc reſtitutionem habere locum, quando Confeſſarius reſpondet per verbum, *neſcio*, vt ſenſus ſit: *Non ſcio per talem ſcientiam vtilem*, &c. non tamen poſſe eſſe, quando reſponderet per verbum, *ſcio*, vt ſi diceret: *Scio, Petrum non eſſe confeſſum tale peccatum.* Ad hoc enim verificandum requiritur, quòd habeat ſcientiam aliquam de negatione talis confeſſionis, quam ſcientiam nullam habet. Si aliquis ergo ita interrogaret: *Scis, Petrum non eſſe tibi confeſſum tale peccatum?* non videtur poſſe reſponderi ſine reuelatione, aut mendacio: ſicut ob eandem rationem, qui non abſoluit pœnitentem, licèt non poſſit dicere, ſe non abſoluiſſe; non tamen poteſt abſque mendacio dicere: *Ego abſolui eum*, quia nullam habet ſcientiam de tali abſolutione.

81. Reſpondetur tamen, adhuc ad illam interrogationem poſſe dici: *Scio, non mihi confeſſum eſſe tale peccatum.* Imò, ſi vera ſunt, quæ paulò antè diximus, hoc ipſum dicit, qui reſpondet: *Non audiui tale peccatum.* Nam ſenſus illius ſemper eſt: *Scio, me non audiuiſſe tale peccatum.* cùm omnis propoſitio vocalis ſignificet immediatè ſcientiam loquentis de obiecto affirmato, aut negato. Sicut ergo eſt vera illa propoſitio: *Tale peccatum non audiui.* ſic poterit vera eſſe illa alia: *Scio, non mihi confeſſum eſſe tale peccatum:* quæ ſolùm differt in eo, quòd ſit magis explicata. Differentia autem inter has propoſitiones, & illam aliam: *Scio, me illum abſoluiſſe*, ſeu quod idem eſt, *Ego illum abſolui.* hæc eſt, quòd in his obiectum affirmatum eſt aliquid poſitiuum, ſcilicet, abſolutio, quæ cùm non fuerit, nullam ſcientiam habeo de illa: at verò in prioribus propoſitionibus obiectum eſt negatiuum, ſcilicet, me non audiiſſe tale peccatum, ad quod ſufficit, me non habere ſcientiam de illo; quod verum eſt: quia, loquendo de ſcientia vtili ad reſpondendum, nullam ſcientiam habeo de tali obiecto: vnde, ſicut poſſum dicere: *Scio, me non recordari, quòd audierim tale peccatum.* poſſum etiam dicere: *Scio, me non audiiſſe illud.*

82. Sed contra hoc eſt: quia aliud eſt dicere: *Ego neſcio, Petrum eſſe in foro*: aliud verò: *Ego ſcio, Petrum non eſſe in foro.* Ad primũ ſufficit, me non habere ſcientiã, ſeu habere ſcientiam de mea neſcientia: ad ſecundum verò requiritur ſciẽtia de ipſa negatione obiecti, ſeu poſitiuè ſcire, me habere ſcientiam de negatione Petri in foro: ergo ſimiliter aliud eſt dicere: *Neſcio tale peccatum Petri, ſeu me audiiſſe illud.* aliud verò: *Scio, me non audiiſſe.* per hoc enim ſignifico, me habere ſcientiam poſitiuam de negatione confeſſionis, ſeu auditionis talis peccati, qualem ſcientiam nullam habeo. Reſpondetur, quidquid ſit de aliis obiectis; in his tamen, quæ inuoluunt actum meum, idem eſt dicere: *Scio, me non amaſſe*, v.g. aut, *non ſtuduiſſe*: ac dicere: *Scio, me nullam habere ſcientiam de tali amore, vel ſtudio.* quia non alio modo ſcio negationem ſtudij, quàm per negationem ſcientiæ, vel memoriæ de tali operatione, quæ remanere deberet in me. Cum ergo, loquendo de ſcientia vtili ad reſpondendum, vt ſæpè diximus, ſciam, me nõ habere talem ſcientiam de illa cõfeſſione, ſicut poſſũ dicere: *Neſcio*, ſeu, *Scio me neſcire talem confeſſionẽ*. ſic potero dicere: *Scio, non fuiſſe talem confeſſionẽ*: quia hoc idem eſt, ac dicere: *Scio, me non habere vllam memoriam, aut ſcientiam de tali confeſſione.* quod verum eſt, loquendo de ſcientia vtili.

Dubitari ſolet, an Sacerdos, etiam non interrogatus, poſſit vſurpare eiuſmodi loquutiones negatiuas, vel affirmatiuas, quas diximus, poſſe vſurpare, quando interrogatur. Negat Durãd. *diſt.* 21. *q.* 4. quia, ſi Sacerdos diceret, ſe illud peccatum audiiſſe, diceret verũ: ergo, ſi dicit, ſe non audiiſſe, dicit falſum: quia ſunt contradictoriæ. Hoc tamen argumentum probaret, quòd neque etiam interrogatus poſſet: quia tunc etiam affirmatiua eſſet vera. Reſpondetur ergo facilè, eſſe contradictorias, ſi ſumantur in eodem ſenſu, non tamen ſi ſumantur in diuerſo, prout ſumi poſſunt, ſicut omnes propoſitiones æquiuocæ, vnde neque iſtæ ſunt contradictoriæ: *Vidi canem. Non vidi canem.* loquendo in vna de terreſtri, in altera de marino. 83. *An Confeſſarius etiam non interrogatus poſſit loqui negatiuè, vel affirmatiuè de confeſſione.*

Pater Suarez *dicta ſect.* 6. *n.* 8. putat veram ſententiam Durandi, quando Sacerdos diceret, ſe neſcire illud peccatum, etiam ex confeſſione; præſertim, quia loqui de confeſſione, dum de illa nõ interrogatur, ſemper generat ſcandalum; & eſt aliquod periculum reuelationis indirectè, vel ſuſpicionis. Sed meliùs Pater Vaſq. *dub.* 12. *n.* 10. cum Palud. & Soto dicit, nõ ſolù eſſe veras illas loquutiones, nemine interrogante, cũ adhuc tunc poſſint retinere eundem ſenſum, ſed etiã aliquãdo eſſe licitas, & vtiles, quãdo eſſet iuſta occaſio proximũ ita defendendi, & liberandi ab omni ſuſpicione.

Quomodo debeat loqui Confeſſarius de illo, quem non abſoluit.

HÆc erat ſecunda difficultas *ſuprà* propoſita, de qua Caiet. *verbo, Confeſſio*, dicit, non reuelari indirectè confeſſionem, dicendo: *Non abſolui illum.* quia poſſunt multæ eſſe cauſæ non abſoluendi: quod ſequitur etiam Armilla. Contrarium tamen commune, & verum eſt, quod cũ Nauarro, Soto, & aliis tenet Suar. *ſect.* 6. *n.* 1. licèt aliqui dicant, non incurri pœnas iuris per tale peccatum: quod mihi non placet: nam reuelatio indirecta, qualis hæc eſt, eiſdẽ pœnis ſubiacet. Fateor tamen id, quod omnes communiter concedunt, poſſe ſine peccato dici, *non abſolui illum: quia non habebat materiam abſolutionis.* Similiter poſſet dicere, ſe non abſoluiſſe: quia pœnitens incepit cõfeſſionem generalem, quam nondum perfecit, & vult altera die perficere. Item, quia interruptus fui, & vocatus ad alium, & quando redij, non inueni illum, vel propter aliam cauſam ſimilem, quæ ſi non reddatur, negatio abſolutionis apud omnes generat opinionem, vel ſuſpicionem vehementem de caſu reſeruato, vel de indiſpoſitione pœnitentis nolentis reſtituere, vel relinquere occaſionem proximam. 84.

Sed, quid, ſi dicat: *Non illam abſolui, quia erat capitoſus, & amicus ſua ſententia, cuius contrariam ego teneo?* Aliqui dicunt, non eſſe ſacrilegium. Alij id admittunt, ſi addat, eum non habere peccatum mortale, ſed propoſitum rei, quæ reuerà eſt mortalis, licèt ipſe putet eſſe licitam. Sed nec cum ea limitatione placet: quia abſolutio non negatur, niſi propter indiſpoſitionem pœnitentis: quare, ſi negata eſt; quia nolebat acquieſcere ſententiæ Confeſſarij, ſupponitur, quòd debebat ei acquieſcere, & per conſequens non faciebat id, ad quod ſub peccato tenebatur. 85.

Commune dubium circa hoc eſſe ſolet de publico peccatore, quẽ Confeſſarius non abſoluit, an debeat dicere, ſe eũ abſoluiſſe. Caiet. dicit, quòd poteſt Sacerdos dicere: *Ego audiui illum publicum concubinarium: ſed non abſolui: quia non egerat* *Quid de peccatore publico.*

publ:cum

publicam pœnitentiam. Hoc tamen aliis meritò diſplicet: quia, ſi erat diſpoſitus, non erat priuandus abſolutione. Alij ergo meliùs dicunt, debere Sacerdotem interroganti dicere: *Ego functus ſum meo munere.* non poteſt enim abſque mendacio dicere ſe eum abſoluiſſe, cùm illa propoſitio non habeat verum ſenſum. Si autem pœnitens falsò ſe iactet eſſe abſolutum, non poteſt Confeſſarius id negare; ſed ſolùm dicat ſe feciſſe debitum ſuum. Si verò pœnitens dicat ſe non fuiſſe abſolutum, quia non erat diſpoſitus; aliqui concedunt poſſe tunc Confeſſarium id etiam dicere. Sed eſt omninò falſum: quia nec peccata ipſa publica audita in confeſſione poſſunt reuelari, vt *ſuprà* diximus. Imò nec placet, quod aliqui addunt, poſſe Confeſſarium dicere: *Ipſe dicit, quod ego eum non abſolui.* hoc enim ipſum videtur approbare veritatem negatæ abſolutionis, niſi aliquo modo conſtet Confeſſarium illud non approbare.

86. Quando verò publicum peccatorem abſoluiſſet, quia eum benè diſpoſitum inuenit; poteſt dicere ſe eum audiſſe, & abſoluiſſe: non tamen debet dicere, ſe eum abſoluiſſe à tali peccato publico, quidquid alij dicant: ſed ad ſummum poterit dicere: *Confeſſus eſt mihi ſua peccata cum magno dolore, & contritione: & ego eum abſolui, prout debebam.*

An debeat dari ſchedula non abſoluto.

Si pœnitens, cui negatur abſolutio ob indiſpoſitionem, petat ſchedulam ſuæ confeſſionis; dicunt aliqui dandam eſſe; ſed cum limitatione, quòd non communicet. Hæc tamen eſſet reuelatio indirecta impedimenti. P. Coninch. *diſp.* 9. *dub.* 1. *n.* 14. dicit, quando famuli Principis debent ferre teſtimonium ſuæ confeſſionis, Confeſſarium debere illud dare iis etiam, quos non abſoluit, nec mentiri: quia verum eſt eos eſſe confeſſos. Cui fauet etiam Henriq. *lib.* 6. *c.* 22. *n.* 4. vbi dicit expedire, quod detur ſchedula, etiam tempore præcepti confeſſionis. Addit tamen poſſe negari: quia non tenetur Confeſſarius cooperari occultationi peccati. Vnde Bonacin. *diſp.* 5. *quæſt.* 6. *ſect.* 5. *punct.* 4. *n.* 7. dicit, non dandam, ne via fraudibus aperiatur: multi enim improbi deciperent Parochos alſaro teſtimonio confeſſionis in Paſchate.

87. Ego exiſtimo, non eſſe contra ſigillum ſchedulam negare: Confeſſarius enim nihil dicit, ſed ſolùm non approbat teſtimonio poſitiuo illam confeſſionem, ad quod non tenetur; quid enim, ſi vſus eſſet in ſchedula dicere? *Audiui, & abſolui,* &c. quod quidem abſque mendacio dicere non poſſet de eo, quem non abſoluit. Item, numquid publicæ meretrici perſeueranti in ſuo ſtatu deberet dare ſchedulam confeſſionis? Sibi ergo imputet pœnitens, ſi Confeſſarius non vult poſitiuè eum defendere, nec etiam condemnare. Addo tamen non eſſe mendacium, ſi det ſchedulam: quia in ea ſolùm teſtatur confeſſum eſſe. Aliquando tamen poterit habere malitiam ſcandali, vt ſi detur peccatori publico, qui non eſt emendatus, vel etiam occulto, qui eo modo palliat ſuã iniquitatem, & ſatisfacit Parochis, ac dominis, eos decipiendo ſub ſpecie virtutis. In his, & ſimilibus non deberet Confeſſarius cooperari, poſſet tamen alicui, cui per accidens debet differri abſolutio ad breue tempus, & ſperat reditum, dare illud teſtimonium, ne interim incurrat iram domini, vel Principis. Idem dicerem de illo, cui ex iuſta cauſa imponitur à Confeſſario in Paſchate, vt præparet ſe per aliquot dies ad confeſſionem

An ſit contra ſigillũ ſchedulam negare.

generalem faciendam; cui etiã poſſet dari interim ſchedula, quando ſperatur reditus, & profectus.

Quando peccatori publico non diſpoſito negatur abſolutio, ſi ipſe poſtea petat Euchariſtiã, neganda eſt. Quòd ſi dicat: *Confeſſus tibi ſum, & tu me abſoluiſti,* reſpondere poteſt Confeſſarius: *Ego in occulto, & ſecreto Confeſſionis facio iuxta ea, quæ ibi inuenio: in publico autẽ, ſeu extra illud forũ, inuenio te publicũ peccatorẽ, & non debeo ſine ſatisfactione publica dare tibi Sacramenta.* vel dicat: *De confeſſione tua nihil ſcio: ſed ſcio te eſſe publicum peccatorẽ, & ideo te repello à Communione.* Quid autem dicendum ſit de peccatore occulto in occulto petenti Euchariſtiam, dicemus *ſect. ſeq.* 88.

Peccatori publico non abſoluto neganda eſt Euchariſtia.

Petes primò, an ſit etiam contra ſigillum dicere pœnitentiam, quam impoſuit pœnitenti. Reſpondetur affirmatiuè, ſi pœnitentia excedat illam, quæ imponi ſolet in confeſſione ordinaria de leuioribus. Quando verò illam non excederet, v. g. ſemel orationem Dominicam, & Angelicam, vel vnum Pſalmum mediocrem, aut quid ſimile, Henriq. *loco ſupra cit. c.* 21. *n.* 1. cum Nauarro, quem affert *in Gloſſ. littera F,* dicit non eſſe contra ſigillum, quod alij Recentiores confirmant: & videtur probabile: quia, ſicut non eſt contra ſigillum dicere, quòd confeſſus eſt venialia; ſic neque erit dicere, quòd accepit pœnitentiam ſolitam imponi pro venialibus. Hoc tamen limitarem, niſi pœnitentia illa leuis indicet qualitatem peccati: vt, ſi pœnitentia fuit oratio leuis pro ſocio ſuo; quia eum leui verbo pupugerat: poſſet enim notitia pœnitentiæ dare ſuſpicionem peccati leuis contra ſocium commiſſi. 89.

An poſſit reuelare pœnitentiam.

Petes ſecundò, an ſit contra ſigillum dicere de aliquo, qui frequenter confitetur, quòd confeſſus ſit peccata venialia noua. Diſtinguendum puto: nam, ſi breue ſit tempus ab vltima confeſſione, id credo illicitum: quia breui illo tempore potuit non committere aliqua, ſaltem clara, & certa Si verò tempus longius interceſſit, non videtur eſſe contra ſigillum, cùm certum ſit, eo tempore aliqua committi, quæ diligens pœnitens primo loco confitetur, & in eorum defectũ confitetur antiqua. 90.

An dicere, quòd confeſſus ſit venialia noua.

Petes tertiò, an ſit contra ſigillum de puero, de quo dubitatur communiter, an habeat vſum rationis, dicere, quòd ſibi confeſſus eſt peccata venialia. Aliqui affirmant: quia de illo non eſt certum apud alios, quòd habeat peccata venialia, cùm non ſit certum, quòd ſit doli capax. Hoc tamen videtur nimis ſcrupulosè dictum: alioquin neque de illo, de quo dubitatur, an ſit amens, vel ſanæ mentis, poterit audita confeſſione dicere, eſſe ſanæ mentis, quod eſt incredibile. Imò ex confeſſione iudicat Confeſſarius, an ſit puer capax extremæ Vnctionis, an Viatici, an ſepeliendus ſit vt adultus, & an pro eo offerenda ſuffragia. Ratio autem eſt: quia puer non narrat, nec dicit ſecreto vſum rationis ſuæ Confeſſario; ſed factis, & modo loquendi, ac diſcurrendi illũ oſtendit: quare, ſicut diximus *ſupra*, defectus ipſos, qui in confeſſione non dicuntur, ſed fiunt, non eſſe materiam ſigilli; à fortiori dicendum hoc eſt de ingenio, de capacitate, & iudicio, quæ in ipſo confitendi, ac loquendi modo manifeſtantur. Suppoſito autem, quòd ille ſit doli capax, non eſt contra ſigillum dicere, quòd confeſſus ſit peccata venialia. Aliud dicerem, quando aliquis, qui vel ob mortificationem, vel ob intereſſe temporale ſe fatuum, & amentem fingit, hoc ipſum in confeſſione manifeſtaret, vt ſua peccata confiteri poſſet: 91.

An dicere, puerum eſſe doli capacẽ.

tunc enim crederem, ſub ſigillo contineri illud ſecretum ſapientiæ, & ſtatus ſui, quod manifeſtauit Confeſſario, narrando illud ad declaranda peccata, & committendo illud ſub eodem ſigillo.

SECTIO V.

Quomodo poſſit Confeſſarius vti ſcientia habita ex confeſſione.

92. HÆc eſt quæſtio grauiſſima, & plures complectens difficultates. Prima eſſe ſolet circa Prælatos, & Superiores; & quomodo vti poſſint notitia èx confeſſione habita in ordine ad ſubditorum gubernationem, de qua primo loco agendum eſt.

§.I. *An, & quomodo Prælatus, vel Superior poſſit vti ſcientia habita ex confeſſione ad gubernationem ſubditorum.*

DE hoc, vltra alios, latè, & eruditè tractat Thomas Sanchez *lib. 3. de matrim. diſp. 16. per totam*, vbi affert duas ſententias. Primam communem affirmantem, poſſe vti ea ſcientia, dummodo ex vſu nulla poſſit oriri reuelatio, aut manifeſtatio directa, vel indirecta peccati pœnitentis. Secundam non ita communem, negantem, id fieri poſſe; quam ipſe veriorem exiſtimat. Sed ſingulæ ex his diuidi poſſunt in alias plures, propter varias limitationes, vel ampliationes, aut diſtinctiones, quas varij Auctores apponunt. Nam aliqui in primis dixerunt, propter correctionem pœnitentis licere reuelare crimen alteri, à quo corrigi poſſit, vt parenti, v.g. Ita Antiſiodorenſis apud Vaſquez *in præſenti, quæſt. 91. art. 4 dub. 8. num. 1.* Alij dixerunt licere ſaltem ipſi Confeſſario eum corrigere, amouendo eum, v. g. ab officio propter peccatum, quod ex confeſſione nouerat; licèt ex hac amotione ab officio alij ſuſpicentur eius crimen. Ita Gabriel apud eundem Vaſq *n. 2.* Vtramque autem ſententiam ipſe erroneam exiſtimat, & meritò: quia vtraq; eſſet reuelatio directa, vel indirecta confeſſionis, quæ nullo vnquam caſu licita eſt, vt conſtat ex *ſuprà* dictis. Alij dicunt id eſſe licitum in ordine ad priuandum pœnitentem gratuitis: vt, ſi Confeſſarius, propter illam notitiam, non det illi beneficium, v.g. quod decreuerat conferre, vel diſſuadeat teſtatori volenti illum hæredem relinquere; ita tamen vt nullum ſit periculum reuelationis, ſed alij prætextus quærantur. Alij dicunt poſſe Superiorem remouere pœnitentem ab officio, ſi poteſt eum pro libito amouere; quia tunc vtitur iure ſuo: ſecùs, ſi non poteſt pro libito amouere: tunc enim ſubditus habet ius, ne amoueatur ſine cauſa, quæ probari poſſit. Alij rurſus dicunt poſſe vti ea ſcientia, dum aliis non detur occaſio vlla ſuſpicandi peccatum; etiamſi ipſe pœnitens ſuſpicari poſſit id fieri propter peccatum, quod confeſſus eſt. Ita cum aliis Vaſquez *vbi ſuprà, num 6.* Alij verò dicunt, etiam non licere, quando in ipſo pœnitente ſuſpicio talis generatur. Denique aliqui dicunt, licèt Sacerdos poſſit vti illa notitia ad non dandum ſuffragium indigno, vel ad negandum illi Ordinem, quem petit, quando id fieri poteſt abſque reuelatione; non tamen teneri Confeſſarium ad id faciendum. Ita Thomas Sanchez cum aliis *dicta diſp. 16. num. 7.* Alij tamen plures, quos affert *n. 6.* dicunt, & magis conſequenter, ſi poteſt, teneri, ne cooperetur electioni indigni, aut det Sacramentum indigno.

Secundam etiam ſententiam non omnes eodem modo intelligunt: aliqui enim loquuntur vniuerſaliter, ita vt in nulla prorſus re vti poſſit, Confeſſarius tali notitia; ſed perinde ſe habere ac ſi eam non haberet. Alij dicunt locum habere ſolùm in iis, in quibus eſſet confuſio, & pudor pœnitenti: quia eius honori, aut perſonæ in aliquo præiudicatur. Ita Sanchez *vbi ſupra, num. 4.* Vnde in corollariis ad caſus particulares non omnes eodem modo loquuntur, vt poſtea videbimus.

Ego ſecundam ſententiam libentiſſimè amplector, ad quam etiam amplectendam impellit 93.
noſtræ Societatis propenſio in eam partem, quam ſuo Decreto ſtabiliuit anno 1590. R. P. Claudius Aquauiua, Societatis Generalis, quo ſeuerè prohibuit, ne vllus vnquam contrariam doctrinam publicè, aut priuatim doceat, eâve vtatur. Et quidem poſt decretum Clementis Papæ V I II. quod anno 1594. die 26. Maij edidit, neſcio, quo pacto prior ſententia ſuſtineri poſſit. Pontifex enim Prælatis omnibus Regularibus vſum notitiæ confeſſionis prohibet, his verbis: *Tam Superiores pro tempore exiſtentes, quàm Confeſſarij, qui poſtea ad Superioritatis gradum fuerint promoti, caueant diligentiſſimè, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in confeſſione habuerunt, ad exteriorem gubernationē vtantur, &c. Atque ita per quoſcunq; Regularium Superiores, quicunque illi ſint, obſeruari mandamus.* Quæ verba, licèt minùs ſtricta ſint, quàm verba Decreti noſtræ Societatis *ſuprà* adducta: (nam Pontifex ſolùm loquitur de Superioribus, & de vſu notitiæ ad exteriorem gubernationem; noſtrum verò Decretum loquitur de omnibus Confeſſariis, etiamſi Prælati non ſint, & in ordine ad quoſlibet pœnitentes, etiam ad ſæculares:) adhuc ex Decreto illo pontificio videtur neceſſariò colligi veritas doctrinæ vniuerſalis.

Clem. VIII.

In quo videtur mihi minùs conſequenter lo- 94.
qui Pater Suarez *diſp. 33. ſect. 7. num 4.* primam ſententiam dicit, ex natura rei, ſeu ſola ratione ſpectatam, improbari non poſſe: id tamen quod per ſe malum non eſt, ob periculum mali poſſe prohiberi. Atque ita videtur ille vſus Regularibus omnibus fuiſſe à Pontifice prohibitus verbis *ſuprà* adductis, quæ cùm vniuerſalia ſint, non debent à nobis limitari, ſed ſimpliciter obſeruari. Hoc tamen mihi difficile eſt: nam, ſi vſus talis notitiæ licitus eſſet, non video, quo modo poſſet à Pontifice in vniuerſum Prælatis Regularibus prohiberi. Nam in aliquibus caſibus, ſi licitus eſſet, eſſet etiam neceſſarius ex præcepto naturali, v. g. ne eligatur ſcienter indignus ad Prælaturam, cùm talis electio ſit intrinſecè mala, & afferat grauiſſimum nocumentum, quod Prælatus debet impedire, ſi poſſit. Item, ſi ſciret ex confeſſionis notitia, aliquem non eſſe Sacerdotem; deberet non deſignare illum in Confeſſarium ſuorum ſubditorum, ne illi irritas faciant omnes confeſſiones cum tanto ipſorum detrimento, & irreuerentia Sacramenti. Et tamen etiam in hoc caſu prohibet Pontifex vſum talis notitiæ ad gubernationem. Supponit ergo, antecedenter fuiſſe illicitum talem vſum: alioquin non poſſet contra naturale præceptum charitatis,

Non eſt ſolùm præceptum humanum.

&

& religionis præceptum merè eccleſiaſticum obligare. Simili namque argumento probari ſolet, confeſſionem, & abſolutionem per litteras, & in abſentia eſſe irritam, & inualidam: quia alioquin non potuiſſet idem Pontifex prohibere, ne vllo vnquam caſu contraria doctrina ad praxim reduceretur: nam, ſi valida eſſet, lex naturalis obligaret ad abſoluendum in caſu extremæ neceſſitatis moribundum abſentem, cui præcepto charitatis non poſſet vlla lex humana derogare. Sic ergo in caſu noſtro præceptum pontificium adeò vniuerſale probat, ex natura rei fuiſſe, vel ex Chriſti prohibitione illicitum vſum talis ſcientiæ ad gubernationem, alioquin pro aliquibus caſibus non potuiſſet lex humana illum vſum prohibere.

95. Ratio autem ex ſupradictis duplex colligi poteſt. Prima, quia non ſolùm non licet reuelatio directa, ſed etiam indirecta, vt omnes fatentur: vnde etiam fatentur ferè omnes non poſſe Prælatum ex notitia confeſſionis aliquid agere, ex quo alij veniant in aliquam cognitionem illius peccati, etiam in genere; nempe, quòd ille ſubditus aliquid fecerit, ratione cuius Prælatus remouet illum à tali officio: quod quidem ipſemet Vaſquez *dub. illo* 8. *n.* 4. fatetur procedere, quando aliquis alius iam haberet notitiam delicti: ſed videns poſteà, ſubditum remoueri à tali officio; ſuſpicaretur, remoueri propter tale peccatum: quia, nimirum, ſicut non poteſt Confeſſarius loqui de auditis in confeſſione, quæ aliunde non ſcit, etiamſi ſint publica, & ſciantur ab iis, quibus id dicit; ſic Prælatus non poteſt manifeſtare etiam indirectè notitiam talis peccati, quod ſolùm ex confeſſione nouit, prout reuerà manifeſtaret tunc illi, qui iam aliunde tale peccatum nouerat, & ex remotione ab officio ſuſpicatur iam illud peccatum in notitiam Prælati veniſſe. Quo ſuppoſito, arguitur ad caſum noſtrum: quia, neque etiam cum ipſo pœnitente poteſt Prælatus de illo peccato loqui, vt aduerſarij fatentur: ergo, neque etiam indirectè poterit illud exprobrare pœnitenti: exprobraret autem indirectè, ſi aliquid ingratum faceret, quod pœnitens intelligit fieri propter peccatum à ſe in confeſſione dictum; ſicut manifeſtat indirectè aliis, quibus dat ſimilem rationem ſuſpicandi: ergo non poteſt ex tali notitia remouere ſubditum ab officio, vel negare etiam gratuita, & indebita; ſaltem quando pœnitens poteſt intelligere, id fieri propter peccatum ſuum, quod Prælato confeſſus eſt.

96. In quo non video, quàm conſequenter loquatur Pater Vaſquez, qui, vt vidimus, fatetur eſſe contra ſigillum, ſi alicui tertio ſcienti iam illud peccatum datur talis occaſio ſuſpicandi. Et poſtea *num.* 6. dicit, non referre, quòd eidem pœnitenti talis ſuſpicionis occaſio detur. Non enim apparet, cur loquutio indirecta cum aliis, iam peccatum ſcientibus, illicita ſit: & loquutio indirecta cum eodem pœnitente non ſit illicita, cùm in neutro caſu manifeſtetur peccatum ignoranti illud; & in vtroque ſolùm ſignificetur indirectè notitia Confeſſarij, de tali peccato. Adde, licet ille tertius ſciret aliunde, non ſolùm peccatum, ſed quod Prælatus illud in confeſſione audierat, puta ex narratione ipſius pœnitentis, adhuc Prælatus non poſſet facere aliquid, ex quo ille tertius ſuſpicaretur, fieri propter tale peccatum: ergo non poſſet, quando ſimilis ſuſpicionis occaſio daretur ipſi pœnitenti, cùm eadem ſit ratio.

97. Secunda, & magis vniuerſalis ratio à priori ſumitur etiam, ex ſupradictis: illud enim obligatione ſigilli prohibetur, quod confeſſionem redderet grauem, & odioſam fidelibus. Certum eſt autem, quòd non minùs, ſed magis grauis redderetur confeſſio, ſi Confeſſarius ex illa notitia poſſet pœnitentem lædere in honore, fortunis, muneribus, officiis, & aliis, ad quæ homines maxime afficiuntur, quàm ſi cum pœnitente poſſet de iis loqui: ergo, ſicut propter reuerentiam, & libertatem Sacramenti prohibetur loqui cum ipſo pœnitente, ne difficilis reddatur confeſſio, multò magis debet propter eamdem rationem prohiberi, ne poſſit occaſione confeſſionis pœnitens in aliis rebus lædi, cùm hæc læſio magis difficilem redderet confeſſionem, vt apertè conſtat.

Vnde obiter aduerte, ad hoc non requiri quòd 98.
pœnitens ſciat, id fieri occaſione confeſſionis: nam, ſi reuerà fiat ea occaſione, licèt id pœnitens ignoret, redderet confeſſionem maximè difficilem; ſi enim antecedenter pœnitens ſciret, poſſe Confeſſarium vti illa notitia occultè contra pœnitentem, retardaretur non minùs, ſed potius magis à confeſſione peccati, quàm ſi ſciat, poſſe illum tale aliquid facere, aduertente ipſo pœnitente: magis enim lædunt illa, quorum cauſam ignoramus, quàm illa, quorum cauſas ſcimus, quibus faciliùs poſſumus adhibere remedium per cauſam contrariam. Cùm ergo ratio obligationis non minùs ſed magis procedat in eo caſu; non debet negari eadem obligatio.

Obiiciunt pro prima ſententia primò: quia 99.
Confeſſarius per confeſſionem non amittit ius, quod habebat priùs: quare, ſi aliunde ſciebat peccatum, non aufert confeſſio ius loquendi de illo: ſed antea habebat ius eligendi, vel non eligendi, retinendi, vel amouendi ſubditum pro ſuo arbitrio: ergo retinet idem ius; alioquin indignus vteretur ex induſtria hoc medio confitendi ſuo Prælato, ne poſſet ab illo remoueri. Hoc argumentum procedit ex clara æquiuocatione: nam confeſſio non tollit ius vllum prius: ſed tamen priùs, licèt Prælatus haberet ius remouendi ſubditum, non habebat ius remouendi propter crimen in ſola confeſſione cognitum. Vnde parum prodeſſe poteſt indignis hoc medium; cùm ſemper poſſit Prælatus eos remouere propter cauſas aliunde cognitas, vel etiam pro ſuo arbitrio, dummodo non moueatur à notitia in confeſſione accepta.

Confeſſarius poteſt vti ſcientia habita ante confeſſionem.

Secundò arguunt: quia Sacerdos ſolùm obli- 100.
gatur ad tegendam confeſſionem: per talem autem vſum non manifeſtatur confeſſio, ſupponitur enim nullo modo reuelari. Reſpondetur ex dictis non ſolùm obligari Confeſſarium ad non reuelandum, & manifeſtandum peccatum pœnitentis; ſed etiam ad vitandum id omne, extra confeſſionem, quod redderet ipſam odioſam, & difficilem pœnitentibus: quare, licèt in prædicto caſu non eſſet propriè reuelator confeſſionis, peccaret tamen contra ſigillum, quod obligat ad cõtinendam taliter notitiam illam, vt neque ad opera poſſit practicè deſeruire contra ipſum pœnitentem. Sicut peccat etiam contra ſigillum, qui cũ pœnitente loquitur, licèt nihil prorſus reuelet.

Nullo modo poteſt vti notitia ex confeſſione habita.

Tertiò difficiliùs argui poteſt: quia Confeſſa- 101.
rius non accipit notitiam illam taliter, vt in omnibus debeat ſe habere, ac ſi talem notitiam prorſus non haberet; nec poteſt ea prohibitio cum hac vniuerſalitate, & rigore intelligi: certum enim eſt, quòd ex confeſſione poteſt Confeſſarius magis cautus, & prudens fieri ad vitanda ſimilia pericula, in quibus pœnitens ruinam ſpiritualem paſſus

Quis vſus illius notitiæ ſit licitus.

eſt; imò & temporalem etiam, vt ad vitandum ludum, ne perdat pecunias; vel talem cibum, & potum, ne ſanitati noceat; vel commercium, aut familiaritatem cum talibus perſonis, à quibus pœnitens aliquod damnum, vel iniuriam paſſus eſt. Quod experientia quotidiana cõſtat: diſcunt enim Confeſſarij mores ciuium ex cõfeſſione, vt ſciãt, quomodo cum iis debeant conuerſari; & quæ ab eis pericula cauere debeant. Non eſt ergo contra ſigillum vti tali notitia adoperandum: ergo nec vſus illius ad gubernandum, cùm ipſa gubernatio ſit vna ex humanis actionibus, ad quas deſeruit prudentia, quæ ex confeſſionibus generari, & augeri ſolet. Sic enim Prælatus, ſi ex confeſſione ſciat detractiones, & querelas ſubditorum contra illũ propter nimium rigorem, vel parcitatem; poterit diſcere, non expedire modum illum, ſed indigere moderatione, vel mutatione: non ergo eſt illicitus omnis vſus illius notitiæ ad gubernationẽ externam, neq; contra ſigillũ, & reuerentiã Sacramẽti.

102. Reſpondetur, nos non dixiſſe, omnem vſum illius notitiæ eſſe illicitum, neque etiam in ordine ad gubernationem vtcumque; ſed illum, ex quo confeſſio difficilis, & odioſa reddi poteſt, vt dixit Armilla *verb. Confeſſor, n. 7.* Pro quo aduerte, vſum illius ſcientiæ poſſe eſſe, vel cum reuelatione directa, aut indirecta peccati; & tunc non eſt dubiũ, quòd ſit contra ſigillum: vel poſſe eſſe abſque reuelatione; ſed tamen ita vt pœnitens aduertat id fieri propter peccatum; quod confeſſus eſt: vel denique ita, vt neq; ipſe pœnitens hoc aduertat. Si fiat hoc vltimo modo, & non in præiudicium vllum pœnitentis, ſed ita, vt etiamſi pœnitens ſciat, licitum eſſe talem vſum, non ideò retardetur à confeſſione; tunc non videtur eſſe vllo modo contra ſigillum, aut contra Sacramentum: ſi verò eſſet ille vſus grauis pœnitenti, atque ideò difficiliùs confiteretur, ſi ſciret illum vſum eſſe licitum; tunc vſus erit illicitus. Si denique vſus ſit talis, vt pœnitens intelligat, id fieri propter ſuum peccatum: diſtinguendum ſimiliter credo: nam vel inde confeſſio redditur difficilior, & talis vſus ingratus accidit pœnitenti; & tunc erit omninò illicitus: ſi verò non eſt ingratus pœnitenti, neque ex eo redditur difficilior confeſſio, non credo eſſe contra ſigillum: cuius ſigilli præcipua ratio eſt, vt ſæpè diximus, ne confeſſio difficilior, aut grauior reddatur. Certum autem videtur non reddi difficiliorem ex quocunque effectu, qui ex tali notitia ſequatur, v.g. ſi Confeſſarius, propter confidentiam, quam pœnitens erga ipſum oſtendit, confitendo ei peccata grauiſſima, & cum magnis pœnitentiæ ſignis, peculiari eum affectu proſequatur, idque beneficiis, & ſpeciali circa ipſum cura manifeſtet; licèt pœnitens intelligat, totum illud oriri ex confeſſionis notitia; non ideò ægrè feret, nec confeſſio propterea grauior, aut difficilior reddetur. Non ergo eſt contra ſigillum quicunque effectus ex tali notitia ortus, etiamſi pœnitens aduertere poſſit, quòd oriatur in confeſſione.

103. *Non omnis loquutio indirecta de peccatis eſt contra ſigillum.*

Dices; Omnis talis effectus videtur continere loquutionem indirectam de peccatis cum ipſo pœnitente: ſiquidem Confeſſarius illo effectu ſignificat ſe audiuiſſe talem confeſſionem; quod eſt loqui indirectè de illa cum pœnitente: ſed loquutio indirecta eſt contra ſigillum: ergo & talis vſus notitiæ, ex quo pœnitens intelligat id fieri propter confeſſionis notitiam. Reſpondetur, omnem quidem reuelationem, etiam indirectam, peccati, vel confeſſionis, eſſe contra ſigillum: quia omnis eiuſmodi reuelatio, etiam conſiderata vt licitè poſſibilis, reddit oneroſam, & difficilem confeſſionem: non tamen omnem loquutionem indirectam quæ non ſit reuelatio, eſſe contra ſigillum; ſed illam, cuius licentia redderet difficilem, & grauem confeſſionem. Reddit autem eam grauem & difficilem omnis exprobratio peccati, etiam indirecta: item omnis vſus in damnum pœnitentis, aut ei ingratus: non tamen reddit difficilem confeſſionem, quòd Confeſſarius poſſit ex tali notitia pœnitentem diligere, & peculiaribus beneuolentiæ ſignis proſequi. Cùm ergo per hunc vſum nec confeſſio reueletur: cùm nemini eius notitia detur, nec ipſa difficilior reddatur, non erit contra ſigillum. In iis ergo, per quæ confeſſio non reuelatur, regula tota ad cognoſcendum, an ſint, vel non ſint contra ſigillum, debet eſſe difficultas confeſſionis, quæ proueniret ex eo, quòd talis vſus, vel tale genus actionum licitum eſſet abſque pœnitentis facultate, vt dictum eſt.

Hinc infero primò, non ſolùm eſſe contra ſigillum, ſi clarè Confeſſarius exprobret peccatum pœnitenti, ſed etiam, ſi ſeueriorem vultum ea de cauſa illi oſtendat, aut minùs gratè ei colloquatur. Ita Graſſius, quem affert, & ſequitur Bonacina *diſp. 5. quæſt. 5 punct. 4. n. 26.* 104.

Contra ſigillum eſt exprobratio Confeſſarij, & ſeuerior eius vultus.

Infero ſecundò, illum, qui eligit per ſuffragium eum, quem per ſolam confeſſionem ſcit indignum; ſed extra confeſſionem non poteſt non iudicare illum dignum; non incurrere pœnam impoſitam eligentibus ſcienter indignum *in c. Cum in cunctis, §. finali, & in c. Cum Vintomenſis Eccleſia, de electione, & electi poteſtate*, quod eſt contra Nauarrum *in c. Sacerdos, num. 148* ſed id, quod diximus, tradunt Palud. *diſtinct. 21. quæſt. 3.* Soto *de ſecreto, membr. 3. quæſt. 4. dub. 1.* Ledeſma 2. 4. *quæſtione 10. art. 5. dub. 4.* & alij: quia ſcientia ex confeſſione perinde ſe habet, ac ſi non eſſet in ordine ad omnem vſum, qui confeſſionem difficiliorem redderet.

Eligens indignum, notum ex ſola confeſſione, non incurrit pœnam, in iure ſtatutã.

Infero tertiò, quid dicendum ſit ad illum caſum, quando ille, cui confiteri ſoleo, confiteretur mihi, ſe non eſſe Sacerdotem; & tamen audire confeſſiones: an poſſem ego poſteà illum relinquere, an deberem illi, vt anteà, confiteri. Thomas Sanchez *dicta diſp. 16. n. 5* indicat poſſe me illi nõ confiteri: quia ex illo notitiæ vſu nullo modo redditur confeſſio odioſa. Sed, quid, ſi verè redundaret aliquod pœnitentis dedecus, quòd ego præter ſolitum illi non confiteter? Caſus certè metaphyſicus eſt, quòd ille mihi fateatur ſe non eſſe Sacerdotem; & tamen velit meam poſtea confeſſionem ſeriò audire. Sed, dato illo caſu non morali, conſequenter fatendum eſſet non poſſe me vti tali notitia, ſi ex eo vſu reſultaret aliqua ſaltem indirecta reuelatio, vel etiam aliquod dedecus, vel incommodum mei pœnitentis: deberem ergo alteri ſeriò confiteri: illi autem ſolùm exteriùs, vel certè cum intentione ſolùm conditionata obtinendi abſolutionem, ſi Sacerdos eſſet, quo pacto ſigilli integritati, & meæ etiam vtilitati conſulerem: ſuppono enim meam confeſſionem alteri factam nulli daturam ſuſpicandi occaſionem, ſed ſaluo ſigillo poſſe fieri. 105.

Confeſſarium non poſſe relinquere pœnitens, cui faſſus eſt, ſe non eſſe Sacerdotem.

106. Infero quartò, non ſolùm debere Confeſſarium non dare aliis occaſionem indirectam iudicandi, ſed nec ſuſpicandi de pœnitente. Imò Tabiena *verbo, Confeſſor, §. 1. & 4.* cum aliis dicit, vitandam omninò eſſe omnem ſuſpicionem. Alij tamen id moderantur, vt intelligatur de ſuſpicione

Confeſſarius non debet dare occaſionem indirectam, non ſolùm iudicandi, ſed nec ſuſpicandi de pœnitente.

ne probabili, nō verò coniecturis, etiam leuibus, quas malitioſi, & naſuti facilè faciunt. Ita notat Palatius *diſt.* 21. *q.* 2. cum S. Thoma *quodlib.* 5. *q.* 13. Scoto *diſt.* 22. *quæſt.* 2. Idem docet Ioan. Medina *Cod. de Confeſſ. fol.* 109. & alij, quod videtur etiam in praxi obſeruari: eſſet enim ferè impoſſibile, omnem ſuſpicandi occaſionem indirectam omnibus auferre. Faciliùs autem excuſantur occaſiones negatiuæ, quàm poſitiuæ: v. g. ſi vni pœnitenti propter eius puritatem, & candorem internum Confeſſarius maiorem beneuolentiam oſtendat, quàm aliis: tunc enim verè non omittit beneuolentiæ ſigna aliàs exhibenda propter notitiam confeſſionis; ſed ſolùm non mouetur à cōfeſſione ad exhibenda alia ſigna magis ſpecialia propter ſpecialia merita, quæ in confeſſione cognoſcat. Aduertere etjam oportet, in aliqua materia, propter eius qualitatem, & grauitatem, nō reputari leuem ſuſpicionem, quæ aliàs fortaſſe leuis eſſet: v. g. quæcumque occaſio daretur marito, etiam leuis, ſuſpicandi adulterium vxoris ſuæ, eſſet grauiſſimè contra ſigillum: quia nimis difficilis redderetur confeſſio ex tali periculo.

107. Infero quintò, notitiam confeſſionis, adcò eſſe inutilem ad vſus fori iudicialis, vt ſi caſu, vel induſtria ex tali notitia proceſſus aliquis ortum habuerit, omnia eius acta irrita, & inualida ſint: & licèt à principio Iudex bona fide proceſſerit; vbi tamen primùm aduertit, denunciatorem, v. g. illud ex ſola confeſſione cognouiſſe, deberet protinus ceſſare. Videatur Couarr. *in* 4. *part.* 2. *c.* 8 §. 12. *n.* 10. & Soto *in* 4, *diſt.* 18. *q.* 4. *art.* 5. *in fine*, qui refert, quemdam punitum fuiſſe: quia ex tali notitia ad inquiſitionem proceſſit.

Notitia confeſſionis quā ſit inutilis ad vſus fori iudicialis.

§. 2. *Quomodo poſſit confeſſarius vti cōfeſſionis notitia ad vitādum imminens periculū,*

108. Vlgaris caſus eſt, quando ex confeſſione ſciet Sacerdos, inſidias ſibi parari, vt occideretur nocte ſequenti, vel venenum eſſe in vino, quo debet celebrare, an poſſit fugere, vel omittere Miſſam propter illam notitiam. Non eſt dubium, quando illa actio, vel omiſſio non oſtenderet aliis notitiam peccati, nec vllum damnum pœnitenti afferret, quod confeſſionem redderet odioſam, aut grauem: tunc enim poſſet vtique fugere alio prætextu, vel Sacrum omittere.

Aliqui primò dicunt, ad illud vitæ periculum fugiendum poſſe Sacerdotem reuelare confeſſionem. Ita Gabriel *diſt.* 21. *quæſt.* 1. *artic.* 3. *caſu* 4. Quam ſententiam falſam, & erroneam dicit Vaſquez *dicto art.* 4. *dub.* 9. *n.* 1. & reiiciunt Theologi communiter, quos *ibidem* affert: eſt enim contra eccleſiaſticam doctrinam, quam tradit Pontifex *in c. Sacerdos de pœnitentia, diſt.* 6. vbi expreſsè dicitur, non eſſe reuelandum peccatum in confeſſione auditū vlli perſonæ, etiam pro aliquo ſcandalo vitando. Ratio autem ſumitur ex *ſuprà* dictis non quidem, quia hoc præceptum ſit negatiuum, & ideò obliget pro ſemper, vt dixit Soto; quam rationem optimè impugnat Vaſquez *numer.* 3. *& ſeqq.* ſed, quia, vt *ſupra* diximus, ſunt aliqua præcepta, quæ propter maximum detrimentum publicum obligant abſq; vlla exceptione, quale eſt præceptum prohibēs fornicationem, aut pollutionem voluntariam: quare, ſicut cum euidenti vitæ periculo tenetur quis vitare fornicationem, aut voluntariam pollutionem; ſic tenetur non reuelare confeſſionem cum eodem periculo propter maximū damnum, quod ſequeretur, ſi ſemel, aut in aliquo caſu Confeſſarius haberet licentiā reuelādi cōfeſſionē, vt *ſuprà* explicuimus.

Ad periculū vitæ fugiendum non poteſt Sacerdos confeſſionem reuelare.

Difficultas eſt, an, quamuis non liceat reuelare directè; liceat tamen fugere, vel aliquid facere, ex quo alij coniiciant, Confeſſariū audiſſe tale peccatum. Aliqui dicunt id licere, etiamſi ſocij id coniiciant, ſi alio modo nō poſſit periculo occurrere. Ita Scotus, Maior, & Adrianus apud Vaſquez *dub.* 1. *n.* 10. quorum aliqui probant: quia Sacerdos nihil reuelat, cùm iam ſocij ſciant illud peccatum. Alij probant: quia vti rebus ad aliud ſignificandum cum ſimulatione non eſt mendacium. Vtramque tamen rationem impugnat benè Vaſquez *ibi*. Primam, quia etiam de peccatis publicis in confeſſione auditis, non licet loqui ex confeſſionis notitia, vt *ſuprà* vidimus, licèt nihil tunc reueletur, quod non iam ſciatur. Secundam verò, quia, licèt illud non ſit mendacium; eſt tamen manifeſtatio confeſſionis auditæ, quæ nullo caſu eſt licita, vt conſtat *ex c. Omnis de pœnit. & remiſſ.* vbi dicitur: *Caueat autem omnino, ne verbo, aut ſigno, aut alio quouis modo aliquatenus prodat peccatorē.* 109.

An Confeſſarius poſſit aliquid facere, ex quo coniiciatur, ipſum audiſſe tale peccatum.

Alij dicunt, licitum id eſſe ad euitandam magnam aliquā ciuitatis ruinam, vel matrimonium inualidum impediendum: & hoc quidem de licentia Epiſcopi. Ita Altiſiodorenſis *lib.* 4. *tract.* 6. *cap.* 3. *quæſt.* 4. quam ſententiam benè impugnat Vaſquez *dicto dub.* 10. *num.* 6. & eius falſitas conſtat ſatis ex *ſuprà* dictis.

Alij ergo communiter dicunt, neque etiam pro ſeruanda vita licere vſum illius notitiæ in prædictis caſibus. Richardus, Soto, Nauarrus, & Medina, quos affert, & ſequitur idem Vaſquez *ibi*, *numer.* 4. Ledeſma item cum aliis, quos affert, & ſequitur Suarez *diſput.* 33. *ſect.* 7. *n.* 6. Aduertunt tamen, debere maximè conſiderari, an pœnitēs verè animo confitendi illud Confeſſario dixerit; an potiùs animo iniquo ligandi illum arctiſſimo ſigillo, ne auderet fugere ob metum violādi ſigillum: quo caſu non teneiur ad ſecretum, & quæ intentio ex circumſtantiis poteſt benè deprehendi. Quæ ſententia mihi etiam placet: quia, ſi rationes *ſuprà* adductæ aliquid probant; probant quidem abſque vlla prorſus exceptione, quę ſi ſemel, vel vnico caſu admittatur, redditur odioſa, & grauis confeſſio, quia facilè ſibi finget neceſſitatem Confeſſarius prodendi confeſſionem, vel illam non celandi. Ad quod deſeruiunt exempla illa fornicationis, & pollutionis voluntariæ, quæ propter nullum priuatum, vel publicum damnū licent: quia maius eſſet damnum, quod ſequeretur ex eo, quòd aliquando licerent; quàm quod ſequi poteſt in vno, vel altero caſu particulari ex eo, quòd non liceant. Adde, experientiam tot ſæculorum oſtendere, numquam reuelationem directam, vel indirectam confeſſionis fuiſſe neceſſariam ad ea pericula fugienda, cùm vel ex licentia pœnitentis, vel aliis modis obuiari iis facilè poſſit abſque fractione ſigilli. Denique, ſi Carthuſiano licet obligare ſe ad abſtinendum à carnibus, etiam cum euidenti vitæ periculo, propter commune bonum obſeruātiæ religioſæ, ne ſemel data licentia carnes comedendi eneruaretur rigor illius diſciplinæ: quantò magis propter commune bonum Sacramenti adeò neceſſarij potuit neceſſitas, & vtilitas publica obligare ad celandam confeſſionē, etiam cum vitæ periculo: quod quidem periculum non eſt morale, ſicut in Carthuſiano; ſed metaphyſicum, & quod numquam reperitur. 110.

111. Huic ſententiæ opponit ſeſe Pater Coniuch *in præſenti, diſp. 9. dub. 4. num. 53. & ſeqq.* qui dicit, fugam, & omiſſionem Miſſæ in iis caſibus non eſſe contra ſigillum: imò addit *num.* 55. probabile eſſe, Sacerdotem eo caſu obligari ad fugiendam mortem, quando alij, quàm ſocij criminis, ex fuga non intelligerent peccatum pœnitentis: ſi verò immineat ex fuga pœnitenti ipſi mortis periculum à ſociis inferendæ, poteſt quidem (inquit) fugere Sacerdos; ſed laudabiliter faciet, ſi malit fortiter permanere, & mori, quàm pœnitentem periculo exponere. Quam ſententiam ex parte approbat Bonacina *diſput. 5. quæſt. 6. ſect. 5. punct. 4. num.* 28.

112. Probat Coninch: quia non eſt contra ſigillum aliquid facere, vnde conſcij illorum criminum colligant, pœnitentem ea mihi confeſſum fuiſſe. Nam de latrone ob publica latrocinia ſuſpenſo licitè dico, eum mihi ſua peccata cum magna contritione fuiſſe confeſſum: vnde omnes colligunt, eum mihi furta confeſſum fuiſſe. Imò eo ipſo, quòd illum abſoluo, aliis videntibus, & Euchariſtiam illi porrigo, ſignifico, eum ſua ſcelera publica mihi fuiſſe confeſſum. Ratio autem eſt: quia ideo frangit ſigillum, qui dicit peccata etiam publica pœnitentis, non quia dicit, eum confeſſum illa fuiſſe; ſed, quia dicit obiter, eum illa commiſiſſe, quod eſt dicere peccata pœnitentis: at verò, qui ſolùm dicit, vel ſignificat pœnitentem fuiſſe confeſſum; vnde, qui peccati conſcij ſunt, colligunt eum confeſſum fuiſſe tale peccatum; non manifeſtat illis peccatum, ſed confeſſionem ſolã: ipſi verò ſuo diſcurſu colligunt, fuiſſe de tali peccato; quod non eſt contra ſigillum. Ad cuius confirmationem *num.* 57. affert aliud exemplum. Si famulus Hæretici, inſcio domino, Sacerdoti confiteretur; & poſteà dominus minaretur Sacerdoti mortem, niſi eum manifeſtaret; poſſet ſaluo ſigillo, ſi aliter non poſſet mortem euadere, nominare pœnitentem, etiamſi ſciret, ea de cauſa à domino occidendum, & alios ea occaſione aliquando auertendos à confeſſione. Non ergo obligat ſigillum, aut reuerentia Sacramenti ad celandam confeſſionem in genere; licèt ex hoc alij colligant, confeſſionem fuiſſe de tali peccato, vel ea de cauſa aliquod detrimentum pœnitenti aduenire poſſit.

113. Diſtinctio hæc regulariter vera eſt, quòd dicere, aliquem eſſe confeſſum, non ſit contra ſigillũ, niſi quando hoc ipſum ſit detegere peccata aliqua pœnitentis: vt ſi dicas, Titium tali tempore, & tali Sacerdoti confeſſum: quod indicat, eum habuiſſe peccata reſeruata, vt *ſupra* diximus. Cæterùm illa doctrina non applicatur ſat benè ad caſus præſentes: nam in iis Confeſſarius non ſolùm ſignificaret, confeſſum eſſe; ſed multò magis directè ſignificaret peccata, imò ex ſignificatione peccati, ſignificaret confeſſum eſſe. Nam abſtinendo à vino propter venenũ, quod habet; priùs, & directè ſignificat, peccatum veneni præparati, ex quo colligunt complices confeſſionem ſui ſocij. Vnde retorqueri poſſunt exempla, quæ affert: quia, licèt, dicere explicitè, aliquem confeſſum eſſe, non ſit contra ſigillum; dicere tamen explicitè peccatum, quod Sacerdos non niſi ex confeſſione nouit, eſſet clarè contra ſigillum: vt, ſi diceret, hoc vinum habet venenum: vel, inſidiæ mihi paratæ ſunt, vt hac nocte occidar: ſed fuga illa, vel abſtinere à vino ſignificat directè, non confeſſionem, ſed peccatum ipſum, nempe, inſidias paratas, vel venenum iniectum vino: ergo illa actio, quæ peccata ipſa indicat, in his circumſtantiis erit contra ſigillum.

Vnde conſtat exempla allata non eſſe ad rem: 114.
quia in illis Sacerdos nullo modo dicit peccata, ſed ſolùm actum confeſſionis: quare ex Sacerdotis teſtimonio non poteſt vllo modo colligi, quòd talia peccata fecerit pœnitens. In noſtro autem caſu ex facto Sacerdotis colligitur, inſidias eſſe paratas, & venenum infuſum, cum hoc immediatè ſignificet fuga Sacerdotis. In tertio etiam exemplo Confeſſarius ſolùm dicit, Petrum fuiſſe confeſſum, quod non eſt contra ſigillum, quando hoc ipſum non ſignificat, quòd fecerit tale, vel tale peccatum. Quòd verò ex ea manifeſtatione reddatur confeſſio difficilior in talibus circumſtantiis, non inducit talem obligationem ſecreti: nam ea difficultas non prouenit ex confeſſione, vt confeſſio eſt: ſed eſt cõmunis omnibus operibus religioſis, quæ omnia odio habentur ab improbis, & afferunt ſecum pericula: omnes enim, qui volunt piè viuere, perſecutionem patientur. Neque ideò oportuit, ob hanc difficultatem communem, imponere omnibus obligationem occultandi adeò ſtrictam: quia difficultas hæc & hæc pericula, ex manifeſtatione orta, non arcent homines communiter ab exercitio eorum operum, vt experientia conſtat: imò regulariter, & in plurimum gaudent homines, quòd ſciant alij, eos exercuiſſe opera pietatis: per accidens autem aliquando patiuntur ea de cauſa: & tunc ipſum pati glorioſũ eſt. In confeſſione autẽ oportebat, ſecretum ſtrictiſſimũ imponi: quia in ea non deteguntur bona opera, ſed crimina: quorum notitia infamat hominẽ: & propter quæ pati, vel puniri, glorioſum non eſt ſed indecorum. Non eſt ergo ad rem argumentum, quod ab exemplo petitur adeò diſſimili.

Ex dictis infertur primò, Confeſſarium, qui pœnitentem noluit abſoluere propter eius indiſpoſitionem, ſi poſteà ab eodem pœnitente calumnioſè ob vindictam accuſetur de falſo crimine, non poſſe ſe defendere, manifeſtando confeſſionem factam: nam, licèt pœnitens non ſit dignus, cui ſecretum ſeruetur: ſed potiùs liceret vim vi repellere: Sacramentum tamen dignum eſt, vt ob eius reuerentiam non violetur ſigillum: ſed aliis modis defenſio legitima procuretur. 115.

Confeſſarius accuſatus falsò ab eo, quem noluit abſoluere, nõ poteſt manifeſtare confeſſionem factam.

Infertur ſecundò, quod dictum eſt de periculo vitæ corporalis, locum etiam habere de periculo vitæ ſpiritualis, vt nec propter illud vitandum in ſeipſo poſſit Confeſſarius confeſſionem reuelare: vt notat Suarez *dicta ſect. 7. n.* 8. Sed licèt ex confeſſione ſciat, ſibi præparari periculum ſpirituale graue, ſi aliter illud vitare non poteſt, debet ſperare auxilium gratiæ diuinæ, & ſe Deo commendare, ac ſeruare omninò indemne ſigillum.

Idem infertur de periculo vitæ ſpiritualis.

Hinc tamen oritur dubium, ſi Sacerdos ſcit, quòd pœnitens ipſi ſcandalũ eſt, an vocatus poſſit nolle ire ad illum audiendum? Aliqui enim affirmant: quia obligatio vitandi periculum proximum peccati eſt de iure naturæ. Alij negant: quia non poteſt vllo ſigno prodere pœnitentem: proderet autem illum non eundo, ſi alia ratione non poſſet illam excuſationem iuſtificare. Præceptum autem naturale obligat ſolùm ad vitandum periculum proximum, quando id abſque graui incommodo fieri poteſt: in hoc verò caſu non ſolùm intercedit difficultas: ſed neceſſitas orta ex reuerentia Sacramenti. 116.

An ſit contra ſigillum, nolle iterum audire alicuius confeſſionem.

Ego exiſtimo primò, vix poſſe fingi caſum, in

quo

quo propter ſigillum obligetur, vt eat ad audiendam confeſſiooem, in qua ſcandalum timet: quia vel illud ſcandalum oritur ab ipſomet Confeſſario, qui propter ſuam fragilitatem, v. g. tentatur grauiter à propria concupiſcentia, dum audit talem perſonam; & tunc nihil facit contra ſigillum, vt conſtat, non eundo ad illam audiendam. Vel ſcandalum oritur à pœnitente, qui Confeſſarium prouocat ad malum: & nec tunc facit contra ſigillum non eundo, quia prouocatio illa ad malum non eſt ſub ſigillo, cùm non ſit peccatum, quod pœnitens confitetur; ſed quod committit in ipſa Confeſſione. Similiter, ſi pœnitens vrget Confeſſarium, vt eum abſoluat, & minatus ei mortem, ni abſoluat, poteſt, ſaluo ſigillo, non redire: quia minæ illæ non fuerunt materia illius confeſſionis, ſed peccatum ibi factum coram ipſo Confeſſario. Vnde, licèt Confeſſarius non poſſit dicere, quòd propter abſolutionem negatam minatus ſit ei mortem, poſſet tamen, quando minabatur, fugere; ſicut poſſet, ſi iam vellet eum occidere: quia minæ illæ, & voluntas occidendi non eſt materia illius confeſſionis, ſed peccatum ibi commiſſum: ergo ſimiliter poſteà poterit non redire propter eamdem cauſam abſque vlla violatione ſigilli. Poſſet alius caſus eſſe, ſi ex eo, quòd pœnitens confitetur plura, & extraordinaria peccata carnis, Confeſſarius ſentiat vehementiores carnis ſtimulos; quam tentationem, & periculum non videtur poſſe explicare poſteà propter connexionem, quam habet cum peccato pœnitentis. Sed, quidquid ſit de hoc caſu, & eius poſſibilitate, fatemur, debere redire Confeſſarium, ſi non poſſit, ſe ex alio prætextu excuſare, quin intelligatur id fieri propter pœnitentis peccata, quæ audiuit.

117. Vnde reſpondendum eſt ad alium ſimilem caſum: quando Confeſſarius ſemel, & iterum pœnitentem non abſoluit, & iterum vocatus ire non vult, ne tempus fruſtrà expendat cum eo, & ne cooperetur eius ſimulationi, qua ſimulat confeſſiones, cùm numquam abſoluatur; an tunc liber ſit à violatione ſigilli. Reſpondetur enim, ſi pœnitens veniat eo animo, vt ſimulet confeſſionem, & exteriùs ſatisfaciat domino, vel parentibus, ac conſeruet bonam exiſtimationem apud alios, nullam eſſe obligationem ſigilli ex tali confeſſione, cùm non ſit confeſſio, nec fiat animo confitendi, ſed ſimulandi; cui ſimulationi Confeſſarius non debet cooperari: ſed poteſt ſe excuſare: & fortaſſe debet. Si verò pœnitens veniat animo confitendi, licèt indiſpoſitus: quia non vult reſtituere, v. g. vel relinquere proximam occaſionem, quam poſſit, & debet relinquere: & Sacerdos non poſſit ſe excuſare, niſi intelligatur, ſaltem in genere, cauſa, non poterit non ire; poterit tamen ſtatim initio confeſſionis eum dimittere, reddendo ei rationem, dum id ſine nota fieri poſſit: & petere, ne iterum eum vocari faciat inutiliter. Raró tamen deerit prætextus alius fugiendi, & excuſandi ſe abſque fractione ſigilli.

§ 3. *Vtrùm propter confeſſionis notitiam debeat Sacerdos vitare pœnitentem excommunicatum, aut negare illi Sacramenta.*

118. Certum eſt, propter notitiam ex ſola Confeſſione habitam, non eſſe vitandum in publico excommunicatum: loquimur autem de excommunicato vitando, non tolerato. Ita Suarez cum aliis *ſect. 6. num. 3.* Difficultas eſt, an ſaltem in occulto debeat vitari. Tres ſententiæ afferri ſolent. Prima affirmat vitandum, quando nullus alius adeſt. Ita Nauarrus *in c. Sacerdos. de pœnit. diſt. 6. num. 145.* Adrian. *quæſt. 2. de ſigillo.* Scotus verò *diſt. 21. quæſt. 2. ad vlt.* addit, etiam coram aliis eſſe vitandum, ſi non ſequatur inde manifeſtatio peccati: quod quidem conſequentet dictum videtur.

Secunda ſententia negat, eſſe vitandum etiam 119.
in occulto. Hanc tenent Ioann. Medina, & Ledeſma apud Suarez *vbi ſuprà, num. 4.* qui eam ſecuriorem, & magis conſtantem eſſe dicit. Eamdem videntur tenere Richardus *diſt. 21. art. 4. quæſt. 2.* Antonin. *3. part. titul. 25.* §. 5. Couarruu. *in c. Alma mater. part. 1.* §. *2. n. 3.* cum Hoſtienſi, & aliis, & videtur eam ſupponere Henriquez *lib. 8. de Euchariſt. c. 59.* §. *3.* & *lib. 13. de excommunicat. c. 6* §. *1.* vbi alios affert.

Tertia ſententia diſtinguit: nam, vel communicatio affert cooperationem cum excommunicato ad malum: & tunc eſt vitandus: quia illa communicatio eſt intrinſecè mala: vt, ſi petas Sacramentum, quod non eſt dandum indigno. Si verò communicatio non ſit talis, ſed ſolùm iure humano prohibita: non eſt vitandus: quam ſententiam Suarez *loco citato*, probabilem eſſe dicit. Alij denique dicunt, poſſe, & debere vitari in occulto, quando nec alij, nec ipſe excommunicatus intelligit, id fieri ob ſuum peccatum: ſed, quia Confeſſarius eum non vidit, vel non potuit reſpondere propter aliquod impedimentum, vel ob aliam eiuſmodi cauſam.

Secunda ſententia mihi vera videtur, quòd neque in occulto debeat, aut poſſit Sacerdos eum vitare. Hanc probat Suarez: quia hodie non tenemur iam vitare excommunicatum occultum. Sed hæc ratio non eſt vniuerſalis: quia poſſum ego ſcire ex confeſſione, aliquem eſſe excommunicatum notorium Clerici percuſſorem, vel publicè denunciatum, quod ego anteà ignorabam: & tunc poteſt eſſe quæſtio, an debeam illum vitare, quem ſolum ex confeſſione noui excommunicatum.

Alij probant: quia ea ratione, qua Sacerdos nouit illud peccatum, non ſubditur Prælato imponenti excommunicationem, vel prohibenti communicationem: quia non nouit illud, vt homo: ſed vt locum Dei tenens: ergo propter illam notitiam non ſubditur legi excommunicationis. Hæc tamen ratio non videtur ſubſiſtere: quia, licèt illam ſcientiam non accipiat vt ſubditus: poteſt tamen habenti talem ſcientiam præcipi aliquid, quod poſſit fieri à ſubdito: ſic enim Eccleſia præcipit ſub graui pœna Confeſſario, ne reuelet notitiam, quam habuit in confeſſione. Item, præcipit ei, vt ſi ſciat in confeſſione pœnitentem fuiſſe ab alio Confeſſario ſollicitatum ad turpia, obliget illum ad denunciandum, & alia ſimilia, quæ præcipiuntur habenti notitiam ex confeſſione: ergo ex hoc capite non repugnat, quòd habenti talem notitiam prohiberetur communicatio in occulto.

Meliùs ergo probatur illa ſententia: quia, vel 120.
ex illa vitatione excommunicati ſequitur reuelatio aliqua peccati: & tunc non eſt dubium, quin non debeat vitari propter ſigillum ſeruandum: vel non ſequitur reuelatio: ſed tamen pœnitens, ipſe intelligit, id fieri propter talem cenſuram: & tunc etiam conſtat ex *ſuprà* dictis, non eſſe ita vitandum;

Digitized by Google

vitandum: quia ea eſſet exprobratio indirecta peccati: ſi enim non licet ſeueriorem vultum pœnitenti oſtendere ob notitiam confeſſionis, quantò minùs licebit faciem auertere, & communicationem ciuilem ei denegare? Vel denique neque ipſe pœnitens id intelligit, quo caſu poſſet eſſe maior ratio dubitandi: quia tunc poteſt abſque vlla reuelatione, aut exprobratione vitari excommunicatus: ergo obligat præceptum vitandi, quod quoties ſeruari poteſt, obligare videtur. Maximè, cùm dixerimus, poſſe Confeſſarium ex illa notitia fugere venenum, vel inſidias, quoties id abſque vlla manifeſtatione facere poteſt: poterit ergo ſimiliter fugere communicationem cum excommunicato, quæ etiam mala, & indecens eſt, ſi id abſque vllo manifeſtationis periculo facere poteſt.

121. Adhuc tamen in eo caſu dicendum videtur, nec debere, nec poſſe vitari; quia ſigillum, vt *ſuprà* diximus, obligat, non ſolùm ad non exprobrandum pœnitenti ſuum peccatum directè, vel indirectè; ſed etiam ad non faciendum propter illam notitiam aliquid, quod redderet confeſſionem difficiliorem, ſi pœnitens ſciret illud licitè fieri poſſe à Confeſſario: ob quam cauſam diximus non poſſe licitè negari pœnitenti ſuffragium, etiam occultè, propter eam notitiam, licèt id pœnitens ſcire non poſſit; quia, nimirum, ſufficit, quòd ſcire illud poſſe fieri, redderet confeſſionem difficilem, & odioſam. Cùm ergo negare pœnitenti communicationem ciuilem, & eius commercium fugere, ſit aliquid incommodum pœnitenti; non licebit ex confeſſionis notitia illud ponere, quod ſi à pœnitente ſciretur, redderet difficiliorem confeſſionem ſui peccati: & hæc videtur eſſe ratio magis vniuerſalis, qua fundatur hæc communis ſententia.

122. Vnde infero primò, non eſſe admittendam diſtinctionem illam tertiæ ſententiæ de communicatione cum cooperatione, vel ſine illa: nam, qui eligit indignum cognitum ex confeſſione, cooperatur eius peccato, qui ſe indignè ingerit: & tamen non poteſt negare ſuffragium, ne reddatur difficilis confeſſio: ergo idem dicendum erit de admittente excommunicatum ad Sacramenta, cuius repulſa redderet confeſſionem difficiliorem. Adde, regulariter illam repulſam continere exprobrationem indirectam ſui peccati, quæ non videtur vlla ratione licita, etiam ad vitandum nouum peccatum pœnitentis. Nec per illam cooperationem peccat Confeſſarius, vt explicui latè *diſp. 8. de Sacram. in genere, ſect. 10. &* 11 præſertim, cùm id faciat ad vitandum grauius malum irreuerentiæ, & difficultatis contra Sacramentum pœnitentiæ, quæ ex tali repulſa conſequeretur.

123. *An intra cõfeſſionem ſit vitandus.* Infero ſecundò, non ſolùm non debere, aut poſſe vitare illum extra confeſſionem; ſed nec etiam intra eamdem confeſſionem: de quo poſſet magis dubitari: quia vitatio facta intra confeſſionem non videtur eſſe contra ſigillum, cùm fieret intra eamdem confeſſionem. Et quamuis aliunde videretur licita illa communicatio, eò quòd confeſſio tota ordinetur ad correctionem, & vtilitatem pœnitentis: poſſet tamen oriri ſcrupulus circa exceſſum communicationis non neceſſariæ intra eamdem confeſſionem, ſi Sacerdos aliqua admiſceret, non neceſſaria ad illum finem: quare aliqui putabant magis conſultum abſoluere ſtatim pœnitentem à cenſura; & poſteà proſequi confeſſionem ad vitandum ſcrupulum circa communicationem neceſſariam, vel non neceſſariam. Dico itaque, neque intra confeſſionem debere vitari pœnitentem ex notitia in eâdem confeſſione habita. Ratio eſt: quia etiam intra confeſſionem non licet Confeſſario punire, vel lædere pœnitentem propter notitiam in confeſſione habitam, niſi per pœnitentiam ſacramentalem, aut correctionem pertinentem ad illud forum: omnia enim alia detrimenta, quæ ex occaſione illius notitiæ inferrentur, viderentur eſſe extrinſeca, & redderent confeſſionem difficilem. Vnde non poſſet intra confeſſionem Sacerdos præcipere famulo, quòd exiret domo ſua propter notitiam furti ſibi facti, nec auferre ab eo clauem illi commiſſam ſui ſcrinij: quia hæc, licet materialiter fierent in confeſſione, re tamen vera eſſent detrimenta extrinſeca confeſſioni, & quæ redderent confeſſionem multò difficiliorem. Similiter ergo vitatio pœnitentis, & negatio communicationis ciuilis, licèt in confeſſione fieret, eſſet extrinſeca confeſſioni, & redderet difficilem confeſſionem talis peccati, ne incurreretur illud detrimentum: quare reuerentia Sacramenti ad hæc etiam damna in confeſſione non inferenda extendi debuit. Vnde, licet pœnitens dixerit ſe eſſe publicè denunciatum, vel notorium Clerici percuſſorem; non credo teneri Confeſſarium, finita confeſſione, ad inquirendum, an ita ſit; quamuis id facere poſſet, citra vllum reuelationis periculum: quia hoc ipſum eſt aliquid incommodi pœnitentis, quod anteà non habebat: cùm enim priùs Confeſſarius ignoraret inuincibiliter eius cenſuram, poterat cum eo communicare; quam communicationem auferret poſtea occaſione accepta, ſaltem remotè, ex notitia per confeſſionem data: quod iam videtur redundare in aliquam difficultatem, & odium ipſius confeſſionis, quæ eiuſmodi detrimentis occaſionem præbet.

Infero tertiò, quid dicendum ſit de illo, qui in confeſſione ſciret Eccleſiam eſſe pollutam. 124. *Quid, ſi in confeſſione ſciat Eccleſiam eſſe pollutam.*
Tabiena *verbo, Confeſſio, num. 15.* dicit non debere admonere, maximè, ſi pollutio fuit occulta; neque etiam in genere dicendo in communi, eſſe pollutam. Angelus tamen *num. 11.* id concedit, quando eſt occulta pollutio: ſecùs, ſi non ſit occulta. Conſequenter tamen ad ſupradicta videtur diſtinguendum: poſſumus enim loqui de obligatione Sacerdotis in ordine ad alios, hoc eſt, vt moueat alios, & faciat Eccleſiam reconciliari; vel de obligatione præcisè in ordine ad ſe, hoc eſt, ad non celebrandum, ſi ſciat Eccleſiam eſſe pollutam. Quoad primum, ſi pollutio eſt occulta, & probari non poteſt; inutilis erit monitio, cùm alij non habeant obligationem credendi Confeſſario. Si verò ſit publica, videtur etiam inutilis admonitio, cùm ante admonitionem ſciatur iam ab aliis. Poſſet tamen contingere, ex ignorantia latere pollutionem in ratione impedimenti: vt, ſi factum fuerit notorium; Clerici tamen illius Eccleſiæ ignorabant, Eccleſiam manere pollutam: Confeſſarius autem ignorans factum, poſteà illud ex confeſſione cognoſcit. Poteſt rurſus fieri, quòd pollutio fuerit occulta; ſed probari poſſit: vt, ſi cadauer excommunicati vitandi, vel infidelis, fuerit ſecretò ſepultum, quod facile probari, & inueniri poteſt: nam licet pollutio ex effuſione ſeminis, vel ſanguinis humani, aut occiſione, requirat notorietatem facti; ex aliis tamen cauſis, etiam occultis, prouenire poteſt.

Tunc

Tunc ergo, ſi monitio fieri non poſſit abſque manifeſtatione peccati contra ſigillum, vel abſque detrimento pœnitentis vero, vel in apprehenſio e, non debet vllo modo fieri: ſi tamen, [illegible] ſolo ex his incommodis fieri poteſt; non [illegible], cur non debeat; cùm ceſſet obligatio ſi[illegible]. Differt enim hoc à vitatione excommuni[illegible] hæc ſemper affert aliquid [illegible] enti [illegible], atque ide[illegible] redderet con[illegible] [illegible] v [illegible] [illegible] in[illegible] [illegible] nō [illegible] con[illegible] [illegible]

[1]25. [illegible] ſecunda [illegible] an ipſe poſſit celebrare [illegible] enim ſimiliter eſt, ſi om[illegible] do manifeſtet peccatum [illegible] ruboris, vel incommodi [illegible] afferit quidquam, quod confeſſionem [illegible] ſet red[illegible] difficiliorem, non poſſe omnino propter illam [illegible] titiam. Si verò nihil tale afferat, non video cur non debeat abſtinere, quando reverà credit Sacerdos, Eccleſiam eſſe pollutam [illegible] Miſſæ non ſit tunc vllo modo [illegible] tiam Sacramenti. Quod licèt difficile [illegible] poſſit tamen contingere in pollutione publica. Primò, ſi res eſſet quidem publica, ſed Confeſſario priùs incognita. Secundò, ſi fuiſſet publica notorietate facti; ſed alij ignoraſſent, Eccleſiam ea de cauſa eſſe pollutam; atque ideò celebrarent in ea, ſicut ſi non eſſet polluta: in quibus, & ſimilibus caſibus, non video etiam, cur poſſit Confeſſarius celebrare, ſi credit reuerà, Eccleſiam eſſe pollutam, cùm poſſit abſque detrimento vllo ſigilli Miſſam omittere, vt ſuppono.

[illegible] Ecleſiam [illegible] pollutam.

126. Infero quartò idem cum proportione dicendum eſſe circa ſecundam partem dubij, an poſſit, vel debeat ex ſcientia confeſſionis negare Sacerdos Sacramentum aliquod pœnitenti: certum enim eſt in publico non eſſe negandum, [illegible] eſſet manifeſtare indirectè peccatum pœnitentis. Poſſet tamen Confeſſarius meretricem, vel vſurarium publicum repellere ab Euchariſtia in publico, ex notitia, quam extra confeſſionem habet de illius peccato publico: quod ſi dicit: *Iam tibi confeſſus ſum*; poteſt dicere: *Debes tamen conſtare Eccleſiæ per ſatisfactionem publicam de tua emendatione, quod adhuc non conſtat.* In occulto etiam petenti debet dare Sacramenta, ſi ex negatione oritur aliqua, vel reuelatio, vel exprobatio indirecta peccati occulti. Imò, quando ea non ſequitur, adhuc iuxta *ſuprà* dicta non debet vti notitia confeſſionis ad negandum; quia hoc redderet confeſſionem difficiliorem, [illegible] pœnitens poſſe Confeſſarium ei poſtea [illegible] negare, & reſiſtere propter notitiam in confeſſione [illegible] [illegible].

An poſſit Confeſſarius negare pœnitenti Sacramentum aliquod

§.4. Vtrùm cum licentia pœnitentis poſſit Confeſſarius loqui de auditis in confeſſione.

127. PRimò, certum eſt ex dictis non poſſe ſine pœnitentis licentia. Duæ poſſunt eſſe exceptiones, quæ tamen reuerà non ſunt exceptiones. Prima, ſi in hac confeſſione loquatur Sacerdos de rebus, quas pœnitens in præcedenti confeſſione dixit: nam, licèt Gerſon *Alphabeto 34. litt. R.* strictè loquatur, dicens, poſſe fieri ſeruata diſcretione; ſed ſæpè non expedire, vbi pœnitens ſcandalizaretur, vel ægrè acciperet: hoc tamen nullo modo eſt contra ſigillum, cùm ſint in eodem foro ſacramentali, in quo Sacerdos ad benè curandum pœnitentem debet conſiderare etiam peccata præterita, quæ vel ſunt circunſtantiæ præſentium, vel indicant paſſionem vehementem, aut aliquid aliud conſideratione dignum ad meliùs cognoſcendum ſtatum pœnitentis.

Confeſſarius intra aliam confeſſionem poteſt ſine licentia pœnitentis loqui

Circa hoc tamen dubitari poſſet, an procedat etiam, quando Sacerdos, qui audit hanc confeſſionem, nouit alia peccata huius pœnitentis ex confeſſione, quam idem pœnitens fecit alteri Sacerdoti, in qua hic alius fuit interpres, vel caſu audiuit illa peccata, cùm eſſet vicinus; vel Confeſſarius primus ei dedit notitiam talem, conſilij petendi gratia, vt accedente nunc hac ſecunda confeſſione, facilè colligat, hunc pœnitentem feciſſe illa alia peccata, de quibus fuerat conſultus. Dubitari ergo poteſt, an in hac ſecunda confeſſione poſſit Sacerdos loqui de illis peccatis, quæ [illegible] ſciebat notitia deriuata ex prima confeſſione. [illegible] videtur [illegible] non eſſe hoc contra ſigillum, [illegible] loquatur extra forum ſacramentale; [illegible] ſemper [illegible] res ſub eodem ſigillo confeſſionis. [illegible] non auderem concedere hanc [illegible] vtrumque ſit ſigillum confeſſionis, [illegible] confeſſionis factæ eidem Confeſſario [illegible] peccata prioris confeſſionis [illegible] hic S[illegible] vt aliquid tenens ſe ex parte prioris Confeſſarij, & nomine illius: quare particip[illegible] ſigillum, & obligationem illius. Sicut [illegible] go duo Confeſſarij, qui audiunt ſucceſſiuè eundem pœnitentem, non poſſunt conferre inter ſe, quæ audierunt: ſic hic ſecundus Sacerdos, qui repræſentat duos Confeſſarios, nempe, primum circa priora peccata, quæ ab illo accepit, & ſeipſum circa poſteriora; non videtur poſſe [illegible] quando ipſe eſt Miniſter, vti notitia, quam [illegible] nomine alterius Miniſtri: quia ſinguli Mi[illegible] debet ſeorſim retinere, quæ illis [illegible] diuerſ[illegible] Miniſtris, commiſſa ſunt.

128. *Quid, ſi in priori confeſſione nō fuit idem Miniſter.*

Secunda exceptio eſſe ſolet, quando ſtatim finita confeſſione Sacerdos aliquid circa illam addit, vel aduertit pœnitenti, quod oblitus fuerat. Quod licitum eſſe docet Henriquez *lib. 6. cap. 23. num. 2. in fine*: quam ſententiam acriter reprehendit Fagundez *lib. 6. de 2. præcepto Eccleſiæ cap. 4. num. 33.* quia, finita confeſſione, non poteſt, ſine noua licentia, loqui de illa Confeſſarius & quia poſt datam abſolutionem finitum eſt primum Sacramentum. Vnde, ſi fieret nouum peccatum, eſſet neceſſaria alia abſolutio, & aliud nouum Sacramentum. Ego tamen exceptionem illam probabilem exiſtimo: quia moraliter non intelligitur eſſe extra confeſſionem, quod in continenti dicitur. Falſum quippe eſt, quod Fagundez dicit, data abſolutione, finitum eſſe Sacramentum, & iudicium: nam aliqui imponunt pœnitentiam poſt datam abſolutionem. Et quidem impoſitio pœnitentiæ grauis ſatis ſignificat confeſſionem grauium peccatorum: ergo loqui de peccatis poſt abſolutionem, non eſt contra ſigillum; quia, nimirum, cenſetur durare adhuc idem iudicium ſacramentale, cuius actus ſunt abſoluere, punire, conſulere, monere, corrigere, & ſimilia. Quod poteſt confirmari ex hoc ipſo exemplo: quia, ſi Sacerdos poſt abſolutionem datam, ſtatim imponat pœnitentiam, v.g. tria, ieiunia; iam videtur abſolutum illud iudicium quoad

129. *An poſſit ſtatim poſt confeſſionem loqui.*

quoad omnes ſui partes : & tamen nemo, dicet, quòd ſi ſtatim compatiens pœnitenti Confeſſarius iudicet, grauem nimis eſſe pœnitentiam, & incontinenti dicat : *Sufficit unum iciunium.* violauerit ſigillum, loquendo poſt datam abſolutionem, & impoſitam pœnitentiam. Ratio autem eſt : quia adhuc moraliter cenſetur durare actio imponendi pœnitentiam: ergo ſimiliter, licèt data ſit abſolutio, poteſt intelligi moraliter durare iudicium illud quoad alios actus, qui debuiſſent præcedere abſolutionem ; & poſt illam incontinenti fieri poſſunt, ſicut impoſitio, vel moderatio pœnitentiæ.

130. *An etiã ad bonum ſpirituale pœnitentis.* Tertiam exceptionem addunt aliqui, vt poſſit Confeſſarius ad bonum ſpirituale pœnitentis promouendum, loqui cum illo de auditis in eius confeſſione, abſque alia licentia. Ita Puteanus in 3. part. S. Thom part. 2. [illegible] 2. Hæc tamen exceptio repugnat communi [illegible] logorum, & fidelium [illegible] violandi ſigillum exprobrando [illegible] prætextu promouendi bonum [illegible] humilitatem pœnitentis, [illegible] & odioſa redderetur [illegible]

131. *Licentia non ſufficit præſumpta, nec interpretatiua.* His poſitis, [illegible] pœnitentis poſſe [illegible] in confeſſione [illegible] non præſumpta [illegible] & expreſſa [illegible] lem liceri [illegible] tentis volun[illegible] re pœnitens, qu[illegible] tur cum Confeſ[illegible] confeſſione [illegible] aliquotiens [illegible] tem, & obſ[illegible] ſam licentiam [illegible] eſſe libere, & ſp[illegible] ctoritate extorquetur [illegible] ſine ſigilli violatione [illegible] uelare.

132. *An ſit neceſſe dare nouã notitiam extra confeſſionem.* Dubium tamen primum eſt, an pœnitenti [illegible] ſit dare eam licentiam abſque eo [illegible] ret extra confeſſionem ; ſed relinquendo eam ad huc intra confeſſionis ſigillum. [illegible] Scotus, Durandus, Maior, Gabr. Alenſis, [illegible] gelus apud Suarez *ſect. 5. num. 5.* Primo, quia præceptum ſigilli eſt diuinum, ergo non poteſt à pœnitente relaxari. Secundò, quia Confeſſarius ſcit, vt Deus : ergo non poteſt de [illegible] loqui, vt homo, etiam ex facultate pœnitentis, niſi detur illi ſcientia hominis. Tertiò, quia [illegible] poſſet cedere iuri ſuo; non tamen [illegible] ti: ſicut Clericus non poteſt cedere [illegible] fori vel Canonis : quia ſunt etiam in fauorem ſtatus clericalis, vt conſtat ex c. *Dilectus, de* [illegible] *petenti, & ex c. Cum fugit, de ſententia excommunicat.* Quartò, quia alij, quibus Sacerdos loqueretur, non tenerentur ad ſigillum, cum ipſi non audiant illa in confeſſione. Quintò, quia, ſi pœnitens poſſet dare illam licentiam, poſſet Superior ei præcipere, vt illam daret, quod ſi non faceret, iam eſſet ſuſpectus de crimine : ſi verò concederet, iam Sacerdos poſſet reuelare eius confeſſionem.

133. Secunda ſententia communis affirmat, pœnitentem, non ſolùm poſſe ea, quæ dixit in confeſſione, extra confeſſionem dicere, de quo non eſt dubium ; ſed etiam dare licentiam, vt manente ſigillo confeſſionis, poſſit Confeſſarius ad talem, vel talem effectum vti illa noti[illegible] vel illam alteri communicare ſub eodem [illegible] lo. Ita S. Thom. *diſt. 21. quæſt. 3. art. 2.* Bonauentura, Richard. Palud. Adrian. Henricus. Syluest. [illegible] Soto, Ioann. Medin. Antonius Nauarr. [illegible] [illegible] & alij, quos afferunt, & [illegible] Suarez *diſp. [illegible] ſect. [illegible] num. 6.* & Va[illegible] [illegible] *ub. 5 num.* [illegible] Eſt [illegible] diffi[illegible] [illegible]

[illegible] adh[illegible] mus ij, [illegible] obli[illegible] ſub eodem [illegible]

[illegible] primam concluſionem [illegible] 134. [illegible] ſequitur naturam, & condi[illegible] naturalis, vt ſemper maneat ſub [illegible] conſentientis illud ; quare, ſicut pœ[illegible] poteſt eadem, quæ in confeſſione dixit, [illegible] confeſſionem, non eſt, cur non poſſit reſtringere, vel relaxare ipſum ſigillum con[illegible], prout expedire iudicauerit. Imò de [illegible] ita facit pœnitens, quoties per Confeſſarium licentiam petit à Prælato ad caſum reſer[illegible] ; iam enim vult, vt Confeſſarius vtatur [illegible] illa, ita vt Prælatus maneat obligatus eo[illegible] ſigillo ; nec ideò Confeſſarius manet liber [illegible] ſigillo. Denique, licèt hoc ſigillum inductum ſit in fauorem confeſſionis, ne reddatur difficilis; hoc tamen ipſum ſolùm exigit talem modum ſigilli, quòd ſine licentia pœnitentis reuelari [illegible] poſſit ; qui modus magis fauorabilis eſt [illegible] nam eſſet onus grauius, ſi pœnitens [illegible] dare licentiam ad illum vſum, retinen[illegible], ſed deberet dicere peccatum extra [illegible] cum periculo, vt iam poſſet fa[illegible] [illegible] reuelari.

[illegible] fundamenta contrariæ ſententiæ fa[illegible] 135. [illegible] reſpondetur. Ad primum : pœnitens non relaxat præceptum diuinum ; ſed ponit conditionem, quia poſita præceptum non obligat [illegible] ſolùm erat præceptum non reuelandi abſque licentia pœnitentis. Ad ſecundum : non [illegible] quod detur ei ſcientia alia [illegible] [illegible] vtendi ſcientia [illegible] [illegible] Dei ; quæ ſcientia non [illegible] [illegible] ſcit vt Miniſter Dei, ex licentia pœniten[illegible] [illegible] tertium eſt d[illegible] clarà, nam etiam cedere iuri ſi[illegible] [illegible] tempore decus ipſius ſtatus, ſi traheretur ad tribunal laicum : cedente autem pœnitente, nihil detrimenti patitur Sacramentum, cùm non reddatur ideò difficilior, ſed ſuauior, & [illegible] confeſſio, cùm afferat ſigillum, cuius clauem habeat pro arbitrio pœnitens ipſe : ita vt poſſit ex parte aperire, & ex parte retinere. Ad quartum, iam in ſuperioribus vidimus, quomodo notitia illa tranſeat ad omnes alios cum eadem obligatione ſigilli. Ad quintum, eadem difficultas remanet in ſententia contraria : facilius enim poterit

Superior

Superior præcipere pœnitenti, vt dicat extra confeſſionem Sacerdoti, vel ſibi, quod in confeſſione dixerat. Reſpondetur ergo, Superiorem non poſſe præcipere, quòd detur talis licentia: quòd ſi Tyrannus id præcipiat, non eſt ei obediendum: imò, quoties Superior id præciperet, tyrannicè præciperet, nec licentia eo modo extorta aliquid prodeſſet Confeſſario, vt *ſuprà* monuimus.

136. *An oporteat extra cõfeſſionem integrè repetere.* Dubitatur ſecundò, an, ſi pœnitens velit dare licentiam priori modo, dicendo extra Confeſſionem, quod in confeſſione dixerat; debeat repetere totum ſingillatim, ſicut ſi Confeſſarius nihil ſciret; vel ſufficiat dicere: *Quod in confeſſione dixi, id totum dico tibi nunc extra confeſſionem, vt poſſis faciliùs ea notitia vti.* Pater Vaſquez *dicto dub. 5. num. 5.* dicit, repetendam in particulari hiſtoriam, & peccatum extra confeſſionem: quod priùs dixerat Durandus apud Suarez *dicta ſect. 5. num. 4.* Vnde infert idem Vaſquez, quando peccatum complicis manſerat ſub eodem ſigillo; quia fuerat vel complex, vel materia, aut obiectum peccati pœnitentis, ſaltem ex eius ignorantia; non ſufficere licentiam pœnitentis abſque licentia eiuſdem complicis, vt Confeſſarius illud poſſit reuelare; niſi pœnitens extra confeſſionem repetat totam hiſtoriam, & det aliam notitiam diuerſam extra confeſſionem: quia ſigillum Sacramenti impoſitum eſt etiam in fauorem complicis, & non ſolius pœnitentis.

137. Vtrumque difficile eſt. Nam, quod attinet, ad primum, fruſtrà videtur fieri illa repetitio hiſtoriæ, quam nouit Cõfeſſarius, vt notat etiam Suarez *dicto num. 4.* Sicut enim ſufficit in confeſſione, ſi pœnitens dicat: *Accuſo me de illo peccato, quod extra confeſſionem tibi dixi.* nec oportet, aliam nouam ſcientiam dare Confeſſario: cur nõ ſufficiet dicere extra confeſſionem idem peccatum, remittendo ſe ad notitiam priùs in confeſſione datam? Dices: Iam poſteà Sacerdos vtetetur extra confeſſionem notitia habita in confeſſione, cùm extra confeſſionem non habuerit talem notitiam diſtinctam. Sed contrà: quia etiam in primo caſu Sacerdos, cui pœnitens breuiter confitetur peccatũ, quod extra confeſſionẽ latè dixerat, iudicat in confeſſione per notitiam non acceptam in confeſſione, cùm tamen ibi debeat iudicare ſecundùm ea ſolùm, quæ in confeſſione pœnitens dicit, non ſecundùm ea, quæ aliunde ipſe ſcit. In vtroque ergo caſu dicendum eſt, illam notitiam breuem, & compendioſam æquiualere notitiæ diſtinctæ priùs datæ: atque ideò in caſu noſtro accepiſſe virtualiter, & æquiualenter extra confeſſionem totam illam notitiam: ſicut in primo caſu accipit totam illam virtualiter, & æquiualenter intra confeſſionem.

138. *An ſufficiat licentia pœnitentis ſine licentia cõplicis.* Secundum verò, quod Pater Vaſquez dicit, requiri licentiam complicis, vt poſſit Sacerdos vti notitia confeſſionis, quando non datur ei alia notitia extra confeſſionem, difficile etiam eſt. Primò, quia hoc ſecretum ſequitur conditionem, & naturam aliorum ſecretorum, in quibus conſtat, ius ſecreti acquiri illi ſoli, qui illud committit, quo ſolo cedente, ceſſat obligatio ex ſecreto, licèt remaneat obligatio non infamandi complicem ſine neceſſitate. Sic ergo ſecretum confeſſionis ſolùm affert ius pœnitenti; quo cedente, remanet ſolùm obligatio naturalis non infamandi proximum; non verò obligatio ex Sacramenti ſigillo. Secundò, quia hæc obligatio ſigilli tota eſt, vt vidimus, ne confeſſio difficilior fiat: hoc autem ſolùm reſpicit ipſum pœnitentem: nam facilitas: vel difficultas tota eſt ſolùm in ordine ad eum, qui facturus eſt confeſſionem, cùm tota ſit ad operandum: illa ergo ſolùm reddere poſſunt difficiliorem confeſſionem, quæ deterrere poſſunt pœnitentem, qui ſolus eam facere debet: ſi enim pœnitens non deterreatur; confeſſio manet æquè facilis. Certum eſt autem, quòd pœnitens non deterrebitur à confeſſione facienda ex eo, quòd Confeſſarius abſque licentia complicis poſſit illam reuelare cum licentia ſolius pœnitentis: imò, vt *ſuprà* dicebamus, hoc ipſum reddit confeſſionem magis facilem, & gratam pœnitenti, cùm videat, à ſua voluntate totum ſigillum pendere abſque dependentia ab alio, cuius licentia etiam exigatur: ergo magis eſt in fauorem confeſſionis, quòd licentia complicis non requiratur; ſed ſolius pœnitentis; qui tamen conſulere debet complicis famæ, iuxta ea, quæ latè diximus *ſuprà, diſp. 16. ſect. 7.* circa obligationem non prodendi complicem abſque neceſſitate. Vide alias rationes apud Suarez *infrà diſput. 34. ſect. 3. num. 7.* vbi illam ſententiam aliis fundamentis impugnat.

Dubitatur tertiò, vtrùm Confeſſarius petens licentiam à pœnitente ad loquendum cum eo de confeſſione audita: quia oportet aliquid aduertere de nouo: poſſit, pœnitente renuente, petita, & non obtenta licentia, loqui cum eo de auditis in confeſſione. Affirmant nonnulli, Suarez *in præſenti, dicta ſect. 5. numer. 3.* quem ſine cauſa citat pro contraria ſententia Diana *1. tomo tractat. 1. miſcellan. reſolution. 12.* cùm Suarez nimis clarè hanc primam ſententiam tradiderit, cuius verbis relatis eamdem ſequitur Filliucius *tom. 1. tract. 7. cap. 11. quæſt. 5. numer. 314.* Nuñus *in addit. quæſt. 11. art. 1.* & ipſemet Diana *tom. 2. tract. 4. de Sacrament. reſol. 87.* relato Turriano, eundem Suarez citat pro hac ſententia. 139. *An ſufficiat licentia petita, & non obtenta.*

Contraria tamen communis eſt, & verior, quam tenent Reginaldus, Soto, Tolerus, Rodriguez, Megala, Bonacina, Syluius, Onuphrius, quos affert Diana *1. tom. dicta reſolut. 12.* Turrianus *de pœnitent. quæſt. 11. articul. 1. diſput. 33. dub. 6.* & Fagundez *lib. 6. de ſecundo præcept. Eccleſ. capite quarto, numero 33.* cum aliis, quos ibi affert. Probatur primò ex communi doctrina, & generali regula, quòd Confeſſarius de confeſſione ſine licentia pœnitentis loqui non poteſt, à qua ſine fundamento fieret talis exceptio. Et confirmari poteſt ad hominem: quia Auctores contrariæ ſententiæ dicunt, petendam eſſe priùs licentiam: ſi autem ſigillum non obligat ad non loquendum cum pœnitente de confeſſione in eo caſu, non video neceſſitatem petendi licentiam, niſi cauſa vrbanitatis: nam licentia pœnitentis non requiritur, niſi propter obſtaculum ſigilli: ſi ergo non obſtat ſigillum, non requiritur petitio licentiæ, ſed poſſet ex abrupto Confeſſarius dicere, quod volebat: conſequens autem non conceditur ab iis Auctoribus, nec credo facilè illud conceſſuros. 140.

Dices, non loqui Confeſſarium tunc extra confeſſionem, ſed ſupplet, & perficit eam, quæ inchoata, & imperfecta remanſerat. Ita reſpondet 141.

Suarez. Sed contrà: quia, ſi hac occaſione perficiendi, quod defuit, poteſt Confeſſarius continuare per totam vitam eamdem confeſſionem, ſigillum certè prorſus corrueret: nam ad Confeſſarium pro ſuo munere ſpectat non ſolùm monere, ſed corrigere etiam pœnitentem: quare poſſet per totam vitam corrigere, & obiurgare pœnitentem propter illa peccata, quod totum diceret, ſe intra confeſſionem facere, quam quoad actum corrigendi, & obiurgandi vult magis perficere; quia non ſatis reprehendit pro merito peccatorem: quod certè confeſſionem redderet intolerabilem, & fideles omnes grauiſſimè ſcandalizarentur, quaſi de ſigillo omninò violato. Fatendum ergo eſt, non poſſe Confeſſarium ſine pœnitentis licentia reſumere illud iudicium, quod iam ſemel moraliter finitum fuit. Quare in prædicto caſu, ſi aliquid ſupplendum eſt, debet petere licentiam, ſi commodè poſſit, qua negata, ſatisfacit ſuo muneri iuxta ea, quæ diximus *ſuprà, diſp. 22. ſect. 3.*

142. *Confeſſarij in quo aliquando deficiant conſilium petentes.*

Demum obſeruandum eſt id, quod meritò notauit Nauarrus *in dicto cap. Sacerdos. num. 51.* ſibi accidiſſe, quòd, dum Sacerdos aliquis cuiuſdam confeſſionem audiret, ipſo cernente, relicto pœnitente, ad ipſum venit conſilium petiturus, quo habito, rediit ſtatim, vt pœnitentem abſolueret: quod quidem, ſi de licentia pœnitentis fecit, tolerari poteſt; ſin minùs, ex ignorantia potuit excuſari à ſigilli violatione: & in hoc aliqui ſimplices Confeſſarij ſolent non rarò deficere conſilium petentes in talibus circumſtantiis, in quibus perſona pœnitentis non difficilè intelligitur.

§. 5. *Alia duo dubia de hac materia.*

143. *An ad confeſſionem proprij peccati poſſit Confeſſarius reuelare confeſſionem pœnitentis.*

PRimò dubitatur, an Confeſſarius poſſit, quando confitetur, ad explicandum ſuum peccatum, quod in audienda confeſſione commiſit, aliquid dicere, vnde intelligatur peccatum, quod eius pœnitens confeſſus eſt, & notitia pœnitentis habeatur. Certum eſt, debere propter integritatem ſuæ confeſſionis, quærere, ſi poteſt, alium Confeſſarium, cui integrè poſſit confiteri ſuum peccatum abſque periculo violationis, iuxta ea, quæ *ſuperiùs* diximus circa obligationem non manifeſtandi in confeſſione complicem abſque neceſſitate. Quando verò vrgeret neceſſitas confitendi, & non poſſet Sacerdos confiteri integrè ſuum peccatum abſque ſignificatione peccati, quod audiuit; aliqui dicunt, ob integritatem confeſſionis poſſe illam aliam confeſſionem reuelare. Ita Gabr. *in 4 diſt. 21. q. 1. art. 3 dub. 1. caſu* 5. & probabiliùs id iudicat Soto *in 4. diſt. 18. q. 4. art. 5 circa ſolutionem quarti, & de ſecreto, membr. 3. q* 4. Quod probant primò: quia integritas confeſſionis fortiùs obligat, cùm ſit in reuerentiam illius iudicij: ſigillum verò in gratiam pœnitentis. Secundò, quia Sacerdos magis debet conſulere ſuæ ſaluti, quàm famæ ſui pœnitentis.

144. Contraria ſententia cõmunis eſt omnibus ferè Theologis, & procul dubio tenenda: quare primã probabilem non eſſe, affirmat Suar. *diſp. 33. ſect. 1. n.* 18. apud quem, & apud Vaſq. *dicto art. 4. dub. 4.* videri poſſunt Theologi, & Summiſtæ noſtrã ſententiã docentes. Probatur ex fundamẽto cõtrario: quia fortiùs vrget præceptum ſigilli, quàm integritatis cõfeſſionis. Vidimus enim *ſuprà*, quomodo multis de cauſis excuſetur pœnitens ab integritate confeſſionis. & quidem propter graue detrimentum, quod ſibi, vel alteri timet ex talis peccati confeſſione: ſigillum autẽ violari non poteſt, etiã propter regni incolumitatẽ, aut maiora dãna vel bona: ergo magis debet Sacerdos retinere integritatẽ ſigilli, quàm ſuæ confeſſionis. Ratio autem eſt: quia magis pertinet ad reuerentiam, & fauorem confeſſionis ſigillũ, quàm integritas; cùm ex ſigilli violatione poſſibili deterrerentur homines à confeſſione, quare hoc ipſum eſſet contra confeſſionis integritatẽ: cùm hac de cauſa pœnitentes non confiterentur integrè ſua peccata propter timorem reuelationis. Et negari non poteſt, quòd ſummoperè diſpliceret pœnitenti, qui ex induſtria quæſiuit talem Confeſſarium, cui ſua peccata confideret, ſi ſciret, quòd hic deberet eadem ſua peccata proprio etiam Confeſſario confiteri, & ille alij. Vnde conſtat ad vtrũque fundamentũ contrariæ ſententiæ: in vtroque enim aſſumitur falſum, ſcilicet, fortiùs obligare præceptum integritatis, quàm ſigilli; quod eſt apertè falſum: & quòd ad ſalutem Sacerdotis neceſſe ſit illud peccatum integrè confiteri; quod eſt etiam falſum, cùm Sacerdos poſſit confiteri ſufficienter ad ſalutem, & cum integritate formali, licèt illud ſuum peccatum integrè non fateatur propter cuſtodiam ſigilli.

Dubitarunt aliqui circa hoc, an, qui peccaret mortaliter, reuelãdo in confeſſione peccatũ, quod in confeſsione audiuit, incideret in peccatũ ſeſeruatũ, vbi omnia mortalia externa eſſent reſeruata. 145. *An illud eſſet peccatum externum reſeruatum.* Videbatur enim non eſſe reſeruatum: quia committitur in illo ſecretiſsimo foro confeſsionis ſacramentalis extra omnem notitiam humanã: ſicut *ſuprà* diximus, excommunicatũ cognitum ex ſola confeſsione non eſſe vitandum Cæterùm, non videtur poſſe excuſari à reſeruatione: quia verè eſt peccatum externum, ſicut, ſi ibi iuraſſet pœnitens cum mendacio, vel ſi manifeſtaſſet complicem abſque vlla neceſsitate, quæ eſſet quidem detractio externa, atque ideò reſeruata, vbi eiuſmodi detractio reſeruaretur. Nam quòd fiat ſub ſigillo confeſsionis, non tollit veram exterioritatem: vnde hæreſis, quæ ibi committeretur, afferret etiam excommunicationem reſeruatam, quia verè eſt hæreſis externa, & capax cenſuræ.

Secundò dubitatur de pœnis, quas incurrit, qui violat confeſſionis ſigillum: de quo videri poſſunt Suar. *diſp. 33. ſect.* 8. Fagund. *dict. lib. 6. de 2. Eccl. præcept. cap.* 7. & nouiſſimè Barboſa *in collectaneis, tom. 2. lib. 5. tit. 38. c. 12. n. 15.* & Menoch. *de arbit. lib. 2. centur. 5. caſ.* 414. qui alios referunt. 146. *Pœna violantis ſigillũ.*

Aliqui dixerũt, Sacerdotem reuelantem confeſſionem fieri irregularem: Speculator, quem refert, & ſequitur Maiol. *lib. 5. de irregul. c. 9. n. 6.* Sed non habet fundamentum in iure, vt probat Suar. *n.* 2. qui dicit, improbabilius eſſe, quod affirmat idem Maiolus, laïcum audientem confeſſionem ſecretam alicuius fieri irregularem, ſi eam reuelet. Cæterùm, ille laïcus aliquando fiet irregularis: non propter reuelationem; ſed, ſi audiuit ſictiò confeſſionem, fingens ſe Sacerdotem.

Alij dicunt, reuelantem in pœnam ſui peccati habere, vt eius teſtimonio nulla fides danda ſit in iudicio. Sed hæc non eſt pœna, vt notat Fagundez *num* 9. ſed incapacitas materiæ: quia, nimirum, ſcientia, quæ habetur ex confeſſione, non poteſt vllo modo deſeruire in iudicio,

vt

vt *ſuprà* diximus : io aliis tamen materiis non repellitut eius teſtimonium , niſi fortè propter aliquam inſamiam , quam ex dilecto , vel ſententia incurrerit.

147\. Pœna ergo , quæ in iure ſtatnitur Sacerdoti reuelanti peccatum pœnitentis,eſt depoſitio perpetua , *in cap. Sacerdos. de pœnit. diſt. 6.* vbi additur , eugendum eſſe ad perpetuò , & ignominiosè peregrinandum ; quam peregrinationem commutaſſe videtur lex *in cap. Omnis vtriuſque ſexus. de pœnit. & remiſſ.* in recluſionem perpetuam in aliqnod Monaſterium. Neutra verò pœna , neque vlla alia incurritur ipſo facto ; ſed per ſententiam imponenda eſt. Quamuis autem textus *in dicto cap. Omnis vtriuſque ſexus*,agat *initio* de confeſſione annua, quæ ibi præcipitur : pœna tamen reuelationis intelligitur de omni confeſſione,etiam venialium , aut mortalium, quæ iam priùs iterum pœnitens confeſſus fuerat. Sicut, licèt mentionem faciat de confeſſione ſolius ſoli Sacerdoti facienda ; pœna tamen comprehenderet eum , qui non ſolus , ſed cum interprete , vel coram alio audiſſet confeſſionem : quia, quoad reuelationis pœnam , non ponitur illa limitatio ; ſed quoad obligationem præcepti confitendi, quod non obligat, niſi ad confeſſionem ſolius cum ſolo.

Hanc pœnam incurrit ſolus Sacerdos , qui ex confeſſione audita , reuelat peccatum pœnitentis formaliter, vel æquiualenter:vt,ſi dicat: *Non potui illum abſoluere,* &c. Alij autem , vt interpres, vel qui caſu audiuit , vel cui Confeſſarius cum licentia pœnitentis , vel abſque illa manifeſtauit, & alij ſimiles,non punientur pœna illa ordinaria; ſed alia extraordinaria pro delicti grauitate.

148\. *Ad quos Iudices ſpectat.* Ad quem verò Iudicem hoc delictum pertineat,certum eſt,pertinere ad Iudicem eccleſiaſticum,cùm concernat Sacramenti religionem.Aliqui dicunt,expedire,vt deferatur ad Inquiſitores; cùm propter iniuriam Sacramẽti reddatur delinquens in fide ſuſpectus. Alij tamen dicunt,quando eſt mera confeſſionis reuelatio , Inquiſitores non ſe ingerere : quam praxim teſtatur Diana in eo Tribunali per multos annos verſatus *tom.3. tract. 8. de offic. & poteſt. Inquiſitorum. reſol.95.* cum Molfeſio *in Summa , tom.1. tract. 7. cap.23. num.*68. Dixi : *quando eſt mera confeſſionis reuelatio.* aliud enim eſſet , ſi haberet mixtum errorem : vt, ſi dixiſſet, licitam eſſe reuelationem ſigilli ; vel aliter oſtenderet , ſe malè ſentire de eccleſiaſticis Sacramentis , quo caſu pertineret ad iudicium Inquiſitorum.

149\. *Quomodo probetur hoc delictum.* Difficultas eſt de modo probandi hoc crimen, de quo in primis dicendum eſt, poſſe probari per teſtes ſingulares,propter delicti qualitatem,quod aliter vix vnquam probari poſſet , vt notat Suarez *num.3.* & alij communiter. Dubium autem eſt , cui incumbat probandi onus, quando pœnitens dicit , Sacerdotem reuelaſſe confeſſionem abſque eius licentia ; Sacerdos verò dicit ſe habuiſſe licentiam à pœnitente. Multi dicunt,onus probandi incumbere Confeſſario , quam eſſe ſententiam communem teſtatur Nauarrus *dicto cap. Sacerdos, num.* 164. & pro ea Suarez affert S.Thomam , Richardum,& Sylueſtrum. Et probari poteſt : quia licentia non præſumitur , niſi probetur , vt in ſimili probat Zephalus *conſ.47. num.2. volum.1.*

150\. Alij hanc ſententiam duram , & difficilem iudicant , cùm Sacerdos non poſſit probare licentiam illam , quæ regulariter ſecretò datur. Ita Suarez *num.* 4. & in fortioribus terminis Thomas Sanchez *lib.3. de matrimon. diſp. 37. num 5*, quando opponitur contra Sacerdotem , interfuiſſe matrimonio abſque licentia Parochi. Quare Suarez ibi, & Bernadus Diaz de Lugo *in Practica criminali can.cap.*109.& alij dicunt , totum hoc ex coniecturis , & circumſtantiis pendere: nam , ſi Sacerdos bonæ famæ ſit , & honeſtæ vitæ;ſi nihil mali pœnitenti intulit ; ſed potiùs reuelatio tendebat ad eius bonum ; præſumitur licentia , & probandi onus refunditur in pœnitentem.

151\. Diſtinguere poſſumus:nam , ſi pœnitens accuſet de reuelata confeſſione , & Sacerdos neget ſe , tale peccatum dixiſſe , aut reuelaſſe, pœnitens debet probare , vt conſtat , cùm crimen non præſumatur , niſi probetur.Si verò conſtet, Sacerdotem dixiſſe illud peccatum , ipſe verò neget , ſe illud in confeſſione audiuiſſe , credo, debere ab ipſo oſtendi , vnde illud ſcierit : quo non probante , punietur quidem,non tamen pœna ordinaria , ſed leuiori , quia non eſt conuictus de delicto : vt cum aliis tradit Barbat. 2. *volum. conſ.* 70. quod incipit , *Sapienter , ni fallor, col. ſeptima in principio.* Si verò conſtet de reuelatione , dicat tamen Confeſſarius , ſe habuiſſe licentiam pœnitentis, diſtinguendum videtur cum Maſcardo , quem refert , & ſequitur Thomas Sanchez *vbi ſupra , numer.* 5. qui in caſu matrimonij dicunt , ſi contra licentiam opponatur à tertio , ipſi incumbere probare ; ſi verò à proprio Parocho , transferri onus probandi in Sacerdotem , qui interfuit matrimonio , vel in ipſos contrahentes. Quam diſtinctionem in caſu noſtro approbat etiam Lapus *allegat.* 94. quæ incipit , *Quidam Presbyter.* vt , ſi accuſet ipſe pœnitens , Sacerdos debeat probare licentiam: ſi verò accuſet alius tertius , maximè , ſi pœnitens iam ſit mortuus , probatio incumbat accuſatori.

152\. Ratio vtriuſque partis eſſe poteſt : quia quando à tertio opponitur , cùm ipſe non poſſit , niſi ad ſummum ex auditu ſcire carentiam licentiæ ; ipſi incumbit onus offerendi alias probationes: quia delictum Confeſſarij non præſumitur ; ſed ex communiter contingentibus præſumitur reuelaſſe cum licentia , quæ ferè ſemper ſecretò conceditur. Quando verò ipſe pœnitens accuſat , qui ſcire benè poteſt licentiæ carentiam : maiorem fidem facit, licèt non plenam : quare oportet , quòd Confeſſarius purget illam probationem per probationes contrarias. Poteſt tamen præponderare bona exiſtimatio de probitate , & prudentia Confeſſarij : præſertim , ſi pœnitens è contra famam habeat non bonam , & aliquam inimicitiæ occaſionem aduersùs Confeſſarium. Et hæc ſufficiant de confeſſione. Nunc dicemus de ſatisfactione ſacramentali, quæ eſt vltima pars huius Sacramenti : priùs tamen oportebit dicere de ſatisfactione ſecundùm ſe , qua ſatisfaciunt iuſti ex opere operantis per opera pœnalia facta in gratia: poſteà verò dicemus de ſatisfactione ſacramentali, qua ſatisfit ex opere operato.

DISPVTATIO XXIV.

De ſatisfactione ſecundùm ſe.

SECT.I. *Vtrùm poſsit homo ſatisfacere de condigno pro debito pœnæ temporalis.*

Dubium incidens. *An poſsit homo aliter, quàm per condignam ſatisfactionem liberari à debito pœnæ, per impetrationem, vel merita congrua.*

SECT.II. *An, & quomodo requiratur ſtatus gratiæ ad ſatisfactionem de condigno.*

SECT. III. *An ſatisfactio requirat opus honeſtum pœnale, & ex intentione ſatisfaciendi.*

SECT. IV. *Vtrùm actus, ſeu paſsio externa, addat ſatisfactionem ſupra actum internum.*

SECT.V. *An, & quomodo paſsiones, & pœnæ ab intrinſeco, & neceſſariò prouenientes, poſsint eſſe ſatisfactoriæ.*

DEBVERAT *ſuprà* poſt diſp. 11. tractari de pœnitentiæ virtutis effectu ad expiationem pœnæ temporalis, quæ appellatur ſatisfactio pro pœna: ne tamen tractatio de ſatisfactione diuideretur, ſequuti ſumus vſum Scriptorum, & reſeruauimus ad hunc locum illum effectum, vbi de ſatisfactione ſacramentali dicturi ſumus. Dicemus ergo priùs de ſatisfactione ſecundùm ſe, hoc eſt, ſecundùm virtutem, quam bona opera habent ad ſatisfaciendum, & delendum debitum pœnæ temporalis; vt poſteà gradum faciamus ad ſatisfactionem, quam afferunt eadem opera, prout eleuata per efficaciam huius Sacramenti.

SECTIO I.

Vtrùm poſsit homo ſatisfacere de condigno pro debito pœnæ temporalis.

1. *Remiſſa culpa, non ſemper auferetur totum debitũ pœnæ.*

SVpponendum primò ex dictis *diſp.* 8. *ſect.* 2. remiſſa culpa, non ſemper auferri totum debitum pœnæ: nam, licèt remiſſa culpa mortali, auferatur reatus totius pœnæ æternæ; non tamen aufertur reatus totius pœnæ temporalis, vt contra Hæreticos noſtri temporis definitum eſt in Tridentino *ſeſſ.6. canone* 30. *& ſeſſ.*14.*cap.*8.*can.* 12. 13. *&* 14. & latè eorum errorem confutant Vega *lib.*13. *in Tridentinum, cap.*36.*& ſeqq.* Soto *in* 4 *diſt.*29. Caſtro *de hæreſibus, verbo, Pœnitentia,* Bellarm. *lib.*4.*de pœnit cap.*2. Vaſquez *in præſenti, quæſt.*94.*art.*1.*dub.* 1. & alij communiter. Vnde peccatum veniale aliquando remittitur, remanente toto debito pœnæ; nempe, quando iuſtus moritur cum aliquibus culpis venialibus nondum remiſſis quoad culpam in hac vita: tunc enim ſtatim poſt mortem remittitur culpa vt diximus *diſp* 9. & tamen manet integrum debitum pœnæ ſoluendæ in Purgatorio.

Dupliciter. Supponendum ſecundò, hoc debitum pœnæ dupliciter poſſe expiari. Primò, per propriam ſatisfactionem ipſius debitoris, ſeu ex opere operantis: Secundò, ex opere operato per ſatisfactionem Chriſti, quæ applicatur per Sacramenta, vel per Indulgentias, aut Sacrificium eucharisticum. Nunc primò dicendum eſt de priori modo, qui fit per propria opera ſatisfacientis, & qui fuit ſemper in omni ſtatu naturæ, legis antiquæ, & legis nouæ. Quem modum poſſibilem eſſe, latè probant contra eoſdem Hæreticos Controuerſiſtæ communiter, & Suarez *in præſenti, diſp.*36. *ſect.*1. *poteſt expiari pœnæ debitum.*

2. *An reatus maneat ex mera voluntate Dei.*

Dubium eſt, quomodo, remiſſo peccato quoad culpam, remaneat reatus pœnæ temporalis; an, ſcilicet: ex mera voluntate Dei, an ex natura rei, & ipſius iuſtificationis: de quo latè Vaſquez *vbi ſupra, dub.*2. vbi affert Scotum *in* 4. *diſt.*22. *quæſt.* 1. qui dixit, hoc fieri ex mera Dei voluntate: quia, cùm ipſe Scotus aliàs ſentiat, qualitatem gratiæ non eſſe ex ſua natura phyſica formam expulſiuam peccati; ſed ex Dei acceptatione remittentis peccatum ad præſentiam gratiæ, & rurſus peccatum remitti, quatenus ad pœnam non imputatur; conſequenter debuit diuinæ voluntati ſoli attribuere, quòd peccatum non remittatur totaliter quoad reatum pœnæ temporalis.

An ex natura rei, & ipſius iuſtificationis.

Ipſe verò Pater Vaſquez è contra dicit, hunc reatum pœnæ temporalis manere ex natura rei, & ipſius iuſtificationis: nam iuſtificatio, cùm fiat per infuſionem gratiæ habitualis ſanctificantis, ex natura ſua affert ius ad gloriam æternam, & per conſequens dignitatem gloriæ æternæ, cum qua non poteſt ſtare dignitas pœnæ æternæ, cùm non poſſit aliquis ſimul eſſe dignus gloria æterna, & dignus carentia æterna eiuſdem gloriæ: ergo ex natura ſua infuſio gratiæ affert ablationem pœnæ æternæ. Quòd verò reatus pœnæ temporalis, qui reſtat, non remaneat ex mera Dei voluntate, ſed etiam ex natura rei, probat: quia Deus neminem punit, qui iam ex ſe non ſit dignus illa pœna: ergo fatendum eſt gratiam ipſam non afferre ablationem totius reatus ad pœnam. Nam, ſi hoc eſſet, Deus non poſſet addere illum reatum pœnæ temporalis, quem gratia ex natura ſua abſtuliſſet, atque ideò dicendum eſt, vtrumque ſequi ex natura iuſtificationis, ſcilicet, quòd auferatur reatus pœnæ æternæ, & quòd remaneat aliquis reatus pœnæ temporalis.

3. *Gratia ſanctificans ex natura ſua aufert debitum pœnæ æternæ.*

Nobis conſequenter ad noſtra principia paulò aliter dicendum eſt. Primò fatendum eſt, gratiam ſanctificantem ex natura ſua afferre, quòd remittatur debitum pœnæ æternæ: non ita, vt ipſa gratia formaliter deleat reatum pœnæ abſque voluntate Dei condonantis; ſed ita vt gratia ex natura ſua exigat talem condonationem. Quare, licèt hoc eſſet contra naturam, & exigentiam gratiæ, poſſet tamen Deus de potentia abſoluta, deleta macula, retinere ius ad pœnam æternam propter peccatum præteritum; ſicut nunc retinet ius ad pœnam temporalem, vt dixi *diſp.*5.*de Incarnatione, ſect.*7.*num* 127.& *diſp.*26.*ſect.*3. *num.*43. & rurſus *hoc eodem tomo, diſp.*7. Quo caſu haberet quidem homo ius ad condonationem pœnæ, atque ideò haberet ius quaſi radicale, & dignitatem remotam carendi pœna æterna: quia tamen Deus poſſet non ponere condonationem, quam gratia exigit, maneret adhuc debitum proximum pœnæ æternæ, & carendi gloria. Cæterùm de facto Deus attendendo ad exigentiam gratiæ, & ad eius naturam, condonat reatum pœnæ æternæ,

quæ

quæ condonatio meritò dicitur fieri ex natura ipſius iuſtificationis, & gratiæ, contra cuius naturam eſſet, ſi Deus non condonaret homini iuſto reatum pœnæ æternæ.

4. *Pœnam æternam vel totá condonat gratia, vel commutat in pœnam temporalem, ex voluntate Dei.*

Secundò, addendum eſt, ita fieri ex natura iuſtificationis hanc condonationem pœnæ æternæ, vt tamen commutatio illius in tantam, vel tantam pœnam temporalem non habeatur præcisè ex natura vel determinata exigentia ipſius gratiæ: nam gratia etiam intenſa non petit de ſe, vt commutetur pœna æterna in tantam pœnam temporalem; ſed hoc pendet ex libera voluntate Dei, qui, iuxta ordinem ſuæ ſapientiæ, legem ſtatuit de commutatione facienda iuxta diſpoſitionis gradum, iuxta Sacramenti dignitatem vel alias circumſtantias. Itaque gratia ex ſe ſolùm exigit, quòd condonetur pœna æterna, vel tota, vel certè commutetur in temporalem: quanta autem ſit futura temporalis, pertinet ad liberalitatem Dei, qui pro libito poteſt in longiorem, aut breuiorem commutare. Nam aliquando maior, & intenſior gratia confertur per Sacramentum Pœnitentiæ, quã per Baptiſmum: & tamen illa gratia remiſſa in Baptiſmo affert condonationem totius pœnæ: gratia verò intenſa in Sacramento Pœnitentiæ affert ſolùm commutationem pœnæ æternæ in temporalem. Rurſus, quando homo per contritionem extra Sacramentum diſponitur ad iuſtificationem, non poſſumus dicere, quòd ad tantam contritionem conſequatur ex natura rei commutatio pœnæ æternæ in tantam pœnam temporalem: quia, cùm neque ipſa iuſtificatio, aut infuſio gratiæ conſequatur ex natura rei, ſed ex Dei clementia, qui attendit ad contritionem, tanquàm ad diſpoſitionem de congruo, vt cõferat gratiam, & tantam gratiam, quam, & quantam non exigebat ex natura ſua talis contritio; conſequens eſt, vt neque commutatio pœnæ æternæ in tantam temporalem conſequatur ex natura rei; ſed ex Dei voluntate acceptantis illam congruam diſpoſitionem ad talem modum remiſſionis pœnæ.

5. Dicet aliquis, commutationem illam in tantam pœnam temporalem fieri aliquo modo ex natura rei: quatenus eo ipſo, quòd Deus acceptat talem contritionem, vt diſpoſitionem ad tantam gratiã habitualem, & attendit ad quantitatem contritionis, ſicut, ſi eſſet meritoria de condigno, conſequenter debet attendere ad eamdem contritionẽ, ſicut, ſi eſſet ſatisfactoria de condigno, vt auferat tantum, vel tantum debitum pœnæ temporalis. Cùm enim opera meritoria de condigno habeant ex natura ſua vtrumque valorem, ſcilicet, in ratione meriti, & in ratione ſatisfactionis; & quidẽ cum tali proportione, vt ſicut valent ad merendum, valeant cum proportione ad ſatisfaciẽdum; conſequens eſſe videtur, vt eo ipſo, quòd Deus eleuat contritionem ad merendum talem gradum gratiæ, ſicut, ſi eſſet meritoria de condigno; debeat ex natura rei eam eleuare ad ſatisfaciendum cum eadem proportione, ſicut, ſi eſſet ſatisfactoria de condigno, ita vt ſatisfaciat pro tanto debito pœnæ, quantum auferret, ſi mereretur de condigno tantum gradum, quantus eius intuitu de facto confertur.

6. Sed neque hoc modo explicari poteſt illa exigentia ex natura rei ad talem commutationem determinatam: quia, licèt daremus, debere contritionem habere æqualem virtutem ad ſatisfaciendum, ac ad merendum, & debere eleuari, vel acceptari æqualiter ad vtrumq; effectum; id totum ad nihil deſeruiret, niſi priùs interueniat libera voluntas Dei commutantis pœnam æternam in tantam pœnam temporalem. Pone enim contritionem acceptari à Deo ad merendam gratiam vt quatuor, atque ideò debere etiam eleuari, vt poſſit ſatisfacere, v. g. vt quatuor, ſeu pro pœna quatuor annorum; reſtat adhuc difficultas, ex quo numero debeant auferri illi quatuor anni: atque ideò priùs debet ſupponi, quòd Deus liberè cõmutauerit pœnam æternam in pœnam centũ annorum, cùm potuiſſet ex natura rei commutare in pœnam mille annorum, vt tunc ex illis centũ annis auferantur quatuor. Vnde prima commutatio in tantam, vel tantam pœnam temporalẽ non poteſt ex natura rei determinari, neque ab ipſa gratia, neque à contritione, neque à gratia, vt datur intuitu talis contritionis; ſed ſolùm gratia exigit commutationem in aliquam pœnam temporalem, quam Deus pro ſuo arbitrio taxare poteſt maiorem, vel minorem, vt diximus: obſeruat autem leges à ſe ſtatutas, quæ leges non fuerunt cum tali determinatione conditæ propter aliquam determinatam exigentiam ipſius gratiæ.

7. *An ſatisfactio ſit condigna.*

His ſuppoſitis, controuerſia præſens, & præcipua eſt, an ſatisfactio, qua homo iuſtus ſatisfacit ex opere operantis pro debito pœnæ temporalis, ſit dicenda de condigno, & ad æqualitatem. Quæ quæſtio magna ex parte coincidit cũ ſimili quæſtione, quæ 1. 2. tractari ſolet circa valorẽ, & condignitatem noſtrorum meritorum: quare breuiter eam expediemus. Aliqui ergo videntur non agnoſcere condignitatem in noſtris operibus ad ſatisfaciendum pro pœna alterius ſæculi. Ita videntur ſentire Durand *diſt. 15. quæſt. 5. ad* 2. & Ledeſma 2. *part. 4. quæſt.* 12 qui indicat, totum hoc poſitum eſſe in diuina acceptatione, & beneuolentia. Clariùs loquitur Ioan. Medina *Cod. de ſatisfact. quæſt. 1. in fine*, qui dicit, noſtrã ſatisfactionem poſſe eſſe condignam, ſi pœna Purgatorij eſt eiuſdem rationis cum pœna huius vitæ ſecùs, ſi ſit alterius rationis: quia, qui ſoluit pretium inferioris rationis, non ſoluit ſufficienter, & condignè: atque ideò indiget miſericordia creditoris acceptantis illam ſolutionem. Denique clariſſimè loquutus eſt Michaël Baïus, vt apparet ex duabus eius propoſitionibus contentis in Bulla Gregorij XIII. contra ipſum, quas ſtatim referemus, in quibus nullam omninò condignitatem admittere videtur in noſtris ſatisfactionibus.

Contraria ſententia communis eſt omnium Theologorum, quos ſequuntur Suarez *in præſenti, diſput.* 37. *ſect.* 8. *&* 10. & Vaſquez *vbi ſuprà, dub.* 3. & omiſſis aliis, quæ apud prædictos Auctores videri poſſunt, videtur mihi probari poſſe primò ex Tridentino *ſeſſ.* 14. *c.* 8. *&* 9. *& can.* 13. in quibus homo dicitur ſimpliciter ſatisfacere per eiuſmodi opera: qui autem æquale non ſoluit, nõ ſatisfacit ſimpliciter, & abſolutè: ſed facit aliquid quod ex ſe non ſufficit, & quo poſito, creditor condonat: nam ſatiſfacere, eſt ſufficienter facere, hoc eſt, quantum ſatis, & ſufficiens eſt ad delendum debitum. 8.

Vnde ſecundò probatur: quia, ſi noſtra ſatisfactio pro pœna temporali non eſſet de condigno, ſed ſolùm de congruo, eodem modo dici poſſet, quòd ſatisfacit homo pro debito pœnæ æternæ, ſicut pro debito pœnæ temporalis, cùm per contritionem, ſicut meretur de congruo remiſſionem peccati, ſic etiam ſatisfaciat de congruo pro debito pœnæ æternæ. Conſequens autem videtur

tur eſſe contra modum loquendi eiuſdem Concilij Tridentini, quod clarè condiſtinguit, & reatum pœnæ æternæ dicit remitti; reatū verò pœnæ temporalis dicit, non ſemper remitti, ſed per ſatisfactionem tolli: ſic enim loquitur *ſeſſ. 6. c. 14.* vbi enumerans partes Sacramenti Pœnitentiæ dicit, in eo contineri etiam *ſatisfactionem per ieiunia, eleemoſynas, orationes, & alia pia ſpiritualis vitæ exercitia; non quidem pro pœna æterna, quæ vel Sacramento, vel Sacramenti voto cum culpa remittitur; ſed pro pœna temporali; quæ vt ſacræ Litteræ docent, non tota ſemper (vt in Baptiſmo fit) dimittitur illis, qui gratia Dei, quam acceperunt, ingrati, Spiritum ſanctum contriſtauerunt, & templum Dei violare non ſunt veriti.* Quibus verbis apertè dicitur, pœnam æternam ſimpliciter remitti; & ideò non ſatisfieri pro illa, ſicut pro temporali, quæ non ſemper tota remittitur: ergo pro temporali, ex mente Tridentini ſatisfacimus de condigno: alioquin remitti diceretur, ſicut æterna, pro qua etiam ſatisfacimus de congruo.

Conc. Trid.

9. Tertiò probari poteſt ex Bulla Pij V. & Gregorij XIII. contra propoſitiones Michaëlis Baij, in qua referuntur duæ propoſitiones illius Auctoris, quæ cum aliis prohibentur, nempe 59. quæ talis erat: *Quando per eleemoſynas, aliaque pietatis opera Deo ſatisfacimus pro pœnis temporalibus, non dignum pretium Deo pro peccatis noſtris offerimus; ſicut quidam errantes autumant, nam alioquin, eſſemus aliqua ſaltem ex parte redemptores: ſed aliquid facimus, cuius intuitu Chriſti ſatiſfactio nobis applicatur, & communicatur,* & rurſus 77. quæ talis erat: *Satiſfactiones laborioſæ iuſtificatorum non valent expiare de condigno pœnam temporalem reſtantem poſt culpam condonatam.* Has duas propoſitiones prohibent prædicti Pontifices in illa Bulla, ex qua prohibitione firmiſſimè roboratur propoſita concluſio, quæ illis propoſitionibus ex aduerſo contradicit.

Michaël Baius.

10. Quartò denique probatur ratio: quia opera hominis iuſti habent æqualitatem, & condignitatem in ratione meriti, in ordine ad beatitudinem æternam: ergo poſſunt habere condignitatem ad redimendum paulatim debitum pœnæ temporalis, quod eſt multò minùs. Vnde corruit fundamentum Medinæ *ſuprà* poſitum: nam plùs ſuperatur opus noſtrum à præmio beatitudinis æternæ, quàm pœnalitas huius vitæ à pœnis alterius ſæculi: & tamen illa inæqualitas in eſſe entis, & naturæ, non impedit proportionem requiſitam inter præmium, & meritum condignum: ergo, neque iſta tollet proportionem inter ſatisfactionem, & debitum, pro quo ſatisfit. Mereri enim non eſt emere pro æquali pretio æqualitate rei, ſed eſt ſeminare apud æquitatem, & gratitudinem Principis: quare æqualitas meriti, non eſt ſicut pretij; ſed ſicut ſeminis in corde Principis fœcundiſſimo. Sic etiam ſatisfacere, non eſt ſatis pati: ſed imitatur meritum, eò quòd debitor tendat ad placandum Principem, & alliciendam eius manſuetudinem, ac clementiam, vt acceptet voluntariam punitionem anticipatam, & placetur, ne exigat debitam pœnam. Vnde multò minor pœnalitas ſufficiet ad expiandum debitum maioris pœnalitatis, præſertim accedente dignitate illius, qui ſe ſpontaneè caſtigat, qui eſt filius Dei adoptiuus per gratiam iuſtificantem, vt *poſtea* videbimus.

11. Dices, totam virtutem, & valorem operis expendi in promerendo augmento gloriæ: ergo nō poteſt ſimul de condigno obtinere redemptionem pœnæ: alioquin tolleretur aliquid de præmio gloriæ, quam poſſet mereri illud opus, ne mereatur præmium vltra condignum. Reſpondetur, opera hominis iuſti, vt ſæpiùs dixi, non extinguere debitum pœnæ per modum meriti, ſed per modum ſatisfactionis, quod eſt valdè diuerſum genus: nam meritum eſt, in ordine ad gratitudinem, vel aliam virtutem ſimilem, quæ inclinat ad præmiandum, ſatisfactio verò eſt, in ordine ad iuſtitiam punitiuam, vel in ordine ad manſuetudinem, qua placatur Iudex, ne puniat cum tanto rigore. Quod ſoleo hoc exemplo explicare. Finge, eſſe in Republica duos Superiores, ad quorum alterum pertineat remunerare, & præmiare pro bonis operibus, ad alterum punire ſcelera. Planè, ſi aliquis reus pœnæ ſubiret ſpōte ſua ingentes labores pro republica tuenda, æquum eſſet, vt ſecundus Superior temperaret, vel reuocaret pœnam, quam ille reus debebat: & tamen hic Superior non poteſt remunerare, aut præmiare, vt ſuppono: ergo hæc temperantia pœnæ non eſt præmium propriè dictum, ſed ceſſatio à punitione, & acceptatio vnius pœnæ pro alia: quia æquum eſt, vt iuſtitia placetur, quando reus ſponte ſua ſe laudabiliter afflixit. Differunt ergo meritum, & ſatisfactio, quòd meritum reddit hominem dignum præmio: ſatisfactio non reddit dignum, ſed tollit ſaltem remotè dignitatem pœnæ, quā habebat. Non habet itaque maius præmium in ratione præmij illud opus, quo ſimul homo meretur gloriam, & ſatisfacit pro pœna, quàm ſi non ſatisfaceret: nec è contra, qui non habet debitum pœnæ, pro quo ſatisfaciat, meretur plures gradus gloriæ, eō quòd habeat actiuitatem totā operis magis liberam. Sicut opus bonum imperatorium non meretur minùs præmij ex eo, quòd ſimul impetret alteri aliquod beneficiū, nec meretur plùs ex eo, quòd nihil impetret, quia ſunt actiuitates diſparatæ in eodē opere.

12. *An ſit neceſſaria acceptatio Dei.*

Suppoſito itaque, quòd ſatisfactio hominis iuſti ſit de condigno, dubitatur, an indigeat acceptatione Dei, vt expiet reatum pœnæ temporalis, an verò ſine illa habeat totam ſuam virtutem, & efficaciam. Pater Vaſquez *in præſenti, dicta art. 1. dub. 3. & in 1. 2. diſp. 221. num. 32* docet, non indigere vlla Dei acceptatione: imò addit, licèt ſtante merito condigno, poſſet Deus non dare præmium, non tamen poſſe punire hominem, qui ex ſe obtulit condignam ſatisfactionem: nam, qui debet, & ſoluit ſufficienter, eo ipſo extinguit debitum, nulla poſita acceptatione creditoris. Contrariam ſententiam docet P. Suarez cum aliis *in præſenti, diſp. 37. ſect. 8.* ſcilicet, requiſi Dei acceptationem: quod infert ex eo, quòd ad meritum etiam de condigno dixerat requiri promiſſionem Dei.

13. *Opera iuſti, antecedenter ad promiſſionem, & acceptationem Dei, quem valorem habeant.*

In hoc puncto aliqua ſunt de nomine, & in quibus quoad rē ipſam omnes debemus conuenire: aliquid eſt de re. Debemus ergo cōuenire, primò, in hoc, quòd tam in ordine ad ſatisfaciendum, quàm in ordine ad merendum, opera iuſti viatoris habent de ſe antecedenter ad promiſſionem, & acceptationem Dei valorem ſufficientem, ſeu æqualitatem, & proportionem, ratione cuius, quantùm eſt de ſe, non ſunt inferioris virtutis, vel actiuitatis ad illum effectum: nam diuina promiſſio, vel acceptatio non facit, quòd opus ſit melius, & per conſequens, quòd de ſe habeat maiorem valorem, ſed ſolùm acceptat id, quod de ſe,

v.g.

v.g valet decem, ad danda ea decem pro illo, vel intuitu illius.

Requiritur Dei promiſſio, vt teneatur reddere præmium pro merito condigno.

Secundò, debemus concedere, quòd, vt Deus teneatur reddere præmium pro merito condigno, requiritur eius promiſſio: alioquin ipſe Vaſquez fatetur, quòd poſitis meritis condignis, Deus poſſet nullum reddere præmium, cùm ea merita Deū non neceſſitent ad præmiandum. Quare, quod attinet ad meritum, eſt quæſtio de nomine, an opus iuſti de ſe, & vt condiſtinctum à promiſſione Dei, dici debeat meritorium de condigno; an ſolùm dignum, hoc eſt, valorem, & dignitatem habens, ratione cuius, accedente Dei promiſſione, eſſet ſimpliciter meritorium.

Opera iuſti, antecedenter ad Dei promiſſionem de ſe ſunt meritoria de condigno.

14\. Et quidem in hac quæſtione de nomine placet magis modus loquendi P. Vaſquez, quòd etiam antecedenter ad Dei promiſſionem, opera iuſti de ſe ſint meritoria de condigno, & homo per illa ſit dignus, & mereatur de ſe gloriam, licèt Deus non daret. Primò, quia eſſe dignum, & mereri videntur ſynonima: ſi verò opus iuſti de ſe habet valorem, & dignitatem, de ſe etiam habet mereri tale præmium. Secundò, quia meritum de congruo, etiam abſque promiſſione Dei, eſt verè meritum congruum: non enim præcedit promiſſio Dei, quoties propter aliqua merita congrua Deus confert aliquod beneficium; ergo denominatio meritorij operis non requirit Dei promiſſionem, ſed habetur ab ipſa congruitate, vel valore ipſius operis. Tertiò, quia demerita, ſeu peccata viatoris, etiā abſque vlla Dei comminatione præcedente, merentur de ſe pœnam, licèt Deus ob ſuam clementiā illam non inferret: quia de ſe haberent, quantùm ſufficit, vt moueant Deum ad puniendum: ergo, & bona opera eſſēt de ſe meritoria præmij, etiā ſine promiſſione Dei; quia de ſe habent, quod ſufficit, vt mouerent Deum ad præmiandum.

Promiſſio Dei antecedens poſita fuit propter Chriſtum.

15\. Cæterùm, licèt opera iuſti de ſe habeant, quod ſufficit ad merendum, atque ideò mereantur in actu primo; Deus tamen, ſecluſa promiſſione, non teneretur ad reddendum præmium: & in hoc etiam omnes conuenimus. Quare promiſſio illa, quæ eſt quaſi acceptatio antecedens, poſita fuit liberè à Deo; atque adeò potuit poni propter Chriſtum: quod indicare videtur Trident *ſeſſ.6.cap.*16. in illis verbis: *Benè operantibus proponenda eſt vita æterna, tanquam gratia filiis Dei, & per Chriſtum Ieſum miſericorditer promiſſa.* Conc. Trid.

Conſequenter dicendum eſt, opera iuſti ex ſe ante Dei promiſſionem, vel acceptationem, habere valorem, & condignitatem ad redimendam pœnā temporalem Purgatorij. Probatur ex dictis; quia, ſi ex ſe non haberent condignitatem; neque etiam haberent illam accedente Dei promiſſione, atque ideò non ſatisfaceremus per illa opera de cōdigno, ſed de congruo: ſicut etiam de facto non meretur peccator per contritionem gratiam iuſtificationis de condigno, ſed de congruo, etiam accedente infallibili Dei promiſſione: quia contritio de ſe non habet talem valorem, aut dignitatem; & promiſſio Dei non facit illam meliorem, aut digniorem. Similiter non ſatisfacimus de condigno, ſed de congruo, per contritionem pro debito pœnæ æternæ, aut pro culpa mortali, etiam accedente Dei promiſſione, & acceptatione, propter eandem rationem: ſicut damnatus ad triremes non ſatisfaceret condignè pro pœna ieiunando vno die, licèt accederet promiſſio, & acceptatio Iudicis.

16\. Addo tamen vltimò, licèt noſtra opera habeant de ſe illum valorem, & dignitatem; non tamen expiarent formaliter, & auferrent debitum pœnæ temporalis, ſi non accederet acceptatio Dei liberè acceptantis, atque ideò hæc acceptatio de facto fuit propter Chriſtum: illa autem acceptatione ſecluſa, iuſtè poſſet punire Deus, adhuc in Purgatorio, eum, qui pro ſuis peccatis ieiunia, vel alia opera pœnalia obtuliſſet. In hoc eſt controuerſia de re cum P. Vaſquez, qui, licèt id admittat in merito, negat tamen in ordine ad ſatisfactionem. Verumtamen, licèt id verum ſit, loquendo de ſatisfactione pro culpa; non tamen videtur verum de ſatisfactione pro debito pœnæ: quia, vt explicui *diſp. 3. de Incarnat. ſect.* 10. *num.* 138. *& ſeqq. & diſp.* 5. *ſect.* 7. *num.* 126. Iudex ſemper habet ius ad exigendam pœnam illam, quam ipſe imponere velit, & non tenetur ad acceptandam illam, quam reus imponere ſibi voluerit, etiamſi ſit æqualis, & fortaſſe maior, quia Iudicis, & non delinquentis eſt taxare, & determinare pœnam. Poterit ergo Princeps commutare vnam pœnam in aliam; quæ, ſi fuerit æqualis, per illam dicetur reus ſatisfeciſſe æqualiter debito prioris pœnæ; deficiente tamen Iudicis voluntate, vel acceptatione, quantumuis reus ſe aliis ſuppliciis voluntariè caſtiget, non manet liber à debito pœnæ per Iudicem taxatæ. Sicut, ſi quis debeat triticum, & ſoluat oleum valoris æqualis; non tenetur creditor illud acceptare. Confirmari que poteſt: quia nec Adamus, nec 17.
nos per opera pœnalia, qualiacumque ſint, ſatisfacere poſſumus pro debito carendi iuſtitia originali, vel moriendi, quæ eſt pœna debita ex peccato originali: quia, nimirum, Deus non vult acceptare vllam ſatisfactionem pro illa pœna. Sic etiam noluit acceptare vllam ſatisfactionem, vel pœnitentiā Dauidis pro pœna, quā ei ſtatuerat pro ſuo peccato, quòd moreretur eius filius ex adulterio natus: non ergo extinguitur formaliter reatus pœnæ temporalis per ſolam ſatiſfactionem ex parte noſtra exhibitam, ſine libera Dei acceptatione. Quod tamen in ſatisfactione pro culpa aliter dicendum eſt: quia, vt dixi *illa diſp.* 5. *de Incarnat. ſect.* 7. *num.* 124. *& ſeqq.* non poteſt offenſa perſeuerare moraliter in æſtimatione prudentum, poſtquam offenſor fecit, quantùm ſatis erat ad placandum offenſum: tunc enim, ſi non placetur, æſtimabitur irrationabiliter implacatus, & auerſus: quare eo ipſo, quòd poſita ſit ſufficiens ſatisfactio ex parte offenſoris intelligitur ablata offenſa, licèt non acceptetur ab offenſo; quia offenſa habitualis, vt *ſuprà* vidimus, eſt offendiſſe & non ſatisfeciſſe, nec condonatam fuiſſe offenſam: poſita ergo ex parte ſua ſatisfactione ſufficienti, eo ipſo tollitur ratio indignationis iuſtæ; non tamen ius ad pœnam, propter rationem *ſuprà* adductam. Vide, quæ dixi *dicta ſectione* 7. vbi obiectiones contra hanc concluſionem diſſolui.

Acceptat Deus propter Chriſtum noſtras ſatiſfactiones.

18\. Addidi in concluſione, hanc acceptationem noſtræ ſatisfactionis poni propter merita Chriſti: ſic enim indicat Trident. *ſeſſ.* 14. *c.* 8. vbi ait, noſtras ſatisfactiones habere ſuam vim ex Chriſto: *In quo* (inquit) *viuimus, in quo meremur, in quo ſatiſfacimus facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre.* Vbi vides, interuenire merita Chriſti, non ſolùm vt fiant noſtræ ſatisfactiones; ſed etiam vt acceptentur à Deo. Quod idem de flagellis patienter toleratis ſignificat *capite ſequenti*, dum dicit, *tantam eſſe diuinæ munificentiæ largitatē, vt non ſolùm pœnis ſponte à nobis pro vindicando peccato ſuſceptis, aut Sacerdotis* Conc. Trid. Idem Conc.

arbitrio pro menſura delicti impoſitis; ſed etiam, quod maximum amoris argumentum eſt, temporalibus flagellis a Deo inflictis, & à nobis patienter toleratis, apud Deum Patrem per Chriſtum Ieſum ſatisfacere valeamus. Vbi vides, miſericordiæ Dei per Chriſtum tribui, quòd flagella Dei patienter tolerata acceptentur à Deo pro ſatisfactione ad expiandum debitum pœnæ. Ratio autem ex dictis eſt clara: quia, cùm hæc acceptatio ſit Deo libera, qui potuit non acceptare, ſicut de facto pro aliquo debito pœnæ temporalis non acceptat, congruum erat, quòd hoc etiam beneficium non aliter concederetur, niſi propter Chriſtum, propter quem Deus remittit, & indulget omnia, quæ quolibet modo nobis remittuntur, & indulgentur.

19. *An de rigore iuſtitiæ iuſtus ſatisfaciat.*

Hinc infero, an dicendum ſit, quòd per opera bona iuſtus ſatisfaciat, non ſolùm de condigno, ſed de rigore iuſtitiæ pro debito pœnæ temporalis, prout affirmat Suarez cum aliis. De hoc dixi latè *diſp. 3. de Incarnat. ſect. 10. per totam*, quæ videri poteſt: eſt enim quæſtio ferè de nomine, ſuppoſitis, quæ dicta ſunt, nam, ſi ſermo ſit de iuſtitia commutatiua, hæc non habet locum in Deo, qui obligari non poteſt nobis ex iuſtitia commutatiua, vt latè probaui *illa diſp. 3. ferè per totam*: neque etiam nos debemus pœnam ex iuſtitia commutatiua. Sermo ergo debet eſſe de iuſtitia vindicatiua, ſeu punitiua. In quo ſenſu diſtinguendum eſt. Satisfacit iuſtus de rigore iuſtitiæ, quoad æqualitatem ſolutionis: concedo: nam reuera ſoluit aliquid, quod moraliter æquiualet pœnæ debitæ. Satisfacit de rigore iuſtitiæ, quoad modum ſolutionis: nego: quia neceſſarius fuit, vt dixi, fauor ex parte Iudicis, vt acceptaret noſtra opera in ſatisfactionem, cùm poſſet exigere pœnam à ſe ipſo inffigendam, vt dictum eſt. Poterit ergo dici ſimpliciter, & abſolutè, quòd, poſita Dei acceptatione, homo iuſtus ſuis operibus ſatisfacit de rigore iuſtitiæ, nempe, vindicatiuæ, quæ communiter appellari ſolet iuſtitia.

DVBIVM INCIDENS.

An poſſit homo aliter, quàm per condignã ſatisfactionem, liberari à debito pœnæ, per impetrationem, vel merita congrua.

20. NOn loquimur de Indulgentiis, & Sacramentis, per quorum aliqua, ſicut & per Sacrificium applicantur nobis ſatisfactiones Chriſti, & extinguitur reatus pœnæ ex opere operato, ſed loquimur de via impetrationis, vel ſanctificationis congruæ. Pater Suarez *in præſenti, diſput. 37. ſect.* 10. reſpondet negatiuè: quia non videtur conſonum diuinæ iuſtitiæ, vt peccata maneãt impunita.

Sine ſatisfactione poteſt impetrari expiatio reatus pœnæ.

Pars affirmans verior mihi videtur, quam licèt in terminis non doceant expreſsè Auctores, docẽt tamen illam in ſimili ferè puncto, dum dicunt, poſſe nos aliquando ſine ſatisfactione impetrare precibus remiſſionem pœnæ alicui defuncto, quod docent Caiet. *tom. 1. Opuſc. tract.* 16. *quæſt.* 5. Nauarrus *in Comment. de Iubileo, notab.* 22. *n.* 15. Durand. *in 4. diſt. 45. quæſt. 1. n.* 6. & alij, quos affert Suarez *infrà diſp.* 48. *ſect.* 5. *n.* 4 vbi *n.* 5. eam ſententiam fatetur eſſe piam, & probabilem, & ſimul fatetur, faciliùs poſſe aliquem ſibimetipſi impetrare, quàm alteri. Vnde, ſi probabile, & pium eſt, quòd poſſimus abſque ſatisfactione impetrare aliquando expiationem reatus pœnæ animabus Purgatorij, probabilius erit, vel æquè probabile, quòd id poſſimus aliquando nobis obtinere.

Porrò, poſſe aliquando orationibus obtineri remiſſionem pœnæ alicuius defuncti, colligi videtur primò; quia B. Virgo Deipara, & alij Sancti orant pro defunctis: vnde Eccleſia petit ſæpè, vt Beata Virgine intercedente, cum omnibus Sanctis, ſuorum delictorum veniam conſequantur. Ad quod confirmandum adduci poſſunt reuelationes aliquæ, quibus conſtare dicitur, B. Virginem liberare ſæpè ſuos deuotos ex Purgatorij pœnis. Quod etiam de B. Lutgarde tradit Surius quòd moriens tulit ſecum in cœlum animas aliquas ſuis precibus è Purgatorio liberatas. Secundò, quia Chriſtus Dominus deſcendens ad Inferos liberauit plures animas è Purgatorio, quæ nõdum planè debitas pœnas exſoluerant, vt tradunt communiter Theologi cum S. Thom. *ſuprà, quæſtione* 52. *num.* 8. vbi Suarez id probat. Tertiò, Eccleſia in officio defunctorum ſæpiùs petit, vt Deus condonet pœnas debitas animabus in Purgatorio exiſtentibus. Quartò, Confeſſarius poteſt pœnitenti præcipere, vt oret pro defunctis, vt traditur in Catechiſmo Romano *in Sacramento Pœnitentiæ, num.* 80. quo caſu non iubetur pœnitens abdicare à ſe ſatisfactionem, imò iubetur pro ſe ſatisfacere, cùm hoc ei in ſatisfactionem pro ſuis peccatis iniungatur: ergo ſolùm iubetur orare ad impetrandam defunctis pœnæ remiſſionem. Vnde ad fundamentum Suarij reſpondetur facilè, illa peccata non manere tunc impunita, ſed ſatiſfieri plenè diuinæ iuſtitiæ, applicando ſatisfactiones Chriſti pro pœna, quam nos debebamus ſoluere: quæ applicatio obtineri poteſt aliquando per orationes. Sicut nec manent impunita peccata, quando pœna pro iis debita remittitur per Indulgentias, aut Sacramenta, vel Sacrificia: quia tunc etiam ſatisfactiones Chriſti applicantur, quibus ſoluitur pleniſſimè totum debitum. 21.

Poteſt impetrari defunctis remiſſio pœnæ.

Obiicit Suarez *dicta ſect.* 10. *num* 4. Auguſtinum *Serm.* 50. *de tempore*, vbi per illa verba Eccleſiaſtici 21. *Fili, peccaſti: ne adiicias iterum: & de priſtinis deprecare, vt tibi dimittantur.* ſic ait: *Sed quid proderit deprecari, ſi te non dignum feceris exaudiri, non faciendo fructus dignos pœnitentiæ, vt tamquam ſterilis arbor excidaris, & in ignem mittaris: Si ergo exaudiri vultis, cùm deprecamini pro peccatis veſtris, dimittite, vt dimittatur vobis.* Vbi videtur vltra deprecationem exigere fructus dignos pœnitentiæ. Sed Auguſt. ibi clarè loquitur de remiſſione culpæ de qua fatemur, non poſſe haberi immediatè per meram impetrationem ſine pœnitentia, & aliis requiſitis. 22. D. Auguſt.

Dices: Si poteſt impetrari remiſſio pœnæ temporalis abſque ſatisfactione condigna, cur non poterit etiam impetrari immediatè augmentum aliquod gratiæ abſque merito condigno? Reſpondetur, retorquendo argumentum: non enim arguitur benè: Non poſſumus impetrare immediatè augmentum gratiæ: ergo neque vllum aliud Dei beneficium: cur ergo arguetur benè ex illo antecedenti, quòd nec remiſſionem pœnæ temporalis poſſumus impetrare? imò cùm alia beneficia præter gratiam poſſimus immediatè impetrare, cur nõ poterimus remiſſionẽ pœnæ, quæ non eſt beneficium excellẽtius aliis, quæ impetrari poſſunt? Ratio autem, cur gratia nõ obtineatur immediatè per impetrationem, illa eſſe potuit, quòd cùm gratia ſit immediata menſura gloriæ; oportuit, hanc mẽſurã certam eſſe, & communem omnibus regulam 23.

præfiniti

præfiniri obtinendi gratiam, ne aliqua querelæ ſpecies poſſet ſuboriri, ſi haberet maiorem gloriam, qui minorem meruiſſet: pertinet enim ad Superiorem, æqualem ſe exhibere in præmij diſtributionem; ideò omnibus propoſuit Deus communem regulam obtinendi, & augendi gratiam, nempe, bona merita, & Sacramenta. In aliis verò inferioribus beneficiis poteſt ſæpè propter preces Superior dare immediatè huic, vel illi, prout voluerit.

Dices iterum: Ergo ipſæmet animæ Purgatorij poterunt ſibimet aliquando impetrare remiſſionem pœnæ. Reſpondetur primò, conſequentiam non eſſe legitimam, cùm animæ illæ, ratione ſtatus punitionis, quem habent, parum, aut nihil poſſint ſibi impetrare. Reſpondetur ſecundò, ipſummet Suarez tandem *tom. 2. de relig. lib. 1 de orat. cap. 11* id conceſſiſſe, vbi ait, animas illas orare, vt per applicationem ſatisfactionis Chriſti condonetur ſibi aliqua pœnæ debitæ pars: quid ergo mirum, ſi Deus eas aliquando exaudiat?

SECTIO II.

An, & quomodo requiratur ſtatus gratiæ ad ſatisfactionem de condigno.

24. NOn defuerunt, qui dicerent, etiam in ſtatu peccati poſſe hominem ſatisfacere pro pœna temporali debita pro peccatis iam priùs quoad culpam remiſſis. Scotus, Maior, Gabriel, Medina, & Nauarrus apud Suarez *in præſenti, diſput. 37. ſect. 2. num. 2.* Quod Scotus probat: quia, qui propter delictum meretur abſciſſionem manus, ſi manus ei abſcindatur, etiamſi non ſit in gratia Regis, ſatisfecit debito pœnæ. Ex hoc tamen argumento colligi videtur, quòd Scotus confundat ſatisfactionem cum ſatiſpaſſione: ille enim propriè non ſatisfacit, ſed ſatiſpatitur: nunc autem loquimur de ſatisfactione propriè dicta.

Peccator non poteſt propriè ſatisfacere.

Communis ergo Theologorum ſententia cum Sancto Thom. *in 4 diſt. 15. quæſt. 1. art. 3. quæſtiun. 2.* negat, peccatorem poſſe propriè ſatisfacere. Ita Alex. Bonauentura, Durand. Richard. Palud. Ledeſma, Maior, Henricus, Caiet. Adrianus, vterque Soto, quos referunt, & ſequuntur Suarez *loco citato*, & Vaſquez *quæſt. 94. art. 1. dub. 4.* & alij omnes Recentiores.

25. Probatur primò ex Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 8.* vbi de operibus ſatisfactoriis dicitur, eſſe in Chriſto, & ex Chriſto, *vt omnis gloriatio noſtra in ipſo ſit, in quo viuimus, in quo mouemur, in quo ſatisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre.* Quibus verbis indicatur, vim ſatisfaciendi noſtrorum operum inde prouenire, quòd dum fiunt, *in Chriſto viuimus, & mouemur:* quod proprium eſt hominis iuſti: nam peccator non viuit in Chriſto.

Conc. Trid.

Secundò probatur ratione: quia ſatisfactio, licèt non ſit meritum formaliter; imitatur tamen rationem meriti: quare, ſicut peccator, & inimicus Dei, dum manet inimicus, non poteſt mereri condignè: quia non placet Deo, & ideò non poſſunt eius opera eſſe Deo accepta ad præmium, ſic nec poſſunt eſſe accepta ad placandum Deum pro pœna debita, quæ placatio eſt, quaſi quædam retributio pro caſtigatione voluntaria, quam homo exhibet, & offert Deo: qui enim non poteſt eſſe dignus retributione, & præmio, propter inimicitiam permanentem; non poteſt etiam eſſe dignus, vt acceptetur eius caſtigatio voluntaria ad compenſandam pœnam aliunde debitam. Vnde conſtat reſponſio ad fundamentum, & exemplum Scoti, in quo non agitur de acceptatione, & compenſatione; ſed ponitur ipſa pœna inflicta à Principe. An verò poſſit in eo ſtatu peccator ſatiſpati, & ſoluere pœnam debitam, eámque extinguere, diximus latè *ſupra diſp. decima, ſect. 2.*

26. Hinc infero, opera illa facta in peccato mortali non reuiuiſcere adueniente gratia ad effectum ſatisfactionis: quia, ſicut non reuiuiſcent in ordine ad meritum, eò quòd non placuerunt Deo ex indignitate perſonæ; ſic non poſſunt condignè reuiuiſcere ad effectum ſatisfactionis propter eumdem defectum, vt probat Vaſquez *vbi ſuprà, num. 8* & Suarez *dicta ſect. 2. num. 7.* vbi explicant Sanctum Thomam diſtinguentem de operibus, quæ relinquunt effectum permanentem, vt ex eleemoſyna remanet carentia pecuniæ, & ex ieiunio corporis debilitas: & de illis, quæ non relinquunt talem effectum: dicunt enim, Sanctum Thomam ſolùm velle, quòd prioris generis opera facta in peccato poſſiot poſtea prodeſſe, quatenus adueniente gratia poteſt per nouam voluntatem acceptari effectus ille relictus, & offerri Deo.

Non reuiuiſcunt ad ſatisfactionem opera facta in peccato.

27. Circa concluſionem propoſitam, aliqua dubia occurrunt. Primum eſt, an valor ſatisfactionis creſcat pro maiori gratia, quam homo habet. Hæc quæſtio coincidit ferè cum illa alia, an valor meriti creſcat pro maiori pretio, de qua dixi latè *diſp. 6 de Incarnat. ſect. 2.* vbi ſententiam affirmantem amplexus ſum: quare conſequenter idem dicendum eſt in ordine ad ſatisfactionem, cùm ad illam attendi etiam debeat dignitas ſubiecti, vt fatetur Suarez *in præſenti, diſp. 37. ſect. 6. num. 9.* Vnde, ſicut ibi probauimus maiorem meriti valorem in homine magis grato, argumento deſumpto ex meritis Chriſti Domini, quorum valor fuit infinitus propter excellentiam perſonæ operantis: ſic eodem argumento poſſumus maiorem valorem ſatisfactionis probare: quia opera Chriſti non ſolùm in ratione meriti, ſed etiam in ratione ſatisfactionis habuerunt valorem infinitum, qui non proueniebat præcisè ex honeſtate operum, quæ tota erat finita, & limitata; ſed ex dignitate perſonæ ſatisfacientis; ergo, quò maior fuerit hæc dignitas, & excellentia in homine iuſto; eò maior etiam erit valor operis ſatisfactorij, cæteris paribus.

An creſcat valor ſatisfactionis ex maiori gratia.

28. Addo tertiam rationem: nam, licèt valor meriti non creſceret ex maiori gratia: in ſatisfactione tamen eſſet peculiaris ratio ad id aſſerendum: quia eadem pœna inflicta viro nobiliori, æſtimatur moraliter pœna grauior, quàm inflicta homini ignobili: vnde pro eodem delicto minori pœna punitur Marchio, aut Dux, quàm alius nobilis inferioris notæ; & hic etiam minori, quàm plebeius: quia exilium Principis grauior pœna æſtimatur, quàm verberatio plebeij: ergo & caſtigatio carnis in homine ſanctiori habente gratiam vt 100. æſtimabitur maior pœna, & grauior caſtigatio, quàm in alio iuſto habente gratiam, vt quatuor: quia excellentior, ac illuſtrior perſona caſtigatur; atque adeo ſufficiet ad ſoluendum pro pluribus peccatis, vel grauioribus, cùm moraliter ſit maior ſatisfactio.

29. Secundò tamen dubitari poteſt, an hic valor

ſatisfactionis

Quo tempore requiratur gratia.

ſatisfactiOOis creſcat ex gratia, quam homo habet eo tempore, quo vult pati,& ieiunare, v.g.an ex illa, quam habet poſtea, quando re ipſa ieiunat, & patitur. Reſpondetur, vtramque gratiam attendi debere. Primam quidem, quia gratia illa dignificat voluntatem ieiunandi, & facit illam eſſe magis ſatisfactoriam.Secundam verò, quia illa maior gratia facit, quòd pœna ſit grauior, eò quòd caſtigetur homo excellentior, & ſanctior, cuius caſtigatio,cæteris paribus, æſtimatur grauior punitio,vt dicebamus, atque adeò additur valor ſatisfactionis.

30. *Ieiunium in peccato volitum, & poſteà in gratia ſuſceptū, & perfectū, an de condigno ſatisfaciat.*

Tertiò dubitabis, an ſi aliquis, cùm eſſet adhuc in peccato, voluit ieiunare,& poſtea in gratia ieiunet, ſatisfaciat de condigno per illud ieiunium. Noo eſt dubium, ſi habuit nouam voluntatem, poſtquam eſt in gratia: quando verò nullam aliam voluntatem oouam habuit, ſed ieiunat ex vi prioris voluntatis, quam habuit, dum eſſet in peccato; videtur ex proximè dictis, quòd poſſit ieiunium dignificari a gratia iam poſita: diximus enim, illam poſſe augere valorem illius ſatisfactionis: ergo poterit etiam illum valorem dare. Reſpondetur tamen, ſi noua voluntas noo ſuperueniat, non eſſe ſatisfactorium illud ieiunium: quia, vt ſit opus ſatisfactorium, debet procedere ab homine iuſto: illud autem ieiunium non procedit ab homine iuſto, ſed à peccatore: cùm procedat ſolùm ab homine per illam priorem voluntatem, quam habuit, dum eſſet adhuc in peccato. Poteſt ergo à maiori gratia poſtea ſuperueniente dignificari, vt ſit maior ſatisfactio; quatenus caſtigatio, & pœna hominis nobilioris æſtimatur moraliter maior pœna: non tamen poteſt ſolùm ab illa gratia de nouo adueniente dignificari, vt ſit ſatisfactio ſimpliciter: quia hoc habet ex eo, quòd ſit caſtigatio voluntariè aſſumpta ab homine iuſto, qualis non eſt illa, cùm non procedat à voluntate hominis iuſti; ſed hominis peccatoris. E contra verò, ſi erat in gratia, quando voluit ieionare, poſteà verò cùm ex vi illius voluntatis ieiunat, ſi in peccato; ſatisfecit quidem per priorem voluotatem; non tamen ſatisfacit, quando ieiunat: quia ſtatus peccati, & inimicitiæ cum Deo impedit omnem valorem, quem ieiunium poſſet habere à voluntate bona præterita hominis iuſti, à qua procedit.

31. *An in ſtatu puræ naturæ poſſet ſatisfieri pro pœna.*

Quartò dubitari poteſt, an hæc conditio gratiæ habitualis ſit adeò neceſſaria ad ſatisfaciendum, vt ſi homo creatus fuiſſet in ſtatu naturæ puræ, non potuiſſet ſuis operibus ſatisfacere pro vllo debito pœnæ temporalis. Reſpondetur, nunc de facto omnem ſatisfactionem prouenire ex gratia: quia de facto, cùm omnis ablatio pœnæ temporalis connexionem habeat cum adeptione ſalutis æternæ; noluit Deus acceptare aliud ſatisfactionis genus, niſi quod pertinet ad eundem gratiæ ordinem. Si verò homo creatus fuiſſet io natura pura, & ſolùm in ordine ad finem naturalem; ſicut tunc potuiſſet mereri de congruo remiſſionem peccati venialis, imò & ſatisfacere de condigno pro eius culpa, vt dixi *diſp. 5. de incarnat. ſect. 7.* ſi non potentia morali, ſaltem phyſica: ſic poſſet ſatisfacere de condigno, pro aliqua ſaltem exigua parte pœnæ temporalis vt dixi *in eodem loco, num. 131.* Ad quod requireretur iuſtitia, & rectitudo naturalis, quæ tunc eſſet poſſibilis: nam, ſi eſſet in peccato mortali, non eſt dubium, quòd non poſſet ſatisfacere tunc homo de condigno pro aliquo debito pœnæ temporalis.

SECTIO III.

An ſatisfactio requirat opus honeſtum liberum pœnale, & ex intentione faciendi.

32. *Requiritur opus honeſtū.*

QVod attinet ad primum, certum eſt apud omnes, requiri, quòd ſatisfactio ſit, vel procedat ex actu bono, & honeſto, vt cum aliis tradit Suarez *diſp. 37. ſect. 3. num. 2.* quomodo enim placabitur condignè Deus, & ex opere operantis per opus, quod ei diſplicet, vel certè non placet? Vnde aliqui inferunt ſatisfactionem ſacramentalem poſitam ex malo fine, vel ſine actu bono, licèt valeat ad implendum præceptum Confeſſarij, non valere ad fructum ſatisfactionis: quia, vt eleuari poſſit ad ſatisfacieodum ex opere operato, debet eſſe in ſe ſatisfactio, qualis non eſt, ſi ſit actio peccaminoſa: oam Confeſſarius eleuat per claues ſatisfactionem pœnitentis, vt habeat effectum maiorem ex opere operato; debet tamen ſupponi opus in ſe ſatisfactorium. Hoc tamen videtur nimis rigidum, vt dicam *diſp. ſeq. ſect. 3. in fine.*

33. *An creſcat ſatisfactio ex maiori honeſtate.*

Dubitari poteſt, vtrùm maior bonitas voluntatis, ex qua procedit caſtigatio, augeat valorem ſatisfactionis, ita vt plus ſatisfaciat flagellatio, vel eleemoſyna procedens ex actu voluntatis honeſto, vt octo, quàm idem opus procedens ex voluntate honeſta, vt quatuor. Ratio dubitandi eſſe poteſt, quia ad meritum conſideratur difficultas actus; ad ſatisfactionem verò pœnalitas, vt dixit S.Thomas *in 4. diſt. 15. quæſt. 1. art. 4* ergo non creſcente pœnalitate, non creſcit ſatisfactio in ratione ſatisfactionis; ſed ſolùm in ratione merii.

Reſpondetur tamen affirmatiuè: quod fatetur etiam Suar. *in præſenti, ſect. 6. num. 9.* Et probari poteſt ex dictis. Primò, quia opus non ſatisfacit ſolùm vt pœnale, ſed etiam vt honeſtum; ita vt deficiente honeſtate, non ſit ſatisfactorium: ergo creſcente honeſtate, creſcere etiam debet efficacia ad ſatisfaciendum. Quod exemplis oſtendi poteſt: nam profeſſio religioſa, v. g. teſte ſancto Thoma *2. 2. quæſtione 189. articulo 3. ad 3.* affert ſecum expiationem totius pœnæ temporalis debitæ; & hoc quidem ex opere operantis, teſte eodem *in 4. diſt. 4. quæſt. 3. ad finem*, nempe, propter excellentiam actionis, vt colligitur *ex cap. Admonere 33. quæſt. 2.* & tamen non habet ille actus multùm pœnalitatis formaliter. Item, eleemoſyna eſt magis ſatisfactoria, quàm ieiunium, iuxta communem Theologorum doctrinam, licèt maiorem pœnalitatem afferat ieiunium: ergo maior bonitas reddit actum magis ſatisfactorium. Ratio denique eſt: quia caſtigatio, vt diximus, non placet, niſi vt informata affectu, quo peccator vult ſe laudabiliter caſtigare: ergo quo laudabiliùs vult, eò magis placat, creſcente forma, à qua habet eiuſmodi actiuitatem placandi.

Requiritur opus liberū.

Hinc ſequitur, debere opus ſatisfactorium eſſe liberum, ſaltem denominatiuè, quatenus procedit ſaltem ab affectu libero: non enim poſſet procedere ab affectu honeſto, niſi procederet ab affectu libero, cùm libertas ſit de eſſentia actus moralis honeſti, vel inhoneſti. Circa hoc tamen dubitari ſolet, an poſſimus ſatisfacere per opus neceſſarium neceſſitate præcepti.

§. 1. An

§ 1. *An per opera præcepta poßit homo ſatisfacere pro pœna temporali.*

34. NOn pauci negarunt, Palud. Sylueſter, Maior, Gabr. Antoninus, apud Vaſquez *in præſenti, dub. 6. num. 1.* ex quibus Sylueſter, & Antoninus dixerunt, operibus debitis ex præcepto poſitiuo poſſe ſatisfieri; non verò debitis ex præcepto naturali. Ratio præcipua eſt: quia non poteſt duplici debito diuerſo vnica ſolutione ſatisfieri.

Communis ſententia, & veriſſima affirmat: Ledeſma, vterque Soto, Adrianus, Caiet. Ioan. Medina, & alij, quos referunt, & ſequuntur Vaſquez *ibi, num. 2.* & Suarez *in præſenti, ſect. 4.* Et quidem ſtante doctrina Concilij Tridentini, contraria ſententia non videtur poſſe vlla ratione ſuſtineri: nam Tridentinum *ſeſſ. 6. cap. 10. & 16.* definit, iis operibus, quibus diuina lex obſeruatur, mereri hominem iuſtum augmentum gratiæ: vnde non apparet, cur non habeant ea opera vim purgandi debitum pœnæ, ſicut habent vim nouum ius comparandi ad nouum præmium. Rurſus idem Concilium *ſeſſ. 14. c. 9 & can. 13.* definit, per flagella à Deo immiſſa, & patienter tolerata, hominem iuſtum ſatisfacere pro debito pœnæ: minùs autem videbatur poſſe ſatisfieri per hæc, quibus homo non cooperatur, quàm per flagella ab ipſo homine inflicta ex præcepto. Vnde retorqueri poteſt argumentum contrariæ ſententiæ: quia, ſi aliquis debeat alteri tres menſuras terræ, v.g. non ſatisfacit huic debito, ſi caſu, vel fluminis alluuione creditoris fundo accreuerint totidem terræ menſuræ ex ſuo fundo; ſed debet dare alius tres: quia quod neceſſitate perdit, non cedit in ſolutionem debiti; & tamen flagellis, & infirmitatibus, neceſſitate naturæ prouenientibus, homo ſatisfacit pro debito pœnæ, ſi patienter toleret: ergo in hoc genere ſatisfactionis non eſt obſeruanda regula eadem, quæ ſeruatur in ſolutione debiti ex iuſtitia.

35. Secundò hoc ipſum probatur: quia ille, qui fidei non negatæ cauſa patitur tormenta, excellentiſſimo modo ſatiſfacit pro debito ſuæ pœnæ: & tamen ille ſuſtinet ex præcepto diuino, & naturali tormenta illa ob fidei confeſſionem. Tertiò, quia ad hunc ipſum finem, vt pro peccatis ſatisfaciamus, præcipit Eccleſia ieiunia, & alias corporis caſtigationes: ergo præceptum non impedit, quòd eo opere poſſimus ſatisfacere. Quartò, quia ad hunc ipſum finem Confeſſarius præcipit opera ſatisfactoria, quæ non ideò, quia præcipiuntur à Confeſſario, deſinunt eſſe ſatisfactoria; imò quia ſatisfactoria ſunt, eleuantur per claues ad maiorem ſatisfactionem ex opere operato. Denique, quia tota condignitas ſatisfactionis fundatur, vt diximus, in eo, quòd homo laudabiliter ſe caſtigans, eo ipſo, placat iram Iudicis, ne illum iterum puniat: ille autem, qui ex præcepto ſe caſtigat, non minùs, ſed magis laudabiliter ſe caſtigat: non enim minùs, ſed potiùs magis honeſtum, & laudabile eſt, cæteris paribus, facere aliquid ex præcepto, quàm abſque illo: ergo magis placet Deo, & per conſequens magis placat illum eiuſmodi caſtigatio per opera præcepta, quàm per ſpontanea.

36. Ad fundamentum verò contrariæ ſententiæ reſpondetur, poſſe nos vnica ſolutione pluribus debitis ſatisfacere, quoties illa ex peculiari conditione non ordinantur ad res diuerſas. Hinc eſt, vt qui ex voto debet dare calicem Eccleſiæ, ſi accedat præceptum Superioris de calice eodem dando; ſatisfacit debito voti, & obedientiæ dando vnum calicem. Item, ſi ex voto debes ieiunare omnibus ſextis feriis, & Confeſſarius præcipiat ieiunare vna ſexta feria, ſatisfacis vtrique debito: & ſic de aliis. Quando verò debita reſpiciunt res diuerſas, non ſatisfacis: vt, ſi debebas viginti Petro, & rurſus fureris ei alia viginti; non ſatisfacis reddendo viginti: quia ille habet minus in bonis quadraginta; & debes ponere æqualitatem faciendo, quòd nihil minus habeat, quàm deberet habere. Hinc eſt, ſi Confeſſarius imponat, vt audias Miſſam, debes audire aliam præter Miſſam debitam ex præcepto, quia hæc eſt intentio Confeſſarij: ſi tamen ipſe vellet, poſſet præcipere ſolùm illam, quam ex præcepto debebas, vt *infra* videbimus. Similiter, ſi ex voto debes Calicem Eccleſiæ, & rurſus ex teſtamento debeas calicem eidem Eccleſiæ legatum, debes dare duos: quia votum fuit donandi calicem: illum autem, quem ex teſtamento dares, non donas, ſed ſoluis. Cùm ergo debitum pœnæ non ſit patiendi ſine præcepto, imò regulariter pœna ipſa ſoleat præcipi; non eſt, cur per opera præcepta non poſſit expleri obligatio patiendi, præſertim cùm hæc non tam ſit debitum actiuum, quàm paſſiuum; & ſatisfactio non tam ſit ſolutio debiti, quàm placatio condigna per voluntariam caſtigationem liberè ſuſceptam. Alia argumenta leuiora contra hanc concluſionem videri poſſunt apud Suarez, & Vaſquez *locis ſuprà citatis.*

§. 2. *Vtrùm per ſola opera pœnalia poßimus ſatisfacere.*

PRima ſententia negat, quam tenent Victoria *in Summa, num 102.* Soto, Ledeſma, & Ioan. Medina, quos affert, & ſequitur Vaſquez *dicto art. 1. dub. 5. num. 3.* qui affert etiam Scotum, & Gabrielem. Sed eos paulò aliter ſentire probat Suarez *diſp. 37. ſect. 6. num. 1. & 3.* Contraria ſententia communis eſt, quam tenet Sanctus Thomas *diſt. 15. quæſt 1. art. 5. quæſtiunc. 1.* Bonauent. Richard Durand. Palud. Maior, Alenſ. Adrian. Sylueſter, Viguerius, & alij, quos refert, & ſequitur Suarez *ibi num. 2* 37.

Dico primò, ſi eſſet opus honeſtum nullo modo pœnale, non videtur, quòd eſſet ſatisfactorium de condigno pro debito pœnæ. Hæc eſt iuxta ſecundam ſententiam, & videtur colligi ex modo loquendi Concilij Tridentini, qui ſemper ſatisfactionem fieri dicit per opera pœnalia, & laborioſa: ſic enim loquitur *ſeſſ. 14. cap. 8.* dum primò inter alias rationes, quibus neceſſitatem, & vtilitatem ſatisfactionis probat, hæc affert: *Quia magnopere à peccato reuocant, & quaſi fræno quodam coërcent hæ ſatisfactoriæ pœnæ.* Conc. Trid. Vbi opera ſatisfactoria vocat *ſatisfactorias pœnas.* Addit poſteà ſecundò aliam rationem: *quòd dum ſatisfaciendo patimur pro peccatis; Chriſto Ieſu, qui pro peccatis noſtris ſatisfecit, ex quo omnis noſtra ſufficientia eſt, conformes efficimur.* Vbi ſupponit ſatisfactionem, non niſi patiendo fieri. Addit tertiò aliam rationem ſimilem: *Certiſſima arrha, quòd ſi patimur, & conglorificabimur.* Quartò vocant ea opera *dignos fructus pœnitentiæ.* Quintò docet ſatisfactionem à Sacerdote imponi debere aptam *ad præteritorum peccatorum vindictam, & caſtigationem.* Vnde *can. 15.* illas ſatisfactiones à Confeſſa-

rio

peccatis, quæ quis confeſſus eſt. In qua re certum eſt, primò, quando pœnitentia iuſtas ob cauſas imponitur multò minor, prout ſæpe expedit ratione propter infirmitatem, aut impotentiam pœnitentis, & ne ipſe exponatur periculo non implendi pœnitentiam; tunc, inquam, non tolli reatum totius pœnæ debitæ per illam modicam pœnitentiam. Secundò, certum videtur, quòd quælibet pœnitentia, etiam minima, aliquid operabitur, contra aliquos, quos tacitè refert Suarez *diſp.38.ſect. 2. num.* 7. qui id negabant, quando pœnitentia eſt minima, & improportionata: falluntur tamen; quia illa pars, licèt non correſpondeat toti debito, correſpondet parti ipſios; & per conſequens pro ipſo ſatisfaciet. Sicut, ſi Iudex reo criminis, cui debebatur triennium exilij, iniungat exilium ſemeſtre; ſatisfaciet illa pœna pro parte ſaltem pœnæ debitæ. Quod confirmari poteſt: quia commutatio voti facta à Prælato in rem inæqualem, valida eſt quoad partem correſpondentem, manente ſolùm obligatione ſupplendi, quod deerat ad commutationem æqualem, vt tradit Thom. Sanch. *lib.4. de voto, c.* 51. *num.*8.

18\. Dubium eſt, an ſi Sacerdos prudenter exiſtimet, pœnitentiam æqualem eſſe ieiunium triplex, & illam imponat, liberetur pœnitens ab omni reatu pœnæ per illam pœnitentiam, licèt reuerà non fuerit æqualis? Affirmant plures, quos afferunt Suarez *vbi ſupra. ſect.* 5. *num.*2. & Vaſquez *quæſt.94. art.2. dub.*6. quia Sacerdos eſt Iudex arbitrarius: quare id, quod ipſe prudenter iudicat, debet ratum haberi: ſi ergo eam pœnitentiam imponit, quam prudenter iudicat æqualem, iam abſoluit virtute clauium à reatu totius pœnæ, quam commutat in hanc ſatisfactionem, quam imponit. Et confirmari poſſet ex doctrina communiter recepta, quam ſequitur Thom. Sanchez *lib.8. de matrim. diſp.*17. *num.*8. quòd, ſcilicet, diſpenſatio facta à Pontifice in voto, vel iuramento, quando diſpenſans iudicat prudenter, eſſe ſufficientem cauſam ad diſpenſandum, valida ſit, etiamſi reuerà cauſa non eſſet omninò ſufficiens. Idem argumentum fieri poteſt ex conceſſione Indulgentiæ, ad cuius valorem licèt requiratur cauſa proportionata; ſi tamen talis cauſa prudenter exiſtimetur ſubeſſe, licet reuerà non ſit, Indulgentia erit valida iuxta ſententiam aliquorum, quam ſequitur etiam Suarez *infra, diſp.*54 *de Indulg. ſect.* 3. *n.* 11. ergo ſimiliter remiſſio pœnæ, quæ per talem, vel tantam ſatisfactionem conceditur, valida erit, ſi prudenter exiſtimetur æqualis, licet reuera non ſit talis æqualitas.

Quid. ſi Sacerdos putauit eſſe æqualem?

19\. Verior tamen videtur ſententia negans, quam tenent Suarez, & Vaſquez *vbi ſupra*, P. Coninch. *diſp* 10. *dub* 10. *n.*90. & alij Recentiores. Probatur primò: quia ad cauſandos alios effectus ſacramentales non ſufficit prudens exiſtimatio Miniſtri; v.g. in abſolutione non ſufficit, quòd Sacerdos prudenter iudicet, pœnitentem eſſe diſpoſitum; nec ad effectum Euchariſtiæ ſufficit, quòd prudenter aliquis exiſtimet, ſe eſſe in gratia: & ſic de aliis: ergo nec ad hunc effectum remiſſionis pœnæ ſufficiet, quòd Sacerdos prudenter exiſtimet, eſſe ſatisfactionem æqualem, ſi reuerà non ſit. Dico autem, *æqualem*, non mathematicè, (non enim requiritur talis.) ſed iuxta regulam, & diſpoſitionem diuinam, qua Chriſtus inſtituit, in hoc Sacramento tantam ſatisfactionem pœnitentis cum tali diſpoſitione valere ad tollendum tantum reatum pœnæ temporalis.

20\. Secundò probat Vaſquez: quia non eſt credibile, relictum fuiſſe arbitrio Confeſſarij iudicium de æqualitate ſatisfactionis cum debito, vt ipſe prudenter ſtatuat, qualis debeat eſſe ſatisfactio æqualis. Ad hoc enim deberet ſcire, qua menſura puniantur peccata in Purgatorio, & quanta pœna correſpondeat talibus peccatis, & qualis ſatisfactio ſacramentalis huius vitæ correſpondeat tantæ pœnæ Purgatorij: quæ omnia Sacerdos, quantumlibet doctus, prorſus ignorat. Deinde ignorat etiam, quem gradum diſpoſitionis, & contritionis afferat pœnitens: vnde pendet etiam quantitas pœnæ, quam debet: nam, qui eſt magis contritus, minùs debet ſatisfactionis. Denique ignorat, quam diſpoſitionem habeat; cùm tamen melior eius diſpoſitio ſit cauſa, vt minor ſatisfactio valeat ad tollendum ex opere operato maiorem pœnam. Non ergo potuit, nec debuit relinqui Sacerdotis arbitrio hoc iudicium, quod ipſe nullo modo poterat prudenter ferre.

21\. Dices, vt quid ergo in Tridentino *ſeſſ.*14. *capite octauo* in memoriam reuocatur debitum Confeſſarij imponendi prudenter pro qualitate criminum ſalutares, & conuenientes ſatisfactiones, ſi non pertinet ad Sacerdotem iudicium de æqualitate pœnitentiæ? Reſpondet idem Vaſquez *ibi, numero ſexto.* Sacerdotem debere conſiderare qualitatem criminis, ſcandalum Eccleſiæ, exemplum, & terrorem aliorum, cautionem in futurum; vt iis conſideratis, imponat pœnitentiam vtilem ad eos fines, quantùm pœnitentis fragilitas tulerit: in quem finem ſtatutæ erant olim certæ pœnitentiæ pro certis peccatis: has enim circumſtantias poteſt Sacerdos prudenter ponderare; non tamen poſſe ipſum iudicare de æqualitate ſatisfactionis cum pœna Purgatorij debita his peccatis ab hoc pœnitente, quam ipſe prorſus ignorat.

22\. Tertiò probare poſſumus: quia, ſi ſufficeret iudicium prudens Sacerdotis de æqualitate ſatisfactionis cum debito pœnæ, ad extinguendum totum debitum; videtur etiam, quòd ſufficeret iudicium prudens Sacerdotis de conuenientia ſatisfactionis impoſitæ in his circumſtantiis, vt extingueretur totum debitum, etiamſi ſciret eſſe minorem. Itaque, ſi Sacerdos iuſtis de cauſis iudicat prudenter, non debere huic pœnitenti imponi pœnitentiam æqualem, propter infirmitatem, vel corporis, vel ſpiritus illa ſatisfactio ſcienter minor impoſita ſufficeret ad extinguendum totum debitum. Sequela probatur: quia, quando reuerà eſt minor, & iudicatur æqualis; tunc defectus ſuppleri debet virtute Sacramenti, & clauium, quas Sacerdos prudenter applicat, dum impoſita illa pœnitentia, abſoluit pœnitentem; ſed ſimiliter, quando impoſita minori pœnitentia, quam ſolam prudenter iudicat eſſe nunc imponendam, applicat claues Eccleſiæ, & eleuat illam pœnitentiam paruam, & conatur abſoluere pœnitentem, quantùm poteſt: ergo ſupplet etiam totum defectum virtute Sacramenti; prudenter enim operatur, qui ab eo, qui non poteſt plùs ſoluere, exigit id, quod prudentia dictat eſſe exigendum, & reliqua condonat: & quidem Sacerdos non magis in priori caſu indicat, ſe condonare debitum pœnæ, ſi quod ſupereſt, quàm in poſteriori: in vtroq; enim vtitur verbo, *abſoluo*, quod ſignificat abſolutionẽ, & condonationem: ergo, ſi in ſecundo caſu non

ſoluit totum debitum ; nec in primo dicendum eſt ſolui,niſi iuxta vires illius ſatisfactionis ſacramentalis,& eleuatæ.

23. *Differentia inter ſatiſfactionẽ ſacramentalē, Indulgentias, & diſpenſationem voti.*

Quartò probari poteſt à priori, & ſimul redditur ratio differentiæ inter ſatisfactionem ſacramentalem , & indulgentias , & diſpenſationem voti : quia , ſcilicet, Sacerdos in Sacramento per ſatisfactionem non remittit immediatè debitum pœnæ ; ſed applicat partem Sacramenti , quæ ex ſe habet virtutem ad operandum illum effectum: ſicut , quando offert Sacrificium pro aliquo , non remittit ei debitum pœnæ ; ſed applicat illi Sacrificium , quod de ſe habet ex diuina inſtitutionetalem virtutem ; & quando baptizat adultum, non condonat immediatè pœnam debitam ; ſed mediatè, applicando illi Sacramentum , quod affert remiſſionem totius pœnæ; ſic quando imponit pœnitentiam , non condonat immediatè illud debitum pœnæ; ſed mediatè , applicando illi partem Sacramenti , ſeu faciendo , quòd illud ieiunium ſit opus ſacramentale , atque adeò habens efficaciam in ordine ad talem effectum. Non ergo eſt in arbitrio Sacerdotis , augere , vel temperare actiuitatem illius partis ſacramentalis : ad ipſum enim ſolùm pertinet applicare cauſam,quæ de ſe ex Dei inſtitutione habet talem , vel talem efficaciam.

24. Vnde conſtat ad exempla illa de voto , & Indulgentiis : nam in primis in illis Pontifex non applicat aliquam aliam cauſam , quæ ex ſe ſit remiſſiua voti , vel pœnæ ; ſed ipſemet immediatè remittit : quia , licet aliquando ad effectum Indulgentiæ exigat aliquod opus pium, illud tamen ſolùm eſt conditio ; qua poſita Pontifex remittit tantum , vel tantum pœnæ debitæ : vnde non mirum , quòd ad eam diſtributionem acceperit poteſtatem Pontifex , tanquam diſpenſator , in quo requiritur ſolùm prudens diſtributio : nam ibi facultas data eſt ad diſpenſandum , & diſtribuendum immediatè : in noſtro autem caſu facultas eſt ad applicandum Sacramentum , quod ex ſe habet talem virtutem. Adde , quòd alioquin ſequerentur multi ſcrupuli quoad valorem diſpenſationum , ſi non ſufficeret prudens diſpenſatio. Denique eſt aliud diſcrimen ex ſecunda ratione *ſupra* adducta : quia , nimirum , potuit relinqui Pontifici iudicium prudens , & arbitrium circa ſufficientiam cauſæ ad diſpenſandum , vel ad Indulgentiam : illa enim ſufficientia non excedit cognitionem humanam ; ſed poteſt facilè cognoſci:non potuit autem relinqui noſtro arbitrio iudicium circa æqualitatem ſatisfactionis cum pœna debita; quia hoc excedit noſtram cognitionem propter rationes ibi indicatas Data ergo veritate illorum exemplorum , quam tamen plures negant ; adhuc non ſequitur idem in noſtro caſu dicendum.

25. Hinc infero primò contra Sotum *diſt.*20. *q.* 2. *art.*3. non habere minorem , vel maiorem virtutem ad compenſandum pro maiori reatu pœnæ idem ieiunium,v.g.ex eo , quòd debitum pœnæ ſit minus : nam ex ſe non habet tantam , vel tantam virtutem ad tollendam pœnam vnius hebdomadæ, v. g. quare , ſiue ille pœnitens debeat viginti hebdomadas,ſiue vnam ſolam; illud ieiunium auferet debitum vnius hebdomadæ. Infero ſecundo contra eundem, licèt impoſita ſint tria ieiunia ; ſi tamen debebat pœnam ſolam vnius hebdomadæ, v.g. pro qua poſſet vnum ieiunium ſatisfacere; ſatisfacturum etiam adæquatè poſito primo ieiunio,antequã impleat totam pœnitentiã:nam cauſa neceſſaria, qualis eſt ſacramẽtalis,vbi primũ applicatur,operatur ſecundum totam ſuam virtutem.

26. *Vtrùm ex meliori diſpoſitio ne augeatur ſatiſfactionis valor.*

Secundò dubitari poteſt , vtrùm melior diſpoſitio pœnitentis conferat ad hoc , vt idem ieiunium impoſitum à Confeſſario ſatisfaciat pro maiori debito pœna ? Reſpondetur , certum eſſe, quòd Sacramenta conferunt maiorem gratiam pro meliori diſpoſitione , quàm inueniunt, vt docet Trident *ſeſſ.*6 *c.*2. Vnde idem videtur dicendum de hoc effectu remiſſionis pœnæ,cùm eadem ſit ratio. Sed difficultas poteſt eſſe,an diſpoſitio attendenda ad hunc effectum ſit ea ſolùm , quam pœnitens habebat , quando abſolutus fuit; an ea etiam,quam habet poſtea , quando implet pœnitentiam , quo tempore fortaſſe eſt melius diſpoſitus , & habet iam maiorem gratiam habitualem. Videtur enim , ſolam illam diſpoſitionem attendi debere , quæ erat tempore ſuſcepti Sacramenti: tunc enim prolata fuit forma, & poſitum fuit Sacramentum;nunc autem ſolùm mandatur executioni ſententia tunc prolata:non ergo debet attendi ad ſtatum præſentem.

27. *An debeat attendi diſpoſitio ſolùm præterita.*

Veriſimilius tamen mihi eſt , conferre etiam meliorem diſpoſitionem præſentem , & maiorem gratiam, quam nunc habet; ſaltem , ſi ſermo non ſit de gratia , quam accepit per idemmet Sacramentum Pœnitentiæ,ſed aliunde. Ratio autem eſt : quia nunc perficitur Sacramentum , quoad hunc effectum : diſpoſitio autem tota , quæ reperitur tunc, quando perficitur Sacramentum , attendi debet ad meliorem effectum ſacramentalem recipiendum. Si enim aliquis , quando incipit ordinari, habet diſpoſitionem , vt duo ; interim autem , dum forma profertur , augeatur diſpoſitio, ita vt , quando abſoluitur forma, habeat diſpoſitionem,vt quatuor, gratia ſacramentalis videtur danda iuxta diſpoſitionem præſentem , & non ſolùm iuxta præcedentem ergo ſimiliter effectus ſatisfactionis dandus erit iuxta diſpoſitionem præſentem meliorem : quia , licèt forma fuerit anteà prolata,materia tamen, quoad hanc partem,nunc applicatur : ergo nunc perficitur Sacramentum in ordine ad hunc effectum. Nec obſtat ſententiam fuiſſe anteà prolatam ; quia ſententia illa non præſcripſit tantam , vel tantam remiſſionem pœnæ ; ſed obligauit ad talem ſatisfactionem , & eleuauit illam ad totum effectum , quem poſſet habere, quantuſcumque is eſſet

28. *An habeat effectum ante abſolutionem.*

Tertiò dubitatur,an ſi ſatisfactio impleatur ante abſolutionem,prout diximus fieri poſſe habeat ſuum effectum tunc? Reſpondetur negatiuè:quia vel pœnitens eſt adhuc in ſtatu peccati , & tunc certum eſt, non poſſe accipere remiſſionem illius pœnæ temporalis in illo ſtatu:vel pœnitens eſt in ſtatu gratiæ ; & tunc , ſi nondum ſunt ei dimiſſa quoad culpam peccata venialia , quæ confitetur, non poteſt remitti eorum pœna ante abſolutionem;quia pœna nunquam remittitur ante culpam. Denique ſi illa peccata ſunt iam priùs remiſſa quoad culpam per aliam confeſſionem ; vel per contritionem , &c. & adhuc reſtat debitum alicuius pœnæ pro illis ; adhuc non poteſt ſatisfactio habere ſuum effectum ante abſolutionem: quia in nullo Sacramẽto datur effectus antequam ponatur materia, & forma; ſatisfactio autem ſecundùm ſe eſt ſolùm in materia , quæ debet eleuari per formam abſolutionis ad ſuum effectum operãdũ:in forma enim, vt dixit Trid. *ſeſſ.* 14. *c.* 3. præcipua vis,& efficacia huius Sacramenti ſita eſt.

SECTIO

SECTIO III.

An pœnitentia impleri poſſit in ſtatu peccati, & quem effectum tunc habeat, & quid, ſi abſque intentione impleatur?

29. *An poſſit licitè.* DVbitatur, vtrùm ſatisfactio, quæ poſteà impletur in ſtatu peccati, habeat aliquem effectum? Priùs autem quæri poteſt, an poſſit licitè id fieri? Negatiua ſententia videtur eſſe Archidiaconi *de pœnis, diſt.* 3. nam præcipitur, vt medicina, & ad ſatisfaciendum pro pœna: & tamen ad nihil horum conducit, quando impletur in peccato. Tribuitur etiam Alenſi 4 *part. quæſt.* 85. *membr.* 1. & videtur conſentire ex parte Suarez *diſp.* 38. *ſect.* 8. *num.* 7. qui, licèt concedat, fieri ſatis præcepto Confeſſarij per illam pœnitentiam; ex alio tamen capite dubitat, an ſit licita; quatenus, ſcilicet, impeditur effectus ſacramentalis per illam conferendus gratiæ habitualis, quam in eius ſententia confert ex opere operato. Eamdem ſententiam tenet Barboſ. *in collectan. Doctorum ſuper Concilium Tridentinum, ſeſſ.* 13. *c.* 8 *n.* 6.

30. Verior, & communior ſententia affirmat poſſe id abſque peccato graui fieri. Ita Palud. *diſt.* 15. *quæſt.* 1. *art.* 3 *concl.* 3. Syluest. *verbo, Satisfactio, q.* 27. Adrian. 4. *quæſt.* 1. *de ſatisfact. ad principale*, Caieten. *opuſc.* 6. *quæſt.* 2. Soto *diſt.* 19. *quæſt.* 1. *art.* 4. *ad* 3. Palat. *diſt.* 15. *quæſt.* 4. & alij communiter, & videtur Sancti Thomæ *in addit. quæſt.* 14. *art.* 2. *ad* 3. Fundamentum præcipuum eſt: quia in aliis præceptis non eſt obligatio implendi ea in ſtatu gratiæ; ſed ſufficit ponere ſubſtantiam præcepti: nam finis legis non cadit ſub præcepto: ergo & in hoc præcepto impoſito à Confeſſario ſatis eſt ponere ieiunium, vel eleemoſynam iniunctam, licèt non habeatur finis ſatisfaciendi. Confirmatur: quia alioquin, cui imponitur pœnitentia recitandi per totum annum ſingulis diebus Coronam, deberet ſingulis diebus ponere ſe in ſtatu gratiæ ad dicendam Coronam, quod eſt contra vſum omnium fidelium.

31. Dices, hoc præceptum non eſſe de ieiunio, ſed de ieiunio, quod ſit pars Sacramenti: non poteſt autem eſſe pars Sacramenti, niſi ſit ſatisfactorium; nam pars Sacramenti eſt ſatisfactio; nec poteſt eſſe ſatisfactorium, niſi fiat in gratia. Reſpondetur, ieiunium etiam in peccato eſſe partem Sacramenti, licèt non afferat illum fructum remiſſionis pœnæ: nam, vt ſit pars Sacramenti, ſufficit, quòd ſit punitio voluntaria impoſita à Iudice, ad puniendum peccatorem, qui effectus iam obtinetur per ieiunium, etiam in peccato poſitum, vt notat Vaſquez *quæſt.* 94. *artic.* 2. *dub.* 5. *num.* 17. Deinde, illud etiam ieiunium eſt ſatisfactorium: quia, ſicut Sacramentum Euchariſtiæ in peccato ſuſceptum eſt de ſe collatiuum gratiæ, licèt propter obicem eam non conferat; ſic ieiunium iniunctum à Confeſſario eſt ſacramentale, atque adeò de ſe eſt remiſſiuum pœnæ, licèt propter obicem effectum non cauſet. Denique illud idem ieiunium poſtea ablato obice operatur ſuum effectum, vt poſtea dicemus: ergo erat ſatisfactorium ex opere operato.

Ad argumentum Patris Suarez, deſumptum ex eo, quòd ponitur obex effectui Sacramenti: Reſpondetur, ſatisfactionem non cauſare gratiam ex opere operato, vt *ſuprà* diximus quando impletur poſt abſolutionem; ſed ſolùm remiſſionem pœnæ: cui effectui apponere obicem non eſt peccatum graue: nam Sacrificium Miſſæ fortaſſe habet eumdem effectum; & tamen non eſt peccatum graue audire Miſſam in ſtatu peccati.

Hinc infero primò, non eſſe admittendam limitationem aliquorum, qui dicunt, doctrinam traditam procedere de pœnitentia, quæ relinquit poſteà effectum permanentem, qualis eſt maceratio carnis relicta ex ieiunio; non verò de pœnitentia, quæ nihil tale relinquit, vt recitatio Coronæ, &c. Ita Tabien. *verbo, Satisfactio* §. 9. & Viguer. *cap.* 16. §. 4. *verſ.* 24. Sed ex dictis conſtat, diſtinctionem hanc non eſſe neceſſariam: nam eadem ratio procedit in vtroque caſu. 32. *Pœnitentia adimpleta in ſtatu peccati, ſiue relinquat effectū, ſiue non, ſatisfacit.*

Infero ſecundò, quid dicendum ſit ad aliud dubium, an ſaltem ſit peccatum veniale implere pœnitentiam in ſtatu peccati. Nam Pater Suarez *illo num.* 7. dicit, id videri clarum: quia recipitur pars Sacramenti indignè, & ponitur obex eius effectui. Quod etiam affirmat Soto *vbi ſuprà*. Non tamen inuenio ſufficiens fundamentum ad id aſſerendum: nam illa pars Sacramenti non eſt collatiua gratiæ, vt diximus: ponere autem obicem effectui remiſſionis pœnæ; non arguit culpam venialem: alioquin etiam eſſet peccatum veniale audire Sacrum in ſtatu peccati, aut adeſſe in peccato benedictioni Pontificis, quando conceduntur Indulgentiæ; quia ponitur obex ſimili effectui: quod tamen nemo concedet. Multò ergo minùs debet id dici in noſtro caſu, in quo illud detrimentum poſteà reſarcitur, cùm, ablato obice, habeatur totus ille effectus, vt dicemus, quod in auditione Miſſæ, & Indulgentiis non contingit. Praxis etiam fidelium hæc eſt: nam ſi alicui pro pœnitentia detur recitare ſingulis diebus Coronam, aut dicere orationem breuem, quoties intrat; nemo dicet eſſe peccatum veniale non conſtituere ſe in ſtatu gratiæ, quoties dicit Coronam, vel illam orationem breuem, &c. Hāc itaque ſententiam videtur tenere Petrus Soto *lect.* 2. *de ſatisfact.* dum abſolutè dicit, quòd non peccat, & eamdem tenent expreſsè alij docti Recentiores. *An ſit ſaltē veniale.*

Infero tertiò, opus illud iniunctum, non ſolùm ſi fiat in peccato, eſſe partem Sacramenti; ſed etiā ſi fiat cum peccato: vt, ſi quis oraret, v. g. vel daret eleemoſynam ob vanam gloriam, vel etiam ob finem mortalem. Hanc tenet Vaſquez *vbi ſuprà, num.* 18. Et probatur: quia ad ſatisfaciendum aliis præceptis, ſufficit etiam opus peccaminoſum, vt per auditionem Miſſæ peccaminoſam ſatisfit præcepto eccleſiaſtico: ergo & ad ſatisfaciendum præcepto Confeſſarij ſufficiet ſimile opus, atque adeò erit pars Sacramenti: nam opus iniunctum à Confeſſario eleuatur per claues, vt ſit pars Sacramenti, ſicut etiam matrimonium celebratum ob finem vanæ gloriæ, eſt verum Sacramentū, & confert gratiam, ſi non ſit obex peccati mortalis. 33. *Satisfactio peccaminoſa eſt pars Sacramenti.*

Inferunt quartò aliqui, ſi opus illud à Confeſſario impoſitum, recitatio, v. g. fiat poſtea abſque intentione implendæ pœnitentiæ, imò cum intentione contraria, adhuc ſatisfieri. Ita Thomas Sanchez *lib.* 1. *in Decal. cap.* 13. *num.* 17. & alij. Vnde infert idem Sanchez *lib.* 4 *de voto, cap.* 13. *in fine*, ſi alicui Confeſſarius impoſuit pro pœnitentia ieiunium, vel eleemoſynam disiunctim, & ipſe dederit eleemoſynam cum intentione non implendi pœnitentiam per illam partem, ſed ieiunandi poſtea, poſſe adhuc poſteà 34. *Quid, ſi fiat abſque intentione?*

non ieiunare : quia reuerà impleuit diſiunctim, quod à Confeſſario impoſitum fuit, ſcilicet, ieiunare, vel dare eleemoſynam.

35. Hæc illatio eſt contra Vaſquez *tract. de benef. c.4.§.1.art.3.dub.7.num.*117. & aliunde aliquam videtur habere difficultatem : quia, licèt ad ſatiſfaciendum præceptis, & legibus ſufficiat ponere opus præceptum, licèt non adſit intentio obſeruandi legem; in hac tamen materia ſatisfactionis ſacramentalis videtur ex alio capite requiri intentio, eſt enim pars Sacramenti : omnia autem Sacramenta exigunt in adulto, vt validè recipiantur, intentionem, & voluntatem recipiendi, alioquin non recipitur validè Sacramentum, vt cum communi Theologorum diximus *diſp. 9. de Sacramentis in genere, ſect.7.* Ergo, cùm ſatisfactio ſit pars Sacramenti, non poteſt habere valorem in ſubiecto, non ſolùm non conſentiente, ſed diſſentiente, & reſiſtenre poſitiuè per voluntatem contrariam, qua vult non recipere Sacramentum in illa actione.

36. Dices : Sufficit hunc hominem conſenſiſſe, quando acceptauit pœnitentiam à Confeſſario. Sed contrà : quia etiam, quando pœniteus confitetur, habet voluntatem recipiendi abſolutionem; & tamen, ſi poſt confeſſionem, ante abſolutionem, habeat voluntatem contrariam, & intentionem noo recipiendi abſolutionem, vel non recipiendi eam illa die; non erit valida abſolutio: quia confertur inuito pœnitenti : ergo eodem modo non ſufficit voluntas præterita ad valorem huius ſatisfactionis, ſi hîc, & nunc habet homo voluntatem contrariam; ſcilicet, qua vult non recipere in hac actione vllam partem Sacramenti.

37. Adhuc tamen probabile mihi videtur, non requiri intentionem in ſatisfactione, conſequenter ad id, quod diximus *ſuprà diſp.14.ſect.4* vbi diximus, non ſemper requiri intentionem in ſuſcipiente Sacramentum eo tempore, quo fiunt omnia, quæ componunt Sacramentum : vnde dolor, qui eſt pars Sacramenti, poteſt haberi abſque memoria præcedente recipiendi Sacramentum. Sic ergo dici poteſt de ſatisfactione : nam illa poſtea non fit à pœnitente, tamquam à miniſtro operante nomine Chriſti; ſed ſolùm fit ex obligatione; & debito propter ſententiam, & præceptum præcedens Confeſſarij : ad hoc autem vt fiat aliquid ex debito, & obligatione : non requiritur, quòd fiat ex animo ſatisfaciendi illi debito. Et quidem per hoc præcisè, quòd fiat opus impoſitum à Confeſſario nomine Chriſti, eleuatur illud opus ad effectum ſacramentalem cauſandum per voluntatem Sacerdotis præcedentem. Quod confirmari poteſt; quia ille pœnitens verè ſatisfecit præcepto Confeſſarij : poſuit enim ieiunium, quod præcepit illi Confeſſarius : ergo poſuit totum opus præceptum : nam intentio non præcipitur : ergo poſtea non teoetur ad aliud ieiunium: ergo, etiamſi ponat aliud, illud non erit pars Sacramenti; non enim eſt ſatisfactio ſacramentalis; niſi quæ ponitur ex præcepto Sacerdotis, non quæ ponitur ex mera deuotione. Vnde iam ille homo non poſſet perficere Sacramentum illud, quod videtur abſurdum.

38. Hinc infero à fortiori, quòd, licèt pœnitens in hoc ieiunio non recordetur pœnitentiæ impoſitæ; adhuc ſatisfaciet ieiunando ex deuotione, ex vi intentionis præteritæ non reuocatæ, quæ eſt intentio quædam habitualis: minùs enim requiritur in ſuſcipiente, quàm in miniſtrante Sacramentum: quare, licèt in miniſtro non ſufficiat voluntas merè habitualis; ſed requiratur actualis vel ſaltem virtualis, qua hîc, & nunc operetur ex illo fine, & ex illa intentione; in ſuſcipiente tamen Sacramentum hoc non requiritur; & ideò poteſt recipere Baptiſmum validè aliquis dormiens, vel amens, ex vi voluntatis præteritæ. Sic ergo ſufficiet talis voluntas præterita non reuocata, vt recipiatur validè ſatisfactio ſacramentalis, etiamſi daretur non ſatisfacere, quando eſt reuocata per contrariam intentionem.

Satisfacit pœnitens, licèt non recordetur pœnitentiæ impoſita, eam adimplendo

39. Reſtat ergo dubium principale *ſupra* propoſitum, an ſatisfactio in ſtatu peccati exhibita, habeat aliquem effectum ex opere operato? Prima ſententia docet, nullum prorſus habere effectum, ſed eſſe ſicut opera bona facta in peccato, quæ ſunt omninò mortua. Sic Dominicus Soto, Adrian. Ledeſma, quos affert Vaſquez *in præſenti, illo dub.5.n.6.* Torrianus *de pœnit.diſp.38.dub.3.* qui alios affert. Secunda ſententia dicit, habere ſuum effectum ſtatim, non obſtante ſtatu peccati Ita Marſilius, Medina, & alij, quos affert, & ſequitur Vaſquez: quia remiſſio pœnæ non requirit infuſionem gratiæ: poteſt ergo Sacramentum hoc operari, etiam in peccatore; ſi tamen peccata illa, quorum pœna tollitur, fuerint iam priùs remiſſa quoad culpam, vt contingit in eo, qui benè confeſſus eſt ſua peccata, & poſtea ante impletam pœnitentiam peccat mortaliter.

An ſi fiat in peccato, proſit tunc, vel poſtea.

Denique tertia ſententia media diſtinguit inter ſatisfactionem, quæ relinquit effectum permanentem, qualis eſt eleemoſyna, ieiunium, &c. & eam, quæ nullum relinquit, vt oratio. De illa priori dicit habere effectum ſuum poſtea, quando tollitur obex: de hac verò poſteriori negat. Ita Palud. Antonin. Sylueſter, quos affert Suarez *diſp. 38.ſect.8.n.4.*

Communior, & probabilior ſententia docet, ſatisfactionem ſacramentalem in ſtatu peccati non habere tunc ſuum effectum; ſed poſtea recedente obice. Hanc tenent Caiet. Petrus de Soto, Victor. Nàuarrus, quos refert, & ſequitur Suarez *vbi ſupra, num.5.* Palat. *diſt.15.quæſt.4. concl.5.* Coninch *diſp. 10 dub. 11.* Fagundez Petrus Fay, & alij, quos affert, & ſequitur Diana *tom.2.tract.4 de Sacramentis, reſol 85.* & Recentiores communiter Prima pars concluſionis probatur : quia, ſi ille effectus tribuitur ſemel homini exiſtenti in peccato, idem videtur dicendum de ſimili effectu proueniente in multorum ſententia, ex opere operato, etiam ex Miſſæ Sacrificio : cur enim peccator audiens Miſſam non poterit tunc obtinere remiſſionem pœnæ illius peccati, quod iam priùs dimiſſum fuerat quoad culpam? hoc autem nemo concedit, vt fatetur ipſe Vaſquez *3.tom in 3.part.diſp. 231.c.7.num* 43. *& ſeq.* vbi id probat ex eo, quòd nullus exiſtens in mortali poteſt luere pœnam temporalem debitam ſuis peccatis in hac vita, aut in alia, per vllam ſatisfactionem, aut ſatiſpaſſionem. *Hinc enim* (inquit) *rectè videtur ſequi, Chriſtum non inſtituiſſe hoc Sacramentum pro remittenda pœna temporali eorum, qui in ſtatu peccati mortalis ſunt; quamuis nihil obſtare potuerit, quominùs, ſi voluiſſet, ita illud inſtituiſſet.* Quæ illatio eodem prorſus modo videtur procedere in noſtro caſu. Item, adduci poteſt exemplum Indulgentiæ, cuius fructus remiſſionis pœnæ non prodeſt exiſtenti in peccato mortali; vt conſtat P. Vaſquez.

40.

ſtat

ſtat; licèt ad illum participandum non requiratur noua infuſio; vel augmentum gratiæ. Ratio autem vniuerſalis eadem eſt: quia, dum aliquis eſt actu inimicus Dei, & reus æternæ pœnæ, non eſt ſubiectum aptum, cui remittatur aliqua pœna; præſertim, cùm ſecundùm præſentem iuſtitiam quælibet pœna correſpondens etiam culpæ mortali, vel veniali remiſſæ, debeat eſſe æterna, vt ſuppono ex veriori ſententia, & admittit ipſe Vaſquez: ergo non poteſt tolli per illa remedia, quæ ſolùm ordinantur ad tollendum debitum pœnæ temporalis.

41. Secunda verò pars concluſionis, quòd, ſcilicet, ablato obice, ſatisfactio operetur ſuum effectum, probari poteſt, etiam veriſimiliter, ab exemplo eiuſdem Sacramenti Pœnitentiæ, de quo diximus *ſupra* cum communiori ſententia, habere ſuum effectum, etiam in ordine ad gratiam conferendam poſteà ablato obice, quando ſuſceptum fuit validum, & informe: vnde credibile eſt, ſatisfactionem, etiam, quæ eſt pars eiuſdem Sacramenti, habere eandem virtutem.

Dices, imò probari poteſt ab aliis exemplis, non dari poſteà talem effectum: nam Sacrificium Miſſæ, vel Indulgentia in ſtatu peccati non cauſant ſuum effectum, nec etiã poſteà ablato obice; quod idem contingit in Sacramento Euchariſtiæ; qui enim illud ſuſcipit in peccato, non percipiet eius fructum poſtea, quando aufert obicem: ergo idem dicendum eſt de ſatisfactione ſacramentali. Reſpondetur, ideò oppoſitam ſententiam eſſe etiã probabilem: hæc tamen videtur probabilior: quia magis ad rem videtur eſſe exemplum petitum ab abſolutione à culpa: nam, ſicut Sacerdos abſoluit à culpa; ſic etiam mediante ſatiſfactione ſacramentali condonat pœnam: ergo, ſicut abſolutio à culpa operatur poſtea ſuum effectum, ablato obice; ſic dicendum videtur de condonatione pœnæ, quæ ab eâdem poteſtate procedit. Et confirmari poteſt: quia, ſi poſt abſolutionem validam, & informem impleatur pœnitentia impoſita, poſteà ablato obice non ſolùm Sacramentum confert gratiam; ſed operabitur remiſſionem pœnæ: cur enim minùs vna pars Sacramenti præteriti operabitur, quàm alia? Ergo eodem modo pœnitentia impleta in ſtatu peccati poſt abſolutionem validam, & formatam, habebit effectum ſuum, ablato obice: eadem enim videtur eſſe ratio, cùm eandem habeat efficaciam conſopitam in vtroque caſu.

42. Fatemur ergo, non omnia Sacramenta, aut omnia media, quæ impediuntur peccato præſenti, operari poſtea ſuum effectum, quando aufertur obex. Cæterùm, aliqua ſunt, quæ habent eam virtutem, vt conſtat in Sacramento Baptiſmi, quod, recedente fictione, operatur effectum gratiæ, & remiſſionis pœnæ. Ratio autem differentiæ huius videtur eſſe, quòd aliqua ſunt, quæ ex ſua inſtitutione habent frequentiam, & reiterationem, in quibus, etiamſi nunc impediatur effectus, non multum refert, quia poſtea repetito illo remedio habebitur idem effectus. Tale eſt Sacramentum Euchariſtiæ, quod, cùm ſit panis quotidianus, ex ſua inſtitutione videtur afferre recuperationem ſuorum effectuum, cùm repetendum ſit frequen-
43. ter ipſum Sacramentum. Similiter dicendum eſt de Sacrificio Miſſæ in ordine ad ſuum effectum, & aliis ſimilibus. Alia verò ſunt, quæ, ſi ſemel careant effectu, videtur iam defraudari intentio, quam habuit Chriſtus ſubueniendi infirmitati humanæ per hæc media. Nam Baptiſmus, v.g. non poteſt iterum repeti: quare careret homo per totam vitam illo beneficio, & auxiliis conſequentibus gratiam baptiſmalem. Peccatum etiam originale, & alia peccata commiſſa ante Baptiſmum, non remitterentur per Sacramentum vllum in re, nec in voto; cùm tamen Chriſtus voluerit, omnia peccata mortalia remitti de facto per Baptiſmum, vel pœnitentiam in re, vel in voto. Ideò oportuit Baptiſmi efficaciam manere ſuſpenſam, vt operetur poſteà, ablato obice; & homo fruatur ſemel ſaltem in vita illo Iubileo pleniſſimo per Sacramentum Baptiſmi; ſicut ſolet Papa aliquando concedere Iubileum pleniſſimum omnibus fidelibus, ita vt ſi quis itinere, vel alio impedimento nunc detineatur; ſuſpendatur gratia in tempus futurum, quo ablato illo obice, poſſit frui ſemel illa Indulgentia Pontificis. Sic etiam credibile eſt, Sacramentum Confirmationis in peccato ſuſceptum, poſtea ablato obice operari ſuum effectum, ne homo careat per totam vitam effectu peculiari, & proprio illius Sacramenti: quod propter eandem rationem dicendum videtur de Sacramento Ordinis, Matrimonij, imò & extremæ Vnctionis, quod in eadem infirmitate reiterari non poteſt, atque adeò maneret ægrotus abſque effectu peculiari illius Sacramenti, quo maximè indiget in
periculo. Hæc autem ratio videtur cum propor- 44.
tione procedere in Sacramento Pœnitentiæ: nam, licèt hoc reiterari poſſit ſuper eiſdem peccatis ad maiorem ſecuritatem, & magis perfectam remiſſionem; per ſe tamen, & ex ſua inſtitutione non affert hanc obligationem, nec poſtulat reiterationem; ſed ſolùm videtur poſtulare, quòd ſemel afferantur peccata ad Eccleſiæ iudicium, & ſemel proferatur ſententia: ſemel autem iudicio habito, & validè prolata ſententia non petit ex ſua inſtitutione reiterationem; quare, ſi ſententia illa poſteà non haberet ſuum effectum, ſequeretur inconueniens, quòd peccata illa non remitterentur per ſe per Sacramentum Pœnitentiæ; ſed per contritionem, aut per aliud Sacramentum, per accidens: oportuit ergo, quòd efficacia etiam huius Sacramenti maneret ſuſpenſa: quòd ſi hoc de efficacia conceditur ad tollendam culpam: concedendum etiam videtur de efficacia ad tollendam pœnã, quæ connexa eſt cum illa alia: nec enim magis per ſe eſt reiterabile hoc Sacramentũ in ordine ad pœnam, quam in ordine ad culpã, atque adeò careret homo illo effectu in ordine ad hæc peccata per medium huius Sacramenti.

Ad exemplum denique illud de Indulgentiis, 45.
dici poteſt in primis, eas eſſe reiterabiles ex ſua inſtitutione, ſicut Sacrificium Miſſæ, & alia ſimilia. Deinde concedimus, Indulgentiam etiam poſſe ita concedi à Pontifice, vt ſi homo tunc ſit in peccato maneat eius effectus ad tempus futurum, quando primùm ſit in gratia: quia Pontifex, ſubſiſtente cauſa, quocumque tempore poteſt applicare Indulgentiam: poterit ergo, ſicut eam concedit hodie Petro viſitanti hanc Eccleſiam, concedere eam Petro, tunc quando primùm fuerit in gratia: ſic enim aliquando concedi ſolet Indulgentia pro articulo mortis proferendo nomen Ieſu; ita tamen, vt ſi hic non ſit verus articulus mortis, reſeruetur in verum articulum futurum: ſic ergo poſſet concedi Indulgentia viſitantibus hodie Eccleſiam; ita tamen, vt ſi hodie non ſint in gratia, reſeruetur in tempus, quo erunt in gratia. De facto tamen, an hoc modo concedantur,

aliqui affirmant, vt Syluester *verbo, Indulgentia, quæſt.6.part 3.& quæſt.10.partic.9.* Alij verò negant cum Nauarro *in §.In Leuit. notab.31.n.19.* quod videtur magis eſſe iuxta ſenſum fidelium, & iuxta intentionem Pontificis, qui, niſi aliud explicet, videtur, quòd velit nunc fideles frui illo priuilegio, quaſi liberalitate, & munere præſenti.

46. Addit Pater Vaſquez *num.13.* opus ſatisfactionis ſacramentalis factum ob finem venialem, nullum habere effectum ex opere operato, nec tunc, nec poſtea: quia non babet talem effectum, niſi per modum ſatisfactionis: non eſt autem ſatisfactio, ſi non ſit opus bonum, & placens Deo, mouénſque ipſum, ſaltem de congruo. Conſequenter tamen ad ſupradicta concedendum videtur, illam etiam ſatisfactionem habere ſuum effectum in bomine iuſto, vel poſtea ablato obice: ad hoc enim non attenditur bonitas operis; ſicut Baptiſmos, etiam qui ſit malus venialiter ex parte baptizantis, & ex parte baptizati, adhuc ex opere operato ſatisfacit pro debito pœnæ temporalis; nec enim attenditur ad bonitatem operis, ſed ad Sanguinem Chriſti contentum in Sacramentis. Ad hoc autem, quòd appelletur ſatisfactio, ſufficit, quòd opus ipſum ſecundùm ſe ſit pœnale, & per illud poſſit pœnitens puniri: hoc enim ſatis eſt, vt ſit pars Sacramenti, vt conſtat, licèt opus bîc, & nunc non ſit honeſtum.

SECTIO IV.

Quomodo, & qualem ſatisfactionem debeat Sacerdos imponere.

47. *An ſit ſemper obligatio imponendi pœnitentiã.*

Dvbitatur primò, an Confeſſarius ſemper ſub peccato mortali debeat pœnitentiam imponere. Conſtat, excipi aliquos caſus. Primus eſt, quando pœnitens eſt impotens, vt ſi ſit morti proximus, maximè ſi caret iam ſenſibus, & non poteſt pœnitentiã impoſitam percipere. Addunt tamen aliqui, ſi infirmus habeat ſenſus, exponendum illi eſſe, quam pœnitentiam mereatur, & imponendum, vt ſi conualuerit, eam impleat: quo ſenſu intelligunt textum *in c. Ab infirmis, 26.q.7.* vbi ſubditur: *A quo periculo ſi diuinitus ereptus conualuerit, impoſitum ſibi à Sacerdote pœnitentiæ modum diligenter obſeruet.* Quæ verba non poſſunt benè intelligi de pœnitentia, quæ poſtea imponatur, cùm iam non liceat Sacerdoti loqui de peccatis illis cum pœnitente. Addunt etiam aliqui, debere imponi aliquam pœnitentiam præſentem, ſaltem paruam, quam etiam in illo articulo poteſt explere. Denique, ſi infirmus poteſt ſatisfacere per eleemoſynas; hæ ſunt illi iniungendæ in pœnitentiam.

48. Secundus caſus eſt, quando Confeſſarius ex confeſſione, & aliis circumſtantiis intelligit, pœnitentem integrè ſatisfeciſſe pro pœna debita: & licèt rarò, vel numquam poſſit hoc conſtare; addit tamen Petrus de Soto *lect.vlt. de ſatisfact.* ſufficere, quòd probabiliter videatur ſatisfeciſſe: Tertius caſus huic ſimilis eſt, quem alij addunt quando abſque ſatisfactione inſtat perfectæ remiſſionis remedium: v.g. ſi inſtet martyrium ſubeundum: quod alij extendunt ad Indulgentiam plenam lucrandam, ſaltem quæ ſit moraliter certa. Quartus caſus eſt, quando pœnitens ob ſuam fragilitatem nullam credatur accepturus pœnitentiam: aliquando enim oportebit condeſcendere eius imbecillitati ad vitanda grauiora mala, numquam tamen continget, quòd aliquam, leuem ſaltem, pœnitentiam non ſit accepturus.

49. *An ex leuitate poſſit nõ eſſe obligatio hæc grauis.*

Extra hos caſus dicunt aliqui, ſemper teneri ſub culpa graui Confeſſarium ad imponendam pœnitentiam, ne relinquat Sacramentum mutilum, & imperfectum abſque hac eius parte; quod videtur ſupponi in Tridentino *ſeſſ.14.c.8.* Ita indicare videtur Suarez *diſp.38.ſect.3. in principio*, & clariùs Reginaldus *in praxi, tom.1. lib.7. num.12.* Sed verius exiſtimo, licèt hæc obligatio ſit ex genere ſuo grauis; poſſet tamen aliquando ex paruitate materiæ peccari ſolùm venialiter contra ipſam: vt, ſi pœnitentia leuis deberet imponi ob peccata aliqua venialia, vel ſæpe iã confeſſa: tunc enim non credo, Sacerdotẽ peccare mortaliter, ſi ſecluſo contemptu, non imponat vllã pœnitentiã. Hanc ſententiam indicat Henriquez *lib.5.de Sacr.c.20.n.6.* dum ait: *Extra hos caſus ſub mortali tenetur Confeſſarius in re graui iniungere aliquã pœnitentiam de præcepto:* nam illa particula, *in re graui*, excludit ſimilẽ obligationem, quando res eſt leuis. Clariùs eã tenet Petrus de Ochagauia *de Sacram.tract. vlt. de Sacram. pœnit. q.8.n.7.* Henriq.

50. Probatur primò, retorquendo argumentum: quia, ſi obligatio hæc grauis eſſet, propter integritatem Sacramenti, ſequeretur, ipſum pœnitentem teneri etiam ſub peccato mortali ad implendam pœnitentiam, etiam leuiſſimam, ſibi impoſitam, ne Sacramentum maneret imperfectum: tam enim requiritur ad integritatem Sacramenti ſatisfactio re ipſa poſita in executione, quàm præceptum, ſeu impoſitio pœnitentiæ. Conſequens autem eſt falſum, & ab omnibus negatum: ergo & Antecedens.

Secundò probatur: quia inter caſus, quibus Confeſſarius excuſatur ab imponenda pœnitentia, numerari ſolet, quando ſcrupuloſus ſæpe intra horam redit cum nouis peccatis, vt ſæpè abſoluatur: quem caſum admittit etiam Henriquez *vbi ſupra*: tunc autem etiam maneret Sacramentum imperfectum abſque illa parte integranti: ergo illa ratio non probat obligationem grauem imponendi ſemper pœnitentiam.

51. Tertiò. quia Bonifacius VIII. vt refert Gloſſa *in Extrauaganti, Antiquorum, de pœnitentiis, & remiſſionibus*, reprehendebat Confeſſarios, qui anno Iubilei imponebant alias pœnitentias: ergo non curabat, quòd Sacramento deeſſet illa pars integralis. Eodem modo, ſi infirmo moribundo imponatur pœnitentia ſolùm implenda, ſi conualuerit; non videtur Sacerdos peccare mortaliter: & tamen tunc exponitur periculo euidenti Sacramentum, ne compleatur: nam per pœnitentiam ſolùm impoſitam, & non exhibitam, non completur Sacramentum: ergo deberet ſub mortali imponere aliquam pœnitentiam præſentem propter integritatem Sacramenti.

52. Ratio denique à priori eſt: quia hæc pars ſolùm requiritur ad integritatem Sacramenti; eo modo, quo punitio requiritur ad complementum iudicij humani: hinc enim fit, quòd ſicut in iudicio humano non manet iudicium imperfectum ex defectu punitionis, quando reus non iudicatur pœna dignus, ſic neque hoc iudicium, & Sacramentum manet imperfectum ex defectu punitionis, & ſatisfactionis, quando pœnitens non iudicatur dignus pœna. Ex hoc autem rurſus ſequitur, quòd ſicut in iudicio humano nõ peccat grauiter Iudex non imponendo aliquã pœnã parui momenti, qua reus erat dignus; ſic nec in hoc Sacramento Iudex grauiter peccet non imponendo

pœnitentiam

pœnitentiam leuem, quam poſſet imponere: nam per hoc non deeſt muneri ſuo in re graui; ſed in complemento quodam leuis momenti, quod deficit Sacramento ob eius culpam.

53. *An p. ſit imponi pœn. citra ſine obligatione.* Dubitatur ſecundò, vtrùm Confeſſarius poſſit imponere pœnitentiam abſq; præcepto, & obligatione; ſed ſolum liberè, & de conſilio implendam? Prima ſententia affirmat, quam docent plures, quos refert, & ſequitur Suarez *diſp.* 38. *ſect.* 4. *n.* 2. Fagundez *lib.* 2. *de ſecundo Eccleſ. præcept. c.* 3. *n.* 51 Filliucius, & alij, quos affert, & ſequitur Diana *tom* 2. *tract.* 4. *de Sacram. reſol.* 83 Secunda ſententia dicit; non poſſe totam pœnitentiam ſic imponi; poſſe tamen partem ſub præcepto, & partem de conſilio, & vtramque eſſe ſacramentalem. Hanc ſequitur Henriquez *libr.* 5. *de Sacramentis, c.* 20. §. 6. *& c.* 21 § 5. cum aliis, quos ibi affert.

54. Tertia ſententia verior negat, poſſe a Confeſſario imponi pœnitentiam eo modo, ſed ſolùm per modum præcepti. Hanc tenet cum aliis P. Vaſq. *q.* 94. *art.* 2. *dub.* 1. *n.* 9. P. Coninch *diſp.* 10. *dub.* 8. *n.* 64. Turrianus *de pœnit. diſp.* 35. *dub.* 2. & alij. Probatur ex Trid. *illo c.* 8. poſtquam dictum eſt, debere Sacerdotem pro qualitate criminũ, & pœnitentiũ facultate ſalutares, & conuenientes ſatisfactiones iniungere ad punienda peccata. Adiungitur ratio: *Quia, ſcilicet, claues Sacerdotũ non ad ſoluendum dumtaxat; ſed & ad ligandum conceſſas, etiam antiqui Patres, & credunt, & docẽt.* (Conc. Trid.) In quibus verbis ſupponitur, poteſtatẽ iniungẽdi pœnitentiã oriri ex poteſtate clauiũ ad ligandũ, ſed pœnitẽtia impoſita per modũ conſilij non ligat pœnitẽtẽ, vt conſtat; manet enim liber, ſicut antea: ergo illa non oritur ex poteſtate iudiciaria. Ratio autẽ: quia Sacerdos imponit pœnitentiã, tanquã Iudex vt puniat pœnitentẽ: Iudex autẽ non punit, niſi per coercitiuam, qua obligat reum ad ſubeundã pœnã; imò nec dicetur propriè pœnitentia iniuncta à Sacerdote, quæ ſub obligatione non imponitur: nã, qui pollicetur præmiũ aliquid facientibus, non dicitur opus illud iniungere; nec Pontifex concedens Indulgentiã viſitantibus talẽ Eccleſiam, dicitur ligare homines ad illud opus: pœnitentia ergo in arbitrium, & libertatem pœnitentis relicta non eſt ex clauibus, nec ſacramẽtalis.

55. Obiiciunt primò, quia conceſſa Indulgẽtia, Põtifex eleuat illud opus per virtutẽ clauiũ, vt licèt ſit liberum, afferat remiſſionẽ pœnæ: ergo poterit etiã Sacerdos abſq; præcepto eleuare opera pœnitentis, vt ſint ſatisfactoria: nam conceſſio etiã Indulgentiæ eſt actus iuriſdictionis, licèt nõ ſit præceptũ obligans. Reſpondetur, conceſſionẽ Indulgentiæ procedere ex poteſtate ſola ſoluẽdi: at verò impoſitionẽ ſatisfactionis ſacramẽtalis procedere ex poteſtate ligãdi, vt docet Tridentinũ: nec enim vnquam in Eccleſia Sacerdotes agnouerunt in ſe poteſtatem relaxandi pœnas aliter, quàm imponẽdo pœnitentias, quibus, vt Iudices, punirẽt peccata; nec agnouerũt duos modos diuerſos imponẽdi pœnitentias: quare, vel negandum erit, eos vnquã obligare pœnitentem, quod dici nõ poteſt, vel fatẽdũ eſt, ſẽper ligare, quoties pœnitentiã imponũt.

Reſpondet Suarez *illo n.* 3. ligare etiã tunc Sacerdotem, quatenus, ſcilicet, neceſſitatem imponit non ſimpliciter, ſed implendi pœnitentiã ad hunc finem conſequendi remiſſionem pœnæ ex opere operato. Sed certè, ſi hoc eſt, ligare, etiam ligat Papa, dum concedit Indulgentias; etiam ligat, dum concedit priuilegia, aut diſpenſat cum Religioſis: quod tamen in nullo ſenſu concedi poteſt.

56. Secundò obiiciunt verba illa Sacerdotis, quæ poſt abſolutionẽ adiungit: *Quidquid boni feceris, & mali ſuſtinueris, ſit tibi in remiſſionẽ peccatorũ.* quibus verbis videtur eleuare omnia opera pœnitentis ad fructum ex opere operato. Reſpondeo, ſi hoc eſſet, eleuarentur etiam ad eum effectũ merita B. Virginis, & omniũ Sanctorum, & Sanctarũ, quorum ibi etiam fit mentio. Quare debemus fateri, illam eſſe meram deprecationẽ, ſicut & verba præcedentia: *Miſeratur tui, &c.* Et quidem ex ſe videtur eſſe parum credibile, quòd per illa verba generalia, omnia opera pœnitentis maneant ſacramentalia. Quam abſurditatem vt vitaret Suarez *ſect.* 6. *in fine*, aduertit, illã virtutem extendi ſolùm ad ſatisfaciendum pro peccatis in illa confeſſione confeſſis: quia de illis tantùm fertur iudiciũ, atq; adeò, poſtquam illa fuerint plenè remiſſa, ille effectus ceſſabit. Sed hæc limitatio adhuc non tollit omninò difficultatem: quia, licèt poſtea ex defectu indulgentiæ illa opera vlteriora nõ cauſent remiſſionẽ pœnæ; adhuc verè sũt pars Sacramẽti: ſicut ſi alicui, qui nullã pœnam debet, imponatur vnũ ieiuniũ, verè illud erit pars Sacramẽti pœnitẽtiæ.

57. Vnde nõ videtur probabilis doctrina aliquorũ, quos affert Diana 2. *tom. tract.* 4. *de Sacram. reſol.* 97. qui excuſant à peccato Confeſſarios, leues pœnitentias imponentes pro grauiſſimis peccatis, quando addunt in fine verba illa: *Quidquid boni feceris, &c.* Certè, ſi hæc doctrina vera eſſet, fruſtra Tridentinum grauiſſima illa verba vſurpaſſet *ſeſſ.* 14. *c* 8. ad deterrendos Confeſſarios: *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum ſpiritus, & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, ſalutares, & conuenientes ſatisfactiones iniungere, ne ſi fortè peccatis conniueant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, leuiſſima quædam opera pro grauiſſimis delictis iniungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur.* (Conc. Trid.) Certè hoc ingens periculum vno verbo addito vitatur, dicendo: *Quidquid boni feceris, &c.* Quem Sacerdotum vſum proferendi illa verba Concilium non ignorabat: non ergo videtur in praxi vllo modo admittenda illatio illa.

58. Tertiò obiiciunt: quia Prælatus aliqua præcipit, non obligans ſub culpa; ſic enim per Regulas volunt aliquando obligare ad pœnam, & non ad culpam: ergo Confeſſarius etiam poteſt imponere pœnam de conſilio, & non de præcepto. Reſpondetur, quidquid ſit de antecedenti, quod fortaſſe in rigore non eſt verum: in hoc caſu non poſſe excogitari illam diſtinctionem: quia, ſi Confeſſarius non obligat ad culpam, non obligat etiã ad pœnam: non enim imponit aliam pœnam, ſi pœnitentia non impleatur.

59. *Confeſſarius non poteſt grauem pœnitentiam imponere ſub veniali.* Hinc inferunt aliqui, licèt Prælatus fortaſſe poſſit rem grauem præcipere ſub veniali; non tamen poſſe Confeſſarium grauem pœnitentiam imponere ſub veniali: quia non obligat in perſona ſua; ſed gerens perſonam Dei, & iuxta inſtitutionem Sacramenti, cuius vim ipſe Miniſter temperare non poteſt. Quæ illatio confirmari poteſt ex Sacramento matrimonij, in quo non fierẽt proculdubio Sacramentum, ſi contrahentes vellent ſe obligare ſolum ſub veniali: nam inſtitutio Sacramenti exigit obligationem grauem, iuxta capacitatem materiæ: ſic ergo inſtitutio huius iudicij videtur exigere obligationem grauem, iuxta capacitatem materiæ, ita vt ſententia obliget reum, ſicut in iudiciis humanis, ſcilicet, iuxta grauitatem, vel leuitatem materiæ, de qua agitur.

Dubitatur

60. *An debeat imponi æqualis.* Dubitatur tertiò, vtrùm Sacerdos debeat imponere pœnitentiam æqualem? Reſpondetur per ſe loquendo, debere. Itaque, ſi Sacerdos ſciret, quantam pœnam debeat pœnitens in Purgatorio, & qualis pœnitentia in hac vita illi pœnæ æquiualeat, illam deberet, per ſe loquendo, imponere. Quia tamen impoſſibile eſt hoc ſcire, arbitrari debet prudenter: in quo arbitrio obſeruanda ſunt verba Trident *illo c.8.* proximè allata, quibus ſtatim addit: *Habeant autem præ oculis, vt ſatisfactio, quam imponunt, non ſit tantùm ad nouæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum; ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & caſtigationem.* Ex quibus verbis colligitur primò, hanc eſſe materiam obligationis grauis ex genere ſuo reſpectu Confeſſarij. Secundò, relinqui menſuram pœnitentiæ arbitrio, & prudentiæ Confeſſarij. Olim quidem erant definitæ certæ pœnitentiæ pro certis peccatis, quæ habentur *in fine Decreti*; de quibus eſt quæſtio, an fuerint ſolùm pro foro externo, an etiam pro interno. Certum eſt tamen, iam non obſeruari; ſed totum hoc relinqui prudentiæ Confeſſarij. Tertiò colligitur, in hoc iudicio attendendum etiam eſſe ad vires pœnitentis, & eius facultatem: nec enim pauperi imponendæ ſunt eleemoſynæ magnæ, nec infirmo ieiunia, & ſic de aliis. Quartò, debet eſſe ſalutaris, & conueniens, hoc eſt, primo loco attendi debet ad vtilitatem ſpiritualem pœnitentis, ne, ſcilicet, laquei ipſi iniiciantur, vt noua peccata committat. Ex hoc potiſſimùm capite excuſari poteſt hodierna praxis, qua leues pœnitentiæ imponuntur pro grauiſſimis peccatis: id enim ſæpè fit propter ſpiritualem infirmitatem pœnitentium, qui grauioribus pœnitentiis ſcandalizabuntur, & vel confeſſionem fugient, vel certè Confeſſarios ineptos adibunt, qui eos curare neſciant. Denique, in dubio inclinandum eſt in partem benigniorem, in qua eſt minus periculi, quàm in oppoſitā: monendi tamen ſunt pœnitentes de inſufficientia ſatisfactionis iniunctæ; & conſulendus eſt illis vſus Indulgentiarum, & aliquando imponendus, vt ea ratione ſuppleatur defectus propriæ ſatisfactionis.

Conc. Trid.

61. *Quæ opera poſſint imponi.* Dubitatur quartò, quæ opera poſſint imponi? Reſpondetur, opera ſatisfactionis communiter ſolere diſtingui in ieiunium, eleemoſynam, & orationem, quæ diuiſio approbatur etiam in Catechiſmo Romano. Sed intelligenda eſt per reductionem quandam latam, non ſtrictam: nam omnes afflictiones corporis reducuntur ad ieiunium; opera verò miſericordiæ ad eleemoſynam; & denique ea, quæ ſpectant ad cultum Dei, reducuntur ad orationem. Syluester *verb. Satisfactio, q.8.* notat, ex his optimam eſſe eleemoſynam, deinde orationem, & poſtea ieiunium. Soto *diſtinct 9. quæſt.2. art.5.* dicit eſſe optimum conſilium imponere pro pœnitentia eleemoſynam, in qua etiā oratio videtur contineri: quia pauperes excitantur ad orandum pro ſuo benefactore. Catechiſmus Romanus *in fine, de ſatisfact.* præcipuè dicit, imponendam orationem pro defunctis, in qua includitur eleemoſyna acceptiſſima; & illi rurſus pro pœnitente orabunt.

62. *An opera pro defunctis?* Contra hoc tamen videtur eſſe, quòd oratio, vel alia opera facta pro defunctis non proderunt pœnitenti ad ſatisfaciendum pro ſeipſo, cùm applicet ſatisfactionem ſuam defunctis, eo ipſo, quòd pro illis offert illa opera: ergo non poteſt imponi pro ſatisfactione ſacramentali aliquid faciendum pro defunctis: quod propter hoc fundamentum docent Vega *in Summa, tom 2. c 64. caſ.4.* & Ioann. Sancius *in Selectis, diſp.16. num 1.* Contrarium tamen docet Turrianus *de pœnit. diſp. 37. dub.4* & *in ſelectis, centur. 3. theologica, dub.1.* vbi oppoſitam ſententiam dicit eſſe parùm probabilem. Et quidem negari non poteſt, quòd hoc ſit magis iuxta ſenſum fidelium, & praxim Confeſſariorum, quæ non eſt facile damnanda. Poteſt autem id tribus modis fieri. Primò, præcipiendo pœnitenti, vt impetrationem illius operis applicet pro defuncto: quo caſu poteſt ſimul ſatisfacere pro ſeipſo. Secundò poteſt Confeſſarius imponere pro pœnitentia, quòd, pœnitens applicet ieiunium pro defuncto, quo caſu, licèt ieiunij ſatisfactio applicetur defuncto; ſatisfactio tamen illius voluntatis bonæ, qua pœnitens poſteà vult applicare ieiunium pro defuncto, non acquiritur defuncto; ſed ipſimet pœnitenti: nam voluntas illa non offert ſeipſam pro defuncto; ſed actus ſequentes, quos habet pro obiecto: quare poteſt Confeſſarius contentus eſſe, quòd pœnitenti acquiratur ſatiſfactio, quæ reſultat ex voluntate efficaci ieiunandi pro defuncto.

Tertiò, & magis vniuerſaliter dici poteſt, non eſſe neceſſarium, quòd ſatisfactio operis impoſiti, quam habet ex opere operantis, maneat apud ipſum pœnitentem, neque quòd id intendat Confeſſarius, aut id præcipiat. Quod poteſt probari. 63.
Primò, quia pœnitens non tenetur illud opus exequi in ſtatu gratiæ; ſed ſufficit, ſi in ſtatu peccati impleat pœnitentiam impoſitam, quo caſu per illud opus non ſatisfacit vllo modo ex opere operantis: & licèt poſtea ablato obice ponatur effectus ex opere operato illius ſatisfactionis ſacramentalis, vt *ſuprà* diximus; non tamen ponitur effectus, quem debuiſſet habere ex opere operantis: ergo Confeſſarius non obligauit ad illum effectum, nec illum intendit.

Secundò poteſt probari hoc ipſum exemplo Indulgentiæ, ad cuius conſequutionem poteſt Pontifex exigere opus aliquod factum pro defunctis, & concedere Indulgentiam ei, qui ieiunat, vel orat pro defunctis: quo caſu illud opus, quoad ſatisfactionem, ex opere operantis applicatur defuncto; retinet tamen ſatisfactionem ex opere operato pro ipſomet operante. Cur ergo Confeſſarius non poterit hoc ipſum facere? Tertiò probari poteſt exemplo martyrij, in quo Martyr poſſet applicare ſatisfactionem illius paſſionis ex opere operantis pro aliquo viuo, vel defuncto; ſicut poteſt applicare ſatisfactionem aliorum operum ſuorū: & tamen paſſio illa habebit apud Martyrem, quaſi ex opere operato, expiationem totius pœnæ propter martyrij priuilegium. Poterit ergo ſimiliter opus à Confeſſario impoſitum afferre pœnitenti effectum ſuum remiſſionis pœnæ ex opere operato, licèt ſatisfactio ex opere operantis applicetur defuncto. Vnde non apparet, cur Confeſſarius non poſſit diuidere illos duos effectus; nam, licèt imponat illam pœnam ad puniendum pœnitentem; hoc tamen re ipſa conſequitur, cùm non minùs puniatur pœnitens, quando pro defuncto ieiunat, vel dat eleemoſynam; imò magis, cùm non ſolùm ſe priuet cibo, vel pecunia; ſed etiam ſe priuet ſatisfactione ſibi correſpondente ex opere operantis. 64.

Dubitari etiam poteſt, an poſſit Confeſſarius imponere in pœnitentiam, quòd abſtineat pœnitens à Communione aliquot diebus: de quo controuerſia 65. *An abſtinere ab Eucharistia.*

trouerſia fuit annis præteritis,quibuſdam id negantibus, quòd latè defendit Ioan. Sancius *in ſelectis,diſp.33.per totam*,vbi multa congerit; quibuſdam verò affirmantibus, quos defendit Pater Ferdinandus de Salazar *tract. de frequent. Communionis,c.*14.§.1.Ex iis autem,quæ diximus *diſp.* 17.*de Euchariſt.* facilè reſpondere poſſumus: oſtendimus enim, frequentem vſum Communionis non eſſe rem ita determinatè bonam, vt non poſſit aliquando,& in aliquibus circumſtantiis melius eſſe abſtinere,quàm accedere, etiamſi non ſit conſcientia peccati mortalis Quod auctoritate,ratione, & exemplis latè probauimus.Cùm ergo Confeſſarius poſſit præcipere opera honeſta,& virtutum,,in pœnitentiam; non videtur dubium in genere, & de poſſibili loquendo, quòd poſſit aliquando præcipere pœnitenti, vt abſtineat à Communione tali die: quando, ſcilicet, conſtat,melius eſſe tunc abſtinere, quàm accedere; quod ex ſtatu pœnitentis, & defectu reuerentiæ,& diſpoſitionis colligi prudenter poteſt Dum tamen illa omiſſio Communionis non ſit occaſio aliis indicandi, quòd à Confeſſario fuerit in pœnitentiam impoſita, ne fortè hac via cogeretur pœnitens ſuam confeſſionem manifeſtare.Regulariter tamen non expedit talem pœnitentiam imponere, licèt in caſu rariſſimo negandum non ſit,quòd poſſit vtiliter imponi.

66. *An ſumere Euchariſtiã*

Magis autem diſplicet, quod prædictus Sancius *diſp.*30. notat,quòd ſumptio Euchariſtiæ,licèt poſſit in pœnitentiam imponi, quia eſt actus virtutis religionis; non tamen tenetur illam acceptare pœnitens: quia non poteſt obligari ad acceptandum opus, quod adimplendum ſit in ſtatu gratiæ. Quod quidem ſi prædictus Auctor generaliter doceret, quòd pœnitens non teneatur ad accipiendam talem pœnitentiam, ſed poſſit ad alium Confeſſarium recurrere, relicta confeſſione imperfecta; non ita diſpliceret: de hoc enim poſtea videbimus. Quòd autem dicat, id prouenire ratione talis operis, quod cùm exigat ſtatum gratiæ ad ſui exequutionem, videatur excedere Confeſſarij poteſtatem: hoc,inquam,omninò diſplicet: certum enim eſt, Eccleſiam poſſe præcipere Sacerdoti, vt aliquibus diebus celebret, aut audiat confeſſiones, vt miniſtret aliqua Sacramenta, quæ omnia fieri debent in ſtatu gratiæ: quantò magis poterit Confeſſarius hæc præcipere, qui poteſt etiam actus internos in ſatisfactionem imponere, eò quòd eius poteſtas non arctetur ad limites fori externi? Adde, nihil magis commune eſſe, quàm imponere pro pœnitentia frequentiam Confeſſionis menſtruæ, v.g.cùm tamen certum ſit, non poſſe Sacramentum etiam Pœnitentiæ ſuſcipi, niſi in ſtatu gratiæ; ſaltem in vltimo inſtanti, quo completè ſuſcipitur Sacramentum: cur ergo ad Sacramentum etiam Euchariſtiæ non poterit pœnitens à Confeſſario obligari.

Denique,an poſſit pœnitentia publica aliquando imponi pro peccatis publicis, vel occultis; videatur Suarez *illa ſect.*6. & Vaſquez *q.*94.*art.*2. *dub.*2.res enim facilis eſt.

67. *An opera debita ex precepto.*

De opere interno, an poſſit imponi pro pœnitentia,diximus *ſuprà*, *diſp.*1.*ſect.*2. vbi affirmantem partem elegimus, quam ſequitur etiam Suarez *diſp.*33.*ſect.*6.*num.*2. Coninch *diſp.*10.*n.*67. & alij Recentiores. Poſſunt etiam imponi opera aliàs debita ex præcepto. Si tamen Sacerdos id non explicet, intelligitur communiter loqui de operibus ſupererogationis, vt ſi imponat ieiunium,vel auditionem Sacri; præſumitur velle ieiunium,aut Sacrum non debitum; niſi ex circumſtantiis oppoſitum poſſet præſumi: aliquando conſulendus erit Sacerdos propter dubium, vt ſi Eccleſiaſtico, qui debet omnia ſuperflua dare pauperibus, imponatur eleemoſyna, præſertim in magna quantitate. Videatur Vaſquez *in præſenti*, *quæſt.*94. *art.* 1. *dub.*6. & alij plurimi, quos congerit Diana 2. *tom.tract.* 4.*de Sacram. reſol.*84 *&* *tom.*3.*tract.*4 *miſcell. reſol.* 241. contra Nognum *in Addit.ad* 3.*part.quæſt.*15.*art.*1. *diffic.*2. *concl.* 2. An verò omittens ieiunium debitum ex præcepto Eccleſiæ, vt Confeſſarij, committat duplex peccatum in confeſſione explicandum, affirmat Coninch *diſp.*10.*num.*68.Quod tamen difficultate non caret: nam duplex præceptum non videtur addere malitiam ſpecie diuerſam, cùm vtraque ſit contra virtutem obedientiæ. Credo tamen eſſe ſpecie diuerſam in hoc caſu: quia præceptum Eccleſiæ conſtituit illud peccatum in ſpecie intemperantiæ, cùm præceptum intendat honeſtatem temperantiæ: præceptum verò Confeſſarij intendit virtutem pœnitentiæ, ſeu ſatisfactionis pro peccatis, contra quam virtutem peccat, qui non implet pœnitentiam ſibi impoſitam.

SECTIO V.

Quam obligationem habeat pœnitens acceptandi, & implendi pœnitentiam.

PRimum,& potiſſimum dubium eſt, an pœnitens teneatur ſub peccato graui ad acceptandam,& implendam pœnitentiam impoſitam Tres ſunt ſententiæ. Prima dicit, non eſſe obligationem acceptandi; eſſe tamen obligationem implendi acceptatam. Hanc tenent Scotus, Gabr. Ioann.de Medin. Nauarr. Sylueſt. quos refert Vaſquez *vbi ſuprà,dub.*1. Secunda ſententia dicit,neque eſſe obligationem ſub mortali acceptandi, nec implendi acceptatam. Ita Caiet.*tom.*1.*Opuſc. tract.*6.*q.*2.*ad* 2. 68.

Tertia ſententia vera, & certa eſt, pœnitentem obligari ad pœnitentiam acceptandam, & implendam, quæ obligatio ex genere ſuo eſt grauis. Hanc tenent Theologi communiter,maximè poſt Concilium Tridentinum: quare oppoſitam eſſe contra fidem dicit Vaſquez *num.*5. & Victoria *in Summa,num.*209.Suarez verò *diſp.*38.*ſect* 7.*num.* 2.dicit temerariam. Alij dicunt periculoſam, alij improbabilem, vt Henriquez *lib.* 5. *de Sacram. c.*10.§.2.Vnde non ſunt audiendi aliqui, qui eam ſententiam adhuc probabilem vocant, quos congerit Diana *tom.*1.*tract.*1.*miſcell. reſol.*52. *& tom.* 2.*tract.*4.*de Sacram.reſol.*51.

Probatur primò,& principaliter, ex verbis Tridentini *ſeſſ.*14 *c.*8. *ſuprà* adductis, quibus dicitur, Sacerdotem debere imponere condignam pœnitentiam,ne ſi leuem imponat,particeps fiat peccatorum pœnitentis: quam ſatisfactionem curare debet,vt ſit non ſolùm in medicinam, ſed etiam in vindictam, & caſtigationem: nam claues non ſolùm ad ſoluendum; ſed etiam ad ligandum conceſſæ ſunt. Ex quibus verbis colligitur primò, pœnitentem obligari ad pœnitentiam: ſi enim ipſe non tenetur eam acceptare, non peccaret Sacerdos, nec fieret particeps peccati pœnitentis, imponendo leuem pœnitentiam pro peccatis grauibus: faceret enim id, quod pœnitens 69.

vtens

Digitized by Google

vtens iure ſuo poſſet velle fieri. Colligitur hoc ipſum ſecundò ex ratione Tridentini: quia, ſcilicet, Sacerdos habet poteſtatem ad ligandum: ſi autem pœnitens non obligatur, Sacerdos non ligat, cùm maneat pœnitens æquè liber, ac anteà.

70. Reſpondent aliqui apud Dianam *vbi ſuprà*, poſſe quidem Sacerdotem ligare ad pœnam eo modo, quo poteſt ſoluere à culpa. Sicut ergo non poteſt ſoluere, niſi volentem ſolui; ſic nec poterit ligare, niſi volentem ligari, & acceptare pœnitentiam. Sed contrà primò: quia iam tenebitur ſaltem acceptatam implere. Contrà ſecundò: quia ex verbis Concilij probauimus, obligari ad acceptandum: alioquin enim Sacerdos imponens leuem pœnitentiam pro peccatis grauiſſimis, non fieret particeps peccatorum, cùm id faceret ex conſenſu pœnitentis non volentis ligari aliis pœnitentiis grauioribus: quem conſenſum etiam explicitum poſſet Confeſſarius habere, quoties peteret. Contrà tertiò: quia, licèt exigatur conſenſus pœnitentis in Sacramentum; non tamen poteſt velle abſolui, & non velle ligari: quia poteſtas datur à Chriſto indiuiſibiliter Sacerdoti, vt ferat ſententiam: poteſt quidem pœnitens non adire hunc Sacerdotem; non tamen poteſt diuidere eius poteſtatem, & velle illum Iudicem quoad vnam partem, & non quoad aliam. Alioquin poſſet etiam velle ligari præcepto Confeſſarij ad pœnam, & non velle abſolutionem; quod verè fieri non poteſt propter inſeparabilitatem vtriuſque poteſtatis: ergo nec poterit velle eum Iudicem ad abſoluendum, & non ad ligandum. Vnde meritò Pater Vaſquez *num.* 3. dicit, magis conſequenter loquutum fuiſſe Caiet. quàm alios, dum negauit omnem obligationem, etiam acceptandi; nam, ſi eſt poteſtas ad ligandum, debet eſſe etiam poteſtas obligans reum ad acceptandum: ergo, vel nulla eſt poteſtas obligandi, prout voluit Caiet. vel debet etiam eſſe poteſtas obligandi ad acceptandum; imò, in rigore loquendo, non requiritur acceptatio pœnitentis; ſed ſolùm, quòd ſe ſubmittat Confeſſario in hoc tribunali: nam ex poteſtate iudiciaria oritur poſſe præcipere, & ligare independenter ab alia voluntate ſubditi; ſicut cæteri Iudices, eo ipſo, quòd Iudices fiunt, obligant independenter ab eo, quòd reus acceptet ſententiam, niſi vbi datur locus appellationi, quæ in præſenti dari non poteſt, cùm ſit ſupremum tribunal, & idem cum ipſo tribunali Dei.

71. Secundò probari poteſt ex Concilio Florentino in Decreto Eugenij dicente, ſatisfactionem imponendam ſecundùm arbitrium Sacerdotis: & ex Concilio Salegustodienſi *c.* 18 *in 3. tom. Conciliorum*, & ex Leone Papa *epiſt.* 89. *vel* 91. & *ex c. Omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.* vbi & confeſſio, & impletio pœnitentiæ eodem modo præcipitur: & *ex cap. Ab infirmis* 26. *q.* 7. vbi dicitur, quòd infirmus, ſi conualuerit, impleat diligenter pœnitentiam ſibi impoſitam; & ex Cypr. *ſermone de lapſis*, vbi durè arguit eos, qui propter grauia peccata leues pœnitentias exigebant. Alia teſtimonia ex Patribus congerunt Dominic. Soto *diſt.* 20. *quæſt.* 2. *art.* 2. Roffenſis *art.* 7. *contra Lutherum*, & Bellarm. *lib.* 4. *de pœnit. c.* 5.

72. Tertiò probatur ratione ex *ſuprà* dictis: quia Sacerdos debet imponere pœnitentiam, ne maneat iudicium hoc incompletum, & imperfectum, vt diximus: ergo & pœnitens tenebitur acceptare, & exequi ſententiam: tam enim requiritur ad integritatem iudicij exequutio ſententiæ, quàm eius prolatio, vt conſtat. Deinde, de ratione iudicij eſt, vt reus teneatur obedire Iudici, & Iudex poſſit cogere, & coërcere reum ad parendum, & ſubeundam pœnam, ergo, ſi Sacerdos conſtitutus eſt Iudex in hoc Sacramento à Chriſto, oportet ipſum habere vim coactiuam, qua poſſit obligare pœnitentem ad ſubeundam pœnam impoſitam.

Hinc ſolui poſſunt facilè argumenta contrariæ ſententiæ. Primò arguunt: quia homo poteſt licitè non ſatisfacere in hac vita pro pœna temporali; ſed relinquere totam illam luendam in Purgatorio: ergo poteſt relinquere ſatisfactionem ſacramentalem, quæ ordinatur ad extinguendum illud debitum. Reſpondetur, licèt id ex natura rei liceret; non tamen ſuppoſita inſtitutione huius iudicij, in quo, & ad eius complementum, & ad poteſtatem Iudicis ſpectat, quòd reus exequatur pœnam impoſitam. 73.

Arguunt ſecundò: quia ſequeretur, hominem teneri ad acceptandam ſatisfactionem æqualem, & ſufficientem pro extinguendo toto debito, quod tamen eſſet duriſſimum. Reſpondetur, negando ſequelam: quia, ſuppoſita fragilitate hominum, & conſuetudine rationabili, quæ propter illam fragilitatem iam eſt introducta; non eſſet rationabilis talis pœnitentia quare poſſet pœnitens illam, tamquam irrationabilem, & inconuenientem reiicere.

Hinc tamen oritur ſecundum dubium, an in aliquo caſu ex leuitate materiæ hæc ſit culpa ſolùm venialis. Negat Ioannes Sancius *in ſelectis, diſp.* 15. *num.* 14. Affirmant tamen communiter Theologi, v. g. quando omittitur, vel pars parua pœnitentiæ, vel tota etiam pœnitentia, quæ leuis eſt, vt ſi vnus Pſalmus, *Miſerere*, impoſitus fuit; & hoc quidem, etiamſi ob peccata grauia fuerit iniunctus. E contra verò, quando propter ſola venialia, vel mortalia priùs confeſſa, impoſita fuit pœnitentia grauis, an obliget ſolùm ſub veniali? Affirmant non pauci. Viualdus *de ſatisfact. num.* 26 Nauarrus *cap.* 21. *num.* 43. Suarez *vbi ſuprà, n.* 5. & alij. Verior tamen videtur ſententia negans, quam tenet Henriquez *lib.* 5. *de Sacram. c.* 10. *n* 3. Coninch *dicto dub.* 9 *num.* 81. Fagundez *lib* 9. *de* 2. *Eccleſ. præcept. cap.* 3. *num.* 13. Nuñus *tom.* 2. *in* 3. *part. quæſt.* 13. *art.* 2. *diffic.* 2. *concluſ.* 4 Nam grauitas obligationis non videtur deſumenda ex peccato, pro quo imponitur; ſed ex materia, quæ præcipitur: nam pœnitentia leuis impoſita pro peccato mortali non obligat ſub mortali: ſi autem materia grauis, v. g. ieiunium imponatur pro multis peccatis venialibus, non apparet, cur non obliget grauiter, cùm oriatur à poteſtate Iudicis, & res præcepta ſit grauis, & capax præcepti grauis. 74.

An ſit hæc obligatio ſẽper grauis.

Dices: Hæc tota obligatio ſuccedit peccato veniali, & eius obligationi, quæ tota erat leuis: ergo ſuccedit cum eadem leuitate. Sed contrà: quia hæc obligatio, propriè loquendo, non ſuccedit obligationi vitandi peccatum veniale, quæ erat leuis; ſed potiùs obligationi, & debito paſſiuo patiendi pœnam temporalem, quod relictum fuit ex culpa veniali: hoc autem debitum, ſeu hæc obligatio non erat ad culpam grauem, aut leuem; ſed ad pœnam. Et quidem erat obligatio grauis, hoc eſt, ad pœnam grauem: erit enim obligatio eiuſdem rationis cum illa, quæ remanet ex culpa etiam mortali iam remiſſa ad pœnam temporalem, 75.

lem, quæ obligatio commutatur in obligationem ſatisfactionis ſacramentalis;& poteſt contingere,quòd aliquis debeat maiorem pœnam temporalem propter multa venialia, quam alius propter mortalem culpam iam remiſſam: ergo, ſi ſatisfactio impoſita propter culpam mortalem obligat grauiter; eodem modo poterit obligare ſatisfactio impoſita propter multa venialia, cùm hæc etiam ſatisfactio ſuccedat obligationi ad pœnam temporalem debitam,ſicut illa.

76. Confirmatur primò: quia, ſi aliquis promitteret ieiunium ad finem hunc ſatisfaciendi pro ſuis venialibus; votum illud obligaret ſub mortali: ergo ſi ad eundem finem præcipiatur ieiunium à Confeſſario, obligabit eodem modo grauiter. Confirmatur ſecundò: quia Prælatus, ſi ad eumdem finem præciperet ſubditis ieiunium hodiernum, vt placaretur Deus offenſus noſtris peccatis venialibus, illud præceptum obligaret ſub mortali: cur ergo præceptum Confeſſarij, qui eſt Superior, & Iudex legitimus, non æquè grauiter obligabit, cùm Confeſſarius præcipit ieiunium ad eumdem finem?

Dices: Pœnitens non tenebatur ſub mortali confiteri ea peccata: quomodo ergo ex illa confeſſione oritur obligatio ſub mortali? Reſpondetur, nec etiam pœnitens tenebatur ſub veniali confiteri ea peccata: non ergo obligabitur etiam ſub veniali ad implendam pœnitentiam; quod tamen tu non concedis. Dicendum itaque eſt,poſſe benè ex actione libera oriri obligationem ad aliud, quod ex ipſa conſequitur. Quare, licèt prior ſententia propter auctoritatem illorum Doctorum ſit probabilis; ſtando tamen in ratione hæc poſterior videtur verior.

77. *An poſſit nolle abſolui pœnitens ob pœnitentiam impoſitam.* Dubitatur tertiò, quomodo intelligatur, quod dictum eſt, pœnitentem teneri ſub mortali ad acceptandam pœnitentiam; itáne, vt non poſſit abſque peccato graui relinquere confeſſionem ante abſolutionem habitam, eò quòd noluit ſubire talem pœnitentiam? Reſpondetur probabile mihi eſſe, poſſe id fieri abſque culpa mortali, quod indicat Suarez *illa ſect.* 7. *num.*4. & amplectitur Pater Coninch *vbi ſuprà,num.*80. quia non apparet,cur aliquis, poſtquam incepit confeſſionem, ex aliqua cauſa relinquere poſſit illam in aliud tempus, & nolle pro tunc perficere Sacramentum: ſicut in matrimonio poſſet coniux poſt conſenſum expreſſum ab alio coniuge, non præſtare ſuum: ſicut ergo ex alia cauſa poſſet pœnitens nolle recipere abſolutionem; ſic poſſet ob metum obligationis ſubeundæ ad talem pœnitentiam: ſaltem in hoc non apparet culpa grauis; nondum enim contraxerat obligationem abſolutam illius pœnitentiæ: nam, ſi poſt pœnitentiam impoſitam, & ante datam abſolutionem Sacerdos moreretur, proculdubio pœnitens non obligaret ad pœnitentiam impoſitam: ergo non obligat præceptum Confeſſarij ante præſtitam abſolutionem; hanc autem poteſt pœnitens nolle accipere:ergo & impedire obligationem ad pœnitentiam.

78. Dices: Pœnitens poſſet implere pœnitentiam ante abſolutionem, & illa eſſet verè ſatisfactio ſacramentalis, ergo eſſet ex præcepto Confeſſarij; nam ſatisfactio ſacramentalis debet procedere ex præcepto Sacerdotis; ergo etiam ante abſolutionem erat iam obligatio in ordine ad illam pœnitentiam: imò poſſet Confeſſarius obligare ad pœnitentiam implendam ante abſolutionem, prout aliquando factum eſt;ergo ante abſolutionem habet auctoritatem obligandi abſolutè. Reſpondetur, in iis caſibus ſatisfactionem eſſe ex præcepto Sacerdotis, non quidem ex præcepto obligante omninò determinatè,& abſolutè ad ſatisfactionem; ſed obligante in ſecundo quidem caſu ad non recipiendam abſolutionem ante impleram illam pœnitentiam, ſeu ad illam implendam priùs, quam abſolutio impendatur, (quando, nimirum; præcipitur pœnitentia implenda ante abſolutionem;) in primo autem caſu ex præcepto obligante ad illam pœnitentiam implendam indeterminatè ante,vel poſt abſolutionem, ſi abſolutionem velit accipere; quod ſufficit, vt impleta etiam ante abſolutionem ſit ex præcepto Sacerdotis,& ſacramentalis:ſi enim poſtea nolit abſolutionem recipere, iam eo ipſo deſinit eſſe ſubditus illius Iudicis, & per conſequens ceſſat eius præceptum.

Dubitatur quartò, vtrum pœnitens debeat per ſe ipſum pœnitentiam implere; an verò poſſit per alium? Duplicem ſenſum habere poteſt hoc dubium. Primus eſt,an propria auctoritate poſſit pœnitens ſubſtituere ſibi alium, qui faciat, quod ipſe iuſſus fuit facere, v. g ieiunet, peregrinetur,&c. Secundus eſt, an ſaltem à Sacerdote poſſit ita imponi pœnitentia, vt per alium poſſit impleri. 79. *An poſſit implere per alios.*

In primo ſenſu multi affirmant fieri poſſe, ſaltem quando ſubeſt rationabilis cauſa, vt impotentiæ, vel melioris occupationis: vel, quòd ille alius propter minorem deuotionem meliùs exequetur illud opus; atque ita erit pœnitenti magis fructuoſa illa ſatisfactio per alium. Ita Palud. *diſt.* 20. *quæſt.* 3. Antonin. 3 *part. tract.* 14. *cap.* 20. §. 1. Syluest. *verbo, Satisfactio, quæſt.* 3. Altiſiodor. *lib.* 4. *tract.* 6. *quæſt.* 3. Vnde immeritò Suarez *in præſenti, diſp.* 38. *ſect* 9. ſupponit tanquam certum apud omnes Theologos non poſſe id fieri, quando determinatè ipſi pœnitenti imponitur ſatisfactio ab ipſo implenda.

Verior tamen ſententia negat id fieri poſſe, quam multis relatis tenet Suarez ibi: ſed verè multi ex illis Auctoribus hanc partem non ita vniuerſaliter amplectuntur. Probari autem poteſt primò ex Concilio Florentino, & ex Tridentino *ſeſſ.* 14. *c.* 3. *& can.* 4 vbi definitur partes materiæ in hoc Sacramento eſſe ipſius pœnitentis actus; nempe, contritionem, confeſſionem, & ſatisfactionem: ergo ſatisfactio, quæ eſt pars huius Sacramenti, debet eſſe actus ipſius pœnitentis,non alterius; ſicut nec contritio, aut confeſſio alterius poteſt eſſe materia in hoc Sacramento. 80.

Secundò probatur: quia in aliis præceptis non poteſt vnus pro alio implere præceptum, v. g in audienda Miſſa, in ieiunio, in recitando Officio, & ſimilibus: ergo, nec in hoc præcepto Confeſſarij,cùm ſit ſimile, imò habeat maiores cauſas ad exigendam actionem perſonalem, cùm imponatur pœnitentia ad curationem huius perſonæ, & ad punitionem delinquentis, vt conſtat ex Tridentino *illo cap* 8.

Tertiò, ſi ieiunium alterius eſſet pars mei Sacramenti, videtur ſequi, quòd, licèt ipſe ſit in peccato mortali, acquireret mihi fructum ex opere operato: ad hoc enim ſolùm requiritur ſtatus gratiæ in eo, qui recipit fructum Sacramenti, non in alio; vt conſtat in eo, qui contrahit matrimonium per procuratorem exiſtentem in peccato; 81.

cato;

cato; nam coniux adhuc recipit gratiam per illam actionem. Conſequens autem videtur abſurdum, quòd ieiunium hominis peccatoris ſit ſatisfactorium tunc ex opere operato pro me. Alias rationes adducemus ad probandam concluſionem puncti ſequentis, quæ hanc etiam à fortiori probabunt.

82. In ſecundo ergo ſenſu, quando Sacerdos id permittit, vel diſiunctiuè imponit ieiunium, vel aliud opus, implendum à pœnitente, vel ab alio; multi dicunt, poſſe id fieri, illúdque opus eſſe partem Sacramenti, & conferre fructum pœnitenti ex opere operato. Hos refert, & ſequitur Suarez *vbi ſuprà*.

An ex licentia Confeſſarij.

Verior tamen videtur contraria ſententia, loquendo de iis operibus, quæ ſunt illius ſolùm, quia ea exercet, vt ieiunium, auditio Sacri, preces, &c. nam eleemoſyna, quam ſeruus dat ex imperio domini, proculdubio poteſt eſſe ſatisfactio ſacramentalis domini Hanc tenet Vaſquez *q. 94. art. 2. dub. 1 num.* 10. Coninch *diſp.* 10 *n. 66. & num.* 82. Probatur primò ex verbis Tridentini *ſuprà* adductis, quibus exigitur pro ſatisfactione actus pœnitentis: ergo ieiunium alienum non poteſt eſſe pars mei Sacramenti, cùm non ſit actus meus. Dices, illum eſſe actum meum, quatenus fit ex motione, vel petitione mea. Sed contrà: quia tunc motio, ſeu petitio mea erit ſatisfactio ſacramentalis; non verò effectus ieiunij conſequutus: nam in illo ieiunio poſſumus conſiderare duplicem moralitatem; vnam, quam habet à voluntate mea, à qua aliquo modo procedit; alteram, quam habet à voluntate ipſius ieiunantis. Et quidem, ſi prima moralitas conſideretur; fatemur illud opus eſſe meum, ſicut ieiunium equi, vel canis mei à me procuratum eſſet actus meus ob eamdem rationem: quare, ſicut ieiunium mei canis poſſet mihi præcipi, & imponi, (ſi procurare illud eſſet opus bonum; (ſic poſſet imponi mihi ieiunium Petri. At verò conſiderando moralitatem, quam habet à voluntate ipſius Petri; non poteſt dici actus meus, ſed ſolùm Petri: quare, vt ſic, non poteſt habere valorem ex opere operato ſacramentalem ad tollendum meum reatum.

83. Confirmatur: quia, quatenus fit à Petro, non fit ex præcepto Confeſſarij, cùm Confeſſarius ſoli pœnitenti poſſit præcipere: ergo, vt ſic, non poteſt eſſe ſatisfactio ſacramentalis, quæ, prout talis, debet eſſe ex Confeſſarij præcepto, vt *ſuprà* dictum eſt. Fateor, poſſe Confeſſarium mihi imponere, quòd procurem ieiunium Petri pro me, ita vt ipſo Petro reuera non ieiunante pro me, ego non maneam liber; ſed debeam procurare ieiunium Pauli pro me: quo caſu per ipſam actionem Petri ieiunantis pro me, ego manerem liber à procurando ieiunio Pauli. Cæterùm, nec tunc etiam ieiunium Petri prodeſſet mihi ex opere operato ſacramentaliter; ſed ſola mea actio procurandi illud ieiunium, quæ non minorem fructum afferret mihi, etiam non ſequuto ieiunio: quomodo autem Confeſſarius intendat vtilitatem illius ieiunij pro mea ſatisfactione, dicam ſtatim, explicando, quomodo poſſit imponi pro pœnitentia, lucrari aliquam Indulgentiam.

84. Primò ergo argui poteſt contra nos ex hoc exemplo Indulgentiæ: nam Sacerdos poteſt imponere pro pœnitentia, vt pœnitens lucretur aliquam Indulgentiam, per quam applicantur ſatisfactiones Chriſti, & Sanctorum; & per quam non punitur pœnitens: ergo eodem modo poterit imponere ieiunium alienum, licèt per illud non puniatur pœnitens. Reſpondetur, poſſe quidem eodem modo imponi ieiunium alienum, ſicut Indulgentiam, in neutro autem caſu eleuatur virtute clauium ad maiorem valorem ieiunium, vel Indulgentia; ſed ſola actio pœnitentis, qua procurat ieiunium, vel Indulgentiam. Dices: ergo, etiamſi non ſequatur ieiunium alienum, vel Indulgentia, ſatisfaciet pœnitens non minùs, quàm ſi ſequeretur. Reſpondetur, diſtinguendo de ſatisfactione: nam, ſi ſenſus ſit, non minorem fructum ſatisfactionis ex opere operato prouenientis ex virtute Sacramenti ipſum habiturum; verum eſt: ſi verò ſenſus ſit, ipſum ſatisfacere præcepto Confeſſarij, ita vt ad nihil ampliùs teneatur; poteſt eſſe falſum: quia Sacerdos potuit dupliciter imponere illam pœnitentiam; ſcilicet, vel ſolùm imperando procurationem ieiunij, vel Indulgentiæ, ſiue ſe queretur, ſiue non ſequeretur effectus; & tunc per meram procurationem ſatisfecit pœnitens, nec ad aliud tenetur: vel potuit præcipere procurationem efficacem, ita vt ſi fortè non lucretur hanc Indulgentiam, procuret lucrari aliam: aut, ſi Petrus nolit ieiunare, procuret ieiunium alterius; & tunc non ſequuto effectu, non liberatur ab obligatione procurandi iuxta præceptum Confeſſarij. Poteſt autem prudenter Confeſſarius iniungere aliquando tales pœnitentias, licèt ieiunium alienum, vel Indulgentia non eleuentur virtute clauium, nec ſint ſatisfactio ſacramentalis: quia, nimirùm, iudicat, pœnitentem indigere magna ſatisfactione, & aliunde propter eius fragilitatem, vel alia impedimenta non poſſe ipſi iniungi immediatè totum illud, quare imponit illi aliquam partem, & rurſus imponit ei, quòd procuret iuuari ſatisfactione aliena, vel remediis Indulgentiarum, aut Miſſarũ, ad ſupplendum, quod deeſt: quo caſu eleuatur ſaltem illa actio procurandi, & ſimul prouidetur indigentiæ pœnitentis per illa remedia extrinſeca, licèt illa non ſint ſatisfactiones ſacramentales.

Secundò arguitur *ex illo cap. Ab infirmis 26. queſt* 7 vbi dicitur, non eſſe imponendam pœnitentiam infirmo morti proximo; ſed ſubleuandum ipſius pondus orationibus, & ieiuniis amicorum: ergo illa ieiunia pertinebunt ad illud Sacramentum ex impoſitione, & applicatione Sacerdotis. Reſpondetur, imò ibi inſinuatur oppoſitum: dicitur enim, quòd ſi infirmus conualuerit, pœnitentiæ modum à Sacerdote impoſitum obſeruet, quæ obligatio in ipſa etiam infirmitate illi eſt declaranda, & intimanda: ergo ſupponitur ſatisfactiones amicorum non fuiſſe ſacramentales; ſed ad hunc finem poſtulatas, vt ſubleuaretur infirmus à debiti pœna, quo grauatur, & cui per ſe ſatisfacere non poteſt; nec ad eum finem poteſt remedio ſacramentalis ſatisfactionis adiuuari. 85.

Tertiò obiici ſolet Sanctus Thomas *in 4. diſt. 20. quæſt 1. art. 2. quæſtiunc.* 3. vbi docet, prodeſſe ſatisfactionem per alium factam. Reſpondetur, ibi Sanctum Thomam non dicere, quòd proſit ex opere operato, & ſacramentaliter; ſed quòd proſit ad ſubleuandum debitum, quod nos non negamus.

Hinc infero primò, multò minùs poſſe pœnitentem per ratihabitionem, aut conſenſum præſumptum Confeſſarij committere alteri pœnitentiam ſibi impoſitam; prout aliqui volunt. 86.

An per ratihabitionem, vel conſenſũ præſumptum

Sed

fuerit pœna, vel etiam quò magis laudabiliter accipiatur; eò magis aptum erit opus ad ſatisfaciendum, cùm creſcat, ex aliquo ſaltem capite, motiuum aptum ad placandum Iudicem, & impediendam punitionem.

§. 3. *Non requiri intentionem ſatisfaciendi.*

43. VOlunt aliqui, ſatisfactionem debere procedere ex intentione ſatisfaciendi. Ita indicat Henricus *quodlib.* 4. *quæſt.* 18. Alij apud Suarez *ſect.* 3. *num.* 5. dicunt, abſque ea intentione, licet ex parte operantis non ſit, quod requiritur, Deum ex ſua benignitate remittere aliquam pœnam. Ratio verò huius requiſiti eſt: quia abſque ea intentione non datur actus iuſtitiæ vindicatiuæ, nec ſolutio debiti: ſicut, ſi debeas decem Petro, & abſque animo ſoluendi totidem ei dones, non ſoluis debitum, licèt Petrus ex ſua benignitate poſſit illud remittere.

Contraria ſententia vera, & communis eſt, quam tenet Suarez *illo num.* 5. Ratio autem deſumitur ex merito, in quo non requiritur intentio præmij ad merendum illud; imò quò magis liberaliter, & abſque intuitu lucri aliquis Deum diligit, eo magis præmium meretur: quia valor meriti fundatur in æquitate, quæ exigit, vt qui benè operatur, laudetur, & præmietur. Sic ergo ſatisfactionis valor non fundatur in contractu, vel intentione ſoluendi; ſed in æquitate, quæ exigit, vt qui propter Deum, vel propter iuſtitiam, laudabiliter iam, & voluntariè paſſus eſt, non iterum affligatur, & puniatur. Vnde, ſi miles propter Regem ſe mortis periculo expoſuit, vt Regem à periculo eriperet, & in captiuitatem venit, non cogetur poſteà in patriam reuerſus vincula, & pœnam pati propter delictum anteà commiſſum, etiamſi egregia illa facinora ſatisfaciendi cauſa non fecerit, ſed Principis amore.

SECTIO IV.

Vtrùm actus, ſeu paſſio externa, addat ſatisfactionem ſupra actum internum.

44. QVæſtio ſimilis tractari ſolet *in materia de merito*, an, qui dat eleemoſynam, mereatur plùs, quam qui illam efficaciter vult dare, & propter defectum pecuniæ eam non dat, ſi voluntas interior vtriuſque ſit æqualis, & æquè bona. Sic nunc quærimus, an qui ieiunat, magis ſatisfaciat, quam qui vult ieiunare, & non poteſt, ſi actus interni ſint æquales in vtroque. Ratio autem dubitandi oritur ex illo exemplo meriti, in quo communis, & verior ſententia negat, opus externum addere meritum, aut demeritum ſupra actum internum: quare idem dicendum videtur de ſatisfactione, cùm Deus in vtroque caſu cor intueatur, & affectum, & in vtroque voluntas debeat coram Deo pro facto reputari.

45 Cæterùm, quidquid ſit de merito, loquendo tamen de ſatisfactione, verius exiſtimo, eam augeri etiam per opus, aut paſſionem externam; atque ideò plus extingui ex reatu pœnæ ieiunanti, quàm volenti ieiunare, ſi quoad actum internum ſint pares. Hanc docet etiam Suarez *in præſenti, ſect.* 5. Coninch *in præſenti, diſp.* 10. *dub.* 4. *n.* 16. & alij communiter. Ratio autem ſumitur ex *ſupra* dictis: fundatur enim æquitas ſatisfactionis in hoc, quòd æquum ſit, non puniri iterum eum, qui iam ſeipſum voluntariè caſtigauit: caſtigatio autem voluntaria includit & voluntatem, & caſtigationem ipſam: quare plùs ſe caſtigauit, qui ieiunauit, quàm qui voluit ieiunare: hic enim, licèt voluerit æquè ſe caſtigare, re tamen ipſâ non ſe æquè caſtigauit: ergo non eſt æquale fundamentum æquitatis, vt non iterum caſtigetur: nam plùs mali patitur, qui ieiunat, aut verbera ſuſtinet, quã qui voluntatem ſolam habuit. Rationem autem diſcriminis à merito deſignabimus *inferius* contra aliquos, qui hoc exemplo ſatisfactionis probare contendunt, idem dicendum eſſe de merito.

Priùs tamen examinare oportet aliud dubium circa hanc concluſionem; nempe, an ita augeatur ſatisfactio per opus externum, vt ad hoc non ſit neceſſe, quòd perſeueret phyſicè voluntas interna; ſed ſolùm, quòd opus externum ex voluntate bona præcedenti procedat. In quo puncto Pater Suarez in variis locis variè, & non ſatis clarè videtur loqui. Nam *in præſenti, diſp.* 37 *ſect.* 6. *nu.* 7. videtur non requirere talem permanentiam voluntatis: ſic enim ait: *Aduertendum verò eſt, (quia diximus, actiones externas poſſe interdũ augere ſatisfactionem,) accidere poſſe, vt externa actio fiat ex vi præcedentis voluntatis, licèt actus interior non duret: & tunc poteſt durare ſatisfactio, licèt non duret actuale meritum: neceſſarium tamen eſt, vt talis ſatisfactio procedat aliquo modo ex voluntate meritoria, & ſic intelligenda eſt hæc concluſio. Exemplum facile eſſe poteſt in eleemoſyna, quæ fit per famulum, vel legatum.* Idem extendit ad flagella aliunde prouenientia, & patienter tolerata, de quibus poterat eſſe maior difficultas, *ſect.* 7. *n.* 13. vbi quærit, an ad fructum illius paſſionis requiratur, quòd duret actu voluntas illam patienter acceptans, & tandem reſpondet: *Videtur tamen veriſimile non eſſe neceſſariũ, vt interior actus continenter duret phyſicè; ſed ſatis eſſe, vt moraliter durare cenſeatur: iudicabitur verò durare moraliter, quando & actus cecidit in totam illam paſſionem, quam homo humano modo ſentit, & patitur, quamque ex vi illius actus patienter ſuſtinet, nec repugnat, aut obmurmurat: denique, quando prior voluntas non eſt per contrarium actum retractata, & eius virtus adhuc moraliter durat, vt ex dictis effectibus colligitur.*

46. *An ſufficiat voluntas præterita*

P. Suar.

Idem.

47. Cæterùm idem Suarez *infrà, diſputat.* 48. *ſection.* 8. *numer.* 12. 13. & 16. contrarium docere videtur, & exigere perſeuerantiam actualem voluntatis internæ. Nam *illo numer.* 12. *circa medium*, ſic ait: *At verò ſatisfactio requirit opus humanum, per quod fiat; & non ſufficit quilibet effectus reſultans, & procedens quouis modo ex præcedente voluntate. Nam, ſi aliquis, verbi gratia, ſumpſit potionem amaram voluntariè in pœnitentiam, vel mortificationem, quamuis poſteà ob eam cauſam patiatur grauiſſimos dolores; ſi circa illos nullam poſtea habeat voluntatem, nihil de nouo ſatisfaceret*, &c. Et poſt pauca: *Similiter* (inquit,) *ſi quis viuens præcipiat famulo facere eleemoſynam ex ſuis bonis; ſi poſteà, quando famulus illam elargitur, ipſe dormit vel nihil de illa cogitat; nullam nouam ſatisfactionem habebit propter externam largitionem: quia reſpectu illius iam non eſt humana actio.* Quæ verba videntur retractare id, quod *ſuperius* dixerat in

Id. Suar.

verbis *paulò antea* relatis. Vnde *numer.* 16. concludit: *Non video, quomodo eleemoſyna facta per famulum ex præcepto domini, qui tempore executionis dormit, aut nihil de ea re cogitat, quomodo, inquam, aliquem fructum ſatisfactionis, vel remiſſionis pœnæ illi de nouo conferat.*

48. Quidquid tamen de huius Auctoris mente ſit, ego exiſtimo, non requiri permanentiam voluntatis ad augmentum nouum ſatisfactionis, quandiu homo ex voluntate laudabili præcedenti patitur de nouo. Quod quidem poſſumus primò probare ex dictis: quia, quando adeſt præſens illa voluntas, paſſio externa addit nouam ſatisfactionem ſupra eam, quam attulit voluntas interna, vt Suarez, & alij admittunt: ergo etiam tempore ſequenti paſſio externa durans augebit ſatisfactionem, licèt iam non adſit voluntas interna. Probatur conſequentia: quia actus externus, prout condiſtinctus ab interno, non addit nouam libertatem, ſed procedit neceſſariò; & tamen addit ſatisfactionem, quia eſt effectus voluntatis liberæ: ergo ſimiliter tempore ſequenti ob eamdem rationem addet nouam ſatisfactionem: quòd enim ſit effectus voluntatis liberæ præſentis, vel præteritæ, quid refert?

49. Confirmatur: quia ferè numquam caſtigatio externa procedit à voluntate præſenti, prout præſenti nunc; ſed prout præceſſit ante: nam voluntas applicat manum, v. g. ad flagellationem, quæ manus eleuata, & flagellum vibratum, accepto impetu, percutit independenter in ipſo ictu à voluntate præſenti; ſed dependenter à voluntate præterita, à qua accepit illum impetum: & tamen homo non ſatisfacit non ſolùm per eleuationem brachij, & flagellum vibratum; ſed per dolorem, eiuſque ſenſum, qui poſteà conſequitur: alioquin, ſi carnem non percuteret, ſed pauimentum ex errore, non minùs ſatisfaceret: ergo ſatisfactio non deſumitur neceſſariò à voluntate præſente, ſed poteſt ſufficienter prouenire à voluntate præterita.

50. Secundò probatur à priori: quia per illam paſſionem tempore ſequenti conſequutam homo denominatur ſe voluntariè caſtigans, & illa eſt caſtigatio humana: nam actus dicitur humanus, qui, vt procedit ab homine, procedit ab illo operante cum aduertentia, & ratione: hæc autem caſtigatio, prout procedit ab homine, procedit ab illo cum aduertentia, & ratione, licet ipſius paſſionis tempore non ſit fortaſſe talis aduertentia; procedit enim ab homine, prout priùs operans cum aduertentia applicuit cauſas, ex quibus nunc conſequatur paſſio: ergo eſt verè caſtigatio humana.

Hæc autem argumenta probant ſimiliter, augeri ſatisfactionem per dolorem, aut paſſionem cauſatam tempore, quo homo iam dormit, ex voluntate libera, & honeſta præcedenti: vt, ſi quis velit dormire cum cilicio, aut veſtitus, etiam dum dormit, & patitur illud incommodum, vel dolorem, ſatisfacit: quia tunc etiam illa paſſio eſt voluntaria à voluntate præcedenti; quod ſufficit, vt homo dicatur, ſe voluntariè, & laudabiliter caſtigaſſe: Sic enim, qui venenum tribuit Petro, licèt dormiat, quando Petrus illud bibit, adhuc dicetur verè homicida, & illa occiſio erit actio humana: ergo, ſi dediſſet aliquid doloris cauſatiuum eodem modo, fuiſſet etiam vexatio, & actio humana: ergo, ſi teipſum eodem modo affligas, licet dormias tempore, quo pateris dolorem, & cruciaris cum ſenſu cruciatus; verum erit, quod te cruciaſti, & te caſtigaſti humano modo, cum nulla poſſit aſſignari differentia

51. Confirmatur: quia, ſi alicui à Confeſſario imponatur, quod vna nocte humi cubet; ſi ipſe ita dormiens, ſtatim ab aliis ſuper lectulo molli collocetur, verè non ſatisfecit præcepto Confeſſarij; ſed debet adhuc alia nocte humi cubare: ergo poterat etiam dormiens ſatisfacere: alioquin illa ſecunda cubatio humi ad nihil proderit ex opere operato: non poteſt enim eleuari ad ſatisfaciendum ex opere operato id, quod ex ſe non eſt aptum ad ſatisfaciendum ex opere operantis: ſi autem non poteſt operari ex opere operato, non tenetur id ponere pœnitens ex præcepto Confeſſarij, qui ſolùm poteſt præcipere id, quod eſt vtile ad ſatisfaciendum.

52. Dices: Qui dormiens profert verba conſecrationis, non conſecrat; nec illa eſt conſecratio humana, licèt ante ſomnum voluerit proferre in ſomno verba illa: ergo nec erit caſtigatio humana, quæ fit in ſomno propter voluntatem præcedentem in vigilia. Reſpondetur negando conſequentiam. Primò, quia actio illa poſita tempore vigiliæ, non fuit loquutio; ſed applicatio remota cauſarum ad loquendum: quare, licet illa fuerit actio humana; non tamen fuit loquutio humana: at verò actio, qua collocauit ſe in terra ad dormiendum, fuit actio caſtigatiua; & cùm illa fuerit humana, datur caſtigatio humana ſequuto effectu. Secundò, quia loquutio humana eſt prolatio verborum ad ſignificandam actualem mentem humanam loquentis: at verba prolata in ſomno non ſignificant mentem actualem humanam loquentis: ergo non eſt loquutio humana: idcircò enim, qui præuidet ſe in ebrietate iuraturum, non committit peccatum periurij ſe inebriando; quia verba in ebrietate prolata non ſunt periurium formaliter, cùm formaliter non ſignificent. Vide, quæ de hoc latè dixi *diſp.* 8. *de Sacramentis in genere, ſect.* 6. Fateor itaque, paſſionem tempore ſomni non eſſe humanam; ſed terminum, ſeu effectum actionis humanæ præcedentis: dico tamen, non ſolùm ſatisfieri per actionem humanam, ſed etiam per effectum illius: quia ex actione humana præterita, & hoc effectu non humano poſteà conſequuto conflatur caſtigatio humana.

Dices iterum: Ergo, qui in hac vità vult pati poſt mortem in Purgatorio, ſatisfaciet poſteà, dum in Purgatorio patitur, ex vi prioris voluntatis, qua amplexus eſt illas pœnas, ſicut ſatisfacit tempore ſomni. Reſpondetur, negando ſequelam: quia in Purgatorio non habet iam ſtatum viatoris, qui requiritur ad merendum, & ad ſatisfaciendum: ſic etiam, ſi quis exiſtens in gratia vult ieiunare, & poſteà in peccato ieiunat, non ſatisfacit, dum actu ieiunat: quia iam tunc non eſt in ſtatu ſatisfaciendi.

53. Obiicit Suarez *dicta diſp.* 48. *ſect.* 8. *numer.* 13. quia ex hac doctrina ſequeretur, quòd poſſent fideles præcipere, vt alij pro ipſis ieiunent, vel ſe caſtigent, vel orent; & tunc opera illa facta ab aliis, vt ab inſtrumentis mandantis, etiamſi ab iis

fiant

ſiant in peccato, erunt ſatisfactoria ex opere operantis, reſpectu defuncti, qui illa præcepit. Reſpondetur facilè ex dictis, negando ſequelam: quia defunctus, vt diximus, non eſt in ſtatu ſatisfaciendi: ſed neque etiam viuens ſatisfaceret per ea opera, dum ab aliis fiunt, quibus ipſe ea præcepit: quia ſatisfacere, eſt caſtigare ſe laudabiliter, vt ſæpè dictum eſt: ille autem non ſe caſtigat, dum alij ieiunant, vel orant, cùm per hoc ipſe nihil prorſus mali, vel pœnæ patiatur. Aliud eſt, quando ipſe eſt ſibimet cauſa patiendi in ſomno: tunc enim verè ſe caſtigat, ſicut caſtigaretur ab alio, à quo cogeretur dormiens aliquid pati.

54. *Quid de præcipiente fieri eleemoſynã de ſuis pecuniis.*

Infero ex dictis primò, quid dicendum ſit, quando aliquis præcipit fieri eleemoſynam de ſuis pecuniis; an ſatisfaciat, non ſolùm cùm præcipit, ſed etiam poſtea, quando fit, concurrentibus aliis requiſitis, ſtatus gratiæ, &c. Reſpondetur enim, ſi præcipiens viuat adhuc, ſatisfacere quidem, quando etiam fit eleemoſyna: quia tunc etiam patitur damnum aliquod, ſcilicet, carentiam ſuæ pecuniæ voluntariam. Secùs verò eſſet, ſi pauper clam illam pecuniam ſurriperet: illud enim damnum non oritur ex voluntate domini: quare per illud non dicetur ſe voluntariè caſtigaſſe. Vnde immeritò Pater Suarez *dicta ſect. 8. numero decimo tertio in fine*, dixit, per accidens ſe habere in noſtra ſententia, quòd clam accipiatur, vel quòd detur à famulo, vel miniſtro præcipientis, eò quòd operatio miniſtri nihil conferat in hac ſententia ad ſatisfactionem. Imò enim plurimùm confert: quia operatio miniſtri procedit ab imperio domini, atque ideò denominat dominum dantem, & priuantem ſe illa pecunia: quod non habetur, quando alius clam illam accipit, quæ acceptio, & eius effectus nullo modo procedunt à voluntate, & imperio domini. Denique, ſi dominus poſt illud præceptum iam ſit mortuus, tunc non ſatisfacit, quando fit eleemoſyna: quia non habet ampliùs ſtatum ſatisfaciendi, vt diximus.

55. *Dormiens, vel amẽs an poſſit ſatisfacere.*

Infero ſecundò, dormientem, vel amentem, licèt non poſſit ſatisfacere per ea, quæ tunc patitur, niſi antea voluerit illam pœnam; poſſe tamen actu ſatiſpati, ſi Deus voluerit illam paſſionem pro pœna debita inferre: ad ſatiſpaſſionem enim non eſt neceſſaria voluntas influens, vel acceptans pœnam. Poteſt tamen Deus non acceptare illam pœnam; ſed inferre, aut permittere illud damnum, vt auctor naturæ, vel alia de cauſa, reſeruando ſibi ius ſuum ad exigendam tempore ſuo pœnam debitam pro peccato.

An propter doctrinæ conſequentiam neceſſe ſit hoc ipſum concedere in merito, & demerito.

56. *Iuſtus an plus gratiæ, & gloriæ mereatur per actionem internam, & externam ſimul, quàm per ſolam internam.*

EX hac noſtra doctrina inferunt aliqui, qui eã veram eſſe putant, idem dicendum eſſe propter eandem rationem in merito, & demerito; augeri illud per opus externum, ita vt qui eleemoſynam de facto dedit, plùs præmij mereatur, quàm qui voluit dare, ſi pares omnino ſint quoad voluntatem internam Ita opinatur nouiſſimè Pater Ioannes Martinez de Ripalda, noſtræ Societatis, *in ſuo erudito Opere de ente ſupernaturali, tom. 1. diſp. 68. ſect. 5.* vbi contendit hoc ſatisfactionis exemplo probare, hominem iuſtum plùs gratiæ, & gloriæ mereri de condigno per actionem internam, & externam ſimul, quàm per ſolam internam. Quia meritum eſt obſequium cedens in honorem, aut commodum Principis, aut Reipublicæ potentis illud præmio compenſare: diſtinguit enim laudabilitatem à merito, quod laudabilitas ſumatur per conuenientiam operis cum dictamine operantis: meritum verò per conuenientiam operis cum honore, & bonis alterius. Vnde ad rationem meriti opus debet apprehendi conueniens alteri ſuppoſito diſtincto ab ipſo merenti, ſcilicet, Superiori, à quo remunerandum eſt: ad laudabilitatem verò ſufficit apprehendi conueniens ipſimet operanti, qua liber eſt, legibuſque rationis ſubiectus, vt explicuerat *diſp. 15. ſect. 1. num. 1.* Actio autem exterior auget obſequium Dei, qua parte cedit meritum in honorem Dei, & commodum Reipublicæ rationalis, licèt non augeat bonitatem moralem meriti: ergo actio externa auget meritum in ratione meriti. Minorem probat: quia actio exterior conducit maximè ad excitandum in aliis laudem, & cognitionem Dei, & affectus virtutum, quæ ſunt bona externa Dei, & Reipublicæ rationalis: ergo actio exterior ſe ipſa conſtituit meritum, vt conducens in honorem Dei, & commodum Reipublicæ rationalis.

Confirmatur primò hoc ipſum exemplo ſatisfactionis, quam diximus creſcere in ratione ſatisfactionis per ipſam actionem externã. Confirmatur ſecundò ex vſu Eccleſiæ, quæ cenſuras, & pœnas imponit iis, qui non ſolùm interiùs, ſed etiam exteriùs aliqua peccata committunt: Indulgentias etiam, & priuilegia concedit pro actu externo pietatis, non pro ſolo interno deſiderio: quod etiam ſæculares Principes facere ſolent. Cur ergo Deus non potuit præmia aliqua definire pro illis, qui actum externum ſimul cum interno coniungerent? Quæ enim prudenter geruntur à Principe humano in ordine ad bonum ſuæ Reipublicæ, fieri poſſunt etiam à Deo in ordine ad bonum dignitatis, & Reipublicæ ſuæ. 57.

Hæc quidem ingenioſè ab illo Auctore excogitata ſunt; non tamen cogunt deſerere communem omnium ferè Theologorum ſententiam: & vt verum fatear, vt vnam, vel alteram difficultatem effugiat, in alias non leues doctrina illa videtur inducere. Primò enim ſupponit, laudabilitatem, & bonitatem moralem ita diſtingui à ratione meriti, vt poſſit creſcere meritum operis non creſcente bonitate, & laudabilitate: quod quidem verum eſt, ſi meritum creſcat ratione maioris gratiæ, & dignitatis, quæ ſit in ſubiecto: non tamen, ſi ſolùm creſcat propter actum externum: quia hoc incrementum eodem modo procedet in ordine ad demeritum, prout ille Auctor videtur ſupponere, vt ex eius argumentis *ſuprà* relatis conſtat, quæ deſumuntur ex pœnis eccleſiaſticis contra peccata externa. Difficile autem, & durum eſt dicere, quòd ex duobus volentibus efficaciter occidere, alter mereatur apud Deum maiorem pœnam præcisè propter actum externum, cùm ſint omninò æquales in affectu, & peccato interno, atque adeò in malitia morali, & reprehenſibilitate: nam, ſicut actus externus non facit laudabiliorem, ita nec magis reprehenſibilem. Quod quidem videtur eſſe contra mo- 58 *Laudabilitas à merito, an diſtinguatur.*

dum loquendi Scripturæ, & Patrum, qui dicunt, iuxta menſuram malitiæ, & culpæ, futuram eſſe pœnam. Nam in prædicto caſu culpa, & peccatum eſſent æqualia in vtroque, & pœna eſſet inæqualis. Cùm tamen Scriptura *Deuter.* 25. dicat: *Iuxta menſuram delicti erit & plagarum modus.* Quod in eo ſaltem ſenſu verum eſt, vt licèt citra condignum omnes puniantur; omnes tamen plùs, vel minùs aliis, prout excedunt; vel exceduntur in malitia, & iniquitate.

59. Vnde rurſus fieret, quòd maior peccator ſæpè mitiùs puniretur, quàm qui minùs peccaſſet: quia nimirum, hic ſecundus cum minori malitia poſuiſſet actum externum, qui malitiam, aut culpam non auget; ille verò primus ſine actu externo grauiora peccata commiſiſſet; atque ideò, licet magis iniquus, & reprehenſibilis eſſet, eſſet minùs punibilis. Vnde eſſet quidem dignus maiori reprehenſione, ſed minori ſupplicio; quod difficilè quidem intelligi, aut concedi poteſt.

Confirmatur: quia per illud redditur aliquis magis amabilis, vel odibilis, per quod redditur magis laudabilis, vel vituperabilis: nam idem bonum eſt obiectum amoris, & laudis; & idem malum eſt obiectum odij, & reprehenſionis: ergo, qui meliùs operatur, ſicut eſt magis laudabilis, ſic eſt magis amabilis à Deo: Deus enim magis amat eum, in quo inuenit maius motiuum amandi; quod eſt maior bonitas: quis ergo credat, quòd Deus maius præmium conferat illi, quem minùs diligit, & minus præmium ei, quem magis diligit; quia dignus maiori amore eſt? Rurſus, qui maiorem malitiam contrahit, & grauiora committit peccata, eſt magis odibilis, cùm motiuum odij ſit malitia, & culpa: ergo Deus magis eum odit, quàm eum, qui minus malitiæ contraxit: & tamen continget, quòd hic grauiùs puniatur propter actus externos; atque ideò minùs puniri eum, qui odibilior eſt Deo; grauiùs verò eum, quem Deus minùs odit: quæ omnia difficilia ſunt, & contra communem fidelium ſenſum.

60. Secundò, quia abſque ſufficienti etiam fundamento ſupponit, meritum, vt meritum, non ſumi in ordine ad id, quod conuenit ipſi operanti; ſed per conuenientiam operis cum honore, & bonis Superioris præmiantis. Sanè ego non minùs ingenuam, & alienam à proprio commodo concipio conditionem præmiantis, quàm laudantis; ſicut enim laudans non attendit, quid ſibi commodi attulerit ille, quem laudat. ſed, quid in eo ſit boni; ita, qui præmiat, non debet attendere ad ſuum intereſſe, & lucrum; ſed ad bonitatem illius, qui præmiatur. Præmia enim non ſunt inſtituta ſecundùm gubernationem rectam, vt ille, qui præmiat, honoretur; ſed, vt ille, cui præmium proponitur, bonus fiat, ſaltem remunerationis intuitu. Vnde, licèt Deus nihil lucri accepiſſet à merente, nec aliquid ab eo ſperaret; adhuc ſecundùm leges prudentis, & bonæ gubernationis deberet præmiare eum, qui laudabiliter operatur. Addo, licèt non eſſet Reſpublica humana, ſed vna ſola creatura intellectualis, illam etiam oporteret allici præmio, & deterreri ſuppliciis, vt bonum amplecteretur, & malum fugeret. Gubernator enim, vt Gubernator reſpicit bonum ipſius ſubditi: ergo propoſitio præmij, & ſupplicij, qui eſt actus Gubernatoris, vt Gubernator eſt, refertur ad bonum ipſius ſubditi, qui vt bonus in ſe fiat, alliciendus eſt præmiis, & deterrendos ſuppliciis. Si autem finis eſt bonitas ipſius operantis; hæc autem non creſcit per opus externum; non oportuit præmia, & ſupplicia pro actibus externis multiplicari.

Confirmatur primò: quia, etiamſi daremus præmium, & pœnam ordinari ad lucrum præmiantis, & bonum Reipublicæ propter exemplum; adhuc pro ſolis actibus internis deſignanda eſſent; cùm enim actus externi non ſint in noſtra poteſtate, niſi mediis internis; ſufficeret allicere hominem ad actum internum efficacem: quia, licèt rurſus proponatur præmium pro actu externo; non magis excitabitur homo, quàm ſi eſſet propoſitum pro ſolo actu interno, cùm in vtroque caſu ſolùm excitetur ad actum internum, quem ſolum ipſe poteſt ponere, & non ponere. 61.

Confirmatur ſecundò; quia actus externus occultus, quem nemo vidit, nec videre potuit, non magis mouet ad laudem Dei, vel ad exemplum, quàm actus internus efficax: cùm nemo illum ſcire poſſit, niſi ex relatione operantis, ex cuius relatione poſſet ſcire actum internum: Angeli verò, ſi non cognoſcant actum internum, ſæpè etiam non poterunt cognoſcere, an actus externus ſit bonus, cùm ipſe de ſe ſit indifferens, & eius honeſtas pendeat ex intentione recta, qua fit, quæ manebit eis occulta: ergo ipſe actus externus ſæpe parum, vel nihil proderit ad eos fines, atque ideò non eſt, cur augeat valorem meriti.

Tertiò argui poteſt contra illam ſententiam, quatenus ex Eccleſiæ vſu probare contendit, poſſe ſtatui condignè pœnam propter actum externum: nam exemplum illud Eccleſiæ multùm probaret. Primò, quia Eccleſia punit actum externum, tunc etiam, quando effectus conſequitur poſt peractam pœnitentiam a peccatore: ſi v. g. venenum dedit; & poſteà, quando remedium adhibere non poteſt, pœnitentiam agit, iuſtificatur, & ſuperabundanter ſatisfacit per annum integrum operibus pœnitentiæ, & perfectionis ſe exercens: ſi tamen poſt annum, tandem veneno operante, ille alius moriatur. Eccleſia punit tunc delictum, pœna irregularitatis; quem puniendi modum Deus non obſeruat, vt conſtat. Rurſus Eccleſia non punit omnia delicta, etiam externa, iuxta eorum dignitatem. Nam, ſi duo, v. g proiecerunt iacula in duos, quorum vnus aberrauit in ictu, alter inimicum occidit; hunc ſolum Eccleſia irregularitate punit: cùm certum ſit, ex ſe vtrumque fuiſſe æquè pœna dignum: & quidem Deus illos non diiudicabit ex fortuito illo euentu. Non debemus ergo arguere, & conſtituere diuinum iudicium ex iis, quæ Eccleſia agit. 62.

Primò, quia Eccleſia, ſicut non omnia delicta punit, ſed multa prudenter diſſimulat, & impunita relinquit, ac reſeruat in Dei iudicium; ſic etiam non omnia delicta æquè digna punit eâdem pœna. Secundò, quia, cùm Eccleſia non iudicet de merè internis, nec ea puniat, niſi quãdo per actũ externum eorum malitia manifeſtatur: meritò expectat actum externum, non quia augeat dignitatem; ſed, quia per illum culpa interna, & eius dignitas deducitur ad forum Eccleſiæ. Tertiò denique, quia Eccleſia potiſſimùm ex actu externo cognoſcere poteſt quantitatẽ, grauitatẽ, & dignitatem culpæ internæ: ideò non potuit prudenter meliorem 63.

meliorem regulam vniuerſalem aſſumere ad pœnam ſtatuendam, quàm actum externum, quia, ſi aliquis, v.g. percutiat abſque morte percuſſi, non poteſt ſcire animum fuiſſe occidendi: item, ſi quis, promiſſo pretio; beneficium eccleſiaſticum accipiat, & poſtea pretium non ſoluat, non poteſt ſcire animum fuiſſe ab initio ſimoniacum: ideò vt regulam vniuerſalem ad pœnam præſcribat, prudenter attendit ad effectum externum. Quæ omnia in Dei iudicio non procedunt, qui & omnia peccata punit, pro eorum dignitate, & omnia æquè digna æquè punit, & eorum grauitatem certò cognoſcit, non ex euentu, ſed ex intentione operantis, vt conſtat.

64. Vnde ad argumenta contrariæ ſententiæ facilè reſpondere poteſt. Ad primum enim negamus, dignitatem præmij deſumi ex commodo, aut lucro, quod re ipſa ex opere conſequitur præmianti; ſed ex animo afferendi, & ponendi illam vtilitatem, & commodum. Fateor, in ordine ad debitum gratitudinis, attendi etiam poſſe ad effectum reipſa ſequutum: nam, ſi duo me velint efficaciter ex ſe a morte liberare, vnus tamen ſolus reipſa me liberet; plùs debeo huic, cui non ſolum affectum ſed vitam ipſam debeo: ſicut debeo pecunias ei, qui mihi eas mutuò dedit; non ei, qui voluit, ſed non potuit mutuare. Hoc tamen non eſt debitum ad præmium, ſed ad gratitudinem, quatenus congruum eſt, vt cui plus debeo, plus referam. Meritum autem condignum non affert ſolum congruitatem hanc, ſed condignitatem fundatam in bonitate operis ſecundùm ſe independenter a commodo mihi conſequuto; neque hoc eſt propriè debitum gratitudinis ad ſoluendum, quod accepi, ſed debitum excitandi homines ad amorem boni, & odium vitij, ac per conſequens reſpicit æqualitatem non inter datum, & acceptum, ſed inter bonitatem operis, & præmium. Sic etiam in ordine ad puniendum formaliter non attenditur de condigno damnum mihi re ipſa illatum; ſed culpa offenſoris. Fateor, quando damnum non fuit re ipſa conſequutum, eſſe fundamentum, vt offenſus faciliùs placetur, & remittat pœnam: quia non eſt neceſſaria pœna tunc ad recompenſandum meum damnum, & ad mitigandum dolorem ex damno prouenientem. Cæterùm, ſi rigorosè agendum ſit, poſſero exigere pœnam attendendo ſolùm ad quantitatem culpæ, cum eſſentiale motiuum pœnæ ſit deterrere homines ab amore vitij, & à voluntate praua. Exemplum eſſe poteſt, ſi duæ fœminæ ſanctiſſimæ voluntate, & affectu æquè perfecto ſeſe obtuliſſent ad concipiendum Verbum Dei, & altera earum ad hoc eligeretur, & fieret Dei Mater: quod attinet ad meritum, vtraque fuiſſet æqualis; ſed tamen Filius Dei plùs deberet illi, cuius filius erat propter carnem ab ea acceptam, non quidem ex dignitate ad præmium; ſed ex debito gratitudinis, quo filius matri adſtringitur. Sic ſe habet Deus reſpectu illius, qui ex deſiderio diuinæ gloriæ prædicauit, vt multos conuerteret, quos de facto conuertit cum incremento magno gloriæ diuinæ: non enim deberet illi plùs præmij, quàm alteri, qui ex æquali affectu eodem modo prædicauit ſine auditorum fructu; ſed tamen, quia plùs emolumenti ab huius prædicatione accepit, plùs ei deberet debito gratitudinis.

65. *Differentia inter meritum, & ſatisfactionem* Ad primam confirmationem conſtat iam differentia inter meritum, & ſatisfactionem: nam ſatisfactionis condignitas deſumitur ex æquitate exigente, vt qui ſe voluntariè caſtigauit, & paſſus eſt laudabiliter pœnam, non cogatur iterum pati, & torqueri, ne afflicto afflictio ſuperaddatur; ad quod multùm facit afflictio, & pœna re ipſa poſita, & tolerata. At verò meritum, & eius condignitas fundatur in æquitate poſtulante, quod bonitas operis præmietur, vt homines alliciantur ad amorem boni. Si autem ex defectu euentus conſequuti bonitas operis minùs præmiaretur, homines minùs allicerentur à præmio propoſito ad ſtudium virtutis, timentes, quòd abſque ſua culpa poſſent conatus boni fraudari præmio ob effectum non conſequutum. Oportebat ergo eos hoc metu liberare, ſcientes, voluntatem bonam nullo præmio fraudandam ob defectum, qui non eſt in poteſtate operantis. Ad ſecundam confirmationem conſtat ex dictis, quomodo non bene arguatur ab vſu Eccleſiæ, & Principis humani ad leges præmij, & ſupplicij condigni in foro Dei, propter rationes differentiæ, quas adduximus. 66.

Vrget tamen ille Auctor aliquibus exemplis adductis ad ſuam ſententiam confirmandam. Primum eſt ex confeſſione ſacramentali, in qua, vt *ſuprà* vidimus, explicandum etiam eſt opus externum, & ſubiiciendum clauibus Eccleſiæ; nec ſufficit confiteri voluntatem internam ex ſe efficacem, in qua tota malitia conſiſtit; cuius ratio difficile redditur, niſi dicamus, actionem externam meritum, & demeritum augere. Hoc tamen exemplum retorqueri poteſt. Primò, quia præceptum confeſſionis non eſt confitendi demerita, ſed peccata: ſi ergo actus externus non auget peccatum in ratione peccati, non erit obligatio illum confitendi, licet augeat in ratione demeriti; ſufficit enim explicare peccatum; ſicut ſufficit abſolutio à peccato, vt peccato: macula enim peccati habitualis, quæ per abſolutionem aufertur, non eſt reatus pœnæ: ſed turpitudo, & fœditas peccati habitualiter perſeuerans, quæ reddit hominem turpem, & odibilem: non redditur autem odibili· ſicut neque reprehenſibilis à reatu pœnæ formaliter, ſed à malitia, vt aduerſarij fatentur: ergo ex hoc capite non eſſet obligatio confitendi actum externum, per quem homo non eſt magis peccator, nec magis maculatus, aut odibilis Deo.

Secundò retorqueri poteſt: quia, ſi ex hoc capite proueniret obligatio illa confitendi actum externum, eſſet obligatio confitendi etiam effectum conſequutum poſtea ex peccato, v.g. pollutionem conſequutam in ſomno, vel ebrietate, quando fuit præuiſa, & volita; item, homicidium in ebrietate conſequutum, & alia ſimilia: quia hæc etiam in ſententia illius Auctoris augent demeritum, vt conſtat ex illis exemplis, quæ adducit, ſcilicet, quòd Eccleſia pœnam imponit propter actum externum, quam quidem pœnam certum eſt ab Eccleſia imponi etiam propter effectum poſteà in ſomno conſequutum ex cauſa culpabiliter priùs poſita. Item, affert exemplum martyrij, in quo effectus mortis conſequutæ auget præmium: conſtat autem effectum illum conſequi poſteà, quando iam non adeſt voluntas interna. Conſequens autem falſum eſſe oſtendimus *ſuprà diſp. 16. ſect. 9* ex abſurdis, quæ ſequerentur, ſi eſſet obligatio, per ſe loquendo, confitendi effectus poſteà conſequutos ex peccato præterito. Aliunde ergo debemus omnes reddere rationem illius obligationis confitendi actum externum peccati, quam explicuimus, & reddidimus *loco citato*, ex eo, quòd actus ille externus ſit verè peccatum, quan-

do durat voluntas, à qua denominatur malus; & ideò debet explicari; quia non ſolùm eſt præceptum confitendi malitiam, ſed confitendi etiam ipſa peccata, qualis eſt actus externus prohibitus.

68. Secundum exemplum, quod prædictus Auctor adducit, eſt ex actu martyrij, in quo ipſe actus externus affert nouum præmium, nempe, aureolam; quam non conſequitur, qui efficaciter deſiderauit martyrium, ſi reipſa non moriatur. Ad hoc etiam facilè reſpondetur dupliciter. Primò, non eſſe trahendum ad conſequentiam actum martyrij: quia, iuxta communem Theologorum ſententiam, martyrium conſummatum ex peculiari priuilegio affert augmentum, vel etiã infuſionem primam gratiæ ex opere operato, ſicut Baptiſmus: quare, ſicut illa paſſio conſummata affert gratiam, & iuſtificationem ex opere operato; non mirum, quòd Deus voluerit etiam illi conferre aureolam accidentalem ex opere operato vltra dignitatem operis. Secundò reſponderi poteſt illam aureolam accidentalem non eſſe partem præmij condigni: nam totus valor meriti illius condigni refertur ad gratiam, & gloriam; ſed eſſe præmium quoddam correſpondens merito congruo; quod præmium potuit Deus velle dare, quando ponitur paſſio externa: quia, vt *ſuprà* diximus, ſaltem ex gratitudine Deus debet plus illi, qui re ipſa paſſus eſt, & cuius paſſione Deus ipſe magis eſt glorificatus: quare ex motiuo gratitudinis poteſt moueri ad volendũ tunc conferre præmiũ etiam maius eo, quod de congruo ſolùm meruerat per voluntatẽ patiendi, & moriendi: quod meritũ congruũ non ſemper Deus præmiat, vt conſtat: multa enim poſſunt haberi de cõgruo per bona opera, quæ Deus non confert.

69. Tertium exemplum, quod affert idem Auctor, eſt ex Chriſti paſſione externa re ipſa exhibita, cuius intuitiuam præuiſionem Deus expectauit ad definienda prædeſtinatis dona ſupernaturalia, vt plura Scripturæ teſtimonia ſuadent: nec ſatis erat videre deſiderium ſolùm internũ patiẽdi. Ad hoc etiam facilè reſpondetur, quidquid ſit de antecedenti, quod ſupponitur, de quo dixi *diſp.7. de Incarn. ſect.5. n.57.* quod attinet ad propoſitum, nihil obſtare: potuit enim Deus expectare mortẽ ipſam Chriſti: quia vſq; ad illam durauit meritũ actuale ipſius Chriſti, cùm vſq; ad illud vltimũ inſtans vitæ ſemper meruerit per actus internos, quibus mortem volebat, & acceptabat: quare, cùm Deus voluerit redemptionẽ noſtrã obtineri per omnia Chriſti merita, debebat expectare eorũ omnium cõſummationẽ, quæ vſq; ad mortem poſita nõ erat, etiã quoad actus internos. Adde, etiãſi merita non duraſſent vſq; ad illud vltimum inſtans, duraſſe tamen ſatisfactionẽ, quam iam *ſupra* diximus augeri per ipſam paſſionẽ externã procedentẽ ex voluntate præterita: quare potuit Deus velle, quòd redemptio noſtra, & ſatisfactio quoad ſufficientiam pro noſtris peccatis, & pœnis, correſpõderet toti ſatisfactioni Chriſti cõpletæ, & conſummatæ. Ex his ergo, & ſimilibus exemplis, non habetur, quòd actio externa debeat augere meritum, provt condiſtinguuntur ab interna, etiam ſi id in ſatisfactione concedatur.

SECTIO V.

An, & quomodo paſſiones, & pœna ab extrinſeco, & neceſſariò prouenientes, poſſint eſſe ſatisfactoria.

70. Certum eſt, hominem iuſtum per eiuſmodi paſſiones, & flagella à Deo miſſa poſſe ſatisfacere pro debito pœnæ, ſi ea mala patienter tolerat: ſic enim definitur à Trid. *ſeſſ.14. c.9.* his verbis: *Docet præterea, tantam eſſe diuinæ munificentiæ largitatem, vt non ſolum pœnis ſponte à nobis pro vindicando peccato ſusceptis, aut Sacerdotis arbitrio pro menſura delicti impoſitis; ſed etiam, quod maximum amoris argumentum eſt, temporalibus flagellis à Deo inflictis, & à nobis patienter toleratis, apud Deum Patrem per Chriſtum Ieſum, ſatisfacere valeamus.* Difficultas eſt in explicando, quomodo per huiuſmodi afflictiones poſſit homo ſatisfacere. Ratio dubitandi oritur ex *ſuprà* dictis, quia condignitas ſatisfactionis oritur ex eo, quòd æquum ſit, quòd acceptetur pro debito pœnæ illa voluntaria punitio, qua ipſe homo ſe laudabiliter caſtigat præueniendo officium Iudicis: per eiuſmodi autem flagella homo non ſe caſtigat, cùm ipſe nullo modo ſit cauſa illius pœnæ, ſed potiùs paſſiuè ſe habet: ceſſat ergo fundamentum ſatisfactionis condignæ. Conc. Trid.

Propter hoc eſt prima ſententia, quæ dicit, nos ita ſatisfacere per ea flagella patienter tolerata, vt tota ſatisfactio habeat ſe ex parte ipſius patientiæ, & voluntatis, qua acceptantur illæ paſſiones. Ita Richardus, & Gabriel apud Suarez *diſp.37. ſect.7. n.2.* A qua ſententia parum, vel nihil diſtare videtur P. Vaſquez *quæſt.94. art.1. dub.7. num.10.* 71.

Cuiuſcumque ſit hæc ſententia, placere non poteſt: quia Tridentinum in verbis *ſupra* adductis, non ſolùm per patientiam; ſed per ipſa etiam flagella dicit ſatisfieri: quòd primò conſtat ex eo, quòd eodem prorſus modo loquitur de flagellis à nobis ſpontaneè ſuſceptis, & de illis aliis. Cùm ergo per flagella à nobis ſuſcepta ſatisfaciamus, & non per ſolam voluntatem internam; idem dicendum eſt de poſterioribus. Secundò, quia ſi ſolùm ſatisfieret per actum internum, nimis impropriè dici poſſet, quòd ſatisfacimus illis pœnis, & flagellis, ex eo, quòd hæc ſint obiectum patientiæ, & acceptationis: alioquin poſſemus dicere, quòd ſatisfecimus per diuina beneficia, per creationem, per beatitudinem: quia hæc, & ſimilia poſſunt eſſe obiecta actuum virtutis, quorum exercitio ſatisfacimus. Tertiò, quia fruſtrà omninò, & abſq; fundamento Tridentinum cõmendat benignitatem, & munificentiam Dei peculiarem in illo modo ſatisfactionis, provt de facto commendauit. Nam ſatisfacere per ſolum actum internum patientiæ, ſecundùm menſuram ipſius actus ſolius, nihil habet ſpeciale, & diuerſum ab alia ſatisfactione, qua ſatisfacimus amore inimicorum, vel voluntate obſeruantiæ diuinæ legis: cùm ille actus patientiæ internæ non minùs ſit à nobis, nec minùs ſit aptus, & potens, vt conſtat. Cur ergo magis apparet munificentia Dei in acceptanda ſatisfactione, quæ illi actui correſpondet? Fatendum ergo eſt, Concilium non loqui ſolùm de patientia interna, ſed de paſſione ipſa etiam, in cuius acceptatione, quia non eſt à nobis illa paſſio, magis commendatur benignitas, & beneficentia Dei. Quo etiam modo loquuntur Sancti Patres, quos affert Suarez *n. 6.*

Ex his reiici etiã poteſt ſententia Medinæ *tract.3. q.5. in fin. primi dub.* qui dixit, per patientiã internam ſolui reatum pœnæ, tanquam per ſatisfactionem propriam; per paſſionem verò externã ſolui etiam pœnam, non vt per propriam ſatisfactionem, ſed per modum punitionis ab ipſo Iudice illatæ, quæ poſſet dici ſatiſpaſſio. Hoc tamen, vt dixi, ex eodem Tridentino reiicitur, in quo per 72.

flagella

flagella externa dicitur non ſolùm ſatiſpati hominem; ſed ſatisfacere; & in boc modo ſatisfaciendi per illa flagella commendari miſericordiam,& benignitatem Dei.

Eodem modo reiici poteſt aliorũ diſtinctio, qui dicunt, quãdo eiuſmodi pœna prouenit ex cauſis generalibus,naturalibus,aut liberis, & non à Deo, in pœnam peccati,vt ægritudines,bella,fames,vel quæ à Iudice humano,aut inimicis iuſte,vel iniuſtè patimur; non deſeruire ad ſatisfactionem, nec ſatiſpaſſionem, niſi ſecundùm actum internum, cùm non procedant ab ipſo homine, nec à Deo in punitionem peccati:quando verò imponitur à Deo in pœnam peccati, tunc deſeruire quidem,non vt ſatisfactionem propriam, ſed per modum iuſtæ vltionis;quomodo loquitur Soto *diſt.* 19.*q.*2.*art.* 2. Quæ ſententia eodem modo reiicitur, cùm ex Tridentino conſtet, non ſolùm patientiam internam; ſed paſſionem etiam externam patienter toleratam deſeruire ad ſatisfactionem,& non ad ſolam ſatiſpaſſionem, vt vidimus.

73. Reſtat ergo,vt explicemus,quomodo paſſio illa,quæ à nobis non procedit, poſſit eſſe ſatisfactio,licèt per illam,qui patitur,nullo modo videatur ſeſe laudabiliter caſtigare. Pater Suarez *dicta ſect.*7.*num.*7 dicit,hominem, dum pœnam acceptat,facere eam moraliter ſuam;& ideò poſſe per illam ſatisfacere: ſicut,qui ab alio ſuſcipit pecuniam,& eam offert Deo in cultum religioſum; per illam ſatisfacit.Mihi placet illud primum;nempe, hominem facere illam pœnam moraliter ſuam: diſplicet tamen exemplum offerentis Deo pecuniam,quam ab alio accepit: quia hic reuerà accepit dominium illius pecuniæ,& ita propriè offert, quod ſuum eſt,& cuius dominium habet:qui verò patitur,& acceptat ægritudinem, nullo modo fit dominus illius.Vnde retorqueri poteſt exemplum: quia, ſi aliquis me impediat ab acquirendo lucro, poſſum ego quidem patienter ferre illud damnum;per hoc tamen non potero offerre illam pecuniam Deo, ita vt tali oblatione ſatisfaciam voto offerendi tantam pecuniam in Dei cultum.

74. *Paſſio à nobis non procedens fit moraliter noſtra dupliciter.*

Aliter ergo poſſumus explicare, quomodo fiat moraliter noſtra illa paſſio ex duplici capite. Primò, quia qui patienter acceptat Dei flagella, eo ipſo conſentit Deo in illa punitione, & quantùm eſt de ſe,vult Deo cooperari ad illam. Quare,licèt te ipſa non ſit cauſa flagelli, eſt tamen æquiualenter cauſa in conſpectu Dei: quia æquitati conſonum eſt,vt qui Iudici punienti conſentit, nec vllo modo repugnat,mitiùs puniatur. Et in hoc ſenſu dici poteſt, quòd per patientiam facit æquiualenter ſuam illam paſſionem; ideò enim Auguſt. *lib* 83 *quæſtionum, quæſt.*31. dixit, quòd patientia eſt, *honeſtatis cauſa, rerum arduarum voluntaria perpeſſio.* Quia, licèt *voluntarium* propriè non ſit, niſi quod procedit à voluntate; per illam tamen acceptationem, & patientiam fit quaſi voluntaria,hoc eſt, æquiualenter noſtra illa flagellatio,quatenus conſentiendo Deo in illa punitione, offerimus quaſi nos ipſos ad cooperandum poſitiuè, ſi Deus ita voluerit. Fateor, non eſſe propriè voluntariam: & ideò,cæteris paribus, non ita eſſe efficacem ad ſatisfaciendum: habet tamen moraliter aliquid voluntarij, & ideò aliquam condignitatem ad ſatisfaciendum; imò poteſt aliunde excedere propter maiorem difficultatem, quam homo habet ad patienda, quæ ab aliis inferuntur, & ideò magis prodeſt ad fructum ſatisfactionis, vt notauit Suarez *n.*8.

D.Auguſt.

Secundò,poſſumus hanc cauſalitatem noſtram ex alio capite explicare,ita vt non ſit ſolùm æquiualens,ſed aliquo modo vera, licèt indirecta. Pro quo aduerte, patientiam, vt colligitur ex verbis *ſuprà* adductis Auguſtini, eſſe voluntariam mali perpeſſionem,honeſtatis cauſa: quia, licet non ſit in noſtra poteſtate pati, & non pati; in poteſtate tamen noſtra eſt malle pati,quàm ab officio deſciſcere:& in boc ſenſu illa paſſio non ſolum eſt volita, ſed voluntaria indirectè, quatenus homo præeligit pati potiùs illud malum, quam admittere ſolatium illicitum, quale eſſet indignatio, querela, & impatientia ad leniendum dolorem:in quo conſiſtit potiſſimùm honeſtas patientiæ, vt cum aliis obſeruat Leſſius *lib.*3.*de Virtutibus,cap. c.*2.*dub.*5.*n.*38.*&* 41.atque ideò,ablata honeſtatis cauſa,ſolatio illo, videtur indirectè à nobis procedere, & perſeuerare paſſio flagelli à Deo immiſſi. Quia tamen hæc etiam dependentia indirecta eſt nimis imperfecta;ideò minùs conducit,vt dixi, quàm illud aliud, quando homo ipſe ſponte aſſumit ipſas paſſiones. 75.

Patientia quid ſit

Hinc infero primò, cur Tridentinum *ſuprà* adductum dixerit, in boc genere ſatisfactionis elucere magis bonitatem Dei, & eius munificentiæ largitatem. Neque enim iis verbis negare voluit, hanc etiam eſſe ſatisfactionem de condigno,ſed,quia ex parte modi multùm deficit à rigore iuſtitiæ vindicatiuæ: ideò maior benignitas Dei eſt acceptare etiam eiuſmodi ſatisfactionem, in qua eſt minor condignitas: eſt tamen aliqua; quia condignitas non conſiſtit in indiuiſibili; ſed habet latitudinem; ſicut habet fundamentum, quod eſt in tali, vel tali modo patiendi ad hoc, vt Iudex illam paſſionem acceptet in partem pœnæ debitæ, licèt poſſet eam non acceptare, vt *ſuprà* diximus. 76.

Flagella extrinſeca an ſint ſatisfactoria de condigno.

Infero ſecundò, ad hanc etiam ſatisfactionem requiri actum internum poſitiuum, quo patienter flagellum acceptetur:quare, qui merè omiſſiuè ſe haberet per omiſſionem non liberam, non ſatisfaceret per flagellum: tunc enim ceſſaret vtraque ratio *ſuprà* adducta, & ex nullo capite fieret etiã æquiualenter noſtra talis paſſio,in qua haberet ſe homo merè paſſiuè. Maior difficultas eſſe poſſet, ſi omiſſio illa eſſet libera, qua liberè homo non haberet vllum actum impatientiæ. Et quidem in mea ſententia, qua nego poſſibilem omiſſionem puram liberam, nun eſt difficultas. In ſententia autem contraria illam concedente diſtinguendum eſt:nam,ſi cum aliquibus illius ſententiæ ſectatoribus concedas, dari puram omiſſionem liberam honeſtam,& meritoriam;conſequenter debes dicere ex tali omiſſione impatientiæ meritoria reddi ſatisfactoriam paſſionem externi flagelli; quia iam habes actum patientiæ interpretatiuum: ſi verò cum aliis pluribus neges talem omiſſionem puram poſſe eſſe laudabilem, & meritoriam; debes etiam dicere, non reddi ſatisfactoriam pœnam toleratam cum tali omiſſione impatientiæ: quia non toleratur ſtudioſè, neque ex fine honeſto. 77.

An ſufficiat tolerantia ſine actu.

Petes,an creſcat ſatisfactio per paſſionẽ flagelli externi ſolùm, quãdiu durat actus internus patiẽtiæ,an etiã poſtquã præterit. Reſpondetur in primis,creſcere, quãdiu actus patiẽtiæ internus manet, ſaltem in effectu;hoc eſt, quãdiu ex actu præterito prouenit, quòd nunc nõ indignetur homo, non prorũpat in aliquã impatiẽtiã;quia, ſicut paſſio ſponte ſuſceptã auget ſatisfactionẽ, etiã tranſ- 78.

An requiratur actus patientiæ præſens.

acto actu ioterno, quandiu paſſio externa procedit ab illa voluntate præterita: ſic dicendum erit de hac cauſalitate indirecta, qua voluntas præterita cohibendo impatientiam; cauſa eſt, quòd hìc, & nunc patiatur homo abſque illo qualicunque ſolatio indignationis. Addo ſecundò, licèt homo nunc non ſit capax habendi impatientiam, quia dormit, v.g. vel ad alia diſtrahitur; probabile mihi eſſe, quòd creſcat ſemper ſatisfactio, dum patitur flagellum illud: quia, licèt tunc non militet ſecunda ratio *ſupra* poſita de cauſalitate indirecta; procedit tamen adhuc prima ratio de cauſalitate æquiualenti, quam habuit per actum patientiæ, & acceptationis volontariæ: quia per illum actum factus eſt æquiualenter cauſa, vt diximus: quare, ſicut, ſi eſſet vera cauſa, ſatisfaceret poſteà etiam in ſomno, vt dictum eſt *ſupra*: ſic etiam, dum eſt æquiualenter cauſa, debet tranſacto illo actu adhuc ſatisfacere per ipſam paſſionem externam.

79. *An qualibet mala ad hac ſufficiant.* Infero tertiò, non ſolùm ſatisfieri poſſe per flagella inflicta à Deo ſpecialiter, vel ex animo puniendi pro peccatis; ſed per quæcunque flagella, aut calamitates, vndecunque proueniant, ſiue ex cauſis naturalibus, & ordinario rerum curſu; ſiue à cauſis liberis; ſiue ab inimicis: ſiue iuſtè, ſiue etiam iniuſtè illatis. Hæc videtur eſſe mens communis Theologorum, quos ſequitur Suarez *dict. ſect. 7. n. 9.* & videtur conformis verbis Tridentini, in quo nulla ſit diſtinctio, ſed vniuerſaliter dicitur, *temporalibus flagellis à Deo inflictis, & à nobis patienter toleratis, poſſe ſatisfieri.* Et quidem hic videtur eſſe ſenſus fidelium, qui abſque alio examine, ſtatim recurrunt ad Dei prouidentiam, cuius voluntati ſe conformantes accipiunt, tanquam ex eius paterna manu, vniuerſa mala obuenientia, ſcientes, quòd *non eſt malum in ciuitate, quod non fecerit Dominus.* & de quocunque paſſionis calice vſurpantes Chriſti verba: *Calicem, quem dedit mihi Pater, non vis, vt bibam illum?* Quod ſolatium, ſi nobis deeſſet, aut ſi neceſſe eſſet examinare, an malū illud à Deo proueniat, & an animo puniendi, vel ex alio fine diuerſo, grauiores multò nobis redderentur huius ſæculi calamitates.

Conc. Trid.

80, Ratio denique colligi poteſt ex doctrina *ſupra* tradita, applicando illam ad huiuſmodi mala. Nam, ſi illa in primis à Deo proueniant, non animo puniendi, ſed ex alio fine; idem, & fortaſſe maius fundamentum in eorum tolerantia reperitur, vt acceptentur à Deo pro debito noſtræ pœnæ. Si enim, qui reus eſt pœnæ, aliquid mali patiatur ab illo, à quo puniendus erat, & id patienter, ac libenti animo ab illo ſuſtineat, magis videtur æquitas poſtulare, quòd illud malum pro ſatisfactione acceptet, quàm ſi ex induſtria propter eius delicta fuiſſet illatum. Plùs enim mouet ad compaſſionem, & clementiam tolerantia illius, qui ſine cauſa, quàm eius, qui cum cauſa patitur, & magis videtur obligari Iudex ad remittendum de rigore erga eum, quem ſine cauſa vexauit, quàm ſi eum ob delicta vexaſſet. Quòd ergo ea mala non ſint à Deo immiſſa in pœnam peccatorum, non minuit; ſed auget fundamentum ad remittendum rigorem circa pœnas debitas.

81. Rurſus, ſi illa mala proueniunt ex cauſis naturalibus neceſſariis; eadem videtur eſſe ratio; cùm per illas omnes propriiſſimè operetur ipſe Deus, qui & fecit, & conſeruat, & diſponit, & vult illas cauſas, & earum ſeriem, ex qua, neceſſariò conſequitur talis effectus; atque adeò vult illum effectum, & cauſat illum: quare homo laudabiliter ſe conformat eius voluntati, dum vult pati id, quod Deus ex ſe voluit per cauſas ſecundas, & cum eiſdem cauſis ipſi inferre. Denique, ſi mala illa proueniant per cauſas ſecundas liberas, eadem ferè eſt ratio. Primò, quia, licèt actionem internam malam voluntatis liberæ Deus non velit determinatè; effectum tamen malum ex illa actione procedentem, qui mihi nocet, Deus vult, & cauſat ex ſuppoſitione illius malæ voluntatis: v. g. ſi aliquis vult lædere corpus, & famam meam; Deus non vult determinatè illam voluntatem internam malam: poſita tamen illa, vult concurrere concurſu determinato cum potentia externa neceſſariò operante, nempe, cum lingua, vel manu ad detractionem, vel percuſſionem; quem concurſum poſſet Deus negare, & non: vult cui voluntati, licèt ſit in nocumentum meum, ego me conformo, & approbo illam, quia voluntas Dei eſt. Secundò, quia Deus, cùm facilè, & ſuauiter poſſet, noluit impedire illud malum, nec poſtea, cùm poſſit, vult adhibere remedium; cui duplici voluntati diuinæ laudabiliter ſe conformat, qui malum patitur: & ratione huius conformitatis dignus eſt, non ſolùm præmio; ſed etiam, vt pœna illa acceptetur loco pœnæ debitæ, eò quòd per illam patientiam, & conformitatem fecerit illam moraliter ſuam.

Confirmatur, & explicatur: quia ad hoc, vt homo ſatisfaciat condignè per paſſiones, quas ſponte ſuſcipit, non eſt neceſſe, quòd habeat in illas cauſalitatem directam, ſed ſufficit, ſi habeat indirectam, quatenus poteſt illas impedire, & non impedit: v. g. ſi potens adhibere medicinam, vel expellere famem, ſitim, aut frigus, permittit in ſe dolorem, famem, ſitim, frigus, & ſimiles moleſtias, quas Deo offert; non dubium, quin ſatisfaciat per illas, tanquam per paſſiones ſponte ſuſceptas, eò quòd ſponte illas non impedit. Cùm ergo Deus habeat ad minùs cauſalitatem indirectam, quatenus permittit ea mala, quæ nobis ab inimicis viſibilibus, aut inuiſibilibus inferuntur, & homo conformans ſe diuinæ voluntati habeat æquiualentèm eamdem cauſalitatem, vt *ſuprà* vidimus; conſequens eſt, quòd per eiuſmodi conformitatem, & patientiam fiat æquiualenter cauſa permiſſiua illarum paſſionum, ſicut ſi illas potens impedire, non impediſſet. 82.

Reſtat vltimò loco difficultas de illis malis & flagellis, quæ homo non acceptat; vel, quia non aduertit; vel, quia non eſt in ſtatu acceptandi, vt ſi rationis vſum amiſerit, vel dormiat: an poſſit per illa aliquo modo ſatisfacere, vel ſatiſpati pro debito pœnæ temporalis. Ioann. Med. *Cod. de ſatisfact. quæſt. 5.* ſignificat paſſionem externam, vt cadat in ſolutum, non indigere acceptatione patientis. Idem affirmat Soto *loco ſuprà allegato* de pœna temporali huius vitæ à Deo ſpecialiter inflicta ob peccatum: imò addit, licèt patiens reſiſtat, & inuoluntariè, ac impatienter patiatur, dummodo ſit in gratia, aliquid de pœna Purgatorij auferri per illam paſſionem: quod vltimum, licèt affirmare non audeat; affirmauit tamen Ledeſma *2. p. art. 4. quæſt. 14. art. 2.* 83. *An ſine actu patientia proſint aliquando ad ſatiſpaſſionem.*

Hanc ſententiam reiiciunt Vaſquez *dicto dub. 7. n. 6.* & Suarez *dicta ſect. 7. n. 10.* quia, ſi flagella ipſa ſecundùm ſe, abſque actu voluntatis patientis, habent vim ad remiſſionem pœnæ Purgatorij; cùm illud non eſſet ex opere operantis, qui ſupponitur nihil operari; fieret ex opere operato, ſicut per Sacramenta; quod nemo concedet. Ad

dit

dit Suarez, id videri contra Tridentinum, vbi petitur, quòd hæc flagella patienter tolerentur ad hoc, vt per illa poſſit ſatisfieri.

84. Exiſtimo diſtinguendum: nam, ſi ſermo ſit de ſatisfactione, certum videtur, ea flagella abſque voluntate patientis non poſſe ad eum effectum deſeruire; cum perinde ſe habeat, ac ſi eſſet infans, vel amens, qui non eſt capax ſatisfaciendi, eò quòd ſatisfactio ſit aliquid morale, ac proinde dependens à voluntate operantis iuxta regulas moris, Si verò ſermo ſit in ordine ad ſatiſpatiendum, & ſoluendum debitum pœnæ, patiendo verè pœnam debitam; probabile puto, poſſe aliquando eam paſſionem abſque voluntate patientis habere talem effectum; quando, ſcilicet, homo eſt in ſtatu gratiæ, & Deus ad eum finem immittit tale genus flagelli. Nec Tridentinum loquitur de hoc genere ſoluendi; ſed de ſatisfactione ſola, quam dicit, poſſe fieri per ea flagella patienter tolerata. Nec etiam ex hoc ſequitur virtus aliqua in flagellis ſimilis Sacramentis ad expiandum debitum pœnæ ex opere operato. Nam ad tollendum debitum per veram paſſionem pœnæ debitæ non requiritur aliud, quàm pati verè pœnam debitam. Alioquin etiam pœna Purgatorij eſſet ſimilis Sacramentis, cùm ſe ipſa auferat, & extinguat debitum pœnæ. Alia verò eſt virtus Sacramenti, quæ ſine ſolutione extinguit debitum per remiſſionem pœnæ. Vnde minùs propriè loquutus eſt Pater Vaſquez, qui *num.* 6. impugnans hanc ſatiſpaſſionem ſine actu patientis, infert, quòd flagella ipſa, & eorum paſſio remitteret pœnam: qui modus loquendi non eſt melior, quàm ſi diceres pœnam Purgatorij habere hoc, vt per eius paſſionem remittatur pœna debita: ſicut, ſi diceres, ſolutionem debiti habere hanc virtutem, vt eo ipſo remittatur debitum. quæ omnia in rigore ſunt falſa: nam remiſſio ſignificat extinctionem debiti abſque ſolutione: qui autem patitur totam pœnam, quam meretur, ſoluit totum. ergo non accipit remiſſionem pœnæ debitæ. Qui ergo ſolùm dicit, poſſe per illa flagella ſatiſpati hominem, ita vt id minùs debeat pati in Purgatorio, quod hîc, puniente Deo, paſſus eſt, non ponit vllam virtutem in flagellis ad remiſſionem pœnæ ex opere operato.

85. Duas itaque conditiones requirimus, vt hæc flagella poſſint prodeſſe per modum ſatiſpaſſionis. Primam, vt non extinguant maioris pœnæ debitum, quàm ab ipſis afferatur, omnibus penſatis: alioquin iam miſceretur aliquid de condonatione, vel ſatisfactione. Secundam, vt à Deo infligantur in pœnam peccati: diximus enim, de rigore iuſtitiæ, Iudicem habere ius puniendi delinquentem pœna ab ipſo Iudice imponenda, ſine eo, quòd attendat ad mala, quæ aliunde delinquens ſponte, vel neceſſitate paſſus eſt. Non ſoluitur ergo debitum pœnæ paſſione cuiuſcunque flagelli; niſi illud à Deo Iudice in eo titulo imponatur.

Duæ conditiones requiſitæ ad ſatiſpaſſionem.

86. Obiiciunt primò: quia, ſi paſſio eius flagelli ex ſe ſine voluntate patientis poteſt extinguere debitum pœnæ, poſſet etiam cum voluntate contraria, nempe, quando impatienter toleraretur, & cum reſiſtentia: poſſet item in ſtatu peccati; quia non minùs poſſet homo tunc pati, quantùm propter aliquod veniale iam priùs quoad culpam remiſſum debebat.

Reſpondetur, ſi homo patitur cum impatientia, quæ ſit mortalis, non extinguit debitum pœnæ per flagella temporalia, vt ſtatim dicemus: ſi verò impatientia ſit venialis, non repugnat ex ſe, quòd ſemel per paſſionem alicuius grauiſſimi mali ſoluat pœnam debitam pro alio veniali remiſſo quoad culpam: tunc tamen non debet dici ſimpliciter, quòd per paſſionem illam extinguat, etiam quoad partem, debitum pœnæ: quia ferè ſemper potiùs augebitur reatus, eò quòd plùs pœnæ debebit de nouo propter illud peccatum impatientiæ, quàm ſit illud, quod extinguitur per paſſionem materialem illius mali.

Ad illud verò, quòd additur de exiſtente in peccato mortali, dicimus: eum pro eo ſtatu nec ſatiſfacere, nec etiam ſatiſpati poſſe pro aliquo etiam reatu pœnæ relicto ex aliqua culpa veniali anteà remiſſa. Ratio eſt: quia, dum eſt in eo ſtatu peccati, & ſecundùm præſentem iuſtitiam debet pro ſingulis etiam peccatis venialibus pœnam æternam propter coniunctionem cum mortali, vt vidimus *ſuprà, diſp.* 10. *ſect.* 2. non poteſt ergo pœna temporali huius vitæ extingui debitum pœnæ illius, quam peccatum mortale ſua coniunctione metuit fieri æternam.

87. Secundò obiiciunt: quia paſſio huius vitæ non eſt comparabilis, nec proportionata cum pœna Purgatorij; ergo non erit ſufficiens ad extinguendam illam, niſi ex dignitate, vel voluntate patientis habeat valorem moralem ad redimendam illam pœnam. Reſpondetur in primis, non excedi hanc pœnam ab illa exceſſu infinito: quare non apparet, cur pœna temporalis diuturnitate ſua non poſſit æquiualere alicui parti intenſionis, & acerbitatis pœnæ Purgatorij, ita vt ſi pœna illa futura erat intenſa vt centum, fiat vt nonaginta propter annos triginta, quibus in hoc ſæculo punitus fuit homo doloribus acerbiſſimis, & grauiſſima infamia. Deinde dato, quòd non poſſet propter improportionem æquiualere etiam partialiter pœnæ eſſentiali, vt ita dicam, Purgatorij; poterit tamen æquiualere alicui pœnæ accidentali: v. g. grauiſſima, & iniuſtiſſima infamia, quam homo in hoc ſæculo diu patitur, poterit benè æquiualere alicui infamiæ, vel triſtitiæ accidentali, quam in Purgatorio debebat pati, atque adeò poterit ex Dei voluntate hæc pœna pro illa ſubrogari; & tunc, abſque vllo voluntatis actu, poſſet ſatiſpati pro aliquo reatu pœnæ accidentalis, quam debet.

DISPVTATIO XXV.

De ſatisfactione, prout eſt tertia pars Sacramenti Pœnitentiæ.

SECT. I. *Quomodo ſatisfactio ſit pars huius Sacramenti; & an cauſet gratiam ex opere operato.*

SECT. II. *De effectu ſatisfactionis ſacramentalis circa remiſſionem pœnæ.*

SECT. III. *An pœnitentia impleri poſſit in ſtatu peccati; & quem effectum tunc habeat; & quid, ſi abſque intentione impleatur.*

SECT. IV. *Quomodo, & qualem ſatisfactionem debeat Sacerdos imponere.*

SECT. V. *Quam obligationem habeat pœnitens*

Digitized by Google

tens acceptandi, & implendi pœnitentiam.

SECT. VI. *Vtrùm pœnitens ipſe, vel vnus Confeſſarius, poſſit commutare pœnitentiam ab alio impoſitam.*

DE ſatisfactione ſacramentali aliqua diximus *ſuprà, diſp. 12. ſect. 2.* vbi vidimus, eam eſſe partem intrinſecam huius Sacramenti, vt conſtat ex Florentino, & Tridentino ibi adductis: explicuimus etiam, quomodo verba illa, quibus Sacerdos pœnitentiam imponit, ſint pars Sacramenti, & aliqualis forma ſatisfactionis in aliquo ſenſu: quæ omnia repetenda non ſunt in hoc loco, ſed reliqua breuiter percurrenda.

SECTIO I.

Quomodo ſatisfactio ſit pars huius Sacramenti; & an cauſet gratiam ex opere operato.

1. *Satisfactio an ſit pars eſſentialis, vel integralis.* DVbitatur primò, an ſit pars eſſentialis, vel ſolùm integralis: nam Palud. *diſt. 16. quæſt. 4 ſub finem* dicit, eſſe partem eſſentialem: quia, licèt ante ſatisfactionem detur iam Sacramentum, hoc inde prouenit, quòd Sacramentum hoc ſit quodiam ens ſucceſſiuum, cuius pars habetur ante totam eſſentiam: vt ante conſecrationem calicis datur Euchariſtia; non tamen tota: & ante omnes vnctiones completas habetur Sacramentum Vnctionis.

Sed hic Auctor fortaſſe ſolùm diſſentit modo loquendi, ſolúmque vult, quòd ante ſatisfactionem, licèt detur Sacramentum totalitate eſſentiali, non tamen totalitate integritatis. Modus tamen loquendi eſt improprius, nec ideò debet appellari pars eſſentialis, nec debet negari, ante ſatisfactionem dari totam eſſentiam Sacramenti, ſicut homo abſque digito dicitur habere totam eſſentiam hominis, licèt non habeat integritatem.

2. *Quam gratiam cauſet ex opere operato.* Certum ergo eſt, ſatisfactionem eſſe partem ſolùm integralem huius Sacramenti: quod variis argumentis probauimus *loco citato.* Ex hoc autem oritur ſecundum dubium, an ſatisfactio, quando ponitur, cauſet aliquam gratiam ſanctificantem ex opere operato? Prima ſententia affirmat, quam tenent Caiet. *infrà, quæſt. 90 art. 2.* Sotus *diſt. 17. quæſt. 1. art. 2.* quos affert, & ſequitur Suarez *diſp. 38 ſect. 2. num. 3.* & alij, qui afferunt pro ſe S. Thomam *illa quæſt. 90. artic. 2. ad ſecundum.*

Non cauſat gratiam ſacramentalem. Probabilior tamen videtur ſententia negans, quam tenet Palatius *diſt. 14. diſput. 1. col. 11. & diſt 16 quæſt 1. art. 1* Pater Coninch *in præſenti, diſput. 10. num. 94.* & eam videtur ſupponere Pater Vaſquez *ſuprà quæſt. 84. art. 1 dub. 2 prope finem*, vbi ſolùm tribuit ſatisfactioni effectum remiſſionis pœnæ: & clarè eam docet *quæſt. 94. art. 2. dub. 5 num 9.* & Præpoſitus *quæſt. 12. dub. 6.* & videtur eſſe ſententia Sancti Thomæ *in 4. diſtinctione 16 quæſtione 1. artic. 2. quæſtiunc. 2. ad 3.* vbi propoſito argumento, quòd ſatisfactio non eſſet pars Sacramenti, ſi non conferret gratiam, cùm Sacramenta nouæ legis gratiam conferant ſuſcipientibus. Reſpondet, gratiam conferri ex propoſito ſatisfaciendi, licèt non conferatur ex ſatisfactione actuali, vel poſſe dici partem Sacramenti, quatenus per ſatisfactionem conſequitur pœnitens perfectum effectum gratiæ, peccatum abolentis: quia liberatur totaliter à reatu peccati. In loco autem *ſuprà* adducto pro ſententia contraria videtur oppoſitum aſſerere: nam eidem argumento reſpondet, *quod ſatisfactio confert gratiam, prout eſt in propoſito; & auget eam, prout eſt in executione.* Poſſent tamen hæc verba explicari iuxta id, quod dixerat in alio loco, per ſatisfactionem acquiri perfectum effectum gratiæ, ſcilicet, liberationem totalem à reatu peccati. D Thom.

Vnde conſtat, grauiter exceſſiſſe Luiſium Turrianum *in ſelectis, part. 2. diſp. 31. dub. 22.* vbi hanc ſecundam ſententiam dicit, eſſe temerariam. Conſtat, eum non legiſſe loca Gabrielis Vaſquez, in cuius verba iurauerat, alioquin ſaltem ob eius reuerentiam abſtinuiſſet à cenſura ſententiæ probabiliſſimæ.

Probatur hæc ſententia: quia Sacramentum Pœnitentiæ in tantum debet conferre gratiam ex opere operato, in quantum debet culpam mortalem, quæ ſecundùm legem ordinariam numquam tollitur abſque infuſione gratiæ: ſatisfactio autem, quando poſteà ponitur, non ſignificat remiſſionem culpæ, ſed pœnæ, imò ſupponit iam culpam remiſſam: ergo non eſt, vnde colligamus, ipſam habere nouam virtutem ad conferendam, vel augendam gratiam ſanctificantem, hæc enim non debet infundi ad tollendum reatum pœnæ: conſtat quippe per Sacrificium Miſſæ, & per Indulgentias auferri reatũ pœnæ ex opere operato, abſque infuſione, vel augmento gratiæ: ergo, vt ſatisfactio habeat eam virtutem auferendi reatum pœnæ, non debet habere virtutem augendi gratiam. 3.

Probari etiam ſolet ex aliis Sacramentis, in quibus numquam datur noua gratia, ab aliqua noua parte materiæ Sacramenti, niſi apponatur noua forma, ratione cuius fiat nouum Sacramentum partiale, vt contingit fortaſſe in Ordinatione Presbyteri, quando per collationem ſecundæ poteſtatis ad abſoluendum datur illi noua gratia partialis, & in extrema Vnctione, in qua aliqui volunt, quòd in ſingulis vnctionibus cum forma correſpondenti detur noua gratia partialis. Cæterùm per appoſitionem ſolùm nouæ materiæ non contingit dari nouam gratiam poſtquam iam Sacramentum cauſauit gratiam ſacramentalem. 4.

Hoc tamen argumentum non videtur efficax: quia, ſi aliquis vngendo infirmum diceret vnica forma: *Per iſtam ſanctam vnctionem, &c. indulgeat tibi Deus, quidquid peccaſti per omnes ſenſus.* Et poſtea ſucceſſiuè vngeret ſenſus, daretur nouus effectus, iuxta illam ſententiam, in vnctione ſingulorum ſenſuum per appoſitionem nouæ materiæ abſque poſitione nouæ formæ. Item, in Ordinatione Presbyteri, ſi Epiſcopus vnica forma dixiſſet: *Accipe poteſtatem offerendi Sacrificium, & remittendi, ac retinendi peccata:* & poſteà traderet Hoſtiam, & calicem cum vino, ac deinde imponeret manus, videtur probabile, quòd per ſingulas materias acciperet ſingulas poteſtates, ſicut nunc, licèt tunc non apponeretur noua forma poſt primum effectum. Sic ergo diceret aliquis, in Sacramento Pœnitentiæ vnicam formam ſufficere, & adueniente poſteà noua parte materiæ, detur noua gratia ſacramentalis partialis.

Alij probant: quia, ſi ſatisfactio augeret gratiam 5.

Digitized by Google

tiam ex opere operato, poſſet etiam aliquando dare primam gratiam: nam, ſi aliquis poſt abſolutionem peccaſſet mortaliter, & haberet attritionem tunc, quando implet pœnitentiam; iuſtificaretur: nam Sacramenta, quæ poſſunt conferre gratiam, poſſunt etiam primam gratiam conferre per accidens in attrito, cùm iam non inueniant obicem. Sed nec hoc argumentum efficax: quia illa doctrina vniuerſaliter ſumpta mihi non probatur, eámque *tomo ſuperiori* impugnaui. Quare licèt abſolutio ſacramentalis poſſit dare primam gratiam, quia per ſe inſtituta eſt ad illum effectum præſtandum; de ſatisfactione tamen poſſet id negari, eò quòd non ſit per ſe inſtituta ad talem effectum. Potiſſimum ergo fundamentum noſtræ concluſionis eſt, quòd nullum ſit fundamentum in Scriptura, Patribus, aut Conciliis ad illum effectum tribuendum ſatisfactioni ſacramentali.

6. *Satisfactio hæc an conferat aliqua auxilia.*

Hinc infero obiter, ſatisfactionem hanc, ſicut non confert gratiam habitualem; ita nec conferre ex opere operato ius ad auxilia aliqua in ordine ad præſeruandum hominem à peccatis, vel ad peccata emendanda: quem effectum ſaltem illi concedendum dicit Pater Suarez *vbi ſupra, n. 3.* & conſentit Pater Coninch *numero 92.* Sed conſequenter videtur etiam negandum: quia Sacramenta non ſolent conferre ex opere operato ea auxilia, niſi quatenus afferunt gratiam habitualem, ex qua oriantur talia auxilia, & cum ordine ad illa, quæ ſolet dici gratia ſacramentalis: vnde perdita gratia habituali, perditur etiam ius acquiſitum per Sacramenta ad talia auxilia; & recuperata, recuperatur, vt probauimus *in tractatu de Sacramentis in genere, diſp. 4. ſect. tertia.* Si ergo hæc ſatisfactio daret ius ad auxilia, daret etiam gratiam internam habitualem, in qua illud ius fundaretur, ſicut alia omnia Sacramenta id faciunt.

7. Contra hanc ſententiam plura obiiciuntur. Primò, quia hæc ſatisfactio eſt pars Sacramenti: ſed Sacramenta nouæ legis cauſant gratiam: ergo & hæc pars. Probatur conſequentia: quia nihil videtur poſſe intrare ad componendum Sacramentum in ratione Sacramenti, niſi illud, quod componit illud in ratione ſigni ſenſibilis ſignificantis practicè gratiam; quidquid enim eſt extra hunc conceptum, erit etiam extra conceptum Sacramenti, vt Sacramentum eſt: ſed ſatisfactio non conſtituit hoc Sacramentum in ratione ſenſibilis; tum, quia poteſt eſſe opus merè internum; tum, quia antecedenter ad ipſam ſatisfactionem iam habuit Sacramentum ſenſibilitatem ſufficientem ad ſignificandam gratiam ex ipſo collatam tempore abſolutionis: ergo debet conſtituere illud in ratione cauſantis gratiam, alioquin non apparet, quomodo ſit vera pars Sacramenti nouæ legis.

8. Huic argumento dupliciter reſponderi poteſt. Primò, ſatisfactionem eſſe partem Sacramenti Pœnitentiæ, & habere virtutem ad cauſandam gratiam ſimul cum aliis partibus, quandò reperitur iam poſita: nam, ſi pœnitens impleat pœnitentiam iniunctam, antequam abſoluatur, prout fieri poteſt, & olim frequenter fiebat, tunc ſatiſfactio concurrit ſimul cum confeſſione, & contritione ad gratiam ſacramentalem, tanquam vna pars materiæ: materia enim ſunt actus pœnitentis, quibus dolet, confitetur, & obedit in exequutione pœnæ Iudici, qui omnes actus per modum materiæ concurrunt ſimul cum forma ad effectum gratiæ ſacramentalis. Quando verò ſatisfactio ponitur poſt abſolutionem: tunc, licèt ſecundùm ſe iam non operetur gratiam, adhuc tamen dicitur pars integrans illud totum Sacramentum, à quo producitur gratia, & quæ habet virtutem de ſe ad concurrendum cum aliis, ſi non inueniret iam effectum poſitum ab aliis: ſic enim aliquæ dicuntur partes in aliis Sacramentis, licèt aliquando inueniant iam effectum productum: v. g. in extrema Vnctione dicunt aliqui, per primã vnctionem, quæcunque illa ſit, produci effectum gratiæ, reliquas autem integrare, & perficere Sacramentum, licèt non producant gratiam nouam. Item in Euchariſtia, quando Sacerdos ſumit Hoſtiam diuiſam in duas partes, in ſumptione primæ, accipit totum effectum gratiæ, & tamen ſecunda eſt etiam pars eiuſdem Sacramenti integrans illam Communionem. Item, in Ordinatione Sacerdotis, ſi Epiſcopus imponat manus (quam impoſitionem eſſe materiam ſufficientem, probauimus *in tractatu de Sacramentis in genere,*) & proferens formam det etiam panem, & vinum, tunc porrectio panis, & vini erit pars integrans materiam Ordinationis, licèt tunc inueniat iam effectum productum ab impoſitione manus, & forma priùs terminata. Sufficit ergo ad hoc, vt aliquid 9.
ſit pars integrans materiam, eſſe talem, quæ poneret cum aliis comparibus effectum, ſi non inueniret poſitum. Imò in forma ſacramentali videtur hoc ipſum reperiri: nam illa verba, *à peccatis tuis,* in ſententia communi inueniunt iam gratiã productam per priora verba, & tamen ſunt pars formæ, & pars Sacramenti, & poſſunt producere gratiam, ſi proferentur ante verbum, *abſoluo,* v. g. diceret Sacerdos: *A peccatis tuis ego te abſoluo.* Deinde, quando facto matrimonio inualido ob defectum conſenſus interni, poſtea reualidatur, iuxta probabilem ſententiam, poſito conſenſu interno coniugis ficti, poteſt contingere, quod ille conſenſus internus incipiat intrinſecè in tempore iuxta ſententiã probabilem eorũ, qui communiter dicunt poſſe actũ voluntatis incipere in tempore intrinſecè: in quo caſu totus ille cõſenſus eſt pars Sacramenti ſecundùm duratione͂ temporis diuiſibilis, cùm nulla poſſit aſſignari pars prima, ſed in quacũque aſſignata neceſſe ſit eſſe aliquas partes durationis, ante quas Sacramentũ habuerat ſuum effectũ: & tamen omnes illæ dicuntur partes Sacrame͂ti. Sic ergo poſſet ſatisfactio dici pars Sacramenti, etiam in eo caſu, quando inuenit iam productũ effectum gratiæ ſacramentalis.

10. Secundò reſponderi poteſt faciliùs, ſatisfactionem eſſe poſſe partem integralem Sacramenti, licèt ipſa nõ conferat gratiã: quia, ſicut remiſſio pœnæ, licèt non ſit gratia habitualis, nec ablatio culpæ, eſt tamen quaſi cõplementũ gratiæ, & integritas remiſſionis culpæ, ſic ſatisfactio, quæ ordinatũr ad tollendũ reatum pœnæ, eſt cõplementũ, & pars integrans Sacrame͂tũ, quod cauſat gratiã, & remittit culpã. Neq; enim cuilibet parti integranti debet conuenire definitio eſſentiæ: nam ſanguis eſt pars naturæ humanæ, (ideò enim Verbũ diuinum aſſumens naturam humanã, debuit aſſumere immediatè ſanguine͂,) & tame͂ in veriori ſente͂tia ſanguis non informatur anima rationali, nec illi conuenit eſſe rationale͂: ſed eſt pars integrans naturã rationalem. Sic ſatisfactio, licèt non conferat gratiã, eſt tamen pars integrans, & complens Sacramentum illud, quod confert gratiã, & ordinatur

ordinata ad hoc, vt illud Sacramentum habeat ſuum effectũ perfectiori,& conueniẽtiori modo.

11\. Hanc ſolutionem videtur indicare Concilium Tridentinum *ſeſſ.14.cap. 3.* vbi enumeratis tribus partibus in materia huius Sacramenti, contritione, confeſſione, & ſatisfactione, ſubdit eas, *quatenus in pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenámque, & perfectam peccatorum remiſſionem ex Dei inſtitutione requiruntur, hac ratione Pœnitentiæ partes dici.* In quibus verbis ex eo indicat, poſſe ſatisfactionem appellari partem Sacramenti: quia ex inſtitutione diuina confert ad effectum Sacramenti plenius, & perfectiùs habendam. Eamdem ſolutionem videtur etiam amplexus S. Thomas *illa diſt. 16 loco ſupra citato:* & videtur planior ad hanc rem explicandam.

Conc. Trid.

12\. Secundò arguit Suarez: quia, ſi ſatisfactio fuiſſet iam exhibita tempore abſolutionis, maiorem effectum gratiæ ex opere operato homo accepiſſet; eſſet enim magis, & melius diſpoſitus: licèt autẽ tempore ſequenti fiat, moraliter tamen coniungitur cũ aliis partibus, cũ quibus facit vnum Sacramentũ; ergo totum illud Sacramentũ confert maiorem gratiã, atque adeò plùs gratiæ dabitur poſita ſatisfactione ſupra eam, quæ iam data fuerat. Reſpondetur tamẽ negando conſequentiã: quia, ſi ſatisfactio præceſſiſſet, non ideò plùs gratiæ datum fuiſſet: quia plures partes Sacramẽti concurrerent ad illã, (hoc enim parum refert ad maiorẽ gratiam cauſandam,) ſed, quia melior diſpoſitio præcederet; ſatisfactio autẽ, quæ poſtea ſubſequitur, non poteſt iam reddere ſubiectum magis diſpoſitũ ad gratiã, quæ iam ſupponitur data: ſicut alij actus boni, qui poſt abſolutionem ſequuntur, ſi præceſſiſſent, diſpoſuiſſent ad maiorẽ gratiã ex opere operato; & tamẽ quando ſubſequũtur, ad nullam gratiam ex opere operato conducunt. Quòd autem ſatisfactio conſtituat vnum Sacramentum cum præcedentibus partibus, parum refert: nam partes, quæ poſt abſolutionem, & eius effectum ponuntur, non augent effectum abſolutionis præcedentis quoad gratiam; ſed quoad aliquid aliud.

13\. Tertiò arguit idẽ Suarez: quia hæc ſatisfactio non ſolùm eſt in vindictam, & remiſſionem pœnæ, ſed etiam præcipuè ad curationem, & medicinã, ad quem finem, & effectum eſt maximè neceſſaria gratia: ergo credibile eſt, quòd eam afferat ex opere operato. Reſpondetur, ſatisfactionem debere quidẽ imponi à Sacerdote ad finem curãdi pœnitentem: cæterùm nõ habet de ſe ex opere operato afferre talẽ curationem; ſed ſolùm remiſſionẽ pœnæ tẽporalis: ſi enim haberet ex opere operato hunc effectum curãdi, quælibet pœnitentia eſſet proportionata cuilibet generi peccati; quod cõſtat eſſe falſũ: nã diuerſis peccatis diuerſæ pœnitẽtiæ, & medicinæ applicari debent, vt abſtinentia curetur homo carnalis, eleemoſynis auarus, &c.

14\. Quartò arguunt alij: quia in abſolutione reperitur aliqua remiſſio pœnæ cum remiſſione culpæ: ergo etiam in ſatisfactione cum remiſſione pœnæ inuenitur aliqua infuſio gratiæ. Negatur conſequentia: quia infuſio gratiæ in abſolutione affert ſecum neceſſariò remiſſionem pœnæ æternæ: remiſſio verò pœnæ temporalis non affert ſecum infuſionem gratiæ, vt conſtat in Indulgentiis, Sacrificio, &c. Quando autem fit abſolutio venialium, tunc credibile etiam eſt, intercedere ſemper aliquam remiſſionem pœnæ; quia etiam extra Sacramentum, quoties remittitur culpa, credibile etiam eſt, quòd remittitur ſemper aliquid pœnæ: congruum enim videtur, quòd minùs puniatur ille, cui iam condonata eſt culpa, & cui minùs auerſus eſt Deus, quàm ille, qui adhuc retinet maculam culpæ.

Quintò arguitur ex illis verbis Sacerdotis: *quidquid boni feceris, &c. ſit tibi in remiſſionem peccatorum, & augmentũ gratiæ,* &c. Ergo ſatisfactio etiã deſeruit ad augendam gratiam. Reſpondetur, ibi etiam includi merita B. V. & omnium Sanctorum; quæ tamen, certum eſt, non augere gratiã in pœnitente ex opere operato. Illa ergo verba continẽt deprecationem Sacerdotis petentis, vt omnia illã eodem modo, quo ſingula conferre poſſunt, conferant ad omnes illos effectus, ſcilicet, vel impetratoriè, vel mediatè, vel ex opere operantis, &c. 15.

Sextò obiici poteſt, quòd ſumptio calicis in Euchariſtia, iuxta probabilẽ ſententiam, cauſat nouã gratiam poſt ſumptionẽ Corporis; quia eſt noua pars Sacramẽti: & idem eſt de collatione poteſtatis abſoluẽdi data Sacerdoti poſt datam poteſtatẽ ad conſecrandũ propter eandem rationẽ: ergo idẽ dicendum erit de ſatisfactione, quæ eſt noua pars Sacramenti. Reſpõdetur, negando conſequentiã: quia illæ ita ſunt partes Sacramẽti, vt in ſe habeãt rationem Sacramẽti, atque adeò illis etiã eſt promiſſa gratia: nam bibenti Sanguinem Chriſti promittitur vita ſpiritualis; & quando datur poteſtas remittendi peccata, dicitur Sacerdoti: *Accipe Spiritum ſanctum,* &c. at verò ſatisfactio non eſt Sacramentum; ſed pars Sacramenti, cui ſecundùm ſe, numquam eſt promiſſa gratia. nec nos debemus abſque fundamento illum effectum aſſerere.

SECTIO II.

De effectu ſatisfactionis ſacramentalis circa remiſſionem pœnæ.

SVpponimus, ſatisfactionẽ ſacramentalem habere ex opere operato hunc effectũ remiſſionis pœnæ: quod benè probat P. Suar *diſp. 38 ſect. 2. n. 2.* & P. Vaſq. *q. 94. art. 1. dub. 5 n. 8* ex verbis *ſupra* adductis Trid. dicentis has eſſe partes Sacramenti pœnitentiæ: quia ad perfectã, & plenam peccatorum remiſſionem, ex Dei inſtitutione requiruntur. Cùm ergo ſatisfactio nõ requiratur ad remiſſionem peccati quoad culpam; pertinebit, & requiretur ad peccati remiſſionem quoad pœnã, cùm nihil aliud in peccato remitti poſſit. Secundò probatur hoc ipſum: quia hæc pars inſtituta eſt à Chriſto Domino, alioquin non poſſet eſſe pars Sacramẽti: ergo ex Chriſti inſtitutione, & poteſtate ab eo accepta Sacerdos imponit pœnitentiã: ergo habet poteſtatem ad faciendũ, quod ſignificat ſe facere: ſignificat autem potiſſimùm, dũ pœnitentiã imponit, ſe imponere illã loco pœnæ, quæ reſtat in Purgatorio ſoluendæ, ſeu ad finem expiandi à debito pœnæ; atque ideò ſignificat, ſe commutare pœnam Purgatorij in illã pœnam temporalẽ: cùm ergo hæc cõmutatio, & hæc actio procedat ab habente auctoritatẽ, conſequens eſt, vt niſi clauis erret, conſequatur ſuum effectum liberandi pœnitentem à debito pœnæ Purgatorij per ſatisfactionem impoſitã auctoritate Chriſti. 16.

17\. Hoc ergo ſuppoſito, dubitatur primò circa illum effectum remiſſionis pœnæ, quem cauſat ſatisfactio, an quælibet ſatisfactio à Sacerdote impoſita tollat omnem reatũ pœnæ debitæ pro illis peccatis

An qualibet ſatisfactio deleat omnẽ pœnam.

Confeſſarij, poſſit alteri pœnitentia commutta.

Sed certè ratihabitio, aut conſenſus præſumptus ſi peteretur, in præſenti parum iuuat: ad ſatisfactionem enim ſacramentalem requiritur, quòd actio ſit ex præcepto Confeſſarij, non ſit autem ex eius præcepto id, quod ego ſcio præcipiendum, ſi ego peterem; hæc enim voluntas eſt ſolùm conditionata, quæ in Sacramentis non poteſt influere. Adde, non excuſari ſubditum ab inobedientia, eò quòd ſciat, Prælatum diſpenſaturum fore in lege, aut præcepto, ſi peteretur diſpenſatio; hoc enim modo frequenter poſſemus agere contra præcepta cum tali diſpenſatione præſumpta. Aliud quidem eſt, quando excuſamur per epiikiam: quia tunc iudicamus, hunc caſum numquam fuiſſe ab initio comprehenſum ſub lege, aut præcepto: at verò poſito ſemel præcepto, diſpenſatio, vel conſenſus præſumptus, ſi peteretur, non ſufficit ad excuſandum. Videatur Suarez *lib. 6. de legibus, c. 7. & 8. & c. 13. n. 20.*

87. *Quid de reddito impotente ad pœnitentiam ſibi impoſitam implendam, vel obliuiſcente.*

Infero ſecundò, illum, qui redditus eſt impotens ad pœnitentiam ſibi impoſitam implendam, non teneri ad illam implendam per alium, etiamſi commodè id facere poſſit: nam præceptum non fuit de procurando alieno ieiunio; ſed de ieiunio proprio: quod cùm non poſſit poni, ceſſat obligatio. Eodem modo, qui oblitus eſt pœnitentiæ ſibi impoſitæ à Confeſſario, manet liber ab obligatione illius præcepti, quandiu non recordatur; & Confeſſarium conſulere non poteſt, nec tenetur confeſſionem repetere, vt iterum pœnitentiam accipiat. Quod quidem verum eſt, etiāſi culpabiliter oblitus fuerit pœnitentiæ prioris: tunc enim ſatis erit confiteri peccatum illius negligentiæ, & obliuionis culpabilis, vt rectè cum aliis obſeruat Vaſquez *quæſt. 94. articulo ſecundo, dub. 4.*

88. *An ſemel omiſſa debeat poſteà impleri.*

Petes, an ſi alicui impoſita ſit pœnitentia ieiunij duplici feria ſexta ſequenti; ipſe autem oblitus fuerit; debeat poſtea ieiunare aliis duabus feriis ſextis; an verò maneat liber à præcepto. Reſpondetur, communiter debere ieiunare poſtea: non enim eſt intentio Confeſſarij ita alligata ad talem diem, vt velit eſſe pondus illius diei, quo elapſo maneat pœnitens liber; ſicut contingit in recitatione Officij, vel auditione Sacri: ſed principaliter intendit ſatisfactionem; ſecundariò præſcribit terminum diei, vt certiùs fiat, & non differatur vlteriùs. Vnde addunt aliqui, poſſe poſteà pœnitentem ieiunare aliis duobus diebus extra ſextas ferias: quia illa circumſtantia videtur leuis.

89. *Dilatio quando ſit culpa grauis.*

Dubitatur quintò, quomodo poſſit pœnitens grauiter peccare, differendo pœnitentiam ſibi impoſitam. De hoc ſparſim inuenio pauca aliqua apud nonullos Recentiores, ex quibus Thomas à Ieſu *in tribunali conſcientiæ, tract. 3. c. 2. dub. 9. idiomate Hiſpano edito*, dicit, communiter eiuſmodi dilationem eſſe ſolùm culpam venialem negligentiæ, quando ſine cauſa differtur: quando verò cum cauſa iuſta, nullum eſſe peccatum. Rurſus Antonius Fernandez *in inſtruct. Confeſſar. p. 1. docum. 4. num. 5. & docum. 7. § 5. num. 2. Hiſpano etiam idiomate*, dicit, obligari pœnitentem ad pœnitentiam implendam intra ſpatium ſaltem vnius anni, ſi Confeſſarius minus tempus non præſcripſit, vt colligitur *ex c. Omnis, de pœnit. & remiſſ.* Denique Ioann. Sancius *in ſelectis, diſp. 13. num. 9.* dicit, non tranſgreſſurum præceptum illum, cui impoſitum eſſet confiteri intra vnum menſem, ſi per tres, vel quatuor dies vltra menſem confeſſionem differret; præſertim, ſi ex iuſta cauſa: & idem dicendum, ſi ex voto teneretur: non enim adeò mathematicè præfigendus eſt terminus. Imò, ſi intra octo dies à menſe elapſo ſolemnis aliquis dies ſequeretur, vel Iubileum, &c. poſſet differri confeſſio vſque ad illum diem, ſi ægrè pœnitens ferret bis intra octo illos dies confiteri, vel Iubileum non lucrari. Rurſus poſſet anticipari per octo dies ex cauſa Iubilei, vel ſolemnitatis. Quòd ſi per tres hebdomadas confeſſio anticiparetur, fortè non ſatisfieret, cùm mens iubentis eò tendat, vt per menſem curet pœnitens mundam habere conſcientiam: certior namque experientia ſumitur emendationis pœnitentis per ſpatium vnius menſis, quàm per hebdomadam. Hæc ille Auctor.

Diſtinguendum videtur: nam, vel Confeſſarius determinat tempus, vel non determinat. Rurſus, ſi tempus determinat, poteſt tripliciter id facere: primò, ita vt opus alligetur ad illud tempus, & ſit onus diei, vt ſi velit, ſingulis diebus recitari Coronam, vel ieiunari omni Sabbatho in honorem Beatæ Virginis: & tunc certum eſt, debere illa die poni opus præceptum, ſicut ieiunium, vel recitatio Officij ab Eccleſia præcepta non poteſt differri ad ſequentem diem, vel anticipari; ſed debet eo die poni, quo præcipitur. 90.

Secundò poteſt determinare tempus, vt terminum obligationis, hoc eſt, vt non differatur vlteriùs: ſic Eccleſia præcipit confeſſionem annuam: id eſt, vt non vlteriùs differatur: & tunc obligat præceptum ad non differendum, & poſita dilatione obligat rurſus ad obſeruandum illud poſteà data opportunitate. Tunc autem eſſe culpam lethalem, ea die præfixa non implere votum, dixit Thomas Sanchez *lib. 4. in Decal. cap. 14. n. 21. & n. 25. in fine.* Sed durum id videtur, ſi dies illa ſolùm, vt terminus obligationis poſita ſit; & non ob alium reſpectum. Nam, ſi tibi promiſi intra hebdomadam reddere mutuum, & differam per duas horas poſt hebdomadam; non videor tibi graue damnum inferre, nec violare promiſſionem in re graui. Si ergo Confeſſarius præcipiat non differre confeſſionem vltra menſem, & differatur per vnam diem vltra menſem, non auderem illam dilationem condemnare, vt mortalem.

Tertiò poteſt determinare tempus, intendendo quidem frequentiam operis iniuncti, & ſimul alligando ad tale tempus; verbi gratia, vt ſingulis menſibus ſemel ſaltem confiteatur, vel Euchariſtiam ſumat; vt ſingulis hebdomadis recitet ſeptem Pſalmos, &c. Et in his, & ſimilibus credo, ſi materia ſit grauis, non poſſe ſine peccato graui differri vltra illum terminum, atque ideò peccare grauiter, ſi intra illum menſem non confiteatur, vel accipiat Euchariſtiam. Ratio eſt: quia ille, cui præcepta eſt confeſſio ſingulis menſibus, ſi vel vna die differret confeſſionem, & hoc toto menſe non confiteretur, ſed prima die menſis ſecundi ſequentis; planè non teneretur menſe tertio ſequenti iterum confiteri: quia præceptum eſt de vna confeſſione in vno menſe: quare, cùm iam intra illum ſecundum menſem confeſſus fuiſſet, non teneretur ad aliam confeſſionem illo ſecundo menſe, atque ita duobus menſibus ſemel tantùm confiteretur, quod eſt contra mentem Confeſſarij. Fatendum ergo eſt, in iis præceptis, licèt tempus aſſignetur, vt terminus, vltra quem non differatur opus 91.

Digitized by Google

dum loquendi Scripturæ, & Patrum, qui dicunt, iuxta menſuram malitiæ, & culpæ, futuram eſſe pœnam. Nam in prædicto caſu culpa, & peccatum eſſent æqualia in vtroque, & pœna eſſet inæqualis. Cùm tamen Scriptura *Deuter.* 25. dicat: *Iuxta menſuram delicti erit & plagarum modus.* Quod in eo ſaltem ſenſu verum eſt, vt licèt citra condignum omnes puniantur; omnes tamen plùs, vel minùs aliis, prout excedunt; vel exceduntur in malitia, & iniquitate.

59. Vnde rurſus fieret, quòd maior peccator ſæpè mitiùs puniretur, quàm qui minùs peccaſſet: quia nimirum, hic ſecundus cum minori malitia poſuiſſet actum externum, qui malitiam, aut culpam non auget; ille verò primus ſine actu externo grauiora peccata commiſiſſet; atque ideò, licèt magis iniquus, & reprehenſibilis eſſet, eſſet minùs punibilis. Vnde eſſet quidem dignus maiori reprehenſione, ſed minori ſupplicio; quod difficilè quidem intelligi, aut concedi poteſt.

Confirmatur: quia per illud redditur aliquis magis amabilis, vel odibilis, per quod redditur magis laudabilis, vel vituperabilis: nam idem bonum eſt obiectum amoris, & laudis; & idem malum eſt obiectum odij, & reprehenſionis: ergo, qui meliùs operatur, ſicut eſt magis laudabilis, ſic eſt magis amabilis à Deo: Deus enim magis amat eum, in quo inuenit maius motiuum amandi; quod eſt maior bonitas: quis ergo credat, quòd Deus maius præmium conferat illi, quem minùs diligit, & minus præmium ei, quem magis diligit; quia dignus maiori amore eſt? Rurſus, qui maiorem malitiam contrahit, & grauiora committit peccata, eſt magis odibilis, cùm motiuum odij ſit malitia, & culpa: ergo Deus magis eum odit, quàm eum, qui minùs malitiæ contraxit: & tamen continget, quòd hic grauiùs puniatur propter actus externos; atque ideò minùs puniri eum, qui odibilior eſt Deo; grauiùs verò eum, quem Deus minùs odit: quæ omnia difficilia ſunt, & contra communem fidelium ſenſum.

60. Secundò, quia abſque ſufficienti etiam fundamento ſupponit, meritum, vt meritum, non ſumi in ordine ad id, quod conuenit ipſi operanti; ſed per conuenientiam operis cum honore, & bonis Superioris præmiantis. Sanè ego non minùs ingenuam, & alienam à proprio commodo concipio conditionem præmiantis, quàm laudantis; ſicut enim laudans non attendit, quid ſibi commodi attulerit ille, quem laudat, ſed, quid in eo ſit boni; ita, qui præmiat, non debet attendere ad ſuum intereſſe, & lucrum; ſed ad bonitatem illius, qui præmiatur. Præmia enim non ſunt inſtituta ſecundùm gubernationem rectam, vt ille, qui præmiat, honoretur; ſed, vt ille, cui præmium proponitur, bonus fiat, ſaltem remunerationis intuitu. Vnde, licèt Deus nihil lucri accepiſſet à merente, nec aliquid ab eo ſperaret; adhuc ſecundùm leges prudentis, & bonæ gubernationis deberet præmiare eum, qui laudabiliter operatur. Addo, licèt non eſſet Reſpublica humana, ſed vna ſola creatura intellectualis, illam etiam oporteret allici præmio, & deterreri ſuppliciis, vt bonum amplecteretur, & malum fugeret. Gubernator enim, vt Gubernator reſpicit bonum ipſius ſubditi: ergo propoſitio præmij, & ſupplicij, qui eſt actus Gubernatoris, vt Gubernator eſt, refertur ad bonum ipſius ſubditi, qui vt bonus in ſe fiat, alliciendus eſt præmiis, & deterrendus ſuppliciis. Si autem finis eſt bonitas ipſius operantis; hæc autem non creſcit per opus externum; non oportuit præmia, & ſupplicia pro actibus externis multiplicari.

61. Confirmatur primò: quia, etiamſi daremus præmium, & pœnam ordinari ad lucrum præmiantis, & bonum Reipublicæ propter exemplum; adhuc pro ſolis actibus internis deſignanda eſſent; cùm enim actus externi non ſint in noſtra poteſtate, niſi mediis internis; ſufficeret allicere hominem ad actum internum efficacem: quia, licèt rurſus proponatur præmium pro actu externo; non magis excitabitur homo, quàm ſi eſſet propoſitum pro ſolo actu interno, cùm in vtroque caſu ſolùm excitetur ad actum internum, quem ſolum ipſe poteſt ponere, & non ponere.

Confirmatur ſecundò; quia actus externus occultus, quem nemo vidit, nec videre potuit, non magis mouet ad laudem Dei, vel ad exemplum, quàm actus internus efficax: cùm nemo illum ſcire poſſit, niſi ex relatione operantis, ex cuius relatione poſſet ſcire actum internum: Angeli verò, ſi non cognoſcant actum internum, ſæpè etiam non poterunt cognoſcere, an actus externus ſit bonus, cùm ipſe de ſe ſit indifferens, & eius honeſtas pendeat ex intentione recta, qua fit, quæ manebit eis occulta: ergo ipſe actus externus ſæpe parum, vel nihil proderit ad eos fines, atque ideò non eſt, cur augeat valorem meriti.

62. Tertiò argui poteſt contra illam ſententiam, quatenus ex Eccleſiæ vſu probare contendit, poſſe ſtatui condignè pœnam propter actum externum: nam exemplum illud Eccleſiæ multùm probaret. Primò, quia Eccleſia punit actum externum, tunc etiam, quando effectus conſequitur poſt peractam pœnitentiam à peccatore: ſi v. g. venenum dedit; & poſteà, quando remedium adhibere non poteſt, pœnitentiam agit, iuſtificatur, & ſuperabundanter ſatisfacit per annum integrum operibus pœnitentiæ, & perfectionis ſe exercens: ſi tamen poſt annum, tandem veneno operante, ille alius moriatur. Eccleſia punit tunc delictum, pœna irregularitatis; quem puniendi modum Deus non obſeruat, vt conſtat. Rurſus Eccleſia non punit omnia delicta, etiam externa, iuxta eorum dignitatem. Nam, ſi duo, v. g proiecerunt iacula in duos, quorum vnus aberrauit in ictu, alter inimicum occidit; hunc ſolum Eccleſia irregularitate punit: cùm certum ſit, ex ſe vtrumque fuiſſe æquè pœna dignum: & quidem Deus illos non diiudicabit ex fortuito illo euentu. Non debemus ergo arguere, & conſtituere diuinum iudicium ex iis, quæ Eccleſia agit.

63. Primò, quia Eccleſia, ſicut non omnia delicta punit, ſed multa prudenter diſſimulat, & impunita relinquit, ac reſeruat in Dei iudicium; ſic etiam non omnia delicta æquè digna punit eâdem pœna. Secundò, quia, cùm Eccleſia non iudicet de merè internis, nec ea puniat, niſi quãdo per actũ externum eorum malitia manifeſtatur: meritò expectat actum externum, non quia augeat dignitatem; ſed, quia per illum culpa interna, & eius dignitas deducitur ad forum Eccleſiæ. Tertiò denique, quia Eccleſia potiſſimùm ex actu externo cognoſcere poteſt quantitatẽ, grauitatẽ, & dignitatem culpæ internæ: ideò non potuit prudenter

meliorem

melioris regulam vniuerſalem aſſumere ad pœnam ſtatuendam, quam actum externum, quia, ſi aliquis, v.g. percutiat abſque morte percuſſi, non poteſt ſcire animum fuiſſe occidendi: item, ſi quis, promiſſo pretio, beneficium eccleſiaſticum accipiat, & poſtea pretium non ſoluat, non poteſt ſcire animum fuiſſe ab initio ſimoniacum: ideò vt regulam vniuerſalem ad pœnam præſcribat, prudenter attendit ad effectum externum. Quæ omnia in Dei iudicio non procedunt, qui & omnia peccata punit, pro eorum dignitate, & omnia æque digna æquè punit, & eorum grauitatem certò cognoſcit, non ex euentu, ſed ex intentione operantis, vt conſtat.

64. Vnde ad argumenta contrariæ ſententiæ facilè reſpondere poteſt. Ad primum enim negamus, dignitatem præmij deſumi ex commodo, aut lucro, quod re ipſa ex opere conſequitur præmians; ſed ex animo afferendi, & ponendi illam vtilitatem, & commodum. Fateor, in ordine ad debitum gratitudinis, attendi etiam poſſe ad effectum re ipſa ſequutum: nam, ſi duo me velint efficaciter ex ſe à morte liberare, vnus tamen ſolus reipſa me liberet, plùs debeo huic, cui non ſolum affectum ſed vitam ipſam debeo: ſicut debeo pecunias ei, qui mihi eas mutuò dedit; non ei, qui voluit, ſed non potuit mutuare. Hoc tamen non eſt debitum ad præmium, ſed ad gratitudinem, quatenus congruum eſt, vt cui plùs debeo, plùs referam. Meritum autem condignum non affert ſolùm congruitatem hanc, ſed condignitatem fundatam in bonitate operis ſecundùm ſe independenter à commodo mihi conſequuto; neque hoc eſt propriè debitum gratitudinis ad ſoluendum, quod accepi, ſed debitum excitandi homines ad amorem boni, & odium vitij, ac per conſequens reſpicit æqualitatem non inter datum, & acceptum, ſed inter bonitatem operis, & præmium. Sic etiam in ordine ad puniendum formaliter non attenditur de condigno damnum mihi re ipſa illatum; ſed culpa offenſoris. Fateor, quando damnum non fuit re ipſa conſequutum, eſſe fundamentum, vt offenſus faciliùs placetur, & remittat pœnam: quia non eſt neceſſaria pœna tunc ad recompenſandum meum damnum, & ad mitigandum dolorem ex damno prouenientem. Cæterùm, ſi rigorosè agendum ſit, poſſet exigere pœnam attendendo ſolùm ad quantitatem culpæ, cum eſſentiale motiuum pœnæ ſit deterrere homines ab amore vitij, & à voluntate praua. Exemplum eſſe poteſt, ſi duæ fœminæ ſanctiſſimæ voluntate, & affectu æquè perfecto ſeſe obtuliſſent ad concipiendum Verbum Dei, & altera earum ad hoc eligeretur, & fieret Dei Mater: quod attinet ad meritum, vtraque fuiſſet æqualis; ſed tamen Filius Dei plùs deberet illi, cuius filius erat propter carnem ab ea acceptam, non quidem ex dignitate ad præmium; ſed ex debito gratitudinis, quo filius matri adſtringitur. Sic ſe habet Deus reſpectu illius, qui ex deſiderio diuinæ gloriæ prædicauit, vt multos conuerteret, quos de facto conuertit cum incremento magno gloriæ diuinæ: non enim deberet illi plùs præmij, quàm alteri, qui ex æquali affectu eodem modo prædicauit ſine auditorum fructu; ſed tamen, quia plùs emolumenti ab huius prædicatione accepit, plùs ei deberet debito gratitudinis.

65. *Differentia inter meritum, & ſatisfactionem.*

Ad primam confirmationem conſtat iam differentia inter meritum, & ſatisfactionem: nam ſatisfactionis condignitas deſumitur ex æquitate exigente, vt qui ſe voluntariè caſtigauit, & paſſus eſt laudabiliter pœnam, non cogatur iterum pati, & torqueri, ne afflicto afflictio ſuperaddatur; ad quod multùm facit afflictio, & pœna re ipſa poſita, & tolerata. At verò meritum, & eius condignitas fundatur in æquitate poſtulante, quod bonitas operis præmietur, vt homines alliciantur ad amorem boni. Si autem ex defectu euentus conſequuti bonitas operis minùs præmiaretur, homines minùs allicerentur à præmio propoſito ad ſtudium virtutis, timentes, quòd abſque ſua culpa poſſent conatus boni fraudari præmio ob effectum non conſequutum. Oportebat ergo eos hoc metu liberare, ſcientes, voluntatem bonam nullo præmio fraudandam ob defectum, qui non eſt in poteſtate operantis. Ad ſecundam confirmationem conſtat ex dictis, quomodo non benè arguatur ab vſu Eccleſiæ, & Principis humani ad leges præmij, & ſupplicij condigni in foro Dei, propter rationes differentiæ, quas adduximus. 66.

Vrget tamen ille Auctor aliquibus exemplis adductis ad ſuam ſententiam confirmandam. Primum eſt ex confeſſione ſacramentali, in qua, vt *ſuprà* vidimus, explicandum etiam eſt opus externum, & ſubiiciendum clauibus Eccleſiæ; nec ſufficit confiteri voluntatem internam ex ſe efficacem, in qua tota malitia conſiſtit; cuius ratio difficile redditur, niſi dicamus, actionem externam meritum, & demeritum augere. Hoc tamen exemplum retorqueri poteſt. Primò, quia præceptum confeſſionis non eſt confitendi demerita, ſed peccata: ſi ergo actus externus non auget peccatum in ratione peccati, non erit obligatio illum confitendi, licet augeat in ratione demeriti; ſufficit enim explicare peccatum; ſicut ſufficit abſolueró à peccato, vt peccato: macula enim peccati habitualis, quæ per abſolutionem aufertur, non eſt reatus pœnæ: ſed turpitudo, & fœditas peccati habitualiter perſeuerans, quæ reddit hominem turpem, & odibilem: non redditur autem odibili· ſicut neque reprehenſibilis à reatu pœnæ formaliter, ſed à malitia, vt aduerſarij fatentur: ergo ex hoc capite non eſſet obligatio confitendi actum externum, per quem homo non eſt magis peccator, nec magis maculatus, aut odibilis Deo.

67. Secundò retorqueri poteſt: quia, ſi ex hoc capite proueniret obligatio illa confitendi actum externum, eſſet obligatio confitendi etiam effectum conſequutum poſtea ex peccato, v.g. pollutionem conſequutam in ſomno, vel ebrietate, quando fuit præuiſa, & volita; item, homicidium in ebrietate conſequutum, & alia ſimilia: quia hæc etiam in ſententia illius Auctoris augent demeritum, vt conſtat ex illis exemplis, quæ adducit, ſcilicet, quòd Eccleſia pœnam imponit propter actum externum, quam quidem pœnam certum eſt ab Eccleſia imponi etiam propter effectum poſteà in ſomno conſequutum ex cauſa culpabiliter priùs poſita. Item, affert exemplum martyrij, in quo effectus mortis conſequutæ auget præmium: conſtat autem effectum illum conſequi poſteà, quando iam non adeſt voluntas interna. Conſequens autem falſum eſſe oſtendimus *ſuprà diſp. 16. ſect. 9.* ex abſurdis, quæ ſequerentur, ſi eſſet obligatio, per ſe loquendo, confitendi effectus poſteà conſequutos ex peccato præterito. Aliunde ergo debemus omnes reddere rationem illius obligationis confitendi actum externum peccati, quam explicuimus, & reddidimus *loco citato*, ex eo, quòd actus ille externus ſit verè peccatum, quan-

do durat voluntas, à qua denominatur malus;& ideò debet explicari; quia non ſolùm eſt præceptum confitendi malitiam, ſed confitendi etiam ipſa peccata, qualis eſt actus externus prohibitus.

68. Secundum exemplum, quod prædictus Auctor adducit, eſt ex actu martyrij, in quo ipſe actus externus affert nouum præmium, nempe, aureolam; quam non conſequitur, qui efficaciter deſiderauit martyrium, ſi reipſa non moriatur. Ad hoc etiam facilè reſpondetur dupliciter. Primò, non eſſe trahendum ad conſequentiam actum martyrij: quia, iuxta communem Theologorum ſententiam, martyrium conſummatum ex peculiari priuilegio affert augmentum, vel etiã infuſionem primam gratiæ ex opere operato, ſicut Baptiſmus: quare, ſicut illa paſſio conſummata affert gratiam, & iuſtificationem ex opere operato; non mirum, quòd Deus voluerit etiam illi conferre aureolam accidentalem ex opere operato vltra dignitatem operis. Secundò reſponderi poteſt illam aureolam accidentalem non eſſe partem præmij condigni: nam totus valor meriti illius condigni refertur ad gratiam, & gloriam; ſed eſſe præmium quoddam correſpondens merito congruo; quod præmium potuit Deus velle date, quando ponitur paſſio externa: quia, vt *ſuprà* diximus, ſaltem ex gratitudine Deus debet plus illi, qui re ipſa paſſus eſt, & cuius paſſione Deus ipſe magis eſt glorificatus: quare ex motiuo gratitudinis poteſt moueri ad volendũ tunc conferre præmiũ etiam maius eo, quod de congruo ſolùm meruerat per voluntatẽ patiendi, & moriendi: quod meritũ congruũ non ſemper Deus præmiat, vt conſtat: multa enim poſſunt haberi de cõgruo per bona opera, quæ Deus non confert.

69. Tertium exemplum, quod affert idem Auctor, eſt ex Chriſti paſſione externa re ipſa exhibita, cuius intuitiuam præuiſionem Deus expectauit ad definienda prædeſtinatis dona ſupernaturalia, vt plura Scripturæ teſtimonia ſuadent: nec ſatis erat videre deſiderium ſolùm internũ patiẽdi. Ad hoc etiam facilè reſpondetur, quidquid ſit de antecedenti, quod ſupponitur, de quo dixi *diſp. 7. de Incarn. ſect. 5. n. 57.* quod attinet ad propoſitum, nihil obſtare: potuit enim Deus expectare motẽ ipſam Chriſti: quia vſq; ad illam durauit meritũ actuale ipſius Chriſti, cùm vſq; ad illud vltimũ inſtans vitæ ſemper meruerit per actus internos, quibus mortem volebat, & acceptabat: quare, cùm Deus voluerit redemptionẽ noſtrã obtineri per omnia Chriſti merita, debebat expectare eorũ omnium cõſummationẽ, quæ vſq; ad mortem poſita nõ erat, etiã quoad actus internos. Adde, etiãſi merita non durassent vſq; ad illud vltimum inſtans, duraſſe tamen ſatisfactionẽ, quam iam *ſupra* diximus augeri per ipſam paſſionẽ externã procedentẽ ex voluntate præterita: quare potuit Deus velle, quòd redemptio noſtra, & ſatiſfactio quoad ſufficientiam pro noſtris peccatis, & pœnis, correſpõderet toti ſatisfactioni Chriſti cõpletæ, & conſummatæ. Ex his ergo, & ſimilibus exemplis, non habetur, quòd actio externa debeat augere meritum, provt condiſtinguuntur ab interna, etiam ſi id in ſatisfactione concedatur.

SECTIO V.

An, & quomodo paſſiones, & pœna ab extrinſeco, & neceſſario prouenientes, poſſint eſſe ſatisfactoria.

70. CErtum eſt, hominem iuſtum per eiuſmodi paſſiones, & flagella à Deo miſſa poſſe ſatisfacere pro debito pœnæ, ſi ea mala patienter tolerat: ſic enim definitur à Trid. *ſeſſ. 14. c. 9.* his verbis: *Docet præterea, tantam eſſe diuinæ munificentiæ largitatem, vt non ſolum pœnis ſponte à nobis pro vindicando peccato ſuſceptis, aut Sacerdotis arbitrio pro menſura delicti impoſitis; ſed etiam, quod maximum amoris argumentum eſt, temporalibus flagellis à Deo inflictis, & a nobis patienter toleratis, apud Deum Patrem per Chriſtum Ieſum, ſatisfacere valeamus.* Conc. Trid. Difficultas eſt in explicando, quomodo per huiuſmodi afflictiones poſſit homo ſatisfacere. Ratio dubitandi oritur ex *ſuprà* dictis, quia condignitas ſatisfactionis oritur ex eo, quòd æquum ſit, quòd acceptetur pro debito pœnæ illa voluntaria punitio, qua ipſe homo ſe laudabiliter caſtigat præueniendo officium Iudicis: per eiuſmodi autem flagella homo non ſe caſtigat, cùm ipſe nullo modo ſit cauſa illius pœnæ, ſed potiùs paſſiuè ſe habet: ceſſat ergo fundamentum ſatisfactionis condignæ.

Propter hoc eſt prima ſententia, quæ dicit, nos ita ſatisfacere per ea flagella patienter tolerata, vt tota ſatisfactio habeat ſe ex parte ipſius patientiæ, & voluntatis, qua acceptantur illæ paſſiones. Ita Richardus, & Gabriel apud Suarez *diſp. 37. ſect. 7. n. 2.* A qua ſententia parum, vel nihil diſtare videtur P. Vaſquez *quæſt. 94. art. 1. dub. 7. num. 10.* 71.

Cuiuſcumque ſit hæc ſententia, placere non poteſt: quia Tridentinum in verbis *ſuprà* adductis, non ſolùm per patientiam; ſed per ipſa etiam flagella dicit ſatisfieri: quòd primò conſtat ex eo, quòd eodem prorſus modo loquitur de flagellis à nobis ſpontaneè ſuſceptis, & de illis aliis. Cùm ergo per flagella à nobis ſuſcepta ſatisfaciamus, & non per ſolam voluntatem internam; idem dicendum eſt de poſterioribus. Secundò, quia ſi ſolùm ſatisfieret per actum internum, nimis impropriè dici poſſet, quòd ſatisfacimus illis pœnis, & flagellis, ex eo, quòd hæc ſint obiectum patientiæ, & acceptationis: alioquin poſſemus dicere, quòd ſatisfecimus per diuina beneficia, per creationem, per beatitudinem: quia hæc, & ſimilia poſſunt eſſe obiecta actuum virtutis, quorum exercitio ſatisfacimus. Tertiò, quia fruſtrà omninò, & abſq; fundamento Tridentinum cõmendat benignitatem, & munificentiam Dei peculiarem in illo modo ſatisfactionis, provt de facto commendanit. Nam ſatisfacere per ſolum actum internum patientiæ, ſecundùm menſuram ipſius actus ſolius, nihil habet ſpeciale, & diuerſum ab alia ſatisfactione, qua ſatisfacimus amore inimicorum, vel voluntate obſeruantiæ diuinæ legis: cùm ille actus patientiæ internæ non minùs ſit à nobis, nec minùs ſit aptus, & potens, vt conſtat. Cur ergo magis apparet munificentia Dei in acceptanda ſatisfactione, quæ illi actui correſpondet? Fatendum ergo eſt, Concilium non loqui ſolùm de patientia interna, ſed de paſſione ipſa etiam, in cuius acceptatione, quia non eſt à nobis illa paſſio, magis commendatur benignitas, & beneficentia Dei. Quo etiam modo loquuntur Sancti Patres, quos affert Suarez *n. 6.*

Ex his reiici etiã poteſt ſententia Medinæ *tract. 3. q. 5. in fin. primi dub.* qui dixit, per patientiã internam ſolui reatum pœnæ, tanquam per ſatiſfactionem propriam; per paſſionem verò externã ſolui etiam pœnam, non vt per propriam ſatisfactionem, ſed per modum punitionis ab ipſo Iudice illatæ, quæ poſſet dici ſatiſpaſſio. Hoc tamen, vt dixi, ex eodem Tridentino reiicitur, in quo per 72.

flegella

flagella externa dicitur non ſolùm ſatiſpati hominem; ſed ſatisfacere; & in hoc modo ſatisfaciendi per illa flagella commendari miſericordiam,& benignitatem Dei.

Eodem modo reiici poteſt aliorũ diſtinctio, qui dicunt, quãdo eiuſmodi pœna prouenit ex cauſis generalibus,naturalibus,aut liberis, & non à Deo, in pœnam peccati,vt ægritudines,bella,fames,vel quæ à Iudice humano,aut inimicis iuſte,vel iniuſtè patimur; non deſeruire ad ſatisfactionem, nec ſatiſpaſſionem, niſi ſecundùm actum internum, cùm non procedant ab ipſo homine, nec à Deo in punitionem peccati:quando verò imponitur à Deo in pœnam peccati, tunc deſeruire quidem,non vt ſatisfactionem propriam, ſed per modum iuſtæ vltionis;quomodo loquitur Soto *diſt.* 19.*q.*2.*art.*2 Quæ ſententia eodem modo reiicitur, cùm ex Tridentino conſtet, non ſolùm patientiam internam; ſed paſſionem etiam externam patienter toleratam deſeruire ad ſatisfactionem,& non ad ſolam ſatiſpaſſionem, vt vidimus.

73. Reſtat ergo,vt explicemus,quomodo paſſio illa,quæ à nobis non procedit, poſſit eſſe ſatisfactio,licèt per illam,qui patitur,nullo modo videatur ſeſe laudabiliter caſtigare. Pater Suarez *dicta ſect.*7.*num.*7 dicit,hominem, dum pœnam acceptat,facere eam moraliter ſuam; & ideò poſſe per illam ſatisfacere: ſicut,qui ab alio ſuſcipit pecuniam,& eam offert Deo in cultum religioſum; per illam ſatisfacit Mihi placet illud primum;nempe, hominem facere illam pœnam moraliter ſuam: diſplicet tamen exemplum offerentis Deo pecuniam,quam ab alio accepit: quia hic reuerà accepit dominium illius pecuniæ,& ita propriè offert, quod ſuum eſt,& cuius dominium habet:qui verò patitur,& acceptat ægritudinem, nullo modo fit dominus illius.Vnde retorqueri poteſt exemplum: quia, ſi aliquis me impediat ab acquirendo lucro, poſſum ego quidem patienter ferre illud damnum;per hoc tamen non potero offerre illam pecuniam Deo, ita vt tali oblatione ſatisfaciam voto offerendi tantam pecuniam in Dei cultum.

74. *Paſſio à nobis non procedens fit moraliter noſtra dupliciter.* Aliter ergo poſſumus explicare, quomodo fiat moraliter noſtra illa paſſio ex duplici capite. Primò, quia qui patienter acceptat Dei flagella, eo ipſo conſentit Deo in illa punitione, & quantùm eſt de ſe,vult Deo cooperari ad illam. Quare,licèt re ipſa non ſit cauſa flagelli, eſt tamen æquinalenter cauſa in conſpectu Dei: quia æquitati conſonum eſt,vt qui Iudici punienti conſentit, nec vllo modo repognat,mitiùs puniatur. Et in hoc ſenſu dici poteſt, quòd per patientiam facit æquiualenter ſuam illam paſſionem; ideò enim Auguſt. (D.Auguſt.) *lib.*83 *quæſtionum, quæſt.*31. dixit, quòd patientia eſt, *honeſtatis cauſa, rerum arduarum voluntaria perpeſſio*. Quia, licèt *voluntarium* propriè non ſit, niſi quod procedit à voluntate; per illam tamen acceptationem, & patientiam fit quaſi voluntaria,hoc eſt, æquiualenter noſtra illa flagellatio,quatenus conſentiendo Deo in illa punitione, offerimus quaſi nos ipſos ad cooperandum poſitiuè, ſi Deus ita voluerit. Fateor, non eſſe propriè voluntariam: & ideò,cæteris paribus,non ita eſſe efficacem ad ſatisfaciendum: habet tamen moraliter aliquid voluntarij, & ideò aliquam condignitatem ad ſatisfaciendum; imò poteſt aliunde excedere propter maiorem difficultatem, quam homo habet ad patienda, quæ ab aliis inferuntur, & ideò magis proderit ad fructum ſatisfactionis, vt notauit Suarez *n.*8.

Secundò,poſſumus hanc cauſalitatem noſtram ex alio capite explicare,ita vt non ſit ſolùm æquiualens,ſed aliquo modo vera, licet indirecta. Pro quo aduerte, patientiam, vt colligitur ex verbis *ſupra* adductis Auguſtini, eſſe voluntariam mali perpeſſionem,honeſtatis cauſa: quia, licet non ſit in noſtra poteſtate pati. & non pati; in poteſtate tamen noſtra eſt malle pati,quàm ab officio deſciſcere:& in hoc ſenſu illa paſſio non ſolùm eſt volita, ſed voluntaria indirectè, quatenus homo præeligit pati potiùs illud malum, quàm admittere ſolatium illicitum, quale eſſet indignatio, querela, & impatientia ad leniendum dolorem:in quo conſiſtit potiſſimùm honeſtas patientiæ, vt cum aliis obſeruat Leſſius *lib.*3.*de Virtutibus,cap. c.*2.*dub.*5.*n.*38.*&* 41.atque ideò,ablata honeſtatis cauſa,ſolatio illo, videtur indirectè à nobis procedere, & perſeuerare paſſio flagelli à Deo immiſſi. Quia tamen hæc etiam dependentia indirecta eſt nimis imperfecta;ideò minùs conducit,vt dixi, quàm illud aliud, quando homo ipſe ſponte aſſumit ipſas paſſiones. 75. *Patientia quid ſit*

Hinc infero primò, cur Tridentinum *ſuprà* adductum dixerit, in hoc genere ſatisfactionis elucere magis bonitatem Dei, & eius munificentiæ largitatem. Neque enim iis verbis negare voluit, hanc etiam eſſe ſatisfactionem de condigno;ſed,quia ex parte modi multùm deficit à rigore iuſtitiæ vindicatiuæ; ideò maior benignitas Dei eſt acceptare etiam eiuſmodi ſatisfactionem, in qua eſt minor condignitas: eſt tamen aliqua; quia condignitas non conſiſtit in indiuiſibili; ſed habet latitudinem; ſicut habet fundamentum, quod eſt in tali, vel tali modo patiendi ad hoc, vt Iudex illam paſſionem acceptet in partem pœnæ debitæ, licèt poſſet eam non acceptare, vt *ſuprà* diximus. 76. *Flagella extrinſeca an ſint ſatisfactoria de condigno,*

Infero ſecondò, ad hanc etiam ſatisfactionem requiri actum internum poſitiuum, quo patienter flagellum acceptetur:quare, qui merè omiſſiuè ſe haberet per omiſſionem non liberam, non ſatisfaceret per flagellum: tunc enim ceſſaret vtraque ratio *ſuprà* adducta, & ex nullo capite fieret etiã æquiualenter noſtra talis paſſio,in qua haberet ſe homo merè paſſiuè. Maior difficultas eſſe poſſet, ſi omiſſio illa eſſet libera, qua liberè homo non haberet vllum actum impatientiæ. Et quidem in mea ſententia, qua nego poſſibilem amiſſionem puram liberam, non eſt difficultas. In ſententia autem contraria illam concedente diſtinguendum eſt:nam,ſi cum aliquibus illios ſententiæ ſectatoribus concedas, dari puram omiſſionem liberam honeſtam,& meritoriam;conſequenter debes dicere ex tali omiſſione impatientiæ meritoria reddi ſatisfactoriam paſſionem externi flagelli; quia iam habes actum patientiæ interpretatiuum: ſi verò cum aliis pluribus neges talem omiſſionem puram poſſe eſſe laudabilem, & meritoriam; debes etiam dicere, non reddi ſatisfactoriam pœnam toleratam cum tali omiſſione impatientiæ: quia non toleratur ſtudioſè, neque ex fine honeſto. 77. *An ſufficiat tolerantia ſine actu.*

Peres,an creſcat ſatisfactio per paſſionẽ flagelli externi ſolùm, quãdiu durat actus internus patiẽtiæ,an etiã poſtquã præterit. Reſpondetur in primis,creſcere, quãdiu actus patientiæ internus manet, ſaltem in effectu;hoc eſt, quãdiu ex actu præterito prouenit, quòd nunc nõ indignetur homo, non prorũpat in aliquã impatiẽtiã:quia, ſicut paſſio ſponte ſuſcepta auget ſatisfactioẽ, etiã tranſ- 78. *An requiratur actus patientia præſens.*

Digitized by Google

acto acto interno, quandiu paſſio externa procedit ab illa voluntate præterita: ſic dicendum erit de hac cauſalitate indirecta, qua voluntas præterita cohibendo impatientiam; cauſa eſt, quòd hic, & nunc patiatur homo abſque illo qualicunque ſolatio indignationis. Addo ſecundò, licèt homo nunc non ſit capax habendi impatientiam, quia dormit, v.g. vel ad alia diſtrahitur; probabile mihi eſſe, quòd creſcat ſemper ſatisfactio, dum patitur flagellum illud: quia, licèt tunc non militet ſecunda ratio *ſupra* poſita de cauſalitate indirecta; procedit tamen adhuc prima ratio de cauſalitate æquiualenti, quam habuit per actum patientiæ, & acceptationis voluntariæ: quia per illum actum factus eſt æquiualenter cauſa, vt diximus: quare, ſicut, ſi eſſet vera cauſa, ſatisfaceret poſteà etiam in ſomno, vt dictum eſt *ſuprà*: ſic etiam, dum eſt æquiualenter cauſa, debet tranſacto illo actu adhuc ſatisfacere per ipſam paſſionem externam.

79. *An qualibet mala ad hæc ſu[?]ficiant.* Infero tertiò, non ſolùm ſatisfieri poſſe per flagella inflicta à Deo ſpecialiter, vel ex animo puniendi pro peccatis; ſed per quæcunque flagella, aut calamitates, vndecunque proueniant, ſiue ex cauſis naturalibus, & ordinario rerum curſu; ſiue à cauſis liberis; ſiue ab inimicis: ſiue iuſtè, ſiue etiam iniu[ſt]è illatis. Hæc videtur eſſe mens communis Theologorum, quos ſequitur Suarez *dicta ſect. 7. n. 9.* & videtur conformis verbis Tridentini, in quo nulla fit diſtinctio, ſed vniuerſaliter dicitur, *temporalibus flagellis à Deo inflictis, & à nobis patienter toleratis, poſſe ſatisfieri.* Et quidem hic videtur eſſe ſenſus fidelium, qui abſque alio examine, ſtatim recurrunt ad Dei prouidentiam, cuius voluntati ſe conformantes accipiunt, tanquam ex eius paterna manu, vniuerſa mala obuenientia, ſcientes, quòd *non eſt malum in ciuitate, quod non fecerit Dominus.* & de quocunq; paſſionis calice vſurpantes Chriſti verba: *Calicem, quem dedit mihi Pater, non vis, vt bibam illum?* Quod ſolatium, ſi nobis deeſſet, aut ſi neceſſe eſſet examinare, an malū illud à Deo proueniat, & an animo puniendi, vel ex alio fine diuerſo, grauiores multò nobis redderentur huius ſæculi calamitates.

Conc. Trid.

80. Ratio denique colligi poteſt ex doctrina *ſupra* tradita, applicando illam ad huiuſmodi mala. Nam, ſi illa in primis à Deo proueniant, non animo puniendi, ſed ex alio fine; idem, & fortaſſe maius fundamentum in eorum tolerantia reperitur, vt acceptentur à Deo pro debito noſtræ pœnæ. Si enim, qui reus eſt pœnæ, aliquid mali patiatur ab illo, à quo puniendus erat, & id patienter, ac libenti animo ab illo ſuſtineat; magis videtur æquitas poſtulare, quòd illud malum pro ſatisfactione acceptet, quàm ſi ex induſtria propter eius delicta fuiſſet illatum. Plùs enim mouet ad compaſſionem, & clementiam tolerantia illius, qui ſine cauſa, quàm eius, qui cum cauſa patitur, & magis videtur obligari Iudex ad remittendum de rigore erga eum, quem ſine cauſa vexauit, quàm ſi eum ob delicta vexaſſet. Quòd ergo ea mala non ſint à Deo immiſſa in pœnam peccatorum, non minuit; ſed auget fundamentum ad remittendum rigorem circa pœnas debitas.

81. Rurſus, ſi illa mala proueniunt ex cauſis naturalibus neceſſariis; eadem videtur eſſe ratio; cùm per illas omnes propriiſſimè operetur ipſe Deus, qui & fecit, & conſeruat, & diſponit, & vult illas cauſas, & earum ſeriem, ex qua, neceſſariò conſequitur talis effectus; atque adeò vult illum effectum, & cauſat illum: quare homo laudabiliter ſe conformat eius voluntati, dum vult pati id, quod Deus ex ſe voluit per cauſas ſecundas, & cum eiſdem cauſis ipſi inferre. Denique, ſi mala illa proueniant per cauſas ſecundas liberas, eadem ferè eſt ratio. Primò, quia, licèt actionem internam malam voluntatis liberæ Deus non velit determinatè; effectum tamen malum ex illa actione procedentem, qui mihi nocet, Deus vult, & cauſat ex ſuppoſitione illius malæ voluntatis: v. g. ſi aliquis vult lædere corpus, & famam meam; Deus non vult determinatè illam voluntatem internam malam: poſita tamen illa, vult concurrere concurſu determinato cum potentia externa neceſſariò operante, nempe, cum lingua, vel manu ad detractionem, vel percuſſionem; quem concurſum poſſet Deus negare, & non: vult cui voluntati, licèt ſit in nocumentum meum, ego me conformo, & approbo illam, quia voluntas Dei eſt. Secundò, quia Deus, cùm facilè, & ſuauiter poſſet, noluit impedire illud malum, nec poſtea, cùm poſſit, vult adhibere remedium; cui duplici voluntati diuinæ laudabiliter ſe conformat, qui malum patitur: & ratione huius conformitatis dignus eſt, non ſolùm præmio; ſed etiam, vt pœna illa acceptetur loco pœnæ debitæ, eò quod per illam patientiam, & conformitatem fecerit illam moraliter ſuam.

Confirmatur, & explicatur: quia ad hoc, vt homo ſatisfaciat condignè per paſſiones, quas ſponte ſuſcipit, non eſt neceſſe, quòd habeat in illas cauſalitatem directam, ſed ſufficit, ſi habeat indirectam, quatenus poteſt illas impedire, & non impedit: v. g. ſi potens adhibere medicinam, vel expellere famem, ſitim, aut frigus, permittit in ſe dolorem, famem, ſitim, frigus, & ſimiles moleſtias, quas Deo offert; non dubium, quin ſatisfaciat per illas, tanquam per paſſiones ſponte ſuſceptas, eò quòd ſponte illas non impedit. Cum ergo Deus habeat ad minùs cauſalitatem indirectam, quatenus permittit ea mala, quæ nobis ab inimicis viſibilibus, aut inuiſibilibus inferuntur, & homo conformans ſe diuinæ voluntati habeat æquiualentèm eamdem cauſalitatem, vt *ſuprà* vidimus; conſequens eſt, quòd per eiuſmodi conformitatem, & patientiam fiat æquiualenter cauſa permiſſiua illarum paſſionum, ſicut ſi illas potens impedire, non impediſſet. 82.

Reſtat vltimò loco difficultas de illis malis & flagellis, quæ homo non acceptat; vel, quia non aduertit; vel, quia non eſt in ſtatu acceptandi, vt ſi rationis vſum amiſerit, vel dormiat: an poſſit per illa aliquo modo ſatisfacere, vel ſatiſpati pro debito pœnæ temporalis. Ioann. Med. *Cod. de ſatisfact. quæſt. 5.* ſignificat paſſionem externam, vt cadat in ſolutoni, non indigere acceptatione patientis. Idem affirmat Soto *loco ſuprà allegato* de pœna temporali huius vitæ à Deo ſpecialiter inflicta ob peccatum: imò addit, licèt patiens reſiſtat, & inuoluntariè, ac impatienter patiatur, dummodo ſit in gratia, aliquid de pœna Purgatorij auferri per illam paſſionem: quod vltimum, licèt affirmare non audeat; affirmauit tamen Ledeſma *2. p. art. 4. quæſt. 14. art. 2.* 83. *An ſine actu patientiæ proſint aliquando ad ſatiſpaſſionem.*

Hanc ſententiam reiiciunt Vaſquez *dicto dub. 7. n. 6.* & Suarez *dicta ſect. 7. n. 10.* quia, ſi flagella ipſa ſecundùm ſe, abſque actu voluntatis patientis, habent vim ad remiſſionem pœnæ Purgatorij; cùm illud non eſſet ex opere operantis, qui ſupponitur nihil operari; fieret ex opere operato, ſicut per Sacramenta; quod nemo concedet. Ad

dit

dit Suarez, id videri contra Tridentinum, vbi petitur, quòd hæc flagella patienter tolerentur ad hoc, vt per illa poſſit ſatisfieri.

84. Exiſtimo diſtinguendum: nam, ſi ſermo ſit de ſatisfactione, certum videtur, ea flagella abſque voluntate patientis non poſſe ad eum effectum deſeruire; cum perinde ſe habeat, ac ſi eſſet infans, vel amens, qui non eſt capax ſatisfaciendi, eò quòd ſatisfactio ſit aliquid morale, ac proinde dependens à voluntate operantis iuxta regulas moris. Si verò ſermo ſit in ordine ad ſatiſpatiendum, & ſoluendum debitum pœnæ, patiendo verè pœnam debitam; probabile puto, poſſe aliquando eam paſſionem abſque voluntate patientis habere talem effectum; quando, ſcilicet, homo eſt in ſtatu gratiæ, & Deus ad eum finem immittit tale genus flagelli. Nec Tridentinum loquitur de hoc genere ſoluendi; ſed de ſatisfactione ſola, quam dicit, poſſe fieri per ea flagella patienter tolerata. Nec etiam ex hoc ſequitur virtus aliqua in flagellis ſimilis Sacramentis ad expiandum debitum pœnæ ex opere operato. Nam ad tollendum debitum per veram paſſionem pœnæ debitæ non requiritur aliud, quam pati verè pœnam debitam. Alioquin etiam pœna Purgatorij eſſet ſimilis Sacramentis, cùm ſe ipſa auferat, & extinguat debitum pœnæ. Alia verò eſt virtus Sacramenti, quæ ſine ſolutione extinguit debitum per remiſſionem pœnæ. Vnde minùs propriè loquutus eſt Pater Vaſquez, qui *num.* 6. impugnans hanc ſatiſpaſſionem ſine actu patientis, infert, quòd flagella ipſa, & eorum paſſio remitteret pœnam: qui modus loquendi non eſt melior, quam ſi diceres pœnam Purgatorij habere hoc, vt per eius paſſionem remittatur pœna debita: ſicut, ſi diceres, ſolutionem debiti habere hanc virtutem, vt eo ipſo remittatur debitum. quæ omnia in rigore ſunt falſa: nam remiſſio ſignificat extinctionem debiti abſque ſolutione: qui autem patitur totam pœnam, quam meretur, ſoluit totum. ergo non accipit remiſſionem pœnæ debitæ. Qui ergo ſolùm dicit, poſſe per illa flagella ſatiſpati hominem, ita vt id minùs debeat pati in Purgatorio, quod hîc, puniente Deo, paſſus eſt, non ponit vllam virtutem in flagellis ad remiſſionem pœnæ ex opere operato.

85. *Duæ conditiones requiſitæ ad ſatiſpaſſionem.*

Duas itaque conditiones requirimus, vt hæc flagella poſſint prodeſſe per modum ſatiſpaſſionis. Primam, vt non extinguant maioris pœnæ debitum, quàm ab ipſis afferatur, omnibus penſatis: alioquin iam miſceretur aliquid de condonatione, vel ſatisfactione. Secundam, vt à Deo infligantur in pœnam peccati: diximus enim, de rigore iuſtitiæ, Iudicem habere ius puniendi delinquentem pœna ab ipſo Iudice imponenda, ſine eo, quòd attendat ad mala, quæ aliunde delinquens ſponte, vel neceſſitate paſſus eſt. Non ſoluitur ergo debitum pœnæ paſſione cuiuſcunque flagelli; niſi illud à Deo Iudice in eo titulo imponatur.

86. Obiiciunt primò: quia, ſi paſſio eius flagelli ex ſe ſine voluntate patientis poteſt extinguere debitum pœnæ, poſſet etiam cum voluntate contraria, nempe, quando impatienter toleraretur, & cum reſiſtentia: poſſet item in ſtatu peccati; quia non minùs poſſet homo tunc pati, quantùm propter aliquod veniale iam priùs quoad culpam remiſſum debebat.

Reſpondetur, ſi homo patitur cum impatientia, quæ ſit mortalis, non extinguit debitum pœnæ per flagella temporalia, vt ſtatim dicemus: ſi verò impatientia ſit venialis, non repugnat ex ſe, quòd ſemel per paſſionem alicuius grauiſſimi mali ſoluat pœnam debitam pro alio veniali remiſſo quoad culpam: tunc tamen non debet dici ſimpliciter, quòd per paſſionem illam extinguat, etiam quoad partem, debitum pœnæ: quia ferè ſemper potiùs augebitur reatus, eò quòd plùs pœnæ debebit de nouo propter illud peccatum impatientiæ, quàm ſit illud, quod extinguitur per paſſionem materialem illius mali.

Ad illud verò, quòd additur de exiſtente in peccato mortali, dicimus: eum pro eo ſtatu nec ſatiſfacere, nec etiam ſatiſpati poſſe pro aliquo etiam reatu pœnæ relicto ex aliqua culpa veniali anteà remiſſa. Ratio eſt: quia, dum eſt in eo ſtatu peccati, & ſecundùm præſentem iuſtitiam debet pro ſingulis etiam peccatis venialibus pœnam æternam propter coniunctionem cum mortali, vt vidimus *ſuprà, diſp.* 10. *ſect.* 2. non poteſt ergo pœna temporali huius vitæ extingui debitum pœnæ illius, quam peccatum mortale ſua coniunctione meruit fieri æternam.

Secundò obiiciunt: quia paſſio huius vitæ non eſt comparabilis, nec proportionata cum pœna Purgatorij: ergo non erit ſufficiens ad extinguendam illam, niſi ex dignitate, vel voluntate patientis habeat valorem moralem ad redimendam illam pœnam. Reſpondetur in primis, non excedi hanc pœnam ab illa exceſſu infinito: quare non apparet, cur pœna temporalis diuturnitate ſua non poſſit æquiualere alicui parti intenſionis, & acerbitatis pœnæ Purgatorij, ita vt ſi pœna illa futura erat intenſa vt centum, fiat vt nonaginta propter annos triginta, quibus in hoc ſæculo punitus fuit homo doloribus acerbiſſimis, & grauiſſima infamia. Deinde dato, quòd non poſſet propter improportionem æquiualere etiam partialiter pœnæ eſſentiali, vt ita dicam, Purgatorij; poterit tamen æquiualere alicui pœnæ accidentali: v. g. grauiſſima, & iniuſtiſſima infamia, quam homo in hoc ſæculo diu patitur, poterit benè æquiualere alicui infamiæ, vel triſtitiæ accidentali, quam in Purgatorio debebat pati, atque adeò poterit ex Dei voluntate hæc pœna pro illa ſubrogari; & tunc, abſque vllo voluntaris actu, poſſet ſatiſpati pro aliquo reatu pœnæ accidentalis, quam debet. 87.

DISPVTATIO XXV.

De ſatisfactione, prout eſt tertia pars Sacramenti Pœnitentiæ.

SECT. I. *Quomodo ſatisfactio ſit pars huius Sacramenti; & an cauſet gratiam ex opere operato.*

SECT. II. *De effectu ſatisfactionis ſacramentalis circa remiſſionem pœnæ.*

SECT. III. *An pœnitentia impleri poſſit in ſtatu peccati; & quem effectum tunc habeat; & quid, ſi abſque intentione impleatur.*

SECT. IV. *Quomodo, & qualem ſatisfactionem debeat Sacerdos imponere.*

SECT. V. *Quam obligationem habeat pœnitens.*

tens acceptandi,& implendi pœnitentiam.

SECT. VI. *Vtrùm pœnitens ipſe, vel vnus Confeſſarius, poſſit commutare pœnitentiam ab alio impoſitam.*

DE ſatisfactione ſacramentali aliqua diximus *ſuprà, diſp. 12. ſect. 2.* vbi vidimus, eam eſſe partem intrinſecam huius Sacramenti, vt conſtat ex Florentino, & Tridentino ibi adductis: explicuimus etiam, quomodo verba illa, quibus Sacerdos pœnitentiam imponit, ſint pars Sacramenti, & aliqualis forma ſatisfactionis in aliquo ſenſu: quæ omnia repetenda non ſunt in hoc loco, ſed reliqua breuiter percurrenda.

SECTIO I.

Quomodo ſatiſfactio ſit pars huius Sacramenti, & an cauſet gratiam ex opere operato.

1. *Satiſfactio an ſit pars eſſentialis, vel integralis.* DVbitatur primò, an ſit pars eſſentialis, vel ſolùm integralis: nam Palud. *diſt. 16. quæſt. 4 ſub finem* dicit, eſſe partem eſſentialem: quia, licèt ante ſatisfactionem detur iam Sacramentum, hoc inde prouenit, quòd Sacramentum hoc ſit quoddam ens ſucceſſiuum, cuius pars habetur ante totam eſſentiam: vt ante conſecrationem calicis datur Euchariſtia; non tamen tota: & ante omnes vnctiones completas habetur Sacramentum Vnctionis.

Sed hic Auctor fortaſſe ſolùm diſſentit modo loquendi, ſolúmque vult, quòd ante ſatisfactionem, licèt detur Sacramentum totalitate eſſentiali; non tamen totalitate integritatis. Modus tamen loquendi eſt impropriùs, nec ideò debet appellari pars eſſentialis, nec debet negari, ante ſatisfactionem dari totam eſſentiam Sacramenti, ſicut homo abſque digito dicitur habere totam eſſentiam hominis, licèt non habeat integritatem.

2. *Quam gratiam cauſet ex opere operato.* Certum ergo eſt, ſatisfactionem eſſe partem ſolùm integralem huius Sacramenti: quod variis argumentis probauimus *loco citato*. Ex hoc autem oritur ſecundum dubium, an ſatisfactio, quando ponitur, cauſet aliquam gratiam ſanctificantem ex opere operato? Prima ſententia affirmat, quam tenent Caiet. *infrà, quæſt 90 art. 2.* Sotus *diſt. 17. quæſt. 1. art. 2.* quos affert, & ſequitur Suarez *diſp. 38 ſect. 2. num. 3.* & alij, qui afferunt pro ſe S. Thomam *illa quæſt. 90. artic. 2. ad ſecundum.*

Non cauſat gratiam ſacramentalem. Probabilior tamen videtur ſententia negans, quam tenet Palatius *diſt. 14. diſput. 1. col. 11. & diſt 16 quæſt 1. art. 1.* Pater Coninch *in præſenti, diſput. 10. num. 94.* & eam videtur ſupponere Pater Vaſquez *ſuprà quæſt. 84. art. 1 dub. 2 prope finem*, vbi ſolùm tribuit ſatisfactioni effectum remiſſionis pœnæ: & clarè eam docet *quæſt. 94. art. 2. dub. 5. num 9* & Præpoſitus *quæſt. 12. dub. 6* & videtur eſſe ſententia Sancti Thomæ *in 4. diſtinctione 16 quæſtione 1. artic. 2. quæſtiunc. 1. ad 1* vbi propoſito argumento, quòd ſatisfactio non eſſet pars Sacramenti, ſi non conferret gratiam, cùm Sacramenta nouæ legis gratiam conferant ſuſcipientibus. Reſpondet, gratiam conferri ex propoſito ſatisfaciendi, licèt non conferatur ex ſatisfactione actuali, vel poſſe dici partem Sacramenti, quatenus per ſatisfactionem conſequitur pœnitens perfectum effectum gratiæ, peccatum abolentis: quia liberatur totaliter à reatu peccati. In loco autem *ſuprà* adducto pro ſententia contraria videtur oppoſitum aſſerere: nam eidem argumento reſpondet, *quod ſatiſfactio confert gratiam, prout eſt in propoſito, & auget eam, prout eſt in executione.* D. Thom. Poſſent tamen hæc verba explicari iuxta id, quod dixerat in alio loco, per ſatisfactionem acquiri perfectum effectum gratiæ, ſcilicet, liberationem totalem à reatu peccati.

Vnde conſtat, grauiter exceſſiſſe Luiſium Turrianum *in ſelectis, part. 2. diſp. 31. dub. 22.* vbi hanc ſecundam ſententiam dicit, eſſe temerariam. Conſtat, eum non legiſſe loca Gabrielis Vaſquez, in cuius verba iurauerat, alioquin ſaltem ob eius reuerentiam abſtinuiſſet à cenſura ſententiæ probabiliſſimæ.

Probatur hæc ſententia: quia Sacramentum Pœnitentiæ in tantum debet conferre gratiam ex opere operato, in quantum debet culpam mortalem, quæ ſecundùm legem ordinariam numquam tollitur abſque infuſione gratiæ: ſatisfactio autem, quando poſteà ponitur, non ſignificat remiſſionem culpæ, ſed pœnæ; imò ſupponit iam culpam remiſſam: ergo non eſt, vnde colligamus, ipſam habere nouam virtutem ad conferendam, vel augendam gratiam ſanctificantem, hæc enim non debet infundi ad tollendum reatum pœnæ; conſtat quippe per Sacrificium Miſſæ, & per Indulgentias auferri reatū pœnæ ex opere operato, abſque infuſione, vel augmento gratiæ: ergo, vt ſatisfactio habeat eam virtutem auferendi reatum pœnæ, non debet habere virtutem augendi gratiam. 3.

Probari etiam ſolet ex aliis Sacramentis, in quibus numquam datur noua gratia, ab aliqua noua parte materiæ Sacramenti, niſi opponatur noua forma, ratione cuius fiat nouum Sacramentum partiale, vt contingit fortaſſe in Ordinatione Presbyteri, quando per collationem ſecundæ poteſtatis ad abſoluendum datur illi noua gratia partialis, & in extrema Vnctione, in qua aliqui volunt, quòd in ſingulis vnctionibus cum forma correſpondenti detur noua gratia partialis. Cæterùm per appoſitionem ſolùm nouæ materiæ non contingit dari nouam gratiam, poſtquam iam Sacramentum cauſauit gratiam ſacramentalem. 4.

Hoc tamen argumentum non videtur efficax: quia, ſi aliquis vngendo infirmum diceret vnica forma: *Per iſtam ſanctam vnctionem, &c. indulgeat tibi Deus, quidquid peccaſti per omnes ſenſus.* Et poſtea ſucceſſiuè vngeret ſenſus, daretur nouus effectus, iuxta illam ſententiam, in vnctione ſingulorum ſenſuum per appoſitionem nouæ materiæ abſque poſitione nouæ formæ. Item, in Ordinatione Presbyteri, ſi Epiſcopus vnica forma dixiſſet: *Accipe poteſtatem offerendi Sacrificium, & remittendi, ac retinendi peccata*: & poſteà traderet Hoſtiam, & calicem cum vino, ac deinde imponeret manus, videtur probabile, quòd per ſingulas materias acciperet ſingulas poteſtates, ſicut nunc, licèt tunc non apponeretur noua forma poſt primum effectum. Sic ergo diceret aliquis, in Sacramento Pœnitentiæ vnicam formam ſufficere, & adueniente poſteà noua parte materiæ, detur noua gratia ſacramentalis partialis.

Alij probant: quia, ſi ſatisfactio augeret gratiam 5.

tiam ex opere operato ; poſſet etiam aliquando dare primam gratiam : nam, ſi aliquis poſt abſolutionem peccaſſet mortaliter, & haberet attritionem tunc, quando implet pœnitentiam; iuſtificaretur : nam Sacramenta, quæ poſſunt conferre gratiam, poſſunt etiam primam gratiam conferre per accidens in attrito, cùm iam non inueniant obicem. Sed nec hoc argumentum efficax : quia illa doctrina vniuerſaliter ſumpta mihi non probatur, eámque *tomo ſuperiori* impugnaui. Quare, licèt abſolutio ſacramentalis poſſit dare primam gratiam, quia per ſe inſtituta eſt ad illum effectum præſtandum; de ſatisfactione tamen poſſet id negari, eò quòd non ſit per ſe inſtituta ad talem effectum. Potiſſimum ergo fundamentum noſtræ concluſionis eſt, quòd nullum ſit fundamentum in Scriptura, Patribus, aut Conciliis ad illum effectum tribuendum ſatisfactioni ſacramentali.

6. *Satisfactio hæc non conferat aliqua auxilia.*

Hinc infero obiter, ſatisfactionem hanc, ſicut non confert gratiam habitualem ; ita nec conferre ex opere operato ius ad auxilia aliqua in ordine ad præſeruandum hominem à peccatis, vel ad peccata emendanda : quem effectum ſaltem illi concedendum dicit Pater Suarez *vbi ſupra, n. 3.* & conſentit Pater Coninch *numero 92.* Sed conſequenter videtur etiam negandum : quia Sacramenta non ſolent conferre ex opere operato ea auxilia, niſi quatenus afferunt gratiam habitualem, ex qua oriantur talia auxilia, & cum ordine ad illa, quæ ſolet dici gratia ſacramentalis : vnde perdita gratia habituali, perditur etiam ius acquiſitum per Sacramenta ad talia auxilia ; & recuperata, recuperatur, vt probauimus *in tractatu de Sacramentis in genere, diſp. 4. ſect. tertia.* Si ergo hæc ſatisfactio daret ius ad auxilia, daret etiam gratiam internam habitualem, in qua illud ius fundaretur, ſicut alia omnia Sacramenta id faciunt.

7. Contra hanc ſententiam plura obiiciuntur, Primò, quia hæc ſatisfactio eſt pars Sacramenti: ſed Sacramenta nouæ legis cauſant gratiam: ergo & hæc pars. Probatur conſequentia : quia nihil videtur poſſe intrare ad componendum Sacramentum in ratione Sacramenti, niſi illud, quod componit illud in ratione ſigni ſenſibilis ſignificantis practicè gratiam ; quidquid enim eſt extra hunc conceptum, erit etiam extra conceptum Sacramenti, vt Sacramentum eſt : ſed ſatisfactio non conſtituit hoc Sacramentum in ratione ſenſibilis; tum, quia poteſt eſſe opus merè internum; tum, quia antecedenter ad ipſam ſatisfactionem iam habuit Sacramentum ſenſibilitatem ſufficientem ad ſignificandam gratiam ex ipſo collatam tempore abſolutionis : ergo debet conſtituere illud in ratione cauſantis gratiam, alioquin non apparet, quomodo ſit vera pars Sacramenti nouæ legis.

8. Huic argumento dupliciter reſponderi poteſt. Primò, ſatisfactionem eſſe partem Sacramenti Pœnitentiæ, & habere virtutem ad cauſandam gratiam ſimul cum aliis partibus, quandò reperitur iam poſita : nam, ſi pœnitens impleat pœnitentiam iniunctam, antequam abſoluatur, prout fieri poteſt, & olim frequenter fiebat, tunc ſatiſfactio concurrit ſimul cum confeſſione, & contritione ad gratiam ſacramentalem, tanquam vna pars materiæ: materia enim ſunt actus pœnitentis, quibus dolet, confitetur, & obedit in exequutione pœnæ Iudici, qui omnes actus per modum materiæ concurrunt ſimul cum forma ad effectum gratiæ ſacramentalis. Quando verò ſatisfactio ponitur poſt abſolutionem : tunc, licèt ſecundùm ſe iam non operetur gratiam, adhuc tamen dicitur pars integrans illud totum Sacramentum, à quo producitur gratia, & quæ habet virtutem de ſe ad concurrendum cum aliis, ſi non inueniret iam effectum poſitum ab aliis : ſic enim aliquæ dicuntur partes in aliis Sacramentis, licèt aliquando inueniant iam effectum productum : v. g. in extrema Vnctione dicunt aliqui, per primā vnctionem, quæcunque illa ſit, produci effectum gratiæ, reliquas autem integrare, & perficere Sacramentum, licèt non producant gratiam nouam. Item in Euchariſtia, quando Sacerdos ſumit Hoſtiam diuiſam in duas partes, in ſumptione primæ, accipit totum effectum gratiæ, & tamen ſecunda eſt etiam pars eiuſdem Sacramenti integrans illam Communionem. Item, in Ordinatione Sacerdotis, ſi Epiſcopus imponat manus (quam impoſitionem eſſe materiam ſufficientem, probauimus *in tractatu de Sacramentis in genere,*) & proferens formam det etiam panem, & vinum, tunc porrectio panis, & vini erit pars integrans materiæ Ordinationis, licèt tunc inueniat iam effectum productum ab impoſitione manus, & forma priùs terminata. Sufficit ergo ad hoc, vt aliquid 9.
ſit pars integrans materiam, eſſe talem, quæ poneret cum aliis compartibus effectum, ſi non inueniret poſitum. Imò in forma ſacramentali videtur hoc ipſum reperiri : nam illa verba, *à peccatis tuis,* in ſententia communi inueniunt iam gratiā productam per priora verba, & tamen ſunt pars formæ, & pars Sacramenti, & poſſunt producere gratiam, ſi proferrentur ante verbum, *abſoluo,* v. g. diceret Sacerdos : *A peccatis tuis ego te abſoluo.* Deinde, quando facto matrimonio inualido ob defectum conſenſus interni, poſtea reualidatur, iuxta probabilem ſententiam, poſito conſenſu interno coniugis ficti, poteſt contingere, quod ille conſenſus internus incipiat intrinſecè in tempore iuxta ſententiā probabilem eorū, qui communiter dicunt poſſe actū voluntatis incipere in tempore intrinſecè : in quo caſu totus ille cōſenſus eſt pars Sacramenti ſecundùm durationē temporis diuiſibilis, cùm nulla poſſit aſſignari pars prima, ſed in quacūque aſſignata neceſſe ſit eſſe aliquas partes durationis, ante quas Sacramentū habuerat ſuum effectū : & tamen omnes illæ dicuntur partes Sacramēti. Sic ergo poſſet ſatisfactio dici pars Sacramenti, etiam in eo caſu, quando inuenit iam productū effectum gratiæ ſacramentalis.

Secundò reſponderi poteſt faciliùs, ſatisfactionem eſſe poſſe partem integralem Sacramenti, licèt ipſa nō conferat gratiā : quia, ſicut remiſſio 10.
pœnæ, licèt non ſit gratia habitualis, nec ablatio culpæ, eſt tamen quaſi cōplementū gratiæ, & integritas remiſſionis culpæ, ſic ſatisfactio, quæ ordinatur ad tollendū reatum pœnæ, eſt cōplementū, & pars integrans Sacramētū, quod cauſat gratiā, & remittit culpā. Neq; enim cuilibet parti integranti debet conuenire definitio eſſentiæ : nam ſanguis eſt pars naturæ humanæ, (ideò enim Verbū diuinum aſſumens naturam humanā, debuit aſſumere immediatè ſanguinē,) & tamē in veriori ſententia ſanguis non informatur anima rationali, nec illi conuenit eſſe rationalē : ſed eſt pars integrans naturā rationalem. Sic ſatisfactio, licèt non conferat gratiā, eſt tamen pars integrans, & complens Sacramentum illud, quod confert gratiā, &

ordinatur

Confeſſarij, poſſit aliter pœnitentia commutari.

Sed certè ratihabitio, aut conſenſus præſumptus ſi peteretur, in præſenti parum iuuat: ad ſatisfactionem enim ſacramentalem requiritur, quòd actio ſit ex præcepto Confeſſarij, non ſit autem ex eius præcepto id, quod ego ſcio præcipiendum, ſi ego peterem; hæc enim voluntas eſt ſolùm conditionata, quæ in Sacramentis non poteſt influere. Adde, non excuſari ſubditum ab inobedientia, eò quòd ſciat, Prælatum diſpenſaturum fore in lege, aut præcepto, ſi peteretur diſpenſatio; hoc enim modo frequenter poſſemus agere contra præcepta cum tali diſpenſatione præſumpta. Aliud quidem eſt, quando excuſamur per epiikiam: quia tunc iudicamus, hunc caſum numquam fuiſſe ab initio comprehenſum ſub lege, aut præcepto: at verò poſito ſemel præcepto, diſpenſatio, vel conſenſus præſumptus, ſi peteretur, non ſufficit ad excuſandum. Videatur Suarez *lib. 6. de legibus, c. 7. & 8. & c. 13. n. 20.*

87. *Quid de reddito impotente ad pœnitentiam ſibi impoſitam implendam, vel obliuiſcente.*

Infero ſecundò, illum, qui redditus eſt impotens ad pœnitentiam ſibi impoſitam implendam, non teneri ad illam implendam per alium, etiamſi commodè id facere poſſit: nam præceptum non fuit de procurando alieno ieiunio; ſed de ieiunio proprio: quod cùm non poſſit poni, ceſſat obligatio. Eodem modo, qui oblitus eſt pœnitentiæ ſibi impoſitæ à Confeſſario, manet liber ab obligatione illius præcepti, quandiu non recordatur; & Confeſſarium conſulere non poteſt, nec tenetur confeſſionem repetere, vt iterum pœnitentiam accipiat. Quod quidem verum eſt, etiāſi culpabiliter oblitus fuerit pœnitentiæ prioris: tunc enim ſatis erit confiteri peccatum illius negligentiæ, & obliuionis culpabilis, vt rectè cum aliis obſeruat Vaſquez *quæſt. 94. articulo ſecundo, dub. 4.*

88. *An ſemel omiſſa debeat poſteà impleri.*

Petes, an ſi alicui impoſita ſit pœnitentia ieiunij duplici feria ſexta ſequenti; ipſe autem oblitus fuerit; debeat poſtea ieiunare aliis duabus feriis ſextis; an verò maneat liber à præcepto. Reſpondetur, communiter debere ieiunare poſteà: non enim eſt intentio Confeſſarij ita alligata ad talem diem, vt velit eſſe pondus illius diei, quo elapſo maneat pœnitens liber; ſicut contingit in recitatione Officij, vel auditione Sacri: ſed principaliter intendit ſatisfactionem; ſecundariò præſcribit terminum diei, vt certiùs fiat, & non differatur vlteriùs. Vnde addunt aliqui, poſſe poſteà pœnitentem ieiunare aliis duobus diebus extra ſextas ferias: quia illa circumſtantia videtur leuis.

89. *Dilatio quando ſit culpa grauis.*

Dubitatur quintò, quomodo poſſit pœnitens grauiter peccare, differendo pœnitentiam ſibi impoſitam. De hoc ſparſim inuenio pauca aliqua apud nonullos Recentiores, ex quibus Thomas à Ieſu *in tribunali conſcientiæ, tract. 3. c. 2. dub. 9. idiomate Hiſpano edito*, dicit, communiter einſmodi dilationem eſſe ſolùm culpam venialem negligentiæ, quando ſine cauſa differtur: quando verò cum cauſa iuſta, nullum eſſe peccatum. Rurſus Antonius Fernandez *in inſtruct. Confeſſar. p. 1. docum. 4. num. 5. & docum. 7. § 2. num. 2. Hiſpano etiam idiomate*, dicit, obligari pœnitentem ad pœnitentiam implendam intra ſpatium ſaltem vnius anni, ſi Confeſſarius minus tempus non præſcripſit, vt colligitur *ex c. Omnis, de pœnit. & remiſſ.* Denique Ioann. Sancius *in ſelectis, diſp. 13. num. 9.* dicit, non tranſgreſſurum præceptum illum, cui impoſitum eſſet confiteri intra vnum menſem, ſi per tres, vel quatuor dies vltra menſem confeſſionem differret; præſertim, ſi ex iuſta cauſa: & idem dicendum, ſi ex voto teneretur: non enim adeò mathematicè præfigendus eſt terminus. Imò, ſi intra octo dies à menſe elapſo ſolemnis aliquis dies ſequeretur, vel Iubileum, &c. poſſet differri confeſſio vſque ad illum diem, ſi ægrè pœnitens ferret bis intra octo illos dies confiteri, vel Iubileum non lucrari. Rurſus poſſet anticipari per octo dies ex cauſa Iubilei, vel ſolemnitatis. Quòd ſi per tres hebdomadas confeſſio anticiparetur, forte non ſatisfieret, cùm mens iubentis eò tendat, vt per menſem curet pœnitens mundam habere conſcientiam: certior namque experientia ſumitur emendationis pœnitentis per ſpatium vnius menſis, quàm per hebdomadam. Hæc ille Auctor.

Diſtinguendum videtur: nam, vel Confeſſa- 90.
rius determinat tempus, vel non determinat. Rurſus, ſi tempus determinat, poteſt tripliciter id facere: primò, ita vt opus alligetur ad illud tempus, & ſit onus diei, vt ſi velit, ſingulis diebus recitari Coronam, vel ieiunari omni Sabbatho in honorem Beatæ Virginis: & tunc certum eſt, debere illa die poni opus præceptum, ſicut ieiunium, vel recitatio Officij ab Eccleſia præcepta non poteſt differri ad ſequentem diem, vel anticipari; ſed debet eo die poni, quo præcipitur.

Secundò poteſt determinare tempus, vt terminum obligationis, hoc eſt, vt non differatur vlteriùs: ſic Eccleſia præcipit confeſſionem annuam; id eſt, vt non vlteriùs differatur: & tunc obligat præceptum ad non differendum, & poſita dilatione obligat rurſus ad obſeruandum illud poſteà data opportunitate. Tunc autem eſſe culpam lethalem, ea die præfixa non implere votum, dixit Thomas Sanchez *lib. 4. in Decal. cap. 14. n. 21. & n. 25. in fine.* Sed durum id videtur, ſi dies illa ſolùm, vt terminus obligationis poſita ſit; & non ob alium reſpectum. Nam, ſi tibi promiſi intra hebdomadam reddere mutuum, & differam per duas horas poſt hebdomadam; non video tibi graue damnum inferre, nec violare promiſſionem in re graui. Si ergo Confeſſarius præcipiat non differre confeſſionem vltra menſem, & differatur per vnam diem vltra menſem, non auderem illam dilationem condemnare, vt mortalem.

Tertiò poteſt determinare tempus, intenden- 91.
do quidem frequentiam operis iniuncti, & ſimul alligando ad tale tempus; verbi gratia, vt ſingulis menſibus ſemel ſaltem confiteatur, vel Euchariſtiam ſumat; vt ſingulis hebdomadis recitet ſeptem Pſalmos, &c. Et in his, & ſimilibus credo, ſi materia ſit grauis, non poſſe ſine peccato graui differri vltra illum terminum, atque ideò peccare grauiter, ſi intra illum menſem non confiteatur, vel accipiat Euchariſtiam. Ratio eſt: quia ille, cui præcepta eſt confeſſio ſingulis menſibus, ſi vel vna die differret confeſſionem, & hoc toto menſe non confiteretur, ſed prima die menſis ſecundi ſequentis; planè non teneretur menſe tertio ſequenti iterum confiteri: quia præceptum eſt de vna confeſſione in vno menſe: quare, cùm iam intra illum ſecundum menſem confeſſus fuiſſet, non teneretur ad aliam confeſſionem illo ſecundo menſe, atque ita duobus menſibus ſemel tantùm confiteretur, quod eſt contra mentem Confeſſarij. Fatendum ergo eſt, in iis præceptis, licèt tempus aſſignetur, vt terminus, vltra quem non differatur opus iniunctum,

iniunctum; alligari tamen ſub obligatione graui ad illud tempus, eò quòd dilatio præiudicium afferret materiæ præceptæ, vt vidimus, quatenus ex duplici confeſſione, v.g. redderetur vna, ſi prior confeſſio extraheretur à ſuo tempore determinato.

92. Denique, quando Confeſſarius nullo modo determinat tempus, neque ex circumſtantiis colligitur mens determinandi, (vt, ſi præcepiſſet ieiunium, vel orationem pro aliqua neceſſitate tũc occurrente,) ſed præcepit opus indifferens ad hoc, & aliud tempus; tunc probabile ſatis videtur, quòd dilatio, niſi ſit nimia, & ad longum tempus, non ſit mortalis. Ita in ſimili loquitur Thomas Sanchez cum aliis *dicto cap.*10. *num.*21. de re debita ex voto abſque temporis determinatione: vbi notat benè, id intelligi in votis, vel debitis, in quibus ipſa dilatio non minuit rem promiſſam: nam, ſi aliquis vouit Religionis ſtatum; quò plus differt ingreſſum, eò minus reddit Deo, cuius obſequio promiſerat totum tempus vitæ ſuæ: quod idem cum proportione de pœnitentia à Confeſſario iniuncta dici debet.

93. *An obliget ad circumſtantias.* Vltimò dubitari poteſt, quomodo obligetur pœnitens ad circumſtantias operis à Confeſſario iniuncti: v.g. ſi impoſitũ illi fuit, vt recitaret Coronam flexis genibus, vel coram tali imagine; an ſatisfaciat, licet non flexis genibus, nec coram illa imagine recitarit. Affirmat Vega *in Summa, tom.* 2. *cap.*64. *caſ.* 6. quia attendi debet magis ad ſubſtantiam, quàm ad circunſtantias. De hoc tamen meritò dubitat Diana 2. *tom. tract.* 4. *de Sacram. reſol.*55. quia recitare flexis genibus videtur addere aliquid ſubſtantiale ſimplici recitationi. Diſtinguere ergo poſſumus cum Thoma Sanchez *lib.*4. *in Decalog. cap.*12. *num.* 8. vbi in ſimili de voto docet, quando res promiſſa eſt grauis, & circumſtantia leuis: vt, ſi quis vouit recitare coram tali imagine B. Virginis, votum principale obligabit ad mortale, circumſtantia autem, nempe, vt ſit hæc imago ſpecialis, obligabit communiter ſub veniali: quia communiter æquale, aut ferè æquale eſt Virginis obſequium; & ideò leuis eſt mutatio illa. Poſſet tamen aliquando eſſe culpa mortalis, eo quòd circumſtantia ſit multò maioris cultus diuini, orando, v. g. coram tali imagine, propter multò maiorem deuotionem, & populi concurſum. Vnde eodem modo de circumſtantiis à Confeſſario adiunctis dicendum erit, cùm eadem ſit ratio.

94. An verò liberetur pœnitens ab obligatione implendi pœnitentiam, quando non poteſt exequi circumſtantiam à Confeſſario iniunctam: vt, ſi præcepit recitare coram tali imagine, vel in tali Eccleſia, quod facere non poteſt; eadem eſt quæſtio, ac de voto, an propter impotentiam ad circumſtantiam liberetur vouens à ſubſtantia: quam quæſtionem latè tractat idem Sanchez *dicto lib.*4. *cap.* 14. *à num.* 24. vbi plures regulas aſſignat ad diſcernendum, an in eo caſu fuerit intentio obligandi ad ſubſtantiam, ceſſante etiam circumſtantia; quæ omnes regulæ transferri poſſunt ad caſum noſtrum, & videri apud illum Auctorem, ne quæſtionem latè, & optimè ab eo tractatam, ad hunc locum, cuius non ita propria eſt, transferre cogamur.

SECTIO VI.

Vtrùm pœnitens ipſe, vel vnus Confeſſarius, poſſit commutare pœnitentiam ab alio impoſitam.

95. Communis, & vera Theologorum ſententia docet, pœnitentem non poſſe propria auctoritate id facere. Contrarium docet Laurentius Portel *in Addit. ad dubia regularia, verbo, Pœnitentia ſacramentalis, num.*6. quod probabile dicit Diana *tract.*1. *miſcell. reſol.* 53. *tom.*1. ſed alij omnes oppoſitum ſupponunt, & probatur: quia rem præceptam à Superiore non poteſt ſubditus commutare in aliam, vt conſtat in aliis omnibus præceptis. Dices: Poteſt, qui habet votum, commutare illud propria auctoritate in aliquid euidenter melius, vt docet communis ſententia in materia de voto: ergo, qui debet ieiunium ex pœnitentia, poterit etiam illud commutare in aliquid euidenter melius. Reſpondetur, negando conſequentiam. Ratio diſcriminis eſt, quòd in voto obligatio naſcitur ex promiſſione rei, quæ creditur grata Deo, cui promiſſio facta eſt; cùm autem res ſubrogata ſit illi gratior, non fit contra Religionem ſoluendo vnum pro alio. At verò in re præcepta determinatio rei oritur ex voluntate Superioris petentis hanc rem in particulari, & non aliam; quæ iam debetur non ſolùm ex ratione generali; quia eſt aliquid gratum Superiori; ſed, quia vult hoc opus in particulari, & determinatum, quod per voluntatem determinatam exigit; ideò non poteſt ſubditus mutare vnum pro alio: melior enim eſt obedientia, quàm victima. Vide alias rationes differentiæ apud Suarez *tom.* 2. *de relig. lib.*6. *de voto, c.*18. *num.* 13. quæ omnes applicari poſſunt etiam ad rem debitam ex præcepto Confeſſarij, in qua non minùs militant, quàm in aliis præceptis.

96. Sed probabilitatem prioris ſententiæ confirmat denuò Diana *tom.*2. *tract.*4. *de Sacram. reſol.* 53. vbi affert pro illa Villalobos *in Summ. tom.* 1. *tract.*9. *diffic.*79. *num.*1. qui id probat: quia Confeſſarius illud opus præcepit in ordine ad ſpiritualem eius vtilitatem: quare, ſi ei diceret, ſe velle loco illius pœnitentiæ ſubrogare aliud manifeſtè vtilius in ratione ſatisfactionis, & medicinæ; certum eſt, quòd conſentiret Confeſſarius: quare ex hac præſumpta voluntate poterit pœnitens commutationem facere. Sed ſententiam illam temerariam cenſet Luiſius Turrianus *in ſelectis, part.*2. *diſp.*31. *dub.* 62. Et quidquid ſit de cenſura, certum eſt, aduerſari communi Theologorum, & fidelium ſenſui, vt videri poteſt apud Thomam Sanchez *lib.* 4. *in Decalog. cap.*11. *num.* 36. Reginaldum *in praxi, tom.*1. *lib.*7. *cap.*8. *num.* 85. Henriquez *lib.* 5. *cap.*20. *num.*5. Coninch *in preſenti, diſp.*10. *dub.* 12. *num.* 13. & alios omnes.
97. Ratio autem, quam Villalobos adducit, facilè retorqueri poteſt in præceptis Eccleſiæ, de quibus probaretur eodem argumento, quòd quilibet poſſet propria auctoritate rem præceptam commutare ſibi in opus aliud manifeſtè melius. Nam Eccleſia præcipit, v. g. ieiunium ad carnis macerationem, vel auditionem Miſſæ ad cultum Dei: quis autem dubitat, melius eſſe ad eos fines cilicio aſperrimo ea die veſtiri, vel Euchariſtiam ſumere? Et tamen nemo dicet, poſſe ex præſumpta Eccleſiæ vo-

lunta

luntate ſubditum ſubrogare hæc opera pro illis, quæ præcipiuntur. Quod idem argumentum fieri poteſt de præceptis diuinis;potuiſſet enim aliquis eodem modo dicere, quod Communionem ex præcepto diuino in mortis articulo, vel alias debitam poſſet quilibet propria auctoritate commutare in aliquod inſigne pietatis opus, vt in ſtatum Religionis, vel in votum caſtitatis, aut aliud ſimile, etiam quando res præcepta eiuſmodi opera non impediret. Cùm ergo Confeſſarius in eo foro ſit verus Superior,& præcipere poſſit, ſicut alij Superiores; non poterit ſubditus propria auctoritate rem præceptam in alia etiam meliora opera commutare, quando vtrumque præſtare poteſt.

98. Vnde minùs admittendum eſt, quod, vt probabile,docuit idem Diana 2.*tom.tract.illo* 4. *reſol.* 106.nempe,eum, qui ex deuotione recitabat ſingulis diebus Officium B. Virginis, ſi poſtea habuit pœnitentiam impoſitam recitandi per annum ſingulis diebus tertiam partem Coronæ, vel Roſarij eiuſdem B. Virginis, potuiſſe ſatisfacere huic obligationi recitando officium ſolitum. Pro quo adducebat Bonacinam *in præſenti, diſputat.* 5.*quæſt.*5.*ſect* 3.*punct.*4.*num.*8. qui tamen id non dicit; ſed loquitur in genere, vt ipſe Diana fatetur,docens,obligationem pœnitentiæ ceſſare,non ſolùm per Indulgentiam; verùm etiam per remiſſionem pœnæ alia via obtentam, vt per alia pia opera ſatisfactoria propria, vel aliena ſibi applicata: nam eædem rationes militant in Indulgentiis,ac in aliis operibus piis ſatisfactoriis. Vbi ille Auctor non dicit, ſubrogari poſſe vnum opus pro alio,ita vt id,quod ſubrogatur, fiat ſatisfactio ſacramentalis, & eleuetur ad ſatisfaciendum ex opere operato virtute Sacramenti: ſed ſolùm, quòd ſi per alia opera integrè ſatisfactum eſt debito pœnæ, iam per ceſſationem neceſſitatis liberabitur pœnitens ab implenda pœnitentia. Quæ tamen doctrina in ordine ad praxim inutilis eſt: quomodo enim conſtare poteſt pœnitenti, ſe iam ſufficienter per bona opera ſatisfeciſſe toti debito pœnæ, quam debebat?

99. Denique confirmari poteſt concluſio poſita ex alio exemplo: quando enim Pontifex concedit Indulgentiam plenariam, & alia priuilegia iis,qui ieiunauerint, & quædam alia pietatis opera fecerint;certum eſt,quòd ij ſaltem, qui prædicta opera exercere poſſunt, non poterunt alia etiam meliora ſubrogare pro illis, v. g. pro ieiunio alias acerbiores pœnitentias aptiores ad macerationem carnis,& ad placandam iram diuinam. Quia, nimirum,Pontifex talia opera determinata exigit, quibus, & non aliis poſitis concedere vult remiſſionem pœnæ ex Eccleſiæ theſauro. Cùm ergo Confeſſarius ſimiliter eleuet talia opera determinata, quæ præcipit, vt per virtutem Sacramenti applicetur ſatisfactio Chriſti ad eluendum debitum pœnæ; multò minùs poterit pœnitens pro aliis alia ſubrogare, cùm in hoc caſu interueniat præceptum, & obligatio, quod in conceſſione Indulgentiæ non reperitur.

100. *An alius Confeſſarius poſſit commutare.* Hoc ergo ſuppoſito, difficultas nunc eſt, an alius ſaltem Confeſſarius poſſit pœnitentiam ab alio impoſitam commutare. Pro quo ſuppono primò, poſſe Confeſſarium ſecundum declarare, primam pœnitentiam non obligare, quando erat irrationabilis; vel, ſi poſtea caſu aliquo reddita ſit irrationabilis: imò ad hoc declarandum, cùm non ſit actus iuriſdictionis, non requiritur audire confeſſionem, imò nec poteſtas Ordinis; ſed vir doctus poſſet id declarare.

Supponendum ſecundò, poſſe Pontificem, Indulgentiis conceſſis liberare pœnitentem à debito implendi pœnitentias ſibi iniunctas, quæ Indulgentiæ, quando, & quantùm liberent ab obligatione pœnitentiæ ſacramentalis, dicemus *diſputatione* 27. vbi de valore Indulgentiarum.

101. *An auditis eiſdem peccatis.* His ſuppoſitis, dubitatur primò,an alius Confeſſarius poſſit, audita iterum confeſſione eorumdem peccatorum, commutare, vel etiam minuere pœnitentiam ab alio impoſitam. Negant aliqui, Dominicus Soto,Victor,& alij,quos refert, & ſequitur Vaſquez *quæſt.* 94. *art.* 2. *dub. tertio,numero* 5.*&* 8. Eamdem tenet Angles *quæſt. de clauibus.*

Contraria tamen eſt communis, quam tenent Syluester, Angelus, Nauarrus,& alij plures,quos refert, & ſequitur Suarez *diſput.* 38.*ſect.*10.*num.* 4. & alij Recentiores communiter, atque ipſe Vaſquez fatetur, ſaltem propter authoritatem eſſe in praxi probabilem. Probatur, quia idem Confeſſarius poſſet poſtea pœnitentiam à ſe impoſitam commutare, quando recordatur eorum peccatorum, vel ſaltem iis iterum auditis, vt *poſtea* videbimus: ergo & alius Sacerdos id poterit præſtare. Probatur conſequentia:quia duo Sacerdotes non habent ſe, ſicut ſuperior,& inferior; ſed ſicut duo Iudices ſuccedentes in eodem tribunali,& munere: quare, ſicut ſecundus Epiſcopus poteſt commutare, vel moderari pœnam impoſitam à prædeceſſore: ſic ſecundus Parochus poterit idem præſtare in hoc tribunali;ac per conſequens idem poterit ſecundus Confeſſarius, etiamſi non ſit Parochus; dum tamen habeat auctoritatem Parochi. Neque in hoc infert iniuriam priori Confeſſario, cùm eius locum occupet, & ei ſuccedat.

Dices: Ergo illud primum Sacramentum non manebit integrum, ſed mutilum, & imperfectum: nam hæc ſecunda ſatisfactio erit pars ſecundi Sacramenti, in quo propter eadem peccata imponitur; non vero erit pars primi:quia non eſt impoſita ab eodem Confeſſario: non poteſt autem idem Sacramentum Pœnitentiæ habere vnam partem ab vno Miniſtro, & aliam ab alio: ergo priùs illud Sacramentum manebit imperfectum, & incompletum abſque ſatisfactione ſacramentali. Reſpondetur, idem argumentum fieri poſſet, quando Pontifex, conceſſa Indulgentia auferret obligationem pœnitentiæ in illo Sacramento: nam tunc etiam maneret Sacramentum incompletum. Dicendum ergo eſt,tunc eſſe inconueniens, quòd Sacramentum maneat abſque hac integritate, & complemento, quando ex eius ablatione deeſt aliquid requiſitum ad integritatem iudicij: non deeſt autem aliquid tale, quando ex remiſſione pœnæ facta à Principe aufertur obligatio ſoluendi pœnam impoſitam per ſententiam Iudicis, prout fit per conceſſionem illam Indulgentiæ. Similiter non deeſt aliquid neceſſarium ad perfectionem iudicij, quando ex commutatione, aut diminutione ſententiæ facta ab eodem Iudice, vel ab eius ſucceſſore in eodem tribunali, & foro, non ponitur exequutio ſententiæ anteà prolatæ, vt contingit in hoc caſu.

103. *An ſit neceſſaria in ſententia reuocandi.* Petes, an ad tollendam obligationem prioris pœnitentiæ, requiratur, quòd Confeſſarius velit eam commutare, & tollere, an ſufficiat audire eadem peccata, & imponere pœnitentiam pro illis, abſque eo, quòd ſciat, impoſitam fuiſſe aliam pœnitentiam pro eiſdem;ad hoc, vt pœnitens poſſit accipere hanc ſecundam pœnitentiam, & relinquere priorem? Aliqui enim ideò probant noſtram concluſionem: quia, nimirum, pœnitens poteſt iterum in iudicium adducere illa peccata, ac ſi numquam fuiſſent adducta, & adhærere ſententiæ poſteriori. Exiſtimo tamen, hoc non ſufficere;ſed requiri reuocationem, ſeu commutationem prioris ſententiæ: nam ſi hoc eſſet,poſſet etiam pœnitens relicta poſteriori pœnitentia,adhærere priori,quæ nondum reuocata eſt per ſecundam: cùm ergo præceptum prioris Confeſſarij validum fuerit, manebit io ſuo robore, niſi in eodem tribunali reuocetur; ad quod oportet manifeſtari ſecundo Confeſſario, & quòd ipſe habeat eam intentionem. Imò hoc etiam credo verum, licèt ſecunda confeſſio fieret cum eodem primo Confeſſario:hic enim, ſi non recordaretur prioris Confeſſionis, & pœnitentiæ, non haberet intentionem eam reuocandi, neque auferret obligationem ex illa relictam propter eamdem rationem.

104. *Quid, ſi erãt peccata reſeruata?* Hinc oritur ſecundum dubium, an poſſit inferior Sacerdos hoc ipſum circa pœnitentiam impoſitam à Superiore. Et quidem,ſi peccata ſint talia, à quibus ſecundus Sacerdos potuiſſet abſoluere ab initio;communiter conceditur,poſſe:quia, quoad ea peccata, vterque eſt Iudex æqualis. Si autem peccata erant reſeruata Superiori,adhuc dicunt aliqui poſſe:quia ablata reſeruatione per primam abſolutionem, iam illa peccata non ſunt vlteriùs reſeruata. Ita Vaſquez *vbi ſuprà, num.* 9. & indicat Henriquez *lib.* 5. *de Sacram. cap.* 22. *n.*1. Nauarr. adductus à Suar. *vbi ſuprà, n.*13.

105. Verius tamen videtur, quod alij communiter docent, quos affert, & ſequitur idem Suarez *ibi, num.* 14. non poſſe in eo caſu inferiorem auferre pœnitentiam à Superiore impoſitam, per ſe loquendo: quia tunc inferior non habet idem tribunal, nec in eo ſuccedit Superiori, atque adeò non poteſt mutare ſententiam Superioris, ſicut poſſet ipſemet Superior: nam,licèt, quoad abſolutionem ſecundam eorumdem peccatorum, iam inferior habeat plenam poteſtatem, quia iam non ſunt reſeruata; quoad primam tamen ſententiam circa illa prolatam non habet poteſtatem: quia quoad primam ſententiam pertinere debent ad tribunal ſuperius: non ergo poteſt inferior reformare, vel moderari ſententiam non prolatam à ſe, ſed à Iudice ſuperiori per poteſtatem ſuperiorem. Confirmatur: quia inferior non poteſt mutare præceptum Superioris, per ſe loquendo: cùm ergo pœnitentia illa ſit impoſita ex præcepto Superioris, vt Superior eſt; non poterit per poteſtatem inferiorem tolli illud præceptum. Ratio à priori eſt: quia in tantum ſecundus Sacerdos poteſt mutare pœnitentiam priorem, in quantum reducit totam cauſam ad eum ſtatum, ac ſi numquam iudicata eſſet in eo tribunali, atque adeò reuocat ſententiam priorem quoad illã partem,& profert aliam ſententiam, perinde ac ſi eſſet prima: in caſu autem peccati reſeruati non poteſt inferior velle iudicare hanc cauſam, perinde ac ſi hæc eſſet prima cognitio, & ſententia: quia ad primam cognitionem non habet auctoritatem, ſed ſolùm ad abſoluendum, & puniendũ ſecundò ad maiorem ſecuritatem pœnitentis: ergo non poteſt reuocare primam ſententiam; ſed debet eam ſupponere, vt procedat ad ſecundam de ſecunda abſolutione, & punitione.

106. Obiiciunt: quia poſtquam votum reſeruatum commutatum eſt à Superiore in materiam aliam non reſeruatam, tunc inferior poterit hanc ſecundam materiam commutare in aliam, ſicut poſſet vota non reſeruata: ergo,poſtquam Superior abſoluit à peccato reſeruato, poterit inferior pœnitentiam iniunctam commutare; quia pœnitentia non eſt materia reſeruata, ſed eiuſdem rationis cum aliis pœnitentiis. Reſpondet benè Soarez, quidquid ſit de antecedenti, negando conſequentiam:quia,quando commutatur votum caſtitatis, v.g in ieiunia,Superior non imponit præceptum, nec profert ſententiam, ſed ſolùm præſtat conſenſum,vt ſubditus ſoluat vnum pro alio, perinde ac ſi ſola ieiunia vouiſſet:cùm autem votum ieiunij non ſit reſeruatum;non mirum, quòd inferior poſſit illud iam commutare:at verò in noſtro caſu obligatio ad pœnitentiam prouenit ex præcepto, & ſententia Superioris, quæ ſententia ex natura ſua non poteſt reuocari, aut mutari, niſi per eundem, aut alium ſuccedentem in eodem gradu, & officio, vt *ſuprà* probatum eſt.

107. *An poſſit cõmutari pœnitentia non auditis peccatis.* (?) Dubitatur tertiò,an, & quando poteſt ſecundos Sacerdos mutare pœnitentiam priorem ab alio impoſitam,debeat ad hoc audire peccata, pro quibus fuit impoſita. Negant plures, Nauarrus, Toletus,Emmanuel Sà, Rodriguez, Viualdus, & alij plures, quos congerit, & ſequitur Diana *vbi ſuprà, dicta reſol.* 54. qui hanc dicit eſſe praxim,& vſum omnium Confeſſariorum.

Contraria ſententia verior eſt, quam tenent Suarez, & Vaſquez *vbi ſuprà*, Coninch *in præſenti*,Reginaldus, Fagundez, Molfeſius, & alij, quos affert idem Diana *ibidem*: & quidem ex Auctoribus, qui pro prima ſententia afferuntur multi non eam docent vniuerſaliter; ſed ſolùm quando ſubeſt aliqua grauis,& rationabilis cauſa.

108. Ratione probatur noſtra concluſio; quia Sacerdos non poteſt ſententiam proferre, aut exercere iuriſdictionem io pœnitentem, niſi in hoc iudicio; ſed non exercetur iudicium, niſi ipſe ſe accuſet, & deferat peccata ſua: ergo non auditis peccatis,nõ poteſt pro illis pœnitentiã imponere; alioquin poſſet etiam pro peccatis confeſſis,& pro numquam confeſſis pœnitentiam ſacramentalem imponere, quod dici non poteſt; quia cauſa non cognita, non poteſt ſententia proferri, nec prior ſententia mutari. Confirmatur primò:quia Sacerdos ſecundus (vt diximus) eatenus poteſt reuocare, vel mutare priorem ſententiam, quatenus cognoſcit in eodem tribunali de eadem cauſa,perinde ac ſi numquam fuiſſet iudicata; hoc autem fieri poteſt, niſi iterum audiat eadem peccata. Confirmatur ſecundò: quia pœnitentia, quam ſecundus Confeſſarius imponit pro prioribus peccatis, eſt ſacramentalis: ergo eſt pars Sacramenti. Interrogo itaque, cuius Sacramenti? Non huius ſecundi: qnia non poteſt eſſe pars huius Sacramenti ea ſatisfactio, quæ non imponitur pro peccatis confeſſis in hoc Sacramento, & quorum non datur abſolutio:nam ſatisfactio ſequitur confeſſionẽ,& abſolutionem.Sed neque poteſt eſſe pars prioris Sacramenti:quia non eſt ex præcepto primi Cõfeſſarij,qui fuit eius miniſter;ſed ex præcepto ſecundi:ergo non eſt pars illius Sacramenti.

Infero

109\. *Quid, ſi eadē fuiſſe præterita peccata confusè cognoſcatur.*

Infero primò, ſententiam contrariam ſtando in ratione, parū, aut nihil habere probabilitatis; quare Pater Vaſquez *n.7.* dixit, nihil habere probabilitatis. Cæterùm, attenta multitudine Doctorum, qui eam tradiderunt, non audeo negare, illam eſſe in praxi probabilem per principia extrinſeca; præſertim, ſi ſecundus Confeſſarius ex confeſſione aliorum peccatorum, & ex ſtatu pœnitentis, & ipſius teſtimonio habeat aliquam notitiam confuſam, quòd plùs, minùſve, eadem ferè fuerunt peccata præteritæ confeſſionis. Ita limitat Fagundez *de præceptis Eccleſiæ, præcept. 2 libr. 9. cap. 4. num. 12. in fine.* Et ratio eſſe poteſt: quia cum hac notitia iam poſſunt fieri materia huius ſecundæ confeſſionis, & abſolutio poteſt ſuper illa cadere, ac per conſequens impoſitio pœnitentiæ nou[a]. Obligatio autem procurandi notitiam magis diſtinctam, non videtur fortaſſe procedere in hoc caſu: quia in ordine ad ſatisfactionem conuenientem imponendam, videtur ſufficiens illa notitia confuſa: nam de facto, quando Sacerdos imponit pœnitentiam, non retinet, niſi eiuſmodi notitiam confuſam peccatorum. Aliunde verò illa peccata ſupponuntur iam ſufficienter explicata diſtinctè in alia confeſſione. Quæ ratio habere poſſet maiorem aliquam apparentiam ad illam ſententiam ſuſtinendam.

110\. *An extra confeſſionem.*

Infero ſecundò, minùs poſſe concedi, quod aliqui addunt, ſcilicet, poſſe ſecundum Confeſſarium, etiam extra confeſſionem, mutare pœnitentiam ab alio impoſitam. Hoc tamen omni ſpecie probabilitatis caret: quia Sacerdos non eſt Iudex, nec habet vllam poteſtatem, niſi dum eſt in hoc tribunali exercens illud munus in pœnitentem: non ergo poteſt procedere ex poteſtate clauium ille actus extra confeſſionem factus, ac per conſequens non poteſt eſſe actus iudicialis, nec validus. Aliud eſt de commutatione voti, & abſolutione à cenſura, quæ ab aliquibus poteſt etiam extra confeſſionem fieri: nam hæ non ſunt actiones ſacramentales, nec pertinent ad hoc iudicium; ſed procedunt ex alia poteſtate, quam Pontifex habet; & ipſe poteſt communicare illam, prout voluerit, ſcilicet, ita vt poſſit exerceri intra, vel etiam extra Sacramentum: poteſtas autem circa pœnitentiam ſacramentalem imponendam pertinet omninò ad iudicium ſacramentale, nec poteſt extra illud ab aliquo exerceri.

111\. *An idē Confeſſarius extra confeſſionem poſſit.*

Hinc oritur quartum dubium, an idem Confeſſarius poſſit poſtea extra confeſſionem pœnitentiam a ſe impoſitam mutare, vel minuere. Negant communiter poſſe. Ita Suarez illa *ſect.* 10. *num* 3 Coninch *diſp* 12. *n.* 102. & alij. Addunt tamen, poſſe eumdem Confeſſarium intra breue tempus id facere: quia adhuc cenſetur durare iudicium, ſicut poteſt propter eamdem rationem imponere pœnitentiam etiam poſt datam abſolutionem. Et quidem certum videtur, non poſſe omninò fieri extra Sacramentum: quia actio illa ſacramentalis eſt, vt diximus: quare, quocumque tempore fiat, pertinet ad idem Sacramentum, & per conſequens fit intra illud.

An poſt quodlibet tempus.

Difficultas tamen eſt, an poſſit fieri etiam poſt quodlibet tempus; & tunc pertinere adhuc ad idem Sacramentum? Pater Suarez *vbi ſuprà*, dicit, poſſe fieri intra tempus adeò breue, vt moraliter poſſit idem iudicium exiſtimari. Alij determinant ſpatium mediæ horæ. Alij ſpatium vnius, vel alterius diei. Ita Sotus *in 4. diſtinct.* 20. *q* 2. *art.* 3. & Coninch *vbi ſuprà.* Alij, triduum, vel etiam hebdomadam. Ita Henriquez *lib. 5. de pœnit. c. 21. in fine*, citans Ledeſmam in margine, cui conſentiunt Viualdus, & Valerus apud Dianam *vbi ſuprà.* Idem Henriquez *lib. 7. de Indulg. c. 17. §. 1.* dicit, poſſe intra octo circiter dies. Alij denique dicunt, etiam poſt longum tempus poſſe eumdem Confeſſarium mutare pœnitentiam à ſe impoſitam. Ita P. Ioann. de Salas *in Manuſcriptis huius materiæ.* Vaſquez etiam *illo dub.* 3. *n.* 2. ſolùm videtur exigere, quòd Confeſſarius recordetur confeſſionis, vel ſtatus pœnitentis, ad hoc, vt poſſit mutare pœnitentiam.

Ego in primis exiſtimo, non poſſe eundē Confeſſarium mutare pœnitentiam, niſi actu recordetur peccatorum, pro quibus illam impoſuit, ſaltē aliqua memoria confuſa, qualis ſufficit ad imponendam ſatisfactionem: nam ille eſt actus iuriſdictionis, qui fit à Iudice, vt Iudex eſt: ergo debet procedere cum notitia cauſæ, quæ iudicatur, ne ſententia contineat errorem intolerabilem. 112. Deinde exiſtimo, non requiri nouam confeſſionē; ſed, quòd hæc actio referatur ad confeſſionem, & abſolutionem præteritam, & cum illa componat vnum integrum iudicium: certum enim eſt, in hoc Sacramento partes tēpore diſtantes poſſe vniri moraliter ad integrandum vnum Sacramentum; nam abſolutio hodierna poteſt vniri cum confeſſione facta ante octo dies: ergo ſimiliter additio, vel limitatio ſententiæ poterit vniri cum cōfeſſione, & ſententia præterita. Denique addo, me non inuenire ſufficientem rationē, cur additio, vel limitatio illa poſt longū tempus facta non poſſit vniri moraliter ſufficienter cum partibus præcedentibus ad faciendum vnum integrum iudicium: nam ipſa ſatisfactio impleta poſt longum tempus integrat vnum iudicium cum partibus præcedentibus, vt conſtat: ergo, quandiu ſatisfactio non eſt poſita, adhuc intelligitur iudicium illud incompletum, & quaſi ſuſpenſum; & adhuc Iudex habet ius ad vrgendum pro exequutione ſententiæ: ergo adhuc poterit ex conſenſu pœnitentis mutare, vel diminuere priorem ſententiam, vt meliùs poſſit exequutioni mandari. Confirmatur: quia, ſi Confeſſarius imponens pœnitentiam, expreſsè retineret ſibi facultatem moderandi, vel mutandi poſtea illam; non videtur dubitandum, quin poſſet hoc facere: ergo præſumi poteſt, quòd ſemper virtualiter habeat aliam intentionem relinquendi ſibi talem facultatem: ſemper enim intendit ſe obligare, quàm minimùm poſſit, & retinere totam poteſtatem, quam poteſt.

113\. Dices: ergo poterit Sacerdos poſtea pro libito augere pœnitentiam, quam priùs impoſuit, adhuc enim cenſetur illa actio pertinere ad illud iudicium præteritū, & ſemper præſumitur retinere ſibi facultatem id faciendi. Reſpondemt. Hoc argumentum probaret, quòd nec etiam poſt horam poſſit mutare pœnitentiam: quia tunc etiam non poteſt augere illam inuito pœnitente. Eſt ergo differentia inter vtramque poteſtatem: quia ſententia ſemel legitimè prolata, & acceptata videtur tranſire in rem iudicatam, quaſi per modum contractus; ita vt non poſſit mutari, niſi ex conſenſu vtriuſque, ſcilicet, & Iudicis, & ſubditi: non ergo poteſt Confeſſarius pœnitentiæ ſemel impoſitæ addere aliquod grauamen non conſentiente pœnitente: ipſo autem conſentiente, poterit Iudex mutare, vel alterare, quandiu ſententia nondum eſt exequutioni mandata. Hinc eſt, ſi Confeſſarius non imponat pœnitentiam ante abſolutionē, poſ-

ſe ipſum poſtea illam imponere: quia viſus eſt ſibi illam poteſtatem retinere, & verè nondum protulit integram ſententiam: ſemel autem impoſita pœnitentia poſt abſolutionem, & acceptata à pœnitente, non poterit Sacerdos addere, pœnitente inuito, propter rationem traditam, quia ſententia prolata, & acceptata: non poteſt alterari ſine conſenſu vtriuſque partis in iis, quæ ſunt in earum præiudicium, aut grauamen.

114\. *Quia, ſi pœna [illegible] fuit præſeruatiua.* Vltimò dubitari ſolet, an quando ſecundus Confeſſarius poteſt commutare, vel minuere pœnitentiam ab alio impoſitam, poſſit id facere, licèt pœnitentia illa fuerit impoſita, vt præſeruatiua à primo Confeſſario. Negat Zerola *in praxi pœnitent. cap. 25 quæſt.* 12. Alij affirmant, quando Confeſſarius ſecundus iuſta de cauſa pœnitentiam illam præſeruatiuam commutat in aliam præſeruatiuam. Ita Bonacina *in præſenti diſp. quinta, quæſt. 5. ſect. 3. puncl tertio, num. quinto*, & Diana 2. *tom. tract. 4 de Sacram reſol.* 137.

Diſtinguendum eſt de pœnitentia præſeruatiua: aliqua enim poteſt eſſe, quam Confeſſarius iudicauit, cognito ſtatu pœnitentis, ita neceſſariã ad eius peccata vitanda, vt pœnitens ipſe ex ſe obligatus eſſet ad illam medicinam ſibi adhibendam; qualiter poteſt aliquando teneri ad vtendum carnis maceratione, qui grauiſſimis carnis tentationibus vexatur cum periculo proximo conſentiendi Et huiuſmodi quidem pœnitentiam non poteſt ſecundus Confeſſarius licitè auferre, cùm neque ipſe pœnitens, etiam ablatam à Confeſſario, poſſet relinquere. Dixi, *licitè*: quia ſi ſecundus Confeſſarius, auditis eiſdem peccatis, vt diximus, pœnitentiam illam auferret; valida eſſet ablatio quoad hoc, vt iam pœnitens non teneretur ex præcepto Confeſſarij illam exequi; ſed ſolùm ex præcepto naturali, quo obligatur ad vtendũ mediis, quæ neceſſaria ſunt ad vitandum peccatum mortale: ita vt de cætero pœnitẽs, omiſſa illa pœnitentia, peccaret quidem contra hanc obligationem naturalem; non tamen contra præceptum poſitiuum Confeſſarij, nec contra reuerentiam Sacramenti, aut virtutem religionis: quia, ſicut primus Confeſſarius, licèt peccaſſet non admonendo pœnitentem de illa obligatione; validè tamen operaretur, non adiiciendo præceptum poſitiuum circa illam pœnitentiam; ita ſecundus audita iterum confeſſione, poſſet eodem modo relinquere pœnitentem liberum à vinculo illo præcepti poſitiui. Cæterùm, ſicut peccaret grauiter Confeſſarius diſpenſando in voto, vel illud commutando, quando præuidet ablato voto, faciliùs pœnitentem lapſurum in peccata carnis, v. g qui priùs voti fræno coërcebatur: ita in caſu noſtro peccaret Confeſſarius ſecundus auferendo vinculum à primo Confeſſario impoſitum, quando timet, eo ablato, pœnitentem relicturum remediũ illud neceſſarium ſibi ad vitandos lapſus graues.

115\. Aliquando verò pœnitentia præſeruatiua, impoſita à primo Confeſſario, eſt quidem vtilis, non tamen ita neceſſaria ad vitanda peccata futura pœnitentis: & tunc ſecundus Confeſſarius, audita priori confeſſione, vt diximus, poterit quidem validè tollere obligationem ad illam pœnitentiam, commutando in aliam; ſicut potuiſſet primus in prima confeſſione. Poterit etiam licitè in iis circumſtantiis, in quibus primus Confeſſarius potuiſſet eam pœnitentiam non imponere: ſæpè enim tenetur Confeſſarius ad imponendas pœnitentias medicinales, & præſeruatiuas, vt conſtat ex Tridentino *ſeſſ. 14. cap* 8. quia, cùm ſit Medicus, debet medicinam conuenientem applicare Si ergo in his circumſtantiis iudicat ſecundus Confeſſarius, attenta, vel fragilitate pœnitentis, qui pœnitentiam non implebit; vel eius emendatione, vel alia de cauſa, iam non opus eſſe, quòd talis medicina ei ex obligatione iniungatur; poterit in aliam pœnitentiam commutare: quia, quòd à primo fuerit, vt præſeruatiua, impoſita; non addit nouam obligationem, ſed ſolùm motiuum ex parte Confeſſarij ad imponendam illam: obligatio autem pœnitentis tota oritur ex eo, quòd ſibi impoſita eſt à Iudice in pœnam peccati: Confeſſarius enim, licèt debeat curare pœnitentem, vt Medicus; non tamen poteſt, vt Medicus, illum obligare; ſed ſolùm, vt Iudex. Debet itaque ipſe, vt Medicus, ad remedium pœnitentis præcipere, vt Iudex, in pœnam illa opera, quæ ſimul ſine medicina: pœnitens tamen, ablato præcepto Iudicis, vt Iudicis, non tenetur obedire ſub mortali in iis, quæ aliàs non ſunt ei neceſſaria ad ſalutem, vt dicemus *diſp. 27. de Indulgentiis*, agentes de earum efficacia ad liberandum pœnitentem ab obligatione circa pœnitentias impoſitas.

DISPVTATIO XXVI.

De Suffragiis.

SECT. I. *An, & quomodo poſſint fideles ſeſe inuicem ſuffragiis iuuare.*

SECT. II. *De iis, quibus applicari poſſunt ſuffragia; & de conditionibus requiſitis ex parte ipſorum.*

SECT. III. *De iis, qui ſuffragia offerre poſſunt; & quæ conditiones in iis requirantur.*

DIXIMVS de ſatisfactione, qua aliquis ex opere operantis poteſt de condigno diluere debitum pœnæ temporalis, quod habet, atque etiam de ſatisfactione ſacramentali, qua per Sacerdotis claues, & virtute Sacramenti poteſt ex opere operato liberari ab eodem reatu pœnæ. His autem affinis valdè eſt modus, quo fideles ſeſe inuicem iuuant ad ſolutionem huius debiti, quatenus vnus ſatisfacit pro alio viuo, vel defuncto, quæ dicuntur ſuffragia, de quibus dicemus *hac diſp.* poſteà verò *diſp. ſeq.* dicemus de alio modo, quo diluitur hoc debitũ ex opere operato per ſatisfactiones Chriſti, & Sanctorum, quæ nobis applicantur per Indulgentias ab habente claues theſauri Eccleſiæ, in quo illæ reſeruantur.

SECTIO I.

An, & quomodo poſſint fideles ſeſe inuicem ſuffragiis iuuare.

CErtum eſt ex fide, dari aliquo modo hanc ſuffragiorum communicationem, & habetur in Symbolo, in illis verbis: *Sanctorum communionem*. Quod in genere loquendo, conſtat ex multis Scripturæ locis, quæ congerit Suarez *diſputatione* 48. *ſectione* 1. quæ docent, alios ab aliis, orationibus ſaltem, adiuuari. Quòd autem 1.

poſſint

poſſint etiam adiuuare ſeſe ad ſatisfaciendum pro debito pœnæ temporalis; ex conſuetudine,& ſenſu Eccleſiæ,& ex conſenſu Theologorum, ac Patrum teſtimoniis probat idem Suarez *ibi*.

Non eſt ſola impetratio. Aliqui moderni dixerunt,totum hoc fieri,quatenus alij aliis impetrant remiſſionem pœnæ; atque ideò,illum, qui pro alio ſatisfacit, non priuari ſatisfactione ex ſuo ieiunio, v. g. ſibi proueniente; ſed ſatisfacere proprie pro ſe, & impetrare remiſſionem pœnæ pro alio, pro quo illud opus offert. Hæc ſententia aduerſari videtur aliis omnibus Theologis, quos latè congerit Suarez *ſect.* 2. *n* 4 & Catechiſmo Pij V. vbi *in fine de Sacramento Pœnitentiæ, num.* 61. ſic habetur: *In eo ſumma Dei bonitas, & clementia maximis laudibus, & gratiarum actionibus prædicanda eſt, qui humanæ imbecillitati hoc condonauit, vt vnus pro alio poſſit ſatisfacere.* Et *infrà* hanc appellat ſolutionem his verbis: *Qui diuina gratia prædιti ſunt, alterius nomine poſſunt, quod Deo debetur, perſoluere: quare fit, vt quodam pacto alter alterius onera portare videatur.* Et ſubdit: *Nec verò de hoc cuiquam fidelium dubitandi locus relictus eſt, qui in Apoſtolorum Symbolo, Sanctorum communionem profitemur.* Soluere autem, & ſatisfacere, non eſt impetrare, vt conſtat; ſed pretium offerre: poſſunt ergo non ſolùm impetrando, ſed ſoluendo aliis ſuffragari. Et quidem hic eſt fidelium ſenſus, qui omnes putant, ſe ſuis ſatisfactionibus ſpoliare, quando eas pro aliis viuentibus, vel defunctis offerunt.

Catechiſm. Pij V.

2\. Ratione etiam probatur primò: quia, quod attinet ad impetrationem, non minùs, ſed magis poſſunt nos Beati iuuare pro nobis intercedendo: numquam tamen dicuntur pro nobis ſatisfacere, ſicut qui ieiunat, aut ſe pro nobis caſtigat. Secundò, quia hic modus ſoluendi, patiendo pro aliis, non repugnat ex ſe: cùm Chriſtus Dominus vtroque modo nobis profuerit, nempe merendo, & rurſus ſatisfaciendo etiam pro nobis, vt conſtat ex ſatisfactione ipſius, quæ pro debito pœnæ nobis applicatur per Sacramenta aliqua, & Indulgentias: poterit ergo ſatisfactio etiam vnius iuſti alteri applicari. Tertiò, quia de facto ſatisfactiones Sanctorum in Eccleſiæ theſauro repoſitæ nobis applicantur per Indulgentias ad ſolutionem pœnæ debitæ, vt videbimus *diſp. ſeq* ergo à fortiori ipſimet potuerunt eas applicare, quando actu operabantur: quòd enim Eccleſia, quaſi eorum hæres, facit, cur non potuiſſent ipſimet, qui domini erant eorum operum, quando ea faciebant, eodem modo diſponere applicando aliis? Quartò, quia, ſi impetratione poſſunt iuſti aliis obtinere remiſſionem pœnæ, cur non poterunt oblatione pœnæ æqualis; cùm facilius ſit apud homines æquali, vel condigno pretio aliquid obtinere, quàm gratis ſolùm precibus, & impetratione? Denique ratio à priori eſt: quia opera iuſti de ſe habent æqualitatem in ratione ſatisfactionis cum pœna illa temporali, pro qua offeruntur; alioquin nec pro ſe poſſet condignè ſatisfacere: ergo oblata pro alio habebunt eamdem condignitatem, cùm non ſit plus, quod alteri aufertur de debito pœnæ, quàm quòd ipſi ſatisfacienti auferretur.

3\. Obiicies primò, ille, qui peccauit, erat dignus pœna: ergo ſemper manebit dignus, donec vel puniatur, vel ſatisfaciat Reſpondetur, hoc argumentum probaret, quod nec per Chriſti ſatisfactionem illi applicatam poſſet liberari à debito pœnæ. Negatur ergo conſequentia: quia dignitas pœnæ, ſicut tolli poteſt per meram Dei condonationem; ita faciliùs per ſatisfactionem condignam ab alio oblatam, & à Deo acceptatam.

Obiicies ſecundò, non poteſt contritio vnius ſatisfacere pro culpa alterius: ergo nec pro pœna. Negatur conſequentia: quia Deus congruentiſſimè noluit de facto remittere culpam ſine retractatione ipſius peccatoris; vt qui voluntariè peccauit, voluntariè redeat ad Deum: quæ ratio non procedit in ſolutione pœnæ, quæ non debet eſſe ita voluntaria; Præſertim, cùm contritio propria, nec aliena, non ſit ſatisfactio condigna pro culpa mortali: atque ideò non ſit ex parte ipſius tantum fundamentum, vt debeat acceptari, quando offertur.

Obiicies tertiò: Non poteſt vnus iuſtus applicare ſua merita condigna alteri, nec Deus acceptat talem applicationem: ergo nec poterit applicare ſuam ſatisfactionem. Negatur etiam conſequentia: nam illa prior non eſſet bona, nec prudens liberalitas; priuare, nimirum, ſeipſum augmento æternæ gloriæ, vt daret aliis: in eiuſmodi enim bonis æternis ordo charitatis exigit, vt me aliis omnibus præferam, & retineam totum oleũ mihi, cæteros autem mittam ad vendentes, vt emant ſibi. At verò in damno temporali, quale eſt pœnæ illius, charitas inclinat ad ſubeundum eiuſmodi detrimentum pro meis proximis: præſertim, cùm contingat, aliquem nunc non indigere ſibi illa ſatisfactione, & cùm ex illa liberalitate creſcat meritum in ordine ad maius præmium æternum ſibi comparandum. Vide, quæ dixi *diſput.* 5. *de Incarnat. ſect.* 8. *n.* 148. Alia argumenta leuiora affert, & diſſoluit Suarez *illa ſect.* 2. 4.

Prima difficultas eſt, an hæc ſatisfactio pro aliis proſit infallibiliter; an verò id pendeat ex arbitrio Dei abſque vlla lege acceptandi eiuſmodi ſatisfactiones pro aliis oblatas. Negant aliqui talem legem infallibilem. Ita Medina, & Corduba apud Suarez *ſect.* 3. *numero ſecundo*, quorum ſententiam probabilem iudicat Cuninch *in præſenti*, *diſp.* 10. *dub.* 7. 5. *An ſit lex infallibil.*

Communis tamen, & verior ſententia affirmat, quam ſequitur Suarez *ibi*, *num.* 3. cum aliis, quos affert: & ſupponitur planè in verbis Catechiſmi Romani *ſupra* adductis, quibus dicitur: *Qui diuina gratia prædιti ſunt, alterius nomine poſſunt, quod Deo debetur, perſoluere,* &c. *Nec de hoc cuiquam fidelium dubitandi locus relictus eſt, qui in Apoſtolorum Symbolo, Sanctorum communionem profitemur.* Vbi in primis ponderari poteſt illa propoſitio vniuerſalis, *poſſunt perſoluere*. Nam, ſi iuſti poſſunt: ergo habent in ſua poteſtate id totum, quod requiritur ad eum effectum: ergo & acceptationem Dei, quæ vtique requiritur: non enim dicimur ſimpliciter poſſe id, quod non pendet à noſtra ſola voluntate: non enim dicitur Petrus poſſe habere librum Pauli, ſi ipſo petente Paulus poſſit negare. Rurſus ponderandum eſt, quod dicitur, id contineri in illo articulo Symboli, quo credimus Sanctorum communionem: cùm enim verba illa non ſignificent communionem poſſibilem, aut conditionatam, ſi Deus velit, ſed abſolutam; ſi in illis verbis continetur hæc ſatisfactio vnius pro alio, conſequens erit, quòd hæc abſoluta ſit, & non ſolùm ſub illa conditione. Catechiſm. Pij V.

Digitized by Google

Ratione item probari poteſt : quia ſatisfactio Sanctorum, quando ab Eccleſia per Indulgentias alicui legitimo modo applicatur, infallibiliter prodeſt, & acceptatur à Deo, vt videbimus *diſputatione ſequenti* : ergo, quando ab ipſomet operante applicatur, non minùs infallibiliter acceptabitur à Deo, *vt ſuperius* dicebamus, plus iuris videtur habere in illa opera eius auctor, quando ea facit, quam alij, in quos poſtea quaſi in hæredes tranſit diſtributio illarum ſatisfactionum.

6. Dices, hoc ad ſummum probare de ſatisfactione ſuperflua, qua ipſe operans ſibi non indiget; hæc enim ſola reponitur poſteà in theſauro Eccleſiæ, & applicatur per Indulgentias : loquendo autem de illa, qua operans ſibi indiget, congruũ erat, vt Deus eam pro alio non acceptaret. Sed contra hoc adhuc viget, quòd loquutiones Patrum de hac materia vniuerſales ſunt, & ſine diſtinctione inter ſatisfactionem ſuperfluam,& non ſuperfluam:quando enim loquuntur de ſuffragiis, quibus viuentes poſſunt defunctorum animas iuuare per orationes,ieiunia,eleemoſynas, ſacrificia,&c. vniuerſaliter loquuntur, & ponderari poſſunt ad id verba Conc. Flor. *in litteris vnionis*, vbi dicitur, *Defunctis, vt a pœnis releuentur, prodeſſe viuorum ſuffragia, Miſſarum, ſcilicet, Sacrificia, orationes, eleemoſynas, & alia pietatis officia, quæ à fidelibus pro aliis fidelibus fieri conſueuerunt.* Vbi vniuerſaliter docet, illa ſuffragia prodeſſe,quando pro defunctis fiunt. Eadem autem ratio eſt,quando offerrentur pro aliis viuis, cùm non minor,ſed maior communicatio ſit cum aliis viuis, qui ſunt actu membra eiuſdem Eccleſiæ militantis, & habent maiorem coniunctionem, & familiaritatem inter ſe.

Conc. Flor.

7. *An ſuffragia proſint de condigno, & de iuſtitia.*

An verò hæc ſatisfactio pro aliis oblata applicanda ſit de condigno,& de iuſtitia, dicendũ omnino eſt, ſicut diximus *ſupra* de ſatisfactione pro ſeipſo eſſe quidem de condigno propter eaſdem ferè rationes:quia,nimirum,dignum eſt,vt,ſi aliquis innocens patienter patitur, relaxetur eius intuitu pœna,quam alius eius frater,vel cognatus debebat, & quòd poſſit ipſe paſſione illa ſpontaneè ſuſcepta redimere filij,vel fratris pœnam.Rurſus dici poterit de iuſtitia, non quidem commutatiua,quam non habet Deus ad homines,ſed vindicatiua non quidem de eius iuſtitiæ rigore quoad modum. cùm poſſet iuſtiſſimè Deus alienam pœnam non acceptare, ſed exigere ab ipſo debitore,ſed tamen eſſe de iuſtitiæ rigore quoad æqualitatem, cùm non minor ſatisfactio ab operante offeratur, quàm eſſet illa, quam ipſe debitor ponere debuiſſet ad ſatisfaciendum æqualiter, & de condigno.

8. *An ſufficiat fideiuſſio.*

Secunda difficultas eſſe poteſt,an, vt Petrus liberetur à debito pœnæ, ſufficiat, quòd Paulus iuſtus obliget ſe ad ſatisfaciendum pro illo ſub eadem pœna, ſi non ſatisfecerit. Videtur enim id ſufficere, cùm apud homines ſufficiat fideiuſſio ante actualem ſolutionem. Reſpondetur tamen,id non ſufficere;quod videntur Theologi communiter ſupponere : quia alioquin ſæpe manerent peccata impunita,videlicet,moriente Paulo, v. g. antequam poſſet ponere ſatisfactionem, quàm pro Petro promiſerat.Dices:Solueret tunc ipſe fideiuſſor in Purgatorio.Sed contra primò:quia illa non eſſet ſatisfactio;ſed ſatiſpaſſio,ſeu punitio. Secundò,quia in Purgatorio nemo punitur, niſi dignus ſit pœna;ille autem non ſit dignus pœna propter aliena peccata ; & ſupponimus, ipſum non peccaſſe omittendo ſatiſfactionem promiſſam ; quia non habuit tempus implendi promiſſum. Imò, etiamſi peccaſſet in ea omiſſione, iam tunc puniretur propter ſuum peccatum nouum ; non verò propter peccata Petri.

9. Dices iterum : Saltem,quando Deus præuidet ponendam ſatisfactionem, cur non poteſt eius intuitu extinguere nunc reatum Petri ; ſicut propter præuiſam ſatisfactionem futuram Chriſti remittebat,& condonabat aliquid antiquis Patribus? Reſpondetur,idem argumentum poſſe fieri ad probandum,quòd poſſit hodie Petro deberi de condigno præmium propter merita cras ab ipſo ponenda. Ad quod diximus latè *diſput. 27. de Incarnat. ſect. 3 num. 40. & ſeqq.* vbi dixi, id eſſe ſpeciale meritorum Chriſti propter ſuum infinitum valorem:& rationem reddidi.Idem ergo cum proportione dicendum eſt de ſatisfactione, quæ,ſi finita ſit, non poteſt de condigno obtinere illam anticipatam ſolutionem, cùm non poſſit eſſe debitor de condigno ille, qui adhuc nihil recepit, ſed recepturus eſt.

10. *An poſſit iuſtus abdicare à ſe ſatiſfactionem.*

Tertia difficultas eſſe poteſt, an poſſit homo iuſtus abdicare omninò a ſe ſatisfactionem non applicando illam alteri. Reſpondetur negatiuè: quia hic effectus ſatisfactionis oritur neceſſariò ex pœnalitate voluntaria, & laudabili : nam eo ipſo, quòd homo iuſtus laudabiliter patitur, æquum eſt, vt illi compenſetur ea pœna pro aliqua parte pœnæ debitæ. Quare, ſicut non poteſt abdicare ius merendi per bona opera ; ſic nec ſatisfaciendi.

Dices : Poterit reponere ſuam ſatisfactionem in theſauro Eccleſiæ. Sed contra : quia hæc repoſitio, vt videbimus *diſputatione ſequenti*, non pendet ex eius voluntate ; ſed Deus ex æquitate quadam id, quod iuſto ſupereſt, reſeruat in vtilitatem aliorum, qui indigebunt : quare, dum ego indigeo, non poſſum illud abdicare, niſi applicando alteri indigenti ; ſicut nec poſſum reſeruare illud pro neceſſitatibus futuris, vt *poſtea* videbimus. Hinc infero, ſi applicas hodie ieiunium pro aliquo defuncto ; hic autem ſit damnatus, vel Beatus : fructum ſatisfactionis redire ad te, & tibi prodeſſe : quia non aliter potes illud abdicare, niſi in quantum applicas alteri,quæ applicatio in caſu illo non habuit effectum.

11. *An poſſit transferre ſatiſfactionẽ ex opere operato prouenientem.*

Quarta difficultas eſſe poteſt, an poſſim ego applicare aliis ſatisfactionem, quæ mihi venit ex opere operato ex Pœnitentia ſacramentali ; vel etiam, quæ prouenit mihi ex ieiunio, quod mihi applicat Pretrus. Videtur poſſe : quia hæc etiam ſatisfactio poteſt mihi eſſe ſuperflua, ſi ego non indigeo : quare, cùm, aliunde iam ſit mea, videtur, quòd poſſim de illa diſponere, ſicut de mea.

Verius tamen videtur, non poſſe regulariter id fieri : quod ſupponit etiam Suarez *diſputatione 38. ſectione 9. numero 3.* & poteſt probari primò à poſteriori : quia, ſi id fieri poſſet, ſequeretur, poſſe aliquem abdicare à ſe ſatisfactionem ex opere operato, quam habet ex Baptiſmo, vel martyrio, in quibus acquiritur remiſſio totius pœnæ temporalis. Conſequens autem eſt abſurdum:quia,ſi illa translatio ſatisfactionis eſſet valida, ille Martyr deberet eſſe in Purgatorio ad ſoluendum ſuum debitum pœnæ,atq; adeò

eſſet

aſſet capax ſuffragiorum, quæ pro ipſo poſſent offerri: quod eſt contra Eccleſiæ ſenſum, omnes enim ſupponunt, Martyrem, vel eum, qui ſtatim ſuſcepto Baptiſmo moritur, non detineri in Purgatorio propter plenitudinem remiſſionis, quam ex opere operato accipiunt.

12. A priori autem ratio aſſe videtur: quia, quando mihi applicatur ſatisfactio Chriſti, vel alterius; ego non ſum dominus illius; ſed habeo me paſſiuè illam recipiendo: noo ergo poſſum illam applicare: nam opera mea non aliter poſſum applicare, niſi quia ſum actiuè eorum dominus, nec aliter ſum dominus, niſi, quia habeo dominium libertatis reſpectu ipſorum operum, vt dicemus *ſect*.3. quare ſatisfactio mei ieiunij ſubeſt ſolùm mediatè meo dominio, quatenus ipſum ieiunium ſubeſt immediatè, ad quod conſequtur ſatisfactio: ergo, vbi ceſſat ratio dominij, ceſſat poteſtas applicandi aliis ſatisfactionem.

13. Confirmatur primò: quia, ſi Sacerdos offerat Miſſam pro Petro, non poteſt Petrus fructum ſibi ex illo Sacrificio prouenientem applicara pro alio: hoc enim eſſet, Petrum offerre illud Sacrificium pro alio; quod quidem eſt proprium offerentis Sacrificium, non illius, pro quo offertur. Poſſet quidem Petrus petere, vt Miſſa offerretur pro ſua intentione, & tunc ipſe poſſet habere intentionem pro alio, ſed tunc non applicaret Patrus Sacrificium; ſed Sacerdos immediatè illud applicaret pro perſona, quæ eſſet in mente Petri. At verò, ſi Sacerdos applicat pro ipſo Petro, non poſſet Petrus illum fructum offerre pro alio. Similiter ergo, ſi alius hodie pro me determinatè ieiunat; non poſſum ego illum fructum applicare alteri: nam vnuſquiſque reſpectu ſui operis eſt quaſi Sacerdos illud offerens determinatè pro tali, vel tali perſona: quare, ſicut ego non facio opus Patri, quod pro me offert; ita non poſſum illud offerre pro aliquo, qoia offerre pro aliquo, eſt facere illud pro aliquo.

Confirmatur ſecundò: quia, ſi Petrus velit orationa ſua impetrare pro me, noo poſſum ego impetrationem illam offerre pro alio; quia ego non poſſum orara per orationem Petri: ergo, ſi Petrus ieiunet pro me, non poſſum ego illud ieiunium applicare pro alio: quia, ſicut impetratio aſt actio perſonalis; ita ſatisfactio, quæ nihil aliud aſt, quàm placare Deum per ieiunium, ne me puniat: non poſſum autem ego placare Deum per ieiunium Patri; ſed ipſa Petrus, qui ieiunat pro me, placat Deum pro me. Deus autem attendit ad intantionem ſolius ieiunantis, vel orantis, cuius opus remunerat, non ad intentionẽ meam, pro quo offertur.

14. Dixi, *regulariter non poſſe id fieri:* quia Sacerdos certò poteſt applicare ſatisfactionis fructum prouenientem ex opera operato, ratione ſacrificij: hoc enim pertinet ad Sacerdotem, vt Miniſtrum Chriſti; quòd poſſit partem illam, & fructum, qui correſpondet Chriſto, vt offerenti, applicare, cui voluerit. Hoc tamen ideò poteſt, quia Chriſtus offerens Sacrificium habet ſa actiuè ad illud, ſicut Petrus ad ſuum ieiunium; & ſicut Chriſtus poſſet Sacrificium, & eius fructum applicara aliis; ita Sacerdos, quem Chriſtus ſibi ad hoc ſubſtitoit, poterit id facere; quia etiam conſideratur, vt principium actiuum illius operis. Quod idem fortaſſe dicendum eſſet de fructu Sacrificij, qui prouenit audientibus Miſſam, prout ſuo modo ſunt atiam offerentes: nam ij etiam videntur comparati, vt principium actiuũ ad oblationem Sacrificij, quam ſuo modo faciunt. Vnde, ſi vera eſſet ſententia docens, illis etiam prouenire fructum ſatisfactionis ex opere operato, poſſent fortaſſe ſinguli offerre, & applicare illam partem aliis. Quia tamen *diſp.19.de Eucharistia, ſect.* 11. diximus, oon correſpondere illis hunc fructum vt offerentibus, ſed ſolùm ex opere operantis; oon poterunt, iuxta hanc ſententiam, applicare aliis, niſi ſatisfactionem, quam poſſent habere ex opere operantis; ſicut poterant applicata Sacerdotes antiqui in Sacrificiis, quæ offerebant.

15. Dices: Qui implet pœnitentiam ſacramentalem, & non indiget eius fructu ad ſoluendam pœnã debitam pro peccatis, quæ tunc eſt confeſſus; non perdet affectum illius ſatisfactionis ex opere operato; ſed proderit illi ad ſoluendam pœnam debitam pro aliis peccatis: ergo ſimiliter, ſi non indiget illo fructu pro ſe, poterit illum applicare pro peccatis alienis. Reſpondetur, fructum ex opere operato ſatisfactionis ſacramentalis, meo iudico, non prodeſſe, niſi ad expiationem pœnæ debitæ pro peccatis, quæ confeſſus eſt: quia hæc pars Sacramenti ordinatur ad tollendum reatum pœnæ illorum vulnerum, quorum culpas abſtulit abſolutio: & ad hunc finem imponit Sacerdos illam ſatisſactionem, vt commutet, ſcilicet, pœnam pro illis peccatis debitam in eam pœnam, quam virtute Sacramenti, & clauium eleuat ad expiandam illam aliam pœnam: niſi fortà velimus etiam extendere hunc effectum ad pœnam debitam pro illis aliis peccatis, quæ ob iuſtam cauſam, vel obliuionem omiſſa ſunt, & à quibus indirectè abſoluitur. Multò ergo minùs poterit fructus illius ſatisfactionis extendi ad ſoluendum ex opere operato pro peccatis alienis.

16. *An ſit melius retinere ſibi ſatisfactionem.* Quinta difficultas eſſe poteſt, vtrum ſit melius applicare ſuffragium defunctis, quàm retinere ſibi: videtur enim magis expedire hoc ſecundum; quia ordo charitatis petit, vt nos magis diligamus, quàm proximum. Reſpondetur tamen, laudabilius eſſe primum: quia in his damnis temporalibus laudabile aſt ea ſubire propter proximum, vt ſuppono *ex* 2.2. *q.*26 cum hoc anim ſtat, quòd ſimpliciter magis nos diligamus, cùm in rebus æternis nos præferamus aliis omnibus.

SECTIO II.

De iis, quibus applicari poſſunt ſuffragia; & de conditionibus requiſitis ex parte ipſorum.

17. *Non proſunt Beatis, aut damnatis.* CErtum in primis eſt, oon debere, nec poſſe offerri ſuffragia pro Beatis, cùm ipſi nullum habeant debitum pœnæ ſoluendum. An verò aliquo modo proſit illis Miſſæ Sacrificium, quod idem eſt de aliis ſuffragiis, diximus *diſput.* 19. *de Eucharistia. ſect.* 10. Certum etiam eſt ſuffragia non prodeſſe iis, qui ſunt in Inferno, nec quoad debitum pro peccatis mortalibus non dimiſſis, nec quoad debitum pro venialibus, aut pro mortalibus dimiſſis quoad culpam: quia quoad omnia veriſſimum eſt, quòd in Inferno nulla eſt redemptio: eſſet autem redemptio aliqua, ſi redimi poſſit viuentium ſuffragiis aliqua pars illius condemnationis. Videatur Suarez, qui latè de hoc agit *diſp.*48.*ſect.*4.

Certum

Proſunt animabus Purgatorij. Certum etiam eſt, prodeſſe ſuffragia animabus defunctorum, quæ ſunt in Purgatorio: quod fidei dogma traditum in Tridentino *ſeſſ. 25. in principio*, latè probant contra Hæreticos noſtri temporis Controuerſiſtæ, quos refert Suarez *loco citato, n. 7.* qui etiam congerit fundamenta huius veritatis ex Scriptura, Conciliis, & Patribus. An verò proſint illis ſuffragia, non ſolùm per viam ſatisfactionis, ſed etiam impetrando illis immediatè aliquam remiſſionem pœnæ per applicationem ſatisfactioois Chriſti; diximus *diſp. 24. ſect. 1.* vbi oſtendimus, noo repugnare, quòd precibus Beatorum, vel etiam viatorum Deus interdum immediatè condonet aliquam pœnæ partem animabus Purgatorij. Conſtat denique ex ſupradictis, hanc ſatisfactionem poſſe aliquo ſenſu appellari de iuſtitia, licet non quoad modum, quia potuit non acceptari à Deo; quoad æqualitatem tamen pretij, quod offertur. Verius etiam eſt, habere effectum infallibilem, vt diximus *ſectione præcedenti*, quod latè probat Suarez *ſect. 7. num 6.*

18. *An Catechumenis.* Quæritur primò, an proſint omnibus animabus Purgatorij: dubitari enim poteſt de Catechumenis. De his autem dixi *dicta diſp. 19. de Euchar. ſect. 10* Et quidem licèt ſuffragium Sacrificij eis prodeſſe non poſſit; de iis tamen, quæ ſinguli ex opere operantis poſſunt pro eis offerre, non videtur dubium, quin poſſint illis prodeſſe, cùm habeant coniunctionem fidei, & charitatis, cum aliis iuſtis. Quare, ſicut, dum erant in hac vita, poſſunt fideles pro eis orare, & eis impetrare, ſic poſſunt poſt, atque etiam ſuas ſatisfactiones eis communicare.

An proſit omnibus quod offertur pro vno. Quæri poteſt ſecundò, an ſuffragium, quod pro defuncto offertur, proſit indirectè aliis defunctis. Videtur, quòd non proſit aliis: quia tota illa ſatisfactio offertur pro vno, & illi tota applicatur: ergo virtute illius nulli alteri remittitur aliqua pœna Aliunde tamen videtur, quòd ſaltem indirectè proſit aliis: quia animæ illæ ſanctæ habent inuicem maximam vnionem charitatis, & dilectionis mutuæ; quare neceſſe eſt quòd omnes gaudeant de ſubleuatione alterius, & de remiſſione ei conceſſa: ergo habent omnes lætitiam aliqoam accidentalem de illo ſuffragio: ergo aliquod ſolatium, & per conſequens aliquam pœnæ diminutionem. In quo ſenſo non video inconueniens, quòd hoc ſolatium accidentale concedatur in aliis, ita vt per accidens habeant aliquod accidentale leuamentum, perſeuerante pœna eſſentiali, vt ita dicam, in eodem rigore. Nam, ſicut non omnia gaudia accideotalia, quæ Beati habent in cælo, neceſſe eſt, quòd oriantur ex menſura meritorum, & beatitudinis eſſentialis; ſed poſſunt prouenire aliunde; imò & poſſumus noſtris orationibus ea illis impetrare, vt fatetur tandem Suarez *tom. 2. de relig. lib. 1. de orat. cap. 24. num. 4.* contra id, quod dixerat *tom. 4. in 3. part. diſp. 78. ſect. 3. circa finem.* poſſumus etiam noſtra conuerſione, & bonis operibus eos lætificare: ſic poſſumus dare occaſionem alicuius ſolatij accidentalis animabus Purgatorij; nam etiam ante oblatum ſuffragium pro ea, ſi ego habeo iam hodie propoſitum celebrandi cras pro illa anima; huius propoſiti notitia poteſt eſſe occaſio ſolatij accidentalis. Similiter ergo ſuffragium oblatum pro vna anima, poteſt eſſe occaſio ſolatij accidentalis aliis, quatenus lætantur de liberatione ſodalis, & ſperant eius patrocinio in cælu, obtinere aliquid ad proprium etiam liberationem. Non ergo prodeſt illud ſuffragium, niſi vni animæ, pro qua offertur, per modum ſuffragij, & ſolutionis: poteſt tamen occaſionaliter afferre ſolatium aliis per modum obiecti lætificantis; ſicut conuerſio filij, aut amici auget gaudium accidentale Beatis, non per modum meriti; ſed per modum obiecti lætificantis accidentaliter illos.

Quæri poteſt tertiò, an ieiunium Petri, v.g. applicatum alteri, proſit ei, pro quo applicatur tantùm, quantùm prodeſſet ipſi Petro, ſi retineret ſibi ſatisfactionem. Pater Suarez *in præſenti, diſp. 48. ſect. 3. n. 6.* reſpondet affirmatiuè, ſi opus idem ſit: poteſt enim contingere, quòd ieiunium ipſum cum oblatione illius pro defuncto ſit opus melius, quàm fuiſſet ieiunium ſine illa oblatione: quare iam plus proderit defuncto, quàm profuiſſet ipſi Petro ieiunium ſolum, ſi Petrus applicet defuncto, & ieiunium, & oblationem etiam illam: contingit enim ſæpè, quòd ſolùm offerat pro defuncto ieiunium; & tunc oblatio ieiunij pro defuncto affert fructum ſatisfactionis ipſi Petro, qui non applicuit defuncto per voluntatem reflexam ipſam oblationem ieiunij. 19. *An æquè valeat ei eo, pro quo offertur.*

Hæc doctrina formaliter intellecta vera eſt, etiamſi ille, pro quo ieiunium offertur, habeat maiorem, vel minorem gratiam, quàm ipſe offerens: quia valor ſatisfactionis non ſumitur ex dignitate maiori illius, pro quo offertur; ſed illius ſolùm, qui offert, & operatur. Dixi tamen, *formaliter intellectam eſſe veram illam doctrinam:* quia materialiter exiſtimo non eſſe veram; ſed poſſe aliquando habere maiorem effectum materialiter, aliquando minorem in eo, pro quo offertur, quàm haberet in ipſo offerente. Pro quo aduerte, ex duobus iuſtis, quorum vnus habeat gratiam vt quatuor, alter vt octo, ſi habeant æqualia peccata ſoluenda in Purgatorio, purgandum fortaſſe celeriùs eum, qui habet maiorem gratiam: quia eadem pœna materialis in homine nobiliori; & digniori cenſetur moraliter maior pœna, quàm in homine inferioris notæ: vt, ſi homo nobilis, v. g. in vincula coniiciatur, vel mittatur in exilium per annum, cenſetur maior pœna moraliter, quàm ſi idem fieret de homine plebeio: ergo ſimiliter punire in Purgatorio per triduum hominē ſanctiſſimum grauior pœna moraliter erit, quàm punire per triduum hominem multò inferioris ſanctitatis, atque adeò plus requiritur in hac vita ad ſatisfaciendum pro biduo Purgatorij hominis ſanctiſſimi, quam pro biduo hominis minùs ſancti: quia plus requiritur ad ſatisfaciendum pro maiori, & grauiori pœna. Quo ſuppoſito, conſequens videtur, ſi ille, qui offert ieiunium pro alio, habet gratiam vt quatuor; & ille, pro quo offertur, habet gratiam vt octo; quamuis effectus ieiunij, & ſatisfactionis in vtroque ſit æqualis formaliter; eſſe tamen inæqualem materialiter, ita vt ſi poſſit valere pro vno die Purgatorij illius, pro quo offertur, valuiſſet fortaſſe pro duobus, ſi applicaretur ipſi offerenti, vel è contra, ſi maior gratia ſit in offerente, quàm in eo, pro quo offertur. Alioquin, ſi totidem dies Purgatorij extingueret in vtroque, iam haberet maiorem effectum formaliter in vno, quàm in alio; quia plùs eſt extinguere duos dies Purgatorij hominis ſanctiſſimi, quàm hominis minùs ſancti, vt dixi. 20.

Hinc obiter infero, eum, qui applicat ſua opera, & ſatisfactionem pro alio, adhuc indirectè minuere reatum ſuæ pœnæ, moraliter loquendo: *Applicãs ſua opera pro alio minuit indirectè rea-*

quia

Digitized by Google

rum ſua pœna. quia auget verè gratiam per illa bona opera, & per conſequens facit, vt pœna, v. g. decem dierum, quam heri debebat, iam hodie non ſit, niſi octo dierum: nam in homine magis grato pœna octo dierum æquiualet pœnæ decem dierum in homine minùs grato.

21. *Non prodeſt peccatori.* Quæritur quartò de conditionibus, quæ requiruntur ex parte illius, pro quo offertur ſuffragium. Prima eſt, quòd ſit in ſtatu gratiæ. Primò, quia alioquin non habet communicationem ſufficientem cum aliis membris viuis, cùm ſit membrum mortuum. Secundò, & à priori: quia multò maior valor requiritur ad placandum Deum pro pœna ſumenda de inimico, quàm de amico: ergo ſi opera iuſti ſolùm valent ad primum, non valebunt de condigno ad ſecundum. Tertiò, & à priori: quia, quando homo eſt in peccato mortali, debet pœnam æternam, pro qua non poteſt offerri ſatisfactio condigna. Deinde, nec pro pœna venialium poteſt ſatisfieri; quia non ſolùm debet pœnam eorum; ſed etiam meruit de condigno propter peccatum mortale, quòd Deus nullum alienum ſuffragium acceptet pro eo, etiam ad redimendam pœnam venialium. Oporteret ergo placare Deum pro hoc duplici debito; nempe, pro pœna, quam debet ex veniali; & pro debito non acceptandi ſuffragium pro illo: ergo multò plùs requireretur ad extinguendam pœnam illius venialis in eo ſtatu: quare non mirum, quòd non valeant ad hoc ſuffragia aliena, quæ ſolùm habent condignitatem ad primum debitum, non ad ſecundum, quod eſt multò grauius. Denique, cùm pœna veniali correſpondens, in eo ſtatu non ſit temporalis, ſed æterna, propter coniunctionem cum mortali; non ſufficit ad ſatisfaciendum pro illa pœna, quod ſufficeret ad ſatisfaciendum pro debito pœnæ temporis, vt *ſupra* dicebamus de neceſſitate ſtatus gratiæ ad ſatisfaciendum pro pœna debita veniali proprio.

22. Dices: Ergo meum ieiunium, v.g. accipit valorem aliquem, & dignitatem à gratia etiam illius, pro quo offertur, contra id, quod *paulo ante* dicebamus. Reſpondetur, negando ſequelam: hoc enim non eſt accipere valorem à gratia illius; ſed non impediri ab eius indignitate, ne habeat effectum, vel potiùs non reddi ipſum effectum difficiliorem propter peccatum mortale. Sicut, ſi emiſſes domum in monte Quirinali centem aureis, antequam à Pontificibus habitaretur; poſteà verò, quando cœpit ab eis habitari non poſſes eo pretio illam emere; non, quia nummi non habeant eumdem valorem; ſed, quia domus ex vicino Pontifice facta eſt melior, & digna maiori pretio: ſic etiam tuum ieiunium de ſe eumdem valorem habet, ſiue offeratur pro peccatore, ſiue pro iuſto; nec accipit valorem à gratia illius, pro quo offertur, quia tamen maius beneficium eſt remittere pœnam peccatori; ideò eſt dignum maiori pretio.

23. *Nec pro culpa nõ remiſſa.* Secunda conditio eſt, quòd culpa ſit iam remiſſa, ad hoc, vt ſuffragium proſit ad delendum reatum pœnæ. Rationem reddit Suarez *dicta diſp.* 48. *ſect.* 7. *n.* 1. quia dum manet culpa, manet homo intrinſecè dignus pœna, quæ dignitas oritur ex culpa. Hæc tamen ratio difficilis eſt: quia pœna, vt vidimus *diſp.* 7. non infligitur propter maculam habitualem, ſed propter culpam actualem præteritam: ergo perſeuerantia maculæ habitualis non reddit hominem dignum pœna. Ratio ergo legitima videtur eſſe, quod non eſt congruũ, Deum acceptare ſatisfactionem pro pœna, quæ videtur eſſe indulgentia, & gratia, quandiu manet adhuc auerſus, & indignatus propter culpam; ſed priùs debet placari ab offenſa, & reconciliari cum homine, quàm condonet, vel acceptet gratiosè ſatisfactionem pro pœna.

Tertia conditio eſt indigentia actualis illius, pro quo ſuffragium offertur: non enim reſeruabitur illi pro culpa futura; ſicut nec poteſt aliquis ſatisfacere nunc condignè pro ſuiſmet culpis futuris, vel pro earum pœna. Ratio eſt, quia in primis ſatisfactio ſapit naturam pœnæ; eſt enim caſtigatio voluntaria: omnis autem pœna ex natura ſua ſupponit culpam; nec poteſt offerri, vel acceptari condignè ſub conditione, ſi poſtea ſubſequatur culpa; quia hinc oriretur poſtea licentia peccandi liberiùs abſque metu pœnæ, cùm ſciret homo, iam eſſe ſatisfactum pro illa culpa. Secundò, quia pœna ordinatur ex natura ſua, vt reus agnoſcat, & retractet culpam, & (ſicut dici ſolet) vt pœna aperiat oculos, quos clauſerat culpa. Ergo, nec pœna, nec ſatisfactio, quæ eius vicem ſubit, poteſt ex natura ſua, & condignè præcedere culpam: quomodo enim aperiet oculos, antequam claudantur? 24. *Nec pro culpa nondum commiſſa.*

Dices: Imò æquum videtur, vt, qui pro Republica, aut Principe innocens paſſus eſt; poſteà, ſi deliquerit, mitiùs puniatur, habeatúrque ratio pœnæ, quam ſine cauſa paſſus fuerat. Reſpondetur, negari non poſſe, quòd æquitas id ſuadeat: poteſt tamen dupliciter id fieri. Primò, ſi ante culpam commiſſam accipiat condonationem pœnæ ob culpam futuram: & hoc quidem ex gratia fieri poſſet: non tamen ob æquitatem id condignè exigentem: hæc enim, vt dicebamus, eſſet impunitas antecedenter ad liberiùs peccandum conceſſa. Secundò, poſſet fieri illa compenſatio poſt commiſſam culpam, vt iam tunc in memoriam reuocaretur, quod anteà paſſus fuerat, & eius intuitu mitiùs poſtea puniretur. Et hoc quidem fieri poſſet etiam de condigno, ſi Princeps vellet: & de facto fit per conceſſiones Indulgentiarum, per quas applicantur ſatisfactiones, & paſſiones antiquæ Sanctorum, quarum intuitu nunc Deus mitiùs punit noſtra peccata, vel omnem prorſus pœnam condonat, licèt peccata ipſa poſteriora ſint: quia, nimirum, licèt ſatisfactio præceſſerit; eius tamen applicatio non præceſſit, ſed fit nunc poſt peccatum commiſſum: ita vt aliquo modo punitio fiat poſt peccatum, quatenus nunc poſt peccatum fit compenſatio, & acceptatio vnius pœnæ pro alia: ex qua acceptatione poſteriori non ſequuntur illa inconuenientia, quæ ex anteriori ſequerentur. Non expediebat autem, quòd fieret lex antecedens de hac acceptatione, & compenſatione poſtea etiam facienda: quia hæc lex haberet eadem inconuenientia, quæ acceptatio antecedens: nam, ſi ſcirent homines, quòd poſtea acceptandæ erant à Deo infallibiliter pœnitentiæ, & ſatisfactiones factæ ante peccatum, & earum intuitu Deum poſtea condonaturum pœnam; eodem modo fierent liberiores ad peccandum: ideò oportuit non ſolùm non acceptare illas ſatisfactiones antecedenter pro pœna poſtea incurrenda; ſed nec legem, aut decretum facere de acceptandis poſt peccatum ſatisfactionibus anteà exhibitis, cùm in vtroque caſu eſſent eadem incommoda. 25.

Quartam conditionem addunt aliqui ex parte eius, pro quo ſuffragium offertur; quòd, ſcilicet, illud 26. *An requiratur acceptatio*

illud acceptet. Suarez verò *dicta ſect. 7. num. 7.* dicit, non requiri acceptationem formalem; ſed ſufficere interpretatiuam, ſeu voluntatem generalem, quam quiſque habet liberandi ſe à debito pœnæ, quocumque modo poſſit. Ego ſanè non video, ad quid requiratur hic conſenſus virtualis aut interpretatiuus; imò licèt aliquis formaliter repugnaret, non video, quomodo impediret effectum ſuffragij. Alioquin, ſi aliquis in Baptiſmo, vel martyrio diceret, ſe nolle accipere remiſſionem totius pœnæ ex opere operato; ſed velle, ſe partem aliquam ſoluere in Purgatorio; maneret adhuc debitor pœnæ: quod videtur ſatis abſurdum.

Ratio autem à priori eſt: quia ille, cui applicatur ſatisfactio aliena, habet ſe merè paſſiuè: cauſa autem paſſiua non concurrit liberè, ſed neceſſariò: ergo, cùm ſolus offerens ſit adæquata cauſa actiua, ab ipſius libertate pendet effectus, & non à libertate eius, pro quo offertur. Confirmatur: quia, ſi ego oro pro alio, non poteſt ipſe per diſſenſum impedire impetrationem meæ orationis, per ſe loquendo; licèt fortè poſſit per accidens, reddendo ſe indignum: ergo ſimiliter non poteſt impedire fructum mei ieiunij, quo intendo placare Deum pro illo: videtur enim eadem eſſe ratio.

SECTIO III.

De iis, qui ſuffragia offerre poſſunt; & quæ conditiones in iis requirantur.

27. *Offerens debet eſſe in gratia.* PRima conditio requiſita in offerente eſt, quòd ſit in ſtatu gratiæ: alioquin, ſicut non poteſt pro ſeipſo; ita nec poteſt pro aliis ſatisfacere de condigno. Dubitatur, an hæc conditio requiratur in eo, qui offert ſuffragia publica nomine Eccleſiæ. Reſpondetur, Miſſam in primis in ratione Sacrificij habere ſuum effectum, etiamſi Sacerdos ſit in peccato: quia principalis offerens eſt ipſe Chriſtus, & prout ab illo ſemper illa oblatio eſt Deo gratiſſima. Loquendo verò de orationibus, quæ ſunt in Miſſa, & in diuino Officio, quæ offeruntur nomine Eccleſiæ; hæ orationes dictæ à Miniſtro peccatore habebunt impetrationem nomine Eccleſiæ; non tamen habebunt ſatisfactionem: quia Miniſter ipſe non poteſt ſatisfacere, cùm ſit in ſtatu peccati: Eccleſia autem non ſatisfacit per illas orationes, cùm non ſint opus pœnale ipſius Eccleſiæ, nec actus ab ea elicitus; ſed ſolùm imperatus. Reſtat ergo ſola efficacia impetrandi; quatenus Eccleſia per os illius Miniſtri repræſentat Deo ſuas preces, & vota.

28. *Requiritur intentio determinata.* Secunda conditio in offerente eſt, quòd habeat intentionem determinatam offerendi pro alio. Circa quod quæri poteſt primò, an ſine hac intentione accreſcat aliquid ſingulis iuſtis ex bonis operibus aliorum, & quid ſit illud. Reſpondetur, non prouenire illis diminutionem pœnæ debitæ, niſi operans intendat pro eis ſatisfacere; ſed prouenire quamdam impetrationem indirectam de congruo; quatenus congruum eſt, vt propter conſortium bonorum Deus benefaciat iis omnibus, qui aliqua ratione ad eos pertinent, & cum eis habent aliquam coniunctionem.

Et antecedens. Secundò quæri poteſt, an hæc intentio debeat antecedere opus bonum; an verò poſſit etiam ſubſequi; ita vt ſufficiat applicare Coronam, vel Roſarium, poſtquam recitatum eſt. Reſpondetur, debere omninò antecedere. Primò, quia alioquin poſſet operans ſuſpendere applicationem ſuæ ſatisfactionis, quando ipſe non indiget; & applicare poſtea, quando indiget. Secundò, quia poſſent etiam Beati, imò & damnati, applicare nunc ſuam ſatisfactionem præteritam, quam exercuerunt in gratia, dum eſſent viatores, & nemini applicuerunt. Ratio à priori videtur eſſe: quia non poteſt mea ſatisfactio à me applicari, niſi prout ſubeſt meo dominio: non ſubeſt autem meo dominio, niſi quatenus habeo dominium libertatis, per quam poſſum facere, & non facere illud opus; poſtquam verò factum eſt, iam non eſt meum, ſed fuit meum: ergo poſtquam factum eſt, non ſubeſt ampliùs meæ applicationi, ſicut nec meo dominio. Vnde idem dicendum eſt de Miſſæ Sacrificio, cuius fructus non poteſt in ſuſpenſo relinqui; ſed debet antecedenter applicari, alioquin reponitur in Eccleſiæ theſauro.

Tertiò quæri poſſet, an hæc intentio applicandi ſuffragium pro alio ſufficiat, ſi ſit habitualis; an verò debeat eſſe actualis, vel ſaltem virtualis: an, ſcilicet, ſufficiat, ſi ego heri applicui pro aliquo omnia opera ſatisfactoria hujus menſis, vt quandiu non retracto hanc voluntatem, ſatisfactiones illæ ei proſint, etiamſi poſteà nullo modo recorder: an verò requiratur, vt ex illa voluntate procedam ad operandum, ita vt voluntas præterita ſit cauſa operationis ſequentis. Pater Vaſquez 2. *tom in 3. part. diſp.* 138. *c.* 6. dixit, requiri voluntatem virtualem, hoc eſt, quæ ſit cauſa operis; nec ſufficere voluntatem merè habitualem, ſeu præteritam non retractatam. Contrarium tamen probaui cum communi ſententia *diſp. 8. de Sacram. in genere, ſect. 6.* vbi videri poſſunt fundamenta, & ſolutiones ad argumenta contraria, ne iterum eadem repetamus. 29. *Sufficit habitualis.*

Dubitari etiam ſolet circa opera, quæ offeruntur pro defunctis eorum iuſſu, an proſint illis ſolùm iuxta ſtatum, & dignitatem hæredis, vel exequutoris, qui ea opera facit; an verò, etiamſi illi ſint in peccato, proſint defuncto propter voluntatem præteritam, qua illa opera fieri præcepit. 30. *Teſtatori an proſint poſt mortem opera facta ab hærede.*

Hæc opera aliquando ſunt eleemoſynæ, vel alia opera pietatis; aliquando ſunt opera debita, v.g. reſtitutio facienda dominis, & alia ſimilia. De prioribus multa dicunt, illa ſuffragia poſt mortem facta prodeſſe defuncto, etiamſi illi, per quos fiunt, ſint in peccato. Ita videtur ſentire S. Thom. *in 4. diſt. 45. quæſt. 2. art. 1 quæſtiunc. 3.* Palud. Bonauent. Nauarrus, quos affert Suarez *dicta diſp. 48. ſect. 8. num. 15.* & videtur eſſe iuxta communem ſenſum fidelium, qui ea ſuffragia fieri præcipiunt propter vtilitatem, quam ex illis ſperant. Alij dicunt, ſolùm prodeſſe teſtatori voluntatem bonam, qua illa ſuffragia, vel pia opera præcepit, ſi tunc erat in ſtatu gratiæ; vel, ſi poſteà gratia recuperata, eam voluntatem ratificauit: opus verò poſt mortem ſubſequutum non poſſe addere ſatisfactionem, cùm iam non ſit in eius poteſtate. Ita Suarez *ibi num.* 18. cum Soto, & Angles, quos affert. Qui tamen id probant ex eo, quòd, neque etiamſi viueret, eleemoſyna facta eius iuſſu per famulum, poteſt addere ſatisfactionem, quando fit: quod fundamentum *diſp. præced.* reiecimus, & diximus in vniuerſum, opus externum addere poſſe ſatisfactionem ſupra voluntatem præcedentem.

Aliunde tamen fatendum videtur, illa opera

pia

pia, quando fiunt poſt mortem, non poſſe addere ſatisfactionem: quia defunctus iam non eſt in ſtatu ſatisfaciendi, nec merendi, cùm ſit extra viã: quare, licèt, ſi in eius vita facta fuiſſent, potuiſſent addere nouam ſatisfactionem; poſt mortem tamen illam addere non poſſunt. Proderunt tamen impetratoriè: tum, quia pauperes, & illi, qui accipiunt eleemoſynas, orabunt pro defuncto: tum etiam, quia ipſamet opera, & ſubſidium pauperibus, vel Eccleſiis exhibitum multùm valent ad mouendam diuinam clementiam, vt miſereatur animæ defuncti, & libentiùs exaudiat preces, quæ pro ipſo offeruntur. Poterit etiam defuncto prodeſſe ad ſatisfactionem pro illo actio hæredis, quã dat eleemoſynam, ſi hæres ſit in gratia: ad hoc tamen requiritur, quòd hæres non ſolùm ipſam eleemoſynam, ſed etiam ſuam actionem offerat pro defuncto. Ad quod quidem hæres non tenetur; ſed ad dandam eleemoſynam teſtatoris iuſſu: poteſt autem ſatisfactionem ſuæ operationis bonæ ſibimet retinere. Vnde regulariter defuncto perinde eſt, quòd opera pia mandentur exequutioni per hæredem, aut exequutorem teſtamenti, qui ſit, vel qui non ſit in ſtatu gratiæ: proderit verò multùm, ſi eleemoſynæ dentur iis, qui ſint in gratia, quorum orationes, faciliùs pro eius anima exaudientur.

32. Hinc infertur iam, quid dicendum de poſterioribus operibus à teſtatore præſcriptis, ſcilicet, reſtitutione rei alienæ, & aliis ſimilibus, quæ exonerandæ conſcientiæ cauſa fieri iubet. De quibus videtur etiam ſenſus fidelium eſſe, quòd proſint defuncto, quando fiunt ad eius liberationem, quod tradunt Gabriel, & Richardus apud Suarez *vbi ſupra n.* 19. & videtur colligi ex aliquibus decretis, & nonnullis etiam reuelationibus animarum, quæ petunt, reſtitutionem citò fieri, vt ipſæ liberari valeant.

In contrarium tamen eſt ratio validiſſima: quia, ſi defunctus eſt in gratia, vt ſupponitur, certum eſt, quòd ſoluta pœna, quam ob peccatum prætеritũ debet, liberabitur: non enim meretur pœnam, eò quòd tunc non fiat reſtitutio; ſed propter reſtitutioné in vita omiſſam. Rurſus reſtitutio ipſa, vt dicebamus, non eſt opus ſatisfactorium defuncti, cùm iam ipſe non ſit in ſtatu ſatisfaciendi: ad quid ergo poteſt deſeruire reſtitutio re ipſa poſita in ordine ad breuiorem liberationem defuncti?

Propter hoc alij docent, reſtitutionem illam per ſe loquendo, non prodeſſe defuncto ad ſatisfactionem, vel liberationem, vt fatetur Suarez *ibi* cum Soto, & Bellarm. quos affert; niſi per accidés, quatenus creditores, vel alij excitantur ad orandum pro defuncto. Nec obſtat decretum, quod opponi ſolet *ex cap. In literis de raptoribus*, vbi hæredes iubentur reſtituere debita defuncti, *vt valeat à defuncto liberari*. Reſpondetur enim literam eſſe mendoſam, & legi debere in plurali, *vt valeant à peccato liberari*, ſcilicet, ipſi hæredes, iuxta ea, quæ notantur in margine dicti capituli.

33. Adhuc tamen in gratiam communis ſententiæ, & propter reuelationes illas, ac communem fidelium ſenſum addere poſſumus, dupliciter poſſe reſtitutionem illam prodeſſe animæ defuncti ad ſui liberationem. Primò, quia ſæpe Deus, quandiu non fit reſtitutio, non vult exaudire preces, & orationes, quæ nomine Eccleſiæ, vel etiam à priuatis pro illa anima offeruntur: congruum enim eſt, vt ille ſoluat pœnam, dum alij eius cauſa patiuntur: quare, licet ſoluta tota pœna liberanda ſit, & licèt ſuffragia, & ſacrificia proſint illi quoad fructum ſatisfactionis; interim tamen caret toto fructu impetrationis, quem habere poſſet, & hac de cauſa petunt ab hærede reſtitutionem fieri debitorum. Secundò, addere poſſumus, pœnam ipſam ob dilatam reſtitutionem augeri poſſe quoad durationem, vel intenſionem. Quod quidem in humana republica fieri prudenter videmus, vt qui alium iniuſte læſit, grauiùs puniatur, dum, qui læſus eſt, non condonat, vel ſibi ſatisfactum eſſe profitetur; mitiùs verò illo condonante, vel ſatisfactione ei oblata: pœna enim etiam ad hunc finem ordinatur, vt pars læſa ob iniuriam acceptam, vindictam aliquam ab iniuſto lædente accipiat. Non eſt ergo contra; ſed iuxta æquitatem iudicij, ſi dicamus, idem delictum, parte non ſatisfacta, vel condonante, grauiorem pœnam ſibi taxare de condigno, quàm ſatisfacta, vel condonante parte. Poteſt ergo contingere, vt ob defectum ſolutionis differatur pœna defuncti: quia, quandiu pars læſa non condonat, vel ei non ſatisfit, pœna delicti præteriti grauior, & diuturnior eſſe debet: ideóque defuncti non ſolùm reſtitutionem à filiis, vel hæredibus fieri petunt; ſed aliquando etiam à perſonis offenſis veniam, & remiſſionem petiiſſe leguntur; eáque obtenta gratias egiſſe, quaſi ob impedimentum ablatum ſuæ liberationis.

DISPVTATIO XXVII.

De ſatisfactione, quæ per Indulgentias applicari ſolet.

Sect. I. *Quid ſit Indulgentia, & ex qua poteſtate procedat.*

Sect. II. *Quem effectum habeat Indulgentia.*

Sect. III. *De theſauro Eccleſiæ, qui per Indulgentias diſpenſatur.*

Sect. IV. *Vtrùm Indulgentiæ nunquam, niſi ex theſauro, concedantur; vel è contra, theſaurus, non niſi per Indulgentias diſpenſetur.*

Sect. V. *An, & quomodo defunctis Indulgentiæ communicari poſſint.*

Sect. VI. *De requiſitis ex parte illius, qui Indulgentiam lucratur pro ſeipſo.*

Sect. VII *Nonulla dubia circa ea, quæ exigi ſolent ad lucrandum Iubileum.*

Sect. VIII. *Quotuplex ſit Indulgentia; à quo poſſit concedi; & ex qua cauſa; & quomodo expiret eius valor.*

NOn eſt animus nunc tractatum de Indulgentiis dare contra Hæreticos, & controuerſiam inſtituere de earum valore: hoc enim pertinet ad Controuerſiſtas, qui id egregiè præſtiterunt, præſertim Bellarm. 3. *tom. libr.* 1. *de Indulgent.* & Suarez etiam *in præſenti*, *diſputat.* 49. *& ſequentibus*, latiſſimè

latiſſimè hanc materiam complexus eſt. Nos breuiter indicabimus fundamenta, & rationes, quæ magis ad Scholaſticum pertinent; & ex iis inſinuabimus, quomodo ad dubia moralia, practica doctrina de Indulgentiis deriuanda ſit.

SECTIO I.

Quid ſit Indulgentia, & ex qua poteſtate procedat.

1. *Indulgentia quid ſit.* INdulgentiæ nomine intelligimus remiſſionem pœnæ temporalis debitæ ob peccata remiſſa quoad culpam; quæ remiſſio non fiat virtute Sacramentorum, vel martyrij; ſed per ſatisfactionem Chriſti Domini, & Sanctorum nobis applicatam ab habente poteſtatem. Eſſe autem in Eccleſia poteſtatem concedendi Indulgentias, eſt de fide definitum in Tridentino *ſeſſ. 25. in decreto de Indulg.* & à Leone X. in Bulla contra Lutherum, & à Pio V. & Gregorio XIII. in Bulla contra propoſitiones Michaëlis Baij *propoſit. 60.* Conſtat etiam ex vſu antiquiſſimo Pontificum, qui in re adeò graui erraſſe non creduntur: de quo vſu videri poſſunt Bellarm. *loco citato*, & Henriq. *lib. 7. de Indulg. cap. 1.*

2. *An procedat à poteſtate iuriſdictionis.* Dubitatur primò, an conceſſio Indulgentiæ ſit actus poteſtatis Ordinis, iuriſdictionis. Reſpondetur, non eſſe ſolius Ordinis: quia ſimplex Sacerdos non poteſt concedere Indulgentias, cùm non habeat ſubditos. Item, non requiri poteſtatem Ordinis, vt conſtat ex vſu Eccleſiæ: ſolent enim Cardinales non Presbyteri, ex commiſſione Papæ, concedere Indulgentias; nec apparet, ad quid requiratur Ordo, cùm hæc non ſit actio ſacramentalis. Vnde ſequitur, procedere à ſola poteſtate iuriſdictionis; quia cenſetur collata Petro per illa verba: *Paſce oues meas*, quibus non Ordo, ſed iuriſdictio data fuit in ordine ad ſubditos, qui per oues appellantur. Ex quo obiter nota, non poſſe Pontificem Indulgentias Catechumeno concedere, cùm non ſit eius ſubditus: quod an de conceſſione, etiam indirecta, verum ſit; conſtabit ex dicendis.

3. Dices: Indulgentiæ non poſſunt dari inuitis, & repugnantibus: ergo non ſunt actus iuriſdictionis: iuriſdictio enim exercetur etiam in inuitum. Reſpondetur, non omnem actum iuriſdictionis exerceri poſſe in inuitum: nam abſolutio ſacramentalis eſt etiã actus iuriſdictionis, & nõ poteſt inuito cõferri. Ratio autem eſt: quia hæc Indulgẽtiæ conceſſio datur, vt paſtus, quo Pontifex poteſt paſcere Chriſti oues: paſtus autẽ eſt voluntarius. Hinc etiã fit, ipſum Põtificẽ poſſe frui Indulgẽtiis, licet non habeat iuriſdictionem coërcitiuã ſupra ſe: quia, nimirũ, poteſtatem habet paſcendi oues Chriſti, cuius cùm ipſe etiã ſit ouis, poteſt participare hũc paſtum, vt membrum huius ouilis, nullam exercendo iuriſdictionem coërcitiuã ſupra ſe, ſed vtendo poteſtate Paſtoris, quã habet.

4. *An ſit abſolutio, vel ſolutio.* Dubitatur ſecũdo, an conceſſio Indulgentiæ ſit abſolutio, vel ſolutio. Poteſt enim dupliciter intelligi id fieri. Primò, vt Pontifex, tanquam theſauri diſpenſator, ſoluat pro aliquo debitore, applicando ex communi theſauro partem ad hunc effectum neceſſariam. Secundò verò, ita vt non ſolùm hoc faciat; ſed etiã vt Iudex abſoluat debitorem. Aliqui dicunt, conceſſionem Indulgẽtiæ eſſe meram ſolutionem. Durand. *in 4. diſt. 20. qu. 3. art. 2.* Syl. *verb. Indul. n. 3.* Alij dicunt, eſſe abſolutionem. Caiet. *tom. 1. Opuſc. tract. 15. c. 2.* Soto *diſt. 21. q. 1. art. 2.* Angel. *verb. Indulg. n. 1.* & alij.

Tertia ſententia verior dicit, reſpectu viuorum eſſe ſolutionem ſimul, & abſolutionem; reſpectu mortuorum eſſe meram ſolutionem. Ita Bellarm. *lib. 1. de Indulg. cap. 5.* Suarez *in præſenti, diſp. 4. ſect. 3. & 4.* Prior pars probatur: quia, quando Indulgentia conceditur viuis, non eſt mera condonatio pœnæ, cùm verè Pontifex, ſimul de theſauro exhibeat, quantùm ſufficit ad compenſandum pro illa pœna; ſicut, ſi Princeps debitorem aliquem pecuniæ abſoluat à debito, & iubeat è carcere liberari, ſoluendo ſimul ex publico ærario totum illud debitum: ſic enim facit Pontifex liberando ſimul à debito pœnæ, & ſoluendo totum illud pretio dato ex ærario, & theſauro, cuius claues habet: non eſt ergo mera abſolutio, ſed neque eſt mera ſolutio. Primò, quia Pontifices fre- 5.
quentiſſimè hanc conceſſionem vocare ſolent abſolutionem, & remiſſionem. Secundò, quia etiam homo priuatus poſſet concedere Indulgentias, applicando ſuas ſatisfactiones alteri, & ſoluendo pro illo, quod tamen nemo concedit: quia ille ſoluit quidem, vt Deus abſoluat; non tamen ipſe abſoluit. Tertiò, quia hic actus requirit poteſtatem in ſubdito: ergo non eſt mera ſolutio, ad hanc enim nulla iuriſdictio requiritur. Quartò, quia Pontifex, vt Vicarius Chriſti, vtrumque facit, ſcilicet, offert pretium ex theſauro pro illo debito; & rurſus nomine Dei, cuius Vicarius eſt, acceptat ſolutionem illam, & virtute illius liberat debitorẽ: ad vtrumque enim poteſtatem accepit, nec ſufficeret poteſtas ad primum ſine poteſtate ad ſecundum: quamuis enim offerret pretium ex Chriſti ſatisfactionibus, & Sanctorum; ſi tamen Deus nollet eam ſolutionẽ acceptare, debitor non liberaretur: vtrumque ergo facit: ſoluit, quatenus habet theſauri claues; & abſoluit, quatenus eſt Vicarius Dei, cuius nomine acceptat illam ſolutionem.

Dices, ſeipſum non poteſt abſoluere; & tamen ipſe lucrari poteſt Indulgentias: ergo non aliter, quàm ſoluendo pro ſe. Concedunt aliqui in ordine ad ſeipſum. Sed meliùs negatur antecedens: nam, licèt iuriſdictio cum poteſtate ligandi non ſit ad ipſum; poteſtas autem merè liberandi alieno nomine non eſt, cur nõ poſſit eſſe. Itaque Pontifex nomine Chriſti aperit theſaurum, & offert pretium pro ſuo debito: rurſus idem, vt Vicarius Dei, & eius nomine acceptat ſolutionem oblatã, & ſeipſum à debito liberat. Sicut, ſi aliquis debitor Petri ab eodem procurator conſtitutus offerat ſibi pro debito pecuniæ frumentum, v.g. & rurſus ipſe, vt Petri procurator, acceptet ſolutionem frumenti, & Petri nomine liberet ſe à debito pecuniæ; tunc ſoluit debitum, & ſimul Petri nomine abſoluit ſe, acceptando ſolutionem illam. 6.

Secunda verò pars, quod attinet ad defunctos, probatur: quia, ſicut non accepit poteſtatem ad eos paſcendos; ſed ſolùm oues, quæ ſunt in hac vita, & in hoc ouili, cuius ipſe eſt paſtor; ita non accepit poteſtatem ad eos ligandos, aut abſoluendos: ſolùm enim poteſt abſoluere, & ligare ſuper terram: non poteſt ergo abſoluere, eos, qui ſub terra ſunt: quare Indulgentia eis conceſſa erit ſolutio, non abſolutio: quomodo autem poſſit ſoluere pro iis, qui non ſunt de ſuo ouili, dicemus inferiùs *ſect. 5.*

SECTIO

SECTIO II.

Quem effectum habeat Indulgentia.

7. *An poſſit in foro Dei.* Conſtat ex dictis, effectum Indulgentiæ eſſe remiſſionem pœnæ debitæ. Circa hoc tamen plura occurrunt dubia. Primum eſt, an hæc remiſſio ſit ſolùm in foro Eccleſiæ, an etiam in foro Dei, vt Deus etiam non exigat ampliùs pœnam debitam pro illo peccato. Certum eſt in primis, poſſe Eccleſiam remittere pœnam illam, etiam in foro Dei: quod de fide eſſe, docet Suarez *diſp.50.ſect.2.num.2.* Aliqui tamen antiqui dixerunt, de facto per Indulgentias non relaxari pœnam in foro Dei; ſed ſolùm obligationem implendi pœnitentiam iniunctam. Communis tamen, & certa Doctorum ſententia eſt, relaxari etiam ipſum debitum pœnæ coram Deo. Quia, cùm non deſit poteſtas, & verba hoc ſignificent, non debent aliter explicari, maximè in ſenſu abſurdo: eſſet enim abſurdum, relaxari ſolum debitum implendi pœnitentiam, relinquendo debitum pœnæ, cùm eſſet vtilius pœnitenti implere pœnitentiam ad redimendam pœnam: quod videtur eſſe contra Tridentinum *ſeſſ. 25. decreto de Indulgentiis*, vbi definitur, Indulgentiarum vſum populo Chriſtiano eſſe maximè ſalutarem. Quia, nimirum, obligatio illa aufertur per ſubſtractionem materiæ, ſeu ſoluendo pro debita pœna: qua ſolutione poſita, homo manet liber ab illo debito, etiam coram Deo. Alioquin, ſi à ſola obligatione implendi pœnitentiam liberaretur, fruſtrà requireretur theſaurus Eccleſiæ, ex quo Indulgentiæ concederentur: nam ad tollendam obligationem præcepti, non quidem theſaurus, ſed poteſtas requiritur. Denique, nec fortaſſe poteſt Pontifex, ſaltem extra Sacramentum Pœnitentiæ, relaxare obligationem implendi pœnitentiam directè: quia in illo foro Confeſſarius eſt Iudex ſupremus, cuius ſententia reuocari non poteſt ab vllo homine, niſi ab æquali in eodem foro: poteſt ergo Pontifex ſolùm indirectè relaxare illam obligationem, ſoluendo pro illo debito pœnæ, quo ablato, ceſſat obligatio pœnitentis ſatisfaciendi pro illo debito, quod iam eſt plenè ſolutum pretio ſibi ex Eccleſiæ theſauro dato.

8. *An ſolum ſit pro pœnitentiis iniunctis.* Secundò dubitatur, an de facto, per Indulgentias, quæ ſunt in vſu, remittatur pœna ſolùm correſpondens pœnitentiis à Confeſſario iniunctis; an etiam pœna correſpondens aliis peccatis, pro quibus pœnitentia iniuncta non eſt. In quo puncto eſt prima opinio multorum, qui dicunt, ſolùm remitti pœnam, pro qua pœnitentia iniuncta fuit. Ita docet Caiet. *Opuſc. de Indulg. ad Iul. c. 2. & 7.* Petrus de Soto *lect. 2.* Durand. Palud. & Adrian. apud Suar *diſp. 50. ſect. 3. n. 2.* Fundamentum præcipuum deſumitur ex verbis illis apponi conſuetis in eiuſmodi Indulgentiis; ſcilicet, *ex pœnitentiis iniunctis*: quæ verba, licèt hodie non ſemper apponantur, retinetur tamen ſenſus, dum Pontifex concedit tot annos, vel tot quadragenas, vel tot dies Indulgentiæ, qui dies, vel anni correſpondent illis, qui iuxta antiquos Canones pœnitentiales imponebantur, & taxabantur ad pœnitentiam agendam. Vnde infert Caiet. idem eſſe dicendum, etiamſi concedatur Indulgentia plenaria: quia ſemper intelligitur in eâdem materia, ſcilicet, totius pœnæ correſpondentis pœnitentiis iniunctis. Vnde rurſus infert, quòd ex Indulgentia plùs commodi accipit ille, cui grauiores pœnitentiæ impoſitæ erant à Confeſſario, quàm ſi leuiores fuiſſent impoſitæ: quare deberet priùs petere, grauiſſimas pœnitentias ſibi imponi, vt poſteà per Indulgentiam à grauiſſima pœna illis correſpondente liberaretur.

Secunda ſententia docet, Indulgentiæ effectum de facto ad vtramque pœnam extendi, nec limitari ad pœnitentias iniunctas; quam tenent plures, quos refert, & ſequitur Suarez *dicta ſect. 5. n. 14.* qui vult, id locum habere, etiamſi expreſsè apponantur verba illa, *de pœnitentiis iniunctis*: quia hæc non ſunt reſtrictiua, ſed ampliatiua, vt ſenſus ſit, *etiam de pœnitentiis iniunctis*: quia difficilius eſt liberare à pœna illis pœnitentiis correſpondente: tum, quia facilius eſt remittere pœnā ante ſententiam latam, quàm poſt illam: tum etiam, quia faciliùs ſoluitur vnum vinculum, quàm duplex, quale eſt iam ex debito pœnæ, & ex præcepto Confeſſarij. Denique, quia probabile eſt, quòd ille, cui pro aliquibus peccatis pœnitentia impoſita eſt, ſi ante illam impletam ſatiſfaciat ex opere operantis, illa ſatisfactio priùs extinguit debitum pœnæ pro aliis peccatis, quàm pro illis, pro quibus faciliùs iam poteſt ſatisfacere ex opere operato per pœnitentiam ſacramentalem ſibi impoſitam: ergo idem credi debet de Indulgentia, hanc priùs, & faciliùs extinguere debitum pro aliis peccatis, quàm pro illis. pro quibus iam eſt ſatisfactio ſacramentalis impoſita, a quo debito faciliùs iam poterit homo ſe ex opere operato liberare. Illa ergo verba debent intelligi in ſenſu ampliatiuo, nec excludunt remiſſionem alterius pœnæ: quia beneficium Principis largiſſimè interpretandum eſt quando non eſt in alicuius nocumentum. 9.

Tertia ſententia media docet, quando adduntur verba illa, *de iniunctis pœnitentiis*, veram eſſe primam ſententiam: quando Indulgentia abſolutè conceditur ſine illis verbis, locum habere ſecundam ſententiam. Hanc tenent Nauarrus, Dominicus Soto, Ledeſma, Corduba, apud Suar. *n. 3.* & ita effectum Indulgentiæ declaraſſe dicitur Pius V. priuatim interrogatus, vt quando abſolutè pronunciantur; extendantur etiam ad pœnitentias non iniunctas, vt refert Bellarm. *lib. 1. de Indulg. c. 7.* Vnde, ſicut Caiet. conſulebat, vt pœnitens procuraret, ſibi priùs imponi grauiſſimas pœnitentias, à quibus poſtea per Indulgentias liberaretur: ita in hac ſententia conſulunt eius Auctores quando Indulgentiæ ſunt de iniunctis pœnitentiis; quia tunc quò grauiores pœnitentiæ impoſitæ fuerint, eò maius pœnæ debitum per Indulgentias ſoluetur. Et quidem hæc ſententia cum aliqua limitatione mihi etiam placet. 10.

Pro cuius explicatione aduerto, olim Indulgentiarum vſum magna ex parte fuiſſe introductum propter grauiſſimas pœnitentias, quæ iuxta Canones pœnitentiales pœnitentibus imponebantur, quæ videri poſſunt in Sacerdotali Romano antiquo, vbi ex Guillelmo Durando latè referuntur pœnitentiæ ſingulis peccatis imponendæ; quæ olim à fidelibus magno feruore obſeruabantur: poſtea verò, deficiente feruore, cœperunt paulatim Pontifices concedere Indulgentias de iniunctis pœnitentiis, remittendo vel annos, vel quadragenas, vel dies aliquot ex illis, qui pro pœnitentia iniungebantur. Vnde negari non poteſt, quòd intentio concedentis eſſet minuere, vel moderari onus pœnitentibus iniunctum, quod propter ſuam fragilitatem ferre non poterant: quare 11. *Indulgentiarum vſus cur olim introductus.*

illæ Indulgentiæ ad illas ſolùm pœnitentias re-
ferri videbantur. Cùm ergo hic eſſet finis con-
ceſſionis; non eſt, cur dicamus, per illam remitti
potuiſſe pœnam aliam, quæ ſub illa intentione
non comprehendebatur. Quamuis enim ex parte
ſua faciliùs poſſet auferri pœna aliunde debita, vt
contendit Suarez, non tamen erat tanta neceſſi-
tas illam auferendi, nec attendebatur ſolùm ad
liberandum pœnitentem à reatu pœnæ, ſed etiam
ad liberandum illum ab obligatione grauiſſima
implendi illas pœnitentias, quas ob defectum fer-
12. uoris difficilè erat impleturus, cum maiori peri-
culo peccandi contra præceptum Confeſſarij. Nec
in hoc caſu locum habet regula, vt cui conceditur
plùs, conceſſum intelligatur minùs; ſicut, ſi aliquis
diſpẽſetur in voto caſtitatis propter maius viola-
tionis periculum, non ideò cenſetur diſpenſatus
in voto ieiunandi, quod leuius eſt. Regula enim
illa intelligi debet, quando minus eſt anne-
xum, vel incluſum in maiori; quod conceditur,
vt diſpenſatus ad Sacerdotium, intelligitur di-
ſpenſatus ad omnes Ordines inferiores, vt notat
Th. Sanch. *lib. 8. de matrim. diſp. 1 n. 35.* Vnde non
vrget exemplum, quod affert Suar. *ſect. 3. n. 14.* de
facultate abſoluendi à reſeruatis, in qua inclu-
ditur facultas abſoluendi à non reſeruatis; hæc
enim facultas neceſſaria eſt ad illam aliam, cùm
non poſſit abſolui pœnitens à reſeruato, quin ab-
ſoluatur etiam à non reſeruato. In noſtro autem
caſu nulla eſt connexio inter liberationem ab vno
debito, & liberationem ab alio. Aliunde verò non
procedit eadem ratio conceſſionis, cùm finis fue-
rit diuerſus, ſcilicet, liberare ab obligatione con-
tracta circa vnum, & non circa aliud, à qua obli-
gatione non poterat, vt *ſuprà* dixi, liberare Pon-
tifex directè, ſed indirectè, remittendo pœnam, ob
cuius debitum impoſitum fuerat à Confeſſario
præceptum exhibendi talem pœnitentiam.

13. Vrget Suarez *ibi num. 15.* quia vel illa remiſſio
intelligitur de pœnitentiis non impletis, vel de
omnibus. Si dicas primum: ergo melioris condi-
tionis eſt, qui negligens fuit in pœnitentiis im-
plendis. Si dicas ſecundum: ergo vel nihil remit-
titur, cùm iam fuerit ſatisfactum per pœniten-
tiam, vel debet remitti pœna æqualis aliunde de-
bita pro aliis peccatis, quod eſt iuxta contrariam
ſententiam. Reſpondetur, intelligi de reatu pœnæ
reſtante ob peccata, pro quibus pœnitentiæ impo-
ſitæ ſunt, & illæ non ſunt impletæ, ſiue per obli-
uionem, ſiue per negligentiam, ſiue quia tempus
nondum præterierat, quo impleri potuiſſet. Nec
nouum eſt, quòd eiuſmodi conceſſiones minùs
proſint diligentioribus: nam, quando per Iubi-
leum conceditur facultas commutandi vota; il-
le, qui vota ſua impleuerat nihil lucri habet ex
illo fauore; ille autem, qui non impleuerat ob
negligentiam, vel aliam cauſam, fruitur illa fa-
cultate, imò propter eiuſmodi perſonas minùs
diligentes fiunt eiuſmodi conceſſiones, vt libe-
rentur à periculo, quod ob fragilitatem, vel ne-
gligentiam ſuam poſſunt incurrere.

Indulgentia conceſſa cum clauſula, de pœnitentiis iniunctis in quo ſenſu nunc intelligantur.

14. Hinc rurſus infero, etiam nunc, quando In-
dulgentiæ conceduntur cum eadem clauſula,
de pœnitentiis iniunctis, intelligi in eodem ſen-
ſu: quia eadem verba vſurpari videntur in ſuo
ſenſu, in quo priùs vſurpabantur. Nec obſtat,
quòd nunc non ſoleant iam illæ pœnitentiæ,
iuxta antiquos Canones, imponi, atque adeò
vanæ, & inutiles videantur illæ Indulgentiæ.
Reſpondetur enim, adhuc hodie vtiles eſſe, &
habere poſſe ſuum effectum: admitti enim poteſt
in fauorem ſecundæ ſententiæ, verba illa non
adſtringi ad pœnitentias ſolùm reipſa à Confeſ-
ſario iniunctas; ſed extendi poſſe ad pœniten-
tias, quas, per ſe loquendo, debuiſſet impo-
nere, & quæ iam per Canones impoſitæ ſunt,
licèt per accidens ob impotentiam, vel fragili-
tatem pœnitentis Confeſſarius noluerit ad eas
obligare: nam aliquo modo iam illæ pœniten-
tiæ ſunt iniunctæ, ſcilicet, ab homine, vel ſal-
tem à iure. Quare, qui eas à Confeſſario per
accidens non accepit ſub obligatione, poterit
adhuc per Indulgentias liberari ab illo onere ra-
dicali, & debito, quod ex lege habebat ſubeun-
di illam obligationem; & hoc iuxta menſuram
correſpondentem Canonibus antiquis. Libera-
bitur etiam à pœnitentiis de facto iniunctis iux-
ta numerum dierum, verbi gratia, ad quotum
pœnitentiam de facto fuit obligatus à Confeſ-
ſario: vt, ſi accepit pœnitentiam ieiunandi,
vel recitandi ſeptem diebus, liberabitur ab hoc
onere per Indulgentiam ſeptem dierum. Nam
Canones antiqui ſtatuentes pœnitentiam cen-
tum dierum, verbi gratia, pro aliquo peccato,
non ita determinabant modum pœnitentiæ illis
diebus peragendæ, vt non relinquerent hoc
magna ex parte arbitrio Confeſſarij, iuxta cir-
cumſtantias præſentes indicaturi: vt notatur ſæ-
piùs in eodem Sacerdotali Romano. Quare, ſi
nunc Confeſſarius imponit recitationem Coro-
næ per centum dies; illa reputari poteſt pœni-
tentia centum dierum, etiam iuxta antiquos Ca-
nones, & illa poterit auferri per Indulgentiam
centum dierum.

Dices: Si reuerà iam hodie non imponitur 15.
obligatio ad illas graues pœnitentias, conſequens
eſt, vt iam hodie non ſit maior ratio liberandi ab
illis, quàm ab aliis pœnis debitis ob alia peccata;
atque ideò non debet limitari conceſſio ad illas,
cùm ex ſe æquè, vel magis facilis ſit condonatio
aliarum. Reſpondetur ex dictis, licèt hodie
ceſſet per accidens, & ex parte ratio illa: non ta-
men ceſſare per ſe, & in totum; nam, per ſe lo-
quendo, vt diximus, adhuc deberent obligari pœ-
nitentes ad illas pœnitentias, niſi per accidens
Confeſſarij excuſarentur propter fragilitatem no-
ſtram, & prudentem timorem reddendi confeſ-
ſionem odioſam: quare deſeruiunt illæ Indulgen-
tiæ ad excuſandos directè, & per ſe eos, qui per
accidens ſolùm excuſarentur. Deinde manet etiã
ex parte adhuc illa ratio: quia, licèt non imponan-
tur illæ antiquæ pœnitentiæ, imponuntur tamen
communiter grauiores pœnitentiæ pro peccatis
grauioribus, & pro illis vtiles ſunt Indulgentiæ
de pœnitentiis iniunctis: quia contingit etiam nũc
imponi pœnitentiam plurium dierum, & ad an-
nos etiam pro aliquibus grauioribus peccatis.
Adde, etiam nunc pœnitentias omnes, quæ 16.
pœnitentem grauant, & de quibus periculum
eſt, ne impleantur, eſſe, quæ pro peccatis mor-
talibus imponuntur: nam pro venialibus leuiſſi-
mæ ſunt: cùm autem omnia peccata mortalia,
per ſe loquendo, clauibus ſubiiciantur, & pro
illis imponatur pœnitentia, & pro omnibus eſ-
ſent pœnitentiæ præſcriptæ in antiquis Canoni-
bus; idem eſt concedere Indulgentiam *de pœ-
nitentiis iniunctis*, ac concedere Indulgentiam
de pœnis, quæ pro mortalibus remiſſis debentur.
Quare, cùm Indulgentiæ potiſſimùm introductæ
ſint ad ſubleuandos eos, qui peccatorum pondere

grauati,

grauao, parum pœnitentiæ, & ſatisfactionis exhibebant; debuerunt potiſſimùm introduci ad ſubleuandum hominem à pœna debita ob peccata mortalia, à quibus magis grauari poterat, & ideò addebatur illa clauſula, *de pœnitentiis iniunctis*, vt remedium applicaretur maiori neceſſitati, ſcilicet, pœnæ debitæ pro mortalibus: licèt etiam extendi poſſint ad pœnas pro venialibus debitas, pro quibus etiam pœnitentiæ impoſitæ ſint; præſertiio cùm dixerimus *ſuprà*, poſſe obligari hominem ſub peccato mortali ad pœnitentiam grauem impoſitam pro venialibus. Meritò ergo moderni etiam Pontifices verba illa retinuerunt: & Paulus III. illa etiam clauſula vſus eſt concedendo ſeptem annos, & totidem quadragenas de iniunctis pœnitentiis iis, qui Eccleſias, & alia pia loca noſtræ Societatis in diebus Natiuitatis, Circumcitionis, Epiphaniæ, Corporis Chriſti, diebus Veneris, & Dominicis totius anni, ac quadrageſimalibus viſitauerint, & ibi ſemel *Pater*, & *Aue* recitauerint; & verbum Dei, ſi in illis prædicetur, deuotè audierint, vt conſtat ex eius Bulla, quæ habetur in noſtro Bullario.

17. Cæterùm, licèt hæc ita ſint, & verba illa, *de iniunctis pœnitentiis*, non ſint otioſa; adhuc cum ſecunda ſententia dicendum videtur, quando ea verba non adduntur, conceſſionem eſſe vniuerſalem, & indifferentem ad pœnam etiam pro aliis peccatis debitam: quia, cùm poteſtas in concedente non deſit, & verba conceſſionem non limitent; non eſt, cur nos eam limitemus. Ad quod afferri poſſunt argumenta alia. Primum ex Bonifacio VIII. *in Extrauag. Antiquorum, de pœnit. & remiſſ.* in qua plenariam Indulgentiam concedit viſitantibus illo anno quindecim diebus Baſilicas Petri, & Pauli: quam Indulgentiam adeò vniuerſalem intellexit, vt dixerit, ſe intelligere cum omni vniuerſalitate poſſibili: imò ægrè tulit, quòd Confeſſarij eo anno pœnitentias iniungerent lucrantibus illud Iubileum, vt refert Gloſſa *ibi*, cuius Auctor dicit, ſe id à Pontifice audiſſe: & videri poteſt etiam Palud. *in 4. diſtinct. 20. quæſt. 4.*

Sine clauſula, de pœnitentiis iniunctis, *conceſſio Indulgentiæ vniuerſalis.*

18. Secundò probari poteſt ex alia forma concedendi Indulgentias verbis generaliſſimis, *quantum claues ſe extendunt*; quam Caiet. negare non potuit, ſed conatur explicare. Re tamen vera, ſi poteſtas ſemel conceditur, verba illa ad omnem pœnam, in quantum fieri poteſt, ſe extendunt. Tertiò, quia de facto conceduntur aliquæ Indulgentiæ non ſupponentes vllo modo confeſſionem eorum peccatorum, pro quibus conceduntur. Talis eſt illa, qua Leo X. conceſſit Minoribus, vt recitantes diuinum Officium per librum, conſequantur remiſſionem dimidiæ partis peccatorum commiſſorum illa die: quod intelligi debet de peccatis commiſſis vſque ad tempus illud, quo Officium recitantes, Indulgentiam conſequuntur: non potuerunt autem priùs accipere à Confeſſario pœnitentiam pro omnibus illis peccatis futuris; & ſimiles aliæ Indulgentiæ plures inueniuntur, quæ confeſſionem non poterant ſupponere.

Argumenta, quæ Caiet. affert pro ſe, ſolùm probant, aliquando concedi Indulgentias de iniunctis pœnitentiis, quod nos concedimus; ſed non ideò debet in omni conceſſione ſubintelligi illa clauſula. Vrget contra hoc: quia conſentaneum rationi eſt, vt Iudex eccleſiaſticus non iudicet, niſi de delatis ad ſuum iudicium, & non remittat pœnas, niſi peccatorum, quæ ad iudicium confeſſionis delata ſunt. Ad hoc tamen benè reſpondet Suarez *ſect. 5. num. 13.* forum ſacramentale diſtingui omninò à foro Indulgentiarum, in quo Pontifex nullo modo procedit ex actis in illo alio foro confeſſionis.

Obiicit deinde *ex cap. Cùm ex eo de pœnit. & remiſſ.* vbi permittitur Epiſcopis, quòd in certis caſibus poſſint *de iniunctis pœnitentiis*, quadraginta dierum Indulgentiam concedere: & addit Pontifex, quòd ipſi Summi Pontifices, qui plenitudinem poteſtatis habent, eiuſmodi moderationem ſeruare conſueuerint: ergo Pontifex non ſolet, niſi de iniunctis pœnitentiis Indulgentias concedere. Pater Suarez *num. 20.* reſpondet conſequenter ad ſuam ſententiam, per illa verba non fuiſſe limitatam facultatem Epiſcopis ad ſolas pœnitentias iniunctas; ſed potiùs ampliatam; vt poſſint concedere illum numerum etiam de iniunctis pœnitentiis. Quod probat: quia alioquin dicendum eſſet, ſolùm coarctatam fuiſſe Epiſcopis facultatem concedendi Indulgentias quadraginta ſolùm dierum, quoad pœnitentias iniunctas, quoad alias vero pœnas relictam illis poteſtatem, quam prius habebant. 19.

Cæterùm hæc inſtantia parum vrget: nam, ſi textus ille attentè legatur, reducit totam facultatem antiquam Epiſcoporum ad menſuram, & modum ibi deſignatum: neque etiam ex illis verbis colligere potuit Caiet. quòd Epiſcopi non poſſint, niſi de iniunctis pœnitentiis Indulgentias concedere: tres enim caſus ibi diſtinguuntur, in quibus Epiſcopus poſſit Indulgentias concedere. Primus eſt, quando dedicat Baſilicam aliquam: & tunc ſine vlla reſtrictione ad iniunctas pœnitentias dicitur, quòd poſſit concedere Indulgentiam vnius ſolùm anni. Secundus caſus eſt, pro anniuerſario eius Dedicationis feſto: & tunc dicitur, poſſe concedere quadraginta dies de iniunctis pœnitentiis. Tertiò denique dicitur, in aliis caſibus, in quibus aliquoties ſolent concedere Indulgentias, non debere excedere illum quadraginta dierum numerum: nihil tamen dicitur de pœnitentiis iniunctis. Denique additur, Romanum Pontificem hanc moderationem obſeruare conſueuiſſe: ex quibus non habetur, quòd Epiſcopus non poſſit, niſi de iniunctis pœnitentiis Indulgentias concedere, licèt in illo peculiari caſu de anniuerſario feſto Dedicationis illa moderatio adhibeatur.

Tres caſus, in quibus Epiſcopus poteſt concedere Indulgentias.

Quamuis autem ex vi illorum verborum non videatur colligi limitatio Epiſcopi ad Indulgentiam de ſolis pœnitentiis; aliunde tamen probabile mihi eſt habere illam limitationem: quia formula illa concedendi annum, dies, quadragenas, videtur introducta à principio ad remiſſionem tantæ, vel tantæ pœnitentiæ iniunctæ, cùm verba illa non poſſint ſignificare annos, vel dies Purgatorij; ſed pœnitentiæ Canonibus ſtatutæ: quare illa remiſſio videtur directè terminari ad tantam pœnitentiam iniunctam, ſiue ab Epiſcopo, ſiue à Summo etiam Pontifice vſurpetur. Quare, cùm Epiſcopis ſolùm permittatur in illis caſibus concedere annum, vel quadraginta dies Indulgentiæ, videtur eſſe in ordine ad tempus pœnitentiæ iniunctæ, prout olim communiter concedebatur: nec neceſſe eſt, quòd Epiſcopus in conceſſione id exprimat, ſi verba ipſa ex ſe id ſignificant. Ex hoc tamen non fit, quòd Summus Pontifex non concedat vnquam, niſi de 20.

pœnitentiis iniunctis; ſicut, neque ex limitatione illa ſequitur, quòd Pontifex non ſoleat vnquam Indulgentiam plenariam concedere; ſed ſolùm quadraginta dierum, vel vnius anni. Dicitur ergo, quòd Romanus Pontifex illam moderationem ſolebat vſurpare: quia tunc non niſi raró aliter, quam illa communi formula, & moderatione ſolebat concedere.

An, qui lucratur Indulgentiam, maneat in conſcientia liber ab implenda pœnitentia ſibi impoſita.

21. EX hactenus dictis ſequi hoc videtur: ſi enim Indulgentia liberat à reatu pœnæ debitæ, pro quo debito fuerat impoſita ſatisfactio ſacramentalis; conſequens eſt, vt ceſſante illo debito, ceſſare etiam debeat obligatio ad ſatisfactionem: ideò enim diximus, Pontificem liberare poſſe indirectè ab obligatione ad pœnitentiam, quatenus per Indulgentias tollit materiam, in qua fundabatur illa obligatio. Pater Suarez *ſuprà, diſp.* 38. *ſect.* 10 *n.* 10. dicit, hodie raró, vel numquam licere omittere pœnitentiam iniunctam propter Indulgentiam ſuſceptam: quia, cùm adeò exiguæ pœnitentiæ imponantur, vix ſufficiunt per modum medicinæ: quare, licèt ceſſet neceſſitas ſatiſfactionis; non ceſſat neceſſitas medicinæ, ſub qua etiam ratione impoſitæ ſunt. Quam ſententiam multi Recentiores ſequuti ſunt.

22. Communis tamen ſententia (ni fallor) antiquorum, & Recentiorum ſimpliciter, & vniuerſaliter affirmat, liberari pœnitentem ab obligatione implendi pœnitentiam. Quam videtur expreſsè docere S. Thom. *in* 4. *diſtinct.* 20. *quæſt.* 1. *artic.* 3. *quæſtiunc.* 1. vbi ſolùm dicit, eſſe de conſilio, pœnitentiam implere, quando quis lucratur Indulgentiam. Eodem modo loquitur Nauarrus §. *in Leuitico, notab.* 31. *numero* 43. & 44 Syluester *verb. Indulgentia, num.* 23. Angelus *ibi, numer.* 1. *in fine*; Armilla *ibi, num.* 12. & 17. Et quidem Theologi generaliter, & abſque vlla diſtinctione dicunt per Indulgentias tolli obligationem implendi pœnitentias. Videatur Viguer. *cap.* 16. §. *verſ.* 21. Alex Alenſ. 4. *part. quæſt.* 23. *membr.* 1. *art.* 1. Bonauent. *in* 4. *diſtinct.* 20. *art.* 1. *quæſt.* 2. Argent. *ibi, quæſt. vnic. artic.* 4. Richard. *artic.* 3. *quæſt.* 1. Durand. *quæſt.* 4. *num.* 9. Palatius *diſput.* 3. *pag.* 433. *col.* 2. Palud. *quæſt.* 4 Adrian. *quæſt. de Indul.* § *de mat. Indulgent.* Valent. *lib. de Indulgent. c.* 2. & 6. Vaſquez *quæſt.* 94 *art.* 1. *dub.* 3. *num.* 1. Coninch *in præſenti, diſp.* 12. *dub.* 3. *in fine*, & cæteri communiter.

23. Innoc. III. Probatur primò *ex dicto, cap. Cùm ex eo in fine, de pœnit. & remiſſ.* vbi Ionocent III. dicit, *per indiſcretas, & ſuperfluas Indulgentias ſatisfactiones ſacramentales eneruari.* Ergo ideò, quia aufertur obligatio implendi pœnitentias: alioqùin, ſi manet obligatio implendi illas, ſaltem ratione medicinæ; nihil prorſus eneruabitur ſatisfactio. Secundò probatur hoc ipſum clarè ex Bonifacio VIII. qui, vt refert Gloſſa *in prædicta Extrauaganti, Antiquorum de pœnit. & remiſſ.* nolebat, Confeſſarios imponere aliquam pœnitentiam iis, qui Iubileum anni ſancti lucrabantur: quia, nimirum, ſatisfactione alia non indigebant. Tertiò denique à priori ratio eſt; quia Confeſſarius imponit pœnitentiam, vel pœnam, ad ſatisfaciendum pro peccato: ergo ſublato debito totius pœnæ, provt fit per Indulgentiam, ceſſat omninò fundameotum illius obligationis: ſicut, ſi condonaretur à Principe pœna debita pro aliquo crimine, eo ipſo ceſſaret obligatio impoſita per ſententiam Iudicis ad pœnam aliquam pro illo delicto ſubeundam.

24. Dicunt, pœnitentiam non ſolùm imponi ad ſatisfaciendum; ſed etiam in medicinam, & remedium ad præcauendum in futurum, vt colligitur ex Trident *ſeſſ.* 14. *c.* 8. Ergo, etiamſi ceſſet per Indulgentiam obligatio ſatisfaciendi pro pœna, poteſt obligare pœnitentia, quatenus impoſita fuit, vt medicina. Reſpondetur, imponi quidem frequenter etiam vt medicinam: Confeſſarius tamen non poteſt obligare, niſi quatenus illam imponit in pœnam peccati. Sicut, licèt Iudex debeat procurare, quòd pœna delinquentis ſit talis, vt ſimul ſit medicina in futurum; non tamen poſſet imponere illam pœnam, nec verberare reum, ſi pœna fuiſſet à Principe condonata. Sic Sacerdos, qui ſimul eſt Medicus, & Iudex, poteſt punire peccata imponendo pœnam pro illis; quam, quia Medicus eſt, debet ſimul curare; quòd ſit talis, vt ſit etiam remedium, & medicina io futurum. Cæterùm, ſi pœna totaliter condonetur, non poteſt obligare ad medicinam: quia Medicus, vt Medicus, non obligat, ſed conſulit. Quod ſemper intelligitur de medicina non ſimpliciter neceſſaria ad vitanda peccata futura: poſſet enim pœnitens in aliquibus circumſtantiis, propter ſuam diſpoſitionem, & neceſſitatem, indigere aliquo remedio ad vitandum periculum peccati: & tunc Indulgentia non tolleret hanc obligationem: quia hæc obligatio non oritur ex præcepto Confeſſarij; ſed ex iure ipſo naturali, quo obligatur homo ad vitandum peccatum ſuum futurum, & per conſequens ad vtendum remedio, quod cenſetur moraliter neceſſarium ad vitandum peccatum: quam obligationem Confeſſarius non imponit, ſed declarat. Loquendo autem de obligatione noua, quam Confeſſarius imponit, illa ſolùm prouenit à poteſtate iudiciaria, qua poteſt punire, & ligare obligando ad pœnam.

25. Nec Concilium Tridentinum *illo cap.* 8. aliud inſinuat: non enim dixit, Sacerdotem poſſe obligare præcipiendo medicinam, vt talis eſt; ſed dicit, Sacerdotem debere curare, vt pœnitentia non ſolùm ſit medicina in futurum; ſed etiam in vindictam præteriti. *Nam claues*, inquit, *Sacerdotum, non ad ſoluendum dumtaxat, ſed & ad ligandum conceſſas, etiam antiqui Patres, & credunt, & docent.* (Conc. Trid) Quæ ratio potiùs oſtendit, non poſſe Sacerdotem obligare, niſi quatenus imponit pœnitentiam, vt pœnam: ſi enim ligat etiam imponens vt medicinam, ineptè argueret Concilium probans, debere Sacerdotem non ſolùm imponere medicinam; ſed etiam pœnam: quia habet poteſtatem etiam ligandi: qui arguendi modus, vt ſubſiſtat, ſupponit, poteſtatem ligandi non exerceri, quatenus medicina imponitur.

26. Confirmatur: quia, ſi condonata pœna, Sacerdos adhuc obligaret ad ieiunium per modum medicinæ, peto, an illud ieiunium deberetur, vt ſatisfactio ſacramentalis, quæ ſit pars Sacramenti, vel non. Vt ſatisfactio deberi non poteſt: quia qui nihil iam debet pro peccatis, non poteſt obligari ad ſoluendum; nec poteſt puniri à Iudice ille, cui condonata eſt pœna: ergo illud ieiunium non imponitur vt ſatisfactio: ergo non

erit

Digitized by Google

erit pars integralis Sacramenti. Ex hoc autem infertur, nec poſſe imponi vt puram medicinam: quia inauditum eſt, quòd pœnitens ex mero præcepto Confeſſarij obligetur ad aliquid, quod, ſi ponatur, non poſſit eſſe pars integralis Sacramenti: omnes enim dicunt, ſatisfactionem ſacramentalem, quæ eſt tertia pars huius Sacramenti, eſſe illa opera, quæ Confeſſarius pœnitenti imponit. Dicitur quidem aliquando Confeſſarius obligare pœnitentem ad reſtitutionem, vel ad relinquendam occaſionem proximam: illa tamen eſt loquutio impropria, vt conſtat; quia Confeſſarius non obligat, ſed declarat pœnitenti obligationem, quam iam habet; & negat abſolutionem, dum ſuæ obligationi non ſatisfacit. Obligatio autem propria, qua Sacerdos obligare poteſt, apud omnes conuertitur cum impoſitione pœnitentiæ, quæ eſt pars integralis huius Sacramenti. Cùm ergo, poſita Indulgentia, non poſſit obligari pœnitens ad aliam ſatisfactionem exhibendam, conſequens eſt, vt nulla obligatio Confeſſarij manere poſſit.

27. Dices iterum: Manebit adhuc obligatio implendi pœnitentiam, ſaltem propter reuerentiam Sacramenti, & eius integritatem, ne maneat Sacramentum imperfectum ſine vna parte integranti. Sed contra hoc eſt: quia, vt optimè notat, & fatetur ipſe Suarez *in præſenti, diſputatione 50. ſectione 3. num. 7.* hoc Sacramentum non poſtulat hanc integritatem ſatisfactionis, niſi propter hunc effectum ſatisfaciendi pro pœna, & ideò illo conſequuto, non eſt contra reuerentiam Sacramenti, quòd illa integritas omittatur. Imò addit idem Suarez, cùm hoc Sacramentum ſit iudicium iuſtum, ex ſe poſtulare, vt non exigatur ſatisfactio ab eo, qui vel debitum iam ſoluerat, vel remiſſionem debiti conſequutus eſt.

28. Inſtabit aliquis: quia, ſi per Indulgentiam aufertur omninò obligatio implendi pœnitentiam impoſitam: ergo, etiamſi pœnitens velit illam implere, prout de facto communiter omnes eam implent, illa ſatisfactio nullum habebit effectum ex opere operato: quia, quod non oritur ex obligatione & præcepto Confeſſarij, non eſt pars huius Sacramenti, nec eleuatur per claues ad effectum ſacramentalem operandum. Reſpondetur diſtinguendo: nam, vel pœnitentia impletur, poſtquàm conceſſa quidem eſt Indulgentia; ſed antequam pœnitens illam lucretur, vt contingit in Iubileo; confeſſio enim fit, antequam homo lucretur Iubileum: & tunc pœnitentia erit pars Sacramenti, & dabit effectum ſatisfactionis ex opere operato; quia adhuc manebat debitum pœnæ, & durabat obligatio ex præcepto Confeſſarij ad ſatisfaciendum, ſi non eſſet aliunde extinctum debitum. Vel pœnitentia impletur poſt obtentam Indulgentiam: & tunc, ſi Indulgentia non abſtulit totum illud debitum, ſed partem; pœnitentia operabitur effectum ſacramentalem quoad aliam partem, quæ remanet: & fiet verè, ex præcepto Confeſſarij durante, quandiu non eſt extinctum totum debitum. Denique, ſi Indulgentia extinxit totum debitum pœnæ, eadem videtur eſſe difficultas, ſi pœnitens aliis piis operibus non iniunctis à Confeſſario ſatisfeciſſet pro illo debito pœnæ, an pœnitentia poſteà impleta operaretur effectum ſacramentalem ex opere
29. operato. In quo caſu Pater Suarez *diſputatione 50. ſectione 3. numero 16.* cum Durando probabile putat, ei, qui per Indulgentiam, vel propriam ſatisfactionem extinxiſſet iam debitum pœnæ illorum peccatorum, pro quibus pœnitentia impoſita illi fuit; ſi tamen poſtea pœnitentiam ſibi impoſitam exequatur, illam pœnitentiam prodeſſe ex opere operato ad delendam pœnam debitam pro aliis peccatis. Quod tamen mihi difficile eſt: quia, vt *ſupra* dixi, opera impoſita à Sacerdote per claues non eleuantur, niſi ad effectum illius Sacramenti operandum, qui eſt remiſſio perfecta illorum peccatorum, à quibus Sacerdos abſoluit. Quis enim credat, quòd poſſit illa ſatisfactio ex opere operato remittere pœnam debitam pro peccato poſt ipſam confeſſionem commiſſo? Ratio: quia ſolùm operatur, vt punitio ſacramentalis, per quam Sacerdos nomine Chriſti punit, & commutat pœnam debitam in talem pœnitentiam: Sacerdos autem non punit peccata futura, nec alia, niſi ea, de quibus iudicat in illa Confeſſione: ergo non commutat in illam pœnitentiam, niſi pœnam debitam pro illis peccatis. Denique, ceſſante obligatione, ceſſat punitio: quia actus puniendi oritur à coërcitiua, qua Iudex poteſt obligare, & cogere ad pœnam: ſed poſita aliunde ſatisfactione, vel condonatione totali, ceſſat obligatio pœnitentis ad illam pœnam: ergo illa iam non erit punitio ſacramentalis ex defectu materiæ, circa quam deberet verſari, vt poſſet eſſe vera punitio, atque ideò non mirum, quòd obtenta Indulgentia, illa ſatisfactio non habeat effectum ex opere operato, nec ſit ſatisfactio ſacramentalis, cùm non ſit ſatisfactio pro peccatis, quæ pertinent ad illud Sacramentum.

Hinc infertur primò, tempore Iubilei poſſe Confeſſarium leuiores pœnitentias imponere; obligando tamen pœnitentem ad lucrandum Iubileum: ad hoc enim conceditur illa remiſſio à Pontifice, vt ſubleuetur pœnitens, qui pro tantis peccatis non poterat agere debitam pœnitentiam: quod redundat etiam in leuamen Confeſſarij, qui frequenter neſcit, quomodo peccatori ingentibus peccatis grauato poſſit congruentem pœnitentiam imponere præſertim, cùm ad quamlibet pœnitentiam grauiorem difficilem eum inueniat. 30.

Tempore Iubilei leuiores pœnitentias poſſunt imponi.

Infertur ſecundò, hoc pacto poſſe etiam Confeſſarium prouidere pœnitenti, quem inuenit grauatum multis pœnitentiis ex anteactis confeſſionibus, quas non impleuit: in quo caſu, vt vidimus *diſputat. 25. ſect. 6.* Confeſſarius non poteſt commutare illas pœnitentias, non auditis prioribus peccatis: poterit tamen commutare illas in aliquam Indulgentiam plenariam, quam pœnitens lucretur: quo pacto eum liberabit ab eo onere. Imò, cùm hic modus liberationis non oriatur ex poteſtate ſecundi Confeſſarij, ſed ex ſubtractione materiæ, quatenus per Indulgentiam extinguitur illud debitum pœnæ, conſequens eſt, vt poſſit hoc etiam extra confeſſionem facere: quinimò ipſemet pœnitens, ſi homo doctus eſſet, potuiſſet facere illam commutationem: nam reverà non ipſe facit; ſed Summus Pontifex, qui per conceſſionem Indulgentiæ tribuit facultatem extinguendi debitum pœnæ, quod erat fundamentum illius obligationis. Quas illationes approbarunt viri doctiſſimi Salmanticenſes à me conſulti, & illas etiam inuenio approbatas apud Patrem Ioannem de Salas, & Patrem Alphonſum 31.

An poſſint pœnitentiæ debitæ commutari in Indulgentiam, & quam.

Rodriquez *in ſuis Manuſcriptis*, vtrumque virum ſcriptis, & doctrina ſatis notum. Qui etiam cum aliis prudenter aduertunt, conſulendum ſemper eſſe pœnitenti, vt opera impoſita, quoad fieri poſſit, adimpleat; nec debere pœnitentias omitti Indulgentiarum occaſione: quia illa opera impoſita etiam fuerunt à Medico ex deſiderio ſalutis: & quia proſunt ad meritum, quod pluris faciendum eſt, quam redemptio pœnæ temporalis: & quia frequenter homo reus eſt maioris pœnæ, quàm putat: & facilè continget, vt poſt Iubileum, etiam reus maneat alicuius pœnæ; quia propter varias cauſas Indulgentiæ effectus potuit, ex aliqua ſaltem parte, impediri. Vltimò aduertendum eſt, doctrinam poſitam locum habere, quando quis lucratur Indulgentiam plenariam; non verò ſi lucretur partialem: quia fortaſſe illa non æquiualet toti pœnæ, quam pro illis peccatis pœnitens debebat.

SECTIO III.

De theſauro Eccleſiæ, qui per Indulgentias diſpenſatur.

32. *Eccleſia theſaurus an detur.*

FVit prima ſententia Maironis *in 4. diſt.* 19. *q.* 2. non dari talem theſaurum, neque ex ſatiſfactionibus Chriſti, neque ex ſatisfactionibus Sanctorum. Fundari autem videtur in alia ſententia falſa, quòd ſatisfactiones, aut merita Chriſti non fuerint infiniti valoris, quam impugnauimus *diſp.* 6. *de Incarnat. ſect.* 1. Sed adhuc data illa ſententia, non negant eius Auctores, acceptata fuiſſe à Deo Chriſti merita ad valorem quaſi ſyncategorematicè infinitum, hoc eſt, cum ſufficientia ad redimenda omnia peccata hominum quoad culpas, & pœnas: quod ſufficeret in rigore ad perpetuitatem theſauri, vt probat benè Suarez *diſp.* 51. *ſect.* 1. *n.* 7.

Secunda ſententia eſt Durandi *in 4. diſt.* 20. *q.* 3. qui negauit, hunc theſaurum conſtare ex meritis, vel ſatisfactionibus aliorum Sanctorum præter Chriſtum. Tertia ſententia eſſe poteſt, quòd theſaurus conſtet etiam ex meritis de congruo Sanctorum; non tamen ex ſatisfactionibus condignis ſuperfluis: in cuius fauorem multa congerit Suarez *ſect.* 2. *n.* 7. licèt ipſe tandem eam deſerat.

33. *De fide eſt dari theſaurum conſtantem ex meritis, & ſatisfactionibus Chriſti.*

Prima concluſio ſit, theſaurum conſtantem ex meritis, & ſatisfactionibus Chriſti negari non poſſe ſalua fide. Ita enim docet expreſsè Clemens Papa VI. *in Extrauag. Vnigenitus, de pœnitentia, & remiſſ.* vbi ad conceſſionem Indulgentiæ pleniſſimæ præſupponit hoc fundamentum de theſauro infinito, quem Chriſtus Eccleſiæ militanti acquiſiuit, cuius theſauri diſpenſationem Petro, & eius ſucceſſoribus commiſit. Idem definiuit Leo X. in Bulla ad Caiet. quem refert idem Caiet. 3. *part. quæſt.* 48. *art.* 5. Et quidem ſuppoſito valore Indulgentiarum, quem Maironis non negat, non poteſt negari, illum fundari in meritis Chriſti, cùm nullum nobis beneficium ſpirituale conferatur, aut condonatio pœnæ, niſi propter Chriſtum: ſi ergo eſt poteſtas in Eccleſia condonandi debitum pœnæ extra Sacramentum, debet fundari in valore meritorum Chriſti, & eius ſatisfactionum, quæ ſatisfactiones ſunt cauſa magis vniuoca, & homogenea, ac proinde magis proportionata ad expiandum debitum pœnæ, atque adeò non debent excludi ab hoc theſauro.

34. Secunda concluſio ſit, hunc theſaurum conſtare etiam ex ſatisfactionibus ſuperabundantibus aliorum Sanctorum. Hæc concluſio colligitur ex verbis eiuſdem Clementis VI. *in dicta Extrauag. Vnigenitus.* vbi addit: *Ad cuius quidem theſauri cumulum B. Dei Genitricis, & omnium Electorum à primo iuſto vſque ad vltimum merita adminiculum præſtare noſcuntur.* Idem conſtat ex illa Bulla Leonis X. vbi expreſsè ait, Pontificem theſaurum Ieſu Chriſti, & Sanctorum poſſe diſpenſare, quod ſub excommunicationis pœna teneri, atque doceri præcipit. Denique hoc ipſum conſtat ex Pio V. & Gregorio XIII. in Bulla contra propoſitiones Michaëlis Baij, inter quas ſexageſima erat hæc: *Per paſſiones Sanctorum Indulgentiis communicatas non propriè redimuntur delicta; ſed per communionem charitatis nobis eorum paſſiones impartiuntur, vt digni ſimus, qui pretio Sanguinis Chriſti à pœnis pro peccatis debitis liberemur.* Ratio denique eſt: quia Sancti habuerunt plurimas ſatisfactiones, quibus ipſi tunc non indigebant, eò quòd vel ſufficienter ſoluiſſent, & ſatisfeciſſent iam priùs pro debito proprio: vel, quia maior fuit ſatisfactio, quàm debitum, vt contingit Martyribus atrociſſima tormenta patientibus. Deus autem, qui nullum meritum condignum abſque præmio relinquit, cùm illis operibus, vt ſatisfactoriis nullus effectus correſpondiſſet, congruentiſſimè illa opera in theſauro ſuæ memoriæ reliquit, vt ſaltem in aliis indigentibus aliquando effectum poſſent habere: cuius theſauri claues, & diſpenſationem Summo Pontifici commiſit.

Conſtat etiā ex ſatisfactionibus Sanctorum.

Clem. VI.

Baius.

35. *Nec ſolùm ex meritis congruis.*

Vnde infero contra tertiam ſententiam, non ſufficere, quòd merita congrua Sanctorum ſint in theſauro, & concurrant quaſi de congruo ad effectum Indulgentiæ. Primò, quia Leo X. in prædicta Bulla docet, hanc conceſſionem Indulgentiæ, & diſpenſationem theſauri, fieri per modum abſolutionis, vel ſuffragij, vel ſolutionis: ſoluere autem dicit obligationem pretij condigni pro pœna: quare non concurrunt Sancti per ſola merita congrua, ſed per ſatisfactiones condignas. Vnde idem Pontifex præmiſerat, concedi Indulgentias *ex ſuperabundantia meritorum Chriſti, & Sanctorum:* vbi præpoſitio, *ex*, videtur ſignificare pretium potiùs, quàm cauſam impetrantem. Et poſteà ſubdit, *hunc theſaurum meritorum Chriſti, & Sanctorum diſpenſari* vbi etiam verbum *diſpenſandi* ſignificare videtur erogare, & ſoluere pretium. Denique propoſitio illa Baij *ſupra* relata, & reiecta à Pio V. & Gregor. XIII. continebat, *per paſſiones Sanctorum, Indulgentiis communicatas non propriè redimi delicta.* Vnde in rigore ſermonis fatendum erit, quòd paſſiones Sanctorum repoſitæ in theſauro concurrunt redimendo, hoc eſt, ſoluendo de condigno pro pœna à nobis debita.

Leo X.

36. *Quomodo applicentur ſatisfactiones præterita.*

Quomodo autem ſatisfactiones præteritæ Sanctorum poſſint nunc prodeſſe de condigno: Reſpondet Suarez *dicta ſect.* 2. *n.* 17. *ad* 2. *Durandi*, rationem eſſe: quia ipſimet Sancti in hac vita habuerunt intentionem, ſaltem virtualem, eas applicandi aliis, qui indigerent. Hæc tam ratio difficilis eſt. Primò, quia etiāſi aliquis iuſtus poſitiuè vellet, ſuum ieiunium non reponi in Eccleſiæ theſauro, quia ſe indignum, v. g. æſtimaret, cuius opera in theſauro manerent; adhuc reponeretur, ſi ipſe non indigeret, nec alteri applicaret: ergo id non oritur ex illa voluntate, vel applicatione virtuali, quam habuerat. Secundò,

& à

& à priori: quia ego nunc non poſſum applicare ieiunium meum præſens pro peccato Petri futuro; non enim ſum dominus operis, niſi dum actu operor, vt *ſuprà* vidimus: ergo Sancti, dum erant in hac vita, non potuerunt validè applicare ſuas ſatisfactiones pro neceſſitatibus futuris Ad quid ergo attendi debet ad eorum implicitam, aut virtualem intentionem, ſi etiam expreſſa, & formalis nihil valeret?

Reſpondet ſecundò idem Suarez, Eccleſiam veluti iure hæreditario ſuccedere in eiuſmodi bonis ſuorum filiorum, quæ ipſi aliis non dederunt. Sed contra hoc etiam eſt, quòd hæres non poteſt habere plùs iuris, quàm haberet ipſe defunctus, ſi viueret: ſed ipſemet iuſtus, ſi viueret, non poſſet nunc applicare ſuum opus præteritum, pro me: ergo neque Eccleſia, vt hæres illius, poterit applicare.

37. Dicendum ergo videtur, hanc applicationem non fieri ab ipſis Sanctis, ſed à Deo, qui manet nunc Dominus illorum operum, & poteſt nunc ea applicare. Dices: Illemet, qui fecit opus bonum, non eſt poſteà dominus illius: ergo nec Deus. Reſpondetur negando conſequentiam. Nam valdè diuerſo modo Deus eſt Dominus illius operis, ac homo. Quia homo eſt ſolùm Dominus quaſi actiuè, quatenus poteſt illud facere, quando poteſt facere, & non facere: Deus autem eſt etiam Dominus alio modo, quatenus condignè poteſt moueri, & non moueri, ad remittendam alteri pœnam intuitu pœnæ alienæ: æquum enim eſt, vt, ſi heri ille innocens laudabiliter paſſus eſt; hodie, quando eius frater deliquit, computetur pœna heſterna fratris innocentis pro illa, quam hodie iſte debebat; & abſoluatur iſte intuitu pœnæ, quam eius frater innocens heri laudabiliter ſuſtinuit. Hoc ergo dominium ſemper manet penes Deum, quod non eſt poſſe facere opus pro hoc, vel illo; ſed poſſe moueri de condigno ad remittendam reo pœnam intuitu pœnæ, quam frater innocens laudabiliter paſſus eſt. Itaque Papa nomine Dei, non nomine Sanctorum, applicat eorum ſatisfactiones neceſſitatibus præſentibus.

38. Obiicies primò: quia in Sacramentis non applicantur nobis ſatisfactiones Sanctorum, ſed ſolius Chriſti: ergo neque per Indulgentias: ſufficit enim ſatisfactio infinita Chriſti in vtroque caſu. Reſpondetur negando conſequentiam: quia, licèt ſufficeret ſatisfactio Chriſti, & licèt in Sacramentis ipſa ſola, & eius merita applicentur, quia Sacramenta ſunt fundamenta noſtræ religionis, quæ à ſolo Chriſto habent efficaciam; in hac tamen relaxatione, quæ fit per Indulgentias, voluit ipſe honorare Sanctos, & aſſumere eos tanquam ſocios ad ſolutionem, & liberationem noſtram: quod ex ipſa Eccleſiæ traditione ſatis conſtat.

Obiicies ſecundò: Pontifex concedens Indulgentias non remittit, vel abſoluit auctoritate Sanctorum: ergo non dat Indulgentias ex eorum ſatisfactione. Negatur etiam conſequentia: quia, licèt ex Sanctorum ſatisfactione fiat ſolutio; non tamen fit per poteſtatem acceptam ab ipſis Sanctis, qui nec potuerunt illam dare; ſed per poteſtatem à Deo acceptam, qui ſolus poterat hanc pœnæ præteritæ acceptationem facere pro pœna nunc debita.

39. Obiicies tertiò: Ergo non ſolus Chriſtus redemit nos; ſed etiam Sancti, qui ſuis paſſionibus nos liberant à pœna debita, poſſunt dici noſtri redemptores. Reſpondetur, hoc argumentum magis directè probare contra ſuffragia, quæ vnus iuſtus offert pro alio defuncto, v. g. tunc enim magis propriè poſſet dici, eum redimere, cùm offerat determinatè opera ſua in pretium pro eius libertate. Dico igitur, Sanctos non appellari propriè noſtros redemptores Primò, quia redimere eſt actus moralis procedens ex voluntate redimendi, liberatio autem noſtra non procedit, vt vidimus, ex intentione, qua Sancti offerrent pretium pro nobis: ſed ex voluntate Dei computantis illam pœnam pro ſolutione noſtri debiti. Secundò, quia redemptor ſimpliciter, & abſolutè in præſenti materia, & negotio noſtræ ſalutis non eſt. qui aufert aliquod impedimentum, & dilationem; ſed, qui liberat nos à ſeruitute peccati, & damnatione æterna. quod ſolus Chriſtus fecit: quare neque etiam, qui offert ſuffragium pro defuncto, dicitur ſimpliciter eius redemptor. In aliquo tamen ſenſu magis limitatio concedi poteſt, quòd redimimur à debito pœnæ per paſſiones Sanctorum: ideò enim Pius V. & Gregorius XIII reiecerunt propoſitionem illam Baij *ſuprà* adductam, hunc loquendi modum admittere nolentis.

40. Obiicies quartò, hanc doctrinam non cohærere cum doctrina Clementis VI. *in prædicta Extrauaganti, Vnigenitus.* Nam Pontifex *ibi* non loquitur de ſatisfactionibus; ſed de meritis Sanctorum, per quæ dicit augeri theſaurum Eccleſiæ. *Ad cuius,* inquit, *theſauri cumulum B. Dei Genitricis, & omnium Electorum merita, à primo iuſto, vſque ad vltimum, adminiculum præſtare noſcuntur.* Ad hoc facilè reſpondetur, *ibi* ſumi merita, vel materialiter, vel largo modo: nam, quia ſatisfactiones omnes ſunt etiam merita condigna; & licèt non reponantur in theſauro ſub ratione meriti, ſeu ad merendum, ſed ad ſatisfaciendum; ipſum tamen ſatisfacere fit ad modum meriti, & largo modo appellatur mereri; ideò nominauit illa opera ſub nomine magis noto, & vulgari *meritorum*, cùm reuerà merita ſint.

41. Sed contra ſolutionem obiicies quintò: quia ſi non loquatur Pontifex de meritis formaliter, vt meritis; doctrina ipſius vera eſſe non poteſt: dicit enim merita omnium Electorum, à primo vſque ad vltimum, deſeruire ad augendum hunc theſaurum. Quod quidem de ſatisfactionibus verum non eſt: nam multi iuſti, & Electi fortaſſe numquam habuerunt ſatisfactiones ſuperfluas, & ſuperabundantes; ſiue, quia indigebant ſibi; ſiue, quia, ſi aliquibus non indigebant, eas pro aliis viuis, aut defunctis applicarunt; atque ideò ex illis non auxerunt cumulum theſauri: ergo debent verba illa intelligi de meritis, quæ nulli Electorum defuerunt; & illa eadem vt impetratoria de congruo repoſita manent in Eccleſiæ theſauro.

Confirmatur ex verbis ſequentibus eiuſdem Pontificis, quibus hunc theſaurum inexhauſtibilem eſſe oſtendit. *De cuius conſumptione*, inquit, Clem. VI. *ſeu minutione, non eſt aliquatenus formidandum: tam propter infinita Chriſti, vt prædictum eſt, merita; quam pro eo, quòd quantò plures ex eius applicatione trahuntur ad iuſtitiam; tantò magis accreſcit ipſorum cumulus meritorum.* Quæ ratio in ſatisfactionibus non videtur probare, cùm non omnes, quibus applicatur theſaurus, augeant poſteà illum propriis ſatisfactionibus ſuperfluis,

fluis,ſicut augent propriis meritis, ſi iuſti ſunt.

42. Propter hæc Pater Suarez *dicta ſect. 2. num, 14. & ſeqq.* dicit, opera iuſtorum ſub vtraque ratione manere in theſauro Eccleſiæ, ſcilicet, vt merita congrua, ſub qua ratione omnia eorum opera manent;& vt ſatisfactiones, ſub qua ratione manent ſolùm ſatisfactiones eorum ſuperabundantes: & ideò poſſe aliqua de illis, vt merita ſunt, verificari; licèt non verificentur,vt ſunt ſatisfactiones. Quare inexhauribilitatem theſauri magis videtur Pontifex ex augmento meritorum probare, quam ſatisfactionem: quia ſub ratione meriti omnes electi concurrunt ad augendum;non verò ſub ratione ſatisfactionis.

43. Hæc reſponſio iam videtur aliquo modo deficere à rigore ſententiæ communis,quam in concluſione propoſuimus: quare contra illam fieri poſſunt argumenta,quibus probauimus, theſaurum non componi ſufficientes ex meritis congruis, ſed ex ſatisfactionibus condignis Sanctorum.Deinde ex ipſo contextu Clementis VI. reiici poteſt. Primò, quia ibi Pontifex loquitur de theſauro,qui applicetur, & diſpenſetur per Pontificem; diſpenſare autem ſignificat diſtributionem, & exhibitionem pretij, dando partem vni, & partem alteri, quod impetrationi non competit; ſed ſatisfactioni. Secundò, quia metus ille, quòd theſaurus conſumatur,& exhauriatur,contra quem Pontifex opponit multitudinem meritorum in dies accreſcentium,& augentium ipſum theſaurum, non poteſt intelligi de exhauritione ſola meritorum;ſed multò magis ſatisfactionum: nam, licèt manerent in theſauro merita congrua Sanctorum ad impetrandam nobis veniam,ſi exhauſtæ fuiſſent ſatisfactiones, multò magis, & meritò metuere poſſemus de inefficacia theſauri ex hac parte: deficiente enim pretio condigno, quo redimerentur noſtræ pœnæ; metuere iam poſſemus de debilitate, & incertitudine Indulgentiæ, quæ ſolùm inniteretur impetrationi congruæ ex meritis præteritis. Si ergo Pontifex hunc timorem excutere voluit, non debebat recurrere ad multitudinem ſolam nouorum meritorum,exhauſta omninò ſatisfactione theſauri; debemus ergo perſiſtere in ſatisfactionibus contentis in theſauro ſine recurſu ad merita.

44. Aliter itaque reſpondendum eſt ad obiectionem, & dicendum, propoſitionem illam vniuerſalem non eſſe intelligendam de omnibus Electis materialiter; ſed per diſtributionem accommodam:vt ſenſus ſit, ſatisfactiones omnium Electorum, à primo vſque ad vltimum, qui habuerunt ſatisfactiones ſuperfluas, reponi in theſauro. Quem ſenſum omnes debent admittere, etiamſi id intelligant de meritis congruis. Nam, ſicut poſſunt eſſe aliqui electi, qui nullam habuerint ſatisfactionem ſuperfluam; ſic poſſunt eſſe aliqui, qui nullum habuerint meritum: quia, vt omittam paruulos Electos,quorum certè nullum meritum in theſauro reponi potuit; inter adultos etiam aliqui potuerunt iuſtificari cum attritione præcedenti per Sacramentum paulò ante mortem, ita vt nullum meritum, aut ſatisfactionem exercuerint poſtea in ſtatu gratiæ: præſertim,ſi petito Baptiſmo,vel abſolutione, amiſerint ſenſum, & in eo ſtatu Sacramento ſuſcepto deceſſerint. Et quis ſcit,quòd vltimus Electus non ſit futurus talis? Non ergo intendit Pontifex, quòd omnes prorſus Electi, & ſinguli aliquid debeant ad communem theſaurum conferre;ſed, quòd omnium opes, ſi quæ ſunt, ad illius augmentum conducunt. Nomine autem meritorum, ſeu ſatisfactionum ſimpliciter intelliguntur ſolæ ſuperfluæ: nam, quæ ſuperfluæ non fuerunt, non intelliguntur adhuc extare, cùm expenſæ, & conſumptæ fuerint in effectu adæquato, & condigno, quem iam habuerunt,illæ tamen, quæ adhuc non habuerunt ſuum effectum, intelliguntur durare,& extare:atque ideò verum eſt,omnes ſatisfactiones Electorum, ſcilicet,quæ adhuc extant, repoſitas eſſe in theſauro; & hic eſt ſenſus legitimus illius propoſitionis vniuerſalis, quam clariùs explicuit Leo X. in prædicta Bulla dicens,fieri hanc ſolutionem ex ſuperabundantibus Sanctorum operibus,& hanc fuiſſe Romanæ Eccleſiæ doctrinam.

Ad confirmationem dicimus, etiamſi verba illa intelligantur de meritis, explicanda ab omnibus eſſe,cùm non ſit neceſſe, omnes, quibus Indulgentiæ applicantur,addere poſteà noua merita ad theſaurum, vt vidimus: cùm fieri poſſit, quòd is,cui in mortis articulo Indulgentia applicatur, non poſſit poſteà vllum meritum exercere. Debet ergo intelligi de neceſſitate quadam morali, & humano modo: nam plerumque illi, quibus Indulgentiæ applicantur, cùm liberi iam ſint à proprio reatu pœnæ,habebunt ſatisfactiones ſequentes magna ex parte ſuperabundantes, & theſaurum augebunt. Vbi obiter nota, quando Pontifex dicit, *quantò plures ex theſauri applicatione trahuntur ad iuſtitiam, tantò magis accreſcere ipſorum cumulum meritorum.* non eſſe intelligendum de vera,& rigoroſa iuſtificatione; cùm ſit certum,per Indulgentias non iuſtificari hominem à peccato, & tranſire ad ſtatum gratiæ; ſed debere intelligi de iuſtitia latiùs accepta, prout ſignificat iuſtificationẽ,ſeu mundationem à reatu pœnæ: quā iuſtificationem,dum per Indulgentias conſequimur,expediti iā à propriis debitis,reddimur magis expediti ad theſaurum augẽdum propriis ſatisfactionibus, quibus iam nō indigemus. 45. Clem. VI.

Obiices ſextò, ex hac doctrina ſequi, quòd etiam in lege antiqua fuerit theſaurus ex ſatisfactionibus ſuperfluis Electorum, atque adeò potuiſſe tunc etiam eſſe Indulgentiarum vſum per applicationem, & diſtributionem theſauri communis. Reſpondetur, concedendo, fuiſſe tunc theſaurum: quod indicat Clemens VI. dum dixit, à primo vſque ad vltimum Electorum potuiſſe augeri: ſed tamen erat clauſus, non data poteſtate vlli homini aperiendi, & diſtribuendi illum,prout data eſt Pontifici in lege noua. Diximus enim *ſuprà*, illas ſatiſfactiones non remanere in dominio hominis operantis,aut cuiuſuis alterius;ſed ſolius Dei,quatenus poteſt moueri, & non moueri condignè ad remittendam pœnam alicui intuitu illius pœnæ, quam eius frater laudabiliter, & innocens paſſus eſt. Deus ergo, qui ſolus poteſt illas ſatisfactiones præteritas acceptare,reſeruauit legi gratiæ hanc liberalitatem, & claues huius theſauri; præſertim cùm ante merita, & ſatisfactiones Chriſti eſſet valdè diminutus, & multò inferioris dignitatis, & excellentiæ. 46. *An ante legẽ gratiæ fuerit theſaurus.*

Petes,an in theſauro reponantur ſatisfactiones ſuperfluæ Electorum ſolùm, & prædeſtinatorum; an etiam reproborum iuſtorũ: nam Clemens VI. in prædicto loco de ſolis Electis mentionem fecit. Reſpondetur diſtinguendo: nam poſt eorum mortem non manent in theſauro ſatisfactiones reproborum: dum autem ſunt in hac vita, vtro- 47. *An reprobi opera ponantur in theſauro.*

rumque

tumque ſatisfactiones ſunt in theſauro, quandiu ſunt in ſtatu gratiæ; neutrorum dum ſunt in peccato, etiamſi fuerint poſitæ in ſtatu gratiæ. Ratio eſt: quia ſatisfactiones imitantur merita: quare, ſicut merita iuſti poſtea per peccatum mortificantur; ſic etiam ſatisfactiones: & ſicut merita per pœnitentiam reuiuiſcunt; ſic & ſatiſfactiones. Vnde, quando homo moritur in peccato, omnes eius ſatisfactiones, ſicut & merita, penitùs delentur, nec ſunt ampliùs in theſauro: quomodo enim nunc Deus condonaret alicui pœnam intuitu ſatisfactionis, quam Iudas habuit, dum erat in gratia: nonne hoc eſſet aliquo modo retribuere præmium, & remunerare opera Iudæ: cùm tamen ipſe modò non ſit in ſtatu, quo præmium, vel remunerationem condignam aliquam poſſit recipere; quia omnem dignitatem per peccatum, & condemnationem perdidit. Ideò Pontifex in illis verbis, Electorum ſolùm meminit: quia loquebatur potiſſimùm de theſauro ex defunctorum meritis conſtante: non tamen excluſit, quòd aliquæ etiam ſatisfactiones reproborum viuentium in eo reperiantur, qui adhuc in gratia perſeuerant.

SECTIO IV.

Vtrùm Indulgentiæ numquam, niſi ex theſauro, concedantur; vel è contra, theſaurus, non niſi per Indulgentias diſpenſetur.

48. EX dictis infertur primò reſolutio alterius dubij, an Indulgentiæ aliquando concedantur aliter, quàm ex theſauro prædicto. Aliqui enim agnoſcunt in Pontifice poteſtatem ad vtrumque; ſcilicet, ad remittendam immediatè pœnam, ſicut poteſt ex cauſa diſpenſare in voto, aut remittere pœnam aliquam eccleſiaſticam in foro externo, abſque applicatione theſauri; & poteſtatem etiam ad ſoluendum ex theſauro pro debito pœnæ; & aliquando hoc, aliquando illo modo Indulgentias concedit; frequenter tamen vtroque ſimul. Ita docuit Medina *de Indulgentiis, diſp 8. præſertim cap.* 40 41. & 41.

Hæc tamen ſententia eſt contra communem Theologorum, qui docent, ſemper procedere ex theſauri diſpenſatione, & applicatione Indulgentiæ conceſſionem, cum S. Thoma *in 4. diſt.* 10. *quæſt.* 1. *art.* 3. *quæſtiunc.* 1. *ad* 3. & aliis, quos refert, & ſequitur Suarez *diſp.* 51. *ſect.* 3. *num.* 3. Et quidem, ſi ſermo ſit de theſauro; prout ſaltem continet Chriſti merita, negari non poteſt, neceſſarium ſemper illum eſſe ad Indulgentiæ conceſſionem. Cùm enim nullum beneficium nobis concedatur in ordine ad animæ ſalutem, niſi per Ieſu Chriſti merita; conſequens eſt, vt & poteſtas illa Pontifici conceſſa, & ipſa pœnæ remiſſio ab eo facta inniti debeat in meritis Chriſti, quorum intuitu illa omnia rata habentur à Deo.

49. Ruſus, loquendo de eodem theſauro, prout continet etiam Chriſti ſatisfactionem, quatenus hæ formaliter condiſtinguuntur à meritis, dicendum videtur, non poſſe Indulgentias concedi ſine eius applicatione. Quamuis enim merita Chriſti propter ſuum valorem infinitum ſufficerent ad obtinendam noſtram ſalutem per modum meriti condigni: cùm tamen Chriſtus de facto non ſolùm meruerit; ſed etiam ſatisfecerit, oportebat, vt eius opera concurrerent, non ſolùm vt meritoria; ſed etiam vt ſatisfactoria ad eos effectus, qui ſunt proprij ſatisfactionis. Primò, quia alioquin ſatisfactiones Chriſti, vt tales ſunt, manerent otioſæ, inutiles, & ſine vllo effectu: quod cùm Deus neque in Sanctorum ſatiſfactionibus ſuperfluis fieri velit, & ideò earum intuitu aliorum pœnas condonet per Indulgentias, vt diximus; multò minùs de Chriſti ſatiſfactionibus dicendum eſſet: quod quidem ex aliquo capite magis debebat in ſatisfactione caueri, quàm in merito. Quia meritum Chriſti poterat ipſi vtile eſſe, cùm aliqua ſibi meruerit: ſatiſfactio verò ipſi Chriſto nihil prodeſſe poterat in ordine ad ſe, cùm nec pro culpa, nec pro pœna propria poſſet ſatisfacere, atque adeò multò magis otioſa, & inutilis eſſet ſatisfactio, ſi nobis non applicaretur, quàm meritum.

Semper applicatur ſatisfactio Chriſti.

50. Secundò, quia congruentius eſt, & iuxta diuinæ prouidentiæ vſum, vt effectus, quoad fieri poſſit, procedant ex cauſis, vel vniuocis, vel eiuſdem ordinis: quando ergo agitur de remittendo pœnæ debito, oportebat, cùm id fieri poſſet, quòd fieret per applicationem pœnæ, & ſatisfactionis, vt ſic vnius ſatisfactionis, & pœnæ debitum congruentiùs tolleretur per alterius pœnæ ſolutionem, & ſatisfactionem.

Tertiò, quia hunc etiam modum exigit diuina iuſtitia, vt licèt ex parte peccatoris gratis ei remittatur pœna; diuinæ tamen iuſtitiæ ſatisfiat per condignam ſatisfactionem; vt ſic & miſericordia, & iuſtitia Dei in hoc opere, ſicut in cæteris, reſplendeant; ſatisfit autem iuſtitiæ meliùs applicando ſatisfactionem, quàm ſola merita Chriſti: quia, quando propter merita remittitur pœna, verè fit remiſſio; hoc enim obtinent merita, vt remittatur pœna: quando verò offertur ſatiſfactio condigna aliena, licèt nobis dicatur remitti, quia nos nihil ſoluimus; verè tamen non remittitur, ſed redimitur pœna oblato pretio æquali: hoc autem magis congruit iuſtitiæ diuinæ, vt peccata non maneant impunita.

Quartò, hoc ipſum colligitur, ex verbis Pontificum, qui hanc Indulgentiæ conceſſionem appellare ſolent ſolutionem, & diſpenſationem theſauri; diſpenſare enim, & ſoluere, vt Medina etiam fatetur, non ſignificat gratuitam remiſſionem; ſed ſolutionem pretij: non ergo fit per ſola merita; ſed per ſatisfactionem etiam Chriſti: nam merita non excludunt veram remiſſionem, vt vidimus.

51. Hinc infero primò, hoc ipſum dicendum eſſe, quando per Sacramenta fit remiſſio pœnæ ex opere operato, ad hunc effectum non ſolum concurrere Chriſti merita, ſed etiam eius ſatisfactiones, vt effectus ille fiat per cauſam magis proportionatam, & propter alias rationes adductas. Vnde malè Paludan. *in 4. diſt.* 20. *q.* 4 diſtinxit quoad hoc inter Baptiſmum, & Pœnitentiam, vt in Sacramento Baptiſmi applicaretur ſatisfactio Chriſti ad remiſſionem peccati originalis: at in Sacramento Pœnitentiæ non applicaretur ſatisfactio; ſed meritum Chriſti ad remiſſionem peccati actualis. Quod ſine fundamento aſſeritur, & contra rationem: quia in vtroque caſu ſuppletur ſatisfactio noſtra pro vtroque peccato, quam exhibere non poſſumus: ergo debet ſuppleri per ſatisfactionem Chriſti, quæ, cùm ſit ſatisfactio infiniti valoris poterit acceptari, & pro culpa, & pro pœna per modum ſatisfactionis; & tam pro culpa actuali, quàm pro originali. Vnde non ſolùm in Sacramentis, ſed etiam extra illa, quoties nobis

Ad remiſſionem pœnæ ex opere operato per Sacramenta quod concurrat.

nobis remittitur culpa, ſiue mortalis, ſiue venialis, ſine ſatisfactione condigna ex parte noſtra, debet propter eamdem rationem applicari non ſolùm meritum, ſed etiam ſatisfactio Chriſti. Quando verò homo iuſtus per condignam ſatisfactionem ſatisfacit pro debito aliquo pœnæ temporalis, licèt debeant applicari Chriſti merita, non ſolùm antecedenter, vt conferatur gratia efficax ad illud opus bonum; ſed etiam conſequenter, vt ſatisfactio acceptetur à Deo; non tamen video, ad quid debeat tunc applicari ſatisfactio Chriſti, poſita iam ſatisfactione condigna hominis iuſti: quia cùm hæc ſit ſolutio condigna, & æquiualens; non oportet applicare aliam ſolutionem, niſi velis ſoluere ſupra condignum; ſed ſolùm petere, quòd acceptetur illa ſolutio. Sicut, ſi velles emere equum à Ioanne pretio iuſto, poſſes vti opera Petri, vt obtineret à Ioanne, quòd vellet acceptare pretium pro equo: non tamen deberet Petrus offerre aliquid pretij ex parte ſua vltra pretium iuſtum, quod tu offers; alioquin iam daretur pretium ſupra iuſtum. Sic in præſenti videtur applicari merita Chriſti, vt obtineatur acceptatio noſtræ ſolutionis condignæ, quam poſſet Deus non acceptare, vt vidimus *diſp. 25.* non tamen oportet augere pretium, applicando ſatisfactionem Chriſti, ſi pretium noſtrum condignum eſt.

52. *Applicatur ſemper ſatisfactio in theſauro contenta.*

Infero ſecundò, nunquam Indulgentiam concedi, niſi per applicationem ſatisfactionis in theſauro contentæ. Primò, quia rationes *ſuprà* poſitæ vniuerſales ſunt, & vniuerſaliter probant, numquam Deum remittere pœnam ſine applicatione ſolutionis condignæ, ſaltem alienæ, quoties id fieri poteſt. Secundò, quia Pontifices vniuerſaliter videntur loqui, dum Indulgentiæ conceſſionem appellant diſpenſationem theſauri; quod ſolutionem pretij ſignificat: nam, licèt aliquando vtantur verbo *abſoluendi*, & *abſolutionis*, quod videtur ſignificare condonationem ſine reſpectu ad pretium; illam tamen ipſam abſolutionem alibi dicunt fieri per diſpenſationem theſauri. Sic enim Clemens VI. *in dicta Extrauag. Vnigenitus*. dixit, Chriſtum commiſiſſe Petro, & eius ſucceſſoribus diſpenſationem theſauri; quam poteſtatem cùm agnoſceret ſuus prædeceſſor Bonifacius VIII. dixit, ſe theſaurum aperuiſſe, & conceſſiſſe pleniſſimam Indulgentiam: quam tamen ipſe Bonifacius *in Extrauag. Antiquorum.* per modum abſolutionis conceſſit. Vnde Sixtus IV. *in Extrauag. Quemadmodum* eamdem Indulgentiam, quam Clemens VI. ex apertione theſauri conceſſerat, renouat, & ad breuius tempus reducit ſub nomine *remiſſionis*. Et Leo X. in illa Bulla ad Caiet. dixit, *per Indulgentias theſaurum diſpenſari, vel per modum abſolutionis Indulgentiam conferendo, vel per modum ſuffragij in alios transferendo*. Vbi vtrumque modum conceſſionis dicit continere diſtributionem theſauri. Conſtat ergo, ſicut ſemper Indulgentia conceditur diſpenſando theſaurum, & ſoluendo pretium, vt ex prædictis Pontificum teſtimoniis colligitur; ſic ſemper fieri applicando ſatisfactiones in theſauro contentas, ſine quibus pretium ſolui non poſſet.

53. Dices primò, abſoluere eſt condonare, & remittere: ergo, quando Papa concedit Indulgentiam abſoluendo, ſeu per modum remiſſionis, non ſoluit pretium ex theſauro. Reſpondetur, illam eamdem eſſe remiſſionem ex parte noſtra quia ſine vllo noſtro pretio fit, & ſimul eſſe ſolutionem in ordine ad Deum: vtrumque enim dixit Tridentinum *ſeſſ. 14. cap. 6.* coniungi in abſolutione Sacramentali, *vt ſit diſpenſatio alienius beneficij*, & abſolutio etiam, *& remiſſio peccati*. Ideò Pontifices indifferenter vſurpant *abſolutionis* nomen, *remiſſionis*, *diſpenſationis*, *ſolutionis*, &c. in conceſſione Indulgentiæ, vt dictum eſt.

Dices ſecundò: Si Indulgentia fit ex theſauro, vt continet Chriſti ſatisfactionem: ergo non fit ex theſauro, vt continet Chriſti merita: ad quid enim requiruntur merita, ſi ſoluitur condignè oblato pretio infinitæ ſatisfactionis Chriſti? Reſpondetur, merita etiam Chriſti conducere, vt Deus acceptet ſatisfactionem Chriſti pro debito noſtro, cùm poſſet illam non acceptare, ſed exigere pœnam ab ipſomet debitore: Chriſtus tamen meruit, vt Deus acceptaret alienam ſatisfactionem, cùm hoc ipſum beneficium Dei ſit, & omnia Dei beneficia ad noſtram ſalutem pertinentia proueniant ex meritis eiuſdem Chriſti.

54. *An ſemper applicentur ſatisfactiones Sanctorum.*

Maior difficultas eſſe poteſt de eodem theſauro, prout continet ſatisfactionem Sanctorum. Et quidem certum eſt, non eſſe neceſſarium ad valorem Indulgentiæ, cùm ſemper remaneat infinitus valor ſatisfactionum Chriſti: quare, licèt contingeret, exhauſtum eſſe omninò theſaurum, quoad Sanctorum ſatisfactiones; adhuc eamdem efficaciam, & fructum afferret Indulgentia legitimè conceſſa. An verò de facto ſemper diſpenſetur theſaurus, etiam prout continet Sanctorum ſatisfactiones, quoties Indulgentia conceditur; P. Suarez *sect. 3. n 17.* dicit, id pendere ex intentione concedentis Indulgentiam. Quod tamen mihi difficile apparet: nam, licèt Pontifici data ſit clauis theſauri; non videtur data diſtributio ita libera, vt poſſit nunc ex hac parte theſauri concedere, nunc ex illa: alioquin poſſet etiã nunc ex ſatisfactione Sancti Franciſci concedere Indulgentias, nunc ex ſatisfactione Sancti Ioannis; & ſic de aliis: quam tamen facultatem numquam in ſe agnouerunt Pontifices, nec expedire videbatur eius conceſſio. Cùm enim ipſi non poſſint ſcire, quis, vel quotam partem habeat in theſauro; poſſunt quippe multi Sancti in eo nihil habere; non poſſent vtiliter diſtribuere partem correſpondentem tali Sancto, imò frequenter exponerentur periculo errandi, & concedendi Indulgentias inutiles: fruſtrà ergo, & non ſine incommodo conceſſa fuiſſet talis facultas; ſed ſufficit facultas diſtribuendi ex theſauro, Deo approbante, & ſumente partem, quam vult.

Eſt autem veriſimile, Deum ita diſponere theſauri diſtributionem, vt in fine mundi omnes ſatisfactiones Sanctorum ſuperfluæ, quæ in illo continentur, ſuum effectum adæquatum habuerint. Cùm enim ratio reponendi eas in theſauro, & diſtribuendi per Indulgentias ſit, vt diximus, ne ſatisfactiones illæ ſuperabundantes maneant ſine effectu, & remuneratione ſibi proportionata; congruum videtur diuinæ prouidentiæ, vt omnes, cùm id facilè fieri poſſit, habeant ſuum effectum, & remunerationem completam, ne maneant, quoad illam ſaltem partem, ſine effectu, & remuneratione condigna; ſatisfactiones autem Chriſti, cùm nunquam poſſint habere effectum condignum adæquatè, ſatis eſt, quòd habeant partialem. An verò ſemper in omni Indulgentia Deus acceptet theſaurum, prout continet etiam Sanctorum ſatisfactiones; incertum eſt. 55.

Veriſimile

Veriſimile tamen eſt, ita fieri: quia, cùm Chriſtus voluerit Sanctos honorare, admittendo eos ad ſuum conſortium in hac pœnæ remiſſione operanda; magis videtur ad eorum honorem pertinere, ſi numquam eorum conſortium in eiuſmodi effectu reiciat: atque ita videntur Pontifices indefinitè loqui de ſatisfactionibus Sanctorum, quando de Indulgentiæ conceſſione ſermo eſt.

56. *Theſaurus an extra Indulgentias diſpenſetur.* Reſtat nunc vltimum punctum, an è contra theſaurus, non niſi per Indulgentias diſpenſetur. De quo breuiter dicendum eſt, ſatisfactiones Chriſti in theſauro contentas diſpenſari etiam per Sacramenta; & quoties, etiam extra Sacramenta, remittitur culpa aliqua, vel etiam pœna abſque condigna ſatisfactione, vt *ſuprà* diximus Satisfactiones verò Sanctorum in eodem theſauro contentæ non videntur diſpenſari poſſe ab Eccleſia, niſi per Indulgentias: nam Sacramenta totam ſuam efficaciam habent ex meritis, & ſatisfactione Chriſti, vt diximus; extra Sacramenta verò non apparet, quando, aut quomodo Eccleſia poſſit facere talem applicationem, niſi per Indulgentias Dixi tamen, *non poſſe diſpenſari ab Eccleſia:* quia non inuenio inconueniens, ſi aliquis dicat, Deum ipſum aliquando exoratum precibus Beatorum, vel viatorum; quo caſu diximus *ſuprà, diſp. 24. ſect. 1. n. 20.* Deum aliquando remittere pœnas; tunc, inquam, applicare ſatisfactiones Sanctorum; præſertim eorum, qui intercedunt, ad expiandum illud. Imò, cùm animæ Purgatorij poſſint etiam orare, & obtinere aliquam veniam pœnæ debitæ; videtur ſatis congruum, quòd ſi ex ſatisfactionibus illius animæ ſint aliquæ ſuperfluæ repoſitæ in theſauro, Deus attendat ſpecialiter ad illas, vt earum intuitu, & acceptatione commutet debitum præſens: ſicut enim poſſet ad hunc effectum acceptare ſatisfactiones alienas præteritas, cur non faciliùs acceptabit ſatisfactiones eiuſdem in theſauro repoſitas? De his tamen nihil certum definire poſſumus.

SECTIO V.

An, & quomodo defunctis Indulgentia communicari poſſint.

57. *Indulgentias defunctis prodeſſe, qui negarint aliquando.* NOn defuerunt ex Catholicis, qui negarent, Indulgentias defunctis prodeſſe. Hoſtienſis, Gerſon, & Gabriel apud Suarez *diſp. 53. ſect. 1. n. 2.* licèt aliqui eorum, vel id retractauerint, vel contrarium docuerint. Certum iam eſt, prodeſſe defunctis: ita enim declarauit Sixtus IV. vt refert Gabriel *in Addit. ad lect. 57. in Canonem*, qui ideò retractauit priorem ſententiam. Idem declarauit Leo X. *in illa decretali contra Lutherum, miſſa ad Caietanum.* Et denique vſus Eccleſiæ, & Summorum Pontificum id probat, cùm paſſim Indulgentias pro defunctis concedant,

Quomodo Indulgentia defunctis proſint. Difficultas eſt in explicando, quomodo id fieri poſſit: tota enim Pontificis poteſtas illis verbis conceſſa: *Quodcumque ſolueris ſuper terram, erit ſolutum & in cælo.* non videtur extendi, niſi ad illos, qui ſunt adhuc in terra, & ſubditi ipſius Pontificis, quales non ſunt defuncti, qui iam non ſunt ſuper terram; ſed ſub terra, & omninò extra iuriſdictionem Pontificis: nam, licèt aliquando defuncti abſoluantur ab excommunicatione; illa tamen abſolutio non terminatur directè ad defunctum, ſed ad viuos, quibus permittitur orare pro illo, & offerre ſuffragia publica: quare, etiamſi anima eſſet damnata, abſolutio illa valeret; cùm tamen certum ſit animam damnatam non eſſe ſubditam Pontifici.

Ideò omnes ferè Theologi dicunt, defunctis non prodeſſe Indulgentias per modum abſolutionis, ſed per modum ſuffragij: quod etiam ſignificauit Leo X *in Bulla contra Lutherum*, quæ incipit, *Exurge, Domine.* Et omnes antiqui Pontifices in eiuſmodi Indulgentiis pro defunctis, ſemper explicabant, ſe illas concedere per modum ſuffragij. Quid autem ſit concedere illas per modum ſuffragij, & quæ ſit differentia à conceſſione per modum abſolutionis; non omnes eodem modo explicant. Nam in primis aliqui dixerunt, conceſſionem per modum abſolutionis ſignificare infallibilitatem effectus: ſecùs verò, quando fit per modum ſuffragij; quia, quando Pontifex Indulgentiam viuo concedit, ipſemet accepto pretio ex theſauro, acceptat illud pro debito pœnæ, & profert ſententiam abſolutionis à priori debito, cùm nondum inueniat ſententiam à Chriſto prolatam: at verò mortuum, quem iam inuenit iudicatum à Chriſto & qui ſubditus eius non eſt; non poteſt iudicialiter liberare, & abſoluere; ſed ſolùm offerre pretium pro illo, vt Chriſtus illud miſericorditer acceptet. Vnde effectum hunc non eſſe infallibilem, dixerunt Caiet. *tom. 1. Opuſc. tractatu decimoſexto, quæſtione quinta. & ſexta,* Cano *de locis Theolog. cap. 13. ad 9.* & Corduba *q. 15. de Indulg. opin. 4.* 58.

Quid ſit conceſſio per modum ſuffragij.

Hic tamen modus explicandi multùm derogat Indulgentiarum valori: nam ſi oblato pretio, poteſt adhuc non acceptari, ferè idem poſſent alij fideles, in ordine ad defunctos, quod ipſe Pontifex: omnes enim poſſent orare Deum, vt acceptaret aliquod pretium ex theſauro, & illud pro tali anima applicaret: quibus precibus diximus *ſupra* aliquando obtineri à Deo remiſſionem pœnæ per viam impetrationis. Vnde illa ſententia non cohæret ſatis cum loquutionibus Pontificum, qui effectum huius Indulgentiæ pro defunctis in eodem gradu collocare videntur, quoad certitudinem, cum effectu Indulgentiæ pro viuis, vt conſtat ex verbis Leonis X. *in prædicta decretali ad Caietanum miſſa*, vbi dicit, quòd Papa poteſt viuis, & defunctis tollere impedimentum peccatorum, & aperire cœlorum regnum, concedendo Indulgentias, *apoſtolica auctoritate theſaurum Ieſu Chriſti, & Sanctorum diſpenſando, & per modum abſolutionis Indulgentiam ipſam concedendo, vel per modum ſuffragij illam transferendo.* Vnde concludit, *omnes, tam viuos, quàm defunctos, qui veraciter omnes Indulgentias huiuſmodi conſequuti fuerint, à tanta temporali pœna ſecundùm diuinam iuſtitiam pro peccatis ſuis actualibus debita liberari, quanta conceſſa, & acquiſita Indulgentia æquiualet.* In quibus verbis, viriſque, viuis, & defunctis, promittitur vniuerſaliter, & abſque hæſitatione Indulgentiæ effectus; dum tamen legitimè, & debitè conceſſa, & acquiſita fuerit, quæ conditio non ſignificat, effectum habendum, ſi efficaciter acquiſita fuerit, hoc eſt, acceptata à Deo quoad effectum; hæc enim eſſet ridicula definitio, perinde ac ſi diceres: Habebit ſemper ſuum effectum, ſi Deus voluerit, quòd illum habeat: ſed debet intelligi de acquiſitione Indulgentiæ, prout condiſtinguitur ab effectu, & illũ antecedit. 59. Leo X.

hoc eſt, quòties iuxta poteſtatem acceptam, Papa illam concedit, & fideles legitimè acquirunt illud ius, quod Indulgentia eis promittit, toties habituram ſuum effectum. Ratio autem eſt: quia, cùm hic effectus, & hæc poteſtas Pontificis fundetur in auctoritate apoſtolica, & vtriſque detur Indulgentia *ex auctoritate Apoſtolica*, vt dixit Leo; neceſſe eſt, quòd fundetur in promiſſione Chriſti, atque adeò, quòd ſit infallibilis, ſicut & ipſa Chriſti promiſſio infallibilis eſt.

60. Pater Suar. *dicta ſect. 3. num. 12. & ſeqq.* quem ſequitur Coninch *diſp. 55. dub. 10.* dicit, conceſſionem per modum ſuffragij in hoc ſolùm differre, quòd, licèt afferat etiam ſuum effectum infallibilem; quia tamen Pontifex non habet iuriſdictionem in defunctum, non abſoluit eum à pœna, ſed ſolùm ſoluit offerendo ex theſauro pretium æquiualens pro illis: quia, licèt non habeat poteſtatem in defunctum; habet tamen poteſtatem in theſaurum Eccleſiæ, ex quo ſoluit pro defuncto. Vnde infert, numquam concedi Indulgentiam per modum ſuffragij pro viuis: quia viuus eſt ſubditus, & capax abſolutionis, cuius defunctus non eſt capax.

61. Hic modus dicendi numquam mihi ſatisfacere potuit. Primò, quia tota poteſtas Pontificis ad diſtribuendum theſaurum, cùm ſit auctoritas apoſtolica, & pontificia, debet fundari, & includi in poteſtate, & munere Summi Paſtoris, quod accepit per illa verba: *Paſce oues meas.* in quibus verbis non videtur incluſa vllo modo poteſtas diſtribuendi ex theſauro ad alios, niſi ad oues ſibi cómiſſas: ibi enim data nō fuit clauis theſauri, niſi vt Paſtori, hoc eſt, in ordine ad paſcendas proprias oues; nec factus eſt dominus, ſed œconomus theſauri. Sicut, ſi dominus profecturus relinqueret arcam pecuniæ plenam apud œconomum, data ei claue, vt interim prouideat domeſticis, dicens: *accipe hanc clauem, & prouide domeſticis meis.* non poſſet œconomus de illa prouidere extraneis, aut ſoluere eorum debita. Cùm ergo defuncti non ſint oues Pontificis, nec ipſe ſit eorum Paſtor; non poterit illis dare de theſauro Eccleſiæ, cuius claues accepit ad prouidendum ouibus ſibi commiſſis.

62. Confirmatur, & explicatur alio exemplo: quia, ſi Gubernatori Romano Princeps dederit triticum, vt ex eo prouideat Romanis ciuibus: licèt Gubernator habeat poteſtatem in horreum commune, & habeat claues, non tamen poterit illud aperire, vt ſubueniat ciui Florentino, qui ad eius curam non pertinet. Cùm ergo Pontifex acceperit claues huius horrei, vel theſauri, ad paſcendas oues ſibi commiſſas, non poterit ex eo aliis diſpenſare, qui eius oues non ſunt.

Secundò hoc ipſum probatur: quia, ſi Pontifex poſſet aperire theſaurum ad ſoluendum pro defuncto; poſſet immediatè concedere Indulgentiam per modum ſolutionis, aut ſuffragij ipſi defuncto, abſque interuentu alterius viui, cuius orationes, vel pia opera requirat, vt acquiratur Indulgentia pro defuncto: ſolutio enim pretij ſecundùm ſe non requirit interuentum tertij, per cuius manus deferatur. Hoc autem inauditum eſt in Eccleſia: nunquam enim Pontifices conceſſerunt aliquam Indulgentiam defunctis, niſi concedendo viuis ſubditis, vt per pia opera propria Indulgentiam pro defuncto lucrentur: nunquam ergo agnouerunt Pontifices in ſe talem poteſtatem, quam in nullo prorſus caſu exercere auſi ſunt.

Reſpondet Suarez tacitè huic obiectioni *dict. ſect. 3. n. 14.* poſſe quidem id fieri; ſed non expedire, vt fiat: quia ad valorem Indulgentiæ requiritur cauſa iuſta: hæc autem debet requiri à viuis, cùm iam non poſſit poni ab ipſo defuncto, cui Indulgentia conceditur: ideò ſemper requiritur aliquod pium opus à viuente ad iuſtificandam Indulgentiam, quæ mortuo conceditur. Hæc tamen reſponſio clarè reijcitur ex vſu ipſius Eccleſiæ, quæ, licèt requirat cauſam ad concedendam Indulgentiam; non tamen ſemper cauſam futuram, ſed ſæpiùs ſolùm præteritam: nihil enim magis commune in Vrbe, quàm perſonis de Eccleſia benemeritis, quando ſunt in mortis articulo, concedere abſolutionem, & Indulgentiam plenariam: ad quam conceſſionem Pontifex non exigit aliam cauſam futuram, vel aliud opus pium præſtandum, ſed attendit ſolùm ad merita, & obſequia moribundi erga Eccleſiam. Vnde Legati etiam Principum, vel alij, antequam ab Vrbe diſcedant, ſolent à Pontifice petere, & impetrare ſibi eiuſmodi Indulgentiam pro mortis articulo, nulla alia cauſa futura petita, ſed ſolùm intuitu præcedentis deuotionis: imò in Sacello Pontificio, finita concione, ſolet ſemper Pontifex omnibus præſentibus Indulgentias concedere, quas Prædicator in fine concionis publicat, nullo alio opere futuro poſtulato. Cur ergo ſimiliter non poſſet Pontifex homini de Eccleſia optimè meritò defuncto concedere immediatè Indulgentiam plenariam abſque interuentu alterius viui, qui pro illo ſatisfaciat, cùm ad cauſæ iuſtificationem abundè ſufficerent egregia defuncti merita, & obſequia erga Eccleſiam? Cùm ergo Pontifex nulli defuncto talem Indulgentiam conceſſerit, arguitur benè, id eſſe ex defectu poteſtatis, quam non habet ad ſoluendum immediatè ex Eccleſiæ theſauro pro iis, qui iam ſubditi, & oues ipſius non ſunt. 63.

Pontifex plerumque concedit Indulgentias ob cauſam præteritam.

Aliter ergo explicanda videtur hæc differentia, inſiſtendo in verbis, & modo loquendi S. Th. & Theologorum antiquorum: nam S. Thom. *in 4. diſt. 45. q. 5. art. 3. quæſtiunc. 5.* dicit, Indulgentias concedi quidem defunctis, *non directè, & principaliter, ſed tantum ſecundariò, & indirectè.* Quæ verba ſatis explicant, Pontificem non poſſe concedere immediatè Indulgentiam defuncto; ſed mediatè, & indirectè, quatenus illam, ſcilicet, poteſt concedere alicui ſubdito viuenti, per quem transferatur in defunctum. Hoc enim verbum vſurpauit Leo X. *in prædicta Decretali*, dum dixit, Indulgentiam aliquando per modum abſolutionis concedi, aliquando verò per modum ſuffragij *transferri.* Quod verbum *transferendi* ſignificat, hanc transmiſſionem debere fieri per alium; eò quòd non poſſit illis immediatè hoc beneficium conferri, quia ſubditi non ſunt. Quod idem ſignificant verba à Summis Pontificibus apponi ſolita, ſcilicet, concedi defunctis *per modum ſuffragij*: hoc eſt, ſicut fideles poſſunt propriis operibus piis ſubuenire, & ſuffragari defunctis; ſic concedi eis, vt poſſint per Indulgentias ſibi conceſſas defunctis ſubuenire, ſicut per propria ſuffragia, & ad modū, quo applicare illis ſolet opera ſatisfactoria, quæ appellantur cómuniter ſuffragia. 64.

Verba, per modū ſuffragij quomodo intelligantur. S. Thom.

Quomodo autem hæc facultas viuentibus à Pontifice concedi poſſit, variè poteſt explicari. Primò, ſi dicatur, quòd Pontifex concedit ſubdito viuenti, vt poſito aliquo opere bono poſſit ex Eccleſiæ theſauro applicare tantam partē pro aliquo defuncto, ita vt illam facultatem accipiat, 65.

Indulgentia viuentibus data pro defunctis quomodo concedatur.

quaſi

quaſi pro præmio boni operis exhibiti. Hic tamen modus explicandi non videtur poſſe ſubſiſtere: quia hoc verè eſſet communicare ſubdito clauem theſauri, vt ex eo poſſet ſoluere immediatè pro defuncto: quod non videtur poſſibile: quia, cùm ipſe Pontifex non poſſit ex theſauro accipere ad ſoluendum immediatè pro defunctos; minùs poterit alteri talem poteſtatem communicare, qualem ipſe non habet: nec refert, quòd id fiat in præmium operis exhibiti; quia non poteſt dare pro præmio id, quod ex ſe ſuperat eius poteſtatem: quare, cùm ex commiſſione accepta, ſolùm poſſit diſtribuere theſaurum ad paſcendas proprias oues; non poterit ad præmiandum aliquem concedere, vt poſſit diſtribuere theſaurum ad alios fines.

66. Secundò ergo poſſet hoc explicari dicendo, quòd Pontifex concedit quidem directè, & immediatè Indulgentiam viuentibus; cum facultate tamen, vt ſicut ipſi poſſunt transferre propriam ſatisfactionem ad defunctum; ſic poſſint illam ſatisfactionem ſibi obuenientem ex Indulgentia conceſſa non retinere ſibi; ſed transferre etiam in defunctum per modum ſuffragij, hoc eſt, ad modum, quo ſolent ſuffragia ex propriis ſatisfactionibus defunctis communicare. Tunc autem Pontifex non abutitur poteſtate, nec excedit eius limites: quia directè, & immediatè ſolùm diſtribuit theſaurum ſuis ouibus: cum facultate tamen, vt ipſi poſſint partem ſuam aliis communicare. Quod confirmari poteſt exemplo ſuprapoſito: quia, licèt œconomus, qui arcam pecuniæ accepit ad prouidendum domeſticis, non poſſet illam pro extraneis diſpenſare; poſſet tamen indirectè id facere, dando domeſtico partem ex cauſa rationabili cum facultate, vt ipſe eam poſſet extraneo donare. Sic etiam Gubernator Romanus, licèt non poſſet horreum tritici diſpenſare, niſi Romanis; poſſet etiam indirectè ſubuenire Florentino, dando tritici partem rationabilem ciui Romano cum facultate, vt poſſet eam Florentino donare, ſi vellet. Eodem ergo modo poterit Pontifex theſaurum aperire immediatè pro ſuis ouibus, dando illis partem, quam poſſint, ſi velint, defunctis communicare per modum ſuffragij.

67. Hic tamen modus explicandi, licèt facilè videatur rem totam componere; adhuc non videtur ſatis ſufficiens. Primò, quia, ſi viuentes, & ſubditi poſſunt à Pontifice accipere cum facultate communicandi defunctis, Indulgentiam, quam abſque ea facultate potuiſſent accipere, ſequitur idem inconueniens, quod *ſupra* contra P. Suarez inferebamus, quòd, ſcilicet poſſet Pontifex concedere Indulgentiam pro defunctis, abſque vllo opere pio requiſito ad eam Indulgentiam acquirendam: poteſt enim, vt vidimus, & de facto concedit ſæpe viuis immediatè Indulgentiam abſque alio opere bono de nouo requiſito: potuiſſet ergo illas Indulgentias viuentibus concedere cum facultate transferendi eas ad defunctos per modum ſuffragij, non iniuncto aliquo bono opere pro defunctis offerendo. Hoc autem eſſet etiam contra perpetuum Eccleſiæ vſum: nunquam enim Indulgentia aliqua pro defunctis conceſſa eſt, non iniuncta oratione, vel aliquo opere pio, quod pro defunctis offeratur: non ergo eſt talis poteſtas, quam nullus vnquam Pontifex in ſe agnouit, aut exercuit.

68. Secundò diſplicet: quia, ſi Indulgentia illa priùs, & immediatè conceditur ſubdito viuenti cum facultate transferendi ad defunctum, ſi voluerit, ſequitur, quòd poſſet viuus illam retinere ſibi, eámque ſibi lucrari non transferendo ad defunctum: ſi enim datur priùs illi, & fit propria illius cum facultate transferendi: ergo priùs acquiritur illi ius ad illam partem ſatisfactionis: cur ergo non poterit illam ſibi retinere? Sicut, in exemplis poſitis, poſſet ciuis Romanus retinere ſibi triticum datum ſibi ex horreo communi cum facultate dandi illud ciui Florentino. Item, quando œconomus daret domeſtico de pecunia ſibi commiſſa ad prouidendum domeſticis, & daret domeſtico cum facultate dandi extraneis; poſſet adhuc domeſticus eam ſibi retinere: quia facultas illa non cogit ad vſum talis facultatis. Conſequens autem videtur eſſe contra fidelium mentem: nam, licèt aliquando ſoleat concedi Indulgentia cum facultate lucrandi eam ſibi, vel applicandi defuncto, communiter tamen Indulgentias conceſſas determinatè pro defunctis, nemo putat, quod poſſit lucrari pro ſe, & non applicare defunctis: ergo non ita conceduntur, vt dentur immediatè viuentibus pro ſe cum facultate communicandi eas defunctis, ſicut poſſunt illis communicare ſua ſuffragia.

Tertiò, quia difficilè intelligitur, quomodo poſſim ego transferre in alium ſatisfactionem ex theſauro mihi applicatam: deberet enim priùs fieri mea, vt poſſem illam transferre: eo autem ipſo, quòd fiat mea, habet in me ſuum effectum remiſſionis pœnæ, qui effectus ſemel poſitus auferri non poteſt, nec redire pœna ſemel remiſſa. Si autem nondum eſt facta mea illa ſatisfactio, ſed ſolùm ius ad illam, quod propter poſitionem operis iniuncti acquiſiui, quod ius transfero ego ad defunctum: ergo iam Pontifex non mihi, ſed defuncto ipſi immediatè applicat ſatisfactionem ex theſauro ex vi iuris, quod ego in eum transtuli: quod videtur eſſe contra ſuperiùs dicta: tum, quia hoc iam eſſet directè, & immediatè concedere defuncto remiſſionem pœnæ, non indirectè, & ſecundariò: tum etiam, quia non poteſt Pontifex dare mihi ius, quo poſſim eum cogere ad id, ad quod non habet poteſtatem: quare, ſi ipſe non poteſt diſpenſare theſaurum pro non ſubditis, non poterit obligari ad id faciendum, nec dare mihi ius, quo poſſim eum taliter obligare. 69.

Aliter ergo videtur, hoc explicari poſſe, ſi dicamus, Pontificem tunc non concedere immediatè Indulgentiam defuncto, nec etiam viuenti, ſed ſolùm ex theſauro Eccleſiæ eleuare opera pia fidelium viuentium, ita vt non ſolùm ſint ſatisfactoria ex opere operantis; ſed etiam ex opere operato, ſi pro defuncto offerantur. Non enim apparet repugnantia in hoc modo diſpenſandi theſaurum, vt ſicut Chriſtus Dominus, qui eſt ſupremus illius diſpenſator, aliquando applicat ex theſauro pretium ad ſoluendum pro aliquo, vt in Baptiſmo, qui, licèt recipiatur per actum non ſatisfactorium; ſed potiùs vel in ſomno, vel per actionem malam venialiter; adhuc ex voluntate Chriſti confertur ſolutio totius pœnæ: aliquando verò Chriſtus eleuat ſatisfactiones noſtras, vt ex opere operato, & vltra condignum habeant maiorem effectum, ſupplendo ex theſauro id, quod deeſt condignitatis in noſtra ſatisfactione; prout Confeſſarius nomine Chriſti eleuat ſatisfactionem ſacramentalem: ſic Pontifex, qui eſt Vicarius Chriſti, diſpenſat theſaurum vtroque 70.

modo in vtilitatem noſtram: aliquando, ſcilicet, accipiendo ex theſauro ad ſoluendum pro aliquo, vt quando non petito aliquo opere, concedit Indulgentiam propter cauſam præteritam, vt ſæpè fit: aliquando verò petito opere ſatisfactorio, quod eleuat ad maiorem effectum ſatisfactionis ſupra condignum, ſicut Sacerdos eleuat illa opera diuiſibiliter, prout ſucceſſiuè fiunt, ita vt ſingulæ orationes impoſitæ, prout ſocceſſiuè recitantur, ſucceſſiuè afferant fructum aliquem ex opere operato: Pontifex verò, quia vult eleuare totum illud opus ad aliquem effectum determinatum, v.g. ad decem annos Indulgentiæ, vel ad plenariam remiſſionẽ, quem effectum difficile eſſet diſtribpere inter ſingulas partes illius operis: ideò eleuat totum opus per modum vnius, & indiuiſibiliter, vt in vltima parte habeatur totus effectus. Qui etiã modus eleuationis non videtur repugnare, vt conſtat in opere martyrij, quod eſt ſatisfactorium ex ſe; & rurſus eleuatur a Deo ad maiorem effectum ſupra condignum, ſcilicet ad remiſſionem totius pœnæ, pro qua ſatisfacit ex opere operato: eleuatur tamẽ indiuiſibiliter, ita vt totus effectus correſpondeat toti operi per modũ vnius.

71. Suppoſita ergo poſsibilitate huiuſmodi eleuationis, videntur facilè omnia componi, ſi dicamus, Summum Pontificem, quando concedit Indulgentiam pro defunctis; ita eleuare opus bonum, & ſatisfactorium, quod exigit ab aliquo viuente, vt poſſit habere effectum ſatisfactionis vltra condignum. Eleuat autem, non diuiſibiliter, ſed indiuiſibiliter totum opus, vt in fine operis detur eius fructus ex opere operato. Tunc autem non poteſt, qui Indulgentiam lucratur, retinere ſibi illius fructum, quando determinatè conceditur pro defuncto: quia Pontifex non eleuauit ad illũ effectum ſatisfactionis maioris, niſi tale opus bonum, quod pro defuncto offeratur: ſi autem non offertur pro defuncto, iam non eſt illud opus, quod Pontifex eleuauit. Cùm ergo potuiſſet Pontifex eleuare omnia opera ſatisfactoria Petri quæ hoc menſe fecerit, vt habeant maiorem ſatisfactionem ex opere operato; quo caſu etiam illud, quod pro defuncto offerretur, haberet maiorem ſatisfactionem, quæ prodeſſet defuncto, cui totum illud opus applicatur ab operante: ſic potuit Pontifex non eleuare omnia opera, ſed aliqua, nempe, illa, quæ defunctis applicarentur ab operante; quæ opera ſic eleuata antecedenter, & ab operante applicata defuncto illi afferunt totum ſuum fructum ſatisfactionis per modum ſuffragii: Nam, licèt dixerimus *ſuprà, diſp.26.ſect.1.* non poſſe regulariter aliquem applicare alteri partem ſatisfactionis ſibi obuenientem ex opere operato; id tamen intelligitur de ſatisfactione, quæ determinatè applicatur ipſi: nunc verò loquimur de ſatisfactione, quæ annectitur ipſi operi ſupra condignitatem ſuam; non tamen determinatè pro ipſo operante, ſed ad modum ſatisfactionis, quam habet ipſum opus ex opere operantis.

72. Denique contra hunc modum explicandi non procedunt, quæ contra alios apponebamus. Nam in primis Pontifex non diſpenſat theſaurum directè, & immediatè pro non ſubditis, ſed pro ſubditis, quorum ſatisfactiones directè eleuat ad maiorem valorem, qui maior valor, per ſe loquendo, eſt in bonum ipſorum ſubditorum: quia per accidens eſt, quòd alienius operis valor ſit in vtilitatẽ defuncti in aliquo caſu: per ſe autem vtile eſt ſubdito, quòd eius ſatisfactiones poſſint habere maiorem valorem, atque ideò quòd vniuerſaliter poſſit Pontifex eas eleuare. Sicut œconomus, qui ſolùm poteſt dare pecunias domini ad prouidendum domeſticis; vel Gubernator, qui ſolùm poteſt diſtribuere triticum inter ciues: poſſunt tamen dare pecunias domeſtico, quando ſcitur, quòd vult eas ad ſubueniendum extraneo, cui illas promiſit; vel triticum dare ciui petenti, quando ſcitur, quòd vult dare peregrino, cui illud etiam promiſit: nam poteſtas illa œconomi, & Gubernatoris reſpicit ſolùm actum ipſum ſecundùm ſe, & prout ſic eſt in vtilitatem ſubditorum, licèt in hac circumſtantia potiùs redundet in alterius vtilitatem. Sic Pontifex poteſt eleuare hoc opus ſubditi ad maiorem valorem: quia hæc eleuatio ſecundùm ſe eſt vtilis ſubdito, licèt in hac circunſtantia ſit potiùs vtilis defuncto, cui vult ſubditus applicare totum illud opus cum ſoo valore. Adde, videri etiam, quòd ſit aliquo modo in vtilitatem ſubditorum maior ille valor ſuæ ſatisfactionis: quia non ſolùm eſt vtile fidelibus poſſe liberari à ſuo debito pœnæ; ſed etiam habere ſatisfactiones maioris valoris, quibus aliis poſſint ſubuenire: cùm hoc ipſum ſit maior quædam actiuitas, & virtus in ſatisfaciendo. Sed quidquid de hoc ſit, ſufficit prima illa ratio, vt poſſit Pontifex eleuare illa opera propter maiorem vtilitatem, quæ ex tali eleuatiòne reſultat, per ſe loquendo, ſubditis licèt per accidens in aliquo caſu non reſultet.

Conſtat etiam, quomodo non poſſit ille, qui Indulgentiam pro defuncto lucratur, retinere illam ſibi, cùm non ſit eleuatum eius opus ad maiorem valorem, niſi tunc, quando illud pro defuncto offert. Conſtat præterea, quomodo non poſſit indulgentia concedi defuncto, niſi interueniente aliquo viuo, cuius opera bona eleuentur ad maiorem valorem ſatisfactionis, quam poſſit defuncto applicare modo explicato. Conſtat denique, quomodo fructus ille non debeat priùs fieri meus, ita vt applicetur mihi; ad hoc, vt ego eum poſſim defuncto applicare: ſed debet fieri meus in actu primo; ſicut ſatisfactio eſt mea, quatenus poſſum illam ponere, & non ponere: ſic valor ille eſt meus, quatenus poſſum ponere, & non ponere ſatisfactionem eleuatam ad maiorem valorem. 73.

Ex dictis verò poſſumus iam multa alia inferre. Primò, in lucrante Indulgentiam pro defuncto requiri intentionem determinatam lucrandi illam pro defuncto: ſicut enim requiritur intentio determinata ad applicandum proprium ſuffragium defuncto; ſic requiritur ad applicandam ei Indulgentiam, quæ ſolùm poteſt ei aduenire per modum ſuffragij. An verò ſufficiat intentio habitualis, vel requiratur virtualis; conſtat ex iis, quæ diximus in ſimili de intentione requiſita ad applicandum ſuffragium. 74.

Requiritur intentio in lucrante pro defuncto

Infertur ſecundò, quid dicendum ſit de ſtatu gratiæ, an requiratur in eo, qui lucratur Indulgentiam pro defuncto. P. Suar. *ſect.4.* negat: quia, cùm Pontifex in eius ſententia ſit, qui immediatè, & directè concedit defuncto Indulgentiam, & ſolùm requiratur opus pium ex parte viuentis, vt conditio: non eſt, cur in eo exigatur ſtatus gratiæ. Nos autem conſequenter ad ſupradicta debemus dicere, requiri; quod eſt magis commune, & iuxta fidelium ſenſum. Ratio autẽ eſt, quia Indulgentia defuncto acquiritur ſolùm indirectè, quatenus opera alicuius viuẽtis eleuantur ad maiorem valorem ſatisfactionis ex opere operato; 75.

An ſtatus gratiæ requiratur.

ad

Digitized by Google

ad hoc autem neceſſe eſt, quòd ipſe operans ſit capax illius valoris, & fructus, diximus enim, hanc eleuationem procedere à poteſtate Pontificis, quæ per ſe ordinatur ad vtilitatem ſubditi: ergo poteſtas illa eſt ad eleuanda opera ſubditi capacis, & potentis frui illo beneficio, quo frui non poteſt, dum eſt ſine gratia propter incapacitatem ſubiecti.

76. *An quandiu ſit opus iniunctum, an in ſine.*

Petes, an requiratur ſtatus gratiæ, quandiu ſit opus iniunctum, an ſolùm in fine illius. De hoc dicturi ſumus *ſect. ſeq.* circa requiſita ad Indulgentias pro viuis. Nunc breuiter dico, ſicut in illis ſufficit ſtatus gratiæ in fine operis iniuncti, ſic etiam ſufficere in Indulgentia pro defunctis. Cùm enim ſtatus gratiæ ſolùm requiratur, vt ſubiectum ſit capax, & aptum, vt in eius vtilitatem poſſint eius opera eleuari; ſufficit hæc capacitas tunc, quando eleuatio allatura erat fructum, licèt in diſcurſu operis non eſſet capacitas: ſic enim martyrium cauſat hunc effectum remiſſionis completæ totius pœnæ, licèt patiens non eſſet in gratia, dum actu patitur, ſi tamen ſit in gratia vltimo inſtanti. Similiter ergo poſſunt opera noſtra eleuari à Pontifice habito ſolùm reſpectu ad tempus, quo effectus Indulgentiæ conferendus ſit: quare eodem modo prodeſſe poterunt defunctis. Vnde obiter nota, quando conceditur Bulla Cruciatæ pro defunctis, eum, qui illam accipit, debere eſſe in ſtatu gratiæ, quando illam accipit: quia illud eſt vltimum, & vnicum opus requiſitum ad Indulgentiam, quæ applicatur defuncto, nempe, contributio, & elargitio illius eleemoſynæ, qua facta, obtinetur Indulgentia plenaria pro illo defuncto pro quo accipitur Bulla. Non eſt autem eadem ratio de Bulla Cruciatæ, quæ accipitur pro viuis: quia Indulgentia non obtinetur, quando accipitur; ſed poſteà, quando implentur alia ibi requiſita ad Indulgentias lucrandas; vel quando applicatur à Confeſſario ſemel in vita, & ſemel in articulo mortis, prout ibi explicatur. An verò requiratur, quòd opus, quod pro defuncto fit, ſit opus bonum, & honeſtum; an verò ſufficiat recitatio, v. g. iniuncta, licèt hæc ſit peccaminoſa, conſtabit ex dicendis *ſect. ſeq.* de Indulgentia pro viuis: eſt enim eadem ratio.

77. *An poſſit dari pro Catechumenis, vel amentibus.*

Infertur tertiò, eodem modo, quo conceditur Indulgentia indirectè defunctis, poſſe etiam dari Catechumeno, vel amenti: cùm enim non attendatur ad eius perſonam, an ſit ſubditus; ſed ad illum, cui directè, & immediatè datur: cur non poterit concedi Indulgentia eleuando opera ſubditi ad tantum valorem cum facultate, vt poſſit ea opera applicare cuilibet alteri, ſiue defuncto, ſiue non baptizato; ſicut poſſet applicare ſuas ſatisfactiones? Poſſet quippe homo iuſtus ieiunare pro Catechumeno, vel pro amente, applicando eis ſuam ſatisfactionem, ſi ſunt in ſtatu gratiæ: ergo poterit etiam ex facultate Pontificis applicare eiſdem ſua opera cum valore adiuncto ex eleuatione ad maiorem remiſſionem pœnæ. Vnde poſſet etiam ex eadem facultate lucrari Indulgentiam pro aliis baptizatis, quicumque illi ſint: communiter tamen non conceditur facultas lucrandi Indulgentias pro aliis viuentibus: quia, cùm ipſi poſſint ſibi etiam ſubuenire, non expedit fouere eorum pigritiam, vt neque ſatisfacere, neque etiam Indulgentias pro ſe lucrari curent.

78. *An opus ipſū debeat offerri pro defuncto.*

Maior difficultas eſſe poteſt, an, quando conceditur Indulgentia pro defuncto viſitantibus talem Eccleſiam, vel recitantibus, aut ieiunantibus, &c. neceſſe ſit, offerre pro defuncto ſatisfactionem etiam ex opere operantis, quam affert illud opus; an poſſimus illam nobis retinere, & Indulgentiam applicare defuncto. Diſtinguendum videtur cum Suarez *ſect. 4. num. 3.* nam, ſi concedatur liberatio animæ Purgatorij, pro qua dicatur Miſſa, vel recitetur Corona, &c. tunc neceſſe erit ſubſtantiam operis pro anima etiam offerre: quando verò ſolùm dicitur, quoties dicet Coronam, vel Pſalmum, &c. liberabit animam Purgatorij; veriſimile eſt, non requiri talem applicationem operis: non enim apparet, cur non poſſim ego diuidere fructum illius operis, & partem mihi retinere; partem autem aliam, nempe, quæ prouenit ex opere operato propter operis eleuationem, applicare defuncto. Quod confirmari poteſt *ex paulò antè* dictis: quia, ſi opus fiat ferè totum in peccato, & vltimo inſtanti operans iuſtificetur, lucratur Indulgentiam defuncto; tunc autem non applicatur defuncto ſatisfactio ex opere operantis, cùm nulla, aut ferè nulla ſit: ergo illa ſatisfactio non requiritur ad fructum Indulgentiæ defuncto obtinendum.

Acceptatio animæ defuncti an requiratur.

Vltimò, reiiciendum eſt, quod aliqui dixerunt, requiri ad effectum huius Indulgentiæ, quòd anima defuncti eam acceptet. Hoc autem benè reiicit Suarez *dicta ſect. 4. num. 10.* & ex dictis refellitur: quia, cùm hoc fiat per modum ſuffragij, non magis requiretur talis acceptatio ex parte illius, pro quo offertur, quàm requiratur ad effectum ſuffragiorum, ad quæ non requiritur talis acceptatio; ſed ignoranti etiam, acquiritur fructus Sacrificij, vel ieiunij, pro eo oblati, vt vidimus *diſp. 26. ſect. 3.*

SECTIO VI.

De requiſitis ex parte illius, qui Indulgentiam lucratur pro ſeipſo.

79. *Requiritur character baptiſmalis.*

PRimò requiritur character baptiſmalis: quia Pontifex non poteſt, vt diximus, diſpenſare theſaurum, niſi iis, qui pertinent ad ouile, cuius eſt conſtitutus Paſtor. An verò, & quomodo poſſint indirectè Catechumeno defuncto, aut etiam viuo, Indulgentiæ communicari per modum ſuffragij; diximus *ſect. præced.*

An rationis vſus.

Secundò requiritur, quòd ſit ratione vtens: quod dupliciter poteſt intelligi. Primò, quòd habuerit aliquando rationis vſum: & in hoc ſenſu non poteſt eſſe dubium: quia Indulgentia eſt ad tollendum reatum pœnæ temporalis, quem habere non poteſt, qui non commiſit aliquando peccatum actuale. Secundò, poteſt eſſe ſenſus, quòd habeat vſum rationis, tunc, quando effectum Indulgentiæ conſequitur: & hoc etiam eſt certum non requiri: nam, ſi ieiunauit ad obtinendum Iubileum, finito ieiunio Indulgentiæ fructum conſequitur, licèt tunc actu dormiat: ergo, licèt tunc incurriſſet delirium ex febre, non minùs Indulgentiam conſequetur: ſufficit enim voluntas præterita non retractata.

80. *An notitia Indulgentiæ.*

Dubitari tamen circa hoc poteſt, an, ſi aliquis poſt rationis vſum in amentiam incidiſſet, poſſit ei poſteà Indulgentia concedi, & applicari immediatè. Ex vno enim capite videtur id non poſſe fieri: quia Indulgentia eſt per modum priuilegij, quod ignoranti non acquiritur; ſed requiritur ſcientia, & acceptatio priuilegiati: & licèt detur à Paſtore, vt paſtus eſt tamen paſtus voluntarius,

qui voluntate percipi debet. Vnde hoc ſupponere videntur ij, qui dicunt, non lucrari Indulgentias eum, qui illas ignorat, licèt faciat opera omnia iniuncta: quod docent Emman. Rodriquez *in expoſitione Bullæ Cruciatæ*, §. 8. *n.* 9. & Ægidius de Trullench *in eamdem Bullam Cruciatæ, lib.* 1. §. 6. *dub.* 2. *n.* 5.

81. Fateor tamen me non inuenire rationem conuincentem ad id negandum, & ad dicendum, quòd neceſſe ſit ſcire, vel intendere lucrari Indulgentiam. Quare id negauit Laurentius Portel *in Additionib. ad dubia regularia, verbo, Indulgentia, num.* 7. vbi, teſtatur ſe eam ſententiam accepiſſe à Patre Ludouico Molina, noſtræ Societatis, qui eam docuit. Probat autem exemplo ſatisfactionis ex opere operantis, quam, licèt aliquis non intendat, ſed ignoret omninò; acquirit tamen per exhibitionem boni operis: ergo eleuato eodem opere ad maiorem valorem ſatisfactionis ex opere operato ab habente poteſtatem, abſque ſcientia, vel intentione poterit obtineri totus eius effectus Quod rurſus confirmari poteſt: quia fructus ſuffragij mihi ab alio applicati acquiritur mihi ignoranti etiam, & non intendenti: quod non ſolùm verum eſt in fructu ex opere operantis, vt, ſi aliquis pro me ieiunet; ſed etiam in fructu ex opere operato, vt, ſi alius pro me offerat Sacrificium: ergo idem dicendum erit de fructu Indulgentiæ, per quam Pontifex offert, & applicat pro alio partem neceſſariam ex communi theſauro, cuius diſpenſator eſt: cur enim minùs proderit mihi ignoranti ſatisfactio Chriſti per Indulgentias applicata, quàm ſi applicetur per Miſſæ Sacrificium?

82. Vnde ad rationem contrariam reſponderi poteſt, Indulgentiam non eſſe ex iis priuilegiis, quæ debeant exequutioni mandari per ipſum priuilegiatum; ſed potiùs eſſe ſolutionem pro illo, ad quam ipſe videtur ſe paſſiuè habere: quare, ſicut potes ſoluere pecuniam pro Petro ipſo ignorante; ſic poteſt Pontifex ex communi theſauro ſoluere pro debito tuo, te etiam id ignorante: quia cauſa paſſiua non concurrit liberè, aut voluntariè, vt conſtat. Non ergo videtur neganda ſaltem poteſtas in Pontifice, ſi velit hoc modo Indulgentias concedere, quas lucrentur etiam ignorantes. Veriſimile autem eſt, eam eſſe Pontificis intentionem de facto: ſæpè enim Indulgentiam, & benedictionem moribundo iam ſenſibus deſtituto concedit: aliquando etiam omnibus præſentibus in Baſilica poſt Miſſam à ſe celebratam Indulgentias concedit; licèt non omnes ibi præſentes id audiant, vel ſciant: ergo eadem intentio poteſt communiter præſumi, dummodo non exigantur certa opera pro aliqua ſpeciali neceſſitate applicanda: v. g. orationes pro auxilio diuino implorando contra talia pericula imminentia: non poteſt enim opus fieri cum tali intentione ſine aliqua illius notitia.

83. *An ſtatus gratiæ.* Tertiò requiritur ſtatus gratiæ in lucrante Indulgentiam: nam, ſicut aliena ſuffragia non proſunt iis, qui non ſunt in gratia, ſic nec Chriſti, vel Sanctorum ſatisfactiones per Indulgentias applicatæ. Ratio autem eſt: quia pro eo ſtatu merentur propter peccatum mortale, vt nulla ſatisfactio pro illis acceptetur: & quia omnis pœna, etiam ex veniali remiſſo quoad culpam, pro eo ſtatu debet eſſe æterna, cuius reatum Indulgentia non poteſt expiare. Requiritur autem gratia, non quidem toto tempore, quo fiunt opera ad Indulgentiam requiſita; ſed ſolùm in fine, quando eius effectus applicandus eſt ex praxi Eccleſiæ, quæ ad Indulgentiam ſolet exigere ieiunia, & confeſſionem, ſupponendo non præmitti, ſed ſubſequi confeſſionem, quæ ſufficit in fine hebdomadæ ad lucrandum Iubileum, ac per conſequens frequenter ieiunia non fiunt in ſtatu gratiæ.

Dubitari poteſt, an, ſi omnia opera requiſita fiant in peccato: poſteà, quando homo, tranſacto illo tempore, iuſtificatur, reuiuiſcat effectus Indulgentiæ. Negat Suarez cum aliis *diſp.* 52. *ſect.* 2. *n.* 12. *& ſeqq.* Affirmant Palud. Syluester, & alij, quos affert, & ſequitur Henriquez *lib.* 7. *de Indulg. c.* 9. *n.* 3. Et quidem, loquendo de poteſtate, non videtur poſſe negari. Erit tamen quæſtio de nomine, an Indulgentia concedatur tunc à Pontifice ante poſitam confeſſionem, vel contritionem, ſuſpenſo ſolùm eius effectu vſque ad iuſtificationem; an verò ipſa confeſſio, vel contritio ſit tunc vnum ex operibus requiſitis, quo poſito, conceditur Indulgentia. De re enim certum videtur, quòd Pontifex poteſt differre effectum Indulgentiæ vſque ad primam iuſtificationem ſequentem. An verò de facto talem intentionem habeat, verius videtur, niſi explicet hoc in ipſa Indulgentia, mentem Pontificis non eſſe, differre, neque effectum neque Indulgentiam; ſed perit, v. g. ad eius valorem, quòd confeſſus, vel contritus viſitet talem Eccleſiam, & lucretur Indulgentiam: ergo ſtatim eam concedit, quæ ſi inuenit ſubiectum incapax, caret effectu. Sicut, ſi offeras ieiunium hodiernum pro aliquo, & ipſe hodie ſit in peccato, non acceptatur applicatio pro eo Sic, ſi Pontifex hodie applicat ſatisfactionem ex theſauro pro aliquo, qui hodie non eſt capax, applicatio non acceptatur. Aliud eſſet, ſi explicaretur, concedi Indulgentiam viſitanti hodie Eccleſiam, ita vt conſequatur Indulgentiam, vel hodie, vel cùm primùm fuerit in gratia: tunc enim intentio eſſet non applicandi hodie ſatisfactionem Chriſti, ſed poſteà, quando ille homo fuerit capax: qui modus conceſſionis raro, vel nunquam eſt in vſu; & meritò, vt diligentiùs procurent mundare conſcientiam, qui Indulgentiæ fructum obtinere volunt. 84.

An reuiuiſcat effectus Indulgentiæ, redeunte gratia, quando requiſita facta ſunt in peccato.

Dubitari etiam poteſt, an ſi opera ad Indulgentiam requiſita fiant non ſolùm in peccato, ſed etiam cum peccato, quia vitiantur ex aliquo fine malo proſint ad obtinendam Indulgentiam, ſi in fine operum ſit iam homo conſtitutus in gratia. Videtur enim non prodeſſe: quia opera illa exiguntur, & eleuantur, vt ſatisfactoria ſunt: non ſunt autem ſatisfactoria, ſi non ſint bona, & honeſta. Contrarium tamen verius videtur conſequenter ad id, quod diximus *ſuprà, diſp.* 25 *ſect.* 3. *in fine*, opera iniuncta à Confeſſario prodeſſe ad ſatisfactionem ex opere operato, etiamſi in ſe ex aliquo fine vitientur. Ratio eſt: quia ſufficit, quòd illa opera ex ſe ſint ſatisfactoria, ad hoc vt poſſint iniungi, & eleuari ad effectum ſatisfactionis ex opere operato. Et quidem hic eſſe videtur fidelium ſenſus: nam, ſi aliquis ex fine malo venialiter accipit Bullam Cruciatæ pro defuncto; durum eſſet dicere, quòd Bulla illa nihil defuncto proſit. Item, quando ad Iubileum lucrandum exigitur eleemoſyna, & viſitatio Eccleſiæ, nemo dixit, non prodeſſe ad Iubileum lucrandum, ſi aliquis ex fine vanæ gloriæ eleemoſynam publicè dedit, vel Eccleſiam viſitauit. Ratio denique ex parte concedentis eſſe poteſt: quia, licèt illud opus in indiuiduo non ſit bonum; in ge- 85.

An opera honeſta in peccato, & cum peccato facta, proſint ad Indulgentiam.

nere

nere tamen, & ex ſe eſt bonum, & ex eo redundat gloria Dei, vtilitas communis, quatenus multi ſaltem illa opera honeſtè facient; quæ publica vtilitas eſt cauſa ſufficiens ad dandam Indulgentiam iis etiam, in quibus illud in indiuiduo vitiatur. Aliunde tamen conſtat ex proximè dictis, non requiri, quòd illa opera ſint ſatisfactoria ex opere operantis in indiuiduo: quando enim fiunt in peccato, nõ ſunt ſatisfactoria: & tamen ea opera eleuantur ad ſatisfactionem ex opere operato, ſi in fine vltimi homo ſit in gratia. Quare hanc partem tenet Suarez cum aliis *dicta diſp. 52 ſect. 6.* contra alios, qui contrarium docuerunt.

Indulgentia pro viuis non ſemper requirit aliquod opus pium.

86. Quartò conſtat ex *ſupra* dictis, non ſemper debere exigi aliquod opus pium ad lucrandam Indulgentiam, quando conceditur pro viuis, vt conſtat ex vſu Pontificum, qui ſæpe, vt diximus, concedunt Indulgentiam moribundis benemeritis de Eccleſia, & ſæpè aliàs. Ratio autem eſt: quia cauſa iuſta, quæ ad diſpenſationem requiritur, non alligatur ad ſolum opus pium faciendum, cùm poſſit eſſe cauſa iuſta ex titulo gratitudinis, remunerationis, ſolatij, medicinæ, & aliis ſimilibus.

An opera externa.

Quintò conſtat, opus pium, quod exigitur, non debere ſemper eſſe opus externum: ſi enim poteſt abſque vllo opere iniuncto concedi; à fortiori poterit propter actum internum: atque ita ſolet aliquando concedi iis, qui examen conſcientiæ cum actu contritionis faciunt; vel iis, qui in mortis articulo, ſi ore non poſſunt, corde ſaltem Ieſu nomen inuocauerint.

An propria.

Sextò conſtat, opus ad Indulgentiam iniunctum non poſſe per alium poni: vt, ſi iniungitur ieiunium, non ſufficit facere, quòd alius meo loco ieiunet quod probat Suarez *dicta diſp. 52. ſect. ſect. 7.* Et ratio eſt clara: quia facere, vt alius ieiunet, vel recitet, non eſt ieiunare, vel recitare. Quando tamen petitur eleemoſyna, ſufficit illam per famulum facere: quia ille talis verè dat eleemoſynam, cùm iam det pauperi aliquid de ſuo: per accidens autem eſt, quòd detur per manus proprias, vel alterius.

Quid de ſumente Bullã Cruciatæ pro amico.

87. Difficultas eſſe poteſt circa hoc, quando aliquis ſumit Bullam Cruciatæ pro alio amico, cui illam dat, quomodo iſte, cui datur Bulla, obtineat Indulgentias, cùm ipſe nullo modo det illam eleemoſynam, quod eſt opus iniunctum ad illam Indulgentiam Reſpondetur, illum, qui Bullam pro me inſcio accepit, dediſſe eleemoſynam meo nomine, quaſi vtilem negotij mei geſtorem: quod ego poſteà ratum habeo, & debitor fio illius eleemoſynæ meo nomine datæ, quod debitum ille beneuolentiæ cauſa mihi remittit: atque adeò iam ego cenſeor illam eleemoſynam dediſſe. Vnde infero, non poſſe Religioſum Bullam acceptare ab amico ſine licentia Prælati, qualis requiritur ad eleemoſynam faciendam, & ad accipiendam remiſſionem poſtea illius debiti: vt benè docuit Emman. Rodriquez *in expoſitione Bullæ, §. 9. n. 23. & §. 12. n. 15.* licèt contrarium dixerit Corduba *de Indulg. q. 26. dub. 1.*

Meretrix, & fur an validè accipiant Bullam.

Vnde obiter infero primò, licèt meretrix validè Bullam accipiat erogando pecunias turpiter acquiſitas, quia illæ verè ſunt ſuæ; furem tamen erogando pecunias non ſuas, ſed furto acceptas, non accipere Bullam validè: quia non dat verè eleemoſynam, cùm non transferat dominium illius pecuniæ, quod ipſe non habet, vt contra Rodriguez notauit benè cum aliis Diana *tom. 1. tract. de Bulla Cruciata, reſol. 101.*

Infero ſecundò, ſi Petrus Bullam pro me accipiat; & ego, quia iam aliam habeo, nolim eam acceptare, non poſſe à Petro, nec à me illam alteri applicari; quidquid dicat Villalobos, quem affert, & ſequitur idem Diana *ibi, reſolut. 95.* qui tamen non videtur ſatis conſequenter loqui, dum priùs dicit, ſi amicus ſumat pro me Bullam, quam ego, quia aliam habeo, acceptare nolo; poſſe me illam alteri applicare: & paulò pòſt cum Vega, & Medina dicit, Petrum Bullam, quam pro me accepit, me illam nolente, non poſſe alteri applicare: quia iam accepit pro me, & non pro alio: quæ ratio à fortiori procedit in priori caſu. Ratio ergo in vtroque caſu eſt: quia eleemoſyna facta eſt nomine meo: vnde non poteſt alius, poſteà ratum habere, quod ſuo nomine non eſt geſtum, iuxta communem regulam iuris: ergo non poteſt alius fieri acceptor illius Bullæ, etiam per ratihabitionem. 88.

Bulla pro aliquo accepta, qui nolunt eam acceptare, an poſſit alteri applicari.

Septimò conſtat, eum, qui exhibet dimidium operis iniuncti pro lucranda Indulgentia, non lucrari dimidium illius: quia Indulgentia, vt dicebamus, non conceditur diuiſibiliter pro diuiſibilitate operis; ſed indiuiſibiliter pro toto opere: & in hoc differt à ſatisfactione ſacramentali, quæ eleuatur diuiſibiliter: atque ideò, qui impleuit dimidiam partem pœnitentiæ impoſitæ, obtinuit iam partem ſatisfactionis ſacramentalis illi parti correſpondentem. 89.

An pars operis proſit ad lucrandam Indulgentiã.

His poſitis. Dubitatur primò, an quando exigitur confeſſio ſacramentalis, illa exigatur, etiamſi non ſit conſcientia peccati mortalis. De hoc dicemus *ſect. ſeq.*

Dubitatur ſecundò, an eodem opere poſſit quis lucrari diuerſas Indulgentias diuerſis viis conceſſas: vt, ſi habeat duo grana benedicta diuerſis benedictionibus, & ſingula habent, quòd dicendo ſemel orationem Dominicam obtineatur Indulgentia vnius anni, an lucretur duos annos, ſi ſemel tantùm recitet orationem illam Dominicam P. Suarez *diſp. 52. ſect. 10. num. 9.* negat: quia ad ſingulas Indulgentias requiritur cauſa diuerſa; & ideò Pontifex exigit opus factum ex intentione peculiari lucrandi illam Indulgentiam: quam ſententiam, vt veram, ſupponit Luiſius Turrianus *in ſelect. part. 2. diſp. 31. dubio 64.* quod intelligunt, niſi variæ illæ Indulgentiæ conceſſæ eſſent per modum vnius per aliam tertiam, vt cùm viſitanti talem Eccleſiam conceduntur omnes Indulgentiæ omnium Eccleſiarum vrbis: tunc enim vnica viſitatione poſſet illas omnes lucrari. 90.

An idẽ opus ſufficiat ad duas Indulgentias.

Diſtinguendum tamen videtur, nam, ſi ſermo ſit de variis Indulgentiis plenariis, variis titulis conceſſis; tunc non videtur neceſſarium lucrari vtramque, cùm non poſſit eſſe duplex plenaria, ſiquidem per vnam remittitur totum debitum, ſi verè illam lucramur. Quia tamen poſſet contingere, quòd cauſa non eſſet ſufficiens ad tantum effectum remiſſionis, vel propter cauſæ debilitatem, vel propter multitudinem peccatorum, & debitorum, quibus aliquis grauatur; tunc veriſimile videtur, quòd poſſit vtraque conceſſio coniungi ad operandum effectum, quem ſingulæ non poſſunt: quia ex vtraque conceſſione, quæ cauſas habuit diuerſas, poterit aliquando integrari cauſa ſufficiens ad effectum integrum: vt, ſi altera propter neceſſitates Eccleſiæ præſentes conceſſa fuit; altera propter cultum talis, vel talis Sancti. Quare idem 91.

Digitized by Google

cum proportione dici poteſt de Indulgentiis non plenariis, quando ſingulæ non poſſunt operari totum effectum, quem promittunt: quòd tunc etiam poſſit vtraque ſimul conceſſio concurrere ad producendum, non effectum duplicem, ſed vnicum ſaltem integrũ, quem ſingulæ promittũt.

92. Quando verò ſingulæ non plenariæ operari poſſunt ſuum effectum integrum, verius videtur cum prædictis Auctoribus, non poſſe vno, & eodem opere duplicari effectum: quia, licèt conceſſiones ſint diuerſæ; res tamen conceſſa eſt vna, & eadem, ſcilicet, vnus annus Indulgentiæ, quoties viſitaueris talem Eccleſiam. Sicut, ſi haberes priuilegium liberandi te ab onere recitandi vna die Officium, quoties recitaueris Coronam Virginis; & rurſus hoc idem priuilegium alia via, vel per communicationem obtineres; non tamen ſatisfaceres pro Officio duorum dierum, dicendo vnam Coronam: quia vtraque conceſſio tendit ad idem; & bis tibi conceſſum eſt liberari per vnam Coronam à debito recitandi Officium vnius diei. Item, ſi per duas diuerſas conceſſiones obtinuiſſes poſſe liberari à debito reſtituendi centum nummos creditoribus incertis, quoties dederis quatuor nummos pro eleemoſyna; non liberaris certè à debito ducentorum nummorum, dando ſemel eleemoſynam quatuor nummorũ: quia vtraque illa conceſſio tendit ad idem, nempe, ad liberandum à debito centum nummorum pro quatuor. Sic ergo vtraque conceſſio Indulgentiæ vnius anni pro recitatione vnius Coronæ tendit ad idem; quare habebis quidem duplici titulo, atque ideò certiùs liberationem à pœna vnius anni; non tamen habebis poſſe liberari à pœna duplicis anni pro vna Corona: quia hoc numquam tibi conceſſum fuit.

93.
Plures Indulgentia eadem die, vnica Confeſsione, & Communione lucrari poſſunt.

Aduertè tamen, hoc non procedere, quando plures Indulgentiæ eâdem die diuerſis Eccleſiis conceſſæ ſunt iis, qui poſt Confeſſionem, & Communionem eas viſitauerint, & ibi orauerint: tunc enim vnica Confeſſio, & Communio ſufficit ad lucrandam vtramque Indulgentiam, vt notauit Turrianus *vbi ſupra*, & Diana 3. *tom. tract. 4. miſcell. reſol. 166.* quia Confeſſio, & Communio non videntur exigi directè; ſed præſuppoſitiuè ad maiorem diſpoſitionem ſubiecti ad finem intentum. Vnde idem dicendum eſſet, licèt ſecunda Indulgentia non eâdem die; ſed ſequenti, vel intra debitam diſtantiam occurreret. Aliter tamen dicendum putarem, quando Communio exigeretur directè, prout in quibuſdam Iubileis ſolemnioribus exigi ſolet Communio, ieiunium, eleemoſyna, ac preces intra eamdem hebdomadam: aut, quando conceditur Indulgentia iis, qui ſingulis menſibus in tali Eccleſia communicauerint; tunc enim vnica Communio non poſſet deſeruire ad duplicem Indulgentiam ſimilem: poſſet tamen deſeruire illa eadem Communio ad aliam Indulgentiam, ad quam Communio non directè, ſed præſuppoſitiuè exigeretur.

94.
An requiratur Confeſſio, quando Indulgentia conceditur pœnitentibus, & confeſſis, ſeu contritis, & confeſſis.

Dubitatur tertiò, an, quando Indulgentia conceditur *pœnitentibus, & confeſſis*, ſeu *contritis, & confeſſis*, requiratur neceſſariò confeſſio, an ſufficiat contritio perfecta. Prima ſententia requirit Confeſſionem. Ita Durand. Adrian. & Caiet. apud Suarez *diſp. 52. ſect. 3. n. 10.* Secunda ſententia dicit, ſufficere contritionem, quam ſequitur idem Suarez *num. 12.* cum Paludano, Gerſone, & aliis, quos affert: quod probabile eſt: quia iuxta ſubiectam materiam poſſunt illa verba intelligi distributiuè, vt ſi diceret, *omnibus, & peregrinis*: vult enim tunc Pontifex vtriſque concedere, dum vel contritionem, vel Confeſſionem præmittant. Quod autem aliqui addunt, quando Confeſſio determinatè exigitur, ſufficere Confeſſionem tempore debito factam, etiamſi nunc ſit conſcientia peccati mortalis, benè impugnat idem Suarez *ibi num* 11.

95.
An poſsit obtineri ſæpius Indulgentia per idem opus.

Dubitatur quartò, an ſæpiùs repetito opere iniuncto, ſæpiùs obtineri poſſit eadem Indulgentia: vt, ſi viſitanti talem Eccleſiam concedatur Indulgentia, an ter viſitans eadem die, toties lucretur Indulgentiam. Reſpondetur, quando Indulgentia eſt perpetua viſitantibus, v.g. talem Eccleſiam, vel recitantibus talem orationem; obtineri poterit ſæpiùs, ſi ſæpiùs repetatur idem opus. Ita Suarez *diſp. 57. ſect. 1. n. 7.* Bonacina *in præſenti, diſp. 6. de Sacram. q. 1. punct. 5. n. 32.* qui alios referunt. Aduertunt tamen, debere intelligi, dum humano modo actio repetatur: nam, ſi quis ingrediendo, & egrediendo millies intraret eandem Eccleſiam, non lucraretur millies Indulgentiam. Ratio autem eſſe poteſt: quia illa moraliter non eſt alia viſitatio; ſed eadem moraliter continuata. Aliud eſſet, ſi egrediens domo, viſito Eccleſiam; & in reditu iterum eam viſito: illa enim eſt duplex viſitatio moralis. Cùm autem Indulgentia non ſit conceſſa pro vna ſolùm vice in vita, intelligenda eſt toties, quoties.

Quando verò Indulgentia conceditur pro tali die, aliqui dicunt, poſſe etiam ſæpiùs obtineri. 96.
Ita Angelus, & Roſella apud Suarez *vbi ſuprà*. Quod idem docere videtur Villalobos, & alij apud Dianam, qui eos ſequitur *tom. 1. tractat. de Bulla Cruciatæ, reſol.* 104. Alij negant: Suarez *loco citato*, & plures, quos refert, & ſequitur Bonacina *vbi ſuprà*; & mihi etiam placet de Indulgentia pro vna die conceſſa. Quando tamen conceditur, pro pluribus diebus: ſi id fiat propter commoditatem fidelium, qui non poſſunt eadem die concurrere; idem dicendum erit. Si verò id fieret ad fouendum concurſum per totam octauam, v. g. & celebritatem in illa Eccleſia; veriſimile eſt, ſingulis ſaltem diebus poſſe de nouo illas Indulgentias obtineri.

97.
An ſufficiat extra Eccleſiam orare.

Dubitatur quintò, an quando propter concurſum non poteſt aliquis ingredi Eccleſiam, ſufficiat eam viſitare extra portam, & ibi orare ad conſequendam Indulgentiam conceſſam illam viſitantibus. Negant Zanardus, & alij apud Dianam loco citato *reſol.* 103. Concedit tamen Suarez *diſp. 52. ſect. 1. n. 7.* & alij, quos afferunt, & ſequuntur Bonacina *vbi ſuprà, n. 26.* & Diana *loco citato*: quia ille dicitur moraliter viſitare Eccleſiã, & in ea orare, præſertim cùm cœmeterium in fauorabilibus nomine Eccleſiæ cõprehendatur.

98.
Quid de viſitatione altarium.

Quando verò exigitur viſitare quinque altaria in aliqua Eccleſia, non ſufficeret extra portam illa viſitare, vt notat Nuñus *in 3. par tom. 2. tract. de Bulla*, § 10. quia, licèt ille dicatur moraliter viſitare Eccleſiam; non tamen dicitur moraliter viſitare hoc, & illud altare. An verò ad viſitanda altaria requiratur motus corporis, quo aliquis ſingula ſeorſim adeat, affirmauit Rodriguez: negarunt Vega, Villalobos, Azorius, Graffius, Henriquez, & alij, quos afferunt, & ſequuntur Diana *vbi ſuprà, reſolutione* 102. & Bonacina *numero* 25. Quod verum credo, ſi in eo loco, & ſitu ſis, in quo moraliter cenſeri potes

te

te orare ad quodlibet ex illis altaribus. Vnde non ſufficit eſſe intra Eccleſiam, & animo conuerti ad tale altare: imò, etiamſi ſis in loco apto, vt in medio Eccleſiæ; vellem tamen aliquo geſtu, vel conuerſione capitis, vel corporis, ſignificari conuerſionem animi ad ſingula altaria: nam exigitur viſitatio ſenſibilis, hoc eſt, talis actio, quæ exteriùs ſignificet orationem fieri ad tale altare.

Vltimò dubitari ſolet ſpecialiter de iis, quæ exigi ſolent ad lucrandum Iubileum; quod per ſpatium duplicis hebdomadæ concedere ſolent Pontifices ob grauem aliquam cauſam, vel Eccleſiæ neceſſitatem. De his tamen dicemus in particulari *ſect. ſeq.*

SECTIO VII.

Nonnulla dubia circa ea, quæ exigi ſolent ad lucrandum Iubileum.

98. NOn eſt animus ex profeſſo facere commentarium Bullæ Iubilei, quod alij fecerunt; ſed, potiſſima dubia percurrere, quæ proponi ſolent & in quibus poteſt eſſe maior difficultas. Plura autem dixi *ſuprà, diſp.* 20. *ſect.* 8 circa facultatem in iis Iubileis concedi ſolitam ad abſoluendum à reſeruatis: vbi dictum eſt, an à peccatis reſeruatis commiſſis ob Iubilei confidentiam abſolui poſſit, & an aliquando à commiſſis poſt finitum tempus Iubilei. Item, an Confeſſarius, ſicut poteſt commutare alia, poſſit etiam ipſam Confeſſionem, & Communionem in alia pietatis opera commutare; & an ei, qui ipſa vltima die ſecundæ hebdomadæ, mutato propoſito, vult lucrari Iubileum, poſſint commutari omnia opera in alia, quæ tunc implere poſſit. Denique, an qui feria quinta perfecit omnia opera, in quæ commutata ſunt ei ieiunia ſequentia, & lucratus eſt Iubileum, poſſit die ſequenti abſolui à peccato reſeruato denuò commiſſo: quæ omnia nunc repetenda non ſunt.

99.
Quinque pietatis opera in Iubileo exiguntur.

His ergo ſuppoſitis, ſciendum eſt, in eiuſmodi Iubileis ſolere quinque opera pietatis exigi. Primum, confiteri Sacerdoti approbato ab Ordinario loci: ſecundum, ieiunare feria quarta, ſexta, & Sabbatho: tertium, viſitare certam Eccleſiam, vel Eccleſias, ibique preces fundere pro neceſſitatibus expreſſis: quartum, eleemoſynas pro cuiuſque arbitrio elargiri: quintum, Euchariſtiæ Sacramentum accipere. Quæ omnia, niſi in ſpecie impleantur, vel legitimè impeditis à Confeſſario commutentur; non obtinetur Indulgentia: quia in his, quæ à libera hominis conceſſione dependent, voluntas non reputatur pro facto.

100.
An confeſſio venialium ſit neceſſaria.

Primò ergo dubitatur de confeſſione, an ſit neceſſaria, ſi aliquis non habeat conſcientiam peccati mortalis, quod confeſſus non fuerit. Affirmat Thomas Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 15. *n.* 19. Nonus, Acoſta, & alij apud Dianam, 1. *tom. tract. de Bulla Cruciata, reſol.* 107. Alij tamen probabiliùs id negant: Suarez *diſp.* 52. *ſect.* 3. *n.* 6. & alij innumeri, quos congerit, & ſequitur Diana *vbi ſuprà.* Ratio eſt: quia vſus Eccleſiæ eſt, vt quando præcipit confeſſionem peccatorum, intelligatur de confeſſione mortalium, vt conſtat *ex cap. Omnis vtriuſque ſexus.* Vbi eadem verba intelliguntur de ſola confeſſione mortalium: ergo eadem formula in Iubileo poſita in eodem ſenſo intelligenda eſt: quia, ſicut peccata ſimpliciter intelliguntur de mortalibus; ita confeſſio peccatorum ſimpliciter intelligitur de confeſſione mortalium: alioquin, ſi de venialibus intelligeretur, cur magis hæc, quàm illa deberet confiteri?

Secundò dubitatur: ſi homo iam ſemel in illa hebdomada ad finem Iubilei confeſſus eſt, & ante hebdomadæ finem in mortalia incidat; an debeat iterum confiteri, an verò ſufficiat habere contritionem ad Indulgentiam lucrandam. P. Suarez *dicta ſectione* 3. *num.* 7. dicit, debere fieri ſecundam confeſſionem: imo idem putat dicendum, ſi poſt primam confeſſionem recordatur alicuius peccati, cuius in confeſſione fuerat oblitus. Vtrumque tamen difficile eſt: quia in Iubileo ſolùm exigitur vnica confeſſio, quæ iam poſita fuit: ad effectum autem Indulgentiæ ſufficit ſtatus gratiæ per confeſſionem comparatus; vel, ſi fortè perditus fuit per nouum peccatum, reparatus poſtea per contritionem. Vnde arguere poſſumus ex præcepto Eccleſiæ, quo ſimiliter iniungitur confeſſio annua: & tamen, licèt aliquis poſtea recordetur de nouo alicuius peccati omiſſi, vel etiam illud de nouo committat; non tenetur ex vi illius præcepti iterum confiteri ante finem anni: quia Eccleſia vnicam confeſſionem præcipit. 101.
An ſecundò confeſſio de nouo peccato.

Dubitabis tertiò circa hoc, an, ſi fecit aliquis intra hebdomadam confeſſionem ſacrilegam, ſufficiat ad effectum Indulgentiæ habere contritionem ante finem hebdomadæ; an verò debeat iterum validè confiteri. Prima opinio dicit, non requiri ſecundam confeſſionem. Ita Diana 2. *tom. tract.* 4. *de Sacram. reſol.* 148. vbi affert pro ſe Patrem Henriquez *lib.* 7. *cap.* 9. *num.* 5. Sed Henriquez id non dicit: loquitur enim ſolùm de eo, qui fecit confeſſionem validam informem: de quo eſt diuerſa ratio, cùm verum Sacramentum acceperit. Affert etiam ibi Fernandez *in Exam. Theolog. mor. part.* 3. *cap.* 7. §. 8. *n.* 1. & Bartholomæum à S. Fauſto *de Iubileo, lib.* 4. *q.* 46. quem non vidi. Fernandez verò dicit quidem ſufficere confeſſionem factam in peccato: non tamen dicit ſufficere confeſſionem factam ſacrilegè, & inualidam, de qua eſt diuerſa ratio, cùm non ſit confeſſio. 102.
An ſufficiat confeſſio ſacrilega.

Contraria tamen ſententia vera eſt, quam tenent Sanctarellus, Zanardus, Petrus Proſt, & Alphonſus de Leone apud eundem Dianam *ibi.* Probari autem poteſt ex iis, quæ diximus *diſp.* 15. *ſect.* 6. vbi docuimus, præceptum Eccleſiæ obligare ad confeſſionem validam; nec ei ſatisfieri per ſacrilegam, & inualidam confeſſionem. Similiter ergo, quando eadem Eccleſia confeſſionem exigit, de valida confeſſione intelligit: nam illa alia non eſt confeſſio, ſed irriſio. Circa Communionem tamen, illam primam ſententiam admitterem, vt licèt ſacrilega fuerit, non requiratur alia, cùm re vera fuerit vera, & valida Communio; licèt ſine fructu propter obicem peccati. 103.

Dubitatur quartò, vtrum confeſſio poſſit fieri Dominica ſequenti, an debeat fieri intra hebdomadam ante Dominicam. Ratio dubitandi oritur ex verbis Bullæ, quæ hæc ſunt: *Qui in eadem, vel ſequenti hebdomada dictas Eccleſias viſitauerint, necnon feria quarta, & ſexta, ac Sabbatho eiuſdem, vel ſequentis hebdomadæ ieiunauerint, atque peccata ſua confeſſi, ſequenti ſaltem die Dominico, ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum reuerenter ſumpſerint, & eleemoſynas ad libitum, prout charitas ſingulis ſuggeſſerit, fecerint,* &c. Sic habetur 104.
An confeſſio ſufficiat Dominica ſequenti.
Vrb. VIII.

tur in Bulla Sanctiſſ. D. N. Vrbani VIII. hoc anno 1636. edita, qua, quia omnium nouiſſima eſt, vtemur. In quibus verbis opera alia, præter vnam Communionem exigi videntur intra alteram ex hebdomadis deſignandis. Cùm ergo hebdomada duret vſque ad Sabbathum incluſiuè, conſequens eſt, vt ſicut viſitatio Eccleſiarum, vel eleemoſyna non poteſt fieri Dominica ſequenti; ſic nec confeſſio; ſed ſola Communio, quæ ibi excipitur, & permittitur fieri ſequenti Dominica. Quare hanc partem tuetur Filliucius *tom. 1. tract. 8. cap. 10. num. 171.* vbi dicit, referri etiam reſponſum tale Clementis VIII. licèt permiſerit Pœnitentiariis Sancti Petri, vt die etiam Dominica à reſeruatis abſoluerent. Eandem ſententiam tenet Portel *in dubiis regular. verb. Indulgentia* a *num* 6. & alij non pauci.

105. Alij in extrema ſunt ſententia, & dicunt, non ſolam confeſſionem, ſed alia etiam opera poſſe fieri ſequenti Dominica, & qualibet die ſequentis hebdomadæ, ita vt pars operum fieri poſſit in prima hebdomada, & pars in ſecunda; nec ex vi Bullæ haberi, quòd omnia debeant intra eandem hebdomadam fieri. Quod latè probare conatur Bonacina *in præſenti, diſp. 6. quæſt. 1. punct. 5. num.* 34. Hæc tamen ſententia in primis difficultatem præſentem non euacuat: remanet enim eadem difficultas de Dominica ſequenti poſt ſecundam hebdomadam, an in ea poſſit fieri confeſſio, cum illa dies ſit iam extra vtramque hebdomadam. Deinde ſupponit falſum; poſſe, ſcilicet, opera indifferenter fieri, partim in prima, partim in ſecunda hebdomada: hoc enim eſt contra fidelium praxim, contra Doctorum mentem, & contra verba ipſius Bullæ, in qua ſpecialiter conceditur, quòd Communio fieri poſſit, *ſaltem die Dominico ſequenti* poſt ieiunia. Si autem illa ſententia vera eſſet, non ſolùm die Dominico; ſed etiam feria tertia ſequenti poſt ieiunium fieri poſſet; quod tamen eſt contra prædicta verba, quibus ad ſummum differri permittit Communionem vſque ad Dominicam ſequentem poſt ieiunia.

Non poſſunt diuidi opera inter duas hebdomadas.

106. Alij ergo dicunt, confeſſionem, & Communionem fieri poſſe die Dominica ſequenti, quia dies illa pertinet ad hebdomadam, & complet illam: quare conſequenter dicunt, prima Dominica non poſſe aliquem abſolui à reſeruatis. Ita reſpondit P. Ioannes de Salas de hoc conſultus. Hoc tamen eſt contra praxim: nam ipſa die Dominica, qua promulgatur Iubileum, Confeſſarij abſque ſcrupulo abſoluunt à reſeruatis, vt teſtatur Filliucius *vbi ſuprà*; & debet ita fieri iuxta Eccleſiæ morem, quæ hebdomadam ſemper incipit à Die Dominica, vnde ſequentem diem appellat feriam ſecundam, quia illa iam eſt ſecunda hebdomadæ dies: cùm ergo aſſignet vnam hebdomadam ſingulis ad lucrandum Iubileum, debet intelligi de hebdomada eccleſiaſtica, quæ ſemper incipit à Dominica.

107. Alij ergo dicunt, Dominicam ſequentem eſſe quidem extra hebdomadam præcedentem; ſed tamen eo ipſo, quòd indultum ſit, poſſe communicare illa die, indultum intelligi quoad confeſſionem etiam, quæ Communionem comitatur. Hæc eſt iam hodie ſententia communis, quam tenent Sebaſtianus Acoſta, Soto, Nauarrus, Henriquez, Rodriguez, Reginaldus, Villalobos, Sanctarellus, Sà, Vega, Molfeſius, & alij, quos refert, & ſequitur Diana 1. *tom. tract.* 1. *miſcel. reſol.* 28. qui dicunt, hoc declaratum fuiſſe à Gregorio XIII. de hoc interrogato. Quod ego etiam ſatis probabile iudico, non ſolùm propter auctoritatem tot Doctorum; ſed etiam propter vſum fidelium, quorum magna pars in hac Vrbe Romæ die Dominica confitetur ad lucrandum Iubileum: quam conſuetudinem ignorare non poſſunt Pontifices, & eorum Officiales, qui Bullam componunt. Denique verba ipſa Bullæ non cogunt ad dicendum, quòd ſola Communio differri poſſit; imò potiùs idem indicant de confeſſione, quam per modum vnius cum Communione coniungere videntur ad hunc effectum ibi: *Atque peccata ſua confeſſi, ſequenti ſaltem die Dominico Euchariſtiam ſumpſerint.* Quæ verba, cùm vtrumque ſenſum habere poſſint, & conſuetudo in hoc ſenſu ea intellexerit; quam conſuetudinem Pontifex ignorare non poteſt; non eſt, cur ad alium ſenſum magis ſtrictum alligare velimus prædictam clauſulam. Difficile enim eſt homines ruſticos, & laboratores inducere ad confitendum die præcedenti, cùm aſſuefacti ſint ad confitendum immediatè ante Communionem. Vrb. VIII.

Aduerto obiter, immeritò Bonacinam *vbi ſupra* dixiſſe, hoc priuilegium communicandi Dominica ſequenti non eſſe vniuerſale; ſed ſolùm pro Vrbe Roma: illud enim abſque fundamento dicitur: quia Bulla, licèt ſingula verba *ſuprà* poſita non repetat, quando eandem Indulgentiam extra Vrbem concedit; vtitur tamen illis vocibus, *pariter*, & *ſimiliter*, quibus eadem omnia *ſuperiùs* dicta ſubintelligit: dicendo enim, *pariter confeſſi, ac Communione refecti fuerint*, & *ſimiliter eleemoſynas fecerint*, &c. ſignificatur eadem opera quoad ſubſtantiam, & quoad circumſtantias ab iis exigi.

Dubitatur quintò, an in ieiuniis ad Iubileum impoſitis debeat abſtinere etiam à lacticiniis, & ouis. De hoc latè agit Thomas Sanchez *lib. 4. in Decalog. c. 11. à num.* 49. vbi varias ſententias refert. Aliqui enim affirmant in vniuerſum. Alij affirmant de iis, qui non habent Bullam Cruciatæ. Alij dicunt in Quadrageſima id neceſſarium eſſe ad Iubileum; ſecùs extra Quadrageſimam. Ipſe denique cum aliis putat, ieiunia alia debere intelligi iuxta vſum prouinciæ ſeruari ſolitum in ieiuniis: quare, ſi ſit conſuetudo obligans ad eam abſtinentiam in aliis ieiuniis, eodem modo ſeruari debet ad finem Iubilei: ſecùs, ſi non ſit talis conſuetudo. Quæ ſententia mihi etiam placet: & ita vſus communis habet. Vnde cum eodem Sanchez dico, ſæcularem habentem Bullam Cruciatæ poſſe in illis ieiuniis edere lacticinia: quia hoc etiam modo obſeruat ieiunia præcepta. Pro qua ſententia multos Auctores congerit Diana 1. *tom tract. de ieiunio, reſol.* 17. *& tract. de Bulla Cruciata, reſol.* 3. Imò probabiliter infert idem Sanchez, licèt Iubileum occurrat in Quadrageſima, poſſe eum, qui non habet Bullam Cruciatæ, obtinere Iubileum, non abſtinendo à lacticiniis, ſi extra Quadrageſimam ab iis poſſet non abſtinere: quia ieiunium Iubilei ſolùm iniungit abſtinentiam debitam in ieiuniis communibus, qualia ſunt per annum. 108.

Ieiunia an debeant ſeri ſine lacticiniis.

Dices: Ergo, ſi aliquis haberet priuilegium perſonale comedendi carnes, vel cœnandi diebus ieiunij, ſatisfaceret Iubileo idem obſeruando in illis ieiuniis. Negatur ſequela: duplex enim poteſt eſſe priuilegium. Alterum non ieiunandi, ſed edendi carnes, vel cœnandi; & hoc priuilegium 109.

non

non concedit, quòd Iubileum poſſit obtineri non ieiunando. Secundum poteſt eſſe, vt aliquis ieiunet non obſeruata tali, vel tali ieiunij circumſtantia, quæ non deſtruit eius ſubſtantiam: & tale eſt priuilegium edendi lacticinia, vel anticipandi aliquantulum horam prandij: quare etiam in ieiunijs Iubilei prodeſſe poſſunt hæc priuilegia: quia faciunt, vt poſſit priuilegiatus verè ieiunare, non obſeruata tali circumſtantia.

110. Dubitatur ſextò, an ſatisfiat iubileo, ſi illa ieiunia aliunde debita erant ex voto. Videtur non poſſe: quia debent eſſe opera aliàs indebita, vt ex Bonauent ſignificat Syluester *verbo, Indulgentia, q.6.* Tabiena *q.10.* Armilla §. 16. Confirmatur: quia non ſatisfaceret eleemoſynæ ad Iubileum requiſitæ, qui pauperi daret id, quod aliunde ei debet. Reſpondetur tamen cum communi, ſatisfieri Iubileo per eiuſmodi ieiunia, quod conſtat ex vſu: ſæpe enim Iubileum promulgatur in Quadrageſima, vel quatuor Temporibus: alioquin, qui ex præcepto, vel voto tenetur ieiunare omnibus ferijs ſextis, non poſſet lucrari Iubileum. Falſum ergo eſt, quòd requirantur opera aliunde indebita; ſed requiruntur talia, qualia ſufficerent ad ſatisfaciendum nouo præcepto, cui ſatisfieret per opera aliunde debita, vt conſtat. Nec obſtat exemplum eleemoſynæ: quia illa ſolutio debiti deſtruit eſſentiam eleemoſynæ, cùm eleemoſyna ſit donatio gratuita. At verò obligatio ex voto non deſtruit eſſentiam ieiunij. Vnde infero, quòd ſi aliquis ex voto, vel ex charitate teneretur ſub mortali ad dandam eleemoſynam; illa eadem eleemoſyna poſſet ſatisfacere ad lucrandum Iubileum.

Quid, ſi ieiunia ſint aliunde debita?

111. Dubitari poteſt ſeptimò, an, & qualis oratio vocalis fieri debeat in Eccleſijs. Communiter requiri ſolet oratio vocalis. Mihi tamen attentis verbis modernæ Bullæ non videtur improbabilis opinio Nauarri §. *In Leuitice, notab. 32. verſ. Preces, n. 48.* dicentis, ſufficere orationem mentalem: quia in Bulla ſolùm petitur, vt ibi deuotè orent pro neceſſitatibus ibi expreſſis: orare autem indifferens eſt ad orationem mentalem, & vocalem. Tutius tamen erit aliquid miſcere de oratione vocali, v. g. Litanias, aut Roſarium, vel quid ſimile. Nec obſtat, per Roſarium orari Beatam Virginem; in Bulla autem exigi, quòd oretur Deus: nam orando B. Virginem oratur Deus mediatè, cùm à Virgine petamus, quòd pro nobis apud Deum intercedat.

Oratio an requiratur vocalis.

112. Dubitatur octauò circa eleemoſynam, an ſufficiat dare famulo, vt ipſe det pauperi; ſi tamen ipſe famulus poſtea non det. Affirmant aliqui: quia iam dominus dedit ex parte ſua. Secùs eſſet, ſi ſolùm præcipiat œconomo, vt det: nam præcipere non eſt dare: quare œconomo non dante, non dedit dominus eleemoſynam. Verius tamen credo, in neutro caſu ſatisfieri: quia dare eſt transferre dominium: famulo autem non dante eleemoſynam, nondum eſt translatum illius dominium in pauperem, imò ſemper poterit dominus reuocare mandatum, quandiu non eſt data eleemoſyna: ergo nondum eſt translatum dominium, niſi fortè aliquis iam pro ipſo paupere acceptaſſet, tunc enim iam eſſet irreuocabilis donatio. Et ita videtur hanc partem tenere Corduba *de Indulg. q. 26. dub. 2.* Vnde idem dicerem, ſi mitteretur eleemoſyna tempore Iubilei ad pauperem diſtantem, ad quem non poſſet peruenire intra illam hebdomadam: tunc enim eleemoſyna non daretur intra tempus legitimum, cum poſſet reuocari mandatum toto illo tempore, niſi aliquis, vt prædixi, pro paupere acceptaſſet.

Eleemoſyna qualis, & quanta eſſe debeat.

Dubitari poteſt nonò, vtrum ſatisfiat dando illi, quem puto eſſe pauperem, cùm re vera ſit diues, & fingat ſe pauperem. Videtur enim non ſatisfieri, cùm reuera nihil detur pauperi; ſed, ſicut eſt pauper exiſtimatus, erit eleemoſyna exiſtimata, quæ non ſufficit. Credo tamen, ſatisfieri Iubileo, alioquin cogeremur ad examinandam nimis neceſſitatem petentis, quod non ſatis conſonat Sanctorum Patrum conſilijs. Ratio autem eſt: quia non videtur de ſubſtantia eleemoſynæ, quòd detur vero pauperi; ſed, quòd detur ad ſubleuandam miſeriam inopis: nunc autem datur verè ex tali fine: ergo eſt verè eleemoſyna. Bulla autem moderna non dicit, quòd eleemoſynæ dentur pauperibus; ſed ſolùm, quòd fiant eleemoſynæ. 113.

An ſatisfaciat data pauperi credito, qui tamen diues eſt.

Dices: Non fit eleemoſyna, niſi transferatur dominium, vt diximus. In hoc autem caſu non transfertur, cùm non ſit animus donandi, niſi vero pauperi. Reſpondetur, regulariter in his eleemoſynis minutis eſſe animum transferendi dominium; licèt propter dolum poſſit reuocari donatio, vt cum alijs obſeruat Leſſius *lib. 2. de iuſtit. cap. 18. dub. 17.* Quare eiuſmodi pauperes ficti rarò obligantur ad reſtituenda, quæ ita acceperunt per eleemoſynas minutas præſertim, cùm aliæ cauſæ fuerint petendi, vel retinendi: de quo videri poteſt Molina *tom. 1. de iuſtit. diſp. 210.*

Dubitatur decimò, vtrùm diuites debeant date eleemoſynam proportionatam ſuo ſtatui, & diuitijs. Hæc difficultas habet locum in Bullis antiquis, in quibus petebatur eleemoſyna, *quantum pro ſua cuique facultate viſum fuerit*, quæ verba intelligi videntur de prudenti iudicio regulato iuxta rectam rationem, vt in ſimili explicat Panorm. *cap. 1. de ſequeſtran. poſſeſſ.* & idem eſt ſecundùm eundem *in cap. 1 de iudicus*, ſi dicatur Iudici: *Fac, quod tibi videtur*, intelligitur enim iuxta rationem. Vnde Corduba *de Indulg. q. 27.* dicit, non ſatisfieri, niſi ſinguli dent iuxta conditionem ſuam, Rex, vt Rex; diues, vt diues, &c. Alij tamen dixerunt, ſufficere dare id, quod alij ſuæ conditionis in ſimili caſu dare ſolent, licèt non ſit ſecundum proportionem facultatum, & redituum. Cæterùm, iam nunc non ſupereſt difficultas; verba enim ſunt hæc: *Et eleemoſynas ad libitum, prout charitas ſingulis ſuggeſſerit, fecerint.* Et rurſus: *Et eleemoſynas ſimiliter pro arbitrio ſuo fecerint.* Curandum tamen, vt ſint in quantitate proportionata ad finem implorandi diuinam opem. 114.

Quantam debeant dare diuites.

Dubitabis vndecimò, an Religioſi, & alij pauperes debeant dare eleemoſynam, vel certè aliquid aliud facere, in quod à Confeſſario eleemoſyna commutetur. Aliqui negarunt: quia Bulla antiqua dicebat: *Et eleemoſynas, qui illas largiri potuerint, Chriſti pauperibus iuxta vniuſcuiuſque deuotionem, erogent*: Alij tamen affirmarunt: quia in eadem Bulla ſubdebatur, quòd qui præmiſſa implere nequiuerint, fiat illis commutatio in alia pietatis opera. Et hic ſenſus eſt iam magis clarus in Bulla moderna, in qua eleemoſyna exigitur abſolutè, ſicut alia opera, ſubdita facultate commutandi, quæ impleri non poſſint. 115.

An Religioſi debeant etiā facere eleemoſynam.

Quomodo autem Religioſus, qui nihil habet ſuum, poſſit dare eleemoſynam: dicendum eſt, licèt in particulari nihil habeat; habere tamen 116.

io

in communi, quatenus, quæ habet Conuentus, habent ſinguli partialiter., cùm Conuentus ſint omnes Religioſi: quare, quod Conuentus dat, omnes partialiter dant: quod ſufficit ad dandam verè eleemoſynam; ſicut, ſi duo haberent pro indiuiſo fundum, & concederent pauperi accipere fructus ex illo, verè darent eleemoſynam. Poteſt etiam Religioſus dare eleemoſynam per alium, vt ſi amicus ſæcularis pro eo det: tunc enim interuenit duplex contractus: alter, quo ſæcularis dat Religioſo illam pecuniam; alter, quo Religioſus per ſæcularem illam dat pauperi, & ad vtrumque requiritur licentia Prælati, *vt ſuprà* in ſimili diximus.

117. Petes primò: quid, ſi Prælatus det ex bonis communibus eleemoſynam pro omnibus ſubditis, ipſis id ignorantibus? Reſpondeo, quòd non ſatisfieret, niſi ipſi ſaltem intra hebdomadam, id legitimè ſcientes, ratum haberent: quia dare eleemoſynam eſt actio moralis, ad quam requiritur aliqua cognitio, & voluntas, vt conſtat: debent ergo præmoneri de voluntate Prælati dandi eleemoſynas eorum nomine. Petes ſecundò: quid dicendum de Fratribus Minoribus, qui neque etiam in communi habent dominium: quomodo ij poſſunt dare eleemoſynam? Reſpondetur, poſſe, prout de facto dant: habent enim vſum cum facultate libera transferendi dominium, & alienandi, quod ſufficit, vt illa ſit verè eleemoſyna, & pauperi acquiratur dominium rei acceptæ; licèt, qui dat, non habuerit illud.

118. *Quæ opera poſſint commutari.* Dubitatur duodecimò de facultate commutandi prædicta in alia pietatis opera, de qua olim ſic dicebatur in Bulla: *Eos quoque, qui morbo, vel aliquo impedimento detenti præmiſſa adimplere nequiuerint, ſi alia opera fecerint, in quæ arbitrio ſuorum Confeſſorum, quibus ſuper hoc facultatem impartimur, commutata fuerint; ipſius Indulgentiæ, & doni, ac aliorum prædictorum participes eſſe volumus.* Ex quibus verbis colligebant multi, & quidem meritò, non ſolùm ieiunia, eleemoſynas, &c. ſed & ipſam Communionem, imò & Confeſſionem poſſe aliquando in alia opera commutari. Vnde inferebant, pueros, qui communicare non poterant, vel eos, qui carcere detenti Communionem non poterant accipere, vel fortaſſe, nec Confeſſionem facere, quia non poterant Confeſſarium habere; poſſe tamen lucrari Iubileum, ſi Confeſſarius abſens illis prædicta omnia commutet. Hodie tamen verba Bullæ modernæ paulò aliter habentur, hoc modo: *Regularibus autem perſonis vtriuſque ſexus, etiam in Clauſtris perpetuò degentibus, necnon aliis quibuſcumque, tam laicis, quàm eccleſiaſticis, ſæcularibus, vel regularibus, etiam in carcere, aut in captiuitate exiſtentibus, vel aliqua corporis infirmitate, ſeu alio quocunque impedimento detentis, qui ſuprà expreſſa, ſcilicet, ieiunium, eleemoſynam, Eccleſiaque, ſeu Eccleſiarum viſitationem, ac interuentum in proceſſione, & orationem, vel eorum aliqua præſtare nequiuerint, vt illa Confeſſarius, quem vt infrà elegerint, eis in alia pietatis opera commutare, vel in aliud proximum tempus prorogare poſſit, eaque iniungere, quæ ipſi pœnitentes efficere potuerunt, pariter concedimus, & indulgemus.* Vbi limitata videtur facultas commutandi ad ea ſolùm opera ibi expreſſa, in quibus non eſt Confeſſio, nec Communio: quia fortaſſe hæc vult Pontifex omninò in ſpecie exhiberi à lucraturis Indulgentiam iſtam. Imò ex vi huius clauſulæ, nec prorogari poſſe videntur impeditis Confeſſio, & Communio in aliud tempus; ſed ſolis nauigantibus, & iter agentibus, quibus id *ſupra* conceſſum fuerat: quod quidem difficile eſt: ſed, ſtante illa clauſula, non videtur manere amplior facultas.

119. *An Communio commutari nunc poſſit.* Hinc infero primò, licèt, iuxta antiquam formulam, verum eſſet, quòd qui factis omnibus operibus requiſitis, ipſa tamen die Dominica ante Communionem, cibo per inaduertentiam accepto communicare non poteſt; adhuc poſſet lucrari Indulgentiam, commutata ſibi à Confeſſario Communione in aliquid aliud, vt docuerunt Sanctarellus, Graffius, & Henriquez, quos affert, & ſequitur Diana *tom. 2. tract. 4. de Sacrament. reſol.* 152. nunc tamen ex vi huius clauſulæ non poſſe habere locum; quia non datur facultas commutandi Communionem.

Quid de inuincibiliter ignorante Iubileum? Infero ſecundò, licèt olim etiam verum eſſet, quòd qui tempore Iubilei inuincibiliter illud ignorauit, poſſet poſtea, quando habet notitiam, illud lucrari, vt docuit Bottenus *in obſeruationibus Iubilei Sixti V. fol.* 131. quem ſequitur Diana *vbi ſuprà, reſol.* 151. quia ille fuit legitimè impeditus: nunc tamen, ſtante hac clauſula, & præcedentibus, non poſſe: quia ſolis nauigantibus, & iter agentibus conceditur prorogatio Iubilei; cæteris autem impeditis ſolùm conceditur ex facultate Confeſſarij prorogatio aliquorum operum, & non omnium.

120. *An commutatio fieri debeat in opera, quæ eiſdē diebus ſubrogentur.* Infero tertiò, commutationem non debere neceſſariò fieri in opera, quæ eiſdem diebus ſubrogentur, ſed poſſe ieiunium Sabbathi, v.g. commutari in aliquod opus pium, quod fieri poſſit feria quinta: ſufficit enim, quòd opera ſubrogata fiant extra hebdomadam: vnde ipſo etiam Sabbatho poſſunt commutari opera, quæ diebus præcedentibus fieri debuiſſent: in Bulla enim non reſtringitur quoad hoc facultas commutandi.

A quo Confeſſario commutari debeant. Dubitatur decimotertiò, an Confeſſarius potens commutationem hanc facere, ſit ſolus ille, cui pœnitens confitetur, vel confiteri ſolet, an quilibet alius, cui confiteri poſſet. Reſpondetur, quemlibet ſufficere, vt docent in terminis Henriquez *lib. 7. de Indulg. c.* 10. *num. vltimo*, & Thom. Sanchez *lib. 4. in Decalog. cap.* 54. *n.* 17. quia quilibet poteſt eligere ad omnes, vel ad aliquos effectus in Bulla conceſſos; nec neceſſe eſt, vt quem eligit ad vnum effectum, eligat ad omnes alios.

121. *An poſſit obtineri Iubileum vtráque hebdomadá.* Dubitatur decimoquartò, an, qui Iubileum lucratus eſt prima hebdomada, poſſit illud ſequenti hebdomada iterum lucrari, & abſolui iterum à peccatis reſeruatis de nouo commiſſis. Prima ſententia affirmat, quam tenent Henriquez *lib. 6 c.* 16. *num.* 3 & *lib. 7. de Indulg. c.* 11. *num.* 1. & alij multi, quos refert Diana *tom. 2. tract. 4. de Sacrament. reſol.* 151. Secunda ſententia negat, quam tenent Suarez *tom. 2. de relig. lib. 6. cap.* 16. *num.* 17. Thomas Sanchez *lib. 4. in Decalog. c.* 54. *num.* 30. & alij, quos refert idem Diana *ibi*: Filliucius autem *tom. 1. tract.* 8. *cap.* 10. *num.* 278. refert, Clementem VIII. ita reſpondiſſe etiam de Iubileo anni ſancti: & *num.* 261. teſtatur, ita etiam reſpondiſſe ſacram Congregationem Cardinalium. Tertia ſententia media concedit, poſſe fieri, quando prima hebdomada non fuit abſolutus à reſeruatis: quia illa tunc non habebat.

122. Ex his ſententiis prima eſt probabilis propter auctoritatem tot Doctorum; & à fortiori, tertia erit etiam tuta: ſecunda verò eſt probabilior: quia

quia verba Bullæ illam ſignificant, dum conceditur altera ex duabus hebdomadis Indulgentia plenaria. Sicut enim ſumenti Bullam Cruciatæ hoc anno conceditur Indulgentia plenaria, & abſolutio ſemel à caſibus Bullæ Cœnæ: & tamen non poſſet ſecundam Indulgentiam, vel ſecundam abſolutionem obtinere, qui durante eodem anno aliam Bullam acciperet, & aliam eleemoſynam daret, niſi id ſpecialiter in eâdem Bulla concederetur pro ſecunda vice; vnde pro tertia, vel quarta non poteſt: ſic Indulgentia, & abſolutio, quæ conceditur his duabus hebdomadis danti eleemoſynam, & ieiunanti, &c. non poteſt bis obtineri à faciente bis illa opera, niſi id ſpecialiter concedatur, cùm ratio ſit omninò eadem.

Vnde infero, ſi quis Romæ lucratus eſt illud Iubileum ibi promulgatum, & poſtea veniat Neapolim, vbi de nouo idem Iubileum promulgatur; non poſſe ſecundò illud Neapoli lucrari, & abſolui à reſeruatis: quia, licèt locus ſit diuerſus, Iubileum eſt idem. Si tamen Romæ noluiſſet illud lucrari, potuiſſet poſteà Neapoli illud lucrari, vt cum Sanctarello, & Vgolino conceſſit Diana *vbi ſuprà*.

123. *An poſsit partem in vno loco, & partem in alio obtinere.* Dubitari poteſt vltimò, an qui tempore promulgationis Iubilei erant in ciuitate, ſed non ſunt ibi per totam hebdomadam, poſſint conſequi Iubileum perfecto itinere, vel etiam in ipſo itinere. Multipliciter poteſt hoc contingere. Primò, quòd initio promulgationis ſit aliquis præſens, & incipiat ibi facere opera: v. g. viſitare Eccleſias, & poſteà proficiſcatur. Secundò, quod nihil ibi facere cœperit. Tertiò, quòd initio non fuerit præſens; ſed dimidia hebdomada tranſacta aduenerit. Dico itaque primò, in his omnibus caſibus eũ poſſe, ſi velit lucrari Iubileum poſteà finito itinere: facultas enim datur vniuerſalis nauigantibus, & iter agentibus ita faciendi; & Pontifex vult, quòd vnuſquiſque habeat duarum hebdomadarum ſpatium in quo cum quiete, & deuotione poſſit ſe præparare: quare, licèt in loco publicationis fuiſſet per totam primam hebdomadam, & in dimidio ſecundæ hebdomadæ iter agat, poterit, finito itinere, illud lucrari. Item, licèt vltimo die primæ, vel ſecundæ hebdomadæ iter contingat: quia, nec tunc habet hebdomadam completam ad quietem, & deuotionem requiſitam.

124. Dico ſecundò, qui tempore promulgationis fuit ibi, poteſt ibi incipere, & proſequi in itinere opera requiſita, & in itinere ipſo lucrari Iubileum: non enim requiritur, quòd in eodem loco faciat omnia opera: alioquin non poſſet diebus, quibus ieiunatur, exire ex territorio, negotij cauſa, noctu reuerſurus: quia illud ieiunium perageret alibi, quod tamen nemo concedet. Item, ſi deuotionis cauſa vellet ire ad Confeſſionem faciendam, & accipiendam Euchariſtiam in aliquo loco per ſex, vel ſeptem milliaria diſtanti, in quo Iubileum non eſt publicatum, quis negabit ſufficere Confeſſionem, & Communionem illam ad Iubileum? Non ergo requiritur, quòd omnia opera ibidem fiant. Hinc autem probabiliter colligitur, quòd poſſint omnia etiam extra illum locum fieri: cur enim magis requiritur vnum, quàm aliud? Solùm poſſet eſſe difficultas de viſitatione Eccleſiæ deſignatæ in tali promulgatione pro tali loco: ſed hoc opus poſſet ratione itineris commutari, ſicut ob alia impedimenta, vel certè facilè poſſet ante ipſum iter Eccleſiæ deſignatæ viſitari. Ratio autem à priori eſt, quòd per præſentiam in loco, vbi promulgatur Iubileum, omnes ibi præſentes acquirunt ius ad illud lucrandum: omnibus enim præſentibus intimatur, & offertur illud priuilegium: acquiſito autem iure, poſſunt frui omnibus facultatibus ibi conceſſis.

Hinc dico tertiò, etiamſi initio non fuerit ibi præſens; ſi tamen poſtea adueniat, poteſt ibi Iubileum lucrari; quia per præſentiam ſtatim acquirit idem ius, cùm promulgatio ſemper perſeueret. Vnde, licet adueniret feria quinta, poſſet facere ſibi commutari ieiunium feriæ quartæ in aliud opus, & proſequi faciendo alia opera requiſita: quod etiam verum crederem, licèt ipſo Sabbatho adueniret: quia tunc poteſt commutatis ieiuniis ſubrogare alia opera, & viſitare Eccleſias, ac confiteri; & die ſequenti Euchariſtiam ſumere. 125.

Ex hoc autem rurſus inferri probabiliter poteſt, ſi aliquis in itinere perueniat ad locum, in quo Iubileum promulgatum eſt, licèt ibi non debeat permanere tota illa hebdomada, ſed proſequi iter ſuum; ſtatim tamen, ſicut alios ibi commorantes, acquirere ius, atque adeò poſſe ſtatim Eccleſias viſitare, cæteráque opera iniuncta in itinere proſequi ad lucrandum Iubileum. Quod enim parum temporis debeat ibi ſubſiſtere, non videtur obſtare: nam ſi die Sabbathi veniſſet ad locum Iubilei, tunc per medium diem hebdomadæ ibi adeſt; & tamen poteſt illo breui tempore lucrari Iubileum, vt diximus. Rurſus, ſi ad Iubileum ſolùm exigeretur Confeſſio, Communio, viſitatio Eccleſiæ, & eleemoſynæ; hæc omnia poſſent facere illo breui tempore, & lucrari proculdubiò Iubileum: per accidens autem eſt, quòd petantur ieiunia trium dierum: tum, quia illis ipſis diebus poſſet alibi propter negotia commorari: tũ etiam, quia illi, quibus ieiunia in alia pia opera commutantur, poſſunt eiuſmodi opera pia paucis horis perficere: ergo breuitas temporis, quo ibi commoratur, non impedit, quòd acquirat ius ad lucrandum Iubileum ibi promulgatum. 126. *An in itinere.*

Petes, ſi Petrus præſens Romæ, quo tempore ibi promulgatum eſt Iubileum, ibi eleemoſynam fecit, & ieiunauit prima die, poſteà veniat Tuſculum, vbi eâdem hebdomada promulgatum etiam eſt, & proſequatur ſua ieiunia, & alia opera; an poſſit ex vi vtriuſque loci promulgationis frui Iubileo viſitando Tuſculi Eccleſias ibi deſignatas, quas Romæ non viſitauerat. Reſpondetur, abſque aliqua commutatione id non poſſe fieri: quia ex vi promulgationis Romanæ ſolùm acquiſiuit ius ad lucrandum Iubileum poſitis operibus in ea promulgatione requiſitis, quorum vnum erat viſitare Baſilicas Romanas: ergo ex vi illius promulgationis non poteſt lucrari Iubileum non viſitatis illis, ſed aliis Eccleſiis. Rurſus, ex vi promulgationis Tuſculanæ non habet ius ad lucrandum Iubileum per ieiunium, & eleemoſynam Romæ factam: quia opera illa præceſſerunt, vt ſuppono, & facta fuerunt, antequam veniret Tuſculum, & per conſequens antequàm promulgatio Tuſculana daret illi tale ius. Vnde, ſicut, ſi aliquis die Dominica paulò ante promulgationem Iubilei viſitaſſet Eccleſias deſignandas, illa viſitatio non ſufficeret; ſed deberet poſt promulgationem illas viſitare: ſic opera facta, antequam ad illum ordinaretur promulgatio Tuſculana, nõ proſũt, vt ex vi illius promulgationis lucretur Iubileum. Neutra ergo promulgatio illi ſufficienter prodeſſe videtur: poterit tamẽ facilè Tuſculi facere ſibi commutare 127.

ieiunium feriæ quartæ in aliud opus;& ruſſus daræ aliam eleemoſynam de nouo : atque ita ex vi promulgationis Tuſculanæ poterit completè Iubileum lucrari pèr ieiunia ſubſequentia , & Confeſſionem , ac Communionem Tuſculi factam.

SECTIO VIII.

Quotuplex ſit Indulgentia; à quo poßit concedi,& ex qua cauſa; & quomodo expiret eius valor.

128. *Indulgentia alia totalis, alia partialis.* HÆc quatuor reſtant , quæ, quia facilia ſunt breuiter expediemus. Quoad primum.Indulgentia primò diuiditur in partialem , & totalem , quæ etiam appellatur plenaria , ſeu pleniſſima , per quam totum debitum pœnæ remittitur:quod ſemper intelligitur, ſi peccata ſupponantur remiſſa quoad culpam. Quæri ſolet, quæ ſit differentia inter Iubileum,& Indulgentiam plenariam. Reſpondetur,ex parte effectus,quoad remiſſionem pœnæ, non differre , ſed partim ex parte ſolemnitatis ſpecialis, quam Iubileum afferre ſolet;partim propter facultates alias,& indulta,quæ ſimul cum Indulgentia ſolent in Iubileo concedi; de quo videri poteſt Suar.*diſp.ſect.* 50.*ſect.*4.*n.*8.

129. Indulgentia partialis eſt , quæ non concedit remiſſionem totius pœnæ , ſed quoad partem; aliquando determinando dimidiam , v. g. vel tertiam partem pœnæ debitæ, aliquando verò determinandu annos , vel dies pœnæ , vt cùm conceditur Indulgentia quadraginta dierum , vel decem annorum. Quid autem ſignificent hæ formulæ, latè tractat Suarez *vbi ſuprà,ſect.*5.*à num.*11. Certum autem videtur , non ſignificare tot dies, vel annos Purgatorij : quia hi ſunt valdè heterogenei , cùm eadem pœna formaliter poſſit in Purgatorio ab aliquo deſumi quadraginta diebus , quæ ab alio propter maiorem acerbitatem, & intenſionem decem diebus ſoluatur. Meliùs ergo explicatur per dies , vel annos pœnitentiæ ſacramentalis , quæ iuxta Canones pœnitentiales antiquos, ſolebat imponi.Cæterùm,quia illæ eædem pœnitentiæ non erant æquales pro omnibus, ſed arbitrio Confeſſarij taxabantur grauiores, vel leuiores , in illo anno , vel hebdomada faciendæ: ideò ſenſus prædictæ Indulgentiæ debet hic eſſe, vt per Indulgentiam quadraginta dierum , v. g. nunc conceſſam , remittatur tanta pœna Purgatorij , quanta correſpondere poſſet pœnitentiæ quadraginta dierum, quam imponeret ei Confeſſarius iuxta antiquos Canones , cum ea grauitate pœnitentiæ , cum qua iuxta prudens Confeſſarij arbitrium deberet imponi huic homini propter ſua peccata confeſſa , pro quibus hìc ,& nunc debet reatum pœnæ , de quo videri poteſt Suarez *vbi ſuprà*.

130. *Realis, localis & perſonalis.* Secundò diuiditur indulgentia in realem , localem , & perſonalem. Realis eſt,v.g. quæ conceditur alicui grano,vel imagini benedictæ.Localis, quæ conceditur , v. g. alicui Eccleſiæ. Perſonalis, quæ conceditur alicui perſonæ , vt in articulo mortis eam lucretur , vel quoties tale , vel tale opus pium fecerit.

Granum benedictum quid referat ad pietatem. Circa realem peti ſolet , quid referat ad pietatem habere hoc granum , vt eius intuitu concedatur Indulgentia. Reſpondetur in primis,non ſolere concedi intuitu ſolùm illius grani,ſed principaliter in cultum alicuius Sancti , vel ob aliquam neceſſitatem , vel ob merita egregia alicuius Principis Chriſtiani erga Eccleſiam. Deinde , ipſum etiam granum multùm conducit ad pietatem : quia conſeruando , & venerando illud, eo ipſo profitemur , & veneramur auctoritatem Summi Pontificis , à quo mediatè, vel immediatè granum illud fuit benedictum.

Circa Indulgentiam localem quæri ſolet , an diruta Eccleſia , cui conceſſa erat,maneat Indulgentia in alia Eccleſia,quæ in eodem ſitu reædificatur. Aliqui Canoniſtæ dicunt , ſi auctoritate Superioris Eccleſia ab vno ad alium locum transferatur , deferre ſecum ſuas Indulgentias. P. Suarez *diſp.* 52. *ſect.* 1. *num.* 9. probabile id putat, quando in eodem ſitu ſtatim alia ædificatur. Mihi tamen valdè dubia eſſet talis Indulgentia:quia reuerà illa eſt alia Eccleſia , non ſolùm phyſicè, ſed moraliter ; & ideò indiget noua conſecratione. Aliter dicendum eſſet , ſi non tota ſimul, ſed per partes dirueretur : tunc enim numquam prior Eccleſia deſiit eſſe ; ſed ſemper moraliter eadem perſeuerauit , iuxta ea , quæ dixi *diſp.* 20. *de Euchariſt.ſect.* 2. 131. *An diruta Eccleſia , Indulgentia eius poſſit conferri in aliam.*

§.1. *Quis poßit Indulgentias concedere.*

QVod attinet ad ſecundum de iis,qui poſſint Indulgentias concedere , dicendum breuiter eſt, primò, Summum Pontificem de iure diuino poſſe eas pro tota Eccleſia concedere. Extra illum verò nonnulli id affirmarunt de Concilio generali ; ſed abſque fundamento : quia nullibi reperitur Chriſti promiſſio : nec expediebat , eſſe duas poteſtates non ſubordinatas æquales. Denique , cùm Concilium generale nullam aliam iuriſdictionem habeat , niſi dependenter à Papa, non erat , cur hanc haberet , quæ minùs neceſſe eſt. 132. *Summus Pontifex de iure diuino Indulgentias concedit pro tota Eccleſia.*

Epiſcopi quo iure Indulgentias concedunt. De Epiſcopis aliqui dixerunt , habere hanc facultatem de iure diuino ; quam ſententiam benè impugnat Suarez *diſp.* 55.*ſect* 2. & indicari videtur à Clemente VI. *in Extrauag. Vnigenitus. de pœniten. & remiſſ.* vbi de theſauro Eccleſiæ ſubdit : *Quem per Beatum Petrum cæli Clauigerum , eiuſque ſucceſſores , ſuos terris Vicarios, commiſit fidelibus ſalubriter diſpenſandum.* Vnde colligi videtur , non aliis fuiſſe à Chriſto datas theſauri claues. Deinde à poſteriori probatur: quia,ſi Epiſcopi à Chriſto haberent talem poteſtatem,non potuiſſent Pontifices Summi ferè totam eis adimere , prout de facto fecerunt. Vnde colligitur , nec quoad obligationem ortum habere à Chriſto hanc poteſtatem in Epiſcopis, vt dici ſolet de iuriſdictione ſpirituali : quia non potuiſſent ſaltem licitè adeò notabiliter Pontifices illam limitare , ſicut non potuiſſent licitè iuriſdictionem ſpiritualem ad abſoluendum ita notabiliter limitare.

Habent ergo de facto Epiſcopi facultatem à Papa concedendi Indulgentiam quadraginta dierum : in ipſa verò Eccleſiæ dedicatione vnum annum , vt conſtat *ex cap. Cum ex eo , de pœnit.& remiſſ.* Habent autem hanc facultatem annexam ſuo officio; & ideò poteſt dici ordinaria , ac per conſequens delegabilis alteri:non tamen poſſunt concedere Indulgentiam pro defunctis : quia nullibi illis conceditur, & hæc facultas non cenſetur eſſe conceſſa, niſi exprimatur , vt ſignificauit Sixtus IV.relatus apud Gabrielē *lect.* 57.*in Canonem.* 133.

Dubitatur

134
An plures Epiſc. poſſint eidem perſonæ concedere plures quadragenas.

Dubitatur primò, an plures Epiſcopi ſimul poſſint eidem perſonæ concedere plures quadragenas. Reſpondetur negatiuè: quia vnus Epiſcopus non poteſt alieno ſubdito dare Indulgentias, niſi ex virtuali delegatione Epiſcopi proprij: quare iam tunc Epiſcopus proprius non poſſet aliam quadragenam dare. Quando tamen ſubditus haberet plures Epiſcopos ratione duplicis domicilij, poſſet ab vtroque duplicatas Indulgentias accipere.

An peccet Epiſcopus excedendo.

Dubitatur ſecundò, an, eſto, Epiſcopus peccet, excedendo illum dierum numerum; conceſſio tamen valida ſit. Reſpondetur negatiuè, vt conſtat *ex cap. Noſtro, & cap. Cum ex eo, de pœnit. & remiſſ.* & ex declaratione Bonifacij VIII. *in cap. vlt. eod. tit. lib. 6.*

135.
Si Epiſcopus concedat 60. dies, an valeat conceſſio vſque ad 40.

Dubitatur tertiò, an, ſi Epiſcopus concedat ſexaginta dies, valeat conceſſio vſque ad quadraginta. Negarunt aliqui. Sed communis, & vera ſententia affirmat, quam latè defendit Suarez *dicta diſp. 55. ſect. 3. num. 13.* quia vtile per inutile non vitiatur. Et quidem Pontifex ipſe, licèt aliquando excedat concedendo ſine ſufficienti cauſa; valet tamen conceſſio pro ea parte, ad quam cauſa erat ſufficiens, vt videbimus.

Epiſcopus an poſſit concedere Indulgentias extra ſuum territorium.

Dubitatur quartò, an poſſit Epiſcopus concedere Indulgentias extra ſuum territorium. Reſpondetur, poſſe, reſpectu ſuorum ſubditorum; licèt & Epiſcopus, & ſubditi ſint extra territorium: quia eſt actus iuriſdictionis non contentioſæ, ſed voluntariæ. Vnde poſſet etiam Indulgentias concedere loco exiſtenti extra ſuum territorium; lucrandas tamen à ſolis ſuis ſubditis.

Indulgentias an concedere poſſit Epiſcopus non conſecratus.

Dubitatur quintò, an Epiſcopus non conſecratus poſſit eas concedere. Reſpondetur affirmatiuè: quia non eſt actus ordinis, ſed iuriſdictionis. Vnde poterit eas concedere in ſtatu peccati; non tamen ſi ſit excommunicatus, neque etiamſi ſit conſecratus; carens tamen iuriſdictione, & ſubditis: quæ omnia ex eodem principio ſequuntur.

135.
Epiſcoporum nomine qui veniant.

Nomine Epiſcoporum venit in præſenti etiam Archiepiſcopus in tota ſua prouincia; etiamſi actu non viſitet, vt colligitur *ex cap. Noſtro, de pœnit. & remiſſ.* Non tamen venit Capitulum Sede vacante: nec Abbates habentes iuriſdictionem, quaſi epiſcopalem in aliquibus locis, vt cum aliis probat Suarez *diſp. 55. ſect. 4. num. 4.* Vnde multò minùs Prælati aut Generales Religionum hanc poteſtatem habebunt, niſi in aliquo caſu ex priuilegio ſui Ordinis poſſint communicare Indulgentiam ſuis ſubditis.

Quam communicationem bonorũ operum concedant Prælati Regulares.

Petes, quid concedant prædicti Prælati Regulares, quando aliquos ſæculares admittunt ad communicationem ſpecialem, & participationem operum, & ſuffragiorum ſui Ordinis. Reſpondetur per huiuſmodi communicationem in primis non transferri in illos ſatisfactiones Religioſorum: quia hæc ſatisfactio communicari non poteſt, niſi ab ipſomet operante; ſicut nec Miſſa ſubditi poteſt validè applicari à Prælato ſine voluntate, & intentione determinata ipſius ſubditi offerentis, vt dixi *diſp. 19. de Euchar. ſect. 10.* Valet tamen illa communicatio, & applicatio Prælati ad quandam impetrationem ſpecialem indirectam, quatenus, vt *ſupra* explicuimus, Deus mouetur de congruo per bona opera alicuius iuſti, ad benefaciendum iis, qui cum eo habent maiorem coniunctionem, v. g. filiis, fratribus, amicis, &c. Cum ergo ille ſæcularis recipiatur à Prælato in ſpiritualem Fratrem illius Religionis, iam eo ipſo videtur habere maiorem quandam coniunctionem cum omnibus illis Religioſis, quam anteà; ac per conſequens magis mouebitur Deus ad benefaciendum ei intuitu bonorum operum, quæ in tali Ordine fiunt. Adde, prodeſſe illi etiam directè ſuffragia, quæ in eo Ordine fiunt in communi pro eo Ordine, & eius membris, cùm iam ipſe ſit membrum illius. Alias item vtilitates ex illa communicatione reſultantes, vide apud Suarez *diſput. 56. ſect. 5.* in quo ſenſu intelligenda eſt condemnatio cuiuſdam propoſitionis Wiclephi in Concilio Conſtantienſi *ſeſſ. 8.* vbi inter alias propoſitiones damnatas ponitur iſta, quæ eſt decimanona: *Speciales orationes applicatæ vni perſonæ, per Prælatos, vel Religioſos, non plus proſunt ei, quàm generales, cæteris paribus.* De qua propoſitione videri poteſt Waldenſis *tom. 2. de Sacramentalibus, tit. 10. cap. 93. & ſeqq.*

Vvicleph.

137.
Conceſſio Indulgentiæ fit per actum externum.

Qui poteſt Indulgentias concedere, debet eas ſigno aliquo externo, & ſenſibili concedere; nempe, verbis, nutibus, vel ſcripto, &c. Quia procedit à iuriſdictione conceſſa Pontifici, vt caput viſibile eſt Eccleſiæ viſibilis: quare debeat eam viſibiliter gubernare. Conceditur autem Indulgentia aliquando ipſo facto; aliquando autem concedenda poſtea ab alio, v. g. in articulo mortis. In quo caſu dicunt aliqui, deficiente Sacerdote, poſſe concedi ab alio Clerico; & deficiente Clerico, poſſe etiam concedi à laico. Ita tenet Ioann. Valerus *in differ. vtriuſque fori, verb. Abſolutio, difficult. 13. num. 5.* qui citat Nauarrum *de Indulg. notab. 30. n. 9.* qui id approbare videtur: quam ſententiam approbat etiam Diana circa Indulgentiam Bullæ Cruciatæ *tom. 1. tract. de Bulla Cruciata, reſol. 106.* Sed certè quoad Indulgentiam Bullæ Cruciatæ magis apparenter id dici poſſet: quia ibi non videtur committi Confeſſario, quòd eam Indulgentiam concedat, ſed poſita confeſſione, vel contritione, ſi non potuit confiteri, ipſo facto conceditur. Quoad alias verò Indulgentias non videtur probabile, quod de laico dicitur: quia Pontifex nunquam committere ſolet laico vllum actum iuriſdictionis ſpiritualis, qualis eſt conceſſio Indulgentiæ, ſicut nec poteſtatem excommunicandi, aut alia, quæ ad claues pertinent. Conſulenda ergo ſunt verba Indulti, quæ ſi, vt plerumque fit, Confeſſario id committant, res erit clara, nec poterit à Diacono concedi. Si verò ſolùm loquantur de Indulgentia concedenda in mortis articulo; res erit magis dubia, an poſſit Clericus non Sacerdos illam concedere. Conſequenter tamen ad id, quod diximus *diſp. 18. ſect. 1.* non poſſe illum tunc abſoluere à cenſuris, idem dicendum videtur de Indulgentiis: quia conceſſio Pontificis intelligenda videtur iuxta communem ſtylum, qui eſt, vt id fiat à Confeſſario; præſertim, cùm vſus fidelium non ſit alius; iuxta quem vſum præſumitur loqui Pontifex, quando aliud non exprimit. Faciliùs admitto, quod alij dicunt, poſſe Confeſſarium Indulgentiam illam concedere, licèt moribundum non abſoluat: quia confeſſionem non potuit petere: ſicut etiam in ſimili caſu abſolui poſſet à cenſuris.

§ 2. *De cauſa neceſſaria ad Indulgentiam concedendam.*

138.
Cauſa requiritur ad Indulgentiã concedendã.

QVod attinet ad tertium, certum eſt, requiri cauſam, vt licitè concedatur Indulgentia. Hoc omnes concedunt: quia hæc poteſtas data

eſt Pontifici in ædificationem, & non in deſtructionem: vergeret autem in graue Eccleſiæ damnum, ſi irrationabiliter ſuperfluæ Indulgentiæ concederentur, vt habetur *in dicto cap. Cum ex eo, de pœnit. & remiſſ.* Dices, ad hoc, vt detur alicui ſubſidium temporale, ſufficiens cauſa eſt, eius indigentia: ergo & ad diſpenſandam hanc eleemoſynam ſpiritualem ſufficit indigentia lucrantis Indulgentiam, quæ cauſa ſemper reperitur. Reſpondetur, antecedens non eſſe verum, quando ex liberalitate erga aliquem, qui alias poteſt ſibi proprio labore ſubuenire, ſequeretur otium, deſidia, & facilitas ad vitia. Sic ergo concedere Indulgentias ſine cauſa, non eſſet opus miſericordiæ, ſed crudelitatis: quia hac occaſione homines licentiùs peccarent, & ceſſarent ab operibus ſtudioſis.

139. *An ſit valida ſine cauſa.* An verò requiratur cauſa ad hoc, vt conceſſio Indulgentiæ ſit valida; negarunt aliqui antiqui, teſte Paludan *in 4. diſt. 12.* Communis omnium Theologorum ſententia id affirmat. Probatur primò ex loquutionibus Pontificum, qui ſemper dicunt, quòd Indulgentiæ ex rationabili, & iuſta cauſa poſſunt concedi. Ita loquitur Clemens VI. *in dicta Extrauag. Vnigenitus.* & Martinus V. *in Bulla, quæ habetur poſt Concilium Conſtantienſe*, & Leo X. *in Decretali illa ad Caiet.* Secundò probatur: quia Papa non eſt dominus theſauri, ſed diſpenſator, vt conſtat ex illo Pauli primæ ad Corinth. 4. *Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei.* & 1. Petri 4. *Sicut boni diſpenſatores multiformis gratiæ Dei.* Diſpenſator autem non poteſt ſine cauſa diſponere de rebus domini. Tertiò, quia aliàs poſſet validè vno verbo liberare omnes animas Purgatorij ſingulis diebus; quæ poteſtas incredibilis eſt. Quartò, quia non poteſt validè diſpenſare in voto: quia eius obligatio eſt de iure diuino: ergo neque in reatu pœnæ, cuius etiam obligatio eſt de iure diuino.

D. Paulus.

D. Petrus.

140. Dices: Collatio beneficij eccleſiaſtici facta indigno, valida eſt, licèt conferens non ſit dominus, ſed diſpenſator; & licèt ſit contra ius diuinum. Reſpondetur, quidquid ſit de antecedenti, negando conſequentiam: illa enim collatio in primis valida eſt, ne ſequantur grauiſſima incommoda, habendo pro vero Parocho eum, qui talis non eſt: & aliunde ex eius valore nullum ſequitur incommodum, cùm ſemper remaneat obligatio irritandi illam. At verò ex inualiditate Indulgentiæ nullum ſequitur incommodum, & aliunde grauiſſima incommoda ſequerentur, ſi conceſſio eſſet valida. Deinde, collatio beneficij indigno eſt quidem contra prohibitionem iuris diuini, non tamen deſtruit ius diuinum, vel eius obligationem; ideò eſt peccatum: quia remanet obligatio iuris diuini circa illam: illa ergo actio eſt inualida ſine cauſa, quæ eſt contra ius diuinum, tollendo eius obligationem, vt diſpenſatio in voto, & ſimilia, non quæ eſt contra ius diuinum illam prohibens: nam prodiga donatio eſt contra ius diuinum; & tamen eſt valida.

141. *An ſine cauſa æquali.* Quæſtio eſt, an non ſolùm requiratur cauſa ad valorem Indulgentiæ, ſed etiam cauſa æqualis, & proportionata. Prima ſententia negat, quam tenuerunt S. Thom. *in 4. diſt. 20. queſt. 1. art. 3. quæſtiune. 2.* & alij quamplures, quos affert Suarez *diſp. 54. ſect. 3. num. 1.* & eſt communis, teſte Durando *illa diſt. 20. queſt. 4.* Secunda ſententia verior, & iam communis petit etiam ad valorem æqualitatem cauſæ, non quidem ſecundùm quantitatem, ſed ſecundùm proportionem. Hanc tenent Albert. Bonauent. Richard. Adrian. Caiet. & alij, quos affert, & ſequitur Suarez *ibi num. 5.* Probatur primò ex ſupradictis loquutionibus Pontificum, qui poteſtatem conceſſam à Chriſto dicunt ad diſpenſandum theſaurum *ex rationabilibus, & iuſtis cauſis.* Secundò probatur: quia tam diſſonum eſt rationi pro parua cauſa concedere magnam Indulgentiam, quàm pro nulla cauſa concedere paruam: ergo, ſi hæc ſecunda conceſſio non eſt valida, nec etiam prima erit valida. Tertiò probari poteſt ex verbis Bonifacij VIII. *in Extrauag. Antiquorum, de pœnit. & remiſſ.* vbi conceſſa Indulgentia pleniſſima anno Sancto viſitantibus Baſilicas Petri, & Pauli, addit: *Vnuſquiſque autem plus merebitur, qui Baſilicas ipſas, & deuotiùs frequentabit.* Supponit ergo, magis certum eſſe Indulgentiæ effectum, vbi cauſa fuerit maior. Quartò denique probatur ex dictis, quia Pontifex non eſt dominus, ſed diſpenſator, qui non ſolùm indiget cauſa; ſed cauſa iuſta, & proportionata ad validè operandum.

Bonif. VIII.

142. Obiicies primò, Indulgentiam inæqualem aliquando concedi ſolere propter eamdem cauſam: ergo non requiritur hæc proportio. Reſpondetur, illam cauſam eſſe proportionatam Indulgentiæ maiori, & ſuperabundantem pro minori; quod non eſt inconueniens: quia non tenetur Pontifex concedere ſemper totum, quod poſſet pro tali cauſa.

Obiicies ſecundò, Indulgentia pleniſſima anni Sancti conceditur ciui Romano, viſitanti Baſilicas Vrbis, quod opus leuiſſimum eſt. Reſpondetur, proportionem cauſæ in ordine ad Indulgentiam non debere deſumi ab aliquibus perſonis particularibus, nec ab eo, quod ſinguli faciunt, per ſe conſiderato; ſed à bono communi, quod reſultat. Cedit autem maximè in honorem Dei, & vtilitatem Eccleſiæ, & profeſſionem fidei, ac vnionem fidelium, quòd totus Orbis confluat ad vnū, & eumdem locum, vbi eſt Chriſti Vicarius, & corpora Principum Apoſtolorum: ob quam cauſam poteſt rationabiliter concedi Indulgentia plenaria omnibus, & ſingulis illuc concurrentibus, licèt per accidens aliqui poſſint ſine magno labore illam obtinere. Sic etiam per Bullam Cruciatæ conceduntur magnæ Indulgentiæ, & facultates iis, qui tribuunt eleemoſynam duorum Iuliorum, ad fouendum bellum contra infideles: quia, licèt illa eleemoſyna reſpectu diuitis ſit opus exiguum; bonum tamen, quod reſultat ex collectione illarum pecuniarum, eſt maximum, & reddit rationabilem illam conceſſionem.

143. Obiicies tertiò, concedi ſæpè magnas Indulgentias pro viuis, & defunctis, recitanti paucas orationes, quæ certè non videtur cauſa proportionata. Reſpondetur, eiuſmodi Indulgentias non concedi ſolùm propter illam recitationem; ſed, vel propter ſtatum religioſum, quem perſonæ illæ profitentur; vel propter cultum, & deuotionē alicuius Sancti, in cuius honorem conceduntur; vel propter egregia merita alicuius Principis, ad cuius inſtantiam, & preces fit conceſſio. Neque etiam contendimus, interuenire ſemper iſtam, & proportionatam cauſam: hæc enim eſt res facti: quare ſicut non eſt certum, abſolui validè eum, quem Papa abſolueret; aut eſſe validam ſemper diſpenſationem voti, quam concedit; ſic non oportet, quòd ſit certus ſemper valor indulgentiæ cōceſſæ; in dubio tamen ſemper præſumendum eſt

pro

pro valore: multas enim rationes cognoſcit Superior, quæ latent ſubditos, & quæ poſſunt reddere rationalem illam conceſſionem.

144. *Quæ ſit cauſa ſufficiens.* Quæritur primò, qualis cauſa iudicari debeat proportionata ad Indulgentiam. Reſpondetur in primis debere eſſe cauſam piam: qualis eſt vtilitas Eccleſiæ, veneratio Sanctorum, conſtructio templi, audire conciones, & diuina Officia, pugnare pro defenſione fidei. Pro temporalibus autem cauſis non conceduntur, niſi quatenus ad ſpiritualem vtilitatem poſſunt conducere, vt pro auxilio ad reprimendos hoſtes Eccleſiæ, pro conſtructione pontium, aut pro viarum communium reparatione, quæ in bonum pauperum, & vtilitatem fidelium redundant. Deinde illa dicitur cauſa proportionata, quando omnibus prudenter penſatis, maior Dei honor, & ſpiritualis vtilitas conſequitur ex Indulgentiæ conceſſione, quàm poſſet illa non conceſſa ſperari per rigoroſam punitionem peccatorum, aut exigendo, & ſperando iuſtam ſatisfactionem: tunc enim vtiliter diſpenſatur theſaurus ad ædificationem, alioquin diſpenſaretur ad deſtructionem, & corruptelam.

145. *An ſufficiat, quando æſtimatur ſufficiens.* Quæritur ſecundò, vtrùm, ſi re ipſa cauſa non ſit proportionata, & ſufficiens, æſtimatur tamen prudenter talis à concedente Indulgentiam, conceſſio ſit valida. Reſpondet Suarez cum aliis affirmatiuè *diſp.* 54. *ſect.* 3. *num.* 11. quia ab Oeconomo non requiritur, niſi quòd operetur iuxta regulas prudentiæ, & à Chriſto etiam, qui ſic operatur, vocatur fidelis ſeruus, & prudens: ergo, quoties operatur eo modo, fideliter diſpenſat theſaurum Chriſti, quod probabile, & pium eſt.

An valeat quoad partē. Quæritur tertiò, an, ſi cauſa non ſit proportionata ad totum, quod conceditur, conceſſio ſit valida quoad partem, ad quam datur cauſa proportionata. Reſpondetur affirmatiuè cum communi ſententia, quam ſequitur Suarez *vbi ſuprà*, *num.* 9. quia Pontifex vult ponere illam remiſſionem, in quantum poteſt: ergo, ſi non poteſt totam, ponet partem, quam poteſt. Sicut etiam Sacerdos abſoluens pœnitentem, qui confeſſus eſt quatuor peccata venialia, ſi de vno non ſit dolor debitus, adhuc abſoluet ab aliis tribus: quia vult abſoluere, quantùm poteſt.

An requiratur cauſa publica. Quæritur vltimò, an requiratur cauſa publica, vel ſufficiat priuata. Reſpondetur, ad Indulgentiam particularem ſufficere cauſam particularem; ad generalem verò requiritur cauſa generalis, niſi fortè bonum aliquod priuatum eſſet adeò magni momenti, vt meritò æquiualeret bono publico: iam enim omnibus penſatis eſſet cauſa prudenter mouens ad communicandum generaliter Eccleſiæ theſaurum.

§. 3. *Quomodo ceſſet Indulgentiæ valor.*

146. PRimò, ceſſat Indulgentia conceſſa pro vna vice, poſtquàm iam ſemel obtenta eſt. An verò ſit talis, quæ in Iubileo duarum hebdomadarum, vel per octauam Feſti conceditur, dictum eſt *ſuprà*.

Ceſſat reuocatione. Secundò ceſſat per reuocationem concedentis, vel ſucceſſoris, aut Superioris: & hoc, etiamſi aliqui cœpiſſent facere opera requiſita ad illam lucrandam. Peccaret tamen, qui ſine cauſa reuocaret Indulgentiam, alioquin vtilem: & multò grauiùs, quando ex parte lucrantis, ad eum finem ſumptus facti fuiſſent, vt ſi Indulgentia conceſſa fuiſſet pro articulo mortis eunti ad bellum, vel concurrenti ad expenſas, & ante Indulgentiam obtentam poſt laborem, vel ſumptus poſitos, reuocaretur Indulgentia.

Dubitatur, an neceſſaria ſit notitia reuocationis, vt intelligatur inualida. 147. *An ſine notitia reuocationis.* Reſpondetur, id regulandum eſſe iuxta doctrinam communem de reuocatione aliorum priuilegiorum: quare ſufficiet ea promulgatio, quæ in lege reuocatoria priuilegij requiri ſolet; de quo Suarez *lib.* 8. *de legib. cap.* 40. *& ſeqq.* Si tamen Pontifex reuocaret per actum merè internum, quo vellet efficaciter, ex tunc etiam ante promulgationem, vel notitiam aliam, non habere valorem illam Indulgentiam: P. Suarez *in præſenti, diſp.* 57. *ſect.* 2 *num.* 10. dicit peccaturum quidem; ſed reuocationem eſſe validam: quia efficacia Indulgentiæ pendet ex voluntate concedentis. Vnde, ſi exteriùs concederet illam ſine voluntate interna, nihil valeret: ergo, licèt continuetur externa conceſſio, ſi mutetur intentio interna nihil iam valebit. Nec obſtat, quòd conceſſio non eſſet valida per ſolam voluntatem internam; ergo nec reuocatio: reſpondet enim, ad conceſſionem requiri vtrumque; nempe, actum externum, & voluntatem internam: quare ablato altero ex illis redditur inefficax; quia malum ex quocunque defectu, & ideò deficiente, vel actu externo, vel conſenſu interno, qui deficit per reuocationem internam, ceſſat conceſſio.

Hæc ſententia mihi difficilis eſt, primò, propter doctrinam generalem, quam tradit cum aliis Thomas Sanchez *lib.* 3. *de matrim. diſp.* 36. quòd licentia alicui conceſſa non reuocatur per ſolùm diſſenſum contrarium concedentis. Secundò, quia fundamentum contrariæ ſententiæ ſupponit falſum, ſcilicet, quòd effectus, & valor Indulgentiæ pendeat ex voluntate præſenti concedentis: hoc inquam, in rigore eſt falſum; quia non dependet, niſi à voluntate præterita legitimè intimata. Vndè, quando mortuus eſt, qui conceſſit, valor Indulgentiæ continuatur, non quidem propter voluntatem præſentem ipſius, cùm iam non habet authoritatem, neque etiam propter voluntatem ſucceſſoris, vt indicat Suarez *dicta ſect.* 2. *num.* 3. tum, quia fortaſſe nondum eſt electus ſucceſſor; tum etiam, quia ſucceſſor poteſt nihil de tali conceſſione cogitaſſe, nec in particulari, nec in communi: ſed continuatur valor præcisè propter voluntatem præteritam, ex vi cuius applicuit theſaurum ad talem effectum ſuo tempore operandum: ergo ad impediendum effectum debet impediri cauſa præterita; non quidem non conſeruando illam, quia eius conſeruatio non requiritur; ſed poſitiuè impediendo eius efficaciam, quæ non videtur poſſe impediri, niſi per actum externum: quia, ſicut conceſſio Indulgentiæ requirit actum externum; quia eſt actus iuriſdictionis viſibilis: ſic reuocatio conceſſionis eſt actus iuriſdictionis viſibilis: nam ſucceſſor non aliter poteſt reuocare conceſſionem prædeceſſoris, niſi propter iuriſdictionem acceptam, qua poteſt claudere id, quod prædeceſſor aperuit: cùm ergo claues tam ad claudendum, quàm ad aperiendum pertineant ad iuriſdictionem viſibilem, debent exerceri per actus viſibiles, & externos, vt validè operentur; per quod patet ad fundamentum contrarium.

Quæri etiam poterat in præſenti, an per Iubileum 149.

Indulgentia Regularium, an reuocetur per Iubileum vel per Bullã Cruciatæ.

leum anni Sancti, vel Bullam Cruciatæ cenſeantur reuocatæ Indulgentiæ conceſſæ Regularibus. De hoc tamen diximus *ſuprà, diſp.* 20. *ſect* 8. Solùm addo, licèt Bulla Cruciatæ non ſuſpendat Indulgentias conceſſas Ordinibus Mendicantium, quoad eorum Fratres; adhuc ſuſpenſam intelligi gratiam Altaris priuilegiati, quod ſit in aliqua Ecclesia Mendicantium, vt cum Emmanuële Rodriquez docent Fernandez *in exam. Theolog. mor. part.* 3. *cap.* 9. *ſect.* 11. §. 19. *n.* 2. Villalobos *in Summa, tom.* 1. *tract.* 27 *caſ.* 12. *n.* 13. & Diana 1. *tom. tract. de Bulla Cruciata, reſol.* 86. quia illa non conceditur pro ſolis Fratribus, ſed pro omnibus fidelibus in vniuerſum. Quare oportet, eum, qui Miſſam celebrat, habere Bullam Cruciatæ, ad hoc, vt poſſit vti illa facultate.

150. *Indulgentia ceſſat destructione rei, cui eſt affixa.*

Tertiò ceſſat Indulgentia per deſtructionem loci, vel rei, cui erat affixa. Solet tamen aliquando concedi, vt ſi amittatur, vel rumpatur granum, vel imago habens talem Indulgentiam, poſſit pro prima vice ſubrogari aliud granum, vel alia imago cum eadem Indulgentia. De quibus dubitari poſſet, caſu, quo imago illa amiſſa fuit, & facta ſufficienti diligentia non potuit inueniri, atque ideò electa fuit alia; an, ſi poſteà prior inueniatur, adhuc hæc poſterior retineat Indulgentiam. Et quidem ego credo, non ampliùs priorem, ſed poſteriorem habere Indulgentiam: quia verificata fuit conditio, vt poſſet ritè eligi ſecunda, nempe, quòd prima fuiſſet amiſſa: ergo eo ipſo legitimè fuit electa alia, & ceſſauit prioris Indulgentia: tutius tamen erit vtramque retinere.

151. Petes, an illa electio poſſit fieri per actum merè internum: videtur enim exigi actus externus, ſicut dicebamus, requiri actum externum ad conceſſionem Indulgentiæ: hæc quippe electio videtur eſſe conceſſio Indulgentiæ ex facultate à Pontifice delegata. Verius tamen videtur, ſufficere voluntatem internam: quia illa deputatio non eſt conceſſio Indulgentiæ: Pontifex enim ſolus concedit immediatè Indulgentiam habentibus talem imaginem à me deputandam. Quod à poſteriori patet. Primò, quia facultas concedendi Indulgentias numquam delegatur laïcis, aut fœminis; & tamen ij poſſunt determinare grana, vel imagines. Secundò, quia, qui Indulgentiam propriè concedit, poteſt illam reuocare: qui autem ſemel deputauit talem imaginem, non poteſt reuocare poſteà talem electionem: non eſt ergo actus iuriſdictionis: ſed conditio ad conceſſionem factam à Pontifice: conditio autem ad Indulgentiam requiſita, poteſt aliquando eſſe actus internus, vt *ſupra* dictum eſt.

Dubitatur primò, an ceſſet etiam Indulgentia per mortem concedentis. Reſpondetur negatiuè, ſicut nec alia priuilegia, vel gratiæ, aut facultates, de quo dictum eſt latè *ſuprà diſp* 19. *ſect.* 2. Dubitatur ſecundò, an ceſſet Indulgentia per renunciationem internam eius, cui conceſſa eſt. Reſpondetur negatiuè, imò nec per externam, niſi hæc acceptata fuerit à concedente: quia, cùm totus valor proueniat ab applicatione theſauri facta per habentem claues; non poteſt per voluntatem alterius hic valor impediri. Poterit quidem eam non lucrari; non tamen poteſt facere, quòd non maneat poteſtas eam lucrandi. Dubitatur denique vltimò, an ceſſet Indulgentia, ceſſante cauſa, propter quam conceſſa fuit, v. g. ſi conceſſa fuit Indulgentia pro conuerſione ad fidem alicuius prouinciæ, & illa prouincia iam conuerſa fuit. Reſpondetur, ſi Indulgentia fuit conceſſa perpetua, & cauſa erat ab initio ſufficiens ad conceſſionem Indulgentiæ perpetuæ, durare etiam poſteà: quia cauſa, & motiuum non eſt perſeuerantia illius neceſſitatis, ſed neceſſitas præterita; quæ ſufficiebat ad concedendum totum illud pro tempore ſequenti. Si autem cauſa non erat ſufficiens ad conceſſionem perpetuam; Indulgentia non valebit, niſi iuxta proportionem cauſæ, vt *ſuprà* dictum eſt. Quod idem dici debet de Indulgentia non perpetua: vt, ſi concedatur Iubileum per duas hebdomadas pro impetranda pace, & prima hebdomada fiat pax, vel etiam antequàm conceſsionis notitia perueniat ad aliquam prouinciam: adhuc enim obtineri poterit Indulgentia, quæ à principio fuit valida propter neceſsitatem tunc vrgentem, quæ habebat proportionem cum tota illa conceſsione. Et hæc ſufficiant de tota hac materia, ad laudem & gloriam Omnipotentis Dei.

152. An per mortem concedentis.

An per renunciationem.

An ceſſante cauſa, propter quam conceſſa fuit.

FINIS HVIVS TOMI.

INDEX

Google

INDEX RERVM IN HOC VOLVMINE CONTENTARVM.

A

Abbas.

ABBATIS conſecrati benedictio tollit venialia diſp.9.ſect.4.n.58.

Abſens.

in Abſentem an poſsit abſolutio cõferri diſp.13.ſect.6.n.147 & ſeqq.

Affirmatio.

Affirmatio quoties eſt cauſa affirmationis, negatio eſt cauſa negationis.diſp.8.ſect.7.n.190.

Aqua benedicta.

Aqua benedicta, & ſimilia, tollunt peccata venialia. diſp.9.ſect.4.n.58.

Abſolutio.

Abſolutio an condonet, & tollat peccatum ante infuſionem gratiæ.diſp.7.ſect.9.n.159.& ſeqq.

Abſolutionis formam quæ verba præcedunt, abſq; peccato omitti poſsũt, diſp.13.ſect.1.n.9. *Ego*, nõ eſt de eſſentia.ibid.n.10. Forma ſtat in his duobus verbis: *Abſoluo te*.n.17. An poſsint mutari. n.19. An ſolùm concurrant de facto ad effectum Sacramenti.ibid.n.28.

in Abſolutione, voces, *à peccatis tuis*, non concurrunt ad effectum.ibid. n. 34. Quid de verbis: *In nomine Patris*, &c. an concurrant ad effectum. ibid. num. 38.

Abſolutionis forma vtrùm poſsit per modum deprecationis proferri diſp.ead.13.ſect.4.per tot.à n.91.

Abſolutio non valet modo deprecatiuo.ibid.n.92.

Abſolutio ſacramentalis vtrum poſsit dari ſub conditione.diſp.ead.13. ſect.5, per tot.à n.107.

Abſolutionis duo modi, quibus poterat conferri, impugnantur.ibid.n.130.

Abſolutio ſub conditione, quam Deus nunc futuram præuidet, an ſit valida.ibid.n.134.

Abſolutionis formam quæ mutatio reddat inualidam.diſp.ead.13.ſect.6.n.140.& ſeqq.

Abſolutio an poſsit proferri in abſentem. ibidem. num.147.& ſeqq.

Abſolutionis formæ verborum ſenſus eſt is, quem ipſa ſonare videntur, iuxta impoſitionem humanam, diſp.ead.13.ſect.3. n.72. Quomodo verificatur hic ſenſus, peccatis iam per contritionem ablatis.ibid.n.73.

Abſulutio partialis an dari poſsit. diſp. 13. ſect.7. num.185.

per Abſolutionem duplicem cur aliquando fiant duo Sacramenta; aliquando verò vnum.ib.n.172.

Duo Sacerdotes abſoluentes an poſſent dicere. *Nos te abſoluimus*. ibid n.176.

Abſolutio an, & quomodo neganda ſit ob defectum propoſiti.diſputatio.14.ſect.10. per tot. à n. 148. Quando neganda ſit propter occaſionem proximam.ibid.n. 150. Quid, ſi non appareat vlla emendatio.ibid.n.156.

Abſolutio an poſsit differri ad experiendum ibid. n.165.verſ. *Tertiò dubitari poteſt*.

Abſolutus inferior à reſeruatis, an debeat iterum comparere coram Superiore.diſp.15. ſect.6. §.3. per tot. à n.100. Vide, *Caſus Reſeruatio*.

ex Abſolutionis intentionis defectu an debeat Confeſsio reiterari.diſp.16.ſect 15 n 598.

Abſolutio generalis ab excommunicatione an auferat ignoratam.ibid.n.622.& ſeqq.

Abſolutio an poſſit infirmo dari, qui vnum ſolùm peccatum dicere potuit; & quid, ſi dixit ſolùm peccatum in communi diſp.17. ſect.1.per tot.

Abſolutionis quæ ſit directa materia.ibid.n.13.

Abſoluere quomodo debeat Confeſſarius pœnitentes in naufragio, aut incendio.ibid. n.19.

Abſolutio debet puero dari, etiam in dubio.ibid. num.22.

ad Abſolutionem impendendam Confeſſio generalis non ſemper ſufficit.ibid.n.23.

Abſolutio an ei poſſit impendi, qui nullum peccatum dixit, ſed exhibuit ſigna doloris, & contritionis.diſp.ead.17.ſect.2.per tot à n.24.

Abſolutio ſacramentalis an poſſit ei dari, qui Confeſſionem non petiit, nec dedit ſignum pœnitentiæ, diſp.ead.17.ſect.3.per tot.à n.31.

Abſolutio an poſsit ei dari, qui abſente Confeſſario petiit confeſsionem, & oſtendit pœnitentiæ ſigna; licèt tunc cùm Confeſſarius superuenit, iam ſit deſtitutus ſenſibus.diſp.ead.17.ſect.4 per tot.à num.43.

Abſolutio in abſentia non ſolùm eſt illicita, ſed etiam inualida.ibid.n.63.

Abſolutio an poſsit dari moribundo, de quo mediati teſtes teſtantur, ipſum petiiſſe, & voluiſſe confiteri. diſput ead. 17. ſect. 5. n. 80. & ſeqq. An ſufficiat vnus teſtis.ibid.n 82. Quid ſi teſtis ſit infidelis.ibid.n.83 verſ *Notant item*.

Abſolutio vt dari poſsit infirmo, an teſtimonium debeat dari coram infirmo, ipſum voluiſſe confiteri.ibid.§.1.n.84 & ſeqq. In eo caſu an non ſolùm poſsit, ſed debeat Sacerdos eum abſoluere. ibid.§ 2.n.87 & ſeqq.

Abſolutionem an dare poſsit ſolus Sacerdos; & an

Digitized by Google

laicus poſſit in aliquo caſu abſoluere. diſp. 18. ſect. 1. per tot. Vide, *Sacerdos.*

Abſoluere ab excommunicatione an poſſit laicus aliquando. ibid. n. 6. & ſeqq.

Abſoluendi facultas in mortis articulo, an ſit de iure humano, an de iure diuino. diſput. ead. 18. ſect. 2. num. 15.

ad Abſolutionem peccatorum venialium, & mortalium antea confeſſorum, quis ſit in ordine ad illa legitimus Miniſter. diſp. ead. 18. ſect. 3. per tot à n. 41.

poſt Abſolutionem peccati dubij reſeruati, ſi pœnitens recordetur certò peccati commiſſi, an cenſeatur legitimè abſolutus, an verò debeat recurrere ad Superiorem pro abſolutione. d. 20. ſect. 1. num. 20.

Abſolutionem dare à reſeruatis quis poſſit poteſtate ordinaria diſp. 10. ſect. 5. per tot. à n. 56.

per Abſolutiones diuerſas Pœnitentiæ Sacramentum ſit diuerſum. diſp. ead 20. ſect. 6. n. 80.

ad Abſolutionem an Confeſſarius obligetur diſponere pœnitentem. diſp. 22. ſect. 2. n. 49.

Abſolutio in abſentia an dari poſſit. diſp. ead. 21. ſect. 3. n. 51.

de non Abſoluto quomodo loqui debeat Confeſſarius ad vitandam reuelationem. diſp. 23. ſect. 4. n. 84. Quid de publico peccatore non abſoluto. ibid. n. 85.

non Abſoluto an ſchedula dari debeat. ibid. n. 86. verſ. *Si pœnitens* & n. 87.

ante Abſolutionem an ſatisfactio habeat effectum. diſp. 25 ſect. 2. n. 28.

Abſolutio, an ſit Indulgentia. d. 27. ſ. 1. n. 4. & ſeqq.

Abſolutio an poſſit proferri à pluribus. diſp. 13. ſ. 7. n. 159.

Acceptatio.

Acceptatio ſuffragij ab eo, pro quo offertur, requiritur ad hoc, vt valeat. d. 26. ſ. 1. n. 26.

Actio.

per Actionem internam, & externam ſimul, an plus gratiæ, & gloriæ mereatur homo iuſtus, quàm per ſolam internam. d. 24. ſ. 4. n. 56. & ſeqq.

Actus.

Actus odij, aut deteſtationis an poſſit eſſe virtuoſus, & honeſtus ex obiecto. d. 1. ſ. 2 n. 8 & 9.

Actus meræ fugæ datur in voluntate. ibid n. 10.

Actus odij an reſpiciat bonum. ibid. n. 15.

Actus indeliberatos an odio habeat Pœnitentia. diſp. 3. ſect. 1. n. 16. & ſeqq.

Actus externi mali an ſint obiectum Pœnitentiæ. ibid.

Actuum deteſtationis peccati, & doloris vter ſit propriè pœnitentia diſp ead. 4. ſect. 1. n. 6.

Actus deteſtationis an ſit actus elicitus ab habitu Pœnitentiæ, an ſolùm imperatus. ibid. n. 7.

Actus Pœnitentiæ an ſint ſolùm ad malum. ibid. num. 8.

Actus an ſint eliciti ab habitu Pœnitentiæ, voluntas delendi peccatum, & voluntas ſatisfaciendi Deo, & propoſitum non peccandi de cætero. ibid num. 9.

Actus abſolutus, & efficax vtrùm ſit deteſtatio peccati præteriti. diſp. ead. ſect. 2. per tot.

Actus conditionati an dentur in voluntate. ibid. num. 11.

Actus Pœnitentiæ duplices. diſp. 4 n. 1.

Actus quot, & quos eliciat virtus Pœnitentiæ circa ſuum obiectum. diſput. ead ſect. 2. num. 1. & ſeqq

de Actibus Pœnitentiæ neceſſariis ad hominis iuſtificationem. diſp 5. per tot.

Actus aliquis poteſt manere moraliter, poſtquàm phyſicè tranſiit. diſp. 7. ſect. 5. n. 44.

Actus præteritus poteſt perſeuerare moraliter in ordine ad aliquem effectum, non in ordine ad alios. ibid. n. 47.

Actus pœnitentis concurrunt partialiter ad cauſandam gratiam. d. 12. ſect. 1. n. 34

Actus doloris quomodo debeat à pœnitente referri ad Sacramentum Pœnitentiæ. diſp. 14. ſect. 4. per tot. à num. 36. Vbi an debeat elici ex intentione confitendi.

Actus intrinſecè bonus an poſſit vitiari extrinſecè. d. 15. ſ. 7. n. 171

Actus bonus an poſſit procedere ab imperante malo. ibid. n. 172

Actus imperans an ſit abſolutus, vel inefficax. ibid. n. 195

Actus imperatus an habeat propriam libertatem. ibid. n. 197.

Actus pœnitentiæ an poſſit ex fine extrinſeco vitiari. d. 15. ſ. 9. per tot à n. 188

Actus imperatus poteſt eſſe bonus in ſe, & malus extrinſecè. ibid. n. 211

Actus Pœnitentiæ imperatus aliquando poteſt procedere ex imperio, abſoluto quidem, ſed non determinando omninò inſtans, aliquando verò procedit ex imperio determinante omninò, & imperante abſolutè illum fieri pro hoc ipſo inſtanti, doctrina Authoris, contra quam aliquæ difficultates exortæ reſoluuntur. diſput. ead. 15. ſect. 10. per tot. à n. 233

Actus ſuos an poſſit imperare Angelus. diſput. 15. ſect. 10. n. 246. An poſſit etiam Deus. n. 247

in Actu eodem an multiplicentur malitiæ in ordine ad multa obiecta. d. 16. ſ. 3. n. 132

ad actus indeliberatos conſuetudo inducens an ſit explicanda in Confeſſione. diſp. 16. ſect 4. §. 7. n. 204. An ſit peccatum. n. 206

Actus, ſeu paſſio externa, vtrùm addat ſatisfactionem ſupra actum internum. d. 24. ſ. 4. n. 44

Actus contritionis. Vide, *Contritio.*

Actus pœnitentiæ. Vide, *Pœnitentia.*

Adulter.

Adulter an debeat in Confeſſione explicare coniugium vtriuſque diſp. 16. ſect. 5. §. 2. n. 258

Afflictio.

Afflictionibus quibuſlibet ſatisfieri poteſt Deo pro pro peccatis. diſp. 24. ſect. 5. n. 79. & ſeqq. An ſino patientiæ actu afflictiones proſint aliquando ad ſatispaſſionem. ibid. n. 83. & ſeqq.

Altare.

Altarium quinque viſitatio, ſi exigatur ad lucrandam Indulgentiam, an ſufficiat viſitatio illorum extra portam. diſp. 27. ſect 6. n. 97. verſ. *Quando verò.*

Amens.

Amentes an teneantur ad confeſſionem ex præcepto eccleſiaſtico. diſp. 15. ſect. 7. n. 193

Amens, vel dormiens an ſatisfacere poſſit per ea, quæ patitur. diſp. 24. ſect. 4. n. 55

pro Amante an Indulgentia dari poſſit. diſput. 27. ſect. 5. n. 77

Amor.

ex Amore an ſemper odium oriatur. diſp. 1. ſect. 2. n. 16. verſ. *Petes, an.*

Amor an æquiualẽter ſit odiũ. d. 1. ſ. 2. n. 27. & ſeqq.

Amoris exceſſus duplex, intenſiuus, & appretiatiuus. diſp. ead. 5. ſect. 2. n. 17

Amet Deum ſuper omnia an peccator aliquando. diſp. 5 ſect. 2. n. 24 & 25

Amoris

Amoris differentia, quo ſe, vel alios aliquis amat. diſp. 3. ſect. 2. n. 41.

Amor concupiſcentiæ erga Deum an ſit theologicus. ibid. n. 44.

Amor ſimplex quid ſit. diſp. 4. ſect. 1. n. 3.

Amari poteſt impoſſibile ſub conditione. diſp. 4. ſect. 2. n. 15.

Angelus.

in Angelis potuerunt eſſe ab habitu pœnitentiæ aliqui actus, qui in nobis fiunt. d. 6. n. 4. & ſeqq.

Angelus an poſſit imperare ſuos actus. diſp. 15. ſect. 10. n. 246.

Apoſtaſia.

Apoſtaſiæ circunſtantia an debeat in Confeſſione explicari. diſp. 16. ſect. 5. n. 294. & ſeqq.

Apoſtolus.

Apoſtoli an debuerint confiteri. diſp. 15. ſect. 3. n. 27. De quibus peccatis. ibid. n. 29.

Approbatio.

Approbatione qui indigeant ad confitendum, & ad quorum confeſſiones. diſp. 20. ſect. 1. per tot.

non Approbato Confeſſario an poſſit Parochus delegare facultatem audiendi confeſſiones. ibid. n. 5.

Approbatione Epiſcopi ad audiendas Confeſſiones indiget Parochus, beneficio relicto. diſp. 21. ſect. 1. num. 8.

Approbatio alicuius Confeſſarij ab Epiſcopo, non affert ſecundùm ſe iuriſdictionem. diſp. 21. ſect. 1. num. 10.

Approbatus ab Epiſcopo pro vno ſolùm oppido, an poſſit per Bullam, vel Iubileum eligi in toto Epiſcopatu. ib. n. 23. & ſeq. Vide, *Cōfeſſarius*.

Approbatio Ordinarij ipſius Confeſſarij requiritur, vt validè abſoluat; & quandiu duret. diſp. ead 21. ſect 2. n. 35.

Approbatus Religioſus in vno loco, ſi aliò abeat, vbi non ſit approbatus, nec poſſit audire confeſſiones; ſi redeat, approbationem recuperat. ibid. n 44.

Approbatio vtrùm poſſit negari, vel certè limitari, cùm datur; vel ſemel conceſſa reuocari. diſp. ead. 21. ſect. 3. per tot.

Approbationem ex iuſta cauſa negare poteſt Epiſcopus. ibid. n. 49.

Approbatio ſi iniuſtè negetur, an negatio non ſolum ſit iniuſta, ſed etiam inualida. ibid. n. 50.

Approbatio Religioſis Mendicantibus an negari poſſit. ibid. n. 51. & ſeqq.

Approbatio an poſſit dari Confeſſario cum limitatione ad tempus, ad perſonas, &c. ibid. n. 56. & ſeqq.

Approbatio cum limitationibus ab Epiſcopis data non damnanda. ibid. n. 59. Sed non ſine iuſta cauſa apponenda. n. 60.

Approbatio ſemel data an poſſit ab Epiſcopo validè, & licitè obſeruari. ibid. n. 61. & ſeqq.

Approbatio Parochi an, & quomodo poſſit ab eo auferri. ibid. n. 63. An ea, quæ ad beneplacitum eſt, poſſit licitè, & validè reuocari. ibid. n. 64. An ſine iuſta cauſa, & pro ſolo arbitrio, & libito Epiſcopi. ibid. n. 64.

Approbatio reuocari poteſt Religioſis abſque limitatione, & quam ob cauſam. ibid. num. 65.

Approbationis reuocatio, & priuatio beneficij, in quo ſint, vel non ſint æquales. ibid. n. 66.

Approbationes omnes an poſſit Epiſcopus reuocare. ibid. n. 67.

Aſſenſus.

Aſſenſus an debeat eſſe ſimul diſſenſus intellectualis. diſp. 1. ſect. 2. n. 17. & ſeqq.

Aſſenſus, & diſſenſus noſtri obiectum an debeat eſſe identitas inter extrema. ibid. n. 20. & ſeq.

Attritio.

de Attritione, ſeu contritione imperfecta. d. 5. ſ. 9. n. 130. Vbi quid ſit Attritio.

Attritionis differentia à contritione. ibid. n. 131. & ſeqq Sufficit Attritio cum Sacramento. ibid. n. 133. & ſeqq.

Attritio ex cuius pœnæ metu eſſe poſſit. ib. n. 137. An doleat de peccato ſuper omnia. ibid. n. 138.

ad Attritionem veram an ſufficiat, quòd ſit ex metu pœnæ, quam Iudex humanus infligere poteſt. ibid. n. 139. & ſeqq.

Attritio quam peccati turpitudinem reſpiciat. ibid. n. 142. Includit propoſitum non peccandi de cætero. ibid. n. 144. An fieri poſſit perfecta contritio. ibid. n. 145.

per Attritionem cum Sacramento iuſtificatus peccator, an obligetur ad contritionem perfectam. diſp. 7. ſect. 12. n. 255.

Attritio cum Sacramento ad peccati venialis remiſſionem requiritur diſp. 9. ſect. 2. n. 12.

per Attritionem quomodo quædam peccata venialia remittantur, quædam non. ibid. n. 31.

Attritio cognita an ſufficiat in mortis articulo. diſp. ead. ſect. 13. per tot. à n. 261.

Attritionem an quis habere poſſit ex metu gehennæ, ſine propoſito non peccandi de cætero. diſp. 14. ſect. 5. num. 57.

Auxilium.

Auxilia aliqua an conferat ſatisfactio ſacramentalis. diſp. 25. ſect. 1. num. 6. & ſeqq.

B.

Baptiſmus.

Baptiſmus an olim collatus ſit per accidens ad remiſſionem peccatorum. diſp. 7. ſect. 11. num. 202.

in Baptiſmi ipſo inſtanti commiſſum peccatum, an ſit materia Sacramenti Pœnitentiæ. diſp. 16. ſect. 1 per tot.

in Baptiſmi inſtanti an Eccleſiæ leges obligent. ibid. num. 26.

Beatitudo. Beatus.

Beatitudinis carentia potiùs eligenda, quàm peccatum committendum. d 5. ſ. 3. n. 34 & ſeqq.

in Beatis, etiamſi nunquam peccauerint, potuerunt eſſe ab habitu pœnitentiæ aliqui actus, qui in nobis fiunt. diſp. 6. n. 4. & ſeqq. præcipuè num. 9. & ſeqq.

Beatis ſuffragia fidelium non proſunt. diſp. 26. ſect. 2. num. 17.

Beneficium.

Beneficio relicto Parochus indiget approbatione Epiſcopi ad audiendas Confeſſiones. diſp. 21. ſect. 1. num 8.

Beneficij priuatio, & approbationis ad Confeſſiones reuocatio, in quo ſint, vel non ſint æquales. ibid. num. 66.

Blaſphemia.

Blaſphemiæ qualitas an debeat in Confeſſione aperiri. d. 16. ſ. 5. n. 277.

Bonitas. Bonum.

Bonum an reſpiciat actus odij. diſp. 1. ſect. 2. n. 15. 16.

Bonum ipſum non amatur eodem modo à voluntate, ac bonitas. diſp. 2. ſectione 3. num. 36. ſub med.

Bonitatem apparere debere in eo, cui volo bonū; in meipſo verò, ſi mihi velim bonum, non apparere; non eſt vniuerſalis regula diſp. 3. ſect. 2. n. 42. & 43.

Bonum recompenſationis eſſe obiectum formale Pœnitentiæ. Recentiorum ſententia. diſp. 2. ſect. 2. n. 16. & ſeqq. Vide *Compenſatio.*

Bulla Cruciata.

Bullæ Cruciatæ virtute an Regulares poſſint abſolui à caſibus ſuis Prælatis reſeruatis abſque eorum licentia. diſp. 20. ſect. 9. per tot. à n. 152.

Bullam Cruciatæ ſumens pro amico, & pro eo dans eleemoſynam, quomodo illi obtineat Indulgentias. d. 27 ſ. 6. n. 87.

Bullam Cruciatæ acceptare non poteſt Religioſus ab amico ſine licentia Prælati ibid.

Bullā an validè accipiant meretrix, & fur, illa erogando pecunias ex turpi quæſtu quæſitas, iſte furto raptas, ibid. verſ. *Vnde obiter.*

Bulla accepta pro aliquo, qui noluit eam acceptare an poſſit alteri applicari. ibid. n. 88

C

Calamitas.

Calamitatibus quibuſcunque ſatisfieri poteſt Deo pro peccatis. diſp. 24. ſect. 5. n. 79. & ſeqq. An ſine patientiæ actu proſint aliquando ad ſatiſpaſſionem. ibid n. 83. & ſeqq.

Cardinalis.

Cardinales, non Epiſcopi, poſſunt ſibi eligere Confeſſarium, & dare facultatem ſuæ familiæ eligendi. d. 19. ſect. 1. n. 5

Caſus reſeruati.

à Caſibus reſeruatis inferiori abſolutus an coram Superiore iterum debeat comparere. diſp. 15. ſect. 6. §. 3. per tot à n. 100

Caſus an poſſit Epiſcopus pro libito reſeruare abſque legitima cauſa diſp. 20. ſect. 3. per tot. à n. 30. Vide, *Reſeruatio.*

Cathecumenus.

Cathecumenis an proſint ſuffragia fidelium. diſp. 26. ſect. 2. n. 18

pro Cathecumeno an Indulgentia dari poſſit. diſp. 27. ſect. 5. n. 77

Cauſa.

Cauſa quæ ſit neceſſaria ad Indulgentiam concedendam. d. 27. ſect. 8. §. 2. per tot. à n. 138. & ſeq. Vide, *Indulgentia.*

Cenſuræ.

pro Cenſuris ſolùm an ſit obligatio comparendi, conualeſcentibus à morbo, in quo ab iis abſoluti fuerant. diſp. 20. ſect. 10. §. 1. num. 208. Vide, *Comparitio.*

Cenſura an poſſit reſeruari à Prælato regulari. d. 20 ſ. 4. n. 45. Vide, *Excommunicatio.*

Charitas.

Charitatis formale obiectum an differat ab obiecto formali Pœnitentiæ d. 2. ſ. 1. n. 2

Charitas & dilectio Dei an requiratur ad contritionem. diſp. 5. ſect. 1 n 3. & ſeqq. & n. 10. & ſeq. Explicantur Patres eam requirentes ad hoc, vt peccata remittantur. ibid. n. 9.

Charitas actualis nunquam coniungitur cum ſtatu damnationis, & peccati. contra Syluium. d 5. ſect. 8. n. 100. & ſeqq.

Charitatis habitus an efficiat contritionis actum in inſtanti iuſtificationis. diſp. 8. ſect. 7. per tot. à n. 150. Mutua prioritas realis repugnat ibid. n. 151. & ſeqq. Argumenta aliqua contra ſententiam Authoris ſoluuntur. diſp. ead. ſect. 8. per tot à n. 179. Vide, *Dilectio.*

Charitatis feruori opponitur peccatum veniale, licèt charitati non opponatur. diſp. 9. ſ. 2. n. 9.

Chriſtus.

in Chriſto potuerūt eſſe ab habitu pœnitētiæ aliqui actus, qui in nobis fiunt. d. 6. n. 4. & ſeqq.

Chriſti ſatisfactiones, & merita. Vide, *Meritum, Satisfactio.*

Circumſtantia.

Circumſtantiæ aggrauantes intra eandem ſpeciem an ſint neceſſariò confitendæ. diſp. 16. ſect. 3. per tot. à num. 104. An pœnitens poſſit eas negare. ibid. n. 223.

de Circumſtantia in particulari, & primò de circumſtantia, *Quis.* diſp. ead. 16. ſect. 4. §. 1. n. 144.

de Circumſtantia voti; vbi, an debeat explicari votum, vel ſimilis circūſtantia, quæ ſit in eo, quem pœnitens induxit ad peccandum ibid. §. 2. n. 146.

de Circumſtantia voti quædam examinantur. diſp ead. 16. ſect. 4. §. 4. per tot. à n. 169.

de Circumſtantiis tenentibus ſe ex parte ipſius pœnitentis ibid. §. 5. per tot. à n. 175.

Circumſtantia impotentiæ ad copulam an ſit explicanda ibid.

Circumſtantia ſponſalium an ſit in confeſſione aperienda. ibid. 176. An dignitas perſonæ explicanda. ibid n. 179. & ſeqq.

de Circumſtantia ignorantiæ. ibid. §. 6. per totum, à num. 181.

de Circumſtantia conſuetudinis. ibid. §. 7. per tot. à n. 200. & ſeqq.

de Circumſtantia virginitatis. ibid. §. 8. per tot. à n. 213. & ſeqq.

de Circumſtantia, *Quid*, & præſertim prout ſe tenet ex parte rei volitæ. diſp. ead. 16. ſect. 5. per tot à n. 236.

Circumſtantia excommunicationis an debeat in confeſſione explicari. diſput. ead. 16. ſectione 5. §. 2. n. 256.

Circumſtantia coniugij vtriuſque an ſit in adulterio explicanda ibid. §. 2. n. 258.

Circumſtantiæ differentiarum obiectiuarum, an ſint ſpecificæ, & exprimendæ, an ſolùm materiales. diſp. ead. 16. ſect. 5. §. 3. per tot.

de Circumſtantia, *Quid*, prout ſe tenet ex parte perſonæ, ad quam peccatum terminatur. diſp. ead. 16. ſect. 6. per tot. à 29-.

Circumſtantia copulæ inter habentes impedimentum ad matrimonium, an debeat in Confeſſione explicari. ibid. §. 2. per tot. à n. 312. & ſeqq. Vbi de gradibus conſanguinitatis, & affinitatis.

Circumſtantia cognationis legalis, an debeat explicari in copula illicita. ibid. §. 2. n. 327. & ſeqq.

Circumſtantia cognationis ſpiritualis an debeat in Confeſſione explicari. ibid. n. 333. & ſeqq. An debeat explicari radix cognationis ſpiritualis. ibid. n. 335.

Circumſtantia an ſit neceſſariò explicanda in copula fidelis cum infideli. ibid. n. 336.

Circumſtantia raptus, vel criminis ſcilicet, adulterij cum promiſſione matrimonij, vel contractu de præſenti, vel nece coniugis, an ſit explicanda in Confeſſione. ibid. n. 337. & ſeqq. Vbi de impotentia, de impedimento ſeruitutis, de impedimētis non dirimentibus, & de cognatione, & affinitate in peccato ſodomiæ.

Circumſtantia Confeſſarij peccantis cum pœnitente an ſit in confeſſione neceſſariò explicanda. diſp. ead. 16. ſect. 6. §. 3. n. 351. & ſeqq

Circumſtantia perſonæ, quæ peccanti obiicitur in delectatione interna, an debeat in confeſſione explicari. ibid. §.4. per tot à n.363.

Circumſtantia effectus ſubſequuti an debeat in Confeſſione explicari; an verò ſufficiat conſiteri cauſam. Vbi de actu externo diſp. ead. 16. ſect. 9. per tot. à n.437.

de Circumſtantia, *Vbi*. diſput. ead. 16. ſect. 10. per tot. à n.465.

de Circumſtantia, *Quibus auxiliis*, & circumſtantia, *Cur*. diſp. 16. ſect. 11. per tot. à n.475.

de Circumſtantiis, *Quomodo*, & *Quando*. diſput. ead. 16. ſect. 12. per tot. à o.497.

Circumſtantia conſcientiæ erroneæ an debeat in Confeſſione explicari. ibid. n.499.

Circumſtantiam aliquam an tacere poſſit pœnitens propter detrimentum, quod ſibi, vel alteri pœnitens timet. diſput. ead. 6. ſect. 13. per totam, à num. 526.

Circumſtantia ſi fuit omiſſa in Confeſſione, an ſit confeſſio peccati integri repetenda, vel ſufficiat confiteri ſolam circumſtantiam omiſſam. diſp. ead 16. ſect. 16. per tot. à n.644.

Comparitio.

Comparendi obligatio an ſit abſolutis à cenſuris in mortis articulo, ſi conualeſcant. d.20. ſ.10. §.1. n.208 & ſeqq.

non Comparens an reincidat in cenſuram. ibid. n. 212. & ſeqq. An in cenſuram vitandam. ibid. n. 215.

Compenſatio.

Compenſationis bonum eſſe obiectum formale Pœnitentiæ, Recentiorum ſententia. diſp. 2. ſect. 2. n. 16. & ſeqq.

Compenſationis bonum poteſt terminare formaliter actum virtutis. d. 2. ſect. 3. n. 21. & ſeqq. Eſt per ſe expetibile. ibid.

Compenſationem pro peccato qui amat, an peccatum amet. ibid. n. 15.

Compenſationem an includat peccatum præteritum. ibid. n. 32. & ſeqq.

Compenſationis bonum an includat actum, quo illud volumus. ibid. n 35.

Compenſationis bonum non eſſe obiectum formale virtutis Pœnitentiæ, ſed aliquid aliud: vbi, an ſit virtus theologica. diſp. ead. 2. ſect. 4. per totam, à num. 42.

Compenſationem pro peccato dimiſſo an velit Pœnitentia. d. 3. ſ. 1. n. 15.

Complex.

Complicem peccati an poſſit, & debeat pœnitens in Confeſſione explicare diſp. 16. ſect. 7. per tot. à n. 391.

ad Complicem declarandum vtrùm aliquando poſſit Confeſſarius pœnitentem obligare, quando id neceſſarium non eſt ad declarandum integrè totum ſuum peccatum. diſp. ead. 16. ſect. 8 per tot à num. 424.

Complicis peccatum an ſub ſigillo maneat, quando pœnitens ſine neceſſitate manifeſtauit complicem in confeſſione. d. 23. ſ. 3. n. 68.

Complicis licentia an requiratur, vt Confeſſarius confeſſionem pœnitentis dantis licentiam, reuelare poſſit. diſp. ead. 23 ſect. 5. n. 138.

Conceptio.

Conceptio B. Virginis vnde probauit immaculatam nobilis Concionator modernus. diſp. 5. ſect. 5. num. 59.

Condonatio.

Condonationis, vel retractationis negatio non poteſt eſſe mera conditio eſſentialiter requiſita ad peccatum. diſp. 7. ſect. 14. n. 31.

Condonationis negatio non poteſt eſſe merum connotatum. diſp. ead. 7. ſect. 5. n. 53. & ſeqq.

Confeſſarius.

Confeſſarius non debet interrogare, pœnitentem, an ſatisfecerit obligationi dolendi de peccatis commiſſis poſt vltimam confeſſionem. diſp. 7. ſect. 11. n. 242.

Confeſſarij cum pœnitente peccantis circumſtantia an ſit neceſſariò in Confeſſione explicanda. d. 16. ſ. 6. §. 3. à n. 351.

Confeſſarius vtrùm poſſit aliquando pœnitentem obligare ad complicem declarandum, quando id neceſſarium non eſt ad declarandum integrè totum ſuum peccatum. diſp. 16. ſect. 8. per tot. à n. 424.

Confeſſarius quomodo obligetur ad indagandum numerum peccatorum. diſp. ead. 16. ſect. 14. §. 4. n. 589.

Confeſſarius an debeat remittere pœnitentem, vt ſe examinet, & an excuſetur, ſi id non faciat. ibid. n. 593.

Confeſſario ignaro facta confeſſio, an reiterari debeat. diſput ead. 16. ſect. 15. n. 601. & ſeqq. Quid de Confeſſario dormiente. ibid. n. 616. verſ. *Ad exempla.*

Confeſſarius delegatus an poſſit abſoluere ab excommunicatione ignorata à pœnitente, qui eam non manifeſtauit. ibid. n. 625.

Confeſſarius ſi oblitus eſt confeſsionis, & ſtatus pœnitentis, an repetenda ſit confeſsio. ibid. §. 3 à n. 626.

Confeſſarius quomodo ſe gerere debeat erga pœnitentes in naufragio, aut incendio. diſp. 17. ſect. 1. num. 19. Vide *Abſolutio.*

Confeſſarium ſibi poſſunt eligere Epiſcopi, Cardinales, Parochi, & alij Sacerdotes. diſp. 19. ſ. 1. n. 2. & ſeqq. Vide *Miniſter.*

Confeſſarius debet eſſe approbatus ab Ordinario ſuo, non pœnitentis. diſp. 21. ſ. 2. n. 46. & 47.

Confeſſario quod iudicium requiratur de grauitate, & leuitate peccatorum pœnitentis. diſp. ead. 21. ſect. 4. n. 71.

Confeſſarius grauiter peccat, qui ſine ſcientia reſpectiuè requiſita exponit ſe ad audiendas confeſsiones. ibid num. 72. Limita in caſu neceſsitatis. ibid. num. 73.

Confeſſarium an eligere poſsit Prælatus regularis. d. 20. ſ. 5. n. 67.

Confeſſarij probitas, ſcientia, & approbatio examinantur. diſp. 21. per tot.

Confeſſarij qui, & ad quorum confeſsiones indigeant approbatione. diſput. ead. 21. ſect. 1. per totam.

Confeſſarius, qui approbatus fuit ab Ordinario ad audiendas confeſsiones virorum, vel puerorum, vel ruſticorum, an poſsit virtute Iubilei, aut Bullæ, eligi ab omnibus. ibid. o. 15. & ſeqq. Vide, *Approbatio.*

Confeſſarius aliquis ſi approbetur ab Epiſcopo, ſed tamen interiùs Epiſcopus non iudicet eum idoneum ad illud munus, an poſsit validè audire confeſsiones, & abſoluere. ib. n. 24. & 25.

Confeſſarius, vt validè abſoluat, debet eſſe idoneus, & approbatus, iuxta Tridentinum. ibid.

Confeſſarius an ſit validè approbatus, qui non gratis, ſed accepto pretio approbatur. ib. n. 26.

Confeſſarius à quo Ordinario debeat eſſe approbatus. diſp. 21. ſect. 2. o. 27. & ſeqq.

Digitized by Google

Index Rerum.

Confeſſarius vnius epiſcopatus non poteſt audire pœnitentes alterius cuiuſcunque abſque approbatione Ordinarij.ibid n.40.

Confeſſarius commorans per æquales anni partes in duplici epiſcopatu, an, & quomodo poſſit validè confeſſiones audire.ibid.n 48.

Confeſſarius an approbari poſſit cum limitatione ad tempus, ad perſonas, &c. diſp.ead.21.ſect.3. n.56.& ſeqq.

Confeſſarius quàm probus, & doctus eſſe debeat. diſp.ead.21.ſect.4. per tot.

ad Confeſſionis validitatem quid requiratur ex parte Miniſtri.diſp. ead.21.ſect.4.n.68.

in Confeſſario quæ probitas neceſſario requiratur ad licitè miniſtrandum.ibid n.69.

in Confeſſario quæ doctrina neceſſaria.ibid. n.70.

Confeſſarius quas pœnitenti interrogationes facere debeat. diſp.22.ſect.2.n.14.

Confeſſarius an pœnitentem interrogationibus interrumpere debeat.ibid n.15.

Confeſſarius an obligationem habeat interrogandi pœnitentem. diſp.22.ſect.2.n.16 & ſeqq.

Confeſſarium ſibi eligere non poteſt ſubditus, Parocho eum audire renuente. diſp. 22.ſect.1, num.9.Quod magis procedit in ſubdito regulari, reſpectu Prælati.ibid.

Confeſſarius quid debeat facere, qui ſcit, pœnitentem commiſiſſe aliquod peccatum, quod neque ex ſe, neque interrogatus confitetur. diſp. 22.ſect.2.n.21.& ſeq.

Confeſſarij munus, docere, & corrigere pœnitentem ibid.n.23.& ſeqq.

Confeſſarius debet à pœnitente auferre ignorantiam ex conſcientia erronea. ibid. n. 23. verſ. *Dicendum ergo.*

Confeſſarius an debeat auferre ignorantiam inuincibilem à pœnitente ibid.n 24 & ſeq Ignorantiam redundantem in detrimentum proximi auferre debet ibid.n.26.

Confeſſarius debet pœnitentem docere, quando ſperatur profutura admonitio, ſine ſcandalo, & detrimento graui. ibid n. 27. Secùs ſi non credatur monita æquo animo recepturus. ibid. Idem dicendum, quando veriſimiliter credit, ipſo tacente, alium non ita cautum rem manifeſtaturum.ibid.num 28.

Confeſſarius quando interrogatur, an debeat veritatem aperire. ibid.n.29. Quid, ſi agatur de malo contra bonum commune ibid. n. 30. Vel contra fidem ibid. verſ. *Hoc ipſum.* Quid, ſi ſcandalum pœnitentis breue ſit, & momentaneum. ibid. verſ. *Limitatur quartò.* Quid, in dubio profectur ibid num.31.

Confeſſarius an metu irregularitatis debeat non docere pœnitentem.ibid. n.32.& 33.

Confeſſarius an debeat relinquere Iudicem in bona fide.ibid.n.34.& 35.

Confeſſarius conſulens aliquid reo, vnde reus interficiendus ſit, an incurrat irregularitatem, ibid.num.36.

Confeſſarij Principum ad quid obligentur. ibid. num.36.

Confeſſarius an poſſit, vel debeat ſequi opinionem pœnitentis contra propriam ſententiam, ibid.§.2.per tot.à n.38.

Confeſſarius non conſtituitur ad inueſtigandam veritatem circa ius, ſed circa factum.ibid.n.40.

Confeſſarius an debeat ſequi opinionem non probabilem, æſtimatam probabilem. ibidem, numero 41.

Confeſſarius, & Parochus in quo differant. ibid. num.48.

Confeſſarius non proprius an ſub mortali obligetur ſe conformare opinioni probabili pœnitentis.ibid.

Confeſſarius an obligetur diſponere pœnitentem ad abſolutionem.ibid.n.49.

Confeſſarius quomodo debeat ſupplere defectus in confeſſione commiſſos ibid.n.50.

Confeſſarius excuſatur ſufficienter, ne admoneat pœnitentem de defectu confeſſionis, ex eo, quòd ſufficeret ad excuſandum pœnitentem ab integritate confeſſionis. diſput. eadem.22.ſect. 3.numero 74.

Confeſſarius debet ſeruare ſub ſecreto audita in confeſſione.diſp.23.ſect.1. num.1. Quæ ſit radix huius obligationis.ibid. Vide, *Secretum Sigillum.*

Confeſſarij conſenſus non requiritur ad confeſſionem audiendam.diſp.ead.23.ſect.2.n.44.

Confeſſarius quomodo loqui debeat ad vitandam reuelationem. diſp.ead.23. ſect.4.per tot.

Confeſſarius quomodo reſpondere debeat, quando interrogatur de peccato pœnitentis. ibid.n. 73.Quid, ſi interrogans iniuſtè vrgeat, & determinet ſenſum interrogationis. ibid.num.74.& ſeqq.

Confeſſarius quomodo loqui debeat de illo, quem non abſoluit, ad vitandam reuelationem.ibid.n.84. Quid de publico peccatore non abſoluto. ibid n.85.

Confeſſarius quomodo poſſit vti ſcientia habita ex confeſſione. diſp. ead. 23.ſect.5.n.92. Vide, *Confeſſio. Scientia.*

Confeſſarius, cui confiteri quis ſolet, ſi illi confiteretur, ſe non eſſe Sacerdotem, & tamen audire confeſſiones; an poſſet relinquere, & an deberet illi, vt anteà, confiteri, ibid.n.105.

Confeſſarius non debet dare occaſionem indirectam, non ſolùm iudicandi, ſed nec ſuſpicandi de pœnitente ibid.n.106.

Confeſſarius quomodo poſſit vti confeſſionis notitia, ad vitandum imminens periculum. ibid.§.1.per tot.n.108.& ſeqq.

Confeſſarius non poteſt confeſſionem reuelare ad periculum vitæ fugiendum. ibid. n.108.

Confeſſarius an poſſit aliquid facere, ex quo coniiciatur, ipſum tale audiiſſe peccatum. ibid. n.109 & ſeqq.

Confeſſarius accuſatus falsò ab eo, quem noluit abſoluere, non poteſt ſe defendere manifeſtando confeſſionem factam.ibid.n.115. Vbi idem infertur de periculo vitæ ſpiritualis.

Confeſſarius, ſi ſcit, quòd pœnitens ipſi ſcandalum eſt, an vocatus poſſit nolle ire ad illum audiendum.ibid.n.116.

Confeſſarius an debeat vitare pœnitentem excõmunicatum, aut negare illi Sacramenta propter notitiã confeſſionis. ib §.3 per tot.n.118.

Confeſſarius an debeat vitare excommunicatum, etiam intra confeſſionem.ibid.n.123.

Confeſſarius, qui ſcit in confeſſione, Eccleſiam eſſe pollutam, quid debeat facere. ibid.n.124.

Confeſſarius an poſſit celebrare in Eccleſia, quam ſcit ex confeſſione pollutam. ibid.n.125.

Confeſſarius an poſſit negare pœnitenti Sacramentum aliquod.ibid.n.126.

Confeſſarius vtrùm poſſit cum licentia pœnitentis loqui de auditis in confeſſione. ibid. §. 4.n. 127 & ſeqq.

Confeſſarius intra aliam confeſſionem poteſt ſine licentia pœnitentis loqui, ibid n. 127. Quid, ſi in priori confeſſione non fuit idem Miniſter. ibid.n.128.

Confeſſarius an poſſit ſtatim poſt confeſſionem loqui ibid n.129. An etiam ad bonum ſpirituale pœnitentis.ibid.n.130.

Confeſſarius poteſt de licentia pœnitentis loqui; ſed hæc licentia non ſufficit præſumpta, nec coacta ibid n.131.

Confeſſario an pœnitens neceſſariò nouam notitiam dare debeat extra confeſſionem, ad loquendum de re in confeſſione audita. ibid.n. 132.& ſeqq.

Confeſſario an ſufficiat licentia pœnitentis, ſine licentia complicis.ibid.n.138.

Confeſſarius an poſſit petita, & non obtenta à pœnitente licentia, loqui cum eo de auditis in confeſſione.ibid.n 139 & ſeqq.

Confeſſarij in quo deficiant aliquando contra ſigillum, conſilium petentes.ibid.n.142.

Confeſſarius an ad confeſsionem proprij peccati poſsit reuelare confeſsionem pœnitentis. ibid. n.143.& 144.

Confeſſarius an cõmitteret peccatum externũ reſeruatũ, qui peccaret mortaliter, reuelando in cõfeſsione, quod in confeſsione audiuit ib n.145.

Confeſſarius ſecundùm aliquos ſit irregularis, violans ſigillum.ibid.n.146. Vbi de aliis pœnis violantium ſigillum.& n.147.

Confeſſarius quomodo ſe gerere debeat circa impotentes adimplere pœnitentiam. diſp. 25.ſect. 4.n.47.& 48.

Confeſſarius non poteſt grauem pœnitentiam imponere ſub veniali ibid.n.59.

Confeſſarius an poſsit imponere pœnitentiam æqualem ibid.n.60. Vide, *Pœnitentia.*

Confeſſarius quis debeat facere commutationem operum ad Iubileum lucrandum diſp.27.ſect.7. n.120.verſ *Dubitatur decimotertiò.*

Confeſſio.

Confeſsio, & contritio componunt intrinſecè Sacramentum Pœnitentiæ. diſp.12.ſect 2.n.20.

Confeſsionem an præcedere debeat dolor de peccatis, ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ.diſp. 14 ſect 2 per tot à n.12.

in Confeſsione quomodo reddatur dolor ſenſibilis.ibid n 16.

ad Confeſsiones ſingulas an requiratur nouus actus doloris.diſp.ead.14.ſect.3.per tot à n 24.

Confeſsio ſi non ſit integra, an poſsit eſſe validum, & informe Pœnitentiæ Sacramentum. diſp ead.14 ſect 7.n.103.

in Cõfeſsione venialiũ quis dolor requiratur.diſp. ead.14.ſect.8.n.104. An efficax, n 105. & ſeqq.

ad Confeſsionem venialium an, & quale propoſitum requiratur.diſp.ead.14.ſ.9.per tot à n.127.

Confeſsio an ſit neceſſaria ex Chriſti inſtitutione. diſp 15.ſect 1.per tot.

in Confeſsione duplex eſt neceſsitas, & quæ. ib. n.2. contra Pœnitentiæ Sacramentum errores varij ib.n.3.& ſeqq. Refutantur, & eorum argumenta diſſoluuntur.ibid.à n.8.& ſeqq.

Cõfeſsio an ex Chriſti inſtitutione fieri poſsit cuilibet Sacerdoti.d.ead.15.ſ.2 per tot à 15.

ad Confeſsionis valorem non ſufficit poteſtas Ordinis.ibid n.16.

Confeſsionis præceptũ, quas perſonas, & quo tẽpore obliget d ead.15.ſ.3.per tot.à n.26.

Confiteri an debuerint Apoſtoli. ibid. n. 27. De quibus peccatis.ibid.n.29.

ad Confeſsionem frequentem an is teneatur, qui præuidet, quòd obliuiſcetur peccatorũ. ib. n.41.

ad Confeſsionem frequentiorem, quàm ſemel in anno, an de facto obligentur fideles, propter periculum reincidendi in noua peccata d.ead.15 ſ.4.per tot.à n.42. præcipuè n.46.& ſeqq.

Confeſſionis frequentia licèt non ſit medium neceſſarium ad peccatum mortale aliquod determinatum vitandum, ſed ad peccatum mortale in communi vitandum, non obſtat, quominùs ſit obligatio confeſsionis frequentis.ibid.n.45.

Confeſsio non eſt medium vnicum ad vitanda peccata ibid.n.52.

de Confeſsionis omiſsione intra annum non eſt neceſſe interrogare pœnitentem.ibid.n.55.

ad Confeſsionem ex diuino præcepto an obligetur pœnitens per Interpretem, aut ſcriptis: & vtrum id fieri poſsit. diſp.ead.15.ſect.5.per tot. præcipuè n.66.& ſeqq. & n.80.& ſeqq.

Confeſsio eſſe poteſt ex ſe publica, vel priuata. ibid.verſ.*Suppono ſecundò.*

de Confeſsionis neceſsitate ex præcepto eccleſiaſtico.diſp.ead.15 ſect.6.§.1.per tot.à n.88.

Confeſsionem an ſola Eccleſia præcipere poſſet. ibid.num.90.

Confeſsionem iterare de eiſdem peccatis an ex præcepto humano teneantur fideles. ibid. §.2. per tot.à n.92.

ad Confitendum bis an obligentur Ciſtercienſes. ibid.n.95.

Confeſsionem per qualem ſatisfiat præcepto eccleſiaſtico ibid.§ 4.à n.115

ad Confeſsionem quæ perſonæ, & quo tempore obligentur ex præcepto Eccleſiæ. diſp.ead. 15. ſect 7.per tot à n.142.

in Confeſsionis præcepto, quomodo annus, intra quem obligat, computari debeat. ib. n. 154. & ſeqq. Vbi quinque modi referuntur, quorum vnus ſolùm approbatur.n.157.

Confiteri an teneatur eodem anno ille peccatum mortale, cuius oblitus eſt, qui ſola venialia confeſſus erat. ibid.n.173.

Confeſſus qui non eſt per totum annũ, an debeat confiteri quãprimùm anno ſequenti. ib.n.176.

Confeſsionem præueniendi an ſit obligatio. ibid. num.182.

Confeſsionis qualitates aliquæ numerantur.diſp. ead.15 ſect.8 per tot à n.184.

Confeſsio vtrùm ex fine malo ita vitietur, vt Sacramentum ſit irritum. diſp. ead. 15.ſect.9.per tot.à num.188.

Confeſsionis materia an ſint peccata dubia. diſp. 16.ſect.2 per tot.à n.45.

in Confeſsione generali an oporteat pœnitentem explicare, quæ peccata iam ſit confeſſus, vel non. ibid.§.1.per tot.à n.46.

Confeſsionem habere de peccato nouo, vt antiquo, an liceat.ibid n.52.

Confeſsionem generalem qui facit, an poſsit omittere aliqua peccata. ibid §.2.n 56.

Confitendi peccata dubia an ſit obligatio. ibid. §.3.per tot à n.58.

in Confeſsione mentiri an ſit peccatum mortale. diſp ead.16 ſect.2.§.6.per tot.à n.98.

Confeſsionis materia an ſint imperfectiones.ibid. n.102.

Confitendæ an ſint circumſtantiæ aggrauantes intra eandem ſpeciem. diſp. ead.16.ſect. 3. per tot.à num.104. Vide, *Circumſtantia.*

Index Rerum.

in Confeſſione an numerus debeat explicari in obiecto peccati.ibid.n.126.

in Confeſſione an inductio ad peccatum ſit explicanda.ibid.n.142.

in Confeſſione ſcandali an explicanda ſit ſpecies peccati,ad quod inducit. diſp.ead.16.ſect.4.§.2 num.155.

in Confeſſione an debeant explicari perſonæ, coram quibus aliquis turpia locutus eſt. ibid. §.3.per tot.à n.163.

in Confeſſione an fœmina explicare debeat, quòd fuit coacta conſentire ſuæ deflorationi. ibid. §.8.num.218.

in Confeſſione an copula conſummata debeat explicari,& nonnulla alia circa eandem materiam.diſp.ead.16.ſect.5.§.1.per tot.à n.237.Vide,*Copula.Luxuria.Sodomia.*

in Confeſſione an diuerſitas præceptorum, quæ violantur ſit explicanda.ib.§.1. per tot.à.n.244.

in Confeſſione an debeat, & poſſit pœnitens explicare complicem peccati. diſp. 16. ſect.7. per tot.à n.391.Vide, *Complex.*

in Confeſſione an debeat effectus ſubſequutus explicari,an verò ſufficiat confiteri cauſam. Vbi de actu externo. diſp.ead.16.ſect.9.per tot. à num.437.

in Confeſſione an ſint aperiendæ circumſtantiæ loci, in quo peccatum eſt diſp. ead.16.ſect.10. per tot.à n.461.

de Confeſſionis integritate,quoad numerum peccatorum explicandum. d.ead. 16.ſect. 14. per tot.à n.535.

Confeſſio peccatorum quando ſit reiteranda.diſp. 16.ſect 15.per tot.à n.596.

Confeſſio an ſit repetenda propter excõmunicationem non ablatam. ib. §.1.per tot à n.611.

Confeſsio an ſit repetenda, eò quòd Confeſſarius ante abſolutionem oblitus eſt confeſsionis, & ſtatus pœnitentis.ibid.§.3.n.626.

Confeſsio peccati integri an ſit repetenda,quando fuit omiſſa circumſtantia,vel ſufficiat confiteri ſolam circumſtantiam omiſſam. diſp.ead. 16. ſect 16 per tot.à n.644.

de Confeſsione ſufficienti, & eius integritate in caſu neceſsitatis.diſp.17.per tot.

Confeſsio generalis non ſemper ſufficit ad abſolutionem impendendã. diſp.ead. 17.ſect.1.n.23.

Confeſsionem non petens,nec ſignum dans pœnitentiæ, an ſacramentaliter poſsit abſolui.diſp. ead.17.ſect.3.per tot.à n.33.

Confeſsio an fiat per interpretem, quando ægrotus in abſentia Confeſſarij petiit Confeſsionem.diſp.ead.17.ſect.4.n.66.

Confeſsio an ſit facienda laico. diſp. 18.ſect.1. num.4.

Confeſsionem annuam an teneatur Parocho facere ille, qui Regularibus ſolet confiteri. diſp. 19.ſect.2.n.15.

ad Confeſsiones audiendas delegata iuriſdictio an expiret morte concedentis.ibid.§.2.per tot. à num.36.

Confeſsiones audiendi licentiã an poſsit ſibi dare Prælatus pro tempore futuro.ibid.§.2.n 41.

Confeſsiones an audire poſsit Parochus abſque Epiſcopi approbatione, beneficio relicto. diſp. 21.ſect.1.n.8.

Confeſsiones ſæcularium an audire poſsit Prælatus regularis abſque approbatione Epiſcopi. ibid n.9.& 10.

Confeſsiones Regularium audiri non poſſunt,niſi ab approbato,ſiue proprio, ſiue alterius epiſcopatus.diſp.ead.21.ſect.2.n.41.

Confeſſarios Regularium quis approbare debeat ibid.n 42.

Confeſsiones audire cur poſsint Sacerdotes Societatis Ieſu in itinere.ibid.n.43.

ad Confeſsiones audiendas approbationem an Religioſis Mendicantibus negare poſsint Epiſcopi ead.21.ſect.3.n.51.& ſeqq.

Confeſsiones audire quis, & quando teneatur. diſp.22.ſect.1.per tot.

Confeſsiones ex obedientia audire qui teneantur. ibid. num. 1. Qui ex officio; & an Parochus teneatur,quoties ſubditi volunt confiteri.ibid. num.2 & ſeqq. Vide,*Parochus.*

Confeſsiones audire ex charitate qui teneantur. num.10.

Confeſsiones ſubditorum debent audire Epiſcopi Parochi,& ſimiles, non ſolùm ex charitate,ſed ex officio, non ſolum in extrema, ſed etiam in graui neceſsitate confitendi. ibid.

Confeſsiones audire in extrema neceſſitate ſpirituali, & alia munera ſpiritualia exercere erga proximum, tenentur etiam ij, qui non ſunt proprij Paſtores.ibid.num.11. Quid in neceſſitate graui.ibid.num.12.

Confeſsiones audire, peſte graſſante, qui teneantur ibid.n.13.

Confeſſionis defectus quomodo ſupplere debeat Cõfeſſarius.d.22.ſect 3 per tot.Vide,*Defectus.*

de Confeſſionis integritate præceptum quando obliget.diſp.22.ſect.3.n.74.

Confeſſio per literas, non eſt ſacramentalis confeſſio,licèt olim aliter aliqui ſenſerint. diſp.23. ſect.2.n.47.in fine.

Confeſſionem poteſt facere mutus per ſcripturam Confeſſario præſenti.ibid.n.48.

Confeſsionem plurium puerorum audiens Parochus,vel Confeſſarius, an excuſetur à peccato mortali.diſp.ead.23.ſect.3.n.72.

Confeſsione pœnitentis quomodo poſsit vti Confeſſarius.diſp.23.ſect.5.per tot.n.92.

Confeſsione ſubditorum an, & quomodo Prælatus, vel Superior vti poſsit ad gubernationem ſubditorum.ibid.§.1.per.tot.

ex Confeſsione ſola cognitum indignum eligens non incurrit pœnam in iure ſtatutam. diſp. ead.23.ſectione 5.num.104. verſ. *Infero ſecundo.*Vide, *Confeſſarius.*

Confeſsionis notitia quàm ſit inutilis ad vſus fori iudicialis.ib.n.107. Vide,*Notitia.Scientia.*

Confeſſione, & communione vnica plures eadem die Indulgentiæ lucrari poſſunt. diſp.27.ſect.6. n.93.Vide,*Indulgentia.*

Confeſſio ad Iubileum neceſſaria,quæ,& quando. Vide,*Iubileum.*

Confeſsioois ſigillum.Vide,*Secretum,& Sigillum.*

Conſcientia.

Conſcientiæ erroneæ circumſtantia an in Confeſſione debeat explicari. diſp.16.ſectione 12. numero 499.

Conſiliarius.

Conſiliarius Confeſſarij an ad ſigillum teneatur. diſp.23.ſect.2.n.41.& ſeqq.

Conſiliarius conſultus à duobus Confeſſariis circa idem,quomodo ſe gerere debet ibid.n.30.

Conſilium.

in Conſilij de opere illicito,peccato,an debeat ſpecies explicari peccati in Confeſsione. diſput. 16.ſect.5.n.275.

Conſuetudo.

Conſuetudo.

Conſuetudinis circumſtantia an ſit in confeſſione explicanda.diſp.16.ſect.4.§ 7.per tot.à n.100.

Conſuetudo inducens ad actus indeliberatos, an ſit explicanda.ibid.n.204.An ſit peccatum.num.205. Quid de conſuetudine iurandi. ibid. 106.

Contractus.

Contractus an ſint validi ſub conditione de futuro, ſicut Matrimonium.diſp.13.ſect.5.n.121.

Contritio.

per Contritionem perfectam quid intelligatur. diſp. 5.ſect.1.n.1.

Contritio an ſit ex ſolo motiuo charitatis. ibid.n.3. & ſeqq.

Contritio debet oriri ex peculiari motiuo charitatis. ibid.n. 10. & ſeqq. Ratio à priori redditur illius aſſertionis.n.15.

Contritio vtrùm debeat deteſtari peccata ſuper omnia.diſput.ead.5.ſect 2.per tot.à n.17.

Contritio quomodo doleat de peccato ſupra malum pœnæ. diſp. ead.5.ſect. 3.per tot.à num.30. Vide, *Dolor.*

Contritio an deteſtetur vnum peccatum ſuper alia. diſp ead.5.ſect.4.n.39.

Contritio an doleat magis de peccato proprio,quàm de alieno.ibid.n.49.& ſeqq.

Contritio vtrùm magis deteſtetur peccatum actuale, quàm originale. diſp ead.5.ſect.5.n.57.

Contritio an debeat eſſe vniuerſalis de omnibus peccatis.diſp.ead.5.ſect.6.per tot.à n.72. Dupliciter fertur in omnia peccata,formaliter,vel virtualiter.ibid. Difficultates aliquæ contra hoc ſoluuntur.ibid.n.74.& 75.

Contritio qualis eſſe debeat quoad intenſionem, & alias circumſtantias.Vbi,an ſufficiat ſine dilectione, & propoſito. diſp. ead. 5. ſect. 7.per tot à numero 83.

ad Contritionem non requiritur ſumma intenſio. ibid.n.84.Obiectio quædam diluitur ibid.n.85.

ad Contritionem quæ.duratio ſit requiſita. ibid.n. 88. An requiratur recogitatio ſpecialis peccatorum.ibid.n.90.An ſufficiat deteſtatio ſine dilectione Dei.ibid.n.92.

ad Contritionem an requiratur propoſitum. ibid. num.97.

Contritio perfecta vtrùm habeat ſemper coniunctam remiſſionem peccati, etiam ante receptionem actualem Sacramenti. diſp. ead. 5.ſect. 8.per tot.à n.98. Vbi quatuor placita Franciſci Syluij referuntur.Quæ reiiciuntur,cum propoſitionibus aliquibus Michaëlis Baij,n.99. & ſeqq.

de Contritione imperfecta, ſeu attritione. diſp. ead. 5.ſect.9.n.130.Vide.*Attritio.*

ad Contritionem non obligamur ſtatim poſt peccatum.diſp.ead.7.ſect.11.n.196.

ad Contritionem perfectam an obligetur peccator iam iuſtificatus per attritionem cum Sacramento. diſp.ead.7.ſect.12.n.255.

ad Contritionem poſtea an teneatur, qui per dilectionem Dei iuſtificatus fuit. ibid. n.256.

Contritione iuſtificatus non manet obligatus præcepto naturali Pœnitentiæ ad habendum poſteà propoſitum formale, & explicitum non habendi. ibid.num.257.

Contritionem in articulo mortis habere an ſit obligatio ex præcepto diligendi Deum. ibid.n.276.

ad Contritionem, an obligemur in mortis articulo, affirmant multi, negant alij. diſp.ead.7.ſect.13.n. 261 & ſeqq.

Contritio, ſeu pœnitentia perfecta vtrùm deleat omnem reatum pœnæ diſp.8.ſ. 2.per tot. à n.43.

per Contritionem an plùs pœnæ remittatur nunc, quàm in lege veteri.ibid n.67.

Contritio an ſit forma ſanctificans formaliter. diſp. ead.8.ſect.3.per tot. Sententia affirmans, & eius fundamenta referuntur.ibid.n.93. Probatur ex S. Scriptura.ibid.n 96. Et ex Patribus. ibid.Refutatur.n.97. Vera ſententia de efficacitate actus contritionis cõprobatur. diſp.ead.8.ſ.4.per tot.à n.98.

Contritio non eſt de facto forma iuſtificans. ib. eod. n 98.Quod probatur multipliciter à n.99 & ſeqq. Nec ex natura ſua poteſt formaliter iuſtificare, vel expellere peccatum mortale ibid. n.115. Diſſoluuntur rationes contrariæ ſententiæ. diſp. ead 8. ſect. 5. per tot. Diluuntur aliæ obiectiones ex P. Vaſquez.diſp.ead.8.ſect.6.per tot.

Contritio non eſt potentior in ordine ad placandum Deum, quàm peccatum mortale ad illum offendendum.diſp ead.8.ſect.6.n.120.

Contritionis actus in inſtanti iuſtificationis an fiat ab habitu charitatis. d. ead.8.ſ. 7.per tot. àn.150, Mutua prioritas realis repugnat. ib. n. 151.& ſeqq Argumenta aliqua contra ſentẽtiam Authoris ſoluuntur diſp.ead.8 ſect.8.per tot à n.179.

Contritionem procedere ab habitu gratiæ an D. Thomas docuerit. ibid. n. 171. Plura eiuſdem D. Thomæ teſtimonia explicantur. n.172.& ſeqq.

Contritio requiritur ad peccati venialis remiſſionem.diſp.9.ſect.2.n.12.

Contritio non tollit de condigno maculam peccati. ibid.n.16.

Contritio eſt diſpoſitio ſolùm de congruo,ſiue conſideretur per modum ſatisfactionis,ſiue per modũ meriti.ib.n 18.verſ. *Dicendũ ergo*,& n.19 & ſeqq.

Contritio, & confeſſio componunt intrinſecè Sacramentum Pœnitentiæ diſp.12.ſect.2.n.10.

per Contritionem peccatis iam ablatis, quomodo verificatur ſenſus verborum formæ abſolutionis. diſp.13 ſect.3.n.73.

Contritio vtrùm, & quomodo ſit pars Sacramenti Pœnitentiæ diſput.14 ſect 1 n.2.& ſeqq.

Contritio an ſit pars per ſe Sacramenti Pœnitentiæ. diſput ead.14.ſect.2.n.10.

Contritio libera ſolùm denominatiuè an ſit valida, diſp.15 ſect.10 n.234.

Contritionis, & doloris ſigna exhibens, ſed nullum peccatum dicens,an abſolui poſſit, diſp. 17. ſect. 2.per tot.à n.24.

Contritionis ſigna dupliciter poſſunt exhiberi. ibid. num.25.

Contumelia.

Contumeliæ an in Confeſſione ſint in particulari explicandæ.diſp.16.ſect 5.§.3.n.264.

Conuerſio.

Conuerti, & pœnitentiam agere poteſt omnis homo viator. diſp.8.ſect.1.n.27 & ſeqq Quomodo aliqui ſint ita indurati, vt non poſſint.ibid n.37.

Conuerſio perfecta ad Deum requiritur ad iuſtificationem.diſp.5.ſect. 1.n.8.

Copula.

in Copula inter habentes impedimentum ad matrimonium, an debeat ea circumſtantia explicari. diſp 16.ſect.6 §.2.per tot.à n.312. Vbi de gradibus Conſanguinitatis,& affinitatis.

Copula illicita,vel pollutio in loco ſacro facta, licèt occultè, an ſit in confeſſione explicanda. diſp.ead. 16 ſect.10.n 461.

Copulã illicitã præcedentes tactus, & oſcula turpia an faciant vnũ peccatũ cum illa, an verò debeãt ſeorſum in confeſſ. explicari d ead.16.ſ.14 n 553.

Copulæ numerus an debeat in Confeſſione explicari ibid n 557.

Copulam habens ſucceſſiuè cum tribus fœminis an id debeat in Confeſſione explicare; an ſufficiat confiteri tres fornicationes. ibid. n. 558. & ſeqq. Vide, *Luxuria*.

Correctio.

Corrigere,& docere pœnitentem,Confeſſarij munus. diſp.21 ſect.2.n.23.& ſeqq.

Credere.

Credere ſuper omnia,quid ſit. diſp 5. ſect. 2. n.22

Culpa.

Culpæ reatus an tollatur ſine reatu pœnæ. diſput. 7. ſect.6.n.78 & ſeqq.

Culpam condonare potuiſſet Deus, ſi voluiſſet, retinendo ius,non ſolum ad pœnæ partem, ſed ad integram,vel ad ferè integram. ibid n 82

Culpa dimiſſa,an pœnæ æternæ reatus manere poſſit. ibid. n.90

abſque Culpa an pœna condonari poſſit.ibid. n. 95. & 96

Culpa mortalis an poſſit remitti abſque pœna æterna. diſp.8. ſect.2 n 69.& ſeqq.

Culpæ reatus an poſſit remitti ex parte, ſicut reatus pœnæ poteſt ex parte remitti.ibid.n.72.& ſeqq.

Culpæ venialis, atque etiam mortalis reatus vt per partes tolleretur,an non poſſet Deus ſtatuere ibid. num. 78

Culpæ mortalis reatus quòd deleretur per ſatisfactionem peccatoris, quoad aliquam partem etiam leuiſſimam,non potuit fieri.ibid n.79

Culpæ reatum nunquam Deus remittit ex parte, ſed vel totum, vel nihil illius.ibid.n 88

ad Culpas tollendas efficax aliquid inſtituere, Eccleſia non habet authoritatem. diſp.ead.9. ſect. 4. num. 61

quoad Culpam vtrùm peccata dimiſſa redeant, vel poſſint redire. diſp. 10. ſect. 1. per tot. Difficultas eſt non de ipſo actu, ſed de macula habituali. ibid. num. 2

Culpa remiſſa, non ſemper auferitur totum debitum pœnæ diſp.24. ſect.1. n. 2

pro Culpa nondum remiſſa non prodeſt ſuffragium oblatum diſp.26. ſect.2. n. 23. Nec pro nondum commiſſa. n. 24. & 25

D

Dæmon.

DÆmones an habeant potentiam phyſicam ad dolendum,& pœnitendum de peccatis. diſp. 8. ſect. 1. n. 22

Damnati.

Damnati an habeant potentiam phyſicam ad dolendum, & pœnitendum de peccatis. diſp. 8. ſect. 1. num. 22.

Damnatis non proſunt ſuffragia fidelium. diſput. 26. ſect 2 n. 17.

Damnum.

Damnum,quod conſequitur ex actione iniuſta,magis obligatur homo ad impediendum, quàm quod conſequitur ex actione ſua inaduertenter facta. diſp. 22.ſect 3 n 66

Debitum.

pro Debito pœnæ temporalis ſatisfactio,qua homo iuſtus ſatisfacit ex opere operato,an ſit dicenda de condigno, & ad æqualitatem diſp.24. ſect.1.n.7. & ſeqq. Vide *Pœna. Satisfactio.*

à Debito pœnæ an poſſit homo liberari per impetrationem,vel merita congrua, aliter quàm per condignam ſatisfactionem. ibid.n.20.& ſeqq.

Debitum pœnæ peccatis debitæ an, & quomodo, & quotupliciter auferatur. Vide, *Pœna. Satisfactio.*

Defectus.

Defectus in confeſſione commiſſos quomodo Confeſſarius ſupplere debeat. diſp. 22. ſectione 3. per tot.

Defectuum eiuſmodi tres ſpecies. ibid. n. 50. Circa valorem.ibid. n.51. Circa obligationem pœnitentis ibid.n.60.Circa integritatem. n.71

Defectus culpabiliter & ſcienter à Confeſſario cauſatus maiorem importat obligationem, quàm defectus inculpabiliter accidens. ibid.n.58.& ſeqq.

Defectus non poſitiuus, ſed omiſſiuus Confeſſarij, quomodo ſupplendus. ibid. n.65.

Defectum inculpabiliter cauſatum non obligatur Confeſſarius ſupplere ex iuſtitia.ibid.n.67.& ſeqq Vbi obiectiones quædam diluuntur.

Defectus circa integritatem confeſſionis quomodo à Confeſſario ſupplendus ibid n.71.& ſeqq.

Defectus Confeſſarij negatiuè,ſiue purè omiſſiuè cōmiſſus ad quid illum obliget. ibid. n.75. Obiectio contra reſolutionem datam diluitur ibid.n.76

Defectus naturales an ſint materia ſigilli confeſſionis.diſp.23.ſect 3 n.54.& 55

Defectus concomitantes, quos Confeſſarius ex ipſo modo confitendi pœnitentis colligit,an ſub ſigillo maneant. ibid.n.60

Defunctus.

Defunctis poteſt impetrari remiſſio pœnæ, diſp. 24. ſect 1.n.20.& 21

pro Defunctis orare,an poſſit imponere Confeſſarius in pœnitentiam.diſput.25. ſect.4. numero 62. & ſeqq.

pro Defuncto aliquo ſuffragium oblatum an proſit omnibus. diſp. 26. ſ.2.n.18. verſ. *Quare poteſt ſecundò*

Defuncto teſtatori an proſint opera facta poſt mortem ab hærede. diſput ead. 26. ſect. 3.num.30.& 31.An reſtitutio pro ipſo facta ibid. numero 32 & 33

Defunctis an, & quomodo Indulgentiæ communicari poſſint.diſput.27. ſect.5. per totam, à numero 57

Defunctis Indulgentias prodeſſe qui negarint. ibid. n.eod. Licèt ſe retractauerint, vel contrarium docuerint.ibid.

Defunctis Indulgentiæ quomodo proſint. ibid. verſ. *Difficultas eſt*,& num.ſeqq

Defunctis conceſſæ Indulgentiæ per modum ſuffragij, quomodo intelligantur. ibid.n.64. Vide, *Indulgentia*.

pro Defunctis Indulgentia, viuentibus quomodo à Pontifice concedi poſſit ibid.n.65.& ſeqq.

Delectatio.

Delectatio de fornicatione habita, quæ ſtatim poſt copulam habetur, an ſit in confeſſione explicanda diſp.16.ſect.14.n.55

in Delectatione interna vtrùm debeant explicari circumſtantiæ perſonæ, quæ peccanti obiicitur. diſp. ead.16.ſect.6.§.4.per tot.à n.363

Delectatio vnde ſumat ſuam malitiam. ibid.n. 376. verſ. *Dico itaque breuiter.*

Delectationum materia variis reſolutionibus explicatur.ibid n.383

Demeritum.

Demerita cur non reuiuiſcant, vt merita: vbi meriti,& demeriti differentia datur. diſput. 11. ſect. 1. num.24

Index Rerum.

Deteſtatio.

Deteſtationis actus, aut odij, an poſſit eſſe virtuoſus, & honeſtus ex obiecto. diſput. 1. ſect. 2. numero 8. & 9

Deteſtatio peccati, & dolor, quomodo differant inter ſe. diſp. 4. ſect. 1 n. 5. Vter illorum actuum ſit propriè Pœnitentia. ibid. n. 6. An ipſe deteſtationis actus ſit elicitus ab habitu Pœnitentiæ, an ſolùm imperatus. ibid. n. 7

Deteſtatio, & retractatio peccati, quomodo non procedat ex voluntate ſtulta, & imprudenti. diſp. ead. 4. ſect. 2. n. 17. Conditio, ſub qua id vult voluntas, non eſt poſſibilis, ſed impoſſibilis. ibid. n 18

Deteſtatio peccati poteſt comparari, vel in ordine ad præteritum, vel in ordine ad præſens, & futurum. ibid. n 23

Deteſtari peccata ſuper omnia vtrùm contritio debeat d. 5. ſ. 2. per tot. à n. 17

Deteſtari ſuper omnia, quid ſit. ibid. n. 21

Deteſtatio peccati an debeat eſſe ſupra mala, etiam Dei. ibid. n. 36. & ſeqq.

Deteſtari an poſſimus vnum veniale ſine aliis. diſp. 5. ſect. 6. n 81. An etiam vnum mortale ſine aliis. ibid n. 82

Detractio.

Detractio continuata an ſit vnum, vel plura peccata in Confeſſione explicanda. d. 16. ſ. 14. n. 519

Deus.

Deus an odio habeat attentionem, quæ præcedit peccatum. diſp. 2. ſect 3. n 40. & 41

Dei odium erga peccatorem quale ſit. diſp. 7. ſect. 6. n. 92. & ſeqq.

Deus quomodo velit damnare peccatorem. diſp. ead. 7. ſect 5 n. 62

Deus ſi condonaſſet peccatū, antequã fieret, an illo tranſacto, maneret homo peccator ſine alia retractatione, vel cōdonatione. d. ead. 7. ſ. 8. n. 127

Dei condonantis peccatum, quod ſit obiectum. diſp. ead. ſect 9. per tot. Vide, *Voluntas.*

Deus poteſt velle impoſſibile ſub ratione poſſibilitatis. diſp. ead. 7. ſect. 9 n. 150

Deus an, & quomodo, & quantum remittat reatum culpæ, vel pœnæ. Vide, *Reatus.*

Dei viſio an expelleret peccatum habituale. diſp. 8. ſect. 6. n. 130. & ſeqq.

Deus an poſſit imperare ſuos actus. diſp. 15. ſect. 10. num. 246

Deus an ex mera voluntate ſua reatum pœnæ temporalis manere velit. diſp. 24. ſect. 1. n. 2

Deus ex libera ſua voluntate pœnam æternam condonat, vel totam, vel commutat in temporalem. ibid. num. 4. & ſeqq.

Dei acceptatio an neceſſaria ſit, vt homo expiet reatū pœnæ tēporalis, an verò ſine illa habeat totã ſuam virtutem, & efficaciam. ib. n. 12. & 16

ante Dei promiſſionem opera iuſti quem valorem habeant. ibid. n. 13. & ſeqq. De ſe ſunt meritoria de condigno. ibid. n. 14

Dei promiſſio requiritur ad hoc, vt teneatur reddere præmium pro merito congruo. ibid. n. 15. Illa promiſſio antecedens poſita fuit propter Chriſtum ibid. n. 15. & 18

Differentia.

Differentia ſpecifica quæ dicatur. diſp. 3. ſect. 2. numero 30

Dilectio Dei.

Dilectio perfecta Dei ſine deteſtatione formali peccati, ſufficit ad iuſtificationem. diſput. 5. ſect. 7. num 93

per Dilectionem Dei iuſtificatus an teneatur poſtea ad contritionem. d. 7. ſ. 12. n. 256

ex Dilectionis Dei præcepto an ſit obligatio, mortis in articulo contritionem habere. ib. n. 276

Dilectio Dei ſuper omnia ad peccati venialis remiſſionē requiritur. d 9. ſ. 2. n. 12. Vide, *Charitas.*

Diſpenſatio.

Diſpenſatio voti. Vide, *Votum.*

Diſſenſus.

in Diſſenſu an negatio ſit obiectum. d. 1. ſ. 2. n. 14

Diſſenſus intellectualis an debeat eſſe ſimul aſſenſus. ibid. n. 17 & ſeqq.

Diſſenſus, & aſſenſus noſtri obiectum an debeat eſſe identitas inter extrema. ibid. n. 20. & ſeqq.

Doctrina.

Doctrina quæ neceſſaria in Confeſſario. diſp. 21. ſect. 4. n. 70. & ſeqq.

Docere, & corrigere pœnitentem, Confeſſarij munus d. 21. ſ. 2. n. 23. & ſeqq.

Dolor.

Dolor peccati quomodo differat à deteſtatione. diſp 4 ſect. 1. n. 5. Vide, *Deteſtatio.*

Doloris exceſſus duplex, intenſiuus, & appretiatiuus. d. 5. ſ. 2. n. 17. Vide, *Contritio.*

Dolor duplex, practicus, & ſpeculatiuus. diſp. ead. 5. ſect. 3. n 33

Dolor eſt pars eſſentialis Sacramenti Pœnitentiæ. diſp. 14 ſect. 1. n. 10

Dolor in Confeſſione quomodo reddatur ſenſibilis. diſp. ead. 14 ſect. 2 n. 16

Doloris nouus actus an requiratur ad ſingulas Confeſſiones. diſp. ead. 14. ſect. 3. per tot. à n. 24

Dolor de peccatis an præcedere debeat confeſſionem ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ. diſp. ead. 14 ſect. 2. per tot à n. 19

Doloris actus quomodo debeat à pœnitente referri ad Sacramentum Pœnitentiæ. diſp. ead. 14. ſect. 4. per. tot à n. 36. Vbi, an debeat elici ex intentione confitendi.

Doloris ex defectu an poſſit dari Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe. diſp. ead. 14 ſect. 6 per tot à n. 65

de Dolore requiſito in confeſſione de venialibus. diſp. ead. 14. ſect. 8. num. 104. An requiratur efficax. num. 105

ſine Dolore vllo confiteri venialia an ſit mortale. ibid. n. 108. & ſeqq.

ad Dolorem habendum de omnibus venialibus in confeſſione explicatis, an ſit obligatio ſub mortali. ibid. n. 117. & ſeqq.

Dolor an eſſe debeat de peccatis omnibus venialibus eiuſdem ſpeciei. diſputatione eadem 14. ſect. 9 num. 141

Dolor an totaliter retractetur, ſi fiat aliquod veniale poſt illum. ibid. n. 143

ex Doloris defectu an debeat confeſſio reiterari. diſp. 16. ſect. 15. n. 597

Dormiens.

Dormiens, vel amens an ſatisfacere poſſit per ea, quæ patitur. diſp. 24. ſect. 4. n. 55

E

Eccleſia.

ECcleſia an gaudeat de peccato Adæ propter bonum Redemptionis inde ſecutum. diſp. 2. ſect. 3. n. 37. ſub med.

Eccleſia non habet authoritatem aliquid inſtituendi, vt efficax ad tollendas culpas. diſp. 9. ſect. 4. num. 61

ex Eccleſiæ inſtitutione quomodo ſacramentalia magis proſiot, quàm alia d.ead.9.ſ 4.n.63.

Eccleſia ao ſola confeſſionem præcipere poſſet. diſp.15.ſect.6.n 90

Eccleſiæ præcepto quæ perſonæ, & quo tempore ad confeſſioneo obligentur. diſput. ead.15. ſect.7 per tot. à n.142

Eccleſia an obliget ad confitendum bis in eodem anno.ibid.n.164

Eccleſiæ leges an obligent in inſtanti Baptiſmi. diſp.16.ſect.1.n.26

in Eccleſia peccata commiſſa an ſint per hanc circumſtantiam in confeſſione aperienda. diſp. ead.16.ſect 10.per tot.à n.461

Eccleſiam eſſe pollutam, qui in confeſſione ſciret, quid deberet facere.diſp.25.ſect.5.n.124

in Eccleſia, quam Confeſſarius ex confeſſione ſcit eſſe pollutam, an poſſit celebrare. ib.n.125

Eccleſiæ theſaurus an detur per Indulgentias diſpenſandus.diſp.27.ſect.3.per tot. n. 32. Vide, *Indulgentia.*

extra Eccleſiaio orando an Indulgentia lucrari poſſit.diſp.ead.27.ſect.6.n.97

Eccleſia diruta, an Indulgentia poſſit transferri in aliam reædificataio. diſp.ead.27.ſect.8.n.131

Electio.

Eligens indignum, notum ex ſola confeſſione non incurrit pœnam in iure ſtatutam. diſp.23. ſect. 5.n.104.verſ. *Infero ſecundò.*

Eleemoſyna.

Eleemoſynam fieri de ſuis pecuniis præcipiens, an ſatisfaciat, non ſolùm cùm præcipit; ſed etiam, quando fit, concurrentibus cæteris requiſitis, d.14.ſect.4.n.54

Eleemoſyna qualis, & quanta eſſe debeat ad lucrandum Iubileum. diſp. 27. ſect.7.n.112. An ſufficiat dare famulo, vel præcipere œconomo, vt det, licèt ipſi non dent.ibid.

Eleemoſyna ad Iubileum lucrandum an ſufficiat data pauperi, qui diues eſt, cùm pauper credatur.ibid.n.113. Quantam debeant dare diuites. n.114. An Religioſi, & alij pauperes debeant etiam facere.n.115. & ſeqq.

Epiſcopus.

Epiſcopi benedictio tollit venialia peccata. diſp.9. ſect 4.n.58

Epiſcoporum Ordinarius quis ſit. diſp.19.ſect.1. n.2. Et quis eos poſſit abſoluere.ibid.

Epiſcopus an poſsit abſoluere ſuum ſubditum extra diœceſim.ibid.n.8

Epiſcopus an poſsit pro libito reſeruare caſus, abſque legitima cauſa d.20.ſ.3.per tot.à n. 30

Epiſcopi Vicarius an poſsit facere ſe abſoluere à reſeruatis, ſicut poteſt dare facultatem pro aliis. diſp.ead.20.ſect.5.n.58

ab Epiſcopo, an abſolui poſsit à reſeruatis, qui poteſt adire Nuncium, vel Legatum Pontificis. diſp ead.20.ſect.10.§.1.n.220.

Epiſcopi approbatione an indigeat Parochus, relicto beneficio, ad audiendas Confeſsiones. diſp. 21.ſect.1. n.8

Epiſcopi approbatione an indigeat Prælatus ſæcularis ad audiendas confeſsiones ſæcularium.ibid.n.9.& 10

Epiſcopus dum eſt in ſuo epiſcopatu, poteſt confiteri Sacerdoti alterius epiſcopatus, & quomodo diſp ead 21.ſect.2.n.36

Epiſcopus extra ſuum Epiſcopatum non poteſt confiteri Sacerdoti ſibi non ſubdito, niſi ſit approbatus à ſuo Ordinario.ibid.n.38. Licèt dum erat in ſuo epiſcopatu approbaſſet Sacerdotem alterius epiſcopatus.ibid. n.39

Epiſcopi an negare poſsint approbationem ad audiendas confeſsiones Religioſis Mendicantibus.diſp.ead.21.ſect.3.n.51. & ſeqq. Vide, *Approbatio.*

Epiſcopus eligitur trigeſimo ætatis anno, atque eo ipſo approbatur ad res grauiſsimas, quæ prudenter Religioſis, etiam ſexagenariis, committi non poſſent: & quare.ibid.n 59

Epiſcopi, Parochi, & ſimiles tenentur confeſsiones ſubditorum audire, non ſolùm ex charitate, ſed ex officio, nòn ſolùm in extrema, ſed etiam in graui neceſsitate.d.22.ſ.2.n.10

Epiſcopus debet cum periculo ſuæ vitæ ſubdito ſubuenire.ibid.

Epiſcopus poteſt dicere, qood in confeſsione non ſacramentali audiuit.d.23.ſ.1.n.19

Epiſcopus poteſt concedere Indulgentias in tribus caſibus.d.27 ſ.2.n.19.verſ. *Cæterum.*

Epiſcopi quales Indulgentias, & quo iure concedant.diſp.ead.27.ſect. 8 num.134.& ſeqq. Vide, *Indulgentia.*

Epiſcoporum nomine qui veniant. diſp. ead. 27. ſect.8.n.236

Eucharistia.

Euchariſtia publico peccatori neganda eſt, ſi petat, quando illi negata eſt abſolutio. diſp. 23. ſect. 4.n.88

Euchariſtiæ ſumptionem an prohibere poſsit Confeſſarius in pœnitentiam, pro quibuſdam diebus d.25.ſ.4.n.65. An è contra illius ſumptionem iniungere.ibid.n.66

Excommunicatio.

Excommunicationis circumſtantia an debeat in confeſsione explicari.d.16.ſect.5.§.2.n.256

propter Excommunicationem non ablatam an repetenda ſit confeſsio. diſp ead.16.ſect. 15. §. 2. per tot.à n.612

ab Excommunicatione an poſsit aliquando laicus abſoluere.d.18.ſ.1.n 6.& ſeqq.

Excommunicatio quibus annexa eſt, peccata an ſola reſeruentur. diſp. 20.ſect.1 num.25. Vide, *Cenſura.*

Excommunicatio non manifeſtata an auferatur. diſp.ead.20.ſect.7.n.87

Excommunicatum pœnitentem an debeat vitare Confeſſarius, aut negare illi Sacramenta, propter notitiam confeſsionis. diſp.23.ſect.5.§.3. per tot.num.118

Excommunicatum an debeat vitare Confeſſarius, etiam extra confeſsionem. ibid.num.123. Vide, *Cenſura.*

F

Flagellum.

Flagella extrinſeca an ſint ſatisfactoria de condigno. diſp.14 ſect.5.n.76. An ſufficiat tolerantia ſine actu.ibid.n.77

Flagellis quibuslibet ſatisfieri poteſt Deo pro peccatis. ibid.n.79.& ſeqq. An ſine patientia actu proſint aliquando ad ſatispaſsionem.ibid. num.83.& ſeqq.

Fides.

Fidei ignorantia an differat ſpecie ab infidelitate. diſp.16.ſect.4.§.6.n.187

Finis.

propter Finem non efficaciter intentum an poſsit medium efficaciter eligi.d.2.ſ.3.n.39

Fuga.

Fuga.

Fuga mera an detur in voluntate. diſp. 1.ſ.2.n.10. & ſeqq. An in intellectu n.13

Fuga mera electiua poteſt eſſe in voluntate.ibid. num.25

Fur.

Fur an validè accipiat bullam, erogando pecunias furto acceptas.diſp.27.ſect.6. n. 87. verſ. *Vnde obiter infero.*

G

Granum benedictum.

GRanum benedictum quid referat ad pietatem. diſp.27.ſect.8.n.130.verſ.*Circa realem.*

Gratia.

Gratiæ priuationem eſſe peccatum habituale, ſententia docens refertur diſp 7 ſect.2.per tot.

ante Gratiæ infuſionem an abſolutio condonet,& tollat peccatum.diſp.ead.7.ſect.9.n.159.& ſeq.

à Gratiæ habitu contritionem procedere, an D. Thomas docuerit.diſp.8.ſ.7.n. 171. Plura eiuſdem Doctoris teſtimonia explicantur.ibi,n.172. & ſeqq.

Gratiæ habitualis infuſio vtrùm ad remiſſionem venialis ſit neceſſaria.diſp.9.ſect.1.per tot.Duplex huius quæſtionis ſenſus. ibid.n.1

Gratia habitualis non expellit formaliter maculam peccati venialis ibid.n.3

Gratia an recuperetur correſpondens meritis præcedentibus per Pœnitentiam. d.11. ſ.1. per tot. De duplici gratia poteſt fieri quæſtio. ibid. n. 1.

in Gratiam Dei rediens homo eo ipſo,ex natura rei recuperat priora merita.diſp. 11.ſect 1.n,14.

Gratia antiqua,quæ data fuerat ſine meritis,an per Pœnitentiam reſtituatur.diſp.ead.11.ſect.3 per tot à n 44

ad Gratiam maiorem, quàm priùs haberet homo per Pœnitentiam ſemper reſurgit.ibid.n.54

Gratia habitualis,quam Adam ante peccatum habuerat,ei reſtituta fuit.ibid.n.55

ad Gratiam cauſandam actus pœnitentis partialiter concurrunt.diſp.12.ſect 2.n.34

Gratia quomodo confertur in Pœnitentiæ Sacramento,dum confeſſio eſt de ſolis venialibus. d. ead 13 ſect 3.n.75

Gratia ſanctificans ex natura ſua aufert debitum pœnæ æternæ.diſp.24 ſect.1.n 3

Gratia condonat pœnam æternam, vel totam,vel commutat in temporalem,ex libera Dei voluntate.ibid n 4 & ſeqq.

Gratiæ ſtatus an,& quomodo requiratur ad ſatisfactionem de condigno.d.ead 24. ſect.2. n.24.

ex Gratia maiori an creſcat valor ſatisfactionis ib. num.27

Gratia quo tempore requiratur, vt valeat ſatisfactio.ibid.n.29

Gratiam quam cauſet ſatisfactio. diſp.15. ſect. 1. n.2.& ſeqq.Vide,*Satisfactio.*

Gratiæ ſtatus non requiritur ad adimplendam pœnitentiam à Confeſſario impoſitam. diſp. ead. ſect. 3.n.30

Gratiæ ſtatus requiritur ad hoc, vt ſuffragium alicui applicatum,ei proſit.diſputat.26.ſectione 2. num 21

in Gratia debet eſſe offerens ſuffragium pro aliquo diſp.ead. 26.ſect.3.n.27

Gratiæ ſtatus requiritur in lucrante Indulgentiam pro defuncto,quamdiu,& quando.diſp. 27.ſ.5. n, 75.& 76.Vt & etiam in lucrante pro ſeipſo. diſput.ead.ſect.6.n.83

Gaudium.

Gaudium an concipiat Eccleſia de peccato Adæ, propter bonum redemptionis inde ſecutum, d. 2.ſect.3.n. 37.ſub med.

Gaudium an ſit actus Pœnitentiæ.diſput,4. ſect.1. num.4

Gaudet Eccleſia de peccato Adæ. diſput. 5. ſect. 3. num.37

H

Habitus.

HAbitus cuiuſcunque duplex eſt obiectum, materiale,& formale.diſp. 2.in proœmio.

Habitus acquiſiti Pœnitentiæ ſunt ſpecies coordinatæ.diſp 3.ſect.2. n. 24. Quomodo ad odium peccati alieni conducant.n.25 & ſeqq.

Habitus infuſi Pœnitentiæ an extendantur ad peccata aliena.ibid n.34. Extenditur habitus infuſus ad plura obiecta.ibid. n.36

Habitus ſunt multiplices pro diuerſitate bonorum,quæ volumus.ibid.n.45

Habitus Pœnitentiæ.Vide,*Pœnitentia.*

Heres.

Hæres an poſſit ſatisfacere per opera poſt eius mortem facta,pro teſtatore defuncto.diſput.26. ſect.3.num.30

Hæreſis.Hæretici.

Hæretici an præcepto Eccleſiæ obligentur ad confeſſionem diſp.15..ſect.7 n.144

Hæreſis qualitas an in Confeſſione explicari debeat.diſp.16.ſect.5 n.288& ſeqq.

Hoſpes.

Hoſpites,& peregrini ſubduntur Iudici ordinario territorij,in quo verſantur;& legibus illis,quarum tranſgreſſio cederet in peculiare damnum illius loci.diſp,21.ſect.2.n.35

I

Iactatio.

IActationis ſpecies an in Confeſſione ſint explicandæ diſp.16.ſect.5. n.259.& ſeqq.

Ieiunium.

Ieiunia ad lucrandum Iubileum inſtituta an fieri debeant ſine lacticiniis.diſp.27.ſect.7.n. 108. & ſeqq. Vide,*Iubileum.*

Ignorantia.

Ignorantiæ circumſtantia an ſit in Confeſſione aperienda.diſput.16.ſect.4.§.6. per tot. à numero 181

Ignorantia fidei an differat ſpecie ab infidelitate. ibid.num.187

Ignorantiam ex conſcientia erronea debet Confeſſarius à pœnitente auferre.diſp.22.ſect.2.n.23. verſ.*Dicendum ergo.*

Ignorantiam redundantem in detrimentum proximi auferre debet.ibid.n.26

Ignorantiam debet auferre ille, qui cauſa eſt violandi aliquod præceptum graue, propter ignorantiam,quam in aliquo cauſauit.diſp.ead. 22, ſect.3.n 57

Imperfectio.

Imperfectiones an ſint confitendæ.diſp.16. ſect.2. § 6.n.102

Impetratio.

per Impetrationem, vel merita congrua, an poſſit homo aliter,quàm per condignam ſatisfactionē, liberari

liberari à debito pœnæ. diſp. 24. ſect. 1. num. 20.& ſeqq.

Impetratio ſola an obtineat remiſſionem pœnæ illius,qui pro alio ſatisfacere intendit.diſp.26. ſect.1.n.1.& ſeqq.

Impoſſibile.

Impoſſibile amari poteſt ſub conditione. diſp. 4. ſect.2.n.51

Impoſsibile poteſt velle Deus ſub ratione poſsibitatis.diſp.7.ſect.9.n.150

Inceſtus.

Inceſtus an detur in Sodomiæ peccato. diſp 16. ſ.6.n.544. Vide,*Copula. Luxuria. Sodomia.*

Indignus.

Indignum,notum ex ſola confeſsione,eligens non incurrit pœnam in iure ſtatutam.diſp.23. ſect. 5.n 104 verſ *Infero ſecundò.*

Indulgentia.

Indulgentiam cur concedat Eccleſia confeſsis,vel contritis cum voto confitendi.d.5.ſect 8.n.113. Vnde Syluij doctrina reiicitur.ibid.& ſeqq.

Indulgentia,ſatisfactio ſacramentalis,& diſpenſatio voti,in quo differant.diſpot.25.ſect.2.num. 23.& 24

Indulgeotia quid ſit,& ex qua poteſtate procedat. diſp.27.ſect. 1.per tot, maximè n.1.& 2

Indulgentiæ conceſsio, an ſit abſolutio, vel ſolutio.ibid n.4.& ſeqq.

Indulgentia quem effectum habeat. diſp. ead. 27. ſect 2.n 7. An proſit in foro Dei, vel tantùm in foro Eccleſiæ.ibid.

Indulgentia an ſolùm ſit pro pœnitentiis iniunctis ibid. num.8

Indulgentiarum vſus cur olim introductus. ibid. n. 11

Indulgentiæ conceſſæ cum clauſula,*de pœnitentiis iniunctis*,in quo ſenſu intelligantur.ibid n.13. & 14 Sine illa conceſsio eſt vniuerſalis.ibid.numero 17.

Indulgentias poteſt dare Epiſcopus in tribus caſibus.ibid.n.19.verſ.*Cæterùm.*

Indulgentiam qui lucratur, an maneat in conſcientia liber ab implenda pœnitentia ſibi impoſita.ibid.n.21.& ſeqq.

io Indulgentiam plenariam commutari poſſunt pœnitentiæ debitæ.ibid.n.31

Indulgentiæ an ab Eccleſiæ theſauro diſpenſentur diſput.ead.27.ſect.3.num.32.& ſeqq. Vide, *Theſaurus.*

Indulgentiæ vtrùm nunquam concedantur, niſi ex theſauro. diſputatione eadem, ſectione 4. numero 48

Indulgentia numquam conceditur,niſi per applicationem ſatisfactionis in theſauro contentæ. ibid.num.52

Indulgentiæ an, & quomodo defunctis communicari poſsint.diſp.ead.27.ſect 5.num.57.Vide, *Defunctus,*

Indulgentias plerumque concedit Pontifex ob cauſam prætetitam.ibid.n.63

Indulgentias pro articulo mortis obtinent Legati Principum,à Pontifice,antequàm ab vrbe diſcedant.ibid.

Indulgentia pro defunctis quomodo viuentibus à Pontifice concedi poſsit. ibid. numero 65.& ſeqq.

Indulgentias lucrans pro defuncto debet habere intentionem determinatam lucrandi pro eo. ibid 74 Debet eſſe etiam in ſtatu gratiæ. num. 75 An,quandiu ſit opus iniunctum, an in fine. n.76.An requiratur acceptatio animæ defuncti. n.78.verſ.*Vltimò reiiciendum eſt.*

Indulgentia an poſſit dari pro Catechumeno, vel amentibus.ibid.n.77

Indulgentia pro defuncto quando conceditur viſitantibus tàlem Eccleſiam, vel recitantibus, aut ieiunantibus, &c. offerenda ſit ſatisfactio pro defuncto, etiam ex opere operantis. ibid. num.78

Indulgentiam lucraturus debet habere characterem baptiſmalem. diſput ead. 27. ſectione 6. num.79. Rationis vſum.ibid verſ. *Secundò requiritur.*An debeat habere notitiam Indulgentiæ.n 80. Debet eſſe in gratia.n.83

Indulgentiæ effectus an reuiuiſcat, redeunte gratia,quando requiſita ad illius lucrationem facta ſunt in peccato.ibid.n 84

ad Indulgentiam obtinendam an proſint opera honeſta requiſita, facta non ſolùm in peccato; ſed etiam cum peccato. ibid.n.85

Indulgentia pro viuis non ſemper requirit aliquod opus pium diſp. ead.27. ſect. 6.n.86.An opus externum, an proprium.ibid.

Indulgentias an obtineat ille, pro quo amicus ſumpſit Bullam Cruciatæ,& pro eo dedit eleemoſynam. ibid.n.87

ad Indulgentiam lucrandam an proſit pars operis ibid n.89

ad Indulgentias duas an idem opus ſufficiat. ibid. n.90 & ſeqq.

Indulgentiæ plures eadem die,vnica Confeſſione, & Communione lucrari poſſunt ibid.num 93. Vbi idem dicitur,licèt ſecunda Indulgentia non eadem die, ſed ſequenti, vel intra debitam diſtantiam occurreret.

Indulgentia quando conceditur *pœnitentibus, & confeſſis*,ſeu *contritis, & confeſſis*; an ſufficiat contritio perfecta ibid. n.94

Indulgentia an poſſit obtineri per idem opus ſæpiùs repetitum.ibid.n.95.& 96

Indulgentia an lucrari poſſit orando extra Ecſiam ibid.n.97

ad Indulgentiam lucrandam, ſi requiratur viſitatio quinque altarium, an ſufficiat viſitare illa extra portam.ibid.n.97.verſ. *Quando verò.*

Indulgentia alia eſt totalis,alia partialis.diſp.ead. 27.ſect.8 num.128

Indulgentia diuiditur in realem, localem, & perſonalem.ibid.n.130

Indulgentia grano benedicto conceſſa quid referat ad pietatem. ibid.n.130.verſ. *Circa realem.*

Indulgentia conceſſa alicui Eccleſiæ, an transferri poſſit in aliam reædificatam.ibid.n.131

Indulgentias quis poſſit concedere. ibid. §. 1.per tot à n.132

Indulgentias concedit Summus Pontifex de iure diuino pro tota Eccleſia. ibid.n.eod.132

Indulgentias quales, & quo iure Epiſcopi cõcedant. ib. & n.134. An plures Epiſcopi poſſint eidem perſonæ concedere plures quadragenas. n.134.An peccent excedendo.ib verſ. *Dubit.2.*

Indulgentiæ conceſſæ ab Epiſcopo vſque ad ſexaginta dies, an valeant vſque ad quadraginta. ibid.numero 135

Indulgentias an poſſit Epiſcopus concedere extra ſuum territorium.ibid.verſ. *Dubitatur quartò.*

Indulgentias an concedere poſſit Epiſcopus non conſecratus ibid verſ.*Dubitatur quintò.*

Indulgentiæ conceſſio ſit per actum externum. ibid.num.137.

ad

Index Rerum.

ad Indulgentiam concedendam, quæ cauſa ſit neceſſaria.ib.§.2.per tot.n.138. An ſit valida ſine cauſa. n. 139. An requiratur cauſa æqualis, & proportionata.n.141.& ſeq.Quæ ſit cauſa ſufficiens & proportionata.n.144.An ſufficiat, quãdo æſtimatur ſufficiens.n.145.An valeat quoad partem.ibid.verſ *Quæritur tertiò.*An requiratur cauſa publica.ibid.verſ.*Quæritur vltimò.*

Indulgentiæ valor quomodo ceſſet. ibid.num.146. Ceſſat reuocatione.ibid.verſ.*Secundò ceſſat.*An ſine notitia reuocationis ibid.n.147.& 148.

Indulgentiæ conceſſæ Regularibus an cenſeantur reuocatæ per Iubileum anni Sancti,vel per Bullam Cruciatæ. diſp.20.ſect.8.n.144.& diſp.27. ſect. 8. num. 149.

Indulgentia ceſſat deſtructione rei,cui erat affixa. ibid.n.150.An illa amiſſa,poſſit alia ſubrogari. ibid. & n.151. An per mortem concedentis:an per renunciationem: an ceſſante cauſa, propter quam conceſſa fuit. ibid. n.151.

Infernus.

Inferni tormentum quo ſenſu eligibilius nobis,eſt quam peccatum.diſp.5.ſect.3.n.30.Vide, *Pœna.*

Inferni pœna peccatum præteritũ impediri poſſe, an pœnitens deſiderare debeat.ibid.n.31.& 32

in Inferno an pœna æterna peccato veniali correſpondeat diſp.10.ſect.2.per tot.

ex Inferno ſi quem Deus educeret in hanc vitam, an priora illius merita reuiuiſcerent.diſp.11.ſect. 1 num.21.& ſeqq.

ex Inferni metu an poſſit quis atteri ſine propoſito non ampliùs peccandi diſp.14.ſect.5.n.57

Infirmus.

Infirmus an poſſit abſolui,qui vnum ſolum peccatum dicere poſſit,& quid ſi ſolum peccatum in communi.diſp.17.ſect.1 per tot.

circa Infirmos impotentes adimplere pœnitentiam quomodo ſe gerere debeat Confeſſarius. diſp.25. ſect.4. n. 47

Iniuria.

Iniuriam inferre alicui,& offendere illum,differũt, & in quo. diſp.2.ſect.4.n.50.Vide,*Offenſa.*

Inobedientia.

Inobedientia in Religioſo an habeat duas malitias.diſp.16.ſect.4.§.4.n.170

Inobedientia contra Deum,vel hominem,an differant ſpecie.diſp.ead.16.ſect.5.§.1.n.249.&ſeqq.

Inobedientiæ peccatum quando in Religione reſeruatur,vtrùm requiratur præceptum obedientiæ ad incurrendam reſeruationem.diſp.20 ſect. 4.§.1.à n. 48

Inobedientiæ nomine quid ſignificetur.ibid.n.50. Vide, *Obedientia.*

Intellectus.

in Intellectu an detur mera fuga.diſp.1.ſect.2.n.10

Intentio.

Intentio an ſit pars Sacramenti Pœnitentiæ. d.12. ſect.2. n.27.

Intentionis in abſoluendo defectu an debeat Confeſſio reiterari. diſp.16.ſect.15.n.598.

Intentio ſatisfaciendi non requiritur ad ſatisfaciendum.diſp.24 ſect.3 §.3.per tot.n.43.

Intentio determinata,& antecedens requiritur in eo qui offert pro alio,ad hoc, vt ſuffragium ei proſit. diſp.26.ſect.3 n.28.

Internuncius.

Internuncius pœnitentis an teneatur ad ſigillum confeſſionis. diſp.23.ſect.2.n.23.

Interpres.

Interpres pœnitentis an ad ſigillum teneatur.d.23 ſect.2.n.20 & ſeqq.

Interrogatio.

Interrogationes pœnitenti à Confeſſario faciendæ. Vide,*Confeſſarius.*

Irregularitas.

Irregularitatem an incurrat laicus abſoluendo in mortis articulo.diſp.18..ſect.1.n.14

Irregularitatis metu an debeat Confeſſarius non docere pœnitentem.diſp.22.ſect.2.n.32. 33. & 36.Vide,*Cenſura. Excommunicatio.*

Iubileum.

Iubilei tempore confitens cum intentione lucrandi Iubileum,ſi poſteà non lucretur,quia non facit cætera requiſita,an maneat reſeruatio ablata pro oblitis diſp.20 ſect.7.n.99.& 100.& ſeqq.

Iubilei, vel ſimilis facultatis delegatæ virtute, an poſſint abſolui reſeruata commiſſa ob confidẽtiam talis facultatis,aut priuilegij conceſſi, vel concedendi.diſp.ead 20.ſect.8 n.129.& ſeqq.

Iubilei virtute an poſſit pœnitens aliquando abſolui à peccatis reſeruatis commiſſis poſt finitum Iubilei tempus.ibid n.131.& ſeqq.

Iubilei virtute an poſſit quis à reſeruatis abſolui, qui ſine animo lucrandi illud,tranſegerit vtranque hebdomadam, & die ipſo Sabbathi in fine ſecundæ hebdomadæ,mutato animo,velit illud lucrari.ibid.n.139

Iubilei tempore an Regulares poſſint eligere non approbatum ab Epiſcopo.ibid.n.141

per Iubileum anni Sancti,vel per Bullam Cruciatæ an facultas Regulariũ ſuſpendatur.ib.n.144.

Iubilei tempore leuiores pœnitentias imponere poſſunt Confeſſarij.diſp.27.ſect.2.n.30

ad Iubileum lucrandum, nonnulla dubia circa ea, quæ exigi ſolent,elucidantur.diſ.ead 27.ſect.7. n.98

ad Iubileum lucrandum an confeſſio venialium ſit requiſita.ibid.n.100. An ſecunda confeſſio de nouo peccato n.101. An ſufficiat confeſſio ſacrilega.num.102.& 103.An facta Dominica ſequenti.n.104.& ſeqq.

Iubileum vt lucretur aliquis, non poteſt diuidere opera requiſita ad illud inter duas hebdomadas.ibid.n.105

Iubilei lucrandi gratia ieiunia inſtituta an fieri debeant ſine lacticiniis.ibid n.108.& ſeqq.Quid, ſi ſint aliunde debita. ibid 110

ad Iubileum an requiratur oratio vocalis.ib.n.111

ad Iubileũ lucrandum eleemoſyna qualis,& quanta eſſe debeat.ibid.n.112.An ſatisfiat dando eam illi,quem puto eſſe pauperem,cùm reuerà ſit diues,& fingat ſe pauperem n.113.An diuites debeant eam dare proportionatam ſuo ſtatui, & diuitiis.n.114. An Religioſi & alij pauperes debeant dare.n.115

ad Iubileum lucrandum opera requiſita quæ poſſint commutari.ib.118.An Communio.n 119. In quæ opera commutari.n. 120. A quo Confeſſario.ibid.verſ.*Dubitatur decimotertiò.*

Iubileum an poſſit obtineri vtraque hebdomada, ibid.n.121

Iubileum inuincibiliter ignorans, an poſſit poſteà lucrari,quando illius habet notitiam.ibid.num. 119.verſ.*Infertur ſecundò.*

Iubileum an poſſit partim in vno loco, partim in alio obtineri.ib.n.123.& ſeq.An in itinere.n.126

Index.

Iudici ordinario territorij,in quo verſantur hoſpites,& peregrini ſubduntur; & legibus illis,quarũ tranſgreſſio cederet in peculiare damnum illius

loci

Digitized by Google

loci.diſp.21 ſect.2.n.35
Iudicem an debeat Confeſſarius non docere metu irregularitatis.diſp.22.ſect.2.n.32.& 33 An debeat relinquere in bona fide.ibid.n.34 & 35
Iudex non poteſt proferre ſententiam ſecundùm opinionem probabilem,relicta probabiliori.ib. num 40
Iudex quis debeat inferre pœnas violantibus ſigillum confeſſionis.diſp.23.ſect 5.n.148

Iuramentum.

Iurandi conſuetudo eſt culpabilis de ſe.diſput.16. ſect 4.§.7.n.206 & ſeqq.
Iuramenta plura in eodem ſermone circa eamdem rem ſucceſſiuè falsò prolata an ſint plura peccata,vel vnum.diſput.ead.16.ſect.14.n 561

Iuriſdictio.

Iuriſdictio an acquiratur in foro conſcientiæ ratione delicti in tali loco.diſp 19 ſect.1.n.9
Iuriſdictio delegata ad confeſſiones audiendas an expiret morte concedentis. diſp. ead 19. ſect.2. § 2.per tot.à n.36
Iuriſdictio an ſine notitia acquiratur ibid n.17
Iuriſdictio delegata an ſufficienter habeatur per voluntatem præſumptam Superioris delegantis.ibid.num 21
Iuriſdictio an duret,cauſa incepta.ibid.n.24
Iuriſdictio delegata dubia, vel probabilis, an ſufficiat ad miniſtrandum ſacramentum Pœnitentiæ.ibid.§.1.per tot à n 28

Iuſtificatio.

ad Iuſtificationem hominis,qui Pœnitentiæ actus ſint neceſſarij diſp 5.per tot.
ad Iuſtificationem requiritur perfecta conuerſio ad Deum diſp.ead 5.ſect.1.n.8
ad Iuſtificationem ſufficit perfecta dilectio Dei,ſine deteſtatione formali peccati.diſp.ead. ſect.7. num 93
Iuſtificationis in inſtanti quomodo non ſit in peccatore aliquod debitum.diſp.7.ſect.9 n.166. De quo debito intelligatur.ibid.n.168

Iuſtitia,Iuſtus.

Iuſtitia an ſit,& poſſit dici Pœnitentia.diſp.2.ſ.1. n.3.& ſeqq.
ex Iuſtitiæ motiuo peccator ſatisfacere non poteſt. ibid.n.12
Iuſtitiæ formale obiectum differt ab obiecto Pœnitentiæ.ibid.n 50
Iuſtus an plùs gratiæ,& gloriæ mereatur per actionem internam,& externam ſimul,quàm per ſolam internam.diſp 24.ſect.4.n.56.& ſeqq.

L

Laicus.

LAicus in aliquo caſu an poſſit abſoluere pœnitentem.diſp.18.ſect.1 per tot.
Laico an ſit facienda confeſſio.ibid n.4
Laicus an poſſit ab excommunicatione aliquando abſoluere.ibid n.6.& ſeqq.
Laicus an fiat irregularis abſoluens in mortis articulo.ibid n.14
Laicus,cui aliquis confeſſus eſt, an teneatur ad ſigillum diſp.23.ſect.2.n.41

Legatus.

Legati principum obtinent Indulgentias à Pontifice pro articulo mortis,antequàm ab Vrbe diſcedant,diſp 27.ſect.5.n 63

Licentia.

de Licentia pœnitentis poteſt Confeſſarius loqui de confeſſione pœnitentis.diſ.23.ſect.5.n.131. Vide,*Confeſſarius.*

Laudabilitas.

Laudabilitas à merito an diſtinguatur. diſput. 24. ſect 4.n.58

Luxuria.

in Luxuriæ peccatis confitendis an copula conſummata debeat explicari : & nonnulla alia circa eamdem materiam. diſp.16. ſect. 5. §. 2. per tot. à num.237
Luxurioſi aſpectus, tactus, & ſermones in Eccleſia facti, an ſint per hanc circumſtantiam in confeſſione aperiendi.diſp.ead.16. ſect. 10.n.464.
Luxurioſi tactus, copulam illicitam præcedentes, an faciant vnum peccatum cum illa,an debeant ſeorſim in confeſſione explicari diſp. ead. 16. ſect.14.n 553
Luxurioſi tactus,& oſcula ſine intẽtione copulæ,ſi deinde ſequatur copula,an debeant in confeſſione explicari.ibid.n 556.Vide,*Copula.*

M

Malitia,Malum.

MAlitiæ plures an multiplicentur in eodem actu,in ordine ad multa obiecta.diſp. 16. ſect 3.num.132
ad Malum cooperari quando malum ſit. diſp. 15. ſect 9.n.211
Malum impediendi an ſit obligatio ibid.n.212
Malis quibuſlibet ſatisfieri poteſt Deo pro peccatis.diſp 24.ſect.5.n 79.&ſeqq An ſine actu pœnitentiæ proſint aliquando ad ſatiſpaſſionem. ibid.num.58.& ſeqq.

Matrimonium.

Matrimonium valet ſub conditione de futuro. diſp.13.ſect.5.n.111. An ſit idem de aliis contractibus.ibid n.121

Medicus.

Medici,imminente periculo mortis, ægrotos admonere debent,vt confiteantur.d.15. ſ.3. n. 38

Medium.

Medium an poſſit efficaciter eligi propter finem non efficaciter intentum diſp.2.ſect 3.n.39

Mendacium.

Mendacium in confeſſione proferre,an ſit mortale. diſp.16 ſect.2.§.6.per tot. à n.98

Mendicantes.Vide,Religioſi Mendicantes.

Meretrix.

Meretrix an validè accipiat Bullam, erogando pecunias ex turpi quæſtu acceptas.diſp. 27. ſect.6. n 87.verſ.*Vnde obiter infero.*
Meretrices an obligentur præcepto Eccleſiæ ad confitendum.diſp.15 ſect.7.n.148

Meritum.

ſine Meritis gratia antiqua data, an per Pœnitentiam reſtituatur.diſp.5.ſect.5.per tot.à n.44
Meritorum præcedentium omnem vim non aufert peccatum mortale.diſp.7.ſect.6.n.71.& ſeqq.
Meriti principium non cadit ſub idem meritum. diſp.8 ſect.7.n.156
Meritis præcedentibus correſpondens gratia an recuperetur per pœnitentiam.diſput. 11, ſect.1. per tot.
Merita præcedentia per peccatum non moriuntur, ſed mortificantur ibid.n.2
Merita præcedentia per Pœnitentiam reuiuiſcunt. ibid. & ſeqq. Ratio reuiuiſcentiæ quæ ſit. ibid. n.9.& ſeqq.
Merita priora recuperandi ſpe omni potuit Deus

priuare

priuare hominem poſt primum peccatum. ibid. num 13

Merita priora reuiuiſcunt ex natura rei, eo ipſo, quòd homo redit in gratiam Dei. ibid. numero 14

Merita an priora reuiuiſcerent illius, quem Deus ex Inferuo educeret in hanc vitam. ibid. n. 21. & ſeqq.

Merita cur reuiuiſcant,& non demerita:vbi meriti,& demeriti differentia datur.ibid.n.24

Merita ad quod præmium reuiuiſcant. ibid. n. 25. Vide, *Præmium*.

Merita an reuiuiſcant in ordine ad idem præmium,quod priùs debebatur.diſp.ead. 11.ſect.2. per tot.à n.25

pro Merito congruo Vt Deus teneatur reddere præmium,requiritur eius promiſſio.diſp.24 ſ.1. n.13.&ſeqq.Vide,*Satisfactio*.

per Merita congrua,vel impetrationem, an poſſit homo aliter, quàm per condignam ſatisfactionem, liberari à debito pœnæ. ibid. numero 20. & ſeqq.

Meritum à laudabilitate an diſtinguatur. diſput. ead.24 ſect.4.n.56

inter Meritum,& ſatisfactionem differentia. ibid. num.65

ex Meritis,& ſatisfactionibus Chriſti conſtat theſaurus Eccleſiæ.diſp.17.ſect.3 num.33.Conſtat etiam ex ſatisfactionibus Sãctorum.n. 34. Nec ſolùm ex meritis congruis.n.35

Merita Chriſti non ſolùm concurrunt ad remiſſionem ex opere operato per Saramenta:ſed etiam eius merita.diſp ead.27.ſect.4.n.51

Meriti an plùs acquirat iuſtus per actionem internam,& externam ſimul,quàm per ſolam internam.diſp.24.ſect.4.n.56 &ſeqq.

Miniſter.

Miniſter ordinarius quis ſit in Sacramento Pœnitentiæ..diſp.19.ſect.1.per tot.

de Miniſtro delegato ad Confeſſiones audiendas. diſp ead.19.ſect.2.per tot.à n.15

de Miniſtro confeſſionis in ordine ad peccata reſeruata.diſp.20.per tot.

de Miniſtro, qui ex poteſtate delegata poteſt à reſeruatis abſoluere.diſp.ead. 20. ſect .8.per tot. à n.117

Miſſa.

Miſſam ſuam an nunc applicare poſſit Sacerdos pro illo,quem nunc Deus præuidet,ipſi oblaturum primum ſtipendium.diſp.13.ſect.5.n.136

Miſſa oblata pro aliquo quem,& qualem effectum habeat ſi Sacerdos non ſit in gratia.diſp.26.ſ.3. n.27.Vide,*Suffragium*.

Mors.

Mortis in articulo obligat præceptum Pœnitentiæ.diſp.7.ſect.11.n. 194. An tunc ſolùm obliget.num.234

Mortis in articulo contritionem habere an ſit obligatio ex præcepto diligendi Deum. diſp. ead.7. ſect.12.n.276

Mortis in articulo an ſufficiat attritio cognita.d. ead.7.ſect.13 per tot.à n.261

poſt Mortem quomodo peccatum veniale tollatur.diſp.9.ſect.2.n.34

in Mortis articulo abſoluens laicus an fiat irregularis.diſp.18.ſect.1.n.14

in Mortis articulo quis ſit Miniſter Sacramenti Pœnitentiæ.diſp.ead.18.ſect.2.per totam, à numero 15

in Mortis articulo abſoluendi facultas an ſit de iure diuino,an de iure humano ſolùm,ibid. numero eod.15

per Mortis articulum quid debeat intelligi. ibid. numero 20

in Mortis articulo an poſſit ſimplex Sacerdos abſoluere præſente proprio.ibid. §.2.per totum,à numero 23

in Mortis articulo quæ ſit poteſtas Confeſſarij circa caſum reſeruatum.diſp.19.ſect.2.n.31

in Mortis articulo Sacerdotes an poſſint abſoluere à caſibus reſeruatis.d.20.ſect.10.§.1.per tot. à num.201

pro Mortis articulo obtinent Indulgentias à Pontifice Legati Principum,antequàm ab Vrbe diſcedant.diſp.27.ſect.5.n.63

Mutus.

Mutus poteſt confiteri per Scripturam Confeſſario præſenti.diſp.23.ſect.2.n.48

N

Neceſſitas.

NEceſſitas duplex enumeratur, & explicatur. diſp.15.ſect.1.n.1

in Neceſſitatis caſu quæ ſufficiat confeſſio.diſ. 17. per tot.

Neceſſitas extrema, & neceſſitas grauis explicantur.d.22.ſect.1.n.10

Neceſſitas grauis communitatis totius, præferenda eſt damno priuato.ibid.n.13

Negatio.

Negatio an ſit obiectum in diſſenſu.diſp.1. ſect.2. num.14

Negatio eſt cauſa negationis, quoties affirmatio eſt cauſa affirmationis.diſp 8 ſect.7.n 190

Notitia.

Notitia confeſſionis quàm ſit inutilis ad vſus fori iudicialis.diſp.23. ſect. 5.n.107. *Vide, Scientia, Sygillum.*

Notitia confeſſionis ad vitandum imminens periculum,quo modo poſſit vti Confeſſarius.ibid. §.1.per tot.n.108

propter Notitiam confeſſionis an debeat Sacerdos vitare pœnitentem excommunicatum, aut negare illi Sacramenta.ibi. §.3.per totum, numero 118

O

Obedientia.

OBedientia debita Deo,& homini,an ſint eiuſdem ſpeciei.diſp.16.ſect.5.§.2.n.246.Vide,*Inobedientia*.

Oblatio.

Oblatio.Vide,*Miſſa, Suffragium*.

Obiectum.

Obiectum cuiuſcumque habitus duplex eſt, materiale,& formale.diſp.2.in prœmio.

de Obiecto formali Pœnitentiæ referuntur plures ſententiæ.diſp.ead.2. ſectione 1. per totum à num.1.

Obiectum formale Pœnitentiæ an differat ab obiecto formali charitatis.ibid.n.2

Obiectum formale Pœnitentiæ eſſe bonum recompenſationis,Recentiorum ſententia.diſput. ead.2.ſect.3 n.16.& ſeqq.

Obiectum formale virtutis Pœnitentiæ non eſſe bonum compenſationis, ſed aliquid aliud,vbi, an ſit virtus theologica.diſput.ead.2.ſect.4. per tot.à n.42

Obiectum

Obiectum formale Pœnitentiæ eſt æqualitas moralis cum Deo.ibid.n. 49. Differt ab obiecto iuſtitiæ n.50

Obiectum materiale Pœnitentiæ duplex eſt,ſcilicet,proſequutionis,& fugæ.diſp. 3.n.1

ſub Obiecto materiali Pœnitentiæ cadunt omnia, quæ videntur neceſſaria, vel vtilia ad diuinam pacem,vel conſeruandam, vel reparandam. d. 3. n.2.& ſeqq.

Obiectum materiale fugæ comprehendit peccatum mortale diſp ead 3. ſect. 1. n.6.& 7 An comprehendat peccata venialia n 8.An imperfectiones. n.9.An peccatum habituale, & originale.n. 12. & 13. An peccatum dimiſſum n.15

Obiectum Pœnitentiæ an ſint actus externi mali. ibid.n.21. An peccata aliena.diſput.ead.3.ſect.2. n.12. An reatus pœnæ ibid.n.46

Obiectum retractationis eſt impoſſibile. d. 4. ſ. 2. n.19.& ſeqq.

Occaſio.

Occaſio peccati duplex eſt, proxima, & remota. diſp.14.ſect 10.n. 149

propter Occaſionem proximam quando neganda ſit abſolutio ibid.n 150

Occaſio proxima an ſit ad peccatum in communi. ibid n. 161

Odium.

Odij actus,aut deteſtationis,an poſſit eſſe vitioſus,& honeſtus ex obiecto.diſp 1.ſect.2 n.8.& 9

Odij actus an reſpiciat bonum.ibid n.15 & 16

Odium an ſemper oriatur ex amore.ibid. num.16. verſ *Petes,an.*

Odium eſt æquiualenter amor ibid n. 27.& ſeqq. Poteſt eſſe honeſtum ibid n.18

Odium peccati, prout offenſa Dei eſt, poteſt eſſe actus alterius virtutis, quàm charitatis. diſput. ead.2.ſect 4 n.56

Odio malum proximo deſideratum an ſit per circumſtantias in confeſſione explicandum. d.16. ſect.5 n.259.& ſeqq.

Offenſa.

in Offendente duplex eſt titulus ad ſatisfaciendum pro offenſa.diſp 2.ſect.3.n.24

Offendere aliquem, & illi iniuriam inferre, differunt,& in quo.diſp ead 2.ſect 4.n 50

Officium.

Officium qui per annum non recitat, an id debeat in confeſſione explicare diſp.16. ſect.14.n. 546

Officium totum hodiernum omittens an plura peccata committat.ibid.n.547

Opera.

Opera iuſti, antecedenter ad Dei promiſſionem,& acceptationem,quem valorem habeant.diſp.24. ſect . n.13.& ſeqq.

Opera iuſti,antecedenter ad Dei promiſſionem, de ſe ſunt meritoria de condigno.ibid n.14

Opera bona iuſti an ſatisfaciant de rigore iuſtitiæ. ibid n 19.

Opera facta in peccato non reuiuiſcunt ad ſatisfactionem diſp.ead.24.ſect 2.n 26

Operum bonorum alia relinquunt effectum permanentem,alia non relinquunt ibid.n 26

Opus bonum in peccato volitum,& poſteà in gratia ſuſceptum,& perfectum, an de condigno ſatisfaciat. ibid.n.30

Opus honeſtum,liberum,pœnale, & ex intentione ſatisfaciendi,an requirat ſatisfactio.ead. diſ. 24. ſect.3.per tot n.32

per Opera præcepta an poſſit homo ſatisfacere pro pœna temporali.ibid.§.1.per tot.n.34

per Opera ſola pœnalia an ſatisfacere poſsimus. ibid.§.2.per tot.n.37

quæ Opera imponi poſsint pro pœnitentia. d.25. ſect.4 n. 61 & ſeqq.Vide,*Pœnitentia.*

Opera facta ab hærede poſt mortem teſtatoris,an ei proſint.diſp 26 ſect 3.n 30

Opera reprobi an ponãtur in theſauro ſatisfactionum,& meritorum Eccleſiæ diſp 27.ſect.3.n.47

Opera honeſta bona ad Indulgentiam requiſita, ſi fiant non ſolùm in peccato, ſed etiam cum peccato,an proſint ad illam obtinendam, ſi in fine illorum homo ſit conſtitutus in gratia.diſp.27. ſect.6.n.85

Opus aliquod pium non ſemper requirit Indulgentia pro viuis ibid.num.86 An externum, an proprium.ibid.

Operis pars an proſit ad Indulgentiam lucrandam. ibid.n.89

Opus idem an ſufficiat ad duas Indulgentias. ibid. n 90.& ſeqq.

per Opus idem an poſsim ſæpiùs Indulgentiam obtinere ibid.n 95 &96

Opera ad lucrandum Iubileum requiſita,quæ poſſint commutari.diſp.ead.27.ſect.7.num.118.Vide,*Iubileum.*

Operum quam communicationem concedant Prælati regulares.diſput.27.ſect. 8. n.136.verſ. *Petes,quid.*

Opinio.

Opinionem pœnitentis contra propriam ſententiam an poſsit, vel debeat ſequi Confeſſarius. diſp.22.ſect.2.§.2.per tot.à n.38

Opinionem non probabilem,æſtimatam probabilem an debeat ſequi Confeſſarius.ibid.n.41

Opinio non ſolùm ſufficit,quod ſit pœnitenti probabilis;ſed debet eſſe talis.ibid.n.43.& ſeqq.

Opinioni probabili pœnitentis an ſe conformare obligetur Sacerdos non prius ſub morali. ibid. num.48.

Oratio.

Oratio facta in Eccleſia conſecrata tollit venialia. diſp.9.ſect 4.n 58.

Oratio Dominica tollit venialia.ib n.eod 58.& 65

Orationem fundendo extra Eccleſiam an Indulgentia lucrari poſsit.diſp 27.ſect 6.n.97

Oratio vocalis an ad Iubileum requiratur. diſput. ead.27.ſect.7.n.111

Ordinarius.

Ordinarij nomine qui comprehendantur. diſp. 21. ſect. 1.n.13

Ordinarius quis debeat approbare Confeſſarios. diſp.ead.21.ſect.2.n.27.& ſeqq.

Ordinarius quis aliquando intelligi debeat. ibid. num. 35

Ordinarius Confeſſarij eum approbare debet ad valorem confeſsionis; non autem requiritur approbatio Ordinarij pœnitentis.ibid.n. 46. & 47

Ordo,Sacramentum.

Ordinis poteſtas non ſufficit ad valorem Confeſſionis.diſ.15.ſect.2.n. 16.Qualis ſit ea poteſtas. ibid.num.20.

P

Papa.

PApa an ad Confeſsionem obligetur.diſput. 15. ſect.7.n.142.& ſeqq. Vide,*Pontifex.*

Panis benedictus.

Panis benedicti comeſtio tollit venialia.diſp.9.ſ 4. num.58.

Parochus

Index Rerum.

Parochus.

Parochorum immediatus Paſtor eſt Epiſcopus ; tamen ſibi eligunt Confeſſarium. diſput. 19 ſect.1. num.6

Parochus vagorum quis ſit.ibid.n.7

Parochus an poſſit abſoluere ſuum ſubditum extra diœceſim ibid.n 8

Parochus ſi ſit ignarus,an poſſit ſibi ſubditus eligere Confeſſarium ibid n.10

Parocho an debeat confeſſionem facere annuam ille, qui ſolet confiteri Regularibus. diſput ead.19. ſect 2 n.25

Parochus an poſſit delegare facultatem non approbato.diſp.20 ſect.1.n.5

Parochus relicto beneficio indiget approbatione Epiſcopi ad audiendas Confeſſiones. diſput. 21. ſect.1.n.8

Parochus an ſit eligibilis ab eo,qui per Bullam Cruciatæ, vel per Iubileum poteſt eligere ſibi Confeſſarium approbatum. ibid.n.11.& 12

Parochus reperiri non poteſt, qui non ſit approbatus ab Ordinario ibid.n.13.& 14.Vide, *Approbatio.*

Parochos indoctos Prælati præficientes oppidis exiguis,quomodo excuſentur. diſput. ead.21.ſect 4. num 74.

Parochus an teneatur audire confeſſiones ſubditorũ, quoties ipſi volunt confiteri. diſp. 22.ſect.1. n.2. & ſeqq.

Parochus quoties teneatur audire ſubditum ibid.n 5. & ſeqq.

Parocho ſubditum nolente audire, is ſibi Confeſſarium eligere non poteſt ibid.num 9.Quod magis procedit in ſubdito regulari, reſpectu Prælati. ibid.

Parochi,& ſimiles, confeſſiones ſubditorum debent audire, non ſolùm ex charitate, ſed ex officio;non ſolùm in extrema,ſed etiam graui neceſſitate confitendi diſp ead.22.ſect 1.n.10

Parochus debet cum vitæ periculo ſubditis ſuis ſubuenire ibid.

Paſſio.

Paſſio extrema vtrùm addat ſatisfactionem ſupra actum internum.diſp 24.ſect.4.n.44.

Paſsiones,& pœnæ ab extrinſeco,& neceſſariò prouenientes, an, & quomodo poſsint eſſe ſatisfactoriæ.diſp.24.ſect.5.per tot.à n.70

Paſsio à nobis non procedens ſit moraliter noſtra duplici ex capite ibid.n.74.

Patientia.

Patientia quid ſit,& in quo conſiſtat illius honeſtas. diſp.24. ſect. 5.n. 75. An ſufficiat tolerantia ſine actu.ibid.n.77

Patientiæ actus præſens an requiratur ad hoc, vt creſcat ſatiſfactio per paſsionem flagelli externi ſolùm ibid.n.78

ſine Pœnitentiæ actu an proſint aliquando mala quæcumque ſuſcepta, ad ſatiſpaſsionem, ibid. n. 83.& ſeqq.

Peccatum.

de Peccato Adæ an Eccleſia gaudeat propter bonum Redemptionis inde ſecutum. diſp.1..ſect.3.n 37. ſub med.

Peccatum omne non habet rationem iniuriæ diſp.2. ſect.1.n.10

Peccatum an ametur ab eo,qui amat compenſationem pro peccato diſp.ead.2.ſect.3 n.25

Peccatum præteritũ an cõpenſatio includat. ib.n.32

Peccatum an includatur in obiecto volito per iuſtitiam vindicatiuam ibid.n.36

de Peccato ſi non ſit dolor per ſe,non poteſt eſſe pœnitentia.diſp 2.ſect.4.n.44.& ſeqq.

Peccati odium, prout offenſa Dei eſt,poteſt eſſe actus alterius virtutis, quàm charitatis. diſp.ead.2.ſect. 4.n.56

Peccatum mortale proprium comprehenditur ſub obiecto materiali Pœnitentiæ. diſput.3 ſect.1.n.6. & 7.An peccata venialia etiam. n. 8. An peccatum habituale, & originale. n.12. Eorum diſcrimen in ordine ad Pœnitentiam. ibid.

Peccatum habituale quomodo poſsit eſſe obiectum retractationis.num.13

Peccatum dimiſſum poteſt eſſe obiectum Pœnitentiæ.ibid.n.15. An pro eo Pœnitentia velit compenſationem.ibid.

Peccata aliena an ſint obiectum Pœnitentiæ. diſput. ead.3.ſect.2.n.22.& ſeqq.

Peccatum alienum,& proprium an differant ſpecie in ratione motiui n.29.& ſeqq.

ad Peccata aliena an extendantur habitus acquiſiti Pœnitentiæ.ibid.n.34.

Peccati deteſtatio, & dolor,quomodo differant inter ſe diſput.4.ſect.1.n 5.Vide, *Deteſtatio.*

Peccator an aliquando amet Deum ſuper omnia. diſput 5.ſect.2 n 24

à Peccato ita deſiſtendum, vt potiùs ſubeundæ ſint pœnæ Inferni, quo ſenſu peccator deſiderare poſſit.diſp.ead 5 ſect.3 n.30

Peccatum præteritum poſſe pœna Inferni impediri an pœnitens deſiderare debeat ibid n.31.& 32

Peccatum in quo ſenſu ſit odibilius, quàm carentia beatitudinis.ibid n 34 & ſeqq

Peccatum vnum ſupra alia vnum contritio deteſtetur diſp.ead.5.ſect.4.n.39.Vide, *Contritio.*

Peccatum minus qui eligit,an peccet. ibid.n 40. An qui grauius peccatum.ibid.n.41.& 42

Peccatum grauius in caſu impoſsibili qui eligeret, an peccaret ibid.n 43 & ſeqq.

Peccatum perſonale comparatur cum originali habituali. diſp. ead. 5.ſect. 5. n. 58. Item ,originale actuale cum veniali actuali. ibid.n.59

Peccatum veniale non committendum, licèt quis ſciat,ſe eſſe in ſtatu peccati, & putet ſe non poſſe liberari, niſi per Sacramentum Pœnitentiæ: ad illúdque obtinendum neceſſe eſſet mentiri venialiter ibid.n.60.& ſeqq.

Peccatum veniale actuale cum originali actuali comparatur ibid.n.65.& ſeqq.

Peccatum veniale magis fugiendum, quàm originale,quo ſenſu.ibid n.68 & ſeqq.

Peccatum vnum veniale an poſsimus deteſtari ſine aliis. diſp. ead.5.ſect.6. num. 81. An etiam vnum mortale ſine aliis.ibid n.82

in Peccatore in ſtatu peccati an detur habitus infuſus Pœnitentiæ diſp 6.n.17

ad Peccati mortalis remiſsionem quantùm Pœnitentia neceſſaria.diſp 7 per tot.

Peccatum habituale quid ſit, & in quo formaliter conſiſtat.diſp ead.7.ſect.1.n.2.& ſeqq.

Peccatum habituale eſſe priuationem gratiæ, ſententia docens refertur. diſput. ead 7.ſect.2.per tot.& ſect ſeqq.vſque ad 7.ſect.

Peccatum veniale in quo conſiſtat. ibid.n.13.& ſect. 3.per tot.

Peccator quomodo ex mera Dei voluntate poteſt denominari de nouo immaculatus, non odibilis, &c.diſp.ead.7.ſect 3 n.29

Index Rerum.

Peccatum habituale eſſe ipſum peccatum actuale præteritum moraliter perſeuerans in homine, quamdiu non retractatur, Recentiorum ſententia. diſp.ead 7 ſect 4 per tot.

ad Peccatum habituale negatio condonationis, vel retractationis, non poteſt eſſe mera conditio eſſentialiter requiſita.ibid.n 31

Peccati retractatio non requiritur eſſentialiter ad illud delendum.ibid.n.36

Peccatum habituale eſt peccatum actuale moraliter perſeuerans in ordine ad reddendum hominem rationabiliter exoſum Deo.ibid. n.48.

ex Peccato reſultat Deo duplex ius aduerſus hominem.ibid.n.49. Quid ſit illud ius.n.50

Peccati perſeuerantia moralis quid ſit. diſput ead.7. ſect.5.n 45

Peccatorem Deus quomodo damnare velit. ibid. num.62

Peccatum habituale quomodo ſit aliquid intrinſecum diſp.ead.7.ſect.6.n.65.

Peccatum habituale an ſit effectus peccati actualis. ibid.n.66.

Peccati habitualis compoſitionem an debeat intrare negatio ſatisfactionis condignæ.ibid n.67

Peccatum mortale non aufert omnem vim meritorum præcedentium. ibid.n. 71. & ſeqq.

in Peccatorem quale ſit odium Dei, ibid.num.92. & ſeqq.

Peccati originalis macula quæ ſit. diſp.ead.7 ſect.7. per tot.à num 98

Peccatum Adæ potuit condonari reſpectu ipſius, & tamen manere in filiis.ibid.n 102

Peccatoris retractatio vtrùm eſſentialiter requiratur, ad tollendum peccatum habituale.diſp ead.7.ſect. 8.per tot.à n.106

ex peccato actuali duplex denominatio relinquitur in homine.ibid.n.111.& ſeqq.

Peccatum an poſſit condonari, antequam fiat. ibid. n.125 & ſeqq.

Peccatu tranſacto, quod Deus condonaſſet, antequam fieret, an maneret homo peccator ſine alia retractatione, vel condonatione.ibid. n.127

Peccatum cùm Deus condonat, quod ſit obiectum voluntatis eius. diſp. ead. 7 ſect.9. per tot. An ſit negatio ſui odij aduersùs peccatorem. ibid.n.138

Peccatum condonantis Dei voluntas eſt voluntas affectiua deſtruendi titulum ortum ex peccato.ibid. num. 148

Peccatum an tollatur, & condonetur abſolutione, ante infuſionem gratiæ. ibid.n.159.& ſeqq.

in Peccatore quomodo non ſit aliquod debitum, in inſtanti iuſtificationis.ibid.n.166. De quo debito intelligatur.ibid.n.168

Peccata omnia an contineant malitiam contra Pœnitentiam. diſp. ead.7.ſect.10.n.186.& ſeqq.

poſt Peccatum ſtatim ad contritionem non obligamur.diſp.ead.7. ſect. 11 n.196

poſt Peccatum, pœnitentiæ obligatio vnde oriatur. ibid n.237

Peccatum licèt Deus remiſiſſet ſine Pœnitentia vlla, tamen ex iure naturæ adhuc remaneret debitum. diſp.ead.7 ſect.12.n.252. Vide, *Pœnitentia*.

Peccatum an ſit aliquod irremiſſibile. diſp.8. ſect. 1. n.2 Obiectiones contra affirmatiuam opinionem allatæ ex Scripturis, & à rationibus diſſoluuntur. ibid.n 7.& ſeqq.

Peccatum veniale an, & quomodo remitti poſſit plenè, vel ex parte. diſput. ead.8.ſect.2.num 89 & ſeqq.

Peccatum mortale potentius eſt ad offendendum Deum, quàm contritio in ordine ad eum placandum.diſp.ead.8 ſect.5.n.120.

Peccatum habituale an expelleretur à viſione Dei. diſp.ead 8.ſect.6.n 130.& ſeqq.

ad Peccati venialis remiſſionem vtrùm gratiæ habitualis infuſio ſit neceſſaria.diſp.9.ſect. 1. per tot. Duplex huius quæſtionis ſenſus. ibid.n. 1

Peccati venialis maculam non expellit formaliter gratia habitualis.ibid n. 3

Peccatum veniale licèt non opponatur charitati, opponitur tamen feruori charitatis. ibid.n.9

ad Peccati venialis remiſſionem quis actus pœnitentiæ requiratur. diſput ead. 9. ſect 2. per tot. à num.12

Peccatum veniale, ſaltem de potentia abſoluta, tolli poteſt ſine vllo actu pœnitentiæ. ibid. eod.n. 12. Variæ Doctorum ſententiæ ibid.

ad Peccati venialis remiſſionem requiritur contritio, vel dilectio Dei ſuper omnia, vel attritio cum Sacramento.ibid.

Peccatum veniale remittitur per exercitium cuiuſlibet boni operis. ibid. n. 13. Etiam per attritionem extra Sacramentum. ibid.n.14. Non remittitur, niſi ſimul remittatur mortale, ſi adſit ibid. num. 15

Peccati maculam non tollit de condigno contritio. ibid. num. 16. Ideò requiritur condonatio Dei, etiam poſita contritione n.19

Peccatum veniale non remittitur ſine aliqua illius diſplicentia, ſaltem virtuali. ibid.n.23

Peccatum veniale aliter poteſt tolli, quàm per contritionem perfectam.ibid.n.28

Peccata venialia quædam quomodo per attritionem remittantur, quædam non. diſput. ead.9. ſect.2. num.31

Peccatum veniale quomodo poſt mortem tollatur. ibid.n.34

Peccata venialia vtrùm per Sacramenta tollantur ex opere operato diſp ead.9 ſect 3.per tot à n.43

Peccata venialia quomodo per aquam benedictam, & ſimilia tollantur. diſp. ead 9. ſect 4. per tot. à n 58. Vbi nouem actiones numerantur, quibus remittuntur. Hæ tamen non fuerunt inſtitutæ ad hoc ex opere operato.ibid.n.59

Peccata dimiſſa vtrùm redeant, vel poſſint redire quoad culpam. diſp. 10.ſect.1. per tot. Difficultas eſt non de ipſo actu, ſed de macula habituali.ibid. n.2

Peccati ſemel condonati macula, non ſolùm de facto, ſed nec de potentia abſoluta poteſt redire. ibid num.9

Peccata vtrùm redeant, vel redire poſſint, quoad debitum pœnæ. diſp.ead.10.ſect.2.per tot.à num.31. Vbi an veniali correſpondeat pœna æterna.

Peccatum veniale per ſe meretur pœnam temporalem quæ per accidens fit æterna ex coniunctione cum peccato mortali. ibid.n. 39

per Peccatum non moriuntur, ſed mortificantur merita præcedentia. diſp.11.ſect 1.n 2

poſt Peccatum primum potuit Deus priuare hominem omni ſpe recuperandi priora merita. ibid. num 13

Peccata an ſint pars Sacramenti Pœnitentiæ. diſp. ead 12.ſect 2.n.22

Peccatis iam per contritionem ablatis, quomodo verificatur ſenſus verborum formæ abſolutionis. diſp.ead.13 ſect.2.73.

de peccatis venialibus ſolis quando eſt confeſſio, quomodo gratia in Sacramento Pœnitentiæ conferatur.ibid.n 75.

Peccatum

Peccatum qui non fecit, ei extrema Vnctio dari non poteſt ibid n.81
non peccandi ampliùs propoſitum vtrùm requiratur ad Sacramentum Pœnitentiæ. diſp.ead 14. ſect.5.per tot à n.51.Vide, *Propoſitum*.
Peccata venialia confitens quem dolorem habere debeat.diſput.ead.14.ſect.8.num.104. An efficacem.ibid.n.105.Illa confiteri ſine vllo dolore an ſit mortale. ibid. n. 108. & ſeqq. De illis in Confeſſione explicatis an ſit habendus dolor ſub mortali.ibid n.117.& ſeqq.
Peccati occaſio proxima, & remota, quæ. diſput. ead.14.ſect. 10. num. 149. Propter proximam quando neganda ſit abſolutio.ibid.n.150
ad Peccatum in communi an ſit occaſio proxima. ibid.n.161
Peccati conſuetudo an debeat à pœnitente fateri, ſi interrogetur à Confeſſario.ibid.n.172
Peccata venialia ſola qui confitetur, mortalis alicuius immemor, an teneatur, dum recordatur, illud eodem anno confiteri. d. 15 ſect. 7.n.173
Peccatum,quod fit in ipſo inſtanti Baptiſmi,an ſit materia Sacramenti Pœnitentiæ. diſp. 16.ſect. 1.per tot.
Peccata alia non minùs, quàm peccata fictionis, an ſint materia Pœnitentiæ.ibid n 4
de Peccatis,quæ ſunt materia Confeſſionis,& præſertim de peccatis dubiis. d. ead.16 ſect 2.n 45
Peccatum nouum,vt antiquum an liceat confiteri. diſp.16.ſect 2.§.1.n.52
Peccata aliqua an omittere poſſit, qui facit Confeſſionem generalem ibid.§ 2 per tot n. 56
Peccata dubia confitendi an ſit obligatio. ibid. §. 3 à num 58
Peccatum dictum vt dubium, an debeat iterum ceſſante dubio dici vt certum. ibid.§.4. per tot. à n.77. Huius difficultatis grauitas exponitur. ibid num 79
Peccata confeſſa aliquo numero cum latitudine, *Plus, minuſve*, ad quem numerum ſe extendere debeant, eorúmque verborum explicatio. ibid §.5 per tot. à n.94
de Peccato veniali, quod non fecit,ſe accuſare,an ſit peccatum mortale.ibid § 6.n 99
Peccatum mortale non confeſſum negare,eſt peccatum graue tantò magis, quàm tacere ibid.n. 100. Quid de mortali anteà confeſſo ib. n.101
in Peccati obiecto an debeat numerus explicari in Confeſſione diſp.ead 16.ſect. 3 n.126
ad Peccatum inductio an ſit explicanda in Confeſſione.ibid num.142
ad Peccatum poteſt aliquis alium indocere tripliciter. diſput ead. 16. ſect. 4. §. 2.n.157. Vide, *Luxuria.Sodomia*.
Peccati complicem an poſſit, & debeat pœnitens in Confeſſione explicare.diſp.16.ſect 7 per tot. à num.391
Peccati circumſtantiæ ex violentia, ex modo intentionis, ex conſuetudine, ex ignorantia, ex conſcientia erronea,ex furto rei ſuæ,quæ creditur aliena; ex furto plumbi,quod creditur aurum,&c. explicatur. d 16.ſ.12 à n.497. & ſeqq.
Peccandi periculum præuiſum an in Confeſſione debeat explicari.ibid n.511
Peccatum commiſſum in die ſacra an aggrauetur ex illa circumſtantia, quæ ſit in Confeſſione aperienda.ibid n.515 & ſeqq.
Peccata ſecundùm numerum manifeſtanda ſunt, ſi id commodè fieri poſſit. diſput ead.16.ſect.14. per tot à n.535
Peccatorum diſtinctio numerica, vel vnitas vnde ſumenda ſit & in primis circa peccata externa. ibid §.1.per tot à n.536
in Peccatis mere internis vnde ſumenda ſit vnitas, vel pluralitas numerica. ibid.§.3.per tot. à n. 562
Peccatorum numerum quando pœnitens difficilè ſolet explicare, an poſſit dicere multitudinem confuſam,aut durationem ſtatus mali. ibid.§.4. per tot.à n.573
Peccatorum confeſſio quando ſit reiteranda. diſp. ead.16 ſect 15 per tot à num 596
Peccatum aliquod mortale qui tacuit in Confeſſione, an debeat Confeſſionem reiterare. ibid. num 599
Peccatum per ignorantiam qui omiſit, an debeat Confeſſionem reiterare. diſput ead. 16.ſect 15. n 611.verſ.*Septimus caſus*.
Peccatum vnum ſolum dicens infirmus, an poſſit abſolui; & quid ſi ſolùm dixit peccatum in communi.diſp.17.ſect.1.per tot.
Peccatum nullum dicens,ſed doloris,& contritionis ſigna exhibens an poſſit abſolui. diſp. ead. 17.ſect.2.per tot à n.24
de Peccatis venialibus,& mortalibus anteà confeſſis,quis ſit in ordine ad illa legitimus Miniſter. diſp.18 ſect.3.per tot.à n 41
Peccata reſeruata cui Confeſſionis Miniſtro confiteri poſſint diſp.20 per tot.
Peccata reſeruare qui,& quorum poſſint.ibid.ſect. 1 per tot. Vide,*Caſus.Reſeruatio*.
Peccatum reſeruatum habens an poſſit abſolui directè ab omni alio mortali à Prælato ſaltem inferiore diſp.20 ſect 2.n.29
Peccata in confeſſione audita olim quomodo reuelarentur.diſput.23.ſect.1 n.19
Peccatorum venialium confeſsio non minùs obligat ad ſigillum, quàm mortalium confeſsio. diſp.ead. 23.ſect.2 n.23
Peccata omnia etiam venialia,ſunt materia ſigilli confeſsionis.diſput.ead.23.ſect.3.n 50
Peccatum veniale alicuius, qui dicit addendo, ſe ex confeſsione ſcire,mortaliter peccat ex Ledeſma; venialiter verò ſolùm, ſi non addat: ſed meritò reiicitur ille Author. ibid.n.51
Peccata non ſolùm vera,ſed ea etiam, quæ peccata non ſunt,& à pœnitente dicuntur, quia talia eſſe putat,ſub ſigillo manent.ibid.n.59
Peccata publica, & aliunde nota an ſub ſigillo maneant ibid.n.61.& 62
Peccata ſine perſona an liceat reuelare. ibid.n 63. An peccata ciuitatum. ibid. n. 64. An dicere poſsit Confeſſarius, aliquem confeſſum eſſe. ibid num.65
Peccatum complicis an ſub ſigillo maneat, quando pœnitens ſine neceſsitate manifeſtauit complicem in confeſsione. ibid n 68
de Peccatore publico non abſoluto quomodo loqui debeat Confeſſarius.diſp ead 23. ſect.4. n. 85.& 86
Peccatori publico non diſpoſito, quando negatur abſolutio, ſi ipſe poſtea petat Euchariſtiam, neganda eſt ibid.n.88
Peccatum externum reſeruatum an committeret Confeſſarius,qui peccaret mortaliter reuelando in confeſsione, quod in confeſsione audiuit. diſp. ead.23.ſect 5 n.141
Peccator non poteſt propriè ſatisfacere. diſp. 24. ſect.2 n.24.verſ. *Communis ergo*.
in Peccato opus bonum volitum,& poſtea in gra-

tia ſuſceptum, & perfectum, àn de condigno ſatisfaciat.ibid.num.30
Pœnæ extrinſecæ an ſint ſatisfactoriæ de condigno.diſput.ead 24.ſect.5.num.76. An ſufficiat tolerantia ſine actu.ibid.num.77
pro Peccatis ſatisfieri poteſt Deo per qualibet mala.ibid.num.79.& ſeqq An ſine actu patientiæ proſint aliquando ad ſatiſpaſſionem. ibid. n.83.& ſeqq.
Peccatori non prodeſt ſuffragium. diſput.26. ſect. 2.num.21
Peregrinus an ſit abſoluendus à reſeruatis. diſp. 10.ſect 5 num.68.& ſeqq.
Peregrini, & hoſpites ſubduntur Iudici ordinario territorij, in quo verſantur;& legibus illis, quarum tranſgreſſio cederet in peculiare damnum illius loci. diſp.21.ſect.2.num.33

Periculum.

Periculum præuiſum peccandi in Confeſſione an debeat explicari.diſput.16.ſect.12.n.511

Perſeuerantia.

Perſeuerantia moralis peccati quid ſit ſit. diſput. 7 ſect.5.num 45

Perſona.

Perſonæ circumſtantia an ſit neceſſariò in Confeſſione explicanda. diſput.16.ſect. 6. per tot. à num 297
Perſonæ coniunctio an ſit declaranda in odio, vel iniuria. ibid.§.1 per tot. à num.298
Perſonæ, quæ peccanti in delectatione interna obiicitur, circumſtantia an debeat in Confeſſione explicari. diſput. ead. 16. ſect. 6 §.4 per tot.à num. 363

Peſtis.

Peſte graſſante qui teneantur audire confeſſiones. diſp.22.ſect.1 n.13

Plus.

Plus, minúſve, ad quid ſe extendére debeant hæc verba diſp.16.ſect.2.§.5.per tot.num.94

Pœna.

Pœnam æternam condonat gratia, vel totam;vel commutat in temporalem, ex libera Dei voluntate. diſp 2.ſect.1.num. 4 & ſeqq.
Pœnæ reatus an ſit obiectum Pœnitentiæ. diſp. 3 ſect.2.num.45
ſupra Pœnam æternam contritio quomodo. doleat de peccato.diſput.5. ſect. 3. per tot. à n.30
Pœnæ Inferni eligibiliores nobis ſunt, quàm peccatum, quo ſenſu ibid.numero eod.30. Vide, *Infernus*.
abſque Pœna æterna an poſſit remitti culpa mortalis ibid.num.69
ſine Pœnæ reatu an tollatur reatus culpæ.diſp 7. ſect.6.num 78.& ſeq.
ad Pœnæ partem non ſolùm ſed ad integram, vel ad fere integram, ius retinere poſſet Deus, ſi voluiſſet, licèt culpam condonaſſet. ibid. numero 87
Pœnæ æternæ reatus an manere poſſit, dimiſſa culpa.ibid.n.90
Pœna an condonari poſſit abſque culpa. ibid.numero 95.& 96
Pœna an ſimul tota aliquando remittatur,remiſſa culpa.diſp.8.ſect.2.num.44. Vide. *Reatus*.
Pœnæ aliquid an ſemper cum culpa remittatur. ibid.num. 55. Quinque difficilia in opinione Suarez referuntur.n.56 & ſeqq.
Pœnæ plus an remittatur per contritionem,nunc, quàm in lege veteri.ibid num.67.& 68
Pœnæ reatus ſicut poteſt ſolùm ex parte remitti, an ſic etiam poſſit reatus culpæ. ibid.num.72. & ſeqq.
quoad Pœnæ debitum vtrùm peccata redeant, vel redire poſſint. diſput. 10. ſect. 2. per tot. Vbi an veniali correſpondeat pœna æterna in Inferno.
Pœnam temporalem meretur peccatum veniale, quæ per accidens ſit æterna ex coniunctione cum peccato mortali. ibid. ſect.39
Pœnæ violantis ſigillum diſp.23.ſect.5.n.146. & 147.Vide, *Sigillum*.
pro Pœnæ temporalis debito an poſſit homo ſatisfacere de condigno diſp. 24. ſect. 1. per tot, Vide *Debitum.Satisfactio*.
Pœnæ totum debitum non ſemper aufertur,culpa remiſſa.ibid num.1
Pœnæ debitum dupliciter expiari poteſt. ibid.
Pœnæ temporalis reatus an maneat ex mera voluntate Dei. ibid. num. 2.An ex natura rei, & ipſius iuſtificationis ibid.
Pœnæ æternæ debitum aufert gratia ſanctificans ex natura ſua ibid.n.3
Pœnæ reatus expiatio poteſt impetrari ſine ſatisfactione.ibid.num.20.&ſeqq.
Pœnæ remiſſio poteſt impetrari defuncto,ſine ſatisfactione.ibid & n.21
pro Pœna an poſſet ſatisfieri in ſtatu puræ naturæ. diſp.ead.24 ſect.2.num.31
Pœnæ, & paſſiones ab extrinſeco, & neceſſariò prouenientes, an, & quomodo poſſint eſſe ſatisfactoriæ.diſp.ead.24.ſect 5.per tot à n.20.
circa Pœnæ remiſſionem, effectus ſatisfactionis ſacramentalis. diſput. 25.ſect. 1 per tot. à numero 16
Pœnam omnem an deleat ſatisfactio. ibid. numero 17.Quid, ſi Sacerdos putauit eſſe æqualem.ibid.num.18
pro Pœnæ debito ſatisfacere pro inuicem an, & quomodo poſſint fideles. diſp. 26. ſect 1.per tot. Non per ſolam impetrationem pœnæ remiſſio obtinetur.ibid.num.1.& ſeqq
Pœnæ ſuæ reatum minuit indirectè applicans opera ſua pro alio diſp.ead.26 ſect.2.num.20. verſ. *Hinc obiter infero*. Si culpa iam ſit remiſſa ibid.num 25
ad Pœnæ remiſſionem ex opere operato per Sacramenta non ſolùm concurrunt merita Chriſti;ſed etiam eius ſatisfactiones.diſp.27. ſect.4. num.51

Pœnitentia.

Pœnitentiæ actus quot, & qui. diſput. 4. per tot. Vide, *Actus*.
Pœnitentia eſt propriè virtus. diſput. 1. ſect.1. num.1
Pœnitentia non eſt aggregatum ex omnibus virtutibus.diſp.2.ſect.1.n 1
Pœnitentia an ſit iuſtitia ibid n.3.& ſeqq.
Pœnitentiæ obiectū formale, & materiale.diſp.2. & per tot Vide. *Obiectum*.
Pœnitentia ſi eſſet iuſtitia, obligaret ſtatim. diſp 2.ſect 1.num.1 2.& ſeqq.
Pœnitentiæ definitiones ex variis Doctoribus afferuntur, diſp.ead.2 ſect.2 n.17
Pœnitentia an poſſet velle vitare peccatum ex eodem motiuo,circa quod non potuit ferri ante

commiſſum

commiſſum peccatum. ibid. n. 18 & ſeqq.

per Pœnitentiæ Sacramentum quid in recto importetur. diſp ead. 2 ſect 3. per tot.

Pœnitentia non eſt, quæ poſſit eſſe per ſe ſine dolore de peccato. diſput. ead. 2. ſect. 4. num. 44. & ſeqq.

Pœnitentia eſt virtus reconciliatiua, quæ tendit ad hoc, vt Deum auerſum nobis reconciliet. ibid. num. 51. Differt à charitate numer. 52. Et à Religione. n. 57. & 58. Non eſt virtus Theologica. n. 59. & ſeqq.

Pœnitens quibus motiuis vti poſſit ad dolendum de peccatis. ibid. n. 55

Pœnitentiæ aliqua virtus infuſa concedi poteſt, quæ reſpiciat honeſtatem compenſationis, ſiue in debitis contractis ex iuſtitia, ſiue in offenſis. ibidem, num. 1.

Pœnitentia quæ ſit, & quæ non ſit neceſſaria ad ſalutem. ibid. n. 65.

Pœnitentia quos actus imperet. diſp. 3. n. 2. An imperet actus alienos. n. 3

Pœnitentia an compenſationem velit pro peccato dimiſſo diſp. ead. 3. ſect. 1 n. 15

Pœnitentia an odio habeat actus indeliberatos. ibid. n. 16

Pœnitentiæ habitus acquiſiti ſunt ſpecies coordinatæ. diſput. ead 3. ſect 2. num. 24. Quomodo ad odium peccati alieni conducant. ibid. num. 25. & ſeqq

Pœnitentiæ habitus infuſi an extendantur ad peccata aliena. ibid. n. 34

Pœnitens an debeat deſiderare pœna Inferni impediri peccatum præteritum. diſput 5. ſect 3. n. 31. & 32

de Pœnitentiæ habitu, & ſubiecto. diſput. 6. per tot. An fuerit in Angelis, in Chriſto, B. Virgine. & Adamo, diſput ead. n. 2

à Pœnitentiæ habitu aliqui actus, qui in nobis fiunt, potuerunt eſſe in Chriſto, B. Virgine, Adamo, Beatis, Innocentibus, & Angelis. ibid. num 4. An ad eos actus debuerint poni habitus eiuſdem rationis cum noſtro, an alius diuerſus. ibidem, num 5

Pœnitentiæ habitus infuſus an detur in peccatore in ſtatu peccati. diſp. 6. n. 17

de Pœnitentiæ neceſſitate ad remiſſionem peccati mortalis diſp 7. per tot.

de Pœnitentiæ virtutis neceſſitate ex præcepto. diſp. ead 7. ſect. 10. per tot à num. 170. Quid de hac re ſenſerit D. Thomas. ibid. n. 172. Explicatur eius mens. ibid. n. 177

Pœnitentiæ præceptum quo tempore obliget. diſp. ead 7. ſect 11 à n. 193 Obligat in mortis articulo ibid. n. 194. An ſtatim poſt peccatum. num. 195

Pœnitentiæ omiſſio non prouenit communiter ex affectu poſitiuo ad peccatum præteritum. ibid. num. 199

ad Pœnitentiæ Sacramentum cum ſola attritione cognita veniens an excuſetur à mortali. ibid. num. 201

Pœnitentiæ præceptum, cùm ſit affirmatiuum, non ſtatim obligat. ibid. num. 203. Difficultates ex hac doctrina orientes enodantur ibid. num. 204. & ſeqq Prima, ex modo loquendi Scripturæ. ibid Secunda, ex præcepto correctionis fraternæ. num 205. Tertia, ex obligatione liberandi ſe à corporali morbo num. 216. Quarta, ex neceſſitate gratiæ habitualis. num. 220. Quinta, ex legibus amicitiæ ſemel cum Deo initæ. n. 224. Sexta, ex reuerentia Deo Patri noſtro & Domino debita. num. 225. Septima, ex inimicitia Dei, quam incurrit peccator, quod grauiſſimum eſt malum. num. 227. Octaua, ex obligatione recuperandæ fidei amiſſæ n. 229

Pœnitentiæ præceptum an ſolùm in mortis articulo obliget. ibid n. 234. & ſeqq.

Pœnitentiæ obligatio, poſt peccatum vnde oriatur. ibid. n. 237

Pœnitentiæ obligatio confunditur cum obligatione ſeruandi alia præcepta. ibid n. 239

Pœnitentiæ præceptum non obligat eodem tempore, pro omnibus perſonis. ibid. n. 241

Pœnitentiam an egerit pœnitens dolendo de peccatis commiſſis poſt vltimam confeſſionem, non debet in confeſſione interrogari. ibid. n. 241. & ſeqq.

Pœnitentiæ præceptum an ſit poſitiuum, vel etiã naturale. diſp ead. 7 ſect. 12. num. 249. An ſit à Deo diſpenſabile. ibid. n. 253. & 254

ſine Pœnitentia vlla ſi Deus remiſiſſet offenſam, adhuc ex naturæ iure maneret debitum. ibid. num. 252

Pœnitentiæ præcepto naturali non obligatur ad habendum actum doloris formalis, qui habuit actum retractationis: ſicut neque iuſtificatus cum actu doloris efficacis manet etiam illo obligatus. ibid. num. 257

pro Pœnitentia quæ opera imponi poſſint. diſp. 25. ſect. 4. n. 61. An opera pro defunctis. ibid. n. 62. & ſeq. An abſtinere ab Euchariſtia. ibid. num. 65. An illam ſumere. ibid. num. 66. An opera debita ex præcepto. ibid n. 67.

Pœnitentiæ naturale præceptum an de ſe ad ſæpiùs pœnitendum obliget. diſp. 7. ſ. 12. n. 259

per Pœnitentiam vtrùm poſſint omnia peccata deleri. diſp. 8. ſect. 1. per tot.

Pœnitentiam habere an non poſſit homo aliquorum peccatorum. ibid. n. 12. & ſeqq.

Pœnitentiam agere an poſſint Dæmones, & animæ damnatæ potentia phyſica. ibid. n. 22

Pœnitentiam agere, & dolere de peccatis, an detur aliquis peccator, qui non poſſit ampliùs. ibid. num. 24. & 27

Pœnitentiam agere, & conuerti poteſt omnis homo viator. ibid. n. 27. & ſeqq.

Pœnitentiam agendi impotentiam in quibuſdam peccatoribus agnoſcere videntur Patres. ibid. num. 31. Quomodo aliqui ita indurati ſint, vt non poſſint ibid. n. 37

ad Pœnitentiam agendam aliquos carere potentia morali proxima, poteſt concedi. ibidem, numero 38

Pœnitentia perfecta, ſeu contritio, vtrùm deleat omnem reatum pœnæ. diſp. ead. 8. ſect 2. per totam, à num. 43

Pœnitentiæ quis actus requiratur ad peccati venialis remiſſionem. diſp 9. ſect. 2. n. 12

ſine Pœnitentiæ vllo actu peccatum veniale tolli poteſt, ſaltem de potentia abſoluta ibid.

Pœnitentiæ Sacramentum dupliciter remittit peccata venialia diſp. ead. 9. ſect. 3. n. 54

de Pœnitentiæ effectu in ordine ad recuperationem gratiæ, & virtutum. diſp. 11. per tot. Vide, *Gratia. Meritum.*

per Pœnitentiam homo ſemper reſurgit ad maiorem gratiam, quàm priùs haberet. diſput. ead. 11. ſect. 3 n. 54

Pœnitentiæ Sacramenti varia nomina. diſput. 12. num. 1

Digitized by Google

Pœnitentiæ Sacramentum ab aliis diſtinctum à Chriſto eſt inſtitutum. diſp. ead. 12.ſ.1.per tot. à n 5 Hæreſes de hoc Sacramento.eod.n.3 & 4
Pœnitentiæ Sacramento cur non requiratur vox intelligibilis à pœnitente ibid n 7
Pœnitentiæ Sacramentum non fuit in lege veteri. ibid.n 9
Pœnitentiæ Sacramenti partes diſp.ead.12.ſect.2. n.11
Pœnitentiæ Sacramenti intentio an ſit pars. ibid. n 17
Pœnitentiæ Sacramenti peccata an ſint pars ibid. n.21
Pœnitentis actus concurrunt partialiter ad cauſandam gratiam.ibid n 34
Pœnitentiæ Sacramenti ſatisfactio eſt pars. ibid. num. 36
ad Pœnitentiæ Sacramenti formam vtrùm verba ſint neceſſaria, & quæ diſp. 13. ſect 1 per tot. An verba propriè dicta requirantur. ibid. n.1. & ſeqq Et quæ n.8
in Pœnitentiæ Sacramenti forma, quem effectum habeant verba. diſp.ead. 13.ſect.2.per tot.à numero 40
in Pœnitentiæ Sacramento confertur vera remiſſio peccati, etiam quoad culpam, virtute abſolutionis ſacramentalis. ibid.n 48
Pœnitentiæ Sacramenti forma quem ſenſum habeant verba.diſput.eadem 13. ſect.3 per tot.à num.61.
de Pœnitentiæ Sacramenti forma Toſtati liberior ſententia ibid.
in Pœnitentiæ Sacramento quomodo confertur gratia; quando confeſſio eſt de ſolis venialibus. ibid.n 75
Pœnitentiæ Sacramenti vtrùm contritio ſit pars, & quomodo.diſp. 14. ſect. 1. per tot Dolor eſt pars illius eſſentialis.n.4
ad Pœnitentiæ Sacramenti valorem an requiratur, quòd dolor præcedat Confeſſionem. diſp. ead.14.ſect 2.per totam,à num.12
ad Pœnitentiæ Sacramentum quomodo actus doloris referri debeat à pœnitente. diſp. ead. 14. ſect.4.à num.36
ad Pœnitentiæ Sacramentum vtrùm requiratur propoſitum non peccandi. diſp. ead. 14. ſect.5. per tot.à num.51
Pœnitentiæ Sacramentum vtrùm poſſit dari validum, & informe ex defectu doloris. diſp. ead. 14. ſect. 6. per tot. à n.65. Duæ Theologorum ſententiæ referuntur.ibid.n.66 & ſeqq.
Pœnitentiæ Sacramentum quando fuit validum, & informe, an poſteà ablato obice ſortiatur ſuum effectum.diſp.ead.14 ſect.7.n.99.& ſeqq.
Pœnitentiæ Sacramentum an poſſit eſſe validum, & informe ex defectu integritatis Confeſſionis.ibid.n.103
de Peccatis omnibus venialibus einſdem ſpeciei an dolor eſſe debeat. diſput. ead. 14. ſect. 9. num. 141, Quæ venialia dentur pro materia. ibid num.142
Peccatum veniale ſi committatur poſt dolorem, an ille totaliter retractetur.ibid.n.143
Pœnitens an debeat interrogatus fateri conſuetudinem peccandi præteritam. diſp. ead. 14. ſect. 10.n.172
Pœnitentiæ præceptum an ſit naturale. ib. n.181, & ſeqq.
contra Pœnitentiam an omnia peccata contineant malitiam. ibid.n.186.& ſeqq.
Pœnitentiæ actus an poſſit ex fine extrinſeco viciari.diſp.15.ſect 9.per tot. à n.188
Pœnitentiæ actus imperatus aliquando poteſt procedere ex imperio , abſoluto quidem, ſed non determinando omninò inſtans; aliquando verò procedit ex imperio determinante omninò,& imperante abſolutè illum fieri pro hoc ipſo inſtanti: doctrina Authoris contra quam aliquæ difficultates exortæ reſoluuntur. diſp. ead. 15 ſect 10.à num 25,
Pœnitentiæ Sacramenti materia an ſit peccatum, quod fit in ipſo inſtanti Baptiſmi.diſp.16. ſect. 1.per tot.
Pœnitentiæ Sacramenti materia an ſint peccata fictionis, non minùs quàm alia.ibid n 4
Pœnitens vtrùm poſſit, & debeat explicare in Confeſſione complicem ſui peccati. diſp. ead. 16.ſect 7. per tot.à n.391
Pœnitentiam vtrùm poſſit Confeſſarius aliquando obligare ad declarandum complicem. diſp. ead. 16.ſect.8.per tot.à n 424
Pœnitens an circumſtantiam aliquam tacere poſſit propter detrimentum. quod ſibi, vel alteri timet.diſput.ead.16.ſect.13.per tot. à n.526
Pœnitens quando, & quomodo poſſit propter difficultatem explicandi numerum peccatorum, dicere multitudinem confuſam, aut durationem ſtatus mali. diſputatione eadem 16. ſect. 14.§ 4. per tot.à n.573
Pœnitentem an debeat remittere Confeſſarios, vt ſe examinet, & an excuſetur, ſi id non faciat. ibid num 593
Pœnitentiam qui non impleuit, an debeat Confeſſionem implere.diſp ead 16 ſect 15.n.600
per Pœnitentiam peccata ſua dolere, an detur ex facto homo, qui non poſſit.ibid.n.18
Pœnitentiæ ſignum non dans, nec confeſſionem petens, an ſacramentaliter poſſit abſolui. diſp. 17.ſect. 3. per tot.à n.33
in Pœnitentiæ Sacramento an Sacerdos ſit ſolus Miniſter: vbi an laicus in aliquo caſu poſſit abſoluere.diſp.18.ſect.1 per tot.
Pœnitentiæ Sacramenti quis ſit Miniſter in mortis articulo.diſp.ead.18.ſect 2. per tot. à n. 15. Vide, *Sacerdos*.
in Pœnitentiæ Sacramento quis ſit Miniſter ordinarius diſput. 19.ſect.1.per tot.
ad Pœnitentiæ Sacramentum, miniſtrandum an ſufficiat juriſdictio delegata, dubia, vel probabilis.diſp.ead. 19. ſect.2 §.1. per tot.à n.28
Pœnitentiæ Sacramentum ſit diuerſum per abſolutiones diuerſas. diſp.ead.20.ſect.6.n.80
Pœnitenti quæ interrogationes à Confeſſario faciendæ diſp 22.ſect.2 n.14
Pœnitentem an Confeſſarius interrogationibus interrumpere debeat ibid.n 15
Pœnitentem interrogandi an Confeſſarius habeat obligationem.ibid. n.16.& ſeqq.
Pœnitens ſi non confiteatur aliquod peccatum, neque ex ſe, neque interrogatus, quid debet facere Confeſſarius, qui ſcit eum commiſiſſe iſtud.ibid n.21.& ſeqq.
Pœnitentem docere, & corrigere, Confeſſarij munus.ibid.n 23 & ſeqq. Vide, *Confeſſarius*,
Pœnitentiæ Sacramentum inſtitutum fuit quaſi quoddam tribunal viſibile ipſius Dei, & quare. diſp.23.ſect.1.n.15
Pœnitentiam quam dedit, Confeſſarius ſi reuelet, an faciat contra ſigillum. diſputatione ead.23. ſect. 4 num 20

eum

eum Pœnitentis licentia vtrùm poſſit loqui Confeſſarius de auditis in confeſſione. diſp.ead.23. ſect.5 §.4 n.127.& ſeqq.

Pœnitentia impoſita à Confeſſario an deleat omnem pœnam. diſp. 25. ſect. 2. per tot. à n. 16. Quid,ſi Sacerdos putauit eſſe æqualem. ibid. n.18.Vide,*Satisfactio*.

Pœnitentia an impediri poſſit in ſtatu peccati,& quem effectum tunc habeat; & quid, ſi abſque intentione impleatur.diſp.ead.25 ſect.3 per totam,à numero 29

Pœnitentia in ſtatu peccati adimpleta, ſiue poſt ſe relinquat effectum, ſiue non, ſatisfacit diſput. ibid.num. 32

Pœnitentiam adimplere in ſtatu peccati, an ſit peccatum veniale ibid.

Pœnitentia non ſolùm ſi fiat in peccato eſt pars Sacramenti; ſed etiamſi fiat cum peccato. ibid. n.33. Quid ſi fiat abſque intentione.n 34

Pœnitentiam imponere an ſemper obligetur Sacerdos. diſp ead.25.ſect.4.n.47. An ex leuitate poſſit hæc obligatio eſſe non grauis. ibid. n 49

Pœnitentia ſine obligatione an poſſit imponi ibid. num 53

Pœnitentiam grauem non poteſt Confeſſarius imponere ſub veniali ibid n 59

Pœnitentiam æqualem an debeat imponere Confeſſarius ibid n 60

Pœnitentia publica an poſſit imponi aliquando pro peccatis publicis, vel occultis. ibid. numere 66 in fine.

Pœnitentiam acceptare, & implere an pœnitens obligetur diſputatione eadem.25.ſect.5.per tot. à num 68

Pœnitentiam an teneatur pœnitens ſub peccato graui acceptare. ibid. n.68 & ſeqq. An ſit obligatio ſemper grauis ibid n.74.& ſeqq.

Pœnitentia grauis impoſita propter ſola venialia, vel mortalia priùs confeſſa, quomodo obliget. ibid n.eod 74

ob Pœnitentiam impoſitam an poſſit nolle pœnitens abſolui ibid n.77

Pœnitentia an poſſit impleri per alios.ibid.n 79. An ex licentia Confeſſarij.ibid n 82

Pœnitentia an poſſit alteri committi per ratihabitionem, vel conſenſum præſumptum Confeſſarij ibid.n 86.An per epikiam ibid.

ad Pœnitentiam ſibi impoſitam redditus impotens an teneatur implere per alium.ib.n.87.Vbi de obliuiſcente pœnitentiam ſibi impoſitam.

Pœnitentia ſemel omiſſa an debeat poſtea impleri ibid.n 88

Pœnitentiæ dilatio quando ſit culpa grauis. ibid. n.89 & ſeqq.

per Pœnitentiam an obligetur Confeſſarius ad circumſtantias. ibid.n.93.& 94

Pœnitentiam ab vno Confeſſario impoſitam an poſſit ipſe pœnitens commutare. diſp ead 25. ſect 6.n.95.& ſeqq.An alius Confeſſarius ibid. n.101.& ſeqq.

ad Pœnitentiam reuocandam, an ſit neceſſarium, quòd Confeſſarius ſciat impoſitam iam fuiſſe pœnitentiam pro peccatis eiſdem. ibid n.103. Quid, ſi erant peccata reſeruata. ibid.n.104

Pœnitentia an poſſit commutari non auditis peccatis. ibid.numero 107. Quid, ſi eadem fuiſſe peccata prætetita confusè cognoſcat Confeſſarius ibid. num 109. Quid, ſi extra confeſſionem.ibid num.110

Pœnitentiam an idem Confeſſarius poſſit extra confeſſionem commutare, vel minuere. ibid. n.111 An poſt quodlibet tempus.ibid.

Pœnitentiam præſeruatiuam datam ab vno Confeſſario, an alius poſſit commutare,vel minuere ibid n.114 & ſeqq.

Pœnitentiis à Confeſſario iniunctis pœna correſpondens an ſolùm per Indulgentiam remitatur diſp.27.ſect.2.n.8

Pœnitentiam ſibi impoſitam implere in conſcientia an debeat ille, qui lucratur Indulgentiam. ibid n.21.& ſeqq.

Pœnitentias leuiores imponere poſſunt Confeſſarij tempore Iubilei.ibid.n.30

Pœnitentiæ debitæ poſſunt commutari in Indulgentiam plenariam.ibid.n.31

Pœnitentis confeſſiu quæ obliget, vel non,ad ſigillum.Vide,*Sigillum*.

Pontifex.

Pontifex quomodo concedere poſſit viuentibus Indulgentias pro defunctis. diſput. 27. ſect.5. numero 65

Pontifex Summus concedit Indulgentias de iure diuino pro tota Eccleſia. diſp ead.27.ſ.8.n.132

Præceptum.

Præceptorum, quæ violantur, diuerſitas an ſit in Confeſſione explicanda. diſp.16.ſect.5.§.2. per tot.à n.244

Præceptum naturale non ſemper obligat. diſp.23. ſect 3.n.8

Prælatus.

Prælati regulares poſſunt ſibi eligere Confeſſarium, a quo abſoluuntur diſp.19.ſect.1.n.4.remiſſiue ad diſp.20 ſect.5

Prælatus an poſſit ſibi dare licentiam audiendi confeſſiones pro tempore futuro. diſp ead 19. ſect.2 §. 2.num.41

Prælati regulares an, & quomodo poſſint reſeruare peccata. diſp.20.ſect 4.per tot.à n.39

Prælatus regularis an poſſit cenſuram reſeruare. ibid num.45

Prælatus an poſſit abſolui à ſibi reſeruatis. diſput. ead:20.ſect.5.num 57

Prælatus regularis an poſſit ipſe abſolui à Confeſſario ſuo à peccato reſeruato, quod non ipſe Prælatus,ſed Generalis, vel Capitulum generale reſeruauit.ibid.n.59

Prælatus regularis an eligat Confeſſarium.ibid. num.67

Prælatus regularis an poſſit abſque Epiſcopi approbatione audire Confeſſiones ſæcularium. diſp.21.ſect.1.n.9 & 10

Prælati præficientes Parochos indoctos oppidulis exiguis, quomodo excuſentur. diſp ead.21.ſ.4. num.74

Prælatus eſt caput politicum ſuorum ſubditorum. diſp. 22.ſect 3.70

Prælatus,ſeu Superior, à quo petitur licentia ad abſoluendum à peccato reſeruato, an teneatur ad ſigillum.d 2.n.23.ſect 34 & ſeqq.Quid,ſi recurrat ſubditus per ſe ibid.n.35

Prælatus, vel Superior an, & quomodo poſſit vti ſcientia habita ex confeſſione ad gubernationem ſubditorum. diſput ead.23.ſect.5.§. 1. per tot.n 92 Vide, *Superior*.

Prælati regulares quam communicationem operum concedant. diſp. 27.ſect.8.num.136. verſ. *Petes, quid.*

Index Rerum.

Præmium.

Præmium an ad idem,quod priùs debebatur, merita reuiuiſcant. diſp.11 ſect. . per tot.à n.25. Ad quod præmium reuiuiſcant merita:vbi prima ſententia referens ad præmium accidentale. ib.o eod,25. Secunda,ad præmium ſubſtantiale. n.26.& 27. Tertia, ad maius ſubſtantiale, oon tamen integrè n.28. Vltima,integrè in ordine ad argumentum gloriæ, ooo tamen gratiæ in hac vita n.19 Hæ ſententiæ impugnátur. n.30

ad Præmium eſſentiale totum, & ad gratiam antiquá,non ex parte, ſed iotegrè, merita antiqua reuiuiſcunt.ibid.n.43

Princeps.

Principum Confeſſarij ad quid obligentur. diſp. 22.ſect.2.n.37

Probitas.

Probitas quæ in Confeſſario requiratur ad validitatem Sacramenti Pœnitentiæ. diſp.21.ſect.4. n.68.Et ad licitè miniſtrandum.n.69

Propoſitum.

Propoſiti defectu an & quomodo neganda ſit abſolutio.diſp.ead.14.ſect. 10 per tot à n.148

Propoſitum non ampliùs peccandi vtrùm requiratur ad Sacramentum Pœnitentiæ. diſp.14.ſect. 5 per tot.à n.51. Sine illo an poſſit quis atteri ex metu gehennæ.ibid. n.57

Propoſitum ad confeſſionem venialium, an & quale requiratur diſput ead.14.ſect.9. per tot. à n.127. Quomodo poſſit dari propoſitum efficax circa venialia.ibid.129

Propoſitum debet eſſe tale, quòd non compatiatur circa voluntatem peccandi.ibid.n.132

Puer.

Pueri an ad Confeſſionem obligentur. diſp. 15. ſect.7.n.149. An incurrant pœnas excommunicationis,quas ſtatuta ſynodalia ſolent in tranſgreſſores huius præcepti imponere. ibid.n.150. & ſeqq.

Puerorum peccata an poſſint reſeruari. diſp. 20. ſect.1.o 9

Puerorem plurium ſimul confeſſionem audiens Parochus, vel Confeſſarius, an peccet mortaliter.diſp.14.ſect.3 num.72

Puerum eſſe doli capacem,dicens Confeſſarius,an ſit contra ſigillum.diſp. ead.23.ſect.4 n 91

Purgatorium.

Purgatorij animæ an poſſint ſibimet impetrare remiſſionem pœnæ. diſp. 24.ſect.1. num.23.verſ. *Dices iterum.*

Purgatorij animabus proſunt ſuffragia fidelium diſput. 26. ſect. 2. num.17.verſ. *Certum etiam eſt* Vbi an per viam ſatisfactionis,an per impetrationem.

R

Reatus.

Reatus pœnæ an ſit obiectum pœnitentiæ. diſp. 3 ſect 2.n 46

Reatus culpæ an tollatur ſine reatu pœnæ. diſp. 7 ſect 6 n.78.& ſeqq.

Reatus pœnæ æternæ an manere poſſit, dimiſſa culpa.ibid.n 90

Reatum omnem pœnæ vtrùm contritio, ſeu pœnitentia perfecta deleat. diſp.8.ſect. 2 per tot à num 43

Reatus pœnæ non ſemper ſimul cum culpa auferτur ibid. num. 45. Quod probatur in ſeqq & obiectionibus reſpondetur. Primæ quidem ex Scriptura.n.47. Secundæ, ex eo, quòd Chriſtus nullam pœnitentiam legitur iniunxiſſe. ibid. Tertiæ, ex infinita Chriſti ſatisfactione. n 49. Quartæ,ex condonatione ipſius peccati, quod eſt cauſa punitionis.num.52

Reatus pœnæ ſicut poteſt ſolùm ex parte remitti. an ſic etiam poſſit reatus culpæ.ib.n.72 & ſeqq.

Reatus culpæ venialis, atque etiam mortalis, vt tolleretur per partes,an non poſſet Deus ſtatuere ibid.n.-8

Reatus culpæ mortalis, quòd deleretur per ſatiſfactionem peccatoris, quoad aliquam partem, etiam leuiſſimam, fieri non potuit. ibid.n.79. & ſeqq.

Reatum culpæ nonquam Deus ex parte remittit, ſed vel totum,vel nihil illius.ibid n 88

Reatus pœnæ temporalis an maneat ex mera voluntate Dei.diſp.24.ſect 1.n.2

Reatus pœnæ expiatio poteſt impetrari ſine ſatiſfactione.ibid.n.20.& ſeqq.Vide, *Pœna.*

Redemptio.

Redemptionis bono ſecuto ex peccato Adæ, an Eccleſia gaudeat.diſputatione 2.ſect.3.num.37. ſub med.

Regulares.

Regulares an poſſint eligere Confeſſarium non approbatum ab Epiſcopo tempore Iubilei. diſp.20.ſect 8.n.141

Regularium facultas an ſuſpendatur per Iubileum anni Sancti,vel per Bullam Cruciatæ ibid. numero 144 & diſp.27.ſect 8.n.149

Regularis an poſſit petita, & malè negata facultate abſoluendi ab aliquo reſeruato,abſolui directè ab alio Confeſſario. d.ead.20.ſ ead 8 n.147

Regulares an poſſint virtute Bullæ Cruciatæ abſolui à caſibus ſuis Prælatis reſeruatis, abſque eorum licentia diſp.ead. 20. ſect. 9. per tot. à num.152. Vide, *Religioſi. Subditus.*

Regularium confeſſiones audire non poſſunt, niſi ab approbato,ſiue proprio, ſiue alterius epiſcopatus.diſput.21.ſect.2.num.41

Regularium Confeſſarios quis approbare debeat. ibid num 42

Religio, virtus.

à Religione quomodo differat Pœnitentia.diſput. 2.ſect 4.num. 57.& 58

Religio, Religioſus.

in Religione quando reſeruatur peccatum inobedientiæ expreſſæ, qua quis dicit, ſe nolle parere, vtrùm requiratur præceptum obedientiæ ad incurrendam cenſuram. diſp. 20. ſect. 4.§.1.per tot.à num.48

in Religioſo an inobedientia habeat duas malitias. diſp.16.ſect.4.§.4.num.170

Religioſi an poſſint eligere Confeſſarium in ordine ad peccata non reſeruata. diſp.20.ſect.9. numero 194. Vide, *Regulares. Subditus.*

Religioſus approbatus in vno loco, ſi aliò abeat, vbi non ſit approbatus, nec poſſit audire confeſſiones: ſi redeat, approbationem recuperat. diſp.21.ſect.2.num.44. Vide, *Approbatio.*

Religioſis Mendicantibus an negare poſſint Epiſcopi approbationem ad audiendas confeſſiones.diſput ead.21 ſect.9.num.51. & ſeqq.

Religioſus non poteſt acceptare Bullam Cruciatæ ab amico ſine licentia Prælati. diſp.27.ſ.6.n.87

Religioſi

Index Rerum.

Religioſi an debeant erogare eleemoſynam ad lucrandum Iubileum. diſp.ead.17. ſect.7.n 115. & ſeqq.

Remiſſio.

circa Remiſſionem pœnæ, effectus ſatisfactionis ſacramentalis. diſput. 25. ſect. 2. per tot. à n.16 Vide, *Pœna, Satisfactio.*

Remiſſio peccatorum. Vide, *Peccatum.*

Reprobus.

Reprobi opera an ponantur in theſauro ſatisfactionum, & meritorum Eccleſiæ. d. 27. ſ.3.n.47

Reſeruatio.

ad Reſeruata peccata abſoluenda quis ſit Miniſter diſp 20. per tot.

Reſeruari peccata qui, & quorum poſſint. ibid. ſect 1. per tot.

Reſeruari an poſſint peccata puerorum. ibid.n 9

Reſeruationē ignorantes, an illā incurrant ib.n. 11

Reſeruari quæ peccata poſſint. diſp.ead.20.ſect.2. per tot à n.12. Vbi primùm de venialibus.

Reſeruari an poſſint peccata interna. ibid.n.13

ad Reſeruationem, qualis actio externa requiratur. ibid.n 15

Reſeruari an poſſint peccata mortalia dubia. ibid. num. 16 & ſeqq. Quid, ſi poſt abſolutionem non ceſſet dubium. ibid.n. 20. Quid de voto dubio. ibid n.22

an Reſeruentur peccata ſine cenſura ibid n.25

Reſeruari an poſſit peccatum etiam quoad abſolutionem directam. ib.n.28. Vide, *Caſus reſeruatus.*

Reſeruare peccata, an, & quomodo poſſint Prælati regulares. diſp ead.20.ſect.4. per tot à n.39

Reſeruari an poſſit cenſura a Prælato regulari. ibid.num.45

Reſeruatio quando ſit peccati inobedientiæ expreſſæ, qua quis dicit, ſe nolle parere, verum requiratur præceptum obedientiæ ad incurrendam reſeruationem. ibid.§.1. per tot à n.48

à Reſeruatis quis poteſtate ordinaria abſoluere poſſit. diſp ead.20.ſect.5. per tot. à n 56

à Reſeruatis ſibi an Prælatus poſſit abſolui. ibid. num. 57

à Reſeruatis an poſſit facere ſe abſoluere Vicarius Epiſcopi. ibid.n 58

à Reſeruato peccato, quod non Prælatus, ſed Generalis, vel Capitulū generale reſeruauit, an poſſit ipſe Prælatus abſolui à ſuo Cōfeſſario. ib n.59

à Reſeruatis an ſit peregrinus abſoluendus. ibid. n 68. & ſeqq.

Reſeruata ſola verùm audire poſſit Superior, & abſoluere ab illis pœnitentem. diſp.ead. 20. ſect. 6. per tot. à n.74 Vide, *Superior.*

à Reſeruatis potens abſoluere, an cenſeatur, ſemel facta ei confeſſione, abſtuliſſe reſeruationem pro omnibus, quæ pœnitens propter obliuionem omiſit. diſp ead. 20 ſect.7 à num.85. Quid tempore Iubilei ibid.

à Reſeruatis abſoluere ex poteſtate delegata quis Miniſter poſsit diſp. ead. 20. ſect. 8. per tot. à n.117

à Reſeruatis abſoluendi facultatem qui poſsit delegare. n eod.117. An detur etiam pro ipſo pœnitente. ibid.n.118. Quid, ſi differatur vſus facultatis; & poſtea fiant alia peccata. ibid. n. 120. Quid de Bulla, vel Iubileo. ibid. 129. Quid de commiſſis poſt tempus Iubilei. ib n. 131. Quid, ſi animo lucrandi Iubileum abſoluitur. ibid. num. 139. An lucrato iam Iubileo poſſit iterum abſolui. ibid.n.140

de Reſeruatione multiplici peccatorum, & an tunc ablata vna, poſſit remanere alia reſeruatio. ibid num.149

à Reſeruatis ſuis Prælatis an Regulares abſq; eorum licentia poſſint virtute Bullæ Cruciatæ abſolui. diſp.ead. 20. ſect.9 per tot. à n.152

à Reſeruatis an poſſit aliquando directè abſolui ſubditus, ſine recurſu ad Superiorem. diſp.ead. 20. ſect.10 per tot. à n.200

à Reſeruatis abſoluendi in mortis articulo an Sacerdotes facultatem habeant. ibid.§.1. per tot à num.201

Reſeruare an poſſit inferior cum onere comparendi diſp.ead.20.ſect.10.§.1.n.210

à Reſeruatis an abſolui poſſit ab Epiſcopo, qui poteſt adire Nuncium, vel Legatum Pontificis. ibid. n. 120. Quid de reſeruatis ſine cenſura. ibid.n.222. Quid de reſeruatis ab aliis Prælatis, ibid.n. 224

à Reſeruatis abſoluendi facultatem an teneatur dare Superior ſubdito, per ſe, vel per alium illam petenti. d ead. 20 ſ.10.§ 4 per tot à n.233

Reſtitutio.

Reſtitutionem debitam per longum tempus omittens an plura committat peccata. diſp. 16.ſect. 14 n.548

Reſtitutio facta pro defuncto teſtatore ab hærede, an, & quomodo ei proſit. d.16.ſ.3.n.32.& 33

Retractatio.

Retractationis obiectum quomodo peccatum habituale poſſit eſſe diſp.3.ſect.1.n.13

Retractatio peccati quomodo non procedat ex voluntate ſtulta, & imprudenti. diſp 4.ſect.2. n 17. Fit ſub conditione non poſſibili, ſed impoſſibili.num. 18. Illius obiectum eſt impoſſibile. ibid.n.19. & ſeqq.

Retractationis, vel condonationis negatio, non poteſt eſſe mera conditio eſſentialiter requiſita ad peccatum habituale. diſp.7.ſect.4 n.31

Retractatio peccati non requiritur eſſentialiter ad illud delendum ibid.n.36

Retractatio peccatoris an eſſentialiter requiratur ad tollendum peccatum habituale. diſp.ead.7. ſect 8. per tot à n.106

Retractationis actum qui habuit, non obligatur præcepto naturali Pœnitentiæ ad habendum actum doloris formalis. d. ead.7.ſect.12.n.257

Reuelatio.

Reuelationes, & virtutes an ſint materia ſigilli confeſſionis. diſp.23.ſect.3.n.58

Reuelationem vt vitet, quomodo loqui debeat Confeſſarius. Vide, *Sigillum.*

S

Sacerdos.

Sacerdos an nunc poſſit applicare ſuam Miſſam pro illo, quem nunc Deus præuidet ipſi oblaturum primum ſtipendium. diſp. 13. ſect. 5. num. 136

à Sacerdotibus pluribus an poſsit abſolutio conferri. diſput. ead. 13. ſect.7.n.159. Si à duobus forma proferretur, eſſent duo Sacramenta. ibid. num. 167

Sacerdotes duo abſoluentes an poſſent dicere, *Nos te abſoluimus*. ibid. n. 176
Sacerdos ſolus an ſit Miniſter in Sacramento Pœnitentiæ: vbi, an laicus in aliquo caſu poſſit abſoluere. diſp. 18. ſect. 1. per tot.
Sacerdotibus omnibus ſine vlla exceptione an ſit data facultas abſoluendi in mortis articulo. diſput. ead. 18. ſect. 2. n. 18
Sacerdos ſimplex an poſſit abſoluere in mortis articulo præſente proprio. ibid. §. 2. per tot. à numero 23
Sacerdos proprius ſi adſit in mortis articulo, & nolit abſoluere, habetur pro abſente. ibid. §. 2. num. 32. Quid, ſi Confeſſio incepta eſt ibid. num. 33 verſ. *Aduerte quartò*. Quid, ſi adſit potens ex priuilegio. ibid n. 34
Sacerdote proprio deficiente, an ſeruandus ſit ordo inter alios. ibid. n. 36. Quid, ſi proprius non poſſit abſoluere à reſeruatis ibid. n. 38. Vide, *Abſolutio. Confeſſarius Miniſter.*
Sacerdotes omnes poſſunt abſoluere à reſeruatis in mortis articulo. diſp. 20 ſect. 10. §. 1 per tot. à num 201
Sacerdos fictus, cui confeſſio facta eſt ab aliquo, an teneatur ad ſigillum diſp. 23. ſect. 2. n. 40

Sacramentalia.

Sacramentalia quomodo magis proſint, quàm alia, ex Eccleſiæ inſtitutione diſp 9. ſect 4. n. 62.

Sacramentum.

Sacramentum vt conficiatur, voluntas virtualis ſufficit diſp. 7 ſect 4 n 40
per Sacramenta verùm peccata venialia tollantur ex opere operato. diſp. 9. ſect. 1 per tot à n. 43. De Baptiſmo, Pœnitentia, & extrema Vnctione, non eſt dubium. ibid De Euchariſtia eſt certum. n 45. An per Confirmationem, Ordinem, & Matrimonium examinatur n 48. & ſeqq
in Sacramento Pœnitentiæ dupliciter peccata venialia remittuntur. ibid. n 54
Sacramentum aliquod an poſſit negare Confeſſarius pœnitenti. diſp. 23. ſect 5. num. 126. Vide *Baptiſmus. Euchariſtia. Matrimonium. Ordo. Pœnitentia. Vnctio extrema.*

Sancti.

ex Sanctorum ſatisfactionibus conſtat Theſaurus Eccleſiæ, ex quo Indulgentiæ diſpenſantur. diſp. 27. ſect. 2 per tot. præcipuè, num. 34. & ſeqq. Vide, *Beatus. Satisfactio.*
Sanctorum ſatisfactiones an ſemper applicentur. diſp. ead. 27. ſect. 4. n. 54

Satisfactio.

Satisfactionis condignæ negatio an debeat intrare in compoſitionem peccati habitualis. diſp. 7. ſect. 6 n. 67
Satisfactio eſt pars Sacramenti Pœnitentiæ. diſp. 12 ſect 2. n. 40. An verba, quibus imponitur, ſint pars. ibid. n. 43
de Satisfactione ſecundùm ſe. diſp 24. per tot.
Satisfactionem de condigno an poſſit dare homo pro debito pœnæ temporalis. ibid. ſectione 1. per totam.
Satisfactio, qua homo iuſtus ſatisfacit ex opere operato pro debito pœnæ temporalis, an ſit dicenda de condigno, & ad æqualitatem. ibid. n 7. & ſeqq.
Satisfactio hominis iuſti, vt ſit de condigno, an indigeat acceptatione Dei, vt expiet reatum pœnæ temporalis, an verò ſine illa habeat totam ſuam virtutem, & efficaciam. ibid. n. 15. & ſeqq.
Satisfactiones noſtras acceptat Deus propter Chriſtum ibid. n 15. & 18
Satisfactiones iuſti an ſint de rigore iuſtitiæ. ibid. num. 19
ſine Satisfactione congrua an poſſet homo liberari à debito pœnæ per merita congrua, vel impetrationem. ibid. num. 20. & ſeqq.
ad Satisfactionem de condigno an, & quomodo requiratur ſtatus gratiæ diſput. ead. 24. ſect. 2. num. 24
Satisfacere propriè non poteſt peccator. ibid. n. eod. verſ. *Communis ergo.*
ad Satisfactionem non reuiuiſcunt opera facta in peccato. ibid. num. 26
Satisfactionis valor an creſcat ex maiori gratia. ibid. num 27
Satisfactio vt valeat, quo tempore gratia requiratur ibid. num 29
Satisfaciat an de condigno opus bonum in peccato volitum, & poſtea in gratia ſuſceptum, & perfectum. ibid n 30
Satisfieri an poſſet pro pœna in ſtatu puræ naturæ. ibid. num. 31
Satisfactio an requirat opus honeſtum, liberum, pœnale, & ex intentione ſatisfaciendi. diſp. ead. 24. ſect. 3. per tot. n. 32
Satisfactio an creſcat ex maiori honeſtate. ibid. num. 33
Satisfacere pro pœna temporali an poſſit homo per opera præcepta. ibidem, §. 1. per totum, numero 34
Satisfacere an poſſimus per ſola opera pœnalia. ibid. §. 2. per tot. n 37
Satisfactio non debet procedere ex intentione ſatisfaciendi. ibid §. 3. per tot à n 43
Satisfactionem ſupra actum internum an addat actus, ſeu paſſio externa. diſp. ead. 24 ſectione 4. num. 44
Satisfactio an ita augeatur per opus externum, vt ad hoc non ſit neceſſe, quòd perſeueret phyſicè voluntas interna; ſed ſolùm, quòd opus externum ex voluntate bona præcedenti procedat. ibid n. 46 & ſeqq.
an Satisfaciat præcipiens fieri eleemoſynā de ſuis pecuniis, non ſolùm cùm præcipit; ſed etiam poſtea quando fit, concurrentibus cæteris neceſſariis. ibid num 54
Satisfacere an poſſit dormiens, & amens. ibid. num 55
inter Satisfactionem, & meritum differentia. ibid. num. 65.
Satisfactoriæ an, & quomodo eſſe poſſint pœnæ, & paſſiones ab extrinſeco & neceſſariò prouenientes. diſp. 24 ſect 5. per tot à n 70
Satisfactoria an ſint de condigno flagella extrinſeca ibid num. 76. An ſufficiat tolerantia ſine actu. ibid. n 77
Satisfactio an creſcat per paſſionem flagelli externi ſolùm, quandiu durat actus internus patientiæ; an etiam poſtquam præteriit. ibid. numero. 78
ad Satisfaciendum pro peccatis quælibet mala deſeruire poſſunt. ibid. n. 79. & ſeqq. Sed requiritur voluntas patientis. ibid. n. 84
Satisfactio an ſit pars huius Sacramenti; & an cauſet gratiam ex opere operato. diſp. 25. ſect. 1. per tot. An ſit pars integralis, vel eſſentialis. ibid. n. 1
Satisfactionem cauſare gratiā ſanctificantem, qui tenuerint.

Digitized by Google

ſequetint. ibid. numero 2. Probabilior opinio eſt non cauſare gratiam ſacramentalem ibid.& ſeqq.

Satisfactio ſacramentalis an aliqua conferat auxilia.ibid.n.6.& ſeqq.

Satisfactionis ſacramentalis effectus circa pœnæ remiſſionem. diſp. ead.25. ſect. 2. per totam, à num.16

Satisfactio quælibet ap deleat omnem pœnam. ibid.n.17. Quid, ſi non ſit æqualis,licet exiſtimetur talis à Sacerdote.ibid.n.18

Satisfactio ſacramentalis,Indulgentia,& diſpenſatio voti, in quo differant. ibid n. 23. & 24

Satisfactionis valor an augeatur ex meliori diſpoſitione pœnitentis. ibid numero 26. An debeat attendi diſpoſitio ſolùm præterita. ibidem, numero 27

Satisfactio an habeat effectum ante abſolutionem ibid.n.28.Vide, *Pœnitentia.*

Satisfactio peccaminoſa eſt pars Sacramenti.diſp. ead.25.ſect.3.n.33.Quid,ſi fiat abſque intentione num.34

Satisfacit pœnitens, qui non recordatur pœnitentiæ impoſitæ, eam adimplendo. ibidem,numero 38

Satisfactio in peccato facta, an proſit tunc, vel poſteà.ibid.n.39.& ſeqq.

Satisfactionem qualem, & quomodo debeat Sacerdos imponere. diſp. ead. ſect.4.per totam, à num 47

Satisfactio pro aliis ad remiſſionem pœnæ an fiat per ſolam impetrationem. diſp. 26. ſect. 1.n.2. & ſeqq Vide, *Suffragium.*

ad Satisfactionem pro debito pœnæ Petri,an ſufficiat,quòd Paulus obliget ſe ſub eadem pœna, ſi non ſatisfecerit.ibid.n.8.& 9

Satisfactionem an poſſit homo iuſtus omninò à ſe abdicare. num. 10. An transferre illam,quæ ex opere operato prouenit. n.11.& ſeqq.

Satisfactionem ſibi retinere an melius ſit. ibid. num.16

Satisfactio applicata pro aliquo, an ei tantùm proſit, quantùm prodeſſet ipſi offerenti. ibid. num.19

Satisfactionem ſuam pro aliquo applicans, minuit indirectè reatum ſuæ pœnæ.ibid. num.20. verſ. *Hiuc obiter infero* Si culpa iam ſit remiſſa. ibid.num. 23

Sacerdos in peccato celebrans impetrat, non ſatisfacit pro eo,pro quo offert Sacrificium. diſp. 26.ſect. 3.n.27

de Satisfactione, quæ per Indulgentias, applicari ſolet,diſputatione 27.per totam. Vide, *Indulgentia.*

ex Satisfactionibus,& meritis Chriſti conſtantem theſaurum dari, de fide eſt.diſp. ead.27.ſect.3. num. 33. Conſtat etiam ex ſatisfactionibus Sanctorum. ibid. n. 34. Nec ſolùm ex meritis congruis.ibid.n.35

Satisfactiones præteritæ Sanctorum an poſſint prodeſſe de condigno. ibid o.36.& ſeqq.

Satisfactio Chriſti ſemper applicatur in conceſſione Indulgentiæ, diſputatione eadem 27, ſect.4 num.49

Satisfactiones Chriſti, & non ſolùm eius merita concurrunt ad remiſſionem pœnæ ex opere operato per Sacramenta ibid.n.31

Satiſpaſſio.

Satiſpati poteſt dormiens,vel amens,ſed non ſatiſ-

tas

facere.diſp.ead.ſect.4.num.55

ad Satiſpaſſionem an proſint aliquando mala quæcunque, ſine actu patientiæ. diſp. ead. 24. ſect 5. n.83. & ſeqq. Duæ conditiones ad eum effectum requiſitæ.ibid.n.85

Scandalum.

Scandalum ne ex ſua actione, vel omiſſione culpabili ſequatur, magis tenetur ex charitate homo procurare, quàm ex actione, vel omiſſione inculpabili, & inaduertenter facta. diſput. 22. ſect 3.num.66

Scandalum qui dat, non intendendo, nec volendo directè ruinam proximi, quomodo ſit cauſa peccati alieni ibid.n.69

in Scandali confeſſione an explicanda eſt ſpecies peccati, ad quod inducit.diſput.26.ſect.4 §.2. num.155

Schedula.

Schedula an dari debeat non abſoluto. diſp. 23. ſect.5.n.86.verſ *Si pœnitens.*

Schedulam negare an ſit contra ſigillum. ibid. num.87

Scientia.

Scientia habita ex confeſſione quomodo poſſit vti Confeſſarius.diſp.23.ſect. 5.num.92.An & quomodo Prælatus, vel Superior poſſit ea vti ad gubernationem ſubditorum.ibid.§.1.per tot.

Scientia ex confeſſione acquiſita vti, prohibitum videtur non ſolùm de iure humano. num. 94. & 95

Scientia habita ante confeſſionem poteſt vti Confeſſarius.ibid num.99. Nullo modo habita ex confeſſione ibid num.100

Scientia habita ex Confeſſione cui vſui licito poſſit eſſe Confeſſario. ibid. num. 101.& ſeqq.

Scriptura.

Scriptura confiteri an quis poſſit. diſput.15. ſect. 5 per tot.præcipuè num.80.& ſeqq.

Scriptura ſubſequens Confeſſionem non ſufficit. ibid.num.83

per Scripturam confitendi an ſit obligatio. ibid. num 87

Secretum.

ſub Secreto tenetur Confeſſarius ſeruare audita in Confeſſione. diſput. 23.ſect.1.num. 2. Quæ ſit radix huius obligationis.ibid & ſeqq.

Secreti ſeruandi obligatio an ſit ex iure poſitiuo, vel ex naturali. ibid.num.5.& ſeqq.

Secretum confeſſionis cur non liceat reuelare. ibid.num. o

Seruus.

Seruo accipiente pecuniam à domino, vt det eleemoſynam pro illo, an illi proſit, etiamſi non det.diſput.27.ſect 7.n.112

Sigillum.

de Sigillo confeſſionis an, & quale ſit præceptum, diſp.23. ſect.1.n.1.& ſeqq.

Sigillum Confeſſionis violare non eſt ſemper contra iuſtitiam.ibid.n.16

Sigilli violatione contrahitur aliquando malitia grauis ſacrilegij,ſine malitia graui iniuſtitiæ.ib. num.17

in Sigilli violatione malitia grauis contra iuſtitiæ interuenientis

interueniens eſt in Confeſſione explicanda. ibid.num. 18
Sigillum cuius confeſſionis Epiſcopus reuelare poſſit.ibid.num.19. Vbi quomodo olim reuelabantur peccata.
Sigillum quas perſonas obliget, expenditur. diſp. ead.23.ſect. per tot.
ad Sigillum an interpres pœnitentis teneatur,examinatur.ibid.n.20.& ſeqq.
ad Sigillum obligat confeſſio peccatorum non minùs venialium,quàm mortalium. ibid.n 25
ad Sigillum an teneantur internuncius, & nuncius.ibid.n.23
ad Sigillum an teneatur conſiliarius Confeſſarij. ibid.n.14
ad Sigillum an teneatur Prælatus, vel Superior,à quo petitur licentia ad abſoluendum à peccato reſeruato.ibid.n.34.& ſeqq.
ad Sigillum an ille teneatur,cui Confeſſarius inique reuelauit confeſſionem. ib. n.38 An etiam ille,qui audit pœnitentem.ibid.n.39.An Sacerdos fictus. ibid. n. 40. An laicus, cui facta fuit confeſſio.ibid n.41
Sigilli obligatio non eſt, quando pœnitens confitetur ſine vlla intentione abſolutionis obtinendæ.ibid.num.43
ad Sigillum an teneatur ille,qui inuenit chartam, in qua pœnitens ſua peccata ſcripſit ad confeſſionem ibid.n. 47..& ſeqq.
ad Sigillum obligaretur legens ſcripturam muti, per eam confitentis Confeſſario præſenti: vt etiam qui per echo confeſſionem alicuius audiret.ibid.n.48
ad Sigillum obligatur legens litteras petentis licentiam,vt abſoluatur à caſu reſeruato. ib.n.49
Sigilli materia ſunt omnia peccata, etiam venialia.diſp.ead.23.ſect.3.n.50
Sigillum violat mortaliter,ex Leſdeſma, qui dicit peccatum veniale alicuius, addendo,ſe ex confeſſione ſcire: venialiter verò ſolùm,ſi non addat: ſed meritò reiicitur ille Author. ibid n.51
Sigilli materia an ſint defectus naturales. ibid. n.54.& 55
ſub Sigillo an remanent omnia à pœnitente dicta. ibid.n.56 & 57
Sigilli materia an ſint virtutes, & reuelationes. ibid.num.58
ad Sigillum pertinent etiam non neceſſaria ibid. num 59
ſub Sigillo manent non ſolùm vera peccata; ſed ea etiam,quæ peccata non ſunt, & à pœnitente dicuntur,quia talia putabat eſſe. ibid.
ſub Sigillo an maneant defectus alij concomitantes, quos Confeſſarius ex ipſo modo confitendi colligit.ibid.n.60. An peccata publica.n.61. An aliunde nota n.62
Sigillum an violet Confeſſarius reuelans peccatũ ſine perſona.ib.n.63.Idem inquiritur de reuelatione criminũ ciuitatũ ib.n.64. An dicere poſſit Cõfeſſarius aliquẽ confeſſũ eſſe ib. n. 65. Quid,ſi alij eum inueniunt confitentem. ibid. n 66.& 67
ſub Sigillo an maneat peccatum complicis,quando pœnitens ſine neceſſitate manifeſtauit complicem in confeſſione.ibid n.68
in Sigilli violatione an detur leuitas materiæ.ibid. n.69. & ſeqq
Sigillum ne violet,quomodo loqui debeat Confeſſarius.diſp.ead.23.ſ.4.per tot. Vide, *Confeſ.*
Sigillũ an violet Confeſſarius dicens pœnitentiã, quam impoſuit pœnitenti.ib. n.89. An dicens quòd pœnitens confeſſus ſit venialia noua. ibid.n.90.An dicens,puerum eſſe doli capacem. ibid.n.95
contra Sigillum non eſt omnis loquutio indirecta de peccatis auditis in confeſſione. diſp. ead.23. ſect.5.n.103. Vide, *Notitia Scientia.*
Sigillum violat Confeſſarius exprobrans peccatum pœnitenti, ſeueriorem vultum ei oſtendens,aut minùs gratè ei colloquens.ib.n.104
contra Sigillum an ſit, nolle iterum pœnitentis alicuius audire confeſſionem. ib. n.116.& 117
contra Sigillum in quo deficiant aliquando Confeſſarij conſilium petentes ibid n 142
Sigilli præceptum magis obligat, quàm integritatis confeſſionis.ibid n.144
Sigillum violantis pœnæ.ibid.n.146.& 147.Quis Iudex poſſit eas inferre.ibid.n 148
Sigillum violantis delictum quomodo probetur. ibid.n.149.& ſeqq.

Societas.

Societas Ieſu facultatem habuit, vt ſemel approbari poſſent audire confeſſiones in itinere, & tranſitu in iis locis,in quibus non adeſſet Epiſcopus,nec eius Vicarius. diſp.21.ſect.2.n.29
Societatis Ieſu Sacerdotes cur poſſint in itinere audire confeſſiones.n.43
Societatis Ieſu Religioſis, Decreto R. P. Claudij Aquauiuæ,eiuſdem Societatis Generalis,ſeuerè prohibitum, ne vllus vnquam aſſereret, Confeſſarium poſſe vti ſcientia habita ex confeſſione.diſp. 23.ſect.5.n 93

Sodomia.

in Sodomiæ peccato an debeat pœnitens explicacare,fueritne agens,vel patiens.diſput. 16. ſect. 5.§.1.n.243
in Sodomiæ peccato an circumſtantia cognationis.& affinitatis ſit explicanda. diſp.ead.16.ſ.6. n.344

Stuprum.

Stuprum quid ſit. diſp.16.ſect.4 §.8.n. 227. verſ. *Ex dictis colligitur.*

Subditus.

Subditus an poſſit aliquando abſolui directè à reſeruatis, ſine recurſu ad Superiorem. diſp.20. ſect.10.per tot.à n.200
Subdito an teneatur dare Superior facultatem, vt abſoluatur à reſeruatis, ſiue facultatem petat per ſe,ſiue per alium. ibid.§.4 per totum, à numero 233
ad Subditorum gubernationem an, & quomodo poſſit vti ſcientia habita ex confeſſione Prælatus,vel Superior,diſp. 23.ſect.5.n.92.§ per tot.

Suffragium.

Suffragiis an, & quomodo ſe ſe inuicem iuuare poſſint fideles. diſp. 26. ſect. 1.per tot. An per ſolam impetrationem ibid.n.2.& ſeqq.
per Suffragij modum ſatisfactio an proſit infallibiliter.ibid.n.5.& ſeqq.
Suffragia an proſint de condigno, & de iuſtitia. ibid.num.7. An ſufficiat fideiuſſio. ibidem,numero 8 & 9
Suffragia quibus applicari poſſint,& de conditionibus requiſitis ex parte ipſorum. diſp.ead. 26. ſect.2.per tot à n.17
Suffragia non proſunt Beatis, aut damnatis. ibidem.
Suffragia fidelium proſunt animabus Purgatorij. ibid.n.17.verſ.*Certum etiam eſt.* An Catechumenis.ibid.n.18

Suffragium

Suffragium oblatum pro aliquo defuncto an proſit omnibus. ibid. numero 18. verſ. *Quæri poteſt ſecundò.*

Suffragium oblatum pro aliquo an tantundem proſit ei, pro quo offertur, quantum offerenti; ibid num. 19

Suffragium vt proſit, quæ conditiones requirantur. ibid n 21. & ſeqq.

Suffragium peccatori non prodeſt. ibid. numero 22. Nec ſi culpa remiſſa non eſt, prodeſt ad delendum reatum pœnæ. num. 23. Nec poteſt reſeruari pro culpa nondum commiſſa. num. 24. & 25. Nec prodeſt, niſi ab eo acceptetur, pro quo offertur. num. 26

Suffragia qui offerre poſſint. diſput. ead. 26. ſect. 3 per tot. à n. 27

Suffragium offerens debet eſſe in gratia ibid. n 27. Debet habere intentionem determinatam, & antecedentem. numero 28. Saltem habitualem. numero 29

per Suffragij modum Indulgentiarum conceſſio pro defunctis, quomodo intelligatur. diſp. 27. ſect. 5 n. 58. & ſeqq.

per Suffragij modum, verba, quibus defunctis Indulgentiæ conceduntur, quomodo intelligantur. ibid. ſect. 5. n. 64

Superior.

Superior, à quo petitur licentia ad abſoluendum à peccato reſeruato, an teneatur ad ſigillum. diſp 21. ſect. 34. & ſeqq. Quid, ſi recurrat ſubditus ad eum per ſe, numero 35. Vide, *Prælatus.*

Superior vtrùm poſſit audire ſola reſeruata, & abſoluere ab illis pœnitentem diſp 20 ſect 6. per tot. à n. 74. Ex cauſa id fieri poſſet ibid. n 78. Non eſſet neceſſe repetere peccata. n. 82

ad Superiorem non recurrendo an poſſit ſubditus aliquando directè abſolui à reſeruatis. diſput. 20. ſect. 10. per tot à n. 200

Superior an teneatur dare facultatem ſubdito per ſe, vel per alium petenti, vt abſoluatur à reſeruatis. ibid. § 4 per tot. à n. 233

T

Teſtator

TEſtatori defuncto an proſint opera facta poſt mortem ab hærede. diſputatione 26. ſect. 3. num. 30

Theſaurus Eccleſiæ.

Theſaurus Eccleſiæ an detur per Indulgentias diſpenſandus diſp. 27. ſect. 3. per tot. n. 32. Vide, *Indulgentia.*

Theſaurum dari conſtantem ex meritis, & ſatisfactionibus Chriſti, de fide eſt. ib. n. 33. Conſtat etiam ex ſatisfactionibus Sanctorum. ibid numero 34

Theſaurus ſatisfactionum, & meritorum an fuerit ante legem gratiæ. ibid n. 46

in Theſauro an ponantur reprobi opera. ibid. numero 47

Theſaurus an nunquam niſi per Indulgentias diſpenſetur. diſputatione eadem 27. ſect. 4 numero 48

Theſaurus an extra Indulgentias diſpenſetur. ibid num 56

Tolerantia.

Tolerantia ſine actu an ſufficiat ad hoc, vt flagella extrinſeca ſint ſatisfactoria de condigno. diſp. 24. ſect. 5. n. 77

V

Vagus.

VAgorum quis ſit parochus. diſp. 19. ſect. 1. n. 7 Et cui debeant confiteri. ibid. Vide, *Peregrinus.*

Veniale peccatum.

Venialia peccata per quæ tollantur. diſp. 9. ſect. 4. numero 58

Venialia peccata noua ſi Confeſſarius dicat aliquem confeſſum eſſe, an violet ſigillum. diſp. 23. ſect. 4. n. 90. Vide, *Peccatum. ſigillum.*

Verecundia.

Verecundia an ſit ſit virtus. diſput. 1. ſectione 1. num. 2 & ſeqq.

Virginitas.

Virginitatis circumſtantia an in Confeſſione aperienda. diſput. 16 ſect. 4. § 8. per tot. à n. 213. & ſeqq. præcipuè 216.

B. Virgo.

B Virginis conceptio immaculata vnde probata à nobili Concionatore moderno. diſput. 5. ſect. 5. n 59

in B Virgine potuerunt eſſe ab habitu pœnitentiæ aliqui actus, qui in nobis fiunt. diſput. 6. num. 4. & ſeqq.

Virtus.

Virtutis actum terminare poteſt formaliter bonum compenſationis. diſp. 2. ſect. 3. per tot. Vbi, an ea virtus debeat habebere affectum erga peccatum præteritum.

Virtutes, & reuelationes an ſint materia ſigilli confeſſionis diſp. 23. ſect. 3. n. 58

Viſio Dei.

Viſio Dei an expelleret peccatum habituale. diſp. 8. ſect. 6. n. 130. & ſeqq.

Viſitatio.

Viſitatio Altarium, & Eccleſiæ ad Indulgentiam lucrandam. Vide, *Altare. Indulgentia.*

Vnctio extrema.

extrema Vnctio non poteſt dari ei, qui non peccauit diſp. 13 ſect. 3. n. 81

Voluntas.

in Voluntate an detur mera fuga. diſp. 1. ſect. 2. numero 10

in Voluntate poteſt eſſe mera fuga electiua. ibid. num. 15

Voluntas non amat eodem modo bonitatem, ac ipſum bonum diſp. 2 ſect. 3. n. 36. ſub med.

in Voluntate an dentur actus conditionati. diſp. 4. ſect. 2. n. 11

Voluntas retractans ſe, & deteſtans peccatum, quomodo non ſit ſtulta, & imprudens. ibid. numero 17

Voluntas retractat ſe ſub conditione non poſſibili ibid. n. 18

Voluntas principaliùs fertur in motiuum, quàm in obiectum. diſp 5. ſect. 6. n. 76

Voluntas virtualis, habitualis, & moralis in quo differant

Digitized by Google

differant.diſput.7.ſect.4.numero 38. Virtualis ſufficit ad conficiendum Sacramentum. ibid. numero 40

Voluntas moraliter perſeuerans quæ. ibid. numero 42

Voluntatis Dei condonantis peccatum, obiectum quod ſit. diſp. ead 7. ſect.9. per tot.

Voluntatis diuinæ condonantis peccatum, an obiectum ſit negatio ſui odij aduersùs peccatorem ibid.n.138

Voluntas Dei condonantis peccatum eſt voluntas affectiua deſtruendi titulum ortum ex peccato. ibid. num.148

Voluntas præterita an ſufficiat ad hoc, vt ſatisfactio augeatur per opus externum. diſp.24. ſect. 4.n.46.& ſeqq.

Votum.

Voti circumſtantia an ſit in confeſſione aperienda. Vbi an debeat explicari votum, vel ſimilis circumſtantia, quæ ſit in eo, quem pœnitens induxit ad peccandum. diſput.16. ſect 4 §.2. per tot à numero 146

Votum conſulentis peccatum an debeat explicari in confeſſione. ibid.n.151

de Voti circumſtantia quædam examinantur. ibid. §.4. per tot à n.169

Votum ſiue Deo, ſiue B.Virgini, ſiue Sanctis, factum, quomodo debeat intelligi. diſp. ead. 16. ſect.5. numero 281.& ſeqq.

Voti caſtitatis emiſſi dubius petens diſpenſationẽ ab Epiſcopo, vel ab alio potente diſpenſare in votis non reſeruatis, an comperta certitudine debeat recurrere ad Papam pro eius diſpenſatione. diſp. 20. ſect.2.n.22

Voti diſpenſatio, Indulgentiæ, & ſatisfactio ſacramentalis in quo differant. diſput. 25 ſect.2. num.23.& 24

FINIS.

Digitized by Google

Google

Digitized by Google